

ÅLANDS LAGSAMLING 2017

Mariehamn 2018

ÅLANDS LANDSKAPSREGERING

Beställningar: Ålands landskapsregering
Registratorskontoret
Pb 1060 / Självstyrelsegården, Strandgatan 37
AX-22111 MARIEHAMN
Telefon: +358 (0)18 25000
Telefax: +358 (0)18 19155
E-post: registrator@regeringen.ax

Ombrytning och tryckning:
Stibo Graphic A/S, 2018
ISBN 978-952-5614-68-8

Förord till Ålands lagsamling 2017

Den trettonde lagsamlingen

Den föreliggande upplagan av Ålands lagsamling är den trettonde i ordningen och innehåller författningar publicerade i Ålands författningssamling t.o.m. ÅFS 2017/36.

För att ett samhälle ska vara rättvist och fungera väl behövs att de demokratiskt antagna reglerna är lättillgängliga för var och en. I syfte att så många personer som möjligt ska kunna ta del av regelverket publiceras lagböcker, som är sammanställningar av reglerna i samhället. Denna lagbok, Ålands lagsamling, innehåller sådana regler som är specifika för Åland.

En genomläsning av Ålands lagsamling klagör både vad som är Ålands egenart och vilket intrikat samspel som det finns mellan den åländska landskapslagstiftningen och den finska rikslagstiftningen. En jämförelse mellan författningarna i den nya lagsamlingen och författningarna i tidigare upplagor visar hur mycket vårt samhälle har utvecklats.

Lagsamling både för tryck och internet

Det tekniska tillvägagångssättet vid framställningen av 2017 års lagsamling är annorlunda än vad det har varit tidigare. Författningarna, som ingår i lagsamlingen, har överförts till XML-format av Erik Lundberg, Pia Grüssner, Diana Lönngren och Ida Ericson. Avsikten är att XML-filerna ska kunna användas både för en tryckt lagsamling och för en framtida uppdaterad elektronisk lagsamling.

Omrytning och tryckning av lagsamlingen har skötts av Stibo Graphic A/S.

I samband med utgivningen av denna lagsamling i bokform publiceras även en PDF-version via landskapsregeringens webbplats www.regeringen.ax.

Det kan förekomma fel i lagsamlingen. Enda sättet att få fullständig och korrekt kunskap om författningarna är att ta del av ÅFS i pappersform. Användare som hittar fel i lagsamlingen ombuds kontakta utgivaren per e-post på Lagberedningen.Mail@regeringen.ax.

Lagsamlingens disposition

Lagsamlingen har i huvudsak samma systematik som 2012 års upplaga. Några författningar har dock flyttats inom sina respektive avsnitt. Sedan den förra lagsamlingen gavs ut har ett stort antal författningar tillkommit samtidigt som många andra författningar har upphört att gälla. Medan avsnitten A till O i 2012 års lagsamling innehöll 384 författningstexter är det

409 författningstexter som ingår i avsnitten A till O i 2017 års lagsamling. Nyttillkomna författningar har placerats där de logiskt ansetts höra hemma och en omnumrering har därför gjorts. Förteckningen över internationella fördrag har kompletterats med fördrag som bifallits sedan 2012 års lagsamling utkom.

Hänvisningar till författningar och rättsfall

Under vissa paragrafer i författningarna finns det författningshänvisningar, rättsfallshänvisningar eller kommentarer. I denna upplaga har hänvisningar till riksförfattningar enbart gjorts med FFS-nummer och inte såsom tidigare till avsnitt i lagböckerna "Finlands Lag" och "Skatteförfattningarna". Skälet är att internet numera används i större utsträckning än tidigare och att det är enkelt att hitta riksförfattningarna i den kostnadsfria internettjänsten Finlex. Av utrymmesskäl finns det inte heller hänvisningar under paragraferna till landskapsförfattningarnas bokstavsbezeichnung i lagsamlingen. Förhoppningen är att läsaren ändå ska kunna hitta rätt landskapsförfattning genom att söka efter ÅFS-numret i författningsregistret. Rättsfalls-materialiet har kompletterats med nyttillkomna avgöranden av högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen.

Miljö

Lagsamlingen är tryckt på papper med FSC-certifikat, där pappersfibrerna kan spåras till ett hållbart skogsbruk. Tryckningen har skett hos ett företag som innehar spårbarhetscertifikat för FSC och PEFC märkning av trycksaker samt är miljöcertifierat enligt ISO 14001 och registrerat enligt EU:s miljölednings- och miljörevisionsordning EMAS.

Stort tack till alla som har medverkat

Medan jag redigerat materialet till lagsamlingen har jag rådfrågat vik. lagberedningschef Hans Selander, lagberedare Diana Lönngren, byråsekreterare Pia Grüssner och webmaster Ida Ericson. Pia Grüssner, som har en lång erfarenhet av att arbeta med lagsamlingen, har hjälpsamt och tålmodigt svarat på alla frågor som jag har haft. Hans Selander och Diana Lönngren har gett mig kunniga och förnuftiga råd samt hjälpt mig att göra olika praktiska avvägningar beträffande innehållet i lagsamlingen. Ida Ericson har varit till stor nytta för projektet genom sin aldrig sviktande entusiasm för XML, sin förmåga att skapa

datatekniska lösningar samt sina tydliga muntliga och skriftliga instruktioner beträffande bearbetning av XML-filer. Stort tack till de ovannämnda samt även till alla andra som på olika sätt har medverkat till lagsamlingens tillkomst!

Mariehamn, maj 2018.

Sara Karlman
Redaktör för Ålands lagsamling

Råd för användningen av lagsamlingen

Lagsamlingens innehåll

Denna lagsamling innehåller de flesta av de gällande landskapslagarna och landskapsförordningarna samt en del beslut av permanent karaktär från landskapsregeringen. Några få landskapslagar eller -förordningar har utelämnats för att de saknar betydelse eller för att de delvis strider mot senare tillkommen lagstiftning och ännu inte förnyats. Författningar som utelämnats har beaktats i sakregistret och i finstilt text under relevanta författningstexter. Samtliga gällande överenskommelseförordningar finns med. Riksförfattningar, som genom landskapslag eller landskapsförordning gäller i landskapet, finns av utrymmesskäl inte med i lagsamlingen. Beträffande riksförfattningar anges FFS-nummer.

Indelning och beteckningar

Författningarna är grupperade i avsnitt (från A till O), som sedan tidigare har tagits fram med utgångspunkt från behörighetsområden i 18 § i självstyrelselagen.

Varje författning har en beteckning som består av avsnittets bokstavs-beteckning och en siffra för ordningsföljden inom avsnittet. Beteckningarna återfinns i innehållsförteckningen, det alfabetiska sakregistret och det kronologiska registret, så att författningen lätt ska kunna hittas.

Författningsrubriker och hänvisningar

I författningsrubriken anges författningens fullständiga namn med utfärdandeårtalet och numret i Ålands författningssamling (ÅFS) inom parentes efter författningstypen, t.ex. ”Självstyrelselag (1991:71) för Åland”. Samma sätt att hänvisa till originalförfattningar finns i löpande text. Författningsändringar skrivs däremot med snedstreck mellan årtal och nummer, t.ex. (2004/11). Parentes används vid hänvisning till ÅFS-nummer och FFS-nummer.

Beteckning Författningstyp Utfärdandeår o. -nummer

A 1 Självstyrelselag (1991:71) för Åland

(FFS 1144/1991) (FFS 1556/1994) (FFS 520/1996)
(FFS 75/2000) (FFS 68/2004) (FFS 847/2009)
(FFS 1176/2009) (FFS 1115/2011) (FFS 1084/2015)

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. Självstyrelse för Åland

Landskapet Åland tillkommer självstyrelse enligt vad som stadgas i denna lag.

Författningarnas ingress har utelämnats. Inkraftträdelsebestämmelser utan paragrafnummer har enbart medtagits om de är av särskilt intresse.

Författningsändringar och hänvisningar

Författningsändringar markeras i texten på följande sätt:

När en hel paragraf har ändrats eller fogats till författningen, anges detta genom att årtal och nummer i författningsserien anges inom parentes efter paragraftecknet.

Hel paragraf har ändrats eller fogats

16 §. (2004/11) Landskapsregeringen

Landskapsregeringen utses på det sätt som föreskrivs i landskapslag.

När en ändring eller ett tillägg endast gäller ett visst moment, anges detta med motsvarande parentes omedelbart efter momentet.

Över förslag till överenskommelseförordningar skall utlåtande av Ålandsdelegationen begäras. Överenskommelseförordningar utfärdas av republikens president. (1995/6)

Momentändring

Gällande ändringar av punkter så kommer parentes genast efter ifrågakavande punkter.

Punktändring vid 18 § 1)

18 §. Landskapets lagstiftningsbehörighet

Landskapet har lagstiftningsbehörighet i fråga om

1) (2004/11) lagtingets organisation och uppgifter samt val av lagtingets ledamöter; landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar,

Vid rubrikändring finns uppgifterna omedelbart efter rubriken.

2a kap. Leverans av el (1999/43)

Rubrikändring

Klammer kring en benämning eller en hänvisning i författningstexten visar att textavsnittet blivit föråldrat men ännu finns kvar i äldre författningar. Hänvisningen kan vara till en författning som är upphävd eller inte tillämpas och namn på myndigheter och liknande kan ha ändrats eller inte existera längre. I några fall anges en förklaring under paragrafen.

Föråldrad benämning/hänvisning

I

1 §. Vid [landstingets] kansli finns en sekreterartjänst och en kanslistjänst samt i övrigt de tjänster och [befattningar] som anges i [landstingets] arbetsordning. Såvida arbetsordningen det medger kan vid kansliet anställas även personal i arbetsavtalsförhållande.

Finstilta texter efter lagrum innehåller anmärkningar, författningshänvisningar och rättsfallshänvisningar som är relevanta för textavsnittet.

14 §. Landskapsförordning

[Landskapsstyrelsen] kan i landskapsförordning utfärda kompletterande bestämmelser om ansökan och beviljande av jordförvärvstillstånd.

Se LF (2003:70) om jordförvärvstillstånd.

I

Anmärkning med hänvisningar, m.m.

Förkortningar

AO	=	Arbetsordning för Ålands lagting
F	=	Förordning
FFS	=	Finlands författningssamling
HD	=	Högsta domstolen
HFD	=	Högsta förvaltningsdomstolen
L	=	Lag
LF	=	Landskapsförordning
LL	=	Landskapslag
LO	=	Lagtingsordning för Åland
PBF	=	Plan- och byggförordning för landskapet Åland
PBL	=	Plan- och bygglag för landskapet Åland
RPF	=	Republikens presidents förordning
SjL	=	Självstyrelselag för Åland
SRF	=	Statsrådets förordning
ÅFS	=	Ålands författningssamling
ÅLRB	=	Ålands landskapsregerings beslut

När landskapslagar och landskapsförordningar nämns i det alfabetiska sakregistret är deras rubrik i många fall förkortad, exempelvis genom utelämnande av ”i landskapet Åland”.

Innehåll

Innehållsförteckning	ix
Självstyrelsens grunder	A
Lagtinget	B
Allmänna förvaltningsbestämmelser	C
Landskapsförvaltningen	D
Kommunförvaltningen	E
Skatter och avgifter	F
Allmän ordning och säkerhet, brand- och räddningsväsendet	G
Byggnad, elsäkerhet, expropriation, hyra och arrende	H
Jord- och skogsbruk, fiske	I
Näringarna	J
Skydd av miljön, renhållning, naturvård och jakt	K
Hälso- och sjukvård, hälsoskydd och djurskydd	L
Socialvård och sysselsättning	M
Infrastruktur och trafik m.m.	N
Utbildning, kultur och idrott	O
Internationella fördrag	1001
Lagar och avtal som utgjort grund för självstyrelsen	1015
Dokument som har samband med Finlands anslutning till Europeiska unionen	1037
Författningsregister	1041
Alfabetiskt sakregister	1051

Innehållsförteckning

A Självstyrelsens grunder

A 1	Självstyrelselag (1991:71) för Åland	1
A 2	Jordförvärvslag (1975:7) för Åland (1991/72)	12
A 3	Landskapslag (2003:68) om jordförvärrätt och jordförvärvstillstånd	14
A 4	Landskapsförordning (2003:70) om jordförvärvstillstånd	15
A 5	Lag (1966:13) om rätt till allmänt vattenområde inom landskapet Åland	17
A 6	Landskapslag (1992:41) om Ålands flagga	17
A 7	Landskapsförordning (2004:15) om riktlinjer för Ålands flaggas färger	18
A 8	Landskapslag (1976:26) om Ålands självstyrelsedag	18
A 9	Landskapslag (2015:99) om åländsk hembygdsrätt	18
A 10	Landskapslag (2015:100) om hembygdsrättsförfaranden	20
A 11	Landskapslag (1984:25) om Ålands representation i Nordiska rådet	24
A 12	Landskapslag (1993:112) om Ålands författningssamling	24
A 13	Landskapslag (1951:19) angående landskaps- och kommunalvapen i landskapet Åland	25
A 14	Landskapslag (1952:11) angående sigill för självstyrelsemyndigheterna samt landskapsförvaltningen underlydande ämbetsverk och tjänstemän ävensom kommunala myndigheter i landskapet Åland	25

B Lagtinget

B 1	Lagtingsordning (2011:97) för Åland	27
B 2	Arbetsordning (2015:87) för Ålands lagting	34
B 3	Landskapslag (1970:39) om lagtingsval och kommunalval (1994/63)	48
B 4	Förordning (1999:24) om skötseln av vissa uppgifter som gäller lagtings- och kommunalval samt rådgivande folkomröstningar i landskapet Åland	61
B 5	Landskapslag (2011:17) om valfinansiering	61
B 6	Landskapslag (2015:25) om lagtingsledamöternas arvoden och kostnadsersättningar	63
B 7	Landskapslag (2010:7) om pensionsskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen	64
B 8	Landskapslag (2013:21) om lagtingets kansli	67
B 9	Landskapslag (2013:25) om Landskapsrevisionen	67

C Allmänna förvaltningsbestämmelser

C 1	Förvaltningslag (2008:9) för landskapet Åland	71
C 2	Landskapslag (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen	78
C 3	Landskapslag (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen	78
C 4	Landskapslag (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet	84
C 5	Arkivlag (2004:13) för landskapet Åland	87
C 6	Statistiklag (1994:42) för landskapet Åland	88
C 7	Landskapslag (1994:43) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om offentlig upphandling (2012/21)	91
C 8	Landskapsförordning (1998:101) om offentlig upphandling	91
C 9	Ålands landskapsregerings beslut (2015:52) gällande vissa upphandlingar	92
C 10	Landskapslag (1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män	93
C 11	Landskapslag (2005:66) om förhindrande av diskriminering i landskapet Åland	94

D Landskapsförvaltningen

Organisationen

D 1	Landskapslag (1971:42) om Ålands landskapsregering (2008/11)	97
D 2	Landskapslag (1975:58) om ärendenas handläggning i landskapsregeringen (2008/12)	98
D 3	Landskapslag (1985:17) om arvode för medlem av Ålands landskapsregering (2010/8)	100
D 4	Landskapslag (1998:70) om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning (2006/91)	101
D 5	Landskapsförordning (2016:90) om landskapsregeringens allmänna förvaltning	103
D 6	Landskapslag (1972:13) om lagberedningen	105
D 7	Landskapsförordning (1998:121) om lagberedningen	106
D 8	Landskapslag (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet	106
D 9	Landskapslag (2007:129) om införande av lagstiftningen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet	108
D 10	Landskapslag (2006:9) om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet	109
D 11	Landskapslag (2013:81) om tillämpning på Åland av 13 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice	111
D 12	Landskapslag (2000:26) om Ålands polismyndighet	112
D 13	Landskapsförordning (2000:34) om Ålands polismyndighet	114
D 14	Landskapslag (1999:49) om polisens grundregister	115

D 15	Landskapslag (1999:50) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om personuppgifter (2006:29)	115
D 16	Republikens presidents förordning (2010:33) om polisförvaltningen i landskapet Åland	116
D 17	Landskapslag (2008:144) om ombildande av Posten Åland till aktiebolag	117
D 18	Landskapslag (2011:118) om överlåtelse av verksamheten vid Ålands försöksstation	117
D 19	Landskapslag (1975:9) om motorfordonsbyrån	118
D 20	Landskapslag (2014:33) om Ålands ombudsmannamyndighet	119
D 21	Landskapsförordning (2015:6) om ombudsmannanämnden	122
D 22	Republikens presidents förordning (2014:46) om skötseln på Åland av uppgifter som gäller konsumentrådgivning	122
D 23	Landskapslag (2007:89) om Datainspektionen	122
D 24	Landskapslag (1993:116) om Ålands statistik- och utredningsbyrå	123
D 25	Landskapslag (2015:103) om Ålands energimyndighet	124
D 26	Landskapslag (2015:110) om landskapets fastighetsverk	126
D 27	Landskapslag (2016:10) om Lotteriinspektionen	129
D 28	Förordning (1993:10) om fortsatt giltighet av vissa överenskommelseförordningar som har utfärdats med stöd av 1951 års självstyrelselag för Åland	130
D 29	Landskapslag (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti	130
D 30	Landskapslag (2012:69) om landskapets finansförvaltning	132
D 31	Landskapsförordning (2014:12) om verkställighet av landskapets budget	135

Tjänstemännen

D 32	Tjänstemannalag (1987:61) för landskapet Åland	136
D 33	Landskapslag (1987:62) om införande av tjänstemannalagen för landskapet Åland	144
D 34	Landskapslag (2013:43) om tillämpning av semesterlagen på landskapets och kommunernas tjänstemän	148
D 35	Landskapslag (1999:44) om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen (2006/94)	148
D 36	Landskapslag (1984:26) om rättsställningen för landskapstjänsteman som anställs vid nordisk institution	149
D 38	Landskapslag (1978:22) om tjänstekollektivavtal	149
D 39	Landskapslag (1998:44) om tillämpning i landskapet Åland av arbetstidslagen	152

Pensionerna

D 40	Landskapslag (2016:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för den offentliga sektorn	153
D 41	Landskapslag (2010:21) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om främjande av sjukpensionärens återgång i arbete	154
D 42	Landskapslag (1976:22) om anmälan om val av pensionsrätt i vissa fall	154
D 43	Landskapslag (1971:51) om vissa pensioner, som skall betalas av landskapsmedel	154
D 44	Landskapslag (2007:29) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för arbetstagare	156
D 45	Republikens presidents förordning (2008:139) om skötseln i landskapet Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller pensioner	156
D 46	Republikens presidents förordning (2008:6) om skötseln i landskapet Åland av uppgifter som gäller pensionsersättning för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier	157
D 47	Landskapslag (1995:71) om landskapet Ålands pensionsfond	157
D 48	Landskapsförordning (1996:45) om placering av de medel som landskapet Ålands pensionsfond förvaltar	159

E Kommunförvaltningen

E 1	Kommunallag (1997:73) för landskapet Åland	163
E 2	Landskapslag (1997:63) om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som saknar åländsk hembygdsrätt	175
E 3	Landskapslag (1997:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning	175
E 4	Landskapslag (1998:20) om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar	176
E 5	Landskapslag (2004:24) om tillämpning i landskapet Åland av lagstiftning om kommunala tjänstemän	178
E 6	Landskapslag (1993:70) om landskapsandelar till kommunerna	178
E 7	Landskapslag (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården	182
E 8	Landskapslag (1993:72) om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten	186
E 9	Landskapslag (1993:73) om bosättningsstrukturgrupper	190
E 10	Landskapslag (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst	191
E 11	Landskapslag (2012:18) om kompensation för uteblivna inkomster från beskattningen av kapitalinkomst	191
E 12	Landskapslag (1972:50) om räntestöd till kommuner för anskaffande av områden för bostadsproduktion	192
E 13	Landskapsförordning (1973:47) om räntestöd till kommuner för anskaffande av områden för bostadsproduktion	193

E 14	Landskapslag (1977:77) om räntestöds krediter till kommuner för främjande av företags- verksamheten	193
E 15	Landskapslag (1989:60) om landskapsunderstöd för främjande av näringar i kommunerna	194
E 16	Landskapslag (1977:10) om reglering av personalens ställning vid privat institution, då institutionens verksamhet övertages av kommun eller kommunalförbund	194
E 17	Landskapslag (1979:29) om allmänna vatten- och avloppsverk	194
E 18	Landskapslag (1983:31) om understöd för vatten- och avloppsprojekt	196

F Skatter och avgifter

Skatter och avgifter till landskapet

F 1	Landskapsskattelag (1993:58)	199
F 2	Landskapslag (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet	200
F 3	Landskapslag (2007:23) om grunderna för avgifter till Ålands hälso- och sjukvård	201
F 4	Landskapslag (1947:6) om apoteksavgift i landskapet Åland	203
F 5	Landskapslag (1974:83) om resandeavgift	204

Skatter och avgifter till kommunerna

F 6	Kommunalskattelag (2011:119) för landskapet Åland	205
F 7	Landskapslag (1993:42) om kommunalskatt för näringsverksamhet	213
F 8	Landskapslag (2013:34) om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för skatte- åren 2013-2016 (2015/35)	213
F 9	Landskapslag (1993:41) om kommunalskatt för gårdsbruk	214
F 10	Fastighetsskattelag (1993:15) för landskapet Åland	214
F 11	Landskapslag (1981:77) om hundskatt	215
F 12	Landskapslag (1989:23) om koncernbidrag vid kommunalbeskattningen	216
F 13	Landskapslag (1984:45) om kommunalbeskattning av rederibolag och redare	216
F 14	Landskapslag (2003:15) om kommunalbeskattning av samfund i anslutning till tonnage- beskattningen	217
F 15	Landskapslag (1973:12) om kommunalskatt för begränsat skattskyldig	217
F 16	Landskapslag (2017:19) om tillämpning av rikslagstiftning om beskattning av delägare i utländska bassamfund	217
F 17	Landskapslag (1987:44) om bostadshusreservering vid kommunalbeskattningen	217
F 18	Landskapslag (1977:19) om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för allmännyttiga samfund som bedriver samhällligt betydelsefull verksamhet	218
F 19	Landskapslag (1984:4) om avdrag vid kommunalbeskattningen för amortering på studielån	219
F 20	Landskapslag (1997:38) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om beskatt- ningsförfarande	219
F 21	Förordning (1997:72) om verkställandet av kommunalbeskattningen i landskapet Åland	220
F 22	Landskapslag (1997:32) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om förskotts- uppbörd	220
F 23	Landskapslag (1996:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om skattetillägg och förseningsränta	221
F 24	Landskapslag (1974:23) om avloppsvattenavgift	221
F 25	Landskapslag (2002:60) om tillämpning i landskapet Åland av 29 kap. strafflagen	223

G Allmän ordning och säkerhet, brand- och räddningsväsendet

G 1	Polislag (2013:87) för Åland	225
G 2	Ordningslag (2010:23) för landskapet Åland	246
G 3	Landskapslag (1974:21) om behandling av berusade	250
G 4	Landskapsförordning (2010:36) om föreläggande av ordningsbot vid olika ordningsföreläggelser	251
G 5	Landskapslag (2010:30) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om sammankomster	251
G 6	Landskapslag (2010:28) om ordningsvakter	252
G 7	Landskapslag (2010:29) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privata säkerhetstjänster ..	257
G 8	Landskapslag (1942:10) innehållande särskilda bestämmelser angående biografier och offentliga biograföreställningar i landskapet Åland	257
G 9	Landskapslag (1966:10) om lotterier	259
G 10	Landskapsförordning (2016:12) om lotterier	264
G 11	Landskapsförordning (1993:56) om Ålands Penningautomatförening och dess verksamhet	264
G 12	Landskapslag (1976:67) om förströelseautomater	267
G 13	Landskapslag (1950:25) angående penninginsamlingar i landskapet Åland	267
G 14	Republikens presidents förordning (2000:80) om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden	268
G 15	Räddningslag (2006:106) för landskapet Åland	269
G 16	Räddningsförordning (2006:111) för landskapet Åland	281
G 17	Landskapsförordning (2013:107) om externa räddningsplaner	286
G 18	Landskapsförordning (2006:112) om kvalitetsfordringar inom räddningsväsendet	289
G 19	Republikens presidents förordning (2004:21) om gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland	290

H Byggande, elsäkerhet, expropriation, hyra och arrende

H 1	Plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland	293
H 2	Plan- och byggförordning (2008:107) för landskapet Åland.....	307
H 3	Landskapsförordning (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling.....	311
H 4	Landskapslag (2014:31) om energideklaration för byggnader	345
H 5	Landskapsförordning (2014:52) om energideklaration för byggnader	349
H 6	Landskapslag (2011:9) om tillämpning i landskapet Åland av elsäkerhetslagen	349
H 7	Landskapsförordning (2011:11) om tillämpning av riksbestämmelser om elsäkerhet	350
H 8	Landskapslag (1999:40) om bostadsproduktion	350
H 9	Landskapslag (1982:13) om stöd för bostadsförbättring	355
H 10	Landskapslag (1982:14) om stöd för bostadsproduktion	358
H 11	Landskapslag (1994:41) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksorfattningar angående stöd vid förvärv av bostad.....	367
H 12	Landskapsförordning (2015:122) om tillämpning på Åland av vissa riksorfattningar angående stöd vid förvärv av bostad.....	367
H 13	Landskapslag (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter	368
H 15	Hyreslag (1999:19) för landskapet Åland.....	377
H 16	Landskapslag (2008:128) om tillämpning i landskapet Åland av lagen angående vissa grannelagsförhållanden	389

I Jord- och skogsbruk, fiske

I 1	Landskapslag (2016:29) om finansiering av landsbygdsnäringar	391
I 2	Landskapsförordning (2016:42) om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.....	393
I 3	Landskapsförordning (2016:43) om kontroller av ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.....	416
I 4	Landskapsförordning (2016:44) om administration av miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och kompensationsersättning.....	421
I 5	Republikens presidents förordning (2017:36) om skötseln av de uppgifter i landskapet Åland som hör till det utbetalande organet för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu)	424
I 6	Landskapsförordning (2010:80) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets skötsel av tvärvillkorskontrollen.....	424
I 7	Landskapslag (1972:25) om lantbruksnämnder (1998/85).....	425
I 8	Landskapslag (1995:52) om ekologisk produktion (2012/29).....	425
I 9	Landskapslag (2013:39) om produktion av genetiskt modifierade växter.....	428
I 10	Landskapslag (1969:29) om stängselskyldighet	433
I 11	Landskapslag (1979:72) om ersättande av skördeskador	434
I 12	Landskapslag (1980:44) om räntestödslån vid skördeskador.....	435
I 13	Landskapslag (1977:68) om bekämpning av flyghavre	436
I 14	Landskapslag (2016:36) om Ålands skogsvårdsförening.....	437
I 15	Landskapslag (1998:83) om skogsvård.....	437
I 16	Landskapsförordning (1998:86) om skogsvård.....	440
I 17	Landskapslag (2015:32) om stöd för hållbart skogsbruk	441
I 18	Landskapsförordning (2015:33) om stöd för hållbart skogsbruk	444
I 19	Förordning (1991:69) om skötseln av virkesmätningen i landskapet Åland	445
I 20	Landskapslag (2003:60) om tillämpning i landskapet Åland av riksorfattningar om skogsodlingsmaterial	445
I 21	Förordning (1990:33) om utlåtagande enligt 25 kap. 8 § ärvdabalken i landskapet Åland	446
I 22	Landskapslag (2014:53) om avbytarstöd	446
I 23	Förordning (1993:11) om förvaltningen i landskapet Åland av ärenden som gäller avträdelser-ersättning för lantbruksföretagare	447
I 24	Förordning (1993:9) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare	447
I 25	Landskapslag (1956:39) om fiske i landskapet Åland.....	447
I 26	Landskapsförordning (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av landskapslagen om fiske	457
I 27	Landskapsförordning (1995:44) om yrkesfiske (1996/32)	462
I 28	Landskapslag (2015:49) om verkställighet av den gemensamma fiskeripolitiken inom den Europeiska unionen	462
I 29	Landskapsförordning (2015:50) om register för fiskerinäringen	463
I 30	Landskapslag (2015:48) om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken	465

J Näringarna

Utövande av näring

J 1	Landskapslag (1996:47) om rätt att utöva näring.....	467
J 2	Affärstidslag (1992:40) för landskapet Åland.....	468

J 3	Landskapsförordning (1996:49) om inkvarterings- och trakteringsverksamhet.....	468
J 4	Landskapslag (1975:56) om resebyråerelse.....	470
J 5	Landskapsförordning (1996:48) om fastighetsmäklare	471
J 6	Landskapslag (2007:60) om posttjänster	473
J 7	Landskapslag (2006:11) om arbetsförmedling av annan än landskapet.....	479
J 8	Landskapslag (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.....	480
J 9	Landskapsförordning (2007:99) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.....	481
J 10	Landskapslag (1995:92) om tillämpning på Åland av alkohollagen (2013/58)	482
J 11	Landskapsförordning (2013:59) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om alkohol.....	483
J 12	Landskapslag (2007:96) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om gödselafabrikat.....	483
J 13	Ålands landskapsregerings beslut (1996:82) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om gödselafabrikat (2011/116)	485
J 14	Landskapslag (2010:83) om tillämpning i landskapet Åland av foderalagen	485
J 15	Landskapsförordning (2013:38) om tillämpning på Åland av vissa riksförfattningar om foder	486
J 16	Landskapslag (2013:97) om tillämpning på Åland av lagen om plantmaterial	486
J 17	Landskapsförordning (2013:100) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om plantmaterial.....	487
J 18	Landskapslag (2013:98) om tillämpning av lagen om skydd för växters sundhet	488
J 19	Landskapsförordning (2013:101) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om skydd för växters sundhet.....	489
J 20	Republikens presidents förordning (2013:112) om skötseln på Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller skydd för växters sundhet.....	489
J 21	Landskapslag (2001:25) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om handel med utsäde.....	490
J 22	Ålands landskapsregerings beslut (2001:47) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om handel med utsäde (2006/6)	490
J 23	Landskapslag (2012:41) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om växtskyddsmedel	491
J 24	Landskapsförordning (2012:43) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om växtskyddsmedel....	493
J 25	Ålands landskapsregerings beslut (2011:4) om register över godkända växtskyddsmedel	493
J 26	Republikens presidents förordning (2012:64) om skötseln i landskapet Åland av vissa förvaltningsuppgifter som rör växtskyddsmedel	493
J 27	Landskapslag (1994:72) om förutsättningarna för att i landskapet Åland leta efter, inmuta och utnyttja gruvfyndigheter.....	494
J 28	Landskapslag (2015:102) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftning om elmarknaden	494
J 29	Landskapsförordning (2015:108) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om elmarknaden.....	496
J 30	Landskapslag (2006:77) om tillämpning i landskapet av lagen om certifiering och angivande av elens ursprung	498
J 31	Landskapsförordning (2006:78) om tillämpning i landskapet av riksförfattningar om certifiering och angivande av elens ursprung	499
J 32	Landskapslag (2011:80) om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter.....	499
J 33	Landskapslag (2016:20) om energieffektivitet.....	499
J 34	Landskapslag (2009:31) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om utsläppshandel....	500
J 35	Republikens presidents förordning (2013:20) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som gäller handel med utsläppsätter avseende växthusgaser	501
Stöd till näringslivet		
J 36	Näringsstödslag (2008:110) för landskapet Åland	502
J 37	Landskapslag (1976:43) om tillämpning av lagen om exportgaranti i landskapet Åland	504
J 38	Förordning (1991:67) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om exportgaranti	504
J 39	Landskapslag (2013:31) om produktionsstöd för el.....	504
J 40	Landskapslag (2016:31) om återkrävande av stöd ur landskapets medel.....	508

K Skydd av miljön, renhållning, naturvård och jakt

Skydd av miljön och renhållning		
K 1	Landskapslag (2008:124) om miljöskydd	509
K 2	Landskapsförordning (2008:130) om miljöskydd	523
K 3	Landskapsförordning (2001:38) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening av luften.....	536
K 4	Landskapsförordning (2010:81) om tillämpning i landskapet Åland av statsrådets förordning om underhåll av anläggningar som innehåller ämnen som bryter ned ozonskiktet samt vissa fluorerade växthusgaser.....	538
K 5	Landskapsförordning (2015:16) om tillämpning på Åland av vissa riksbestämmelser om avfallsförbränning	538
K 6	Landskapsförordning (2005:51) om tillämpning i landskapet Åland av statsrådets förordning om bullerutredningar och handlingsplaner för bullerbekämpning som Europeiska gemenskapen förutsätter.....	539

K 7	Landskapslag (2011:111) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om främjande av användningen av biodrivmedel för transport.....	539
K 8	Landskapsförordning (2007:3) om deponering av avfall.....	540
K 9	Landskapsförordning (2008:108) om utvinningsavfall.....	544
K 10	Landskapsförordning (2010:79) om återvinning av vissa avfall i markbyggnad.....	545
K 11	Landskapsförordning (2006:124) om hantering av jord- och muddermassor.....	549
K 12	Landskapsförordning (2012:45) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om begränsning av användning av PCB och PCT.....	551
K 13	Vattenlag (1996:61) för landskapet Åland.....	551
K 14	Vattenförordning (2010:93) för landskapet Åland.....	575
K 15	Ålands landskapsregerings beslut (2016:41) om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket.....	593
K 16	Landskapsförordning (2007:57) om odling av regnbågslax och lax i havet.....	597
K 17	Landskapsförordning (2016:25) om undantag från miljötillståndsplikt för fiskodlingar vid utrotning av VHS.....	601
K 18	Landskapslag (1977:16) om bekämpande av oljeskador.....	601
K 19	Landskapslag (1981:3) om renhållning.....	603
K 20	Landskapsförordning (2011:74) om renhållning.....	615
K 21	Landskapsförordning (1998:93) om förpackningar och förpackningsavfall.....	618
K 22	Landskapsförordning (2015:7) om producentansvar.....	623
K 23	Landskapsförordning (1998:110) om PCB-avfall.....	623
K 24	Landskapslag (2003:58) om mottagning i hamn av fartygsgenererat avfall och lastrester.....	623
K 25	Landskapsförordning (2003:67) om mottagning av fartygsgenererat avfall och lastrester.....	626
K 26	Landskapslag (2006:82) om miljökonsekvensbedömning.....	628
K 27	Landskapsförordning (2012:50) om miljökonsekvensbedömning.....	631
K 28	Landskapslag (2009:56) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om avhjälpande av vissa miljöskador.....	632
K 29	Landskapsförordning (2009:59) om avhjälpande av vissa miljöskador.....	632
K 30	Landskapslag (2013:84) om tillämpning på Åland av lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning.....	633
K 31	Landskapsförordning (2013:85) om tillämpning på Åland av förordningen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning.....	634
K 32	Landskapslag (2012:79) om tillämpning på Åland av lagen om avskiljning och lagring av koldioxid.....	634

Naturvård och jakt

K 33	Landskapslag (1998:82) om naturvård.....	635
K 34	Landskapsförordning (1998:113) om naturvård.....	642
K 35	Jaktlag (1985:31) för landskapet Åland.....	644
K 36	Landskapsförordning (2006:70) om jakt.....	652
K 37	Landskapsförordning (1997:42) om jakt på älg.....	655

L Hälsa- och sjukvård, hälsoskydd och djurskydd

Hälsa- och sjukvård

L 1	Landskapslag (2011:114) om hälso- och sjukvård.....	657
L 2	Landskapslag (1993:68) om ikraftträdande av landskapslagen om hälso- och sjukvården.....	664
L 3	Landskapsförordning (2014:10) om prehospital akutsjukvård.....	666
L 4	Landskapsförordning (2015:28) om rådgivning för gravida och barn, skol- och studerande-hälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga.....	668
L 5	Republikens presidents förordning (2010:2) om vissa förvaltningsuppgifter inom hälso- och sjukvården i landskapet Åland.....	671
L 6	Landskapslag (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter.....	671
L 7	Landskapslag (2014:28) om tillämpning på Åland av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård.....	671
L 8	Republikens presidents förordning (2015:12) om skötseln på Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller gränsöverskridande hälso- och sjukvård.....	672

Hälsoskydd

L 9	Landskapslag (2016:84) om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen.....	673
L 10	Landskapsförordning (2016:88) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om hälsoskydd.....	674
L 11	Landskapslag (2007:26) om tillämpning i landskapet Åland av livsmedelslagen.....	675
L 12	Landskapsförordning (2015:69) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien.....	676
L 13	Landskapslag (1988:8) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om konsument-säkerhet (2012/46).....	678
L 14	Landskapsförordning (1995:64) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om konsument-säkerhet (2012/48).....	679
L 15	Landskapslag (1990:32) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier (1995/60).....	680
L 16	Landskapsförordning (2012:44) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om kemikalier.....	681
L 17	Landskapslag (1978:52) om tobak och relaterade produkter (2016/52).....	681

Djurskydd

L 18	Djurskyddslag (1998:95) för landskapet Åland.....	685
L 19	Djurskyddsförordning (1998:96).....	693
L 20	Republikens presidents förordning (2012:31) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som rör kontroll av identifiering och registrering av djur.....	703
L 21	Landskapsförordning (2011:53) om skydd av slaktkycklingar.....	703
L 22	Djurtransportförordning (1998:97).....	707
L 23	Landskapsförordning (1998:98) om slakt och avlivning av djur.....	708
L 24	Landskapslag (2013:75) om tillämpning av lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål.....	712
L 25	Landskapsförordning (2013:77) om tillämpning av förordningen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål.....	713

M Socialvård och sysselsättning

M 1	Landskapslag (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.....	715
M 2	Landskapsförordning (1995:103) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.....	717
M 3	Landskapslag (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice.....	717
M 4	Landskapslag (2016:15) om tillämpning på Åland av lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården.....	719
M 5	Landskapslag (1953:16) om bosättningslån i landskapet Åland.....	720
M 6	Landskapslag (2015:4) om tillämpning på Åland av lagen om allmänt bostadsbidrag.....	721
M 7	Förordning (1995:7) om skötseln i landskapet Åland av vissa ärenden som gäller bostadsbidrag....	722
M 8	Landskapslag (1994:10) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om moderskapsunderstöd.....	722
M 9	Landskapslag (1994:48) om tillämpning i landskapet Åland av barnbidragslagen.....	723
M 10	Förordning (1993:12) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter som gäller barnbidrag.....	723
M 11	Landskapslag (2009:7) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om underhållsstöd.....	723
M 12	Republikens presidents förordning (2009:18) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som gäller underhållsstöd.....	724
M 13	Barnomsorgslag (2011:86) för landskapet Åland.....	724
M 14	Landskapsförordning (2011:90) om behörighetskrav för personal anställd i daghem och fritidshem....	730
M 15	Landskapslag (2015:18) om tillämpning i landskapet Åland av familjevårdarlagen.....	730
M 16	Landskapslag (2004:3) om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som skall arbeta med barn....	731
M 17	Landskapslag (2015:68) om hemvårdsstöd.....	732
M 18	Landskapslag (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen.....	735
M 19	Landskapslag (2015:117) om skyddshem.....	737
M 20	Landskapsförordning (2015:118) om skyddshemspersonal.....	739
M 21	Landskapslag (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp.....	739
M 22	Landskapsförordning (2010:51) om tillämpning i landskapet Åland av förordningen om service och stöd på grund av handikapp.....	740
M 23	Landskapslag (2010:99) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om tolkningstjänst för handikappade personer.....	741
M 24	Republikens presidents förordning (2011:18) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som rör tolkningstjänst för handikappade personer.....	742
M 25	Landskapslag (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda...	742
M 26	Landskapslag (2013:125) om tillämpning på Åland av lagen om nykterhetsarbete.....	743
M 27	Landskapslag (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.....	743
M 28	Landskapsförordning (2011:33) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.....	758
M 29	Landskapslag (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning.....	758
M 30	Republikens presidents förordning (2006:47) om skötseln av lönegarantiärenden i landskapet Åland.....	761
M 31	Landskapslag (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	761
M 32	Landskapsförordning (2003:76) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om utkomstskydd för arbetslösa.....	764
M 33	Landskapslag (2015:115) om tillämpning på Åland av lagen om indexjustering för 2015 av pensioner och vissa andra förmåner.....	764
M 34	Republikens presidents förordning (2006:46) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	765
M 35	Landskapslag (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd.....	765
M 36	Landskapslag (2012:74) om främjande av integration.....	766
M 37	Landskapsförordning (2012:78) om inledande kartläggning.....	771
M 38	Republikens presidents förordning (2010:71) om skötseln i landskapet Åland av de uppgifter som i stöd av utlänningslagen föreskrivs för arbets- och näringsbyråerna.....	771
M 39	Landskapslag (2017:8) om tillämpning på Åland av lagen om fonderna inom området för inrikes frågor.....	772
M 40	Republikens presidents förordning (2017:27) om skötseln på Åland av förvaltningsuppgifter som gäller de nationella programmen för fonderna inom området för inrikes frågor.....	772

N Infrastruktur och trafik m.m.

Media och infrastruktur m.m.

N 1	Landskapslag (2011:95) om radio- och televisionsverksamhet	773
N 2	Republikens presidents förordning (2010:72) om skötseln i landskapet Åland av de förvaltningsuppgifter som gäller stöd för byggande av bredband	780
N 3	Republikens presidents förordning (2016:53) om förvaltning av registret över domännamn under toppdomänen ax	780
N 4	Landskapslag (2010:85) om en infrastruktur för geografisk information	780
N 5	Landskapsförordning (2010:86) om en infrastruktur för geografisk information	782
N 6	Landskapslag (1957:23) om allmänna vägar i landskapet Åland	782
N 7	Landskapsförordning (1979:6) om färjor	797
N 8	Landskapslag (1964:16) om kommunalvägar	800
N 9	Landskapslag (1980:46) om landskapsandel för underhållskostnader för gator	802
N 10	Landskapslag (2008:59) om enskilda vägar i landskapet Åland	803

Land-, sjö- och lufttrafik

N 11	Vägtrafiklag (1983:27) för landskapet Åland	817
N 12	Landskapslag (2013:37) om tillämpning på Åland av 1a kap. vägtrafiklagen	825
N 13	Landskapsförordning (2005:35) om vägmärken	826
N 14	Landskapsförordning (1995:36) om undantag från skyldigheten att använda bilbälte	858
N 15	Landskapsförordning (2008:140) om skolskjutsning	858
N 16	Landskapslag (1971:15) om parkeringsbot	859
N 17	Landskapslag (2003:11) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen	862
N 18	Trafikbrottslag (2004:28) för landskapet Åland	862
N 19	Landskapslag (1976:34) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen (1995/62)	864
N 20	Landskapsförordning (2009:39) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen	864
N 21	Körkortslag (2015:88) för Åland	865
N 22	Landskapslag (2015:89) om trafikskolor	878
N 23	Landskapsförordning (2015:95) om förarutbildning	879
N 24	Landskapsförordning (2015:96) om villkorskoder som får anges på körkort utfärdade på Åland	881
N 25	Landskapsförordning (2015:97) om medicinska krav för innehav av körkort	883
N 26	Landskapsförordning (2015:98) om alkohols för den som har körkort med villkor om alkohols	894
N 27	Landskapslag (1976:33) om yrkesmässig trafik	895
N 28	Landskapsförordning (2000:6) om yrkesmässig trafik	898
N 29	Landskapslag (2008:85) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare	899
N 30	Landskapsförordning (2008:87) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare	903
N 31	Landskapslag (2013:72) om tillämpning på Åland av lagen om arbetstid i vägtrafik för förare som är egenföretagare	905
N 32	Landskapslag (2011:36) om tillämpning av fordonslagen	905
N 33	Landskapslag (1993:19) om besiktning och registrering av fordon	906
N 34	Landskapsförordning (1993:104) om fordons konstruktion, utrustning, skick, användning och belastning	913
N 35	Landskapslag (2017:29) om vattenfarkoster	915
N 36	Landskapslag (2017:30) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagsstiftning om säkerhet och utsläppskrav för vattenfarkoster	918
N 37	Republikens presidents förordning (2014:20) om en samrådsdelegation för Mariehamns flygplats ..	918

O Utbildning, kultur och idrott

Utbildning

O 1	Grundskolelag (1995:18) för landskapet Åland	921
O 2	Grundskoleförordning (1995:95) för landskapet Åland	925
O 3	Landskapslag (2011:13) om gymnasieutbildning	928
O 4	Landskapsförordning (2011:75) om gymnasieutbildning	939
O 5	Landskapsförordning (1997:60) om studiesociala förmåner för studerande på gymnasialstadienivå i landskapet Åland	942
O 6	Republikens presidents förordning (2006:68) om studentexamen i landskapet Åland	943
O 7	Republikens presidents förordning (2005:37) om yrkesutbildning inom social- och hälsovård i landskapet Åland	943
O 8	Republikens presidents förordning (2005:61) om utvärdering av sjöfartsutbildning i landskapet Åland	943
O 9	Förordning (1975:64) om ordnandet av undervisningen vid Ålands handelsläroverk	944
O 10	Landskapslag (1998:59) om läroavtalsutbildning	944
O 11	Landskapsförordning (2011:76) om läroavtalsutbildning	947
O 12	Landskapslag (1993:75) om medborgarinstitut	949
O 13	Landskapsförordning (1994:82) om medborgarinstitut	950

O 14	Landskapslag (1943:13) om läroanstalter för hemslöjd i landskapet Åland.....	950
O 15	Landskapslag (1999:53) om Ålands folkhögskola.....	953
O 16	Landskapslag (1995:80) om Ålands musikinstitut.....	956
O 17	Landskapslag (2002:81) om Högskolan på Åland.....	959
O 18	Landskapsförordning (2002:87) om Högskolan på Åland.....	964
O 19	Republikens presidents förordning (2005:36) om yrkeshögskoleexamina avlagda i landskapet Åland.....	966
O 20	Landskapslag (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer.....	966
O 21	Landskapslag (2017:23) om jämställande av högskolestudier.....	972
O 22	Landskapslag (2003:17) om Ålands sjösäkerhetscentrum.....	972
O 23	Landskapslag (2006:71) om studiestöd.....	973
O 24	Landskapsförordning (2006:72) om maximitiden för studiestöd för högre högskoleexamen och grunderna för förlängning av maximitiden.....	980
O 25	Landskapslag (1983:57) om studieledighet.....	980

Kultur och idrott

O 26	Landskapslag (1965:9) om fornminnen.....	982
O 27	Landskapsförordning (2011:100) om fornminnesregister.....	984
O 28	Landskapslag (2007:19) om skydd av det maritima kulturarvet.....	985
O 29	Landskapslag (1988:56) om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.....	986
O 30	Landskapslag (1986:58) om skydd för kulturhistoriskt värdefulla föremål.....	988
O 31	Landskapslag (1997:82) om allmänna bibliotek.....	990
O 32	Biblioteksförordning (1997:83) för landskapet Åland.....	990
O 33	Landskapslag (1983:39) om kulturell verksamhet.....	991
O 34	Landskapslag (1996:53) om Ålands kulturdelegation.....	992
O 35	Landskapslag (1985:29) om stöd för litterär verksamhet.....	993
O 36	Landskapslag (2009:54) om landskapsbidrag till bildningsförbund.....	993
O 37	Landskapslag (1989:31) angående landskapsgaranti för kulturella utställningar.....	995
O 38	Landskapslag (1987:86) om ungdomsarbete.....	995
O 39	Idrottslag (1983:42) för landskapet Åland.....	997
O 40	Landskapsförordning (1999:3) om överföring av vissa förvaltningsuppgifter på Ålands idrottsförbund.....	999

Internationella fördrag

Bilaterala avtal rörande beskattning.....	1001
Bilaterala avtal rörande vägtrafik och sjöfart.....	1006
Bilaterala avtal rörande social trygghet m.m.....	1007
Konventioner mellan flera länder.....	1008

Lagar och avtal som utgjort grund för självstyrelsen

Den första självstyrelselagen.....	1015
Lag om självstyrelse för Åland 6.5.1920 (FFS 124/1920).....	1016
Lag angående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland 6.5.1920 (FFS 125/1920).....	1019
Lag om ändring av lagen angående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland 30.12.1921 (FFS 309/1921).....	1020
Folkförbundsrådets beslut av den 24 juni 1921.....	1021
Ålandsöverenskommelsen av den 27 juni 1921.....	1022
Lag innehållande särskilda stadganden rörande landskapet Ålands befolkning 11.8.1922 (den s.k.garantilagen) (FFS 189/1922).....	1023
Självstyrelselag för Åland 28.12.1951 (5/1952).....	1024
Förordning om statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland 19.2.1954/34 (FFS 471/1954).....	1032
Konvention angående Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering.....	1034

Dokument som har samband med Finlands anslutning till Europeiska unionen

Dokument om Åland i samband med Finlands anslutning till Europeiska unionen.....	1037
--	------

Författningsregister

Författningsregister i kronologisk ordning.....	1041
---	------

Alfabetiskt sakregister

Alfabetiskt sakregister.....	1051
------------------------------	------

A 1 Självstyrelselag (1991:71) för Åland

(FFS 1144/1991) (FFS 1556/1994) (FFS 520/1996)
(FFS 75/2000) (FFS 68/2004) (FFS 847/2009) (FFS
1176/2009) (FFS 1115/2011) (FFS 1084/2015)

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. Självstyrelse för Åland

Landskapet Åland tillkommer självstyrelse enligt vad som stadgas i denna lag.

2 §. Landskapets område

Landskapet omfattar det område som när denna lag träder i kraft hör till landskapet samt det territorialvatten som enligt gällande stadganden om gränserna för Finlands territorialvatten omedelbart ansluter sig till detta område.

Om rikets överhöghet utvidgas utöver territorialvattengränsen, kan även landskapets behörighet utvidgas till de delar som bestäms efter överenskommelse mellan riket och landskapet.

3 §. Landskapets organ

Landskapet Ålands befolkning företräds i fråga om självstyrelsen av Ålands lagting.

Landskapets allmänna styrelse och förvaltning ankommer på Ålands landskapsregering och de myndigheter som lyder under den. (2004/11)

4 §. Landshövdingen

Regeringen företräds i landskapet av landshövdingen. Om utnämning av landshövdingen stadgas i 52 §.

5 §. (2004/11) Ålandsdelegationen

Ålandsdelegationen är ett för landskapet och riket gemensamt organ. Bestämmelser om delegationens sammansättning och uppgifter samt om kostnaderna för den finns i 19, 32, 55 - 57 och 59 b §.

2 kap. Åländsk hembygdsrätt

6 §. Hembygdsrätt med stöd av lag

Åländsk hembygdsrätt tillkommer

1) den som när denna lag träder i kraft har hembygdsrätt enligt självstyrelselagen för Åland (670/1951) och

2) ett barn under 18 år som har finskt medborgarskap och är bosatt i landskapet, om fadern eller modern har hembygdsrätt.

7 §. Förvärv av hembygdsrätt på ansökan

Hembygdsrätt beviljas av landskapsregeringen. (2004/11)

Hembygdsrätt skall, om inte vägande skäl föranleder avslag, på ansökan beviljas finska medborgare som

1) har flyttat in till landskapet och

2) utan avbrott har haft sitt egentliga bo och hemvist i landskapet under minst fem års tid och som

3) har tillfredsställande kunskaper i svenska.

Också den som inte fyller kraven i 2 mom. 2 och 3 punkten kan av särskilda skäl beviljas hembygdsrätt enligt vad som stadgas i landskapslag.

Se LL (2015:99) om åländsk hembygdsrätt och LL (2015:100) om hembygdsrättsförvaranden.

Den omständighet, att person som ansökt om åländsk hembygdsrätt under den tid ansökan var anhängig hos Ålands landskapsstyrelse hade flyttat bort från landskapet, utgjorde inte sådant vägande skäl som avses i självstyrelselagen för Åland. **HFD 1991 A 3.**

Landskapsstyrelsens beslut medelst vilket avslagits en tysk medborgares ansökan om åländsk hembygdsrätt på den grund att sökanden saknade finskt medborgarskap, var inte i strid med i EES-avtalet stadgade krav på likabehandling. **HFD 1995 A 3.**

Ålands landskapsstyrelsens beslut varmed en svensk medborgares ansökan om hembygdsrätt hade avslagits på den grunden att han inte innehade finskt medborgarskap var inte i strid med fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen och de stadganden i Europeiska gemenskapernas rätt vilka med stöd av sagda fördrag iakttas i Finland. Landskapsstyrelsens beslut stred inte heller mot det i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen stadgade förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet. Inhämtandet av Europeiska gemenskapernas domstols förhandsavgörande ansågs ej vara erforderligt för tolkning av Europeiska gemenskapens rättsakter. **HFD 1996 A 1.**

Med beaktande av längden av den tid som makarna hade bott utanför landskapet, ansåg högsta förvaltningsdomstolen att de inte hade utan avbrott haft sitt egentliga bo och hemvist i landskapet under minst fem års tid. Landskapsstyrelsens beslut, med vilket ansökan om hembygdsrätt hade förkastats, var inte lagstridigt. **HFD 31.12.2002 liggare 3476 (2002:92).** omröstn.

8 §. Förlust av hembygdsrätt

Den som förlorar sitt finska medborgarskap förlorar även sin hembygdsrätt.

Om förlust av hembygdsrätt för den som annat än tillfälligt flyttar från landskapet stadgas i landskapslag.

Se LL (2015:99) om åländsk hembygdsrätt och LL (2015:100) om hembygdsrättsförvaranden.

9 §. Deltagande i val och valbarhet

I val av lagtingets ledamöter och kommunernas fullmäktige och när övriga förtroendevalda inom landskaps- och kommunalförvaltningen utses får endast den delta som har hembygdsrätt. Endast den som har hembygdsrätt är valbar till sådana uppdrag.

Om rösträtt och valbarhet i vissa fall stadgas i 67 §.

10 §. Rätt att förvärva fast egendom

Om inskränkningar i rätten att med ägande- eller nyttjanderätt förvärva fast egendom och därmed jämförbar egendom i landskapet stadgas i jordförvärvslagen för

A 1 Självstyrelselag (1991:71) för Åland

Åland (3/1975). Inskränkningarna gäller inte den som har hembygdsrätt.

11 §. Näringsrätt

Rätten att i landskapet utöva rörelse eller yrke som näring kan för den som inte har hembygdsrätt inskränkas genom landskapslag. En sådan landskapslag får dock inte inskränka rätten för den som är bosatt i landskapet att idka sådan näring som bedrivs utan annat biträde än make eller egna omyndiga barn och utan begagnande av affärslokal, kontor eller något annat särskilt driftställe.

Se LL (1996:47) om rätt att utöva näring.

Ålands landskapsregering hade avslagit ett aktiebolags ansökan om tillstånd att utöva näring i landskapet Åland på den grunden att aktiebolaget inte hade hemort i landskapet Åland och ingen av medlemmarna i bolagets styrelse hade åländsk hembygdsrätt eller sedan minst fem års tid var bosatt i landskapet. Aktiebolaget hade till stöd för sin ansökan hänvisat till att det skulle komma att fusionera med sitt dotterbolag, som hade beviljats tillstånd att utöva näring i landskapet Åland. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg att artikel 1 i protokoll 2 till Finlands anslutningsakt till Europeiska unionen (Ålandsprotokollet) skulle tillämpas på bestämmelserna i det principdokument som landskapsregeringen antagit om förutsättningarna för beviljande av tillstånd åt juridiska personer att utöva näring i landskapet Åland. Av utredningen i ärendet framgick inte att landskapsregeringen genom sin beslutspraxis efter 1.1.1994 skulle ha infört sådana lindringar i reglerna för beviljande av dessa tillstånd att beslutet att avslå aktiebolagets ansökan kunde anses innebära införande av nya inskränkningar i rätten att utöva näring i landskapet Åland, i strid med den så kallade stand still -klausulen i artikel 1 protokoll 2 till Finlands anslutningsakt till Europeiska unionen och unionens domstols rättspraxis i fråga om tillämpningen av stand still -klausuler. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg också att landskapsregeringens beslut inte innebar i nämnda artikel 1 förbjuden diskriminering av sökanden enbart på den grunden att ett annat aktiebolag med samma verksamhetsområde som sökanden år 1997 hade beviljats tillstånd att utöva näring i landskapet Åland i en situation där den koncern som aktiebolaget tillhörde omstrukturerades och ett av de aktiebolag som omstrukturerades hade haft tillstånd att utöva näring i landskapet Åland. **HFD 25.2.2013 liggare 667 (2013:34).**

12 §. Fullgörande av värnplikt

Den som har hembygdsrätt har rätt att i stället för att fullgöra värnplikt tjänstgöra på motsvarande sätt vid lots- och fyrinrättningen eller i någon annan civilförvaltning.

Om tjänstgöringen vid lots- och fyrinrättningen stadgas i rikslag efter att lagtinget har beretts tillfälle att ge utlåtande i saken. Om tjänstgöringen i annan civilförvaltning stadgas i rikslag med lagtingets bifall. Tills sådan tjänstgöring som avses här har ordnats är de invånare i landskapet som avses i 1 mom. befriade från att fullgöra värnplikt.

Vad som stadgas i 1 mom. gäller inte dem som efter fyllda 12 år har inflyttat till landskapet från annan ort.

Lagtinget och landskapsregeringen (2004/11)**13 §. Val av lagtingets ledamöter**

Lagtingets ledamöter utses genom omedelbara och hemliga val där rösträtten är allmän och lika för alla röstberättigade.

14 §. Öppnande och avslutande av lagtinget

Lagtinget öppnas och avslutas av republikens president eller på hans vägnar av landshövdingen. Lands-

hövdingen överlämnar presidentens framställningar och meddelanden till lagtinget.

15 §. Upplösning av lagtinget

Republikens president kan efter samråd med lagtingets talman upplösa lagtinget och förordna om nya val. Om lagtingets rätt att upplösa sig och förordna om nya val stadgas i landskapslag.

Se 8 § LO (2011:97) och 2 kap. AO (2015:87).

16 §. (2004/11) Landskapsregeringen

Landskapsregeringen utses på det sätt som föreskrivs i landskapslag.

Se 4 kap. LO (2011:97).

4 kap. Landskapets behörighet**17 §. Stiftande av landskapslagar**

Lagtinget stiftar lagar för landskapet (landskapslagar).

18 §. Landskapets lagstiftningsbehörighet

Landskapet har lagstiftningsbehörighet i fråga om

1) (2004/11) lagtingets organisation och uppgifter samt val av lagtingets ledamöter; landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar,

2) landskapets tjänstemän, tjänstekollektivavtal för landskapets anställda, disciplinär bestraffning av landskapets tjänstemän,

2a) (1996/59) arbetspensionsskydd för landskapets anställda och för förtroendevalda inom landskapsförvaltningen samt för rektorer, lärare och timplärare vid grundskolor i landskapet,

3) landskapets flagga och vapen och deras användning i landskapet, användningen av landskapets flagga på landskapets fartyg samt på handelsfartyg och fiske-, fritids- och därmed jämförbara farkoster som har hemort i landskapet, dock så att statliga ämbetsverks och inrättningsars samt enskildas rätt att använda rikets flagga inte får inskränkas,

4) kommunindelning, kommunala val, kommunernas förvaltning, kommunernas tjänsteinnehavare, tjänstekollektivavtal för kommunernas anställda, disciplinär bestraffning av kommunernas tjänsteinnehavare,

5) landskapet tillkommande tilläggsskatt på inkomst och tillfällig extra inkomstskatt, landskapet tillkommande närings- och nöjesskatter, grunderna för avgifter till landskapet, kommunerna tillkommande skatter,

6) allmän ordning och säkerhet med de undantag som nämns i 27 § 27, 34 och 35 punkten; brand- och räddningsväsendet,

7) byggnads- och planväsendet, grannelagsförhållanden, bostadsproduktion,

8) inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter för allmänt behov mot full ersättning, med undantag av vad som stadgas i 61 §,

9) hyra och hyresreglering, lega av jord,

10) natur- och miljövård, friluftsliv, vattenrätt,

11) fornminnen, skydd av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och föremål i landskapet,

12) hälso- och sjukvård, med de undantag som stadgas i 27 § 24, 29 och 30 punkten; eldbegängelse,

13) socialvård; tillstånd till utskänkning av alkoholdrycker,

14) (1996/59) undervisning, läroavtal, kultur, idrott, ungdomsarbete; arkiv-, biblioteks- och museiväsendet med det undantag som stadgas i 27 § 39 punkten,

15) jord- och skogsbruk; styrning av lantbruksproduktionen, dock så att förhandlingar skall föras med de statsmyndigheter saken gäller innan lagstiftningsåtgärder angående styrning av lantbruksproduktionen vidtas,

16) jakt och fiske, registrering av fiskefartyg, styrning av fiskerinäringen,

17) djurskydd och veterinärväsendet med de undantag som stadgas i 27 § 31-33 punkten,

18) tillvaratagande av jordbruksmarks, skogsmarks och fiskevattens produktionsförmåga; skyldighet att i sådant syfte mot full ersättning i någon annans besittning för viss tid upplåta jordbruksmark och fiskevatten som är outnyttjade eller endast delvis utnyttjade,

19) rätt att leta efter, inmta och utnyttja mineralfyndigheter,

20) postväsendet samt rätt att utöva rundradio- och televisionsverksamhet inom landskapet med de begränsningar som följer av 27 § 4 punkten,

21) vägar och kanaler, vägtrafik, spårbunden trafik, båttrafik, farleder för den lokala sjötrafiken,

22) näringsverksamhet med beaktande av vad som stadgas i 11 §, 27 § 2, 4, 9, 12-15, 17-19, 26, 27, 29-34, 37 och 40 punkten samt 29 § 1 mom. 3-5 punkten, dock så att även lagtinget har behörighet att vidta åtgärder för att främja sådan näringsverksamhet som avses i de nämnda punkterna,

23) främjande av sysselsättningen,

24) statistik om förhållandena i landskapet,

25) beläggande med straff och storleken av straff inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet,

26) utsättande och utdömmande av vite samt användning av andra tvångsmedel inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet,

27) övriga angelägenheter som enligt grundsatserna i denna lag skall hänföras till landskapets lagstiftningsbehörighet.

A hade enligt åtalet ombord på ett fartyg på Åland med våld försökt tvinga ordningsmän att underlåta att fullfölja sitt ordningsmannaupdrag, till vilket uppdrag upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet hörde, och därmed gjort sig skyldig till våldsam motstånd mot tjänsteman, A, som inte hörde till fartygets manskap eller passagerare, var i förhållande till fartyget utomstående. Incidenten hade som helhet klart svagare anknytning till handelssjöfart än till allmän ordning och säkerhet. Därför ansåg Högsta domstolen att saken gällde allmän ordning och säkerhet på det sätt som avses i 18 § 6 punkten självstyrelselagen för Åland (1144/1991) och att på A:s gärning skulle tillämpas rikslagstiftning i den lydelse den hade i l. 1. 1993 när självstyrelselagen trädde i kraft. **HD 2005:87.**

I en behörighetskonflikt mellan Ålands landskapsregering och jord- och skogsbruksministeriet var frågan om åtgärder som avses i lagen om statsborgen för gårdsbruksenheter under åren 2016 och 2017 hör till landskapets eller rikets behörighet. Av de skäl som framgår av beslutet ansåg Högsta domstolen att de åtgärder som avses i lagen hör till rättsområdet jord- och skogsbruk och styrning av lantbruksproduktionen och hör därför till landskapets behörighet. Riksmyndigheterna var således inte behöriga i saken. **HD 2017:48.**

19 §. Lagstiftningskontrollen

Beslut om antagande av landskapslag skall tillställas justitieministeriet, samt Ålandsdelegationen som avger utlåtande över beslutet till justitieministeriet innan beslutet föredras för republikens president. (1995/6)

Finner republikens president att lagtinget har överskridit sin lagstiftningsbehörighet eller att landskapslagen rör rikets inre eller yttre säkerhet, kan presidenten, efter att högsta domstolens utlåtande har inhämtats, inom fyra månader från den dag då lagtingsbeslutet delgavs justitieministeriet förordna att lagen skall förfalla i sin helhet eller till någon viss del. (1995/6)

I en landskapslag kan för vinnande av enhetlighet och överskådlighet upptas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag. Upptagande av sådana stadganden i en landskapslag medför inte ändring i fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet.

20 §. (2004/11) Ikraftträdande och publicering av landskapslagar

När republikens president har förordnat att en landskapslag skall förfalla eller har beslutat att inte inlägga veto, skall landskapsregeringen underrättas om detta. Gäller presidentens veto endast en viss del av en landskapslag, skall landskapsregeringen på det sätt som anges i landskapslag avgöra om landskapslagen skall träda i kraft till övriga delar eller om den skall förfalla i sin helhet.

Landskapslagarna publiceras av landskapsregeringen i Ålands författningssamling. En landskapslag träder i kraft den dag lagtinget har bestämt. Har tidpunkten inte angetts i landskapslagen, skall landskapsregeringen bestämma den. Har en landskapslag inte publicerats senast vid den tidpunkt som har bestämts för ikraftträdandet, träder den i kraft samma dag den publiceras.

Förutsätter ett anslag i landskapets budget att en landskapslag stiftas och finns det särskilda skäl för att landskapslagen skall träda i kraft snabbt, kan lagtinget bemyndiga landskapsregeringen att bestämma att lagen helt eller delvis skall träda i kraft redan innan republikens president har fattat beslut om utövande av sin vetorätt. Om presidenten därefter förordnar att landskapslagen helt eller delvis skall förfalla, skall landskapsregeringen genast, i den ordning som gäller för publicering av landskapslag, meddela att lagen eller en del av den upphört att gälla räknat från den dag då meddelandet publiceras.

21 §. (2004/11) Landskapsförordningar

Landskapsregeringen kan med stöd av ett bemyndigande i landskapslag utfärda landskapsförordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Genom landskapslag skall dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag.

Vad som i 19 § 3 mom. sägs om landskapslagar gäller på motsvarande sätt landskapsförordningar.

22 §. (2004/11) Lagtingets och landskapsregeringens initiativ

Lagtinget kan väcka initiativ i frågor som hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Initiativet föreläggs riksdagen genom regeringens försorg.

A 1 Självstyrelselag (1991:71) för Åland

Landskapsregeringen kan i frågor som avses i 1 mom. göra framställning om att förordningar och administrativa föreskrifter för landskapet skall utfärdas.

23 §. Landskapets förvaltningsbehörighet

Förvaltningen i angelägenheter som har hänförts till landskapets lagstiftningsbehörighet ankommer på självstyrelsemyndigheterna med iakttagande av

1) att statistiska uppgifter för rikets behov som en landskapsmyndighet har tillgång till på begäran skall tillhandahållas riksmyndigheterna,

2) att insamlandet av statistiska uppgifter för landskapets behov skall ske i samarbete med de riksmyndigheter som saken gäller,

3) (2004/11) att landskapsregeringen skall begära utlåtande av behöriga riksmyndigheter innan en åtgärd som gäller en fast fornlämning vidtas,

4) (2004/11) att landskapsregeringen skall begära utlåtande av riksarkivet innan beslut fattas om utgallring av handlingar ur landskapsmyndigheternas eller de kommunala och kyrkliga myndigheternas arkiv i landskapet.

24 §. Tjänsteinnehavarnas medborgarskap

Som tjänstemän i landskapet eller som tjänsteinnehavare i åländska kommuner kan anställas finska, danska, isländska, norska eller svenska medborgare. Om anställning av andra utländska medborgare stadgas i landskapslag.

Som polismän kan endast finska medborgare anställas.

25 §. (2004/11) Förvaltningsrättskipningen

Besvär över beslut som har fattats av myndigheter under landskapsregeringen anförs hos Ålands förvaltningsdomstol. Beslut av kommunala myndigheter överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol, om inte beslutet enligt rikslag skall överklagas hos någon annan myndighet. I landskapslag kan dock bestämmas att beslut i förvaltningsangelägenheter som har fattats av myndigheter under landskapsregeringen och som inte gäller skatt eller avgift samt beslut av en kommunal myndighet i ärenden som hör till landskapets behörighet överklagas hos landskapsregeringen i stället för hos Ålands förvaltningsdomstol.

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. Besvär över beslut som landskapsregeringen fattat i pensionsärenden anförs dock hos försäkringsdomstolen. I landskapsregeringens beslut i utnämningssärenden får ändring inte sökas genom besvär.

Med avvikelse från vad som sägs i 1 och 2 mom. skall besvär över beslut som en landskapsmyndighet har fattat med stöd av en överenskommelseförordning överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

26 §. Inrättande av en förvaltningsdomstol

För förvaltningsrättskipningen kan genom rikslag inrättas en domstol i landskapet. Utan hinder av 25 § kan en sådan domstol i landskapslag anförtros rättskipningsuppgifter i de förvaltningsangelägenheter som hör till landskapets behörighet.

Se L om Ålands förvaltningsdomstol (FFS 547/1994).

5 kap. Rikets behörighet**27 §. Rikets lagstiftningsbehörighet**

Riket har lagstiftningsbehörighet i fråga om

1) (2000/38) stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelse från grundlag,

2) rätt att vistas i landet, att välja boningsort och att färdas från en ort till en annan, utövande av yttrande-, förenings- och församlingsfriheten, brev-, telegraf- och telefonhemligheten,

3) statsmyndigheternas organisation och verksamhet,

4) (2004/11) förhållandet till utländska makter med beaktande av bestämmelserna i 9 och 9 a kap.,

5) rikets flagga och vapen samt deras användning med de undantag som nämns i 18 § 3 punkten,

6) släkt- och förnamn, förmynderskap, dödförklaring,

7) äktenskap och familjeförhållanden, barns rättsliga ställning och adoption, arv med de undantag som avses i 10 §,

8) föreningar och stiftelser, bolag och andra privaträttsliga sammanslutningar, bokföring,

9) hela riket gällande allmänna villkor för utlänningar och utländska sammanslutningars rätt att äga och besitta fast egendom och aktier samt att idka näring,

10) upphovsrätt, patent, mönsterrätt och varumärke, otillbörligt förfarande i näringsverksamhet, främjande av konkurrens, konsumentskydd,

11) försäkringsavtal,

12) utrikeshandeln,

13) handelssjöfart samt farleder för handelssjöfarten, 14) luftfart,

15) priset på lantbruks- och fiskeriprodukter samt främjande av export av lantbruksprodukter,

16) fastighetsbildning och fastighetsregistrering samt därmed sammanhängande uppgifter,

17) mineralfyndigheter och gruvdrift med de undantag som stadgas i 18 § 19 punkten,

18) (2004/11) kärnkraft, dock så att byggande, innehav och användning av anläggningar för utvinnande av kärnkraft eller hantering eller förvaring av material i anslutning härtil får ske i landskapet endast med landskapsregeringens samtycke,

19) måttenheter, mätredskap och mätmetoder, standardisering,

20) tillverkning och kontrollstämpling av ädla metaller samt handel med arbeten som innehåller ädla metaller,

21) arbetsrätt med undantag av tjänstekollektivavtal för landskapets och kommunernas anställda och med beaktande av vad som stadgas i 29 § 1 mom. 6 punkten och 29 § 2 mom.,

22) straffrätt med undantag av vad som stadgas i 18 § 25 punkten,

23) rättskipning med beaktande av vad som stadgas i 25 och 26 §§; förundersökning, verkställighet av domar och straff samt utlämning för brott,

24) administrativa ingrepp i den personliga friheten,

25) kyrkolagen och annan lagstiftning om religions-samfund, rätt till anställning i offentlig tjänst utan avseende på trosbekännelse,

26) medborgarskap, utlänningslagstiftning, pass,

27) skjutvapen och skjutförmödenheter,

28) (2004/11) befolkningsskyddet, dock så att beslut om förflyttning av i landskapet bosatta personer till en ort utanför landskapet kan fattas endast med landskapsregeringens samtycke,

29) smittsamma sjukdomar hos människor, kastrering och sterilisering, avbrytande av havandeskap, konstbe-fruktning, rättsmedicinska undersökningar,

30) behörigheten att vara verksam inom hälso- och sjukvården, apoteksväsendet, mediciner och produkter av läkemedelstyp, narkotiska ämnen samt framställning av gifter och fastställande av deras användningsändamål,

31) smittsamma sjukdomar hos husdjur,

32) förbud mot införande av djur och djurprodukter,

33) förebyggande av införsel av växtförstörare till landet,

34) försvarsväsendet och gränsbevakningen med beaktande av vad som stadgas i 12 §, ordningsmaktens verksamhet för tryggnad av statens säkerhet, försvarstillstånd, beredskap inför undantagsförhållanden,

35) explosiva ämnen till den del rikets säkerhet berörs,

36) skatter och avgifter med de undantag som nämns i 18 § 5 punkten,

37) sedelutgivning och valuta,

38) statistik för rikets behov,

39) arkivalier som härrör från statsmyndigheter med beaktande av vad som stadgas i 30 § 17 punkten,

40) (2004/11) televäsendet, dock så att tillstånd att utöva allmän televerksamhet i landskapet får beviljas av en riksmyndighet endast med landskapsregeringens samtycke,

41) andra än i denna paragraf särskilt nämnda privaträttsliga angelägenheter, om de inte direkt hänförs till ett rättsområde som enligt denna lag hör till landskapets lagstiftningsbehörighet,

42) övriga angelägenheter som enligt grundsatserna i denna lag skall hänföras till rikets lagstiftningsbehörighet.

Ålands Penningautomatförening hade i landskapet Åland anordnat vadhållning och penninglotteri på Internet så att även spelare bosatta i riket kunde delta i dessa penningspel. På de grunder som anförts i Högsta domstolens dom ansågs att lotterierna hade anordnats också i riket. Verkställande direktören, marknadschefen och styrelseordföranden för föreningen ansågs ha gjort sig skyldiga till lotteribrott. **HD 2005:27.**

28 §. Rikslagar som har särskild betydelse för landskapet

Utän lagtingets bifall träder en ändring av grundlag eller annan rikslag inte i kraft i landskapet, såvitt det är fråga om principerna för enskildas rätt att i landskapet äga fast egendom eller tillgångar som hör till näringsverksamhet.

I fråga om lagar som har särskild betydelse för landskapet skall utlåtande inhämtas av landskapet innan lagen stiftas.

29 §. Överföring av lagstiftningsbehörigheten till landskapet
Riket har utöver vad som stadgas i 27 § lagstiftningsbehörighet i fråga om

1) folkbokföring,

2) handels-, förenings- och fartygsregister,

3) (1996/59) arbetspensionsskydd för kommunernas anställda och för förtroendevalda inom kommunalförvaltningen samt arbetspensionsskydd för andra, med de undantag som följer av 18 § 2a punkten, och annan socialförsäkring,

4) annan än i 18 § 13 punkten nämnd alkohollagstiftning,

5) bank- och kreditväsendet,

6) (1996/59) arbetsavtal, med de undantag som beträffande läroavtal följer av 18 § 14 punkten, och samarbete inom företag.

Inom rättsområden som nämns i 1 mom. kan med lagtingets samtycke lagstiftningsbehörigheten helt eller till vissa delar överföras på landskapet genom lag. I en sådan lag skall intas stadganden om de åtgärder som föranleds av överförandet.

Den vars anställningsförhållande till staten berörs av en överföring av behörighet enligt 2 mom. skall, om han samtycker därtill, med bibehållna förmåner överföras till motsvarande uppgift i landskapets tjänst i enlighet med vad som närmare stadgas i förordning.

30 §. Behörighet och förfarande i förvaltningsärenden

Förvaltningen i angelägenheter som faller inom rikets lagstiftningsbehörighet ankommer på riksmyndigheterna med iakttagande av följande:

1) när statstjänster besätts i landskapet skall särskild betydelse tillmätas att den som anställs har kännedom om landskapets förhållanden eller är bosatt i landskapet,

2) i pass som i landskapet utfärdas för den som har hembygdskort skall också ingå ordet "Åland",

3) landskapsmyndigheterna deltar i befolkningsskyddet i enlighet med vad som stadgas i en överenskommelseförordning,

4) fullgörandet av arbetsplikt som gäller medborgarna allmänt kan för den som har hembygdskort endast åläggas i civila uppgifter inom landskapet,

5) statistiska uppgifter om förhållandena i landskapet som en riksmyndighet har tillgång till skall på begäran tillhandahållas behöriga myndigheter i landskapet,

6) riksmyndigheterna skall se till att landskapet erhåller frekvenser som behövs för radio- och televisionsutsändningar i landskapet,

7) (2004/11) beviljande av tillstånd för utläningar eller utländska sammanslutningar att äga och besitta fast egendom i landskapet eller att idka näring där ankommer på landskapsregeringen, som innan ett sådant ärende avgörs skall inhämta utlåtande av behörig riksmyndighet,

8) (2015/101) de uppgifter som enligt lagstiftningen om förebyggande av införsel till landet av växtförstörare samt lagstiftningen om framställning och användning av gifter ankommer på en riksmyndighet, ska i landskapet skötas av landskapsregeringen eller av någon annan myndighet som anges i landskapslag,

9) (2015/101) de uppgifter som enligt lagstiftningen om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos människor och husdjur ankommer på en riksmyndighet eller på kommunerna, ska i landskapet skötas av landskapsregeringen eller av någon annan myndighet som anges i landskapslag,

A 1 Självstyrelselag (1991:71) för Åland

10) (2004/11) de uppgifter som i riket ankommer på konsumentklagonämnden handhas i landskapet av en särskild av landskapsregeringen tillsatt nämnd,

11) (2010/56) de uppgifter som enligt lagstiftningen om konsumentrådgivning ankommer på magistraterna ska i landskapet skötas av landskapsmyndigheterna i enlighet med avtal mellan landskapet och staten,

12) (2004/11) nya farleder för handelsjöfarten kan inrättas i landskapet endast med landskapsregeringens samtycke med beaktande av vad som bestäms i 62 §,

13) (2004/11) i ärenden som gäller tillstånd att med utländska fartyg idka handelssjöfart i landskapet eller mellan landskapet och det övriga Finland, skall samråd äga rum med landskapsregeringen,

14) (2004/11) vid handläggningen av frågor om fartbegränsningar för handelsfartyg i farleder inom landskapet samt i andra frågor om sjötrafiken som har särskild betydelse för landskapet, skall riksmyndigheterna samråda med landskapsregeringen,

15) (2004/11) frågor som gäller rätt att idka intern lufttrafik i landskapet ankommer på landskapsregeringen, dock så att utlåtande av riksmyndigheterna skall inhämtas,

16) (2004/11) när en riksmyndighet handlägger sådana frågor rörande lufttrafiken som har särskild betydelse för landskapet, skall samråd äga rum med landskapsregeringen,

17) (2004/11) arkivalier härrörande från statsmyndigheter som är verksamma i landskapet får föras bort från landskapet endast efter samråd med landskapsregeringen,

18) (2004/11) beslut av Finlands Bank som kan väntas få särskild betydelse för landskapets näringsliv eller sysselsättningen i landskapet skall om möjligt fattas först efter samråd med landskapsregeringen,

19) (2004/11) landskapsregeringen har rätt att jämte statsrådet vara företräd vid förhandlingar med producenternas centralorganisationer om inkomsten för lantbrukare och fiskare och om styrningen av lantbruksproduktionen och fiskerinäringen,

20) (2004/11) innan beslut fattas om sådana ändringar i importskyddet för lantbruks- och fiskeriprodukter som särskilt kan beröra lantbruksproduktionen och fiskerinäringen i landskapet, skall landskapsregeringen höras,

21) (2004/11) utlåtande av landskapsregeringen skall inhämtas innan tillstånd beviljas till utövande av tillståndspliktig näring, om beviljandet ankommer på en riksmyndighet,

22) (2004/11) innan beslut fattas om indragning av en inrättning eller ett fast arbetsställe vid statens lokalförvaltning i landskapet skall landskapsregeringen höras,

23) insamlande av statistiska uppgifter om Åland för rikets behov skall ske i samarbete med respektive myndigheter i landskapet.

31 §. (2004/11) *Riksmyndigheternas skyldighet att bistå landskapsmyndigheterna*

Riksmyndigheterna är skyldiga att inom gränserna för sin allmänna behörighet på begäran av landskapsregeringen bistå landskapsmyndigheterna vid skötseln av uppgifter som hör till självstyrelsen.

32 §. *Överenskommelseförordningar*

Genom förordning och med landskapsregeringens samtycke kan uppgifter som hör till riksförvaltningen för viss tid eller tills vidare överföras på en landskapsmyndighet eller uppgifter som hör till landskapsförvaltningen överföras på en riksmyndighet (*överenskommelseförordning*). (2004/11)

Om överenskommelsen sägs upp, skall förordningen ändras eller upphävas så snart som möjligt, dock senast inom ett år räknat från dagen för uppsägningen. Ändras eller upphävs förordningen inte inom denna tid, skall överenskommelsen anses ha upphört att gälla ett år efter uppsägningen. En landskapslag som innebär ändring av en överenskommelseförordning får till den del den avviker från överenskommelseförordningen inte tillämpas så länge förordningen är i kraft.

Över förslag till överenskommelseförordningar skall utlåtande av Ålandsdelegationen begäras. Överenskommelseförordningar utfärdas av republikens president. (1995/6)

33 §. (2004/11) *Inhämtande av landskapsregeringens utlåtande*

Innan republikens president, statsrådet, ett ministerium eller någon annan myndighet utfärdar föreskrifter som uteslutande gäller landskapet eller som annars har särskild betydelse för landskapet, skall landskapsregeringens utlåtande i saken inhämtas.

34 §. *Beslutsfattande och föredragning*

I ärenden som gäller landskapets självstyrelse fattar republikens president beslut på det sätt som anges i 58 § grundlagen. (2000/38)

Ärenden som gäller självstyrelsen föredras i statsrådet från justitieministeriet. Ärenden som gäller landskapets ekonomi föredras dock från finansministeriet.

Till föredragande i ärenden som avses i 2 mom. förordnar statsrådet personer som är förtrogna med landskapets självstyrelse.

35 §. *Rättskipning*

Rättskipningen i landskapet ankommer på de domstolar och myndigheter om vilka stadgas i rikslag, om inte något annat följer av 25 eller 26 §.

6 kap. *Språkstadganden*

36 §. *Ämbetsspråket*

Landskapet är enspråkigt svenskt. Ämbetsspråket i stats-, landskaps- och kommunalförvaltningen är svenska.

Ålandsdelegationens ämbetsspråk är svenska. Utlåtanden och avgöranden av högsta domstolen som avses i denna lag skall avvattas på svenska.

Vad som i denna lag stadgas om språket inom statsförvaltningen gäller i tillämpliga delar även för den evangelisk-lutherska kyrkans myndigheter i den mån annat inte följer av kyrkolagen.

37 §. *Rätt att använda finska*

Finska medborgare har rätt att i egen sak inför domstol och andra statsmyndigheter i landskapet använda finska.

38 §. Skriftväxlingsspråk

Skrivelser och andra handlingar som utväxlas mellan landskapsmyndigheterna och statens myndigheter i landskapet skall avfattas på svenska. Detsamma gäller skrivelser och andra handlingar mellan å ena sidan nämnda myndigheter och Ålandsdelegationen och å andra sidan statsrådet, de centrala statsmyndigheterna samt sådana överdomstolar och andra statsmyndigheter vilkas ämbetsdistrikt innefattar landskapet eller en del därav.

Fördrag som enligt 59 § skall tillställas lagtinget för godkännande, kan likväl översändas till landskapet på originalspråket, om fördraget med stöd av lag inte publiceras på svenska. En handling som enligt 59a § skall delges landskapet kan översändas på originalspråket, om den inte ännu översatts till svenska. (1995/6)

Vad som stadgas i 1 mom. om landskapsmyndigheterna gäller även de kommunala myndigheterna i landskapet.

39 §. Översättningar

Domstolarna och Statens ämbetsverk på Åland ska på begäran av sakägare till sina expeditioner foga en översättning till finska. (2010/56)

Är en handling som har tillställts en domstol eller någon annan riksmyndighet avfattad på finska, skall myndigheten vid behov se till att handlingen översätts till svenska.

En enskild sakägare i landskapet har rätt att i ärenden som handläggs av en i 38 § 1 mom. nämnd statsmyndighet i riket till expeditionen få fogad en översättning till svenska i de fall då expeditionen med stöd av den allmänna språklagstiftningen utfärdas på finska.

40 §. Undervisningsspråk

Undervisningsspråket i skolor som bekostas med allmänna medel och får understöd av sådana är svenska, om inte något annat stadgas genom landskapslag.

41 §. Kunskaper i finska

Den som har avlagt examen vid en undervisningsanstalt i landskapet kan, i enlighet med vad som närmare stadgas i förordning, vinna inträde och avlägga examen vid en svensk- eller tvåspråkig undervisningsanstalt vars huvudman är staten eller som erhåller understöd av staten, även om han inte har de kunskaper i finska som krävs för inträde och avläggande av examen.

Se SRF om den kunskap i finska som vid universitet och yrkes- högskola krävs av åländska studerande (FFS 841/2000).

42 §. Statsanställdas språkkunskap

Bestämmelser om den språkkunskap som krävs för statsanställda i landskapet utfärdas med landskapsregeringens samtycke genom förordning av statsrådet. (2004/11)

Staten skall anordna utbildning på svenska för sina anställda i landskapet.

Se SRF om de språkkunskaper som krävs av statsanställda i landskapet Åland (FFS 1218/2007).

43 §. Information och föreskrifter på svenska

Statsrådet skall verka för att behövlig information om varor och tjänster till åländska konsumenter i mån av möjlighet ges på svenska.

Statsrådet skall även se till att bestämmelser och föreskrifter som skall gälla i landskapet finns tillgängliga på svenska.

7 kap. Landskapets ekonomi

44 §. (1996/59) Budget

Lagtinget fastställer budget för landskapet. Närmare bestämmelser om landskapets budget fastställs i landskapslag.

När budgeten fastställs skall lagtinget sträva efter att de sociala förmånerna för landskapets befolkning är minst desamma som i riket.

Om lagtingets rätt att lagstifta om skatter samt om grunderna för avgifter som uppbärs inom landskapsförvaltningen stadgas i 18 § 5 punkten.

45 §. Avräkning

För att täcka utgifterna för självstyrelsen tillförs landskapet årligen av statsmedel ett belopp som fastställs vid en särskild avräkning (*avräkningsbeloppet*).

Avräkningen verkställs årligen i efterhand för varje kalenderår. På avräkningsbeloppet betalas ett årligt förskott.

46 §. Beräkning av avräkningsbeloppet

Avräkningsbeloppet beräknas så att de i statsbokslutet för respektive år redovisade inkomsterna med undantag för upptagna nya statslån multipliceras med ett visst relationstal (*avräkningsgrunden*).

47 §. Avräkningsgrunden och ändring av den

Avräkningsgrunden är 0,45 procent.

Om grunderna för statsbokslutet genomgår ändringar som väsentligt inverkar på avräkningsbeloppets storlek, skall avräkningsgrunden ändras.

Avräkningsgrunden skall höjas,

1) om landskapets utgifter har ökat genom att landskapet övertar förvaltningsuppgifter som ankommer på riket eller, efter överenskommelse med riket, genom att landskapet svarar för verksamhet som helt eller till betydande del tjänar riksintressen,

2) om uppnåendet av självstyrelsens syften orsakar väsentligt ökade kostnader, eller

3) om landskapets förvaltning annars belastas av betydande utgifter som inte hade förutsetts när denna lag stiftades.

Avräkningsgrunden skall sänkas, om riket har övertagit förvaltningsuppgifter som ankommer på landskapet och landskapets utgifter därigenom har minskat.

Om ändring av avräkningsgrunden stadgas i rikslag med lagtingets bifall.

48 §. Extra anslag

På framställning av lagtinget kan extra anslag beviljas för osedvanligt stora engångsutgifter som inte rimligen kan finansieras med landskapets budget. Extra anslag kan beviljas endast för uppgifter som faller inom landskapets behörighet.

49 §. Skattegottgörelse

Överstiger den i landskapet för ett skatteår debiterade inkomst- och förmögenhetsskatten 0,5 procent av motsvarande skatt i hela riket, tillkommer det överstigande beloppet (*skattegottgörelse*) landskapet.

A 1 Självstyrelselag (1991:71) för Åland

50 §. Upptagande av lån

För landskapets behov kan upptas obligationslån och andra lån.

51 §. Särskilda bidrag

Landskapet skall beviljas bidrag av statsmedel

1) till förhindrande eller undanröjande av sådana väsentliga rubbningar i samhällsekonomin som särskilt drabbar landskapet, samt

2) för täckande av sådana kostnader som föranleds av naturkatastrof, kärnkraftsolycka, oljeutsläpp eller någon annan därmed jämförbar händelse, om inte landskapet skäligen bör bära kostnaderna.

Framställning om bidrag skall göras av landskapsregeringen senast under året efter det kalenderår till vilket utgifterna hänför sig. Ärendet skall om möjligt avgöras inom sex månader efter framställningen. (2004/11)

8 kap. Landshövdingen och Ålandsdelegationen**52 §. Utnämning av landshövdingen**

Till landshövding utnämns en person som har nödvändiga förutsättningar att utöva ämbetet så att landskapet förvaltas väl och statens säkerhet tillvaratas.

Landshövdingen utnämns av republikens president efter överenskommelse med lagtingets talman. Om samförstånd inte uppnås, skall presidenten utse landshövdingen bland fem personer som har föreslagits av lagtinget.

53 §. Tjänstförrättande landshövding

Om tjänsten som landshövding är obesatt eller landshövdingen har förhinder, kan republikens president efter överenskommelse med lagtingets talman förordna en lämplig person att tills vidare sköta tjänsten.

54 §. Entledigande av landshövdingen

Uppkommer fråga om entledigande av landshövdingen, skall lagtingets talman höras innan beslut fattas.

55 §. Ålandsdelegationens sammansättning och beslutförhet

Ordförande i Ålandsdelegationen är landshövdingen eller någon annan som har förordnats av republikens president efter överenskommelse med lagtingets talman. Vid förhinder för ordföranden förs ordet av hans suppleant, som likaså förordnas av presidenten efter överenskommelse med lagtingets talman. Till ledamöter i delegationen utser statsrådet och lagtinget vardera två personer och för var och en av dem två suppleanter.

Delegationen är beslutför endast såsom fulltalig.

Delegationen kan höra sakkunniga.

56 §. Ålandsdelegationens uppgifter

Delegationen ger på begäran utlåtanden till statsrådet och ministerierna samt till landskapsregeringen och domstolar. (2004/11)

Delegationen skall avgöra ärenden som avses i 62 §.

Delegationen skall dessutom

1) verkställa den avräkning som avses i 45 §,

2) fastställa skattegottgörelsen enligt 49 § samt

3) bevilja extra anslag enligt 48 § och bidrag enligt 51 § samt besluta om de villkor som möjligen förenas med dem.

Delegationen fastställer storleken på det förskott som nämns i 45 § 2 mom.

Beslut av delegationen i frågor som avses i 3 mom. stadfästs av republikens president. Beslutet skall inom tre månader stadfästas oförändrat eller lämnas utan stadfästelse. Om ett beslut lämnas utan stadfästelse, skall ärendet hänskjutas till delegationen för ny behandling.

57 §. Kostnaderna för Ålandsdelegationen

Landskapet svarar för kostnaderna för Ålandsdelegationen till den del de hänför sig till de ledamöter som lagtinget har utsett. De övriga kostnaderna betalas av statsmedel.

9 kap. Internationella förpliktelser (2004/11)**58 §. (2004/11) Förhandlingar om internationella förpliktelser**

Landskapsregeringen kan hos behörig myndighet göra framställning om förhandlingar om fördrag och andra internationella förpliktelser.

Landskapsregeringen skall underrättas om förhandlingar angående fördrag och andra internationella förpliktelser i fråga om angelägenheter som faller inom landskapets behörighet. Gäller sådana förhandlingar angelägenheter som annars kan ha särskild betydelse för landskapet, skall landskapsregeringen underrättas, om detta lämpligen kan ske. Landskapsregeringen skall, om särskilda skäl finns, ges tillfälle att delta i förhandlingar som avses här.

59 §. (2004/11) Ikraftträdande av internationella förpliktelser

Om ett fördrag eller någon annan internationell förpliktelse som Finland ingår eller förbinder sig till innehåller en bestämmelse i en fråga som enligt denna lag faller inom landskapets behörighet, träder bestämmelsen i kraft i landskapet endast om lagtinget ger sitt bifall till den författning genom vilken bestämmelsen sätts i kraft.

Står bestämmelsen i strid med denna lag, träder den i kraft i landskapet endast om lagtinget ger sitt bifall med ett beslut som fattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna och lagen om sättande i kraft av förpliktelsen antas av riksdagen i den ordning 95 § 2 mom. grundlagen anger för lagförslag om sättande i kraft av en internationell förpliktelse som gäller grundlagen. Gäller bestämmelsen endast det språk på vilket landskapsmyndigheterna skall stå i förbindelse med utläningar eller utländska myndigheter, behandlas lagförslaget dock i vanlig lagstiftningsordning i riksdagen.

Lagtinget kan bemyndiga landskapsregeringen att ge bifall som avses i 1 mom.

9a kap. Ärenden som gäller Europeiska unionen (1995/6)**59a §. (2004/11) Beredning av nationella ställningstaganden**

Landskapsregeringen har rätt att delta i beredningen vid statsrådet av Finlands ställningstaganden till beslut som fattas inom Europeiska unionen, om beslutanderätten annars enligt denna lag skulle höra till landskapets behörighet eller om saken på något annat sätt kan ha särskild betydelse för landskapet. För den händelse landskapets och rikets ståndpunkter i frågor som enligt denna lag hör till landskapets behörighet inte kan samordnas, skall landskapets ståndpunkt på begäran av

landskapsregeringen delges när Finlands ställningstaganden presenteras i Europeiska unionens institutioner.

Om det beslut som skall fattas inom Europeiska unionen helt eller delvis gäller tillämpning av Europeiska gemenskapens gemensamma politik på Åland, formulerar landskapsregeringen innehållet i Finlands ställningstagande till den del saken enligt denna lag annars skulle höra till landskapets behörighet.

Landskapsregeringen skall underrättas om beredningen inom Europeiska unionen av de ärenden som avses i 1 mom. Landskapsregeringen skall också på begäran ges tillfälle att delta i Finlands delegations arbete när frågor som enligt denna lag hör till landskapets behörighet bereds inom Europeiska unionen.

Lagtinget kan i frågor som hör till landskapets behörighet delge riksdagen ett motiverat yttrande om huruvida ett utkast till lagstiftningsakt från Europeiska unionen är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Lagtingets ståndpunkt ska tillställas Europeiska unionens institutioner. (2012/12)

59b §. (2004/11) *Genomförande av beslut som har fattats inom Europeiska unionen*

När åtgärder vidtas i Finland med anledning av beslut som har fattats inom Europeiska unionen är lagstiftningsbehörigheten och behörigheten i förvaltningsärenden fördelad mellan landskapet och riket på det sätt som följer av denna lag.

Landskapsmyndigheterna och riksmyndigheterna skall samråda, om de åtgärder de kommer att vidta är beroende av varandra. Om endast en åtgärd kan vidtas i medlemsstaten i ett förvaltningsärende där både landskapet och riket har behörighet enligt denna lag, fattas beslutet om åtgärden av riksmyndigheten. Beslutet skall fattas efter samråd med landskapsmyndigheten så att samförstånd eftersträvas och landskapsmyndighetens ståndpunkter så långt som möjligt blir beaktade. Är landskapsmyndigheten och riksmyndigheten inte överens om vilka åtgärder som bör vidtas i en fråga som avses i detta moment, kan en rekommendation till avgörande begäras av Ålandsdelegationen.

Får medlemsstaterna enligt gemenskapsrätten i något fall där både landskapet och riket har behörighet utse endast en förvaltningsmyndighet, utser riket denna myndighet. När denna myndighet fattar ett beslut som annars skulle höra till landskapets behörighet, skall beslutet fattas i enlighet med landskapsregeringens ståndpunkt.

Landskapsregeringen har rätt att stå i kontakt med Europeiska gemenskapernas kommission i ärenden som hör till landskapets behörighet och som gäller verkställighet i landskapet av beslut som har fattats inom Europeiska unionen. Landskapsregeringen och statsrådet kommer närmare överens om hur statsrådet skall informeras om sådana kontakter.

I en behörighetskonflikt mellan jord- och skogsbruksministeriet och Ålands landskapsregering var frågan om riksmyndigheten var behörig att verkställa en fördelning mellan riket och landskapet Åland av den fiskekvot som Europeiska unionen tilldelat Finland. Högsta domstolen ansåg att ärendet var sådant att riksmyndigheten kunde fatta beslutet om fördelningen även utan samförstånd mellan rikets och landskapets myndigheter. **HD 2017:47.** (Omröstn.)

59c §. (2009/62) *Landskapets ställning i ärenden som gäller fördragsbrott och i mål som behandlas i Europeiska gemenskapernas domstol*

Riksmyndigheterna bereder i samverkan med landskapsregeringen innehållet i Finlands svar på ställningstaganden av Europeiska gemenskapernas kommission angående brister vid fullgörandet av medlemsstatens skyldigheter till den del fullgörandet hör till landskapets behörighet samt Finlands ställningstaganden som i ett sådant ärende framförs vid Europeiska gemenskapernas domstol.

Om landskapets och rikets ståndpunkter inte kan samordnas i ett ärende som avses i 1 mom., ska Finlands svar och ställningstagande på landskapsregeringens begäran utformas så att landskapets ståndpunkt framgår. Har talan i ett ärende som avses i 1 mom. väckts på grund av en åtgärd eller underlåtelse från landskapets sida, ska en representant från landskapet ges rätt att delta i det muntliga förarbetet vid domstolen.

Landskapsregeringen kan göra en motiverad framställning hos statsrådet om att Finland ska delta i en anhängig rättegång vid Europeiska gemenskapernas domstol eller väcka talan vid domstolen när det gäller frågor som hör till landskapets behörighet eller annars kan ha särskild betydelse för landskapet.

59d §. (2004/11) *Landskapets nationella ansvar*

Har Europeiska gemenskapernas domstol dömt finska staten att betala ett standardbelopp, ett vite eller något motsvarande penningbelopp, är landskapet ansvarigt för detta belopp gentemot riket till den del en åtgärd eller försummelse från landskapets sida är orsak till domen.

Är finska staten utifrån sitt ansvar som medlemsstat skyldig att betala tillbaka gemenskapsmedel till Europeiska gemenskapen, är landskapet ansvarigt för beloppet gentemot riket till den del förvaltningen eller övervakningen av de återbetalade medlen hörde till landskapet.

Är finska staten skyldig att betala ersättning till enskilda för en skada som orsakats av att de gemenskapsrättsliga förpliktelserna i ett ärende inom landskapets behörighet genomförts bristfälligt eller oriktigt, är landskapet till denna del ansvarigt för ersättningen gentemot staten.

Riket och landskapet kan jämka de ansvarsbelopp som avses i 1-3 mom. En tvist om ansvaret behandlas som förvaltningstvistemål vid Ålands förvaltningsdomstol enligt vad som föreskrivs i 12 kap. förvaltningsprocesslagen (586/1996) och i denna paragraf.

59e §. (2004/11) *Europeiska gemenskapens regionkommitté*

Till en av Finlands representanter i Europeiska gemenskapens regionkommitté skall föreslås en kandidat som landskapsregeringen utser.

10 kap. Särskilda stadganden

60 §. *Lagenligheten av landskapsförordningar samt behörighetskonflikter*

Om ett stadgande i en landskapsförordning står i strid med landskapslag eller i landskapet tillämplig rikslagstiftning, får det inte tillämpas av myndigheterna.

A 1 Självstyrelselag (1991:71) för Åland

Uppstår meningsskiljaktighet angående en landskaps- eller riksmyndighets behörighet att vidta en viss förvaltningsåtgärd, avgörs frågan på framställning av landskapsregeringen eller riksmyndigheten av högsta domstolen, sedan utlåtande har inhämtats av myndigheten i fråga och Ålandsdelegationen. (2004/11)

Landskapsstyrelsen ansågs inte ha överskridit sin behörighet genom beslut om att på angivna villkor tillåta anordnande av spel på försök på Internet. **HD 2001:38.**

60a §. (1995/6) *Sekretess*

Rikslagstiftningen gäller för sekretess och handlingars offentlighet i frågor som avses i 9 och 9a kap.

Se L om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999).

60b §. (2004/11) *Tjänsteåtal*

Lantrådet och ledamöter av landskapsregeringen åtalas för tjänstefel vid Åbo hovrätt.

61 §. *Statens mark och byggnader*

Behöver staten mark i landskapet för egentlig statsförvaltning, skall landskapet tillhandahålla lämpliga områden. Om landskapet inte tillhandahåller områden, är staten oförhindrad att utan landskapets medverkan förvärva behövlig mark.

Om sådan mark som avses i 1 mom. inte längre behövs för egentlig statsförvaltning, övergår statens rätt till landskapet, varvid byggnader och anläggningar som blivit obehövliga tillfaller landskapet om de inte flyttas bort.

Om tillhandahållande av mark enligt 1 mom. och om övertagande av mark och annan egendom enligt 2 mom. skall respektive ministerium och landskapsregeringen överenskomma. (2004/11)

Vid inlösen av fast egendom för statens behov tillämpas rikets lag.

Senaten hade år 1875 fattat beslut om att några kronoholmar på Åland skulle underläggas hemmanen i en by. Genom beslutet hade hemmanen fått en bestående rätt att nyttja holmarna. Efter 1875 hade kronojordens betydelse minskat till följd av lagstiftning och åtgärder av myndighet, men den ständiga nyttjanderätten till kronojord hade dock inte övergått till en sådan äganderätt som förutsätts i lagen om lagfart och tiden för klander av fastighetsfång. På talan av landskapet Åland ogiltigförklarades de lagfarter som hade beviljats holmarnas nuvarande innehavare. **HD 1989:73.** (Omröstn.)

Senaten hade år 1876 förordnat att en kronoholme på Åland skulle underläggas ett hemman, som därigenom fick en bestående rätt att nyttja holmen. Holmen hade varit en fastighet av krononatur till år 1979, då dess natur ändrats till skattenatur. A, som då besatt lägenheten, beviljades år 1980 lagfart på densamma. B köpte lägenheten och beviljades lagfart år 1996. Fråga om förutsättningarna för viss tids hävd enligt 21 § 1 mom. lagen om lagfart och tiden för klander av fastighetsfång (86/1930). **HD 2003:43.**

62 §. *Meningsskiljaktighet i vissa fall*

Uppstår meningsskiljaktighet i en fråga som avses i 30 § 12 punkten eller 61 § 1 eller 2 mom., avgörs saken av Ålandsdelegationen.

63 §. *Landskapets rätt till arv*

Om det inte finns någon arvinge till den som vid sitt frånfalle var fast bosatt i landskapet, tillfaller arvet landskapet Åland. Fast egendom eller därmed jämförbar annan egendom, som landskapet har fått i arv, som finns utanför landskapet och som inte behövs för att täcka boets skulder, skall dock överlåtas till staten.

Se 5 kap. ärvdabalk (FFS 40/1965).

64 §. *Examen i annat nordiskt land*

Genom förordning kan stadgas att en examen som utgör behörighetsvillkor för statstjänst i landskapet kan ersättas med en jämförbar examen i Danmark, Island, Norge eller Sverige.

65 §. *Statlig näringsverksamhet och vissa tjänster i landskapet*

Förbehålls staten, en självständig statsanstalt eller ett samfund i vilket staten har avgörande inflytande ensamrätt att utöva sådan näringsverksamhet som enligt 27 och 29 §§ regleras genom rikslagstiftning, kan genom förordning stadgas att landskapet eller ett samfund där landskapet har avgörande inflytande skall ha samma rätt att utöva motsvarande näring på Åland, om det inte föreligger vägande skäl mot detta.

Vad som i 30 § 1 punkten, 42 § 1 mom. och 64 § stadgas om statstjänst gäller även tjänster i landskapet vid självständiga statsanstalter. Detsamma gäller också, på det sätt som stadgas genom förordning, för tjänster i samfund i vilka staten har avgörande inflytande.

66 §. *Skattefrihet för landskapet*

I fråga om skattefrihet och andra därmed jämförbara förmåner åtnjuter landskapet samma rätt som staten.

Posten på Åland var, med beaktande av stadgandet i 66 § självstyrelselagen för Åland, ett affärsverk jämförbart med ett sådant statligt affärsverk på vilket tillämpas lagen om statens affärsverk. Därför skulle Posten på Åland betala arbetsgivares socialskyddsavgift enligt den procentsats som gällde för nämnda statliga affärsverk. **HFD 1994 A 2.**

67 §. *Införande av kommunal rösträtt i vissa fall*

Under de förutsättningar som anges i landskapslag medges finska medborgare som saknar hembygdsrätt samt danska, isländska, norska och svenska medborgare rösträtt och valbarhet vid val av förtroendevalda inom kommunalförvaltningen. Sådant rösträtt och valbarhet kan på samma sätt medges medborgare i andra stater. (1995/6)

Beslut om antagande av en landskapslag som avses i 1 mom. skall fattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

Se LL (1997:63) om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som saknar åländsk hembygdsrätt.

68 §. *Valkrets*

Vid riksdagsmannaval och vid val av republikens president utgör landskapet en valkrets. Om dessa val stadgas särskilt.

69 §. *Ändring av självstyrelselagen. Landskapslagar som antas med kvalificerad majoritet*

Denna lag kan inte ändras eller upphävas annat än genom överensstämmande beslut av riksdagen och lagtinget, inte heller kan avvikelser från den göras på något annat sätt. Besluten skall i riksdagen fattas i den ordning som gäller vid ändring eller upphävande av grundlag och i lagtinget med en majoritet om minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. (2000/38)

I landskapslag kan stadgas att beslut om antagande av landskapslag skall fattas av lagtinget med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. En landskapslag där ett sådant stadgande ingår skall antas i samma ordning.

11 kap. Ikraftträdelse- och övergångsstadganden

70 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

Genom denna lag upphävs självstyrelselagen för Åland av den 28 december 1951 (670/1951) jämte senare ändringar (*den äldre lagen*), samt lagen den 16 februari 1979 om tillämpningen i landskapet Åland av lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (182/1979) och övriga stadganden som står i strid med denna lag.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft. Lagtinget kan redan innan lagen träder i kraft vid antagande av landskapslag tillämpa denna lags stadganden. En sådan landskapslag blir dock inte gällande förrän denna lag har trätt i kraft.

Ålandsdelegationen som utses enligt denna lag sköter också de uppgifter som enligt den äldre lagen ankommer på Ålandsdelegationen.

71 §. *Tidigare stadgandens giltighet*

Har genom denna lag eller med stöd av den till rikslagstiftningen hänförs ett rättsområde som tidigare reglerats genom landskapslag, eller till landskapets lagstiftningsbehörighet överförs ett område som tidigare har reglerats genom rikslagstiftning, skall landskapslag eller rikslagstiftning, som inom detta rättsområde tillkommit innan denna lag har trätt i kraft, fortfarande tillämpas i landskapet till dess den upphävs, landskapslagen genom förordning och rikslagstiftning genom landskapslag.

Enligt 18 § 21 och 25 punkterna i den år 1991 givna självstyrelselagen för Åland hade landskapet Åland behörighet att lagstifta om beläggande av rattfylleri med frihetsstraff. Då det i landskapet inte hade utfärdats sådana straffstadganden skulle det i landskapet enligt övergångsstadgandena i den nämnda nya självstyrelselagen tillämpas strafflagens stadganden om rattfylleri i den lydelse de hade då självstyrelselagen trädde i kraft. **HD 1996:106.**

I självstyrelselagen för Åland hade landskapet givits lagstiftningsbehörighet beträffande vägar. Då det i landskapet inte hade utfärdats stadganden om enskilda vägar, skulle 38 b § lagen om enskilda vägar tillämpas i landskapet i den lydelse lagrummet hade då självstyrelselagen trädde i kraft. **HD 2005:18.**

72 §. *Hembygdsrätt*

Den som när denna lag träder i kraft har sitt egentliga bo och hemvist i landskapet har rätt att på ansökan hos landskapsregeringen erhålla hembygdsrätt i enlighet med den äldre lagens bestämmelser därom. (2004/11)

I fråga om hembygdsrätt följer adoptivbarn sina adoptivföräldrar även då barnet har adopterats innan denna lag träder i kraft.

73 §. *Utövande av näring*

Den som när denna lag träder i kraft har sitt egentliga bo och hemvist i landskapet har rätt att, sedan han utan avbrott varit bosatt under fem år i landskapet, utöva näring i landskapet med stöd av stadgandena i den äldre lagen.

Enskilda personer, bolag, andelslag, föreningar, andra sammanslutningar och stiftelser, som när denna lag träder i kraft utövar näring i landskapet med stöd av stadgandena i den äldre lagen, har rätt att även framdeles utöva näring enligt den äldre lagen.

74 §. *Behandling av ärenden vid övergång av behörighet*

Ett ärende som är anhängigt när behörighet enligt denna lag övergår från en myndighet till en annan skall slutbehandlas av den myndighet där ärendet är anhängigt, varvid den lagstiftning som gällde före överföringen skall iakttas.

Då ändring söks i en myndighets avgörande som har givits innan behörigheten övergick skall den äldre lagen och annan tillämplig tidigare lag följas.

75 §. *Statsanställda*

Den vars uppgifter i ett anställningsförhållande till staten enligt denna lag har överförts till landskapet skall, om han samtycker därtill, med bibehållna förmåner överflyttas till motsvarande uppgifter i landskapets tjänst i enlighet med vad som stadgas genom förordning.

Till dess en förordning som avses i 42 § 1 mom. har givits, skall om den språkkunskap som krävs av den som anställs i statens tjänst i landskapet gälla vad som när denna lag träder i kraft stadgas i den äldre lagen och i lagstiftningen om den språkkunskap som skall av statstjänsteman fordras.

Den som när denna lag träder i kraft är anställd i statens tjänst i landskapet är utan hinder av en förordning som utfärdats med stöd av 42 § 1 mom. fortfarande behörig att inneha anställningen.

76 §. *Upphävd (2004/11).*

77 §. *Ordinarie finansiell utjämning, extraordinarie anslag och ändring av avräkningsgrunden*

Ordinarie utjämning enligt den äldre lagen verkställs sista gången för året innan denna lag träder i kraft.

Till extraordinarie anslag som har blivit stadfast innan denna lag träder i kraft kan tillägg beviljas under två år efter ikraftträdandet.

Avräkningsgrunden skall ändras, om grunderna för statsbokslutet innan lagen träder i kraft genomgår ändringar enligt 47 § 2 mom.

78 §. *Mark, byggnader och anläggningar*

Vad som stadgas i 61 § 2 mom. gäller även mark, byggnader och anläggningar som när denna lag träder i kraft används för egentlig statsförvaltning.

Genom förordning kan stadgas att annan staten tillhörig mark, byggnad eller anläggning än sådan som avses i 1 mom. övergår till landskapet.

79 §. *Lös egendom*

Då en landskapsmyndighet enligt denna lag övertar en statsmyndighets verksamhet, skall statsmyndighetens lösa egendom i landskapet, vilken behövs för verksamheten, utan ersättning överlätas till landskapet.

Ikraftträdandebestämmelse (1996/59):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1997.

De förändringar av pensionsskyddet som mellan den 1 januari 1993 och den dag denna lag träder i kraft genom landskapslag gjorts gällande för landskapets anställda och andra som omfattas av landskapets pensionssystem skall inte tillämpas på de arbetspensioner som intjänats för landskapets privaträttsligt anställda under motsvarande tidsperiod.

A 2 Jordförvärvslag (1975:7) för Åland

Den som när denna lag träder i kraft är eller har varit anställd hos en privat arbetsgivare vilken tillhandahåller en kommun eller ett kommunalförbund socialvårdstjänster och som med stöd av den äldre självstyrelselagen för Åland (670/51) omfattas av landskapets pensionssystem samt anställts före den 1 januari 1994 skall omfattas av landskapets pensionssystem enligt 2 mom.

Den som när denna lag träder i kraft är eller har varit anställd vid någon annan privat landskapsunderstödd institution än en sådan som avses i 3 mom. och omfattas av landskapets pensionssystem enligt landskapslag utfärdad medan den äldre självstyrelselagen för Åland var i kraft skall omfattas av landskapets pensionssystem enligt 2 mom.

Ikraftträdandebestämmelse (2004/11):

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2004. Lagens 25 § 1 mom. om anförande av besvär hos Ålands förvaltningsdomstol över ett beslut av en myndighet under landskapsregeringen tillämpas dock bara på besvär som anförts över beslut som givits efter lagens ikraftträdande.

Vad som i andra lagar och förordningar sägs om Ålands landskapsstyrelse skall efter ikraftträdandet avse Ålands landskapsregering.

A 2 Jordförvärvslag (1975:7) för Åland (1991/72)

(FFS 3/1975) (FFS 1145/1991) (FFS 76/2000)

1 §. För att förverkliga den åländska befolkningens rätt till jordbesittningen på Åland gäller angående förvärv och besittning av fast egendom i landskapet i denna lag stadgade inskränkningar.

2 §. (1991/72) Personer som inte har åländsk hembygdsrätt samt bolag, andelslag, föreningar, andra sammanslutningar, anstalter, stiftelser eller samfund får inte utan tillstånd av [landskapsstyrelsen] med äganderätt förvärva eller med stöd av legoavtal eller något annat avtal besitta fast egendom i landskapet. Genom landskapslag kan stadgas om undantag från detta.

Vad denna lag stadgar om förvärv av fast egendom skall även gälla en outbruten del av en fastighet samt förvärv genom överlåtelse av andel i ett dödsbo som äger eller besitter fast egendom.

Den som förlorar sin hembygdsrätt behöver inte med anledning härav tillstånd för att besitta fast egendom med stöd av ett redan ingånget legoavtal eller något annat avtal så länge avtalet är i kraft. På en förlängning av avtalet tillämpas dock 1 mom.

Vid inlösen av tillandning i landskapet Åland enligt 243 § lagen om skifte överfördes tillandningen till en lägenhet tillhörig en utländsk medborgare. De i lagen om utlänningsars samt vissa sammanslutningars rätt att äga och besitta fast egendom och aktier samt i lagen om inskränkning i rätten att förvärva och besitta fast egendom i landskapet Åland stadgade inskränkningarna rörande förvärvande av fast egendom ägde härvid inte tillämpning. **HD 1981 II 85.**

Sökandena, svenska medborgare utan åländsk hembygdsrätt, var genom arvsavsägelse från far delägare i sin farmors dödsbo,

vilket ingick hälften av en fastighet på Åland. Ansökan gällde tillstånd att som gåva av far få förvärva faderns andel i farfars dödsbo innefattande den resterande hälften av fastigheten samt en annan fastighet. Landskapsregeringen avlog ansökan då gåvogivaren enligt landskapsförordningen om jordförvärvstillstånd ska ha varit lagfaren ägare till egendomen i minst åtta års tid. Högsta förvaltningsdomstolen uttalade att med beaktande av fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen, protokoll om Åland, artikel 1 samt bestämmelserna i 4 § 2 mom landskapslagen om jordförvärvsrätt och jordförvärvstillstånd och syftet med landskapslagen om jordförvärvstillstånd kunde bestämmelserna i 4 § 2 mom inte åberopas som grund för avslag på en ansökan om jordförvärvstillstånd. **HFD 27.12.2007 liggare 3352 (2007:90).**

3 §. (1991/72) Utan hinder av denna lag får bröstarvinge och make genom arv förvärva egendom som avses i 2 § och, om de är delägare i ett dödsbo som äger eller besitter fast egendom, förvärva andelar i dödsboet. Vid avvitrning som förrättas efter en make får den efterlevande utan hinder av denna lag förvärva egendom på grund av giftorätt. Genom landskapslag stadgas under vilka förutsättningar en bröstarvinge eller make utan hinder av denna lag med stöd av testamente kan förvärva egendom som avses i 2 §. Likaså stadgas genom landskapslag under vilka förutsättningar en make kan äga eller besitta sådan egendom tillsammans med den andra maken som har hembygdsrätt samt under vilka förutsättningar en make kan äga eller besitta sådan egendom när makarnas samlevnad har upphört eller efter äktenskapsskillnad.

Är någon annan än en bröstarvinge eller den efterlevande maken delägare i ett dödsbo som äger eller besitter fast egendom och har en sådan delägare inte hembygdsrätt, kan [landskapsstyrelsen], om dödsboet inte har skiftats inom två år från dödsfallet och dödsbodelägaren inte har beviljats tillstånd enligt 2 § 1 mom., med samma rätt som en dödsbodelägare yrka skifte av dödsboet. Angående rätten att besitta fast egendom som vid skiftet har tillfallit en här nämnd dödsbodelägare gäller i övrigt vad som i denna lag stadgas om förvärv av fast egendom.

I 2 § nämnd egendom som utgör pant eller säkerhet för en obetald fordran kan utan tillstånd förvärfas av en bank för högst fem år. Sedan denna tid har löpt ut skall i fråga om förvärvet iakttas vad som i övrigt stadgas i denna lag.

4 §. Tillstånd, som avses i 2 § skall sökas hos [landskapsstyrelsen]. Har överlåtelsehandling eller annat avtal redan upprättats, skall tillstånd sökas inom tre månader från det handlingen undertecknades. Handlingen eller avskrift därav skall bifogas ansökan.

[Landskapsstyrelsen] kan utan hinder av vad i 1 mom. angående tid för ansökan om tillstånd är stadgat behandla tillståndsansökan, som gjorts efter tidens utgång, om på grund av ansökan särskilda skäl därtill anses föreligga.

Innan [landskapsstyrelsen] till slutlig prövning upp- tar ansökan om tillstånd skall utlåtande införskaffas av den kommun i vilken fastigheten är belägen.

5 §. Har tillstånd för förvärv av fast egendom icke sökts, skall [landskapsstyrelsen] meddela den, som underlåtit att inlämna ansökan, att egendomen inom sex månader från den dag meddelandet bevisligen kommit honom

tillhanda skall överlåtas till någon, som har rätt att förvärva densamma, vid äventyr att den eljest försäljes på offentlig auktion. Samtidigt skall tillkännagivas, att tillståndsansökningen inom sagda tid kan sändas till [landskapsstyrelsen], varvid de i 4 § 2 mom. avsedda särskilda skälen även bör framläggas i ansökningen. Är vederbörandes postadress icke känd, sändes meddelandet till ifrågovarande fastighet.

Har de förhållanden, på grund av vilka vederbörandes rätt att förvärva fast egendom är inskränkt, icke upphört, skall [landskapsstyrelsen] efter utgången av den i 1 mom. avsedda tiden om sex månader förordna om egendomens försäljning på offentlig auktion för ägarens räkning.

6 §. Har [landskapsstyrelsen] avslagit ansökan om tillstånd rörande förvärv av fast egendom och har egendomen icke inom sex månader därefter överlåtits till någon som har rätt att äga sagda egendom, skall [landskapsstyrelsen], om icke de förhållanden som inskränker vederbörandes rätt att äga fast egendom upphört, förordna om offentlig auktion med iakttagande i tillämpliga delar av vad i 5 § 2 mom. är stadgat. Till [landskapsstyrelsens] beslut om att ansökan avslagits, vilket skall tillställas sökanden, skall fogas tillkännagivande om vad i detta moment till eftertættelse är stadgat.

Den som överlåtit fast egendom är icke berättigad att klandra fångat på den grund att detta strider mot stadgandena i denna lag.

7 §. Upplåtes fast egendom enligt lego- eller annat avtal till i 2 § avsedd person, sammanslutning, anstalt, stiftelse eller samfund och har tillstånd icke sökts såsom i 4 § stadgas, skall [landskapsstyrelsen] meddela legotagaren och legogivaren, att avtalet inom sex månader från den dag meddelandet bevisligen kommit honom tillhanda bör upphävas vid äventyr att avtalet förklaras ogiltigt och obehörig besittare vråkes från egendomen. Samtidigt skall tillkännagivas, att tillståndsansökningen inom sagda tid kan sändas till [landskapsstyrelsen], varvid de i 4 § 2 mom. avsedda särskilda skälen även bör framläggas i ansökningen. Är vederbörandes postadress icke känd, sändes meddelandet till ifrågovarande fastighet.

Har de förhållanden, på grund av vilka vederbörandes rätt att besitta fast egendom är inskränkt, icke upphört, skall [landskapsstyrelsen] efter utgången av den i 1 mom. nämnda tiden om sex månader förordna, att avtalet är ogiltigt och vidtaga åtgärd för att obehörig besittare vråkes.

Har [landskapsstyrelsen] avslagit ansökan om tillstånd att besitta fast egendom och har det avtal, på vilket besittningen grundar sig, icke inom sex månader därefter upphävts, skall [landskapsstyrelsen] förfara som i 2 mom. stadgas.

8 §. Då i 2 § nämnt tillstånd meddelas, kan det beviljas på de villkor [landskapsstyrelsen] med avseende fäst vid lagens i 1 § nämnda syftemål prövar nödigt föreskriva. Härvid kan som villkor jämväl föreskrivas, att fastigheten icke utan [landskapsstyrelsens] medgivande får användas för annat än i tillståndsansökan angivet ändamål.

9 §. Har genom laga kraft vunnet domstolsutslag fastställts att någon som har fång på fast egendom är mellanhand för annan, vars rätt att äga egendomen är underkastad i denna lag stadgade inskränkningar, i det han huvudsakligen för dennes räkning uppträder såsom ägare (bulvan), skall [landskapsstyrelsen], därest egendomen icke inom sex månader överlåtes till någon som är berättigad att äga densamma, förordna att den skall försäljas på offentlig auktion. Sådant förordnande gäller oaktat fastigheten har överlåtit till annan efter sagda tid.

Har på i 1 mom. nämnt sätt fastställts, att någon på grund av lego- eller annat avtal såsom bulvan för annans räkning besitter fast egendom, skall [landskapsstyrelsen] omedelbart vidtaga åtgärder för vråkning av innehavaren.

Talan angående fastställande av i 1 och 2 mom. nämnda förhållanden skall av allmän åklagare väckas vid domstol på den ort, där egendomen är belägen. Domstol åligger att utan dröjsmål tillställa [landskapsstyrelsen] avskrift av sitt utslag.

10 §. Vad i 9 § 1 mom. är stadgat skall jämväl äga tillämpning i det fall att genom laga kraft vunnet domstolsutslag fastställts att den, som erhållit i 2 § nämnt tillstånd att förvärva fast egendom, brutit mot i tillståndsbeslutet med stöd av 8 § uppställt villkor.

Vad i 9 § 2 mom. är stadgat skall jämväl äga tillämpning i det fall att på ovan i 1 mom. nämnt sätt fastställts att den, som beviljats tillstånd att på grund av lego- eller annat avtal besitta fast egendom, brutit mot i tillståndsbeslutet uppställt villkor.

Talan angående fastställande av i 1 och 2 mom. nämnda förhållanden skall av allmän åklagare på anmälan av [landskapsstyrelsen] väckas vid domstol på den ort där egendomen är belägen. Domstol åligger att utan dröjsmål tillställa [landskapsstyrelsen] avskrift av sitt utslag.

På särskilda skäl kan [landskapsstyrelsen] avstå från i 3 mom. nämnd anmälan under förutsättning att rättelse skett i fråga om villkorets iakttagande.

11 §. Då i 9 och 10 §§ avsedd talan upptages till behandling vid domstol, skall därom göras anteckning i protokollet över inteckningsärenden.

12 §. Beträffande auktion, som förrättas på grund av stadgandena i denna lag, skall med nedan i denna paragraf nämnda undantag i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad om försäljning i utmätningsväg är stadgat.

Fast egendom må icke försäljas till i 2 § nämnd person eller sammanslutning, såframt denna icke därförinnan erhållit rätt att äga densamma. Äger auktionsförrättare icke kännedom därom, huruvida den som vid auktionen gjort högsta anbudet är berättigad att äga fast egendom i landskapet, och har honom icke före auktionens avslutande företetts utredning därom, skall han efter auktionens slut, anskaffa sådan utredning på bekostnad av den, som gjort anbudet. Framgår härvid att denna icke har rätt att äga fast egendom, skall ny auktion förrättas, varvid i tillämpliga delar skall gälla vad i 5 kap. 45 § 2 mom. utskökningslagen är stadgat. Då auktionen förrättas med stöd av 9 § har fastighetens ägare icke rätt att inropa densamma.

A 3 LL (2003:68) om jordförvävrätt och jordförvärvstillstånd

I kungörelse och kallelsebrev, som utfärdas beträffande auktion på fast egendom, bör angivas att auktionen förrättas på grund av denna lag och med i 2 mom. angiven begränsning.

13 §. Polismyndighet och annan vederbörande myndighet åligger övervaka, att fast egendom icke förvärvs eller besittes i strid med bestämmelserna i denna lag eller i strid med villkoren i [landskapsstyrelsens] tillståndsbeslut ävensom att sådana bulvanförhållanden som nämnes i 9 § icke förekommer och att stadgandena i denna lag även i övrigt iakttagas.

Häradsskrivaren i Ålands härad åligger att till [landskapsstyrelsen] översända avskrift av de journalutdrag rörande i denna lag avsedda fastighetsöverlåtelse vilka offentligt köpvittne tillställt honom.

14 §. Den som i landskapet Åland söker lagfart eller in-teckning eller registrering till säkerhet för legoavtals bestånd skall förutom i lag eller annorstädes föreskriven utredning förete antingen utredning därom att han innehar åländsk hembygdsrätt eller att sökanden meddelats i 2 § avsett tillstånd.

15 §. Den som beviljats i 2 § avsett tillstånd är skyldig att vid granskning som verkställs på förordnande av [landskapsstyrelsen], visa att i stöd av 8 § föreskrivet villkor iakttagits.

16 §. Över ändamålsenligheten av [landskapsstyrelsens] med stöd av denna lag fattade beslut får besvär icke anföras.

17 §. (2000/39) Denna lag kan inte ändras eller upphävas annat än genom överensstämmande beslut av riksdagen och lagtinget, inte heller kan avvikelser från den göras på något annat sätt. Besluten skall i riksdagen fattas i den ordning som gäller vid ändring eller upphävande av grundlag och i lagtinget med en majoritet om minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

18 §. Denna lag träder i kraft den 1 februari 1975 och genom densamma upphäves lagen den 28 december 1951 om utövande av lösningsrätt vid överlåtelse av fastighet i landskapet Åland (671/1951).

På överlåtelse av fastighet i landskapet Åland, som skett innan denna lag trätt i kraft, skall likväl stadgandena i lagen om utövande av lösningsrätt vid överlåtelse av fast egendom i landskapet Åland även därefter äga tillämpning.

Vid förlängning av giltighetstiden för legoavtal, som ingåtts före denna lags ikraftträdande, skall stadgandena i denna lag äga tillämpning.

Ikraftträdandebestämmelse (1991/72):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

På sådana förvärv av egendom som avses i denna lag och som har skett innan lagen trätt i kraft tillämpas den tidigare lagen.

Vid förlängning av giltighetstiden för ett legoavtal eller något annat avtal som har ingåtts innan denna lag har trätt i kraft skall denna lag tillämpas.

A 3 Landskapslag (2003:68) om jordförvävrätt och jordförvärvstillstånd

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

Utöver vad som stadgas i jordförvärvslagen (1975:7) för Åland skall bestämmelserna i denna lag tillämpas på rätten att äga och besitta fast egendom i landskapet Åland.

2 kap. Jordförvävrätt

2 §. Definition

Med jordförvävrätt avses i denna lag rätt att med äganderätt förvärva eller med stöd av arrendeavtal eller annat avtal besitta fast egendom i landskapet Åland.

3 §. Jordförvävrätt med stöd av jordförvärvslagen för Åland

Fysiska personer med åländsk hembygdsrätt har jordförvävrätt med stöd av jordförvärvslagen för Åland. I lagen finns även bestämmelser om rätt för bröstarvinge och make att genom arv förvärva fast egendom.

4 §. Bröstarvingar

En bröstarvinge har jordförvävrätt till egendom som förvärvats genom testamente.

En bröstarvinge har, oberoende av tidigare markinnehav, jordförvävrätt till fast egendom som förvärvats som ett eller flera förskott på arv och som uppgår till sammanlagt högst tre hektar, förutsatt att överlåtaren har lagfart på egendomen och har varit ägare till den under minst åtta år vid tidpunkten för överlåtelsen.

5 §. Efterlevande make och maka

En efterlevande make eller maka har jordförvävrätt till egendom som förvärvats genom testamente.

6 §. Makar

Den som har hemort i landskapet men saknar åländsk hembygdsrätt har tillsammans med sin make eller maka, om denna har hembygdsrätt, jordförvävrätt till ett markområde som är under 4.000 m² stort och som är avsett för makarnas gemensamma fasta boende.

En make eller maka som saknar åländsk hembygdsrätt har för sitt fasta boende jordförvävrätt till ett markområde som är under 4.000 m² stort och som han eller hon tillskiftats vid avvittring efter äktenskapskillnad.

7 §. Övriga arvingar

En arvlätares föräldrar, syskon, halvsyskon samt bröstarvingar till dem har jordförvävrätt till ett markområde som är under 4.000 m² stort och som förvärvats genom arv.

8 §. Hyresgäster

En hyresgäst har jordförvävrätt för att med stöd av ett hyresavtal besitta samma fasta egendom under en tid av högst fem år.

9 §. Näringsidkare

En näringsidkare har för sin egentliga näringsutövning jordförvävrätt om näringsidkaren är

1) en fysisk person som har näringsrätt med stöd av 3 § landskapslagen (1996:47) om rätt att utöva näring eller

2) en juridisk person som har beviljats näringsrätt med stöd av 4 § nämnda lag, har sin hemort i landskapet och vars samtliga bolagsmän eller styrelsemedlemmar har hembygdsrätt eller utan avbrott varit bosatta i landskapet under minst fem år.

I 1 mom. avsedd jordförvärvsrätt gäller endast tomter som är avsatta för näringsutövning i stads- eller byggnadsplan enligt [byggnadslagen (1979:61) för landskapet Åland].

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas inte i fråga om en juridisk person som har beviljats näringsrätt som avser viss tid.

Byggnadslag (1979:61) för landskapet Åland har ersatts av plan och bygglag (2008:102) för landskapet Åland.

10 §. Landskapet och de åländska kommunerna

Landskapet Åland, landskapet Ålands affärsverk samt de åländska kommunerna och kommunalförbunden har jordförvärvsrätt.

3 kap. Jordförvärvstillstånd

11 §. Definition

Med jordförvärvstillstånd avses i denna lag tillstånd av [landskapsstyrelsen] att med äganderätt förvärva eller med stöd av arrendeavtal eller annat avtal besitta fast egendom i landskapet Åland.

12 §. Fysiska personer

Fysiska personer som inte har jordförvärvsrätt med stöd av 2 kap. eller jordförvärvslagen för Åland kan, efter prövning i varje enskilt fall, beviljas jordförvärvstillstånd av [landskapsstyrelsen]. Vid prövningen bör [landskapsstyrelsen] beakta bland annat sökandens anknytning till landskapet Åland och avsikt att fast bosätta sig i landskapet samt markområdets storlek, beskaffenhet och användningsändamål.

Jordförvärvstillstånd som avses i 1 mom. kan förenas med villkor på det sätt som bestäms i 8 § jordförvärvslagen för Åland.

13 §. Juridiska personer

Juridiska personer som inte har jordförvärvsrätt med stöd av 2 kap. kan, efter prövning i varje enskilt fall, beviljas jordförvärvstillstånd av [landskapsstyrelsen].

Jordförvärvstillstånd som avses i 1 mom. kan förenas med villkor på det sätt som bestäms i 8 § jordförvärvslagen för Åland.

14 §. Landskapsförordning

[Landskapsstyrelsen] kan i landskapsförordning utfärda kompletterande bestämmelser om ansökan och beviljande av jordförvärvstillstånd.

Se LF (2003:70) om jordförvärvstillstånd.

4 kap. Särskilda bestämmelser

15 §. Övervakning

Polismyndigheten, [landskapsstyrelsen], kommunstyrelserna och andra behöriga myndigheter skall övervaka att fast egendom inte förvärvas eller besitts i strid med bestämmelserna i denna lag eller villkor i [landskapsstyrelsens] beslut om beviljande av jordförvärvstillstånd.

Den som beviljats jordförvärvstillstånd av [landskapsstyrelsen] är skyldig att vid en tillsynsmyndighets

granskning visa att villkor som tagits in i tillståndsbeslutet har efterföljts.

16 §. Skyldighet att avhända sig fast egendom vid ändrade förhållanden

En näringsidkare som förvärvat fast egendom med stöd av 9 § är skyldig att, inom två år från det att den fasta egendomen inte längre används för näringsutövningen, överlåta egendomen till någon som har jordförvärvsrätt eller som beviljats jordförvärvstillstånd, om näringsidkaren inte beviljas jordförvärvstillstånd som avses i 12 eller 13 §§.

Om det finns särskilda skäl kan [landskapsstyrelsen] förlänga den tid som avses i 1 mom.

Fast egendom som inte överlåtits i enlighet med 1 mom. kan säljas på offentlig auktion på det sätt som bestäms i 5 och 6 §§ jordförvärvslagen för Åland. [Landskapsstyrelsens] meddelande om att den fasta egendomen kan komma att säljas på offentlig auktion får lämnas till näringsidkaren när det gått ett år och sex månader efter att egendomen inte längre används för näringsutövningen.

En näringsidkare som fått besittningsrätt till fast egendom med stöd av 9 § är skyldig att fränhända sig besittningsrätten när den fasta egendomen inte längre används för näringsutövningen, om näringsidkaren inte beviljas jordförvärvstillstånd som avses i 12 eller 13 §§. Om näringsidkaren varken fränhänder sig besittningsrätten eller beviljas jordförvärvstillstånd, kan [landskapsstyrelsen] vidta åtgärder för att vräka näringsidkaren på det sätt som bestäms i 7 § jordförvärvslagen för Åland.

Det finns bestämmelser i 9 och 10 §§ jordförvärvslagen för Åland beträffande överlåtelseskyldighet när någon brutit mot ett villkor som med stöd av 8 § jordförvärvslagen för Åland uppställts i ett beslut om jordförvärvstillstånd.

17 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 november 2003.

18 §. Övergångsbestämmelser

I fråga om ansökningar om jordförvärvstillstånd som är anhängiga hos [landskapsstyrelsen] när denna lag träder i kraft skall denna lag tillämpas.

Vid förlängning av giltighetstiden för ett arrendeavtal eller något annat avtal som har ingåtts innan denna lag har trätt i kraft skall denna lag tillämpas.

19 §. Lagstiftningsordningen

Denna lag får inte ändras eller upphävas, inte heller får avvikelse från den göras på annat sätt än 55 § lagstiftningsordningen (1972:11) föreskriver.

Se 69 § 2 mom. självstyrelselag för Åland och 35 § 2 mom. LO (2011:97).

A 4 Landskapsförordning (2003:70) om jordförvärvstillstånd

1 §. Tillämpningsområde

Denna förordning innehåller bestämmelser angående tillstånd att med äganderätt förvärva eller med stöd av arrendeavtal eller annat avtal besitta fast egendom i landskapet Åland (jordförvärvstillstånd).

A 4 LF (2003:70) om jordförvärvstillstånd

2 §. Ansökan om jordförvärvstillstånd

Regler angående ansökan om jordförvärvstillstånd finns i 4 § jordförvärvslagen för Åland.

3 §. Försäljning på exekutiv auktion och vräkning

I 5-7 §§ jordförvärvslagen för Åland finns bestämmelser om försäljning på exekutiv auktion av fast egendom som innehas utan tillstånd och vräkning från fast egendom av person som besitter fast egendom utan tillstånd.

4 §. Grunder för att fysiska personer skall få jordförvärvstillstånd

[Landskapsstyrelsen] beviljar jordförvärvstillstånd för fysiska personer i enlighet med vad som föreskrivs i 12 § landskapslagen om jordförvärvsrätt och jordförvärvstillstånd.

Om det inte finns särskilda skäl däremot skall jordförvärvstillstånd beviljas när förutsättningarna i någon av följande punkter är uppfyllda:

1) Sökanden är född i landskapet Åland och har bott i landskapet Åland till cirka 12 års ålder. Alternativt har sökanden bott i landskapet Åland så länge att den aktiva, medvetna uppväxten infallit medan sökanden bott i landskapet. Markområdet och sökandens tidigare markinnehav understiger tillsammans 4.000 m². Marken utgörs inte av ett attraktivt eller känsligt strandområde.

2) Sökanden har flyttat till landskapet Åland och har för avsikt att stanna i landskapet, vilket framgår av att han eller hon har fast anställning eller av andra liknande omständigheter. Markområdet understiger 4.000 m² och skall användas för fast boende. Marken får inte gränsa till vatten och skall vara belägen inom planerat område, bykärna eller annat område som är avsett för fast bosättning. Till marken hör vare sig andel i samfällda vatten- och jordområden eller jakt- och fiskerättigheter.

3) Sökanden är född i landskapet Åland och har bott i landskapet Åland till cirka 12 års ålder. Alternativt har sökanden bott i landskapet Åland så länge att den aktiva, medvetna uppväxten infallit medan sökanden bott i landskapet. Sökanden har anknytning till trakten där markområdet är beläget. Markområdet understiger 8.000 m² och får inte delas eller bör inte delas på grund av dess läge eller dess naturförhållanden. Marken får inte gränsa till vatten och skall vara belägen inom planerat område, bykärna eller annat område som är avsett för fast bosättning. Till marken hör vare sig andel i samfällda vatten- och jordområden eller jakt- och fiskerättigheter.

4) Sökanden är gift med eller registrerad partner till en person som har åländsk hembygdsvrätt. Makarna har hemort i landskapet och skall använda marken för sitt gemensamma fasta boende. Markområdet understiger 8.000 m² och får inte delas eller bör inte delas på grund av dess läge eller dess naturförhållanden. Marken får inte gränsa till vatten och skall vara belägen inom planerat område, bykärna eller annat område som är avsett för fast bosättning. Till marken hör vare sig andel i samfällda vatten- och jordområden eller jakt- och fiskerättigheter.

5) Inom ett år från att sökanden förvärvar mark eller besittningsrätt till mark, avyttrar han eller hon ett annat markområde eller besittningsrätt till ett annat markom-

råde inom landskapet. Vid en helhetsbedömning, där hänsyn tas till markområdenas storlek, karaktär och geografiska läge, framkommer att avyttringen och förvärvet sammantaget är till gagn för allmänna åländska intressen. Vid bedömningen skall särskild vikt läggas vid intresset av att produktiv mark hålls kvar i åländsk ägo.

6) Sökanden är bosatt i landskapet sedan minst fem år tillbaka.

7) Sökanden förvärvar mark eller erhåller besittning till mark av en levande person som han eller hon är bröstarvinge till och som har varit lagfaren ägare till egendomen i minst åtta år. Förvärvet eller besittningsövergången innebär inte att produktiv jordbruks- och skogsmark kommer att användas i annat än produktivt syfte.

5 §. Villkorade tillstånd

När [landskapsstyrelsen] beviljar jordförvärvstillstånd i enlighet med 4 § 2, 3 eller 4 p. skall, med stöd av 8 § jordförvärvslagen, föreskrivas som villkor för tillståndet att marken används för fast boende.

Angående anmälan till allmän åklagare vid överträdelse av tillståndsvillkor föreskrivs i 10 § jordförvärvslagen.

6 §. Grunder för att juridiska personer skall få jordförvärvstillstånd

[Landskapsstyrelsen] beviljar jordförvärvstillstånd för juridiska personer i enlighet med vad som föreskrivs i 13 § landskapslagen om jordförvärvsrätt och jordförvärvstillstånd.

Jordförvärvstillstånd kan beviljas när samtliga följande förutsättningar är uppfyllda:

1) Sökanden har oavbrutet sedan den bildades eller i minst fem år haft sin hemort i landskapet Åland.

2) Markområdet är lämpligt för den verksamhet som sökanden bedriver.

3) Minst två tredjedelar av bolagsmännen eller styrelsemedlemmarna har åländsk hembygdsvrätt eller är fast bosatta i landskapet sedan minst fem år tillbaka.

Om det inte finns särskilda skäl däremot skall jordförvärvstillstånd beviljas när samtliga följande förutsättningar är uppfyllda:

1) Sökanden har oavbrutet sedan den bildades eller i minst fem år haft sin hemort i landskapet Åland.

2) Samtliga bolagsmän eller styrelsemedlemmar har åländsk hembygdsvrätt eller är fast bosatta i landskapet sedan minst fem år tillbaka.

Vad som sägs i denna paragraf skall i tillämpliga delar gälla sådana fysiska personer som driver näring.

7 §. Juridisk person som håller på att bildas

Juridisk person som håller på att bildas kan beviljas jordförvärvstillstånd endast om särskilda skäl föreligger.

8 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 november 2003.

Förordningen skall tillämpas på ansökningar som är anhängiga hos [landskapsstyrelsen] vid förordningens ikraftträdande.

A 5 Lag (1966:13) om rätt till allmänt vattenområde inom landskapet Åland

(FFS 205/1966)

1 §. Finlands territorialvatten i landskapet Åland är, till den del det är beläget utom byarågång, allmänt vattenområde. Allmänt vattenområde inom landskapet är jämte botten landskapets egendom.

2 §. Härförinnan lagligen förvärvad enskild rätt till fiskeplats utanför byarågång eller annan särskild rättighet till viss del av allmänt vattenområde är fortfarande i kraft. Anordning eller konstruktion, som lagligen tidigare inrättats på allmänt vattenområde och som betjänar sjöfarten eller landtrafiken, hamn, flottning, fiske eller annat syftemål, må fortfarande där bibehållas utan hinder av stadgandena i denna lag. Landskapet Åland tillkommer icke ersättning för dylik rätt, ej heller för områdets användning såsom underlag för anordning eller konstruktion, som inrättats före denna lags ikraftträdande, förutom då angående dylik ersättning särskilt överenskommit.

Har någon före denna lags ikraftträdande på allmänt vattenområde inmutat mineral- eller sjömalmsfyndighet eller ansökt om utmål, uppbar staten icke markägare tillkommande andel av försvarsavgiften och kräver icke jordägaren enligt gruvlagen tillkommande brytningsavgift eller annan andel i gruvarbetet.

Behörigheten att reglera angelägenheter som avses i 2 mom. tillhör numera landskapet i enlighet med 18 § 19 p. självstyrelselag (1991:71) för Åland. Se LL (1994:72) om förutsättningarna för att i landskapet Åland leta efter, inmuta och utnyttja gruvfyndigheter.

3 §. Denna lag medför icke ändring i vad särskilt är stadgat eller annars gäller om rätt att idka fiske eller jakt på allmänt vattenområde eller där bedriva trafik eller flottning eller utöva annat allmänt nyttjande.

Se 1 kap. fiskelag (1956:39), 2 kap. jaktlag (1985:31) och vattenlag (1996:61).

4 §. Förflyttning av gräns mellan by och allmänt vattenområde, inverkar icke på beståndet av sådan rätt till del av allmänt vattenområde, vilken lagligen förvärvats före denna lags ikraftträdande eller vilken med stöd av denna lag överlåtit åt annan. Sådan del av allmänt vattenområde, vilken i vederbörlig ordning tagits i varaktigt bruk av staten eller landskapet Åland, förblir statens eller landskapets egendom.

5 §. Sådan del av allmänt vattenområde inom landskapet Åland, som genom förordningen (1954:34) den 19 februari 1954 om statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland bibehållits i statens ägo, beröres icke av stadgandena i denna lag.

A 6 Landskapslag (1992:41) om Ålands flagga

1 kap. Inledande bestämmelse

1 §. Tillämpningsområde

Ålands flagga är en symbol för landskapets självstyrelse. I denna lag finns bestämmelser om användningen av Ålands flagga.

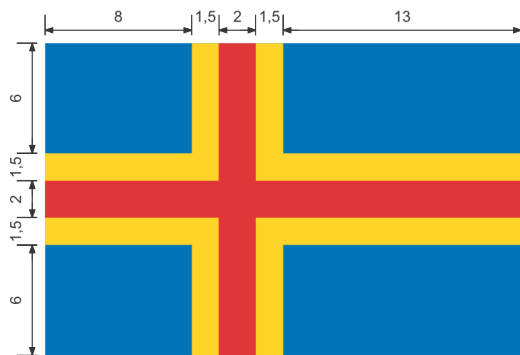
2 kap. Allmänna bestämmelser om Ålands flagga

2 §. Flaggans utformning och utseende

Ålands flagga har ett på mellanblå botten rätvinklat guldult kors på vars mitt är ett rött kors. I landskapsförordning kan ges närmare riktlinjer för flaggans färger.

Flaggan är rektangulär, dess höjd är 17 enheter och längd 26 enheter. De mellanblå fältens höjd är 6 enheter, de inre fältens längd 8 enheter och de yttre fältens längd 13 enheter. Det gula korsets bredd är 5 enheter varvid den guldula korskantens bredd är 1,5 enhet. Det röda korsets bredd är 2 enheter.

Flaggan får inte förses med märken, bokstäver eller andra tecken.

Se LF (2004:15) om riktlinjer för Ålands flaggas färger.

3 §. Flaggans användning

Flaggan får användas för att högtidlighålla allmänna eller enskilda högtids- eller bemerkelsedagar samt som en symbol för landskapet och dess folk.

Fartyg som har hemort i landskapet i enlighet med [sjölagen (FFS 167/1939)] har rätt att använda flaggan som sjöfarts- och handelsflagga.

Fartyg som drivs av landskapet skall använda Ålands flagga.

Fiske-, fritids- och därmed jämförbara farkoster som har hemort i landskapet har rätt att använda flaggan. Med hemort avses i detta mom. registrerade fartygs registreringsort samt övriga farkosters huvudsakliga användnings- och uppehållsort.

3 kap. Officiell flaggning

4 §. Officiella flaggdagar

Officiella flaggdagar är

a) den 30 mars, dagen för högtidlighållande av Ålands demilitarisering och neutralisering,

b) den sista söndagen i april, Ålands flaggas dag, samt

c) den 9 juni, Ålands självstyrelsedag. (1999/16)

På officiella flaggdagar skall flaggan hissas på byggnad, eller på dominerande plats invid byggnad, som inrymmer

a) landskapets ämbetsverk,

b) [landskapsstyrelsens] underlydande inrättningar och skolor samt

A 7 LF (2004:15) om riktlinjer för Ålands flaggas färger

c) kommunala inrättningar.

På officiella flaggdagar skall landskapets för trafik utrustade fartyg högtidsflagga i enlighet med internationellt bruk.

5 §. *Flaggning*

Flaggan hissas klockan 08.00 och halas vid solnedgången, dock senast klockan 21.00.

4 kap. Särskilda bestämmelser

6 §. *Specialflagga*

På fritidsfarkost får i stället för Ålands flagga användas en av [landskapsstyrelsen] godkänd specialflagga.

7 §. *Straff*

Den som offentligt hanterar Ålands flagga på ett sätt som är ägnat att skymfa den döms till böter.

8 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs

1) landskapslagen (1954:17) den 7 april 1954 angående landskapet Ålands flagga, dock så att 3 § skall fortsätta att gälla till dess annorlunda stadgas med stöd av 2 § 1 mom. denna lag,

2) landskapslagen (1954:21) den 30 juni 1954 angående användningen av landskapet Ålands flagga,

3) 2 § landskapslagen (1955:6) den 30 mars 1955 om Ålands flaggas dag samt

4) skyldigheten enligt 1 § förordningen om flaggning med Finlands flagga (FFS 383/1978) att på offentlig byggnad i landskapet Åland eller invid sådan byggnad hissa Finlands flagga.

A 7 Landskapsförordning (2004:15) om riktlinjer för Ålands flaggas färger

1 §. Med beteckningen NCS avses i denna förordning färgbeteckningssystemet Natural Colour System som enligt den svenska ideella organisationen Swedish Standards Institute (SIS) standardiserats genom ett dokument med beteckningen SS 019100.

Med beteckningen PMS avses i denna förordning färgbeteckningssystemet Pantone Matching System, fastställt av företaget Pantone Incorporated i New Jersey, USA.

Med beteckningen CMYK avses i denna förordning ett färgbeteckningssystem för användning i huvudsak vid grafisk teknik och digital informationshantering av färgerna cyan (C), magenta (M), gul (Y) och svart (K) vilken i enlighet med den internationella standardiseringsorganisationens (International Organisation for Standardization, ISO) har standardiserats genom ett dokument med beteckningen ISO 15930-1.

2 §. I enlighet med NCS definieras Ålands flaggas färger med beteckningarna

- 1) 3065-R90B för mellanblå,
- 2) 0580-Y10R för gul och
- 3) 1085-Y90R för röd.

Toleranserna skall i NCS-enheter för kulör och nyans vara högst 5 enheter.

3 §. Med beaktande av definitionen i 2 § kan Ålands

flaggas färger i enlighet med PMS närmast återges med användande av färgbeteckningssystemets

- 1) 2945C och 300U för mellanblå,
- 2) 116C och 109U för gul samt med beteckningarna
- 3) 186C och 185U för röd.

4 §. Med beaktande av definitionen i 2 § kan Ålands flaggas färger i enlighet med CMYK närmast återges med färgbeteckningssystemets procentvärden enligt följande tabell.

	C	M	Y	K	
1)	100%	54%	2%	0%	för mellanblå
2)	0%	16%	100%	0%	för gul
3)	6%	100%	100%	0%	för röd

A 8 Landskapslag (1976:26) om Ålands självstyrelsedag

1 §. Till åminnelse av Ålands landstings första sammanträde skall den nionde juni högtidlighållas såsom Ålands självstyrelsedag.

Självstyrelsedagen omfattar det dygn som börjar klockan tjugofyra natten till sagda dag.

2 §. Infaller självstyrelsedagen på vardag, skall arbetena i landskapets och kommunernas ämbetsverk, skolor och andra inrättningar samt på landskapets och kommunernas arbetsplatser i stöd av denna lag inställas, såvitt arbetsuppgifternas särskilda art det medger.

2 mom. upphävt (2013/44).

3 §. (1978/21) Oavsett arbetenas inställande ska till arbetstagare i landskapets och kommunernas ämbetsverk, skolor och andra inrättningar samt på landskapets och kommunernas arbetsplatser erläggas lön för självstyrelsedagen enligt samma grunder som för självständighetsdagen. (2013/44)

2 mom. upphävt (2013/44).

3a §. (1978/21) Tjänsteman eller arbetstagare i landskapets eller i kommunal tjänst, som utför arbete under självstyrelsedagen, är berättigad till förhöjd lön såsom för arbete på söndag.

4 §. Under självstyrelsedagen skall byggnad, som inrymmer landskapets eller kommuns ämbetsverk, skola eller annan inrättning eller på dominerande plats invid sådan byggnad, hissa landskapet Ålands flagga.

Ligger landskapet tillhörigt fartyg under självstyrelsedagen vid kaj eller för ankar och är det utrustat för trafik, bör på fartyget, såvitt möjligt, anordnas högtidsflaggning enligt internationellt bruk.

A 9 Landskapslag (2015:99) om åländsk hembygdsrätt

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Lagens innehåll*

Denna lag kompletterar självstyrelselagens 7 § om förvärv av hembygdsrätt på ansökan och 8 § om förlust av hembygdsrätt.

I landskapslagen om hembygdsrättsförfaranden (*förfarandelagen*) bestäms om registrering av hembygdsrättsinnehav samt om förfarandena vid förvärv och förlust av hembygdsrätt.

2 kap. Beviljande av hembygdsrätt av särskilda skäl

2 §. Kapitlets innehåll

I detta kapitel finns bestämmelser om när en sökande av särskilda skäl kan beviljas hembygdsrätt i enlighet med 7 § 3 mom. självstyrelselagen.

3 §. Definitioner

I detta kapitel avses med

1) *en hemvistperiod* en boendeperiod under vilken sökanden utan avbrott har haft sitt egentliga bo och hemvist på Åland,

2) *den pågående hemvistperioden* sökandens nuvarande hemvistperiod från och med den senaste inflyttningen till Åland,

3) *en tidigare hemvistperiod* en hemvistperiod som sökanden avbrutit,

4) *hemvistvillkoret* kravet i 7 § 2 mom. 2 punkten självstyrelselagen på att sökanden utan avbrott har haft sitt egentliga bo och hemvist på Åland under minst fem års tid och

5) *språkkunskapsvillkoret* kravet i 7 § 2 mom. 3 punkten självstyrelselagen på att sökanden har tillfredsställande kunskaper i svenska.

4 §. Hembygdsrätt efter tre års hemvist

Den som inte uppfyller hemvistvillkoret ska på ansökan beviljas hembygdsrätt om

1) den sökande uppfyller övriga villkor för hembygdsrätt,

2) den pågående hemvistperioden har varat minst tre år och

3) sökanden har ytterligare anknytning till Åland på grund av att

a) sökanden tidigare har haft hembygdsrätt,

b) sökanden har en tidigare hemvistperiod som varade minst fem år,

c) sökanden har tidigare hemvistperioder som sammanlagt varade minst sju år eller

d) minst en av sökandens föräldrar har eller har haft hembygdsrätt eller har, före den 1 januari 1952, under minst fem års tid varit mantalsskriven på Åland.

5 §. Hembygdsrätt direkt efter återflyttning

Den som har återflyttat till Åland och som inte uppfyller hemvistvillkoret ska på ansökan beviljas hembygdsrätt direkt efter återflyttningen om sökanden

1) uppfyller övriga villkor för hembygdsrätt,

2) efter den senaste inflyttningen har visat sin avsikt att stanna på Åland och

3) har en tidigare hemvistperiod som varade eller tidigare hemvistperioder som sammanlagt varade minst

a) tio år om sökanden tidigare har haft hembygdsrätt eller

b) tolv år om sökanden inte tidigare har haft hembygdsrätt.

I förfarandelagen bestäms hur sökanden ska styrka sin avsikt enligt 1 mom. 2 punkten.

6 §. Undantag från hemvistvillkoret efter särskild prövning

Landskapsregeringen kan, i fråga om en sökande som inte uppfyller självstyrelselagens hemvistvillkor eller villkoren i 4 eller 5 §, utgående från en helhetsbedömning av sökandens anknytning till Åland bevilja sökanden hembygdsrätt om

1) sökanden uppfyller övriga villkor för hembygdsrätt,

2) sökanden är bosatt på Åland och den pågående hemvistperioden har varat minst ett år och

3) anknytningen till Åland är betydande och långvarig på grund av familjeband, boende, försörjning eller andra långsiktiga åtaganden som knyter sökanden till Åland.

7 §. Undantag från språkkunskapsvillkoret

En sökande som uppfyller övriga villkor för hembygdsrätt förutom språkkunskapsvillkoret och som inte förmår påvisa tillfredsställande kunskaper i svenska på grund av hälsotillstånd, en hörsel-, syn- eller talskada, särskilda inlärningssvårigheter eller motsvarande omständigheter kan beviljas hembygdsrätt på ansökan.

Vid prövningen enligt 1 mom. räknas studier i svenska och aktiva försök att tillgodogöra sig svenska till sökandens fördel.

I förfarandelagen bestäms hur tillfredsställande kunskaper i svenska kan påvisas och hur kunskaperna ska redovisas i ansökan om hembygdsrätt.

3 kap. Förlust av hembygdsrätt

8 §. Förlust efter utflyttning

Den som stadigvarande utflyttat från Åland förlorar sin hembygdsrätt efter fem år om inte frånvarotiden därförinnan avbrutits genom stadigvarande återflyttning till Åland.

I förfarandelagen bestäms när en hembygdsrättsinnehavares utflyttning och återflyttning är stadigvarande.

4 kap. Särskilda bestämmelser

9 §. Ikraftträdande och lagstiftningsordning

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1993:2) om åländsk hembygdsrätt.

Beslut om ändring, upphävande eller avvikelser från denna lag antas med kvalificerad majoritet i den ordning som 35 § lagtingsordningen (2011:97) för Åland anger.

10 §. Övergångsbestämmelser

På ansökningar om hembygdsrätt som är anhängiga när lagen träder i kraft tillämpas denna lags bestämmelser om särskilda skäl för beviljande av hembygdsrätt om inte tillämpning av 2 § i den upphävda lagen leder till ett fördelaktigare resultat för sökanden.

Under det första året från ikraftträdandet förlorar ingen sin hembygdsrätt på grund av 8 § 1 mom. i denna lag. Under övergångstiden förlorar ingen heller sin hembygdsrätt på grund av 4 § i den upphävda lagen.

A 10 Landskapslag (2015:100) om hembygdsrättsförvaranden

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens innehåll

I denna lag finns bestämmelser om registrering av hembygdsrättsinnehav samt om förfarandena vid förvärv och förlust av åländsk hembygdsrätt enligt självstyrelselagen och landskapslagen (2015:99) om åländsk hembygdsrätt (*hembygdsrättslagen*).

2 kap. Ansökan om hembygdsrätt

2 §. Formulär för ansökan om hembygdsrätt

Landskapsregeringen ska fastställa ett formulär för ansökan om åländsk hembygdsrätt där sökanden ska uppge de uppgifter som behövs för handläggningen av ansökan. Formuläret ska publiceras dels som pappersblankett, dels elektroniskt på landskapsregeringens webbplats. Versionerna av formuläret kan till upplägg och formulering anpassas till publiceringssättet.

Formuläret ska vara utformat så att följande uppgifter framkommer:

- 1) fullständigt namn och eventuellt tidigare namn,
- 2) personbeteckning,
- 3) medborgarskap,
- 4) adress och övriga kontaktuppgifter,
- 5) senaste inflyttningsdag till Åland,
- 6) information om kunskaper i svenska enligt 3 § 2 mom.,
- 7) uppgift om sysselsättning såsom yrke, arbetsplats eller studieplats,
- 8) uppgifterna i 1-5 punkten för de av sökandens barn som är under 18 år och bosatta på Åland,
- 9) i tillämpliga fall utredning rörande sådana i 2 kap. hembygdsrättslagen angivna grunder som åberopas för beviljande av hembygdsrätt trots självstyrelselagens hemvistvillkor och språkkunskapsvillkor,
- 10) vid behov övriga uppgifter till stöd för ansökan,
- 11) datering,
- 12) underskrift eller annan identifiering och
- 13) en förteckning över bilagor till ansökan.

I formuläret ska ingå information om vilka rättigheter som är anknutna till hembygdsrätten och om grunderna för beviljande av hembygdsrätt enligt självstyrelselagen och hembygdsrättslagen.

3 §. Hur kunskaper i svenska påvisas och redovisas

Att en sökande har tillfredsställande kunskaper i svenska enligt 7 § 2 mom. 3 punkten självstyrelselagen kan påvisas genom utbildning som sökanden genomgått på svenska, språkexaminsintyg, annan dokumentation av språkkunskaperna eller annan muntlig eller skriftlig information om språkkunskaperna.

Sökanden ska med anledning av kravet på tillfredsställande kunskaper i svenska i ansökan ange:

- 1) sitt modersmål,
- 2) om sökanden genomgått utbildning på svenska, information om utbildningen och
- 3) vid behov även annan information om hur sökanden förvärvat sina kunskaper i svenska samt en egen bedömning av språkkunskapsnivån.

Om landskapsregeringen bedömer att informationen

om språkkunskaperna som framkommer i ansökan och vid en eventuell kontroll av riktigheten av uppgifterna enligt 35 §, inte är tillräcklig för att avgöra om sökanden har tillfredsställande kunskaper i svenska, ska landskapsregeringen aktivt bereda sökanden tillfälle att muntligen visa sina kunskaper. Vid behov ska landskapsregeringen även bereda sökanden tillfälle att visa sin förmåga att skriva svenska.

I 7 § hembygdsrättslagen finns bestämmelser om undantag från språkkunskapsvillkoret.

4 §. Övrig dokumentation till stöd för ansökan

För att uppfylla kravet i 5 § 1 mom. 2 punkten i hembygdsrättslagen ska sökanden i ansökan förklara sin avsikt att stanna på Åland. Har sökandens pågående hemvistperiod varat en kortare tid än tre månader ska avsikten dessutom styrkas med dokument om anställning eller andra långsiktiga åtaganden som knyter sökanden till Åland.

Till ansökan fogas vid behov annan utredning som styrker uppgifterna i ansökan, såsom intyg över kunskaper i svenska och belägg för boende i landskapet.

I förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland finns bestämmelser om komplettering av handlingar.

5 §. Uppgifter till stöd för prövningen

Landskapsregeringen ska beakta de uppgifter om sökanden i befolkningsdatasystemet som behövs för prövningen av ansökan om hembygdsrätt. Bestämmelser om befolkningsdatasystemet och om hemkommun finns i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (FFS 661/2009) och i lagen om hemkommun (FFS 201/1994).

Landskapsregeringen kan för prövningen av om det enligt 7 § självstyrelselagen finns vägande skäl som föranleder att ansökan avslås begära utlåtande av Ålands polismyndighet för att utreda huruvida sökanden gjort sig skyldig till en straffbar gärning, meddelats besöksförbud eller är misstänkt för en straffbar gärning. Utlåtandet ska dock inte omfattas information om straffbara gärningar för vilka straffet är ordningsbot.

Landskapsregeringen kan vid handläggningen av en ansökan om hembygdsrätt inbegära utredning eller utlåtande av andra myndigheter.

I 35 § bestäms om landskapsregeringens rätt att kontrollera uppgifter.

3 kap. Stadigvarande utflyttning och återflyttning

6 §. Stadigvarande utflyttning

Stadigvarande utflyttad för inledande av femårsperioden för förlust av hembygdsrätt enligt 8 § hembygdsrättslagen är den som har sitt egentliga bo och hemvist utanför landskapet, dock inte den som bedriver studier enligt 7 §.

Om registerförfarandet vid utflyttning och förlust samt om hur utflyttningsdag fastställs bestäms i 4-6 kap.

7 §. Frånvaro för studier

Frånvarande för studier är den som efter utflyttningen bedriver studier

1) i sådan utbildning och i den omfattning som enligt landskapslagen (2006:71) om studiestöd, nedan studiestödslagen, kan berättiga till studiestöd eller

2) i läroavtal som bedrivs med sikte på examen enligt

en med stöd av bestämmelser i lag eller annan författning antagen läroplan.

Utflyttningen för den som varit frånvarande för studier blir stadigvarande när hembygdsrättsinnehavaren inte längre bedriver studier, dock senast fem år efter utflyttningen.

8 §. Stadigvarande återflyttning

Stadigvarande återflyttad för avbrytande av frånvarotiden enligt 8 § hembygdsrättslagen är den som enligt befolkningsdatasystemet åter under sex månaders tid utan avbrott har haft hemkommun på Åland.

4 kap. Registerförvarande vid utflyttning och förlust

9 §. Förlustbestämmande utflyttningsdag

En hembygdsrättsinnehavare anses utflyttad och antas stadigvarande utflyttad när en utflyttningsdag enligt denna lag har införts i hembygdsrättsregistret. När fler än en utflyttningsdag har registrerats anger den utflyttningsdag som infaller sist när utflyttningen blivit stadigvarande.

Den utflyttningsdag som enligt 1 mom. inleder femårsperioden för förlust av hembygdsrätt benämns förlustbestämmande utflyttningsdag.

10 §. Förestående förlustdag

Som förestående förlustdag registreras den dag då en utflyttad hembygdsrättsinnehavare kommer att förlora sin hembygdsrätt om han eller hon inte före denna dag stadigvarande återflyttar.

Den förestående förlustdagen förnyas när en ny utflyttningsdag enligt 9 § blir förlustbestämmande.

11 §. Återflyttningsdag

Som återflyttningsdag registreras den dag då en utflyttad hembygdsrättsinnehavare enligt befolkningsdatasystemet har återflyttat. Flyttningsdagen som registreras som återflyttningsdag ska infalla före den förestående förlustdagen.

Den förestående förlustdagen avlägsnas när hembygdsrättsinnehavarens återflyttning enligt 8 § blivit stadigvarande.

12 §. Förlustdag

Landskapsregeringen ska sedan den förestående förlustdagen infallit registrera den dagen som förlustdag, om ingen återflyttningsdag registrerats.

När en återflyttningsdag registrerats och hembygdsrättsinnehavaren efter den förestående förlustdagen åter utflyttat innan återflyttningen blivit stadigvarande, ska den nya flyttningsdagen registreras som förlustdag.

5 kap. Utflyttningsdag på grund av lag

13 §. Folkbokförd utflyttningsdag enligt befolkningsdatasystemet

Landskapsregeringen ska för den som inte längre har hemkommun på Åland registrera flyttningsdagen enligt befolkningsdatasystemet som folkbokförd utflyttningsdag.

14 §. Studiestödsbaserad utflyttningsdag enligt beviljat studiestöd

Landskapsregeringen ska för den som enligt studiestödslagen har beviljats studiestöd för en period som

infaller efter utflyttningen, enligt Ålands arbetsmarknads- och studiestödsmyndighets uppgifter, registrera en studiestödsbaserad utflyttningsdag.

Den studiestödsbaserade utflyttningsdagen är den dag som följer på den sista dag för vilken studiestöd har beviljats. Har studiestöd beviljats för en period som infaller helt eller delvis efter att fem år förflutit från utflyttningen, ska dock som studiestödsbaserad utflyttningsdag registreras den dag som infaller fem år efter den folkbokförda utflyttningsdagen.

6 kap. Utflyttningsdag efter individuell prövning

15 §. Individuell prövning

Landskapsregeringen ska enligt bestämmelserna i detta kapitel efter individuell prövning fastställa en utflyttningsdag på begäran av en hembygdsrättsinnehavare som stadigvarande utflyttat senare än den registrerade förlustbestämmande utflyttningsdagen anger.

16 §. Tiden för individuell prövning

Begäran om individuell prövning av utflyttningsdag ska inlämnas tidigast ett år och senast tre månader före den förestående förlustdagen.

Landskapsregeringen ska fatta sitt beslut om utflyttningsdag före den förestående förlustdagen.

17 §. Boendebaserad utflyttningsdag enligt egentligt bo och hemvist

Den som enligt befolkningsdatasystemet utflyttat från Åland, men som därefter, trots att anteckning i befolkningsdatasystemet saknas, åter under en period omfattande minst sex månader har haft sitt egentliga bo och hemvist på Åland och först därefter stadigvarande utflyttat kan få sin senare utflyttning fastställd av landskapsregeringen efter individuell prövning.

Den boendebaserade utflyttningsdagen som landskapsregeringen fastställer efter prövning av egentligt bo och hemvist är den dag från och med vilken hembygdsrättsinnehavaren faktiskt har sitt egentliga bo och hemvist utanför Åland.

18 §. Begäran om individuell prövning enligt egentligt bo och hemvist

I en begäran om individuell prövning av utflyttningsdag enligt egentligt bo och hemvist ska ingå hembygdsrättsinnehavarens redogörelse för sitt boende enligt 2 mom., dokumentation som styrker uppgifterna om boendeperioden på Åland samt fullständigt namn, personbeteckning, nuvarande adress och eventuella övriga kontaktuppgifter, datering samt underskrift eller annan identifiering.

I redogörelsen ska följande information ingå:

1) orsaken till att den folkbokförda utflyttningsdagen inte korrekt anger när innehavarens egentliga bo och hemvist på Åland faktiskt upphörde,

2) vilken dag som korrekt anger tidpunkten för innehavarens senaste stadigvarande utflyttning från Åland,

3) under vilken boendeperiod omfattande minst sex månader efter den folkbokförda utflyttningsdagen som innehavaren hade sitt egentliga bo och hemvist på Åland samt på vilken eller vilka adresser innehavaren var bosatt under denna tid,

4) till vilken adress utanför Åland innehavaren flyt-

A 10 LL (2015:100) om hembygdsrättsförfaranden

tade samt eventuella övriga adresser där innehavaren därefter varit bosatt samt

5) familjeförhållanden, försörjning och andra motsvarande omständigheter som påverkat boendet.

19 §. Studiebaserad utflyttningsdag enligt studietid

Den som enligt 7 § varit frånvarande för studier som inletts inom två år från den folkbokförda utflyttningsdagen kan få sin senare utflyttning fastställd av landskapsregeringen efter individuell prövning.

Den studiebaseade utflyttningsdagen som landskapsregeringen fastställer efter prövning av studietid är den dag som följer på den sista dag under vilken hembygdsrättsinnehavaren bedrivit studier eller rimligen förväntas bedriva studier. Den som är inskriven för studier när begäran inlämnas och vars studier beräknas fortgå tills fem år har förflutit från den folkbokförda utflyttningsdagen ska få den studiebaseade utflyttningsdagen fastställd till den dag som infaller fem år efter den folkbokförda utflyttningsdagen.

Begäran om individuell prövning enligt studietid handläggs utan avgift.

20 §. Begäran om individuell prövning enligt studietid

I en begäran om individuell prövning av utflyttningsdag enligt studietid ska ingå hembygdsrättsinnehavarens redogörelse för sina studier enligt 2 mom., officiella intyg som styrker uppgifterna om studietiden samt fullständigt namn, personbeteckning, nuvarande adress och eventuella övriga kontaktuppgifter, datering samt underskrift eller annan identifiering. Intyg på andra språk än svenska ska översättas i den mån det är nödvändigt för att tillräcklig information till stöd för beslutet ska framkomma.

I redogörelsen ska följande information ingå:

1) utbildningsinstitutionens namn och rättsliga status i det land där den är belägen,

2) studieinriktningens namn och för vilken examen studierna bedrivs,

3) när studierna inletts, under vilka perioder studierna bedrivits och i vilken takt studierna bedrivits i förhållande till den studietakt som enligt studiestödslagen utgör heltidsstudier eller deltidstudier samt

4) när studierna avslutats eller hur länge studierna rimligen förväntas fortgå.

21 §. Delgivning av beslut om utflyttningsdag

Landskapsregeringens beslut om utflyttningsdag ska delges genom vanlig delgivning eller elektronisk delgivning i enlighet med bestämmelserna i förvaltningslagen för landskapet Åland.

7 kap. Information till hembygdsrättsinnehavare utanför Åland**22 §. Information om förestående förlust**

Tidigast ett år och senast sex månader före den förestående förlustdagen ska landskapsregeringen skicka ett meddelande om förestående förlust av hembygdsrätt till hembygdsrättsinnehavarens folkbokförda adress utanför Åland.

Efter att en hembygdsrättsinnehavare begärt individuell prövning av utflyttningsdag enligt 6 kap. tillämpas 1 mom. inte, utan i stället fogas till beslutet om utflyt-

ningsdag en i 24 § avsedd bilaga om förnyad förestående förlustdag eller bibehållen förestående förlustdag.

23 §. Meddelande om förestående förlust av hembygdsrätt

I ett meddelande om förestående förlust av hembygdsrätt ska ingå information om

1) den folkbokförda utflyttningsdagen samt i tillämpliga fall även den studiestödsbaseade utflyttningsdagen,

2) den förestående förlustdagen,

3) att hembygdsrättsinnehavaren inte förlorar sin hembygdsrätt den förestående förlustdagen om han eller hon därförinnan enligt 8 § stadigvarande återflyttar,

4) hur hembygdsrättsinnehavaren ska förfara för att få en återflyttning registrerad i befolkningsdatasystemet,

5) individuell prövning av utflyttningsdag enligt 6 kap. och

6) gällande bestämmelser för hur den som förlorat sin hembygdsrätt efter återflyttning till Åland på ansökan kan återfå sin hembygdsrätt.

24 §. Bilaga om förnyad förestående förlustdag

I en bilaga om förnyad förestående förlustdag ska ingå samma information som enligt 23 § ska ingå i ett meddelande om förestående förlust av hembygdsrätt, med följande avvikelser:

1) informationen uppdateras så att den efter individuell prövning fastställda utflyttningsdagen framgår och den tidigare förestående förlustdagen ersätts med den förnyade förestående förlustdagen och

2) informationen kompletteras med ett påpekande om att landskapsregeringen inte kommer att skicka något ytterligare meddelande om förestående förlust av hembygdsrätt.

Om landskapsregeringen efter begäran om individuell prövning i sitt beslut om utflyttningsdag i stället för att fastställa en ny utflyttningsdag väljer att bibehålla den redan registrerade, ska bilagan rubriceras bilaga om bibehållen förestående förlustdag.

8 kap. Hembygdsrättsregistret**25 §. Hembygdsrättsregistrets syfte och innehåll**

Landskapsregeringen upprätthåller hembygdsrättsregistret för att säkerställa att hembygdsrättsinnehavarnas rättigheter kan tillgodoses.

I registret införs och bevaras uppgifter om personer som har hembygdsrätt och personer som tidigare har haft hembygdsrätt. I registret kan även registreras avslagsbeslut och vid tidpunkten för avslagsbeslutet gällande uppgifter om sökanden.

26 §. Hembygdsrättsregistrets uppbyggnad

Hembygdsrättsregistret upprätthålls elektroniskt och är uppdelat i ett aktivt register över hembygdsrättsinnehavare och i ett historiskt register över personer som förlorat hembygdsrätten eller inte beviljats hembygdsrätt. Dessutom finns ett äldre historiskt register.

Det aktiva registret uppdateras med uppgifter enligt befolkningsdatasystemet, landskapsregeringens beslut och vid behov med andra uppgifter som är förenliga med hembygdsrättsregistrets syfte.

27 §. Uppgifter enligt befolkningsdatasystemet

I det aktiva hembygdsrättsregistret registreras och uppdateras följande i befolkningsdatasystemet folkbokförda uppgifter:

1) släktnamn, förnamn, personbeteckning, medborgarskap, stadigvarande adress och hemkommun samt eventuell tillfällig adress samt

2) folkbokförd utflyttningsdag och återflyttningsdag.

Dessutom införs enligt 28 och 29 §§ övriga folkbokförda uppgifter på vilka förvärvet av hembygdsrätt grundar sig.

28 §. Registrering av hembygdsrätt som förvärvats på grund av lag

Senast tre månader efter det att ett barn under 18 år på grund av 6 § 2 mom. självstyrelselagen förvärvat hembygdsrätt ska landskapsregeringen registrera barnet i hembygdsrättsregistret. Om barnets namn inte registrerats i befolkningsdatasystemet får landskapsregeringen dock välja att registrera hembygdsrättsinnehavaren först efter att namnet registrerats.

Den dag då barnet förvärvat hembygdsrätt ska registreras som hembygdsrättsdag. I anslutning till hembygdsrättsdagen ska det framgå om hembygdsrätten förvärvats

1) på grund av endera föräldrarnas eller båda föräldrarnas hembygdsrätt samt om den förvärvats

2) vid födseln, den dag då adoption fastställdes, inflyttningsdagen, dagen då finskt medborgarskap förvärvades eller dagen då endera eller båda föräldrarna förvärvade hembygdsrätt.

29 §. Registrering av landskapsregeringens beslut om hembygdsrätt

Landskapsregeringen ska registrera den som beviljats hembygdsrätt i hembygdsrättsregistret.

Den dag då hembygdsrätten beviljats ska registreras som hembygdsrättsdag. I anslutning till hembygdsrättsdagen ska det framgå med stöd av vilken eller vilka bestämmelser i självstyrelselagen och hembygdsrättslagen som hembygdsrätten beviljats.

Inflyttningsdagen ska registreras enligt befolkningsdatasystemet eller, om landskapsregeringen i beslutet om beviljande gjort en annan bedömning av när den pågående hemvistperioden inletts, enligt landskapsregeringens beslut.

30 §. Registrering av förlustdag

Bestämmelser om registrering av förlustdag när hembygdsrätten förlorats efter utflyttning finns i 4 kap.

När hembygdsrätten förlorats enligt 8 § 1 mom. självstyrelselagen ska landskapsregeringen registrera dagen för förlust av finskt medborgarskap som förlustdag.

När en hembygdsrättsinnehavare avlidit ska landskapsregeringen registrera dödsdagen som förlustdag.

När en förlustdag för en person registreras överflyttas uppgifterna om personen från det aktiva registret till det historiska registret.

31 §. Myndigheters tillgång till hembygdsrättsregistret

Ålands polismyndighet har rätt att få tillgång till hembygdsrättsregistret för att åt hembygdsrättsinnehavare enligt 30 § 2 punkten självstyrelselagen utfärda pass där ordet "Åland" ingår.

Landskapsregeringen kan ge en annan myndig-

het tillgång till hembygdsrättsregistret för att fullgöra myndighetens på lag grundade uppgifter. I beslutet som ger en myndighet tillgång till registret ska de villkor som följer av lag anges. Vid behov kan landskapsregeringen uppställa ytterligare villkor för rätten att ta del av uppgifterna.

Om en myndighet som beretts tillgång till hembygdsrättsregistret observerar brister i registret ska myndigheten uppmärksamgöra landskapsregeringen på bristerna.

32 §. Rätt till information om registrerade uppgifter

Var och en har rätt att få upplysning om han eller hon är registrerad i hembygdsrättsregistret och, om så är fallet, vilka uppgifter som är registrerade om honom eller henne.

Den registrerade har rätt att avgiftsfritt få ett utdrag ur hembygdsrättsregistret. Utdraget kan begäras med eller utan angivande av ändamål. Om ändamålet inte anges levereras ett utdrag med alla uppgifter om den registrerade.

Om ett utdrag önskas för att utdraget för ett särskilt ändamål ska intyga innehav av hembygdsrätt, ska ändamålet anges. Ett sådant utdrag benämns hembygdsrättsintyg. I ett hembygdsrättsintyg ingår endast de uppgifter som behövs för att för det angivna ändamålet intyga innehav av hembygdsrätt.

Begäran om upplysning enligt 1 mom. och utdrag enligt 2 och 3 mom. kan vara muntlig eller skriftlig. Om begäran om utdrag inkommit elektroniskt levereras utdraget elektroniskt, om det inte framgår av begäran att utdraget önskas på papper.

33 §. Rättelse av anteckning i hembygdsrättsregistret

Var och en har rätt att begära rättelse av uppgifter som är registrerade om honom eller henne i hembygdsrättsregistret. Landskapsregeringen kan även införa rättelser på eget initiativ.

Landskapsregeringen ska informera den rättelsen berör om resultatet av begäran. Landskapsregeringen behöver dock inte särskilt informera om rättelser av stavfel eller andra fel av mindre betydelse eller om det finns skäl att anta att den som berörs inte förväntar sig att informationen ges.

En daterad anteckning om rättelsen ska införas när rättelsen kan ha betydelse för fastställande av en persons förvärv eller förlust av hembygdsrätt eller den tid under vilken personen har haft eller kommer att bibehålla sin hembygdsrätt.

En rättelse i det historiska registret ska göras om rättelsen har betydelse för utredande av en persons hembygdsrättsinnehav eller för beviljande av hembygdsrätt.

34 §. Försenad registrering av hembygdsrättsinnehavare

En hembygdsrättsinnehavare som inte registrerats i hembygdsrättsregistret ska införas i registret utan obefogat dröjsmål. Datum för den försenade registreringen ska antecknas i registret.

Landskapsregeringen ska meddela innehavaren om den viktiga åtgärden om den försenade registreringen verkställts på hembygdsrättsinnehavarens initiativ eller om registreringen som landskapsregeringen gjort på eget initiativ gäller en person som fyllt 18 år.

A 11 LL (1984:25) om Ålands representation i Nordiska rådet

9 kap. Särskilda bestämmelser**35 §. Landskapsregeringens rätt att kontrollera uppgifter**

Landskapsregeringen har rätt att kontrollera riktigheten i de uppgifter som sökanden angett i ansökan om hembygdsrätt eller hembygdsrättsinnehavaren angett i en begäran om individuell prövning av utflytningsdag. För kontrollen krävs ingen misstanke om att sökanden angett felaktiga uppgifter.

Den som har uppgifter som behövs för kontrollen ska på landskapsregeringens begäran ge ut uppgifterna.

36 §. Besvär

Om anförande av besvär över landskapsregeringens beslut finns bestämmelser i 25 § självstyrelselagen och i förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996).

37 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

Om inte en senare förestående förlustdag följer av lagens bestämmelser ska landskapsregeringen som förestående förlustdag registrera den dag som infaller ett år efter lagens ikraftträdande.

A 11 Landskapslag (1984:25) om Ålands representation i Nordiska rådet

1 §. I denna lag finns bestämmelser om sättet för utseende av Ålands lagtings och Ålands landskapsregerings representanter i Nordiska rådet samt om deras verksamhet.

2 §. Inom sju dagar från lagtingets öppnande utser lagtinget bland lagtingets ledamöter två medlemmar av Nordiska rådet och två suppleanter. (2010/53)

De valda och deras suppleanter tillträder omedelbart efter valet sina uppdrag och innehar dem till dess andra valts i deras ställe, om inte annat följer av reglerna beträffande medlemskap i Nordiska rådet.

3 §. Inom januari månad utser landskapsregeringen bland sina medlemmar för varje kalenderår ett tillräckligt antal representanter i Nordiska rådet. De valda tillträder omedelbart sina uppdrag och innehar dem till dess andra valts i deras ställe, om inte annat följer av reglerna beträffande medlemskap i Nordiska rådet.

4 §. De av lagtinget valda medlemmarna och de av landskapsregeringen utsedda representanterna bildar Ålands delegation i Nordiska rådet. Ålands delegation utgör en del av Finlands delegation i Nordiska rådet.

Ålands delegation väljer inom sig ordförande och viceordförande. Till ordförande skall väljas en av medlemmar lagtinget utsett.

5 §. Landskapsregeringen deltar i Nordiska ministerrådets arbete på det sätt som särskilt är bestämt. Har landskapsregeringen anslutit sig till beslut som fattats av ministerrådet skall ärendet, till den del lagtingets medverkan fordras för att beslutet skall bli bindande för landskapets del, föreläggas lagtinget på det sätt som är särskilt föreskrivet.

6 §. (2000/56) Ålands delegation i Nordiska rådet skall årligen uppgöra och till lagtinget överlämna en berättelse över de för Åland väsentliga frågorna i Nordiska rådet.

7 §. I landskapets [ordinarie] årsstat skall årligen upptas anslag för arvoden, traktamenten och resekostnadsersättning till medlemmarna i Ålands delegation i Nordiska rådet. Anslag kan även upptas för avlönande av till Ålands delegation knuten kanslipersonal och sakkunniga.

Ikraftträdandebestämmelse (1984:25):

Denna lag träder omedelbart i kraft. Samtidigt upphör landskapslagen (1970:29) om Ålands representation i Nordiska rådet att gälla. Val av medlemmar och övriga representanter i Nordiska rådet samt suppleanter för dem enligt denna lag sker första gången under [landstingets] vårsession 1984 så snart detta kan ske efter lagens ikraftträdande. De valda tillträder omedelbart sina uppdrag. Samtidigt upphör mandatet för dem som valts till samma uppdrag med stöd av den tidigare landskapslagen om Ålands representation i Nordiska rådet. (utgiven från tryckeriet 17.4.1984)

A 12 Landskapslag (1993:112) om Ålands författningssamling

1 §. I syfte att göra de beslut av allmän betydelse (*författningar*) som lagtinget och [landskapsstyrelsen] fattar tillgängliga för allmänheten utges Ålands författningssamling.

2 §. Ålands författningssamling utges av Ålands [landskapsstyrelse]. [Landskapsstyrelsen] kan anlita utomstående tjänster vid utgivningen av författningssamlingen.

I författningssamlingen skall publiceras:

- 1) landskapslagar,
- 2) andra än i 3 punkten avsedda rikslagar som för att träda i kraft förutsätter lagtingets bifall,
- 3) beslut om bifall till lag eller annan författning, genom vilken internationellt fördrag sätts i kraft i landskapet,
- 4) lagtingsbeslut som är av allmän betydelse,
- 5) landskapsförordningar,
- 6) [landskapsstyrelsens] beslut om inrättande av naturreservat och om fredande av naturminne samt
- 7) överenskommelseförordningar.

I författningssamlingen kan även publiceras [landskapsstyrelsebeslut] som är av allmän betydelse.

3 §. Om en författning innebär ändring av en gällande författning kan även oförändrade delar av författningen publiceras. När så sker skall ändringarna framgå.

Av en författning skall framgå den dag den utgivits av trycket.

4 §. Av en författning skall framgå när den träder i kraft. Har författningen inte publicerats senast vid den däri nämnda tidpunkten för ikraftträdandet träder den i kraft samma dag den utges av trycket.

Författningar skall i mån av möjlighet publiceras så att de är tillgängliga innan de träder i kraft.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas inte på de i 2 § 2 mom. 2 och 7 punkterna nämnda författningarna.

5 §. När republikens president har förordnat att endast en viss del av en landskapslag skall förfalla och [land-

skapsstyrelsen] har beslutat att lagen skall träda i kraft till övriga delar, skall den publiceras i den lydelse som följer av presidentens förordnande och [landskapsstyrelsens] beslut. Av den publicerade lagen skall framgå orsaken till att den inte överensstämmer med lagtingets beslut om antagande av lagen.

Vid publiceringen av en i 1 mom. avsedd lag kan [landskapsstyrelsen] företa rättelser och vidta andra åtgärder av teknisk natur.

6 §. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

A 13 Landskapslag (1951:19) angående landskaps- och kommunalvapen i landskapet Åland

1 kap. Landskapsvapen

1 §. Landskapet Ålands vapen är i blått fält en gående hjort av guld.

Landskapets vapen skall användas krönt med en krona, bestående av en kronring av guld med två rader vita pärlor, varav åtta äro synliga i den nedre och tre i den övre raden. Kronringen må besättas med pärlor och ädla stenar.

2 §. [Landskapsnämnden] äger enligt bestämmelserna i 1 § låta uppgöra modell till landskapsvapen, vilken på sätt [landskapsnämnden] bestämmer skall hållas offentligen tillgänglig.

2 kap. Kommunvapen

3 §. Mariehamns stad och varje landskommun i landskapet Åland skall hava ett heraldiskt beskrivet vapen.

4 §. Vapen antages för Mariehamns stad av stadsfullmäktige och för landskommun av [kommunalfullmäktige]. Beslutet skall för att vinna gällande kraft underställas [landskapsnämnden] för stadfästelse. Finner [landskapsnämnden] att beslutet icke kan oförändrat fastställas, skall ansökan avslås med uppgivande av skälen därför.

5 §. Ansökan om stadfästelse skall åtföljas av vapenbild och vapenbeskrivning i tre exemplar, av vilka, sedan stadfästelse skett, ett stannar hos [landskapsnämnden], ett tillsändes sökanden och ett riksarkivet. Samtliga exemplar skola förses med påteckning om stadfästelsen.

6 §. Av [landskapsnämnden] meddelad fastställelse av antaget kommunvapen skall offentliggöras i den ordning, som om kommunala tillkännagivanden är föreskrivet.

7 §. Vad ovan är stadgat om antagande av kommunvapen och fastställelse av beslut därom gäller även ändring av vapen.

3 kap. Övergångsbestämmelse

8 §. Kommun, som antagit kommunvapen, innan denna landskapslag trätt i kraft, och önskar använda detsamma, äger inom ett år från landskapslagens ikraftträdande utverka [landskapsnämndens] stadfästelse av vapnet.

A 14 Landskapslag (1952:11) angående sigill för självstyrelsemyndigheterna samt landskapsförvaltningen underlydande ämbetsverk och tjänstemän ävensom kommunala myndigheter i landskapet Åland

1 kap. Landskapet Ålands, [landskapsnämndens] samt landskapsförvaltningen underlydande ämbetsverks och tjänstemäns sigill

1 §. Landskapet Ålands självstyrelsemyndigheter samt dem underlydande inrättningar och vissa tjänstemäns skola hava sigill såsom här nedan stadgas.

2 §. Sigill, som i 1 § sägs, skall vara runt samt innehålla landskapet Ålands vapen i konturteckning inom en av två parallella cirkellinjer begränsad medsols löpande omskrift, föregången av en sexuddig stjärna i omskriftens övre mittpunkt.

Omskriften skall ange myndighetens eller inrättningens namn eller tjänstemannens ställning.

3 §. Sigillen äro indelade i tre storlekar:

1. Yttre diametern 55 mm., inre ringens diameter 45 mm.
2. Yttre diametern 45 mm., inre ringens diameter 35 mm.
3. Yttre diametern 35 mm., inre ringens diameter 25 mm.

4 §. Sigill av första storleken användes av Ålands [landsting].

Sigill av andra storleken användes av [landskapsnämnden].

Sigill av tredje storleken användes av centralnämnden [för landstingsmannaval], [landstingets] organ, där sådant kan anses påkallat, [Mariehamns polisinrättning], landskapsförvaltningen underlydande läroverk och skolor samt sjukhus, museer och andra jämförliga inrättningar samt vissa landskapsförvaltningen underlydande tjänstemän och [befattningshavare, såsom folkskolinspektören, fiskeriinstruktören, trädgårdsinstruktören och med dem jämförliga tjänstemän och befattningshavare].

5 §. Sigillen anskaffas och förnyas av [landskapsnämnden] på anhållan av vederbörande myndighet, inrättning, tjänsteman eller [befattningshavare].

2 kap. Kommunala myndigheters sigill

6 §. Varje kommun i landskapet Åland skall hava ett sigill.

7 §. Sigill, som i 6 § nämns, skall vara runt samt visa kommunens vapen i konturteckning inom en av två parallella cirkellinjer begränsad medsols löpande omskrift, föregången av en sexuddig stjärna i omskriftens övre mittpunkt. Sigillen skall hava en yttre diameter av 35 mm och en inre diameter av 25 mm.

Omskriften skall innehålla kommunens namn samt namnet på det organ, för vilket sigillet är avsett.

B 1 Lagtingsordning (2011:97) för Åland

1 kap. Grunderna för det åländska samhällsskicket

1 §. Åland

Åland är en på folkrätten grundad autonomi och är genom internationella avtal demilitariserat och neutraliserat.

Autonomin syftar till att säkerställa och garantera Ålands befolkning bevarandet av det svenska språket, dess kultur och lokala traditioner.

2 §. Demokrati och rättsstatsprincipen

Den offentliga makten inom autonomi tillkommer folket som företräds av Ålands lagting.

Till den representativa demokratin hör att den enskilde har rätt att påverka samhällsutvecklingen genom att ta del i allmänna val och folkomröstningar och att ta medborgarinitiativ.

All utövning av offentlig makt ska bygga på lag. I all offentlig verksamhet ska lag noggrant iaktas.

3 §. Språket

Lagtingets verksamhetspråk är svenska.

4 §. Parlamentarism

Den lagstiftande och ekonomiska makten inom autonomi behörlighet utövas av lagtinget, som kontrollerar den offentliga maktutövningen inom autonomi behörlighet.

Regeringsmakten utövas av landskapsregeringen vars medlemmar ska åtnjuta lagtingets förtroende.

2 kap. Lagtinget och lagtingsledamöterna

5 §. Lagtingets sammansättning och valperiod

Ålands lagting består av trettio ledamöter som väljs för fyra år åt gången.

Lagtingets mandattid inleds vid arbetsårets öppnande. Det avgående lagtinget beslutar om tidpunkten för öppningen av arbetsåret så snart valresultatet har fastställts. Öppningen av arbetsåret ska hållas utan dröjsmål. Mandattiden fortgår tills nästa lagtingsval har förrättats och det tidigare lagtingets arbetsår har avslutats.

För ledamotskapet i lagtinget utgår ett arvode samt övriga ersättningar i enlighet med vad som bestäms i arbetsordningen eller i en landskapslag. I arbetsordningen eller landskapslagen kan också bestämmas att ersättning i särskilda fall ska utgå till tidigare ledamöter under en begränsad period. Om pension för ledamöterna bestäms i en landskapslag. (2015/66)

Se LL (2015:25) om lagtingsledamöternas arvoden och kostnadsersättningar, 110 § AO (2015:87) samt LL (2010:7) om pensionskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen.

6 §. Lagtingsval

Alla röstberättigade har lika rösträtt i val till lagtinget där lagtingsledamöterna väljs genom direkta, proportionella och hemliga val.

För lagtingsval bildar Åland en valkrets.

Rösträtt vid lagtingsval har den som senast på valdagen fyller 18 år och som innehar åländsk hembygdsrätt.

Rösträtt får inte utövas genom ombud.

Närmare bestämmelser om lagtingsval finns i en landskapslag.

Se LL (1970:39) om lagtingsval och kommunalval.

7 §. (2015/66) Valbarhet och inskränkningar i rätten till lagtingsuppdrag

Valbar i lagtingsval är varje röstberättigad som inte är omyndig eller som inte innehar en militär tjänst. Förlovar en ledamot sin valbarhet, upphör hans eller hennes uppdrag som ledamot av lagtinget.

En ledamot som har utnämnts till medlem av landskapsregeringen ska frånträda sitt uppdrag som ledamot av lagtinget för den tid uppdraget i landskapsregeringen varar. Under denna tid inträder ersättaren i hans eller hennes ställe i lagtinget. En medlem av landskapsregeringen som valts till ledamot av lagtinget ska avgå från landskapsregeringen om han eller hon inte enligt bestämmelserna i detta mom. frånträder sitt uppdrag som ledamot av lagtinget.

8 §. Upplösning av lagtinget

Om republikens presidents rätt att upplösa lagtinget bestäms i självstyrelselagen.

Lagtinget kan, på motiverat förslag av talmannen eller lantrådet, med minst 20 röster besluta om upplösning av lagtinget.

Om lagtinget har upplösts ska nyval förrättas.

Närmare bestämmelser om förfarandet vid lagtingets upplösning finns i lagtingets arbetsordning.

Se 2 kap. AO (2015:87).

9 §. Förtida lagtingsval

Om lagtinget har fattat beslut om upplösning och nytt val har förrättats ska, om inte en ny upplösning av lagtinget ägt rum, ledamots uppdrag gälla från den dag han eller hon förklarats vald till och med det plenum då republikens president eller på hans eller hennes vägnar landshövdingen, förklarar arbetet avslutat för valperioden. Om nyval verkställs samma år som ordinarie val skulle ha förrättats ska dock ledamots uppdrag gälla till det fjärde året efter valet, fram till det plenum då republikens president eller på hans eller hennes vägnar landshövdingen, förklarar arbetet avslutat för valperioden.

B 1 Lagtingsordning (2011:97)

10 §. Avbrott i samt befriande och skiljande från uppdraget som lagtingsledamot

En ledamot i lagtinget kan inte samtidigt inneha uppdrag som landshövding eller som ledamot av Finlands riksdag eller Europaparlamentet. Uppdraget som lagtingsledamot sköts då i stället av ledamotens ersättare.

Lagtinget kan på begäran av en lagtingsledamot bevilja denne befrielse från uppdraget som lagtingsledamot för en bestämd tid eller för den återstående mandattiden, om lagtinget anser att det finns en godtagbar orsak till detta.

Om en lagtingsledamot på ett väsentligt sätt och upprepade gånger försummar att sköta sitt uppdrag som lagtingsledamot eller genom en verkställbar dom har dömts till fängelse för ett uppsåtligt brott eller till straff för valbrott kan lagtinget genom ett beslut som har fattats med minst 20 röster skilja ledamoten från uppdraget antingen helt eller för en bestämd tid.

Ifall en ledamot avlider, förlorar sin valbarhet, avgår på grund av laga eller av lagtinget godkänt skäl eller förklaras ha förverkat sitt uppdrag, inträder ersättaren i hans eller hennes ställe.

Om lagtinget har beviljat en ledamot befrielse från att delta i lagtingsarbetet under en viss tid inträder ersättaren i ledamotens ställe. Detsamma gäller för den tid en ledamot avtjänar frihetsstraff.

I lagtingets arbetsordning finns närmare bestämmelser om avbrott i och skiljande från uppdraget som lagtingsledamot.

Se 108-109 §§ AO (2015:87).

11 §. Lagtingsledamöternas oberoende

Varje lagtingsledamot är skyldig att i sitt uppdrag handla som rätt och sanning bjuder. Ledamoten ska därvid iakttäta lag och är inte bunden av andra bestämmelser.

12 §. Lagtingsledamöternas immunitet

En lagtingsledamot får inte förhindras att utöva sitt uppdrag som lagtingsledamot.

En lagtingsledamot får inte åtalas eller berövas sin frihet för åsikter som ledamoten yttrat i lagtinget eller för sitt beteende vid behandlingen av ett ärende om inte lagtinget samtyckt till åtgärden genom ett beslut som har fattats med minst 20 röster.

Om en lagtingsledamot har anhållits eller häktats, ska lagtingets talman genast underrättas om detta. En lagtingsledamot får inte utan lagtingets samtycke anhållas eller häktas före rättegång, om inte ledamoten av välgående skäl misstänks vara skyldig till ett brott för vilket det lindrigaste straffet enligt lag är fängelse i minst sex månader.

13 §. (2015/66) Lagtingsledamöternas rätt att yttra sig

Varje ledamot av lagtinget och landskapsregeringen har rätt att i lagtinget fritt tala om alla angelägenheter som debatteras samt om behandlingen av dem om inte annat bestäms i denna lagtingsordning. Talmanskonferensen kan dock besluta om tidsbegränsningar av anföranden i enlighet med vad som närmare bestäms i lagtingets arbetsordning.

Se 68 § AO (2015:87).

14 §. (2015/66) Sättet att uppträda

Var och en av lagtingets ledamöter har ansvar för att

i sitt uppdrag uppträda sakligt och värdigt och utan att kränka eller förolämpa andra. Om en lagtingsledamot bryter mot denna bestämmelse kan talmannen påpeka detta eller frånta ledamoten rätten att fortsätta tala. En lagtingsledamot som upprepade gånger bryter mot ordningen kan tilldelas en varning av lagtinget eller utestängas från lagtingets sammanträden för högst två veckor.

15 §. Jäv för lagtingsledamöter

En lagtingsledamot är jävig att delta i beredningen och beslutsfattandet i ärenden som gäller ledamoten personligen. I plenum får lagtingsledamoten dock delta i debatten i ett sådant ärende.

3 kap. Lagtingets organisation**16 §. Lagtingets arbetsår**

Lagtinget sammankommer årligen till ett nytt arbetsår vid den tidpunkt som lagtinget beslutar. Republikens president, eller på hans eller hennes vägnar landshövdingen, förklarar lagtinget öppnat.

Lagtingets arbete fortgår, med eller utan avbrott, enligt vad talmanskonferensen beslutar i enlighet med vad som närmare bestäms i lagtingets arbetsordning.

Det sista arbetsåret under valperioden fortgår till dess republikens president eller på hans eller hennes vägnar landshövdingen, förklarat arbetet avslutat för valperioden.

17 §. Lagtingets talmän

Lagtinget väljer skilt för sig och inom sig för varje arbetsår en talman och två vicetalmän. Val av talman och vicetalmän förrättas med slutna sedlar. I lagtingets arbetsordning finns närmare bestämmelser om val av talmännen.

Se 10 § AO (2015:87).

18 §. (2015/66) Talmanskonferensen

Talmanskonferensen består av talmannen, vicetalmännen, utskottsordförandena för de permanenta utskotten och en ledamot från var och en av de lagtingsgrupper som inte annars skulle vara representerade i talmanskonferensen. Ett utskotts viceordförande är ersättare för utskottets ordförande. De lagtingsgrupper som utser en representant till talmanskonferensen ska samtidigt utse en ersättare.

Talmanskonferensen fattar beslut i enlighet med vad som bestäms i lagtingets arbetsordning samt ger råd till talmannen om hur lagtingsarbetet ska ordnas och om förfarandet vid behandlingen av ärenden i lagtinget. Talmanskonferensen kan även överlämna lagförslag till lagtinget i ärenden som rör lagtingets organisation eller arbete eller Ålands delegation i Nordiska rådets organisation eller arbete.

Se 12 § AO (2015:87).

19 §. Talmannens uppgifter

Talmannen sammankallar plenum, föredrar ärendena i plenum och leder diskussionen samt övervakar att lag iakttas vid behandlingen av ärenden i lagtinget. I plenum deltar talmannen inte i diskussionen. Talmannen kan dock delta i omröstningar och val i lagtinget. Om talmannen är förhindrad att delta i plenum träder en vicetalmän i talmannens ställe.

Talmannen får inte vägra att ta upp ett ärende till behandling eller ett förslag till omröstning, utom i det fall att talmannen anser det strida mot lag eller mot ett beslut som lagtinget har fattat. Talmannen ska då uppge orsaken till vägran. Om lagtinget inte nöjer sig med talmannens förfarande, hänskjuts saken till lag- och kulturutskottet som utan dröjsmål ska avgöra om talmannen har förfarit riktigt.

Talmannen är ordförande för självstyrelsepolitiska nämnden och har uppgifter enligt 4 kap. i anslutning till regeringsbildningen. Talmannen har även uppgifter enligt självstyrelselagen.

Innan talmannen ingår en i 52 § självstyrelselagen för Åland avsedd överenskommelse med republikens president om utnämning av landshövding, ska talmannen inhämta lagtingsledamöternas åsikt i frågan. Talmannen kan i lagtinget anhängiggöra ett förfarande där lagtinget i plenum utser fem kandidater till posten som landshövding. (2015/66)

Se 11 § AO (2015:87).

20 §. (2015/66) *Självstyrelsepolitiska nämnden*

Lagtinget tillsätter för varje valperiod en självstyrelsepolitisk nämnd för behandling av frågor rörande Ålands författningsenliga ställning och externa relationer samt ärenden som gäller Europeiska unionen enligt vad som närmare bestäms i 9 kap.

Självstyrelsepolitiska nämnden består av talmannen samt minst fyra och högst nio ledamöter samt ett nödvändigt antal ersättare som lagtinget väljer inom sig.

Självstyrelsepolitiska nämnden kan vid behov avge ett yttrande till landskapsregeringen i ett ärende som hör till nämndens uppgiftsområde. Nämnden kan även besluta att ett sådant ärende ska tas upp till debatt i plenum, varvid lagtinget dock inte fattar beslut i saken.

I lagtingets arbetsordning finns närmare bestämmelser om självstyrelsepolitiska nämnden. I arbetsordningen kan det också intas bestämmelser om att självstyrelsepolitiska nämnden ges i uppdrag att å lagtingets vägnar fatta beslut om ett förslag till motiverade yttranden i subsidiaritetsärenden.

Se 4 kap. AO (2015:87).

21 §. (2015/66) *Lagtingets utskott*

Lagtinget tillsätter för varje valperiod följande permanenta utskott:

- 1) lag- och kulturutskottet,
- 2) finans- och näringsutskottet och
- 3) social- och miljöutskottet.

Lagtinget ska även tillsätta ett justeringsutskott. På förslag av talmanskonferensen kan justeringsutskottet avskaffas.

Lagtinget kan dessutom tillsätta ytterligare utskott antingen för återstoden av en valperiod eller för att bereda särskilda ärenden.

Lagtinget kan på förslag av talmannen eller talmanskonferensen besluta om nyval av ett eller flera utskott.

Granskningsrapporter som i enlighet med 7 § landskapslagen (2013:25) om Landskapsrevisionen lämnas till lagtinget, översänds till finans- och näringsutskottet som fattar beslut om huruvida granskningsrapporterna ska genomgå behandling i plenum.

Finans- och näringsutskottet kan till den del lagtingets godkännande behövs, godkänna tjänstekollektivavtalen för landskapets tjänstemän.

I lagtingets arbetsordning finns närmare bestämmelser om utskotten.

Se 5 kap. AO (2015:87).

21a §. (2015/66) *Kanslikommissionen*

Lagtinget tillsätter för varje valperiod en kanslikommission. Kanslikommissionens sammansättning och uppgifter fastställs i lagtingets arbetsordning.

Se 85-86 §§ AO (2015:87).

22 §. *Andra organ och företrädare som lagtinget väljer*

Lagtinget väljer andra organ som behövs, enligt vad som bestäms i lagtingets arbetsordning.

Bestämmelser om hur lagtinget väljer företrädare i organ som bygger på internationella fördrag eller i andra internationella organ utfärdas vid behov i lagtingets arbetsordning.

Se 29 § AO (2015:87).

23 §. *Val av lagtingets organ*

Utskotten och övriga organ i lagtinget tillsätts under valperiodens första arbetsår för hela valperioden, om inte något annat bestäms i lagtingets arbetsordning. På förslag av talmanskonferensen kan lagtinget besluta att nyval av samtliga medlemmar av ett utskott eller ett annat organ ska förrättas.

Lagtinget förrättar val av utskott och andra organ. Om lagtinget inte är enigt om ett val förrättas det enligt proportionellt valsätt, om annat inte bestäms i lagtingets arbetsordning.

Se 13 kap. AO (2015:87).

4 kap. *Regeringsbildningen*

24 §. *Regeringsbildning*

Innan lantrådet väljs förhandlar lagtingsgrupperna om regeringsprogrammet och landskapsregeringens sammansättning. Utifrån resultatet av dessa överläggningar meddelar talmannen vem som är lantrådkandidat.

Om lantrådkandidaten vid öppen omröstning i lagtinget har fått mer än hälften av de avgivna rösterna, väljs han eller hon till lantråd.

Får kandidaten inte den majoritet som krävs ska en ny kandidat ställas upp i samma ordning. Om inte heller den nya kandidaten får mer än hälften av de avgivna rösterna, ska valet av lantråd förrättas genom öppen omröstning i lagtinget. Den som då får flest röster blir vald. Fallor rösterna lika avgör lotten.

Övriga medlemmar i landskapsregeringen utnämns av talmannen i enlighet med förslag av den som valts till lantråd.

När landskapsregeringen utnämns och när dess sammansättning ändras på ett betydande sätt ska lagtinget vara sammankallat.

Se 105 § AO (2015:87).

25 §. *Meddelande om regeringsprogrammet*

Landskapsregeringen ska utan dröjsmål överlämna sitt program till lagtinget i form av ett meddelande. Samma förfarande ska iakttas när landskapsregeringens

B 1 Lagtingsordning (2011:97)

program eller sammansättning har ändrats på ett betydande sätt. (2015/66)

Lagtingets behandling av meddelandet avslutas med en omröstning vid vilken det för godkännande av regeringens program krävs mer än hälften av de avgivna rösterna. (2015/66)

Närmare bestämmelser om bland annat tidsgränser för regeringsbildningen kan intas i lagtingets arbetsordning.

Se 35 § AO (2015:87).

26 §. Ministrarnas bindningar

En medlem av landskapsregeringen får inte sköta en offentlig tjänst eller sådant annat uppdrag som kan inverka menligt på uppdraget som medlem i landskapsregeringen eller som kan äventyra förtroendet för lantrådets eller ministerns verksamhet.

Lantrådet och varje minister ska utan dröjsmål efter utnämningen ge en för lagtinget avsedd redogörelse för bindningar som kan ha betydelse vid utövningen av verksamheten som medlem av landskapsregeringen. Närmare bestämmelser kan intas i lagtingets arbetsordning. (2015/66)

Se 44 § AO (2015:87).

27 §. Avsked för lantrådet, vicelanrådet och ministrarna

Lagtinget beviljar på begäran lantrådet avsked varefter ett nytt lantråd ska utses enligt 24 och 25 §§. Ett nytt lantråd ska också utses om lantrådet avlidit eller blivit varaktigt förhindrad att handha sitt uppdrag. Lagtingets talman beviljar på begäran vicelanrådet eller en minister avsked. Talmannen ska också bevilja vicelanrådet eller en minister avsked på initiativ av lantrådet.

Talmannen ska även utan begäran bevilja medlemmarna av landskapsregeringen avsked, om lagtinget förklarar att lantrådet inte längre har lagtingets förtroende eller om lantrådet av andra skäl avgår.

Landskapsregeringens medlemmar ska handha sina uppdrag till dess nya medlemmar utsetts.

5 kap. Ärenden i lagtinget**28 §. Hur ärenden tas upp till behandling i lagtinget**

Ärenden kan tas upp i lagtinget på nedan angivna sätt. (2015/66)

Republikens president överlämnar genom landshövdingen en framställning eller ett meddelande i enlighet med självstyrelselagen. (2015/66)

Landskapsregeringen överlämnar ärenden till lagtinget i form av

- 1) ett lagförslag eller ett kompletterande lagförslag,
- 2) ett budgetförslag,
- 3) ett meddelande,
- 4) en berättelse,
- 5) en redogörelse eller
- 6) en årsredovisning i enlighet med 25 § landskapslagen (1971:42) om Ålands landskapsregering.

Lantrådet eller landshövdingen överlämnar ett ärende till lagtinget i form av ett meddelande.

Självstyrelsepolitiska nämnden initierar en debatt i ett ärende enligt 20 § 3 mom. (2015/66)

Talmanskonferensen överlämnar ärenden till lagtinget i form av ett lagförslag som rör lagtingets organisa-

tion eller arbete eller som rör Ålands delegation i Nordiska rådets organisation eller arbete.

En lagtingsledamot initierar ett ärende i lagtinget genom att väcka en motion. Lagtingsledamöterna har rätt att väcka

1) lagmotioner, som innehåller förslag om stiftande av en landskapslag eller laginitiativ till riksdagen,

2) anslutningsmotioner som innehåller förslag om stiftande av en landskapslag eller laginitiativ till riksdagen och som väcks senast den fjärde dagen efter att ett lagförslag eller förslag till laginitiativ till riksdagen antecknats för kännedom,

3) budgetmotioner, som innehåller förslag till anslag eller något annat beslut som ska tas upp i budgeten eller i en tilläggsbudget, framställning om extra anslag eller finansinitiativ till riksdagen samt

4) åtgärdsmotioner, som innehåller förslag om att lagberedning ska inledas eller att någon annan åtgärd vidtas av riksdagen, landskapsregeringen, självstyrelsepolitiska nämnden eller talmanskonferensen.

Den revisionsmyndighet som avses i 56 § 2 mom. överlämnar ärenden till lagtinget i form av berättelser. (2013/24)

I arbetsordningen kan bestämmelser intas om andra sätt att uppta ärenden i lagtinget.

Ett ärende återtass på samma sätt som det väckts om inte annat bestäms i denna lagtingsordning eller i lagtingets arbetsordning. I arbetsordningen finns närmare bestämmelser om lagtingets ärenden och behandlingen av dem. Bestämmelser om tidsgränser inom vilka motioner ska vara inlämnade kan utfärdas genom arbetsordningen.

Tidigare 6-7 mom. har blivit 7-8 mom. genom (2013/24). Därefter har tidigare 2-3 mom. blivit 3-4 mom. samt tidigare 4-8 mom. blivit 6-10 mom. genom (2015/66).

Se 7 kap AO (2015:87).

29 §. Medborgarinitiativ

Minst 1.000 personer som har rösträtt i lagtingsval har enligt vad som bestäms genom lagtingets arbetsordning rätt att överlämna ett initiativ till lagtinget om att en landskapslag ska stiftas, ändras eller upphävas.

Se 33 § AO (2015:87).

30 §. Folkomröstningar

Om rådgivande folkomröstningar bestäms särskilt i en landskapslag.

Se LL (1998:20) om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar.

31 §. Beredningen av ärenden

Landskapsregeringens lagförslag och budgetförslag, landskapets årsredovisning, talmanskonferensens lagförslag, lagtingsledamöternas motioner, revisionsmyndighetens berättelser samt medborgarinitiativ ska remitteras till ett utskott där de genomgår en beredning före den slutliga behandlingen i plenum. (2013/24)

Ett ärende som gäller lagtingets bifall till ikraftträdande av en internationell förpliktelse ska talmannen utan dröjsmål översända till landskapsregeringen för ett yttrande som bör föreligga när ärendet remitteras till ett utskott om inte talmannen, om möjligt efter att ha hört talmanskonferensen, i ett enskilt ärende beslutat att ett

yttrande inte är nödvändigt. Landskapsregeringen ska behandla ett sådant ärende i skyndsam ordning. Lagtinget kan besluta att ett ärende som gäller lagtingets bifall till ikraftträdande av en internationell förpliktelse istället ska remitteras till självstyrelsepolitiska nämnden. (2015/66)

Bestämmelser om beredningen av övriga ärenden finns i lagtingets arbetsordning.

Se 9 kap. AO (2015:87).

32 §. *Utskottens behandlingstväng*

Utskotten ska avge betänkanden i de ärenden som har remitterats till dem och som inte har återkallats. Något betänkande behöver dock inte avges i ett ärende om ärendet inte hinner behandlas före utgången av valperioden.

33 §. *Behandlingen i plenum*

Förslag till en landskapslag, förslag som gäller lagtingets bifall till ikraftträdandet av internationella avtal samt förslag till lagtingets arbetsordning tas upp till två behandlingar i plenum. Detsamma gäller lagtingets utlåtande i enlighet med självstyrelselagens 12 § 2 mom. (2015/66)

I den första behandlingen av förslaget föredras och debatteras utskottets betänkande, varefter lagtinget fattar beslut om förslaget innehåll. I den andra behandlingen som hålls tidigast andra dagen efter det att den första behandlingen har avslutats, beslutar lagtinget om förslaget ska godkännas eller förkastas.

Övriga ärenden tas upp till en enda behandling i plenum.

Se 10 kap. AO (2015:87).

34 §. (2015/66) *Beslut i plenum*

Beslut i plenum fattas med majoritet av de avgivna rösterna, om inte något annat bestäms särskilt. Vid lika röstetal avgör talmannens röst utom vid val då valet avgörs genom lottning. Närmare bestämmelser om röstningsförfarandet finns i lagtingets arbetsordning.

Se 79-81 §§ AO (2015:87).

35 §. *Kvalificerad majoritet*

Lagtingets beslut om ändring eller upphävande av eller avvikelse från bestämmelserna i självstyrelselagen för Åland och i jordförvärvslagen för Åland ska vid ärendets andra behandling omfattas av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

I en landskapslag kan det bestämmas att ändring och upphävande av eller avvikelse från landskapslagen ska omfattas av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. En sådan landskapslag antas i samma ordning som i 1 mom.

Om en landskapslag har antagits med kvalificerad majoritet ska detta framgå av lagen.

36 §. (2015/66) *Misstroendeyrkande*

Minst fem lagtingsledamöter kan framställa ett skriftligt yrkande på att lagtinget ska förklara att lantrådet saknar lagtingets förtroende. För godkännande av ett yrkande om misstroende krävs minst 16 röster. I lagtingets arbetsordning finns närmare bestämmelser om behandlingen av misstroendeyrkanden.

Se 43 § AO (2015:87).

37 §. *Spörsmål*

Minst fem lagtingsledamöter kan framställa ett skriftligt spörsmål riktat till landskapsregeringen i ett ärende som faller inom landskapsregeringens behörighet. Spörsmålet ska besvaras på det sätt som närmare bestäms i lagtingets arbetsordning. Lagtinget kan efter avslutad diskussion fatta beslut om att uppmana landskapsregeringen att vidta åtgärder.

38 §. *Frågor och debatter*

En ledamot har rätt att i lagtinget ställa en skriftlig fråga till landskapsregeringen eller en medlem i landskapsregeringen i en angelägenhet inom landskapsregeringens ansvarsområde. Dessutom har ledamöterna möjlighet att vid särskilda frågestunder ställa frågor till landskapsregeringen i angelägenheter inom landskapsregeringens ansvarsområde. (2015/66)

Debatter om aktuella frågor kan ordnas i plenum på beslut av talmanskonferensen. En sådan debatt kan även ordnas som en allmänpolitisk debatt. Talmanskonferensen kan även besluta att en debatt ska hållas i vilken enbart en del av lagtingets ledamöter får delta. I en sådan debatt ska lagtingsgrupperna behandlas lika.

Lagtinget fattar inte beslut med anledning av frågor och debatter.

Närmare bestämmelser om frågor, frågestunder och debatter finns i lagtingets arbetsordning.

Se 39-41 §§ AO (2015:87).

39 §. *Lantrådets förtroendefråga*

Lantrådet har rätt att i samband med behandlingen av ett ärende skriftligen meddela lagtinget att ärendets avgörande på ett visst sätt innebär att lantrådet anser sig sakna lagtingets förtroende. Om ett sådant avgörande träffas ska landskapsregeringen avgå.

40 §. *Lantrådets och ministrarnas rätt att vara närvarande och delta i debatten*

Medlemmarna i landskapsregeringen har rätt att vara närvarande och delta i debatten i plenum.

41 §. (2015/66) *Landshövdingens rätt att vara närvarande och att yttra sig*

Landshövdingen har rätt att vara närvarande vid plenum och att yttra sig i frågor som berör förhållandet mellan Åland och Finland.

42 §. *Fortsatt behandling av ärenden*

Har behandlingen av ett ärende inte slutförts under ett arbetsår fortsätter den under följande arbetsår om inte lagtingsval har förrättats däremellan.

43 §. *Godkännande av tjänstekollektivavtal*

I arbetsordningen kan det intas bestämmelser om att ett utskott ges i uppdrag att följa landskapsregeringens förhandlingar om tjänstekollektivavtal för landskapets tjänsteinnehavare och till den del lagtingets godkännande är behövligt, godkänna avtalet. Ett sådant utskott kan underställa lagtinget sitt beslut i ärendet för fastställelse.

Närmare bestämmelser kan intas i lagtingets arbetsordning.

Se 21 § AO (2015:87).

B 1 Lagtingsordning (2011:97)

6 kap. Information och offentlighet**44 §. Lagtingets rätt att få information**

Lagtinget har rätt att av landskapsregeringen, dess underlydande myndigheter och tjänstemän få de upplysningar som behövs för behandlingen av ett ärende. Den som saken gäller ska se till att utskott eller andra lagtingsorgan utan dröjsmål får handlingar och andra upplysningar som de behöver.

Ledamöter som fått del av information enligt denna paragraf ska iaktta den sekretess som är påkallad av lag och av vad berört organ i varje enskilt fall efter att ha hört landskapsregeringen beslutar. (2015/66)

Se även 54 § AO (2015:87).

45 §. Lantrådets upplysningar

Lantrådet eller en minister som lantrådet utser kan ge lagtinget upplysningar i aktuella frågor. Lagtinget fattar inte beslut med anledning av upplysningar.

Se 38 § AO (2015:87).

46 §. Offentligheten i lagtingets verksamhet

Lagtingets plenum är offentliga, om inte lagtinget av synnerligen vägande skäl beslutar något annat i ett enskilt ärende.

Utskottens sammanträden är inte offentliga om inte annat beslutas i lagtingets arbetsordning. Utskottens betänkanden och utlåtanden samt till dem bifogade handlingar blir offentliga när de justerats. (2015/66)

Lagtinget publicerar lagtingshandlingarna enligt vad som närmare bestäms i lagtingets arbetsordning.

Se 60 och 83 §§ AO (2015:87).

47 §. Meddelande om fattade beslut

I lagtingets arbetsordning finns bestämmelser om meddelanden om de beslut som lagtinget har fattat.

Se 82 § AO (2015:87).

7 kap. Lagtingsgrupper**48 §. (2015/66) Lagtingsgrupper**

Lagtingsledamöter kan komma överens om att samverka som en lagtingsgrupp i lagtinget. Lagtingsgrupperna har status som juridisk person. Närmare bestämmelser om lagtingsgrupperna kan intas i arbetsordningen.

Se 107 § AO (2015:87).

8 kap. Finanserna**49 §. Skatter och avgifter**

Om landskapet tillkommande tilläggsskatt på inkomst och tillfällig extra inkomstskatt samt landskapet tillkommande närings- och nöjesskatter bestäms genom en landskapslag, som ska innehålla bestämmelser om grunderna för skattskyldigheten och skattens storlek samt om de skattskyldigas rättsskydd.

Bestämmelser om avgifter samt om de allmänna grunderna för storleken av avgifter för åländska myndigheters prestationer, tjänster och övriga verksamheter ska utfärdas genom landskapslag.

50 §. Upplåning och säkerheter

Lån kan upptas endast med lagtingets samtycke. Av samtycket ska de nya lånens eller skuldens maximibelopp framgå.

Landskapsregeringen får bevilja borgen och garanti endast med lagtingets samtycke.

51 §. Budgeten

Lagtinget beslutar om Ålands budget för ett kalenderår i sänder (*finansår*). Landskapsregeringens förslag till en budget samt ett förslag till en landskapslag som ansluter sig till budgeten ska överlämnas till lagtinget vid en tidpunkt som anges i en landskapslag.

Om lagtinget inte har beslutat om budgeten före finansårets början ska landskapsregeringens förslag till budget gälla tills lagtinget fattat beslut om budgeten.

Budgeten publiceras i Ålands författningssamling.

52 §. (2015/66) Tilläggsbudget och kompletterande budgetförslag

Om det finns behov av att ändra landskapets budget ska landskapsregeringen överlämna ett förslag till tilläggsbudget till lagtinget. Landskapsregeringen kan även överlämna ett kompletterande budgetförslag.

53 §. Budgetens innehåll

I landskapsbudgeten ingår de årliga inkomsterna och anslag för de årliga utgifterna. Vidare anges ändamålen för anslagen och övriga budgetmotiveringar. Bestämmelser om att budgeten får innehålla inkomstposter eller anslag som motsvarar skillnaden mellan inkomster och utgifter som står i direkt samband med varandra, kan intas i en landskapslag.

Anslagen i budgeten ska täckas av inkomstposterna. Vid anslagstäckningen kan på det sätt som anges genom en landskapslag, beaktas de överskott eller underskott som framgår av landskapets bokslut.

Sådana inkomstposter och anslag som motsvarar inkomster och utgifter som har samband med varandra kan, på det sätt som anges genom en landskapslag, tas in i budgeten för flera finansår.

De allmänna grunderna för landskapets affärsverks verksamhet och ekonomi bestäms genom landskapslag. Inkomstposter och anslag som gäller affärsverken tas in i budgeten endast till den del det anges i landskapslag. I samband med behandlingen av budgeten godkänner lagtinget de centrala målen för affärsverkens tjänster och övriga mål för verksamheten. (2015/66)

54 §. Anslag i budgeten

Anslag tas upp i budgeten som fasta anslag, förslagsanslag eller reservationsanslag.

Förslagsanslag får överskridas och reservationsanslag överföras till ett senare finansår enligt vad som bestäms genom en landskapslag. Fasta anslag och reservationsanslag får inte överskridas och fasta anslag får inte överföras, om detta inte har tillåtits genom en landskapslag.

Ett anslag får inte flyttas från ett ställe i budgeten till ett annat, om inte detta tillåts i budgeten. Genom en landskapslag kan dock tillåtas att ett anslag överförs till ett annat ställe som har nära samband med dess ändamål.

I budgeten kan beviljas en till beloppet och ändamålet avgränsad fullmakt att under finansåret ingå förbindelser om utgifter för vilka anslag tas in i budgetarna för de följande finansåren. (2012/71)

55 §. Fonder utanför budget

Om det är ändamålsenligt för skötseln av en bestående uppgift kan lagtinget bestämma att en fond ska inrättas utanför landskapets budget genom en landskapslag.

För att ett förslag till en landskapslag om inrättande av en fond utanför budgeten eller om väsentlig utvidgning av en sådan fond eller dess ändamål ska godkännas krävs i lagtinget minst två tredjedelars majoritet av de avgivna rösterna.

56 §. (2013/24) Övervakning och revision av finanserna

Lagtinget övervakar landskapets finanser och hur budgeten iakttas.

Under lagtinget finns en oberoende revisionsmyndighet som svarar för revisionen av landskapets finanser och iakttagandet av budgeten. Närmare bestämmelser om revisionsmyndighetens ställning och uppgifter utfärdas genom landskapslag.

Se LL (2013:25) om landskapsrevisionen.

57 §. (2012/71) Ålands egendom

Fast egendom som tillhör landskapet kan överlåtas endast med lagtingets samtycke eller enligt vad som bestäms genom landskapslag.

9 kap. Internationella förhållanden**58 §. Behörighet i internationella frågor**

Lagtinget ger sitt bifall till ikraftträdandet av internationella avtal i den ordning som gäller för behandlingen av förslag till landskapslagar i enlighet med vad som närmare bestäms i arbetsordningen. (2015/66)

Landskapsregeringen svarar i enlighet med självstyrelselagen för medverkan i förhandlingar om internationella förpliktelser samt i beredning av beslut som fattas i Europeiska unionen. Landskapsregeringen beslutar om åtgärder som hänför sig till dem om inte beslutet kräver godkännande av lagtinget.

Lagtinget deltar i beredningen av beslut som fattas i Europeiska unionen enligt vad som sägs i denna lagtingsordning.

59 §. Lagtingets deltagande i beredningen av ärenden som gäller Europeiska unionen

Lagtinget behandlar förslag till sådana rättsakter, fördrag eller andra åtgärder om vilka beslut fattas inom Europeiska unionen och som annars enligt självstyrelselagen skulle falla inom lagtingets behörighet.

Landskapsregeringen ska utan dröjsmål informera lagtinget om sin syn på förslag till rättsakter, fördrag eller andra ärenden som bereds inom Europeiska unionens institutioner då förslaget är av intresse för Åland. Landskapsregeringen ska sedan den fått kännedom om ett sådant förslag utan dröjsmål sända förslaget till lagtinget genom en skrivelse så att lagtinget kan ta ställning till det. Förslaget behandlas i självstyrelsepolitiska nämnden och vanligen i ett eller flera andra utskott som ger utlåtande till självstyrelsepolitiska nämnden. Självstyrelsepolitiska nämnden kan vid behov ge ett yttrande om förslaget till landskapsregeringen. Talmanskonferensen kan besluta att ett sådant ärende också skall tas upp till debatt i plenum, varvid lagtinget dock inte fattar beslut i saken.

Landskapsregeringen ska ge självstyrelsepolitiska

nämnden information om ärendets behandling i statsrådet samt i mån av möjlighet om behandlingen i Europeiska unionen. Självstyrelsepolitiska nämnden kan höra Finlands regerings representanter i dessa ärenden. (2015/66)

Självstyrelsepolitiska nämnden kan ge landskapsregeringen ett utlåtande med anledning av en utredning eller information som avses i denna paragraf.

Se 8 kap. AO (2015:87).

60 §. Lagtingets rätt att få information i internationella frågor

Självstyrelsepolitiska nämnden och lagtingets behöriga utskott ska på begäran och även annars vid behov få en utredning av landskapsregeringen om frågor som gäller de framställningar som landskapsregeringen i enlighet med självstyrelselagen gjort hos en behörig myndighet i fråga om förhandlingar om fördrag och andra internationella förpliktelser. Detsamma gäller om förhandlingar angående fördrag och andra internationella förpliktelser i fråga om angelägenheter som faller inom landskapets behörighet och där landskapsregeringen enligt självstyrelselagen ska få underrättelse om eller tillfälle att delta i förhandlingar.

Självstyrelsepolitiska nämnden och utskotten kan ge landskapsregeringen ett utlåtande med anledning av en utredning eller information som avses ovan.

Om landskapsregeringens yttranden över presidentens begäran om lagtingets bifall till ikraftträdande av en internationell förpliktelse bestäms i 31 §.

61 §. (2015/66) Lagtingets deltagande i parlamentens subsidiaritetskontroll

Bestämmelser om hur beslut fattas om lagtingets ståndpunkt huruvida ett utkast till en lagstiftningsakt från Europeiska unionens kommission är förenligt med subsidiaritetsprincipen finns i 20 § samt i lagtingets arbetsordning.

Se 47 § AO (2015:87).

62 §. Sekretess

Medlemmarna i självstyrelsepolitiska nämnden eller i ett utskott som deltar i behandlingen av ärenden som gäller Europeiska unionen ska iaktta den sekretess som är påkallad av att rikslagstiftningen gäller för sekretess och handlingars offentlighet i frågor som avses i 9a kap. självstyrelselagen.

I fråga om sekretess för andra än i 1 mom. avsedda ärenden gäller vad utskottet i varje enskilt fall efter att ha hört landskapsregeringen beslutar.

10 kap. Närmare bestämmelser om lagtinget**63 §. Lagtingets arbetsordning samt reglementen och instruktioner**

Närmare bestämmelser om förfarandet i lagtinget samt om lagtingets organ och lagtingsarbetet utfärdas i lagtingets arbetsordning. Arbetsordningen ska godkännas i plenum i den ordning som gäller för behandling av förslag till landskapslagar samt publiceras i Ålands författningssamling.

Lagtinget kan innan lagtingsordningen trätt i kraft på förslag av talmanskonferensen och i den ordning som föreskrivs i 1 mom. godkänna en ny arbetsordning. Ar-

B 2 Arbetsordning (2015:87)

bitsordningen kan dock inte träda i kraft innan lagtingsordningen träder i kraft.

Lagtinget kan utfärda reglementen för lagtingets interna förvaltning, för val som lagtinget förrättar och för annan detaljerad reglering av lagtingsarbetet. Dessutom kan lagtinget anta instruktioner för de organ som det utser.

11 kap. Särskilda bestämmelser (2015/66)

64 §. (2015/66) *Ändringar av lagtingsordningen*

Beslut om ändring eller upphävande av eller avvikelser från bestämmelser i denna lagtingsordning ska vid ärendets andra behandling omfattas av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

Ikraftträdandebestämmelse (2013/24):

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2013.

En oberoende revisionsmyndighet som avses i 56 § 2 mom. ska inrättas senast den 1 juli 2013. Till den del bestämmelsen i 31 § 1 mom. avser landskapets årsredovisning tillämpas den första gången när det gäller årsredovisningen för finansåret 2014.

Ikraftträdandebestämmelse (2015/66):

Denna lag träder i kraft den 1 november 2015.

B 2 Arbetsordning (2015:87) för Ålands lagting

1 kap. Lagtingsåret

1 §. *Lagtingsårets början*

Lagtinget sammanträder årligen till ett nytt arbetsår i enlighet med vad lagtinget beslutat enligt lagtingsordningen. Den ledamot som längst innehaft ett uppdrag som ledamot av lagtinget (*ålderstalmannen*) ska då inta talmannens plats. Har två eller flera varit ledamöter i lagtinget lika lång tid förs ordet av den till åren äldste av dem. Under ledning av ålderstalmannen förrättas valet av en talman samt därefter var för sig val av en första och en andra vicetalman.

Efter talmansvalet hålls en gudstjänst varefter lagtinget, på en tid som landshövdingen tillkännager, samlas i plenisalen där republikens president eller på hans eller hennes vägnar landshövdingen, förklarar lagtinget öppnat. Talmannen besvarar öppningstalet på lagtingets vägnar.

2 §. *Fullmaktsgranskningar*

Senast klockan 15.00 den sista vardagen före valperiodens första plenum granskar lagtingsdirektören lagtingsledamöternas fullmakter för godkännande. Vid granskningen av en fullmakt undersöks att den är utfärdad av en behörig myndighet i föreskriven form.

En förteckning upprättas över de lagtingsledamöter vars fullmakter godkänts. Lagtingets första plenum under valperioden börjar med namnupprop enligt förteckningen.

Lagtingsdirektören granskar också senare uppvisade fullmakter. Innan en lagtingsledamot tillträder sitt uppdrag ska hon eller han visa upp sin granskade och godkända fullmakt för talmannen som ska meddela detta i plenum.

Har en ledamots fullmakt inte blivit godkänd kan lagtinget pröva om hon eller han ändå får inträda i lagtinget. Om det görs en anmärkning mot en ledamots behörighet ska lagtinget pröva ärendet förutsatt att inte samma anmärkning över valet redan har anförts genom besvär eller besvär ännu kan anföras hos Ålands förvaltningsdomstol i enlighet med landskapslagen (1970:39) om lagtingsval och kommunalval.

3 §. *Platsen för plenum*

Lagtinget sammanträder i lagtingets plenisal i Självstyrelsegården i Mariehamn. Presidiet kan av särskilda skäl besluta om en annan sammanträdesplats.

4 §. *Sittordningen i plenisalen*

I plenisalen är ledamöterna placerade enligt grupp-tillhörighet. Talmanskonferensen fattar närmare beslut om sittordningen. När lagtinget sammanträder första gången efter ett lagtingsval tar de ledamöter som har uppvisat en godkänd fullmakt dock plats i plenisalen enligt en alfabetisk ordning till dess talmanskonferensen beslutat om sittordningen.

5 §. *Lagtingets arbetsperioder*

Lagtingets arbete fortgår med eller utan avbrott enligt vad talmanskonferensen beslutar till dess följande arbetsår vidtar.

Om det anses nödvändigt ska presidiet sammankalla lagtinget till plenum under en tid då lagtinget annars inte sammanträder.

I kapitel 10 finns bestämmelser om tiden för plenum.

6 §. *Lagtingets avslutning*

Det sista arbetsåret under valperioden fortgår till dess republikens president eller på hennes eller hans vägnar landshövdingen förklarar arbetet avslutat för valperioden.

Avslutningen av lagtinget hålls på den tid som landshövdingen tillkännager. Efter en gudstjänst samlas lagtinget i plenisalen där talmannen framför lagtingets hälsning varefter republikens president eller på hennes eller hans vägnar landshövdingen förklarar lagtinget avslutat för valperioden.

2 kap. Upplösningar och nyval

7 §. *Närmare bestämmelser om lagtingets upplösning*

Talmannen eller lantrådet kan väcka förslag om att lagtinget ska upplösa sig. Förslaget ska vara skriftligt och innehålla en motivering.

Ett förslag till upplösning av lagtinget ska utan dröjsmål meddelas lagtinget för kännedom. Om lagtinget inte är samlat för plenum när ett förslag till upplösning har inlämnats ska talmannen utan dröjsmål sammankalla lagtinget till plenum.

Lagtinget fattar i enlighet med lagtingsordningen beslut om ett förslag till upplösning tidigast den tredje dagen och senast den tionde dagen efter det att förslaget antecknats för kännedom. Förslaget måste omfattas av minst 20 ledamöter.

8 §. *Information om lagtingets upplösning*

En annons om lagtingets upplösning och förordnande om nyval ska publiceras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet och samtidigt meddelas

landskapsregeringen som ska vidta åtgärder för nyval av lagtinget.

Om nyval efter upplösning av lagtinget stadgas i landskapslagen om lagtingsval och kommunalval.

9 §. *Plenum efter nyval*

Om lagtinget har upplösts och nyval har förrättats ska lagtinget samlas till plenum den första vardagen efter 14 dagar räknat från valdagen.

3 kap. Talmännen och talmanskonferensen

10 §. *Val av talman och vicetalmän*

Vid lagtingsårets första plenum väljer lagtinget en talman samt en första och en andra vicetalman enligt 1 §. Ett meddelande om valets utgång ska utan dröjsmål sändas till landskapsregeringen och landshövdingen.

De nyvalda talmännen avger följande högtidliga försäkran innan de börjar sköta sitt uppdrag:

"Jag N.N. försäkrar att jag som talman efter all min förmåga ska upprätthålla den rätt, som enligt självstyrelselagen och grundlagen tillkommer Åland och dess befolkning."

Om talmannen eller en vicetalman avlider eller avgår från sitt uppdrag under arbetsåret ska en ny talman eller vicetalman väljas utan dröjsmål.

11 §. *Talmannen och presidiet*

Talmannen leder lagtingets arbete tillsammans med talmanskonferensen på det sätt som bestäms i lagtingsordningen och arbetsordningen. Talmannen och vicetalmännen bildar tillsammans lagtingets presidium.

Om talmannen eller en vicetalman är förhindrad att sköta sitt uppdrag kan en tillfällig talman eller vicetalman väljas på förslag av talmanskonferensen.

Om både talmannen och vicetalmännen är tillfällig förhindrade att sköta talmansuppdraget vid plenum förs ordet av den utskottsordförande som under längst tid varit ledamot i lagtinget och som är närvarande i plenum. I ett sådant fall föredras endast ärenden för känedom samt meddelas tiden för följande plenum och lagtinget fattar inte beslut i andra ärenden om inte särskilt tvingande skäl ger anledning till något annat.

Om talmannen vägrat uppta en väckt fråga eller framställa ett omröstningsförslag eller om lagtinget i något annat fall inte nöjer sig med talmannens förfarande hör det till lag- och kulturutskottets uppgifter att skilja mellan lagtinget och dess talman. En ledamot kan i lagtinget väcka förslag om att ett sådant ärende ska hänskjutas till lag- och kulturutskottet. Beslut om att hänskjuta ärendet till utskottet fattas med enkel majoritet.

12 §. *Talmanskonferensens uppgifter*

Talmanskonferensen har till uppgift att

1) föreslå ändringar i lagtingsordningen, arbetsordningen eller andra bestämmelser som rör lagtingets eller Ålands delegation i Nordiska rådets organisation eller arbete,

2) avge yttranden till berört utskott över sådana ändringar i lagtingsordningen, arbetsordningen och Ålands delegation i Nordiska rådets organisation eller arbete som en ledamot eller någon annan tagit initiativ till,

3) planera tidtabellen för verksamheten under lagtingsåret,

4) väcka förslag om tillsättande av sådana ytterligare utskott som avses i lagtingsordningen samt avge förslag till lagtinget om avskaffande av justeringsutskottet för återstoden av mandatperioden,

5) utfärda anvisningar om lagtingsledamöternas anmälningar om bindningar och annan motsvarande praxis i frågor som rör ställningen som lagtingsledamot,

6) fatta beslut i enlighet med 38 § om lantrådets upplysning,

7) fatta beslut i enlighet med 84 § om justering,

8) fatta beslut om när och på vilka villkor gruppanföranden är tillåtna samt

9) i övrigt lägga fram förslag till och utfärda anvisningar om hur lagtingsarbetet ska ordnas.

Om ett ärende som nämns i 1 mom. är så brådskande att det inte hinner föredras för talmanskonferensen, avgör talmannen det temporärt på föredragning av lagtingsdirektören. Ärendet tas därefter upp vid nästa möte i talmanskonferensen.

Talmanskonferensen är vidare ett rådgivande organ i följande ärenden som hör till talmannens ansvarsområden:

1) förslag om till vilket utskott ett ärende ska remitteras för beredning och vilket eller vilka utskott som ska yttra sig om ärendet,

2) förslag om ett meddelande från landskapsregeringen ska hänskjutas till ett utskott eller inte samt

3) förslag om vid vilket plenum ett ärende ska behandlas.

Vid lika röstetal i talmanskonferensen är talmannens röst utslagsgivande.

4 kap. Självstyrelsepolitiska nämnden

13 §. *Självstyrelsepolitiska nämndens sammansättning*

I början av en valperiod beslutar lagtinget på förslag av presidiet om det antal ledamöter och ersättare som ska väljas till självstyrelsepolitiska nämnden.

Talmannen är nämndens ordförande. Nämnden väljer viceordförande inom sig.

14 §. *Självstyrelsepolitiska nämndens möten*

Nämnden sammanträder så ofta ärendena det fordrar. Anhåller landskapsregeringen eller minst tre av nämndens ledamöter att nämnden ska sammanträda för en viss fråga ska nämnden sammankallas utan dröjsmål.

Vid självstyrelsepolitiska nämndens sammanträden förs ett kortfattat protokoll. Nämnden är beslutför när två tredjedelar av medlemmarna är närvarande.

I övrigt tillämpas i tillämpliga delar samma regler som för utskottens möten.

15 §. *Yttranden från självstyrelsepolitiska nämnden*

Nämnden kan på eget initiativ avge yttranden i enlighet med lagtingsordningen. Lagtinget, utskotten och landskapsregeringen har dessutom rätt att begära yttranden från nämnden i frågor som hör till nämndens ansvarsområde. Nämnden kan också i en sådan fråga i lagtinget och landskapsregeringen väcka ett förslag om ett uttalande eller en åtgärd.

16 §. *Förnyad behandling i självstyrelsepolitiska nämnden*

Blir självstyrelsepolitiska nämndens förslag till ett uttalande eller en åtgärd inte oförändrat godkänt av lag-

B 2 Arbetsordning (2015:87)

tinget ska ärendet överlämnas till förnyad behandling i nämnden, varefter det upptas till slutligt avgörande i plenum.

5 kap. Utskotten

17 §. Utskottens ansvarsområden

När ett beslut fattas om till vilket utskott ett ärende ska remitteras för beredning och vilket eller vilka utskott som ska yttra sig om ett ärende, ska hänsyn tas både till de i 18–20 §§ angivna riktlinjerna i fråga om utskottens huvudsakliga ansvarsområden samt till utskottens arbetssituation.

Till utskottens ansvar hör, förutom de ärenden som remitterats till utskotten, även att hålla sig informerade om aktuella EU-ärenden som faller inom respektive utskotts ansvarsområde.

Landskapsregeringen bör hos respektive utskott förankra övergripande frågor som gäller public service, spelmonopol samt postverksamhet.

18 §. Lag- och kulturutskottets ansvarsområde

Till lag- och kulturutskottets ansvarsområde hör att bereda:

1) förslag om eller bifall till ändring eller upphävande av eller avvikelser från självstyrelselagen eller jordförvärvslagen för Åland,

2) ärenden som enligt lagtingsordningen kräver kvalificerad majoritet,

3) lagförslag angående:

a) självstyrelsens grunder, lagtinget samt landskaps- och kommunalförvaltningen,

b) allmän ordning och säkerhet,

c) utbildning, kultur och idrott,

d) media,

e) övriga ärenden som inte remitterats till ett annat utskott och

f) övriga ärenden som remitterats till utskottet samt 4) bifall till ikraftträdandet av sådana internationella avtal som hör till utskottets ansvarsområde, som är övergripande eller som inte kan hänföras till något annat utskotts ansvarsområde.

19 §. Social- och miljöutskottets ansvarsområde

Till social- och miljöutskottets ansvarsområde hör att bereda:

1) lagförslag angående

a) sociala frågor och sysselsättning,

b) hälso- och sjukvård,

c) hyra och arrende,

e) natur- och miljöfrågor, jakt och friluftsliv samt

f) övriga ärenden som remitterats till utskottet och

2) bifall till ikraftträdandet av sådana internationella avtal som hör till utskottets ansvarsområde.

Det har aldrig funnits någon punkt 1d) i denna paragraf.

20 §. Finans- och näringsutskottets ansvarsområde

Till finans- och näringsutskottets ansvarsområde hör att bereda:

1) landskapsregeringens förslag till budget, kompletterande budgetförslag, förslag till tilläggsbudget samt budgetmotioner,

2) förslag till framställningar om extra anslag samt förslag till bemyndiganden att bevilja landskapsgarantier och andra ekonomiska åtaganden,

3) revisionsberättelser som lämnats till lagtinget samt granskningsrapporter i enlighet med 21 § lagtingsordningen,

4) lagförslag som förutsätter ett anslag i landskapets budget och som föreslås träda i kraft enligt självstyrelselagens 20 § varvid finans- och näringsutskottet kan inhämta ett utlåtande från ett annat berört utskott som företar en sakbehandling i ärendet,

5) lagförslag angående:

a) näringarna och stöd till näringslivet,

b) skatter och avgifter,

c) byggande, expropriation och fysisk planering,

d) infrastruktur samt

e) övriga ärenden som remitterats till utskottet och

6) bifall till ikraftträdandet av sådana internationella avtal som hör till utskottets ansvarsområde.

Utskottet har även de uppgifter som regleras i 21 § samt i lagtingsordningens 21 § 5-6 mom.

21 §. Utskottsbehandling av tjänstekollektivavtal

Det hör till finans- och näringsutskottet att genom landskapsregeringen följa förhandlingarna om tjänstekollektivavtal för landskapets tjänstemän och till den del lagtingets godkännande behövs, godkänna avtalen. Ett godkännande behövs när ett avtal har en inte försumbar inverkan på budgeten. Utskottet kan underställa lagtinget sitt beslut i ärendet för fastställelse.

Landskapsregeringen är skyldig att fortlöpande informera finans- och näringsutskottet om de förhandlingar som förs till den delen avtalen kan komma att kräva utskottets godkännande.

Ett tjänstekollektivavtal som ska godkännas av finans- och näringsutskottet sänds till utskottet på landskapsregeringens försorg. Ärendet ska behandlas utan dröjsmål. Är utskottets medlemmar inte eniga i sitt beslut gäller som beslut den åsikt som omfattas av de flesta medlemmarna. Faller rösterna lika anses avtalet godkänt. I övriga ärenden som rör tjänstekollektivavtal avgör lotten vid lika röstetal. För att ett beslut om att ett ärende ska underställas lagtinget ska fattas krävs att beslutet omfattas av majoriteten av de avgivna rösterna. Sedan utskottet fattat beslut i ett ärende som rör tjänstekollektivavtal ska beslutet omedelbart överföras till landskapsregeringens kännedom.

Det hör också till finans- och näringsutskottet att godkänna tjänstekollektivavtalen för personalen vid lagtingets kansli på motsvarande sätt som tjänstekollektivavtalen för landskapets tjänstemän.

Finans- och näringsutskottet ska för varje år till lagtinget avge en skriftlig redogörelse beträffande handläggningen av ärenden som rör tjänstekollektivavtal.

22 §. Justeringsutskottets ansvarsområde

Till justeringsutskottet hör att övervaka att lagtingets expeditioner överensstämmer med dess beslut. Justeringsutskottet kan helt eller delvis delegera uppgiften till lagtingets kansli.

Om lagtinget beslutat att för återstoden av mandatperioden avskaffa justeringsutskottet i enlighet med lagtingsordningen 21 § ankommer uppgiften på lagtingets kansli enligt vad som närmare bestäms i 84 §.

23 §. Ytterligare utskott

Om ytterligare utskott tillsätts i enlighet med lag-

tingsordningens 21 § ska det samtidigt bestämmas vilka utskottens uppgifter är, hur många ledamöter samt ersättare utskotten ska ha samt för vilken tid utskotten tillsätts.

För dessa utskott tillämpas i övrigt samma regler som för de permanenta utskotten.

24 §. Antalet medlemmar i utskotten

De permanenta utskotten har sju medlemmar och fem ersättare förutom justeringsutskottet som har tre medlemmar och två ersättare.

25 §. Utskottens mandattid

Mandatperioden för medlemmarna i lagtingets utskott är en valperiod, om inte lagtinget på förslag av talmanskonferensen beslutar att nyval av samtliga medlemmar i ett utskott ska förrättas.

Justeringsutskottet får, om det behövs, fortsätta sin verksamhet även efter valperiodens utgång för slutförande av på utskottet ankommande uppdrag. Mandattiden för medlemmarna i justeringsutskottet upphör omedelbart om lagtinget har beslutat att avskaffa utskottet.

26 §. Tillsättande och konstituering av utskotten

Lagtinget väljer medlemmar till de permanenta utskotten omedelbart efter det att lagtinget har sammanträtt till valperiodens första plenum.

Utskotten ska konstituera sig så snart de har tillsatts. Utskotten väljer inom sig en ordförande och en viceordförande för sin mandattid. Vid valet tillämpas bestämmelserna om val av talman, om inte utskottet enhälligt beslutar något annat. Lagtinget ska underrättas om valresultatet.

Utskottets första sammanträde sammankallas av den medlem som längst varit medlem av lagtinget. Har två eller flera tillhört lagtinget lika lång tid, förs ordet av dem som till åren är äldst. Hon eller han för ordet tills ordförande har valts.

27 §. Befrielse från medlemskap i utskotten

Den som blivit vald till ledamot i ett utskott har rätt att avsäga sig medlemskap i ytterligare utskott.

Lagtinget kan pröva om en utskottsmedlem på grund av ett annat förhinder, på begäran kan befrias från sitt medlemskap i ett utskott eller från något annat uppdrag som hon eller han har utsetts till genom ett val i lagtinget.

6 kap. Övriga organ

28 §. Regler för andra organ

Om inte annat bestämts särskilt ska i tillämpliga delar samma regler gälla för övriga organ som för utskotten.

29 §. Lagtingets företrädare i internationella organ

Lagtinget väljer inom sig i början av varje arbetsår två medlemmar och lika många ersättare till Ålands delegation i Nordiska rådet.

Om lagtinget med stöd av ett internationellt fördrag deltar i ett annat internationellt organs verksamhet, beslutar lagtinget om val av företrädare för lagtinget. Självstyrelsepolitiska nämnden kan utfärda allmänna anvisningar om kontakterna mellan sådana företrädare och lagtinget samt dess organ.

Om ledamöter som företräder lagtinget på något annat sätt deltar i internationell verksamhet utses företrädarna av självstyrelsepolitiska nämnden som också fat-

tar beslut om hur kontakterna mellan sådana företrädare och lagtinget samt dess organ ska ordnas.

7 kap. Ärenden i lagtinget

30 §. Meddelanden om ärenden

När ett ärende har lämnats till lagtinget i enlighet med lagtingsordningen ska ärendet upptas för kännedom på lagtingets föredragningslista.

31 §. Återtaganden av ärenden

Om inte annat bestäms i lagtingsordningen eller arbetsordningen återtas ett ärende på samma sätt som det väcks. Den första undertecknaren av en motion eller ett spörsmål kan dock skriftligen återta ärendet. Om ett ärende återtas upphör behandlingen av det.

Talmannen meddelar i plenum om en framställning, ett förslag, ett spörsmål, ett misstroendeyrkande eller en motion har återtagits.

32 §. Motioner

En motion ska lämnas in skriftligen till lagtingets kansli. Motionen ska ha en kort motivering.

En budgetmotion får inte väckas innan landskapsregeringen har lämnat sitt budgetförslag till lagtinget och motionen ska lämnas in senast klockan 12.00 den elfte dagen efter det att budgetförslaget har tagits upp för kännedom på lagtingets föredragningslista. En budgetmotion med anledning av ett förslag till en tilläggsbudget eller ett kompletterande budgetförslag ska lämnas in senast klockan 12.00 den fjärde dagen efter det att förslaget upptagits för kännedom på föredragningslistan.

Förslag av olika slag får inte tas in i en och samma kläm i en budgetmotion.

Föreslår en ledamot att ett nytt anslag som inte tas upp i landskapsregeringens budgetförslag eller att ett annat beslut ska införas i budgeten beaktas förslaget endast om det väckts genom en budgetmotion.

Andra motioner än budgetmotioner kan väckas medan lagtinget är samlat för plenum.

Förslag av olika slag får inte tas in i en och samma åtgärdsmotion.

33 §. Medborgarinitiativ

Ett medborgarinitiativ ska lämnas in skriftligen till lagtingets kansli. Initiativet ska innehålla ett förslag i form av en lagtext eller ett förslag om att lagstiftningsåtgärder ska vidtas. Frågor av olika slag får inte tas in i ett och samma initiativ. Initiativet ska ha en kort motivering.

I initiativet ska anges vem som är initiativets ombud samt viceombud. Ombudet ska även vara initiativets första undertecknare. Ombudet ska samtidigt med undertecknandet skriftligen anmäla till lagtingets kansli att insamlingen av namn för medborgarinitiativet har startat. Insamlingen av namn kan pågå under högst fyra månader.

Undertecknarna ska i initiativet försäkra att de enligt valregistermyndighetens rösträtsregister var röstberättigade i det senaste lagtingsvalet. Under personernas egenhändiga namnunderskrifter ska deras namn, titel, yrke eller syssla och adress antecknas tydligt. Underskrifterna ska tydligt numreras.

Vid insamlingen av namnunderskrifter ska i tillämpliga delar reglerna om valfrihet i fråga om lagtingsval gälla.

B 2 Arbetsordning (2015:87)

Lagtinget är skyldigt att utan dröjsmål ta upp ett medborgarinitiativ till behandling om det har gjorts så som denna arbetsordning föreskriver. Initiativ som innehåller förslag i form av en lagtext ska behandlas i lagstiftningsordning på samma sätt som en lagmotion med ett förslag till en landskapslag. Initiativ som innehåller förslag om att lagstiftningsåtgärder ska vidtas ska behandlas i en enda behandling på samma sätt som en åtgärdsmotion.

Ombudet för ett medborgarinitiativ kan skriftligen återta initiativet.

Lagtingets beslut med anledning av ett medborgarinitiativ ska skriftligen meddelas ombudet.

34 §. Landskapsregeringens meddelanden

Har landskapsregeringen överlämnat ett meddelande till lagtinget kan lagtinget på förslag av talmannen besluta att remittera det till ett utskott eller till självstyrelsepolitiska nämnden. Beslutar lagtinget att ett meddelande inte ska remitteras antecknas ärendet för kännedom.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller även för lantrådets och landshövdingens meddelanden till lagtinget.

35 §. Landskapsregeringens meddelande om regeringsprogrammet

Det meddelande om regeringsprogrammet som landskapsregeringen överlämnar i samband med att den tillträder ska inte utskottsbehandlas.

Meddelandet ska tas upp till behandling i lagtinget tidigast vid ett plenum som hålls dagen efter det att meddelandet har antecknats för kännedom.

I diskussionen om meddelandet har det nyvalda lantrådet rätt att yttra sig.

36 §. Landskapsregeringens redogörelse över självstyrelsepolitiska frågor

Landskapsregeringen ska i början av varje lagtingsår och därefter så ofta omständigheterna det kräver, lämna en skriftlig redogörelse till lagtinget över självstyrelsepolitiska frågor av väsentlig natur.

Innan redogörelsen upptas till slutlig behandling i plenum ska självstyrelsepolitiska nämnden avge ett betänkande i ärendet.

37 §. Ärenden som inte har slutbehandlats

Ifall ett ärende inte har slutbehandlats under ett lagtingsår fortsätter behandlingen under följande lagtingsår, om inte lagtingsval har förrättats däremellan.

Om den fortsatta beredningen av ärenden i tillfälliga utskott vars mandatid har utgått, beslutar vid behov talmanskonferensen.

38 §. Lantrådets upplysning

En upplysning i en aktuell fråga från lantrådet eller på uppdrag av lantrådet, från vicelansrådet eller från en minister kan ges till lagtinget om inte talmanskonferensen av särskilda skäl beslutar att upplysningen inte ska ges. En sådan upplysning ges utanför föredragningslistan vid en tidpunkt som avtalas med talmannen.

Talmanskonferensen beslutar om en diskussion ska tillåtas med anledning av upplysningen. I en sådan diskussion ger talmannen ordet enligt eget övervägande och när talmannen anser att saken diskuterats tillräckligt förklarar hon eller han diskussionen avslutad.

39 §. Frågestunder

Lagtingsledamöterna har möjlighet att vid särskilda frågestunder ställa frågor till landskapsregeringens medlemmar i angelägenheter inom landskapsregeringens behörighet.

Talmannen beslutar på rekommendation av talmanskonferensen när det ska hållas en frågestund. En frågestund kan hållas endast när lagtinget är samlat till plenum. Minst två dagar på förhand ska talmannen meddela att en frågestund ska hållas och vilka av landskapsregeringens medlemmar som kommer att vara närvarande. Talmanskonferensen kan besluta att de lagtingsledamöter som önskar ställa en fråga vid frågestunden ska anmäla sig till lagtingets kansli senast dagen före frågestunden.

Vid frågestunden avgör talmannen vem som får ställa en fråga. Frågan ska riktas till en av de närvarande medlemmarna av landskapsregeringen. När frågan har besvarats får frågeställaren ställa två tilläggsfrågor som kan besvaras av den medlem av landskapsregeringen som besvarat frågan. Talmannen kan dock avbryta diskussionen när hon eller han anser frågan tillräckligt belyst.

Den inledande frågan får tillsammans med en kort motivering räcka högst en minut. För svaret på frågan får användas högst två minuter medan alla övriga yttranden under frågestunden får räcka högst en minut.

Vid en frågestund hålls inte namnupprop och replikrätt kan inte medges. Talmannen har rätt att förklara frågestunden avslutad även om alla frågeställare inte har beretts tillfälle att yttra sig.

Vid en frågestund fattar lagtinget inte något beslut.

40 §. Debatter om aktuella frågor

Talmanskonferensen kan besluta att en debatt om en aktuell fråga ska hållas vid lagtingets plenum. Talmanskonferensen beslutar också vilken fråga som ska debatteras, när debatten ska hållas och vilka tidsbegränsningar för anföranden och repliker som ska gälla under debatten. Talmanskonferensen ska även besluta vilka ledamöter som får delta i sådana debatter om enbart en del av lagtingets ledamöter får delta.

Talmannen ska senast vid ett plenum den fjärde dagen före debatten meddela lagtinget att en debatt ska hållas. Talmannen ska samtidigt meddela om debatten avser en viss angiven angelägenhet eller om den ordnas som en allmänpolitisk debatt.

Vid en debatt om en aktuell fråga fattar lagtinget inte något beslut.

41 §. Skriftliga frågor

Varje lagtingsledamot har rätt att ställa en skriftlig fråga till landskapsregeringen, lantrådet, vicelansrådet eller en minister i en angelägenhet inom landskapsregeringens ansvarsområde.

Frågan, som ska vara kort, ska lämnas in till lagtingets kansli och den ska så snart som möjligt sändas till landskapsregeringen. Lantrådet, vicelansrådet eller den minister som berörs ska avge ett kort svar i skriftlig eller muntlig form eller meddela lagtinget att frågan inte besvaras. Om svaret ges i muntlig form ska detta meddelas skriftligen. Det skriftliga svaret eller meddelandet om att svar inte avges ska lämnas till lagtinget inom tio dagar efter det att frågan överlämnades till land-

skapsregeringen. Frågan kan även besvaras muntligen vid ett plenum som infaller inom tio dagar efter det att landskapsregeringen tagit emot frågan eller vid ett närliggande plenum i enlighet med talmannens beslut. Om frågan tas emot när lagtinget inte är samlat för plenum eller inom färre än tio dagar före plenarperioden avslutas ska svaret ges inom tio dagar räknat från den dag lagtingets nästa plenarperiod börjar.

Vid det plenum då frågan besvaras ska den först läsas upp av den ledamot som ställt den. Frågeställaren får därefter omedelbart hålla högst två anföranden som an knyter till frågan. Efter varje anförande har den som svarat rätt att uttala sig. Frågeställarens yttranden samt tilläggsyttranden av den som svarar får inte överstiga tre minuter.

Om landskapsregeringen meddelar lagtinget att frågan inte kan besvaras ska orsaken till det anges. Diskussion är inte tillåten med anledning av ett sådant meddelande.

42 §. *Spörsmål*

Ett spörsmål ska vara av ett bestämt innehåll och det ska undertecknas av minst fem ledamöter. Spörsmålet ska lämnas till talmannen som utan dröjsmål ska sända det till landskapsregeringen. Talmannen ska meddela i plenum att ett sådant spörsmål har inlämnats.

Inom tio dagar efter det att landskapsregeringen tagit emot spörsmålet ska ett skriftligt svar avges eller ett meddelande ges om att svar inte kommer att avges. Svaret på spörsmålet eller meddelandet om att svar inte avges ska delas ut på ledamöternas bord. Efter det att svaret eller meddelandet föredragits för kännedom ska det upptas till behandling vid ett plenum som hålls tidigast följande dag. Vid detta plenum ska spörsmålet kläm först läsas upp av första undertecknaren varefter lantrådet eller på uppdrag av lantrådet, vicelantrådet eller en minister, avger svaret. Därefter bereds ledamöterna tillfälle att diskutera ärendet i dess helhet. Under diskussionen bordläggs ärendet första gången om minst två ledamöter begär det och därefter en gång om lagtinget så beslutar.

Ett spörsmål kan ställas också när lagtinget inte är samlat för plenum. Ett sådant spörsmål ska besvaras inom utsatt tid eller så ska landskapsregeringen ge ett meddelande om att svar inte avges. Svaret på spörsmålet eller meddelandet om att svar inte avges, ska delas ut på lagtingsledamöternas bord när lagtinget på nytt är samlat till plenum.

När svaret avgivits eller meddelandet lämnats kan lagtinget, efter det att diskussionen i ärendet har avslutats, fatta ett beslut om att uppmana landskapsregeringen att vidta åtgärder i ärendet. Ett förslag om att uppmana landskapsregeringen att vidta åtgärder ska framföras senast under diskussionen i ärendet och ska samtidigt överlämnas i skriftlig form till talmannen varefter förslaget utan dröjsmål delas ut till de övriga ledamöterna. Om ett förslag om att uppmana landskapsregeringen att vidta åtgärder väcks ska, efter det att diskussionen förklarats avslutad, ärendet bordläggas till en avgörande behandling som hålls vid ett plenum tidigast följande dag. Om inte, antecknas svaret för kännedom och ärendet förklaras slutbehandlat.

43 §. *Misstroendeyrkanden*

Ett yrkande om att lagtinget ska förklara att lantrådet saknar lagtingets förtroende ska göras skriftligen av minst fem ledamöter. Ärendet får inte tas upp till behandling innan lantrådet beretts tillfälle att inom tre dagar efter den dag då yrkandet delgavs henne eller honom avge en förklaring inför lagtinget. Ett beslut i ärendet får fattas tidigast på fjärde dagen därefter. Om lagtinget har förklarat att lantrådet saknar lagtingets förtroende ska en ny landskapsregering tillsättas.

För godkännande av ett yrkande om misstroende krävs minst 16 röster. Ett sådant beslut ska fattas genom en öppen omröstning.

44 §. *Redogörelser för bindningar*

En skrivelse från landskapsregeringen med en redogörelse för de bindningar som avses i lagtingsordningen ska föredras för lagtinget. Saken debatteras i plenum.

Lagtinget fattar inte beslut med anledning av redogörelsen.

8 kap. EU-ärenden

45 §. *Ärenden som gäller Europeiska unionen*

När landskapsregeringen har fått kännedom om ett förslag till en rättsakt, ett fördrag eller ett annat ärende som bereds inom Europeiska unionens institutioner och förslaget är av intresse för landskapet, ska förslaget utan dröjsmål sändas till lagtinget genom en skrivelse till talmannen som vidarebefordrar ärendet till självstyrelsepolitiska nämnden eller ett utskott för samråd med landskapsregeringen. Talmannen kan även besluta att ge ett eller flera utskott tillfälle att avge utlåtanden till självstyrelsepolitiska nämnden.

Nämnden eller ett utskott kan avstå från ett samråd, om samrådet bedöms som obehövligt på grund av ärendets natur. Nämnden eller ett utskott kan vid behov avge ett yttrande till landskapsregeringen i ett samrådsärende. Landskapsregeringen ska även i andra ärenden som gäller Europeiska unionen samråda med självstyrelsepolitiska nämnden eller ett utskott på begäran av nämnden eller utskottet eller när landskapsregeringen finner det nödvändigt. Över samråden förs protokoll.

Talmannen kan besluta att ett ärende som sänts till lagtinget för samråd också ska tas upp till debatt i plenum, varvid lagtinget dock inte fattar beslut i saken.

Över informationsärenden där landskapsregeringen informerar nämnden eller utskotten i ärenden som gäller Europeiska unionen, förs protokoll.

Medlemmar i ett utskott eller i självstyrelsepolitiska nämnden vilka deltar i behandlingen av ärenden som gäller Europeiska unionen ska iaktta den sekretess som är påkallad av att rikslagstiftningen gäller för sekretess och handlingars offentlighet i frågor som avses i 9a kap. självstyrelselagen. I fråga om sekretess för andra ärenden som rör EU gäller det som nämnden eller utskottet i varje enskilt fall beslutar efter att ha hört landskapsregeringen.

46 §. *Landskapsregeringens EU-redogörelser*

Landskapsregeringen ska årligen snarast efter det att Europeiska kommissionen avgivit sitt årliga arbetsprogram, lämna en skriftlig redogörelse till lagtinget över mål samt prioriteringar i EU-relaterade ärenden. I re-

B 2 Arbetsordning (2015:87)

dogörelsen ska det även ingå en uppföljning av föregående års redogörelse. Innan redogörelsen tas upp till slutlig behandling i lagtinget ska självstyrelsepolitiska nämnden avge ett betänkande i ärendet. Redogörelsen ska godkännas av lagtinget i enda behandling. Redogörelsen kan ingå i ett meddelande över landskapsregeringens externpolitik.

47 §. Subsidiaritetsskontrollen

Lagtingets ledamöter har rätt att elektroniskt få ta del av de dokument från Europeiska unionens institutioner som sänds till Finlands riksdag enligt fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) och som innehåller ett utkast till en rättsakt som ska godkännas i riksdagen i lagstiftningsordning, omedelbart då de har inkommit till lagtinget.

Lagtingets ledamöter samt utskott kan begära att självstyrelsepolitiska nämnden till behandling ska ta upp ett utkast till en rättsakt som sänts till lagtinget från Europeiska unionens institutioner via Finlands riksdag. Nämnden ska då först besluta om ärendet ska tas upp till behandling. Om ärendet tas upp till behandling ska en prövning göras av hur utkastet förhåller sig till subsidiaritetsprincipen enligt artikel 5 i EU-fördraget.

Ett förslag om att ett ärende ska tas upp till behandling ska väckas senast inom tre veckor från den dag då utkastet har sänds elektronisk till lagtinget, om inte självstyrelsepolitiska nämnden av särskilda skäl bestämmer något annat.

Självstyrelsepolitiska nämnden fattar på lagtingets vägnar beslut om lagtingets ståndpunkt om huruvida ett utkast till en rättsakt som ska godkännas i riksdagen i lagstiftningsordning överensstämmer med subsidiaritetsprincipen. Om nämnden anser att utkastet inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen, ska betänkandet också innehålla ett förslag till ett motiverat yttrande som ska delges Finlands riksdag i enlighet med självstyrelselagens 59a §. Nämnden ska i sitt betänkande över landskapsregeringens EU-redogörelse avge en redogörelse över sin handläggning av subsidiaritetsärenden.

9 kap. Beredning av ärenden**48 §. Remittering av ärenden**

Landskapsregeringens lagförslag och budgetförslag samt berättelser till lagtinget samt ledamöternas motioner ska remitteras till ett utskott för beredning innan de tas upp till beslut i plenum. Lagtinget kan besluta att också andra ärenden ska remitteras till ett utskott för beredning. Lagtinget kan också besluta att begära ett nytt betänkande av ett utskott eller av självstyrelsepolitiska nämnden. Ärenden som gäller lagtingets bifall till ikraftträdande av en internationell förpliktelse ska beredas antingen i ett utskott eller i självstyrelsepolitiska nämnden.

Om landskapsregeringen har överlämnat ett lagförslag som kompletterar ett tidigare överlämnat lagförslag, remitteras förslaget till det utskott som bereder det ursprungliga förslaget. Utskottet ska behandla det ursprungliga förslaget och det kompletterande förslaget i ett sammanhang. Detsamma gäller för behandlingen av anslutningsmotioner.

När ärenden remitteras till ett utskott förs en debatt (*remissdebatt*) i plenum. I samband med remissdebatten beslutar lagtinget på förslag av talmannen till vilket utskott ärendet ska remitteras. Lagtinget kan samtidigt besluta att ett eller flera andra utskott ska lämna ett utlåtande om ärendet till det utskott som bereder det. Talmanskonferensen kan av särskilda skäl besluta att ett lagförslag som kompletterar ett annat lagförslag ska remitteras till ett utskott utan remissdebatt. Detta ska meddelas i plenum.

49 §. Behandlingsordningen

Om det inte finns särskilda skäl för en annan behandlingsordning ska ett utskott ta upp de ärenden som remitterats till utskottet i följande ordning:

- 1) framställningar från republikens president,
- 2) landskapsregeringens skrivelser med förslag till samråd i ärenden som gäller Europeiska unionen,
- 3) utlåtanden till andra utskott över framställningar från republikens president och över lagförslag och budgetförslag från landskapsregeringen,
- 4) landskapsregeringens lagförslag med eventuella anslutningsmotioner samt landskapsregeringens budgetförslag,
- 5) berättelser samt utlåtanden till andra utskott över berättelser och meddelanden,
- 6) meddelanden,
- 7) landskapsregeringens informationsärenden,
- 8) lagmotioner,
- 9) utlåtanden till andra utskott över motioner samt
- 10) åtgärdsmotioner.

50 §. Utskottens sammanträden

Under den tid som lagtinget är samlat för plenum sammanträder utskottet i första hand på tisdagar och torsdagar och utskottets ordförande kallar utskottet till sammanträde. Under övriga tider sammanträder utskottet på initiativ av ordföranden då arbetssituationen så kräver eller om minst fyra av utskottets medlemmar skriftligen anhåller om det.

51 §. Utskottsmedlemmarnas förhinder samt tillfällig ordförande

En utskottsmedlem som är förhindrad att delta i utskottets sammanträde eller är jävig att behandla ett ärende ska kalla en ersättare i sitt ställe. Kan inte en ordinarie medlem inkalla en ersättare ankommer detta på ordföranden.

Om utskottets ordförande har förhinder tillämpas bestämmelserna om ordföranden på utskottets viceordförande. Detsamma gäller för en tillfällig ordförande som utskottet kan välja då ordföranden och viceordföranden är förhindrade att behandla ett ärende eller att delta i utskottets sammanträde. Valet av en tillfällig ordförande förrättas på samma sätt som val av ordförande.

Uteblir en utskottsmedlem ofta utan motiverad orsak eller särskilt tillstånd från ett utskotts sammanträde kan lagtinget förklara att ledamoten har förverkat sitt uppdrag som utskottsmedlem.

52 §. Rätten att närvara vid sammanträden

Talmannen och vicealmännen får vara närvarande vid samtliga organs sammanträden. Ersättarna i utskottet och i självstyrelsepolitiska nämnden får vara

närvarande vid respektive organs sammanträden. De närvarande får delta i diskussionen men inte lägga fram förslag eller delta i beslutsfattandet.

53 §. *Utskottens beslutförhet*

Ett utskott är beslutfört om minst fem, eller beträffande justeringsutskottet två, av dess medlemmar är närvarande.

54 §. *Utskottens rätt till upplysningar*

Landskapsregeringen samt sådana myndigheter och tjänstemän som lyder under landskapsregeringen ska på begäran utan dröjsmål förse ett utskott med de handlingar samt skriftliga eller muntliga upplysningar som utskottet behöver för beredningen av ett ärende. Landskapsregeringen ska dessutom överlämna de utredningar och redogörelser som ett utskott begär i frågor som hör till utskottets ansvarsområde.

55 §. *Sakkunniga*

Utskotten kan höra sakkunniga.

56 §. *Utlåtande av ett annat utskott*

Ett utskott kan i ett ärende som remitterats till utskottet begära ett utlåtande av ett annat utskott eller av självstyrelsepolitiska nämnden.

I frågor som hör till ett utskotts uppgiftsområde kan utskottet på eget initiativ ge ett utlåtande till ett annat utskott som bereder ett förslag till en landskapslag eller ett budgetförslag. Utlåtandet ska ges inom tio dagar från det ärendet remitterades till det handläggande utskottet.

57 §. *Behandlingen i utskotten*

Utskotten ska i samband med behandlingen av ett ärende hålla sig inom ärendets gränser vilka definieras av det förslag som ligger till grund för behandlingen.

De lagförslag och motioner som gäller ett och samma ärende ska behandlas i ett sammanhang och när inte särskilda skäl kräver det ska ett gemensamt betänkande lämnas om dem. Utskottet ska dock se till att ett betänkande om ett lagförslag inte fördröjs av att ärendena behandlas i ett sammanhang.

När utskottet har fått den information som behövs för att avgöra ärendet förs en förberedande diskussion. Under diskussionen har medlemmarna tillfälle att uttala sin åsikt om ärendet i dess helhet. Under ordförandens ledning genomgår ärendet därefter en detaljerad behandling där utskottet beslutar om sina förslag och om motiveringarna i betänkandet. Utskottets sekreterare utarbetar därefter ett utkast till ett betänkande som justeras vid ett kommande utskottsmöte om inte utskottet beslutat annat. Det som sägs om betänkanden gäller i tillämpliga delar även för utlåtanden.

För omröstningar i utskotten gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om omröstningar i plenum. Vid lika röstetal avgör ordförandens röst.

Om en medlem begär det ska ett ärende bordläggas en gång till ett senare utskottssammanträde som äger rum tidigast följande dag men senast vid tiden för nästföljande ordinarie möte. Därefter bordläggs ärendet bara om utskottet så beslutar.

Utskottet kan inom sig välja en företrädare som i stället för ordföranden presenterar ett betänkande i plenum. Detta ska anges i betänkandet.

58 §. *Utskottens betänkanden och utlåtanden*

Utskottens betänkanden och utlåtanden ska vara så kortfattade som möjligt. Utskottens förslag ska läggas fram i form av klämmor. Ett betänkande eller utlåtande kan vara gemensamt för lagförslag och motioner som rör samma sak.

I betänkanden och utlåtanden antecknas de medlemmar som deltagit i den avgörande behandlingen av ärendet. Om en medlem bara delvis deltagit i denna behandling ska detta anges.

I betänkandet eller utlåtandet antecknas även om ett beslut helt eller delvis har tillkommit efter omröstning och vilka medlemmar som biträdde beslutet.

Betänkanden, utlåtanden och expeditioner från utskotten undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av sekreteraren.

59 §. *Reservationer*

En utskottsmedlem som inte har omfattat utskottets beslut har rätt att foga en skriftlig reservation till utskottets betänkande utan att betänkandet därigenom förseas. Reservationer bör anmälas när utskottet har fattat sitt beslut och föreläggas utskottet till granskning senast vid justeringstillfället.

En reservation ska motsvara den ståndpunkt som undertecknarna företrädde i den avgörande behandlingen av ärendet. Reservationer ska vara kortfattade och förslag kan läggas fram i form av klämmor.

Reservationen ska godkännas av utskottet men utskottets granskning får endast utsträcka sig till reservationens formella behörighet.

Det som i denna paragraf sägs om en reservation gäller även då ett utskott ger ett utlåtande till ett annat utskott eller ett yttrande till landskapsregeringen i ett ärende som gäller Europeiska unionen.

60 §. *Offentligheten i utskotten*

Utskottens betänkanden och utlåtanden i ett ärende blir offentliga när ärendet har slutbehandlats i utskottet. Utskottet kan även besluta att andra handlingar i ett ärende ska bli offentliga. Handlingar som inte är offentliga ska heller inte arkiveras.

Utskottens möten är inte offentliga. Utskottens medlemmar kan dock delge andra lagtingsledamöter vad som framkommit i ett utskotts beredning av ärenden. De ledamöter som på detta sätt har fått del av uppgifter har inte rätt att yppa dem.

Ett utskott kan bestämma att dess sammanträde är offentligt till den del utskottet får upplysningar för behandlingen av ett ärende.

10 kap. Behandlingen av ärenden i plenum

61 §. *Tiden för plenum*

Plenum hålls enligt en arbetsplan som fastställs av talmanskonferensen. Plenum hålls i första hand måndagar och onsdagar under plenarperioderna.

Tiden för plenum delges ledamöterna under nästföljande plenum.

Ett meddelande om ett sådant plenum som presidiet kallar till under en tid då lagtinget annars inte sammanträder, ska publiceras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet.

B 2 Arbetsordning (2015:87)

62 §. Offentligheten i plenum

Lagtingets plena är offentliga, om inte lagtinget av synnerligen vägande skäl beslutar något annat i ett enskilt ärende.

Om talmannen anser att något ärende är av en sådan art att det inte bör behandlas vid ett offentligt plenum eller om tio lagtingsledamöter har anhållit om att något ärende ska behandlas vid ett slutet plenum ska talmannen låta utrymma åhörarplatserna varefter lagtinget avgör om ärendet ska behandlas vid ett offentligt plenum eller inte.

Fattar lagtinget beslut om att ett ärende ska behandlas vid ett slutet plenum ska behandlingen avbrytas och talmannen utsätta tid för detta plenum. Föredragningslistan för ett sådant plenum ska inte offentliggöras.

63 §. Ordningen i plenum

Störande yttringar av bifall eller ogillande tillåts inte i lagtingets plenum.

De som följer ett plenum på lagtingets läktare ska respektera talmannens och kanslikommissionens föreskrifter och övriga anvisningar som gäller upprätthållandet av ordningen. Den som uppträder störande kan genast avvisas. Om det uppstår oordning bland åhörarna har talmannen rätt att avvisa samtliga åhörare.

64 §. Föredragningslistan

Föredragningslistan för ett plenum innehåller en förteckning över de ärenden som tas upp i plenum samt deras behandlingsskede och handlingarna i respektive ärende.

Talmannen beslutar om föredragningslistan för plenum. När ärenden tas upp på föredragningslistan ska lagtingets tidigare beslut samt de planer som godkänts av talmanskonferensen beaktas.

Talmannen kan ändra den meddelade föredragningslistan och avbryta behandlingen av ett ärende.

Lagtinget kan besluta att en gemensam diskussion tillåts i ärenden som ansluter sig till varandra.

Föredragningslistan ska delas ut till lagtingsledamöterna före plenum och publiceras på lagtingets hemsida.

65 §. Anmälan

I början av plenum sker närvaroregistrering genom namnupprop eller elektroniskt.

En ledamot som infinner sig i plenum efter närvaroregistreringen antecknas som närvarande efter det hon eller han anmält sig hos talmannen. Den ledamot som är förhindrad att delta i plenum bör skriftligen anhålla om ledighet och samtidigt ange orsaken till frånvaron.

66 §. Registrering av frånvaro

Uppgifter om frånvaro från plenum och om orsaken till frånvaron antecknas i protokollet från plenum.

67 §. Ledande av plenum

Talmannen leder plenum och upprätthåller ordningen där samt lägger fram besluts- och omröstningsförslagen.

68 §. Anföranden

Om inte annat bestäms i lagtingsordningen eller i den här arbetsordningen har varje ledamot rätt att tala fritt och att yttra sig i alla frågor som behandlas och om lagligheten av allt som sker i lagtinget. Ingen får

dock tala förrän ordet tilldelats henne eller honom och ingen får uttala sig utom protokollet. Talmanskonferensen kan fatta beslut om rekommenderade taltider samt för enskilda debatter besluta om tidsbegränsningar av anföranden.

I plenum får lagtingsledamöterna ordet i den ordning de anmält sig genom handuppräckning eller på något annat godtagbart sätt. Anhåller flera samtidigt om ordet bestämmer talmannen ordningsföljden. Ordet för anförande kan ges med företräde till

- 1) lantrådet,
- 2) vicelantrådet i lantrådets ställe, under förutsättning att lantrådet är förhindrad samt har anmält att vicelantrådet ska representera lantrådet,
- 3) en minister i landskapsregeringen vid presentation av ärenden som ministern ansvarar för,
- 4) en ledamot som är ordförande för ett lagtingsorgan vid presentationen av lagtingsorganets betänkande eller den ledamot som organet valt att presentera betänkandet,
- 5) en företrädare för ett utskott som lämnat ett utlåtande till ett annat utskott, vid presentationen av det senare utskottets betänkande,
- 6) den första undertecknaren av en reservation efter de övriga presentationsanförandena,
- 7) den första undertecknaren av en motion i remissdebatten om motionen samt
- 8) företrädare för lagtingsgrupperna enligt vad som bestäms i 69 §.

Den som yttrar sig ska stå i talarstolen men kortfattade uttalanden kan göras från platsen. Talmannen kan av särskilda skäl medge att också längre anföranden får framföras från platsen. Talmannen kan även uppmana en talare att oberoende av anförandets längd framföra detta från talarstolen.

Varje talare bör noga hålla sig till den sak som behandlas. Talmannen ska uppmana den som avviker att hålla sig till saken. Åtlyder talaren inte uppmaningen kan talmannen besluta att anförandet ska avbrytas.

69 §. Gruppenföranden

Vid behandlingen av ärenden i lagtinget tillåts gruppanföranden i enlighet med vad talmanskonferensen beslutar.

70 §. Repliker

Talmannen kan utan hinder av 68 § enligt eget övervägande och i den ordning hon eller han bestämmer låta lagtingets och landskapsregeringens ledamöter besvara ett anförande i en replik.

En replik får räcka längst en minut och varje talare får högst två repliker till samma huvudanförande. Talmannen kan på talmanskonferens rekommendation besluta om andra regler för inskränkande av rätten till replik.

Replik ska begäras under en annan ledamots anförande eller omedelbart efter dess slut.

71 §. Första och andra behandling av lagförslagen

Utskottens betänkanden föredras för kännedom när de första gången tas upp vid plenum och de upptas därefter till behandling vid ett nära förestående plenum.

Ett ärende som innefattar ett förslag till en landskapslag eller lag tas upp till två behandlingar i plenum utifrån utskottets betänkande.

I den första behandlingen föredras utskottets betänkande och en allmän diskussion förs i ärendet. När den allmänna diskussionen avslutats tas lagförslaget upp till en detaljerad behandling då det fattas beslut om lagförslagets innehåll. I den detaljerade behandlingen kan lagförslagets innehåll konstateras ha blivit godkänt utan behandling paragraf för paragraf till den del det inte i handlingarna ingår något förslag till bestämmelser som avviker från betänkandet och sådana förslag inte heller har lagts fram i den ordning som bestäms i 75 §.

I den första behandlingen får förslag om att lagförslaget ska förkastas inte läggas fram.

Under den första behandlingen kan lagtinget återremittera ärendet till det utskott som har berett det eller remittera det till ett annat utskott.

I den andra behandlingen, som hålls tidigast den andra dagen efter att den första behandlingen har avslutats, beslutar lagtinget om lagförslaget ska godkännas sådant det godkänts i den första behandlingen eller om det ska förkastas samt om eventuella uttalanden från lagtinget med anledning av ärendet.

72 §. Enda behandling

Andra ärenden än de som avses i 71 § som lagtinget ska fatta beslut om och som inte särskilt regleras tas upp till en enda behandling i plenum.

I början av behandlingen föredras utskottets betänkande. Efter diskussion tas ärendet upp till en detaljerad behandling då beslut fattas.

Betänkandenas motiveringar ska godkännas i en enda behandling. Motiveringarna till betänkanden gällande förslag till en landskapslag eller lag ska godkännas i en enda behandling efter ärendets andra behandling.

73 §. Bordläggningar

Under en enda, första och andra behandling samt under en remissdebatt ska ett ärende bordläggas till ett nära förestående plenum om två lagtingsledamöter begär det. Därefter kan ärendet bordläggas en gång om lagtinget så beslutar. Om ett ändringsförslag har aviserats enligt 74 § ska ärendet bordläggas en gång om minst två ledamöter begär det.

I övriga ärenden där inget särskilt är stadgat beslutar lagtinget om bordläggning ska ske.

När en ledamot begär bordläggning ska hon eller han samtidigt föreslå en tid för bordläggningen. Om förslaget till bordläggningstid inte har vunnit understöd och bordläggningen är bestämd, anger talmannen en dag för det plenum vid vilket ärendet på nytt ska föredras.

Innan ett ärende bordläggs ska samtliga ledamöter som under ärendets behandling har begärt ordet före bordläggning har konstaterats eller beslutats, beredas tillfälle att yttra sig.

Om ett förslag till en kläm med en uppmaning till landskapsregeringen att vidta åtgärder, har väckts i plenum i samband med ett lagstiftningsärende och förslaget inte har behandlats i ett utskott eller inte ingår i någon reservation till ett betänkande ska förslaget bordläggas till följande plenum för att då antingen antas oförändrat eller förkastas.

74 §. Avisering av ett ändringsförslag

Om en ledamot avser att lägga fram ett förslag till ändringar i det förslag som ligger till grund för behand-

lingen ska förslaget framföras och motiveras under den allmänna diskussionen i ärendet.

75 §. Ändringsförslagen

Förslag till ändringar i det förslag som ligger till grund för behandlingen ska läggas fram i den detaljerade behandlingen av förslaget.

Ett förslag som en lagtingsledamot har lagt fram i plenum och som inte finns i handlingarna ska lämnas skriftligen till talmannen. Förslaget delas ut till lagtingsledamöterna innan beslut fattas i ärendet. Ett förslag om förkastande i ett lagstiftningsärende behöver inte lämnas skriftligen.

76 §. Ett annat förslag till grund för behandlingen

Under den allmänna diskussionen under ärendets första behandling kan en ledamot framföra ett yrkande om att ett annat förslag som tidigare legat till grund för behandling av ärendet, ska läggas till grund för behandlingen. Efter det lagtinget fattat beslut om yrkandet fortsätter den allmänna diskussionen.

77 §. Förslag som avbryter behandlingen

Om det framställs ett sådant förslag vars godkännande skulle avbryta den sakliga behandlingen av ärendet fattas beslut om detta innan en fortsatt diskussion i själva ärendet tillåts.

78 §. Behandlingen av budgetförslagen

Med budgetförslag avses förslag till budget, till tilläggsbudget, till kompletterande budgetförslag, till framställning om extra anslag samt till bemyndigande till en landskapsgaranti eller ett annat ekonomiskt åtagande. Ett budgetförslag tas upp till enda behandling i plenum utifrån finans- och näringsutskottets betänkande. I början av behandlingen förs en allmän diskussion.

Efter avslutad diskussion behandlas förslaget till budget i detalj. Avdelningar och kapitel i dem konstateras ha blivit godkända enligt betänkandet, om förslag till ändring av dem inte har aviserats.

Ett förslag om att ett nytt anslag som inte ingår i landskapsregeringens budgetförslag eller något annat beslut ska tas in i budgeten beaktas i plenum endast om förslaget har väckts genom en budgetmotion eller finns i utskottets betänkande.

Om lagtinget inte godkänner finans- och näringsutskottets betänkande utan ändringar återremitteras ärendet till utskottet. Utskottet kan då antingen omfatta lagtingets beslut eller föreslå ändringar i det. Om utskottet föreslår ändringar, ska lagtinget besluta att de antingen godkänns eller förkastas.

Om landskapets budget inte publiceras i Ålands författningssamling före finansårsskiftet, ska utskottet föreslå hur förslaget till budget temporärt ska tillämpas som budget. Ett sådant utskottsförslag behandlas i tillämpliga delar i samma ordning som förslaget till budget.

Vid behandlingen av ett förslag till en tilläggsbudget tillämpas samma regler som för behandlingen av ett budgetförslag. Lagtinget kan på förslag av finans- och näringsutskottet besluta att en tilläggsbudget får tillämpas från och med ett bestämt datum.

79 §. Besluts- och omröstningsförslag

När diskussionen i ett ärende har förklarats avslutad

B 2 Arbetsordning (2015:87)

redogör talmannen för de framlagda förslagen. Om en anmärkning mot talmannens redogörelse framförs och om talmannen finner att anmärkningen är befogad ska hon eller han rätta redogörelsen. Om talmannen anser att anmärkningen inte ger anledning till en rättelse ska lagtinget fatta beslut om detta.

Efter redogörelsen lägger talmannen fram ett förslag om i vilken ordning omröstningarna om förslagen ska verkställas. Finns det flera förslag till beslut föreslår talmannen i vilken ordning de ska behandlas. Förslagen ställs mot varandra endast till de delar de är oförenliga. Finns det flera än två oförenliga förslag till beslut ska om möjligt de två förslag som mest avviker från det förslag som ligger till grund för behandlingen upptas först till omröstning. Det förslag som då får flest röster ställs därefter mot det kvarvarande förslag som mest avviker från det förslag som ligger till grund för behandlingen. Därefter fortsätter omröstningen på samma sätt till dess att ett enda motförslag till det förslag som ligger till grund för behandlingen finns kvar. Ett förslag som avser totalt förkastande av det förslag som ligger till grund för behandlingen ska dock tas upp sist till omröstning mot det förslag som segrat bland de övriga förslagen. Om ett krav har ställts på att talmannens förslag till omröstningsordning ska ändras och om kravet enligt talmannens mening inte är motiverat ska lagtinget besluta om omröstningsordningen.

När omröstningsordningen har blivit godkänd lägger talmannen fram ett omröstningsförslag så att svaret ja eller nej uttrycker lagtingets beslut.

Ett förslag som inte har fått understöd tas inte upp till omröstning. Detsamma gäller sådana förslag som inte i sak hör hemma i ärendet.

Debatter om frågor som avses i denna paragraf tillåts inte. Inte heller tillåts omröstningar om huruvida en omröstning ska verkställas eller inte.

80 §. Omröstningssätt

En omröstning verkställs genom uppstigning, genom öppen omröstning efter namnupprop eller elektroniskt.

Vid en omröstning genom uppstigning uppmanar talmannen först de ledamöter som röstar "ja" att resa sig. Talmannen avger sin röst muntligt omedelbart när hon eller han uppmanat de röstande att resa sig. Därefter uppmanar talmannen de som röstar "nej" att resa sig. Talmannen konstaterar därefter om det föreligger majoritet för "ja" eller "nej".

Om en omröstning som förrättats genom uppstigning inte har givit ett tydligt svar enligt talmannens uppfattning, verkställs en öppen omröstning. En öppen omröstning ska också verkställas om två lagtingsledamöter begär det. Talmannen kan också i andra fall besluta att en öppen omröstning ska förrättas.

Bestämmelser om omröstningsförfarandet vid val ingår i kapitel 12.

81 §. Omröstningsresultatet

Talmannen konstaterar omröstningsresultatet.

Om en öppen omröstning eller en elektronisk omröstning har förrättats ska det antecknas i protokollet hur var och en har röstat och vilka som har varit frånvarande vid omröstningen.

11 kap. Lagtingshandlingarna**82 §. Lagtingets svar och skrivelser**

Lagtingets beslut om svar på presidentens framställningar och meddelanden sänds till republikens president och lagtingets beslut om att anta en landskapslag sänds till justitieministeriet och Ålandsdelegationen. Besluten sänds samtidigt till landshövdingen för kännedom.

Initiativ som ska föreläggas riksdagen och som godkända av lagtinget sänds till regeringen.

Om lagtinget har antagit ett förslag till en framställning om beviljande av ett extra anslag sänds beslutet till Ålandsdelegationen.

Alla beslut som nämns i denna paragraf samt övriga lagtingsbeslut som landskapsregeringen ska verkställa meddelas landskapsregeringen genom skrivelser från lagtinget.

Lagtingets beslut skrivs under av talmannen och vice talmännen när de har justerats. Talmannens beslut undertecknas av talmannen och kontrasigneras av lagtingsdirektören. Övriga utgående expeditioner undertecknas av lagtingsdirektören.

Vid valperiodens sista plenum meddelas vilka ärenden som inte har slutbehandlats och som därför har förfallit.

83 §. Protokollen från plenum

Över besluten i plenum förs ett beslutsprotokoll. I det antecknas även uppgifter om behandlingen av ärendena. Om en lagtingsledamot inte har omfattat ett beslut i plenum har hon eller han rätt att anmäla en avvikande mening till protokollet. En ledamot som inte varit närvarande vid ett plenum har rätt att anmäla till protokollet att hon eller han inte deltagit i beslutet men får inte framställa någon anmärkning mot beslutet. Protokollet upprättas av lagtingsdirektören och undertecknas av talmannen och lagtingsdirektören. Protokollet blir offentligt när det har undertecknats.

Över debatterna i plenum förs ett plenarprotokoll. Ett anförande som tas in i detta protokoll lämnas till talaren för att granskas. Anförandets sakinhåll får inte ändras. Om talaren inte inom tre dagar återställt anförandet anses det ha blivit godkänt om inte talaren av särskilda skäl reserverats längre tid för godkännande. Därefter bör yttrandena göras tillgängliga för allmänheten. Om en talare har ändrat sitt yttrande i sak kan ärendet prövas av justeringsutskottet som kan anmäla till lagtinget att ändringen inte har godkänts.

84 §. Justering

Om det ankommer på lagtingets kansli att ansvara för justeringen av lagtingets beslut och det i enskilda fall råder oklarhet kan saken hänskjutas till talmanskonferensen för beslut.

12 kap. Lagtingets förvaltning**85 §. Kanslikommissionen**

Till lagtingets kanslikommission hör talmannen och vice talmännen samt två ledamöter jämte ersättare som lagtinget valt inom sig.

Kanslikommissionen är beslutförför med fyra medlemmar. Kanslikommissionen kan avgöra ett ärende också med tre medlemmar närvarande om de är eniga om beslutet. Vid lika röstetal är ordförandens röst utslagsgivande.

Talmannen är kanslikommissionens ordförande och vid förfall för henne eller honom är en vicetalmän ordförande. Föredragande i kanslikommissionen är lagtingsdirektören samt de andra tjänstemän vid lagtingets kansli som kanslikommissionen har förordnat till föredragande.

86 §. Kanslikommissionens uppgifter

Kanslikommissionen ska

1) uppgöra ett förslag till budget för lagtinget enligt 2 mom.,

2) övervaka lagtingets ekonomiska förvaltning som sköts av landskapsregeringens finansavdelning i enlighet med motsvarande bestämmelser som för landskapsregeringen,

3) besluta om betalningen av lagtingets utgifter om inte uppgiften delegerats,

4) sköta de uppgifter som enligt landskapslagen (2013:21) om lagtingets kansli ankommer på kanslikommissionen,

5) föra en förteckning över de lagtingsledamöter som har kommit överens om att samverka som en lagtingsgrupp,

6) fastställa reglerna för stödet till lagtingsgrupperna samt

7) besluta om övriga ärenden som den enligt lag, denna arbetsordning, ett reglemente eller en instruktion ska avgöras av kanslikommissionen.

Vid uppgörande av förslag till lagtingets budget ska landskapslagen om landskapets finansförvaltning iaktas i tillämpliga delar. Förslag till budget ska tas in i landskapsregeringens budgetförslag. Kanslikommissionen kan begära ett förslag till budget för Ålands delegation i Nordiska rådet från delegationen.

87 §. Lagtingets kansli

Lagtingkansliets uppgift är att skapa förutsättningar för lagtinget att fullgöra sina uppgifter.

Vid lagtingets kansli finns tjänster som lagtingsdirektör, biträdande lagtingsdirektör, utskottssekreterare, en bibliotekarie och en kanslisekreterare. Därtill kan det anställas ytterligare tjänstemän och personal i arbetsavtalsförhållande.

88 §. Lagtingsdirektören

Lagtingsdirektören, som väljs av lagtinget efter att tjänsten varit lediganslagen, är sekreterare för lagtinget och chef för lagtingets kansli.

När lagtingsdirektörens tjänst är vakant eller lagtingsdirektören är förhindrad att sköta sina uppgifter sköts uppgifterna av biträdande lagtingsdirektören. Om också biträdande lagtingsdirektören är förhindrad att sköta lagtingsdirektörens uppgifter, kallar talmannen en person som hon eller han finner lämplig att sköta uppgifterna.

89 §. Revisionen av lagtinget

Granskningen av hur lagtingets och Ålands delegation i Nordiska rådets medel bokförts och använts ska skötas av Landskapsrevisionen i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (2013:25) om Landskapsrevisionen.

13 kap. Val i lagtinget

90 §. Allmänt om val i lagtinget

Detta kapitel tillämpas vid val för vilka det inte finns särskilda bestämmelser.

Lagtinget förrättar val under ledning av talmannen som kan utse två ledamöter som tillsammans med lagtingsdirektören biträder vid granskningen och räkningen av valsedlarna samt då valresultatet fastställs.

Vid val tillåts ingen diskussion om annat än kandidaternas valbarhet och valets laglighet i övrigt om inte annat bestäms i denna arbetsordning. En allmän diskussion är dock tillåten när en sådan befattning som varit lediganslagen ska besättas.

91 §. Tidpunkten för val

När lagtinget sammankommer till plenum efter lagtingsval ska val av ledamöter och ersättare i lagtingets utskott förrättas senast den andra dagen efter lagtingets öppnande. Val av ledamöter och ersättare i självstyrelsepolitiska nämnden ska förrättas senast den fjärde dagen efter lagtingets öppnande.

Vid valperiodens andra plenum ska talmannen meddela tiden för val av medlemmarna och ersättarna i lagtingets utskott, självstyrelsepolitiska nämnden och kanslikommissionen. Om tiden för val av lagtingets representanter i Nordiska rådet meddelas vid varje arbetsårs andra plenum. Meddelandena om tidpunkterna för valen ska om möjligt ges senast två dagar före valen.

Om det inte strider mot lagtingsordningen kan lagtinget på förslag av talmanskonferensen besluta att framskjuta tidpunkten för ett val som redan är utlyst.

92 §. Val med slutna sedlar

Personval sker med slutna sedlar. Sedlarna avlämnas efter upprop. Omedelbart före valet förrättas ska talmannen visa de närvarande att valurnan är tom.

När valsedlarna har avlämnats räknas de omedelbart och antalet ledamöter som var närvarande vid uppropet och som har utövat sin rösträtt antecknas. Talmannen öppnar sedan valsedlarna, granskar deras giltighet och meddelar vilken kandidat varje röst tillfaller. Samtidigt grupperas valsedlarna efter de angivna kandidaterna. Ogiltiga valsedlar förs till en särskild grupp. Förklarar talmannen att en valsedel är ogiltig ska orsaken omedelbart meddelas lagtinget.

En valsedel är ogiltig:

1) om det antecknats fler än en kandidat på valsedeln,

2) om en kandidat betecknats så att det inte tydligt framgår vilken person som avses,

3) om valsedeln försetts med särskilt kännetecken eller om det har gjorts en annan obehörig anteckning på den. En uppgift om en kandidats yrke eller hemort eller en sådan anteckning som endast avser ett förtydligande gör inte valsedeln ogiltig,

4) om en annan valsedel än en som är avsedd för valet har använts samt

5) om en kandidat som inte har ansökt om en lediganslagen tjänst har antecknats på valsedeln.

93 §. En person utses

Val av en enda person sker på så sätt att varje ledamot antecknar sin kandidat på en blank valsedel. Detsamma

B 2 Arbetsordning (2015:87)

gäller då en enda person jämte ersättare ska utses. Valet av ersättaren förrättas separat. För fyllnadsval finns särskilda regler.

Den som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna förklaras vald. Uppnås inte en sådan röstövertikt förrättas ett nytt val mellan de två som vid den första omröstningen har nått det högsta röstetalet. Vid denna omröstning förklaras den som har fått de flesta rösterna vald och om det uppkommer lika röstetal avgörs valet genom lottnings.

Valet av lantrådet regleras i 105 §.

94 §. Flera personer utses

Då två eller flera personer ska utses samtidigt förrättas proportionella val med kandidatlistor.

95 §. Kandidatlistor

En kandidatlista ska vara skriftlig och innehålla de föreslagna kandidaternas namn. Överst på listan anges vilket val som avses och därunder ska kandidaternas namn i bestämd ordningsföljd antecknas så att det inte kan uppstå oklarhet om vem som avses.

På en kandidatlista vid ett val där också en personlig ersättare för den valda utses ska kandidaterna upptas parvis så att den först nämnda föreslås som ordinarie kandidat och den senare som personlig ersättare för henne eller honom.

En kandidatlista ska vara daterad och undertecknad av minst två ledamöter. Samma person får inte underteckna flera än en kandidatlista. Har så skett ska talmannen ta bort hennes eller hans underskrift från alla kandidatlistor i valet. En kandidat får inte underteckna en lista där hon eller han själv är uppställd.

Om det fordras ett skriftligt samtycke för valet från kandidatlistorna ska samtycket bifogas kandidatlistan.

96 §. Tiden då kandidatlistor ska lämnas in

Den första undertecknaren på en kandidatlista ska som ombud lämna in listan till lagtingets kansli senast klockan 15.00 dagen före valet. En lista som då konstateras vara formellt bristfällig får rättas av ombudet och lämnas in på nytt före klockan 15.30 samma dag utom när bristen beror på att ett tillräckligt antal lagtingsledamöter inte undertecknat listan. I kansliet ska listorna vara tillgängliga för ledamöterna till klockan 16.00 samma dag. En kandidatlista som lämnats in efter utsatt tid lämnas utan avseende.

Talmannen avgör om en inlämnad lista kan godkännas. Före valet ska talmannen delge lagtinget orsaken till att en kandidatlista inte har godkänts.

97 §. Avlägsnande av namn

Den som är uppställd som kandidat på flera listor har rätt att få sitt namn avlägsnat från alla listor utom en under förutsättning att detta anmäls till kansliet senast klockan 16.00 dagen före valet.

Är samma person uppställd som kandidat på flera listor har de som undertecknat en sådan lista rätt att stryka hans eller hennes namn från sin lista och införa ett nytt namn i stället. Ett nytt namn kan också införas i stället för en kandidat vars namn avlägsnats. Anmälan om nämnda åtgärder bör göras av ombudet till kansliet före klockan 09.00 på valdagen.

Om en kandidat ännu klockan 09.00 på valdagen fö-

rekommer på flera än en kandidatlista har talmannen rätt att genom lottnings avlägsna hans eller hennes namn från alla listor utom en.

Vid sådana val där kandidaternas skriftliga samtycke behövs ska talmannen avlägsna kandidater som samtyckt till att vara kandidat på två eller flera listor, från samtliga kandidatlistor. Har en ordinarie kandidat blivit struken ska talmannen stryka även hans eller hennes personliga ersättare från listan.

98 §. Återkallande av en kandidatlista

En kandidatlista får senast klockan 10.00 på valdagen återkallas skriftligt av samma ledamöter som undertecknat listan.

99 §. Sammanställning av kandidatlistor

Om två eller flera godkända kandidatlistor föreligger klockan 10.00 på valdagen ska de uppställda kandidaterna sammanställas i en valsedel så att de olika listorna avgränsas och förses med ordningsnummer samt en ruta tecknas framför varje ordinarie kandidats namn. Denna valsedel mångfaldigas och används vid valet.

Vid valet ska den som röstar utmärka den kandidat åt vilken hon eller han ger sin röst med ett kryss i rutan framför namnet.

100 §. Endast en kandidatlista

Har endast en kandidatlista blivit godkänd verkställs inte någon särskild valförrättning utan talmannen förklarar så många kandidater, räknat från listans början, som ska utses vid valet som ordinarie medlemmar. De övriga på listan förklaras valda till ersättare.

101 §. Rösträkning

Rösträkningen sker på följande sätt:

1) varje ordinarie kandidats röstetal bestäms genom att de godkända valsedlar på vilka hennes eller hans namn blivit förkryssat räknas samman och

2) varje kandidatlistas röstetal bestäms genom en sammanräkning av röstetalen för listans alla kandidater.

102 §. Valresultatet fastställs

Valresultatet fastställs på följande sätt:

1) kandidaterna på samma kandidatlista sätts i ordningsföljd efter fallande röstetal och tilldelas därefter ett jämförelsetal på så sätt att den första kandidaten till jämförelsetal får listans hela röstetal, den andra hälften, den tredje tredjedelen, den fjärde fjärdedelen och så vidare och

2) alla kandidaters namn upptecknas på nytt i ordningsföljd enligt storleken på deras jämförelsetal så att vid varje kandidats namn antecknas jämförelsetalet.

När samtliga kandidater ordnats efter avtagande jämförelsetal förklarar talmannen de främsta kandidaterna valda till det antal som är bestämt för valet.

Vid lika röstetal eller jämförelsetal avgör lotten.

103 §. Personliga ersättare

Personlig ersättare för den som blivit vald blir den som har upptagits i par med den valde på kandidatlistan. Avgår den valde förrättas fyllnadsval.

När personliga ersättare inte är föreskrivna bestäms ersättare för varje kandidatlista på så sätt att de som följer närmast efter de valda kandidaterna utses till ersättare. Ytterligare ersättare utses enligt jämförelsetalen bland de kandidater som inte tidigare förklarats valda.

104 §. Fyllnadsväl

Om en ordinarie medlem avgår ska ett fyllnadsväl förrättas. Ifall medlemmen har en personlig ersättare ska ett fyllnadsväl förrättas även för ersättaren. Fyllnadsväl ska också förrättas då antalet ersättare understiger fastställt minimiantal.

Fyllnadsväl till lagtingets utskott, självstyrelsepolitiska nämnden, kanslikommissionen samt av representanterna i Nordiska rådet förrättas med kandidatlistor på samma sätt som då valet avser endast en person.

105 §. Val av lantråd

Talmannens meddelande till lagtinget om vem som föreslås bli lantråd ska föredras för lagtinget och ärendet ska bordläggas till ett senare plenum som hålls tidigast följande dag. Den som föreslås till lantråd ska ha lämnat sitt samtycke innan ärendet föredras för lagtinget. Omröstningen om lantrådet verkställs genom en öppen omröstning efter namnupprop. De ledamöter som godkänner talmannens förslag till lantråd röstar ja, medan de ledamöter som inte godkänner förslaget röstar nej. Om förslaget har fått stöd av mer än hälften av de avgivna rösterna omfattas förslaget till lantråd.

Om ett val av lantråd ska förrättas i en tredje omgång enligt lagtingsordningens 24 § 3 mom. verkställs valet efter namnupprop med valsedlar. Ett sådant val får hållas tidigast tre dagar och senast en vecka efter det att den andra röstningsomgången enligt lagtingsordningens 24 § 3 mom. har ägt rum. På valsedeln, där endast lagtingsledamotens namn får finnas, ska lagtingsledamoten skriva namnet på den person som hon eller han röstar på så tydligt att det inte kan uppstå ovisshet om vem som avses eller lämna in en blank valsedel. Andra valsedlar ska förkastas. Valsedlarna läses upp och räknas.

I protokollet antecknas hur var och en har röstat.

Innan talmannen utser de övriga ministrarna ska de ha lämnat sitt samtycke. När talmannen har utsett ministrarna ska detta meddelas lagtinget för kännedom vid lagtingets närmast därpå följande plenum. Detsamma gäller då talmannen beviljat lantrådet eller en medlem i landskapsregeringen avsked och då en ny medlem i landskapsregeringen har utsetts.

106 §. Val av lagtingsdirektör

Lagtinget väljer lagtingsdirektör sedan tjänsten har utlysts och kanslikommissionen efter beredning av ärendet har yttrat sig om de sökande. Valet förrättas av lagtinget i enlighet med 93 §.

14 kap. Särskilda bestämmelser**107 §. Lagtingsgrupper**

När lagtingsledamöterna har kommit överens om att samverka som en lagtingsgrupp i enlighet med lagtingsordningens 48 § ska lagtingsgruppens sammansättning samt uppgift om vem som är ordförande och viceordförande snarast meddelas till kanslikommissionen som för en förteckning över grupperna. Talmannen ska därefter meddela i plenum vilka lagtingsgrupper som har bildats.

En ledamot kan inte samtidigt vara medlem i två lagtingsgrupper.

Kanslikommissionen ska fastställa regler för ekonomiskt stöd till lagtingsgrupperna.

108 §. Avbrott i uppdraget som lagtingsledamot

En lagtingsledamot som har valts till ledamot av Finlands riksdag eller Europaparlamentet ska meddela talmannen om hon eller han ämnar sköta sitt uppdrag som lagtingsledamot eller vara ledamot av riksdagen respektive Europaparlamentet. Meddelandet ska lämnas inom tre dagar efter valet till riksdagen respektive Europaparlamentet.

En ledamot av Finlands riksdag eller Europaparlamentet som valts till lagtingsledamot ska lämna ett meddelande som avses i 1 mom. till lagtingets kansli senast klockan 12.00 dagen efter det hennes eller hans fullmakt som lagtingsledamot har granskats.

Om den valde ämnar vara ledamot av riksdagen eller Europaparlamentet avbryts uppdraget som lagtingsledamot när fullmakten för ersättaren har granskats.

109 §. Förlust av valbarhet

Om en ledamot förlorar sin valbarhet, avgår på grund av ett laga skäl eller av ett skäl som godkänts av lagtinget eller om en ledamot förklaras ha förverkat sitt uppdrag ska lagtingdirektören utan dröjsmål meddela detta till centralnämnden för lagtingsval. Detsamma gäller om ett meddelande om en ledamots frånfalle har gjorts till lagtinget.

110 §. Arvoden och ersättningar

Till ledamöterna utgår arvoden samt övriga ersättningar ur landskapets medel i enlighet med lagtingets beslut eller enligt vad som bestäms i en landskapslag. I lagtingets beslut eller i en landskapslag kan det även intas bestämmelser om att ersättningar av särskilda skäl under en begränsad period ska utgå till tidigare ledamöter av lagtinget. Om ledamöternas pensionsskydd stadgas i en landskapslag.

En ledamot som är förhindrad att delta i lagtingsarbetet på grund av sjukdom eller annat laga förfall ska under tiden för förfallet inte gå miste om sitt arvode. Kanslikommissionen kan besluta att arvode inte ska utgå till ledamöter som av någon annan orsak uteblir från lagtingsarbetet.

Om en utskottsmedlem utan laga förfall eller särskilt tillstånd uteblir från ett utskotts sammanträde kan utskottet anmäla detta till lagtinget som kan döma henne eller honom förlustigt sitt arvode eller en del av det.

111 §. Beräkning av tidsfrister i lagtingsarbetet

Med dagar avses i denna arbetsordning kalenderdagar om inte annat anges. Om en utsatt dag eller den sista dagen av en utsatt tid infaller på en helgdag, självstyrelsedagen, självständighetsdagen, första maj, jul- eller midsommaraftonen eller på en lördag, anses nästa vardag vara den utsatta dagen eller den sista dagen av den utsatta tiden.

Den tid som satts ut för en åtgärd som ska vidtas under en period då plenum pågår, löper inte under den period då det är uppehåll. Den återstående delen av den utsatta tiden börjar löpa den dag lagtinget sammanträder till plenum på nytt.

112 §. Avvikelse från arbetsordningen

Mindre avvikelser från bestämmelserna i denna arbetsordning kan företas i enskilda fall genom ett enhälligt beslut i lagtinget.

Om inte lagtinget utan ändringar godkänner ett för-

B 3 LL (1970:39) om lagtingsval och kommunalval

slag från talmanskonferensen till en ny arbetsordning eller till en ändring av denna arbetsordning ska ärendet överlämnas till förnyad beredning i talmanskonferensen. Därefter tas det upp till slutligt avgörande i plenum.

15 kap. Ikraftträdande

113 §. *Ikraftträdande*

Genom denna arbetsordning upphävs Ålands lagtings beslut (2011:98) om antagande av arbetsordning för Ålands lagting jämte ändringar.

Detta beslut, tillkommet i den ordning som anges i lagtingsordningens 63 §, träder i kraft den 1 november 2015.

B 3 Landskapslag (1970:39) om lagtingsval och kommunalval (1994/63)

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. Ordinarie lagtingsval och kommunalval förrättas samtidigt det år, i denna lag benämnt *valår*, under vilket tiden av fyra år från senaste ordinarie val tilländagår.

Har nyval efter upplösning av lagtinget skett under valår före tiden för det ordinarie lagtingsvalet, förrättas ordinarie lagtingsval närmast under det fjärde året efter nämnda val.

Om nytt kommunalval, kommunalt fyllnadsval och nyval efter upplösning av lagtinget stadgas i 12, 13 och 14 kapitlen.

2 §. Val förrättas i varje kommun. Kommunen utgör ett röstningsområde om det inte av särskild orsak är erforderligt att dela in kommunen i flera röstningsområden. Kommunfullmäktige skall vid behov fatta beslut om indelning i röstningsområden. Beslutet träder i kraft den 15 oktober om beslutet fattats och meddelats till landskapsregeringen och till länsstyrelsen på Åland i egenskap av registerförvaltningens lokalmyndighet senast i april samma år. Ett beslut som fattas eller meddelas senare träder i kraft den 15 oktober följande år. Är röstberättigad inte antecknad vid någon fastighet bestämmer fullmäktige till vilket röstningsområde han skall hänföras. (2003/21)

Fattas beslut om ändring i kommunindelningen efter det indelning i röstningsområden skett, skall kommunfullmäktige med anledning härav ofördröjligen justera indelningen i röstningsområden. (1987/58)

Då förordnande om nytt kommunalval och kommunalt fyllnadsval utfärdats, förrättas valet endast i den kommun förordnandet gäller.

I Ålands förvaltningsdomstols beslut i ärende som avses i denna paragraf får ändring inte sökas genom besvär. (1999/7)

2a §. (2003/21) Kommunstyrelsen fattar beslut om var röstning skall ske på valdagen samt meddelar detta till landskapsregeringen och till länsstyrelsen på Åland i egenskap av registerförvaltningens lokalmyndighet.

3 §. Vid lagtingsval utgör landskapet en valkrets.

Vid kommunalval utgör kommun en valkrets.

2 kap. Valmyndigheter

4 §. Landskapsregeringen skall i god tid före valet tillsätta en **centralnämnd för lagtingsvalet**, bestående av

en ordförande och fyra ledamöter, av vilka en förordnas till vice ordförande, samt fyra ersättare. En ledamot skall ha avlagt juridisk slutexamen vid universitet eller därmed jämförbar högskola samt ha erfarenhet av domaruppgifter eller förtrogenhet med de rättsområden som berör rösträtt. (1999/7)

Centralnämnden är beslutförför, då fem medlemmar är närvarande. Såsom centralnämndens kansli fungerar landskapsregeringens registratorskontor. (1979/20)

Centralnämnden anställer sekreterare och nödig personal.

5 §. Kommunfullmäktige skall inom januari månad under valåret tillsätta en centralnämnd för kommunalvalet (**kommunal centralnämnd**) bestående av fem ledamöter, av vilka en utses till ordförande och en till viceordförande. Fullmäktige utser fem ersättare som uppställs i den ordning de avses träda in i stället för de ordinarie ledamöterna. (1987/58)

Kommunal centralnämnd är beslutförför, då fem medlemmar är närvarande. Såsom kommunal centralnämnds kansli fungerar vederbörande kommunalkansli. (1979/20)

I kommunal centralnämnd eller i valnämnd som avses i 6 § 1 mom. har en företrädare för kommunstyrelsen inte rätt att vara närvarande, inte heller kommunstyrelsens ordförande eller kommundirektören. (1999/7)

Kommunal centralnämnd kan antaga sekreterare och annan nödig personal. (1975/25)

6 §. (1987/58) Kommunfullmäktige skall under valåret i god tid före valen för varje röstningsområde tillsätta en valnämnd bestående av fem ledamöter, av vilka en utses till ordförande och en till vice ordförande. Kommunfullmäktige utser minst tre ersättare som uppställs i den ordning de avses träda in i stället för de ordinarie ledamöterna. (1999/7)

Är kommun inte indelad i röstningsområden skall bestämmelserna i 1 mom. inte tillämpas. Kommunal centralnämnd handhar i sådant fall valnämnds uppgifter.

Kommunfullmäktige ska under valåret i god tid före valen för inrättningar som avses i 50 § 2 mom. utse en eller flera **valbestyrelser** bestående av tre ledamöter, av vilka en utses till ordförande och en till vice ordförande. Kommunfullmäktige utser minst tre ersättare som uppställs i den ordning de avses träda in i stället för de ordinarie ledamöterna. (2015/2)

Valnämnds och valbestyrelsens sammansättning samt respektive ordförandes postadress skall meddelas landskapsregeringen och kommunala centralnämnden.

Valnämnden respektive valbestyrelsen är beslutförför då tre ledamöter är närvarande. (1999/7)

7 §. (1987/58) Mandatperioden för centralnämnd, valnämnd och valbestyrelse varar till dess ny nämnd eller bestyrelse är vald.

Om medlem eller ersättare i nämnd eller bestyrelse avlider, avgår eller utses till kandidat i valet skall annan utses i hans ställe.

Är medlem eller ersättare i nämnd eller bestyrelse på grund av jäv förhindrad att delta i visst beslut, får ärendet handläggas även om antalet deltagande på grund av hindret inte uppgår till föreskrivet antal.

Har ersättare i kommunal centralnämnd, valnämnd

eller valbestyrelse avlidit, är han jävig eller har han förhinder kan kommunstyrelsen utse tillfällig ersättare.

3 kap. Rösträttsregister och vallängder (1999/7)

7a §. (1999/7) Med **valregistermyndighet** avses landskapsregeringen om funktionen inte har överförts på en riksmyndighet genom en överenskommelseförordning.

8 §. (1999/7) Valregistermyndigheten skall senast **den måndag som infaller den 41 dagen före valdagen** upprätta ett register, i vilket införs varje person som enligt uppgifterna i befolkningsdatasystemet och hembygdsrättsregistret är röstberättigad i de kommande valen (**rösträttsregister**).

Uppgifterna intas i rösträttsregistret sådana de är i befolkningsdatasystemet och hembygdsrättsregistret den 1 september klockan 24.00. För varje röstberättigad antecknas

- 1) personbeteckning,
- 2) fullständigt namn,
- 3) postadress,
- 4) hemkommun enligt lagen om hemkommun (FFS 201/1994),
- 5) åländsk hembygdsrätt,
- 6) röstningsområde,
- 7) vallokal på valdagen och adressen till vallokalen,
- 8) datum för införande i rösträttsregistret,
- 9) om personen har rösträtt i lagtingsvalet eller i kommunalvalet eller i båda valen och

10) om en spärrmarkering har gjorts med stöd av 36 § lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (FFS 661/2009). (2015/2)

Hemkommun, åländsk hembygdsrätt och i vilket val personen har rösträtt anges på ett av följande sätt:

1) Personen har åländsk hembygdsrätt och har sin hemkommun i landskapet. Personen har rösträtt i båda valen.

2) Personen har åländsk hembygdsrätt men har inte sin hemkommun i landskapet, varvid i stället hans senaste hemkommun i landskapet eller hans folkbokföringskommun enligt lagen om hemkommun och det röstningsområde han senast tillhört antecknas. Personen har rösträtt i lagtingsvalet.

3) Personen saknar åländsk hembygdsrätt men har sin hemkommun i landskapet och har rösträtt i kommunalvalet enligt landskapslagen (1997:63) om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som saknar åländsk hembygdsrätt. Därvid antecknas personens hemkommun, från vilken tidpunkt han utan avbrott haft en kommun i landskapet som sin hemkommun och hans medborgarskap, om han inte är finsk medborgare.

8a §. Efter att rösträttsregistret har upprättats antecknar valregistermyndigheten följande uppgifter i registret vid en röstberättigad person:

- 1) Om personen har avlidit eller dödförklarats efter att rösträttsregistret upprättades antecknas dödsfallet.
- 2) Om personen har framställt ett rättelseyrkande och det är anhängigt antecknas det. Om yrkandet är avgjort antecknas hur det har avgjorts.
- 3) Om personen saknar rösträtt enligt en korrigerings som gjorts i enlighet med 14 § antecknas detta.
- 4) Om den röstberättigade har röstat under förtids-

röstningstiden antecknas det med omnämnande av om han röstat i lagtingsvalet eller i kommunalvalet eller i båda valen.

5) (2015/2) Om en sådan spärrmarkering som avses i 8 § 2 mom. 10 punkten har gjorts i befolkningsdatasystemet efter att rösträttsregistret upprättades antecknas detta.

En anteckning om förtidsröstning kan göras även av de funktionärer och myndigheter som nämns i 17 §.

9 §. (1999/7) Landskapsregeringen skall i mån av möjlighet i god tid före valet på lämpligt sätt underrätta alla i kommunalvalet röstberättigade personer som inte har åländsk hembygdsrätt om de bestämmelser som gäller för utövande av rösträtten och rätten att kandidera.

10 §. (1999/7) Landskapsregeringen utarbetar över var och en som har införts i rösträttsregistret ett **röstkort**, som innehåller följande uppgifter:

1) den röstberättigades fullständiga namn, hemkommun, röstningsområde och vallokal på valdagen samt adressen till vallokalen, dock så att hemkommunen ersätts med folkbokföringskommun eller senaste hemkommun i landskapet i de fall som nämns i 8 § 3 mom. 2 punkten,

2) den röstberättigades adress som den är införd i befolkningsdatasystemet den 1 september klockan 24.00,

3) valen, valdagen och tidpunkten för förtidsröstningen,

4) kontaktuppgifter för valregistermyndigheten, centralnämnden för lagtingsval och den kommunala centralnämnden,

5) de register eller datasystem som röstkortets uppgifter grundar sig på,

6) anvisningar om kortets användning och om förfarandet vid röstning samt

7) huruvida personen har rösträtt i lagtingsvalet eller i kommunalvalet eller i båda valen.

Röstkortet skall kunna användas som följebrev vid förtidsröstningen. Röstkortet kan dessutom uppta uppgifterna i 8 § 2 och 3 mom. samt 8a § i optiskt läsbar form i den utsträckning som behövs.

Landskapsregeringen ser till att röstkorten sänds ut till de röstberättigade vilkas adress är känd senast den torsdag som infaller **den 31 dagen före valdagen**.

11 §. (1999/7) De i 8 § 2 och 3 mom. nämnda uppgifterna i rösträttsregistret med undantag för personbeteckningarna finns tillgängliga för granskning hos eller fås avgiftsfritt per telefon från valregistermyndigheten under tjänstetid från och med **den torsdag som infaller den 38 dagen före valdagen**. Landskapsregeringen kan bestämma att uppgifterna skall finnas tillgängliga för granskning också på andra ställen under samma tid.

Valregistermyndigheten kan ge utdrag ur rösträttsregistret. Om utdraget ges till någon annan än den som utdraget gäller eller i denna lag avsedd myndighet skall personbeteckningen utelämnas. Utdraget ges avgiftsfritt till den som utdraget gäller och till i denna lag avsedd myndighet.

Landskapsregeringen informerar på lämpligt sätt om tillhandahållandet av uppgifter ur rösträttsregistret och om hur ett rättelseyrkande skall framställas samt att det behandlas av centralnämnden för lagtingsval.

B 3 LL (1970:39) om lagtingsval och kommunalval

I de fall där det finns en sådan anteckning om spärrmarkering som avses i 8 § 2 mom. 10 punkten eller i 8a § 1 mom. 5 punkten är endast de uppgifter som avses i 8 § 2 mom. 2 och 8 punkterna tillgängliga för granskning. (2015/2)

12 §. (1999/7) Den som anser att han obehörigen har utelämnats ur rösträttsregistret eller att en anteckning i rösträttsregistret om honom är oriktig kan framställa ett skriftligt rättelseyrkande. Rättelseyrkandet inlämnas hos valregistermyndigheten senast **den måndag som infaller den 20 dagen före valdagen före klockan 16.00.**

Ett rättelseyrkande får också grundas på omständigheter som inträffat efter att rösträttsregistret upprättades och som påverkar vederbörande persons rösträtt.

Om en röstberättigads flyttningsanmälan enligt lagen om hemkommun inkommer till den lokala registermyndigheten senare än den 1 september kan den röstberättigade inte på grundval av denna flyttningsanmälan yrka på rättelse av i 8 § 2 mom. 3-6 punkten nämnda uppgifter om honom.

Ett rättelseyrkande kan framställas på en blankett vars formulär fastställts av landskapsregeringen. Landskapsregeringen skall tillse att sådana blanketter finns på kommunkanslierna och på de ställen där uppgifterna i rösträttsregistret finns tillgängliga.

Kommunen skall på begäran bistå den som framställer ett rättelseyrkande genom att utan dröjsmål vidarebefordra ett rättelseyrkande till valregistermyndigheten.

Valregistermyndigheten skall utan dröjsmål vidarebefordra rättelseyrkandet jämte för avgörandet nödvändig utredning som finns i dess besittning till centralnämnden för lagtingsval för avgörande.

Om ett rättelseyrkande ingetts direkt till centralnämnden för lagtingsval skall den självmant skaffa nödvändig utredning.

13 §. (1999/7) Centralnämnden för lagtingsval skall utan dröjsmål behandla och avgöra inlämnade rättelseyrkanden. Rättelseyrkandena skall vara avgjorda senast **den torsdag som infaller den 17 dagen före valdagen.**

Den som framställt rättelseyrkandet skall utan dröjsmål delges beslutet jämte besväransvisning. Beslutet skall sändas per post som rekommenderad försändelse men får även delges genom bevislig delgivning enligt förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland om det inte medför dröjsmål. (2008/32)

Om beslutet innebär att personen i fråga införs i rösträttsregistret, skall centralnämnden för lagtingsval samtidigt tillställa honom ett sådant röstkort som nämns i 10 §.

År mottagarens postadress inte känd skall beslutet anslås på landskapsregeringens anslagstavla fram till valdagen. Personbeteckningen får inte framgå i anslaget. Om beslutet gäller att personen saknar rösträtt skall grunden för yrkandet och för beslutet inte anges i anslaget.

14 §. (1999/7) Anser centralnämnden för lagtingsval att någon utan laglig grund har utelämnats ur rösträttsregistret eller tagits in i det eller att en anteckning i rösträttsregistret är oriktig har centralnämnden rätt att på eget initiativ fatta beslut om korrigerings av registret.

Korrigeringen sker genom att foga personen till rösträttsregistret, anteckna att personen saknar rösträtt eller rätta den oriktiga anteckningen.

När någon har antecknats sakna rösträtt skall beslutet jämte besväransvisning delges personen i fråga på det sätt som bestäms i 13 § 2 mom.

När någon fogas till rösträttsregistret skall ett i 10 § avsett röstkort utan dröjsmål sändas till honom.

Vid rättelse av en oriktig anteckning som gäller en person som är införd i rösträttsregistret skall personen i fråga utan dröjsmål underrättas om rättelsen, om detta inte är uppenbart onödigt.

14a §. (1999/7) Centralnämnden för lagtingsval kan delegera behandlingen och avgörandet av rättelseyrkanden och de korrigeringar som avses i 14 § till en ledamot av nämnden eller till en person som nämnden anställt för detta ändamål.

Beslutsprotokollet i ett ärende gällande rättelseyrkande undertecknas av den person till vilken beslutanderätten överförs.

Centralnämndens beslut om delegering av beslutanderätten kan inte överklagas.

14b §. Centralnämnden för lagtingsval skall tillse att av dess avgöranden föranledda ändringar genast görs i rösträttsregistret. Valregistermyndigheten skall genast införa ändringarna i registret.

Ändringar i rösträttsregistret skall göras senast **den fredag som infaller den 16 dagen före valdagen klockan 12.00.**

15 §. (1999/7) Över centralnämndens för lagtingsval beslut genom vilket ett rättelseyrkande har förkastats eller lämnats utan prövning och över centralnämndens beslut enligt 14 § får besvär anföras hos Ålands förvaltningsdomstol. Berättigad att anföra besvär är den person som beslutet gäller.

Besvären skall anföras senast den sjunde dagen efter den dag då personen i fråga har delgetts beslutet eller den dag då beslutet anslags på anslagstavla på det sätt som sägs i 13 § 4 mom. En besvärsskrift som riktas till förvaltningsdomstolen kan tillställas valregistermyndigheten eller centralnämnden för lagtingsval för vidarebefordran till förvaltningsdomstolen.

Förvaltningsdomstolen skall utan dröjsmål underrätta ändringssökanden och centralnämnden för lagtingsval om sitt beslut. Om beslutet innefattar att någon skall införas i rösträttsregistret eller att uppgifterna om honom skall ändras, skall förvaltningsdomstolen även underrätta valregistermyndigheten om beslutet. Om förvaltningsdomstolen meddelar ett sådant beslut senare än fjärde dagen före valdagen klockan 19.00, skall domstolen dessutom utan dröjsmål sända beslutet till den kommunala centralnämnden, som skall foga beslutet till den i 18 § nämnda vallängden.

Förvaltningsdomstolen skall meddela valregistermyndigheten även i det fall att besvären har förkastats eller lämnats utan prövning.

Valregistermyndigheten skall genast göra de nödvändiga ändringarna i registret. Om besvären har förkastats eller lämnats utan prövning skall en anteckning om detta göras i registret.

Över förvaltningsdomstolens beslut att införa en person i rösträttsregistret får ändring inte sökas genom besvär.

16 §. (1999/7) Rösträttsregistret vinner laga kraft den 16 dagen före valdagen klockan 12.00.

Ett rösträttsregister som vunnit laga kraft skall följas oförändrat vid valet. Rösträttsregistret anses ha laga kraft även om förvaltningsdomstolen inte har avgjort inlämnade besvär före den tid som nämns i 1 mom.

Om någon har antecknats sakna rösträtt med stöd av 14 § och anteckningen är uppenbart oriktig kan valregistermyndigheten stryka anteckningen ur rösträttsregistret, även om det vunnit laga kraft.

Den som på valdagen företer för valnämnden ett sådant beslut av förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen enligt vilket han är röstberättigad skall få rösta. Beslutet skall företes i original och originalet eller en kopia av det skall överlämnas till valnämnden.

17 §. (1999/7) Då en person har röstat under förtidsröstningstiden antecknas om möjligt i rösträttsregistret när, i vilket val och på vilket förtidsröstningsställe han har röstat. Anteckningen kan göras av en valförrättare vid ett i landskapet befintligt allmänt förtidsröstningsställe, en valbestyrrelsens ordförande, valnämnden, den kommunala centralnämnden och på den kommunala centralnämndens begäran av valregistermyndigheten. Om anteckningen befinns vara oriktig kan den rättas endast av den kommunala centralnämnden eller på centralnämndens begäran av valregistermyndigheten.

Anteckningar som gäller röstning är inte offentliga förrän valförrättningen har avslutats.

18 §. (1999/7) Efter avslutad förtidsröstning ser landskapsregeringen till att det ur rösträttsregistret från och med **den onsdag som infaller den fjärde dagen före valdagen klockan 19.00** skrivs ut vallängder på blanketter vars formulär fastställs av landskapsregeringen.

Vallängderna skrivs ut röstningsområdesvis. De innehåller rubriker för kommunen och röstningsområdet. I vallängderna införs samtliga i rösträttsregistret upptagna personer i alfabetisk ordning. För varje person införs hans fullständiga namn och personbeteckning och de anteckningar som gjorts med stöd av 8a och 17 §§. Landskapsregeringen kan också bestämma, att personerna upptas på annat sätt än i alfabetisk ordning.

Landskapsregeringen ombesörjer att vallängderna tillställs de kommunala centralnämnderna i god tid före valdagen. Landskapsregeringen kan bestämma att uppgifterna i vallängderna tillställs centralnämnderna i maskinläsbar form. Landskapsregeringen kan också bestämma att de kommunala centralnämnderna skriver ut vallängder för röstningsområdena i kommunen.

Den kommunala centralnämnden skall se till att vallängderna står till valnämndernas förfogande innan valförrättningen börjar.

Vallängderna är inte offentliga förrän valförrättningen har avslutats.

Om det under valåret inte finns teknisk beredskap att genomföra förtidsröstningen så att en anteckning om röstning under förtidsröstningstiden görs direkt i rösträttsregistret såsom anges i 17 §, skall vallängder-

na med avvikelse från 1 mom. skrivs ut ur rösträttsregistret genast efter att registret vunnit laga kraft. Vallängderna skall sedan av landskapsregeringen utan dröjsmål sändas till de kommunala centralnämnderna. Landskapsregeringen skall senast den 1 september konstatera om teknisk beredskap föreligger. (2003/21)

18a §. Efter att valresultatet har vunnit laga kraft skall av landskapsregeringen föreskrivna arkivutskrifter matas ut ur rösträttsregistret. Därefter skall uppgifterna utplånas ur registret.

4 kap. Valmansföreningar och valförbund

19 §. Har röstberättigade genom en av dem undertecknad skrift sammanslutit sig för visst val samt i skriften nämnt den eller de personer om vilkas väljande de enats, är sådan valmansförening berättigad att hos centralnämnden för ifrågavarande val anhålla, att föreningens kandidatlista offentliggöres och införes i sammanställningen av kandidatlistor för valet.

På en kandidatlista för lagtingsval får kandidaternas antal inte vara fler än en tiondedel av antalet medlemmar i valmansföreningen och inte fler än tre gånger antalet ledamöter som ska väljas in i lagtinget. (2011/16)

På en kandidatlista för kommunalval får kandidaternas antal inte vara fler än en tredjedel av antalet medlemmar i valmansföreningen och inte fler än tre gånger antalet ledamöter som ska väljas in i kommunfullmäktige. (2011/16)

Samma person må icke underteckna flera än en i 1 mom. nämnd skrift för vartdera valet. Har samma person anslutit sig till två eller flera valmansföreningar för samma val, skall centralnämnden avlägsna hans underskrift såsom ogiltigt från samtliga skrifter i valet.

Kandidat må icke vara medlem av sin valmansförening.

20 §. (1987/58) Handling varigenom valmansförening bildas skall vara daterad och egenhändigt undertecknad av föreningens medlemmar. I handlingen skall valmansföreningens medlemmar försäkra att de är röstberättigade. Under deras underskrifter anges tydligt namn, titel, yrke eller syssla samt hemkommun. (1999/7)

I handlingen skall en av föreningens medlemmar befullmäktigas att vara dess valombud och en medlem att vara valombudets ersättare. Dessutom skall tydligt anges valombudets och ersättarens postadress och telefonnummer. Valombudet kan i handlingen befullmäktigas att ingå valförbund på föreningens vägnar. (1999/7)

Handlingen, liksom den bifogade kandidatlistan, skall tydligt uppta kandidaternas namn, uppgift om kandidats titel, yrke eller syssla, angiven med högst två uttryck. Vid sidan av eller i stället för kandidats förnamn får användas allmänt känt tilltalsnamn eller förkortat förnamn. I en handling som gäller lagtingsval anges kandidatens hemkommun. I en handling som gäller kommunalval kan kandidatens postadress, hemby eller annan i kommunen allmänt känd geografisk bestämning anges. (1999/7)

Kandidatlistan får inte uppta andra än i denna paragraf nämnda anteckningar såvida de inte är nödvändiga för att klarlägga kandidats identitet.

Tidigare 3 mom. har blivit 4 mom. genom (1999/7).

B 3 LL (1970:39) om lagtingsval och kommunalval

21 §. (1999/7) Anhållan om offentliggörande av valmansförenings kandidatlista görs på föreningens vägnar skriftligen av valombudet eller av denne befullmäktigad person. Anhållan kan även göras av i 27 § 1 mom. avsett valombud för valförbund för de valmansföreningars del vilka sammanslutit sig till valförbund.

Till anhållan som avses i 1 mom. skall fogas handling varigenom valmansföreningen bildats samt avskrift av i 20 § 3 mom. avsedd kandidatlista vari kandidaterna skall upptas i den ordning i vilken de skall uppställas i sammanställningen av kandidatlistorna. Anhållan skall innehålla valombudets försäkran att kandidaterna är valbara och att de personer som bildar valmansföreningen egenhändigt undertecknat handlingen. Till anhållan skall dessutom fogas de föreslagna kandidaternas skriftliga medgivande jämte uppgift om den egna personbeteckningen samt deras försäkran att de inte samtyckt till att bli uppställda som kandidater för annan valmansförening.

22 §. (1999/7) I 21 § avsedd anhållan skall vara centralnämnden tillhanda **klockan 16.00 den måndag som infaller den 34 dagen före valdagen.**

23 §. (1987/58) Avlider person som upptagits på valmansförenings kandidatlista eller befinnas han inte valbar skall centralnämnden stryka hans namn från listan.

24 §. (1987/58) Har någon skriftligen samtyckt till att vara kandidat för flera valmansföreningar skall hans namn avlägsnas från samtliga kandidatlistor.

25 §. Upphävd (1987/58).

26 §. Önskar två eller flera valmansföreningar samverka med varandra för valet, äger de rätt att medelst skriftlig överenskommelse sammansluta sig till ett valförbund. (1979/20)

Anmälan om bildande av valförbund skall inges till centralnämnden samtidigt med anhållan om offentliggörande av valmansföreningens kandidatlista. Till anmälan skall fogas i 1 mom. avsedd överenskommelse. (1987/58)

Ej må sammanlagda antalet av ett valförbunds kandidater uppgå till mer än tre gånger antalet personer, som vid valet skall väljas.

27 §. (1999/7) Överenskommelse om bildande av valförbund skall undertecknas av valombuden för de valmansföreningar som ingår i förbundet. Överenskommelsen skall innehålla fullmakt för en av undertecknarna att vara valförbundets valombud och för en att vara hans ersättare. I överenskommelsen kan föreslås att i den slutliga sammanställningen av kandidatlistor intas en kortfattad gemensam beteckning för valförbundet. Den föreslagna beteckningen får inte vara alltför allmän, inte heller missvisande eller annars olämplig. I beteckningen kan ingå i föreningsregistret infört namn, för vars användning valmansföreningarna utverkat bevisligt tillstånd av föreningen. Centralnämnden bestämmer slutligt om beteckningen. Föreslår valmansförening beteckning för kandidatlista som inte ingår i valförbund, gäller vad därom i 1 mom. sägs. Sådant förslag skall vara centralnämnden tillhanda **klockan 16.00 den 34 dagen före valdagen.**

28 §. (1987/58) Valmansförening får inte ansluta sig till flera än ett valförbund. Inte heller får valförbund ingå förbund sinsemellan.

2 mom. upphävt (1999/7).

29 §. (1999/7) Medlem av eller ersättare i centralnämnd eller vederbörligen uppställd kandidat får icke vara valombud för valmansförening eller valförbund eller deras ersättare.

30 §. Handlingar rörande bildande av valmansförening och valförbund skall avfattas enligt av landskapsregeringen fastställda formulär, vilka skall publiceras i Ålands författningssamling.

Se ÅLRB (2015:29) angående fastställelse av vissa formulär för lagtingsval och kommunalval.

4a kap. (1999/7) Etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningars ställning i valen. (2011/16)

30a §. (1999/7) En **etablerad politisk förening** har rätt att i lagtingsval ställa upp kandidater och anhålla om offentliggörande av kandidatlistor utan att bilda valmansföreningar.

En etablerad politisk förening kan besluta att en lokal förening i kommunen har rätt att ställa upp kandidater i kommunalvalet i den etablerade politiska föreningens namn och anhålla om offentliggörande av kandidatlistor utan att bilda valmansföreningar. (2011/16)

Med en etablerad politisk förening avses en registrerad förening, vars egentliga syfte är att påverka politiska angelägenheter i landskapet och som är företräd i lagtinget eller var det under föregående mandatperiod.

En etablerad politisk förening anses företräd i lagtinget då någon kandidat invalts från en kandidatlista som uppställts under en beteckning som innehåller föreningens namn.

En **etablerad kommunal politisk förening** har rätt att ställa upp kandidater i kommunalval och anhålla om offentliggörande av kandidatlistor utan att bilda valmansföreningar. (2011/16)

Med en etablerad kommunal politisk förening avses en registrerad förening vars egentliga syfte är att påverka politiska angelägenheter i kommunen och som är företräd i kommunfullmäktige eller var det under föregående mandatperiod. (2011/16)

En etablerad kommunal politisk förening anses företräd i kommunfullmäktige då någon kandidat valts in från en kandidatlista som innehåller föreningens namn. (2011/16)

Tidigare 2 och 3 mom. har blivit 3 och 4 mom. genom (2011/16).

30b §. (2015/2) En etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk föreningens beslut om att ställa upp kandidater till lagtinget eller kommunfullmäktige och om sådan rätt för en lokal förening att ställa upp kandidater som avses i 30a § 2 mom. samt en föreningens anhållan om offentliggörande av kandidatlistan ska fattas vid ett föreningsmöte eller på det sätt föreningens stadgar bestämmer att medlemmarnas beslutanderätt ska utövas. Beslutet kan även med bemyndigande av föreningsmötet fattas av föreningens styrelse.

30c §. (2011/16) En etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förening kan ha flera kandidatlistor. I den slutliga sammanställningen av kandidatlistor sammanförs de under respektive förenings beteckning.

På en kandidatlista för lagtingsval får kandidaternas antal inte vara fler än tre gånger antalet ledamöter som ska väljas in i lagtinget. På en kandidatlista för kommunalval får kandidaternas antal inte vara fler än tre gånger antalet ledamöter som ska väljas in i kommunfullmäktige.

30d §. (1999/7) En etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förening och en lokal förening som getts en sådan rätt som avses i 30a § 2 mom. kan bilda valförbund med en eller flera valmansföreningars kandidatlistor. Två eller flera etablerade politiska eller etablerade kommunala politiska föreningar kan även ingå valförbund sinsemellan. Om föreningen har flera kandidatlistor kan den inte ingå särskilda valförbund med olika kandidatlistor. (2015/2)

Antalet kandidater i ett valförbund är högst tre gånger det antal ledamöter som skall väljas.

30e §. (1999/7) En kandidatlista som ställts upp av en etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förening eller en lokal förening som getts en sådan rätt som avses i 30a § 2 mom. ska i sammanställningen av kandidatlistor ha en beteckning som innehåller den etablerade politiska eller etablerade kommunala politiska föreningens namn. (2015/2)

Ett valförbund som innehåller en sådan kandidatlista skall ha en gemensam beteckning som innehåller föreningens namn.

30f §. (1999/7) En etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förening ska ha ett valombud och en ersättare för valombudet som är gemensam för föreningens alla listor. Valombudet utses av föreningsmötet eller med dess bemyndigande av föreningens styrelse eller på det sätt föreningens stadgar bestämmer. En lokal förening som getts en sådan rätt som avses i 30a § 2 mom. ska utse ett valombud och en ersättare för valombudet att verka som den etablerade politiska föreningens valombud och ersättare i kommunen. Valombudet kan vara uppställt som kandidat i valet. Valombudet har rätt att överenskomma om bildande av valförbund om inte föreningsmötet beslutar något annat. (2015/2)

Ett valförbund skall ha ett gemensamt valombud jämte en ersättare för valombudet. Överenskommelsen om bildande av valförbundet skall innehålla en fullmakt för ett av valombuden att vara valförbundets gemensamma valombud och för ett annat av valombuden att vara hans ersättare.

30g §. (1999/7) Då en etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förening anholder om offentliggörande av kandidatlista ska den inlämna ett protokollsutdrag från det organ som enligt 30b § fattade beslut i ärendet till centralnämnden för lagtingsval eller den kommunala centralnämnden. Protokollsutdraget ska innehålla uppgifter om kandidatlistan, valombudet och dennas ersättare. Då en etablerad politisk förening gett en lokal förening sådan rätt som avses i 30a § 2 mom. ska den etablerade politiska föreningen meddela att den

lokala föreningen har rätt att företräda den etablerade politiska föreningen och ska den lokala föreningen uppgi namn och kontaktuppgifter för den etablerade föreningens valombud och dennas ersättare samt fullmakt för ombudet och ombudets ersättare. Kandidatlistan ska vara utformad i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel samt 20 § 3 och 4 mom. (2015/2)

Föreningen skall samtidigt inge ett av patent- och registerstyrelsen utfärdat utdrag ur vilket föreningens registrerade namn och dess namntecknare framgår.

30h §. (1999/7) I övrigt gäller bestämmelserna om valmansföreningar i tillämpliga delar.

30i §. (2015/2) På ett beslut, som en etablerad politisk eller kommunal politisk förening eller en lokal förening som getts en sådan rätt som avses i 30a § 2 mom. fattat i ett ärende som avses i detta kapitel, tillämpas inte bestämmelserna om ogiltighet och klander av förenings beslut.

5 kap. Centralnämnds förberedande åtgärder

31 §. (1999/7) Centralnämnd sammanträder på kallelse av ordföranden i god tid före valen, dock senast den **måndag som infaller den 48 dagen före valdagen**. Därefter sammanträder centralnämnden den 33, 30 och 27 dagen före valdagen, valdagen, dagen efter valen samt senast den fjärde dagen efter valen. Den kommunala centralnämnden sammanträder därutöver fredagen före valdagen. Nämnderna får sammanträda även under andra dagar.

Centralnämnden för lagtingsval sammanträder därtill i den utsträckning som behövs för att fullgöra uppgifterna i 3 kap.

32 §. (2008/32) Vid centralnämnds första sammanträde fattas beslut om ett meddelande, i vilket skall anges när och var i denna lag avsedda valhandlingar skall inlämnas. Kommunal centralnämnds meddelande skall även ange antalet fullmäktige som skall väljas, datum och klockslag för valförrättningen samt innehålla uppgift om förutsättningarna för att förtidsrösta, allmänna förtidsröstningsställen i kommunen och förtidsröstningstiden. Vid sammanträdet fattas även beslut om beställningar av valsedlar och om övriga erforderliga åtgärder.

Kommunal centralnämnds meddelande skall anslås på kommunens anslagstavla och centralnämndens för lagtingsvalet meddelande på landskapsregeringens anslagstavla. Meddelandena skall dessutom publiceras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet.

33 §. (1987/58) Vid sammanträde **den tisdag som infaller den 33 dagen före valdagen** behandlas anhållan om offentliggörande av kandidatlista jämte därtill fogade handlingar. (1999/7)

Anhållan som inte inkommit inom utsatt tid skall avisas. Finner centralnämnd att någon skriftligen samtyckt till att vara uppställd på flera kandidatlistor gäller vad i 24 § är föreskrivet. Kan anhållan av annan orsak inte godkännas skall detta ofördröjligen meddelas valombudet. (1999/7)

Inom utsatt tid inlämnad anhållan, mot vilken centralnämnd inte framställt anmärkning, skall godkännas.

B 3 LL (1970:39) om lagtingsval och kommunalval

34 §. (1987/58) Vid sammanträde som avses i 33 § behandlas även anmälningar om bildande av valförbund.

Anmälan som inte inkommit inom utsatt tid skall avisas. Kan anmälan av annan orsak inte godkännas skall detta ofördröjligen meddelas valombudet. (1999/7)

Vid sammanträdet bestäms kandidatlistornas och valförbundens inbördes ordning genom lottdragning.

35 §. (1987/58) Har valombudet meddelats att i 33 § 1 mom. avsedd anhållan inte kan godkännas har han rätt att senast **den fredag som infaller den 30 dagen före valdagen klockan 16.00** komplettera anhållan till erforderliga delar, att rätta de ingivna handlingarna till de delar mot vilka centralnämnden framställt anmärkning samt att företa rättelse beträffande kandidats namn, titel, yrke eller syssla, hemort eller annan uppgift som sägs i 20 § 3 mom. (1999/7)

Har erforderligt antal röstberättigade medlemmar inte undertecknat den skrift varigenom valmansförening bildats får rättelse företas endast i det fall antalet nedgått genom i 19 § 4 mom. avsedd åtgärd.

Har valombudet meddelats att i 34 § 1 mom. avsedd anmälan inte kan godkännas har han rätt att inom den tid som i 1 mom. sägs inge skriftligt förslag till rättelse av anmälan. (1999/7)

35a §. (1987/58) Vid sammanträde **den 30 dagen före valdagen** avgör centralnämnden ärende rörande anmärkning som framställts mot anhållan om offentliggörande av kandidatlistor eller mot anmälan om bildande av valförbund. (1999/7)

Vid sammanträdet uppgör centralnämnden en preliminär sammanställning av kandidatlistorna, i vilken kandidaterna förses med löpande ordningsnummer i den ordning som anges i kandidatlistan. Sammanställningen för lagtingsvalet börjar med nummer 2 och sammanställningen för kommunalvalet med nummer 502.

Kandidatlistorna, försedda med kandidaternas ordningsnummer, skall tryckas på samma sida av papperet. Listorna ordnas så att de som hör till samma valförbund uppställs under gemensam beteckning uppifrån nedåt. Är antalet kandidatlistor så stort att de måste ordnas i flera spalter skall listorna ordnas bredvid varandra i rader från vänster till höger. Listorna avskiljs från varandra så att det tydligt framgår vilka kandidatlistor som hör till respektive valförbund. Landskapsregeringen meddelar närmare anvisningar om formen för sammanställningen. (1999/7)

Ovanför de kandidatlistor som hör till samma valförbund och över kandidatlista utanför valförbund skall anges den beteckning som föreslagits för densamma. Godkänner inte centralnämnden sådan beteckning eller har förslag till beteckning inte framställts skall nämnden bestämma en bokstavs-beteckning. Sådan bokstavs-beteckning skall endast ange valförbundets eller kandidatlistans ordning i sammanställningen.

Preliminär sammanställning skall finnas tillgänglig för valombuden. (1999/7)

35b §. (1987/58) Vid sammanträde **den måndag som infaller den 27 dagen före valdagen** skall den preliminära sammanställningen av kandidatlistorna vid behov rättas. Härvid skall även bestämmelserna i 23 § iakttas.

Härefter fastställs slutlig sammanställning av kandidatlistorna som trycks i erforderligt antal, för lagtingsvalet på vitt papper och för kommunalvalet på grönt papper. Vid sammanträdet har valombuden rätt att vara närvarande. (1999/7)

Den slutliga sammanställningen för lagtingsvalet skall före **den torsdag som infaller den 17 dagen före valdagen** i tillräckligt antal tillställas de kommunala centralnämnderna för vidarebefordran till valnämnderna. Den skall även hållas tillgänglig för valombuden. (1999/7)

Den slutliga sammanställningen för kommunalvalet skall inom i 2 mom. nämnd tid tillställas kommunstyrelsen och valnämnderna inom kommunen samt hållas tillgänglig för valombuden. (1999/7)

Centralnämnderna skall tillställa landskapsregeringen sammanställningen för lagtingsvalet respektive sammanställningarna för kommunalvalen i det antal exemplar landskapsregeringen bestämmer. Landskapsregeringen skall tillställa de kommunala centralnämnderna tillräckligt antal exemplar av varje sammanställning för vidarebefordran till valbestyrelserna och valförrättarna.

I 2 och 3 mom. avsedda sammanställningar skall anslås på kommunens anslagstavla.

36 §. Upphävd (1999/7).

37 §. (2008/32) Minst två veckor före valet skall centralnämnd för kommunalval meddela om valförrättningen genom anslag på kommunens anslagstavla. I meddelandet skall anges kommunens röstningsområden och var vallokalen i varje röstningsområde är belägen. En kopia av detta meddelande skall samtidigt skickas till centralnämnden för lagtingsvalet.

Centralnämnden för lagtingsval skall senast en vecka före valet publicera ett meddelande om valförrättningen i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet. I meddelandet skall kommunvis anges samtliga röstningsområden och vallokaler. I anslutning till meddelandet publiceras även den slutliga sammanställningen av kandidatlistorna.

37a §. (1979/20) I centralnämnds beslut som avses i detta kapitel får ändring ej sökas särskilt.

6 kap. Valförrättning

38 §. (1990/39) Ordinarie lagtingsval och kommunalval förrättas samtidigt inom varje röstningsområde den tredje söndagen i oktober månad valåret.

Valförrättning pågår under valdagen mellan klockan 9.00 och 20.00.

Vallokal stängs klockan 20.00. Röstande som anlänt dessförinnan har dock rätt att avge sin röst.

39 §. För valförrättningen skall inom varje röstningsområde finnas en vallokal jämte inventarier, som kommunen ställer till förfogande. På särskilda skäl må vallokal förläggas utom röstningsområdet.

Vallokal skall ha tillräckliga utrymmen även för röstande, som inväntar sin tur att komma in i valrummet för att rösta.

39a §. (1999/7) Landskapsregeringen skall låta trycka

valsedlar och till varje röstningsområdes valnämnd sända behövt antal i slutet omslag försett med anteckning om valsedlarnas antal.

Valsedel skall ha standardformatet 148x210 mm och på inre sidan vara försedd med överskrift vari nämns vid vilket val den skall användas samt dessutom en hel-dragen cirkel som har en diameter av 90 mm och som vid hopvikning av sedeln blir ovikt. I cirkelns mitt skall tydligt utsatt finnas beteckningen Nr... efter vilken numret på kandidat skall antecknas.

Det papper som används för valsedlarna skall för lagtingsvalet vara vitt och för kommunalvalet grönt. Av valsedeln skall tydligt framgå hur den skall vikas ihop. Sedeln skall till sin beskaffenhet vara sådan att bevarandet av valhemligheten tryggas. Valsedel får inte uppta annat än vad i denna paragraf angivits.

40 §. Kommunal centralnämnd skall skrida till alla för valens förrättande erforderliga åtgärder och för detta ändamål bland annat i god tid förvissa sig om att valnämnderna till sitt förfogande har:

- 1) sådan vallokal varom stadgat i 39 §;
- 2) valskärmar för röstningen;
- 3) (1991/13) vallängd för röstningsområdet;
- 4) av centralnämnden för vardera valet fastställda slutliga sammanställningar av kandidatlistorna, vilka skall anslås i valrummet och väntrummen ävensom inför varje valskärm; samt
- 5) valsedlar, valstämpel, förseglingsmateriel, protokollsblanketter och valurna, vilken landskapsregeringen tillhandahåller valnämnden i varje röstningsområde.

41 §. I varje vallokal skall finnas tillstädes ett av valnämnden antaget särskilt valbiträde med armbindel, som på begäran av röstande bistår denna att göra anteckningen på valsedeln. (1975/25)

Önskar röstande anlita medlem av valnämnden såsom biträde vid införandet av anteckningen, äger han rätt därtill, om valförrättningen icke därigenom fördröjes.

Röstande vars förmåga att göra anteckning på valsedeln är väsentligt nedsatt på grund av handikapp, sjukdom eller kroppsskada får vid införandet av anteckningen såsom biträde anlita den person han själv önskar. (1987/58)

Den som äger rätt att bistå röstande är skyldig att samvetsgrant följa den röstandes anvisningar samt hemlighålla vad han vid valförrättningen erfarit.

42 §. I vallokal eller i omedelbar närhet därav må icke hållas tal eller anslås eller utdelas tryckta eller skrivna upprop, ej heller röstande i sin valfrihet på något sätt utsättas för påverkan eller försök därtill.

De tillstädeskomna skall iakttaga de bestämmelser, som valnämnden prövar erforderligt utfärda för upprätthållande av ordning och tryggande av valförrättningens ostörda förlopp.

43 §. Då valförrättningen börjar, skall valnämndens ordförande eller viceordförande visa de närvarande, att valurnan är tom, samt därefter tillsluta urnan och öppna det omslag, vari de till valnämnden översända valsedlarna är inlagda.

44 §. Röstberättigad utövar sin rösträtt i det röstningsområde, i vars vallängd han är upptagen. Röstberättigad, som önskar utöva sin rösträtt, skall anmäla sig hos valnämnden för att erhålla valsedel. Valnämnden skall tillse, att röstande icke utfår valsedeln, förrän det fastslagits, att han är antecknad i vallängden såsom röstberättigad.

Röstande är vid behov skyldig att för valnämnden styrka sin identitet.

Röstberättigad kan även utöva sin rösträtt på sätt som i 7 kap. är stadgat.

45 §. (1987/58) Röstande har rätt att avge sin röst till förmån för kandidat i den slutliga sammanställningen av kandidatlistorna. Han skall på valsedeln anteckna kandidatens nummer i sammanställningen så tydligt att tvivel inte uppstår om vilken kandidat han avser. För att valhemligheten skall bevaras bör anteckningen på valsedeln göras innanför valskärmen.

46 §. Röstande, som gjort anteckning på valsedeln, skall avlämna sedeln hopvikt hos valnämnden för avstämpling och därefter inlägga den avstämplade sedeln i valurnan. Då röstande lagt valsedeln i valurnan, skall i vallängden antecknas, att han utövat sin rösträtt.

Vid valen användes av landskapsregeringen fastställd stämpel.

Valnämnden skall övervaka, att valförrättningen försiggår på sätt som i denna landskapslag är stadgat.

47 §. Upphävd (1990/39).

48 §. Sedan valnämndens ordförande eller viceordförande förklarar valförrättningen avslutad, uttages de avgivna valsedlarna omedelbart ur valurnan. Valsedlarna för lagtingsvalet och kommunvalet särskiljes och räknas, likaså antalet personer, vilka enligt anteckningarna i vallängden och i valprotokollet i vardera valet har utövat sin rösträtt.

Valsedlarna öppnas därefter och granskas. Valsedel som inte kan godkännas läggs åt sidan. De återstående valsedlarna sorteras gruppvis enligt kandidatnummer. Antalet valsedlar i varje grupp räknas. (1990/39)

Valnämnden skall utan avbrott ordna och räkna valsedlarna. Nämnden har rätt att vid behov anlita särskild personal för att biträda vid räkningen. Resultatet av den preliminära rösträkningen skall ofördröjligen meddelas centralnämnden för vardera valet. (1987/58)

Samtliga valsedlar inläggs därefter ordnade i grupper på det sätt i 2 mom. sägs i omslag, ett för vardera valet. Omslaget skall tillslutas omsorgsfullt och förseglas på det sätt landskapsregeringen har föreskrivit. På omslaget skrivs centralnämndens adress, försändelsens innehåll och avsändaren. (1987/58)

Valombuden eller av ett valförbunds valombud för varje valnämnd särskilt för sig skriftligen befullmäktigat ombud äger rätt att närvara, då röstsedlarna räknas. (1999/7)

49 §. Vid valförrättning skall föras protokoll, skilt för lagtingsvalet och skilt för kommunalvalet. I protokollet skall antecknas:

- 1) (1990/39) datum och klockslag då valförrättningen inleddes och avslutades;

B 3 LL (1970:39) om lagtingsval och kommunalval

2) närvarande medlemmar av valnämnden och personal som nämnden anlitat för rösträkningen;

3) valbiträdena och i 41 § 3 mom. avsedda biträden;

4) antalet röstande;

5) det totala antalet inlämnade valsedlar och antalet valsedlar gruppvis enligt bestämmelserna i 48 §;

6) datum och klockslag då valsedlarna inlades i omslag och förseglades; samt

7) (1999/7) de valombud eller av dem befullmäktigade personer som var närvarande då valsedlarna ordnades och räknades. (1987/58)

Till protokollet skall fogas fullmakterna för i 1 mom. 7 punkten avsedda personer. (1987/58)

Till sist skall protokollet uppläsas och justeras samt undertecknas av ordföranden eller viceordföranden och minst en annan medlem av valnämnden, varefter det jämte bilagor inlägges i omslag, som tillslutes och påtecknas vederbörande centralnämnds adress samt uppgift om innehåll och avsändare.

Närmare anvisningar om uppgörandet av valprotokoll meddelas av landskapsregeringen, som även tillhandahåller protokollsblanketter.

Ordföranden och viceordföranden, eller någondera av dem tillsammans med annan medlem av valnämnden, skall ofördröjligen inlämna i 48 § och i denna paragraf nämnda, till vederbörande centralnämnd adresserade försändelser till centralnämnden. Centralnämnden kan dock föreskriva att försändelserna får frambefordras på annat sätt. (1987/58)

Vallängden jämte register skall tillställas kommunala centralnämnden för förvaring. (1979/20)

49a §. (1987/58) Är antalet röstberättigade i ett röstningsområde inte flera än 100 skall kommunala centralnämnden i god tid före valen besluta att valsedlarna från ifrågavarande röstningsområde och från minst ett annat av kommunens röstningsområden skall granskas och räknas av kommunala centralnämnden och inte i berörda valnämnder. Om sådant beslut fattas, skall valnämnderna med bevarande av valhemligheten ta ut valsedlarna ur valurnan, räkna deras antal, lägga dessa i omslag samt inlämna valsedlarna till kommunala centralnämnden på sätt som anges i 49 § 3 och 5 mom. I valprotokollet skall anteckning om förfarandet göras. Bestämmelserna i detta moment tillämpas inte i kommuner som utgör ett röstningsområde. (2003/21)

Kommunala centralnämnden skall underrätta centralnämnden för lagtingsvalet om beslut som fattats enligt 1 mom.

Om 25 personer eller färre har förtidsröstat i kommunalvalet i en kommun skall kommunala centralnämnden vid sitt sammanträde fredagen före valdagen besluta att förtidsrösterna skall granskas och räknas av centralnämnden tillsammans med valsedlarna från ett av kommunens röstningsområden. Härvid skall bestämmelserna i 1 mom. iaktas. (2003/21)

7 kap. Förtidsröstning

50 §. (1987/58) Varje röstberättigad får förtidsrösta på de allmänna förtidsröstningsställena i landskapet. (2011/16)

En röstberättigad som vårdas på sjukhus eller i en

verksamhetsenhet inom socialvården, vilken lämnar vård dygnet runt, eller vilken kommunstyrelsen annars har bestämt att ska vara förtidsröstningsställe eller som har intagits i en straffanstalt får förtidsrösta i denna inrättning. (2015/2)

Röstberättigad, som på grund av vistelse utanför landskapet eller som till följd av sjukdom eller handikapp inte kan rösta i vallokal under valförrättningen eller vid den förtidsröstning som avses i 51 §, får förtidsrösta på sätt som stadgas i 54e §.

Tidigare 1 och 2 mom. har blivit 2 och 3 mom. genom (2011/16).

51 §. (1987/58) Förtidsröstning kan anordnas i inrättning samt vid allmänna förtidsröstningsställen. Ställe där förtidsröstning anordnas benämns **förtidsröstningsställe**. Varje kommun skall ha åtminstone ett allmänt förtidsröstningsställe om inte något annat följer av särskilda skäl. Kommunstyrelsen fattar beslut om var allmänna förtidsröstningsställen inrättas. (2003/21)

Förtidsröstning i inrättning ombesörjs av valbestyrelse och ordnas endast för dem som vårdas eller intagits där.

Förtidsröstning vid allmänna förtidsröstningsställen ombesörjs av valförrättare som förordnas av den kommunala centralnämnden. Vid varje allmänt förtidsröstningsställe skall finnas minst två valförrättare. (2003/21)

Den som är kandidat i valet kan inte vara valförrättare. (2011/16)

51a §. (1987/58) Förtidsröstning sker under förtidsröstningstiden, vilken börjar **den 15 dagen före valen och avslutas den femte dagen före valen**. (1999/7)

Under förtidsröstningstiden sker förtidsröstning i inrättning under minst två dagar. Valbestyrelsen bestämmer dessa dagar och röstningstiderna. En av röstningsdagarna bör dock infalla den sista eller näst sista dagen under förtidsröstningstiden.

Ett allmänt förtidsröstningsställe är öppet för röstning alla dagar utom söndagar under förtidsröstningstiden om inte något annat av särskilda skäl bestäms av kommunstyrelsen. Förtidsröstning sker vid de allmänna förtidsröstningsställena under de tider kommunstyrelsen bestämmer. Röstningstiderna får inte infalla vardagar före klockan 8.00 eller efter klockan 20.00 och inte heller lördagar före klockan 10.00 eller efter klockan 16.00. (2003/21)

Valförrättare och valbestyrelse skall tillse att meddelande om röstningstiderna och om förfarandet vid förtidsröstning anslås på en för ändamålet avsedd anslags-tavla på förtidsröstningsstället och vid behov även på annat sätt. (2008/32)

Tidigare 3 mom. har blivit 4 mom. genom (1992/58).

51b §. (2003/21) Den kommunala centralnämnden skall se till att de allmänna förtidsröstningsställena som finns i kommunen har ett för förtidsröstningen lämpligt utrymme med nödvändig utrustning.

Förtidsröstningsutrymmet skall ha tillräckligt med plats också för de röstande som inväntar sin tur att rösta.

52 §. (1987/58) Vid förtidsröstning skall användas i 39a § avsedd valsedel samt valkuvert, följebrev och ytterkuvert. (1999/7)

Landskapsregeringen fastställer och tillhandahåller de handlingar och anvisningar som behövs vid förtidsröstningen.

53 §. (1987/58) Landskapsregeringen skall senast **den 27 dagen före valdagen** till de kommunala centralnämnderna översända i 52 § avsett förtidsröstningsmateriel jämte nödiga anvisningar. Centralnämnderna skall vidarebefordra förtidsröstningsmaterialet till valförrättarna och valbestyrelse i kommunen samt till dem som avser att förtidsrösta i stöd av 54e §. Centralnämnderna skall dessutom översända valstämpel till valförrättare och valbestyrelse i kommunen. (1999/7)

Efter avslutad förtidsröstning skall valstämplarna jämte överblivet förtidsröstningsmateriel ofördrojligen återställas till kommunala centralnämnden.

54 §. (1987/58) Den som önskar förtidsrösta på förtidsröstningsställe skall personligen anmäla sig till valförrättaren eller valbestyrelsen.

Sedan den röstande företett identitetsbevis eller annan godtagbar utredning om sin identitet skall till honom lämnas valsedel, valkuvert, följbrevsblankett och ytterkuvert. Den röstande skall även beredas tillfälle att bekanta sig med den slutliga sammanställningen av kandidatlistorna för såväl lagtings- som kommunvalet.

På den röstandes begäran skall valförrättaren eller medlem av valbestyrelsen bistå honom vid röstningen, varvid om dessa valfunktionärer gäller vad i 41 § 4 mom. är stadgat om valbiträdes skyldigheter.

Röstande vars förmåga att göra skriftliga anteckningar är väsentligt nedsatt på grund av handikapp, sjukdom eller kroppsskada får, vid införandet av anteckning på valsedel och i följbrevet, såsom biträde anlita den person han själv önskar.

54a §. (1987/58) Den röstande skall ifylla valsedeln med iakttagande av bestämmelserna i 45 §.

Röstningsförfarandet skall på förtidsröstningsstället vara organiserat så att valhemligheten bevaras. Dessutom skall i tillämpliga delar iaktas vad i 42 § sägs.

54b §. (1987/58) Följbrev skall riktas till den kommunala centralnämnden i den kommun som enligt den röstandes egen uppgift i rösträttsregistret antecknats som hans hemkommun eller, om han inte har sin hemkommun i landskapet, som hans folkbokföringskommun eller senaste hemkommun i landskapet. (1999/7)

Följbrev skall innehålla:

1) den röstandes försäkran om att han personligen, med bevarande av valhemligheten, ifyllt valsedeln och inlagt den i valkuvertet vilket han därefter tillslutit;

2) (1999/7) uppgift om den röstandes fullständiga nuvarande och tidigare namn, personbeteckning eller födelsetid och nuvarande adress.

3) Upphävd (1999/7).

Röstande som med följbrevet bifogar i 10 § 1 mom. avsett röstkort skall endast avge i 2 mom. 1 punkten nämnd försäkran. (1999/7)

På ytterkuvertet antecknas namnet på den kommunala centralnämnd som angivits i följbrevet.

54c §. (1987/58) Röstande som gjort anteckning på valsedeln skall före sedeln hopvikt för valförrättaren eller

valbestyrelsen för avstämpling och omedelbart därefter i valförrättarens eller valbestyrelsens åsyn innesluta den i valkuvertet. På valkuvert får inte några anteckningar göras. (1999/7)

När rösträttsregistret är i bruk på förtidsröstningsstället skall valförrättaren

1) kontrollera i registret att den röstande är röstberättigad,

2) göra en anteckning i registret om att den röstande avgett sin röst och

3) göra en kvitteringsanteckning i följbrevet. Av kvitteringsanteckningen skall framgå röstningsstället, tidpunkten för den röstandes röstning, den röstandes personbeteckning och de tre första bokstäverna i den röstandes släktnamn om landskapsregeringen inte bestämmer annat. (1999/7)

När rösträttsregistret inte är i bruk skall en förteckning över de röstande föras på förtidsröstningsstället. Landskapsregeringen skall trycka erforderliga förteckningar och utfärda anvisningar om ifyllandet av dessa. (1999/7)

Den röstande skall underteckna följbrevet och lämna det och valkuvertet till valförrättaren. Om rösträttsregistret inte är i bruk på förtidsröstningsstället skall den röstande lämna handlingarna till valförrättaren eller valbestyrelsen tillsammans med det röstkort som avses i 10 § 1 mom. eller en annan handling som utgör grunden för rätten att rösta. (1999/7)

Vid förtidsröstning används i 46 § 2 mom. avsedd stämpel.

Tidigare 2 mom. har blivit 5 mom. genom (1999/7).

54d §. (1987/58) Valförrättaren eller ordföranden för valbestyrelsen skall i följbrevet intyga att röstningen skett på det sätt som anges i 54-54c §§. Intyget skall undertecknas av valförrättaren eller ordföranden för valbestyrelsen. När en sådan kvitteringsanteckning som sägs i 54c § 2 mom. inte görs i följbrevet skall av intyget också framgå datum och var röstningen ägt rum. Valkuvert och följbrev skall därefter inneslutas i ytterkuvertet. Har den röstande i 54c § avsett röstkort eller annan handling skall även dessa inneslutas i ytterkuvertet. (1999/7)

Valförrättaren eller valbestyrelsen skall tillse att ytterkuverten som tjänsteförsändelse omedelbart vidarebefordras till den kommunala centralnämnd som den röstande uppgivit i följbrevet.

Tidigare 3 mom. har blivit 2 mom. genom (1999/7).

54e §. (1987/58) Den som har för avsikt att förtidsrösta i stöd av 50 § 3 mom. ska skriftligen anhålla om att få förtidsröstningsmateriel hos den kommunala centralnämnden i den kommun som i rösträttsregistret antecknats som hans hemkommun eller, om han inte har sin hemkommun i landskapet, som hans folkbokföringskommun eller senaste hemkommun i landskapet. Anhållan kan göras på en blankett som utarbetats för ändamålet och som centralnämnden tillhandahåller. Anhållan ska lämnas till centralnämnden före utgången av förtidsröstningstiden. (2015/2)

Finns inte särskilda skäl för att avslå anhållan skall centralnämnden till uppgiven adress sända i 52 § nämnd

B 3 LL (1970:39) om lagtingsval och kommunalval

förtidsröstningsmateriel jämte anvisningar samt om möjligt kandidatsammanställning för ifrågavarande val. Centralnämnden uppgör förteckning över de personer till vilka förtidsröstningsmateriel sänds.

Centralnämnden kan delegera de uppgifter som nämnts i 2 mom. till av nämnden utsedd person. Beslut om att inte sända förtidsröstningsmateriel skall dock fattas av centralnämnden.

Sedan den röstande erhållit i 2 mom. nämnda handlingar skall han, med bevarande av valhemligheten, göra anteckning på valsedeln och därefter innesluta den hopvikta i valkuvert. Han skall fylla i följbrevet på sätt som anges i 54b § och därefter i ytterkuvertet innesluta valkuvert och följbrev. Har den röstande i 10 § 1 mom. avsett röstkort skall även detta inneslutas i ytterkuvertet. Ytterkuvertet skall genom postens förmedling eller på annat sätt tillställas den kommunala centralnämnden så att det är nämnden tillhanda **senast klockan 19.00 fredagen före valen.** (1999/7)

55 §. (1987/58) Den kommunala centralnämnden ska senast klockan 19.00 fredagen före valen hålla sammanträde och då, utan att öppna valkuverten, granska de förtidsröstningshandlingar som inkommit till nämnden. Nämnden ska skilt behandla de förtidsröstningsförsändelser som inkommit genom utnyttjande av i 50 § 3 mom. avsett förfarande. Förtidsröstningsförsändelser som inkommer för sent ska lämnas obeaktade och de får inte öppnas. (2015/2)

Har den som deltagit i förtidsröstning avlidit eller är han inte införd i rösträttsregistret eller vallängden såsom röstberättigad skall röstningen lämnas obeaktad. Om ett följbrev, på vilket en sådan kvitteringsanteckning som avses i 54c § 2 mom. inte finns, är så bristfälligt eller otydligt att det inte kan utredas vem den förtidsröstande är, skall röstningen likaså lämnas obeaktad. Vad här sägs gäller även då valkuvert är försett med obehörig anteckning om den röstande, om kandidat eller om annat obehörigt. Valkuvert som är öppet skall med bevarande av valhemligheten tillslutas. (2003/21)

Kan följbrev och valkuvert godkännas antecknas i vallängden att den i följbrevet nämnda personen har utövat sin rösträtt. Samtidigt antecknas på valkuvert gällande lagtingsvalet att den röstande befunnits röstberättigad. Valkuvert gällande kommunalval och lagtingsval skall sorteras separat för sig.

Med bevarande av valhemligheten ska den kommunala centralnämnden bryta godkända valkuvert från personer som förtidsröstat i stöd av 50 § 3 mom. Centralnämnden ska, utan att öppna den hopvikta valsedeln, stämpla densamma och innesluta den i nytt kuvert. Beträffande valkuvert för lagtingsvalet ska på det nya kuvertet antecknas att den röstande befunnits vara röstberättigad. (2015/2)

Samtliga valkuvert gällande lagtingsvalet skall därefter förenas, vilket förfarande även gäller valkuvert för kommunalvalet. Därefter räknas de godkända valkuverten och kontrolleras att valkuvertens antal är lika stort som antalet av dem som i vallängden antecknats ha utövat sin rösträtt i respektive val.

Kommunal centralnämnd skall till centralnämnden för lagtingsvalet öppna vidarebefordra de valkuvert

som gäller lagtingsvalet och även ange antalet kuvert. Valkuverten skall tillställas centralnämnden för lagtingsvalet på sätt och inom tid som nämnden har föreskrivit.

55a §. (1999/7) De godkända valkuverten öppnas vid centralnämnds sammanträde valdagen klockan 20.00. Är antalet valkuvert stort kan centralnämnd påbörja öppnandet redan klockan 15.00. Innan valkuverten öppnas skall de blandas. I nämndens protokoll antecknas antalet valkuvert. Därefter öppnas valkuverten och rösterna räknas med tillämpning av bestämmelserna om rösträkning i valnämnd.

Resultatet av rösträkningen får inte offentliggöras förrän valförrättningen är avslutad.

8 kap. Rösträkning

56 §. (1987/58) Centralnämnden skall senast klockan 9.00 dagen efter valen inleda granskningen av de valsedlar som avgivits vid valförrättningen och av valnämndernas uträkningar samt härvid avgöra vilka valsedlar som är ogiltiga.

Har valsedlar i två eller flera röstningsområden enligt 49a § 1 mom. inte granskats i valnämnd skall kommunala centralnämnden, utan att valhemligheten äventyras, förena dem samt därefter räkna och granska dem. Över dessa åtgärder uppgörs protokoll som skall fogas till valprotokollen för nämnda röstningsområden. Har de vid förtidsröstningen i kommunalvalet avgivna valsedlarna förenats med valsedlarna från ett av kommunens röstningsområden enligt bestämmelserna i 49a § 3 mom. skall samma förfarande tillämpas och protokollet fogas till centralnämndens protokoll.

Centralnämnden skall särskilt för varje kandidat räkna det sammanlagda antalet godkända röster som avgivits till förmån för honom vid förtidsröstningen och valförrättningen.

57 §. Då valsedlarna ordnas och räknas och valresultatet tillkännagives skall av landskapsregeringen meddelade anvisningar iakttagas.

58 §. Valsedel är ogiltig:

- 1) om valkuvert innehåller flera än en valsedel;
- 2) (2003/21) om valkuvert är försett med obehörig anteckning om den röstande eller om kandidat eller annat obehörigt;
- 3) om i valsedeln antecknats flera än en kandidat eller kandidats nummer antecknats så att det ej fullt tydligt framgår vilken kandidat som avses;
- 4) (1999/7) om valsedeln försetts med särskilt kännetecken eller om däri gjorts annan obehörig anteckning;
- 5) om såsom valsedel använts annan än av valmyndighet erhållen valsedel; samt
- 6) om den inte är stämplad. (1987/58)

Såsom obehörig anses icke sådan anteckning på valsedel, som endast förtydligar, på vilken kandidat den röstande avsett att rösta. (1975/25)

Av centralnämnden kasserade valsedlar avskiljes och inlägges grupperade enligt röstningsområden i ett särskilt omslag, vilket förseglas och förvaras såsom de övriga valhandlingarna.

59 §. Vid sammanträde, som hålles senast den fjärde da-

gen efter valet, verkställes slutlig rösträkning och fastställes valets utgång.

60 §. Vid rösträkningen förfares på följande sätt:

1) envar kandidats röstetal bestäms genom sammanräkning av de godkända valseklar, som utmärkts med kandidatens nummer;

2) varje kandidatlistas röstetal bestäms genom sammanräkning av röstetalen för listans alla kandidater; samt

3) varje valförbunds röstetal bestäms genom sammanräkning av röstetalen för valförbundets alla kandidatlistor.

2 mom. upphävt (1987/58).

61 §. (1987/58) Är kandidat som erhållit röster vid valet inte valbar eller har han avlidit tillgodoräknas ändå de röster som avgivits för honom den kandidatlista där han är uppställd och det valförbund som han tillhör.

9 kap. Fastställande av valets utgång och utfärdande av fullmakt

62 §. Vid fastställandet av valresultatet förfares på följande sätt:

1) Kandidaterna på samma kandidatlista upptecknas i ordningsföljd efter fallande röstetal, varpå dem tilldelas jämförelsetal sålunda, att den första kandidaten som jämförelsetal erhåller listans hela röstetal, den andra hälften därav, den tredje en tredjedel, den fjärde en fjärdedel, och så vidare. De kandidater, som icke tillhör valförbund, har så erhållit sina slutliga jämförelsetal.

2) De kandidater, vilka tillhör samma valförbund, upptecknas härefter ordnade efter storleken av deras jämförelsetal sålunda, att den med högsta jämförelsetalet ställes främst. Därpå tilldelas dem slutliga jämförelsetal så, att den första av kandidaterna till jämförelsetal erhåller valförbundets hela röstetal, den andra hälften därav, den tredje en tredjedel, den fjärde en fjärdedel och så vidare.

3) Alla kandidaters namn upptecknas ånyo i ordningsföljd enligt storleken av deras slutliga jämförelsetal och vid varje kandidats namn antecknas hans slutliga jämförelsetal.

Sedan samtliga kandidater sålunda ordnats efter avtagande jämförelsetal, förklarar centralnämnden de främsta valda till det antal, som vid valet skall utses.

63 §. Vid lika röstetal eller jämförelsetal avgör lotten.

64 §. (1987/58) Till ersättare utses den kandidat som följer närmast efter de valda på kandidatlistan. Har samtliga kandidater på listan blivit valda utses den kandidat i valförbundet som, närmast efter de valda, har det högsta slutliga jämförelsetalet.

Kan ersättare inte utses enligt 1 mom. utses den kandidat som, närmast efter de valda, har det högsta slutliga jämförelsetalet.

Utses första ersättaren gemensamt för tre eller flera valda skall i lagtingsvalet en andra ersättare utses för envar av dem.

I fråga om ersättare för ledamot i fullmäktige gäller bestämmelserna i 39 § kommunallagen för landskapet Åland. (1999/7)

Har någon av de valda avgått och saknas utsedd er-

sättare för honom skall centralnämnd sammanträda för att utse ersättare enligt i 1 och 2 mom. stadgade grunder.

65 §. (2008/32) Centralnämnden för lagtingsvalet skall utan dröjsmål tillkännage valets utgång genom att anslå ett meddelande med valresultatet på landskapsregeringens anslagstavla. Av meddelandet skall även framgå vem som valts till ersättare för envar av de valda. Centralnämnden skall utfärda av landskapsregeringen fastställd fullmakt åt de valda samt underrätta landskapsregeringen, landshövdingen och de kommunala centralnämnderna om valets utgång. Ett meddelande om valets utgång med uppgift om jämförelsetal och personliga röstetal för de valda skall publiceras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet.

Kommunala centralnämnden skall underrätta de valda och kommunens styrelse om valresultatet samt anslå ett meddelande om detsamma på kommunens anslagstavla. I meddelandet skall ingå uppgift om de valdas namn, titel, yrke eller syssla samt hemort ävensom röstetal och slutligt jämförelsetal.

66 §. Upphävd (1987/58).

67 §. Upphävd (1990/39).

68 §. Centralnämnden skall insätta alla valseklar i omslag som förseglas i enlighet med landskapsregeringens anvisningar. Valseklarna skall förvaras till dess följande val förrättats. (1987/58)

Ett exemplar av sammanställningen av kandidatlistorna och samtliga uträkningar skall genomdragas och på enahanda sätt förseglas samt förvaras såsom bilaga till protokollet. (1975/25)

Handlingarna från lagtingsvalet förvaras i landskapsarkivet och handlingarna från det kommunala valet i vederbörande kommuns arkiv. (1979/20)

Närmare anvisningar om förvaringen av valhandlingar och rekvisita meddelas av landskapsregeringen. (1979/20)

69 §. Då uppehåll i centralnämnds förrättning sker, skall samtliga valseklar och uträkningar hållas så förvarade, att icke någon har tillgång till desamma.

70 §. (1987/58) Vid centralnämnds sammanträde förs protokoll. I protokollet antecknas sammanträdestiden, närvarande medlemmar och i 72 § avsedda personer samt de beslut nämnden fattat. Innehållet i beslut kan anges genom hänvisning till brev eller annan expedition.

I protokollet ska anges antalet avgivna förtidsröster. Antalet ogiltiga valseklar ska anges skilt beträffande valseklar avgivna vid förtidsröstning och skilt för varje röstningsområde. Den kommunala centralnämnden ska skilt ange antalet förtidsröster inlämnade i stöd av 50 § 3 mom. Har den kommunala centralnämnden beslutat om i 49a § 3 mom. avsett förfarande ska detta antecknas i protokollet enligt bestämmelserna i 56 § 2 mom. (2015/2)

Protokollet undertecknas av sekreteraren samt styrks av ordföranden.

71 §. Då valets utgång fastställs, skall i protokollet nämnas såväl de valda, som de, vilka ifall mandat blir

B 3 LL (1970:39) om lagtingsval och kommunalval

ledigt, skall såsom ersättare inträda i de valdas ställe.

För såväl de valda som för ersättarna skall anges deras namn, titel, yrke eller syssla och hemort samt röstetal och slutligt jämförelsetal. (1987/58)

72 §. (1999/7) Vid centralnämnds sammanträden för räkning av valsedlar och fastställande av valets utgång är valombuden berättigade att närvara.

73 §. Från centralnämnd utgående expeditioner underskrives på nämndens vägnar av ordföranden och sekreteraren.

10 kap. Besvär över lagtingsval

74 §. (1979/20) Beslut, genom vilket centralnämnden för lagtingsvalet fastställt valresultatet, får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol inom 14 dagar från det att valresultatet offentliggjorts enligt bestämmelserna i 65 §. Besvär får anföras av var och en vars rätt eller fördel blivit kränkt av beslutet. Den som varit uppställd som kandidat i valet samt ett valförbund eller en etablerad politisk förening som lämnat in en anhållan om offentliggörande av kandidatlista får anföras besvär på den grund att beslutet strider mot lag. Den som är röstberättigad i kommunen får dessutom anföras besvär på den grund att valet skett i oriktig ordning och att detta kunnat inverka på valresultatet. (2011/16)

2 mom. upphävt (2011/16).

Valbesvär skall handläggas i brådska ordning.

74a §. (1979/20) Är valmyndighets beslut eller åtgärd stridande mot lag och uppenbart inverkar på valresultatet, skall förordnande utfärdas om förrättande av nytt lagtingsval, om inte valresultatet kan rättas.

Har centralnämnden för lagtingsvalet vid fastställandet av valresultatet förfarit lagstridigt och har detta inverkat på valresultatet, skall valresultatet rättas.

74b §. (1979/20) Förvaltningsdomstolens beslut skall delgivas ändringssökanden, centralnämnden, valombuden samt landskapsregeringen. (1999/7)

Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras hos högsta förvaltningsdomstolen inom 30 dagar från delfäendet. (1999/7)

Har i beslutet bestämts att valresultatet skall rättas eller att nytt val skall förrättas, tillkommer besvärsmått i 74 § 1 mom. nämnda personer och föreningar. (1999/7)

Angående delgivning av högsta förvaltningsdomstolens beslut äger 1 mom. motsvarande tillämpning. (2008/32)

74c §. (1979/20) Om val förklaras ogiltigt efter besvär skall nytt val förrättas. I sådant fall äger valförrättning rum den första söndagen efter det 50 dagar förflutit sedan beslutet vunnit laga kraft. (1999/7)

Valförrättning omhänderhas av valmyndigheterna i det upphävda valet. Vid nytt val skall bestämmelserna om ordinarie val i tillämpliga delar iaktas. Vid valet skall det laga kraft vunna rösträttsregister som använts vid det upphävda valet användas i oförändrad form. Till de röstberättigade sänds inte röstkort. (1999/7)

Genom det upphävda valet utsedda lagtingsmän kvarstår i sina uppdrag till dess resultatet av det nya valet offentliggjorts. Resultatet skall ofördröjligen meddelas lagtinget.

11 kap. Besvär över kommunalval

75 §. Beslut, genom vilket en kommunal centralnämnd fastställt valresultatet, får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol inom 14 dagar från det att valresultatet offentliggjorts enligt bestämmelserna i 65 §. Besvär får anföras av var och en vars rätt eller fördel blivit kränkt av beslutet. Den som varit uppställd som kandidat i valet, en etablerad kommunal politisk förening samt en gemensam lista som anhållit om offentliggörande av kandidatlista får anföras besvär på den grund att beslutet strider mot lag. Den som är röstberättigad i kommunen eller kommunmedlem får dessutom anföras besvär på den grund att valet skett i oriktig ordning och att detta kunnat inverka på valresultatet. (2011/16)

Med anledning av besvär skall förvaltningsdomstolen av kommunal centralnämnd inhämta utlåtande samt de uppgifter och utredningar som befinns erforderliga. Om det överklagade beslutet inte fogats till besvären införskaffar förvaltningsdomstolen beslutet av centralnämnd som en på tjänstens vägnar till riktigheten bestyrkt avskrift i vilken skall antecknas dagen för kungörandet av valresultatet. Grundar sig besvären på beslut av centralnämnd angående åtgärd för förberedelse av valen skall förvaltningsdomstolen på motsvarande sätt införskaffa även detta beslut. (1999/7)

Besvären skall handläggas i brådska ordning.

75a §. (1987/58) Har kommunal centralnämnd förfarit lagstridigt vid fastställande av valresultatet och har detta påverkat valresultatet, skall valresultatet rättas.

Har valmyndighets beslut eller åtgärd varit lagstridigt och har detta uppenbart kunnat påverka valresultatet skall förordnande utfärdas om förrättande av nytt val i kommunen, om inte valresultatet kan rättas.

75b §. (1999/7) Förvaltningsdomstolens beslut skall särskilt delges ändringssökanden, kommunstyrelsen, kommunala centralnämnden, valombuden samt, om beslutet innebär att valresultatet skall rättas eller nyval utlysas, landskapsregeringen.

Kommunala centralnämnden skall ofördröjligen anslå förvaltningsdomstolens beslut på kommunens anslagstavla under sju dagar.

75c §. (1999/7) I förvaltningsdomstolens beslut får ändring sökas av i 75 § 1 mom. nämnd person samt av kommunstyrelsen. Ändring söks hos högsta förvaltningsdomstolen inom 30 dagar från dagen för delgivningen. Anföras besvär på den grund att valet inte skett i laga ordning räknas dock besvärstiden från dagen då beslutet anslogs.

12 kap. Nytt kommunalval

76 §. (1999/7) Förordnas med anledning av besvär att nytt val skall förrättas skall kommunal centralnämnd ofördröjligen förbereda valet. Vid nytt val skall bestämmelserna om ordinarie val i tillämpliga delar iaktas. Vid valet skall det laga kraft vunna rösträttsregister som använts vid det upphävda valet användas i oförändrad form. De röstberättigade tillställs inte röstkort. Fullmäktige, som utsetts genom det upphävda valet, kvarstår i sina uppdrag tills resultatet av det nya valet kungörs.

13 kap. Kommunalt fyllnadsval

77 §. Om i en kommun vid kommunalvalet icke väljes tillräckligt antal fullmäktige eller om antalet fullmäktige nedgår så, att det understiger tre fjärdedelar av deras stadgade antal, skall i det första fallet den kommunala centralnämnden och i det andra fallet fullmäktiges ordförande anmäla om förhållandet till landskapsregeringen, som, såframt den anser skäl därtill föreligga, förordnar om verkställande av fyllnadsval.

Vid valet iakttages i tillämpliga delar stadgandena i denna lag enligt av landskapsregeringen meddelade anvisningar. För de vid valet utsedda fullmäktige väljs jämväl ersättare. Upprättas ett nytt rösträttsregister skall den 1 september som avgörande tidpunkt i 3 kapitlets bestämmelser ersättas med den 46 dagen före valdagen. (1999/7)

14 kap. Nyval efter upplösning av lagtinget

78 §. (1999/7) Har det förordnats om nyval av lagtinget äger valförrättning rum den första söndagen efter det 50 dagar förlutit sedan förordnandet utfärdades.

79 §. (1999/7) Har det förordnats om nyval skall bestämmelserna om ordinarie val gälla i tillämpliga delar. Upprättas ett nytt rösträttsregister skall den 1 september som avgörande tidpunkt i 3 kapitlets bestämmelser ersättas med den 46 dagen före valdagen.

80-82 §§. Upphävda (1999/7).

15 kap. Särskilda stadganden

83 §. (1987/58) Kostnaderna för centralnämnden för lagtingsvalet erlaggs ur landskapets medel. Ur landskapets medel erlaggs även kostnaderna för rösträttsregistret och vallängderna. (2003/21)

De kommunala centralnämndernas, valnämndernas och valbestyrelsernas arvoden och kostnader betalas av kommunen. Kommunen är dock berättigad att erhålla ersättning för hälften av kostnaderna för arvoden, dagtraktamenten och ersättning för resekostnader som erlagts till medlemmar, ersättare och biträden i valnämnd och valbestyrelse. Kostnaderna för valförrättarna och de allmänna förtidsröstningsställena betalas dock i sin helhet av landskapet, liksom kostnaderna vid kommunalvalet för tryckning av valsedlar, tryckning av i 10 § avsedda röstkort samt valhandlingar för förtidsröstningen. (2003/21)

Landskapsregeringen anskaffar och bekostar de tillbehör för försegling som centralnämnd och valnämnd behöver.

4 mom. upphävt (1992/58).

84 §. (1975/25) Förordnas om nytt val eller om fyllnadsval av kommunens fullmäktige, skall stadgandena om förtidsröstning icke äga tillämpning.

85 §. (1999/7) Vad i denna lag är stadgat om ett valombud gäller även dennes ersättare.

86 §. (1987/58) Medlem av centralnämnd, valnämnd och valbestyrelse samt annan person som enligt denna lag utövar myndighetsverksamhet handhar sina uppgifter enligt denna lag under tjänstemannaansvar.

Se 40 kap. strafflag (FFS 39/1889).

87 §. (1999/7) Infaller valdagen enligt 74c § eller 78 § på nyårsdagen, trettondagen, påskdagen, valborgsmässoaftonen eller första maj, pingstdagen, självstyrelsedagen, självständighetsdagen, julaftonen, juldagen, annandag jul eller nyårsaftonen skall följande söndag vara valdag.

Infaller bestämd dag enligt denna lag på helgdag eller helgfri lördag, självstyrelsedagen, midsommaraftonen eller julaftonen, gäller följande vardag som utsatt dag. Vad här sägs gäller inte utsatt dag för valförrättning, inte heller dag för inledande och avslutande av förtidsröstning eller dag för kungörande av valresultat.

Landskapsregeringen har rätt att vid behov flytta en i denna lag bestämd dag till närmaste lämpliga dag, om det med anledning av besvär har förordnats att nya val skall förrättas eller om det på grund av lagtingets upplösning har förordnats om nyval av lagtinget eller om landskapsregeringen har förordnat om verkställande av kommunalt fyllnadsval.

B 4 Förordning (1999:24) om skötseln av vissa uppgifter som gäller lagtings- och kommunalval samt rådgivande folkomröstningar i landskapet Åland

(FFS 375/1999)

1 §. Det rösträttsregister som avses i 8 § landskapslagen om lagtingsval och kommunalval (Ålands författningssamling 39/1970) upprättas och sköts av Befolkningsregistercentralen enligt vad Ålands [landskapsstyrelse] och Befolkningsregistercentralen närmare avtalar. Befolkningsregistercentralen sköter härvid de uppgifter som ankommer på valregistermyndigheten.

Befolkningsregistercentralen sköter även de uppgifter som enligt 8 § landskapslagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar (Ålands författningssamling 20/1998) ankommer på valregistermyndigheten.

2 §. [Länsstyrelsen på Åland], i egenskap av registerförvaltningens lokalkmyndighet, sköter de uppgifter som enligt 8a, 11, 12, 14b, och 15-17 § landskapslagen om lagtingsval och kommunalval ankommer på valregistermyndigheten.

3 §. För de omkostnader som verkställigheten av denna förordning orsakar Befolkningsregistercentralen skall landskapet betala ersättning på det sätt som [landskapsstyrelsen] och Befolkningsregistercentralen närmare avtalar. Likaså ersätter [landskapsstyrelsen] [länsstyrelsen] för de faktiska kostnader som föranleds av uppgifterna som valregistermyndighet.

4 §. Denna förordning träder i kraft den 12 april 1999.

B 5 Landskapslag (2011:17) om valfinansiering

1 §. *Lagens tillämpningsområde och syfte*

I denna lag finns bestämmelser om redovisning av valfinansiering.

Syftet med lagen är att öka öppenheten kring val-

B 5 LL (2011:17) om valfinansiering

finansieringen och informationen om kandidaternas och de politiska föreningarnas bindningar.

2 §. Redovisningsskyldiga

Skyldiga att redovisa sin valfinansiering är

1) de som valts till samt de som innehar uppdrag som lagtingsledamöter,

2) de som valts till fullmäktigeledamöter och de som utsetts till första eller andra ersättare i kommunfullmäktige samt

3) etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar som ställt upp kandidater i ett lagtingsval eller kommunalval.

Med etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar avses i denna lag etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar enligt landskapslagen (1970:39) om lagtingsval och kommunalval. Vad som i denna lag sägs om etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar gäller även sådana valmansföreningar vars kandidater invalts till lagtinget eller ett kommunfullmäktige.

Centralnämnden för lagtingsval ska utan dröjsmål skicka uppgifter om de personer för vilka fullmakt till lagtinget har utfärdats och de kommunala centralnämnderna ska så snart valresultatet fastställts skicka uppgifter om de invalda och ersättarna till landskapsregeringens revisionsbyrå.

3 §. Valfinansiering

Med valfinansiering avses i denna lag finansieringen av de kostnader för kandidaternas samt de etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningarnas valkampanjer som uppkommer tidigast sex månader före och senast två veckor efter valdagen oberoende av när de betalas.

Valfinansiering kan bestå av

1) egna medel eller lån som kandidaten, en etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förening tagit upp,

2) bidrag som kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stöda kandidaten har fått samt

3) bidrag som en etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förening har fått.

Som valfinansieringsbidrag räknas prestationer i pengar, varor och tjänster samt andra motsvarande prestationer. Sedvanligt frivilligarbete och sedvanliga gratistjänster betraktas inte som bidrag. Bidrag som inte har lämnats i pengar ska uppskattas och redovisas i pengar. Flera prestationer från samma givare ska räknas samman och redovisas som ett enda bidrag. Uppgifter om valfinansiering ska uppges till bruttobelopp.

4 §. Begränsningar i fråga om valfinansiering

En kandidat, en kandidats stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stöda kandidaten samt etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar får inte ta emot bidrag från givare som inte kan klarläggas. Detta gäller dock inte bidrag som erhållits genom sedvanligt insamlingsarbete.

En kandidat, en kandidats stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att

stöda kandidaten får inte från en enskild givare ta emot bidrag till ett värde som överstiger 3 000 euro.

En etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förening får inte från en enskild givare ta emot bidrag till ett värde som överstiger 30 000 euro per kalenderår.

En kandidat, en kandidats stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stöda kandidaten samt etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar får inte ta emot bidrag för valkampanjen från landskapet, kommuner, kommunalförbund, kommunala affärsverk, offentligt rättsliga föreningar, inrättningar eller stiftelser eller från bolag som landskapet eller en kommun har bestämmande inflytande i.

En kandidat, en kandidats stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stöda kandidaten samt etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar ska se till att det av sådan avgiftsbelagd reklam som ingår i valkampanjen, eller är avsedd att stöda den, framgår vem som betalar reklamen.

5 §. Uppgifter som ska redovisas av en kandidat

En kandidats redovisning ska innehålla följande:

1) vilket eller vilka val finansieringen gäller,

2) kandidatens namn och titel, yrke eller uppdrag,

3) den etablerade politiska förening, etablerade kommunala politiska förening, förening med rätt som avses i 30a § 4 mom. landskapslagen om lagtingsval och kommunalval eller valmansförening som ställt upp kandidaten,

4) vid kommunalval den kommun kandidaten varit uppställd i,

5) de totala kostnaderna för valkampanjen samt specificerade enligt kostnaderna för olika typer av valreklam samt övriga kostnader,

6) den totala valfinansieringen samt specificerad enligt kandidatens egna medel, lån som kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stöda kandidaten tagit upp och samtliga bidrag som kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stöda kandidaten har fått samt

7) andra uppgifter om valfinansieringen som kandidaten anser nödvändiga.

Varje enskilt bidrag och dess givare ska redovisas separat om bidragets värde är minst 500 euro. Om bidraget har getts genom köp av specificerade varor eller tjänster eller på något annat motsvarande sätt mot vederlag, ska endast bidragets nettovärde redovisas separat. Om ett bidrag är minst 500 euro och förmedlas från en tredje part ska mottagaren redovisa även uppgifter om vem som lämnat det förmedlade bidraget.

Om kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stöda kandidaten tagit upp lån som ingår i valfinansieringen ska redovisningen innehålla en plan för återbetalning av lånet.

Namnet på en enskild person får inte uppges utan dennes uttryckliga samtycke om värdet av det bidrag han eller hon gett är mindre än 500 euro.

6§. Uppgifter som ska redovisas av en etablerad politisk och etablerad kommunal politisk förening

En etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förening ska innehålla följande:

- 1) vilket val finansieringen gäller,
- 2) de totala kostnaderna för valkampanjen samt specificerade enligt kostnaderna för olika typer av valreklam, för valmöten, för personal och lokaler för kampanjen samt övriga kostnader,
- 3) den totala valfinansieringen samt specificerad enligt lån som tagits upp och bidrag för valkampanjen grupperade enligt bidrag från enskilda personer, företag och andra givare samt övriga finansieringskällor.

Varje enskilt bidrag och dess givare ska redovisas separat om bidragets värde är minst 1 000 euro. Om bidraget har getts genom köp av specificerade varor eller tjänster eller på något annat motsvarande sätt mot vederlag, ska endast bidragets nettovärde redovisas separat. Om ett bidrag är minst 1 000 euro och förmedlas från en tredje part ska mottagaren redovisa även uppgifter om vem som lämnat det förmedlade bidraget.

Namnet på en enskild person får inte uppges utan dennes uttryckliga samtycke om värdet av det bidrag han eller hon gett är mindre än 1 000 euro.

7§. Ansvar för redovisningen

Den som är redovisningsskyldig enligt denna lag ansvarar för redovisningens innehåll.

8§. Inlämnande av redovisning

Redovisningen ska lämnas in till Landskapsrevisionen inom tre månader efter det att valresultatet har fastställts. Den som därefter under mandatperioden tillträder ett uppdrag som lagtingsledamot ska lämna in sin redovisning inom tre månader efter tillträdesdagen. (2013/27)

Redovisningen ska lämnas på en blankett som har fastställts av Landskapsrevisionen. (2013/27)

På begäran ska den redovisningsskyldiga genom kontoutdrag eller på annat liknande sätt lämna uppgifter som kompletterar redovisningen och kan vara nödvändiga när redovisningen kontrolleras.

9§. (2013/27) Landskapsrevisionens uppgifter

Landskapsrevisionen ska övervaka att skyldigheten att redovisa valfinansieringen fullgörs.

Landskapsrevisionen ska

- 1) kontrollera att alla redovisningsskyldiga lämnat redovisning enligt denna lag,
- 2) utan dröjsmål offentliggöra alla redovisningar som lämnats in samt
- 3) vid behov uppmana redovisningsskyldiga att göra en ny redovisning, komplettera sin redovisning eller visa att redovisningen är riktig och tillräcklig.

Om en redovisningsskyldig trots en uppmaning från Landskapsrevisionen inte lämnar in en redovisning enligt denna lag eller om det konstateras att redovisningen är uppenbart oriktig eller bristfällig på väsentliga punkter, får Landskapsrevisionen vid vite förpliktiga den redovisningsskyldiga att lämna in en redovisning eller rätta till felet eller bristen. Vitet döms ut av Landskapsrevisionen. Föreläggandet och utdömandet av vite överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

Landskapsrevisionen ska inom sex månader efter det att valresultatet fastställts lämna in en berättelse till lagtinget om de redovisningar som tagits emot och om hur myndighetens tillsyn över redovisningsskyldigheten har fullgjorts.

10§. Redovisningsregister och tillgång till uppgifter

Landskapsrevisionen ska föra ett register över alla redovisningar av valfinansiering. (2013/27)

Utän hinder av bestämmelserna i 15a § i landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet har var och en rätt att få kopior och uppgifter ur registret genom ett allmänt datanät. Uppgifterna ska finnas tillgängliga i fem år efter det att valresultatet har fastställts.

I övrigt ska arkivlagen (2004:13) för landskapet Åland samt landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet tillämpas på förvaring och lagring av och tillgången till redovisningarna.

11§. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

B 6 Landskapslag (2015:25) om lagtingsledamöternas arvoden och kostnadsersättningar

1§. Arvodeskommissionen

Lagtinget tillsätter för en mandattid om fyra år en arvodeskommission i enlighet med bestämmelserna om val av flera personer i lagtingets arbetsordning efter förslag från talmanskonferensen. Arvodeskommissionen fastställer lagtingsledamöternas arvoden, tilläggsarvoden, kostnadsersättningar och andra förmåner samt beslutar om den ersättning för representationskostnader som kan tillkomma talmannen.

Arvodeskommissionen består av en ordförande, som kommissionen utser inom sig, och två övriga medlemmar, av vilka ingen får vara lagtingsledamot eller tjänsteman vid lagtinget.

Arvodeskommissionen sammankallas av ordföranden. Arvodeskommissionen är beslutför när samtliga medlemmar är närvarande. Lagtingets kanslikommission kan utfärda kompletterande bestämmelser om arvodeskommissionens verksamhet. Kanslikommissionen meddelar också arvodeskommissionen om det sker varaktiga förändringar av lagtingets arbetsbörda eller arbetstider.

Till medlemmarna i arvodeskommissionen utgår ett arvode som fastställs av kanslikommissionen som även anslår medel för arvodeskommissionens övriga utgifter.

2§. Arvoden till ledamöterna

Till en lagtingsledamot betalas ett arvode av sådan storlek att uppdraget som lagtingsledamot kan skötas på ett behörigt sätt.

3§. Arvoden till tidigare ledamöter

Till en person, som varit ersättare i lagtinget för en lagtingsledamot under dennes tid som medlem i landskapsregeringen, beviljar kanslikommissionen ett arvode under en tid om högst sex månader efter det att upp-

B 7 LL (2010:7) om pensionsskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen

draget som ledamot i lagtinget har upphört. Detta gäller under förutsättning att uppdraget som lagtingsledamot varat längre än två månader och att det upphör under en pågående mandatperiod vars återstod är längre än sex månader. Vidare förutsätts att ledamoten anhåller om arvodet hos lagtingets kanslikommission samt intyggar att någon motsvarande ersättning inte samtidigt utgår. Den som beviljats ett sådant arvode är skyldig att till kanslikommissionen anmäla sådana ändrade förhållanden som kan påverka arvodets storlek.

Över beslut som kanslikommissionen fattat i enlighet med denna paragraf anförs besvär hos Ålands förvaltningsdomstol.

4 §. Tiden för vilken arvode utgår

Arvode utgår från och med den dag lagtinget sammankommer första gången efter val. Till en lagtingsledamot som inträder i lagtinget efter denna dag utgår arvodet från och med den dag lagtingsledamoten efter att för talmannen ha uppvisat en granskad fullmakt berättigats att inta sin plats i lagtinget.

Arvode utgår till och med den dag uppdraget som lagtingsledamot upphör på grund av att valperioden avslutats, uppdraget som ersättare upphör, en lagtingsledamot avlider eller av lagtinget befriats från eller förklarats förlustig sitt uppdrag.

Om ett arvode har betalats i förskott får det inte återkrävas om uppdraget som lagtingsledamot upphör mitt under valperioden.

5 §. Kostnadsersättningar

Till en lagtingsledamot betalas en skälig kostnadsersättning för de extra kostnader som uppdraget som lagtingsledamot orsakar. Kostnadsersättningen betalas för den tid för vilken lagtingsarvodet betalas.

6 §. Förlust av arvode

Lagtingets kanslikommission ska fastställa regler för under vilka förutsättningar en lagtingsledamot som underlåter att delta i lagtingets arbete utan något godtagbart förhinder förlorar sitt lagtingsarvode eller en del av det för en bestämd tid.

Till en lagtingsledamot betalas inte lagtingsarvode för den tid han eller hon är förhindrad att delta i lagtingets arbete på grund av avtjänande av ett ovillkorligt fängelsestraff.

7 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 april 2015.

Mandattiden för den första arvodeskommissionen som tillsätts enligt denna lag utlöper den 31 oktober 2015.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

B 7 Landskapslag (2010:7) om pensionsskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen

1 §. Lagens tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om den rätt till ålders- och invalidpension av landskapsmedel som ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen har samt om fa-

miljepension efter den som varit ledamot av lagtinget eller landskapsregeringen.

Landskapsregeringen ansvarar för pensionsskyddet.

2 §. Definitioner

I denna lag benämns ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen samt lantrådet *ledamot*, uppdragen *ledamotsuppdrag* och pensionen *ledamotspension*.

3 §. Ålderspension och anpassningsbidrag (2015/67)

Förutsättningar för ålderspension är att ledamotsuppdraget har upphört samt att ledamoten har fyllt 65 år.

En ledamot som inte uppnått 65 års ålder när ledamotsuppdraget upphör har rätt till anpassningsbidrag enligt följande:

- 1) anpassningsbidrag betalas i högst ett år om ledamotsuppdraget varat i minst tre år,
- 2) anpassningsbidrag betalas i högst två år om ledamotsuppdraget varat i minst sju år samt
- 3) anpassningsbidrag betalas i högst tre år om ledamotsuppdraget varat i minst 15 år. (2015/67)

Om ledamoten fyllt 59 år när anpassningsbidraget upphör, kan anpassningsbidrag betalas fram till 65 års ålder. Bidragsbeloppet utgör minst det belopp som enligt 9 § 1 mom. intjänats under ett sjuårigt ledamotsuppdrag. För anpassningsbidrag gäller i övrigt det som föreskrivs om ålderspension i denna lag. (2015/67)

En ledamot har rätt till förtida ålderspension i enlighet med de bestämmelser som gäller förtida ålderspension för den som står i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet.

Om en ledamot som beviljats ålderspension blir invalid i lagtinget eller landskapsregeringen, har ledamoten då ledamotsuppdraget upphör rätt till endast en ledamotspension.

Tidigare 3 och 4 mom. har blivit 4 och 5 mom. genom (2015/67).

4 §. Invalidpension

Förutsättningar för invalidpension är

- 1) att ledamoten, medan ledamotsuppdraget varar, till följd av sjukdom, lyte eller skada inte kan sköta sitt uppdrag under en tid om minst ett år, tiden från och med invaliditetens inträde inräknad,
- 2) att ledamoten, efter att ledamotsuppdraget upphört, till följd av sjukdom, lyte eller skada, inte under en tid av minst ett år kan sköta en tjänst eller ett arbete som beaktande av hans eller hennes ålder, yrkeskunskap och övriga omständigheter kan anses vara lämpligt och kan trygga en förvärvsinkomst eller
- 3) att ledamoten beviljats invalidpension med stöd av sådan pensionslagstiftning som nämns i 3 § lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/2006). 2-3 mom. upphävd (2015/67).

5 §. Beräkning av minimitid

Om det i pensionslagstiftning som nämns i 3 § lagen om pension för arbetstagare förutsätts att en person har arbetat under en viss minimitid, jämfälls ett avbrott utan lön från en ledamots ordinarie arbete under ledamotsuppdraget med sådant arbete när minimitiden beräknas.

6 §. Pensionstid

Som pensionstid räknas den tid som ledamoten innehar ett ledamotsuppdrag. Om en ersättare utses till ledamot, börjar ledamotens rätt att räkna sig till godo pensionstid när ledamoten tillträder sitt uppdrag. Om ledamotsuppdraget upphör under mandatperioden upphör även rätten att räkna sig till godo pensionstid.

Som pensionstid för invalidpension räknas även tiden mellan invaliditetens början och uppnåendet av pensionsåldern enligt de bestämmelser som gäller för landskapets personal i offentligträttsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Till pensionstiden räknas även den tid som avses i 2 mom., under vilken en ledamot fått invalidpension, i ett sådant fall då ledamoten senare på grund av ålderdom eller ny invaliditet ska beviljas pension med stöd av denna lag.

Pensionstiden räknas i hela månader.

7 §. Pensionsgrundande arvode

Det pensionsgrundande arvodet räknas ut månadsvis enligt Ålands lagtings beslut den 10 november 1977 om arvode för lagtingsledamot samt landskapslagen (1985:17) om arvode för medlem av Ålands landskapsregering. Ledamotsarvodena för högst de 15 senaste fulla kalenderåren tas i beaktande. Från det årliga arvodet dras ett belopp av som motsvarar arbetstagarnas pensionsavgiftsprocentsats som fastställts för detta år. Det årliga arvodet justeras enligt bestämmelserna i 8 §.

Om ledamotsuppdraget varat längre tid än 15 år och det pensionsgrundande arvodet, beräknat enligt 1 mom., blir lägre än om de 15 första fulla kalenderåren läggs till grund för beräkningen av det pensionsgrundande arvodet, ska det pensionsgrundande arvodet räknas ut på basen av de 15 första fulla kalenderåren. (2015/67)

Om ett ledamotsuppdrag varat kortare tid än 15 år, räknas det pensionsgrundande arvodet ut enligt arvodena för de fulla kalenderåren under denna tid. Om ett ledamotsuppdrag varat en kortare tid än ett fullt kalenderår, räknas det pensionsgrundande arvodet ut enligt arvodena för de fulla kalendermånaderna under denna tid.

Det pensionsgrundande arvodet är det månatliga medeltalet för de enligt denna paragraf uträknade arvodena.

Tidigare 2 och 3 mom. har blivit 3 och 4 mom. genom (2015/67).

8 §. Justering av det årliga arvodet

Det årliga arvodet justeras till nivån för det år då pensionen börjar löpa. Justeringen görs med index fram till och med år 2004 och från och med år 2005 med en lönecoefficient enligt de bestämmelser som gäller för landskapets personal i offentligträttsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

9 §. Pensionens belopp

Pensionens belopp är för varje hel månad av pensionstiden 1/3 procent av det pensionsgrundande arvodet. Om en ledamot den 1 november 1995 hade en pensionstid om minst tre år är pensionens belopp för varje hel månad 11/30 procent av det pensionsgrundande arvodet till och med den 1 november 1995.

Pensionens maximibelopp är 60 procent av det pen-

sionsgrundande arvodet. Om en ledamot den 1 november 1995 hade en pensionstid om minst tre år är maximibeloppet inte 60 procent utan ett procenttal enligt följande:

Minimipensionstid i år 1.1.1995	Pensionens maximibelopp i procent
15	66
12	65
9	64
7	63
5	62
3	61

10 §. Beviljande av pension

Pension beviljas på ansökan.

2 mom. upphävt (2015/67).

11 §. Samordning av pensioner

Om ledamotspension, som beviljats en ledamot enligt denna lag, tillsammans med ledamotens pensioner eller andra förmåner, som beviljats med stöd av pensionslagstiftning som nämns i 3 § lagen om pension för arbetstagare, överstiger samordningsgränsen i 2 mom. dras 62,5 procent av den överstigande delen av från ledamotspensionen. Till den som haft ett ledamotsuppdrag kortare tid än 15 år ska också, efter avdrag av den överstigande delen, betalas minst hälften av pensionen enligt 9 §. Till den som haft ett ledamotsuppdrag längre tid än 15 år ska också, efter avdrag av den överstigande delen, betalas minst hälften av pensionens maximibelopp enligt 9 §. Sådana primära förmåner som ska dras av från arbetspensionen dras av från ledamotspensionen, till den del de inte dragits av från arbetspensionen, enligt de bestämmelser som gäller för landskapets personal i offentligträttsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Samordningsgrunden är det pensionsgrundande arvodet enligt 7 §. Samordningsgränsen är 60 procent av samordningsgrunden. Om en ledamot den 1 november 1995 hade en pensionstid om minst tre år, är samordningsgränsen inte 60 procent utan ett procenttal enligt följande:

Minimipensionstid i år 1.1.1995	Samordningsgräns i procent
15	66
12	65
9	64
7	63
5	62
3	61

12 §. Utbetalning av pension

Pensionen utbetalas månatligen från ingången av månaden efter den då rätten till pension uppkom, men tidigast från den tidpunkt då rätten till arvode för leda-

B 7 LL (2010:7) om pensionsskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen

motsupdraget upphör. Pensionen betalas i förskott den första vardagen i varje månad.

2-4 mom. upphävda (2015/67).

13 §. Upphävd (2015/67)**14 §. Hinder för att betala ut pension**

Om en pensionstagare på nytt blir vald till ledamot, betalas inte pension till ledamoten för den tid han eller hon lyfter ledamotsarvode.

Lyfter pensionstagaren lön av staten, landskapet eller annan arbetsgivare är detta inget hinder för att betala ut pension.

Anpassningsbidrag enligt 3 § 2 mom. betalas endast till den del bidraget inte tillsammans med förvärvsinkomster som baserar sig på arbets- eller företagarkerksamhet och kapitalinkomster som avses i inkomstskattelagen (FFS 1535/1992) överstiger maximibeloppet för ledamotspensionen. En ledamot som ansöker om anpassningsbidrag är skyldig att meddela landskapsregeringen storleken av sina här avsedda förvävsinkomster samt kapitalinkomster. På ansökan av ledamoten ska landskapsregeringen justera bidraget, om inkomsterna förändras så att beloppet av anpassningsbidraget påverkas. Justeringen görs från och med ingången av den kalendermånad som följer på den under vilken justeringen begärdes. Bidraget kan justeras retroaktivt, om inkomsterna varit större än vad ledamoten uppgivit. Vid eventuellt återkrav av utbetalat bidrag tillämpas de bestämmelser om återkrav av pension som gäller för landskapets personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande. (2015/67)

15 §. Upphävd (2015/67)**16 §. Ändring till ålderspension**

En invalidpension ändras till ålderspension när pensionstagaren fyller 63 år.

17 §. Upphävd (2015/67)**18 §. Upphävd (2015/67)****19 §. Övriga bestämmelser om utbetalning**

Pension betalas till utgången av den månad då pensionstagaren avlidit, om annat inte bestäms i denna lag.

Om inte annat anges i denna lag ska det som föreskrivs om pension för landskapets personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande tillämpas på ansökan om pension, beviljande av pension, begynnelsestidpunkt, utbetalning, indragning, avbrott i utbetalningen, beviljande på nytt, förhandsbesked, anpassning till förändringen av den förväntade livslängden, justering av pensionsbeloppet, delgivning av beslut, utlämnande och erhållande av information samt överklagande. För övervakningen av utbetalningen av pensioner ska lagtinget delge landskapsregeringen sådana uppgifter som lagtinget förfogar över och vilka kan inverka på utbetalningen. (2015/67)

20 §. Skyldighet att meddela uppgifter

En kommuns eller ett annat offentligrättsligt samfunds myndighet eller inrättning, pensionsskyddscentralen, en försäkrings- och pensionsanstalt samt sjukhus är skyldiga att på anhållan avgiftsfritt meddela landskapsregeringen uppgifter som kan inverka på avgöran-

det av ett pensionsärende som är under behandling, men så att vad som bestäms i annan lag om tystnadsplikt ska följas. För läkarutlåtanden och -intyg ska skälig ersättning betalas.

21 §. Beaktande av framtida bestämmelser

Pensionstagare som har rätt till pension enligt denna lag är skyldig att följa det som i framtiden bestäms om att beakta sådana pensioner eller sjukförsäkrings-, olycksfallsförsäkrings-, militärskade- eller trafikförsäkringsersättningar som pensionstagaren har rätt till, för beräkning av pensionens belopp.

22 §. Familjepension

Då en ledamot har avlidit betalas efter honom eller henne familjepension av landskapets medel enligt de bestämmelser som gäller för landskapets personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Familjepension förutsätter att den avlidna ledamoten hade rätt till eller fick pension enligt denna lag.

Då familjepension samordnas gäller om samordningsgrunden vad som bestäms i 11 §.

23 §. Upphävd (2015/67)**24 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2010. Lagen tillämpas på ledamotspensioner som beviljas efter att lagen träder i kraft samt på familjepension efter sådan ledamot som lyft pension eller haft rätt till pension enligt denna lag.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1969:45) om pension för lagtingsmän, landskapslagen (1969:47) om pension för ledamot av Ålands landskapsstyrelse, landskapslagen (1990:56) om familjepension efter landstingsman och landskapslagen (1969:48) om familjepension efter ledamot av Ålands landskapsstyrelse, med de undantag som bestäms i denna paragraf.

Det pensionsgrundande arvudet för den som varit ledamot år 2000 eller senare räknas första gången ut enligt 7 § utgående från arvoden för år 2000. Det pensionsgrundande arvudet för den som varit ledamot endast före år 2000 räknas ut enligt 5 § landskapslagen om pension för lagtingsmän samt 5 § landskapslagen om pension för ledamot av Ålands landskapsstyrelse.

Den som varit ledamot av landskapsregeringen endast före år 2000 och som varit ledamot av lagtinget efter år 2000 och som beviljas ålderspension från landskapsregeringsuppdraget efter att lagen trätt i kraft beviljas pension för detta uppdrag bara enligt landskapslagen om pension för ledamot av Ålands landskapsstyrelse.

Den som varit ledamot av lagtinget och landskapsregeringen och som beviljats förtida eller tidigarelagd ålderspension från det ena uppdraget före lagen träder i kraft men beviljas ålderspension från det andra uppdraget efter att lagen trätt i kraft, har inte rätt till pension enligt denna lag för det uppdrag från vilket ledamoten redan beviljats pension.

Pensioner som beviljats enligt landskapslagen om pension för lagtingsmän eller landskapslagen om pension för ledamot av Ålands landskapsstyrelse och som börjat löpa före år 2010 justeras första gången den 1 januari 2010 på det sätt som bestäms i 13 § denna lag.

Om en ledamot när denna lag träder i kraft har rätt till pension från ledamotsuppdrag enligt de bestämmelser som var i kraft före den 1 januari 2010, tillämpas i fråga om familjepension efter ledamoten bestämmelserna i landskapslagen om familjepension efter landstingsman och landskapslagen om familjepension efter ledamot av Ålands landskapsstyrelse.

Ikraftträdandebestämmelse (2015/67):

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2015.

Bestämmelserna i 3 § 2 och 3 mom. och 14 § 3 mom. tillämpas på ledamöter vilkas ledamotsuppdrag inleds första gången sedan lagen trätt i kraft. På ledamöter vilkas ledamotsuppdrag första gången inletts därförinnan tillämpas dessa lagrum i tidigare gällande lydelse samt det upphävda 17 § 2 mom.

B 8 Landskapslag (2013:21) om lagtingets kansli

1 §. Uppgifter, tjänster och arbetstagare

I arbetsordningen (2011:98) för Ålands lagting finns bestämmelser om uppgifterna för lagtingets kansli samt om vilka tjänster som ska finnas vid kansliet. Därutöver kan lagtingets kanslikommission inom ramen för lagtingets budget inrätta tjänster vid kansliet samt fatta beslut om att personal ska anställas i arbetsavtalsförhållanden.

2 §. Tillsättande av tjänster och val av personal

Kanslikommissionen beslutar om tillsättande av tjänsterna vid kansliet förutom tjänsten som lagtingsdirektör. Kanslikommissionen fattar även beslut om ingående av arbetsavtal. Kanslikommissionens uppgifter enligt denna paragraf kan delegeras.

3 §. Tillämpliga bestämmelser

De landskapslagar och landskapsförordningar som gäller tjänstemännen vid Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning gäller i tillämpliga delar även tjänstemännen vid lagtingets kansli. Landskapslagen (1999:44) om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen gäller dock inte lagtingsdirektören, biträdande lagtingsdirektören och utskottssekreterare till den del den berör rätten till tjänstledighet för uppdrag som lagtingsledamot.

De uppgifter som enligt de i 1 mom. nämnda bestämmelserna ankommer på landskapsregeringen, ankommer i fråga om lagtinget på kanslikommissionen om uppgiften inte har delegerats.

4 §. Tjänstekollektivavtal

Villkoren för tjänsterna vid lagtingets kansli fastställs genom tjänstekollektivavtal i enlighet med landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal. Tjänstemän kan dock i enlighet med beslut i kanslikommissionen antas i tjänst med avtalslön i enlighet med motsvarande bestämmelser om tjänstemännen vid Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning.

5 §. Instruktioner

Kanslikommissionen kan vid behov besluta om instruktioner för lagtingskansliets tjänstemän.

6 §. Rättelseyrkande

Den som berörs av ett beslut som har fattats av en tjänsteman vid lagtingets kansli och som är missnöjd med beslutet kan få beslutet prövat av kanslikommissionen genom att skriftligen framföra ett rättelseyrkande. Rättelseyrkandet ska göras inom 14 dagar från det att beslutet delgavs. Ett beslut i vilket rättelse får sökas får inte överklagas genom besvär.

7 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2013. Samtidigt upphävs landskapslagen (1978:34) den 24 maj 1978 om personalen vid landstingets kansli.

Genom denna lag förändras inte de löne- och övriga förmåner som personalen vid lagtingets kansli åtnjuter.

B 9 Landskapslag (2013:25) om Landskapsrevisionen

1 kap. Myndighetens ställning och uppdrag

1 §. Myndighetens ställning

Landskapsrevisionen är en oberoende myndighet under lagtinget med uppgift att svara för övervakningen av landskapets finanser, budgetens iakttagande, verkställigheten av lagtingets beslut samt att landskapsförvaltningen sköts på ett lagenligt och ändamålsenligt sätt.

2 §. Granskningens inriktning

Landskapsrevisionens granskning sker i form av årlig revision och effektivitetsrevision.

Den årliga revisionen ska ske i enlighet med god revisionssed och ha till syfte att bedöma om redovisningen och den underliggande redovisningen är tillförlitliga och räkenskaperna rättvisande samt om ledning och förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och beslut.

Effektivitetsrevisionen ska inriktas på förhållanden med anknytning till landskapets budget, genomförandet och resultatet av landskapets verksamhet och åtaganden i övrigt men får också avse landskapets övriga förvaltningsåtgärder. Granskningen ska främja en sådan utveckling att landskapet med hänsyn till allmänna samhällsintressen får ett effektivt utbyte av sina insatser. Genom att granska resursutnyttjande, måluppfyllelse och samhällsnytta ska effektivitetsrevisionen bedöma om budgetmedlen har använts i enlighet med principerna om sparsamhet, effektivitet och ändamålsenlighet.

3 §. Granskningens omfattning

Landskapsrevisionen har rätt att granska

- 1) landskapsregeringens allmänna förvaltning, fristående enheter i anslutning till den samt myndigheter som är underställda landskapsregeringen,
- 2) (2015/113) affärsverk, stiftelser och fonder som inrättats av landskapet,
- 3) landskapets ägarstyrning i bolag där landskapet har bestämmande inflytande,
- 4) samfund och andra juridiska personer som med ensamrätt av landskapet anskaffar medel samt
- 5) lagtingets förvaltning och Ålands delegation i Nordiska rådet.

Med bolag där landskapet har bestämmande inflytande avses aktiebolag i vilka

B 9 LL (2013:25) om Landskapsrevisionen

1) landskapet äger så många aktier att det har mer än hälften av de röster som samtliga aktier medför eller

2) bolag som avses i punkt 1, eller sådana bolag och landskapet tillsammans, äger så många aktier att de tillsammans har mer än hälften av de röster som samtliga aktier medför.

4 §. *Granskning av landskapsstöd*

Landskapsrevisionen har rätt att granska beviljandet, användningen och tillsynen över lån och bidrag som beviljats ur anslag i landskapets budget samt av landskapet ställda säkerheter.

Om det för granskningen bedöms nödvändigt ska en enskild som beviljats lån, bidrag eller av landskapet ställd säkerhet på begäran bistå Landskapsrevisionen med uppgifter, utredningar, handlingar och annat material som behövs för granskningen och som gäller ifrågasvarande lån, bidrag eller säkerhet. En enskild person kan dock inte åläggas att bistå Landskapsrevisionen med material eller uppgifter till den del sådant stöd beviljats denna för sitt eller sin familjs personliga behov.

5 §. *Granskning av EU-stöd*

Om inte annat följer av EU:s rättsakter har Landskapsrevisionen rätt att granska beviljandet, användningen och tillsynen över lån och bidrag som betalats av EU:s medel samt av EU ställda säkerheter.

Landskapsrevisionen kan på det sätt och i den omfattning som gäller granskning av landskapsstöd utföra granskning som gäller EU-stöd.

6 §. *Skyldighet att bistå och lämna uppgifter*

Myndigheter och andra granskningsobjekt som anges i 3 § ska på begäran bistå Landskapsrevisionen samt lämna de uppgifter och upplysningar som Landskapsrevisionen behöver för att sköta sitt uppdrag.

7 §. *Myndighetens rapportering*

Landskapsrevisionen sammanställer årligen före utgången av februari månad en berättelse med resultaten från effektivitetsrevisionen. Landskapsrevisionen kan även lämna granskningsrapporter som avser effektivitetsrevision under finansåret. Om en separat granskningsrapport har lämnats under året ska den ingå som ett referat i den årliga berättelsen. Berättelsen och granskningsrapporterna lämnas till lagtinget som delger landskapsregeringen dem.

Landskapsrevisionen lämnar en revisionsberättelse med resultaten från den årliga revisionen till landskapsregeringen inom en månad efter att landskapsregeringen har fastställt årsredovisningen.

Landskapsrevisionen lämnar årligen före utgången av september en berättelse om sin verksamhet till lagtinget.

8 §. *Landskapsregeringens återrapportering*

Landskapsregeringen ska inom tre månader från det att Landskapsrevisionens berättelse med resultat från effektivitetsrevisionen har delgivits landskapsregeringen meddela lagtinget vilka åtgärder den vidtagit eller avser att vidta med anledning av Landskapsrevisionens iakttagelser. Samtidigt ska landskapsregeringen redogöra för resultatet av åtgärder som vidtagits med anledning av tidigare iakttagelser.

Landskapsregeringen ska inom tre månader från det att en granskningsrapport som avser effektivitetsrevision delgivits landskapsregeringen meddela lagtinget vilka åtgärder som den vidtagit eller avser att vidta med anledning av Landskapsrevisionens iakttagelser i granskningsrapporten.

2 kap. Myndighetens organisation

9 §. *Myndighetens ledning*

Landskapsrevisionen leds av landskapsrevisor som är chef för myndigheten.

Landskapsrevisor beslutar självständigt vad som ska granskas och hur granskningen ska bedrivas samt om slutsatserna av granskningen.

Landskapsrevisor fastställer årligen en granskningsplan för Landskapsrevisionens verksamhet.

10 §. *Tillsättande av landskapsrevisor*

Landskapsrevisor utses av lagtinget efter att kansli-kommissionen lediganslagit tjänsten och avgett utlåtande om de sökande. Om det finns fler än en sökande till tjänsten tillsätts den genom val som avses i 89 § arbetsordningen (2011:98) för Ålands lagting. Landskapsrevisor tillsätts för en mandatperiod på sju år. Samma person kan inte utses till landskapsrevisor för fler än två mandatperioder.

Endast en person som inte är omyndig, försatt i konkurs eller meddelats näringsförbud eller vars handlingsbehörighet inte har begränsats kan utses till landskapsrevisor. En lagtingsledamot eller en medlem av landskapsregeringen kan inte utses till landskapsrevisor. En person som står i anställningsförhållande av bestående natur till lagtinget eller landskapsregeringen, till en myndighet som är underställd landskapsregeringen eller till ett samfund eller en stiftelse där landskapsregeringen eller en underställd myndighet har bestämmande inflytande, kan utses till landskapsrevisor men inte tillträda tjänsten förrän anställningsförhållandet har avslutats.

Behörig för tjänsten som landskapsrevisor är den som vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av en nationell utbildningsmyndighet, avlagt en examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier och innehåller en lämplig ämneskombination, är väl förtrogen med offentlig ekonomi och landskapsförvaltningen samt har erfarenhet av ledarskap.

11 §. *Organisation*

Landskapsrevisionen beslutar själv om sin organisation och kan vid behov utfärda en arbetsordning för sin verksamhet.

Andra tjänster än tjänsten som landskapsrevisor inrättas och dras in av Landskapsrevisionen.

Landskapsrevisionen kan sluta avtal inom ramen för sin verksamhet.

Landskapsrevisor avgör de ärenden i vilka beslut fattas av Landskapsrevisionen. Landskapsrevisor kan genom arbetsordningen överföra beslutanderätten till en annan tjänsteman.

12 §. *Tjänstemännens ställning*

De bestämmelser som enligt 3 och 4 §§ landskapslagen (2013:21) om lagtingets kansli gäller lagtingets

tjänstemän tillämpas även på tjänstemännen vid Landskapsrevisionen. Förutom av de skäl som gäller uppsägning av lagtingets tjänstemän får landskapsrevisorn dock sägas upp om något av villkoren som anges i 10 § 2 mom. inte längre uppfylls. Om inte annat bestäms i denna lag sköter Landskapsrevisionen de uppgifter som enligt den nämnda lagen sköts av kanslikommissionen.

När det gäller tjänsten som landskapsrevisor beslutar lagtinget om uppsägning av tjänsteförhållande och om disciplinärt förfarande samt kanslikommissionen om beviljande av längre tjänstledighet, förflyttning, permittering och om avstängning från tjänsteutövning, genom tillämpning av de regler som enligt landskapslagen om lagtingets kansli tillämpas för lagtingets tjänstemän. Innan beslut om uppsägning eller disciplinärt förfarande fattas ska kanslikommissionen ge ett utlåtande.

13 §. Övriga revisionsresurser

Landskapsrevisionen kan anlita utomstående revisorer att utföra granskningsuppgifter. För att kunna anlitas ska en utomstående revisor uppfylla de villkor som anges i 10 § 2 mom. Landskapsrevisionen kan även anlita en utomstående revisionsammanslutning, som för granskningsuppdraget utser en ansvarig revisor som uppfyller de villkor som anges i 10 § 2 mom. En utomstående revisor som anlitas av Landskapsrevisionen handlar under tjänsteansvar vid skötseln av sitt uppdrag.

Den skyldighet att bistå och lämna uppgifter som anges i 6 § gäller även mot utomstående revisorer när de utför granskningsuppdrag för Landskapsrevisionen.

3 kap. Särskilda bestämmelser

14 §. Sekretess

Landskapsrevisionen eller personer som anlitas av den får inte för utomstående röja eller till sin egen för-

del utnyttja uppgifter de fått i sitt uppdrag beträffande sådant som bör hållas hemligt eller uppgifter om någons personliga förhållanden eller ekonomiska ställning.

Bestämmelserna i 1 mom. utgör inte hinder för att uppgifter lämnas för utredning av brott eller för väckande av åtal. De utgör heller inte hinder för att uppgifter och handlingar lämnas ut till EU:s organ eller andra behöriga myndigheter om EU:s lagstiftning så kräver.

15 §. (2013/73) Sökande av ändring

Landskapsrevisionens beslut i förvaltningsärenden får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

16 §. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013. Tjänsten som landskapsrevisor får lediganslås och besättas innan lagen träder i kraft. Andra åtgärder som lagens ikraftträdande förutsätter får också vidtas innan den träder i kraft.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1996:7) om landskapsrevisionen. De landskapsrevisorer som har valts för finansåret 2012 slutför dock sitt uppdrag enligt den upphävda lagen. Uppdraget för de landskapsrevisorer som valts för finansåret 2013 upphör när denna lag träder i kraft.

Med avvikelse från vad som bestäms i 7 § 2 mom. lämnar Landskapsrevisionen en revisionsberättelse till landskapsregeringen inom en månad efter att landskapsregeringen har fastställt landskapets bokslut för finansåret 2013.

Allmänna förvaltningsbestämmelser

C 1 Förvaltningslag (2008:9) för landskapet Åland

1 kap. Lagens syfte och tillämpningsområde

1 §. Syfte och tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om grunderna för god förvaltning och om förfarandet i förvaltningsärenden. Syftet med denna lag är att främja en god och effektiv förvaltning samt ett gott rättsskydd i förvaltningsärenden.

Denna lag tillämpas på landskapets myndigheter, kommunala myndigheter och till Ålands lagting ansluten förvaltning (*myndighet*). Lagen skall också tillämpas vid landskapets affärsverk då de sköter offentliga förvaltningsuppgifter samt på andra juridiska och fysiska personer då de genom landskapslag eller med stöd av landskapslag sköter offentliga förvaltningsuppgifter.

Lagen skall även iaktas av en annan myndighet i landskapet när den i landskapet utför uppgifter som ankommer på landskapsmyndigheterna.

Om det i en annan lag finns någon bestämmelse som avviker från denna lag, gäller den bestämmelsen.

2 §. Lagens tillämpning på förvaltningsavtal

Vid tillämpning av denna lag avses med förvaltningsavtal ett avtal som hör till myndighetens behörighet och gäller skötseln av en offentlig förvaltningsuppgift eller ett avtal som sammanhänger med utövning av offentlig makt.

När ett förvaltningsavtal ingås skall grunderna för god förvaltning iaktas. Samtidigt skall rättigheterna för dem som berörs av det ärende som avtalet gäller samt deras möjligheter att påverka avtalets innehåll tryggas tillräckligt vid beredningen.

3 §. (2013/90) Vissa begränsningar i lagens tillämpning

Denna lag tillämpas inte på rättskipning samt förundersökning och polisundersökning som Ålands polismyndighet utför med stöd av republikens presidents förordning (2010:33) om polisförvaltningen landskapet Åland i eller polislagen (2013:87) för Åland. Lagen tillämpas inte heller på order som har utfärdats inom förvaltningen och som gäller utförande av ett uppdrag eller vidtagande av någon annan åtgärd.

2 kap. Grunderna för god förvaltning

4 §. Rättsprinciperna inom förvaltningen

Myndigheterna skall bemöta dem som utträttar ärenden hos förvaltningen jämlikt och använda sina befogenheter enbart för syften som är godtagbara enligt lag.

Myndigheternas åtgärder skall vara opartiska och stå i rätt proportion till sitt syfte. Åtgärderna skall skydda förväntningar som är berättigade enligt rättsordningen.

5 §. Öppenhet och allmän serviceskyldighet

Arbetet vid myndigheten skall bedrivas under så stor öppenhet som lagstiftningen om allmänna handlingars offentlighet medger.

Myndigheten skall lämna upplysningar och ge vägledning till enskilda i frågor som är av en sådan natur att de handläggs inom förvaltningen. Detta skall ske i den utsträckning som det är lämpligt och skäligt med hänsyn till frågans natur, den enskildes behov av hjälp, verksamheten inom myndigheten och tjänstemännens förutsättningar att fullgöra sina arbetsuppgifter. Den rådgivning som myndigheten tillhandahåller enligt momentet är avgiftsfri.

Om en fråga inte hör till myndighetens behörighet, skall den i mån av möjlighet hänvisa den enskilde till den behöriga myndigheten.

Myndigheterna skall, förutom att ta emot besök och telefonsamtal från enskilda, också se till att det är möjligt för enskilda att kontakta dem med hjälp av telefax eller elektronisk post och att svar får lämnas på samma sätt.

6 §. Krav på gott språkbruk

Myndigheterna skall använda ett sakligt, klart och begripligt språk.

7 §. Samarbete mellan myndigheter

Varje myndighet skall lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten, om det kan ske utan att inverka negativt på arbetet.

Om handräckning mellan myndigheterna föreskrivs särskilt.

3 kap. Partsställning och förande av talan

8 §. Part

Part i ett förvaltningsärende är den vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet gäller.

9 §. Ombud och biträde

I ett förvaltningsärende får ombud och biträde anlitas. Huvudmannen skall dock finna sig personligen, om det är nödvändigt för att ärendet skall kunna utredas. Ett ombud eller biträde skall förete fullmakt eller på något annat tillförlitligt sätt visa att han eller hon har rätt att företräda huvudmannen, om inte myndigheten bestämmer annorlunda. Fullmakten skall på myndighetens begäran specificeras, om det råder oklarhet om behörigheten eller dess omfattning.

C 1 Förvaltningslag (2008:9)

Om ett ombud eller biträde är olämpligt för sitt uppdrag får en myndighet förbjuda honom eller henne att uppträda i ärendet hos denna myndighet. Huvudmannen skall underrättas om förbudsbeslutet och få tillfälle att skaffa sig ett nytt ombud eller biträde.

Ändring i en myndighets beslut om förbud att uppträda får sökas särskilt genom besvär hos den myndighet som är behörig att behandla en ansökan om ändring av avgörandet i ärendet. I fråga om ändringsökande tillämpas i övrigt förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996). Behandlingen av ärendet kan fortsätta trots ändringsansökan som gäller förbudet, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

10 §. Tystnadsplikt för ombud och biträden

Ett ombud eller biträde får inte olovligen röja förtroliga uppgifter som huvudmannen har anförtrott ombudet eller biträdet för skötseln av ett ärende.

Ett ombud eller biträde får inte röja en handlings sekretessbelagda innehåll eller en uppgift som vore sekretessbelagd om den ingick i en handling och inte heller någon annan omständighet som han eller hon har fått kännedom om i samband med sitt uppdrag och för vilken tystnadsplikt föreskrivs genom lag. Tystnadsplikten och förbudet mot utnyttjandet gäller också när uppgiften har inhämtats hos någon annan än den myndighet som behandlar ärendet.

En parts ombud eller biträde får inte heller för en utomstående röja en sådan sekretessbelagd uppgift som har erhållits på grundval av ställningen som part och som gäller någon annan än parten själv.

En person som avses i 2 och 3 mom. får inte använda sekretessbelagda uppgifter för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan. Ett ombud eller biträde får dock använda en uppgift om en annan person än parten själv när det är fråga om ett ärende som gäller den rätt, det intresse eller den skyldighet som partens rätt att få information har grundat sig på.

Vad som föreskrivs i 1-4 mom. gäller också tolkar som anlitas i ärendet samt andra personer som enligt uppdrag eller annars deltar i skötseln av huvudmannens ärende.

11 §. Omyndigas talan

En omyndigs talan förs av den omyndigas intressebevakare, vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. En omyndig har dock rätt att ensam föra sin talan i ärenden som gäller sådan inkomst eller förmögenhet som han eller hon råder över.

En omyndig person som har fyllt aderton år för själv ensam sin talan i ett ärende som gäller hans eller hennes person, om den omyndiga kan förstå sakens betydelse.

En minderårig som har fyllt femton år och hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare har rätt att var för sig föra talan i ett ärende som gäller den minderårigas person eller personliga fördel eller rätt.

12 §. Intressebevakarens rätt att föra talan

En intressebevakare som har förordnats för en myndig person skall vid sidan av huvudmannen självständigt föra talan i ärenden som hör till intressebevakarens

uppdrag. Om intressebevakaren och huvudmannen då är av olika åsikt blir huvudmannens ståndpunkt avgörande, om han eller hon kan förstå sakens betydelse.

Om huvudmannens handlingsbehörighet har begränsats på något annat sätt än genom omyndigförklaring, skall intressebevakaren ensam föra huvudmannens talan i ärenden som huvudmannen inte har rätt att fatta beslut i. Intressebevakaren och huvudmannen får dock gemensamt talan i ärenden som de tillsammans skall besluta om.

4 kap. Hur en handling sänds till en myndighet och hur ett förvaltningsärende inleds**13 §. Handlingars innehåll**

Av en handling som tillställs en myndighet skall framgå vad ärendet gäller. I handlingen skall antecknas avsändarens namn samt de kontaktuppgifter som behövs för att ärendet skall kunna skötas.

14 §. Avsändarens ansvar

En handling tillställs på avsändarens eget ansvar den i ärendet behöriga myndigheten under dess kontaktadress. Om det har bestämts en tidsfrist för inlämnande av handlingen, ankommer det på avsändaren att handlingen inkommer till myndigheten inom angiven tidsfrist.

Avsändaren av en handling skall på begäran få ett intyg över att handlingen har registrerats.

15 §. Ankomstdag för en handling

En handling anses ha kommit in till en myndighet den dag då den har lämnats in till myndigheten.

Som ankomstdag för en handling som har sänts per post betraktas den dag då handlingen har kommit till myndighetens postbox eller då myndigheten har tillställts ett meddelande om att försändelsen har kommit in till ett postföretag.

Som ankomstdag för en handling som har sänts per telefax eller elektronisk post betraktas den dag då handlingen finns tillgänglig hos myndigheten i en mottagaranordning eller i ett datasystem på ett sådant sätt att handlingen kan behandlas. Kan ankomsttidpunkten för en handling som har sänts per telefax eller elektronisk post inte utredas på grund av att myndighetens elektroniska teknik varit i olag eller ur bruk eller utredning läggs fram av någon annan jämförbar orsak, anses handlingen ha kommit in vid den tidpunkt då den har avsänts, om tillförlitlig utredning om avsändningstidpunkten kan läggas fram.

16 §. Hur ett ärende inleds

Ett ärende inleds skriftligen genom att yrkandena jämte grunderna för dem anges. Med myndighetens samtycke får ett ärende också inledas muntligen.

Vid inledande av ett ärende uppfyller även ett meddelande som har sänts med telefax eller elektronisk post till myndigheten kravet på skriftlig form. Om komplettering av ett sådant meddelande med en underskrift gäller vad som föreskrivs i 19 § 2 mom.

17 §. Tidpunkten för inledandet av ett ärende

Ett förvaltningsärende har inletts när den handling som avser detta har kommit in till en behörig myndighet eller när ett ärende som får inledas muntligen har

framförts för myndigheten och de uppgifter som behövs för att behandlingen av ärendet skall kunna påbörjas har registrerats.

18 §. *Överföring av handlingar*

En myndighet som av misstag har tillställts en handling för behandling av ett ärende i vilket myndigheten inte är behörig skall utan dröjsmål överföra handlingen till den myndighet som den anser vara behörig. Avsändaren av handlingen skall underrättas om överföringen.

När en handling överförs behöver det inte fattas något beslut om att ärendet avvisas.

Vid överföring av en handling som skall tillställas en myndighet inom en tidsfrist anses fristen ha blivit iakttagen, om den behöriga myndigheten får handlingen före fristens utgång.

19 §. *Komplettering av handlingar*

Är en handling som har tillställts en myndighet bristfällig, skall myndigheten uppmana avsändaren att komplettera handlingen inom en viss tid, om det inte är onödigt med tanke på avgörandet av ärendet. Avsändaren av handlingen skall upplysas om hur handlingen skall kompletteras.

En handling som har kommit in till en myndighet behöver inte kompletteras med en underskrift, om handlingen innehåller uppgifter om avsändaren och det inte finns anledning att betvivla handlingens autenticitet och integritet.

En part får också på eget initiativ komplettera sin ansökan eller någon annan handling som parten har gett in för behandlingen av ett ärende samt under behandlingens lopp lämna in sådana handlingar som behövs för att ärendet skall kunna avgöras.

5 kap. Allmänna krav beträffande behandlingen av ärenden

20 §. *Behandling utan ogrundat dröjsmål*

Ett ärende som har inletts hos myndigheten skall behandlas utan ogrundat dröjsmål och såvitt möjligt upptas för avgörande inom tre månader från den dag då ärendet inleddes. För de ärenden som inte har upptagits till avgörande före utgången av denna tidsrymd, skall tjänstemannen eller annan som handlägger ärendet årligen uppgöra och tillställa myndigheten en redogörelse över varför ärendena inte upptagits i tid.

En myndighet skall på en parts begäran ge en uppskattning om när ett beslut kommer att fattas samt svara på förfrågningar om hur behandlingen framskrider.

21 §. *Offentlig behandling*

Ett ärende behandlas offentligt, om så föreskrivs eller beslut om detta har fattats med stöd av en särskild bestämmelse.

Bestämmelser om handlingars offentlighet och en parts rätt till handling finns i lagstiftningen om allmänna handlingars offentlighet. Bestämmelserna om förbud mot utnyttjande av uppgifter för ombud och biträden i 10 § 3 och 4 mom. skall även iaktas i fråga om part.

22 §. *Gemensam behandling av ärenden*

Kan ett beslut som skall fattas av en myndighet ha en betydande inverkan på avgörandet i ett annat ärende som samtidigt är inlett hos samma myndighet, skall

myndigheten bereda ärendena gemensamt och avgöra dem på en gång, om gemensam behandling inte medför menligt dröjsmål eller är onödig med hänsyn till ärendets art eller natur.

23 §. *Tolkning*

En myndighet skall anlita tolk i ett ärende som har inletts av en myndighet, om en part är allvarligt hörsel- eller talskadad och inte kan göra sig förstådd. Tolk bör även anlitas i ett ärende som har inletts av en myndighet, om en part inte behärskar svenska, om det är skäligt med hänsyn till ärendets natur och parternas förmåga att ta del av handlingarna.

Den som står i ett sådant förhållande till en part eller ett ärende att hans eller hennes tillförlitlighet kan äventyras får inte anlitas som tolk.

24 §. *Jäv*

En tjänsteman får inte delta i eller närvara vid behandlingen av ett ärende, om han eller hon är jävig. Bestämmelserna om jäv för tjänstemän gäller också ledamöter i ett kollegialt organ och andra som deltar i behandlingen av ett ärende samt den som förrättar inspektion.

En tjänsteman är jävig

1) om saken angår tjänstemannen själv, tjänstemannens make, sambo, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående,

2) om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för tjänstemannen själv eller någon närstående,

3) om tjänstemannen eller någon närstående är ställföreträdare för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång,

4) om ärendet har väckts hos myndigheten genom överklagande eller på grund av tillsyn över en annan myndighet och tjänstemannen tidigare hos den andra myndigheten har deltagit i den slutliga handläggningen av ett ärende som rör saken,

5) om tjänstemannen har fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i saken eller

6) om det finns någon annan omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för tjänstemannens opartiskhet i ärendet.

Jäv enligt 2 mom. 3 punkten föreligger inte om ärendet rör en sammanslutning och tjänstemannen tillhör styrelsen eller annat förvaltande organ hos sammanslutningen och tjänstemannen där representerar myndigheten.

Från jäv kan bortses när frågan om opartiskhet uppenbart saknar betydelse.

25 §. *Avgörande av jävsfrågor*

Har en fråga om jäv uppkommit skall frågan omedelbart avgöras.

En jävig tjänsteman skall självantmäla jäv. En ojävig tjänsteman skall utan dröjsmål förordnas av myndigheten i en jävig tjänstemans ställe. Tjänstemannen får dock avgöra ett brådska ärende, om jävet inte kan inverka på avgörandet.

Känner någon i ett kollegialt organ till en omständighet som kan antas utgöra jäv mot honom eller henne

C 1 Förvaltningslag (2008:9)

skall han eller hon självmant ge det till känna. Har fråga om jäv uppkommit i ett kollegialt organ skall organet genast besluta i jävsfrågan. Ett kollegialt organ beslutar också om någon annan som har rätt att närvara är jävig. Den som jävet gäller skall delta i avgörandet av jävsfrågan. Om jäv sedan anses föreligga skall den jävige avlägsna sig från mötet under den tid ärendet behandlas.

I ett beslut som gäller jäv får rättelse inte sökas särskilt och det får inte heller överklagas särskilt genom besvär.

6 kap. Utredning av ärenden och hörande av parter**26 §. Utredningsskyldighet**

En myndighet skall se till att ett ärende utreds tillräckligt och på behörigt sätt. Myndigheten skall i detta syfte skaffa den information och den utredning som behövs för att ärendet skall kunna avgöras.

En part skall lägga fram utredning om grunderna för sina yrkanden. Parten skall också i övrigt medverka till utredningen av ett ärende som han eller hon har inlett.

27 §. Begäran om utredning

I en begäran om utlåtande eller annan utredning skall det specificeras beträffande vilka särskilda omständigheter utredning skall läggas fram.

28 §. Hörande av part

Innan ett ärende avgörs skall en part få tillfälle att framföra sin åsikt om ärendet och lämna sin förklaring med anledning av sådana yrkanden och sådan utredning som kan inverka på hur ärendet kommer att avgöras.

Ett ärende får avgöras utan att en part hörs, om

- 1) yrkandet lämnas utan prövning eller omedelbart avslås såsom ogrundat,
- 2) ärendet gäller besättning av tjänst, antagande till frivillig utbildning eller betygssättning,
- 3) ärendet gäller tilldelning av stipendium eller något jämförbart förhållande som gäller beviljande av en sådan förmån som grundar sig på bedömning av sökandens egenskaper,
- 4) hörandet kan äventyra syftet med beslutet eller om det dröjsmål som hörandet medför i behandlingen av ärendet orsakar betydande skada för människors hälsa, den allmänna säkerheten eller miljön,
- 5) ett yrkande som inte rör någon annan part godkänns eller
- 6) hörandet av någon annan orsak är uppenbart onödigt.

29 §. Hörande av huvudmannen och intressebevakaren eller vårdnadshavaren

När intressebevakaren, vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för talan skall huvudmannen höras och när huvudmannen för talan skall intressebevakaren, vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare höras, om detta är nödvändigt med hänsyn till huvudmannens fördel eller för att saken skall kunna utredas.

30 §. Meddelande om hörande

En part skall upplysas om syftet med hörandet samt den tidsfrist som enligt 31 § satts ut för avgivande av förklaring. I begäran om hörande skall vid behov specificeras om vilka omständigheter förklaringen begärs.

En part skall tillställas handlingarna i de frågor som hörandet gäller i original eller kopior eller på något annat sätt få tillfälle att ta del av dem.

31 §. Tidsfrist för komplettering, utredning och förklaring

För komplettering av en handling, framläggande av utredning och avgivande av förklaring skall det sättas ut en tidsfrist som är tillräcklig med hänsyn till ärendets art.

En part skall underrättas om att ärendet kan avgöras, om parten inte inom utsatt tid vidtar de åtgärder som har begärts. Fristen får förlängas på en parts begäran, om det är nödvändigt för att ärendet skall kunna utredas.

32 §. Muntliga yrkanden och utredningar

En myndighet skall på begäran ge en part tillfälle att framföra ett yrkande eller lägga fram utredning muntligen, om det behövs för att ärendet skall kunna utredas och ett skriftligt förfarande skulle medföra oskäliga svårigheter för parten. Vid muntligt förfarande skall övriga parter kallas att infinna sig samtidigt, om det är nödvändigt för att bevaka parternas rätt eller fördel.

På en parts begäran får myndigheten också i andra situationer än de som avses i 1 mom. ge parten tillfälle att muntligen framföra uppgifter som är nödvändiga för att ärendet skall kunna utredas.

33 §. Syn

En myndighet får förrätta syn om det behövs för att ett ärende skall kunna utredas. Den som är part skall få tillfälle att närvara vid synen och att uttala sin åsikt om de omständigheter som kommer fram. När ärendets art kräver det skall till synen kallas också den myndighet som enligt lag skall utöva tillsyn över verksamheten i fråga eller vars sakkunskap behövs för att ärendet skall kunna avgöras. Syn skall förrättas utan att syneobjektet eller dess innehavare orsakas oskälig olägenhet.

Vid syn skall upprättas protokoll av vilket myndighetens viktigaste iakttagelser och parternas anmärkningar skall framgå. Protokollet skall utan dröjsmål delges parten och andra som har kallats till förrättningen.

En syneförrättning är offentlig. En myndighet får begränsa allmänhetens tillträde till syneförrättningen, om det är påkallat med hänsyn till ärendets art eller karaktären av den verksamhet som är föremål för syn. Syn får inte förrättas i lokaler som omfattas av hemfriden, om inte något annat bestäms särskilt i lag.

34 §. Inspektion

Om en myndighet enligt lag har rätt att utföra en inspektion skall myndigheten underrätta den part som direkt berörs av ärendet om tidpunkten då en inspektion som faller under myndighetens behörighet inleds, såvida syftet med inspektionen inte äventyras av en sådan underrättelse. Parten har rätt att närvara vid inspektionen och att framföra sin åsikt och ställa frågor om omständigheter som har samband med inspektionen. Under inspektionens gång skall parten om möjligt underrättas om inspektionens ändamål, hur den genomförs samt om fortsatta åtgärder. Inspektionen skall förrättas utan att inspektionsobjektet eller dess innehavare orsakas oskälig olägenhet.

Den som förrättar inspektion skall utan dröjsmål avfatta en skriftlig inspektionsberättelse över inspektio-

nen. Av inspektionsberättelsen skall inspektionens förlopp och inspektionsförrättarens viktigaste iakttagelser framgå. Inspektionsberättelsen skall delges en part som har rätt att närvara vid inspektionen.

35 §. Muntlig bevisning

Av särskilda skäl får i ett förvaltningsärende ett vittne höras under ed eller försäkran och en part under sanningförsäkran. Parter som omedelbart berörs av beslutet i ärendet skall få tillfälle att vara närvarande då ett vittne eller en part hörs. Parter har rätt att ställa frågor till den som hörs samt att uttala sin åsikt om dennes berättelse.

Handräkning för användande av muntliga bevismedel lämnas av den förvaltningsdomstol vid vilken vittnet eller parten lämpligast kan höras.

I fråga om vittnesjäv samt ett vittnes och en parts rätt att vägra vittna gäller förvaltningsprocesslagen.

36 §. Möjligheter till inflytande

Om avgörandet i ett ärende kan ha en betydande inverkan på andras än parternas livsmiljö, arbete eller övriga förhållanden, skall myndigheten ge dessa personer möjlighet att få uppgifter om utgångspunkterna och målen för behandlingen av ärendet samt att uttala sin åsikt om ärendet.

Information om att ärendet har inletts och om möjligheten till inflytande skall lämnas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till ärendets betydelse och omfattning.

Information om att ärendet har inletts behöver dock inte lämnas, om det äventyrar syftet med avgörandet, medför annan betydande olägenhet eller är uppenbart onödigt.

37 §. Anteckning av uppgifter

Uppgifter om muntligen framförda yrkanden och utredningar som kan inverka på avgörandet i ett ärende skall antecknas eller registreras på något annat sätt. Detsamma gäller uppgifter som har inhämtats ur ett register för personuppgifter som avses i landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen eller motsvarande personuppgiftslagstiftning.

7 kap. Avgörande av ärenden

38 §. Beslutets form

Ett förvaltningsbeslut skall vara skriftligt.

Ett beslut får vara muntligt, om det är nödvändigt på grund av att ärendet är brådskande.

Ett muntligt beslut skall utan dröjsmål också lämnas i skriftlig form tillsammans med en rättelse- eller besväransvisning. Tidsfristen för sökande av rättelse eller ändring börjar löpa från det att det skriftliga beslutet delgavs, enligt vad som föreskrivs särskilt.

39 §. Beslutets innehåll

Av ett skriftligt beslut skall tydligt framgå

- 1) den myndighet som har fattat beslutet samt tidpunkten för beslutet,
- 2) de parter som beslutet direkt gäller,
- 3) motiveringen för beslutet och en specificerad uppgift om vad en part är berättigad eller förpliktad till eller hur ärendet annars har avgjorts samt

- 4) namn och kontaktuppgifter för den person av vilken en part vid behov kan begära ytterligare uppgifter om beslutet.

När ett muntligt beslut fattas skall parten meddelas hur ärendet har avgjorts och få en redogörelse för motiveringen för beslutet.

40 §. Motivering av beslut

Ett beslut skall motiveras. I motiveringen skall det anges vilka omständigheter och utredningar som har inverkat på avgörandet och vilka bestämmelser som har tillämpats.

Motiveringen för ett beslut får utelämnas, helt eller delvis, om

- 1) ett viktigt allmänt eller enskilt intresse förutsätter att beslutet meddelas omedelbart,
- 2) beslutet gäller val som förrättas av ett kollegialt organ,
- 3) beslutet gäller antagande till frivillig utbildning eller beviljande av en sådan förmån som grundar sig på en bedömning av sökandens egenskaper,
- 4) ett yrkande som inte gäller någon annan part godkänns genom beslutet och ingen annan har rätt att söka ändring i beslutet eller
- 5) motivering av någon annan särskild orsak är uppenbart onödig.

I de situationer som avses i 2 mom. skall motivering dock lämnas, om beslutet innebär en väsentlig ändring av vedertagen praxis.

Har motiveringen utelämnats bör myndigheten på begäran av part om möjligt upplysa honom eller henne om dem i efterhand.

41 §. Anvisning om rättelseyrkande

Om en part skall yrka på rättelse av ett beslut genom ett särskilt föreskrivet rättelseförfarande innan besvär över beslutet kan anföras, skall anvisningar om användning av ett sådant rättelseyrkande lämnas samtidigt som beslutet meddelas.

Anvisningar om användning av rättelseyrkande skall lämnas också då det finns särskilda bestämmelser om hur ett förvaltningsbeslut förs till en myndighet för att behandlas som något annat än ett fullföljdsärende.

Beträffande innehållet i en anvisning om rättelseyrkande gäller i tillämpliga delar vad som i 42 och 44 §§ bestäms om besväransvisning.

42 §. Besväransvisning

Besväransvisning skall fogas till ett beslut som får överklagas genom besvär. I besväransvisningen skall nämnas

- 1) besvärmyndigheten,
- 2) den myndighet som skall tillställas besvärsskriften samt
- 3) besvärstiden och från vilken tidpunkt den räknas.

I besväransvisningen skall det redogöras för de krav som ställs på innehållet i och bilagorna till besvärsskriften samt på frambefordrandet av besvären.

43 §. Upplysning om besvärsförbud och oöverklagbarhet

Är det enligt en särskild bestämmelse förbjudet att anföras besvär eller är beslutet inte överklagbart, skall den bestämmelse som ligger till grund för detta anges i beslutet.

C 1 Förvaltningslag (2008:9)

44 §. Rättelse av besvärсанvisning

Har besvärсанvisning inte lämnats eller har det i ett beslut felaktigt angetts att det inte får överklagas genom besvär, skall myndigheten ge en ny lagenlig besvärсанvisning.

Är en besvärсанvisning felaktig skall myndigheten ge en ny besvärсанvisning, om detta begärs inom den i besvärсанvisningen nämnda besvärstiden eller, om det har angetts en för kort besvärstid i besvärshänvisningen, inom den föreskrivna besvärstiden.

Besvärstiden börjar löpa från den tidpunkt då den nya besvärсанvisningen har delgetts.

8 kap. Rättelse av fel i beslut**45 §. Rättelse av sakfel**

Om ett beslut grundar sig på en klart oriktig eller bristfällig utredning eller på uppenbart oriktig tillämpning av lag eller om det har skett ett fel i förfarandet då beslutet fattades, får myndigheten undanröja sitt felaktiga beslut och avgöra ärendet på nytt.

Ett beslut får rättas till en parts fördel eller nackdel. Rättelse av ett beslut till en parts nackdel förutsätter att parten samtycker till att beslutet rättas. Partens samtycke behövs dock inte, om felet är uppenbart och det har förorsakats av partens förfarande.

46 §. Rättelse av skrivfel

En myndighet skall rätta uppenbara skriv- eller räknepfel eller andra jämförbara klara fel i sitt beslut.

Ett fel får dock inte rättas, om rättelsen leder till ett resultat som är oskäligt för en part och felet inte har förorsakats av partens förfarande.

47 §. Inledande och behandling av rättelseärenden

En myndighet behandlar ett rättelseärende på eget initiativ eller på en parts begäran. Initiativet skall tas eller begäran om rättelse av ett fel framställas inom fem år från det att beslutet fattades.

För att ett sakfel skall kunna rättas krävs det att ärendet behandlas på nytt och att det fattas ett nytt beslut i ärendet. Ett skrivfel rättas genom att den expedition som innehåller felet ersätts med en rättad. Innan ett skrivfel rättas skall en part få tillfälle att bli hörd, om det inte är onödigt.

Angående rättelse av ett sak- eller skrivfel skall anteckning göras i det ursprungliga beslutets arkivexemplar eller i myndighetens informationssystem. En part skall få en rättad eller ny expedition utan avgift.

48 §. Kompletterande bestämmelser

När en myndighet handlägger en rättelse av ett sak- eller skrivfel får den förbjuda verkställigheten av beslutet tills vidare eller bestämma att den skall avbrytas.

Om ett yrkande på rättelse har begärts eller ändring har sökts i ett beslut i vilket ett sak- eller skrivfel skall rättas eller om ett särskilt föreskrivet förfarande har inlett beträffande beslutet, skall den myndighet hos vilken rättelse eller ändring har sökts eller där förfarandet har inletts underrättas om att ärendet som gäller rättelse av fel har tagits upp till behandling och tillställas beslutet i ärendet. Behandlingen av ett rättelseärende påverkar inte besvärstiden eller någon annan frist.

Ett beslut genom vilket en myndighet har avslagit ett

yrkande om rättelse av fel enligt 45 och 46 §§ får inte överklagas genom besvär.

9 kap. Allmänna bestämmelser om delgivning**49 §. Delgivningsskyldighet**

Ett beslut som en myndighet har fattat skall av myndigheten utan dröjsmål delges en part och andra kända som har rätt att söka rättelse i det eller att överklaga det genom besvär. Myndigheten skall delge också ett sådant beslut som inte får överklagas.

Myndigheten skall under behandlingen av ett ärende sköta delgivningen av meddelanden, kallelser eller andra handlingar som inverkar på behandlingen av ärendet.

En handling delges i original eller kopia. Har det till en handling som skall delges fogats handlingar som tillkommit vid ärendets behandling och som inte kan överlämnas till mottagaren, skall myndigheten ge mottagaren tillfälle att ta del av dem hos myndigheten. Vid delgivningen skall det meddelas var och hur länge handlingarna är tillgängliga.

50 §. Delgivningssätten

Delgivning verkställs som vanlig eller bevislig delgivning eller, om den inte kan verkställas på nämnt sätt, såsom offentlig delgivning. Delgivning får även verkställas elektroniskt.

Offentlig delgivning får användas också när en handling skall delges över trettio personer som är kända eller när personernas antal är okänt.

51 §. Delgivning med privatpersoner

Delgivning med en privatperson skall ske med personen själv eller med hans eller hennes lagliga företrädare. Om både delgivningens mottagare och dennes företrädare har rätt att föra talan i ärendet, skall delgivning ske med vardera särskilt.

I ett ärende som angår två eller flera parter gemensamt skall delgivningen ske med den kontaktperson som har angivits i den gemensamma skrivelsen. Har en kontaktperson inte angivits sker delgivningen med den första undertecknaren av handlingen. Mottagaren skall underrätta övriga undertecknare om delgivningen.

Delgivning sker med en person som en part har befullmäktigat, om den befullmäktigades rätt att ta emot delgivningar inte har begränsats särskilt eller delgivningen inte skall ske med parten personligen. Den befullmäktigade skall underrättas om en delgivning som har skett med huvudmannen.

52 §. Delgivning med sammanslutningar, stiftelser, dödsbon och konkursbon

Vanlig delgivning med en sammanslutning eller en stiftelse skall ske under den adress som sammanslutningen eller stiftelsen har angett. Bevislig delgivning med en sammanslutning eller en stiftelse skall riktas till en person som har rätt att ta emot delgivningar på dess vägnar.

Delgivning med ett dödsbo skall riktas till den bodelägare som har hand om boet eller till boförvaltaren. Om dödsboet förvaltas gemensamt av flera dödsbodelägare, får delgivningen riktas till en av dem. Delägaren skall underrätta de övriga bodelägarna om delgivningen.

Delgivning med ett konkursbo skall riktas till boförvaltaren.

53 §. *Delgivning med myndigheter*

Delgivning sker med den myndighet som för talan i ärendet. Om det är oklart vilken myndighet som för landskapets talan, sker delgivningen med landskapsregeringen.

Bevislig delgivning med en kommun skall riktas till kommunen.

Beträffande delgivning med en enskild som sköter en offentlig förvaltningsuppgift gäller vad som ovan föreskrivs om delgivning i 51 och 52 §§.

10 kap. *Förfarandet vid delgivning*

54 §. *Vanlig delgivning*

Vanlig delgivning sker per post genom brev till mottagaren.

Mottagaren anses ha fått del av ärendet den sjunde dagen efter det att brevet avsändes, om inte något annat visas. Ett ärende anses dock ha kommit till en myndighets kännedom den dag brevet anlände.

55 §. *Bevislig delgivning*

En delgivning skall verkställas per post mot mottagningsbevis, om den gäller ett förpliktande beslut och tiden för sökande av ändring eller någon annan tidsfrist som påverkar mottagarens rätt börjar löpa från det att beslutet delgavs. Mottagningsbevis får användas också i de fall där det av andra skäl är nödvändigt för att trygga en parts rättigheter. Av mottagningsbeviset skall framgå vem som har verkställt delgivningen, mottagaren och tidpunkten för delgivningen.

En handling får också överlämnas till delgivningens mottagare eller dennes företrädare. Över delgivningen skall det då sättas upp ett skriftligt bevis av vilket den som har verkställt delgivningen, mottagaren och tidpunkten för delgivningen skall framgå.

Om en myndighet anser att det finns skäl till det, får delgivning verkställas som stämningsdelgivning. Beträffande stämningsdelgivning gäller i tillämpliga delar vad som i 11 kap. rättegångsbalken föreskrivs om detta. Stämningsdelgivning får också verkställas av en tjänsteman som är anställd hos en landskapsmyndighet eller kommunal myndighet och som enligt särskilt förordnande har rätt att verkställa stämningsdelgivning i ärenden som hör till myndighetens verksamhetsområde. Beträffande jäv för den som verkställer stämningsdelgivning gäller vad som i denna lag föreskrivs om jäv.

56 §. *Mellanhandsdelgivning*

Om mottagaren av en bevislig delgivning eller dennes företrädare inte nås, får en handling överlämnas i ett slutet kuvert mot samtycke

1) till en person som bor i samma hushåll som mottagaren och har fyllt femton år,

2) till mottagarens arbetsgivare eller arbetsgivarens företrädare,

3) om mottagaren idkar näring i ett fast verksamhetsställe, till en person som är anställd hos detta företag eller

4) till en tjänsteman som är anställd hos den sammanlutning eller stiftelse som är mottagare.

Över mellanhandsdelgivning skall det sättas upp ett skriftligt bevis av vilket framgår vem som har verkställt delgivningen och till vem handlingen har överlämnats samt tidpunkten för delgivningen. En kopia av delgivningsbeviset skall utan dröjsmål sändas till delgivningens mottagare.

En mellanhandsdelgivning anses ha skett den tredje dagen efter den dag som framgår av delgivningsbeviset. Mellanhandsdelgivning får inte verkställas, om handlingen inte kan antas komma mottagaren till handa inom skälig tid.

57 §. *Offentlig delgivning*

Vid offentlig delgivning hålls en handling en viss tid framlagd för mottagaren hos myndigheten.

Ett meddelande om att handlingen finns framlagd skall sättas upp på myndighetens anslagstavla eller publiceras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet. Av meddelandet skall det framgå vad saken gäller, datum för när meddelandet anslogs samt var och till vilken tidpunkt handlingen finns framlagd. Om ärendet som meddelandet gäller är beroende av en viss fatalitetid skall även denna tid anges i meddelandet.

Om ett meddelande som satts upp på en anslagstavla upplyser om en viss tid inom vilken något skall ske, får det avlägsnas först när tiden gått ut. Myndighetens anslagstavla skall vara placerad så att allmänheten har tillgång till den även utom tjänstetid.

I meddelandet skall det anges att delgivningen anses ha skett den sjunde dagen efter det att meddelandet sattes upp på myndighetens anslagstavla eller publicerades i en lokal tidning.

Meddelandet jämte handlingarna i ärendet skall dessutom i mån av möjlighet från dagen för anslaget eller publiceringen och under viss tid finnas tillgängliga för var och en på myndighetens webbplats.

58 §. *Elektronisk delgivning*

Ett beslut från vars delgivning en besvärstid börjar löpa eller som för att träda i kraft skall delges en part får med partens samtycke delges också genom ett elektroniskt dokument, dock inte per telefax eller på därmed jämförbart sätt. Detsamma gäller andra beslut och handlingar som enligt särskilda bestämmelser skall delges bevisligen. Myndigheten skall i dessa fall meddela att parten eller dennes företrädare kan hämta beslutet från en av myndigheten anvisad server, databas eller någon annan fil.

Parten eller dennes företrädare skall identifiera sig när beslutshandlingen hämtas. För identifieringen krävs en identifieringsteknik som myndigheten har godkänt som datatekniskt tillförlitlig och bevislig.

Ett beslut anses ha delgivits när handlingen har hämtats från den länk som myndigheten anvisat enligt 1 mom. Om beslutet inte har hämtats inom sju dagar efter myndighetens meddelande, skall en ny delgivning ske med något annat i lag föreskrivet delgivningssätt.

59 §. *Delgivning till utlandet*

Delgivning till utlandet verkställs enligt denna lag eller enligt lagstiftningen i den främmande staten, om inte något annat följer av internationella avtal och förpliktelser som är bindande för landskapet.

C 2 LL (2008:10) om ... viteslagen

Om en delgivning som är avsedd för utlandet inte kan verkställas, skall handlingen delges i landskapet genom offentlig delgivning.

11 kap. Särskilda bestämmelser**60 §. Skadeståndsansvar vid försummelse att vidarebefordra delgivning**

Den som är underrättelsesyldig enligt 51 § 2 mom. eller 52 § 2 mom. samt den som enligt 56 § 1 mom. tar emot en mellanhandsdelgivning är skyldig att ersätta en skada som uppstår på grund av att underrättelsen försummas eller av att handlingen inte överlämnas eller av att den försenas, i den mån det provas vara skäligt med hänsyn till försummelsens art och övriga omständigheter.

Till den handling som skall delges skall myndigheten foga ett meddelande om skyldigheten att vidarebefordra handlingen eller om underrättelsesyldigheten samt om det skadeståndsansvar som är förbundet med åsidosättande av skyldigheten.

61 §. Brott mot tystnadsplikten för ombud och biträden

Till straff för brott mot tystnadsplikten enligt 10 § i denna lag döms enligt 38 kap. 1 eller 2 §§ i strafflagen (FFS 39/1889), om inte gärningen utgör brott enligt 40 kap. 5 § i strafflagen eller om inte strängare straff för den föreskrivs i något annat lagrum.

62 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 april 2008.

63 §. Övergångsbestämelse

På förvaltningsärenden som har inletts före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. På ärenden som har återförvisats för ny behandling tillämpas dock bestämmelserna i denna lag. Denna lag tillämpas på förvaltningsavtal som ingås efter lagens ikraftträdande.

C 2 Landskapslag (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen**1 §. Lagens tillämpningsområde**

Viteslagen (FFS 1113/1990) skall med i denna lag angivna avvikelser tillämpas på landskapets myndigheter samt kommunala myndigheter och andra myndigheter till den del de handhar uppgifter inom landskapsförvaltningen eller den kommunala självstyrelseförvaltningen.

Ändringar av viteslagen skall gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket om inte annat följer av denna lag.

2 §. Tillämpning av hänvisningar i viteslagen

Hänvisas i viteslagen till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen skall hänvisningarna avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

3 §. Kostnader för tvångsutförande

Kostnaderna för tvångsutförande som enligt 17 § i viteslagen skall betalas i förskott av statens medel skall i landskapet betalas av landskapets medel.

4 §. Ändringssökande

I beslut som har fattats med stöd av denna lag kan ändring sökas genom besvär i enlighet med bestämmel-

serna i 25 § i självstyrelselagen, om inte rätten till besvär är begränsad enligt lag.

5 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 april 2008.

Lagen tillämpas på vite, hot om tvångsutförande och hot om avbrytande som föreläggs efter ikraftträdandet.

C 3 Landskapslag (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen**1 kap. Inledande bestämmelser****1 §. Lagens tillämpningsområde**

Syftet med denna lag är att säkerställa att människor skyddas mot att deras personuppgifter används på ett kränkande sätt genom en myndighets behandling av personuppgifter samt att främja en god informationshantering inom myndigheterna.

Lagen tillämpas på sådan myndighetsbehandling av personuppgifter som helt eller delvis är automatiserad. Lagen gäller även för annan behandling av personuppgifter vid myndighet, om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i ett register med personuppgifter eller en del av ett sådant. På sådan myndighetsbehandling av personuppgifter som enligt 27 § självstyrelselagen för Åland hör till rikets lagstiftningsbehörighet tillämpas rikslagstiftningen.

Om det i en annan lag finns bestämmelser som avviker från denna lag, skall de bestämmelserna gälla.

Denna lag tillämpas inte på Ålands polismyndighets personregister.

2 §. Definitioner

I denna lag avses med:

1) **personuppgifter** all slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet,

2) **behandling av personuppgifter (behandling)** varje åtgärd eller serie av åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifter, vare sig det sker på automatisk väg eller inte, till exempel insamling, registrering, organisering, lagring, bearbetning eller ändring, återvinning, inhämtande, användning, utlämnande genom översändande, spridning eller annat tillhandahållande av uppgifter, sammanställning eller samkörning, blockering, utplåning eller förstöring,

3) **register med personuppgifter (register)** varje strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga enligt särskilda kriterier, oavsett om samlingen är centraliserad, decentraliserad eller spridd på grundval av funktionella eller geografiska förhållanden,

4) **registeransvarig** den myndighet som ensam eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen med och medlen för behandlingen av personuppgifter,

5) **registerbiträde** den som behandlar personuppgifter för den registeransvariges räkning,

6) **den registrerade** den som en personuppgift avser,

7) **tredje man** någon annan än den registrerade, den registeransvarige, registerbiträdet och sådana personer som under den registeransvariges eller registerbiträdets direkta ansvar har befogenhet att behandla personuppgifter,

8) **mottagare** den till vilken personuppgifter lämnas ut. Myndigheter som kan komma att motta uppgifter inom ramen för ett särskilt uppdrag skall dock inte betraktas som mottagare,

9) **samtycke** varje slag av frivillig, särskild och på information baserad viljeyttring genom vilken den registrerade godtar behandling av personuppgifter som rör honom eller henne samt med

10) **myndighet** landskapets myndigheter, kommunala myndigheter, till Ålands lagting ansluten förvaltning samt landskapets affärsverk. Vad om myndighet föreskrivs gäller även offentligrättsliga sammanträden, representantkap, utskott, kommittéer, kommissioner, delegationer, nämnder samt andra därmed jämförbara organ som med stöd av lag eller beslut fattat av en i första meningen denna punkt avsedd myndighet tillsatts för att utföra en uppgift. Utskott, kommittéer och andra organ, som inte tilldelats beslutanderätt i förvaltningsärenden, anses utgöra en del av den myndighet som tillsatt dem. Vad om myndighet föreskrivs gäller även juridiska och fysiska personer som utövar offentlig makt och som med stöd av landskapslag utför ett offentligt uppdrag.

2 kap. Allmänna bestämmelser för behandlingen av personuppgifter

3 §. Grundläggande krav på behandlingen av personuppgifter

Den registeransvarige skall se till att

1) personuppgifter behandlas på ett korrekt sätt och bara om det är lagligt,

2) personuppgifter alltid behandlas i enlighet med god informationshantering, så att skyddet av den registrerades privatliv och andra grundläggande fri- och rättigheter som tryggas den personliga integriteten inte begränsas utan en i lag angiven grund,

3) personuppgifter samlas in bara för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål,

4) personuppgifter inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det för vilket uppgifterna samlades in,

5) de personuppgifter som behandlas är adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen,

6) inte fler personuppgifter än nödvändigt behandlas med hänsyn till ändamålen med behandlingen,

7) de personuppgifter som behandlas är riktiga och, om det är nödvändigt, aktuella,

8) alla rimliga åtgärder vidtas för att rätta, utplåna, blockera eller komplettera sådana personuppgifter som är felaktiga eller ofullständiga med hänsyn till ändamålen med behandlingen och

9) personuppgifter inte bevaras under en längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

Senare behandling av personuppgifter för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål skall med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. 4 punkten inte anses oförenligt med de ändamål för vilka uppgifterna samlades in. Personuppgifter får bevaras för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål under längre tid

än som föreskrivs i 1 mom. 9 punkten. Uppgifterna får dock i sistnämnda fall inte bevaras under en längre tid än vad som behövs för dessa ändamål i enlighet med vad som föreskrivs i lag.

4 §. Villkor för behandling av personuppgifter

Personuppgifter får behandlas bara om den registrerade har lämnat sitt otvetydiga samtycke till behandlingen eller om behandlingen är nödvändig för att

1) ett avtal med den registrerade skall kunna fullgöras eller åtgärder som den registrerade begärt skall kunna vidtas innan ett avtal träffas,

2) den registeransvarige skall kunna fullgöra en rättslig skyldighet när behandlingen regleras i lag,

3) vitala intressen för den registrerade skall kunna skyddas eller

4) utföra en arbetsuppgift då den registrerade på grund av ett kund- eller tjänstgöringsförhållande, ett medlemskap eller annan därmed jämförbart förhållande har en saklig anknytning till den registeransvariges verksamhet.

Med tillsynsmyndighetens tillstånd får personuppgifter dessutom för viss tid eller tillsviare behandlas om behandlingen är nödvändig för att

1) en arbetsuppgift av allmänt intresse skall kunna utföras,

2) den registeransvarige eller en tredje man till vilken personuppgifter lämnas ut skall kunna utföra en arbetsuppgift i samband med utövandet av offentlig makt eller

3) genomdriva ett berättigat intresse hos den registeransvarige eller en tredje man till vilken personuppgifterna lämnas ut, under förutsättning att en sådan behandling av uppgifter inte äventyrar någons integritetsskydd eller rättigheter.

Till tillstånd enligt 2 mom. skall fogas föreskrifter som behövs för att skydda den registrerades personliga integritet.

Om rätt att ta del av personuppgifter i myndigheters personregister gäller vad som föreskrivs i landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet.

5 §. Registerbeskrivning

Den som är registeransvarig skall upprätta en registerbeskrivning över register med personuppgifter.

Registerbeskrivningen skall innehålla

1) den registeransvariges namn, adress, telefonnummer och kontaktperson,

2) en uppgift om registerbiträde om sådant finns,

3) ändamålet med behandlingen av personuppgifter,

4) en beskrivning av den eller de kategorier av registrerade som berörs av behandlingen,

5) en beskrivning av de uppgifter eller kategorier av uppgifter som skall behandlas om de registrerade,

6) en beskrivning om varifrån uppgifterna hämtas,

7) en upplysning om vart uppgifterna i regel lämnas ut och huruvida uppgifter lämnas till en stat som inte ingår i den Europeiska unionen eller är ansluten till det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet samt

8) en allmän beskrivning av de åtgärder som har vidtagits för att trygga säkerheten i behandlingen.

Den registeransvarige skall hålla registerbeskrivningen allmänt tillgänglig. Om det för den allmänna ordningen och säkerheten, för tillsynsuppgifter som

C 3 LL (2007:88) om behandling av personuppgifter

hänför sig till beskattningen och den offentliga ekonomin eller för förebyggande och utredande av brott är nödvändigt kan undantag göras från denna skyldighet.

6 §. Den registrerades rätt att motsätta sig behandling av personuppgifter i vissa situationer

Personuppgifter som gäller den registrerade själv får inte behandlas för ändamål som rör direkt marknadsföring samt marknads- och opinionsundersökningar, om den registrerade hos den registeransvarige skriftligen har anmält att han eller hon motsätter sig sådan behandling.

3 kap. Känsliga personuppgifter

7 §. Förbud mot behandling av känsliga personuppgifter

Det är förbjudet att behandla personuppgifter som avslöjar

- 1) etnisk tillhörighet,
 - 2) politiska åsikter,
 - 3) religiös eller filosofisk övertygelse,
 - 4) en brottslig gärning eller ett straff eller någon annan påföljd för ett brott eller
 - 5) medlemskap i fackförening
- samt uppgifter som rör
- 6) hälsa eller sexualliv eller
 - 7) någons behov av socialvård eller de socialvårdstjänster, stödåtgärder och andra förmåner inom socialvården som någon beviljats.

Uppgifter av den art som anges i 1 mom. betecknas i denna lag som känsliga personuppgifter.

8 §. Undantag från förbudet att behandla känsliga personuppgifter

Det är trots förbudet i 7 § tillåtet att behandla känsliga personuppgifter om behandlingen uppfyller något av villkoren i 4 § och

- 1) den registrerade har lämnat sitt uttryckliga samtycke till behandlingen eller på ett tydligt sätt offentliggjort uppgifterna,
- 2) behandlingen av sådana uppgifter är reglerad i lag,
- 3) behandlingen gäller medlemskap i fackförbund och behandlingen är nödvändig för att den registeransvarige skall kunna fullgöra sina skyldigheter eller utöva sina rättigheter inom arbetsrätten,
- 4) behandlingen är nödvändig för att den registrerades eller någon annans vitala intressen skall kunna skyddas, om den registrerade är förhindrad att lämna sitt samtycke,
- 5) behandlingen är nödvändig för att rättsliga anspråk skall kunna fastställas, göras gällande eller försvaras,
- 6) behandlingen är nödvändig för förebyggande hälso- och sjukvård, medicinska diagnoser, vård eller behandling eller administration av hälso- och sjukvård eller uppgifterna behandlas av en person som är yrkesmässigt verksam inom hälso- och sjukvården och har tystnadsplikt,
- 7) behandlingen gäller den registrerades behov av socialvård eller de socialvårdstjänster, stödåtgärder eller andra förmåner inom socialvården som beviljats den registrerade eller andra uppgifter som är nödvändiga för vården av den registrerade eller
- 8) behandlingen är nödvändig för historiska eller vetenskapliga forskningsändamål samt statistikändamål och samhällsintresset av behandlingen klart väger över

den risk för otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet som behandlingen kan innebära.

Känsliga personuppgifter skall utplånas ur registret när det inte längre anses motiverat enligt 1 mom. att fortsätta behandlingen. Grunden och behovet av behandling skall bedömas minst vart femte år, om inte något annat följer av lag eller ett tillstånd av tillsynsmyndigheten enligt 9 §.

9 §. Viktigt allmänt intresse

Tillsynsmyndigheten kan bevilja tillstånd för viss tid eller tills vidare för ytterligare undantag från förbudet i 7 §, om det behövs med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. Till tillståndet skall fogas föreskrifter som behövs för att skydda den registrerades personliga integritet.

10 §. Behandling av personbeteckning

Uppgifter om personbeteckning får behandlas om den registrerade lämnat sitt samtycke eller när behandlingen är reglerad i lag.

En personbeteckning får dessutom behandlas om det är nödvändigt för att göra en säker identifiering av den registrerade

- 1) för att utföra en i lag angiven uppgift,
- 2) för att uppfylla den registrerades eller den registeransvariges rättigheter eller skyldigheter eller
- 3) för historisk eller vetenskaplig forskning eller statistikföring.

En personbeteckning får behandlas vid kreditgivning, i uthyrnings- och utlåningsverksamhet, inom hälso- och sjukvården, inom socialvården och inom annan verksamhet för att tillförsäkra social trygghet samt i ärenden som gäller anställningsförhållanden och förmåner som har samband med dessa.

Utöver vad som i 1-3 mom. föreskrivs om behandling av personbeteckning får en personbeteckning lämnas ut för sådan automatiserad databehandling som sker för uppdatering av adressuppgifter eller i syfte att undvika mångfaldig postning, om mottagaren redan har tillgång till personbeteckningen.

Den registeransvarige skall se till att personbeteckningen inte onödigt antecknas i handlingar som skrivs ut eller upprättas på basis av personregistret.

4 kap. Information till den registrerade

11 §. Informationsplikt när uppgifter samlas in från den registrerade

Om uppgifter om en person samlas in från personen själv, skall den registeransvarige vid insamlingen lämna den registrerade information om

- 1) den registeransvariges och vid behov dennes ställföreträdarens identitet,
- 2) ändamålet med behandlingen av personuppgifterna,
- 3) vart uppgifter i regel lämnas ut och
- 4) de upplysningar som behövs för att den registrerade skall kunna ta till vara sina rättigheter i samband med behandlingen.

Information enligt 1 mom. behöver inte lämnas om sådant som den registrerade redan känner till eller om det inte är nödvändigt att informera med tanke på den allmänna ordningen och säkerheten, för en tillsynsuppgift som hänför sig till beskattningen och den offentliga ekonomin eller för att förebygga och utreda brott.

12 §. Informationsplikt när uppgifter samlas in från någon annan än den registrerade

Om uppgifter om en person samlas in från någon annan än den registrerade, skall den registeransvarige lämna den registrerade sådan information som nämns i 11 § 1 mom. när uppgifterna registreras. Är uppgifterna avsedda att lämnas ut till tredje man, behöver informationen inte ges förrän uppgifterna lämnas ut för första gången.

Information enligt 1 mom. behöver inte lämnas om sådant som den registrerade redan känner till eller om det inte är nödvändigt att informera med tanke på den allmänna ordningen och säkerheten, för en tillsynsuppgift som hänför sig till beskattningen och den offentliga ekonomin, för att förebygga och utreda brott eller om det finns bestämmelser om registrering eller utlämning av personuppgifterna i lag.

Information behöver inte heller lämnas enligt 1 mom., om detta visar sig vara omöjligt eller skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats. Om uppgifterna används för att vidta åtgärder som rör den registrerade, skall dock information lämnas senast i samband med att så sker.

13 §. Rätt till information

Var och en har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att på ansökan få information från den registeransvarige om personuppgifter som rör honom eller henne behandlas i ett register eller inte. Behandlas sådana uppgifter i ett register skall information lämnas i begriplig form om

- 1) vilka uppgifter om den sökande som behandlas,
- 2) varifrån dessa uppgifter har hämtats,
- 3) ändamålen med behandlingen,
- 4) till vilka kategorier av mottagare som uppgifterna lämnas ut och

5) i fråga om automatiserade beslut enligt 17 § vad som styrts den automatiserade behandling som lett fram till ett beslut.

Om informationen enligt 1 mom. lämnas en gång per kalenderår skall den vara gratis. Om information lämnas mer än en gång per kalenderår får den registeransvarige uppbära en skälig ersättning för informationen. Ersättningen får dock inte överstiga de faktiska kostnaderna för åtgärden.

14 §. Ansökan om information

En ansökan om information enligt 13 § kan göras skriftligen eller muntligen. Skriftlig ansökan skall vara undertecknad av den sökande själv och tillställas den registeransvarige. Muntlig ansökan skall göras vid ett personligt besök hos den registeransvarige.

Den registeransvarige skall utan onödigt dröjsmål ge sökanden rätt att ta del av den information som avses i 13 § eller på begäran lämna informationen skriftligen. Om det finns särskilda skäl för det, får informationen dock lämnas senast tre månader efter det att ansökan gjordes.

Om den registeransvarige vägrar lämna information enligt 13 §, skall sökanden erhålla ett skriftligt intyg om detta. I intyget skall även nämnas orsaken till att insynen förvägrats. Har den registeransvarige inte givit ett skriftligt svar tre månader efter det att ansökan gjordes, jämställs detta med en vägran att lämna ut information.

Den registrerade kan, om han eller hon förvägras rätt till information, begära att tillsynsmyndigheten prövar ärendet. Om tillsynsmyndigheten beslutar att den registrerades rätt till insyn skall tillgodoses, kan beslutet förenas med vite.

En ansökan om insyn i ett register som förs av en hälso- och sjukvårdsmyndighet och som innehåller personuppgifter om hälsotillstånd eller sjukdom skall riktas till en läkare eller annan hälso- och sjukvårdsutbildad person vid myndigheten, som även ser till att uppgifter om anteckningarna i registret lämnas till den sökande.

15 §. Begränsningar i fråga om rätten till information

Den information som avses i 13 § får inte lämnas ut till den registrerade

1) om informationen kan skada den allmänna ordningen och säkerheten eller försvåra förebyggande eller utredning av brott,

2) om informationen kan medföra allvarlig fara för den registrerades hälsa eller vård eller för någon annans rättigheter,

3) om de personuppgifter som ingår i registret används uteslutande för historisk eller vetenskaplig forskning eller statistikföring eller

4) om de personuppgifter som ingår i registret används för tillsyns- och kontrolluppgifter och underlåtsens att lämna information är nödvändig för att trygga ett viktigt ekonomiskt eller finansiellt intresse för landskapet eller Europeiska unionen.

Om endast en del av de uppgifter som gäller den registrerade är sådana att de enligt 1 mom. inte omfattas av rätten till information, har den registrerade rätt att få veta vilka övriga uppgifter som registrerats om honom eller henne.

16 §. Rättelse

Den registeransvarige är skyldig att på begäran av den registrerade utan onödigt dröjsmål rätta, utplåna, blockera eller komplettera sådana personuppgifter som ingår i ett personregister och som med hänsyn till ändamålen med behandlingen är oriktiga, onödiga, bristfälliga eller föråldrade.

Om den registeransvarige inte godkänner den registrerades begäran om rättelse, skall den registrerade erhålla ett skriftligt intyg om detta. I intyget skall även nämnas orsaken till att begäran inte godkänkts. Den registrerade kan, om han eller hon inte får en rättelse utförd av den registeransvarige, begära att tillsynsmyndigheten prövar ärendet. Om tillsynsmyndigheten beslutar att en uppgift skall rättas, kan beslutet förenas med vite.

Den registeransvarige skall underrätta tredje man till vilken uppgifterna har lämnats ut om åtgärden enligt 1 mom., om den registrerade begär det. Någon sådan underrättelse behöver dock inte lämnas, om detta visar sig vara omöjligt eller skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats.

17 §. Automatiserade beslut

Ett beslut som har rättsliga följder för den registrerade eller annars har märkbara verkningar för honom eller henne och som grundas enbart på automatiserad behandling av sådana personuppgifter som är avsedda att bedöma egenskaper hos personen får fattas endast

C 3 LL (2007:88) om behandling av personuppgifter

1) om det sker som ett led i ingåendet eller fullgörandet av ett avtal, förutsatt att den registrerades begäran om ingående eller fullgörande av avtalet uppfylls genom beslutet eller att det vidtas lämpliga åtgärder för att skydda hans eller hennes berättigade intressen eller

2) om förfarandet regleras i lag.

I 13 och 14 §§ finns bestämmelser om rätten för den registrerade att få information från den registeransvarige om vad som har styrts den automatiserade behandling som lett fram till beslutet.

5 kap. Säkerhet och sekretess vid behandling

18 §. Säkerhet vid behandling

Den registeransvarige skall vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas. Uppgifterna skall skyddas från att de förstörs genom olyckshändelse eller genom otillåtna handlingar eller förlust genom olyckshändelse samt mot ändringar, otillåtet utlämnande av eller otillåten tillgång till uppgifterna eller mot annan otillåten behandling.

Åtgärderna enligt 1 mom. skall åstadkomma en säkerhetsnivå som är lämplig med beaktande av

- 1) de tekniska möjligheter som finns,
- 2) vad det skulle kosta att genomföra åtgärderna,
- 3) de särskilda risker som finns med behandlingen av personuppgifterna,
- 4) arten av de uppgifter som skall skyddas och
- 5) vilken betydelse behandlingen av uppgifterna har med avseende på integritetsskyddet.

När den registeransvarige anlitar ett registerbiträde, skall den registeransvarige försäkra sig om att registerbiträdet kan genomföra de tekniska säkerhetsåtgärder och de organisatoriska åtgärder som måste vidtas. Den registeransvarige skall även se till att registerbiträdet vidtar åtgärderna.

19 §. Personer som behandlar personuppgifter

Ett registerbiträde och den eller de personer som arbetar under bitrådets eller den registeransvariges ledning får behandla personuppgifter bara i enlighet med instruktioner från den registeransvarige.

Det skall finnas ett skriftligt avtal om registerbitrådets behandling av personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning. I avtalet skall det särskilt föreskrivas att registerbiträdet får behandla personuppgifterna bara i enlighet med instruktioner från den registeransvarige och att registerbiträdet är skyldigt att vidta de åtgärder som avses i 18 § 1 och 2 mom.

20 §. Tystnadsplikt

Den som vid behandling av personuppgifter har fått kännedom om en enskild persons egenskaper, personliga förhållanden eller ekonomiska ställning får inte utan samtycke av den som saken gäller för tredje man röja dessa uppgifter eller utnyttja dem till egen eller annans fördel.

Oavsett vad som föreskrivs i 1 mom. får upplysningar lämnas till tillsynsmyndigheten för utförande av uppgifter enligt denna lag, till åklagar- och polismyndigheter för utredande av brott och till en myndighet som behandlar en ändringsansökan i ett ärende enligt denna lag.

21 §. Säkerheten vid arkivering

Om säkerheten vid behandling av personuppgifter i register som överförs och förvaras i ett offentligt arkiv gäller vad som föreskrivs i arkivlagstiftningen.

Se arkivlag (2004:13) för landskapet Åland.

6 kap. Anmälan till tillsynsmyndigheten

22 §. Anmälningsskyldighet

Den registeransvarige skall göra en anmälan till tillsynsmyndigheten innan en behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad genomförs i ett register. Anmälningsskyldigheten gäller även en serie av sådana behandlingar med samma eller liknande ändamål.

Om den registeransvarige tar i bruk ett system för automatiserade beslut enligt 17 § skall detta anmälas till tillsynsmyndigheten. Även om personuppgifter överförs till en stat som inte ingår i den Europeiska unionen eller är ansluten till det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet skall en anmälan göras till tillsynsmyndigheten, om uppgifterna överförs på de grunder som avses i 24 § 1 och 2 mom. eller 25 § 6 och 7 punkten och om överföringen inte har reglerats i lag. Om tillsynsmyndigheten efter att ha mottagit en anmälan om en överföring enligt 25 § 7 punkten anser att personuppgifterna kan översändas till en stat som inte ingår i den Europeiska unionen eller är ansluten till det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet skall tillsynsmyndigheten informera Europeiska gemenskapens kommission och medlemsstaterna om detta.

Anmälan skall vara skriftlig och undertecknad av den registeransvarige eller av en behörig företrädare för denne. Anmälan skall innehålla de uppgifter som enligt 5 § skall ingå i en registerbeskrivning. I fråga om anmälan som gäller personuppgifter som överförs till en stat som inte ingår i den Europeiska unionen eller är ansluten till det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet skall anmälan dessutom innehålla fakta om vilka uppgifter som överförs och hur överföringen sker. Anmälan skall göras på särskilda blanketter som tillhandahålls av tillsynsmyndigheten. Vid ändring av något eller några av de i anmälan angivna förhållandena skall ändringen anmälas på motsvarande sätt.

Anmälan skall göras senast 30 dagar innan behandlingen av personuppgifter i ett register påbörjas. Tillsynsmyndigheten skall ge den registeransvarige en kvittering på att anmälan är mottagen.

Tillsynsmyndigheten skall föra ett register över de behandlingar av personuppgifter som anmälts till myndigheten enligt denna paragraf. Registren skall åtminstone innehålla den information som ingår i en registerbeskrivning enligt 5 §.

23 §. Undantag från anmälningsskyldigheten

En anmälan enligt 22 § 1 mom. behöver inte göras, om behandlingen av personuppgifter grundar sig på den registrerades otvetydiga samtycke eller på 4 § 1 mom. 1-3 punkten, på kund- eller tjänstgöringsförhållande eller medlemskap som avses i 4 § 1 mom. 4 punkten eller på 4 § 2 mom., 8 § 1-7 punkten eller på 10 §.

Landskapsregeringen får dessutom genom landskapsförordning göra undantag från anmälningsskyld-

igheten enligt 1 mom. för sådana typer av behandlingar av personuppgifter där det är uppenbart att behandlingen inte kränker den registrerades integritetsskydd eller fri- och rättigheter.

7 kap. Överföring av personuppgifter till stater utanför Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

24 §. Villkor

Personuppgifter får överföras till en stat som inte ingår i den Europeiska unionen eller är ansluten till det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om denna stat kan säkerställa en tillräcklig skyddsnivå.

Bedömningen av om skyddsnivån enligt 1 mom. är tillräcklig skall ske på grundval av alla de förhållanden som har samband med överföringen. Härvid skall särskilt beaktas uppgifternas art, behandlingens ändamål och varaktighet, ursprungslandet och det slutliga bestämmelselandet, de rättsregler och uppförandekodexar som gäller i landet i fråga samt de skyddsåtgärder som skall iakttas. Det skall även läggas vikt vid om staten tillträtt Europarådets konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter (FördrS 36/1992).

Personuppgifter får överföras till en stat som inte ingår i den Europeiska unionen eller är ansluten till det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet om och i den utsträckning Europeiska gemenskapernas kommission har konstaterat att staten har en tillräcklig nivå för skyddet av personuppgifter i enlighet med artikel 25.6 i Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter, nedan kallat EG-direktivet. Det är förbjudet att överföra uppgifter till en stat som inte ingår i den Europeiska unionen eller är ansluten till det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som Europeiska gemenskapens kommission i enlighet med artikel 25.4 i EG-direktivet har konstaterat att inte uppfyller en tillräcklig nivå för skyddet av personuppgifter.

25 §. Undantag

Personuppgifter kan även överföras till stater som inte kan säkerställa en tillräcklig skyddsnivå enligt 24 §,

1) om den registrerade har lämnat sitt otvetydiga samtycke till överföringen,

2) om överföringen är nödvändig för att fullgöra ett avtal mellan den registrerade och den registeransvarige eller med hänsyn till åtgärder som den registrerade begärt att skall kunna vidtas innan ett avtal träffas,

3) om överföringen är nödvändig för att ingå eller fullgöra ett avtal mellan den registeransvarige och tredje man som är i den registrerades intresse,

4) om överföringen är nödvändig eller krävs enligt lag för att säkerställa ett viktigt allmänt intresse eller för att ett rättsligt anspråk skall kunna fastställas, göras gällande eller försvaras,

5) om överföringen är nödvändig för skydda den registrerades vitala intressen,

6) om överföringen görs från ett register som är tillgängligt antingen för allmänheten eller för var och en som kan styrka ett berättigat intresse, i den utsträckning som de i lagstiftningen angivna villkoren för offentlig

tillgänglighet uppfylls i det enskilda fallet,

7) om överföringen regleras av ett avtal som ger tillräckliga garantier till skydd för de registrerades integritet och rättigheter och den Europeiska gemenskapens kommission inte enligt artikel 26.3 i EG-direktivet har konstaterat att skyddsnivån är otillräcklig eller

8) om överföringen regleras av ett avtal som innehåller sådana standardavtalsklausuler som har godkänts av den Europeiska gemenskapens kommission enligt artikel 26.4 i EG-direktivet.

8 kap. Tillsyn

26 §. Tillsynsmyndighet

Den allmänna tillsynen över denna lag och de bestämmelser som har utfärdats med stöd av den utövas av Datainspektionen. Bestämmelser om Datainspektionen finns även i landskapslagen (2007:89) om Datainspektionen.

27 §. Tillsynsmyndighetens befogenheter

Tillsynsmyndigheten har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att för sin tillsyn på begäran få

- 1) tillgång till de personuppgifter som behandlas,
- 2) all den information som behövs för att övervaka att behandlingen av personuppgifter sker i enlighet med lag och

3) tillträde till sådana lokaler som har anknytning till behandlingen av personuppgifter.

Tillsynsmyndigheten har tillträde till lokaler som omfattas av hemfriden endast om det finns specificerade skäl att misstänka att brott har skett eller kommer att ske mot bestämmelserna om behandling av personuppgifter. Vid en inspektion skall tillsynsmyndigheten se till att den registeransvarige förorsakas så ringa olägenhet och kostnader som möjligt.

Om tillsynsmyndigheten inte efter begäran får tillgång till de personuppgifter eller den information som avses i 1 mom. 1 och 2 punkten kan tillsynsmyndigheten vid vite förelägga den uppgiftsskyldige att uppfylla skyldigheten.

28 §. Olaglig behandling av personuppgifter

Konstaterar tillsynsmyndigheten att personuppgifter behandlas eller kan komma att behandlas på ett olagligt sätt, skall myndigheten genom påpekanden eller liknande förfaranden försöka åstadkomma rättelse. Går det inte att få rättelse på något annat sätt eller är saken brådskande, får myndigheten förbjuda den registeransvarige att fortsätta att behandla personuppgifterna och, om behandlingen väsentligen äventyrar den registrerades integritetsskydd, besluta att verksamheten skall upphöra.

9 kap. Straffbestämmelser

29 §. Personregisterförseelse

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) försummar att iaktta vad som bestäms om angivna ändamål med behandlingen av personuppgifter i 3 § 1 mom. 3 punkten, registerbeskrivning i 5 §, den registrerades rätt att motsätta sig fortsatt behandling av personuppgifter i 6 §, lämnande av information till den registrerade i 4 kap., rättelse i 16 § eller om anmälningar till tillsynsmyndigheten enligt 6 kap.,

C 4 LL (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet

2) lämnar felaktig eller vilseledande information till tillsynsmyndigheten i ett ärende som gäller behandling av personuppgifter eller

3) bryter mot aktivitetskraven enligt 3 § 1 mom. 8 och 9 punkten och mot bestämmelserna om säkerhet vid behandling av personuppgifter enligt 18 §

och därmed äventyrar den registrerades integritet eller rättigheter skall för *personregisterförseelse* dömas till böter, om det inte i någon annan lag föreskrivs ett strängare straff för gärningen.

30 §. Personregisterbrott

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) behandlar personuppgifter i strid med bestämmelser om ändamålsbundenhet i 3 § 1 mom. 4 punkten, personuppgifternas aktualitet och riktighet i 3 § 1 mom. 7 punkten, villkoren för behandling av personuppgifter i 4 §, förbud mot fortsatt behandling av personuppgifter i 6 §, känsliga uppgifter i 7-9 §§ eller behandling av personbeteckning i 10 §,

2) hindrar eller försöker hindra den registrerade från att utöva sin rätt till information enligt 13 § genom att ge honom eller henne felaktig eller vilseledande information eller

3) för över personuppgifter till stater utanför Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i strid med 7 kap.

och därmed kränker den registrerades integritet eller åsamkar honom eller henne skada eller betydande men, skall för *personregisterbrott* dömas till böter eller fängelse i högst ett år, om det inte i någon annan lag föreskrivs ett strängare straff för gärningen.

31 §. Brott mot tystnadsplikt

Den som bryter mot den tystnadsplikt som föreskrivs i 20 § skall för *brott mot tystnadsplikt enligt landskapslagen om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen* dömas till böter eller fängelse högst ett år, om inte strängare straff för gärningen bestäms i någon annan lag.

32 §. Dataintrång

I fråga om straff för *dataintrång* skall iakttas vad som bestäms i 38 kap. 8 § strafflagen (FFS 39/1889).

10 kap. Särskilda bestämmelser**33 §. Besvär**

Beslut som tillsynsmyndigheten fattat enligt denna lag får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Tillsynsmyndigheten kan bestämma att ett beslut som fattats enligt denna lag skall iakttas trots eventuella besvär, om inte besvärmyndigheten beslutar något annat.

34 §. Skadestånd

Den registeransvarige är skyldig att ersätta den skada som en behandling av personuppgifter i strid med denna lag har orsakat den registrerade eller annan person.

I fråga om skadeståndsskyldighet gäller i övrigt vad som bestäms i 2 kap. 2 och 3 §§, 3 kap. 4 och 6 §§ samt 4, 6 och 7 kap. skadeståndslagen (FFS 412/1974).

35 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2008.

Bestämmelsen i 34 § skall tillämpas på skador som har inträffat efter det att lagen trätt i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

36 §. Anhängiga ärenden

Ärenden som är anhängiga när denna lag träder i kraft behandlas enligt de bestämmelser som gäller före lagens ikraftträdande.

C 4 Landskapslag (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet**1 kap. Offentliga handlingar**

1 §. Allmänna handlingar enligt denna landskapslag är handlingar som utfärdats eller upprättats av myndighet eller som ingivits eller insänts till myndighet.

Med handling förstås varje framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas eller avlyssnas med tekniskt hjälpmedel, ävensom upptagning för automatisk databehandling när myndigheten kan överföra upptagningen till läsbar form.

Med myndighet avses i denna lag landskapets myndigheter, landskapets affärsverk samt kommunala och övriga myndigheter till den del de handhar uppgifter inom landskapsförvaltningen och den kommunala självstyrelseförvaltningen jämte till sådan myndighet hörande person som handlar under tjänstemannaansvar. Vad om myndighet föreskrivs gäller även offentligrättsliga sammanträden, representantskap, utskott, kommittéer, kommissioner, delegationer och nämnder samt juridiska och fysiska personer då de genom landskapslag eller med stöd av landskapslag sköter offentliga förvaltningsuppgifter. (2015/112)

Utskott, kommittéer och andra organ, som ej tilldelats beslutanderätt i förvaltningsärenden, anses utgöra en del av den myndighet som tillsatt dem.

2 §. Allmänna handlingar är offentliga enligt vad som stadgas i denna lag.

Om utgivande av handlingar från trycket stadgas särskilt.

3 §. Beträffande den tidpunkt vid vilken allmänna handlingar blir offentliga gäller, såvida annat inte följer av 4 och 5 §§, att diarium, dagbok, register och annan officiell förteckning blir offentlig så snart den tagits i bruk, protokoll då det justerats, expedition då den underskrivits, annan hos myndighet tillkommen handling då den färdigställts samt till myndighet ingiven eller insänd handling så snart den registrerats som mottagen. Registreringen skall ske utan dröjsmål. Är det uppenbart att en handling är av ringa betydelse för myndighetens verksamhet behöver den inte registreras, men handlingen blir offentlig så snart den har anlänt till myndigheten. (2008/44)

Tävlingsskrift, anbud eller annan dylik handling som skall avlämnas i slutet omslag, anses icke mottagen före den tidpunkt som har bestämts för öppnandet, även om den därförinnan har registrerats.

Utslag, som ges efter anslag, blir offentligt då det skall utges.

4 §. Till polismyndighet eller annan myndighet inkomna handlingar rörande brott samt av polismyndighet eller

annan myndighet vid brottsundersökning upprättade protokoll, rapporter och övriga handlingar är icke offentliga förrän ärendet förevarit vid domstol eller nedlagt enligt beslut av polis- eller åklagarmyndighet eller annan myndighet.

Om inte annat särskilt följer av gällande lagstiftning om offentlig upphandling är till en myndighet inkomna anbudshandlingar och av myndigheten upprättade handlingar om inkomna anbud inte offentliga förrän avtal har ingåtts eller myndigheten har beslutat att upphandlingsärendet skall avslutas utan att nya eller kompletterande anbud inbegärs. (2007/51)

Handling som upprättats för myndighets gransknings- eller inspektionsverksamhet eller för anordnande av kunskapsprov eller annan personundersökning under myndighets inseende, är icke offentlig förrän granskningen, inspektionen, prövningen eller undersökningen slutförts.

Handling som gäller utdelande utan särskild ansökan av pris, belöning eller annan utmärkelse eller tilldelande av titel, är icke offentlig förrän beslut i ärendet fattats.

5 §. Inom myndighet uppgjort betänkande, utlåtande eller promemoria för ärendes beredning, samt förslag eller utkast till avgörande är icke offentliga förrän ärendet slutbehandlats hos myndigheten.

Handling som inkommit till myndighet såsom utredning, utlåtande eller förslag till förlikning i rättsvist, är icke offentlig förrän saken blivit slutligt avgjord.

6 §. Enskild person har rätt att få del av allmän handling, som är offentlig.

Ur handling som enligt 3, 4 eller 5 § ännu icke är offentlig, får uppgift lämnas endast med vederbörande myndighets tillstånd. I fråga om betänkanden som avses i 5 § 1 mom., får tillstånd vägras endast om särskilda skäl föreligger.

3 mom. upphävt (1998/72).

7 §. Myndighet skall på begäran tillhandahålla offentlig handling genom att utlämna den för läsning och avskrivning hos myndigheten eller genom att ge ut officiell kopia av eller utdrag ur handlingen. Annat material som avses i 1 § 2 mom. skall tillhandahållas för påseende eller avlyssning.

Handling, som endast delvis är offentlig, skall hållas tillgänglig till den del handlingen är offentlig.

Inom myndighet eller ämbetsverk bör finnas en eller flera tjänstemän med uppdrag att tillhandahålla handlingar.

2 kap. Allmänna handlingar som bör hemlighållas

8 §. Handling skall hemlighållas såsom i denna lag stadgas, såfram icke annorlunda är stadgat.

9 §. En handling ska hållas hemlig, (2013/92)

a) då hemlighållande påkallas av statens säkerhet eller dess förhållande till främmande makt, försvarets intresse eller förekommande eller beivrande av brott, i enlighet med vad därom närmare stadgas i rikslagstiftningen,

b) då handlingen är avsedd att nyttjas av fängvårdsmyndigheterna och innehåller uppgifter om fånge, i enlighet med vad därom närmare stadgas i rikslagstiftningen,

c) då handlingen eljest rör ärende som underliggör riksmyndighets förvaltningsbehörighet och den enligt riket gällande bestämmelser bör hemlighållas,

d) då handlingen utgör förteckning, kortregister, journal, rapport eller annan utredning, som uppgjorts eller anskaffats på åtgärd av polismyndighet för att användas av densamma vid handhavandet av polisens vård-, undersöknings- och övervakningsuppgifter,

e) då handlingen hänför sig till själavården, hälso- och sjukvården, vårdväsendet, skolväsendet, beskattningen eller den offentliga kontrollverksamheten och innehåller sådana uppgifter om enskild persons privata förhållanden, att handlingens tillhandahållande kan utsetta berörda person eller hans anhöriga för skada, lidande eller obehag,

f) då handlingen innehåller uppgifter eller utredningar, som myndighet i tjänsteutövning skaffat eller erhållit om enskild affärs- eller industrirörelse, om drivande av näring eller yrke eller om enskilds ekonomiska ställning, ifall handlingens tillhandahållande kan lända berörda företag eller person till men,

g) då handlingen gäller affärs- eller industrirörelse, som drivs av landskapet, kommun eller annat offentligt rättsligt samfund, ifall handlingens tillhandahållande kan på det allmännas bekostnad gynna någon som driver likartad rörelse.

h) (2013/92) då handlingen innehåller uppgifter om polisens taktiska och tekniska metoder och planer, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle äventyra förebyggande och utredning av brott eller upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet, eller

i) (2013/92) då handlingen gäller skyddsarrangemang för personer, byggnader, inrättningar, konstruktioner samt data- och kommunikationssystem och genomförandet av arrangemangen, om det inte är uppenbart att utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling inte äventyrar genomförandet av syftet med skyddsarrangemangen.

Handling som avses i 1 mom. e eller f punkten bör dock tillhandahållas den person eller det företag handlingen angår och får, om dessa samtycker därtill, tillhandahållas även annan. Likaså får handling som avses i g punkten tillhandahållas med tillstånd av vederbörande myndighet eller samfund. Om tillhandahållande i särskilda fall av handling som avses i 1 mom. e punkten, stadgas i 15 § 1 mom.

10 §. Landskapsregeringen kan i enskilt fall förordna att handling, som är föremål för handläggning i landskapsregeringen eller hos landskapsregeringen underlydande myndighet, skall för viss tid helt eller delvis hemlighållas, om icke de som handlingen berör samtycker till att den blir offentlig. Sådant förordnande får dock icke ges i fråga om handlingar, vilkas offentlighet jämte undantagen därifrån är fullständigt reglerad genom lag eller förordning.

11 §. Beträffande handling som enligt 8-10 §§ skall hållas hemlig, bör den myndighet till vilken handlingen inkommit eller hos vilken handlingen tillkommit, iakttaga följande:

a) om hemlighållandet bör särskild anteckning göras i myndighetens diarium eller protokoll eller annan re-

C 4 LL (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet

gistrering av eller sammanställning över det ärende till vilket handlingen hör,

b) handlingen bör förses med stämpel eller annan anteckning om att den skall hållas hemlig. Anteckningen bör innehålla uppgift om det stadgande på vilket hemlighållandet eller förordnandet därom grundats, anteckningens datum samt den tjänsteman som låtit verkställa anteckningen,

c) handlingen bör förvaras så, att den icke är tillgänglig för obehöriga,

d) handlingen eller kopia därav skall utges till domstol samt till statlig eller annan myndighet, då dessa på tjänstens eller offentlig sysslas vägnar har rätt att få del av handlingen. Enligt prövning kan handlingen eller kopia därav utges till sådan myndighet även i andra fall, varvid för utgivandet kan ställas villkor och ges föreskrifter, som den utgivande myndigheten anser nödvändiga för att inte ändamålet med hemlighållandet skall äventyras.

12 §. Då visst ärende skall hållas hemligt, gäller detta även handlingarna i ärendet.

Till den del handling är hemlig får den, såvida annat icke är särskilt stadgat, ej tillhandahållas enligt 7 § eller uppgift på annat sätt lämnas om dess innehåll.

3 kap. Enskild persons rätt till handling

13 §. Enskilt brev, som icke hör till handlingar i rättegång, får utan samtycke av brevskrivaren eller hans rättsinnehavare hållas tillgängligt endast enligt 15 §.

14 §. Utan hinder av vad som stadgas eller förordnas om handlingars hemlighållande, skall enskild eller hans rättsinnehavare av myndighet återfå handling som den enskilde ingivit eller insänt till myndigheten. Handlingen bör återlämnas i original, såvida särskilda skäl ej påkallar att originalet blir kvar hos myndigheten, varvid handlingen i stället bör utges såsom officiell kopia.

På i 1 mom. angivet sätt bör enskild av myndighet erhålla utslag, beslut eller annat avgörande, i vilket han, antingen själv eller såsom laga företrädare för annan, har rätt att söka ändring, eller som eljest berör hans rätt såsom sökande, klagande eller annan part eller laga företrädare för sådan. Detsamma gäller i sådant ärende även annan handling än avgörandet.

Likaså bör part eller laga företrädare för sådan erhålla till myndighet inkomna eller av myndighet upprättade handlingar som avses i 4 § 1 mom.

15 §. Handlingar som avses i 9 § 1 mom. e punkten och 13 § får, sedan de överförts till allmänt arkiv, på skriftlig motiverad begäran tillhandahållas person som behöver handlingarna. För tillhandahållandet kan ställas villkor och ges särskilda föreskrifter. Innan handling sålunda tillhandahålls, bör den person som begärt att få handlingen, avge förbindelse att iaktta villkoren och föreskrifterna för handlingens tillhandahållande och att icke heller i övrigt bruka handlingen så, att detta kan skada eller förnedra den som berörs av handlingen eller anhörig till denne.

Brev, eller annan enskild handling som lämnats i förvar i allmänt arkiv, i bibliotek eller eljest hos myndig-

het, får icke tillhandahållas eller handlingens innehåll yppas i strid med villkor som föreskrivits i samband med överlämnandet.

3a kap. Allmänna handlingar som utgör personregister (1991/58)

15a §. (2007/90) Personuppgifter som ingår i personregister får lämnas ut i form av en kopia, en utskrift eller i elektronisk form om inte något annat är föreskrivet i lag och om mottagaren har rätt att registrera och använda sådana personuppgifter enligt bestämmelserna om behandling av personuppgifter.

För direkt marknadsföring och för marknads- och opinionsundersökningar får personuppgifter dock lämnas ut endast om så bestäms särskilt eller om den registrerade har samtyckt därtill.

15b-15c §§. Upphävda (2007/90).

15d §. (2006/30) Bestämmelserna i detta kapitel skall inte tillämpas på polismyndighetens personregister. Om polismyndighetens personregister finns särskilda bestämmelser i landskapslagen (1999:49) om polisens grundregister och landskapslagen (1999:50) om tillämpning i landskapet Åland av riks författningar om personuppgifter.

4 kap. Upphörande av handlingars sekretess

16 §. Hemlighållande av handling upphör då i lag stadgad eller av landskapsregeringen i enskilt fall förordnad tid för hemlighållandet gått till ända eller då landskapsregeringen återkallat eller upphävt tidigare förordnande om hemlighållande.

Av särskild orsak kan landskapsregeringen, såvida annat icke följer av 9 § 1 mom. a-c punkterna eller 15 § 2 mom., i enskilt fall tillåta, att innehållet i hemlig handling yppas, ifall yppandet inte äventyrar hemlighållandets ändamål. Bestämmelserna i 15 § 1 mom. om villkor, föreskrifter och förbindelse kan härvid tillämpas enligt landskapsregeringens prövning.

17 §. Har icke annorlunda stadgats eller förordnats, blir hemlig handling offentlig enligt följande:

a) handling som avses i 9 § 1 mom. e punkten, 20 år efter den persons död som handlingen angår,

b) handling som avses i 13 §, 20 år efter brevskrivarens död, såvida annat icke följer av 15 § 2 mom.,

c) annan handling 20 år från den dag handlingen är daterad eller, om datering saknas, den dag handlingen i färdigt skick första gången handlades av myndighet.

Utreds inte beträffande handlingar som avses i a eller b punkten, dagen för vederbörande persons eller brevskrivarens död, blir handlingarna offentliga 50 år efter den dag de daterats eller inkommit till myndighet.

18 §. Landskapsregeringen kan, om särskilda skäl föreligger, i enskilt fall förlänga tid för hemlighållande enligt 17 § med sammanlagt högst 50 år.

5 kap. Särskilda stadganden

19 §. Om handläggning inför stängda dörrar i [lands-tinget] eller vid sammanträde som företräder offentligt samfund eller i fullmäktige, så ock om rättegångs- och

domstolshandlingars offentlighet, gäller vad därom är särskilt stadgat.

Se LO (2011:97) och kommunallag (1997:73) för landskapet Åland.

20 §. Om allmänna handlingars förvaring, överlämnande till offentligt arkiv samt utgallring stadgas särskilt.

Se arkivlag (2004:13) för landskapet Åland.

21 §. Vägrar vederbörande tjänsteman tillhandahålla handling enligt denna lag, äger sökande därom utverka myndighetens avgörande. Över sådant avgörande samt över myndighets vägran att lämna uppgift ur betänkande enligt 6 § 2 mom. har sökanden rätt att anföra besvär i den ordning, som i allmänhet gäller för ändringssökande i myndighetens beslut. Finns ej sådant förfarande för ändringssökande fastställt, skall besvären anföras hos [länsstyrelsen]. Avgörande av besvär kan överklagas i vanlig ordning för ändringssökande.

22 §. För överträdelse av vad i 6, 7 och 12 §§ stadgas om handlingars offentlighet eller hemlighållande samt för brytande av förbindelse som avses i 15 eller 16 §, döms den skyldige för hemlighållande eller för underlåtenhet att iakttä handlingssekretess till böter, såvida gärningen icke skall bestraffas såsom brott i tjänsten. Gäller överträdelsen ärende, som underliggör riksmyndighets förvaltningsbehörighet, beivras den såsom i rikslagstiftningen är stadgat.

Angående tryckfrihetsbrott gäller vad därom särskilt är stadgat.

23 §. Denna landskapslag träder i kraft den 1 september 1977.

Har tidigare bestämmelser om allmänna handlingars offentlighet och hemlighållande samt om tystnadsplikt beträffande sådan handling innehåll givits i annan ordning än genom lag, upphör de att gälla, såvida annat icke följer av bestämmelserna i denna landskapslag.

C 5 Arkivlag (2004:13) för landskapet Åland

1 kap. Lagens tillämpning

1 §. I landskapet Åland handhas förvaltningen av offentliga arkiv av Ålands landskapsregering med i 2 § nämnda undantag. Lagen gäller följande arkivbildare:

1) landskapsregeringen samt landskapsregeringen underlydande enheter, verk, affärsverk, inrättningar och myndigheter,

2) Ålands penningautomatförening,

3) kommunala myndigheter och organ,

4) andra samfund, organ och personer när de utför ett offentligt uppdrag enligt landskapslag till den del det som följd av uppdraget uppkommer handlingar som avses i landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet.

På Ålands lagting och Ålands delegation i Nordiska rådet tillämpas dock endast 4 och 5 §§ samt 6 § 1 och 2 mom. i denna lag.

2 §. På den evangelisk-lutherska kyrkans arkiv i landskapet tillämpas vad som stadgas i kyrkolagen.

På statliga myndigheter verksamma i landskapet Åland tillämpas arkivlagen (FFS 831/1994), dock så

att dessa myndigheter får föra bort sina arkivalier från landskapet endast efter samråd med landskapsregeringen.

Se kyrkolag (FFS 1054/1993).

2 kap. Landskapsarkivet

3 §. Landskapsregeringen har det högsta överinseendet över arkivväsendet inom landskapet. För att leda och övervaka arkivväsendet i landskapet och för att säkerställa att handlingar som hör till vårt åländska kulturarv bevaras och är tillgängliga för att främja forskning samt styra och utveckla arkivfunktionen upprätthåller landskapsregeringen ett landskapsarkiv. I landskapsarkivet mottas, förvaras och ordnas arkivalier samt hålls sådana tillgängliga för myndigheter, forskare och andra.

3 kap. Arkivfunktionen och organiseringen av den

4 §. Ett arkiv omfattar de handlingar som inkommit till arkivbildaren på grund av dess uppgifter eller som tillkommit genom dess verksamhet.

Med handling avses i denna lag en framställning i skrift eller bild eller en på elektronisk väg eller på annat sätt åstadkommen framställning som kan läsas, avlyssnas eller annars uppfattas med tekniska hjälpmedel.

5 §. Varje arkivbildare skall ha en arkivfunktion. Arkivfunktionen har till uppgift att säkerställa att handlingar hålls tillgängliga och bevaras, att sköta den informationstjänst som hänför sig till dem, att bestämma handlingars förvaringsvärde och att gallra ut onödigt material.

Arkivfunktionens krav skall beaktas i arkivbildarens informations- och dokumentförvaltning.

6 §. Arkivbildaren ansvarar för planeringen av arkivfunktionen samt för dess praktiska skötsel.

Varje arkivbildare har en arkivplan vilken skall underställas landskapsregeringen för fastställelse. Av arkivplanen skall framgå åtminstone

1) förvaringstiderna för handlingar som inkommer och uppstår till följd av skötseln av arkivbildarens verksamhet,

2) förvaringssätten för ovan nämnda handlingar,

3) vilka handlingar och uppgifter i handlingar som skall bevaras varaktigt,

4) vilka arkivutrymmen som används för handlingar som skall förvaras varaktigt,

5) vilka material och metoder som används för framställning av handlingar och för lagring av information och

6) vilka handlingar som kan utgallras ur arkivet.

Landskapsregeringen kan vid behov genom en landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om punkterna 1-6 i 2 mom.

Innan landskapsregeringen fattar beslut om fastställande av en arkivplan skall ett utlåtande inbegäras från riksarkivet till den del beslutet rör utgallring av handlingar.

Arkivfunktionen skall skötas så att den stöder arkivbildaren i dess uppgifter samt tillgodoser enskilda personers och sammanslutningars rätt att få ut uppgifter ur offentliga handlingar och att enskilda personers och sammanslutningars rättsskydd samt datasekretess har

C 6 Statistiklag (1994:42)

beaktats på behörigt sätt och att tillgången på handlingar som ansluter sig till enskilda personers och sammanlutningars rättsskydd säkerställs och att handlingarna betjänar forskningen.

7 §. Arkivfunktionen i kommunerna skall organiseras av kommunstyrelsen. Dessa utser den tjänsteinnehavare eller funktionär som leder kommunens arkivfunktion och arkivbildning och svarar för de handlingar som skall förvaras varaktigt.

Vad som i 1 mom. stadgas om kommunerna gäller också kommunalförbund och andra motsvarande samarbetsformer.

8 §. Landskapsregeringen har rätt att utan hinder av sekretesstadgandena få uppgifter om arkivbildarnas arkivfunktion och inspektera de i 1 § 1 mom. nämnda arkivbildarnas arkivfunktion.

4 kap. Framställning, förvaring och användning av handlingar

9 §. Framställningen av handlingar och lagringen av information som skall bevaras varaktigt eller för viss tid framöver skall ske med användning av material och metoder som är arkivbeständiga. Handlingar som skall förvaras varaktigt skall förvaras i sådana arkivutrymmen som är skyddade mot förstörelse, skada och obehörig användning. Förvaringsutrymmena för arkiv skall vara säkra mot brand, fukt, stöld och annan åverkan.

10 §. Handlingar som inte skall förvaras varaktigt skall efter den förvaringstid som fastställts för dem gallras ut så att datasekretessen är tryggad.

11 §. Handlingar som hör till i 1 § 1 mom. nämnda arkivbildare och som skall förvaras varaktigt skall överföras till landskapsarkivet vid den tidpunkt och med iakttagande av det förfarande landskapsregeringen beslutar. Den överlåtande arkivbildaren svarar för förvaringen av handlingarna före överföringen, för att handlingarna ställs i sådant skick att de kan överföras och för de kostnader som föranleds av överföringen till landskapsarkivet.

I landskapsarkivet kan på basis av ett särskilt avtal även tas emot sådana handlingar från andra arkivbildare som skall förvaras varaktigt. Om det inte avtalas eller stadgas särskilt om överlåtna handlingars offentlighet iakttas 12 § 2 mom.

5 kap. Privata arkiv

12 §. Ett privat arkiv eller handlingar som hör till det kan med stöd av ett avtal som ingås med arkivets ägare övertas och förvaras eller vårdas i landskapsarkivet. I fråga om sådana privata brev och andra handlingars offentlighet som hör till ett privat arkiv som avses i 1 mom. skall iakttas vad som med överlåtaren överenskommit om offentligheten. Om offentligheten gäller dessutom i tillämpliga delar landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet.

13 §. Landskapsregeringen kan föra register över privata arkiv och därtill hörande handlingar som är av betydelse för landskapets kulturarv eller för åländsk forskning.

13a §. (2004/26) Löper ett arkiv eller en därtill hörande handling som är i privat ägo och som har betydelse

för det åländska kulturarvet eller forskningen uppenbar risk att förstöras eller förkomma eller utbjuds arkivet eller handlingen till salu, har landskapsregeringen rätt att mot full ersättning lösa in den privata handlingen eller arkivet eller ta en kopia därav. Samtidigt skall bestämmas när det inlösta materialet blir offentligt med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna om allmänna handlingars offentlighet.

Om utförelse ur landskapet av handlingar som avses i denna paragraf stadgas särskilt.

13b §. (2004/26) När landskapsregeringen beslutat att ett arkiv eller en handling skall inlösas eller kopieras med stöd av 13a § 1 mom. kan landskapsregeringen besluta att arkivet eller handlingen omedelbart skall överföras till landskapsarkivet eller till annan anvisad säker förvaringsplats för att förvaras där till inlösnings- eller kopieringsbeslutet vunnit laga kraft.

Uppgifter ur en handling, en samling eller ett arkiv som avses i 1 mom. får inte lämnas till obehöriga under förvaringstiden.

13c §. (2004/26) Ändring får inte sökas i ett sådant i 13b § avsett beslut om temporär förvaring som landskapsregeringen fattat. I annat beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, till den del fråga är om lagligheten av beslutet.

6 kap. Ikraftträdande

14 §. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005. Genom denna lag upphävs, såvitt gäller giltigheten i landskapet Åland, arkivlagen den 20 februari 1981 (FFS 184/1981). Arkivbildare kan dock fatta beslut om och [landskapsstyrelsen] kan fastställa i 6 § avsedda arkivplaner innan denna lag träder i kraft.

C 6 Statistiklag (1994:42) för landskapet Åland

1 §. Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på landskapets myndigheter som framställer officiell statistik.

2 §. Grunderna för uppgiftsinsamlingen

Innan uppgifter för framställning av statistik samlas in skall myndigheten undersöka om det är möjligt att använda uppgifter som samlats in i något annat sammanhang.

För att kunna ålägga någon att lämna uppgifter för framställning av statistik måste myndigheten ha stöd i denna lag eller annan lag. Saknas stöd i lag är det frivilligt att lämna de uppgifter som begärs för framställning av statistik.

Uppgifterna skall samlas in utan identifikationsuppgifter då det är möjligt med avseende på framställningen av statistiken.

3 §. (2007/92) Förhållandet till bestämmelser om personregister

Vid framställning av sådan statistik som avses i denna lag iakttas vad som föreskrivs i landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter i landskaps- och kommunalförvaltningen, om inte annat föreskrivs i denna eller någon annan lag.

4 §. Uppgiftsinsamling

En myndighet skall se till att endast de uppgifter som är nödvändiga för framställning av statistik begärs av uppgiftslämnaren.

Uppgifterna skall samlas in på ett sätt som medför så små kostnader som möjligt för uppgiftslämnaren och samhället samt på ett sätt som inte är onödigt betungande för uppgiftslämnaren.

5 §. Beslut om uppgiftsinsamling

Efter att ha samrått med uppgiftslämnarna eller med företrädare för berörda sektorer beslutar myndigheten vilka uppgifter som skall samlas in samt vilka förfaringssätt och tidsfrister som skall iaktas vid uppgiftsinsamlingen.

Uppgiftslämnarna eller deras företrädare skall i god tid innan insamlingen sker underrättas om beslutet att samla in uppgifter samt om insamling av nya eller ändrade uppgifter.

6 §. Information till uppgiftslämnarna

När uppgifter samlas in skall uppgiftslämnarna informeras om ändamålet med uppgiftsinsamlandet, vilka förfaringssätt som skall användas vid framställningen av statistiken samt om grunderna för utlämnandet av uppgifter.

De som är skyldiga att lämna uppgifter skall få återrapportering om de statistiska uppgifterna.

7 §. Uppgiftsskyldighet för landskapets myndigheter

Landskapets myndigheter är, utan hinder av sekretessbestämmelserna, skyldiga att lämna Ålands statistik- och utredningsbyrå uppgifter ur det uppgiftsmaterial de förfogar över samt uppgifter om den egna verksamheten och ekonomin.

8 §. Uppgiftsskyldighet för näringsidkare och yrkesutövare

Näringsidkare och yrkesutövare samt landskapets affärsverk och kommunala bolag som bedriver affärsverksamhet är skyldiga att till Ålands statistik- och utredningsbyrå lämna uppgifter om

- 1) arten av den verksamhet som de bedriver och var den bedrivs,
- 2) ägoförhållanden,
- 3) ekonomin,
- 4) produkterna samt
- 5) de resurser som verksamheten förutsätter och deras användning.

9 §. Uppgiftsskyldighet för kommuner och kommunalförbund

Kommuner och kommunalförbund är skyldiga att till Ålands statistik- och utredningsbyrå lämna uppgifter om

- 1) ekonomin,
- 2) produkterna,
- 3) tillhandahållna service samt
- 4) de resurser verksamheten förutsätter och deras användning.

10 §. Uppgiftsskyldighet för vissa samfund

Samfund som inte eftersträvar vinst är skyldiga att till Ålands statistik- och utredningsbyrå lämna uppgifter om

- 1) arten av den verksamhet som de bedriver och var den bedrivs,
- 2) innehavet,

3) ekonomin samt

4) de resurser som verksamheten förutsätter och deras användning.

11 §. Riksmyndigheters uppgiftsskyldighet

En riksmyndighet är skyldig att till Ålands statistik- och utredningsbyrå lämna uppgifter ur det uppgiftsmaterial den förfogar över samt uppgifter om den egna verksamheten och ekonomin till de delar uppgifterna behövs för att framställa statistik om förhållandena i landskapet. Denna skyldighet gäller inte uppgifter som skall hemlighållas med hänsyn till rikets säkerhet eller försvarets intressen. Då uppgifterna insamlas skall statistik- och utredningsbyrån på det sätt 23 § 2 punkten självstyrelselagen för Åland anger samarbeta med den ifrågavarande riksmyndigheten.

Om riksmyndigheters skyldighet att på begäran tillhandahålla behöriga myndigheter i landskapet sådana statistiska uppgifter om förhållandena i landskapet som de på grund av rikslagstiftning har tillgång till stadgas i 30 § 5 punkten självstyrelselagen.

12 §. Begränsning av uppgiftsskyldighet

Det finns inte någon skyldighet att lämna uppgifter enligt 7-10 §§ om det förhållande som uppgiften avser är äldre än fyra år när uppgiften begärs.

13 §. Befrielse från uppgiftsskyldigheten

En myndighet skall på begäran av en uppgiftsskyldig helt eller delvis befria denne från uppgiftsskyldigheten om uppgiftslämnandet innebär oskäligen olägenhet för denne och befrielsen inte nämnvärt försvårar framställandet av statistiken.

14 §. Bearbetning och lagring av uppgifter

Uppgifter som samlats in för statistiska ändamål får inte bearbetas, lagras och utplånas på ett sådant sätt att enskilds integritet kränks eller affärs- eller yrkeshemlighet äventyras.

Uppgifter som samlats in för statistiska ändamål skall bearbetas med iakttagande av god statistiksed.

15 §. Skydd av uppgifter

En myndighet skall se till att uppgifterna i framställningens alla skeden är skyddade mot olovlig bearbetning, användning, utplånande och ändring samt mot olovligt tillgrepp.

16 §. Användning av utomstående tjänster

En myndighet kan anlita utomstående tjänster i statistikframställningens olika skeden. När användningen av utomstående tjänster och villkoren för uppdragen prövas och övervakningen ordnas skall särskild uppmärksamhet ägnas frågor om sekretess.

Den som utför ett uppdrag har samma skyldighet att skydda uppgifterna som den myndighet som framställer statistik har enligt 15 § och uppdragstagaren har inte rätt att använda och lämna ut uppgifterna för andra ändamål eller spara dem för att själv lagra dem. Den som utför ett uppdrag skall iaktta tystnadsplikt enligt 22 §.

17 §. Statistikens kvalitet

Statistiken skall vara så tillförlitlig som möjligt och den skall ge en riktig bild av de förhållanden som belyses. Statistiken skall göras allmänt tillgänglig så snabbt som möjligt efter att den blivit klar.

C 6 Statistiklag (1994:42)

För att säkerställa uppgifternas jämförbarhet skall när statistik framställs i mån av möjlighet användas enhetliga begrepp, definitioner och klassificeringar.

18 §. Hemlighållande av uppgifter

Uppgifter som erhållits eller använts för statistiska ändamål är sekretessbelagda, om inte något annat följer av 2 och 3 mom.

Uppgifter som beskriver verksamhet som bedrivs av landskapets, statens och kommunernas myndigheter är offentliga.

Följande uppgifter om näringsidkare och yrkesutövare samt juridiska personer är offentliga:

- 1) affärs- och samfundssignum,
- 2) namn,
- 3) språksignum,
- 4) hemkommun och adress,
- 5) juridisk form,
- 6) arten av den verksamhet som bedrivs,
- 7) var verksamheten bedrivs,
- 8) huvudsakliga nyttigheter,
- 9) antalet anställda,
- 10) omsättning samt
- 11) idkande av utrikeshandel.

19 §. Utlämnande av uppgifter

Sekretessbelagda uppgifter som erhållits eller använts för statistiska ändamål får lämnas till utomstående endast på de grunder som stadgas i lag eller med samtycke från den som uppgifterna gäller. Dessa uppgifter får emellertid inte lämnas ut för att användas vid administrativt beslutsfattande eller vid någon annan motsvarande behandling av ett ärende.

En myndighet får lämna ut uppgifter för vetenskapliga undersökningar och för statistiska ändamål. Personuppgifter som avses i landskapslagen om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen och andra identifikationsuppgifter får dock inte lämnas ut. (2007/92)

Utän hinder av vad som anges i 2 mom. får Ålands statistik- och utredningsbyrå för vetenskaplig forskning och för statistiska ändamål lämna ut uppgifter om ålder, kön, utbildning och yrke under förutsättning att den som får uppgifterna har rätt enligt 3a kap. landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet, landskapslagen om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen eller enligt landskapslagen (1999:50) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om personregister att inhämta dessa uppgifter. (2007/92)

Utlämnandet av uppgifter får inte medföra skada eller olägenhet för den som uppgifterna gäller. Den myndighet som lämnar ut uppgifterna skall när uppgifterna lämnas ut meddela de föreskrifter som är nödvändiga för skyddet av uppgifterna.

20 §. Utlämnande av uppgifter till riksmyndighet

Utän hinder av 18 och 19 §§ får uppgifter lämnas ut till en riksmyndighet för framställning av statistik.

21 §. Avgiftsfrihet för uppgifter

Ålands statistik- och utredningsbyrå har rätt att få de uppgifter som avses i 7 § avgiftsfritt.

Den återrapportering som avses i 6 § 2 mom. är avgiftsfri för dem som lämnat uppgifterna.

22 §. Tystnadsplikt

Uppgifter som enligt 18 § skall hållas hemliga får inte röjas för utomstående och inte utnyttjas för enskild nytta.

Vad som stadgas i 1 mom. tillämpas också på sådana uppgifter om program och anvisningar för automatisk databehandling i anslutning till statistikframställningen som äventyrar datasekretessen om de avslöjas.

23 §. Brott mot statistiksekretessen

Den som utan laglig rätt lämnar ut uppgifter som erhållits eller använts för statistiska ändamål eller den som brutit mot de föreskrifter som avses i 19 § eller mot den tystnadsplikt som anges i 22 § skall för brott mot statistiksekretessen dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

24 §. Vite

Om en uppgiftsskyldig försummar att lämna uppgifter inom utsatt tid får landskapsregeringen vid vite ålägga den uppgiftsskyldige att lämna uppgifterna.

Landskapsregeringen utdömer vite.

Se LL (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

25 §. Brott mot uppgiftsskyldigheten

En uppgiftsskyldig som uppsåtligen försummar att lämna uppgifter som avses i denna lag skall för *underlåtenhet att fullgöra uppgiftsskyldighet vid statistikinsamling* dömas till böter.

En uppgiftsskyldig som försummar att lämna uppgifter som ålagts med stöd av 24 § och som ådömts vite för denna försummelse kan inte dömas till straff för samma gärning.

En uppgiftsskyldig som uppsåtligen lämnar oriktiga uppgifter eller meddelanden för fullgörande av den uppgiftsskyldighet som anges i denna lag skall för *lämnande av oriktiga uppgifter vid statistikinsamling* dömas till böter.

Om en förseelse som nämns i 1 och 3 mom. i sin helhet skall anses uppenbart ringa, kan myndigheten avstå från att anmäla förseelsen till åtalsprövning.

26 §. Ändringssökande

I beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Besvär över ändamålsenligheten av landskapsregeringens beslut kan inte anföras.

I beslut som en myndighet underställd landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag får ändring sökas hos landskapsregeringen.

Om besvärshatt, besvärstid, anförande av besvär och besvärсанvisning gäller vad därom stadgas i rikslagsstiftning.

27 §. Bemyndigande

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

28 §. Ikraftträdelsebestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1994.

Genom denna lag upphävs, såvitt fråga är om land-

skapet Åland, lagen om lämnande av vissa uppgifter för officiell statistik (FFS 96/1954) samt 2 och 3 §§ lagen om statistikcentralen (FFS 796/1970).

C 7 Landskapslag (1994:43) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om offentlig upphandling (2012/21)

1 §. (2007/50) Lagens tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet är, med i denna lag angivna undantag, följande riksförfattningar tillämpliga i landskapet Åland vid upphandling som görs av landskapsregeringen, under landskapsregeringen lydande myndigheter och inrättningar, till Ålands lagting ansluten förvaltning, kommunala myndigheter samt övriga upphandlingsenheter som avses i denna lag: (2013/29)

- 1) lagen om offentlig upphandling (FFS 348/2007),
- 2) lagen om upphandling inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (FFS 349/2007) och
- 3) lagen om beaktande av energi- och miljökonsekvenser vid offentlig upphandling av fordon (FFS 1509/2011). (2012/21)

Med avvikelse från vad som gäller i enlighet med de i 1 mom. angivna riksförfattningarna är denna lag endast tillämplig på upphandling som beräknas uppgå till gällande EU-tröskelvärde enligt EG:s bestämmelser om offentlig upphandling.

Ändringar av de i 1 mom. angivna lagarna gäller från det att de träder i kraft i riket, om inte annat följer av denna lag eller annan landskapslag.

Hänvisningar i rikslagstiftningen till andra författningar skall inom landskapets behörighet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen. En förvaltningsuppgift som i enlighet med riksförfattningar i 1 mom. ankommer på en myndighet i riket skall i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del uppgifterna faller inom landskapets behörighet.

L om offentlig upphandling (FFS 348/2007) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som lagen hade innan den upphävdes den 1 januari 2017 genom L om offentlig upphandling och koncession (FFS 1397/2016). L om upphandling inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (FFS 349/2007) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som lagen hade innan den upphävdes den 1 januari 2017 genom L om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (FFS 1398/2016).

2 §. Övriga upphandlingsenheter

Med övriga upphandlingsenheter enligt 1 § 1 mom. avses sådana juridiska personer, enheter och upphandlare som landskapsregeringen, under landskapsregeringen lydande myndigheter och inrättningar samt kommunernas och kommunalförbundens myndigheter på samma sätt som statens, kommunernas och kommunalförbundens myndigheter enligt 6 § lagen om offentlig upphandling har inflytande i eller vilka på annat sätt enligt sistnämnda bestämmelse kan anses tillhöra den offentliga förvaltningen. (2013/29)

Som upphandlingsenheter enligt denna lag avses även affärsverk underställda landskapsregeringen.

3 §. (2007/50) Närmare bestämmelser

Om det inte hör till området för lag kan landskapsregeringen inom landskapets behörighet genom land-

LL (1994:43) om tillämpning ... offentlig upphandling

C 7

skapsförordning besluta att bestämmelser som har utfärdats med stöd av någon av de i 1 § 1 mom. angivna lagarna skall tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver. (2008/101)

Utän hinder av bestämmelserna om hemlighållande av handling har landskapsregeringen rätt att till berörda myndigheter i riket och inom den Europeiska gemenskapen vidarebefordra sådana uppgifter som landskapsregeringen har fått på basis av denna lag.

Tidigare 1 mom. har blivit 2 mom. genom (2008/101).

4 §. Landskapsförordning

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

Se LF (1998:101) om offentlig upphandling.

5 §. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1994.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Denna lag skall inte tillämpas på upphandling som har påbörjats innan lagen har trätt i kraft.

C 8 Landskapsförordning (1998:101) om offentlig upphandling

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Allmänt

Med de avvikelser som anges i denna förordning och som följer av landskapslagen (1994:43) angående tillämpning i landskapet Åland av lagen om offentlig upphandling skall följande riksförfattningar tillämpas i landskapet Åland:

- 1) förordningen den 29 maj 1998 om sådan upphandling av varor, tjänster och byggnadsentreprenader som överstiger tröskelvärdet (FFS 380/1998) samt
- 2) förordningen den 29 maj 1998 om sådan upphandling som överstiger tröskelvärdena av enheter verksamma inom vatten-, energi-, transport- och telekommunikationssektorerna (FFS 381/1998).

Denna förordning utfärdades med stöd av bemyndiganden i 1 och 4 §§ LL (1994:43) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om offentlig upphandling. Bemyndigandet i 1 § har dock upphävts.

2 §. Ändring av i 1 § avsedda bestämmelser

Ändring av i 1 § avsedd författning gäller i landskapet Åland, om inte annat följer av bestämmelserna i denna förordning.

3 §. Förvaltningsmyndigheter

De förvaltningsuppgifter som enligt i 1 § angivna författningar ankommer på rikets myndigheter skall i landskapet handhas av [landskapsstyrelsen], såvitt fråga är om uppgifter som faller inom landskapets behörighetsområde.

Hänvisas i de i 1 § nämnda författningarna till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen, skall hänvisningarna anses avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

C 9 ÅRLB (2015:52) gällande vissa upphandlingar

2 kap. Materiella bestämmelser**4 §. Förordning om sådan upphandling av varor, tjänster och byggnadsentreprenader som överstiger tröskelvärdet**

Med avvikelse från bestämmelserna i förordningen om sådan upphandling av varor, tjänster och byggnadsentreprenader som överstiger tröskelvärdet

1) skall upphandlingsenheten på lämpligt sätt lämna en skriftlig rapport om verkställd upphandling och val av förfarande med i 19 § 1 mom. nämnt innehåll till kommissionen på dess begäran,

2) skall upphandlingsenheten sända en annons enligt 20 § 2 mom. på lämpligt sätt till Byrån för Europeiska gemenskapens officiella publikationer på svenska eller på något annat av de språk som är officiella inom Europeiska unionen. Vad som i övrigt är föreskrivet om avsändningsdag och publiceringsförbud i nämnda moment skall även gälla de upphandlingsenheter som omfattas av denna förordning,

3) kan den anbudsbegäran jämte bilagor som avses i 29 § 2 mom. upprättas på svenska eller på något annat av de språk som är officiella inom Europeiska unionen,

4) skall upphandlingsenheten utöver vad som anges i upphandlingsenhetens interna handlar på lämpligt sätt meddela skälen till avvikelsen enligt 33 § till kommissionen på dess begäran samt

5) skall upphandlingsenheten på lämpligt sätt sända det i 47 § 1 mom. nämnda meddelandet, som i landskapet skall omfatta upphandlingar enligt denna landskapsförordning, till kommissionen.

5 §. Förordning om sådan upphandling som överstiger tröskelvärdena av enheter verksamma inom vatten-, energi-, transport- och telekommunikationssektorerna

Med avvikelse från bestämmelserna i förordningen om sådan upphandling som överstiger tröskelvärdena av enheter verksamma inom vatten-, energi-, transport- och telekommunikationssektorerna

1) skall upphandlingsenheten på lämpligt sätt göra en anmälan om i 4 § 4 mom. nämnda teletjänster till kommissionen på dess begäran,

2) skall upphandlingsenheten på lämpligt sätt underätta kommissionen om de uppgifter som avses i 5 § 2 mom. på dess begäran,

3) skall upphandlingsenheten sända en annons enligt 14 § 2 mom. på lämpligt sätt till Byrån för Europeiska gemenskapens officiella publikationer på svenska eller på något annat av de språk som är officiella inom Europeiska unionen. Vad som i övrigt är föreskrivet om avsändningsdag och publiceringsförbud i nämnda moment skall även gälla de upphandlingsenheter som omfattas av denna förordning,

4) kan förfrågningsunderlaget jämte bilagor enligt 24 § 4 mom. upprättas på svenska eller på något annat av de språk som är officiella inom Europeiska unionen,

5) skall upphandlingsenheten på lämpligt sätt tillstålla kommissionen de uppgifter som avses i 37 § 1 mom. på dess begäran samt

6) skall upphandlingsenheten på lämpligt sätt sända ett meddelande om de i 38 § nämnda uppgifterna till kommissionen på i nämnda paragraf angivna tidpunkter.

3 kap. Särskilda bestämmelser**6 §. Ikraftträdelse**

Denna förordning träder omedelbart i kraft.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (1996:23) den 27 februari 1996 om offentlig upphandling.

C 9 Ålands landskapsregerings beslut (2015:52) gällande vissa upphandlingar**1 §. Tillämpningsområde**

Detta beslut gäller såsom anvisning för verkställande av landskapets årliga budget och tillämpas på landskapsregeringen, under landskapsregeringen lydande myndigheter och inrättningar med undantag av Ålands hälso- och sjukvård vid upphandlingar vars värde understiger de tröskelvärden som avses i 1 § 2 mom. (1994:43) om tillämpning i landskapet Åland av riks-författningar om offentlig upphandling. Beslutet tillämpas inte på landskapets affärsverk.

2 §. Målsättning

Vid upphandling eftersträvas fri konkurrens samt iakttagande av principerna om icke-diskriminering, öppenhet, proportionalitet och ömsesidigt erkännande.

Särskilt eftersträvas att miljöhänsyn integreras i så stor utsträckning som möjligt i upphandlingsförfarandet.

3 §. Definitioner

Med upphandling avses i detta beslut köp, leasing, hyra eller upphandling på avbetalning med eller utan köpoption av varor, byggnadsentreprenader eller tjänster.

Med tjänsteupphandling avses inte;

1) avtal om förvärv eller hyrning av fast egendom, byggnader eller rättigheter i anslutning till sådana oberoende av finansieringsformen eller betalningssättet. Beslutet tillämpas dock på ett kontrakt om finansiella tjänster oberoende av vilken form det har när det sluts i samband med ett dylikt förvärvs- eller hyresavtal,

2) avtal om skiljeförfarande eller förlikningstjänster,

3) avtal gällande finansiella tjänster i anknytning till emittering, anskaffning, försäljning eller överföring av värdepapper eller andra finansiella instrument eller Finlands Banks tjänster,

4) anställningsavtal, eller

5) avtal om annan forskning och produktutveckling än sådan som uteslutande är till nytta för upphandlingsenheten i dess affärsverksamhet och vars kostnader upphandlingsenheten står för.

4 §. Upphandlingsförfarande

Upphandling skall som huvudregel ske genom öppet förfarande och utannonsering i massmedia.

Vid upphandlingar vars värde kan antas överstiga 20.000 € exklusive moms eller om särskilda skäl inte föranleder öppet förfarande kan anbudsbegäran istället riktas till två eller flera leverantörer.

Förfarandena i moment 1 och 2 kan kombineras så att en anbudsbegäran såväl riktas som offentliggörs genom annonsering.

5 §. Direkt köp

Med undantag av vad som i övrigt föreskrivs i detta beslut kan upphandling göras som direkt upphandling hos en viss leverantör om;

- 1) värdet av upphandlingen beräknas vara av ringa värde, dock ej högre än 50.000 € exklusive moms, eller
- 2) varan eller tjänsten på grund av tekniska eller konstnärliga skäl eller på grund av ensamrätt kan fullgöras endast av en leverantör, eller
- 3) upphandlingen är av brådskande karaktär som inte beror på upphandlingsenhetens försummelse eller
- 4) det vid öppet eller selektivt förfarande inte har lämnats in några lämpliga anbud och de ursprungliga villkoren för kontraktet inte ändrats väsentligt.

6 §. Anbudsbegäran

Anbudsbegäran skall utformas så tydligt som möjligt samt om inte särskilda skäl föreligger upprättas skriftligen.

Klara, tydliga och kvantifierbara kvalifikationskrav bör övervägas, såsom;

- 1) art och kvalitet på den vara eller tjänst som ska upphandlas,
- 2) hur lång tid anbudet skall vara i kraft,
- 3) om delanbud kan ges,
- 4) leveranstid och leveransvillkor,
- 5) betalningsvillkor och eventuella krav på säkerheter,
- 6) när och på vilket sätt anbudet skall ha inkommit för att kunna beaktas,
- 7) krav i fråga om ägar- och immaterialrättigheter,
- 8) språkkrav,
- 9) krav i fråga om varans eller tjänstens miljöpåverkan, samt
- 10) de villkor i enlighet med vilka upphandlingsenheten avser ingå avtal.

Ur anbudsbegäran skall det vidare framgå vilka urvalskriterier som kommer att tillämpas vid val av anbud, vilka handlingar som skall bifogas för att verifiera dessa urvalskriterier samt vilken vikt urvalskriterierna eventuellt kommer att tillmätas vid antagandet av anbud. Gällande val av anbud se 9 §.

7 §. Förlängning av tidsbundna avtal

Förlängning av ett tidsbundet avtal får endast ske om det finns särskilda villkor om detta i avtalet.

8 §. Mottagande samt öppnande av anbud

Registrarskontoret eller den enhet/tjänsteman som enligt anbudsbegäran skall ta emot anbudet stämplat de inlämnade kuverten. Efter att anbudstiden utgått öppnas samtliga anbud vid ett och samma tillfälle. I undantagsfall kan dock anbudet fördelas mellan flera öppningstillfällen. I så fall uppgörs ett öppningsprotokoll per tillfälle.

Anbudet skall öppnas i närvaro av minst två tjänstemän varvid öppningsprotokoll skall föras.

I öppningsprotokollet skall anges vilka anbud som inkommit, anbudsgivarens eventuella reservationer, vem som varit närvarande vid öppningen samt ifall det förekommer för sent inkomna anbud.

Samtliga sidor i de inkomna anbudet skall märkas med de öppnande tjänstemännens initialer. Det är dock

tillräckligt att pärmen märks då det är fråga om inbunden broschyrer och dylikt material.

Om anbudsgivare i anbudsbegäran tillåts avge anbud per fax eller e-post bör detta riktas till registrators faxnummer respektive e-post adress eller annan i anbudsbegäran specifik angiven adress eller nummer.

9 §. Val av anbud

Bland de anbud som uppfyller de i anbudsbegäran uppställda kvalifikationskraven antas det anbud som enligt urvalskriterierna utgör det totalekonomiskt förmånligaste anbudet.

Om några urvalskriterier inte anges i anbudsbegäran bedöms anbudet enligt priset. Anges flera urvalskriterier bedöms dessa enligt den viktning som anges i anbudsbegäran eller om någon sådan inte gjorts enligt en samlad bedömning.

10 §. Beslut

Beslut om att anta ett anbud kan ske i ett eller flera steg. I det fall det sker i flera steg tas först ett beslut om att inleda kontraktsförhandlingar. När dessa förhandlingar är avslutade och om överenskommelse nåts samt om bedömningen kvarstår avseende vilket anbud som skall antas fattas beslut om att ingå avtal med anbudsgivaren. I det fall förhandlingar är onödiga och anbudet antas i ett enda steg fattas enbart ett beslut om att anta anbudet.

Ett beslut om att anta ett anbud skall alltid motiveras och delges samtliga anbudsgivare. Anbudsgivare vars anbud inte har antagits skall underrättas om möjligheterna att besvara sig. Det samma gäller anbudsgivare vars anbud inkommit efter anbudstidens utgång eller inte följt förfarandet för inlämnande av anbud.

11 §. Ikraftträdelsebestämmelser

Detta beslut träder i kraft den 15 september 2015 och tillämpas på upphandlingar som påbörjas den 15 september 2015 eller därefter. Genom beslutet upphävs landskapsregeringens beslut (2006:41) gällande vissa upphandlingar, dock så att det fortfarande tillämpas på upphandlingar som påbörjats innan den 15 september 2015.

C 10 Landskapslag (1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män

1 §. I syfte att främja jämställdheten mellan könen, skall lagen den 8 augusti 1986 om jämställdhet mellan kvinnor och män (FFS 609/1986), nedan kallad jämställdhetslagen, äga tillämpning i landskapet Åland med i denna lag angivna avvikelser.

Ändring av den i 1 mom. avsedda lagen gäller i landskapet, om inte annat sägs i denna lag.

2 §. Vad i jämställdhetslagens 2 § 2 mom. är stadgat om verksamhet i riksdagen som ansluter sig till riksdagsledamotsuppdraget skall i landskapet avse motsvarande verksamhet i lagtinget som ansluter sig till lagtingsledamotsuppdraget. (2007/79)

Vad i jämställdhetslagens 3 § är stadgat om anställningsförhållande till staten, skall i landskapet Åland avse anställningsförhållande till landskapet.

C 11 LL (2005:66) om förhindrande av diskriminering

Bestämmelserna i jämställdhetslagens 4a § 1 mom. om statliga kommittéer, delegationer och andra motsvarande organ skall i landskapet avse kommittéer, delegationer och andra motsvarande organ samt förvaltningsorgan som tillsätts av landskapsregeringen. (2007/79)

3 §. Bestämmelserna i 20 § jämställdhetslagen skall inte äga tillämpning i landskapet Åland.

4 §. Med beaktande av bestämmelserna i 2 mom. skall de förvaltningsuppgifter som enligt jämställdhetslagen sköts av en riksmyndighet i landskapet skötas av landskapsregeringen under förutsättning att dessa uppgifter hör till landskapets behörighet enligt 18 § självstyrelselagen för landskapet Åland. (2007/79)

De förvaltningsuppgifter som enligt jämställdhetslagen sköts av jämställdhetsombudsmannen ska inom landskapets behörighet skötas av Ålands ombudsmannamyndighet. Även de förvaltningsuppgifter som enligt jämställdhetslagen sköts av jämställdhetsnämnden ska inom landskapets behörighet skötas av Ålands ombudsmannamyndighet. (2014/34)

Utöver vad i 1 mom. är stadgat skall landskapsregeringen genom initiativ, råd och anvisningar främja att syftet med denna lag uppnås.

Tidigare 2 mom. har blivit 3 mom. genom (2007/79).

5 §. Handling som inkommer till landskapsregeringen i ärende som avses i denna lag är med avvikelse från vad som sägs i 3 § 1 mom. landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet inte offentlig för rån ärende, vartill handlingen hör, har slutbehandlats om inte handlingen enligt 9 § nämnda lag skall hållas hemlig.

6 §. Den som utövar näring i landskapet får inte för sina produkter eller tjänster göra reklam som innehåller kränkande avbildning eller nedsättande värdering av kvinna eller man. Det sagda skall dock inte äga tillämpning på reklam som förmedlas av etermedia eller genom kabelsändning eller på reklam i utländska tidningar och tidskrifter.

Bestämmelsen i 1 mom. tillämpas inte på näringsutövning som avses i 27 § självstyrelselagen för Åland. (2007/79)

Den som bryter mot bestämmelsen i 1 mom. kan av Ålands ombudsmannamyndighet förbjudas att fortsätta eller upprepa förfarandet. Förbudet kan förenas med vite. Ålands ombudsmannamyndighet förordnar om betalning av vite. (2014/34)

7 §. (2007/79) Besvär över beslut om föreläggande av och utdömande av vite anförs hos Ålands förvaltningsdomstol inom 30 dagar från delgivningen av beslutet.

8 §. (2007/79) Inom landskapets behörighet skall bestämmelserna i 47 kap. 3 § strafflagen (FFS 39/1889) om straff för diskriminering i arbetslivet tillämpas i den lydelse de har när denna lag träder i kraft. Ändringar och nya bestämmelser om straff för diskriminering i arbetslivet skall tillämpas från den dag de träder i kraft i riket.

Till straff för brott mot tystnadsplikten i jämställdhetslagen döms enligt 38 kap. 2 § 2 mom. strafflagen, om inte gärningen skall bestraffas enligt 40 kap. 5 §

strafflagen eller strängare straff för den stadgas på något annat ställe än i 38 kap. 1 § strafflagen.

Den som bryter mot förbudet mot diskriminerande annonsering vid annonsering av utbildningsplatser skall för *diskriminerande annonsering* dömas till böter.

9 §. (2007/79) Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av jämställdhetslagen skall tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet i landskapsförordning besluta om genomförandet i landskapet av EG:s direktiv rörande angelägenheter som avses i denna lag.

10 §. Denna lag träder i kraft den 1 april 1989.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter kan vidtas innan lagen träder i kraft.

Bestämmelsen i 2 § 3 mom. förpliktar inte till ändringar i sammansättningen av organ som har tillsatts innan denna lag träder i kraft.

C 11 Landskapslag (2005:66) om förhindrande av diskriminering i landskapet Åland

1 §. Lagens syfte

Denna lag har till syfte att motverka och förhindra diskriminering på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning eller annan därmed jämförbar omständighet.

Bestämmelser om diskriminering på grund av kön finns i landskapslagen (1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män. (2007/81)

2 §. Definition av diskriminering

Med diskriminering menas i denna lag direkt diskriminering, indirekt diskriminering, trakasserier och instruktioner att diskriminera.

Direkt diskriminering anses förekomma när en person behandlas mindre förmånligt än en annan person behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation.

Indirekt diskriminering anses förekomma när en skenbart neutral bestämmelse eller ett skenbart neutralt kriterium eller förfaringsätt särskilt missgynnar vissa personer, om inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringsättet objektivt motiveras av ett berättigat mål och medlen för att uppnå detta mål är lämpliga och nödvändiga.

Trakasserier anses förekomma när ett oönskat beteende syftar till eller leder till att en persons värdighet kränks och att en hotfull, fientlig, förnedrande, förödmjukande eller kränkande stämning skapas.

3 §. Förbud mot diskriminering av tjänstemän och näringsidkare

Diskriminering som sker på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning är förbjuden

1) i fråga om villkor för tillträde till verksamhet som egenföretagare och till yrkesutövning,

2) i fråga om villkor för tillträde till yrkesvägledning, yrkesutbildning och omskolning, inklusive yrkespraktik, samt

3) i fråga om villkor för tillträde till tjänst hos landskapet eller kommunerna eller tjänstevillkor.

Särbehandling på grund av ålder skall inte uppfattas som diskriminering om den på ett objektivet och rimligt sätt kan motiveras av mål som rör sysselsättningspolitik, arbetsmarknad, yrkesutbildning eller något annat berättigat mål.

Särbehandling skall inte uppfattas som diskriminering om den beror på ett verkligt och avgörande yrkeskrav på grund av yrkesverksamhetens natur eller på grund av sammanhanget där yrkesverksamheten utförs, förutsatt att målet är berättigat och kravet proportionerligt.

Bestämmelser i självstyrelselagen för Åland och jordförvärvslagen för Åland (FFS 3/1975), eller i lag som stöder sig på dessa bestämmelser, angående krav på kunskaper i svenska eller på innehav av åländsk hembygdsrätt eller finskt medborgarskap skall inte betraktas som diskriminering enligt 1-3 mom.

4 §. Förbud mot diskriminering inom hälso- och sjukvården och socialvården

Diskriminering som sker på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan övertygelse eller sexuell läggning är förbjuden inom hälso- och sjukvården och socialvården.

5 §. Förbud mot diskriminering i skolan samt inom varu- och tjänstesektorn

Diskriminering som sker på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan övertygelse, funktionshinder eller sexuell läggning är förbjuden inom skolan samt vid sådant yrkesmässigt tillhandahållande av varor och tjänster, inklusive bostäder, som avser verksamheter inom landskapets behörighet.

6 §. Åtgärder till gagn för tjänstemän med funktionshinder

Landskapet och kommunerna skall i varje konkret fall vidta de åtgärder som behövs för att göra det möjligt för en person med funktionshinder att, på samma villkor som en person utan funktionshinder, erhålla en tjänst, vara verksam som tjänsteman, delta i vidareutbildning för tjänstemän och bli befördrad som tjänsteman, såvida sådana åtgärder inte medför en oproportionerlig börda för arbetsgivaren.

7 §. Positiv särbehandling

Bestämmelserna i denna lag innebär inte något hinder mot att besluta om särskilda åtgärder för att förhindra att personer missgynnas på grund av etnisk tillhörighet,

religion eller annan övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning eller för att kompensera ett sådant missgynnande.

8 §. Förbud mot repressalier

Det är förbjudet att utsätta enskilda för ogynnsam behandling eller ogynnsamma följder på grund av klagomål om diskriminering.

9 §. Gottgörelse

I landskapet skall bestämmelserna om gottgörelse i 9 och 21 §§ lagen om likabehandling (FFS 21/2004) tillämpas i den lydelse de har när denna lag träder i kraft. Ändringar i dessa bestämmelser gäller i landskapet från den dag de träder i kraft i riket.

10 §. (2014/35) Tillsyn

Ålands ombudsmannamyndighet ska se till att denna lag följs.

I första hand ska Ålands ombudsmannamyndighet försöka förmå dem som omfattas av förbuden mot diskriminering och repressalier att frivilligt följa lagen.

När det finns sannolika skäl att befara att någon har begått en gärning som är straffbar i enlighet med bestämmelserna i 13 § ska Ålands ombudsmannamyndighet anmäla saken till allmän åklagare.

Se LL (2014:33) om Ålands ombudsmannamyndighet.

11 §. (2014/35) Vite

Om någon trots påpekanden från Ålands ombudsmannamyndighet inte rättar sig efter denna lag får Ålands ombudsmannamyndighet vid vite förelägga denne att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen. Närmare bestämmelser om vite finns i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

12 §. Besvär

Besvär över beslut om föreläggande och utdömmande av vite anförs hos Ålands förvaltningsdomstol inom 30 dagar från delgivningen av beslutet.

13 §. Straffbestämmelser

I landskapet skall bestämmelserna i 11 och 47 kap. strafflagen (FFS 39/1889) om straff för diskriminering tillämpas i den lydelse de har när denna lag träder i kraft. Ändringar och nya bestämmelser om straff för diskriminering skall tillämpas från den dag de träder i kraft i riket.

14 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 december 2005.

Genom denna lag upphävs 13 kap. 6 § strafflagen samt 17 § 3 och 4 mom. och 54 § 2 mom. lagen om arbetsavtal (FFS 320/1970) i den lydelse som tidigare varit gällande i landskapet jämlikt 71 § självstyrelselagen.

Organisationen

D 1 Landskapslag (1971:42) om Ålands landskapsregering (2008/11)

1 kap. Allmänt

1 §. För att handha landskapets allmänna styrelse och förvaltning tillsätter lagtinget, på sätt därom är stadgat i lagtingsordningen, en landskapsregering bestående av lantrådet och högst sju ledamöter. En av ledamöterna skall utses till vice lantråd, som fullgör lantrådets åligganden då lantrådet har förfall. (2003/53)

En ledamot i landskapsregeringen benämns minister och ansvarar för de avdelningar och enheter inom landskapsregeringens allmänna förvaltning såsom de anges i det av lagtinget senast antagna handlingsprogrammet. (2010/9)

3 mom. upphävt (1998/69).

2 §. På landskapsregeringen ankommer att bevaka landskapets rätt och bästa samt att till verkställighet befordra lagtingets beslut och övriga förfoganden. Angående landskapsregeringens uppgifter i övrigt stadgas särskilt.

Landskapsregeringen kan för fullgörandet av förvaltningsuppgifterna tillsätta särskilda organ för ärendenas beredning. (1995/76)

2a §. (1998/69) Landskapsregeringen biträds i sitt arbete av olika förvaltningsorgan. Om de förvaltningsorgan som skall finnas stadgas genom landskapslag.

Varje del av landskapsregeringens förvaltning skall vara underställd lantrådets eller viss ledamots ansvar.

3 §. Upphävd (1998/69).

2 kap. Lantråd och ledamöter

4 §. Upphävd (1988/4).

5 §. (1988/4) Medlemmarna i landskapsregeringen kvarstår i sina uppdrag så länge de åtnjuter lagtingets förtroende. Sedan nyval till lagtinget ägt rum skall ny landskapsregering tillsättas.

Har lagtinget förklarat att landskapsregeringens medlemmar eller någon av dem inte åtnjuter lagtingets förtroende, skall ny landskapsregering utses. Detsamma gäller om lantrådet avlidit, på egen begäran befriats från uppdraget eller blivit varaktigt förhindrad att handha uppdraget.

Ledamot av landskapsregeringen befrias från uppdraget på egen begäran eller på förslag av lantrådet. Har ledamot befriats från uppdraget skall fyllnadsval förrättas. Fyllnadsval förrättas även när ledamot har avlidit.

Landskapsregeringens medlemmar skall handha sina uppdrag till dess nya medlemmar utsetts.

6 §. (2003/53) Meddelar lantrådet skriftligen, antingen i samband med att ett ärende anhängiggörs eller under dess behandling i lagtinget, att ärendets avgörande på visst sätt innebär att lantrådet anser sig sakna lagtingets förtroende, skall, om sådant avgörande faller, landskapsregeringen avgå.

7 §. Valbar till lantråd och ledamot i landskapsregeringen är envar, som enligt lagtingsordningen är röstberättigad i lagtingsval.

Väljs landshövdingen till lantråd eller till ledamot av landskapsregeringen får han eller hon inte tillträda uppdraget förrän han eller hon beviljats avsked från tjänsten. Genom landskapslag kan inskränkningar göras i rätten för den som står i offentligrättsligt anställningsförhållande till landskapet eller en kommun att inneha uppdrag som medlem av landskapsregeringen. (2003/53)

Av kandidat för val av lantråd, vicelantråd eller ledamot i landskapsregeringen erfordras att han givit sitt skriftliga samtycke till att emottaga uppdraget.

Se 7 § LO (2011:97).

8 §. Lantrådet och ledamöterna i landskapsregeringen ansvarar för sina tjänsteåtgärder enligt allmän lag.

9 §. (2015/40) Innan lantrådet och ministrarna tillträder sina uppdrag, ska de i landskapsregeringen, i närvaro av lagtingets talman och landshövdingen eller företrädare för dem, avge denna försäkran: "Jag N.N. försäkrar att jag i utövningen av mitt uppdrag i Ålands landskapsregering efter all min förmåga ska upprätthålla den rätt, som enligt självstyrelselagen och grundlagen tillkommer Åland och dess befolkning."

10 §. (1988/4) Angående arvode och övriga ersättningar, som lantrådet och ledamot av landskapsregeringen åtnjuter för sitt uppdrag, stadgas särskilt.

Se LL (1985:17) om arvode för medlem av Ålands landskapsregering.

3 kap. Ärendenas handläggning

10a §. (1995/76) De ärenden som ankommer på landskapsregeringen avgörs av medlemmarna vid sammanträde, av enskild medlem eller av tjänsteman.

Ärende som avgörs av medlemmarna vid sammanträde avgörs efter föredragning av ledamot och i närvaro av en tjänsteman. Den föredragande ledamoten har rätt att låta sig biträdas av tjänstemän.

Ärende som avgörs av enskild medlem avgörs efter föredragning av tjänsteman (enskild föredragning). Ärende som avgörs av tjänsteman avgörs efter före-

D 2 LL (1975:58) om ärendenas handläggning i landskapsregeringen

dragning av annan tjänsteman (tjänstemannaföredragning) eller självständigt utan föredragning.

10b §. (1995/76) Medlemmarna avgör vid sammanträde

1) ärende som skall tillställas lagtinget samt ärende som Republikens president, lagtinget eller lagtingets organ eller talmannen tillställt landskapsregeringen,

2) ärende som rör antagande av landskapsförordning eller överenskommelseförordning,

3) ärende som rör landskapets förhållande till staten, annan stat eller mellanstatlig eller internationell organisation,

4) upphävd (2008/11),

5) ärende av allmän eller principiell natur enligt de grunder landskapsregeringen beslutar samt

6) ärende som enskild medlem av landskapsregeringen har befogenhet att avgöra och som han eller hon beslutat att skall avgöras av medlemmarna vid sammanträde.

Ärende av annat än i 1 mom. nämnt slag avgörs av enskild medlem, såvida inte beslut fattats om att ifrågakvarande slag av ärenden skall avgöras av tjänsteman. Om den beslutande tjänstemannen vid tjänstemannaföredragning inte godkänner föredragandens förslag till beslut i visst ärende, skall ärendet föredras inför vederbörande medlem av landskapsregeringen.

3 mom. upphävt (2008/11).

4 mom. upphävt (2003/53).

11 §. Upphävd (2003/53).

12 §. Önskar lantrådet i viss angelägenhet inhämta landskapsregeringens yttrande, må landskapsregeringen icke undandra sig att avge sådant.

13 §. Lantrådet eller den ledamot han förordnar i sitt ställe har rätt att närvara vid landskapsregeringen underordnade förvaltningsorgans sammanträden.

14 §. Landskapsregeringen sammanträder så ofta ärendenas behandling det påkallar, dock minst en gång i veckan, såfram icke landskapsregeringen annorlunda beslutar.

2-3 mom. upphävda (1975/59).

15 §. Ordförande vid landskapsregeringens sammanträden är lantrådet och vid förfall för honom eller henne vice lantrådet. Vid förfall för båda dessa förs ordet av den till åren äldsta ledamoten. (2003/53)

Landskapsregeringen är beslutför när minst hälften av medlemmarna är närvarande. (2003/53)

3 mom. upphävt (2003/53).

Vid meningsskiljaktighet verkställs omröstning såsom därom är särskilt stadgat. (1975/59)

16 §. Upphävd (2008/11).

17 §. (1995/76) Önskar medlem av landskapsregeringen väcka initiativ i viss fråga vid landskapsregeringens sammanträde, kan han eller hon meddela därom vid sammanträdet. Godkänner landskapsregeringen initiativet, skall detta antecknas som ärende i protokollet. Initiativ som medlem av landskapsregeringen väcker vid enskild föredragning skall antecknas som ärende i protokollet.

Initiativ vilket antecknats som ärende i protokollet

skall beredas på det sätt som gäller för ärenden vilka anhängiggjorts vid landskapsregeringen.

18 §. (1975/59) Landskapsregeringens sammanträden är icke offentliga.

19 §. Upphävd (1993/114).

20 §. Närmare bestämmelser angående ärendenas handläggning i landskapsregeringen meddelas i landskapslag.

Se LL (1975:58) om ärendenas handläggning i landskapsregeringen.

4 kap. Upphävt (1998/69).

21-23 §§. Upphävda (1998/69).

5 kap. Ändringssökande

24 §. Angående besvär över landskapsregeringens beslut gäller vad därom är särskilt stadgat.

Se 25 § självstyrelselag (1991:71) för Åland.

6 kap. Särskilda bestämmelser

25 §. (2012/68) Landskapsregeringen ska årligen överlämna en årsredovisning till lagtinget. Årsredovisningen ska ge en rättvisande bild av landskapets verksamhet och ekonomiska ställning. Av den ska även framgå åtgärder som under året vidtagits med anledning av lagtingets beslut.

26 §. (1973/26) Denna lag träder i kraft den 1 januari 1973, dock så, att stadgandena i 4 kap. angående det centrala ämbetsverket träder i kraft den 1 juni 1973. Har i annan landskapslag eller författning använts i denna lag upptagen benämning på avdelning skall motsvarande benämning enligt tidigare gällande lag jämväl i dessa fall användas fram till den 1 juni 1973. Genom denna lag upphäves de stadganden i landskapslagen (1952:22) den 16 april 1952 angående landskapsförvaltningen i landskapet Åland som står i strid med stadgandena i denna lag.

Denna lag kan inte ändras eller upphävas, inte heller får avvikelser från den göras på annat sätt än [i 55 § lagtingsordningen för landskapet Åland] stadgas. (2003/53)

Se 35 § LO (2011:97).

D 2 Landskapslag (1975:58) om ärendenas handläggning i landskapsregeringen (2008/12)

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Landskapsregeringens sammanträden hålles i landskapsregeringens sessionsrum i Mariehamn, såfram icke landskapsregeringen för särskilt fall annorlunda bestämmer.

Efter nyval sammanträder landskapsregeringen första gången på kallelse av lantrådet. Kallelse till övriga ordinarie sammanträden meddelas i den ordning landskapsregeringen beslutar.

Lantrådet har rätt att sammankalla landskapsregeringen till extra sammanträde. Har tre ledamöter för be-

handling av visst ärende därom anhållit skall lantrådet snarast möjligt sammankalla sådant sammanträde.

2 §. Är ledamot förhindrad att delta i sammanträde skall han eller hon snarast underrätta lantrådet därom. (2003/54)

Är lantrådet förhindrad att delta i sammanträde skall han eller hon underrätta den som vid förhindret skall föra ordet vid landskapsregeringens sammanträde. (2003/54)

Ledamot som för längre tid önskar avlägsna sig från pågående sammanträde skall uppge orsaken därtill, varefter ordföranden avgör huruvida förfallet kan godkännas.

3 §. Upphävd (2008/12).

4 §. Föredragningsordningen vid landskapsregeringens sammanträden fastställs av lantrådet.

Föredragningslista med förslag till beslut skall om möjligt tillställas landskapsregeringens medlemmar senast dagen före det sammanträde då på listan upptagna ärenden föredrages. Under sammanträdet kan ärende med landskapsregeringens godkännande införas på föredragningslistan eller avlägsnas därifrån. Ärende, som landskapsregeringen anser brådskande, kan upptagas till behandling utan att föredragningslista föreligger.

Vid landskapsregeringens sammanträden förs beslutsprotokoll av en tjänsteman som är närvarande vid sammanträdet. Ur protokollet skall framgå hur varje röst fallit vid omröstning och val. (1995/77)

5 §. Vid landskapsregeringens sammanträde skall den föredragande ledamoten först redogöra för ärendet och framlägga sitt förslag till beslut. Därefter har ledamöterna och närvarande tjänstemän rätt att erhålla ordet i den ordning de anmäler sig. Om en fråga riktas direkt till den föredragande ledamoten eller till en tjänsteman som biträder vid föredragningen, skall dock denne omedelbart erhålla ordet för att besvara frågan, varefter den frågande har rätt att fortsätta sitt anförande. (1995/77)

Uttalande skall beröra det ärende som behandlas samt utmyнна i förslag till beslut eller innehålla fråga, upplysning eller motivering till förslag.

6 §. Sedan överläggningen avslutats vid landskapsregeringens sammanträde fattar landskapsregeringen beslut i ärendet. Har annat förslag förutom föredragande ledamotens förslag framförts, skall öppen omröstning verkställas. Härvid röstar först den ledamot som sitter till vänster om lantrådet. Därefter avges rösterna i tur och ordning efter ledamöternas placering så att lantrådet röstar sist. (1995/77)

Faller vid omröstning rösterna lika avgör lantrådets röst, förutom vad en enligt 13 och 14 §§, då lotten avgör. I övrigt skall vid omröstning i tillämpliga delar iakttagas vad som är stadgat beträffande omröstning i lagtinget.

Medlem i landskapsregeringen äger rätt att till protokollet anteckna avvikande mening samt att senast fem dagar efter det ärendet slutbehandlats till registratörskontoret inlämna reservationsskrift, som skall fogas till protokollet.

Medlem som nedlagt sin röst och icke antecknat skiljaktig mening till protokollet anses ha biträtt beslutet.

Avgör medlem av landskapsregeringen vid enskild föredragning, i enlighet med 10b § landskapslagen (1971:42) om Ålands landskapsregering, ärende annorlunda än föredraganden föreslagit, har föredraganden rätt att till protokollet anteckna skiljaktig mening jämte kortfattad motivering härtill. Har sådan anteckning inte gjorts anses föredraganden ha biträtt beslutet. (1995/77)

7 §. Första gången ett ärende föredrages för avgörande behandling skall det, om en av landskapsregeringens medlemmar så yrkar, bordläggas till sammanträde tidigast påföljande dag.

Föreslås i annat fall bordläggning eller framställs förslag vars godkännande skulle avbryta den sakliga behandlingen av ärendet och vinner sådant förslag understöd, skall beslut därom fattas innan vidare överläggning i ärendet tillåtes. Har ej beslut fattats om tiden för bordläggningen skall ärendet snarast möjligt upptagas till fortsatt behandling.

Sedan det framgått att bordläggning skall ske, beslutar landskapsregeringen om de vidare utredningar som anses erforderliga i ärendet och avbryter därpå behandlingen.

Önskar medlem av landskapsregeringen bordlägga ärende vid enskild föredragning, skall ärendet bordläggas. Samtidigt skall beslut fattas om de vidare utredningar som behövs i ärendet. (1995/77)

8 §. Protokoll som förts vid landskapsregeringens sammanträde skall genom beslut justeras genast eller i annat fall vid senare sammanträde. Protokollet skall justeras av de närvarande medlemmar som deltagit i behandlingen av de ärenden justeringen omfattar.

Det justerade protokollet skall påtecknas av den tjänsteman som är närvarande vid sammanträdet och för protokollet samt av ordföranden vid det sammanträde då protokollet justerades. (1995/77)

Protokoll vid enskild föredragning förs av föredraganden. Protokollet påtecknas av föredraganden och den beslutande medlemmen av landskapsregeringen. (1995/77)

Vid tjänstemannaföredragning förs beslutsförteckning. Förteckningen förs av föredraganden och den skall godkännas av den beslutande tjänstemannen. (1995/77)

9 §. Expedition med anledning av beslut som fattats vid landskapsregeringens sammanträde undertecknas av den som förde ordet då beslutet fattades och kontrasigneras av den föredragande ledamoten. Vid förfall för tjänstgörande ordföranden undertecknas expeditionen av vicelantrådet, om han eller hon deltagit i beslutet, och i annat fall av den till åren äldsta ordinarie ledamoten som deltog i beslutet. Vid förfall för den föredragande ledamoten kontrasigneras expeditionen av annan ledamot som lantrådet därtill utser. (1995/77)

Då beslut har fattats vid enskild föredragning, undertecknas expeditionen av den beslutande medlemmen i landskapsregeringen och kontrasigneras av föredraganden.

Expeditioner i anledning av lantrådets beslut och andra åtgöranden undertecknas av lantrådet och kontrasigneras av vederbörande föredragande.

Expedition i anledning av tjänstemans beslut under-

D 3 LL (1985:17) om arvode för medlem av Ålands landskapsregering

tecknas av den som fattat beslutet och skall, då ärendet föredragits av annan tjänsteman, kontrasieras av denne.

Expedition med anledning av förberedande åtgärd undertecknas av vederbörande föredragande på tjänstens vägnar.

9a §. (1995/77) Expedition, om sådan skall utfärdas, skall uppgöras utan dröjsmål. I ärende som avgjorts vid landskapsregeringens sammanträde skall expedition uppgöras senast en vecka efter det landskapsregeringens justerade beslut föreligger. Expedition i ärende som avgjorts i annan ordning skall uppgöras senast en vecka efter det beslutet fattades.

I ärende som avgjorts efter föredragning ansvarar föredraganden för att expeditionen uppgörs i tid.

9b §. (2008/12) *Landskapsregeringens anslagstavla*

Vid Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning skall finnas en anslagstavla, på vilken tillkännagivanden sätts upp om så är särskilt föreskrivet. Vid tillkännagivandet skall bestämmelserna om offentlig delgivning i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland iaktas i tillämpliga delar.

Landskapsregeringens anslagstavla skall vara placerad så att allmänheten har tillgång till den även utom tjänstetid.

2 kap. Val i landskapsregeringen

10 §. Då tjänst eller befattning skall besättas eller annat val förrättas ankommer det på föredraganden att föreslå, vem eller vilka som skall väljas.

Kan enighet inom landskapsregeringen icke uppnås, sker valet såsom i 11-14 §§ stadgas.

Valet förrättas under ledning av lantrådet, som vid valet biträds av en närvarande tjänsteman. (1995/77)

11 §. Gäller valet två eller flera personer, för vilka olika villkor är föreskrivna, eller enas landskapsregeringen om sådana villkor för dem som skall utses, uppdelas valet i skilda förrättningar sålunda, att som kandidater vid varje förrättning godkännes endast personer som uppfyller samma villkor.

Skall två eller flera personer utses samtidigt och har enighet uppnåtts om en del av dem, kan landskapsregeringen enhälligt besluta att endast de övriga väljes enligt 12-14 §§.

12 §. Val av en enda person sker genom öppen omröstning enligt 6 §.

13 §. Då två eller flera personer skall väljas samtidigt kan landskapsregeringen enhälligt besluta att valet förrättas som majoritetsval. Härvid skall de under diskussionen framförda kandidaterna först förtecknas, varpå envar landskapsregeringsmedlem på en valsedel, som ej upptar annat än den röstandes namn, antecknar högst så många av dessa kandidater, som det skall väljas personer. Valda blir de som sålunda erhållit de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgör lotten. Kandidat som icke förtecknats före valet skall strykas vid rösträkningen.

Skall allmänna ersättare för de valda utses, sker detta vid särskilt val med iakttagande av bestämmelserna ovan i detta kapitel.

År personliga ersättare föreskrivna skall förslag till

sådana framföras innan val enligt 1 mom. verkställes. Vid behov fastställs enligt 12 §, vilken ersättare kandidat skall erhålla i händelse han blir vald.

14 §. Kan landskapsregeringen inte enas om val enligt 13 §, förrättas proportionella val. Härvid skall bestämmelserna om val i lagtinget iaktas i tillämpliga delar med följande avvikelser: (1995/77)

1) (1995/77) Lantrådet utsätter tidpunkt för valet samt för inlämnandet och ändring av kandidatlistorna, varom anteckning skall göras i protokollet.

2) Kandidatlista undertecknas av endast en medlem av landskapsregeringen som samtidigt är listans ombudsman.

3) Kandidatlistorna inlämnas till registratorskontoret och skall där under tjänstetid vara tillgängliga för landskapsregeringens medlemmar.

4) Valsedel skall förses med den röstandes namn på därför avsedd plats.

5) Finner lantrådet valsedel bristfällig, skall han före röstsammanräkningen bereda den röstande tillfälle att rätta valsedeln.

15 §. Därest vald person icke mottager uppdraget, träder utsedd ersättare i hans ställe.

Saknas ersättare skall fyllnadsväl förrättas.

16 §. Av landskapsregeringen vald person kvarstår i sitt uppdrag under den mandattid för vilken han blivit vald och även därefter till dess annan blivit vald i hans ställe, såframt ej annorlunda är stadgat eller föreskrivet.

17 §. Skall personer utses för en mandattid, som begynner tillika med landskapsregeringsledamöternas ordinarie mandattid, förrättas valet i januari månad, såframt ej annorlunda är särskilt stadgat.

18 §. Vid val i delegation eller annat organ som tillsatts av landskapsregeringen skall i tillämpliga delar iakttagas vad ovan är stadgat om val i landskapsregeringen.

3 kap. Särskilda bestämmelser

19-21 §§. Upphävda (2008/12).

22 §. Närmare bestämmelser angående verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

D 3 Landskapslag (1985:17) om arvode för medlem av Ålands landskapsregering (2010/8)

1 §. (1988/5) Medlem av Ålands landskapsregering åtnjuter för sitt uppdrag arvode och övriga ersättningar i enlighet med vad i denna lag stadgas.

Om medlems pensionsförmåner stadgas särskilt.

2 §. (1988/5) Till medlem av landskapsregeringen utgår årsarvode samt dyrortstillägg. Årsarvodet är det arvode samt sex ålderstillägg som utgår enligt den löneklass som är två löneklasser högre än den som vid varje tidpunkt gäller för lagtingets ledamöter. Dyrortstillägg erlaggs enligt de grunder som gäller för landskapets tjänstemän i motsvarande fall. (2000/64)

Det i 1 mom. avsedda årsarvodet jämte dyrortstillägg

erläggs till lantrådet förhöjt med tjugo procent och till vicelanträdet förhöjt med fem procent.

Medlem äger rätt till semester under 24 vardagar under tiden 1 juni till 30 september och sex vardagar under annan tid.

3 §. (1988/5) Medlem som på grund av sjukdom eller havandeskap och förlösnings är förhindrad att fullgöra sitt uppdrag äger under tiden för avbrottet rätt till arvode och övriga förmåner enligt de grunder som gäller för landskapets tjänstemän i motsvarande fall.

Är medlem på grund av annan än i 1 mom. nämnd enskild angelägenhet förhindrad att fullgöra sitt uppdrag skall av arvudet innehållas 1/365 för varje dag avbrottet varar.

4 §. [Ersättare som inträder i medlems ställe i landskapsregeringen erhåller för varje dag i arvode 1/365 av det årsarvode som tillkommer medlem av landskapsregeringen]. (1988/5).

[Till ersättare betalas dagtraktamente och ersättning för resekostnader enligt de grunder som gäller för [landstingsman] i motsvarande fall].

5 §. Arvode och ersättningar i stöd av denna lag erläggs månatligen i efterskott, för ersättares del på grundval av räkning som godkänts av lantrådet.

Angående utbetalning av arvode och ersättningar gäller i övrigt i tillämpliga delar vad om utbetalning av lön till landskapets tjänstemän är föreskrivet.

6 §. Denna lag träder omedelbart i kraft och tillämpas från den 1 januari 1985.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1974:37) den 2 maj 1974 om arvode för ledamot av Ålands [landskapsstyrelse].

D 4 Landskapslag (1998:70) om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning (2006/91)

1 §. Uppgift

Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning har till uppgift att biträda landskapsregeringen och dess medlemmar i de ärenden och andra uppgifter som ankommer på landskapsregeringen samt att ge service till allmänheten.

Arbetet inom den allmänna förvaltningen leds av en förvaltningschef. (2006/91)

2 §. Upphävd (2008/13).

2a §. (2006/91) Förvaltningschefens uppgift

Det ankommer på förvaltningschefen att övervaka lagligheten inom landskapsregeringens allmänna förvaltning samt att se till att de olika avdelningarna samverkar och att verksamheten bedrivs på ett även i övrigt ändamålsenligt sätt. På begäran av landskapsregeringen är han eller hon skyldig att avge utlåtande över lagligheten av åtgärd som landskapsregeringen planerar vidta.

Förvaltningschefen skall hålla sig underrättad om förhållandena inom den allmänna förvaltningen. Han eller hon skall handlägga ärende som gäller anställande av avdelningschef, ärende som gäller uppsägning,

förflyttning och omplacering av avdelningschef eller disciplinära åtgärder mot avdelningschef och ärenden som gäller organisatoriska frågor samt ta initiativ till och utarbeta planer för de administrativa reformer och förbättringar som kan behövas samt fullgöra andra uppgifter i enlighet med vad landskapsregeringen beslutar.

Förvaltningschefen har rätt att närvara och att yttra sig när en annan tjänsteman föredrar ett ärende för avgörande.

Bestämmelserna i 2 mom. gäller i tillämpliga delar även andra delar av landskapsregeringens förvaltning samt de landskapets förvaltningsenheter som är underställda landskapsregeringen.

Förvaltningschefen har rätt att på landskapsregeringens vägnar ta emot delgivningar.

När förvaltningschefen är förhindrad att fullgöra sina uppgifter kan landskapsregeringen utse en annan tjänsteman vid den allmänna förvaltningen att fullgöra de uppgifter som ankommer på förvaltningschefen. Beslutet kan avse samtliga uppgifter eller endast en del av uppgifterna.

Närmare bestämmelser om hur ledningen av den allmänna förvaltningen handhas kan utfärdas genom landskapsförordning.

3 §. Avdelningar och byråer

Landskapsregeringens allmänna förvaltning består av sex avdelningar. Dessa är regeringskansliet, finansavdelningen, social- och miljöavdelningen, utbildnings- och kulturavdelningen, näringsavdelningen samt infrastrukturavdelningen. Dessutom finns det en lagberedning, om vilken det finns särskilda bestämmelser. (2014/57)

Varje avdelning består av en eller flera byråer som kan indelas i enheter. Om avdelningarnas organisation bestäms genom landskapsförordning.

Förvaltningschefen sköter uppgiften som avdelningschef för regeringskansliet. Vid varje annan avdelning finns det en avdelningschef. Vid varje byrå finns det en byråchef. En av byråcheferna eller en annan tjänsteman vid avdelningen kan vid behov utses till ställföreträdande avdelningschef, som vid förfall för avdelningschefen fullgör dennes åligganden. Avdelningschefen kan vara chef för en av avdelningens byråer. (2014/57)

Om de övriga tjänster som finns vid de olika avdelningarna och om behörighetskraven för dem beslutar landskapsregeringen. Dessutom kan det finnas tillfälliga tjänstemän samt personal i privaträttsligt anställningsförhållande. (2006/91)

Se LF (2016:90) om landskapsregeringens allmänna förvaltning.

4 §. Avdelningarnas verksamhetsområde

Det huvudsakliga verksamhetsområdet för de olika avdelningarna är

1) (2014/57) för regeringskansliet författningssliga frågor, offentlig förvaltning, externa relationer och allmän ordning och säkerhet,

2) för finansavdelningen landskapets ekonomi och den ekonomiska utvecklingen i landskapet,

3) för social- och miljöavdelningen välbefinnandet hos människor, djur och miljö,

4) för utbildnings- och kulturavdelningen utbildning och kultur jämte kulturminnesvård samt idrott,

D 4 LL (1998:70) om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning

5) för näringsavdelningen främjandet av näringarna, sysselsättningen och regional balans samt

6) (2014/57) för infrastrukturavdelningen infrastrukturfrågor.

5 §. Avdelningschefernas uppgifter

Avdelningschefen leder verksamheten vid avdelningen. Utöver de uppgifter som enligt andra bestämmelser ankommer på avdelningschef skall denna

1) bistå och informera landskapsregeringen och den medlem av landskapsregeringen som är ansvarig för avdelningen i ärenden som handläggs vid avdelningen och i de övriga uppgifter som faller inom avdelningens verksamhetsområde,

2) fördela och prioritera avdelningens ärenden och andra uppgifter mellan byråerna och se till att arbetsfördelningen mellan byråerna är rättvis och ändamålsenlig samt att arbetet bedrivs i samverkan med andra byråer och i överensstämmelse med 2 §,

3) handlägga ärenden som gäller anställande av personal vid avdelningen samt personalens rättigheter och skyldigheter, om uppgiften inte skall handhas av annan,

4) handleda avdelningens personal samt

5) (2006/91) bistå förvaltningschefen i dennes uppgift att leda arbetet inom förvaltningen till den del det gäller ledningen av arbetet inom avdelningen och de myndigheter som inom avdelningens verksamhetsområde är underställda landskapsregeringen.

Avdelningschefen har rätt att närvara och yttra sig när annan tjänsteman vid avdelningen föredrar ett ärende för avgörande.

6 §. Upphäv (2006/91).**7 §. Byråchefernas uppgifter**

På byråcheferna ankommer

1) att bistå och informera den medlem av landskapsregeringen som är ansvarig för byrån i de ärenden som ankommer på byrån och i de övriga uppgifter som skall fullgöras vid byrån,

2) att bistå avdelningschefen i dennes uppgift att leda arbetet vid avdelningen och hålla avdelningschefen informerad om de ärenden som handläggs vid byrån,

3) att bereda och vid enskild föredragning och tjänstemannaföredragning föredra de ärenden som påförts byrån, om inte uppgiften uppdragits åt annan tjänsteman vid byrån,

4) att fördela byråns ärenden mellan de tjänstemän som finns på byrån och se till att arbetsfördelningen på byrån är rättvis och ändamålsenlig samt att arbetet vid byrån bedrivs i överensstämmelse med 2 § samt

5) att avgöra de ärenden som landskapsregeringen beslutar att byråchefen skall avgöra.

8 §. Ärendeberedning

Ärenden som handläggs inom den allmänna förvaltningen bereds självständigt och på eget ansvar av den tjänsteman som handlägger ärendet, med beaktande av att beredningen av ärenden som skall avgöras vid landskapsregeringens sammanträde skall ske i samråd med den medlem av landskapsregeringen som är ansvarig för byrån.

Avdelningschefen skall hållas informerad om hur beredningen av olika ärenden på avdelningen fortskrider.

9 §. Ärendefördelning mellan avdelningarna

Ett ärende handläggs vid den avdelning till vars verksamhetsområde ärendet hör. Om ärendet hänför sig till flera avdelningars verksamhetsområde, handläggs ärendet vid den avdelning till vilken ärendet huvudsakligen hör.

Om oenighet råder om var ett ärende skall handläggas avgörs ärendet av förvaltningschefen. (2006/91)

9a §. (2006/91) Behörighetskrav för förvaltningschefen

Behörig för tjänst som förvaltningschef är den som inom juridisk fakultet vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet, avlagt en examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier, är väl förtrogen med förvaltningsuppgifter och har erfarenhet av ledarskap. Dessutom förutsätts dokumenterad förmåga att leda arbete.

10 §. Behörighetskrav för avdelningschef

1 mom. upphävt (2006/91).

Behörig för tjänst som avdelningschef för annan avdelning är den som vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet, avlagt en examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier och innehåller en lämplig ämneskombination samt har erfarenhet av ledarskap och förvaltningsuppgifter.

11 §. (2006/91) Undantag från behörighetskraven

Från de i 9a och 10 §§ föreskrivna behörighetskraven kan landskapsregeringen om särskilda skäl föreligger bevilja undantag.

11a §. (2006/91) Särregler för tjänsterna som förvaltningschef och avdelningschef

Tjänst som förvaltningschef och avdelningschef kan besättas för viss tid.

Förutom av de skäl som allmänt gäller uppsägning av landskapets tjänstemän får förvaltningschefen sägas upp då han eller hon förlorar landskapsregeringens förtroende och en avdelningschef då det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen.

Förvaltningschefen och en avdelningschef får sägas upp så att tjänsteförhållandet upphör med omedelbar verkan. I sådant fall har den uppsagde rätt till ersättning som motsvarar lön för uppsägningstiden.

12 §. Fullmaktsbestämmelse

För varje avdelning kan vid behov antas en arbetsordning med närmare bestämmelser om hur arbetet skall bedrivs vid avdelningen, om placeringen av de tjänster som inrättats vid avdelningen vid viss byrå eller enhet samt om övriga organisatoriska frågor som inte reglerats i denna lag eller den med stöd av 3 § 2 mom. utfärdade förordningen. (2006/91)

För de olika tjänsterna kan vid behov antas tjänstebeskrivningar.

13 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999 och genom lagen upphävs landskapslagen (1973:25) om landskapet Ålands centrala ämbetsverk.

De tjänster som vid denna lags ikraftträdande finns vid landskapets centrala ämbetsverk överförs vid

ikraftträdandet till [landskapsstyrelsens] allmänna förvaltning. Vid ikraftträdandet indras dock tjänsterna som kanslichef, finanschef, socialchef, utbildningschef, chef för näringsavdelningen och överingenjör i vilkas uppgift ingår att förestå avdelningen samt inrättas sex tjänster som avdelningschefer varvid ordinarie innehavare av tjänst som indras förflyttas till tjänsten som avdelningschef för den avdelning som han eller hon tidigare förestått.

Av verkställigheten av denna lag förutsatta åtgärder får vidtas före ikraftträdandet.

Ikraftträdandebestämmelse (2006/91):

Denna lag träder i kraft den 1 november 2006.

Landskapsregeringen skall indra tjänsten som avdelningschef för kansliavdelningen (kanslichef) räknat från den tidpunkt då lagen träder i kraft.

Den enligt 4 § 2 mom. tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland avsedda behandlingen i landskapets tjänstedelegering, som skall äga rum innan tjänsten som avdelningschef för kansliavdelningen indras, får genomföras innan lagen träder i kraft. Före lagens ikraftträdande får landskapsregeringen vidta också de övriga åtgärder som skall vidtas innan tjänsten som avdelningschef för kansliavdelningen indras.

På de avdelningschefer för finansavdelningen, social- och miljöavdelningen, utbildnings- och kulturavdelningen, näringsavdelningen samt trafikavdelningen vilka utsetts före denna lags ikraftträdande tillämpas de uppsägningsgrunder som var gällande före lagens ikraftträdande.

D 5 Landskapsförordning (2016:90) om landskapsregeringens allmänna förvaltning

1 §. I denna förordning finns det bestämmelser om indelningen av avdelningarna vid landskapsregeringens allmänna förvaltning i byråer och enheter och om de uppgifter som ankommer på byråerna och enheterna.

Regeringskansliet

2 §. Vid regeringskansliet finns allmänna byrån, vid vilken handläggs ärenden som gäller författningssenliga frågor, offentlig förvaltning, externa relationer, allmän ordning och säkerhet, polisväsendet, allmänna val, kommunalförvaltning, kommunikation, tillståndsfrågor såsom spel, lotterier och penninginsamlingar, jämställdhet, integration, radio- och television, postväsendet, personalpolitik och personaladministrativt arbete samt interna servicefrågor.

Utöver de uppgifter som anges i 1 mom. ankommer det på byrån att fullgöra de övriga uppgifter som förvaltningschefen påför byrån.

3 §. Vid regeringskansliets allmänna byrå finns följande enheter:

1) *enheten för rättsliga och internationella frågor*, vid vilken handläggs ärenden som gäller åländsk hembygdsrätt, jordförvärv, näringsrätt och reglementerade näringar, allmänna val, kommunerna, registerövervak-

ning, tillståndsfrågor såsom spel, lotterier och penninginsamlingar, radio- och television, postväsendet, allmänjuridisk rådgivning inom förvaltningen, brand- och räddningsväsendet, explosionsfarliga ämnen, befolkningsskydd och beredskapsfrågor samt strategisk planering och övriga enligt lag på landskapsregeringen ankommande uppgifter inom polisens, brand- och räddningsväsendets verksamhetsområden samt ärenden som gäller Europeiska unionen och rådgivning i EU relaterade ärenden, nordiskt samarbete, demilitariseringen och neutraliseringen, internationella fördrag, som inte påförts någon annan byrå eller enhet och annat institutionaliserat internationellt samarbete.

2) *kommunikationsenheten*, svarar för en övergripande samordning av landskapets information och kommunikation samt verkar som rådgivare inom kommunikationsområdet,

3) *personalenheten*, utvecklar, samordnar och följer upp landskapsregeringens personalpolitik, stöder chefer i rollen som arbetsgivare, verkar som en stödjande funktion och rådgivare inom det personaladministrativa området, ansvarar för personalboksutslut, kompetensutveckling, arbetsmiljö, jämställdhetsplanering, företagshälsovård och friskvård samt samordnar den interna personalinformationen och samarbetet mellan personal och arbetsgivare,

4) *jämställdhetenheten*, vid vilken handläggs ärenden som gäller jämställdhet och integration,

5) *serviceenheten*, till vilken registratur, reception, vaktmästeri och städning hör samt

6) *utvecklingsenheten*, vid vilken handläggs förvaltningsövergripande utvecklings- och samordningsfrågor.

4 §. Allmänna byrån förestås av en byråchef.

Finansavdelningen

5 §. Vid finansavdelningen finns följande byråer:

1) *allmänna byrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller landskapets finanser och övervakningen av dessa, skatter och avgifter, informationsteknologi, ägarstyrning samt kommunernas ekonomi,

2) *redovisningsbyrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller landskapets ekonomiförvaltning samt

3) *avtals- och pensionsbyrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller kollektiva avtal och tolkningen av dessa, de landskapsanställdas rättsliga ställning, tjänsteregleringar och pensioner.

Utöver de uppgifter som anges i 1 mom. ankommer det på byråerna att fullgöra de övriga uppgifter som avdelningschefen påför byrån.

6 §. Vid finansavdelningens redovisningsbyrå finns *löneenheten* som sköter utbetalningen av löner och därtill hörande registerföring.

7 §. Avdelningschefen för finansavdelningen benämns finanschef. Byråerna vid finansavdelningen förestås av byråchefer.

D 5 LF (2016:90) om landskapsregeringens allmänna förvaltning

Social- och miljöavdelningen

8 §. Vid social- och miljöavdelningen finns följande byråer:

1) *allmänna byrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller den övergripande förvaltningen och utvecklingen inom avdelningens verksamhetsområden,

2) *socialvårdsbyrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller främjande av social välfärd och förebyggande av sociala problem,

3) *hälso- och sjukvårdsbyrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller främjande av hälsa och förebyggande av sjukdomar samt

4) *miljöbyrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller miljömedvetenhet, miljöskydd, biologisk mångfald, minimerad klimatpåverkan, avfall, hälsosam livsmiljö för människor, djurhälsa, djurvälstånd och livsmedelssäkerhet samt ärenden som gäller vattenvård.

Utöver de uppgifter som anges i 1 mom. ankommer det på byråerna att fullgöra de övriga uppgifter som avdelningschefen påför byrån.

9 §. Byråerna vid social- och miljöavdelningen förestås av byråchefer.

Utbildnings- och kulturavdelningen

10 §. Vid utbildnings- och kulturavdelningen finns följande byråer:

1) *allmänna byrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller den övergripande förvaltningen, arkivverksamhet och utvecklingen inom avdelningens verksamhetsområden,

2) *utbildningsbyrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller samarbetet mellan förundervisningen och grundskolan, grundskoleutbildningen, utbildningen på gymnasienivå, högskoleutbildningen, fri bildning som förmedlas i skolform och ungdomsändamål samt

3) *kulturbyrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller kulturell verksamhet, det allmänna fria bildningsarbetet, ungdoms- och idrottsverksamhet, biblioteks- och mediaverksamhet samt kulturminnesvården dvs. fornminnesvården, kulturmiljövården, folkminnesvården, byggnadsminnesvården, kyrkligt kulturarv, konsten och museiväsendet.

Utöver de uppgifter som anges i 1 mom. ankommer det på byråerna att fullgöra de övriga uppgifter som avdelningschefen påför byrån.

11 §. Vid utbildnings- och kulturavdelningens allmänna byrå finns *Ålands landskapsarkiv* som är en enhet vid vilken handläggs ärenden som gäller arkiveringen av handlingar och som även sköter mottagningen, förvaret och ordnandet av arkivalier samt tillhandahållandet av dessa.

12 §. Vid utbildnings- och kulturavdelningens kulturbyrå finns följande enheter:

1) *enheten för kulturarvsförvaltning*, vid vilken handläggs ärenden som gäller fornminnes-, byggnads-, kulturmiljö- och ruinvård, kunskapsinsamling, undersökningsverksamhet, och därtill hörande registerföring samt

2) *Ålands museum*, som bedriver utställnings- och undersökningsverksamhet, insamling, katalogisering

och vård av föremål och minnen, kunskapsinsamling, förmedling och kundservice, museipedagogiskt arbete vid landskapsägda museer och sevärdheter samt ansvarar för landskapets konst- och kulturhistoriska samling.

13 §. Byråerna vid utbildnings- och kulturavdelningen förestås av byråchefer.

Näringsavdelningen

14 §. Vid näringsavdelningen finns följande byråer:

1) *allmänna byrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller utveckling av näringarna förutom primärnäringar samt regional utveckling och arbetsmarknadsfrågor,

2) *jordbruksbyrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller jordbruk och dess binärningar,

3) *fiskeribyrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller fiske, fiskevård och fiskodling samt

4) *skogsbruksbyrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller skogsbruk, jakt och viltvård.

Utöver de uppgifter som anges i 1 mom. ankommer det på byråerna att fullgöra de övriga uppgifter som avdelningschefen påför byrån.

15 §. Vid näringsavdelningens allmänna byrå finns *Ålands teknologi- och energicentrum* som är en enhet som ska främja utvecklings- och effektiviseringsarbete med tyngdpunkt på energi, innovationer och långsiktig hållbarhet.

16 §. Vid näringsavdelningens fiskeribyrå finns enheten *Ålands fiskodling, Guttorp* som är en enhet som ska främja en hållbar utveckling av yrkes- och turistfisket samt vattenbruket i landskapet.

17 §. Vid näringsavdelningens skogsbruksbyrå finns en *enhet för jakt- och viltvårdsfrågor*, vid vilken handläggs ärenden som gäller jakt och viltvård.

18 §. Byråerna vid näringsavdelningen förestås av byråchefer.

Infrastrukturavdelningen

19 §. Vid infrastrukturavdelningen finns följande byråer:

1) *allmänna byrån*, vid vilken handläggs ärenden som gäller den övergripande förvaltningen och utvecklingen inom avdelningens verksamhetsområde, till fordon och enskilda vägar relaterade ärenden, ärenden som gäller byggnads- och planläggningsväsendet, expropriation, bostadsproduktion och -förbättringar, hyresförhållanden, byggnadsstatistik samt elsäkerhet, hissäkerhet och energi,

2) *transportbyrån*, vid vilken handläggs ärenden gällande transportlogistik, färjor, färjetrafik, kollektivtrafik, flygtrafik och oljeskydd samt utförs tjänster inom färjedrift och verkstads- och lagerverksamhet samt

3) *vägnätsbyrån*, vid vilken handläggs ärenden gällande byggande och underhåll av vägar, broar, hamnar, bryggor, kanaler, färjefästen och fastigheter, trafiksäkerhet, kommunalvägar och farleder samt utförs tjänster inom väg-, bro- och hamnunderhåll.

Utöver de uppgifter som anges i 1 mom. ankommer det på byråerna att fullgöra de övriga uppgifter som avdelningschefen påför byrån.

20 §. Vid infrastrukturavdelningens transportbyrå finns följande enheter:

1) *Ålandstrafiken*, som sköter bokning av bilplatser på färjor samt administration av tidtabeller och kollektivtrafik, samt

2) *verkstads- och lagerenheten*, som utför underhålls- och reparationsåtgärder och trafik med färjor.

21 §. Vid infrastrukturavdelningens vägnätsbyrå finns *vägunderhållsenheten* som utför drifts- och underhålls-åtgärder inom vägar, broar, hamnar, flygfält och helikopterplattor.

22 §. Byråerna vid infrastrukturavdelningen förestås av byråchefer.

23 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2017.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2015:120) om landskapsregeringens allmänna förvaltning.

D 6 Landskapslag (1972:13) om lagberedningen

1 §. På lagberedningen ankommer att bereda lag- och andra författningsförslag samt avgiva utlåtanden i juridiska frågor.

För beredning av lag- och andra författningsförslag inom visst lagstiftningsområde kan landskapsregeringen tillsätta lagberedningskommittéer.

2 §. (1995/79) Landskapsregeringen kan ge annan enhet än lagberedningen i uppdrag att bereda författningsförslag.

När lag- och andra författningsförslag bereds skall samtidigt de ekonomiska och administrativa konsekvenserna av dem utredas.

3 §. Arbetet vid lagberedningen leds av en lagberedningschef. Författningsförslag som skall föredras av en medlem av landskapsregeringen skall beredas i samråd med medlemmen. (1995/79)

Vad om föredragande vid landskapsregeringen är särskilt stadgat skall jämväl äga tillämpning på lagberedningschefen och [lagberedningssekreteraren].

Genom landskapsförordning stadgas om de tjänster som, utöver tjänsten som lagberedningschef, skall finnas vid lagberedningen. (1998/71)

Se LF (1998:121) om lagberedningen.

4 §. (1998/71) Behörig för tjänsten som lagberedningschef är den som inom juridisk fakultet vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet, avlagt en examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier och har erfarenhet av ledarskap och förvaltningsuppgifter.

Genom landskapsförordning stadgas om behörighetskrav för annan tjänst vid lagberedningen.

Se LF (1998:121) om lagberedningen.

5 §. (2006/95) Tjänsten som lagberedningschef kan besättas för viss tid.

Lagberedningschefen får sägas upp, förutom på de grunder som allmänt gäller uppsägning av landskapets tjänstemän, när det med hänsyn till tjänstens natur finns

ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen. Uppsägningen får ske så att anställningen upphör med omedelbar verkan. I sådant fall har lagberedningschefen rätt till en ersättning som motsvarar lön för uppsägningstiden.

6 §. Upphävd (2006/95).

7 §. För den lagtekniska och språkliga granskningen av lag- och andra författningsförslag tillsättes vid landskapsregeringen en laggranskningsnämnd, som är anknuten till lagberedningen.

Laggranskningsnämnden består av lagberedningschefen och två fasta medlemmar som förordnas av landskapsregeringen. Till fasta medlemmar kan utses personer som genom sin tidigare verksamhet anses ha förvärvat för lagberedningsarbetet erforderlig förmåga och skicklighet och en av dem skall ha avlagt en sådan examen som anges i 4 § 1 mom. Landskapsregeringen utser en av medlemmarna till ordförande. De fasta medlemmarna förordnas för två år i sänder. (1998/71)

Landskapsregeringen kan dessutom förordna annan än i 2 mom. nämnd person till adjungerad ledamot av laggranskningsnämnden då arten av viss granskningsuppgift påkallar detta. (1992/31)

Landskapsregeringen utser en tjänsteman vid lagberedningen till sekreterare i laggranskningsnämnden. (1998/71)

8 §. De fasta medlemmarna i laggranskningsnämnden deltar i handläggningen av alla förekommande ärenden. Adjungerad medlem deltar endast i handläggningen av den granskningsuppgift, för vilken han blivit förordnad.

Har handläggningen av något ärende i laggranskningsnämnden icke avslutats då tjänstgöringstiden utlöper, kan landskapsregeringen förordna, att avgående medlem skall handha uppdraget beträffande denna uppgift till dess ärendet slutbehandlats.

9 §. Lämnar medlem av laggranskningsnämnden sitt uppdrag före tjänstgöringsperiodens utgång eller får han förhinder, skall annan förordnas i hans ställe för den tid hindret varar, dock högst till tjänstgöringsperiodens utgång. Har handläggningen av något ärende icke avslutats då hindret upphörde, skall gälla vad i 8 § 2 mom. är stadgat.

10 §. Upphävd (1992/31).

11 §. Lag- eller annat författningsförslag som lagberedningschefen finner vara av särskild betydelse skall innan det föredras för landskapsregeringen undergå granskning i laggranskningsnämnden. (1992/31)

Lag- eller författningsförslag, vilket inte tidigare granskats av laggranskningsnämnden, kan av landskapsregeringen hänskjutas till nämnden för granskning. (1992/31)

Laggranskningsnämnden äger särskilt undersöka, huruvida i framställning ingående lagförslag i något avseende skulle komma att överskrida lagtingets lagstiftningsbehörighet och huruvida förslag till landskapsförordning eller landskapsregeringens beslut kunde komma att överskrida landskapsregeringens förvaltningskompetens.

D 7 LF (1998:121) om lagberedningen

12 §. Landskapsregeringens föredragande och övriga tjänstemän är skyldiga att infinna sig vid lagberedningen och lämna uppgifter från sitt förvaltningsområde.

Lagberedningen är berättigad att i de ärenden, som där beredes, höra sakkunniga.

13 §. (1992/31) I fråga om arvoden för deltagande i laggranskningsnämndens sammanträden tillämpas bestämmelserna beträffande landskapskommittéer.

14 §. Landskapsregeringen kan i arbetsordning utfärda närmare bestämmelser angående lagberedningens verksamhet.

Ikraftträdandebestämmelse (2006/95):

Denna lag träder i kraft den 1 november 2006.

På den lagberedningschef som utsetts före denna lags ikraftträdande tillämpas de uppsägningsgrunder som var gällande före lagens ikraftträdande.

D 7 Landskapsförordning (1998:121) om lagberedningen

1 §. I denna förordning finns det bestämmelser om de tjänster som finns vid lagberedningen och om behörighetskrav för tjänsterna.

2 §. Vid lagberedningen finns det förutom en tjänst som lagberedningschef fem tjänster som lagberedare och en tjänst som byråsekreterare. (2001/13)

En av lagberedarna är ställföreträdare för lagberedningschefen. Om inte någon lagberedare utsetts till uppgiften, tillkommer ställföreträdarskapet den lagberedare som arbetat längst vid lagberedningen.

3 §. Behörighetskrav för tjänst som lagberedare är inom juridisk fakultet vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet, avlagd examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier.

Behörighetskrav för tjänsten som byråsekreterare är utbildning på gymnasialstadienivå med lämplig inriktning.

4 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1999.

D 8 Landskapslag (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Behörighet och ställning

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet har till uppgift att verka som tillstånds- och tillsynsmyndighet och handhar annan myndighetsutövning i enlighet med vad som bestäms i annan landskapslagstiftning. Dessutom svarar Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet för att veterinärvård tillhandahålls. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska också sköta de uppgifter som enligt rikslagstiftningen om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos husdjur ska skötas av en kommunalveterinär. Med myndighet avses i fortsättningen Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. (2011/83)

Myndigheten är underställd landskapsregeringen.

Landskapsregeringen handhar den allmänna styrningen och övervakningen av myndigheten.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning ålägga myndigheten att sköta sådana tillstånds- och tillsynsuppgifter som landskapet är skyldigt att sköta med stöd av EU-förordningar inom miljö- och hälsoskyddsområdet inklusive bekämpande av smittsamma sjukdomar hos husdjur. (2011/83)

Se LF (2010:80) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets skötsel av tvärvillkorskontrollen.

2 §. Styrning av myndigheten

Landskapsregeringen skall årligen anta en resultatplan och en verksamhetsplan för myndigheten.

Landskapsregeringen utfärdar närmare bestämmelser om myndighetens ekonomiförvaltning och om vissa ärenden som hänför sig till tjänstekollektivavtalen samt till vilken del landskapsregeringen handhar skötseln av dessa uppgifter.

2 kap. Styrelsen

3 §. Tillsättande av styrelse

Landskapsregeringen tillsätter en styrelse för myndigheten. Styrelsen består av en ordförande och en vice ordförande samt minst tre och högst fem andra medlemmar. För varje medlem utses även en personlig ersättare. Styrelsens mandatid är fyra år.

Landskapsregeringen kan skilja styrelsen eller en medlem eller ersättare i styrelsen från uppdraget. Landskapsregeringen beslutar om det arvode som skall tillkomma den som innehar ett styrelseuppdrag.

4 §. Styrelsens sammanträden

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden eller vice ordföranden.

Styrelsen är beslutförför när fler än hälften av antalet medlemmar är närvarande, bland dem ordföranden eller vice ordföranden.

Styrelsen avgör ärenden på föredragning av myndighetschefen. Styrelsen kan dock utse annan föredragande när ärendet rör myndighetschefen.

5 §. Styrelsens behörighet

Styrelsen leder myndighetens verksamhet. I detta syfte ska styrelsen (2013/46)

1) årligen tillstålla landskapsregeringen förslag till i 2 § 1 mom. avsedda planer tillsammans med myndighetens budgetförslag,

2) årligen tillstålla landskapsregeringen en verksamhetsberättelse,

3) kära och svara samt vid domstolar och andra myndigheter bevaka myndighetens intressen i angelägenheter som hör samman med myndighetens uppgifter,

4) (2013/46) inrätta och indra tjänster samt fatta beslut om ändring av tjänst,

5) (2013/46) anställa personal för längre tid än sex månader, säga upp, avskeda och fatta beslut om förflyttning eller omplacering av personal samt

6) anta erforderliga bestämmelser om styrelsens inre arbete.

3 kap. Personal

6 §. Myndighetschefen

För att leda och utveckla myndigheten närmast under styrelsen finns en myndighetschef. Myndighetschefen skall

- 1) uppgöra förslag till resultatplan, budget, verksamhetsplan och verksamhetsberättelse,
- 2) anta arbetsordning för myndigheten,
- 3) ansvara för frågor i anknytning till arbetsplatsdemokrati och jämställdhet,
- 4) ansvara för kvalitetslednings- och miljöledningsarbete,
- 5) ansvara för kompetensutveckling och kompetensförsörjning samt
- 6) på myndighetens vägnar motta delgivningar.

Myndighetschefen avgör de ärenden som ankommer på myndigheten och som inte skall avgöras av styrelsen. Myndighetschefen avgör också myndighetens övriga ärenden, om de inte skall avgöras vid sammanträde eller i arbetsordningen delegerats till annan tjänsteman att avgöra.

När myndighetschefen är förhindrad att fullgöra sina uppgifter kan styrelsen utse en annan tjänsteman vid myndigheten att fullgöra de uppgifter som ankommer på myndighetschefen. Beslutet kan avse samtliga uppgifter eller endast en del av uppgifterna.

7 §. Behörighetskrav för myndighetschefen

Behörig att anställas som myndighetschef är den som avlagt en examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet, och som är förtrogen med myndighetens verksamhetsområde samt med förvaltningsuppgifter. Myndighetschefen skall dessutom ha i praktiken visad ledarförmåga och ledarerfarenhet.

8 §. Övrig personal och skötseln av vissa personalfrågor

Vid myndigheten kan det finnas personal i offentlig- eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Om inte annat bestäms i denna lag handlar myndigheten de uppgifter som rör myndighetens personal och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen. Tjänster inrättas och indras efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som styrelsen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställs enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med myndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om styrelsen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader. (2013/46)

Beslut i fråga om tjänsten som myndighetschef skall i enlighet med tjänstemannalagen handläggas av landskapsregeringen. Landskapsregeringen kan tillsätta tjänsten som myndighetschef för viss tid.

Beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare inom myndigheten fattas av

myndigheten, medan beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning samt om permittering fattas av landskapsregeringen. En förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av myndigheten. I fråga om förflyttning och omplacering av myndighetschefen gäller vad som föreskrivs i 3 mom. (2010/16)

4 kap. Handläggning och beslutsfattande i miljötillståndsärenden

9 §. (2008/129) Avgörande av ärenden i prövningsnämnden

Ärenden om tillstånd i enlighet med landskapslagen (2008:124) om miljöskydd samt ändring och återkallande av sådant tillstånd avgörs i Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets namn av en prövningsnämnd.

10 §. Ledamöter i prövningsnämnden

Landskapsregeringen utser fem ledamöter som ingår i prövningsnämnden för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Ledamöterna utses för en mandatperiod om fyra år så att omväxlande två respektive tre ledamöter utses vartannat år. Bland ledamöterna utser landskapsregeringen en ordförande och en vice ordförande för en mandatperiod om två år.

Bland ledamöterna skall finnas kompetens inom områdena hälsoskydd, teknik, biologi och ekonomi och en ledamot skall ha särskild kännedom om näringslivet. En ledamot skall vara jurist. Landskapsregeringen skall tillsätta personliga ersättare för ledamöterna. För ersättarna skall i tillämpliga delar bestämmelserna om ledamöterna gälla.

11 §. Arvode

Landskapsregeringen beslutar om det arvode som skall tillkomma ledamot.

12 §. Beslutförhet

Prövningsnämnden är beslutför när ordföranden eller vice ordföranden och minst två andra ledamöter är närvarande.

13 §. Upphävd (2008/129).

14 §. Information om ansökan

Myndigheten skall utan dröjsmål informera om en ansökan genom att ett meddelande om ansökan anslås på landskapsregeringens och berörd kommuns anslagsstavla samt på myndighetens webbplats. Meddelandet skall finnas anslaget under minst tre veckor innan myndigheten beslutar i ärendet. I meddelandet anges ärendets art samt var ansökningshandlingarna finns tillgängliga i sin helhet.

Samtidigt med den information som lämnas enligt 1 mom. skall sakägarna genom vanlig delgivning delges information om ansökan. Om antalet sakägare som skall delges överstiger trettio personer eller om sakägarnas antal är okänt, får delgivning istället ske genom publicering i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet.

15 §. Rätt att yttra sig

Envar har rätt att inom tid som anges i meddelandet skriftligen yttra sig över ansökan.

D 9 LL (2007:129) om införande av ... ÅMHM

16 §. Beslutsfattande

Beslut fattas med enkel majoritet. Vid lika röstetal avgör ordförandens röst.

17 §. Delgivning av tillståndsbeslut

Ett meddelande om tillståndsbeslutet, dess ändring och återkallande skall utan dröjsmål genom offentlig delgivning anslås på landskapsregeringens och berörd kommuns anslagstavla enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland. Meddelandet skall finnas anslaget under minst tre veckor.

Samtidigt med delgivningen enligt 1 mom. skall sakägarna delges tillståndsbeslutet genom vanlig delgivning enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland. Om antalet sakägare som skall delges överstiger trettio personer eller om sakägarnas antal är okänt får delgivning istället ske genom publicering i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland. Tillståndsbeslutet skall dessutom göras tillgängligt på myndighetens webbplats.

Se förvaltningslag (2008:9) för landskapet Åland.

5 kap. Övriga bestämmelser**18 §. Avgörande av ärenden av allmän eller principiell natur**

Förutom de ärenden som avses i 9 § avgör prövningsnämnden ärenden av allmän eller principiell natur. Vid handläggningen av dessa ärenden tillämpas de bestämmelser om handläggning av ärenden som gäller i landskapsregeringen.

Se avsnitt C Allmänna förvaltningsbestämmelser.

19 §. Besvär

Beslut som myndigheten fattat får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

20 §. (2008/129) Tillämpning av bestämmelser om beslutsfattande och handläggning

Om beslutsfattandet i styrelsen, vid sammanträde och inom myndigheten i övrigt samt om handläggningen av ärenden gäller i tillämpliga delar de bestämmelser som gäller beslutsfattandet och handläggning av ärenden i landskapsregeringen, om inte annat stadgas i denna lag.

Se avsnitt C Allmänna förvaltningsbestämmelser.

21 §. Avgifter

Landskapsregeringen beslutar om de avgifter och andra ersättningar som skall uppbäras för myndighetens prestationer. När avgifterna bestäms skall landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet iakttas.

22 §. Ikraftträdelse

Om ikraftträdandet av denna lag stadgas särskilt i landskapslagen (2007:129) om införande av lagstiftningen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

D 9 Landskapslag (2007:129) om införande av lagstiftningen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet**1 §. Ikraftträdande av lagstiftningen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet**

Följande lagar träder i kraft den 1 januari 2008:

1) landskapslagen (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet,

2) landskapslagen (2007/116) om ändring av landskapslagen om miljöskydd och miljötillstånd,

3) landskapslagen (2007/117) om ändring av vattenlagen för landskapet Åland,

4) landskapslagen (2007/118) om ändring av landskapslagen om renhållning,

5) landskapslagen (2007/119) om ändring av landskapslagen om mottagning i hamn av fartygsgenererat avfall och lastrester,

6) landskapslagen (2007/120) om ändring av landskapslagen om hälso- och sjukvården,

7) landskapslagen (2007/121) om ändring av landskapslagen om hälsovården,

8) landskapslagen (2007/122) om ändring av 3 och 5 §§ landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av livsmedelslagen,

9) landskapslagen (2007/123) om ändring av 3 och 6 §§ landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om produktsäkerhet,

10) landskapslagen (2007/124) om ändring av 3a och 3b §§ landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier,

11) landskapslagen (2007/125) om ändring av tobakslagen för landskapet Åland,

12) landskapslagen (2007/126) om ändring av djurskyddslagen för landskapet Åland,

13) landskapslagen (2007/127) om ändring 3 och 4 §§ landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av alkohollagen, samt

14) landskapslagen (2007/128) om ändring av 2 § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

Åtgärder som verkställigheten av de lagar som nämns i 1 mom. förutsätter får vidtas innan lagarna träder i kraft.

2 §. Lagstiftning som upphävs

Genom denna lag upphävs den 1 januari 2008 landskapslagen (1997:65) om Ålands miljöprövningsnämnd.

3 §. Överföring av landskapsregeringens behörighet

Ärenden:

1) gällande tillsyn enligt vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland, enligt landskapslagen (2001:30) om miljöskydd och miljötillstånd och enligt landskapslagen (1981:3) om renhållning samt enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av nämnda lagar,

2) enligt landskapslagen (2003:58) om mottagning i hamn av fartygsgenererat avfall och lastrester,

3) enligt landskapslagen (1995:92) om tillämpning i landskapet Åland av alkohollagen,

4) enligt djurskyddslagen (1998:95) för landskapet Åland, dock inte ärenden som anges i 3 § 3 mom., 8 §

3 mom. 14 § 1 mom., 20 § 2 mom., 21 § och 41 § djurskyddslagen, samt enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av djurskyddslagen,

5) enligt landskapsförordningen (1996:49) om inkvarterings- och trakteringsverksamhet som är anhängiga hos Ålands landskapsregering överförs till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet när de lagar som nämns i 1 § träder i kraft.

4 §. Överföring av hälso- och sjukvårdsmyndighetens behörighet

Ärenden enligt djurskyddslagen för landskapet Åland som är anhängiga hos Ålands hälso- och sjukvård överförs till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet när de lagar som nämns i 1 § träder i kraft.

5 §. Överföring av miljöprövningsnämndens behörighet

Ärenden som är anhängiga hos Ålands miljöprövningsnämnd överförs till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet när de lagar som nämns i 1 § träder i kraft.

6 §. Överföring av hälsonämndens behörighet

Ärenden som är anhängiga hos hälsonämnden överförs till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet när de lagar som nämns i 1 § träder i kraft.

7 §. Ändringssökande

I beslut som har fattats före ikraftträdandetidpunkten i 1 § skall ändring sökas enligt de tidigare bestämmelserna.

8 §. Tjänsten som myndighetschef för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

Landskapsregeringen inrättar en tjänst som myndighetschef för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Tjänsten får inrättas och besittas innan landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet träder i kraft.

9 §. Styrelsen för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

Landskapsregeringen kan tillsätta en styrelse för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet innan landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet träder i kraft.

10 §. Ledamöter i prövningsnämnden för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

Landskapsregeringen kan utse ledamöter till prövningsnämnden för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet innan landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet träder i kraft. Om ledamöter utses skall bestämmelserna i 10 § landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet iakttas.

När ledamöterna utses första gången skall, med avvikelse från bestämmelsen i 10 § landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet om mandatperiodens längd, två av ledamöterna tillsättas för en två års mandatperiod.

11 §. Överföring av personal

Bestämmelser om vilken personal som skall överflyttas från Ålands landskapsregering, Ålands hälso- och sjukvård och Ålands miljöprövningsnämnd till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan landskapsregeringen utfärda genom landskapsförordning.

Den som överflyttas gör det med bibehållande av de rättigheter och skyldigheter som följer av den anställning från vilken överföring sker, dock med beaktande av vad om villkoren i ifrågavarande anställdas anställningsförhållande avtalas.

Se LF (2007:130) om överföring av personal till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

12 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.

D 10 Landskapslag (2006:9) om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Myndighetens ställning i förvaltningen

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet är underställd landskapsregeringen. Med arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten avses i fortsättningen Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet.

Landskapsregeringen handhar den allmänna administrativa styrningen och övervakningen av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten.

2 §. Arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens verksamhet

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet skall tillhandahålla de tjänster och utföra de uppgifter som ankommer på myndigheten enligt landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet, landskapslagen (1995:94) om studiestöd eller annan lagstiftning.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten skall handha skötseln av sin verksamhet enligt de mål som landskapsregeringen årligen har ställt upp.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten skall även följa den allmänna utvecklingen inom sitt verksamhetsområde och ta nödvändiga initiativ. Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten skall informera om gällande regler samt ge anvisningar och råd i anslutning till verksamheten.

2 kap. Arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens administration

3 §. Organisation

Vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten finns en chef.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten biträds av en rådgivande delegation med uppgift att fungera som ett informations- och kontaktorgan mellan arbetsgivare, arbetstagare, studerande och arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten. (2015/61)

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten beslutar i övrigt själv om sin organisation.

4 §. Myndighetens ledning

Chefen för myndigheten leder myndighetens verksamhet och ansvarar för att fastställda mål uppnås.

5 §. Behandling av ärenden

Myndighetschefen avgör de ärenden i vilka beslut fattas av arbetsmarknads- och studieservicemyndig-

D 10 LL (2006:9) om AMS

heten, om inte en annan tjänsteman enligt reglementet givits en sådan beslutanderätt. På beslutsfattandet gäller i övrigt i tillämpliga delar de bestämmelser som gäller beslutsfattandet i landskapsregeringen.

2 mom. upphävt (2015/61).

Landskapsregeringen utfärdar närmare bestämmelser om arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens ekonomiförvaltning och om vissa ärenden som hänför sig till tjänstekollektivavtalen samt till vilken del landskapsregeringen handhar skötseln av dessa uppgifter.

6-7 §§. Upphävda (2015/61).

8 §. Upphävd (2008/25).

9 §. Reglemente

I arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens reglemente utfärdas bestämmelser om myndighetens organisation och uppgiftsfördelning samt om användningen av beslutanderätten.

Reglementet antas av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten och skall därefter underställas landskapsregeringen för fastställelse.

10 §. Rådgivande delegation

Den rådgivande delegationen tillsätts av landskapsregeringen för två kalenderår i sänder. Medlemmarna i delegationen består av representanter för arbetsgivarna, arbetstagarna och studerandena som utses till lika antal samt en representant för utbildnings- och kulturavdelningen vid landskapsregeringens allmänna förvaltning och en representant för näringsavdelningen vid landskapsregeringens allmänna förvaltning.

Landskapsregeringen får entlediga en medlem från uppdraget innan mandattiden har gått ut. Om en medlem entledigas eller avlider skall en ny medlem tillsättas för den återstående tiden.

Landskapsregeringen bestämmer arvoden och andra ersättningar till medlemmarna i delegationen.

Delegationen beslutar i övrigt själv om sin interna beslutsprocess.

11 §. Verksamhetsberättelse

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten skall årligen tillställa landskapsregeringen en verksamhetsberättelse över det gångna kalenderåret.

3 kap. Personal

12 §. Anställningsförhållanden

Vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan det finnas personal i offentligrättsligt och privaträttsligt anställningsförhållande.

Om inte annat bestäms i denna lag handhar arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten de uppgifter som rör myndighetens personal och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen. Landskapsregeringen beslutar dock om permittering av arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens personal.

13 §. Tjänster och tillfälliga tjänstemän

Vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten finns en tjänst som myndighetschef. Bestämmelser om övriga tjänster som finns vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska intas i myndighetens

reglemente. Tjänster inrättas och indras efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som myndigheten har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställs enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med myndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om myndigheten har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader. (2013/47)

Dessutom kan det finnas tillfälliga tjänstemän.

14 §. Särskilda bestämmelser om tjänsten som myndighetschef

Beslut i fråga om tjänsten som myndighetschef skall i enlighet med tjänstemannalagen för landskapet Åland handläggas av landskapsregeringen.

14a §. (2006/61) *Privaträttsligt anställda*

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten anställer och säger upp personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

15 §. Förflyttning och omplacering

Beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare inom arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten fattas av myndigheten, medan beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning fattas av landskapsregeringen. En förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten. (2006/61)

I fråga om förflyttning och omplacering av myndighetens chef gäller vad som föreskrivs i 14 §.

16 §. Behörighetskrav

Behörig att anställas som myndighetschef är den som har en vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet, avlagd examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier.

Behörighetskraven för annan tjänst vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten bestäms i reglementet.

4 kap. Särskilda bestämmelser

17 §. Avgifter

Den arbetsförmedling och vägledning som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten tillhandhåller enskilda är avgiftsfri.

Utän hinder av bestämmelserna 13 § i landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet kan arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten med iakttagande i tillämpliga delar av vad som i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet bestäms om offentliga prestationer besluta om priset på de tjänster som myndigheten säljer och som inte omfattas av 1 mom.

18 §. Serviceskyldighet

Tjänstemännen vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten skall lämna upplysningar, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som är av en sådan natur att de handläggs vid myndigheten. Detta skall ske i den utsträckning som det är lämpligt och skäligt med hänsyn till frågans natur, den enskildes behov av hjälp, myndighetens verksamhet och tjänstemännens förutsättningar att fullgöra sina arbetsuppgifter.

Frågor från enskilda skall besvaras så snart som möjligt.

Om ett ärende inte hör till myndighetens behörighet, skall den i mån av möjlighet hänvisa den enskilde till den behöriga myndigheten.

19 §. Avtal

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan sluta avtal inom ramen för myndighetens ordinarie verksamhet om inte landskapsregeringen beslutar något annat.

20 §. Företrädande av landskapet

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kärar och svarar för landskapet samt bevakar landskapets intressen vid domstolar och andra myndigheter i angelägenheter som hör samman med myndighetens uppgifter, om inte en företrädare för landskapsregeringen uppträder i dem.

21 §. Handräckning av landskapsregeringen

Landskapsregeringen är skyldig att på begäran av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten bistå myndigheten i förvaltningsärenden som hör till arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens uppgifter.

22 §. Besväransvisning

Besväransvisning skall fogas till ett beslut över vilket besvär kan anföras. Närmare bestämmelser om besväransvisning finns i förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996).

23 §. Besvär

Beslut som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har fattat enligt denna lag får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol. (2015/61)

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

5 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser**24 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2006.

Genom denna lag upphävs

- 1) landskapslagen (1960:23) om arbetsförmedling och
- 2) landskapslagen (1960:22) om yrkesvägledning.

25 §. Övergång från gammal till ny kommission

Den arbetskraftskommission, som har utsetts enligt landskapslagen (1972:24) om sysselsättning, fortsätter sin verksamhet enligt de tidigare gällande bestämmelserna till dess att denna lag träder i kraft.

Landskapsregeringen kan tillsätta en arbetskraftskommission enligt denna lag innan lagen träder i kraft. Vid tillsättandet skall lagens 6 § iaktas i tillämpliga delar.

26 §. Överföring av ärenden, avtal, rättigheter och skyldigheter

De ärenden vilka är anhängiga vid Ålands arbetsförmedlingsbyrå, yrkesvägledningsbyrån och arbetskraftskommissionen när denna lag träder i kraft och vilka enligt denna lag eller någon annan lag skall skötas av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten eller den nya arbetskraftskommissionen skall överföras till vederbörande myndighet när denna lag träder i kraft.

På motsvarande sätt som i 1 mom. överförs de ovan nämnda myndigheternas avtal och andra förbindelser liksom även deras övriga rättigheter och skyldigheter till behörig myndighet.

27 §. Myndighetschef

Landskapsregeringen inrättar en tjänst som myndighetschef vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten. Tjänsten får inrättas och besättas innan denna lag träder i kraft. Vid anställningsförfarandet skall lagens 3 kapitel iaktas i tillämpliga delar.

28 §. Överflyttning av tjänster

Personalen och de tjänster som vid denna lags ikraftträdande finns vid Ålands arbetsförmedlingsbyrå och yrkesvägledningsbyrå samt vid studieserviceenheten vid landskapsregeringens allmänna förvaltning överförs vid ikraftträdandet till Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet. Vid ikraftträdandet indras tjänsten som byråchef vid Ålands arbetsförmedling, medan tjänsten som byråföreståndare vid yrkesvägledningen och tjänsten som enhetschef vid studieserviceenheten vid landskapsregeringens allmänna förvaltning överflyttas till två tjänster vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten.

Den som överflyttas gör det med bibehållande av sina förmåner och rättigheter och skyldigheter som följer av den anställning från vilken överföringen sker, dock med beaktande av vad om villkoren i ifrågavarande anställningsförhållande avtalas.

Ikraftträdandebestämmelse (2015/61):

Denna lag träder i kraft 1 januari 2016.

De ärenden vilka är anhängiga vid den till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten anslutna arbetskraftskommissionen och vilka enligt denna lag ska skötas av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska överföras till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten när denna lag träder i kraft.

D 11 Landskapslag (2013:81) om tillämpning på Åland av 13 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice**1 §. Lagens tillämpningsområde**

I syfte att skydda den personliga integriteten och att skapa en god registersed ska 13 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice (FFS 916/2012) tillämpas på de register över enskilda och arbetsgivare som Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet använder vid skötseln av de uppgifter myndigheten har enligt landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet, om inte annat följer av denna lag eller särskilda bestämmelser.

D 12 LL (2000:26) om Ålands polismyndighet

Vid arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens användning av de register som avses i 1 mom. ska även lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) och personuppgiftslagen (FFS 523/1999) iaktas i tillämpliga delar.

Ändringar av 13 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice ska gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Förvaltning

I informationssystemet sköter arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten de förvaltningsuppgifter som den registeransvarige enligt 13 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice givit arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten rätt att göra.

3 §. Hänvisningar till rikslagstiftning

Hänvisas i 13 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen ska hänvisningarna avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

4 §. Tillsyn

Tillsynen över tillämpningen av denna lag i fråga om angelägenheter som faller under landskapets behörighet utövas av landskapsregeringen.

5 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2013.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2006:10) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om ett informationssystem för arbetsförvaltningens kundbetjäning.

D 12 Landskapslag (2000:26) om Ålands polismyndighet**1 §. Förvaltning**

Landskapets polisförvaltning handhas av Ålands polismyndighet som är underställd landskapsregeringen. I 1 kap. 1 § polislagen (2013:87) för Åland föreskrivs om polisens uppgifter. (2013/93)

2 mom. upphävt (2013/93).

Bestämmelser om landskapets polisförvaltning finns även i republikens presidents förordning (2010:33) om polisförvaltningen i landskapet Åland. (2013/93).

Ålands polismyndighet sköter mottagande av nödmeddelanden och alarmering av räddningsenheter i enlighet med räddningslagen (2006:106) för landskapet Åland. För skötseln av dessa uppgifter finns en alarmcentral vid polismyndigheten. (2013/93).

Landskapsregeringen utfärdar vid behov närmare bestämmelser om polismyndighetens ekonomiförvaltning och om vissa ärenden som hänför sig till tjänstekollektivavtalen samt till vilken del landskapsregeringen handhar skötseln av dessa uppgifter. (2006/33)

Tidigare 4 mom. har blivit 5 mom. genom (2013/93).

1a §. (2013/93) Styrelse

Landskapsregeringen tillsätter en styrelse för polismyndigheten för den tid under vilken landskapsregeringens mandatperiod varar. Styrelsen består av sex medlemmar. Bland styrelsens medlemmar utser land-

skapsregeringen en ordförande och en vice ordförande. För varje medlem utses även en personlig ersättare, för vilken i tillämpliga delar bestämmelserna om medlemmar gäller.

Juridisk sakkunskap ska vara företrädd i styrelsen. Styrelsens medlemmar och ersättare får inte vara anställda vid Ålands polismyndighet.

Landskapsregeringen kan skilja styrelsen eller en medlem eller ersättare i styrelsen från uppdraget. Landskapsregeringen beslutar om det arvode som ska tillkomma den som innehar ett styrelseuppdrag.

1b §. (2013/93) Styrelsens sammanträden

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden eller vid förfall för ordföranden av vice ordföranden. Styrelsen ska sammankallas för behandling av ett visst ärende då minst två medlemmar det kräver.

Styrelsen är beslutför när fler än hälften av antalet medlemmar är närvarande, bland dem ordföranden eller vice ordföranden. Beslut fattas med enkel majoritet. Faller rösterna lika avgör ordförandens röst.

Styrelsen avgör ärenden på föredragning av polismästaren. Styrelsen kan utse en annan föredragande om ärendet så kräver.

Vid styrelsens sammanträden förs protokoll av en sekreterare som utses av styrelsen. Protokollet justeras på det sätt som styrelsen bestämmer.

I fråga om tystnadsplikt för styrelsemedlemmarna och ersättarna ska i tillämpliga delar iaktas vad som föreskrivs i 17 § tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland.

1c §. (2013/93) Styrelsens ansvar och uppgifter

Styrelsen ska biträda polismästaren i arbetet med att utveckla myndighetens verksamhet mot de mål som lagtinget och landskapsregeringen satt upp för verksamheten. Styrelsen ska dessutom

- 1) årligen besluta om samt tillställa landskapsregeringen polismyndighetens allmänna verksamhetsmål,
- 2) årligen besluta om samt tillställa landskapsregeringen polismyndighetens budgetförslag,
- 3) årligen besluta om samt tillställa landskapsregeringen en berättelse över polismyndighetens verksamhet,
- 4) följa polismyndighetens verksamhet,
- 5) ta aktiv del i arbetet med att utveckla polismyndighetens verksamhet,
- 6) föreslå de åtgärder som styrelsen finner motiverade,
- 7) avge utlåtanden i principiellt viktiga frågor som gäller polismyndigheten samt
- 8) se till att alla delar av verksamheten fungerar på svenska.

Styrelsen får inte fatta beslut i polisoperativa frågor.

2 §. Personal

Polismyndigheten leds av en chef för polismyndigheten. Chefen benämns polismästare. (2013/93)

Vid polismyndigheten finns en tjänst som överkommisarie. Den person som utnämns till tjänsten som överkommisarie skall verka som ställföreträdare för polismästaren om han eller hon godkänns för uppgiften av landshövdingen.

Om de övriga tjänster som finns vid Ålands polismyndighet bestäms i landskapsförordning. Dessutom kan det finnas tillfälliga tjänstemän och personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

Polismästaren och dennes ställföreträdare utnämns av landskapsregeringen efter samtycke av landshövdingen. Övriga tjänstemän och personal i privaträttsligt anställningsförhållande utnämns eller anställs av landskapsregeringen. Sistnämnda uppgift kan dock helt eller delvis i landskapsförordning delegeras till polismästaren. (2006/33)

Vid de utnämnings- och anställningsbefogenheter polismästaren utövar med stöd av 4 mom. skall det förflyttnings- eller omplaceringsbeslut av en tjänsteman eller arbetstagarare som landskapsregeringen fattar iakttagas, om polismästaren samtycker till förflyttningen eller omplaceringen. (2006/53)

Se LF (2000:34) om Ålands polismyndighet.

3 §. Polisman

Med polisman avses i denna lag polismästaren, överkommisarierna och kommissarierna, vilka utgör polisbefälet, samt övriga i landskapsförordning angivna polisunderbefäl och -manskap.

4 §. Behörighetskrav

Behörighetskrav för tjänsten som polismästare är inom en juridisk fakultet vid ett universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av en nationell utbildningsmyndighet, avlagd examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier eller en annan motsvarande examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier med lämplig juridisk inriktning samt erfarenhet av ledarskap och förvaltningsuppgifter. (2013/93)

Behörighetskrav för tjänsten som överkommisarie är högskoleexamen med lämplig inriktning som motsvarar minst tre års heltidsstudier samt förtrogenhet med polisverksamheten.

Om behörighetskraven för annan tjänst vid polismyndigheten bestäms i landskapsförordning.

Vad som i denna lag och med stöd av denna lag utfärdade bestämmelser föreskrivs om behörighetskraven för tjänst skall i tillämpliga delar iakttagas även i fråga om tillfälliga tjänstemän och personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

5 §. Upphäv (2013/93).

5a §. (2013/93) Polisbefogenheter

Vid utförandet av sina uppgifter har en polisman sådana befogenheter som bestäms i denna lag eller i någon annan lag. Om en polisans befogenheter i riket gäller vad som bestäms i 5 § i republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland.

En polisaspirant har en polisans befogenheter när aspiranten under sin utbildares ledning och uppsikt utför uppgifter som ingår i utbildningen.

En yngre konstapel har en polisans befogenheter. Under en arbetspraktikperiod som ingår i grundexamen för polis får en yngre konstapel utöva en polisans befogenheter under ledning och behövlig uppsikt av handledaren för arbetspraktiken.

5b §. (2013/93) Särskild tjänstgöringsskyldighet

En polisman är utan särskilt förordnande skyldig att

i hela landskapet, även på sin fritid, vidta brådskande åtgärder som är nödvändiga för förhindrande av ett allvarligt brott, inledande av en undersökning av ett sådant brott och avvärjande av allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet eller som behövs av andra med dessa jämförbara särskilda skäl.

5c §. (2013/93) Inställelse i tjänst

Med tanke på särskilda situationer i polisens verksamhet ska varje polisman se till att polismyndigheten har hans eller hennes kontaktuppgifter.

En polisman ska utan dröjsmål inställa sig i tjänst när en allvarlig situation eller händelse som hotar allmän ordning och säkerhet nödvändigt kräver det.

Även under sin semester är en polisman skyldig att på förordnande av polismästaren återgå i tjänst när det är nödvändigt för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

En polisman som inte är tjänstledig eller har semester är skyldig att på förordnande av polismästaren tillfälligt vara i larmeredskap och inställa sig i tjänst när det är nödvändigt av särskilda skäl i anslutning till polisens verksamhet.

Om ledningsförhållanden i en polisiärt särskilt krävande situation finns dessutom bestämmelser i republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland.

5d §. (2013/93) Polisans rätt att vara biträde eller ombud

En polisman får vara biträde eller ombud för en person som misstänks för ett brott endast om den misstänkte är hans eller hennes släkting i rätt upp- eller nedstigande led, bror eller syster eller äkta make och inte har rätt att få en försvarare enligt 2 kap. 1 § lagen om rättegång i brottmål (FFS 689/1997).

En polisman får inte vara biträde eller ombud för en målsägande om detta kan stå i strid med skötseln av polismannens tjänsteåligganden.

5e §. (2013/93) Polisans uppförande

En polisman ska i tjänsten och på sin fritid uppföra sig på ett sätt som inte äventyrar tilltron till att polisens uppgifter sköts på ett behörigt sätt. Vid bedömningen av en polisans uppträdande tas hänsyn också till polismannens ställning och uppgifter inom polismyndigheten.

5f §. (2013/93) Bisysslor

En polisman får inte ta emot eller sköta bisysslor som avses i 18 § 4 och 5 mom. tjänstemannalagen för landskapet Åland, om inte tillstånd därtill beviljas på ansökan.

En polisman får inte sköta en syssla som medför rättigheter eller skyldigheter som kan stå i strid med en polisans uppgifter enligt denna lag.

5g §. (2013/93) En polisans kondition och yrkesskicklighet

En polisman ska upprätthålla den kondition och yrkesskicklighet som arbetsuppgifterna kräver.

Bestämmelser om den konditionsnivå som olika arbetsuppgifter kräver samt om anordnande av konditionstester kan vid behov utfärdas genom landskapsförordning.

D 13 LF (2000:34) om Ålands polismyndighet

6 §. Tjänstledighet

Tjänstledighet för polismästaren och överkommissarierna beviljas av landskapsregeringen.

Tjänstledighet för den övriga personalen vid polismyndigheten beviljas av landskapsregeringen till den del inte uppgiften helt eller delvis i landskapsförordning delegeras till polismästaren.

Se 6 § LF (2000:34) om Ålands polismyndighet.

7-8 §§. Upphävda (2013/93).**9 §. Avgångsålder**

Överkommissarierna och kommissarierna är skyldiga att avgå från sin tjänst när de fyller 63 år.

Polisman som hör till underbefälet eller manskapet är skyldig att avgå från sin tjänst när han eller hon fyller 60 år.

10 §. Varning

Polismästaren har rätt att med varning bestraffa en underlydande tjänsteman. Härvid skall bestämmelserna i tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland iakttas i tillämpliga delar.

Anser polismästaren att annat straff än varning kan komma ifråga skall han eller hon överföra ärendet att handläggas av landskapsregeringen.

11 §. Fullmaktbestämmelse

Närmare bestämmelser om verkställighet och tillämpning av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

Styrelsen ska anta ett reglemente för Ålands polismyndighet med närmare bestämmelser om polismyndighetens organisation, uppgifter och interna beslutsordning. (2013/93)

Polismyndigheten kan vid behov anta en arbetsordning med närmare bestämmelser om hur arbetet skall bedrivas vid myndigheten.

Om inte ärendet hör till området för lag kan landskapsregeringen inom landskapets behörighet meddela polisen närmare föreskrifter och anvisningar om de åtgärder som enligt denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser ska vidtas av polisen. (2013/93)

Se LF (2000:34) om Ålands polismyndighet.

11a §. (2006/33) Straffbestämmelse

Den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet bryter mot förbudet i 7 § 3 mom. skall för orättmätig användning av polisuniform dömas till böter, om inte strängare straff föreskrivs någon annanstans i lag.

7 § är upphävd.

12 §. Besvär

Beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. I landskapsregeringens beslut i utnämningsärenden får ändring inte sökas genom besvär.

Beslut som polismyndigheten fattat med stöd av denna lag får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol. (2006/33)

3 mom. upphävt (2006/33).

13 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft 1 juni 2000.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1981:46) den 6 juli 1981 om polisförvaltningen.

De tjänster som vid denna lags ikraftträdande finns inom Ålands polisdistrikt överförs vid ikraftträdandet till Ålands polismyndighet. Den som är anställd vid polismyndigheten inom Ålands polisdistrikt överflyttas vid ikraftträdandet till motsvarande anställningsförhållande vid Ålands polismyndighet med bibehållande av sina tidigare rättigheter och skyldigheter.

Ikraftträdandebestämmelse (2013/93):

Denna lag träder i kraft den 1 november 2013. Lagens 1 § 1 mom. och 5a-g §§ samt upphävandet av 7 och 8 §§ träder dock i kraft först den 1 januari 2014.

Landskapsregeringen kan tillsätta en styrelse för polismyndigheten innan denna lag träder i kraft. Vid tillsättandet av styrelsen ska lagens 1a § iakttas i tillämpliga delar.

Polisdelegationen fortsätter sin verksamhet enligt de tidigare gällande bestämmelserna till dess att denna lag träder i kraft.

D 13 Landskapsförordning (2000:34) om Ålands polismyndighet**1 kap. Allmänna bestämmelser****1 §. (2013/95) Tillämpningsområde**

I denna förordning finns det bestämmelser om personalen vid Ålands polismyndighet.

2 kap. Personal**2 §. Tjänster**

Vid Ålands polismyndighet finns, förutom tjänsterna som polismästare och överkommissarie, följande tjänster (2008/47):

- 1) kommissarier, vilka jämte polismästaren och överkommissarierna räknas till *polisbefälet*,
- 2) överkonstaplar, som räknas till *polisunderbefälet*,
- 3) äldre och yngre konstaplar, som räknas till *polismanskapet*,
- 4) (2013/128) resurs- och utvecklingsadministratör, ekonomi- och löneadministratör, utredningssekreterare, ledande kanslisekreterare och kanslisekreterare, som räknas till *kanslipersonalen*,
- 5) (2013/40) alarmmästare,
- 6) (2013/40) alarmoperatör samt
- 7) (2013/40) väktare.

3 §. Behörighetskrav

Behörighetskrav för tjänsterna som:

1) *kommissarie* är polisbefälsexamen eller annan högskoleexamen med lämplig inriktning som motsvarar minst tre års heltidsstudier samt förtrogenhet med polisverksamheten,

2) *överkonstapel* är polisunderbefälsexamen eller annan motsvarande utbildning,

3) *äldre konstapel* är grundexamen för polis eller annan motsvarande utbildning,

4) *yngre konstapel* är grundstudier 1 av grundexamen för polis eller annan motsvarande utbildning,

5) (2013/128) *resurs- och utvecklingsadministratör, ekonomi- och löneadministratör, utredningssekreterare, ledande kanslisekreterare och kanslisekreterare* är utbildning på gymnasienivå med lämplig inriktning och erfarenhet,

6) (2013/40) *alarmmästare* är examen på befälsnivå för räddningsväsendet eller yrkeshögskoleexamen med lämplig inriktning och god kännedom om räddningsväsendet jämte anslutande verksamheter,

7) (2013/40) *alarmoperatörer* är alarmoperatörsutbildning som godkänts av landskapsregeringen samt

8) (2013/40) *väktare* är grundkurs för väktare eller annan motsvarande utbildning.

4 §. Särskilda krav

För att utnämnas till i 2 § 1-3 och 7 punkten nämnd tjänst krävs dessutom att vederbörande (2013/40)

1) har ett sådant med läkarintyg styrkt tillfredsställande hälsotillstånd, att han eller hon kan anses lämpad för polistjänst och att hans eller hennes syn och hörsel är normala, samt även i övrigt fyller de särskilda krav landskapsregeringen eller polismyndigheten har fastställt för viss polistjänst,

2) har sådana personliga egenskaper som ett framgångsrikt handhavande av tjänsten förutsätter.

Om det finns särskilda skäl kan landskapsregeringen i ett enskilt fall medge undantag från bestämmelserna i 1 mom. 1 punkten.

5 §. (2013/40) Utnämnings- och anställningsbefogenheter för polismästaren

Polismästaren utnämner tjänstemän till de tjänster som anges i 2 § 1-7 punkten samt anställer tillfälliga tjänstemän och personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

6 §. Tjänstledighet

Beslut om beviljande av tjänstledighet för annan personal än polismästaren och överkommissarien fattas av polismästaren.

2a kap. Upphävt (2013/95).

5a-5b §§. Upphävda (2013/95).

3 kap. Upphävt (2013/95).

7-9 §§. Upphävda (2013/95).

4 kap. Ikraftträdelsebestämmelse

10 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 juni 2000.

D 14 Landskapslag (1999:49) om polisens grundregister

1 §. (2000/27) Grundregister

Ålands polismyndighet kan med hjälp av automatiserad databehandling föra ett grundregister med uppgifter om brottsanmälningar, i anslutning till anmälan vidtagna åtgärder eller annat som polisen behöver för att fullgöra sina åligganden.

2 §. Ändamål

Grundregistret skall föras för att förebygga, upptäcka och utreda brott samt främja den allmänna ordningen och säkerheten.

3 §. Rätt att få uppgifter ur landskapsregister

För att sköta sina åligganden och föra ett grundregister har polismyndigheten rätt att få den information den

behöver ur de register landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter eller inrättningar för.

Polismyndigheten skall i varje särskilt fall pröva sitt behov av information i förhållande till den olägenhet det innebär för den registrerade att uppgiften lämnas ut.

4 §. (2006/35) Tillämpning av riksbestämmelser

Lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (FFS 761/2003) och personuppgiftslagen (FFS 523/1999) skall i tillämpliga delar, med de avvikelser som anges i denna lag, iaktas beträffande det grundregister polismyndigheten för, till den del bestämmelserna gäller personregister avsedda för en polisens bruk.

5 §. Tillsynsmyndighet

Tillsyn över denna lag utövas av landskapsregeringen.

6 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning meddela närmare bestämmelser om vilka uppgifter grundregistret skall innehålla samt om tillsynen över registret.

7 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 1999.

Polismyndigheten skall se till att det grundregister som myndigheten för innan denna lag trätt i kraft överensstämmer med denna lag inom sex månader från lagens ikraftträdande.

D 15 Landskapslag (1999:50) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om personuppgifter (2006/29)

1 §. Tillämpningsområde

I syfte att skydda den personliga integriteten vid behandling av personuppgifter och att främja utvecklandet och iakttagandet av en god informationshantering samt för att sköta de uppgifter polisen har enligt polislagen (2013:87) för Åland ska följande riksförfattningar äga tillämpning på Åland, om inte annat följer av denna lag eller särskilda bestämmelser: (2013/91)

1) personuppgiftslagen (FFS 523/1999) samt

2) lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (FFS 761/2003). (2006/29)

Denna lag tillämpas inte på de personregister som upprätthålls av andra myndigheter eller organ som omfattas av landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen än polismyndigheten. (2007/91)

Ändring av de i 1 mom. angivna lagarna gäller i landskapet från det att de träder i kraft i riket, om inte annat följer av denna lag eller annan landskapslag.

2 §. Hänvisningar

Hänvisas i de i 1 § 1 mom. nämnda författningarna till bestämmelser i rikslagstiftningen skall hänvisningarna avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

2a §. (2006/29) Polismyndighetens rätt att få uppgifter ur vissa register

Utöver vad som föreskrivs i 13 § 2 mom. i lagen om

D 16 RPF (2010:33) om polisförvaltningen

behandling av personuppgifter i polisens verksamhet har polismyndigheten utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att enligt avtal med den registeransvarige genom teknisk anslutning eller i maskinläsbar form få uppgifter

1) ur motorfordonsbyråns fordonsregister som gäller fordon som polisen spanar efter eller som är föremål för förundersökning, polisundersökning eller annan undersökning,

2) ur landskapsregeringens register för trafik tillstånd som behövs vid övervakningen av tillståndspliktig trafik och

3) ur motorfordonsbyråns fritidsbåtregister som behövs vid övervakningen av fritidsbåttrafiken.

2b §. (2006/29) *Polismyndighetens rätt att lämna ut uppgifter till andra myndigheter*

Utöver vad som föreskrivs i 19 § 1 mom. i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet får polismyndigheten utan hinder av sekretessbestämmelserna lämna ut behövliga uppgifter genom teknisk anslutning eller i maskinläsbar form ur polismyndighetens personregister, med undantag för Europoinformationssystemet som avses i 30 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet och Schengens nationella informationssystem som avses i 31 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet, till motorfordonsbyrån för upprätthållande av fordonsregistret.

3 §. *Tillsyn*

Tillsyn över tillämpningen av denna lag i fråga om angelägenheter som faller under landskapets behörighet utövas av landskapsregeringen.

4 §. *Landskapsförordning*

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av de lagar som avses i 1 § 1 mom. skall tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

5 §. *Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelse*

Denna lag träder i kraft den 1 september 1999.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1991:57) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande personregister.

Polismyndigheten skall se till att de manuella personbladskartotek som myndigheten upprättat med stöd av landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet överensstämmer med denna lag inom sex månader från lagens ikraftträdande.

D 16 Republikens presidents förordning (2010:33) om polisförvaltningen i landskapet Åland

(FFS 1177/2009)

1 §. *Behörighetsfördelningen mellan landskapet och riket*

För polisväsendet i landskapet Åland ska dels landskapet, dels riket svara i enlighet denna förordning.

Landskapets polis ska upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt utföra övriga uppgifter som hör till polisen, om inte något annat föreskrivs särskilt i lag eller förordning eller bestäms med stöd av 4 §.

Rikets polis ska i landskapet svara för statens säkerhet och sköta de uppgifter som hör till skyddspolisen och centralkriminalpolisen. Polisstyrelsen beslutar om ledningen av polisverksamheten när landskapets polis deltar i dessa uppgifter. Centralkriminalpolisen har enhet i landskapet.

Rikets polis har rätt att delta i förundersökning som åklagaren leder i landskapet för utredning av ett brott som en polisman i landskapet misstänks ha begått.

2 §. *Kostnadsfördelningen*

Kostnaderna för de uppgifter som avses i 1 § 2 mom. och som hör till rikets lagstiftningsbehörighet betalas av riket enligt vad inrikesministeriet och Ålands landskapsregering avtalar. Statens ämbetsverk på Åland betalar de kostnader som svaranden enligt 9 kap. 1 § i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) är skyldig att återbetala till staten.

3 §. *Tillsynen över landskapets polisväsende*

Den högsta tillsynen över landskapets polisväsende ankommer på Ålands landskapsregering, som förestår landskapets polisförvaltning, och på landshövdingen, som företräder rikets polisförvaltning.

4 §. *Ledningsförhållanden i vissa situationer*

Om en situation förknippad med polisverksamhet förflyttas från eller till landskapet utan att den avbryts, leds verksamheten av den polisenhet som har inlet den tills något annat bestäms om ledningsförhållandena.

I händelse av en polisiärt särskilt krävande situation ska förmannen för landskapets polis omedelbart underätta Polisstyrelsen. Polisstyrelsen kan då ge order om tillfälliga ledningsförhållanden på det sätt som situationen kräver.

5 §. *Polismännens befogenheter*

Landskapets polismän har i tjänsteuppdrag i riket samma befogenheter som rikets polismän. Rikets polismän har på motsvarande sätt samma befogenheter i landskapet.

6 §. *Handräckning*

Polisstyrelsen ska på begäran av landskapets polischef eller någon annan av denne förordnad tjänsteman lämna handräckning i frågor som gäller polisverksamheten i landskapet.

7 §. *Utnämning av befäl*

Landskapets polischef och dennes ställföreträdare utnämns av landskapsregeringen efter samtycke av landshövdingen.

8 §. Förteckning över polismän

Vid landskapsregeringen förs en förteckning över alla som har utnämnts eller förordnats till polisman. En kopia av förteckningen ska finnas hos Statens ämbetsverk på Åland. Landskapsregeringen ska fortlöpande underrätta ämbetsverket om ändringar i förteckningen.

9 §. Uniform och beväpning

Ålands landskapsregering bestämmer efter samråd med landshövdingen om uniform och beväpning för landskapets polis.

10 §. Utbildning

Landskapets polispersonal ska ges möjlighet att få utbildning på svenska vid statens polisläroinrättning eller vid poliskurser på Åland, om landskapsregeringen anser att sådana kurser behövs.

11 §. Samrådsdelegationen

För behandlingen av frågor som gäller tillämpningen av denna förordning finns en samrådsdelegation för Åland. Närmare bestämmelser om delegationens sammansättning och uppgifter finns i en arbetsordning som fastställs av landskapsregeringen med landshövdingens samtycke.

12 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2010. Genom denna förordning upphävs förordningen den 13 november 1998 om polisförvaltningen i landskapet Åland (828/1998) jämte senare ändringar.

D 17 Landskapslag (2008:144) om ombildande av Posten Åland till aktiebolag**1 §. Överlåtelsefullmakt och det aktiebolag som ska bildas**

Affärsverket Posten Åland ska ombildas till ett aktiebolag. Landskapsregeringen befullmäktigas att till det aktiebolag som ska bildas för att fortsätta Posten Ålands verksamhet överlåta den egendom, det tillstånd för postverksamhet och de immateriella rättigheter som är i Posten Ålands besittning och den affärsverksamhet som verket bedrivit. När aktiebolaget bildas tecknar landskapet Åland samtliga aktier.

2 §. Villkoren för överlåtelsen

Landskapsregeringen bestämmer vilken egendom som ska överlåtas och värdet av den samt villkoren för överlåtelsen. Landskapsregeringen bestämmer också om övriga arrangemang i anslutning till överlåtelsen av egendomen och bildandet av aktiebolaget. Landskapsregeringen bestämmer vilken del av egendomen som ska sättas in i bolaget mot aktier.

3 §. Ansvar för affärsverkets förbindelser

Aktiebolaget svarar för de låne-, service-, entreprenad-, anskaffnings- och leveransavtal samt andra liknande förbindelser som Posten Åland har ingått under sin verksamhetstid och som gäller den egendom och affärsverksamhet som överläts till aktiebolaget. Landskapet Ålands sekundära ansvar för affärsverket Posten Ålands lån och förbindelser kvarstår.

4 §. Personalens ställning

Den personal som är anställd vid affärsverket Posten Åland när denna lag träder ikraft övergår till anställning

vid aktiebolaget. De som har anställts vid affärsverket Posten Åland för viss tid övergår till anställning vid aktiebolaget för motsvarande tid.

5 §. Revision och bokslut

På revisionen och bokslutet för affärsverket Posten Ålands sista verksamhetsperiod tillämpas de bestämmelser som affärsverket tillämpat. Aktiebolaget sköter till denna del affärsverkets uppgifter.

6 §. Ikraftträdande

Denna lag träder ikraft den 1 januari 2009. Genom denna lag upphävs landskapslagen (1992:39) om Posten på Åland.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

D 18 Landskapslag (2011:118) om överlåtelse av verksamheten vid Ålands försöksstation**1 §. Överlåtelsefullmakt**

Landskapsregeringen befullmäktigas att till Ålands hushållningssällskap r.f. för att fortsätta Ålands försöksstations verksamhet överlåta den försöksverksamhet som försöksstationen har bedrivit.

2 §. Villkoren för överlåtelsen

Landskapsregeringen bestämmer för landskapets del villkoren för överlåtelsen.

3 §. Personalens ställning

Tjänsterna vid Ålands försöksstation dras in och tjänsteförhållanden som baserar sig på dem upphör utan uppsägning dagen innan denna lag träder i kraft och personalen övergår i förvärvarens tjänst i enlighet med villkoren i 2 § från och med den dag som denna lag träder i kraft. För indragningen av tjänster och avslutandet av tjänsteförhållanden krävs inte tjänstemännens samtycke.

Uppgifter vid Ålands försöksstation som baserar sig på arbetsavtalsförhållande och den personal som arbetar inom sådana uppgifter övergår i förvärvarens tjänst i enlighet med villkoren i 2 § från och med den dag denna lag träder i kraft.

I fråga om de anställda och anställningsvillkoren tillämpas vad som föreskrivs eller bestäms i eller med stöd av lag och vad som avtalas i kollektivavtal och arbetsavtal.

4 §. Ikraftträdande

Lagtinget bemyndigar landskapsregeringen att bestämma att denna lag helt eller delvis ska träda i kraft i den ordning som föreskrivs i 20 § 3 mom. självstyrelselagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2012.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1965:8) om Ålands försöksstation.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft. Landskapsregeringen får vidta åtgärder som avses i 1 och 2 §§ innan lagen träder i kraft. Landskapsregeringen får vidta åtgärder som hänför sig till indragningen av tjänster och avslutandet av i 3 § 1 mom. avsedda tjänsteförhållanden innan lagen träder i kraft.

D 19 LL (1975:9) om motorfordonsbyrå

D 19 Landskapslag (1975:9) om motorfordonsbyrå

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Registreringen och besiktningen av motorfordon samt förandet av körkortsregister handhas av en landskapsregeringen underställd motorfordonsbyrå.

2 §. (1991/81) Motorfordonsbyrå skall

- 1) (1993/103) föra register över motorfordon och släpvagnar i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1993:19) om besiktning och registrering av fordon,
- 2) föra körkortsregister i enlighet med bestämmelserna i körkortslagen (1991:79) för landskapet Åland,
- 3) besiktiga motorfordon och anordningar, samt
- 4) utföra övriga uppgifter som ankommer på byrå.

Körkortslag (1991:79) för landskapet Åland har ersatts av körkortslag (2015:88) för Åland.

2 kap. Organisation

3 §. Vid motorfordonsbyrå finns följande tjänster: trafikinspektör, besiktningsman och registerföreståndare.

Inom ramen för i ordinarie årsstaten anvisade anslag kan vid motorfordonsbyrå inrättas ordinarie och [extraordinarie befattningar].

4 §. Vid motorfordonsbyrå finns en registersektion och en teknisk sektion.

5 §. (2014/58) Registersektionen sköter de ärenden, vilka berör motorfordonsbyråns förvaltning samt registrering och automatisk databehandling, också övriga ärenden, vilkas handläggning inte uppdragits åt tekniska sektionen eller landskapsregeringens allmänna förvaltnings infrastrukturavdelning.

Landskapsregeringen utfärdar närmare bestämmelser om motorfordonsbyråns ekonomiförvaltning och om vissa ärenden som hänförs till tjänstekollektivavtalen samt till vilken del landskapsregeringen handhar skötsel av dessa uppgifter.

6 §. Tekniska sektionen handhar ärenden som angår besiktning och förarexamen.

7 §. Chef för motorfordonsbyrå är trafikinspektören.

Trafikinspektören åligger att leda motorfordonsbyråns verksamhet och övervaka, att de på byrå ankommande uppgifterna handhas ändamålsenligt. Han skall även följa den allmänna utvecklingen på sitt verksamhetsområde samt taga initiativ och utarbeta förslag till nödiga reformer och förbättringar.

8 §. Registerföreståndaren skall leda och övervaka registersektionens verksamhet, fördela uppgifterna inom sektionen, bereda på denna ankommande ärenden och tillse, att dessa behandlas snabbt och omsorgsfullt.

9 §. Besiktningsman skall

- 1) verkställa besiktning av i landskapslagen om motorfordon i landskapet Åland nämnda fordon och anordningar;
- 2) verkställa förarexamina;
- 3) övervaka användningen av motorfordon i trafiken i enlighet med vad därom särskilt är stadgat eller föreskrivet; samt

4) utföra de övriga uppgifter som enligt reglemente ankommer på honom.

Trafikinspektören fungerar i sin tjänsteutövning jämväl som besiktningsman.

3 kap. Kompetensvillkor

10 §. Kompetensvillkor är

1) (1991/81) för trafikinspektören: vid tekniskt institut avlagd för uppgiften lämplig ingenjörsexamen, förtrogenhet med bilbranschen och innehav av körkort med klass A B* C* **;

2) (1991/81) för besiktningsman: för uppgiften lämplig teknikerexamen, förtrogenheten med bilbranschen och innehav av körkort med klass AB* C* **; samt

3) för registerföreståndaren: för tjänsten lämplig slutexamen vid högskola.

Kompetensvillkor för övriga [befattningshavare] är sådan skicklighet och förmåga som ett framgångsrikt handhavande av befattningen prövas kräva.

Landskapsregeringen kan på särskilda skäl bevilja undantag från i 1 mom. stadgade kompetensvillkor.

11 §. (2010/17) Beslut i fråga om tjänst vid motorfordonsbyrå ska i enlighet med tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland fattas av landskapsregeringen.

12 §. Angående tjänstemännens vid motorfordonsbyrå rättigheter och skyldigheter gäller i tillämpliga delar vad om landskapsförvaltningens tjänstemän och befattningshavare är stadgat.

13 §. Trafikinspektören och besiktningsman skall vid tjänsteutövning vara försedda med av landskapsregeringen fastställt tjänstemärke, som bör uppvisas vid anfordran.

14 §. Trafikinspektören och besiktningsman får ej i någon form i förvärvssyfte delta i tillverkning eller iståndsättande av handel med eller försäkring av i denna lag avsedda fordon eller anordningar eller delar eller tillbehör till dem, ej heller i handel med bränsle och smörjmedel eller i annan verksamhet, som kan anses oförenlig med trafikinspektörens eller besiktningsmans ställning och åligganden.

4 kap. Särskilda stadganden

15 §. Upphävd (1993/35).

16 §. Motorfordonsbyrå är berättigad till handräckning av polismyndighet.

17 §. Närmare bestämmelser angående motorfordonsbyrå, dess sektioner och tjänstemän utfärdas av landskapsregeringen i reglemente.

18 §. Landskapsregeringen utfärdar vid behov närmare bestämmelser om tillämpningen av denna lag genom landskapsförordning.

19 §. Denna lag träder i kraft den 1 april 1975.

Vad i denna lag är stadgat om tjänstemäns formella kompetens gäller ej de tjänstemän vilka utnämns i stöd av tidigare gällande bestämmelser.

Genom denna lag ombildas den nuvarande tjänsten som kanslist av högre löneklass vid bilregisterbyrå till

en tjänst som registerföreståndare, varvid den nuvarande kanslisten utan minskning av löneförmåner överflyttas till den nya tjänsten.

D 20 Landskapslag (2014:33) om Ålands ombudsmannamyndighet

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Inledande bestämmelse

Ålands ombudsmannamyndighet är en oberoende myndighet som är administrativt underställd landskapsregeringen. Med ombudsmannamyndigheten avses nedan Ålands ombudsmannamyndighet.

2 §. Övergripande målsättning

Ombudsmannamyndigheten ska verka för att främja och trygga

1) den enskildes rätt till likabehandling i enlighet med landskapslagen (2005:66) om förhindrande av diskriminering i landskapet Åland,

2) den enskildes rätt till likabehandling i enlighet med landskapslagen (1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män,

3) barns ställning och rättigheter i enlighet med denna lag,

4) klientens ställning och rättigheter inom socialvården i enlighet med landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård samt

5) patientens ställning och rättigheter inom hälso- och sjukvården i enlighet med landskapslagen (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter.

Ombudsmannamyndigheten verkar genom konsumentrådgivning även för att främja och trygga konsumentens intressen i enlighet med vad som föreskrivs särskilt.

2 kap. Ombudsmannamyndighetens verksamhet

3 §. Tryggande och främjande av den enskildes rätt till likabehandling

Inom landskapets behörighet ska ombudsmannamyndigheten motverka och förhindra diskriminering på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning genom att

1) ge råd och på andra sätt medverka till att den som utsatts för diskriminering kan driva klagomål och på annat sätt tillvarata sina rättigheter,

2) genomföra oberoende undersökningar och offentliggöra oberoende rapporter om diskriminering,

3) lämna rekommendationer i frågor som rör diskriminering,

4) övervaka praxis, tjänstekollektivavtal, principdokument och stadgor angående tjänstemännens anställningsförhållanden,

5) föra en dialog med åländska frivilligorganisationer som har ett intresse av att diskriminering motverkas,

6) informera om bestämmelser angående diskriminering,

7) sträva till att ingå förlikning mellan parterna om förlikningen kan antas inverka förebyggande i avsikt att förhindra framtida diskriminering samt

8) följa hur främjandet av den enskildes rätt till likabehandling utvecklas på Åland och årligen i den verksamhetsberättelse som avses i 12 § avge en redogörelse för detta.

Inom landskapets behörighet ska ombudsmannamyndigheten även motverka och förhindra diskriminering på grund av kön genom att sköta de uppgifter som avses i 1 mom. 1-8 punkterna samt de uppgifter som ankommer på ombudsmannamyndigheten i enlighet med vad som följer av bestämmelserna i den i 1 § 1 mom. 2 punkten avsedda landskapslagen.

4 §. Tryggande och främjande av barnets ställning och rättigheter

Inom landskapets behörighet ska ombudsmannamyndigheten trygga och främja barnets ställning och rättigheter genom att

1) bedöma hur barnets intressen och rättigheter omsätts i praktiken samt följa barns och ungdomars levnadsförhållanden,

2) bevaka lagstiftningen och det samhälleliga beslutsfattandet samt bedöma deras effekter på barnets välfärd,

3) genom initiativ, råd och anvisningar påverka det samhälleliga beslutsfattandet i frågor som gäller barnet och driva på att barnets intressen tillvaratas i samhället,

4) upprätthålla kontakter med barn och ungdomar och förmedla deras synpunkter till beslutsfattarna,

5) utveckla former för samarbete mellan olika aktörer,

6) förmedla information om barnfrågor till barn, till människor som arbetar med barn, till myndigheter och till allmänheten,

7) på olika sätt främja fullgörandet av den av Förenta Nationernas generalförsamling antagna konventionen om barnets rättigheter (FödrS 59-60/1991) samt

8) följa hur främjandet av barnets ställning och rättigheter utvecklas på Åland och årligen i den verksamhetsberättelse som avses i 12 § avge en redogörelse för detta.

5 §. Tryggande och främjande av klientens ställning och rättigheter inom socialvården

Inom landskapets behörighet ska ombudsmannamyndigheten trygga och främja klientmedverkan och förtroendefulla klientrelationer samt klientens rätt till god service och gott bemötande inom socialvården genom att

1) ge klienten råd i frågor som gäller tillämpningen av bestämmelser om klientens ställning och rättigheter inom socialvården,

2) bistå klienten med att framställa anmärkningar som avses i 23 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (FFS 812/2000),

3) informera om klientens rättigheter,

4) även i övrigt i sitt arbete främja klientens rättigheter så att de blir tillgodosedda samt

5) följa hur klientens ställning och rättigheter utvecklas på Åland och årligen i den verksamhetsberättelse som avses i 12 § avge en redogörelse för detta.

D 20 LL (2014:33) om Ålands ombudsmannamyndighet

6 §. Tryggande och främjande av patientens ställning och rättigheter inom hälso- och sjukvården

Inom landskapets behörighet ska ombudsmannamyndigheten trygga och främja patientmedverkan och förtroendefulla patientrelationer samt patientens rätt till god service och gott bemötande inom hälso- och sjukvården genom att

- 1) ge patienten råd i frågor som gäller tillämpningen av bestämmelser om patientens ställning och rättigheter inom hälso- och sjukvården,
- 2) bistå patienten med att framställa anmärkningar som avses i 10 § i lagen om patientens ställning och rättigheter (FFS 785/1992),
- 3) informera om patientens rättigheter,
- 4) även i övrigt arbeta för att främja patientens rättigheter och för att de blir tillgodosedda samt
- 5) följa hur patientens ställning och rättigheter utvecklas på Åland och årligen i den verksamhetsberättelse som avses i 12 § avge en redogörelse för detta.

7 §. Konsumentrådgivning

Vid ombudsmannamyndigheten sköts uppgifter som hänför sig till konsumentrådgivning i enlighet med bestämmelserna i 2 och 3 mom.

Bestämmelser om konsumentrådgivning finns i lagen om konsumentrådgivning (FFS 800/2008), nedan kallad konsumentrådgivningslagen.

Bestämmelser om hur uppgifter som hänför sig till konsumentrådgivning ska skötas på Åland finns i 30 § 11 punkten självstyrelselagen (1991:71) för Åland.

Se RPF (2014:46) om skötseln av uppgifter som gäller konsumentrådgivning.

3 kap. Administration och personal**8 §. Anställningsförhållanden**

Vid ombudsmannamyndigheten finns personal i of-fentligrättsligt anställningsförhållande. Även personal i privaträttsligt anställningsförhållande kan finnas vid myndigheten.

Om inte annat bestäms i denna lag ska ombudsmannamyndigheten sköta sådana uppgifter rörande myndighetens personal, vilka enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland, nedan kallad tjänstemannalagen, ankommer på landskapsregeringen.

Landskapsregeringen fattar beslut i fråga om

- 1) permittering av ombudsmannamyndighetens personal,
- 2) förflyttning och omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet, dock med ombudsmannamyndighetens samtycke, samt
- 3) den tjänsteman som avses i 14 §.

9 §. Tjänster vid ombudsmannamyndigheten

För skötseln av de uppgifter som avses i 2 kap. inrättar landskapsregeringen tjänster vid ombudsmannamyndigheten. Vilka tjänster som ska finnas vid ombudsmannamyndigheten då denna lag träder i kraft bestäms närmare av landskapsregeringen i enlighet med vad som följer av bestämmelserna i 6 kap. Tjänster som avses i detta moment kan besättas för viss tid.

Andra tjänster än de i 1 mom. angivna tjänsterna inrättas och indras av ombudsmannamyndigheten efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjäns-

ter som ombudsmannamyndigheten har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med ombudsmannamyndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om ombudsmannamyndigheten har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

10 §. Behörighetskrav

Om inte annat följer av denna lag är behörighetskravet för de i 9 § 1 mom. avsedda tjänsterna en vid universitet eller högskola, vilka är erkända av nationell utbildningsmyndighet, avlagd examen med en för tjänsten i fråga lämplig inriktning.

Bestämmelser om behörighetskraven för den som tillhandahåller konsumentrådgivning finns i konsumentrådgivningslagen.

Behörighetskraven för sådana i 9 § 2 mom. avsedda tjänster fastställs i samband med att dessa tjänster inrättas. Då tjänsterna i fråga inrättas ska bestämmelserna i 4b § i tjänstemannalagen iakttas.

11 §. Arbetsordning

Vid ombudsmannamyndigheten ska det antas en arbetsordning. Genom arbetsordningen utfärdas närmare bestämmelser om myndighetens organisation, handläggningsrutiner och uppgiftsfördelning samt om användningen av beslutanderätten.

12 §. Verksamhetsberättelse

Från ombudsmannamyndigheten ska årligen en verksamhetsberättelse över det gångna kalenderåret överlämnas till landskapsregeringen.

13 §. Myndighetens ledning

Vid ombudsmannamyndigheten ska det finnas en myndighetschef. Myndighetschefen leder och utvecklar myndighetens verksamhet och ansvarar för att fastställa mål uppnås.

14 §. Förordnande som myndighetschef

Landskapsregeringen förordnar en tjänsteman vid ombudsmannamyndigheten till myndighetschef för att vid sidan av sina övriga uppgifter sköta myndighetschefens uppgifter enligt denna lag.

Det i 1 mom. avsedda förordnandet ska avse en viss tid, dock högst fem år. Senast ett halvår innan förordnandet löpt ut ska landskapsregeringen ta ställning till vilken tjänsteman vid ombudsmannamyndigheten som ska förordnas att sköta de uppgifter som ankommer på myndighetschefen.

15 §. Myndighetschefens uppgifter

Myndighetschefen fattar beslut i de ärenden som rör administration och personal, om inte en annan tjänsteman enligt lag eller arbetsordningen getts en sådan beslutanderätt.

Myndighetschefen ska

- 1) anta en arbetsordning för ombudsmannamyndigheten,

2) årligen till landskapsregeringen överlämna ett förslag till budget och en i anslutning därtill uppgjord verksamhetsplan,

3) årligen sammanställa samt till landskapsregeringen överlämna en verksamhetsberättelse i samband med ombudsmannamyndighetens bokslut,

4) inrätta och indra sådana i 9 § 2 mom. avsedda tjänster,

5) kära och svara i enlighet med bestämmelserna i 22 § samt

6) på ombudsmannamyndighetens vägnar motta stämningsansökningar och andra delgivningar.

Myndighetschefen kan även vid behov sluta avtal i enlighet med bestämmelserna i 21 §.

När myndighetschefen är förhindrad att fullgöra sina lagstadgade uppgifter kan en annan tjänsteman vid ombudsmannamyndigheten, i enlighet med vad som bestämts i arbetsordningen, fullgöra de uppgifter som ankommer på myndighetschefen. Beslutet kan avse samtliga uppgifter eller endast en del av uppgifterna.

16 §. Särskilda administrativa uppgifter

Landskapsregeringen kan utfärda närmare bestämmelser om ombudsmannamyndighetens ekonomiförvaltning och om ärenden hos myndigheten som hänföra sig till tjänstekollektivavtalen samt överta skötsel av uppgifter som är relaterade därtill.

4 kap. Sakkunnigorgan

17 §. Ombudsmannanämnd

Landskapsregeringen tillsätter en ombudsmannanämnd som ska bistå ombudsmannamyndigheten vid skötseln av de uppgifter som avses i 3-6 §§. I nämnden ska det ingå medlemmar som företräder olika intresseinriktningar inom området för den verksamhet till vilka uppgifterna hänföra sig.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om ombudsmannanämndens sammansättning, mandattid, arvoden och uppgifter samt kompetenskraven för ombudsmannanämndens medlemmar.

Se LF (2015:6) om ombudsmannanämnden.

18 §. Konsumenttvistenämnd

Bestämmelser om en särskild nämnd (konsumenttvistenämnd), som tillsatts av landskapsregeringen i enlighet med 30 § 10 punkten i självstyrelselagen, finns i lagen om konsumenttvistenämnden (FFS 8/2007).

5 kap. Övriga bestämmelser

19 §. Avgifter

Den vägledning till enskilda som hänföra sig till skötseln av sådana uppgifter som avses i 3-6 §§ är avgiftsfri.

Bestämmelser om avgifter för konsumentrådgivning finns i konsumentrådgivningslagen.

20 §. Skyldighet att lämna uppgifter till ombudsmannamyndigheten

Landskapets och kommunernas tjänstemän är skyldiga att på uppmaning av en företrädare för ombudsmannamyndigheten lämna de uppgifter som kan vara av betydelse för den verksamhet myndigheten bedriver i enlighet med denna lag och annan lagstiftning.

Den i 1 mom. avsedda skyldigheten omfattar även sådana uppgifter som omfattas av sekretessbestämmelser om uppgifterna i fråga är av betydelse för ombudsmannamyndighetens verksamhet. Vid behandlingen av sådana uppgifter är ombudsmannamyndigheten skyldig att iakttä bestämmelserna i landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet och landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter.

21 §. Avtal

Inom landskapets behörighet kan ombudsmannamyndigheten sluta avtal inom ramen för myndighetens ordinarie verksamhet om inte landskapsregeringen beslutar något annat.

22 §. Företrädande av landskapet

Inom landskapets behörighet kärar och svarar ombudsmannamyndigheten för landskapet samt bevakar landskapets intressen vid domstolar och andra myndigheter i angelägenheter som hör samman med myndighetens uppgifter, om inte en företrädare för landskapsregeringen uppträder i dem.

6 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

23 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 2014.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2005:67) om diskrimineringsombudsmannen.

24 §. Övergång från diskrimineringsnämnd till ombudsmannanämnd

Den diskrimineringsnämnd, som har utsetts enligt landskapslagen om diskrimineringsombudsmannen, fortsätter sin verksamhet enligt de tidigare gällande bestämmelserna till dess att denna lag träder i kraft.

Landskapsregeringen kan tillsätta en ombudsmannanämnd enligt denna lag innan lagen träder i kraft. Vid tillsättandet ska bestämmelserna i 17 § iakttas.

25 §. Överföring av ärenden, avtal, rättigheter och skyldigheter

De ärenden vilka är anhängiga vid diskrimineringsombudsmannen och landskapsregeringen när denna lag träder i kraft och vilka enligt denna lag eller någon annan lag ska skötas av ombudsmannamyndigheten ska överföras till ombudsmannamyndigheten när denna lag träder i kraft.

På motsvarande sätt som i 1 mom. överförs de ovan nämnda myndigheternas avtal och andra förbindelser liksom även deras övriga rättigheter och skyldigheter till ombudsmannamyndigheten.

26 §. Indragning och inrättande av tjänster, förflyttning av personal samt förordnanden

När denna lag träder i kraft ska landskapsregeringen i enlighet med tjänstemannalagen

1) inrätta tjänster vid ombudsmannamyndigheten för skötseln av de uppgifter som avses i 3-7 §§,

2) indra tjänsten som enligt landskapslagen om diskrimineringsombudsmannen finns hos diskrimineringsombudsmannen,

3) indra tjänsten som klient- och patientombudsman vid landskapsregeringens social- och miljöavdelning samt

D 21 LF (2015:6) om ombudsmannanämnden

4) förflytta den personal som finns inom landskapsförvaltningen och som innan denna lag träder i kraft ansvarar för skötseln av de uppgifter som avses i 3, 5, 6 och 7 §§ till de i 1 punkten avsedda tjänsterna vid ombudsmannamyndigheten.

När denna lag träder i kraft ska landskapsregeringen i enlighet med bestämmelsen i 14 § 1 mom. till myndighetschef förordna den tjänsteman som ska sköta sådana uppgifter som avses i 3 §.

D 21 Landskapsförordning (2015:6) om ombudsmannanämnden

1 §. Allmän bestämmelse

Ombudsmannanämnden har enligt 17 § 1 mom. i landskapslagen (2014:33) om Ålands ombudsmannamyndighet till uppgift att bistå ombudsmannamyndigheten vid skötseln av de uppgifter som avses i 3-6 §§ i landskapslagen ifråga.

2 §. Ombudsmannanämndens sammansättning

Ombudsmannanämnden består av minst 5 och högst 8 ordinarie medlemmar.

I samband med att de ordinarie medlemmarna utses ska även 3 ersättare utses.

De ordinarie medlemmarna ska utses så att de intresseinriktningar som ingår i ombudsmannamyndighetens verksamhetsområde, med undantag för konsumentrådgivningen, blir representerade.

Nämnden väljer inom sig en ordförande och en vice ordförande.

3 §. Ombudsmannanämndens mandattid

Medlemmarna i nämnden utses av landskapsregeringen för två år i sänder.

Ombudsmannanämnden ska senast 3 månader innan nämndens mandattid utgår till landskapsregeringen överlämna ett förslag på medlemmar som kan utses för nästa mandattid.

4 §. Kompetenskrav för ombudsmannanämndens medlemmar

Ordföranden och viceordföranden samt de andra i ombudsmannanämnden ingående medlemmarna ska, vid en samlad bedömning av landskapsregeringen utgående från de principer som ligger till grund för landskapslagen om Ålands ombudsmannamyndighet, vara lämpliga för uppdraget att verka i nämnden.

5 §. Ombudsmannanämndens uppgifter

Ombudsmannanämnden sammanträder på kallelse av ordföranden.

Över ombudsmannanämndens sammanträden ska föras protokoll.

Protokollet undertecknas av ordföranden.

Ombudsmannanämnden ska årligen överlämna en verksamhetsberättelse till landskapsregeringen.

Myndighetschefen för ombudsmannamyndigheten är sekreterare i ombudsmannanämnden med uppgift att

- 1) förbereda och delta i sammanträdena i enlighet med ordförandens instruktioner,
- 2) föra protokoll samt
- 3) i samråd med ombudsmannanämnden sammanställa verksamhetsberättelsen.

Om myndighetschefen för ombudsmannamyndigheten är förhindrad att fullgöra sin föreskrivna skyldighet att sköta sekreterarens uppgifter, helt eller till viss del, ska myndighetschefen utse någon av de andra ombudsmännen vid ombudsmannamyndigheten, med undantag för konsumentrådgivaren, till ersättare för henne eller honom.

Ombudsmannanämnden ska sammanträda minst 2 gånger per mandatår.

6 §. Arvoden

Till en ordinarie medlem av ombudsmannanämnden och dennes ersättare betalas arvode som motsvarar det arvode som i enlighet med landskapsregeringens beslut om kommittéarvoden betalas till en medlem av en kommitté.

7 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 mars 2015.

Åtgärder för verkställigheten av denna förordning får vidtas innan förordningen träder i kraft.

D 22 Republikens presidents förordning (2014:46) om skötseln på Åland av uppgifter som gäller konsumentrådgivning

(FFS 720/2014)

1 §. Ålands ombudsmannamyndighet svarar för de konsumentrådgivningsuppgifter som enligt 30 § 11 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) ska skötas av landskapsmyndigheterna.

2 §. Riket svarar för de utgifter och kostnader som Ålands landskapsregering har på grund av skötseln av de uppgifter som avses i denna förordning. Landskapsregeringen och finansministeriet avtalar närmare om kostnadsersättningarna.

3 §. Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2014.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning om skötseln i landskapet Åland av uppgifter som gäller konsumentrådgivning (1180/2009).

D 23 Landskapslag (2007:89) om Datainspektionen

1 §. Datainspektionens uppgifter

Datainspektionen är tillsynsmyndighet enligt landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen. Datainspektionen är en oberoende myndighet administrativt underställd landskapsregeringen.

Datainspektionen skall följa den allmänna utvecklingen inom sitt verksamhetsområde och ta nödvändiga initiativ. Datainspektionen skall informera om gällande regler samt ge anvisningar och råd om behandlingen av personuppgifter.

2 §. Organisation

Datainspektionen leds av en chef för myndigheten. Beslut i fråga om tjänsten som chef för Datainspektionen ska fattas av landskapsregeringen. (2010/19)

Om inte annat bestäms i denna lag handhar Datain-

spektionen de uppgifter som rör inspektionens personal och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för Åland ankommer på landskapsregeringen.

Andra tjänster än tjänsten som chef för Datainspektionen inrättas och indras av Datainspektionen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som myndigheten har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med myndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om myndigheten har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader. (2013/49)

Behörig att anställas som chef för Datainspektionen är den som har en vid juridisk fakultet vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet, avlagd examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier samt god förtrogethet med datasekretessfrågor. Behörighetskraven för andra tjänster vid Datainspektionen bestäms av Datainspektionen.

Beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman inom myndigheten fattas av Datainspektionen, medan beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning samt om permittering fattas av landskapsregeringen. En förflyttning eller omplacering av en tjänsteman till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av Datainspektionen. I fråga om förflyttning och omplacering av chefen för Datainspektionen gäller vad som föreskrivs i 1 mom. (2010/19)

Datainspektionen beslutar i övrigt själv om sin organisation och kan vid behov utfärda ett reglemente och en arbetsordning för sin verksamhet.

Tidigare 5 mom. har blivit 6 mom. genom (2010/19).

3 §. *Behandling av ärenden*

Chefen för Datainspektionen avgör de ärenden i vilka beslut fattas av Datainspektionen. Genom bestämmelse i arbetsordning kan chefen för Datainspektionen överföra beslutanderätten på en annan tjänsteman.

Landskapsregeringen utfärdar närmare bestämmelser om Datainspektionens ekonomiförvaltning och om vissa ärenden som hänförs till tjänstekollektivavtalen samt till vilken del landskapsregeringen handhar skötseln av dessa uppgifter.

4 §. *Sakkunniga*

Datainspektionen har rätt att anlita och höra sakkunniga samt att inbegära utlåtanden från dem.

5 §. *Verksamhetsberättelse*

Datainspektionen skall årligen över sin verksamhet upprätta en berättelse som skall tillställas landskapsregeringen.

6 §. *Avgifter*

Datainspektionen beslutar med iakttagande i tillämpliga delar av vad som i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet bestäms i fråga

om offentlighetsrättsliga prestationer om de avgifter som skall uppbäras för verksamheten.

7 §. *Avtal*

Datainspektionen kan sluta avtal inom ramen för inspektionens ordinarie verksamhet om inte landskapsregeringen beslutar något annat.

8 §. *Företrädande av landskapet*

Datainspektionen kärar och svarar för landskapet samt bevakar myndighetens intressen vid domstolar och andra myndigheter i angelägenheter som hör samman med inspektionens administrativa uppgifter.

9 §. *Hörande av Datainspektionen*

Vid beredningen av sådana författningar som rör skyddet av enskilda personers fri- och rättigheter med avseende på behandling av personuppgifter inom myndigheter som omfattas av landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen skall Datainspektionen höras.

10 §. *Besvär*

Beslut som Datainspektionen har fattat enligt denna lag får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

11 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2008.

Landskapsregeringen inrättar en tjänst som chef för Datainspektionen. Tjänsten får inrättas och besättas innan denna lag träder i kraft.

D 24 Landskapslag (1993:116) om Ålands statistik- och utredningsbyrå

1 §. Ålands statistik- och utredningsbyrå har till uppgift att verka som statistikmyndighet i landskapet samt att bedriva utredningsverksamhet.

Byrån leds av en direktion och är underställd landskapsregeringen.

2 §. Direktionen har minst fem och högst sju medlemmar. Landskapsregeringen utser medlemmarna för högst fyra år samt utser en av medlemmarna i landskapsregeringen till ordförande. Direktionen utser en vice ordförande inom sig.

Direktionsmedlemmarna kan frånträda sina uppdrag innan mandattiden utgår. Landskapsregeringen kan skilja direktionen eller en medlem i direktionen från uppdraget.

Landskapsregeringen bestämmer arvoden för direktionsens medlemmar.

3 §. Direktionen är beslutför då ordföranden eller vice ordföranden och tre andra medlemmar är närvarande.

Som direktionsens beslut gäller den åsikt som majoriteten har omfattet. Om rösterna faller lika gäller den åsikt som ordföranden eller vice ordföranden omfattet.

Budgetförslag och verksamhetsplan föredras av chefen för byrån. Om handläggningen av övriga ärenden i direktionen bestämmer direktionen.

4 mom. upphävt (2008/15).

4 §. På förslag av direktionen uppställer landskapsregeringen målen för byråns verksamhet.

Direktionen leder och övervakar byråns verksamhet samt beslutar

D 25 LL (2015:103) om Ålands energimyndighet

- 1) om byråns allmänna verksamhetslinjer samt om inriktningen av servicen och den övriga verksamheten,
- 2) om byråns budgetförslag och verksamhetsplan,
- 3) om vilka prestationer som är avgiftsbelagda och storleken på avgifterna med beaktande av bestämmelserna i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet,
- 4) om arbetsordning för byrån samt
- 5) om andra ärenden som är av principiell betydelse för byrån.

Direktionen inrättar och indrar tjänster samt anställer, säger upp och avskedar byråns personal. Beslut att anställa personal, förutom chefen för byrån, kan delegeras i arbetsordningen. (2013/55)

5 §. (2013/55) Chefen för byrån benämns direktör och utnämns av landskapsregeringen som även fattar övriga beslut om direktören enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland. Utnämningen kan ske för viss tid.

Direktören utvecklar byråns verksamhet och svarar för att målen uppnås. Direktören avgör de ärenden som ankommer på byrån och som inte avgörs av direktionen eller i arbetsordningen har uppdragits åt någon annan tjänsteman för avgörande.

Direktionen bestämmer hur direktörens uppgifter ska skötas när direktören är förhindrad. Vid behov förordnar landskapsregeringen efter beredning och förslag av direktionen en vikarie för direktören.

6 §. (2013/55) Om inte annat bestäms i denna lag sköter myndigheten uppgifterna som rör myndighetens personal och som enligt tjänstemannalagen för landskapet Åland ska skötas av landskapsregeringen. Landskapsregeringen beslutar om permittering av personalen. Landskapsregeringen beslutar efter direktionens samtycke om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning.

Andra tjänster än tjänsten som direktör inrättas och indras av direktionen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som direktionen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med myndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om direktionen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

7 §. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

De tjänster som vid denna lags ikraftträdande finns vid ekonomiska sekretariatet överförs till byrån. Innehavarna av tjänsterna överflyttas, om de samtycker, till motsvarande uppgifter vid byrån samt bibehåller sina förmåner och har samma skyldigheter som i sina tidigare anställningsförhållanden.

Av verkställigheten av denna lag förutsatta åtgärder får vidtas före ikraftträdandet.

D 25 Landskapslag (2015:103) om Ålands energimyndighet

1 §. Uppgifter

För tillsyn och övervakning av elmarknad, energifrågor samt utsläppshandel med växthusgaser finns Ålands energimyndighet, nedan kallad myndigheten. Myndigheten ska inom sitt verksamhetsområde främja målen för landskapets energipolitik, följa energifrågornas utveckling, ta initiativ till utveckling av lagstiftningen samt ge utlåtanden och bistå landskapsregeringen i beredningen av ärenden.

Ålands energimyndighet sköter tillsyns- och övervakningsuppgifter samt beslutar i de ärenden som avses i landskapslagen (2015:102) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om elmarknaden. Om inte annat särskilt stadgas är Ålands energimyndighet dessutom den myndighet som sköter tillsyns- och övervakningsuppgifter som avses i

1) landskapslagen (2006:77) om tillämpning i landskapet av lagen om certifiering och angivande av elens ursprung,

2) landskapslagen (2009:31) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om utsläppshandel,

3) (2016/21) landskapslagen (2016:20) om energiefektivitet samt

4) (2016/21) landskapslagen (2011:80) om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter.

De uppgifter som sköts av statsrådet enligt de riksförfattningar som anges i ovan nämnd landskapslagstiftning ska i landskapet skötas av landskapsregeringen.

2 §. Definitioner

I denna lag avses med

1) *tillsyn* att följa en näringsidkares efterlevnad av regelverket och för näringsidkaren givna särskilda villkor samt med

2) *övervakning* att följa elmarknaden i syfte att främja målen för landskapets energipolitik.

3 §. Behörighet

Myndigheten är underställd landskapsregeringen. Landskapsregeringen ansvarar för den allmänna styrningen och övervakningen av myndigheten. Myndigheten kärar och svarar på landskapets vägnar samt bevakar vid domstolar och andra myndigheter samt inrättningar och sammanslutningar landskapets rätt och fördel i de ärenden som gäller myndighetens ansvarsområde.

Om någon bryter mot eller försummar de förpliktelser som föreskrivs i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om elmarknaden ska myndigheten förplikta vederbörande att rätta till sin överträdelse eller försummelse. I beslutet kan det bestämmas hur överträdelsen eller försummelsen ska rättas. I beslutet kan det också bestämmas att en avgift som tagits ut felaktigt ska betalas tillbaka till kunden, om inte denne under följande tillsynsperiod helt kompenseras med en sänkt avgift.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning ålägga myndigheten att sköta andra tillsyns- och övervakningsuppgifter som lämpar sig för dess verksamhetsområde.

4 §. Myndighetens rätt att få uppgifter

Nätinnehavare och andra näringsidkare på elmarknaden ska ge myndigheten den information som behövs för skötseln av de tillsynsuppgifter som avses i denna lag. Utöver detta ska myndigheten ges den statistik och övrig information som är nödvändig för skötseln av de uppgifter som avses i denna lag eller för uppfyllande av internationella avtalsförpliktelser.

En behörig tjänsteman vid myndigheten har rätt att utföra granskningar i lokaler som innehas av en näringsidkare som bedriver verksamhet underkastad tillsyn, för att fullgöra tillsynsuppgiften enligt denna lag samt för att övervaka iakttagandet av beslut om fastställande eller förpliktande beslut som myndigheten har meddelat samt de beslut av den Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (ACER) vilka grundar sig på

1) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter,

2) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003 och

3) den Europeiska kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72 (EG) om inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG.

Granskning får inte utföras i lokaler som används för permanent boende.

En näringsidkare som bedriver verksamhet som är underkastad tillsyn ska på yrkande för den tjänsteman som utför granskning visa de handlingar och registreringar i datasystem samt ordna tillträde till de elanordningar och de elanläggningar som kan ha betydelse vid utförandet av de tillsynsuppgifter som avses i denna lag.

5 §. Myndighetens rätt att lämna ut uppgifter till andra myndigheter

Utöver det som föreskrivs i landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet har myndigheten rätt att trots bestämmelserna om sekretess lämna ut uppgifter till

1) landskapsregeringens allmänna förvaltning för att den ska kunna sköta sina uppgifter,

2) Europeiska kommissionen och byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (ACER) för att de ska kunna sköta sina uppgifter,

3) den myndighet som övervakar finansmarknaden samt den nationella konkurrensmyndigheten och den nationella energitillsynsmyndigheten i en annan stat inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-stat) för att de ska kunna sköta sina uppgifter samt till

4) Finlands eller en annan EES-stats åklagar- och förundersökningsmyndighet för förhindrande och utredning av brott.

Myndigheten har rätt att lämna ut endast sådana uppgifter som behövs för att annan berörd myndighet ska kunna utföra sina uppgifter. Om uppgifter lämnas ut till en utländsk myndighet eller ett internationellt organ

förutsätts det dessutom att dessa har motsvarande sekretess och myndigheten i fråga om de uppgifter som lämnas ut.

Myndigheten får inte lämna ut sekretessbelagda uppgifter som den fått av en myndighet i en annan stat eller av ett internationellt organ, om inte den myndighet som gett uppgifterna har gett sitt uttryckliga samtycke till att uppgifterna lämnas ut. Uppgifterna får endast användas för skötsel av de uppgifter som avses i denna lag eller för de ändamål som samtycket getts för.

6 §. Vite

Myndigheten får med stöd av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om elmarknaden vid vite ålägga en näringsidkare att inom viss tid rätta till sin överträdelse eller försummelse. I beslutet kan bestämmas hur överträdelsen eller försummelsen ska rättas.

7 §. Styrelsen för Ålands energimyndighet

Landskapsregeringen utnämner styrelsen för Ålands energimyndighet med minst tre och högst fem medlemmar, i denna lag kallad styrelsen. Landskapsregeringen utser bland dem en ordförande och en vice ordförande. För styrelsen finns två ersättare som inte är personliga. Uppdragen tillsätts för viss tid som är minst fem och högst sju år. Samma person kan utnännas till ett styrelseuppdrag för högst två mandatperioder i följd.

Styrelsemedlemmarna och ersättarna ska ha sakkunskap inom förvaltningsfrågor och god kännedom om energifrågor. Om en styrelsemedlem eller en ersättare skiljs från sitt uppdrag eller avlider ska en ny medlem respektive ersättare utses för den återstående mandattiden. Landskapsregeringen beslutar om arvoden för styrelsens medlemmar.

En styrelsemedlem ska i sitt uppdrag vara oberoende av energiföretag, får inte höra till förvaltningsrådet, styrelsen, fullmäktige eller revisorerna för ett företag i energibranschen och får inte vara anställd av ett företag i energibranschen.

8 §. Styrelsens uppgifter

Styrelsen ska

1) leda verksamheten vid myndigheten,

2) besluta om myndighetens resultatplan, budget, verksamhetsplan och verksamhetsberättelse,

3) besluta i ärenden av principiell karaktär som rör försäljning av el, till vilket hör leveransskyldighet, specificering av uppgifter om priser och villkor som ska lämnas i enlighet med 4 §,

4) besluta om en arbetsordning för myndigheten med behövliga bestämmelser om myndighetens inre organisation och beslutsfattande,

5) avgöra ärenden som ska avgöras vid myndigheten enligt denna lag samt enligt den Europeiska kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG,

6) avgöra andra ärenden som hör till myndigheten, om inte beslutanderätten har delegerats till en tjänsteman samt

D 26 LL (2015:110) om landskapets fastighetsverk

7) se till att de uppgifter som hör till myndigheten sköts på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

9 §. Styrelsemöten

Styrelsens arbete leds av ordföranden eller vid förfall för denne av vice ordföranden.

Styrelsen är beslutför då ordföranden eller vice ordföranden och minst två övriga medlemmar är närvarande. Beslut fattas med enkel majoritet. Faller rösterna lika avgör ordförandens röst.

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden eller vid förfall för ordföranden på kallelse av vice ordföranden. Styrelsen ska sammankallas för behandling av visst ärende då en tjänsteman som avses i 10 § begär det. Vid styrelsens sammanträden förs protokoll, vilka justeras på det sätt som styrelsen bestämmer. En medlem i styrelsen eller en tjänsteman som avses i 10 § är föredragande i Ålands energimyndighets ärenden.

Styrelsen kan i enskilda ärenden kalla sakkunniga att delta i styrelsens sammanträde.

Styrelsen kan sluta avtal inom ramen för myndighetens ordinarie verksamhet om inte landskapsregeringen beslutar något annat.

10 §. Tjänster

För tillsyn, övervakning, sådan granskning som avses i 4 §, beredning av myndighetens ärenden inrättar och anställer landskapsregeringen en *chef för Ålands energimyndighet*, nedan kallad myndighetschefen. Behörighetsvillkor för tjänsten är lämplig högskoleexamen och förtrogenhet med myndighetens verksamhetsområde. Myndighetschefen leder och utvecklar myndigheten närmast under styrelsen. Myndighetschefen ska se till att de uppgifter som hör till myndigheten sköts på ett effektivt och ändamålsenligt sätt samt avgör i enlighet med arbetsordningen ärenden som ankommer på myndigheten vilka inte ska avgöras av styrelsen.

Ålands energimyndighet kan för skötseln av sina uppgifter inrätta ytterligare tjänster.

11 §. Tjänstemans oberoende

En tjänsteman som sköter förvaltningsuppgifter ska i sitt uppdrag vara oberoende av energiföretag och får inte höra till förvaltningsrådet, styrelsen, fullmäktige eller revisorerna för ett företag i energibranschen samt får inte vara anställd av ett företag i energibranschen.

Bestämmelser om jäv för tjänstemän finns i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

12 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2016.

Åtgärder som lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

D 26 Landskapslag (2015:110) om landskapets fastighetsverk**1 kap. Allmänna bestämmelser****1 §. Ställning och uppgifter**

Landskapets fastighetsverk är ett affärsverk underställt landskapsregeringen. Fastighetsverket tillhandahåller tjänster för landskapsregeringens allmänna för-

valtning, fristående enheter som finns i anslutning till den och myndigheter som är underställda landskapsregeringen (*landskapsförvaltningen*) samt för lagtingets förvaltning och myndigheter som är underställda lagtinget enligt vad som föreskrivs i denna lag.

2 §. Verksamhetsområde

Fastighetsverket bedriver uthyrningsverksamhet av lokaler och fastigheter för den i 1 § avsedda förvaltningens behov samt sköter den fastighetsförmögenhet som är i fastighetsverkets besittning.

3 §. Principerna för fastighetsverkets verksamhet

Fastighetsverket ska skötas enligt företagsekonomiska principer dock med beaktande av lagstiftningens gällande kulturarv, byggnadsskydd, miljövård och naturskydd. Fastighetsverket svarar för sina förbindelser med den egendom som överförs i dess besittning. Om fastighetsverket inte förmår svara för sina förbindelser, svarar landskapet för dem.

2 kap. Ekonomi**4 §. Eget kapital**

Fastighetsverket har ett eget kapital som består av grundkapital, övrigt eget kapital och en uppskrivningsfond.

Grundkapitalet är kapital som placerats i fastighetsverket och som utgör grund för intäktsföringen av vinsten.

Övrigt eget kapital är kapital som anvisats fastighetsverket av dess vinst, eller kapital som har överförts till fastighetsverket såsom övrigt eget kapital. Uppskrivningsfonden visar med vilket belopp värdet av anläggningstillgångarna har skrivits upp. Övrigt eget kapital kan överföras till grundkapitalet.

5 §. Upptagande av lån

Fastighetsverket får för finansiering av sin verksamhet uppta lån inom ramen för det samtycke som lagtinget gett i samband med behandlingen av landskapets budget.

Närmare bestämmelser om upptagande av lån, villkoren för upplåning och vad lånen får användas till utfärdas av landskapsregeringen.

3 kap. Styrningen av fastighetsverket**6 §. Lagtingets styrning**

I samband med behandlingen av landskapets budget ska lagtinget

1) godkänna ökning eller nedsättning av fastighetsverkets grundkapital samt besluta om intagande av anslag i budgeten för ökning av fastighetsverkets grundkapital,

2) samtycka till att affärsverket tar upp lån för finansiering av sin verksamhet,

3) godkänna maximibeloppet för fastighetsverkets investeringar under nästa räkenskapsperiod samt bemyndiganden för affärsverket att ingå sådana förbindelser för investeringar som medför utgifter under senare räkenskapsperioder.

Efter att lagtinget beslutat om budgeten ska landskapsregeringen besluta om målen för fastighetsverkets tjänster samt fastighetsverkets resultatmål och intäktsföringsmål.

4 kap. Fastighetsverkets förvaltning

7 §. Styrelse

Fastighetsverket ska ha en styrelse med högst åtta medlemmar.

Landskapsregeringen utser styrelsemedlemmarna för högst ett år i sänder. Landskapsregeringen förordnar en av medlemmarna att vara styrelsens ordförande och en att vara vice ordförande. Landskapsregeringen kan befria styrelsen eller medlem av styrelsen från uppdraget.

I fråga om styrelsens beslutsfattande, jäv för medlemmarna, styrelsens sammanträden, styrelsens protokoll och överföring av uppgifter på styrelsen tillämpas vad som i aktiebolagslagen (FFS 624/2006) föreskrivs om dem i fråga om aktiebolag.

8 §. Styrelsens uppgifter

Styrelsen leder och övervakar fastighetsverkets verksamhet. Styrelsen har hand om fastighetsverkets förvaltning och ser till att verksamheten ordnas på ett behörigt sätt samt särskilt att fastighetsverket sköts enligt lagtingets och landskapsregeringens beslut och föreskrifter samt att tillsynen över bokföringen och medelsförvaltningen är ordnad på ett behörigt sätt.

Styrelsen ska särskilt

- 1) göra upp budgetförslag för fastighetsverket,
- 2) göra upp förslag om resultatmål och intäktsföringsmål,
- 3) besluta om utveckling av fastighetsverkets verksamhet inom ramen för de mål landskapsregeringen uppställt för ekonomin samt följa och rapportera hur målen nås,
- 4) utse och avskeda verkställande direktören,
- 5) besluta om fastighetsverkets upplåning inom ramen för lagtingets fullmakt,
- 6) besluta om fastighetsverkets betydande investeringar och övriga utgifter med lång verkningstid,
- 7) ifråga om de aktier fastighetsverket genom ett beslut av landskapsregeringen har anförtrotts förvaltningen av besluta om utövandet av aktieägarens rättigheter, med beaktande av att lagtingets samtycke krävs enligt 25 § 1 mom. landskapslagen (2012:69) om landskapets finansförvaltning (*finansförvaltningslagen*),
- 8) upprätta fastighetsverkets bokslut och den verksamhetsberättelse som ingår i det och i anslutning till dem ett förslag till åtgärder beträffande fastighetsverkets vinst eller förlust samt sända bokslutet, verksamhetsberättelsen och nämnda förslag till landskapsregeringen för fastställelse,
- 9) besluta vem som ska företräda fastighetsverket och vem som har rätt att teckna fastighetsverkets namn,
- 10) besluta om förvärv av fast egendom till fastighetsverket samt besluta om överlåtelse av fast egendom inom ramen för 24 § finansförvaltningslagen och överlåtelse av nyttjanderätt inom ramen för 25 § 2 mom. finansförvaltningslagen,
- 11) behandla och avgöra övriga ärenden som är vittgående eller viktiga.

Närmare bestämmelser om styrelsens uppgifter kan utfärdas genom landskapsregeringens beslut.

9 §. Verkställande direktör

Fastighetsverket ska ha en verkställande direktör som

leder och utvecklar verksamheten, sköter fastighetsverkets löpande förvaltning samt ser till att bokföringen är lagenlig och att medelsförvaltningen är ordnad på ett tillförlitligt sätt. I fråga om verkställande direktören tillämpas vad som i 6 kap. 17-20 §§ aktiebolagslagen bestäms om en verkställande direktör.

Verkställande direktören ska se till att styrelsens beslut verkställs och följa styrelsens föreskrifter samt informera styrelsen om åtgärder och händelser som är betydelsefulla med hänsyn till fastighetsverkets verksamhet.

10 §. Styrelsens och verkställande direktörens omsorgsplikt

Fastighetsverkets styrelse och verkställande direktör ska omsorgsfullt främja fastighetsverkets intressen.

11 §. Personalen

Vid fastighetsverket finns personal i privaträttsligt anställningsförhållande. Om inte annat bestäms i denna lag är fastighetsverket arbetsgivare i enlighet med arbetsavtalslagen (FFS 55/2001) och har hand om övriga uppgifter som rör personalen.

Landskapsregeringen beslutar om permittering av fastighetsverkets personal och om omplacering av arbetstagare till och från landskapsförvaltningen, medan beslut om omplacering av arbetstagare inom fastighetsverket fattas av fastighetsverket. Omplacering av en arbetstagare till och från landskapsförvaltningen kräver samtycke av fastighetsverket.

5 kap. Fastighetsverkets bokföring och bokslut

12 §. (2017/5) Bokföring och bokslut

Fastighetsverket är bokföringsskyldigt. På fastighetsverkets bokföring tillämpas vad som i bokföringslagen (FFS 1997/1336) och aktiebolagslagen föreskrivs om aktiebolags bokföring, bokslut och verksamhetsberättelse.

Fastighetsverkets räkenskapsperiod är ett kalenderår. Fastighetsverket ska upprätta ett bokslut och en verksamhetsberättelse för varje räkenskapsperiod före utgången av mars månad. Fastighetsverkets styrelse och verkställande direktör undertecknar fastighetsverkets bokslut och verksamhetsberättelse. Fastighetsverket ska lämna in bokslutshandlingarna och verksamhetsberättelsen till landskapsregeringen.

Landskapsregeringen fastställer fastighetsverkets bokslut och verksamhetsberättelse. Landskapsregeringen beslutar på basis av bokslutet hur fastighetsverkets vinst ska intäktsföras i landskapets budget samt om andra åtgärder som fastighetsverkets verksamhet och ekonomi föranleder.

13 §. Överföring och balansräkning

När egendom överförs i fastighetsverkets besittning eller när egendom överförs från fastighetsverkets besittning till landskapets budgetekonomi ska landskapsregeringen med stöd av ett bemyndigande som lagtinget ger i samband med behandlingen av landskapets budget besluta om vilken egendom som ska överföras samt om vilken del av egendomen som ska antecknas som fastighetsverkets grundkapital, övrigt eget kapital eller given på lånevillkor. Egendomen värderas till sitt verkliga värde.

D 26 LL (2015:110) om landskapets fastighetsverk

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. kan landskapsregeringen utan lagtingets bemyndigande fatta beslut om överföring i fastighetsverkets besittning eller från fastighetsverket till landskapets budgetekonomi av enskilda fastighetsförmögenhetsobjekt eller fastighetsförmögenhetskomplex vars verkliga värde är högst en miljon euro. Överföringen redovisas som en ökning eller minskning av övrigt eget kapital för fastighetsverket eller given på lånevillkor.

Innan beslut enligt 1 och 2 mom. fattas ska revision av egendomen utföras i enlighet med landskapsregeringens närmare beslut.

14 §. Särskild egendom

I samband med budgetbehandlingen kan särskild egendom på samma villkor som övrigt kapital överföras i fastighetsverkets besittning. Med särskild egendom avses landskapsegendom som på grund av sin särskilda karaktär inte värderas till sitt verkliga värde. Sådan egendom utgör inte grund för intäktsföring av vinst. Denna egendom eller dess uppskrivningsfond får inte överföras till grundkapitalet.

15 §. Revision

Landskapsregeringen tillsätter årligen minst två enligt 2 § revisionslagen (FFS 459/2007) godkända revisorer och personliga ersättare för dessa för att granska fastighetsverkets förvaltning, ekonomi och räkenskaper. Landskapsregeringen bestämmer revisorernas arvoden.

Landskapsrevisionen kan granska fastighetsverkets verksamhet i syfte att granska landskapsregeringens förvaltning av fastighetsverket.

6 kap. Särskilda bestämmelser**16 §. Skadeståndsskyldighet**

Fastighetsverkets styrelsemedlemmar och verkställande direktör är på det sätt som i 22 kap. aktiebolagslagen föreskrivs om ledningens skadeståndsskyldighet skyldiga att ersätta skada som de i sitt uppdrag uppsåtligt eller av oaksamhet har orsakat fastighetsverket. Bestämmelser om skadeståndsskyldighet för revisorerna finns i 51 § revisionslagen.

Landskapsregeringen beslutar om väckande av skadeståndstalan enligt 1 mom. för fastighetsverkets räkning. På preskription av talerätt tillämpas 22 kap. 8 § aktiebolagslagen.

17 §. Uppträdande som part

Fastighetsverket kärar och svarar på landskapets vägnar samt bevakar vid domstolar, hos myndigheter och vid förrättningar landskapets rätt och fördel i de ärenden som gäller fastighetsverket.

18 §. Pensioner och andra förmåner samt ersättningar

Pensioner till fastighetsverkets anställda samt andra förmåner och ersättningar som följer av anställningen följer samma system som för anställda vid landskapsförvaltningen och utbetalas på samma sätt, liksom också de familjepensioner till de anställdas anhöriga som följer av anställningen.

Vid nyanställningar till fastighetsverket tillämpas samma system som gäller vid nyanställningar till landskapsförvaltningen vad avser pensioner och andra ersättningar enligt 1 mom.

Verkställande direktörens pensionsrätt och andra förmåner och ersättningar enligt 1 mom. bestäms på samma sätt som motsvarande förmåner och ersättningar till fastighetsverkets anställda, om inte något annat följer av det avtal som ingås med verkställande direktören.

De förmåner och ersättningar som avses i 1-3 mom. samt de kostnader som uppstår för skötseln av dem tas ut från fastighetsverket.

7 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser**19 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016. Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

20 §. Överföringsfullmakt

Genom denna lag bemyndigas landskapsregeringen att till det fastighetsverk som ska bildas överföra den egendom som är underställd fastighetsbyrån vid landskapsregeringens allmänna förvaltning samt den rörelse som behövs för att fastighetsverket ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt denna lag. Landskapsregeringen ska samtidigt besluta om på vilka villkor egendomen och rörelsen överförs samt vilka fordringar och skulder som överförs. Den fasta egendom som betraktas som landskapsegendom ska överföras som sådan särskild egendom som avses i 14 §. För övrigt ska beslutet fattas och balansräkningen uppgöras i enlighet med vad som föreskrivs i 13 §.

21 §. Förflyttning av personal

Ordinarie och tillsvidareanställd personal i arbetsavtalsförhållande vid finansavdelningens fastighetsbyrå förflyttas vid ikraftträdandet av denna lag till landskapets fastighetsverk i privaträttsligt anställningsförhållande till de arbetsuppgifter som finns tillgängliga. Den som förflyttas gör det med bibehållande av de pensionsförmåner som följer av den anställning från vilken personen förflyttas, dock med beaktande av vad om anställning vid landskapet särskilt föreskrivs och om villkoren i berörda anställdas anställningsförhållande avtalas. Anställningsförhållandet för den som förflyttas fortgår utan avbrott i anställningsförhållandet, med beaktande av vad om anställning vid landskapet särskilt föreskrivs och om villkoren i berörda anställdas anställningsförhållande avtalas.

Ordinarie och tillsvidareanställda arbetstagare får enbart förflyttas till sådana arbetsuppgifter som de uppfyller kompetenskraven för och som kan anses vara lämpliga för arbetstagaren. Behörig för anställning vid fastighetsverket är den som när denna lag träder i kraft är behörig för sådan tjänst eller anställning i arbetsavtalsförhållande vid finansavdelningens fastighetsbyrå.

22 §. Rätt att säga upp sitt anställningsförhållande

Ordinarie och tillsvidareanställd personal i arbetsavtalsförhållande får utan att iakttä anställningsförhållandets gällande uppsägningstid och oberoende av anställningsförhållandets längd, senast inom en månad efter att beslut fattats om nytt anställningsförhållande inom landskapets fastighetsverk, säga upp sitt anställningsförhållande från och med dagen för denna lags ikraftträdande.

Ikraftträdandebestämmelse (2017/5):

Denna lag träder i kraft den 15 februari 2017 och tillämpas första gången på det bokslut och den verksamhetsberättelse som upprättas för år 2016.

D 27 Landskapslag (2016:10) om Lotteriinspektionen

1 kap. Allmänt

1 §. Inledande bestämmelse

Lotteriinspektionen är en oberoende myndighet som är administrativt underställd landskapsregeringen.

2 kap. Lotteriinspektionens verksamhet

2 §. Tillsyn rörande lotteriverksamhet

Lotteriinspektionen är tillsynsmyndighet i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1966:10) om lotterier (*lotterilagen*).

3 §. Övriga uppgifter

Vid sidan av handhavandet av sådana tillsynsuppgifter som Lotteriinspektionen ansvarar för i enlighet med bestämmelserna i lotterilagen ska Lotteriinspektionen även följa den allmänna utvecklingen inom de verksamhetsområden som regleras av lotterilagen och arbeta preventivt genom att ta initiativ till nödvändiga förbättringar inom områdena ifråga. Lotteriinspektionen ska informera samt ge anvisningar och råd om sådant som regleras genom bestämmelserna i lotterilagen samt i författningar utfärdade med stöd av lotterilagen.

Lotteriinspektionen utfärdar även förordnanden i enlighet med vad som följer av bestämmelserna i denna lag samt i lotterilagen och med stöd av den utfärdade författningar.

3 kap. Hörande

4 §. Hörande av Lotteriinspektionen

Lotteriinspektionen ska höras vid beredningen av författningar som rör verksamhet vilken omfattas av bestämmelserna i lotterilagen.

Lotteriinspektionen behöver dock inte höras om det i samband med den i 1 mom. avsedda beredningen framgår att det uppenbart saknas skäl för ett hörande.

4 kap. Administration och personal

5 §. Anställningsförhållanden

Vid Lotteriinspektionen finns personal i offentlig-rättsligt anställningsförhållande. Även personal i privaträttsligt anställningsförhållande kan finnas vid Lotteriinspektionen.

Om inte annat bestäms i denna lag ska Lotteriinspektionen handha sådana uppgifter rörande myndighetens personal, vilka enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland (*tjänstemannalagen*) ankommer på landskapsregeringen.

Landskapsregeringen fattar beslut i fråga om

- 1) permittering av Lotteriinspektionens personal,
- 2) förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till eller från en annan landskapsmyndighet, dock med Lotteriinspektionens samtycke samt

3) den tjänsteman som ansvarar för Lotteriinspektionens ledning i enlighet med 6 § 1 mom.

6 §. Tjänster vid Lotteriinspektionen

För handhavandet av uppgifter enligt denna lag inrättar landskapsregeringen en tjänst som myndighetschef vid Lotteriinspektionen.

Andra tjänster än tjänsten som myndighetschef inrättas och indras av Lotteriinspektionen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som Lotteriinspektionen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med Lotteriinspektionens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till landskapsbudget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt landskapsbudgeten. Om Lotteriinspektionen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning av tjänst inom gällande landskapsbudget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader räknat från dagen då utredningen delgavs landskapsregeringen.

7 §. Behörighetskrav

Om inte annat följer av denna lag är behörighetskravet för tjänsten som myndighetschef en vid universitet eller högskola, som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet, avlagd examen med en för tjänsten lämplig inriktning.

Behörighetskraven för en i 6 § 2 mom. avsedd tjänst fastställs i samband med att tjänsten inrättas. Då tjänsten inrättas ska bestämmelserna i 4b § i tjänstemannalagen iakttas.

8 §. Arbetsordning

Vid Lotteriinspektionen kan det antas en arbetsordning. Genom arbetsordningen utfärdas närmare bestämmelser om myndighetens organisation och handläggningsrutiner samt vid behov om uppgiftsfördelningen och användningen av beslutanderätten.

9 §. Verksamhetsberättelse

Från Lotteriinspektionen ska årligen en verksamhetsberättelse över det gångna kalenderåret överlämnas till landskapsregeringen.

10 §. Myndighetschefens uppgifter

Förutom att ansvara för handhavandet av de i 2 kap. avsedda uppgifterna ska myndighetschefen leda och utveckla Lotteriinspektionens verksamhet och ansvara för att fastställda mål uppnås.

Under förutsättning att andra tjänster än tjänsten som myndighetschef inrättats vid Lotteriinspektionen fattar myndighetschefen beslut i de ärenden som rör administration och personal, om inte en annan tjänsteman enligt lag eller arbetsordningen gets en sådan beslutanderätt.

Myndighetschefen ska

- 1) årligen till landskapsregeringen överlämna ett förslag till budget och en i anslutning därtill uppgjord verksamhetsplan,
- 2) årligen sammanställa och till landskapsregeringen överlämna den i 9 § avsedda verksamhetsberättelsen,
- 3) inrätta och indra i 6 § 2 mom. avsedda tjänster,

D 28 F (1993:10) om fortsatt giltighet av vissa överenskommelseförordningar

4) kära och svara i enlighet med bestämmelserna i 15 § samt

5) på Lotteriinspektionens vägnar motta stämningsansökningar och andra delgivningar.

Myndighetschefen kan även vid behov fatta beslut om att anta en arbetsordning för Lotteriinspektionen i enlighet med bestämmelserna i 8 § samt sluta avtal i enlighet med bestämmelserna i 14 §.

När myndighetschefen är förhindrad att fullgöra sina lagstadgade uppgifter kan en annan tjänsteman vid Lotteriinspektionen, i enlighet med vad som bestämts i arbetsordningen och under förutsättning att annan tjänst än tjänsten som myndighetschef inrättats vid Lotteriinspektionen, fullgöra de uppgifter som ankommer på myndighetschefen. Beslutet kan avse samtliga uppgifter eller endast en del av uppgifterna.

Om endast en tjänst inrättats vid Lotteriinspektionen och myndighetschefen är förhindrad att fullgöra sina lagstadgade uppgifter måste en vikarie anställas. Vid sådan anställning tillämpas bestämmelsen i 5 § 3 mom. 3 punkten.

11 §. Särskilda administrativa uppgifter

Landskapsregeringen kan utfärda närmare bestämmelser om Lotteriinspektionens ekonomiförvaltning och om ärenden hos Lotteriinspektionen som hänförs till tjänstekollektivavtalen samt till vilken del landskapsregeringen handhar dessa uppgifter.

5 kap. Sakkunniga

12 §. Anlitande och hörande av sakkunniga samt inbegärna utlåtanden

Lotteriinspektionen har rätt att inom ramen för sin verksamhet anlita och höra sakkunniga samt att inbegärna utlåtanden från dem.

6 kap. Särskilda bestämmelser

13 §. Avgifter

Med iakttagande i tillämpliga delar av vad som i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet bestäms i fråga om offentligrättsliga prestationer beslutar Lotteriinspektionen om de avgifter som ska uppbäras för myndighetens verksamhet.

14 §. Avtal

Lotteriinspektionen kan sluta avtal inom ramen för myndighetens ordinarie verksamhet om inte landskapsregeringen beslutar något annat.

15 §. Företrädande av landskapet

Lotteriinspektionen kärar och svarar för landskapet samt bevakar Lotteriinspektionens intressen vid domstolar och andra myndigheter i angelägenheter som hör samman med Lotteriinspektionens uppgifter.

7 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

16 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

Åtgärder för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

17 §. Överföring av ärenden

De ärenden vilka är anhängiga vid landskapsregeringen när denna lag träder i kraft och vilka enligt denna

lag eller någon annan lag ska handläggas av Lotteriinspektionen ska överföras till Lotteriinspektionen när denna lag träder i kraft.

18 §. Inrättande av tjänster

Landskapsregeringen får på det sätt som anges i tjänstemannalagen inrätta och besätta den i 6 § 1 mom. avsedda tjänsten innan denna lag träder i kraft.

Om det finns behov av i 6 § 2 mom. avsedda tjänster får dessa inrättas och besättas så som i 1 mom. föreskrivs.

D 28 Förordning (1993:10) om fortsatt giltighet av vissa överenskommelseförordningar som har utfärdats med stöd av 1951 års självstyrelselag för Åland

1 §. Följande förordningar, som har utfärdats med stöd av 20 § självstyrelselagen för Åland av den 28 december 1951 (670/51), skall fortsätta gälla även efter utgången av år 1992:

1) förordningen den 31 december 1975 om ordnandet av undervisningen vid Ålands handelsläroverk (1042/75),

2) upphävd (2006:47),

3) upphävd (2000:80),

4) upphävd (2005:36),

5) förordningen den 2 april 1990 om utlåtande enligt 25 kap. 8 § ärvdabalken i landskapet Åland (315/90),

6) upphävd (1996:3),

7) förordningen den 23 augusti 1991 om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om exportgaranti (1150/91),

8) förordningen den 23 augusti 1991 om skötseln av virkesmätningen i landskapet Åland (1152/91), samt

9) upphävd (2010:71).

Se förordning (1975:64) om ordnande av undervisningen vid Ålands handelsläroverk, förordning (1990:33) om utlåtande enligt 25 kap. 8 § ärvdabalken, förordning (1991:67) om skötseln av vissa uppgifter enligt lagen om exportgaranti och förordning (1991:69) om skötseln av virkesmätningen.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1993.

D 29 Landskapslag (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. I denna lag finns bestämmelser om allmänna villkor för lån, räntestöd och understöd, som beviljas ur landskapets medel, jämte landskapsgaranti samt bestämmelser om grunderna för det förfarande som skall iaktas vid handläggning av nämnda ärenden.

2 §. Denna lag tillämpas inte

1) om det i annan landskapslagstiftning är annorlunda stadgat,

2) om [landstinget] beslutar angående andra villkor vid antagande av årsstat eller

3) om [landstinget], då [landskapsstyrelsen] bemyn-

digas att bevilja landskapsgaranti, uppställer villkor för garantin som avviker från bestämmelserna i denna lag.

2 kap. Om lån

3 §. Lån beviljas mot skuldebrev och för viss tid. [Landskapsstyrelsen] fastställer låneräntor, lånetider och övriga villkor som rör lån beviljade ur landskapets medel.

Låneräntorna kan ändras under lånetiden enligt de grunder som anges i skuldebreven.

[Landskapsstyrelsen] kan överenskomma med krediträttning om förmedling av lån.

4 §. Lån beviljas endast mot betryggande säkerhet. För lån till kommuner och kommunalförbund krävs dock inte säkerhet.

Låntagare skall hålla egendom som ställs som säkerhet för lån tillräckligt försäkrad.

Låntagare eller den som ställt säkerhet skall på begäran förete utredning enligt vilken värdet av säkerheten kan konstateras.

5 §. Till tryggnad av landskapets fördel kan egendom som ställts som säkerhet för landskapets fordran och som säljs på exekutiv auktion inköpas till landskapet. Egendom får dock inköpas endast om landskapets tillgodohavande bättre kan tryggas genom att den senare säljs av landskapet eller om den lämpar sig för landskapets bruk. Landskapsstyrelsen beslutar om användningen av egendom som inköpts.

6 §. Om låntagare till följd av arbetslöshet, sjukdom eller annan särskild orsak är oförmögen att erlägga amortering eller ränta på lån får [landskapsstyrelsen] bevilja uppskov med betalningen. I uppskavsbeslutet skall innefattas tiden för uppskovet samt räntan på den uppskjutna låneraten.

7 §. Befrielse från betalning av lån, indexförhöjning och ränta på lån samt dröjsmålsränta får beviljas endast under förutsättning att [landstinget] vid antagande av årsstat har samtyckt därtill och att övriga villkor som [landstinget] uppställt följs.

3 kap. Om räntestödslån

8 §. Ur landskapets medel kan räntestöd för särskilda ändamål beviljas för lån som krediträttningar utger. Dessa lån benämns räntestödslån.

[Landskapsstyrelsen] beviljar på ansökan krediträttning tillstånd att utge i 1 mom. avsedda lån samt fastställer allmänna villkor för lånen.

Den ränta krediträttning tillgodoräknar sig för räntestödslån får inte vara högre än den ränta vilken krediträttningen vid ifrågakvarande tidpunkt allmänt tillämpar på lån som beviljas för motsvarande ändamål.

4 kap. Om landskapsgaranti

9 §. Landskapsgaranti får beviljas endast efter att särskilt bemyndigande givits av [landstinget].

Landskapsgaranti kan ges som säkerhet för kapital, ränta och andra prestationer enligt kreditvillkoren för lån som beviljas av krediträttning.

10 §. För landskapsgaranti krävs motsäkerhet.

Vad som stadgas i 4 och 5 §§ gäller även motsäkerhet som ställts för landskapsgaranti.

5 kap. Om understöd

11 §. Understöd kan beviljas både för att främja åtgärder som skall vidtas efter att beslutet fattades och för att stöda åtgärder som vidtagits före beslutet fattades.

Av beslut om beviljande av understöd för främjande av åtgärd som skall vidtas efter att beslutet fattades skall alltid framgå:

1) understödets belopp och det ändamål för vilket understödet har beviljats samt hur understöd som beviljats för flera ändamål skall fördelas,

2) villkoren för att understödet får användas för det avsedda ändamålet,

3) hur, när och under vilka förutsättningar understödet utbetalas,

4) den tillsyn understödstagaren skall underkasta sig, samt

5) påföljderna om villkor som avses i 2 punkten inte iakttas eller om oriktiga eller bristfälliga uppgifter lämnats eller om tillsynen försvåras.

12 §. Den som erhållit understöd skall på begäran inom fastställd tid redovisa för hur bidraget använts.

Sammanlutning som beviljats understöd i förskott skall, om inte särskild redovisning begärts, tillstålla [landskapsstyrelsen] verksamhetsberättelse, bokslut och revisionsberättelse för den räkenskapsperiod för vilken understödet beviljades. Kommuner och kommunalförbund behöver dock inte lämna annat än redogörelse för den verksamhet för vilket bidraget beviljades.

6 kap. Gemensamma bestämmelser

13 §. [Landskapsstyrelsen] skall på lämpligt sätt tillkännage för vilket ändamål lån, räntestöd, landskapsgaranti eller understöd kan sökas och inom vilken tid ansökan bör vara inlämnad. Av tillkännagivandet skall även framgå villkoren för de medel eller garantier som beviljas samt den utredning som skall företas till stöd för ansökan. Villkor som är fastslagna i lag behöver dock inte tillkännas.

14 §. Vad i 11 och 12 §§ är stadgat om understödsbeslut samt redovisning av understöd gäller även i tillämpliga delar i fråga om lån och räntestöd.

Av [landskapsstyrelsens] beslut om beviljande av landskapsgaranti skall framgå garantibeloppet, det ändamål för vilket garanti beviljats, den tillsyn mottagaren av garanti skall underkasta sig samt övriga villkor för garantin.

15 §. Lån utbetalas i enlighet med hur det projekt för vilket lånet beviljades framskrider eller hur de utgifter som finansieras med lånet infaller tidsmässigt. Om det är påkallat av särskild orsak får annan grund iakttas.

Vad i 1 mom. är stadgat om lån gäller även understöd.

Förmedlade lån och räntestöd utanordnas på sätt och vid tidpunkt som [landskapsstyrelsen] överenskommit med krediträttning.

16 §. [Landskapsstyrelsen] övervakar att de lån och understöd som beviljats används på föreskrivet sätt och att villkoren i skuldebrev samt låne- och understödsbeslut följs. [Landskapsstyrelsen] har rätt att granska lån- eller understödstagarens ekonomi och verksamhet. Mottagare av lån eller understöd skall förete de räk-

D 30 LL (2012:69) om landskapets finansförvaltning

skapshandlingar och utredningar som är nödvändiga för tillsynen samt även i övrigt bistå med upplysningar då granskning verkställs.

[Landskapsstyrelsen] skall överenskomma med kreditinrättning om hur tillsynen av förmedlade lån, räntestödslån och kredit för vilken har beviljats landskapsgaranti skall ordnas.

17 §. [Landskapsstyrelsen] kan besluta att lån helt eller delvis omedelbart skall återbetalas

1) om ränta eller amortering inte har betalats senast på förfallodagen,

2) om värdet av den säkerhet som ställts för lånet har nedgått så att säkerheten inte längre täcker den del av lånet som är obetald eller om underhållet av säkerheten har försumrats,

3) om egendom som belånats eller ställts som säkerhet blir föremål för utsökning,

4) om låntagaren eller borgensmannen försätts i konkurs, söker ackord eller inställer sina betalningar eller om borgensmannen avlider och låntagaren på uppmaning inte ställer tillräcklig säkerhet,

5) om lånemedlen använts för annat än av sett ändamål eller om felaktiga uppgifter lämnats eller omständigheter som inverkat på beslutet om beviljande av lån hemlighållits,

6) om lånevillkoren i övrigt inte har iakttagits, samt

7) om förutsättningarna för beviljande av lånet väsentligt har förändrats.

Vad i 1 mom. 5, 6 och 7 punkterna är stadgat om lån gäller även i fråga om understöd. [Landskapsstyrelsen] kan besluta att ränta skall erläggas på det understödsbelopp som skall återbetalas samt fastställa den tidpunkt från vilken ränta utgår.

Har låntagare i fråga om räntestödslån förfarit i strid med 1 mom. 5 punkten kan [landskapsstyrelsen] besluta att utbetald räntestöd skall återbetalas.

I samband med beslut om återbetalning av lån eller räntestöd som fattas i stöd av 1 mom. 5 punkten kan tilläggsränta krävas på det belopp som skall återbetalas. Tilläggsränta får krävas från den tidpunkt låntagaren påbörjade det lagstridiga förfarandet. Tilläggsränta skall i fråga om lån även erläggas på redan avkortade lånebelopp om amortering skett efter att det lagstridiga förfarandet påbörjades.

18 §. Vid dröjsmål med betalning av lån eller ränta samt med i 17 § avsedd återbetalning av medel skall på det försenade beloppet betalas dröjsmålsränta. I dröjsmålsränta skall uppbäras en räntesats som gäller för privaträttsliga fordringar enligt räntelagen (FFS 633/1982).

7 kap. Särskilda bestämmelser

19 §. Den som handlägger ärende som avses i denna lag får inte olovligen omtala vad han vid handläggningen fått kännedom om beträffande offentligt samfunds, sammanslutnings eller enskild persons ekonomiska ställning eller affärs- eller yrkeshemligheter.

Den som bryter mot bestämmelserna i 1 mom. straffas enligt strafflagen.

20 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

21 §. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

Lagens 17 och 18 §§ tillämpas inte på förbindelser som ingåtts före ikraftträdandet.

D 30 Landskapslag (2012:69) om landskapets finansförvaltning

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. En sund ekonomisk förvaltning

I all verksamhet som landskapet ansvarar för ska principen om en sund ekonomisk förvaltning iakttagas. En sund ekonomisk förvaltning baserar sig på principerna om sparsamhet, effektivitet och ändamålsenlighet.

2 §. Definitioner

I denna lag avses med

1) (2015/111) **landskapets finanser** landskapets budgetekonomi, landskapets affärsverk och fonder utför budgeten,

2) **landskapets finansförvaltning** den del av landskapets förvaltning som gäller skötseln av landskapets finanser och som förutom ekonomiförvaltning även omfattar planering, beslutsfattande, verkställighet, uppföljning och övervakning i samband med skötseln av landskapets finanser,

3) **ekonomiförvaltning** den del av finansförvaltningen som omfattar redovisning, betalningsförmedling, likviditetsplanering samt bokslut,

4) **landskapsförvaltningen** landskapsregeringens allmänna förvaltning, de fristående enheter som finns i anslutning till den samt de myndigheter som är underställda landskapsregeringen och

5) **förvaltningsenhet** en avgränsad del av landskapsförvaltningen som består av en avdelning eller fristående enhet vid landskapets allmänna förvaltning eller av en myndighet som är underställd landskapsregeringen.

3 §. Finansförvaltningen

Landskapsregeringen sköter landskapets finansförvaltning och finansavdelningen har därvid det övergripande ansvaret.

Landskapsregeringen kan utfärda närmare bestämmelser om en underställd myndighets ekonomiförvaltning samt om till vilken del landskapsregeringen handhar skötseln av den. Landskapsregeringen kan även bestämma att en underställd myndighet själv bestämmer om sin egen ekonomiförvaltning.

4 §. Upphävd (2012/72).

2 kap. Landskapets budget

5 §. (2012/72) Bruttobudgetering

I landskapets budget upptas de årliga inkomsterna och anslagen för de årliga utgifterna till bruttobelopp, så att varken utgifterna dras från inkomsterna eller inkomsterna från utgifterna (*bruttobudgetering*).

6 §. (2012/72) Nettobudgetering

Av följande inkomster och utgifter kan i landskapets budget tas in inkomstposter eller anslag som motsvarar skillnaden mellan dem (*nettobudgetering*):

1) inkomster av och utgifter för verksamheten vid en förvaltningsenhet,

2) bidrag som beviljats inom ramen för ett EU-program och återbokning av sådana bidrag,

3) landskapsandelar och kompensationer som enligt lag betalas till en kommun och belopp som en kommun enligt gällande beräkningsgrunder ska betala till landskapet,

4) inkomster från avgifter för innehav av televisionsmottagare och kostnader för uppörd och kontroll av avgifterna,

5) utgifter för förhandsfinansiering enligt landskapslagen (1998:84) om stöd för skogsbruksåtgärder och inkomster som motsvarar förhandsfinansieringen,

6) inkomster från överlåtelse av fastigheter och direkta kostnader i samband med överlåtelse samt

7) kostnader för vägbyggnads- och vägförbättringsarbeten och ersättningar från andra parter för kostnader som är direkt förknippade med ett projekt men som inte ska belasta landskapet.

Vid nettobudgetering beaktas inte

1) överföringsutgifter eller återbäring av sådana, med undantag av de som anges i 1 mom. 2-5 punkterna,

2) investeringsutgifter eller inkomster av försäljning av egendom, med undantag av anskaffning av lös egendom avsedd för förvaltningsenhetens verksamhet eller försäljning av lös egendom samt de undantag som anges i 1 mom. 5-7 punkterna.

7 §. (2012/72) Beaktande av över- eller underskott enligt landskapsbokslutet

Efter att landskapsbokslutet har upprättats kan det ackumulerade överskott som bokslutet visar användas som täckning för anslagen i tilläggsbudgeterna för samma finansår och i budgeten för följande finansår.

Om landskapsbokslutet visar ett ackumulerat underskott vid finansårets utgång ska ett anslag för täckande av underskottet upptas i budgeten.

Med ackumulerat överskott eller ackumulerat underskott vid finansårets utgång avses det sammanräknade beloppet av å ena sidan det ackumulerade överskott eller underskott vid det föregående årets utgång som framgår av den i 20 § avsedda budgetuppföljningen och å andra sidan finansårets överskott eller underskott.

8 §. Hänförandet av inkomster och utgifter till ett finansår

I landskapets budget hänförs en inkomst eller utgift till det finansår den närmast hör till med beaktande av dess art och ekonomiska karaktär. Dessutom beaktas särskilt den tidpunkt då inkomsten eller utgiften betalas eller tidpunkten för överlåtelse av den prestation, för mottagandet av den produktionsfaktor eller för uppkomsten av den prestationsskyldighet som ligger till grund för inkomsten eller utgiften.

Närmare bestämmelser om hur inkomster och utgifter hänförs till olika finansår utfärdas genom landskapsförordning.

9 §. Grupperingen av inkomster och utgifter

I landskapets budget grupperas inkomster och utgifter i avdelningar, som i sin tur indelas i kapitel och moment dels enligt förvaltningens organisationsstruktur dels enligt inkomsternas eller utgifternas art.

Närmare bestämmelser om grupperingen av inkomster och utgifter utfärdas genom landskapsförordning.

10 §. Överskridning och överföring av anslag (2012/72)

Anslag tas upp i budgeten som fasta anslag, förslagsanslag eller reservationsanslag. (2012/72)

Fasta anslag får inte överskridas eller överföras till följande finansår.

Förslagsanslag får inte överföras till följande finansår men får överskridas om det är nödvändigt för att uppfylla det aktuella anslagens ändamål.

Reservationsanslag får inte överskridas. Reservationsanslag kan användas under högst fyra finansår i följd. Ett reservationsanslag som är avsett att finansiera ett EU-program kan dock användas till dess att programmet avslutats samt får överskridas om det är nödvändigt för att uppfylla det aktuella anslagens ändamål. (2012/72)

11 §. Upphävd (2012/72).

12 §. Beredningen av budgeten

Landskapsregeringens förslag till budget ska överlämnas till lagtinget senast den 1 november året före finansåret. Ett lagförslag som ansluter sig till budgeten ska överlämnas till lagtinget tillsammans med budgetförslaget eller, om det inte är möjligt, i så god tid att det kan slutbehandlas tillsammans med budgeten. (2012/72)

Förslaget till budget bereds enligt de närmare bestämmelser som landskapsregeringen utfärdar genom landskapsförordning. Ett slutligt budgetförslag som överlämnas till landskapsregeringen av en underställd myndighet är offentligt enligt vad som föreskrivs i landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet.

13 §. Verkställandet av budgeten

Närmare bestämmelser om verkställandet av budgeten utfärdas genom landskapsförordning. Landskapsregeringen kan också fatta beslut innefattande närmare anvisningar om användningen av ett anslag i enlighet med budgeten.

Se LF (2014:12) om verkställighet av landskapets budget.

14 §. Förslag till tilläggsbudget

1 mom. upphävt (2012/72).

När ett förslag om tillägg till eller ändring i landskapets budget överlämnas till lagtinget ska i förslaget anvisas medel för täckande av den utgiftsökning och den inkomstminskning som föreslås. Där ska även tas in beräknade väsentliga förändringar i de inkomstbelopp som antecknats i budgeten. Förslaget kan dessutom innehålla minskningar i de anslag som beviljats i budgeten.

15 §. Upphävd (2012/72).

3 kap. Bokföring och årsredovisning

16 §. Betalningsförmedlingen

Landskapets betalningar och betalningsförmedling ska skötas med beaktande av tillräcklig säkerhet.

Närmare bestämmelser om landskapets betalningar och betalningsförmedling utfärdas genom landskapsförordning.

17 §. Bokföringen

Landskapets bokföring ska omfatta alla utgifter, inkomster, finansiella transaktioner och därtill hörande

D 30 LL (2012:69) om landskapets finansförvaltning

rättelse- och överföringsposter samt ske på ett sätt som stämmer överens med god bokföringssed.

Bokföringen ska ordnas så att förverkligandet av budgeten kan kontrolleras på momentnivå.

Närmare bestämmelser om landskapets bokföring utfärdas genom landskapsförordning.

18 §. Redovisningsskyldigheten

Landskapsregeringen är redovisningsskyldig inför lagtinget när det gäller landskapets medel och övriga tillgångar.

En myndighet som är underställd landskapsregeringen är redovisningsskyldig inför landskapsregeringen.

Närmare bestämmelser om hur redovisningen ska ordnas för fullföljandet av redovisningsskyldigheten utfärdas genom landskapsförordning.

19 §. Landskapets årsredovisning

Landskapsbokslutet och en förvaltningsberättelse ska ingå i den årsredovisning som avses i 25 § landskapslagen (1971:42) om Ålands landskapsregering.

Årsredovisningen ska ge riktiga och tillräckliga uppgifter om hur budgeten förverkligats, om landskapsförvaltningens intäkter och kostnader, om landskapets ekonomiska ställning och resultat samt om landskapsförvaltningens verksamhet och de åtgärder som vidtagits för att verkställa lagtingets beslut (*rättvisande bild*).

Årsredovisningen fastställs av landskapsregeringen före utgången av påföljande mars månad och ställs samtidigt till Landskapsrevisionens förfogande. Årsredovisningen överlämnas tillsammans med revisionsberättelsen till lagtinget före utgången av april månad. (2017/4)

Närmare bestämmelser om uppgörandet av och innehållet i landskapets årsredovisning utfärdas genom landskapsförordning.

19a §. (2015/11) Landskapets årsredovisning för finansåret 2014 och 2015

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 19 § 3 mom. ska årsredovisningen för finansåret 2014 fastställas före utgången av juli 2015 och samtidigt ställas till Landskapsrevisionens förfogande. Den ska överlämnas tillsammans med revisionsberättelsen till lagtinget före utgången av augusti samma år.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 19 § 3 mom. ska årsredovisningen för finansåret 2015 fastställas före utgången av april 2016 och samtidigt ställas till Landskapsrevisionens förfogande. Den ska överlämnas tillsammans med revisionsberättelsen till lagtinget före utgången av maj samma år.

Se ikraftträdandebestämmelsen för (2015/11).

20 §. Landskapsbokslutet

I landskapsbokslutet som upprättas för varje finansår ska ingå

- 1) resultaträkning,
- 2) balansräkning,
- 3) finansieringsanalys,
- 4) budgetuppföljning samt
- 5) noter som behövs för att ge en rättvisande bild som avses i 19 § 2 mom.

I landskapsbokslutet redovisas användningen av de fullmakter som har beviljats i budgeten. Närmare be-

stämmelser om upprättandet av och innehållet i landskapsbokslutet utfärdas genom landskapsförordning. (2012/72)

21 §. Överföringen mellan finansår

Budgeterade inkomster som hör till finansåret och som inte har kunnat uppbäras till landskapet under finansåret kan som inkomstrester övergå till följande år. En inkomstrest som stryks ska antecknas som utgift.

Får ett reservationsanslag som helt eller delvis blivit oanvänt inte längre överförs i bokslutet, ska det oanvända beloppet strykas. Ett anslag som stryks ska antecknas som inkomst. (2012/72)

22 §. Underställda myndigheters verksamhetsberättelser och bokslut

En underställd myndighet ska årligen lämna en verksamhetsberättelse till landskapsregeringen. Om inte annat bestäms i någon annan lag kan landskapsregeringen bestämma när berättelsen ska lämnas.

Landskapsregeringen kan bestämma att en underställd myndighet ska upprätta bokslut.

4 kap. Förvaltning av landskapets tillgångar**23 §. Användningen av landskapets tillgångar**

Landskapets tillgångar ska användas på ett sätt som är till nytta för samhället.

Närmare bestämmelser om användningen av landskapets tillgångar utfärdas genom landskapsförordning.

24 §. (2015/111) Överlåtelse av fast egendom

Beslut om överlåtelse av fast egendom som tillhör landskapet får fattas utan att lagtinget gett sitt samtycke om överlåtelsen anses vara av ringa betydelse och sker som ett led i en plan eller process som regleras i någon annan lag. Landskapsregeringen fattar beslut enligt denna paragraf om det inte gäller egendom som överförs i landskapets fastighetsverks besittning.

25 §. Överlåtelse av lös egendom

Aktier, andelsbevis eller andra värdepapper som förvärvats med stöd av lagtingets uttryckliga beslut får inte överlåtas utan lagtingets samtycke, om inte överlåtelsen ska anses vara av ringa betydelse. (2012/72)

Nyttjanderätten till någon av landskapets fastigheter för tjugo år eller mer får inte överlåtas utan lagtingets samtycke. (2012/72)

Om inte något annat bestäms i lag eller i budgeten får landskapsregeringen och underställda myndigheter överlåta annan lös egendom som är i deras besittning, förutsatt att överlåtelsen är ekonomiskt motiverad och ändamålsenlig.

26 §. Likviditetshanteringen

Landskapets likviditetshantering sköts av landskapsregeringen i enlighet med en placeringsplan. Planen ska göras upp av landskapsregeringen med avseende på tillräckligt god avkastning, tillräcklig långsiktighet och riskspridning, betryggande säkerhet samt tillfredsställande betalningsberedskap. Bedömningen av säkerheten ska göras med beaktande av att placeringarnas realvärde bevaras.

Landskapsregeringen kan ingå avtal om placering av landskapets likvida medel med en sammanslutning som bedriver placeringsverksamhet.

27 §. Mottagande av donationer

Beslut om mottagande av en donation fattas av den myndighet som är mottagare. Om en donation bedöms medföra betydande kostnader för landskapet kan beslut om mottagande fattas först efter att medel för täckande av kostnaderna har upptagits i landskapets budget.

Närmare bestämmelser om mottagande av donationer utfärdas genom landskapsförordning.

5 kap. Intern styrning och kontroll (2013/30)**28 §. (2013/30) Definition**

Med intern styrning och kontroll avses den process genom vilken en myndighet med rimlig säkerhet

- 1) uppnår en effektiv verksamhet,
- 2) efterlever lagar, förordningar och andra regler samt
- 3) lämnar en tillförlitlig redovisning och rättvisande rapportering av verksamheten.

Ledningen för varje förvaltningsenhet inom landskapsförvaltningen ansvarar för att den interna styrningen och kontrollen är ändamålsenlig och tillräcklig.

Närmare bestämmelser om den interna styrningen och kontrollen inom landskapsförvaltningen utfärdas genom landskapsförordning.

29 §. (2013/30) Funktion för intern styrning och kontroll

För att säkerställa kvaliteten i och utveckla de styrnings-, kontroll- och rapporteringsprocesser som avser landskapets finanser finns vid den allmänna förvaltningens finansavdelning en funktion för intern styrning och kontroll.

Funktionen ska stöda förvaltningsenheternas ledning i utvecklingen av den finansiella kontrollen samt samordna systemen för finansiell kontroll inom landskapsförvaltningen. Genom att ge råd, delge iakttagelser och ge åtgärdsförslag ska funktionen verka för att systemen och förfarandena för den styrning, kontroll och rapportering som avser landskapets finanser fungerar på ett ändamålsenligt sätt och håller hög kvalitet.

30 §. (2013/30) Befogenheter

Den interna styrnings- och kontrollfunktionen kan för en förvaltningsenhet framlägga en rapport om sina iakttagelser och i den framföra åtgärdsförslag. Funktionen kan dessutom i enlighet med ärendets karaktär framföra sina iakttagelser och åtgärdsförslag till andra berörda förvaltningsenheter, till den minister som är ansvarig för det aktuella förvaltningsområdet och till den minister som är ansvarig för finansavdelningen för vidaretagande av eventuella åtgärder.

31 §. (2013/30) Rätten att få uppgifter

Den interna styrnings- och kontrollfunktionen har rätt att utan avgift från förvaltningsenheterna få uppgifter, handlingar och utredningar som behövs för skötseln av dess uppgifter.

Den interna styrnings- och kontrollfunktionen har rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna från förvaltningsenheterna få uppgifter och handlingar om landskapets finanser och landskapets verksamhet samt om förfarandet i fråga om landskapets finanser, medel eller egendom som landskapet ansvarar för, om utförandet av en uppgift som bestäms för funktionen ovillkorligen kräver detta.

6 kap. Särskilda bestämmelser**32 §. Föreskrifter**

Landskapsregeringen kan meddela föreskrifter om detaljer när det gäller bokföring, betalningar och betalningsförmedling, redovisning och upprättande av landskapsbokslutet samt andra funktioner och förfaringssätt inom ekonomiförvaltningen.

33 §. Ikraftträdandet

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013. Bestämmelserna om landskapets budget, bokslut och årsredovisning tillämpas första gången på budgeten, bokslutet och årsredovisningen för finansåret 2014.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1971:43) om landskapets finansförvaltning. Sistnämnda lag tillämpas dock vid förverkligandet av budgeten och upprättandet av landskapets bokslut för finansåret 2013.

Ikraftträdandebestämmelse (2015/11):

Denna lag träder i kraft den 28 februari 2015 och tillämpas vid fastställande och överlämnande till lagtinget av årsredovisningarna för finansåren 2014-2015.

Ikraftträdandebestämmelse (2017/4):

Denna lag träder i kraft den 15 februari 2017 och tillämpas första gången vid fastställande och överlämnande av årsredovisningen för finansåret 2016.

D 31 Landskapsförordning (2014:12) om verkställighet av landskapets budget

1 §. I denna förordning finns bestämmelser om verkställighet av landskapets budget. Om inte något annat anges i någon annan lagstiftning gäller bestämmelserna för alla förvaltningsenheter.

2 §. (2015/3) Den som är avdelningschef eller lagberedningschef vid den allmänna förvaltningen eller chef för en myndighet som är underställd landskapsregeringen är budgetansvarig inför landskapsregeringen. Budgetansvaret kan delegeras till tjänstemän inom avdelningen eller myndigheten, som då blir budgetansvariga inför den tjänsteman som är budgetansvarig inför landskapsregeringen. Vid behov kan budgetansvaret för ett moment i budgeten fördelas på fler tjänstemän, dessa är då ansvariga inför den som har budgetansvaret för momentet som helhet. Inom avdelningen och myndigheten kan också ställföreträdare för budgetansvariga tjänstemän utses.

Delegeringen av budgetansvar vid den allmänna förvaltningen sker i arbetsordningen.

3 §. Till budgetansvaret hör att under tjänsteansvar verka för att anslaget inte överskrids, att de i budgeten angivna målen uppnås, att avsedd verksamhet upprätthålls och att anslaget används för avsett ändamål och i enlighet med gällande bestämmelser.

En ställföreträdare har rätt att disponera momentet när den budgetansvarige tjänstemannen har förhinder. Om ingen ställföreträdare har utsetts har närmaste förman rätt att disponera momentet när den budgetansvarige tjänstemannen har förhinder.

4 §. Ett beslut som förorsakar utgifter ska dokumenteras. Av dokumentationen ska det framgå vilket eller vilka

D 32 Tjänstemannalag (1987:61)

moment i budgeten som ska belastas. Om flera moment berörs ska även fördelningen mellan dem framgå av dokumentationen.

5 §. Om ett ärende som förorsakar utgifter föredras av någon annan än den budgetansvarige tjänstemannen ska den budgetansvarige tjänstemannen höras innan.

6 §. En tjänsteman som är budgetansvarig för ett moment där resekostnader ingår beslutar om tjänsteresor inom sitt förvaltnings- och ansvarsområde. När en tjänsteman är budgetansvarig för sina egna resekostnader ska kostnaderna verifieras av respektive ansvarig medlem av landskapsregeringen, direktionsordförande, styrelseordförande eller annan överordnad eller av någon annan som landskapsregeringen har utsett.

7 §. När det uppstår behov av att överskrida ett förslagsanslag ska en redogörelse upprättas över grunden till behovet och beloppet för överskridningen. Redogörelsen ska ges till finansavdelningen.

8 §. Ett projekt är ett tidsmässigt avgränsat uppdrag som utförs inom en projektperiod med fastställda start- och slutdatum, med en definierad målsättning och en egen projektbudget, och som drivs med en tillfällig arbetsorganisation.

En ansvarig projektledare ska utses för varje projekt. En projektledare kan vara en budgetansvarig tjänsteman (intern projektledare), en projektledare utan anställningsförhållande (extern projektledare) eller en

tjänsteman utan eget budgetansvar.

Ett projekt ska genomföras enligt en fastslagen projektmodell eller ett särskilt projektdirektiv för genomförandet. För ett projekt ska alltid fastställas en projektplan och uppföljningsintervall samt produceras en slutrapport. För ett projekt med en projektledare utan budgetansvar fördelas det ekonomiska ansvaret så att projektledaren ansvarar för att utgifterna är projektrelaterade och den budgetansvarige tjänstemannen godkänner dem för utbetalning samt ansvarar för projektets totala budget.

9 §. För överföringsutgifter som beviljas enligt lag eller på ansökan kan förbindelseprincipen tillämpas. Det innebär att kostnadsföringen i affärsbokföringen och belastningen av budgetmomentet sker när ett bindande beslut om beviljande av bidrag har fattats.

Beslut om att förbindelseprincipen ska tillämpas fattas av landskapsregeringen i samband med att en budgetansvarig tjänsteman utses.

10 §. Denna förordning träder i kraft den 1 april 2014.

Genom denna förordning upphävs 6-11 §§ budgetförordningen (1979:70) för landskapet Åland.

Ikraftträdandebestämmelse (2015/3):

Denna förordning träder i kraft den 1 februari 2015. Utöver de chefer som nämns i 2 § 1 mom. kan landskapsregeringen fram till att en förvaltningschef har tillsatts besluta att förvaltnings- och utvecklingschefen är budgetansvarig inför landskapsregeringen.

Tjänstemännen

D 32 Tjänstemannalag (1987:61) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Om landskapstjänstemän och tjänster vid verk och inrättningar som lyder under landskapsförvaltningen samt om tjänsteförhållande gäller vad i denna lag stadgas.

Inom landskapets affärsverk tillämpas, i den utsträckning därom stadgas särskilt, bestämmelser som avviker från bestämmelserna i denna lag. (1992/60)

Uppgifter som enligt denna lag ska skötas av landskapsregeringen beträffande en annan myndighets eller inrättnings personal kan i landskapslag påföras denna myndighet eller inrättning. (2013/45)

2 §. Tjänsteman är

1) den som är utnämnd eller förflyttad till tjänst (**ordinarie tjänsteman**),

2) den som är antagen i tjänst på provotid (**tjänsteman på provotid**),

3) den som är antagen såsom interimistisk handhavare av tjänst eller vikarie (**tjänstförrättande tjänsteman**), eller

4) den som är antagen såsom tillfällig tjänsteman (**tillfällig tjänsteman**).

Med tjänsteförhållande avses ett offentligrättsligt anställningsförhållande, där landskapet är arbetsgivare

och tjänstemannen den som utför arbetet. Landskapet företräds av landskapsregeringen om inte annat följer av särskilda bestämmelser.

3 §. Denna lag tillämpas inte på arbetstagare som står i privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet. Lagen tillämpas inte heller på den som fullgör offentligrättslig skyldighet som föranleds av annat än tjänsteförhållande.

4 §. (1989/67) Tjänst kan vara tjänst med grundlön eller tjänst med avtalslön.

Tjänster inrättas och indras av landskapsregeringen. (2013/45)

Landskapsregeringen utnämner tjänstemän.

4a §. (1989/67) I de ärenden som särskilt nämns i denna lag biträds landskapsregeringen av landskapets tjänstedelegation. I delegationen skall ingå företrädare för landskapet och företrädare för de tjänstemannaföreningar som är parter i landskapets tjänstekollektivavtal.

Mandattiden för medlemmarna i tjänstedelegationen är fyra kalenderår. Delegationen tillsätts av landskapsregeringen som även utser en ordförande och en viceordförande bland delegationens medlemmar. De medlemmar som skall företräda tjänstemannaföreningarna utses på förslag av föreningarna.

Om landskapsregeringen och de i 1 mom. avsedda föreningarna överenskommer därom, kan delegationen

påföras även andra än i nämnda moment avsedda beredningsuppgifter.

Närmare bestämmelser om tjänstedelegationen intas i reglemente.

4b §. (2013/45) En tjänst får inrättas med beviljade anslag om det finns ett långsiktigt behov av tjänsten.

Beslutet om inrättande av tjänst ska innehålla budgethänvisning, datum för när tjänsten inrättas samt

- 1) tjänstebenenämning,
- 2) organisatorisk placering,
- 3) tjänsteuppgifter,
- 4) behörighetskrav,
- 5) arbetstid och
- 6) avlöningsgrund.

Till beslutet ska behovsutredningen som sammanställts enligt 4f § bifogas. Om beslutet grundar sig på faktorer som inte framgår av behovsutredningen ska dessa framgå av beslutets motiveringar.

En tjänstebeskrivning kan antas för tjänsten. I arbetsordning eller reglemente kan närmare fastslås hur tjänstens placeras organisatoriskt.

4c §. (2013/45) Med ändring av tjänst avses ett beslut i vilket ett beslut om inrättande av tjänst ändras utan att tjänstens uppgiftsområde eller ställning ändras väsentligt. En tjänst som är besatt får således inte ändras så att tjänstemannen förlorar sin behörighet för tjänsten eller så att anställningsvillkoren försämras.

4d §. (2013/45) En tjänst får indras om tjänsten inte längre behövs på en eller flera av följande grunder:

- 1) de huvudsakliga tjänsteuppgifterna tillhör inte längre landskapets förvaltningsuppgifter,
- 2) uppgifterna har minskat väsentligt och varaktigt på grund av andra ändringar i verksamhetsbetingelserna såsom ändringar i lagstiftningen, den tekniska utvecklingen eller i de ekonomiska förutsättningarna,
- 3) uppgifterna ska inte längre utföras eller kan utföras av annan befintlig personal genom omorganisering eller effektivisering, eller
- 4) det bedöms som fördelaktigt för landskapet att uppgifterna utförs på annat sätt än genom egen anställd personal.

För syften som är godtagbara enligt lag får en tjänst med undantag från 1 mom. indras om tjänsten inte behövs på grund av att uppgifterna omorganiserar om

- 1) tjänsten är vakant,
- 2) tjänsten är besatt och tjänstemannen med samtycke förflyttas som en del av samma ärende eller
- 3) tjänsten är besatt och tjänstemannen förflyttas utan samtycke eller, om en förflyttning inte är möjlig, sägs upp enligt 38 § 2 mom. 1 punkten under förutsättning att följderna för tjänstemannen är rimliga i förhållande till omorganiseringens syfte.

Beslutet om indragning av tjänst ska innehålla tidpunkten för när tjänsten indras.

Till beslutet ska behovsutredningen som sammanställts enligt 4f § bifogas. Om beslutet grundar sig på faktorer som inte framgår av behovsutredningen ska dessa framgå av beslutets motiveringar.

4e §. (2013/45) Med ombildning av tjänst avses att en tjänst indras och en ny tjänst inrättas i dess ställe. Den nya tjänsten kan skilja sig väsentligt från den som indras. Besluten om indragning och inrättning fattas som ett gemensamt ärende.

Om tjänsten är besatt och tjänstemannen förflyttas från den tjänst som indras till den tjänst som inrättas ska beslutet om förflyttning fattas som en del av ombildningsärendet.

4f §. (2013/45) Inrättande och indragning av tjänst ska föregås av en behovsutredning.

En behovsutredning om inrättande av tjänst ska innehålla ett motiverat utkast till beslutet om inrättande av tjänst enligt 4b § 2 mom. Av behovsutredningen ska tydligt framgå att det finns ett långsiktigt behov av tjänsten. Motiveringarna ska åtminstone omfatta information om

- 1) på vilken grund en viss kompetens behövs och, i de fall tjänsteuppgifterna grundar sig på lag, hänvisningar till lagstiftningen,

- 2) hur uppgifterna sköts i nuläget och om flera anställda sköter motsvarande uppgifter, vilket inkluderar en bedömning av om det inom myndigheten finns någon annan tjänsteman eller arbetstagare som kan sköta uppgifterna i stället för att en ny tjänst inrättas,

- 3) huruvida inrättandet ingår i en omorganisering och vilka konsekvenser omorganiseringen förväntas ha för verksamheten samt

- 4) de ekonomiska konsekvenserna, vilket omfattar en bedömning av om tjänsten kan inrättas med beviljade anslag.

En behovsutredning om indragning av tjänst ska innehålla ett motiverat utkast till på vilken eller vilka grunder tjänsten enligt 4d § inte behövs. Av behovsutredningen ska tydligt framgå när eller under vilka förutsättningar tjänsten får indras. Motiveringarna ska åtminstone omfatta information om

- 1) på vilken grund den kompetens som krävs för tjänsten har behövts och, i de fall tjänsteuppgifterna grundar sig på lag, hänvisningar till lagstiftningen,

- 2) hur uppgifterna sköts i nuläget och om uppgifterna behöver skötas i framtiden samt huruvida flera anställda sköter eller kommer att sköta motsvarande uppgifter, vilket inkluderar en bedömning av om det finns ett behov av tjänsten inom en annan del av myndigheten i stället för att den indras,

- 3) huruvida indragningen ingår i en omorganisering och vilka konsekvenser omorganiseringen förväntas ha för verksamheten samt

- 4) de ekonomiska konsekvenserna, vilket omfattar en bedömning av vilka kostnaderna blir om uppgifterna ska skötas på annat sätt.

2 kap. Behörighetsvillkor, ansökningsförfarande och utnämning till tjänst

5 §. Den som utnämns till tjänst skall ha fyllt 18 år (allmän behörighetsålder), om inte högre behörighetsålder särskilt har föreskrivits för viss tjänst.

Utän hinder av vad i 1 mom. är stadgat om allmän behörighetsålder kan till tjänst utnännas person som fyllt 15 år och som fullgjort sin läroplikt, om utnämningen kan anses vara lämplig med tanke på ifrågavarande persons förmåga att sköta tjänsten på ett tillfredsställande sätt.

D 32 Tjänstemannalag (1987:61)

Vad i 1 och 2 mom. är stadgat gäller även den som förflyttas till tjänst, den som anställs på provotid och den som anställs såsom tjänstförrättande tjänsteman.

Till tjänst som polis får utses endast finsk medborgare. För annan tjänst hos landskapet krävs det inte innehav av visst medborgarskap. (1992/62)

Angående övriga behörighetsvillkor gäller vad där- om är särskilt stadgat. (1992/62)

Tidigare 4 mom. har blivit 5 mom. genom (1992/62).

5a §. (2000/33) Om det finns särskilda skäl kan landskapsregeringen i ett enskilt fall medge undantag från de behörighetskrav som föreskrivits för en tjänst.

6 §. Ordinarie tjänst skall lediganslås innan den besätts såvitt annat inte särskilt stadgas. Ansökningstiden får inte vara kortare än 14 dagar eller längre än 30 dagar.

Tjänst kan lediganslås på nytt eller ansökningstiden förlängas med högst 30 dagar, om skäl därtill föreligger. Den som tidigare sökt tjänsten beaktas härvid utan ny ansökan.

Ansökan som inte har anlänt i tid beaktas inte.

7 §. Tjänst skall sökas skriftligen. Till ansökan skall fogas erforderlig utredning.

Har erforderlig utredning inte fogats till ansökan eller är ansökan bristfällig av annan orsak, skall sökanden inom för honom förelagd skälig frist beredas tillfälle att avhjälpa bristen. Är bristen ringa, får ansökan beaktas oaktat bristen.

Ansökan som återtagits före utnämningen beaktas inte.

8 §. Till tjänst kan utnännas endast den som sökt tjänsten. Om dock tjänst enligt särskilda bestämmelser får besättas utan att den anslås ledig, kan till tjänsten utnännas person som har samtyckt till utnämningen. Vid behov kan sådan person anställas på provotid i enlighet med vad i 10 § stadgas.

I samband med utnämning till tjänst skall sökandena bemötas opartiskt i enlighet med vad i 13 § stadgas.

9 §. I tjänst som inte är besatt kan vid behov anställas interimistisk handhavare av tjänsten. Vid avbrott i ordinarie tjänstemans tjänstgöring kan anställas vikarie i tjänsten.

Interimistisk handhavare av tjänst och vikarie anställs för begränsad tid.

10 §. Den som valts till tjänst kan före utnämningen anställas på provotid, om detta är påkallat för att utröna om den som valts till tjänsten förmår fullgöra sina tjänsteåligganden på ett tillfredsställande sätt. Provotiden är minst tre och högst sex månader. Provotiden får dock uppgå till högst ett år om tjänstens art eller annan särskild orsak det kräver.

Före provotidens utgång skall beslut fattas om huruvida på provotid anställd tjänsteman skall utnännas till tjänsten. Om på provotid anställd tjänsteman inte senast före provotidens utgång utnämns till tjänsten, upphör hans tjänsteförhållande utan uppsägning vid provotidens utgång. På provotid anställd tjänsteman får sägas upp utan hinder av vad i denna lag är stadgat om grunderna för uppsägning.

11 §. På ansökan av den som utnämns till tjänst kan landskapsregeringen återta utnämningen före den tid-

punkt då tjänsten skall tillträdas. På ansökan av den som anställts på provotid kan landskapsregeringen på samma sätt återta anställningen på provotid.

I fall som avses i 1 mom. får annan sökande utnännas eller anställas på provotid utan att tjänsten på nytt lediganslås.

12 §. Tjänsteförhållande börjar vid den tidpunkt från vilken vederbörande har utnämnts eller förflyttats till tjänst, antagits i tjänst på provotid eller antagits i tjänst såsom interimistisk handhavare av tjänst eller såsom vikarie.

Som bevis på utnämning eller förflyttning till tjänst utfärdas utnämningens brev. Som bevis på antagande i tjänst på provotid, såsom interimistisk handhavare av tjänst eller såsom vikarie ges förordnande.

3 kap. Tjänstemans allmänna rättigheter och skyldigheter

13 §. Tjänstemännen skall i tjänsteförhållande bemötas opartiskt. Ingen tjänsteman får utan fog ges en annan ställning än andra på grund av börd, etnisk tillhörighet, religion, kön, sexuell läggning, ålder, funktionshinder, politisk verksamhet, fackföreningsverksamhet eller annan därmed jämförbar omständighet. (2005/68)

Landskapsregeringen får inte förbjuda tjänsteman att ansluta sig till eller tillhöra förening, ej heller utöva påtryckning på tjänsteman för att förmå honom att ansluta sig till förening eller förbjuda honom att utträda ur förening.

Landskapsregeringen skall tillse att tjänsteman kommer i åtnjutande av sina lagstadgade och avtalsenliga rättigheter.

14 §. Tjänsteman skall fullgöra sina tjänsteåligganden på ett tillfredsställande sätt och utan dröjsmål.

Tjänsteman skall följa de bestämmelser som gäller arbetsledning och arbetsövervakning. Han är skyldig att delta i utbildning som är nödvändig för handhavandet av tjänsten.

Tjänsteman skall uppträda på det sätt hans ställning förutsätter.

15 §. Tjänsteman får inte fordra, acceptera eller ta emot ekonomisk eller annan förmån, om förtroendet för tjänstemannen eller myndigheten därigenom kan försvagas.

16 §. Tjänsteman till vars åligganden hör att företräda landskapet såsom arbetsgivare, får inte i en förening som företräder landskapsanställda verka i en sådan ställning att hans verksamhet i föreningen står i strid med nämnda tjänsteåliggande.

17 §. Tjänsteman får inte utnyttja eller olovligen yppa sådan omständighet som kommit till hans kännedom i tjänsten och som enligt särskilda bestämmelser skall hemlighållas eller som gäller annans hälsotillstånd eller som på grund av sakens beskaffenhet annars uppenbarligen inte får yppas.

18 §. Tjänsteman får inte ta emot eller inneha bisyssla som kräver att arbetstiden används för utförande av uppgifter som hör till bisysslan, om inte landskapsregeringen beviljar honom tillstånd till bisyssla. Tillstånd kan beviljas även för viss tid och begränsat. Tillstånd kan återkallas om skäl därtill föreligger.

Tillstånd till bisyssla får inte beviljas om tjänsteman på grund av bisysslan blir jävrig i tjänsten, om bisysslan äventyrar förtroendet för tjänstemans opartiskhet i tjänsteutövningen eller om bisysslan på annat sätt inverkar menligt på handhavandet av tjänsten.

Angående annan än i 1 mom. avsedd bisyssla skall tjänsteman göra anmälan till landskapsregeringen. Landskapsregeringen kan på ovan i 2 mom. stadgade grunder förbjuda tjänstemannen att ta emot eller inneha sådan bisyssla. Landskapsregeringens beslut skall följas oaktat besvär anförs över beslutet.

Med bisyssla avses i 1-3 mom. tjänst och annat sådant avlönat arbete eller avlönat uppdrag som tjänsteman har rätt att avsäga sig samt yrke, näring och rörelse.

Utöver vad i denna paragraf är stadgat skall särskilda bestämmelser om bisysslor äga tillämpning.

19 §. För klarläggande av sina förutsättningar att sköta tjänsten är tjänsteman skyldig att på begäran lämna uppgifter till landskapsregeringen om sitt hälsotillstånd. Angående skyldighet för tjänsteman att delta i kontroll eller undersökning av hälsotillståndet och lämna uppgifter om detta stadgas särskilt.

20 §. Tjänsteman är skyldig att bo i tjänstebostad som reserverats för honom om inte landskapsregeringen i enskilda fall beviljat undantag från denna skyldighet.

Landskapsregeringen beslutar vilka personalbostäder som har karaktären av tjänstebostad och fastställer grunderna för nyttjande av personalbostäder.

Angående tjänstemans skyldighet att bo på bestämd ort gäller vad därom särskilt är stadgat.

21 §. För bostad och övriga naturaförmåner i anslutning till tjänsten skall tjänstemannen utge ersättning till landskapet enligt grunder som landskapsregeringen fastställer, om inte annat följer av särskilda bestämmelser eller av överenskommelse i tjänstekollektivavtal om ersättningens belopp. Ersättningarna får inte överstiga gängse pris på respektive ort.

I 1 mom. avsedda ersättningar får uppbåras månatligen från tjänstemannens lön.

22 §. Ordinarie tjänsteman är skyldig att i stället för sin egen tjänst vid behov såsom tjänstförrättande tjänsteman tillfälligt handha annan likartad tjänst vid samma verk eller inrättning. Tjänsteman är härvid för motsvarande tid tjänstledig från sin egen tjänst.

Tjänsteman kan för viss tid förflyttas till arbete vid annat verk eller annan inrättning inom landskapsförvaltningen, om tjänstemannens förutsättningar att fullgöra sina tjänsteåligganden härigenom förbättras och om tjänstemannen samtyckt till förflyttningen. Beslut om förflyttning fattas av landskapsregeringen.

23 §. Angående tjänstemans skyldigheter under tiden för arbetsstrid finns bestämmelser i landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal.

4 kap. Villkoren i anställningsförhållande

24 §. Angående fastställande av villkoren i anställningsförhållande för landskapets tjänstemän genom tjänstekollektivavtal finns bestämmelser i landskapslagen om tjänstekollektivavtal.

25 §. Med tjänsteman som antagits i tjänst med avtalslön ingår landskapsregeringen skriftligt avtal om de villkor som skall iakttas i tjänsteförhållandet. I avtalet kan göras undantag från avlöning enligt fastställt avtalslöneklass eller eljest särskilt bestämmas om avlöningen, om landskapsregeringen i enskilt fall anser detta påkallat av landskapets fördel.

Uppsägning av tjänsteman som utnämnts till eller antagits i tjänst med avtalslön betraktas samtidigt som uppsägning av avtalet.

26 §. Lön eller annan ekonomisk förmån som följer av tjänsteförhållandet och som utbetalts utan grund får avdras från tjänstemannens lön i samband med följande löneutbetalning eller löneutbetalningar. Innan avdrag görs skall tjänstemannen meddelas grunden härför samt det belopp som skall avdras.

Från det avlöningsbelopp som varje gång skall utbetalas får inte med stöd av 1 mom. avdras mera än vad som enligt lag får utmätas av lön.

Se 4 kap. 48 § utsökningsbalk (FFS 705/2007).

27 §. Återkrav av lön eller annan ekonomisk förmån som följer av tjänsteförhållandet och som utbetalts utan grund skall inledas på i 26 § stadgat sätt eller anhängiggöras i annan ordning inom tre år från utgången av det kalenderår under vilket den felaktiga utbetalningen har skett, vid äventyr att rätten till återkrav förverkas.

27a §. (2013/45) Med överlåtelse av arbetsgivarens rörelse avses överlåtelse av en funktionell del av landskapsförvaltningens verksamhet till en annan arbetsgivare, om den del som överläts förblir oförändrad eller likartad efter överlåtelsen.

Vid överlåtelsen enligt 1 mom. övergår de rättigheter och skyldigheter som arbetsgivaren har med anledning av de tjänsteförhållanden som gäller vid tidpunkten för överlåtelsen på förvärvaren. Förvärvaren är skyldig att iakttä det tjänstekollektivavtal som gäller vid tidpunkten för överlåtelsen på samma sätt som gäller vid tillämpningen av 5 § i lagen om kollektivavtal (FFS 436/1946).

På tjänstemän ska på samma sätt som på arbetstagare tillämpas vad arbetsavtalslagen (FFS 55/2001) föreskriver om överlåtarens och förvärvarens solidariska ansvar för fordran, om uppsägningsrätt och om förvärvarens ansvar vid överlåtelse av rörelse.

5 kap. Förflyttning och omplacering av tjänsteman

28 §. Ordinarie tjänsteman kan, utöver på grund av vad annorstädes är stadgat, förflyttas till annan tjänst

- 1) om tjänstemannens tjänst indras,
- 2) om en förflyttning är påkallad av att uppgifterna eller arbetsmängden förändrats i väsentlig mån, eller
- 3) om tjänstemannen på grund av sjukdom, lyte eller kroppsskada inte längre förmår fullgöra sina tjänsteåligganden på ett tillfredsställande sätt.

Utöver vad i 1 mom. är stadgat kan ordinarie tjänsteman som gett sitt samtycke förflyttas till annan tjänst

- 1) om försämring av tjänstemannens arbetsförmåga kan undvikas eller om återställande av nedsatt arbetsförmåga kan främjas genom förflyttningen, eller

D 32 Tjänstemannalag (1987:61)

2) om förflyttningen beror på annan godtagbar orsak som gäller tjänsteutövningen.

Ordinarie tjänsteman får på ovan i 1 och 2 mom. stadgade grunder förflyttas enbart till sådan tjänst vars kompetenskrav han uppfyller och som kan anses vara lämplig för honom. Tjänsteman skall i första hand förflyttas till tjänst på samma ort.

29 §. Då tjänsteman förflyttas till annan tjänst, besätts tjänsten utan att den lediganslås.

Om tjänsteman inte samtyckt till att han förflyttas, skall han beredas tillfälle att yttra sig i saken. Innan ärendet avgörs skall det handläggas i landskapets tjänstedelegation. (1989/67)

30 §. Landskapsregeringen kan, förutom på sätt som i 28 § föreskrivs, besätta ledig tjänst med

1) (2016/80) person som åtnjuter invalidpension som avses i landskapslagen (2016:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för den offentliga sektorn eller landskapslagen (2007:29) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för arbetstagare och som innan han eller hon uppnått pensionsåldern är förmögen till förvärsarbete; samt

2) Upphävd (2016/80)

3) person som sagts upp på grund av att tjänsten indragits och som på grund av ålder eller annan orsak är svår att på nytt placera i arbete.

Tjänst får på sätt som avses i 1 mom. besättas utan att den lediganslås.

Finns det behov av att förflytta tjänsteman till annan tjänst enligt bestämmelserna i 28 § eller på grund av omorganisering av ett verk eller en inrättning kan landskapsregeringen låta bli att lediganslå eller besätta tjänst som är eller blir ledig liksom även förbjuda landskapsregeringen underlydande myndighet att lediganslå sådan tjänst.

30a §. (2006/52) Vid förflyttning och omplacering av tjänsteman till och från en myndighet eller inrättning som underlyder landskapsregeringen skall även bestämmelserna i lagstiftningen för den underlydande myndigheten eller inrättningen iakttas.

30b §. (2013/45) Bestämmelserna om förflyttning av tjänsteman tillämpas även på förflyttning av tjänsteman till ett arbetsavtalsförhållande.

En tjänst kan utan att den lediganslås besättas med en arbetstagare som omplaceras enligt bestämmelserna i 7 kap. arbetsavtalslagen eller 8 kap. lagen om sjöarbetsavtal (FFS 756/2011).

6 kap. Avbrott i tjänstgöringen

31 §. Tjänsteman får inte avbryta sin tjänstgöring, om han inte på ansökan beviljats tjänstledighet eller annat följer av denna lag eller särskilda bestämmelser. I ansökan skall uppges de grunder med stöd av vilka tjänstledighet söks.

Beslut om beviljande av tjänstledighet och tiden för tjänstledigheten fattas enligt prövning, om inte annat följer av särskilda bestämmelser eller landskapets tjänstekollektivavtal.

32 §. Om tjänsteman på grund av arbetsförmåga som beror på sjukdom, lyte eller kroppsskada eller på grund av annat tvingande hinder har avbrutit tjänstgöringen utan att före avbrottet ha kunnat ansöka om tjänstledighet, skall han ansöka därom utan dröjsmål efter det att hindret upphört.

Såvida tillräcklig utredning erhållits om skäl som avses i 1 mom. kan tjänstledighet beviljas även utan ansökan.

33 §. Har tjänsteman beviljats tjänstledighet, befrias han från fullgörandet av samtliga tjänsteåligganden. Ordinarie tjänsteman kan dock även beviljas partiell tjänstledighet.

Tjänstledig tjänsteman, som givit sitt samtycke, kan av särskilt skäl förordnas att fullgöra vissa tjänsteåligganden.

34 §. Tjänsteman som på grund av sjukdom eller havandeskap och förlossning beviljats tjänstledighet med lön, är skyldig att iaktta de bestämmelser och anvisningar som utfärdats för sökande av den dag- och moderskapspenning, som [enligt sjukförsäkringslagen (FFS 364/1963)] utbetalas till arbetsgivaren.

Försummar tjänsteman att iaktta ovan i 1 mom. avsedda bestämmelser och anvisningar, kan under tiden för tjänstledigheten till tjänstemannen utbetald avlöning, till den del den motsvarar dag- eller moderskapspenningen, avdras från följande löneutbetalning eller löneutbetalningar på sätt som stadgas i 26 §.

Sjukförsäkringslag (FFS 364/1963) har upphävts genom sjukförsäkringslag (FFS 1224/2004)

35 §. Den som är anställd i ordinarie tjänst hos landskapet och som för viss tid utnämnts eller förflyttats till annan tjänst eller antagits i annan tjänst på provtid, är under tiden tjänstledig från förstnämnda tjänst. Detta gäller dock inte den som sedan tidigare är anställd för viss tid.

36 §. Tjänsteman är ledig från sin tjänst medan han fullgör sin värnplikt. Tjänstemannen skall omedelbart efter det han inkallats att fullgöra värnplikt meddela landskapsregeringen därom. Landskapsregeringen skall härvid genom beslut konstatera att tjänstemannen under den tid hindret varar är tjänstledig från sin tjänst. (1999/45)

Landskapsregeringen kan genom beslut konstatera i denna paragraf avsedd tjänstledighet efter att ha erhållit tillräcklig utredning om hindret, trots att meddelande om hindret inte givits.

Angående tjänstledighet för handhavande av uppdrag som riksdagsman, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen finns bestämmelser i landskapslagen (1999:44) om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsman, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen. (1999/45).

37 §. (2013/45) Om semester för landskapets tjänstemän tillämpas vad som överenskommits med stöd av landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal och vad som föreskrivs i landskapslagen (2013:43) om tillämpning av semesterlagen på landskapets och kommunernas tjänstemän.

7 kap. Uppsägning av tjänsteförhållande

38 §. Tjänsteförhållande kan sägas upp såväl av landskapsregeringen som av tjänsteman att upphöra efter utgången av viss uppsägningstid. Uppsägning skall ske skriftligen.

Landskapsregeringen får säga upp tjänsteman endast av följande skäl:

- 1) ifrågasvarande tjänst indras och tjänstemannen kan inte förflyttas till annan tjänst;
- 2) tjänstemannen förmår inte längre fullgöra sina tjänsteåligganden på behörigt sätt; eller
- 3) tjänstemannen bryter fortgående eller på ett väsentligt sätt mot sin tjänsteplikt eller försummar den fortgående eller på ett väsentligt sätt.

Skäl som åtminstone inte berättigar till uppsägning av tjänsteman är:

- 1) sjukdom, lyte eller kroppsskada, om inte följden härav har varit en väsentlig och varaktig försämring av tjänstemannens arbetsförmåga och tjänstemannen därför har rätt till invalidpension;
- 2) havandeskap och förlossning;
- 3) deltagande i arbetsstridsåtgärd som föranställt av tjänstemannaförening; eller
- 4) tjänstemannens politiska, religiösa eller andra åsikter eller hans deltagande i samhälls- eller föreningsverksamhet.

Landskapsregeringen får inte av någon orsak säga upp tjänsteman under den tid tjänstemannen har beviljats tjänstledighet på grund av havandeskap eller förlossning, inte heller, sedan landskapsregeringen fått kännedom om tjänstemannens havandeskap, säga upp tjänsteförhållandet att upphöra då sagda tjänstledighet börjar eller medan den pågår.

Då tjänsteman säger upp sig får avvikelse ske från gällande uppsägningstid om landskapsregeringen samtycker till detta.

Tjänsteförhållandet för tjänsteman som utnämnts eller anställts för viss tid upphör utan uppsägning då den bestämda tiden utgått, om inte tjänsteförhållandet med anledning av uppsägning har upphört därförinnan.

39 §. Landskapsregeringen kan säga upp tjänsteförrättande tjänsteman med iakttagande av viss uppsägningstid. Också tjänsteförrättande tjänsteman har rätt att säga upp sig med iakttagande av viss uppsägningstid.

2 mom. upphävt (2013/45).

39a §. (2006/96) I enlighet med vad i annan lag stadgas kan innehavare av viss tjänst sägas upp med omedelbar verkan och på annan än i 38 § stadgad grund.

Se 11a § LL (1998:70) om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning, 6 § LL (2011:114) om hälso- och sjukvård, 59 § LL (2011:13) om gymnasieutbildning och 10 § LL (2002:81) om högskolan på Åland.

40 §. Innan tjänsteman sägs upp skall han beredas tillfälle att yttra sig i saken. Innan ärendet avgörs skall det handläggas i landskapets tjänstedelegation. (1989/67)

Landskapsregeringen kan, då tjänsteman uppsagts, före uppsägningstidens utgång återta uppsägningen om tjänstemannen ger sitt samtycke därtill. Tjänsteman får återta sin uppsägning om landskapsregeringen samtycker därtill.

40a §. (2013/45) Om en ordinarie tjänsteman som med stöd av 38 § 2 mom. 1 punkten sagts upp på grund av att tjänsten indragits och samma myndighet behöver anställa en person för samma eller liknande uppgifter är myndigheten skyldig att erbjuda den uppsagda återanställning om

1) anställningen behövs inom 9 månader från att anställningsförhållandet upphörde och

2) den uppsagda är registrerad som arbetssökande hos Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet.

Om den uppsagda godtar erbjudandet besätts tjänsten utan att den lediganslås.

Myndigheten har inte försummat skyldigheten att erbjuda återanställning om myndigheten i stället för den uppsagda anställt en tjänsteman eller en arbetstagare enligt gällande bestämmelser om förflyttning och omplacering.

Om myndigheten uppsåtligen eller av oaktsamhet försummat skyldigheten att erbjuda återanställning, ska myndigheten på ansökan ersätta den uppsagda för den skada som myndigheten på grund av försummelsen orsakat den uppsagda. Ersättningen kan högst uppgå till den lön som den uppsagda skulle ha fått om denna anställts fram till 9-månadersperiodens utgång. Ansökan om ersättning ska inlämnas till myndigheten senast 12 månader efter att anställningsförhållandet upphörde.

8 kap. Avgångsålder

41 §. Den allmänna avgångsåldern för en tjänsteman är 68 år för den som är född 1957 eller tidigare, 69 år för den som är född 1958-1961 och 70 år för den som är född 1962 eller senare, om inte en lägre avgångsålder föreskrivits särskilt. (2016/80)

Tjänsteförhållandet upphör utan uppsägning vid utgången av den månad, under vilken tjänstemannen uppnår avgångsåldern. Landskapsregeringen kan dock av vägande skäl berättiga tjänsteman att fortsätta i samma tjänst en viss tid efter uppnådd avgångsålder, för högst två år åt gången, varvid tjänsteförhållandet upphör utan uppsägning senast då den bestämda tiden har utgått. Beslut om rätt för tjänsteman att fortsätta i tjänsten skall fattas innan tjänstemannen uppnått avgångsåldern. Landskapsregeringen skall utge intyg över att tjänsteförhållandet upphört.

9 kap. Permittering (2005/2)

42 §. (2005/2) Permittering av en tjänsteman innebär att tjänsteutövningen och löneutbetalningen avbryts antingen helt eller delvis medan tjänsteförhållandet i övrigt består. Under permitteringstiden kan tjänstemannen utföra arbete för annan arbetsgivare.

43 §. (2005/2) Landskapsregeringen kan besluta att permittera en tjänsteman för en tid upp till 90 dagar om

1) tjänstemannens uppgifter eller förutsättningarna för berörda verk eller inrättning att erbjuda uppgifter har minskat tillfälligt och arbetsgivaren inte skäligen kan erbjuda andra uppgifter eller någon utbildning som lämpar sig för arbetsgivarens behov eller

2) permittering är nödvändig på grund av landskapets ekonomiska situation.

När det bestäms vilka tjänstemän som kommer att

D 32 Tjänstemannalag (1987:61)

permitteras, skall landskapsregeringen eftersträva att landskapets verksamhet påverkas i så liten utsträckning som möjligt av permitteringen.

Landskapsregeringen och en tjänsteman kan medan tjänsteförhållandet pågår på landskapsregeringens initiativ avtala om permittering av tjänstemannen om det är behövt på grund av verksamheten vid berörda verk eller inrättning eller landskapets ekonomiska situation.

44 §. När landskapsregeringen konstaterat att det finns ett behov av permittering skall den utan dröjsmål och om möjligt senast 90 dagar före permitteringen början lämna ett förhandsmeddelande om permitteringen till berörda tjänstemän, fackliga förtroendemän och Ålands arbetsmarknads- och studiestudiebyrå. Förhandsmeddelandet skall innehålla uppgifter om antalet tjänstemän som permitteras, sättet som permitteringen genomförs på samt permitteringen begynnelsepunkt och längd. (2006/17)

Innan ärende om permittering avgörs skall landskapsregeringen bereda tjänstemännen eller deras företrädare tillfälle att höras.

Ett beslut om permittering skall delges tjänstemannen skriftligen minst 30 dagar innan permitteringen börjar. Permitteringsbeslutet skall ges till tjänstemannen personligen. Om permitteringsbeslutet inte kan ges till tjänstemannen personligen får det skickas per brev. Ett beslut som skickats per brev anses ha kommit till tjänstemannens kännedom den sjunde dagen efter att beslutet postades. Beslut om permittering skall även delges fackliga förtroendemän och Ålands arbetsmarknads- och studiestudiebyrå. (2006/17)

Ett beslut om permittering skall följas även av besvär anförs mot beslutet.

45 §. (2005/2) Om arbetsgivaren säger upp tjänstemannen innan permitteringen upphör, har tjänstemannen rätt att få lön för den uppsägningstid som han eller hon är berättigad till.

En permitterad tjänsteman har rätt att utan uppsägningstid säga upp sitt tjänsteförhållande så att det upphör när som helst under permitteringen, dock inte under den sista veckan före permitterings slut.

46 §. (2005/2) Genom tjänstekollektivavtal kan avtalas om grunder och villkor för permittering även på annat sätt än vad som bestäms i detta kapitel, dock inte om en förlängning av den i 43 § 1 mom. avsedda maximitiden för permittering.

10 kap. Disciplinärt förfarande och skadeståndsansvar

47 §. Tjänsteman som handlar mot sin tjänsteplikt eller försummar denna kan av landskapsregeringen i disciplinär väg bestraffas med

- 1) skriftlig varning;
- 2) skiljande från tjänsteutövning; samt
- 3) avsättning.

Tjänsteman kan skiljas från tjänsteutövning för minst en och högst sex månader.

48 §. Disciplinärt förfarande får inte inledas i ärende som är av sådan natur att det skall anhängiggöras vid domstol.

49 §. Har disciplinärt förfarande inletts mot tjänsteman, skall han beredas tillfälle att avge skriftlig förklaring. Om tjänstemannen så yrkar eller landskapsregeringen finner det erforderligt, skall han även höras muntligen inför landskapsregeringen.

Innan tjänsteman påförs disciplinstraff skall ärendet handläggas i landskapets tjänstedelegation. (1989/67)

50 §. Disciplinärt förfarande kan inledas inom ett år räknat från den dag landskapsregeringen erhöll kännedom om omständighet som kan föranleda sådant förfarande.

Disciplinärt förfarande får inte inledas eller disciplinstraff påföras om domstol redan på grund av samma omständighet har dömt straff eller om domstol frikänt tjänstemannen eller avstått från att döma ut straff.

Medan åtal mot tjänsteman är anhängigt vid allmän domstol, får inte disciplinärt förfarande mot honom inledas på grund av samma omständighet. Disciplinärt förfarande förfaller om åtal väcks på grund av samma omständighet som föranlett det disciplinära förfarandet.

51 §. Utan hinder av vad som i detta kapitel sägs kan vederbörande förman tilldela underlydande tjänsteman anmärkning.

52 §. Angående ersättning av skada som förorsakats i tjänsteförhållande finns bestämmelser i skadeståndslagen (FFS 412/1974). Skadeståndsyrkande handläggs särskilt, oberoende av att disciplinärt förfarande enligt denna lag anhängiggörs mot tjänsteman.

Tjänsteman är inte skyldig att ersätta landskapet, och landskapet är inte skyldigt att ersätta tjänsteman skada förorsakad av avbrott i arbetet på grund av stridsåtgärd såvida stridsåtgärden inte vidtagits utan iakttagande av bestämmelserna om medling i arbetstvister eller åtgärden strider mot bestämmelserna i landskapslagen om tjänstekollektivavtal eller bestämmelserna i tjänstekollektivavtal och om inte avbrottet förorsakat avsevärt men. Tjänsteman är inte heller skyldig att ersätta landskapet skada förorsakad av avbrott i arbetet på grund av deltagande i stridsåtgärd, som vidtagits av tjänstemannaförening i strid med i detta moment avsedda bestämmelser.

11 kap. Avstängning från tjänsteutövning

53 §. Har beslut om uppsägning av tjänsteman inte vunnit laga kraft vid uppsägningstidens utgång, skall landskapsregeringen avstånga tjänstemannen från tjänsteutövning om inte högre instans av särskilt skäl bestämmer annorlunda. Har tjänsteman avsatts, skall han omedelbart avstångas från tjänsteutövning även om beslutet inte vunnit laga kraft.

Landskapsregeringen kan dessutom avstånga tjänsteman från tjänsteutövning

- 1) om åtal eller disciplinärt förfarande är anhängigt eller utredning med anledning därav pågår,
- 2) om tjänstemannen lider av sjukdom, lyte eller kroppsskada, som i väsentlig mån hindrar skötseln av tjänsten, eller om tjänstemannen vägrar lämna i 19 § avsedda uppgifter om sitt hälsotillstånd, eller
- 3) om tjänstemannen blivit uppsagd och allmän fördel kräver att han omedelbart efter uppsägningen avstångs från tjänsteutövning.

Tjänsteman får inte avstängas från tjänsteutövning längre än vad behovet påkallar.

54 §. Innan tjänsteman avstängs från tjänsteutövning skall han beredas tillfälle att yttra sig i saken, såvida han inte på grund av sakens natur skall avstängas från tjänsteutövning med omedelbar verkan.

Beslut om avstängning från tjänsteutövning skall skriftligen meddelas tjänstemannen.

Beslut om avstängning från tjänsteutövning skall iaktas oaktat besvär anförs över beslutet.

12 kap. Tillfälliga tjänstemän

55 §. Landskapsregeringen kan vid behov anställa tillfälliga tjänstemän.

Tillfällig tjänsteman anställs för viss tid, om inte av särskilt skäl annat följer. Tillfällig tjänsteman anses vara anställd för viss tid även då tjänstemannen anställts för bestämt arbete eller bestämd uppgift eller på annat sätt för begränsad tid. Som bevis över anställningen ges förordnande.

Åt tillfällig tjänsteman erläggs arvode som landskapsregeringen bestämmer inom ramen för landskaps inkomst- och utgiftsstat.

56 §. Tillfällig tjänstemans tjänsteförhållande kan sägas upp såväl av landskapsregeringen som av tjänstemannen att upphöra efter utgången av viss uppsägningstid. Landskapsregeringen får säga upp tillfällig tjänsteman då skäl därtill föreligger. Tjänsteförhållandet för tillfällig tjänsteman som anställts för viss tid upphör utan uppsägning då den bestämda tiden utgått, om inte tjänsteförhållandet med anledning av uppsägning har upphört därförinnan.

Då tillfällig tjänsteman säger upp sig får avvikelse ske från den i 1 mom. avsedda uppsägningstiden, om landskapsregeringen samtycker till detta.

3 mom. upphävt (2013/45).

57 §. På tillfällig tjänsteman skall i tillämpliga delar iaktas de bestämmelser i denna lag som gäller tjänstemän. På tillfällig tjänsteman tillämpas dock inte de bestämmelser i vilka stadgas enbart om ordinarie tjänsteman och tjänsteman på provtid.

13 kap. Sökande av ändring

58 §. Den som anser att till honom inte utgivits av tjänsteförhållande härflytande ekonomisk förmån så som den borde ha givits honom får, om inte i lag annat stadgas, skriftligen yrka på rättelse hos landskapsregeringen. Rättelseyrkande får inte framställas i ärende som hör till arbetsdomstolens behörighet, om inte sagda domstol med stöd av 1 § 2 mom. lagen om arbetsdomstolen (FFS 646/1974) beslutat att inte avgöra ärendet.

I landskapsregeringens beslut i anledning av rättelseyrkande får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen såvitt gäller lagligheten av beslutet på det sätt som stadgas i förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996). (2005/2)

59 §. (2005/2) I landskapsregeringens beslut som gäller avstängning från tjänsteutövning, bisyssla, disciplinärt förfarande, uppsägning av tjänsteman eller permittering får ändring sökas genom besvär hos högsta för-

valtningsdomstolen såvitt gäller lagligheten av beslutet med iakttagande av vad i förvaltningsprocesslagen är föreskrivet.

60 §. Anser tjänsteman som med stöd av 28 § 1 mom. 2-3 punkterna förflyttats till tjänst vid annat verk eller annan inrättning att beslutet om förflyttning kränker hans rätt, får han söka ändring i beslutet genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen med iakttagande av vad i förvaltningsprocesslagen är föreskrivet. (2005/2)

Anser tjänsteman som med stöd av i 1 mom. nämnda lagrum förflyttats till annan tjänst vid samma ämbetsverk eller inrättning att beslutet om förflyttning kränker hans rätt, får han inom 14 dagar från det han fick del av beslutet skriftligen yrka på rättelse hos landskapsregeringen. Till landskapsregeringens beslut om förflyttning skall fogas anvisning om rättelseyrkande. Över landskapsregeringens beslut i ärendet får ändring inte sökas genom besvär.

61 §. I andra än ovan i 58-60 §§ avsedda beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag, får ändring inte sökas genom besvär.

14 kap. Särskilda bestämmelser

62 §. Har inte i 58 § avsett rättelseyrkande framställts inom tre år från utgången av det kalenderår, under vilket prestationen borde ha ägt rum, eller inom 60 dagar från den dag tjänstemannen erhöll del av arbetsdomstolens i 58 § avsedda beslut, är rätten till förmånen förverkad.

Har inte talan i ärende som gäller av tjänsteförhållande härflytande ekonomisk förmån och som hör till arbetsdomstolens kompetens anhängiggjorts vid arbetsdomstolen inom tre år från utgången av det kalenderår, under vilket prestationen borde ha ägt rum, är rätten till förmånen förverkad. Skall i de fall som avses i 11 § 2 mom. lagen om arbetsdomstolen underhandlingar först föras i saken, är rätten till förmånen förverkad, om underhandlingar inte har påyrkats på därom avtalat sätt inom ovan avsedd tid.

63 §. Ordinarie tjänsteman anses ha avgått från sin tidigare tjänst räknat från den tidpunkt, från vilken han utnämns eller förflyttats till annan landskapstjänst, om inte av 35 § annat följer eller annat är särskilt föreskrivet.

Ordinarie tjänsteman anses ha avgått från landskapstjänst räknat från den tidpunkt, från vilken han på annat sätt än för viss tid utnämns till tjänst vid Ålands lagting eller vid Ålands delegation i Nordiska rådet.

64 §. Innan beslut fattas om förflyttning av tjänsteman till annan tjänst eller om uppsägning av tjänsteman med stöd av 38 § skall landskapsregeringen, om tjänstemannen det begär, bereda vederbörande huvudförtröendeman eller förtröendeman tillfälle att bli hörd. Under samma förutsättningar skall huvudförtröendemannen eller förtröendemannen beredas tillfälle att bli hörd innan tjänsteman med stöd av 53 § 2 mom. avstängs från tjänsteutövning, om inte avstängningen från tjänsteutövning på grund av sakens natur skall bringas i kraft omedelbart.

65 §. Utan hinder av vad i 41 § är stadgat, kan person som uppnått avgångsålder anställas såsom interimistisk

D 33 LL (1987:62) om införande av tjänstemannalagen

handhavare av tjänst eller såsom vikarie, om det är svårt att få en kompetent person att sköta tjänsten.

66 §. Ordinarie tjänsteman kan av särskilt skäl förordnas att interimistiskt eller såsom vikarie jämte egen tjänst handha annan tjänst, om han samtycker därtill.

67 §. Tjänsteman har rätt att på begäran utfå intyg över den tid tjänsteförhållandet varat och över arbetsuppgifternas art (**arbetsintyg**). Dessutom skall, om tjänstemannen det begär, i arbetsintyget anges orsaken till att tjänsteförhållandet upphör samt ges vitsord över tjänstemannens arbetsskicklighet, flit och uppförande. Då tjänstemannen avlidit har hans dödsbo rätt att utfå arbetsintyg.

Begär tjänsteman arbetsintyg senare än tio år från det tjänsteförhållande upphörde, behöver intyg inte utges om det förorsakar oskäligen olägenhet. Under samma förutsättning skall istället för arbetsintyg som förkommit eller förstörts på begäran utges nytt intyg.

Arbetsintyg får inte förses med sådant märke eller utfärdas i sådan form som avser att om tjänstemannen lämna andra uppgifter än vad som framgår av arbetsintygets ordalydelse.

Över tjänsteman skall fortlöpande föras matrikel på sätt som landskapsregeringen närmare bestämmer.

68 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

69 §. Angående införande av denna lag stadgas i landskapslagen om införande av tjänstemannalagen för landskapet Åland.

Ikraftträdandebestämmelse (2003/74):

Denna lag träder i kraft den 1 november 2003.

Bestämmelserna om avgångsbidrag och periodisk ersättning som gällde vid denna lags ikraftträdande tillämpas på personer, vilkas anställningsförhållande till landskapet upphört innan denna lag trädde i kraft.

Ikraftträdandebestämmelse (2013/45):

Denna lag träder i kraft den 1 september 2013.

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft. Bestämmelserna som gällde innan denna lag trädde i kraft får tillämpas till och med den 31 december 2013 på ärenden om inrättande och indragning av tjänster vars inrättande eller indragning specificerats i landskapets första tilläggsbudget för 2013.

Återanställningsskyldigheten i 40a § tillämpas även på tjänstemän som sagts upp innan lagen trädde i kraft.

D 33 Landskapslag (1987:62) om införande av tjänstemannalagen för landskapet Åland

1 kap. Ikraftträdelsebestämmelser

1 §. Tjänstemannalagen för landskapet Åland, nedan kallad tjänstemannalagen, träder i kraft den 1 mars 1988. Åtgärder som verkställigheten av tjänstemannalagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2 §. Har annorstädes hänvisats till bestämmelse som ersatts av bestämmelse i tjänstemannalagen skall sist-

nämnda bestämmelse tillämpas om inte nedan eller anorstädes annat stadgas.

2 kap. Författningar som upphävs

3 §. Då tjänstemannalagen träder i kraft upphävs följande lagar och lagrum:

1) landskapslagen (1929:7) den 31 maj 1929 angående utnämningsbrev för innehavare av landskapet Ålands tjänster och fasta befattningar samt om deras rätt att kvarstå i sin tjänst eller befattning ävensom skyldighet att därifrån avgå, nedan kallad landskapslagen angående utnämningsbrev;

2) landskapslagen (1950:17) den 17 maj 1950 angående landskapsförvaltningen underlydande extraordinarie befattningshavare och tillfälliga funktionärer i landskapet Åland;

3) landskapslagen (1946:16) den 26 mars 1946 angående rätt för innehavare av landskapsförvaltningen underlydande tjänst eller befattning i landskapet Åland att innehava annan avlönad befattning;

4) landskapslagen (1946:4) den 4 januari 1946 om rättigheter och skyldigheter som tillkomma innehavare av Ålands landskapsförvaltning underlydande tjänst eller befattning, som indrages;

5) landskapslagen (1973:27) den 27 april 1973 om disciplinära åtgärder mot Ålands landskapsförvaltning underlydande tjänstemän;

6) landskapslagen (1943:17) den 17 juli 1943 om avlöning i landskapsförvaltningen underlydande tjänster eller befattningar uti landskapet Åland;

7) 24 och 43 §§ landskapslagen (1973:25) den 10 maj 1973 om landskapet Ålands centrala ämbetsverk; samt

8) 23 § landskapslagen (1974:27) den 28 mars 1974 om semester för landskapets tjänstemän.

Då tjänstemannalagen träder i kraft upphävs, om inte nedan annat stadgas, även sådana bestämmelser som utfärdats med stöd av i 1 mom. nämnda lagar.

Utän hinder av vad som i 1 och 2 mom. är stadgat, tillämpas i sagda moment angivna bestämmelser på sätt i denna lag stadgas.

4 §. Då tjänstemannalagen träder i kraft upphör även övriga bestämmelser som står i strid med nämnda lag att gälla, till den del de rör landskapets tjänstemän.

3 kap. Ombildning av tjänster

5 §. Tjänster, fasta befattningar och extraordinarie befattningar som inrättats före tjänstemannalagens ikraftträdande ombildas då sagda lag träder i kraft till tjänster med tidigare benämning och i samma avlöningsklass eller avtalslöneklass samt eljest till motsvarande i tjänstemannalagen avsedda tjänster som följer:

- 1) tjänst med grundlön till tjänst med grundlön;
- 2) tjänst med avtalslön till tjänst med avtalslön;
- 3) fast befattning till tjänst med grundlön;
- 4) extraordinarie befattning till tjänst med grundlön.

På tjänst som ombildats i enlighet med 1 mom. skall tjänstemannalagen tillämpas.

6 §. Angående i 5 § 1 mom. 1-3 punkten avsedd ombildad tjänst gäller dessutom fortfarande vad som är särskilt föreskrivet om lika benämnd och eljest motsva-

rande tidigare tjänst eller fast befattning, såvida bestämmelserna inte står i strid med tjänstemannalagen.

Angående i 5 § 1 mom. 4 punkten avsedd ombildad tjänst gäller vad som är särskilt föreskrivet om lika benämnd och eljest motsvarande tidigare tjänst eller fast befattning, såvida bestämmelserna inte står i strid med tjänstemannalagen. Om det inte finns tidigare tjänst eller fast befattning, som till benämning eller i övrigt motsvarar extraordinarie befattning som enligt 5 § ombildats till tjänst, gäller dock om tjänsten i övrigt fortfarande vad som är särskilt föreskrivet om lika benämnd och eljest motsvarande tidigare extraordinarie befattning, såvida bestämmelserna inte står i strid med tjänstemannalagen.

7 §. Den som innehar tjänst, fast befattning eller extraordinarie befattning som inrättats före tjänstemannalagens ikraftträdande förflyttas då sagda lag träder i kraft till motsvarande i enlighet med 5 § ombildade tjänst. På sådan tjänsteman tillämpas vad som i tjänstemannalagen är stadgat om ordinarie tjänsteman, såvida inte i 10 § annat stadgas.

Den som förordnats att interimistiskt, såsom vikarie eller på prövotid handha tjänst, fast befattning eller extraordinarie befattning, som inrättats före tjänstemannalagens ikraftträdande, förflyttas då sagda lag träder i kraft att på tidigare grunder handha motsvarande i enlighet med 5 § ombildade tjänst. På tjänsteman som interimistiskt eller såsom vikarie handhar tjänst eller befattning tillämpas vad som i tjänstemannalagen är stadgat om tjänstförrättande tjänsteman och på tjänsteman som förordnats på prövotid vad som i tjänstemannalagen är stadgat om tjänsteman på prövotid.

8 §. På tjänsteman som då tjänstemannalagen träder i kraft är innehavare av tjänst eller fast befattning eller handhar tjänst eller fast befattning interimistiskt eller såsom vikarie, och som i enlighet med 7 § har förflyttats till ombildad tjänst, tillämpas fortfarande bestämmelser om verkets eller inrättningens förvaltning, eller andra bestämmelser som gäller innehavare av lika benämnd och i övrigt motsvarande tidigare tjänst eller fast befattning, eller tjänsteman som handhar tjänsten eller den fasta befattningen interimistiskt eller såsom vikarie, om inte bestämmelserna står i strid med bestämmelserna i tjänstemannalagen.

På tjänsteman som då tjänstemannalagen träder i kraft är innehavare av extraordinarie befattning eller innehar extraordinarie befattning interimistiskt eller såsom vikarie, och som i enlighet med 7 § har förflyttats till ombildad tjänst, tillämpas fortfarande bestämmelser om verkets eller inrättningens förvaltning, eller andra bestämmelser som gäller innehavare av lika benämnd och i övrigt motsvarande tidigare tjänst eller fast befattning, eller tjänsteman som handhar tjänsten interimistiskt eller såsom vikarie, om inte bestämmelserna står i strid med tjänstemannalagen. Har innehavare av extraordinarie befattning, eller tjänsteman som interimistiskt eller såsom vikarie handhar extraordinarie befattning som saknar till benämningen eller i övrigt motsvarande tidigare tjänst eller fast befattning, i enlighet med 7 § förflyttats till ombildad tjänst, tillämpas på tjänstemannen dock fortfarande vad som är föreskrivet om

innehavaren av lika benämnd och i övrigt motsvarande tidigare extraordinarie befattning eller om tjänsteman som handhar befattningen interimistiskt eller såsom vikarie, om inte bestämmelserna står i strid med tjänstemannalagen.

På tjänsteman som då tjänstemannalagen träder i kraft är förordnad på prövotid och som i enlighet med 7 § har förflyttats till ombildad tjänst tillämpas fortfarande bestämmelser om verkets eller inrättningens förvaltning eller andra bestämmelser som gäller tjänsteman som på prövotid förordnats att handha motsvarande tidigare tjänst eller befattning, om inte bestämmelserna står i strid med tjänstemannalagen.

9 §. Utan hinder av att tjänst med avtalslön i enlighet med 5 § denna lag har ändrats till i tjänstemannalagen avsedd tjänst med avtalslön gäller avtal som före tjänstemannalagens ikraftträdande ingåtts med tjänsteman med avtalslön, efter det sagda lag trätt i kraft fortfarande på det sätt som är bestämt i avtalet, om inte i denna lag annat stadgas.

4 kap. Övergångsbestämmelser

10 §. Indras tjänst, till vilken innehavare av tjänst eller fast befattning enligt 7 § 1 mom. denna lag har förflyttats, innan tio år har flötit från det tjänstemannalagens träde i kraft, tillämpas inte på tjänstemannen bestämmelserna i 9 kap. tjänstemannalagen om avgångsbidrag och periodisk ersättning, utan på honom tillämpas fortfarande landskapslagen (1946:4) om rättigheter och skyldigheter, som tillkomma innehavare av Ålands landskapsförvaltning underlydande tjänst eller befattning, som indrages, nedan kallad landskapslagen om lön på indragningsstat.

På i 1 mom. avsedd tjänsteman tillämpas dock i stället för landskapslagen om lön på indragningsstat bestämmelserna i 9 kap. tjänstemannalagen, såvida han före den dag från vilken tjänsten indras anmäler till [landskapsstyrelsen] att han så önskar. Anmälan, som skall vara skriftlig, kan inte återtas.

På den som är uppförd på indragningsstat då tjänstemannalagen träder i kraft tillämpas efter sagda lags ikraftträdande fortfarande landskapslagen om lön på indragningsstat, om inte av 11 § denna lag annat följer. Dessutom tillämpas på sådan tjänsteman tjänstemannalagens bestämmelser om uppsägning, avgångsålder och avsättning samt i tillämpliga delar även andra bestämmelser i tjänstemannalagen.

11 §. På tjänsteman som under den i 10 § 1 mom. stadgade tiden om tio år uppförs på indragningsstat, eller på tjänsteman som är uppförd på indragningsstat då tjänstemannalagen träder i kraft, och som efter sagda lags ikraftträdande tar emot landskapstjänst som är huvudsyssla, eller som utnämns eller förflyttas till sådan tjänst, tillämpas inte från ifrågasvarande tidpunkt landskapslagen om lön på indragningsstat utan i alla avseenden tjänstemannalagen. Detsamma gäller den som då tjänstemannalagen träder i kraft varit uppförd på indragningsstat och som varit utnämnd till tjänst med avtalslön eller anställd i extraordinarie befattning och i enlighet med 7 § förflyttats till tjänst.

D 33 LL (1987:62) om införande av tjänstemannalagen

Utan hinder av vad i 1 mom. stadgas tillämpas på tjänsteman som avses i sagda moment dock fortfarande vad i 6 § landskapslagen om lön på indragningsstat är stadgat om de rättigheter som tillkommer innehavare av tjänst eller befattning.

På tjänsteman som är uppförd på indragningsstat och som vid tjänstemannalagens ikraftträdande innehar i 6 § 1 mom. landskapslagen om lön på indragningsstat avsedd tjänst eller befattning, tillämpas efter det tjänstemannalagen trätt i kraft fortfarande 6 § landskapslagen om lön på indragningsstat.

12 §. Ombildas tjänst, fast befattning eller extraordinarie befattning som lediganslagits före tjänstemannalagens ikraftträdande innan den har besatts till tjänst som avses i tjänstemannalagen, får tjänsten besättas utan att den ledigansläs på nytt.

13 §. Om innehavare av tjänst eller fast befattning har anhållit om avsked eller extraordinarie befattningshavare sagt upp sig eller blivit uppsagd före tjänstemannalagens ikraftträdande, skall de bestämmelser iaktas som gällde innan tjänstemannalagen trädde i kraft.

I beslut som fattats före tjänstemannalagens ikraftträdande, genom vilket befattningshavare har entledigats eller extraordinarie befattningshavare sagts upp eller extraordinarie befattningshavares förordnande återkallats, söks efter det att tjänstemannalagen trätt i kraft ändring med iakttagande av de bestämmelser som gällde innan sagda lag trädde i kraft. Besvären handläggs och avgörs enligt samma bestämmelser.

14 §. Om tjänsteman då tjänstemannalagen träder i kraft sköter i lagens 18 § 1 mom. avsedd bisyssla utan att ha tillstånd till bisyssla skall han inom tre månader efter tjänstemannalagens ikraftträdande ansöka om tillstånd av [landskapsstyrelsen].

15 §. På preskription av fordran på lön eller annan ekonomisk förmån som följer av tjänsteförhållande och som före tjänstemannalagens ikraftträdande utan grund utbetalts till tjänsteman, tillämpas de bestämmelser som gällde innan tjänstemannalagen trädde i kraft. Har återkravsförfarande beträffande sådan förmån inte inletts eller har återkrav inte i annan ordning anhängiggjorts inom tre år efter tjänstemannalagens ikraftträdande är rätten till återkrav av förmånen dock förverkad.

I 58 § tjänstemannalagen avsett rättelseyrkande som gäller prestation vilken borde ha ägt rum före tjänstemannalagens ikraftträdande och beträffande vilken framställande av rättelseyrkande när tjänstemannalagen träder i kraft enligt då gällande bestämmelser inte har preskriberats, skall efter tjänstemannalagens ikraftträdande framställas inom tre år från utgången av det kalenderår under vilket prestationen borde ha ägt rum. I annat fall har rätten till förmånen förverkats.

16 §. Disciplinärt ärende som anhängiggjorts före tjänstemannalagens ikraftträdande, slutbehandlas med iakttagande av de bestämmelser som gällde innan tjänstemannalagen trädde i kraft.

17 §. Har tjänsteman före tjänstemannalagens ikraftträdande handlat mot sin tjänsteplikt eller försummat denna och har härpå grundat disciplinärt förfarande inte anhängiggjorts före tjänstemannalagens ikraftträdande,

skall det disciplinära ärendet, om sådant anhängiggörs, handläggas och avgöras med iakttagande av de bestämmelser som gällde innan tjänstemannalagen trädde i kraft.

5 kap. Villkoren i anställningsförhållande under övergångstiden

18 §. Tjänstemans ordinarie lön, allmänna tillägg samt sådana tilläggsarvoden och lönetillägg, vilka betalas i regelbundet återkommande månatliga rater till bestämt belopp, betalas räknat från det tjänstemannalagen trätt i kraft, utan hinder av vad som med stöd av landskapslagen om tjänstekollektivavtal är överenskommet, för varje kalendermånad den 15 i månaden. Infaller den 15 i månaden på en lördag, söndag eller helgdag, betalas avlöningen den dag som föregår nämnda dagar.

Andra än i 1 mom. avsedda tilläggsarvoden och lönetillägg betalas så snabbt som möjligt efter det beräkningsperioden för dem utgått, dock senast före utgången av den kalendermånad som följer närmast efter beräkningsperioden.

Tjänstemans ordinarie avlöning och allmänna tillägg beräknas från och med den dag han tillträder sin tjänst till och med den dag hans tjänsteförhållande upphör. Annan avlöning beräknas från och med den dag från vilken den har beviljats honom till och med den dag då tjänsteförhållande upphör eller den avlöning som har beviljats honom eljest upphör. Tidsbestämd höjning, antingen motsvarande skillnaden mellan avlöningsklasser eller till ett bestämt belopp, som skall betalas till tjänsteman på grund av tjänstgöringstidens längd, betalas från början av den månad som följer efter den, under vilken han uppnått de tjänstgöringsår som krävs.

Då tjänsteförhållandet upphör, betalas till tjänsteman avlöning ända till dagen för tjänsteförhållandets upphörande, sagda dag medräknad. Upphör tjänsteförhållandet under kalendermånaden på grund av att tjänstemannen avlider, betalas dock till hans rättsinnehavare ett belopp som motsvarar den ordinarie avlöningen för den återstående delen av månaden.

Med ordinarie avlöning avses i tjänst som hör till avlöningsklassen A eller C grundlön och eventuella ålderstillägg samt i tjänst som hör till avtalslöneklassen S avtalslön, samt i tjänst tillhörade avtalslöneklass S, i vilken erläggs tabellön enligt inplaceringslöneklassen, dessutom ålderstillägg. Med allmänna tillägg avses dyrtorstillägg och fjärrortstillägg.

19 §. Avlöningen för i denna paragraf avsedd tjänsteman betalas, utan hinder av vad som med stöd av landskapslagen om tjänstekollektivavtal är överenskommet, för de sex kalendermånader som föregår tjänstemannalagens ikraftträdande, som följer:

1) till innehavare av ordinarie tjänst och fast befattning samt till tjänsteman som tjänstledig från ordinarie tjänst eller fast befattning sköter extraordinarie befattning betalas annan avlöning än i 18 § 2 mom. avsedda tilläggsarvoden och lönetillägg för september månad den 3, för oktober månad den 5, för november månad den 9, för december månad den 9, för januari månad den 12, och för februari månad den 12.

2) till andra än i 1 punkten avsedda personer i tjänsteförhållande betalas annan avlöning än i 18 § 2 mom.

avsedda tilläggsarvoden och lönetillägg för september månad den 28, för oktober månad den 26, för november månad den 23, för december månad den 21, för januari månad den 18, och för februari månad den 16.

I 18 § 2 mom. avsedda lönetillägg och tilläggsarvoden betalas för i denna paragraf nämnda månader på sätt som stadgas i 18 § 2 mom.

Utän hinder av vad som i denna paragraf stadgas, betalas avlöning i enlighet med 1 punkten även till övriga tjänstemän till vilka avlöningen ett år före tjänstemannalagens ikraftträdande med stöd av tjänstekollektivavtal eller annan bestämmelse betalas månatligen i förskott den första vardagen i månaden.

20 §. Förflyttas tjänsteman till annan tjänst med lägre lön, överenskommelse särskilt genom tjänstekollektivavtal om avlöningen.

Är tjänsteman på grund av förflyttning till annan tjänst tvungen att flytta, skall han få ersättning för skäliga flyttningskostnader.

21 §. Ordinarie tjänstemans tjänsteförhållande kan av [landskapsstyrelsen] sägas upp att upphöra tidigast

1) efter 2 månader om anställningsförhållandet till landskapet har fortgått utan avbrott högst 5 år;

2) efter 3 månader om anställningsförhållandet till landskapet har fortgått utan avbrott över 5 men högst 10 år; samt

3) efter 4 månader om anställningsförhållandet till landskapet har fortgått utan avbrott över 10 år.

Tjänsteförhållandet för tjänsteman på provotid och för tjänstförrättande tjänsteman kan sägas upp såväl av [landskapsstyrelsen] som av tjänstemannen att upphöra tidigast efter 14 dagar.

Då annan tjänsteman än tjänsteman på provotid eller tjänstförrättande tjänsteman säger upp sig iaktas en uppsägningstid om en månad.

Har genom tjänstekollektivavtal eller genom avtal som ingåtts med tjänsteman med avtalslön överenskommit om annan än ovan i denna paragraf stadgad uppsägningstid, iaktas utan hinder av vad i denna paragraf stadgas vad som sålunda har överenskommit.

22 §. Har beslut om uppsägning av tjänsteman inte vunnit laga kraft och tjänstemannen på grund härav efter uppsägningstidens utgång med stöd av 53 § 1 mom. tjänstemannalagen har avstängts från tjänsteutövning, innehålls hela hans avlöning under denna tid. Om uppsägningen till följd av att ändring söks upphävs, betalas den innehållna avlöningen till tjänstemannen.

Har tjänsteman genom domstols utslag eller i disciplinärt förfarande avsatts, innehålls tjänstemannens hela avlöning även om utslaget eller beslutet inte vunnit laga kraft. Om avsättningen upphävs till följd av att ändring söks, betalas den innehållna avlöningen till tjänstemannen. Ändras avsättning till lindrigare straff, betalas till tjänstemannen hälften av den avlöning som innehållits. Ändras avsättning till varning betalas dock hela den innehållna avlöningen till tjänstemannen.

23 §. Har tjänsteman med stöd av 53 § 2 mom. 1 punkten tjänstemannalagen avstängts från tjänsteutövning under tiden för åtal, disciplinärt förfarande eller utredning med anledning därav, innehålls under denna tid hälften av hans avlöning. Om tjänsteman inte bestraffats

för den gärning som lett till avstängningen, betalas den innehållna avlöningen till tjänstemannen.

Har tjänsteman med stöd av 53 § 2 mom. 2 punkten tjänstemannalagen avstängts från tjänsteutövning, betalas till honom för denna tid avlöning vars storlek bestäms i enlighet med tjänstemans avlöning under tiden för sjukdom.

Till tjänsteman som avstängts från tjänsteutövning med stöd av 53 § 2 mom. 3 punkten tjänstemannalagen betalas för denna tid avlöning, vars storlek bestäms i enlighet med vad som gäller om tjänstemans avlöning under tiden för semester.

24 §. Har tjänsteman som uppsagts på i 42 § 1 mom. tjänstemannalagen stadgad grund, genom landskapets försorg anvisats annan tjänst eller annat arbete hos landskapet och är tjänstemannen därigenom tvungen att flytta för att kunna ta emot ifrågavarande tjänst eller arbete, har han rätt till ersättning för skäliga flyttningskostnader.

25 §. Vad i 18-24 §§ är stadgat tillämpas endast till dess överenskommelse i saken träffas med stöd av landskapslagen om tjänstekollektivavtal.

Vad i 18-24 §§ är stadgat tillämpas på tjänsteman som anställts i tjänst med avtalslön endast till dess överenskommelse i saken träffas mellan [landskapsstyrelsen] och tjänstemannen.

6 kap. Tillfälliga tjänstemän

26 §. Tillfälliga funktionärer, timplärare och övriga personer i offentligrättsligt anställningsförhållande till landskapet som är jämförbart med tjänsteförhållande förflyttas då tjänstemannalagen träder i kraft till tillfälliga tjänstemän i tillfällig uppgift som har tidigare benämning och hör till tidigare avlöningsklass eller som eljest i fråga om avlöningen samt i övrigt motsvarar tidigare tillfällig funktion eller uppgift.

27 §. På tjänsteman som på i 26 § stadgat sätt förflyttas till tillfällig tjänsteman tillämpas vad i 55-57 §§ tjänstemannalagen är stadgat om tillfällig tjänsteman.

På i 1 mom. avsedd tjänsteman tillämpas även, om inte nedan annat stadgas, vad i denna lag är stadgat om tjänsteman. På honom tillämpas dock inte de bestämmelser i vilka stadgas enbart om ordinarie tjänsteman och tjänsteman på provotid.

28 §. På tjänsteman som på i 26 § stadgat sätt förflyttats till tillfällig tjänsteman tillämpas vad som är stadgat särskilt om motsvarande tillfällig funktionär eller annan i 26 § avsedd motsvarande person, såvida bestämmelserna inte står i strid med bestämmelserna i tjänstemannalagen.

29 §. Tillfällig tjänstemans tjänsteförhållande kan sägas upp av [landskapsstyrelsen] att upphöra tidigast efter förloppet av en månad och av tjänstemannen efter förloppet av 14 dagar.

30 §. Vad ovan i 27 och 29 §§ är stadgat, tillämpas endast till dess överenskommelse i saken träffats med stöd av landskapslagen om tjänstekollektivavtal.

D 34 LL (2013:43) om tillämpning av semesterlagen

7 kap. Särskilda bestämmelser

31 §. Vad i 8 § är stadgat om tillämpningen av där avsedda bestämmelser gäller även tjänsteman som efter tjänstemannalagens ikraftträdande har utnämnts eller förflyttats till eller anställts i tjänst som avses i sagda paragraf.

32 §. Tjänstemannalagen och denna lag skall till de delar som motsvarar bestämmelserna i landskapslagen angående utnämningstillämpas även på annan än i landskapets tjänst varande person, på vilken landskapslagen angående utnämningstillämpas, såvitt inte annat följer av särskilda bestämmelser.

33 §. Om den som är uppförd på indragningsstat tar emot eller utnämns till tjänst eller befattning på vars innehavare tjänstemannalagen tillämpas med stöd av 32 §, tillämpas inte på honom från nämnda tidpunkt landskapslagen om lön på indragningsstat, utan i tillämpliga delar tjänstemannalagen. Detsamma gäller på indragningsstat uppförd som då tjänstemannalagen träder i kraft innehar i 32 § avsedd tjänst eller befattning.

Utän hinder av vad i 1 mom. stadgas tillämpas på tjänsteman som avses i sagda moment dock fortfarande vad som i 6 § landskapslagen om lön på indragningsstat är stadgat om de rättigheter som tillkommer innehavare av tjänst eller befattning.

34 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

35 §. Denna lag träder i kraft den 1 mars 1988.

Bestämmelserna i 19 § om erläggande av avlöning till tjänsteman får tillämpas innan denna lag träder i kraft.

Även andra åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

D 34 Landskapslag (2013:43) om tillämpning av semesterlagen på landskapets och kommunernas tjänstemän

1 §. Lagens tillämpningsområde

Med stöd av denna landskapslag ska semesterlagen (FFS 162/2005) med angivna avvikelser tillämpas i landskapet. Ändringar i semesterlagen ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna lag. Denna landskapslag gäller tillämpning av semesterlagen på landskapets och kommunernas tjänstemän. För arbetstagare och övriga tjänstemän i landskapet gäller rikslagstiftningen om semester.

2 §. Avvikelser

Kollektivavtal och riksomfattande tjänstekollektivavtal ska avse tjänstekollektivavtal enligt landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal. Arbetsgivarnas och arbetstagarnas riksomfattande föreningars rätt att avvika från semesterlagen ska avse avtalsparternas rätt att avvika från denna landskapslag.

Den 9 juni som är en ledig dag enligt landskapslagen (1976:26) om Ålands självstyrelsedag ska inte räknas som semesterdag.

Lagen om studieledighet (FFS 273/1979) ska avse landskapslagen (1983:57) om studieledighet.

Arbetsgivarens skyldighet enligt 35 § ska även omfattas av skyldigheten att hålla denna landskapslag fritt tillgänglig för tjänstemännen på arbetsplatsen.

Särskilda bestämmelser för anställda i tjänsteförhållande tillämpas på landskapets tjänstemän enligt vad som gäller för statstjänstemän och på kommunernas tjänstemän enligt vad som gäller för kommunala tjänsteinnehavare.

Om det i övrigt hänvisas till någon bestämmelse som har sin motsvarighet i landskapslag eller någon annan bestämmelse inom landskapets behörighet, ska den i landskapet gällande bestämmelsen tillämpas.

3 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 2013.

Genom denna lag upphävs landskapsförordningen (1998:122) om semester för landskapets tjänstemän och landskapsförordningen (1998:123) om semester för vissa landskapets tjänstemän som inte är anställda i huvudsyssla.

D 35 Landskapslag (1999:44) om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen (2006/94)

1 §. (2006/94) Den som står i offentligrättsligt anställningsförhållande till landskapet och som valts till riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen har, med de undantag och inskränkningar som anges i denna lag, rätt till tjänstledighet för uppdraget. Rätten till tjänstledighet gäller inte den som är anställd vid landskapsregeringen som förvaltningschef, avdelningschef eller lagberedningschef.

Rätten till tjänstledighet gäller för den tid uppdraget varar, dock inte längre än en mandatperiod. I fråga om uppdrag som medlem av landskapsregeringen omfattar mandatperioden även tiden efter ett lagtingsval tills en ny landskapsregering har tillsatts. Efter en mandatperiod beviljas tjänstledighet för sådant politiskt uppdrag som avses i 1 mom. endast om det följer av bestämmelserna i 3 mom.

Rätt till tjänstledighet för politiskt uppdrag som nämns i 1 mom. har även den som enligt momentet har rätt till tjänstledighet för sådant uppdrag och som tidigare varit tjänstledig för sådant uppdrag med stöd av denna lag, om tjänstledigheten då varade kortare tid än en mandatperiod eller om det har förflutit minst två mandatperioder sedan han eller hon senast var tjänstledig med stöd av denna lag.

Den som har rätt till tjänstledighet för ett politiskt uppdrag med stöd av denna lag är tjänstledig under den tid uppdraget varar. Väljs den som inte har rätt till tjänstledighet eller vars rätt till tjänstledighet utlöpt till ett i 1 mom. avsett politiskt uppdrag, anses tjänsteförhållandet ha upphört efter en tid som motsvarar den uppsägningstid som gäller för tjänstemannen i fråga räknat från den dag han eller hon tillträder uppdraget.

2 §. Tjänstledig enligt denna lag är även tjänsteman i

landskapets anställning som enligt bestämmelserna i 8 § 2 och 3 mom. lagtingsordningen (1972:11) för landskapet Åland inträder som ersättare för lagtingsledamot för viss tid.

Den som valts till lagtingsledamot är, enligt vad landskapsregeringen närmare beslutar, skyldig att sköta de till anställningen hörande uppgifterna under högst 30 dagars tid, räknat från tidpunkten då uppdraget som lagtingsledamot tillträds.

En riksdagsman, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen som utnämns till anställning som avses i denna lag får inte tillträda anställningen förrän han eller hon befriats från sitt uppdrag, såvida han eller hon inte är tjänstledig enligt bestämmelserna i denna lag.

3 §. Denna lag träder i kraft omedelbart och tillämpas första gången efter det första riksdagsmannaval, lagtingsval respektive val av medlemmar till landskapsregeringen som förrättas sedan lagen trätt i kraft.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1987:69) den 6 augusti 1987 om tjänstledighet för uppdrag som landstingsman eller ledamot av landskapsregeringen. Hänvisningar i annan lagstiftning till den upphävda lagen gäller denna lag efter att den har trätt i kraft.

Tjänstledighet för sådant politiskt förtroendeuppdrag som avses i denna lag som åtnjutits med stöd av tidigare lagstiftning skall inte beaktas vid tillämpningen av denna lag.

D 36 Landskapslag (1984:26) om rättsställningen för landskapstjänsteman som anställs vid nordisk institution

1 §. (1987/38) Den som står i offentligt anställningsförhållande till landskapet Åland (landskapstjänsteman) och som anställs vid nordisk institution har rätt till tjänstledighet utan lön.

Den i 1 mom. avsedda rätten till tjänstledighet gäller för den tid landskapstjänstemannen anställts vid institutionen, dock längst för en tid av åtta år om han anställts vid Nordiska rådets presidiesekretariat eller Nordiska ministerrådets sekretariat och längst för en tid av fyra år om han anställts vid annan institution.

2 §. Landskapstjänsteman som inträtt i tjänst vid nordisk institution har rätt till semester eller semesterersättning enligt de regler som gäller beträffande landskapstjänstemäns semester för de till semester berättigande månader hans anställning hos landskapet varat vid tidpunkten för övergången. Han har dessutom rätt till semesterpremie i enlighet med vad som med stöd av landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal genom tjänstekollektivavtal i varje enskilt fall överenskommits.

Den tid under vilken landskapstjänsteman är anställd vid nordisk institution betraktas inte som sådan tid vilken enligt de bestämmelser beträffande semester som gäller för landskapstjänstemännen skall jämföras med tjänstgöringstid.

3 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

D 37 Landskapslag (1936:1) angående innehavares av tjänst och befattning i landskapet Åland rätt till skadestånd vid olycksfall

1 §. Innehavare av tjänst eller [befattning] i landskapet Åland, som i tjänsten eller befattningen ådragit sig skada genom olycksfall eller insjuknat i yrkessjukdom, ävensom hans anhöriga äro berättigade att erhålla skadestånd ur landskapsmedel enligt de grunder, som gälla i riket.

Se lag om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (FFS 459/2015).

D 38 Landskapslag (1978:22) om tjänstekollektivavtal

1 kap. Lagens tillämpningsområde

1 §. (1987/64) För fastställande av villkoren i anställningsförhållandet för landskapets och kommunernas tjänstemän genom tjänstekollektivavtal och för tryggnad av arbetsfreden förhandlas på sätt i denna lag stadgas.

Vad i denna lag stadgas om kommun eller om tjänsteman i kommun äger motsvarande tillämpning på sammanslutning av kommuner samt på tjänstemän däri.

2 §. (1987/64) Angående villkoren i tjänstemäns anställningsförhållande gäller, utan hinder av vad i lag är stadgat, vad därom bestäms genom tjänstekollektivavtal. Tjänsteman åtnjuter likväl minst de förmåner beträffande vilka sämre villkor enligt lag inte får avtalas.

Till villkoren i anställningsförhållande hänförs inte

1) grunderna för landskapets eller kommunernas ämbetsverks och inrättningsorganisation eller annan reglering av desamma;

2) inrättande eller indragning av tjänst, myndighets åligganden eller inre arbetsfördelning, arbetsledningen eller arbetsmetoderna; eller

3) uppkomsten av tjänsteförhållande eller dess upphörande, med undantag av uppsägningstid och grunderna för uppsägning.

Avtal får inte ingås om

1) kompetenskrav för tjänst, befodringsgrunder, tjänstemäns skyldigheter eller disciplin;

2) (1997/75) pensioner, familjepensioner eller därmed jämförbara andra förmåner, hyran för bostad som innehas på grundval av tjänsteförhållande eller nyttjande av landskapet eller kommunen tillhörig annan egendom, med undantag av arbetsutrymmen och arbetsredskap för tjänstemän i uppgifter som gäller samarbete mellan arbetsgivare och tjänstemän,

3) (1997/75) de frågor beträffande vilka för arbetstagarernas del inte kan avtalas genom arbetskollektivavtal, och inte heller om

4) (1997/75) utvidgning av lagstadgade grunder för uppsägning av ett tjänsteförhållande.

Bestämmelser i avtal får inte diskriminera tjänstemän på grund av deras kön, etniska tillhörighet, religion, övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuella läggning. (2007/83)

D 38 LL (1978:22) om tjänstekollektivavtal

Det ankommer på förvaltningschefen samt avdelningscheferna för finans- och utbildnings- och kulturavdelningen vid landskapsregeringens allmänna förvaltning, på de övriga tjänstemän vid den allmänna förvaltningen som landskapsregeringen utser samt på polismästaren vid Ålands polismyndighet och förvaltningschefen vid Ålands hälso- och sjukvård att företräda landskapsregeringen vid förhandlingarna enligt denna lag och när arbetsstrid uppstår samt att i övrigt verka som företrädare för arbetsgivaren. Om justeringen av avlöningen för de tjänster som avses i detta moment samt om arvoden för deras innehavare beslutar landskapsregeringen. (2006/92)

Beträffande angelägenhet som inte reglerats genom tjänstekollektivavtal samt beträffande i 3 mom. avsedda angelägenheter gäller vad därom är särskilt föreskrivet eller utöver tjänstekollektivavtalet i enskilt fall överenskommet med tjänsteman som åtnjuter avtalslön.

En bestämmelse i ett tjänstekollektivavtal är ogiltig om den står i strid med denna paragraf. (2005/69)

Tidigare 4-6 mom. har blivit 5-7 mom. genom (2005/69).

2 kap. Tjänstekollektivavtal

3 §. Förhandlings- och avtalsparter är:

1) (1992/59) på landskapets vägnar landskapsregeringen eller, om så stadgas särskilt, affärsverks styrelse i frågor som rör verket,

2) på kommunernas vägnar kommunala avtalsdelegationen,

3) på landskapets tjänstemäns vägnar sådan registrerad förening till vars egentliga ändamål hör att bevaka tjänstemännens intressen i tjänsteförhållanden (tjänstemannaförening) och med vilken landskapsregeringen efter att vid behov ha hört berörda organisationer prövar ändamålsenligt ingå tjänstekollektivavtal,

4) på kommunala tjänstemäns vägnar sådan registrerad förening till vars egentliga ändamål hör att bevaka tjänstemännens intressen i tjänsteförhållanden (tjänstemannaförening) och med vilken avtalsdelegationen efter att vid behov ha hört berörda organisationer prövar ändamålsenligt ingå tjänstekollektivavtal. (1987/64)

I angelägenhet vari överenskommelse får träffas genom tjänstekollektivavtal kan kommunala avtalsdelegationen bemyndiga kommun eller kommunalförbund att för egen del ingå tjänstekollektivavtal inom de gränser avtalsdelegationen bestämmer.

Angående kommunala avtalsdelegationens organisation och verksamhet stadgas i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland. (1997/75)

Genom *huvudavtal* kan överenskommas om förhandlingsproceduren, om förfarande för tryggnad av arbetsfreden samt om förfarande som skall iaktas vid skötseln av tjänstemannafrågor. Genom *huvudavtal* får avvikelser inte göras från bestämmelser i lag eller förordning angående det förfarande som skall iaktas vid skötseln av tjänstemannafrågor. I övrigt gäller om huvudavtal vad om tjänstekollektivavtal är stadgat, såvitt inte annat följer av vad som stadgas nedan. (1987/64)

4 §. Tjänstekollektivavtal skall ingås skriftligen. Avtal kan ingås även sålunda, att avtalets innehåll uppges i det vid förhandlingarna mellan förhandlingsparterna

förda protokollet, vilket styrkes på överenskommet sätt.

Medför tjänstekollektivavtal merutgifter för landskapet, för vilkas godkännande erfordras beslut av lagtinget, skall avtalet underställas lagtinget för godkännande såsom därom är särskilt stadgat.

Se 43 § LO (2011:97) och 21 § AO (2015:87).

5 §. (1987/64) Bundna av tjänstekollektivavtal är:

1) landskapet,

2) kommuner och kommunalförbund samt kommunala avtalsdelegationen,

3) de tjänstemannaföreningar som ingått tjänstekollektivavtal eller som efteråt med samtycke av tidigare parter i avtalet skriftligen biträtt detsamma,

4) de registrerade föreningar som direkt eller genom mellanled är eller under avtalets giltighetstid varit underföreningar av i 3 punkten avsedda tjänstemannaföreningar, och

5) de tjänstemän som är eller under avtalets giltighetstid varit medlemmar i förening som är bunden av avtalet.

Utän hinder av tjänstekollektivavtal kan landskapsregeringen och kommunala avtalsdelegationen bestämma annat om villkoren i tjänstemännens anställningsförhållande än vad i tjänstekollektivavtal är överenskommet, såvida möjligheterna att anställa eller bibehålla personal i tjänst hos landskapet, kommun eller kommunalförbund eller annat vägande skäl det kräver. Sämre villkor för tjänstemännen än vad som avtalats i tjänstekollektivavtal får dock inte bestämmas.

Landskapsregeringen och kommunala avtalsdelegationen skall innan i 2 mom. avsett beslut om avvikelser från tjänstekollektivavtal fattas bereda de övriga avtalsparterna i huvudavtal som ingåtts med stöd av 3 § 4 mom. tillfälle att yttra sig i ärendet. Kommunala avtalsdelegationen skall dessutom höra vederbörande kommuner och kommunalförbund.

Landskapet, kommun eller kommunalförbund får inte i andra än i 2 mom. avsedda fall inom tjänstekollektivavtals tillämpningsområde bestämma eller avtala om mot tjänstekollektivavtalet stridande villkor i anställningsförhållandet för tjänsteman som står utanför tjänstekollektivavtalet men utför i avtalet avsett arbete.

I tjänstekollektivavtal kan överenskommas att tjänsteman som i kommun eller kommunalförbund företräder arbetsgivaren inte skall vara bunden av tjänstekollektivavtalet. Villkor i sådan tjänstemans anställningsförhållande fastställs av kommunala avtalsdelegationen. Kommun eller kommunalförbund kan dock besluta att själv fastställa villkoren för sådan tjänsteman. Meddelande om sådant beslut skall ofördröjligen tillställas kommunala avtalsdelegationen. (1989/80)

Vad i 1 och 4 mom. är stadgat skall iaktas endast såvida landskapet, kommun, kommunalförbund, kommunala avtalsdelegationen, förening eller tjänsteman inte är bunden av tidigare, på andra villkor ingånget tjänstekollektivavtal eller såframt den krets tjänstekollektivavtalet binder inte är begränsad i avtalet.

6 §. Tjänstekollektivavtal som icke ingåtts för viss tid kan av den som är part i avtalet uppsägas, varvid uppsägningstiden är tre månader, såvida ej annat överenskommit. Tjänstekollektivavtal som slutits för längre

tid än fyra år gäller efter förloppet av fyra år såsom tjänstekollektivavtal vars giltighetstid icke är bestämd. Vad här är sagt gäller även huvudavtal. Uppsägningstiden för dess vidkommande är likväl sex månader.

Samma uppsägningstid som part i avtalet har i 5 § 1 mom. 4 punkten avsedd förening, om den upphört att vara underförening av förening som är part i avtalet. Underförening är likväl bunden av tjänstekollektivavtal under samma tid som ovan avsedd förening vilken är part i avtalet.

Uppsägning skall ske skriftligen.

7 §. Även om tjänstekollektivavtal upphört att gälla, skall däri upptagna villkor för anställningsförhållande fortfarande iakttagas intill dess nytt avtal ingåtts och trätt i kraft, såframt ej annat överenskommits eller följer av 2 § 4 mom.

3 kap. Arbetsfred och arbetstvister

8 §. Annan stridsåtgärd som angår gällande anställningsförhållande än lockout eller strejk får inte vidtas. Även dessa är förbjudna om syftet med dem är att påverka andra angelägenheter än sådana som enligt 2 § kan vara föremål för avtal, eller om så är särskilt stadgat i lag. Förbudet gäller även andra ärenden än sådana som kan vara föremål för avtal enligt 2 § även när huvudavtal enligt 3 § 4 mom. kan ingås om dem. (1987/64)

Med *lockout* avses av landskapet, kommun eller kommunalförbund föranstaltad avstängning från arbetet och med *strejk* av tjänstemannaförening mot landskapet, kommun eller kommunalförbund riktad arbetsinställelse som har till ändamål att utgöra påtryckning på motparten i arbetstvisten genom att avbryta utförandet av de av stridsåtgärden omfattade tjänstemännens samtliga tjänsteåligganden med nedan stadgade begränsningar. (1987/64)

Landskapsregeringen eller kommunala avtalsdelegationen beslutar för landskapets respektive kommuns och kommunalförbunds vidkommande om inledande av lockout.

Tjänsteman får delta i strejk endast med stöd av beslut av den tjänstemannaförening som utlyst strejken. I 2 § 4 mom. avsedda tjänstemän får inte vidta stridsåtgärd. (1987/64)

9 §. Av tjänstekollektivavtal bunden får icke medan avtalet gäller vidtaga stridsåtgärd som angår avtalets giltighet, bestånd eller rätta innebörd eller för avgörande av tvist med anledning av ett på avtalet grundat anspråk, för ändring av gällande avtal eller för åstadkommande av nytt avtal.

I 1 mom. avsedd förpliktelse till arbetsfred kan utvidgas i tjänstekollektivavtal. Förpliktelsen till arbetsfred gäller även förening vars i 5 § 1 mom. 4 punkten avsedda underförening med föreningens samtycke ingått tjänstekollektivavtal. Förefintligheten av huvudavtal eller annat avtal som ingåtts uteslutande för reglering av specialfrågor hindrar inte att stridsåtgärder vidtas för åstadkommande av nytt avtal angående andra frågor, såframt inte annat är avtalat. (1987/64)

10 §. Tjänstemannaförening är skyldig att övervaka att underlydande föreningar och tjänstemän avhåller sig

från i 8 § förbjudna stridsåtgärder. (1987/64)

Av tjänstekollektivavtal bunden förening är skyldig att tillse att underlydande föreningar och tjänstemän som berörs av avtalet inte bryter mot den förpliktelse till arbetsfred varom stadgas i 9 § eller mot bestämmelserna i avtalet. (1987/64)

Förening enligt 1 eller 2 mom. åvilande skyldighet innebär även att föreningen icke får stödja eller främja förbjudna stridsåtgärder eller på annat sätt medverka till sådana åtgärder utan är pliktigt att söka avveckla dem.

11 §. (1987/64) Kommunala avtalsdelegationen skall övervaka att kommunerna och kommunalförbunden iakttar bestämmelserna i denna lag och i tjänstekollektivavtal. Angående övervakningsskyldigheten gäller på motsvarande sätt vad i 10 § är stadgat om tjänstemannaförenings skyldighet att övervaka underlydande föreningar.

12 §. Tjänsteman är inte skyldig att utföra åligganden vilka berörs av tillåten lockout eller strejk eller av sådan blockad som gäller angelägenheter vilka enligt 2 § kan vara föremål för avtal. Tjänsteman som inte omfattas av arbetsstrid skall fullgöra sina sedvanliga arbetsuppgifter, varjämte han är skyldig att utföra skyddsarbete. Vad i 8 § 2 mom. är stadgat hindrar inte tjänsteman som omfattas av arbetsstrid att utföra skyddsarbete. (1987/64)

Med *skyddsarbete* avses arbete som vid arbetsstrid är oundgängligt för förhindrande av fara för medborgarnas liv eller hälsa eller för skyddande av sådan egendom, som särskilt utsättes för fara till följd av arbetsstriden.

4 kap. Påföljder av brott mot tjänstekollektivavtal och stadgandena i denna lag

13 §. (1987/64) Den som är bunden av tjänstekollektivavtal och som medvetet överträder eller som på goda grunder borde ha insett att han överträder bestämmelserna i avtalet, kan av arbetsdomstolen dömas att betala plikt.

Förfar landskapet, kommunala avtalsdelegationen, kommun eller kommunalförbund i strid med bestämmelserna i 8 eller 9 § eller underlåter att iaktta vad i 11 § är stadgat, skall den felande om inte annat är föreskrivet i tjänstekollektivavtal, i stället för skadestånd betala plikt. Detsamma gäller om tjänstemannaförening förfar i strid med bestämmelserna i 8 eller 9 § eller underlåter att iaktta vad i 10 § är stadgat. Bestämmelserna i detta moment skall dock inte tillämpas på förening som lämnat i 9 § avsett samtycke.

Plikt får uppgå till högst det belopp som gäller i riket i motsvarande situation. (1997/75)

14 §. Då plikt ådöms skall hänsyn tas till alla föreliggande omständigheter såsom skadans storlek, graden av skuld, den anledning till överträdelsen som den andra parten möjligtvis givit och föreningens, kommunens eller kommunalförbundets storlek. Om särskilda skäl föreligger behöver plikt inte ådömas. (1987/64)

Plikt tilldömes, såvida ej annat är föreskrivet i tjänstekollektivavtalet, den som lidit skada eller, om ingen skada uppkommit, den part på vars yrkande domen givits. Finns det flera till plikten berättigade parter, skall i domen, med beaktande av storleken av den skada som drabbat envar av dem och deras medlemmar och dem

D 39 LL (1998:44) om tillämpning av arbetstidslagen

som de företräder, bestämmas hur det utdömda beloppet skall fördelas mellan parterna.

15 §. Har bestämmelserna i tjänstekollektivavtal så väsentligt åsidosatts, att det icke rimligtvis kan fordras, att de övriga av avtalet bundna skall kvarstå i avtalsförhållandet, kan arbetsdomstolen förklara avtalet omedelbart hävt.

Har avtal på talan mot någon tjänstemannaförening förklarats hävt, kan avtalet inom två veckor uppsägas gentemot övriga föreningar. (1987/64)

Har avtal på förenings talan förklarats hävt, äger även annan förening, som är part i avtalet eller som har uppsägningsrätt enligt 6 § 2 mom., rätt att inom två veckor uppsäga avtalet.

Sålunda uppsagt avtal upphör omedelbart att gälla.

16 §. (1987/64) Tjänstemans deltagande i en av tjänstemannaförening vidtagen stridsåtgärd med stöd av föreningens beslut skall inte anses som brott i tjänsten, ej heller som sådan handling som kan bestraffas i disciplinär väg.

5 kap. Särskilda stadganden

17 §. (1987/64) Tjänsteman får inte utan tvingande skäl hindras att i egenskap av företrädare för tjänstemannaförening delta i förhandlingar som avses i denna lag.

18 §. (1987/64) Till tjänsteman som omfattas av arbetsstrid erläggs inte avlöning eller andra ekonomiska förmåner för den tid arbetet är inställt till följd av stridsåtgärd mot landskapet, kommun eller kommunalförbund. Sådana förmåner utgår inte heller till tjänsteman som omfattas av lockout som utlysts av landskapet, kommun eller kommunalförbund. Tjänsteman har likväl rätt att nyttja tjänstebostad medan arbetsstrid pågår.

19 §. (1987/64) Tjänsteman får inte genom besvär söka ändring i myndighets beslut i ärende som avses i 2 § eller bringa det till handläggning genom anspråk på rättelse eller såsom förvaltningstvistemål, om han eller tjänstemannaförening har rätt att anhängiggöra ärendet vid arbetsdomstolen.

20 §. På de terminer som avses i denna lag tillämpas stadgandena i lagen om beräkning av laga tid (FFS 150/1930).

21 §. Landskapsregeringen och kommunala avtalsdelegationen skall inom en månad efter det tjänstekollektivavtal undertecknats översända avskrift därav till riksförlikningsmannabyrån.

22 §. Närmare stadganden om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

D 39 Landskapslag (1998:44) om tillämpning i landskapet Åland av arbetstidslagen

1 §. Tillämpning i landskapet av arbetstidslagen

Arbetstidslagen den 9 augusti 1996 (FFS 605/1996) skall i landskapet tillämpas på landskapets och kommunernas tjänstemän med de avvikelser som följer av denna lag.

Den lag som avses i 1 mom. ska tillämpas i landskapet sådan den lyder när denna lag träder i kraft, dock så att 15 § 3 mom. i arbetstidslagen ska tillämpas sådant det lyder i lagen om ändring av 15 § i arbetstidslagen (FFS 104/2016). (2016/79)

2 §. Tillämpningsområde

Vad i arbetstidslagen föreskrivs om arbetsgivarföreningar vars verksamhetsområde omfattar hela landet skall i landskapet tillämpas på [landskapsstyrelsen], kommunala avtalsdelegationen samt ett affärsverks styrelse, om det i lag bestämts att styrelsen skall företräda landskapet som förhandlings- och avtalspart i tjänstekollektivavtal.

Vad i arbetstidslagen föreskrivs om arbetstagarföreningar vars verksamhetsområde omfattar hela landet skall i landskapet gälla sådana registrerade föreningar till vars egentliga ändamål hör att bevaka tjänstemännens intressen och vilka är part i tjänstekollektivavtal.

3 §. Skötseln av förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt arbetstidslagen ankommer på riksmyndighet skall i landskapet handhas av [landskapsstyrelsen].

4 §. Avvikelser från bestämmelser i arbetstidslagen

I landskapet gäller följande avvikelser från bestämmelserna i arbetstidslagen:

1) i de fall landskapet är arbetsgivare skall vad som föreskrivs om arbetsgivare i 21 § tillämpas endast när en annan myndighet än [landskapsstyrelsen] företräder landskapet,

2) i de fall [landskapsstyrelsen] företräder landskapet som arbetsgivare krävs inte tillstånd enligt 14 §, 26 § 14 punkten, 27 och 36 §§,

3) i stället för vad som föreskrivs i 23 § 3 mom. skall gälla vad som överenskommes i tjänstekollektivavtal,

4) arbetsgivarens framläggningsskyldighet enligt 41 § arbetstidslagen skall även omfatta denna lag samt de föreskrifter och tillstånd till undantag som utfärdats med stöd av lagen samt

5) 10 och 11 §§ skall inte tillämpas.

5 §. Landskapsförordning

[Landskapsstyrelsen] kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att bestämmelser som utfärdats med stöd av 2 § 3 mom., 26 § 2 mom. eller 44 § arbetstidslagen skall tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar [landskapsstyrelsen] föreskriver.

Ikraftträdandebestämmelse (1998:44):

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

Pensionerna

D 40 Landskapslag (2016:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för den offentliga sektorn

1 §. Lagens tillämpningsområde

Följande författningar ska, med i denna lag angivna avvikelser, tillämpas på arbetspensionsskyddet för landskapets anställda:

1) pensionslagen för den offentliga sektorn (FFS 81/2016), nedan kallad OffPL,

2) lagen om införande av pensionslagen för den offentliga sektorn (FFS 82/2016), nedan kallad lagen om införande av OffPL, samt

3) lagen om överföring av pensionsrätt mellan arbetspensionssystemet i Finland och Europeiska gemenskapernas pensionssystem (FFS 165/1999).

Den som står i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet har, med i denna lag angivna avvikelser, rätt till ålderspension, partiell förtida ålderspension, arbetspensionsrehabilitering, invalidpension samt arbetslivspension ur landskapets medel enligt bestämmelserna om rätt till pension och pensionsgrundande förmåner i de författningar som anges i 1 mom.

Den som är förmånstagare efter en sådan person som avses i 2 mom. har, med beaktande av avvikelserna i denna lag, rätt till familjepension ur landskapets medel enligt de författningar som anges i 1 mom.

Med undantag för den lag som avses i 1 mom. 3 p. omfattar bestämmelserna i denna lag endast sådana anställda som avses i 2 mom. och som inlett sitt anställningsförhållande till landskapet före den 1 januari 2008. Lagen tillämpas dock även på den som den 1 januari 2008 står i ett anställningsförhållande till landskapet eller till en annan arbetsgivare inom landskapets pensionssystem och efter det, utan avbrott, övergår till ett nytt anställningsförhållande till landskapet.

De författningar som anges i 1 mom. ska tillämpas i landskapet, med de avvikelser som står i denna lag, i den lydelse de har då denna lag träder ikraft. Om någon av författningarna ändras efter detta ska de ändrade författningarna tillämpas i landskapet från den tidpunkt då de träder i kraft i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Förvaltningsmyndighet

De förvaltningsuppgifter som enligt de författningar som anges i 1 § 1 mom. ankommer på statens myndigheter ska i landskapet skötas av landskapsregeringen till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

De förvaltningsuppgifter som enligt de författningar som anges i 1 § 1 mom. ankommer på Keva och som hänför sig till verkställigheten av arbetspensionsskyddet för de som är anställda hos staten, ska i landskapet i fråga om arbetspensionsskyddet för landskapets anställda skötas av landskapsregeringen till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

Vid avdrag för pension eller motsvarande förmån från utlandet enligt 93 § i OffPL ska de beräkningsgrunder som fastställs av social- och hälsovårdsministeriet tillämpas i landskapet. Den lönekoeficient som fastställs av social- och hälsovårdsministeriet enligt bestämmelserna i 94 § i OffPL ska tillämpas i landskapet. Den livslängskoefficient och de åldersgränser som fastställs av social- och hälsovårdsministeriet enligt bestämmelserna i 95 § i OffPL ska tillämpas i landskapet. De grunder för betalning av engångsbelopp som fastställs av social- och hälsovårdsministeriet enligt bestämmelserna i 125 § i OffPL ska tillämpas i landskapet.

De blanketter och intyg som avses i 106 § i OffPL ska användas i landskapet, om inte landskapsregeringen genom en landskapsförordning utfärdar bestämmelser om blanketter och intyg som ska användas i landskapet.

3 §. Tillämpning av hänvisningar till riksförfattningar som motsvaras av landskapslagstiftning

Om det i de författningar som anges i 1 § 1 mom. hänvisas till bestämmelser i rikslagstiftningen ska hänvisningarna avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Särskilda avvikelser från pensionslagen för den offentliga sektorn

Vid tillämpning av OffPL ska de avvikelser som anges i denna paragraf följas i landskapet.

Bestämmelserna i 7 § 2 mom., 8-9 §§ och 29 § 3 mom. i OffPL om Kevas medlemssamfund ska inte tillämpas i landskapet.

Bestämmelserna i 7 kap. samt i 80 § 2 mom., 112 § 1 och 2 mom., 125 § 5 mom., 126 § 1 mom., 137 § 3 mom. och 138 § 2 mom. i OffPL om sista pensionsanstalt ska inte tillämpas i landskapet.

Bestämmelserna i 5 kap. i OffPL om militärpensioner ska inte tillämpas i landskapet.

Med avvikelse från vad som bestäms i 111 § i OffPL om anhängiggörande av pensionsansökan ska en pensionsansökan anses vara gjord den dag den inkom till landskapsregeringen.

Med avvikelse från vad som bestäms i 112 § 3 mom. och 113 § i OffPL om delgivning och motivering av beslut ska landskapsregeringen delge och motivera sina beslut enligt vad som bestäms i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

Bestämmelserna i 130 § 5 mom. i OffPL om utbetalning av retroaktiv pension till Folkpensionsanstalten till den del pensionen till sitt belopp motsvarar det studiestöd som har betalats för samma tid, ska inte tillämpas i landskapet.

Med avvikelse från vad som bestäms i 149 § 5 mom. i OffPL om delgivning av hörande ska delgivning ske enligt bestämmelserna i förvaltningslagen för landskapet Åland.

Bestämmelserna i 164 § i OffPL om uppgifter om ekonomiskt stöd till omyndiga ska inte tillämpas i landskapet.

Bestämmelserna i 11 kap. i OffPL om finansiering av pensionsskyddet ska inte tillämpas i landskapet.

D 41 LL (2010:21) om ... sjukpensionärers återgång i arbete

Bestämmelserna i 174 § i OffPL om kommunernas pensionsdelegation ska inte tillämpas i landskapet.

Bestämmelserna i 175 § i OffPL om statens pensionsdelegation ska inte tillämpas i landskapet.

Bestämmelserna i 176 § i OffPL om samarbete ska inte tillämpas i landskapet.

5 §. Särskilda avvikelser från lagen om införande av pensionslagen för den offentliga sektorn

Vid tillämpningen av lagen om införande av OffPL ska de avvikelser som anges i denna paragraf följas i landskapet.

Bestämmelserna i 1 § 2 mom. i lagen om införande av OffPL om sista pensionsanstalt ska inte tillämpas i landskapet.

Bestämmelserna i 23 § i lagen om införande av OffPL om kommunernas och statens pensionsdelegation ska inte tillämpas i landskapet.

Bestämmelserna i 24, 25 och 26 §§ i lagen om införande av OffPL om militärpension ska inte tillämpas i landskapet.

6 §. Sökande av ändring

Beslut som landskapsregeringen har fattat med stöd av denna lag kan överklagas hos försäkringsdomstolen.

7 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2007:54) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om statens pensioner.

D 41 Landskapslag (2010:21) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete**1 §. Lagens tillämpningsområde**

Lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete (FFS 738/2009) ska, med i denna lag angivna avvikelser, tillämpas på invalidpension som har beviljats med stöd av landskapslagen (2016:76) om tillämpning i landskapet Åland av pension för den offentliga sektorn eller landskapslagen (2007:29) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för arbetstagare oberoende av vad som i landskapslagarna föreskrivs om arbetsinkomsternas inverkan på invalidpensionen. (2016/78)

Lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete ska tillämpas i landskapet sådan den lyder när denna lag träder ikraft. Ändras därefter författningen, ska den ändrade författningen gälla i landskapet från tidpunkten för dess ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. (2016/78) Bestämmelser som inte ska tillämpas

Med stöd av denna lag ska 5 § i lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete och inkomstgräns vid sjukpension som beviljas av Folkpensionsanstalten och vilande pension inte tillämpas i landskapet.

3 §. Tillämpning av hänvisningar till riksförfattningar

Hänvisas i lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete till bestämmelser i rikslagstiftningen,

vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen, ska hänvisningarna avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

4 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2010 och gäller till och med den 31 december 2020. (2016/78)

Denna lag tillämpas på invalidpension som lämnas vilande medan denna lag är i kraft.

D 42 Landskapslag (1976:22) om anmälan om val av pensionsrätt i vissa fall

Anmälan om bibehållande av pensionsrätt, som avses i landskapslagen (1967:12) angående ändring av landskapslagen om kommunala hälsosystrar i landskapet Åland 2 mom. av lagens ikraftträdelsestadgande och landskapslagen (1967:13) angående ändring av landskapslagen om kommunala barnmorskor i landskapet Åland 2 mom. av lagens ikraftträdelsestadgande, kan utan hinder av nämnda lagrum göras oberoende av utsett tid med den inskränkningen att anmälan skall göras senast då ansökan om pension görs. (1984/34)

D 43 Landskapslag (1971:51) om vissa pensioner, som skall betalas av landskapsmedel

1 §. Den som den 1 januari 1997 är eller har varit anställd vid en i denna lag avsedd landskapsunderstödd institution har rätt till pensionskydd i enlighet med bestämmelserna i denna lag. (1997/6)

Med landskapsunderstöd åtnjutande institution avses i denna lag sådan sammanslutning eller inrättning som den 1 juli 1969 ägde rätt att få landskapsunderstöd för i landskapslag bestämd proportionell del av kostnaderna för anordnande av pensionskydd, samt sådan sammanslutning eller inrättning, som börjar sin verksamhet, medan denna lag är i kraft och som skulle ha varit berättigad att erhålla landskapsunderstöd i enlighet med vad ovan anförts om den varit verksam den 1 juli 1969.

Utän hinder av vad ovan är stadgat anses dock icke såsom landskapsunderstödd åtnjutande institution kommunala pensionsanstaltens medlemssamfund, ej heller understöd åtnjutande sammanslutning eller inrättning till den del dess anställda är berättigade till pensionskydd direkt av landskapsmedel.

Då denna lag träder i kraft upphör landskapsunderstödd åtnjutande institutions rätt att med stöd av landskapslag som avses i 2 mom. erhålla landskapsunderstöd för kostnader för anordnande av pensionskydd samt dess skyldighet att anordna och upprätthålla pensionskydd för person, som äger rätt till pension med stöd av denna lag.

2 §. (1989/54) Den som är anställd vid en landskapsunderstödd institution och för vars del institutionen hade eller skulle ha haft rätt att erhålla landskapsunderstöd för kostnaderna för anordnande av pensionskydd på sätt som avses i 1 § har rätt till ålders-, invalid-, arbetslöshets- och deltidspension av landskapsmedel,

i tillämpliga delar enligt de bestämmelser som gäller person som står i tjänste- eller arbetsförhållande till landskapet.

Sedan en i 1 mom. avsedd person som är anställd vid landskapsunderstödd institution eller person som med stöd av denna lag erhållit ålders-, invalid-, arbetslöshets- eller deltidspension avlidit, betalas efter honom av landskapsmedel familjepension i tillämpliga delar enligt de bestämmelser som gäller person som stått i tjänste- eller arbetsförhållande till landskapet.

3 §. Den pensionsgrundande lönen bestäms enligt den avlöning för vilken institutionen med stöd av landskapslag ägde rätt att erhålla landskapsunderstöd.

4 §. Äger anställd vid landskapsunderstödd åtnjutande institution eller förmånstagare efter honom rätt att på grund av pensionsfall, som inträffat före den 1 juli 1969, av institutionens medel få en pension, för vars betalning institutionen enligt lag haft rätt att erhålla landskapsunderstöd på sätt som avses i 1 §, överföres ansvaret för pensionen, sedan denna lag trätt i kraft, på landskapet till den del pensionen godkänts såsom till landskapsunderstöd berättigande utgift.

5 §. Äger person, som är berättigad till pension enligt denna lag, rätt att erhålla pension även på grund av pensionsskydd, som uppfyller minimivillkoren i lagen om pension för arbetstagare och som anordnats av landskapsunderstödd åtnjutande institution, betalas pension, som utgår enligt denna lag, minskad med sistnämnda pension till den del de båda grundar sig på samma tjänstgöringstid.

Äger person, som är berättigad till pension enligt denna lag, rätt att i andra än i 1 mom. avsedda fall erhålla pension även från landskapsunderstödd åtnjutande institution eller på grund av pensionsskydd, som institutionen anordnat, betalas pension, som utgår enligt denna lag, minskad med sistnämnda pension till den del de båda grundar sig på samma tjänstgöringstid och på den avlöning som nämnts i 3 §.

Erlägger institution själv i 2 mom. avsedd pension, må den del som motsvarar avdraget betalas till institutionen.

6 §. Bekostar landskapet enligt vederbörande landskapslag icke ensamt det pensionsskydd som utgår enligt denna lag, avdrages från landskapsunderstöd, som annars tillkommer landskapsunderstödd åtnjutande institution för avlöningen, såsom andel i pensionskostnaderna ett belopp, vilket motsvarar den del av den vid institutionen anställda, i 2 § avsedda personalens i denna lag åsyftade löner som framgår av den procentuella kostnadsandel varom i 2 mom. stadgas.

Den procentuella kostnadsandelen utgör en fjärdedel av den procentsats enligt vilken institutionen med stöd av i 1 § avsedd landskapslag själv skulle ha deltagit i kostnaderna för anordnande av pensionsskydd.

Om den procentsats enligt vilken institutionen med stöd av i 1 § avsedd landskapslag själv skulle ha deltagit i kostnaderna för anordnande av pensionsskydd, är olika i fråga om olika grupper av personer, bestäms den procentuella andelen i kostnaderna och det belopp,

som skall avdragas såsom andel i pensionskostnaderna, särskilt för varje sådan grupp.

Om den procentsats enligt vilken institutionen med stöd av i 1 § avsedd landskapslag, skulle ha deltagit i kostnaderna för anordnande av pensionsskydd, skulle ha kunnat variera mellan två olika procenttal, är andelsprocenten en fjärdedel av medeltalet av dessa två procenttal.

7 §. [Landskapsstyrelsen] och pensionsanstalt, där pensionsskydd för i denna lag avsedd personal har varit anordnat, må överenskomma om att pensionsanstaltens pensionsansvar för denna personal överföres på landskapet. Ansvaret enligt lagen om pension för arbetstagare överföres med avseende på grunderna sådant det är vid denna lags ikraftträdande. Såsom täckning för ansvaret må [landskapsstyrelsen] godkänna av vederbörande institution åt pensionsanstalten utfärdad låneförbindelse angående försäkringspremie.

Av de medel som [landskapsstyrelsen] erhållit i samband med överföringen av ansvaret skall [landskapsstyrelsen] till den landskapsunderstödd åtnjutande institutionen samt till person som beröres av avtalet, såframt denne eller hans förmånslätare betalt försäkringspremie till pensionsanstalt för pensionsskydd, som överförs till landskapet, återbära ett belopp, som motsvarar den del av pensionsansvaret som bör anses ha finansierats med den landskapsunderstödd åtnjutande institutionens eller ovan avsedda persons premier.

Ikraftträdandebestämmelse (1971:51):

Denna lag tillämpas från den 1 juli 1969, dock så att [landskapsstyrelsen] med i denna lag avsedd institution må överenskomma om att landskapet övertar pensionsansvaret vid en senare tidpunkt.

Med avvikelse från vad i 6 § 2 mom. är stadgat bestäms den procentuella kostnadsandelen gradvis på följande sätt:

1) Den procentuella kostnadsandelen år 1969 för landskapsunderstödd åtnjutande institution, som är verksam den 1 juli 1969, är ett tal som utvisar, huru många procent institutionens med andra än i landskapsunderstödd erhållna medel för år 1968 betalda, i 4 § avsedda pensioner samt institutionens för samma tid för ovan avsedda pensionsskydd betalda försäkringspremier utgjorde av de i 6 § 1 mom. avsedda löner som utbetalts samma år. De följande åren lägges till det sålunda erhållna procenttalet varje år 1/15 av skillnaden mellan det procenttal som avses i 6 § 2 mom. och ovan avsedda procenttal, tills det i 6 § 2 mom. stadgade talet uppnås.

2) Den procentuella kostnadsandelen för institution som inleder sin verksamhet efter lagens ikraftträdande bestäms på det sätt på vilken den enligt punkt 1 skulle ha bestämts, om institutionen hade varit verksam den 1 juli 1969. Såsom 1969 års procentuella andel anses härvid 1/20 av den procentsats enligt vilken institutionen med stöd av i 1 § avsedd landskapslag själv skulle ha deltagit i kostnaderna för anordnandet av pensionsskydd.

Utän hinder av vad i 2 mom. är stadgat må [landskapsstyrelsen] på ansökan av institutionen av särskilda skäl bestämma, att i sagda moment avsedda tillägg till procentsatsen för kostnadsandelen skall vara mindre än

D 44 LL (2007:29) om ... pension för arbetstagare

1/15, dock icke mindre än 1/30 av skillnaden mellan det procenttal som avses i 6 § 2 mom. och kostnadsandelsprocentalet för år 1969.

Har landskapsunderstöd åtnjutande institution, då denna lag träder i kraft, ännu icke anordnat pensionskydd för sina anställda enligt lagen om pension för arbetstagare, övergår ansvaret för detta pensionskydd med avseende på grunderna sådant det är, då denna lag träder i kraft, på landskapet, och från det landskapsunderstöd som skulle ha erlagts till institutionen för avlöning avdrages för tiden för försummelsen den del av försäkringspremierna, som icke skulle ha återburits till institutionen enligt 7 § 2 mom., ifall densamma hade fullgjort sin försäkringskyldighet och motsvarande ansvar hade överförts på landskapet.

Har i 1 mom. nämnd överenskommelse ingåtts skall vid uträkningen av institutionens procentuella kostnadsandel i tillämpliga delar gälla vad i 2 mom. 2 p. är stadgat.

Ikraftträdandebestämmelse (1989/54):

Denna lag tillämpas från den 1 juli 1989.

Om ikraftträdandet gäller i tillämpliga delar vad som stadgas om ikraftträdandet av landskapslagen angående ändring av landskapslagen (1989:53) om tillämpning i landskapet Åland av vissa i riket gällande författningar rörande statens pensioner.

D 44 Landskapslag (2007:29) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för arbetstagare

1 §. Lagens tillämpningsområde

Med de avvikelser som anges i denna lag är den som tillträder en offentligrättslig eller privaträttslig anställning hos landskapet den 1 januari 2008 eller därefter (landskapsanställd) berättigad till ålderspension, partiell förtida ålderspension, arbetspensionsrehabilitering, invalidpension samt arbetslivspension i enlighet med bestämmelserna om arbetstagares rätt till pension och pensionsgrundande förmåner i

- 1) lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/2006) och
- 2) lagen om införande av lagen om pension för arbetstagare (FFS 396/2006) samt
- 3) lagen om införande av lagen om ändring av lagen om pension för arbetstagare (FFS 71/2016). (2016/77)

Då en landskapsanställd avlider skall, med beaktande av avvikelserna i denna lag, även familjepension erläggas till den landskapsanställdes förmånstagare i enlighet med vad som bestäms om förmånstagares rätt till familjepension vid arbetstagares dödsfall i de i 1 mom. angivna författningarna.

Den som den 31 december 2007 innehar anställning hos landskapet eller hos annan arbetsgivare inom landskapets pensionssystem och därefter, utan en enda dags avbrott, övergår till ny anställning hos landskapet, omfattas inte av bestämmelserna i denna lag.

Till den del de i 1 mom. angivna författningarna reglerar sådant som hör till landskapets behörighet skall de tillämpas sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Ändras därefter något i författningarna som hör till

landskapets behörighet skall ändringarna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Tillämpning av hänvisningar till riksförfattningar vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen

Hänvisas i de i 1 § nämnda författningarna till bestämmelser i rikslagstiftningen, skall hänvisningarna avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen om sådana finns.

3 §. Avvikelse

Avvikande från bestämmelserna i de i 1 § 1 mom. nämnda författningarna gäller i landskapet att polisman är berättigad till ålderspension från den tidpunkt då han eller hon enligt 9 § landskapslagen (2000:26) om Ålands polismyndighet är skyldig att avgå från sin tjänst.

4 §. Förvaltningsuppgifter m.m.

De förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § 1 mom. nämnda författningarna ankommer på Pensionsskyddscentralen skall i landskapet Åland handhas av landskapsregeringen såvitt fråga är om uppgifter som underliggier landskapets behörighet. I fråga om sådana blanketter som avses i 101 § 2 mom. lagen om pension för arbetstagare skall de i riket fastställda blanketterna användas, om inte landskapsregeringen genom landskapsförordning utfärdar bestämmelser rörande blanketter som skall användas i landskapet.

Upphandling av pensionstjänster enligt de i 1 § 1 mom. nämnda lagarna och därmed sammanhängande åtgärder ombesörjs av Posten på Åland och Ålands hälso- och sjukvård för sina respektive anställda. I övrigt handhas dessa uppgifter av finansavdelningen vid landskapsregeringens allmänna förvaltning.

5 §. Ikraftträdelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008. Åtgärder för verkställighet av lagen får vidtas innan lagen träder i kraft.

D 45 Republikens presidents förordning (2008:139) om skötseln i landskapet Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller pensioner

(FFS 625/2008)

1 §. Pensionsskyddscentralen svarar för skötseln av de förvaltningsuppgifter som med stöd av 4 § 1 mom. i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för arbetstagare (Ålands författningssamling 2007:29) ankommer på Ålands landskapsregering.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 november 2008.

D 46 Republikens presidents förordning (2008:6) om skötseln i landskapet Åland av uppgifter som gäller pensionsersättning för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier

(FFS 1487/2007)

1 §. De förvaltningsuppgifter som enligt lagen om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier (644/2003), nedan pensionsersättningslagen, ankommer på en pensionsanstalt ska i landskapet Åland skötas av Ålands landskapsregering när den beviljar arbetspension i enlighet med 18 § 2 a-punkten i självstyrelselagen för Åland.

2 §. Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet ska meddela Pensionskyddscentralen de uppgifter som den får av åländska studerande om sådana utomlands avlagda examina som avses i pensionsersättningslagens 3 § 3 mom. och som i riket i motsvarande fall lämnas av Folkpensionsanstalten med stöd av lagens 6 § 3 mom.

3 §. I enlighet med de grunder som social- och hälsovårdsministeriet fastställer med stöd av 8 § i pensionsersättningslagen svarar riket för alla utgifter och kostnader som Ålands landskapsregering och Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet har på grund av de uppgifter som avses i denna förordning.

Landskapsregeringen, Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet och Pensionskyddscentralen avtalar närmare om kostnadsersättningarna.

4 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2008.

Förordningen tillämpas på pensionsersättning som grundar sig på vård av barn under tre år och på studier räknat från den 1 januari 2005.

D 47 Landskapslag (1995:71) om landskapet Ålands pensionsfond

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Syfte

För att trygga betalningen av framtida pensioner, familjepensioner och andra med dem jämförbara förmåner som baserar sig på anställning som omfattas av landskapets pensionssystem och för att utjämna pensionsutgifterna för landskapet finns landskapet Ålands pensionsfond.

Landskapet Ålands pensionsfond är en fond som inte upptas i landskapets budget.

1a §. (2007/34) Tillämpningsområde

Bestämmelserna i denna lag rörande pensionsförmåner samt finansieringen av dessa är tillämpliga endast i fråga om dem som före den 1 januari 2008 innehåft en anställning inom landskapets pensionssystem eller som vid utgången av år 2007 innehar en sådan anställning, vilken fortgår även vid ingången av år 2008. Dessa bestämmelser tillämpas dock även på dem som vid

ingången av år 2008 innehar en anställning hos landskapet eller hos annan arbetsgivare inom landskapets pensionssystem och därefter, utan en enda dags avbrott, övergår till ny anställning hos en sådan arbetsgivare.

2 §. Förvaltning

Förvaltningen av pensionsfonden handhas av fondens styrelse och finansavdelningen vid Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning. Finansavdelningen verkställer styrelsens beslut och sköter den löpande förvaltningen av pensionsfonden. (2007/55)

Styrelsen skall med de medel som den förvaltar betala kostnader för dess verksamhet och för revision av dess förvaltning. Finansavdelningens administrativa kostnader bekostas av landskapets medel.

2 kap. Pensionsfondens ledning

3 §. Styrelsen

Till pensionsfondens styrelse utser landskapsregeringen för fyra kalenderår i sänder sju ledamöter med personliga ersättare. Bland ledamöterna utser landskapsregeringen en ordförande och en vice ordförande. Tre av ledamöterna och deras personliga ersättare utses bland personer som föreslagits av de mest representativa fackliga organisationerna.

Landskapsregeringen får entlediga en ledamot eller ersättare från sitt uppdrag innan mandattiden har gått ut. Om en ledamot eller ersättare entledigas eller avlider skall en ny ledamot respektive ersättare utses för den återstående tiden.

Landskapsregeringen bestämmer arvoden och övriga ersättningar till ledamöter och ersättare i styrelsen.

4 §. Styrelsemöte

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden. Styrelsen skall också kallas samman för behandling av visst ärende då mer än hälften av ledamöterna begär det. Vice ordföranden handhar ordförandes uppgifter vid jäv eller annat förfall för denna.

Styrelsen är beslutförför då mer än hälften av dess ledamöter är närvarande, bland dem ordföranden eller vice ordföranden.

Som styrelsens beslut gäller det förslag som majoriteten har biträtt. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

Vid styrelsens möten förs protokoll som undertecknas av ordföranden och sekreteraren, om sådan utsetts, samt justeras på det sätt som styrelsen bestämmer. Om beslutsfattandet i styrelsen och handläggningen av ärenden gäller i övrigt i tillämpliga delar de bestämmelser som gäller beslutsfattandet i landskapsregeringen.

5 §. Styrelsens uppgifter

Fondens styrelse beslutar om pensionsfondens placeringsprinciper, ansvarar för fondens verksamhet samt sköter övriga uppgifter som ankommer på styrelsen.

Styrelsen kan anta en arbetsordning för pensionsfonden med närmare bestämmelser om styrelsens administration och uppgifter. Arbetsordningen skall underställa landskapsregeringen för fastställelse.

D 47 LL (1995:71) om landskapet Ålands pensionsfond

3 kap. Pensionsfondens penningrörelse och rättförmåga**6 §. Pensionsfondens inkomster**

Pensionsfondens inkomster består av

1) pensionspremier från landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter, inrättningar och affärsverk,

2) pensionspremier från övriga samfund och inrättningar vilkas anställda och förtroendevalda omfattas av landskapets pensionssystem,

3) pensionspremier för den grupp av anställda inom grundskolorna som omfattas av landskapets pensionssystem,

4) pensionsavgifter som upp bärs av anställda som omfattas av landskapets pensionssystem, lagtingets ledamöter och landskapsregeringens medlemmar,

5) avkastningen av pensionsfondens medel,

6) anslag som tas upp i landskapets budget för överföring till pensionsfonden samt

7) andra avgifter och överföringar som enligt särskilda bestämmelser utgör inkomst för pensionsfonden.

7 §. Pensionspremier

Pensionspremier som avses i 6 § 1-3 punkten betalas av arbetsgivaren till pensionsfonden på det sätt som landskapsregeringen bestämmer. Pensionspremien fastställs i procent av den på ett offentligt eller privaträttsligt anställningsförhållande i 13 § lagen om förskottsuppbörd (FFS 1118/1996) och 4 § lagen om beskattning av begränsat skattskyldig för inkomst och förmögenhet (FFS 627/1978) avsedda lönen som betalas till personal som omfattas av landskapets pensionssystem. Landskapsregeringen fastställer närmare bestämmelser om pensionspremiens storlek och enligt vilka grunder pensionspremier skall upp bäras. (2003/50)

Bestämmelsen i 1 mom. gäller inte personal vid en privat verksamhetsenhet som avses i 38 § landskapslagen (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården.

3 mom. upphävt (2003/50)

8 §. Pensionsavgifter

De som står i ett offentligt eller privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet Åland samt de, om vilkas rätt till pension av landskapets medel i tillämpliga delar gäller vad som föreskrivs om rätt till pension för dem som står i offentligt eller privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet, skall betala en pensionsavgift till pensionsfonden. Pensionsavgiften är lika stor som arbetstagarens arbetspensionsförsäkringsavgift, om vilken föreskrivs i 153 § i lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/2006), beräknad på den lön som avses i 2 mom. Även lagtingets ledamöter och landskapsregeringens medlemmar skall betala en pensionsavgift till pensionsfonden. (2007/55)

Arbetsgivaren är skyldig att i samband med löneutbetalningen innehålla pensionsavgiften av den på ett offentligt eller privaträttsligt anställningsförhållande i 13 § lagen om förskottsuppbörd eller 4 § lagen om beskattning av begränsat skattskyldig för inkomst och förmögenhet avsedda lönen samt redovisa pensionsavgiften till pensionsfonden på det sätt som landskapsregeringen bestämmer. (1997/34)

8a §. (2007/55) Retroaktiv innehållning av pensionsavgifter

Om pensionsavgiften på grund av ett uppenbart fel inte har innehållits i samband med en löneutbetalning, kan arbetsgivaren innehålla avgiften i samband med högst de två därpå följande löneutbetalningarna.

Har till en anställd i samband med löneutbetalningen inte betalats en lön som räcker till för innehållning av pensionsavgiften och intjänar den anställd ändå pensionsskydd, kan arbetsgivaren innehålla pensionsavgiften i samband med senare löneutbetalningar under ett års tid.

8b §. (2007/55) Preskription av pensionspremier eller pensionsavgifter

Landskapsregeringen skall debitera en pensionspremie eller pensionsavgift som baserar sig på denna lag inom fem år från premiens eller avgiftens förfallodag.

Utökas en anställds arbetsinkomst retroaktivt med till pension berättigande arbetsinkomster som är mer än fem år gamla, skall landskapsregeringen på basis av dessa arbetsinkomster debitera pensionspremier eller pensionsavgiften inom tio år från den dag då denna premie eller avgift för anställningen i fråga hade förfallit till betalning.

8c §. (2007/55) Återbetalning av en pensionsavgift som har innehållits utan grund

Arbetsgivaren skall på den anställdes yrkande till den anställda återbetala en pensionsavgift som har innehållits utan grund eller den del av avgiften som överstiger den anställdes föreskrivna pensionsavgift.

8d §. (2007/55) Preskription av återbetalning av en pensionspremie eller en pensionsavgift som har betalats utan grund

Återbetalningen av en pensionspremie eller en pensionsavgift som har betalats utan grund preskriberas fem år från den dag då pensionspremier betalades eller pensionsavgiften innehölls, om preskriptionen inte har avbrutits före det. Preskriptionen avbryts på det sätt som föreskrivs i 10 och 11 §§ i lagen om preskription av skulder (FFS 728/2003). Från avbrytandet av preskriptionstiden börjar en ny fem år lång preskriptionstid att löpa. Preskriptionstiden på fem år kan förlängas på det sätt som anges i 11 § 3 mom. i lagen om preskription av skulder.

9 §. Finansiering av pensionsutgifter

I enlighet med vad i landskapets budget anges skall medel ur pensionsfonden överföras till landskapet. Beloppet som överförs får uppgå till högst tre fjärdedelar av landskapets årliga pensionsutgifter.

10 §. Lån till landskapet

Medel ur pensionsfonden skall lånas till landskapet i enlighet med vad landskapsregeringen beslutar.

På de medel som landskapet lånar betalar landskapet en ränta vilken är densamma som den ränta som upp bärs för försäkringspremielån inom det pensionssystem som avses i lagen om pension för arbetstagare.

11 §. Lån till affärsverk och kommuner

Den andel av pensionsfondens medel som inte används på något av de i 9 och 10 §§ nämnda sätten kan av styrelsen lånas till affärsverk underställda landskaps-

regeringen och kommuner i enlighet med de villkor styrelsen bestämmer.

12 §. Placering av medel

Den andel av pensionsfondens medel som inte överförs till landskapet eller lånas till landskapet, affärsverk underställda landskapsregeringen eller kommuner skall placeras. Fondens medel skall placeras på ett betryggande sätt så att de ger avkastning.

Genom landskapsförordning kan utfärdas närmare bestämmelser om hur fondens medel skall placeras.

Se LF (1996:45) om placering av de medel som landskapet Ålands pensionsfond förvaltar.

13 §. Partshabilitet

Pensionsfonden kan förvärva rättigheter, ingå förbindelser samt vara part vid domstolar och andra myndigheter i ärenden rörande fonden, om inte landskapsregeringen beslutar annat.

4 kap. Bokföring och bokslut

14 §. Bokföring

Över pensionsfondens hushållning förs bok enligt allmänna bokföringsprinciper. Landskapsregeringen utfärdar vid behov närmare anvisningar om fondens bokföring.

De pensionsavgifter som anges i 8 § skall särskiljas från pensionsfondens övriga inkomster i fondens bokföring.

15 §. Bokslut

För varje kalenderår lämnas det av styrelsen godkända bokslutet jämte styrelsens verksamhetsberättelse till revisorerna för granskning före utgången av februari månad. Senast en månad efter att räkenskaperna mottagits skall revisorerna överlämna sin revisionsberättelse till styrelsen. Landskapsregeringen fastställer pensionsfondens bokslut och beviljar de redovisningskyldiga ansvarsfrihet.

16 §. Revisorer

Landskapsregeringen tillsätter årligen minst två revisorer och personliga ersättare för dessa för att granska pensionsfondens förvaltning och räkenskaper.

Landskapsrevisionen har rätt att granska pensionsfondens verksamhet. (2013/28)

Landskapsregeringen bestämmer revisorernas arvode.

5 kap. Särskilda bestämmelser

17 §. (2007/55) Dröjsmålsränta och utsökning

Om pensionspremierna eller pensionsavgifterna inte betalas inom utsatt tid, får en årlig dröjsmålsränta uppbäras till pensionsfonden från förfallodagen högst enligt den räntefot som anges i 4 § 1 mom. räntelagen (FFS 633/1982). Pensionspremier, pensionsavgifter och dröjsmålsräntor får indrivnas i den ordning som föreskrivs [i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningssväg (FFS 367/1961)].

L om indrivning av skatter och avgifter i utsökningssväg (FFS 367/1961) har ersatts av L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

18 §. Uppgifter för verkställigheten av lagen

Arbetsgivare som avses i 7 och 8 §§ är skyldig att till landskapsregeringen lämna alla de uppgifter som behövs för verkställigheten av denna lag. Landskaps-

regeringen har rätt att granska arbetsgivarens bokföring för att kontrollera att uppgifterna är korrekta. Försummar arbetsgivaren att lämna dessa uppgifter eller lämnar han dem senare än landskapsregeringen bestämt, kan pensionspremierna eller pensionsavgifterna indrivnas till högst det dubbla beloppet.

19 §. Upplösning

Ändras denna lag så att pensionsfondens verksamhet upphör skall de tillgångar som pensionsfonden förvaltar överföras till landskapet och användas i enlighet med det syfte som anges i 1 §.

20 §. Besvär

Om förutsättningarna och sättet för anförande av besvär över beslut som avser pensionspremierna eller pensionsavgiften finns bestämmelser i 25 § självstyrelselagen [samt i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (FFS 154/1950)].

L om ändringssökande i förvaltningsärenden (FFS 154/1950) har ersatts av förvaltningsprocesslag (FFS 586/1996).

21 §. Landskapsförordning

Närmare bestämmelser om verkställighet och tillämplighet av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

Se LF (1996:45) om placering av de medel som landskapet Ålands pensionsfond förvaltar.

22 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1995.

Lagens 7 § träder likväl i kraft den 1 januari 1996.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1994:37) om pensionsavgift för anställda som omfattas av landskapets pensionsskydd jämte ändringar.

23 §. Övergångsbestämmelser

De pensionsavgifter som landskapet uppburit av anställda och förtroendevalda fram till dess att denna lag trätt i kraft skall överföras till pensionsfonden. Dessa medel skall särskiljas från pensionsfondens övriga inkomster i fondens bokföring.

På de pensionsavgifter och pensionspremier som är försenade när denna lag träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Styrelsen för pensionsfonden utses med tillämpning av bestämmelserna i denna lag första gången för en mandattid som sträcker sig till utgången av år 1999.

D 48 Landskapsförordning (1996:45) om placering av de medel som landskapet Ålands pensionsfond förvaltar

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Allmänna principer

Styrelsen i landskapet Ålands pensionsfond, nedan kallad fondstyrelsen, skall förvalta anförtrodda medel på ett sådant sätt att det blir till största nytta för landskapets pensionssystem.

Fondmedlen skall placeras så att kraven på god avkastning, långsiktighet, riskspridning, betryggande säkerhet och tillfredställande betalningsberedskap tillgodoses.

Vid bedömningen av säkerheten skall avseende fästas vid att investeringarnas realvärde bevaras.

D 48 LF (1996:45) om placering av de medel ...

2 §. Definitioner

I denna lag förstås med

reglerad marknad: en fondbörs som står under offentlig tillsyn av respektive stats övervakningsmyndighet samt andra fungerande system för omsättning som kan likställas med en fondbörs,

skuldförbindelse: en låne- och annan fordran som har sin grund i en skuldförbindelse samt masskuldebrevslån och andra penning- och kapitalmarknadsinstrument, dock inte aktier eller andelar, derivatavtal eller sådana förbindelser som har sämre förmånsrätt än gäldenärens övriga förbindelser,

fastighetssammanslutning: en sammanslutning med huvudsakligt syfte att äga sådana tillgångar som avses i 6 § 1 mom. 1-3 punkten.

3 §. Grupper av tillgångsslag

Fondstyrelsen får, med de begränsningar som anges i 4-12 §§, placera de medel som styrelsen förvaltar i

1) masskuldebrevslån och andra penning- och kapitalmarknadsinstrument,

2) lånefordringar och andra fordringar som baserar sig på skuldförbindelser,

3) aktier och andra andelar med rörlig avkastning,

4) andelar i placeringsfonder och andra därmed jämförbara företag för kollektivplaceringar,

5) (2010/37) fastigheter, byggnader och rättigheter i fast egendom, såsom nyttjande-, dispositions- och legorätt, aktier och andelar i fastighetssammanslutningar,

6) (2010/37) fordringar under byggnadstiden på sådana fastighetssammanslutningar som äger sådana tillgångar som avses i 5 punkten och i vilka pensionsfonden har bestämmanderätten,

7) (2010/37) indirekta placeringar i råvaror, såsom metaller, jordbruksprodukter och energiråvaror, via värdepapper vars värdeutveckling baserar sig på värdet på ovan nämnda produkter eller

8) (2010/37) andelar i kapitalfonder som placerar medel i företagsandelar, andra kapitalfonder, fastigheter eller delar därav.

Om det behövs för en tillfredställande betalningsberedskap eller för att tillgodose kravet på ändamålsenlig förvaltning får fondmedel placeras i form av banktillgodoshavanden eller i andra samfund med rätt att ta emot depositioner.

Fondstyrelsen kan om det totalt sett är ändamålsenligt med beaktande av kraven på god avkastning och betryggande säkerhet även godkänna att placeringar görs i andra än i 1 och 2 mom. nämnda tillgångar och förbindelser om placeringarna med avseende på beskaffenhet och säkerhet kan jämföras med sådana tillgångsslag som avses i 1 och 2 mom. (2010/37)

2 kap. Den procentuella fördelningen av tillgångsslag**4 §. Placeringar som motsvarar det totala marknadsvärdet av de tillgångar som fondstyrelsen förvaltar**

Det sammanlagda värdet av pensionsfondens innehav av tillgångar får uppgå till ett belopp som motsvarar det totala marknadsvärdet av de tillgångar som fondstyrelsen förvaltar om placeringarna avser

1) skuldförbindelser i vilka gäldenären eller borgensmannen är en stat eller landskapet,

2) skuldförbindelser i vilka gäldenären eller borgensmannen är en kommun, ett kommunalförbund, en församling som är ett offentlig samfund eller något annat regionalt offentligt samfund som kan jämföras med dessa och som har rätt att uppbära skatt eller vars medlemmar har en sådan rätt,

3) skuldförbindelser i vilka gäldenären eller borgensmannen är en depositionsbank eller ett försäkringsbolag som erhållit koncession i den stat varifrån verksamheten bedrivs och står under offentlig tillsyn eller en annan sammanslutning som kan jämföras med en depositionsbank eller ett försäkringsbolag av ovan nämnd art eller

4) skuldförbindelser för vilka säkerheten utgörs av skuldförbindelser som avses i 1-3 punkten.

5 §. Placeringar som motsvarar högst 50 eller 60 procent av det totala marknadsvärdet av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar (2010/37)

Det sammanlagda värdet av pensionsfondens innehav av tillgångar får uppgå till ett belopp som motsvarar högst 50 procent av det totala marknadsvärdet av de tillgångar som fondstyrelsen förvaltar om placeringarna avser

1) (2010/37) skuldförbindelser i vilka gäldenären eller borgensmannen är ett annat kreditinstitut, som erhållit koncession i den stat varifrån verksamheten bedrivs och står under offentlig tillsyn, än en depositionsbank som avses i 4 § 3 punkten eller en annan sammanslutning som kan jämföras med en depositionsbank,

2) skuldförbindelser i vilka gäldenären är en sammanslutning vars aktier eller andelar omsätts på en reglerad marknad,

3) (2010/37) skuldförbindelser som är föremål för handel på en reglerad marknad och i vilka gäldenären är en annan sammanslutning än de som avses i 1 och 2 punkten eller 4 § 1-3 punkten eller

4) (2010/37) skuldförbindelser för vilka säkerheten utgörs av skuldförbindelser som avses i 1-3 punkten.

5) upphävd (2010/37).

Med beaktande av vad som föreskrivs i 9 § 4 mom. får det sammanlagda värdet av pensionsfondens innehav av tillgångar uppgå till ett belopp som motsvarar högst 60 procent av det totala marknadsvärdet av de tillgångar som fondstyrelsen förvaltar om placeringarna avser aktier och andelar i sammanslutningar vilkas aktier eller andelar är föremål för handel på en reglerad marknad. (2010/37)

6 §. Placeringar som motsvarar högst 40 eller 50 procent av det totala marknadsvärdet av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar

Det sammanlagda värdet av pensionsfondens innehav av tillgångar får uppgå till ett belopp som motsvarar högst 40 procent av det totala marknadsvärdet av de tillgångar som fondstyrelsen förvaltar om placeringarna avser

1) fastigheter och byggnader,

2) sådana rättigheter i fast egendom som nämns i 3 § 5 punkten,

3) aktier och andelar i fastighetssammanslutningar samt

4) skuldförbindelser och fordringar under byggnadstiden på sådana fastighetssammanslutningar som avses i 3 punkten och i vilka pensionsfonden har bestämmanderätten.

Tillsammans med de tillgångsslag som nämns i 1 mom. får sammanlagt högst en andel av täckningen som motsvarar 50 procent av det totala marknadsvärdet av de tillgångar som fondstyrelsen förvaltar placeras i skuldförbindelser för vilka säkerheten utgörs av en in-teckning i egendom som avses i 1 mom. 1 och 2 punkten eller av aktier eller andelar som nämns i 1 mom. 3 punkten.

7 §. (2010/37) Placeringar som motsvarar högst 30 procent av det totala marknadsvärde av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar

Det sammanlagda värdet av pensionsfondens innehav av tillgångar får uppgå till ett belopp som motsvarar högst 30 procent av det totala marknadsvärdet av de tillgångar som fondstyrelsen förvaltar om placeringarna avser

- 1) förbindelser som emitterats av sammanslutningar enligt 5 § 2 mom. och som har sämre förmånsrätt än sammanslutningens övriga förbindelser och
- 2) skuldförbindelser för vilka säkerheten utgörs av aktier och andelar enligt 5 § 2 mom. eller förbindelser enligt 1 punkten.

8 §. Begränsning av vissa enskilda riskkoncentrationer till 15 procent av det totala marknadsvärde av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar

Av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar får ett belopp motsvarande högst 15 procent av det totala marknadsvärdet av pensionsfondens tillgångar vara placerat i ett enskilt objekt om placeringen gäller

- 1) en fastighet, byggnad, rättighet eller fastighets-sammanslutning enligt 6 § 1 mom. 1 punkten,
- 2) skuldförbindelser för vilka säkerheten utgörs av en in-teckning i ett objekt enligt 1 punkten eller för vilka säkerheten utgörs av aktier och andelar i sammanslutning, eller
- 3) skuldförbindelser under byggnadstiden på en sådan fastighetssammanslutning enligt 6 § 1 mom. 3 punkten i vilken pensionsfonden har bestämmanderätten.

Om en fastighet eller byggnad, föremålet för en rättighet enligt 1 mom. 1 punkten eller föremålet för en in-teckning som fastställts till säkerhet för skuldförbindelsen är en och samma placering, eller om de befinner sig så nära varandra att de kan betraktas som en enda placering, skall alla placeringar enligt 1 mom. som hän-för sig till detta objekt sammanräknas vid tillämpningen av den maximigräns som fastställs i momentet.

9 §. Begränsning av vissa enskilda riskkoncentrationer till 10 procent av det totala marknadsvärde av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar

Av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar får ett belopp motsvarande högst 10 procent av det totala marknadsvärdet av pensionsfondens tillgångar vara placerat i ett enskilt objekt om placeringen gäller skuldförbindelser i vilka gäldenären eller borgensmannen är en i 4 § 2 punkten avsedd kommun, kommunalförbund eller församling eller ett annat kreditinstitut än en depositionsbank enligt 5 § 1 mom. eller placeringen gäller placerings-fonder enligt 12 § 1 mom. Skuldförbindelser för vilka säkerheten utgörs av ovan avsedda skuldförbindelser jämställs med dylika skuldförbindelser. (2010/37)

Om en sammanslutning enligt denna paragraf noteras på en reglerad marknad, skall vid tillämpningen av maximigränsen sammanräknas också sammanslutningens aktier och andelar och sådana förbindelser som har sämre förmånsrätt än sammanslutningens övriga förbindelser.

Utöver vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. kan ett be-lopp motsvarande högst 10 procent av det totala marknadsvärdet av pensionsfondens tillgångar direkt eller indirekt via fondandelar i placeringsfonder vara place-rat i aktier och andelar i sammanslutningar vilkas aktier eller andelar inte är föremål för handel på en reglerad marknad. (2010/37)

Det sammanlagda värdet av det i 5 § 2 mom. och i 3 mom. denna paragraf avsedda beloppet får inte överskrida ett belopp motsvarande 60 procent av det totala marknadsvärdet av pensionsfondens tillgångar. (2010/37)

10 §. Begränsning av vissa enskilda riskkoncentrationer till 5 och 10 procent av det totala marknadsvärde av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar

Av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar får ett belopp motsvarande högst 5 procent av det totala marknadsvärdet av pensionsfondens tillgångar vara placerat i en och samma sammanslutning som noteras på en reglerad marknad och som avses i 5 § 2 mom. och 7 § 2 punkten, om placeringen består av aktier och andelar samt sådana förbindelser som har sämre förmånsrätt än samman-slutningens övriga förbindelser. (2010/37)

Tillsammans med de tillgångsslag som avses i 1 mom. får sammanlagt högst en andel av täckningen som motsvarar 10 procent av det totala marknadsvärde av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar placeras i

- 1) (2010/37) skuldförbindelser i en och samma sam-manslutning vilka saknar säkerhet eller vilka säkerhe-ten utgörs av tillgångar enligt 1 mom. och
- 2) skuldförbindelser som ingåtts av andra gäldenärer och för vilka säkerheten utgörs av en och samma sam-manslutnings tillgångar enligt 1 mom. eller 1 punkten.

Utöver vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. får av de tillgångar som hör till täckningen högst 10 procent vara placerat i skuldförbindelser enligt 5 § 3 punkten i en och samma sammanslutning.

Utöver vad som föreskrivs i 1, 2 och 3 mom. får av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar ett belopp motsvaran-de högst 5 procent av det totala marknadsvärdet av pen-sionsfondens tillgångar vara placerade i indirekta pla-ceringar i råvaror som avses i 3 § 7 punkten. (2010/37)

3 kap. Särskilda bestämmelser

11 §. Placeringar i åländska aktier och andelar som inte är noterade på en reglerad marknad

Det sammanlagda värdet av pensionsfondens innehav av tillgångar får uppgå till ett belopp som motsvarar högst 10 procent av det totala marknadsvärdet av de tillgångar som fondstyrelsen förvaltar om placeringarna avser aktier och andelar i sammanslutningar vilkas aktier eller andelar inte är föremål för handel på en reglerad marknad men som har hemort eller väsentlig andel av sin verksamhet på Åland.

D 48 LF (1996:45) om ... pensionsfond förvaltar

Av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar får ett belopp motsvarande högst 2 procent av det totala marknadsvärdet av pensionsfondens tillgångar vara placerat i en och samma sammanslutnings aktier och andelar som avses i 1 mom.

Landskapsregeringen kan bevilja undantag från maximigränserna enligt 1 och 2 mom.

12 §. (2010/37) Placeringar i fondandelar

Placeringar kan göras i fondandelar i placeringsfonder som grundats av ett fondbolag under offentlig tillsyn som erhållit koncession i den stat varifrån verksamheten bedrivs.

Placeringarna i andelar i placeringsfonder bör följa vad som stadgats om den procentuella fördelningen av tillgångsslag i 4-10 §§ med beaktande av de underliggande värdepappren eller fastigheterna som placeringsfonderna ifråga äger. Om en placeringsfond har en fastslagen normalfördelning på de i fonden ingående tillgångsslagen kan detta förhållande användas till att

bestämna den procentuella fördelningen av tillgångsslagen i placeringsfonden.

13 §. (2010/37) Begränsning av valutarisken

Högst 20 procent av de tillgångar fondstyrelsen förvaltar får vara relaterade i en annan valuta än euro eller bestå av sådana tillgångar som inte är fullständigt skyddade mot valutakursförändringar.

14 §. Innehav som överskrider angivna gränser

Om de i 4-13 §§ angivna gränserna kommer att överskridas, skall innehavet avvecklas i motsvarande mån så snart det är lämpligt.

15 §. Externa förmögenhetsförvaltare

Fondstyrelsen får uppdra åt värdepappersförmedlingsföretag eller annan förmögenhetsförvaltare att förvalta fondmedel.

16 §. Ikraftträdelse

Denna förordning träder omedelbart i kraft.

E 1 Kommunallag (1997:73) för landskapet Åland

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. *Kommunal självstyrelse*

Landskapet Åland är indelat i självstyrande kommuner av vilka Mariehamn är stad.

Bestämmelser om kommunindelning finns i landskapslagen (1997:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning.

Kommunerna handhar de uppgifter som enligt grunderna för den kommunala självstyrelsen ankommer på dem.

2 §. *Kommunmedlemmar*

Medlem av en kommun är

1) den som har kommunen som sin hemkommun enligt lagen om hemkommun (FFS 201/1994),

2) en juridisk person som har hemort i kommunen samt

3) den som äger eller besitter fast egendom i kommunen.

3 §. *Kommunens uppgifter*

Kommunen skall handha de uppgifter som den åtagit sig med stöd av den kommunala självstyrelsen och som den ålagts genom lag. Kommunen kan genom avtal åta sig att handha även andra offentliga uppgifter. Kommunen kan handha sina lagstadgade uppgifter själv, tillsammans med andra kommuner eller genom att beställa tjänster från andra tjänsteproducenter.

Kommunen skall i all sin verksamhet sträva efter att främja kommuninvånarnas välfärd och en ekonomiskt och ekologiskt hållbar utveckling inom kommunen.

Kommunerna får inte ges nya uppgifter eller skyldigheter eller fräntas uppgifter eller rättigheter på annat sätt än genom lag.

4 §. *Förhållandet mellan landskapsregeringen och kommunerna*

Landskapsregeringen övervakar att kommunerna och kommunalförbunden iakttar gällande lagstiftning.

Landskapsregeringen skall tillförsäkra kommunerna möjlighet att delta i beredningen av lagstiftning som rör kommunerna och av andra frågor som är av stor betydelse för den kommunala förvaltningen och ekonomin.

2 kap. Kommunens förvaltning

5 §. *Organisering av förvaltningen*

Kommunen fattar beslut om hur dess förvaltning skall organiseras med beaktande av bestämmelserna i denna lag.

6 §. *Kommunens organ*

Kommunens beslutanderätt utövas av fullmäktige.

Beredning, förvaltning och verkställighet handhas av styrelsen samt nämnder, kommittéer och direktioner.

I denna lag avses med fullmäktige kommunfullmäktige eller stadsfullmäktige och med styrelsen kommunstyrelsen eller stadsstyrelsen.

7 §. *Delegering av beslutanderätt*

Fullmäktige kan delegera beslutanderätt till kommunens övriga organ, till en enskild förtroendevald eller till en tjänsteman.

Fullmäktige kan besluta att en kommunal myndighet som avses i 1 mom. har rätt att delegera beslutanderätt.

8 §. *Instruktioner*

Fullmäktige kan anta instruktioner för styrelsen, nämnderna och kommittéerna.

9 §. *Förvaltningsstadga*

Fullmäktige skall anta en förvaltningsstadga.

I förvaltningsstadgan ska finnas bestämmelser om

1) de kommunala förvaltningsorganens sammanträden,

2) uppgifter för organens ordförande,

3) inkallande av ersättare,

4) tillfällig sammanträdesordförande,

5) rätt för andra än ledamöterna i ett organ att närvara och yttra sig vid ett organs sammanträden,

6) i vilken utsträckning ledamöter ska ha möjlighet att delta i organens sammanträden på distans enligt 23a §,

7) i vilken utsträckning andra organ än fullmäktige kan fatta beslut i ett elektroniskt beslutsförfarande enligt 23b §,

8) föredragning,

9) förande, justering och meddelande om framläggande av protokoll,

10) undertecknande av kommunala handlingar,

11) lösen för handlingar,

12) hur kommunen ska fullgöra sin informationsskyldighet,

13) förfarandet när en underordnad myndighets ärendet tas upp till behandling av det organ som delegerat ärendet,

14) kommunens ekonomiska förvaltning,

15) granskning av förvaltningen och ekonomin,

16) fullmäktiges verksamhet i de avseenden den inte i övrigt regleras i stadgan,

17) behandlingen av fullmäktiges motioner och hemställningsklämmor samt

18) övriga angelägenheter som fullmäktige finner nödvändiga att reglera närmare. (2017/32)

E 1 Kommunallag (1997:73)

10 §. Upphävd (2004/25).**11 §. Ordningsstadga**

För att främja allmän ordning och säkerhet kan fullmäktige anta en ordningsstadga.

Bötesstraff kan utsättas som påföljd för överträdelse av en ordningsstadga (ordningsförseelse).

Innan kommunen antar eller ändrar en ordningsstadga skall kommunen inhämta landskapsregeringens utlåtande.

Böter för ordningsstadgeförseelse får inte omvandlas till fängelsestraff.

12 §. (2008/14) *Kommunala tillkännagivanden*

I varje kommun skall finnas en anslagstavla för kommunala tillkännagivanden.

Kommunala tillkännagivanden görs offentliga genom att de utan dröjsmål sätts upp på kommunens anslagstavla och vid behov även på något annat sätt som kommunen fattat beslut om. Vid tillkännagivandet skall bestämmelserna om offentlig delgivning i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland iakttas i tillämpliga delar.

Kommunens anslagstavla skall vara placerad så att allmänheten har tillgång till den även utom tjänstetid.

13 §. Kommunala avgifter

Fullmäktige fastställer grunderna för de avgifter som skall bäras upp för kommunens tjänster och andra prestationer och grunderna för när kommunen kan avstå från att bära upp avgift för en tjänst eller prestation.

14 §. Rätt till avvikelse från lag

Landskapsregeringen kan, i syfte att effektivisera den kommunala förvaltningen, öka den kommunala självbestämmanderätten eller decentralisera beslutsfattandet, på ansökan bevilja en kommun eller ett kommunalförbund rätt att avvika från bestämmelserna i en landskapslag eller -förordning.

Rätten att avvika kan gälla

- 1) delegering av beslutanderätt från en landskapsmyndighet till ett kommunalt organ,
- 2) befrielse från skyldigheten att underställa landskapsregeringen ett beslut för fastställelse samt
- 3) avvikelse från särskilda bestämmelser inom ett sakområde.

Om ett ärende är anhängigt då rätt att avvika från bestämmelser i landskapslag eller -förordning beviljas, skall ärendet avgöras enligt de bestämmelser som gällde vid tidpunkten för landskapsregeringens beslut.

3 kap. Allmänna bestämmelser om de förtroendevalda**15 §. Förtroendeuppdrags giltighetstid**

En förtroendevald skall handha sitt uppdrag under den tid för vilken han eller hon valts och även efter denna tid, tills någon annan har valts till uppdraget. Om ett förtroendeuppdrag blir ledigt under pågående mandat-tid skall en ny innehavare av förtroendeuppdraget utses för den återstående mandattiden.

En förtroendevald skall också handha sitt uppdrag till dess saken slutligt avgjorts, om

- 1) valet av innehavare av förtroendeuppdraget har överklagats,
- 2) befrielse eller avsked inte har beviljats eller

3) fullmäktiges valbeslut av någon annan orsak inte kan verkställas.

16 §. Förlust av valbarhet

Om en ledamot i ett kommunalt organ förlorar sin valbarhet förfaller förtroendeuppdraget genast och fullmäktige skall konstatera att ledamoten har avgått från sitt uppdrag.

En ledamot som för högst sex månader handhar ett uppdrag som innebär en inskränkning av valbarheten till ett kommunalt förtroendeuppdrag förlorar inte sin valbarhet men får inte verka som ledamot under den tid det tillfälliga uppdraget varar.

17 §. Avsked och befrielse från förtroendeuppdrag

En förtroendevald som visar giltigt skäl skall beviljas avsked från uppdraget.

Avsked beviljas av fullmäktige, utom för ledamöterna i en kommitté som beviljas avsked av styrelsen.

Den som utsetts till ledamot i landskapsregeringen skall på egen begäran befrias från ett fullmäktigeuppdrag för den tid uppdraget i landskapsregeringen varar.

18 §. Återkallande av förtroendeuppdrag

Fullmäktige kan under mandatperioden återkalla uppdragen för ledamöterna i kommunens eller ett kommunalförbunds organ eller i ett organ som är gemensamt för flera kommuner, om de eller någon av dem inte längre åtnjuter fullmäktiges förtroende.

Beslut om återkallande av uppdrag gäller alla ledamöter i organet eller, då fråga är om ett kommunalförbunds organ och ett för flera kommuner gemensamt organ, alla de ledamöter fullmäktige valt till organet.

19 §. Felaktigt förfarande i förtroendeuppdrag

Om det på sannolika grunder kan misstänkas att en förtroendevald i sitt uppdrag gjort sig skyldig till tjänstebrott eller handlat i strid med sina skyldigheter på något annat sätt, skall styrelsen kräva en förklaring av den förtroendevalda och vid behov anmäla saken till fullmäktige. Styrelsen skall utan dröjsmål göra en brottsanmälan om det är fråga om ett uppenbart tjänstebrott.

Fullmäktige kan avstänga en förtroendevald från uppdraget under den tid undersökning eller rättegång pågår med anledning av ett på sannolika grunder misstänkt tjänstebrott.

20 §. Skiljande från förtroendeuppdrag

Om en förtroendevald döms till minst sex månaders fängelse för ett brott, vars art eller det sätt på vilket det begåtts visar att denna brustit i fråga om den respekt uppdraget förutsätter, kan fullmäktige skilja den förtroendevalda från uppdraget. Ärendet får behandlas först då domen vunnit laga kraft.

21 §. Rätt till upplysningar

En förtroendevald har rätt att ta del av handlingar som förvaras hos kommunens myndigheter och att i övrigt erhålla uppgifter och upplysningar av myndigheterna.

Uppgifter om innehållet i handlingar som enligt landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet inte är offentliga eller som bör hemlighållas fås ges ut endast om de är nödvändiga för beslutsfattandet i ett kommunalt organ där den förtroendevalda är ledamot eller ersättare.

22 §. Arvoden och ersättningar

Till en förtroendevald betalas

- 1) sammanträdesarvode,
- 2) ersättning för förlorad inkomst samt för kostnader som föranleds av förtroendeuppdraget, såsom ersättning till vikarie, utgifter för barnomsorg och andra motvarande kostnader, samt
- 3) ersättning för resekostnader och dagtraktamente.

Till en förtroendevald kan även betalas arvode för en viss tid eller för ett särskilt förtroendeuppdrag.

Fullmäktige fastställer grunder för arvoden och ersättningarna.

4 kap. Allmänna bestämmelser om de kommunala organen**23 §. Beslutförhet**

Fullmäktige är beslutfört då minst två tredjedelar av ledamöterna är närvarande. Om antalet närvarande ledamöter understiger två tredjedelar till följd av att en eller flera av de närvarande ledamöterna är jäviga i ett ärende, är fullmäktige ändå beslutfört i ärendet.

Styrelsen, en nämnd, en kommitté och en direktions är beslutfört då minst hälften av ledamöterna är närvarande.

23a §. (2017/32) Deltagande i sammanträde på distans

Fullmäktige kan bestämma att organens ledamöter får delta i organens sammanträden på distans. I förvaltningsstadgan tas in bestämmelser om i vilken utsträckning sådant deltagande får ske. Ledamöter som deltar på distans ska anses som närvarande och beslutande.

Vid deltagande i sammanträde på distans ska de närvarande stå i bild- och ljudförbindelse med varandra på lika villkor. Deltagandet i sammanträde på distans ska ordnas så att skyddet av sekretessen och personuppgifterna tryggas. Om det förrättas val med slutna sedlar får ett deltagande i sammanträde på distans inte äventyra valhemligheten.

23b §. (2017/32) Elektroniskt beslutsförfarande

Med undantag för fullmäktiges och andra organs offentliga sammanträden kan ett organ fatta beslut i ett slutet elektroniskt beslutsförfarande. I förvaltningsstadgan tas in bestämmelser om i vilken utsträckning det elektroniska beslutsförfarandet kan användas. Det elektroniska beslutsförfarandet ska ordnas så att skyddet av sekretessen och personuppgifterna tryggas.

I kallelsen till ett sammanträde anges vilka ärenden som behandlas i ett elektroniskt beslutsförfarande och före vilken tidpunkt ett elektroniskt beslutsfattande kan ske. Ärendet är behandlat när alla ledamöter i organet har uttryckt sin åsikt i ärendet och tidsfristen för behandlingen har löpt ut. Ett ärende behandlas vid ett sammanträde om en ledamot så kräver eller annars avstår från att uttrycka sin åsikt inom den utsatta tidsfristen. Protokollet kan justeras elektroniskt före sammanträdet.

24 §. Behandling av ärenden

När ett ärende föredragits skall ledamöterna i organet ges tillfälle att yttra sig. Ett yrkande på att ett ärende skall återremitteras till det beredande organet eller bordläggas skall avgöras genast då diskussionen avslutats.

För ett beslut om återremiss krävs att det biträds av minst hälften av de närvarande ledamöterna.

För ett beslut om bordläggning krävs att det biträds av minst en tredjedel av de närvarande ledamöterna. För att fatta beslut om bordläggning av ett ärende gällande val eller ett tidigare bordlagt ärende krävs det dock att beslutet biträds av minst hälften av de närvarande ledamöterna. Ärendet skall bordläggas till nästa sammanträde om inte organet beslutar om en annan tidpunkt.

Om organet är enigt i ett ärende eller om ett motförslag inte har vunnit understöd skall ordföranden konstatera att beslut har fattats i ärendet och vilket beslutet är. I annat fall skall ordföranden konstatera att omröstning skall förrättas och ange omröstningspropositioner.

25 §. Omröstning

Ordföranden skall lägga fram en omröstningsproposition som kan besvaras med ja eller nej. Om flera omröstningar skall förrättas skall de förslag som avviker från det förslag som ligger till grund för behandlingen ställas mot varandra först, med början från de förslag som avviker mest. Sedan ställs det vinnande av dessa förslag och det förslag som ligger till grund för behandlingen mot varandra. Sist ställs det vinnande av dessa förslag och ett förslag som endast gäller förkastande av det förslag som ligger till grund för behandlingen mot varandra. Ordföranden kan besluta om avvikelser från denna ordningsföljd om vägande skäl talar för en annan ordningsföljd.

Omröstning förrättas öppet och verkställs efter upprop om inte fullmäktige i förvaltningsstadgan beslutat att annat tillvägagångssätt kan tillämpas. Som beslut gäller det förslag som har fått flest röster. Vid lika röstetal vinner det förslag som ordföranden har röstat för. Ordföranden skall efter omröstningen konstatera att beslut har fattats i ärendet och vilket beslutet är.

26 §. Val

Vid val utses den eller de som fått flest röster. Vid lika röstetal avgör lotten.

Ett val skall vara proportionellt om två eller flera personer skall utses och proportionellt val begärs av så många ledamöter som tillsammans kan besätta minst en av de poster valet gäller. Vid proportionella val skall landskapslagen (1970:39) om lagtingsval och kommunalval iaktas i tillämpliga delar. Fullmäktige skall vid sitt första sammanträde efter nyval utse minst tre ledamöter som fungerar som centralnämnd under fullmäktiges mandattid.

Ersättare utses vid samma valförrättning som de ordinarie ledamöterna. Då en personlig ersättare utses skall den föreslagna ordinarie ledamoten och den föreslagna ersättaren ställas upp tillsammans. Om ersättarna inte är personliga blir de valda som fått de flesta rösterna eller de högsta jämförelsetalen.

Ett proportionellt val skall förrättas med slutna sedlar. Detsamma gäller majoritetsval om någon ledamot yrkar på det.

27 §. Sammanträdes offentlighet

Fullmäktiges sammanträden är offentliga om inte fullmäktige beslutar att behandlingen av ett visst ärende inte skall vara offentlig.

Övriga kommunala organs sammanträden är offentliga endast om organet beslutar det.

E 1 Kommunallag (1997:73)

28 §. Protokoll

Vid de kommunala organens sammanträden skall föras protokoll. Över en enskild förtroendevalds och en tjänstemans beslut behöver protokoll inte föras om beslutet dokumenteras på annat sätt.

Fullmäktiges, styrelsens och en nämnds protokoll skall efter justeringen hållas offentligt framlagt tillsammans med en besväransvisning eller en anvisning om rättelseyrkande. Platsen och tidpunkten för framläggandet skall på förhand meddelas på kommunens anslags-tavla.

Övriga kommunala myndigheters protokoll skall hållas framlagda om myndigheten beslutar det.

29 §. Reservation

Den som deltagit i beslutsfattandet i ett kommunalt organ och då lagt fram ett motförslag eller röstat mot beslutet har rätt att reservera sig mot beslutet. Den som föredrar ärendet har rätt att reservera sig mot ett beslut som avviker från beslutsförslaget.

En reservation kan motiveras skriftligen. En skriftlig motivering skall lämnas senast då protokollet justeras och skall fogas till protokollet.

En ledamot eller en föredragande som reserverat sig är inte ansvarig för beslutet.

5 kap. Kommunmedlemmarnas rätt till inflytande**30 §. Rösträtt i kommunalval (1998/19)**

Rösträtt i kommunalval som förättas i kommunen har den som

- 1) fyller 18 år senast på valdagen,
- 2) den 1 september valåret har kommunen som sin hemkommun enligt lagen om hemkommun och
- 3) har åländsk hembygdsrätt. (1998/19)

Rösträtt har i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1997:63) om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som saknar åländsk hembygdsrätt även den som inte har åländsk hembygdsrätt men som under ett år närmast före valdagen utan avbrott haft en kommun i landskapet som sin hemkommun och som uppfyller kraven i 1 mom. 1 och 2 punkten. (2007/11)

30a §. (2007/11) Rösträtt i kommunal folkomröstning

Rösträtt i en rådgivande kommunal folkomröstning som förättas i kommunen har den som

- 1) fyller 18 år senast på röstningsdagen,
- 2) har kommunen som sin hemkommun enligt lagen om hemkommun den dag fullmäktige fattar beslut om att ordna folkomröstningen och
- 3) har åländsk hembygdsrätt.

Rösträtt har även den som saknar åländsk hembygdsrätt men uppfyller i 1 mom. 1 och 2 punkten angivna kriterier och som har haft en kommun i landskapet som hemkommun under ett år närmast före röstningsdagen.

31 §. Möjligheter att delta och påverka

Fullmäktige skall ge kommunmedlemmarna och dem som utnyttjar kommunens tjänster möjligheter att delta i och påverka kommunens verksamhet.

Kommunerna kan främja möjligheten att delta och påverka genom att informera om kommunens angelägenheter, ordna diskussionsmöten och ge kommunmedlemmarna vägledning då de tar egna initiativ.

32 §. Initiativrätt

Kommunmedlemmarna har rätt att komma med initiativ till kommunen i frågor som gäller kommunens verksamhet. Initiativtagarna skall informeras om de åtgärder som vidtagits med anledning av ett initiativ.

Styrelsen skall minst en gång om året underrätta fullmäktige om de initiativ som har tagits i frågor som hör till fullmäktiges behörighetsområde och om de åtgärder som har vidtagits med anledning av initiativen.

33 §. Information

Kommunen skall informera kommunmedlemmarna om ärenden som är anhängiga i kommunen, planer som gäller sådana ärenden, behandlingen av ärendena samt hur de avgjorts och deras effekter. Kommunen skall vid behov göra upp översikter över frågor som gäller kommunens service, ekonomi, miljövård och markanvändning. Kommunmedlemmarna skall också ges information om det sätt på vilket frågor och åsikter om ärendena kan framföras till beredarna och beslutsfattarna.

När skötseln av någon av kommunens uppgifter har anförtrots en sammanslutning eller en stiftelse, skall kommunen på lämpligt sätt ge kommunmedlemmarna tillräcklig information om verksamheten.

34 §. Kommunal folkomröstning

Fullmäktige kan besluta att en folkomröstning skall ordnas om en fråga som hör till kommunens uppgifter.

En folkomröstning är rådgivande.

Alla röstberättigade har lika rösträtt. Omröstningen är hemlig.

35 §. Initiativ till folkomröstning

Om minst fem procent av kommunens röstberättigade invånare har tagit initiativ till en folkomröstning skall fullmäktige utan dröjsmål avgöra om en folkomröstning enligt initiativet skall ordnas.

6 kap. Fullmäktige**36 §. Valbarhet till fullmäktige**

Valbar till ledamot i fullmäktige är den som har kommunen som sin hemkommun och som har rösträtt i kommunalval i någon kommun i landskapet.

Valbar till ledamot i fullmäktige är inte

- 1) den som står under förmynderskap,
- 2) ledamot i Ålands förvaltningsdomstol samt
- 3) den som är anställd hos kommunen i en ledande uppgift inom kommunstyrelsens eller en nämnds uppgiftsområde.

Som kandidat vid val av fullmäktige får endast den ställas upp som skriftligen gett sitt samtycke till att mota fullmäktigeuppdraget.

37 §. Val av ledamöter

Kommunernas fullmäktige utses för fyra kalenderår i sänder genom omedelbara, hemliga och proportionella val. Alla röstberättigade kommunmedlemmar har en röst. Bestämmelser om kommunalval finns i landskapslagen om lagtingsval och kommunalval.

38 §. Antal ledamöter

Antalet fullmäktigeledamöter som skall väljas bestäms i förhållande till kommunens invånarantal på valårets första dag enligt följande:

Invånarantal	Antal fullmäktige-ledamöter
högst 500	11
501-1.000	13
1.001-2.000	15
2.001-3.000	17
3.001-4.000	19
4.001-6.000	21
6.001-10.000	25
över 10.000	27

Fullmäktige kan före utgången av april månad under valåret besluta att antalet ledamöter som väljs skall vara högre eller lägre än vad som följer av 1 mom. Antalet ledamöter skall alltid vara udda och får inte understiga nio. Landskapsregeringen skall underrättas om ändringar av antalet ledamöter.

39 §. Ersättare

För ledamöterna i fullmäktige utses ersättare. Antalet ersättare för varje lista uppgår till två gånger antalet ledamöter som valts från listan om antalet kandidater är tillräckligt. Om ett tillräckligt antal ersättare inte kan utses från en lista som hör till ett valförbund skall ersättare utses från andra listor i valförbundet. I övrigt skall ersättare utses i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om lagtingsval och kommunalval, dock så att 64 § 2 mom. inte skall tillämpas.

Har en ledamot förlorat sin valbarhet, befriats från uppdraget eller avlidit övertas uppdraget för den återstående mandattiden av den i ordningen förste ersättaren enligt bestämmelserna i 1 mom. Finns ingen sådan ersättare skall bestämmelsen i 64 § 2 mom. landskapslagen om lagtingsval och kommunalval tillämpas.

40 §. Val av presidium

Fullmäktige väljer bland sina ledamöter ett presidium som består av en ordförande och högst två vice ordförande. Väljs två vice ordförande skall en förste och en andre vice ordförande utses. Presidiet väljs för ett år i sänder. Hela presidiet utses vid samma valförrättning.

Presidiet skall väljas vid kalenderårets första sammanträde. Den ledamot som längst innehaft ett fullmäktigeuppdrag i kommunen utövar ordförandeskapet tills valförrättningen har slutförts. Om flera av ledamöterna tillhört fullmäktige lika lång tid, utövas ordförandeskapet av den ledamot som är äldst av dessa.

41 §. Sammanträden

Fullmäktige beslutar om vilka dagar sammanträden skall äga rum. Fullmäktige skall även sammanträda då styrelsen eller minst en fjärdedel av fullmäktiges ledamöter begär det för ett visst ärende eller då fullmäktiges ordförande anser att det behövs.

42 §. Kallelse

Fullmäktige sammankallas av fullmäktiges ordförande eller vid förhinder för denna av vice ordföranden. Vid förhinder för hela presidiet kan fullmäktige sammankallas av styrelsens ordförande, som också utfärdar kallelse till ett nyvalt fullmäktiges första sammanträde.

Kallelse till sammanträde jämte handlingar ska sän-

das till ledamöterna minst sju dagar före sammanträdet, om inte fullmäktige i förvaltningsstadgan beslutar om en kortare tid. Inom samma tid ska sammanträdet kungöras på det sätt som bestäms i 12 §. Kallelsen jämte handlingarna kan skickas elektroniskt till ledamöterna. (2017/32)

Om fullmäktige avbrutit sitt sammanträde och fastställt dag och tidpunkt då sammanträdet skall fortsätta behöver en ny kallelse inte utfärdas.

43 §. Jäv och annat förhinder

En ledamot i fullmäktige får inte delta i handläggningen av ett ärende som personligen rör ledamoten själv, ledamotens make, sambo, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående.

En ledamot som är förhindrad att handha sitt fullmäktigeuppdrag eller som på grund av jäv inte kan delta i beslutsfattandet i ett visst ärende skall utan dröjsmål meddela detta till kommunens kansli.

En jävig ledamot skall självmant anmäla jäv. Fullmäktige avgör vid behov om jäv föreligger. Även den ledamot jävsfrågan berör skall delta i detta avgörande.

44 §. Förutsättningar för behandling av ärenden

Fullmäktige kan endast handlägga ärenden som nämnts i kallelsen till sammanträdet och som i enlighet med bestämmelserna i denna lag beretts av styrelsen eller ett beredningsorgan som avses i 45 §.

Om ett ärende enligt en uttrycklig bestämmelse skall handläggas vid ett särskilt sammanträde, skall ärendet handläggas vid det sammanträdet även om inte detta nämnts i kallelsen. Fullmäktige kan besluta att handlägga även andra ärenden som inte nämnts i kallelsen. Ett ärende som skall beredas och som inte har beretts av styrelsen eller annat beredningsorgan kan handläggas endast om fullmäktige enhälligt beslutar det.

45 §. Utskott

Fullmäktige kan bland sina ledamöter tillsätta utskott för att bereda ett visst ärende, för att avge utlåtande och för att granska förvaltningen.

Fullmäktiges presidium har rätt att närvara vid utskottens sammanträden.

46 §. Motion

En ledamot i fullmäktige som vill att fullmäktige skall behandla ett visst ärende kan väcka motion.

Då ärendet behandlas i fullmäktige skall motionens första undertecknare beredas tillfälle att yttra sig varefter ärendet skall remitteras till styrelsen eller ett annat organ för beredning.

Ärendet skall beredas så att fullmäktige kan fatta beslut i ärendet inom ett år efter att motionen väckts. Om beredningen inte kan avslutas inom denna tid skall detta meddelas till fullmäktige inom utsatt tid tillsammans med det som framkommit vid beredningen. Fullmäktige kan besluta att avskryva motionen från vidare behandling.

7 kap. Styrelsen

47 §. Valbarhet till styrelsen

Valbar till ledamot i styrelsen är den som har kommunen som sin hemkommun och som har rösträtt i kommunalval i någon kommun i landskapet.

Valbar till ledamot i styrelsen är inte

E 1 Kommunallag (1997:73)

1) den som står under förmynderskap,
 2) en ledamot i Ålands förvaltningsdomstol,
 3) en avdelningschef vid Ålands landskapsregerings centrala ämbetsverk,

4) den som är anställd hos kommunen inom kommunens centralförvaltning och som lyder under kommunstyrelsen,

5) den som är anställd hos kommunen och som är föredragande i en nämnd eller annars svarar för beredningen av ärenden som kommer att behandlas av kommunstyrelsen samt

6) ordföranden i styrelsen eller i ett därmed jämförbart organ för en organisation som har hand om bevakningen av personalens intressen i kommunen. Valbar är inte heller den som i egenskap av förhandlare för organisationen eller i annan motsvarande egenskap ansvarar för intressebevakningen.

Den som är ledamot eller ersättare i fullmäktige kan inte samtidigt vara ledamot eller ersättare i styrelsen förutom då fullmäktige tillträtt efter nyval och en ny styrelse ännu inte har utsetts.

Den som är medlem av landskapsregeringen kan inte samtidigt vara ledamot eller ersättare i styrelsen.

En ledamot i fullmäktige eller landskapsregeringen får utses till ledamot eller ersättare i styrelsen endast om denna lämnat skriftligt samtycke därtill.

Majoriteten av ledamöterna i styrelsen får inte vara personer som är anställda av kommunen.

48 §. Tillsättande av styrelse

Fullmäktige tillsätter en styrelse vid ett sammanträde som fullmäktige håller i januari. Antalet ledamöter skall vara minst fem.

Ledamöterna och personliga ersättare för dem utses för två år åt gången.

Bland dem som utsetts till ledamöter i styrelsen utser fullmäktige ett presidium, bestående av en ordförande och en eller två vice ordförande. Hela presidiet utses vid samma valförrättning.

49 §. Uppgifter

Styrelsen ansvarar för kommunens förvaltning och ekonomi.

Styrelsen skall bevaka kommunens intressen, företräda kommunen och föra kommunens talan, om inte fullmäktige beslutar annat.

Styrelsen skall bereda och verkställa fullmäktiges beslut samt övervaka att besluten är lagliga, utom i ärenden som rör fullmäktiges inre organisation samt val av styrelse och revisorer.

50 §. (2008/14) Jäv

För ledamot i styrelsen gäller de jävsregler som finns i förvaltningslagen för landskapet Åland.

8 kap. Kommunens övriga förvaltningsorgan**51 §. Nämnder**

Fullmäktige tillsätter de nämnder som enligt lag skall finnas i kommunen och de nämnder som i övrigt behövs för förvaltningen.

Ledamöter och ersättare för dem utses för fullmäktiges mandattid om inte fullmäktige beslutar om en kortare tid eller annan mandattid är föreskriven.

Bland dem som utsetts till ledamöter i en nämnd ut-

ser fullmäktige vid samma valförrättning en ordförande och en vice ordförande om inte annat är föreskrivet.

52 §. Direktioner

Fullmäktige kan tillsätta direktioner för inrättningar och affärsverk eller för andra uppgifter.

En direktion tillsätts för fullmäktiges mandattid eller en kortare tid.

Bland dem som utsetts till ledamöter i en direktion utser fullmäktige vid samma valförrättning en ordförande och en vice ordförande.

53 §. Kommittéer

Styrelsen kan tillsätta kommittéer för beredning eller utredning av ett visst ärende eller för att sköta en särskild uppgift.

En kommitté tillsätts för styrelsens mandattid eller en kortare tid. En kommitté som tillsätts för ett särskilt uppdrag verkar tills uppdraget är slutfört om inte styrelsen beslutar att upplösa kommittéen före det.

Bland dem som utsetts till ledamöter i en kommitté utser styrelsen vid samma valförrättning en ordförande och en vice ordförande.

54 §. Valbarhet till nämnder, kommittéer och direktioner

Valbar till ledamot i en nämnd är den som har kommunen som sin hemkommun och som har rösträtt i kommunalval i någon kommun i landskapet.

Valbar till ledamot i en nämnd är inte

- 1) den som står under förmynderskap,
- 2) en ledamot i Ålands förvaltningsdomstol,
- 3) kommundirektören,
- 4) den som är anställd hos kommunen och lyder under nämnden samt
- 5) upphävd (2003/23).

Valbar till ledamot i en direktion eller kommitté är den som har rösträtt i kommunalval i landskapet, dock inte den som står under förmynderskap.

55 §. Behandling av ett ärende i ett högre organ

Styrelsen och nämnderna kan ta upp ett ärende till behandling som med stöd av denna lag har delegerats till en underlydande myndighet och som avgjorts av myndigheten. Ett ärende som inte avgjorts av den underlydande myndigheten får tas upp till behandling endast om särskilda skäl föreligger.

Ett ärende kan tas upp till behandling i det högre organet inom den tid rättelseyrkande skall framställas.

56 §. Jäv

På ledamöterna i en nämnd, direktion eller kommitté tillämpas bestämmelserna i 50 § om jäv för styrelseledamöter.

9 kap. Personal**57 §. (2004/25) Anställningsförhållanden**

Den som är anställd hos kommunen står i ett offentligrättsligt anställningsförhållande (tjänsteman) eller ett privaträttsligt anställningsförhållande (arbetstagare) till kommunen. Om tjänstemän och arbetstagare gäller vad som är särskilt föreskrivet.

Kommunens myndighetsuppgifter skall skötas av tjänstemän. Tjänster skall enbart inrättas för myndighetsuppgifter.

Fullmäktige beslutar om inrättande och indragning

av tjänster. Om utövande av offentlig makt inte ingår i uppgifterna för en tjänst, skall tjänsten dras in när den blir ledig.

Kommunen kan besluta att ett tjänsteförhållande skall ombildas till ett arbetsavtalsförhållande, om utövande av offentlig makt inte ingår i uppgifterna för tjänsten och utbildningen inte innebär att tjänstemannens anställningsvillkor försämrats. Innan beslut fattas, skall kommunen ge tjänstemannen skriftlig information om villkoren i arbetsavtalsförhållandet i enlighet med 2 kap. 4 § arbetsavtalslagen (FFS 55/2001) och bereda tjänstemannen tillfälle att höras.

Beträffande tjänstemän, se LL (2004:24) om tillämpning i landskapet Åland av lagstiftning om kommunala tjänstemän, LL (1998:44) om tillämpning i landskapet Åland av arbetstidslagen, LL (2013:43) om tillämpning av semesterlagen på landskapets och kommunernas tjänstemän samt LL (1978:22) om tjänstekolektivavtal.

58 §. *Kommundirektör*

Kommunens förvaltning, ekonomi och övriga verksamhet kan ledas av en kommundirektör som är underställd styrelsen.

Kommundirektören utses av fullmäktige för viss tid eller tills vidare. Även en person som inte sökt tjänsten kan med sitt samtycke utses till kommundirektör. Om ingen i valet av kommundirektör fått över hälften av de avgivna rösterna, förrättas nytt val mellan de två kandidater som fått flest röster. Den som fått flest röster vid detta val blir vald.

En kommundirektör som förlorat fullmäktiges förtroende kan sägas upp eller förflyttas till andra uppgifter. Frågan väcks på framställning av kommunstyrelsen eller om minst en fjärdedel av ledamöterna i fullmäktige har tagit initiativ därtill. Kommundirektören skall underrättas om grunden för uppsägningen eller förflyttningen och skall beredas tillfälle att bli hörd.

Beslut om uppsägning av kommundirektören fattas av fullmäktige. Beslutet skall anses fattat om det stöds av minst två tredjedelar av alla ledamöter. Beslutet kan verkställas omedelbart och kommundirektören kan samtidigt befrias från sina uppgifter.

Kommundirektören har rätt att få upplysningar av kommunens myndigheter och ta del av deras handlingar. Uppgifter ur handlingar som inte är offentliga eller som bör hemlighållas samt upplysningar som berörs av bestämmelserna om tystnadsplikt får ges ut endast om de är nödvändiga för kommundirektörens tjänsteutövning.

59 §. *Medborgarskap och lokalkännedom*

För anställning hos kommunen får inte ställas krav på visst medborgarskap.

När kommunala tjänster tillsätts skall särskild betydelse tillmätas att den som anställs har kännedom om landskapets förhållanden eller är bosatt i landskapet.

60 §. *Krav på språkkunskap*

Endast den som muntligt och skriftligt behärskar svenska får anställas som tjänsteman hos kommunen.

Närmare bestämmelser om kravet på kunskaper i svenska för olika tjänster fastställs i tjänstestadgan eller prövas av styrelsen i varje enskilt fall.

För arbetstagare gäller i tillämpliga delar vad som stadgas om tjänstemän.

61 §. (2008/14) *Jäv*

För tjänsteman gäller de jävsregler som finns i förvaltningslagen för landskapet Åland.

62 §. *Tjänstledighet för förtroendeuppdrag*

En tjänsteman som valts till riksdagsman, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen har rätt till tjänstledighet i den utsträckning som behövs för att handha uppdraget. Den som valts till riksdagsman, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen har dock rätt till tjänstledighet under högst fyra år.

63 §. *Upphävd (2004/25)*

10 kap. *Kommunens ekonomi*

64 §. *Budget*

Kommunen skall varje år upprätta en budget för nästa kalenderår. Förslaget till budget skall upprättas av styrelsen och överlämnas till fullmäktige före utgången av november månad. Fullmäktige skall anta budgeten före utgången av året.

Budgeten skall innehålla målen för kommunens verksamhet och ekonomi samt föreslagna ändringar i verksamheten och skall göras upp så att förutsättningarna för skötseln av kommunens uppgifter tryggas.

Av budgeten skall framgå de anslag och beräknade inkomster som verksamhetsmålen förutsätter samt hur finansieringsbehoven skall täckas. Anslag och beräknade inkomster kan tas in till brutto- eller nettobelopp. Budgeten skall bestå av en driftsekonomi- och resultaträkningsdel samt en investerings- och finansieringsdel.

Budgeten skall iaktas i kommunens verksamhet och hushållning. Beslut om ändringar i budgeten fattas av fullmäktige.

65 §. *Ekonomiplan*

Fullmäktige skall varje år senast i samband med att budgeten antas godkänna en ekonomiplan för tre eller flera år, av vilka budgetåret är det första.

En ekonomiplan innehåller målen för kommunens verksamhet och ekonomi och skall göras upp så att förutsättningarna för skötseln av kommunens uppgifter tryggas.

66 §. *Beslut om skatter*

Fullmäktige skall senast i samband med att budgeten antas besluta om kommunens inkomstkattesats och om grunderna för övriga kommunala skatter.

67 §. (2003/23) *Bokföring*

Om kommunens bokföringsskyldighet, bokföring och bokslut gäller, utöver vad som bestäms i denna lag, i tillämpliga delar vad som stadgas i bokföringslagen (FFS 1336/1997).

68 §. *Bokslut*

Kommunens räkenskapsperiod är kalenderåret. Styrelsen skall göra upp ett bokslut för varje räkenskapsperiod och överlämna bokslutet till fullmäktige före utgången av juni månad året efter räkenskapsperioden.

I bokslutet skall ingå en resultaträkning, en balansräkning och bilagor till dem samt en översikt över budgetutfallet och en verksamhetsberättelse.

En kommun som på det sätt som avses i bokföringslagen har bestämmanderätt i en annan bokföringsskyldig skall göra upp en koncernbalansräkning, som med bila-

E 1 Kommunallag (1997:73)

gor tas in i bokslutet. Då koncernbalansräkningen görs upp skall bokföringslagen i tillämpliga delar iakttas.

Bokslutet skall undertecknas av styrelseledamöterna och kommundirektören.

69 §. Verksamhetsberättelse

I verksamhetsberättelsen skall styrelsen redogöra för hur de mål för verksamheten och ekonomin som fullmäktige ställt upp har nåtts samt för väsentliga frågor som gäller kommunens förvaltning, ekonomi och koncernbokslut och som inte redovisas i resultaträkningen eller balansräkningen.

70 §. Åtgärder med anledning av räkenskapsperiodens resultat

När verksamhetsberättelsen överlämnas skall styrelsen föreslå åtgärder med anledning av räkenskapsperiodens resultat och för att balansera ekonomin.

71 §. Fonder

Fullmäktige kan inrätta fonder.

För varje fond skall antas en fondstadga med bestämmelser om fondens ändamål och förvaltning.

11 kap. Revision**72 §. De redovisningsskyldiga**

Skyldiga att redovisa för sin verksamhet till fullmäktige är

- 1) medlemmarna i de kommunala organen samt
- 2) den ledande tjänstemannen inom respektive organs uppgiftsområde.

73 §. Revisorer

Fullmäktige utser för sin mandatperiod minst tre revisorer med personliga ersättare för att granska kommunens förvaltning och ekonomi under tjänstemannaansvar.

Revisorerna skall ges förutsättningar att verkställa revisionen på ett oberoende sätt.

Revisorerna har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att av kommunens myndigheter få de upplysningar och ta del av de handlingar som de anser vara nödvändiga för att ha hand om revisionsuppdraget.

74 §. Valbarhet till revisor och jäv för revisor

Valbar till revisor är inte

- 1) en ledamot i styrelsen,
- 2) den som inte är valbar till styrelsen,
- 3) den som är närstående till kommundirektören eller en styrelseledamot eller
- 4) den som står i anställningsförhållande av bestående natur till kommunen eller en sammanslutning eller stiftelse som kommunen har bestämmanderätt i.

Med närstående i 1 mom. avses make, sambo, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående till kommundirektören eller styrelseledamoten.

Även en person som saknar rösträtt i kommunalval i landskapet eller inte har hemort i kommunen kan väljas till revisor.

Om jäv för revisor gäller vad som bestäms om jäv för styrelseledamöter.

75 §. Revisorernas uppgifter

Revisorerna skall med iakttagande av god revisions- sed granska räkenskapsperiodens förvaltning, bokföring och bokslut.

Revisorerna skall särskilt granska

1) om förvaltningen skötts i enlighet med lag och fullmäktiges beslut,

2) om bokslutet och koncernbalansräkningen gjorts upp i enlighet med lag och om de ger riktiga och tillräckliga uppgifter om verksamheten, ekonomin, den ekonomiska utvecklingen och de ekonomiska ansvarsförbindelserna under räkenskapsperioden,

3) om uppgifterna om grunderna för och användning- en av landskapsandelarna är riktiga samt

4) om kommunens interna övervakning har ordnats på ett ändamålsenligt sätt.

Revisorerna skall följa fullmäktiges särskilda anvisningar om de inte står i strid med lag, kommunens instruktioner eller god revisions- sed.

Om revisorerna uppmärksammar missförhållanden skall de utan dröjsmål underrätta styrelsen och vid behov även fullmäktiges ordförande.

76 §. Revisionsberättelse

Revisorerna skall före utgången av maj månad året efter varje räkenskapsperiod avge en berättelse till fullmäktige med en redogörelse för resultaten av revisionen. I berättelsen skall revisorerna uttala sig om bokslutet bör godkännas och de redovisningsskyldiga beviljas ansvarsfrihet.

Om revisorerna konstaterar att kommunens förvaltning och ekonomi skötts i strid med lag, fullmäktiges beslut eller kommunens intresse i övrigt och felet eller den skada som åsamkats inte är ringa skall revisorerna i berättelsen rikta en anmärkning mot den redovisningsskyldiga.

77 §. Behandlingen av revisionsberättelsen

Styrelsen skall inhämta en förklaring av den som saken gäller om en anmärkning i revisionsberättelsen. Fullmäktige fattar beslut om de åtgärder som revisionsberättelsen och anmärkningar i den föranleder.

När fullmäktige fastställer bokslutet skall fullmäktige besluta om ansvarsfrihet för de redovisningsskyldiga.

12 kap. Samarbete mellan kommuner**78 §. Samarbetsformer**

Kommunerna kan med stöd av avtal sköta sina uppgifter tillsammans.

Kommunerna kan komma överens om att anförtro en annan kommun att sköta en uppgift för en eller flera kommuners räkning, att uppgifter skall skötas av ett kommunalförbund eller att uppgifter skall skötas av en mellankommunal ombudsstämma.

Kommunerna kan komma överens om att en uppgift som enligt lag skall skötas av kommunen och som kan delegeras till en tjänsteman anförtros en annan kommuns tjänsteman, vilken sköter uppgiften under tjänstemannaansvar.

Om en kommuns skyldighet att höra till ett kommunalförbund för ett visst ändamål föreskrivs särskilt genom lag. (2016/3)

79 §. Gemensamma organ

När en kommun med stöd av ett avtal sköter en uppgift för en eller flera kommuners räkning kan kommunerna komma överens om att en del av ledamöterna i

det organ i kommunen som sköter uppgiften skall utses av de andra kommunerna.

Till ledamöter i organet kan utses personer som är valbara till motsvarande organ i de kommuner som berörs.

80 §. *Sammankallande av ombudsstämma*

En överenskommelse om sammankallande av en mellankommunal ombudsstämma (*ombudsstämma*) träffas på initiativ av fullmäktige i en kommun.

Varje deltagande kommun representeras vid ombudsstämman av högst tre ombud, vilka utses av fullmäktige. Fullmäktige kan även utse personliga ersättare för ombuden.

Valbar till ombud är den som är valbar till kommunens fullmäktige. Valbar är även kommundirektör.

Utdrag ur protokoll över val av ombud skall tillställas den kommun som tagit initiativ till ombudsstämman.

Minst 14 dagar före ombudsstämman ska hållas ska en kallelse sändas till ombuden. Kallelsen kan skickas elektroniskt. De berörda kommunernas styrelser ska samtidigt underrättas om ombudsstämman. (2017/32)

Ordföranden i fullmäktige i den kommun som tagit initiativ till ombudsstämman sammankallar stämman första gången och leder ordet tills ordförande och vice ordförande har valts.

Mandattiden utgår när ombudsstämman fullgjort sin uppgift. Varje kommun betalar arvoden och ersättning till sina respektive ombud.

81 §. *Rösträtt och beslutförhet vid ombudsstämma*

Ombudsstämman är beslutför när minst två tredjedelar av de deltagande kommunerna är företrädna. Beslut fattas med enkel majoritet.

Varje kommun har en röst för varje påbörjat femhundredatal invånare i kommunen på årets första dag. Kommunens röster fördelas lika mellan dess vid ombudsstämman närvarande ombud.

Kommunens styrelse kan ge kommunens ombud direktiv rörande kommunens ställningstagande i fråga som behandlas vid en ombudsstämma.

82 §. *Ombudsstämmans protokoll*

När ombudsstämmans protokoll har justerats skall det tillsammans med besväransvisning hållas offentligt framlagt i de deltagande kommunerna. Platsen och tidpunkten för framläggandet skall på förhand meddelas på kommunernas anslagstavlor.

De deltagande kommunernas styrelser skall utan dröjsmål erhålla ett utdrag ur protokollet samt besväransvisningar.

83 §. *Övriga bestämmelser om ombudsstämma*

För ombud vid ombudsstämma gäller samma jävsregler som för fullmäktigeledamot.

Ombudsstämmans beslut överklagas genom kommunalbesvär i enlighet med bestämmelserna i 15 kap.

84 §. *Bildande av ett kommunalförbund*

Kommuner och kommunalförbund kan ta initiativ till att bilda ett kommunalförbund. Ett kommunalförbund bildas genom ett avtal mellan medlemskommunerna (*grundavtal*).

Av grundavtalet skall framgå kommunalförbundets namn, hemort, medlemskommuner och uppgifter.

I kommunalförbundets namn skall ingå ordet "kommunalförbund" eller förkortningen "kf".

I grundavtalet skall medlemskommunerna komma överens om

1) hur beslut fattas i kommunalförbundet,

2) antalet ledamöter i kommunalförbundets högsta beslutande organ eller antalet representanter vid förbundsstämman,

3) en eventuell förbundsstämmas uppgifter och befogenheter och grunderna för rösträtten,

4) medlemskommunernas andelar i kommunalförbundets tillgångar och ansvar för förbundets skulder samt annat som rör förbundets ekonomi och förvaltning,

5) vilket av kommunalförbundets organ som bevakar kommunalförbundets intressen, representerar kommunalförbundet och ingår avtal för dess räkning samt på vilket sätt beslut fattas om rätten att teckna kommunalförbundets namn,

6) villkoren för utträde ur förbundet samt förhållandet mellan en medlemskommun som utträder ur förbundet och de kommuner som fortsätter verksamheten,

7) hur kommunalförbundets ekonomi och förvaltning skall granskas samt

8) förfarande vid upplösning och likvidation av kommunalförbundet.

I grundavtalet kan medlemskommunerna komma överens om att vissa beslut skall fattas med kvalificerad majoritet.

Grundavtalet skall godkännas av respektive medlemskommuns fullmäktige. Landskapsregeringen skall underrättas om bildande och upplösning av ett kommunalförbund.

85 §. (2007/77) *Ändringar av grundavtalet*

Grundavtalet kan ändras om en majoritet av medlemskommunerna understöder ändringsförslaget. Kommunens beslut skall fattas av fullmäktige. Är medlemskap i ett kommunalförbund eller något av dess verksamhetsområden föreskrivet i lag kan en medlemskommun dock inte utan sitt samtycke åläggas att medverka i nya frivilliga uppgifter för kommunalförbundet och i kostnaderna för dem.

86 §. *Kommunalförbundets organ*

Beslutanderätten i ett kommunalförbund utövas av medlemskommunerna vid en förbundsstämma eller av ett organ som väljs av medlemskommunerna.

Medlemskommunernas representanter vid förbundsstämman utses av respektive kommuns fullmäktige. Fullmäktige kan besluta att representanterna utses av styrelsen.

Förbundsstämma skall hållas minst två gånger per år. Kommunalförbundet kan också ha andra organ om så bestämts i grundavtalet.

87 §. *Valbarhet*

Valbar till kommunalförbundets organ är den som har rösträtt i kommunalval i någon kommun i landskapet.

Valbar är dock inte

1) den som står under förmynderskap,

2) en ledamot av Ålands förvaltningsdomstol samt

3) den som är fast anställd i ledande ställning hos kommunalförbundet.

E 1 Kommunallag (1997:73)

88 §. Rättshandlingsförmåga

Ett kommunalförbund kan förvärva rättigheter och ingå förbindelser samt föra talan i domstolar och andra myndigheter.

89 §. Finansiering

För finansieringen av sådana utgifter i kommunalförbundet som inte kan täckas på något annat sätt svarar medlemskommunerna i enlighet med den ansvarsfördelning mellan medlemskommunerna som fastställts i grundavtalet.

90 §. Offentlighet

Det högsta beslutande organets sammanträden är offentliga om inte organet beslutar annorlunda i fråga om något visst ärende.

Övriga organs sammanträden är offentliga endast om organet beslutar det.

91 §. Protokoll

Vid kommunalförbundets högsta beslutande organs sammanträden skall föras protokoll.

Protokollet från kommunalförbundets högsta beslutande organ skall efter justeringen tillsammans med en besväransvisning anslås på kommunalförbundets anslagstavla. I omedelbar anslutning till att protokollet anslås på kommunalförbundets anslagstavla skall en kopia av det sändas till medlemskommunernas styrelser. När en medlemskommuns styrelse erhållit kopian av protokollet skall den på kommunens anslagstavla anbringa ett meddelande om att protokollet finns anslaget på kommunalförbundets anslagstavla och hålls till påseende på kommunkansliet. Medlemskommunerna och dess medlemmar anses ha fått del av besluten i protokollet den dag då protokollet anslagits på kommunalförbundets anslagstavla. (2003/23)

För protokoll från andra av kommunalförbundets organ gäller vad som stadgas i 1 mom. om kommunalförbundets högsta beslutande organ så beslutar eller organet anser att det behövs. (2003/23)

92 §. Utträde ur kommunalförbund

En medlemskommun får utträda ur kommunalförbundet.

93 §. (2008/14) Tillämpligheten av bestämmelser om kommuner

Om kommunalförbund gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om kommuner i 3-10 §§, 13 och 14 §§, 3 och 4 kap., 31-33 §§, 40 och 41 §§, 48-50 §§, 52-55 §§, 9-11 kap. samt 15 kap.

94 §. Jäv

För en representant vid förbundsstämman eller en ledamot av kommunalförbundets högsta beslutande organ gäller samma jävsbestämmelser som för en fullmäktigeledamot.

95 §. Skiljeförfarande

I ett avtal om samarbete kan bestämmas att menings-skiljaktigheter som föranleds av avtalet skall avgöras i den ordning som stadgas i lagen om skiljeförfarande (FFS 967/1992).

13 kap. Ålands kommunförbund**96 §. Bildande, anslutning och utträde (1998/19)**

Kommunerna skall bilda ett kommunalförbund med namnet Ålands kommunförbund kf.

Varje kommun är skyldig att ansluta sig till Ålands kommunförbund. Om en kommun önskar utträda skall kommunen skriftligen meddela Ålands kommunförbund detta. Medlemskapet upphör den 31 december det år som följer efter det år då kommunen meddelade om utträdet. Kommunförbundet och den utträdande kommunen kan dock komma överens om en annan tidpunkt. (1998/19)

97 §. Uppgifter

Ålands kommunförbunds uppgifter är att utgående från kommunens behov

- 1) bevaka kommunernas intressen gentemot landskapet,
- 2) fungera som remissinstans,
- 3) fungera som samarbetsorgan för kommunerna,
- 4) utse kommunala avtalsdelegationen samt sköta dess ekonomi och förvaltning,
- 5) fungera som rådgivande organ inom juridik och ekonomi,
- 6) fungera som samarbetsorgan vid kommunalt samarbete utanför Åland samt
- 7) ha hand om andra gemensamma ärenden om förbundsstämman så beslutar.

98 §. Rösträtt

Det högsta beslutande organet i Ålands kommunförbund är förbundsstämman.

Vid Ålands kommunförbunds förbundsstämma har varje kommun en röst per påbörjat femhundra invånare i respektive kommun på årets första dag.

99 §. Finansiering

Ålands kommunförbunds verksamhet skall finansieras av kommunerna gemensamt. Av kostnaderna skall hälften fördelas enligt de beskattningsbara inkomsterna vid den kommunala inkomstbeskattningen under föregående år och hälften enligt antal kommuninvånare i respektive kommun på årets första dag det år kostnaderna avser.

De beskattningsbara inkomster som avses i 1 mom. omfattar även kommunens andel av samfundsinkomstskatten.

14 kap. Kommunala avtalsdelegationen**100 §. Uppgifter**

Kommunala avtalsdelegationen är en del av Ålands kommunförbund. Dess uppgift är att på kommunernas och kommunalförbundens vägnar självständigt förhandla och avtala om anställningsvillkoren för kommunernas och kommunalförbundets tjänstemän och arbetstagare i enlighet med landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal och lagen om kommunala arbetskollektivavtal (FFS 670/1970).

Avtalsdelegationen kan ge rekommendationer i allmänna anställningsfrågor.

Även om en kommun utträtt ur Ålands kommunförbund i enlighet med 96 § är den bunden av de tjänste- och arbetskollektivavtal som ingås mellan de kommunala avtalsparterna i landskapet. (1998/19)

101 §. Beslutanderätt

Beslut i frågor som handhas av avtalsdelegationen fattas av avtalsdelegationens medlemmar vid sammanträde.

102 §. Tillsättande

Avtalsdelegationen består av sex medlemmar med personliga ersättare. Mandattiden är fyra år. Medlemmarna och ersättarna utses av Ålands kommunförbund. Till medlemmar och ersättare skall utses personer som representerar de kommunala arbetsgivarna och har kännedom om villkoren i anställningsförhållandena.

Medlemmar och ersättare skall utses så att landskaps olika delar blir företrädda.

103 §. Valbarhet

Valbar till medlem i avtalsdelegationen är den som har rösträtt i kommunalval i någon kommun i landskapet och som samtycker till att ta emot uppdraget.

Valbar till uppdrag i avtalsdelegationen är inte den som

- 1) står under förmynderskap,
- 2) är ledamot i Ålands förvaltningsdomstol eller
- 3) innehar förtroendeuppdrag i eller är anställd av tjänstemannaförening som avses i 3 § landskapslagen om tjänstekollektivavtal eller av underförening till sådan förening.

Om medlem upphör att vara valbar förfaller uppdraget genast, varvid fyllnadsval skall förrättas.

104 §. Arbetsordning, ekonomi och förvaltning

Avtalsdelegationen skall anta en arbetsordning.

Ålands kommunförbund fastställer avtalsdelegationens budget och bokslut, utser revisorer, fattar beslut om beviljande av ansvarsfrihet samt handhar övriga förvaltningsärenden som rör avtalsdelegationen.

105 §. (1998/19) Finansiering

Avtalsdelegationens verksamhet skall finansieras av kommunerna gemensamt enligt samma grunder som enligt 99 § gäller för finansieringen av Ålands kommunförbunds verksamhet.

En kommun som utträtt ur Ålands kommunförbund i enlighet med 96 § är trots utträdet skyldig att delta i finansieringen av avtalsdelegationens verksamhet.

Avtalsdelegationen har rätt att uppbära en skäligen ersättning för de tjänster som den utför åt kommuner eller kommunalförbund. Grunderna för ersättningen fastställs av Ålands kommunförbund.

106 §. Sökande av ändring

Avtalsdelegationens beslut om ingående av tjänste- eller arbetskollektivavtal eller beslut som grundar sig på 5 § 2 eller 3 mom. landskapslagen om tjänstekollektivavtal får inte överklagas. Detsamma gäller beslut som med stöd av 3 § 2 mom. landskapslagen om tjänstekollektivavtal fattats av en kommun eller ett kommunalförbund.

I andra ärenden än sådana som nämns i 1 mom. kan kommunalbesvär anföras i enlighet med 15 kap.

107 §. Framläggande av beslut

När avtalsdelegationens protokoll har justerats skall beslut som kan överklagas genom kommunalbesvär hållas offentligt framlagda. Platsen och tidpunkten för

framläggandet skall på förhand meddelas på avtalsdelegationens anslagstavla.

Kommunerna och kommunalförbunden skall under rättas om att framläggande ägt rum.

108 §. Rätt att ta del av uppgifter samt sekretess

Avtalsdelegationen har rätt att av kommuner och kommunalförbund få de uppgifter som fordras för att den skall kunna sköta sina uppgifter. Avtalsdelegationen har samma rätt att erhålla uppgifter av landskapets myndigheter då fråga är om uppgifter som lämnats av kommuner och kommunalförbund.

Om i 1 mom. avsedda uppgifter enligt särskilda föreskrifter skall hemlighållas har avtalsdelegationens medlemmar, de personer som har rätt att närvara vid avtalsdelegationens sammanträden samt den personal som handhar avtalsdelegationens ärenden samma tystnadsplikt som de kommunala myndigheter och landskapsmyndigheter som lämnat uppgifterna.

15 kap. Rättelseyrkande och kommunalbesvär**109 §. Tillämpning av kapitlets bestämmelser**

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på framställande av rättelseyrkande och sökande av ändring i beslut som fattats av en kommuns eller ett kommunalförbunds myndigheter, om inte något annat bestäms särskilt i lag.

Om ett beslut kan överklagas genom kommunalbesvär med stöd av någon annan lag, skall 110 § inte tillämpas.

110 §. Rättelseyrkande

Den som är missnöjd med ett beslut av kommunstyrelsen eller en nämnd eller en myndighet som lyder under dem kan framställa ett skriftligt rättelseyrkande. Ändring i beslutet får inte sökas genom besvär.

Ett rättelseyrkande skall framställas till det organ som fattat beslutet. Organet skall utan dröjsmål behandla ärendet på nytt.

Om styrelsen med stöd av 55 § tagit upp ett ärende till behandling som ett annat kommunalt organ har behandlat, skall ett rättelseyrkande tas upp till behandling av styrelsen.

111 §. Kommunalbesvär

Beslut som fattats av fullmäktige eller det organ som utövar beslutanderätt i ett kommunalförbund samt beslut som kommunstyrelsen eller en nämnd fattat med anledning av ett rättelseyrkande överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol genom kommunalbesvär.

Ett beslut får överklagas genom kommunalbesvär på den grunden att

- 1) beslutet tillkommit i felaktig ordning,
- 2) den myndighet som fattat beslutet har överskridit sina befogenheter eller
- 3) beslutet annars strider mot lag.

Mariehamns stadsstyrelses beslut om teckning av aktier vid riktad emission i ett aktiebolag med bl. a. verksamhet att hyra ut affärslägenheter. Stadsstyrelsen borde i egenskap av statsstödsmyndighet före beslutet på ett tillförlitligt sätt ha utrett om Europeiska unionens rättsregler om statligt stöd skulle tillämpas i fråga om aktuell aktieteckning. Beslutet bedömdes tillkommit i fel ordning till följd av att rättsregler om statligt stöd inte iakttagits. Beslutet upphävdes. **HFD 6.4.2011 liggare 951 (2011:35).**

E 1 Kommunallag (1997:73)

Kommunstyrelsen hade till en kommunal tjänst utsett A. B:s besvär över kommunstyrelsens beslut hade avslagits i Ålands förvaltningsdomstol. I HFD anförde B en ny besvärgrund. HFD avvisade besvären till den del som de grundade sig på den besvärgrund som B anförde först i HFD. Enligt långvarig rättspraxis och stabil rättsdoktrin har ett särdrag hos kommunalbesvär ansetts vara att nya besvärgrunder inte får anföras efter besvärstidens utgång. Med hänsyn till detta skulle det, när även förarbetena till kommunallagen för landskapet Åland beaktades, anses att när besvär anföras med stöd av 111 § 2 mom. i kommunallagen för landskapet Åland, kan nya besvärgrunder inte anföras efter utgången av den i 114 § i samma lag föreskrivna tiden för anförande av kommunalbesvär. **HFD 1.10.2013 liggare 3118.**

112 §. Besvärstid

Rättelse får inte yrkas i och kommunalbesvär får inte anföras över beslut som endast gäller beredning eller verkställighet.

Kommunalbesvär får inte anföras över fullmäktiges beslut om huruvida en rådgivande kommunal folkomröstning skall ordnas.

113 §. Rätt att framställa rättelseyrkande och besvärstid

Rättelseyrkande får framställas och kommunalbesvär anföras av

1) den som ett beslut avser eller den vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet (part) samt
2) kommunmedlemmarna.

Över beslut av ett kommunalförbunds myndigheter får rättelseyrkande framställas och kommunalbesvär anföras även av kommunalförbundets medlemskommuner och deras kommunmedlemmar. Över beslut av kommunernas gemensamma organ får rättelseyrkande framställas och besvär anföras även av kommuner som är parter i avtalet och deras kommunmedlemmar.

Ändring i ett beslut med anledning av ett rättelseyrkande får sökas genom kommunalbesvär endast av den som framställt rättelseyrkandet. Om beslutet har ändrats med anledning av rättelseyrkandet kan besvär anföras även av den som enligt 1 eller 2 mom. har besvärstid.

114 §. Rättelseyrkande- och besvärstid

Ett rättelseyrkande skall framställas inom 14 dagar och ett kommunalbesvär anföras inom 30 dagar från dagen för delfäendet av beslutet.

115 §. Besvärshanvisning och anvisning om rättelseyrkande

Till ett beslut som får överklagas skall fogas en besvärshanvisning.

Till ett beslut i vilket rättelseyrkande får framställas skall fogas anvisningar om rättelseyrkande.

Till ett beslut som inte får överklagas och i vilket rättelseyrkande inte får framställas skall fogas ett meddelande om besvärstid. Om besvärstid gäller i övrigt vad som stadgas i lagen om kommunala arbetskollektivavtalsförvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996).

116 §. Delgivning av beslut

Parterna skall genom vanlig delgivning delges ett protokollsutdrag samt en besvärshanvisning, en anvisning om rättelseyrkande eller ett meddelande om besvärstid enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland. (2008/14)

En kommunmedlem anses ha fått del av beslutet när protokollet har lagts fram offentligt.

117 §. Information om beslut

Protokollsutdrag samt en besvärshanvisning, en anvisning om rättelseyrkande eller ett meddelande om besvärstid skall sändas till den som begärt det.

118 §. Fullföljande av besvär

Ett rättelseyrkande skall framställas inom 14 dagar och ett kommunalbesvär anföras inom 30 dagar från dagen för delfäendet av beslutet.

Besvärstiden räknas från den tidpunkt då tillkännagivandet om utslaget har anslagits. Om utslaget har delgivits personerna i fråga särskilt räknas besvärstiden dock från delfäendet.

119 §. Verkställbarhet av beslut

Ett beslut kan verkställas innan det vunnit laga kraft. Verkställigheten får dock inte inledas om rättelseyrkande eller ändringssökande skulle förlora sitt syfte till följd av verkställigheten eller om det organ som behandlar rättelseyrkanden eller besvärmyndigheten förbjuder verkställigheten.

120 §. Övriga bestämmelser om kommunalbesvär

På kommunalbesvär tillämpas i övrigt vad som stadgas i förvaltningsprocesslagen.

Mariehamns stadsstyrelses beslut om teckning av aktier vid riktad emission i ett aktiebolag med bl.a. verksamhet att hyra ut affärslägenheter. Stadsstyrelsen borde i egenskap av statsstödsmyndighet före beslutet på ett tillförlitligt sätt ha utrett om Europeiska unionens rättsregler om statligt stöd skulle tillämpas i fråga om aktuell aktieteckning. Beslutet bedömdes tillkommet i fel ordning till följd av att rättsregler om statligt stöd inte iakttagits. Beslutet upphävdes. **HFD 11.5.2010 liggare 1112 (2010:30).**

12 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser**121 §. Ikraftträdelse**

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998 med undantag av 10 kap. som träder i kraft den 1 januari 1999.

Genom denna lag upphävs kommunallagen (1980:5) för landskapet Åland av den 19 februari 1980, nedan den gamla lagen, och landskapslagen (1978:24) den 19 april 1978 om kommunala avtalsdelegationen. Bestämmelserna i 7 kap. den gamla lagen tillämpas dock ännu under år 1998.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

122 §. Giltigheten av beslut inom frikommunförbundet

Beslut som landskapsregeringen fattat enligt 4 § 2 mom., 5 § 2 mom. och 6 § 3 mom. landskapslagen (1990:44) om försök med frikommuner skall förbli gällande när denna lag träder i kraft.

123 §. Tillämpningen av 38 §

Bestämmelserna i 38 § om antalet fullmäktigeledamöter tillämpas första gången vid fullmäktigevalet år 1999.

124 §. Tillämpning av bestämmelser i andra lagar

Om det i annan lagstiftning hänvisas till den gamla lagen skall hänvisningarna i tillämpliga delar avse bestämmelserna i denna lag.

Vad som i denna lag bestäms om kommunens in-

komstskatt gäller i tillämpliga delar vad som i andra lagar är bestämt om kommunalskatt.

125 §. Instruktioner och stadgor

En instruktion eller stadga som är i kraft i kommunen när denna lag träder i kraft skall iaktas till dess kommunen beslutar annat med stöd av denna lag. Om en bestämmelse i en instruktion eller en stadga strider mot denna lag, iaktas denna lag.

126 §. Förtroendevalda

Om valbarhet för förtroendevalda som utsetts innan denna lag träder i kraft gäller vad som bestämts i den gamla lagen.

127 §. Kommundirektören

Anställningsförhållandet för en kommundirektör som anställts före denna lag träder i kraft kan inte ändras till viss tids anställning utan kommundirektörens samtycke.

128 §. Tjänstledighet enligt 62 §

Bestämmelserna i 62 § om begränsningar i rätten till tjänstledighet tillämpas efter det att val till riksdagen, lagtinget eller landskapsregeringen första gången för rättats sedan denna lag trätt i kraft.

129 §. Kommunalförbund

Om i ett kommunalförbunds grundstadga inte ingår alla de bestämmelser som enligt 84 § skall ingå i grundavtalet iaktas i tillämpliga delar bestämmelserna om kommunalförbund i den gamla lagen.

Kommunalförbundens grundavtal skall senast den 1 januari 2000 överensstämma med bestämmelserna i denna lag.

Bestämmelser i annan lagstiftning om kommunalförbund tillämpas fortfarande med undantag för bestämmelser om samarbetsformer.

130 §. Ändringsökande och underställning

Beslut som en kommunal myndighet har fattat innan denna lag träder i kraft skall överklagas och underställas i enlighet med bestämmelserna i den gamla lagen.

Vid underställning av kommunala myndigheters beslut enligt annan lagstiftning gäller bestämmelserna i den gamla lagen om förfarandet vid underställning i tillämpliga delar.

Ikraftträdandebestämmelse (2017/32):

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2017.

E 2 Landskapslag (1997:63) om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som saknar åländsk hembygdsrätt

1 §. (2007/10) Rösträtt och valbarhet i kommunalval i landskapet Åland har, med avvikelse från bestämmelserna i 9 § 1 mom. självstyrelselagen för Åland, även den som inte har åländsk hembygdsrätt men som under ett år närmast före valdagen utan avbrott haft en kommun i landskapet som sin hemkommun och som uppfyller de övriga allmänna krav som gäller för rösträtt och valbarhet i kommunalval.

2 §. Denna lag träder i kraft den 1 september 1997.

E 3 Landskapslag (1997:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning

1 §. Följande riksförfattningar skall, med de undantag som anges i denna lag, tillämpas i landskapet Åland:

1) (2003/24) kommunindelningenslagen den 19 december 1997 (FFS 1196/1997) samt

2) [lagen den 28 juni 1996 om bestämmande av kommungränser inom Finlands territorialvatten (FFS 483/1996)].

L om bestämmande av kommungränser inom Finlands territorialvatten (FFS 483/1996) var tidsbegränsad och gäller inte längre.

2 §. De förvaltningsuppgifter som enligt kommunindelningenslagen skall handhas av det ministerium som behandlar kommunärenden, [länsstyrelsen] eller statsrådet handhas i landskapet av landskapsregeringen. (2003/24)

Hänvisas i lagen om kommunindelning till bestämmelser i rikslagstiftningen, vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen, skall hänvisningarna anses avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

3 §. Kostnader som föranleds av tillämpningen av bestämmelserna i de lagar som avses i 1 § och som enligt dem skall erläggas av statens medel skall i landskapet betalas av landskapets medel.

3a §. (2007/74) Med avvikelse från 10 kap. kommunindelningenslagen får kommuner i landskapet sammanslagningsunderstöd enligt 3b–3c §§ i denna lag.

3b §. (2007/74) Om en ändring av kommunindelningen medför att antalet kommuner minskar betalas till de berörda kommuner som är verksamma efter ändringen ett kalkylerat sammanslagningsunderstöd. Understödet betalas det år ändringen träder i kraft och under de fyra följande åren.

Stödbeloppet det år ändringen i kommunindelningen träder i kraft beräknas med invånarantalet i de berörda kommunerna som grund enligt följande:

Invånarantal	Understöd, euro/invånare
–2 000	316
2 001–2 500	299
2 501–3 000	282
3 001–3 500	265
3 501–4 000	249
4 001–4 500	223
4 501–5 000	215
5 001–5 500	198
5 501–6 000	181
6 001–6 500	164
6 501–7 000	148
7 001–	131

Om den största kommunens invånarantal överstiger 10 000, beaktas i kalkylen endast 10 000 invånare. Med kommunens invånarantal avses i beräkningarna invå-

E 4 LL (1998:20) om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar

narantalet den 1 januari året före det år då ändringen i kommunindelningen träder i kraft.

Under det första året efter året då ändringen i kommunindelningen träder i kraft är stödbeloppet 80 procent, under det andra året 60 procent, under det tredje året 40 procent och under det fjärde året 20 procent av stödbeloppet det år då ändringen träder i kraft.

Om en och samma ändring av kommunindelningen innebär att flera än en kommun är verksamma efter ändringen, fördelas sammanslagingsunderstödet mellan de berörda kommunerna i förhållande till deras invånarantal.

Ändras kommunindelningen under den tid understödet betalas så att kommunerna skulle vara berättigade till ett nytt kalkylerat sammanslagingsunderstöd, beaktas vid fastställandet av stödbeloppet inte invånarantalet i en kommun som redan får understöd.

Sammanslagingsunderstödet betalas årligen före utgången av juni.

3c §. (2007/74) Om de berörda kommunernas landskapsandelar minskar som en följd av en ändring som avses i 3b § beviljas de ersättning för minskningen. Ersättningsbeloppet beräknas genom att den allmänna landskapsandel, den komplettering av skatteinkomsterna och de uppgiftsbaserade landskapsandelar för driftskostnader som de berörda kommunerna beviljats året före det år ändringen träder i kraft jämförs med de motsvarande landskapsandelar som skulle betalas till kommunerna om en sådan ändring hade verkställts samma år. Ersättningen beviljas det år då ändringen träder i kraft och till samma belopp under de därpå följande fyra åren.

Om fler kommuner än en får ersättning fördelas den mellan kommunerna i förhållande till deras invånarantal. Med kommunens invånarantal avses invånarantalet den 1 januari året före det år då ändringen i kommunindelningen träder i kraft.

Ersättningen betalas i samband med det kalkylerade sammanslagingsunderstödet.

4 §. Landskapsregeringen ansvarar för att det utarbetas förslag till bestämmande av sådana gränser som avses i 1 § lagen om bestämmande av kommungränser inom Finlands territorialvatten och som rör kommungränser mellan landskapets kommuner.

Beslut om bestämmande av kommungränser fattas av landskapsregeringen.

Beslutet skall sändas för kännedom till Ålands lantmäteribyrå och de berörda kommunerna.

Se anmärkning under 1 §.

5 §. Beslut som fattats av landskapsregeringen kan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

E 4 Landskapslag (1998:20) om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar

1 §. Tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om det förfarande som skall iaktas när rådgivande kommunala folkomröstningar enligt 34 och 35 §§ kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland ordnas.

2 §. Tidpunkt och plats för folkomröstning

En folkomröstning ordnas den söndag som kommunfullmäktige bestämmer.

Om indelningen i röstningsområden bestäms i 2 § landskapslagen (1970:39) om lagtingsval och kommunalval. Fullmäktige kan dock besluta att flera röstningsområden skall ha ett gemensamt röstningsställe. (1999/8)

3 §. Beslut om att ordna folkomröstning

Beslut om att ordna folkomröstning skall fattas minst 60 dagar före den dag omröstningen skall ske.

Av kommunfullmäktiges beslut skall framgå tidpunkten för omröstningen, den fråga omröstningen avser samt de alternativ som föreläggs väljarna. I beslutet skall röstsedlarnas innehåll och utseende fastställas.

De alternativ som föreläggs väljarna anges på samma röstsedel. Den röstande skall alltid ha möjlighet att ge uttryck för att han eller hon inte stöder något av alternativen.

4 §. Initiativ till folkomröstning

Ett initiativ till folkomröstning enligt 35 § kommunallagen skall individualisera den fråga i vilken folkomröstning önskas. Initiativtagarna skall i initiativet försäkra att de är röstberättigade kommuninvånare.

Under personernas egenhändiga underskrifter skall deras namn, titel, yrke eller syssla och adress antecknas tydligt.

5 §. Valmyndigheter

Valmyndigheter vid folkomröstningar är den kommunala centralnämnden, om vilken det finns bestämmelser i 5 § landskapslagen om lagtingsval och kommunalval, samt röstningsnämnden. Kommunfullmäktige skall i god tid före folkomröstningen för varje röstningsområde tillsätta en röstningsnämnd. När röstningsnämnden utses skall i tillämpliga delar 6 § landskapslagen om lagtingsval och kommunalval om tillsättande av valnämnder iaktas.

6 §. Kommunala centralnämndens sammanträden

Kommunala centralnämnden sammanträder på kallelse av ordföranden för att handlägga i denna lag föreskrivna uppgifter senast en månad före röstningsdagen, den 20 dagen före röstningsdagen, onsdagen före röstningsdagen, röstningsdagen och dagen efter röstningsdagen samt i övrigt vid behov.

7 §. Meddelande om folkomröstning

Kommunala centralnämnden skall i god tid före omröstningen tillkännage den fråga folkomröstningen avser och tiden för folkomröstningen, röstningsområdernas röstningsställen, förfarandet vid folkomröstningen samt de alternativ som folkomröstningen gäller på det sätt som kommunala tillkännagivanden offentliggörs i kommunen samt genom annonsering på det sätt som centralnämnden beslutar.

Kommunstyrelsen skall utan dröjsmål underrätta [landskapsstyrelsen] om att en folkomröstning kommer att ordnas.

8 §. (1999/8) Rösträttsregister

För folkomröstningen låter den kommunala centralnämnden upprätta ett rösträttsregister över de röstbe-

rättigade. Om rösträttsregistret gäller i tillämpliga delar 8 § landskapslagen om lagtingsval och kommunalval. Röstkort uppgörs inte.

Kommunstyrelsen skall senast den 55 dagen före röstningsdagen meddela den valregistermyndighet som avses i 7a § landskapslagen om lagtings- och kommunalval att den önskar få de uppgifter som tas in i rösträttsregistret i maskinläsbar form eller som pappersutskrift. Om pappersutskriften gäller i tillämpliga delar det som bestäms om vallängder i 18 § landskapslagen om lagtingsval och kommunalval.

Valregistermyndigheten skall senast den 30 dagen före röstningsdagen tillställa den kommunala centralnämnden de uppgifter som skall tas in i rösträttsregistret.

9 §. Brevröstningshandlingar

Brevröstningshandlingar skall finnas tillgängliga hos kommunala centralnämnden eller på ett annat ställe som denna har angett senast från och med den 20 dagen före röstningsdagen. Med brevrestningshandlingar avses fastställda röstsedlar samt valkuvert, foljebrev, yterkuvert samt röstningsanvisningar som centralnämnden har utarbetat. Kommunala centralnämnden skall sända brevrestningshandlingar till en röstberättigad som begär det.

Kommunala centralnämnden skall tillkännage möjligheten att få brevrestningshandlingar och förfarandet för att få dem enligt bestämmelserna i 7 §.

10 §. Brevröstning

Vid brevrestning skall brevrestningshandlingarna användas.

Efter att den röstberättigade gjort sin röstningsanteckning skall röstsedeln eller, om flera röstsedlar står till buds, den röstsedel som valts inneslutas i valkuvertet. Därefter skall den röstberättigade fylla i och egenhändigt underteckna foljebrevet, innesluta valkuvertet och foljebrevet i yterkuvertet och returnera detta under den adress som kommunala centralnämnden har angett så att det kommer fram senast klockan 19.00 fredagen före röstningsdagen. (1999/8)

11 §. Räkning av brevrest

Kommunala centralnämndens sammanträde där de röster som har avgetts vid brevrestningen räknas skall påbörjas röstningsdagen, dock tidigast klockan 15.00. (1999/8)

Vid sammanträdet skall de röstsedlar som har tagits ur valkuverten stämplas med valstämpeln. Om det antas att högst 25 personer kommer att brevresta i kommunen, skall kommunala centralnämnden besluta att rösterna skall granskas och räknas av kommunala centralnämnden tillsammans med röstsedlarna från ett av kommunens röstningsområden.

12 §. Röstsedels ogiltighet

En röstsedel är ogiltig

- 1) om valkuvertet innehåller flera än en röstsedel,
- 2) om valkuvertet är öppet eller upptar obehörig anteckning om den röstande eller annat obehörigt,
- 3) om på röstsedeln gjorts anteckningar vid flera än ett av alternativen så att det inte fullt tydligt framgår vilket av alternativen som avses,
- 4) om röstsedeln försetts med särskilt kännetecken

eller om däri gjorts annan obehörig anteckning,

5) om såsom röstsedel har använts något annat än en röstsedel som erhållits av kommunen samt

6) om den inte är stämplad.

Såsom obehörig anses inte sådan anteckning på röstsedel, som endast förtydligar vad den röstande har avsett.

13 §. Fastställande av resultatet

Kommunala centralnämnden fastställer resultatet av folkomröstningen. I beslutet om fastställande av resultatet får ändring inte sökas genom besvär.

14 §. Tillkännagivande av resultat

Kommunala centralnämnden skall tillkännage resultatet av folkomröstningen på det sätt kommunala tillkännagivanden offentliggörs i kommunen.

15 §. Förvaring av röstsedlarna

Kommunala centralnämnden skall spara röstsedlarna i fem år efter att resultatet av folkomröstningen har fastställts.

16 §. Tryckning av röstsedlar och brevrestningshandlingar

Kommunen låter trycka de röstsedlar samt tillverka de brevrestningshandlingar som används vid en folkomröstning. Av röstsedeln skall framgå hur den skall vikas ihop och den skall vara sådan att rösthemligheten tryggas. Röstsedeln skall tryckas på gult papper.

Vid folkomröstningar används de förseglingstillbehör som [landskapsstyrelsen] enligt 83 § 3 mom. landskapslagen om lagtingsval och kommunalval har tillställt kommunala centralnämnden och valnämnderna.

17 §. Kostnader för folkomröstning

Kommunen står för kostnaderna för en kommunal folkomröstning, med undantag för kostnaderna för de förseglingstillbehör som avses i 16 § 2 mom.

18 §. (1999/8) Övriga bestämmelser

Vid folkomröstningar skall utöver denna lag i tillämpliga delar iaktas 2 §, 5 §, 8 §, 18 §, 38 § 2 och 3 mom., 39 §, 40-44 §§, 46 §, 48 § 1, 3 och 4 mom., 49 §, 49a § 1 mom., 54b § 2 mom., 55 §, 55a §, 56 §, 69 §, 70 §, 73 §, 86 § och 87 § 2 mom. landskapslagen om lagtingsval och kommunalval. Bestämmelserna i 87 § landskapslagen om lagtingsval och kommunalval gäller dock inte tiden för returnering av brevrestningshandlingar enligt 10 § 2 mom.

19 §. Närmare föreskrifter

[Landskapsstyrelsen] meddelar vid behov genom landskapsförordning närmare föreskrifter om tillämpningen av denna lag.

20 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 15 mars 1998.

E 5 LL (2004:24) om ... kommunala tjänstemän

E 5 Landskapslag (2004:24) om tillämpning i landskapet Åland av lagstiftning om kommunala tjänstemän

1 §. Tillämpning av lagen om kommunala tjänsteinnehavare

Lagen den 11 april 2003 om kommunala tjänsteinnehavare (FFS 304/2003) skall med nedan angivna avvikelser tillämpas i landskapet.

Ändringar av lagen om kommunala tjänsteinnehavare skall tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

Beräffande kommunala tjänstemän, se även LL (1998:44) om tillämpning i landskapet Åland av arbetstidslagen, LL (2013:43) om tillämpning av semesterlagen på landskapets och kommunernas tjänstemän och LL (1978:22) om tjänstekollektivavtal.

2 §. Avvikande terminologi

I landskapet skall regler om samkommuner tillämpas på kommunalförbund och regler om kommunala tjänsteinnehavare tillämpas på kommunala tjänstemän.

3 §. Hänvisningar

Hänvisningen i 1 § till lagen om kommunala tjänstekollektivavtal (FFS 669/1970) skall i landskapet avse landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal.

Hänvisningen i 2 § [till 44 § 2 mom. kommunallagen (FFS 365/1995)] skall i landskapet avse 57 § 2 mom. kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland.

Hänvisningen i 4 § [till 64 § kommunallagen] skall i landskapet avse 12 § kommunallagen för landskapet Åland.

Hänvisningen i 12 § till bestämmelser [i lagen om likabehandling (FFS 21/2004)] om vad som avses med diskriminering och om förbud mot repressalier skall i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagen (2005:66) om förhindrande av diskriminering i landskapet Åland. (2005/74)

Hänvisningen i 50 § [till 81 § 1 mom. kommunallagen] skall i landskapet avse 86 § 1 mom. kommunallagen för landskapet Åland.

Tidigare 4 mom. har blivit blir 5 mom. genom (2005/74).

12, 4 och 50 §§ L om kommunala tjänsteinnehavare hänvisas numera till kommunallag (FFS 410/2015). I 12 § L om kommunala tjänsteinnehavare hänvisas numera till diskrimineringslag (FFS 1325/2014).

4 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2004.

Lagen skall tillämpas på ärenden som är anhängiga vid lagens ikraftträdande.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1998:76) den 6 augusti 1998 om tillämpning i landskapet Åland av lagen om kommunala tjänsteinnehavares anställningstrygghet.

E 6 Landskapslag (1993:70) om landskapsandelar till kommunerna

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om allmän landskaps-

andel, uppgiftsbaserad landskapsandel och finansieringsunderstöd till kommunerna. (2007/68)

Denna lag tillämpas på uppgiftsbaserad landskapsandel endast om så stadgas här eller i någon annan landskapslag.

2 §. (1998/25) Definitioner

I denna lag förstås med

1) **landskapsandel** allmän landskapsandel och uppgiftsbaserad landskapsandel,

2) (2007/68) **finansieringsunderstöd** komplettering av skatteinkomster, samarbetsunderstöd och särskilt understöd,

3) **uppgiftsbaserad landskapsandel** sådan landskapsandel för driftskostnader som beviljas för undervisnings- och kulturverksamhet eller socialvård,

4) **landskapsandelsuppgifter** uppgifter för vilka allmän landskapsandel eller uppgiftsbaserad landskapsandel beviljas med stöd av lag samt med

5) upphävd (2003/89).

1a kap. Kapitelrubriken upphävd (2007/68).

2a-2b §§. Upphävda (2007/68).

2c §. Upphävd (2003/89).

2 kap. Justering av landskapsandelar mellan landskapet och kommunerna (1998/25)

3 §. Upphävd (1998/25).

4 §. (1998/25) Justering av landskapsandelarna i motsvarighet till förändringarna i kostnadsnivån

Landskapsandelarna för driftskostnaderna justeras under verksamhetsåret i motsvarighet till de faktiska förändringarna i kostnadsnivån utgående från en jämförelse mellan prisindex för den kommunala basservicen året före verksamhetsåret och prisindex för den kommunala basservicens verksamhetsåret. (2007/68)

Förändringarna i fråga om kostnadsnivån beaktas endast om kostnadsnivån ökat eller minskat med över fem procent. Justeringen görs i förhållande till den förändring som överstiger fem procent. (2007/68)

Landskapsregeringen beslutar senast den 15 oktober om en justering av landskapsandelarna enligt 1 mom.

5 §. Förändring i landskapsandelsuppgifter och kostnadsnivån

En förändring i omfattningen eller arten av landskapsandelsuppgifterna beaktas i den mån den följer av landskapslag, av sådana föreskrifter som grundar sig på landskapslag eller landskapsförordning, av en social- eller finansplan eller av landskapsbudgeten.

Förändringen i kostnadsnivån bestäms enligt prisindex för den kommunala basservicen på Åland. Indexet grundar sig på förändringen i kostnadsnivån viktad med driftskostnaderna för socialvården samt för undervisnings- och kulturverksamheten. (2007/68)

6 §. Bibehållande av kostnadsfördelningen

Fördelningen mellan landskapet och kommunerna av de uppgiftsbaserade kostnaderna för undervisnings- och kulturverksamheten samt socialvården bibehålls enligt samma förhållande som var gällande när denna lag trädde i kraft. Detta gäller inte kostnader för anlägg-

ningsprojekt, kalkylerade räntor och avskrivningar eller kostnader för skötsel av lån. (1998/25)

Kostnadsfördelningens utveckling utreds i sin helhet mellan landskapet och kommunerna vart fjärde år (justeringsår). Basbeloppen av de uppgiftsbaserade landskapsandelarna justeras i överensstämmelse med utredningarna enligt landskapslagen (1993:72) om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten och landskapslagen (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården. Justeringen beaktas vid fastställandet av basbeloppen verksamhetsåret efter att utredningarna slutförts. (1998/25)

Innan en justering vidtas skall landskapsregeringen förhandla med kommunerna om kostnadsfördelningens utveckling. Närmare föreskrifter om förhandlingarna mellan landskapet och kommunerna kan utfärdas genom landskapsförordning.

3 kap. Allmän landskapsandel

7 §. Mottagare av allmän landskapsandel

Kommun får allmän landskapsandel till ett belopp som bestäms enligt de grunder som anges nedan.

7a §. (2007/68) Basbelopp för den allmänna landskapsandelen

Landskapsregeringen fastställer årligen senast den 15 oktober ett basbelopp för den allmänna landskapsandelen för det följande verksamhetsåret. Basbeloppet fastställs på basen av föregående fastställelseårs basbelopp justerat med förändringen i kostnadsnivån enligt prisindex för den kommunala basservicen fastställelseåret. Vid fastställandet beaktas även de beräknade förändringarna i omfattningen och arten av landskapsandelsuppgifterna under verksamhetsåret.

8 §. Allmän landskapsandel till kommuner

Den allmänna landskapsandelen erhålls genom att invånarantalet den första dagen året före verksamhetsåret multipliceras med basbeloppet av den allmänna landskapsandelen, vilket multipliceras med kommunens koefficient enligt bosättningsstrukturgrupp. (1998/25)

Det belopp som fås enligt 1 mom. ökas med ett belopp som bestäms enligt sjunkande invånarantal.

3 mom. upphävt (1998/25).

9 §. (2007/68) Koefficient enligt bosättningsstrukturgrupp

Koefficienterna enligt de bosättningsstrukturgrupper som avses i landskapslagen (1993:73) om bosättningsstrukturgrupper är följande:

Bosättningsstrukturgrupp	Koefficient
1	3,60
2	1,30
3	0,50
4	0,00
5	0,00
6	0,00
7	0,00
8	0,00

10 §. Belopp enligt sjunkande invånarantal

Om invånarantalet i kommunen har sjunkit under tre år räknat från ingången av fastställelseåret, beräknas det belopp som bestäms enligt sjunkande invånarantal med hjälp av följande formel: $0,5 \times \text{skillnaden mellan invånarantalet } x \text{ [(den i 8 § 1 mom. angivna allmänna landskapsandelen} + \text{ de uppgiftsbaserade landskapsandelarna)] / invånare}$.

10a §. (2012/84) Justering av överföringarna mellan landskapet och kommunerna

Från de landskapsandelar som kommunen beviljas ska ett justeringsbelopp dras av. Justeringsbeloppet dras i första hand av från kommunens allmänna landskapsandel. Om justeringsbeloppet är större än den allmänna landskapsandelen dras den överskjutande delen av från landskapsandelen för driftskostnader som beviljats för socialvården.

Kommunens justeringsbelopp fastställs samtidigt som basbeloppen och bestäms med ett belopp per invånare samt antalet invånare i kommunen som grund. Beloppet per invånare fastställs genom att föregående fastställelseårs belopp justeras med förändringen i kostnadsnivån enligt prisindex för den kommunala basservicen fastställelseåret. Med antalet invånare i kommunen avses invånarantalet vid ingången av fastställelseåret.

10b §. (2014/62) Beloppet per invånare för 2015

Med avvikelse från vad som bestäms i 10a § 2 mom. är beloppet per invånare 132,15 euro för verksamhetsåret 2015.

Se ikraftträdandebestämmelse för (2014/62).

4 kap. Finansieringsunderstöd (2007/68)

11 §. (2007/68) Komplettering av skatteinkomsterna

Komplettering av skatteinkomsterna beviljas kommuner i vilka medeltalet av den beskattningsbara inkomsten vid kommunens förvärvsinkomstbeskattning per invånare för de tre senast slutförda kommunalbeskattningarna underskrider den kompletteringsgräns som på basis av 2 mom. och den i 3 mom. fastställda koefficienten bestäms för kommunen.

Kompletteringsgränsen erhålls genom att ett basberäkningsbelopp multipliceras med de koefficienter som bestäms för kommunen enligt 3 mom. Vid fastställandet av basberäkningsbeloppet beräknas för varje år under de tre senast slutförda kommunalbeskattningarna kvoten mellan den totala beskattningsbara inkomsten vid kommunens förvärvsinkomstbeskattning i alla åländska kommuner och det totala antalet invånare i alla åländska kommuner. Den erhållna kvoten för varje år sammanräknas och divideras med antalet jämförelseår (tre), varvid basberäkningsbeloppet erhålls.

Koefficienterna för beräkning av kompletteringsgränserna är följande:

Bosättningsstrukturgrupp	Koefficient
1	0,95
2	0,94
3	0,93
4	0,92

E 6 LL (1993:70) om landskapsandelar till kommunerna

5	0,91
6	0,90
7	0,89
8	0,88

Komplettering av skatteinkomsterna räknas ut genom att skillnaden mellan kompletteringsgränsen och medeltalet av den beskattningsbara inkomsten vid kommunens förvärvsinkomstbeskattning per invånare för de tre senast slutförda kommunalbeskattningarna i kommunen multipliceras med kommunernas genomsnittliga inkomstskattesats i landskapet Åland under det år till vars inkomster beskattningen hänför sig samt med antalet invånare i kommunen den första dagen sistnämnda år. Om kommunernas genomsnittliga inkomstskattesats i landskapet överstiger kommunens egen inkomstskattesats för den senast slutförda beskattningen används den sistnämnda inkomstskattesatsen vid beräkningen av skattekompletteringen enligt denna paragraf.

Med den beskattningsbara inkomsten vid kommunens förvärvsinkomstbeskattning avses den inkomst som beräknas genom att kommunens inkomster från förvärvsinkomstskatten multipliceras med kommunens inkomstskattesats. Som kommunens inkomster från förvärvsinkomstskatten beaktas förutom inkomsterna från förvärvsinkomstskatten sådana de redovisas till kommunen i samband med debiteringsredovisningen även kompensation som kommunen erhåller för avdrag vid förvärvsinkomstbeskattningen.

12 §. (2007/68) Samarbetsunderstöd

Samarbetsunderstöd kan enligt prövning beviljas kommuner som tillsammans med en eller flera andra kommuner vidtar samarbetsutvecklande åtgärder. För att stöd skall beviljas skall kommunen kunna visa att åtgärderna leder till effektivare produktion av kommunal service.

Samarbetsunderstöd beviljas enbart för inledande av projekt. Understödet kan beviljas för det år projektet inleds och för det därpå följande året.

12a §. (2007/68) Särskilt understöd

En kommun som på grund av kommunalekonomiska svårigheter är i behov av ökat ekonomiskt stöd kan enligt prövning beviljas ett särskilt understöd, om svårigheterna har sin grund i att en förändring har skett och om de bakomliggande faktorerna är av den art att de inte har kunnat förutses av kommunen. När behovet av ekonomiskt stöd bedöms kan även lokala särförhållanden beaktas.

Ett villkor för att särskilt understöd skall beviljas är att kommunen har godkänt en åtgärdsplan för att balansera kommunens ekonomi. Landskapsregeringen kan för beviljandet och användningen av understöd även ställa andra villkor som hänför sig till kommunens ekonomi. Om planen eller de villkor som ställts inte har iakttagits, kan understödet under de följande åren utebli eller beviljas till nedsatt belopp.

5 kap. Utbetalning och förfarande i övrigt**13 §. Upphävd (1998/25).****14 §. (2007/68) Beviljande av allmän landskapsandel och finansieringsunderstöd**

Den allmänna landskapsandelen och kompletteringen av skatteinkomsterna beviljas av landskapsregeringen utan ansökan. Samarbetsunderstöd och särskilt understöd skall sökas hos landskapsregeringen före utgången av oktober.

Den allmänna landskapsandelen och kompletteringen av skatteinkomsterna beviljas varje år senast den 11 januari. Samarbetsunderstöd och särskilt understöd beviljas före utgången av finansåret. Till beslutet skall fogas en anvisning om rättelseyrkande.

15 §. Tidpunkt för utbetalning

Den allmänna landskapsandelen och kompletteringen av skatteinkomsterna betalas månatligen till kommunen från ingången av finansåret i lika stora poster senast den 11 varje månad. I samband med utbetalningen beaktas det justeringsbelopp som avses i 10a §. (2012/84)

Justeringen av landskapsandelarna enligt 4 § beaktas i samband med utbetalningen av landskapsandelen från och med november månad efter justeringen. Justeringen skall vara slutförd före utgången av verksamhetsåret. (1998/25)

3 mom. upphävt (2007/68).

Samarbetsunderstöd utbetalas mot redovisning av betalda godtagbara kostnader. Särskilt understöd utbetalas i enlighet med en av landskapsregeringen fastställd plan. (2008/145)

16 §. Betalning av utebliven förmån

Framkommer det först sedan den i 19 § nämnda tiden gått till ända uppgifter som inte tidigare stått till en kommuns eller ett kommunalförbunds förfogande, och har kommunen eller kommunalförbundet på grund därav inte fått sådan landskapsandel eller komplettering av skatteinkomsterna som kommunen eller kommunalförbundet enligt landskapslag hade rätt till, skall det uteblivna beloppet betalas till kommunen eller kommunalförbundet. På beloppet skall betalas en årlig ränta som motsvarar grundräntan räknat från ingången av den månad då landskapsandelen eller kompletteringen av skatteinkomsterna borde ha betalats. (2007/68)

Om den uteblivna förmånen har liten betydelse och utgifterna för utbetalning av den inte skulle stå i proportion till sakens ekonomiska betydelse, betalas dock inte förmånen till kommunen eller kommunalförbundet.

Landskapsregeringen får besluta att en utebliven förmån betalas senare i samband med utbetalningen av följande landskapsandelar eller komplettering av skatteinkomsterna. (2007/68)

17 §. Återbetalning av grundlös förmån

Om en kommun eller ett kommunalförbund utan grund har fått landskapsandel eller komplettering av skatteinkomsterna, skall landskapsregeringen bestämma, att det överbetalda beloppet skall återbetalas. På det som återbetalas uppbärs en årlig ränta som motsvarar grundräntan räknat från ingången av den månad under vilken landskapsandelen eller kompletteringen av skatteinkomsterna har betalats. (2007/68)

Om den förmån som skall återbetalas är liten eller om det skall anses vara oskäligt att kräva återbetalning eller uppbära ränta, behöver det inte bestämmas att förmånen skall återbetalas.

Den förmån som skall återbetalas får dras av från de landskapsandelar eller den komplettering av skatteinkomsterna som senare skall utbetalas till kommunen eller kommunalförbundet. (2007/68)

18 §. När betalningsskyldigheten upphör

Skyldighet att betala en utebliven förmån eller att återbetala en grundlös förmån upphör inom fem år från utgången av det kalenderår då förmånen borde ha betalats eller betalades.

6 kap. Sökande av ändring

19 §. (2007/68) Rättelseförfarande

En kommun som inte nöjer sig med ett beslut om beviljande av allmän landskapsandel eller komplettering av skatteinkomsterna har rätt att inom trettio dagar efter att ha fått del av beslutet hos landskapsregeringen framställa ett skriftligt yrkande på rättelse av beslutet.

20 §. Ändringssökande

I fråga om lagligheten av landskapsregeringens beslut med anledning av rättelseyrkande eller ett beslut som avses i 16, 17 och 22 §§ får besvär anföras hos högsta förvaltningsdomstolen enligt förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996). (1998/25)

Ändring får inte sökas genom besvär i andra beslut än de som avses i 1 mom.

7 kap. Särskilda bestämmelser

21 §. (1998/25) Skyldighet att lämna upplysningar

Kommunerna eller kommunalförbunden skall ge landskapsregeringen de upplysningar som behövs för att fastställa landskapsandelar och finansieringsunderstöd enligt denna lag.

22 §. Vite

Om en kommun eller ett kommunalförbund vid ordnandet av landskapsandelsuppgifterna har underlåtit att uppfylla en lagstadgad förpliktelse eller en förpliktelse om vilken stadsgag eller bestäms med stöd av lag, får landskapsregeringen vid vite tvinga kommunen eller kommunalförbundet att uppfylla förpliktelsen.

23 §. Landskapsförordning

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

8 kap. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

24 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Genom denna lag upphävs

1) landskapslagen (1973:43) den 19 juli 1973 om landskapsstöd till kommunerna jämte ändringar samt

2) landskapslagen (1989:59) den 20 juni 1989 om allmän landskapsandel och allmänt finansieringsunderstöd till kommunerna jämte ändringar.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

LL (1993:70) om landskapsandelar till kommunerna

25 §. Tillämpning av tidigare gällande bestämmelser

För kostnader som uppkommit före lagens ikraftträdelsedag betalas landskapsandel enligt de tidigare gällande bestämmelserna.

26 §. Utjämningsdel

Den enligt 8 § bestämda basdelen av en kommuns allmänna landskapsandel ökas eller minskas med en utjämningsdel under åren 1994-1997, om det sammanlagda beloppet av de uppgiftsbaserade landskapsandelarna, den allmänna landskapsandelen och kompletteringen av skatteinkomsterna avviker från motsvarande landskapsandelar som enligt de tidigare landskapsandelsstadgandena har bestämts för åren 1988-1991.

Utgjänningsdelen för respektive kommun under justeringsperioden 1994-1997 utgör en viss procent av det belopp som fastställts enligt 27 § multiplicerat med invånarantalet i kommunen.

Om det framräknade utjämningsbeloppet enligt 27 § utgör en vinst för kommunen, minskas den i 1 mom. nämnda basdelen med följande:

Utgjänningsår	Minskning av basdelen med ett belopp som fastställs i procent av utjämningsbeloppet
1994	80
1995	60
1996	40
1997	20

Om det framräknade utjämningsbeloppet enligt 27 § utgör en förlust för kommunen, ökas den i 1 mom. nämnda basdelen i motsvarande grad som den minskas enligt 3 mom.

27 §. Kommunens utjämningsbelopp

Utgjänningsbeloppet per kommuninvånare erhålls genom att det sammanlagda beloppet av kommunens uppgiftsbaserade landskapsandelar, basdelen av den allmänna landskapsandelen och kompletteringen av skatteinkomsterna framräknat enligt denna lag för år 1988 jämförs med det sammanlagda beloppet av motsvarande landskapsandelar och komplettering av skatteinkomster enligt de beräkningar som görs för år 1988 enligt de tidigare gällande landskapsandelsstadgandena. Samma jämförelser görs även för åren 1989-1991.

De skillnader som erhålls för de olika kommunerna för varje år divideras sedan med antalet invånare respektive år i kommunen. Den framräknade skillnaden per invånare och år sammanräknas för respektive kommun och divideras med antalet jämförelseår (4). Det erhållna medeltalet för jämförelseåren justeras sedan med konsumentprisindex varvid ett utjämningsbelopp erhålls.

28 §. (1998/25) Komplettering av skatteinkomsterna under år 1998

Med avvikelser från vad som föreskrivs i 11 § 4 mom. beräknas kompletteringen av skatteinkomsterna för år 1998 på basen av den genomsnittliga kommunala uttaxeringen per skatteöre i landskapet under år 1997 minskad med 0,8 penni. Om den genomsnittliga kommunala

E 7 LL (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården

uttaxeringen per skatteöre i landskapet för år 1997 överstiger kommunens egen uttaxering per skatteöre för år 1997, används kommunens egen uttaxering per skatteöre för år 1997 minskad med 0,8 penni vid beräkningen av skattekompletteringen enligt 11 §.

29 §. (1997/29) *Komplettering av skatteinkomsterna under år 1997*

Med avvikelse från vad som stadgas i 11 § 4 mom. beräknas kompletteringen av skatteinkomsterna för år 1997 på basen av den genomsnittliga kommunala uttaxeringen per skatteöre i landskapet under år 1996 minskad med 1,8 penni. Om den genomsnittliga kommunala uttaxeringen per skatteöre i landskapet för år 1996 överstiger kommunens egen uttaxering per skatteöre för år 1996, används kommunens egen uttaxering per skatteöre för år 1996 minskad med 1,8 penni vid beräkningen av skattekompletteringen enligt 11 §.

Ikraftträdandebestämmelse (2014/62):

Lagtinget bemyndigar landskapsregeringen att bestämma att denna lag helt eller delvis ska träda i kraft i den ordning som föreskrivs i 20 § 3 mom. självstyrelselagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

Lagens 10b § är i kraft till och med den 31 december 2015 och tillämpas vid fastställande av kommunernas justeringsbelopp för verksamhetsåret 2015. Justeringsbeloppen fastställs så att de kan beaktas vid utbetalningen av landskapsandelar från och med januari 2015. Genom denna lag upphävs landskapsregeringens beslut ÅLR 2014/8223 om justering av överföringarna mellan landskapet och kommunerna år 2015. Åtgärder som verkställigheten av lagen kräver får vidtas innan den träder i kraft.

E 7 Landskapslag (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på planering av och landskapsandel för socialvården, om så är stadgat i någon annan landskapslag (speciallag). Om så stadgas i denna lag skall i fråga om landskapsandel som avses i denna lag även iakttas bestämmelserna i landskapslagen (1993:70) om landskapsandelar till kommunerna (*landskapsandelslagen*).

2 §. Socialvårdens resurser

Varje kommun skall anvisa resurser för den socialvård som ligger till grund för landskapsandelen.

3 §. Verksamhetsmöjligheter

Kommun skall, om inte annat är stadgat i speciallag, ordna de uppgifter som hör till socialvården

- 1) genom att själv ombesörja verksamheten,
- 2) genom att med stöd av avtal tillsammans med en annan kommun eller andra kommuner ombesörja verksamheten,
- 3) (2016/16) genom att låta kommunalförbund där kommunen är medlem ombesörja verksamheten,

4) (2016/16) genom att köpa tjänster av landskapet, av annan kommun, av kommunalförbund eller av annan som tillhandahåller socialvårdstjänster eller

5) (2016/16) genom att en serviceanvändare ges en servicesedel, med vilken kommunen förbinder sig att, upp till det värde som fastställts för sedeln enligt kommunens beslut, betala de tjänster som serviceanvändaren köper av en privat serviceproducent som kommunen godkännt.

Vad som i 1 mom. 4 punkten är stadgat om kommuns möjligheter att köpa tjänster gäller även kommunalförbund som handhar uppgifter inom socialvården.

Om en kommun eller ett kommunalförbund väljer ett privat alternativ för ombesörjandet av de uppgifter som hör till socialvården skall kommunen eller kommunalförbundet försäkra sig om att den privata socialvårdstjänsten motsvarar den nivå som krävs av motsvarande kommunala verksamhet.

Om en kommun eller ett kommunalförbund väljer ett privat alternativ för ombesörjandet av de uppgifter som hör till socialvården skall kommunen eller kommunalförbundet försäkra sig om att den privata socialvårdstjänsten motsvarar den nivå som krävs av motsvarande kommunala verksamhet.

2 kap. Planering

4 §. Socialvårdsplanen

Landskapsregeringen skall årligen i samband med avgivandet av förslaget till budget anta en plan för ordnande av socialvården i landskapet under de fem följande kalenderåren (*socialvårdsplanen*).

5 §. Socialvårdsplanens innehåll

Socialvårdsplanen skall innehålla:

- 1) målen och anvisningarna för ordnandet av socialvården,
- 2) de föreskrifter som meddelas med stöd av bemyndigande i speciallag,
- 3) (1998/26) de landskapsandelar som skall erläggas för socialvården, basbelopp enligt åldersgrupp per invånare samt en uppskattning av det sammanlagda beloppet av driftskostnaderna för den socialvård som kommunerna ordnar,
- 4) antalet anställda inom den socialvård som ligger till grund för fastställande av landskapsandelen samt
- 5) en förteckning över anläggningsprojekt, de högsta kostnader för de projekt som berättigar till landskapsandel och projektens inledningsår.

Dessutom skall planen innehålla beloppet av minimikostnaderna för att ett projekt skall betraktas som ett anläggningsprojekt samt en uppskattning av den landskapsandel som betalas för anläggningsprojekt.

6 §. Förslag över anläggningsprojekt

Kommun skall årligen senast vid den tidpunkt som landskapsregeringen bestämt tillställa landskapsregeringen ett förslag över de anläggningsprojekt som det är meningen att förverkliga inom kommunen under de fem följande åren.

Vad i 1 mom. är föreskrivet om kommun gäller även kommunalförbund som ombesörjer i denna lag avsedd verksamhet.

3 kap. Landskapsandel för driftskostnader

7 §. Mottagare av allmän landskapsandel

Till kommunerna betalas årligen landskapsandel för driftskostnaderna för socialvården enligt de kalkylerade grunder som anges nedan.

8 §. (1998/26) Fastställande av basbeloppen

Landskapsregeringen fastställer årligen i socialvårdsplanen de basbelopp per kommuninvånare som utgör grunden för landskapsandelarna för socialvårdens driftskostnader för det följande verksamhetsåret. Basbeloppen fastställs på basen av föregående fastställseårs basbelopp justerat med förändringen i kostnadsnivån enligt prisindex för den kommunala basservicen fastställelseåret. Vid fastställandet beaktas även de beräknade förändringarna i omfattningen och arten av landskapsandelsuppgifterna under verksamhetsåret. (2007/69)

Närmare bestämmelser om vad som avses med förändring i kostnadsnivån och i omfattningen och arten av landskapsandelsuppgifterna finns i 5 § landskapsandelslagen. (1999/28)

9 §. (1998/26) Basbelopp enligt åldersgrupp

Basbeloppen per kommuninvånare fastställs för socialvården för följande åldersgrupper:

- 0-6 år
- 7-64 år
- 65-74 år
- 75-84 år
- 85 år och äldre

10 §. (1998/26) Landskapsandel till kommuner

Landskapsandelen för socialvården erhålls genom att basbeloppet enligt åldersgrupp multipliceras med antalet kommuninvånare som hör till åldersgruppen i fråga. De belopp som erhålls för respektive åldersgrupp adderas och summan multipliceras med de landskapsandelsprocenter som bestäms enligt kommunens bösättningsstrukturgrupp.

11 §. (2015/123) Landskapsandelsprocenter enligt bösättningsstrukturgrupp

Landskapsandelsprocenterna enligt de bösättningsstrukturgrupper som avses i landskapslagen (1993:73) om bösättningsstrukturgrupper är följande:

Bösättningsstrukturgrupp	Procent
1	45,72
2	42,72
3	37,72
4	32,72
5	27,72
6	22,72
7	17,72
8	14,72

12 §. Beviljande och utbetalning av landskapsandelar

Landskapsandel för driftskostnader beviljas utan ansökan kommunen varje år senast den 11 januari.

Den landskapsandel för driftskostnader som beviljas

enligt 1 mom. utbetalas månatligen till kommunen från ingången av finansåret i lika stora poster senast den 11 varje månad. I samband med utbetalningen beaktas det justeringsbelopp som avses i 10a § landskapsandelslagen. (2012/85)

Justeringen av landskapsandelarna enligt 4 § landskapsandelslagen beaktas i samband med utbetalningen av landskapsandelen från och med november månad efter justeringen. Justeringen skall vara slutförd före utgången av verksamhetsåret. (1998/26)

13 §. Bibehållande av kostnadsfördelning

Fördelningen mellan landskapet och kommunerna av kostnaderna för den kommunala socialvården som ordnats i den omfattning som socialvårdsplanen anger bibehålls enligt samma förhållande som var gällande när denna lag trädde i kraft. (1998/26)

Vid kostnadsfördelningen beaktas driftskostnaderna för ordnandet av verksamhet enligt speciallagar och landskapsandelen för driftskostnaderna. I driftskostnaderna ingår inte kostnader för anläggningsprojekt, kalkylerade räntor och avskrivningar eller kostnader för skötsel av lån.

Kostnadsfördelningen utreds vart fjärde år (*justeringsår*). Om den genomförda kostnadsfördelningen beräknad för året före justeringsåret skiljer sig från den kostnadsfördelning som gäller när denna lag träder i kraft, skall beloppen av landskapsandelarna justeras så att kostnadsfördelningen återgår till den ursprungliga nivån vid ingången av justeringsåret. Justeringen beaktas vid fastställandet av basbeloppen verksamhetsåret efter att utredningarna slutförts. (1998/26)

Innan en justering vidtas skall landskapsregeringen förhandla med kommunerna om kostnadsfördelningens utveckling. Närmare föreskrifter om förhandlingarna mellan landskapet och kommunerna kan utfärdas genom landskapsförordning.

14 §. (2007/69) Särskilda landskapsandelar för specialomsorg, barnskydd och missbrukarvård

I tillägg till den landskapsandel som avses i 10 § erhåller kommunen särskilda landskapsandelar för specialomsorg, barnskydd och missbrukarvård. De särskilda landskapsandelarna fastställs var för sig med nettodriftskostnaderna för respektive område som grund.

De särskilda landskapsandelarna för specialomsorgen, barnskyddet och missbrukarvården fastställs genom att kommunens självrisksbelopp dras ifrån kommunens nettodriftskostnader för området. Kommunens självrisksbelopp beräknas genom att nettodriftskostnaderna multipliceras med kommunens självrisksprocent, vilken erhålls genom att kommunens landskapsandelsprocent enligt 11 § dras ifrån 100 procent.

Med nettodriftskostnaderna för specialomsorgen avses kommunens kostnader för kommunalförbundet för det åländska specialomsorgsdistriktet. Vid beräkningen används uppgifterna i senast fastställda bokslut.

14a §. (1998/26) Nya uppgifter

Om kommunerna påförs nya landskapsandelsuppgifter inom socialvården skall det eftersträvas att de merkostnader uppgifterna medför fördelas mellan landskapet och kommunerna enligt den kostnadsfördelning som var gällande när denna lag trädde i kraft.

E 7 LL (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården

4 kap. Landskapsandel för anläggningsprojekt

15 §. (2007/69) *Beviljande av landskapsandel för anläggningsprojekt*

Landskapsandel för anläggningsprojekt som är nödvändiga för ordnande av socialvården kan på ansökan beviljas kommuner i bosättningsstrukturgrupp 1. Landskapsandelen utgör 20 procent av kommunens kostnader för anläggningsprojektet, med beaktande av vad som anges i 21 §.

16 §. *Anläggningsprojekt*

Med anläggningsprojekt avses byggande, anskaffning, grundlig reparation eller motsvarande åtgärder i fråga om lokaler som utgör en funktionell helhet samt anskaffning av lös egendom i samband med sådana åtgärder, om åtgärdens beräknade totalkostnader uppgår minst till det belopp som fastställts i socialvårdsplanen. Anskaffning av markområde skall inte betraktas som ett anläggningsprojekt.

Som ett anläggningsprojekt kan även anses en åtgärd enligt 1 mom., om de beräknade kostnaderna underskrider det belopp som fastställts i socialvårdsplanen och om finansieringen av projektet skulle komma att bli synnerligen betungande för kommunen eller kommunalförbundet.

17 §. *Godkännande*

Anläggningsprojekt vars totalkostnader uppgår minst till det belopp som avses i 16 § 1 mom., de högsta kostnader för de projekt som berättigar till landskapsandel och projektens inledningsår godkänns i socialvårdsplanen.

18 §. *Projektplan*

Kommunen eller kommunalförbundet skall i god tid året innan projektet beräknas inledas tillställa landskapsregeringen en projektplan över anläggningsprojektet.

Projektplanen skall innehålla följande uppgifter:

- 1) allmän beskrivning av projektet,
- 2) redogörelse för behovet av att genomföra projektet,
- 3) beskrivning av tomt då fråga är om ny inrättning eller utvidgning av tidigare inrättning,
- 4) huvudritningar i skala 1:100 samt en kortfattad byggnadsbeskrivning,
- 5) tidtabell för projektets genomförande samt
- 6) en kostnadsberäkning för projektet.

19 §. *Fastställelse av anläggningsprojekt*

Landskapsregeringen fastställer på basis av projektplanen de anläggningsprojekt som skall inledas under verksamhetsåret.

Samtidigt med fastställandet av anläggningsprojektet kan landskapsregeringen meddela kommunen eller kommunalförbundet ett förhandsbesked om de projekt som kan inledas året efter verksamhetsåret. Förhandsbeskedet är bindande för landskapsregeringen då den fastställer de projekt som skall inledas följande år, om inte annat följer av landskapsbudgeten eller socialvårdsplanen.

20 §. *Förverkligande av anläggningsprojekt*

Ett anläggningsprojekt skall påbörjas det år faststäl-

lelsebeslutet enligt 19 § 1 mom. fattats eller året därpå.

Landskapsregeringen kan av särskilda skäl på ansökan av en kommun eller ett kommunalförbund besluta att ett anläggningsprojekt får påbörjas innan det har fastställts.

21 §. *Landskapsandel för anläggningsprojekt*

För anläggningsprojekt betalas landskapsandel högst för de kostnader landskapsregeringen har fastställt. Om de faktiska kostnaderna för ett anläggningsprojekt är mindre än de kostnader som godkänts i socialvårdsplanen och som landskapsregeringen fastslagit, betalas landskapsandel för de faktiska kostnaderna.

Landskapsregeringen kan av särskilda skäl på ansökan av en kommun eller ett kommunalförbund besluta att ett anläggningsprojekt får påbörjas innan det har fastställts.

22 §. *Upphävd (2007/69)*

23 §. *Utbetalning av landskapsandel*

Landskapsandel för ett anläggningsprojekt betalas till kommunen eller kommunalförbundet månatligen senast den 20 varje månad i lika stora rater under den tid projektet beräknas pågå. Den första raten skall betalas ut månaden efter den månad då meddelande om att projektet inletts har inkommit. Om projektet på det sätt som avses i 20 § 2 mom. har inletts innan det har fastställts, skall dock den första raten betalas ut senast månaden efter den månad då fastställelsebeslutet fattades.

24 §. *Projektredovisning och landskapsandelsbeslut*

För fastställelse av den slutliga landskapsandelen för ett anläggningsprojekt skall kommunen eller kommunalförbundet för landskapsregeringen lägga fram en redovisning över kostnaderna för genomförandet av projektet. Projektredovisningen om de faktiska kostnaderna skall tillställas landskapsregeringen senast den 31 augusti under det år som följer efter det då anläggningsprojektet blev färdigt.

Landskapsregeringen skall fatta beslut om den slutliga landskapsandelen för ett anläggningsprojekt inom två månader efter att projektredovisningen lämnats in.

25 §. *Återbetalning av landskapsandel för anläggningsprojekt*

Landskapsregeringen kan besluta att den del av den anskaffade egendomens gängse värde som motsvarar landskapsandelen för anläggningsprojektet helt eller delvis skall återbetalas till landskapet, om egendomen överlåtes till någon annan, om verksamheten upphör eller om egendomens användning varaktigt ändras så att egendomen inte kan användas för någon annan verksamhet som berättigar till landskapsandel.

Om egendom för vilken landskapsandel har erhållits förstörs eller skadas, kan landskapsregeringen besluta att en motsvarande del av försäkrings- eller annan skadeersättning helt eller delvis skall betalas till landskapet eller dras av från landskapsandelen för ett nytt anläggningsprojekt.

Den som får landskapsandel skall inom sex månader efter det att de förändringar som avses i 1 och 2 mom. inträffat göra en anmälan till landskapsregeringen.

Om det senare framgår att någon anmälan inte gjorts

inom utsatt tid, skall en mot landskapsandelen svarande del av egendomens gängse värde betalas till landskapet med en årlig ränta som motsvarar Finlands Banks grundränta, om inte landskapsregeringen av särskilda skäl beslutar annat.

5 kap. Sökande av ändring

26 §. (1995/30) Rättelseförfarande

En kommun eller ett kommunalförbund, som inte nöjer sig med ett beslut enligt 15 § om beviljande av landskapsandel eller ett beslut som avses i 24 § 2 mom., har rätt att inom trettio dagar efter delgivningen av beslutet framställa ett skriftligt rättelseyrkande hos landskapsregeringen. Till beslutet skall fogas en anvisning om rättelseyrkande.

27 §. Ändringssökande

I fråga om lagligheten av landskapsregeringens beslut med anledning av rättelseyrkande eller ett beslut som avses i 25 §, 29 § 3 mom. och 31 § får besvär anföras hos högsta förvaltningsdomstolen enligt förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996). (1998/26)

Ändring får inte sökas genom besvär i andra beslut än de som avses i 1 mom.

6 kap. Tillämpning av vissa bestämmelser i landskapsandelslagen

28 §. Betalning av landskapsandel

På betalning av landskapsandel tillämpas dessutom följande bestämmelser i landskapsandelslagen:

- 1) bestämmelsen i 16 § om betalning av utebliven förmån,
- 2) bestämmelsen i 17 § om återbetalning av grundlös förmån samt
- 3) bestämmelsen i 18 § om upphörande av betalningsskyldighet.

7 kap. Särskilda bestämmelser

29 §. Servicesystemets ändamålsenlighet

Om kommunen inte har ordnat sådan service för sina invånare som avses i speciallagarna och den nödvändiga basservicen inte motsvarar allmänt godkänd nivå i landskapet, kan landskapsregeringen pröva ändamålsenligheten i kommunens servicesystem.

Om landskapsregeringen konstaterar att servicesystemet har allvarliga brister av orsaker som beror på kommunen, kan landskapsregeringen ge kommunen rekommendationer om hur och inom vilken tid bristerna i servicesystemet skall korrigeras.

Om kommunen inte har korrigerat bristerna i servicesystemet inom den tid som landskapsregeringen fastställt i sin rekommendation, kan landskapsregeringen helt eller delvis återkräva kommunens landskapsandel till landskapet för den tid och till den del servicesystemet har konstaterats vara bristfälligt på det sätt som landskapsregeringen avser.

Återkrav av en kommuns landskapsandel kan förnyas sedan landskapsregeringen på nytt har behandlat bristerna i servicesystemet på det sätt som stadgas i 1 och 2 mom. Återkravet av landskapsandel får härvid inte beröra en sådan tidsperiod för vilken landskapsandel redan tidigare har återkrävts.

30 §. (1998/26) Skyldighet att lämna upplysningar

Kommunerna eller kommunalförbunden skall ge landskapsregeringen de upplysningar som behövs för att fastställa landskapsandelar enligt denna lag samt pröva ändamålsenligheten i kommunens servicesystem.

31 §. Vite

Om en kommun eller ett kommunalförbund vid ordnandet av landskapsandelsuppgifterna vägrar uppfylla en lagstadgad förpliktelse eller en förpliktelse om vilken stadgas eller bestäms med stöd av lag, kan landskapsregeringen vid vite tvinga kommunen, kommunalförbundet eller annan huvudman att uppfylla förpliktelsen.

32 §. Kommuninvånare

Med kommuninvånare avses den som har hemkommun i kommunen enligt lagen om hemkommun (FFS 201/1994). (1995/30)

Vid uträkningen av den landskapsandel för kommunen som avses i 10 § anses invånarantalet vid ingången av året före verksamhetsåret vara kommunens invånarantal.

33 §. Formulär

Verksamhetsberättelse, projektplan samt projektdovisning skall uppgöras på formulär som fastställs av landskapsregeringen.

34 §. (1997/29) Landskapsförordning

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

8 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

35 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994. Bestämmelserna i 2 och 3 kap. tillämpas första gången redan år 1993 vid antagande av socialvårdsplanen för åren 1994-1998.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1983:63) den 22 november 1983 om planering och landskapsstöd inom social- och hälsovården jämte ändringar.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

36 §. De kalkylerade markbeloppen det år då lagen träder i kraft

De kalkylerade markbeloppen per invånare som skall tillämpas det år då lagen träder i kraft godkänns i socialvårdsplanen.

37 §. Tillämpning av tidigare gällande bestämmelser

Landskapsstöd för kostnader som uppkommit före lagens ikraftträdelsedag betalas enligt de tidigare gällande bestämmelserna, såvida inte något annat stadgas i denna paragraf.

På anläggnings- och driftskostnadsprojekt som har påbörjats innan denna lag träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet till den del projektets genomförande fortsätter medan denna lag gäller. På alla egendomsöverlåtelser och ändringar av användningssyften som har skett efter ikraftträdandet tillämpas 25 §.

Ett ärende som är anhängigt vid [landskapsstyrelsen] när denna lag träder i kraft skall slutbehandlas enligt

E 8 LL (1993:72) om undervisnings- och kulturverksamheten

de bestämmelser som har gällt tidigare, om det inte är fråga om överlåtelser och ändringar av användningsändamål som avses i 2 mom.

38 §. Pensionsskyddet för personalen vid en privat verksamhetsenhet

Den som då denna lag träder i kraft är anställd hos en privat arbetsgivare som tillhandahåller kommun eller kommunalförbund tjänster som avses i 3 § 1 mom. 4 punkten har, såvida landskapslagen (1971:51) om vissa pensioner, som skall betalas av landskapsmedel tillämpades på ifrågavarande verksamhet före den 1 januari 1984, rätt till ålders-, invalid-, arbetslöshets- och deltidspension ur landskapets medel enligt de regler som gäller för personer som är anställda hos landskapet.

Sedan i 1 mom. avsedd person avlidit betalas familjepension efter honom enligt samma regler som efter person som varit anställd hos landskapet.

En arbetsgivare som avses i 1 mom. är skyldig att till landskapet Ålands pensionsfond för varje kvartal betala en andel av pensionskostnaderna för personer som avses i sagda moment. Andelen utgör 25 procent av ifrågavarande personers lön. Andelen för visst kvartal skall betalas under den första månaden i följande kvartal. Med avvikelse från vad som nu sagts är andelen av pensionskostnaderna under ikraftträdelseåret dock 15 procent samt under det andra giltighetsåret 17,5 procent, under det tredje 20 procent och under det fjärde 22,5 procent. (1995/73)

En pensionskostnadsandel enligt denna lag jämte en årlig ränta av 16 procent för den tid som betalningen har försenats får indrivnas utan dom eller utslag på det sätt som föreskrivs i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (FFS 367/1961).

Om arbetsgivaren är ett samfund eller en sammanlutning för vars förpliktelser en delägare eller en bolagsman svarar såsom för egen skuld, kan en pensionskostnadsandel enligt denna lag jämte dröjningsränta sökas ut hos delägaren eller bolagsmannen enligt 4 mom.

Sedan denna lag trätt i kraft gäller om pensionsskyddet för dem som anställs av en privat arbetsgivare som avses i 1 mom. bestämmelserna i lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/1961).

L om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (FFS 367/1961) har ersatts av L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

E 8 Landskapslag (1993:72) om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten**1 kap. Allmänna bestämmelser****1 §. Lagens tillämpningsområde**

Denna lag tillämpas på planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamhet, om så är stadgat i någon annan landskapslag (*speciallag*). Om så stadgas i denna lag skall i fråga om landskapsandel som avses i denna lag även iaktas bestämmelserna i landskapslagen (1993:70) om landskapsandelar till kommunerna (*landskapsandelslagen*).

2 §. Definitioner

I denna lag förstås med

- 1) **undervisningsverksamhet** verksamhet vid grundskolorna samt medborgarinstitut och
- 2) **kulturverksamhet** verksamhet vid allmänna bibliotek, kommunernas kulturverksamhet, idrottsverksamhet samt ungdomsarbete.

2 kap. Landskapsandel för driften av grundskolorna**3 §. (1998/27) Allmän bestämmelse**

För finansiering av driftskostnaderna för grundskolan erhåller kommunerna landskapsandel enligt de kalkylerade grunder som anges nedan.

4 §. (2003/46) Fastställande av landskapsandelsgrunderna

Landskapsregeringen fastställer årligen senast den 15 oktober ett basbelopp per kommuninvånare i åldersgruppen 6-15 år för grundskolan samt ett basbelopp per elev för träningsundervisningen för det följande verksamhetsåret.

5 §. (1998/27) Basbeloppen

Basbeloppen fastställs på basen av föregående fastställelseårs basbelopp justerat med förändringen i kostnadsnivån enligt prisindex för den kommunala basservicen fastställelseåret. Vid fastställandet beaktas även de beräknade förändringarna i omfattningen och arten av landskapsandelsuppgifterna under verksamhetsåret. (2007/71)

Närmare bestämmelser om vad som avses med förändring i kostnadsnivån och i omfattningen och arten av landskapsandelsuppgifterna finns i 5 § landskapsandelslagen. (1999/29)

6 §. Upphävd (2003/46).**7 §. (2007/71) Landskapsandel till kommuner**

Landskapsandelen för grundskolan erhålls genom att basbeloppet per kommuninvånare i åldersgruppen 6-15 år multipliceras med antalet kommuninvånare i denna åldersgrupp. Det erhållna beloppet multipliceras med de landskapsandelsprocenter som bestäms enligt kommunens bosättningsstrukturgrupp.

Landskapsandelsprocenterna enligt de bosättningsstrukturgrupper som avses i landskapslagen (1993:73) om bosättningsstrukturgrupper är följande:

Bosättningsstrukturgrupp	Procent
1	80,00
2	60,00
3	45,00
4	40,00
5	35,00
6	30,00
7	25,00
8	20,00

8 §. (1998/27) Bibehållande av kostnadsfördelningen

Fördelningen mellan landskapet och kommunerna av driftskostnaderna för grundskolan bibehålls enligt samma förhållande som var gällande när denna lag träder i

kraft. I driftskostnaderna ingår inte de kostnader som anges i 13 §.

Kostnadsfördelningen utreds vart fjärde år (*justeringsår*). Om den genomförda kostnadsfördelningen beräknad för året före justeringsåret skiljer sig från den kostnadsfördelning som gäller när denna lag träder i kraft, skall beloppen av landskapsandelarna justeras så att kostnadsfördelningen återgår till den ursprungliga nivån vid ingången av justeringsåret. Justeringen beaktas vid fastställandet av basbeloppen verksamhetsåret efter att utredningarna slutförts.

Innan en justering enligt 1 mom. vidtas skall landskapsregeringen förhandla med kommunerna om kostnadsfördelningens utveckling. Närmare bestämmelser om förhandlingarna mellan landskapet och kommunerna kan utfärdas genom landskapsförordning.

9 §. (1998/27) Särskild landskapsandel för träningsundervisningen

Utöver den landskapsandel som avses i 7 § erhåller elevens hemkommun en särskild landskapsandel för elever som får sådan undervisning som avses i 21 § 3 mom. grundskolelagen (1995:18) för landskapet Åland, nedan kallad träningsundervisning.

Den särskilda landskapsandelen för kommunen erhålls genom att basbeloppet per elev multipliceras med antalet elever i kommunen som erhåller träningsundervisning. Vid fastställande av basbeloppet tillämpas 5 §. (2003/46)

10 §. Upphävd (2003/46).

11 §. (1998/27) Elevantalet som underlag för den särskilda landskapsandelen

Den särskilda landskapsandelen fastställs enligt uppgifter om elevantalet den 20 augusti fastställelseåret. Uppgifterna tillställs landskapsregeringen av elevens hemkommun.

Landskapsandel kan lämnas obehiljad i fråga om elever som inte senast den 25 augusti har anmälts till landskapsregeringen.

12 §. (1998/27) Justering av den särskilda landskapsandelen i förhållande till elevantalet

Om antalet elever i träningsundervisning förändras under verksamhetsåret justeras utbetalningen av den särskilda landskapsandelen i förhållande till förändringen i elevantalet.

13 §. Kostnader som inte beaktas vid beräkningen av basbeloppen (2003/46)

Som kostnader för grundskolor anses inte

- 1) kostnader för anläggningsprojekt som avses i denna lag och kostnader för anskaffning av markområden,
- 2) kostnader för skötsel av lån eller kalkylerade räntor och avskrivningar,
- 3) kostnader som landskapsregeringen finansierar enligt någon annan lag på annat sätt,
- 4) kostnader för avgiftsbelagda tjänster eller
- 5) utgifter för nämnder, direktorier och andra dylika organ.

14 §. (1998/27) Kommuninvånare

Med kommuninvånare avses den som har hemkommun i kommunen enligt lagen om hemkommun (FFS 201/1994).

LL (1993:72) om undervisnings- och kulturverksamheten

Vid uträkningen av den landskapsandel som avses i 7 § anses invånarantalet vid ingången av året före verksamhetsåret vara kommunens invånarantal.

15 §. (1998/27) Elevens hemkommun

Med elevens hemkommun avses den kommun där eleven har sin hemkommun enligt lagen om hemkommun vid ingången av respektive termin.

3 kap. Landskapsandel för driften av medborgarinstitut

16 §. Kalkylerad landskapsandel

Landskapsandelen för en kommuns medborgarinstitut beräknas på det belopp som erhålls genom att det timantal som har fastställts som beräkningsgrund för landskapsandelen multipliceras med det per undervisningstimme bestämda basbeloppet.

Landskapsandelen erhålls genom att det i 1 mom. uträknade beloppet multipliceras med koefficienten 0,40.

17 §. (1998/27) Basbelopp för medborgarinstitut

Landskapsregeringen fastställer årligen senast den 15 oktober ett basbelopp per undervisningstimme för medborgarinstitut för det följande verksamhetsåret. Basbeloppet fastställs på basen av föregående fastställelseårs basbelopp justerat med förändringen i kostnadsnivån enligt prisindex för den kommunala basservicen fastställelseåret. Vid fastställandet beaktas även de beräknade förändringarna i omfattningen och arten av landskapsandelsuppgifterna under verksamhetsåret. (2007/71)

Närmare bestämmelser om vad som avses med förändring i kostnadsnivån och i omfattningen och arten av landskapsandelsuppgifterna finns i 5 § landskapsandelslagen. (1999/29)

18 §. Kommunernas betalningsandelar

När en kommun enligt lag är skyldig att finansiera sin andel av driftskostnaderna för undervisning förlagd till kommunen, skall kommunens betalningsandel om inte annat avtalas i fråga om medborgarinstitut räknas ut så att från de faktiska driftskostnaderna för hela medborgarinstitutets verksamhet i landskapet dras av den landskapsandel huvudmannen erhållit. Kommunerna debiteras slutligen nettokostnaden i förhållande till antalet undervisningstimmar i var och en kommun.

4 kap. Landskapsandel för driftskostnaderna inom kulturverksamheten

19 §. (1998/27) Kalkylerad landskapsandelsgrund

Den mot bosättningsstrukturgrupperingen svarande landskapsandelen för en kommuns biblioteksväsen beräknas på ett belopp som erhålls genom att kommunens invånarantal multipliceras med det för biblioteket bestämda basbeloppet.

Den mot bosättningsstrukturgrupperingen svarande landskapsandelen för kommunernas övriga kulturverksamhet beräknas på det belopp som erhålls genom en sammanräkning av

- 1) kommunens invånarantal multiplicerat med det för kulturverksamheten fastställda basbeloppet,
- 2) kommunens invånarantal multiplicerat med det för idrottsverksamheten fastställda basbeloppet samt
- 3) kommunens invånarantal multiplicerat med det för ungdomsarbetet fastställda basbeloppet.

E 8 LL (1993:72) om undervisnings- och kulturverksamheten

20 §. (1998/27) *Landskapsandelsskalan*

Kommunen får landskapsandel för kulturverksamheten genom att det enligt 19 § beräknade beloppet multipliceras med de landskapsandelsprocenter som bestäms enligt kommunens bosättningsstrukturgrupp enligt 2 mom.

Landskapsandelsprocenterna enligt de bosättningsstrukturgrupper som avses i landskapslagen (1993:73) om bosättningsstrukturgrupper är följande:

Bosättningsstrukturgrupp	Procent
1	30,00
2	30,00
3	30,00
4	25,00
5	25,00
6	25,00
7	20,00
8	20,00

(2007/71)

Den enligt bosättningsstrukturgrupp bestämda landskapsandelen för två eller flera kommuners gemensamma bibliotek skall beräknas i förhållande till kommunernas invånarantal.

21 §. (1998/27) *Basbeloppen för bibliotek*

Landskapsregeringen skall årligen senast den 15 oktober fastställa ett basbelopp per kommuninvånare för biblioteken för det följande verksamhetsåret. Basbeloppen fastställs på basen av föregående fastställelseårs basbelopp justerat med förändringen i kostnadsnivå enligt prisindex för den kommunala basservicen fastställelseåret. Vid fastställandet beaktas även de beräknade förändringarna i omfattningen och arten av landskapsandelsuppgifterna under verksamhetsåret. (2007/71)

Närmare bestämmelser om vad som avses med förändring i kostnadsnivå och omfattningen och arten av landskapsandelsuppgifterna finns i 5 § landskapsandelslagen. (1999/29)

22 §. (1998/27) *Basbeloppen för kulturverksamhet, idrottsverksamhet och ungdomsarbete*

Landskapsregeringen skall årligen senast den 15 oktober fastställa ett basbelopp per kommuninvånare för kulturverksamheten, idrottsverksamheten och ungdomsarbetet för det följande verksamhetsåret. Basbeloppen fastställs på basen av föregående fastställelseårs basbelopp justerat med förändringen i kostnadsnivå enligt prisindex för den kommunala basservicen fastställelseåret. Vid fastställandet beaktas även de beräknade förändringarna i omfattningen och arten av landskapsandelsuppgifterna under verksamhetsåret. (2007/71)

Närmare bestämmelser om vad som avses med förändring i kostnadsnivå och omfattningen och arten av landskapsandelsuppgifterna finns i 5 § landskapsandelslagen. (1999/29)

23 §. *Kommuninvånare*

Med kommuninvånare avses den som har hemkommun i kommunen enligt lagen om hemkommun. (1998/27)

Vid uträkningen av den landskapsandel för kommunen som avses i detta kapitel anses invånarantalet vid ingången av året före verksamhetsåret vara kommunens invånarantal.

5 kap. Landskapsandel för anläggningsprojekt**24 §.** (2007/71) *Beviljande av landskapsandel för anläggningsprojekt*

Landskapsandel för anläggningsprojekt kan på ansökan beviljas kommuner i bosättningsstrukturgrupp 1. Landskapsandelen utgör 20 procent av kommunens kostnader för anläggningsprojektet, med beaktande av vad som anges i 30 §.

25 §. *Anläggningsprojekt*

Med anläggningsprojekt avses byggande, anskaffning, grundlig reparation eller motsvarande åtgärder i fråga om lokaler som utgör en funktionell helhet samt anskaffning av lös egendom i samband med sådana åtgärder, om åtgärdens beräknade totalkostnader uppgår till minst det belopp som fastställts i finansieringsplanen för anläggningsprojekt. Anskaffning av markområde skall inte betraktas som ett anläggningsprojekt.

Som ett anläggningsprojekt kan även anses en åtgärd enligt 1 mom., om de beräknade kostnaderna underskrider det belopp som fastställts i finansieringsplanen för anläggningsprojekt och om finansieringen av projektet skulle bli synnerligen betungande för kommunen eller kommunalförbundet.

26 §. *Finansieringsplan*

Landskapsregeringen skall årligen i samband med avgivandet av förslaget till budget anta en finansieringsplan för anläggningsprojekt som gäller undervisnings- och kulturverksamhet under de fem följande kalenderåren.

Finansieringsplanen skall innehålla:

- 1) de projekt som skall förverkligas under planperioden i prioritetsordning kalenderårsvis,
- 2) en beräkning av de projektkostnader som berättigade till landskapsandel och
- 3) en beräkning av den landskapsandel som skall betalas för projekten.

Kommun skall årligen senast vid den tidpunkt som landskapsregeringen bestämt tillställa landskapsregeringen ett förslag över de anläggningsprojekt som det är meningen att förverkliga inom kommunen under de fem följande åren.

27 §. *Projektplan*

Den som ansöker om landskapsandel skall i god tid året innan projektet beräknas inledas tillställa landskapsregeringen en projektplan över anläggningsprojektet.

Projektplanen skall innehålla följande uppgifter:

- 1) allmän beskrivning av projektet,
- 2) redogörelse i huvuddrag för behovet av att genomföra projektet,
- 3) beskrivning av tomt då fråga är om ny inrättning eller utvidgning av tidigare inrättning,

4) huvudritningar i skala 1:100 samt en kortfattad byggnadsbeskrivning.

5) tidtabell för projektets genomförande samt

6) en kostnadsberäkning för projektet.

28 §. Fastställelse av anläggningsprojekt

Landskapsregeringen fastställer på basis av projektplanen de anläggningsprojekt som skall inledas under verksamhetsåret.

Samtidigt med fastställande av anläggningsprojekt kan landskapsregeringen meddela sökanden ett förhandsbesked om de projekt som kan inledas året efter verksamhetsåret. Förhandsbeskedet är bindande för landskapsregeringen, då den fastställer de projekt som skall inledas följande år, om inte annat följer av landskapsbudgeten eller finansieringsplanen.

29 §. Förverkligande av anläggningsprojekt

Ett anläggningsprojekt betalas landskapsandel högst ett år då fastställelsebeslutet enligt 28 § 1 mom. fattats eller året därpå.

Landskapsregeringen kan av särskilda skäl på ansökan besluta att ett anläggningsprojekt får påbörjas innan det har fastställts.

30 §. Landskapsandel för anläggningsprojekt

För anläggningsprojekt betalas landskapsandel högst för de kostnader landskapsregeringen har fastställt. Om de faktiska kostnaderna för ett anläggningsprojekt är mindre än de kostnader som godkänts i finansieringsplanen för anläggningsprojekt och som landskapsregeringen fastslagit, betalas landskapsandel för de faktiska kostnaderna.

Landskapsandel betalas inte för anläggningsprojekt vars kostnader är mindre än det belopp som fastställts i finansieringsplanen för anläggningsprojekt, om det inte är fråga om ett anläggningsprojekt som avses i 25 § 2 mom.

31 §. Upphävd (2007/71).

32 §. Utbetalning

Landskapsandel för ett anläggningsprojekt betalas till kommunen eller kommunalförbundet månatligen senast den 20 varje månad i lika stora rater under den tid projektet beräknas pågå. Den första raten skall betalas ut månaden efter den månad då meddelandet om att projektet inletts har inkommit. Om projektet på det sätt som avses i 29 § 2 mom. har inletts innan det har fastställts, skall dock den första betalningen betalas ut månaden efter den månad då fastställelsebeslutet fattades.

33 §. Projektredovisning och landskapsandelsbeslut

För fastställelse av den slutliga landskapsandelen skall den som fått landskapsandel för landskapsregeringen lägga fram en redovisning över kostnaderna för genomförandet av projektet. Projektredovisningen om de faktiska kostnaderna skall tillställas landskapsregeringen senast den 31 augusti under det år som följer efter det då anläggningsprojektet blev färdigt.

Landskapsregeringen skall fatta beslut om den slutliga landskapsandelen för anläggningsprojekt inom två månader efter att projektredovisningen lämnats in.

LL (1993:72) om undervisnings- och kulturverksamheten

E 8

34 §. Återbetalning av landskapsandel för anläggningsprojekt

Det kan bestämmas att den del av den anskaffade egendomens gängse värde som motsvarar landskapsandelen för anläggningsprojektet helt eller delvis skall återbetalas till landskapet, om egendomen överlätts till någon annan, om verksamheten upphör eller om egendomens användning varaktigt ändras så att egendomen inte kan användas för någon annan verksamhet som berättigar till landskapsandel.

Om egendom för vilken landskapsandel har erhållits förstörs eller skadas, kan det bestämmas att en motsvarande del av försäkrings- eller annan skadeersättning helt eller delvis skall betalas till landskapet eller dras av från landskapsandelen för ett nytt anläggningsprojekt.

Om återbetalningsskyldigheten och avdrag för ersättningar beslutar landskapsregeringen. Den som får landskapsandel skall inom sex månader efter det att de förändringar som avses i 1 och 2 mom. inträffat göra en anmälan till landskapsregeringen. Om det senare framgår att någon anmälan inte gjorts inom utsatt tid, skall en mot landskapsandel svarande del av egendomens gängse värde betalas till landskapet med en årlig ränta som motsvarar Finlands Banks grundränta, om inte landskapsregeringen beslutar annat.

6 kap. Sökande av ändring

35 §. Rättelseförfarande

En kommun eller ett kommunalförbund, som inte nöjer sig med ett beslut om beviljande av landskapsandel för anläggningsprojekt eller med ett beslut som avses i 33 § 2 mom., har rätt att inom trettio dagar efter att ha fått del av beslutet framställa ett skriftligt rättelseyrkande hos landskapsregeringen. Till beslutet skall fogas en anvisning om rättelseyrkande.

36 §. Ändringsökande

I fråga om lagligheten av landskapsregeringens beslut med anledning av rättelseyrkande, i ett sådant beslut om återkrav av landskapsandel som avses i 34 § eller i beslut som avses i 41 § får besvär anföras hos högsta förvaltningsdomstolen enligt förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996). Om rätten att anföras besvär i andra beslut som har fattats med stöd av en bestämmelse i landskapsandelslagen, till vilken hänvisas i denna lag, gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 20 § landskapsandelslagen. (1998/27)

Ändring får inte sökas genom besvär i andra beslut än de som avses i 1 mom.

7 kap. Tillämpning av vissa bestämmelser i landskapsandelslagen

37 §. Betalning och återbetalning av landskapsandel

På landskapsandelar som avses i denna lag skall dessutom tillämpas följande bestämmelser i landskapsandelslagen:

1) bestämmelsen i 16 § om betalning av utebliven förmån,

2) bestämmelsen i 17 § om återbetalning av grundlös förmån samt

3) bestämmelsen i 18 § om upphörande av betalningsskyldighet.

E 9 LL (1993:73) om bosättningsstrukturgrupper

8 kap. Särskilda bestämmelser**38 §. Mottagare av landskapsandel för driftskostnader**

Landskapsandel för driftskostnader beviljas utan ansökan

- 1) hemkommunerna för elever i grundskolor,
- 2) huvudmannen för ett medborgarinstitut,
- 3) kommun eller enskild huvudman i fråga om kulturverksamhet samt
- 4) medlemskommunerna, om det är fråga om kulturverksamhet som ett kommunalförbund är huvudman för.

Landskapsandel för driftskostnader beviljas varje år senast den 11 januari.

39 §. Utbetalning

Den landskapsandel för driftskostnader som beviljats enligt 38 § 1 mom. utbetalas månatligen till landskapsandelstagaren från ingången av budgetåret i lika stora rater senast den 11 varje månad. I samband med utbetalningen beaktas utjämningen av landskapsandelarna i enlighet med landskapsandelslagen. (2003/91)

Justeringen av landskapsandelarna enligt 4 § landskapsandelslagen beaktas i samband med utbetalningen av landskapsandelen från och med november månad efter justeringen. Justeringen skall vara slutförd före utgången av verksamhetsåret. (1998/27)

3 mom. upphävt (1998/27).

Kommun som i enlighet med 18 § skall betala en betalningsandel till medborgarinstitutets huvudman skall två gånger om året, den första gången i februari och den andra gången i oktober, betala en betalningsandel till medborgarinstitutets huvudman om inget annat avtalats. (1998/27)

40 §. (1998/27) Skyldighet att lämna upplysningar

Kommunerna eller kommunalförbunden skall ge landskapsregeringen de upplysningar som behövs för att fastställa landskapsandelar enligt denna lag.

41 §. Vite

Om en kommun eller ett kommunalförbund vid ordnandet av landskapsandelsuppgifterna vägrar uppfylla en lagstadgad förpliktelse eller en förpliktelse om vilken stadgas eller bestäms med stöd av lag, kan landskapsregeringen vid vite tvinga kommunen, kommunalförbundet eller annan huvudman att uppfylla förpliktelsen.

42 §. Landskapsförordning

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

9 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser**43 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

44 §. Driftskostnader

För kostnader som uppkommit innan denna lag träder i kraft betalas landskapsstöd enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

45 §. Anläggningskostnader

De bestämmelser om anläggningskostnader som

gällde när denna lag trädde i kraft skall tillämpas, om landskapsandel har beviljats, verksamhetsplan har godkänts, byggnadslov har beviljats eller något annat beslut om fastställande av landskapsandelsgrunderna har fattats före ikraftträdandet. På alla egendomsöverlåtelser och ändringar av användningssyften som har skett efter ikraftträdandet tillämpas 34 §.

Om [landskapsstyrelsen] har tillställts handlingar för beviljande av landskapsandelar för anläggningsprojekt innan lagen trädde i kraft och om det av dessa handlingar eventuellt kompletterat med tilläggsutredningar tillräckligt klart framgår de omständigheter som avses i 27 §, krävs inte en sådan projektplan som avses i paragrafen.

46 §. Enhetspris för undervisningsverksamhet år 1994

År 1994 beräknas enhetspriserna för undervisningsverksamheten i enlighet med 8-13 §§ på basis av 1990 års faktiska kostnader.

Vid bestämmandet av enhetspriserna för år 1994 skall även beaktas de förändringar som landskapsandelsuppgifterna och kostnadsnivån undergått åren 1991-1993, enligt vad som föreskrivs i 5 § landskapsandelslagen.

47 §. Enhetspris för bibliotek år 1994

Enhetspriserna för biblioteksväsendet för år 1994 skall i enlighet med 21 § beräknas utgående från 1990 års faktiska kostnader. Vid bestämmandet av enhetspriserna för år 1994 gäller även vad som föreskrivs i 46 § 2 mom.

E 9 Landskapslag (1993:73) om bosättningsstrukturgrupper**1 §. Lagens tillämpningsområde**

Denna lag tillämpas på indelningen av kommuner i bosättningsstrukturgrupper, om så är stadgat i någon annan landskapslag.

2 §. (2007/73) Bosättningsstrukturgruppering

Kommunerna placeras i åtta bosättningsstrukturgrupper. Placeringen bestäms på basen av befolkningstätheten per landkvadratkilometer.

Bosättningsstrukturgrupperna bestäms enligt följande:

Kommuntyp	Bosättningsstrukturgrupp
Kommuner med högst 6 invånare per kvadratkilometer landyta	1
Kommuner med över 6 men högst 11 invånare per kvadratkilometer landyta	2
Kommuner med över 11 men högst 18 invånare per kvadratkilometer landyta	3
Kommuner med över 18 men högst 24 invånare per kvadratkilometer landyta	4
Kommuner med över 24 men högst 30 invånare per kvadratkilometer landyta	5
Kommuner med över 30 men högst 36 invånare per kvadratkilometer landyta	6

Kommuner med över 36 men högst 42 invånare per kvadratkilometer landyta	7
Kommuner med över 42 invånare per kvadratkilometer landyta	8

3 §. *Invånarantal*

Landskapsregeringen bestämmer bosättningsstrukturgrupperingen före utgången av april månad enligt uppgifter om invånarantalet i kommunen den 1 januari året före finansåret.

4 §. *Förändringar i kommunindelningen*

Sker i kommunindelningen för en kommuns vidkommande under kalenderåret förändringar som inte är ringa, bestäms kommunens bosättningsstrukturgrupp enligt de förhållanden som rådde vid ingången av året.

5 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

E 10 Landskapslag (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst

1 §. *Lagens tillämpningsområde*

Denna lag tillämpas på organiseringen av samarbetet mellan kommunerna vad gäller tillhandahållandet av all den socialvård som enligt lag ankommer på kommunerna förutom barn- och äldreomsorg (samordnad socialtjänst).

2 §. *Samordningens syfte*

Syftet med en samordnad socialtjänst enligt denna lag är att främja en likvärdig service, en effektiv användning av resurserna, en samlad kompetens och en ökad specialisering inom personalen, en större integritet, en stärkt anonymitet och ett gott rättsskydd.

3 §. *Samarbetsform*

För att uppnå syftet med en samordnad socialtjänst ska landskapet Åland vid organiseringen av det samarbete som avses i denna lag utgöra ett socialvårdsområde.

Om kommunerna kan påvisa att samordningens syfte kan uppnås även genom att landskapet indelas i flera än ett socialvårdsområde kan landskapsregeringen besluta att landskapet ska indelas i flera socialvårdsområden. Landskapsregeringen fattar beslut om en annan områdesindelning än den som avses i 1 mom. på initiativ av kommunerna.

De kommuner som hör till ett socialvårdsområde ska ingå ett avtal om organiseringen av samarbetet enligt denna lag senast den 1 oktober året innan verksamhetsåret. Avtalet ska träda i kraft vid ett årsskifte, dock senast den 1 januari 2018. Kommunerna ska senast fjorton dagar efter det att ett avtal har slutits mellan kommunerna underrätta landskapsregeringen om avtalets innehåll och omfattning. På avtalet tillämpas i övrigt vad som föreskrivs om samarbete mellan kommuner i 12 kap. i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland.

LL (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst

E 10

4 §. *Socialvårdstjänster i landskapet*

De socialvårdstjänster som den kommunala myndigheten som avses i 3 § ska tillhandahålla ska ordnas på lika villkor. Myndigheten ska säkerställa att de socialvårdstjänster som var och en har rätt till finns att tillgå för samtliga invånare i socialvårdsområdet, inom de gränser som står till socialvårdens förfogande vid respektive tidpunkt.

5 §. *Landskapsregeringens delaktighet i processen*

Landskapsregeringen ska bistå kommunerna vid planeringen och förverkligandet av samarbetet enligt denna lag.

Landskapsregeringen utövar tillsyn över kommunernas tillämpning av denna lag.

6 §. *Finansiering*

På den verksamhet som omfattas av den samordnade socialtjänsten tillämpas landskapslagen (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården.

Närmare bestämmelser om möjligheten att lyfta samarbetsunderstöd för samarbetsutvecklande åtgärder finns i landskapslagen (1993:70) om landskapsandelar till kommunerna.

7 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

E 11 Landskapslag (2012:18) om kompensation för uteblivna inkomster från beskattningen av kapitalinkomst

1 §. (2013/36) Landskapsregeringen betalar kompensation till varje kommun för uteblivna inkomster från beskattningen av kapitalinkomst. Det belopp som ska fördelas mellan kommunerna bestäms årligen som 20,2267 procent av summan av den kapitalinkomstskatt som vid den senast slutförda beskattningen påförts jordbrukare, näringsidkare och yrkesutövare i landskapet. (2015/36)

Med avvikelse från 1 mom. bestäms det belopp som ska fördelas mellan kommunerna för skatteåret 2012 som 23,1443 procent och för skatteåret 2013 som 24,0835 procent av summan av den kapitalinkomstskatt som vid beskattningen för respektive år påförts jordbrukare, näringsidkare och yrkesutövare i landskapet.

Med avvikelse från 1 mom. bestäms det belopp som ska fördelas mellan kommunerna för skatteåret 2014 som 23,7067 procent, för skatteåret 2015 som 24,58 procent samt för skatteåret 2016 som 20,6133 procent av summan av den kapitalinkomstskatt som vid beskattningen för respektive år påförts jordbrukare, näringsidkare och yrkesutövare i landskapet. (2015/36)

2 §. Det belopp som avses i 1 § fördelas mellan de enskilda kommunerna i förhållande till beloppet av den skatt på kapitalinkomst som påförts jordbrukare, näringsidkare och yrkesutövare i respektive kommun vid de tre senast slutförda beskattningarna.

Kompensationen för uteblivna inkomster från beskattningen av kapitalinkomst betalas skatteårsvis och

E 12 LL (1972:50) om räntestöd ... för bostadsproduktion

bestäms med uppgifterna om debiterad skatt som grund. Kompensationsbeloppet fastställs så snart som möjligt efter att beskattningen har slutförts.

3 §. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2012. Lagens 1 § 2 mom. tillämpas enbart på kompensation som betalas till kommunerna för uteblivna inkomster från beskattningen av kapitalinkomst som avser skatteåren 2012 och 2013.

Ikraftträdandebestämmelse (2015/36):

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

Lagens 1 § 3 mom. tillämpas enbart på kompensation som betalas till kommunerna för uteblivna inkomster från beskattningen av kapitalinkomst som avser skatteåren 2014-2016.

E 12 Landskapslag (1972:50) om räntestöd till kommuner för anskaffande av områden för bostadsproduktion

1 §. Räntestöd för lån, som kommun upptar för anskaffande av områden för bostadsproduktion och därtill anslutna behov, kan av [landskapsstyrelsen] beviljas på sätt i denna lag stadgas.

Lån, för vilket räntestöd erlägges, benämnes i denna lag räntestöds-kredit.

2 §. Räntestöd har till ändamål att förbättra kommunernas möjligheter att anskaffa lämpliga områden för bostadsproduktion och att därigenom främja en fortlöpande tillgång på områden för bostadsbyggnader av olika slag och därtill anslutna behov.

Förvärv av områden skall ske med särskilt beaktande av kommande års behov av bostadsproduktion.

3 §. I [ordinarie] årsstaten fastställs det högsta belopp vartill räntestöds-krediterna i stöd av denna lag varje år får uppgå.

4 §. [Landskapsstyrelsen] beslutar om den kredit som skall godkännas såsom räntestöds-kredit. Räntestöds-kredit får icke uppgå till högre belopp än områdets anskaffningspris.

Såsom räntestöds-kredit kan godkännas kredit som för i denna lag avsedda ändamål beviljas av kreditanstalt, som står under offentlig tillsyn.

5 §. Förutsättning för godkännande av räntestöds-kredit är att priset på det förvärvade eller för förvärv avsedda området med beaktande av läget och omständigheterna i övrigt är skäligt och att området med hänsyn till läge, mark och övriga förhållanden kan anses lämpligt att användas för bostadsproduktion och därtill anslutna behov.

6 §. Lånetiden för i denna lag avsedd räntestöds-kredit får vara högst 20 år.

7 §. Angående den ränta kreditanstalt högst får uppbära på räntestöds-krediter, som beviljats i stöd av denna lag, gäller vad därom i riket är stadgat.

8 §. Den till kommun av landskapsmedel utgående andelen av räntan på räntestöds-kredit fastställs årligen i [ordinarie] årsstaten.

9 §. Räntestöd utbetalas till kreditanstalterna av landskapsmedel.

10 §. Tillsynen över användningen av räntestöds-krediter enligt denna lag utövas av [landskapsstyrelsen].

Kreditanstalt skall övervaka, att räntestöds-kredit användes för det ändamål som förutsättes i beslutet om dess beviljande och i enlighet med stadgandena i denna lag och med stöd därav utfärdade bestämmelser. Den som erhållit räntestöds-kredit är skyldig att lämna kreditanstalten för tillsynen nödiga uppgifter.

Kreditanstalt och den som erhållit räntestöds-kredit är skyldig att lämna [landskapsstyrelsen] de uppgifter som erfordras för konstaterande av att kreditvillkoren iakttagits.

11 §. Har kommun använt medel av räntestöds-kredit för annat ändamål än vad som avses i denna lag, lämnat väsentligt vilseledande uppgifter vid ansökningen om kredit eller hemlighållit omständighet av väsentlig betydelse för kreditens beviljande eller vägrat lämna i 10 § avsedda uppgifter, kan [landskapsstyrelsen] förklara det beviljade räntestödet förverkat.

Kommunen kan härvid förpliktas att helt eller delvis till landskapet återbetala den av landskapsmedel erlagda räntegottgörelsen samt dessutom i årlig straffränta erlagga två procent på kreditbelopp från den dag det lyfts.

12 §. Har med räntestöds-kredit anskaffat område i sin helhet eller till största delen sålts eller har området tagits i bruk för annat än bostadsproduktionsändamål och därtill anslutna behov eller har omständigheterna förändrats så, att de villkor som gäller för räntestöds-kredit icke längre uppfylles, eller föreligger eljest skäl därtill, kan [landskapsstyrelsen] helt eller delvis inställa utbetalningen av räntestöd från och med den tidpunkt, då ovan avsedd förändring i förhållandena inträtt eller området begynt nyttjas i strid med bestämmelserna.

Har räntestöd redan erlagts efter den i 1 mom. avsedda tidpunkten, kan kommunen åläggas att återbetala denna del av räntestödet i dess helhet eller till någon del.

13 §. I beslut som givits med stöd av denna lag, med undantag av beslut som avses i 11 och 12 §§, får ändring ej sökas genom besvär. Oaktat besvär anförts, kan i 11 och 12 §§ avsett beslut omedelbart verkställas.

14 §. Vad [i 94 § 1 mom. landskapslagen om kommunalförvaltning i landskommunerna i landskapet Åland och 96 § 1 mom. 2 punkten landskapslagen om kommunalförvaltning i Mariehamns stad] är stadgat angående underställning av kommuns fullmäktiges beslut om upptagande av lån tillämpas icke på räntestöds-kredit.

15 §. Närmare bestämmelser angående verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

Se LF (1973:47) om räntestöd till kommuner för anskaffande av områden för bostadsproduktion.

E 13 Landskapsförordning (1973:47) om räntestöd till kommuner för anskaffande av områden för bostadsproduktion

1 §. Ansökan om räntestöds-kredit skall göras i den ordning [landskapsstyrelsen] föreskriver. Till ansökan skall fogas av [landskapsstyrelsen] föreskriven utredning.

2 §. Kredit får godkännas såsom räntestöds-kredit för anskaffning av bostadsområde endast om ansökan därom har tillställts [landskapsstyrelsen] senast inom tre månader från den tidpunkt, då vederbörande kommunala myndighets beslut om förvärv av området har vunnit laga kraft.

3 §. Kreditanstalt skall hos [landskapsstyrelsen] särskilt för varje halvår ansöka om räntegottgörelse för räntestöds-kredit. Ansökan skall innehålla de uppgifter som erfordras för beräkning av räntegottgörelsen och övrig av [landskapsstyrelsen] föreskriven utredning.

4 §. Av skuldebrev som upprättas för räntestöds-kredit skall framgå vad i 11 och 12 §§ landskapslagen om räntestöd till kommuner för anskaffande av områden för bostadsproduktion är stadgat om förlust av räntestöd och därmed förenade följder.

5 §. Kommun skall i enlighet med de närmare bestämmelser [landskapsstyrelsen] utfärdar lämna denna uppgifter om hur områden som har förvärvats med räntestöds-kredit utnyttjas.

E 14 Landskapslag (1977:77) om räntestöds-krediter till kommuner för främjande av företagsverksamheten

1 §. Ur landskapets medel kan erläggas räntestöd för krediter vilka beviljats landskapets kommuner för byggnad av produktionsbyggnader och -konstruktioner för industriföretags, arbetsrörelsers och turistföretags verksamhet.

Kredit, för vilken räntestöd erlägges, benämnes i denna lag räntestöds-kredit för kommuns produktionsbyggnader.

2 §. Då kommun erhåller i denna lag avsett räntestöd skall kommunen vid uppbärande av hyra eller annat vederlag bevilja företag som avses i 1 § en lättnad som motsvarar räntestödets storlek.

3 §. [Landskapsstyrelsen] beslutar vilka krediter som skall godkännas såsom räntestöds-krediter för kommuns produktionsbyggnader.

Såsom räntestöds-krediter för kommuns produktionsbyggnader kan godkännas krediter som för i denna lag avsedda ändamål beviljas av banker, kreditaktiebolag, Postbanken eller försäkringsanstalter, för vilka i denna lag användes den gemensamma benämningen kreditinrättning.

4 §. Överlåtes i denna lag avsedd produktionsbyggnad eller -konstruktion för vilken räntestöds-kredit för kommuns produktionsbyggnader beviljats, helt eller delvis, kan kreditinrättningen överföra krediten helt eller del-

vis såsom i denna lag avsedd räntestöds-kredit på mottagaren, om denne är i 1 § nämnt företag och [landskapsstyrelsen] godkänt överlåtelsen.

5 §. Räntestöds-krediter för kommuns produktionsbyggnader inom tilläggsstödsområde som avses i [landskapslagen (1976:10) den 2 mars 1976 om produktionsstöd] kan uppgå till högst 80 procent och inom andra områden till högst 50 procent av det totalbelopp, som upptagits i en godtagbar kostnadskalkyl för investering i sådan anläggningstillgång som avses i 1 §.

6 §. Den årliga ränta som gäldenär skall erlägga på räntestöds-kredit för kommuns produktionsbyggnader är, efter i denna lag avsedd räntegottgörelse, inom tilläggsstödsområde fem procent och inom andra områden i landskapet sex procent.

Återbetalningstiden för räntestöds-krediter för kommuns produktionsbyggnader får vara högst 20 år.

7 §. Användes för uppförandet av kommuns produktionsbyggnader eller -konstruktioner landskapslån eller -understöd eller sådana av kreditanstalt beviljade lån för vilka landskapet erlägger räntestöd, får det sammanlagda beloppet av dessa lån och räntestöds-krediterna för kommuns produktionsbyggnader, räknat i procent av det i godtagbar kostnadskalkyl upptagna totalbeloppet, icke överstiga de i 5 § nämnda procentsatserna.

8 §. [Landskapsstyrelsen] fastställer storleken av den ränta, som uppbäres för räntestöds-kredit för kommuns produktionsbyggnader, samt övriga lånevillkor.

9 §. Räntestödet gives kommunerna så att till kreditinrättningarna ur landskapets medel erlägges skillnaden mellan ovan i 8 § avsedd ränta och den ränta kommunerna enligt 6 § är skyldiga att erlägga.

Räntestöd betalas efter det att produktionsbyggnad eller -konstruktion färdigställts.

10 §. Tillsynen över räntestöds-kredit för kommuns produktionsbyggnader utövas av [landskapsstyrelsen].

Kreditinrättning skall övervaka att räntestöds-kredit för kommuns produktionsbyggnader användes för det ändamål som förutsättes i det beslut genom vilket den beviljats och enligt stadgandena i denna lag och enligt med stöd därav utfärdade bestämmelser. Den som erhållit räntestöds-kredit är skyldig att lämna kreditinrättningen för övervakningen behövliga uppgifter.

Kreditinrättningarna och den som erhållit räntestöds-kredit för kommuns produktionsbyggnader är skyldiga att lämna [landskapsstyrelsen] de uppgifter som erfordras för konstaterande av huruvida kreditvillkoren iakttagits. [Landskapsstyrelsen] äger även rätt att företaga granskningar hos kredittagaren.

11 §. De allmänna bestämmelser, vilka utfärdats angående sysselsättningsvillkoren i fråga om landskapets understöd och lån, tillämpas icke på räntestöds-kredit för kommuns produktionsbyggnader.

12 §. Har den, som emottagit räntestöds-kredit för kommuns produktionsbyggnader använt kreditmedel för annat ändamål än det för vilket medlen beviljats eller vid ansökningen om kredit lämnat väsentligen oriktig uppgift eller hemlighållit omständighet av väsentlig

E 15 LL (1989:60) om ... näringar i kommunerna

betydelse för kreditens beviljande eller vägrat lämna i 10 § avsedd uppgift, kan [landskapsstyrelsen] förklara det beviljade räntestödet förverkat. Kredittagaren kan härvid förpliktas att helt eller delvis till landskapet betala den ur landskapets medel erlagda räntegottgörelsen samt dessutom en årlig straffränta på två procent av det vid varje tidpunkt lyftade kreditbeloppet.

13 §. Uthyras produktionsbyggnad eller -konstruktion, som uppförts med räntestödkredit för kommuns produktionsbyggnader, till annat än i 1 § avsett företag eller har förhållandena eljest blivit sådana, att kredittagaren icke längre uppfyller de för räntestödkredit för kommuns produktionsbyggnader stadgade eller föreskrivna villkoren, kan [landskapsstyrelsen] besluta att räntestöd icke längre skall erläggas ur landskapets medel, räknat från den tidpunkt då ovan avsedd uthyrning eller förändring av förhållandena bör anses ha ägt rum.

Har ur landskapets medel redan erlagts räntestöd efter den i 1 mom. avsedda tidpunkten, äger vad i 12 § är stadgat motsvarande tillämpning.

14 §. I beslut som fattats med stöd av denna lag, med undantag av beslut som avses i 12 och 13 §§, får ändring icke sökas genom besvär.

Oaktat besvär anförts kan i 12 och 13 §§ avsett beslut omedelbart gå i verkställighet.

15 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

16 §. (1979/54) Denna lag tillämpas på beviljade räntestödkrediter för kommuns produktionsbyggnader för vilka ansökningar inkommit till [landskapsstyrelsen] under åren 1977-1981 och som används för finansiering av investeringar vilka inleds under åren 1977-1982.

E 15 Landskapslag (1989:60) om landskapsunderstöd för främjande av näringar i kommunerna

1 §. Kommun skall inom sitt område dra försorg om de uppgifter som hänför sig till främjande av näringar. För dessa uppgifter kan i kommunen finnas en tjänst som näringsombudsman.

2 §. (1993/76) För skötseln av de uppgifter som anges i 1 § beviljas kommun landskapsandel i enlighet med landskapslagen (1993:70) om landskapsandelar till kommunerna.

3 §. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1989, varvid landskapslagen (1975:34) om landskapsstöd för avlösnande av kommunala näringsombudsmän upphävs. Bestämmelserna i 2 § tillämpas dock från den 1 januari 1989 i stället för motsvarande bestämmelser i den upphävda lagen.

E 16 Landskapslag (1977:10) om reglering av personalens ställning vid privat institution, då institutionens verksamhet övertages av kommun eller kommunalförbund

1 §. Då i landskapslagen (1971:51) om vissa pensioner som skall betalas med landskapsmedel avsedd privat landskapsunderstödd institutionsverksamhet på grund av avtal övertages av kommun eller kommunalförbund, förflyttas den som är anställd hos institutionen om han samtycker därtill till motsvarande uppgift hos kommunen eller kommunalförbundet, såvida icke kommunens fullmäktige eller förbundsfullmäktige av vägande skäl besluter annorlunda.

2 §. Den som förflyttas till anställning hos kommun eller kommunalförbund äger rätt att komma i åtnjutande av de förmåner vederbörande tjänste- eller arbetskollektivavtal förutsätter.

3-4 §§. Upphävda (1987/18)

5 §. Har vid ovan i 1 § avsedd institutions pensionsregleringar även tillämpats lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/1961), kan kommunala pensionsanstalten och i lagen om pension för arbetstagare avsedd pensionsanstalt överenskomma om överförande av pensionsansvar såsom därom är stadgat i rikslag.

6 §. Har den som förflyttats till anställning hos kommun eller kommunalförbund det år, varunder eller vid vars utgång förflyttning skett, och därpå följande kalenderår med stöd av tjänste- eller arbetskollektivavtal erhållit sådan semester eller semesterersättning som intjänats i privat institutions tjänst, tillkommer kommunen eller kommunalförbundet av landskapets medel ersättning för en så stor del av utgifterna för semesterlönen, semesterersättningen och semesterpremien, som av den till semester berättigande tjänstgöringen motsvarar tjänstgöringen vid den privata institutionen.

7 §. Närmare stadganden om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

Ikraftträdandebestämmelse (1987/18):

Denna lag träder omedelbart i kraft.

De lagrum som upphävts genom denna lag tillämpas likväl i de fall då i landskapslagen om reglering av personalens ställning vid privat institution, då institutionens verksamhet övertages av kommun eller kommunalförbund, avsedd förflyttning av person som varit anställd vid privat landskapsunderstödd institution till anställning hos kommun eller kommunalförbund har skett innan denna lag trätt i kraft.

E 17 Landskapslag (1979:29) om allmänna vatten- och avloppsverk

1 §. Med allmänt vatten- och avloppsverk avses i denna lag inrättning, som äges av kommun eller kommunalförbund eller godkänts såsom kommuns allmänna vat-

ten- och avloppsverk och vars uppgift är att ombesörja vattenanskaffning och avloppsreglering i ett eller flera samhällen.

Vad i denna lag stadgas om allmänt vatten- och avloppsverk gäller i tillämpliga delar även inrättning, vars uppgift är att ombesörja antingen vattenanskaffning eller avloppsreglering i ett eller flera samhällen.

2 §. Med vattenanskaffning avses i denna lag leverans av vatten, främst för hushållsändamål, samt med avloppsreglering avledande och rening av avfalls-, regn- och dräneringsvatten.

3 §. Med allmänt vatten- och avloppsverks verksamhetsområde avses det område, inom vilket verket har ordnat eller skall ordna vattenanskaffning och avloppsreglering. Verksamhetsområdet bestäms av kommunens fullmäktige. Verksamhetsområdet skall vara ändamålsenligt och sådant, att vattenanskaffning och avloppsreglering inom detta kan ordnas och skötas ekonomiskt tillfredsställande.

4 §. Vatten- och avloppsverk, som icke äges av kommun eller kommunalförbund, godkännes såsom allmänt vatten- och avloppsverk av fullmäktige i den kommun, där det har sitt verksamhetsområde.

I 1 mom. avsett godkännande förutsätter att verket tillgodoser behovet hos en större grupp av konsumenter och att det kan anses förmå sköta sina uppgifter på vederbörligt sätt.

5 §. Allmänt vatten- och avloppsverk skall i den mån de ekonomiska förutsättningarna det medger utveckla vattenanskaffningen och avloppsregleringen inom sitt verksamhetsområde i enlighet med de krav som ställs av samhällets utveckling.

Om sanitära skäl eller behovet hos en större grupp av konsumenter eljest så kräver, skall kommunen ansvara för att åtgärder vidtages för ordnande av vattenanskaffning och avloppsreglering antingen på åtgärd av allmänt vatten- och avloppsverk, som är verksam inom kommunen, eller på annat lämpligt sätt.

6 §. Allmänt vatten- och avloppsverk är skyldigt att tillåta att fastighet, som är belägen inom dess verksamhetsområde, anslutes till verkets vattenledning och avlopp i enlighet med i 11 § avsedda allmänna anslutningsbestämmelser.

Vad i 1 mom. är stadgat om anslutning av fastighet gäller icke fastighet för industri, hotell eller andra därmed jämförbara inrättningar som i fråga om sin vattenförbrukning eller beskaffenheten eller mängden av det avfallsvatten, som skulle ledas i avloppen, skulle komma att försvåra det allmänna vatten- och avloppsverkets verksamhet eller dess möjligheter att på ett tillfredsställande sätt sköta sina uppgifter beträffande andra till verket anslutna fastigheter.

3 mom. upphävt (2016/85)

7 §. På område, för vilket i byggnadslagen avsedd plan har fastställts eller håller på att utarbetas, får allmänt vatten- och avloppsverk icke anläggas så, att genomförandet av planen försvåras.

8 §. Till allmänt vatten- och avloppsverk hör alla för dess verksamhet erforderliga anläggningar och kon-

struktioner, såsom vattentäcker, vattenreningsverk, pumpstationer, vattencisterner och vattenledningar samt rör-, tunnel- och öppna avlopp, inspektions- och regnvattensbrunnar och andra med dessa jämförbara anläggningar samt pumpstationer och reningsverk för avfallsvatten. Till allmänt vatten- och avloppsverk hör likväl icke i 9 § avsedda vatten- och avloppsanordningar på fastighet.

9 §. Allmänt vatten- och avloppsverk skall för varje fastighet, som anslutes till verkets vatten- och avloppsledningsnät, bestämma särskilda förbindelsepunkter, vilka skall vara belägna i fastighetens omedelbara närhet, om ej synnerligt skäl föranleder annat. På område, för vilket stads- eller byggnadsplan icke har fastställts, får förbindelsepunkt icke förläggas längre bort än etthundra meter från närmaste byggnad som skall anslutas till ledningsnätet.

Med vatten- och avloppsanordningar på fastighet avses i denna lag till fastighet hörande vatten- och avloppsledningar, avsedda att anslutas till allmänt vatten- och avloppsverkets vattenledning och avlopp, samt tillbehör och anläggningar fram till förbindelsepunkten.

10 §. Vatten- och avloppsanordningar på fastigheter som är anslutna till allmänt vatten- och avloppsverk skall hållas i sådant skick att de ej medför olägenhet för verket.

Vid behov får allmänt vatten- och avloppsverk granska beskaffenhet, skick och funktion hos vatten- och avloppsanordningar på fastigheter som har anslutits eller anslutes till verkets ledningsnät.

11 §. Ägare av allmänt vatten- och avloppsverk kan utfärda allmänna bestämmelser såväl om anslutningen till verket som om villkoren för rätten att utnyttja den service verket erbjuder. Bestämmelserna skall utformas så, att de är opartiska i fråga om dem som ansluter sig till verket och så, att dessas möjligheter att tillgodogöra sig de tjänster som verket tillhandahåller icke oskäligt begränsas eller försvåras.

12 §. Om anslutning till allmänt vatten- och avloppsverk samt anslutningsvillkoren ingås avtal mellan verket och den som ansluter sig till detta. Avtalet får icke strida mot de allmänna bestämmelser som avses i 11 §. Om det inbördes förhållandet mellan verket och den som ansluter sig till detta gäller dessutom vad därom är särskilt stadgat.

13 §. (2005/55) Priset på hushållsvatten som distribueras från vattenverk mot betalning i enlighet med landskapslagen (2016:84) om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen ska bestämmas så att det täcker kostnaderna för vattentjänsten. Avgifter ska bestämmas för förbrukningskategorierna industri, jordbruk och hushåll. Vid beräkningen beaktas miljö- och resurskostnader. Landskapsregeringen kan i landskapsförordning inta särskilda bestämmelser om ekonomisk analys av verksamhetens vattenanvändning. (2016/85)

Med undantag av kravet på beaktande av principen om kostnadstäckning i 1 mom. får gällande avgifter fortsättningsvis tillämpas om de inte äventyrar syftena och möjligheten att uppnå de mål för vattenkvalitet som

E 18 LL (1983:31) om understöd för vatten- och avloppsprojekt

följer av bestämmelserna i 4 kap. 1 § och 5 kap. 1 och 2 §§ i vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland.

Närmare bestämmelser om avloppsvattenavgift finns i landskapslagen (1974:23) om avloppsvattenavgift.

14 §. Om vatten- och avloppsanordningar i fastighet och deras beskaffenhet samt om utförande av installationsarbete gäller vad därom är särskilt stadgat.

15 §. Den som är anställd i allmänt vatten- och avloppsverks tjänst eller som verket särskilt har befullmäktigat därtill är berättigad att i den omfattning som verkets planering, skötsel, drift och underhåll förutsätter röra sig på annan tillhörigt område och där vidtaga de åtgärder dessa syften betingar.

Innan i 1 mom. avsedda åtgärder vidtages, skall markägaren såvitt möjligt underrättas om dem och vederbörande ersätts för den olägenhet och skada som åtgärderna vållar.

16 §. Den som vid fullgörande av i denna lag stadgad uppgift fått vetskap om företags affärs- eller yrkeshemligheter får ej obehörigen röja eller nyttja dessa.

17 §. Underlåter allmänt vatten- och avloppsverk att iakttaga de bestämmelser som gäller dess verksamhet, kan landskapsregeringen vid vite eller vid äventyr att underlåtet arbete utföres på det allmänna vatten- och avloppsverkets bekostnad bestämma att det som orätmätigt har gjorts eller underlåtit skall rättas till.

Iakttar annat än kommun tillhörigt allmänt vatten- och avloppsverk icke de stadganden och bestämmelser som gäller verkets verksamhet, och upprepas försummelserna trots fullmäktiges anmärkningar, eller visar det sig att verket icke förmår sköta sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt, kan fullmäktige återkalla sitt godkännande av verket såsom allmänt vatten- och avloppsverk.

18 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

19 §. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

Lagen tillämpas på vatten- och avloppsverk i kommun eller kommunalförbunds ägo som är i bruk då lagen träder i kraft, räknat från dagen för ikraftträdandet, och på verk av annat slag, räknat från den tidpunkt då det godkännes såsom allmänt vatten- och avloppsverk.

Ikraftträdandebestämmelse (2016/85):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

E 18 Landskapslag (1983:31) om understöd för vatten- och avloppsprojekt

1 §. För att främja vattenförsörjning, avloppsreglering och behandling av avloppsvatten samt användning av slam som uppstår i samband med behandlingen av avloppsvatten, kan understöd beviljas ur landskapets medel i enlighet med vad i denna lag stadgas.

2 §. (1990/43) Understöd kan beviljas kommun, kommunalförbund eller sammanslutning som bildats för vattenförsörjning eller avloppsreglering. Understöd kan

även beviljas fastighetsägare eller med ägare jämförbar innehavare av fastighet.

3 §. (1990/43) Understöd kan beviljas för byggande av

- 1) anläggningar och konstruktioner som avses i 8 § landskapslagen (1979:29) om allmänna vatten- och avloppsverk,
- 2) slambehandlings- och komposteringsanläggningar,
- 3) vattenförsörjnings- och avloppsregleringsanläggningar samt anläggning för behandling av toalettavfall som behövs i projekt som gäller en viss fastighet eller i därmed jämförbara projekt samt vattenledningar och avlopp utanför byggnaden.

4 §. Förutsättning för att understöd skall kunna beviljas är:

- 1) att en godtagbar plan jämte kostnadsförslag uppgjorts;

- 2) att kostnaderna för projektet är skäligen;

- 3) att det av ekonomiska, sanitära, sociala, regionala eller därmed jämförbara skäl är ändamålsenligt att stödja projektet;

- 4) att, i fråga om projekt som gäller enbart vattenförsörjning, avledande och behandling av avloppsvatten ordnats eller ordnas i samband med understödsprojektet;

- 5) att, i fråga om projekt som gäller enbart avledande av avloppsvatten, vattenförsörjning och behandling av avloppsvatten ordnats eller ordnas i samband med understödsprojektet; samt

- 6) att, i fråga om projekt som gäller byggande av reningsverk för avloppsvatten, reningsnivån motsvarar de krav som [landskapsstyrelsen] uppställer.

Om särskilda skäl föreligger, kan understöd beviljas utan iakttagande av vad i 1 mom. 4 och 5 punkterna sägs.

5 §. Understöd beviljas på grundvalen av de godkända totala kostnaderna för planeringen och byggandet av anläggningen eller konstruktionen. Understödet får uppgå till högst 30 procent av kostnaderna. Har den som ansöker om understöd för samma projekt beviljats även lån ur landskapets medel eller lån för vilket räntestöd utges ur landskapets medel, får det sammanlagda beloppet av understödet och sådant lån uppgå till högst 60 procent av kostnaderna.

Utän hinder av vad som sägs i 1 mom. får understöd uppgå till högst 50 procent av kostnaderna, om det av vattenvårdsskäl ställs särskilt stränga krav på behandling och avledande av avloppsvatten eller om projektets huvudsakliga verkningsområde ligger i en glesbygd och det anses särskilt nödvändigt av sociala skäl eller hälsoskäl. Om lån som avses i 1 mom. beviljats får understödet tillsammans med sådant lån uppgå till högst 80 procent av kostnaderna. (1990/43)

6 §. (1990/43) Vid prövning av ansökan om understöd skall hänsyn tas till projektets betydelse för säkerställande av vattentillgången eller för vattenvården, kostnaderna för ordnande av vattenvården samt till sökandens möjligheter att för projektet erhålla annat stöd ur landskapets medel.

7 §. (1990/43) Understöd erläggs i en eller flera rater. Understöd som betalas i en rat erläggs när kostnaderna förfallit till betalning och arbetet avslutats så att anlägg-

LL (1983:31) om understöd för vatten- och avloppsprojekt **E 18**

ningen eller konstruktionen konstaterats fungera på ett godtagbart sätt. Den sista raten i fråga om understöd som betalas i flera rater skall utgöra minst 20 procent av det beviljade beloppet och erläggs efter att arbetet avslutats på ett godtagbart sätt och redovisningen granskats.

8 §. Ansökan om understöd prövas av [landskapsstyrelsen]. I samband med att beslut om beviljande av understöd fattas kan [landskapsstyrelsen] ställa villkor för projektets påbörjande, genomförande och slutförande. (1990/43)

[Landskapsstyrelsen] handhar övervakningen av hur understöd används. Den som har beviljats understöd är skyldig att lämna [landskapsstyrelsen] de uppgifter som erfordras för övervakningen.

9 §. [Landskapsstyrelsen] kan besluta att understöd eller del därav skall återbetalas till landskapet, om understödet erlagts på felaktiga grunder, om den som beviljats understödet lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter eller om han inte följer denna lag och med stöd därav lämnade direktiv. [Landskapsstyrelsen] kan besluta att det skall utgå en årlig ränta uppgående till högst 12 procent på det belopp som återkrävs, räknat från den dag understödet utbetalades.

10 §. Närmare föreskrifter angående verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

11 §. Denna lag träder i kraft den 1 september 1983.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1974:24) den 28 mars 1974 om understöd för vattenvård.

Skatter och avgifter till landskapet

F 1 Landskapsskattelag (1993:58)

1 §. Tillämpningsområde

På förvärvsinkomst skall betalas skatt till landskapet (*landskapsskatt*).

Med förvärvsinkomst avses sådan inkomst som enligt bestämmelserna i inkomstskattelagen (FFS 1535/1992) är eller utgör förvärvsinkomst.

Med landskapsskatt avses tilläggsskatt på förvärvsinkomst.

2 §. Skattskyldig

Skyldiga att betala landskapsskatt är fysiska personer och dödsbon som enligt kommunalskattelagen [(1993:37)] för landskapet Åland är skyldiga att betala kommunalskatt, dock inte begränsat skattskyldiga.

Kommunalskattelag (1993:37) för landskapet Åland har ersatts av kommunalskattelag (2011:119) för landskapet Åland.

3 §. (2002/43) Beräkning av den beskattningsbara förvärvsinkomsten

Den beskattningsbara förvärvsinkomsten beräknas på samma grunder som den beskattningsbara inkomsten vid kommunalbeskattningen beräknas enligt bestämmelserna i kommunalskattelagen för landskapet Åland.

Om den beskattningsbara förvärvsinkomsten som fastställs för en skattskyldig understiger 10 euro skall skatten inte debiteras.

4 §. Underskottsgottgörelse

Underskottsgottgörelse som avses i 131 § inkomstskattelagen skall dras av från landskapsskatten enligt denna paragraf om en del av underskottsgottgörelsen skall dras av från kommunalskatten enligt 133 § nämnda lag. Gottgörelsen skall i så fall efter att avdrag enligt 132 § nämnda lag har gjorts fördelas mellan respektive skatter som uppräknas i 133 § nämnda lag i förhållande till dessas belopp, dock så att landskapsskattens och kommunalskattens belopp adderas när den del av underskottsgottgörelsen som skall avdras från kommunalskatten enligt 133 § nämnda lag räknas ut. Den del av gottgörelsen som skall avdras från kommunalskatten enligt 133 § nämnda lag fördelas mellan landskapsskatten och kommunalskatten i förhållande till dessas belopp.

5 §. (2002/43) Skattesats

Skattesatsen för landskapsskatten är 3,5.

5a §. Upphävd (2002/43).

6 §. Beskattningsförfarande

Fastställandet av till landskapet på grund av förvärvs-

inkomst årligen utgående landskapsskatt i stöd av denna lag samt skattens debitering och uppbörd verkställs i tillämpliga delar enligt vad därom är stadgat om skatt som på inkomst skall betalas till kommunen i lagen om beskattningsförfarande (FFS 1558/1995) och i förordningen om beskattningsförfarande (FFS 1579/1995) samt i bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen eller förordningen. (1997/39)

De i 1 mom. nämnda författningarna och bestämmelser som har utfärdats med stöd av dem skall tillämpas i landskapet sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändringar av författningarna eller av bestämmelser som har utfärdats med stöd av dem skall de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

3-4 mom. upphävda (2002/60).

Förordning om beskattningsförfarande (FFS 1579/1995) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som förordningen hade innan den upphävdes den 1 november 1998 genom förordning om beskattningsförfarande (FFS 763/1998).

7 §. Förskottsuppbörd

För uppbörden av landskapsskatt verkställs under skatteåret förskottsuppbörd i tillämpliga delar enligt vad därom är stadgat om den skatt som enligt lagen om beskattningsförfarande skall debiteras till en kommun i lagen om förskottsuppbörd (FFS 1118/1996) och i förordningen om förskottsuppbörd (FFS 1124/1996) samt i bestämmelser som har utfärdats med stöd av lagen eller förordningen. (1997/35)

De i 1 mom. nämnda författningarna och bestämmelser som har utfärdats med stöd av dem skall tillämpas i landskapet sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändringar av författningarna eller av bestämmelser som har utfärdats med stöd av dem skall de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

8 §. Skatteuppbörd

Uppbörd, indrivning och återbäring av landskapsskatt samt förskott, annan prestation och förskottsinnehållning som erläggs genom förskottsuppbörd skall verkställas i tillämpliga delar enligt vad därom är stadgat om kommunalskatt samt förskott, annan prestation och förskottsinnehållning som erläggs genom förskottsuppbörd i lagen om skatteuppbörd (FFS 611/1978) och i förordningen om skatteuppbörd (FFS 903/1978) samt i bestämmelser som har utfärdats med stöd av lagen eller förordningen.

De i 1 mom. nämnda författningarna och bestämmelser som har utfärdats med stöd av dem skall tillämpas i

F 2 LL (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet

landskapet sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändringar av författningarna eller av bestämmelser som har utfärdats med stöd av dem skall de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

L om skatteuppbörd (FFS 611/1978) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som den hade innan den upphävdes den 15 augusti 2005 genom L om skatteuppbörd (FFS 609/2005). Förordning om skatteuppbörd (FFS 903/1978) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som den hade innan den upphävdes den 20 september 2005 genom finansministeriets förordning om skatteuppbörd (FFS 747/2005).

9 §. Förvaltningsavgifter

De förvaltningsavgifter som enligt de i 6 § 1 mom., 7 § 1 mom. och 8 § 1 mom. nämnda författningarna ankommer på statens myndigheter eller tjänstemän skall i landskapet handhas av [landskapsstyrelsen] om de enligt 23 § självstyrelselagen ankommer på landskapet.

9a §. Dröjsmålspåföljder

Vid försummelse att inom utsatt tid betala landskapsskatt uppbärs dröjsmålsränta och restavgift med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna om försummelse att inom utsatt tid betala kommunalskatt i lagen om skattetillägg och förseningsränta (FFS 1556/1995). (1997/30)

Den i 1 mom. nämnda lagen skall tillämpas i landskapet sådan den lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändringar i lagen skall de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

10 §. Förlust av skattefordran

Om preskription av landskapsskatt gäller vad om preskription av skatt är stadgat i rikslagstiftningen.

11 §. Ändringssökande

Om rätten att söka ändring genom rättelseyrkande, skatteanmärkning och besvär, om överklagbarheten samt om besvärsförfarandet, sättet att framställa rättelseyrkande och skatteanmärkning stadgas i [beskattningsslagen], i lagen om förskottsuppbörd och i lagen om skatteuppbörd.

12 §. Ikraftträdelsebestämmelser

Denna lag träder omedelbart i kraft. Genom landskapslag bestäms när landskapsskatt första gången skall uppbäras. (1998/116)

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1958:18) den 9 juli 1958 om uppbärande av skatt till landskapet Åland.

F 2 Landskapslag (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet

1 §. Lagens tillämpningsområde

I denna lag regleras de allmänna grunderna för när landskapsregeringens och underlydande myndigheters prestationer skall vara avgiftsbelagda och för storleken av de avgifter som uppbärs för prestationerna.

Denna lag gäller inte landskapets affärsverk eller fonder.

2 §. Avgiftsbelagda prestationer

Följande prestationer skall vara avgiftsbelagda:

- 1) varor som producerats eller saluförts,
- 2) tjänster som har tillhandahållits på beställning eller annars på uppdrag av någon,
- 3) prövning av ansökan samt
- 4) övrig verksamhet, när prestationen utförs till följd av en åtgärd av mottagaren.

3 §. Avgiftsbefriade prestationer

Följande prestationer skall vara avgiftsfria:

- 1) prestationer som inte kan anses direkt utförda för en enskild person eller ett enskilt företag eller annars för en klart avgränsad grupp,
- 2) prestationer vilkas syfte är att ge förmåner som tryggar den enskildes utkomst samt
- 3) råd, anvisningar, vägledning och information, om dessa endast medför låga kostnader.

4 §. Avgifter för offentligrättsliga prestationer

Avgifter för offentligrättsliga prestationer skall beräknas så att full kostnadstäckning uppnås.

Om det finns grundad anledning av orsaker som hänför sig till hälso- och sjukvård, sociala ändamål, miljövärd, utbildningsverksamhet eller allmän kulturverksamhet eller orsaker som kan jämföras med dessa kan landskapsregeringen bestämma att en avgift allmänt uppbärs så att full kostnadstäckning inte uppnås eller att avgift inte skall uppbäras.

Om det finns skäl kan landskapsregeringen bestämma att en avgift, som annars skall fastställas så att full kostnadstäckning uppnås, fastställs till ett högre belopp eller att en prestation som skall vara avgiftsfri beläggs med avgift.

De kostnader som läggs till grund när en avgift bestäms får inte vara högre än vad en ändamålsenlig kvalitetsnivå förutsätter.

5 §. Priset på övriga prestationer

Priserna för andra prestationer än de som nämns i 4 § bestäms enligt företagsekonomiska grunder.

6 §. Beslutande myndighet

Landskapsregeringen beslutar vilka prestationer som är avgiftsbelagda och fastställer storleken på avgifterna.

Landskapsregeringens allmänna förvaltning: ÅLRB (2016:46).

Landskapsregeringens motorfordonsbyrå: ÅLRB (2015:119).

Ålands polismyndighet: ÅLRB (2016:94).

ÅMHM: ÅLRB (2017:25).

7 §. Uppbörd av avgifter för offentligrättsliga prestationer

Avgift skall betalas i samband med beställningen eller när ansökan ges in. Om inte detta sker skall beställaren eller sökanden åläggas att betala avgiften inom en viss tid. Samtidigt skall beställaren eller sökanden meddelas att beställningen utförs eller att ansökan behandlas endast om avgiften betalas inom föreskriven tid. I annat fall skall avgift betalas vid överlämnande av prestationen eller genom fakturering genast när prestationen är färdig.

Landskapsregeringen kan göra undantag från kravet att avgiften skall betalas i samband med beställningen eller när ansökan ges in.

Betalningstiden för en avgift skall vara minst 14 dagar räknat från det att räkningen postades eller förmedlades på annat lämpligt sätt. (2007/24)

Om avgiften inte betalas senast på förfallodagen,

skall nödvändiga åtgärder vidtas för erhållande av betalning. På ett obetalt belopp uppbärs dröjsmålsränta enligt räntelagen (FFS 633/1982). (2007/24)

Betalas inte avgiften i tid skall ansökan avvisas eller beställningen inte utföras.

Landskapsregeringen får, om det finns särskilda skäl, betala tillbaka hela eller en del av avgiften för en prestation.

8 §. Indrivning av avgifter

Avgifter för offentligtgrättsliga prestationer får indrivnas [enligt lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsokningsväg (FFS 367/1961)].

Vid indrivning av fordringar som hänför sig till andra prestationer iakttas vad som är bestämt om indrivning av privaträttsliga fordringar.

L om indrivning av skatter och avgifter i utsokningsväg (FFS 367/1961) har ersatts av L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

9 §. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1993.

De bestämmelser om avgift och stämpelskatt som med stöd av

1) landskapslagen (1952:27) angående avgifter, som skola erläggas för särskilda Ålands landskapsförvaltning underlydande myndigheters expeditioner och tjänsteförrättningar,

2) 1 § 2 och 3 mom. landskapslagen (1971:10) om polisverksamheten,

3) 17 och 47 §§ landskapslagen (1977:37) om brand- och räddningsväsendet,

4) 10 § och 26 § 3 mom. landskapslagen (1977:41) om naturvård,

5) 24 och 34 §§ ellagen (1982:38) för landskapet Åland,

6) 3 § 1 mom. landskapslagen (1971:12) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande explosionsfarliga ämnen,

7) landskapslagen (1977:73) om stämpelskatt samt

8) 15 § landskapslagen (1975:9) om motorfordonsbyrå

tillämpas och med stöd av dem utfärdade bestämmelser som tillämpas i landskapet när denna lag träder i kraft, skall tillämpas i landskapet till dess landskapsregeringen med stöd av denna lag beslutar annat.

F 3 Landskapslag (2007:23) om grunderna för avgifter till Ålands hälso- och sjukvård

1 §. (2016/93) Tillämpningsområde

I denna lag regleras grunderna för de patientavgifter som Ålands hälso- och sjukvård tar ut. Lagen tillämpas inte på prissättningen av de varor och andra tjänster som Ålands hälso- och sjukvård säljer.

2 §. (2014/30) Avgift för hälso- och sjukvårdstjänst

En avgift kan uppbäras för en hälso- och sjukvårdstjänst. Avgiften för en tjänst får vara högst lika stor som kostnaden för att producera tjänsten.

3 §. Avgiftsfria tjänster

Följande tjänster är avgiftsfria:

1) (2016/93) undersökning och vård av levande organdonator när ingreppet görs för att ta till vara organ eller annat biologiskt material för behandling av sjukdom eller kroppsskada hos en annan människa eller för annat medicinskt ändamål,

2) skolhälsovård, barn- och mödrahälsovård samt livmoderhalscancerscreening,

3) läkarbesök för bedömning av om patienten skall tas in för vård oberoende av dennes vilja,

4) hembesök som sker helt på läkarens eller vårdpersonalens initiativ,

5) (2016/93) undersökning och behandling av allmänfarliga smittsamma sjukdomar samt HIV-infektion, gonorré och sexuellt överförd klamydiainfektion.

Landskapsregeringen kan besluta om grunder för när en tjänst som enligt denna lag är avgiftsbelagd skall vara avgiftsfri för användaren.

4 §. (2016/93) Högkostnadsskydd

Högekostnadsskyddet ska skydda patienten från alltför höga avgifter för hälso- och sjukvård. Den som under kalenderåret har nått gränsen för högkostnadsskyddet är befriad från att därefter betala ytterligare sådana avgifter som ingår i skyddet under resten av året. I högkostnadsskyddet ingår patientavgifter för öppenvård eller kortvarig institutionsvård. Följande avgifter ingår inte i högkostnadsskyddet:

1) avgifter för tandvård,

2) avgifter för uteblivna besök,

3) grunddelen av dygnsavgiften för sjukhusvistelse,

4) avgifter för grov rengöring, service och transport av hjälpmedel,

5) avgifter för intyg och utlåtanden,

6) avgifter för individuell träning eller självträning i sal efter program samt

7) avgifter för gruppbesök inom livsstilmottagningen, rehabiliterings- och fysiatriskliniken och motsvarande verksamhet.

Gränsen för högkostnadsskyddet är 475 euro per kalenderår. Högekostnadsskyddet är dock:

1) 125 euro för de som under kalenderåret fyller 75 år eller mer samt för de som vid den senaste beskattningen hade sammanlagda beskattningsbara kapital- och förvärvsinkomster i statsbeskattningen under 14 000 euro,

2) 250 euro för de som har beviljats sjukpension eller invalidpension på heltid samt för de som vid den senaste beskattningen hade sammanlagda beskattningsbara kapital- och förvärvsinkomster i statsbeskattningen från 14 000 euro men under 16 000 euro,

3) 100 euro för barn och ungdomar till och med det kalenderår de fyller 20 år.

Om en person under kalenderåret har betalat patientavgifter till ett högre belopp än vad som anges ovan har han eller hon rätt att få tillbaka den överstigande delen. Om krav på återbetalning inte har ställts före utgången av kalenderåret efter det år då högkostnadsskyddet upp nåddes går personen miste om sin rätt till återbetalning. Om det på grund av en myndighets eller ett försäkringsbolags beslut eller på grund av en ändringsansökan blir klart först efter uppföljningsåret om avgifterna omfattas

F 3 LL (2007:23) om grunder för avgifter till ÅHS

av högkostnadsskyddet eller inte, ska kravet på återbetalning ställas inom ett år från det beslutet har meddelats eller beslut med anledning av besvär har vunnit laga kraft.

Landskapsregeringen kan besluta att de ovan i 1 mom. uppräknade avgifterna ska ingå i högkostnads-skyddet.

5 §. Långvarig institutionsvård

Institutionsvård som beräknas pågå eller har pågått längre än tre månader är att betrakta som långvarig institutionsvård.

Avgiften för långvarig institutionsvård (*långvårdsavgiften*) fastställs enligt patientens betalningsförmåga. Avgiften får uppgå till högst ett belopp som motsvarar 85 procent av patientens månadsinkomst. Patienten måste dock alltid till sitt förfogande ha minst 97 euro i månaden. (2011/82)

Om den som är i långvarig institutionsvård omedelbart innan institutionsvården inletts har levt i gemensamt hushåll i äktenskap eller under äktenskapsliknande förhållanden och hans eller hennes månadsinkomst är större än makans eller makens månadsinkomst, fastställs långvårdsavgiften på basis av makarnas sammanräknade månadsinkomst. Avgiften får uppgå till högst ett belopp som motsvarar 42,5 procent av den sammanräknade månadsinkomsten. Den som får institutionsvård måste dock alltid till sitt förfogande ha minst 97 euro i månaden. Om båda makar som avses i detta moment är i långvarig institutionsvård fastställs avgiften enligt vad som anges i 2 mom. (2011/82)

Långvårdsavgift debiteras från och med den första hela kalendermånaden som patienten är i långvarig institutionsvård. Avgiften fastställs tillsvidare. Den skall justeras om betalningsförmågan har förändrats väsentligt, om det är uppenbart att de förhållanden som skall beaktas när avgiften fastställs har förändrats eller om avgiften visar sig vara felaktig. En avgift som fastställts på grund av uppenbart felaktiga uppgifter från användaren kan rättas retroaktivt för högst ett år.

Det minimibelopp i euro som avses i 2 och 3 mom. och som ska stå till en patients förfogande ska justeras vartannat år utifrån förändringen i arbetspensionsindex enligt 98 § lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/2006). Som grund används det poängtal för arbetspensionsindex som har fastställts för justeringsåret för tillämpning av 98 § lagen om pension för arbetstagare. De indexjusterade beloppen ska avrundas till närmaste euro. Landskapsregeringen fastställer de indexjusterade beloppen senast den 15 december justeringsåret. De indexjusterade eurobeloppen träder i kraft den 1 februari året efter justeringsåret. (2011/82)

6 §. Avgiftsgrundande inkomster

Långvårdsavgiften fastställs med månadsinkomsten som grund. Varierar månadsinkomsterna fastställs avgiften med den genomsnittliga månadsinkomsten under föregående år som grund. Såsom inkomster beaktas inkomsterna efter förskotts innehållning och förskottsbetalning samt skattefria inkomster enligt vad som bestäms i denna paragraf.

Förutom löneinkomster beaktas pensioner och med dem jämförbara förmåner, livräntor samt förmån som

skall betalas i pengar och som i samband med överlåtelse av en fastighet har förbehållits för viss tid eller på livstid (sytning) samt andra fortlöpande personliga inkomster samt nettoinkomster av kapital och annan egendom, såsom ränte-, dividend- och hyresinkomster.

Såsom inkomster beaktas även kapitalinkomst- och förvärvsinkomstandelar av jordbruk och näringsverksamhet som har fastställts vid den senast slutförda beskattningen samt skattskyldigs andel av en sammanlutnings inkomst. Nämnda inkomster kan, i jämförelse med den inkomst som den senast slutförda beskattningen visar, justeras med de procenttal som skattestyrelsen årligen fastställer i sitt beslut om den inkomst som skall läggas till grund för förskott.

Såsom inkomster beaktas inte:

- 1) barnbidrag,
- 2) upphävd (2011/82),
- 3) upphävd (2011/82),
- 4) barnförhöjning som betalas i anslutning till folkpension,
- 5) bostadsbidrag,
- 6) upphävd (2011/82),
- 7) utbetalning av olycksfallsförsäkring med anledning av sjukvårds- och undersökningskostnader,
- 8) understöd som betalas med anledning av fullgörande av civil eller militär värnplikt,
- 9) fronttillägg som betalas i anslutning till folkpension,
- 10) studiestöd,
- 11) stöd för rehabilitering, inklusive sysselsättningspenning och reseersättning som betalas som utkomststöd,
- 12) stöd som betalas i samband med uttagning till och deltagande i sysselsättningsfrämjande utbildning,
- 13) stipendier och andra understöd som betalas för studier, praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet,
- 14) underhållsbidrag eller underhållsstöd som betalas till ett minderårigt barn till patienten eller, om avgiften bestäms på basis av makarnas sammanlagda inkomster, till ett minderårigt barn till patientens make,
- 15) i pensioner och därmed jämförbara inkomster ingående förhöjningar som beror på försörjningsplikt eller
- 16) andra motsvarande understöd eller ersättningar för kostnaderna för familjevård eller stöd för vård av barn i hemmet.

7 §. Avdrag från inkomsterna

Innan långvårdsavgiften fastställs skall från patientens inkomster dras av:

- 1) de fastställda underhållsbidrag som skall betalas av honom eller henne,
- 2) andra motsvarande kostnader som följer av hans eller hennes faktiska familjeförhållanden samt
- 3) förmån som av honom eller henne skall betalas i pengar och som i samband med överlåtelse av en fastighet har förbehållits för viss tid eller på livstid (sytning).

Avdrag enligt 1 mom. 1 punkten görs dock inte om den som är mottagare av underhållsbidraget är maka eller make till den som betalar underhållsbidraget och makarna har levt i gemensamt hushåll omedelbart innan institutionsvården inleddes.

8 §. Avgift enligt betalningsförmåga

Landskapsregeringen kan besluta att även andra avgifter än långvårdsavgiften skall uppbäras enligt användarens betalningsförmåga. Avgiften fastställs då enligt de grunder som anges i 5 § 2 och 4 mom. samt 6 och 7 §§. Landskapsregeringen kan därutöver besluta att avgiften skall fastställas med beaktande av att den som saken gäller lever i gemensamt hushåll i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållanden, att det finns minderåriga barn i samma hushåll, andra av personens faktiska familjeförhållanden beroende faktorer som påverkar betalningsförmågan eller den underhållsskyldighet som avses i lagen om underhåll för barn (FFS 704/1975).

9 §. Avgift för uteblivet besök

Landskapsregeringen kan besluta att en särskild avgift skall uppbäras av den som på förhand reserverat mottagningstid men utan godtagbar orsak underlåtit att komma till mottagningen på den reserverade tiden. Avgiften kan uppbäras även i fråga om en tjänst som annars skulle vara avgiftsfri.

10 §. Efterskänkande och nedsättning av avgift

Ålands hälso- och sjukvård kan besluta att en avgift skall efterskänkas eller nedsättas till den del förutsättningarna för patientens eller dennes familjs försörjning eller förverkligandet av patientens lagstadgade försörjningsplikt äventyras av att avgiften tas ut. Myndigheten kan även besluta att en avgift skall efterskänkas eller nedsättas om det är befogat med beaktande av vårdsynpunkter.

11 §. Avgift för vård som ersätts enligt den lagstadgade olycksfallsförsäkringen och trafikförsäkringen

Bestämmelser om fastställande av avgifter för vård vars kostnader skall ersättas inom ramen för olycksfalls- och trafikförsäkringen finns i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 734/1992). Sådana avgifter omfattas inte av högkostnadsskyddet.

12 §. (2014/30) Avgift för den som inte är bosatt i landskapet

Avgifter och ersättningar som uppbärs av den som inte har hemort på Åland och som inte omfattas av landskapslagen (2014:28) om tillämpning på Åland av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård kan fastställas på andra grunder än de som anges i denna lag, om inte något annat följer av internationella avtal som är bindande för landskapet. Vid fastställandet tillämpas landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet. Avgiften för en tjänst får vara högst lika stor som kostnaden för att producera tjänsten.

13 §. Sökande av ändring

Ändring i ett beslut som fattats av en tjänsteinnehavare får inte sökas genom besvär. Om den betalningsskyldige är missnöjd med ett sådant beslut kan han eller hon begära rättelse av beslutet i enlighet med 14 § 1 mom. landskapslagen (1993:60) om hälso- och sjukvården.

Ändring i beslut som fattats med anledning av rättsseyrkande söks genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol inom 30 dagar från delfäendet. Besvär kan inom nämnda tid även inlämnas till Ålands hälso- och sjukvård, som sänder dem till förvaltningsdomstolen. I

Ålands förvaltningsdomstols utslag får ändring inte sökas genom besvär.

14 §. Uppbörd och indrivning av avgifter

När det gäller uppbörd och indrivning av avgifter som avses i denna lag tillämpas 7 och 8 §§ landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

15 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.

Ikraftträdandebestämmelse (2011/82):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2012

Det belopp i euro enligt 5 § 2 och 3 mom. som patienten månatligen ska ha till sitt förfogande svarar mot det poängtal för arbetspensionsindex som har fastställts för år 2009 vid tillämpning av 98 § i lagen om pension för arbetstagare.

Eurobeloppen enligt 5 § 2 och 3 mom. ska justeras första gången år 2011 och de justerade beloppen träder i kraft den 15 februari 2012.

Om denna lag träder i kraft efter den 15 december 2011 får eurobeloppen enligt 3 mom. justeras enligt denna lag innan lagen träder ikraft, så att de justerade beloppen kan börja tillämpas från och med den dag som denna lag träder ikraft.

F 4 Landskapslag (1947:6) om apoteksvgift i landskapet Åland

1 §. För apoteksrörelse i landskapet Åland skall innehavare årligen erlägga avgift, som fastställs i enlighet med apotekets omsättning.

2 §. Apoteksvgift erläggs enligt apotekets omsättning, sedan mervärdesskatten avdragits från denna, på följande sätt (2002/44):

Apotekets omsättning	Apoteksvgiften vid omsättningens nedre gräns	Avgiftsprocent för omsättning som överstiger den nedre gränsen
€	€	
871 393 – 1 016 139	0	6,10 %
1 016 139 – 1 306 607	8 830	7,15 %
1 306 607 – 1 596 749	29 598	8,15 %
1 596 749 – 2 033 572	53 245	9,25 %
2 033 572 – 2 613 212	93 651	9,75 %
2 613 212 – 3 194 464	150 166	10,30 %
3 194 464 – 3 775 394	210 035	10,55 %
3 775 394 – 4 792 503	271 323	10,90 %
4 792 503 – 6 243 857	382 188	11,15 %
6 243 857 –	544 014	11,40 %

Från omsättningen för filialapoteck avdras omsättningen i sin helhet, om den utgör högst 50.500 euro, eller en tredjedel av omsättningen, dock lägst 50.500 euro, om den överstiger 50.500 euro innan filialapote-

F 5 LL (1974:83) om resandeavgift

kets omsättning sammanläggs med apotekets omsättning för fastställande av apoteksavgiften. (2002/44)

Apoteksavgift fastställs i hela euro. (2002/44)

Apoteksavgift som understiger 5 euro uppbärs inte. (2002/44)

Beloppen i tabellen i 1 mom. för apotekets omsättning samt för apoteksavgiftens nedre gräns kan årligen justeras av [landskapsstyrelsen] i enlighet med i riket föreskrivna grunder.

Beloppen enligt ÅLRB (2016:47)

3 §. För fastställande av apoteksrelsens omsättning skall apoteksinnehavare till [Ålands landskapsnämnd] inlämna anmälan över rörelsens inkomster och utgifter under varje kalenderår senast den 1 april därpå följande år. [Landskapsnämnden] kan likväl på särskilda skäl bevilja apoteksinnehavare rätt att även senare inlämna sagda anmälan. Anmälan skall uppgöras enligt utfärdade anvisningar och på blankett, som fastställts av [landskapsnämnden].

4 §. På grundvalen av den anmälan apoteksinnehavare inlämnat fastställer [landskapsnämnden] den apoteksavgift, som skall erläggas för apoteksrelsen.

Försummar apoteksinnehavare att inom stadgad tid tillställa [landskapsnämnden] i 3 § nämnd anmälan och inlämnar icke heller sådan efter uppmaning eller är det uppenbart, att en mindre omsättning än den verkliga uppgivits, äger [landskapsnämnden] befogenhet att fastställa apoteksavgift enligt en av densamma uppskattningsvis bestämd omsättning.

[Landskapsnämndens] beslut angående apoteksavgift skall delgivas vederbörande sålunda, att dem i tjänsteväg tillställas utdrag därur, försett med behörig besvär-
sundervisning och anteckning om delgivning.

5 §. Har apotek under det år, för vilket avgiften skall erläggas, övergått till annan innehavare, skall den för kalenderåret beräknade avgiften fördelas mellan innehavarna i förhållande till storleken av envars omsättning.

6 §. (1952/28) [Landskapsstyrelsen] äger årligen besluta, huruvida inbetalning av apoteksavgift skall erläggas i en eller flera rater, samt bestämma de tider, då apoteksavgift skall inbetalas till [landskapsstyrelsens kamreraravdelning].

7 §. (1966/39) Apoteksavgift, som icke blivit erlagd på utsatt tid, må utmätas utan dom eller utslag såsom därom är stadgat.

8 §. Befriade från att erlägga apoteksavgift äro apotek, vilka inrättats vid sjukhus och sanatorier.

Där särskilda skäl föreligga, kan [landskapsnämnden] befria apoteksinnehavare från erläggande av apoteksavgift antingen i dess helhet eller till en del.

9 §. Apoteksinnehavare har att vid bokföringen iakttaga, vad därom är i riket bestämt.

Se bokföringslag (FFS 1336/1997) och bokföringsförordning (FFS 1339/1997).

10 §. Apoteksinnehavare åligger att åt person, som därtill av [landskapsnämnden] förordnats, muntligen eller skriftligen giva de kompletterande uppgifter och utredningar, vilka för apoteksavgiftens fastställande äro av

nöden, samt förete sina affärsböcker och därtill hörande inventarie- och förrådsförteckningar, kontrakt och skuldsedlar, räkningar, kvittenser och korrespondens samt övriga handlingar ävensom förevisa sitt förråd.

11 §. Envar är skyldig att hemlighålla, vad han i tjänsten eller i offentlig befattning erfarit angående apoteksrelsens ekonomiska ställning eller affärsförhållanden.

12 §. I beslut, som i stöd av denna landskapslag fattats av [landskapsnämnden], kan ändring sökas hos högsta förvaltningsdomstolen medelst skriftliga besvär, som med vidfogande av det överklagade beslutet senast klockan 12 på den trettonde dagen, räknat från beslutets delfä-
ende, skall inlämnas till högsta förvaltningsdomstolens registratorskontor, men går beslutet dock oberoende av besvären omedelbart i verkställighet.

13 §. (1966/39) Har högsta förvaltningsdomstolen avlyftat apoteksavgift eller nedsatt densamma, skall [landskapsstyrelsens kamreraravdelning] återbetala det för mycket erlagda beloppet jämte sex procents årlig ränta därpå från betalningsdagen till dagen för återbetalningen.

Har apoteksavgift eljest erlagts utöver det fastställda beloppet, skall det för mycket erlagda beloppet jämte ränta, beräknad såsom i 1 mom. nämnes, på ansökan återbäras till vederbörande av [landskapsstyrelsens kamreraravdelning].

Har apoteksavgift till följd av att omsättningen uppgivits oriktigt fastställts för låg, bör avgiftens belopp rättas och apoteksinnehavaren åläggas att inbetala tillägget, dock senast under det femte kalenderåret efter utgången av det år, då den avgift, som skall rättas, debiterats eller hade bort debiteras.

14 §. (1966/39) Försummas erläggandet av apoteksavgift inom utsatt tid, skall på det förfallna beloppet i avgiftstillägg erläggas tolv procents årliga ränta, räknat från den dag, då avgiften senast hade bort erläggas, till betalningsdagen.

15 §. Var, som bryter mot stadgandena i denna landskapslag eller med stöd av densamma utfärdade bestämmelser, straffas, där ej för gärningen eller försummelsen annorstädes i lag strängare straff är stadgat, med böter.

F 5 Landskapslag (1974:83) om resandeavgift

1 kap. Allmänt

1 §. Idkare av regelbunden passagerartrafik med fartyg mellan hamn utom och hamn inom landskapet Åland är skyldig att till landskapet såsom näringsskatt erlägga resandeavgift enligt vad i denna lag stadgas. (1975/46)

Trafik anses vara regelbunden, om turister för densamma har offentliggjorts.

I 1 mom. avsedd trafikidkare benämnes i denna lag redare.

2 §. (1975/46) Resandeavgiften utgår med visst belopp per passagerare, som med anlitan-
de av redaren tillhörigt eller av honom upphyr-
t fartyg anländer från hamn utom

landskapet till hamn inom landskapet under den tid då avgift enligt 3 § uppbärs.

För passagerare som skall transiteras via åländsk hamn erlägges ej resandavgift. Ej heller erlägges avgift för passagerare på fartyg i trafik mellan landskapet och riket om fartygets redare är landskapet eller staten.

3 §. Resandavgift uppbäres för den tid och till det belopp, som lagtinget genom särskilt beslut fastställer med iakttagande av att tiden skall förläggas mellan den 31 mars och den 1 oktober samt att avgiften ej överstiger 34 cent per passagerare. (2002/45)

[Landstingets] beslut om uppbärande av resandavgift träder i kraft tidigast på nittionde dagen efter det sådant beslut fattats.

2 kap. Uppbörd

4 §. Sedan [landstingets] i 3 § nämnda beslut trätt i kraft äger redare för varje kalendermånad avgiften uppbäres senast före utgången av därpå följande kalendermånad till [landskapsstyrelsen] anmäla antalet av i 2 § avsedda passagerare.

På grundval av den i 1 mom. nämnda anmälan fastställer [landskapsstyrelsen] resandavgiften för den månad anmälan avser. Härefter skall avgiften erläggas inom trettio dagar från det redaren erhållit del av [landskapsstyrelsens] beslut.

5 §. Försummar redare att inom stadgad tid tillstålla [landskapsstyrelsen] i 4 § nämnd anmälan och inlämnas icke sådan efter uppmaning eller är det uppenbart att ett mindre antal passagerare än det verkliga har uppgivits, äger [landskapsstyrelsen] befogenhet att fastställa resandavgiften enligt ett uppskattat antal passagerare.

[Landskapsstyrelsens] beslut om uppbörd av resandavgift skall delgivas sålunda att redaren med mottagningsbevis tillställs protokollsutdrag försett med behörig besvärundervisning.

3 kap. Användningen av genom resandavgifter influtna medel

6 §. I stöd av denna lag uppburna medel skall på sätt [landstinget] i samband med antagande av [enskid]

årsstat närmare besluter användas i huvudsak för miljövård och för främjande av turism eller för beviljande av landskapsbidrag åt kommun för sådana ändamål.

4 kap. Särskilda stadganden

7 §. I [landskapsstyrelsens] i stöd av denna lag fattade beslut kan ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen senast före klockan 12 den trettionde dagen efter delfäendet.

Beslutet går oaktat anförda besvär omedelbart i verkställighet.

8 §. Har högsta förvaltningsdomstolen avlyftat resandavgift eller nedsatt densamma skall [landskapsstyrelsen] återbetala det för mycket erlagda beloppet jämte sex procents årlig ränta därpå från betalningsdagen till dagen för återbetalningen.

Har resandavgift eljest erlagts utöver det fastställda beloppet, skall det för mycket erlagda beloppet jämte ränta, beräknad såsom i 1 mom. nämnes, på ansökan återbäras till redaren.

Har resandavgift, på grund av att antalet passagerare uppgivits oriktigt fastställts för låg, bör avgiftens belopp rättas och redaren åläggas att inbetala tillägget, dock senast under det femte kalenderåret efter utgången av det år, då den avgift som skall rättas, debiterats eller borde ha debiterats.

9 §. Erlägges ej resandavgift inom utsatt tid, skall på det förfallna beloppet i avgiftstillägg erläggas tolv procents årlig ränta, räknat från den dag, då avgiften senast borde ha erlagts till betalningsdagen.

Om avskrivning av resandavgift besluter [landskapsstyrelsen].

10 §. Den som bryter mot stadgandena i denna landskapslag eller med stöd av densamma utfärdade bestämmelser straffas med böter, där ej för gärningen eller försummelsen annorstädes i lag strängare straff är stadgat.

11 §. Närmare bestämmelser angående tillämpningen och verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

Skatter och avgifter till kommunerna

F 6 Kommunalskattelag (2011:119) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens tillämpningsområde

På förvärvsinkomst och på inkomster av samfund och samfälliga förmåner ska betalas skatt till en kommun samt medges förlustutjämning vid kommunalbeskattningen i enlighet med vad därom är föreskrivet i inkomstskattelagen (FFS 1535/1992) samt inkomstskatteförordningen (FFS 1551/1992), med de undantag som följer av denna lag och särskilda bestämmelser. Dessutom tillämpas lagen om undanröjande av interna-

tionell dubbelbeskattning (FFS 1552/1995) i landskapet då det är frågan om inkomst som förvärvats i en främmande stat, om inte annat anges i denna lag.

De i 1 mom. nämnda författningarna ska tillämpas i landskapet sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändringar av nämnda författningar, ska de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket. Ändringar av de bestämmelser beträffande vilka i denna lag föreskrivits avvikelser ska dock inte tillämpas i landskapet.

2 §. Bestämmelser som inte ska tillämpas vid kommunalbeskattningen

Bestämmelserna om särskilda stadganden om natur-

F 6 Kommunalskattelag (2011:119)

liga avdrag, om avdrag för inkomstens förvärvande, om avdrag från nettoförvärvsinkomsten vid stats- och kommunalbeskattningen, om avdrag från nettoförvärvsinkomsten vid kommunalbeskattningen och om avdrag från kommunalskatt i inkomstskattelagen ska inte tillämpas vid kommunalbeskattningen. Dessutom ska inte bestämmelserna i 154 § inkomstskattelagen tillämpas vid kommunalbeskattningen.

3 §. Tillämpningen av hänvisningar i inkomstskattelagstiftningen

Om de författningar som nämns i 1 § 1 mom. hänvisar till bestämmelser i rikslagstiftningen och motsvarande bestämmelser finns i landskapslagstiftningen ska hänvisningen avse landskapslagstiftningen. Förutom bestämmelserna i landskapslagstiftningen ska hänvisningen dock, såvitt gäller stöd och andra ersättningar som nämns i hänvisningen, anses avse dess motsvarighet i rikslagstiftningen till den del fråga är om skatteplikt för inkomster och avdrag från kapitalinkomster.

4 §. Andra bestämmelser om inkomstskatt

Om beräkning av resultatet av näringsverksamhet och jordbruk, källskatt på ränteinkomster samt om beskattningsförfarandet, förskottsuppbörden och skatteuppbörden finns särskilda bestämmelser.

På beskattningen av en begränsat skattskyldigs inkomster tillämpas landskapslagen (1973:12) om kommunalskatt för begränsat skattskyldig.

5 §. Samfunds skattskyldighet

Skyldig att betala kommunalskatt på inkomster är samfund som har hemort i landskapet för inkomster som har förvärvats i landskapet och annorstädes samt samfund som har hemort i riket och utländska samfund för inkomster som har förvärvats i landskapet.

6 §. Landskapets och Ålands penningautomatförenings skattskyldighet

Om landskapets skyldighet att betala kommunalskatt ska gälla vad om statens skyldighet att betala inkomstskatt till kommun är föreskrivet i inkomstskattelagen.

Ålands penningautomatförening är inte skyldig att betala kommunalskatt.

7 §. Skatteplikt för stöd ur landskapets medel

Om inte annat följer av bestämmelserna i 3 § ska i fråga om skatteplikt för stöd ur landskapets medel gälla vad i 1 § 1 mom. nämnda författningar är föreskrivet om stöd som på jämställbara grunder beviljas av statens medel.

8 §. Sjöarbetsinkomst

I 74 § 1 mom. inkomstskattelagen avsedd sjöarbetsinkomst är vid kommunalbeskattningen löneinkomst i pengar eller pengars värde för arbete ombord på ett fartyg med en bruttodräktighet om minst 100 register-ton, om arbetet utförs i samband med fartygets trafik i anställning hos en redare eller en annan därmed jämförbar av Skatteförvaltningen fastställd arbetsgivare som sköter fartygets trafik samt om

1) fartyget används i utrikesfart eller under skatteåret huvudsakligen i kustfart,

2) fartyget är underställt Trafikverket och används på havsområde eller om

3) fartyget är underställt Ålands landskapsregering och är ett annat fartyg än en landsvägsfärja.

2 kap. Naturliga avdrag

9 §. Särskilda bestämmelser om naturliga avdrag

Utgifter för inkomstens förvärvande är bland annat

1) löner och andra förmåner som har betalats till personer som arbetat för den skattskyldiges inkomstförvärv,

2) vad en sammanslutning, en samfällad förmån eller ett dödsbo har betalt i lön som kan anses skäligen till en delägare som arbetat för dess inkomstförvärv,

3) underhåll som enligt 5 § lagen om socialhjälp eller enligt 5 § landskapslagen om socialhjälp i landskapet Åland har betalats till löntagare som arbetat för den skattskyldiges inkomstförvärv samt pensioner till dem och deras anhöriga,

4) kostnader för anskaffning av facklitteratur, forskningsmaterial och vetenskaplig litteratur samt andra kostnader för vetenskapligt arbete och utövning av konst, om kostnaderna inte har betalats med stipendier eller understöd som avses i 82 § 1 mom. 1 punkten inkomstskattelagen,

5) skäligen kostnader som direkt har föranletts av skötseln av statliga förtroendeuppdrag samt avgifter som har tagits ut på mötesarvoden för kommunala förtroendeuppdrag,

6) medlemsavgifter till arbetsmarknadsorganisationer och avgifter till arbetslöshetskassor,

7) obligatoriska pensionsförsäkringspremier till lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, olycksfallförsäkringspremier samt premier för grupplivförsäkringar, till den del de hänför sig till kapitalinkomster av skogsbruk eller renskötsel.

En förutsättning för att en lön som har betalats till en familjemedlem som arbetat för den skattskyldiges inkomstförvärv ska få dras av är att ersättningen för arbetet inte är högre än det belopp som skulle ha betalats till en anställd främmande person. Löner till den skattskyldiges make eller maka eller hans eller hennes barn som under skatteåret har fyllt högst 14 år är inte avdragbara i något avseende.

Den skattskyldige har rätt att dra av fastighetsskatt till den del den hänför sig till inkomstförvärvet.

Avdragbara utgifter vid fastställande av nettoinkomsten är inte utgifterna för förvärv av skattefri inkomst och inte heller den skattskyldiges levnadskostnader, vilka omfattar bland annat bostadshyra och utgifter för skötseln av barn och hemmet. Utgifter för förvärvande av en dividendinkomst är dock avdragbara oberoende av att dividendinkomsten med stöd av 33 a-33 d §§ inkomstskattelagen är skattefri inkomst.

Ersättningar som till sitt belopp motsvarar dividend och som den skattskyldige enligt ett avtal om återköp eller lån av aktier eller ett annat sådant avtal eller ett avtalskomplex bestående av två eller flera med varandra sammanhängande avtal har betalt i stället för dividenden och genom vilka rätten till dividenden för viss tid eller tills vidare har övergått på den skattskyldige (*dividendersättning*), är inte avdragbara utgifter till den del dividenden i stället för vilken den skattskyldige har betalt dividendersättning utgör skattefri inkomst för den

skattskyldige. Dividendersättning anses ha blivit betald även om ingen separat överenskommelse om betalning av sådan har ingåtts.

Den skattskyldige har rätt att dra av resekostnader och skäliga logikostnader för resor till en sådan sekundär arbetsplats som avses i 71 § inkomstskattelagen som utgifter för inkomstens förvärvande till den del arbetsgivaren inte har ersatt dem. Om resan företas på något annat sätt än med ett allmänt kommunikationsmedel, räknas avdraget enligt 10 § 1 mom. Begränsningar av möjligheten till avdrag för kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen tillämpas på dessa resor endast till den del det är fråga om resor mellan en på grund av den sekundära arbetsplatsens läge nödvändig separat inkvarteringsplats och den sekundära arbetsplatsen.

En skattskyldig har rätt att i en situation som avses i 72 a § 2 mom. inkomstskattelagen dra av resekostnaderna såsom utgifter för inkomstens förvärvande för den tid som överskrider två år endast i det fall att den skattskyldige på grund av en arbetsresa har övernattnat i en tillfällig inkvartering som är nödvändig till följd av det särskilda arbetsställets läge. Resekostnader som förleddas av de dagliga resorna har den skattskyldige likväl rätt att dra av på det sätt som anges i 10 § 1 mom.

10 §. Resekostnadsavdrag från förvärvsinkomsten

Som utgift för inkomstens förvärvande anses även kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen med allmänt fortskaffningsmedel samt kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen med annat slag av fortskaffningsmedel. Kostnaderna får avdras till ett belopp av högst 6 000 euro och endast till den del de under skatteåret överstiger 600 euro (*självriskandel*). Om mer än hälften av de avdragsberättigade kostnaderna utgörs av kostnader för resor med allmänt fortskaffningsmedel, får dock även den del av kostnaderna som understiger 600 euro avdras. Kostnaderna för resor med ett annat slag av fortskaffningsmedel än ett allmänt fortskaffningsmedel beräknas enligt de grunder som Skatteförvaltningen bestämmer med stöd av 93 § 2 mom. inkomstskattelagen. (2015/23)

Såsom i 1 mom. avsedda kostnader ska även anses kostnader som en skattskyldig åsamkas genom att han eller hon på grund av kommunikationsförhållandena varit tvungen att hyra bostad på en annan ort i landskapet där arbetsplatsen är belägen. Med sådana kommunikationsförhållanden mellan arbetsplatsen och bostaden i hemkommunen avses anlitande av en frigående färja eller en restid som under normala förhållanden är längre än tre timmar tur och retur.

Om inte de verkliga kostnaderna är lägre får hyreskostnaderna avdras till ett belopp om högst 6 euro och 90 cent per kvadratmeter per månad och till den del den förhyrda bostadens storlek inte överstiger 30 kvadratmeter.

Om den skattskyldige under skatteåret har fått arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsunderstöd eller dagpenning för tryggnad av försörjningen enligt landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, minskas hans eller hennes självriskandel med 70 euro för varje full ersättningsmånad. Självriskandelen är dock

minst 140 euro. Till en full ersättningsmånad anses höra ett belopp som motsvarar 21,5 ersättningsdagar. (2015/23)

En tidigare lydelse (2012/86) av 10 § 1 mom. var: Som utgift för inkomstens förvärvande anses även kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen med allmänt fortskaffningsmedel samt kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen med annat slag av fortskaffningsmedel. Kostnaderna får avdras till ett belopp av högst 6 000 euro och endast till den del de under skatteåret överstiger 600 euro. Om mer än hälften av de avdragsberättigade kostnaderna utgörs av kostnader för resor med allmänt fortskaffningsmedel, får dock även den del av kostnaderna som understiger 600 euro avdras. Kostnaderna för resor med ett annat slag av fortskaffningsmedel än ett allmänt fortskaffningsmedel beräknas enligt de grunder som Skatteförvaltningen bestämmer med stöd av 93 § 2 mom. inkomstskattelagen.

En tidigare lydelse (2011:119) av 10 § 1 mom. var: Som utgift för inkomstens förvärvande anses även kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen med allmänt fortskaffningsmedel samt kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen med annat slag av fortskaffningsmedel. Kostnaderna får avdras till ett belopp av högst 6 000 euro och endast till den del de under skatteåret överstiger 340 euro. Om mer än hälften av de avdragsberättigade kostnaderna utgörs av kostnader för resor med allmänt fortskaffningsmedel, får dock även den del av kostnaderna som understiger 340 euro avdras. Kostnaderna för resor med ett annat slag av fortskaffningsmedel än ett allmänt fortskaffningsmedel beräknas enligt de grunder som Skatteförvaltningen bestämmer med stöd av 93 § 2 mom. inkomstskattelagen.

11 §. Avdrag för bostad på arbetsorten

Om den skattskyldige på grund av sin egentliga arbetsplats läge har hyrt en bostad för eget bruk (*bostad på arbetsorten*) och även har en annan bostad där han eller hon bor med sin make eller maka eller minderåriga barn (*stadigvarande bostad*), avdras som den skattskyldiges utgifter för inkomstens förvärvande 250 euro för varje sådan hel kalendermånad då den skattskyldige haft två bostäder (*avdrag för bostad på arbetsorten*). Avdraget beviljas dock högst till ett belopp som motsvarar den hyra som den skattskyldige betalat för bostaden på arbetsorten. För att avdraget ska beviljas förutsätts det att den stadigvarande bostaden är belägen över 100 kilometer från bostaden på arbetsorten och den egentliga arbetsplats på grund av vars läge bostaden på arbetsorten har skaffats.

Den skattskyldige beviljas avdrag för en bostad på arbetsorten under de förutsättningar som anges i 1 mom. även när den skattskyldige utöver bostaden på arbetsorten har en stadigvarande bostad på grund av en annan egentlig arbetsplats läge, även om den skattskyldige bor ensam i den stadigvarande bostaden.

Om den skattskyldige på grund av den egentliga arbetsplatsens läge har beviljats bostadsförmån av arbetsgivaren, beviljas den skattskyldige avdrag för bostad på arbetsorten under de förutsättningar som fastställs i 1 och 2 mom. I detta fall beviljas avdraget högst till ett belopp som motsvarar bostadens naturaförmånsvärde.

Avdrag beviljas inte om den skattskyldige har fått en skattefri ersättning eller förmån med anledning av boende på annan en ort eller till den del som den skattskyldige med stöd av någon annan bestämmelse har dragit av kostnader i anknytning till användningen av bostaden i sin beskattning för skatteåret. Ett hushålls-

F 6 Kommunalskattelag (2011:119)

avdrag utgör dock inget hinder för beviljande av avdrag för bostad på arbetsorten.

Om båda makarna uppfyller villkoren för avdraget och båda har yrkat på avdrag beviljas avdraget den make eller den maka vars nettoförvärvsinkomst är större.

12 §. *Motorsågs- och skogsarbetaravdrag från förvärvsinkomsten*

Har en skattskyldig använt en motorsåg eller röjsåg vid fällning av träd, upparbetning av virke, skogsröjning eller annat med skogsröjning jämförbart arbete, anses som en utgift för förvärvande eller bibehållande av löneinkomst av sådant arbete kostnaderna för användningen av sågen till ett belopp om 30 procent eller, om den skattskyldige yrkar på detta, 40 procent av den nämnda löneinkomsten. Har ett arbetslag om två personer använt samma såg, anses dessa kostnader utgöra 20 procent av varderas löneinkomst av arbetet och, om arbetslaget bestått av tre personer, 15 procent av vars och ens löneinkomst av arbetet. På basis av vad den skattskyldige visar beaktas som utgifter för löneinkomstens förvärvande eller bibehållande de verkliga kostnaderna för användningen av en motorsåg, om de är större än vad som nämns ovan.

Har en skattskyldig använt en häst och körredskap eller en traktor vid skogskörslor eller andra körslor, anses som en utgift för förvärvande eller bibehållande av löneinkomsten kostnaderna för användningen av hästen och körredskapen eller traktorn till ett belopp om 60 procent av löneinkomsten av skogskörslorna och 50 procent av löneinkomsten av andra körslor. På basis av vad den skattskyldige visar beaktas som utgifter för inkomstens förvärvande eller bibehållande de verkliga kostnaderna för användningen av hästen och körredskapen eller traktorn, om de är större än vad som nämns ovan.

Utgör den löneinkomst som avses i 1 mom. minst en tredjedel av den skattskyldiges inkomster, anses ytterligare 5 procent av löneinkomsten, dock högst 240 euro, utgöra utgifter för förvärvande eller bibehållande av denna löneinkomst (*skogsarbetsavdrag*).

13 §. *Avdrag för inkomstens förvärvande*

Den skattskyldige får från sin löneinkomst dra av

- 1) (2017/20) såsom avdrag för inkomstens förvärvande 750 euro, dock högst löneinkomstens belopp,
- 2) medlemsavgifter till arbetsmarknadsorganisationer och avgifter till arbetslöshetskassor,
- 3) kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen, till den del de enligt 10 § är avdragbara och
- 4) andra än i 2 och 3 punkten nämnda utgifter för förvärvande eller bibehållande av löneinkomst dock endast till den del deras sammanlagda belopp överstiger avdraget för inkomstens förvärvande.

Den skattskyldige får med undantag av avdraget för inkomstens förvärvande inte dra av utgifter för förvärvande eller bibehållande av sjöarbetsinkomster.

Den tidigare lydelsen (2011:119) av 13 § 1 mom. 1 punkten var: 1) såsom avdrag för inkomstens förvärvande 620 euro, dock högst löneinkomstens belopp,

3 kap. Avdrag från nettoförvärvsinkomsten

14 §. *Obligatoriska försäkringspremier*

Den skattskyldige har rätt att från sin nettoförvärvsinkomst dra av arbetstagarens lagstadgade pensionspremie, arbetslöshetsförsäkringspremie och sjukförsäkringens dagpenningsspremie samt de premier som han eller hon betalat för sin egen och sin makes eller makas obligatoriska pensionsförsäkring.

En förutsättning för att den skattskyldiges egna eller makens eller makans pensionsförsäkringspremier är avdragsgilla är ytterligare att premier för samma försäkring inte har dragits av från inkomsten av näringsverksamhet eller av lantbruk.

Premierna för en obligatorisk pensionsförsäkring dras av från förvärvsinkomsten från den make eller den maka som har yrkat på avdrag. Yrkandet ska framställas innan beskattningen för avdragsåret har slutförts. Om avdraget inte kan göras så som makarna har yrkat, görs avdraget i första hand från den makes eller den makas inkomster vars nettoförvärvsinkomst i statsbeskattningen är större.

Vad som ovan i denna paragraf bestäms om obligatoriska pensionsförsäkringar tillämpas på motsvarande sätt på sådana pensionsförsäkringar enligt lagen om pension för företagare (FFS 468/1969) och lagen om pension för lantbruksföretagare (FFS 467/1969) vars tecknande inte är obligatoriskt på grund av att arbetsinkomsten är liten eller på grund av odlingsarealens storlek. Detsamma gäller motsvarande utländska pensionsförsäkringar.

Dessutom har en i 1 a § i lagen om pension för lantbruksföretagare (FFS 1280/2006) avsedd stipendiat rätt att från sin nettoförvärvsinkomst dra av avgiften för den obligatoriska grupplivförsäkringen enligt nämnda lag samt olycksfallsförsäkringspremien enligt lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (FFS 1026/1981).

En idrottsutövare som avses i 15 § lagen om olycksfalls- och pensionsskydd för idrottsutövare (FFS 276/2009) har rätt att från sin nettoförvärvsinkomst dra av de premier som han eller hon betalt för den försäkring som avses i nämnda paragraf. (2012/86)

15 §. *Premier för kollektivt tilläggs-pensionsskydd*

Den skattskyldige har rätt att från sin nettoförvärvsinkomst dra av premier som han eller hon betalat för i en pensionsstiftelse, i en pensionskassa eller i ett försäkringsbolag kollektivt ordnat tilläggs-pensionsskydd upp till ett belopp av 5 procent av den lön som den arbetsgivare som ordnat pensionsskyddet under skatteåret betalat till den skattskyldige, dock högst 5 000 euro i året. Premierna är inte avdragsgilla till den del deras belopp överstiger det belopp som arbetsgivaren betalat för tilläggs-pensionsskyddet. En ytterligare förutsättning för att premierna ska vara avdragsgilla är att pension i form av ålderspension börjar betalas tidigast då den försäkrade har uppnått den ålder som anges i inkomstskattelagens 54d § 2 mom. 2 punkten underpunkt b. (2017/20)

Med kollektivt tilläggs-pensionsskydd avses frivilligt tilläggs-pensionsskydd som arbetsgivaren ordnar för en av arbetstagare bestående personkrets som bestäms gruppvis enligt arbetsområde eller enligt andra motsva-

rande grunder så att pensionsskyddet inte i verkligheten gäller namngivna eller annars individuellt bestämda personer. Ett arrangemang som är avsett att gälla endast en i arbetsgivarens tjänst varande person åt gången utgör inte kollektivt tilläggs-pensionsskydd.

Premier för frivillig pensionsförsäkring som tecknats i en annan försäkringsanstalt än en sådan som har sitt hemvist eller fast driftställe i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet är inte avdragsgilla. Premier för en sådan försäkring som betalats av en person som från utlandet flyttat till Finland, med undantag för en person som under de närmaste fem åren före flytningen har varit allmänt skattskyldig i Finland, är dock avdragsgilla i denna persons beskattning för flyttningsåret och för de tre följande åren, om premierna grundar sig på en försäkring som har tecknats minst ett år innan personen flyttade till Finland.

En tidigare lydelse (2012/86) av 15 § 1 mom. var: Den skattskyldige har rätt att från sin nettoförvärvsinkomst dra av premier som han eller hon betalat för i en pensionsstiftelse, i en pensionskassa eller i ett försäkringsbolag kollektivt ordnat tilläggs-pensionsskydd upp till ett belopp av 5 procent av den lön som den arbetsgivare som ordnat pensionsskyddet under skatteåret betalat till den skattskyldige, dock högst 5 000 euro i året. Premierna är inte avdragsgilla till den del deras belopp överstiger det belopp som arbetsgivaren betalat för tilläggs-pensionsskyddet. En ytterligare förutsättning för att premierna ska vara avdragsgilla är att pension i form av ålderspension börjar betalas tidigast då den försäkrade har uppnått den ålder som enligt lagen om pension för arbetstagarer (FFS 395/2006) berättigar till uppskjuten ålderspension.

En tidigare lydelse (2011:119) av 15 § 1 mom. var: Den skattskyldige har rätt att från sin nettoförvärvsinkomst dra av premier som han eller hon betalat för i en pensionsstiftelse, i en pensionskassa eller i ett försäkringsbolag kollektivt ordnat tilläggs-pensionsskydd upp till ett belopp av 5 procent av den lön som den arbetsgivare som ordnat pensionsskyddet under skatteåret betalat till den skattskyldige, dock högst 5 000 euro i året. Premierna är inte avdragsgilla till den del deras belopp överstiger det belopp som arbetsgivaren betalat för tilläggs-pensionsskyddet. En ytterligare förutsättning för att premierna ska vara avdragsgilla är att pension i form av ålderspension börjar betalas tidigast då den försäkrade fyllt 60 år.

16 §. (2016/9) Avdrag för sjöarbetsinkomst

Vid kommunalbeskattningen beviljas, under de förutsättningar om vilka föreskrivs nedan, de som får sjöarbetsinkomst enligt 8 § avdrag för sjöarbetsinkomst från nettoförvärvsinkomsten.

Det avdrag för sjöarbetsinkomst som vid kommunalbeskattningen beviljas är 20 procent av det sammanlagda beloppet av sjöarbetsinkomsten, dock högst 7 000 euro. När det sammanlagda beloppet av den skattskyldiges sjöarbetsinkomst överstiger 50 000 euro, minskar avdraget för sjöarbetsinkomst med 5 procent av det belopp med vilket det sammanlagda beloppet av sjöarbetsinkomsten överstiger 50 000 euro.

Trots 2 mom. höjs avdraget för sjöarbetsinkomst vid kommunalbeskattningen med 170 euro för varje hel kalendermånad under vilken fartyget inte anlöper finsk hamn eller annars rör sig inom finskt territorium, om den skattskyldige då arbetar på fartyget. Vid utgången av en tidsperiod som berättigar till förhöjning beviljas dock denna även för en del av en kalendermånad.

Den tidigare lydelsen (2011:119) av 16 § var:

1 mom. Vid kommunalbeskattningen beviljas, under de förutsätt-

ningar om vilka föreskrivs nedan, de som erhåller sjöarbetsinkomst enligt 8 § avdrag för sjöarbetsinkomst från nettoförvärvsinkomsten.

2 mom. Det avdrag för sjöarbetsinkomst som vid kommunalbeskattningen beviljas utgör 30 procent av det sammanlagda beloppet av sjöarbetsinkomsten, dock högst 11 350 euro.

3 mom. Utan hinder av 2 mom. höjs avdraget för sjöarbetsinkomst vid kommunalbeskattningen med 170 euro för varje hel kalendermånad under vilken fartyget inte anlöper finsk hamn eller annars rör sig inom finskt territorium, om den skattskyldige då arbetar på fartyget. Vid utgången av en tidsperiod som berättigar till förhöjning beviljas dock denna även för en del av en kalendermånad.

17 §. Avdrag för nedsatt skattebetalningsförmåga

Har en skattskyldigs skattebetalningsförmåga med beaktande av de inkomster och den förmögenhet som står till hans eller hennes och den skattskyldiges familjs förfogande, av någon särskild orsak såsom försörjningsplikt, arbetslöshet eller sjukdom, nedgått väsentligt, avdras från nettoförvärvsinkomsten ett skäligt belopp, dock inte mera än 1 400 euro. Avdraget beviljas i hela hundra euro.

18 §. Sjukdomskostnadsavdrag

Den skattskyldige har rätt att vid kommunalbeskattningen till fullt belopp göra avdrag från nettoförvärvsinkomsten för egna och familjemedlemmars sjukdomskostnader som överstiger 100 euro. Om den skattskyldiges nettoförvärvsinkomst överstiger 15 000 euro efter att de naturliga avdragen har gjorts, får avdrag dock göras för ett belopp som utgör 50 procent av de sjukdomskostnader som överstiger 100 euro. För makar gäller att avdrag från förvärvsinkomsten får göras för sjukdomskostnader som sammanlagt överstiger 200 euro samt att avdraget får göras till fullt belopp om makarnas sammanlagda nettoförvärvsinkomst inte är högre än 22 500 euro. (2012/86)

För sjukdomskostnader som föranletts av en sjukhusvistelse utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte intagningen skett på grund av en inhemsk läkares remiss, har den skattskyldige rätt att vid kommunalbeskattningen göra avdrag från nettoförvärvsinkomsten med högst 300 euro, makar dock sammanlagt med högst 600 euro. Om den skattskyldige under skatteåret försörjt barn som före skatteårets ingång inte har fyllt 17 år ska i detta moment avsett belopp höjas med 700 euro för varje sådant barn.

Avdrag får inte göras för resekostnader till läkare, sjukhus eller till en med sjukhus jämförbar inrättning utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet för behandling av sjukdom om resan företagits utan remiss eller ordination från en inhemsk läkare.

Avdrag får inte göras för kostnader som ersätts på grund av försäkring eller av annan orsak.

Den tidigare lydelsen (2011:119) av 18 § 1 mom. var: Den skattskyldige har rätt att vid kommunalbeskattningen till fullt belopp göra avdrag från nettoförvärvsinkomsten för egna och familjemedlemmars sjukdomskostnader som överstiger 84 euro. För makar gäller dock att avdrag från förvärvsinkomsten får göras för sjukdomskostnader som sammanlagt överstiger 168 euro.

18a §. (2016/19) Donationsavdrag för fysiska personer

Fysiska personer och dödsbon får från sin nettoförvärvsinkomst dra av en penningdonation på minst 850 euro och högst 500 000 euro som gjorts för att främja

F 6 Kommunalskattelag (2011:119)

vetenskap eller konst till ett universitet eller en högskola inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som får offentlig finansiering eller till en universitetsfond i anknytning till dessa.

En temporär lydelse (2012/16) av 18a § var: Fysiska personer och dödsbon får från sin nettoförvärsinkomst dra av en penningdonation på minst 850 euro och högst 250 000 euro som gjorts för att främja vetenskap eller konst till ett universitet eller en högskola inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som får offentlig finansiering eller en universitetsfond i anknytning till dessa.

19 §. Pensionsinkomstavdrag

Vid kommunalbeskattningen ska från en skattskyldig pensionstagares nettoförvärsinkomst göras ett pensionsinkomstavdrag.

Fullt pensionsinkomstavdrag räknas ut så att beloppet av full folkpension multipliceras med 1,393, varefter produkten minskas med 1 480 euro och resten avrundas uppåt till följande hela tio euro. Pensionsinkomstavdraget får dock inte överstiga pensionsinkomstens belopp. Är den skattskyldiges nettoförvärsinkomst större än fullt pensionsinkomstavdrag, minskas avdraget med 51 procent av det överskjutande beloppet. (2017/20)

Då fullt pensionsinkomstavdrag vid kommunalbeskattningen räknas ut anses som full folkpension det belopp som under skatteåret har betalats till en ensamstående såsom full folkpension.

En tidigare lydelse (2015/23) av 19 § 2 mom. var: Fullt pensionsinkomstavdrag räknas ut så att beloppet av full folkpension multipliceras med 1,39, varefter produkten minskas med 1 480 euro och resten avrundas uppåt till följande hela tio euro. Pensionsinkomstavdraget får dock inte överstiga pensionsinkomstens belopp. Är den skattskyldiges nettoförvärsinkomst större än fullt pensionsinkomstavdrag, minskas avdraget med 54 procent av det överskjutande beloppet.

En tidigare lydelse (2011:119) av 19 § 2 mom. var: Fullt pensionsinkomstavdrag räknas ut så att beloppet av full folkpension multipliceras med 1,37, varefter produkten minskas med 1 480 euro och resten avrundas uppåt till följande hela tio euro. Pensionsinkomstavdraget får dock inte överstiga pensionsinkomstens belopp. Är den skattskyldiges nettoförvärsinkomst större än fullt pensionsinkomstavdrag, minskas avdraget med 55 procent av det överskjutande beloppet.

20 §. Invalidavdrag

Vid kommunalbeskattningen dras 440 euro av från en skattskyldig fysisk persons nettoförvärsinkomst, om han eller hon genom sjukdom, lyte eller kroppsskada åsamkats bestående men på grund av vilket hans eller hennes invaliditetsgrad enligt lämnade uppgifter är 100 procent. Om procenttalet är lägre, dock minst 30 procent, beviljas i avdrag en mot procenttalet svarande del av 440 euro. Avdraget beviljas dock högst till beloppet av en annan nettoförvärsinkomst än en pensionsinkomst.

Har den skattskyldige under skatteåret fått en invalidpension som baserar sig på ett lagstadgat minimipensionskydd, anses hans eller hennes invaliditetsgrad utan särskild utredning vara 100 procent om full pension har beviljats och 50 procent om delpension har beviljats, såvida inte den skattskyldiges invaliditetsgrad på basis av lämnade uppgifter anses vara högre. Den skattskyldige bibehåller sin rätt till invalidavdrag enligt invalidpensionen även efter att invalidpensionen har ombildats till ålderspension.

Invalidavdragets storlek bestäms på basis av en annan förvärsinkomst vid statsbeskattningen än pensionsinkomsten, efter att avdrag för inkomstens förvärvande har gjorts.

Utän hinder av 1 och 2 mom. får en skattskyldig som 1982 har haft en skattepliktig inkomst, vid kommunalbeskattningen göra ett invalidavdrag till samma belopp som han eller hon hade rätt till vid kommunalbeskattningen för 1982, om den skattskyldige inte med stöd av gällande stadganden har rätt till ett större invalidavdrag.

21 §. Studiepenning- och studieavdrag

Om en skattskyldig har fått i lagen om studiestöd eller i landskapslagen om studiestöd avsedd studiepenning, ska från hans eller hennes nettoförvärsinkomst göras ett studiepenningsavdrag vid kommunalbeskattningen. Avdragets fulla belopp är 2 600 euro, dock högst beloppet av studiepenningen. Avdraget minskas med 50 procent av det belopp som beloppet av den skattskyldiges nettoförvärsinkomst överstiger studiepenningsavdragets fulla belopp med. (2012/16)

Den skattskyldige har rätt att vid kommunalbeskattningen från nettoförvärsinkomsten avdra, förutom det avdrag som avses i 1 mom., 340 euro för varje termin under vilken han eller hon erhållit undervisning på grundskolenivå eller bedrivit studier som huvudsyssla vid en högskola eller annan läroanstalt i landet eller utomlands (*studieavdrag*).

22 §. Förvärsinkomstavdrag

Vid kommunalbeskattningen görs från den skattskyldiges nettoförvärsinkomst ett förvärsinkomstavdrag vid kommunalbeskattningen. Avdraget räknas på den skattskyldiges skattepliktiga löneinkomster, förvärsinkomster av annat arbete, uppdrag eller tjänst som utförts för en annans räkning, bruksavgifter som anses utgöra förvärsinkomst, dividender som ska beskattas som förvärsinkomst, förvärsinkomstandelar av företagsinkomst som ska fördelas samt förvärsinkomstandelar av näringsverksamhet eller jordbruk för delägare i en sammanslutning.

Avdraget utgör 51 procent av det belopp varmed de inkomster som avses i 1 mom. överstiger 2 500 euro upp till ett inkomstbelopp av 7 230 euro och 28 procent av det belopp som överstiger detta. Avdraget är dock högst 3 570 euro. När den skattskyldiges nettoförvärsinkomst överstiger 14 000 euro minskar avdraget med 4,5 procent av det belopp som nettoförvärsinkomsten överstiger 14 000 euro med.

23 §. (2017/20) Grundavdrag

Om en skattskyldig fysisk person har en nettoförvärsinkomst som efter de ovan nämnda avdragen inte överstiger 3 060 euro, ska detta inkomstbelopp dras av från nettoförvärsinkomsten. Om nettoförvärsinkomstens belopp efter de nämnda avdragen överstiger fullt grundavdrag, ska avdraget minskas med 18 procent av den överskjutande inkomsten.

En tidigare lydelse (2016/19) av 23 § var: Om en skattskyldig fysisk person har en nettoförvärsinkomst som efter de ovan nämnda avdragen inte överstiger 3 020 euro, ska detta inkomstbelopp dras av från nettoförvärsinkomsten. Om nettoförvärsinkomstens belopp efter de nämnda avdragen överstiger fullt grundavdrag, ska avdraget minskas med 18 procent av den överskjutande inkomsten.

En tidigare lydelse (2015/23) av 23 § var: Om en skattskyldig fysisk person har en nettoförvärvsinkomst som efter de ovan nämnda avdragen inte överstiger 2 970 euro, ska detta inkomstbelopp dras av från nettoförvärvsinkomsten. Om nettoförvärvsinkomstens belopp efter de nämnda avdragen överstiger fullt grundavdrag, ska avdraget minskas med 18 procent av den överskjutande inkomsten.

En tidigare lydelse (2014/21) av 23 § var: Om en skattskyldig fysisk person har en nettoförvärvsinkomst som efter de ovan nämnda avdragen inte överstiger 2 930 euro, ska detta inkomstbelopp dras av från nettoförvärvsinkomsten. Om nettoförvärvsinkomstens belopp efter de nämnda avdragen överstiger fullt grundavdrag, ska avdraget minskas med 19 procent av den överskjutande inkomsten.

En tidigare lydelse (2012/86) av 23 § var: Om en skattskyldig fysisk person har en nettoförvärvsinkomst som efter de ovan nämnda avdragen inte överstiger 2 880 euro, ska detta inkomstbelopp dras av från nettoförvärvsinkomsten. Om nettoförvärvsinkomstens belopp efter de nämnda avdragen överstiger fullt grundavdrag, ska avdraget minskas med 20 procent av den överskjutande inkomsten.

En tidigare lydelse (2012/16) av 23 § var: Om en skattskyldig fysisk person har en nettoförvärvsinkomst som efter de ovan nämnda avdragen inte överstiger 2 850 euro, ska detta inkomstbelopp dras av från nettoförvärvsinkomsten. Om nettoförvärvsinkomstens belopp efter de nämnda avdragen överstiger fullt grundavdrag, ska avdraget minskas med 20 procent av den överskjutande inkomsten.

24 §. Avdrag som beviljas dödsbon för efterlevande make eller maka

Dödsboet beviljas pensionsförsäkringspremieavdrag och invalidavdrag vid kommunalbeskattningen för den efterlevande maken eller maken, om den efterlevande maken eller maken är delägare i dödsboet och han eller hon inte har yrkat på att de i första hand ska dras av från hans eller hennes egna inkomster eller inkomstskatt.

4 kap. Avdrag från kommunalskatten

25 §. Arbetsinkomstavrdraget från kommunalskatten

Från kommunalskatten görs ett arbetsinkomstavrdrag enligt de grunder som anges i 125 § inkomstskattelagen till den del avdraget överstiger beloppet av inkomstskatten på förvärvsinkomster till staten. Avdraget görs från kommunalskatten, sjukförsäkringens sjukvårdspremie och kyrkoskatten enligt förhållandet mellan dessa skatter.

26 §. Hushållsavdraget från kommunalskatten

En skattskyldig får göra hushållsavdrag från kommunalskatten enligt de grunder som anges i 127a och 127b §§ inkomstskattelagen till den del avdraget överstiger beloppet av inkomstskatten till staten. Avdraget görs från kommunalskatten, sjukförsäkringens sjukvårdspremie och kyrkoskatten enligt förhållandet mellan dessa skatter.

Makar beviljas hushållsavdrag på det sätt som de har yrkat på innan beskattningen för det skatteår som avdraget gäller har slutförts. Om avdraget inte kan göras så som makarna yrkat på, beviljas det i första hand den make eller den maka vars inkomstskatt till staten för förärvs- och kapitalinkomster efter avdragen från skatten är större. Till den del hushållsavdraget eller en del av det inte kan göras från inkomstskatten för den make eller maka som yrkat på avdrag, avdras det icke

avdragna beloppet från den andra makens eller makans skatter på samma sätt som det skulle ha dragits av om den andra maken eller maken själv hade yrkat avdrag.

27 §. Studielånsavdraget från kommunalskatten

En skattskyldig får göra studielånsavdrag från kommunalskatten enligt de grunder som anges i 127d § inkomstskattelagen till den del avdraget överstiger beloppet av inkomstskatten till staten. Studielånsavdraget görs i första hand från inkomstskatten till staten. Avdraget görs från skatten på förvärvsinkomsten och skatten på kapitalinkomsten enligt förhållandet mellan dessa skattebelopp. Till den del avdraget överstiger beloppet av inkomstskatt till staten, görs avdraget från kommunalskatten, sjukförsäkringens sjukvårdspremie och kyrkoskatten enligt förhållandet mellan dessa skatter.

Om beloppet av studielånsavdraget överstiger beloppet av de skatter som påförts den skattskyldige under skatteåret, uppstår för den skattskyldige på grundval av skillnaden ett *skatteunderskott vid studielånsavdrag*, vilket på det sätt som föreskrivs i 1 mom. avdras från de skatter som påförs den skattskyldige de följande åren, under högst 10 skatteår allteftersom skatt påförs.

Skatteunderskotten vid studielånsavdrag avdras före det studielånsavdrag som beviljas på basis av amorteringarna under skatteåret och i den ordning de har uppkommit. Skatteunderskottet vid studielånsavdrag avdras under högst 15 år efter det år då examen avlades.

28 §. Underskottsgottgörelse vid kommunalbeskattningen

En skattskyldig har rätt att göra underskottsgottgörelse på de villkor som anges i 60 § inkomstskattelagen och en särskild underskottsgottgörelse på de villkor som anges i 131a § inkomstskattelagen vid kommunalbeskattningen. Beloppet av underskottsgottgörelsen beräknas enligt de grunder som anges i 131 och 131a §§ inkomstskattelagen. Avdrag av underskottsgottgörelse från kommunalskatten görs enligt de grunder som anges i 133 och 134 §§ inkomstskattelagen.

5 kap. Samfundsskatten

29 §. (2015/34) Kommunalskattesatsen för samfund och samfällda förmåner

Samfund ska på den beskattningsbara inkomsten betala 6,068 procent i kommunalskatt. Samfällda förmåner ska på den beskattningsbara inkomsten betala 8,4952 procent i kommunalskatt.

En tidigare lydelse (2014/21) av 29 § var: Samfund ska på den beskattningsbara inkomsten betala 5,612 procent i kommunalskatt. Samfällda förmåner ska på den beskattningsbara inkomsten betala 7,8568 procent i kommunalskatt.

En tidigare lydelse (2013/35) av 29 § var: Samfund ska på den beskattningsbara inkomsten betala 5,5909 procent i kommunalskatt. Samfällda förmåner ska på den beskattningsbara inkomsten betala 6,3896 procent i kommunalskatt.

En tidigare lydelse (2012/16) av 29 § var: Samfund ska på den beskattningsbara inkomsten betala 5,7183 procent i kommunalskatt. Samfällda förmåner ska på den beskattningsbara inkomsten betala 6,5352 procent i kommunalskatt.

29a §. (2013/35) Kommunalskattesatsen för skatteåret 2013

Med avvikelse från 29 § ska samfund betala 7,22505

F 6 Kommunalskattelag (2011:119)

procent och samfällda förmåner 8,2572 procent i kommunalskatt på den beskattningsbara inkomsten vid beskattningen för skatteåret 2013.

En tidigare temporär lydelse (2012/16) av 29a § var: Kommunalskattesatsen för skatteåren 2012 och 2013. Med avvikelse från 29 § ska samfund betala 6,9433 procent och samfällda förmåner 7,9352 procent i kommunalskatt på den beskattningsbara inkomsten vid beskattningen för skatteåren 2012 och 2013.

29b §. (2014/21) *Kommunalskattesatsen för skatteåret 2014*

Med avvikelse från 29 § ska samfund betala 7,112 procent och samfällda förmåner 9,9568 procent i kommunalskatt på den beskattningsbara inkomsten vid beskattningen för skatteåret 2014.

29c §. (2015/34) *Kommunalskattesatsen för skatteåret 2015*

Med avvikelse från 29 § ska samfund betala 7,374 procent och samfällda förmåner 10,3236 procent i kommunalskatt på den beskattningsbara inkomsten vid beskattningen för skatteåret 2015.

29d §. (2016/19) *Kommunalskattesatsen för skatteåret 2016*

Med avvikelse från 29 § ska samfund betala 6,184 procent och samfällda förmåner 8,6576 procent i kommunalskatt på den beskattningsbara inkomsten vid beskattningen för skatteåret 2016.

30 §. *Redovisningen av kommunalskatteintäkterna från samfund och samfällda förmåner*

Kommunalskatt som avses i 29 § denna lag och som betalas av samfund och samfällda förmåner redovisas till kommunerna enligt lagen om skatteredovisning (FFS 532/1998), med de undantag som följer av denna lag och särskilda bestämmelser.

31 §. *Fördelningen mellan de enskilda kommunerna*

En kommuns andel av kommunalskatteintäkterna av samfund och samfällda förmåner fastställs skatteårsvis som en relativ andel av det sammanlagda beloppet av kommunernas andelar. Andelarnas storlek bestäms i förhållande till summan av den skatt som i enlighet med 2-4 mom. räknats respektive kommun till godo.

Som grund för beräkning av en kommuns andel används uppgifterna i de tre senast slutförda beskattningarna samt uppgifterna i den officiella företags- och arbetsställestatistiken för dessa år. För vardera av de tre åren ska den kommunalskatt som ett samfund debiterats tillgodoräknas de enskilda kommunerna enligt 3 och 4 mom.

Om ett samfund under året har haft driftställen endast i en kommun räknas samfundets skatt den kommunen till godo. Om samfundet har haft driftställen i flera kommuner räknas samfundets skatt dessa kommuner till godo i förhållande till antalet anställda vid samfundets driftställen per kommun. Skatterna för samfund som står i koncernförhållande enligt landskapslagen (1989:23) om koncernbidrag vid kommunalbeskattningen sammanräknas dock och räknas de berörda kommunerna till godo i förhållande till antalet anställda vid de till koncernen hörande samfundens driftställen per kommun.

Om ett samfund med driftställen i fler kommuner även har anställda ombord på fartyg ska dess skatt med avvikelse från bestämmelserna i 3 mom. räknas kommunerna till godo i förhållande till antalet anställda vid

samfundets fasta driftställen per kommun. Samfundets anställda ombord på fartyg ska dock hänföras till den kommun som är samfundets hemort om samfundet i fråga har minst en anställd vid ett fast driftställe i den kommunen.

32 §. *Fastställande av fördelningen*

Landskapsregeringen fastställer för varje skatteår de enskilda kommunernas andelar före utgången av mars månad. Om de uppgifter som ligger till grund för beräkningen av fördelningen mellan kommunerna ändras fastställs andelarna igen inom september månad.

Innan andelarna för skatteåret har fastställts sker en preliminär redovisning till kommunerna genom tillämpning av det närmast föregående skatteårets fördelning, vilken sedan justeras i efterhand. Om andelarna ändras i september justeras också de skatter som redovisats för skatteåret i efterhand.

Andelarna fastställs med åtta decimalers noggrannhet. Innan beslut om fastställande fattas ska Ålands kommunförbund kf höras.

Ikraftträdandebestämmelse (2011:119):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2012 och tillämpas första gången vid den kommunalbeskattning som ska verkställas för skatteåret 2012.

Genom denna lag upphävs kommunalskattelagen (1993:37) för landskapet Åland, nedan den äldre lagen.

Om det i någon annan landskapslag hänvisas till den äldre lagen eller till bestämmelser i inkomstskattelagen avser hänvisningen motsvarande bestämmelser i denna lag.

Ikraftträdandebestämmelse (2012/16):

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2012 och tillämpas första gången vid den beskattning som gäller skatteåret 2012. Lagens 18a § gäller till och med den 31 december 2012 och tillämpas vid beskattningen för skatteåret 2012. Lagens 29a § gäller till och med den 31 december 2013 och tillämpas vid beskattningen för skatteåren 2012 och 2013.

Vid den första redovisningen av skatt till kommunerna efter att lagen har trätt i kraft rättas de redovisningar som gäller skatteåret 2012 så att de motsvarar denna lag.

Ikraftträdandebestämmelse (2012/86):

Lagtinget bemyndigar landskapsregeringen att bestämma att denna lag helt eller delvis ska träda i kraft i den ordning som föreskrivs i 20 § 3 mom. självstyrelselagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

På kollektiva tilläggs pensionsarrangemang tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet om den skattskyldiga vid ikraftträdandet har omfattats av ett kollektivt tilläggs pensionsarrangemang som arbetsgivaren ordnat.

Landskapsregeringen betalar kompensation till varje kommun för den förlust av skatteintäkter som skatteåret 2013 orsakas av det i 18 § avsedda sjukdomskostnadsavdraget. Kompensationsbeloppet bestäms med uppgifterna om debiterad skatt som grund och fastställs samt betalas ut så snart som möjligt efter att beskattningen har slutförts.

Ikraftträdandebestämmelse (2013/35):

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

Lagens 29a § tillämpas första gången vid den beskattning som gäller skatteåret 2013 och är i kraft till och med den 31 december 2013. Vid den första redovisningen av skatt till kommunerna efter att lagen har trätt i kraft rättas de redovisningar som gäller skatteåret 2013 så att de motsvarar denna lag.

Lagens 29b § är i kraft till och med den 31 december 2014 och tillämpas vid beskattningen för skatteåret 2014.

Lagens 29c § är i kraft till och med den 31 december 2015 och tillämpas vid beskattningen för skatteåret 2015.

Ikraftträdandebestämmelse (2014/21):

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2014 och tillämpas första gången vid den beskattning som gäller skatteåret 2014.

Lagens 29b § är i kraft till och med den 31 december 2014 och tillämpas vid beskattningen för skatteåret 2014.

Lagens 29c § är i kraft till och med den 31 december 2015 och tillämpas vid beskattningen för skatteåret 2015.

Landskapsregeringen betalar kompensation till kommunerna för den förlust av skatteinkomster som skatteåret 2014 orsakas av ändringen av grundavdraget. Kompensationen beräknas som ett kalkylerat belopp på basen av antalet skattskyldiga i landskapet som får grundavdrag skatteåret 2014 och skillnaden mellan grundavdragets totala belopp i landskapet skatteåren 2013 och 2014. Kommunens kompensationsbelopp beräknas sedan på basen av kommunalskattesatsen och antalet skattskyldiga i kommunen vilka fått grundavdrag. Kompensationsbeloppet bestäms med uppgifterna om debiterad skatt som grund och fastställs och betalas ut så snart som möjligt efter att beskattningen har slutförts.

Ikraftträdandebestämmelse (2015/23):

Denna lag träder i kraft den 1 april 2015 och tillämpas första gången vid den beskattning som gäller skatteåret 2015.

Ikraftträdandebestämmelse (2015/34):

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015 och tillämpas första gången vid den beskattning som gäller skatteåret 2015.

Lagens 29c § är i kraft till och med den 31 december 2015 och tillämpas vid beskattningen för skatteåret 2015.

Lagens 29d § är i kraft till och med den 31 december 2016 och tillämpas vid beskattningen för skatteåret 2016.

Ikraftträdandebestämmelse (2016/9):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016. Lagen tillämpas första gången vid beskattningen för 2016.

Ikraftträdandebestämmelse (2016/19):

Denna lag träder i kraft den 1 april 2016 och tillämpas första gången vid den beskattning som gäller skatteåret 2016.

Lagens 29d § är i kraft till och med den 31 december 2016 och tillämpas vid beskattningen för skatteåret 2016.

LL (1993:42) om kommunalskatt för näringsverksamhet

F 7

Ikraftträdandebestämmelse (2017/20):

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017 och tillämpas första gången vid den beskattning som gäller skatteåret 2017.

Lagens 15 § 1 mom. tillämpas om den skattskyldige den 1 januari 2013 eller därefter har börjat omfattas av ett tilläggs pensionskydd som arbetsgivaren ordnar.

F 7 Landskapslag (1993:42) om kommunalskatt för näringsverksamhet

1 §. Resultatet av näringsverksamhet beräknas i kommunalbeskattningen i enlighet med vad därom är föreskrivet i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (FFS 360/1968) med de undantag som följer av denna lag och särskilda bestämmelser.

Den i 1 mom. nämnda lagen skall tillämpas i landskapet sådan den lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändringar i nämnda lag, skall de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket. Ändringar av bestämmelser beträffande vilka i denna lag föreskrivits avvikelser skall dock inte tillämpas i landskapet.

2 §. Hänvisas i den i 1 § 1 mom. nämnda lagen till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen skall hänvisningarna anses avse de bestämmelser i landskapslagstiftningen som sålunda är i fråga.

F 8 Landskapslag (2013:34) om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för skatteåren 2013–2016 (2015/35)

1 §. (2015/35) En skattskyldig som bedriver näringsverksamhet har rätt att för byggnader, maskiner och anläggningar som den skattskyldige använder i produktiv verksamhet och tar i bruk kalenderåren 2013–2016 i kommunalbeskattningen dra av anskaffningsutgifterna på det sätt som föreskrivs i lagen om höjda avskrivningar på produktiva investeringar skatteåren 2013–2016 (FFS 699/2012), med de undantag som följer av denna lag.

2 §. (2014/22) Aktiebolag och andelslag har rätt att under skatteåren 2013 och 2014 från sin inkomst av näringsverksamhet vid kommunalbeskattningen göra ett tilläggsavdrag för forsknings- och utvecklingsverksamhet i enlighet med vad som föreskrivs i lagen om ett tilläggsavdrag för forsknings- och utvecklingsverksamhet under åren 2013 och 2014 (FFS 992/2012), med de undantag som följer av denna lag.

3 §. De lagar som nämns i 1 och 2 §§ ska tillämpas i landskapet sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändringar av de nämnda lagarna, ska de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket. Ändringar av de bestämmelser beträffande vilka i denna lag föreskrivits avvikelser ska dock inte tillämpas i landskapet.

Om de lagar som nämns i 1 och 2 §§ hänvisar till bestämmelser i rikslagstiftningen och motsvarande be-

F 9 LL (1993:41) om kommunalskatt för gårdsbruk

stämmelser finns i landskapslagstiftningen ska hänvisningen avse landskapslagstiftningen.

4 §. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

Lagen tillämpas vid kommunalbeskattningen för skatteåren 2013–2016, förutom 2 § som enbart tillämpas vid kommunalbeskattningen för skatteåren 2013 och 2014. Lagens 2 § tillämpas inte när det gäller projekt inom forsknings- och utvecklingsverksamhet som inlett före den 1 januari 2013. (2015/35)

Ikraftträdandebestämmelse (2014/22):

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2014.

Ikraftträdandebestämmelse (2015/35):

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

F 9 Landskapslag (1993:41) om kommunalskatt för gårdsbruk

1 §. Resultatet av jordbruk beräknas vid kommunalbeskattningen och nettoinkomsten av skogsbruk beräknas i kommunalbeskattningen för åren 1993–2005 i enlighet med vad därom är föreskrivet i inkomstskattelagen för gårdsbruk (FFS 543/1967) samt skogsskatteförordningen (FFS 1208/1991), med de undantag som följer av denna lag och särskilda bestämmelser.

De i 1 § 1 mom. nämnda författningarna skall tillämpas i landskapet sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändringar av nämnda författningar, skall de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket. Ändringar av bestämmelser beträffande vilka i denna lag föreskrivits avvikelser skall dock inte tillämpas i landskapet.

Skogsskatteförordning (FFS 1208/1991) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som förordningen hade innan den upphävdes den 1 januari 2007 genom förordning (FFS 1451/2006).

2 §. Hänvisas i de i 1 § 1 mom. nämnda författningarna till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen skall hänvisningarna anses avse de bestämmelser i landskapslagstiftningen som sålunda är i fråga.

3 §. I fråga om skatteplikt för stöd av landskapets medel och om avdrag för fastighetsskatt som betalats till kommun i landskapet skall gälla vad i 1 § 1 mom. nämnda författningar är föreskrivet om stöd som på jämfällbara grunder beviljas av statens medel och om avdrag för fastighetsskatt som betalats till kommun i riket.

4 §. Upphävd (2006/104).

5 §. Upphävd (1998/114).

6 §. I 9 § 2 mom. 1 punkten inkomstskattelagen för gårdsbruk avsedd avskrivning gäller vid kommunalbeskattningen även för fritidsbyggnad som uteslutande används i uthyrningsverksamhet.

7 §. (1994/24) I 10 § 1 mom. inkomstskattelagen för gårdsbruk avsedd avskrivning får vid kommunalbeskattningen vara högst 20 procent av utgiftsresten om inte en högre avskrivningsprocentsats för viss nyttighet eller vissa nyttigheter är tillåten enligt 10 § inkomst-

skattelagen för gårdsbruk. Såsom anskaffningsutgift anses även grundförbättringsutgift för täckdiken, broar, dammar och andra dylika anläggningar.

8 §. Landskapsregeringen skall ge skattemyndigheten intyg över de villkor för skattelättnaden som anges i 14 och 14 a §§ inkomstskattelagen för gårdsbruk.

Landskapsregeringen skall tillställa den skattskyldige och skattemyndigheten uppgifter om de utgifter som avses i 13 § 1 mom. 2-5 punkterna inkomstskattelagen för gårdsbruk och om de förutsättningar under vilka utgifterna får avdras.

Ikraftträdandebestämmelse (1994/24):

Denna lag träder i kraft den 1 april 1994 och tillämpas första gången vid den kommunalbeskattning som skall verkställas för år 1994.

Denna lag tillämpas på avskrivningar för sådana nyttigheter som har anskaffats för förhindrande av vatten- och luftföroreningar den 1 januari 1994 eller senare. På avskrivningar för motsvarande nyttigheter som anskaffats före den 1 januari 1994 tillämpas 7 § landskapslagen om kommunalskatt för gårdsbruk sådana den lyder innan denna lag träder i kraft.

F 10 Fastighetsskattelag (1993:15) för landskapet Åland

1 §. Fastighetsskatt skall årligen betalas till kommun i enlighet med vad därom är föreskrivet i fastighetsskattelagen (FFS 654/1992) och med stöd av den utfärdade bestämmelser, med de undantag som följer av denna lag.

Ändring av fastighetsskattelagen och med stöd av den utfärdade bestämmelser skall gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, såvitt inte annat följer av vad i denna lag stadgas.

2 §. I fastighetsskattelagens 11-14 §§ nämnda skatteprocentsatser kan vara lägst 0,00 % och den i 13 § 1 mom. nämnda procenten kan bestämmas så att den är högst 0,90 procenten högre än skatteprocentsatsen för byggnader som används huvudsakligen för stadigvarande boende, dock högst 0,90 %.

Den skatteprocentsats som avses i fastighetsskattelagens 13 § 1 mom. tillämpas inte på sådana fritidsbostäder som uteslutande används för uthyrning.

3 §. Denna lag tillämpas första gången vid den beskattning som skall verkställas för skatteåret 1993.

Vid den beskattning som verkställs för skatteåret 1993 avses med en fastighets ägare den som äger fastigheten den 1 april 1993 och med sådan innehavare som är likställd med ägare den som den 1 april 1993 uppfyller i fastighetsskattelagens 5 § 2 mom. ställda krav.

Innan lagen träder i kraft kan den uppmaning som avses i 16 § fastighetsskattelagen ges.

Senast den 31 mars 1993 skall kommunfullmäktige för skatteåret 1993 bestämma de i 11-14 §§ fastighetsskattelagen nämnda skatteprocentsatserna.

F 11 Landskapslag (1981:77) om hundskatt

1 kap. Skattskyldighet och skattebelopp

1 §. För hund skall i enlighet med vad i denna lag stadgas årligen betalas hundskatt till den kommun där hundägaren hade sitt egentliga bo och hemvist (hemort) vid utgången av det föregående kalenderåret (skatteåret). Hundskatt skall erläggas årligen till ett belopp av högst 25 euro i enlighet med vad kommunfullmäktige beslutar. (2002/47)

Kommunfullmäktige kan besluta att hundskatt inte skall uppbäras.

2 §. Den som vid skatteårets utgång hade hund i sin ägo är skyldig att betala hundskatt.

Vad i denna lag är stadgat om hundägare gäller även minderårigt barns förmyndare om hunden är i barnets ägo.

3 §. Hundskatt utgår inte:

1) för hund som vid skatteårets utgång är yngre än fem månader;

2) för hund som ägs av landskapet eller staten eller vars underhållskostnader erläggs av landskapets eller statens medel;

3) för invalids eller handikappad persons hjälp- eller ledarhund;

4) för hund som skolats för uppgifter inom räddningstjänsten och befolkningskyddet och beträffande vilken ingåtts förbindelse om att hunden skall ställas till förfogande för dessa uppgifter;

5) för hund som skolats för spårning av skadat hjortdjur och beträffande vilken ingåtts förbindelse om att hunden vid behov skall ställas till polismyndighets förfogande; samt

6) för hund som ägs av person som i landskapet tjänstgör vid främmande stats konsulat, vars chef är utsänd konsul, eller medlem av hans familj eller privat tjänare, om de inte är finska medborgare.

2 kap. Anmälningsskyldighet och beskattningsförfarande

4 §. Den som under skatteåret har fått hund i sin ägo är skyldig att senast inom februari månad följande år anmäla härom till kommunstyrelsen i sin hemort.

Anmälan, vilken skall göras på blankett som kommunstyrelsen har fastställt för ändamålet, skall innehålla uppgifter om hundens föregående och nuvarande ägares namn och hemort samt om hundens namn, kännetecken, ras och födelsetid. Kommunstyrelsen skall årligen under januari månad genom offentlig delgivning, enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland, upplysa om var anmälan skall inlämnas och var blanketter för ändamålet kan erhållas. (2008/34)

5 §. Hundägare skall göra ändringsanmälan om han under skatteåret flyttat till annan kommun eller hunden har dött.

Ändringsanmälan skall senast under februari månad året efter skatteåret göras till den kommunstyrelse som har tagit emot i 4 § avsedd anmälan. Har hundägare tidigare underlåtit att göra anmälan skall ändringsanmälan göras till kommunstyrelsen på den ort, där anmälan borde ha gjorts före förändringen.

6 §. Beträffande hund för vilken hundskatt utgår skall kommunstyrelsen årligen utskrive en skattedebetsedel på vilken skall antecknas:

1) ägarens namn och adress;

2) hundens namn, kännetecken, ras och födelsetid; samt

3) skattebelopp, betalningstid och betalningsort.

Beträffande i 3 och 16 §§ avsedda hundar för vilka skatt inte utgår utskrivs en kontrollsedel på vilken antecknas uppgifter om hundägaren, hunden och anledningen till skattefriheten. Om kommunfullmäktige fattat i 1 § 2 mom. avsett beslut utskrivs inte kontrollsedel.

Kommunstyrelsen skall sända skattedebetsedel eller kontrollsedel till hundägaren senast under maj månad året efter skatteåret.

7 §. Har hundägaren inte inom föreskriven tid gjort anmälan om hund för vilken skatt utgår, kan kommunstyrelsen för det skatteår för vilket anmälan borde ha gjorts höja hundskatten till högst det dubbla beloppet.

Har skatt utgått av i 1 mom. avsedd orsak inte kunnat fastställas för skatteåret kan kommunstyrelsen påföra hundägaren skatt jämte ränta som svarar mot stadgad dröjsmålsränta för försummad skattebetalning samt höja skatten till det dubbla beloppet. Fastställandet av hundskatten skall ske senast under det femte året efter utgången av skatteåret, varvid hundägaren skall beredas tillfälle att avge förklaring.

8 §. (2002/47) Har hundägare försummat att göra ändringsanmälan om flyttning till annan ort eller anmälan för skattefri hund, kan kommunstyrelsen ålägga honom en försummelseavgift om 10 euro. Avgiften skall debiteras senast under det femte året efter det år för vilket anmälan borde ha gjorts. Angående försummelseavgiften gäller i övrigt vad om hundskatt är stadgat.

9 §. Har hundägare utan egen förskyllan undgått påförande av hundskatt, skall kommunstyrelsen bestämma att hundägaren skall erlägga skatten senast under det tredje året efter skatteårets utgång.

10 §. Den som har påförts hundskatt har rätt att hos kommunstyrelsen framställa skriftligt anspråk på rättelse. Rättelseanspråket skall framställas inom tre år räknat från början av det år under vilket skatten påfördes.

Hundskatt skall erläggas även om ändring har sökts i beslut om påförande av skatt.

11 §. Den som är missnöjd med kommunstyrelsens beslut på grund av rättelseanspråk har rätt att inom 30 dagar efter det han fick del av beslutet däröver skriftligen anföra besvär hos [länsstyrelsen].

I beslut om fastställande av hundskatt får ändring inte sökas genom besvär förrän rättelse av skatten har sökts på sätt i 10 § stadgas.

3 kap. Särskilda bestämmelser

12 §. Förutom i 16 § stadgad uppgift kan de uppgifter som enligt denna lag ankommer på kommunstyrelsen i enlighet med vad i [37 § 5 mom. kommunallagen (1980:5) för landskapet Åland] är föreskrivet i instruktion uppdragas åt tjänsteman.

13 §. Hundägare är skyldig att förvara skattedebetsedel

F 12 LL (1989:23) om koncernbidrag vid kommunalbeskattningen

eller kontrollsedel samt att visa upp denna för de kommunala myndigheter som utövar tillsyn över beskattningen.

14 §. Kommunstyrelsen skall föra förteckning över anmälda hundar.

15 §. Av anmälan som innehåller uppgifter om hundens förra ägare samt av ändringsanmälan angående ägarens flyttning till annan kommun skall kommunstyrelse för tillsynen över beskattningen sända avskrift till den kommunstyrelse som är behörig med hänsyn till hundens föregående, nuvarande eller nya ägares adress.

16 §. Kommunstyrelsen kan av särskilda skäl på ansökan helt eller delvis medge befrielse från hundskatt.

17 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

18 §. Denna lag tillämpas första gången vid beskattningen för år 1981.

Genom denna lag upphävs förordningen den 14 december 1894 om utgörande av skatt för hundar och däri senare företagna ändringar, dock så att bestämmelserna i förordningen tillämpas på hundskatt som utgår för år 1980 eller åren därförinnan.

F 12 Landskapslag (1989:23) om koncernbidrag vid kommunalbeskattningen

1 §. I denna lag finns bestämmelser om hur koncernbidrag skall behandlas vid kommunalbeskattningen.

Med koncernbidrag avses annat bidrag än kapitalplacering som ett rörelsedrivande aktiebolag eller andelslag erlagger till ett annat aktiebolag eller andelslag för dess rörelse, om bidraget inte får avdras enligt landskapslagen (1993:42) om kommunalskatt för näringsverksamhet. (1993/43)

2 §. Om ett inhemskt aktiebolag eller andelslag (modersamfund) äger minst nio tiondelar av aktiekapitalet eller andelarna i ett annat inhemskt aktiebolag eller andelslag (dottersamfund), får modersamfundet från sin skattepliktiga näringsinkomst dra av ett koncernbidrag som betalats till dottersamfundet. Koncernbidraget betraktas som skattepliktigt näringsinkomst för dottersamfundet. (1993/43)

Såsom dottersamfund betraktas även aktiebolag eller andelslag i vilket modersamfundet tillsammans med ett eller flera dottersamfund äger minst nio tiondedelar av aktiekapitalet eller andelarna.

Vad i 1 mom. är stadgat om koncernbidrag från modersamfund till dottersamfund skall tillämpas på motsvarande sätt när dottersamfund erlagger koncernbidrag till modersamfundet eller till annat av modersamfundets dottersamfund.

3 §. Koncernbidrag utgör kostnad för givaren och intäkt för mottagaren under det skatteår då bidraget har betalats.

4 §. Koncernbidrag får avdras som kostnad endast om överensstämmande utgifts- och inkomstregistrengar gjorts i givarens och mottagarens bokföring.

5 §. (1993/43) Ett koncernbidrag får inte överstiga näringsverksamhetens resultat före avdraget för koncernbidraget.

6 §. Utöver vad ovan är stadgat skall för att ett bidrag skall betraktas som koncernbidrag följande förutsättningar vara uppfyllda:

1) det i 2 § nämnda koncernförhållandet mellan givaren och mottagaren skall ha fortgått under hela skatteåret;

2) givarens och mottagarens räkenskapsperioder skall ha utgått samtidigt, om inte bokföringsnämnden beviljat undantag enligt 11 kap. 10 § lagen om aktiebolag (FFS 734/1978); samt

3) (1993/43) givaren eller mottagaren får inte vara depositionsbank, kreditinrättning eller försäkrings- eller pensionsanstalt som avses i landskapslagen om kommunalskatt för näringsverksamhet.

F 13 Landskapslag (1984:45) om kommunalbeskattning av rederibolag och redare

1 §. Stadgandena i denna lag tillämpas vid kommunalbeskattningen av rederibolag och dess redare, då bolaget bildats av samfund som bedriver affärsrörelse och till bolagets anläggningstillgångar hör ett enda fartyg som används i handelssjöfart och som är antecknat i fartygsregister i Finland.

2 §. Då den beskattningsbara inkomsten bestäms för rederibolag som bildats av samfund som bedriver affärsrörelse, avdras inte anskaffnings- och grundförbättringsutgifterna för fartyget från rederibolagets inkomst. Överlåtelsepris eller annat för fartyget erhållet vederlag betraktas inte heller såsom rederibolagets inkomst. Nämnda utgifter och inkomster behandlas vid beskattningen av redarna i förhållande till deras fartygslotter.

3 §. En mot redarens fartygsslott svarande del av anskaffnings- och grundförbättringsutgifterna för fartyg som i denna lag avsett rederibolag anskaffat, liksom även den till fartyget hänförliga delen av anskaffningsutgiften för fartygsslott som redare förvärvat i nämnda bolag, avdras från redarens inkomster på det sätt som stadgas i [30 § landskapslagen (1969:32) om kommunalskatt för näringsverksamhet], vilken lag iaktas även annars i tillämpliga delar, om fartygsslotten utgör anläggnings-tillgång i den affärsrörelse som redaren bedriver.

Redare som inte får göra i 1 mom. avsett avdrag får avdra utgifterna under det skatteår under vilket fartyget eller fartygsslotten har överlåtits.

4 §. En mot fartygsslotten svarande del av överlåtelsepriset för fartyget och av annat för fartyget erhållet vederlag samt för fartygsslott erhållet vederlag utgör redarens skattepliktiga inkomst, oberoende av hur länge fartyget eller fartygsslotten ägts.

5 §. Denna lag tillämpas på rederibolag, bildat av samfund som idkar affärsrörelse, i de fall då bolaget bildats och det bolaget tillhöriga fartyget antecknats i fartygsregistret i redarnas namn år 1984 eller senare.

F 14 Landskapslag (2003:15) om kommunalbeskattning av samfund i anslutning till tonnageskattningen

1 §. Vid kommunalbeskattningen av ett samfund som godkänts som tonnageskattskyldigt i enlighet med tonnageskattelagen (FFS 476/2002) är inkomst från tonnageskattad verksamhet inte skattepliktig. Om godkännandet återkallas blir dock sådan inkomst skattepliktig vid kommunalbeskattningen på motsvarande sätt som vid statsbeskattningen.

2 §. Bestämmelserna om annan inkomstbeskattning än tonnageskattning i tonnageskattelagen skall tillämpas vid kommunalbeskattningen på motsvarande sätt som vid statsbeskattningen. Bestämmelserna tillämpas sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändring skall de ändrade bestämmelserna tillämpas från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

Till de delar de i 1 mom. avsedda bestämmelserna innefattar hänvisningar till bestämmelser i annan rikslagsstiftning skall hänvisningarna vid kommunalbeskattningen avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

3 §. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2003 och tillämpas första gången vid den beskattning som verkställs för det skatteår som börjar under kalenderåret 2002.

F 15 Landskapslag (1973:12) om kommunalskatt för begränsat skattskyldig

1 §. Den som enligt kommunalskattelagen (1993:37) för landskapet Åland är begränsat skattskyldig skall på i landskapet Åland förvärvad dividend, ränta, royalty, lön, pension och annan prestation som enligt landskapslagen (1997:32) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagsstiftningen om förskottsuppbörd är underkastad förskottsinnehållning betala kommunalskatt enligt de grunder och i den ordning som stadgas i lagen om beskattning av begränsat skattskyldig för inkomst och förmögenhet (FFS 627/1978). (1997/33)

Skjer framdeles ändring i sagda lagstiftning, skall de ändrade stadgandena gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

F 16 Landskapslag (2017:19) om tillämpning av rikslagsstiftning om beskattning av delägare i utländska bassamfund

1 §. Lagens tillämpningsområde

Med de avvikelser som anges i denna lag tillämpas i landskapet rikets lag om beskattning av delägare i utländska bassamfund (FFS 1217/1994) och med stöd av rikslagen gällande bestämmelser om de skatteavtalsstater där skatten anses avvika i väsentlig grad från den skatt som samfunden betalar i Finland, nedan kallad rikslagsstiftningen.

En skattskyldig ska i sin skattedeklaration uppge och till deklarationen föga uppgifter och utredningar om utländska bassamfund i enlighet med vad som föreskrivs med stöd av rikslagsstiftningen.

2 §. Avvikelser

Ändringar av rikslagsstiftningen ska tillämpas i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket om inte annat följer av denna lag. En hänvisning i rikslagsstiftningen till en riksförfattning ska inom landskapets behörighet avse motsvarande bestämmelser som finns i landskapslagstiftningen.

3 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017 och tillämpas första gången vid beskattningen för det skatteår som följer efter lagens ikraftträdande.

Med ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (1995:54) om kommunalbeskattning av delägare i utländska bassamfund.

Åtgärder som denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

F 17 Landskapslag (1987:44) om bostadshusreservering vid kommunalbeskattningen

1 §. (1993/39) Samfund som avses i 3 § inkomstskattelagen (FFS 1535/1992) får vid kommunalbeskattningen från sin inkomst avdra en reservering som bildats för sådana vid kommunalbeskattningen avdragbara utgifter som föranleds av byggande, användning, underhåll, reparation och förbättring av samfundet tillhörigt bostadshus samt för underhåll och användning av tomt i anslutning till sådant bostadshus (bostadshusreservering).

Ett samfund får avdra en bostadshusreservering endast från annan inkomst än inkomst av näringsverksamhet eller jordbruk. Ett samfund vars huvudsakliga verksamhet grundar sig på ägande och besittning av en fastighet eller hyresverksamhet som grundar sig på ägande av fastighet får avdra en bostadshusreservering även från sin skattepliktiga inkomst av näringsverksamhet om samfundet har ett med stöd av landskapslagen (1982:14) om stöd för bostadsproduktion, landskapslagen (1982:13) om stöd för bostadsförbättring eller [landskapslagen (1982:17) om räntestödslån för förvärv av hyresbostäder] beviljat lån eller räntestöd för uppförande, ombyggnad eller anskaffning av bostäder. (1995/41)

Landskapslagarna (1982:14), (1982:13) och (1982:17) har upphävts genom LL (1999:40) om bostadsproduktion. Landskapslagarna (1982:13) och (1982:14) tillämpas dock fortfarande på lån och räntestöd som har beviljats innan dessa lagar upphävdes.

2 §. I denna lag avses med bostadshus en byggnad i vilken minst hälften av lägenheternas area vid skatteårets utgång varaktigt används som bostad. Såsom bostadshus enligt denna lag anses inte en byggnad som ingår i en näringsidkares omsättningstillgångar. (1995/41)

En lägenhet i ett bostadshus anses vara varaktigt använd som bostad om den huvudsakligen är avsedd för detta ändamål och inte är i annan användning. En byggnad som börjat byggas för att varaktigt användas som bostad anses även vara varaktigt använd som bostad. (1995/41)

Med bostadshusets area avses ytan enligt de yttre måtten för samtliga våningar, källare och värmeisolerade vindsrum. I arean inräknas inte balkonger och

F 18 LL (1977:19) om skattelättnader ... allmännyttiga samfund ...

skärmtak och inte heller utrymmen vilkas fria höjd understiger 160 cm.

3 §. (2002/48) En bostadshusreservering skall göras i samfundets bokföring senast vid fastställandet av bokslutet. Maximibeloppet för reserveringen är under skatteåret 68 euro per kvadratmeter av bostadshusets area. Om bostadshusreservering avser en yta som understiger 200 kvadratmeter eller om reserveringen understiger 3.500 euro är den inte avdragbar vid beskattningen.

4 §. En bostadshusreservering skall användas för täckande av utgifter som avses i 1 § inom tio skatteår räknat från utgången av det skatteår för vilket reserveringen har gjorts. En tidigare gjord bostadshusreservering skall användas före en senare gjord reservering. (1995/41)

Utgifter som täckts med en bostadshusreservering är inte avdragbara vid beskattningen.

Om en bostadshusreservering har använts för täckande av en utgift som vid beskattningen skulle avdras genom årliga avskrivningar, godkänns avskrivningarna endast i fråga om skillnaden mellan utgiften och det belopp som av bostadshusreserveringen använts för dess täckande.

5 §. Bildandet och användningen av en bostadshusreservering skall utredas tillräckligt specificerat i skattedeklarationen.

6 §. En bostadshusreservering som inte använts under den tid som avses i 4 § 1 mom. räknas som inkomst för det skatteår under vilket reserveringen senast borde ha använts. (1992/16)

Upplöses samfundet eller äger det inte längre något bostadshus räknas bostadshusreserveringen som samfundets inkomst för det skatteår under vilket beslut om upplösning av samfundet fattas eller vid vars utgång samfundet inte längre äger något bostadshus. (1992/16)

Om bostadshus förstörs räknas bostadshusreservering som samfundets inkomst för det skatteår vid vars utgång samfundet inte längre äger den förstörda byggnaden eller andra bostadshus.

7 §. (1995/41) En bostadshusreservering beaktas inte som avdrag vid fastställande av förlust enligt kommunalskattelagen (1993:37) för landskapet Åland.

8 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

F 18 Landskapslag (1977:19) om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för allmännyttiga samfund som bedriver samhälleligt betydelsefull verksamhet

1 §. Inkomst som enligt kommunalskattelagen (1993:37) för landskapet Åland är skattepliktig för ett allmännyttigt samfund som bedriver samhälleligt betydelsefull verksamhet kan förklaras helt eller delvis skattefria vid kommunalbeskattningen i enlighet med vad i denna lag stadgas. För inkomst av fastighet får skattefrihet beviljas endast i det fall som anges i 2 mom. (1993/40)

Inkomst av fastighet som enligt i 1 mom. angivna lag

är skattepliktig kan förklaras skattefria endast i det fall att fastigheten huvudsakligen använts till allmänt eller allmännyttigt ändamål.

2 §. Skattelättnad enligt denna lag beviljas av [landskapsstyrelsen] för högst fem skatteår i sänder. Skattelättnad får beviljas endast om lättnaden kan anses berättigad i anseende till den fördel samfundets verksamhet medför för samhället. Ytterligare skall det beaktas huruvida beviljande av skattelättnad för viss av samfundet bedrivna affärsverksamhet innebär förfång som inte är ringa för näringsidkare som bedriver motsvarande verksamhet. (1990/38)

Om så befinner sig nödvändigt kan [landskapsstyrelsen] fastställa villkor, vilka skall iakttas för att vederbörande samfund skall bibehålla sin rätt till skattelättnad.

3 §. Allmännyttigt samfund kan anses bedriva samhälleligt betydelsefull verksamhet om dess egentliga syftemål är att bedriva politisk, social eller annan verksamhet som fyller väsentliga behov i samhället, såvida denna verksamhet omfattar hela landskapet eller annars är av omfattande art och vunnit stadgade former samt är bestående.

Är verksamhet som bedrivs av organisation, vilken bildas av samfund vilka bör anses såsom särskilda skattskyldiga, samhälleligt betydelsefull på i 1 mom. avsett sätt, kan vid prövning av förutsättningarna för beviljande av skattelättnad för vart och ett samfund beaktas hela organisationens verksamhet, om detta med hänsyn till organisationens karaktär och samfundets ställning i organisationen är motiverat.

4 §. Skattelättnad enligt denna lag skall sökas skriftligen inom fyra månader från utgången av det skatteår för vilket befrielse söks. Till ansökan skall fogas erforderlig utredning. Sökanden är dessutom skyldig att på anfordran lämna de tilläggsuppgifter och utredningar som till äventyrs är behövliga. (1990/38)

Innan beslut fattas beträffande ansökan om skattelättnad skall kommunstyrelsen i sökandens hemkommun beredas tillfälle att avgiva utlåtande över ansökan. Är en väsentlig del av sökandens verksamhet förlagd till annan kommun än hemkommunen, kan även denna kommuns styrelse beredas tillfälle att avgiva utlåtande.

Ansökan om skattelättnad skall behandlas i brådskande ordning och om möjligt avgöras inom sex månader, räknat från dagen då den inlämnades.

5 §. [Landskapsstyrelsen] skall, räknat från den tidpunkt den bestämmer, helt eller delvis återtaga skattelättnad som beviljats samfund

1) om det befinner sig att samfundets karaktär ändrats så, att det icke längre kan anses vara i denna lag avsett allmännyttigt samfund,

2) om karaktären av den verksamhet samfundet bedriver ändrats så, att skattelättnad därför ej kan beviljas enligt denna lag, eller

3) om samfundet underlåtit att iakttaga i 2 § 2 mom. angivna villkor.

Innan beslut om återtagande av skattelättnad fattas skall det berörda samfundet beredas tillfälle att yttra sig i ärendet.

6 §. Med stöd av denna lag beviljad skattelättnad befräjar ej samfund från deklarationsskyldighet som det utan lättnad skulle ha i enlighet med [beskattningsslagen (FFS 482/1958)].

Samfund som beviljats skattelättnad enligt denna lag, är skyldigt att så upplägga sin bokföring, att därav framgår den inkomst, för vilken skattelättnad beviljats.

7 §. Vid tillämpningen av denna lag skall [beskattningsslagens] straffbestämmelser och bestämmelser om tystnadsplikt samt i tillämpliga delar även andra bestämmelser i [beskattningsslagen] iakttas.

8 §. Närmare bestämmelser angående verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

9 §. Denna lag tillämpas första gången på den beskattning som skall verkställas för år 1976.

Utan hinder av stadgandet i 4 § 1 mom. kan skattelättnad för det skatteår, som utgår under år 1976 sökas senast före utgången av mars månad år 1977.

F 19 Landskapslag (1984:4) om avdrag vid kommunalbeskattningen för amortering på studielån

1 §. Skattskyldig fysisk person som är stadigvarande bosatt i landskapet äger rätt att i enlighet med vad i denna lag är föreskrivet från sin beskattningsbara inkomst vid kommunalbeskattningen göra ett avdrag för amortering på studielån (studielåneavdrag).

Med studielån avses i denna lag av kreditinrättning beviljat lån för vilket Ålands arbetsmarknads- och studiestödsmyndighet, landskapsregeringen eller studiestödsnämnd som tillsatts av landskapsstyrelsen beviljat landskapsborgen och räntestöd enligt landskapslagen (1972:48) om studiestöd eller landskapsborgen enligt landskapslagen (1995:94) om studiestöd och som lyfts för studier som har inletts före den 1 augusti 2005. (2006/103)

2 §. Som studielåneavdrag får avdras det belopp vilket den skattskyldige till kreditinrättning erlagt som amortering på studielån. Avdraget får dock utgöra högst 500 euro per kalenderår. (2002/49)

Studielåneavdraget får göras för amorteringar som erlagts under det kalenderår under vilket kapitaliseringen av räntan har upphört och under de följande fyra kalenderåren när amortering görs. Avdraget får göras från den beskattningsbara inkomsten det år under vilket amorteringar erlagts. Studielåneavdraget beviljas för högst fem år för en och samma skattskyldig. (2006/103)

3 §. (2002/49) På ansökan av kommun kan landskapsregeringen, om kommunen har låg skattekraft, sänka övre gränsen för det i 2 § nämnda avdraget till lägst 250 euro.

4 §. Landskapsregeringen utfärdar närmare anvisningar rörande tillämpningen av denna lag.

5 §. Denna lag tillämpas första gången vid den beskattning som skall verkställas för år 1983.

Den som före denna lags ikraftträdande påbörjat amortering på studielån får göra i lagen avsett avdrag

högst under fem år minskat med det antal år under vilka amortering skett före lagens ikraftträdande.

F 20 Landskapslag (1997:38) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om beskattningsförfarande

1 §. Tillämpningsområde

Lagen om beskattningsförfarande (FFS 1558/1995) och förordningen om beskattningsförfarande (FFS 1579/1995) och med stöd av dessa utfärdade bestämmelser skall tillämpas i landskapet vid verkställigheten av kommunalbeskattningen samt vid fastställandet av skogsvårdsavgift, med beaktande av de avvikelser och särskilda bestämmelser som följer av denna lag.

De i 1 mom. nämnda författningarna och de med stöd av dem utfärdade bestämmelserna skall tillämpas sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändringar i författningarna eller i de bestämmelser som utfärdats med stöd av dem, skall de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket. Ändringar av bestämmelser beträffande vilka i denna lag föreskrivits avvikelser skall dock inte tillämpas i landskapet.

Förordning om beskattningsförfarande (FFS 1579/1995) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som förordningen hade innan den upphävdes den 1 november 1998 genom förordning om beskattningsförfarande (FFS 763/1998).

2 §. Skötseln av förvaltningsavgifter

De förvaltningsavgifter som enligt lagen och förordningen om beskattningsförfarande eller som enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av dem ankommer på statens myndigheter skall i landskapet handhas av [landskapsstyrelsen], om dessa avgifter enligt 23 § självstyrelselagen ankommer på landskapet.

3 §. Skattetagarkommun

Kommunalskatt, som begränsat skattskyldig skall betala på inkomst som härrör från landskapet, betalas till den kommun där den skattskyldige förvärvat största delen av inkomsten.

Kommunalskatt som skattskyldiga samfund och samfällda förmåner skall betala fördelas mellan kommunerna enligt kommunalskattelagen (1993:37) för landskapet Åland.

Kommunalskattelag (1993:37) för landskapet Åland har ersatts av kommunalskattelag (2011:119) för landskapet Åland.

4 §. Dubbelbeskattning

Inkomst, som skattskyldig hemmahörande i landskapet förvärvat i riket samt inkomst som skattskyldig hemmahörande i riket förvärvat i landskapet och som beskattas i kommunalbeskattningen där, kan [landskapsstyrelsen] på ansökan och på de villkor [landskapsstyrelsen] bestämmer helt eller delvis befria från kommunalskatt som debiterats på motsvarande inkomst här, efter det att behörig riksmyndighet helt eller delvis har nekat befrielse från motsvarande skatt som debiterats på inkomsten i riket.

Om ovan i 1 mom. nämnda dubbelbeskattning har konstaterats kan [landskapsstyrelsen] på ansökan och på de villkor [landskapsstyrelsen] bestämmer bevilja uppskov med betalning av kommunalskatt.

F 21 F (1997:72) om verkställandet av kommunalbeskattningen

Ändring i beslut som fattats med stöd av denna paragraf får inte sökas genom besvär.

5 §. *Deklarationsskyldighet för samfund med hemkommun i riket*

Skattskyldiga samfund som har hemkommun i riket skall i skattedeklarationen uppge de skattepliktiga inkomster som härrör från landskapet samt de avdragbara utgifterna för inkomsternas förvärvande.

6 §. *Kostnaderna för verkställandet av kommunalbeskattningen*

Kommunerna är skyldiga att betala kostnaderna för verkställandet av kommunalbeskattningen till den myndighet som verkställer kommunalbeskattningen enligt de grunder lagen om skatteförvaltningen [(FFS 1557/1995)] anger för kommun.

7 §. *Lagens ikraftträdande och tillämpning*

Denna lag träder omedelbart i kraft och tillämpas första gången vid den kommunalbeskattning som skall verkställas för skatteåret 1996.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1959:21) om tillämpning av beskattningslagen i landskapet Åland.

Med undantag av bestämmelsen i 1 mom.

1) skall vad som i landskapslagen om tillämpning av beskattningslagen i landskapet Åland stadgats om skatteklassificering, sökande av ändring i skatteklassificering och fastställande av intäktsgrunder för skogsbruk iaktas vid beskattningar som skall verkställas för skatteåret 1996 och senare,

2) skall samfundsränta räknas vid den beskattning som skall verkställas för skatteåret 1996, med avvikelser från bestämmelserna i 41 § lagen om beskattningsförfarande, tidigast från den 1 november 1996,

3) skall 2 och 3 kap. samt 33 §, 36 §, 49 §, 65 och 87 §§ lagen om beskattningsförfarande tillämpas vid den beskattning som skall verkställas för skatteåret 1995 samt

4) får i beslut om förlust som fastställts för skatteåret 1995 eller tidigare skatteår i den ordning som anges i lagen om beskattningsförfarande sökas ändring senast den 31 december 2000.

Hänvisas i landskapslagstiftningen till beskattningslagen skall motsvarande bestämmelser i lagen om beskattningsförfarande tillämpas.

F 21 Förordning (1997:72) om verkställandet av kommunalbeskattningen i landskapet Åland

(FFS 860/1997)

1 §. De förvaltningsuppgifter som enligt lagstiftningen om beskattningsförfarandet och lagstiftningen om förskottsuppbörd ankommer på Ålands [landskapsstyrelse] skall handhas av rikets skatteförvaltning.

Se LL (1997:38) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om beskattningsförfarande och LL (1997:32) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om förskottsuppbörd.

2 §. Kommunerna i landskapet Åland tar del i kostnaderna för verkställandet av beskattningen på det sätt som anges i landskapslag.

Landskapet svarar för de kostnader som orsakas av särdrag i lagstiftningen om kommunalbeskattning i landskapet i enlighet med vad [landskapsstyrelsen] och skattestyrelsen överenskommer. En överenskommelse skall årligen ingås om landskapets kostnadsansvar under därpå följande kalenderår.

3 §. Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1997.

Överenskommelse om kostnaderna för verkställande av kommunalbeskattningen för år 1997 ingås i samband med överenskommelsen om kostnaderna för beskattningen för år 1998.

F 22 Landskapslag (1997:32) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om förskottsuppbörd

1 §. *Tillämpningsområde*

Lagen om förskottsuppbörd (FFS 1118/1996) och förordningen om förskottsuppbörd (FFS 1124/1996) och med stöd av dem utfärdade bestämmelser ska tillämpas i landskapet vid verkställande av kommunalbeskattningen med beaktande av de avvikelser och särskilda bestämmelser som följer av denna lag. (2008/95)

De i 1 mom. nämnda författningarna och de med stöd av dem utfärdade bestämmelserna skall tillämpas sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändringar i författningarna eller i de bestämmelser som utfärdats med stöd av dem, skall de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket. Ändringar av bestämmelser beträffande vilka i denna lag föreskrivits avvikelser skall dock inte tillämpas i landskapet.

2 §. *Skötseln av förvaltningsuppgifter*

De förvaltningsuppgifter som enligt lagen och förordningen om förskottsuppbörd eller som enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av dem ankommer på statens myndigheter skall i landskapet handhas av landskapsregeringen, om dessa uppgifter enligt 23 § självstyrelselagen ankommer på landskapet.

3 §. *Lagen om beskattningsförfarande*

På influtna förskottsbelopp tillämpas bestämmelserna i lagen om beskattningsförfarande (FFS 1558/1995).

4 §. *Ikraftträdande och tillämpning*

Denna lag träder i kraft den 1 april 1997.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1959:27) den 16 december 1959 om tillämpning av lagen om förskottsuppbörd i landskapet Åland.

Bestämmelserna om arbetsgivarens deklarationsskyldighet i den tidigare lagen om förskottsuppbörd (FFS 418/1959) tillämpas 1997 på 1996 års förskottsuppbörd. Den tidigare lagens bestämmelser om utgivande av förskottsinnehållningsbevis och fogande av det till skattedeklarationen tillämpas vid beskattningarna för 1996 och 1997.

Bestämmelserna i 39 § 3 mom. lagen om förskottsuppbörd tillämpas första gången på de debiteringsbeslut som fattas 1998. På grundval av tidigare motsvarande beslut återbärs förskottsinnehållning vid behov efter ansökan.

Skatteförhöjning enligt 44 § 4 mom. lagen om förskottsuppbörd kan påföras med anledning av en försummelse av deklARATIONSSKYLDIGHETEN som inträffat efter att lagen trätt i kraft.

Rättelseyrkande enligt 48 § lagen om förskottsuppbörd skall framställas även när ändring söks i ett beslut som har fattats före ikraftträdandet. Rättelseyrkande skall dock inte framställas, om beslut redan har meddelats med anledning av rättelseyrkandet eller besväret.

Bestämmelserna i 56 och 57 §§ lagen om förskottsuppbörd tillämpas även på dröjsmålsränta och restavgift som avses i lagen om dröjsmålsränta och restavgift.

Hänvisas i annan landskapslagstiftning till den tidigare lagen om förskottsuppbörd skall motsvarande bestämmelser i lagen om förskottsuppbörd tillämpas.

F 23 Landskapslag (1996:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om skattetillägg och förseningsränta

1 §. Vid försummelse att inom utsatt tid erlagga kommunalskatt eller skogsvårdsavgift eller förskott därpå skall, med i denna lag angivna avvikelser, lagen den 18 december 1995 om skattetillägg och förseningsränta (FFS 1556/1995) äga tillämpning i landskapet Åland.

Om den i 1 mom. nämnda lagen ändras skall ändringarna tillämpas i landskapet från den tidpunkt då de träder i kraft i riket, såvitt inte annat följer av bestämmelserna i denna lag.

2 §. Hänvisas i den i 1 § nämnda lagen till bestämmelser i rikslagstiftningen, vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen, skall hänvisningarna anses avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

3 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

4 §. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1996.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1977:11) den 4 mars 1977 om tillämpning i landskapet Åland av lagen om dröjsmålsränta och restavgift på skatt.

F 24 Landskapslag (1974:23) om avloppsvattenavgift

1 §. Kommun har rätt att i ersättning för kostnaderna för avledande och renande av avlopps- och regnvatten uppbära avloppsvattenavgift i enlighet med vad i denna lag stadgas.

2 §. Avloppsvattenavgiften skall erläggas av ägare till eller av med ägare jämställd innehavare av fastighet, som är ansluten till kommunens avloppswerk.

Vad i 1 mom. är stadgat om fastighetsägare gäller på motsvarande sätt legotagare, som med stöd av tomt- eller jordlegoavtal innehar fastighet.

3 §. Avloppsvattenavgift består av anslutningsavgift och bruksavgift.

4 §. Anslutningsavgift erlägges för att täcka kostnaderna för byggande av avloppsledning och till dem anslutna

anläggningar för behandling av avloppsvatten. Såsom byggnadskostnader beaktas utom de medel, som redan använts för byggande av anläggningen, även det belopp, som kan beräknas bli erforderligt för att försätta anläggningen i sådant skick, att i 1 § nämnda åtgärder ändamålsenligt verkställs.

Som grund för fastställande av anslutningsavgiften kan tagas något av följande alternativ:

- 1) tomtens areal och våningsyta;
- 2) de på fastigheten belägna byggnadernas våningsyta;
- 3) antalet lägenheter i byggnaderna på fastigheten och byggnadernas våningsyta; eller
- 4) annan grund, som är jämförbar med de i punkterna 1-3 nämnda.

Vid fastställande av anslutningsavgift kan även fastighetens bruksändamål beaktas.

Blir storleken av den enligt 2 mom. beräknade anslutningsavgiften av särskild orsak uppenbart oskäligen, skall avgiften bestämmas enligt den nytta fastigheten har av att avloppsvattnet avledes och renas.

Förändras de omständigheter, enligt vilka anslutningsavgiften fastställts, kan avgiften justeras i enlighet därmed.

5 §. Bruksavgiften skall fastställas senast den 31 december 2010 på grund av den mängd vatten som används i fastigheten så att avgiften täcker kostnaderna för vattentjänsten. Avgifter skall bestämmas för förbrukningskategorierna industri, jordbruk och hushåll. Vid beräkningen beaktas miljö- och resurskostnader. (2005/56)

Om bruksavgift, som fastställts i enlighet med 1 mom. till följd av avloppsvattnets beskaffenhet eller mängden därav eller av annan orsak uppenbart måste anses för stor eller för liten, eller om vattenmängden icke kan mätas på lämpligt sätt, skall detta och den nytta fastigheten har av avledandet av vattnet beaktas vid fastställandet av bruksavgiften.

Kommun som äger avloppswerk har rätt att av vattenverk erhålla uppgifter om de fastigheters vattenförbrukning, vilka anslutits till kommunens avloppsnät.

Med undantag av kravet på beaktande av principen om kostnadstäckning i 1 mom. får gällande avgifter fortsättningsvis tillämpas om de inte äventyrar syftena och möjligheten att uppnå de mål för vattenkvalitet som följer av bestämmelserna i 4 kap. 1 § och 5 kap. 1 och 2 §§ i vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland. (2005/56)

Närmare bestämmelser om hushållsvattenavgift finns i landskapslagen (1979:29) om allmänna vatten- och avloppswerk. (2005/56)

6 §. (2012/40) En taxa, som innefattar detaljerade grunder för fastställande av avloppsvattenavgift, godkänns av kommunens fullmäktige.

7 §. Skyldighet att erlagga avloppsvattenavgift gäller från det fastigheten anslutits till allmänt avlopp.

8 §. Avloppsvattenavgiften fastställs och debiteras av kommunens styrelse. Bruksavgift kan fastställas och debiteras även av annan i reglemente eller instruktion bestämd kommunal myndighet.

9 §. (2008/28) Innan anslutningsavgift fastställs, skall den betalningsskyldige genom bevislig delgivning delges det förslag till anslutningsavgift som gäller för

F 24 LL (1974:23) om avloppsvattenavgift

honom eller henne enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. Anmärkning mot förslaget skall inlämnas till kommunens styrelse inom 14 dagar från delgivningen.

Beslut om anslutningsavgift skall genom bevislig delgivning delges den betalningsskyldige enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland.

Förslag och beslut som avses i 1 och 2 mom. får delges även så, att förslaget eller beslutet sänds per post i rekommenderat brev under fastighetens adress eller under annan känd adress för fastighetens ägare eller innehavare.

10 §. Kommunens styrelse fastställer debiteringsperioderna för bruksavgiften. Styrelsen kan även besluta, att bruksavgifter som uppbäres för kalenderår eller annan period, skall utgå såsom förskottsrate i motsvarighet till vattenförbrukningen under föregående debiteringsperiod, varvid den slutliga avgiften fastställs sedan den verkliga förbrukningen konstaterats vid debiteringsperiodens utgång. Härvid skall till den betalningsskyldige utan dröjsmål återbäras överbetald belopp eller ock skall det bristande beloppet särskilt uppbäras.

Kommunen skall tillställa den betalningsskyldige debetsedel, av vilken skall framgå den förbrukade vattenmängden och avgiftens belopp. Om bruksavgift uppbäres genom förskottsrate, skall av debetsedeln framgå den under föregående debiteringsperiod förbrukade vattenmängden samt hur stor del därav förskottsbeloppet motsvarar.

Betalningsskyldig äger rätt att inom sju dagar efter det han erhållit debetsedel framställa anmärkning hos i 8 § avsedd myndighet. Med anledning av anmärkningen skall beslut fattas och slutlig debetsedel tillställas den betalningsskyldige.

Påföres bruksavgift med tillämpning av 5 § 2 mom. skall förslag innehållande grunderna för avgiften delgivas den betalningsskyldige, innan avgift för fastigheten första gången fastställs. Angående delgivning av förslag och inlämnande av anmärkning skall vad i 9 § är stadgat om anslutningsavgift äga motsvarande tillämpning. Ändras grunderna för avgiften senare, skall samma förfarande iakttagas.

11 §. I beslut om fastställande av avloppsvattenavgift sökes ändring genom besvär hos [länsstyrelsen] inom 30 dagar.

Beträffande beslut som avses i 10 § 2 mom. räknas besvärstiden från ingången av den tid varom stadgas i 10 § 3 mom. eller, om anmärkning gjorts mot debiteringen, från delfäendet av slutlig debetsedel.

12 §. Anslutningsavgiften får betalas i tre årliga rater. På raterna räknas sju procents ränta från början av det kalenderår som närmast följer efter debiteringen av den första årsraten. Försenas inbetalning av årsrat, skall på beloppet erläggas fem procents tilläggsränta, räknat från början av den kalendermånad som följer efter förfallodagen.

Bruksavgift skall, oaktat besvär anförts, erläggas under den tid som angivits i debetsedeln. Betalas bruksavgift eller rat därav inte inom den tid kommunstyrelsen bestämt skall 16 procents årlig ränta, räknat från förfallodagen, erläggas på det förfallna beloppet. (1986/17)

Till betalning förfallen icke erlagd avloppsvattenavgift får utsökas hos den betalningsskyldige i den ordning som är stadgad för indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg.

13 §. Övergår fastighet till ny ägare eller innehavare, svarar även han för sådan avloppsvattenavgift jämte ränta, som varit obetald högst fem år, räknat från ingången av det kalenderår som följer efter debiteringsåret.

Avlyftes eller nedsättes avloppsvattenavgift på grund av besvär, skall kommunen återbetala det överbetalda beloppet jämte ränta från inbetalningsdagen till återbetalningsdagen enligt den av Finlands Bank sistnämnda dag tillämpade lägsta diskontoräntan.

14 §. Utan hinder av vad som ovan stadgats kan kommun besluta att anslutningsavgift icke skall erläggas.

För tomt eller annan fastighet, som överlåtits av kommun, skall anslutningsavgift icke erläggas, om ej rätt att erhålla sådan avgift förbehållits i överlåtelsehandlingen.

I jordlego- eller tomtlegoavtal, medelst vilket kommun utarrenderar tomt eller annat område, skall särskilt nämnas, huruvida legotagaren är skyldig att erlägga anslutningsavgift. Har sådan skyldighet icke ålagts legotagaren, får anslutningsavgift icke påföras honom.

15 §. Kommun kan i enskilda fall överenskomma, att avloppsvattenavgift bestämmas på andra grunder än ovan stadgats. Även härvid bör grunderna vara skäliga och opartiska.

Har fastighetsägares eller -innehavares betalningsförmåga väsentligt nedgått på grund av sjukdom eller olycksfall eller av annan orsak, eller har han avlidit eller är indrivning av avgift uppenbart oskälig på grund av att byggnad förstörts eller annan skada på egendom inträffat, kan kommun enligt prövning på ansökan bevilja befrielse helt eller delvis från erläggande av avgift. Under samma förutsättningar kan även betalningsuppskov beviljas.

16 §. Denna lag träder i kraft den 1 maj 1974. Redan före lagens ikraftträdande kan förberedande åtgärder vidtagas samt taxor godkännas och fastställas.

Anslutningsavgift skall icke erläggas,

1) för fastighet, för vilken ersättning betalts eller betalas enligt landskapslagen (1956:22) den 18 juli 1956 om stadsplan för Mariehamns stad eller enligt landskapslagen (1959:29) den 22 december 1959 om reglering av byggnadsverksamheten eller för vilken indrivning av sådan ersättning förfallit på sätt som avses i 143 § 5 mom. i sistnämnda lag;

2) för tomt som kommun överlätit före den 1 januari 1960 eller ock överlätit därefter utan att enligt landskapslagen om reglering av byggnadsverksamheten förbehålla sig rätt till särskild uppbörd av ersättning; samt

3) för fastighet beträffande vilken överenskommelse före denna lags ikraftträdande ingåtts om erläggande av anslutningsavgift eller därmed jämförlig avgift.

I fråga om legotomt eller -område, som kommun utarrenderat före denna lags ikraftträdande, skall anslutningsavgift icke erläggas, om ej i legoavtalet särskilt förbehållits rätt till ersättning för byggande av allmän avloppsledning med tillämpning av i landskapslagen om reglering av byggnadsverksamheten stadgade principer.

Besluter kommun i enlighet med 14 § att anslutningsavgift icke skall erläggas, bör för tomter och övriga områden, för vilka med stöd av 2 och 3 mom. anslutningsavgift ej annars borde betalas, i bruksavgift erläggas endast hälften av beloppet enligt den i 6 § avsedda taxan. Denna lättnad gäller under tio år från dagen för ovan avsett beslut eller, i det fall att fastigheten ännu ej anslutits till det allmänna avlopps nätet, tio år från anslutningen. Lättnaden berör icke fastighet, som då beslutet fattades varit ansluten till allmänt avloppsverk längre tid än tio år.

Vad i 4 mom. är stadgat tillämpas även på fastighet, för vilken i denna lag avsedd anslutningsavgift erlagts, innan i 14 § 1 mom. avsett beslut fattats.

Besluter kommun, som fattat i 4 mom. avsett beslut, senare att anslutningsavgift skall erläggas, har kommunen rätt att erhålla sådan avgift endast för fastigheter, vilka efter det beslutet fattats, anslutes till kommunens allmänna avlopp. I fråga om andra fastigheter får härvid endast sådan anslutningsavgift påföras, som föranledes av förändring i förhållandena som ägt rum efter beslutet.

Har mellan kommun och enligt denna lag betalnings-

skyldig fastighetsägare eller -innehavare före denna lags ikraftträdande överenskommit om bruksavgift för allmän avloppsledning länder överenskommelsen till efterrättelse.

F 25 Landskapslag (2002:60) om tillämpning i landskapet Åland av 29 kap. strafflagen

1 §. I landskapet skall 29 kap. strafflagen (FFS 39/1889) om brott mot den offentliga ekonomin tillämpas i dess lydelse när denna lag träder i kraft. Ändringar av 29 kap. strafflagen skall tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

Med subvention enligt 29 kap. strafflagen avses i landskapet även landskapsandel eller landskapsunderstöd till en kommun eller till ett kommunalförbund.

2 §. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2002.

Genom denna lag upphävs

1) 29 kap. strafflagen i den lydelse som tidigare varit gällande i landskapet jämlikt 71 § självstyrelselagen samt

2) 6 § 3 och 4 mom. landskapsskattelagen (1993:58).

Allmän ordning och säkerhet, brand- och räddningsväsendet

G 1 Polislag (2013:87) för Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Polisens uppgifter

Polisens uppgift är att trygga rätts- och samhällsordningen, upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att förebygga, avslöja och utreda brott och föra brott till åtalsprövning. Polisen ska upprätthålla säkerheten i samarbete med andra myndigheter samt med sammanlutningar och invånarna och sköta det internationella samarbete som hör till dess uppgifter.

Polisen ska dessutom sköta uppgifter i samband med tillståndsförvaltningen och andra uppgifter som uttryckligen föreskrivs i lag samt inom ramen för sina uppgifter ge var och en den hjälp som han eller hon behöver. Om det finns grundad anledning att anta att en person har försvunnit eller råkat ut för en olycka ska polisen vidta de åtgärder som behövs för att finna personen.

I förundersökningslagen (FFS 805/2011) föreskrivs om förundersökning av brott och i tvångsmedelslagen (FFS 806/2011) om tvångsmedel i samband med förundersökning av brott.

2 §. Respekt för de grundläggande rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Polisen ska respektera de grundläggande rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, och när den utövar sina befogenheter välja det motiverbara alternativ som bäst tillgodoser dessa rättigheter.

3 §. Proportionalitetsprincipen

Polisens åtgärder ska kunna försvaras i förhållande till hur viktigt, farligt och brådskande dess uppdrag är, det mål som eftersträvas samt uppträdande, ålder, hälsa och andra motsvarande omständigheter som gäller den person som är föremål för åtgärden och övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen.

4 §. Principen om minsta olägenhet

Genom polisens åtgärder får det inte ingripas i någons rättigheter i större utsträckning och ingen får orsakas större skada eller olägenhet än vad som är nödvändigt för att utföra uppdraget.

5 §. Principen om ändamålsbundenhet

Polisen får utöva sina befogenheter endast i föreskrivna syften.

6 §. Utförande av uppgifter och väsentlighetsordning

Polisen ska i sin verksamhet vara saklig och opartisk samt främja likabehandling och försonlighet. Polisen

ska i första hand genom råd, uppmaningar och befallningar sträva efter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

Polisen ska utföra sina uppgifter effektivt och ändamålsenligt. När förhållandena kräver det ska uppgifterna utföras i väsentlighetsordning.

7 §. Information om grunden för en åtgärd

En polisman ska informera en person som utsätts för frihetsbegränsande åtgärder eller en representant för denne om orsaken till åtgärderna så snart detta är möjligt med beaktande av personens tillstånd och övriga omständigheter.

Om inte något annat föreskrivs i lag har också en person som utsätts för andra än frihetsbegränsande åtgärder eller en företrädare för denne rätt att bli informerad om orsaken så snart detta är möjligt utan att åtgärderna äventyras.

8 §. Skyldigheten att ange sin ställning som polisman samt identifiering av polismän

En polisman ska vid behov presentera sig som polis för den som är föremål för en åtgärd och på begäran visa upp sitt tjänstemärke, om presentationen eller uppvisandet kan ske utan att åtgärden äventyras.

Polisen ska se till att en polisman som har utfört ett tjänsteuppdrag vid behov kan identifieras.

9 §. Åtgärdseftergift och åtgärdsfördröjning

Polisen har rätt att avstå från en åtgärd om slutförandet av den kunde leda till ett oskäligt slutresultat i förhållande till det mål som eftersträvas.

En person som har bett polisen vidta en åtgärd och vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet gäller har rätt att på begäran få veta orsaken till att åtgärden inte vidtas.

I 5 kap. 46 § 1 mom. föreskrivs om åtgärdsfördröjning i samband med hemligt inhämtande av information.

10 §. Uniform och bevapning

Polismän och väktare ska i tjänsten bära uniform då uppdragets art eller karaktär förutsätter detta. (2014/27)

Uniform får också bäras under resor som har samband med tjänsteuppdrag och vid representation. Polismästaren beslutar om användning av uniform i andra sammanhang.

Polisuniform och polisiära beklädnadsartiklar får inte användas av andra än polismän. Ingen får heller använda en dräkt eller beklädnadsartikel som på ett förvillande sätt påminner om en sådan uniform eller beklädnadsartikel så att användaren kan förväxlas med en

G 1 Polislag (2013:87)

polisman. Förbudet i detta moment ska inte gälla väktare som avses i 1 mom. eller den som med stöd av lag har rätt att använda föreskriven uniform eller beklädnadsartikel. (2014/27)

Trots 3 mom. kan polismästaren ge tillstånd till användning av polisuniform vid teaterföreställningar och vid motsvarande evenemang.

Landskapsregeringen bestämmer efter samråd med landshövdingen om polisens uniform och beväpning.

11 §. En polismanns rätt att ge befallningar

En polisman har, inom ramen för sina i lag angivna befogenheter, rätt att i enskilda fall ge befallningar och utfärda förbud som är förpliktande för var och en.

12 §. Polisman

Med polisman avses i denna lag polisbefälet, polisunderbefälet och polismanskapet enligt den närmare definition som finns i landskapslagen (2000:26) om Ålands polismyndighet.

2 kap. Allmänna befogenheter**1 §. Identifiering**

När uppgifterna behövs för utövandet av polisuppgifter är var och en skyldig att för en polisman uppge sitt namn och sin personbeteckning eller, om sådan saknas, födelsedatum och medborgarskap samt var personen i fråga är anträffbar.

Om en person vägrar lämna uppgifter som avses i 1 mom. och om personen inte kan identifieras på annat sätt har polismannen rätt att utreda identiteten med hjälp av signalement. Härvid ska i tillämpliga delar iakttagas vad som i 8 kap. 33 § 2-4 mom. i tvångsmedelslagen föreskrivs om förrättande av genomsökning av personer.

En polisman har rätt att för identifiering gripa en person som vägrar lämna uppgifter enligt 1 mom. eller som lämnar sannolikt falska uppgifter om de nämnda omständigheterna, förutsatt att gripandet är nödvändigt för att klarlägga identiteten. Den som gripits ska friges så snart uppgifterna har erhållits, dock senast 24 timmar efter gripandet.

2 §. Gripande av en person för att skydda denne

En polisman har rätt att gripa en person för att skydda denne för en allvarlig fara som utgör en överhängande risk för personens liv, fysiska integritet, säkerhet eller hälsa, om personen är oförmögen att ta vara på sig själv och faren inte annars kan avväjas eller personen omhändertaras på annat sätt.

Om den som har gripits enligt 1 mom. är under 18 år ska denne utan dröjsmål överlämnas till sin vårdnadshavare eller, om detta inte är möjligt, till en barnskyddsmyndighet. Andra gripna ska friges så snart behovet av omhändertagande har upphört, dock senast 24 timmar efter gripandet. En person som inte har frigetts före klockan 20 får dock hållas kvar till klockan 8 nästa morgon, om detta är särskilt angeläget för att skydda personens liv eller hälsa och denne saknar bostad eller nattlogi eller om det är särskilt angeläget av någon annan motsvarande orsak.

I landskapslagen (1974:21) om behandling av berusade finns bestämmelser om förvaring av berusade. I mentalvårdslagen (FFS 1116/1990) finns bestämmelser

om hur personer som befinner sig i ett uppenbart förvirrat sinnestillstånd ska föras till vård och om annan handräckning i ärenden som gäller sådana personer.

3 §. Gripande av efterlysta

En polisman har rätt att gripa en efterlyst person som enligt en behörig myndighets efterlysning ska häktas eller tas i förvar.

En annan efterlyst än en sådan som avses i 1 mom. är skyldig att på uppmaning av en polisman infinna sig på en polisstation eller någon annan plats där åtgärder som förutsätts enligt efterlysningen kan vidtas. Om personen i fråga inte iakttar uppmaningen eller om det är sannolikt att personen försöker undgå en åtgärd som nämns i efterlysningen, har en polisman rätt att gripa personen för att en åtgärd som nämns i efterlysningen ska kunna vidtas.

Om inte något annat föreskrivs i lag om tiden för de åtgärder som efterlysningen förutsätter, är den efterlysta skyldig att i högst sex timmar från gripandet vara närvarande för dessa åtgärder.

4 §. Genomsökning för gripande av en person

En polisman har för att få tag på en person som ska hämtas till polisundersökning enligt 6 kap. i denna lag rätt att företa husrannsakan eller platsgenomsökning enligt vad som föreskrivs i 8 kap. i tvångsmedelslagen.

En polisman som hör till befälet beslutar om genomsökning. En annan polisman kan utan beslut av en polisman som hör till befälet företa genomsökning när det på grund av att ärendet är brådskande är nödvändigt att genomsökning företas omedelbart.

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller också när polisen enligt lag ger en annan myndighet handräckning för gripande av en person. En polisman som hör till befälet ska besluta om sådan genomsökning.

5 §. Skydd av hemfrid och offentlig frid

En polisman har på begäran av innehavaren av ett utrymme eller en annan plats som omfattas av hemfrid enligt 24 kap. 11 § i strafflagen (FFS 39/1889) eller av offentlig frid enligt 3 § i det kapitlet eller på begäran av dennes företrädare rätt att avlägsna en person som utan laglig rätt tränger sig in eller i smyg eller genom att vilseleda någon annan tar sig in eller gömmer sig där eller som inte lyder en befallning att avlägsna sig.

En polisman har rätt att från ett utrymme eller en plats som avses i 1 mom. avlägsna en person som lovligt uppehåller sig där, om personen stör andras hemfrid eller den offentliga friden eller på något annat sätt orsakar betydande störning och det finns grundad anledning att befara att störningen upprepas.

Om det är sannolikt att en upprepning av störningen inte kan förhindras genom att personen avlägsnas har en polisman rätt att gripa och hålla den störande personen i förvar. Den gripne får hållas i förvar endast så länge som det är sannolikt att störningen upprepas, dock högst 12 timmar efter gripandet.

6 §. Tillträde och genomsökning i färo- och skadesituationer

En polisman har rätt att få tillträde till ett utrymme eller en annan plats som omfattas av hemfrid eller offentlig frid eller till en annan plats som allmänheten inte

har tillträde till eller till ett fordon och där vid behov företa genomsökning, om det finns grundad anledning att befara att

1) en gärning eller händelse som äventyrar liv, hälsa eller personlig frihet eller orsakar betydande skada på egendom eller miljön är omedelbart överhängande eller pågående,

2) någon är i behov av omedelbar hjälp på grund av ett brott som redan begåtts eller en olyckshändelse som redan inträffat eller av någon annan motsvarande orsak, eller att

3) en avliden påträffas vid genomsökningen.

I en situation enligt 1 mom. 1 punkten är en ytterligare förutsättning att åtgärden är nödvändig för att en fara eller skada ska kunna avvärjas eller för att sprängämnen, vapen eller andra farliga ämnen eller föremål ska kunna eftersökas och tas om hand.

I andra än brådskande fall krävs det för tillträde till ett utrymme som används för stadigvarande boende ett förordnande av en polisman som hör till befälet.

7 §. Vidtagande av åtgärder

I sådana fall som avses i 4-6 §§ får ett rum, en förvaringsplats eller något annat objekt för åtgärden vid behov öppnas med våld. Efter att åtgärden avslutats ska objektet för åtgärden stängas på lämpligt sätt. Över åtgärder som vidtagits med stöd av de nämnda paragraferna ska det upprättas protokoll eller göras motsvarande anteckningar i någon annan handling.

8 §. Avspärrning av platser och områden

En polisman får spärra av, stänga eller utrymma platser och områden som är i allmänt bruk eller förbjuda eller begränsa trafiken där, om detta behövs för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, för att trygga polisundersökning eller för att trygga åtgärder på en olycksplats eller för att skydda den personliga integriteten hos den som är föremål för en åtgärd eller för att skydda egendom som är i fara.

En polisman får på order av en polisman som hör till befälet och i brådskande fall också utan order spärra av eller utrymma ett område som omfattas av hemfrid eller offentlig frid, om detta är nödvändigt för att avvärja en fara som omedelbart hotar liv eller hälsa och om de som finns på området inte annars kan skyddas.

I fråga om polisens rätt att anvisa platsen för en allmän sammankomst ska iaktas vad som föreskrivs i 10 § i lagen om sammankomster (FFS 530/1999).

En polisman får förbjuda eller begränsa flyttning av föremål eller bestämma att föremål ska flyttas på en plats eller ett område som är i allmänt bruk om detta behövs för att trygga polisundersökning. En polisman har motsvarande rätt även inom ett hemfridsskyddat område, om åtgärden behövs för att avvärja fara för liv eller hälsa eller för att skydda egendom.

9 §. Skingrande av folksamling

En polisman har rätt att befalla en folksamling att skingra sig eller flytta på sig, om folksamlingen äventyrar allmän ordning och säkerhet eller hindrar trafiken. En polisman har samma rätt om personer i folksamlingen uppträder hotfullt eller annars på ett sådant sätt att det är sannolikt att de kommer att göra sig skyldiga till

brott mot liv, hälsa, frihet eller hemfrid eller till egendomsbrott. Om folksamlingen inte lyder en befällning att skingra sig eller att flytta på sig har en polisman rätt att med maktmedel skingra folksamlingen samt gripa personer som tredskas. Polisen ska om möjligt avgränsa sina åtgärder till att gälla dem som genom sitt uppträdande orsakar behovet att skingra folksamlingen eller be den flytta på sig.

Personer som gripits ska friges så snart uppdragets syfte har nåtts, dock senast 12 timmar efter gripandet.

I fråga om polisens rätt att avbryta och avsluta en allmän sammankomst respektive hindra, avbryta och avsluta en offentlig tillställning ska iaktas vad som föreskrivs i 21 respektive 22 §§ i lagen om sammankomster.

10 §. Skydd mot brott och störande beteende

En polisman har rätt att avlägsna en person från en plats, om det utifrån personens hotelser eller övriga uppträdande finns grundad anledning att anta eller utifrån personens tidigare uppträdande är sannolikt att denne kommer att göra sig skyldig till brott mot liv, hälsa, frihet eller hemfrid eller till egendomsbrott eller kommer att orsaka betydande störning eller överhängande fara för allmän ordning och säkerhet.

En person som är föremål för åtgärd enligt 1 mom. kan gripas om det sannolikt inte är tillräckligt att denne avlägsnas från platsen och ett brott inte annars kan förhindras eller en störning eller fara inte annars kan avvärjas. Den som gripits får hållas i förvar så länge det är sannolikt att han eller hon gör sig skyldig till brott enligt 1 mom. eller orsakar störning eller fara, dock högst 24 timmar efter gripandet.

En polisman kan skydda en person eller bevaka en plats för att förebygga eller avbryta ett sådant brott som avses i 1 mom.

11 §. Stoppande och flyttning av fordon

En polisman har rätt att befälla att ett fordon ska stoppas, flytta ett fordon eller befälla att det ska flyttas, om det är motiverat för att fullgöra polisens uppgifter.

I vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland föreskrivs om övervakning av vägtrafik och i luftfartslagen (FFS 1194/2009) om när ett luftfartyg kan beordras att landa.

12 §. Säkerhetsvisitation

En polisman har i samband med gripande, anhållande, häktning, tagande i förvar och andra åtgärder som riktar sig mot den personliga friheten rätt att kontrollera vad en person har i sina kläder eller annars på sig eller i medhavda saker, för att förvissa sig om att personen inte innehar föremål eller ämnen varmed denne kan äventyra sin förvaring eller utsätta sig själv eller andra för fara. En polisman får i samband med tjänsteuppdrag kroppsvisitera en person för att hitta sådana föremål eller ämnen också i andra fall, om det av grundad anledning behövs för att trygga polismannens säkerhet i arbetet och fullgörandet av tjänsteuppdraget.

I samband med frihetsbegränsande åtgärder kan en person kroppsvisiteras eller saker som personen för med sig kontrolleras också för att hitta dokument som behövs för identifiering av denne.

En polisman har på det sätt och i den omfattning som

G 1 Polislag (2013:87)

situationen kräver rätt att kroppsvisitera personer som anländer till eller avlägsnar sig från en rättegång eller en sammankomst, offentlig tillställning eller annan motsvarande tillställning som förutsätter särskilt skydd och personer som anländer till eller avlägsnar sig från deltagarnas inkvarteringslokaler samt personer som uppehåller sig i omedelbar närhet av den plats där tillställningen ordnas eller inkvarteringslokalerna och granska de saker som de för med sig, för att förvissa sig om att de inte innehar föremål eller ämnen som kan äventyra säkerheten för deltagarna, de personer som uppehåller sig i inkvarteringslokaler eller andra personer. För att en person som avlägsnar sig ska få visiteras förutsätts det att ordningsstörningar har inträffat under tillställningen eller i inkvarteringslokalerna eller att det annars har framkommit något särskilt skäl.

Farliga föremål och ämnen som avses i 1 och 3 mom. ska vid behov fräntas den visiterade. Också sådana föremål och ämnen ska fräntas den visiterade som det annars enligt lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av lag är förbjudet att inneha.

13 §. Verkställande av säkerhetsvisitation

Säkerhetsvisitation verkställs manuellt, med tränad hund, med metalldetektor eller någon annan motsvarande teknisk anordning eller på något annat jämförbart sätt.

Visitationen får inte kränka den visiterades personliga integritet mer än vad som är nödvändigt för utförande av uppdraget. Vid visitationen ska iakttas den diskretion som förhållandena kräver.

14 §. Omhändertagande av farliga föremål och ämnen

Utöver vad som föreskrivs i någon annan lag har en polisman rätt att tillfälligt för polisens räkning ta hand om sprängämnen och andra farliga föremål och ämnen, om innehavaren med hänsyn till sin ålder, sitt berusnings- eller sinnestillstånd eller andra omständigheter med fog kan misstänkas orsaka överhängande fara för allmän ordning och säkerhet. Polisen ska också ta hand om sprängämnen som innehas i strid med landskapslagen (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats eller beslut i enskilda fall som meddelats med stöd av den lagen, när innehavaren på eget initiativ gör anmälan till polisen om sprängämnen och överlämnar dem till polisen.

I stället för ett helt föremål kan också en del av eller ett tillbehör till föremålet tas om hand, om en fara som avses i 1 mom. kan avvärjas genom att delen eller tillbehöret fräntas innehavaren.

Över omhändertagande av egendom ska det upprättas protokoll eller göras motsvarande anteckningar i någon annan handling.

I skjutvapenlagen (FFS 1/1998) föreskrivs om omhändertagande av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler.

15 §. Hantering av omhändertagen egendom

Farliga föremål och ämnen som polisen tagit om hand med stöd av 12 § 4 mom. eller 14 § 1 mom. ska återlämnas till innehavaren utan dröjsmål och senast inom

14 dygn, om det inte redan före det inleddes ett förfarande för återkallande av tillståndet att inneha föremålen eller ämnena eller vidtas åtgärder enligt 2 eller 3 mom. eller enligt 7 kap. i tvångsmedelslagen. En del av eller ett tillbehör till ett föremål som tagits om hand av polisen med stöd av 14 § 2 mom. i detta kapitel ska alltid återlämnas, om polisen inte redan tidigare tagit om hand hela föremålet med stöd av 14 § 1 mom.

Föremål eller ämnen som tagits om hand av polisen med stöd av 14 § 1 mom. och som inte riskfritt kan återlämnas till innehavaren eller ägaren kan med ägarens samtycke säljas eller överlåtas till en person som har rätt att inneha sådana föremål eller ämnen. Om detta inte är möjligt kan föremålen och ämnena säljas på offentlig auktion för ägarens räkning.

Om ett föremål eller ämne inte riskfritt kan återlämnas, säljas eller överlåtas enligt 1 eller 2 mom. eller om det är fråga om ett föremål eller ämne av ringa värde, kan en polisman som hör till befälet bestämma att föremålet eller ämnet ska förstöras.

Ägaren och innehavaren ska ges tillfälle att bli hörda före försäljningen eller förstöringen, om det inte är fråga om föremål eller ämnen av ringa värde. Över försäljningen och förstöringen ska det upprättas protokoll eller göras motsvarande anteckningar i någon annan handling.

16 §. Fasttagande och avlivande av djur

En polisman har rätt att ta fast och som en sista utväg avliva ett djur som orsakar fara för människors liv eller hälsa eller betydande skador på egendom eller allvarligt äventyrar trafiken. Ett djur får också avlivas om det skulle innebära uppenbar grymhet mot djuret att hålla det vid liv.

17 §. Användning av maktmedel

I tjänsteuppdrag får en polisman använda maktmedel som behövs och kan anses försvarliga för att bryta motstånd, avlägsna en person från en plats, gripa en person, hindra att en frihetsberövad flyr, avlägsna ett hinder eller förhindra ett överhängande brott eller någon annan farlig gärning eller händelse. Frågan om maktmedlen kan försvaras ska bedömas utifrån hur viktigt och brådskande uppdraget är, motståndets farlighet, vilka resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som är relevanta för en helhetsbedömning av situationen.

En polisman har i tjänsteutövning dessutom rätt till nödvärn enligt vad som föreskrivs i 4 kap. 4 § i strafflagen. I sådana fall av nödvärn handlar polismannen under tjänsteansvar. Vid bedömningen av om nödvärn kan försvaras ska de krav beaktas som kan ställas på polismannen med beaktande av dennes utbildning och erfarenhet.

Den som på begäran eller med samtycke av en polisman tillfälligt bistår en polisman i en situation där det är nödvändigt att anlita utomstående hjälp vid användning av maktmedel för att utföra ett synnerligen viktigt och brådskande polisiärt tjänsteuppdrag, har rätt att under polismannens uppsikt använda maktmedel som polismannen med stöd av sina befogenheter bemyndigar honom eller henne att använda.

I 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen föreskrivs om excess i samband med användning av maktmedel och i 4 kap. 4 § 2 mom. och 7 § i strafflagen om excess i nödvärn.

18 §. Beredskap för och varning om användning av maktmedel

Den som utför ett tjänsteuppdrag och har anledning att befara motstånd eller ett obehörigt angrepp enligt 4 kap. 4 § 1 mom. i strafflagen ska på ett lämpligt och ändamålsenligt sätt bereda sig på användning av maktmedel.

En person som är föremål för ett tjänsteuppdrag ska varnas för risken att bli utsatt för maktmedel, om det är möjligt och ändamålsenligt att varna denne. Varningen ska ges på ett för ändamålet lämpligt och begripligt sätt.

19 §. Användning av skjutvapen

Skjutvapen får användas endast när det är fråga om att stoppa en persons verksamhet som orsakar direkt och allvarlig fara för någon annans liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att stoppa verksamheten. Skjutvapen får dessutom användas i brådskaende och viktiga uppdrag för att avlägsna föremål, djur eller motsvarande hinder. Skjutvapen får inte användas för att skingra folksamlingar, om det inte i vapnen används gaspatroner eller andra motsvarande projektiler i enlighet med särskilda föreskrifter.

Med användning av skjutvapen avses varning för användning av ett skjutvapen som avses i 2 § i skjutvapenlagen, hot om användning av skjutvapen och avlossande av skott. Det betraktas inte som användning av skjutvapen att ta fram och osäkra ett skjutvapen.

Beslut om vapenhot och avlossande av skott ska fattas av en polisman som hör till befälet, om detta är möjligt med beaktande av hur brådskaende situationen är.

20 §. Användning av fängsel

Rörelse- och handlingsfriheten för en person som är föremål för tjänsteuppdrag får begränsas med handbajor, plastfängsel eller på något annat motsvarande sätt, om det är nödvändigt för att i samband med tjänsteuppdraget förhindra rymning, betvande våldsamt uppträdande eller avvärja överhängande risk för våld.

Begränsning av rörelse- och handlingsfriheten får inte fortgå längre än nödvändigt. Begränsningen får inte åsamka den person som är föremål för åtgärden fara eller onödig smärta.

I 11 kap. 2 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (FFS 841/2006) och i 13 kap. 2 § i häktninglagen (FFS 768/2005) föreskrivs om användning av fängsel på gripna som hålls i förvar hos polisen och på häktade.

21 §. Gränskontroll och tullåtgärder

En polisman har rätt att i gränskontrolluppdrag utföra gränskontroll enligt gränsbevakningslagen (FFS 578/2005) vid ett gränsövergångsställe eller på någon annan plats som avses i 14 § i gränsbevakningslagen med de befogenheter som anges i 28 och 29 §§ i den lagen.

I syfte att ta i beslag föremål eller ämnen som tillverkas, importerats eller innehas olagligen har en polisman rätt att utföra tullåtgärder enligt tullagen (FFS 1466/1994), med de befogenheter som anges i 14 § i

den lagen. Om en tullåtgärd utan att förundersökning görs förutsätter kroppsbesiktning eller granskning av annat än resgods eller ytterkläder, ska 15 § i tullagen iakttas när dessa åtgärder utförs. Den polisman som beslutar om åtgärderna ska dock höra till befälet.

22 §. Behandling av personer i förvar hos polisen

I lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen föreskrivs om behandlingen av häktade, anhållna och gripna som med stöd av lag hålls i förvar hos polisen.

3 kap. Säkerhetskontroller i polisens lokaler

1 §. Säkerhetskontroll

Hos polismyndigheten och i polisens övriga lokaler kan säkerhetskontroller ordnas för att trygga säkerheten och ordningen samt skydda egendom.

Beslut om säkerhetskontroll fattas av polismästaren.

Vid en säkerhetskontroll kan alla som kommer till eller befinner sig i polisens lokaler kontrolleras, liksom även saker som de har med sig. Polismästaren avgör i vilken utsträckning säkerhetskontroller ska ordnas.

En säkerhetskontroll kan utföras av en polisman eller av någon annan som är anställd hos polisen eller av en person som har utbildats för uppgiften och godkänts av polisen (*säkerhetskontrollör*).

Säkerhetskontroller ska utföras så att de inte medför onödig olägenhet för den som kontrolleras eller skadar egendom.

2 §. Utförande av säkerhetskontroll

En säkerhetskontrollör har rätt att med en metalldetektor eller någon annan liknande teknisk anordning kontrollera dem som kommer till eller befinner sig i polisens lokaler och de saker som de har med sig, för att försäkra sig om att de inte för med sig föremål eller ämnen som kan äventyra säkerheten eller ordningen eller som kan användas för att skada egendom. Säkerhetskontrollören har rätt att också på annat sätt kontrollera saker som en person har med sig.

Om det på grund av säkerhetskontroll eller annars finns grundad anledning att misstänka att en person för med sig sådana föremål eller ämnen som avses i 1 mom. kan personen kroppsvisiteras för att hitta dem. Säkerhetskontrollören ska då vara av samma kön som den kroppsvisiterade.

3 §. Omhändertagande av föremål som hittats vid säkerhetskontroll

En säkerhetskontrollör har rätt att frånta en person i 2 § avsedda föremål och ämnen som har hittats vid säkerhetskontroll eller på något annat sätt eller som det annars är förbjudet att inneha enligt lag eller bestämmelser som har utfärdats med stöd av lag. Föremål och ämnen som omhändertagits ska, om det enligt lag inte finns något hinder, återlämnas till den kroppsvisiterade när denne lämnar polisens lokaler.

4 §. Användning av maktmedel vid säkerhetskontroll

Om en person vägrar underkasta sig säkerhetskontroll kan säkerhetskontrollören avlägsna denne från polisens lokaler. För att avlägsna en person kan säkerhetskontrollören vid behov använda maktmedel som kan anses vara försvarliga med hänsyn till dennes uppträdande

G 1 Polislag (2013:87)

och övriga omständigheter. Någon annan än en polisman eller tjänsteman vid polisen får dock inte använda maktmedel för att avlägsna en person från polisens lokaler, om inte något annat följer av annan lagstiftning.

I 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen föreskrivs om excess i samband med användning av maktmedel.

4 kap. Teknisk övervakning och rätt att få information

1 §. Teknisk övervakning och förutsättningar för sådan

Med *teknisk övervakning* avses fortlöpande eller upprepat iakttagande eller fortlöpande eller upprepat avlyssning av fordon, fordonsförare, fotgängare eller allmänheten med hjälp av en teknisk anordning samt automatisk upptagning av ljud eller bild.

Efter att på förhand ha informerat om saken får polisen företa teknisk övervakning på allmän plats eller väg, för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, förebyggande av brott, identifiering av personer som är misstänkta för brott samt för bevakning av särskilda övervakningsobjekt.

2 §. Rätt att få information av myndigheter

Oberoende av tystnadsplikten har polisen på begäran av en polisman som hör till befälet rätt att för tjänsteuppdrag avgiftsfritt få behövlig information och handlingar av myndigheter och sammanslutningar som tillsatts för att sköta offentliga uppgifter, om inte överlämnande av informationen eller handlingarna till polisen eller användning av informationen som bevis uttryckligen har förbjudits eller begränsats i lag.

För att kunna avgöra en persons rätt till fortsatt körkortsinnehav eller innehav av körkortstillstånd eller om ett vapentillstånd eller ett annat tillstånd ska förbli i kraft har polisen på begäran av en polisman som hör till befälet rätt att av myndigheter och sammanslutningar som tillsatts för att sköta offentliga uppgifter och oberoende av tystnadsplikten få information om innehavarens eller tillståndshavarens hälsotillstånd, bruk av berusningsmedel eller våldsamma beteende, om det finns grundad anledning att anta att innehavaren eller tillståndshavaren inte längre uppfyller förutsättningarna för körkortet eller tillståndet. (2015/90)

Sekretessbelagd information som fås med stöd av 2 mom. får användas endast för bedömning av innehavarens eller tillståndshavarens pålitlighet, lämplighet eller övriga förutsättningar för körkortets eller tillståndets giltighet och för bedömning av om villkoren för körkortet eller tillståndet är uppfyllda.

3 §. Rätt att få information av privata sammanslutningar och personer

Oberoende av att en sammanslutnings medlemmar, revisorer, verkställande direktör, styrelsemedlemmar eller arbetstagare är bundna av företags-, bank- eller försäkringshemlighet har polisen på begäran av en polisman som hör till befälet rätt att få information som behövs för förhindrande eller utredning av brott. Om ett viktigt allmänt eller enskilt intresse kräver det har polisen samma rätt att få information som behövs vid polisundersökning enligt 6 kap.

En polisman har i enskilda fall på begäran rätt att av teleföretag och av sammanslutningsabonnenter få kontaktuppgifter för teadresser som inte är upptagna i en

offentlig katalog eller information som specificerar en teadress eller teleterminalutrustning, om informationen behövs för ett polisuppdrag. Polisen har motsvarande rätt att få information om utdelningsadresser av en sammanslutning som bedriver postverksamhet.

För sin handläggning av körkortsärenden och tillståndsförvaltning har polisen rätt att få information av privata sammanslutningar och personer så som föreskrivs i 2 § 2 och 3 mom.

5 kap. Hemliga metoder för inhämtande av information

Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde och definitioner

I detta kapitel föreskrivs om teleavlyssning, om inhämtande av information i stället för teleavlyssning, om teleövervakning, om inhämtande av basstationsuppgifter, om systematisk observation, om förtäckt inhämtande av information, om teknisk observation (teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning och teknisk observation av utrustning), om inhämtande av identifieringsuppgifter för teadresser eller teleterminalutrustning, om täckoperationer, om bevisprovokation genom köp, om användning av informationskällor och om kontrollerade leveranser i syfte att förhindra, avslöja eller avvärja risk för brott. Dessa metoder för inhämtande av information kan användas i hemlighet för dem som de riktas mot.

Med *förhindrande av brott* avses åtgärder som syftar till att förhindra brott, försök till brott och förberedelse till brott, när det utifrån iakttagelser av en persons verksamhet eller utifrån annan information om en persons verksamhet finns grundad anledning att anta att personen i fråga kommer att göra sig skyldig till brott, samt åtgärder som syftar till att avbryta ett redan påbörjat brott eller begränsa den direkta skada eller fara som brottet medför.

Med *avslöjande av brott* avses åtgärder som syftar till att klarlägga om det för inledande av förundersökning finns en i 3 kap. 3 § 1 mom. i förundersökningslagen avsedd grund, när det utifrån iakttagelser av en persons verksamhet eller utifrån annan information om en persons verksamhet kan antas att ett brott har begåtts.

I 10 kap. i tvångsmedelslagen föreskrivs om användning av hemliga tvångsmedel vid förundersökning av brott.

2 §. Förutsättningar för användning av hemliga metoder för inhämtande av information

En allmän förutsättning för användning av en hemlig metod för inhämtande av information är att man med den metoden kan antas få information som behövs för förhindrande, avslöjande eller avvärjande av risk för brott.

Utöver vad som nedan föreskrivs om särskilda förutsättningar för användning av hemliga metoder för inhämtande av information får teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, systematisk observation, teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning av personer, teknisk observation av utrustning, täckoperationer, bevisprovokation genom köp, styrd användning av informationskällor och

kontrollerade leveranser användas bara om dessa metoder kan antas vara av synnerlig vikt för förhindrande eller avslöjande av ett brott. För täckoperationer och bevisprovokation genom köp förutsätts dessutom att metoden är nödvändig för att ett brott ska kunna förhindras eller avslöjas.

Användning av en hemlig metod för inhämtade av information ska avslutas inom den tid som anges i beslutet, om syftet med användningen har nåtts eller om det inte längre finns förutsättningar för att använda metoden.

3 §. Hemligt inhämtande av information för att avslöja brott

Metoderna i detta kapitel får användas när det gäller att avslöja följande brott:

- 1) äventyrande av Finlands suveränitet,
- 2) krigsanstiftan,
- 3) landsförräderi, grovt landsförräderi,
- 4) spioneri, grovt spioneri,
- 5) röjande av statshemlighet,
- 6) olovlig underrättelseverksamhet,
- 7) brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2-7 punkten eller 2 mom. i strafflagen som begås i terroristiskt syfte,
- 8) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte,
- 9) ledande av terroristgrupp,
- 10) främjande av en terroristgrupps verksamhet,
- 11) meddelande av utbildning för ett terroristbrott,
- 12) rekrytering för ett terroristbrott,
- 13) finansiering av terrorism.

4 §. Fortsatt hemligt inhämtande av information för utredning av brott

Om det under tiden för hemligt inhämtande av information som inlett för att förhindra eller avslöja brott framgår att det finns anledning att misstänka att ett brott om vilket inhämtas information har begåtts, får information för utredning av brottet dock inhämtas i ytterligare tre dygn med stöd av ett tillstånd enligt detta kapitel, dock högst så länge tillståndet är giltigt. Om det för utredningen av ett brott är behövt att använda ett sådant hemligt tvångsmedel som avses i 10 kap. i tvångsmedelagen, ska ärendet inom den nämnda tiden föras för avgörande till den myndighet som är behörig att besluta om användning av tvångsmedel.

Inhämtande av information ur telenät

5 §. Teleavlyssning och dess förutsättningar

Med *teleavlyssning* avses att ett meddelande som tas emot av eller sänds från en viss teleadress eller teleterminalutrustning genom ett sådant allmänt kommunikationsnät eller ett sådant därtill anslutet kommunikationsnät [som avses i kommunikationsmarknadslagen (FFS 393/2003)] avlyssnas, upptas eller behandlas på något annat sätt för utredning av innehållet i meddelandet och de identifieringsuppgifter i anslutning till det som avses i 8 §. Teleavlyssning får riktas endast mot meddelanden från eller meddelanden avsedda för en sådan person som med fog kan antas göra sig skyldig till ett brott som avses i 2 mom.

För att förhindra brott kan polisen ges tillstånd att rikta teleavlyssning mot en teleadress eller teleterminalut-

rustning som innehas eller sannolikt används av en person, om personen på grund av sina yttranden, hotelser eller uppträdande med fog kan antas göra sig skyldig till (2014/27)

- 1) äventyrande av Finlands suveränitet,
- 2) krigsanstiftan,
- 3) landsförräderi, grovt landsförräderi,
- 4) spioneri, grovt spioneri,
- 5) röjande av statshemlighet,
- 6) olovlig underrättelseverksamhet,
- 7) brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2-7 punkten eller 2 mom. i strafflagen som begås i terroristiskt syfte,
- 8) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte,
- 9) ledande av terroristgrupp,
- 10) främjande av en terroristgrupps verksamhet,
- 11) meddelande av utbildning för ett terroristbrott,
- 12) rekrytering för ett terroristbrott, eller
- 13) finansiering av terrorism.

Polisen kan dessutom beviljas tillstånd till teleavlyssning, om det är nödvändigt för att avvärja en allvarlig fara som omedelbart hotar liv eller hälsa.

Kommunikationsmarknadslag (FFS 393/2003) har ersatts av informationssamhällsbalk (FFS 917/2014).

6 §. Inhämtande av information i stället för teleavlyssning

Om det är sannolikt att ett meddelande som avses i 5 § och dess identifieringsuppgifter inte längre är tillgängliga genom teleavlyssning, kan polisen för att förhindra brott beviljas tillstånd att inhämta informationen hos ett teleföretag eller en sammanslutningsabonnent, under de förutsättningar som anges i 5 §.

Om inhämtandet av information för utredning av innehållet i ett meddelande riktas mot en personlig teknisk anordning som lämpar sig för att sända och ta emot meddelanden och finns i direkt anslutning till en teleterminalutrustning eller mot förbindelsen mellan en sådan anordning och en teleterminalutrustning, kan polisen för att förhindra brott beviljas tillstånd till inhämtande av information i stället för teleavlyssning, om de förutsättningar som anges i 5 § finns.

7 §. Beslut om teleavlyssning och motsvarande inhämtande av information

På yrkande av en polisman som avses i 2 kap. 9 § 1 mom. 1 punkten i tvångsmedelagen (*anhållningsberättigad polisman*) beslutar domstolen om teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning.

Tillstånd till teleavlyssning och till inhämtande av sådan information som avses i 6 § 2 mom. kan ges för högst en månad åt gången. (2014/27)

I ett yrkande och i ett beslut om teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning ska följande nämnas (2014/27):

- 1) (2014/27) det brott som ligger till grund för åtgärden och den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,
- 2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,
- 3) (2014/27) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för teleavlyssningen eller för in-

G 1 Polislag (2013:87)

hämntandet av information i stället för teleavlyssning grundar sig på,

4) (2014/27) giltighetstiden med angivande av klockslag för tillståndet till teleavlyssning eller inhämtande av information enligt 6 § 2 mom.,

5) den teleadress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot,

6) (2014/27) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar utförandet av teleavlyssningen eller inhämtandet av information i stället för teleavlyssning samt

7) (2014/27) eventuella begränsningar och villkor för teleavlyssningen eller inhämtandet av information i stället för teleavlyssning.

8 §. *Teleövervakning och dess förutsättningar*

Med *teleövervakning* avses att identifieringsuppgifter inhämtas om ett meddelande som har sänts från en teleadress eller teleterminalutrustning som är kopplad till ett kommunikationsnät som avses i 5 § eller som har mottagits till en sådan adress eller utrustning samt att uppgifter om en teleadress eller teleterminalutrustnings läge inhämtas eller att användningen av adressen eller utrustningen tillfälligt förhindras. Med *identifieringsuppgifter* avses [i 2 § 8 punkten i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation (FFS 516/2004)] avsedda uppgifter om ett meddelande vilka kan förknippas med en abonnent eller användare och behandlas i kommunikationsnäten för att överföra, distribuera eller tillhandahålla meddelanden.

För att förhindra brott kan polisen ges tillstånd att rikta teleövervakning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt används av en person, om personen på grund av sina yttranden hotelser eller uppträdande eller annars med fog kan antas göra sig skyldig till (2014/27)

1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,

2) ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,

3) (2014/27) olovligt brukande, skadegörelse, kränkning av kommunikationshemlighet eller datainfrång som riktar sig mot ett automatiskt databehandlingsystem och som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning,

4) (2014/27) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel, lockande av barn i sexuella syften eller koppleri,

5) (2014/27) narkotikabrott,

6) (2014/27) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte eller

7) (2014/27) grovt tullredovisningsbrott.

Polisen har rätt att utan föregående tillstånd enligt 2 mom. utföra teleövervakning, om det för att avvärja fara som hotar liv eller hälsa är nödvändigt att sådan utförs omedelbart.

Polisen har rätt att kortvarigt hindra användning av teleadresser eller teleterminalutrustningar inom ett visst område. Åtgärden ska vara nödvändig för att avvärja allvarlig fara som hotar liv eller hälsa och den får inte orsaka större skada eller olägenhet än vad som är nödvändigt för utförande av uppdraget.

Polisen kan beviljas tillstånd att för utredning av dödsorsak enligt lagen om utredande av dödsorsak (FFS 459/1973) utföra teleövervakning av en teleadress eller teleterminalutrustning som en avliden haft i sin besittning, om det finns grundad anledning att anta att åtgärden resulterar i information som behövs för att dödsorsaken ska kunna utredas.

[I 35 § i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation] föreskrivs om utlämnande av uppgifter till myndigheter som tar emot nödmeddelanden.

L om dataskydd vid elektronisk kommunikation (FFS 516/2004) har ersatts av informationssamhällsbalk (FFS 917/2014).

9 §. *Teleövervakning med samtycke av den som innehar teleadress eller teleterminalutrustning*

Med samtycke av den som innehar en teleadress eller teleterminalutrustning får polisen för att förhindra brott rikta teleövervakning mot adressen eller utrustningen, om någon på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas göra sig skyldig till

1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,

2) ett brott som medför att teleadressen eller teleterminalutrustningen obehörigen innehas av någon annan,

3) (2014/27) brott mot besöksförbud, ofog som avses i 17 kap. 13 § 2 punkten i strafflagen eller brott mot kommunikationsfrid som avses i 24 kap. 1 a § i strafflagen, om brottet begås genom användning av teleadressen eller teleterminalutrustningen,

4) något annat än ett i 3 punkten avsett brott som begås genom användning av teleadressen eller teleterminalutrustningen, eller

5) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel.

10 §. *Beslut om teleövervakning*

På yrkande av en anhållningsberättigad polisman ska domstolen besluta om teleövervakning enligt 8 § 2 och 5 mom. samt 9 § 1, 4 och 5 punkten och om teleövervakning i de fall som avses i 3 §.

Om ett ärende som gäller annan i 1 mom. avsedd teleövervakning än sådan som avses i 3 § inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad polisman besluta om teleövervakning till dess att domstolen har avgjort yrkandet om beviljande av tillstånd. Ärendet ska föras till domstol så snart det är möjligt, dock senast 24 timmar efter det att metoden började användas.

Polismästaren eller annan föreskriven chef enligt rikslagsstiftningen ska besluta om teleövervakning som avses i 8 § 4 mom. Om ärendet inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad polisman besluta om teleövervakningen till dess att polismästaren eller annan föreskriven chef enligt rikslagsstiftningen har avgjort ärendet om teleövervakning. Ärendet ska föras till nämnda polisman för avgörande så snart det är möjligt, dock senast 24 timmar efter det att metoden började användas. (2014/27)

En anhållningsberättigad polisman ska besluta om teleövervakning som avses i 8 § 3 mom. och 9 § 2 och 3 punkten.

Tillstånd kan ges och beslut fattas för högst en månad åt gången och kan även gälla en bestämd tidsperiod som föregått tillståndet eller beslutet. Tidsperioden kan vara längre än en månad. (2014/27)

I ett yrkande och i ett beslut om teleövervakning ska följande nämnas:

- 1) (2014/27) det brott som ligger till grund för åtgärden och den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,
- 2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,
- 3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för teleövervakning grundar sig på,
- 4) samtycke, om detta är ett villkor för teleövervakningen,
- 5) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,
- 6) den teledress eller teleterminalutrustning som åtgärden riktas mot,
- 7) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar utförandet av teleövervakningen,
- 8) eventuella begränsningar och villkor för teleövervakningen.

Vid beslut enligt denna paragraf ska även iaktas vad som föreskrivs i republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland.

11 §. Inhämtnade av basstationsuppgifter och dess förutsättningar

Med *inhämtande av basstationsuppgifter* avses inhämtande av information om teleterminalutrustningar och teledresser som redan är eller kommer att bli registrerade i ett telesystem via en viss basstation.

Polisen kan beviljas tillstånd att inhämta basstationsuppgifter som är relevanta för förhindrande av brott som avses i 8 § 2 mom. 2 punkten.

Polisen har dessutom rätt att inhämta basstationsuppgifter om det är nödvändigt för att avvärja en fara som hotar liv eller hälsa.

12 §. Beslut om inhämtande av basstationsuppgifter

Beslut om inhämtande av basstationsuppgifter ska fattas av domstolen på yrkande av en anhållningsberättigad polisman. Om ärendet inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad polisman besluta om inhämtande av basstationsuppgifter till dess att domstolen har avgjort yrkandet om beviljande av tillstånd. Ärendet ska föras till domstol så snart som möjligt, dock senast 24 timmar efter det att metoden började användas.

Tillstånd beviljas för en viss tidsperiod.

I ett yrkande och i ett beslut om inhämtande av basstationsuppgifter ska följande nämnas:

- 1) (2014/27) det brott som ligger till grund för åtgärden och den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,
- 2) de fakta som ligger till grund för förutsättningarna för inhämtandet av basstationsuppgifter,
- 3) den tidsperiod som tillståndet gäller,
- 4) vilken basstation tillståndet gäller,
- 5) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar inhämtandet av basstationsuppgifter,
- 6) eventuella begränsningar och villkor för inhämtandet av basstationsuppgifter.

Systematisk observation, förtäckt inhämtande av information och teknisk observation

13 §. Systematisk observation och dess förutsättningar

Med *observation* avses iakttagande av en viss person i hemlighet i syfte att inhämta information. Vid observation får en kamera eller någon annan motsvarande teknisk anordning trots 24 kap. 6 § i strafflagen användas för att göra eller uppta visuella iakttagelser. (2014/27)

Med *systematisk observation* avses annan än kortvarig observation av en person som med fog kan antas göra sig skyldig till ett brott.

Polisen får för att förhindra brott systematiskt observera en person som avses i 2 mom., om det finns grundad anledning att misstänka att denne gör sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller till stöld eller häleribrott.

Observation enligt denna paragraf får inte riktas mot utrymmen som används för stadigvarande boende. Tekniska anordningar får inte användas vid observation eller systematisk observation riktad mot hemfridskyddade platser enligt 24 kap. 11 § i strafflagen. (2014/27)

14 §. Beslut om systematisk observation

Beslut om systematisk observation ska fattas av en anhållningsberättigad polisman.

Beslut om systematisk observation får fattas för högst sex månader åt gången.

Beslut om systematisk observation ska fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden samt brottstidpunkten,
- 2) den person som med fog kan antas begå det brott som avses i 1 punkten,
- 3) de fakta för misstanken mot personen och den systematiska observationen grundar sig på,
- 4) tillståndets giltighetstid,
- 5) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar genomförandet av den systematiska observationen,
- 6) eventuella begränsningar och villkor för den systematiska observationen.

15 §. Förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar

Med *förtäckt inhämtande av information* avses inhämtande av information genom kortvarig interaktion med en viss person där falska, vilseledande eller förtäckta uppgifter används för att hemlighålla polismannens uppdrag.

Polisen får för att förhindra brott använda förtäckt inhämtande av information, om det på grund av en persons yttranden eller uppträdande i övrigt med fog finns anledning att anta att denne kommer att göra sig skyldig till

- 1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,
- 2) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel, eller koppleri,
- 3) narkotikabrott,
- 4) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte,
- 5) grovt tullredovisningsbrott, eller

G 1 Polislag (2013:87)

6) stöld eller häleri som hänför sig till planmässig, organiserad, yrkesmässig, fortsatt eller upprepad brottslig verksamhet.

Förtäckt inhämtande av information är inte tillåtet i bostäder ens med bostadsinnehavarens medverkan. (2014/27)

16 §. Beslut om förtäckt inhämtande av information

Beslut om förtäckt inhämtande av information ska fattas av polismästaren, annan föreskriven chef enligt rikslagsstiftningen eller en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad polisman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Beslut om förtäckt inhämtande av information ska fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas:

- 1) åtgärden och dess syfte tillräckligt specificerat,
- 2) den polismyndighet som ska genomföra det förtäckta inhämtandet av information och den polisman som ansvarar för uppdraget,
- 3) det brott som ligger till grund för åtgärden,
- 4) den person som det förtäckta inhämtandet av information riktas mot,
- 5) de fakta som ligger till grund för brottsmisstanken,
- 6) den planerade tidpunkten för genomförandet av åtgärden,
- 7) eventuella begränsningar och villkor för det förtäckta inhämtandet av information.

Vid förändrade omständigheter ska beslutet vid behov ses över.

Vid beslut enligt denna paragraf ska även iaktas vad som föreskrivs i republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland.

17 §. Teknisk avlyssning och dess förutsättningar

Med *teknisk avlyssning* avses att en viss persons samtal eller meddelande som inte är avsett för utomstående och i vilket avlyssnaren inte deltar, avlyssnas, upptas eller behandlas på något annat sätt med hjälp av en teknisk anordning, metod eller programvara i syfte att ta reda på innehållet i samtalet eller meddelandet eller utreda deltagarna eller en i 4 mom. avsedd persons verksamhet.

Teknisk avlyssning får inte riktas mot utrymmen som används för stadigvarande boende.

Polisen får i syfte att förhindra brott rikta teknisk avlyssning mot en person som befinner sig utanför ett utrymme som används för stadigvarande boende. Polisen kan också beviljas tillstånd att rikta teknisk avlyssning mot en person som befinner sig i en myndighetslokal och som berövats sin frihet på grund av brott. Avlyssningen kan riktas mot utrymmen eller platser där det kan antas att den person som inhämtandet av information gäller sannolikt befinner sig eller som denne besöker.

En förutsättning för teknisk avlyssning är dessutom att personen i fråga på grund av sina yttranden eller hotelser, sitt uppträdande eller annars med fog kan antas göra sig skyldig till

- 1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,
- 2) narkotikabrott,
- 3) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, eller till

4) grovt tullredovisningsbrott.

Polisen har trots 2 mom. alltid rätt att utföra teknisk avlyssning, om det är nödvändigt för att en polisåtgärd tryggt ska kunna vidtas eller sådan överhängande fara avvärras som hotar den persons liv eller hälsa som vidtar åtgärden eller den persons liv eller hälsa som ska gripas eller skyddas.

18 §. Beslut om teknisk avlyssning

Beslut om teknisk avlyssning som riktas mot en person som berövats sin frihet på grund av brott ska fattas av domstolen på yrkande av en anhållningsberättigad polisman.

Beslut om teknisk avlyssning som avses i 17 § 5 mom. och om annan än i 1 mom. avsedd teknisk avlyssning ska fattas av en anhållningsberättigad polisman.

Tillstånd kan ges och beslut fattas för högst en månad åt gången.

I ett yrkande och i beslut om teknisk avlyssning ska följande nämnas:

- 1) (2014/27) det brott som ligger till grund för åtgärden och den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,
- 2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,
- 3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för den tekniska avlyssningen grundar sig på,
- 4) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,
- 5) det utrymme eller den plats av annat slag som avlyssningen riktas mot,
- 6) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar genomförandet av den tekniska avlyssningen,
- 7) eventuella begränsningar och villkor för den tekniska avlyssningen.

19 §. Optisk observation och dess förutsättningar

Med *optisk observation* avses att man iaktar eller gör upptagningar av en viss person eller av ett utrymme eller någon annan plats med en kamera eller andra utplacerade tekniska anordningar, metoder eller programvaror.

Optisk observation får inte riktas mot ett utrymme som används för stadigvarande boende.

För att förhindra brott har polisen rätt att rikta optisk observation mot personer utanför utrymmen som används för stadigvarande boende. Polisen kan ges tillstånd att rikta optisk observation också mot personer som befinner sig i en myndighetslokal och som berövats sin frihet på grund av brott. Optisk observation får riktas mot utrymmen eller platser som det på sannolika grunder kan antas att den person som inhämtandet av information gäller befinner sig i eller på eller besöker.

En förutsättning för optisk observation av hemfridskyddade utrymmen och andra platser som avses i 24 kap. 11 § i strafflagen och av personer som berövats sin frihet på grund av brott är att personen i fråga på grund av sina yttranden eller hotelser, sitt uppträdande eller annars med fog kan antas göra sig skyldig till ett brott som avses i 17 § 4 mom. En förutsättning för

annan optisk observation är att personen med fog kan antas göra sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet än fängelse i minst ett år.

Polisen har trots 2 mom. alltid rätt att utföra optisk observation, om det är nödvändigt för att en polisåtgärd tryggt ska kunna vidtas eller sådan överhängande fara avvärras som hotar den persons liv eller hälsa som vidtar åtgärden eller den persons liv eller hälsa som ska gripas eller skyddas.

20 §. Beslut om optisk observation

Beslut om optisk observation ska fattas av domstolen på yrkande av en anhållningsberättigad polisman, om observationen riktas mot ett hemfridskyddat utrymme eller en annan plats som avses i 24 kap. 11 § i strafflagen eller mot en person som berövats sin frihet på grund av brott.

Beslut om optisk observation som avses i 19 § 5 mom. och om annan än i 1 mom. avsedd optisk observation ska fattas av en anhållningsberättigad polisman.

Tillstånd kan ges och beslut fattas för högst en månad åt gången.

I ett yrkande och i ett beslut om optisk observation ska följande nämnas:

1) (2014/27) det brott som ligger till grund för åtgärden och den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,

2) (2014/27) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,

3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för den optiska observationen grundar sig på,

4) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,

5) det utrymme eller den plats av annat slag som observationen riktas mot,

6) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar genomförandet av den optiska observationen,

7) eventuella begränsningar och villkor för den optiska observationen.

21 §. Teknisk spårning och dess förutsättningar

Med *teknisk spårning* avses att förflyttning av föremål, ämnen eller egendom spåras med hjälp av radiosändare som fästs eller som redan finns på objektet eller med hjälp av någon annan liknande teknisk anordning, metod eller programvara.

Polisen får för att förhindra brott rikta teknisk spårning mot föremål, ämnen eller egendom som är föremål för ett brott eller som en person antas inneha eller använda, om det på grund av dennes yttranden eller hotelser, uppträdande eller annars med fog kan antas att personen i fråga kommer att göra sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst ett år.

Om syftet med teknisk spårning är att följa hur en person förflyttar sig genom att en spårningsanordning fästs i de kläder som denne bär eller i ett föremål som han eller hon bär med sig (*teknisk spårning av en person*), får åtgärden genomföras bara om personen i fråga med fog kan antas begå ett brott som avses i 17 § 4 mom.

Polisen har dessutom rätt att utföra teknisk spårning om det är nödvändigt för att en polisåtgärd tryggt ska

kunna vidtas eller sådan överhängande fara avvärras som hotar den persons liv eller hälsa som vidtar åtgärden eller en persons liv eller hälsa som ska gripas eller skyddas.

22 §. Beslut om teknisk spårning

Beslut om teknisk spårning av en person ska fattas av domstolen på yrkande av en anhållningsberättigad polisman. Om ärendet inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad polisman besluta om sådan spårning till dess att domstolen har avgjort yrkandet om beviljande av tillstånd. Ärendet ska föras till domstol så snart som möjligt, dock senast 24 timmar efter det att metoden började användas.

En anhållningsberättigad polisman ska besluta om teknisk spårning som avses i 21 § 4 mom. och om annan än i 1 mom. avsedd teknisk spårning.

Tillstånd kan ges och beslut fattas för högst sex månader åt gången.

I ett yrkande och i ett beslut om teknisk spårning ska följande nämnas:

1) (2014/27) det brott som ligger till grund för åtgärden och den förmodade brottstidpunkten eller den fara som ligger till grund för åtgärden,

2) (2014/27) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,

3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för den tekniska spårningen grundar sig på,

4) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,

5) det föremål, det ämne eller den egendom som spårningen riktas mot,

6) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar genomförandet av den tekniska spårningen,

7) eventuella begränsningar och villkor för den tekniska spårningen.

23 §. Teknisk observation av utrustning och dess förutsättningar

Med *teknisk observation av utrustning* avses att en funktion, informationsinnehållet eller identifieringsuppgifterna i en dator eller i en liknande teknisk anordning eller i dess programvara på något annat sätt än enbart genom sinnesförmålor observeras, upptas eller behandlas på något annat sätt för att utreda omständigheter som är av betydelse för förebyggande av ett brott.

Genom teknisk observation av utrustning får information om innehållet i ett meddelande eller om identifieringsuppgifter som avses i 8 § inte inhämtas.

Polisen kan för förhindrande av brott ges tillstånd till att utföra teknisk observation av utrustning, om det på grund av en persons yttranden, hotelser, uppträdande eller annars med fog kan antas att denne kommer att göra sig skyldig till ett brott som avses i 17 § 4 mom. Polisen får rikta teknisk observation av utrustning mot en dator eller en liknande teknisk anordning som personen i fråga sannolikt använder, eller mot dess programvara.

24 §. Beslut om teknisk observation av utrustning

Beslut om teknisk observation av utrustning ska fattas av domstolen på yrkande av en anhållningsberättigad polisman. Om ärendet inte tål uppskov, får en

G 1 Polislag (2013:87)

anhållningsberättigad polisman besluta om teknisk observation av utrustning till dess att domstolen har avgjort yrkandet om beviljande av tillstånd. Ärendet ska föras till domstol så snart som möjligt, dock senast 24 timmar efter det att metoden började användas.

Tillstånd kan meddelas för högst en månad åt gången.

I ett yrkande och i ett beslut om teknisk observation av utrustning ska följande nämnas:

1) det brott som ligger till grund för åtgärden samt brottstidpunkten,

2) den person som med fog kan antas göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,

3) de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för den tekniska observationen av utrustning grundar sig på,

4) tillståndets giltighetstid med angivande av klockslag,

5) den tekniska anordning eller programvara som åtgärden riktas mot,

6) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar genomförandet av den tekniska observationen av utrustning,

7) eventuella begränsningar och villkor för den tekniska observationen av utrustning.

25 §. *Inhämtande av identifieringsuppgifter för teledresser eller teleterminalutrustning*

För att förhindra brott får polisen med en teknisk anordning inhämta identifieringsuppgifter för teledresser eller teleterminalutrustning, när det är fråga om brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst ett år.

För inhämtande av de uppgifter som avses i 1 mom. får polisen bara använda sådana tekniska anordningar som endast kan användas för identifiering av teledresser och teleterminalutrustningar. Kommunikationsverket ska kontrollera att de tekniska anordningarna uppfyller kraven enligt detta moment och att de inte på grund av sina egenskaper orsakar skadliga störningar i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster.

Beslut om inhämtande av identifieringsuppgifter för teledresser och teleterminalutrustning fattas av en anhållningsberättigad polisman.

26 §. *Installation och avinstallation av anordningar, metoder eller programvara*

En polisman har rätt att fästa en anordning, metod eller programvara som används för teknisk observation på föremål, ämnen, egendom, i utrymmen och andra platser eller informationssystem som åtgärden riktas mot, om det behövs för observationen. För att installera, ta i bruk och avinstallera anordningen, metoden eller programvaran har polismannen då rätt att i hemlighet ta sig in i ett ovan nämnt utrymme eller på en ovan nämnd plats eller i ett ovan nämnt informationssystem samt att kringgå, låsa upp eller på något annat motsvarande sätt tillfälligt passera eller störa objektens eller informationssystemens säkerhetssystem. Det föreskrivs särskilt om husrannsakan.

Anordningar, metoder och programvara som används för teknisk observation får installeras i utrymmen som används för stadigvarande boende endast om domstolen

har gett tillstånd till det på yrkande av en anhållningsberättigad polisman eller om installationen är nödvändig i sådana fall som avses i 17 § 5 mom., 19 § 5 mom. eller 21 § 4 mom.

27 §. *Observation och teknisk observation som utförs av främmande staters tjänstemän*

En i artikel 40 i Schengenkonventionen avsedd behörig tjänsteman i en stat som tillämpar Schengenregelverket har, enligt vad som föreskrivs i Schengenregelverket som är bindande för Finland och Åland, rätt att fortsätta observation eller teknisk observation av en person i landskapet i syfte att utreda brott, om observationen eller den tekniska observationen har påbörjats på tjänstemannens eget lands territorium. Dessutom förutsätts att en finländsk eller åländsk polisman eller, inom ramen för sin behörighet, en finländsk gränsbevakningsman eller tullman inte omedelbart kan fortsätta observationen eller den tekniska observationen i landskapet.

Vid observation får användas tekniska anordningar som en polisman har rätt att använda i enlighet med bestämmelserna om teknisk observation. Observationen och den tekniska observationen ska rapporteras till polismyndigheten.

Till den del denna paragraf berör rikets polis gäller vad som föreskrivs i rikslagstiftningen.

Täckoperationer och bevisprovokation genom köp

28 §. *Täckoperationer och förutsättningar för sådana*

Med *täckoperation* avses planmässigt inhämtande av information om en viss person eller dennes verksamhet genom infiltration, där falska, vilseledande eller förtäckta uppgifter eller registeranteckningar används eller falska handlingar framställs eller används för att förvärva förtroende som behövs för inhämtandet av information eller för att förhindra att inhämtandet av information avslöjas.

För att förhindra brott får polisen rikta en täckoperation mot en person, som på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas komma att göra sig skyldig eller medverka till något annat i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen avsett brott än grovt ordnande av olaglig inresa eller grovt tullredovisningsbrott, eller som med fog kan antas komma att göra sig skyldig eller medverka till ett brott som avses i 17 kap. 18 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen. En förutsättning är dessutom att inhämtandet av information måste anses vara behövligt på grund av att den brottsliga verksamheten är planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller på grund av att det kan antas att den fortsätter eller upprepas. (2014/27)

Polisen får rikta en datanätsbaserad täckoperation mot en person, om det på grund av personens yttranden eller uppträdande i övrigt med fog kan antas att denne kommer att göra sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller om det är fråga om ett brott som avses i 17 kap. 19 § i strafflagen.

En täckoperation får företas i en bostad endast om tillträdet till eller vistelsen i bostaden sker under aktiv

medverkan av den som använder bostaden. Det föreskrivs särskilt om husrannsakan.

29 §. *Brottsförbud*

En polisman som företar en täckoperation får inte begå brott eller ta initiativ till ett brott.

Om en polisman som företar en täckoperation begår en trafikförseelse, en ordningsförseelse eller något annat jämförbart brott för vilket det föreskrivna straffet är ordningsbot, går polismannen fri från straffansvar, om gärningen har varit nödvändig för att syftet med täckoperationen ska nås eller för att inhämtandet av information inte ska avslöjas.

30 §. *Deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet och i kontrollerade leveranser*

Om en polisman som företar en täckoperation under sitt deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet skaffar lokaler, fordon eller andra sådana hjälpmedel, transporterar personer, föremål eller ämnen, sköter ekonomiska angelägenheter eller bistår den kriminella sammanslutningen på andra med dessa jämförbara sätt, går denne fri från straffansvar, om det på synnerligen giltiga skäl har kunnat antas att

1) åtgärden genomförs också utan polismannens medverkan,

2) polismannens verksamhet inte äventyrar eller skadar någons liv, hälsa eller frihet eller orsakar betydande fara för eller skada på egendom, och

3) biståndet avsevärt främjar möjligheterna att uppnå syftet med täckoperationen.

En polisman som företar en täckoperation får delta i ombesörjandet av en försändelse som är föremål för en kontrollerad leverans enligt 43 §, om deltagandet avsevärt främjar möjligheterna att uppnå syftet med leveransen.

31 §. *Framställning om och plan för en täckoperation*

I en framställning om täckoperation ska följande nämnas:

- 1) den som föreslagit åtgärden,
- 2) den person, tillräckligt specificerad, som är föremål för inhämtandet av information,
- 3) det brott, tillräckligt specificerat, som ligger till grund för åtgärden,
- 4) syftet med täckoperationen,
- 5) behovet av täckoperationen,
- 6) övriga uppgifter som behövs för att bedöma förutsättningarna för täckoperationen.

Över genomförandet av en täckoperation ska en sådan skriftlig plan göras upp som innehåller väsentlig och tillräckligt detaljerad information för beslutsfattandet om och genomförandet av täckoperationen. Vid förändrade omständigheter ska planen vid behov ses över.

32 §. *Beslut om en täckoperation*

Beslut om en täckoperation ska fattas av föreskriven chef enligt rikslagstiftningen. Polismästaren, föreskriven chef enligt rikslagstiftningen eller en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad polisman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information ska besluta om täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät.

Beslut om en täckoperation kan meddelas för högst sex månader åt gången.

Beslut om en täckoperation ska fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas:

- 1) den som föreslagit åtgärden,
- 2) den polismyndighet som genomför täckoperationen och den polisman som ansvarar för genomförandet av täckoperationen,
- 3) identifikationsuppgifterna för de polismän som genomför täckoperationen,
- 4) det brott som ligger till grund för inhämtandet av information,
- 5) den som är föremål för täckoperationen och som med fog kan antas begå det brott som avses i 4 punkten,
- 6) de fakta som brottsmisstanken och förutsättningarna för täckoperationen grundar sig på,
- 7) täckoperationens syfte och genomförandeplan,
- 8) beslutets giltighetstid,
- 9) huruvida åtgärder enligt 30 § får utföras inom ramen för täckoperationen, de fakta som åtgärderna grundar sig på samt eventuella begränsningar och villkor för täckoperationen.

Vid förändrade förhållanden ska beslutet vid behov ses över. Beslut om avslutande av en täckoperation ska fattas skriftligen.

Vid beslut enligt denna paragraf ska även iakttas vad som föreskrivs i republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland.

33 §. *Beslut om förutsättningarna för täckoperation*

Om avsikten är att information som fåtts genom en täckoperation används i rättegång såsom en utredning till stöd för att någon är skyldig, ska den polisman som fattat beslut om täckoperationen låta domstolen avgöra om det fanns sådana förutsättningar för en täckoperation som avses i 28 § 2 mom. eller om det var fråga om en täckoperation i sådana fall som avses i 3 §.

34 §. *Utvidgad täckoperation*

Om det under en täckoperation framgår att det med fog kan antas att den person som är föremål för täckoperationen utöver det brott som ligger till grund för operationen kommer att begå ett annat brott som avses i 28 § 2 mom., med direkt anknytning till det första brottet, och som omedelbart måste förhindras med en täckoperation, får den polisman som företar täckoperationen utvidga operationen till att omfatta också förhindrande av det brottet. Frågan om utvidgning av täckoperationen ska dock utan ogrundat dröjsmål och senast tre dygn från det att inhämtandet av information inleddes hänskjutas till den polisman som beslutat om täckoperationen.

Om det under en täckoperation framgår att det med fog kan antas att en annan person än den som är föremål för täckoperationen begår ett brott som avses i 28 § 2 mom. och mot vilken det omedelbart bör riktas en täckoperation för att förhindra brottet, får den polisman som företar täckoperationen utvidga operationen också till den personen. Frågan om utvidgning av täckoperationen ska dock utan ogrundat dröjsmål och senast tre dygn från det att inhämtandet av information inleddes hänskjutas till den polisman som beslutat om täckoperationen.

G 1 Polislag (2013:87)

35 §. Bevisprovokation genom köp och dess förutsättningar

Med *bevisprovokation* genom köp avses ett köpeanbud eller ett köp av ett föremål, ett ämne, egendom eller en tjänst som polisen för att förhindra ett brott gör i syfte att ta om hand eller påträffa ett föremål, ett ämne eller egendom som har samband med det brott som ska förhindras. En förutsättning för köp av annat än ett provparti är att köpet är nödvändigt för genomförandet av bevisprovokation genom köp.

Polisen får i syfte att förhindra brott genomföra bevisprovokation genom köp, om det är fråga om ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller stöld eller häleribrott och det är sannolikt att något av de mål som nämns i 1 mom. kan uppnås genom bevisprovokationen.

Den som genomför bevisprovokation genom köp får utföra bara sådant inhämtande av information som är nödvändigt för genomförandet av bevisprovokationen. Bevisprovokationen genom köp ska genomföras så att den inte får den person som är föremål för åtgärden eller någon annan att begå ett brott som denne inte annars skulle begå.

Bevisprovokation genom köp är tillåten i en bostad bara om tillträdet till eller vistelsen i bostaden sker under aktiv medverkan av den som använder bostaden. Det föreskrivs särskilt om husrannsakan.

36 §. Beslut om bevisprovokation genom köp

Beslut om bevisprovokation genom köp ska fattas av föreskriven chef enligt rikslagstiftningen. Beslut om bevisprovokation genom köp som gäller säljanbud uteslutande till allmänheten får fattas också av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad polisman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Beslut om bevisprovokation genom köp kan meddelas för högst två månader åt gången.

Beslut om bevisprovokation genom köp ska fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden,
- 2) den person som är föremål för bevisprovokationen,
- 3) de fakta som brottsmisstanken och förutsättningarna för bevisprovokationen grundar sig på,
- 4) de föremål, de ämnen, den egendom eller de tjänster som är föremål för bevisprovokationen,
- 5) syftet med bevisprovokationen,
- 6) tillståndets giltighetstid,
- 7) den anhållningsberättigade polisman som leder och övervakar genomförandet av bevisprovokationen,
- 8) eventuella begränsningar och villkor för bevisprovokationen.

Vid beslut enligt denna paragraf ska även iakttas vad som föreskrivs i republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland.

37 §. Plan för genomförande av bevisprovokation genom köp

Över genomförandet av bevisprovokation genom köp ska det upprättas en skriftlig plan, om detta behövs med hänsyn till operationens omfattning eller andra motsvarande skäl.

Vid förändrade omständigheter ska planen för genomförande av bevisprovokationen vid behov ses över.

38 §. Beslut om genomförande av bevisprovokation genom köp

Beslut om genomförande av bevisprovokation genom köp ska fattas skriftligen. Beslutet ska fattas av en anhållningsberättigad polisman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information och som ansvarar för genomförandet av bevisprovokationen.

I beslutet ska följande nämnas:

- 1) (2014/27) den polisman som beslutat om bevisprovokationen samt beslutets datum och innehåll,
- 2) den polismyndighet som genomför bevisprovokationen,
- 3) identifikationsuppgifterna för de polismän som genomför bevisprovokationen,
- 4) hur det har säkerställts att bevisprovokationen inte får den som är föremål för åtgärden eller någon annan att begå ett brott som denne inte annars skulle begå,
- 5) (2014/27) eventuella begränsningar och villkor för bevisprovokationen.

Om åtgärden inte tål uppskov, behöver ett beslut som avses i 2 mom. inte upprättas i skriftlig form före bevisprovokationen. Beslutet ska dock upprättas i skriftlig form utan dröjsmål efter bevisprovokationen.

Vid förändrade omständigheter ska beslutet om genomförande av bevisprovokationen vid behov ses över.

39 §. Säkerheten för en polisman vid förtäckt inhämtande av information, en täckoperation och vid bevisprovokation genom köp

En anhållningsberättigad polisman får besluta att en polisman som ska genomföra förtäckt inhämtande av information, en täckoperation eller bevisprovokation genom köp ska förses med en teknisk anordning som möjliggör avlyssning och observation, om utrustningen är motiverad för att polismannens säkerhet ska kunna tryggas.

Avlyssningen och observationen får upptas. Upptagningarna ska utplånas så snart de inte behövs för att trygga polismannens säkerhet. Om upptagningarna trots allt behöver bevaras av orsaker som har samband med rättsskyddet för någon som har del i saken, får upptagningarna bevaras och användas i detta syfte. De ska i så fall utplånas när saken har avgjorts genom ett laga-kraftvunnet beslut eller lämnats därhän.

Användning av informationskällor samt kontrollerade leveranser**40 §. Användning av informationskällor och förutsättningar för styrd användning av informationskällor**

Med *användning av informationskällor* avses annat än sporadiskt konfidentiellt mottagande av information av betydelse för skötseln av i 1 kap. 1 § avsedda uppgifter av personer som inte hör till polisen eller till någon annan förundersökningsmyndighet (*informationskälla*).

Polisen får be att en för ändamålet godkänd informationskälla som har lämpliga personliga egenskaper och är registrerad och har samtyckt till inhämtandet av information inhämtar den information som avses i 1 mom. (*styrd användning av informationskällor*).

Vid styrd användning av informationskällor får en informationskälla inte ombes att inhämta information på ett sådant sätt som förutsätter utövande av myndighetsbefogenheter eller som äventyrar informationskällans eller någons liv eller hälsa. Innan styrd användning av informationskälla inleds ska informationskällan upplysas om sina rättigheter och skyldigheter och i synnerhet om vad som är tillåten och förbjuden verksamhet enligt lag. Informationskällans säkerhet ska vid behov tryggas under och efter inhämtandet av information.

41 §. Behandling av uppgifter om en informationskälla och betalning av arvode

Uppgifter om en informationskälla får registreras i ett personregister. På behandlingen av uppgifterna tillämpas landskapslagen (1999:50) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om personuppgifter.

Till en registrerad informationskälla kan betalas arvode. Av grundad anledning kan arvode betalas även till en oregistrerad informationskälla. Särskilda bestämmelser gäller om skatteplikt för arvodet.

42 §. Beslut om styrd användning av informationskällor

Beslut om styrd användning av informationskällor ska fattas av föreskriven chef enligt rikslagstiftningen, polismästaren eller av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad polisman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Beslut om styrd användning av informationskällor kan meddelas för högst sex månader åt gången. (2014/27)

Beslut om styrd användning av informationskällor ska fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas:

- 1) den som föreslagit åtgärden,
- 2) den polismyndighet som genomför inhämtandet av information och den polisman som ansvarar för genomförandet av detta,
- 3) identifikationsuppgifterna för informationskällan,
- 4) (2014/27) grunden för åtgärden,
- 5) syftet med inhämtandet av information och planen för genomförandet av detta,
- 6) beslutets giltighetstid,
- 7) eventuella begränsningar och villkor för den styrda användningen.

När omständigheterna förändras ska beslutet vid behov ses över. Beslut om att styrd användning ska avslutas ska fattas skriftligen.

Vid beslut enligt denna paragraf ska även iakttas vad som föreskrivs i republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland.

43 §. Kontrollerade leveranser och förutsättningar för sådana

Polisen får avstå från att ingripa i transporten eller någon annan leverans av föremål, ämnen eller egendom eller dröja med att ingripa, om det behövs för identifiering av personer som medverkar i ett brott som håller på att begås eller för att förhindra ett brott som är allvarigare eller en brottslig verksamhet som är mera omfattande än det brott som håller på att begås (*kontrollerad leverans*).

Polisen får använda kontrollerade leveranser för att förhindra brott för vilket det föreskrivna strängaste

straffet är fängelse i minst fyra år. Det förutsätts dessutom att de kontrollerade leveranserna kan övervakas och att det går att ingripa i dem vid behov. Åtgärden får inte heller orsaka betydande fara för någons liv, hälsa eller frihet eller avsevärd risk för betydande miljö-, egendoms- eller förmögenhetsskada. Det föreskrivs särskilt om myndighetssamarbete för att genomföra kontrollerade leveranser.

I fråga om internationella kontrollerade leveranser som hör samman med internationella avtal eller andra förpliktelser som är bindande för Finland och Åland gäller dessutom vad som särskilt föreskrivs i lag.

44 §. Beslut om kontrollerade leveranser

Beslut om kontrollerade leveranser som utförs av polisen fattas av föreskriven chef enligt rikslagstiftningen, polismästaren eller av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad polisman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information. Det föreskrivs särskilt om andra myndigheters beslutsfattande om kontrollerade leveranser.

Beslut om kontrollerade leveranser kan meddelas för högst en månad åt gången.

I beslut om kontrollerade leveranser ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden samt brottstidpunkten,
- 2) den person som med fog kan antas begå det brott som avses i 1 punkten,
- 3) de fakta som brottsmisstanken mot personen i fråga grundar sig på,
- 4) syftet med inhämtandet av information och genomförandeplanen,
- 5) den transport eller leverans av annat slag som är föremål för åtgärden,
- 6) beslutets giltighetstid,
- 7) eventuella begränsningar och villkor för de kontrollerade leveranserna.

Bestämmelser om underrättelse av ett beslut enligt denna paragraf till en sådan PTG-kriminalunderrättelsenhet som avses i 5 § i lagen om samarbete mellan polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet (FFS 687/2009) utfärdas genom förordning av statsrådet.

Vid beslut enligt denna paragraf ska även iakttas vad som föreskrivs i republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland och i republikens presidents förordning (2004:21) om gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland.

Gemensamma bestämmelser

45 §. Förfarandet i domstol

Vid handläggning och avgörande av tillståndsärenden som gäller hemligt inhämtande av information ska bestämmelserna om handläggning av häktningsärenden i 3 kap. 1, 3, 8 och 10 § i tvångsmedelslagen iakttagas i tillämpliga delar. Ärenden som gäller täckoperationer behandlas vid Helsingfors tingsrätt.

Ett yrkande som gäller hemligt inhämtande av information ska utan dröjsmål tas upp till behandling i domstol i närvaro av den tjänsteman som framställt yrkandet eller en av denne förordnad tjänsteman som är insatt i ärendet. Ärendet ska avgöras skyndsamt. Behandlingen kan också ske med anlitande av videokonferens eller

G 1 Polislag (2013:87)

någon annan lämplig teknisk dataöverföring där de som deltar i behandlingen har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra.

Om domstolen har beviljat tillstånd till teleavlyssning eller teleövervakning, får den pröva och avgöra ett ärende som gäller beviljande av tillstånd i fråga om en ny teledress eller teleterminalutrustning utan att den tjänsteman som framställt yrkandet eller en av denne förordnad tjänsteman är närvarande, om det har förflutit mindre än en månad från den muntliga förhandlingen i ett tillståndsärende som gäller förhindrande eller avslöjande av samma brott. Ärendet kan behandlas utan att tjänstemannen är närvarande också om användningen av metoden för inhämtande av information redan har avslutats.

Ärendet får avgöras utan att den person hörs som med fog kan antas begå eller har begått brottet eller utan att innehavaren av teledressen, teleterminalutrustningen eller det utrymme som ska avlyssnas eller övervakas hörs. När ett ärende som avses i 9 § behandlas ska innehavaren av teledressen eller teleterminalutrustningen dock ges tillfälle att bli hörd, om inte skäl som har samband med förhindrande av brott talar emot det. Vid handläggning av ett ärende som gäller teknisk avlyssning eller optisk observation av en frihetsberövad, ska en företrädare för den inrättning där denne hålls i förvar ges tillfälle att bli hörd, om det inte med beaktande av att denne hörts tidigare ska anses vara onödigt.

Ett beslut i ett tillståndsärende får inte överklagas genom besvär. Klagan mot beslutet får anföras utan tidsbegränsning. Klagan ska behandlas skyndsamt. Den som framställt yrkandet får dock inte anföra klagan mot ett beslut som gäller en täckoperation.

I ett ärende som gäller en täckoperation ska till domstolen ges endast den information som är nödvändig för handläggningen av ärendet. Vid handläggningen ska det fästas särskild vikt vid att sekretessen iakttas och att informationen i handlingar och informationssystem skyddas genom behövliga förfaranden och datasäkerhetsarrangemang.

46 §. Skyddande av hemligt inhämtande av information

När polisen använder hemliga metoder för att inhämta information får den dröja med att ingripa i ett brott, om fördröjningen inte orsakar betydande fara för någons liv, hälsa eller frihet eller avsevärd risk för betydande miljö-, egendoms- eller förmögenhetsskada. Det förutsätts dessutom att fördröjningen med att ingripa är nödvändig för att dölja att information inhämtas eller för att trygga verksamhetens syfte.

Polisen får använda falska, vilseledande eller förtäckta uppgifter, göra och använda falska, vilseledande eller förtäckta registeranteckningar samt framställa och använda falska handlingar, när det är nödvändigt för att skydda sådant hemligt inhämtande av information som redan genomförts, pågår eller kommer att genomföras.

En registeranteckning som avses i 2 mom. ska rättas när förutsättningarna enligt det momentet inte längre finns.

47 §. Beslut om skyddande

Beslut om registeranteckningar och upprättande av handlingar enligt 46 § 2 mom. ska fattas av föreskriven chef enligt rikslagsstiftningen.

En anhållningsberättigad polisman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information beslutar om annat än i 1 mom. avsett skyddande av inhämtande av information. (2014/27)

Den myndighet som fattat beslut om registeranteckningar och upprättande av handlingar ska föra förteckning över anteckningarna och handlingarna, övervaka användningen av dem samt rätta anteckningarna.

Vid beslut enligt denna paragraf ska även iakttas vad som föreskrivs i republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland.

48 §. Yppandeförbud som gäller hemligt inhämtande av information

En anhållningsberättigad polisman får av viktiga skäl som hänför sig till förhindrande eller avslöjande av brott förbjuda en utomstående att röja sådana omständigheter om användningen av hemligt inhämtande av information som denne fått kännedom om. Det förutsätts dessutom att den utomstående med anledning av sitt uppdrag eller sin ställning har bistått eller blivit ombedd att bistå vid hemligt inhämtande av information.

Ett yppandeförbud meddelas för högst ett år åt gången. Förbudet ska bevisligen och i skriftlig form delges den som förbudet gäller. I förbudet ska det specificeras de omständigheter som förbudet omfattar, nämnas förbudets giltighetstid och anges hotet om straff för överträdelse av förbudet.

Till straff för överträdelse av yppandeförbudet döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag.

49 §. Uträkning av tidsfrister

En i månader uttryckt tid går ut den dag i den bestämda månaden som till sitt ordningsnummer motsvarar den dag då den utsatta tiden börjar löpa. Om motsvarande dag inte finns i den månad då den bestämda tiden löper ut, löper den bestämda tiden ut på månadens sista dag.

50 §. (2014/27) Förbud mot avlyssning och observation

I fråga om förbud som avser teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teknisk avlyssning och optisk observation gäller i tillämpliga delar 10 kap. 52 § i tvångsmedelslagen.

51 §. Granskning av upptagningar och handlingar

En anhållningsberättigad polisman eller en av denne förordnad tjänsteman ska utan ogrundat dröjsmål granska de upptagningar och handlingar som uppkommit vid användningen av hemligt inhämtande av information.

52 §. Undersökning av upptagningar

Upptagningar som uppkommit vid hemligt inhämtande av information får undersökas endast av domstol och en anhållningsberättigad polisman. Enligt förordnande av den anhållningsberättigade polismannen eller enligt anvisning av domstolen får upptagningarna undersökas även av en annan polisman, av en expert eller av någon annan som anlitas för inhämtande av information.

53 §. Överskottsinformation

Med *överskottsinformation* avses information som fåtts genom teleavlyssning, teleövervakning, inhäm-

tande av basstationsuppgifter och teknisk observation, när informationen inte har samband med ett brott eller avvärjande av fara eller när den gäller något annat brott än det för vars förhindrande eller avslöjande tillståndet har getts eller beslutet fattats.

54 §. (2014/27) *Användning av överskottsinformation*

Överskottsinformation får användas vid utredning av brott när informationen gäller ett sådant brott för vars förhindrande det skulle ha varit tillåtet att använda sådana metoder för inhämtande av information som avses i detta kapitel och som har använts då informationen har fåtts.

Överskottsinformation får också användas, om användningen av överskottsinformationen kan antas vara av synnerlig vikt för utredningen av brottet och om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst tre år eller det är fråga om något av följande brott:

- 1) deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet,
- 2) misshandel, dödsvållande, grovt vållande av personskada, deltagande i slagsmål, framkallande av fara eller utsättande,
- 3) grovt hemfridsbrott,
- 4) frihetsberövande, bortförande av barn, olaga hot och olaga tvång,
- 5) utpressning eller
- 6) förberedelse till allmänfarligt brott.

Beslut om användning av överskottsinformation som bevisning fattas av domstolen i samband med behandlingen av huvudsaken. Bestämmelser om att användning av överskottsinformation ska antecknas i förundersökningsprotokollet finns i 9 kap. 6 § 2 mom. i förundersökningslagen och bestämmelser om att användningen av överskottsinformation ska uppges i stämningsansökan i 5 kap. 3 § 1 mom. 8 punkten i lagen om rättegång i brottmål (FFS 689/1997).

Överskottsinformation får dessutom alltid användas för förhindrande av brott, för inriktning av polisens verksamhet och som en utredning som stöder det att någon är oskyldig. Överskottsinformation får också användas för att förhindra betydande fara för någons liv, hälsa eller frihet eller betydande miljö-, egendoms- eller förmögenhetsskada.

I 10 kap. 56 § i tvångsmedelslagen föreskrivs om hur överskottsinformation som fåtts med stöd av den lagen får användas för att förhindra brott eller för sådana syften som nämns i 3 mom.

55 §. *Utplåning av information*

Hemligt inhämtad information ska utplånas utan dröjsmål efter att det framgått att den inte behövs för att förhindra, avslöja eller utreda brott eller för att avvärja en fara.

Överskottsinformation får dock bevaras och lagras i ett register som avses i den med stöd av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om personuppgifter tillämpliga lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet, om den gäller ett brott som avses i 54 § 1 eller 2 mom. eller om den behövs för att förhindra ett brott som avses i 15 kap. 10 § i strafflagen. Information som inte har lagrats i ett register eller fogats till förundersökningsmaterial ska

utan onödigt dröjsmål utplånas så snart det blivit uppenbart att den inte kan användas eller den inte längre behövs för att förhindra eller utreda ett brott. (2014/27)

Basstationsuppgifter som avses i 11 § ska utplånas efter att det har framgått att uppgifterna inte behövs för att förhindra, avslöja eller utreda brott eller för att avvärja en fara. (2014/27)

56 §. (2014/27) *Avbrytande av teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning*

Om det framgår att teleavlyssningen riktas mot något annat meddelande än ett meddelande från eller till den som är föremål för tillståndet eller att den person som den tekniska avlyssningen riktas mot inte befinner sig i det utrymme eller på den plats som avlyssnas, ska avlyssningen avbrytas så snart som möjligt och de upptagningar som fåtts genom avlyssningen och anteckningarna om de uppgifter som fåtts genom den genast utplånas. Skyldigheten att avbryta åtgärden och att utplåna upptagningarna och anteckningarna gäller också teknisk observation av utrustning, om det framgår att observationen gäller ett meddelandes innehåll eller identifieringsuppgifter som avses i 8 § eller att den person som avses i 23 § 3 mom. inte använder den anordning som är föremål för observationen.

57 §. *Utplåning av information som fåtts i en brådskande situation*

Om en anhållningsberättigad polisman i en brådskande situation enligt 10 § 2 mom., 12 § 1 mom., 22 § 1 mom. eller 24 § 1 mom. har beslutat att teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter, teknisk spårning av en person eller teknisk observation av utrustning ska inledas men domstolen anser att det inte har funnits förutsättningar för åtgärden, ska inhämtandet av information avslutas och det material som fåtts på detta sätt och anteckningarna om de uppgifter som fåtts på detta sätt genast utplånas. Information som fåtts på detta sätt får dock användas på samma villkor som överskottsinformation får användas enligt 54 §.

58 §. *Underrättelse om hemligt inhämtande av information*

Den som varit föremål för teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk observation och kontrollerade leveranser ska utan dröjsmål underrättas om detta skriftligen efter det att syftet med inhämtandet av information har nåtts. Personen i fråga ska dock underrättas om det hemliga inhämtandet av information senast ett år efter att det har upphört. (2014/27)

På yrkande av en anhållningsberättigad polisman får domstolen besluta att underrättelsen enligt 1 mom. till den som varit föremål för åtgärden får skjutas upp med högst två år åt gången, om det är motiverat för att trygga pågående inhämtande av information, trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa. Domstolen får besluta att underrättelsen ska utebli, om det är nödvändigt för att trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa.

Om den som är föremål för inhämtandet av information inte är identifierad vid utgången av den utsatta tid eller det uppskov som avses i 1 eller 2 mom. ska han eller hon utan ogrundat dröjsmål skriftligen underrättas

G 1 Polislag (2013:87)

om inhämtandet av informationen när identiteten har utretts. (2014/27)

Samtidigt ska den domstol som beviljat tillståndet informeras skriftligen om underrättelsen. (2014/27)

Den som varit föremål för inhämtande av information behöver inte underrättas om systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, en täckoperation, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor, om inte förundersökning har inletts i ärendet. Om förundersökning inleds, ska bestämmelserna i 10 kap. 60 § i tvångsmedelslagen iakttas i tillämpliga delar.

När domstolen överväger att skjuta upp underrättelsen eller att avstå från den i sådana fall som avses i 2 och 3 mom. ska domstolen i bedömningen också beakta en parts rätt att på behörigt sätt bevaka sina rättigheter.

I fråga om handläggning av underrättelseärenden i domstol ska 45 § iakttas i tillämpliga delar. Ärenden som gäller underrättelse om bevisprovokation genom köp och om styrd användning av informationskällor ska behandlas vid Helsingfors tingsrätt med iakttagande i tillämpliga delar av 6 mom. i den paragrafen.

Tidigare 3-5 mom. har blivit 5-7 mom. genom (2014/27).

59 §. Protokoll

Användning av andra hemliga metoder för inhämtande av information än observation ska protokollföras utan ogrundat dröjsmål efter att användningen har upphört.

60 §. Begränsning av partsoffentlighet i vissa fall

En person vars rättigheter eller skyldigheter saken gäller har inte, oavsett 11 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) och bestämmelserna i landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet, rätt att få vetskap om användningen av en metod för inhämtande av information enligt detta kapitel förrän en underrättelse enligt 58 § har gjorts. Han eller hon har inte heller rätt till insyn för registrerade enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar och personuppgifter.

När en underrättelse enligt 58 § har gjorts har en person som avses i 1 mom. rätt att få information om en handling eller upptagning som gäller hemligt inhämtande av information, om det inte för att trygga statens säkerhet eller skydda liv, hälsa, integritet eller sekretessbelagda taktiska och tekniska metoder är nödvändigt att inte informera personen i fråga. Vid övervägande av om en handling, en upptagning eller information inte ska lämnas ut ska i bedömningen beaktas den i 1 mom. avsedda personens rätt att på behörigt sätt bevaka sina rättigheter.

Uppgifter i en ljud- och bildupptagning kan lämnas ut endast genom att upptagningen hålls tillgänglig hos en myndighet där den kan avlyssnas eller ses, om det med beaktande av upptagningens innehåll finns anledning att anta att utlämnandet av uppgifterna på något annat sätt kan leda till att integritetsskyddet för de personer som förekommer på upptagningen kränks.

61 §. Teleföretags skyldighet att biträda samt tillträde till vissa utrymmen

Ett teleföretag ska utan ogrundat dröjsmål göra de kopplingar i ett telenät som behövs för teleavlyssning

och teleövervakning samt tillhandahålla polismyndigheten de uppgifter och redskap samt den personal som behövs för utförande av teleavlyssningen. Detsamma gäller de situationer där polismyndigheten genomför teleavlyssning eller teleövervakning med hjälp av tekniska anordningar. Teleföretaget ska dessutom ge en anhållningsberättigad polisman sådana uppgifter som företaget har i sin besittning och som behövs för teknisk spårning.

Polisen, den som utför åtgärden och den biträdande personalen har rätt att för att göra de kopplingar som behövs för teleavlyssning få tillträde också till andra utrymmen än de som är i teleföretagets besittning, dock inte till utrymmen som används för stadigvarande boende. En anhållningsberättigad polisman beslutar om åtgärden. Det föreskrivs särskilt om husrannsakan.

62 §. Ersättningar till teleföretag

Ett teleföretag har rätt att få ersättning av landskapsregeringen för direkta kostnader som orsakats av ett företaget i enlighet med detta kapitel har biträdd myndigheterna och lämnat uppgifter, så som föreskrivs [i 98 § i kommunikationsmarknadslagen]. Beslut om betalning av ersättning fattas av den enhet vid polismyndigheten som utfört åtgärden i fråga.

Se anmärkning under 5 kap. 5 §.

63 §. Tillsyn över hemligt inhämtande av information

Polismästaren och föreskriven myndighet enligt rikslagsstiftningen ska övervaka polismyndighetens inhämtande av information enligt detta kapitel. (2014/27)

Inrikesministeriet ska årligen till riksdagens justitieombudsman avge en berättelse om hur hemliga metoder för inhämtande av information och skyddandet av dem har använts och övervakats.

I tvångsmedelslagen föreskrivs om de berättelser om hemliga tvångsmedel för att utreda brott som ska avges till justitieombudsmannen.

Vid tillsyn enligt denna paragraf ska även iakttas vad som föreskrivs i republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland. (2014/27)

64 §. Inverkan av lindrigare straffskala

Rätten att använda de metoder för inhämtande av information som avses i detta kapitel påverkas inte av att straffet eventuellt mäts enligt en lindrigare straffskala med tillämpning av 6 kap. 8 § i strafflagen.

65 §. (2014/27) Närmare bestämmelser

Statsrådets förordningar med närmare bestämmelser om ordnande av och tillsyn över användningen av i detta kapitel avsedda hemliga metoder för inhämtande av information samt om dokumentering av åtgärderna och om de rapporter som ska lämnas för tillsynen, ska iakttas i landskapet, om inte landskapsregeringen inom ramen för landskapets lagstiftningsbehörighet genom landskapsförordning beslutat om avvikelser från riksbestämmelserna. Avvikelser kan inte göras till den del ärendet hör till området för lag.

6 kap. Polisundersökning**1 §. Polisundersökningens inriktning och tillämpliga bestämmelser**

Med polisundersökning avses annan undersökning som polisen enligt lag ska företa än förundersökning

med anledning av brott. Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag ska polisen, med anledning av en anmälan eller när det annars av särskilda skäl är befogat, företa polisundersökning för att hitta en försvunnen person eller utreda orsaken till en eldsvåda. (2014/27)

Vid polisundersökning ska förundersökningslagen iakttas i tillämpliga delar på det sätt som undersökningens art förutsätter.

2 §. En persons ställning vid polisundersökning

Om polisundersökning görs för utredning av omständigheter som påverkar en persons rättigheter eller skyldigheter, ska på denne tillämpas förundersökningslagens bestämmelser om part.

Om polisundersökning görs för utredning av om en person ska dömas till straff eller en jämförbar påföljd, ska på denne tillämpas förundersökningslagens bestämmelser om brottsmisstänkta.

En annan part än en sådan som avses i 2 mom. samt dennes lagliga företrädare måste hålla sig till sanningen i sin redogörelse för den sak som undersöks och i sina svar på frågor.

I fråga om andra än sådana personer som avses i 1 och 2 mom. ska förundersökningslagens bestämmelser om vittnen och sakkunniga tillämpas. Personerna ska sanningsenligt och utan att förtiga någonting berätta vad de vet om den sak som undersöks. Vid polisundersökning enligt 2 mom. har de dock rätt eller skyldighet att vägra vittna, röja en omständighet eller besvara en fråga, om de vid en rättegång skulle ha motsvarande rätt eller skyldighet.

3 §. Skyldighet att infinna sig till polisundersökning

En person som eventuellt kan lämna uppgifter som behövs för en polisundersökning är skyldig att på kallelse infinna sig till polisundersökning hos polismyndigheten.

Om en person som har kallats till polisundersökning uteblir utan godtagbar orsak, får denne enligt beslut av en polisman som hör till befälet hämtas med iakttagande av vad som i 6 kap. 2 § i förundersökningslagen föreskrivs om hämtning till förundersökning. Om en undersökningsledare har utsetts för polisundersökningen, ska denne besluta om hämtning.

4 §. Tryggande av polisundersökning

En polisman har rätt att för polisundersökning få tillträde till en plats eller ett område där en händelse som undersöks har inträffat, kontrollera föremål och handlingar som kan vara av betydelse för undersökningen samt att utföra försök och ta prover som behövs för undersökningen. Ett ytterligare villkor är att åtgärden med fog kan antas ha stor betydelse för utredningen av ärendet. När handlingar granskas ska de förbud mot beslag och kopiering som följer av 7 kap. 3 § i tvångsmedelslagen beaktas i tillämpliga delar. Åtgärderna ska protokollföras eller antecknas i någon annan handling.

För att för polisundersökning få tillträde till ett utrymme som används för stadigvarande boende krävs det ett förordnande av en polisman som hör till befälet.

I 2 kap. 8 § 4 mom. föreskrivs om en polismans befogenheter att flytta föremål på platser eller områden som är i allmänt bruk.

7 kap. Tystnadsplikt och tystnadsrätt

1 §. Tystnadsplikt

Tjänstemän som hör till polisens personal får inte lämna ut uppgifter som avslöjar identiteten hos en person som har lämnat information konfidentiellt eller deltagit i bevisprovokation genom köp eller en täckoperation, om utlämnandet av informationen kan äventyra den persons säkerhet som gett uppgifterna eller deltagit i bevisprovokation genom köp eller i en täckoperation, eller en närstående persons säkerhet. Tystnadsplikten gäller också när utlämnandet av uppgifterna om identiteten kan äventyra pågående eller framtida inhämtande av information.

I fråga om tystnadsplikten för tjänstemän som hör till polisens personal gäller i övrigt vad som föreskrivs i 17 § i tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland, i någon annan lag och nedan i detta kapitel. Samma tystnadsplikt gäller för den som står i arbetsavtalsförhållande till polisen och den som med stöd av polisbefogenheter som beviljats honom eller henne eller på någon annan grund utför polisuppgifter.

Tystnadsplikten gäller också efter det att anställningsförhållandet hos polisen har upphört.

2 §. Utlämnande av information trots tystnadsplikt

Tystnadsplikten för tjänstemän som hör till polisens personal och andra som avses i 1 § 2 mom. hindrar inte att information lämnas ut till myndigheter och sammanlutningar som sköter offentliga uppdrag och som på grund av sina lagstadgade uppgifter behöver information om omständigheter som annars är sekretessbelagda eller om en persons tillförlitlighet eller lämplighet för ett uppdrag. I lag föreskrivs särskilt om utlämnande av information som behövs för att kontrollera tillförlitligheten hos en person som söker sig till eller har en ur säkerhetssynpunkt viktig uppgift.

Tystnadsplikten enligt 1 § 2 mom. hindrar inte utlämnande av information som i enskilda fall av vägrande skäl behövs för att förhindra en händelse som äventyrar liv eller hälsa eller ett brott som riktar sig mot friheten eller för att förhindra betydande skada på miljön eller betydande egendoms- eller förmögenhetsskada eller för att trygga statens säkerhet.

3 §. Tystnadsrätt

De som hör till polisens personal är inte skyldiga att lämna ut information om identiteten hos en person av vilken de i sitt anställningsförhållande har fått konfidentiell information och inte heller om sekretessbelagda taktiska eller tekniska metoder.

I 1 § 1 mom. i detta kapitel föreskrivs om skyldigheten att i vissa fall hemlighålla uppgifter och metoder som avses i 1 mom.

4 §. Skyldighet att lämna ut information under en rättegång

En domstol kan bestämma att information som avses i 1 § 1 mom. eller 3 § 1 mom. ska lämnas ut, om en parts rätt att försvara sig på behörigt sätt eller på annat sätt bevakas sin rätt under rättegången annars kränks. Dessutom förutsätts det att åklagaren utför åtal för ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst sex år eller för försök eller medverkan till ett sådant brott. Domstolen får inte ens då bestämma att

G 1 Polislag (2013:87)

identiteten hos den person som lämnat ut konfidentiell information eller deltagit i bevisprovokation genom köp eller täckoperation ska avslöjas, om det är uppenbart att dennes eller för denne närstående personers säkerhet därmed allvarligt skulle äventyras.

5 §. Skyldighet att lämna ut information under en brottsutredning

De som hör till polisens personal är trots sin tystnadsplikt eller tystnadsrätt skyldiga att lämna ut sådan information enligt 1 § 1 mom. och 3 § 1 mom. som är nödvändig för bedömning av förutsättningarna för att inleda förundersökning, när det finns grundad anledning att anta att den som konfidentiellt lämnat uppgifter i sin egenskap av uppgiftslämnare eller den som deltagit i bevisprovokation genom köp eller i en täckoperation i detta uppdrag har gjort sig skyldig till brott.

De som hör till polisens personal är skyldiga att lämna ut information som avses i 1 mom. också för att få utredning i ett ärende där förundersökning har inletts, om det finns grundad anledning att misstänka att den som konfidentiellt lämnat uppgifter i sin egenskap av uppgiftslämnare eller den som deltagit i bevisprovokation genom köp eller i en täckoperation i detta uppdrag har gjort sig skyldig till brott.

Om en person som hör till polisens personal vägrar lämna ut information enligt 1 eller 2 mom., kan en domstol på yrkande av en anhållningsberättigad tjänsteman bestämma att informationen ska lämnas till den som framställt yrkandet, om det inte finns någon laglig grund för vägran. Domstolen kan likaså på yrkande av en målsägande bestämma att en person som hör till polisens personal ska lämna ut information om identiteten på en person som konfidentiellt lämnat information till polisen, om det är nödvändigt för att säkerställa målsägandens åtalsrätt enligt 1 kap. 14 § i lagen om rättegång i brottmål (689/1997). Vid behandlingen av ett ärende som avses i detta moment ska i tillämpliga delar iakttagas vad som i 7 kap. 9 § i förundersökningslagen föreskrivs om vittnesförhör inför domstol.

När domstolen överväger att ge ett sådant förordnande som avses i 3 mom. ska den beakta om skyldigheten att lämna ut information kan äventyra statens säkerhet, någons liv eller hälsa eller pågående inhämtande av information och hur motiverat det å andra sidan är att informationen lämnas ut med beaktande av brottsmiss-tankens art och målsägandens rätt att på behörigt sätt bevaka sin rätt vid rättegång.

Om ett ärende som avses i 3 mom. gäller bevisprovokation genom köp, en täckoperation eller styrd användning av informationskällor, ska ärendet behandlas vid Helsingfors tingsrätt. Övriga ärenden som gäller skyldighet att lämna ut information ska behandlas vid den tingsrätt där det lämpligen kan ske. Den som framställt begäran om utlämnande av informationen och den som vägrat lämna ut den ska vara närvarande vid handläggningen. Vid handläggningen är tingsrätten domför även med ordföranden ensam.

6 §. Hänvisningsbestämmelse om utlämnande av information

I fråga om utlämnande av information ur polisens personregister via teknisk anslutning eller i maskinläs-

bar form till andra myndigheter och om utlämnande av information till utlandet föreskrivs i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riskförfattningar om personuppgifter. I fråga om användning av personregister när säkerhetsutredningar görs föreskrivs [i lagen om säkerhetsutredningar (FFS 177/2002)].

L om säkerhetsutredningar (FFS 177/2002) har ersatts av säkerhetsutredningslag (FFS 726/2014).

8 kap. Skadestånd och arvoden

1 §. Landskapets skadeståndsansvar

Person- och egendomsskador som orsakats utomstående genom tvångsåtgärder som polisen vidtagit ska ersättas av landskapet.

Bestämmelserna i detta kapitel inskränker inte den skadelidandes rätt till ersättning med stöd av skadeståndslagen (FFS 412/1974) eller någon annan lag.

2 §. Den skadelidandes medverkan

Ersättning som avses i 1 § kan jämkas eller förvägras, om den skadelidande genom sitt eget handlande eller sina egna försummelser väsentligen har medverkat till att skadan uppkommit.

3 §. Anställdas ansvar

I fråga om tjänstemäns och arbetstagares ersättningsansvar då de har orsakat skada och i fråga om deras skyldighet att till landskapet betala vad landskapet erlagt i ersättning i enlighet med denna lag föreskrivs i 4 och 6 kap. i skadeståndslagen.

4 §. Ersättning och arvode för hjälpverksamhet

Till en person som bistått polisen enligt 9 kap. 3 eller 4 § betalas av landskapets medel ersättning för förstörda eller försvunna arbetsredskap, kläder och utrustning, för skadat färd- eller transportmedel samt för förbrukat bränsle. Den som deltagit i hjälparbete har dessutom rätt att av landskapets medel få ett skäligt arvode som beräknas enligt den tid som denne har använt för arbetet.

Om en person som bistått polisen i detta arbete drabbats av ett olycksfall, betalas ersättning av landskapets medel enligt samma grunder som för olycksfall i arbete, om inte den skadade annars har rätt till ersättning enligt lagen om olycksfallsförsäkring (FFS 608/1948) eller lagen om olycksfall i militärtjänst (FFS 1211/1990).

5 §. Arbetsgivarens och kommunens rätt

Om en skadad persons arbetsgivare eller kommunen i ett olycksfallsärende där ersättning ska betalas enligt denna lag har betalt lön eller förskott eller andra betalningar, gäller i fråga om arbetsgivarens och kommunens rätt vad som i 26 § i lagen om olycksfallsförsäkring föreskrivs om arbetsgivarens rätt.

6 §. Skadeutredning

En polisman ska utan dröjsmål göra anmälan hos sin förman om en person- eller sakskada som uppstått i samband med en åtgärd, om skadan inte kan anses som ringa.

Vid behov eller på begäran av den skadelidande eller den som utfört tjänsteåtgärden ska det göras en polisundersökning om hur den skada som avses i 1 mom. har orsakats. I undersökningen ska det utredas

bland annat under vilka omständigheter åtgärden har utförts, lednings- och ansvarsförhållandena i samband med åtgärden, skadans storlek samt i vilken mån den skadelidande genom sitt eget handlande eller sina egna försummelser har medverkat till att skadan uppkommit.

Den som skadats i samband med en åtgärd ska utan dröjsmål ges vård och vid behov ska läkarhjälp ordnas. Om en person uppger sig ha fått skador på grund av en polisär åtgärd ska denne så snart som möjligt ges tillfälle att bli undersökt av en läkare eller, om detta inte omedelbart är möjligt, av en ojävig person. Kostnaderna för vården och läkarhjälp ska betalas i förskott av landskapet.

7 §. *Betalning av ersättning och arvode*

Ett beslut om ersättning för skador enligt detta kapitel och om betalning av arvode fattas av polismyndigheten. Ansökan om ersättning ska göras skriftligen inom sex månader från den dag då åtgärden eller hjälparbetet utfördes eller den ersättningsberättigade fick vetskap om skadan. Av särskilda skäl får ersättning sökas också senare.

Polismyndighetens beslut om ersättning får inte överklagas. Ändring i ett beslut om arvode får sökas i enlighet med 9 kap. 9 §.

9 kap. Särskilda bestämmelser

1 §. *Handräckning av polisen*

Polisen ska på begäran ge andra myndigheter handräckning, om så föreskrivs särskilt. Polisen ska ge andra myndigheter handräckning också för fullgörande av en lagstadgad tillsynsskyldighet, om den myndighet som begär handräckning hindras i sin tjänsteutövning.

Polisen kan ge också privatpersoner handräckning när det är nödvändigt för att de ska kunna utöva sina lagliga rättigheter och när det är fråga om en uppenbar rättskränkning. En förutsättning för handräckning är dessutom att en privatperson hindras att utöva sina rättigheter och att det krävs att polisen utövar sina befogenheter för att rättigheterna ska kunna utövas.

Om inte något annat föreskrivs i lag ska en polisman som hör till befälet fatta beslut om givande av handräckning.

2 §. *Handräckning till polisen*

En myndighet ska inom ramen för sin behörighet ge polisen sådan handräckning som denna behöver för sina uppdrag. Beslut om att begära handräckning ska fattas av en polisman som hör till befälet, om inte något annat föreskrivs särskilt eller om inte sakens brådskande natur föranleder något annat.

3 §. *Biståndsskyldighet*

Var och en är skyldig att på befallning av en polisman som hör till befälet bistå polisen med att leta efter personer som har försvunnit och befinner sig i livsfara, med att rädda människoliv, hjälpa skadade samt avvärja betydande skada på egendom eller miljön, om deltagandet i en sådan åtgärd inte är oskäligt med hänsyn till vederbörandes ålder, hälsotillstånd eller personliga förhållanden eller av andra särskilda skäl.

I sådana fall som avses i 1 mom. samt vid letande efter drunknade ska privatpersoner och privata sam-

manslutningar på befallning av en polisman som hör till befälet i skälig utsträckning och mot full ersättning ställa livsmedel, telekommunikationsmedel, transportmedel, arbetsredskap samt andra behövliga apparater och ämnen till polisens förfogande.

4 §. *Frivilligverksamhet*

Polisen kan som hjälp vid efterspaning samt för andra biståndsuppgifter som inte innebär betydande utövning av offentlig makt anlita frivilligorganisationer.

Beslut om att anlita en frivilligorganisation för efterspaning fattas av den polisman som leder efterspaningen och beslut om att anlita en frivilligorganisation för någon annan biståndsuppgift fattas av en polisman som hör till befälet.

5 §. *Befogenheter för den som bistår en polisman*

Den som på begäran av en polisman bistår denne i ett enskilt tjänsteuppdrag har rätt att enligt polismannens anvisningar vidta sådana åtgärder för att upprätthålla allmän ordning eller säkerhet som polismannen anvisar inom ramen för sin behörighet. I 2 kap. 17 § 3 mom. föreskrivs om rätten att använda maktmedel.

6 §. *Tvångsutförande*

Om en person trots uppmaning av polisen underlåter att utföra en uppgift som han eller hon enligt lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser eller enligt en befallning som getts med stöd av den är skyldig att utföra, och om underlåtelserna kan medföra betydande olägenheter för trafiken eller för allmän ordning, säkerhet eller hälsa, har polisen rätt att på personens bekostnad låta utföra uppgiften. Beslut om åtgärden ska fattas av en polisman som hör till befälet.

Om egendomens ägare eller innehavare inte omedelbart kan anträffas, kan polisen för ägarens räkning vidta eller låta vidta brådskande åtgärder som är nödvändiga för att egendomen efter en olycka eller ett brott ska skyddas mot ytterligare skador.

Kostnaderna för åtgärder enligt 1 och 2 mom. kan betalas i förskott av landskapet. De får drivas in hos den som försummat att utföra uppgiften eller hos egendomens ägare i den ordning som föreskrivs i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

7 §. *Straffbestämmelser*

Den som

1) underlåter att lyda en befallning eller ett förbud som en polisman för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet eller utförandet av ett uppdrag meddelar inom ramen för sina befogenheter,

2) vägrar lämna en polisman personuppgifter som avses i 2 kap. 1 § 1 mom.,

3) underlåter att följa ett tydligt tecken eller en befallning som en polisman ger enligt 2 kap. 11 § 1 mom. för att stoppa ett fordon eller få det flyttat,

4) försummar sin biståndsskyldighet enligt 9 kap. 3 §, eller

5) utan anledning tillkallar polis eller försvårar polisens verksamhet genom att lämna falska uppgifter,

ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *trede* mot polis dömas till böter eller fängelse i högst tre månader.

G 2 Ordningslag (2010:23)

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet obehörigen använder polisens emblem, antingen som sådant eller upptaget i märke eller bildlig framställning, eller använder ett märke som är förvillande likt polisens emblem, ska för *obehörig användning av polisens emblem* dömas till böter.

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot förbudet i 1 kap. 10 §, ska för *obehörig användning av polisuniform* dömas till böter, om inte strängare straff föreskrivs någon annanstans i lag.

8 §. Begränsningar i rätten att färdas och vistas i ett område

För att trygga synnerligen viktig verksamhet eller egendom eller för att skydda människor kan landskapsregeringen begränsa trafik eller vistelse i ett objekt som ska tryggas eller skyddas och i dess omgivning, på grund av den fara som objektet utgör eller utsätts för, eller förbjuda att föremål eller ämnen som äventyrar säkerheten förs till området. Den som bryter mot förbudet eller begränsningen kan dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag.

Ett i 1 mom. avsett beslut ska tillkännages genom offentlig delgivning enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland eller på annat lämpligt sätt.

9 §. Besvär

Ett beslut som polismyndigheten fattat med stöd av denna lag får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

10 §. Internationellt samarbete

I fråga om rättslig hjälp och handräckning som polisen ger polisen i en annan stat, i fråga om rättslig hjälp och handräckning som polisen får från en annan stat och i fråga om andra staters polismäns rätt att utöva samma befogenheter som finländska polismän gäller vad som föreskrivs särskilt eller avtalas i internationella konventioner som är förpliktande för Finland och Åland.

11 §. Närmare bestämmelser

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om

- 1) polisens funktionella ledningsförhållanden,
- 2) polisens emblem, tjänstemärke, utseendet på polisens fordon samt grafiska profil i övrigt,
- 3) hur polismäns ställning ska anges och polismän identifieras,
- 4) tecken och metoder vid stoppande av fordon.

Statsrådets och inrikesministeriets förordningar med närmare bestämmelser om

- 1) maktmedels- och skyddsredskap,
- 2) anmälningar och utredningar om utövande av befogenheter enligt internationella överenskommelser,
- 3) förvaring av egendom som tagits om hand,
- 4) polisundersökning,
- 5) automatisk övervakning av vägtrafiken,
- 6) definitioner av användningen av maktmedel, utbildning i användningen av maktmedel, träning i och uppföljning av användningen av maktmedel, rätt att

bära maktmedelsredskap, förvaring av maktmedelsredskap och övervakning av användningen av maktmedel,

7) fasttagande, förvaring och avlivande av djur,

8) handräckning till andra än tullverket och gränsbekräftningsväsendet,

9) registrering av polisåtgärder samt

10) tekniskt utförande av säkerhetskontrollåtgärder, hur säkerhetskontroller ska ordnas i praktiken och om ordnande av säkerhetskontrollutbildning,

ska iakttas i landskapet, om inte landskapsregeringen inom ramen för landskapets lagstiftningsbehörighet genom landskapsförordning beslutat om avvikelser från riksbestämmelserna. Avvikelser kan inte göras till den del ärendet hör till området för lag.

Om inte ärendet hör till området för lag kan landskapsregeringen inom landskapets behörighet meddela polisen närmare föreskrifter och anvisningar om de åtgärder som enligt denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser ska vidtas av polisen.

12 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

Genom denna lag upphävs polislagen (2000:49) för landskapet Åland, förutom 8 § till den del den gäller tjänstemän, sådan paragrafen lyder i landskapslag 2006/28. Den nämnda paragrafen upphör att gälla tre år efter det att denna lag har trätt i kraft. Då upphävs också de befogenheter som getts med stöd av den paragrafen och som även gäller tjänstemän.

När inrikesministeriet och sedermera Polisstyrelsen med stöd av 8 § 2 mom. i polislagen för landskapet Åland ger en viss tjänsteman befogenheter att göra förundersökning, får Polisstyrelsen samtidigt förordna denne till undersökningsledare.

G 2 Ordningslag (2010:23) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte

Syftet med denna lag är att främja allmän ordning och säkerhet.

2 §. Definitioner

I denna lag avses med

1) allmän plats

a) vägar, gator, gångbanor, torg, parker, badstränder, idrottsplaner, vattenområden, begravningsplatser och andra motsvarande områden som kan användas av allmänheten och

b) byggnader, kollektiva trafikmedel och andra motsvarande platser, såsom ämbetsverk, kontor, trafikstationer, köpcentra, affärslokaler och restauranger som antingen under någon tillställning eller annars kan användas av allmänheten samt

2) **tätort** områden med tät bebyggelse, vilka angetts med trafikmärket för tätort.

2 kap. Äventyrande av ordning och säkerhet samt orsakande av störning

3 §. Störande av den allmänna ordningen och äventyrande av säkerheten

Det är förbjudet att störa den allmänna ordningen eller äventyra säkerheten på allmän plats

- 1) genom att föra oljud eller störa på något annat sätt,
- 2) genom upprepade hotfulla gester, aggressiva rörelser, muntligen framförda hotelser eller något annat motsvarande hotfullt beteende som inger rädsla eller
- 3) genom att skjuta, kasta saker eller störa på något annat sätt.

Verksamhet som avses i 1 mom. är förbjuden även på annan än allmän plats, om verkningarna av verksamheten sträcker sig till en allmän plats.

4 §. Intagande av berusningsmedel

Det är förbjudet att inta berusningsmedel på allmänna platser i tätort och i fordon i kollektivtrafik.

Vad som bestäms i 1 mom. gäller inte ett serveringsområde med tillstånd enligt landskapslagen (1995:92) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om alkohol eller de inre utrymmena i ett fordon i privat bruk. Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda bestämmelser om att det under vissa tider ska vara tillåtet med alkoholförtäring på särskilt angivna platser under förutsättning att den som förtär alkoholdrycker uppför sig på ett sådant sätt att det inte är så störande att det utgör ett hinder eller annars gör det oskäligt svårt för andra att utöva sin rätt att använda platsen ifråga för dess egentliga ändamål. (2016/18)

5 §. (2016/18) Förhindrande av fara

Ägaren eller innehavaren av en byggnad eller konstruktion eller en företrädare för dem ska se till att sådan snö eller is eller något annat föremål eller ämne som faller ner från byggnaden, konstruktionen eller någon annan motsvarande plats inte medför fara för människor eller egendom.

6 §. Reklam och kungörelser

Det är förbjudet att använda bländande eller vilseledande ljusanordningar som äventyrar den allmänna ordningen eller säkerheten eller sådan reklam som påminner om trafikregleringsanordningar eller annars äventyrar säkerheten.

Det är förbjudet att olovligen avlägsna eller skada en offentlig kungörelse eller ett meddelande som en myndighet har satt upp till allmänt påseende.

Se 25 § LL (1998:82) om naturvård och 60 § LL (1957:23) om allmänna vägar i landskapet Åland.

7 §. Annan verksamhet som orsakar störning

Det är förbjudet att på allmän plats köpa och mot betalning erbjuda sexuella tjänster. Med sexuella tjänster avses i denna lag samlag enligt 20 kap. 10 § 1 mom. i strafflagen (FFS 39/1889) samt en därmed jämförlig sexuell handling. I 20 kap. 8 och 8 a § i strafflagen föreskrivs om straff för utnyttjande av person som är föremål för sexhandel och köp av sexuella tjänster av ung person.

Det är förbjudet att urinera och ha avföring på allmän plats på ett sådant sätt att det orsakar störning av den allmänna ordningen eller hälsorisker.

Det är förbjudet att ordna verksamhet på allmän plats, om det strider mot lag eller orsakar hälsorisker, skada på egendom eller betydande störning av den allmänna ordningen. Bestämmelser om allmänna sammankomster och offentliga tillställningar finns i landskapslagen (2010:30) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om sammankomster.

8 §. Säkerställande av tillträde till byggnad

Ägaren eller innehavaren eller en företrädare för dem ska se till att det i ett flervåningshus på ett synligt ställe finns kontaktuppgifter om gårdskarlar, disponent eller någon annan person med vars hjälp polis-, räddnings- eller social- och hälsoskyddsmyndigheter eller stämmingsman utan dröjsmål och utan ersättning kan komma in i huset.

3 kap. Förbjudna föremål och ämnen

9 §. Farliga föremål

Det är förbjudet att i landskapet framställa, införa, saluföra samt på allmän plats eller i ett fordon på allmän plats inneha knogjärn, stiletter eller kaststjärnor samt som något annat föremål maskerade eggvapen liksom även förlamande elvapen, elbatonger, fjäderbatonger, precisionsslangbågar och precisionsslungor, om inte något annat bestäms i 2 eller 3 mom. eller i 12 § denna lag.

Saluföring av teleskopbatonger är förbjuden, om inte förvärvaren är ett bevakningsföretag eller en anordnare av specialutbildning för väktare i att använda maktmedel som avses i landskapslagen (2010:29) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privata säkerhetstjänster. Det är förbjudet att inneha teleskopbatonger på allmän plats och i ett trafikmedel på allmän plats, utom om den som innehar vapnet är en i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privata säkerhetstjänster avsedd väktare eller en i 21 § denna lag avsedd ordningsvakt i arbetsuppdrag eller om det finns någon sådan godtagbar orsak till innehavet som har samband med överlåtelse av teleskopbatongen eller något annat bestäms i 12 § denna lag.

Vad som bestäms i 1 och 2 mom. gäller inte staten eller landskapet eller innehav av föremål i statens eller landskapets ägo, om innehavet grundar sig på att en person i anställning hos staten eller landskapet handhar sina uppgifter.

Se LL (2010:28) om ordningsvakter.

10 §. Innehav av föremål och ämnen som kan användas för att skada någon annan

Det är förbjudet att på allmän plats inneha följande föremål och ämnen som är avsedda att eller kan användas för att allvarligt skada någon annan:

- 1) eggvapen, söndriga glasföremål och andra med dessa jämförbara föremål som kan användas för att skära eller sticka,
- 2) batonger, kättingar, fjädrar, vajrar, kablar, bollträn och andra med dessa jämförbara föremål som kan användas som tillhygge,
- 3) kastpilar, kulor och andra med dessa jämförbara föremål som kan användas för att kastas,
- 4) ämnen som är frätande eller kan användas för att allvarligt skada eller förlama någon annan,

G 2 Ordningslag (2010:23)

5) luftvapen, vapen med fjäderfunktion, harpuner, slangbågar, blåsrör och andra med dessa jämförbara föremål som kan användas för skjutande eller

6) hälsofarliga laserpekare.

Det är förbjudet att på allmän plats inneha sådana föremål som är förvillande lika skjutvapen eller explosiva varor.

Vad som bestäms i 1 och 2 mom. gäller inte sådana föremål eller ämnen som någon måste inneha på grund av sitt arbetsuppdrag eller av någon annan godtagbar orsak.

Innehav av skjutvapen och explosiva varor regleras i skjutvapenlagen (FFS 1/1998), landskapslagen (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor och i landskapsförordningen (2007:99) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.

11 §. Överlåtelse av luftvapen, vapen med fjäderfunktion och harpuner

Det är förbjudet att sälja eller annars varaktigt överlåta luftvapen, vapen med fjäderfunktion och harpuner till den som inte fyllt 18 år utan att dennes vårdnadshavare samtycker därtill.

12 §. Samlande av farliga föremål

Det är tillåtet att tillverka och saluföra historiskt eller konstnärligt värdefulla knogjärn, stiletter och kaststjärnor samt som något annat föremål maskerade eggvapen, fjäderbatonger, teleskopbatonger samt precisionsslangbågar och precisionsslungor. Det är tillåtet att inneha sådana föremål på allmän plats och i ett trafikmedel på allmän plats av sådana godtagbara skäl som har samband med ett köp eller med att föremålet fogas till en samling eller placeras ut på en utställning.

Ett föremål anses vara historiskt värdefullt om det har anknytning till en betydande person, tilldragelse, plats eller tidsepok eller om det på grund av sin ålder eller raritet eller på grund av att det är representativt för denna typ av föremål eller av någon annan därmed jämförbar orsak har konst-, vapen- eller krigshistorisk eller etnografisk betydelse. Ett föremål anses vara konstnärligt värdefullt om det genom sin utformning, ytbehandling eller utsmyckning representerar en viss stilperiod eller annars är av betydelse med hänsyn till den konstnärliga helheten.

13 §. Innehav av ämnen som kan användas för klottring

Det är förbjudet att utan godtagbart skäl på allmän plats inneha sprayfärger och andra sådana målarfärger eller andra ämnen som kan användas för klottring av egendom.

4 kap. Djur

14 §. Hunddisciplin

För bevarande av allmän ordning och säkerhet ska ägaren eller innehavaren av en hund

1) hålla hunden kopplad inom tätorter,

2) se till att hunden inte kommer ut på motions slingor eller andra liknande banor okopplad och inte alls ut på allmänna badstränder, på områden reserverade som lekplats för barn, på torg under torgtid, i skidspår som

iståndsatts för allmänt bruk eller på idrottsplaner, om det inte är särskilt tillåtet,

3) se till att hundens exkrementer inte lämnas kvar i miljön inom en tätort på ett område som underhålls.

Vad som bestäms i 1 mom. 1 och 2 punkten gäller inte hundar i statens eller landskapets ägo som används vid tjänsteutövning, hundar som i bevakningsuppgifter används av väktare, skolade räddningshundar som utför serviceuppgifter, rörelsehandikappades assistenthundar eller synskadades ledarhundar.

Vad som bestäms i 1 mom. 1 punkten gäller inte en sluten gård, en träningsplats för hundar eller ett särskilt anvisat inhägnat rastområde. Också på nämnda områden ska hunden dock övervakas av sin ägare eller innehavare.

Vad som bestäms i 1 mom. 1 och 2 punkten gäller även hästar samt i tillämpliga delar andra husdjur eller sällskapsdjur.

I övrigt ska vid tillämpningen av bestämmelserna i 1-4 mom. de krav som följer av bestämmelserna i 8 kap. 41-46 §§ jaktlagen (1985:31) för landskapet Åland beaktas.

15 §. Ridning

Det är förbjudet att rida och att köra med hästfordon eller andra motsvarande fordon på motions slingor och andra liknande banor, på skidspår som iståndsatts för allmänt bruk och på idrottsplaner, om inte något annat har angetts.

Vad som bestäms i 1 mom. gäller inte nödvändiga service- och underhållsarbeten eller myndigheternas verksamhet för upprätthållande av ordningen.

5 kap. Påföljder

16 §. Ordningsförsel

Den som uppsåtligen

1) stör den allmänna ordningen eller äventyrar säkerheten på ett sätt som avses i 3 § denna lag,

2) intar rusmedel i strid med förbudet i 4 § denna lag,

3) (2016/18) försummar att iaktta den aktsamhetsplikt som ägaren eller innehavaren av en byggnad eller konstruktion eller deras företrädare har enligt 5 § denna lag,

4) använder ljusanordningar eller reklam i strid med förbudet i 6 § 1 mom. denna lag eller avlägsnar eller skadar en kungörelse eller ett meddelande som avses i 6 § 2 mom. denna lag i strid med förbudet i det nämnda momentet,

5) köper eller erbjuder sexuella tjänster i strid med 7 § 1 mom. denna lag,

6) urinerar eller har avföring i strid med förbudet i 7 § 2 mom. denna lag,

7) (2016/18) ordnar verksamhet i strid med 7 § 3 mom. denna lag,

8) försummar sin skyldighet att i enlighet med 8 § denna lag säkerställa tillträde till byggnad,

9) i strid med förbudet i 13 § denna lag innehar ett ämne som kan användas för klottring,

10) försummar sin i 14 § 1 mom. denna lag angivna skyldighet som gäller hållandet av djur eller

11) bryter mot förbudet i 15 § 1 mom. denna lag som gäller ridning och körning,

(2016/18) ska, om inte strängare straff för gärningen

bestäms någon annanstans i lag, för ordningsföreseelse dömas till böter. Straffåtgärder behöver inte vidtas för alkoholförtäring som avses i 4 § om gärningen med hänsyn till omständigheterna anses ringa och allmänt intresse inte anses kräva att åtal väcks.

Böter för ordningsföreseelse får inte förvandlas till fängelsestraff.

17 §. Övriga straffbestämmelser

Inom landskapets behörighet ska, utöver bestämmelserna i 16 § denna lag, bestämmelserna i 16 kap. 1-3 §§, 17 kap. 2-6, 12, 13, 13a, 15a och 21 §§, 28 kap. 11 § 1 mom. 3 punkten, 34 kap. 10 §, 41 kap. 4-7 §§ samt 44 kap. 14 och 15 §§ strafflagen, tillämpas i den lydelse de har när denna lag träder i kraft. (2016/18)

Inom landskapets behörighet ska bestämmelserna i 17 kap. 6a § strafflagen tillämpas i den lydelse de har när denna lag träder i kraft då någon handlar i strid med bestämmelserna i 22 § 1 mom. denna lag.

Inom landskapets behörighet ska vad som följer av bestämmelserna i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privata säkerhetstjänster om bevakningsföretagsföreseelse tillämpas i den lydelse de har när denna lag träder i kraft då någon handlar i strid med bestämmelserna i 22 § 3 och 4 mom. denna lag.

Inom landskapets behörighet ska hänvisningar i strafflagen till bestämmelser i annan rikslagstiftning vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen avse de motsvarande bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

18 §. Bestämmelser om ordningsbot

Inom landskapets behörighet ska bestämmelserna i 2a kap. 8 §, 9 § 1, 4 och 5 mom. samt 10 och 11 §§ strafflagen tillämpas i den lydelse de har när denna lag träder i kraft.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om till vilket belopp ordningsboten ska fastställas för olika ordningsföreseelser.

Se LF (2010:36) om föreläggande av ordningsbot vid olika ordningsföreseelser.

19 §. Tvångsutförande

På uppmaning av polisen ska den som använder sådana ljustjänstordningar och sådan reklam som avses i 6 § 1 mom. denna lag utan dröjsmål avlägsna dem.

Om någon trots uppmaning av polisen försummar att avlägsna sådana ljustjänstordningar och sådan reklam som avses i 6 § 1 mom. denna lag har polisen rätt att på dennes bekostnad avlägsna ljustjänstordningarna och reklamen ifråga. För att hindra att den allmänna ordningen eller säkerheten äventyras har polisen i brådskande fall rätt att utan att höra den försämlige och på dennes bekostnad avlägsna ljustjänstordningarna och reklamen ifråga.

20 §. Fråntagande och förstörande

Den som innehar ett i 9, 10 eller 13 §§ denna lag avsett föremål eller ämne kan av polisen fråntas detta föremål eller ämne jämte kärl. En anhållningsberättigad tjänsteman har rätt att bevisligen förstöra ett i 9 eller 10 §§ denna lag avsett föremål eller ämne jämte kärl som kan tas i beslag, om det är av ringa värde och det

är uppenbart att det av domstol skulle dömas förverkat till staten. En polisman som hör till befälet har rätt att bevisligen förstöra även ett ämne jämte kärl som innehar i strid med 13 § denna lag, om ämnet jämte kärl är av ringa värde.

Polisen kan för bevarande av ordning och säkerhet frånta en person som i strid med 4 § denna lag har inlagt berusningsmedel, de ämnen som denne innehar i ett öppnat eller öppet kärl och bevisligen förstöra dem.

6 kap. Särskilda bestämmelser

21 §. Rätt att utse ordningsvakter

Ålands polismyndighet kan på ansökan av innehavaren av ett köpcentrum, en trafikstation eller ett kollektivt trafikmedel som avgår från stationen bevilja tillstånd att för köpcentret, trafikstationen eller trafikmedlet utse ordningsvakter som avses i landskapslagen (2010:28) om ordningsvakter för att bistå polisen i att upprätthålla ordning och säkerhet, om det inte är ändamålsenligt att upprätthålla ordning och säkerhet på något annat sätt och upprätthållandet av ordning och säkerhet kräver det av grundad anledning. I beslutet om rätt att utse ordningsvakter ska ordningsvakternas tjänstgöringsområde begränsas till köpcentrets eller trafikstationens fastighet och till trafikmedlet och vid behov till deras omedelbara närhet.

Ett tillstånd att utse ordningsvakter ska gälla högst fem år. Tillståndet kan förenas med villkor som gäller ordningsvakternas utbildning, bärandet av maktmedelsredskap, tjänstgöringsområde samt placeringen av ordningsvakter och antalet ordningsvakter.

Ålands polismyndighet kan vid behov återkalla tillståndet samt ändra dess villkor eller giltighetstid på grund av sådana förändringar som inverkar väsentligt på upprätthållandet av ordning och säkerhet inom tjänstgöringsområdet.

22 §. Ordningsövervakningsuppgifter

Uppdrag som gäller ordningsövervakningsuppgifter som avses i 21 § 1 mom. denna lag får tas emot och fullgöras bara av ett bevakningsföretag som avses i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privata säkerhetstjänster. Ordningsövervakningsuppgifter får bara utföras av en ordningsvakt som är anställd hos bevakningsföretaget och som har giltigt godkännande som ordningsvakt och som väktare.

Befogenheterna för de ordningsvakter som utför ordningsövervakningsuppgifter bestäms enligt landskapslagen om ordningsvakter. En ordningsvakt har dock inte sådana befogenheter som anges i 7 §, 8 § 1 mom. 3 punkten, 8 § 3 och 4 mom. eller 9 § landskapslagen om ordningsvakter. En ordningsvakt som enligt 8 § 2 mom. landskapslagen om ordningsvakter utöver sin rätt att gripa en person har rätt att visitera den gripne och de saker som denne medför för att försäkra sig om att den gripne inte innehar föremål eller ämnen med vilka han eller hon kan orsaka fara för sig själv eller andra. Ordningsvakten har rätt att frånta den gripne de farliga föremål och ämnen som påträffas vid visitationen. De föremål och ämnen som fråntagits den gripne ska utan dröjsmål överlämnas till polisen.

G 3 LL (1974:21) om behandling av berusade

Vad beträffar ordningsövervakningsuppgifter gäller vad som följer av bestämmelserna i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privata säkerhetstjänster, om god bevakningssed, om uppgörandet av uppdragsavtal, händelserapporter och verksamhetsanvisningar, om maktmedelsredskap och bärandet av dem samt om myndigheternas rätt att få information. Ett bevakningsföretag ska i sina register över personal och arbetsskift samt i sin årsanmälan ta in uppgifter som motsvarar sådana uppgifter som enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privata säkerhetstjänster ska finnas i ett personal- och arbetsskiftsregister samt i en årsanmälan och som gäller utförandet av uppdrag innefattande ordningsvaktsuppgifter samt de ordningsvakter som deltagit i utförandet av uppdraget.

Den som utför ordningsövervakningsuppgifter ska vara iförd en ordningsvaktsdräkt. För ordningsvaktsdräkten gäller i tillämpliga delar vad som följer ur bestämmelserna om väktares dräkt i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privata säkerhetstjänster.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om märken och text på ordningsvaktsdräkten.

23 §. Besvärbestämmelser

Förvaltningsbeslut som Ålands polismyndighet fattat med stöd av denna lag överklagas genom besvär till Ålands förvaltningsdomstol.

Om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat, ska ett beslut som med stöd av denna lag fattats om återkallande av tillstånd eller ändring av tillståndsvillkoren iakttas omedelbart.

24 §. Ikraftträdelse

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2010.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Ikraftträdandebestämmelse (2016/18):

Denna lag träder i kraft den 1 april 2016.

Inom landskapets behörighet upphävs genom denna lag landskapslagen (1945:11) om utverkande av tillstånd till föranstaltande av vissa nöjen samt hållande av spelautomat och penningautomat.

Inom landskapets behörighet upphävs genom denna lag bestämmelserna i 16 kap. 5 och 7 §§ samt 16 § 2 mom., 20 kap. 9 § 1 mom. samt 44 kap. 7, 8, 10-13, 21 och 24 §§ i strafflagen i den lydelse som tidigare varit gällande på Åland enligt bestämmelserna i 71 § i självstyrelselagen (1991:71) för Åland.

G 3 Landskapslag (1974:21) om behandling av berusade

1 §. (2013/88) Den som på grund av berusning har gripits i det syfte som nämns i 2 kap. 2 § 1 mom. polislagen (2013:87) för Åland ska behandlas och vårdas enligt bestämmelserna i denna lag.

2 §. I 1 § avsedd person skall av polisen föras till av denna upprätthållen förvaringsplats för berusade. Har tillnyktringsstation inrättats, skall berusad i första hand

föras till denna. Om den berusades hälsotillstånd ger anledning därtill, skall han utan dröjsmål föras till sjukhusvård eller underkastas annan åtgärd som påkallas av hans tillstånd.

3 §. Berusad kan tagas i förvar, om detta är påkallat med beaktande av graden av hans berusning, av hans hälsotillstånd eller av ordningens och säkerhetens upprätthållande. Om intagning på tillnyktringsstation besluter den som är ansvarig för stationens verksamhet och om intagning på annan förvaringsplats polisman.

4 §. Den som gripits skall frigges så snart behovet av att hålla honom gripen inte längre föreligger, dock senast 12 timmar efter gripandet. (2000/52)

Den som ej frigivits före klockan 20 kan utan hinder av stadgandena i 1 mom. kvarhållas till följande morgon, dock högst till klockan 8, om detta är särskilt påkallat för att han saknar bostad eller övernattingsställe eller av annat skäl.

3 mom. upphävt (2000/52).

Om hållande i förvar på tillnyktringsstation besluter den som är ansvarig för stationens verksamhet och på annan förvaringsplats vederbörande polisman.

5 §. Medan berusad är tagen i förvar, skall han såvitt möjligt hållas under observation och erhålla den vård och annan behandling, som graden av hans berusning samt hans hälsotillstånd kräver.

6 §. Berusad är skyldig att underkasta sig sådan medicinsk undersökning och vård som graden av hans berusning samt hans hälsotillstånd anses erfordra.

7 §. Den som hålles i förvar skall, i den mån det är ändamålsenligt och behövt med hänsyn till hans personliga förhållanden, givas råd och handledning samt underrättas om de möjligheter till vård och skötsel som står missbrukare av berusningsmedel till buds.

8 §. Den som tages i förvar skall frånges alla föremål, med vilka han kan skada sig själv eller andra, och även annan egendom, vars frångagande anses påkallat. Frångagen egendom skall förvaras omsorgsfullt och återlämnas till vederbörande när han frigives, såframt om förfarandet beträffande sagda egendom ej annat är särskilt stadgat.

9 §. Vad i annan lag är stadgat om de verkningar, som följer av att berusad tagits i förvar, samt om myndighets skyldigheter och åtgärder beträffande dem som tagits i förvar, gäller i tillämpliga delar beträffande hållande i förvar enligt denna lag.

10 §. Angående inrättande och upprätthållande av tillnyktringsstation stadgas särskilt. Redan därförinnan kan tillnyktringsstation i experimentsyfte inrättas och upprätthållas på åtgärd av landskapet eller av landskapet understödas inom ramen för landskapets inkomst- och utgiftsstaten.

Lokaler som används som tillnyktringsstationer ska granskas och godkännas av landskapsregeringen. (2013/88)

11 §. Den som tagits i förvar på tillnyktringsstation för att han uppträtt berusad är skyldig att för den vård han där erhållit erlägga en avgift, varom stadgas genom

landskapsförordning. Vid fastställandet av avgiften bör den av vården föranledda kostnaden och därav förorsakat arbete beaktas. Har avgiften ej betalats inom en månad från frigivningen, kan den indrivnas hos vederbörande i den ordning som gäller för indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg.

I 1 mom. avsedd avgift skall indrivnas hos vederbörande inom en tid av tre år från frigivningen, vid äventyr att rätten till avgiften är förverkad.

Se L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

12 §. Närmare stadganden om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

G 4 Landskapsförordning (2010:36) om föreläggande av ordningsbot vid olika ordningsföreseelser

1 §. Tillämpningsområde

I enlighet med bestämmelserna i denna förordning kan ordningsbot föreläggas vid ordningsföreseelse.

Ordningenslagen (2010:23) för landskapet Åland kallas i denna förordning ordningenslagen.

2 §. Ordningsbotens storlek

Ordningsboten är 20, 35 eller 50 euro.

3 §. Föreseelser som gäller störande av den allmänna ordningen och äventyrande av säkerheten

Den som bryter mot bestämmelserna om störande av den allmänna ordningen och äventyrande av säkerheten i 3 § ordningenslagen kan föreläggas en ordningsbot på 35 euro.

4 §. Föreseelser som gäller intagande av berusningsmedel

Den som bryter mot bestämmelserna om intagande av berusningsmedel i 4 § ordningenslagen kan föreläggas en ordningsbot på 20 euro.

5 §. Föreseelser som gäller förhindrande av fara

Den som åsidosätter den aktsamhetsplikt som han eller hon är skyldig att iaktta för att förhindra fara enligt 5 § ordningenslagen kan föreläggas en ordningsbot på 50 euro.

6 §. Föreseelser som gäller reklam och kungörelser

Den som bryter mot bestämmelserna om reklam och kungörelser i 6 § ordningenslagen kan föreläggas en ordningsbot på 35 euro.

7 §. Föreseelser som gäller annan verksamhet som orsakar störning

Den som bryter mot bestämmelserna om annan verksamhet som orsakar störning i 7 § ordningenslagen kan föreläggas en ordningsbot på

1) 20 euro om han eller hon urinerar eller har avföring på ett sådant sätt som strider mot förbudet i 7 § 2 mom. ordningenslagen samt

2) 35 euro om han eller hon ordnar föreställningar på ett sådant sätt som strider mot förbudet i 7 § 3 mom. ordningenslagen.

8 §. Föreseelser som gäller säkerställande av tillträde till byggnad

Den som underlåter att vidta de åtgärder som han eller hon är skyldig att vidta enligt bestämmelserna om

säkerställande av tillträde till byggnad i 8 § ordningenslagen kan föreläggas en ordningsbot på 35 euro.

9 §. Föreseelser som gäller innehav av föremål och ämnen som kan användas för att skada någon annan

Den som bryter mot bestämmelserna om innehav av föremål och ämnen som kan användas för att skada någon annan i 10 § ordningenslagen kan föreläggas en ordningsbot på 35 euro.

10 §. Föreseelser som gäller innehav av ämnen som kan användas för klottring

Den som bryter mot bestämmelserna om innehav av ämnen som kan användas för klottring i 13 § ordningenslagen kan föreläggas en ordningsbot på 20 euro.

11 §. Föreseelser som gäller hunddisciplin

Den som åsidosätter de skyldigheter som han eller hon ska iaktta enligt bestämmelserna om hunddisciplin i 14 § ordningenslagen kan föreläggas en ordningsbot på 20 euro.

12 §. Föreseelser som gäller ridning

Den som åsidosätter de skyldigheter som han eller hon ska iaktta enligt bestämmelserna om ridning i 15 § ordningenslagen kan föreläggas en ordningsbot på 20 euro.

G 5 Landskapslag (2010:30) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om sammankomster

1 §. Lagens tillämpningsområde

För upprätthållande av allmän ordning och säkerhet ska, med i denna lag angivna undantag, lagen om sammankomster (FFS 530/1999) tillämpas i landskapet Åland.

Lagen om sammankomster ska tillämpas i landskapet sådan den lyder när denna lag träder ikraft. Ändras därefter författningen, ska den ändrade författningen gälla i landskapet från tidpunkten för dess ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Förvaltningsmyndighet

De förvaltningsuppgifter som enligt den i 1 § 1 mom. angivna lagen ankommer på det ministerium som ansvarar för den inre säkerheten ska i landskapet handhas av landskapsregeringen till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet. De förvaltningsuppgifter som enligt nämnda lag ankommer på polisen ska i landskapet handhas av Ålands polismyndighet till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet.

3 §. Hänvisningar

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen i 18 § lagen om sammankomster [till lagen om ordningsvakter] avse landskapslagen (2010:28) om ordningsvakter.

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen i 24 § lagen om sammankomster [till avfallslagen (FFS 1072/1993)] avse landskapslagen (1981:3) om renhållning.

Hänvisningar i lagen om sammankomster till bestämmelser inom landskapets behörighet till annan rikslagstiftning som äger motsvarighet i landskapslagstiftning

G 6 LL (2010:28) om ordningsvakter

ska i landskapet avse de motsvarande bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

I 18 § L om sammankomster hänvisas numera till L om privata säkerhetstjänster (FFS 1085/2015). I 24 § L om sammankomster hänvisas numera till avfallslag (FFS 646/2011).

4 §. Landskapsförordning

Om inte ärendet hör till området för lag kan landskapsregeringen inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av lagen om sammankomster ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

5 §. Sökande av ändring

Förvaltningsbeslut som Ålands polismyndighet fattat med stöd av denna lag får överklagas genom besvär till Ålands förvaltningsdomstol. Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut enligt denna lag får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

Om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat, ska ett beslut trots besvär iaktas omedelbart.

6 §. Ikraftträdelse

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2010.

Åtgärder som verkställighet av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

G 6 Landskapslag (2010:28) om ordningsvakter**1 §. Tillämpningsområde**

I denna lag bestäms om de skyldigheter och befogenheter som den som med stöd av landskapslagen (2010:30) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om sammankomster, ordningslagen (2010:23) för landskapet Åland eller landskapsförordningen (1996:49) om inkvarterings- och trakteringsverksamhet har utsetts att övervaka ordning och säkerhet (*ordningsvakt*) har i sitt uppdrag samt om hur en sådan person ska godkännas för uppdraget, till den del något annat inte bestäms i nämnda lagar eller i någon annan lag. (2013/89)

Denna lag tillämpas också på den som med anledning av ett sådant uppdrag som avses i 9 § 2 mom. landskapslagen (2010:29) om tillämpningen av lagen om privata säkerhetstjänster har utsetts att fullgöra ordningsövervakningsuppgifter som grundar sig på en författning som nämns i 1 mom.

Bestämmelser om rätten att avbryta en allmän sammankomst eller offentlig tillställning eller bestämma att en sådan sammankomst eller tillställning ska avslutas finns i landskapslagen om tillämpning av lagen om sammankomster.

2 §. En ordningsvaks uppgift och tjänstgöringsområde

En ordningsvakt har till uppgift att upprätthålla ordning och säkerhet samt förhindra brott och olyckor vid den tillställning eller inom det område för vilket han eller hon med stöd av en författning som nämns i 1 § 1 mom. har utsetts till ordningsvakt (*tjänstgöringsområde*).

En ordningsvakt ska handla i enlighet med bestämmelser i lag och förordning samt iaktta de befallningar och föreskrifter som polisen samt räddningsmyndighe-

ter och övriga myndigheter meddelar antingen på förhand eller under tillställningen.

3 §. Utseende till ordningsvakt och tjänstgöring som ordningsvakt

Till ordningsvakt får utses en person som samtycker till uppgiften och som har ett av polisen meddelat giltigt godkännande som ordningsvakt.

Med beaktande av en tillställnings omfattning och natur samt av andra särskilda skäl kan Ålands polismyndighet (*polismyndigheten*) som ordningsvakt vid en enskild tillställning enligt lagen om sammankomster eller vid likartade tillställningar som ordnas av samma arrangör på samma plats, för högst fyra månader under ett år godkänna också en person som endast uppfyller kraven i 13 § 1 mom. 1 och 2 punkterna. En sådan ordningsvakt har inte de befogenheter som anges i 8 § 2 och 3 mom. Vid tillställningar för vilka utses en i detta moment avsedd ordningsvakt ska alltid också finnas ett tillräckligt antal ordningsvakter som uppfyller villkoren i 13 § 2 eller 3 mom.

Om en ordningsvaks uppgifter eller säkerhet i arbetet så kräver kan polismyndigheten kräva att ordningsvakten utöver den utbildning som avses i 13 § 1 mom. 3 punkten har fullgjort en tilläggsutbildning i användningen av maktmedel vilken uppfyller de krav som landskapsregeringen fastställt (*tilläggsutbildning för ordningsvakter i användningen av maktmedel*).

En polisman får inte vara ordningsvakt.

4 §. Principer för verksamheten

En ordningsvakt ska i sin verksamhet prioritera sådana åtgärder som främjar allmänhetens säkerhet.

En ordningsvakt ska vara saklig och objektiv samt främja försorlighet. Ordningsvakten ska i första hand genom råd, uppmaningar och befallningar upprätthålla ordningen och säkerheten inom sitt tjänstgöringsområde.

Ordningsvakten ska vidta åtgärder så att de inte medför större skada eller olägenhet än vad som är nödvändigt för att uppdraget ska kunna fullgöras.

5 §. Tryggande av säkerheten inom tjänstgöringsområdet

En ordningsvakt ska inom sitt tjänstgöringsområde särskilt övervaka att säkerheten inte äventyras för någon. Om ordningsvakten fått kännedom om sådana omständigheter som uppenbarligen äventyrar säkerheten ska den som ordnar tillställningen eller innehavaren av området utan dröjsmål underrättas. Ordningsvakten ska då också omedelbart vidta brådska åtgärder som är nödvändiga för att upprätthålla säkerheten, såsom att varna allmänheten och dirigera allmänheten bort från det farliga området samt avlägsna orsaken till faran.

Om de åtgärder för avvärjande av fara som har vidtagits av ordningsvakten och arrangören eller områdets innehavare inte har varit tillräckliga, ska ordningsvakten underrätta polisen och vid behov räddningsmyndigheterna om de omständigheter som äventyrar säkerheten.

6 §. Skyddande av utomstående och av miljön

En ordningsvakt ska övervaka att tillställningen inte medför fara eller oskäliga störningar för utomstående, trafiken eller hemfriden.

Ordningsvakten ska inom sitt tjänstgöringsområde också övervaka att annans egendom inte skadas och att

miljön inte orsakas annan skada än vad som kan anses godtagbart med hänsyn till tillställningens syfte och övriga omständigheter.

Ordningsvakt som fått kännedom om sådana omständigheter som avses i 1 och 2 mom. ska utan dröjsmål underrätta den som ordnar tillställningen eller innehavaren av området och omedelbart vidta åtgärder för att avvärja fara, skada eller störning.

Om de åtgärder som ordningsvakten och tillställningens arrangör eller innehavaren av området har vidtagit för att avvärja fara, störning eller skada som avses i 1 och 2 mom. inte har varit tillräckliga, ska ordningsvakten underrätta polisen och vid behov räddningsmyndigheterna om faran, störningen eller skadan.

7 §. Vägrande av tillträde

En ordningsvakt ska vägra en person tillträde till tjänstgöringsområdet, om det finns grundad anledning att misstänka att personen kan äventyra ordningen eller säkerheten där på grund av berusning eller på grund av sitt uppförande eller föremål som medförts, eller om personen inte har uppnått den ålder som krävs för tillträde till området.

Ordningsvakten har dessutom rätt att vägra en sådan person tillträde till tjänstgöringsområdet som

- 1) på grund av sitt tidigare uppförande kan misstänkas komma att äventyra ordningen eller säkerheten där,
- 2) inte uppfyller de villkor som tillställningens arrangör eller innehavaren av området har uppställt för tillträde till området, dock med beaktande av vad som i strafflagen (FFS 39/1889) bestäms om diskriminering, eller som
- 3) med skäl kan misstänkas medföra föremål eller ämnen som det enligt lag eller enligt de villkor som arrangören eller polisen har uppställt är förbjudet att inneha inom området.

8 §. Avlägsnande, gripande och hållande i förvar

En ordningsvakt har rätt att från sitt tjänstgöringsområde avlägsna en person som

- 1) i berusat tillstånd stör ordningen eller andra personer,
- 2) genom hotfullt uppträdande, oljud eller våldsamhet stör ordningen eller äventyrar säkerheten, eller som
- 3) trots tillsägelse underlåter att följa en befallning som är nödvändig för upprätthållande av ordning eller säkerhet.

Om det är uppenbart att det inte är tillräckligt att en person avlägsnas från platsen och störningen eller faran inte annars kan avvärjas, har ordningsvakten rätt att gripa personen, om gripandet är nödvändigt för att avvärja allvarlig fara för andra personer eller egendom. Den gripne ska utan dröjsmål överlämnas till polisen. En ordningsvakt har dock inte rätt att gripa en person vid en allmän sammankomst.

Kan den som gripits inte utan dröjsmål överlämnas till polisen, har ordningsvakten rätt att med polisens samtycke hålla den som gripits i förvar i högst 4 timmar från gripandet, dock högst till dess att tillställningen är slut och allmänheten avlägsnat sig eller tills grunden för gripandet annars har upphört.

Den som med stöd av denna lag gripits ombord på ett fartyg får dock på order av fartygets befälhavare hållas i förvar tills fartyget nästa gång anlöper en hamn, om inte grunden för gripandet har upphört före det.

I fråga om behandlingen av personer som hålls i förvar med stöd av denna lag iakttas vad som föreskrivs i 1 kap. 3 och 4 §§, 2 kap. 2 § 1 mom. och 3 § 1 mom., 3 kap. 1 §, 5 kap. 1 och 2 §§, 8 kap. 2 §, 9 kap. 1 § samt 12 kap. 1 och 2 §§ i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (FFS 841/2006).

Den som tagits i förvar får av en ordningsvakt placeras endast i en sådan förvaringslokal som administreras av ordningsvakter och som polismyndigheten har granskat och godkänt före tillställningens början. Ordningsvakten ska upprätta en underskriven anmälan om förvar beträffande varje person som hålls i förvar. När tillställningen är slut ska ordningsvakten utan dröjsmål lämna in anmälan om förvar till polismyndigheten.

9 §. Förbjudna föremål och ämnen

En ordningsvakt har rätt att med hjälp av metalldetektor eller någon annan sådan teknisk anordning visitera en person som söker tillträde till eller befinner sig inom vaktens tjänstgöringsområde för att förvissa sig om att personen inte bär på sig eller medför sådana föremål eller ämnen som kan äventyra ordningen eller säkerheten eller vilkas innehav på tjänstgöringsområdet är förbjudet enligt lag eller bestämmelse som meddelats med stöd av lag. Med stöd av order från arrangören eller polisen enligt 23 § 4 mom. lagen om sammankomster eller om det av någon annan orsak finns grundad anledning att misstänka att personen medför sådana föremål eller ämnen, får personen och medförda saker granskas även på annat lämpligt sätt.

En ordningsvakt har i samband med gripande som avses i 8 § 2 mom. rätt att kroppsvisitera den som gripits för att förvissa sig om att denne inte medför föremål eller ämnen som kan äventyra förvaringen eller med vilka personen kan utsätta sig själv eller andra för fara.

Ordningsvakten har rätt att frånta en person föremål och ämnen som avses i 1 och 2 mom. och som påträffats vid visitationen.

Ordningsvakten har också rätt att frånta en person, som befinner sig inom vaktens tjänstgöringsområde, föremål eller ämnen som påträffats vid visitationen eller annars och som kan användas vid brott mot eller hot om brott mot liv eller hälsa eller som det annars enligt lag eller bestämmelse som meddelats med stöd av lag är förbjudet att medföra till området.

De föremål och ämnen som fråntagits någon ska utan dröjsmål överlämnas till polisen eller, om inga hinder enligt lag finns, återlämnas till ägaren eller innehavaren när han eller hon avlägsnar sig från platsen.

10 §. Användning av maktmedel

En ordningsvakt som i sitt uppdrag vägrar en person tillträde till eller avlägsnar någon från en plats, griper en person, visiterar en gripen person, hindrar att någon som gripits flyr, fråntar någon ett föremål eller ämne eller avlägsnar ett hinder, har rätt att använda maktmedel i den mån det behövs och kan anses försvarligt.

Frågan om huruvida maktmedlen är försvarliga ska bedömas med hänsyn till hur viktigt och brådskande uppdraget är, hur farligt motståndet är, de resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen.

G 6 LL (2010:28) om ordningsvakter

När en ordningsvakt bistår polisen gäller dessutom vad som i 2 kap. 17 § polislagen (2013:87) för Åland bestäms om rätten för en person som tillfälligt bistår en polisman att använda maktmedel. (2013/89)

Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § strafflagen.

11 §. Maktmedelsredskap och hur de bärs

Tillåtna maktmedelsredskap för en ordningsvakt är gasspray enligt 11 § i skjutvapenlagen (FFS 1/1998) samt handklovar, knippförband av plast och högst 70 centimeter långa batonger.

I ordningsövervakningsuppgifter får en ordningsvakt inte i onödan bära på sig maktmedelsredskap. Gasspray får endast bäras av en ordningsvakt som har fullgjort sådan utbildning för bärande av gasspray i bevakningsuppgifter som avses i 29 § 2 mom. i lagen om privata säkerhetstjänster (FFS 282/2002). Den som godkänts som ordningsvakt med stöd av 2a § 2 mom. i denna lag får inte bära maktmedelsredskap i sina uppgifter.

12 §. Medförande av hund

Med tillstånd som beviljats av polismyndigheten får en ordningsvakt i ordningsövervakningsuppgifter medföra en hund som

1) på godkänt sätt har genomgått lydnadskontroll motsvarande de krav som landskapsregeringen fastställt,

2) han eller hon har varit förare för vid lydnadskontrollen,

3) är minst två men högst tio år gammal,

4) är registrerad och identifikationsmärkt så att den på ett tillförlitligt sätt kan individualiseras,

5) han eller hon kan behärska samt

6) inte till sina egenskaper har visat sig vara olämplig för att medföras i ordningsövervakningsuppgifter.

En ordningsvakt får i ordningsövervakningsuppgifter medföra en hund som uppfyller de krav som anges i 1 mom. i två år från det godkännande som avses i 1 mom. 1 punkten.

Det tillstånd som avses i 1 mom. kan beviljas om tillställningens omfattning, art eller den plats där tillställningen arrangeras av grundad anledning som hänför sig till upprätthållandet av ordningen förutsätter att hund medförs. Vid tillställningen ska hunden bära munkorg som på polisens order kan avlägsnas, om man på grund av någons uppförande eller av annan motsvarande anledning kan dra den slutsatsen att säkerheten för dem som deltar i tillställningen är hotad.

13 §. Godkännande som ordningsvakt

Som ordningsvakt kan godkännas en person som

1) har fyllt 18 år,

2) är känd för tillförlitlighet och redbarhet och som till sina personliga egenskaper är lämplig för uppgiften,

3) på godkänt sätt har fullgjort en utbildning som uppfyller de krav som landskapsregeringen fastställt och i vilken åtminstone ingår ämnen med anknytning till ordningsvaktsverksamhet, ordningsvakters uppgifter samt ordningsvakters rättigheter och skyldigheter (*grundutbildning för ordningsvakter*) samt

4) på godkänt sätt tidigast sex månader före ansökan om ett nytt godkännande har fullgjort en repetitionsut-

bildning som uppfyller de krav som landskapsregeringen fastställt (*repetitionsutbildning för ordningsvakter*), om den som ansöker om godkännande som ordningsvakt redan tidigare har godkänts som ordningsvakt med stöd av 3 punkten.

Ett godkännande som ordningsvakt är i kraft högst fem år. Ett godkännande som ordningsvakt kan av särskilda skäl med anledning av sökandens utbildning, personliga egenskaper och andra motsvarande omständigheter förenas med villkor och begränsningar avseende tid, geografiskt område samt ordningsövervakningsuppgifter.

Den som har en tidigare utbildning som motsvarar grundutbildningen för ordningsvakter kan utan hinder av 1 mom. 3 punkten på nytt godkännas som ordningsvakt på ansökan som ska göras inom sex månader efter det att det tidigare godkännandet som ordningsvakt har upphört att gälla. Ett villkor för godkännandet är då att sökanden på godkänt sätt har fullgjort den föreskrivna repetitionsutbildningen för ordningsvakter.

En sökande godkänns som ordningsvakt av polismyndigheten. Ett godkännande som ordningsvakt innebär att ett tidigare gällande godkännande som ordningsvakt förfaller.

14 §. Ändring av villkor och begränsningar som förenats med ett godkännande som ordningsvakt

Villkor och begränsningar som förenats med ett godkännande som ordningsvakt kan ändras med anledning av förändringar i ordningsvaktens utbildning, personliga egenskaper eller andra motsvarande omständigheter.

Villkor och begränsningar som förenats med ett godkännande som ordningsvakt ändras av polismyndigheten.

15 §. Ansökan och beslut om godkännande som ordningsvakt

En ansökan om att bli godkänd som ordningsvakt ska lämnas in personligen.

När ett godkännande som ordningsvakt meddelas i enlighet med ansökan får sökanden inte något separat beslut eller någon besväransvisning.

16 §. Ordningsvaktskort och intyg över godkännande

Den som har godkänts som ordningsvakt i enlighet med 13 § 1 mom. får ett ordningsvaktskort av polismyndigheten. Ordningsvakten ska bära med sig kortet i ordningsövervakningsuppgifter och på begäran visa upp det. Ett intyg som polisen vid behov ger över godkännandet som ordningsvakt fungerar som ordningsvaktskort innan det egentliga ordningsvaktskortet ges till ordningsvakten.

Om en ordningsvakts personuppgifter har ändrats eller ordningsvakten på godkänt sätt har fullgjort tilläggsutbildning för ordningsvakter i användningen av maktmedel eller sådan utbildning för bärande av gasspray som avses i 29 § 2 mom. lagen om privata säkerhetstjänster och dessa uppgifter inte har antecknats på ordningsvaktskortet eller om kortet har förkommit eller förstörts, ska ordningsvakten utan dröjsmål ansöka om en dubblett av ordningsvaktskortet hos polismyndigheten.

Ett ordningsvaktskort ska omedelbart överlämnas till polisen, om godkännandet som ordningsvakt har återkallats eller om en ordningsvakt får ett nytt ordnings-

vaktkort under den giltighetstid för godkännandet som har antecknats på det tidigare utfärdade kortet.

Den som har godkänts som ordningsvakt i enlighet med 3 § 2 mom. ska få ett intyg över godkännandet som ordningsvakt. Ordningsvakten ska bära med sig intyget i ordningsövervakningsuppgifter och på begäran visa upp det.

17 §. Kännetecken för ordningsvakter och användningen av det

En ordningsvakt ska i ordningsövervakningsuppgifter använda ett tydligt kännetecken som utvisar ordningsvaktens ställning (*kännetecken för ordningsvakter*). Kännetecknet för ordningsvakter får endast användas av en ordningsvakt i ordningsövervakningsuppgifter. Det är förbjudet att använda märken, kännetecken eller dräkter som är förvillande lika kännetecknet för ordningsvakter.

18 §. Anordnandet av ordningsvaksutbildning

Grundutbildning för ordningsvakter samt repetitionsutbildning för ordningsvakter kan anordnas av

- 1) polismyndigheten eller
- 2) annan av landskapsregeringen godkänd utbildningsanordnare.

Tilläggsutbildning för ordningsvakter i användningen av maktmedel kan anordnas av polismyndigheten samt den för vars räkning utbildaren har rätt att ge gassprayutbildning inom den utbildning i användningen av maktmedel som avses i 29 § 2 mom. lagen om privata säkerhetstjänster. Utbildningen ska åtminstone omfatta ämnen med anknytning till grunderna för användningen av maktmedel och till maktmedelsredskap samt praktiska övningar i användningen av maktmedel.

19 §. Godkännande som utbildare av ordningsvakter

Som utbildare av ordningsvakter kan godkännas en person som

- 1) har fyllt 18 år,
- 2) är känd för tillförlitlighet och redbarhet och som till sina personliga egenskaper är lämplig för uppgiften samt
- 3) på godkänt sätt har fullgjort en utbildning som uppfyller de krav som landskapsregeringen fastställt (*utbildning för utbildare av ordningsvakter*) och som åtminstone omfattar ämnen med anknytning till lagstiftningen om ordningsvaksverksamhet, ordningsvakters rättigheter och skyldigheter, användningen av maktmedel samt tjänstgöring som utbildare.

Ett godkännande som utbildare av ordningsvakter är i kraft högst fem år.

Ett godkännande som utbildare av ordningsvakter kan av särskilda skäl med anledning av sökandens utbildning, personliga egenskaper och andra motsvarande omständigheter förenas med villkor och begränsningar avseende tid, geografiskt område samt undervisningsämnen. Villkor och begränsningar som förenats med ett godkännande som utbildare av ordningsvakter kan ändras med anledning av förändringar i utbildarens utbildning, personliga egenskaper eller andra motsvarande omständigheter.

Landskapsregeringen godkänner en person som utbildare av ordningsvakter och ändrar också de villkor och begränsningar som förenats med godkännandet.

Godkännandet som utbildare av ordningsvakter samt de ändringar som gjorts i fråga om villkoren och begränsningarna ska anmälas till polismyndigheten.

20 §. Tillsyn och erhållande av information

Landskapsregeringen svarar inom landskapet Åland för den allmänna tillsynen över och styrningen i fråga om ordningsvakter, anordnare av utbildning för ordningsvakter samt utbildare av ordningsvakter.

Polismyndigheten svarar inom landskapet för tillsynen över den verksamhet ordningsvakter, anordnare av utbildning för ordningsvakter samt utbildare av ordningsvakter utövar.

Utän hinder av att en sammanslutnings medlemmar, revisorer, verkställande direktör, styrelsemedlemmar eller arbetstagare är bundna av företagshemlighet, har landskapsregeringen och polismyndigheten för utövande av tillsyn rätt att av ordningsvakter, den som utser ordningsvakter, anordnare av utbildning för ordningsvakter samt godkända utbildare av ordningsvakter få behövlig information om utförandet av ordningsövervakningsuppgifter, anordnandet av ordningsövervakningsutbildning och andra liknande omständigheter.

21 §. Återkallande av godkännande som ordningsvakt

Polismyndigheten ska återkalla ett godkännande som ordningsvakt om ordningsvakten begär det.

Ett godkännande som ordningsvakt ska återkallas helt eller för viss tid, om ordningsvakten

1) till följd av väsentliga förändringar i förhållandena inte längre uppfyller villkoren för godkännande som ordningsvakt i fråga om redbarhet, tillförlitlighet eller personliga egenskaper,

2) genom dom som har vunnit laga kraft har dömts för ett brott som visar att han eller hon är olämplig för sin uppgift eller uppsåtliga har förfarit väsentligen felaktigt som ordningsvakt, eller

3) på ett väsentligt sätt har brutit mot villkor eller begränsningar som förenats med godkännandet som ordningsvakt.

Polismyndigheten kan i de fall som avses i 2 mom. i stället för att återkalla godkännandet tilldela ordningsvakten en varning, om det med hänsyn till omständigheterna vore oskäligt att återkalla godkännandet.

22 §. Tillfälligt återkallande av godkännande som ordningsvakt

En polisman som hör till befälet kan tillfälligt återkalla ett godkännande som ordningsvakt, om polisen har fått kännedom om omständigheter vilka sannolikt leder till att godkännandet återkallas.

Om ett godkännande som ordningsvakt har återkallats eller om det finns förutsättningar att tillfälligt återkalla ett godkännande, kan en polisman omhändertaga ordningsvaktskortet för att överlämna det till en polisman som hör till befälet. Den polisman som hör till befälet ska inom 14 dagar besluta om godkännandet ska återkallas tillfälligt. En polisman kan omhändertaga ett ordningsvaktkort även då godkännandet som ordningsvakt har återkallats. Trots vad som föreskrivs i 8 kap. 31 § i tvångsmedelslagen (FFS 806/2011) kan kroppsvsitation förrättas för omhändertagande av ett ordningsvaktkort. (2013/89)

Ett tillfälligt återkallande av godkännande som ord-

G 6 LL (2010:28) om ordningsvakter

ningsvakt ska genast anmälas till den polismyndighet som godkänt ordningsvakten. Ett beslut att tillfälligt återkalla ett godkännande som ordningsvakt är i kraft högst tre månader. Polismyndigheten kan förlänga beslutets giltighetstid med högst sex månader åt gången, om ordningsvakten misstänks för ett brott som sannolikt leder till att godkännandet som ordningsvakt återkallas.

23 §. Återkallande av godkännande som utbildare av ordningsvakter

Landskapsregeringen återkallar godkännanden som utbildare av ordningsvakter. Ett godkännande ska återkallas om utbildaren begär det.

Ett godkännande som utbildare av ordningsvakter kan återkallas helt eller för viss tid, om utbildaren av ordningsvakter

1) till följd av väsentliga förändringar i förhållandena inte längre uppfyller villkoren för godkännande som utbildare av ordningsvakter i fråga om redbarhet, tillförlitlighet eller personliga egenskaper,

2) genom dom som har vunnit laga kraft har dömts för ett brott som visar att han eller hon är olämplig för sin uppgift eller uppsåtligen har förfarit väsentligen felaktigt som utbildare av ordningsvakter, eller

3) på ett väsentligt sätt har brutit mot villkor eller begränsningar som förenats med godkännandet som utbildare av ordningsvakter.

Landskapsregeringen kan i de fall som avses i 2 mom. i stället för att återkalla godkännandet tilldela utbildaren av ordningsvakter en varning, om det med hänsyn till omständigheterna vore oskäligt att återkalla godkännandet.

Landskapsregeringen ska anmäla ett återkallande av godkännandet som utbildare av ordningsvakter eller tilldelande av varning till polismyndigheten.

24 §. Tillfälligt återkallande av godkännande som utbildare av ordningsvakter

Landskapsregeringen kan tillfälligt återkalla ett godkännande som utbildare av ordningsvakter, om polisen har fått kännedom om omständigheter vilka sannolikt leder till att godkännandet återkallas.

Ett beslut att tillfälligt återkalla ett godkännande som utbildare av ordningsvakter är i kraft högst tre månader. Landskapsregeringen kan förlänga beslutets giltighetstid med högst sex månader åt gången, om utbildaren av ordningsvakter misstänks för ett brott som sannolikt leder till att godkännandet återkallas.

Landskapsregeringen ska anmäla ett tillfälligt återkallande av godkännande som utbildare av ordningsvakter till polismyndigheten.

25 §. (2013/89) Polisundersökning

I ett ärende som gäller återkallande av ett godkännande som meddelats med stöd av denna lag kan vid behov verkställas sådan polisundersökning som avses i 6 kap. i polislagen för Åland.

26 §. Utåtanden

När en person ansöker om att bli antagen till utbildning för ordningsvakter eller utbildning för utbildare av ordningsvakter, har utbildningsanordnaren rätt att av polismyndigheten få ett uttåtande om sökandens lämplighet som ordningsvakt eller utbildare av ordningsvakter.

27 §. Straff

En ordningsvakt som uppsåtligen eller av oaktsamhet

- 1) försummar sin handlingsplikt enligt 2 § 2 mom., 5 eller 6 §§ eller 7 § 1 mom. eller underlåter att fullgöra sina skyldigheter enligt 8 § 6 mom.,

- 2) bryter mot bestämmelserna i 11 § om bärande av maktmedelsredskap och om hur maktmedelsredskap ska bäras eller mot bestämmelserna i 12 § om medförande av hund,

- 3) försummar sin skyldighet enligt 16 § att bära med sig ordningsvaktkort eller intyg, att visa upp dem eller att överlämna dem till polisen eller

- 4) underlåter att i ordningsövervakningsuppgifter använda i 17 § avsett kännetecken för ordningsvakter eller använder kännetecknet för ordningsvakter i strid med den nämnda paragrafen,

ska för *ordningsövervakningsförseelse* dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans i lag.

För ordningsövervakningsförseelse döms också

- 1) den som i strid med 3 § 1 mom. till ordningsvakt utser en person som inte har ett giltigt godkännande som ordningsvakt,

- 2) en polisman som i strid med 3 § 4 mom. tjänstgör som ordningsvakt,

- 3) den som använder ett i 17 § avsett kännetecken för ordningsvakter eller ett kännetecken eller märke som är förvillande likt kännetecknet för ordningsvakter, trots att han eller hon inte har ett giltigt godkännande som ordningsvakt,

- 4) den som ordnar i 18 § 1 mom. 2 punkten avsedd utbildning för ordningsvakter eller fungerar som utbildare vid en dylik utbildning, trots att den som fungerar som utbildare inte har ett giltigt godkännande som utbildare av ordningsvakter.

Straff för motstånd mot ordningsvakt som avses i denna lag bestäms i 17 kap. 6 § i strafflagen.

28 §. Ändringssökande

Beslut som meddelats med stöd av denna lag får överklagas genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol.

Ett beslut om återkallande av godkännande enligt 21, 23 eller 24 §§ verkställs oberoende av besvär, om inte besvärsmyndigheten förbjuder verkställighet av beslutet.

29 §. Närmare bestämmelser

Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser utfärdas om

- 1) förfarandet vid ansökan om godkännande, ansökningarnas innehåll, vilka utredningar som behövs för avgörande av ärenden samt om innehållet i beslut och godkännande,

- 2) visitation enligt 9 § samt om förvaring och överlämnande av föremål och ämnen som fråntagits någon,

- 3) ordnande av utbildning för ordningsvakter och utbildning för utbildare av ordningsvakter samt om innehållet i utbildningen, genomförandet av den och tillgodoräknande av ämnen som ingår i den,

- 4) det kännetecken för ordningsvakter som avses i 17 § och om användningen av det samt

- 5) ordnande av lydheidskontroll för hundar som används i ordningsövervakningsuppgifter och om de krav

som ska uppfyllas vid kontrollen samt om registrering och identifikationsmärkning av hundarna.

Landskapsregeringen fastställer också formulär för blanketter som används vid förfaranden enligt denna lag och formulär för ordningsvaktkortet samt det utbildningsmaterial som ska användas vid utbildningen av ordningsvakter.

30 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2010.

Ett sådant beslut om godkännande som ordningsman som givits med stöd av 15 § i landskapslagen (1969:28) om offentliga nöjeställningar gäller som sådant godkännande som ordningsvakt som avses i 13 § 1 mom. i denna lag på de villkor och med de begränsningar som anges i beslutet, dock högst i tre år efter den dag då denna lag trätt i kraft.

G 7 Landskapslag (2010:29) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privata säkerhetstjänster

1 §. *Lagens tillämpningsområde*

Inom ramen för landskapets behörighet ska för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet lagen om privata säkerhetstjänster (FFS 282/2002) tillämpas i landskapet Åland.

Lagen om privata säkerhetstjänster ska tillämpas i landskapet sådan den lyder när denna lag träder ikraft. Ändras därefter författningen, ska den ändrade författningen gälla i landskapet från tidpunkten för dess ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

L om privata säkerhetstjänster (FFS 282/2002) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som lagen hade innan den upphävdes den 1 januari 2017 genom L om privata säkerhetstjänster (FFS 1085/2015).

2 §. *Förvaltningsmyndighet*

De förvaltningsuppgifter som enligt den i 1 § 1 mom. angivna lagen ankommer på inrikesministeriet ska i landskapet handhas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området. På motsvarande sätt ska de förvaltningsuppgifter som enligt nämnda lag ankommer på polismyndigheten i hemkommunen, i landskapet ankomma på Ålands polismyndighet.

3 §. *Hänvisningar*

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen i 3 § 1 mom. samt 46 § 1 mom. 3 punkten lagen om privata säkerhetstjänster avse landskapslagen (1996:47) om rätt att utöva näring.

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen i 9 § 2 mom. och 44 § lagen om privata säkerhetstjänster avse landskapslagen (2010:28) om ordningsvakter.

Hänvisning i lagen om privata säkerhetstjänster till bestämmelser inom landskapets behörighet till annan rikslagstiftning vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftning ska i landskapet avse de motsvarande bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

4 §. *Landskapsförordning*

Om inte ärendet hör till området för lag kan landskapsregeringen inom landskapets behörighet genom

LL (2010:29) om ... lagen om privata säkerhetstjänster

G 7

landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av lagen om privata säkerhetstjänster ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

5 §. *Sökande av ändring*

Förvaltningsbeslut som Ålands polismyndighet fattat med stöd av denna lag får överklagas genom besvär till Ålands förvaltningsdomstol. Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut enligt denna lag får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

Om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat, ska ett beslut trots besvär iakttas omedelbart.

6 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2010.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

G 8 Landskapslag (1942:10) innehållande särskilda bestämmelser angående biografier och offentliga biograf föreställningar i landskapet Åland

1 kap. *Allmänna bestämmelser*

1 §. Med biograf förstås i denna landskapslag lokal, som används för offentlig förevisning av biografbilder med begavande av lättantändlig film.

Är lokal, varom i 1 mom. förmåles, tilläventyrs inrättad jämväl för annat ändamål än där sägs, skola här för erforderliga utrymmen och anordningar, i den mån de ej användas för biografverksamheten, vara undantagna från stadgandena i denna landskapslag.

2 §. Vill någon uppföra eller inreda biograf i staden Mariehamn, göre därom skriftlig ansökan hos [magistraten], som enligt gällande byggnadsordning för staden äger pröva ansökan om byggnadslov, men å annan ort hos [landskapsnämnden].

Över ansökan om tillstånd till uppförande eller inredande av biograf skall polismyndigheten i orten och å plats, där brandordning gäller, jämväl brandchefen avgiva yttrande.

Biograf må ej tagas i bruk, förrän den myndighet, som givit byggnadslov, efter av densamma föranstaltad besiktning godkänt biografen. Vid besiktningen skall polismyndigheten i orten och å plats, där brandordning gäller, jämväl brandchefen vara företrädd. I fall, då [landskapsnämnden] givit byggnadslov, skall biografens ägare gälda kostnaden för besiktningen med belopp, som bestämmes av [landskapsnämnden].

2 kap. *Offentliga biograf föreställningar*

3 §. I biografteatrar må celluloidfilmer användas endast med polismyndighets tillstånd och under iakttagande av följande försiktighetsmått:

1. Apparaten böra vara försedd med effektiva anordningar till skydd mot filmens antändning samt till förebyggande av eldens spridning, och bör densamma befinna sig i ett därför uppfört rum.

2. Apparaturrummet jämte tilläventyrs förefintliga utgångar och omrullningsrum bör vara helt och hållet upp-

G 8 LL (1942:10) ang. biografier

fört av eldfast material och hava tillräckligt utrymme för ändamålet samt vara så inrett, att eldfaran är så ringa som möjligt, och bör apparatrummet vara fullständigt isolerat från byggnadens övriga delar. Projektionsöppningar och tithåll bör vara röktätt slutna medelst starka glas och vid eldsvåda kunna skyddas med automatiskt slutande skyddsluckor. I apparatrummet bör dessutom finnas ett eldfast med skyddsnät försett avloppsrör av eldfast material för avledande av bränngaserna samt tillräckliga ventilationsanordningar.

3. Utgången för maskinisten bör vara säkerställd.

4. Under föreställning må i apparatrummet ej finnas mera film än vad som erfordras för en föreställning, och böra filmerna uppbevaras i med självslutande lock försedda mot antändning effektivt skyddande fack, varje filmrulle för sig.

5. Under föreställning bör i apparatrummet en lämplig eldsläckningsapparat i brukbart skick förefinnas.

6. Annan belysning än elektriskt ljus må ej användas, och bör den elektriska installationen vara utförd med beaktande av de säkerhetssynpunkter, som av omständigheterna påkallas. Belysningen i korridorer och trappor ävensom byggnadens reservbelysningssystem må ej stå i samband med den elektriska installationen i apparatrummet.

7. Under föreställning må åskådarrummet icke hållas alldeles mörkt.

8. Tobaksrökning och all slags begagnande av öppen låga, liksom och obehöriga personers vistelse i apparat- och omrullningsrummen äro förbjudna.

9. Såsom maskinist må endast av polismyndighet godkänd person, som avlagt stadgad examen, fungera.

4 §. Vad i 3 § är sagt om biografteatrar, äge jämväl tillämpning med avseende å annan offentlig biograf föreställning, en eller flera, som mot avgift eller avgiftsfritt, antingen i och för sig eller i samband med annat program gives å utställning, vid sammankomst, nöjestillfälle eller annorstädes, dock att apparatrum må vara av trä, där det är starkt byggt och invändigt effektivt skyddat mot antändning.

Given föreställning utomhus, är uppförande av apparatrum icke av nöden, men böra apparaten och de vid föreställningen använda filmerna vara så placerade, att vid inträffande eldsvåda utgången för allmänheten icke avstänges eller omgivningens råkar i fara.

3 kap. Övervakning och meddelande av tillstånd

5 §. Den lokala övervakningen av denna landskapslags efterlevnad ankommer å polis- och brandmyndigheterna på orten.

6 §. Vid handläggning av fråga om tillstånd, bör polismyndighet i frågor, som röra brandskydd, inhämta brandchefens i kommunen utlåtande. Äro polismyndigheterna och brandchefen av olika mening, bör saken underställas [landskapsnämndens] avgörande.

Polismyndighets tillstånd må meddelas för en eller flera föreställningar eller för viss tid, men kan det av polismyndigheten återkallas, där densamma finner skäl därtill.

7 §. Polismyndighets tillstånd till föranstaltande av offentlig biograf föreställning skall sökas hos polismyndigheten skriftligt senast tre dagar före föreställning-

en. Dock kan polismyndighet godkänna också senare ingiven ansökan. I ansöknings bör uppgivas platsen och tiden för föreställningen samt vem som kommer att tjänstgöra som maskinist, varjämte det tillståndsbevis bör bifogas, som polismyndighet meddelat maskinisten antingen i original eller styrkt avskrift.

8 §. Polismyndigheten bör jämte brandmyndigheten verkställa syn på föreställningsplatsen, för så vitt icke på ärendets avgörande inverkan omständigheter på förhand äro kända.

9 §. Polis- och brandmyndigheterna böra var för sig verkställa inspektion vid offentliga biograf föreställningar utan att därom på förhand göra anmälan. Biografteatrarna böra under säsongen inspekteras minst varje månad.

10 §. Över de inspektion underkastade inrättningarna och platserna böra inspektionsmyndigheterna föra förteckning angående föreställningar och verkställda inspektioner. I förteckningen göres anteckning om iakttagna försummelser eller bristfälligheter samt av dem föranledda åtgärder.

Polismyndigheten bör ofördröjligen underrätta vederbörande brandchef om meddelade tillstånd till föreställningar.

4 kap. Särskilda bestämmelser

11 §. I polismyndighets beslut kan ändring sökas hos [länsstyrelsen i landskapet Åland] inom trettio dagar från delfäendet, men bör beslutet lända till efterrättelse, tills [länsstyrelsen] annorlunda förordnar.

Den som ej nöjes åt [länsstyrelsens] utslag i av polismyndighet avgjort ärende, äge däri söka ändring medelst besvär, som inom trettio dagar från delfäendet böra ingivas till högsta förvaltningsdomstolen, men bör [länsstyrelsens] utslag lända till efterrättelse, tills ärendet i högsta förvaltningsdomstolen avgjorts.

12 §. Var, som bryter mot stadgandena i denna landskapslag, straffes, såfram ej strängare straff för gärningen annorstädes är stadgat, med högst hundra dagsböter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårade, med fängelse ej utöver tre månader.

Till samma straff vare den förfallen, som i sin syssla går oaktsamt eller vårdslöst tillväga, så ock företagare, innehavare av lokal eller annan person, som medvetet tillstodjer överträdelse av stadgandena eller bestämmelserna eller annat oaktsamt eller vårdslöst förfarande eller som annorledes åsidosätter honom åliggande övervakningsskyldighet.

Oavsett åtals väckande vare polismyndighet berättigad att i alla de avseenden, som genom denna landskapslag reglementeras, utfärda förbud för eller, i mån av behov, förhindra verksamhet, som kan åstadkomma fara, eller att på vederbörandes bekostnad låta till platsen beordra brandmanskap eller vidtaga andra nödiga säkerhetsåtgärder.

13 §. Med polismyndighet avses i denna landskapslag [polisinspektionen i Mariehamn och länsman på landet].

14 §. Vid biograf skall finnas anställd en vaktmästare, som fyllt 21 år och gjort sig känd för pålitlighet och ordentlighet.

Det åligger biografens innehavare att hos [polismyndigheten i orten] anmäla, vem som är vaktmästare därstädes.

Finner polismyndigheten vaktmästaren icke vara lämplig för uppdraget, åligger det biografens innehavare att efter anmodan av polismyndigheten utse annan person.

15 §. Beträffande utfärdandet av närmare bestämmelser angående säkerhetsåtgärder vid offentliga biograf-föreställningar samt biografmaskinist och dennes kompetens och dess prövning ävensom om filmteknisk nämnd vare gällande, vad därom är stadgat i riket eller framdeles varder bestämt.

G 9 Landskapslag (1966:10) om lotterier

1 §. Lotteri får anordnas med tillstånd av [landskapsstyrelsen] på sätt som i denna lag stadgas. Detsamma gäller försäljning och saluförande av lotteri i ett lotteri som hålls utanför landskapet samt främjande av ett sådant lotteri på annat sätt. (1993/52)

I denna lag avses med

1) *lotterier* sådan verksamhet, där deltagandet sker mot vederlag och deltagarna har möjlighet att få en vinst med penningvärde som helt eller delvis beror på slumpen; som vederlag betraktas inte deltagarens postavgifter, lokal- eller fjärrsamtalsavgifter eller motsvarande kostnader för anmälan om deltagande i lotteriet vilka inte kommer lotterianordnaren till godo.

2) *lott* en kupong eller ett verifikat i motsvarande elektronisk form eller i någon annan därmed jämförbar form, som utvisar en rätt att delta i ett lotteri

3) *penningsspelsverksamhet* anordnande av sådana lotterier där spelaren kan vinna pengar; med penningsspel avses nämnda lotterier,

4) *varulotterier* lotterier där deltagaren genom lottning eller på något annat därmed jämförbart sätt som beror på slumpen kan vinna varor eller present- eller köpkort som kan bytas ut mot varor eller tjänster,

5) *nöjespark* ett avgränsat område med nöjesattraktioner där nöjesverksamheten på området är permanent och där största delen av inkomsterna består av att karuseller, olika bilbanor samt berg- och dalbanor eller motsvarande nöjesparksanordningar ställs till allmänhetens förfogande mot en avgift,

6) *tivoli* ambulerande nöjesverksamhet med motsvarande nöjesattraktioner som i nöjesparker samt

7) *cirkus* nöjesverksamhet med tonvikt på förevisning av akrobater, jonglörer, luftartister, clowner och dresserade djur. (2016/11)

Vad i denna lag stadgas om lotteri gäller varulotteri, penninglotteri och vadhållning samt sådan verksamhet där den som mot betalning deltar utlovas genom utlottning eller annan av slumpen beroende förrättning utfallande vinst. Lagen gäller även kasinoverksamhet samt hållande av spel- och penningautomater samt andra spelanordningar eller spel mot betalning till allmänhetens begagnande så att som vinst kan utfalla pengar eller sådana spelmarker som kan växlas till pengar eller varor. (1993/52)

Stadgandena om lotteri i denna lag äga tillämpning också i fråga om rätt att delta i lotteri och vadhåll-

ning, även om särskilda lottsedlar ej användas, samt beträffande spelmarker.

Angående emittering av premieobligationer gäller, vad om obligationslån är stadgat.

Angående föranstaltande av lotteri ombord på passagerarfartyg, vilka har hemort i landskapet såsom i sjölagens stadgas, gäller vad i denna lag är stadgat. (1973/21)

Stadgandena i denna lag tillämpas icke på varulotteri, som i 2 § 1 mom. avsedd sammanslutning anordnar för sina medlemmar i samband med möte för sammanslutningens medlemmar under förutsättning att icke andra personer få tillträde till lokal där spelet försiggår. (1973/21)

Ålands Penningautomatförening hade i landskapet Åland anordnat vadhållning och penninglotteri på Internet så att även spelare bosatta i riket kunde delta i dessa penningspel. På de grunder som anförts i Högsta domstolens dom ansågs att lotterierna hade anordnats också i riket. Verkställande direktören, marknadschefen och styrelseordföranden för föreningen ansågs ha gjort sig skyldiga till lotteribrott. **HD 2005:27.**

1a §. (2016/11) Tillstånd att ställa ut varuvinstautomater till allmänhetens förfogande beviljas och återkallas av landskapsregeringen.

Tillstånd söks skriftligen och beviljas för tre år i sänder.

Tillstånd kan endast beviljas en i 2 § 1 mom. och 3 § avsedd sammanslutning under de i 2 § 1 mom. och 3 § angivna förutsättningarna och med beaktande av det övergripande syftet med denna lag. Dock kan tillstånd beviljas sådana i 5k § avsedda juridiska personer i enlighet med vad som föreskrivs i den paragrafen.

Det ekonomiska värdet på vinsten från varuvinstautomater, som ska vara en specificerad vara, ska vara ringa.

Vinsten från varuvinstautomater får inte vara en alkohol- eller tobaksprodukt eller ett värdebevis, spelplott eller liknande som kan bytas ut mot pengar, varor, tjänster eller någon annan förmån med penningvärde.

De får inte placeras i lokaler eller på platser där användningen av dem kan äventyra säkerheten eller störa ordningen.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning bestämma om det ekonomiska värdet av vinsten från varuvinstautomater.

Se LF (2016:12) om lotterier.

2 §. Varulotteri må föranstaltas i syfte att hopbringa medel för välgörenhet eller annat ideellt ändamål endast av i landet registrerad förening eller självständig stiftelse eller annat sådant samfund som verkar för sagda ändamål. (1973/21)

I 1 mom. avsedd förening, stiftelse och samfund må även utan tillstånd av [landskapsstyrelsen] anordna dylikt lotteri, där lotternas sammanräknade försäljningspris är ringa, om lottförsäljningen, utlottningen och utdelningen av vinsterna sker vid samma tillfälle. Anordnande av dylikt lotteri är likväl icke tillåtet vid tillställning, som föranstaltas i handelsrörelse eller affärsbyrå under dess egentliga öppethållningstid.

En i 1 mom. avsedd sammanslutning får under förutsättning att de i det momentet angivna kraven är uppfyllda utan tillstånd anordna varulotterier där lotternas sammanlagda försäljningspris är ringa och utdelningen sker vid samma tillställning. (2016/11)

G 9 LL (1966:10) om lotterier

En skolklass eller en motsvarande studiegrupp får för att främja studierna eller hobbyverksamhet som stöder studierna utan tillstånd enligt denna lag anordna ett varulotteri, där lotternas sammanlagda försäljningspris är ringa om en myndig person ansvarar för de uppgifter som hänförs till anordnandet av lotteriet. (2016/11)

De anställda på en arbetsplats eller en etablerad hobbygrupp får internt utan tillstånd enligt denna lag, i syfte att främja sin rekreations- eller hobbyverksamhet eller allmännyttig verksamhet anordna varulotterier, dock endast under förutsättning att lotternas sammanlagda försäljningspris är ringa och där försäljningen av lotterna och utdelningen av vinsterna sker vid samma tillställning. (2016/11)

Innehavaren av ett varulotteritillstånd får inte själv genom att köpa lotter delta i det varulotteri denna ordnat. (2016/11)

Bestämmelserna i denna paragraf omfattar inte varulotterier som innebär att till allmänhetens förfogande ställa ut varuvinstautomater. I sådana fall gäller vad som föreskrivs i 1a §. (2016/11)

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning närmare bestämma om villkor för undantag rörande försäljningspriset i bestämmelserna i 3-5 mom. (2016/11)

Se LF (2016:12) om lotterier.

3 §. Tillstånd att hålla penningautomater och andra i 1 § 3 mom. avsedda spelanordningar mot betalning, att bedriva kasinoverksamhet samt att ordna vadhållning får beviljas offentligrättslig förening som bildats genom landskapsförordning för att bedriva sådan verksamhet. De medel som inflyter genom föreningens verksamhet skall upptas i landskapets budget och användas för att främja och stöda allmännyttigt och annat allmänt ändamål samt för att främja projekt som kan antas gynna föreningens verksamhet och ändamål. (1993/52)

2 mom. upphävt (1993/52).

Se LF (1993:56) om Ålands Penningautomatförening och dess verksamhet.

3a §. (2016/11) Lotterier i form av penningspel ska anordnas så att rättsskyddet för dem som deltar i penningspelsverksamhet garanteras samt att oegentligheter och brott förhindras.

Penningspel ska även anordnas så att sociala problem och hälsoproblem som spelandet orsakar minimeras.

4 §. (1986/15) Lotteritillstånd får förenas med villkor samt med kontroll- och ordningsbestämmelser.

Om tillståndshavare inte iakttar i 1 mom. avsedda villkor eller bestämmelser, kan tillståndet återkallas.

4a §. (2016/11) Den som anordnar lotterier i form av penningspel eller som förmedlar deltagaranmälningar och deltagaravgifter i anslutning till penningspel eller den som ställer ut penningautomater till allmänhetens förfogande får inte låta personer som inte fyllt 18 år spela penningspel.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om förfarings sättet vid kontrollen av en spelares ålder.

4b §. (2016/11) Den som anordnar kasinospelsverksamhet ansvarar för att personer som inte har fyllt 18 år inte

ges tillträde till de lokaler där kasinospelsverksamheten anordnas och för att sådana personer avlägsnas från lokalerna ifråga.

Den som anordnar kasinospelsverksamhet har även rätt att förbjuda en person tillträde till i 1 mom. avsedda lokaler eller begränsa hennes eller hans spelande i lokalerna om

1) hon eller han på sannolika grunder misstänks för falskspel,

2) hennes eller hans uppträdande stör eller på sannolika grunder kan misstänkas störa ordningen i lokalerna,

3) spelandet har vållat eller uppenbarligen kommer att vålla henne eller honom sociala men till följd av försämrad ekonomi eller försämrad hälsa eller

4) hon eller han har begärt att den som anordnar kasinospelsverksamhet ska förvägra henne eller honom tillträde till lokalerna eller begränsa hennes eller hans spelande där.

Ett i 2 mom. avsett förbud eller en begränsning gäller minst 3 månader och högst ett år.

Den som ställer ut kasinospel och penningautomater till allmänhetens förfogande, utan att det sker inom ramen för i 1 mom. angiven kasinospelsverksamhet, är skyldig att i möjligaste mån se till att i 1 mom. avsedda personer inte deltar som spelare i kasinospelen eller spelar på penningautomaterna. Om det föreligger omständigheter motsvarande de i 2 mom. 1-4 punkterna angivna omständigheterna, när fråga är om här avsett spelande, har den som ställer ut kasinospel och penningautomater på här avsett sätt rätt att förhindra fortsatt deltagande i kasinospelen och spelande på penningautomaterna.

4c §. (2016/11) Den som ställer ut spelautomater och kasinospel till allmänhetens förfogande ska se till att

1) penningautomater och kasinospel placeras på ett för den enskilde säkert sätt så att risken för fysiska skador eller olägenheter för dem som inte spelar minimeras; de ska även placeras så att risken för fysiska skador och olägenheter för den enskilde spelaren minimeras,

2) penningautomater och kasinospel förses med erforderliga kontakt- och produktuppgifter,

3) åldersgränsen för spelande på penningautomaterna och deltagande i kasinospelen tydligt anges,

4) penningautomaternas och kasinospelens tekniska konstruktion rörande penningrörelsen uppfyller krav som gör det möjligt för den enskilde att spela på ett säkert sätt,

5) penningautomaterna och kasinospelen undergår regelbundna kontroll- och besiktningsförfaranden samt vid behov repareras eller tas ur bruk samt att

6) det finns dokumentation över användningen av penningautomaterna och kasinospelen.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om hur de i 1 mom. 1-6 punkterna angivna kraven ska uppfyllas.

4d §. (2016/11) Den som anordnar lotterier i form av penningspel i enlighet med 3 § och med stöd av denna lag utfärdade bestämmelser i landskapsförordning ska anta ett kvalitetsledningsdokument. Ur kvalitetsledningsdokumentet ska det framgå efter vilka internationella certifieringsbara kvalitetsledningssystem pen-

ningspelsverksamheten anordnas på Åland samt hur det övergripandet syftet med denna lag uppnås.

Dokumentet ska innehålla närmare specifikationer och redogörelser rörande sådant av betydelse för en säker penningsspelsverksamhet såsom ansvarsfullt spel, test av slumpgeneratorer, kundservice, personuppgiftshandling, antipenningtvättsåtgärder, marknadsföring, hantering av kundmedel, arbetsmiljön ur ett säkerhetsperspektiv samt vilka åtgärder som fortlöpande vidtas som ett led i uppföljningen och förbättringen av verksamheten.

De vägledande principerna i enlighet med vilka kvalitetsledningsdokumentet ska vara uppbyggt ska utgå ifrån målsättningen att

- 1) sårbara kunder ska skyddas,
- 2) förhindra att minderåriga ägnar sig åt penningspel,
- 3) bedrägerier och annan kriminell verksamhet i anslutning till penningspel ska motverkas,
- 4) kundernas integritet ska skyddas,
- 5) vinstutbetalningar ska vara korrekta och ske utan onödigt dröjsmål,
- 6) falskspel ska förhindras,
- 7) marknadsföringen ska bedrivas ansvarsfullt,
- 8) det erbjuds spel och i anslutning därtill tillförlitlig service som så långt det är möjligt tillgodoser kundernas behov samt att
- 9) driften och underhållet av spelen sker under säkra och, med hänsyn till de krav som följer av lagstiftningen, även i övrigt godtagbara former.

Utgående ifrån de i 3 mom. angivna målsättningarna kan landskapsregeringen genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser som anger vilka krav som ska vara uppfyllda då penningsspelstjänster erbjuds, till den del kraven gäller centrala definitioner, informationskrav, förhindrande av att minderåriga spelar penningspel, spelarregistrering och spelkonton, spelaktivitet och stöd, kommersiella meddelanden, sponsring samt utbildning och medvetenhet.

5 §. Användningen av genom i denna lag avsedd verksamhet erhållna medel och ur dem beviljade understöd skall övervakas av [landskapsstyrelsen].

Finns [landskapsstyrelsen] att i 1 mom. avsedda medel använts för sådant ändamål, för vilket de enligt denna lag eller med stöd av densamma utfärdade föreskrifter icke få användas, äger [landskapsstyrelsen] rätt att anmäla saken för åtal och därvid föra sakägarens talan.

5a §. (2016/11) Lotteriinspektionen ansvarar för tillsynen av lotterier. Bestämmelser om Lotteriinspektionen finns i landskapslagen (2016:10) om Lotteriinspektionen.

För att upprätthålla allmän ordning och säkerhet och för att förhindra oegentligheter har Lotteriinspektionen vid tillsynen över anordnandet av lotterier i form av penningspel rätt att, efter att den gjort en särskild skriftlig förhandsanmälan om det till spellokals personalansvariga vilka i sin tur ansvarar för att övriga anställda och spelkunderna genom skriftliga och tydliga anslag får information om att elektroniska övervakningssystem används, använda sig av elektroniska övervakningssystem. Lotteriinspektionen kan även ge

den som inom ramen för kasinospelsverksamhet ställer ut penningautomater och kasinospel till allmänhetens förfogande rätt att vid behov använda sig av elektroniska övervakningssystem, efter att denne gjort en särskild skriftlig förhandsanmälan om det till spellokals personalansvariga vilka i sin tur ansvarar för att övriga anställda och spelkunderna genom skriftliga och tydliga anslag får information om att elektroniska övervakningssystem används.

Övervakning får ske vid ingången till spellokalen, i spellokals kundutrymmen samt i spellokals arbetsutrymmen. Övervakning får inte ske i spellokalpersonalens rekreationsutrymmen eller sociala utrymmen.

För utförande av den tillsynsskyldighet som åvilar Lotteriinspektionen enligt denna lag har Lotteriinspektionen rätt att göra inspektioner i lokaler och andra platser där lotterier anordnas.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om de tekniska kraven på övervakningssystemen, på vilket sätt övervakningssystemen får användas samt i vilka lokaler och utrymmen de får placeras.

5b §. (2016/11) Lotteriinspektionen ansvarar för att det görs en årlig kontroll av att den penningsspelsverksamhet som anordnas enligt 3 § och med stöd av denna lag utfärdade bestämmelser i landskapsförordning, även anordnas i enlighet med de riktlinjer som anges i det kvalitetsledningsdokument som avses i 4d § och i enlighet med vad som i övrigt följer av denna lag och annan lagstiftning.

Lotteriinspektionen ska se till att det upprättas skriftlig dokumentation över resultatet av kontrollerna. Dokumentationen ska innehålla en redogörelse där det ska framgå

- 1) vilka kontroller som gjorts och hur de utvärderats,
- 2) vilka eventuella brister som finns i penningsspelsverksamheten samt
- 3) hur bristerna i fråga ska åtgärdas för att penningsspelsverksamheten bättre ska kunna anordnas i överensstämmelse med vad som följer av denna lag och annan lagstiftning.

5c §. (2016/11) Lotteriinspektionen kan

- 1) göra de i 5b § avsedda kontrollerna och utvärderingarna själv eller
- 2) anlita ett särskilt certifieringsorgan med uppdrag för att göra kontrollerna och utvärderingarna eller
- 3) träffa en skriftlig överenskommelse med den som anordnar penningsspelsverksamhet enligt 3 § och med stöd av denna lag utfärdade bestämmelser i landskapsförordning, där anordnaren ges möjlighet att välja vilket certifieringsorgan som denne ska anlita för att göra kontrollerna och utvärderingarna; i detta fall ska dock anordnarens val av certifieringsorgan godkännas av Lotteriinspektionen innan det träder i funktion.

5d §. (2016/11) Endast av nationell myndighet inom Europeiska unionen akkrediterat certifieringsorgan får anlitas för att göra de i 5b § avsedda kontrollerna och utvärderingarna. Om sådant organ inte kan anlitas för kontroll och utvärdering får även icke-akkrediterat certifieringsorgan anlitas. I detta fall ska organet på ett tillförlitligt sätt skriftligen styrka att dess verksamhet

G 9 LL (1966:10) om lotterier

bedrivs så att det, vid en samlad bedömning av Lotteriinspektionen, med fog kan konstateras att organet avser att göra kontrollerna och utvärderingarna i överensstämmelse med kraven enligt denna lag.

Om ett certifieringsorgan anlitas för kontrollerna och utvärderingarna ska det fullgöra sitt uppdrag på förordnande av Lotteriinspektionen. Förordnande ges för högst fem år åt gången. I det i 5c § 3 punkten avsedda fallet förordnas certifieringsorganet att fullgöra sitt uppdrag i anslutning till att godkännandet ges.

Lotteriinspektionen kan återkalla sitt förordnande om

- 1) certifieringsorganet begär det,
- 2) certifieringsorganet utan godtagbar orsak underlåter att fullgöra sitt uppdrag eller
- 3) det i certifieringsorganets verksamhet förekommer oegentligheter som äventyrar tillförlitligheten av kontrollerna och utvärderingarna.

5e §. (2016/11) Om ett certifieringsorgan anlitas ska organet, efter att kontrollerna och utvärderingarna gjorts, till Lotteriinspektionen och till den i 5b § 1 mom. avsedda anordnaren av penningsspelverksamhet avge en skriftlig rapport, om vilken det vid sidan av övriga avtalsvillkor ska avtalas mellan organet och den som anlitar det. Rapporten ska uppfylla de krav som i 5b § 2 mom. ställs på Lotteriinspektionens dokumentation rörande de årliga kontrollerna och utvärderingarna.

I rapporten ska hänvisas till de kvalitetsledningssystem som tillämpats för den penningsspelverksamhet som är ifråga. I rapporten ska dessutom anges hur de krav som avses i 1 mom. uppfyllts.

Lotteriinspektionen ska, efter att den gjort de i 5c § avsedda kontrollerna och utvärderingarna, eller om ett certifieringsorgan anlitas, efter att organet gjort de i 5c § avsedda kontrollerna och utvärderingarna samt överlämnat sin rapport, inom tre månader och i samråd med den i 5b § 1 mom. avsedda anordnaren av penningsspelverksamheten göra en helhetsbedömning av vilka eventuella förbättringsåtgärder avseende penningsspelverksamheten som ska vidtas för att syftet med denna lag ska uppnås.

Den som anordnar penningsspelverksamheten enligt 3 § och med stöd av lotterilagen utfärdade bestämmelser i landskapsförordning och Lotteriinspektionen är skyldiga att försöka uppnå enighet kring vilka förbättringsåtgärder avseende penningsspelverksamheten som ska vidtas. Uppnås inte enighet och Lotteriinspektionen finner att brister föreligger i penningsspelverksamheten, kan Lotteriinspektionen fatta beslut om att anordnaren ifråga, inom en viss av Lotteriinspektionen angiven tid, ska vidta erforderliga åtgärder för att säkerställa att penningsspelverksamheten uppfyller de krav som följer av denna lag. Tidsfristen får inte understiga tre månader eller överstiga ett år.

5f §. (2016/11) Den som anordnar lotterier i form av penningsspel enligt 3 § och med stöd av denna lag utfärdade bestämmelser i landskapsförordning ska årligen till Lotteriinspektionen och landskapsregeringen överlämna

- 1) sin verksamhetsplan eller motsvarande,
- 2) sin verksamhetsberättelse i vilken det ska finnas en redogörelse för hur spelverksamheten har utvecklats och om de åtgärder som har vidtagits för att minska de

sociala problem och de hälsoproblem som penningsspelet orsakar samt

3) det i 4d § angivna kvalitetsledningsdokumentet, till vilket det ska fogas en övergripande skriftlig redogörelse för dokumentets innehåll.

Om Lotteriinspektionen bedömer att den i 1 mom. avsedda dokumentationen behöver kompletteras är anordnaren ifråga skyldig att komplettera dokumentationen i enlighet med Lotteriinspektionens anvisningar.

Den i 1 och 2 mom. samt 5e § 1 mom. avsedda dokumentationen kan användas av Lotteriinspektionen och landskapsregeringen för statistikföring, uppföljning och utvärdering av penningsspelverksamheten samt främjande av utvecklingsarbete vars syfte är att motverka de sociala problem och de hälsoproblem som kan orsakas av penningsspelverksamheten.

5g §. (2016/11) Endast av nationell myndighet inom Europeiska unionen ackrediterat certifieringsorgan får anlitas för att göra de i 5b § avsedda kontrollerna och utvärderingarna. Om sådant organ inte kan anlitas för kontroll och utvärdering får även icke-ackrediterat certifieringsorgan anlitas. I detta fall ska organet på ett tillförlitligt sätt skriftligen styrka att dess verksamhet bedrivs så att det, vid en samlad bedömning av Lotteriinspektionen, med fog kan konstateras att organet avser att göra kontrollerna och utvärderingarna i överensstämmelse med kraven enligt denna lag.

I 4 kap. i polislagen (2013:87) för Åland finns bestämmelser om teknisk övervakning och om polisens rätt att få information.

5h §. (2016/11) Vid förvaltningsförfarande i enlighet med bestämmelserna i denna lag ska i tillämpliga delar även bestämmelserna i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland, 36 § självstyrelselagen (1991:71) för Åland, landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet, landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen samt arkivlagen (2004:13) för landskapet Åland iakttas.

5i §. (2016/11) Den som anordnar lotterier i form av penningsspel i enlighet med 3 § och med stöd av denna lag utfärdade bestämmelser i landskapsförordning ska betala landskapet för kostnaderna för tillsynen i enlighet med vad som följer av bestämmelserna i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

5j §. (2016/11) Det är förbjudet att

1) anordna lotterier på andra sätt än de som är tillåtna enligt denna lag,

2) sälja eller förmedla lotter för

a) lotterier som anordnats utan sådant tillstånd som förutsätts i denna lag och

b) lotterier i form av penningsspel som anordnas av någon annan anordnare än den som avses i 3 § eller som annars beviljats tillstånd att anordna penningsspel enligt denna lag och att marknadsföra sådana lotterier,

3) utan tillstånd av den anordnare som avses i 3 § eller som annars beviljats tillstånd att anordna lotterier i form av penningsspel enligt denna lag sälja eller förmedla lotter, ta emot spelinsatser eller förmedla vinster som hänför sig till penningsspelen samt

4) upplåta lokaler för varuvinstautomater, penningautomater och kasinospel samt sådana i 5k § avsedda spelautomater och spelanordningar som ställts ut till allmänhetens förfogande i strid med bestämmelserna i denna lag.

5k §. (2016/11) Utöver sådana tillstånd, som beviljas med stöd av bestämmelserna i 1 och 1a §§ samt 2-4 §§, kan landskapsregeringen även bevilja tillstånd till lotteriverksamhet om sökanden är

1) en fysisk eller juridisk person som har rätt att utöva näring enligt bestämmelserna i landskapslagen (1996:47) om rätt att utöva näring och denne ansöker om, att mot avgift, till allmänhetens förfogande, ställa ut a) lyckohjul vilka snurras för hand eller

b) före den 1 juni 1970 anskaffade spelautomater som i vinst kan ge spelaren varor eller andra förmåner med penningvärde eller spelpolletter som kan bytas ut mot sådana eller

2) en verksamhetsansvarig för en nöjespark, ett tivoli eller en cirkus som ansöker om tillstånd, att mot avgift, till allmänhetens förfogande, ställa ut

a) i 1 punkten avsedda spelanordningar eller spelautomater eller

b) varuvinstautomater som kan ge spelaren vinst i form av varor.

Tillstånd beviljas för högst tre år. Värdet av en vinst från en i denna paragraf avsedd spelautomat får inte överstiga ett av landskapsregeringen i landskapsförordning fastställt belopp.

För sådana i 1 mom. avsedda spelautomater och spelanordningar gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 4c §, 5a § 1 mom., 5g § 1 mom., 5j § 4 punkten samt 7 och 7a §§.

Se LF (2016:12) om lotterier.

5l §. (2016/11) Lotteriinspektionen kan förbjuda ett penningospel om det anordnats

1) av någon annan anordnare än den som avses i 3 § eller som annars beviljats tillstånd att anordna penningospel enligt denna lag,

2) i strid mot de förbud som avses i 5j § 1-4 punkterna eller

3) i övrigt i strid mot denna lag eller med stöd därav utfärdad landskapsförordning.

Lotteriinspektionen kan även förbjuda marknadsföringen av i 1 mom. avsedda penningospel.

Förbudet kan riktas mot den som

1) anordnar penningspelet,

2) förmedlar deltagaranmälningar och deltagaravgifter i anslutning till penningspelet,

3) upplåter lokaler avsedda att inrymma penningospel eller

4) marknadsför penningspelet.

Förbudet gäller högst ett år. Lotteriinspektionen kan förlänga förbudets giltighetstid med högst sex månader åt gången, om förfarandet vid anordnandet av penningspelet inte har rättats till.

5m §. (2016/11) Om den som anordnar penningospel enligt denna lag inte inom den i 5e § 4 mom. avsedda tidsfristen iakttagit vad som följer av det i samma lagrum avsedda beslutet får Lotteriinspektionen fatta ett nytt

beslut om att erforderliga förbättringsåtgärder inom angiven tid ska vidtas. Lotteriinspektionen får förena beslutet med vite. I dessa fall gäller samma tidsfrister som i 5e § 4 mom.

Lotteriinspektionen får förena ett i 5f § 2 mom. avsett beslut om att den som anordnar penningospel ska komplettera de i samma paragraf avsedda uppgifterna med vite.

Lotteriinspektionen får förena ett i 5l § avsett beslut om förbud mot anordnande av penningospel med vite.

Det i 1 och 2 mom. avsedda vitet döms ut av Lotteriinspektionen.

Bestämmelser om vitesförfarandet finns i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

6 §. Upphävd (1993/52).

7 §. (2016/11) Den som

1) anordnar eller deltar i ett varulotteri i strid med 2 §,

2) bryter mot vad som i 4a § bestäms om åldersgränsen för penningospel,

3) inte iakttar skyldigheten att förbjuda tillträde till lokaler där kasinospelsverksamhet anordnas i enlighet med vad som bestäms i 4b § 1 mom.,

4) bryter mot vad som bestäms i 1a §, 4c § 1 mom. och med stöd därav utfärdade bestämmelser samt 5k § 3 mom. ska för *lotteriförseelse* dömas till böter.

Den som

1) anordnar penningospel i strid med denna lag,

2) säljer eller förmedlar lotter för penningospel som anordnats av en annan anordnare av lotterier i form av penningospel än den anordnare som avses i 3 § eller en anordnare som annars beviljats tillstånd att anordna penningospel enligt denna lag eller marknadsför sådana penningospel, i strid med förbudet i 5j § 1 mom. 2 punkten,

3) utan tillstånd av den anordnare som avses i 3 § eller en anordnare som annars beviljats tillstånd att anordna lotterier i form av penningospel säljer eller förmedlar lotter, tar emot spelinsatser eller förmedlar vinster som hänför sig till penningsspelen, i strid med förbudet i 5j § 3 punkten, eller

4) upplåter en lokal för penningautomater eller kasinospel som tillhandahålls av en annan anordnare av lotterier i form av penningospel än den anordnare som avses i 3 § eller som annars beviljats tillstånd att anordna penningospel enligt denna lag, i strid med förbudet i 5j § 4 punkten,

ska för *penningspelsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Den som

1) anordnar ett annat lotteri än ett sådant som avses i 2 mom. 1 punkten utan tillstånd som avses i denna lag,

2) på ett annat sätt än vad som avses i 2 mom. bryter mot ett i 5j § avsett förbud,

3) använder avkastningen av ett lotteri på ett sätt som väsentligt strider mot vad som följer av bestämmelser i lag och med stöd därav utfärdade bestämmelser, tillståndet att anordna lotteriet eller tillståndet att ändra det ändamål för vilket avkastningen kan användas,

4) anordnar ett sådant lotteri som avses i 2 § 3 mom. utan att uppfylla de villkor som ställs på den som anordnar ett lotteri,

G 10 LF (2016:12) om lotterier

5) väsentligt eller upprepat bryter mot villkoren eller bestämmelserna i tillståndet att anordna ett lotteri,

6) väsentligt eller upprepat anordnar lotterier i form av penningspel i strid med bestämmelser som utfärdats med stöd av denna lag, eller

7) marknadsför lotterier i form av penningspel i strid med bestämmelserna i denna lag,

ska för *lotteribrott* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

7a §. (2016/11) Ändring i ett beslut som Lotteriinspektionen fattat med stöd av denna lag får sökas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Ett i enlighet med denna lag och av Lotteriinspektionen fattat beslut om förbud mot anordnande av i samma lag angivna penningspel ska verkställas omedelbart även om det överklagats, om inte besvärmyndigheten beslutar något annat.

8 §. (1993/52) Närmare bestämmelser om den i 3 § nämnda föreningens organisation och verksamhet samt om verkställigheten och tillämpningen av denna lag till övriga delar utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (1993:56) om Ålands Penningautomatförening och dess verksamhet.

Ikraftträdandebestämmelse (2016/11):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

De tillstånd som landskapsregeringen i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1966:10) om lotterier beviljat innan denna lag träder i kraft är giltiga ända till dess att giltighetstiden för dem utgår eller tills landskapsregeringen återkallar dem.

G 10 Landskapsförordning (2016:12) om lotterier

1 §. Det ekonomiska värdet av vinsten från sådana i 1a § i landskapslagen (1966:10) om lotterierlandskapslagen (*lotterilagen*) avsedda varuvinstautomater får högst uppgå till ett belopp om 2 000 €.

2 §. En i 2 § 1 mom. i lotterilagen avsedd sammanslutning får under förutsättning att de i det momentet angivna kraven är uppfyllda utan tillstånd anordna varulotterier där lotternas sammanlagda försäljningspris uppgår till ett belopp om högst 2 000 € och utdelningen sker vid samma tillställning.

En skolklass eller en motsvarande studiegrupp får för att främja studierna eller hobbyverksamhet som stöder studierna utan tillstånd enligt lotterilagen anordna ett varulotteri, där lotternas sammanlagda försäljningspris uppgår till ett belopp om högst 2 000 € om en myndig person ansvarar för de uppgifter som hänför sig till anordnandet av lotteriet.

De anställda på en arbetsplats eller en etablerad hobbygrupp får internt utan tillstånd enligt lotterilagen, i syfte att främja sin rekreations- eller hobbyverksamhet eller allmännyttig verksamhet anordna varulotterier, dock endast under förutsättning att lotternas sammanlagda försäljningspris uppgår till ett belopp om högst 2 000 € och där försäljningen av lotterna och utdelningen av vinsterna sker vid samma tillställning.

3 §. Värdet av en vinst från en i 5k § i lotterilagen avsedd spelautomat får högst uppgå till ett belopp om 2 000 €.

Ikraftträdandebestämmelse (2016:12):

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2017.

G 11 Landskapsförordning (1993:56) om Ålands Penningautomatförening och dess verksamhet

1 kap. Ålands Penningautomatförenings verksamhet

1 §. (2017/33) Föreningens namn och verksamhetsområde

Den i 3 § landskapslagen (1966:10) om lotterier avsedda föreningen benämns Ålands Penningautomatförening, nedan föreningen. Föreningen har sin hemort i landskapet. Dess verksamhetsområde omfattar landskapet Åland samt fartyg vilka enligt sjölagen (FFS 674/1994) har sin hemort i landskapet. Med landskapsregeringens tillstånd kan föreningen även bedriva verksamhet utanför sitt verksamhetsområde.

Föreningen äger rättsförmåga. Föreningen kan dock förvärva fast egendom mot vederlag, försälja och pantsätta fast egendom samt uppta lån endast med landskapsregeringens tillstånd.

2 §. Verksamhetens innehåll

Föreningen har till ändamål att anskaffa medel för behov som anges i 3 § landskapslagen om lotterier. I det syftet bedriver föreningen verksamhet av det slag som avses i sagda lagrum samt i landskapslagen (1976:67) om förströelseautomater. Föreningen har även rätt att tillverka och försälja materiel som behövs i spelbranschen.

Om landskapsregeringen samtycker får föreningen bedriva spel av annan än i 1 mom. avsedd art samt även annan med föreningens ändamål förenlig verksamhet.

3 §. Spelinsatser och ordningsregler

Landskapsregeringen fastställer de högsta beloppen för insatserna i föreningens spelverksamhet, såvitt gäller verksamhet som avses i 3 § 1 mom. landskapslagen om lotterier.

För verksamhet som avses i 1 mom. skall föreningen anta särskilda ordningsregler, vilka underställs landskapsregeringen för fastställelse. Reglerna skall på lämpligt sätt anslås på synlig plats i de lokaler där spelverksamheten bedrivs.

2 kap. Ålands Penningautomatförenings organisation

4 §. Medlemmar

Medlemmar i föreningen kan vara i landskapet hemmahörande juridiska personer vilka inom sitt verksamhetsområde intar en central ställning och vars verksamhet är allmännyttig samt även utanför Åland verksamma juridiska personers i landskapet verkande underavdelningar som uppfyller nämnda villkor.

Medlem som genom sitt förfarande i eller utanför föreningen väsentligt försäkrat föreningens verksamhet kan uteslutas. Det ankommer på landskapsregeringen efter hörande av fördelningsrådet att fatta beslut om antagande och uteslutande av medlemmar.

5 §. Medlemsavgifter och medlems delaktighet i vinst

Medlemmarna betalar ingen medlemsavgift till föreningen och uppbär ingen vinst av dess verksamhet.

6 §. Föreningens organ

Föreningens organ är styrelsen och fördelningsrådet. Föreningen har även en verkställande direktör.

7 §. (2017/33) Styrelsen

Till föreningens styrelse utser landskapsregeringen för ett kalenderår i sänder minst fem och högst sju ledamöter. Bland ledamöterna utser landskapsregeringen en ordförande. Ledamot kan av landskapsregeringen entledigas när skäl befinnas föreligga. Härvid utses för resterande mandattid ny ledamot.

8 §. Styrelsemöte

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden. Styrelsen är beslutför då mer än hälften av dess ledamöter är närvarande. Vice ordföranden handhar ordförandens uppgifter vid jäv eller annat förfall för denna.

Vid styrelsens möten förs protokoll som undertecknas av ordföranden och sekreteraren, om sådan utsetts, samt justeras på sätt som styrelsen bestämmer. Vid omröstning följs i tillämpliga delar de regler som gäller för fattande av beslut genom omröstning i landskapsregeringen.

9 §. Styrelsens uppgifter

Styrelsen företräder föreningen samt leder dess verksamhet och utövar tillsyn över den. På styrelsen ankommer särskilt

- 1) att utveckla föreningens verksamhet, att besluta om dess organisation samt bevaka föreningens rätt och fördel,
- 2) att tillse att föreningens bokföring sköts på ett omsorgsfullt sätt och i enlighet med lag,
- 3) att besluta om ersättning för uppställande av automat samt ersättning för annan tjänst som föreningen tillhandahåller, om inte uppgiften av styrelsen anförtröts verkställande direktören,
- 4) att anställa och entlediga föreningens verkställande direktör samt bestämma om hans lön och övriga förmåner,
- 5) att fastställa instruktion för verkställande direktören om styrelsen anser att sådan behövs,
- 6) att uppgöra målsättningsprogram för spelverksamhetens volymmässiga och strukturella inriktning, vari redovisas även verksamhetens sociala konsekvenser,
- 7) att uppgöra budget för föreningen samt verksamhetsberättelse och bokslut, att överlämna räkenskaperna till revisorerna samt att inom april månad förelägga landskapsregeringen verksamhetsberättelsen, bokslutet och revisionsberättelsen jämte eget utlåtande,
- 8) att till fördelningsrådet senast den 10 september lämna uppgift om det belopp som enligt 17 § kan utdelas som understöd samt
- 9) att bistå landskapsregeringen i ärenden som knyter till föreningens verksamhet.

10 §. Verkställande direktörens uppgifter

På verkställande direktören ankommer att i enlighet med styrelsens anvisningar och fastställd instruktion, om sådan finns, leda föreningens verksamhet, leda och övervaka övriga anställdas arbete, bereda ärenden som skall handläggas av styrelsen samt verkställa dess beslut.

11 §. Fördelningsrådet

Fördelningsrådet består av en representant jämte personlig ersättare för var och en av föreningens medlemmar samt en representant jämte personlig ersättare för kulturföreningarna i landskapet. Därutöver skall i rådet finnas en representant för landskapsregeringen. Fördelningsrådet utses för två år i sänder. (1998/7)

Den av landskapsregeringen utsedda representanten verkar som fördelningsrådets ordförande. Rådet har rätt att utse en vice ordförande. De ärenden som ankommer på fördelningsrådet bereds av ordföranden och en av föreningens styrelse bland föreningens anställda utsedd person. Denne närvar vid rådets sammanträden och kan, om rådet det besluter, föredra de ärenden som är föremål för behandling.

Kulturföreningarnas representant jämte personlig ersättare i fördelningsrådet utses av Ålands kulturdelegation. (1998/7)

12 §. Fördelningsrådets uppgifter

Fördelningsrådets uppgift är att till landskapsregeringen föreslå principer för samt lämna förslag om hur den beräknade nettoavkastningen för varje verksamhetsår skall fördelas. Fördelningsrådet har även till uppgift att, när landskapsregeringen begär det, yttra sig i frågor gällande fördelningen samt andra angelägenheter som hör samman med den.

13 §. Beslutsförfarandet och jäv i föreningens organ

I föreningens organ fattas beslut med enkel majoritet. Faller rösterna lika avgör ordförandens röst, förutom vid val då lotten avgör.

Vid behandling av ärende i föreningens organ ska de i 25 och 26 §§ i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland ingående bestämmelserna om jäv iakttagas i tillämpliga delar. Jävsbestämmelserna tillämpas dock inte i fråga om ärenden som handlaggs av fördelningsrådet. (2008/49)

14 §. De som får teckna föreningens namn

Föreningens namn tecknas av styrelsens ordförande och vice ordförande var för sig tillsammans med någon annan ledamot av styrelsen eller med verkställande direktören. Föreningens styrelse kan befullmäktiga verkställande direktören att ensam teckna föreningens namn. Samma rätt kan ges den som i verkställande direktörens frånvaro handhar dennes uppgifter.

Styrelsen för förteckning över de i 1 mom. nämnda personerna. Ur förteckningen lämnas på begäran uppgifter och utdrag till den som befinnas ha sakligt skäl för sin anhållan.

Stämning och annat meddelande skall anses ha kommit föreningen tillhanda då den tillställts någon av styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

15 §. Revisorer

Landskapsregeringen utser för varje verksamhetsår två revisorer samt suppleanter för dem.

Landskapsrevisorerna har rätt att granska föreningens räkenskaper och förvaltning.

G 11 LF (1993:56) om Ålands Penningautomatförening och dess verksamhet

16 §. Föreningens bokföring och bokslut

Över föreningens hushållning förs bok enligt allmänna bokföringsprinciper. Landskapsregeringen utfärdar vid behov närmare anvisningar om föreningens bokföring.

2 mom. upphävt (2017/33)

Föreningens räkenskaper avslutas för varje kalenderår och lämnas jämte styrelsens verksamhetsberättelse till revisorerna för granskning före utgången av februari månad. Senast en månad efter det räkenskaperna mottagits skall revisorerna överlämna sin revisionsberättelse till styrelsen.

Det ankommer på landskapsregeringen att fatta beslut i frågan om bokslutet skall fastställas och de redovisningsskyldiga beviljas ansvarsfrihet.

3 kap. Användningen av Ålands Penningautomatförenings avkastning**17 §. Avkastningen som underlag för uppgörande av landskapets budget**

På grundvalen av uppgifter som styrelsen tillhandahållit skall fördelningsrådet inom september månad till landskapsregeringen meddela om den beräknade nettoavkastningen för löpande verksamhetsår samt ge förslag om fördelningen av avkastningen i huvuddrag. Det skall även anges hur tidigare ofördelade medel enligt rådets mening bör användas. Detsamma gäller utgiftsrester och för bestämt ändamål reserverade medel vilka skall återföras på grund av att de förblivit outnyttjade.

På grundvalen av fördelningsrådets förslag uppgör landskapsregeringen sitt förslag som lämnas i framställningen till landskapets budget.

18 §. Landskapsbudgetens inverkan på fördelningen av föreningens avkastning

I enlighet med vad i landskapets budget anges fördelas den beräknade nettoavkastningen av föreningens verksamhet under föregående år, tidigare ofördelade medel och återförda medel som lån och bidrag till särskilda mottagare eller för särskilda ändamål. Av nettoavkastningen kan medel lämnas ofördelade att användas under följande verksamhetsår. Eventuell avvikelser mellan den beräknade och den slutliga avkastningen observeras i budgeten som en ökning eller minskning av det belopp som skall fördelas.

19 §. Beslut om fördelning av föreningens avkastning

Förslag till fördelning av det beräknade fördelningsbara beloppet uppgörs av fördelningsrådet och tillställs landskapsregeringen senast den 15 januari påföljande år.

Med fördelningsbara beloppet enligt 1 mom. avses:

- a) föreningens beräknade resultat för verksamhetsåret,
- b) amorteringar på utgivna lån,
- c) återförda utgiftsrester och reservationsanslag,
- d) tidigare ofördelade medel samt
- e) skillnaden mellan det i föregående budget beräknade fördelningsbara beloppet och det konstaterade beloppet.

På grundvalen av fördelningsrådets förslag fattar landskapsregeringen beslut om fördelning av lån och bidrag till särskilda mottagare eller för särskilda ända-

mål, om inte annat följer av landskapslagen (1996:53) om Ålands kulturdelegation. När särskilda skäl föreligger beviljar landskapsregeringen förskott på lån eller bidrag. (1998/7)

20 §. Redovisning av uppgifter till landskapsregeringen

Föreningen skall tertialvis inom en månad från utgången av tertialet i förskott till landskapsregeringen redovisa ett belopp som motsvarar den uppskattade nettoavkastningen för ifrågavarande tertial.

Nettoavkastningens överskott skall redovisas till landskapsregeringen inom en månad från dagen för fastställande av bokslutet.

21 §. Ansökan om bidrag och lån

Ansökan om bidrag och lån ur föreningens avkastning skall senast den 15 oktober året före det under vilket sökanden önskar erhålla bidraget eller lånet inlämnas till landskapsregeringen. Ansökan skall göras på fastställd blankett. Tillgänglig utredning, som visar huruvida sökanden har rätt till det bidrag eller lån som söks, skall bifogas.

22 §. Tillsyn över beviljade medels användning

Föreningen är skyldig att bistå landskapsregeringen vid övervakningen av att spelverksamheten inte medför sociala olägenheter och att de medel som utdelas ur föreningens avkastning används för avsett ändamål. I detta syfte skall den som anhåller om bidrag eller lån innan medel utbetalas befullmäktiga föreningen och landskapsregeringen att granska vederbörandes medelsförvaltning och bokföring i dess helhet.

4 kap. Särskilda bestämmelser och ikraftträdelsebestämmelser**23 §. (2017/33) Tillsyn över föreningens verksamhet**

Lotteriinspektionen är tillsynsmyndighet över lotteri-verksamhet enligt landskapslagen (2016:10) om Lotteriinspektionen. Tillsynen i övrigt över tillämpningen av denna förordning ankommer på landskapsregeringen.

24 §. Åtgärder som skall vidtas då föreningen upphör

Ändras denna förordning så att föreningen skall upphöra med sin verksamhet skall dess tillgångar realiseras och de influtna medlen fördelas i enlighet med bestämmelserna i 3 § landskapslagen om lotterier.

25 §. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1993.

Genom denna förordning upphävs penningautomatförordningen (1972:62) den 21 december 1972 för landskapet Åland. Den förening som bildats genom den upphävda förordningen fortsätter dock sin verksamhet och på den tillämpas bestämmelserna i denna förordning.

Styrelsen för föreningen utses med tillämpning av reglerna i denna förordning första gången för en mandatperiod som inleds den 1 januari 1994.

Fördelningsrådet inleder sin verksamhet så snart [landskapsstyrelsen] och hälften av medlemmarna utsett sina representanter i rådet.

G 12 Landskapslag (1976:67) om förströelseautomater

1 §. Med förströelseautomater avses i denna lag automat och annan spelanordning som för nöjesändamål utbjudes till begagnande mot betalning och vid vars begagnande åt spelaren icke såsom vinst utfaller pengar, varor, andra förmåner med penningvärde eller spelmarker som kan växlas till pengar.

Angående förströelseautomater ombord på passagerarfartyg, vilka har hemort i landskapet såsom i sjölagens stadgas, gäller vad i denna lag är stadgat.

Se sjölag (FFS 674/1994).

2 §. Tillstånd att hålla i 1 § avsedd förströelseautomat till begagnande för allmänheten kan endast givas åt Ålands penningautomatförening.

Vad i 1 mom. stadgas äger icke tillämpning på automater som tillverkats enbart för att framföra musik, ej heller på automater och spelanordningar som tillfälligt användes på tivoli eller i skjutålt.

3 §. Tillstånd att mot betalning hålla förströelseautomat till begagnande för allmänheten skall sökas hos [landskapsstyrelsen].

Genom landskapsförordning kan likväl stadgas, att hållande av förströelseautomat till begagnande är tillåtet utan i 1 mom. avsett tillstånd, såvida anmälan därom på förhand gjorts till [landskapsstyrelsen].

4 §. Den som i strid med denna lag eller med stöd av densamma givna stadganden uppställer förströelseautomater till begagnande mot betalning skall dömas för olovligt hållande av förströelseautomat till böter.

5 §. Närmare stadganden angående tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

6 §. Tillstånd att hålla i 1 § avsedd förströelseautomat kan fortfarande beviljas fram till den 31 december 1981 för automat, vilken före denna lags ikraftträdande med stöd av behörigt tillstånd har hållits i användning eller införts till landskapet.

Genom landskapsförordning kan stadgas om skyldighet att anmäla i 1 mom. avsedda förströelseautomater hos myndighet.

7 §. Denna lag träder omedelbart i kraft.

Ålands penningautomatförening är skyldig att mot full ersättning inlösa de förströelseautomater, vilka har varit i användning eller införts till landskapet före denna lags ikraftträdande, samt före nämnda datum till landskapet införda oundgängligen behövliga specialredskap och -anordningar samt reservdelar, vilka är lämpliga enbart för skötsel och reparation av förströelseautomater. Då skall även det värde ersättas som bedrivande av förströelseautomatverksamheten representerar. Krav på inlösen skall framställas till nämnda förening inom sex månader efter det lagen har trätt i kraft. Samtidigt skall den som yrkat på inlösen upphöra med att bedriva förströelseautomatverksamhet. Om så icke förfarits, är nämnda förening icke skyldig att ersätta det värde som bedrivande av förströelseautomatverksamheten representerar.

Den som fortsätter att bedriva förströelseautomatverksamhet under längre tid än sex månader sedan den

na lag trätt i kraft, har emellertid rätt att årligen förnya med högst fem procent de förströelseautomater, som han hade i sin besittning när lagen trädde i kraft. Den som bedriver sådan förströelseautomatverksamhet skall inom sex månader sedan lagen trätt i kraft hos Ålands penningautomatförening anmäla de automater han innehar.

Träffas icke överenskommelse om inlösen eller ersättningen mellan parterna, skall saken överlämnas till skiljemän för avgörande på sätt [i lagen om skiljemanaförfarande (FFS 46/1928)] är stadgat.

G 13 Landskapslag (1950:25) angående penninginsamlingar i landskapet Åland

1 §. Penninginsamling är en verksamhet, genom vilken man för att erhålla medel för välgörande, allmännyttigt eller annat allmänt ändamål vädjar till allmänheten antingen direkt eller genom förmedling av tryckalster, brev, post eller telefon eller på annat därmed jämförbart sätt.

Såsom penninginsamling i enlighet med denna landskapslag anses likväl icke av religiöst samfund i samband med offentlig religionsutövning anordnad sedvanlig uppbärning av kollekt bland de deltagande och icke heller saluhållande av lyckönskings- eller kondoleansadresser.

2 §. Tillstånd att föranstalta penninginsamling beviljas av [landskapsnämnden].

[Om [landskapsnämndens] skyldighet att införskaffa landshövdingens yttrande och avgöra ärende angående penninginsamling i samråd med landshövdingen är särskilt stadgat.]

Stadgandet, som avses i 2 mom, ingick i förordning (FFS 313/1961) om polisväsendet i landskapet Åland, vilken är upphävd.

3 §. Angående föranstaltande av penninginsamling bör göras skriftlig ansökan, av vilken jämte annat bör framgå till vilket ändamål de inftutna medlen användas samt inom vilken tid, på vilket sätt och på vilket område penninginsamlingen föranstaltas.

Är man föranstaltat penninginsamling med listor eller kvitton eller genom försäljning av märken eller andra föremål, bör i ansökningsuppgivna, förutom vad i 1 mom. nämnts, listornas eller kvittonas antal samt de salubjudna märkenas eller de andra föremålens antal och pris.

4 §. I tillståndsbeviset till penninginsamling skall angivas vem och för vilket ändamål tillståndet beviljats, under vilken tid samt på vilket sätt och på vilket område eller vid vilket tillfälle penninginsamlingen får föranstaltas liksom även andra nödigbefunna villkor. Avskrift av tillståndsbeviset skall tillsändas vederbörande polismyndighet.

I [landskapsnämnden] skall förteckning över alla inom landskapet Åland föranstaltade penninginsamlingar.

5 §. Tillstånd att föranstalta penninginsamling beviljas för viss tid, högst ett år. Förlängning av den fastställda tiden beviljas icke.

G 14 RPF (2000:80) om ... förberedande uppgifter för undantagsförhållanden

6 §. Den, som erhållit tillstånd till penninginsamling, bör för densamma avgiva redovisning, av vilken bör framgå vem eller vilka som mottagit de influtna medlen för att användas för det avsedda ändamålet, bruttointkomsten av insamlingen, ombudsmannaarvodet, trycknings- och reklamkostnader, funktionärernas arvoden, övriga verkställighetskostnader samt den rena vinsten av penninginsamlingen.

I 1 mom. avsedd redovisning för föranstaltad penninginsamling bör inom tre månader efter det insamlingen avslutats inlämnas i två exemplar till [polisinsamlingen i Mariehamn eller länsmanen på den ort, där den, som handhaft insamlingen, har sin hemort].

[Polisinsamlingen eller länsman] bör efter att ha mottagit den i 2 mom. avsedda redovisningen ofördröjligen insända det ena exemplaret därav till [landskapsnämnden] och uppehålla det andra i sitt arkiv.

7 §. [Landskapsnämnden] åligger att med bistånd av polismyndigheterna övervaka föranstaltandet av penninginsamlingar inom landskapet.

8 §. Iakttagas vid föranstaltande av penninginsamling icke stadgandena i denna landskapslag eller villkoren i tillståndsbeslutet eller sker vid föranstaltande av penninginsamling annars missbruk, kan [landskapsnämnden] återkalla tillståndet.

9 §. Förekomma i redovisning för penninginsamling mindre felaktigheter eller brister, kan [landskapsnämnden] förordna att redovisningen rättas inom viss tid.

Har tillstånd till penninginsamling återkallats eller har redovisning för penninginsamling icke inlämnats inom bestämd tid eller är redovisningen så bristfällig, att i 1 mom. avsedd åtgärd icke är tillfyllest, kan [landskapsnämnden] förordna en syssloman för att på mottagarens av tillståndet till penninginsamlingen bekostnad övertaga medlen och överlåta dem för det avsedda ändamålet samt avgiva redovisning för penninginsamlingen. [Landskapsnämnden] bör övervaka att syssloman vederbörligen fullgör sitt åliggande.

Rätt att hos [landskapsnämnden] anhålla om förordnande av ovan nämnd syssloman tillkommer även den, som bevisligen med sina medel främjat penninginsamlingen, samt offentlig åklagare.

10 §. Var, som utan vederbörligt tillstånd föranstaltar penninginsamling eller bryter mot de i 4 § 1 mom. avsedda villkoren eller försummar den i 6 § stadgade redovisningskyldigheten, straffes med böter, såvida icke annorstädes för förbrytelsen stadgas strängare straff.

11 §. [Landskapsnämnden] kan vid behov giva närmare anvisningar om tillämpningen av denna landskapslag.

G 14 Republikens presidents förordning (2000:80) om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden

(FFS 900/2000)

1 §. De förberedande förvaltningsuppgifter och de förberedande uppgifter av annat slag som ankommer på rikets myndigheter inom befolkningsskyddet, försörjningsberedskapen och den allmänna beredskapen inför undantagsförhållanden skall i landskapet Åland skötas gemensamt av rikets och landskapets myndigheter i enlighet med vad som bestäms i denna förordning.

2 §. I 1 § avsedda uppgifter är

1) inom *befolkningsskyddet* de uppgifter vilka [enligt lagen om räddningsväsendet (561/1999)] ankommer på [länsstyrelsen på Åland] i egenskap av myndighet som ansvarar för befolkningsskyddet,

2) inom *försörjningsberedskapen* de uppgifter vilka enligt lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992), lagen om skyddsutrustning (970/1982), [lagen om obligatorisk upplagring av läkemedel (402/1984)] samt lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen (1070/1994) ankommer på Försörjningsberedskapscentralen,

3) inom *allmän beredskap för undantagsförhållanden* förberedelser som nämns i [40 § beredskapslagen (1080/1991)].

L (FFS 561/1999) om räddningsväsendet, har upphävts genom räddningslag (FFS 468/2003), som har upphävts genom räddningslag (FFS 379/2011). Lag om obligatorisk upplagring av läkemedel har upphävts genom lag om obligatorisk lagring av läkemedel (FFS 979/2008). Beredskapslag (FFS 1080/1991) har upphävts genom beredskapslag (FFS 1552/2011).

3 §. För de uppgifter som avses i denna förordning finns en *samrådsdelegation för beredskapsärenden*, som leds av landshövdingen och lantrådet. I delegationen ingår företrädare för landskapet och rikets myndigheter i enlighet med vad som bestäms närmare i arbetsordningen för delegationen.

I samrådsdelegationen är förvaltningschefen vid [länsstyrelsen] ställföreträdare för landshövdingen och vicelantrådet ställföreträdare för lantrådet.

4 §. Samrådsdelegationen har till uppgift att

1) övervaka och samordna beredskapsplaneringen och se till att i 40 § beredskapslagen nämnda förberedelser för undantagsförhållanden vidtas,

2) ta initiativ till beredskap för undantagsförhållanden samt bistå vid utarbetande och verkställighet av planer för beredskapen,

3) avge utlåtanden i frågor av principiell vikt,

4) följa utvecklingen inom förvaltningen när det gäller den allmänna beredskapen för undantagsförhållanden,

5) i samråd med Försörjningsberedskapscentralen behandla ärenden som gäller försörjningsberedskapen samt säkerhets- och skyddsutrustningen,

6) handlägga övriga frågor som gäller beredskapsplaneringen, befolkningsskyddet och ledningscentralen i landskapet.

Se anmärkning under 2 §.

5 §. Ärendena avgörs i samrådsdelegationen av landshövdingen och lantrådet efter samråd. Lantrådet beslutar i ärenden som faller inom landskapets behörighet och landshövdingen i övriga ärenden. I ärenden som gäller statens säkerhet beslutar landshövdingen.

6 §. En frivillig organisation vars verksamhetsområde omfattar landskapet Åland kan, sedan [länsstyrelsen] hörts i ärendet, av [landskapsstyrelsen] ges särskilda uppgifter i anslutning till beredskapsplaneringen. En sådan organisation kan emellertid inte ges uppgifter som innebär avsevärd utövning av offentlig makt.

7 §. [Länsstyrelsen] skall årligen ge Försörjningsberedskapscentralen en rapport om den aktuella beredskapsplaneringen i landskapet.

8 §. Närmare bestämmelser om landskapets och rikets företrädare i samrådsdelegationen samt om samrådsdelegationens sammanträden, om skötseln av sekretäraryuppgifter och den interna arbetsfördelningen utfärdas i en arbetsordning, som godkänns av [länsstyrelsen] och [landskapsstyrelsen].

9 §. Denna förordning träder i kraft den 1 december 2000.

Genom denna förordning upphävs förordningen den 5 februari 1988 om handhavande av beredskapsuppgifter inom befolkningsskyddet i landskapet Åland (140/1988) och 1 § 3 punkten förordningen den 30 december 1992 om fortsatt giltighet av vissa överenskommelseförordningar som har utfärdats med stöd av 1951 års självstyrelselag för Åland (1594/1992).

G 15 Räddningslag (2006:106) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens innehåll och tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om hur räddningsverksamheten skall bedrivas i landskapet. Lagen innehåller även bestämmelser om hur räddningsväsendet i landskapet skall organiseras.

I lagstiftningen om befolkningsskyddet, bekämpningen av olje- och miljöskador samt flyg- och sjöräddningen finns bestämmelser som rör räddningsväsendets verksamhet i landskapet.

Om inte annat föreskrivs i annan lagstiftning skall denna lag tillämpas då räddningsverksamhet utövas.

2 §. Definitioner

I denna lag avses med

1) **byggnad**, en för boende, arbete eller lagring avsedd konstruktion som är fast eller avsedd att vara stationär och som på grund av sina egenskaper förutsätter övervakning från myndigheternas sida av orsaker som har att göra med säkerhet, hälsa, det fysiska landskapet, trivsel och miljöaspekter, dock inte en lätt konstruktion av ringa storlek såvida inte den har särskilda konsekvenser för säkerheten, markanvändningen eller miljön,

2) **anläggning**, ett fysiskt avgränsat område där byggnader eller andra konstruktioner uppförts eller tekniska arrangemang inrättats i syfte att fylla en eller flera

funktioner som ett led i utövningen av en verksamhet,

3) **fastighet**, ett fysiskt avgränsat område på vilket det finns en eller flera byggnader eller anläggningar,

4) **olyckor**, plötsligt inträffade händelser såsom bränder, explosioner, skred, ras, översvämningar, oväder och utflöden av skadliga ämnen och som beror på företeelser i naturen, människors handlande eller underlåtenhet att handla och som har medfört eller kan befaras medföra att människor, egendom eller miljön skadas,

5) **fara**, sådana omständigheter som innebär att människors liv och hälsa äventyras eller att skador kan uppkomma på egendom eller i miljön,

6) **begränsning av skador**, åtgärder som vidtas för att lindra följderna och begränsa verkningarna av olyckor som inträffat,

7) **operativ räddningsverksamhet**, skyndsamma åtgärder som syftar till att skydda och rädda människor samt begränsa skadorna på egendom och i miljön när olyckor inträffar eller då fara hotar,

8) **förebyggande räddningsverksamhet**, åtgärder som syftar till att minimera olycksrisker, motverka uppkomsten av situationer som kan orsaka fara samt upprätthålla en beredskap som möjliggör ett snabbt och effektivt ingripande när en olycka inträffat eller då fara hotar,

9) **räddningsverksamhet**, sådan verksamhet som utövs av den operativa räddningsverksamheten samt den förebyggande räddningsverksamheten,

10) **riskfylld verksamhet**, verksamhet vars utövning medför en större risk än vanligt för att olyckor och situationer som kan orsaka fara uppkommer,

11) **kommunala räddningsväsendet**, den kommunala organisation inom vilken en kommun enskilt eller tillsammans med andra kommuner ansvarar för att uppgifter inom räddningsverksamheten i landskapet fullgörs i enlighet med bestämmelserna i denna lag eller annan lagstiftning,

12) **räddningsväsendet**, det kommunala räddningsväsendet samt den organisation som upprätthålls av landskapet och inom vilken landskapets myndigheter och organisationer ansvarar för att uppgifter inom och i anslutning till räddningsverksamhet fullgörs i enlighet med bestämmelserna i denna lag eller annan lagstiftning,

13) **brandsyn**, den kontroll eller besiktning som innebär att brandsyneförare kontrollerar att ägare eller innehavare av angivna byggnader eller andra anläggningar har vidtagit de i lag föreskrivna åtgärderna för skydd mot olyckor samt

14) **sotning**, åtgärder som innebär att fasta förbränningsanordningar och rökkanaler rengörs och tillsammans med tillhörande byggnadsdelar kontrolleras från brandskyddssynpunkt.

3 §. Grundläggande skyldigheter

Med beaktande av vad som föreskrivs i denna lag och i annan lagstiftning skall räddningsverksamheten i landskapet bedrivas så att olyckor och situationer som kan orsaka fara effektivt förebyggs och bekämpas. Organisationer, företag, inrättningar, enskilda personer och myndigheter är skyldiga att i enlighet med sina försättningar

G 15 Räddningslag (2006:106)

- 1) medverka till att den förebyggande räddningsverksamheten i landskapet fungerar effektivt,
- 2) delta i räddningsoperationer samt
- 3) lindra de följder och begränsa de skador som uppstår eller kan uppstå till följd av att en olycka inträffar eller hotar att inträffa.

Bedömningen av huruvida den enskilde fullgjort sina skyldigheter enligt 1 mom. sker utifrån vad som skäpligen kan krävas av honom eller henne i det särskilda fallet.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. skall de myndigheter som ansvarar för räddningsverksamheten i landskapet även medverka till en ändamålsenlig samordning av densamma samt vid behov ge råd och informera om hur olyckor och situationer som kan orsaka fara skall förebyggas och bekämpas.

Landskapets och kommunernas skyldighet att vidta åtgärder för att undanröja hotet från och begränsa skadorna av olyckor och situationer som kan orsaka fara bestäms utifrån

- 1) hur stort behovet är av ett ingripande i det enskilda fallet,
- 2) det hotade intressets betydelse,
- 3) kostnaderna för åtgärderna samt
- 4) andra omständigheter som är av avgörande betydelse i det enskilda fallet.

4 §. Övergripande målsättning

Den övergripande målsättningen med bestämmelserna i denna lag är

- 1) att människor skall skyddas och räddas från farliga situationer,
- 2) att ange vem som skall vidta de åtgärder som krävs för att i största möjliga utsträckning begränsa skadorna då olyckor inträffar eller fara hotar samt
- 3) att upprätthålla en för alla trygk och säker livsmiljö.

2 kap. Ansvarsfördelningen och samarbetet inom räddningsväsendet

5 §. Landskapsregeringens uppgifter

Landskapsregeringen ska (2013/94)

- 1) ha det övergripande ansvaret för att räddningsverksamheten i landskapet bedrivs effektivt och organiseras i enlighet med bestämmelserna i denna lag,
- 2) (2013/94) leda och utöva tillsyn över räddningsverksamheten i landskapet samt
- 3) upphävd (2013/94).
- 4) tillsätta en särskild räddningsdelegation.

6 §. Räddningsdelegationens uppgifter

Räddningsdelegationen skall biträda landskapsregeringen i ärenden som rör räddningsverksamheten och bekämpningen av miljöskador i landskapet.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om räddningsdelegationens sammansättning och uppgifter.

Se räddningsförordning (2006:111) för landskapet Åland.

7 §. Kommunens uppgifter

Kommunen är skyldig att inom sitt område

- 1) ansvara för att det upprätthålls en beredskap för räddningsinsatser som gör det möjligt att effektivt bedriva operativ räddningsverksamhet i kommunen,

2) ansvara för att den förebyggande räddningsverksamheten bedrivs effektivt och vid samhällsplaneringen beakta olika säkerhetsaspekter för att därigenom minimera risken för att olyckor inträffar och situationer som kan orsaka fara uppstår samt

3) ge råd och information om hur olyckor skall kunna förebyggas och bekämpas.

8 §. Organisationen av det kommunala räddningsväsendet

Olika uppgifter inom det kommunala räddningsväsendet kan skötas av en kommun enskilt eller av flera kommuner gemensamt.

Skötseln skall organiseras utifrån vad som bäst befrämjar de i denna lag uppställda målsättningarna och så att det för varje kommun finns en brandkår med skyldighet att fullgöra uppgifter inom räddningsverksamheten i kommunen. Brandkåren kan bestå av personal i huvudsyssla, personal i bisyssla eller vara en avtalsbrandkår. För varje kommun skall det även finnas en räddningsmyndighet (*kommunens räddningsmyndighet*) inom vilken det skall finnas en högsta tjänsteman (*räddningschef*) med uppgift att utöva tillsyn över och ansvara för ledningen av det kommunala räddningsväsendet.

Inom tre år efter det att denna lag trätt i kraft skall kommunerna utarbeta en samarbetsplan som anger riktlinjerna för hur det kommunala räddningsväsendet skulle kunna administreras av en för hela landskapet gemensam kommunal räddningsmyndighet.

Om kommunerna inte utarbetat planen inom den i 3 mom. föreskrivna tiden skall landskapsregeringen utarbeta planen i samråd med kommunerna.

9 §. Andra myndigheters uppgifter

Vid sidan av kommunens räddningsmyndighet och landskapsregeringen är även myndigheter som är underordnade landskapsregeringen samt övriga kommunala myndigheter, i enlighet med sina förutsättningar, skyldiga att delta i räddningsverksamhet.

Statliga myndigheter deltar i räddningsverksamheten i landskapet i enlighet med vad därom bestäms i rikslagstiftningen.

10 §. Frivilligarbete

Organisationer som är verksamma i anslutning till räddningsväsendet kan av kommunens räddningsmyndighet och landskapsregeringen tilldelas uppgifter som är att hänföra till den operativa räddningsverksamheten. Organisationerna kan även tilldelas uppgifter som hänföra sig till utbildning, rådgivning och information.

De i 1 mom. avsedda organisationerna kan inte tilldelas uppgifter som innebär utövning av offentlig makt.

Landskapsregeringen utfärdar vid behov i landskapsförordning närmare bestämmelser om hur frivilligarbetet skall organiseras.

11 §. Egen beredskap

För att skydda människors liv och hälsa, egendom och miljön är den som äger eller innehar en byggnad eller anläggning eller utövar industri- eller affärsverksamhet skyldig att upprätthålla en beredskap för räddningsinsatser som möjliggör snabba och effektiva räddningsingripanden då en olycka inträffar eller när fara hotar. För att minimera olycksrisken och risken för att

det uppstår situationer som kan orsaka fara är ägaren eller innehavaren även skyldig att vidta de förebyggande åtgärder som med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet får anses påkallade. Ägaren eller innehavaren är även så långt han eller hon förmår skyldig att delta i räddningsoperationer när en olycka inträffat eller då fara hotar.

Även den som har det övergripande säkerhetsansvaret för verksamheten vid ett ämbetsverk eller en inrättning skall iakttä de i 1 mom. avsedda skyldigheterna.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om de i 1 och 2 mom. avsedda skyldigheterna och vem som omfattas av dem.

3 kap. Planeringskyldighet

12 §. Övergripande planering av räddningsverksamheten i landskapet

Landskapsregeringen skall i samråd med kommunens räddningsmyndighet och andra i 9 § avsedda myndigheter utarbeta en för hela landskapet gemensam översiktsplan som anger de allmänna riktlinjerna för hur räddningsverksamheten i landskapet skall organiseras.

I planen skall ingå

1) en beskrivning över vilka materiella och personella resurser som i landskapet står till räddningsväsendets förfogande,

2) en övergripande beskrivning över olycksriskerna i landskapet,

3) ett förslag till åtgärder för hur olycksriskerna skall minskas samt

4) en beskrivning över vilken beredskap som skall upprätthållas i landskapet för att genomföra räddningsoperationer som snabbt och effektivt begränsar de skador på människor, egendom och miljön som kan uppkomma till följd av att en olycka inträffar eller fara hotar.

13 §. Planering för storolyckor

För en i annan lagstiftning särskilt definierad anläggning i vilken farliga kemikalier tillverkas, används, hanteras eller upplagras eller en deponi för utvinningsavfall som medför risk för storolycka ska en plan för storolyckor utarbetas. (2013/103)

Planen skall utarbetas av kommunens räddningsmyndighet och andra i 9 § avsedda myndigheter i samråd med den som äger anläggningen eller ansvarar för verksamheten i anläggningen.

I anslutning till att planen utarbetas skall de invånare som riskerar att utsättas för fara till följd av verksamheten i anläggningen informeras om och ges tillfälle till att yttra sig över planen.

Genom landskapsförordning kan utfärdas närmare bestämmelser om uppgörande och revidering av planen för storolyckor, planens innehåll, hörande av invånarna i samband med att planen görs upp, informerandet om planen, övningar enligt planen, tillsyn över genomförandet av planen och övningarna samt antecknande av uppgifter om olyckor som inträffat på objekten i fråga i det åtgärdsregister som avses i 67 §. (2013/103)

Se räddningsförordning (2006:111) för landskapet Åland och LF (2013:107) om externa räddningsplaner.

14 §. Räddningsplanering

Den som äger eller innehar en byggnad i vilken industri- eller affärsverksamhet utövas samt den som har det övergripande säkerhetsansvaret för verksamheten inom ämbetsverk och inrättningar är skyldig att utarbeta en räddningsplan för hur de i 11 § avsedda åtgärderna skall genomföras.

15 §. Larm- och biståndsplanering

Kommunens räddningsmyndighet, Ålands polismyndighet samt övriga myndigheter, vilka med stöd av denna lag eller annan lagstiftning givits uppgifter inom räddningsväsendet, ska i samråd utarbeta en för hela landskapet gemensam larm- och biståndsplan. (2013/94)

När en olycka inträffar skall de räddningsenheter, som bedöms ha de bästa förutsättningarna att genomföra ett räddningsuppdrag, larmas. Bedömningen skall göras utgående från den i 1 mom. angivna planen i vilken det skall anges att spridningsrisken, typen av olycka och olyckans karaktär, olyckans geografiska omfattning, möjligheten för en räddningsenhet att snabbt ta sig till olycksplatsen samt övriga omständigheter, som kan vara av betydelse i det enskilda fallet, skall beaktas då larm utgår.

16 §. Bistånd

Då åtgärder vidtas inom ramen för den operativa räddningsverksamheten skall kommunerna vid behov bistå varandra i enlighet med den i 15 § angivna planen och i övrigt på det sätt omständigheterna kräver.

17 §. Närmare bestämmelser om planering

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om innehållet i de planer som avses i 12-15 §§.

Se räddningsförordning (2006:111) för landskapet Åland.

4 kap. Kommunernas räddningsservice

18 §. Räddningsservice

Räddningsservicen utgörs av de personella och materiella resurser som står till räddningsväsendets förfogande och som är avsedda att huvudsakligen användas för uppgifter inom räddningsverksamheten i landskapet.

19 §. Nivån på räddningsservicen

Utgående från de allmänna riktlinjerna i översiktsplanen skall nivån på räddningsservicen i en kommun vara sådan

1) att olycksriskerna effektivt förebyggs och minimeras,

2) att situationer som kan orsaka fara i största möjliga utsträckning motverkas samt

3) att en beredskap upprätthålls som innebär att snabba och ändamålsenliga åtgärder kan vidtas när en olycka inträffar eller då fara hotar.

20 §. Beslut om nivån på räddningsservicen

Kommunen beslutar om nivån på sin räddningsservice.

I beslutet skall anges

1) hur stor risken är för att olyckor skall inträffa i kommunen,

G 15 Räddningslag (2006:106)

2) vilka resurser som skall finnas i kommunen för att minska olycksriskerna,

3) vilken beredskap för olyckor och för situationer som kan orsaka fara som skall upprätthållas samt

4) för vilken tid det skall gälla.

Kommunen skall underrätta landskapsregeringen om sitt beslut.

21 §. Tillsyn över nivån på räddningsservicen

Landskapsregeringen skall utöva tillsyn över att kommunen upprätthåller en nivå på sin räddningsservice som uppfyller de i 19 § fastställda kraven. Föreligger avsevärda brister vilka inte avhjälps inom en viss av landskapsregeringen utsatt tid kan landskapsregeringen förelägga kommunen att vid vite vidta de åtgärder som krävs för att kraven skall uppfyllas.

22 §. Närmare bestämmelser

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om nivån på räddningsservicen och om formen för och innehållet i beslutet om nivån på räddningsservicen.

Se räddningsförordning (2006:111) för landskapet Åland.

5 kap. Behörighetskrav och utbildning**23 §. Behörighetskrav för personalen inom räddningsväsendet**

Den som genomgått och examinerats från en läroinrättning, vid vilken personer yrkesutbildas för att kunna fullgöra uppgifter inom räddningsverksamhet, har rätt att i huvudsak fullgöra uppgifter inom räddningsverksamheten i landskapet under förutsättning att övriga av landskapsregeringen i landskapsförordning fastställda behörighetskrav är uppfyllda.

Den som i bisyssla eller inom avtalsbrandkårerna skall fullgöra uppgifter som hänför sig till den kommunala räddningsverksamheten måste ha en utbildning som uppfyller sådana krav att uppgifterna kan skötas på ett säkert och ändamålsenligt sätt.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om de i 1 och 2 mom. ställda behörighetskraven. Om särskilda skäl föreligger kan landskapsregeringen medge undantag från behörighetskraven.

Se räddningsförordning (2006:111) för landskapet Åland.

24 §. Ansvar för utbildningen av personalen i bisyssla och inom avtalsbrandkårerna

Landskapsregeringen ansvarar för att en ändamålsenlig utbildning kan erbjudas brandkårens personal i bisyssla och personalen inom en avtalsbrandkår.

Landskapsregeringen kan avtala med en läroanstalt eller organisation om bedrivande av sådan utbildning som avses i 1 mom.

Kommunen ansvarar för att brandkårens personal i bisyssla och personalen inom en avtalsbrandkår har tillräcklig utbildning.

6 kap. Förebyggande av olyckor**25 §. Allmänt**

Förebyggande av olyckor innefattar

1) åtgärder som vidtas för att förhindra att bränder uppstår,

2) förberedande åtgärder som syftar till att dels underlätta släckningsarbete, dels lindra och begränsa skadorna av samt minska hotet från bränder och härmed förenade faror,

3) åtgärder som syftar till att minimera risken för ras, skred och översvämningar, kemikalie-, explosions- eller trafikolyckor, utflöden av olja eller andra skadliga ämnen, gas- eller vätskeläckage, situationer som medför strålningsfara eller andra därmed jämförbara nödlägen som kan medföra att människor, egendom eller miljön skadas,

4) åtgärder som syftar till att minimera risken för olyckor och öka säkerheten vid offentliga arrangemang och tillställningar,

5) en varsam hantering av eld, brandfarliga ämnen och anordningar som kan orsaka fara,

6) en ur olycksrisksynpunkt säker och ändamålsenlig användning av byggnader och anläggningar,

7) myndigheternas information och rådgivning till allmänheten, företag, ämbetsverk och inrättningar om vilka åtgärder som skall vidtas för att minimera risken för olyckor samt

8) den myndighetstillsyn som syftar till att de i 1-6 punkten angivna åtgärderna vidtas i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

26 §. Uppgifter som kommunens räddningsmyndighet är skyldig att utföra vid förebyggandet av olyckor

Kommunens räddningsmyndighet skall följa med utvecklingen i fråga om olycksrisker och antalet olyckor i landskapet. Utgående från de slutsatser som därav kan dras skall räddningsmyndigheten för sin del vidta de åtgärder som krävs för att olyckorna skall kunna förebyggas effektivt. I samband härmed skall räddningsmyndigheten vid behov informera andra myndigheter och föreslå vilka ytterligare åtgärder som skall vidtas.

Kommunens räddningsmyndighet skall även informera allmänheten, företag, ämbetsverk och inrättningar om hur den enskilde skall kunna

- 1) identifiera faktorer som medför fara,
- 2) förebygga olyckor,
- 3) handla i olyckssituationer samt
- 4) förbereda sig för undantagsförhållanden.

Som ett led i den förebyggande räddningsverksamheten skall kommunens räddningsmyndighet samarbeta med andra myndigheter, organisationer, inrättningar, företag samt enskilda personer.

27 §. Byggnaders allmänna säkerhet

Byggnader och andra därtill anslutande konstruktioner samt omgivningen däromkring skall planeras, byggas och hållas i sådant skick att risken för att en olycka inträffar är så liten som möjligt och att räddningsoperationer effektivt kan genomföras när en olycka inträffar eller då fara hotar.

28 §. Säkerheten vid användning av byggnader och anläggningar

Den som äger eller innehar en byggnad eller anläggning skall se till att

1) släcknings-, räddnings- och bekämpningsmateriel, anordningar som underlättar släcknings- och räddningsarbete, branddetektorer, larmanordningar och

övriga anordningar som varnar för överhängande fara, utrustning och anordningar som enligt lag skall finnas i skyddsrum, säkerhetsbeteckningar samt skyltar som anger utrymningsvägar är i funktionsdugligt skick och att de har underhållits och inspekterats i enlighet med vad som föreskrivs i lag eller i bestämmelser som utfärdats med stöd därav,

2) eldstäder och rökkanaler har sotats samt att

3) ventilationskanaler och ventilationsanordningar har underhållits och rengjorts.

Innehavare av en lägenhet omfattas även av bestämmelserna i 1 mom. 1-3 punkten till den del det gäller de utrymmen som är i hans eller hennes besittning.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om

1) vilka åtgärder som skall vidtas för att de i 1 mom. 1 punkten avsedda anordningarna skall vara funktionsdugliga och vilka tekniska detaljer som i anslutning härtill skall iaktas,

2) hur de i 1 mom. 1 punkten avsedda anordningarna skall underhållas och besiktigas,

3) vilka typer av eldstäder och rökkanaler som skall sotas,

4) vilka typer av ventilationskanaler och ventilationsanordningar som skall rengöras,

5) med vilka tidsintervall de i 3 och 4 punkten avsedda åtgärderna skall vidtas,

6) hur intygen över utförda sotnings- och rengöringsarbeten skall vara utformade samt

7) vilka kompetenskrav som skall ställas på den som fått till uppgift att rengöra ventilationskanaler och ventilationsanordningar.

Se räddningsförordning (2006:111) för landskapet Åland.

29 §. Säkerheten vid offentliga tillställningar

Den som har det övergripande ansvaret för att en offentlig tillställning anordnas ansvarar även för säkerheten vid tillställningen.

Den som ansvarar för säkerheten vid offentliga tillställningar är i samband med att tillställningarna anordnas skyldig att vidta de förebyggande åtgärder som med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet krävs för att minimera olycksrisken. Den säkerhetsansvarige är även skyldig att upprätthålla en sådan beredskap som möjliggör snabba och effektiva räddningsingripanden när olyckor inträffar eller då fara hotar.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om vilka säkerhetsåtgärder som skall vidtas i samband med att offentliga tillställningar anordnas.

30 §. Allmän aktsamhetsplikt

Den som äger eller innehar en anordning som kan orsaka fara är skyldig att sätta upp erforderliga skyddsanordningar och varningsskyltar samt vidta övriga skyddsåtgärder som krävs med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Samma skyldighet åligger även ägaren eller innehavaren av ett område där det finns en överhängande risk för att farliga situationer kan uppstå.

Eld samt lättantändliga och explosionsfarliga eller annars farliga ämnen skall hanteras varsamt och med iakttagande av tillräcklig försiktighet.

När reparationsarbete eller annat arbete medför avsevärd ökning av olycksrisken skall tillräckliga försiktighetsåtgärder vidtas.

Var och en är skyldig att så långt han eller hon förmår och under förutsättning att han eller hon kan påverka omständigheterna i det enskilda fallet se till att bestämmelserna i denna lag om förebyggande av olyckor iaktas.

31 §. Öppen eld och annan brandfarlig verksamhet

Totalt eldningsförbud utomhus råder inom tätbebyggt område och inom övriga delar av landskapet under tider då varning för skogsbrand är utfärdad, med undantag för eldning i för eldningsändamål särskilt avsedda anordningar. Med tätbebyggt område avses område som angetts med vägmärket för tätort. Under tider då varning för skogsbrand är utfärdad råder även förbud att använda redskap och anordningar som på ett okontrollerbart sätt kan orsaka brand i naturen. Med räddningschefens tillstånd får dock eldning och användning av ovan avsedda redskap och anordningar ske som ett led i utövningen av skogsindustriell verksamhet. (2013/94)

Om det finns särskilda skäl kan räddningschefen tillåta att eld görs upp samt att anordningar och redskap som avses i 1 mom. får användas trots att totalt eldningsförbud råder och trots att de i 1 mom. angivna omständigheterna inte föreligger.

Eld får inte utan tvingande skäl göras upp på annans mark utan markägarens eller markinnehavarens tillstånd.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning bestämmelser som preciserar vad som föreskrivs i 1-3 mom.

32 §. Spaning efter och varning för skogsbrand

Under tid då faran för skogsbrand är stor skall landskapsregeringen utfärda varning för skogsbrand. Enskild tjänsteman eller inrättning kan genom landskapsregeringens beslut ges rätt att utfärda varning för skogsbrand.

När varning för skogsbrand är utfärdad kan landskapsregeringen i samråd med räddningschefen anordna spaning efter skogsbrand.

33 §. Allmän handlingskyldighet

Var och en som upptäcker eller på annat sätt får kännedom om att en olycka har inträffat eller att det finns en överhängande risk för att en olycka skall inträffa skall i de fall faran inte genast kan avväjas utan dröjsmål

1) underrätta dem som är i fara,

2) göra nödanmälan samt

3) vidta de räddningsåtgärder som han eller hon med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet får anses ha förmåga till.

34 §. Brandvarnare

Den som äger en bostad är skyldig att se till att bostaden förses med brandvarnare eller andra anordningar som i ett så tidigt skede som möjligt registrerar begynnande brand och ger larm till dem som finns i bostaden.

Bostadsinnehavaren är skyldig att se till att brandvarnaren och andra i 1 mom. avsedda anordningar är i funktionsdugligt skick.

Även den som ansvarar för verksamheten i inkvarteringslokaler och på vårdinrättningar skall installera de anordningar som avses i 1 mom.

G 15 Rådningsslag (2006:106)

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om hur många anordningar som skall utplaceras, var de skall placeras och vilken funktion de skall ha.

35 §. Särskilda säkerhetsåtgärder

Den som ansvarar för en riskfylld verksamhet är skyldig att se till att det inom verksamhetsområdet

1) finns tillgång till utrustning som underlättar räddningsarbete,

2) upprätthålls en beredskap som gör det möjligt att snabbt och effektivt genomföra en räddningsoperation när en olycka inträffat eller då fara hotar samt

3) vidtas de förebyggande åtgärder som krävs för att minimera olycksrisken och för att minimera risken för att det uppstår situationer som kan orsaka fara.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om de i 1 mom. avsedda skyldigheterna och som närmare anger vilka verksamheter som skall anses riskfyllda.

36 §. Hantering av farliga ämnen

Kommunens räddningsmyndighet kan bestämma att den som ansvarar för hantering av farliga ämnen skall vidta nödvändiga skyddsåtgärder för att förebygga uppkomsten av storolyckor. Räddningsmyndigheten kan även bestämma hur och när sådana åtgärder skall vidtas.

37 §. Installation av anordningar för räddningsväsendet

Den som äger eller innehar en byggnad, en anläggning eller ett markområde är skyldig att låta företrädare för kommunens räddningsmyndighet kostnadsfritt installera de anordningar som behövs för att räddningsoperationer skall kunna genomföras effektivt. Installationen får inte medföra att den enskildes privatliv oskäligt inskränks.

Kan insknet om placeringen av de i 1 mom. avsedda anordningarna inte uppnås avgörs saken av den myndighet som enligt landskapets byggnadslagstiftning beviljar byggnadslov.

38 §. Byggnaders utrymningsvägar

Den som äger eller innehar en byggnad eller anläggning är skyldig att se till att utrymningsvägarna alltid hålls framkomliga, fria och öppningsbara. Vid utgångarna samt i vinds- och källargångar får föremål inte förvaras så att utrymning förhindras. Föremål får inte heller förvaras i gångar i lagerutrymmen på ett sådant sätt att utrymning förhindras.

Utrymningsvägarna skall vid behov vara tydligt utmärkta och utrustade med lämplig belysning.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om utrymningsvägar.

39 §. Fastigheters räddningsvägar

Den som äger eller innehar en fastighet är skyldig att se till att för utryckningsfordon speciellt avsedda vägar (*räddningsvägar*) och andra förbindelser till och från fastigheten är framkomliga och utmärkta på ett lämpligt sätt.

På räddningsvägar får fordon inte parkeras eller andra hinder placeras.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om hur de i 1 mom. avsedda vägarna skall utmärkas.

7 kap. Brandsyn**40 §. Platser där brandsyn skall förrättas**

Brandsyn skall förrättas i samtliga fastigheter i landskapet med undantag för bostäder för enskilt boende där brandsyn förrättas endast i samband med att bostaden tas i bruk eller om särskilda skäl annars föreligger.

41 §. Brandsyneförrättare

Brandsyn skall förrättas av en företrädare för kommunens räddningsmyndighet.

42 §. Förrättande av brandsyn

Brandsyneförrättaren skall ges tillträde till samtliga utrymmen i de fastigheter som omfattas av synen.

I samband med att brandsynen förrättas skall representanten för syneobjektet för syneförrättaren uppvisa de handlingar som krävs enligt lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd därav.

43 §. Brandsyneförrättarens skyldigheter

Vid brandsynen skall syneförrättaren

1) kontrollera att förhållandena i fastigheten samt dess närmaste omgivning är säkra ur olycksskyddssynpunkt och att fastighetens ägare eller innehavare upprätthåller en föreskriven beredskap mot olyckor,

2) kontrollera att ägaren eller innehavaren av en fastighet där en riskfylld verksamhet utövas särskilt dokumenterat beredskapen mot olyckor,

3) ge anvisningar om vilka de föreskrivna säkerhetskraven är och vilka åtgärder som skall vidtas för att kraven skall vara uppfyllda samt

4) informera allmänt om säkerhetsfrågor och ge råd om hur olyckor skall kunna avvärjas för att därigenom befrämja säkerhetsmedvetandet hos dem som berörs av brandsynen.

44 §. Tidpunkten för brandsyn

Brandsyn skall förrättas med regelbundna tidsintervall och i samband med att en verksamhet inleds eller väsentligt förändras. Då särskilda skäl föreligger kan brandsyn förrättas även vid andra tidpunkter.

Efterbesiktning kan förrättas för kontroll av att syneförrättarens anvisningar följts.

45 §. Rätt att få uppgifter om byggnader

I samband med att brandsyn förrättas har kommunens räddningsmyndighet rätt att ur kommunernas byggnadsregister få uppgifter om byggnader. Räddningsmyndigheten har även rätt att få förteckningar där uppgifterna om byggnader är grupperade enligt område, byggnadstyp eller på annat sätt.

Trots sekretessbestämmelser i annan lagstiftning har kommunens räddningsmyndighet vid behov även rätt att ur kommunernas byggnadsregister få uppgifter rörande byggnadernas ägare och innehavare.

46 §. Föreläggande att avhjälpa brister och avbrytande av verksamhet

Om syneförrättaren vid brandsyn konstaterar att syneobjektet inte uppfyller de i denna lag eller annan lagstiftning ställda säkerhetskraven skall representanten för syneobjektet informeras därom och åläggas att inom viss tid avhjälpa säkerhetsbristerna.

Om fara för människors liv och hälsa föreligger är representanten för syneobjektet skyldig att omedelbart

vidta de åtgärder som behövs för att kraven i fråga skall kunna uppfyllas. Kan åtgärderna inte vidtas omedelbart skall syneförrättaren utsätta en tidsfrist inom vilken åtgärderna skall vara genomförda.

Om syneförrättaren vid brandsyn konstaterar att bris-terna i säkerhetskänslighet är så allvarliga att det föreligger en omedelbar risk för att det skall inträffa en olycka som kan äventyra människors liv och hälsa har syneförrättaren rätt att besluta att verksamhet som utövas i de lokaler där bris-terna finns skall avbrytas helt eller till viss del. Syneförrättaren har även rätt att besluta om vilka nödvändiga åtgärder som skall vidtas för att förhindra olyckor. Besluten skall vara skriftliga och iaktas omedelbart av dem som berörs därav.

47 §. Protokoll

Vid brandsyn skall syneförrättaren föra protokoll över

- 1) syneobjektet,
- 2) brandsynens förlopp och de i samband därmed viktigaste iakttagelserna,
- 3) de handlingar som representanten för syneobjektet enligt lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd därav skall uppvisa samt de slutsatser som härvid kan dras och motiveringarna därtill,
- 4) beslut om vilka åtgärder som skall vidtas för att avhjälpa brister i säkerheten och därmed förebygga olyckor mer effektivt,
- 5) vilka tidsfrister som meddelats samt
- 6) beslut som rör avbrytande av verksamhet helt eller delvis.

I protokollet skall även ingå en skriftlig motivering till de i 4 och 6 punkten angivna besluten.

Protokollet skall utan dröjsmål delges berörda parter.

48 §. Närmare bestämmelser om brandsyn

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om brandsynens innehåll samt i vilka fastigheter och med vilka tidsintervall brandsynen skall förrättas.

8 kap. Sotning

49 §. Organisation av sotningen i landskapet

Kommunens räddningsmyndighet beslutar om hur sotningen skall ordnas inom kommunen med beaktande av bestämmelserna i denna lag.

50 §. Behörighet för sotare

För att få utföra sotning i en kommun krävs att yrkesexamen för sotare avlagts i en av Europeiska unionens medlemsstater eller i en stat som anslutit sig till avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Om särskilda skäl föreligger kan landskapsregeringen i enskilda fall genom beslut medge undantag från det i 1 mom. ställda behörighetskravet för sotning.

Under förutsättning att kommunens räddningsmyndighet lämnat sitt godkännande har även en fastighetsägare rätt att i enlighet med räddningsmyndighetens anvisningar utföra sotning i en fastighet som han eller hon använder för sitt eget bruk.

51 §. Underrättelse om fel

Konstaterar sotare att eldstäder, rökkanaler, pannrum eller brandstegar är behäftade med sådana fel som kan

medföra fara skall han eller hon skriftligen informera representanten för sotningsobjektet och kommunens räddningsmyndighet om sina iakttagelser och slutsatser.

52 §. Övervakning och sotningsförteckning

Kommunens räddningsmyndighet övervakar sotningsverksamheten inom sitt geografiska ansvarsområde.

Den som utför sotning skall föra en uppgiftsförteckning som avser de objekt som har sotats och årligen avgiftsfritt lämna ut uppgifterna till kommunens räddningsmyndighet.

Kommunens räddningsmyndighet skall spara uppgifterna minst tio år efter det att uppgifterna lämnats ut.

53 §. (2007/16) Sotningsavgift

Den som äger eller innehar en byggnad är skyldig att erlägga sotningsavgift till den som utför sotningen.

Sotningsavgiften skall fastställas så att den täcker de kostnader som sotningen föranleder.

Landskapsregeringen utfärdar genom beslut närmare bestämmelser om hur sotningsavgiftens storlek skall bestämmas.

Se ÄLRB (2015:13) om sotningsavgifter.

9 kap. Central alarmeringsförvaltning (2013/94)

55 §. (2013/94) Allmänt

Ålands polismyndighet sköter mottagande av nödmeddelanden och alarmering av räddningsenheter.

Polismyndigheten kan samarbeta med andra myndigheter som bedriver en sådan verksamhet som ansluter sig till polismyndighetens verksamhet enligt denna lag. Närmare bestämmelser om samarbetet kan utfärdas i landskapsförordning.

56 §. Uppgifter (2013/94)

Ålands polismyndighet ska vid alla tidpunkter på dygnet (2013/94)

1) ta emot nödmeddelanden samt andra meddelanden som kräver att omedelbara åtgärder vidtas för att skydda och rädda människor samt begränsa eventuella skador på egendom och i miljön,

2) alarmera de räddningsenheter som behöver tas i bruk i händelse av att en nödsituation föreligger samt vidarebefordra inkomna larm till de myndigheter som berörs,

3) (2013/94) lämna ut information till myndigheter för vilka det är av betydelse att få tillgång till uppgifter som med stöd av denna lag ska registreras hos Ålands polismyndighet och uppgifter som inte behöver registreras men ändå finns tillgängliga hos polismyndigheten vid skötseln av åligganden enligt denna lag samt

4) verka som sambandscentral för räddningsverksamheten i landskapet genom att upprätthålla och förmedla nödvändiga kontakter mellan myndigheter inom landskapet och mellan myndigheter inom och utanför landskapet.

Ålands polismyndighet kan också handha andra uppgifter än de som nämns i 1 mom. om de inte är av sådan omfattning eller art att de försvårar utförandet av de i 1 mom. avsedda uppgifterna. (2013/94)

Polismyndigheten har för utförande av sina uppgifter enligt denna lag rätt att få identifieringsuppgifter i en-

G 15 Räddningslag (2006:106)

lighet med bestämmelserna i lagstiftningen om integritetsskydd vid telekommunikation och datorskydd inom televerksamhet. (2013/94)

10 kap. Operativ räddningsverksamhet

57 §. *Den operativa räddningsverksamhetens innehåll*

I den operativa räddningsverksamheten ingår att

- 1) ta emot nödmeddelanden,
- 2) larma räddningsenheter samt tillkalla annan hjälp som behövs när en olycka inträffat eller då fara hotar,
- 3) varna befolkningen för hotande olyckor,
- 4) skydda och rädda människor, miljö och egendom som hotas av fara,
- 5) avvärja olyckor och lindra följderna därav samt begränsa de skador som uppkommit till följd av olyckorna,
- 6) planera och organisera efterröjningsarbeten då en olycka inträffat,
- 7) sköta efterbevakningen på en olycksplats,
- 8) bekämpa oljeskador i enlighet med bestämmelserna i landskapslagstiftningen om bekämpning av oljeskador,
- 9) vid behov bistå andra myndigheter i räddnings- och biståndsärenden samt
- 10) ansvara för ledning, information, underhåll och andra stödfunktioner i anslutning till att de i 1-9 punkten avsedda åtgärderna vidtas.

58 §. *Ledning av den operativa räddningsverksamheten*

Den operativa räddningsverksamheten leds av en räddningsledare. Räddningschefen eller en annan person som hör till brandbefälet kan vara räddningsledare. I de fall någon av dem är förhindrad att leda en räddningsoperation kan även någon som tillhör den brandkår som kallats till olycksplatsen vara räddningsledare ända fram till dess att räddningschefen eller en annan person som hör till brandbefälet övertar ledningsansvaret.

En tjänsteman eller ett organ under landskapsregeringen kan av landskapsregeringen utses att leda räddningsarbetet då en olycka hotar att få särskilt stor omfattning eller annars är att anse som synnerligen farlig.

Om myndigheter från flera verksamhetsområden deltar i en räddningsoperation har räddningsledaren det övergripande ledningsansvaret. Räddningsledaren kan tillsätta en ledningsgrupp bestående av representanter för andra myndigheter och inrättningar samt enheter ur avtalsbrandkårerna. Räddningsledaren kan även tillkalla utomstående experter. Ledningsgruppen och experterna skall bistå räddningsledaren då en olycka inträffat.

59 §. *Räddningsledarens befogenheter och skyldigheter*

För att kunna avvärja olyckor och därmed förändra faror samt lindra följderna och begränsa skadorna därav på människor och egendom och i miljön har räddningsledaren befogenhet att

- 1) beordra människor att söka skydd samt att evakuera människor och flytta lös egendom,
- 2) låta ta i bruk byggnader, kommunikations- och datorutrustning, livsmedel, bränsle, smörjmedel, släckningsämnen, redskap samt övrigt materiel som behövs i räddningsverksamheten,
- 3) i skälig omfattning förordna att byggnader, upplag eller annan egendom skall förstöras, dörrar brytas upp,

hågnader avlägsnas, diken grävas, trädbestånd huggas ned, moteldar anläggas eller andra för ändamålet nödvändiga åtgärder vidtas samt

4) vidta övriga åtgärder som med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet bedöms vara nödvändiga för att en räddningsoperation skall kunna genomföras effektivt.

Räddningsledaren skall även vidta de åtgärder som krävs för att tillfälligt boende kan ordnas till dem som är i akut behov därav och som till följd av en olycka fått sitt hem förstört eller evakuerats från olycksplatsen.

Om det inte är nödvändigt för räddande av människor har räddningsledaren inte rätt att låta ta i bruk sådan egendom som avses i 1 mom. 2 och 3 punkten om ägaren eller innehavaren till egendomen själv behöver den för att avvärja en olycka.

60 §. *Skyldighet att delta i räddningsverksamhet*

Om det är nödvändigt för att en människa skall kunna räddas eller en olycka avvärjas har räddningsledaren rätt att beordra en arbetsför person som befinner sig på en olycksplats eller i dess närhet att delta i räddningsverksamheten om personen inte har giltiga skäl att vägra delta.

I de fall situationen inte kan bemästras på annat sätt har räddningsledaren rätt att beordra arbetsföra personer att ofördröjligen infinna sig på olycksplatsen för att delta i räddningsverksamheten. Endast av giltigt skäl har personerna rätt att vägra att delta.

Den som beordrats att delta i räddningsverksamhet får inte lämna olycksplatsen förrän räddningsledaren givit honom eller henne tillstånd därtill.

61 §. *Släckningsvatten*

Ett vattenverk som för allmän anslutning upprätthåller vattenledningsnätet i en kommun skall, inom gränserna för vattenverkets förmedlingskapacitet, avgiftsfritt tillhandahålla släckningsvatten för det kommunala räddningsväsendets behov.

För vatten som används till släckning skall vattenverket inte ta någon avgift.

Kommunen skall bekosta den utrustning som vid behov måste installeras för att släckningsvatten skall kunna tas ut.

62 §. *Efterröjning och efterbevakning*

När brandkårens åtgärder inte längre behövs på en olycksplats är ägaren eller innehavaren till objektet skyldig att från kommunens räddningsmyndighet överta ansvaret för den fortsatta efterröjningen och efterbevakningen efter en olycka. Räddningsledaren fastställer tidpunkten för övertagandet.

Om ägaren eller innehavaren av objektet inte kan nås eller inte övertar ansvaret för efterröjningen eller efterbevakningen, har räddningsledaren rätt att på ägarens eller innehavarens bekostnad vidta de åtgärder som behövs för att minimera risken för att ytterligare skador uppkommer.

63 §. *Dokumentation av beslut*

Då kommunens räddningsmyndighet beslutat om sådana åtgärder som avses i 59, 60 och 62 §§ och som innefattar ingrepp i annans rätt skall sådana beslut dokumenteras i protokoll.

11 kap. Personregister

64 §. Alarmdataregister

Ålands polismyndighet ska föra ett alarmdataregister över de nödmeddelanden som mottagits och de åtgärder som vidtagits med anledning därav. (2013/94)

De som för registret ansvarar för att behandlingen av de införda uppgifterna sker i överensstämmelse med lag. Även övriga användare av alarmdataregistret ansvarar för att behandlingen av uppgifterna sker i överensstämmelse med lag.

65 §. Införande av uppgifter i alarmdataregistret

I alarmdataregistret får Ålands polismyndighet införa uppgifter som (2013/94)

1) behövs för att enheterna inom räddningsväsendet skall kunna sköta sina uppdrag effektivt, såsom uppgifter rörande beredskap, anrop, ledningsförhållanden, utrustning och ansvarsområde samt enheternas storlek och sammansättningen,

2) anger när och på vilket sätt ett nödmeddelande mottagits och vidarebefordrats,

3) anger ett nödmeddelandes innehåll jämte telefonidentifierings- och adressuppgifter samt bandningar eller andra tekniska upptagningar av meddelandet,

4) anger namnet på de personer eller mottagningsenheter som tagit emot ett nödmeddelande, registrerat meddelandet, vidtagit omedelbara åtgärder i anslutning härtill samt givits ett uppdrag i anledning av meddelandet,

5) anger identiteten hos den person som avses i 3 punkten till den del uppgifterna avser namn, personbeteckning eller födelsetid, kön, modersmål, medborgarskap, hemort, adress och telefonnummer,

6) rör det objekt nödmeddelandet avser,

7) avser ett räddningsuppdrag och de åtgärder som i anslutning därtill vidtagits såsom åtgärds- och händelseredogörelser, uppgifter om platsen och tidpunkten för en olycka, i vilken utsträckning skyndsamma räddningsingripanden varit nödvändiga i det enskilda fallet, vilka risker som föreligger i samband med att ett räddningsuppdrag genomförts samt andra behövliga uppgifter om ett enskilt uppdrag och

8) är nödvändiga för att i största möjliga utsträckning skydda den enskilde och de som arbetar vid de enheter som använder sig av alarmdatacentralens tjänster, såsom uppgifter rörande en brottslig gärning, ett straff eller någon annan påföljd för brott, någons hälsotillstånd, sjukdom eller handikapp och de vårdåtgärder eller andra därmed jämförbara åtgärder som i anledning därav vidtagits eller socialvårdsåtgärder som vidtagits för den enskildes räkning.

66 §. Behandlingen av uppgifterna i alarmdataregistret

En uppgift skall raderas ur alarmdataregistret när det inte längre kan anses motiverat att bevara den, dock senast när fem år har förflutit sedan meddelandet mottogs.

Uppgifter som avses i 65 § 8 punkten behöver inte raderas efter fem år om det med hänsyn till skyddet för den enskilde och de som arbetar vid de enheter som använder sig av alarmdataregistrets tjänster föreligger särskilda skäl för att ha uppgifterna kvar i registret. För att uppgifterna skall få vara kvar krävs dock

att den registeransvarige inom fem år räknat från den tidpunkt uppgifterna infördes i registret konstaterar att det är nödvändigt att förlänga uppbevaringstiden. Då en uppgift konstateras vara nödvändig skall en anteckning därom göras i registret. Inom fem år räknat från den tidpunkt den senaste anteckningen gjordes måste den registeransvarige på nytt ta ställning till om uppgifterna kan konstateras vara nödvändiga för att de skall få vara kvar i registret.

Registeruppgifterna får utan hinder av sekretessbestämmelserna i landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet lämnas ut

1) till kommunens räddningsmyndighet för att under den registeransvariges överinseende sammanställas med ett åtgärdsregister,

2) till annan än i 1 punkten avsedd räddningsmyndighet samt

3) för publicering till den del de inte röjer någons identitet eller personliga förhållanden.

Personer som är anställda hos myndigheter som för och använder alarmdataregistret har rätt att med hjälp av teknisk anslutning se och behandla uppgifter som hänför sig till uppdrag inom det egna verksamhetsområdet endast inom ramen för sina befogenheter och enligt överenskommelse med den huvudansvarige registerföraren.

67 §. Åtgärdsregister

Kommunens räddningsmyndighet skall föra ett åtgärdsregister. I åtgärdsregistret får införas samma typ av uppgifter som i alarmdataregistret.

Utöver de uppgifter som avses i 1 mom. får i åtgärdsregistret införas uppgifter om

1) föremålet för de räddningsåtgärder som vidtagits med anledning av att en olycka inträffat,

2) vilken typ av olycka som har inträffat,

3) tekniska detaljer om olyckan och dess förlopp,

4) vilka räddnings- och bekämpningsmetoder som tillämpats, hur stora personalresurser som ställts till förfogande samt vilka fordon och vilket slags materiel som använts i samband med att en räddningsoperation genomförts,

5) räddningsverksamhetens resultat,

6) de skador på människor, egendom och miljön som en olycka givit upphov till samt

7) orsakerna till en olycka.

68 §. Behandlingen av uppgifterna i åtgärdsregistret

Uppgifterna i ett åtgärdsregister får utlämnas till Ålands polismyndighet och andra räddningsmyndigheter. Uppgifterna får även utlämnas till andra myndigheter och forskningsinstitut under förutsättning att uppgifterna används i undersökningssyfte som ett led i vetenskaplig forskning om olyckor. (2013/94)

Åtgärdsregistret får även användas för statistikföring under förutsättning att inga personer kan identifieras i statistiken. I övrigt skall i samband med utlämnande landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet tillämpas.

Uppgifterna i åtgärdsregistret skall sparas ända fram till den tidpunkt kommunens räddningsmyndighet inte längre anser det motiverat att bevara dem. I de fall det i åtgärdsregistret införts uppgifter som avses i 65 §

G 15 Rådningsslåg (2006:106)

8 punkten skall dock uppgifterna raderas ur registret senast två år efter det att de införts.

69 §. Övervakningsregister

Kommunens räddningsmyndighet skall föra ett övervakningsregister. I övervakningsregistret skall införas uppgifter om övervakningsobjekten samt för räddningsuppdrag behövliga uppgifter beträffande deras ägare och innehavare.

Uppgifterna i övervakningsregistret skall kontrolleras och justeras regelbundet samt sparas ända fram till den tidpunkt kommunens räddningsmyndighet inte längre anser det motiverat att bevara dem.

12 kap. Finansiering av räddningsväsendet samt arvoden och ersättningar**70 §. Ansvar för räddningsväsendets kostnader**

Den som i samband med att räddningsverksamhet utövas skall vidta åtgärder och sköta uppgifter skall även stå för de kostnader som verksamheten föranleder om inget annat följer av bestämmelserna i denna lag eller annan lagstiftning.

71 §. Landskapets deltagande i upprätthållande av beredskapen

Om det av någon särskild anledning är ändamålsenligt kan landskapet delta i upprätthållandet av beredskapen inom räddningsväsendet genom att anskaffa specialmateriel eller finansiera en bestämd verksamhet inom räddningsväsendet.

72 §. Ersättning för bistånd vid räddningsverksamhet

Om en kommun bistår en annan kommun med materiel och manskap eller på något annat sätt skall den mottagande kommunen betala full ersättning till den biståndsgivande kommunen om inte något annat avtalats.

Om eventuell ersättning för handräckning som landskapets och kommunernas övriga myndigheter och inrättningar ger räddningsväsendet skall avtalas särskilt.

73 §. Släckningskostnader för skogs- och terrängbränder

Om en skogs- eller terrängbrand har spritt sig till flera kommuner betalas släckningskostnaderna av den kommun på vars område branden började om inte något annat avtalats. De övriga kommunerna skall betala sin andel av dessa kostnader i förhållande till den eldhärjade arealen eller enligt annan skälig grund.

74 §. Landskapsandel för driftskostnader för räddningsväsendet

Driftskostnaderna för det kommunala räddningsväsendet finansieras med landskapsandelar som utbetalas till kommunerna i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1993:70) om landskapsandelar till kommunerna.

75 §. Landskapsandel för materielanskaffningar

Inom ramen för landskapets budget kan en kommun, utöver vad som anges i 74 § och enligt landskapsregeringens prövning, beviljas landskapsandel för betydande kostnader vid anskaffning av materiel som erfordras för skötseln av kommunens räddningsväsende. Bedömningen i vad mån en kostnad skall anses vara betydande görs utgående från ett belopp som landskapsregeringen särskilt skall fastställa.

Landskapsandelen fastställs utgående från de bosättningsstrukturgrupper som avses i landskapslagen (1993:73) om bosättningsstrukturgrupper enligt följande:

Bosättningsstrukturgrupp	Procent
1	65,00
2	55,00
3	55,00
4	50,00
5	50,00
6	35,00
7	35,00
8	35,00

(2007/76)

Om två eller flera kommuner avser att för gemensamt bruk anskaffa sådant materiel som avses i 1 mom. eller om ett kommunalförbund är huvudman fastställs landskapsandel för materielanskaffningen för varje kommuns andel i enlighet med dess bosättningsstrukturgrupp.

Om särskilda skäl föreligger kan inom ramen för landskapets budget och i enlighet med landskapsregeringens prövning beviljas landskapsandel utöver den landskapsandel som avses i 2 mom.

76 §. Förhandsbesked

Innan bindande anskaffningsavtal ingås eller beställningar görs skall kommunen inhämta ett förhandsbesked av landskapsregeringen för sådan egendom som enligt 75 § kan berättiga till landskapsandel. Till en begäran om förhandsbesked skall en utredning över åtgärden eller anskaffningen och dess kostnader bifogas i enlighet med vad landskapsregeringen bestämmer.

Förhandsbeskedet är bindande för landskapsregeringen om åtgärden vidtas inom ett år räknat från utgången av det kalenderår då förhandsbeskedet gavs, såvida inte annat följer av landskapsbudgeten.

77 §. Ersättningsgrunder

En förutsättning för erläggande av landskapsandel för kostnader som avses i 75 § är att kostnaderna är nödvändiga och skäliga för skötseln av räddningsväsendet samt att åtgärdens totalkostnader uppgår till minst det belopp som avses i 75 § 1 mom.

Kommun erhåller inte landskapsandel för värdeminskningar eller kostnader i samband med lån. Grunderna för beviljande av landskapsandel enligt 75 § fastställs av landskapsregeringen genom beslut.

78 §. Slutredovisning

Kommunen skall senast ett år efter det att åtgärden eller anskaffningen slutförts lägga fram en slutredovisning för landskapsregeringen över de faktiska kostnaderna för åtgärden eller anskaffningen.

Landskapsregeringen skall fatta beslut om beviljande och utbetalning av landskapsandelen inom två månader efter det att den slutliga redovisningen lämnats in.

79 §. Ändrade förutsättningar för beviljande av landskapsandel

Landskapsregeringen kan besluta att den del av den anskaffade egendomens gängse värde som motsvarar landskapsandelen för de kostnader som enligt 75 § beviljats kommunen helt eller delvis skall återbetalas till landskapet. Förutsättningen härför är att

- 1) egendomen överläts till någon annan,
- 2) verksamheten upphör eller att
- 3) egendomens användning varaktigt ändras så att egendomen inte kan användas för den avsedda verksamheten.

Om egendom för vilken landskapsandel har erhållits förstörs eller skadas, kan landskapsregeringen besluta att en motsvarande del av försäkrings- eller annan skadeersättning helt eller delvis skall betalas till landskapet eller dras av från den landskapsandel som enligt 75 § beviljats för nya kostnader.

Den som får landskapsandel skall inom sex månader efter det att de förändringar som avses i 1 och 2 mom. inträffat göra en anmälan till landskapsregeringen.

Om det senare framgår att någon anmälan inte gjorts inom utsatt tid, skall en mot landskapsandelen svarande del av egendomens gängse värde betalas till landskapet med en årlig ränta som motsvarar den av finansministeriet fastställda grundräntan beräknad på grundval av vad som därom stadgas särskilt i annan lagstiftning.

80 §. Ersättning för räddningskostnader

Om ett räddningsuppdrag har vållat en kommun kostnader som är särskilt stora med hänsyn till kommunens ekonomiska bärkraft kan kommunen erhålla ersättning av landskapsregeringen enligt prövning.

81 §. Skadestånd

I samband med ersättning av skador som uppkommit genom i denna lag avsedd olycka skall skadeståndslagen (FFS 412/1974) tillämpas.

82 §. Arvode och ersättningar till den som förordnats att delta i räddningsuppgifter

Kommunens räddningsmyndighet skall betala ett skäligt arvode till den som med stöd av 60 § beordrats att delta i ett räddningsuppdrag.

Den som deltagit i ett räddningsuppdrag har även rätt att från räddningsmyndigheten få ersättning för kläder, utrustning och arbetsredskap som förstörts eller gått förlorade i samband med att räddningsuppdraget utförts. Kommunens räddningsmyndighet skall betala full ersättning till ägaren för egendom som tagits i bruk med stöd av 59 § 1 mom. Även eventuella skador på egendomen skall ersättas.

För att erhålla ersättning skall ersättningsökanden så snart som möjligt anmäla skadan till räddningsledaren. Därefter skall sökanden skicka en skriftlig ersättningsansökan till kommunens räddningsmyndighet inom tre månader efter det att skadan inträffade.

83 §. Ersättning för olycksfall i samband med räddningsverksamhet

Den som drabbats av olycksfall eller yrkessjukdom i samband med att han eller hon fullgjort uppgifter som hänför sig till räddningsverksamheten i landskapet har rätt att få ersättning från landskapet. Ersättningen skall

utgå enligt samma grunder som för olycksfall i arbete eller yrkessjukdom till den del den skadelidande inte är berättigad till lika stor ersättning enligt annan lagstiftning.

Ersättningsberättigad är den som

- 1) med stöd av 60 § beordrats att delta i ett räddningsuppdrag,
- 2) hör till en avtalsbrandkår men inte är berättigad till ersättning enligt 1 § lagen om olycksfallsförsäkring (FFS 608/1948) eller
- 3) hör till en industri- eller anstaltsbrandkår som inte tillhör någon av de kommunala avtalsbrandkårerna och där olycksfallet inträffat i samband att kåren deltagit i ett räddningsuppdrag utanför industri- eller anstaltsområdet.

Den som drabbas av ett olycksfall och hör till en avtalsbrandkår på de villkor som anges i 2 mom. 2 punkten är berättigad till ersättning från landskapet om olycksfallet inträffat i samband med att han eller hon genomgått utbildning inom brandkåren, fullgjort uppgifter inom fastighets- eller materialvård eller deltagit i sjuktransporter.

Ärenden som rör utbetalning av ersättning med stöd av denna paragraf handläggs av landskapsregeringen.

Se L om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (FFS 459/2015).

13 kap. Ändringssökande, tvångsmedel och straff**84 §. Ändringssökande**

Ändring i ett beslut som kommunens räddningsmyndighet fattat med stöd av bestämmelserna i denna lag söks genom besvär i enlighet med besvärsmåttelserna i 15 kap. i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland.

Om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat, skall ett förvaltningsbeslut trots besvär iakttas omedelbart.

85 §. Vite och hot om tvångsutförande

Om någon i strid med bestämmelserna i 14, 28, 29, 34, 35, 36, 38, 46 eller 52 §§ eller i strid med bestämmelser som utfärdats med stöd av dessa lagrum vidtar åtgärder eller försummar att iakta de skyldigheter som grundar sig på bestämmelserna, kan kommunens räddningsmyndighet genom beslut ålägga den försumlige att inom en viss tid vidta de åtgärder och iakta de skyldigheter som krävs enligt denna lag eller annan lagstiftning.

Ett förbud eller en föreskrift som meddelats av kommunens räddningsmyndighet kan förenas med vite eller hot om att den försummade åtgärden vidtas på den försumliges bekostnad.

När ett ärende enligt denna lag gäller vite eller hot om tvångsutförande eller avbrytande skall i övrigt bestämmelserna i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen iakttas. (2008/45)

86 §. Straff

Den som åsidosätter de i 16 §, 28 § 1 mom., 30, 31, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 42 och 46 §§, 59 § 1 mom. eller 60 § 1 och 2 mom. föreskrivna skyldigheterna eller handlar i strid med bestämmelser som utfärdats med stöd därav eller bryter mot förbudet i 31 § eller 60 §

G 15 Räddningslag (2006:106)

3 mom. skall, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs i annan lag, för räddningsförseelse dömas till böter.

87 §. Domseftergift

När någon har brutit mot ett förbud som har meddelats med stöd av denna lag och förstärkts med vite, kan domstolen avstå från att döma honom eller henne till straff för samma gärning.

14 kap. Särskilda bestämmelser**88 §. Tystnadsplikt**

Den som är anställd inom räddningsväsendet eller den som på sådant sätt som anges i 60 § deltar i räddningsverksamhet får inte till utomstående lämna ut uppgifter som han eller hon fått kännedom om i anslutning till att han eller hon fullgjort de i denna lag föreskrivna skyldigheterna i de fall då uppgifterna rör enskild persons

- 1) affärs- eller yrkeshemlighet,
- 2) ekonomiska ställning,
- 3) hälsotillstånd eller
- 4) personliga förhållanden.

Uppgifter får inte heller lämnas ut om de rör andra än i 1 mom. angivna omständigheter i de fall det med stöd av lag bestämts att uppgifterna skall hållas hemliga.

Trots tystnadsplikten får i enskilda fall sådana uppgifter röjas som är nödvändiga för att skydda liv eller hälsa eller avvärja betydande skador på egendom eller i miljön.

Till straff för brott mot tystnadsplikten enligt denna paragraf döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § strafflagen (FFS 39/1889), om inte gärningen utgör brott enligt 40 kap. 5 § strafflagen.

89 §. (2013/94) Skyldighet att lämna ut uppgifter för statistikföring

Om skyldighet för kommunens räddningsmyndighet och Ålands polismyndighet att lämna ut uppgifter för statistikföring föreskrivs i statistiklagen (1994:42) för landskapet Åland.

90 §. Undersökning av olyckor

Kommunens räddningsmyndighet skall göra en bedömning av och vid behov även undersöka de bakomliggande orsakerna till en olycka. Om det inte kan uteslutas att en olycka har orsakats uppsåtligen eller av oaktsamhet skall kommunens räddningsmyndighet anmäla detta till polisen.

Om särskilda skäl föreligger kan landskapsregeringen besluta om att en särskild undersökning skall genomföras.

Den som utför undersökningen har rätt att

- 1) få tillträde till olycksplatsen,
- 2) av den som normalt ansvarar för verksamheten på olycksplatsen få tillgång till handlingar som kan vara av intresse för undersökningen,
- 3) ta prover på olycksplatsen samt
- 4) av kommunens räddningsmyndighet få tillgång till uppgifter som rör olyckan.

Polisen ska företa en polisundersökning enligt 6 kap. 1 § i polislagen (2013:87) för Åland för att reda ut brandorsaken vid sådana eldsvådor som har lett till dödsfall, personskador eller betydande egendomsskador. (2013/94)

91 §. Handräckning av polisen

Polisen är skyldig att ge handräckning i de fall det behövs för att

- 1) syn enligt 42 § skall kunna förrättas,
- 2) förhindra en sådan olycksrisk som avses i 46 § 3 mom.,
- 3) räddningsledaren skall kunna utöva sina befogenheter enligt 59 § 1 mom. och 60 § 1 och 2 mom. samt
- 4) undersökning av olyckor enligt 90 § 3 mom. skall kunna genomföras.

92 §. Klädsel och identitetskort

Den som företräder kommunens räddningsmyndighet skall i sitt tjänsteuppdrag bära en klädsel som klart utvisar tjänsteuppdragets art samt inneha ett identitetskort som anger tjänsteställningen.

Landskapsregeringen utfärdar genom beslut närmare bestämmelser om klädseln inom räddningsväsendet och kommunens räddningsmyndighets identitetskort.

93 §. Kvalitetsfordringar

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta att riksförfattningar om

- 1) tekniska krav på anordningar inom räddningsväsendet,
- 2) brandsäkerheten för produkter samt
- 3) utrustning och metoder för räddningsverksamhet skall tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Landskapsregeringen kan inom i 1 mom. avsedda områden besluta om särskilda bestämmelser om kvalitetsfordringar som skall tillämpas i landskapet.

Inom i 1 mom. avsedda områden kan landskapsregeringen inom landskapets behörighet i landskapsförordning besluta om genomförandet av EG:s direktiv.

Se LF (2006:112) om kvalitetsfordringar inom räddningsväsendet.

15 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser**94 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1977:37) om brand- och räddningsväsendet, nedan kallad brandlagen.

Åtgärder för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

95 §. Allmänna övergångsbestämmelser

När denna lag träder i kraft gäller dessutom följande:

- 1) utan hinder av bestämmelserna i 5 kap. skall den som innan denna lag träder i kraft innehar en tjänst eller på annat sätt utför uppgifter inom brand- och räddningsväsendet med stöd av brandlagens bestämmelser alltiämt vara behörig att i enlighet med bestämmelserna i denna lag utföra motsvarande uppgifter inom räddningsväsendet,
- 2) utan hinder av bestämmelserna i 50 § skall den som innan denna lag träder i kraft är anställd som sotare hos en kommun eller är verksam som sotarföretagare alltiämt vara behörig att utföra sotning,
- 3) beslutet om nivån på servicen enligt 20 § skall vara fastställda senast ett år efter det att denna lag trätt i kraft,
- 4) förordningar och beslut som tillkommit med stöd av brandlagens bestämmelser gäller fortfarande till dess

giltighetstiden för dem utgår eller till dess landskapsregeringen upphäver dem,

5) brandvarnare eller andra anordningar som avses i 34 § skall vara installerade inom ett år efter det att denna lag trätt i kraft,

6) endast sådana kostnader föranledda av olyckor som inträffat efter det att denna lag trätt i kraft täcks av de ersättningar som enligt lagens 80 § skall utbetalas av landskapet,

7) de planer som fastställts med stöd av brandlagens bestämmelser gäller fortfarande för den i planen avsedda tiden eller till dess landskapsregeringen upphäver dem,

8) de förhandsbesked som givits med stöd av brandlagens bestämmelser är bindande för landskapsregeringen såvida inget annat följer av landskapsbudgeten och under förutsättning att den åtgärd som förhandsbeskedet avser vidtas inom ett år räknat från utgången av det kalenderår denna lag träder i kraft,

9) räddningsdelegationen skall tillsättas senast ett år efter det att denna lag trätt i kraft samt

10) delegationen för brand- och räddningsväsendet och delegationen för oljeskyddsärenden, tillsatta med stöd av bestämmelserna i brandlagen och landskapslagen (1977:16) om bekämpande av oljeskador, verkar fram till den tidpunkt räddningsdelegationen tillsatts.

G 16 Räddningsförordning (2006:111) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Räddningsförordningens innehåll*

Denna förordning innehåller närmare bestämmelser om räddningsdelegationens verksamhet, räddningsplaneringen i landskapet, hur räddningsservicen skall vara upplagd, vilka behörighetskrav som skall ställas på räddningspersonalen samt hur sotningen och rengöringen av ventilationskanaler skall utföras.

Förordningen innehåller även närmare bestämmelser om vilka säkerhetsåtgärder som ska vidtas då offentliga tillställningar anordnas, eldning och annan brandfarlig verksamhet, brandvarnarens utplacering och funktion, vad som ska iaktas då riskfylld verksamhet utövas, utrymningsvägar och räddningsvägar samt brandsyn. (2013/106)

2 kap. Räddningsdelegationen

2 §. *Räddningsdelegationens sammansättning*

I räddningsdelegationen ingår en ordförande, en viceordförande, ett av landskapsregeringen fastställt antal övriga medlemmar samt deras suppleanter.

Ordföranden, viceordföranden, de övriga medlemmarna samt suppleanterna utses av landskapsregeringen. Därtill utser landskapsregeringen en sekreterare för delegationen.

Olika myndigheter och organisationer som har väsentlig betydelse för räddningsverksamheten och bekämpningen av miljöskador i landskapet skall vara representerade i delegationen.

3 §. *Räddningsdelegationens reglemente*

Landskapsregeringen utarbetar i samråd med räddningsdelegationen ett reglemente som närmare anger hur delegationen skall bistå landskapsregeringen vid utveckling, planering och uppföljning av räddningsverksamheten och bekämpningen av miljöskador i landskapet. Reglementet fastställs av landskapsregeringen.

4 §. *Räddningsdelegationens verksamhetsperiod*

Räddningsdelegationen verkar tills en ny landskapsregering tillsatts [i enlighet med bestämmelserna i 6a kap. lagtingsordningen (1972:11)]. En ny räddningsdelegation tillsätts efter att en ny landskapsregering tillsatts.

LO (1972:11) har upphävts genom LO (2011:97).

3 kap. Planeringsskyldighet

5 §. *Översiktsplan för räddningsverksamheten*

Då översiktsplanen utarbetas i enlighet med vad som föreskrivs i 12 § räddningslagen (2006:106) för landskapet Åland (räddningslagen) skall räddningsdelegationen medverka. När planen utarbetats fastställs den av landskapsregeringen. Innehållet i planen uppdateras, minst vart femte år.

6 §. (2013/106) *Extern räddningsplan*

Bestämmelser om externa räddningsplaner finns i landskapsförordningen (2013:107) om externa räddningsplaner.

7-8 §§. Upphävda (2013/106).

9 §. *Räddningsplaner för upprätthållande av den egna beredskapen*

Som ett led i upprätthållandet av den egna beredskapen skall, i enlighet med 11 och 14 §§ räddningslagen, den som äger eller innehar eller i övrigt ansvarar för verksamheten i de fastigheter eller vid de evenemang som avses i 2 mom. utarbeta en särskild räddningsplan för upprätthållande av den egna beredskapen (*räddningsplan*). Räddningsplanen skall utarbetas i samråd med kommunens räddningsmyndighet som i oklara fall avgör om en räddningsplan för ett enskilt objekt överhuvudtaget behöver utarbetas.

Räddningsplanen gäller för

1) bostadsbyggnader, byggnadsgrupper på samma tomt och byggnadsplatser under förutsättning att bostadsbyggnaderna, byggnadsgrupperna eller byggnadsplatserna inrymmer minst fem bostadslägenheter,

2) sjukhus, omsorgshem, vårdinrättningar, service- och bostadshus för funktionshindrade och andra specialgrupper samt för andra motsvarande lokaler, där det finns människor som har nedsatt förmåga att upptäcka en farlig situation eller försämrade möjligheter att handla i en farlig situation på det sätt som situationen kräver,

3) inkvarteringsanläggningar såsom hotell, vandrarhem, gästhem, pensionat och andra motsvarande lokaler, under förutsättning att de har mer än tio inkvarteringsplatser,

4) stugbyar bestående av minst fem fritidsstugor belägna inom samma administrativa område och i anslutning till vandrarhem,

5) campingplatser,

6) samlings- och affärslokaler där det rör sig ett stort

G 16 Räddningsförordning (2006:111)

antal personer, såsom restauranger med flera än 50 kundplatser, daghemlokaler med flera än 25 platser, butiker, gallerier, skolor, idrotts- och utställningshallar, teatrar, kyrkor, bibliotek och terminaler för resande vilka har en golvyta som är större än 500 m²,

7) industri-, produktions- och lagerlokaler med fler än tio anställda,

8) lokaler, i vilka hantering eller lagring av kemikalier kan medföra fara för människors liv, hälsa, egendom eller miljö,

9) lokaler som i enlighet med författning eller myndighetsbeslut har försetts med en automatisk släckningsanordning eller brandlarmanläggning,

10) företag, inrättningar och liknande där antalet anställda och andra människor som samtidigt är på plats i allmänhet uppgår till minst 30 st,

11) utomhusarenor med minst 500 åskådarplatser samt

12) sådana evenemang som ordnas av någon som bedriver affärsverksamhet eller av någon annan sammanslutning, där den fara som föreligger för personer, brandskyddet eller miljön eller de skador som kan förorsakas av en eventuell olycka beräknas vara allvarliga därför att ett stort antal människor deltar i evenemanget eller för att evenemanget i sig omfattar särskilda risker.

10 §. *Räddningsplanens innehåll*

I tillämpliga delar skall räddningsplanen innehålla en beskrivning över

1) förutsägbara farliga situationer och deras verkningar,

2) vilka åtgärder som vidtagits för att förebygga farliga situationer,

3) vilka utrymnings- och skyddsmöjligheter som finns,

4) vilka släcknings- och räddningsarrangemang som inrättats,

5) vem som är säkerhetsansvarig och vilka som i övrigt ingår i säkerhetspersonalen,

6) hur säkerhetspersonalen reserveras och utbildas,

7) hur säkerhetspersonalen, den övriga personalen samt de som bor permanent i eller i närheten av de lokaler, byggnader, anläggningar eller evenemang som avses i 9 § 2 mom. skall informeras om planen och de uppgifter som den innehåller,

8) vilken typ av räddningsmateriel som behövs om de i 1 punkten avsedda situationerna inträffar,

9) hur olika olycks-, färo- och skadesituationer som förutsetts enligt 1 punkten skall kunna bemästras om de uppstår samt

10) hur och när planen uppdateras.

Omfånget av och innehållet i räddningsplanen skall stå i proportion till byggnadens eller anläggningens storlek och de risker som är förknippade med den.

I räddningsplanen för den typ av byggnader och inrättningar som avses i 9 § 2 mom. 2 punkten skall det ingå en separat utredning över hur den nedsatta funktionsförmågan hos dem som befinner sig i byggnaden eller lokalen beaktats i förberedelserna inför en färosituation.

Vid behov skall även sådan fastighetsanvändning som avviker från det normala beaktas i räddningsplanen.

Om det med stöd av annan lagstiftning utarbetats en särskild plan som gäller för någon av de i 9 § 2 mom. avsedda lokalerna, byggnaderna, anläggningarna eller evenemangen och som vid sidan av annat innehåller sådant som skall finnas i en räddningsplan behöver någon räddningsplan för fastigheten inte utarbetas. I dessa fall skall den särskilda planen kompletteras så att den innefattar alla de uppgifter som skall finnas i en räddningsplan för fastigheten.

Innehållet i räddningsplanen skall uppdateras minst vart femte år. När planen uppdateras skall de som bor eller arbetar i den fastighet för vilken planen gäller informeras om uppdateringen. Även andra som skall delta i verkställigheten av räddningsplanen skall informeras om uppdateringen.

4 kap. *Räddningsservice*

11 §. *Beslut om nivån på räddningsservicen dess form och innehåll*

I beslutet om nivån på räddningsservicen skall det ingå en redogörelse för

1) vilka olycksrisker som kan beröra kommunen och vilka riskobjekt som finns inom kommunen,

2) hur kommunen samarbetar med andra kommuner och organisationer,

3) vilka personella och materiella resurser som skall finnas i kommunen för att nödvändiga räddningsåtgärder skall kunna vidtas när en olycka inträffar eller då fara hotar,

4) vilka personella och materiella resurser som skall finnas i kommunen för att det skall vara möjligt att leda, utveckla, övervaka, ge utbildning och sprida information om räddningsverksamheten i kommunen,

5) hur kommunens invånare, företag och inrättningar skall informeras om och utbildas i sådant som rör säkerhetsfrågor och vilka allmänna mål som i anslutning här till skall uppställas,

6) hur brandsynerna genomförs och sotningen ordnas i kommunen,

7) hur den operativa räddningsverksamheten rent faktiskt organiseras och leds, vilken personal, vilken typ av materiel och vilka tilläggsresurser, exempelvis från andra kommuner, som härvid står till kommunens förfogande,

8) vilken beredskap som upprätthålls i kommunen,

9) hur befolkningen varnas, informeras och skyddas i färosituationer,

10) hur befolkningskyddsarbetet bedrivs samt

11) när beslutet skall ses över och revideras.

5 kap. *Behörighetskrav*

12 §. *Behörighetskrav för personal i huvudsyssla*

För att få tjänstgöra som befäl krävs att sökanden avlagt befälsexamen vid en sådan läroanstalt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) som ger befälsutbildning för allmän räddningstjänst på lägst yrkeshögskolenivå eller motsvarande nivå. Med befäl avses sådan personal som självständigt kan handha administrativa uppgifter och förebyggande säkerhetsarbete samt kan handha ansvaret för den operativa ledningen vid räddningsinsatser.

För att få tjänstgöra som underbefäl krävs att sökanden avlagt underbefälsexamen vid en sådan läroanstalt inom EES som ger yrkesutbildning för allmän räddningstjänst. Med underbefäl avses sådan personal som kan delta i förebyggande säkerhetsarbete och som leder en operativ utryckningsenhet under ledning av ett befäl.

För att få tjänstgöra inom manskapet krävs att sökanden avlagt manskapsexamen vid en sådan läroanstalt inom EES som ger yrkesutbildning för allmän räddningstjänst. Med manskap avses sådan personal som ingår i en operativ utryckningsenhet och som utför sina uppgifter under ledning av ett underbefäl.

Räddningschefen skall uppfylla behörighetskraven för befäl.

13 §. Upphävd (2010/97).

14 §. Behörighetskrav för personal i bisyssla eller inom avtalsbrandkår

Den som regelmässigt skall utföra räddningsuppdrag i bisyssla eller inom avtalsbrandkår måste ha genomgått en av landskapsregeringen godkänd utbildning som uppfyller kravnivån för de uppgifter som skall utföras och som beaktar de krav som arbetarskyddsbestämmelserna ställer.

Landskapsregeringen fastställer vilka kursprogram som skall ingå i utbildningen.

15 §. Undantag från behörighetskraven

Endast sådana omständigheter som medför att det inte är erforderlig utsträckning går att anställa personal som uppfyller de i 12 och 13 §§ föreskrivna behörighetskraven utgör sådana särskilda skäl som enligt 23 §, 3 mom. räddningslagen berättigar landskapsregeringen att medge undantag från behörighetskraven.

6 kap. Sotning

16 §. Sotningsobjekt

Eldstäder som eldas med fast eller flytande bränsle och rökkanaler för dessa skall sotas regelbundet i enlighet med vad som föreskrivs i detta kapitel.

Bestämmelsen i 1 mom. tillämpas inte på öppna spisar samt eldstäder och eldytor i centralvärmepannor.

17 §. Sotningsintervall

Sotning skall utföras med följande intervall:

1) eldstäder och rökkanaler vilka används i näringsverksamhet sotas efter behov, dock åtminstone en gång per år,

2) rökkanaler för centralvärmepannor som eldas med lätt brännolja sotas åtminstone en gång vartannat år,

3) rökkanaler för centralvärmepannor som eldas med tung brännolja eller fast bränsle sotas åtminstone en gång per år,

4) hushållseldstäder i enskilda hushåll såsom köks-spisar, kachelugnar, kaminer och dylikt som används som primär källa för uppvärmning av utrymmen och för matlagning sotas åtminstone en gång per år,

5) hushållseldstäder enligt föregående punkt som inte används som primär källa för uppvärmning av utrymmen och för matlagning sotas åtminstone en gång vart fjärde år samt

6) eldstäder i fritidshus och bastuugnar i enskilt bruk sotas åtminstone en gång vart fjärde år.

Från bestämmelserna i 1 mom. kan, om sotaren i samråd med fastighetsinnehavaren konstaterar att detta är tillräckligt, avvikelser göras så att

1) objekt som enligt huvudregeln i 1 mom. skall sotas en gång per år kan sotas en gång vartannat år,

2) objekt som enligt huvudregeln i 1 mom. skall sotas en gång vartannat år kan sotas en gång senast vart fjärde år samt

3) objekt som enligt huvudregeln i 1 mom. skall sotas en gång vart fjärde år inte behöver sotas utan endast kontrolleras en gång vart fjärde år.

Eldstäder och rökkanaler som inte används behöver inte sotas.

18 §. Sotningsarbete

Sotningsarbete innebär att

1) vissa förberedande åtgärder skall vidtas innan själva sotningen påbörjas,

2) eldstäder och tillhörande rökkanaler samt eventuella tilläggsanordningar skall sotas,

3) eldstädernas och rökkanalernas skick skall granskas,

4) igensatta rökkanaler skall öppnas,

5) luckor och rökspjäll skall rengöras samt att deras tätthet och funktion skall kontrolleras,

6) aska och annat avfall som uppkommit vid sotningen skall avlägsnas och föras till en brandsäker plats,

7) stegars, ställningars och pannrums skick skall granskas samt

8) sotaren skall skriva ut ett intyg över utförd sotningsarbete och skriftligen informera representanten för sotningsobjektet och kommunens räddningsmyndighet om fel och brister i sotningsobjektet.

Efter sotningen skall eldstäderna, rökkanalerna och de övriga anordningarna som varit föremål för sotningen vara i det bruksskick som de var före sotningen. Eventuella tilläggsarbeten utförs i enlighet med särskild överenskommelse mellan sotaren och representanten för sotningsobjektet.

19 §. Intyg över utförd sotningsarbete

Sotaren skall utfärda ett intyg över det utförda sotningsarbetet och ge det till representanten för sotningsobjektet. Intyget skall innehålla uppgifter om

1) sotningsobjektet,

2) vem som utfört sotningen,

3) när sotningen utförts,

4) vilka åtgärder som vidtagits,

5) vilka fel och brister som observerats,

6) vilka tilläggsarbeten som utförts samt

7) hur stor den totala avgiften är och till vilka belopp delavgifterna uppgår.

7 kap. Rengöring av ventilationsanläggningar

20 §. Ventilationsanläggningar som skall rengöras

Ventilationsanläggningar skall rengöras regelbundet i enlighet med vad som föreskrivs i 21 § och kravet gäller kanaler, kammare, fläktar, brandbegränsare och andra anordningar i anläggningen som påverkar dess brandsäkerhet och omfattar frånluftsdel i ventilationsanläggningarna. Tilluftsdel rengörs efter behov vilket bedöms av kommunens räddningsmyndighet.

G 16 Räddningsförordning (2006:111)

21 §. Rengöringsintervall

Ventilationsanläggningar där mat lagas yrkesmässigt skall rengöras en gång per år. Detsamma gäller ventilationsanläggningar för sprutmålerier, snickerier, textilfabriker, tvättinrättningar, bagerier och rökerier samt för industri- och andra lokaler där det i ventilationsanläggningarna kan samlas betydande mängder sådana ämnen som lätt sprider brand. Även ventilationsanläggningar för utrymmen i vilka brännbar vätska industriellt framställs eller används skall rengöras en gång per år.

Ventilationsanläggningar för sjukhus, omsorgshem och slutna anstalter samt ventilationsanläggningar för daghem, skolor, inkvarteringsrörelser, internat och trakteringsrörelser gästutrymmen skall rengöras vart femte år.

22 §. Intyg över utfört rengöringsarbete

Den som rengjort ventilationsanläggningen skall utfärda ett intyg över det utförda rengöringsarbetet och ge det till den som äger eller innehar den fastighet eller lokal i vilken rengöringsarbetet utförts. Även kommunens räddningsmyndighet har rätt att få ett sådant intyg.

Intyget skall innehålla en redogörelse för

- 1) vad som rengjorts,
- 2) vem som utfört rengöringen,
- 3) när rengöringen utförts,
- 4) vilka rengöringsåtgärder som vidtagits och metoder använts i samband härmed samt
- 5) vilka fel och brister som observerats vid rengöringen och vilka reparationer som utförts.

Ur redogörelsen för vidtagna rengöringsåtgärder skall närmare framgå

- 1) att alla för rengöringen nödvändiga förberedelseåtgärder vidtagits,
- 2) att ventilationsanläggningens inre ytor, spjäll och andra anordningar rengjorts,
- 3) att anläggningens täthet och dess funktion kontrollerats samt
- 4) att anläggningen körts igång och trimmats in efter rengöringen.

23 §. Särskilda kompetenskrav

Den som ansvarar för rengöring av ventilationsanläggningar som ett led i utövningen av en näringsverksamhet skall uppfylla av landskapsregeringen särskilt fastställda kompetenskrav för att rengöringen därigenom skall kunna skötas med tillräcklig sakkunskap, effektivitet och noggrannhet. Han eller hon skall även ha tillgång till de verktyg och instrument som normalt krävs för att en ventilationsanläggning skall kunna rengöras på bästa sätt.

Den som avser att rengöra ventilationsanläggningar regelbundet som ett led i utövningen av en näringsverksamhet skall även göra en skriftlig anmälan om detta till kommunens räddningsmyndighet innan verksamheten inleds. Till anmälan bifogas en utredning varur det skall framgå att näringsidkaren är i besittning av den kompetens som erfordras.

Rengöringsverksamheten får inte påbörjas innan kommunens räddningsmyndighet lämnat sitt godkännande till detta.

8 kap. Offentliga tillställningar**24 §. Definition av offentliga tillställningar**

Med offentliga tillställningar avses evenemang som äger rum inom ett avgränsat område inomhus eller utomhus till vilket allmänheten har tillträde oberoende av om inträdesavgift upp bärs eller inte.

25 §. Tillämpningsområde

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på offentliga tillställningar som hålls inomhus och där det reserverats utrymme för mer än 300 personer. Bestämmelserna tillämpas även på offentliga tillställningar som hålls utomhus och där det reserverats utrymme för mer än 1000 personer. Dock skall bestämmelserna i 27 § tillämpas på offentliga tillställningar som hålls inomhus oavsett hur mycket utrymme som reserverats.

Om särskilda skäl föreligger kan kommunens räddningsmyndighet ställa särskilda krav på säkerheten vid en offentlig tillställning, trots att det totala antalet besökare som samtidigt kan närvara vid tillställningen understiger de i 1 mom. angivna antalen. Sådana särskilda skäl kan vara att området där tillställningen skall äga rum är särskilt litet i förhållande till besökarantalet eller att området eller tillställningens karaktär innebär särskilda risker.

26 §. Säkerhetsarrangemang vid offentliga tillställningar

Den som har det övergripande ansvaret för att en offentlig tillställning anordnas (*arrangören*) skall utse en särskilt namngiven person med uppgift att ansvara för säkerheten vid tillställningen (*säkerhetsansvarig*).

En vecka innan en offentlig tillställning anordnas skall arrangören göra en skriftlig anmälan om detta till kommunens räddningsmyndighet. Om räddningsmyndigheten anser att säkerhetsarrangemangen vid tillställningen är bristfälliga skall räddningsmyndigheten ge särskilda anvisningar om vilka säkerhetsåtgärder som skall vidtas för att tillställningen skall få anordnas.

27 §. Lokalinnehavares skyldigheter

Den som innehar en samlingslokal skall vid eventuell uthyrning av lokalen, såväl muntligen som skriftligen, informera den som hyr lokalen om vilka säkerhetsarrangemang som skall iaktas i lokalen och vilka säkerhetskrav som måste vara uppfyllda för att en offentlig tillställning skall få anordnas i lokalen.

28 §. Säkerhetskrav

För att en god säkerhet vid en offentlig tillställning skall kunna upprätthållas kan kommunens räddningsmyndighet ställa krav på

- 1) utgångar,
- 2) omfattningen av och olycks säkerheten hos utsmyckningar och andra anordningar,
- 3) anordningar som förebygger risken för personskador genom klämning och nedtrampning,
- 4) anordningar och arrangemang som används av de som uppträder vid tillställningen,
- 5) utrustning för brandsläckning och förstahjälp samt
- 6) personal som skall upprätthålla säkerheten vid tillställningen.

Kommunens räddningsmyndighet kan även kräva att det högsta antalet besökare som samtidigt får befinna

sig inom området för tillställningen är sådant att säkerheten inte äventyras.

Uppfylls inte de i 1 och 2 mom. ställda kraven får inte tillställningen anordnas.

Behandlingen av de anmälningar om att få anordna offentliga tillställningar vilka inkommit till kommunens räddningsmyndighets skall samordnas med polismyndighetens behandling av gjorda anmälningar och inkomna tillståndsansökningar om offentliga nöjeställningar.

9 kap. Eldning och annan brandfarlig verksamhet

29 §. Eldningsanordningar

Med en i 31 § 1 mom. räddningslagen angiven anordning för eldningsändamål avses en sådan eldstad och anordning i vilken eld kan göras upp och förbränning upprätthållas och som är så konstruerad att elden på ett tillförlitligt sätt alltid hålls inom eldstaden eller anordningen.

30 §. Eldning

Med eldning avses användning av sådana anordningar som avses i 29 § och sådan användning av redskap och anordningar som på ett okontrollerbart sätt kan orsaka brand i naturen genom eldslåga, särskilt hög temperatur eller gnistbildning.

31 §. Eldningsarbeten

Då varning för skogsbrand är utfärdad skall den som avser att utföra vissa arbeten anmäla detta till kommunens räddningschef.

Med vissa arbeten avses

- 1) eldning i samband med skogsindustriell verksamhet och jordbruk,
- 2) maskinell markberedning i skogsmark,
- 3) användning av maskiner med slirskydd av stål eller motsvarande anordningar som kan orsaka gnistbildning vid körning i skogsmark,
- 4) maskinell slyröjning vid vägar och i skogsmark med aggregat som kan orsaka gnistbildning eller
- 5) annan nödvändig eldning av andra särskilda skäl.

Arbetet får inte inledas innan räddningschefen har lämnat sitt godkännande till detta. Godkännandet kan vara förenat med vissa villkor såsom att arbetet inte får sättas igång innan vissa förberedande säkerhetsåtgärder vidtagits. Räddningschefen kan förbjuda att arbetet sätts igång om omständigheterna bedöms vara sådana att tillräcklig säkerhet inte kan uppnås vid arbetets utförande.

10 kap. Brandvarnare

32 §. Placering och funktion

Brandvarnare skall finnas i bostäder samt i inkvarteringslokaler och vårdinrättningar som inte är utrustade med brandalarmanläggning. Det skall finnas minst en brandvarnare per våningsplan. Brandvarnare skall utplaceras så att även sovande personer kan väckas av alarmsignalen. Beroende på bostadens storlek, form och förekomst av anordningar som kan orsaka brandfara kan flera brandvarnare vara nödvändiga. Med bostad avses både permanent bostad och tillfällig bostad såsom fritidsbostad.

Även i inkvarteringslokaler och vårdinrättningar skall det finnas enskilda brandvarnare, brandvarnar-

grupper eller brandvarnarsystem. Hur många brandvarnare som skall utplaceras beror på antalet övernattande personer, lokalernas storlek och form samt förekomsten av anordningar som kan orsaka brandfara.

Landskapsregeringen kan ge närmare anvisningar om brandvarnarnas utplacering och funktion.

11 kap. Riskfylld verksamhet

33 §. Bedömningsgrunder

Landskapsregeringen fastställer särskilt var i landskapet det finns anläggningar i vilka riskfylld verksamhet utövas och vilka anläggningarna är efter samråd med de kommuner där anläggningarna är lokaliserade. Den riskinventering som ingår i beslutet om räddningsservicen enligt 11 § skall ligga till grund för landskapsregeringens och kommunernas bedömning. Vid bedömningen av risknivån i en anläggning beaktas vilka risker som finns i själva anläggningen och vilka risker som anläggningsverksamheten medför för andra verksamheter utanför anläggningen.

34 §. Intern riskanalys

Den som ansvarar för utövningen av en riskfylld verksamhet (*verksamhetsansvarige*) skall göra en intern riskanalys som

- 1) beskriver vilka möjliga olyckor som kan medföra allvarliga skador på människor och miljö och hur händelseförloppet vid sådana olyckor utvecklar sig,
- 2) anger vilken sannolikheten är för att sådana olyckor kan inträffa,
- 3) anger vilka händelser som kan bidra till att sådana olyckor kan inträffa samt
- 4) innehåller en bedömning av konsekvenserna av sådana olyckor.

35 §. Anskaffning av utrustning

Den verksamhetsansvarige skall även anskaffa utrustning för

- 1) information, varning och alarm,
- 2) övervakning, mätning och analys,
- 3) släckning av brand,
- 4) uppsamling av kemikalier och andra utsläpp,
- 5) begränsning av utflöde,
- 6) tillvaratagande och neutralisering av skadliga ämnen samt
- 7) livräddning.

36 §. Beredskapsskyldighet

Utöver vad som föreskrivs 34 och 35 §§ skall den verksamhetsansvarige upprätthålla en beredskap som innebär

- 1) att personal med särskilda kunskaper finns tillgänglig,
- 2) att särskilda säkerhetsrutiner etableras och säkerhetsövningar hålls,
- 3) att en begränsad insatstid för personalen fastställts,
- 4) att informationsrutiner etableras samt
- 5) att reservsystem för särskilt viktiga funktioner finns installerade.

37 §. Genomförande och dokumentation av säkerhetsåtgärder

De säkerhetsåtgärder som den verksamhetsansvarige enligt 34, 35 och 36 §§ är skyldig att vidta skall vara skäligen och kostnadsmässigt stå i proportion till den

G 17 LF (2013:107) om externa räddningsplaner

nytta de medför. Samtliga säkerhetsåtgärder skall dokumenteras i ett säkerhetsdokument för anläggningen. Säkerhetsåtgärderna skall genomföras i samråd med kommunens räddningsmyndighet vilken i sin operativa planering särskilt skall beakta de anläggningar som bedriver riskfylld verksamhet.

12 kap. Utrymningsvägar och räddningsvägar**38 §. Utrymningsvägar**

I landskapets bygglagstiftning finns bestämmelser om hur utrymningsvägarna skall utplaceras och dimensioneras samt vilken belysning de skall ha.

Dörrar i utrymningsvägar skall kunna öppnas inifrån utan nyckel. I enskilda fall kan kommunens räddningsmyndighet tillåta avvikande lösarrangemang under förutsättning att säkerheten inte äventyras.

Föremål eller konstruktioner i eller i anslutning till en utrymningsväg får inte vara monterade eller uppställda så att de inkräktar på utrymningsvägens bredd och höjd eller begränsar möjligheten att öppna dörren i utrymningsvägen eller annars försvårar framkomligheten i utrymningsvägen.

39 §. Räddningsvägar

Sådana räddningsvägar som anges i räddningslagens 39 § skall utmärkas med en skylt med texten Räddningsväg får inte blockeras. Skylten skall utformas och användas i enlighet med vad som föreskrivs i 27 § landskapsförordningen (2005:35) om vägmärken.

13 kap. Brandsyn**40 §. Tidsintervallet mellan två på varandra följande brandsynförrättningar**

Brandsyn skall förrättas varje år i

- 1) sådana lokaler, byggnader och anläggningar som avses i 9 § 2 mom. 2, 3, 4, 5, 6, 8 och 9 punkten,
- 2) sådana hamnar och trafikplatser där hantering av farligt gods förekommer regelbundet,
- 3) gästhamnar med fler än 100 båtplatser,
- 4) större anläggningar under jord samt
- 5) byggnader med fler än 8 våningar.

Brandsyn skall förrättas vartannat år i

- 1) sådana lokaler, byggnader och anläggningar som avses i 9 § 2 mom. 7, 10 och 11 punkten,
- 2) gästhamnar med 25-100 båtplatser samt
- 3) byggnader med 4-8 våningar.

I sådana lokaler, byggnader och anläggningar som avses i 9 § 2 mom. 1 punkten skall brandsyn förrättas vart tredje år. Detsamma gäller sådana typer av lokaler, byggnader och anläggningar som avses i 9 § 2 mom. 3, 4, 5, 6, 7, 10 och 11 punkten men som inte omfattas av krav på räddningsplan.

I hamnar utöver de som avses 1 mom. 2 och 3 punkten och 2 mom. 2 punkten samt bostadshus med 3-4 lägenheter och enstaka uthyringsstugor skall brandsyn förrättas vart femte år.

41 §. Särskilda bestämmelser

Om en lokal, byggnad eller anläggning kan hänföras till flera kategorier skall brandsyn förrättas i enlighet med vad som gäller för den kategori som har det kortaste tidsintervallet mellan två på varandra följande brandsynförrättningar.

14 kap. upphävt (2013/96)**42 §. Upphävd (2013/96).****43-45 §§. Upphävda (2010/97).****15 kap. Ikraftträdelsebestämmelser****46 §. Ikraftträdande**

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2007.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2000:22) om landskapets alarmcentral.

G 17 Landskapsförordning (2013:107) om externa räddningsplaner**1 §. Definitioner**

I denna förordning avses med:

1) *Räddningsmyndighet* Mariehamns räddningsverk eller räddningsområdet Ålands landskommuner.

2) *Produktionsanläggning* ett område som övervakas av en verksamhetsutövare och där farliga kemikalier eller explosiva varor tillverkas, hanteras eller upplagras i en eller flera anläggningar.

3) *Anläggning* en teknisk enhet inom en produktionsanläggning där farliga kemikalier, explosiva varor eller utvinningsavfall produceras, används, hanteras eller upplagras samt utrustning, konstruktioner, rörsystem, maskiner, verktyg, för enhetens bruk avsedda lastnings- och lossningsplatser, lager eller motsvarande anordningar som är nödvändiga för enhetens drift.

4) *Deponi för utvinningsavfall* en i 53h § 2 mom. landskapslagen (2008:124) om miljöskydd avsedd deponi för utvinningsavfall som medför risk för storolycka. Utvinningsavfall innefattar avfall som uppkommer vid prospektering, utvinning och bearbetning av mineraltillgångar och drift av stenbrott och som har sitt ursprung direkt från dessa verksamheter.

5) *Verksamhetsutövare* en juridisk eller fysisk person som tillverkar, importerar, saluför, släpper ut på marknaden, överlåter, exporterar, lagrar, förpackar, distribuerar, innehar, förvarar, använder, transporterar eller på annat sätt hanterat farliga ämnen eller kemikalier, explosiva varor eller andra motsvarande produkter eller utvinningsavfall.

6) *Storolycka* betydande utsläpp, brand, explosion eller en annan händelse, som orsakas av okontrollerade situationer i samband med i en produktionsanläggning eller i en deponi för utvinningsavfall, och som medför omedelbar eller fördröjd fara för människors hälsa, för miljön eller för egendom och där ett eller flera farliga ämnen eller utvinningsavfall ingår.

7) *Allmänheten* en eller flera fysiska eller juridiska personer och, i enlighet med nationell lagstiftning eller praxis, sammanslutningar, organisationer eller grupper av dessa.

8) *Den berörda allmänheten* den del av allmänheten som olyckan berör eller kan beröra eller vars intresse tillämpningsområdet för 6, 7 och 8 §§ rör; vid tillämpningen av denna definition ska icke-statliga organisationer som främjar miljövärd och uppfyller eventuella krav i nationell lagstiftning anses ha intresse i denna fråga.

9) *Rehabilitering* behandling av område som påverkats av en avfallsanläggning, så att området återställs i tillfredsställande skick, särskilt med avseende på markkvalitet, djur och växtliv, naturliga livsmiljöer, sötvattenssystem, landskap och eventuella nyttoanvändningar.

10) *Väsentlig förändring* en ändring i fråga om struktur eller drift av en avfallsanläggning, som, enligt den behöriga myndighetens uppfattning, kan få betydande negativa följder för människors hälsa eller miljön.

11) *Plats för verksamheten*: allt område på en specifik geografisk plats som förvaltas av en verksamhetsutövare.

2 §. Extern räddningsplan

Med extern räddningsplan avses i denna förordning en sådan plan för storolyckor som i enlighet med 13 § räddningslagen ska utarbetas för en i annan lagstiftning särskilt definierad anläggning i vilken farliga kemikalier tillverkas, används, hanteras eller upplagras eller en deponi för utvinningsavfall som medför risk för storolycka.

En extern räddningsplan är en av räddningsmyndigheten och myndigheterna i räddningslagens 9 § i samarbete med verksamhetsutövaren uppgjord räddningsplan där man har beaktat

1) säkerhetsrapporten och den interna räddningsplanen för produktionsanläggningen i fråga,

2) den interna räddningsplanen och handlingen över säkerhetsprinciperna för verksamheten för den aktuella deponin för utvinningsavfall.

3 §. Uppgörande av extern räddningsplan

Räddningsmyndigheten kan göra upp en gemensam extern räddningsplan för produktionsanläggningar som är belägna inom samma industriområde och som bildar en funktionell helhet eller produktionsanläggningar som är belägna så nära varandra att en olycka i en produktionsanläggning kan orsaka skada inom en annan produktionsanläggnings område.

När en extern räddningsplan görs upp för de produktionsanläggningar som nämns i 1 mom. ska räddningsmyndigheten också beakta produktionsanläggningar inom samma område för vilka en extern räddningsplan inte behöver göras upp, men i vilka farliga kemikalier hanteras och upplagras, genom att beakta de eventuella risker för storolycka och andra olyckor som de utsätts för eller som de medför.

För uppgörande av den externa räddningsplanen ska

1) Landskapsregeringen lämna räddningsmyndigheten en säkerhetsrapport för produktionsanläggningen i fråga uppgjord av verksamhetsutövaren och resultaten av granskningen av den,

2) ÄMHH lämna räddningsmyndigheten en handling över säkerhetsprinciperna för verksamheten och en intern räddningsplan för den aktuella deponin för utvinningsavfall, båda uppgjorda av verksamhetsutövaren.

Den externa räddningsplanen ska göras upp inom åtta månader från den dag då räddningsmyndigheten fått tillgång till de dokument som nämns i 3 mom. och som gjorts upp för en produktionsanläggning, eller en deponi för utvinningsavfall.

Om ändringar görs i den interna räddningsplanen eller i beredskapsplanen, ska räddningsmyndigheten inom sex månader från den dag då verksamhetsutövaren lämnat räddningsmyndigheten uppgifter om saken, uppdatera den externa räddningsplanen så att den motsvarar den nya situationen.

När räddningsmyndigheten gör upp den externa räddningsplanen i samarbete med verksamhetsutövaren ska yttranden vid behov begäras av de samarbetspartner som nämns i 13 § räddningslagen.

Den externa räddningsplanen godkänns av räddningsmyndigheten.

4 §. Allmänna riktlinjer utgående från vilka innehållet i den externa räddningsplanen ska fastställas

Den externa räddningsplanen ska göras upp med följande mål:

1) Det byggs upp en kapacitet som gör det möjligt att i förväg vidta erforderliga åtgärder för att minimera olycksrisken. Olyckor som inträffar ska avgränsas och hanteras så att följderna minimeras och de skador som orsakas människor, miljö och egendom begränsas.

2) Nödvändiga åtgärder ska vidtas för att så effektivt som möjligt skydda människor och miljö från följderna av storolyckor.

3) Befolkningen, de som deltar i räddningsverksamheten samt övriga myndigheter och produktionsanläggningar som berörs av verksamheten vid anläggningen får nödvändiga uppgifter om en farlig situation och om vilka åtgärder som därvid måste vidtas.

4) Förberedande åtgärder ska vidtas för iståndsättning, rehabilitering, återställande, rengöring och sanering av miljön efter en storolycka så att verkningarna av en olycka på sikt ska kunna undanröjas. Bestämmelser om iståndsättning, rehabilitering, återställande och sanering av miljön efter en storolycka finns i landskapslagen (2008:124) om miljöskydd och landskapslagen (2009:56) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om avhjälpan av vissa miljöskador.

5 §. Innehållet i den externa räddningsplanen

Den externa räddningsplanen ska innehålla en redogörelse för:

1) Allmän information om området, hur anläggningens interna räddningsorganisation är uppbyggd där uppgifter om berörda tjänsteinnehavares befattning och funktion anges.

2) Hur de som saken gäller snabbt kan informeras om eventuella olyckor. Hur larm inom och utanför anläggningen utgår samt hur en nödanmälan görs då en olycka inträffar eller farliga situationer uppstår.

3) Hur räddningsverksamheten leds och organiseras, vilken aktionsberedskap som upprätthålls, hur räddningsresurserna fördelas samt hur kommunens räddningsmyndighet, övriga myndigheter och anläggningens interna räddningsorganisation samordnar sin verksamhet då en olycka inträffar.

4) Vilka som i egenskap av sakkunniga ska vara tillgängliga vid olyckor och skadebekämpning.

5) Den bekämpningsutrustning som ska finnas tillgänglig vid anläggningen.

6) Vilka risker för storolyckor som finns inom an-

G 17 LF (2013:107) om externa räddningsplaner

läggningen, vilka förberedande åtgärder som vidtagits för att nedbringa dessa samt hur verksamheten vid anläggningen ska bedrivas när storolyckor inträffar eller fara hotar.

7) Hur räddningsverksamheten genomförs utanför området och hur verksamheten organiseras i olika olycksscenarier.

8) Hur allmänheten ska förhandsinformeras om olycksriskerna inom anläggningen. Hur allmänheten ska varnas och informeras om en olycka som inträffat och dess följder och hurdana instruktioner befolkningen ska ges.

9) Vilka kontakter som etablerats med myndigheter utanför landskapet, vilka förutsätts medverka på grund av olyckans utsträckning.

10) Hur de myndigheter som ansvarar för räddningsverksamheten i de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen informeras om sådana storolyckor i produktionsanläggningar eller i deponier för utvinningsavfall som kan få gränsöverskridande följder.

6 §. Hörande samt framläggande av handlingarna till påseende vid beredningen

Vid beredningen av den externa räddningsplanen ska räddningsmyndigheten ordna ett allmänt diskussionsmöte för den berörda allmänheten och offentligt lägga fram ett utkast till extern räddningsplan. Räddningsplanen ska också läggas fram om det gjorts väsentliga förändringar i den till följd av en översyn.

Den berörda allmänheten ska ges möjlighet att yttra sig inom rimlig tid. Räddningsmyndigheten ska ge allmänhetens inlägg vederbörlig hänsyn vid utarbetandet av den externa beredningsplanen.

En annons om diskussionsmötet ska publiceras i en tidning med allmän spridning på orten, på kommunens anslagstavla och på kommunens webbplats minst 14 dagar före diskussionsmötet. Av annonsen ska framgå syftet med planen samt följande uppgifter:

- 1) det område planen gäller,
- 2) den myndighet som ansvarar för planeringen och andra berörda parter,
- 3) var ytterligare information kan fås,
- 4) den plats där handlingarna är framlagda och den tid under vilken de är framlagda,
- 5) plats och tidpunkt för diskussionsmötet,
- 6) i vilken form åsikter kan framföras, tidsfrist och kontaktuppgifter.

Bestämmelser om framläggande av handlingar finns i 57 § förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. Planen ska dessutom finnas framlagd på räddningsmyndighetens webbplats. Bestämmelser om sekretessbelagda myndighetshandlingar finns i 9 § landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet.

7 §. Information om externa räddningsplaner och översyn av dem

Den berörda allmänheten ska informeras om de externa räddningsplanerna. Informationen ska också lämnas till alla byggnader och platser som är i allmänt bruk, såsom skolor och sjukhus, inbegripet de produktionsanläggningar som nämns i 3 §, vars säkerhet kan påverkas av en storolycka. När det gäller produktionsanläggningar och deponier för utvinningsavfall sker informeran-

det i samarbete med verksamhetsutövaren på så sätt att informationen om de externa räddningsplanerna fogas till den information som verksamhetsutövaren lämnar till de ovan nämnda.

Informationen ska upprepas när väsentliga förändringar görs i de externa räddningsplanerna, dock med högst fem års mellanrum.

Information som är viktig med tanke på säkerheten ska fortlöpande finnas tillgänglig för dem som nämns i 1 mom. åtminstone hos räddningsmyndighetens och på räddningsmyndighetens webbplats.

Tillräcklig information om produktionsanläggningarnas externa räddningsplaner ska dessutom lämnas till de medlemsstater i Europeiska unionen som löper risk att påverkas av gränsöverskridande följder av en storolycka i en produktionsanläggning.

De externa räddningsplanerna ska ses över och uppdateras minst vart tredje år och samordnas med andra planer för anläggningen så att den externa räddningsplanen och de övriga planerna bildar en enhetlig och fungerande helhet. Vid översynen ska de förändringar som skett på området, inom räddningsverksamheten och beredskapen för den samt i fråga om tillämpningen av ny teknik och kunskap beaktas.

8 §. Uppgifter som ska lämnas till allmänheten med tanke på risken för en storolycka

De uppgifter som utgör information om externa räddningsplaner för deponier för utvinningsavfall finns i bilaga VI i statsrådets förordning om övervakning av hanteringen och upplagringen av farliga kemikalier (FFS 855/2012) som tillämpas med stöd av landskapsförordningen (2007:99) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.

De uppgifter som utgör information om externa räddningsplaner för produktionsanläggningar finns i bilaga 4C i statsrådets förordning om utvinningsavfall (FFS 190/2013) som tillämpas med stöd av landskapsförordningen (2008:108) om utvinningsavfall.

9 §. Nödvändiga uppgifter för tillsynen över genomförandet av externa räddningsplaner

Landskapsregeringen ska årligen före utgången av mars göra en förteckning över produktionsanläggningar inom dess verksamhetsområde för vilka det krävs en säkerhetsrapport.

ÅMHM ska årligen före utgången av mars göra en anmälan till landskapsregeringen om de deponier för utvinningsavfall för vilka det krävs en handling över säkerhetsprinciperna för verksamheten.

Av de uppgifter som avses i 1-2 mom. ska framgå kommunen där området är beläget och adressuppgifter för området.

Den anmälan som avses i 2 mom. behöver inte göras om det inte skett några förändringar i uppgifterna sedan den senaste anmälan.

Räddningsmyndigheten ska lämna de externa räddningsplanerna till landskapsregeringen för bedömning. Landskapsregeringen ska bedöma de externa räddningsplanerna och vid behov sända dem till räddningsmyndigheten för komplettering.

10 §. Övningar

I den externa räddningsplanen ska ingå en plan för ordnandet av övningar med tanke på storolyckor. Planen ska innehålla uppgifter om vilka aktörer som deltar i övningen, hur övningen genomförs, dess omfattning samt tidpunkten och platsen för övningen.

Övningarna ska ordnas i samarbete med verksamhetsutövaren och andra myndigheter som deltar i räddningsverksamheten minst en gång vart tredje år.

En rapport om övningarna ska göras upp. Utifrån övningarna görs vid behov en översyn av de externa räddningsplanerna.

Landskapsregeringen ska övervaka och följa förberedelserna för och genomförandet av övningar med tanke på storolyckor samt nivån på dem, och vid behov delta i övningarna.

11 §. Införande i åtgärdsregistret

I det åtgärdsregister som avses i 67 § räddningslagen ska räddningsmyndigheten i fråga om storolyckor införa åtminstone följande uppgifter:

- 1) Datum, klockslag och plats för storolyckan samt namn på och adress för det aktuella området,
- 2) En kort beskrivning av omständigheterna och förloppet vid storolyckan med uppgifter om vilka farliga eller skadliga ämnen det är fråga om,
- 3) Personskador,
- 4) Direkta miljöskador,
- 5) Egendomsskador,
- 6) Gränsöverskridande följder,
- 7) En kort beskrivning av de räddningsinsatser som har genomförts och de försiktighetsåtgärder som omedelbart måste vidtas för att undvika att olyckan upprepas.

G 18 Landskapsförordning (2006:112) om kvalitetsfordringar inom räddningsväsendet

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Förordningens tillämpningsområde

Med de avvikelser som anges i denna förordning skall de riksförfattningar som finns angivna i förteckningen nedan tillämpas i landskapet.

1. Inrikesministeriets föreskrift om brandvarnarens tekniska egenskaper och placering (SM-1999-00256/Tu33).
2. Inrikesministeriets föreskrift om ljudsignaler som används för att varna befolkningen (SM-1999-353/Tu35).
3. Inrikesministeriets föreskrift om anskaffning, installation, ibruktagning, service och besiktning av brandalarmanläggningar (SM-1999-440/Tu33).
4. Inrikesministeriets förordning om automatiska släckningsanläggningar (FFS 744/2000).
5. Inrikesministeriets förordning om handbrandsläckare (FFS 790/2001).
6. Inrikesministeriets förordning om märkning och belysning av utrymningsvägar i byggnader (FFS 805/2005).
7. Inrikesministeriets förordning om granskning och service av handbrandsläckare (FFS 917/2005).

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § 1 mom. angivna författningarna ankommer på statens myndigheter skall i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området och inte annat följer av bestämmelser i denna förordning.

3 §. Tillämpning av hänvisningar till riksförfattningar vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen

Hänvisas i de i 1 § 1 mom. nämnda författningarna till bestämmelser i rikslagstiftningen, skall hänvisningarna endast avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen om sådana finns.

4 §. Språkkrav

Bruksanvisningar och annan information som enligt de i 1 § 1 mom. angivna författningarna skall finnas på brand- och släckningsanordningar samt annan utrustning samt i och invid byggnader och anläggningar skall i landskapet vara skrivna åtminstone på svenska, om inte landskapsregeringen av särskilda skäl beviljar undantag från kravet.

5 §. Avvikelser

En hänvisning i någon av de 1 § 1 mom. angivna författningarna till en SFS-EN-standard kan i landskapet även avse en SS-EN-standard.

Faran över-signalen (obruten jämn ljudsignal vars längd är en minut) som avses i den i 1 § 1 mom. 2 punkten angivna förordningen får i landskapet även användas som brandalarmsignal.

2 kap. Särskilda bestämmelser

6 §. Anvisningar

Landskapsregeringen ger närmare anvisningar om ytbärgning, vattendykning, rökdykning och arbeten på hög höjd.

7 §. Brandalarmanläggningar

Affärer för brandalarmanläggningar som med stöd av den i 1 § 1 mom. 3 punkten angivna föreskriften införts i Säkerhetsteknikcentralens förteckning över godkända affärer för brandalarmanläggningar får även bedriva affärsverksamhet i landskapet under förutsättning att landskapsregeringen lämnat sitt godkännande till detta. Endast vid behov prövar landskapsregeringen särskilt, innan godkännandet lämnas, om affärerna besitter den tekniska kompetens som erfordras för att bedriva affärsverksamhet i landskapet. Detsamma gäller sådana affärer för brandalarmanläggningar som är verksamma i en annan medlemsstat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och som där, med stöd av nationell lagstiftning och på likvärdiga grunder, godkänts av behörig myndighet.

De behörighetsintyg som Säkerhetsteknikcentralen utfärdar med stöd av den i 1 § 1 mom. 3 punkten angivna föreskriften och som utvisar att innehavaren av intyget (ansvarspersonen) har kompetens att utföra planerings-, installations- och servicearbeten på brandalarmanläggningar gäller även i landskapet. Detsamma gäller sådana motsvarande behörighetsintyg som, med stöd av nationell lagstiftning och på likvärdiga grunder, utfärdats av behörig myndighet i en annan medlemsstat inom EES.

G 19 RPF (2004:21) om gränsbevakningsväsendets uppgifter

I de fall där ansvarspersonen för brandalarmanläggningar inte har den kompetens som enligt den i 1 § 1 mom. 3 punkten angivna föreskriften krävs för att få behörighetsintygets giltighetstid förlängd bedömer landskapsregeringen, i varje enskilt fall, vilken kompletteringsutbildning han eller hon skall genomgå för att landskapsregeringen skall utfärda ett nytt behörighetsintyg.

Landskapsregeringen kan även förordna att besiktningsorgan som godkänts i riket får verka i landskapet.

8 §. Automatiska släckningsanläggningar

Installationsaffärer för automatiska släckningsanläggningar som med stöd av den i 1 § 1 mom. 4 punkten angivna förordningen införts i Säkerhetsteknikcentralens förteckning över godkända installationsaffärer för automatiska släckningsanläggningar får även bedriva affärsverksamhet i landskapet under förutsättning att landskapsregeringen lämnat sitt godkännande till detta. Endast vid behov prövar landskapsregeringen särskilt, innan godkännandet lämnas, om affärerna besitter den tekniska kompetens som erfordras för att bedriva affärsverksamhet i landskapet. Detsamma gäller sådana installationsaffärer för automatiska släckningsanläggningar som är verksamma i en annan medlemsstat inom EES och som där, med stöd av nationell lagstiftning och på likvärdiga grunder, godkänts av behörig myndighet.

De behörighetsintyg som Säkerhetsteknikcentralen utfärdat med stöd av den i 1 § 1 mom. 4 punkten angivna förordningen och som utvisar att innehavaren av intyget har kompetens att utföra planerings-, installations- och servicearbeten på automatiska släckningsanläggningar gäller även i landskapet. Detsamma gäller sådana motsvarande behörighetsintyg som, med stöd av nationell lagstiftning och på likvärdiga grunder, utfärdats av behörig myndighet i en annan medlemsstat inom EES.

Landskapsregeringen kan även förordna att besiktningsorgan som godkänts i riket får verka i landskapet.

9 §. Handbrandsläckare

De behörighetsintyg som Säkerhetsteknikcentralen utfärdat med stöd av den i 1 § 1 mom. 7 punkten angivna förordningen och som utvisar att innehavaren av intyget har kompetens att granska och utföra servicearbeten på handbrandsläckare gäller även i landskapet. Detsamma gäller sådana motsvarande behörighetsintyg som, med stöd av nationell lagstiftning och på likvärdiga grunder, utfärdats av behörig myndighet i en annan medlemsstat inom EES.

3 kap. Ikraftträdelsebestämmelser**10 §. Ikraftträdande**

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2007.

G 19 Republikens presidents förordning (2004:21) om gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland

(FFS 420/2004) (FFS 1178/2009)

1 §. (2010/34) Tillämpningsområde

I denna förordning föreskrivs, med beaktande av bestämmelserna i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) och i gränsbevakningslagen (578/2005), om gränsbevakningsväsendets uppgifter och behörighet i landskapet Åland samt om handräckning som landskapsmyndigheter ger gränsbevakningsväsendet.

2 §. Allmän avgränsning av gränsbevakningsväsendets uppgifter

Vid sidan av sina riksomfattande uppgifter kan gränsbevakningsväsendet i landskapet Åland utföra endast sådana till landskapets lagstiftningsbehörighet hörande uppgifter som också annars enligt rikslagstiftningen ankommer på gränsbevakningsväsendet.

3 §. (2010/34) Förvaltnings- och övervakningsuppgifter

Gränsbevakningsväsendet svarar för skötseln av de förvaltningsuppgifter som med stöd av 15 a § i landskapslagen om bekämpande av oljeskador (Ålands författningssamling 1977:16) hör till Ålands landskapsregering. De oljeutsläppsavgifter som påförs i landskapet tillfaller staten som kostnadsersättning för skötseln av de förvaltningsuppgifter som överförts till gränsbevakningsväsendet.

Gränsbevakningsväsendet kan övervaka väg- och sjötrafiken, fiske, jakt, naturskyddsområden, fartygsfynd och efterlevnaden av bestämmelserna om dem, förhindrande av vattnens förorening försäkrad av fartyg samt havsskydd.

4 §. Polisuppgifter

På polisens begäran kan gränsbevakningsväsendet i enstaka fall sköta sådana i polislagen för landskapet Åland (Ålands författningssamling 49/2000) avsedda brådskande polisuppgifter för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet som polisen inte utan dröjsmål kan sköta.

Om en enskild tjänsteuppgift som skall skötas av polisen förutsätter användning av sådan utrustning, sådana personalresurser eller sådan särskild sakkunskap som gränsbevakningsväsendet har och som polisen annars inte har tillgång till, skall gränsbevakningsväsendet bistå polisen vid skötseln av tjänsteuppgiften.

Polislag (2000:49) för landskapet Åland har upphävts genom polislag (2013:87) för landskapet Åland.

5 §. Räddnings- och biståndsuppgifter

Gränsbevakningsväsendet deltar i räddningsverksamheten genom att tillhandahålla nödvändig utrustning, personalresurser och särskilda sakkunnigtjänster, om detta är nödvändigt med hänsyn till en olyckas omfattning eller speciella natur.

Gränsbevakningsväsendet kan utföra sådana uppgifter som behövs för att leta efter och bistå någon som har gått vilse i terrängen eller som där annars är i behov av akut hjälp.

Gränsbevakningsväsendet kan med sina fartyg, luftfartyg och andra specialfordon sköta brådslande sjuktransporter, vilka de myndigheter som i övrigt sköter sjuktransporter eller näringsidkare som tillhandahåller sjuktransportservice inte kan sköta på grund av brist på fartyg, luftfartyg eller övriga specialfordon.

Landskapets myndigheter skall inom ramen för sin behörighet delta i sjöräddningstjänsten.

6 §. (2010/34) *Handräckning*

Angående gränsbevakningsväsendets skyldighet att lämna landskapets myndigheter handräckning gäller vad som sägs i 31 § i självstyrelselagen för Åland samt i 77 § i gränsbevakningslagen.

Landskapets myndigheter ska inom ramen för sin behörighet ge gränsbevakningsväsendet sådan handräckning som det behöver för att kunna utföra sina uppgifter.

7 §. *Gränsbevakningsmännens befogenheter*

En gränsbevakningsman har vid skötseln av en uppgift som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet, med undantag av vad som sägs i 2 mom., samma befogenheter som en behörig tjänsteman vid vederbörande landskapsmyndighet.

Vid utförande av polisuppgifter har en gränsbevakningsman de befogenheter som enligt 2 kap. i polislagen för landskapet Åland tillkommer en polisman, om inte något annat har angetts i den begäran som polisen har framställt med stöd av 27 § 3 mom. eller 46 § i polislagen för landskapet Åland.

Se anmärkning under 4 §.

8 §. *Ikraftträdande*

Denna förordning träder i kraft den 1 juni 2004.

Byggande, elsäkerhet, expropriation, hyra och arrende

H 1 Plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte

Syftet med denna lag är att reglera markanvändningen och byggandet så att förutsättningar för en bra livsmiljö skapas och bevaras, en ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar utveckling främjas och så att kulturhistoriska värden bevaras.

2 §. Definitioner

Följande begrepp ska i lagen ha den betydelse som anges i denna bestämmelse:

Med **allmänt område** avses ett område som i detaljplanen avsatts som gatuområde, torg, trafikområde, park eller därmed jämförbart område som avses att bli anlagt av kommunen, landskapet eller något annat ofientligt organ.

Med **byggnad** avses en konstruktion för boende, arbete, produktion, lagring eller annan användning som är avsedd att vara stationär.

Med **byggnadsskydd** avses ett bevarandeinstrument för skydd av särskilt värdefulla byggnader eller miljöer med stöd av landskapslagen (1988:56) om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Skyddsbestämmelserna skrivs in i fastighetsregistret.

Med **byggnadsyta** avses den yta en byggnad upptar på marken.

Med **gatuområde** avses ett i detaljplanen anvisat område för gata inklusive ledningar, anordningar och konstruktioner på, under och ovanför markytan.

Med **huvudritningar** avses plan-, skärnings- och fasadritningar som utvisar byggnadens huvudsakliga utformning samt en situationsplan som utvisar byggnadens placering och anknytning till närmiljön.

Med **komplementbyggnad** avses ett uthus, förråd eller annan mindre byggnad som kompletterar ett bostadshus.

Med **källarvåning** avses våning som helt eller delvis ligger under marknivån.

Med **projekthandlingar** avses huvud-, konstruktions-, arbets- och andra ritningar med tillhörande teckenförklaringar, beskrivningar, beräkningar och andra handlingar.

Med **tillbyggnad** avses en åtgärd som ökar en byggnads volym oavsett i vilken riktning detta sker.

Med **tomt** avses en fastighet som bildats enligt den bindande tomtindelningen och införts som tomt i

fastighetsregistret eller en tomt som bildats enligt en riktgivande tomtindelning. Med tomt avses också en fastighet eller en del av en fastighet som är avsedd att bebyggas. I ärenden som angår tomtindelning i lagens 7 kapitel ska dock den definition som gäller enligt fastighetsbildningslagen (FFS 554/1995) tillämpas.

Med **trafikområde** avses ett område som i detaljplanen anvisats för allmän väg, vattenväg, hamn och flygfält.

Med **vindsvåning** avses våning som i huvudsak ligger högre än nivån för fasadens och yttertakets skärningslinje och ovanför våningarna.

Med **våning** avses utrymme i byggnad som begränsas av golvplanet och ovanliggande mellanbjälklags eller vindbjälklags övre yta och som i sin helhet ligger över marknivån samt utrymme som delvis ligger över marknivån, om golvplanet i den närmast högre våningen ligger mera än 1,5 meter över omgivande marknivå och byggnadsnämnden inte med hänsyn till terrängförhållandena medger annan bedömning.

Med **våningsyta** avses våningarnas ytor beräknade efter ytterväggarnas utsidor och källarvåningsyta och vindsyta där lokaler avsedda för byggnadens huvudsakliga ändamål placeras eller med tanke på dessa lokalers läge, förbindelse, storlek, ljus och andra egenskaper kan placeras. Om ytterväggen är tjockare än 250 millimeter, får byggnadens våningsyta överstiga den tillåtna våningsytan med den yta som följer av detta.

3 §. (2016/86) Förhållandet till annan lagstiftning

Vid planläggning och i bygglovs- och andra tillståndsärenden ska bestämmelserna i landskapslagen (1998:82) om naturvård, landskapslagen (1998:83) om skogsvård, landskapslagen (2006:82) om miljökonsekvensbedömning, landskapslagen (2008:124) om miljöskydd, landskapslagen (1988:56) om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, landskapslagen (1965:9) om fornminnen, landskapslagen (2007:19) om skydd av det maritima kulturarvet, landskapslagen (2016:84) om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen samt vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland iaktas.

4 §. Planering av markanvändningen

Det är en kommunal angelägenhet att enligt denna lag besluta om planläggning av användningen av mark och vatten.

Varje kommun ska ha en aktuell kommunöversikt som omfattar hela kommunen. Kommunöversikten ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön samt ge vägledning för beslut om

H 1 Plan- och bygglag (2008:102)

användningen av mark- och vattenområden och om hur bebyggelsen ska användas, förändras och bevaras. Kommunöversikten är inte bindande för myndigheter eller enskilda.

Regleringen av markens användning och av bebyggelsen inom kommunen sker genom general- och detaljplaner. Generalplanen anger huvuddragen för markanvändningen i hela kommunen eller en del av den. Detaljplanen anger närmare hur ett begränsat markområde i kommunen ska användas och bebyggas.

5 §. Konsekvensutredning vid planläggning

När en plan utarbetas ska, om inte en miljökonsekvensbedömning ska upprättas enligt landskapslagen om miljökonsekvensbedömning, planens påverkan på miljön och landskapsbilden, inklusive dess samhälls-ekonomiska, sociala och kulturella aspekter, redovisas som en del av planen.

6 §. Markanvändningsavtal

Kommunen kan ingå avtal med markägare om planläggning och genomförande av detaljplan.

Avtal som kommunen ingått om planläggningen och genomförandet av planer får inte åsidosätta de mål för planläggningen eller de krav på planläggningens innehåll som uppställs i denna lag.

Den som utarbetar en plan ska ha lämplig kompetens för uppdraget. Närmare bestämmelser om behörigheten utfärdas genom landskapsförordning.

Se plan- och byggförordning (2008:107) för landskapet Åland.

7 §. Ålands byggbestämmelsesamling

Landskapsregeringen ska utfärda allmänna föreskrifter och allmänna råd om byggande i Ålands byggbestämmelsesamling. De allmänna föreskrifterna är bindande.

Allmänna föreskrifter ska utfärdas om de krav på byggnader som behövs, utöver bestämmelserna i denna lag och de förordningar som utfärdas med stöd av lagen, i fråga om tekniskt utförande eller andra detaljbestämmelser

- 1) till skydd för liv, personlig säkerhet eller hälsa,
- 2) för en lämplig utformning av byggnader och andra anläggningar samt tomter, områden för andra anläggningar än byggnader och allmänna platser samt
- 3) för kontroll av att föreskrifter som utfärdats efterlevs.

Se LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling.

8 §. Byggnadsordning

Kommunen kan göra upp en byggnadsordning.

I byggnadsordningen kan bestämmelser tas in som förutsätts av de lokala förhållandena och som är nödvändiga för ett planmässigt och lämpligt byggande, att skydda natur- och kulturvärden, att markanvändningen ska medföra minsta möjliga negativa miljöpåverkan samt för att en god livsmiljö ska kunna skapas och bevaras.

Bestämmelserna i byggnadsordningen kan gälla tomters beskaffenhet, byggnaders utformning och placering, anpassning av byggnader till miljö och omgivning, byggnadssättet, planteringar, inhägnader och andra konstruktioner, värden av den bebyggda miljön, ordnandet av vatten och avlopp, minsta storlek på tomt, byggnadsrätt, avstånd till strand, antalet byggnader som

får placeras på tomten samt definiering av ett område i behov av planläggning.

Om man i byggnadsordningen tar in villkor för minsta storlek på tomt, byggnadsrätt, minsta avstånd till strand eller antalet byggnader som får placeras på tomten ska detta motiveras i byggnadsordningen.

Byggnadsordningens bestämmelser kan variera för olika områden i kommunen.

Bestämmelserna i byggnadsordningen tillämpas inte om något annat bestäms om saken i en generalplan eller i en detaljplan.

Bestämmelserna i byggnadsordningen får inte vara oskäliga för markägare och andra rättsinnehavare.

Landskapsregeringen ska göra upp en modell för kommunernas byggnadsordningar.

9 §. Antagande av byggnadsordningen

Byggnadsordningen antas av kommunfullmäktige. När byggnadsordningen bereds ska i tillämpliga delar bestämmelserna i 30 § om hörande i beredningsskedet och i 31 § om utställande av planförslag iakttas varvid även landskapsregeringen skall höras.

10 §. Områden i behov av planläggning

Med ett område i behov av planläggning avses ett område där det för att tillfredsställa gemensamma behov är skäl att vidta särskilda åtgärder, till exempel att bygga vägar, vattenledningar eller avlopp eller att ordna allmänna områden.

Bestämmelserna om områden i behov av planläggning tillämpas också på byggande som på grund av dess påverkan på miljön förutsätter en mera omfattande prövning än sedvanligt tillståndsförfarande.

Kommunen kan i en kommunöversikt eller i en byggnadsordning avsätta även ett område där det på grund av dess läge kan förväntas en samhällsutveckling som kräver planläggning, eller det på grund av särskilda miljövärden eller miljöolägenheter är nödvändigt att planera markanvändningen, som ett område i behov av planläggning.

Bygglov får inte beviljas inom ett område i behov av planläggning innan de särskilda förutsättningar för bygglov som anges i 74 § har utretts eller områdets byggnadsrätt angetts i en generalplan enligt 21 § 2 mom.

2 kap. Myndigheternas uppgifter**11 §. Beslut och rekommendationer om markanvändning för vissa samhällsfunktioner eller för visst ändamål**

Landskapsregeringen kan vid behov fatta beslut om markanvändning för vissa viktiga samhällsfunktioner eller för vissa ändamål som är av stor betydelse för samhället.

Beslut om markanvändning kan fattas för följande samhällsfunktioner eller ändamål:

- 1) kommunikation, såsom trafiknät, hamnar och flygfält,
- 2) energiproduktion och energiöverföring samt
- 3) avfallshantering.

Vid planläggning eller vid beslut om användning av ett markområde ska kommunen följa de beslut som landskapsregeringen fattat.

Landskapsregeringen kan även utfärda rekommendationer avseende markanvändning för näringsliv, rekreation och fritid, naturskydd samt landskaps- och byggnadsvård.

Beredningen av ärendena ska basera sig på en växelverkan mellan olika intressegrupper och berörda kommuner. Vid beredningen ska en konsekvensutredning enligt 5 § utföras.

Landskapsregeringen ska ersätta kommunen för de kostnader som uppstår vid inlösen av mark som krävs för förverkligandet av ovanstående projekt samt för eventuell värdeminskning på angränsande mark.

12 §. Landskapsregeringens övriga uppgifter

Landskapsregeringen utövar den allmänna tillsynen över planläggningen och byggnadsväsendet i landskapet och bistår kommunerna i deras planläggning. Landskapsregeringen ska övervaka att beslut och rekommendationer enligt 11 § samt bestämmelserna om planläggning och byggnadsväsendet beaktas vid planläggning, byggnande och annan markanvändning i kommunerna.

13 §. Kommunens uppgifter

Kommunen sköter markplaneringen samt styr och övervakar byggandet inom kommunen.

14 §. Kommunens byggnadstillsynsmyndighet

I varje kommun ska det finnas en byggnadsnämnd som ska sköta kommunens uppgifter inom byggnadsväsendet och utöva den närmare tillsynen över byggnadsverksamheten.

Byggnadsnämndens uppgifter får inte överföras på kommunstyrelsen. Flera kommuner kan utse en gemensam byggnadsnämnd.

För byggnadsrådgivning och byggnadstillsyn ska kommunen ha en byggnadsinspektör. Om det är ändamålsenligt med hänsyn till skötseln av uppgifterna kan flera kommuner ha en gemensam byggnadsinspektör. Kommunen kan också med stöd av avtal låta en annan kommuns eller ett kommunalförbunds tjänsteman sköta byggnadstillsynen. Bestämmelser om den behörighet som krävs av byggnadsinspektören utfärdas genom landskapsförordning.

Byggnadsnämnden kan överföra sin beslutanderätt till byggnadsinspektören. Byggnadsinspektören har rätt att överföra ett delegerat ärende till byggnadsnämnden för avgörande. Ärenden som gäller tvångsåtgärder och rättelseyrkande av byggnadsinspektörens beslut ska alltid avgöras av byggnadsnämnden.

3 kap. Kommunöversikt

15 §. Kommunöversiktens ändamål

Till vägledning för beslut i plan- och byggfrågor ska varje kommun utarbeta en heltäckande kommunöversikt. När kommunöversikten tas fram ska kommunen planera så att möjlighet finns till samordning med andra kommuners planläggning.

Kommunfullmäktige antar kommunöversikten och ändringar av den. Kommunöversikten ska ses över och vid behov uppdateras av fullmäktige minst vart femte år.

Landskapsregeringen sammanställer kommunöversiktterna.

16 §. Kommunöversiktens innehåll

Kommunöversikten består av en textdel och en kartdel.

I kommunöversiktens kartdel ska antagna detaljplaner och generalplaner vara införda liksom områden för vilka beslut om upprättandet av plan har fattats, områden i behov av planläggning, områden för vilka landskapsregeringen har givit rekommendationer enligt 11 §, områden belagda med byggnads- eller åtgärdsbe-gränsning enligt denna lag eller enligt landskapslagen om naturvård, inrättade naturreservat, fredade naturminnen, områden med särskilt skyddsvärda biotoper, särskilda skydds- och bevarandemråden, fasta fornlämningar, byggnadsminnen och andra kulturhistoriskt värdefulla miljöer, fastställda vägplaner och områden för vilka särskilda bestämmelser i kommunens byggnadsordning gäller.

I kommunöversiktens kartdel bör även andra för utvecklingen väsentliga intressen anges.

I kommunöversiktens textdel bör den av kommunfullmäktige planerade utvecklingen av kommunens olika delar avseende infrastruktur, boende, sysselsättning och bevarandointressen beskrivas.

Kommunöversikten ska informera kommunens och landskapets innevånare om hur kommunfullmäktige planerar den långsiktiga utvecklingen av kommunen.

Närmare bestämmelser om kommunöversikter kan utfärdas i landskapsförordning.

4 kap. Generalplan

17 §. Generalplanens ändamål

Generalplanen anger principerna för den eftersträ-vade utvecklingen i det område som planen omfattar. I generalplanen ska områden som kräver en mer detaljerad planläggning anges samt områden för byggnande och annan markanvändning anvisas.

Generalplaner kan upprättas eller ändras för att reglera markanvändningen i kommunen.

Av generalplanen ska den planerade samhällsstrukturen och markanvändningen i kommunen eller en del av den framgå. En generalplan kan också upprättas för att styra markanvändningen och byggandet mera detaljerat på ett visst område.

En generalplan kan upprättas etappvis för vissa särskilda funktioner eller för ett delområde.

18 §. Antagandet av generalplan

Generalplanen eller ändringar av den antas av kommunfullmäktige. När planen vunnit laga kraft ska kommunfullmäktiges beslut sättas upp på kommunens anslagstavla för offentliga kungörelser. I och med kungörandet börjar planen gälla.

Generalplanen gäller inte på ett område med antagen detaljplan men ska följas vid ändringar av detaljplanen.

När arbetet med att upprätta en generalplan påbörjas ska landskapsregeringen informeras och vid behov ska ett samråd hållas mellan kommunen och landskapsregeringen.

19 §. Generalplanens innehåll

När en generalplan upprättas ska hänsyn tas till de rekommendationer och beslut som landskapsregeringen utfärdat eller fattat med stöd av 11 §.

H 1 Plan- och bygglag (2008:102)

Planläggningen ska värna om natur- och kulturvärden, den bebyggda miljön och landskapet samt främja en ändamålsenlig samhällsstruktur, en hållbar utveckling och en estetisk utformning av bebyggelse, grönområden, kommunikationsleder och andra anläggningar. Goda miljöförhållanden i övrigt och en långsiktig god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror ska främjas.

Generalplanen får inte förorsaka markägare eller andra rättsinnehavare oskäliga olägenheter utan kompensation.

Landskapsregeringen kan anta närmare bestämmelser om generalplaner.

Se plan- och byggförordning (2008:107) för landskapet Åland.

20 §. Utformning av generalplanen

Generalplanen presenteras på en karta. Till planen hör också planbeteckningar och planbestämmelser.

Till generalplanen fogas en beskrivning där den information som behövs för att bedöma planens mål, olika alternativ och deras verkningar samt motiven till lösningarna presenteras på det sätt som närmare bestäms genom landskapsförordning.

Generalplanen kan innehålla bestämmelser som behövs när planområdet planeras, bebyggs eller annars används. Planbestämmelserna kan gälla särskild styrning av markanvändningen och byggandet, byggnadsrätt områdesvis och fastighetsvis, allmänna krav på vatten och avlopp samt tillfartsvägar eller liknande frågor.

Om ett område, en byggnad eller en byggnadsgrupp ska skyddas på grund av miljövärden eller kulturhistoriska värden ska det anges i generalplanen.

21 §. Generalplanens rättsverkningar

Generalplanen ska följas när detaljplaner utarbetas och ändras samt när andra åtgärder vidtas för att reglera markanvändningen.

I en generalplan kan det bestämmas att ett visst område får bebyggas i enlighet med generalplanen oberoende av bestämmelserna i 10 § om områden i behov av planläggning. I sådana fall ska områdets byggnadsrätt utredas och anges fastighetsvis.

22 §. Byggnadsinskränkingar och åtgärdsbegränsningar

I generalplanen kan bestämmas att planområdet eller en del av planområdet inte får bebyggas så att genomförandet av generalplanen försvåras. I generalplanen kan också bestämmas att en åtgärd som förändrar landskapet inte får vidtas utan tillstånd enligt 70 §.

Har ingen byggnadsinskränking intagits i generalplanen ska tillstånd att uppföra en byggnad beviljas om ett förbud skulle orsaka sökanden betydande olägenhet och kommunen, eller något annat offentligt organ för vilket området är avsatt, inte löser in området eller betalar skäligen ersättning för olägenheten. När olägenheten bedöms beaktas inte ändringar som inträffat i ägandeförhållandena efter att generalplanen antagits, om de inte har gjorts för att genomföra generalplanen.

Bestämmelser om inlösnings- och ersättningsskyldighet till följd av inskränkingar och begränsningar enligt denna paragraf finns i 57 §.

23 §. Förbud när generalplan upprättas

När frågan om att upprätta eller ändra en generalplan

har väckts kan kommunen utfärda byggnadsförbud och åtgärdsbegränsning för området.

Byggnadsförbud och åtgärdsbegränsning gäller i högst fem år men kan, om det finns synnerliga skäl, förlängas med två år. Landskapsregeringen kan på ansökan av kommunen av särskilda skäl därefter förlänga tiden med ytterligare högst tre år.

Byggnadsförbud gäller också på ett område där en generalplan eller generalplaneändring har antagits till dess beslutet har vunnit laga kraft.

5 kap. Detaljplan

24 §. Syftet med och behovet av detaljplan

För den detaljerade regleringen av markanvändningen, byggandet och utvecklandet av områden upprättas en detaljplan. Detaljplanens syfte är att anvisa områden för olika ändamål och styra byggande och annan markanvändning på det sätt som de lokala förhållandena, stads- och landskapsbilden, den befintliga bebyggelsen, naturmiljön och principen om en hållbar utveckling samt andra mål för planen förutsätter.

Detaljplanen ska upprättas och hållas aktuell i takt med kommunens utveckling eller då det finns behov av att styra markanvändningen.

En detaljplan i Mariehamn kan även benämnas stadsplan.

25 §. Antagandet av detaljplan

Detaljplanen antas och ändras av kommunfullmäktige.

Fullmäktiges beslutanderätt kan helt eller delvis överföras till kommunstyrelsen, byggnadsnämnden eller till annan nämnd eller tjänsteman som bereder planärenden.

26 §. Detaljplanens innehåll

När en detaljplan upprättas ska en antagen generalplan följas och hänsyn tas till de beslut och rekommendationer som landskapsregeringen utfärdat eller fattat med stöd av 11 §.

När en detaljplan upprättas ska kommunen dessutom se till att

1) marken utnyttjas på ett ekonomiskt och ekologiskt hållbart sätt,

2) trafiken, energiförsörjningen, vatten och avlopp, avfallshanteringen samt brand- och räddningsväsendet kan ordnas på ett säkert och ändamålsenligt och med tanke på miljön, naturresurserna och ekonomin hållbart sätt,

3) det skapas en trivsamt, trygg och sund livsmiljö som även är tillgänglig för personer med funktionshinder,

4) särskilt den bebyggda miljön och landskapet värnas och används på ett ändamålsenligt sätt,

5) estetiska och kulturhistoriska värden inte påverkas mer än vad som är nödvändigt,

6) det finns tillräckligt med mark för lekplatser, parker eller andra områden som lämpar sig för rekreation och att det i eller i nära anslutning till tomter som bebyggs med lokaler för daghem, skola eller liknande verksamhet finns tillräckligt med plats för lek och utvistelse samt

7) skäligen hänsyn tas till befintlig bebyggelse, beståen-

de äganderättsförhållanden, fastighetsgränser, servitut, hävd och andra omständigheter som kan inverka på genomförandet av planen.

Närmare bestämmelser om innehållet i detaljplanen ges i landskapsförordning.

Se plan- och byggförordning (2008:107) för landskapet Åland.

27 §. Utformning av detaljplanen

Detaljplanen presenteras på en baskarta i skalan 1:2000 eller större. Kartan ska utvisa

- 1) gränserna för det detaljplanerade området,
- 2) gränserna för de olika områden som ingår i detaljplanen,
- 3) de allmänna eller enskilda ändamål för vilka mark- eller vattenområden är planerade att användas,
- 4) omfattningen av byggandet på de olika områdena och tomterna samt
- 5) principer gällande byggnadernas läge och vid behov byggnadsättet.

Till detaljplanen hör även planbeteckningar och planbestämmelser.

Till detaljplanen fogas en planbeskrivning där den information som behövs för att bedöma planens mål, motiven till lösningarna samt dess verkningar presenteras på ett sätt som närmare bestäms genom landskapsförordning.

I detaljplanen kan de planbestämmelser utfärdas som behövs för att uppnå planens syfte och de krav som ställs på dess innehåll när det detaljplanerade området bebyggs eller annars används. Ska något område eller någon byggnad skyddas för att bevara stads- eller landskapsbilden, naturvärden, befintlig bebyggelse, kulturhistoriska värden eller andra särskilda miljövärden, kan bestämmelser om detta utfärdas i detaljplanen. Markägaren har rätt till kompensation om skyddsbestämmelsen vållar denne olägenhet som inte är ringa.

I detaljplanen kan även de bestämmelser som behövs för att skydda byggnader och föremål som avses i landskapslagen om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse tas in.

28 §. Detaljplanens rättsverkningar

Vid markanvändning och byggande ska bestämmelserna i en antagen detaljplan följas.

I detaljplanen kan uppförandet av en ny byggnad förbjudas under högst tre år om det är nödvändigt för genomförandet av planen.

29 §. Förbud när detaljplan upprättas

När frågan om att upprätta eller ändra en detaljplan har väckts för ett område kan kommunen utfärda byggnadsförbud på området. På ett område med byggnadsförbud är också rivning och åtgärder som förändrar landskapet tillståndspliktiga på det sätt som bestäms i 70 §.

Byggnadsförbud gäller också på ett område där en detaljplan eller detaljplaneändring har antagits till dess beslutet har vunnit laga kraft.

6 kap. Planläggningsförfarande

30 §. Hörande i beredningsskedet

När en plan utarbetas ska andra kommuner, myndigheter, juridiska personer och enskilda som berörs av

förslaget ges tillfälle till samråd och att yttra sig antingen skriftligen eller muntligen när det är ändamålsenligt med tanke på planens syfte och betydelse.

Syftet med hörandet är att förbättra beslutsunderlaget och ge möjligheter till insyn och påverkan. Resultatet av hörandet och förslag med anledning av de synpunkter som har framförts ska redovisas då planförslaget ställs ut.

31 §. Utställande av planförslag

Innan en plan antas ska kommunen ställa ut förslaget under minst 30 dagar. Kommunmedlemmar och de som anges i 30 § 1 mom. har rätt att under utställningstiden skriftligen framföra synpunkter på planförslaget. Ett förslag till ändring av en detaljplan som har ringa verkningar behöver dock inte vara utställt under mer än 14 dagar.

Meddelande om att planförslaget ska ställas ut ska senast sju dagar före utställningen sändas per brev till kommuner som berörs av förslaget samt till markägare och andra av kommunen kända innehavare av mark inom planområdet. Ett meddelande behöver dock inte sändas om personen ifråga har godkänt planförslaget.

32 §. Meddelande om antagandet av en plan

Information om antagandet av en plan ska utan dröjsmål sändas till de kommunmedlemmar och andra personer som skriftligen har begärt det och samtidigt uppgett sin adress. Har flera personer undertecknat en skrivelse som innehåller en begäran om information behöver informationen enbart sändas till den första undertecknaren.

33 §. Markägares rätt att låta upprätta detaljplan

En markägare har rätt att utarbeta ett förslag till detaljplan för sin egen mark. Innan planeringen påbörjas ska kommunen kontaktas. Kommunen ska fastställa målsättningar för planen, godkänna planläggaren och se till att planområdet utgör en tillräckligt stor och ändamålsenlig helhet.

Ett planförslag som utarbetas på markägarens försorg handläggs efter vederbörlig beredning i kommunen på samma sätt som en av kommunen utarbetad plan.

Markägaren ska svara för kostnaderna för upprättandet av planen samt för kommunens handläggningskostnader.

En detaljplan som en eller flera markägare låtit upprätta ska genomföras av de berörda markägarna i samråd med kommunen eller enligt en särskild överenskommelse som anges i planen.

34 §. Ersättning för upprättande av plan

Om en detaljplan eller ändring av en sådan tillgodoser i huvudsak ett enskilt intresse och har uppgjorts på initiativ av markägaren eller markinnehavaren, har kommunen rätt att av denne uppbära kostnaderna för upprättandet och behandlingen av planen. Detsamma gäller en generalplan som upprättas huvudsakligen för att reglera fritidsbebyggelse.

7 kap. Tomtindelning

35 §. Tomtindelning

Ett område som ingår i ett byggnadskvarter indelas i detaljplanen i tomter, om detta är nödvändigt för att

H 1 Plan- och bygglag (2008:102)

reglera markanvändningen (tomtindelning). Tomtindelningen ska om möjligt ta hänsyn till redan bestående äganderättsförhållanden. En tomtindelning kan vara bindande eller riktgivande. Tomtindelningen antas i samband med detaljplanen. En bindande tomtindelning kan även antas separat. Då ska en tomtindelningsskarta som visar fastighetsbildningen uppgöras. Tomtindelningen kan göras upp för en del av kvarteret om det inte hindrar eller försvårar en lämplig tomtindelning i kvarterets övriga delar. Tomtindelningens bindande eller riktgivande karaktär och omfattning anges i en detaljplanebestämmelse.

36 §. Ändring och antagande av tomtindelning

En tomtindelning kan ändras av kommunen på eget initiativ eller på begäran av markägare om tomtindelningen inte passar ihop med detaljplanen eller de rådande markägoförhållandena eller om den på annat sätt är olämplig eller om en ändring gynnar en lämplig reglering av kvarteret eller en del av det eller när de tomtägare som berörs av ändringen är eniga om det.

Bestämmelser om mindre justeringar ingår i fastighetsbildningslagen (FFS 554/1995).

Beslut om tomtindelning och ändring av tomtindelning fattas av kommunen. När en tomtindelning bereds ska ägare och innehavare av området för tomtindelningen och angränsande fastigheter höras, liksom också ägaren och innehavaren till en fastighet mitt emot vars bebyggande eller användning på annat sätt beslutet i väsentlig mån kan påverka.

En tomtindelning ska vara utställd i minst 14 dagar innan den antas, om inte de som har rätt att överklaga beslutet om antagandet av tomtindelningen skriftligen har godkänt förslaget.

37 §. Kostnaderna för tomtindelningen

Om en tomtindelning upprättas eller ändras på markägarens ansökan och av i huvudsak enskilt intresse har kommunen rätt att ta betalt av markägaren för detta.

38 §. Tomtindelningens rättsverknningar

En byggnad får inte uppföras i strid med en bindande tomtindelning.

När beslut fattats om att en bindande tomtindelning ska göras får bygglov inte beviljas på tomten förrän den bindande tomtindelningen har antagits och tomten förts in i fastighetsregistret. I kvarter där beslut fattats om ändring av tomtindelning får bygglov inte heller beviljas.

8 kap. Gator och andra allmänna områden och anordningar**39 §. Allmänna områdets tillgänglighet**

Ett allmänt område ska alltid vara tillgängligt för personer med funktionshinder.

40 §. Anläggande, underhåll och renhållning av gata

Kommunen ska anlägga, underhålla och sköta renhållningen av gatorna om inte annat följer av ingångna markanvändningsavtal eller av bestämmelserna i 33 § 4 mom. eller 45 §.

Kommunen ska efterhand som bebyggelsen färdigställs i enlighet med planen ställa i ordning gatorna så att de kan användas för avsett ändamål och upplåta dem

till allmänt bruk. Gatorna ska till utseende och skick stämma överens med kommunens antagna gaturitningar.

41 §. Tomtanslutning och infartsväg

Fastighetsägaren ansvarar på egen bekostnad för byggandet av en tomtanslutning från kanten av en anlagd gatas körbana till sin fastighet.

Om fastigheten bebyggs innan den gata som betjänar den har anlagts ska fastighetsägaren på egen bekostnad ordna en körbar infartsväg till tomten.

Kommunen är skyldig att utan ersättning tillåta att ett lämpligt gatuområde som står till dess förfogande används för byggande av infartsvägen.

42 §. Flyttning av ledningar och konstruktioner

Om en ledning, en anordning eller en konstruktion på allmänt område försvårar genomförandet av detaljplanen eller anläggandet av en gata eller inte passar in i landskapet eller stadsbilden, är ägaren eller innehavaren skyldig att flytta den till en av kommunen godkänd plats.

Den i vars intresse flyttningen sker ska svara för kostnaderna för flyttningen om inte annat överenskommits.

43 §. Anläggandet av andra allmänna områden

Ett annat allmänt område än en gata som kommunen ska anlägga och som avsatts för kommunens behov ska anläggas när markanvändningen enligt detaljplanen förutsätter det. Detta gäller dock om inte kommunens ekonomiska situation motiverar att anläggandet skjuts upp för viss tid eller annat följer av ingångna markanvändningsavtal eller bestämmelserna i 33 § 4 mom. eller 45 §.

44 §. Placering av tekniska anordningar på annans mark

Ägare och innehavare av en fastighet är skyldig att tillåta att allmänna eller enskilda ledningar eller anläggningar och konstruktioner som hör till ledningarna dras över fastigheten. En förutsättning är dock att ledningarna inte kan placeras på något annat tillfredsställande sätt till skäligena kostnader och att ledningsdragningen inte försvårar planläggningen eller genomförandet av en antagen plan. Kan sakägarna inte komma överens om hur ledningarna ska dras fattas beslutet av byggnadsnämnden.

Fastighetens ägare och innehavare har rätt till ersättning för den olägenhet och skada som förorsakas av ledningarnas placering. Om överenskommelse inte nås om ersättningen avgörs saken i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter (expropriationslagen). Överenskommelsen binder också senare ägare av fastighet eller byggnad.

Byggnadsnämnden fattar beslut om ändring av placeringen eller avlägsnandet av en ledning eller anordning enligt bestämmelserna i 160 § fastighetsbildningslagen.

Fastighetsägaren är skyldig att tillåta att vägmärken, gatunamnsskyltar, belysningsanordningar samt andra anordningar för reglering av trafiken fästs på en byggnad, port eller ett plank.

45 §. Överförande av genomförandeansvaret på markägaren eller markinnehavaren

I en detaljplan som uppgjorts i huvudsak i enskilt in-

trasse kan det tas in bestämmelser genom vilka ansvaret för anläggandet av vatten och avlopp, en gata eller ett annat allmänt område helt eller delvis överförs på markägaren eller markinnehavaren. Om markägaren eller markinnehavaren inte uppfyller sina förpliktelser kan kommunen på dennes bekostnad genomföra planen.

9 kap. Ersättning för anläggande av gata

46 §. Anläggningsavgift för ny gata

Kommunen har rätt att uppbära en avgift av tomtägaren för anläggandet av en ny gata. Det gatuområde som avgiften beräknas på utgör, uttryckt i fulla kvadratmeter, åtta procent av det sammanlagda antal kvadratmeter som tomtens areal och våningsyta uppgår till.

Anläggningskostnaden beräknas på den genomsnittskostnad som anläggandet av en ytbelagd gata kostar i kommunen och redovisas i en av kommunen fastställd taxa.

47 §. Betalningsskyldighet

Är en tomt bebyggd huvudsakligen enligt detaljplanen uppkommer betalningsskyldighet enligt 46 § då gatan eller gatudelen invid tomten upplåts till allmänt bruk. Är tomten inte bebyggd då gatan upplåts till allmänt bruk uppkommer betalningsskyldigheten då tomtägaren beviljats bygglov för uppförande av en ny byggnad på tomten.

10 kap. Överlåtelse och inlösen av mark

48 §. Kommunens rätt till enskilt vägområde

När en enskild väg i en generalplan har avsatts till trafikled, har kommunen rätt att utan att ersätta markägaren upprusta vägområdet, dra och flytta ledningar samt upplåta vägen för allmänt bruk. Detta gäller bara om vägen under lång tid har använts av allmänheten, utlagts vid lantmåteriförrättning, av markägaren avsatts till väg i samband med planmässigt byggande eller på annat sätt av markägaren upplåtits till allmänt bruk.

49 §. Kommunens rätt till område för allmän väg

Allmän väg som ingår i ett detaljplanerat område övergår utan ersättning i kommunens ägo när detaljplanen träder i kraft.

50 §. Överföring av gatuområde till kommunen

När en detaljplan godkänns för ett område som saknat sådan, får kommunen genom en fastighetsförrättning enligt fastighetsbildningslagen i sin ägo ett gatuområde som den inte tidigare äger.

Bestämmelser om ersättning för gatuområde finns i 60 §.

51 §. Besittningstagande av gatuområde

Kommunen får ta ett område enligt 50 § i sin besittning när byggandet av en gata inletts eller marken annars behövs för avsett ändamål och en fastighetsförrättning för avskiljande av gatuområde har anhängiggjorts eller när kommunen enligt 60 § har betalat ersättning för marken.

Finns det en byggnad eller någon annan värdefull anläggning på marken eller är marken nödvändig för användningen av en sådan anläggning, får marken inte tas i besittning förrän överenskommelse om ersättningen

har ingåtts med markägaren eller en inlösningsförrättning har anhängiggjorts.

Mark som kommer att ingå i ett gatuområde när detaljplanen ändras får kommunen ta över när inlösningsförrättningen har anhängiggjorts.

52 §. Kommunens och kommunalförbunds inlösningsrätt

Mark som enligt en detaljplan ska användas för allmänt område eller för byggnad för vilken kommunen eller ett kommunalförbund är huvudman samt annan mark som ska användas för annat än enskilt byggande får kommunen eller kommunalförbundet lösa in utan särskilt tillstånd.

53 §. Rätt att inlösa en byggnad, anläggning eller en rätt som tillhör någon annan

Finns det någon byggnad eller anläggning på mark som kommunen äger eller har rätt att lösa in eller besväras marken av nyttjande-, servituts- eller annan rätt får byggnaden, anläggningen eller rättigheten också lösas in.

Utgör en byggnad eller anläggning som tillhör någon annan eller en nyttjande-, servituts- eller annan sådan rätt hinder för ägaren till en tomt att inom skälig tid bebygga tomten enligt detaljplanen, har tomtägaren rätt att lösa in byggnaden, anläggningen eller rättigheten på det sätt som sägs i fastighetsbildningslagen för inlösen av tomtedel, om inlösen kan anses vara av vikt för genomförandet av detaljplanen. Tomtägaren har inte inlösningsrätt om inlösningsrätten enligt fastighetsbildningslagen tillhör någon annan än tomtägaren eller den byggnad, anläggning eller rätt som utgör hinder för byggandet har tillkommit efter att detaljplanen antagits.

54 §. Rätt till inlösen av mark med stöd av inlösnings-tillstånd

Landskapsregeringen kan ge kommunen rätt att lösa in obebyggd mark inom område med detalj- eller generalplan och inom område för vilket beslut om planläggning har fattats, om det inte finns tillräckligt med byggnadsmark till förfogande i kommunen och inlösen anses nödvändigt för främjandet av allmän bostadsproduktion eller för annat byggande som bedrivs planmässigt av kommunen. Detsamma gäller bebyggd mark om byggnadernas värde är obetydligt i förhållande till markens värde. Tomter som bildats för enskild byggnadsverksamhet på inlöst mark ska inom skälig tid upplåtas för avsett ändamål.

Landskapsregeringen kan ge kommunen tillstånd att på generalplanerat område lösa in mark för trafikleder samt mark som i generalplanen anvisats för allmänna behov om marken är avsedd att användas för kommunens egna anläggningar eller för andra kommunala behov.

Landskapsregeringen kan även i andra fall, om det krävs av allmänna behov, bevilja kommunen tillstånd att genom expropriation förvärva fast egendom eller inskränka nyttjanderätten till sådan egendom när det gäller mark som ligger i kommunen.

55 §. Rätt till inlösen efter byggnadsuppmaning

Om det är väsentligt för en kommuns utveckling att en tomt bebyggs enligt detaljplanen kan kommunsty-

H 1 Plan- och bygglag (2008:102)

relsen uppmana tomtägaren eller tomtinnehavaren att bebygga tomten enligt detaljplanen. Om tomten fyra år efter byggnadsuppmeningen fortfarande inte har byggts enligt detaljplanen kan landskapsregeringen ge kommunen rätt att lösa in tomten. En förutsättning är dock att tomten är bebyggd med mindre än hälften av dess enligt detaljplanen tillåtna byggnadsrätt eller med beaktande av de på tomten befintliga byggnadernas användning eller läge inte är bebyggd huvudsakligen enligt detaljplanen. Anhållan om rätt att lösa in en tomt ska göras inom ett år efter utgången av här angiven tidsfrist.

Byggnadsuppmaning får inte ges medan byggnadsförbud enligt 28 § 2 mom. eller 29 § gäller. Byggnadsuppmaning får inte heller ges till ägare eller innehavare av en tomt som i detaljplanen anvisats för byggande av bostadshus för högst två familjer, om det på tomten finns bostadshus som är i bruk. Träder ett byggnadsförbud i kraft sedan byggnadsuppmaning getts förfaller verkningarna av uppmeningen.

Kommunen ska föra en offentlig förteckning över givna byggnadsuppmaningar. Har en fastighet, sedan byggnadsuppmaning för den har införts i förteckningen, övergått till en ny ägare eller innehavare gäller uppmeningen även denne. Kommunen ska för inskrivning i in-teckningsregistret anmäla till inskrivningsmyndigheten då en byggnadsuppmaning ges, återkallas eller upphör samt då förplikelsen har uppfyllts.

56 §. Saneringsinlösen

Landskapsregeringen kan ge kommunen tillstånd att lösa in ett byggnadskvarter eller ett annat område som ingår i detaljplanen om inlösen är motiverad av det allmänna behovet och krävs för sanering eller förnyelse av ett större område.

57 §. Inlösnings- och ersättningsskyldighet

Om mark enligt en detalj- eller generalplan inte ska användas för enskilt byggnads- eller annat enskilt ändamål och därför inte har något ekonomiskt värde för markägaren, ska kommunen lösa in det berörda området, om markägaren begär det, eller ersätta den förlust begränsningen medför. Då marken i detalj- eller generalplanen har anvisats för ett kommunalförbund, landskapet eller staten är istället kommunalförbundet, landskapet respektive staten inlösnings- och ersättningsskyldiga i förhållande till markägaren. Inlösnings-skyldigheten gäller inte ett område som avses i 45 §, ett vägområde för allmän väg enligt 49 § eller ett gatuområde enligt 50 §.

Har markägaren begärt att endast en del av dennes sammanhängande markområde ska inlösas har kommunen, kommunalförbundet, landskapet eller staten rätt att lösa in hela området, men bara till den del det omfattas av den aktuella planen.

58 §. Begränsning av inlösnings- och ersättningsskyldigheten

Kommunen, kommunalförbundet, landskapet eller staten befrias från inlösnings- eller ersättningsskyldighet om området genom en ändring av detalj- eller generalplanen kan användas på ett sätt som medför skäligen nytta för enskilda behov och frågan om inlösnings- eller

ersättningsskyldigheten ännu inte har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

När inlösnings- eller ersättningsskyldigheten avgörs beaktas inte de ändringar i ägarförhållandena och fastighetsindelningen som har inträffat efter att detalj- eller generalplanen antagits, om inte ändringarna har gjorts för att genomföra planen.

59 §. Inlösningsförfarande och bestämmande av ersättning

Fullgör inte kommunen, kommunalförbundet eller landskapet sin inlösnings-skyldighet, har sakägare rätt att framställa yrkande enligt 85 § i expropriationslagen. Också i övrigt iaktas expropriationslagen när inlösen verkställs eller ersättning bestäms med stöd av denna lag.

Kan en antagen men ännu inte lagakraftvunnen ändring av en plan eller tomtindelning eller en påbörjad fastighetsförrättning inverka på expropriationsförfarandet får inlösnings- eller ersättningsfrågan inte avgöras förrän planändringen eller tomtindelningen vunnit laga kraft eller fastighetsförrättningen avslutats.

11 kap. Ersättning för genomförande av generalplaner och detaljplaner**60 §. Gatuområde för vilket ersättning betalas**

Kommunen är skyldig att betala markägaren ersättning för gatuområde som enligt 50 § övergår i kommunens ägo om det överlåtna områdets areal överstiger 20 procent av den mark ägaren innehar på det detaljplanerade området i fråga eller såvida dess yta överstiger våningsytan för tomt som får bebyggas på markägarens återstående mark inom det av detaljplanen berörda området. När ersättningsskyldigheten bestäms beaktas inte områden som i detaljplanen avsatts till jord- och skogsbruksområde eller vattenområde.

Vid beräkningen av ersättningens storlek tillämpas ersättningsgrunderna i expropriationslagen.

I andra fall än sådana som avses i 50 § är kommunen skyldig att betala markägaren ersättning enligt de i expropriationslagen stadgade ersättningsgrunderna.

Markägaren har dock inte rätt till ersättning för mark enligt 48 § på vilken det finns en enskild väg som har bestämts vid en lantmåteriförrättning eller använts under lång tid eller för mark som ägaren avsatt till väg i samband med planmässigt byggande, om marken i detaljplanen är avsatt till gatuområde.

61 §. Ersättning för genomförande av detaljplaner

Markägaren har rätt till ersättning för byggnader, träd, planteringar och anläggningar på områden som övergår till kommunen.

Om överförandet av ett område till kommunen som enligt 60 § 1 mom. inte ska ersättas vållar markägaren skada såsom förlust av tomt eller grustäkt och detta med hänsyn till omständigheterna anses vara oskäligt, ska kommunen ersätta skadan. Ersättning ska även utgå om en rätt som hänför sig till området förfaller och detta vållar innehavaren av rätten skada.

Olägenheter eller skador som genomförandet av en detaljplan orsakar markägaren är kommunen skyldig att ersätta så snart omfattningen av skadan fastställts.

62 §. Upphörande av rättigheter som hänför sig till gatuområden

När ett gatuområde enligt 50 § övergår i kommunens ägo, förfaller inteckning, panträtt, rättighet som gäller enskilda vägar, arrenderätt, sytning, skogsavverkningsrätt och rätt till marktåkt eller andra jämförbara rättigheter som hänför sig till området. I samband med att ett gatuområde bildas till fastighet kan det bestämmas att arrenderätt ska förbli i kraft, om det inte försvårar användningen av området som gata. Andra särskilda rättigheter eller servitut förblir i kraft, om de inte upphävs vid förrättningen. Ovanstående gäller också när ett område inom ett i 50 § avsett detaljplaneområde som redan tidigare är i kommunens ägo och har anvisats som gatuområde bildas till allmänt område. Ett gatuområde som bildats till allmänt område får användas för trafik trots att vägrätten upphört att gälla.

Om den registerenhet, till vilken det i 1 mom. avsedda gatuområdet hörde, svarade för en fordran och till områdets ägare betalas ersättning, har innehavaren av fordringen samma rätt till ersättningen som han eller hon hade till registerenheten. Kommunen är skyldig att ersätta skada som orsakas innehavaren av en rättighet på grund av att rättigheten som hänför sig till ett gatuområde som redan tidigare tillhört kommunen upphört att gälla.

63 §. Bestämmelser om ersättning

Kommunen och markägaren kan ingå avtal om genomförande av detaljplan samt om ersättningar. Ingås inget avtal om ersättning avgörs saken enligt bestämmelserna i expropriationslagen.

Avtal om genomförande av detaljplan samt om ersättning binder även fastighetens senare ägare.

12 kap. Allmänna förutsättningar för byggande

64 §. Allmänna krav på tomter

En tomt ska vara tekniskt och funktionellt lämplig för sitt ändamål och utanför planerat område minst 2000 kvadratmeter stor, såvida inte byggnadsnämnden av synnerliga skäl tillåter bebyggande på en mindre tomt.

Vid anordnande av tomter ska hänsyn tas till stads- eller landskapsbilden samt till natur- och kulturvärdena på platsen. Tomten ska anordnas så att betydande olägenheter för omgivningen inte uppkommer och att risken för olycksfall begränsas. Personer med funktionshinder ska kunna komma till bebyggelsen och på annat sätt använda tomten om det är möjligt med hänsyn till terrängen och förhållandena i övrigt.

Bestämmelser om avståndet mellan olika slags byggnader och fastighetens eller tomtens gränser utfärdas genom landskapsförordning.

På ett detaljplanerat område avgörs tomtens lämplighet i detaljplanen.

Se plan- och byggförordning (2008:107) för landskapet Åland.

65 §. Krav på byggnader och deras placering

Byggnaderna ska utformas och placeras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och som leder till minsta möjliga negativa miljöpåverkan.

Byggnaderna ska uppfylla grundläggande krav på bärformåga, stadga och beständighet i konstrukti-

onerna, brandskydd, ventilation och fuktskydd, hygien, möjligheten att hantera avfall, miljö- och hälsoskydd, användningssäkerhet, bullerskydd, energihushållning och värmeisolering.

I byggnader som innehåller lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna områden ska enkelt avhjälpna hinder mot lokalernas och platsernas tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionshinder undanröjas i enlighet med bestämmelser som meddelats med stöd av denna lag.

Byggnaden ska vara lämplig för sitt ändamål samt vara lätt att reparera och underhålla.

Vid reparationer och ändringar ska byggnadens egenskaper och särdrag samt byggnadens lämplighet för den planerade användningen beaktas. Ändringar får inte leda till att säkerheten eller hälsan för dem som använder byggnaden äventyras.

Särskilda värden ur historisk, kulturhistorisk eller estetisk synpunkt, som grundas på fackmässiga bedömningar, ska skyddas.

65a §. (2011/113) Utrustning och system för energi från förnybara energikällor

Vid nybyggnad anses installation av utrustning och system för energi från förnybara energikällor vara ett sådant grundläggande krav på energihushållning som avses i 65 § 2 mom., om det inte medför oskäligt höga anläggnings- eller driftskostnader och om det är förenligt med bestämmelserna i landskapslagen (2008:124) om miljöskydd.

13 kap. Lov och tillstånd

66 §. Bygglov

Bygglov krävs för att

- 1) uppföra byggnader,
- 2) göra tillbyggnader,
- 3) inreda eller använda byggnader eller delar av byggnader för väsentligen annat ändamål än det för vilket byggnaderna senast har använts eller för vilket bygglov har lämnats,
- 4) göra väsentliga ändringar av byggnaders fasader eller tak,
- 5) göra väsentliga ändringar av byggnader på sätt som påverkar konstruktioner eller anordningar för stadga eller säkerhet och
- 6) uppföra eller bygga om eldstäder, rökkanaler eller hissar i byggnader samt byte av bränsle i värmepannor så att förbränningstemperaturen väsentligt höjs.

Byggnadsnämnden kan bevilja bygglov för en tillfällig byggnad för högst fem år. En tillfällig byggnad behöver inte uppfylla alla de krav som ställs i denna lag på en byggnad och dess konstruktioner. Byggnaden ska dock uppfylla de grundläggande kraven på hållfasthet, brandskydd och hygien.

67 §. Bygglov för konstruktioner och anläggningar

Bygglov krävs för uppförande, placering, uppställande eller fast angoring av följande konstruktioner, anläggningar, fordon eller fartyg:

- 1) nöjespark, idrottsplats eller campingplats,
- 2) skjutbana eller motorbana avsedd att vara tillgänglig för allmänheten eller för en sammanslutning av privatpersoner,

H 1 Plan- och bygglag (2008:102)

- 3) småbåtshamn med plats för flera än 10 båtar,
- 4) fast cistern eller liknande anordning med en volym överstigande 10 kubikmeter,
- 5) mast med en höjd över 25 meter,
- 6) torn avsett att vara tillgängligt för allmänheten,
- 7) vindkraftverk som är avsett att betjäna flera än tre hushåll,
- 8) plank eller mur med en höjd överstigande 1,5 meter om planket eller muren placeras närmare tomtgränsen än fem meter,
- 9) husvagn, buss eller liknande fordon på annan plats än campingplats för en tid överstigande två månader om syftet är att fordonet under denna tid eller en del av tiden ska användas för boende, affärslokal eller liknande samt
- 10) fartyg eller anläggning på vatten om avsikten är att använda fartyget eller anläggningen för boende eller för näringsverksamhet eller för liknande ändamål för en tid överstigande två månader.

68 §. Undantag från lovbestämmelserna

Bygglov krävs inte inom detaljplanerat område då fråga är om att uppföra friliggande komplementbyggnader, om byggnadernas sammanlagda byggnadsyta inte är större än 10 kvadratmeter, taknockshöjden inte är högre än 3,0 meter och byggnaderna inte placeras närmare tomtgränsen än 5 meter om inte annat angivits i detalj- eller stadsplan. Inte heller krävs bygglov för att anordna skärmtak med en största area av 12 kvadratmeter i anslutning till huvudbyggnad eller för att uppföra en mur eller ett plank som inte är högre än 1,8 meter för att anordna skyddade uteplatser i anslutning till bostadshuset.

Utanför detaljplanerat område krävs inte heller bygglov för att uppföra friliggande carport med en byggnadsyta på högst 30 kvadratmeter, uppföra komplementbyggnader som avses i 1 mom. med en sammanlagd byggnadsyta av högst 15 kvadratmeter, anordna skärmtak som avses i 1 mom. med en största area av 15 kvadratmeter eller för att glasa in en uteplats under skärmtak.

Ovannämnda konstruktioner får inte utan grannarnas medgivande placeras närmare tomtgränsen än 5 meter såvida inte annat följer av bestämmelser i en antagen plan.

Kommunen kan i byggnadsordningen, med avvikelser från bestämmelserna i 66 och 67 §§, bestämma att ekonomi- eller förrådsbyggnader får uppföras utan bygglov utanför detaljplanerat område efter det att en ansökan har gjorts till byggnadsnämnden.

Byggandet får påbörjas om inte byggnadsnämnden inom 14 dagar från mottagandet av ansökan meddelar att bygglov krävs för att tillvarata grannars intressen eller allmänna intressen.

69 §. Rivning

Senast två månader innan en byggnad som omfattas av bygglovsplikt rivs ska en rivningsansökan lämnas till byggnadsnämnden.

Byggnadsnämnden eller någon av nämnden utsedd person eller en myndighet har rätt att göra inspektioner och mätningar i byggnaden för att dokumentera den innan den rivs.

Byggnader eller byggnadsdelar som omfattas av rivningsförbud i detaljplan eller har förklarats skyddade enligt landskapslagen om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse får inte rivras.

70 §. Tillstånd för miljöåtgärder

Markarbeten och trädfällning eller någon annan härmad jämförbar åtgärd som försvårar områdets användning för avsett ändamål eller väsentligt förändrar landskapet får inte vidtas utan byggnadsnämndens tillstånd på ett detaljplanerat område, på ett generalplanerat område om det bestämts i generalplan eller på ett område belagt med byggnadsförbud.

Tillstånd behövs inte för arbeten som är nödvändiga för att förverkliga general- eller detaljplanen eller som överensstämmer med ett beviljat bygglov.

Tillstånd behövs inte heller om åtgärden baserar sig på en fastställd vägplan.

71 §. Ansökan om lov och tillstånd

Ansökan om bygglov och tillstånd för miljöåtgärder samt rivningsansökan görs skriftligen hos byggnadsnämnden.

Till ansökan fogas de ritningar, beskrivningar och övriga handlingar som behövs för prövningen. Är ansökningshandlingarna ofullständiga får byggnadsnämnden förelägga sökanden att avhjälpa bristerna inom viss tid vid äventyr att ärendet annars kan komma att avskrivas.

Närmare bestämmelser om ansökan om och företsättningar för tillstånd och om de handlingar som behövs för prövningen utfärdas genom landskapsförordning.

Se plan- och byggförordning (2008:107) för landskapet Åland.

Någon 71a § har aldrig funnits.

71b §. (2014/32) Alternativa energiförsörjningssystem

Den som för egen räkning uppför eller låter uppföra en byggnad ska innan byggnadsarbetena påbörjas låta utreda alternativa energiförsörjningssystem och redovisa om sådana system är tekniskt, miljömässigt och ekonomiskt genomförbara för byggnaden. Redovisningen ska lämnas till den eller de kommunala nämnder som fullgör kommunens uppgifter inom plan- och byggväsendet.

En utredning om alternativa energiförsörjningssystem enligt 1 mom. ska inte omfatta energiförsörjningssystem som får energi från förnybara energikällor, kraftvärme, fjärrvärme, fjärrkyla eller värmepumpar.

72 §. Handläggning av bygglov

Ansökan om bygglov ska beviljas om åtgärden inte strider mot antagen plan, denna lag eller med stöd av lagen utfärdade bestämmelser.

Om byggnadsnämnden har anledning att anta att en åtgärd som kräver lov fordrar tillstånd även av någon annan myndighet, ska nämnden upplysa sökanden om detta.

Om åtgärden innebär avvikelser från detalj- eller generalplanen kan ansökan om bygglov bifallas om avvikelserna är förenliga med planens syften eller det föreligger särskilda skäl att medge avvikelser. Detsamma gäller inom områden i behov av planläggning och på områden där byggnads- eller åtgärdsbegränsning gäller. Innan ett sådant ärende avgörs ska berörda grannar ges tillfälle att skriftligen inkomma med synpunkter. Grannarna underrättas av kommunen.

Finner byggnadsnämnden skäl till avslag ska dessa motiveras i beslutet.

Ett bygglov kan behandlas i flera etapper. Ansökan kan godkännas på basen av plan- och fasadritningar som utvisar byggnadens huvudsakliga utformning samt en situationsplan som utvisar byggnadens placering och anknötning till närmiljön. Övriga handlingar som behövs för att bedöma projektet ska inlämnas för godkännande innan byggnadsarbetena påbörjas.

I bygglovet kan det bestämmas att specialritningar över olika arbetsskederna ska inlämnas till byggnadsnämnden innan arbetet påbörjas.

Bygglov kan förenas med föreskrifter om arbetets utförande. I bygglov för tillbyggnad, ombyggnad eller med ombyggnad jämförbar konstruktionsändring får föreskrifter bara ges beträffande den del av byggnaden som är föremål för de byggnadsåtgärder som man avser att utföra.

Om det finns utrymmen i byggnaden som ska användas som offentliga samlingsutrymmen ska byggnadsnämnden i samband med beviljandet av bygglov bestämma det högsta antal personer som samtidigt får vistas i utrymmena.

72a §. (2010/32) *Godkännande av samlingslokal*

En byggnad eller del av en byggnad kan godkännas av byggnadsnämnden som samlingslokal i samband med beviljandet av bygglov. Ändring av i byggnad befintliga utrymmen till samlingslokal kräver bygglov av byggnadsnämnden. I beslutet skall byggnadsnämnden ange det antal personer som samtidigt får vistas i lokalen samt de villkor som krävs med tanke på personsäkerheten och på de sanitära förhållandena i lokalen.

73 §. *Syn och hörande av granne*

Innan en ansökan om bygglov avgörs ska syn hållas på platsen om detta inte är uppenbart onödigt. På icke detaljplanerat område och på planerat område där beviljandet av bygglovet innebär avvikelser från planen ska grannarna kallas till synen om det inte med beaktande av projektets ringa betydelse eller läge är uppenbart onödigt.

Kallelsen ska senast tio dagar före synen sändas per post till grannarna.

Om grannarna inte är kända eller inte utan svårighet kan anträffas eller om det är fler än tio grannar som ska höras, kan delgivning ske genom kungörelse som publiceras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet.

74 §. *Särskilda förutsättningar för bygglov inom området i behov av planläggning*

Beviljandet av bygglov på ett område i behov av planläggning förutsätter att byggandet inte förorsakar olägenhet med tanke på planläggningens målsättning eller annan reglering av markanvändningen.

Trots bestämmelserna i 1 mom. får byggande ske på en tomt som anvisats i en generalplan enligt bestämmelsen i 21 § 2 mom.

75 §. *Tillståndets giltighetstid och förlängning*

Har byggnadsarbetet inte påbörjats inom tre år eller slutförts inom fem år förfaller tillståndet. Ett tillstånd till annan åtgärd än bygglov upphör om åtgärden inte

har slutförts inom tre år. Tidsfristerna börjar löpa när tillståndet vinner laga kraft.

Byggnadsnämnden kan förlänga tillståndets giltighetstid för påbörjandet av arbetet med högst två år i taget. För slutförande av arbetet kan tidsfristen förlängas med två år åt gången samtidigt som byggnadsnämnden kan kräva att vissa delar av byggnadsarbetet slutförs inom viss tid.

76 §. *Rätt att påbörja arbeten*

Byggnadsnämnden kan ge tillstånd att påbörja ett byggnadsarbete eller vidta en annan åtgärd innan tillståndet har vunnit laga kraft.

Sökanden ska ställa en godtagbar säkerhet för ersättande av de olägenheter, skador och kostnader som upphävandet av beslutet eller en ändring av tillståndet kan förorsaka. Besvärmyndigheten kan dock förbjuda att beslutet verkställs.

Skyldigheten att ställa säkerhet gäller inte landskapet, kommuner och kommunalförbund.

77 §. *Meddelande om bygglov och tillståndsbeslut*

Ett bygglov eller tillståndsbeslut av byggnadsnämnden ska tillkännages genom ett meddelande på kommunens anslagstavla. Detsamma gäller ett beslut av landskapsregeringen eller Ålands förvaltningsdomstol. I ett meddelande angående byggnadsnämndens beslut ska det anges att delgivningen anses ha skett den sjunde dagen efter det att meddelandet sattes upp på myndighetens anslagstavla.

Tillståndsbeslutet ska sändas per post till sökanden och de grannar som har begärt att få beslutet och till dem som har hörts i beredningsskedet senast dagen innan beslutet anslås. Mottagaren anses ha fått del av ärendet den sjunde dagen efter det att brevet avsändes, om inte något annat visas.

14 kap. Ansvar vid byggande och rivning

78 §. *Byggherrens ansvar*

Den som för egen räkning utför eller låter utföra projekterings-, byggnads- eller rivningsprojekt (byggherren) ska se till att arbetena utförs enligt bestämmelserna i denna lag och enligt bestämmelser meddelade med stöd av lagen samt enligt beviljade tillstånd. Byggherren ska se till att arbetena planeras och utförs under kompetent ledning, att kontroll av arbetet sker samt att arbetena planeras och utförs med aktsamhet så att personer och egendom inte skadas.

79 §. *Planering av byggnadsprojekt*

Vid planeringen av byggnadsprojekt som byggnadsnämnden bedömer vara tekniskt krävande ska det finnas en projektledare som tillsammans med projektörerna ansvarar för helhetsplaneringen och dess kvalitet och som ser till att projekthandlingar och specialhandlingar utgör en helhet.

Projekthandlingarna för ett byggnadsprojekt ska utarbetas så att de uppfyller kraven i denna lag och de bestämmelser som utfärdas med stöd av den.

Den ansvariga för respektive specialhandling ska se till att specialhandlingen uppfyller gällande krav. Har en specialhandling utarbetats av flera personer ska en av personerna utses som ansvarig för specialområdet.

H 1 Plan- och bygglag (2008:102)

80 §. Tillsyn och organisering av byggnadsarbetet

Bestämmelser om utmärkning samt kontroll av byggnadens plats och höjdläge samt om vilka syner som ska göras under byggnadstiden utfärdas i bygglovet.

Byggnadsnämnden kan i bygglovet vidare föreskriva att en utredning ska inlämnas över behövliga specialhandlingar och projektörer, vem som ansvarar för respektive byggnadsskede, vilka arbetsmetoder som ska användas och hur byggnadsarbetet organiseras som helhet och kontrolleras. Kontroller kan utföras genom egenkontroll, av fristående sakkunniga eller av byggnadsnämnden. Alla kontroller ska dokumenteras skriftligen.

En byggnad får inte tas i bruk innan det godkänts vid en ibruktagningssyn.

Närmare bestämmelser om övervakning och inspektioner under byggnadstiden kan utfärdas genom landskapsförordning.

81 §. Arbetsledning vid byggande och rivning

Vid byggnadsarbete som kräver bygglov ska det finnas en ansvarig arbetsledare som ansvarar för utförandet av arbetet och dess kvalitet, leder byggnadsarbetet och ser till att det utförs i enlighet med gällande krav och det beviljade tillståndet. Byggnadsnämnden kan kräva att det också utses en särskild arbetsledare för specialområden.

Den ansvarige arbetsledaren och arbetsledaren för ett specialområde godkänns av kommunens byggnadsnämnd. Byggnadsarbetet får inte påbörjas innan en ansvarig arbetsledare har godkänts. Godkännandet ska återkallas och arbetet avbrytas till dess att en ny arbetsledare har godkänts om det är motiverat på grund av att uppgifterna försumrats eller av någon annan motsvarande orsak.

En ansvarig arbetsledare krävs också för anmälningspliktiga rivningsarbeten.

82 §. Uppgifternas svårighetsgrad och behörigheten för dem som deltar i byggprojekt

Den som utarbetar projekthandlingar och specialhandlingar samt den ansvarige arbetsledaren för byggnadsarbete och arbetsledaren för ett specialområde ska ha den utbildning och erfarenhet som byggprojektets art och uppgiftens svårighetsgrad förutsätter.

Den behörighet som planeringen kräver bedöms utifrån byggnadens avsedda ändamål. Dessutom bedöms den behörighet som ledningen av byggnadsarbetet kräver utgående från byggnadsförhållandena och de specialmetoder som används i arbetet.

Planerings- och arbetsledningsuppgifter kan indelas i svårighetsklasser för bestämmandet av den minimibehörighet som behövs. Bestämmelser om minimibehörigheten ska utfärdas genom landskapsförordning.

83 §. Byggnadsnämndens tillsyn

Kommunens byggnadsnämnd ska övervaka byggandet med hänsyn till det allmänna intresset och se till att det som bestäms i denna lag och med stöd av den följs vid byggandet.

När tillsynsuppgiftens omfattning och art bedöms ska byggnadsprojektets svårighetsgrad, sakkunskapen och yrkesskickligheten hos tillståndssökanden och de per-

soner som ansvarar för planeringen och genomförandet av projektet samt övriga omständigheter som inverkar på behovet av tillsyn beaktas.

84 §. Bruks- och underhållsanvisning

Vid nybyggnad eller mer omfattande renovering av en byggnad som används för permanent boende eller som arbetsplats ska en bruks- och underhållsanvisning utarbetas.

Bruks- och underhållsanvisningen ska innehålla anvisningar som behövs för att byggnaden ska kunna användas och underhållas på rätt sätt.

Byggnadsinspektören övervakar att bruks- och underhållsanvisningen är klar vid slutsynen och överlämnas till byggnadens ägare.

Landskapsregeringen kan utfärda närmare bestämmelser om vad som ska ingå i en bruks- och underhållsanvisning.

85 §. Byggprodukters egenskaper

En byggprodukt som är avsedd att permanent ingå i en byggnad ska ha sådana egenskaper att byggnaden, om den är planerad, byggd och underhållen på rätt sätt, under sin ekonomiska livslängd uppfyller väsentliga krav på en byggnad.

En byggprodukt är lämplig för användning i byggnadsverk om den är försedd med behörig CE-märkning och installeras och används på avsett sätt.

15 kap. Servitut**86 §. Byggnadsservitut**

För en tomt eller en fastighet kan en bestående rätt som belastar en annan fastighet och som ger rätt att använda en byggnad eller konstruktion eller att vidta en därmed jämförbar åtgärd stiftas (byggnadsservitut). Stiftandet av ett servitut förutsätter ett skriftligt avtal mellan parterna. Ett byggnadsservitut kan stiftas för en kommuns, ett kommunalförbunds eller en kommunal inrättnings behov eller för behov i anslutning till byggande av samhällsteknik också i sådana fall där servitutsrätten inte hänför sig till en tomt eller en fastighet som är byggplats.

Ett byggnadsservitut får stiftas om det gagnar ett funktionellt byggande eller en funktionell användning av fastigheten eller om servitutet är nödvändigt för innehavaren av servitutsrätten och det inte leder till betydande olägenhet för den belastade fastigheten.

Ett byggnadsservitut kan av särskilda skäl också stiftas för en viss bestämd tid.

Beslut om stiftande, ändring och upphävande av byggnadsservitut fattas av byggnadsnämnden. Bestämmelser om olika typer av servitut och om registrering av servitut ges i landskapsförordning.

Se plan- och byggförordning (2008:107) för landskapet Åland.

87 §. Tvångsservitut

Om detaljplanen förutsätter ett byggnadsservitut kan servitutet stiftas trots att de som saken gäller inte kommer överens om servitutet när det gäller

1) att ordna utrymmen för skyddsrum, bilparkering och avfallshantering i byggnaden,

2) att ordna trafikförbindelse till en byggnad på en annan fastighet eller för allmän gångtrafik, om inte de-

taljplanen eller tomtindelningen kan genomföras på något annat skäligt sätt, samt

3) att stöda byggnadsdelar som är belägna på gränsen mellan fastigheterna invid grannfastigheten eller för att uppföra eller utnyttja en gemensam vägg.

Ett servitut som avses i denna paragraf kan också stiftas för en kommun, ett kommunalförbund eller en inrättning som innehas av kommunen.

Bestämmelser om andra servitut som detaljplanen förutsätter ingår i fastighetsbildningslagen.

88 §. Servitutsreglering

Ett byggnadsservitut kan ändras eller upphävas om sakägarna kommer överens om det och åtgärden inte försvårar ett funktionellt byggnande, en funktionell skötsel av fastigheten eller genomförandet av detaljplanen.

Ett byggnadsservitut får ändras eller upphävas utan samtycke av innehavaren av servitutsrätten om

1) servitutet på grund av förändrade förhållanden har blivit onödigt eller har förlorat en stor del av sin betydelse,

2) den olägenhet som servitutet orsakar den belastade fastigheten har blivit oskälig och ändringen eller upphävandet av servitutet inte orsakar innehavaren av servitutsrätten betydande olägenhet eller

3) servitutet betydligt försvårar genomförandet av detaljplanen.

Om överenskommelse inte nås om ersättning för ett byggnadsservitut eller för ändring eller upphävandet av det, avgörs ärendet i enlighet med expropriationslagen.

16 kap. Vård av den bebyggda miljön

89 §. Underhåll av byggnader

En byggnad och dess omgivning ska hållas i sådant skick att den uppfyller sanitära krav, krav på säkerhet och användbarhet och inte leder till miljöolägenheter eller avsevärt förfular omgivningen.

Vid användningen och underhållet av en byggnad som är skyddad enligt en plan eller som skyddats med stöd av landskapslagen om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse ska dessutom syftet med byggnadsskyddet beaktas.

Om underhållet försummas kan byggnadsnämnden bestämma att byggnaden ska repareras eller dess omgivning snyggas upp. Innan reparationsuppmaning ges kan byggnadsnämnden kräva att byggnadens ägare dokumenterar byggnadens skick och vilka reparationer som är uppenbart nödvändiga med tanke på personers hälsa eller säkerhet. Om byggnaden utgör en uppenbar fara för personers säkerhet kan byggnadsnämnden fatta beslut om att byggnaden inte får användas eller att den ska rivas.

90 §. Oavslutat byggnadsarbete och övergivna byggnader

Om ett påbörjat byggnadsarbete eller en annan åtgärd som kräver lov inte slutförts innan tillståndet förfaller ska ägaren till fastigheten åläggas att inom viss tid slutföra arbetet eller vidta de åtgärder som är nödvändiga med hänsyn till hälsa, säkerhet eller de olägenheter som orsakas miljön.

Om en byggnad eller annan anläggning är förfallen eller skadad och inte sätts i stånd inom skälig tid får

byggnadsnämnden förelägga ägaren att inom viss tid riva byggnaden eller anläggningen.

91 §. Vård av den bebyggda miljön

Den bebyggda miljön ska hållas i snyggt skick och överensstämma med bygglovet.

De områden som i en plan anvisats för planteringar, lekplatser eller andra områden som avsatts till de boendes trivsel får inte inskränkas. Trafikförbindelser som är avsedda för utrycknings- eller servicefordon ska hållas i körbart skick.

En tomt eller annat område med detaljplan får inte användas för upplagring som avsevärt stör eller förfular omgivningen.

17 kap. Tvångsmedel, straff och andra påföljder

92 §. Planläggningsförordnande

Om det finns skäl att upprätta eller ändra en byggnadsordning, detaljplan, generalplan eller kommunöversikt och kommunen inte vidtar behövliga åtgärder kan landskapsregeringen, efter samråd med kommunen, utsätta en tidsfrist inom vilken kommunen ska ha utfört åtgärden.

Om ett planläggningsförordnande inte iakttas kan landskapsregeringen vid vite förelägga kommunen att utföra planläggningen.

93 §. Tvångsmedel

Den som handlar i strid med denna lag eller bestämmelser eller beslut som har meddelats med stöd av lagen kan av byggnadsinspektören förbjudas att fortsätta med den rättsstridiga verksamheten eller uppmanas att fullgöra sina skyldigheter inom utsatt tid.

Byggnadsnämnden ska utan dröjsmål uppta ärendet till behandling. Byggnadsnämnden kan förena förbud och åläggande som meddelats med stöd av 1 mom. med vite eller hot om utförande av det försummade på den försumliges bekostnad. Tvångsåtgärder vidtas dock inte om den rättsstridiga verksamheten eller försummelsen är av ringa betydelse.

Polisen är skyldig att ge handräckning om det är nödvändigt för att avbryta en rättsstridig åtgärd som avses i denna bestämmelse.

Marknadsmyndigheten har i tillämpliga delar samma befogenheter som byggnadsinspektören och -nämnden.

94 §. Inspektionsrätt

För att sköta ett tillsynsuppdrag enligt denna lag har byggnadsnämnden och byggnadsinspektören rätt att få tillträde till byggnadsobjekt och där utföra granskningar och undersökningar.

Finns det grundad anledning att misstänka att bestämmelser eller förbud i denna lag eller i bestämmelser meddelade med stöd av den har överträtts vid byggnande eller vid byggnaders underhåll, har byggnadsnämnden och byggnadsinspektören rätt att få tillträde till byggnaden och däri befintliga lokaler. Byggnadens eller lokalernas ägare och innehavare ska underrättas om inspektionen minst tre dygn i förväg. En inspektion som berör en lokal som omfattas av hemfrid får endast verkställas mot den boendes vilja om det är nödvändigt för att skydda liv, hälsa, egendom eller miljön.

Marknadsstillsynsmyndigheten har rätt att i en affär,

H 1 Plan- och bygglag (2008:102)

ett lager samt i importörens och tillverkarens lokaler få inspektera en byggprodukt, handlingar som gäller tillverkningen och andra handlingar samt material som behövs för att bedöma produkten.

95 §. Byggnadsbrott

Den som utan tillstånd eller anmälan som förutsätts i denna lag börjar bygga eller vidtar någon annan åtgärd eller försummar sin skyldighet på ett sätt som strider mot denna lag eller mot bestämmelser som utfärdats med stöd av den ska för byggnadsbrott dömas till böter eller fängelse i 3 månader.

Byggnadsnämnden ska göra polisanmälan om inte gärningen eller försummelsen med hänsyn till omständigheterna ska betraktas som ringa och det allmänna intresset inte kräver att åtal väcks.

18 kap. Ändringsökande**96 §. Överklagande av ärenden gällande bygglov och andra tillstånd**

Beslut som fattats av byggnadsnämnden eller av en annan kommunal myndighet i ärenden gällande bygglov eller andra tillståndsärenden med stöd av denna lag överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol. Besvär över beslut som fattats av landskapsregeringen får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

Besvärsmått har

- 1) den beslutet gäller,
- 2) den vars rätt, skyldighet eller fördel beslutet påverkar,
- 3) ägaren och innehavaren av en invid eller mittemot belägen fastighet eller område,
- 4) ägaren och innehavaren av en sådan fastighet vars bebyggande eller användning i annat syfte beslutet i väsentlig mån kan påverka och
- 5) kommunen.

Landskapsregeringen har besvärsmått över beslut som berör ett område för vilket landskapsregeringen har utfärdat planläggningsförordnande enligt 92 § eller gjort upp rekommendationer till stöd för den kommunala markplaneringen enligt 11 §.

En myndighet som fattat ett beslut enligt denna lag har besvärsmått över förvaltningsdomstolens beslut. På ändringsökande tillämpas i övrigt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996).

Besvär över byggnadsnämndens beslut om bygglov eller tillstånd för miljöåtgärder ska framföras inom 30 dagar efter att beslutet meddelats.

I 188 § 5 mom. (1129/2008) i markanvändnings- och bygglagen (FFS 132/1999) föreskrivs att i ett beslut av förvaltningsdomstolen som gäller en detaljplan inom området för en generalplan med rättsverkningar och genom vilket det överklagade myndighetsbeslutet inte har blivit ändrat till den del som besvären gäller får ändring sökas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Ålands förvaltningsdomstol hade avslagit A:s besvär över kommunstyrelsens beslut att anta en detaljplan. Detaljplaneområdet låg inom området för en 18.9.2001 fastställd delgeneralplan. Högsta förvaltningsdomstolen yttrade att med hänsyn till 27 § 23 punkten i självstyrelselagen för Åland skulle behovet av besvärstillstånd för prövning av A:s besvär över förvaltningsdomstolens beslut avgöras med tillämpning av 188 § 5 mom. i markanvändnings- och bygglagen. Prövning av besvären i högsta förvaltningsdomstolen förutsatte besvärstillstånd.

Högsta förvaltningsdomstolen avslag ansökan om besvärstillstånd med stöd av 13 § 2 mom. i förvaltningsprocesslagen. **HFD 29.10.2015 liggare 3057 (2015:159)**. Se även **HFD 29.10.2015 liggare 3056 (2015:158)**.

97 §. Rättelseyrkande

Den som är missnöjd med ett beslut som fattats av byggnadsinspektören kan skriftligen framställa ett rättelseyrkande med begäran om att byggnadsnämnden omprövar beslutet. Ändring av byggnadsinspektörens beslut får inte sökas genom besvär.

Yrkandet ska ha inkommit till byggnadsnämnden senast 14 dagar efter att beslutet meddelades. Ett yrkande ska utan dröjsmål upptas till behandling i byggnadsnämnden.

98 §. Överklagande av beslut om antagande, ändring eller upphävande av planer och byggnadsordningar

Ändring i ett beslut som gäller antagande, ändring eller upphävande av en generalplan, en detaljplan eller en byggnadsordning söks hos Ålands förvaltningsdomstol genom besvär på det sätt som bestäms i kommunallagen. Rättelseyrkande enligt kommunallagen tillämpas dock inte på antagandet av en detaljplan ens när beslutanderätten har överförs på kommunstyrelsen eller en nämnd på det sätt som bestäms i 25 §.

Besvärsmått har, utöver vad som sägs i 113 § kommunallagen om kommunmedlemmars besvärsmått, landskapsregeringen och, i ärenden som hör till dess verksamhetsområde, en i landskapet registrerad sammanslutning.

19 kap. Särskilda bestämmelser**99 §. Tillstånds- och tillsynsavgift**

Den som söker bygglov, annat tillstånd eller gör en anmälan gällande byggande är skyldig att betala en avgift till kommunen enligt en taxa som fastställs av kommunfullmäktige. Avgiften får tas ut i förväg och är avsedd att täcka kommunens kostnader för gransknings- och tillsynsuppgifter och för andra uppgifter som orsakas av ansökan eller anmälan. Om vissa av nämnda uppgifter inte genomförs ska kommunen återbetala motsvarande del av avgiften.

Kommunen har även rätt att av byggherren ta ut en avgift för gransknings- och utredningsuppgifter som orsakats av byggande utan tillstånd eller på grund av att en föreskriven byggnadsåtgärd har underlåtit.

100 §. Adressnummerskylt och vägnamnsskylt

Ägaren eller innehavaren av en byggnad är skyldig att sätta upp en adressnummerskylt på ett från gatan eller vägen synligt ställe.

Kommunen eller väghållaren har också rätt att sätta upp vägnamnsskyltar på fastigheten.

101 §. Verkställbarheten av beslut

Kommunstyrelsen kan efter besvärstidens utgång bestämmande att en generalplan eller detaljplan träder i kraft för den del av planområdet som inte berörs av inlämnade besvär. Kommunen ska delge besvärsmyndigheten detta beslut.

I ett beslut om antagande av byggnadsordning, tomtindelning, byggnadsförbud eller en åtgärdsbegränsning kan det bestämmas att beslutet ska träda i kraft innan

det vunnit laga kraft. Besvärmyndigheten kan förbjuda att ovannämnda beslut verkställs.

102 §. *Ändring av byggnadsplaneväg till gata*

Ett byggnadsplanevägområde, som med stöd av tidigare lag har tagits i besittning av kommunen övergår till kommunen när denna lag träder i kraft. Vid dess fastighetsbildning tillämpas fastighetsbildningslagen och området antecknas i fastighetsregistret som ett allmänt område.

Ett byggnadsplanevägområde som inte tagits i besittning när denna lag träder i kraft övergår i kommunens ägo enligt 51 §.

103 §. *Övergångs- och ikraftträdelsebestämmelser*

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2008.

Genom denna lag upphävs byggnadslagen (1979:61) för landskapet Åland, landskapsförordningen (2004:59) om tillämpning av vissa byggbestämmelser som ingår i Finlands byggbestämmelsesamling samt landskapslagen (1995:23) om kommunöversikt.

Gällande byggnadsordningar, byggnadsförbud, taxor och instruktioner förblir i kraft tills vidare med undantag av de bestämmelser som inte överensstämmer med denna lag.

Hänvisning i annan lagstiftning till byggnadslagen avser efter denna lags ikraftträdande en hänvisning till denna lag.

Ärenden som har påbörjats innan denna lag träder i kraft behandlas enligt bestämmelser som gällde före denna lags ikraftträdande.

Planer som är under beredning när denna lag träder i kraft kan antas av kommunen inom två år ifrån lagens ikraftträdande som planer enligt denna lag trots att de uppgjorts enligt tidigare bestämmelser.

Av kommunfullmäktige antagen samt fastställd stadsplan och byggnadsplan gäller som detaljplan efter denna lags ikraftträdande. Hänvisning i annan lag till antagen eller fastställd stads- eller byggnadsplan avser detaljplan efter denna lags ikraftträdande. Hänvisas det i annan lag endast till stadsplan avses detaljplan inom Mariehamn.

Av kommunfullmäktige antagen generalplan som inte fastställts har endast de rättsverkningar som tidigare lag föreskriver.

H 2 Plan- och byggförordning (2008:107) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Byggnadsnämndens uppgifter*

Byggnadsnämnden ska kontrollera att antagna planer följs, behandla ansökningar om bygglov och andra tillstånd, övervaka att gällande bestämmelser och givna tillstånd följs, kontrollera värden av byggnader och den bebyggda miljön enligt 16 kap. plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland (PBL) och ansvara för att information om regelverket kring byggnadsfrågor finns i kommunen.

Kommunens byggnadsinspektör sköter syner och övervakningsuppgifter om inte annat bestämts i bygg-

nadsnämndens instruktion eller beslutats av nämnden i enskilda fall.

I byggnadsnämndens instruktion kan det anges att andra kommunala myndigheter ska delta i byggnadstillsynen och i granskningen av ritningar och projektbeskrivningar.

2 §. *Behörighetskrav för byggnadsinspektör*

En byggnadsinspektör ska ha högskoleexamen som motsvarar minst tre års heltidsstudier inom byggnadsbranschen eller annan motsvarande examen och tillräcklig erfarenhet av projektering av byggnader och utförande av byggnadsarbeten.

3 §. *Behörighetskrav för planläggare*

Den som utarbetar en detalj- eller generalplan ska ha högskoleexamen som motsvarar minst tre års heltidsstudier inom byggnadsbranschen eller annan motsvarande examen och tillräcklig erfarenhet med tanke på uppgiftens svårighetsgrad.

4 §. *Behörighetskrav för projektör, projektledare och arbetsledare*

Den som utarbetar ritningar och projektbeskrivningar ska ha högskoleexamen som motsvarar minst tre års heltidsstudier inom byggnadsbranschen eller annan motsvarande examen och tillräcklig erfarenhet inom projekteringsområdet.

En person som inte har examen men som med hänsyn till sin erfarenhet eller byggobjektets eller projekteringsuppgiftens art och omfattning kan anses ha tillräckliga kunskaper får utföra projekteringsuppgiften.

Den projektledare som enligt 79 § PBL ansvarar för helheten och kvaliteten vid projektering av ett större byggprojekt med i tekniskt hänseende krävande konstruktioner ska dessutom ha tillräckliga kunskaper och erfarenhet för uppgiften.

Den ansvariga arbetsledaren för byggnadsarbete ska ha den utbildning och erfarenhet som anges i 1 eller 2 mom.

2 kap. Generalplan och detaljplan

5 §. *Planbeskrivning*

En planbeskrivning ska innehålla uppgifter om

1) planområdets natur- och miljöförhållanden, bebyggelse, markägförhållanden, hamnar, vägar och annan infrastruktur,

2) de begränsningar för markanvändningen som direkt berör området eller kan påverka områdets användning såsom naturskydd, skyddsvärda byggnader och miljöer, friluftsområden, servitut och andra nyttjanderätter,

3) planens utgångspunkter och mål,

4) det centrala innehållet i och grunderna för den planlösning som valts samt hur resultaten av konsekvensutredningarna och olika framförda utlåtanden och anmärkningar har beaktats,

5) planeringens olika skeden samt

6) hur genomförandet och uppföljningen av planen ordnas och vem som ansvarar för det.

Planbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad ska stå i relation till planens betydelse, omfattning eller de miljö- och andra konsekvenser som planen kan ha.

H 2 Plan- och byggförordning (2008:107)

I planbeskrivning för detaljplan ska redovisas hur förslaget beaktar gällande generalplan.

Om en generalplan har antagits för det område som detaljplaneras kan planbeskrivningens omfattning och innehåll vara enklare än det som anges i 1 mom.

De planbeteckningar som ska tillämpas utfärdas av landskapsregeringen.

6 §. Utformningen av generalplanen

Generalplanen presenteras på en karta i skalan 1:5 000-1:20 000 så att principerna för områdesanvändningen, områden för byggande, vägar och trafik, rekreation, natur- och miljöskydd samt jord- och skogsbruk samt fiske och planens övriga innehåll framgår tillräckligt klart. Om planen ska styra byggandet enligt 21 § PBL ska byggnadsområdet klart framgå av planen.

De planbeteckningar som ska tillämpas utfärdas av landskapsregeringen.

7 §. Innehållet i en detaljplan

Vid utformningen av en detaljplan ska följande faktorer beaktas:

- 1) bestående fastighetsgränser, servitut, vägar och andra omständigheter;
- 2) terrängförhållanden och jordmån;
- 3) möjligheterna att ekonomiskt anordna vatten och avlopp, dagvatten och annan infrastruktur;
- 4) hur områdets avfallshantering ska ordnas;
- 5) att bostadsområden placeras på lämpligt sätt och att parker eller skyddsområden avskiljs tillräckligt väl från industriområden, upplagsplatser och större trafikleder;
- 6) att tillräckligt antal parker, grön- och skyddsområden reserveras på lämpliga platser;
- 7) brand- och befolkningskyddskraven;
- 8) att torg, parker, lek-, idrotts-, samlings- och badplatser anvisas i tillräcklig utsträckning;
- 9) att bostadshusen och vistelseområdena placeras där ljus-, solvärme- och mikroklimatförhållandena är goda;
- 10) att vid nybyggnation hänsyn tas till befintlig angränsande bebyggelse;
- 11) att områden för allmänna byggnader och anläggningar reserveras i tillräcklig utsträckning;
- 12) att gatu- och trafiknätet utformas ändamålsenligt och behövliga genomfarts- och förbindelseleder reserveras;
- 13) att trafiksäkerheten och behovet av gång- och cykelleder beaktas;
- 14) att tillräckligt med allmänna parkeringsplatser anordnas;
- 15) att det inom byggnadskvarter finns tillräckligt med lekplatser och vistelseområden samt
- 16) att historiskt, kulturhistoriskt eller arkitektoniskt värdefulla byggnader och byggnadsmiljöer samt platser som är värdefulla på grund av utsikten, läget, växtligheten eller såregna naturförhållanden skyddas och bevaras och inte utan tvingande skäl förstörs.

3 kap. Planläggningsförfarande

8 §. Hörande i beredningsskedet

Ett samråd enligt 30 § PBL ordnas när det är ändamålsenligt med tanke på planens syfte och betydelse

genom att utkastet till plan med tillhörande motiveringar och konsekvensutredningar presenteras på ett samrådsmöte och de berörda ges möjlighet att framföra sina åsikter muntligen eller skriftligen inom en viss tid.

Ett meddelande om möjligheterna att framföra åsikter ska, med beaktande av antalet berörda, delges per post genom brev enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland om vanlig delgivning eller anslås på berörd kommuns anslagstavla eller publiceras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland om offentlig delgivning. Meddelandet ska anslås eller publiceras senast fjorton dagar före samrådsmötet.

9 §. Meddelande om antagande av plan

Sedan en generalplan, detaljplan eller kommunöversikt har antagits av kommunfullmäktige ska planen snarast möjligt sändas till landskapsregeringen för kännedom.

Sedan en ny plan vunnit laga kraft ska ett exemplar av planen sändas till lantmäteribrån och till de grannkommuner som gränsar till planområdet. Ett meddelande om att en plan vunnit laga kraft ska också sändas till landskapsregeringen.

4 kap. Tomtindelning

10 §. Utarbetande av tomtindelning

Tomtindelningen ska utarbetas så att

- 1) varje tomt gränsar till ett gatuområde; av särskilda skäl kan tomten dock gränsa till något annat allmänt område, via vilket en körförbindelse kan ordnas till tomten,
 - 2) tomterna ges det format och den storlek som det med avseende på byggandet, användningen av tomterna och det tekniska underhållet av dem är ändamålsenligt.
- Det som föreskrivs i 1 mom. 1 punkten tillämpas inte, om körförbindelsen till tomten och dess tekniska underhåll kan ordnas via en sådan tomt som avses i 1 punkten i form av ett servitut som anvisas vid tomtindelningen och som vid fastighetsförrättningen stiftas för högst två tomter.

En separat antagen bindande tomtindelning utarbetas av kommunens fastighetsingenjör eller på hans eller hennes förordnande av någon annan kommunal tjänsteinnehavare som ska ha högskoleexamen inom lantmäteribranschen eller någon annan examen inom lantmäteribranschen på minst teknikernivå.

11 §. Tomtindelningsskarta

En separat tomtindelning utarbetas på en karta (tomtindelningsskarta), som ska ange tomternas nummer, arealer, gränsernas längd, råpunkter samt deras koordinater och byggnader på området, de fastigheter och arealer som bildar tomterna samt delarealer. Dessutom ska på tomtindelningsskarta enligt behov visas kända underjordiska ledningar samt eventuella servitut och andra nyttjanderättigheter på området.

Om tomtindelningen ingår i detaljplanen, anges tomternas nummer och gränser på detaljplanekarta. Andra uppgifter som nämns i 1 mom. kan anges på en separat karta.

12 §. Offentligt framläggande av ett separat förslag till tomtindelning

Ett förslag till separat antagen bindande tomtindelning ska i kommunen hållas offentligt framlagt under minst 14 dagar.

Upprättas tomtindelning helt i enlighet med instruktiva gränser i en detaljplan behövs inget hörande enligt 36 § 3 mom. PBL.

De som enligt 36 § 3 mom. PBL ska höras i samband med beredningen av tomtindelningen har rätt att göra anmärkning mot förslaget till tomtindelning. Anmärkningen ska ges in till kommunen före utgången av den tid under vilken förslaget är framlagt.

Framläggandet och rätten att göra anmärkning ska meddelas dem som enligt 3 mom. har rätt att göra anmärkning. Meddelandet får sändas som vanligt brev. Meddelandet behöver dock inte sändas, om personen i fråga har godkänt förslaget till tomtindelning. Personen anses ha fått del av meddelandet, om det har postats senast en vecka före framläggandet.

Om alla de som saken gäller skriftligen har godkänt tomtindelningsförslaget, behöver förslaget inte läggas fram för allmänheten.

13 §. Information om antagande av tomtindelning

Information om att separat antagen bindande tomtindelning har antagits ska ges i samma ordning som kommunala tillkännagivanden offentliggörs i kommunen.

5 kap. Gator och allmänna områden**14 §. Anläggandet av gata**

Innan en ny gata anläggs eller en större ändring görs av en befintlig gata ska en gaturitning uppgöras.

Gaturitningen ska innehålla principerna för trafikarrangemangen på gatan, torrläggning och avledande av regnvatten, situationsplan och behövt antal längd- och tvärprofiler, beläggningsmaterial samt planteringar och fasta konstruktioner.

Gaturitningar antas av kommunen efter att förslaget varit offentligt utställt under minst 14 dagar. Anmärkningar mot förslaget ska framställas skriftligen under utställningstiden.

Utställningstiden och rätten att göra anmärkning mot förslaget ska, innan utställningen, meddelas ägare och innehavare av fastigheter som gränsar till gatuområdet. Meddelandena får sändas som vanliga brev.

15 §. Taxa för anläggningskostnader för ny gata

Taxan för anläggningskostnaderna för gata ska innehålla bestämmelser om beräkningsgrunderna, betalningssättet och grunderna för nedsättning och befrielse från avgift.

Innan beslut fattas om taxan ska utredning om och förslaget till taxa ställas ut under minst 30 dagar. Förutom tomtägarna och kommuninvånarna har även föreningar som representerar tomtägare rätt att komma med synpunkter på förslaget. Synpunkterna ska framställas under den tid förslaget är utställt.

Kommunen har inte rätt att ta betalt för anläggandet av en gata till en tomt som den har överlåtit ifall inte rätt till ersättning har förbehållits i överlåtelsehandlingen.

6 kap. Byggnadsrätt och krav på byggnad och dess placering**16 §. Lekplatser och vistelseområden**

I anslutning till bostadshus ska det ordnas tillräckligt med plats utomhus för lekplatser och vistelseområden. Dessa platser och områden ska på ett tryggt sätt avskiljas från det område som är reserverat för trafik. Vid bedömning av om platserna och områdena är tillräckliga kan hänsyn tas till de motsvarande platser och områden som står till buds i den närmaste omgivningen samt fastigheternas gemensamma arrangemang.

17 §. Avfallshantering

I samband med byggnade ska utrymmen och anläggningar för fastighetens avfallshantering ordnas. Avfallsutrymmen ska, med undantag av de vid enfamiljshus, avskämmas eller inhägnas för undvikande av brandfara eller miljöförorening.

18 §. Avståndsbestämmelser på oplanerat område

En byggnad får inte utan grannes samtycke placeras närmare än fem meter från tomtgränsen eller tio meter från grannes byggnad. En byggnad som är mer än tio meter hög ska dock, om man inte kommit överens om annat, placeras minst lika långt från grannes byggnad som byggnaden ska bli hög.

Byggnader med brandfarlig verksamhet måste placeras på brandsäkert avstånd från annan byggnad.

Vid prövning av var ett byggprojekt ska placeras och hur lämplig byggnadsplatsen är ska man se till att skyddsavståndet är tillräckliga för att minimera risken för olyckor.

19 §. Byggnadens höjd

Över den i detaljplanen föreskrivna byggnads- och takhöjden får enkla torn, gavlar, fönster, ventilations- och skorstenspipor, skyddsräcken samt andra liknande byggnadsdelar uppföras om de passar in i den bebyggda miljön och dess placering inte i betydande mån inverkar på omgivande bosättning.

20 §. Tomtens byggnadsrätt

Om inte annat bestämts i en plan utgör tomtens byggnadsrätt uttryckt i kvadratmeter våningsyta högst 15 procent av tomtens areal.

21 §. Byggnadernas placering utanför planlagt område

En byggnad ska placeras så att den passar in i naturmiljön och i den bebyggda miljön. En byggnad ska med hänsyn till förhållandena på platsen placeras så att vattenskadorna för byggnadskonstruktionen förhindras.

Bostadshus och andra byggnader avsedda för boende får inte placeras lägre än två meter över medelvattenståndet om inte särskilda åtgärder vidtas för att hindra vatten från att tränga in i byggnaden. Om inte annat bestämts i en kommunal byggnadsordning får dock en bastubyggnad på högst 15 m² placeras på en lägre nivå över medelvattenståndet och närmare stranden förutsatt att byggnaden passar väl in i omgivningen.

Båthus och sjöbodar får placeras på strandlinjen där byggnaderna med beaktande av strandens helhetsbild passar in i omgivningen. Båthus ska om möjligt placeras i grupper i anslutning till befintliga hamnar där det redan finns byggor och båthus.

H 2 Plan- och byggförordning (2008:107)

22 §. Parkeringsplatser

På varje tomt ska det finnas minst två parkeringsplatser per bostad om inte annat anges i detaljplanen.

Parkeringsplatserna kan placeras på en annan fastighet om det har anvisats i detaljplanen eller om det har grundats en bestående nyttjanderätt till parkeringsplats för tomten enligt bestämmelserna om byggnadsservitut.

7 kap. Tillståndsförande**23 §. Bygglovshandlingar**

Till ansökan om bygglov ska projektets huvudritningar bifogas. Till huvudritningarna hör en situationsplan samt planritningar, sektionsritningar och fasadritningar. Dessutom ska en tomtkarta eller ett utdrag ur grundkartan över området samt utdrag ur fastighets- och lagfartsregistret och annan behövlig utredning som visar sökandens ägande eller besittningsrätt till den tomt ansökan gäller lämnas in.

Därutöver ska de handlingar som krävs enligt landskapslagen (2008:106) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om byggnaders energiprestanda lämnas in.

Vid behov ska även en redogörelse för byggplatsens grundläggning- och höjdförhållanden lämnas in och en redogörelse över det grundläggningssätt som förutsätts och över andra behövliga åtgärder.

Konstruktionsritningar och andra projekthandlingar ska efter behov inlämnas till byggnadsnämnden enligt bestämmelser i bygglovet.

Närmare föreskrifter om ritningar och projekthandlingar och deras utförande kan utfärdas i Ålands byggbestämmelsesamling.

Se LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

24 §. Avvikelser från ritningar och projektbeskrivningar

Byggnadsinspektören kan under byggnadsarbetet godkänna att mindre avvikelser görs från de ritningar och projektbeskrivningar som godkänts i bygglovet om ändringarna inte påverkar grannarnas ställning eller på ett betydande sätt avviker från det beviljade bygglovet.

I ritningarna och projektbeskrivningen ska ändringar som godkänts under byggnadsarbetet och vem som godkänt ändringarna införas. De ändrade ritningarna och projektbeskrivningarna ska lämnas till byggnadsnämnden innan slutsynen.

8 kap. Utförande av byggnadsarbete**25 §. Den ansvariga arbetsledarens uppgifter**

Den ansvariga arbetsledarens uppgifter och ansvar börjar omedelbart efter godkännandet i samband med bygglovet eller särskild anmälan innan byggnadsarbetet påbörjas. Befrielse från uppgifterna och ansvaret fås endast genom en skriftlig begäran eller genom att en annan person godkänns i stället för den ansvariga arbetsledaren.

Den ansvariga arbetsledaren ska se till att

- 1) byggnadsinspektören underrättas om att bygget påbörjas,
- 2) byggnadsarbetet utförs i enlighet med det beviljade lovet och gällande lagstiftning och bestämmelser om byggande,
- 3) åtgärder vidtas för att rätta till upptäckta fel och brister under byggnadsarbetet,

4) i bygglovet föreskrivna syner begärs i tillräckligt god tid och att inspektioner och åtgärder som byggnadsinspektören beslutat om utförs i rätta arbetsskeden,

5) godkända ritningar och projektbeskrivningar, ett aktuellt inspektionsprotokoll för bygget, eventuella testresultat samt andra nödvändiga handlingar finns tillgängliga på byggarbetsplatsen och att en kopia av inspektionsprotokollet vid slutsynen överlämnas till byggnadsinspektören samt

6) de i bygglovet angivna egengranskningsprotokollen finns på byggnadsplatsen vid ibruktagebesiktningen.

Bestämmelserna om ansvarig arbetsledare gäller i tillämpliga delar arbetsledaren för ett specialområde.

26 §. Utmärkning av byggnadens plats

Innan byggandet påbörjas ska byggnadens plats och höjdläge märkas ut i terrängen om inte annat bestämts i bygglovet. Utmärkningen ska godkännas av byggnadsinspektören, eller annan kommunal myndighet i enlighet med byggnadsnämndens instruktion, innan arbetet inleds.

27 §. Syner och inspektioner

Byggnadsnämnden ska i bygglovet ange vilka av följande syner som ska förrättas under byggnadstiden:

- 1) botten- och dräneringssyn, då grävning, sprängning och pålning av grund utförts eller innan förstärkande av grund påbörjats och efter att dräneringen utförts men ännu inte täckts över,
 - 2) syn av avloppssystem och -ledningarna innan ledningarna täckts in,
 - 3) kanalsyn, då rök- och luftkanaler är färdigställda men ännu inte rappade eller på annat sätt täckta,
 - 4) konstruktionsyn, då bärande konstruktioner är färdiga men före rappningsarbete eller annat täckande av bärande konstruktioner,
 - 5) vatten-, avlopps- och ventilationssyn vid provmätningar innan ledningarna täcks in,
 - 6) syn för ibruktage, om byggnaden eller del av den ska tas i bruk innan slutsyn förrättats samt
 - 7) slutsyn, då byggnaden är färdigställd och gårdsplanen och byggnadens hela omgivning ställts i ordning.
- Synerförrättningar kan slås ihop eller förrättas i etapper.

Byggnadsinspektören kan, om det finns grundad anledning besluta att syner ska förrättas trots att det inte har angetts i bygglovet eller att föreskrivna syner inte behöver hållas.

En representant för den som påbörjar ett byggprojekt och den ansvariga arbetsledaren samt vid behov de som projekterat byggnaden eller delar därav ska vara närvarande vid synen.

Avsikten med synen är att konstatera om de åtgärder och inspektioner samt nödvändiga utredningar som hör till ett visst byggnadsskede har utförts och om åtgärder som förutsätts på grund av uppdagade missförhållanden eller brister har vidtagits. En anteckning om att syn förrättats samt eventuella anmärkningar och påminnelser görs i inspektionsprotokollet för bygget.

28 §. Dokumentation av byggnadsarbetets övervakning

De ansvariga för olika byggnadsskeden och de som kontrollerar arbetsskedena noterar sina inspektioner i

ett inspektionsprotokoll för bygget. Alla kontroller ska dokumenteras skriftligen. I inspektionsprotokollet antecknas också motiverade anmärkningar av byggherren, projektören, entreprenören eller en anlitad expert som gäller de avvikelser som gjorts från projektbeskrivningar och byggbestämmelser.

I slutsynen antecknas att ett inspektionsprotokoll förts och ett sammandrag av protokollet ska arkiveras i anslutning till tillståndshandlingarna.

Närmare bestämmelser om tillsynen över byggnadsarbetet och inspektionsprotokollet kan utfärdas i Ålands byggbestämmelsesamling.

Se LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

29 §. Byggherreövervakning

Vid slutsynen granskas att byggherren har skött sin övervakningsuppgift och att byggnaden överensstämmer med det lov som beviljats och kan tas i bruk.

I en övervakningsplan för byggherreövervakningen beskrivs byggprojektet samt anges vem som är byggherren, vilken övervakningsorganisation och vilka experter som byggherren anlitar samt de som utför el-, VVS-, och övriga specialarbeten och den ansvariga arbetsledningen till den del sökanden har kännedom om dessa. Vid prövningen av godkännandet ska byggherrens förutsättningar att sköta tillsynen över byggnadsarbetet i enlighet med övervakningsplanen beaktas.

Övervakningsplanen ska kompletteras med den ansvariga arbetsledningen och i övrigt till den del det förutsätts vid godkännandet så snart den som påbörjar byggprojektet har kännedom om detta.

30 §. Byggnadsservitut

För en tomt kan som ett sådant byggnadsservitut som avses i 86 och 87 § PBL stiftas en rätt att bestående eller för viss tid belasta en annan fastighet genom att:

1) använda grunden till en byggnad eller stödmur på den belastade fastigheten som grund för en byggnad eller stödmur som byggs på den berättigade fastigheten samt att utsträcka grunden för byggnaden eller stödmuren till den belastade fastigheten (grundläggningservitut),

2) använda en vägg eller konstruktion i en byggnad på den belastade fastigheten för att stöda mellanbjälklagen eller andra konstruktioner eller för ett motsvarande ändamål samt att bygga så att de byggnader som är belägna vid gränsen har en gemensam vägg (konstruktionsservitut),

3) placera ledningar som betjänar fastigheten och anordningar som hör till dessa i en byggnad på den belastade fastigheten samt att använda de utrymmen som behövs för dessa (anordningsservitut),

4) använda en gång, ett skyddsrum eller en parkeringsplats i en byggnad på den belastade fastigheten (nyttjandeservitut),

5) använda en på den belastade fastigheten förlagd värmecentral eller värmeöverföringsanordning eller inrättning som betjänar avfallshanteringen eller någon annan kommunalteknisk service samt utrymmen som reserverats för dessa ändamål (underhållsservitut),

6) i en byggnad på den belastade fastigheten använda utrymmen som är avsedda att vara gemensamma för

fastigheterna eller andra inrättningar som betjänar boende, arbete eller fastighetsskötsel eller utrymmen som reserverats för dessa ändamål (gemensamt servitut),

7) ta upp en dörr eller en annan öppning i en vägg på gränsen till den belastade fastigheten eller låta bli att bygga en brandmur (väggsservitut) samt

8) utsträcka taket på en byggnad eller en sådan del av ytterväggen som beror på tilläggsisolering in på den belastade fastigheten eller att bygga ett tak så att vattnet rinner ut på den belastade fastigheten eller leds vidare via den (toleransservitut).

31 §. Införande av byggnadsservitut i fastighetsregistret

En anteckning om stiftande eller upphävande av ett byggnadsservitut ska sedan beslutet vunnit laga kraft göras i fastighetsregistret för innehavaren av servitutsrätten och den belastade fastigheten. Ett byggnadsservitut som införts i fastighetsregistret är i kraft även om fastigheten övergår i någon annans ägo.

Om tomtindelningen eller fastighetens gränser ändras, ska förrättningsingenjören eller när det gäller sammanslagning av fastigheter, den som för fastighetsregistret genom sitt beslut samtidigt rätta servitutet så att det motsvarar ändringen och avlägsna de servitut som till följd av ändringen i fastighetsindelningen blivit onödiga. Då kvarters- och tomtnumret ändras ska fastighetsregisterföreståndaren avgöra ärendet efter att vid behov ha hört dem som saken gäller. Det som sagts ovan gäller i tillämpliga delar även beslut om rätt att placera samhällsteknisk anordningar enligt 44 § PBL.

Ikraftträdandebestämmelse (2008:107):

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2008.

Genom denna förordning upphävs byggnadsförordningen (1963:40) för landskapet Åland.

H 3 Landskapsförordning (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

1 §. Tillämpningsområde

Denna förordning innehåller bestämmelser (*föreskrifter*) om byggande som ska tillämpas i landskapet.

Föreskrifterna gäller i den utsträckning som anges i avsnitt 1:2 i bilagan.

2 §. Ålands byggbestämmelsesamling

Föreskrifterna i denna förordning utgör tillsammans med de allmänna råd som avses i 3 § Ålands byggbestämmelsesamling. Byggbestämmelsesamlingen finns tillgängligt hos landskapsregeringen under myndighetens öppethållningstid och kan mot avgift beställas från landskapsregeringen.

I bilagan till denna förordning finns närmare föreskrifter i

1) avsnitt 1 med *gemensamma bestämmelser för avsnitt 2-9*,

2) avsnitt 2 med *allmänna regler och krav vid byggande*,

3) avsnitt 3 om *tillgänglighet, bostadsutformning, rumshöjd och driftutrymmen vid byggande*,

4) avsnitt 4 om *bärförmåga, stadga och beständighet vid byggande*,

H 3 LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

- 5) avsnitt 5 om *brandskydd vid byggande*,
 6) avsnitt 6 om *hygien, hälsa och miljö vid byggande*,
 7) avsnitt 7 om *bullerskydd vid byggande*,
 8) avsnitt 8 om *säkerhet vid användning vid byggande* samt i
 9) avsnitt 9 om *energiushållning vid byggande*.

3§. Allmänna råd

Landskapsregeringen ger ut allmänna råd som innehåller generella rekommendationer om tillämpningen av dessa föreskrifter och anger hur man kan eller bör handla för att uppfylla föreskrifterna. Det står dock den enskilde fritt att välja andra lösningar och metoder, om dessa uppfyller föreskrifterna.

4§. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 mars 2015. Äldre bestämmelser får dock tillämpas på lovpliktiga arbeten i ärenden där ansökan om lov görs före den 1 januari 2016 samt på arbeten som inte kräver lov och som har påbörjats före den 1 januari 2016.

Genom ikraftträdandet av denna förordning upphävs landskapsförordningen (2008:109) om Ålands byggbestämmelsesamling.

Bilaga

1 Inledning**1:1 Allmänt**

Denna författning innehåller föreskrifter och allmänna råd till följande lagar och förordningar (huvudförfattningarna)

- plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland, PBL,
- plan- och byggförordningen (2008:107) för landskapet Åland, PBF.

1:2 Föreskrifterna

Föreskrifterna gäller
 - vid uppförandet av nya byggnader,
 - vid mark- och rivningsarbeten, samt
 - för obebyggda tomter som ska förses med en eller flera byggnader.

Vid uppförandet av andra anläggningar än byggnader på tomter gäller föreskrifterna i avsnitt 8:9.

Vid ändring av byggnader gäller föreskrifterna i den utsträckning som följer av avsnitt 1:22. Föreskrifterna i avsnitt 3 Tillgänglighet, bostadsutformning, rumshöjd och driftutrymmen och i avsnitt 9 Energiushållning gäller inte för fritidshus med högst två bostäder.

1:21 Mindre avvikelser från föreskrifterna i denna författning

Byggnadsnämnden får i enskilda fall medge mindre avvikelser från föreskrifterna i denna författning. Förutsättningen är att det finns särskilda skäl, att byggnadsprojektet ändå kan antas bli tekniskt och funktionellt tillfredsställande och att det inte finns någon avsevärd olägenhet från annan synpunkt.

1:22 Krav vid ändring av byggnader

Vid ändring av byggnader gäller reglerna i avsnitt 1 och 2 i tillämpliga delar samt de delar av avsnitt 3-9 som står under rubrikerna "Krav vid ändring av byggnader".

De delar av avsnitt 3-9 som står under rubrikerna "Definitioner" och "Tillämpningsområde" gäller även de vid ändring av byggnader.

*1:221 Varsamhet vid ändring av byggnad**1:222 Begränsning till ändrad del*

Kraven ska tillämpas på den del av byggnaden som ändras.

1:223 Hänsyn till byggnadens förutsättningar och ändringens omfattning

Under förutsättningen att byggnaden ändå kan antas få godtagbara egenskaper får anpassning av de i avsnitt 3-9 angivna kravnivåerna som gäller vid uppförande av byggnad göras om

- det med hänsyn till tekniska eller ekonomiska skäl, eller ändringens omfattning, är oförsvarligt att genomföra en viss åtgärd, eller om
- man därigenom kan bibehålla byggnadens kulturvärden eller andra väsentliga boende- eller brukarkvaliteter.

Anpassningen får dock aldrig medföra en oacceptabel risk för människors hälsa eller säkerhet.

*1:2231 Byggnadens förutsättningar**1:2232 Ändringens omfattning**1:2233 Kravnivåer vid ändring***1:3 De allmänna råden**

De allmänna råden innehåller generella rekommendationer om tillämpningen av föreskrifterna i denna författning och i huvudförfattningarna och anger hur någon lämpligen kan eller bör handla för att uppfylla föreskrifterna.

De allmänna råden kan även innehålla vissa förklarande eller redaktionella upplysningar.

De allmänna råden föregås av texten *Allmänt råd* och är tryckta med mindre och indragen text i anslutning till den föreskrift som de hänför sig till.

1:4 Byggprodukter med bedömda egenskaper

Med byggprodukter med bedömda egenskaper avses i denna författning byggprodukter som är

- a) CE-märkta,
- b) godkända enligt lagen om produktgodkännanden för vissa byggprodukter (FFS 954/2012),
- c) har certifierats av ett certifieringsorgan som ackrediterats för uppgiften och för produkten i fråga enligt förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknads kontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93¹⁾, eller
- d) har tillverkats i en fabrik vars tillverkning och

produktionskontroll och utfallet där av för byggprodukten fortlöpande övervakas, bedöms och godkänns av ett certifieringsorgan som ackrediterats för uppgiften och för produkten ifråga enligt förordning (EG) nr 765/2008.

För att byggprodukten ska anses ha bedömda egenskaper ska verifieringen vid tillämpning av alternativ c) och d) ovan ha en sådan omfattning och kvalitet att det säkerställs att uppgivna material- och produktenskaper stämmer med de faktiska. Verifieringen ska motsvara minst vad som är beslutat för CE-märkning av liknande produkter.

Där denna författning hänvisar till allmänna råd eller handböcker i vilka begreppet *tygodkända eller tillverkningskontrollerade material och produkter* används ska detta ersättas med begreppet byggprodukter med bedömda egenskaper enligt detta avsnitt.

¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008, EGT L 218, 13.8.2008, s. 30, Celex 2008R0765.

1:41 Samexistensperiod

När det för den aktuella produkten har offentliggjorts en harmoniserad standard eller när en europeisk teknisk bedömning, ETA²⁾, har utfärdats för produkten, gäller enbart bedömningar enligt alternativ a) i avsnitt 1:4. Standarden innehåller en samexistensperiod som beslutas av kommissionen³⁾. I sådana fall gäller även andra bedömningar än enligt alternativ a) till samexistensperiodens slut.

²⁾ För uppgifter om gällande ETA, se EOTA:s webbsida om Valid ETAs: <http://www.eota.be>

³⁾ För övergångstider hänvisar Europeiska unionens officiella tidning från och med nummer 2007/12 till webbsidan i Europeiska kommissionens databas NANDO: <http://ec.europa.eu/enterprise/newapproach/nando/index.cfm?fuseaction=cpd.hs>

1:42 Ömsesidigt erkännande

Såsom bedömning i enlighet med alternativ c) eller d) i avsnitt 1:4 godtas även en bedömning utfärdad av ett annat organ inom Europeiska unionen eller inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Turkiet om organet på annat sätt än genom ackreditering för uppgiften enligt förordning (EG) nr 765/2008, erbjuder motsvarande garantier i fråga om teknisk och yrkesmässig kompetens samt garantier om oberoende.

1:5 är upphävd

1:6 Terminologi

Termer som inte särskilt förklaras i huvudförfattningarna eller i dessa föreskrifter och allmänna råd, har den betydelse som anges i svenska Terminologicentrums publikation *Plan- och byggtermer 1994*, TNC 95.

När *utforma* används i dessa föreskrifter och allmänna råd innebär detta projekterade och utförda, dvs. byggnadens slutliga utformning.

När *publik lokal* används i dessa föreskrifter och allmänna råd menas en lokal dit allmänheten har tillträde.

När *kommunikationsutrymme* används i dessa föreskrifter och allmänna råd menas "utrymme i byggnad som används främst till förflyttning".

När *kulturvärden* används i dessa föreskrifter och allmänna råd menas byggnadens byggnadstekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga, konstnärliga och arkitektoniska värden.

När *studentbostad* används i dessa föreskrifter och allmänna råd menas bostäder avsedda för t.ex. studerande vid universitet eller högskola.

Med *plan* avses i dessa föreskrifter våningsplan, källarplan eller vindsplan.

Med *våningsplan* avses golvplanet i en våning.

Med *källarplan* avses golvplanet i varje del av en källare som är avgränsad med på varandra följande bjälklag samt ytterväggar.

Med *vindsplan* avses golvplanet i en vind.

Källarplan eller vindsplan kan samtidigt vara våningsplan.

1:7 Hänvisningar

De standarder eller andra texter som föreskrifterna och de allmänna råden hänvisar till anges i en förteckning sist i bilagan innefattande allmänna råd. I förteckningen anges i förekommande fall även vilken utgåva av exempelvis en standard som hänvisningen avser. Om någon utgåva inte anges så gäller den senaste. Med SFS-EN avses den senaste utgåvan med eventuella senaste tillägg (för EN-standarder "amendments").

2 Allmänna regler

Detta avsnitt innehåller föreskrifter och allmänna råd gällande projektering och utförande av byggnader. Avsnittet innehåller även allmänna råd för tillämpningen av PBL och PBF i övrigt.

2:1 Material och produkter

De byggmaterial och byggprodukter som används ska ha kända egenskaper i de avseenden som har betydelse för byggnadens förmåga att uppfylla kraven i dessa föreskrifter och allmänna råd.

2:2 Ekonomiskt rimlig livslängd

2:3 Allmänt om byggande

Bygg-, rivnings- eller markarbetsplatser ska vara ordnade så att tillträde för obehöriga försvåras och så att risken för personsador begränsas. Åtgärder ska vidtas till skydd mot uppkomst och spridning av brand och mot buller och damm.

Om byggnader eller delar av dem är i bruk eller tas i bruk när byggnads- eller rivningsarbeten pågår, ska åtgärder ha vidtagits för att skydda boende och brukare mot skador till följd av olycksfall, skadliga ljudnivåer, föroreningar i skadliga koncentrationer eller motsvarande.

Om ordinarie utrymningsvägar inte kan användas, ska tillfälliga sådana ordnas.

H 3 LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

2:31 Projektering och utförande

2:311 *Förundersökning vid ändring av byggnader*

2:32 Verifiering

2:321 *Verifiering i färdig byggnad*

2:322 *Verifiering under projektering och utförande*

2:4 Markarbeten

Om schaktning, fyllning, pålning, sprängning eller andra markarbeten kan komma att påverka byggnaden eller andra närbelägna byggnader, vägar och markanläggningar, ledningar i mark eller andra anläggningar under mark negativt ska skaderisken förebyggas.

2:5 Drift- och skötselinstruktioner m.m.**2:51 Allmänt****2:52 Brandskyddstekniska installationer och ventilationssystem****2:6 Bygglövsritningarnas utformning****2:61 Allmänt**

Planerna över ett byggprojekt ska vara tydliga och lättförståeliga och följa vedertagen ritsed. En ritnings skala ska vara lämplig med hänsyn till det objekt som ritas och ritningen ska vara utförd i den skala som anges.

Ritningen ska vara försedd med en faktaruta med uppgifter om byggprojektet, planerarens namn och kompetens, ritningens innehåll samt datering och identifieringskod. I faktarutan ska också finnas planerarens namnteckning och kontaktuppgifter. Handlingarna ska framställas i standardformat och vara lämpade för arkivering. Kommunen kan ge närmare direktiv för inlämnandet och formatet för ritningar och andra bygglövshandlingar som inlämnas i elektroniskt form.

Kommunens byggnadstillsynsmyndighet kan medge avvikelser från föreskrifterna i avsnitt 2:6 med beaktande av byggnadsprojektets omfattning och läge eller ifall bygglövet behandlas i flera etapper och den aktuella ansökan behandlas på basen av preliminära ritningar i enlighet med 72 § 5 mom. PBL.

2:62 Huvudritningar

Huvudritningar omfattar situationsplan, planritningar, sektionsritningar och fasadritningar. Huvudritningar ska uppgöras i en sådan omfattning och sålunda att handläggningen av ansökan om bygglov är möjlig utgående från dem och eventuell därtill hörande utredning. De godkända huvudritningarna ska ligga till grund för fortsatt planering av byggprojektet och för konstruktionen – och arbetsritningar som uppgörs för byggarbetet.

2:621 Situationsplan samt innehåll

Situationsplanen ska visa att det planerade byggprojektet följer eventuell fastslagen plan och byggnadsordning, att det passar in på tomten och i sin omgivning samt att det svarar mot de krav som ställs på användningen av tomten.

Situationsplanen ska visa följande uppgifter på det sätt och med den noggrannhet som projektets karaktär, omfattning och särdrag förutsätter:

- 1) tomtens gränser och mått,
- 2) fastighetens och angränsande områdets registernummer,
- 3) kvarterets/tomtens och angränsande gators namn och gränser, planbeteckningar och bestämmelser på detaljplaneområde,
- 4) de närmaste fastigheternas gränser och höjdförhållanden tillräckligt långt utanför tomten samt befintliga byggnader i närmiljön,
- 5) de byggnader och konstruktioner som ska uppföras och/eller rivs på tomten,
- 6) den planerade byggnadens avstånd från tomtgränsen, byggnadens huvudmått från ytterväggens utsida räknat samt antalet våningar,
- 7) byggnadens avstånd till strandlinjen eller allmän väg ifall tomten gränsar till strand eller allmän väg,
- 8) med höjdtal och –kurvor anges de planerade höjdlägena och –förhållandena för tomtens hörn och gränser, byggnadens knutar samt gårdens olika delar,
- 9) officiella eller avvägda höjdlägen och –förhållanden i den utsträckning som uppgifter föreligger,
- 10) den lägsta nivån för anslutning till avloppsnät och eventuellt bestämd uppdamningshöjd för allmänt avlopp,
- 11) vatten- och avloppsledningar med brunnar, avloppsledningens placering mellan tomtgräns och den allmänna avloppsledningen,
- 12) dricksvattenbrunnar samt anläggningar för behandling av avloppsvatten samt utsläppspunkter,
- 13) dag- och dräneringsvattenbrunnar och byggnadens samt tomtens dränering samt avledande och behandling av dag- och dräneringsvatten,
- 14) de kabeldiken och elledningar som inverkar på byggnadens placering,
- 15) tillfarten till tomten, gång- och körvägar samt bilparkering på tomten, räddningsvägar, ramper, trappor, stödmurar och staket,
- 16) utgångar från skyddsrum, oljecisterner och dylikt under marknivå, jordvärmeslingor,
- 17) rum och konstruktioner samt platser på tomten för skötsel av fastigheten och dess avfall,
- 18) planteringar och trädbestånd som ska bevaras, träd som ska fällas samt områden som ska planteras, lekplatser, vistelseplatser,
- 19) strandlinjens behandling, placering av bryggor och andra strandkonstruktioner.

2:622 Planritning och sektionsritning

Planritning och sektionsritning ska utvisa, med den noggrannhet som handläggningen av ärendet förutsätter att det planerade byggprojektet följer givna bygg- och konstruktionsregler.

2:6221 Detaljerade krav på planritningar

Planritningar ska uppgöras för byggnadens samtliga våningar, källare, vind och yttertak. Ritning över yttertak är nödvändig ifall yttertakets konstruktioner och anläggningar inte framgår av fasadritningarna. I planritning anges läge och bildriktning för varje sektionsritning.

2:622 Detaljerade krav på sektionsritningar

Sektionsritningar ska uppgöras i sådan omfattning att byggnadens konstruktioner och deras egenskaper framgår till fullo. Ett tillräckligt antal ändamålsenliga sektioner ska väljas så att våningsplanen och andra plan samt omgivande mark och dess höjdlägen beskrivs vederbörligt.

De vertikala och horisontala konstruktionerna och byggnadsdelarna visas i sektionsritningar. Sektionsritningar uppgörs i byggnadens längd- och tvärriktning på ställen som är av central betydelse för byggprojektets handläggning.

2:623 Fasadritningar

Fasadritningarna ska visa att den planerade byggnadens arkitektur fyller kraven på lämplighet med beaktande av byggnaden i sig samt dess förhållande till omgivande byggnader och landskapet. Fasadritningar ska ritas av byggnadens alla sidor inklusive de synliga delarna av taket. I bebyggd miljö ska anslutningen till närliggande byggnader anges i tillräcklig omfattning.

I fasadritningarna anges höjdlägen eller höjd över marknivån för markens och fasadens skärningslinje utmed fasaden, för takfot och för takås eller annan högsta takdel. I fasadritningen anges också yttertakens ytor och lutningar, ytterväggarnas synliga byggnadsdelar och ytor inklusive fasta anläggningar, ytornas, byggnadsdelarnas och anläggningarnas material, ytbehandling och färg samt de synliga lösningar utanför byggnaden som påverkar byggnadens funktion, utseende och stil.

3 Tillgänglighet, bostadsutformning, rumshöjd och driftutrymmen

3:1 Tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga

Detta avsnitt innehåller föreskrifter och allmänna råd till 12 kap. 64-65 §§ i PBL. Avsnitt 3:5 innehåller också föreskrifter och allmänna råd vid ändring av byggnader.

3:11 Allmänt

3:111 *Krav på tomter samt utformningskrav och tekniska egenskapskrav på byggnader*

3:112 *Definitioner och begrepp*

När begreppen "tillgänglig" och "användbar" eller "tillgänglighet" och "användbarhet" används i detta avsnitt menas "tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga".

3:113 *Dimensionerande mått för rullstol*

Då det i denna författning anges att tomter, byggnader eller delar av byggnader ska vara tillgängliga och användbara ska måtten för eldriven rullstol för begränsad utomhusanvändning (mindre utomhusrullstol) vara dimensionerande och utrymme för manövrering med rullstol ska finnas. Måtten för manuell eller liten eldriven rullstol för inomhusanvändning (inomhusrullstol)

får dock vara dimensionerande i enskilda bostadslägenheter.

3:12 Tillgänglighet och användbarhet på tomter

3:121 *Tillämpningsområde*

3:122 *Tillgängliga och användbara gångvägar, angörings- och parkeringsplatser m.m.*

Minst en tillgänglig och användbar gångväg ska finnas mellan tillgängliga entréer till byggnader och

- bostadskomplement,
- parkeringsplatser,
- angöringsplatser för bilar,
- friytor, och
- allmänna gångvägar i anslutning till tomten.

Tillgängliga och användbara gångvägar ska där det är möjligt utformas utan nivåskillnader. Där nivåskillnader inte kan undvikas ska de utjämnas med ramper.

Tillgängliga och användbara gångvägar ska

- vara lätta att följa,
- kunna särskiljas från möblerade ytor, och
- kunna användas som sammanhängande taktila och visuella ledstråk.

En angöringsplats för bilar ska finnas och parkeringsplatser för rörelsehindrade ska kunna ordnas efter behov inom 25 meters gångavstånd från en tillgänglig och användbar entré till publika lokaler, arbetslokaler och bostadshus. Markbeläggningen på sådana angöringsplatser och parkeringsplatser ska vara fast, jämn och halkfri.

3:1221 *Gångytor på tomter*

Gångytor ska utformas så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan ta sig fram och så att personer som använder rullstol kan förflytta sig utan hjälp.

Markbeläggningen på gångytor ska vara fast, jämn och halkfri.

3:1222 *Ramper på tomter*

Ramper ska kunna användas av personer med nedsatt rörelseförmåga. De ska luta högst 1:12.

3:1223 *Kontraster och markeringar på tomter*

Parkeringsplatser, angöringsplatser för bilar och friytor, liksom gångytor, trappor, ramper och konstgjorda ledytor samt manöverdon ska vara lätta att upptäcka.

3:1224 *Belysning för orientering på tomter*

Belysningen längs tillgängliga och användbara gångvägar och vid parkeringsplatser, angöringsplatser för bilar och friytor, ska utformas så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan orientera sig.

3:1225 *Orienterande skyltar på tomter*

Orienterande skyltar ska vara tillgängliga och användbara.

3:13 Tillgängliga och användbara entréer till byggnader

3:131 *Tillämpningsområde*

Reglerna gäller inte för småhus om det med hänsyn till terrängen inte är rimligt att uppfylla kraven.

H 3 LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

3:132 Allmänt

Huvudentréer till publika lokaler, arbetslokaler och bostadshus ska placeras och utformas så att de är tillgängliga och användbara. Även övriga entréer till publika lokaler, arbetslokaler och bostadshus ska vara tillgängliga och användbara om det behövs för att uppfylla kraven på tillgänglighet och användbarhet. Tillgängliga entréer ska vara lätta att upptäcka.

För småhus är tillgängligheten till byggnaden tillgodosedd, om det med enkla åtgärder i efterhand går att på tomten ordna en ramp till entrén.

3:14 Tillgänglighet och användbarhet i byggnader*3:141 Tillämpningsområde**3:142 Entré- och kommunikationsutrymmen*

Entré- och kommunikationsutrymmen ska vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Entré- och kommunikationsutrymmen ska ha tillräckligt manöverutrymme för rullstol och utformas så att personer som använder rullstol kan förflytta sig utan hjälp.

Entré- och kommunikationsutrymmen ska där det är möjligt, utformas utan nivåskillnader. Där nivåskillnader i kommunikationsutrymmen inte kan undvikas ska skillnaderna utjämnas med ramp, hiss eller annan lyftanordning och trappa.

Transport med sjukbår ska kunna ske från varje enskild bostadslägenhet.

3:1421 Gångytor i byggnader

Gångytor i entré- och kommunikationsutrymmen ska vara fasta och jämna.

3:1422 Ramper i byggnader

Ramper ska kunna användas av personer med nedsatt rörelseförmåga.

Ramper ska luta högst 1:12.

3:1423 Kontraster och markeringar i byggnader

Viktiga målpunkter i byggnader liksom gångytor, trappor och ramper samt manöverdon ska vara lätta att upptäcka och hitta fram till även för personer med nedsatt orienteringsförmåga.

3:1424 Belysning för orientering i byggnader

Belysningen i entréer och kommunikationsutrymmen ska utformas så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan orientera sig.

3:1425 Orienterande skyltar i byggnader

Orienterande skyltar ska vara tillgängliga och användbara.

3:143 Dörrar och portar

Tillgängliga och användbara dörrar och portar ska utformas så att de medger passage med rullstol och så att tillräckligt utrymme finns för att öppna och stänga dörren eller porten från rullstolen. Även andra öppningar i förflyttningsvägar ska utformas så att de medger passage med rullstol.

Tillgängliga och användbara dörrar och portar ska utformas så att de lätt kan öppnas av personer med ned-

satt rörelseförmåga. Handtag, manöverdon och lås ska placeras och utformas så att de kan användas såväl av personer med nedsatt rörelseförmåga som av personer med nedsatt orienteringsförmåga.

Roter dörrar ska kompletteras med en dörr som kan användas av personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

3:143a Krav på hiss eller annan lyftanordning

Om det behövs för att fylla grundläggande krav på tillgänglighet, användbarhet och för att en byggnad ska vara lämplig för sitt ändamål, enligt 65 § PBL, ska byggnad med fler än en våning vara försedd med en eller flera hissar eller andra lyftanordningar. Bostäder i byggnader med färre än tre våningar behöver dock inte ha hiss eller annan lyftanordning. Innehåller sådana byggnader bostäder som inte kan nås från marken ska de dock vara projekterade och utförda så att det utan svårighet går att installera hiss eller annan lyftanordning i efterhand. Vid tillämpningen av detta stycke ska med våning jämföras vind där det finns en bostad eller huvuddelen av en bostad.

3:144 Hissar och andra lyftanordningar

Då hissar eller andra lyftanordningar krävs enligt avsnitt 3:143a för att bostäder, arbetslokaler och publika lokaler ska vara tillgängliga och användbara ska minst en av dem rymma en person som använder rullstol och en medhjälpare.

En sådan hiss eller annan lyftanordning ska också utformas så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga självständigt kan använda den.

Hissar och andra lyftanordningar ska utformas så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan uppmärksamma när hisskorgen stannat för av- och påstigning.

Transport med sjukbår i hiss ska kunna ordnas i bostadshus med fler än fyra plan.

Ytterligare en personhiss ska finnas i byggnader som har fler än tio plan.

*3:145 Tillgänglighet och användbarhet i publika lokaler**3:1451 Ljudmiljö*

I publika lokaler där personer med nedsatt orienteringsförmåga är beroende av ljudmiljön för att kunna ta del av väsentlig information ska ljudmiljön utformas för god hörbarhet, god taluppfattbarhet och god orienterbarhet.

Samlingsssalar och receptioner ska utrustas med teleslingor eller andra tekniska lösningar så att de blir tillgängliga och användbara för personer med nedsatt hörsel.

3:1452 Samlingslokaler

Begränsade delar av biografier, teatrar, sporthallar och andra liknande större samlingslokaler behöver inte vara fullt tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelseförmåga. Podier och scener ska dock alltid vara tillgängliga och användbara.

3:1453 Tillgängliga och användbara toaletter

Där det finns toaletter för allmänheten ska minst en toalett vara tillgänglig och användbar.

3:146 Tillgänglighet och användbarhet i enskilda bostadslägenheter i ett plan

Rum, balkonger, terrasser och uteplatser ska vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelseförmåga. För sådana terrasser som kompletterar tillgängliga och användbara samt väl placerade balkonger är tillgängligheten och användbarheten tillgodosedd, om det med enkla åtgärder i efterhand går att ordna en ramp.

Minst dörren till huvudentrén samt minst en dörr till varje rum (inklusive rum för matlagning och ett hygienrum), balkong, terrass och uteplats ska medge passage med rullstol. Det ska finnas tillräcklig plats att öppna och stänga dörrarna från rullstolen.

Minst ett hygienrum ska vara tillgängligt och användbart för personer med nedsatt rörelseförmåga och utformas så att det lätt kan ordnas plats för medhjälpare.

I det tillgängliga och användbara hygienrumet ska också gå att ordna en separat duschplats om en sådan saknas från början.

3:147 Tillgänglighet och användbarhet i enskilda bostadslägenheter i flera plan

Kraven i avsnitt 3:146 ska uppfyllas på hela entréplanet.

3:148 Tillgängliga och användbara bostadskomplement

Förvaringsutrymmen enligt avsnitt 3:23, postboxar, tvättstugor, avfallsutrymmen, sopnedkast och andra bostadskomplement ska vara tillgängliga och användbara.

3:2 Bostadsutformning

Detta avsnitt innehåller föreskrifter och allmänna råd om utformnings- och egenskapskrav på bostäder. Avsnitt 3:5 innehåller också föreskrifter och allmänna råd vid ändring av byggnader.

3:21 Allmänt

3:211 Utformningskrav respektive tekniska egenskapskrav

3:212 Definitioner

Matlagning: Tillagning av mat och förvaring av livsmedel

3:22 Allmänt om utformning av bostäder

Bostäder ska dimensioneras och disponeras med hänsyn till sin långsiktiga användning.

Bostäderna ska också inredas och utrustas med hänsyn till sin långsiktiga användning.

I bostaden ska finnas

- minst ett rum för personhygien,
- inredning och utrustning för personhygien,
- rum eller avskiljbar del av rum för daglig samvaro,
- rum eller avskiljbar del av rum för sömn och vila,
- rum eller avskiljbar del av rum för matlagning,
- inredning och utrustning för matlagning,
- utrymme för måltider i eller i närheten av rum för matlagning,
- utrymme för hemarbete,
- entréutrymme med plats för ytterkläder m.m.,

j) utrymme för att tvätta och torka tvätt maskinellt om gemensam tvättstuga saknas,

k) utrymmen för förvaring, och

l) inredning för förvaring.

Avskiljbar del av rum ska ha fönster mot det fria. Avskiljbar del av rum ska också utformas så att den med bibehållen funktion kan avskiljas med väggar från resten av rummet.

3:221 Bostäder i flera plan

I bostäder med flera plan ska entréplanet minst rymma

- ett hygienrum enligt avsnitt 3:146,
- avskiljbar sängplats (sovalkov),
- möjlighet till matlagning,
- utrymme för måltider,
- utrymme för sittgrupp,
- entréutrymme,
- utrymme för förvaring, och
- utrymme för att tvätta och torka tvätt maskinellt om gemensam tvättstuga saknas.

3:222 Bostäder större än 55 m²

Bostäder med en lägenhetsyta större än 55 m² ska utformas med hänsyn till det antal personer som de är avsedda för.

Sådana bostäder ska dock alltid ha plats för en parsäng i minst ett rum eller en avskiljbar del av ett rum för sömn och vila.

3:223 Bostäder större än 35 m² och högst 55 m²

Bostäder med en lägenhetsyta större än 35 m² och högst 55 m² ska utformas med hänsyn till sin storlek.

I sådana bostäder är det dock tillräckligt att antingen rummet för sömn och vila eller rummet med inredning och utrustning för matlagning är en avskiljbar del av ett rum. Avskiljbar del av rum ska ha fönster mot det fria och ska utformas så att den med bibehållen funktion kan avskiljas med väggar från resten av rummet. Rummet eller den avskiljbara delen av rummet för sömn och vila behöver inte ha plats för en parsäng.

3:224 Bostäder om högst 35 m²

Bostäder med en lägenhetsyta om högst 35 m² ska utformas med hänsyn till sin storlek.

I sådana bostäder får utrymmena för funktionerna

- daglig samvaro, sömn och vila samt matlagning finnas i ett och samma rum utan att vara avskiljbara,
- daglig samvaro samt sömn och vila överlappa varandra helt eller delvis, och
- måltider samt hemarbete överlappa varandra helt eller delvis.

3:225 Bostäder för en grupp boende

För en grupp boende får de enskilda bostadslägenheternas rum för matlagning och för daglig samvaro samt utrymme för måltider delvis sammanföras till gemensamma utrymmen.

För en grupp boende får de enskilda bostadslägenheternas inredning och utrustning för matlagning delvis sammanföras till gemensamma utrymmen.

De gemensamma utrymmena ska vara så stora att de på ett fullgott sätt kompenserar för inskränkningarna i de enskilda bostadslägenheterna.

De gemensamma utrymmena ska också vara så väl-

H 3 LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

utrustade att de på ett fullgott sätt kompenserar för inskränkningarna i de enskilda bostadslägenheterna.

Avsnitt 3:225 gäller inte för bostäder för personer med nedsatt funktionsförmåga.

3:226 Särskilda boendeformer för äldre

För en mindre grupp boende, i särskilda boendeformer för äldre, får reglerna i första till och med fjärde stycket i avsnitt 3:225 tillämpas. De gemensamma utrymmena ska ligga i anslutning till de enskilda lägenheterna.

Gruppboendestäder avsedda för åldersdementa behöver inte ha inredning och utrustning för matlagning i de enskilda lägenheterna. I sådana fall ska dock nödvändiga installationer för detta vara förberedda. Enskilda bostäder om högst 35 m² i särskilda boendeformer för äldre ska utformas enligt 3:223.

3:227 Studentbostäder

3:2271 *Utformning av studentbostäder om högst 35 m²*
Studentbostäder med en lägenhetsyta om högst 35 m² ska utformas med hänsyn till sin storlek.

I enskilda studentbostäder med en lägenhetsyta om högst 35 m² får utrymmena för funktionerna

- a) daglig samvaro, sömn och vila samt matlagning finnas i ett och samma rum utan att vara avskiljbara, och
- b) daglig samvaro, sömn och vila, måltider samt hembete överlappa varandra helt eller delvis.

3:2272 *Rum för matlagning utan fönster mot det fria*

Rum för matlagning i studentbostäder behöver inte ha fönster mot det fria.

3:2273 *Bostäder för en student med gemensamma utrymmen*

För en grupp studenter som har enskilda bostäder avsedda för en person får rum för personhygien, rum för daglig samvaro och rum för matlagning samt utrymme för måltider, eller delar av dessa, sammanföras till gemensamma utrymmen. De gemensamma utrymmena ska vara så stora att de i skäligen utsträckning kompenserar för inskränkningarna i de enskilda bostäderna.

För en grupp studenter som har enskilda bostäder avsedda för en person får dessutom inredning och utrustning för matlagning eller delar av dessa, sammanföras till gemensamma utrymmen. De gemensamma utrymmena ska vara så välutrustade att de i skäligen utsträckning kompenserar för inskränkningarna i de enskilda bostäderna.

Gemensamma rum för personhygien ska finnas i nära anslutning och på samma plan som de enskilda bostäderna.

Ett gemensamt rum för personhygien får inte delas av fler än tre enskilda bostäder avsedda för en person.

Ett gemensamt rum med inredning och utrustning för matlagning får inte delas av fler än tolv enskilda bostäder avsedda för en person.

3:2274 *Rum för sömn och vila i bostäder större än 55 m²*

Bostäder med en lägenhetsyta större än 55 m² som är avsedda för flera studenter ska utformas med hänsyn till det antal studenter som de är avsedda för. Bostäderna

behöver inte ha plats för parsäng i något rum för sömn och vila.

3:23 Bostadskomplement

I bostadslägenhetens närhet ska det finnas en gemensam tvättstuga med möjlighet att tvätta och torka maskinellt, om det saknas utrymme att tvätta och torka tvätt maskinellt i den enskilda bostadslägenheten (jämför avsnitt 3:22). I bostadslägenheten eller i dess närhet ska det finnas läsbart utrymme för förvaring av säsongsutrustning och liknande.

I bostadslägenhetens närhet ska det finnas rum för förvaring av barnvagnar, cyklar, utomhusrullstolar, rullatorer och liknande samt utrymme för postboxar.

3:3 Rumshöjd

Detta avsnitt innehåller föreskrifter och allmänna råd beträffande rumshöjd. Avsnitt 3:5 innehåller också föreskrifter och allmänna råd vid ändring av byggnader.

3:31 Allmänt

Rumshöjden i byggnader ska vara tillräcklig för att undvika olägenheter för människors hälsa.

3:311 *Rum att vistas i mer än tillfälligt*

3:3111 *Bostäder*

Rumshöjden i bostäder ska vara minst 2,40 meter. I småhus får dock rumshöjden i vinds- och suterrängvåningar samt källare vara lägst 2,30 meter. I begränsade delar av rum får dessa rumshöjder underskridas. I sådana delar av rum där ståhöjd behövs får rumshöjden dock inte vara lägre än 2,10 meter under horisontella delar av tak eller 1,90 meter under snedtak.

3:3112 *Publika lokaler*

Rumshöjden i publika lokaler ska vara minst 2,70 meter. I rum avsedda för ett mindre antal personer får denna rumshöjd underskridas. Rumshöjden får dock inte vara lägre än 2,40 meter.

3:3113 *Arbetslokaler*

Rumshöjden i arbetsrum ska normalt vara minst 2,50 meter.

Rumshöjden i undervisningslokaler och andra lokaler avsedda för ett större antal personer ska vara minst 2,70 meter.

3:312 *Rum att vistas i tillfälligt*

I rum eller avskiljbara delar av rum i bostäder och publika lokaler avsedda för människor att vistas i tillfälligt ska rumshöjden inte vara lägre än 2,10 meter.

3:4 Driftutrymmen

Detta avsnitt innehåller föreskrifter och allmänna råd beträffande placering och utformning av driftutrymmen. Avsnitt 3:5 innehåller också föreskrifter och allmänna råd vid ändring av byggnader.

3:41 Allmänt

3:411 Definitioner

<i>Driftutrymmen:</i>	Utrymmen som huvudsakligen används för byggnaders drift och skötsel, t.ex. flåkrum, städutrymmen, hissmaskinutrymmen, avfallsutrymmen, undercentraler och pannrum.
<i>Avfallsanordningar:</i>	Fasta anordningar för hantering av avfall, t.ex. sopsugar och maskinellt lyftbara storbehållare (nedgrävda och ytplacerade).

3:42 Utformning av driftutrymmen

Driftutrymmen ska placeras och utformas så att risken för olyckor vid användning, kontroll och underhåll av utrymmena och deras installationer begränsas. Driftutrymmena och deras installationer ska dessutom placeras och utformas så att risken för brukarnas eller grannarnas hygien eller hälsa begränsas.

Det ska finnas tillräcklig plats för material och utrustning samt för drift- och underhållsarbete.

3:421 Tillträdesvägar till driftutrymmen

Driftutrymmen ska placeras och utformas så att risken för olyckor begränsas vid tillträde och transporter. Tillträdesvägarna ska utformas så att det finns tillräcklig plats för transport av stora och tunga installationsdelar. Tillträdesväg via en bostadslägenhet får endast finnas till installationer avsedda enbart för den enskilda bostaden.

3:422 Avfallsutrymmen och avfallsanordningar

I eller i anslutning till en byggnad ska det finnas utrymmen eller anordningar för hantering av avfall som kan nyttjas av alla brukare av byggnaden. För småhus får lösa avfallsbehållare användas. Utrymmena ska utformas och dimensioneras så att de, utöver vad som anges i avsnitt 3:42, möjliggör återvinning av avfallet.

Regler om manuell hantering och belastningsergonomi återfinns även i finska författningar om arbetarskydd.

Utrymmen eller anordningar för hantering av avfall ska anpassas till

- hämtningsintervallen och avfallsmängderna,
- sorten och sammansättningen av avfall,
- behovet av rengöring,
- behovet av att de ska kunna användas så att risken för olycksfall begränsas, och
- lokala regler för avfallshantering om hur avfall sorteras, förvaras och hämtas.

Grovavfall ska kunna tas om hand separat.

Sopnedkast och rörtransportanordningar ska kunna spärras från tillhörande uppsamlingsutrymmen.

Utrymmen eller anordningar för hantering av avfall får inte placeras

- så att avfall måste transporteras genom utrymmen där personer vistas mer än tillfälligt eller där livsmedel förvaras, och
- så att matavfall måste transporteras genom kommunikationsutrymmen i direkt anslutning till utrymmen där personer vistas mer än tillfälligt eller där livsmedel förvaras.

3:423 Avfallshantering i bostadslägenheten

I bostadslägenheter ska det finnas plats för källsortering av avfall.

3:5 Krav på tillgänglighet, bostadsutformning, rumshöjd och driftutrymmen vid ändring av byggnader

3:51 Tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

3:511 Tillgänglighet och användbarhet i byggnader

Byggnader ska vid ändring uppfylla de krav på tillgänglighet och användbarhet som anges i avsnitt 3:1. Kraven får tillgodoses på annat sätt än vad som anges där om motsvarande nivå på tillgänglighet och användbarhet ändå uppnås.

Avsteg från nivån får dock göras om det finns synnerliga skäl med hänsyn till ändringens omfattning och byggnadens förutsättningar. Regler om detta finns i detta avsnitt och i avsnitt 1:22.

Regler om krav på hissar vid ändringar finns i avsnitt 3:513.

3:512 Tillgängliga och användbara entréer till byggnader

Nivåskillnader till huvudentréer ska överbryggas om det inte finns synnerliga skäl för avsteg.

För småhus är kravet på tillgänglighet och användbarhet dock tillgodosett, om det i efterhand med enkla åtgärder går att ordna en ramp till entrén inom tomten.

3:513 Tillgänglig och användbar hiss eller annan lyftanordning

Vid omfattande ändringar av flerbostadshus med fler än två våningar, arbetslokaler och publika lokaler ska en tillgänglig och användbar hiss eller annan lyftanordning installeras, om sådan saknas. Med våning jämställs vind där det finns en bostad eller huvuddelen av en bostad. Avsteg från denna föreskrift får göras endast om det finns synnerliga skäl för detta.

3:514 Tillgänglighet och användbarhet på tomter

3:52 Bostadsutformning

Bostäder ska dimensioneras, disponeras, inredas och utrustas med hänsyn till sin långsiktiga användning. Den kravnivå som anges i avsnitt 3:2 ska eftersträvas. Regler om ändring av byggnader finns också i avsnitt 1:22.

3:53 Rumshöjd

Rumshöjden i byggnader ska vara tillräcklig för att undvika olägenheter för människors hälsa. Regler om ändring av byggnader finns också i avsnitt 1:22.

3:54 Avfallsutrymmen och avfallsanordningar

I eller i anslutning till en byggnad ska det finnas utrymmen eller anordning för hantering av avfall som kan nyttjas av alla brukare av byggnaden. Motsvarande kravnivå som anges i avsnitt 3:422-3:423 ska eftersträvas. Regler om ändring av byggnader finns också i avsnitt 1:22.

4 Bärförmåga, stadga och beständighet

4:1 Allmänt

Detta avsnitt innehåller föreskrifter om byggnaders och konstruktioners bärförmåga, stadga och beständighet.

De väsentliga tekniska kraven enligt 65 § PBL för en byggnads bärande och stabiliserande konstruktioner uppfylls då författningarna i avsnitt 4:2 tillämpas.

4:2 Föreskrifter om bärande konstruktioner och geokonstruktioner

Med de avvikelser som anges i avsnitt 4:3 ska följande författningar tillämpas i landskapet Åland

1) miljöministeriets förordning om bärande konstruktioner, utfärdad den 17 juni 2014 och

2) miljöministeriets förordning om geokonstruktioner, utfärdad den 17 juni 2014.

4:3 Avvikelser

Hänvisningar i de författningar som anges i avsnitt 4:2 till föreskrifter i rikslagstiftning avser motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftning.

5 Brandskydd

Detta avsnitt innehåller föreskrifter och allmänna råd till 12 kap. 65 § PBL beträffande grundläggande krav på byggnaders brandskydd. Avsnittet innehåller även föreskrifter och allmänna råd beträffande utryckningsfordons framkomlighet på tomter i händelse av brand. Avsnitt 5:8 innehåller också föreskrifter och allmänna råd vid ändring av byggnad.

5:1 Allmänna förutsättningar

Byggnader ska utformas med sådant brandskydd att brandsäkerheten blir tillfredsställande. Utformningen av brandskyddet ska förutsätta att brand kan uppkomma.

Brandskyddet ska utformas med betryggande robusthet så att hela eller stora delar av skyddet inte slås ut av enskilda händelser eller påfrestningar.

5:11 Dimensionering

Byggnaders brandskydd ska projekteras, utformas och verifieras genom förenklad eller analytisk dimensionering.

5:111 Förenklad dimensionering

Förenklad dimensionering innebär att byggherren uppfyller föreskrifterna genom de lösningar och metoder som anges i de allmänna råden i avsnitt 5:2–5:7.

Förenklad dimensionering får inte tillämpas om ett automatiskt släcksystem används för att uppfylla kraven

- a) i fler än två föreskrifter, eller
- b) i fler än en föreskrift, där det finns krav på automatiskt släcksystem.

De föreskrifter som avses anges är avsnitt 5:331, 5:336, 5:527, 5:531, 5:5332, 5:534, 5:536, 5:542, 5:548, 5:551 5:561 och 5:732.

5:112 Analytisk dimensionering

Analytisk dimensionering innebär att byggherren uppfyller en eller flera av föreskrifterna i detta avsnitt på annat sätt än genom förenklad dimensionering.

Verifieringen av byggnadens brandskydd ska utföras genom

- kvalitativ bedömning,
 - scenarioanalys,
 - kvantitativ riskanalys,
- eller motsvarande metoder. Metoderna får också kombineras.

Verifieringsmetoden ska väljas för det specifika objektet med hänsyn till hur komplext brandskyddet är.

Kvalitativ bedömning får användas som verifieringsmetod om avvikelserna från förenklad dimensionering är begränsade. Detsamma gäller om utformningens effekt på brandsäkerheten är väl känd och om utformningen med god marginal uppfyller föreskrifterna.

Brandskydd i byggnader i byggnadsklass Br0 ska verifieras med analytisk dimensionering.

5:12 Dokumentation

En brandskyddsdokumentation ska upprättas. Av denna ska framgå vilka förutsättningarna för det byggnadstekniska brandskyddet är och hur den uppförda byggnadens brandskydd är utformat samt verifiering av att brandskyddet uppfyller kraven i detta avsnitt och beträffande bärförmåga vid brand i föreskrifterna i avsnitt 4.

Kravet på brandskyddsdokumentation gäller inte för komplementbyggnader som är högst 15 m².

5:13 Betydelse av kommunala räddningsmyndighetens insats

Om den kommunala räddningsmyndighetens har tillräckligt snabb insatstid och tillräcklig förmåga får utrymning genom fönster med hjälp av den kommunala räddningsmyndigheten enligt 5:323 tillämpas.

5:2 Brandtekniska klasser och övriga förutsättningar

5:21 Verksamhetsklasser

Utrymmen i byggnader ska, utifrån avsedd verksamhet, delas in i verksamhetsklasser (Vk).

5:211 Verksamhetsklass 1 – Industri, kontor m.m.

Verksamhetsklassen omfattar utrymmen där det vistas personer som kan förväntas ha god lokalkännedom, som har förutsättningar att själva sätta sig i säkerhet och som kan förväntas vara vakna.

5:212 Verksamhetsklass 2 – Samlingslokaler m.m.

Verksamhetsklassen omfattar samlingslokaler och andra lokaler där det vistas personer som inte kan förväntas ha god lokalkännedom, som har förutsättningar att själva sätta sig i säkerhet och som kan förväntas vara vakna. Med en samlingslokal avses varje lokal eller varje grupp av lokaler inom en brandcell som är avsedd för ett större antal personer.

Utrymmen ska delas in i verksamhetsklasserna 2A, 2B eller 2C.

Verksamhetsklass 2A avser en lokal för högst 150 personer.

Verksamhetsklass 2B avser en samlingslokal för fler än 150 personer.

Verksamhetsklass 2C avser en samlingslokal som är avsedd för fler än 150 personer och där alkohol serveras i mer än begränsad omfattning.

5:213 Verksamhetsklass 3 – Bostäder

Verksamhetsklassen omfattar bostäder där det vistas personer som kan förväntas ha god lokalkänedom, som har förutsättningar att själva sätta sig i säkerhet och som inte kan förväntas vara vakna.

Verksamhetsklass 3A omfattar boenden som avses i första stycket och inte omfattas av verksamhetsklass 3B.

Verksamhetsklass 3B omfattar gemensamhetsboenden.

5:214 Verksamhetsklass 4 – Hotell m.m.

Verksamhetsklassen omfattar utrymmen där det vistas personer som inte kan förväntas ha god lokalkänedom, som har förutsättningar att själva sätta sig i säkerhet och som inte kan förväntas vara vakna.

5:215 Verksamhetsklass 5 – Vårdmiljöer m.m.

Verksamhetsklassen omfattar utrymmen där det vistas personer som har begränsade, eller inga, förutsättningar att själva sätta sig i säkerhet.

Utrymmen ska delas in i verksamhetsklasserna 5A, 5B, 5C eller 5D.

Verksamhetsklass 5A omfattar utrymmen som är avsedda för verksamhet som bedrivs under dagtid och som uppfyller föreskriftens första stycke.

Verksamhetsklass 5B omfattar behovsprövade särskilda boenden för personer

- med fysisk eller psykisk sjukdom,
- med funktionsnedsättning
- med utvecklingsstörning,
- med demens eller

- som på annat sätt har en nedsatt förmåga att själva sätta sig i säkerhet.

Verksamhetsklass 5C omfattar lokaler för hälso- och sjukvård.

Verksamhetsklass 5D omfattar lokaler avsedda för personer som hålls inlåsta.

5:216 Verksamhetsklass 6

Verksamhetsklass 6 omfattar lokaler med förhöjd sannolikhet för uppkomst av brand eller där en brand kan få ett mycket snabbt och omfattande förlopp.

5:22 Byggnadsklasser

Byggnader ska delas in i byggnadsklasser, Br, utifrån skyddsbehovet.

- Byggnader med mycket stort skyddsbehov ska utformas i byggnadsklass Br0.

- Byggnader med stort skyddsbehov ska utformas i byggnadsklass Br1.

- Byggnader med måttligt skyddsbehov ska utformas i byggnadsklass Br2.

- Byggnader med litet skyddsbehov ska utformas i byggnadsklass Br3.

Vid bedömningen av skyddsbehovet ska hänsyn tas till troliga brandförlopp, potentiella konsekvenser vid en brand och byggnadens komplexitet.

5:23 Byggnadsdelar, klasser och definitioner

5:231 Klassbeteckningar

Byggnadsdelar delas in beroende på funktion i följande klasser

- R bärförmåga,
- RE bärförmåga och integritet (täthet),
- REI bärförmåga, integritet och isolering,
- E integritet,
- EI integritet och isolering,
- EI₁ eller EI₂ integritet och isolering för brandavskiljande fönster (som endast kan öppnas med verktyg, nyckel eller liknande) eller för branddörrar,
- EW integritet och begränsad strålning.

Beteckningarna åtföljs av ett tidskrav: 15, 30, 45, 60, 90, 120, 180, 240 eller 360 minuter. Klasserna kan kombineras med tilläggsbeteckningarna

- M mekanisk påverkan,
- S_a eller S_m brandgastäthet för dörrar,
- C dörrar med dörrstängare i någon av klasserna C1–C5.

Därutöver används följande klassbeteckningar för material, beklädnader och ytskikt där beteckningar med index L avser material för rör

- A1, A2, B, C, D, E
- A_{L1}, A_{L2}, B_L, C_L, D_L, E_L

Brandteknisk klass A1 är det högsta kravet och kan inte kombineras med någon tilläggsklass. Klasserna A2, B, C, D kombineras alltid med någon av följande tilläggsklasser:

- s1 byggnadsdelen får avge mycket begränsad mängd med brandgaser.

- s2 byggnadsdelen får avge begränsad mängd med brandgaser.

- s3 inget krav på begränsad produktion av brandgaser.

- d0 brinnande droppar eller partiklar får inte avges från byggnadsdelen.

- d1 brinnande droppar eller partiklar får avges i begränsad mängd.

- d2 inget krav på begränsning av brinnande droppar och partiklar.

Brandteknisk klass E är den lägsta klassen och kombineras med tilläggsklassen d2 om inget droppkrav uppfylls.

Golvbeläggning A_{fl}, A_{fl}², B_{fl}, C_{fl}, D_{fl}, E_{fl}

Klassen A_{fl} är det högsta kravet och kan inte kombineras med någon tilläggsklass. Klasserna A_{fl}², B_{fl}, C_{fl}, D_{fl} kombineras alltid med någon av följande tilläggsklasser:

- s1 golvmaterialet får avge en begränsad mängd med brandgaser.

- s2 inget krav på begränsad produktion av brandgaser. Klassen E_{fl} är den lägsta klassen och kombineras inte med någon tilläggsklass.

- Kablar A_{ca}, B_{ca}, B_{ca}², C_{ca}, D_{ca}, E_{ca}

Klassen A_{ca} är den högsta klassen och kan inte kombineras med någon tilläggsklass. Klasserna B_{ca}, B_{ca}², C_{ca}, D_{ca} kombineras alltid med någon av följande tilläggsklasser:

- s1 kabeln får avge mycket begränsad mängd med brandgaser.

H 3 LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

– s2 kabeln får avge begränsad mängd med brandgaser.

– s3 inget krav på begränsad produktion av brandgaser.

– d0 brinnande droppar eller partiklar får inte avges från kabeln.

– d1 brinnande droppar eller partiklar får avges i begränsad mängd.

– d2 inget krav på begränsning av brinnande droppar och partiklar.

Klasserna B1_{ca}, B2_{ca}, C_{ca}, D_{ca} kan även kombineras med någon av följande tilläggsklasser:

– a1 kabeln får avge mycket begränsad mängd sura och frätande brandgaser

– a2 kabeln får avge begränsad mängd sura och frätande brandgaser

– a3 inget krav på begränsning av sura och frätande brandgaser.

Klassen E_{ca} är den lägsta klassen och kan inte kombineras med någon tilläggsklass.

– Taktäckning klass B_{ROOF} (t2).

– Beklädnad brandteknisk klass K₂10/B-s1,d0.

– Motstånd mot sotbrand, klass G.

Klassbeteckning och tillämpliga tilläggsklasser ska minst motsvara de krav som anges i denna författning för att uppfylla kraven och tillåtas i respektive tillämpning.

5:2311 Dörrar

5:232 Avskiljande konstruktion

Med avskiljande konstruktion avses en konstruktion såsom bjälklag och väggar – inklusive genomföringar och liknande samt anslutningar till angränsande byggnadsdelar – som motstår hela eller del av ett brandförlopp. Avskiljande konstruktion ska uppfylla relevanta krav på integritet och isolering.

Kravet att brand- och brandgasspridning ska begränsas ska tillämpas med beaktande av vilka brandförlopp som kan förväntas och byggnadens skyddsbehov.

5:233 Brandbelastning

Medbrandbelastning avses energipergolvarea (MJ/m²) inom ett visst utrymme. Brandbelastning bestäms för den totala mängd energi som kan förbrännas vid ett fullständigt brandförlopp i förhållande till golvarean för aktuellt utrymme.

Det dimensionerade värdet på brandbelastningen ska vara det värde som inryms i 80 % av de observerade värdena i ett representativt statistiskt material.

5:24 Allmänna byggnadstekniska begrepp

5:241 Luftsluss och brandsluss

Luftslussar förbinder utrymmen där särskilda krav ställs på skydd mot spridning av brand och brandgaser. Luftslussen ska vara så stor att den kan passeras med endast en dörr i taget öppen. Om luftslussen ingår i en brandcellsgräns ska den brandklassade dörren vara självstängande.

Brandslussar förbinder utrymmen med särskilt höga krav på skydd mot spridning av brand och brandgaser. Brandslussen ska utformas som egen brandcell. Brandslussen ska vara så stor att den kan passeras med endast en dörr i taget öppen.

5:242 Brandcell

Med brandcell avses en avskild del av en byggnad inom vilken en brand under hela eller delar av ett brandförlopp kan utvecklas utan att sprida sig till andra delar av byggnaden eller andra byggnader. Brandcellen ska vara avskild från byggnaden i övrigt med omslutande väggar och bjälklag eller motsvarande, så att utrymning av byggnaden tryggas och så att personer i intilliggande brandceller eller byggnader skyddas under hela eller delar av ett brandförlopp.

5:243 Brandsektion

Med brandsektion avses en avskild del av en byggnad inom vilken en brand kan utvecklas utan att sprida sig till andra delar av byggnaden eller andra byggnader. Brandsektionen ska vara avskild från byggnaden i övrigt med brandväggar och bjälklag eller motsvarande så att brandspridningen inom och mellan byggnader begränsas.

5:244 Brandvägg

Brandväggar ska med tillräcklig tillförlitlighet kunna begränsa en brand utan insats från räddningspersonal. Väggen ska tåla sannolik mekanisk påverkan vid brand och utformas så att den enkelt kan lokaliseras av den kommunala räddningsmyndigheten.

Byggnadsdelar, installationer och anslutningar som placeras på, intill eller i en brandvägg ska utformas så att de inte kan försämra brandväggens funktion.

Brandväggen mellan byggnader ska ha sådan stabilitet och bärförmåga att byggnader på endera sidan kan störta samman utan att brandväggens egenskaper avsevärt försämrats.

Brandväggar får vara gemensamma i sammanbyggda byggnader. I sammanbyggda byggnader av olika byggnadsklasser ska brandväggen utformas i samma brandtekniska klass som gäller för byggnaden med den högre byggnadstekniska klassen.

5:245 Trapphus Tr1

Trapphus Tr1 ska utformas med avskiljande konstruktion så att brand- och brandgasspridning till trapphuset begränsas.

5:246 Trapphus Tr2

Trapphus Tr2 ska utformas med avskiljande konstruktion så att brand- och brandgasspridning till trapphuset begränsas.

5:247 Utrymningsväg och säker plats

En utrymningsväg ska vara en utgång till en säker plats. En utrymningsväg får även vara ett utrymme i en byggnad som leder från en brandcell till en sådan utgång.

5:248 Utrymningsplats

Med utrymningsplats avses ett utrymme i angränsande brandcell som är placerad i anslutning till utrymningsväg där personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan avvakta fortsatt utrymning. Utrymningsplatsen får även vara en del av utrymningsvägen om utrymningsplatsen är placerad i anslutning till de utrymmen som betjänas av utrymningsvägen.

Utrymningsplatsen ska kunna rymma personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Utrymnings-

platsen ska vara användbar och tillgänglig för personerna som anges i avsnitt 3:1 samt vara åtkomlig utan nyckel eller motsvarande.

Utrymningsplatsen ska vara belägen i samma plan som det utrymme som den betjänar. Det ska finnas möjlighet till tvåvägskommunikation från utrymningsplatsen. Kommunikationssystemet funktion ska kunna upprätthållas vid strömavbrott samt ha ett skydd mot strömavbrott till följd av brand.

5:249 Avskilt pannrum

Med avskilt pannrum avses sådana pannrum som är särskilt utformade med skydd mot utveckling och spridning av brand och brandgas.

5:25 Brandtekniska installationer

5:251 Larmsystem

5:2511 Automatiskt brandlarm

Automatiskt brandlarm ska installeras när detta är en förutsättning för brandskyddets utformning. Systemet ska utformas med sådana egenskaper att det, med hög tillförlitlighet, har förmåga att detektera brand och att ge signal till de funktioner som är beroende av larmet. Systemet ska utformas med tillräcklig täckningsgrad och ska aktivera tillräckligt snabbt för att säkerställa avsedd funktion. Systemet ska utformas så att korrosion, termisk påverkan eller andra faktorer i byggnadens miljö inte påverkar tillförlitligheten.

Anläggningens funktion ska kunna upprätthållas vid strömavbrott och ska förses med skydd mot strömavbrott på grund av brand i de utrymmen som inte täcks av det automatiska brandlarmet.

Om det automatiska brandlarmet är en förutsättning för brandskyddet i hela eller delar av en byggnad ska detektionssystemet täcka dessa områden.

5:2512 Utrymningslarm

Utrymningslarm ska installeras när detta är en förutsättning för brandskyddets utformning. Utrymningslarmet ska utformas efter behovet av information så att personer som vistas i byggnaden kan nås av information om lämpliga åtgärder vid utrymning.

Utrymmen i publika lokaler där personer med hörselnedsättning kan vistas utan direktkontakt med andra personer ska förses med kompletterande larmdon så att även hörselskadade och döva nås av varningssignaler i händelse av brand eller annan fara.

Vid akustiskt larm ska hörbarheten vara sådan att signaler eller meddelanden kan uppfattas i berörda delar av byggnaden.

Anläggningens funktion ska kunna upprätthållas vid strömavbrott samt ha ett skydd mot strömavbrott på grund av brand.

5:2513 Brandvarnare

Brandvarnare ska installeras när dessa är en förutsättning för brandskyddets utformning. Brandvarnare ska utformas och placeras så att de, med hög tillförlitlighet, har förmåga att detektera och varna vid brand. Brandvarnare ska dessutom utformas med tillräckligt snabb aktiveringstid så att de varnar tidigt.

Brandvarnare ska utformas så att korrosion, termisk

påverkan eller andra faktorer i byggnadens miljö inte påverkar tillförlitligheten.

5:252 Automatiska släcksystem

Om ett automatiskt släcksystem är en förutsättning för brandskyddets utformning ska det utformas så att det, med hög tillförlitlighet, har förmåga att släcka eller kontrollera en brand under avsedd tid. Systemet ska aktivera tillräckligt snabbt och ska utformas med tillräcklig täckningsgrad för att säkerställa avsedd funktion. Systemet ska ha sådana egenskaper som krävs för att säkerställa att aktivering kan ske med hög tillförlitlighet. Systemet ska utformas så att korrosion, termisk påverkan eller andra faktorer i byggnadens miljö inte påverkar tillförlitligheten. System med släckmedel som kan ha toxiska egenskaper ska utformas så att betryggande personsäkerhet upprätthålls.

Anläggningen ska ha ett skydd mot att funktionen störs på grund av brand.

5:2521 Automatisk vattensprinkleranläggning

5:2522 Boendesprinkler

5:2523 Brandgasventilation

Om ett system för brandgasventilation är en förutsättning för att brandskyddet ska fungera ska systemet utformas så att det, med hög tillförlitlighet, kan kontrollera brandgaser under avsedd tid. Systemet ska ha tillräckligt snabb aktiveringstid och tillräcklig kapacitet för att säkerställa att brandskyddet blir tillfredsställande. Vid dimensionering av brandgasventilation ska hänsyn tas till snölast och vindlast. Öppningar och andra anordningar ska utformas så att vägar för tilluft och frånluft säkerställs utifrån de förhållanden som kan uppstå vid en brand. Anläggningens funktion ska kunna upprätthållas då ström finns till byggnaden samt ha ett skydd mot strömavbrott på grund av brand.

5:254 Dörrstängare

Dörrstängare ska installeras när detta är en förutsättning för brandskyddets utformning. Systemet ska utformas så att det, med hög tillförlitlighet, säkerställer att brandcellsgränserna upprätthåller sin funktion.

5:255 Ventilationstekniskt brandskydd

5:2551 Spjäll

Om spjäll är en förutsättning för brandskyddets utformning ska de utformas så att de, med hög tillförlitlighet, skyddar mot brand- och brandgasspridning i ventilationssystemet motsvarande den avskiljande förmåga som gäller för brandcellsgränsen. Spjäll ska klara den temperatur som de utsätts för och spjällen ska aktiveras inom den tid som krävs för att avsedd funktion ska uppnås.

Spjällen ska vid behov förses med ett skydd mot strömavbrott på grund av brand.

5:2552 Fläktar i drift vid brand

Med fläktar i drift vid brand avses en skyddsmetod som innebär att fläktar i ventilationssystem används för att kontrollera brandgaser eller begränsa brand- och brandgasspridning mellan brandceller.

Om fläktar i drift vid brand är en förutsättning för

H 3 LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

brandskyddets utformning ska de dimensioneras så att de med hög tillförlitlighet uppfyller avsedd funktion. Systemet ska förses med ett skydd mot strömbrott på grund av brand.

5:256 Trycksättning av utrymme

Om trycksättning av ett utrymme är en förutsättning för brandskyddets utformning ska systemet, med hög tillförlitlighet, utformas så att brandgasspridning till det utrymmet begränsas.

5:3 Möjlighet till utrymning vid brand**5:31 Allmänt**

Byggnader ska utformas så att det ges möjlighet till tillfredsställande utrymning vid brand. Med tillfredsställande utrymning avses att personer som utrymmer, med tillräcklig säkerhet, inte utsätts för nedfallande byggnadsdelar, hög temperatur, hög värmestrålning, giftiga brandgaser eller dålig sikt som hindrar utrymning till en säker plats.

5:32 Tillgång till utrymningsväg*5:321 Allmänt*

Om inget annat anges i avsnitt 5:322 ska utrymmen där personer vistas mer än tillfälligt utformas med tillgång till minst två av varandra oberoende utrymningsvägar.

Om bostaden eller lokalen har fler än ett plan ska det finnas minst en utrymningsväg från varje plan. Mindre entresolplan får dock utformas utan utgång till utrymningsväg från entresolplanet under förutsättning att utrymningen ändå kan ske på ett tillfredsställande sätt.

I byggnader med fler än åtta men högst sexton våningsplan ska bostäder och lokaler utformas med tillgång till minst ett trapphus Tr2. I byggnader med fler än sexton våningsplan ska bostäder och lokaler utformas med tillgång till minst ett trapphus Tr1.

5:322 En enda utrymningsväg

Dörr direkt till säker plats får vara den enda utrymningsvägen från utrymmen i markplanet för

1) utrymmen i verksamhetsklass 1, om möjligheten till utrymning kan anses vara tillfredsställande och där ett begränsat antal personer förväntas vistas.

2) mindre lokaler och bostäder i verksamhetsklass 2A, 3, 4 och 5B som är lätt överblickbara och där ett begränsat antal personer förväntas vistas.

Om förutsättningarna för tillfredsställande utrymning finns får trapphus Tr1 utgöra den enda utrymningsvägen från bostäder i verksamhetsklass 3 och från lokaler i verksamhetsklass 1.

Om förutsättningarna för tillfredsställande utrymning finns får trapphus Tr2 utgöra den enda utrymningsvägen i lokaler i verksamhetsklass 1 i byggnader med högst åtta våningsplan och från bostäder i verksamhetsklass 3 i byggnader med högst sexton våningsplan.

5:3221 Möjlighet till utrymning från utrymmen där man enbart vistas tillfälligt

Utrymmen där personer enbart vistas tillfälligt ska utformas med tillgång till minst en utrymningsväg.

5:323 Utrymning genom fönster

Fönster för utrymning ska utformas så att utrymning kan ske på betryggande sätt.

I utrymmen i verksamhetsklass 1, skolor i verksamhetsklass 2A samt bostäder i verksamhetsklass 3 får en av utrymningsvägarna ersättas av tillgång till fönster. Fönstrets underkant får vara beläget högst 2,0 m över marknivån utanför och om möjlighet till utrymning i övrigt ges på ett tillfredsställande sätt.

Utrymning från bostäder i verksamhetsklass 3 i byggnad Br2 och Br3 får även ske enligt avsnitt 5:353.

Utrymning från fönster med hjälp av den kommunala räddningsmyndigheten får tillgodoräknas som en av utrymningsvägarna för byggnader i verksamhetsklasserna 1 eller 3, förutsatt att högst 15 personer utrymmer denna väg från brandcellen. Detta förutsätter att den kommunala räddningsmyndigheten har tillräckligt snabb insatstid och förmåga. Uppställningsplats dimensionerad för den kommunala räddningsmyndighetens utrustning ska finnas.

5:33 Utformning och framkomlighet*5:331 Gångavstånd till utrymningsväg**5:332 Gångavstånd inom utrymningsväg*

Utrymningsvägar ska utformas så att risken för att personer blir instängda av brand och brandgas begränsas.

*5:333 Dimensionerande personantal**5:334 Utformning av utrymningsvägar*

I lokaler för ett större antal personer ska åtgärder vidtas som innebär att hög persontäthet vid utgången och långa kötider undviks.

5:335 Dörrar

Dörrar som ska användas för utrymning ska vara utåtgående i utrymningsriktningen och lätta att identifiera som utgångar. Inåtgående dörrar får endast användas om köbildning inte kan förväntas uppstå framför dörren. Andra varianter på dörrar får användas om de kan ge en motsvarande säkerhet som slagdörrar.

Dörrar som ska användas för utrymning ska vara lätta att öppna och passera. Undantag medges för utrymmen i verksamhetsklass 5D.

Dörrar som ska användas för utrymning och som endast går att öppna med nyckel får användas i utrymmen i verksamhetsklasserna 1 och 3 om dörrarna betjänar ett litet antal personer som kan förväntas ha tillgång till nyckel.

5:336 Utrymningsplats

Publika lokaler som ska vara tillgängliga och användbara enligt avsnitt 3:1 för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska förses med minst två oberoende utrymningsplatser. Om lokalen har fler än ett plan ska det finnas minst en utrymningsplats på varje plan. Om lokalen i enlighet med avsnitt 5:322 enbart har en enda utrymningsväg får lokalen utformas med en utrymningsplats. Utrymningsplatsen ska vara placerad i intilliggande brandcell och finnas i anslutning till eller i utrymningsvägen. En utrymningsplats ska kunna rymma minst en mindre utomhusrullstol.

Utrymningsväg som är tillgänglig och användbar och

som leder horisontellt till säker plats behöver inte förses med någon utrymningsplats. Publika lokaler som är försedda med automatiskt släcksystem behöver inte förses med utrymningsplats. Ytterligare krav anges i avsnitt 5:352.

5:337 *Hiss*

5:34 Brandtekniska installationer

5:341 *Vägledande markeringar*

Med vägledande markeringar avses skyltar eller liknande som vid utrymning ger vägledning så att utrymningen inte hindras av svårigheter att orientera sig i byggnaden.

Vägledande markeringar ska finnas i utrymmen som är svårorienterade. Krav på vägledande markering finns även i avsnitt 5:351, 5:352, 5:354 och 5:357. Där krav på vägledande markering finns ska belysning eller genomlysning av vägledande markeringar ha säkerställd strömförsörjning motsvarande nödbelysning enligt avsnitt 5:343.

För de utrymmen där krav på vägledande markering gäller ska skyltar eller liknande finnas i anslutning till de dörrar och fönster som är avsedda för utrymning. Skyltar ska utformas som gröna skivor med tydliga vita symboler och ska lätt kunna uppmärksammas.

5:342 *Allmänbelysning*

Utrymningsvägar ska förses med allmänbelysning som med tillfredsställande säkerhet fungerar.

5:343 *Nödbelysning*

I byggnad eller del av byggnad där nödbelysning föreskrivs ska nödbelysningen möjliggöra utrymning även vid strömavbrott.

Nödbelysningen ska vid brand fylla sin funktion i de delar av byggnaden som inte är i brandens omedelbara närhet. Vid strömavbrott ska nödbelysningen ge avsedd belysning under minst 60 minuter.

Nödbelysning ska finnas i samtliga trapphus, som är utrymningsvägar, i byggnader med fler än åtta våningsplan. Krav på nödbelysning finns även i avsnitt 5:352, 5:353, 5:354, 5:356 och 5:357.

5:35 Särskilda krav för de olika verksamhetsklasserna

5:351 *Verksamhetsklass 2A*

Lokaler som tillhör verksamhetsklass 2A ska förses med vägledande markeringar. Mindre lokaler som är lätt överblickbara får utformas utan krav på vägledande markering.

5:352 *Verksamhetsklass 2B och 2C*

Utrymningsvägar från samlingslokaler ska dimensioneras för det maximala antal personer som får vistas i lokalen.

Dörrar i eller till utrymningsväg ska kunna öppnas genom att trycka på dörren eller kunna öppnas med ett lättmanövrerat trycke.

Samlingslokaler ska förses med anordningar för varning i händelse av brand och vid behov anordning för tidig upptäckt av brand.

Samlingslokaler ska vara försedda med vägledande markeringar för utrymning.

Samlingslokaler ska vara försedda med allmänbelysning och nödbelysning. Utrymningsvägar från samlingslokaler ska vara försedda med nödbelysning. Omedelbart utanför utgångar till det fria ska nödbelysning anordnas.

Utvändiga utrymningsvägar från samlingslokaler ska i hela sin längd vara belysta och försedda med nödbelysning.

5:353 *Verksamhetsklass 3*

Bostäder i verksamhetsklass 3 ska förses med anordningar för tidig upptäckt och varning i händelse av brand. Signalen ska kunna uppfattas i de utrymmen där personer vistas mer än tillfälligt.

Väg till utrymningsväg i gemensamhetsutrymmen i verksamhetsklass 3B ska vara försedda med nödbelysning.

Bostadsrum i verksamhetsklass 3 som finns i byggnader i byggnadsklass Br2 eller Br3 ska kunna utrymmas utan hjälp av den kommunala räddningsmyndigheten.

5:354 *Verksamhetsklass 4*

Utrymmen i verksamhetsklass 4 ska förses med anordningar för tidig upptäckt och varning i händelse av brand.

Utrymmen i verksamhetsklass 4 ska vara försedda med vägledande markeringar för utrymning. Utrymningsvägar ska vara försedda med nödbelysning. Anslag med utrymningsplan ska finnas i varje gästrum.

5:355 *Verksamhetsklass 5A*

Utrymmen i verksamhetsklass 5A ska förses med anordningar för tidig upptäckt och varning i händelse av brand.

5:356 *Verksamhetsklass 5B*

Utrymmen i verksamhetsklass 5B ska förses med anordningar för tidig upptäckt och varning i händelse av brand. Utrymningsvägarna från utrymmen i verksamhetsklass 5B ska vara försedda med nödbelysning.

5:357 *Verksamhetsklass 5C*

Utrymmen i verksamhetsklass 5C ska förses med anordningar för tidig upptäckt i händelse av brand.

Vägar till utrymningsvägar får passera genom angränsande brandcell. Passage mellan brandceller ska kunna ske utan att brandgas sprider sig till den icke brandutsatta avdelningen.

Utrymningsvägarna från utrymmen i verksamhetsklass 5C ska vara försedda med nödbelysning. Vägledande markering ska finnas i byggnader i verksamhetsklass 5C.

5:358 *Avskilda mötesrum m.m.*

5:4 Skydd mot uppkomst av brand

5:41 *Allmänt*

Byggnader och fasta installationer ska utformas med tillfredställande skydd mot uppkomst av brand.

Temperaturen på ytan av närbelägna byggnadsdelar och fast inredning av brännbart material får inte bli så hög att materialet kan antända.

H 3 LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

5:42 Uppvärmningsanordningar m.m.*5:421 Allmänt*

Uppvärmningsanordningar ska, utöver vad som avses i avsnitt 5:41, utformas så att skydd mot annan fara begränsas.

Eldstad ansluten till skorsten, rök- eller avgaskanal ska utformas så att systemet utgör en brandsäker och väl fungerande helhet.

*5:422 Eldstäder**5:4221 Allmänt**5:4222 Belastningar*

Eldstäder och förbindelsekanaler ska ha tillräcklig hållfasthet för att ta upp förekommande belastningar. Eldstäder, eldningsapparater, och liknande ska placeras på underlag med tillräcklig bärförmåga. Grund och underlag ska utformas så att brandspridning nedåt begränsas och otätheter på grund av sättningar inte uppkommer i anslutna kanaler och rörledning.

5:4223 Eldstadsplan

Eldstäder för eldning med fast eller flytande bränsle ska vara försedda med skydd mot brandspridning nedåt så att antändning av golvet inte kan ske på grund av spill, glöd eller gnistor.

5:423 Askutrymme

I andra byggnader än småhus ska det i anslutning till avskilt pannrum med eldstad för eldning med fast eller flytande bränsle finnas ett utrymme för upplag av sot och aska, där askan kan förvaras på ett betryggande sätt. Med betryggande sätt avses att utrymmet ska vara avskilt så att aska eller annat glödande material inte kan ge antändning eller pyrolys i eller vid askförrådet.

5:424 Eldningsapparat

En eldningsapparat ska vara utförd med betryggande säkerhet mot brand och mot spridning av brand till bränsleförråd.

*5:425 Skorstenar**5:4251 Allmänt*

Skorstenar samt rök- och avgaskanaler ska placeras och utformas så att närliggande byggnadsdelar och fasta installationer inte kan antändas.

Skorstenar samt rök- och avgaskanaler, inklusive isolering och omgivande schakt, får inte ha en ytemperatur som överstiger 100 °C när den anslutna anordningen drivs med högsta effekt. Inom det rum där eldstaden är placerad får dock en högre ytemperatur förekomma.

Rök- och avgaskanaler ska utformas med hänsyn till genomströmningen. Tvärsnittsarean i en kanal, som fungerar genom naturligt drag, ska utformas med hänsyn till den eldstad som kanalen ska anslutas till, eldstadens värmeeffekt, det bränsle som ska användas samt kanalens höjd.

5:4252 Belastningar

Vid utformning ska skorstenens egenvikt, yttre belastning och temperaturpåverkan på byggmaterialens egenskaper beaktas.

5:4253 Höjd

Skorstenar samt rök- och avgaskanaler ska ha en sådan höjd att risk för brand begränsas. Utformning ska göras med hänsyn till anslutna eldstäder och eldningsapparater samt bränsleslag.

5:4254 Vertikal riktning

Skorstenars samt rök- och avgaskanalers avvikelser från vertikal riktning får inte påverka brandsäkerheten eller skorstenens funktion.

5:4255 Materialegenskaper och beständighet

Väggar i skorstenar samt rök- och avgaskanaler ska utformas så att dess funktion inte äventyras. Särskilt ska temperaturvariationer, klimatpåverkan, korrosiva rökgaser, fukt samt användning av sotningsredskap beaktas.

Insatsrör ska utformas så att röret eller angränsande byggnadsdelar inte skadas.

5:4256 Täthet

Skorstenar, rök- och avgaskanaler ska vara så täta att brandfara, risk för förgiftning eller andra olägenheter inte uppstår.

5:4257 Soteld

Rök- och avgaskanaler, som ansluts till eldstäder avsedda för sotalstrande bränslen, ska utformas med betryggande skydd mot utveckling av brand på grund av soteld.

5:426 Anslutning till rök- och avgaskanal

Avgaser och rökgaser från fasta installationer ska inte ge upphov till ökad brandfara, ökad risk för förgiftning eller annan olägenhet.

Avgaser ska avledas genom avgaskanal eller rökkanal. Rökgaser ska avledas genom rökkanal.

Fasta installationer för gasformigt eller flytande bränsle behöver inte anslutas till rök- eller avgaskanal, om de installeras i ett utrymme där ventilationen är tillräcklig, och där förbränningen inte ger upphov till ökad brandfara, ökad risk för förgiftning eller andra olägenheter.

Rök- och avgaskanaler, som ansluts till fler än en eldstad ska utformas så att brandrisken eller andra olägenheter inte ökar.

*5:427 Avskilt pannrum**5:428 Rensning och inspektion*

Eldstäder, rök- och avgaskanaler ska vara åtkomliga för rensning, kontroll och inspektion utan olägenhet. Rensluckor ska utformas i material som inte kan antändas och som tål temperaturvariationer samt korrosion.

5:43 Matlagningsanordningar

En spis och andra matlagningsanordningar ska placeras så att betryggande skydd mot uppkomst av brand uppnås.

5:44 Garage

Garage ska utformas så att risken för brand eller explosion begränsas pga. förekomst av brännbara eller explosiva gaser.

5:5 Skydd mot utveckling och spridning av brand och brandgas inom byggnader

5:51 Allmänt

5:52 Material, ytskikt och beklädnad

5:521 Väggar, tak, golv och fast inredning

Material i tak, väggar, golv och fast inredning ska ha sådana egenskaper eller ingå i byggnadsdelar på ett sådant sätt att de

- är svåra att antända,
- inte medverkar till snabb brandspridning,
- inte snabbt utvecklar stora mängder värme eller brandgas,
- inte deformeras vid ringa brandpåverkan så att fara kan uppstå,
- inte faller ned eller på annat sätt förändras så att risken för personsador ökar,
- inte smälter och droppar utanför brandhårdens omedelbara närhet.

Kravnivån på material beror på den mängd värme och brandgas som kan tillåtas utvecklas i byggnaden.

5:522 Väggar och tak i utrymningsvägar

I utrymningsvägar ska väggar och tak utformas så att en brands utveckling i lokalen inte får nämnvärt bidrag från takens och väggarnas ytskikt.

5:523 Särskilda lokaler

- Taken och väggarna i
- samlingslokaler i verksamhetsklasserna 2B och 2C,
 - lokaler i verksamhetsklass 5A och 5C,
 - lokaler i verksamhetsklass 6,
 - avskilda pannrum,
 - brandsluss,
 - större garage som inte tillhör småhus, och
 - storkök
- ska utformas så att deras ytskikt endast kan ge ett försumbart bidrag till en brands utveckling.

5:524 Golvbeläggningar

- Golvbeläggningen i
- utrymningsvägar i byggnader i klass Br1,
 - utrymningsvägar från samlingslokaler i verksamhetsklass 2B och 2C,
 - brandslussar

ska vara utförd med material med begränsad benägenhet att sprida brand och utveckla brandgaser.

- Golvbeläggningen i
- samlingslokaler i verksamhetsklass 2B och 2C,
 - lokaler i verksamhetsklass 6
- ska vara utförd med material med måttlig benägenhet att sprida brand och utveckla brandgaser.

Golvbeläggningen i avskilda pannrum ska vara utförd med material som inte kan antändas.

5:525 Rörisolering

5:526 Luftbehandlingsinstallationer

5:527 Kablar

Kablar och upphängningsanordningar ska utformas och installeras så att de inte bidrar till en snabb brand-

spridning eller producerar stora mängder värme och brandgaser.

5:53 Brandcellsindelning

Byggnader ska delas in i brandceller i sådan omfattning att det medför tillräcklig tid för utrymning och att konsekvenserna på grund av brand begränsas.

För mindre byggnader med en verksamhet där konsekvenserna av en brand är ringa behövs inga brandceller.

Brandcellsindelning får helt eller delvis ersättas av brandtekniska installationer.

När byggnader delas in i brandceller ska dessa utformas så att ett tillfredsställande skydd mot spridning av brand och brandgas erhålls. Utformningen av brandcellen ska begränsa spridning av brand och brandgas till intilliggande brandcell under en bestämd tid.

5:531 Byggnad i klass Br1

För byggnader i klass Br1 ska brand- och brandgasspridning begränsas mellan brandceller med avskiljande konstruktion.

5:532 Byggnad i klass Br2 och Br3

För byggnader i klass Br2 och Br3 ska brand- och brandgasspridning begränsas mellan brandceller med avskiljande konstruktion.

5:533 Luftbehandlingsinstallationer

Luftbehandlingsinstallationer ska placeras, utformas och hängas upp så att skyddet mot brand- och brandgasspridning mellan brandceller upprätthålls.

Risken för brandspridning på grund av värmeöverföring genom luftbehandlingsinstallationer till brännbara material i andra brandceller ska beaktas. Installationerna ska utformas så att alla delar som krävs för att upprätthålla skyddet klarar den temperaturökning som de kan förväntas utsättas för.

5:5331 Installationsschakt

Installationsschakt ska utformas så att brandcellsgränserna upprätthålls. Risken för brandspridning genom värmeöverföring från ventilationskanaler till brännbara material ska beaktas.

5:5332 Imkanaler

Imkanaler med tillhörande delar ska utformas med ett skydd mot spridning av brand- och brandgas inom och mellan brandceller. Skyddet ska begränsa risken för spridning av brand till intilliggande byggnadsdelar eller fast inredning och så att brandcellsgränser upprätthålls.

5:534 Dörr, lucka och port

Dörrar, luckor och portar i en avskiljande konstruktion ska utformas så att brandcellsgränser upprätthålls.

5:535 Vinds- och undertaksutrymmen

Vinds- och undertaksutrymmen ska utformas så att skyddet mot brandspridning mellan brandceller upprätthålls. De ska dessutom utformas så att omfattande brandspridning begränsas.

Undertaksutrymmen som sträcker sig över flera brandceller ska vara avskilda i samma omfattning och i lägst samma brandtekniska klass som krävs för underliggande brandcellsskiljande väggar.

H 3 LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

5:536 Skydd mot brandspridning från intilliggande tak
Skydd mot brandspridning till brandcell belägen högre än ett intilliggande tak ska upprätthållas.

5:537 Inglasade balkonger, loftgångar och uterum
Skydd mot brand- och brandgasspridning mellan brandceller ska upprätthållas vid inglasning av utrymmen som ansluter till brandcellen, såsom balkonger, loftgångar och uterum.

5:538 Avskiljning mot loftgångar
Konstruktioner mot inglasade loftgångar, och loftgångar som är den enda utrymningsvägen, ska utformas så att brand- och brandgasspridning begränsas.

Trapphus i minst tre våningsplan ska utformas så att brand- och brandgasspridning mot loftgång begränsas.

5:54 Särskilda förutsättningar

5:541 Verksamhetsklass 1

5:542 Verksamhetsklass 2B och 2C

5:543 Verksamhetsklass 3

I verksamhetsklass 3 ska brand- och brandgasspridning begränsas mellan bostadslägenheter med en avskiljande konstruktion.

I verksamhetsklass 3B ska brand- och brandgasspridning begränsas mellan varje grupp av boendrum med avskiljande konstruktion.

I verksamhetsklass 3B ska dessutom varje boendrum ha en avskiljande konstruktion.

Enskilda boendrum får utformas utan någon avskiljande konstruktion om utrymmen i verksamhetsklass 3B förses med automatiskt släcksystem.

5:544 Verksamhetsklass 4

I verksamhetsklass 4 ska brand- och brandgasspridning begränsas mellan varje gästrum eller svit med avskiljande konstruktion.

5:545 Verksamhetsklass 5A

I verksamhetsklass 5A ska brand- och brandgasspridning begränsas om byggnaden innehåller fler än två avdelningar eller funktionella enheter.

5:546 Verksamhetsklass 5B

I verksamhetsklass 5B ska brand- och brandgasspridning begränsas mellan bostadslägenheter med avskiljande konstruktion. Utrymmen i verksamhetsklass 5B ska förses med automatiskt släcksystem.

Dörrar till lägenheter får utformas utan dörrstängare om ett begränsat antal rum ansluter till gemensamma utrymmen.

5:547 Verksamhetsklass 5C

Utrymmen i verksamhetsklass 5C ska förses med automatiskt släcksystem. I verksamhetsklass 5C ska brand- och brandgasspridning mellan varje vårdavdelning, operationsavdelning, eller annan funktionell enhet begränsas med avskiljande konstruktion.

5:548 Lokal i verksamhetsklass 6 m.m.

Lokaler i verksamhetsklass 6 ska utformas med av-

skiljande konstruktion så att brand- och brandgasspridning till annan brandcell begränsas.

Lokaler i verksamhetsklass 6 får endast stå i förbindelse med samlingslokal i verksamhetsklass 2B och 2C genom en luftsluss.

I lokaler i verksamhetsklass 6 och andra lokaler med hög sannolikhet för uppkomst av brand ska särskilda åtgärder vidtas om lokalen står i förbindelse med en utrymningsväg som betjänar flera lokaler.

5:549 Hiss

Hisschakt ska utformas så att skydd mot brand- och brandgasspridning mellan brandceller upprätthålls.

5:55 Ytterväggar

Fasadbeklädnader får vid brand endast utveckla värme och rök i begränsad omfattning.

5:551 Ytterväggar i byggnad klass Br1

Ytterväggar i byggnader i klass Br1 ska utformas så att

- 1) den avskiljande funktionen upprätthålls mellan brandceller,
- 2) brandspridning inuti väggen begränsas,
- 3) risken för brandspridning längs med fasadytan begränsas,
- 4) risken för personsador till följd av nedfallande delar av ytterväggen begränsas.

5:552 Ytterväggar i byggnader i klass Br2 och Br3

Ytterväggar, i byggnader i klass Br2 och Br3, ska utformas så att brandspridning längs fasadytan begränsas.

5:553 Fönster i yttervägg

Fönster som tillhör skilda brandceller i samma byggnad och som vetter mot varandra eller är placerade ovanför varandra i höjddled, ska utformas och placeras så att brandspridning mellan brandcellerna begränsas. Brandklassade fönster får endast vara öppningsbara med verktyg, nyckel eller liknande.

5:56 Skydd mot omfattande brandspridning

5:561 Allmänt

Stora byggnader ska utformas så att omfattande brandspridning inom byggnad begränsas.

5:562 Brandvägg

5:6 Skydd mot brandspridning mellan byggnader

Föreskrifterna i avsnitt 5:61 gäller inte för komplementbyggnader som har en byggnadsarea på högst 15 m².

5:61 Allmänt

Byggnader ska utformas med tillfredställande skydd mot brandspridning mellan byggnader.

5:611 Småhus m.m.

5:62 Taktäckning

Taktäckningen på byggnader ska utformas så att an-

tändning försvåras, brandspridning begränsas samt att den endast kan ge ett begränsat bidrag till branden.

5:7 Möjlighet till räddningsinsatser

5:71 Allmänt

Byggnader ska utformas så att räddningsinsatser är möjliga att utföra med tillfredsställande säkerhet.

5:72 Åtkomlighet för räddningsinsatser

Byggnader ska vara åtkomliga för räddningsinsatser.

5:721 Räddningsväg

Om gatunätet eller motsvarande inte ger åtkomlighet ska särskild räddningsväg anordnas som ger god framkomlighet. Räddningsväg ska vara skyltad och ha uppställningsplatser för erforderliga fordon.

5:722 Tillträdesväg

En tillträdesväg för invändiga räddningsinsatser ska finnas på varje plan.

Längden på tillträdesvägar ska begränsas på varje våningsplan i verksamhetsklass 5A, 5B och 5C.

5:73 Installationer för släck- och räddningsinsatser

5:731 Släckutrustning

Släckutrustning ska finnas där brand kan förväntas få snabb spridning eller få mycket stor intensitet.

5:732 Brandgasventilation

I byggnader i klass Br1 ska trapphus, som kan antas användas som tillträdesväg för räddningspersonal, förses med brandgasventilation eller motsvarande.

Vidare ska brandgasventilation eller motsvarande finnas i varje brandcell på vind som används som förådsutrymme i byggnader med fler än fyra våningsplan.

Brandgasventilation eller motsvarande ska utformas så att invändig räddningsinsats underlättas.

Källare ska förses med brandgasventilation eller motsvarande.

Kommunens byggnadstillsynsmyndighet kan föreskriva om krav på brandgasventilation även i andra byggnader eller andra delar av byggnader än de som anges ovan i detta avsnitt om det är en förutsättning för upprätthållande av brandskyddets funktion.

5:733 Stigarledning

I byggnader med en byggnadshöjd över 24 meter ska tillgången till släckvatten säkerställas.

5:734 Räddningshiss

I byggnader som har fler än tio våningsplan ska minst en räddningshiss finnas. Hissen får endast förbindas med andra utrymmen genom brandsluss. Hisschaktet till räddningshissen ska utgöra egen brandcell.

5:8 Krav på brandskydd vid ändring av byggnader

5:81 Allmänt

Byggnader ska utformas med sådant brandskydd att brandsäkerheten blir tillfredsställande. Utformningen av brandskyddet ska förutsätta att brand kan uppkomma.

Brandskyddet ska utformas med betryggande robusthet så att hela eller stora delar av brandskyddet inte slås ut av enskilda händelser eller påfrestningar.

Byggnader ska vid ändring uppfylla de krav på brandskydd som anges i avsnitt 5:1–5:7. Kraven får dock tillgodoses på annat sätt än vad som anges där om motsvarande säkerhetsnivå ändå uppnås.

Avsteg från säkerhetsnivån får göras om det finns synnerliga skäl med hänsyn till ändringens omfattning och byggnadens förutsättningar. Regler om hur avsteg får göras finns i avsnitt 1:22 och i avsnitt 5:81–5:87. Avsteg får aldrig medföra en oacceptabel risk för människors säkerhet.

Om avsteg från kraven i avsnitt 5:1–5:8 görs ska utformningen verifieras med analytisk dimensionering enligt 5:112.

5:811 Befintligt brandskydd

5:812 Dokumentation

5:82 Brandtekniska klasser och övriga förutsättningar

5:821 Museal miljö

För byggnader som

- utgör museal miljö,

- endast är avsedda för begränsad användning och
- tillhör verksamhetsklass 2A

får avsteg göras från föreskrifterna i 5:84–5:87.

5:83 Möjlighet till utrymning vid brand

5:831 Allmänt

Byggnader ska utformas så att det ges möjlighet till tillfredsställande utrymning vid brand.

5:832 Brandtekniska installationer

Kraven på anordningar för tidig upptäckt och varning i händelse av brand enligt 5:251 och 5:35 samt på vägledande markeringar enligt 5:341 och 5:35 ska uppfyllas.

5:833 Ändrad användning av vind

När användningen av en vind ändras ska motsvarande säkerhetsnivå för möjlighet till utrymning som anges i avsnitt 5:3 uppnås.

5:84 Skydd mot uppkomst av brand

Byggnader och fasta installationer ska utformas med tillfredsställande skydd mot uppkomst av brand.

5:85 Skydd mot utveckling och spridning av brand och brandgas inom byggnader

5:851 Ytskikt och beklädnad

5:852 Avskiljande konstruktion

Motsvarande säkerhetsnivå som framgår av avsnitten 5:543, 5:544, 5:546 och 5:547 angående avskiljande konstruktion i verksamhetsklass 3, 4, 5B och 5C ska uppnås.

5:853 Automatiskt släcksystem

Kraven på automatiskt släcksystem i verksamhetsklass 5B och 5C ska uppfyllas.

5:854 Ytterväggar

H 3 LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

5:855 Ändrad användning av vind

När användningen av en vind ändras ska motsvarande säkerhetsnivå som framgår av kraven på utrymningsvägar i avsnitt 5:5 och av kraven på sektionering i avsnitt 5:53 uppnås.

5:86 Skydd mot brandspridning mellan byggnader

Byggnader ska utformas med tillfredsställande skydd mot brandspridning mellan byggnader.

5:87 Möjlighet till räddningsinsatser

Motsvarande säkerhetsnivå som framgår av avsnitt 5:722 andra stycket, 5:732 första stycket och 5:733 ska uppnås.

6 Hygien, hälsa och miljö

Detta avsnitt innehåller föreskrifter och allmänna råd till 65 § i PBL. Avsnitt 6:9 innehåller också föreskrifter och allmänna råd vid ändring av byggnader.

6:1 Allmänt

Byggnader och deras installationer ska utformas så att luft- och vattenkvalitet samt ljus-, fukt-, temperatur- och hygienförhållanden blir tillfredsställande under byggnadens livslängd och därmed olägenheter för människors hälsa kan undvikas.

6:11 Material

Material och byggprodukter som används i en byggnad ska inte i sig eller genom sin behandling påverka inomhusmiljön eller byggnadens närmiljö negativt då funktionskraven i dessa regler uppfylls.

6:12 Gammastrålning

Gammastrålningsnivån får inte överstiga 0,3 $\mu\text{Sv/h}$ i rum där människor vistas mer än tillfälligt.

6:2 Luft**6:21 Allmänt**

Byggnader och deras installationer ska utformas så att de kan ge förutsättningar för en god luftkvalitet i rum där människor vistas mer än tillfälligt. Kraven på inluftens kvalitet ska bestämmas utifrån rummets avsedda användning. Luften får inte innehålla föroreningar i en koncentration som medför negativa hälsoeffekter eller besvärande lukt.

6:211 Tillämpningsområde

Dessa regler gäller för samtliga rum eller avskiljbara delar av rum där människor vistas mer än tillfälligt.

6:212 Definitioner

Vistelsezon	Vistelsezonen begränsas i rummet av två horisontella plan, ett på 0,1 meter höjd över golvet och ett annat på 2,0 meter höjd över golvet, samt vertikala plan 0,6 meter från yttervägg eller annan yttre begränsning, dock vid fönster och dörr 1,0 meter.
Vädringslucka	Öppningsbar lucka vars enda uppgift är att öppna en passage för luft genom klimateknet för tillfällig vädring.

6:22 Egenskaper hos luft som tillförs rum

Byggnader ska utformas och deras installationer ska utformas och placeras så att halten av föroreningar i tilluften inte är högre än gällande gränsvärden för utluft.

Luft som tillförs rum får inte behandlas på ett sätt som medför att luften efter behandlingen är av sämre kvalitet än den utluft som tillförs ventilationssystemet.

6:23 Radon i inomhusluften

Årsmedelvärdet av den joniserande strålningen från radongas får inte överstiga 200 Bq/m^3 .

6:24 Mikroorganismer

Byggnader och deras installationer ska utformas så att mikroorganismer inte kan påverka inomhusluften i sådan omfattning att olägenhet för människors hälsa eller besvärande lukt uppstår.

Installationer för kylning och fuktning av ventilationsluften ska utformas och placeras så att inte skadliga mängder mikroorganismer kan avges till ventilationsluften eller till omgivningen.

Åtgärder mot tillväxt av mikroorganismer får inte i sig ge negativa hälsoeffekter.

6:25 Ventilation

Ventilationssystem ska utformas så att erforderligt utluftsflöde kan tillföras byggnaden.

Ventilationssystem ska också kunna föra bort hälsofarliga ämnen, fukt, besvärande lukt, utsöndringsprodukter från personer och byggmaterial samt föroreningar från verksamheter i byggnaden i den utsträckning sådana olägenheter inte förs bort på annat sätt.

6:251 Ventilationsflöde

Ventilationssystem ska utformas för ett lägsta utluftsflöde motsvarande 0,35 l/s per m^2 golvarea. Rum ska kunna ha kontinuerlig luftväxling när de används.

I bostadshus där ventilationen kan styras separat för varje bostad, får ventilationssystemet utformas med närvaro- och behovsstyrning av ventilationen. Dock får utluftsflödet inte bli lägre än 0,10 l/s per m^2 golvarea då ingen vistas i bostaden och 0,35 l/s per m^2 golvarean då någon vistas där.

För andra byggnader än bostäder får ventilationssystemet utformas så att reducering av tilluftsflödet, i flera steg, steglöst eller som intermittert drift, är möjlig när ingen vistas i byggnaden.

6:252 Luftdistribution

6:2521 Tilluft

Tilluft ska i första hand tillföras rum eller avskiljbara delar av rum för daglig samvaro samt för sömn och vila.

6:2522 Luftförling i rum

Ventilationssystemet ska utformas så att hela vistelsezonen ventileras vid avsedda luftflöden.

6:2523 Överluft

Spridning av illaluktande eller ohälsosamma gaser eller partiklar från ett rum till ett annat ska begränsas. Avsiktlig luftförling får endast anordnas från rum med högre krav på luftkvalitet till rum med samma eller lägre krav på luftkvalitet.

6:2524 Frånluft

Frånluft ska i första hand tas från rum med lägre krav på luftens kvalitet. Vid dimensionering av frånluftens flöden i hygienrum och kök ska hänsyn tas till fuktbelastning och förekomst av matos. Ventilation i kök ska utformas så att god uppfångningsförmåga uppnås vid matlagningens platsen.

6:2525 Återluft

Återluft till rum ska ha så god luftkvalitet att negativa hälsoeffekter undviks och besvärande lukt inte sprids. Återföring av frånluft från kök, hygienrum eller liknande utrymmen får inte ske. Återluft i bostäder tillåts endast om installationen utformas så att luft från en bostad återförs till en och samma bostad.

6:253 Vädring

Rum eller avskiljbara delar av rum i bostäder avsedda för daglig samvaro, matlagning, sömn och vila samt rum för personhygien, ska ha möjlighet till forcerad ventilation eller vädring. Vädring ska kunna ske genom ett öppningsbart fönster eller vädringslucka. Dessa ska kunna öppnas mot det fria eller mot en enskild inglasad balkong eller uteplats, som har öppningsbart fönster eller vädringslucka mot det fria.

I studentbostäder räcker det dock om rummet för matlagning har indirekt tillgång till ett öppningsbart fönster eller en vädringslucka.

6:254 Installationer

Ventilationsinstallationer ska vara placerade och utformade så att de är åtkomliga för underhåll och rensning. Huvud- och samlingskanaler ska ha fasta mätuttag för flödesmätning.

6:255 Täthet

Tryckförhållandena mellan till- och frånluftsininstallationer ska vara anpassade till installationernas täthet så att strömning av frånluft till tilluft inte sker.

6:3 Ljus

6:31 Allmänt

Byggnader ska utformas så att tillfredsställande ljusförhållanden är möjliga att uppnå, utan att skaderisker och olägenheter för människors hälsa uppstår. Ljusförhållandena är tillfredsställande när tillräcklig ljusstyrka och rätt ljushet (luminans) uppnås samt när ingen stö-

rande bländning eller inga störandes reflexer förekommer och därmed rätt belysningsstyrka och luminansfördelning föreligger.

6:311 Definitioner

Direkt dagsljus	Ljus genom fönster direkt mot det fria.
Direkt solljus	Solljus som lyser in i rum utan att ha reflekterats.
Indirekt dagsljus	Ljus från det fria som kommer in i rum utan fönster mot det fria.

6:32 Ljusförhållanden

6:321 Belysning

Belysning anpassad till den avsedda användningen ska kunna anordnas i byggnaders alla utrymmen. Kravet gäller byggnaden som helhet.

6:322 Dagsljus

Rum eller avskiljbara delar av rum där människor vistas mer än tillfälligt ska utformas och orienteras så att god tillgång till direkt dagsljus är möjlig, om detta inte är orimligt med hänsyn till rummets avsedda användning.

I studentbostäder räcker det dock med tillgång till indirekt dagsljus i rummet för matlagning och i gemensamma utrymmen för daglig samvaro, matlagning eller måltider.

6:323 Solljus

I bostäder ska något rum eller någon avskiljbar del av ett rum där människor vistas mer än tillfälligt ha tillgång till direkt solljus. Studentbostäder om högst 35 m² behöver dock inte ha tillgång till direkt solljus.

6:33 Utblick

6:4 Termiskt klimat

6:41 Allmänt

Byggnader ska utformas så att tillfredsställande termiskt klimat kan erhållas.

6:411 Tillämpningsområde

Kraven på termiskt klimat gäller i hela byggnaden. Kravet på termisk komfort gäller rum eller avskiljbara delar av rum där människor vistas mer än tillfälligt.

H 3 LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

6:412 Definitioner/beteckningar

<i>Vistelsezon</i>	Vistelsezonen begränsas av två horisontella plan, ett på 0,1 meter höjd och ett annat på 2,0 meter höjd, samt vertikala plan 0,6 meter från yttervägg eller andra yttre begränsningar, dock 1,0 meter vid fönster och dörr.
<i>Dimensionerande vinterutetemperatur, DVUT</i>	DVUT är den n-dygns medeltemperatur, som i genomsnitt förekommer en gång per år (t.ex. 30 gånger på 30 år) då $n = 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11$ och 12 dygn. DVUT beräknas utgående från standarden SFS-EN-ISO 15297-5. Byggnadens tidskonstant, mätt i dygn, används för val av motsvarande tabellvärde (n-day).
<i>Strålningsasymmetri</i>	Skillnad i värmestrålning till omgivande ytor.

6:42 Termisk komfort

Byggnader och deras installationer ska utformas, så att termisk komfort som är anpassad till utrymmenas avsedda användning kan erhållas vid normala driftförhållanden.

6:43 Värme- och kylbehov

Värmeinstallationer ska utformas så att de kan uppnå det värmeeffektbehov som krävs för att upprätthålla den termiska komforten enligt avsnitt 6:42.

Eventuella kylanordningar ska utformas så att besvärande strålningsasymmetri, drag eller kallras undviks.

6:5 Fukt

6:51 Allmänt

Byggnader ska utformas så att fukt inte orsakar skador, elak lukt eller hygieniska olägenheter och mikrobiell tillväxt som kan påverka människors hälsa.

6:511 Definitioner

<i>Fukttillstånd</i>	Nivå på fuktförhållanden i ett material. Fukttillståndet för material kan beskrivas som fukthalt, fuktkvot, relativ fuktighet m.m.
<i>Kritiskt fukttillstånd</i>	Fukttillstånd vid vilket ett materials avsedda egenskaper och funktion inte uppfylls. För mikrobiell påverkan är fukttillståndet kritiskt då tillväxt sker. Faktorer med betydelse för den biologiska tillväxten, t.ex. temperatur och varaktighet samt deras samverkan kan ingå i bestämningen av det kritiska fukttillståndet.

<i>Fuksamhetsprojektering</i>	Systematiska åtgärder i projekteringsskedet som syftar till att säkerställa att en byggnad inte får skador som direkt eller indirekt orsakas av fukt. I detta skede anges även de förutsättningar som gäller i produktions- och förvaltningsskedet för att säkerställa byggnadens fuksamhet.
-------------------------------	--

6:52 Högsta tillåtna fukttillstånd

Högsta tillåtna fukttillstånd är den övre gräns där fukt inte kan förväntas orsaka skador som påverkar hygien eller hälsa.

Vid bestämning av högsta tillåtna fukttillstånd ska kritiska fukttillstånd användas varvid hänsyn ska tas till osäkerhet i beräkningsmodell, ingångsparametrar eller mätmetoder.

För material och produkter där mögel och bakterier kan växa ska man använda kritiska fukttillstånd som är väl undersökta och dokumenterade. Vid bestämning av kritiska fukttillstånd ska hänsyn tas till eventuell nedsmutsning av materialet eller produkten. Om det kritiska fukttillståndet inte är väl undersökt och dokumenterat ska en relativ fuktighet (RF) på 75 % användas som kritiskt fukttillstånd.

6:53 Fuksamhet

Fukttillståndet i en byggnadsdel ska inte överskrida de högsta tillåtna fukttillstånden för de material och produkter som ingår i byggnadsdelen. Detta gäller inte om det saknar betydelse för hygien och hälsa.

Fukttillståndet ska bestämmas utifrån de fuktbelastningar som kan förväntas påverka byggnaden under ogynnsamma förutsättningar.

6:531 Lufttäthet

6:532 Mark och byggnadsdelar

6:5321 Markavvattning

För att en byggnad inte ska kunna skadas av fukt ska marken invid denna ges en lutning för avrinning av dagvatten eller förses med anordningar för uppsamling och avledning av dagvattnet, såvida byggnaden inte är utformad för att klara vattentryck.

6:5322 Dränering

6:5323 Grundkonstruktion och bjälklag

Kryptrymmen ska kunna inspekteras i sin helhet.

6:5324 Väggar, fönster och dörrar

Fasadbeklädnader ska anordnas så att fukt som kommer utifrån inte kan påverka material och produkter som ligger innanför fasadbeklädnaden i sådan utsträckning att högsta tillåtna fukttillstånd överskrids. Detta gäller också för fönster, dörrar, infästningar, ventilationsanordningar, fogar och andra detaljer som går igenom eller ansluter mot vägen eller andra byggnadsdelar.

6:5325 Yttertak och vindsutrymmen

Vindsutrymmen ska, om det inte är uppenbart onödigt, kunna inspekteras i sin helhet.

6:533 Utrymmen med krav på vattentäta eller vattenavvisande skikt

6:5331 Vattentäta skikt

Golv och väggar som kommer att utsättas för vattenspolning, vattenspill eller utläckande vatten ska ha ett vattentätt skikt som hindrar fukt att komma i kontakt med byggnadsdelar och utrymmen som inte tål fukt. Vattentäta skikt ska vara beständiga mot alkalitet från betong och bruk, vatten, temperaturvariationer och rörelser i underlaget samt ha tillräckligt stort ånggenomgångsmotstånd. Vattentäta skikt ska även tåla vibrationer från normal utrustning i utrymmet. Fogar, anslutningar, infästningar och genomföringar i vattentäta skikt ska vara vattentäta.

6:5332 Vattenavvisande ytskikt

Golv, väggar och tak som kan utsättas för vattensänk, våtrengöring, kondensvatten eller hög luftfuktighet ska ha ett vattenavvisande ytskikt.

6:5333 Underlag för vattentäta skikt

Underlag för vattentäta skikt ska vara lämpliga för denna användning.

6:5334 Dolda ytor

Om det i rum finns risk för utläckande vatten eller kondens på dolda ytor ska utlopp från dessa ytor anordnas så att vattnet snabbt blir synligt.

En byggnadsdel ska utformas med vattentätt skikt i sådan omfattning att eventuellt utläckande vatten eller kondensvatten från en tappvatteninstallation inuti byggnadsdelen förhindras att komma i kontakt med material och produkter som inte tål fukt.

Byggnadsdelen eller installationen ska utformas så att läckage snabbt blir synligt och kondensvatten torkas eller leds ut ur byggnadsdelen till ett avlopp så att tillväxt av alger, mögel eller bakterier inte kan ske.

6:5335 Avledning av vatten till golvvavlopp

I utrymmen med golvvavlopp ska golvet och dess vattentäta skikt ha fall mot avloppet i de delar av utrymmet som regelmässigt blir utsatta för vattenbegjutning eller vattenspill. Bakfall får inte förekomma i någon del av utrymmet.

I de delar av golvet som regelmässigt blir utsatta för vattenbegjutning eller vattenspill får endast genomföringar för avloppsenheter utföras. Golvvavlopp ska vara så fast förankrade i bjälklagskonstruktionen att inbördes rörelser inte uppstår mellan avlopp, underlag, tätskikt och golveläggning.

6:5336 Rengörbarhet

I våtutrymmen ska ytskikt, fogar, anslutningar och genomföringar anordnas så att de lätt kan hållas rena och så att de inte gynnar mikrobiell tillväxt.

6:6 Vatten och avlopp**6:61 Allmänt**

Byggnader och deras installationer ska utformas så att vattenkvalitet och hygienförhållanden tillfredsställer allmänna hälsokrav.

6:611 Tillämpningsområde

Reglerna i detta avsnitt gäller för installationer för vatten och avlopp dels i byggnader, dels på tomter till dessa byggnader.

6:612 Definitioner

<i>Tappkallvatten</i>	Kallt vatten av dricksvattenkvalitet.
<i>Tappvarmvatten</i>	Uppvämt tappkallvatten.
<i>Tappvatten</i>	Samlingsbeteckning för tappkallvatten och tappvarmvatten.
<i>Övrigt vatten</i>	Vatten som inte uppfyller kraven för tappvatten men som kan användas till uppvärmning, kylning, toalettspolning, tvättmaskiner m.m. där kraven på vattnets kvalitet är beroende av ändamålet men där vattnet inte nödvändigtvis behöver vara tappvatten.

6:62 Installationer för tappvatten

Installationer för tappvatten ska utformas så att tappvattnet, efter tappstället, är hygieniskt och säkert samt kommer i tillräcklig mängd. Tappkallvatten ska uppfylla kvalitetskraven för dricksvatten efter tappstället. Tappvarmvatten ska vara så varmt att man kan sköta personlig hygien och hushållssysslor.

Tappvatteninstallationer ska utföras av sådana material att inte ohälsosamma koncentrationer av skadliga ämnen kan utlösas i tappvattnet. Installationerna ska inte avge lukt eller smak till tappvattnet.

6:621 Varmvattentemperaturer för personlig hygien och hushållsändamål

Installationer för tappvarmvatten ska utformas så att en vattentemperatur på lägst 50 °C kan uppnås efter tappstället. För att minska risken för skällning får temperaturen på tappvarmvattnet vara högst 60 °C efter tappstället.

Temperaturen på tappvarmvattnet får dock inte vara högre än 38 °C om det finns särskild risk för olycksfall. Anordningar för reglering av tappvarmvattnet ska utformas så att risken för personsador genom förväxling av tappvarm- och tappkallvatten begränsas.

6:622 Mikrobiell tillväxt

Installationer för tappvatten ska utformas så att möjligheterna för tillväxt av mikroorganismer i tappvattnet minimeras. Installationer för tappkallvatten ska utformas så att tappkallvattnet inte värms upp oavsiktligt. Cirkulationsledningar för tappvarmvatten ska utformas så att temperaturen på det cirkulerande tappvarmvattnet inte understiger 50 °C i någon del av installationen.

6:623 Tappvattenflöde

Tappställen ska utformas så att vattenflödena blir tillfredsställande utan att störande buller eller korrosion uppstår på grund av hög vattenhastighet. Utformningen ska också minska risken för skadliga tryckslag. Rätt tempererat tappvarmvatten ska erhållas utan besvärande väntetid.

6:624 Återströmning

Tappvatteninstallationer ska utformas så att återströmning av förorenat vatten eller andra vätskor förhindras. Installationerna ska utformas så att inträngning av gaser och inläckning av vätskor inte kan ske.

6:625 Utformning

Tappvatteninstallationer ska ha en sådan utformning och vara gjorda av ett sådant material att de har tillräck-

H 3 LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

lig beständighet mot de yttre och inre mekaniska, kemiska och mikrobiella processer som de kan förväntas bli utsatta för.

Risk för skador på omgivande byggnadsdelar eller andra olägenheter på grund av frysning, kondensering eller till följd av utströmmande vatten ska begränsas.

Avstängningsventiler och armaturer för avtappning av tappvattensystemet ska installeras i den utsträckning som är nödvändig.

Tappvatteninstallationer ska utformas för ett statiskt vattentryck på lägst 1 MPa och med hänsyn tagen till den påverkan som tryckslag medför.

Slangställ får inte användas för inkoppling av tappventiler, blandare eller dylikt. Rörledningar i tappvatteninstallationer ska förläggas så att det finns tillräckligt expansionsutrymme.

Fast installerad utrustning som ansluts till en vatteninstallation och placeras i ett utrymme utan golvvavlopp, ska vara försedd med skydd mot oavsiktlig utströmning av vatten.

6:626 Dokumentation och idrifttagande

6:627 Mätning av tappvatten

I en fastighet med fler än en bostadslägenhet installeras utöver huvudvattenmätaren lägenhetsvisa vattenmätare för mätning av tappvarmvatten och tappkallvatten som kommer till lägenheten, så att den vattenförbrukning som mätarna visar kan användas som faktureringsgrund.

Vattenmätare bör placeras i ett lämpligt utrymme, där de lätt kan installeras, avläsas, servas och bytas ut. De bör skyddas mot köld, hetta och övrig skadlig inverkan.

6:63 Installationer för övrigt vatten

Installationer för övrigt vatten får inte kopplas samman med installationer för tappvatten.

6:631 Märkning

Samtliga ingående delar i installationer för övrigt vatten ska märkas i hela sin längd så att de inte kan blandas ihop med installationer för tappvatten.

6:632 Mikrobiell tillväxt

Installationer för övrigt vatten ska utformas så att möjligheterna för tillväxt av mikroorganismer minimeras.

6:64 Installationer för avloppsvatten

6:641 Installationer för spillvatten

Spillvatteninstallationer ska utformas så att spillvatten kan avledas utan att installationen eller avloppsanläggningen skadas samt så att deras funktioner inte påverkas.

Spillvatteninstallationer ska utformas så att de kontinuerligt ska kunna avleda minst 150 % av de betjäna-de tappställes normflöden. Spillvattenflödet får dock inte vara mindre än att det kan föra bort sådana föroreningar för vilka installationen är avsedd. Lukt får inte spridas från avloppsnätet.

Tappställen och säkerhetsventiler ska förses med avloppsenheter, såvida inte spillvattnet utan olägenhet kan avledas på annat sätt.

Säkerhetsanordningar såsom sprinkler, nödduschar och brandposter behöver inte ha sådana avloppsenheter. I lägenheter ska minst ett utrymme för personlig hygien förses med golvvavlopp. I självfallssystem ska avloppsenheter anslutas så att spillvatten från en avloppsenhet med vattenlås inte kan tränga in i en annan avloppsenhets vattenlås. Avloppsenheter där spillvattnet kan orsaka olägenheter till följd av lukt får inte anslutas till golvvavlopp.

Avloppsenheter för spillvatten som kan innehålla brand- eller explosionsfarliga vätskor får inte ha vattenlås. Avlopp från vattenklosetter får inte anslutas till bensin-, olje- eller fettavskiljare.

I spillvatteninstallationer där vattnet kan innehålla mer än obetydliga mängder av skadliga ämnen, ska spillvattnet behandlas eller avskiljare installeras. Utformningen av avskiljare ska säkerställa att det avskilda inte kan släppas ut okontrollerat eller oavsiktligt.

Spillvatteninstallationer för självfall ska vara utformade och luftade så att tryckförändringar som bryter vattenlåsen inte uppstår. Luftningsledningar ska anordnas så att det inte uppstår olägenheter på grund av lukt eller fukt påslag på byggnadsdelar. Spillvatteninstallationer får inte luftas via byggnaders ventilationssystem.

6:642 Installationer för dagvatten

Dagvatteninstallationer ska kunna avleda regnvatten och smältvatten så att risken för översvämning, olycksfall eller skador på byggnader och mark begränsas.

Dagvatteninstallationer ska ha anordningar för avskiljning eller behandling av sådana ämnen som kan störa funktionen eller medföra skador på installationen, avloppsanläggningen eller recipienten.

6:643 Installationer för dräneringsvatten

Dräneringsvatten ska avledas antingen med självfall direkt till marken, om detta kan ske utan att dräneringen försämras, eller till dagvattenförande ledningar.

Ledningar för dräneringsvatten ska förses med en brunn med slamsamlingsanordning som placeras före ledningens anslutning till dagvattenledningen.

6:644 Utformning

Avloppsinstallationer ska ha en sådan utformning och vara gjorda av sådana material att de har tillräcklig beständighet mot de yttre och inre mekaniska, kemiska och mikrobiella processer som de kan förväntas bli utsatta för. Risken för skador på omgivande byggnadsdelar eller andra olägenheter på grund av frysning, kondensering eller till följd av utströmmande vatten ska begränsas. Rörledningar i avloppsinstallationer ska förläggas så att det finns tillräckligt expansionsutrymme.

Avloppsinstallationer ska utformas så att kapacitetsminskande slamavlagringar inte beräknas uppstå och förses med åtkomliga rensanordningar. Rensning ska kunna ske med vanligen förekommande rensdon.

6:7 Utsläpp till omgivningen

6:71 Allmänt

Byggnader ska utformas så att det blir möjligt att föra bort föroreningar som uppkommer till följd av byggnadens drift, utan att negativa effekter på hälsa och hygien

uppstår för människor som befinner sig i byggnaden eller i byggnadens omgivning. Utsläppen får inte heller medföra en ogynnsam inverkan på mark, vatten eller luft i byggnadens omgivning.

6:72 Förorenad luft

Installationer för avluft i byggnader ska utformas så att elak lukt eller föroreningar inte förs tillbaka till byggnadens luftintag, öppningsbara fönster, dörrar, balkonger och dylikt eller till närliggande byggnader.

6:73 Avloppsvatten

Installationer för avloppsvatten ska utformas så att avloppsvattnet antingen förs bort via allmän va-anläggning eller renas via enskilt avlopp.

Anslutning till allmän va-ledning ska göras ovan uppdrämningsnivån för den allmänna va-ledningen.

6:74 Förbränningsgaser

Olägenheter till följd av innehållet i rökgaser och avgaser som släpps ut från byggnader ska begränsas.

6:741 Fastbränsleledning

Från byggnader med fastbränslepannor med en effekt upp till 500 kW får utsläppet av organiskt bundet kol (OGC) uppgå till högst de värden som anges i tabell 6:741.

Tabell 6:741 Högsta tillåtna värden för utsläpp av organiskt bundet kol (OGC).

Nominell effekt, kW	mg OGC per m ³ n torr gas vid 10 % O ₂
<i>Manuell bränsletillförsel</i>	
≤ 50	150
> 50 ≤ 500	100
<i>Automatisk bränsletillförsel</i>	
≤ 50	100
> 50 ≤ 500	80

6:7411 Kaminer och dylikt

Från kaminer, spisinsatser och dylikt, får utsläppet av koloxid (CO) uppgå till högst 0,3 volymprocent vid 13 % O₂. Från pelletskaminer får utsläppet av koloxid (CO) uppgå till högst 0,04 volymprocent vid 13 % O₂.

Kravet på utsläpp av koloxid (CO) gäller inte för öppna spisar och kakelugnar som främst är avsedda för trivseledning och inte heller för utsläpp från vedspisar som främst är avsedda för matlagning.

6:742 Oljeledning

Från byggnader med oljeledningsanordningar med en effekt upp till 400 kW får utsläppet av totalkolväte (THC), koloxid (CO) och kväveoxider (NO_x) samt sotet uppgå till högst de värden som anges i tabell 6:742.

Tabell 6:742 Högsta tillåtna värden för utsläpp av totalkolväte (THC), koloxid (CO) och kväveoxider (NO_x) samt för sottal.

Totalkolväte (THC)	10 ppm
Koloxid (CO)	110 mg/kWh
Kväveoxider (NO _x)	250 mg/kWh
Sottal	1

6:743 Skorstenshöjd

Rökgaser och avgaser ska släppas ut via skorstenar som är tillräckligt höga för att erhalla god skorstensverkan och förhindra att olägenheter uppstår kring byggnaden eller i dess omgivning. Skorstenar ska också placeras så att rökgaser och avgaser inte förs tillbaka till luftintag, öppningsbara fönster, dörrar, balkonger och dylikt i byggnaden eller överförs till närliggande byggnader.

6:8 Skydd mot skadedjur

6:81 Allmänt

Byggnader ska utformas så att det försvåras för skadedjur att komma in i byggnaden och dess byggnadsdelar, om det inte är orimligt med hänsyn till byggnadens utformning och användning.

Lägenhetsskiljande konstruktioner ska utföras med tillräcklig täthet och beständighet mot skador orsakade av skadedjur.

Med skadedjur avses djur som kan orsaka skador, lukt eller mikrobiell växt som kan påverka människors hygien eller hälsa.

6:9 Krav på hygien, hälsa och miljö vid ändring av byggnader

6:91 Allmänt

Byggnader och deras installationer ska utformas så att luft- och vattenkvalitet samt ljus-, fukt-, temperatur- och hygienförhållanden blir tillfredsställande så att olägenheter för människors hälsa kan undvikas. Regler om ändring av byggnader finns också i avsnitt 1:22.

6:911 Material

Material som finns i byggnaden får inte ge upphov till föroreningar i en koncentration som medför olägenheter för människors hälsa.

Material och byggprodukter som förs in i en byggnad ska inte i sig eller genom sin behandling påverka inomhusmiljön eller byggnadens närmiljö negativt.

6:92 Luft

Byggnader och deras installationer ska utformas så att de kan ge förutsättningar för en god luftkvalitet i rum där människor vistas mer än tillfälligt.

Luften får inte innehålla föroreningar i en koncentration som medför negativa hälsoeffekter eller besvärande lukt.

H 3 LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

6:921 Definitioner

S-ventilation	Självdraagsventilation
F-ventilation	Fläktventilation där frånluftsflödet är fläktstyrt.
FT-ventilation	Fläktventilation där både frånlufts- och tilluftsflödena är fläktstyrda.
FX-ventilation	F-ventilation med värmeåtervinning.
FTX-ventilation	FT-ventilation med värmeåtervinning.

6:922 Egenskaper hos luft som tillförs rum

6:923 Radon i inomhusluften

Byggnader ska utformas så att halten av radongas inte medför olägenheter för människors hälsa.

6:924 Ventilation

Ventilationssystem ska utformas så att erforderliga uteluftsflöden kan tillföras byggnaden.

Ventilationssystem ska också kunna föra bort hälsofarliga ämnen, fukt, besvärande lukt, utsöndringsprodukter från personer och byggmaterial samt föroreningar från verksamheter i byggnaden i den utsträckning sådana olägenheter inte förs bort på annat sätt.

6:9241 Ventilationsflöde

Ett lägsta uteluftsflöde motsvarande 0,35 l/s per m² golvyta och kontinuerlig luftväxling i rum när de används ska eftersträvas.

6:9242 Luftdistribution

6:9243 Vädring

Möjlighet till vädring enligt avsnitt 6:253 ska eftersträvas.

6:9244 Installationer

Vid nyinstallation ska kraven enligt avsnitt 6:254 avseende åtkomlighet för rensning och underhåll samt flödesmätning och injustering tillgodoses.

6:9245 Täthet

Vid nyinstallation ska kraven på täthet i avsnitt 6:255 uppfyllas. Ventilationskanaler som inte används ska demonteras eller tillslutas.

6:93 Ljus

Byggnader ska utformas så att tillfredsställande ljusförhållanden är möjliga att uppnå, utan att skaderisker och olägenheter för människors hälsa uppstår. Ljusförhållandena är tillfredsställande när tillräcklig ljusstyrka och rätt ljushet (luminans) uppnås samt när ingen störande bländning och inga störande reflexer förekommer och därmed rätt belysningsstyrka och luminansfördelning föreligger.

6:931 Ljusförhållanden

6:9311 Belysning

Belysning anpassad för den avsedda användningen ska kunna anordnas i byggnadens alla utrymmen.

6:9312 Dagsljus

Om byggnaden inte uppfyller kraven på dagsljus enligt avsnitt 6:322 får ändringar av fönstren inte leda till att dagsljusförhållandena försämrats ytterligare om det inte finns synnerliga skäl.

6:94 Termiskt klimat

Byggnader ska utformas så att tillfredsställande termiskt klimat utifrån byggnadens förutsättningar och användning kan erhållas.

6:95 Fukt

Byggnader ska utformas så att fukt inte orsakar skador, lukt eller mikrobiell växt som kan påverka hygien eller hälsa.

6:951 Högsta tillåtna fuktillstånd

Högsta tillåtna fuktillstånd är den övre gräns där fukt inte kan förväntas orsaka skador som påverkar hygien eller hälsa.

Den befintliga byggnadens fukttekniska status ska vara väl undersökt och dokumenterad. De högsta tillåtna fuktillstånden i befintliga material och produkter ska bedömas från resultatet av undersökningen. Hänsyn ska tas till osäkerheter i bedömningsunderlaget och till klimatvariationer.

Fuktillståndet i de byggnadsdelar som påverkas av ändringen ska bedömas utifrån de fuktbelastningar som kan förväntas påverka byggnaden under ogynnsamma förutsättningar. Högsta tillåtna fuktillstånd för nya material och produkter ska uppfylla avsnitt 6:52.

6:952 Fuksäkerhet

Fuktillståndet i en byggnadsdel ska inte överskrida de högsta tillåtna fuktillstånden för de material och produkter som ingår i byggnadsdelen. Detta gäller inte om det saknar betydelse för människors hälsa.

Fuktskadade byggnadsdelar som utgör en väsentlig del av byggnadens konstruktion eller karaktär, får ändå behållas om andra åtgärder vidtas som skyddar inomhusmiljön från emissioner och mikroorganismer.

En byggnads lufttäthet ska vara sådan att konvektion av fuktig luft inte medför att de högsta tillåtna fuktillstånden överskrids.

6:953 Utrymmen med vatteninstallationer eller hög luffuktighet

6:9531 Vattenutsatta invändiga golv och väggar

Ändringar av golv och väggar som kommer att utsättas för vattenspolning, vattenspill eller utläckande vatten ska utformas så fukt inte medför att materialens och produkternas högsta tillåtna fuktillstånd överskrids. Fukt ska inte komma i kontakt med byggnadsdelar och utrymmen som inte tål fukt.

Vattentäta skikt ska vara beständiga, anpassade till rörelser i underlaget, samt ha tillräckligt stort ånggenomgångsmotstånd. Fogar, anslutningar, infästningar och genomföringar i vattentäta skikt ska också vara vattentäta, beständiga och anpassade till rörelser i underlaget.

I utrymmen med golvavlopp ska golv och tätskikt utformas så att vatten från vattenutsatta ytor avleds till golvavloppet.

6:9532 Dolda ytor i rum eller byggnadsdelar

Om det i rum finns risk för utläckande vatten eller kondens på dolda ytor ska utlopp från dessa ytor anordnas så att vattnet snabbt blir synligt.

En byggnadsdel ska utformas med vattentätt skikt i sådan omfattning att eventuellt utläckande vatten eller kondensvatten från en tappvatteninstallation inuti byggnadsdelen förhindras att komma i kontakt med material och produkter som inte tål fukt.

Byggnadsdelen eller installationen ska utformas så att läckage snabbt blir synligt och kondensvatten torkas eller leds ut ur byggnadsdelen till ett avlopp så att tillväxt av alger, mögel eller bakterier inte kan ske.

6:9533 Rengörbarhet

Ytor som är avsedda att utsättas för vatten, stänk från vätska, kondensfukt eller våtrengöring anordnas så att de lätt kan hållas rena och så att de inte gynnar mikrobiell växt.

6:96 Vatten och avlopp

Byggnader och deras installationer ska utformas så att vattenkvalitet och hygienförhållanden tillfredsställer allmänna hälsokrav.

6:961 Tappvatten

Om ett helt eller delvis nytt system installeras ska detta dimensioneras och utföras så att motsvarande kravnivå som i avsnitt 6:62 uppfylls. Rör som inte längre används ska demonteras eller proppas. Proppningen av tappvattenledningar bör göras så nära den vattenförande ledningen som möjligt.

6:9611 Dokumentation och idrifttagande**6:962 Avloppsvatten**

Om ett helt eller delvis nytt system installeras ska detta dimensioneras och utföras så att motsvarande kravnivå som i avsnitt 6:64 uppfylls. Rör som inte längre används ska demonteras eller proppas.

6:97 Utsläpp till omgivningen**6:971 Allmänt om utsläpp**

Byggnader ska utformas så att det blir möjligt att föra bort föroreningar som uppkommer till följd av byggnadens drift, utan att negativa effekter på hälsa och hygien uppstår för människor som befinner sig i byggnaden eller i byggnadens omgivning. Utsläppen får inte heller medföra en ogynnsam inverkan på mark, vatten eller luft i byggnadens omgivning.

6:972 Förorenad luft

Vid utformningen av installationer för avluft i byggnader ska det eftersträvas att de ges en sådan utformning så att elak lukt eller föroreningar inte förs tillbaka till byggnadens luftintag, öppningsbara fönster, dörrar, balkonger och dylikt eller till närliggande byggnader.

6:973 Avloppsvatten

Installationer för avloppsvatten ska utformas så att avloppsvattnet antingen förs bort via allmän va-anläggning eller renas via enskilt avlopp.

6:974 Förbränningsgaser

Olägenheter till följd av innehålllet i rökgaser och avgaser som släpps ut från byggnader ska begränsas.

7 Bullerskydd

Detta avsnitt innehåller föreskrifter och allmänna råd till 65 § PBL. Avsnitt 7:4 innehåller också föreskrifter och allmänna råd vid ändring av byggnad.

7:1 Allmänt

Byggnader, som innehåller bostäder eller lokaler i form av vårdlokaler, förskolor, fritidshem, undervisningsrum i skolor samt rum i arbetslokaler avsedda för kontorsarbete, samtal eller dylikt, ska utformas så att uppkomst och spridning av störande ljud begränsas så att olägenheter för människors hälsa därmed kan undvikas.

Utöver i avsnitt 7 angivna regler för bullerskydd kan alternativt motsvarande regler enligt Finlands byggbestämmelsesamling tillämpas.

7:11 Upphävs**7:12 Definitioner**

D_{nr}	Ljudnivåskillnad, ett mått på en byggnads förmåga att isolera ett utrymme mot luftburet ljud från ett annat utrymme eller utifrån enligt SFS-EN ISO 140-4:1998. Standardiseras till 0,5 sek efterklangstid.
$D_{nT,w,50}$	Vägd standardiserad ljudnivåskillnad med spektrumanpassningsterm [dB], ett förkortat skrivsätt för $D_{nT,w} + C_{50-3150}$ enligt SFS-EN ISO 717-1:2013.
$D_{nT,w,100}$	Vägd standardiserad ljudnivåskillnad [dB], ett förkortat skrivsätt för $D_{nT,w} + C$ enligt SFS-EN ISO 717-1:2013.
$D_{nT,A,tr}$	Vägd standardiserad ljudnivåskillnad med spektrumanpassningsterm för ljud från blandad gatutrafik och liknande [dB], ett förkortat skrivsätt för $D_{is,2m;nT,w} + C_{tr}$ enligt SFS-EN ISO 140-5:1998 och SFS-EN ISO 717-1:2013.
L	Ljudtrycksnivå, eller förkortad ljudnivå, ett mått på buller i en byggnad.
L_{nr}	Stegljudsnivå, ett mått på en byggnads förmåga att isolera ett utrymme mot stomburet ljud från ett annat utrymme eller utifrån enligt SFS-EN ISO 140-7. Standardiseras till 0,5 sek efterklangstid.
$L_{nT,w,50}$	Vägd standardiserad stegljudsnivå [dB], ett förkortat skrivsätt för $L_{nT,w} + C_{1,50-2500}$ enligt SFS-EN ISO 717-2:2013. Om anpassningstermen $C_{1,50-2500}$ är negativ ska den sättas lika med noll.
$L_{pAeq,nT}$	Ekvivalent A-vägd ljudnivå [dB], enligt SFS-EN ISO 16032:2004 under den tid ljudet förekommer mer än tillfälligt. Standardiseras till 0,5 sek efterklangstid.

H 3 LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

$L_{pAFmax,nT}$	Maximal A-vägd ljudnivå med tidsvägning F (FAST) [dB], enligt SFS-EN ISO 16032:2004 för intermittenta och mer än tillfälligt förekommande kortvariga ljud. Standardiseras till 0,5 sek efterklangstid.
L_{pCeq}	Ekvivalent C-vägd ljudnivå [dB], enligt SFS-EN ISO 16032:2004 under den tid ljudet förekommer mer än tillfälligt.
T	Efterklangstid, den tid det tar för ljudnivån att minska 60 dB efter det att ljudkällan har stängts av. Avser T_{20} enligt SFS-EN ISO 3382-2:2008/AC:2009
R'_w	Vägt reduktionstal i byggnad [dB] enligt SFS-EN ISO 140-4 och SFS-EN ISO 717-1 för intervallet 100-3150 Hz.
$L'_{nT,w}$	Vägd standardiserad stegljudsnivå i byggnad [dB] enligt SFS-EN ISO 140-7 och SFS-EN ISO 717-2 för intervallet 100-2500 Hz.

7:2 Ljutförhållanden

7:21 Bostäder

Byggnader som innehåller bostäder, deras installationer och hissar ska utformas så att ljud från dessa och från angränsande utrymmen likväl som ljud utifrån dämpas. Detta ska ske i den omfattning som den avsedda användningen kräver och så att de som vistas i byggnaden inte besväras av ljudet.

De installationer som brukaren själv råder över och som inte påverkar ljudnivåer i någon annan bostad i samma byggnad, omfattas dock inte av ljudkraven.

Om bullrande verksamhet gränsar till bostäder, ska särskilt ljudisolerande åtgärder vidtas.

7:22 Lokaler

Byggnader som innehåller lokaler, deras installationer och hissar ska utformas så att ljud från dessa och från angränsande utrymmen likväl som ljud utifrån dämpas. Detta ska ske i den omfattning som den avsedda användningen kräver och så att de som vistas i byggnaden inte besväras av ljudet.

De installationer som brukaren själv råder över och som inte påverkar ljudnivåer i någon annan lokal i samma byggnad, omfattas dock inte av ljudkraven.

I lokaler ska efterklangstiden väljas efter vad ändamålet med utrymmet kräver.

7:3 Dokumentation och kontroll

7:4 Krav på bullerskydd vid ändring av byggnader

7:41 Ljutförhållanden

Byggnader, deras installationer och hissar ska utformas så att uppkomst och spridning av störande ljud begränsas så att olägenheter för människors hälsa därmed kan undvikas. Regler om ändring av byggnader finns också i avsnitt 1:22.

De krav på ljudnivå och ljudisolering som gäller vid uppförande av nya byggnader enligt avsnitt 7:2 ska eftersträvas.

Ändringar får inte innebära att de akustiska egenskaperna hos byggnaden försämras. Dock får de försämringsområden efter ändring ändå uppfyller kraven i avsnitt 7:2.

7:42 Dokumentation och kontroll

8 Säkerhet vid användning

Detta avsnitt innehåller föreskrifter och allmänna råd till 64-65 §§ i PBL. Avsnitt 8:10 innehåller också föreskrifter och allmänna råd vid ändring av byggnad.

8:1 Allmänt

Byggnader ska utformas så att risken för olyckor såsom fall, sammanstötningar, klämnings-, brännskador, explosioner, instängning, förgiftningar och elektriska stötar begränsas. Tomter som tas i anspråk för bebyggelse ska utformas så att risken för olycksfall begränsas.

8:11 Tillämpningsområde

Reglerna i detta avsnitt gäller för byggnader, för obebbyggda tomter som ska förses med en eller flera byggnader samt för andra anläggningar än byggnader på tomter. Reglerna för tomter och andra anläggningar än byggnader finns samlade i avsnitt 8:9. I vissa angivna fall gäller reglerna endast för sådana utrymmen i byggnader där barn kan vistas.

8:2 Skydd mot fall

8:21 Belysning i kommunikationsutrymmen

Belysningen i kommunikationsutrymmen ska utformas med sådan styrka och jämnhet att personer kan röra sig säkert inom byggnaden.

8:22 Skydd mot att halka och snubbla

Gångtytor ska utformas så att risken för att halka och snubbla begränsas. I utrymmen där lutning, väta, spill eller nedisning ökar risken för halka ska ytmaterialens egenskaper anpassas till detta. Övriga förändringar av ytmaterialens halkegenskaper ska undvikas, särskilt där gångriktningen ändras. Ytorna ska utformas utan oväntade små nivåförändringar, ojämnheter eller låga hinder som är svåra att upptäcka.

8:23 Skydd mot fall från höjder

8:231 Öppningsbara fönster, balkongdörrar och dylikt

I utrymmen där barn kan vistas ska öppningsbara fönster och glaspartier – t.ex. balkonginglasningar – vilkas karmunderkant sitter lägre än 1,8 meter över golvet ha säkerhetsbeslag, spärranordningar eller andra skydd som begränsar risken för att barn ska falla ut. Balkongdörrar och öppningsbara fönster där avståndet mellan glasytan och golvet är mindre än 0,60 meter ska ha säkerhetsbeslag och spärranordningar som hindrar barn från att öppna och passera dörren eller fönstret.

Säkerhetsanordningar behöver inte finnas på fönster eller fönsterdörrar i markplanet.

8:232 Trappor, ramper och balkonger

Trappor och ramper i eller i anslutning till byggnader ska utformas så att personer kan förflytta sig säkert.

Trappor och ramper från bostadslägenheter och övriga utrymmen där människor vistas mer än tillfälligt ska utformas så att transport av sjukbår blir säker. Detta gäller dock inte om transporten kan ske med hiss eller någon annan lyftanordning.

Trappor, ramper, balkonger och dylikt i utrymmen där barn kan vistas, ska utformas så att risken för barnolycksfall begränsas.

8:2321 Räckan

Trapplopp, trappplan, ramper och balkonger som inte avgränsas av väggar, ska ha räckan som begränsar risken för personskador till följd av fall. Även i andra vistelseavsatser där det finns risk för fall eller felstigning ska räckan byggas när fallhöjden överstiger 0,5 meter. Räckesfyllningar med infästningar ska tåla dynamisk påverkan av en människa.

Räckan i utrymmen där barn kan vistas, ska utformas så att barn inte skadar sig till följd av att de klättrar eller kryper.

8:2322 Ledstänger

Ramper och trappor ska ha balansstöd i form av ledstänger. Ledstängerna ska vara lätta att gripa om.

8:233 Skydd vid öppningar i byggnader

Om det finns öppningar i ytor som är avsedda att gå på ska dessa vara täckta av luckor, galler, trallar eller andra lämpliga skyddsanordningar. Öppningarna kan också avgränsas med skyddsräcken eller dylikt. I utrymmen där barn kan vistas ska luckor, galler, trallar och dylikt utformas så att de inte kan lyftas av barn och så att risken för personskador begränsas.

8:24 Taksäkerhet

8:241 Allmänt

Byggnader ska förses med

- tillträdesanordningar till tak,
- fast säkerhetsutrustning för förflyttning på tak och
- skyddsanordningar mot fall från tak

om det inte är uppenbart onödigt med hänsyn till personsäkerheten vid byggnadens användning eller drift.

Fasta tillträdes- och skyddsanordningar ska ha tillräcklig hållfasthet och styvhet samt utföras av beständigt material. Installationer avsedda för säkerhetslinor ska ha sådan hållfasthet att de kan garantera säkerheten vid fall. Kravet på hållfasthet gäller även infästningar av sådana installationer.

Yttertak som kan beträdas ska ha skäligt skydd mot halkning och utformas så att risken för att trampa igenom takytan begränsas.

8:242 Tillträdesanordningar, fast säkerhetsutrustning och fasta arbetsställen

8:2421 Tillträdesvägar till tak

Byggnader ska förses med fasta tillträdesanordningar i den omfattning som behövs för att tillträdesvägarna ska bli säkra. Lösa anordningar får användas om risken för personskador är liten.

Tillträdesvägarna ska även fungera för transporter av arbetsmaterial och utrustning.

Fasta stegar ska avslutas nedtill så att barn inte utan hjälpmedel kan klättra upp i dem.

Tak- och väggluckor, som inte är en del av en utrymningsväg, ska kunna låsas.

8:2422 Förflyttning på tak

Mellan uppstigningsställen till taket och fasta arbetsställen ska det finnas fasta takstegar och gångbryggor, eller andra motsvarande anordningar, i sådan omfattning att risken för personskador begränsas vid förflyttning på taket. Vilplan ska anordnas om det behövs för att transportera arbetsmaterial och utrustning till arbetsstället.

8:2423 Fasta arbetsställen

Fasta arbetsställen ska utformas med hänsyn till den totala fallhöjden, arbetets art och de risker som finns där arbetet ska utföras.

8:243 Skyddsanordningar

8:2431 Fästnanordningar för linor till säkerhetsseklar

Fästnanordningar för linor till säkerhetsseklar ska finnas i den omfattning som är nödvändig för att säkerställa personsäkerheten vid byggnadens användning eller drift.

8:2432 Fotstöd vid takfot och takbrott

Vid takfot och takbrott ska det, om fallhöjden och takutformningen så kräver, finnas stadiga fotfästen i sådan omfattning att personsäkerheten kan säkerställas.

8:2433 Skyddsanordningar för att undvika genomtrampning

Ytor och fasta anordningar som av misstag kan komma att beträdas och inte kan bära en person, ska förses med skydd mot att trampa igenom eller falla ner.

8:2434 Skyddsanordningar mot fallande is och snö

Skyddsanordningar mot fallande is och snö ska finnas vid byggnaders entréer om det finns särskilda risker för personskador till följd av fallande is och snö från taket.

8:3 Skydd mot sammanstötning och klämning

8:31 Allmänt

Byggnader ska utformas så att risken för personskador till följd av sammanstötning begränsas. Byggnaders rörliga delar och anordningar ska vara placerade och utformade så att risken för personskador genom klämning eller liknande begränsas.

8:32 Fast inredning och utrustning

I utrymmen där barn kan vistas ska både fast inredning och utrustning som är lätt åtkomlig för barn utformas så att barn inte kan komma till skada till följd av att

- den fasta inredningen eller utrustningen kan välta,
- barn kan öppna lådor eller luckor avsedda för säker förvaring,

- barn kan klättra på lådor eller ugnsluckor,

– barn kan fastna i snören, kedjor, band eller andra anordningar för manövrering av fast monterade gardiner, persienner eller annan fast inredning och utrustning.

H 3 LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

8:33 Skydd mot olyckor vid rörliga anordningar

Dörrar, portar, väggar, galler, grindar och bommar som öppnas av en motor och stängs av upplagrad energi eller omvänt, ska utformas så att risken för personskador begränsas. Detta gäller även för motordrivna bommar som både öppnas och stängs av en motor samt för manuella vippor.

8:34 Fri höjd

Den fria höjden i utrymningsvägar, trappor, dörrar och andra kommunikationsutrymmen ska vara minst 2,00 meter.

8:35 Glas i byggnader

Glasytor som är oskyddade och så placerade att personer kan komma i kontakt med dem, ska utformas så att risken för personskador begränsas. Glasytor och infästningar ska tåla dynamisk påverkan av en människa.

8:351 Skydd mot sammanstötning

Stora glasytor i dörrar samt glasytor som kan förväxlas med dörrar eller öppningar ska vara tydligt markerade.

8:352 Skydd mot fall genom glas

Glasytor ska utformas så att risken för att falla ut genom glasytan begränsas.

8:353 Skydd mot skärskador

Glasytor ska utformas så att risken för skärskador begränsas.

8:4 Skydd mot brännskador

Byggnader och deras installationer ska utformas så att risken för brännskador begränsas.

8:41 Värmeinstallationer

Lätt åtkomliga delar av värmeinstallationer ska förses med skydd mot ofrivillig beröring, om de har så hög ytemperatur att de vid beröring kan orsaka brännskador. I utrymmen där barn kan vistas ska risken för barnolycksfall särskilt beaktas.

Fast monterade värmestrålningskällor får inte utformas så att personer som befinner sig i deras närhet kan få brännskador eller obehag.

8:42 Spisar, ugnar och dylikt

Lätt åtkomliga ytor på spisar, ugnar och dylikt ska ha skydd mot beröring om de har så hög ytemperatur att de vid beröring kan orsaka brännskador.

8:43 Skydd mot skällningsskador

Utslagsvask ska placeras så att risken för skällningsskador begränsas.

8:5 Skydd mot explosioner**8:51 Allmänt****8:52 Värmeinstallationer m.m.**

Pannanläggningar och andra installationer för värmning av vatten samt övriga tryckbärande anordningar ska förses med säkerhetsanordningar som begränsar risken för personskador vid för högt tryck eller för hög temperatur i anläggningen.

8:6 Skydd mot instängning

Dörrar till hygienrum, bastu och andra utrymmen där någon kan bli oföretsett instängd, ska ha en sådan stängningsanordning att en reglad eller låst dörr kan öppnas både inifrån och utifrån utan nyckel eller särskilt verktyg.

En bastu ska utformas så att den snabbt kan utrymmas. Dörren ska vara utåtgående eller av pendeltyp. Dörren får inte ha lås och dörrbladet ska inte kunna fastna i karmen till följd av värmeutvidgning eller påverkan av fukt.

I utrymmen där barn kan vistas ska dörrar till driftutrymmen förses med en sådan stängningsanordning att de kan öppnas inifrån utan nyckel.

I utrymmen där barn kan vistas ska dörrar eller lock till frys-, kyl- och salskåp och dylikt som är lätt åtkomliga för barn, ha sådana stängningsanordningar att dörren eller locket kan öppnas inifrån av ett barn.

8:7 Skydd mot förgiftning

Förbindelser mellan lokaler där giftiga gaser förekommer och lokaler där personer vistas mer än tillfälligt får endast anordnas, om betryggande åtgärder vidtagits för att begränsa risken för personskador till följd av förgiftning.

I bostadslägenheter och andra likvärdiga utrymmen där barn kan vistas, ska säker förvaring av kemisktekniska preparat, medicin och dylikt finnas.

I ett garage med mer än 50 m² nettoarea ska det finnas väl synliga skyltar som varnar för risken för koloxidförgiftning.

8:8 Skydd mot elstötar och elchocker

Byggnader ska utformas så att risken för personskador till följd av elstötar och elchocker begränsas.

8:9 Skydd mot olyckor på tomter**8:91 Skydd mot fall på tomter**

Trappor och ramper i gångvägar mellan en byggnads tillgängliga entréer enligt avsnitt 3:132 och parkeringsplatser och angöringsplatser för bilar, ska utformas så att personer kan förflytta sig säkert.

Tomten ska projekteras och byggas så att branter på tomten är skyddade med lämpliga konstruktioner eller planteringar.

8:92 Skydd av öppningar i marken på tomter

Om det finns öppningar eller inkast för t.ex. avfall, i eller vid ytor som är avsedda att gå på, ska öppningarna vara täckta av luckor, galler, trallar eller andra lämpliga skyddsanordningar. Öppningarna kan också avgränsas med skyddsräcken eller liknande. Utanför byggnader där barn kan vistas ska luckor, galler, trallar och liknande utformas så att de inte kan lyftas eller öppnas av barn och så att risken för personskador begränsas.

8:93 Skydd mot olyckor vid fasta lekredskap på tomter

Fasta lekredskap ska anordnas så att risken för personskador begränsas. Underlaget till gungor, klätterställningar och dylika lekredskap ska vara stötdämpan-

de och i övrigt så utformat att risken för personsador vid en olycka begränsas.

8:94 *Skydd mot olyckor vid rörliga anordningar på tomter*

Dörrar, portar, väggar, galler, grindar och bommar som öppnas av en motor och stängs av upplagrad energi eller omvänt, ska anordnas så att risken för personsador begränsas. Detta gäller även för motordrivna bommar som både öppnas och stängs av en motor samt för manuella portar.

8:95 Skydd mot drunkning på tomter

8:951 *Fasta bassänger avsedda för bad eller simning*

Fasta bassänger på tomter ska ha ett tillfredsställande skydd mot barnolycksfall. En fast plaskdamm eller motsvarande med maximalt 0,2 meters vattendjup behöver dock inte ha något särskilt skydd.

Bassängernas utloppsöppningar ska utformas så att risken för olyckor begränsas.

8:952 *Dammar, fasta brunnar och fasta behållare*

Dammar, fasta brunnar och fasta behållare som inte är slutna och där vatten eller annan vätska förvaras, ska ha skydd som begränsar risken för personsador till följd av fall i vattnet eller vätskan.

Lock och galler på brunnar ska ha betryggande hållfasthet. Utformningen ska begränsa risken för barnolycksfall.

8:10 Krav på säkerhet vid användning vid ändring av byggnader

8:101 *Allmänt*

Byggnader ska utformas så att risken för olyckor såsom fall, sammanstötningar, klänning, brännskador, explosioner, instängning, förgiftningar och elektriska stötar begränsas.

Byggnader ska vid ändring uppfylla de krav på säkerhet vid användning som anges i avsnitt 8:2–8:8. Kraven får tillgodoses på annat sätt än vad som anges där om motsvarande säkerhetsnivå ändå uppnås.

Avsteg från säkerhetsnivån får dock göras med hänsyn till ändringens omfattning och byggnadens förutsättningar. Regler om detta finns i detta avsnitt och i avsnitt 1:22. Avsteg får aldrig medföra en oacceptabel risk för människors säkerhet.

8:1011 *Skydd mot fall*

8:1012 *Öppningsbara fönster, balkongdörrar och dyligt*

I utrymmen där barn kan förväntas vistas utan ständig tillsyn av vuxna ska öppningsbara fönster, balkongdörrar och dyligt försees med säkerhetsanordningar enligt avsnitt 8:231, om det inte finns synnerliga skäl.

9 Energihushållning

Detta avsnitt innehåller föreskrifter och allmänna råd till 65 § PBL. Avsnitt 9:9 innehåller också föreskrifter och allmänna råd vid ändring av byggnad.

9:1 Allmänt

Byggnader ska vara utformade så att energianvändningen begränsas genom låga värmeförluster, lågt kylbehov, effektiv värme- och kylanvändning och effektiv elanvändning.

9:11 Tillämpningsområde

Dessa regler gäller för alla byggnader med undantag för – växthus eller motsvarande byggnader som inte skulle kunna användas för sitt ändamål om dessa krav behövde uppfyllas,

– byggnader eller de delar av byggnader som endast används kortare perioder,

– byggnader där inget behov av uppvärmning eller komfortkyla finns under större delen av året, och

– byggnader där inget utrymme avses värmas till mer än 10 °C och där behovet av energi för komfortkyla, tappvarmvatten och byggnadens fastighetsenergi är lågt.

Kraven i avsnitten 9:2 och 9:4 behöver inte uppfyllas för byggnader där värmetilskottet från industriella processer inom byggnaden täcker större delen av uppvärmningsbehovet. Detta ska visas genom särskild utredning.

Kraven i avsnittet 9:4 som avser elvärme gäller för byggnader med en area som överstiger 50 m² (A_{temp}).

9:12 Definitioner

A _f	Sammanlagd area för fönster, dörrar, portar och dyligt (m ²), beräknad med karmyttermått.
A _{temp}	Arean av samtliga våningsplan, vindsplan och källarplan för temperaturreglerade utrymmen, avsedda att värmas till mer än 10 °C, som begränsas av klimatskärmens insida. Area som upptas av innerväggar, öppningar för trappa, schakt och dyligt, inräknas. Area för garage, inom byggnaden i bostadshus eller annan lokalbyggnad än garage, inräknas inte.
Byggnadens energianvändning	Den energi som, vid normalt brukande, under ett normalår behöver levereras till en byggnad (oftast benämnd köpt energi) för uppvärmning (E _{uppv}), komfortkyla (E _{kyl}), tappvarmvatten (E _{tvv}) och byggnadens fastighetsenergi (E _f). Om golvvärme, handdukstork eller annan apparat för uppvärmning installeras, inräknas även dess energianvändning. Byggnadens energianvändning (E ^{bea}) fastställs enligt nedanstående formel, E _{bea} = E _{uppv} + E _{kyl} + E _{tvv} + E _f

H 3 LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

<i>Byggnadens fastighetsenergi</i>	Den del av fastighetselen som är relaterad till byggnadens behov där den elanvändande apparaten finns inom, under eller anbringad på utsidan av byggnaden. I denna ingår fast belysning i allmänna utrymmen och driftsutrymmen. Dessutom ingår energi som används i värmekablar, pumpar, fläktar, motorer, styr- och övervakningsutrustning och dylikt. Även externt lokalt placerad apparat som försörjer byggnaden, exempelvis pumpar och fläktar för frikyla, inräknas. Apparater avsedda för annan användning än för byggnaden, exempelvis motor- och kupévärmare för fordon, batteriladdare för extern användare, belysning i trädgård och på gångstråk, inräknas inte.
<i>Byggnadens specifika energianvändning</i>	Byggnadens energianvändning fördelat på Atemp uttryckt i kWh/m ² och år. Hushållsenergiinräknas inte. Inteheller verksamhetsenergi som används utöver byggnadens grundläggande verksamhetsanpassade krav på värme, varmvatten och ventilation. Byggnadens specifika energianvändning ($E_{beaspec}$) beräknas enligt nedanstående formel, $E_{beaspec} = E_{bea} / A_{temp}$
<i>Genomsnittlig värmegenomgångskoefficient</i> <i>Um</i>	Genomsnittlig värmegenomgångskoefficient för byggnadsdelar och köldbryggor (W/m ² K) bestämd enligt SFS-EN ISO 13789:2007 samt beräknad enligt nedanstående formel,
<i>där</i>	$U_m = (\sum_{i=1}^n U_i A_i + \sum_{k=1}^m l_k \Psi_k + \sum_{j=1}^p \chi_j) / A_{om}$
<i>U_i</i>	Värmegenomgångskoefficient för byggnadsdel i (W/m ² K).
<i>A_i</i>	Areal för byggnadsdelen i:s yta mot uppvärmd inneluft (m ²). För fönster, dörrar, portar och dylikt beräknas A _i med karmyttermått.
<i>Ψ_k</i>	Värmegenomgångskoefficienten för den linjära köldbrygga k (W/mK).
<i>l_k</i>	Längden mot uppvärmd inneluft av den linjära köldbrygga k (m).
<i>χ_j</i>	Värmegenomgångskoefficienten för den punktförmiga köldbrygga j (W/K).
<i>A_{om}</i>	Sammanlagd area för omslutande byggnadsdelars ytor mot uppvärmd inneluft (m ²). Med omslutande byggnadsdelar avses sådana byggnadsdelar som begränsar uppvärmda delar av bostäder eller lokaler mot det fria, mot mark eller mot delvis uppvärmda utrymmen.
<i>Elvärme</i>	Uppvärmnings sätt med elektrisk energi, där den installerade effekten för uppvärmning är större än 10 W/m ² (A _{temp}). Exempel är berg-, jord-, sjö- eller luftvärmepump, direktverkande elvärme, vattenburen elvärme, luftburen elvärme, elektrisk golvvärme, elektrisk varmvattenberedare och dylikt. Effekt i fastbränsleinstallation, som installeras för att utgöra tillfällig reserv, inräknas inte om fastbränsleinstallationen är konstruerad för permanent drift.

<i>Energi för komfortkyla</i>	Den till byggnaden levererade kyl- eller energimängd som används för att sänka byggnadens inomhustemperatur för människors komfort. Kylenergi som hämtas direkt från omgivningen utan kylmaskin från sjövattnet, uteluft eller dylikt (s.k. frikyla), inräknas inte.
<i>Hushållsenergi</i>	Den el eller annan energi som används för hushållsändamål. Exempel på detta är elanvändningen för diskmaskin, tvättmaskin, torkapparat (även i gemensam tvättstuga), spis, kyl, frys, och andra hushållsmaskiner samt belysning, datorer, TV och annan hemelektronik och dylikt.
<i>Innetemperatur</i>	Den temperatur som avses hållas inomhus när byggnaden brukas.
<i>Installerad eleffekt för uppvärmning</i>	Den sammanlagda eleffekt som maximalt kan upptas av de elektriska apparater för uppvärmning som behövs för att kunna upprätthålla avsett inomhusklimat, tappvarmvattenproduktion och ventilation när byggnadens maximala effektbehov föreligger. Det maximala effektbehovet kan beräknas vid DVUT och tappvarmvattenanvändning motsvarande minst 0,5 kW per lägenhet, om inte annat högre belastningsfall är känt vid projekteringen.
<i>Normalår</i>	Medelvärde av utomhusklimatet (t.ex. temperatur) under en längre tidsperiod (t.ex. 30 år).
<i>Normalårskorriger</i>	Korrigerad av byggnadens uppmätta klimatberoende energianvändning utifrån skillnaden mellan klimatet på orten under ett normalår och det verkliga klimatet under den period då byggnadens energianvändning verifieras.
<i>Specifik fläkteffekt (SFP)</i>	Summan av effekten för samtliga fläktar som ingår i ventilationssystemet dividerat med det största av tilluftsflödet eller frånluftsflödet, kW/(m ³ /s).
<i>Verksamhetsenergi</i>	Den el eller annan energi som används för verksamheten i lokaler. Exempel på detta är processenergi, belysning, datorer, kopiatorer, TV, kyl-/frysdiskar, maskiner samt andra apparater för verksamheten samt spis, kyl, frys, diskmaskin, tvättmaskin, torkapparat, andra hushållsmaskiner och dylikt.

9:2 Bostäder

Bostäder och lokaler ska vara utformade så att

- byggnadens specifika energianvändning,
- installerad eleffekt för uppvärmning,
- klimatskärmens genomsnittliga luftläckage, och
- genomsnittlig värmegenomgångskoefficient (U_m)

för de byggnadsdelar som omsluter byggnaden (A_{om}), högst uppgår till de värden som anges i tabell 9:23a och 9:23b.

9:23 Klimatzon III - Åland

Tabell 9:23a Byggnader som har annat uppvärmningssätt än elvärme

	Byggnadens specifika energianvändning [kWh/m ² A _{temp} och år]	Genomsnittlig värmegenomgångskoefficient (U _m) [W/m ² K]	Klimatskärmens genomsnittliga luftläckage vid 50 Pa tryckskillnad [l/s m ²]
Bostäder			
Småhus	90	0,40	Enligt avsnitt 9:25
Småhus där A _{temp} är mindre än 50 m ²	Inget krav	0,33	0,6
Flerbostadshus	80	0,40	Enligt avsnitt 9:25
Flerbostadshus där A _{temp} är 50 m ² eller större och som till övervägande delen (> 50 % A _{temp}) innehåller lägenheter med en boarea om högst 35 m ² vardera	90	0,40	Enligt avsnitt 9:25
Lokaler			
Lokal där A _{temp} är mindre än 50 m ²	Inget krav	0,33	0,6
Lokaler	70 ¹⁾	0,60	Enligt avsnitt 9:25

¹⁾ Tillägg får göras med $70(q_{\text{medel}} - 0,35)$ då uteluftsflödet i temperaturreglerade utrymmen av ökade hygieniska skäl är större än 0,35 l/s per m², där q_{medel} är det genomsnittliga specifika uteluftsflödet under uppvärmningssäsongen och får högst tillgodoräknas upp till 1,00 [l/s per m²].

Tabell 9:23b Byggnader med elvärme

	Byggnadens specifika energianvändning [kWh/m ² A _{temp} och år]	Installerad eleffekt för uppvärmning [kW]	Genomsnittlig värmegenomgångskoefficient (U _m) [W/m ² K]	Klimatskärmens genomsnittliga luftläckage vid 50 Pa tryckskillnad [l/s m ²]
Bostäder				
Småhus	55	4,5 ¹⁾	0,40	Enligt avsnitt 9:25
Småhus där A _{temp} är mindre än 50 m ²	Inget krav	Inget krav	0,33	0,6
Flerbostadshus	50	4,5 ¹⁾	0,40	Enligt avsnitt 9:25
Flerbostadshus där A _{temp} är 50 m ² eller större och som till övervägande delen (>50 % A _{temp}) innehåller lägenheter med en boarea om högst 35 m ² vardera	55	4,5 ¹⁾	0,40	Enligt avsnitt 9:25
Lokaler				
Lokal där A _{temp} är mindre än 50 m ²	Inget krav	Inget krav	0,33	0,6
Lokaler	50 ²⁾	4,5 ^{1), 3)}	0,60	Enligt avsnitt 9:25

¹⁾ Tillägg får göras med $0,025(A_{\text{temp}} - 130)$ då A_{temp} är större än 130 m².

²⁾ Tillägg får göras med $45(q_{\text{medel}} - 0,35)$ då uteluftsflödet i temperaturreglerade utrymmen av ökade hygieniska skäl är större än 0,35 l/s per m², där q_{medel} är det genomsnittliga specifika uteluftsflödet under uppvärmningssäsongen och får högst tillgodoräknas upp till 1,00 [l/s per m²].

³⁾ Tillägg får göras med $0,022(q - 0,35)A_{\text{temp}}$ då uteluftsflödet av ökade kontinuerliga hygieniska skäl är större än 0,35 l/s per m² i temperaturreglerade utrymmen. Där q är det maximala specifika uteluftsflödet vid dimensionerande vinterutetemperatur, DVUT. För närmare definition av DVUT se avsnitt 6:4.

H 3 LF (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling

Mer elenergi och högre eleffekt än vad som anges i tabell 9:23b kan godtas om särskilda förhållanden föreligger.

Om en byggnad försörjs med värme eller kyla från en annan närbelägen byggnad eller apparat, anses energislaget och kylsättet för den mottagande byggnaden vara detsamma som för den levererande byggnaden, under förutsättning att byggnaderna finns på samma fastighet eller byggnaderna har samma ägare.

Om byggnaden har annat uppvärmningssätt än elvärme ska elenergi till elektriska kylmaskiner för komfortkyla räknas upp med faktorn 3, vid bestämning av byggnadens specifika energianvändning.

Byggnaders specifika energianvändning får reduceras med energin från solfångare eller solceller placerade på huvudbyggnad, uthus eller byggnadens tomt, i den omfattning byggnaden kan tillgodogöra sig energin.

För byggnader som innehåller både bostäder och lokaler viktas kraven på U_{m} , specifik energianvändning och installerad eleffekt för uppvärmning i proportion till golvarean (A_{temp}).

9:25 Klimatskärmens lufttäthet

Byggnadens klimatskärm ska vara så tät att krav på byggnadens specifika energianvändning och installerad eleffekt för uppvärmning uppfylls.

9.3 Upphävd

9:4 Alternativt krav på byggnadens energianvändning

Som alternativ till kraven i avsnitt 9:2 för byggnader där

- golvarean A_{temp} uppgår till högst 100 m²,
- fönster- och dörrarean A_f uppgår till högst 0,20 A_{temp} och
- inget kylbehov finns,

kan i stället följande krav på byggnadens värmeisolering, klimatskärmens täthet och värmeåtervinning väljas.

Den högsta värmegenomgångskoefficienten (U_i) får, för omslutande byggnadsdelar (A_{om}), inte överskrida de värden som anges i tabell 9:4.

Tabell 9:4 U_i [W/m²K]

U_i	Byggnad med annat uppvärmningssätt än elvärme	Byggnad med elvärme där A_{temp} är 51–100 m ²
U_{tak}	0,13	0,08
$U_{\text{vägg}}$	0,18	0,10
U_{golv}	0,15	0,10
$U_{\text{fönster}}$	1,3	1,1
$U_{\text{ytterdörr}}$	1,3	1,1

Den installerade eleffekten för uppvärmning får högst uppgå till 5,5 kW för byggnad med elvärme där A_{temp} är 51–100 m².

Byggnadens klimatskärm ska vara så tät att det genomsnittliga luftläckaget vid + 50 Pa tryckskillnad inte överstiger 0,6 l/s m². Därvid ska arean A_{om} användas.

Om byggnadens golvarean A_{temp} överstiger 60 m² ska byggnaden förses med anordning för värmeåtervinning ur ventilationsluften eller med värmepump.

9:5 Värme-, kyl- och luftbehandlingsinstallationer

9:51 Värme- och kylinstallationer

Installationer för värme och kyla i byggnader ska vara utformade så att de ger god verkningsgrad under normal drift.

Behovet av kylning ska minimeras genom bygg- och installationstekniska åtgärder.

9:52 Styr- och reglersystem

Byggnaden ska ha styr- och reglersystem för att kunna upprätthålla god energieffektivitet och termisk komfort enligt avsnitt 6:42. Värme-, kyl- och luftbehandlingsinstallationer ska förses med automatiskt verkande reglerutrustning så att tillförsel av värme- och kyla regleras efter effektbehov i förhållande till ute- och inneklimatet samt byggnadens avsedda användning.

9:6 Effektiv elanvändning

Byggnadstekniska installationer som kräver elenergi såsom ventilation, fast installerad belysning, elvärmare, cirkulationspumpar och motorer ska utformas så att effektbehovet begränsas och energin används effektivt.

9:7 Mätssystem för energianvändning

9:71 Mätssystem

Byggnadens energianvändning ska kontinuerligt kunna följas upp genom ett mätssystem. Mätssystemet ska kunna avläsas så att byggnadens energianvändning för önskad tidsperiod kan beräknas.

9:8 Klassning av byggnadens energianvändning

9:9 Krav på energihushållning vid ändring av byggnader

9:91 Allmänt

Byggnader ska vara utformade så att energianvändningen begränsas genom låga värmeförluster, lågt kylbehov, effektiv värme- och kylanvändning och effektiv elanvändning. Regler om ändring av byggnader finns också i avsnitt 1:22.

Kraven på energihushållning ska tillämpas så att de övriga tekniska egenskapskraven kan tillgodoses och så att byggnadens kulturvärden inte skadas och att de arkitektoniska och estetiska värdena kan tas tillvara.

Ändring av byggnader får inte medföra att energieffektiviteten försämras, om det inte finns synnerliga skäl. Dock får energieffektiviteten försämrats om byggnaden efter ändring ändå uppfyller kraven i avsnitt 9:2–9:6.

9:911 Samordning av åtgärder

9:92 Klimatskärm

Uppfyller byggnaden efter ändring inte de i avsnitt 9:2 angivna kraven på specifik energianvändning, ska vid ändring i klimatskärmen följande U -värden eftersträvas.

Tabell 9:92 U_i [W/m^2K]

U_i	[W/m^2K]
U_{tak}	0,13
$U_{vägg}$	0,18
U_{golv}	0,15
$U_{fönster}$	1,2
$U_{ytterdörr}$	1,2

9:93 Ventilationssystem

Luftbehandlingsinstallationer ska utformas, isoleras och vara så täta att energiförluster begränsas.

9:94 Värme- och kylinstallationer

Värmeinstallationen ska väljas, utformas, isoleras, justeras och trimmas in så att de övriga tekniska egen-skapskraven kan tillgodoses på ett energieffektivt sätt.

Byggnadens behov av komfortkyla ska minimeras.

9:95 Effektiv elanvändning

Installationer som kräver elenergi såsom ventilation, fast installerad belysning, elvärmare, cirkulationspumpar och motorer ska utformas så att effektbehovet begränsas och energin används effektivt.

Då ändringar i ventilationssystemet görs ska man eftersträva att ventilationssystemet inte överskrider SFP-värden enligt tabell 9:95. Om enbart aggregatet byts ut ska man eftersträva att de i tabellen angivna SFPv-värdena inte överskrids.

Tabell 9:95 Maximala värden på SFP (Specifik fläkteffekt för ett ventilationssystem) respektive SFPv (Specifik fläkteffekt för ett aggregat)

	SFP, [$kW/(m^3/s)$]	SFPv [$kW/(m^3/s)$]
Från- och tilluft med värmeåtervinning	2,0	2,0
Från- och tilluft utan värmeåtervinning	1,5	1,5
Frånluft med återvinning	1,0	1,0
Frånluft	0,6	0,6

9:96 Mätssystem för energianvändning

Byggnadens energianvändning ska om det inte finns synnerliga skäl kontinuerligt kunna följas upp genom ett mätsystem. Mätssystemet ska kunna avläsas så att byggnadens energianvändning för önskad tidsperiod kan beräknas.

H 4 Landskapslag (2014:31) om energideklaration för byggnader

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Syfte och tillämpningsområde

Lagens syfte är att främja en effektiv energianvändning och en god inomhusmiljö i byggnader. Lagen ska tillämpas på byggnader för vilka energi används i syfte att påverka byggnadernas inomhusklimat.

2 §. Definitioner

I denna lag avses med

1) *energiprestanda* den mängd energi som behöver användas i en byggnad för att uppfylla de behov som är knutna till ett normalt bruk av byggnaden samt med

2) *energideklaration* uppgifter om en byggnad som möjliggör en bedömning av dess energiprestanda samt möjliggör jämförelser med andra byggnaders energiprestanda.

2 kap. Besiktning och energideklaration

3 §. Besiktning innan energideklaration

Innan en energideklaration upprättas för en befintlig byggnad ska ägaren se till att byggnaden besiktas på plats. En energideklaration får dock upprättas utan att en byggnad besiktas om

1) byggnaden har samma utformning, storlek och energiegenskaper som en annan byggnad som har besiktats i samma byggnadskomplex,

2) byggnaden är ny eller har dokumenterat god energiprestanda eller

3) den som upprättar energideklarationen bedömer att kostnaden för besiktningen kommer att motsvara minst hälften av försäljningspriset för byggnaden.

En besiktning ska utföras så att en byggnads energiprestanda kan fastställas och så att anpassade och kostnadseffektiva rekommendationer om åtgärder kan lämnas till hur byggnadens energianvändning kan effektiviseras med bibehållen eller förbättrad inomhusmiljö, utan negativa konsekvenser för byggnadens tekniska egenskaper eller kulturvärden.

En besiktningens omfattning bedöms av en oberoende expert som avses i 9 § utifrån de uppgifter som byggnadens ägare lämnat. Den oberoende experten ska kontrollera att de lämnade uppgifterna är korrekta. Besiktning behöver inte utföras om en oberoende energiexpert verifierar att byggnaden uppfyller krav på energiprestanda enligt gällande byggbestämmelser.

4 §. Energideklarationens innehåll

I en energideklaration ska avseende en byggnad anges

1) (2016/73) energiprestanda med angivande av byggnadens uppvärmningsformer, eventuella kylsystem och annan energianvändning, varvid energiprestanda för en byggnad, med beaktande av dess typ, ska anges med utgångspunkt i en normal användning av byggnaden och på de grunder för beräkning av energiprestanda som föreskrivs i plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland och med stöd av plan- och bygglagen för landskapet Åland gällande bestämmelser,

2) om en obligatorisk funktionskontroll av ventilationssystemet har utförts,

H 4 LL (2014:31) om energideklaration för byggnader

3) om radonmätning har utförts,

4) om energiprestanda kan förbättras med beaktande av en god inomhusmiljö och, om så är fallet, rekommendationer om kostnadseffektiva åtgärder för att förbättra byggnadens energiprestanda samt

5) referensvärden för byggnaden som gör det möjligt för konsumenter att bedöma byggnadens energiprestanda och att jämföra byggnadens energiprestanda med andra byggnaders energiprestanda.

Energiprestanda enligt 1 mom. 1 punkten ska anges på ett sådant sätt att en jämförelse med nybyggnadskrav för energiprestanda kan göras.

Referensvärde enligt 1 mom. 5 punkten ska anges enligt en klassificeringsskala i intervallen A, B, C, D, E, F och G, grundat på kraven för energiprestanda vid uppförandet av en ny byggnad. Byggnader i intervallen A och B har lägre energianvändning och byggnader i intervallen D, E, F och G har högre energianvändning än vad som gäller vid uppförandet av en ny byggnad.

5 §. *Energideklarations giltighetstid*

En energideklaration får användas i tio år, räknat från och med den kalendermånad då den har upprättats, för att uppfylla skyldigheterna i denna lag.

3 kap. Skyldighet att energideklarera

6 §. *Byggherrens skyldighet att energideklarera*

Den som för egen räkning uppför eller låter uppföra en byggnad ska se till att det finns en energideklaration upprättad för byggnaden. En ny byggnad ska energideklareras senast inom två år efter det att den har tagits i bruk.

7 §. *Skyldighet att energideklarera vid uthyrning*

Den som äger en byggnad ska se till att det alltid finns en energideklaration upprättad för byggnaden om byggnaden helt eller till en del upplåts med nyttjanderätt. Detta krav omfattar också byggnader vilka utnyttjas av offentliga myndigheter och ofta besöks av allmänheten samt vilka har en total användbar golvyta på över 250 kvadratmeter.

8 §. *Skyldighet att energideklarera vid försäljning*

Innan en byggnad eller en andel i en byggnad säljs ska ägaren se till att det finns en energideklaration upprättad för byggnaden. Om inte annat följer av denna lag ska en energideklaration omfatta en hel byggnad.

9 §. *Oberoende energiexpert*

Den som enligt 6-8 §§ ska se till att det finns en energideklaration upprättad för en byggnad ska utse en oberoende energiexpert som gör en besiktning enligt 3 § och upprättar en energideklaration. En oberoende energiexpert som anlitas för att upprätta en energideklaration ska ha dokumenterad särskild sakkunskap om energianvändning och inomhusmiljö i byggnader.

De anses ha i 1 mom. avsedd behörighet att upprätta energideklaration såsom oberoende energiexpert vilka i enlighet med bestämmelserna i artikel 17 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda anses ha sådan kompetens enligt bestämmelserna i riket eller i Sverige. En oberoende expert ska förvärvat den behörighetsnivå att upprätta en energideklaration som fordras i enlighet med de

kompetenskrav som gäller i riket respektive i Sverige. För att anses vara oberoende energiexpert får han eller hon dock inte

1) ha ett eget intresse i byggnaden eller vara närstående till den som har anlitat honom eller henne eller

2) ha eller ha haft ett uppdrag hos eller vara kommersiellt, ekonomiskt eller på något annat sätt beroende av den som anlitar honom eller henne, om det finns en risk för att bedömningarna i energideklarationen därigenom påverkas.

10 §. *Allmänna undantag från skyldighet att energideklarera*

Skyldigheten att energideklarera enligt 6-8 §§ och de skyldigheter som anges i 13 § gäller inte för följande typer av byggnader:

1) Kyrkor eller andra av ett religionssamfund ägda byggnader som endast har utrymmen för samling eller andakt eller verksamhet som tjänar dessa.

2) (2016/73) Byggnader som har skyddats i en plan enligt plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland eller genom ett beslut enligt landskapslagen (1988:56) om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse om gällande minimikrav avseende energiprestanda inte är förenliga med det beslutade skyddet för dessa byggnaders särdrag eller utseende.

3) (2016/73) Industribyggnader och verkstäder.

4) (2016/73) Fritidshus med högst två bostäder som inte används för bedrivande av inkvarteringsverksamhet. Vid bedömning av om ett hus är ett fritidshus beaktas husets huvudsakliga användning för fritidsändamål samt om

a) huset används eller är avsett att användas under mindre än fyra månader per år eller

b) huset används under en del av året och energianvändningen beräknas vara mindre än 25 procent av vad som skulle vara fallet om huset användes under hela året.

5) Tillfälliga byggnader som är avsedda att användas under högst två år.

6) Ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk och därmed jämförlig näring vilka inte är avsedda för boende och som har ett lågt energibehov.

7) Fristående byggnader med en total användbar golvyta som är mindre än 50 kvadratmeter.

8) Upphävd (2016/73)

11 §. *Undantag från skyldighet att energideklarera för en ägare*

Skyldigheten att energideklarera enligt 7 och 13 §§ gäller inte om

1) upplåtelsen är tillfällig eller avser en sådan liten del av byggnaden att upplåtelsen har en obetydlig påverkan på byggnadens energiprestanda,

2) upplåtelsen sker mellan företag som tillhör samma koncern eller mellan en fysisk person och ett företag om den fysiska personen äger företaget,

3) upplåtelsen sker genom arrende, vars huvudsakliga syfte är upplåtelse av jord, och byggnaden eller en del av byggnaden används till annat än bostad åt arrendatorn eller

4) byggnaden är ett en- eller tvåbostadshus som upplåts

a) av byggnadens ägare på grund av dennes arbete eller studier på annan ort, utlandsvistelse, sjukdom eller därmed jämförbara personliga förhållanden,

b) med testamentarisk nyttjanderätt eller

c) till någon som är närstående till byggnadens ägare eller som av annat skäl redan disponerar byggnaden när upplåtelsen sker.

12 §. *Energideklaration för samägda lägenheter*

För aktielägenheter gäller i tillämpliga delar vad som i denna lag stadgas om byggnader. Den som äger aktier i ett bostadsaktiebolag som avses i lagen om bostadsaktiebolag (FFS 1599/2009) ska se till att det finns en energideklaration för den lägenhet som aktierna ger besittningsrätt till. En energideklaration för en aktielägenhet får bestå av en gemensam deklARATION för en byggnad i bostadsaktiebolaget om de har ett gemensamt värme-system.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller i tillämpliga delar också för lägenheter i en byggnad, vilka för annat ändamål än boende besitts av juridiska eller fysiska personer, oavsett om lägenheterna ingår i ett bostadsaktiebolag eller finns i en byggnad som på annat sätt ägs gemensamt av flera personer.

Skyldigheten enligt 1 och 2 mom. att energideklarerar lägenheten före försäljning och skyldigheterna enligt 13 § gäller inte vid försäljning

1) mellan företag som tillhör samma koncern eller mellan en fysisk person och ett företag om den fysiska personen äger företaget,

2) genom expropriation eller inlösen,

3) från ett konkursbo eller genom exekutivt förfarande eller

4) till någon som är närstående till en aktielägenhets ägare eller som av annat skäl redan disponerar en aktielägenhet.

13 §. *Ägares ansvar att ge tillgång till energideklaration*

Den som äger en byggnad ska se till att den energideklaration som senast har upprättats för byggnaden

1) visas på en för allmänheten väl synlig och framträdande plats i byggnaden om det gäller en byggnad som avses i 7 §, varvid energideklarationen får sammanfattas och visas utan sådana rekommendationer som avses i 4 § 1 mom. 4 punkten,

2) visas för en möjlig köpare eller nyttjanderättshavare om det gäller en sådan byggnad, vid uthyrning eller försäljning, som avses i 7 eller 8 § samt

3) överlämnas till en ny ägare eller nyttjanderättshavare om det gäller en byggnad, vid uthyrning eller försäljning, som avses i 7 eller 8 §.

Landskapsregeringen kan i förordning besluta hur en i 1 mom. 1 punkten avsedd sammanfattning ska utformas.

Se LF (2014:52) om energideklaration för byggnader.

14 §. *Nyttjanderättshavares ansvar att ge tillgång till energideklaration*

I de fall en nyttjanderätt säljs ska säljaren av nyttjanderätten, i stället för ägaren till byggnaden, se till att energideklarationen visas och överlämnas enligt 13 § 1 mom. 2 och 3 punkterna.

15 §. *Uppgift om energideklaration vid annonsering*

Om det finns en energideklaration när en byggnad, en del av en byggnad eller en andel i en byggnad bjuds

ut till uthyrning eller försäljning ska ägaren, eller säljaren i de fall som avses i 14 §, se till att den uppgift om byggnadens energiprestanda som finns i energideklarationen anges vid annonsering i massmedier såsom dagstidningar eller på internet med beaktande av det använda massmediets begränsningar i utrymme. Landskapsregeringen kan i förordning besluta närmare om hur en sådan uppgift ska anges vid annonsering.

Se LF (2014:52) om energideklaration för byggnader.

4 kap. *Luftkonditioneringsystem*

16 §. *Energideklarering av luftkonditioneringsssystem*

Om en byggnads luftkonditioneringsystem har en effekt som är högre än 12 kilowatt och huvudsakligen drivs med elektricitet, ska i en energideklaration anges

1) uppgifter om systemets energieffektivitet och systemets storlek i förhållande till behovet av kyla i byggnaden samt

2) om en effektivare energianvändning kan uppnås i det befintliga systemet eller genom att ersättas med ett annat system eller en annan metod att kyla byggnaden.

Om en byggnad inte ska energideklarerar enligt 7 §, 10 § 3 mom. eller 11 §, men det finns ett sådant luftkonditioneringsystem i byggnaden som anges i 1 mom., ska byggnadens ägare se till att systemet regelbundet besiktigas på det sätt som behövs för de uppgifter som anges i 1 mom. 1 och 2 punkterna och att sådana uppgifter antecknas i ett besiktningssprotokoll.

5 kap. *Energideklarationsregister*

17 §. *Lämnande av energideklaration och sparande av underlagsuppgifter*

Den som enligt 3 kap. ska se till att det finns en energideklaration upprättad för en byggnad eller den som enligt 24 § låter upprätta en sådan deklARATION på en säljares bekostnad, ska se till att ett exemplar av energideklarationen lämnas på en av landskapsregeringen fastställd elektronisk blankett.

En oberoende expert som har upprättat en energideklaration ska bevara beredningshandlingarna, beräkningarna och övriga uppgifter som han eller hon har utarbetat eller skaffat för upprättandet av deklARATIONEN samt uppgifterna om iakttagelser som gjorts på det objekt som energideklarationen gäller. Den som upprättar en energideklaration ska ha ett arkiv över deklARATIONERNA. Handlingarna, uppgifterna och energideklARATIONERNA ska bevaras i minst 12 år. Den som upprättat en energideklaration ska på landskapsregeringens begäran lämna de upplysningar och de handlingar som landskapsregeringen behöver för tillsyn och övervakning.

18 §. *Energideklarationsregister*

Landskapsregeringen ska föra ett register över de energideklARATIONER som har lämnats till landskapsregeringen enligt 17 §. Uppgifter som hämtats från energideklARATIONER och besiktningssprotokoll får registreras i energideklarationsregistret.

Om en byggnad har energideklarerats ska landskapsregeringen på sin hemsida eller på en för ändamålet särskilt upprättad hemsida hålla de uppgifter i energideklarationsregistret tillgängliga som rör byggnadens energiprestanda samt uppgifter om energideklarationens identitetsnummer och var den finns att tillgå.

H 4 LL (2014:31) om energideklaration för byggnader

19 §. Behandling av uppgifterna i energideklarationsregistret

Uppgifterna i energideklarationsregistret får behandlas för

- 1) framtagande av statistik,
- 2) forskning,
- 3) uppföljning och utvärdering av energianvändningen och inomhusmiljön i bebyggelsen,
- 4) tillsyn och
- 5) annan allmän eller enskild verksamhet där information om byggnader och deras energiprestanda och inomhusmiljö utgör underlag för bedömningar och beslut.

På uppgifterna i energideklarationsregistret och sådana handlingars offentlighet och utlämnande av dem tillämpas bestämmelserna i landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet. Om inte något annat bestäms i denna lag tillämpas landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen på behandling av personuppgifter.

20 §. Tillgång till energideklarationsregistret

Landskapsregeringen får i enskilda fall medge ändamålsenlig tillgång till energideklarationsregistret för

- 1) en företrädare för en kommunal nämnd som fullgör kommunens tillsynsuppgifter enligt plan- och bygglagstiftningen,
- 2) en oberoende energiexpert för sökningar på byggnader som omfattas av deras uppdrag och
- 3) en byggnadsägare för sökningar på byggnader som denne äger.

Landskapsregeringen får ett register över dem som har beviljats tillgång till energideklarationsregistret.

6 kap. Övriga bestämmelser**21 §. Övervakning och tillsyn**

Landskapsregeringen övervakar och utövar tillsyn över att de skyldigheter som anges i 3 och 4 kap. fullgörs. För detta ändamål kan landskapsregeringen kontrollera energideklarationer. Om en kommun vid tillsyn enligt plan- och bygglagstiftningen finner att en skyldighet som anges i 3 eller 4 kap. inte har fullgjorts, ska kommunen informera landskapsregeringen om detta. Landskapsregeringen kan i landskapsförordning närmare besluta om antalet energideklarationer som ska kontrolleras och om hur kontrollen ska utföras.

Landskapsregeringen har rätt att få tillträde till ett område eller en lägenhet eller någon annan lokal som det finns behov att få tillträde till med tanke på tillsynen enligt denna lag, samt att där i anslutning till tillsynen förrätta besiktning för att klarlägga om de uppgifter som legat till grund vid upprättandet av en energideklaration är korrekta. Besiktning får dock inte förrättas i lokaler som används för permanent boende.

Landskapsregeringen får delegera kontroll av energideklarationer och inspektionsrapporter till en myndighet under landskapsregeringen.

Se LF (2014:52) om energideklaration för byggnader.

22 §. Energideklaration på en säljares bekostnad

Har den som säljer en byggnad eller en andel i en byggnad, trots köparens begäran, underlåtit att fullgöra

sin skyldighet enligt 4 § får köparen, senast sex månader efter sitt tillträde till byggnaden enligt köpeavtalet, låta upprätta en energideklaration på säljarens bekostnad.

23 §. Föreläggande och vite

Landskapsregeringen får meddela ett föreläggande att inom en viss tid fullgöra de skyldigheter som följer av 6-8 §§, 13-15 §§ och 17 §. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Ett föreläggande mot en säljare vilket avser fullgörande av en skyldighet enligt 14 eller 15 § får dock förenas med vite endast om det finns en energideklaration upprättad för byggnaden.

24 §. Skadestånd

Den som lider skada på grund av ett tekniskt fel i energideklarationsregistret har rätt till ersättning av landskapet.

Ersättningen ska minskas med ett skäligt belopp eller helt falla bort, om den skadelidande har medverkat till skadan genom att utan skälig anledning låtit bli att vidta åtgärder för att bevara sin rätt eller om den skadelidande på något annat sätt har medverkat till skadan genom eget vållande.

I ärenden om ersättning företräds landskapet av landskapsregeringen.

25 §. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (2008:106) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om byggnaders energiprestanda.

Om en energideklaration som har upprättats före lagens ikraftträdande inte är äldre än tio år, är den fortsatt giltig i enlighet med de bestämmelser som gällde innan denna lag trädde i kraft. Om en ansökan om bygglov har lämnats innan denna lag trätt i kraft, är de bestämmelser om skyldigheten att upprätta en energideklaration gällande för byggnaden vilka gällde innan denna lag trädde i kraft till dess att byggnaden har tagits i bruk.

Bestämmelserna i 7 och 8 §§ med krav att energideklarera vid uthyrning och försäljning tillämpas från och med sex månader efter lagens ikraftträdande.

Bestämmelsen om en byggnads golvyta i 7 § tillämpas till och med den 30 juni 2015 endast i fråga om byggnader med en golvyta som överstiger 500 kvadratmeter. En energideklaration i enlighet med denna lag ska ha upprättats inom ett år efter lagens ikraftträdande för en byggnad som upplåts vid uthyrning eller försäljning som avses i 7 och 8 §§.

Av en sammanfattning av en energideklaration enligt 13 § 1 mom. 1 punkten ska i en annons enligt 15 § framgå om den har gjorts på grund av ett energicertifikat som upprättats i enlighet med bestämmelser som gällde innan denna lag trädde i kraft.

Behörighet att upprätta en energideklaration som är giltig i enlighet med de bestämmelser som gällde innan denna lag trädde i kraft anses motsvara behörigheten enligt denna lag. Behörigheten är giltig senast till utgången av år 2019.

H 5 Landskapsförordning (2014:52) om energideklaration för byggnader

1 §. Ägares ansvar att ge tillgång till energideklaration

En sammanfattning av en energideklaration för en byggnad som avses i 13 § 1 mom. 1 punkten ska utformas på det sätt som landskapsregeringen fastställer.

Se LL (2014:31) om energideklaration för byggnader.

2 §. Nära-nollenergibyggnad

En nära-nollenergibyggnad är en byggnad som har mycket hög energiprestanda, bestämd i enlighet med bilaga I i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda. Nära nollmängden eller den mycket låga mängden energi som krävs bör i mycket hög grad tillföras i form av energi från förnybara energikällor, inklusive energi från förnybara energikällor som produceras på plats, eller i närheten.

3 §. Uppgift om energideklaration vid annonsering

Om en uppgift om en byggnads energiprestanda anges vid annonsering ska den vara en symbol i form av ett hus vars färg och bokstav anger byggnadens energiklass som avses i 4 § 3 mom. landskapslagen (2014:31) om energideklaration för byggnader. Vid publicering i kommersiella tryckta medier får husets mått minimeras till 9,5 mm x 9 mm och vid publicering på internet till 15 x 14 pixlar.

Vid annonsering i kommersiella tryckta medier får byggnadens energiprestanda anges enbart med den för byggnadens energiklass tillämpliga bokstaven som avses i 4 § 3 mom. landskapslagen (2014:31) om energideklaration för byggnader.

4 §. Kontroll av energideklarationer

Landskapsregeringen, eller en myndighet under landskapsregeringen till vilket ansvaret har delegerats, ska varje år göra en validitetskontroll av uppgifter som använts för upprättandet av energideklarationer och av de resultat som angivits i energideklarationen. Kontrollen ska baseras på ett underlag som består av minst en procent av statistiskt relevanta energideklarationer som har upprättats under ett år. Energideklarationerna ska vara slumpvis utvalda.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2015.

Senast den 31 december 2020 ska alla nya byggnader vara nära-nollenergibyggnader. Senast den 31 december 2018 ska alla nya byggnader som används och ägs av offentliga myndigheter vara nära-nollenergibyggnader.

H 6 Landskapslag (2011:9) om tillämpning i landskapet Åland av elsäkerhetslagen

1 §. Tillämpning av elsäkerhetslagen

Elsäkerhetslagen (FFS 410/1996) ska tillämpas i landskapet med de undantag som följer av denna lag. Elsäkerhetslagen tillämpas i den lydelse den har när denna lag träder i kraft. Ändringar i elsäkerhetslagen tillämpas i landskapet från den dag de träder i kraft i riket.

Elsäkerhetslag (FFS 410/1996) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som lagen hade innan

den upphävdes den 1 januari 2017 genom elsäkerhetslag (FFS 1135/2016).

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt författningar som avses i 1 och 7 §§ sköts av myndigheter i riket ska i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

3 §. Hänvisningar

Om elsäkerhetslagen hänvisar till bestämmelser i rikslagstiftning och motsvarande bestämmelser finns i landskapslagstiftning ska hänvisningen avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

Hänvisningarna i 2 § 5 mom., 13 § 1 mom., 14 § 4 mom. och 27 § 2 mom. till internationella avtal som förpliktar Finland ska i landskapet avse internationella avtal som förpliktar landskapet Åland.

4 §. Avvikelse från elsäkerhetslagen

Bestämmelserna i 57 § elsäkerhetslagen tillämpas inte i landskapet.

Det som i 13 § 1 mom. elsäkerhetslagen föreskrivs om den som i Finland saluför eller överlåter elmateriel ska i landskapet gälla den som i landskapet saluför eller överlåter elmateriel.

Det som i 14 § 2 mom. elsäkerhetslagen föreskrivs om elmateriel som inte får saluföras, överlåtas eller tas i bruk i Finland ska i landskapet gälla elmateriel som inte får saluföras, överlåtas eller tas i bruk i landskapet.

Det som i 15 § 2 mom. elsäkerhetslagen föreskrivs om användning av märken på elmateriel i Finland eller som ska exporteras ska i landskapet gälla användning av märken på elmateriel i landskapet eller som ska föras ut ur landskapet.

Utöver vad som anges i elsäkerhetslagen ska distributionsnätinnehavare på begäran utföra certifieringsbesiktningar av elanläggningar som ska anslutas till dess distributionsnät och som betjänar en fastighets interna elförsörjning samt andra elanläggningar som till sin art och omfattning är jämförbara med dessa enligt vad som närmare anges i förordning.

De uppgifter som enligt elsäkerhetslagen ankommer på ett bedömningsorgan ska i landskapet skötas av landskapsregeringen. Med avvikelse från vad som anges i elsäkerhetslagen kan landskapsregeringen även utföra certifieringsbesiktningar och periodiska besiktningar.

5 §. Språkkrav

Bruksanvisningar och annan information som enligt de författningar som avses i 1 och 7 §§ ska finnas på eller i anslutning till elmateriel eller elanläggningar som säljs eller tas i bruk i landskapet ska vara på svenska.

6 §. Överklagande

Ett beslut som fattats med stöd av denna lag kan överklagas enligt bestämmelserna i elsäkerhetslagen, dock så att beslut som landskapsregeringen fattat överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

7 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av elsäkerhetslagen ska tilläm-

H 7 LF (2011:11) om tillämpning av riksbestämmelser om elsäkerhet

pas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2011:11) om tillämpning av riksbestämmelser om elsäkerhet.

8 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2011.

Behörighetsintyg som utfärdats med stöd av 7 § el-lagen (1982:38) för landskapet Åland gäller som bevis för den behörighet som avses i 8 § 1 mom. 1 punkten elsäkerhetslagen.

Den som har ett giltigt tillstånd som beviljats med stöd av 8 § ellagen för landskapet Åland får fortsätta med sin verksamhet enligt tillståndet utan att göra en sådan anmälan som avses i 12 § elsäkerhetslagen. Ändringsanmälningar ska dock göras enligt 12 §.

Med avvikelse från bestämmelserna i denna lag får utrustning som överensstämmer med bestämmelserna i rådets direktiv 89/336/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om elektromagnetisk kompatibilitet släppas ut på marknaden fram till den 20 juli 2009.

H 7 Landskapsförordning (2011:11) om tillämpning av riksbestämmelser om elsäkerhet

1 §. *Förordningens tillämpningsområde*

Följande riksförfattningar ska tillämpas i landskapet med de avvikelser som anges i denna förordning:

- 1) elsäkerhetsförordningen (FFS 498/1996),
- 2) handels- och industriministeriets beslut om arbeten inom elbranschen (FFS 516/1996),
- 3) handels- och industriministeriets beslut om ibruktagning och drivande av elanläggningar (FFS 517/1996),
- 4) handels- och industriministeriets förordning om användningen av hissar (FFS 663/1996).

Elsäkerhetsförordning (FFS 498/1996) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som förordningen hade innan den upphävdes den 1 januari 2017 genom elsäkerhetslag (FFS 1135/2016).

2 §. *Ändring av riksförfattningar*

Ändringar av de författningar som avses i 1 § ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket, om inte annat följer av bestämmelserna i denna förordning.

3 §. *Förvaltningsmyndigheter*

De förvaltningsuppgifter som enligt författningarna i 1 § sköts av rikets myndigheter ska i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del det är fråga om uppgifter som faller inom landskapets behörighetsområde.

4 §. *Hänvisningar*

Om det i de författningar som nämns i 1 § hänvisas till bestämmelser i rikslagstiftningen och motsvarande bestämmelser finns i landskapslagstiftning ska hänvisningen avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

5 §. *Undantag från tillämpningen*

Elsäkerhetsförordningens 9-13 §§ och 16 § ska inte tillämpas i landskapet.

I handels- och industriministeriets beslut om arbeten inom elbranschen avsett intyg utfärdat av i riket godkänt bedömningsorgan, Säkerhetsteknikcentralen, Elinspektionscentralen och av det tidigare Elektriska inspektoratet gäller i landskapet. Elarbeten av engångskaraktär ska med undantag av i 29 § handels- och industriministeriets beslut om arbeten inom elbranschen angivna elarbeten anmälas till landskapsregeringen.

Klass I i 2 § handels- och industriministeriets beslut om ibruktagning och drivande av elanläggningar ska i landskapet även omfatta elanläggningar i en- och tvåfamiljshus samt i fritidshus vars huvudsäkring har en strömstyrka på över 3x20 A.

I landskapet ska förutom bostadshus även fritidshus undantas från kravet på periodisk besiktning.

Anmälningar som enligt 17 § handels- och industriministeriets beslut om ibruktagning och drivande av elanläggningar ska göras till elsäkerhetsmyndigheten ska i landskapet även omfatta de anläggningar som anges i 2 § 2b punkten i beslutet.

Certifieringsbesiktningar och periodiska besiktningar av hissar som anges i 2 § förordningen om användningen av hissar kan i landskapet även utföras av landskapsregeringen.

6 §. *Besiktning som utförs av distributionsnätinnehavare*

En certifieringsbesiktning får med stöd av 4 § 5 mom. landskapslagen (2011:9) om tillämpning i landskapet Åland av elsäkerhetslagen utföras av en distributionsnätinnehavare om elanläggningen har en märkspänning av högst 1 000 volt och en därtill eventuellt hörande transformator med en märkspänning av högst 20 kilovolt.

Distributionsnätinnehavare som utför certifieringsbesiktning ska uppfylla kraven i elsäkerhetslagens 24a § 2 och 3 punkt. Distributionsnätinnehavarna ska också utse en ansvarig ledare för besiktningarna. Den som utför eller är ansvarig ledare för besiktningarna får inte hos distributionsnätinnehavare eller annat företag ha sådan ställning att hans opartiskhet som besiktningsman äventyras.

7 §. *Anvisningar utfärdade med stöd av riksbestämmelser*

Anvisningar som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet och som rikets elsäkerhetsmyndighet utfärdat med stöd av de riksförfattningar som avses i 1 § ska tillämpas om de föreligger på svenska språket.

8 §. *Ikraftträdande*

Denna förordning träder i kraft den 1 mars 2011.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2001:8) om tillämpning i landskapet Åland av riksbestämmelser om elektricitet.

H 8 Landskapslag (1999:40) om bostadsproduktion

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Tillämpningsområde*

För att främja ett tillräckligt bostadsbestånd i landskapets alla regioner kan bostadsstöd beviljas i enlighet med denna lag. Bostadsstöd kan beviljas i form av rän-

testöd, ägarbostadslån, hyresbostadslån, landskapsborgen och landskapsbidrag.

Bostadsstöd kan beviljas till

1) en person som har en kommun i landskapet som sin hemkommun enligt lagen om hemkommun (FFS 201/1994),

2) en kommun i landskapet eller

3) en juridisk person som har en kommun i landskapet som hemort.

2 §. Olika typer av bostadsstöd

Bostadsstöd beviljas för nybyggnad, anskaffning, tillbyggnad och reparation av ägar- eller hyresbostäder.

Med nybyggnad av bostad avses uppförande av en byggnad med en eller flera bostäder. Med anskaffning av bostad avses att en eller flera bostadslägenheter eller lokaler som skall användas för boende förvärvas från det befintliga byggnadsbeståndet.

Med tillbyggnad och reparation avses en åtgärd genom vilken

1) bostadens eller bostadsbyggnadens standard genom en annan åtgärd än löpande underhåll höjs till en nivå som motsvarar ett ändamålsenligt boende,

2) befintliga lokaler ändras eller utvidgas för att hushållsbruk användas för boende eller

3) olägenheter som kan medföra fara för hälsan avlägsnas.

Landskapsregeringen beslutar närmare vilka åtgärder som kan stödjas.

3 §. Definitioner

Med *ägarbostad* avses en bostad som den stödsökande själv äger och som används som egen eller familjens egen bostad.

Med *hyresbostad* avses en byggnad med en eller flera lägenheter avsedda att hyras ut som bostäder.

Med *ägarbostadslån* avses ett lån som beviljats av landskapsregeringen till en privatperson för nybyggnad, anskaffning, tillbyggnad eller reparation av ägarbostad.

Med *hyresbostadslån* avses ett lån som beviljats av landskapsregeringen för nybyggnad, anskaffning, tillbyggnad eller reparation av en hyresbostad.

Med *lånevärde* avses det värde på låneobjektet som fastställts som belåningsgrund för nybyggnad, anskaffning, tillbyggnad eller reparation av bostad. För nybyggnad, tillbyggnad eller reparation bestäms lånevärdet utgående från godkända byggnadskostnader samt för nybyggnad även skäliga kostnader för anskaffning av tomt. Vid anskaffning av ägarbostad bestäms lånevärdet på grundval av köpeskillingen. Landskapsregeringen utfärdar närmare bestämmelser om hur lånevärdet bestäms.

4 §. Bevillningsfullmakt

Bostadsstöd kan beviljas inom ramen för de anslag och den bevillningsfullmakt som fastställs i landskapets budget.

Landskapsregeringen kan teckna aktier eller annat ägarkapital i aktiebolag som hyr ut bostäder.

5 §. Allmänna villkor för beviljande av bostadsstöd

Vid beviljande av bostadsstöd ska regionala, miljömässiga, sociala, arkitektoniska och kulturhistoriska aspekter beaktas liksom vissa gruppers speciella behov

av stöd. En miljömässigt positiv aspekt är installering av utrustning och system för energi från förnybara energikällor. (2011/112)

Kostnaderna för den åtgärd som stöds samt för underhåll och boende skall vara skäliga.

Nybyggnad av hyresbostäder skall basera sig på konkurrensförfarande om inte landskapsregeringen av särskilda skäl beviljar undantag från detta. Vid upphandlingen skall landskapslagen (1994:43) angående tillämpning i landskapet Åland av lagen om offentlig upphandling samt med stöd därav utfärdade förordningar tillämpas.

Landskapsregeringen utfärdar närmare bestämmelser om grunderna enligt vilka de i denna paragraf avsedda förutsättningarna skall bedömas.

2 kap. Stöd riktade till ägarbostäder

6 §. Allmänt

Stöd till ägarbostäder ges i form av räntestöd, ägarbostadslån och landskapsborgen.

Räntestöd eller ägarbostadslån kan beviljas till privatpersoner för nybyggnad, anskaffning, tillbyggnad eller reparation av en ägarbostad. Räntestöd eller ägarbostadslån beviljas på de grunder som landskapsregeringen fastställer.

Räntestöd eller ägarbostadslån beviljas endast en gång till samma person. Dock kan landskapsregeringen om särskilda skäl föreligger bevilja ägarbostadslån eller räntestöd på nytt.

För att räntestöd eller ägarbostadslån skall kunna beviljas skall låntagaren ha tillräckliga förutsättningar att återbetala lånet.

7 §. Ändamål för räntestöd och ägarbostadslån

Räntestöd eller ägarbostadslån kan beviljas en privatperson som använder bostaden som bostad för sig eller sin familj för

1) nybyggnad eller anskaffning av egnahemshus,

2) nybyggnad eller anskaffning av egnahemshus med två bostadslägenheter varav den ena är avsedd för uthyrning,

3) anskaffning av en bostadslägenhet i ett bostadsaktiebolagshus som den stödsökande har besittningsrätt till genom aktieinnehav (*aktielägenhet*) eller

4) tillbyggnad eller reparation av egnahemshus eller aktielägenhet.

Ett räntestöd eller ett ägarbostadslån kan omfatta både tillbyggnad, reparation och anskaffning av bostad.

8 §. Räntestöd

Räntestöd kan beviljas för ett bostadslån som beviljats av offentlig tillsyn underkastad kreditinrättning för en sådan nybyggnad, anskaffning, tillbyggnad eller reparation av en ägarbostad som avses i denna lag.

Räntestöd beviljas för högst 85 procent av låneobjektets lånevärde och utgår för högst 35 år. Räntestödets storlek varierar regionalt utgående från behovet av bostäder och så att bostadsproduktionen i landskapets regioner befrämjas.

Bostadslånets räntesats får inte överstiga den räntesats som kreditinrättningen allmänt tillämpar för motsvarande lån.

H 8 LL (1999:40) om bostadsproduktion

Landskapsregeringen fastställer räntestödets storlek i olika regioner och för hur lång tid räntestöd utgår för olika låneändamål.

9 §. Belåning och lånetid för ägarbostadslån

Ägarbostadslån kan beviljas för högst 85 procent av låneobjektets lånevärde.

Ägarbostadslån beviljas för högst 35 år. Belåningsgraden kan varieras regionalt utgående från behovet av bostäder och så att bostadsproduktionen i landskapets regioner befrämjas.

Landskapsregeringen fastställer lånetiden och belåningsgraden för ägarbostadslån.

10 §. Användning och överlåtelse av ägarbostad

En ägarbostad, för vilken räntestöd eller ägarbostadslån erhållits, skall användas av stödtagaren som egen bostad under den tid räntestöd utgår eller så länge lånet inte har återbetalats. Uthyrning av ägarbostaden är tillåten högst ett år. Landskapsregeringen kan dock, om synnerliga skäl föreligger, tillåta uthyrning för längre tid.

Om ägarbostaden överläts, upphör räntestödet från ingången av den månad överlåtelsen skedde och ett ägarbostadslån skall omedelbart återbetalas.

11 §. Efterskänkning av räntor och amorteringar

Räntor och amorteringar för ett ägarbostadslån för tillbyggnad eller reparation kan efterskänkas helt eller delvis så länge låntagaren använder bostaden som egen bostad, om låntagaren fyllt 65 år och befinner sig i en svag ekonomisk ställning. Detta gäller även makar och sambor som gemensamt svarar för ett ägarbostadslån för tillbyggnad eller reparation, om deras ekonomiska ställning är svag och en av dem fyllt 65 år och de använder bostaden som egen bostad.

Landskapsregeringen fastställer inkomst- och förmögenhetsgränserna för svag ekonomisk ställning.

12 §. Skuldsanering för privatperson

I fråga om skuldsanering och dess inverkan på betalningen och uppsägningen av ett ägarbostadslån skall lagen om skuldsanering för privatpersoner (FFS 57/1993) och förordningen om skuldsanering för privatpersoner (FFS 58/1993) tillämpas.

13 §. Landskapsborgen

Landskapsborgen kan beviljas för ett bostadslån som beviljats av offentlig tillsyn underkastad kreditinrättning för en sådan nybyggnad, anskaffning, tillbyggnad eller reparation av en ägarbostad som avses i denna lag. Vid beviljande av borgen utgör bostadslånet högst 85 procent av bostadens lånevärde. (2013/116)

Landskapsborgen utgör högst en viss andel (*borgensprocent*) av det vid varje tidpunkt utestående bostadslånets kapital. Landskapsborgen täcker också ränta och eventuell dröjsmålsränta som hänförs till denna kapitalandel. Landskapets borgensåtagande för en och samma bostad utgör dock högst ett visst belopp (*borgensbelopp*). För landskapsborgen upp bärs en engångsavgift (*borgensavgift*) som bestäms som en viss procent av landskapets borgensåtagande. Låntagare som beviljats räntestöd av landskapet betalar dock ingen avgift. Landskapsborgens och borgensavgiftens storlek bestäms enligt följande tabell:

Kommun	Högsta borgensprocent	Högsta borgensbelopp	Borgensavgift
Brändö, Föglö, Kumlinge, Kökar, Sottunga, Vårdö	30 %	80 000 euro	0,75 %
Eckerö, Geta, Lumparland, Saltvik, Sund	25 %	66 000 euro	0,90 %
Finström, Hammarland, Jomala, Lemland	20 %	53 000 euro	1,13 %
Mariehamn	15 %	40 000 euro	1,50 %

(2013/116)

Landskapsregeringen beslutar om landskapsborgens innehåll, säkerheter, regressrätt, borgensavgift och övriga villkor för borgensåtagandet. Landskapsregeringen beslutar även om landskapets totala borgensåtagande för en och samma person.

3 kap. Stöd riktade till hyresbostäder**14 §. Ändamål för stöd**

Räntestöd eller hyresbostadslån kan beviljas för nybyggnad, anskaffning, tillbyggnad eller reparation av hyresbostad samt för kombinationer av dessa åtgärder.

Innan räntestöd eller hyresbostadslån beviljas skall mottagarens soliditet och återbetalningsförmåga granskas.

Kriterierna för sökandens soliditet och återbetalningsförmåga bestäms av landskapsregeringen.

15 §. Räntestöd

Räntestöd kan ges för bostadslån som beviljats av offentlig tillsyn underkastad kreditinrättning för en sådan nybyggnad, anskaffning, tillbyggnad eller reparation av en hyresbostad som avses i denna lag.

Räntestöd beviljas för högst 90 procent av lånevärdet. Räntestöd beviljas för högst 35 år.

Räntestödets storlek kan varieras regionalt utgående från behovet av bostäder och så att bostadsproduktionen i landskapets regioner befrämjas.

Bostadslånets räntesats får inte överstiga den räntesats som kreditinrättningen allmänt tillämpar för motsvarande lån.

Landskapsregeringen fastställer räntestödets storlek i olika regioner och för hur lång tid räntestöd utgår för olika typer av låneändamål.

16 §. Belåning och lånetid

Hyresbostadslån beviljas för högst 90 procent av lånevärdet. Hyresbostadslån beviljas för högst 45 år. (2002/42)

Belåningsgraden kan varieras regionalt utgående från behovet av bostäder och så att bostadsproduktionen i landskapets regioner befrämjas.

Landskapsregeringen fastställer lånetiden och belåningsgraden för hyresbostadslån.

17 §. Användning av hyresbostad

Så länge räntestöd utgår eller hyresbostadslånet inte återbetalats, skall bostaden användas som hyresbostad. Landskapsregeringen kan ge tillstånd till tillfällig ändring av en hyresbostads användningsändamål.

18 §. Överlåtelse av hyresbostad

Om en hyresbostad eller en del av en hyresbostad överläts, upphör ett räntestöd omedelbart och ett hyresbostadslån skall omedelbart återbetalas. Om räntestöd eller hyresbostadslån fortsättningsvis skall utgå för hyresbostaden, kan överlåtelse endast ske med landskapsregeringens godkännande och till det överlåtelsepris som anges i 19 §.

Om ett hyresbostadslån betalas bort i förtid skall landskapsregeringen kräva skälig ersättning för lånets låga ränta eller erhållet räntestöd, om inte särskilda skäl till undantag föreligger.

19 §. Beräkning av överlåtelsepris för hyresbostad

Landskapsregeringen fastställer det överlåtelsepris till vilket hyresbostaden kan överlåtas om räntestöd fortsättningsvis skall utgå eller hyresbostadslån beviljas för hyresbostaden. Vid beräkning av överlåtelsepriset skall följande faktorer beaktas:

- 1) det egna kapital ägaren tillskjutit som finansiering för byggande av hyresbostaden,
- 2) en eventuell ökning av det egna kapitalet för att finansiera ombyggnader och reparationer,
- 3) räntestödslån eller landskapets hyresbostadslån och andra lån med bättre förmånsrätt än dessa,
- 4) av landskapsregeringen godkända lån upptagna för att finansiera ombyggnader och reparationer samt
- 5) indexjustering av punkterna 1 och 2 beräknat utgående från månatligt fastställda koefficienter i byggnadskostnadsindex och skälig avskrivning från färdigställandet till försäljningsmånaden.

20 §. Hyra för hyresbostad

I hyra får högst uppbäras det belopp som behövs för att betala finansieringen av bostaden samt för de utgifter som en god fastighetshållning förutsätter. I landskapsstödda hyresfastigheter och hyresbostäder som har en och samma ägare får hyrorna utjämnas.

Landskapsregeringen kan fastställa den hyra som högst får uppbäras av hyresgästen. I de finansieringskostnader som avses i 1 mom. får inräknas avkastning på eget kapital.

Utöver vad som bestäms i denna lag gäller bestämmelserna i hyreslagen (1999:19) för landskapet Åland i tillämpliga delar på förhållandet mellan hyresgästen och hyresvärden.

21 §. Borgen för hyresbostad

Landskapsborgen kan beviljas för ett bostadslån som beviljats av offentlig tillsyn underkastad kreditinrättning för nybyggnad av hyresbostäder, om projektet får räntestöd enligt 15 §. Vid beviljande av borgen utgör bostadslånet högst 90 procent av bostadens lånevärde. Landskapsborgen utgör högst en viss andel (*borgensprocent*) av det vid varje tidpunkt utestående bostads-

lånets kapital. Landskapsborgen täcker också ränta och eventuell dröjsmålsränta som hänförs till denna kapitalandel. För landskapsborgen uppbärs en engångsavgift (*borgensavgift*) som bestäms som en viss procent av landskapets borgensåtagande. Landskapsborgens och borgensavgiftens storlek bestäms enligt följande tabell:

Kommun	Högsta borgensprocent	Borgensavgift
Brändö, Föglö, Kumlinge, Kökar, Sottunga, Vårdö	50 %	0,00 %
Eckerö, Geta, Lumparland, Saltvik, Sund	40 %	0,35 %
Finström, Hammarland, Jomala, Lemland	30 %	0,70 %
Mariehamn	20 %	1,00 %

(2013/116)

Landskapsregeringen bestämmer det totala borgensåtagandet i varje enskilt fall samt övriga villkor för borgensåtagandet.

4 kap. Särskilda bestämmelser

22 §. Ränta och amortering

Det sammanslagna beloppet av ränta och amortering benämns annuitet.

Landskapsregeringen kan fastställa lån med ändrade lånevillkor för mottagare av ägar- och hyresbostadslån som har kommit i betalningssvårigheter.

Landskapsregeringen beslutar om ränte- och amorteringsvillkor för ägar- och hyresbostadslån, om villkoren för lån med ändrade lånevillkor samt om återbetalning och uppbörd av lånebetalningen. Räntans storlek kan varieras regionalt.

23 §. Säkerheter för lån

Till säkerhet för återbetalning av ägarbostads- och hyresbostadslån skall panträtt i fastighet upplåtas eller aktier som medför rätt att besitta en bostadslägenhet pantsättas eller rätt till efterpantering av dem ges. Även annan säkerhet som långivaren anser tillräcklig kan ställas.

Till säkerhet för återbetalningen av ett hyresbostadslån kan även krav på tilläggssäkerhet krävas, dock så att den totala säkerheten är högst en och en halv gång större än lånekapitalet. Tilläggssäkerhet kan inte krävas i efterhand. Av en kommun skall säkerhet inte krävas.

Beloppet av ett lån med en panträtt i fastigheten med bättre förmånsrätt än en panträtt som lämnats som säkerhet för ett ägarbostadslån eller hyresbostadslån får tillsammans med de senare lånen uppgå till högst 95 procent av säkerhetens värde. Utgörs säkerheten av aktier eller av rätt till efterpantning av aktier, får det sammanlagda beloppet av de mot aktierna beviljade lånen och lägenhetens beräknade andel av bolagets totalupplåning uppgå till högst 95 procent av lägenhetens beräknade andel av byggnadens godkända anskaffningsvärde.

H 8 LL (1999:40) om bostadsproduktion

För att trygga landskapets intressen kan för en lånefordran som avses i denna lag pantsatt eller utmätt egendom vilken säljs på auktion inköpas till landskapet. Landskapsregeringen har rätt att sälja egendom som på här avsett sätt kommit i landskapets ägo.

24 §. Skyldighet att lämna uppgifter

En kreditinrättning, som beviljat ett lån för vilket räntestöd eller landskapsborgen beviljats, är skyldig att lämna landskapsregeringen de uppgifter som behövs för att kontrollera att lånevillkoren samt föreskrifterna i denna lag och med stöd därav utfärdade bestämmelser har följts. I samma syfte får syner och inspektioner verkställas.

25 §. Rättelseyrkande

Den som är missnöjd med ett beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag kan skriftligen yrka på rättelse hos landskapsregeringen. I rättelseyrkandet skall anges vilket beslut som önskas rättat och grunderna för rättelseyrkandet. Rättelseyrkandet skall vara landskapsregeringen tillhanda inom 21 dagar från den dag då beslutet delgivits.

Ett rättelseyrkande skall handläggas utan dröjsmål. Till beslut i vilket rättelse kan yrkas skall fogas anvisningar om hur rättelse söks.

26 §. Besvär

Ett beslut som landskapsregeringen fattat med anledning av ett rättelseyrkande får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen genom besvär. Överklagandet skall ha inkommit till domstolen inom 30 dagar från delgivningen av beslutet.

Landskapsregeringens beslut får inte verkställas innan det vunnit laga kraft om ändringssökande därigenom blir meningslöst eller besvärmyndigheten förbjuder verkställigheten.

27 §. Delegeringsbestämmelse

Landskapsregeringen beslutar om ansökningstider, prioritering av sökande vid beviljande av lån, belåningsbar yta, beräkningsgrunderna för bostadsyta och ekonomiyta, förutsättningarna för medflyttande av beviljade lån och räntestöd vid byte av bostad, förutsättningarna för medflyttning av beviljat lån eller räntestöd vid ägarbyte för hyresbostad och övriga lånevillkor och villkor för beviljande av räntestöd.

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

5 kap. Övergångsbestämmelser**28 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 september 1999.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1982:14) den 11 mars 1982 om stöd för bostadsproduktion, landskapslagen (1982:13) den 11 mars 1982 om stöd för bostadsförbättring samt landskapslagen (1982:17) den 21 april 1982 om räntestödslån för förvärv av hyresbostäder.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Denna lag tillämpas på bostadsstöd som beviljats efter lagens ikraftträdande, om inte annat bestäms nedan.

På lån och räntestöd som beviljats med stöd av tidigare landskapslagar om bostadsproduktion och bostadsförbättring tillämpas bestämmelserna i dessa lagar.

29 §. Lagens tillämplighet på lån som beviljats med stöd av tidigare lagar

De ägarbostäder som enligt tidigare lagstiftning om bostadsproduktion och bostadsförbättring är bundna av användnings- och överlåtelsebegränsningar befrias från dessa då lånet har återbetalats.

Bestämmelsen i 12 § skall tillämpas även på bostadslån för ägarbostad som beviljats med stöd av tidigare lagstiftning om bostadsproduktion eller bostadsförbättring.

30 §. Beviljande av stöd då stöd tidigare beviljats

Ägarbostadslån eller räntestöd för ägarbostad kan inte beviljas med stöd av denna lag till den som tidigare beviljats motsvarande stöd enligt landskapslagen (1949:30) den 29 november 1949 om bostadslån, -garantier och -bidrag, landskapslagen (1954:23) den 30 juni 1954 om bostadsproduktionen i landskapet, landskapslagen (1960:6) den 3 mars 1960 om bostadsproduktion, landskapslagen (1968:28) den 11 juni 1968 om bostadsproduktion, landskapslagen den 11 mars 1982 om stöd för bostadsproduktion, landskapslagen den 11 mars 1982 om stöd för bostadsförbättring eller 32 § 4 mom. landskapslagen (1978:54) den 16 augusti 1978 om främjande av gårdsbruk.

Landskapsregeringen kan dock om särskilda skäl föreligger bevilja samma person ägarbostadslån eller räntestöd på nytt.

31 §. Kommunernas betalningsskyldighet vid skuldsanering

Då en skuld som kommunen ansvarar för gentemot landskapsregeringen enligt 10 § landskapslagen den 11 mars 1982 om stöd för bostadsproduktion och 13 § landskapslagen den 11 mars 1982 om stöd för bostadsförbättring omfattas av skuldsanering, skall kommunen av sitt landskapslån betala det belopp som gäldenären enligt betalningsprogrammet skall betala. Betalningen skall följa det tidsschema som enligt betalningsprogrammet gäller för gäldenären då denna skall betala sin skuld till kommunen.

32 §. Ändring av lånevillkoren

Landskapsregeringen kan med låntagarens samtycke ändra lånevillkoren för bostadslån för ägarbostad som beviljats med stöd av tidigare lagstiftning så att de överensstämmer med denna lag.

Om lånevillkoren ändras skall denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den tillämpas på skuldförhållandet.

33 §. Övertagande av kommunens uppgifter

Landskapsregeringen kan med låntagarens samtycke överta de uppgifter som enligt tidigare lagstiftning ankommer på kommunen och befria kommunen från ansvaret för att lånet återbetalas.

Om landskapsregeringen övertar kommunens uppgifter skall denna lag och med stöd av den utfärdade bestämmelser tillämpas i fråga om landskapsregeringens rättigheter och skyldigheter som långivare. I övrigt fortsätter skuldförhållandet på de tidigare villkoren.

34 §. Bostadslånekommisionen

Den bostadslånekommision som är tillsatt då denna lag träder i kraft sitter mandattiden ut.

H 9 Landskapslag (1982:13) om stöd för bostadsförbättring

Denna lag har upphävts genom landskapslagen (1999:40) om bostadsproduktion. Skälet till att denna lag finns med i lagsamlingen är att den, med stöd av övergångsbestämmelserna till den nya lagen, tillämpas på många gamla lån som fortfarande finns kvar.

1 §. Ur landskapets medel kan beviljas bostadsförbättringslån i enlighet med vad i denna lag stadgas. Lån kan beviljas för finansiering av åtgärder för förbättrande av kvaliteten och utrustningsstandarden hos bostad, bostadsbyggnad och därtill anslutna utrymmen samt utrymmen vilka tas i bruk såsom bostäder. Som utrymmen anslutna till bostad och bostadsbyggnad anses sådana utrymmen vilka direkt tjänar boendet, såsom bostadsrum, kök, tamburer samt för enskild bostad behövliga tvätt-, sanitets- och bastuutrymmen ävensom tekniska utrymmen, lager och förvaringsutrymmen, gemensamt använda hobby-, tvätt- och bastuutrymmen samt övriga därmed jämförbara utrymmen.

Förutom för de ändamål som avses i 1 mom. kan lån beviljas även för att finansiera förbättringar av gårdsområde. (1987/8)

Lån kan inte beviljas för samma bostadsförbättring med stöd av såväl denna lag som landskapslagen (1982:14) om stöd för bostadsproduktion eller landskapslagen (1978:54) om främjande av gårdsbruk.

2 §. I 1 § avsedda lån kan, under i denna lag nämnda förutsättningar och villkor, beviljas person med åländsk hembygdsrätt, kommun och församling, sammanslutning av personer vilka samtliga åtnjuter åländsk hembygdsrätt, bostadsaktiebolag och bostadsandelsslag vars samtliga aktieägare eller andelsägare åtnjuter åländsk hembygdsrätt samt aktiebolag, annat bolag, andelsslag och förening som har hemort i landskapet och vars styrelse består av personer vilka samtliga åtnjuter åländsk hembygdsrätt.

3 §. (1987/8) Lån som beviljas enligt denna lag kan vara kortfristigt eller långfristigt. Lån enbart för att förbättra gårdsområde kan dock inte vara långfristigt.

Kortfristigt lån som beviljats för förbättring av byggnad omfattande minst två bostäder kan, för återbetalning av en på enskild bostad beräknad andel, ombildas till långfristigt lån.

4 §. Förutsättning för beviljande av bostadsförbättringslån är att de åtgärder för vilka lån ges är påkallade antingen för att förlänga användningstiden för den bostad eller bostadsbyggnad som åtgärderna gäller eller för att förbättra gårdsområde. Om inte annat följer av 5 § 1 mom. 7 punkten, skall åtgärderna höja kvaliteten och utrustningsstandarden så att en skälig boendestandard uppnås. Kostnaderna för de åtgärder som vidtas skall vara skäliga och omfattningen av åtgärder för att förbättra bostad eller bostadsbyggnad skall, med beaktan-

de av bostadens eller byggnadens sannolika användningstid, vara ändamålsenliga. (1987/8)

För beviljande av långfristigt bostadsförbättringslån krävs dessutom att stödandet av de personer vilkas bostadsförhållanden är avsedda att förbättras, genom de åtgärder för vilka lånet ges, bör anses socialt och regionalt ändamålsenligt samt ekonomiskt påkallat.

[Landskapsstyrelsen] fastställer grunder för bedömning av de förutsättningar som avses i 2 mom.

5 §. Bostadsförbättringslån kan beviljas för finansiering av åtgärd, genom vilken:

1) bostadsbyggnads eller bostads kvalitet och utrustningsstandard väsentligt förbättras;

2) befintliga utrymmen ändras till bostäder eller till därtill anslutna utrymmen;

3) i befintlig byggnad byggs ny bostad med därtill anslutna utrymmen eller bostads och därtill anslutna utrymmens yta ökas;

4) bostads och därtill anslutna utrymmens yta ökas genom utvidgande av bostadsbyggnad eller genom byggande av separat byggnad, som omfattar utrymmen med till boendet omedelbart anslutna nödvändiga funktioner som inte kan placeras i befintliga utrymmen;

5) (1987/8) kvaliteten och utrustningsstandarden hos gårdsområde höjs, om det sker i anslutning till någon i 1, 2, 3 eller 4 punkten avsedd åtgärd som rör bostadsbyggnad på området och som godkänns för erhållande av lån;

6) (1987/8) kvaliteten och utrustningsstandarden hos gårdsområde med flera bostadsbyggnader höjs i syfte att åstadkomma trivsel och möjliggöra ett ändamålsenligt utnyttjande av området;

7) (1987/8) kvaliteten och utrustningsstandarden hos bostad eller hos bostadsbyggnad jämte gårdsområde upprätthålls om åtgärden vidtas i samband med någon i 1-5 punkterna avsedd åtgärd som godkänns för erhållande av lån och antingen är motiverad av kulturhistoriska eller arkitektoniska skäl eller är nödvändig för husets underhåll; till grund för beviljande av lån för nämnda åtgärder får läggas högst de kostnader som motsvarar hälften av de sammanlagda godkända kostnaderna för de övriga förbättringsåtgärderna; eller

8) (1987/8) kvaliteten och utrustningsstandarden hos bostad eller hos bostadsbyggnad jämte gårdsområde upprätthålls om låntagaren är person som avses i 11 §.

2 mom. upphävt (1987/8)

6 §. Bostadsförbättringslån kan beviljas för täckande av de kostnader som belöper sig på en högst 150 kvadratmeter stor del av bostads lägenhetsyta.

Bostadsförbättringslån kan beviljas för i 5 § 1 mom. 2 och 3 punkterna avsedda åtgärder endast om den nya lägenhetens bostadsyta inte överstiger 150 kvadratmeter, såvida detta inte är motiverat med tanke på förbättringens ändamålsenlighet.

Bostadsförbättringslån kan beviljas för i 5 § 1 mom. 4 punkten avsedda åtgärder endast om bostadens lägenhetsyta efter utvidgningen eller byggandet inte överstiger 120 kvadratmeter.

7 §. Bostadsförbättringslån kan beviljas till högst 60 procent av de sammanlagda, enligt av [landskapsstyrel-

H 9 LL (1982:13) om stöd för bostadsförbättring

sen] fastställda grunder beräknade förbättringskostnaderna för de för erhållande av lån godkända åtgärderna. Till sådana kostnader hänförs även skäliga, av kulturhistoriska och arkitektoniska skäl föranledda särskilda kostnader samt kostnader för projektets planering och byggnadsövervakningen. För förbättrande av kulturhistoriskt eller arkitektoniskt värdefull bostadsbyggnad jämte därtill anslutna hjälputrymmen kan lån likväl av särskilda skäl beviljas till högst 80 procent av nämnda kostnader.

Det sammanlagda beloppet av i 1 mom. avsett lån samt andra landskapslån och -bidrag får uppgå till högst 90 procent av de i 1 mom. avsedda förbättringskostnaderna.

8 §. Kortfristig bostadsförbättringslån kan beviljas för högst tio år.

Långfristig bostadsförbättringslån kan beviljas för högst 25 år. I 3 § 2 mom. avsett fall är dock lånetiden för kortfristig och långfristig bostadsförbättringslån sammanlagt högst 25 år.

9 §. Återbetalningen av kortfristig bostadsförbättringslån börjar under det kalenderår som närmast följer två år efter det lånets första rat utbetalts.

[Landskapsstyrelsen] kan av särskilda skäl bevilja förlängning av återbetalningstiden för bostadsförbättringslån eller del därav, dock för högst så lång tid att lånet återbetalas inom den i 8 § angivna lånetiden.

I övrigt gäller om återbetalning av bostadsförbättringslån vad därom i rikslagstiftningen är bestämt.

10 §. Räntan på kortfristig bostadsförbättringslån är för de två första åren tre procent och för de därpå följande åren sju procent per år.

Räntan på långfristig bostadsförbättringslån är tre procent per år.

[Landskapsstyrelsen] kan för utjämning av boendekostnaderna ändra de i 1 och 2 mom. nämnda räntorna.

11 §. Utan att avkortningar och räntor på långfristig bostadsförbättringslån erlagts anses de som betalda, om de förfaller till betalning under den tid låntagaren själv bebor bostaden och han fyllt 65 år och hans ekonomiska ställning är svag. Vad här sägs gäller även avkortningar och räntor på långfristig lån för vilket makar svarar gemensamt, om avkortningarna och räntorna förfaller till betalning under den tid makarna själva bebor bostaden och deras ekonomiska ställning är svag och åtminstone en av dem fyllt 65 år. Med makar jämställs i denna paragraf personer som sammanbor under äktenskapsliknande förhållanden. [Landskapsstyrelsen] fastställer de inkomst- och förmögenhetsgränser som skall ligga till grund för bedömningen av när svag ekonomisk ställning skall anses föreliggande. (1987/8)

Om låntagare uppfyller de i 1 mom. föreskrivna kraven först vid en tidpunkt som infaller efter den tidpunkt då lånet beviljades eller överfördes på honom, tillämpas bestämmelserna i sagda moment endast om låntagaren anhåller därom. (1987/8)

Beträffande beloppet av, lånetiden för och återbetalning av långfristig bostadsförbättringslån som beviljas i 1 mom. avsedda personer gäller var härom i rikslagstiftningen är bestämt.

12 §. Till säkerhet för återbetalningen av bostadsförbättringslån och för fullgörande av övriga därav föranledda förpliktelser skall anskaffas inteckning, pantsätts aktier vilka medför rätt att besitta bostadslägenhet eller medges rätt till efterpantättning av dem eller ställas annan säkerhet som långgivaren anser tillräcklig. (1987/8)

Är låntagaren kommun eller kommunalförbund krävs ingen säkerhet.

Beloppet av inteckningslån med bättre förmånsrätt än bostadsförbättringslån får tillsammans med nämnda lån uppgå till sammanlagt högst 90 procent av säkerhetens värde. Utgörs säkerheten av aktier, vilka medför rätt att besitta bostadslägenhet eller av rätt till efterpantättning av sådana, får beloppet av de mot aktierna beviljade lånen och lägenhetens andel av bolagets skulder tillsammans uppgå till högst 90 procent av den andel av fastighetens värde som belöper sig på lägenheten.

13 §. (1987/8) Ansökan om bostadsförbättringslån prövas av [landskapsstyrelsen], om inte annat följer av 2 mom.

Ansökan om lån för förbättring av bostadsbyggnad som efter förbättringen omfattar en eller två bostäder, för förbättring av sådan bostadsbyggnad jämte gårdsområde eller för förbättring av enskild bostadslägenhet i bostadsbyggnad prövas av den kommun där låneobjektet är beläget. Kommunen prövar även ansökan om lån för återbetalning av i 3 § 2 mom. avsedd låneandel. Innan lån beviljas skall godkännande inhämtas av [landskapsstyrelsen] som härvid ställer erforderliga medel till förfogande. Kommunen bär ansvaret för att i detta moment avsedda medel återbetalas till landskapet.

14 §. (1987/8) Ägare av byggnad för vilken beviljats långfristig bostadsförbättringslån får under den tid för vilken lånet beviljats, om inte annat följer av 15 och 16 §§, överlåta fastigheten endast till den kommun där byggnaden är belägen eller till sådan av kommunen godkänd person som uppfyller av [landskapsstyrelsen] fastställda krav och till högst i 17 § avsett pris.

Vad i 1 mom. är stadgat gäller på motsvarande sätt även överlåtelse av aktie i bolag, om bolagets syfte är att äga eller besitta byggnad och för byggnaden beviljats långfristig bostadsförbättringslån eller om aktien ensam eller tillsammans med andra aktier medför rätt att besitta bostadslägenhet för vilken beviljats långfristig lån för förbättring eller för återbetalning av den andel av kortfristig lån som belöper sig på lägenheten.

15 §. Utan hinder av vad i 14 § är stadgat får sådan byggnad som dess ägare använder huvudsakligen till bostad samt aktier vilka medför rätt att besitta bostadslägenhet som ägaren bebor, överlåtas till make, släkting i rätt upp- eller nedstigande led, adoptivbarn, adoptivföräldrar eller till syskon.

De i 14 § stadgade begränsningarna gäller inte del av sådan fastighet som omfattar minst två bostäder om för denna del inte har beviljats långfristig lån för förbättring eller för återbetalning av andel av kortfristig bostadsförbättringslån.

16 §. Utan hinder av vad i 14 § är bestämt får ägare, innan den tid för vilken lånet beviljats utlöpt, överlåta byggnaden eller aktien till annan än i sagda paragraf

avsedd förvärvare om ägaren i sin helhet återbetalt bostadsförbättringslånet för byggnaden eller aktien och till landskapet dessutom erlagt ersättning för nyttan av lånets låga ränta såsom i 22 § 1 mom. är sagt. Ägare av ovan nämnd egendom som önskar varaktigt använda egendomen till annat än vid beviljandet av lån avsett ändamål skall inhämta kommunens tillstånd härför om inte det berörda lånet i sin helhet återbetalts samt dessutom till landskapet erlagts ersättning för lånets låga ränta på sätt som i 22 § 1 mom. är sagt.

17 §. Såsom fastighets anskaffningsvärde fastställs, vid beviljande av bostadsförbättringslån, ett skäligt värde på dess byggnader och mark ökat med förbättringskostnader som [landskapsstyrelsen] godkänt.

Maximipriset på i 14 § 1 mom. avsedd fastighet är dess fastställda anskaffningsvärde, justerat i enlighet med förändringen i byggnadskostnaderna samt med beaktande av skäliga värdeminskningar och gjorda förbättringar.

Maximipriset på i 14 § 2 mom. avsedd aktie är den på aktien beräknade andelen av bolagets förmögenhet, i fråga om vilken fastigheten i bolagets ägo beaktas på sätt i 2 mom. är stadgat om fastighets maximipris.

18 §. Bestämmelse i bostadsaktiebolags bolagsordning om bolagets, aktieägares eller annan persons förköps- eller inlösningsrätt är utan verkan till dess i 14-16 §§ avsedd begränsning har upphört att gälla.

19 §. När i 1 § avsedd egendom överläts till kommun skall på kommunen överföras kortfristig eller långfristig bostadsförbättringslån, som beviljats eller överförts på överlåtare.

Om förvärvaren är annan än kommun, kan långfristig bostadsförbättringslån, till den del i 4 § stadgade förutsättningar föreligger, och kortfristig bostadsförbättringslån överförs på förvärvaren. Till den del bostadsförbättringslån inte överförs skall det uppsägas till omedelbar betalning såsom i 22 § är sagt.

20 §. Ägaren skall bebo sådan i 1 § avsedd bostad eller bostad belägen i byggnad som avses i samma paragraf i fråga om vilken bostad långfristig lån har beviljats för förbättring eller för återbetalning av den andel av kortfristig lån som belöper sig på bostaden, om ägaren bebodde bostaden när lånet beviljades. Dock kan kommun där byggnaden är belägen, om särskild orsak föreligger, för högst ett år i sänder medge rätt att uthyra i detta moment avsedd bostad som bostad för annan person.

Var i 1 mom. avsedd bostad i annan än i sagda moment avsedd användning när lånet beviljades, skall bostaden, sedan ägaren befriats från de förpliktelser som uppkommit i fråga om bostaden innan lånet beviljades, användas som bostad för person som kommunen godkänner till hyresgäst i enlighet med grunderna i 4 §. Om lånet återbetalas får bostaden användas även på det sätt som sägs i 1 mom. Grunder för bestämmandet av den högsta hyran som får uppbäras för i detta moment avsedd bostad fastställs av [landskapsstyrelsen]. (1987/8)

3 mom. upphävt (1999/21)

20a §. (1999/21) Under den tid de bestämmelser i denna lag som gäller bestämmande av hyran tillämpas på bo-

stadslägenheten skall hyresvärden, om hyresvärden vill höja hyran, lämna hyresgästen ett skriftligt meddelande om höjningen, grunden för höjningen och den nya hyran. Hyreshöjningen träder i kraft tidigast två månader efter ingången av den hyresbetalningsperiod som följer närmast på den period då meddelandet lämnades.

En hyresvärd som avses i denna paragraf behöver dock inte separat lämna meddelande om en sådan höjning av ersättningen för vatten, elektricitet eller någon annan förmån i anslutning till lägenheten som beror på ökning av förbrukningen eller ökning av antalet personer som bor i lägenheten, om det i hyresavtalet har avtalats att förmånen skall ersättas separat på basis av förbrukningen eller antalet personer som bor i lägenheten. Storleken av förbrukningen under varje betalningsperiod skall meddelas hyresgästen.

21 §. För den tid under vilken bostad används i strid med bestämmelserna i 20 §, är ägaren skyldig att på [landskapsstyrelsen] yrkande till landskapet erlagga för varje kalendermånad högst en halv procent av bostadens maximipris, beräknat enligt 17 §. Sådant yrkande får inte längre framställas sedan fem år förflutit från dagen då bostaden senast användes i strid med bestämmelserna i 20 §.

Rivs i 20 § avsedd bostadsbyggnad eller bostad på åtgärd av ägaren utan [landskapsstyrelsen] samtycke, är ägaren på [landskapsstyrelsen] yrkande skyldig att till landskapet utge i 1 mom. avsedd ersättning, räknat från det byggnaden eller bostaden revs, för den återstående lånetiden, dock för högst tio år.

22 §. På egendom för vilken långfristig bostadsförbättringslån beviljats skall vad i 14-21 §§ är stadgat tillämpas under den tid för vilken lånet beviljats, eller till vilken tid lånetiden förlängts. Tillämpningen av nämnda bestämmelser upphör likväl innan den ovan avsedda tiden utlöpt, om lånet i sin helhet återbetalas, och till landskapet dessutom för varje låneår, dock för högst sju år, erläggs fem procent av det ursprungliga lånekapitalet. (1987/55)

[Landskapsstyrelsen] kan, om särskilda skäl föreligger och om bostadsförbättringslånet i sin helhet återbetalts på ansökan och på villkor som [landskapsstyrelsen] bestämmer helt eller delvis bevilja befrielse från skyldighet som avses i 1 mom.

Om beslut som fattas enligt denna lag inskränker förfoganderätten över fastighet eller ändrar eller undanröjer sådan inskränkning skall [landskapsstyrelsen] anmäla om beslutet till fastighetsdomaren i och för sådan anteckning som i motsvarande fall är föreskriven i rikslagstiftningen.

Om förfoganderätten över aktier inskränks eller om inskränkningar ändras eller undanröjs genom beslut som fattats enligt denna lag, skall [landskapsstyrelsen] meddela bolaget därom. Det ankommer på bolagets styrelse att inom i meddelandet särskilt utsatt tid se till att anteckning görs på aktiebrevet och i aktieboken. (1987/8)

Efter det att i 4 mom. avsedda anteckningar gjorts skall bolagets styrelse tillstålla [landskapsstyrelsen] en försäkran härom. Om bolagets styrelse underlåter att se till att anteckningar görs eller att tillstålla [landskaps-

H 10 LL (1982:14) om stöd för bostadsproduktion

styrelsen] här avsedd försäkran, skall [landskapsstyrelsen] ålägga styrelsen att vid vite fullgöra dessa skyldigheter. (1987/8)

22a §. (1987/8) Den myndighet som beviljat i denna lag avsett lån är skyldig att övervaka att lånet används för avsett ändamål och i övrigt i enlighet med föreskrifterna i denna lag och med stöd därav meddelade bestämmelser. För att fullgöra denna skyldighet har sagda myndighet rätt att verkställa syner och inspektioner av de byggnader och bostäder för vilka lån beviljats samt rätt att ta del av de räkenskaper och andra handlingar som rör förbättringsåtgärderna.

23 §. Bostadsförbättringslån kan helt eller delvis uppsägas till omedelbar återbetalning, om låntagaren eller den på vilken lånet har överfört inte iakttar bestämmelserna i denna lag eller vad som med stöd av lagen föreskrivits. Dessutom kan [landskapsstyrelsen] besluta om att nyttan av den låga räntan skall ersättas såsom i 22 § 1 mom. är sagt.

I fall som avses i 1 mom. kan på yrkande av [landskapsstyrelsen] i stället för uppsägning av lånet bestämmas att till landskapet skall erläggas ett belopp som motsvarar högst tre gånger skillnaden mellan den ränta som allmänt uppbärs för lån, vilka beviljats för motsvarande ändamål, och de förfallna räntorna på lån som bestämts att återbetalas.

24 §. De åligganden som enligt denna lag och med stöd därav utfärdade bestämmelser ankommer på kommun handhas av kommunstyrelsen, om inte fullmäktige beslutat att de skall handhas av nämnd.

24a §. (1987/8) Beslut som enligt denna lag fattats av kommun kan delges per brev. Om inte annat visas anses beslutet delgivet den sjunde dagen efter den dag då expedition i anledning av beslutet inlämnades till posten för befordran. Beslut som gäller godkännande av förvärvare kan delges också genom framläggande av protokoll på sådant sätt som i kommunallagen (1980:5) för landskapet Åland är föreskrivet, varvid beslutet anses delgivet den dag då det framlagts till påseende. I övrigt skall delgivning ske i enlighet med bestämmelserna i lagen om delgivning i förvaltningsärenden (FFS 232/1966).

25 §. (1987/8) Sökande som inte nöjer sig med beslut som kommunal myndighet fattat i ärende som avses i denna lag får hos myndigheten yrka på rättelse av beslutet. Rättelseyrkandet, som skall vara skriftligt, skall vara myndigheten tillhanda inom 14 dagar från den dag då beslutet skall anses delgivet. Rättelseyrkande skall handläggas utan dröjsmål. Till beslut i vilket rättelse kan sökas skall fogas anvisningar om hur rättelse söks.

I beslut som kommunal myndighet fattat i anledning av rättelseyrkande får ändring sökas genom besvär hos [landskapsstyrelsen] i enlighet med bestämmelserna i [lagen (1979:18) om tillämpningen i landskapet Åland av lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden], varvid besvärshandlingarna kan tillställas [landskapsstyrelsen] eller den kommunala myndigheten. Ändring genom besvär får dock inte sökas om beslutet gäller godkännande av hyresgäst.

Kommunal myndighets beslut får verkställas innan det vinner laga kraft, om inte ändringssökande däri-genom blir meningslös eller besvärsmyndigheten för-bjuder verkställigheten.

I beslut som [landskapsstyrelsen] fattat med stöd av denna lag eller på grund därav utfärdade bestämmelser får ändring inte sökas genom besvär.

26 §. Närmare föreskrifter angående verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

27 §. Denna lag träder i kraft den 15 mars 1982.

Ikraftträdandebestämmelse (1987/8):

Denna lag träder i kraft den 1 april 1987. Andra än i 11 § ingående bestämmelser skall dock inte tillämpas på låneansökan som inlämnats före ikraftträdandet.

Låntagare som vid denna lags ikraftträdande var befriad från skyldigheten att betala räntor och avkortningar skall, utan hinder av vad i 11 § denna lag sägs, vara befriad från sagda skyldighet under den tid han uppfyller tidigare gällande förutsättningar för här avsedd befrielse.

Ikraftträdandebestämmelse (1987/55):

Denna lag träder i kraft den 1 september 1987. Lagen tillämpas även på lån som beviljats före lagens ikraftträdande. På låntagarens anhållan skall dock tidigare gällande bestämmelser tillämpas på lån som beviljats före lagens ikraftträdande.

Ikraftträdandebestämmelse (1999/21):

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.

Ett ärende som när denna lag träder i kraft är anhängigt vid domstol och som gäller uppsägning på de grunder som anges i 37 § 1 mom. 2 punkten hyreslagen (FFS 82/1961) av hyresgäst i hyreshus med bostadsförbättringslån behandlas och avgörs med beaktande av det särskilda uppsägningsskyddet.

H 10 Landskapslag (1982:14) om stöd för bostadsproduktion

Denna lag har upphävts genom landskapslagen (1999:40) om bostadsproduktion. Skälet till att denna lag finns med i lagsamlingen är att den, med stöd av övergångsbestämmelserna till landskapslagen (1999:40) om bostadsproduktion, tillämpas på många gamla lån som fortfarande finns kvar.

Allmänna bestämmelser

1 §. För främjande av bostadsproduktionen och förbättrande av bostadsförhållandena beviljas bostadslån och lån för byggnadstiden, ställs landskapsgaranti, betalas räntegottgörelse och tilläggsränta samt beviljas forskningsanslag i enlighet med vad i denna lag stadgas. (1990/57)

Om främjande av bostadsproduktion i anslutning till gårdsbruk stadgas i landskapslagen (1978:54) om främjande av gårdsbruk.

2 §. Lån och andra i 1 § avsedda former av stöd kan beviljas person med åländsk hembygdsrätt, kommun och

församling, sammanslutning av personer vilka samtliga åtnjuter åländsk hembygdsrätt, bostadsaktiebolag och bostadsandelslag vars samtliga aktieägare eller andelsägare åtnjuter åländsk hembygdsrätt samt aktiebolag, annat bolag, andelslag och förening som har hemort i landskapet och vars styrelse består av personer vilka samtliga åtnjuter åländsk hembygdsrätt.

3 §. När beslut fattas om beviljande av lån och andra former av stöd skall det i olika delar av landskapet förekommande bostadsbehovet beaktas med ledning av kommunernas bostadsproduktionsplaner, bostadsunderskottet, boendetätheten, folkmängden och förändringarna i denna, bostädernas standard samt andra faktorer som inverkar på bostadsbehovet.

Lån och landskapsgaranti beviljas samt räntegottgörelse och tillägsranta erläggs för åstadkommande av bostäder vilka i fråga om läge, planlösning, teknisk konstruktion och utrustning är socialt ändamålsenliga och för vilka anskaffnings- och boendekostnaderna är skäliga.

4 §. Förutsättning för att lån skall kunna beviljas eller andra stödåtgärder vidtagas är att det bör anses socialt eller regionalt ändamålsenligt samt ekonomiskt påkallat att stödja de personer vilkas bostadsbehov den byggnad som skall uppföras, utvidgas eller grundrepareras eller den bostad som skall anskaffas är avsedd att tillgodose.

[Landskapsstyrelsen] utfärdar anvisningar angående de grunder enligt vilka de i 1 mom. avsedda förutsättningarna skall bedömas. Härvid fastställs allmänna gränser för lånesökandens inkomster. Dessa inkomstgränser skall höjas så att i Brändö, Föglö, Kumlinge, Kökars, Sottunga och Vårdö kommuner tillämpas 15 procent högre inkomstgränser och i Eckerö, Geta, Lumparlands och Sunds kommuner 10 procent högre inkomstgränser. Inom övriga kommuners randområden, vilkas gränser fastställs av [landskapsstyrelsen], kan inkomstgränserna höjas med högst 10 procent.

[Landskapsstyrelsen] utfärdar även anvisningar enligt vilka grunder godkännande av hyresgäst skall ske.

Låneändamål

5 §. Bostadslån kan beviljas:

1) för uppförande, utvidgande eller grundreparation av hyreshus;

2) för uppförande av bostadsaktiebolagshus;

3) för grundreparation av bostadsandelslagshus;

4) fysisk person för förvärv av aktier, som medför rätt att besitta bostadslägenhet i bostadsaktiebolagshus som är under uppförande eller nyligen färdigställt, om bostadslån inte beviljats för uppförande av huset, och fysisk person för förvärv av aktier som medför rätt att besitta bostadslägenhet i bostadsaktiebolagshus som avses i 7 § 2 mom. och 27 § och som förvärvas på sätt i 27 § är föreskrivet;

5) fysisk person för vederbörandes andel i kostnaderna för grundreparation av bostadsaktiebolagshus, i vilken personen äger aktier, som medför rätt att besitta bostadslägenhet i huset;

6) för uppförande, utvidgande eller grundreparation av fristående värmeanläggning eller annan servicebyggnad som huvudsakligen betjänar bostadsbyggnader;

7) för uppförande eller utvidgande av värmeöverföringsnät jämte härför erforderlig apparatur, om anläggningen huvudsakligen betjänar bostadsbyggnader, varvid lånet anses som bostadslån för uppförande eller utvidgande av fristående värmeanläggning;

8) för uppförande, utvidgande eller grundreparation av egnahemshus;

9) för förvärv av egnahemshus som är under uppförande eller som nyligen har färdigställts, om bostadslån inte beviljats för uppförande av huset, varvid lånet anses som bostadslån för uppförande av egnahemshus;

10) inom de regioner [landskapsstyrelsen] bestämmer, för förvärv av upp till fem år gammalt egnahemshus, om bostadslån inte beviljats för uppförande av huset, varvid lånet anses som bostadslån för uppförande av egnahemshus;

11) för uppförande av egnahemshus med två bostadslägenheter, varav den ena skall vara avsedd för uthyrning (tilläggslägenhet), varvid lånet, om inte annat följer av denna lag, i tillämpliga delar anses som bostadslån för uppförande av egnahemshus; samt

12) (1990/57) kommun eller kommunalförbund eller aktiebolag som är i kommuns eller kommunalförbunds faktiska ägo, för förvärv av aktier som medför rätt att besitta en bostadslägenhet eller för förvärv av ett hyreshus som omfattar högst två bostäder, om bostaden i enlighet med 26 § skall användas som hyresbostad för bostadslösa eller flyktingar och om bostadslån inte tidigare beviljats för uppförande av huset eller för aktieförvärvet eller om bostadslånet har återbetalats i sin helhet.

För uppförande av bostadsaktiebolagshus kan lån beviljas för byggnadstiden. Fysisk person kan beviljas bostadslån för förvärv av aktier, som medför rätt att besitta bostadslägenhet även om lån för byggnadstiden beviljats. Av lån för byggnadstiden överförs härvid bostadslägenhets andel på aktieägaren, som svarar därför såsom för personligt bostadslån.

Med bostadslån som beviljas för grundreparation kan finansieras åtgärder som nämns i 5 § 1 mom. landskapslagen (1982:13) om stöd för bostadsförbättring. (1992/6)

Då ett nytt bostadslån beviljas för utvidgande eller grundreparation av ett hyreshus, sammanslås med lånet också det återstående kapitalet av bostadslån som med stöd av denna lag har beviljats för uppförande, förvärv, grundreparation eller utvidgande av huset och av långfristigt bostadsförbättringslån som har beviljats med stöd av landskapslagen om stöd för bostadsförbättring. På det sammanslagna bostadslånet tillämpas bestämmelserna om sådana bostadslån som har beviljats enligt 1 mom. 1 punkten. (1992/6)

Lägenhetsyta

6 §. I hus som uppförs eller utvidgas med stöd av bostadslån, lån för byggnadstiden, i 16 § avsett lån som beviljats i stället för bostadslån eller lån för vilket i 15 § avsedd landskapsgaranti ställts, får bostads lägenhetsyta inte överstiga 20 kvadratmeter. Detsamma gäller bostadslägenhet i fråga om vilken ovan avsett lån beviljats för förvärv av de aktier som medför rätt att besitta lägenheten.

H 10 LL (1982:14) om stöd för bostadsproduktion

I egnahemshus med en tilläggslägenhet som uppförs eller utvidgas med stöd av lån som avses i 1 mom. får den sammanlagda lägenhetsytan utgöra högst 180 kvadratmeter. Av denna lägenhetsyta får högst 60 kvadratmeter avse tilläggslägenheten och högst 120 kvadratmeter huvudlägenheten.

I hyres-, bostadsandelslags- och egnahemshus som skall undergå grundreparation får i 1 mom. avsett lån beviljas för den del av en bostads lägenhetsyta som inte överstiger 150 kvadratmeter. Om lån beviljas för åtgärder som avses i 5 § 1 mom. 2 eller 3 punkten landskapslagen om stöd för bostadsförbättring får lägenhetsytan överstiga 150 kvadratmeter, såvida detta är motiverat med tanke på en ändamålsenligt genomförd bostadsförbättring. (1992/6)

Låneandelar

7 §. (1983/23) Bostadslån för uppförande av hyreshus och för förvärv av aktier eller hyreshus som avses i 5 § 1 mom. 12 punkten får utgöra högst 95 procent av det fastställda anskaffningsvärdet, minskat med tomtens skäligen värde till den del tomten har erhållits vederlagsfritt och dessutom minskat med de lån eller den andel av bolagets lån som skall överföras på köparen i samband med aktie eller hyreshusförvärvet. Bostadslån för utvidgande eller grundreparation av hyreshus och för grundreparation av bostadsandelslagshus får utgöra högst 95 procent av de godkända kostnaderna. Bostadslån för uppförande av bostadsaktiebolagshus får utgöra högst 50 procent av det fastställda anskaffningsvärdet minskat med tomtens skäligen värde till den del tomten har erhållits vederlagsfritt. I 5 § 1 mom. 5 punkten avsett bostadslån för grundreparation av bostadsaktiebolagshus får utgöra högst 50 procent av de godkända kostnaderna. (1992/6)

Med avvikelse från vad i 1 mom. sägs får bostadslån för uppförande av bostadsaktiebolagshus, i vilket bostadsaktiebolag kommun äger mer än hälften av aktierna och i bolagsordningen har förbehållits rätt att rösta för hela sitt aktieinnehav, för den del av huset som kommunen besitter utgöra 95 procent av det fastställda anskaffningsvärdet, minskat med tomtens skäligen värde till den del den erhållits vederlagsfritt. (1990/57)

Bostadslån för förvärv av aktier som medför rätt att besitta bostadslägenhet i annat fall än som avses i 5 § 1 mom. 12 punkten och för uppförande av egnahemshus får utgöra högst 80 procent av det fastställda anskaffningsvärdet. Bostadslån för utvidgande eller grundreparation av egnahemshus får utgöra högst 80 procent av de godkända kostnaderna. (1992/6)

Bostadslån för uppförande av fristående värmeanläggning eller annan servicebyggnad får utgöra högst 50 procent av det fastställda anskaffningsvärdet. Bostadslån för utvidgande eller grundreparation av fristående värmeanläggning eller annan servicebyggnad får utgöra högst 50 procent av de godkända kostnaderna. Lånet får dock utgöra högst 75 procent av det fastställda anskaffningsvärdet eller de godkända kostnaderna, om anläggningen eller byggnaden är avsedd att drivas med inhemskt bränsle. Tillsammans med andra landskapslån och bidrag för samma ändamål får lånet dock utgöra

högst 95 procent av det fastställda anskaffningsvärdet eller de godkända kostnaderna. (1992/6)

Lån för byggnadstiden får utgöra högst 50 procent av det fastställda anskaffningsvärdet, från vilket har avdragits tomtens skäligen värde till den del tomten har erhållits vederlagsfritt. (1992/6)

6 mom. upphävt (1990/57).

7 mom. upphävt (1992/6).

Belåningsvärde

7a §. Upphävd (1992/6).

Anskaffningsvärde

7b §. (1983/23) När lån beviljas för uppförande av byggnad eller för förvärv av aktier som medför rätt att besitta bostadslägenhet utgörs anskaffningsvärdet av godkända byggnadskostnader samt skäligen kostnader för anskaffning av tomt och kommunalteknisk installation på denna. Om tomten har erhållits helt eller delvis vederlagsfritt, inräknas i anskaffningsvärdet ett skäligen värde på tomten.

När lån beviljas för utvidgande eller grundreparation av byggnad utgörs anskaffningsvärdet av byggnadens och markens skäligen värde ökat med de godkända kostnaderna för utvidgningen eller grundreparationen.

När bostadslån enligt 5 § 1 mom. 12 punkten beviljas för förvärv av hyreshus fastställs som anskaffningsvärde byggnadens och tomtens gemensamma anskaffningspris. Om tomten har erhållits helt eller delvis vederlagsfritt hänförs även tomtens skäligen värde till anskaffningsvärdet. När lån enligt nämnda lagrum beviljas för förvärv av aktier som medför rätt att besitta bostadslägenhet utgörs anskaffningsvärdet av anskaffningspriset ökat med bostadens andel av bolagets lån. (1990/57)

Vid bestämmandet av anskaffningsvärdet skall den genomsnittliga skillnaden i byggnadskostnader mellan olika delar av landskapet beaktas.

Säkerhet för lån

8 §. Till säkerhet för återbetalningen av bostadslån, lån för byggnadstiden och lån som avses i 16 § samt för fullgörandet av övriga därav föranledda förpliktelser skall inteckning anskaffas, aktier som medför rätt att besitta bostadslägenhet pantsättas eller rätt till efterpantättning av dem ges. Säkerhet för återbetalningen av ett bostadslån som enligt 5 § 1 mom. 1 punkten beviljats för byggande av hyreshus, ett bostadslån som beviljats enligt 5 § 1 mom. 2, 4, 8 eller 9 punkten och ett bostadslån som enligt 5 § 1 mom. 12 punkten beviljats för förvärv av hyreshus krävs inte för den del av lånekapitalet som motsvarar de räntor som med stöd av 12a § 1 mom. skall fogas till det ursprungliga lånekapitalet. Kommun och kommunalförbund behöver inte ställa säkerhet. (1992/6)

Beloppet av inteckningslån med bättre förmånsrätt än bostadslån, lån för byggnadstiden och lån som avses i 16 § får tillsammans med dessa uppgå till sammanlagt högst 95 procent av säkerhetens värde. Utgörs säkerheten av aktier eller av rätt till efterpantättning av akti-

er, får det sammanlagda beloppet av de mot aktierna beviljade lånen och lägenhetens beräknade andel av bolagets totalupplåning uppgå till högst 95 procent av lägenhetens beräknade andel av byggnadens godkända anskaffningsvärde. (1983/23)

Då bostadslån beviljas en fysisk person för egen bostad, kan till säkerhet för återbetalningen av ett sådant lån i en penninginrättning de aktier som medför rätt att besitta bostadslägenheten pantsättas eller en inteckning med bättre förmånsrätt än bostadslånet fastställas. Kan inteckning eller panträtt i aktier inte erhållas som säkerhet för återbetalningen av bostadslån eller i 16 § avsett lån som beviljats för uppförande, utvidgande eller grundreparation av egnahemshus eller för förvärv av aktier som medför rätt att besitta bostadslägenhet, kan lånet beviljas tillfälligt även mot annan säkerhet som långivaren anser tillräcklig. (1992/6)

Utan hinder av vad i 1 mom. är stadgat kan annan säkerhet som långivaren anser tillräcklig godkännas som säkerhet för återbetalningen av bostadslån och lån för byggnadstiden som beviljats för hyres-, bostadsandelslags- eller bostadsaktiebolagshus eller för fristående värmeanläggning eller annan servicebyggnad samt för uppfyllandet av andra förpliktelser som följer av sådana lån. (1990/57)

För tryggnad av landskapets intressen kan för lånefordran som avses i denna lag pantsatt eller utmätt egendom vilken säljs på auktion inköpas av landskapet. [Landskapsstyrelsen] har rätt att sälja egendom som på här avsett sätt kommit i landskapets ägo.

Då lån, som beviljats för uppförande, utvidgning eller grundreparation av hyreshus och för vilket såsom säkerhet har godkänts inteckning med bättre förmånsrätt än bostadslån, inte kan indrivas vid auktion som förrättas till följd av konkurs eller utmätning, svarar landskapet för den obetalda delen av lånet samt för räntor, dröjsmålsränta och indrivningskostnader.

Bostadslånekommissionen

9 §. För att biträda [landskapsstyrelsen] vid handläggningen av angelägenheter som förutsätts i denna lag tillsätter [landskapsstyrelsen] en bostadslånekommission för en mandatid som sammanfaller med [landskapsstyrelsens].

Bostadslånekommissionen består av fem ledamöter, vilka skall vara förtrogna med frågor i anslutning till den allmännyttiga bostadsproduktionen. [Landskapsstyrelsen] utser kommissionens ordförande och viceordförande bland kommissionens ledamöter.

Beviljande av lån

10 §. [Landskapsstyrelsen] beviljar bostadslån för uppförande, utvidgande eller grundreparation av hyreshus, bostadsaktiebolagshus, fristående värmeanläggning och annan servicebyggnad samt för grundreparation av bostadsandelslagshus, förvärv av aktier eller hyreshus som avses i 5 § 1 mom. 12 punkten och lån för byggnadstiden. (1992/6)

Om lånet med stöd av 13 § 2 mom. landskapslagen om stöd för bostadsförbättring skulle beviljas av kommunen, beviljar kommunen även bostadslån för

utvidgande eller grundreparation av hyreshus samt för grundreparation av bostadsandelslagshus. (1992/6)

Annat än i 1 mom. nämnt lån ur landskapets medel beviljas av kommunen. Innan kommunen beviljar lån skall [landskapsstyrelsens] godkännande inhämtas varefter [landskapsstyrelsen] ställer de behövliga medlen till förfogande. Kommunen bär ansvaret för att i detta moment avsedda medel återbetalas till landskapet. (1992/6)

[Landskapsstyrelsen] får besluta att landskapet tar på sig ansvarigheten för en del av lån som beviljats av kommun. Denna del får dock inte överstiga 35 procent eller, om särskilda skäl föreligger, 45 procent av säkerhetens totalvärde.

Lånetid

11 §. Lånetiden är högst 45 år för bostadslån som beviljas för uppförande, utvidgande eller grundreparation av hyreshus, för grundreparation av bostadsandelslagshus samt för förvärv av aktier eller hyreshus som avses i 5 § 1 mom. 12 punkten. (1990/57)

Lånetiden är högst 25 år för bostadslån som beviljas för uppförande eller grundreparation av egnahemshus, för förvärv av aktier som medför rätt att besitta bostadslägenhet i annat fall än 5 § 1 mom. 12 punkten samt för uppförande, utvidgande eller grundreparation av fristående värmeanläggning eller annan servicebyggnad. Lån för byggnadstiden beviljas för högst två år, om inte [landskapsstyrelsen] av särskilda skäl beviljar förlängning av lånetiden för hela lånet eller del av det med högst ett år. (1992/6)

Ränta och återbetalning

12 §. (1992/6) De ränte- och avkortningsvillkor som vid varje särskild tidpunkt skall gälla för lån för byggnadstiden fastställs av [landskapsstyrelsen].

12a §. (1992/6) Räntor och avkortningar på bostadslån erläggs som en annuitet, vilken årligen justeras med beaktande av konsumentprisindex. Av annuiteten skall först betalas ränta på bostadslånet. Den del av räntan som inte kan erläggas av annuiteten fogas årligen till bostadslånets kapital. Av annuiteten för ett sammanlagt bostadslån enligt 5 § 4 mom. erläggs dock först räntor och avkortningar på lån med bättre förmånsrätt än det bostadslån som beviljats av [landskapsstyrelsen], varefter räntor och avkortningar på bostadslånet erläggs av den återstående delen av annuiteten.

Den första annuiteten för ett bostadslån som beviljats enligt 5 § 1 mom. 1, 3, 6, 7 eller 12 punkten fastställs som en procentuell andel av bostadslånet. Den första annuiteten för ett sammanslaget bostadslån fastställs som summan av kapitalutgifterna för de sammanslagna lånen och för lån med bättre förmånsrätt än dessa. Den första annuiteten för övriga bostadslån som beviljats enligt 5 § kan av [landskapsstyrelsen] fastställas på tre olika nivåer enligt de grunder som avses i 4 §.

Den första annuiteten för ett bostadslån som enligt 5 § 1 mom. 1, 2, 4, 8, 9, 10 eller 11 punkten beviljats för uppförande eller förvärv fastställs räknat från den 1 mars efter det huset blivit färdigt. Om beslutet om

H 10 LL (1982:14) om stöd för bostadsproduktion

beviljande av bostadslån fattats först sedan huset blivit färdigt, fastställs den första annuiteten räknat från den 1 mars efter det beslutet fattats. För bostadslån som beviljats enligt 5 § 1 mom. 12 punkten fastställs den första annuiteten räknat från den 1 mars efter det första raten av lånet lyfts och för bostadslån som enligt 5 § 1 mom. 1, 3, 5 eller 8 punkten beviljats för utvidgande eller grundreparation räknat från den 1 mars efter det sex månader förflutit sedan lånet beviljades. Fram till dess skall av [landskapsstyrelsen] särskilt fastställd ränta utgå.

Om fastställande, justering, höjning och sänkning av annuiteten samt om uppbörd av lånebetalningarna beslutar [landskapsstyrelsen]. Om synnerliga skäl föreligger kan [landskapsstyrelsen] bevilja anstånd med betalningen av räntor och avkortningar på bostadslån som beviljats före den 1 december 1991.

13 §. (1983/23) När låntagare avkortar lån som beviljats av kommun, anses vid uppgörelsen mellan landskapet och kommunen den del av lånet för vilken landskapet ansvarar först återbetald. Om den egendom som utgör säkerhet för lånet säljs i exekutiv väg, anses dock den del av de vid auktionen erhållna medlen som används till betalning av lånet i första hand som avkortning på den del av lånet för vilken kommunen ansvarar.

När låntagare avkortar lån för vars återbetalning i 15 § 1 mom. avsedd landskapsgaranti utgör säkerhet, anses vid uppgörelsen mellan landskapet och kreditinrättningen den del av lånet för vilken landskapet ansvarar först återbetald. Om den egendom som utgör säkerhet för lånet säljs i exekutiv väg, anses dock den del av de vid auktionen erhållna medlen som används till betalning av lånet i första hand som avkortning på den del av lånet som landskapsgarantin inte omfattar.

Anstånd

14 §. Upphävd (1992/6).

Landskapsgaranti

15 §. Landskapsgaranti kan ställas för lån som av offentlig tillsyn underkastad kreditinrättning beviljats i stället för bostadslån eller för återbetalning av lägenhets andel av lån för byggnadstiden, om lånetiden och övriga villkor godkänts av [landskapsstyrelsen]. (1983/23)

Landskapsgaranti, som även kan ställas i form av proprieborgen, får varje år ställas till högst det belopp som fastställs av [landstinget].

Räntegottgörelse

16 §. För lån som i stället för bostadslån eller lån för byggnadstiden beviljats av offentlig tillsyn underkastad kreditinrättning och för vilket lånetiden och övriga villkor godkänts av [landskapsstyrelsen], nedan benämnt räntestödslån, kan räntegottgörelse erläggas till kreditinrättningen som beviljat lånet. (1983/23)

Den ränta som kreditinrättningen uppbär för räntestödslånet får vara högst lika stor som den ränta som kreditinrättningen allmänt uppbär på lån för likadana ändamål. [Landskapsstyrelsen] besluter efter att ha hört kreditinrättningarna hur stor ränta som högst får uppbäras på lån som skall godkännas som räntestödslån.

Beloppet av den räntegottgörelse som erläggs ur landskapets medel utgör högst skillnaden mellan den ränta som uppbärs för räntestödslånet och räntan på sådana bostadslån eller lån för byggnadstiden som beviljats vid samma tidpunkt. (1983/23)

Beloppet av de räntestödslån som högst får beviljas varje år fastställs av [landstinget].

Överlåtelse och användning av egnahemshus och aktier som berättigar till innehav av lägenhet

17 §. Egnahemshus för vars uppförande, utvidgande eller grundreparation beviljats bostadslån, aktie i bostadsaktiebolag vilket erhållit bostadslån, aktie som berättigar till besittning av lägenhet för vilken i 5 § 1 mom. 5 punkten avsett lån beviljats ävensom andra aktier som berättigar till besittning av bostadslägenhet och för vars förvärvande beviljats bostadslån, får under den tid för vilken lånet beviljats endast överlätas till den kommun där egnahemshuset eller bolagets fastighet finns eller till någon av kommunen godkänd person som uppfyller de i 4 § nämnda förutsättningarna och högst för ett pris som fastställts enligt 18 §. (1983/23)

Utän hinder av vad i 1 mom. är bestämt kan egnahemshus eller aktier överlätas till make, släkting i rätt upp- eller nedstigande led, adoptivbarn, adoptivföräldrar eller till syskon. Likaså kan i 1 mom. avsedd byggnad eller aktie utan hinder av vad i sagda moment är bestämt om förvärvare säljas vid offentlig auktion på sätt som är föreskrivet i konkursstadgan eller i utsökningslagen eller på sätt som i pantsättningsavtal är bestämt om pantsatt aktie. Den för vars räkning offentlig auktion förrättas får likväl högst det pris som bestäms enligt de i 18 § fastställda grunderna. Skillnaden mellan försäljningspriset och maximipriset tillfaller kommunen om förvärvaren är kommun eller aktiebolag som är i kommunens faktiska ägo. I annat fall tillfaller skillnaden landskapet.

Tillämpningen av bestämmelserna i 1 mom. upphör när där avsett lån i sin helhet återbetalts, eller om bostadslån beviljats för uppförande eller grundreparation av bostadsaktiebolagshus, när även på detta lån återbetalts åtminstone den del som motsvarar den andel av bolagets lån som belöper sig på ifrågavarande aktier, och till landskapet dessutom betalats ersättning för nytan av lånets låga ränta. Denna ersättning beräknas så att till landskapet för varje låneår, dock för högst sju år, erläggs fem procent av det ursprungliga lånekapitalet. [Landskapsstyrelsen] kan av särskild orsak avstå från att kräva in ersättning för nyttan av lånets låga ränta till den del fråga är om lån som beviljats fysisk person för egen bostad. (1987/54)

Ägare av i 1 mom. nämnd egendom som, innan den tid för vilken lånet beviljats utlöpt, önskar varaktigt börja använda egendomen till annat än ursprungligen avsett ändamål skall inhämta tillstånd härför av den kommun där ifrågavarande egendom är belägen. Denna skyldighet upphör om det i 1 mom. nämnda lånet i sin helhet eller, i fråga om bostadsaktiebolagshus, den andel av bolagets lån som belöper sig på den del av huset som avses få en ändrad användningsform, åter-

betalts samt till landskapet dessutom erlagts ersättning för nyttan av lånets låga ränta på sätt som i 3 mom. är föreskrivet.

Vad i denna paragraf är föreskrivet om överlåtelse och användning av egnahemshus gäller även i 5 § 1 mom. 11 punkten avsedd tilläggslägenhet beträffande dess överlåtelse och användning för annat ändamål än som hyresbostad.

18 §. Vid överlåtelse av aktie till kommunen eller till i 17 § 1 mom. nämnd person skall priset på aktien fastställas till samma storlek som bolagsandelen. Därvid skall den av bolaget ägda fastigheten värderas med beaktande av sådana förändringar rörande anskaffningskostnaderna som inträffat efter det att bolagets byggnad eller byggnadsgrupp blivit färdig, beräknade enligt index för byggnadskostnaderna, samt skäliga värdeminskningar. Till bolagsandelens värde skall läggas skälig ersättning för förbättringar i lägenheten som aktieägaren utfört på egen bekostnad efter tiden för inflyttningen. Bolagets styrelse skall till kommunen lämna de uppgifter som är nödvändiga för fastställande av överlåtelsepriset. Överlåtelsepriset för egnahemshus fastställs med iakttagande i tillämpliga delar av vad ovan är föreskrivet om bolags fastighet.

19 §. Kommun skall, om inte [landskapsstyrelsen] på synnerliga skäl medger annat förfarande, inom sex månader försälja den egendom som erhållits med stöd av 17 § till person vilken uppfyller de förutsättningar som avses i 4 §. I kommunens försäljningspris får härvid förutom det pris kommunen erlagt för egendomen inberäknas sex procent årlig ränta på detta samt de kostnader som kommunen haft för åtkomsten och de direkta kostnader som kommunen haft för egendomen under den nämnda tiden av sex månader före försäljningen, med avdrag av inkomsten av egendomen.

Utän hinder av vad i 1 mom. är föreskrivet kan [landskapsstyrelsen] och kommunen avtala om att äganderätten till egendomen överförs på landskapet. Sålunda förvärvad egendom bör såvitt möjligt överlåtas på sätt i 1 mom. är stadgat eller upplåtas till en person som uppfyller de i 4 § nämnda förutsättningarna.

Överlåtelse av egendom som landskapet förvärvat med stöd av 2 mom. får ske utan medgivande av [landstinget].

20 §. (1983/23) När egendom som avses i 17 § förvärvas av kommun, övertar kommunen ansvaret för bostadslån som beviljats för förvärv av aktier vilka medför rätt att besitta bostadslägenhet, för grundreparation av bostadsaktiebolagshus eller för uppförande, utvidgande eller grundreparation av egnahemshus.

När kommun överlåter i 1 mom. avsedd egendom samt när ägare överlåter egendom till köpare som är godkänd av kommunen eller till någon i 17 § avsedd nära anhörig, kan bostadslån överföras på köparen, om han uppfyller de i 4 § nämnda förutsättningarna.

21 §. Bestämmelse i bostadsaktiebolags bolagsordning om bolagets, aktieägares eller annan persons förköps- eller inlösningsrätt är utan verkan under den tid för vilken bostadslån för förvärv av aktier eller för uppförande, utvidgande eller grundreparation av bostadsaktie-

tiebolagshus beviljats, om inte annat följer av 2 mom. (1983/23)

Bestämmelserna i 1 mom. upphör att gälla när lånen i sin helhet återbetalts och till landskapet dessutom erlagts ersättning för nyttan av lånens låga ränta såsom i 17 § 3 mom. är sagt.

22 §. (1983/23) Om i 17 § 1 mom. avsedd ägare av egnahemshus eller aktier överlåter bostaden eller aktierna eller varaktigt börjar använda bostadslägenheten för annat än ursprungligen avsett ändamål utan att iakta vad som är föreskrivet i 17 §, kan bostadslånet helt eller delvis uppsägas till omedelbar återbetalning. Dessutom kan [landskapsstyrelsen], om kommunen eller [landskapsstyrelsen] uppsagt lånen, besluta att nyttan av den låga räntan för de uppsagda lånen skall ersättas såsom i 17 § 3 mom. är sagt.

23 §. (1983/23) Bostadslån för uppförande, utvidgande eller grundreparation av egnahemshus, för förvärv av aktier som medför rätt att besitta bostadslägenhet eller för grundreparation av bostadsaktiebolagshus kan vid byte av ägare helt eller delvis uppsägas till omedelbar återbetalning, om annat inte följer av 20 § och om det inte, med beaktande av bestämmelserna i 4 §, bör anses ändamålsenligt att överföra lånet på den nya ägaren. Om kommunen eller [landskapsstyrelsen] uppsagt lånen, kan [landskapsstyrelsen] dessutom besluta att nyttan av den låga räntan för de uppsagda lånen skall ersättas såsom i 17 § 3 mom. är sagt.

Överlåtelse och användning av bostadsaktiebolagshus, bostadsandelslagshus samt fristående värmeanläggning och annan servicebyggnad

24 §. Bostadsandelslagshus, bostadsaktiebolagshus eller fristående värmeanläggning eller annan servicebyggnad för vars uppförande, utvidgande eller grundreparation beviljats bostadslån får, om inte lånet återbetalats i sin helhet jämte ersättning för nyttan av lånets låga ränta såsom i 17 § 3 mom. är sagt, överlåtas endast till kommunen eller av kommunen utsedd eller av [landskapsstyrelsen] godkänd köpare till ett pris som uträknats enligt av [landskapsstyrelsen] fastställda grunder och endast om de i 4 § avsedda förutsättningarna är för handen. Härvid kan lånet överföras på förvärvaren. (1990/57)

Om överlåtelse inte sker i enlighet med 1 mom. eller om bostadsandelslagshus, därtill hörande bostadslägenhet eller bostadsaktiebolagshus varaktigt börjar användas för annat än ursprungligen avsett ändamål, kan lånet helt eller delvis uppsägas till omedelbar återbetalning. Dessutom kan överlåtaren eller, då fråga är om användning av hus eller bostadslägenhet i bostadsandelslagshus för annat än ursprungligen avsett ändamål, ägaren av [landskapsstyrelsen] åläggas att till landskapet erlagga ersättning för nyttan av lånets låga ränta såsom i 17 § 3 mom. är sagt.

Vid byte av ägare kan lånet helt eller delvis uppsägas till omedelbar återbetalning, om inte annat följer av 1 mom. och om det inte med beaktande av bestämmelserna i 4 § bör anses ändamålsenligt att överföra lånet på den nya ägaren. Vid uppsägning av lån kan [land-

H 10 LL (1982:14) om stöd för bostadsproduktion

skapsstyrelsen] dessutom besluta att nyttan av den låga räntan för det uppsagda lånet skall ersättas såsom i 17 § 3 mom. är sagt.

I bostadsandelslagshus som avses i 1 mom. får till hyresgäst antagas endast sådan person som kommun godkänner och vars antagande är förenligt med de av [landskapsstyrelsen] med stöd av 4 § utfärdade anvisningarna. Kommunen kan dock enligt de grunder [landskapsstyrelsen] fastställer bevilja tillstånd att använda här avsedd bostad tillfälligt även för annat ändamål och tillsvidare som bostad för personal som är nödvändig för husets underhåll och skötsel.

Överlåtelse och användning av hyreshus

25 §. Hyreshus för vars uppförande, utvidgande eller grundreparation beviljats bostadslån eller aktie i aktiebolag vars syfte är att äga och besitta ett eller flera sådana hyreshus får, under den tid för vilken lånet har beviljats, överlätas endast till kommunen eller till köpare som utsetts av kommunen eller godkänts av [landskapsstyrelsen]. Överlåtelse får ske endast till ett pris som uträknats enligt 18 § och endast om de i 4 § avsedda förutsättningarna är för handen. Vid tillämpningen av 18 § skall det beaktas att den som överlåter ett hyreshus i överlåtelseersättning får högst det belopp som utgörs av de medel som, förutom bostadslån och lån med bättre förmånsrätt, behövs för finansieringen av det fastställda anskaffningsvärdet, justerade med byggnadskostnadsindex, samt av den del av bostadslån eller annat lån med bättre förmånsrätt som överlåtaren ansvarar för, ävensom av den del av lån som varit nödvändiga för husets förbättring eller annars för täckande av godtagbara utgifter och som överlåtaren ansvarar för. Vid offentlig auktion kan utan hinder av vad ovan i detta moment är bestämt här avsett hyreshus eller här avsedd aktie säljas på sätt som är föreskrivet i konkursstadgan eller i utsökningslagen eller på sätt som i pantsättningsavtal är bestämt om pantsatt aktie. Den för vars räkning offentlig auktion förrättas får likväl högst det pris som uträknats enligt ovan. Överstigande belopp tillfaller kommunen om förvärvaren är kommun eller aktiebolag som är i kommunens faktiska ägo. I annat fall tillfaller skillnaden landskapet. I dessa fall kan lånet överföras på förvärvaren. Vad i detta moment är föreskrivet om överlåtelse av hyreshus och aktie gäller även i det fall att lånet eller del därav återbetalts före utgången av lånetiden eller låntagaren ålagts att återbetala lånet eller det uppsagts på grund av försummelse att iaktta bestämmelser angående lånet eller om det utan uppsägning ansetts förfallet till betalning. (1990/57)

Om överlåtelse inte sker i enlighet med 1 mom. eller om hyreshus eller därtill hörande bostadslägenhet varaktigt börjar användas för annat än ursprungligen avsett ändamål, kan lånet helt eller delvis uppsägas till omedelbar återbetalning. Dessutom kan överlåtaren eller, när fråga är om användning av hyreshus eller bostadslägenhet i hyreshus för annat än ursprungligen avsett ändamål, ägaren åläggas att till landskapet erlägga skillnaden mellan fastighetens eller aktiens gängse värde och dess enligt 18 § beräknade värde. (1987/54)

Vid byte av ägare kan lånet helt eller delvis uppsägas till omedelbar återbetalning om inte annat följer av

1 mom. och om det inte med beaktande av bestämmelserna i 4 § bör anses ändamålsenligt att överföra lånet på den nya ägaren.

[Landskapsstyrelsen] kan på ansökan och på särskilda villkor medgiva befrielse från eller lättnad i vad i denna paragraf är bestämt, ifall detta kan anses skäligt.

26 §. Om bostadslån har beviljats för uppförande, utvidgande eller grundreparation av hyreshus eller för förvärv av aktier eller hyreshus som avses i 5 § 1 mom. 12 punkten får till hyresgäst antas endast en sådan person som kommunen godkänner och vars antagande är förenligt med de av [landskapsstyrelsen] med stöd av 4 § utfärdade anvisningarna. Kommunen kan dock enligt de grunder som [landskapsstyrelsen] fastställer bevilja tillstånd att använda bostadslägenhet också som annan bostad än som hyresbostad för personer som uppfyller i 4 § stadgade förutsättningar samt tillfälligt även för annat ändamål än som bostad. Bostäder för studerande får tillfälligt användas som bostäder även för andra. Om bostadslån har beviljats för ändamål som avses i 5 § 1 mom. 12 punkten och det i kommunen inte finns bostadslösa eller flyktingar kan andra personer som uppfyller förutsättningarna i 4 § antas som hyresgäster. Utan hinder av vad i denna paragraf är bestämt kan i hyreshus, för vars grundreparation bostadslån beviljats, en bostad användas som husägarens egen bostad. (1990/57)

Av hyresgäst i hyreshus som avses i 1 mom. får uppbaras högst en hyra som motsvarar den maximihyra som beräknas enligt av [landskapsstyrelsen] fastställda grunder.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. gäller under hela den tid för vilken lånet har beviljats även i det fall att lånet eller en del därav återbetalts före utgången av lånetiden eller låntagaren ålagts att återbetala lånet eller det uppsagts på grund av försummelse att iaktta bestämmelser angående lånet eller om det utan uppsägning ansetts förfallet till betalning.

De grunder enligt vilka hyran utgår i hyreshus som avses i 1 mom. påverkas inte av en ökning av utgifterna för huset till följd av att låntagaren återbetalt eller ålagts att återbetala lånet eller en del därav tidigare än återbetalning enligt lånevillkoren borde ha skett.

Vid uppgörande av hyresavtal för bostadslägenhet i hyreshus som avses i 1 mom. får under där avsedd tid inte avtalas om högre hyra än den maximihyra som avses i 2 mom. Under den tid hyresförhållandet består får inte hyran höjas så att den kommer att överstiga nämnda maximihyra. Avtalsvillkor och meddelanden om hyresförhöjningar vilka strider mot bestämmelserna i detta moment är ogiltiga.

6 mom. upphävt (1999/20).

[Landskapsstyrelsen] kan på ansökan och på särskilda villkor medgiva befrielse från eller lättnad i vad i 1-5 mom. är bestämt, ifall detta kan anses skäligt.

26a §. (1999/20) Under den tid de bestämmelser i denna lag som gäller bestämmande av hyran tillämpas på bostadslägenheten skall hyresvärden, om hyresvärden vill höja hyran, lämna hyresgästen ett skriftligt meddelande om höjningen, grunden för höjningen och den nya hyran. Hyreshöjningen träder i kraft tidigast två månader

efter ingången av den hyresbetalningsperiod som följer närmast på den period då meddelandet lämnades.

En hyresvärd som avses i denna paragraf behöver dock inte separat lämna meddelande om en sådan höjning av ersättningen för vatten, elektricitet eller någon annan förmån i anslutning till lägenheten som beror på ökning av förbrukningen eller ökning av antalet personer som bor i lägenheten, om det i hyresavtalet har avtalats att förmånen skall ersättas separat på basis av förbrukningen eller antalet personer som bor i lägenheten. Storleken av förbrukningen under varje betalningsperiod skall meddelas hyresgästen.

27 §. [Landskapsstyrelsen] kan utan hinder av vad i denna lag är bestämt godkänna att hyreshus, som ägs av kommun eller av aktiebolag som är i kommuns faktiska ägo, ombildas till bostadsaktiebolagshus, varvid bostadslån som [landskapsstyrelsen] beviljat för uppförande, utvidgande eller grundreparation av hyreshuset överförs på bostadsaktiebolaget. Aktier i sålunda bildat bostadsaktiebolag samt i bostadsaktiebolag som avses i 7 § 2 mom. kan med [landskapsstyrelsens] tillstånd, om de berättigar till besittning av viss bostadslägenhet, överlåtas till den hyresgäst som bor i lägenhet. Bostäder i här avsett bostadsaktiebolagshus, till vilka besittningsrätten kvarstår hos kommunen, skall nyttjas som hyreslägenheter beträffande vilka i tillämpliga delar gäller vad som är bestämt i 26 §. (1990/57)

Hyresgäst som önskar förvärva i 1 mom. avsedda aktier som medför rätt att besitta bostadslägenhet skall till kommunen erlagga ett pris som högst är det i 18 § fastställda maximipriset. Beviljas förvärvaren bostadslån för aktieförvärvet kan kommunen medge anstånd med betalningen av det bestämda priset högst till dess beviljat bostadslån till en del eller i sin helhet står att lyfta för låntagaren. Äganderätten till aktierna övergår när betalningen erlagts. Om anstånd medgivits, övergår dock äganderätten när förvärvaren erlagt den del av betalningen för vilken anstånd inte beviljats. (1983/23)

Bostadsaktiebolagets bostadslån minskar därvid så att minskningen motsvarar den andel som belöper sig på de aktier som medför rätt att besitta den bostad som skall överlåtas. Kommunen skall ofördröjligen redovisa den erlagda andelen av bostadslånet till [landskapsstyrelsen], vilken skall underrätta bostadsaktiebolaget om minskningen av lånet.

Tills det i 1 mom. avsedda överlåtelsepriset till fullo betalts har kommunen panträtt i aktierna till säkerhet för betalningen av överlåtelsepriset och andelen av bostadslånet jämte eventuella indrivningskostnader.

Medel som med stöd av bestämmelserna i denna paragraf inflyter till kommunen bör användas för bostadsproduktion.

Särskilda bestämmelser

28 §. Vad i 17-27 §§ är föreskrivet gäller i tillämpliga delar i 16 § avsedda lån som beviljats i stället för bostadslån.

29 §. (1990/57) Bostadslån, lån för byggnadstiden och i 16 § avsett lån kan helt eller delvis uppsägas till omedelbar återbetalning, om låntagaren eller den till vilken lånet övergått inte iakttar bestämmelserna i denna lag

eller med stöd därav utfärdade föreskrifter eller lånevillkor.

30 §. Lån och landskapsgaranti som avses i denna lag får för uppförande, utvidgande eller grundreparation av egnahemshus, för förvärv av aktier, som medför rätt att besitta bostadslägenhet eller för grundreparation av bostadsaktiebolagshus, på nytt beviljas den som tidigare kommit i åtnjutande av sådan förmån endast om synnerligen vägande skäl är för handen.

31 §. Det åligger krediträttning som avses i 16 § och kommunal myndighet som avses i 35 § att övervaka att lånen används för det ändamål för vilket de beviljats och i övrigt i enlighet med föreskrifterna i denna lag och med stöd därav meddelande bestämmelser.

Krediträttning, som beviljat lån, är skyldig att lämna av [landskapsstyrelsen] bemyndigade personer de uppgifter som erfordras för utredande av huruvida den som sökt lån varit i behov av kredit som avses i denna lag ävensom att lämna de uppgifter och för granskning förete de handlingar som erfordras för konstaterande av huruvida lånevillkoren samt föreskrifterna i denna lag och med stöd därav meddelade bestämmelser eljest iakttagits. I samma syfte får inspektioner och syner verkställas.

32 §. Forskningsanslag som avses i 1 § kan beviljas för sociala, administrativa, ekonomiska och tekniska undersökningar och utredningar rörande bostadsproduktion, experimentbyggen, boende och andra bostadspolitiska frågor samt för översättning och publicering av resultaten av dessa och av utländskt material.

33 §. Kommunernas fullmäktige kan anta en bostadsproduktionsplan. (1997/81)

2 mom. upphävt (1997/81)

Det ankommer på kommunen att föra en förteckning över de personer som uppfyller de i 2 och 4 §§ nämnda förutsättningarna och vilka förklarar att de önskar förvärva egnahemshus eller aktier, vilkas överlåtelse eller användning är underkastad de i 17 § nämnda inskränkningarna.

34 §. Om beslut som fattats enligt denna lag inskränker förfoganderätten över fastighet eller ändrar eller undanröjer sådan inskränkning skall [landskapsstyrelsen] anmäla om beslutet till fastighetsdomaren i och för sådan anteckning som i motsvarande fall är föreskriven i rikslagstiftningen.

Om förfoganderätten över aktier eller över byggnad som ägs av aktiebolag inskränks eller om inskränkning ändras eller undanröjs genom beslut som fattats enligt denna lag, skall [landskapsstyrelsen] meddela bolaget därom. Det ankommer på bolagets styrelse att inom i meddelandet särskilt utsatt tid se till att anteckning om inskränkningarna görs på aktiebrevens och i aktieboken. (1983/23)

Efter det att i 2 mom. avsedda anteckningar gjorts skall bolagets styrelse tillstålla [landskapsstyrelsen] en försäkran härom. Om bolagets styrelse underlåter att se till att anteckningar görs eller att tillstålla [landskapsstyrelsen] här avsedd försäkran, skall [landskapsstyrelsen] ålägga styrelsen att vid vite fullgöra dessa skyldigheter. (1983/23)

H 10 LL (1982:14) om stöd för bostadsproduktion

35 §. (1987/9) De åligganden som enligt denna lag och med stöd därav utfärdade bestämmelser ankommer på kommun handhas, såvitt inte annat följer av lag, av kommunstyrelsen, om inte fullmäktige beslutat att de skall handhas av nämnd.

De myndigheter som handhar övervakningen av byggnadsverksamheten skall utföra inspektioner och synner vilka är nödvändiga för verkställigheten av denna lag. De skall även utfärda intyg och avge utlåtanden till [landskapsstyrelsen] och till de i 16 § nämnda kreditinrättningarna.

35a §. (1983/23) Beslut som enligt denna lag fattats av kommun kan delges per post i tjänstebrev. Om inte annat visas anses beslutet delgivet den sjunde dagen efter den dag då expedition i anledning av beslutet inlämnades till posten för befordran. Beslut som gäller utseende eller godkännande av förvärvare eller godkännande av hyresgäst kan delges också genom framläggande av protokoll på sätt i kommunallagen (1980:5) för landskapet Åland är föreskrivet, varvid beslutet anses delgivet den dag då det framlagts till påseende. I övrigt skall bestämmelserna i lagen om delgivning i förvaltningsärenden (FFS 232/1966) iakttas.

36 §. (1987/9) Den som inte nöjer sig med beslut som kommunal myndighet fattat i ärende som avses i denna lag får hos myndigheten yrka på rättelse av beslutet. Rättelseyrkandet, som skall vara skriftligt, skall vara myndigheten tillhanda inom 14 dagar från den dag då beslutet skall anses delgivet. Rättelseyrkande skall handläggas utan dröjsmål. Till beslut i vilket rättelse kan sökas skall fogas anvisningar om hur rättelse söks.

I beslut som kommunal myndighet fattat i anledning av rättelseyrkande får ändring sökas genom besvär hos [landskapsstyrelsen] i enlighet med bestämmelserna i [lagen (1979:18) om tillämpningen i landskapet Åland av lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden], varvid besvärshandlingarna kan tillställas [landskapsstyrelsen] eller den kommunala myndigheten. Ändring genom besvär får dock inte sökas om beslutet gäller godkännande av hyresgäst.

Kommunal myndighets beslut får verkställas innan det vinner laga kraft, om inte ändringssökande däri- genom blir meningslöst eller besvärmyndigheten förbjuder verkställigheten.

I beslut som [landskapsstyrelsen] fattat med stöd av denna lag eller på grund därav utfärdade bestämmelser får ändring inte sökas genom besvär.

37 §. För preliminär disposition av i 1 § avsedda anslag skall kommun årligen före utgången av maj månad till [landskapsstyrelsen] inge utredning över behovet av i denna lag avsedda stödåtgärder under nästkommande kalenderår.

38 §. Den som utför uppgifter som anförtrotts honom med stöd av denna lag ansvarar för utförandet av åliggandena på samma sätt som tjänsteman.

39 §. Närmare föreskrifter angående verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

39a §. (1992/6) På ansökan av låntagaren kan [landskapsstyrelsen] ändra lånevillkoren för bostadslån som

beviljats den 1 oktober 1971 eller senare, för uppförande av hyreshus, i enlighet med denna lag.

Ikraftträdande

40 §. Denna lag träder i kraft den 1 april 1982 och genom densamma upphävs landskapslagen (1968:28) om bostadsproduktion samt landskapslagen (1976:25) om temporära begränsningar rörande hyreshus med bostadslån.

Denna lag tillämpas förutom på lån som beviljats med stöd av denna lag även på lån som beviljats med stöd av landskapslagen (1968:28) om bostadsproduktion för uppförande, utvidgande eller grundreparation av hyreshus, under hela den tid för vilken lånet beviljats även om lånet skulle ha återbetalts därförinnan, dock inte på lån som återbetalts före den 26 april 1979. Till den del [landskapsstyrelsen] medgivit befrielse från begränsningarna i landskapslagen (1976:25) om temporära begränsningar rörande hyreshus med bostadslån tillämpas inte bestämmelserna i denna lag.

3 mom. upphävt (1984/16).

41 §. (1984/16) På lån som beviljats före den 1 april 1982 med stöd av landskapslagen (1949:30) om bostadslån, -garantier och -bidrag i landskapet Åland, landskapslagen (1954:23) om bostadsproduktion i landskapet Åland, landskapslagen (1960:6) om bostadsproduktion samt landskapslagen (1968:28) om bostadsproduktion tillämpas bestämmelserna i nämnda lagar, dock med beaktande av bestämmelserna i 40 § 2 mom. denna lag samt sålunda att i fråga om bostads lägenhetsyta tillämpas vad i 6 § denna lag är stadgat och i fråga om beviljande av anstånd med betalningen av avkortningar eller räntor eller bäggedera vad i 14 § denna lag är stadgat. På lån som beviljats för uppförande, utvidgande eller grundreparation av hyreshus tillämpas vad i 25-28 §§ denna lag är föreskrivet i fråga om bundenhet under den tid för vilken lån beviljats, om lånet inte återbetalts före den 26 april 1979. Till den del [landskapsstyrelsen] medgivit undantag från bestämmelserna i landskapslagen (1976:25) om temporära begränsningar rörande hyreshus med bostadslån tillämpas inte bestämmelserna i denna lag. I fråga om bostadslån som beviljats före den 1 juli 1968 upphör skyldigheten att hembjuda bostadsaktiebolags aktie till inlösen och bolagets inlösningsrätt samt kommuns förköpsrätt, om återbetalning sker av den del av bolagets bostadslån som belöper sig på aktien.

Ikraftträdandebestämmelse (1983/23):

Bestämmelserna i denna lag tillämpas på lån som beviljats efter den 1 mars 1983.

Villkoren för bostadslån som före denna lags ikraftträdande beviljats för uppförande, utvidgande eller grundreparation av hyreshus kan på ansökan av låntagare ändras så att de överensstämmer med villkoren för lån som enligt denna lag beviljats för motsvarande ändamål. Om lånevillkoren ändras på här avsett sätt skall bestämmelserna i denna lag tillämpas.

På tilläggslån som beviljats i stöd av landskapslagen (1968:28) om bostadsproduktion och landskapslagen (1982:14) om stöd för bostadsproduktion skall tidigare gällande bestämmelser iakttas.

Vad i 34 § är föreskrivet tillämpas förutom på inskränkningar som föranleds av beslut som fattas efter lagens ikraftträdande även på inskränkningar som föranleds av beslut som fattats före lagens ikraftträdande.

Av verkställigheten av denna lag förutsatta åtgärder kan vidtas före lagens ikraftträdande.

Ikraftträdandebestämmelse (1987/54):

Denna lag träder i kraft den 1 september 1987.

Bestämmelserna i 25 § 1 och 2 mom. denna lag tillämpas endast på lån som beviljats efter lagens ikraftträdande.

Bestämmelserna i 17 § 3 mom. och 26 § 1 mom. denna lag tillämpas även på lån som beviljats före lagens ikraftträdande. På låntagarens anhållan skall dock tidigare gällande bestämmelser om beräkningen av ersättning för nyttan av lånets låga ränta tillämpas.

Ikraftträdandebestämmelse (1990/57):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991. På bostadslån och primärlån som beviljats för lagens ikraftträdande tillämpas alltså de bestämmelser som gällde när lånet beviljades. Dock skall 25 § 1 mom. i dess nya lydelse tillämpas även på lån som beviljats före ikraftträdandet.

Ikraftträdandebestämmelse (1992/6):

Denna lag träder i kraft den 1 december 1991. Lagen tillämpas på lån som anges i den och som beviljas efter ikraftträdandet. På bostadslån som enligt 7 § 3 mom. beviljas för grundreparation av egnahem tillämpas lagen från den 1 januari 1992.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Ikraftträdandebestämmelse (1999/20):

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.

Ett ärende som när denna lag träder i kraft är anhängigt vid domstol och som gäller uppsägning på de grunder som anges i 37 § 1 mom. 2 punkten hyreslagen (FFS 82/1961) av hyresgäst i bostad som avses i 26 § landskapslagen om stöd för bostadsproduktion behandlas och avgörs enligt bestämmelserna i 26 § 6 mom. landskapslagen om stöd för bostadsproduktion.

H 11 Landskapslag (1994:41) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar angående stöd vid förvärv av bostad

1 §. Med de avvikelser som anges i denna lag ska följande riksförfattningar tillämpas i landskapet Åland (2011/27):

- lagen om bostadssparpremier (FFS 1634/1992),
- upphävd (2015/121),
- lagen om räntestödslån för anskaffande av ägarbostad (FFS 639/1982),
- upphävd (2015/121),
- upphävd (2011/121).

Ändring av de i 1 mom. nämnda författningarna gäller i landskapet om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag.

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörig-

het genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av ovan angivna författningar ska tillämpas i landskapet Åland antingen i oförändrad lydelse eller med ändringar. (2015/121)

Se LF (2015:122) om tillämpning på Åland av vissa riksförordningar angående stöd vid förvärv av bostad.

2 §. Landskapet betalar räntegottgörelse till en penninginrättning som beviljat i denna lag avsett räntestödslån för anskaffande av ägarbostad. De förvaltningsuppgifter som enligt 1 § ankommer på rikets myndigheter skall i landskapet handhas av landskapsregeringen.

De uppgifter som i lagen om räntestödslån för anskaffande av ägarbostad ankommer på kommunerna ska i landskapet handhas av landskapsregeringen. (2015/121)

Hänvisas i de i 1 § 1 mom. nämnda författningarna till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen skall hänvisningarna anses avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

2a §. (2015/121) På bostadsspardepositioner betalar landskapsregeringen under åren 2016–2019 av landskapets medel genom förmedling av penninginrättning ut en bostadssparpremie om 3 000 euro per bostad under förutsättning att följande villkor är uppfyllda:

1) ett avtal om bostadssparande i enlighet med författningarna i 1 § har ingåtts och

2) ett avtal om köp eller överlåtelse av en bostad har ingåtts eller byggarbetet på ett egnahemshus har startat senast den 31 december 2019.

3 §. (2015/121) Begäran om omprövning enligt förvaltningslagen (FFS 434/2003) ska avse rättelseyrkande enligt förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

Besvär över landskapsregeringens beslut anföras enligt 25 § självstyrelselagen hos högsta förvaltningsdomstolen.

4 §. Upphävd (2015/121)

5 §. Denna lag träder omedelbart i kraft.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (1982:16) om bostadssparpremier och landskapslagen (1983:29) om räntestödslån för förvärv av ägarbostad, dock så att bestämmelserna tillämpas på bostadssparavtal som ingåtts innan denna lag trätt i kraft.

[Landskapsstyrelsen] kan besluta att bestämmelserna om bostadssparavtal i enlighet med bestämmelserna i denna lag skall tillämpas även avseende sparande som inletts innan lagen trätt i kraft.

Åtgärder som lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

H 12 Landskapsförordning (2015:122) om tillämpning på Åland av vissa riksförordningar angående stöd vid förvärv av bostad

1 §. Tillämpliga förordningar

Med i denna förordning angivna avvikelser ska följande förordningar tillämpas på Åland:

H 13 LL (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter

1) förordningen om bostadssparpremier (FFS 1636/1992) och

2) förordningen om räntestödslån för anskaffande av ägarbostad (FFS 672/1982).

Ändringar i förordningarna blir tillämpliga på Åland om inte annat följer av denna förordning.

2 §. Myndighetsuppgifter och hänvisningar

Landskapsregeringen ska sköta de uppgifter som enligt förordningarna ankommer på statliga och kommunala myndigheter.

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagsstiftningen som har sin motsvarighet i landskapslagstiftningen ska avse bestämmelser i landskapslagstiftningen.

3 §. Räntestödslånets maximibelopp

Med avvikelse från 1 a § i förordningen om räntestödslån för anskaffande av ägarbostad gäller att som räntestödslån kan godkännas högst 145 000 euro.

4 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2016.

H 13 Landskapslag (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. När allmänt behov det kräver får mot full ersättning fast egendom tagas i anspråk genom expropriation enligt denna lag med äganderätt, nyttjanderätt eller servitutsrätt. Genom expropriation får under enahanda förutsättningar särskild rätt till fast egendom upphävas eller begränsas.

Tillstånd till expropriation skall ej meddelas om ändamålet med skäligen insatser eller annars lämpligen kan tillgodoses på annat sätt eller olägenheterna av expropriationen från allmän och enskild synpunkt överväger de fördelar som därigenom kan vinnas.

2 §. I denna lag förstås med *särskild rätt* nyttjanderätt, servitutsrätt eller annan därmed jämförbar rätt till fast egendom.

Bestämmelserna i denna lag om fast egendom äger motsvarande tillämpning i fråga om byggnad eller annan anläggning på annans mark.

2 kap. Tillstånd till expropriation m.m

3 §. Fråga om tillstånd till expropriation (expropriationstillstånd) prövas av landskapsregeringen i plenum.

Tillstånd till expropriation är ej erforderligt, när fråga är om expropriation för landskapets räkning eller när fråga är om expropriation, vartill rätt föreligger på grund av bestämmelse i lag (expropriation i stöd av lag).

Om expropriation för landskapets räkning beslutar landskapsregeringen i plenum (expropriationsresolution).

4 §. Ansökan om expropriationstillstånd skall vara skriftlig och ange

- 1) yrkandet och de omständigheter på vilka de grundas,
- 2) den fasta egendom som berörs av expropriationen, och

3) namn och adress på samtliga för sökanden kända sakägare.

Om det ej är uppenbart obehövligt, skall ansökan åtföljas av karta med fullständig beskrivning över det område som berörs av expropriationen.

I övrigt skall sökanden inge den utredning som kan anses behövlig i varje särskilt fall.

5 §. Över ansökan om expropriation skall yttrande, såvitt detta är möjligt och ändamålsenligt, inbegäras av alla berörda sakägare. Frist som utsättes för avgivande av yttrande, får ej vara kortare än 30 dagar.

Gäller ansökan om expropriation område eller förman, varom stadgas i [lagen om vissa slag av samfälligheter och därmed jämförliga gemensamma förmåner (FFS 204/1940)] och har egendomen icke ställts under ordnad förvaltning eller tillhör egendomen eljest två eller flera gemensamt, är det tillfyllest om någon av de delägare vilka lättast kan nås, beredes tillfälle att yttra sig i saken.

Kommun där fast egendom som berörs av expropriationsansökan är belägen skall beredas tillfälle att avgiva i 1 mom. avsett yttrande vare sig kommunen är sakägare eller ej. Anses skäl föreligga, får yttrande inbegäras även av annan än sakägare och kommun.

Yttrande enligt denna paragraf skall, innan beslut om expropriation fattas, inbegäras även när fråga är om expropriation för landskapets räkning.

6 §. (2008/16) Begäran om yttrande och handlingarna i ärendet skall delges sakägare enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

7 §. I expropriationstillstånd skall bestämmas vad expropriationen skall omfatta och med vilken rätt expropriationen skall ske.

Föreligger särskilda svårigheter för sökanden att i detalj ange vad som behöver tagas i anspråk, kan tillstånd ges till expropriation i huvudsaklig överensstämmelse med vad som angivits på karta eller på marken eller på annat sätt.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. äger motsvarande tillämpning, när fråga är om expropriationsresolution.

Föreligger behov av särskilda föreskrifter för att trycka att den exproprierade egendomen användes för det avsedda ändamålet, skall sådana meddelas i samband med expropriationstillståndet. Till säkerställande av att föreskrifterna efterlevs får vite föreläggas.

8 §. Om beviljat expropriationstillstånd och om expropriationsresolution skall landskapsregeringen ofördröjligen underrätta expropriationsnämndens ordförande och lantmäterikontoret samt, i den ordning som är föreskriven i 6 § 1 mom., sakägarna. Expropriationsnämndens ordförande och lantmäterikontoret skall tillika tillställas kopior av ansökningshandlingarna.

Angående anmälan till vederbörande domare stadgas i 65 §.

3 kap. Verkställande av expropriation m.m.

Expropriationsnämnden

9 §. För utförandet av de verkställighetsåtgärder som föranledes av expropriationstillstånd, expropriations-

resolution och expropriation i stöd av lag finns en expropriationsnämnd. Nämnden består av ordförande och två ledamöter, vilka tillsättes av landskapsregeringen för fyra år i sänder. Tillika förordnas personliga suppleanter för såväl ordföranden som övriga ledamöter av nämnden. Expropriationsnämnden biträdes av en förrättningsingenjör som förordnas av lantmäterikontoret. Nämnden är berättigad att till biträde kalla sakkunniga, när anledning därtill föreligger.

Person, som förordnas till ordförande i expropriationsnämnden skall vara lagfaren och äga erfarenhet av förvaltning eller domarvärv. Till ledamöter i nämnden skall förordnas personer som äger erfarenhet av fastighetsvärdering.

10 §. Till förrättningsingenjör skall förordnas lantmäteringenjör som sysslar med verkställighet av lantmäteriförrättningar och som är tillräckligt förtrogen med expropriationsärenden.

11 §. (2008/16) Om jäv för ledamöterna i expropriationsnämnden gäller vad som är föreskrivet i förvaltningslagen för landskapet Åland. Om jäv för förrättningsingenjören gäller vad som är föreskrivet i riket. Beslut i nämnden fattas med iakttagande i tillämpliga delar av de regler som gäller för beslutsfattande i landskapsregeringen.

Beträffande jäv för förrättningsingenjören, se 11 och 12 §§ fastighetsbildningslag (FFS 554/1995).

Anhängiggörande av ärende vid expropriationsnämnden

12 §. Ärende anses anhängiggjort vid expropriationsnämnden, när ordföranden erhållit i 8 § avsedd under rättelse eller, om fråga är om expropriation i stöd av lag, när anhållan om verkställighet ingivits till ordföranden.

När fråga är om expropriation i stöd av lag, skall sökanden till ansökan foga tillförlitlig utredning beträffande övriga sakägare.

Allmänna regler beträffande handläggningen av ärenden i expropriationsnämnden

13 §. Vid sammanträde med expropriationsnämnden skall

1) föremålet för expropriationen fastställas och, såvida detta ej redan skett, utmärkas på karta samt i erforderlig utsträckning i terrängen,

2) uppgöras beskrivning över sådan av expropriationen berörd egendom beträffande vilken beskrivning icke redan uppgjorts,

3) fattas beslut om avhjälpande av skador,

4) fattas beslut beträffande ersättningar och förrättningskostnader,

5) hållas tillträdessyn, om sådan skall verkställas av nämnden, samt

6) handläggas övriga frågor som ansluter sig till verkställandet av expropriationen och vilkas avgörande enligt denna lag ankommer på expropriationsnämnden.

När fråga är om expropriation i stöd av lag, kan sakägarna beredas tillfälle att, innan verkställighetsansökan behandlas vid sammanträde, avge i 5 § avsett

yttrande. Härvid skall det i 6 § stadgade förfarandet iakttagas. Huruvida yttrande skall inbegäras bestämmas av expropriationsnämndens ordförande.

14 §. Såvida ej annat följer av bestämmelse i denna lag, skall vid sammanträde med expropriationsnämnden i tillämpliga delar följas det förfarande som [enligt lagen om skifte (FFS 604/1951)] skall iakttagas vid skiftesförrättning. Det ankommer på nämndens ordförande att ombesörja kallelse till sammanträde.

L om skifte (FFS 604/1951) har ersatts av fastighetsbildningslag (FFS 554/1995).

15 §. Det åligger expropriationsnämndens ordförande att tillse att de för verkställandet av expropriation nödvändiga åtgärderna vidtages utan onödiga dröjsmål.

16 §. Sakägare får vid expropriationsnämndens sammanträde framställa utsaga i muntlig eller skriftlig form. Skriftlig utsaga får tillställas nämndens ordförande före det sammanträde då angelägenhet som utsagan rör är avsedd att handläggas.

17 §. Alla på grund av samma expropriationstillstånd eller -resolution vid expropriationsnämnden anhängiggjorda frågor skall underkastas gemensam handläggning, såvida nämnden ej för påskyndande av expropriationen hänskjuter viss fråga till särskild handläggning.

Bestämmelserna i 1 mom. äger motsvarande tillämpning när fråga är om expropriation i stöd av lag.

Fastställandet av föremålet

18 §. Föremålet för expropriationen skall fastställas i överensstämmelse med expropriationstillståndet eller resolutionen eller, när fråga är om expropriation i stöd av lag, i överensstämmelse med de bestämmelser som gäller.

Har föremålet för expropriationen på grund av bestämmelserna i 7 § 2 mom. angivits endast ungefärligen, skall expropriationsnämnden fastställa dess exakta omfattning.

I samband med handläggning av ärende vid expropriationsnämnden skall, om så erfordras, verkställas förrättning för bestämmande av omkretsåra. Om sådan förrättning är särskilt stadgat.

19 §. När fråga är om expropriation avseende överförande av äganderätt, kan expropriationsnämnden besluta att särskild rätt skall lämnas orubbad, oakat föreskrift därom ej givits i expropriationstillståndet eller -resolutionen. Särskild rätt som nu avses får dock ej bibehållas, om expropriationens syfte därigenom äventyras, ej heller om fastighetsregistret därigenom blir otydligt.

20 §. Medför expropriation betydande men vid nyttjandet av fast egendom på grund av splittring av ägor eller av annan dylik orsak och kan det enligt expropriationsnämndens bedömning icke avlägsnas genom verkställande av ägoreglering, enligt vad därom särskilt är stadgat, äger nämnden, såvida ägaren till den fasta egendomen därom anhåller och de menliga påföljderna därigenom avvärjes, förordna att expropriationen skall avse även sådan fast egendom som icke omfattas av expropriationstillståndet eller -resolutionen. Åtnöjes dock

H 13 LL (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter

ägaren med ersättning för den skada han lider, skall sådan i stället utgå.

Bestämmelserna i 1 mom. 1 meningen äger motsvarande tillämpning när fråga är om men vid utövandet av särskild rätt till fast egendom. Om ersättning för i 1 mom. avsedd skada stadgas i 27 §.

Angående ägoreglering, numera ägobyte, se 8 kap. fastighetsbildningslag (FFS 554/1995).

Undanröjande av trafikhinder

21 §. Medför expropriation hinder vid användningen av allmän väg, gata eller annan allmän trafikled och omfattas icke trafikleden eller rätten att upprätthålla denna av expropriationen, är den exproprierande skyldig, såvida godtagbart skäl däremot icke anförs, att till undanröjande av hindret anlägga ny väg, över- eller underfart samt att vidtaga övriga eventuellt erforderliga åtgärder.

Det ankommer på expropriationsnämnden att avgöra huruvida den exproprierande skall vidtaga i 1 mom. avsedd åtgärd.

För i denna paragraf avsett hinder som ej skall avhjälpas på den exproprierandes försorg, erlägges ersättning enligt de i 4 kap. angivna reglerna.

4 kap. Expropriationsersättning

Ersättningsgrunderna

22 §. Ersättning som avses i 1 § (expropriationsersättning) utgörs av *ersättning för egendom och ersättning för skada*.

Har den exproprierande åtagit sig åtgärd för att minska skada, skall hänsyn därtill tagas vid bestämmandet av expropriationsersättningen, om åtagandet är sådant att det enligt expropriationsnämndens bedömning skäligt bör godtagas av den ersättningsberättigade.

Har åtgärd vidtagits i uppenbar avsikt att höja den ersättning som den exproprierande har att erlägga, skall, om skäl därtill föreligger, ersättningen bestämmas så som om åtgärden icke vidtagits.

Ersättning för egendom

23 §. Ersättning för egendom skall, såvida ej annat följer av denna lag, utgå enligt egendomens gängse pris. Täcker ersättningen icke, oaktat den motsvarar egendomens gängse marknadspris, den ersättningsberättigades förlust, skall ersättningen bestämmas på grundvalen av antingen egendomens avkastning eller de kostnader som anskaffandet av likartad egendom beräknas medföra.

Vid bestämmande av ersättning skall icke beaktas sådan värdeförändring som beror på variation i utbudet eller på annan omständighet som tillfälligt påverkar priset förhållandena.

Har den exproprierande erhållit rätt till förhandstillträde, skall vid bestämmande av ersättningen hänsyn icke tagas till sådan ändring i egendomens värde som uppkommer därefter. Har dock den allmänna prisnivån stigit sedan rätt till förhandstillträde erhållits, skall eventuellt utestående ersättning jämkas med hänsyn härtill.

24 §. Har det företag för vars genomförande egendom exproprieras medfört inverkan av någon betydelse på egendomens värde, skall, om så befinnes skäligt, expropriationsersättningen bestämmas på grundvalen av det värde egendomen skulle ha haft om sådan inverkan icke förekommit.

25 §. Sker inom område beträffande vilket beslut har fattats om uppgörande eller ändring av stads- eller byggnadsplan, ansökan om expropriation för landskapets, kommuns eller kommunalförbunds behov i syfte att bygga huvudsakligen bostäder, skall vid bestämmandet av ersättningen för fast egendom, sådan ökning av egendomens värde som ägt rum sedan beslut om planläggning fattades men före dagen för planebeslutets fastställande i landskapsregeringen, räknas ägaren till godo endast i den mån antingen ökningen beror av penningvärdets förändringar eller annan av planläggningen oberoende omständighet eller om expropriationsansökan gjorts efter planebeslutets fastställande.

Utän hinder av vad i 1 mom. är stadgat, skall vid bestämmandet av expropriationsersättningen dock alltid beaktas sådan värdestegring som inträffat under tiden före dagen fem år innan expropriationsärendet anhängiggjorts i expropriationsnämnden.

Vad ovan i 1-2 mom. är stadgat skall inte äga tillämpning om ansökan om expropriationstillstånd inlämnats senare än sju år efter det beslut fattats om uppgörande eller ändring av stads- eller byggnadsplan.

Avser expropriationen fast egendom, som innehas huvudsakligen i syfte att bereda bostad åt ägaren eller någon honom närstående person eller att användas av någon av dem vid utövande av näring eller yrke, får ersättningen, som skall beräknas med tillämpning av 1 mom. aldrig bestämmas till lägre belopp än vad som fordras för anskaffande av annan likvärdig egendom, som, när fråga är om expropriation av närings- eller yrkesutövare tillhörig egendom, därjämte erbjuder likvärdiga utkomstmöjligheter.

26 §. Exproprieras egendom som besväras eller betjänas av särskild rätt, skall denna beaktas när egendomens värde bestämmas.

Exproprieras fast egendom till vilken den exproprierande äger särskild rätt, skall vid bestämmandet av egendomens värde hänsyn icke tagas till förbättring, vilken egendomen vunnit genom arbete eller kostnad, som den exproprierande eller föregående innehavare, vars rätt övergått till denne, nedlagt på egendomen utöver vad som ålegat honom.

Svarar egendom med stöd av stadgandena om inteckning eller om panträtt för ogulden köpeskilling, för fordran eller för rätt att uppbära viss avkomst i penningar eller varor, vilken åtnjuter bättre rätt än den särskilda rättighet som belastar egendomen, skall den särskilda rättigheten lämnas utan avseende till den del därför bestämd ersättning skulle minska egendomens värde till skada för fordringsägarna.

Ersättning för skada

27 §. Exproprieras endast en del av samma ägare tillhörig fast egendom och föranledes härav eller av det företag för vars genomförande expropriation sker bestående

men vid nyttjandet av den återstående delen av egendomen skall ägaren erhålla ersättning för den skada han sålunda lider.

28 §. Medför expropriation till följd av flyttning, avbrott i rörelse eller yrkesutövning eller av annan orsak förlust, kostnader eller annan skada för ägare till exproprierad egendom, skall sådan skada ersättas.

Om ersättning för kostnader i anledning av expropriationsförfarandet stadgas i 70 §.

29 §. Lider granne till den vars egendom exproprieras, person som är anställd av denne eller annan person vars egendom icke exproprieras, till följd av expropriationen eller av det företag för vars genomförande expropriationen sker, skada som hade ersatts om expropriationen gällt honom tillhörig egendom, skall skadan ersättas, såvida den skadelidande därom anhåller och anledning saknas antaga att ersättning för skadan kan erhållas på annat sätt.

30 §. Uppkommer fråga om ersättning för skada som uppstått efter det att expropriationsbeslutet meddelats och som ej kunnat förutses, skall ersättning härför icke utgå på grund av denna lag.

Utan hinder av bestämmelserna i 1 mom. skall däri avsedd skada som åsamkats fast egendom dock ersättas, såvida den i jämförelse med de skador av motsvarande art som expropriationen åsamkat omgivande egendom av fast natur är betydande och det med anledning därav bör anses oskäligt att förvägra ägaren ersättning. Skada som uppstått sedan tio år förflutit från dagen för meddelandet av expropriationsbeslutet skall dock icke ersättas.

Ersättning enligt denna paragraf skall utges till person som avses i 29 § endast såvida anledning saknas antaga att ersättning för skadan kan erhållas på annat sätt.

Ersättningsavtal

31 §. Har avtal beträffande expropriationsersättning träffats mellan den exproprierande och ersättningsberättigad, skall avtalet iakttagas, såvida expropriationsnämnden ej finner att det förnärmar den rätt till ersättning som tillkommer annan.

Bestämmande av ersättning

32 §. Såvida ej annat följer av bestämmelserna i denna lag är expropriationsnämnden vid fastställandet av expropriationsersättningen icke bunden av sakägarnas yrkanden. Dock får ersättning ej bestämmas till lägre belopp än den exproprierande erbjudit.

33 §. För bestämmande av ersättning skall ettvarit expropriationsobjekt samt skada eller nytta som expropriationen medför särskilt beskrivas och värderas. Principerna för värderingen skall tillika angivas. Eventuella ägoregleringar och regleringar av enskilda vägar, vilka verkställts i enlighet med vad därom är särskilt stadgat, ävensom åtgärder som bör vidtagas för avhjälpande av skador, skall dessutom specificeras.

Enligt expropriationsnämndens prövning kan beskrivning eller värdering ske även beträffande egendom, skada eller nytta i fråga om vilka yrkande på expropriation eller beaktande icke bifallits.

Föreligger rätt till ersättning enligt 20 § skall expropriationsnämnden, oaktat anspråk på ersättning icke framställts, såvida den ersättningsberättigade anhåller därom, bestämma storleken av den ersättning som han är berättigad att erhålla.

34 §. Exproprieras del av samma ägare tillhörig fast egendom, får ersättningen för egendomen enligt expropriationsnämndens prövning, avvikande från bestämmelserna i 33 § 1 mom. och, såvida ej annat följer av bestämmelserna i 23 § 1 mom., bestämmas att utgå med belopp som motsvarar den minskning av egendomens värde som uppkommer genom expropriationen.

35 §. Värdering av egendom som exproprieras skall ske med hänsyn till dess skick när expropriationsbeslutet meddelas eller, om egendomen därförinnan tillträdets, när tillrädet sker.

Såvida ej annat följer av bestämmelserna i denna lag, skall ersättning för egendom bestämmas enligt dess värde vid tidpunkten för meddelandet av expropriationsbeslutet.

36 §. För skada, vars omfattning icke i förväg kan fastställas, skall ersättning bestämmas med hänsyn till skadans sannolika omfattning.

Är den exproprierade annan än landskapet, kommun eller kommunalförbund skall han, såvida det ej bör anses uppenbart obehövt, ställa av expropriationsnämnden godkänd säkerhet för tilläggsersättning som kan föranledas av i 1 mom. avsedd skada.

Om bestämmande av tilläggsersättning stadgas i 61 §.

37 §. Expropriationsersättning skall bestämmas i pengar att betalas på en gång. När fråga är om expropriation avseende skapande av tidsbegränsad särskild rätt eller tillfälligt upphävande eller begränsande av särskild rätt får ersättningen dock, såvida den ersättningsberättigade därtill samtycker, bestämmas att utgå i form av en årlig avgift.

Rätten att uppbära i 1 mom. avsedd avgift är bunden till den egendom som är föremål för expropriation.

38 §. Expropriationsersättning skall, såvida annat ej föranledes av företedd utredning, förordnas att utgå till den som ägde den expropriation underkastade egendomen när ärendethängiggjordes vid expropriationsnämnden. Var tvist då anhängig vid domstol eller myndighet rörande vem som är ägare till egendomen, skall ersättningen deponeras. Detsamma gäller om ägaren då var okänd.

Gäller ersättningen egendom som avses i 5 § 2 mom. och föreligger ej någon fullständig utredning beträffande de ersättningsberättigade och deras andelar av ersättningen, skall ersättningen förordnas att utgå till de ersättningsberättigade gemensamt. Företes i sådant fall ej utredning om vem som äger rätt att lyfta ersättningen, skall den deponeras.

39 §. Exproprieras i sin helhet fast egendom som utgör enhet i fastighetsregistret, skall för egendomen bestämd ersättning deponeras. Detsamma gäller annan egendom, såvida egendomen exproprieras i sin helhet och besväras av inteckning för fordran.

Vad i 1 mom. är stadgat äger motsvarande tillämpning i fråga om annan än i 28 § avsedd ersättning som

H 13 LL (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter

skall erläggas till sakägare, när fråga är om expropriation av del av egendom, vilken på grund av in-teckning eller bestämmelserna om panträtt för ogulden köpskilling svarar för fordran eller för rätt att uppbära viss avkomst i pengar eller varor och den ersättningsberättigade ej förmår visa att rättighetshavarna medgivit att ersättningen får betalas till honom. Oaktat sådant medgivande icke givits, skall ersättningen utbetalas till den ersättningsberättigade, om expropriationsnämnden finner att den återstående delen av egendomen förmår svara för de rättigheter som besvärar den.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. är ej tillämpliga i fråga om sådan i 66 § angiven in-teckning som hänför sig endast till återstående del av egendom som varit föremål för expropriation.

Expropriationsnämndens slutsammanträde m.m.

40 §. Vid expropriationsnämndens slutsammanträde meddelas *expropriationsbeslut* jämte besvärсанvisning. Slutsammanträdet får ej hållas förrän expropriationstillståndet eller -resolutionen vunnit laga kraft.

41 §. Förrättningsingenjören skall sedan besvärstiden gått till ända, senast inom 60 dagar från dagen för meddelandet av expropriationsbeslutet, sända handlingar jämte kartor till lantmäterikontoret för granskning och godkännande av de lantmäteritekniska åtgärderna samt för registrering. Föreligger synnerliga skäl kan lantmäterikontoret på anhållan förlänga sagda tidsfrist.

5 kap. Betalning av expropriationsersättning

42 §. Expropriationsersättningen skall betalas inom tre månader från dagen då expropriationsbeslutet meddelades. Har ersättningen delvis redan erlagts, gäller det sagda återstående del därav.

Expropriationsersättning som enligt expropriationsbeslutet eller av annan orsak skall deponeras, betalas till landskapsregeringen, varvid avskrift av beslutet bifogas.

Den exproprierande skall ofördröjligen meddela lantmäterikontoret när expropriationsersättningen betalats, varvid bevis härom skall bifogas.

Om lyftande av deponerad ersättning stadgas i 60 §.

43 §. Sökes ändring i expropriationsbeslut såvitt gäller expropriationsersättningen, skall den del av ersättningen varom tvist råder deponeras.

Beträffande rätt till betalning genom deponering gäller, utöver vad i denna lag är föreskrivet, bestämmelserna i lagen om nedsättande i förvar av penningar, värdepapper eller handlingar som betalning eller till befrielse från annan fullgörelseskyldighet (FFS 281/1931).

Se L om deponering av pengar, värdeandelar, värdepapper eller handlingar som betalning eller till befrielse från annan fullgörelseskyldighet (FFS 281/1931).

6 kap. Fullbordande av expropriation

44 §. Sedan expropriationsbeslutet till alla delar vunnit laga kraft, de lantmäteritekniska åtgärderna godkänts, ersättning som avses i 42 § 1 mom. betalats och säkerhet som avses i 36 § 2 mom. ställts, skall erforderliga anteckningar om expropriationen ofördröjligen göras i jordregistret eller tomtboken.

45 §. Expropriationen är fullbordad när de i 44 § avsedda anteckningarna gjorts eller förutsättningar för görande av anteckningar föreligger men det vid granskning befinnes att anteckningar ej är erforderliga.

Lantmäterikontoret skall utan dröjsmål meddela landskapsregeringen om fullbordandet av expropriationen. Innebär expropriationen inskränkning i rätten att råda över eller nyttja egendom skall även vederbörande ägare eller innehavare, genom vanlig eller bevislig delgivning, underrättas om fullbordandet av expropriationen. (2008/16)

Om underrättelse till domare rörande fullbordande av expropriation stadgas i 67 § 1 mom.

46 §. När expropriationen fullbordats, träder de rättsverkningar som åsyftats genom expropriationen i kraft.

Avser expropriationen överförande av äganderätt, befrias den exproprierade egendomen vid expropriationens fullbordande från alla de rättigheter som besvärar den, såvida annat ej följer av expropriationstillstånd, -resolution eller -beslut.

Avser expropriationen icke överförande av äganderätt, förändras vid expropriationens fullbordande de rättigheter som besvärar den exproprierade egendomen endast i de avseenden som anges i expropriationstillståndet, -resolutionen eller -beslutet.

Genom expropriation förvärd rätt begränsas ej av annan till den exproprierade egendomen hänförlig rätt i annat avseende än vad som framgår av expropriationstillstånd, -resolution eller -beslut.

För allmänt behov genom expropriation anskaffad egendom är, så länge den användes därför, befriad från allmänna samt kommunala skatter och gravationer.

47 §. Fång som grundar sig på expropriation får icke ogiltigförklaras på grund av klandertalan.

Har genom expropriation skapad särskild rätt eller inskränkning däri på grund av ändrade förhållanden blivit obehövlig för den exproprierande, är ägaren av den egendom till vilken rättigheten eller inskränkningen hänför sig berättigad yrka att rättigheten eller inskränkningen upphäves. Medför upphävandet nytta för ägaren skall nyttan ersättas, såvida den ej är att anse som ringa. Kan överenskommelse om upphävandet eller ersättningen för nytta ej nås, skall frågan avgöras av expropriationsnämnden vid sammanträde, beträffande vilket gäller vad i 61 § 3 mom. är stadgat.

Därest ett från fastighet exproprierat mark- eller vattenområde icke vidare är behövligt för avsett ändamål, är ägaren av den fastighet, från vilken området exproprierats eller dennes arvingar, såvida de fortfarande äger återstoden av fastigheten eller lägenhet som bildats genom delning av denna, berättigade att inom tjugo år från expropriationens slutförande återlösa området. Önskar flera till inlösen berättigade begagna sig av lösningsrätt tillkommer denna dem gemensamt.

Löseskilling är områdets tidigare överlåtelsepris justerat med hänsyn till den allmänna pristutvecklingen. Kan parterna icke enas om löseskillingens belopp eller är de eljest av olika mening om lösningsförfarandets berättigande, skall ärendet hänskjutas för avgörande till underrätten på den ort, där fastigheten är belägen. Rätt

till inlösen anses härvid bevarad, såvida den som önskar inlösa har anhängiggjort talan inom den tid, som avses i 3 mom.

I 2 mom. avsedd särskild rätt eller inskränkning däri upphör att gälla när anteckning om upphävandet införs i register som avses i 44 §. Erfordras icke anteckning om upphävandet, upphör rättigheten eller inskränkning- en att gälla när anmälan om upphävandet inkommit till registermyndigheten och denna konstaterat att anteck- ning icke behöver införas i registret.

7 kap. Om tillträdande av exproprierad egendom

Tillträde efter expropriationsbeslutet

48 §. Den exproprierande har rätt att tillträda den expro- priation underkastade egendomen sedan i expropria- tionsbeslutet bestämd ersättning betalats. Skall säkerhet som avses i 36 § 2 mom. ställas, får tillträdet dock ej ske förrän säkerheten ställts.

Förlorar sakägare till följd av tillträdet sin bostad el- ler försämras hans utkomstmöjligheter därför att tillträ- det medför svårigheter för honom att fortsätta utövan- det av näring eller yrke, skall expropriationsnämnden på vederbörandes anhållan förordna, att tillträdet skall ske vid annan tidpunkt, tidigast sex månader efter den dag då ersättningen betalades.

49 §. I samband med beviljandet av expropriationstill- stånd kan landskapsregeringen på den exproprierandes anhållan besluta, att egendom, som skall avstås genom expropriation, får tillträdas utan hinder därav att de i 48 § 1 mom. angivna förutsättningarna för tillträdet icke blivit uppfyllda, om sådant *förhandstillträde* har väsentlig betydelse för sökanden och en avvägning av dennes intresse av tillträde emot ägarens intressen, utvi- sar att åtgärden icke skäligen bör framskjutas.

Beträffande tillstånd till förhandstillträde gäller i till- lämpliga delar det som är stadgat om expropriationstill- stånd.

50 §. Innan egendom tillträdes skall syn förrättas. Vid synen skall

- 1) fastställas föremålet för förhandstillträdet,
- 2) uppgöras beskrivning över den egendom som be- rörs av förhandstillträdet, samt, såvida sakägare yrkar därpå,
- 3) på grundvalen av beräknad expropriationsersät- ning bestämmas förskottsersättning.

51 §. Sakägare som vid förhandstillträde nödgas frånträ- da egendom är berättigad att såsom förskottsersättning erhålla ett belopp som motsvarar den beräknade expro- priationsersättningen.

Om ränta och ersättning för skada, som föranletts av förhandstillträdet stadgas i 83 §.

52 §. Förskottsersättning skall erläggas inom tre måna- der från dagen då tillträdessynen förklarades avslutad, vid äventyr att rätten till förhandstillträde förfaller.

53 §. Den exproprierande får tillträda egendomen på grund av medgivande till förhandstillträde, såvida ex- propriationstillstånd, när sådant fordras, har givits och såvida tillträdessynen avslutats och därvid fastställd

förskottsersättning betalats. Medför tillträdet påföljd som avses i 48 § 2 mom. skall vad i sagda lagrum säges, äga motsvarande tillämpning.

54 §. Utöver vad i detta kapitel föreskrives skall, när frå- ga är om förhandstillträde, i tillämpliga delar iakttagas vad i denna lag är stadgat om handläggning av ärende i expropriationsnämnden och om betalning av expropria- tionsersättning, varvid ersättningen skall deponeras, om utredningen av de frågor rörande säkerställandet av fordringshavares rätt som avses i 39 § 2 mom. befines i oskäligen grad fördröja verkställandet av tillträdessynen.

Fråga rörande förhandstillträde skall handläggas i brådska ordning.

55 §. Vad i detta kapitel är stadgat om förhandstillträde skall äga motsvarande tillämpning, när det är av väsent- lig betydelse för den exproprierande att inskränkning eller upphävande av särskild rätt, som expropriationen är avsedd att medföra, bringas i kraft innan expropria- tionen är fullbordad.

Rättsverkan som avses i 1 mom. inträder vid av ex- propriationsnämnden fastställd tidpunkt, dock tidigast vid den tidpunkt som avses i 53 §. Expropriations- nämndens ordförande skall, innan rättsverkan inträder, genom vanlig eller bevislig delgivning enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland låta meddela de berörda sakägarna om inskränkning eller upphävandet. (2008/16)

56 §. Såvida expropriationstillståndet förfaller eller ex- propriationsärendet av annan orsak avskrivs, återgår de rättsverkningar som inträtt på grund av bestämmel- serna i detta kapitel.

8 kap. Utbetalning av deponerade medel

57 §. Om annat icke följer av bestämmelserna i denna lag, har innehavare av fordrings- eller annan rättighet, för vilken den exproprierade egendomen svarat, samma rätt till deponerad ersättning som han hade till egendomen.

58 §. Har expropriationsersättning deponerats med stöd av 39 § skall landskapsregeringen låta meddela om de- poneringen genom offentlig delgivning samt genom vanlig eller bevislig delgivning enligt vad som före- skrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland till varje i 57 § avsedd rättighetshavare. (2008/16)

Önskar rättighetshavare begagna sig av sin rätt att er- hålla betalning, skall han yrka därpå inom tre månader från dagen då han erhöll kännedom om deponeringen. Han skall tillika förete erforderlig utredning om de om- ständigheter på vilka han grundar sitt anspråk.

Vid utbetalningen av deponerade medel äger bestäm- melserna i utsökningslagen om försäljning av utmätt fast egendom samt om redovisning och fördelning av därvid influtna medel motsvarande tillämpning.

Har ingen i denna paragraf avsedd rättighetshavare inom föreskriven tid yrkat betalning ur medel som de- ponerats, skall de deponerade medlen omedelbart utbe- talas till de ersättningsberättigade sakägarna.

Har förskottsersättning deponerats med stöd av 54 § skall landskapsregeringen, innan de i 1 mom. avsedda åtgärderna vidtages, bereda ägaren till den egendom

H 13 LL (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter

som tillträtts tillfälle att lyfta förskottsersättningen. Ersättningen får lyftas om i 39 § 2 mom. angiven förut-sättning för utbetalning är förhanden.

59 §. Visar i 57 § avsedd rättighetshavare som inte genom vanlig eller bevislig delgivning, enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland, har kunnat underrättas om deponeringen att han eller hon lidit ekonomisk förlust därför att han eller hon inte bevakat sin rätt till ersättning, skall förlusten ersättas av landskapet. (2008/16)

Yrkande på ersättning enligt 1 mom. skall framställas inom ett år sedan vederbörande erhållit kännedom om expropriationen och senast inom tio år från dagen då expropriationen fullbordades, vid äventyr att rätten till ersättning går förlorad.

Den som vid fördelning av deponerad ersättning dragit nytta på i 1 mom. avsedd rättighetshavares beskostnad är skyldig att ersätta landskapet det belopp som erlagts enligt 1 mom. Vederbörande är dock ej skyldig att betala större belopp än han själv har erhållit.

60 §. När expropriationsersättning med stöd av 38 eller 43 § deponerats skall bestämmelser i lagen om nedsättande i förvar av pengar, värdepapper eller handlingar som betalning eller till befrielse från annan fullgörelseskyldighet i tillämpliga delar iakttagas. Ersättningsberättigad äger dock rätt att lyfta sådan del av ersättningen som deponerats med stöd av 43 § 1 mom., såvida han ställer säkerhet för eventuell återbetalning därav jämte sex procents ränta därpå, beräknad från dagen då beloppet lyftes.

9 kap. Bestämmande av efterskottsersättning

61 §. Yrkande på betalning av i 36 § avsedd tilläggsersättning skall framställas inom en i expropriationsbeslutet bestämd tidsrymd, som ej får överskrida tre år, räknat från dagen då beslutet vann laga kraft, eller, såvida fråga är om expropriation avseende skapande av tidsbegränsad särskild rätt eller tillfälligt upphävande eller begränsande av särskild rätt, från dagen då expropriationens verkningar upphörde.

Yrkande på betalning av i 30 § 2 mom. avsedd tilläggsersättning skall framställas innan tio år förflutit från dagen för meddelandet av expropriationsbeslutet.

Är sakägarna icke ense om huruvida rätt till tilläggsersättning föreligger eller om hur stor ersättning som skall erläggas, avgörs frågan av expropriationsnämnden vid *fortsatt slutsammanträde*, vilket hålles på ansökan av den sakägare som framställt yrkande på tilläggsersättning.

När tilläggsersättning har betalats eller när det slutligt fastställts att sådan ersättning icke skall betalas, skall i 36 § 2 mom. avsedd säkerhet återställas.

Underlåtenhet att iakttaga i 1 och 2 mom. angivna tidsfrister medför förlust av rätten till tilläggsersättning.

10 kap. Avskrivning av expropriation

62 §. Den exproprierande har rätt att helt och hållet eller delvis avstå från expropriationen. Meddelande om avstående från expropriation skall skriftligen lämnas till landskapsregeringen eller, om ärendet redan anhängiggjorts i expropriationsnämnden, till nämndens

ordförande. Har rätt att tillträda den expropriation underkastade egendomen erhållits, får avstående ej längre äga rum.

Har den exproprierande avstått från expropriationen, eller har expropriationstillståndet eller -resolutionen upphävts, avskrivs expropriationen.

63 §. Försummelse av i 42 § 1 mom. angiven betalnings-skyldighet skall anses innebära avstående från expro-priation.

Sker försummelse som avses i 1 mom. sedan den exproprierande erhållit rätt att tillträda den expropriation underkastade egendomen, avskrivs expropriationen, såvida ägaren till egendomen icke inom tre månader efter den dag då betalning senast bort ske, utkräver den obetalda delen av expropriationsersättningen. Kravet skall, för att kunna beaktas, framställas i den ordning som är stadgad om indrivning i utsokningsväg av fordran som grundar sig på lagakraftvunnen dom.

Angående ränta på obetald expropriationsersättning stadgas i 83 § 1 mom.

64 §. Den exproprierande skall ersätta skada som avskrivning av expropriation åsamkar ägare av egendom som är föremål för expropriation.

Är sakägarna icke ense om huruvida avskrivning av expropriationen åsamkat skada eller om hur stor ersättning som skall erläggas, avgörs frågan vid expro-priationsnämndens slutsammanträde. Är ärendet icke anhängigt vid nämnden när expropriationen avskrivs, skall frågan avgöras vid särskilt sammanträde, vilket hålles på ansökan av den sakägare som anhållit om ersättning. Ansökan skall vid äventyr av förlust av rätten till ersättning göras inom ett år från dagen då expro-priationen avskrivs.

Har expropriationsersättning eller del därav redan erlagts, när expropriation avskrivs, skall den del av ersättningen som icke användes till betalning av i 1 mom. avsedd skada, förutsatt att den ej är obetydlig, återbeta-las till den exproprierande.

11 kap. Uppgifter till och anteckningar i protokollen över intecknings- och lagfartsärenden

65 §. När expropriationstillstånd eller -resolution meddelats, skall landskapsregeringen omedelbart underrätta vederbörande domare härom, vilken det åligger att göra erforderliga anteckningar i protokollet över inteckningsärendena. Är fråga om expropriation i stöd av lag skall underrättelse om ärendets anhängiggörande vid expropriationsnämnden lämnas av nämndens ordförande.

Bestämmelserna i 1 mom. äger motsvarande tillämpning när föremålet för expropriationen i enlighet med bestämmelserna i 18 § 2 mom. preciserats och beslutet rörande preciseringen vunnit laga kraft.

66 §. När anteckning som avses i 65 § gjorts, hänför sig inteckning som därefter fastställes i egendomen endast till den del av egendomen som återstår då expropriationen fullbordats, såvida inteckning icke grundar sig på ansökan som ingivits innan anteckningen gjordes eller på bestämmelserna om panträtt för ogulden köpeskilning.

67 §. När expropriationen fullbordats skall lantmäterikontoret ofördröjligen därom underrätta vederbörande domare, vilken det åligger att i protokollet över in-teckningsärendena samt, om hel fastighet exproprierats, även i protokollet över lagfartsärendena, anteckna att expropriationen är fullbordad.

Vederbörande domare skall, sedan han erhållit meddelande om fördelningen av deponerad ersättning, med iakttagande av vad därom särskilt är stadgat, införa av meddelandet föranledda anteckningar i protokollet över in-teckningsärendena och på in-teckningshandlingarna.

68 §. När expropriation avskrivits, skall den myndighet, på vilken det ankommer att konstatera att avskrivning skett, underrätta vederbörande domare härom. Denna skall i protokollet över in-teckningsärendena införa anteckning om avskrivningen.

Har tio år förflutit sedan anteckning med stöd av 65 § 1 mom. gjordes och har anmälan om fortsatt verkställighet av expropriationen icke lämnats under denna tid, kan antecknas att expropriationen avskrivits.

När anteckning om avskrivande av expropriationen införts, hänför sig in-teckning som avses i 66 § till hela den egendom i vilken in-teckningen fastställts.

12 kap. Kostnader

69 §. Den exproprierande skall betala samtliga kostnader som föranledes av de vid expropriationen verksamma myndigheternas åtgärder. Kostnaderna för sammanträde som hålles på grund av bestämmelserna i 61 och 64 §§ skall dock påföras den på vars anhållan sammanträdet hållits, såvida hans yrkanden är uppenbart obefogade.

De kostnader som beräknas hänföra sig till expropriationsnämndens verksamhet skall erläggas i förskott, om nämnden så besluter.

70 §. Den exproprierande skall betala de nödvändiga kostnader expropriationsförfarandet åsamkar ägaren av den expropriation underkastade egendomen. Vid uppskattningen av dessa kostnader skall beaktas förlorad inkomst, resekostnader, erforderliga utredningars beskaffenhet och omfattning samt behovet av att anlita biträde eller ombud.

Expropriationsnämnden skall, om möjlighet därtill befinner föreligga, på begäran uppge vilka slag av utredningar som skall anses utgöra i 1 mom. avsedda erforderliga utredningar.

Prövas med hänsyn till den ersättningsberättigades förmögenhetsställning skal därtill föreligga, skall expropriationsnämnden, såvida den ersättningsberättigade anhåller därom, förordna att de kostnader som avses i 1 mom. eller viss del därav, förskottsvis skall betalas ur landskapets medel. Den exproprierande skall åläggas ersätta landskapet de medel som sålunda utbetalats.

71 §. Landskapsregeringen fastställer de grunder enligt vilka expropriationsnämndens kostnader skall beräknas.

Beträffande beräklandet och uttagandet av de kostnader som föranledes av förrättningsingenjörens verksamhet och möjliga lantmäteriförrättningar gäller vad i riket därom är stadgat.

Se 11 kap. L om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (FFS 603/1977).

13 kap. Undersökning

72 §. Önskar någon inför eventuell senare expropriation undersöka annan tillhörig fast egendom får landskapsregeringen föreskriva att tillträde till egendomen skall lämnas under viss tid.

Uppstår sedan expropriationsärende anhängiggjorts i expropriationsnämnden behov av undersökning, skall sådan verkställas på nämndens föranstaltande.

Den som anhållit om undersökning kan åläggas ställa säkerhet för den skada som därvid möjligen försakas.

73 §. (2008/16) Senast 14 dagar innan undersökningen inleds skall ett meddelande om undersökningen delges sakägarna enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland.

74 §. Undersökning skall utföras så att minsta skada och intrång vållas. För skada som ej avhjälpes under undersökningstiden, samt för intrånget utgår ersättning.

Ersättning, som avses i 1 mom. skall omedelbart betalas. Kan överenskommelse icke nås om ersättningsbeloppet, skall skadan och intrånget snarast värderas av tvenne ojäviga personer, som utses av expropriationsnämndens ordförande. Sålunda bestämd ersättning skall genast erläggas. Dock äger den, som ej nöjes åt ersättningen, understå saken domstols prövning inom sex månader räknat från det värderingen gjordes. Är ärendet anhängigt vid expropriationsnämnden skall saken inom samma tid underställas nämnden för avgörande.

14 kap. Ändringssökande

75 §. I beslut rörande förhandstillträde får ändring ej sökas genom besvär.

76 §. Såvida annat ej följer av bestämmelserna i denna lag, utgör besvär över expropriationstillstånd, expropriationsresolution eller tillstånd till undersökning icke hinder för verkställighet, såvida ej besvärmyndighet bestämmer annorlunda.

77 §. Ändring i beslut som fattats av expropriationsnämnden, kan sökas genom besvär hos jorddomstolen i den ordning som är stadgat [i 314 § lagen om skifte]. I fråga om expropriationens föremål får ändring dock sökas endast i det fall som avses i 18 § 2 mom.

I beslut som fattats före expropriationsnämndens slutsammanträde får ändring sökas särskilt endast när jävsanmärkning eller yrkande på inställande av expropriationen förkastats.

När besvärärendet handlägges vid jorddomstolen, skall bestämmelserna [i 40 kap. lagen om skifte] äga motsvarande tillämpning.

L om skifte (FFS 604/1951) har ersatts av fastighetsbildningslag (FFS 554/1995). Se 19 - 23 kap. fastighetsbildningslag.

78 §. Kommun som finner att beslut som fattats av expropriationsnämnden försvårar utarbetandet eller genomförandet av plan som avses i byggnadslagen äger rätt att söka ändring däri. Rätt till ändringssökande föreligger dock icke, om frågan med bindande verkan avgjorts i samband med expropriationstillståndet eller -resolutionen.

79 §. I jorddomstolens utslag kan ändring sökas med iakttagande av vad [i 41 kap. lagen om skifte] är stadgat. Utöver vad [i 332 § lagen om skifte] är stadgat, får

H 13 LL (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter

ändring ej heller sökas i jorddomstolens utslag till den del detta gäller ersättningens eller kostnadernas belopp, såvida jorddomstolen och expropriationsnämnden haft överensstämmande uppfattning i frågan.

Se anmärkning under 77 §.

80 §. I beslut som fattats vid tillträdessyn får ändring sökas genom besvär endast när fråga är om beslut varigenom jävsanmärkning förkastats.

81 §. Ändring genom besvär får ej sökas i beslut som lantmäterikontoret fattat med stöd av denna lag.

82 §. I landskapsregeringens beslut i ärenden rörande deponerad expropriationsersättning får ändring sökas i den ordning som [i 10 kap. utsökningslagen] är stadgad beträffande sökande av ändring i [överexekutors] avgöranden.

Utsökningslag har ersatts av utsökningsbalk (FFS 705/2007).

15 kap. Särskilda bestämmelser

83 §. Har den exproprierande erhållit rätt att tillträda den exproprierade egendomen innan expropriationsersättningen slutgiltigt bestämts, skall för slutlig ersättning eller för skillnaden mellan denna och i förskott erlagd ersättning som understiger den slutliga ersättningen, erläggas ränta med sex procent, räknat från dagen då rätten till tillträde erhöles.

Har den exproprierande erhållit rätt till förhandstillträde och täcker räntegottgörelse enligt 1 mom. icke den skada besittningsförlusten åsamkat ägaren av den avträdde egendomen, skall expropriationsnämnden, såvida ägaren det yrkar, lägga den exproprierande att tillfullo ersätta skadan.

84 §. Överstiger erlagd ersättning den genom lagakraftvunnet avgörande slutligt fastställda ersättningen, skall den ersättningsberättigade återbetala det överskjutande beloppet jämte ränta enligt sex procent, räknat från betalningsdagen. Är det överskjutande beloppet obetydligt, får i beslutet rörande ersättningen föreskrivas att återbetalningsskyldighet ej skall föreligga.

Ersättning som skall återbetalas och ränta därpå får indrivnas i den ordning som gäller för indrivning av fordran som grundar sig på lagakraftvunnen dom.

85 §. Vad i denna lag är stadgat om förfarandet vid expropriation för allmänt behov skall äga motsvarande tillämpning vid med stöd [av byggnadslagen (1979:61) för landskapet Åland] skeende inlösen av tomtedel eller mark, fastställande av inlösnings- eller överlåtelseskyldighet eller bestämmande av ersättning som grundar sig på sagda lags bestämmelser rörande ersättningsskyldighet för skada som föranledes av begränsning i rätt att nyttja mark. (1995/25)

Anhållan om vidtagande av åtgärder som avses i 1 mom. skall ställas till expropriationsnämndens ordförande. Uppstår meningsskiljaktighet om huruvida inlösnings- eller ersättningsskyldighet föreligger, skall ärendet till denna del hänskjutas till [länsrätten] för avgörande.

När fråga är om inlösen av tomtedel, besluter expropriationsnämnden vem rätten till inlösen skall tillkomma. Sakägare, som icke har anhållit om rätt att inlösa tomtedel, äger rätt att vid expropriationsnämndens sam-

manträde framställa sådant yrkande. Härvid skall bestämmelserna i 16 § iakttas.

När värdet av tomtedel bestäms, skall bestämmelserna i 24 och 25 §§ icke äga tillämpning.

Byggnadslag (1979:61) för landskapet Åland har ersatts av plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland.

86 §. Om inlösningskyldig vid inlösen enligt 85 § 1 mom. ännu icke erhållit rätt till tillträde, har markägaren rätt att avstå från inlösningskravet, varvid 62 § 1 mom. äger motsvarande tillämpning.

Underlåter inlösnings- eller ersättningsskyldig att fullgöra sin betalningsskyldighet, äger 63 § 2 mom. motsvarande tillämpning.

Vad i 69 § är stadgat om den exproprierandes skyldigheter äger motsvarande tillämpning i fråga om den inlösnings- eller ersättningsskyldige. Avstår ägare från inlösningskravet skall han ersätta den inlösningskyldige dennes kostnader i ärendet.

87 §. Polismyndighet skall för utförandet av i denna lag förutsatta åtgärder ge erforderlig handräckning, såvida rätten att erhålla sådan är uppenbar.

88 §. Sakägare som avses i 48 § 2 mom. kan av landskapsregeringen inom ramen för i årsstaterna anvisade medel beviljas lån mot låg ränta eller räntestöd, för anskaffande av ny bostad eller för fortsättande eller byte av näring eller yrke.

89 §. Denna lag äger ej tillämpning när fråga är om expropriation av fast egendom för allmänna riksbehov.

16 kap. Övergångsbestämmelser

90 §. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980 och genom densamma upphäves landskapslagen (1953:15) den 2 juli 1953 angående expropriation för allmänt behov av fast egendom i landskapet Åland, (*expropriationslagen*).

91 §. På expropriation varom ansökan gjorts, såsom i 18 § expropriationslagen stadgas, innan denna lag trätt i kraft och på tillträde av område som skall exproprieras, när tillträdet sker i samband med här avsedd expropriation och äger rum innan expropriationen fullbordats, samt på rättigheter och skyldigheter som skapats med stöd av expropriationslagen, skall tidigare gällande bestämmelser tillämpas.

Har innan denna lag trätt i kraft, med stöd av expropriationslagen erhållits rätt till expropriation och har ej ansökan som avses i 1 mom. gjorts, skall bestämmelserna i denna lag rörande expropriation i stöd av lag äga motsvarande tillämpning, dock så att yttrande av sakägarna icke skall inforas.

92 §. Vid avgörandet av inlösnings- och andra i 85 § avsedda åtgärder skall, såvida ärendet är anhängigt när denna lag träder i kraft, tillämpas tidigare gällande bestämmelser. Beträffande rättigheter och skyldigheter som skapats i stöd av dessa bestämmelser äger 91 § 1 mom. motsvarande tillämpning.

93 §. Vad i 25 § 1 mom. är stadgat gäller ej värdestegring som inträffat innan denna lag trätt i kraft.

94 §. Har i lag eller annan författning hänvisats till lagrum som ersatts genom bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

95 §. Närmare bestämmelser om tillämpningen och verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

96 §. Av verkställigheten av denna lag förutsatta åtgärder kan vidtagas innan lagen träder i kraft.

H 14 Landskapslag (1969:18) om tillämpning av jordlegolagen i landskapet Åland

1 §. Jordlegolagen av den 29 april 1966 (FFS 258/1966) skall med de undantag i denna lag stadgas äga tillämpning i landskapet Åland.

Sker framdeles ändringar i den i 1 mom. nämnda författningen, skall de ändrade stadgandena gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, såvitt de icke står i strid med stadgandena i denna lag.

2 §. (1975/39) Om de begränsningar som gäller för sammanslutning och för person som saknar åländsk hembygdsrätt att på grund av legoavtal besitta fast egendom i landskapet stadgas i lagen (1975:7) om inskränkning i rätten att förvärva och besitta fast egendom i landskapet Åland.

På lega av landskapet tillhörig jord skall stadgandena i denna lag tillämpas om ej annat är särskilt stadgat.

Se jordförvärvslag (1975:7) för Åland (1991/72).

3 §. Vad i 57 § 3 mom. jordlegolagen är stadgat angående staten eller kommun såsom legogivare skall, såvitt ej av 2 § annat följer, på motsvarande sätt även äga tillämpning, då landskapet är legogivare.

4 §. [Ändring i sådant av kolonisationsnämnden fattat beslut, varom stadgas i 83 § 4 mom. jordlegolagen, må sökas på sätt om sökande av ändring i kolonisationsnämnds beslut är stadgat i 8 § landskapslagen (1964:13) den 16 april 1964 om kolonisationsnämnder.]

83 § har upphävts (FFS 1140/2010).

5 §. Denna lag träder i kraft den 1 juni 1969 och genom densamma upphäves, om ej av stadgandena i 2 mom. annat följer, jordabalkens 16 kap. 10-16 §§ och 17 kap. 5 § samt handelsbalkens 13 kap., såvitt de innehåller gällande stadganden om jordlega, 20 § skogslagen av den 3 september 1886, lagen den 19 juni 1902 om lega av jord på landet, förordningen den 12 mars 1909 om lega av torp, landbolägenhet och backstuguområde samt förordningen av samma dag angående tillämpning av förordningen om lega av torp, landbolägenhet och backstuguområde, given den 12 mars 1909, å tidigare tillkomna legoförhållanden jämte i dem senare gjorda tillägg och ändringar.

Denna lag skall likväl icke äga tillämpning på legoavtal, som ingåtts före lagens ikraftträdande. Önskar sakägarna förlänga i dylikt avtal bestämd legotid, skall, såvida om förlängning av legoförhållandet och dess inverkan annat icke särskilt är stadgat, därom avtalas med iakttagande av stadgandena i denna lag och skall dessa stadganden därefter tillämpas på legoförhållandet.

H 15 Hyreslag (1999:19) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser om bostadslägenheter och lokaler

1 §. Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på avtal genom vilket en byggnad eller del av en byggnad hyrs ut (*lägenhet*).

Med bostadslägenhet avses en lägenhet som hyrs ut för att helt eller huvudsakligen användas som bostad. Med lokal avses annan lägenhet än bostadslägenhet.

Om hyresavtalet även innefattar upplåtelse av ett markområde som skall användas tillsammans med lägenheten, skall denna lag tillämpas på avtalet om avtalets huvudsakliga syfte är att upplåta nyttjanderätten till lägenheten.

Lagen tillämpas även när en bostadslägenhet, över vilken arbetsgivaren direkt eller genom en sammanslutning har bestämmanderätt såsom hyresvärd, hyrs ut i anslutning till ett arbets- eller tjänsteförhållande (*arbetsbostad*).

Denna lag tillämpas även på sådana gemensamma utrymmen och anordningar i fastigheten eller byggnaden som används av hyresgästen med anledning av hyresförhållandet.

2 §. (2003/69) Tillstånd att besitta markområde

I jordförvärvslagen (1975:7) för Åland och landskapslagen (2003:68) om jordförvärvsrätt och jordförvärvstillstånd finns bestämmelser om krav på jordförvärvstillstånd för att besitta markområde, som upplåts i hyresavtal för att användas tillsammans med lägenhet. I dessa lagar finns även bestämmelser om undantag från tillståndskravet.

3 §. Begränsningar i tillämpningsområdet

Denna lag tillämpas inte på verksamhet som bedrivs av inkvarteringsrörelser. Denna lag tillämpas inte heller på bostäder som staten, kommuner, församlingar eller offentliga sammanslutningar hyr ut i samband med en tjänst, om tjänsten förutsätter boende i en bestämd fastighet eller lägenhet.

4 §. Avtalsfrihet

I hyresavtal kan avtalas om avvikelser från bestämmelserna i denna lag om inte annat anges i denna lag, landskapslagen (1982:14) om bostadsproduktion eller landskapslagen (1982:13) om bostadsförbättring eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av dessa lagar.

5 §. Bestämmelser om bostadslägenheter respektive lokaler

Bestämmelserna i 1 kap. samt i 14-16 kap. gäller såväl bostadslägenheter som lokaler. Bestämmelserna i 2-8 kap. gäller endast bostadslägenheter. Bestämmelserna i 9-13 kap. gäller endast lokaler.

6 §. Hyresavtalets form och giltighetstid

Hyresavtal kan vara muntliga eller skriftliga. Skriftligt hyresavtal (*hyreskontrakt*) skall upprättas om avvikelse görs från denna lag eller om antingen hyresvärden eller hyresgästen begär det. Ändring av eller tillägg till ett hyreskontrakt skall antecknas på kontraktet om ändringen innebär en avvikelse från denna lag eller om hyresvärden eller hyresgästen begär det.

H 15 Hyreslag (1999:19)

Hyresavtal gäller tills vidare om inte bestämd tid har avtalats eller avtalas eller följer av lag. Om hyresavtalet ingåtts muntligen skall det anses vara i kraft tills vidare.

Ett hyresavtal som gäller tills vidare upphör till följd av att avtalet sägs upp, hävs eller förfaller eller genom avtal om att det upphör. Ett tidsbundet hyresavtal upphör vid utgången av avtalets giltighetstid. Ett tidsbundet hyresavtal kan sägas upp under de förutsättningar som anges i 37, 40, 47 och 96 §§.

7 §. Oskäligen avtalsvillkor

Om det skulle strida mot god sed i hyresförhållanden eller annars vara oskäligt att tillämpa ett villkor i hyresavtalet kan villkoret jämkas eller lämnas obeaktat. Om villkoret är sådant att det inte är skäligt att avtalet efter jämkningen förblir i kraft i oförändrad form, kan avtalet jämkas också till andra delar eller också kan det bestämmas att avtalet förfaller.

8 §. Jämkning av skadestånd

Skadestånd som skall utgå med stöd av denna lag kan jämkas om det kan anses skäligt med beaktande av hur skadan uppkommit, den skadeståndsskyldiges möjligheter att förutse och förhindra skadans uppkomst, parternas förmögenhetsförhållanden samt övriga omständigheter.

Den avtalspart som lidit skada skall vidta skäliga åtgärder för att begränsa sin skada. Den skadelidande som försummar detta får själv stå för en motsvarande del av skadan.

Möjligheten att jämka skadeståndet får inte begränsas genom avtal.

9 §. Ställande av säkerhet

Avtal om ställande av en skälig säkerhet kan ingås för att garantera ersättning för den skada som uppstår om en avtalspart inte uppfyller sina förpliktelser. Om säkerheten inte ställs inom utsatt tid har den part till vars fördel säkerheten gäller rätt att häva hyresavtalet. Hyresavtalet får dock inte hävas om säkerheten ställs innan meddelande om hävning har delgivits.

Ett villkor enligt vilket en avtalspart i ett hyresförhållande som avser en bostadslägenhet skall ställa högre säkerhet än tre månaders hyra är ogiltigt.

I 14 och 66 §§ finns bestämmelser om betalning av hyra i förskott.

10 §. Konkurrerande avtal

Har hyresgästen med stöd av hyresavtalet i god tro tagit lägenheten i besittning är ett annat avtal, genom vilket samma lägenhet hyrs ut eller nyttjanderätten till den annars upplåts, utan verkan gentemot hyresgästen. Om en inskrivning är i kraft som säkerhet för hyresrättsens eller någon annan nyttjanderätts bestånd, har dock innehavaren av inskrivningen företräde. I övriga fall har det tidigare avtalet företräde.

Den hyresgäst som förlorar sin rätt enligt avtalet på grund av ett konkurrerande avtal, har rätt att få ersättning av hyresvärden för den skada hyresgästen vållats, om hyresgästen var i god tro när avtalet ingicks.

2 kap. Hyra för bostadslägenhet**11 §. Bestämmande av hyran**

Hyran bestäms enligt vad som avtalats om inte något annat följer av denna eller någon annan lag.

Avtal om indexjustering av hyran kan ingås under de förutsättningar som anges [i lagen om begränsning av användningen av indexvillkor (FFS 1222/1994)].

L om begränsning av användningen av indexvillkor (FFS 1222/1994) var tidsbegränsad och gäller inte längre.

12 §. Bestämmande av hyran för vissa hyresbostäder

Under den tid de bestämmelser i landskapslagen om stöd för bostadsproduktion och i landskapslagen om stöd för bostadsförbättring som gäller bestämmande av hyran tillämpas på bostadslägenheten skall denna lags bestämmelser om hyrans storlek inte tillämpas, med undantag för 11 § 1 mom. Dessutom tillämpas vad som anges om hyrans storlek i de nämnda landskapslagarna eller vad som bestämts med stöd av dem.

13 §. Betalningstidpunkt

Betalning av hyra som skall utgå i pengar skall ske senast den andra vardagen efter varje kalendermånads början, om inte annat har avtalats.

Hyra skall betalas också för den tid besittningsrätten till lägenheten består och för tiden efter det besittningsrätten upphört, om hyresgästen eller den som härleder sin rätt från hyresgästen fortfarande använder lägenheten.

14 §. Betalning av hyra då avtalet ingås

Då ett hyresavtal ingås, kan avtalas att hyresgästen betalar hyra i förskott för högst tre månader. Hyresvärden får inte i övrigt kräva att hyresgästen betalar hyra som inte har förfallit till betalning. Hyresgästen har dock alltid rätt att betala hyran i förskott för en längre period än den för vilken hyran har förfallit till betalning.

I 9 § finns bestämmelser om krav på ställande av säkerhet för uppfyllande av villkoren i hyresavtalet.

15 §. Sättet för betalning

Betalning av hyran får alltid ske via postgiro, bankgiro eller som postanvisning. Betalningen skall anses ha skett den dag som banken eller posten har antecknat som betalningsdag på betalarens kvitto eller den dag då postanvisningen enligt betalarens kvitto lämnats till posten. Om hyran betalas på något annat sätt skall hyresvärden lämna hyresgästen ett kvitto på betalningen.

På den ort där lägenheten finns får hyran betalas i hyresvärdens bostad, lokal eller på någon annan plats som hyresvärden bestämmer.

16 §. Förbjudna villkor

Om betalning av hyra i annat än pengar skall avtalas särskilt. Ett avtal enligt vilket hyra skall betalas i förskott för mer än tre månader åt gången är ogiltigt. Ett villkor som strider mot bestämmelserna i 14 § 1 mom. eller 15 § är ogiltigt.

3 kap. Bostadslägenhetens skick och hinder i hyresrätten**17 §. Bostadslägenhetens skick**

Lägenheten skall ställas till hyresgästens förfogande på tillträdesdagen. Lägenheten skall då vara i ett sådant skick som hyresgästen med hänsyn till lägenhetens ål-

der, lägenhetsbeståndet på orten samt andra lokala förhållanden skäligen kan kräva, om inte annat har avtalats om lägenhetens skick.

Hyresvärden skall med skäliga tidsintervaller ombesörja tapetsering, målning och andra sedvanliga reparationer eller ändringsarbeten som behövs med anledning av lägenhetens ålder och bruk, om inte annat har avtalats.

18 §. *Hinder att tillträda bostadslägenheten*

Om lägenheten inte kan ställas till hyresgästens förfogande på tillträdesdagen har hyresgästen rätt att häva avtalet, om dröjsmålet medför väsentlig olägenhet för hyresgästen. Hyresavtalet får hävas redan före tillträdesdagen, om det är uppenbart att tillträdet till lägenheten kommer att fördröjas på ovan nämnt sätt.

19 §. *Brister i bostadslägenhetens skick*

Är lägenheten på tillträdesdagen inte i sådant skick som avses i 17 § eller i avtalat skick, har hyresgästen rätt att häva avtalet, om bristen är av väsentlig betydelse för hyresgästen och hyresvärden inte efter uppmaning utan dröjsmål ser till att bristen avhjälpas eller om bristen inte kan avhjälpas.

Underlåter hyresvärden att avhjälpa en brist som det ankommer på hyresvärden att avhjälpa, får hyresgästen i stället för att häva hyresavtalet avhjälpa bristen på hyresvärdens bekostnad. Hyresgästen får dock inte avhjälpa bristen, om bristen beror på att byggnaden är halvfärdig eller en myndighet har förbjudit att lägenheten används. Hyresgästen skall se till att de kostnader som avhjälpandet av bristen orsakar hyresvärden blir skäliga.

Har lägenhetens skick under hyresförhållandets bestånd av annan orsak än hyresgästens försummelse eller annan vårdslöshet från hyresgästens sida blivit bristfälligt, tillämpas 1 och 2 mom. på motsvarande sätt.

20 §. *Befrielse från hyresbetalning samt skadestånd*

Hyresgästen har rätt till skälig nedsättning av hyran eller befrielse från hyran för den tid under vilken lägenheten inte varit i det skick som kan krävas eller i avtalat skick eller under vilken lägenheten av skäl som nämns i 18 och 19 §§ inte kunnat användas. Hyresgästen har dock inte denna rätt om bristen beror på försummelse eller annan vårdslöshet från hyresgästens sida eller om reparation eller ändringsarbete utförts till följd av skada som hyresgästen skall ansvara för. Hyresgästen har inte heller denna rätt från en tidigare tidpunkt än den då hyresvärden fick vetskap om bristen, om bristen uppkommit under hyresförhållandets bestånd.

Hyresgästen har rätt till ersättning för olägenhet eller skada som orsakas av förhållanden som avses i 1 mom., om nedsättning av eller befrielse från hyra inte skall anses utgöra tillräcklig ersättning för olägenheten eller skadan.

21 §. *Dold brist i bostadslägenhetens skick*

Har lägenheten enligt ett villkor i avtalet hyrts ut i det skick i vilket den befann sig då avtalet ingicks, kan hyresgästen dock utnyttja sin rätt enligt 19 och 20 §§, om hyresgästen när avtalet ingicks inte kände till bristen i lägenheten och inte med vanlig uppmärksamhet hade kunnat upptäcka den. Detsamma gäller om hyresgästen

med hänsyn till lägenhetens ålder, skicket i lägenheter som på området används för motsvarande ändamål och de lokala förhållandena i övrigt inte kunnat vänta sig en sådan brist i lägenheten.

22 §. *Förstörelse av bostadslägenheten eller förbud att använda den samt skadestånd*

Blir lägenheten så förstörd att den inte kan användas för det ändamål som förutsätts i hyresavtalet eller förbjuder en myndighet att den används för det ändamål som förutsätts i hyresavtalet, förfaller hyresavtalet. Beror förstörelsen av lägenheten eller användningsförbudet på försummelse, vårdslöshet eller någon annan omständighet som skall räknas hyresvärden till last, har hyresgästen rätt till ersättning för den skada hyresgästen vållas.

Förfaller hyresavtalet med stöd av 1 mom. innan hyresgästen är berättigad att ta lägenheten i sin besittning och meddelar inte hyresvärden efter att ha fått vetskap om förstörelsen eller förbudet utan dröjsmål hyresgästen om detta, har hyresgästen rätt till ersättning för den skada hyresgästen vållas.

23 §. *Lägsta godtagbara standard*

En lägenhet skall anses ha godtagbar standard om det i bostadslägenheten finns

- 1) kontinuerlig uppvärmning,
- 2) kontinuerlig tillgång till varmt och kallt vatten för hushåll och hygien,
- 3) avlopp för spillvatten,
- 4) toalett och tvättställ samt badkar eller dusch,
- 5) tillgång till elektrisk ström för normal hushållsbrukning samt
- 6) spis, diskho och kylskåp.

Denna paragraf gäller inte bostäder som hyrs ut för fritidsändamål eller då en del av hyresvärdens egen bostad hyrs ut.

24 §. *Upprustningsföreläggande*

Om bostadslägenheten inte uppfyller kraven på lägsta godtagbara standard enligt 23 § kan [landskapsstyrelsen] på ansökan av hyresgästen förelägga hyresvärden att vidta sådana åtgärder att lägsta godtagbara standard uppnås (upprustningsföreläggande).

I föreläggandet skall bestämmas inom vilken tid åtgärder skall vidtas. Vite kan sättas ut i föreläggandet. [Landskapsstyrelsen] kan på ansökan förlänga tiden för att vidta åtgärder i enlighet med föreläggandet om särskilda skäl föreligger.

Föreläggande får meddelas endast om åtgärden med hänsyn till kostnaden för denna kan beräknas ge skäligt ekonomiskt utbyte.

25 §. *Förbjudna villkor*

Ett villkor som begränsar hyresgästens rättigheter enligt 18 §, 19 § 1 mom. samt 20, 21 eller 22 §§ är ogiltigt.

4 kap. *Hyresgästens användning av bostadslägenheten samt reparationer och ändringsarbeten*

26 §. *Hyresgästens användning av bostadslägenheten*

Hyresgästen har rätt att använda lägenheten som bostad för sig själv, sin maka eller make eller sambo och de barn som hör till familjen.

H 15 Hyreslag (1999:19)

27 §. Hyresgästens ansvar för skada på bostadslägenheten

Lägenheten skall användas för det ändamål som avses i hyresavtalet. Hyresgästen skall under hyrestiden omsorgsfullt vårda lägenheten. Hyresgästen är ansvarig för sedvanligt slitage av lägenheten endast om hyresgästen enligt hyresavtalet svarar för underhållet av lägenheten.

Hyresgästen är skyldig att ersätta hyresvärden för sådan skada som hyresgästen uppsåtligen, av vårdslöshet eller försummelse har orsakat. Hyresgästen är även skyldig att ersätta hyresvärden för skada som en person som med hyresgästens tillstånd vistas i lägenheten uppsåtligen, av vårdslöshet eller försummelse orsakar i lägenheten. Hyresgästen ansvarar dock inte för skada som orsakats av den som utför arbete på uppdrag av hyresvärden eller den som äger byggnaden, lägenheten eller aktier som berättigar till dess besittning.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. gäller i tillämpliga delar även de gemensamma utrymmen och anordningar i byggnaden som hyresgästen har tillgång till på grund av hyresavtalet.

28 §. Hyresgästens anmälningskyldighet

Hyresgästen skall utan dröjsmål underrätta hyresvärden om sådan skada eller brist i lägenheten som hyresvärden är skyldig att avhjälpa. Anmälan skall göras omedelbart om reparation måste utföras utan dröjsmål för att skadan inte skall bli större.

Om lägenheten under en längre tid inte används skall hyresgästen underrätta och bereda hyresvärden möjligst att komma in i lägenheten.

Hyresgäst som försummar sin anmälningskyldighet eller förvägrar hyresvärden tillträde till lägenheten är ansvarig för den skada som detta vållar.

29 §. Hyresvärdens rätt att få tillträde till bostadslägenheten

Hyresvärden har rätt att få tillträde till lägenheten vid för parterna första lämpliga tidpunkt för att kontrollera lägenhetens skick samt för att övervaka och kontrollera utförda reparationer och ändringsarbeten.

Om lägenheten skall säljas eller hyras ut på nytt, är hyresgästen skyldig att låta visa den vid en för hyresgästen lämplig tidpunkt.

30 §. Reparationer och ändringsarbeten

Hyresgästen har inte rätt att utan hyresvärdens tillstånd utföra reparationer eller ändringsarbeten i lägenheten, med undantag av vad som bestäms i 19 § 2 mom. Hyresgästen har dock alltid rätt att omedelbart vidta sådana åtgärder som inte kan skjutas upp utan att skada uppkommer.

Hyresvärden har rätt att omedelbart vidta sådan reparation eller sådant ändringsarbete som inte kan uppskjutas utan att skada uppkommer. Efter meddelande som lämnats minst 14 dagar i förväg har hyresvärden rätt att låta utföra mindre brådskande reparationer och ändringsarbeten som inte vållar hyresgästen väsentlig olägenhet eller störning vid utövandet av hyresrätten.

Om hyresvärden vill utföra annat arbete i lägenheten skall hyresgästen underrättas minst sex månader innan arbetet inleds. Om hyresgästen byts efter det att med-

delandet lämnades, skall också den nya hyresgästen underrättas om arbetet men någon ny tid beräknas inte för den nya hyresgästens del. I de fall som avses i detta moment har hyresgästen rätt att inom 14 dagar från det att meddelandet mottogs häva hyresavtalet. Om avtalet hävs upphör det att gälla vid den tidpunkt då arbetet tidigast får inledas. Efter uppsägning får arbetet inte utföras utan hyresgästens samtycke.

31 §. Hyresgästens rätt till nedsättning av hyran samt skadestånd

Hyresvärden skall se till att en åtgärd hyresvärden har rätt att vidta enligt detta kapitel inte orsakar hyresgästen större olägenhet eller störning än nödvändigt.

Hyresgästen har rätt till befrielse från hyran eller skälig nedsättning av hyran under den tid lägenheten inte har kunnat användas eller under vilken den inte varit i det skick som kan krävas eller i avtalat skick. Hyresgästen har även rätt till ersättning för skada som hyresgästen lidit.

Hyresgästen har inte rätt till nedsättning av hyra, befrielse från hyra eller skadestånd, om reparationen eller ändringsarbetet utförts på grund av skada som hyresgästen skall svara för.

Rätt till nedsättning av hyran uppkommer vid den tidpunkt då hyresvärden fick kännedom om bristen i lägenheten.

32 §. Skyldighet att inte utsätta omgivningen för störningar

När hyresgästen använder lägenheten skall hyresgästen se till att de som bor i omgivningen inte utsätts för störningar som i sådan grad kan vara skadliga för hälsan eller annars försämra deras bostadsmiljö att de skäligen inte bör tålas. Hyresgästen skall vid sin användning av lägenheten också i övrigt iakta allt som fordras för att bevara sundhet, ordning och gott skick inom fastigheten.

33 §. Makars och sambors ansvar för hyresavtal för bostadslägenhet

Makar och sambor svarar solidariskt för de förpliktelser som följer av hyresavtalet, om de bor tillsammans i en lägenhet som de eller endera av dem har hyrt. Om makan eller maken eller den ena sambon flyttar från lägenheten, svarar den som bor kvar för de förpliktelser som följer av hyresavtalet under den tid hyresförhållandet fortgår.

I ett mål eller ärende som gäller makars eller sambors gemensamma bostad skall makan och maken eller vardera sambon ges tillfälle att bli hörd, om det bedöms att det finns skäl till detta.

34 §. Förbudna villkor

Hyresgästen får inte påföras strängare ansvar än vad som framgår av detta kapitel. Villkor som begränsar hyresgästens rätt enligt 30 § 3 mom. eller 31 § 2 mom. är ogiltiga.

5 kap. Överlåtelse och fortsatt hyresrätt för bostadslägenhet samt uthyrning i andra hand**35 §. Möjlighet att överlåta hyresrätt**

Hyresgästen får inte överlåta sin hyresrätt utan hyresvärdens samtycke, om inte annat följer av detta kapitel.

Hyresgästen befrias från de skyldigheter som avtalet innebär från dagen då överlåtelsen skedde, förutsatt att hyresvärden har gett sitt samtycke till överlåtelsen.

36 §. Överlåtelse till familjemedlem

Hyresgästen får utan hyresvärdens samtycke överlåta hyresrätten till en närstående som varaktigt sammanbor med hyresgästen, om hyresvärden inte har grundad anledning att motsätta sig överlåtelsen.

37 §. Fortsatt hyresförhållande efter hyresgästens död

Om hyresgästen avlider förblir hyresavtalet i kraft på samma sätt som tidigare och dödsboet övertar hyresgästens förpliktelser enligt hyresavtalet. Dödsboet har dock rätt att säga upp avtalet att upphöra att gälla en månad från det månadsskifte som inträffar närmast efter tidpunkten då hyresgästen avled. Om hyresgästen hade hyrt lägenheten tillsammans med någon annan hör uppsägningserätten till dödsboet och den andra hyresgästen gemensamt. Båda har också rätt att säga upp avtalet för egen del.

Den som hyrt lägenheten tillsammans med den avlidna och bor i lägenheten samt en medlem av den avlidnas hushåll har rätt att fortsätta hyresförhållandet, om inte hyresvärden har grundad anledning att motsätta sig detta. Om flera personer vill fortsätta hyresförhållandet skall den avlidnas maka eller make eller sambo ha företräde framom de övriga. Den som önskar fortsätta hyresförhållandet skall inom tre månader från hyresgästens död underrätta hyresvärden om detta. När hyresvärden underrättats upphör dödsboets ansvar för uppfyllande av hyresvillkoren.

38 §. Fortsatt hyresförhållande efter avslutad äktenskap eller samboförhållande

Om makar har hyrt eller den ena av dem har hyrt en lägenhet att användas som gemensamt hem, kan domstolen när den förordnar att deras samlevnad skall upphöra eller dömer till äktenskapsskillnad samtidigt förordna att den av makarna som är i större behov av bostaden får fortsätta hyresförhållandet.

Om sambor gemensamt har hyrt en lägenhet att användas som deras gemensamma bostad kan domstolen, om endera av dem yrkar på det när det gemensamma boendet upphör, förordna att den eller de som är i större behov av lägenheten får fortsätta hyresförhållandet samt befria de andra från hyresförhållandet eller befria dem alla från hyresförhållandet.

Innan ett förordnande enligt 1 och 2 mom. meddelas skall hyresvärden ges tillfälle att bli hörd. Ett förordnande om fortsatt hyresförhållande får inte meddelas om hyresvärden gör sannolikt att hyresvärden skulle lida skada av förordnandet.

Domstolens beslut kan verkställas innan det har vunnit laga kraft, om inte något annat bestäms i beslutet.

39 §. Konkurs för hyresgäst

Hyresvärden har rätt att med anledning av hyresgästens konkurs häva hyresavtalet, om hyresgästen eller konkursboet inte inom 14 dagar ställer säkerhet eller meddelar att man åtar sig ansvaret för de förpliktelser som följer av hyresavtalet. Om säkerhet ställs senare men innan meddelande om hävning har delgetts, föreligger inte rätt att häva hyresavtalet.

Avträdande av hyresgästens egendom till konkurs hindrar inte att hyresavtalet sägs upp eller hävs på någon annan grund enligt denna lag. Sedan konkursen inletts har hyresvärden dock inte rätt att häva avtalet på grund av att hyra inte har betalats för tiden före konkursen.

Om konkursboet använder lägenheten, ansvarar det under denna tid för att förpliktelserna enligt avtalet uppfylls, även om det inte åtagit sig ansvaret för dem.

När ett hyresavtal upphör enligt 1 mom. har hyresvärden rätt till ersättning för skada.

40 §. Skuldsanering och företagssanering

Om hyresgästen beviljats skuldsanering eller företagssanering enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner (FFS 57/1993) eller lagen om företagssanering (FFS 55/1993), kan hyresgästen säga upp hyresavtalet så att det upphör inom två månader från uppsägningen oberoende av de villkor som gäller avtalets varaktighet eller uppsägningen av avtalet.

Hyresgästen är inte skyldig att utöver den hyra som hänförs sig till uppsägningstiden betala någon ersättning för att avtalet upphör i förtid på grund av skuldsanering eller företagssanering.

L om företagssanering har FFS-nummer 47/1993. Förordning om företagssanering har FFS-nummer 55/1993.

41 §. Arbetsbostad och fritidsbostad

Bestämmelserna i 36-38 §§ skall inte tillämpas på arbetsbostäder. Bestämmelsen i 36 § skall inte tillämpas på fritidsbostäder.

42 §. Uthyrning i andra hand

Hyresgästen får inte utan hyresvärdens samtycke hyra ut hela lägenheten i andra hand. Om hyresgästen utan hyresvärdens samtycke hyr ut hela lägenheten, är hyresgästen solidariskt med hyresgästen i andra hand ansvarig för den skada som hyresgästen i andra hand orsakar. Ersättningsskyldigheten gäller dock endast sådan skada som hyresgästen enligt denna lag eller enligt vad som avtalats är skyldig att ersätta.

Om det primära hyresavtalet upphör att gälla, upphör även giltigheten av ett avtal om uthyrning i andra hand.

Den primära hyresvärden har rätt att häva avtalet om uthyrning i andra hand om hyresvärden i andra hand har rätt att göra det, utom då hävningsgrunden är att hyresgästen i andra hand inte har betalat hyran i tid.

På ett hyresavtal i andra hand tillämpas i övrigt bestämmelserna i denna lag.

43 §. Uthyrning av en del av bostadslägenheten

Om hyresvärden inte vållas avsevärd störning får hyresgästen hyra ut en del av lägenheten som bostad åt någon som inte hör till hyresgästens hushåll. Hyresgästen svarar dock fortfarande gentemot hyresvärden för de skyldigheter som hyresgästen har enligt hyresavtalet.

Ett underhyresförhållande upphör utan uppsägning samtidigt som det primära hyresförhållandet. I övrigt tillämpas bestämmelserna i denna lag på underhyresförhållandet, med undantag för bestämmelserna i 50 § och 59-62 §§.

44 §. Förbudna villkor

Ett villkor som begränsar de rättigheter som enligt 36, 37, 38 eller 42 §§ tillkommer hyresgästen, den som

H 15 Hyreslag (1999:19)

bor i lägenheten, dödsboet eller delägare i dödsboet är ogiltigt.

6 kap. Uppsägning av hyresavtal för bostadslägenhet**45 §. Uppsägning**

Om ett hyresavtal som gäller tills vidare sägs upp, upphör det efter uppsägningstidens utgång, såvida inte något annat har avtalats eller följer av denna lag.

Ett tidsbestämt avtal upphör på grund av uppsägning endast så som bestäms i 37, 40, 47 samt 96 §§.

46 §. Uppsägningstid i hyresförhållande som gäller tills vidare

Uppsägningstiden i ett hyresförhållande som gäller tills vidare är för hyresvärden tre månader från det månadsskifte som inträffar närmast från uppsägningen. Dock är uppsägningstiden för hyresvärden sex månader om hyresförhållandet har fortgått utan avbrott minst två år.

Uppsägningstiden i ett hyresförhållande som gäller tills vidare är för hyresgästen en månad från det månadsskifte som inträffar närmast från uppsägningen.

47 §. Uppsägningstid för arbetsbostad

Om en bostadslägenhet hyrs ut genom anställningsavtal eller i anslutning till ett sådant avtal, kan hyresvärden säga upp hyresavtalet att upphöra efter en uppsägningstid om 30 dagar på grund av att anställningsförhållandet upphör. Hyresavtalet upphör på denna grund tidigast då anställningsförhållandet upphör.

Uppsägning på denna grund får inte ske efter det att sex månader förflutit från det att anställningsförhållandet upphörde.

48 §. Makas eller makes eller sambos samtycke till uppsägning

När båda makar tillsammans eller den ena av dem hyr den bostadslägenhet som används som deras gemensamma hem, får den ena av makarna inte säga upp hyresavtalet utan den andras samtycke. Samtycke behövs dock inte om det svårligen kan inhämtas.

Om makan eller maken utan godtagbar anledning vägrar ge sitt samtycke kan domstolen meddela tillstånd till uppsägning.

Vad som sägs i 1 och 2 mom. gäller även sambor, om de tillsammans hyr en lägenhet för att användas som deras gemensamma hem.

49 §. Meddelande om uppsägning

När hyresvärden säger upp hyresavtalet skall hyresvärden lämna hyresgästen ett skriftligt uppsägningsmeddelande. Av uppsägningsmeddelandet skall framgå den tidpunkt då hyresförhållandet upphör och grunden för uppsägningen. Som uppsägningsmeddelande gäller även en stämning angående vräkning av hyresgästen, i vilken det krävs att hyresförhållandet skall upphöra.

När hyresgästen säger upp hyresavtalet skall uppsägningsmeddelandet lämnas till hyresvärden eller till den som uppbär hyran, dock inte penninginrättning. Den tidpunkt då hyresförhållandet upphör skall anges och även grunden för uppsägningen, om uppsägningen kräver stöd i lag. Uppsägning kan ske både skriftligen och muntligen.

Uppsägning skall ske bevisligen. Närmare bestämmelser om delgivning finns i 102 §.

Om det inte är känt vem som är hyresgäst, får meddelande om uppsägning även publiceras i den officiella tidningen. Dessutom skall ett tillkännagivande om uppsägningen lämnas i den lägenhet som uppsägningen gäller. Meddelandet anses ha kommit till hyresgästens kännedom den dag tidningen utkommer.

Om uppsägningen inte verkställts i enlighet med denna paragraf är uppsägningen utan verkan.

50 §. Domstolsprövning av grunden för uppsägning av hyresavtal som gäller tills vidare

Domstolen skall på yrkande av hyresgästen förklara att en uppsägning är utan verkan om

1) grunden för uppsägningen är justering av hyran och hyran efter justeringen skall anses vara oskäligen eller om

2) det inte finns någon i hyresförhållanden godtagbar orsak till uppsägningen och hyresgästen får svårigheter att finna en annan likvärdig bostad.

Talan skall väckas medan hyresförhållandet varar och senast inom två månader från delfäendet av uppsägningen. Under tiden för rättegången fortsätter hyresförhållandet på de tidigare villkoren.

Om hyresgästens talan bifalls, fortsätter hyresförhållandet på de tidigare villkoren, om inte domstolen på yrkande av hyresvärden beslutar något annat. Om talan förkastas skall domstolen i sitt beslut ålägga hyresgästen att flytta när hyresförhållandet upphör. Har uppsägningstiden då gått till ända eller återstår högst en månad av uppsägningstiden kan den av domstolen förlängas med högst två månader.

51 §. Förbjudna villkor

Ett villkor som förkortar hyresvärdens uppsägningstid eller förlänger hyresgästens uppsägningstid utöver vad som sägs i 46 eller 47 §§ är ogiltigt. Hyresgästens uppsägningstid kan dock genom avtal förlängas till maximalt tre månader från det månadsskifte som inträffar närmast efter uppsägningen.

7 kap. Hävning av hyresavtal för bostadslägenhet**52 §. Hyresvärdens rätt att häva hyresavtalet**

Hyresvärden har rätt att häva hyresavtalet om

1) hyresgästen inte betalar hyran inom avtalad tid,
2) hyresrätten överläts eller lägenheten eller en del av den annars upplåts för att användas av någon annan i strid med bestämmelserna i denna lag,

3) lägenheten används för något annat ändamål eller på något annat sätt än vad som förutsattes då hyresavtalet ingicks,

4) hyresgästen för eller tillåter ett störande liv i lägenheten,

5) hyresgästen vanvårdar lägenheten eller

6) hyresgästen i lägenheten bryter mot bestämmelserna om bevarande av hälsa och ordning.

Hyresvärden får dock inte häva avtalet om det som ligger hyresgästen till last är av ringa betydelse.

De i 1 mom. nämnda hävningsgrunderna gäller i tillämpliga delar även sådana gemensamma utrymmen och anordningar i fastigheten eller byggnaden som

hyresgästen med anledning av hyresavtalet har rätt att använda.

Om hyresvärden inte åberopar grunden för hävning inom två månader från det att den kom till hyresvärdens kännedom går rätten att häva avtalet på den grunden förlorad. Hyresvärden förlorar dock inte hävningsrätten så länge det förfarande som avses i 1 mom. 1 eller 4-6 punkterna pågår.

Om hyresvärdens rätt att häva avtalet finns dessutom bestämmelser i 9, 39, 95 och 97 §§.

53 §. Varning om hävande av avtalet

Hyresvärden får inte häva hyresavtalet på en i 52 § 1 mom. 3-6 punkten nämnd grund utan att först ge hyresgästen en skriftlig varning.

Om hyresgästen med anledning av varningen utan dröjsmål uppfyller sin skyldighet eller rättelse annars sker, har hyresvärden inte rätt att häva hyresavtalet.

Hyresvärden behöver dock inte ge hyresgästen en varning, om hyresgästen redan tidigare har getts varning och förfarandet upprepas eller om det i de fall som avses i 52 § 1 mom. 4 eller 6 punkten har förekommit särskilt allvarliga störningar i boendet eller om den vård som avses i 52 § 1 mom. 5 punkten är av betydande omfattning.

54 §. Hyresgästens rätt att häva hyresavtalet

Hyresgästen har rätt att omedelbart häva hyresavtalet om hyresgästen, en medlem av hushållet eller en anställd hos hyresgästen utsätts för uppenbar fara för hälsan när lägenheten används för det ändamål som avses i avtalet.

Hyresgästen har rätt att häva hyresavtalet inom en månad från det lägenheten eller en del av den inte längre står till hyresgästens förfogande, om denna omständighet är av väsentlig betydelse för hyresgästen.

Om hyresgästens rätt att häva hyresavtalet finns dessutom bestämmelser i 9, 18, 19, 21, 30 och 98 §§.

55 §. Skadestånd med anledning av hävning av hyresavtalet

Hyresvärden har rätt att få ersättning av hyresgästen för skada som hyresvärden vållas genom att hyresavtalet hävs med stöd av 52 § 1 mom.

Hyresgästen har rätt att få ersättning av hyresvärden för skada som hyresgästen vållas på grund av att hyresavtalet hävs med stöd av 54 § 1 och 2 mom., om hävningen berott på försummelse, vårdslöshet eller en annan omständighet som skall räknas hyresvärden till last. Om hyresgästens rätt att få ersättning med anledning av hävning av avtalet finns dessutom bestämmelser i 31 och 99 §§.

56 §. Meddelande om hävning

En hyresvärd eller hyresgäst som vill utnyttja sin rätt att häva hyresavtalet skall lämna ett skriftligt hävningsmeddelande. I detta skall nämnas hävningsgrunden och tidpunkten när hyresförhållandet upphör, om hyresförhållandet skall upphöra senare än vid delgivningen av hävningsmeddelandet. Som hävningsmeddelande anses även en stämning i vilken det krävs att hyresförhållandet skall hävas.

Hävning skall ske bevisligen.

57 §. Förbudna villkor

Ett villkor som ger hyresvärden rätt att häva hyresavtalet på någon annan grund än vad som är tillåtet enligt denna lag är ogiltigt.

Parterna kan avtala att hyresgästen har rätt att häva avtalet även på någon annan grund än vad som är tillåtet enligt denna lag.

Ett villkor enligt vilket hyresgästen är skyldig att betala hyra för tid efter det att hyresförhållandet har upphört är ogiltigt.

8 kap. Flyttning från bostadslägenhet

58 §. Flyttningsdag

Flyttningsdag är den dag då hyresförhållandet upphör.

59 §. Framskjutande av flyttningsdagen

I ett tidsbestämt hyresförhållande kan flyttningsdagen inte framskjutas.

Om hyresavtalet gäller tills vidare och hyresgästen har avsevärda svårigheter att få en annan bostad före flyttningsdagen, kan domstol på yrkande av hyresgästen framskjuta flyttningsdagen högst ett år. Framskjutande av flyttningsdagen kan begränsas till att gälla endast en del av lägenheten.

Flyttningsdagen får inte framskjutas om det vållar hyresvärden eller någon annan betydande olägenhet eller skada. Flyttningsdagen får inte heller framskjutas om hyresvärden köpt lägenheten på exekutiv auktion, om hyresavtalet avser en fritidsbostad, om hyresvärden med stöd av 52 § 1 mom. 1 eller 2 punkten har rätt att häva hyresavtalet eller om hyresgästen själv sagt upp eller hävt hyresavtalet.

60 §. Yrkande på framskjutande av flyttningsdagen

Talan om framskjutande av flyttningsdagen skall väckas vid domstol senast en månad före flyttningsdagen.

Under den tid rättegången om framskjutande av flyttningsdagen pågår, fortsätter hyresförhållandet på de tidigare villkoren. Om hyresgästens yrkande avslås och den i 58 § avsedda flyttningsdagen har passerat, skall domstolen ålägga hyresgästen att omedelbart flytta från lägenheten.

Om hyresgästen har väckt talan om ogiltigförklaring av en uppsägning som hyresvärden har verkställt, kan hyresgästen i samma rättegång yrka att flyttningsdagen skjuts fram.

61 §. Verkningsarna av att flyttningsdagen framskjuts

Om flyttningsdagen har framskjutits fortsätter hyresförhållandet på de tidigare villkoren längst till och med den flyttningsdag som domstolen har bestämt och upphör utan uppsägning. När flyttningsdagen skjuts fram skall domstolen ålägga hyresgästen att flytta när hyresförhållandet har upphört.

62 §. Förbudna villkor

Ett villkor som begränsar hyresgästens rätt att yrka på att flyttningsdagen framskjuts är ogiltigt.

H 15 Hyreslag (1999:19)

9 kap. Hyra för lokal**63 §. Bestämmande av hyra**

Hyran bestäms enligt vad som avtalats om inte något annat följer av denna lag.

Avtal om indexjustering av hyran kan ingås under de förutsättningar som anges [i lagen om begränsning av användningen av indexvillkor (FFS 1222/1994)].

Se anmärkning under 11 §.

64 §. Betalningstidpunkt

Betalning av hyra som skall utgå i pengar skall ske senast den andra vardagen efter varje kalendermånads början, om inte annat har avtalats.

Om betalning av hyra i annat än pengar skall avtalas särskilt.

Hyra skall betalas också för den tid besittningsrätten till lokalen består och för tiden efter det besittningsrätten upphört, om hyresgästen eller den som härleder sin rätt från hyresgästen fortfarande använder lokalen.

65 §. Sättet för betalning

Betalning av hyran får alltid ske via postgiro, bankgiro eller som postanvisning. Betalningen skall anses ha skett den dag som banken eller posten har tecknat som betalningsdag på betalarens kvitto eller den dag då postanvisningen enligt betalarens kvitto lämnats till posten. Om hyran betalas på något annat sätt skall hyresvärden lämna hyresgästen ett kvitto på betalningen.

På den ort där lokalen finns får hyran betalas i hyresvärdens bostad, lokal eller på någon annan plats som hyresvärden bestämmer.

66 §. Betalning av hyra i förskott

När ett hyresavtal ingås kan avtalas att hyran skall betalas i förskott för en eller flera månader. När villkoren i hyresavtalet ändras kan avtalas att hyran skall betalas i förskott för en eller flera månader. Hyresgästen får dock alltid betala hyran i förskott för flera månader än de för vilka hyran har förfallit till betalning.

Angående ställande av säkerhet finns bestämmelser i 9 §.

10 kap. Lokalens skick och underhåll**67 §. Lokalens skick**

Hyresvärden skall tillhandahålla hyresgästen lokalen på tillträdesdagen. Lokalen skall då vara i ett sådant skick som hyresgästen med hänsyn till lokalens ålder, de lokaler på orten som används för motsvarande ändamål samt förhållandena på orten skäligen kan kräva, om inte annat har avtalats om lokalens skick.

Hyresvärden är skyldig att under den tid hyresförhållandet består hålla lokalen i sådant skick som avses i 1 mom., om inte annat har avtalats.

68 §. Hinder att tillträda lokalen

Om lokalen inte är färdig eller ledig på tillträdesdagen har hyresgästen rätt att häva avtalet, om dröjsmålet medför väsentlig olägenhet för hyresgästen. Hyresavtalet får hävas redan innan tillträdesdagen, om det är uppenbart att tillträdet till lokalen kommer att fördröjas.

Avtalet får dock inte hävas om parterna har avtalat att hyresvärden skall betala ersättning ifall tillträdet fördröjs, om det inte vore oskäligt att hålla avtalet i kraft.

69 §. Brister i lokalens skick

Är lokalen då hyresförhållandet börjar inte i sådant skick som avses i 67 § eller i avtalat skick, har hyresgästen rätt att häva avtalet, om bristen är av väsentlig betydelse för hyresgästen och hyresvärden inte efter uppmaning utan dröjsmål ser till att bristen avhjälpas eller om bristen inte kan avhjälpas.

Underlåter hyresvärden att avhjälpas en brist som ankommer på hyresvärden att avhjälpas, får hyresgästen i stället för att häva hyresavtalet avhjälpas bristen på hyresvärdens bekostnad. Hyresgästen får dock inte avhjälpas bristen, om bristen beror på att byggnaden är halvfärdig eller en myndighet har förbjudit att lokalen används. Hyresgästen skall se till att de kostnader som avhjälpandet av bristen orsakar hyresvärden förblir skäliga.

Har under hyresförhållandets bestånd brister i lokalens skick uppkommit av annan orsak än hyresgästens försummelse eller annan vårdslöshet, skall vad som bestäms i 1 och 2 mom. tillämpas på motsvarande sätt.

70 §. Befrielse från hyresbetalning samt skadestånd

Hyresgästen har rätt till skäligen nedsättning av hyran eller befrielse från hyran för den tid under vilken lokalen inte varit i det skick som kan krävas eller i avtalat skick eller om lokalen inte har kunnat användas. Hyresgästen har dock inte denna rätt om lokalens bristfälliga skick beror på försummelse eller annan vårdslöshet från hyresgästens sida eller om reparation eller ändringsarbete utförts till följd av skada som hyresgästen skall ansvara för. Hyresgästen har inte heller denna rätt från en tidigare tidpunkt än den då hyresvärden fick vetskap om en brist i lokalens skick som uppkommit under hyresförhållandets bestånd.

Hyresgästen har också rätt att få ersättning för skada som orsakas av förhållanden som avses i 1 mom., om inte skadan beror på försummelse eller annan vårdslöshet från hyresgästens sida.

71 §. Dold brist i lokalens skick

Har lokalen enligt ett villkor i avtalet hyrts ut i det skick i vilket den befann sig då avtalet ingicks, kan hyresgästen dock utnyttja sin rätt enligt 69 och 70 §§ om hyresgästen när avtalet ingicks inte kände till bristen i lokalen eller inte med vanlig uppmärksamhet hade kunnat upptäcka den eller med hänsyn till lokalens ålder, skicket i lokaler som på orten används för motsvarande ändamål och de lokala förhållandena i övrigt inte hade kunnat vänta sig den.

72 §. Förstörelse av lokalen eller förbud att använda den samt skadestånd

Blir lokalen så förstörd att den inte kan användas för det ändamål som förutsätts i hyresavtalet eller förbjuder en myndighet att den används för det ändamål som förutsätts i hyresavtalet, förfaller hyresavtalet. Beror förstörelsen av lokalen eller användningsförbudet på försummelse, vårdslöshet eller någon annan omständighet som skall räknas hyresvärden till last, har hyresgästen rätt till ersättning för skada.

Förfaller hyresavtalet med stöd av 1 mom. innan hyresgästen är berättigad att ta lokalen i sin besittning och meddelar inte hyresvärden efter att ha fått vetskap om förstörelsen eller förbudet utan dröjsmål hyresgästen om detta, har hyresgästen rätt till ersättning för skada.

73 §. Hyresgästens ansvar för skada på lokalen

Lokalen skall användas för det ändamål som avses i hyresavtalet. Hyresgästen skall under hyrestiden omsorgsfullt vårda lokalen. Hyresgästen är ansvarig för normalt slitage av lokalen endast om hyresgästen enligt hyresavtalet svarar för underhållet av lokalen.

Hyresgästen är skyldig att ersätta skada som hyresgästen uppsåtligen, genom vårdslöshet eller försummelse vållar i lokalen. Hyresgästen är även skyldig att ersätta skada som en person som med hyresgästens tillstånd vistas i lokalen uppsåtligen, av vårdslöshet eller försummelse orsakar. Hyresgästen ansvarar dock inte för skada som vållas av den som utför arbete på uppdrag av hyresvärden eller för den som äger byggnaden, lokalen eller de aktier som berättigar till besittningen av lokalen.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. gäller även de gemensamma utrymmen och anordningar som hyresgästen med stöd av hyresavtalet har tillgång till.

74 §. Hyresgästens anmälningsskyldighet

Hyresgästen skall utan dröjsmål underrätta hyresvärden om sådan skada eller brist i lokalen som hyresvärden är skyldig att avhjälpa. Anmälan skall göras omedelbart om reparation måste utföras utan dröjsmål för att skadan inte skall bli större.

Om lokalen under en längre tid inte används skall hyresgästen underrätta hyresvärden och ge hyresvärden möjlighet att komma in i lokalen.

Hyresgäst som försummar sin anmälningsskyldighet är ansvarig för den skada som försummelsen vållar.

75 §. Hyresvärdens rätt till tillträde till lokalen

Hyresvärden har rätt att få tillträde till lokalen vid för parterna första lämpliga tidpunkt för att kontrollera lokalens skick samt för att övervaka och kontrollera utförda reparationer och ändringsarbeten.

Om lokalen skall säljas eller hyras ut på nytt, är hyresgästen skyldig att låta visa den vid en för hyresgästen lämplig tidpunkt.

76 §. Reparationer och ändringar av lokalen

Hyresgästen har inte rätt att utan hyresvärdens tillstånd utföra reparationer eller ändringsarbeten i lokalen, med undantag av vad som bestäms i 69 § 2 mom. Hyresgästen har dock alltid rätt att omedelbart vidta sådana åtgärder som inte kan skjutas upp utan att skada uppkommer.

Hyresvärden har rätt att omedelbart vidta sådan reparation eller sådant ändringsarbete som inte kan uppskjutas utan att skada uppkommer.

Efter meddelande som lämnats minst 14 dagar i förväg har hyresvärden rätt att låta utföra mindre brådskande reparationer och ändringsarbeten som inte vållar hyresgästen väsentlig olägenhet vid utövningen av hyresrätten.

Om hyresvärden vill utföra annat arbete i lokalen skall hyresgästen underrättas minst sex månader innan arbetet inleds. Om hyresgästen byts efter det att meddelandet lämnades, skall också den nya hyresgästen innan hyresavtalet ingås underrättas om arbetet men någon ny tid beräknas inte för den nya hyresgästens del. Hyresgästen har rätt att inom 14 dagar från det att medde-

landet mottogs häva hyresavtalet med verkan från den tidpunkt då arbetet skall inledas.

77 §. Hyresgästens rätt till nedsättning av hyran samt skadestånd

Hyresvärden skall se till att en åtgärd hyresvärden har rätt att vidta enligt detta kapitel inte orsakar hyresgästen större olägenhet eller störning än nödvändigt.

Hyresgästen har rätt till befrielse från hyran eller skälig nedsättning av hyran under den tid lokalen inte har kunnat användas eller under vilken den inte varit i det skick som kan krävas eller i avtalat skick. Hyresgästen har även rätt till ersättning för skada som hyresgästen lidit.

Hyresgästen har dock inte rätt till nedsättning av hyra, befrielse från hyra eller skadestånd, om reparationen eller ändringsarbetet utförts på grund av skada som hyresgästen skall svara för.

Rätt till nedsättning av hyran uppkommer vid den tidpunkt då hyresvärden fick kännedom om brist som avses i 2 mom.

78 §. Underuthyrning

Hyresgästen får inte utan hyresvärdens samtycke upplåta lokalen i sin helhet att användas av någon annan. Hyresgästen har dock rätt att upplåta en del av lokalen att användas av någon annan mot vederlag (*underuthyrning*), om inte hyresvärden vållas avsevärd störning.

Ett underuthyrningsförhållande upphör utan uppsägning samtidigt som det primära hyresförhållandet. På underuthyrning tillämpas i övrigt denna lag.

79 §. Förbudna villkor

Ett villkor som begränsar hyresgästens rättigheter enligt 68, 69, 70, 71, 72 eller 77 §§ är ogiltigt. Ett villkor som föreskriver strängare ansvar för hyresgästen än vad som följer av 73 § 2 och 3 mom. är tillåtet om det med beaktande av lokalens användningssyfte enligt hyresavtalet finns grundad anledning till det.

11 kap. Överlåtelse av hyresavtal för lokal**80 §. Möjlighet att överlåta hyresrätten**

Hyresgästen får inte överlåta sin hyresrätt utan hyresvärdens samtycke, om inte annat följer av detta kapitel.

Hyresgästen befrias från de skyldigheter som avtalet innebär från dagen då överlåtelsen skedde, förutsatt att hyresvärden har gett sitt samtycke till överlåtelsen.

81 §. Överlåtelse av hyresrätten när rörelse överläts

Idkar hyresgästen under firma som är antecknad i handelsregistret rörelse i en lokal som helt eller delvis har hyrts för detta ändamål, har hyresgästen, då rörelsen överläts till någon annan, rätt att överlåta hyresrätten till lokalen till denne utan tillstånd av hyresvärden, om inte något annat har avtalats eller hyresvärden har grundad anledning att motsätta sig överlåtelsen av hyresrätten.

Hyresgästen befrias från sina skyldigheter sedan hyresgästen skriftligen lämnat hyresvärden meddelande om överlåtelsen.

82 §. Fortsättande av hyresförhållande efter hyresgästens död

Om hyresgästen avlider, förblir hyresavtalet i kraft på samma sätt som tidigare och dödsboet övertar hy-

H 15 Hyreslag (1999:19)

resgästens förpliktelser enligt hyresavtalet. Dödsboet kan dock alltid säga upp avtalet att upphöra att gälla en månad från det månadsskifte som inträffar närmast efter det att hyresgästen avlidit. Om hyresgästen hade hyrt lokalen tillsammans med någon annan tillkommer uppsägningsrätten dödsboet och den andra hyresgästen gemensamt. Både dödsboet och den andra hyresgästen har också rätt att säga upp avtalet för egen del.

En medlem av dödsboet har med samtycke av dödsboet rätt att fortsätta hyresförhållandet, om inte hyresvärden har grundad anledning att motsätta sig detta. Samma rätt har den som hyrt lokalen tillsammans med de avlidna. Den som önskar fortsätta hyresförhållandet skall inom tre månader från hyresgästens död underrätta hyresvärden därom. När hyresvärden underrättats upphör dödsboets ansvar för uppfyllande av hyresvillkoren.

Ett villkor som begränsar hyresgästens, dödsboets eller dess delägars rätt enligt denna paragraf är ogiltigt.

83 §. Konkurs för hyresgäst

Hyresvärden har rätt att med anledning av hyresgästens konkurs häva hyresavtalet, om konkursboet eller hyresgästen inte inom 14 dagar ställer säkerhet eller meddelar att man åtar sig ansvaret för de förpliktelser som följer av hyresavtalet. Om säkerhet ställs senare, men innan meddelande om hävning har delgetts, föreligger inte rätt att häva hyresavtalet.

Avträdande av hyresgästens egendom till konkurs hindrar inte att hyresavtalet sägs upp eller hävs på någon annan grund enligt denna lag. Sedan konkursen inletts har hyresvärden dock inte rätt att häva avtalet på grund av att hyra inte har betalats för tiden före konkursen.

Om konkursboet använder lokalen, ansvarar det under denna tid för att förpliktelserna enligt avtalet uppfylls även om det inte åtagit sig ansvaret för dem.

När ett hyresavtal upphör enligt 1 mom. har hyresvärden rätt till ersättning för skada.

84 §. Skuldsanering och företagssanering

Sedan hyresgästen beviljats skuldsanering eller företagssanering enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner eller lagen om företagssanering, kan hyresgästen, med utredarens samtycke, säga upp hyresavtalet att upphöra inom två månader från uppsägningen oberoende av de villkor som gäller avtalets varaktighet eller uppsägningen av avtalet.

Hyresgästen är inte skyldig att utöver den hyra som hänför sig till uppsägningstiden betala någon ersättning för att avtalet upphör i förtid på grund av skuldsanering eller företagssanering.

12 kap. Uppsägning av hyresavtal för lokal**85 §. Uppsägning**

Om ett hyresavtal som gäller tills vidare sägs upp, upphör det efter uppsägningstidens utgång, såvida inte något annat har avtalats eller följer av denna lag.

Ett tidsbestämt avtal kan sägas upp i förtid endast om hyresgästen avlider eller beviljas skuldsanering. Bestämmelser om detta finns i 82 och 84 §§.

86 §. Uppsägningstid i hyresförhållanden som gäller tills vidare

Uppsägningstiden i ett hyresförhållande som gäller tills vidare är tre månader från det månadsskifte som inträffar närmast från uppsägningen, om inte annat har avtalats.

87 §. Flyttningsdag

Flyttningsdag är den dag då hyresförhållandet upphör.

88 §. Meddelande om uppsägning

När hyresvärden säger upp hyresavtalet skall hyresvärden lämna hyresgästen ett skriftligt uppsägningsmeddelande. Av uppsägningsmeddelandet skall framgå den tidpunkt då hyresförhållandet upphör och grunden för uppsägningen. Som uppsägningsmeddelande gäller även en stämning angående vräkning av hyresgästen, i vilken det krävs att hyresförhållandet skall upphöra.

När hyresgästen säger upp hyresavtalet skall uppsägningsmeddelandet lämnas till hyresvärden eller till den som uppbär hyran, dock inte penninginrättning. Den tidpunkt då hyresförhållandet upphör skall anges och även grunden för uppsägningen, om uppsägningen kräver stöd i lag. Uppsägningen kan ske både skriftligen och muntligen.

Uppsägning skall ske bevisligen.

Om det inte är känt vem som är hyresgäst, får meddelande om uppsägning även publiceras i den officiella tidningen. Dessutom skall ett tillkännagivande om uppsägningen lämnas i den lägenhet som uppsägningen gäller. Meddelandet anses ha kommit till hyresgästens kännedom den dag tidningen utkommer.

Om uppsägningen inte har verkställts i enlighet med denna paragraf, är uppsägningen utan verkan.

13 kap. Hävning av hyresavtal för lokal**89 §. Hyresgästens rätt att häva avtalet**

Hyresgästen har rätt att häva avtalet om

1) hyresgästen eller någon anställd hos hyresgästen vållas uppenbar fara för hälsan när lokalen används för det ändamål som avses i avtalet,

2) lokalen eller en del av den har kommit ur hyresgästens besittning eller

3) hyresvärden väsentligt bryter mot det som har avtalats i fråga om lokalen.

Om den omständighet som utgjort hävningsgrund endast är av ringa betydelse, föreligger inte rätt att häva avtalet.

Hyresgästen kan när som helst åberopa en hävningsgrund som avses i 1 mom. 1 punkten. En hävningsgrund som avses i 2 punkten får åberopas inom en månad från det att grunden uppkom. En hävningsgrund som avses i 3 punkten får åberopas inom skälig tid från det att den kom till hyresgästens kännedom. Hyresgästen förlorar dock inte sin hävningsrätt så länge det förfarande som avses i 3 punkten pågår.

90 §. Hyresvärdens rätt att häva avtalet

Hyresvärden har rätt att häva hyresavtalet om

1) hyresgästen inte betalar hyran inom avtalad tid,

2) hyresrätten överläts eller lokalen eller en del av den annars upplåts för att användas av någon annan i strid med bestämmelserna i denna lag,

3) lokalen används för något annat ändamål eller på något annat sätt än vad som förutsattes då hyresavtalet ingicks,

4) hyresgästen för eller tillåter ett störande liv i lokalen,

5) hyresgästen vanvårdar lokalen,

6) hyresgästen i lokalen bryter mot bestämmelserna om bevarande av hälsa och ordning eller om

7) hyresgästen annars väsentligt bryter mot det som har avtalats i fråga om lokalen.

De i 1 mom. nämnda hävningsgrunderna gäller i tillämpliga delar även sådana gemensamma utrymmen och anordningar i fastigheten eller byggnaden som hyresgästen med anledning av hyresavtalet har rätt att använda.

Hyresvärden får dock inte häva avtalet om det som ligger hyresgästen till last är av ringa betydelse.

Om hyresvärden inte åberopar grunden för hävning inom två månader från det att den kom till hyresvärdens kännedom går rätten att häva avtalet på den grunden förlorad. Hyresvärden förlorar dock inte hävningsrätten så länge det förfarande som avses i 1 mom. 1 eller 4-7 punkten pågår.

Om hyresvärdens rätt att häva avtalet finns dessutom bestämmelser i 9, 83, 95 och 97 §§.

91 §. Skadestånd med anledning av hävning av avtalet

Hyresvärden har rätt att få ersättning av hyresgästen för skada som hyresvärden vållas på grund av att hyresavtalet hävs med stöd av 90 § 1 mom.

Hyresgästen har rätt att få ersättning av hyresvärden för den skada som hyresgästen vållas på grund av att avtalet hävs med stöd av 89 § 1 mom., om hävningen berott på försummelse, vårdslöshet eller en annan omständighet som skall räknas hyresvärden till last.

92 §. Meddelande om hävning

En hyresvärd eller hyresgäst som vill utnyttja sin rätt att häva hyresavtalet skall lämna ett skriftligt hävningsmeddelande. I det skall nämnas hävningsgrunden och tidpunkten när hyresförhållandet upphör, om hyresförhållandet skall upphöra senare än vid delgivningen av hävningsmeddelandet. Som hävningsmeddelande anses även en stämning i vilken det krävs att hyresförhållandet skall hävas.

Hävning skall ske bevisligen.

93 §. Förbudna villkor

Ett villkor som tillåter hyresvärden att häva avtalet på någon annan grund än vad som är tillåtet enligt denna lag är ogiltigt.

Parterna kan avtala att hyresgästen har rätt att häva avtalet även på någon annan grund än vad som är tillåtet enligt denna lag.

Ett villkor som säger att hyresgästen är skyldig att betala hyra efter det att hyresförhållandet har upphört är ogiltigt.

14 kap. Byte av hyresvärd för bostadslägenheter och lokaler

94 §. Hyresvärdens anmälningskyldighet

Om hyresvärdens rätt att besitta lägenheten upphör, är hyresvärden skyldig att utan dröjsmål underrät-

ta hyresgästen. Om hyresgästen inte underrättas, har hyresgästen rätt att få skäligen ersättning för sina flyttkostnader och den skada som uppkommit, om inte hyresvärden kan visa att hyresgästen visste att hyresvärdens besittningsrätt skulle upphöra.

95 §. Överlåtelse eller övergång av äganderätten

Har en byggnad som omfattar en uthyrd lägenhet eller aktier som berättigar till besittning av lägenheten frivilligt överlåtits eller övergått i någon annans ägo eller har äganderätten övergått med stöd av giftorätt, testamente, arvsrätt eller till följd av att ett samäganderättsförhållande upplöses, binder hyresavtalet den nya ägaren, om

1) hyresgästen innan överlåtelsen eller förvärvet sker har tagit lägenheten i sin besittning,

2) i överlåtelseavtalet har tagits in en bestämmelse om hyresavtalets bestånd eller

3) inskrivning har fastställts till säkerhet för hyresrättens bestånd.

Vad som ovan sägs om överlåtelse eller övergång av äganderätten gäller på motsvarande sätt överlåtelse eller övergång av annan rätt med stöd av vilken hyresvärden har haft rätt att hyra ut lägenheten. Om ett bostadsaktiebolags rätt att ta en lägenhet i sin besittning och verkningarna av detta på hyresgästens ställning finns bestämmelser [i lagen om bostadsaktiebolag (FFS 809/1991)]. Under den tid bostadsaktiebolaget med stöd av 8 kap. lagen om bostadsaktiebolag har lägenheten i sin besittning har hyresgästen inte besittningsrätt till lägenheten.

Ett hyresavtal som enligt 1 eller 2 mom. inte binder den nya ägaren eller förvärvaren av rätten förblir dock i kraft, om inte ägaren eller förvärvaren häver avtalet inom en månad från förvärvet eller vid den tidpunkt då ägaren eller förvärvaren fick kännedom om hyresavtalet.

Ett villkor som begränsar hyresgästens rätt enligt denna paragraf är ogiltigt.

L om bostadsaktiebolag (FFS 809/1991) har ersatts av L om bostadsaktiebolag (FFS 1599/2009).

96 §. Verkan av exekutiv auktion

Om en fastighet sålts på exekutiv auktion har köparen rätt att säga upp hyresavtalet för en lägenhet som hör till fastigheten inom en månad från det att köparen tog fastigheten i sin besittning eller från den senare tidpunkt då köparen fick kännedom om hyresavtalet, om inte något förbehåll om hyresrättens bestånd har gjorts vid den exekutiva auktionen. Detsamma gäller arrenderätt till tomt samt sådan arrenderätt jämte byggnader som kan säljas på exekutiv auktion så som fast egendom.

Samma rätt att säga upp hyresavtalet har den som har köpt en byggnad som omfattar en uthyrd lägenhet eller de aktier som berättigar till besittning av lägenheten, om byggnaden eller aktierna har mätts ut och sålts så som stadgas om utmätning och försäljning av lös egendom.

Denna paragraf tillämpas dock inte på hyresavtal som ett bolag har slutit rörande en lägenhet som bolaget har tagit i sin besittning med stöd av 85 § lagen om bostadsaktiebolag.

H 15 Hyreslag (1999:19)

97 §. Byte av lägenhetsägare på grund av klandertalan eller inlösen

Om en byggnad som omfattar en uthyrd lägenhet eller de aktier som berättigar till besittningen av lägenheten till följd av klandertalan har frångått den som hyrt ut lägenheten eller den som byggnaden eller aktierna har övergått till, får den rätta ägaren häva hyresavtalet inom en månad från det domen har vunnit laga kraft eller från den senare tidpunkt då den rätta ägaren fick kännedom om avtalet.

Rätt att häva ett hyresavtal har också den som med stöd av en bestämmelse i bolagsordningen har löst in de aktier som berättigar till besittning av lägenheten, om hyresavtalet har ingåtts under den tid inlösningsrätten var i kraft eller en rättegång om inlösningsrätten var anhängig. Hyresavtalet skall härvid hävas inom en månad från inlösningsrätten av aktierna eller domstolens lagakraftvunna beslut om inlösningsrätten eller från den senare tidpunkt då inlösaren fick kännedom om avtalet.

98 §. Bindande verkan av ändring, villkor eller prestation gentemot ny ägare

En ändring i hyresavtalet och ett därtill fogat nytt villkor samt en prestation enligt hyresavtalet som har förfallit efter det lägenheten har överlåtits eller övergått gäller inte mot den nya hyresvärden för lägenheten, om anteckning inte har gjorts om ändringen, villkoret eller prestationen i hyresvärdens avtalsexemplar eller någon annan tillförlitlig bevisning inte läggs fram om saken och den nya hyresvärden inte när överlåtelsen eller övergången skedde kände till ändringen, villkoret eller prestationen. En ändring eller ett villkor eller en prestation blir dock bindande för den nya hyresvärden, om hyresvärden inte inom en månad efter att ha fått kännedom om saken underrättar hyresgästen om att ändringen, villkoret eller prestationen inte godkänns.

Om hyresvärden lämnar ett meddelande som avses i denna paragraf, har hyresgästen rätt att inom en månad därefter häva hyresavtalet.

Om ägaren eller någon annan hyresvärd har bytts i hyresförhållandet och hyresgästen inte skriftligen har underrättats om detta, kan hyresgästen åberopa en prestation som hyresgästen har gjort enligt gällande avtal, om hyresgästen inte har känt till att hyresvärden bytts.

99 §. Skadestånd när hyresavtal upphör

När ett hyresavtal upphör av en orsak som avses i detta kapitel, har hyresgästen rätt att få ersättning av hyresvärden för skada som vållats av att hyresavtalet upphör, om hyresvärden då grunden för upphörande av hyresförhållandet uppstod var ansvarig gentemot hyresgästen för hyresförhållandets bestånd. Hyresgästen har dock inte rätt till skadestånd, om hyresgästen själv när hyresavtalet ingicks eller ändringen av eller tillägget till hyresavtalet gjordes eller om förfallen prestation betalades kände till eller borde ha känt till grunden för upphörandet.

Om endast en del av lägenheten har kommit ur hyresgästens besittning till följd av att hyresvärden bytts, har hyresgästen rätt att utöver skadestånd få skäligen nedsättning av hyran.

15 kap. Särskilda bestämmelser om bostadslägenheter och lokaler**100 §. Förbudna villkor om inskrivning och kvittningsrätt**

Ett villkor som begränsar eller förbjuder möjligheten att söka inskrivning till säkerhet för hyresrättens bestånd eller hyresgästens rätt att kvitta hyra mot en motfordran är ogiltigt.

101 §. Preskription

Rätt till ersättning eller annan fordran som grundar sig på ett hyresavtal eller hyresförhållande eller på denna lag har förfallit, om talan inte har väckts inom tre år från dagen då hyresförhållandet upphörde. Talan får dock inte väckas om tio år förflutit från tidpunkten då rätten till ersättning uppkom.

102 §. Fullgörande av delgivningsskyldighet

Delgivningsskyldighet som följer av denna lag fullgörs i enlighet med denna paragraf om inte något annat bestäms någon annanstans i denna lag.

Meddelanden och uppmaningar kan sändas per post i rekommenderat brev under den adress som mottagaren vanligen använder. Om meddelandet har sänts på behörigt sätt, får avsändaren åberopa det även om det försenas eller inte kommer fram till mottagaren.

Stämningar eller andra meddelanden eller uppmaningar vilka gäller en lägenhet som makar eller sambor gemensamt eller någon av dem har hyrt för att användas som gemensamt hem får sändas till maken eller maken eller någondera sambon.

103 §. Tidpunkt då tidsfrist utlöper

Om den dag då en åtgärd enligt denna lag skall vidtas infaller på en lördag, söndag, annan helgdag, självständighetsdagen, självstyrelsedagen, midsommarafton, julafton eller nyårsafton, kan åtgärden vidtas därpå följande vardag.

Vid beräkning av en i dagar uttryckt tid inom vilken en åtgärd skall vidtas, beaktas inte den dag från vilken den tid som utsatts i denna lag börjar löpa. En i månader eller år uttryckt tid inom vilken en åtgärd skall vidtas går ut den dag i den bestämda månaden som till namn eller ordningsnummer motsvarar den dag från vilken den i denna lag utsatta tiden börjar löpa. Om motsvarande dag inte finns i den månad då den bestämda tiden löper ut, anses dess sista dag vara den bestämda tidens slutdag.

En bestämd tid som uttryckts i dagar, månader eller år före en nämnd dag räknas bakåt från den dagen enligt de grunder som gäller när den skall räknas framåt enligt 2 mom.

104 §. Handräckning

Hyresvärden har rätt att få handräckning av polisen om hyresvärden vägras sådan rätt till tillträde till lägenheten som avses i 29, 30, 74 och 75 §§.

Hyresgästen har rätt att få handräckning av polisen om hyresvärden uppenbart orättmätigt hindrar hyresgästen att använda den rätt som hyresgästen har enligt hyresavtalet eller denna lag.

105 §. Landskapsförordning

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

16 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

106 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.

Genom denna lag upphävs, såvitt gäller giltigheten i landskapet Åland, hyreslagen av den 10 juli 1987 (FFS 653/1987) jämte ändringar som tillkommit före den 1 januari 1993 (*den gamla hyreslagen*).

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

107 §. *Hyresavtal som ingåtts innan lagen trätt i kraft*

På hyresavtal som ingåtts innan denna lag trätt i kraft tillämpas den gamla hyreslagen, om inte något annat anges i detta kapitel.

108 §. *Höjning av hyran under år 1999*

År 1999 får hyran för bostadslägenheter höjas med maximalt en mark per kvadratmeter.

109 §. *Tidsfrist som löper och anhängig rättegång*

Om tidsfristen för ett meddelande eller en åtgärd enligt den gamla hyreslagen går ut sedan denna lag har trätt i kraft, skall verkan av att tidsfristen löpt ut samt av meddelandet eller åtgärden bestämmas enligt den gamla hyreslagen.

Ett ärende som när denna lag träder i kraft är anhängigt vid domstol och som gäller hyresförhållandet för en lägenhet behandlas och avgörs enligt den gamla hyreslagen.

Om ett avtal sagts upp eller ett tidsbestämt avtal upphört före denna lags ikraftträdande, skall 12 kap. den gamla hyreslagen tillämpas vid en eventuell rättegång och ärendet skall behandlas och avgöras enligt den gamla hyreslagen även om talan väcks efter denna lags ikraftträdande.

110 §. *Justering av hyror som omfattats av hyresregleringen*

Hyresvärden i ett hyresförhållande som uppkommit innan denna lag trätt i kraft får årligen höja hyran med

LL (2008:128) om ... vissa grannelagsförhållanden

H 16

ett belopp som motsvarar förändringen i konsumentprisindex för Åland sedan denna lag trätt i kraft. Höjningen får ske sedan ett år förflutit från ikraftträdandet av denna lag och under förutsättning att parterna inte har avtalat något annat om höjning av hyran. Detta gäller endast sådana hyresförhållanden som inte omfattas av 129 § 1 mom. den gamla hyreslagen.

Hyresvärden skall skriftligen meddela hyresgästen om hyreshöjningen, den nya hyran och tidpunkten då hyran höjs. Hyran kan höjas tidigast från ingången av den hyresperiod som följer på meddelandet om hyreshöjningen.

H 16 Landskapslag (2008:128) om tillämpning i landskapet Åland av lagen angående vissa grannelagsförhållanden

1 §. Om inget annat följer av denna lag tillämpas 1-2 samt 5-16 §§ lagen av den 13 februari 1920 angående vissa grannelagsförhållanden (FFS 26/1920) i landskapet Åland.

1 och 6 §§ L (FFS 26/1920) angående vissa grannelagsförhållanden har upphävts.

2 §. Ändringar i den lagstiftning som avses i 1 § ska tillämpas i landskapet från den tidpunkt de träder i kraft i riket.

3 §. Denna lag träder i kraft den 1 december 2008.

Med ikraftträdandet av denna lag upphävs lagen av den 13 februari 1920 angående vissa grannelagsförhållanden (FFS 26/1920), i den lydelse den har i enlighet med 71 § självstyrelselagen för landskapet Åland.

11 Landskapslag (2016:29) om finansiering av landsbygdsnäringar

1 kap. Tillämpningsområde och stödmottagare

1 §. Tillämpningsområde

Landskapsregeringen beslutar om beviljande av stöd för finansiering av landsbygdsnäringar vid verkställighet av

1) landskapets nationella stöd för landsbygdsutveckling som beviljas enligt av landskapsregeringen fastställda stödordningar och därtill anslagna budgetmedel samt

2) stöd som medfinansieras från den Europeiska unionen i enlighet med ett av den Europeiska kommissionen godkänt landsbygdsutvecklingsprogram.

Med stöd avses i denna lag räntestöd, bidrag samt sådana ersättningar som stödmottagare kompenseras med för merkostnader och inkomstbortfall till följd av en verksamhets begränsningar eller till följd av utförda åtaganden.

Vid förvaltning av medel från den Europeiska unionen ska iakttas vad som bestäms i den Europeiska unionens vid varje tidpunkt gällande bestämmelser om stöd för landsbygdsutveckling.

2 §. Upphävd (2016/32).

3 §. Ansökan om stöd

Landskapsregeringen kan besluta att en ansökan om stöd ska lämnas på en av landskapsregeringen fastställd blankett och undertecknas av den eller de sökande. De utredningar som behövs för beviljande av stöd ska fogas till ansökan. Landskapsregeringen kan besluta att en sådan blankett och till den hörande utredningar kan lämnas på elektronisk väg. Om en ansökan om stöd och till den hörande handlingar har sänts per post genom brev anses den ha lämnats i tid om den har poststämpel senast den sista dagen för ansökan.

Landskapsregeringen kan besluta närmare om tidsfrister för inlämnande av ansökan, om en sökandes ändring av uppgifter i ansökan och om överföring av ansökan till följd av en verksamhets överlåtelse till en ny ägare eller nyttjanderättsinnehavare.

Se LF (2016:42) om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.

2 kap. Handläggning av ansökan om stöd

4 §. Upphävd (2016/32).

5 §. Tilläggsbetalning

En tilläggsbetalning ska utan särskild ansökan göras till den som har fått ett lägre stödbelopp än den borde ha fått, om detta skett på grund av uppenbara skrivfel, räknefel eller andra motsvarande fel vid landskapsregeringens handläggning. Om en tilläggsbetalning understiger 3 euro ger det ingen anledning till åtgärd.

6 §. Delgivning

Vid delgivning per post genom brev anses ett beslut om stöd ha mottagits på den sjunde dagen efter avsändandet, om inte mottagaren visar att delgivningen har skett senare.

Vid elektronisk delgivning anses, med avvikelse från vad som följer av 13 § 2 mom., ett beslut ha mottagits den tredje dagen efter den dag det elektroniska meddelandet som innehåller beslutet finns till mottagarens förfogande, om inte en tillförlitlig redogörelse ges om att det elektroniska meddelandet har nått mottagaren vid en senare tidpunkt till följd av att datakommunikationsförbindelserna inte har fungerat eller till följd av en annan liknande omständighet.

7 §. Rättelse och besvär

En skriftlig begäran om rättelse av ett beslut kan ställas till landskapsregeringen inom 21 dagar efter det att beslutet har mottagits. Av ett rättelseyrkande ska framgå vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på.

Ett besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut med anledning av ett rättelseyrkande får anföras hos Ålands förvaltningsdomstol.

8 §. (2016/32) Sänkning av stödbelopp

Ett beviljat stödbelopp ska sänkas eller inte alls utbetalas, om detta förutsätts i Europeiska unionens lagstiftning eller om stödmottagaren inte har iakttagit de stödvillkor som grundar sig på åtagandet. Landskapsregeringen kan, i enlighet med Europeiska unionens regelverk, i landskapsförordning besluta närmare om grunderna för beslut att sänka eller att inte utbetala stödbelopp.

Se LF (2016:42) om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.

9 §. Återbetalning

En stödmottagare ska utan dröjsmål återbetala ett stöd eller en del av stödet som denne fått felaktigt till

11 LL (2016:29) om finansiering av landsbygdsnäringar

för stort belopp eller uppenbart utan grund. Stödmottagaren ska betala tillbaka ett stöd eller en del av det också när det inte kan användas på det sätt som krävs enligt stödbeslutet. Landskapsregeringen kan besluta om ett belopp under vilket ett stöd inte behöver återbetalas. (2016/32)

Utbetalning av stöd ska avbrytas och stödet återkrävas om

1) förutsättningar eller villkor för beviljande eller utbetalning av stöd inte har uppfyllts,

2) stödmottagaren har gett sådana felaktiga eller bristfälliga uppgifter som väsentligt har inverkat på beviljandet eller utbetalningen av stöd,

3) stödmottagaren utan landskapsregeringens tillstånd har överlåtit det investeringsobjekt som stöds innan den tidsfrist som anges i stödbeslutet har gått ut,

4) stödmottagaren har vägrat att bistå vid inspektion eller om

5) den Europeiska unionens lagstiftning kräver det.

Om stöd har beviljats flera stödmottagare gemensamt, svarar alla mottagare solidariskt för återbetalning av stödet.

Landskapsregeringen kan helt eller delvis avstå från att återkräva ett belopp som betalats ut felaktigt eller utan grund, om en helhetsbedömning visar att det med hänsyn till stödmottagarens omständigheter och verksamhet är oskäligt att återkräva beloppet. Återkrav och indrivning ska ske i den omfattning som det krävs i enlighet med Europeiska unionens lagstiftning. Indrivning av ett återbetalningsskyldigt belopp kan ske i den ordning som gäller för utsökning av skatter och avgifter. (2016/32)

Se LF (2016:42) om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.

10 §. (2016/32) Ränta vid återbetalning

På belopp som återkrävs ska det betalas en årlig dröjsmålsränta enligt 4 § 1 mom. i räntelagen (FFS 633/1982). Räntan beräknas enligt den tid som börjar 60 dagar efter beslutet om återkrav och slutar när återbetalningen sker eller, om det belopp som återkrävs dras av från en post som ska betalas senare, när avdraget görs.

3 kap. Kontroll

11 §. Skyldighet att lämna uppgifter

En stödmottagare är skyldig att meddela sådana förändringar som kan påverka stödbeloppet eller kan medföra att stödet återkrävs, eller att utbetalningarna avbryts eller inställs. Meddelandet ska ges skriftligen till landskapsregeringen senast 10 arbetsdagar efter det att stödmottagaren har fått kännedom om de förändrade förhållandena.

12 §. Inspektion

Landskapsregeringen har rätt att genomföra inspektioner för prövning av en ansökan om stöd och vid tillsyn. Inspektion hos en sökande kan ske för att utreda förutsättningarna för att bevilja stöd.

En sökande eller en stödmottagare är vid inspektion skyldig att bistå landskaps- tjänsteman samt att utan rätt till ersättning på tjänstemannens begäran framlägga

för tillsynen behövlig bokföring och andra behövliga handlingar. Med handlingar avses också uppgifter som har framställts eller lagrats med hjälp av automatisk databehandling eller på annat sätt. I den omfattning som tillsynen förutsätter det så kan en inspektion avse husdjursbyggnader, odlingar, produktions- och förädlingsanläggningar, lager samt försäljnings- och marknadsföringsutrymmen.

En inspektion kan i den omfattning som en prövning av ansökan eller tillsyn kräver det omfatta byggnader, lokaler, omständigheter, informationssystem och handlingar som är betydelsefulla med hänsyn till berörd åtgärd. En inspektion får dock inte utföras i lokaler och utrymmen som till skydd för privatlivet omfattas av hemfrid.

Bestämmelserna om inspektion för de ändamål som avses i 1 och 2 mom. avser även inspektörer

1) som för ändamålet är utsedda av en av den Europeiska unionens institutioner,

2) från attesterande organ som avses i Europeiska unionens bestämmelser om stöd för landsbygdsutveckling samt

3) (2016/32) från oavhängiga revisionssamfund som befullmäktigats av utbetalningsstället att utföra internrevision, i enlighet med gällande unionslagstiftning om utbetalande organ och andra organ, ekonomisk förvaltning, avslutande av räkenskaper, säkerheter och användning av euron.

Med de begränsningar som enligt 3 mom. gäller för hemfrid kan landskapsregeringen i landskapsförordning besluta närmare om tillsyn av stödvillkor i den omfattning som förutsätts i den Europeiska unionens förordningar om finansiering av landsbygdsnäringar. (2016/32)

Se LF (2016:42) om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, LF (2016:43) om kontroller av ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar och LF (2016:44) om administration av miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och kompensationsersättning.

4 kap. Särskilda bestämmelser

13 §. Annan lagstiftning

Om inte annat särskilt föreskrivs i denna lag finns bestämmelser om

1) förfarandet i förvaltningsärenden i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland samt

2) allmänna villkor för stöd i landskapslagen (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti.

Lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (FFS 13/2003) ska i tillämpliga delar iakttas vid den ärendehantering som genomförs med stöd av denna lag.

14 § Sekretess

Utän hinder av bestämmelserna om tystnadsplikt i landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen har landskapsregeringen rätt att till en behörig riksmyndighet lämna sekretessbelagda uppgifter för vidare-

befordran till berörd institution inom den Europeiska unionen, om det behövs för tillsynen och uppföljningen av att den Europeiska unionens bestämmelser har iakttagits vid den Europeiska Unionens medfinansiering.

I landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet finns bestämmelser om offentlighet och om sekretess i allmänna handlingar.

15 §. *Ikraftträdande och övergångsbestämmelser*

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2007:63) om finansiering av landsbygdsnäringar. Stöd som före denna lags ikraftträdande har sökts och beviljats enligt bestämmelserna i den tidigare lagen, ska prövas, avgöras och behandlas enligt den tidigare lagen. Vid utbetalning, övervakning och återkrav av stöd ska dock det förfarande tillämpas som gäller enligt denna lag, om inte något annat följer av Europeiska unionens lagstiftning.

I 2 Landskapsförordning (2016:42) om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Tillämpningsområde*

I denna förordning finns bestämmelser om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, nedan kallad miljöersättning, om ersättning till ekologisk produktion och om ersättning till områden med naturliga eller andra särskilda begränsningar, nedan kallad kompensationsersättning som avses Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1698/2005. Ersättning kan beviljas och betalas under den tid som landsbygdsprogrammet är i kraft inom ramen för de medel som använts i landskapsregeringens budget.

2 §. *Definitioner*

I denna förordning avses med

1) *jordbrukare* en jordbrukare som avses i artikel 9.2-9.5 i förordningen om direktstöd, som avses i 6 punkten nedan, och som bedriver jordbruk eller trädgårdsodling på en gårdsbruksenhet som är i personens eller gruppens besittning och belägen i landskapet,

2) *stödmottagare* en stödmottagare som avses i artikel 2.10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden, om fastställande av allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden samt om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1083/2006,

3) *landsbygdsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1698/2005,

4) *genomförandeförordningen* kommissionens delegerade förordning (EU) nr 807/2014 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU) samt om införande av övergångsbestämmelser,

5) *horisontella förordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013 om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitiken och om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 352/78, (EG) nr 2799/98, (EG) nr 814/2000, (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 485/2008,

6) *förordningen om direktstöd* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1307/2013 om regler för direktstöd för jordbrukare inom de stödordningar som ingår i den gemensamma jordbrukspolitiken och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 637/2008 och rådets förordning (EG) 73/2009,

7) *åkermark* åker som avses i artikel 4.1 f i förordningen om direktstöd samt areal med permanenta grödor som avses i artikel 4.1 g i förordningen om direktstöd och sådan permanent gräsmark som avses i artikel 4.1 h i förordningen om direktstöd som används som åker,

8) *permanent gräsmark* sådan areal som avses i artikel 4.1 h i förordningen om direktstöd,

9) *jordbruksareal* areal som avses i artikel 4.1 e i förordningen om direktstöd,

10) *fleråriga trädgårdsväxter* växter som avses i bilaga 2,

11) *ettåriga trädgårdsväxter* växter som avses i bilagan till statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvärvillkoren (FFS 4/2015), dock inte kummin,

12) *basskifte* ett i geografiskt hänseende sammanhängande odlingsområde eller annat område som en jordbrukare odlar och besitter och som avgränsas av en kommungräns, en gräns för äganderätt, en stödregionsgräns, en gräns för ett avtalsområde, ett vattendrag, ett gräns- eller utfällsdike, en väg eller en skog eller någon annan motsvarande gräns,

13) *jordbruksskifte* ett enhetligt område som hör till ett basskifte och på vilken en växtart eller en blandning av flera växtarter odlas i ett visst syfte eller som betraktas som en i 3 § 1 punkten statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvärvillkoren avsedd icke odlad åker som sköts eller som tillfälligt inte odlas eller som tillfälligt används för annat än jordbruk,

14) *vattendrag* vattendrag som avses i 3 § ö punkten vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland

15) *förgröningsstöd* stöd som avses i artiklarna 43–46 i förordningen om direktstöd,

16) *ersättningsår* det kalenderår för vilket kompensationsersättning söks,

17) *gårdsbruksenhet* är en sådan produktionsenhet som en jordbrukare leder och som används för bedrivande av jordbruk och som bildas av en eller flera fastigheter eller delar av fastigheter eller av en eller flera produktionsbyggnader jämte mark. En gårdsbruksenhet ska dessutom vara funktionellt och ekonomiskt självständig samt förvaltas som en helhet på grund av ägande eller arrende,

18) *medlem i ett familjeföretag* en familjemedlem som avses i 4 § lagen om pension för lantbruksföretagare (FFS 1280/2006) och

19) *förordningen om ekologisk produktion* rådets förordning (EG) nr 834/2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter och om upphävande av förordning (EEG) nr 2092/91.

3 §. Jordbruksskiftets minimiareal

Miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och kompensationsersättning beviljas endast för sådana jordbruksskiften vars areal är minst 0,05 hektar. I den minimiareal som avses i 12 § 1 mom., 35 § 1 mom., 36 § 1 mom., 37 §, 1 mom., 38 § 1 mom., 39 § 1 mom., 52 § 1 mom. och 63 § 1 mom. får sådana jordbruksskiften som är minst 0,01 hektar tas i beaktande.

4 §. Allmänna villkor för erhållande av ersättning

Miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och kompensationsersättning kan beviljas till en aktiv jordbrukare som avses i artikel 9 i förordningen om direktstöd. Den fysiska person som är sökande eller hans eller hennes make ska vara minst 18 år den 31 december året innan åtagandet påbörjas. Med make avses sökandens make eller maka eller en person som lever med sökanden under äktenskapsliknande förhållanden, som avses i 7 § 3 mom. inkomstskattelagen (FFS 1535/1992). Bedrivs jordbruk och trädgårdsodling av flera jordbrukare eller i form av en sammanslutning, förutsätts för beviljande av ersättning att minst en jordbrukare, en medlem i sammanslutningen eller att en delägare eller en bolagsman uppfyller ålderskravet. Ålderskravet gäller inte ett offentligt samfund, en förening, en stiftelse, en fängelselägenhet eller en skollägenhet.

En stödmottagare som mottar ersättning som avses i 1 § ska iaktta de tvärvillkor som avses i artiklarna 91–95 i den horisontella förordningen och iaktta det krav på att hålla jordbruksmark i skick som avses i artikel 4.2 a i förordningen om direktstöd på det sätt som föreskrivs i 6 § statsrådets förordning om grundstöd, förgröningsstöd och stöd till unga jordbrukare (FFS 234/2015). Jordbruksareal som omfattas av ett åtagande som avses i 8 § 1 mom. 1 punkten, av ett åtagande som avses i 55 § eller som erhåller ersättning som avses i 63 §, får användas för annat än jordbruksverksamhet på det sätt som avses i 7 § 1 mom. statsrådets förordning om grundstöd, förgröningsstöd och stöd för unga jordbrukare.

5 §. Bevarande av handlingar

Den som mottar ersättning som avses i 2 och 3 kap. i denna förordning ska i minst fyra år efter det att åtagandeperioden upphörde bevara handlingar, anteckningar och intyg som ingår i villkoren för ersättning som

avses i denna förordning och som inte sänds till Ålands landskapsregering. I fråga om ersättning som avses i 4 kap. i denna förordning ska mottagaren bevara motsvarande handlingar i fyra år efter utgången av det år då ansökan om ersättning gjordes.

6 §. Omräkning av antalet djur till djurenheter

Antalet djur ska omräknas till djurenheter med hjälp av koefficienterna i bilaga 1.

2 kap. Miljöersättning

Allmänna bestämmelser om miljöersättning

7 §. Allmänna villkor för erhållande av miljöersättning

Miljöersättning kan beviljas på basis av ett åtagande som innebär att stödmottagaren förbinder sig att genomföra i åtagandet definierade insatser som omfattas av miljöersättningen.

8 §. Åtagande

Inom miljöersättningen finns följande åtaganden

- 1) balanserad användning av näringsämnen,
- 2) skötsel av naturbeten med höga naturvärden,
- 3) skötsel av kulturmark,
- 4) anläggning av skydds-zoner,
- 5) ängsvall,
- 6) riktade insatser på naturbeten och
- 7) uppfödning av ursprungsraser.

Ett åtagande som avses i 1 mom. ingås för fem år, varefter de kan förlängas med ett år i taget.

Ett åtagande börjar den 1 maj det år då åtagandet ingås. Med ett åtagandeår avses tiden mellan den 1 maj och den 30 april, en åtagandeperiod börjar den 1 maj och slutar den 30 april.

Ett åtagande som en stödmottagare har ingått förblir i kraft även om stödmottagaren inte ansöker om en årlig utbetalning av den miljöersättning som åtagandet berättigar till om den årliga ansökan inte har lämnats in av orsaker som avses i artikel 2.2 i den horisontella förordningen.

En gårdsbruksenhet kan omfattas av ett eller flera åtaganden men åtagandena kan inte kombineras med varandra på samma areal. I ett åtagande om balanserad användning av näringsämnen, i ett åtagande om ängsvall eller i ett åtagande om anläggning av skydds-zon kan inte ingå mark som ingår i ett åtagande om ekologisk produktion.

I ett åtagande som avses i 1 mom. 1, 4 och 5 punkterna ska de områden som åtagandet gäller anges per basskifte. I ett åtagande som avses i 1 mom. 2, 3 och 6 punkterna kan områdena anges per jordbruksskifte.

Landskapsregeringen kan låta bli att godkänna en ansökan om åtagande om sökanden mitt under åtagandeperioden har frånträtt ett motsvarande åtagande och det inte har gått två år sedan åtagandet upphörde att gälla.

9 §. Jordbruksmark

Den jordbruksmark som avses i artikel 28.2 i landsbygdsförordningen inbegriper åkermark som avses i 2 § 7 punkten och naturbeten förutom sådana naturbeten som är sådan permanent gräsmark som avses i 2 § 8 punkten.

10 §. Betalning av miljöersättning på basen av åtaganden

Miljöersättning kan betalas för sådan jordbruksmark som avses i 9 § och som ingår i stödmottagarens åtagande. Jordbruksmarken ska uppges i den årliga ansökan om utbetalning i enlighet med landskapsregeringens föreskrifter och vara i stödmottagarens besittning senast den 15 juni under året i fråga.

På basen av ett åtagande om uppfödning av ursprungsraser kan miljöersättning betalas i enlighet med det djurantal som anges i avtalet för de djur som skriftligen har anmälts till landskapsregeringen.

11 §. Ersättningsbelopp

Till en stödmottagare som uppfyller stödvillkoren betalas i miljöersättning följande eurobelopp per hektar:

	insats	stödbelopp
		euro/hektar
1.	balanserad användning av näringsämnen	
	a) växtodlingsgård	54
	b) husdjursgård	79
	c) trädgårdsväxter	191
2.	reducerad höstbearbetning	62
3.	förbättrad användning av stallgödsel	95
4.	mekanisk ogräsbekämpning i potatisodling	161
5.	användning av täckmaterial för trädgårdsväxter	
	a) ettåriga trädgårdsväxter	406
	b) fleråriga trädgårdsväxter	530
6.	alternativa bekämpningsmetoder i trädgårdssodling	
	a) grupp I	600
	b) grupp II	399
7.	odling av markförbättrande växter	
	a) grön gödslingsvall	54
	b) fånggröda	133
	c) saneringsväxter	449
8.	odling av dragväxter för bin	100
9.	anläggning av skyddszoner	404
10.	ängsvall	50
11.	skötsel av naturbeten med höga naturvärden	300
12.	riktade insatser på naturbeten	450
13.	skötsel av kulturmark	165
14.	uppfödning av ursprungsraser (per djurenhet)	200

Balanserad användning av näringsämnen

12 §. Villkor för erhållande av ersättning

Stödmottagaren ska under hela åtagandeperioden oavbrutet ha i sin besittning minst 3 hektar åkermark

eller minst 0,5 hektar åkermark på vilken det odlas trädgårdsväxter. Icke odlad areal beaktas inte.

Åtagandet ska under hela åtagandeperioden omfatta all åkermark som det enskilda året finns på gårdsbruksenheten fränsett den åkermark som ingår i ett åtagande om ängsvall, i ett åtagande om anläggning av skyddszon eller i ett åtagande om ekologisk produktion. Åtagandet kan omfatta endast åkermark.

Ett bas- eller jordbruksskifte som under något av de åren som stödmottagarens åtagande är i kraft på grund av växelbruk besitts av en annan stödmottagare som också har ingått ett åtagande om balanserad användning av näringsämnen kan räknas in i den areal som avses i 1 mom. hos den stödmottagare som i huvudsak besitter skiftet. I detta fall ska denna separat ansöka skriftligen hos landskapsregeringen om byte av skiftena. Miljöersättningen betalas till den som det aktuella året odlar skiftet.

13 §. Gårdstyp

Som en husdjursgård kan anges en gårdsbruksenhet på vilken det i genomsnitt finns minst 0,35 djurenheter per hektar åkermark. Vid beräkningen av antalet djurenheter ska det genomsnittliga djurantalet på gårdsbruksenheten under kalenderåret beaktas i enlighet med 5 § statsrådets förordning om djurenheter i vissa stöd till jordbruket (FFS 45/2015).

En gårdsbruksenhet som inte har anmälts som en husdjursgård är en växtodlingsgård.

Under åtagandeperioden kan gårdstypen inte ändra utom av orsaker som avses i artikel 2.2 i den horisontella förordningen. Om villkoren för en husdjursgård inte längre uppfylls ska stödmottagaren betala tillbaka den del av ersättningen som har beviljats som en förhöjning för en husdjursgård.

14 §. Stödberättigad areal

Ersättningen beviljas för åkermark som omfattas av ett åtagande om balanserad användning av näringsämnen och som odlas med åker- eller trädgårdsgöröror. Stödmottagaren kan i sin årliga ansökan om utbetalning uppge att utbetalning av ersättning inte söks för en viss areal om arealkravet som avses i 12 § 1 mom. fortfarande uppfylls trots detta.

Förekommer utvintringsskador på ett jordbruksskifte kan miljöersättning betalas, förutsatt att skötseln av den odlade åkermarken uppfyller kraven i statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvärvillkoren och att det på huvuddelen av skiftets areal finns ett växtbestånd som producerar en bärgnings- och marknadsduglig skörd. Är det på huvuddelen av skiftet på grund av utvintringsskador inte möjligt att producera en bärgnings- och marknadsduglig skörd, kan ersättning inte betalas för skiftet om det område som drabbats av utvintringsskada inte besås på nytt på våren.

Ersättning beviljas inte för icke odlad åker som sköts, tillfälligt icke odlad åker, icke odlad åker, skyddszons- och grön gödslingsvallar, skyddsremsa som bildar ett eget basskifte, honungsfacelia, växter för honungsproduktion, trädgårdsländ, prydnads-, plantskole-, groblads- eller saneringsväxter, energigröror eller andra vedartade växter.

15 §. Stödmottagarens åtagande

Till stödmottagarens åtagande hör att upprätta en skriftlig odlingsplan i enlighet med 16 §, utföra markkartering i enlighet med 17 §, att göra en kvalitetstest av åkermarken i enlighet med 18 §, att föra skiftesvisa anteckningar i enlighet med 19 § och att lämna skyddsremсор i enlighet med 20 §. Odlingsplanen, resultaten från markkarteringen, bedömningen av kvalitetstestet för åkerjord och de handlingar som ansluter sig till de skiftesvisa anteckningarna ska förvaras på gårdsbruksenheten.

Odlingsplanen, resultaten från markkarteringen, bedömningen av kvalitetstestet för åkerjord och de handlingar som ansluter sig till de skiftesvisa anteckningarna ska förvaras på gårdsbruksenheten.

Som krav som gäller åtgärdens basnivå ska iakttas vad som beskrivs i 26 § i detta beslut, i 4 och 11 §§ samt 12 § 1, 3 och 4 mom. statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvärvillkoren, i 6 § 5 mom. samt 7 och 9 §§ Ålands landskapsregerings beslut (ÅFS 2016:41) om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket och bestämmelser som utfärdats med stöd av landskapslagen (2007:96) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om gödselafabrikat och som gäller användning av fosfor.

16 §. Odlingsplan

Stödmottagaren ska årligen före odlingsperioden inleds upprätta en skriftlig odlingsplan som omfattar gårdsbruksenhetens all åkermark. Odlingsplanen är en preliminär plan och dess innehåll ska preciseras i de skiftesvisa anteckningarna. I den skriftliga odlingsplanen ska anges vilka växtarter och vilken gödsling med avseende på gödselmängder och gödselslag som planeras på varje jordbruksskifte på basskiftet.

Det första åtagandeåret ska odlingsplanen vara klar senast den 15 juni.

17 §. Markkartering

Gårdsbruksenhetens all odlad åkermark ska vara markkarterad. Med odlad åkermark avses i detta sammanhang den åkermark som odlas med åker- eller trädgårdsrödor, den åkermark på vilken en gröngödslingsvall eller en flerårig gröntträda anläggs och övrig åkermark som kan tillföras näringsämnen enligt bilaga 4 oavsett om näringsämnen har tillförts.

På ett skifte som enligt 5 mom. ska vara markkarterad ska markkarteringen utföras minst vart femte år frånsett vid linjeprovtagning, där prov ska tas vart tredje år. Har sökanden högst fem år gamla resultat från en markkartering som har utförts före åtagandeperioden inleds för dessa användas förutsatt att resultaten uppfyller villkoren i 4 mom. Skiften som saknar ett gällande markkarteringsresultat som uppfyller villkoren i 4 mom. när åtagandeperioden inleds ska markkarteras under det första åtagandeåret och stödmottagaren ska ha tillgång till resultaten av markkarteringen före följande odlingsår. En ny markkartering ska utföras när det har gått fem år sedan den föregående provtagningen, eller tre år vid linjeprovtagning och stödmottagaren ska ha tillgång till resultaten av den nya markkarteringen före följande odlingsår. Åkermark som finns på gårdsbruksenheten och som inte odlas och åkermark som stödmot-

tagaren får i sin besittning under åtagandeperioden ska markkarteras under den växtperiod då odlingen inleds. Stödmottagaren ska ha tillgång till resultaten av markkarteringen före följande odlingsår. När det gäller åkermark som stödmottagaren får i sin besittning under åtagandeperioden får även en gällande markkartering som gjorts av den tidigare innehavaren användas, om en sådan finns att tillgå.

Har det på ett skifte inte ännu gjorts någon markkartering, ska de värden för mullrika jordar som gäller för kväve i tabellerna 1, 2 och 3 i bilaga 4 och de värden för god bördighetsklass som gäller för fosfor i tabellerna 5 och 7 i bilaga 4 användas vid gödslingen. Har det på ett basskifte tagits fler jordprover än den minimifrekvens för provtagning som avses i 5 mom. förutsätter, ska de nyaste jordproverna ligga till grund för gödslingen.

Markkarteringen ska vara en grundanalys där jordarten, mullhalten, surheten, mängden utbytbar calcium, kalium och magnesium samt mängden lättlöslig fosfor bestäms. Fosforanalysen ska utföras på det sätt som är standard i Finland genom att provet extraheras med sur ammoniumasetatlösning och analyseras på grund av färgreaktion med spectrofotometer. Analyseras provet i ett laboratorium utanför Finland måste det framgå ur analysresultatet att denna metod har använts. Av analysresultaten ska framgå analysdatum eller det datum då provet har lämnats för analys. Proverna och provresultatet ska förses med basskiftets tiosiffriga signum.

Markkarteringen ska omfatta minst ett prov per basskifte, om basskiftet överstiger 0,5 hektar. Är basskiftet större än fem hektar ska ett prov tas per varje påbörjat femtal hektar. För basskiften som är mindre än 0,5 hektar får samma markkarteringsresultat användas som för det angränsande skiftet. Med angränsande skiften avses basskiften som har gemensam gränslinje eller som åtskiljs av en väg eller ett dike. På enskilda basskiften som är mindre än 0,5 hektar och som inte angränsar till ett basskifte som är över 0,5 hektar kan det tas ett prov, eller också ska de värden för mullrika jordar som avses i tabell 1, tabell 2 och tabell 3 i bilaga 4 användas vid kvävegödsling och de värden för god bördighetsklass som avses i tabell 5 och tabell 7 i bilaga 4 användas vid fosforgödsling. Vid linjeprovtagning räcker det med provfrekvensen ett prov per varje påbörjat tiotal hektar.

Varje prov för markkartering ska bestå av minst sju delprover. Proverna ska vara jämnt fördelade över hela skiftet. Proverna ska tas från hela bearbetningsskiktets djup.

18 §. Kvalitetstest av åkerjord

Stödmottagaren ska före slutet av det tredje åtagandeåret göra ett kvalitetstest av åkerjorden. Testet görs genom att en av Ålands landskapsregering godkänd utvärderingsblankett för kvalitetstest för åkerjord fylls i för varje basskifte som ingår i åtagandet. Kvalitetstestet ska göras för alla basskiften som är större än 0,5 hektar. Är samtliga basskiften på gårdsbruksenheten mindre än så ska stödmottagaren göra kvalitetstestet för ett basskifte som stödmottagaren väljer.

19 §. Skiftesvisa anteckningar

Stödmottagaren ska årligen från början av åtagandeperioden föra skiftesvisa anteckningar om de årliga od-

lingsåtgärderna. Skiftesvisa anteckningar ska föras för varje skifte som finns på den odlade åkermarken som avses i 17 § 1 mom. I de skiftesvisa anteckningarna ska följande uppgifter om de årliga odlingsåtgärderna ingå

- 1) skiftets signum och areal,
- 2) bearbetningsdatum och bearbetningsmetod,
- 3) sånings- eller planteringsdatum,
- 4) växtart och mängden utsäde eller plantor,
- 5) gödslingsdatum,
- 6) slagen och mängderna av handelsgödsel och organiska gödselmedel,
- 7) mängderna fosfor och kväve, vid behov en anteckning om när fosforutjämningsperioden inlests och utjämningsåret,
- 8) växtskyddsmedlets fullständiga namn, dosering, tidpunkt, användningsändamål, konstaterade sjukdomar och skadegörare, orsak till användningen samt övriga vidtagna växtskyddsåtgärder och
- 9) datum för skörd, slätter eller betesgång samt skördenivån inklusive nödvändiga motiveringar,
- 10) det som krävs i villkoren för de valda frivilliga komplementen som avses i 27 §.

I fråga om plantskoleodling ska skiftesvisa anteckningar föras per växtgrupp. Växtgrupperna är träd, buskar och perenner.

20 §. Skyddsremsor

Finns ett basskifte på åkermark som gränsar till ett vattendrag ska det finnas en i genomsnitt minst tre meter bred skyddsremsa vid åkerkanten mot vattendraget. Ett basskifte gränsar inte till ett vattendrag om

1) det mellan åkermarken och vattendraget finns i genomsnitt minst tio meter skog, buskage, tomtmark, väg-område, impediment eller tvinmark eller annat område, och om vattnet inte ens vid översvämning stiger upp på jordbruksmarken eller om

2) åkermarken ligger bakom en översvämningvall och avrinningsvattnet leds bort genom pumpning eller på något annat motsvarande sätt.

Skyddsremsorna ska täckas av flerårig vall-, gräs- eller ängsväxtlighet. Växtligheten ska slås en gång per år. Växtligheten kan också skördas till foder. Slåttern eller skörden får inte ske före den 15 juli såvida det inte är fråga om bekämpning av ogräs, växtsjukdomar eller skadegörare eller om att förhindra spridning av dem. Utförs slåttern före den 30 september ska det slagna gräset föras bort. Husdjur får beta på skyddsremsan.

Skyddsremsorna får inte bearbetas, gödglas eller behandlas med växtskyddsmedel. Vid svår ogräsförekomst är det undantagsvis tillåtet att förstöra och förnya växtlighet som punktbekämpning i enlighet med begränsningarna för användningen av växtskyddsmedlet. Med svår ogräsförekomst avses utbredd förekomst av ogräs som lätt sprider sig till andra åkerskiften med vinden eller på annat sätt, att växter eller buskar med vedstam etablerat sig på skiftet, förekomst av invasiva främmande arter och andra motsvarande situationer.

Skadas växtligheten på en skyddsremsa eller förstörs under vintern, i samband med punktbekämpning av ogräs, i samband med iståndsättning av diken eller rensning av utfallsdiken eller på något annat motsvarande sätt, ska skyddsremsan besås med ny vallväxtlig-

het så snart förhållandena möjliggör det. Uppgifter om åtgärder på skyddsremsan ska föras in i de skiftesvisa anteckningarna.

21 §. Minimikrav för användning av gödselmedel

En stödmottagare som har gått in i ett åtagande om balanserad användning av näringsämnen ska iaktta de minimikrav för användning av gödselmedel som avses i artikel 28.3 i landsbygdsförordningen. En stödmottagare får därmed per hektar årligen använda högst den mängd kväve och fosfor som anges i bilaga 4. Kväve- och fosforgödslingen ska utföras skiftesvis på basis av grödan, jordens bördighet eller mullhalt och skördenivån.

22 §. Kvävegödsling

I de använda näringsmängderna ska inräknas näringsämnena i såväl oorganiska som organiska gödsel-fabrikat och i stallgödsel från husdjur samt näringsäm-nena i andra ämnen som sprids på åkrarna, om de måste uppges i gödsel-fabrikatets varudeklaration.

Mängden kvävegödsel får i begränsad utsträckning ökas på basis av den skördenivån som uppnåtts. Den uppnådda skördenivån för ett skifte räknas ut genom att den aktuella odlingsväxtens skörd på hela gårdsbruks-enheten delas med antalet skiften där växten i fråga har odlats. För att stödmottagaren ska kunna använda det tillskott till kvävegödselmängderna som avses i ta-bellerna 1a, 1b och 4 i bilaga 4 måste den enligt den ovan beskrivna beräkningen erhållna skördenivån, som gödselmängden baserar sig på, ha uppnåtts under nå-got av de fem föregående skördeåren. Utgående från en högre uppnådd skördenivå är det möjligt att vid odling av spannmål och oljeväxter utöver de mängder kväve som anges i tabell 1 i bilaga 4 använda tillskott till kvävemängderna i enlighet med tabellerna 1a och 1b i bilaga 4 och vid odling av lök utöver de mängder kväve som anges i tabell 3 i bilaga 4 använda tillskott till kvävemängderna i enlighet med tabell 4 i bilaga 4. Har det genom odling av en växt uppnåtts en skördenivå som berättigar till tillskott enligt tabellerna 1a eller 1b i bilaga 4 får motsvarande justeringar på basis av skördenivån användas även i fråga om övriga växter enligt tabellerna 1a eller 1b i bilaga 4. Justeringar på basis av skördenivån får tillämpas steglöst. Tillskottskväve enligt justering på basis av skördenivån får inte ges till höstsådda grödor på hösten under såningsåret.

På skiften som består av jordar med olika mullhalt får ett vägt medeltal av de högsta tillåtna givorna som avses i tabellerna 1, 2, 3 och 4 i bilaga 4 användas.

Svarträda, stubbträda och ettårig grönträda får inte gödglas. Anläggs höstsäd eller annat motsvarande växt-bestånd på träda efter den 15 juli eller det på sådana arealer med ekologiskt fokus som avses i artikel 46 i förordningen om direktstöd odlas en gröda vars skörd bärgas, får skiftet gödglas i enlighet med bilaga 4.

23 §. Fosforgödsling

I de använda näringsmängderna ska inräknas näringsämnena i såväl oorganiska som organiska gödsel-fabrikat och i stallgödsel från husdjur samt näringsäm-nena i andra ämnen som sprids på åkrarna, om de måste uppges i gödsel-fabrikatets varudeklaration och om det

12 LF (2016:42) om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk...

med näringsämnen sprids mer än ett kilogram fosfor per hektar och år. Fosfor som sprids med kemiska ämnen avsedda att binda fosfor räknas inte in.

På skiften som är större än fem hektar och på vilka gödslingen ska basera sig på två eller flera jordprov i enlighet med bestämmelserna i 17 § 5 mom. får ett vägt medeltal av de högsta tillåtna givorna som avses i tabellerna 5 och 7 i bilaga 4 användas.

På de stallgödselundantag som avses tabell 5 i bilaga 4 får tillämpas fosforutjämning i enlighet med 25 §, men inte justeringar på basis av skördenivån.

Är den uppnådda skördenivån högre än 4 000 kilogram per hektar och år för spannmål, 3 000 kilogram per hektar och år för råg och 1 750 kilogram per hektar och år för oljväxter, får 3 eller 6 kilogram fosfor i enlighet med tabell 6 i bilaga 4 läggas till de mängder som anges i tabell 5 bilaga 4. Är den uppnådda skördenivån för lök högre än 40 000 kilogram per hektar och år kan fosforgödslingen ske i enlighet med tabell 8 i bilaga 4. Justeringar på basis av skördenivån får tillämpas steglöst. Om det i bilaga 4 inte har angetts något värde för fosforgödsling, får justeringar på basis av skördenivån inte användas.

Svartträda, stubbträda och ettårig gröntträda får inte gödslas. Anläggs höstsäd eller annat motsvarande växtbestånd på träda efter den 15 juli eller det på sådana arealer med ekologiskt fokus som avses i artikel 46 i förordningen om direktstöd odlas en gröda vars skörd bärgas, får skiftet gödslas i enlighet med bilaga 4.

Om skörden inte bärgas ska den fosfor som spridits på en åker beaktas till sin fulla mängd följande år utom vid fall där skörd inte har kunnat bärgas på grund av exceptionellt riklig nederbörd.

24 §. *Organiska gödselmedel*

De organiska gödselmedel som används för gödsling av åkermark ska vara analyserade om mer än 10 kubikmeter per år sprids på en gård. Minst innehållet av totalfosfor, kalium och lösligt kväve ska analyseras.

Vid gödslingen ska näringsämnen i stallgödsel från husdjur beaktas på basen av den stallgödselanalys som avses i 1 mom. Ett analysresultat får inte vara äldre än fem år. Finns inget gällande analysresultat ska en analys göras under det första åtagandeåret och de tabellvärden som avses i bilaga 5 ska användas vid uträkningen av den mängd kväve och fosfor som avses i 21 §.

Det lösliga kvävet i stallgödsel och organiska gödsel-fabrikat beaktas i sin helhet.

Av mängden totalfosfor i stallgödsel och cellsaft från potatis beaktas 100 procent. Av fosfor i påsldjurs-spillning, i köttbenmjöl och i livsmedelsavfall samt av mängden totalfosfor i bearbetat slam från slamavskiljare och slam från reningsverk beaktas 60 procent. Av mängden totalfosfor i aska beaktas 40 procent. Fosfor i organiska gödsel-fabrikat beaktas på basis av den råvara som gödsel-fabrikatet innehåller mest av.

25 §. *Fosforutjämning*

I fråga om mängden fosfor får fosforutjämning tillämpas. Vid fosforgödsling kan en högst fem år lång utjämningsperiod tillämpas. Fosforutjämningsperioden ska inledas när den tillåtna årliga fosformivån överskrids. Utjämningsperioden kan inledas också när den

tillåtna årliga mängden fosfor underskrids. Tidpunkten för utjämningsperiodens början och slut ska anges i de skiftesspecifika anteckningarna.

Fosforutjämningsperioden ska göras jordbruksskiftesvis. Varierar jordbruksskiftenas placering på basskiftet under utjämningsperioden, ska fosforutjämningsperioden följas upp på basskiftesnivå. Den årliga mängd fosfor som ett basskifte förbrukar beräknas härvid genom att arealen för varje jordbruksskifte multipliceras med mängden fosfor per hektar för den gröda som odlas på jordbruksskiftet i fråga, varefter dessa tal räknas samman. Den tillåtna maximigivan av fosfor för grödan i fråga på ett basskifte beräknas på motsvarande sätt. Vid uppföljningen av fosforutjämningsperioden används skillnaden mellan den tillåtna maximigivan av fosfor och den använda mängden fosfor.

Kommer ett skifte i stödmottagarens besittning under åtagandeperioden behöver den stödmottagare som tar över skiftet inte beakta en tidigare fosforutjämningsperiod på skiftet ifråga. Det här gäller dock inte fall där två jordbrukare regelbundet byter skiften till exempel av växtföljdsskäl.

26 §. *Minimikrav för användning av växtskyddsmedel*

Växtskyddsmedel ska användas och lagras på det sätt som avses i 6 och 7 §§ lagen om växtskyddsmedel (FFS 1563/2011), nedan kallad *växtskyddsmedelslagen*, vilken är tillämplig i landskapet i enlighet med landskapslagen (2012:41) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om växtskyddsmedel. På en gårdsbruksenhet får växtskyddsmedel spridas endast av en person som har avlagt den examen som avses i 10 § växtskyddsmedelslagen eller som fått rätt att ordna denna examen eller som har sådan gällande utbildning som avses i 9 § 4 mom. i Ålands landskapsregerings beslut (2009:10) om stöd för att förbättra miljön och landsbygden.

På en gårdsbruksenhet ska en växtskyddsmedelsspruta som används för spridning av växtskyddsmedel testas på det sätt som föreskrivs i 4 kap. växtskyddsmedelslagen. Traktorsprutor i yrkesmässig användning ska testas en gång senast den 26 november 2016 och därefter vart femte år. Om spridningsutrustningen har testats tidigare på det sätt som avses i 9 § 3 mom. Ålands landskapsregerings beslut om stöd för att förbättra miljön och landsbygden behöver utrustningen inte testas på nytt förrän om fem år efter testningen.

Frivilliga komplement till ett åtagande om balanserad användning av näringsämnen

27 §. *Val av frivilliga komplement*

Till ett åtagande om balanserad användning av näringsämnen kan följande frivilliga komplement väljas

- 1) reducerad höstbearbetning,
- 2) förbättrad användning av stallgödsel,
- 3) mekanisk ogräsbekämpning i potatisodling,
- 4) odling av markförbättrande växter,
 - a) fånggröda,
 - b) gröngödslingsvall,
 - c) sanerings- och markluckrande växter,
 - 5) odling av dragväxter för bin,
 - 6) användning av täckmaterial för trädgårdsväxter eller

7) alternativa bekämpningsmetoder i trädgårdsodling.

Det frivilliga komplementet som avses i 2 punkten kan väljas endast om gårdsbruksenheten uppfyller villkoren för en husdjursgård som avses i 13 §. Det frivilliga komplementet som avses i punkt 4 kan inte väljas på en gårdsbruksenhet som i åtagandet är anmäld som en sådan husdjursgård som avses i 13 §.

De frivilliga komplementen ska väljas samtidigt då åtagandet om balanserad användning av näringsämnen ingås och villkoren ska uppfyllas under hela åtagandeperioden. Alla odlingsåtgärder som genomförs inom ramen för de frivilliga komplementen ska dokumenteras i de skiftesvisa anteckningarna som avses i 19 §.

Ett åtagande kan omfatta ett eller flera frivilliga komplement. På ett jordbruksskifte kan de frivilliga komplementen dock inte kombineras på ett sådant sätt att de stödtak som avses i bilaga II i landsbygdsförordningen överskrids. För ett skifte som används för odling av trädgårdsväxter är det möjligt att välja endast ett av de frivilliga komplement som avses i 1 mom. 6 och 7 punkterna. För ett skifte för vilken ett frivilligt komplement som avses i 1 mom. 6 eller 7 punkterna har valts kan inte något annat frivilligt komplement väljas. Ett frivilligt komplement som avses i 1 mom. 4a punkten kan inte kombineras med ett frivilligt komplement som avses i 1 mom. 1 punkten. Ett frivilligt komplement som avses i 1 mom. 6 och 7 punkterna kan inte väljas för skiften på vilka det odlas kummin.

28 §. Reducerad höstbearbetning

Stödmottagaren ska åta sig att på hösten lämna åkermark oplöjd efter skörden. På hösten tillåts en reducerad bearbetning som lämnar en betydlig del av stubben eller växtmassan kvar på markytan. Direktsådd är tillåten både på hösten och på våren. Ett skifte som inte har direktsått på hösten ska plöjas, direktsås eller bearbetas på något annat sätt på våren. Plöjningen, direktsådden eller bearbetningen får ske tidigast den 1 april.

Insatsen kan genomföras endast på sådana skiften på vilka det under stödet har odlats spannmål, proteingrödor, oljeväxter, sockerbeta, potatis, majs, ettåriga trädgårds- och specialväxter eller sanerings- och markluckrande växter. Insatsen kan även genomföras på skiften med vall och gröngödslingsvall om växtligheten bryts följande vår. För övrigt kan ersättning för reducerad höstbearbetning inte erhållas för vall.

Insatsen kan väljas för enskilda skiften och stödmottagaren ska på den årliga ansökan om utbetalning uppge de skiften som ersättning söks för.

Insatsen ska genomföras på minst 1 hektar varje år.

Som krav som gäller åtgärdens basnivå ska iakttas vad som i 6 § 1-3 mom. Ålands landskapsregerings beslut om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket föreskrivs om spridning av stallgödsel på hösten.

29 §. Förbättrad användning av stallgödsel

Stödmottagaren ska årligen planera användningen av den stallgödsel som produceras på gårdsbruksenheten. Planen ska utgå ifrån den verkliga mängd som produceras och omfatta en beräkning av den mängd som kan spridas på den åkermark som stödmottagaren besitter det aktuella året. Spridningen ska anpassas till de en-

skilda skiftena på gården. Visar planen att all stallgödsel inte kan spridas på stödmottagarens åkermark ska stödmottagaren leverera stallgödsel till en annan jordbrukare som kan ta emot och sprida den på sina åkrar. All den stallgödsel som stödmottagaren sprider på sin egen mark ska ske i enlighet med bestämmelserna i 2 mom.

Stödmottagaren ska åta sig att inom 24 timmar från spridningen mylla ner den stallgödsel som sprids på öppen mark. Svämngödsel kan alternativt spridas i åkermark med myllningsutrustning som är kopplad till en enhet som sprider ut svämngödsel eller med placerande utrustning som skär en skåra i åkerens yta. Sprids svämngödsel i växande gröda ska spridningen ske med slangspridare. Fast gödsel som sprids i växande gröda ska spridas med en precisionsspridare som är försedd med en utrustning som finfördelar gödseln. Spridaren ska ha minst två rivande valsar som är försedda med knivar eller ha spridartallriker med justerbara vingar eller annan motsvarande utrustning som finfördelar gödseln i motsvarande grad. Ytgodsling på vallar med slangspridare eller med annan spridare som lämnar stallgödseln kvar på ytan får inte ske efter den 31 augusti.

Ersättning beviljas för den åkerareal på vilken minst 10 kubikmeter fast gödsel eller minst 20 kubikmeter svämngödsel har spridits under året.

Insatsen kan väljas för enskilda skiften och stödmottagaren ska på den årliga ansökan om utbetalning uppge de skiften som ersättning söks för.

Insatsen ska genomföras på minst 1 hektar varje år.

Som krav som gäller åtgärdens basnivå ska iakttas vad som stadgas i 21 § i detta beslut, i 6, 7 och 9 §§ Ålands landskapsregerings beslut om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket och i 9 § statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvärvillkoren.

30 §. Mekanisk ogräsbekämpning i potatisodling

Stödmottagaren ska åta sig att inte använda kemiska bekämpningsmedel mot ogräs i potatisodling. Bekämpas ogräs på den areal som omfattas av åtagandet ska mekaniska bekämpningsmetoder användas.

Insatsen kan väljas för enskilda skiften och stödmottagaren ska på den årliga ansökan om utbetalning uppge de skiften som ersättning söks för.

Insatsen ska genomföras på minst 1 hektar varje år.

Som krav som gäller åtgärdens basnivå ska iakttas vad som beskrivs i 12 § 4 mom. statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvärvillkoren.

31 §. Användning av täckmaterial för trädgårdsväxter

Stödmottagaren ska åta sig att använda täckmaterial i raderna vid odling av ettåriga trädgårdsväxter eller att använda täckmaterial i raderna eller mellan raderna vid odling av fleråriga trädgårdsväxter.

Vid odling av ettåriga trädgårdsväxter ska marken i raderna täckas med halm, flis, gräsklipp, biologiskt nedbrytbar plast, täckpapper eller med annat organiskt material som inte är skadligt för jordmånen. Täckmaterialet får inte äventyra odlingsmarkens kvalitet.

Vid odling av fleråriga trädgårdsväxter ska marken i raderna täckas med halm, flis, gräsklipp, biologiskt nedbrytbar plast eller med annat organiskt material, täck-

papper eller besås med gräs som sedan klipps. Marken mellan raderna ska täckas antingen med sått gräs som klipps eller med annat organiskt material som är inte är skadligt för jordmånen. Skiftet kan täckas i sin helhet eller också enbart i raderna eller mellan raderna.

Vid odling av ettåriga trädgårdsväxter ska täckmaterialet finnas på plats före utgången av juni förutom vid odling av sådana växter som kräver en förväxt, sallatsväxter, kinakål, blomkål eller broccoli då täckmaterialet ska finnas på plats senast före utgången av juli. Vid odling av ettåriga trädgårdsväxter ska täckmaterialet hållas på plats fram till skörd och vid odling av fleråriga trädgårdsväxter under hela den tid som växten odlas. Används gräs som klipps som täckmaterial ska gräset sås det första åtagandeåret och gräset ska täcka markytan senast det andra åtagandeåret.

Täckmaterialet i täckta rader eller radmellanrum ska täcka minst 90 procent av den markyta som ska täckas. Grästäcke som klipps ska hållas kort genom att det klipps tillräckligt ofta under växtperioden.

Insatsen kan väljas för enskilda skiften och stödmottagaren ska på den årliga ansökan om utbetalning uppge de skiften som ersättning söks för.

Insatsen ska genomföras på minst 1 hektar varje år.

Som krav som gäller åtgärdens basnivå ska iakttas vad som beskrivs i 12 § 1 och 4 mom. statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvårvillkoren.

32 §. *Alternativa bekämpningsmetoder i trädgårdsodling*

Stödmottagaren ska åta sig att för växtskyddet i första hand använda en för växtarten eller växtskadegöraren lämplig biologisk eller mekanisk växtskyddsmetod som sådan. Konstaterar stödmottagaren på basis av uppföljningen att bekämpningen har misslyckats kan den kompletteras med kemiska växtskyddsmetoder. Motiveringen till användningen av kemisk bekämpning ska anges i de skiftesvisa anteckningarna. Något av de växtskyddsmetoder som uppräknas i bilaga 3 ska användas. Makroorganismpreparaten, de pollinerande insekterarterna och produkterna de sprider samt de mikrobiologiska växtskyddsmedlen ska vara godkända i enlighet med vad som föreskrivs i lagen om skydd för växters sundhet (FFS 948/2012).

Vid användning av växtskyddsmetoder i metodgrupp I, som avses i bilaga 3, ska fabrikat eller bekämpningsorganismer enligt metod anskaffas. Ingår i växtskyddsmetoden användning av pollinerande insekter för spridning av preparatet ska det på området finnas minst två sådana bon eller kupor som jordbrukaren förfogar över per hektar. I bona och kuporna ska det finnas en lämplig spridare för växtskyddsmedlet samt separata in- och utgångar för de pollinerande insekterna. Vid användning av odlingstunnlar ska det på skiftet finnas en plastbetäckt odlingstunnel av lätt konstruktion eller ett plastbetäckt säsongsväxthus av lätt konstruktion. Det ska finnas så många odlingstunnlar eller säsongsväxthus att de täcker det område där åtgärden genomförs.

Vid användning av växtskyddsmetoder i metodgrupp II, som avses i bilaga 3, ska fabrikat enligt metod anskaffas. Om växtskyddsmetoden är användning av insektsnät, ska sådana nät avsedda för insektsbekämp-

ning användas som täcker hela det område där åtgärden genomförs. Är den valda växtskyddsmetoden ogräsbekämpning ska växtligheten harvas med en ogräsharv utrustad med ett optiskt, elektroniskt eller på satellitbaserad positionering baserat system som identifierar växten eller växtraden eller alternativt brännas med en traktordriven brännare. Under växtperioden ska harvning eller bränning ske minst två gånger. Vid användning av traktordriven brännare eller optisk harv ska utrustningen för ogräsbekämpning finnas på gårdsbruksenheten eller också kan växtskyddet utföras på entreprenad.

Stödmottagaren ska använda sådana för respektive växtart lämpliga hjälpmedel för uppföljning som avses i bilaga 1 eller motsvarande metoder för uppföljning av hur det alternativa växtskyddet lyckas. Stödmottagaren ska föra anteckningar om kontroll och bekämpning av växtlighet eller skadegörare samt vid behov kunna uppvisa kvitto över anskaffning av vissa fabrikat eller entreprenadarbete.

Stödmottagaren ska föra skiftesspecifika anteckningar om den växtskyddsmetod som har använts och hur bekämpningen har lyckats.

Insatsen kan väljas för enskilda skiften och jordbrukaren ska på den årliga stödansökan uppge de skiften som stöd söks för. För ett skifte kan endast en bekämpningsåtgärd väljas för vilken stöd betalas. Den valda bekämpningsmetoden ska vara samma på hela skiftet. Växtskyddsmetoder som hör till metodgrupp I kan inte väljas för ett skifte med ettåriga trädgårdsväxter.

Insatsen ska genomföras på minst 0,5 hektar varje år.

Som krav som gäller åtgärdens basnivå ska iakttas vad som stadgas i 26 § detta beslut och vad som beskrivs i 12 § 4 mom. statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvårvillkoren.

33 §. *Odling av markförbättrande växter*

Stödmottagaren ska åta sig att odla markförbättrande växter. Som markförbättrande växter kan odlas fånggrödor, gröngödslingsvall eller sanerings- och markluckrande växter.

En fånggröda kan sås antingen i huvudrödan eller som renbestånd efter att huvudrödan är skördad. Sådden ska ske så att växtligheten täcker hela jordbruks-skiftet. Högst 50 procent perenna vallbaljväxter får ingå i utsädet. En fånggröda som sås efter att huvudgrödan är skördad ska sås senast 30 augusti. Som fånggröda som sås efter att huvudgrödan är skördad ska användas korn, havre, råg, höstvete, rågvete, rajgräs eller andra hö- och vallväxter, foderraps, rybs, honungsfacelia eller klöver eller en blandning av dessa. Som fånggröda som sås i huvudgrödan ska användas rajgräs eller andra hö- eller vallväxter, klöver eller en blandning av dessa. En fånggröda får inte skördas, brytas med kemiska preparat, utnyttjas som bete, användas till någon form av produktion eller för att anlägga flerårig vall. Växtligheten får bearbetas eller plöjas in tidigast den 1 april följande år. Består jordarten på skiftet av lera kan växtligheten brytas från och med den 1 november. Skiftets jordart ska framgå ur ett markkarteringsresultat eller ur någon annan jordartsbestämning. Sås höstsäd eller oljväxter på skiftet får fånggrödan brytas tidigast den 15 augusti samma år.

Som sanerings- och markluckrande växt ska användas oljerättika, vitsenap, tagetes eller en blandning av dessa. Saneringsväxten ska sås på våren och den får vändas in i jorden två månader efter sådd. Samma jordbrukskifte får vara besätt med saneringsgröda högst tre år i rad.

Gröngödslingsvallarna ska ingå i gårdens normala växtföljd och användas som gödselmedel för den efterföljande odlingsväxten. Under åtagandeperioden får gröngödslingsvall odlas på samma kifte under högst två år. Från gröngödslingsvallarna får högst en skörd bärgas per år. Skörden ska bärgas före 30 juni och efter detta datum får djur inte beta på gröngödslingsvallen. Gröngödslingsvallen får inte placeras före eller efter en sanerings- och markluckrande växt som avses i 3 mom., vall, tillfälligt icke odlad åker, icke odlad åker som sköts eller icke odlad åker. Växtbeståndet på gröngödslingsvallarna ska anläggas antingen i början av växtperioden eller året innan tillsammans med skyddsådd eller en annan skyddsgröda. Gröngödslingsvallarna ska anläggas genom sådd av frön av vall- eller gräsväxter och kvävefixerande växter. Av vikten på det frö som används för anläggande av gröngödslingsvall ska minst 20 procent bestå av frön av kvävefixerande växter. Gröngödslingsvallen får avslutas innan höstsådd sås. Sås följande odlingsväxt på våren får gröngödslingsvallen avslutas med kemiska preparat tidigast den 1 september och bearbetas tidigast den 1 oktober.

Insatsen kan väljas för enskilda skiften och stödmottagaren ska på den årliga ansökan om utbetalning uppge de skiften som ersättning söks för. Ersättning beviljas för den areal på vilken en markförbättrande växt har odlats under stödet.

Insatsen ska genomföras på minst 1 hektar varje år.

Som krav som gäller åtgärdens basnivå ska iakttagas vad som beskrivs i 12§ 1 och 4 mom. statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvärvillkoren.

34 §. *Odling av dragväxter för bin*

Stödmottagaren ska åta sig att odla dragväxter för bin. Som dragväxter ska användas honungsfacelia eller en utsädesblandning med honungsfacelia och ettåriga ängsväxter så som vicker, lin, blåklint, malva eller andra ettåriga blommande växter, dock inte ärt, böna, lupin, sojaböna, sötväppling eller lucern.

Växtligheten får inte förstöras med kemiska preparat, inte heller slås före blomningen är avslutad.

Insatsen kan väljas för enskilda skiften och stödmottagare ska på den årliga ansökan om utbetalning uppge de skiften som stöd söks för. Ersättningen beviljas för åkrar som odlas med dragväxter för bin.

Insatsen ska genomföras på minst 0,5 hektar varje år.

Som krav som gäller åtgärdens basnivå ska iakttagas vad som beskrivs i 12 § 1 och 4 mom. statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvärvillkoren.

Övriga åtaganden

35 §. *Anläggning av skyddszon*

Stödmottagaren ska under hela åtagandeperioden oavbrutet ha i sin besittning minst 3 hektar åkermark. Icke odlad areal beaktas inte.

Stödmottagaren ska åta sig att anlägga och därefter under hela åtagandeperioden sköta en skyddszon som är minst 3 meter men högst 25 meter bred. I motiverade fall kan skyddszonen vara bredare än 25 meter. Landskapsregeringen fastställer bredden på varje enskild skyddszon. Landskapsregeringen ska härvid beakta åtminstone åkers lutning, närheten till vattenområdet och arrendering.

Vid anläggning och skötsel ska hänsyn tas till den biologiska mångfalden.

Skyddszonen ska anläggas på åkermark. Vid anläggningen får kväve och fosfor tillföras i enlighet med tabell 2 och 5 i bilaga 4. Används stallgödsel vid gödslingen ska tabellvärden i bilaga 5 användas om ingen stallgödselanalys finns att tillgå.

Åkermarken som skyddszonen anläggs på ska finnas inom ett tillrinningsområde som landskapsregeringen i en översiktsplan har definierat som särskilt känsligt. Dessa områden visas på kartorna i bilaga 6.

Skyddszonen ska under hela åtagandeperioden vara bevuxen med vallgräs. Om det inte redan växer vallgräs på området ska området sås med flerårigt gräsför i början av åtagandeperioden. Växtbeståndet på en skyddszon får anläggas i skyddsådd redan under den föregående växtperioden. Växtbeståndet får anläggas genom användning av färdiga utsädesblandningar av vall- och gräsväxter med högst 20 procent klöver.

Växtligheten ska slås en gång per år. Slåttern får inte utföras före den 15 juli såvida det inte är fråga om bekämpning av ogräs, växtsjukdomar eller skadegörare eller om att förhindra spridning av dem. Växtligheten ska slås senast den 30 september och det slagna gräset ska föras bort. Gräset får utnyttjas i lantbruksproduktionen. Skyddszonen får användas som bete för husdjur förutsatt att detta inte är till skada för miljön.

Efter anläggandet får området som skyddszonen anlagts på inte bearbetas, gödslas eller behandlas med kemiska bekämpningsmedel. Flyghavre eller mjölkstistel, gräbo, åkertistel och andra motsvarande svåra ogräs som sprider sig med vinden får i skyddszonen bekämpas kemiskt i enlighet med begränsningarna av användningen av växtskyddsmedlet eller mekaniskt. Skadas växtligheten i skyddszonen eller förstörs under vintern, till följd av bekämpning av flyghavre eller av någon annan motsvarande orsak, ska den skadade arealen besås med ny vallväxtlighet så snart förhållandena medger det. Uppgifter om åtgärder vid anläggande och skötsel av skyddszonen, om förstörd växtlighet, om bekämpning av flyghavre eller andra ogräs och om anläggande av nytt växtbestånd ska dokumenteras.

Ett åtagande måste omfatta minst 0,25 hektar.

Som krav som gäller åtgärdens basnivå ska iakttagas vad som stadgas i 6 § 8 mom. fjärde och femte mening i Ålands landskapsregerings beslut om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket samt i 4 och 11 §§ statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvärvillkoren.

36 §. *Ängsvall*

Stödmottagaren ska under hela åtagandeperioden oavbrutet ha i sin besittning minst 3 hektar åkermark. Icke odlad areal beaktas inte.

12 LF (2016:42) om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk...

Insatsen genomförs på åkermark på vilken det har funnits vallväxtlighet oavbrutet i minst 10 år. Stödmottagaren ska åta sig att bevara denna växtlighet under hela åtagandeperioden. Skiften på vilka vallväxtligheten har förnyats under de senaste 10 åren kan inte ingå i åtagandet.

Växtligheten på ängsvallarna ska slås årligen. Med hänsyn till den biologiska mångfalden ska slåttern utföras så att fåglars häckning eller däggdjurens ungar inte äventyras. Slåttern får därför påbörjas tidigast den 15 juli. Växtligheten ska slås senast den 30 september och det slagna gräset ska föras bort. Gräset får utnyttjas i lantbruksproduktionen. Efter slåttern kan vallen användas som bete för husdjur förutsatt att detta inte är till skada för miljön. Vallen får betas med högst 1 djurenhet per hektar. Uppgifter om åtgärder vid skötsel och betning ska dokumenteras.

Under åtagandeperioden får inte handelsgödsel, stallgödsel eller kemiska bekämpningsmedel användas på vallarna och de får heller inte bearbetas.

Ett åtagande måste omfatta minst 2,00 hektar.

Som krav som gäller åtgärdens basnivå ska iakttas vad som stadgas i 12 § 3 mom. statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvärvillkoren.

37 §. Skötsel av naturbeten med höga naturvärden

Stödmottagaren ska under hela åtagandeperioden oavbrutet ha i sin besittning minst 3 hektar åkermark eller minst 3 hektar naturbeten. Icke odlad areal beaktas inte.

Insatsen genomförs på naturbeten med höga naturvärden och som inte är permanent gräsmark. Med naturbeten med höga naturvärden avses strandängar, ängar och hagar.

Djurtätheten på den areal som omfattas av åtagandet ska vara minst 0,4 djurenheter per hektar. Djurtätheten beräknas genom att dividera det totala antalet djurenheter av antalet betande djur med den totala betesarealen som ingår i jordbrukarens åtagande, eller om stödmottagaren har flera åtaganden om skötsel av naturbeten med höga naturvärden, den sammanlagda totala arealen i dessa åtaganden. Som betesdjur kan godkännas nötkreatur över två år, nötkreatur mellan sex månader och två år, nötkreatur under sex månader, får och getter över ett år, lamm och killingar över tre månader och hästdjur över sex månader.

Stödmottagaren ska åta sig att hålla ett tillräckligt bestyrck på de naturbeten som omfattas av åtagandet. Antalet betande djur ska anpassa till betesområdets storlek. Bestyrcket ska motsvara foderproduktionen och –tillväxten på betet. Djuren ska årligen beta på betet senast den 15 augusti. Området får inte växa igen med sly och buskar. Kompletterande skötselåtgärder såsom röjning, slätter och putsning ska utföras om igenväxning börjar förekomma. Betet ska årligen vara väl avbetat senast 30 september och vid behov åtgärdat med kompletterande skötsel.

Tillskottsutfodring på betet är inte tillåten förutom på våren under högst 2 veckor i början av betesperioden och på hösten under högst 2 veckor i slutet av betesperioden, dock tidigast den 15 september. Omfattar ett bete

både beten med höga naturvärden och övriga betesområden ska tilläggsutfodringen förbjudas helt på beten med höga naturvärden och på det övriga betesområdet får tillskottsutfodring ske högst under 2 veckor i början av betesperioden och på hösten under högst 2 veckor i slutet av betesperioden dock tidigast den 15 september. Djuren ska årligen beta på betet senast den 15 augusti. Området får inte växa igen med sly och buskar. Kompletterande skötselåtgärder såsom röjning, slätter och putsning ska utföras om igenväxning börjar förekomma. Betet ska årligen vara väl avbetat senast 30 september och vid behov åtgärdat med kompletterande skötsel.

Under exceptionellt torra perioder kan landskapsregeringen utfärda ett generellt undantag från de ovan nämnda begränsningarna så att djurens näringsbehov kan tillgodosas.

På de åkrar som enbart används som bete och som finns i anslutning till naturbeten med höga naturvärden får ingen gödsel användas. På de åkrar som först skördas och därefter används som bete får den skörd som betas inte gödslas.

På naturbeten får inte handelsgödsel eller kemiska bekämpningsmedel användas, betena får heller inte bearbetas, planteras eller besås. Bekämpning av främmande arter så som jätteloka kan undantagsvis med landskapsregeringens särskilda tillstånd bekämpas med kemiska bekämpningsmedel.

Uppgifter om antalet betesdjur, betesperiodens längd, tillskottsutfodring och kompletterande skötselåtgärder ska antecknas i beteskort.

Ett åtagande måste omfatta minst 1,00 hektar. Ett enskilt område som ingår i åtagandet måste vara minst 0,25 hektar stort och i sin helhet uppfylla kriterierna för ett naturbete med höga naturvärden.

Åtagandet ska omfatta en på förhand definierad betesareal men arealen som insatsen genomförs på kan variera från år till år. Ersättning beviljas dock endast för sådana beten som under stödåret har betats i enlighet med stödvillkoren. Minst hälften av arealen som omfattas av åtagandet måste betas årligen. Ett enskilt bete kan under åtagandeperioden lämnas obetat endast under en betesperiod.

Som krav som gäller åtgärdens basnivå ska iakttas det andra och tredje föreskrivna verksamhetskravet i bilaga 2 i den horisontella förordningen.

38 §. Riktade insatser på naturbeten

Stödmottagaren ska under hela åtagandeperioden oavbrutet ha i sin besittning minst 3 hektar åkermark eller utnyttja minst 3 hektar naturbeten. Icke odlad areal beaktas inte.

Ersättning för riktade insatser kan beviljas för naturbeten på strandängar, ängar och hagmark som inte är permanent gräsmark.

För varje enskilt bete som ingår i stödmottagarens åtagande ska en individuell skötselplan göras av jordbrukaren och en av landskapsregeringen godkänd rådgivare i samarbete. I skötselplanen ska de åtgärder som stödmottagaren måste genomföra under åtagandeperioden definieras. Skötselåtgärderna ska minst omfatta betning men vid behov ska även slätter och röjning av mindre buskage och enskilda träd utföras.

Skötselplanen ska göras utgående från betets karaktär, artsammansättning och behov av skötsel. Planen ska omfatta minst

- 1) en karta på vilken åtagandets areal är markerad,
- 2) en allmän beskrivning av området,
- 3) lämplig betestidpunkt på betet,
- 4) betesintensitet,
- 5) typ av betesdjur,
- 6) fällindelning och
- 7) i vilken omfattning röjning och slåtter behövs.

Stödmottagaren ska åta sig att sköta betena i enlighet med den skötselplan som är en förutsättning för beviljande av ersättning. Åtgärderna ska påbörjas under det första åtagandeåret på varje skifte som ingår i åtagandet, om inte den godkända planen förutsätter något annat.

Betena ska betas med ett lämpligt och för artsammansättningen anpassat betestryck så att området varken blir över- eller underbetat.

Tillskottsutfodring får ske endast under högst två veckor i början och under högst två veckor i slutet av betesperioden. Betet ska dessutom avskiljas med stängsel från gödslade betesvallar på åkermark för att ett för området lämpligt betestryck ska åstadkommas och för att en negativ gödslings effekt från gödslade betesvallar på åkermark ska undvikas.

På det område som omfattas av åtagandet får inte handelsgödsel eller kemiska bekämpningsmedel användas och det får heller inte bearbetas, planteras eller besås. Bekämpning av främmande arter såsom jätteloka kan undantagsvis med landskapsregeringens särskilda tillstånd bekämpas med kemiska bekämpningsmedel.

Uppgifter om antalet betande djur, betesperiodens längd och utförda skötselåtgärder ska antecknas i en skötseldagbok.

Ett åtagande måste omfatta minst 1,00 hektar.

Som krav som gäller åtgärdens basnivå ska iakttas det andra och tredje föreskrivna verksamhetskravet i bilaga 2 i den horisontella förordningen.

39 §. Skötsel av kulturmark

Stödmottagaren ska under hela åtagandeperioden oavbrutet ha i sin besittning minst 3 hektar åkermark eller utnyttja minst 3 hektar naturbeten. Icke odlad areal beaktas inte.

Ersättning kan beviljas för naturbeten på kulturmark, ångar, strandängar och hagmark. Åtagandet kan inte omfatta sådana beten som är permanent gräsmark.

Naturbeten som i sin helhet består av trädbevuxna områden kan berättiga till stöd endast om trädbeståndet består av olika trädslag av både löv- och barrträd i varierande ålder och trädbeståndet inte är dominerande och om det mellan de trädbevuxna delarna förekommer öppna ljusare partier där det växer gräs- eller ängsväxter eller om det är fråga om en björkhage.

Ersättning kan inte beviljas för följande områden:

- 1) Ekonomiskog eller annan sådan produktiv skogsmark som i första hand används för bedrivande av skogsbruk. Med sådana områden avses områden som i sin helhet är trädbevuxna och vars trädbestånd är ensidigt och i jämn ålder och vars fältskikt består i huvudsak av ris, så som blåbärris, lingonris och ljung, eller mossor samt andra trädbevuxna områden som i sin hel-

het domineras av trädbeståndet även om det i fältskicket förekommer gräs och örter.

- 2) Områden som i sin helhet är trädbevuxna och vars virkesförråd överstiger 70 kubikmeter tall och gran eller 100 kubikmeter lövträd, hamlade äldre björkar och askar samt ek medräknas inte.

- 3) Områden där skogsförnyelse genom avverkning i fröträds- eller skärmställning eller plantering efter kalavverkning har påbörjats.

- 4) Områden som i sin helhet består av plantbestånd eller ungskog vars plantantal per stamantal kan anses bilda ett godtagbart plantbestånd enligt 5 § landskapsförordningen (1998:86) om skogsvård eller för andra motsvarande avverkade områden.

- 5) Sådana naturbeten som domineras av tvinmark, impediment eller bergsområden.

- 6) Områden som vuxit igen med sly eller med unga granar eller tallar i tät bestånd.

I skärgården kan betena bestå av en mosaikartad naturtyp med inslag av berghällor, strandpartier, buskmark och mager lågproduktiv naturskogsartad barrbland- eller hållmarkstallskog, som inte har påverkats av skogsskötselåtgärder och som enligt tradition har varit betad.

Stödmottagaren ska åta sig att hålla betande besöksdjur på de naturbeten som omfattas av åtagandet. Betestrycket ska motsvara foderproduktionen och –tillväxten på betet. Djuren ska årligen beta på betet senast den 15 augusti. Området får inte växa igen med sly och buskar. Kompletterande skötselåtgärder så som röjning, slåtter och putsning ska utföras om igenväxning börjar förekomma. Gräsväxtligheten på betet ska årligen vara väl avbetad senast den 30 september och vid behov åtgärdat med kompletterande skötsel. Uppgifter om antalet betesdjur och betesperiodens längd ska antecknas i beteskorten.

Djurtätheten på ska vara minst 0,4 djurenheter per hektar. Djurtätheten beräknas genom att dividera det totala antalet djurenheter av antalet betande djur med den totala betesarealen som ingår i jordbrukarens åtagande eller åtaganden om skötsel av kulturmark. Som betesdjur kan godkännas nötkreatur över två år, nötkreatur mellan sex månader och två år, nötkreatur under sex månader, får och getter över ett år, lamm och killingar över tre månader och hästdjur över sex månader.

På naturbeten som omfattas av åtagandet får inte handelsgödsel eller kemiska bekämpningsmedel användas, betena får heller inte bearbetas, planteras eller besås. Bekämpning av främmande arter såsom jätteloka kan undantagsvis med landskapsregeringens särskilda tillstånd bekämpas med kemiska bekämpningsmedel.

Åtagandet ska omfatta en på förhand definierad betesareal men arealen som insats genomförs på kan variera från år till år. Ersättning beviljas dock endast för de beten som under stödåret har betats i enlighet med stödvillkoren. Minst hälften av arealen som omfattas av åtagandet måste betas årligen. Ett enskilt bete kan under åtagandeperioden lämnas obetat endast under en betesperiod.

Ett åtagande måste omfatta minst 1,00 hektar. Ett stödberättigat bete ska bestå av minst ett 0,25 hektar stort sammanhängande område.

12 LF (2016:42) om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk...

Som krav som gäller åtgärdens basnivå ska iakttas det andra och tredje föreskrivna verksamhetskravet i bilaga 2 i den horisontella förordningen.

40 §. Uppfödning av ursprungsraser

Stödmottagaren ska under hela åtagandeperioden oavbrutet ha i sin besittning minst 3 hektar åkermark eller minst 3 hektar naturbeten. Icke odlad areal beaktas inte.

Åtagandet kan omfatta får av finsk lantras och ålandsfår. Djuren ska vara renrasiga, vara minst ett år gamla och ingå i gårdsbruksenhetens jordbruksverksamhet. Tackorna ska betäckas årligen och för betäckningen får endast baggar av samma ras användas. En tacka ska producera en avkomma åtminstone tre gånger under åtagandeperioden.

Djuren som omfattas av åtagandet ska ha ett av landshovsregeringen godkänt intyg av vilket härstamningen framgår. Intyget ska ha utfärdats av Föreningen Ålandsfåret r.f. när det gäller ålandsfår och av ProAgria när det gäller finska lantrasfår. Fåren ska märkas och registreras i enlighet med 2 och 3 kap. lagen om ett system för identifiering av djur (FFS 238/2010).

Stödmottagaren ska åta sig att föda upp så många djur av samma ras som nämns i åtagandet. Om ett djur dör eller utmönstras under avtalsperioden, ska det utan dröjsmål ersättas med ett annat djur av samma ras som uppfyller villkoren i åtagandet. Djur som inte förmår producera avkomma ska också ersättas. Det ersättande djurets härstamningsintyg ska finnas på gårdsbruksenheten senast 15 dagar efter att det ersättande djuret har anlänt till gårdsbruksenheten.

Ett åtagande måste omfatta minst 4 djur som uppfyller villkoren för erhållande av ersättning.

Särskilda bestämmelser om miljöersättning**41 §. Anpassning av åtaganden**

Ett åtagande som avses i 8 § får anpassas på det sätt som anges i artikel 48 i landsbygdsförordningen för att beakta ändringar i den lagstiftning som gäller villkoren för ersättningen i fråga. Om stödmottagaren inte godkänner anpassningen, förfaller åtagandet utan att den ersättning som redan har betalats ut återkrävs.

42 §. Omvandling och justering av åtaganden

Ett åtagande kan under åtagandeperioden i enlighet med artikel 14 i genomförandeförordningen omvandlas till ett annat åtagande på följande sätt:

- 1) Ett åtagande om balanserad användning av näringsämnen kan omvandlas till ett åtagande om ekologisk produktion.
- 2) Ett åtagande om naturbeten med höga naturvärden kan omvandlas till ett åtagande om riktade insatser på naturbeten.
- 3) Ett åtagande om skötsel av kulturmark kan omvandlas till ett åtagande om riktade insatser på naturbeten eller till ett åtagande om naturbeten med höga naturvärden.

Det omvandlade åtagandet gäller fem år från det datum när omvandlingen införs. (2017/18)

3-4 mom. upphävda (2017/18)

43 §. Ökning och minskning av åtagandets areal eller antal djur

Den areal som omfattas av ett åtagande som avses i 8 § 1 punkten kan utvidgas i enlighet med artikel 15 i genomförandeförordningen till att omfatta den areal som gårdsbruksenheten utökats med och förutsatt att minst tre år återstår av åtagandet och att den tillagda arealen inte överstiger 5 hektar eller 10 procent av gårdsbruksenhetens tidigare areal. Har arealen som gårdsbruksenheten utökats med ingått i ett motsvarande åtagande hos en annan stödmottagare eller i ett åtagande om ekologisk produktion kan denna areal bifogas till det befintliga åtagandet oberoende av den utökade arealens storlek och längden på den återstående åtagandeperioden. I övriga fall kan det ursprungliga åtagandet ersättas med ett nytt åtagande förutsatt att det nya åtagandet omfattar hela den areal som ingick i det ursprungliga åtagandet och att dess villkor inte är mindre förpliktande. (2017/18)

Uppges ett skifte som ingår i ett åtagande som avses i 8 § 1 mom. efter det första åtagandeåret som icke odlat eller konstateras skiftet vid en kontroll vara icke odlat eller tas areal ur åtagandet eller tas ur jordbruksanvändning på det sätt som avses i 7 § 2 mom. i statsrådets förordning om grundstöd, förgröningsstöd och stöd till unga jordbrukare ska ersättning som betalats för arealen återkrävas.

Den areal som omfattas av ett åtagande som avses i 8 § 1 mom. 2-6 punkterna kan inte öka under åtagandeperioden utom vid överföring av mark eller djur som avses i 44 § 2 mom. Åtagandets areal kan minska på det sätt som beskrivs i 2 mom. och i 44 § 1 mom. (2017/18)

Antalet djur som omfattas av ett åtagande som avses i 8 § 1 mom. 7 punkten kan öka under åtagandeperiodens tre första år eller vid överföring av djur som avses i 44 § 2 mom. Antalet djur som åtagandet omfattar får minska under avtalsperioden bara av vissa orsaker som avses i artikel 2.2 i den horisontella förordningen.

44 §. Överföring av mark och djur som omfattas av ett åtagande

Överförs mark eller djur som berörs av ett åtagande som avses i 8 § 1 mom. under åtagandeperioden helt eller delvis till en annan person får åtagandet eller den del av åtagandet som berör den överförda marken eller de överförda djuren övertas av denna andra person för återstoden av åtagandeperioden eller kan också upphöra att gälla och återbetalning ska inte krävas för den period under vilken åtagandet gällde.

Har den person som övertar sådan mark som omfattas av ett åtagande som avses i 8 § 1 mom. 1-3 eller 5 punkterna eller sådana djur som omfattas av ett åtagande som avses i 8 § 1 mom. 7 punkten ett eget motsvarande åtagande från förut kan denna alternativt bifoga den övertagna marken eller de övertagna djuren till sitt befintliga åtagande.

Stödmottagaren ska ansöka om överföring av ett åtagande eller en del av den inom 15 arbetsdagar från det att ägande- eller besittningsrätten av den areal eller de djur som dessa gäller har överförts.

45 §. Åtaganden som upphör att gälla

Ett åtagande som avses i 8 § förfaller om arealen eller antalet djur som omfattas av åtagandet inte längre uppfyller villkoren för den minimiareal eller villkoren för det minimantal djur som krävs.

En stödmottagare kan frånträda ett åtagande under pågående åtagandeperiod utan att ersättning som utbetalts tidigare under åtagandeperioden återkrävs i situationer som avses i artikel 2.2 i den horisontella förordningen.

Landskapsregeringen kan meddela att stödmottagarens åtagande upphör att gälla om stödmottagaren har hemlighållit någon omständighet av väsentlig betydelse med avseende på åtagandet eller lämnat en väsentligen oriktig uppgift om en sådan omständighet, eller om stödmottagaren eller gårdsbruksenhetens senare ägare, till vilken åtagandet har överförts, i väsentlig grad bryter mot åtagandet.

Förfaller ett åtagande enligt 1 mom. eller frånträder stödmottagaren sitt åtagande utan en sådan orsak som avses i artikel 2.2 i den horisontella förordningen eller upphör åtagandet att gälla enligt 3 mom. återkrävs den ersättning som har utbetalts till stödmottagaren under åtagandeperioden. Förfaller ett åtagande till följd av överföring av mark eller djur som avses i 44 § 1 mom. Förfaller ett åtagande till följd av överföring av mark eller djur som avses i 44 § 1 mom. krävs inte återbetalning för den period under vilken åtagandet gällde.

46 §. Övervakningsuppgifter i fråga om miljöersättning

Bestämmelser om stödmottagarens skyldighet att tillhandahålla stödmyndigheterna de uppgifter som krävs för uppföljning och utvärdering miljöersättningen finns i artikel 71 i landsbygdsförordningen.

3 kap. Ersättning för ekologisk produktion

47 §. Allmänna villkor för beviljande av ersättning för ekologisk produktion

Ersättning för ekologisk produktion kan beviljas på basis av ett åtagande som innebär att stödmottagaren förbinder sig att genomföra i åtagandet fastställda insatser.

48 §. Åtagande

Ett åtagande kan ingås om övergång till ekologisk produktion och om bibehållandet av ekologisk produktion. En gårdsbruksenhet kan omfattas både av ett åtagande om övergång till ekologisk produktion och av ett åtagande om bibehållande av ekologisk produktion men åtagandena kan inte kombineras med varandra på samma areal.

Ett åtagande kan omfatta ekologisk växtodling eller ekologisk husdjursproduktion. Ekologisk växtodling och ekologisk husdjursproduktion kan ingå i samma åtagande förutsatt att både växtodlingen och husdjursproduktionen är i samma produktionskedje. Är jordbruksföretagets växtodling och husdjursproduktion i olika produktionskedjor ska separata åtaganden ingås.

Ett åtagande om övergång till ekologisk produktion omfattar två år. Direkt efter det ska stödmottagaren ingå ett åtagande om bibehållande av ekologisk produktion som omfattar minst tre år. Åtagandeperioden för nya

åtaganden om bibehållande av ekologisk produktion som inte följer direkt efter en inledande övergångsperiod är fem år. Efter det kan åtagandet förlängas med ett år i taget till slutet av programperioden.

Ett åtagande börjar den 1 maj det år då åtagandet ingås. Med ett åtagandeår avses tiden mellan den 1 maj och den 30 april, en åtagandeperiod börjar den 1 maj och slutar den 30 april.

Ett åtagande som en stödmottagare har ingått förblir i kraft även om stödmottagaren inte ansöker om en årlig utbetalning av den ersättning som åtagandet berättigar till om den årliga ansökan inte har lämnats in av orsaker som avses i artikel 2.2 i den horisontella förordningen.

Ett åtagande som avses i 1 mom. kan inte omfatta sådan mark som ingår i ett åtagande om balanserad användning av näringsämnen, i ett åtagande om ängsvall eller i ett åtagande om anläggning av skydds zoner.

I ett åtagande som avses i 1 mom. ska de områden som åtagandet gäller anges per basskifte.

Landskapsregeringen kan låta bli att godkänna en ansökan om åtagande om sökanden mitt under åtagandeperioden har frånträtt ett motsvarande åtagande och det inte har gått två år sedan åtagandet upphörde att gälla.

En stödmottagare som har gått in i ett åtagande om ekologisk produktion ska såsom krav på basnivån iakttä 12 § statsrådets förordning om krav på god jordbruks hävd och goda miljöförhållanden enligt tvärvillkoren och, 6, 7 och 9 §§ Ålands landskapsregerings beslut om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruk.

49 §. Jordbruksareal som berättigar till ersättning för ekologisk produktion

Den jordbruksareal som avses i artikel 29.1 i landsbygdsförordningen, och som berättigar till ersättning för ekologisk produktion, består av åkermark.

50 §. Betalning av ersättning för ekologisk produktion på basen av ett åtagande

Ersättning för ekologisk produktion kan betalas för den åkermark som ingår i stödmottagarens åtagande. Åkermarken ska uppges i den årliga ansökan om utbetalning i enlighet med landskapsregeringens föreskrifter och vara i stödmottagarens besittning senast den 15 juni under året i fråga.

Ersättning för ekologisk husdjursproduktion beviljas som ett förhöjt stöd för den foderareal som motsvarar 1 djurenhet per hektar. Koefficienterna som används för omräkning av djur till djurenheter visas i bilaga 1. Vid beräkning av antalet djurenheter ska det genomsnittliga djurantalet på gården under kalenderåret beaktas i enlighet med 5 § statsrådets förordning om djurenheter i vissa stöd till jordbruket. Utifrån stödmottagarens redogörelse kan då medeltalet beräknas bortses från djurantalet under ett sådant kortvarigt produktionsuppehåll som krävs inom vissa former av husdjursproduktion eller som beror på grundlig reparation eller utvidgning av en husdjursbyggnad, ändring av produktionsinriktningen eller ett oöverstigitligt hinder.

51 §. Ersättningsbelopp

Till stödmottagare som uppfyller stödvillkoren betalas i stöd följande eurobelopp per hektar:

	euro/hektar
åkergrödor och grön gödselingsvall	260
ettåriga trädgårdsväxter och matpotatis	600
fleråriga trädgårdsväxter	600
husdjur	134

52 §. Villkor för stödberättigande

Stödmottagaren ska under hela åtagandeperioden oavbrutet ha i sin besittning minst 3 hektar åkermark eller minst 0,5 hektar på vilken det odlas trädgårdsväxter. Icke odlad areal beaktas inte.

Minst hälften av stödmottagarens åkermark ska vara ansluten till och godkänd av den produktionskontroll som avses i förordningen om ekologisk produktion och omfattas antingen av ett åtagande om övergång till ekologisk produktion eller av ett åtagande om bibehållande av ekologisk produktion. Stödmottagaren ska omfattas av kontrollsystemet under hela åtagandeperioden.

Åtgärden genomförs på fasta skiften och insatserna ska varje år under åtagandeperioden genomföras på hela den areal som omfattas av stödmottagarens åtagande. Ingen sådan årlig variation i antalet hektar som avses i artikel 47.1 i landsbygdsförordningen är tillåten. På ett skifte som något år tillfälligt inte kan odlas måste ändå minst de villkor för ekologisk produktion som fastställs i förordningen om ekologisk produktion följas och skiftet måste omfattas av den årliga produktionskontrollen även om inget stöd beviljas för skiftet.

De bas- eller jordbruksskiften som under något av de åren som stödmottagarens åtagande är i kraft på grund av växelbruk besitts av en annan stödmottagare som också har ingått ett åtagande om ekologisk produktion kan räknas in i den areal som avses i 1 mom. för den stödmottagare som i huvudsak besitter skiftet. I detta fall ska denna separat ansöka skriftligen hos landskapsregeringen om byte av åkerskiftena. Ersättning för ekologisk produktion betalas till den som det aktuella året odlar skiftet.

Den areal som inte ingår i ett sådant åtagande som avses i 2 mom. ska omfattas av ett åtagande om miljöersättningen som avses i 8 § 1, 4 eller 5 punkterna.

Ett åtagande om ekologisk husdjursproduktion måste omfatta minst 2 djurenheter. Husdjuren som ingår i ett åtagande ska vara i jordbrukarens besittning och omfattas av den ekologiska produktionskontrollen som fastställs i förordningen om ekologisk produktion. Den ekologiska husdjursproduktionen ska fortgå under hela åtagandeperioden men djurslagen kan variera.

Ersättning för övergång till ekologisk husdjursproduktion kan beviljas till jordbrukare som samtidigt ingår ett åtagande om övergång till ekologisk produktion för gårdens växtodling eller som har ett åtagande om bibehållande av ekologisk växtodling på sin gårdsbruksenhet.

53 §. Stödberättigad areal

Ersättning för ekologisk växtodling beviljas för sådana skiften som är under omläggning till ekologisk produktion och för sådana skiften som redan är omlagda till ekologisk produktion.

Ersättning kan beviljas för avsalugrödor och för foderväxter som odlas till foder för produktionsdjur. En stödmottagare som inte bedriver husdjursproduktion ska leverera fodret från hö-, ensilage-, betes- eller färskfodervall till en gård som bedriver ekologisk husdjursproduktion och som har ett verkligt behov av inköpt grovfoder. På en gård som inte bedriver husdjursproduktion beviljas ersättning för hö-, ensilage-, betes- eller färskfodervall för den areal i hektar som motsvarar antalet djurenheter på den gård som bedriver ekologisk husdjursproduktion och till vilken det producerade fodret levereras. En husdjursgård kan bedriva samarbete med en eller flera växtodlingsgårdar förutsatt att djur-tätheten på den sammanlagda arealen på husdjursgården och samtliga de växtodlingsgårdar som husdjursgården samarbetar med per hektar torrhö-, ensilage-, betes- eller färskfodervall inte överstiger 2 hektar per djurenhet räknat på antalet djur på husdjursgården. På en husdjursgård ska den ekologiskt odlade vallarealen stå i proportion till antalet produktionsdjur på gården.

Ersättning för ekologisk växtproduktion kan beviljas för grön gödselingsvall. Grön gödselingsvallarna ska ingå i gårdens normala växtföljd och användas som gödselmedel för den efterföljande odlingsväxten. Under åtagandeperioden får grön gödselingsvall odlas på samma skifte under högst två år. Väljer stödmottagaren att förlänga avtalet i enlighet med 48 § 3 mom. kan grön gödselingsvall odlas på skiftet under högst tre år men dock under högst två år i följd. Från grön gödselingsvallarna får högst en skörd bärgas per år. Denna skörd ska bärgas före den 30 juni och efter detta datum får djur inte beta på grön gödselingsvallen. Från grön gödselingsvallen kan vallutsäde tröskas även efter den 30 juni. Grön gödselingsvallen får inte placeras före eller efter en sanerings- och markluckrande växt som avses i 33 § 3 mom., vall, tillfälligt icke odlad åker, icke odlad åker som sköts eller icke odlad åker. Växtbeståndet på grön gödselingsvallar ska anläggas antingen i början av växtperioden eller året innan tillsammans med skydds-säd eller en annan skyddsgröda. Grön gödselingsvallar ska anläggas genom sådd av frön av vall- eller gräsväxter och kvävefixerande växter. Av vikten på det frö som används för anläggande av grön gödselingsvall ska minst 20 procent bestå av frön av kvävefixerande växter. När en grön gödselingsvall anläggs får högst 60 kg kväve per hektar tillföras på mullfattiga och mullhaltiga jordar, på mullrika jordar och på mycket mullrika jordar och högst 50 kg kväve per hektar tillföras på organogena jordar. Vid anläggning får fosfor tillföras högst 20 kg per hektar i bördighetsklassen dålig, högst 16 kg per hektar i bördighetsklassen rätt dålig, högst 12 kg per hektar i bördighetsklassen försvarlig och högst 7 kg per hektar i bördighetsklassen tillfredsställande. I bördighetsklasserna god, hög och betänkligt hög får ingen fosfor tillföras. Grön gödselingsvallen får avslutas tidigast den 15 juli om höstsäd sås. Om följande odlingsväxt

sås på våren får grön gödning avslutas tidigast den 1 oktober.

54 §. *Stödberättigade husdjur*

Ersättning för ekologisk husdjursproduktion kan beviljas för mjölkkor, dikor, övriga nöt, får, getter, suggor, galtar, slaktsvin, höns, broilers, kalkoner, gäss, ankor och eventuella andra djur som det fastställs ekologiska produktionsregler för.

55 §. *Stödmottagarens åtagande*

Till stödmottagarens åtagande hör att bedriva ekologisk växtproduktion på minst den areal som avses i 52 § 2 mom. Till stödmottagarens åtagande kan därutöver höras att bedriva ekologisk husdjursproduktion i enlighet med bestämmelserna i förordningen om ekologisk produktion.

Stödmottagaren, eller annan person som svarar för gårdsbrukens skötsel, ska under åtagandeperioden delta i kurser i ekologiska produktionsmetoder som sammanlagt ska omfatta minst fyra dagar. En stödmottagare som har ett åtagande om övergång till ekologisk produktion och direkt därefter ett åtagande om bibehållande av ekologisk produktion ska delta i kurser som sammanlagt omfattar minst fyra dagar. Har en stödmottagare inte tidigare bedrivit ekologisk produktion på sin gårdsbrukenshet ska minst två av dessa kursdagar genomgå under de två första åtagandearna. Är det fråga om jordbruk som bedrivs av en sammanslutning ska den som ansvarar för gårdsbrukenshetens skötsel delta i kurserna. (2017/18)

56 §. *Val av frivilliga komplement som tillhör miljöersättningen*

En stödmottagare som har ett åtagande om övergång till ekologisk produktion eller ett åtagande om bibehållande av ekologisk produktion kan välja något av de frivilliga komplement som avses i 27 § 1 mom. 1, 2, 4 och 5 punkterna. Ett frivilligt komplement som avses i 27 § 2 mom. kan väljas enbart på gårdsbrukensheter som har en djurtäthet som överstiger 0,35 djurenheter per hektar. Ett frivilligt komplement som avses i 27 § 4 mom. kan väljas enbart på gårdsbrukensheter vars djurtäthet underskrider 0,35 djurenheter per hektar. Av de markförbättrande växter som avses i 27 § 1 mom. 4 punkten kan dock inte grön gödning väljas. Ett frivilligt komplement som avses i 27 § 1 mom. 1 punkten kan inte kombineras med ett frivilligt komplement som avses 27 § 1 mom. 4a punkten. För ett skifte som används för odling av ettåriga trädgårdsväxter eller matpotatis kan inget frivilligt komplement väljas.

De frivilliga komplementen ska väljas samtidigt då åtagandet om övergång till ekologisk produktion eller åtagandet om ekologisk produktion i produktionsskede ingås och villkoren ska uppfyllas under hela åtagandeperioden. Har det i ett åtagande om övergång till ekologisk produktion ingått ett frivilligt komplement som avses i 1 mom. ska det frivilliga komplementet följa med till det åtagande om bibehållande av ekologisk produktion som stödmottagaren ska ingå direkt efter den inledande övergångsperioden. Har det i ett åtagande om övergång till ekologisk produktion inte ingått ett frivilligt komplement som avses i 1 mom. under den inledan-

de övergångsperioden kan ett frivilligt komplement inte väljas när det åtagande om ekologisk produktion i produktionsskede som ska följa direkt efter den inledande övergångsperioden ingås.

57 §. *Minimikrav för användning av gödselmedel och växtskyddsmedel*

En stödmottagare ska iaktta de minimikrav för användning av gödselmedel och växtskyddsmedel som avses i artikel 29.2 i landsbygdsförordningen.

En stödmottagare som har ett åtagande om övergång till ekologisk produktion eller ett åtagande om ekologisk produktion i produktionsskede ska som minimikrav för användning av gödselmedel iaktta vad som beskrivs i bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen om gödselmedel (FFS 539/2006) och som gäller användning av fosfor. På ovan nämnda mängder får fosforutjämnning tillämpas. Vid fosforgödning kan en högst fem år lång utjämningsperiod tillämpas. Fosforutjämningsperioden ska inledas när den tillåtna årliga fosfornivån överskrids. Utjämningsperioden kan inledas också när den tillåtna årliga mängden fosfor underskrids. Stödmottagaren ska föra anteckningar om tidpunkten för utjämningsperiodens början och slut.

En stödmottagare som har ett åtagande om övergång till ekologisk produktion eller ett åtagande om bibehållande av ekologisk produktion får årligen använda högst den mängd kväve per hektar åker som anges i Ålands landskapsregerings beslut om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket.

Växtskyddsmedel ska användas och lagras på det sätt som avses i 6 och 7 §§ växtskyddsmedelslagen. På en gårdsbrukenshet får växtskyddsmedel spridas endast av en person som har avlagt den examen som avses i 10 § växtskyddsmedelslagen eller som fått rätt att ordna denna examen eller som har sådan gällande utbildning som avses i 9 § 4 mom. Ålands landskapsregerings beslut om stöd för att förbättra miljön och landsbygden.

På en gårdsbrukenshet ska en växtskyddsmedelsspruta som används för spridning av växtskyddsmedel testas på det sätt som föreskrivs i 4 kap. växtskyddsmedelslagen. Traktorsprutor i yrkesmässig användning ska testas en gång senast den 26 november 2016 och därefter vart femte år. Om spridningsutrustningen har testats tidigare på det sätt som avses i 9 § 3 mom. Ålands landskapsregerings beslut om stöd för att förbättra miljön och landsbygden behöver utrustningen inte testas på nytt förrän om fem år efter testningen.

Särskilda bestämmelser om stöd för ekologisk produktion

58 §. *Anpassning av åtaganden*

Ett åtagande som avses i 48 § får anpassas på det sätt som anges i artikel 48 i landsbygdsförordningen för att beakta ändringar i den lagstiftning som gäller villkoren för ersättningen i fråga. Godkänner stödmottagaren av ersättningen inte anpassningen, förfaller åtagandet utan att den ersättning som redan har betalats ut återkrävs.

59 §. *Omvandling av åtagande*

Ett åtagande om övergång till ekologisk produktion och ett åtagande om ekologisk produktion i produk-

I 2 LF (2016:42) om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk...

tionsskede kan inte omvandlas till ett annat åtagande under åtagandeperioden.

2-4 mom. upphävda (2017/18)

60 §. Utökning och minskning av åtagandets areal

Ett åtagande som avses i 48 § kan inte ökas under åtagandeperioden utom vid överföring av mark eller djur som avses i 61 § 2 mom. (2017/18)

Minskar åtagandets areal genom att ett skifte som ingår i ett åtagande som avses i 48 § efter det första åtagandeåret uppges som icke odlat eller konstateras skiftet vid en kontroll vara icke odlat eller tas areal ur åtagandet eller tas ur jordbruksanvändning på det sätt som avses i 7 § 2 mom. i statsrådets förordning om grundstöd, förgroingsstöd och stöd till unga jordbrukare ska ersättning som betalats för arealen återkrävas.

61 §. Överföring av mark och djur som omfattas av ett åtagande

Överförs mark eller djur som berörs av ett åtagande som avses i 48 § under åtagandeperioden helt eller delvis till en annan person får åtagandet eller den del av åtagandet som berör den överförda marken eller de överförda djuren övertas av denna andra person för återstoden av åtagandeperioden eller kan upphöra att gälla utan att återbetalning krävas för den period under vilken åtagandet gällde. Stödmottagaren ska ansöka om överföring av ett åtagande eller en del av den inom 15 arbetsdagar från det att ägande- eller besittningsrätten av den areal eller de djur som dessa gäller har överförts.

Har den person som övertar sådan mark eller sådana djur som omfattas av ett åtagande som avses i 48 § ett eget motsvarande åtagande från förut kan denna alternativt bifoga den övertagna marken eller de övertagna djuren till sitt befintliga åtagande.

62 §. Åtaganden som upphör att gälla

Ett åtagande som avses i 48 § förfaller, om arealen eller antalet djur som omfattas av åtagandet inte längre uppfyller villkoren för den minimiareal eller villkoren för det minimiantal djur som krävs.

En stödmottagare kan frånträda ett åtagande under pågående giltighetsperiod utan att ersättning som utbetalts tidigare under åtagandeperioden återkrävs i situationer som avses i artikel 2.2 i den horisontella förordningen.

Landskapsregeringen kan meddela att stödmottagarens åtagande upphör att gälla om stödmottagaren har hemlighållit någon omständighet av väsentlig betydelse med avseende på åtagandet eller lämnat en väsentligen oriktig uppgift om en sådan omständighet, eller om stödmottagaren eller gårdsbruksenhetens senare ägare, till vilken åtagandet har överförts, i väsentlig grad bryter mot åtagandet.

Förfaller ett åtagande enligt 1 mom. eller frånträder stödmottagaren sitt åtagande utan en sådan orsak som avses i artikel 2.2 i den horisontella förordningen eller upphör åtagandet att gälla enligt 3 mom. återkrävs den ersättning som har utbetalts till stödmottagaren under åtagandeperioden. Förfaller ett åtagande till följd av överföring av mark eller djur som avses i 44 § 1 mom. krävs inte återbetalning för den period under vilken åtagandet gällde.

4 kap. Kompensationsersättning**63 §. Allmänna villkor för beviljande av kompensationsersättning**

Ett villkor för att ersättning ska beviljas är att stödmottagaren under den tid som ersättningen gäller i sin besittning har minst tre hektar jordbruksareal. Stödmottagaren ska iakttä villkoren för ersättningen på all sin jordbruksareal och bruka jorden på sin gårdsbruksenhet under ersättningsåret.

Kompensationsersättning kan beviljas för jordbruksareal som har anmälts i stödmottagarens stödansökan i enlighet med landskapsregeringens föreskrifter och som är i stödmottagarens besittning senast den 15 juni under året i fråga. Skötseln av jordbruksarealen ska uppfylla kraven i statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvärvillkoren.

Kompensationsersättningen kan höjas, om djurtätheten på gårdsbruksenheten är i genomsnitt minst 0,35 djurenheter per hektar åkermark. Vid beräkning av djurtätheten ska det genomsnittliga djurantalet på gårdsbruksenheten under kalenderåret beaktas i enlighet med 5 § statsrådets förordning om djurenheter i vissa stöd till jordbruket.

64 §. Företag i sammanslutningsform

På stödmottagarens begäran kan det antal djur som ägs av ett sådant företag i sammanslutningsform som under ersättningsåret i fråga inte har ansökt om höjning av kompensationsersättningen räknas med i antalet djur på en gårdsbruksenhet som har ansökt om höjning av kompensationsersättning, förutsatt att bestämmanderätten inom företaget i sammanslutningsform innehas av medlemmar i ett familjeföretag på så sätt att

1) bestämmanderätten i ett öppet bolag eller ett kommanditbolag enligt bolagsavtalet innehas av en eller flera sådana bolagsmän som uppfyller förutsättningarna för beviljande av höjning av kompensationsersättning eller

2) bestämmanderätten i ett aktiebolag innehas av en eller flera sådana aktieägare, eller medlemmar i ett andelslag, som uppfyller förutsättningarna för beviljande av höjning av kompensationsersättningen.

Med bestämmanderätt i ett aktiebolag avses i detta beslut ett aktieinnehav som innebär att stödmottagaren tillsammans med medlemmarna i hans eller hennes familjeföretag direkt innehar mer än hälften av det sammanlagda rösttalet för samtliga aktier i bolaget. Stödmottagaren eller medlemmarna i hans eller hennes familjeföretag ska utöva bestämmanderätt i företaget i sammanslutningsform senast den 30 april under ersättningsåret i fråga.

Djur som ägs av ett företag i sammanslutningsform kan endast räknas till godo för en sådan gårdsbruksenhet som helt och hållet innehas av medlemmar i ett familjeföretag.

65 §. Överföring av besittningsrätt

Om besittningsrätten till gårdsbruksenheten i dess helhet överförs senast den 31 augusti det år ansökan om ersättning lämnas in, betraktas den på vilken besittningsrätten till gårdsbruksenheten har överförts som

den som ansöker om höjning av kompensationsersättningen, om den som från vilken besittningsrätten har övergått har ansökt om höjning av kompensationsersättningen under ersättningsåret. Vid beräkning av antalet djurenheter beaktas endast de djur som den stödmottagare på vilken besittningsrätten till gårdsbruksenheten har överförs innehar under ersättningsåret.

66 §. Allmänna villkor för betalning av kompensationsersättning

Andelen träda, naturvårdsåker och mångfaldsåker får utgöra högst 25 procent av gårdsbruksenhetens åkerareal. Odlas gröngödslingsvall får andelen gröngödslingsvall utgöra högst 50 procent av gårdsbruksenhetens åkerareal men om både gröngödslingsvall och träda, naturvårdsåker och mångfaldsåker odlas får deras sammanlagda areal utgöra högst 50 procent av gårdsbruksenhetens åkerareal och trädorna, naturvårdsåkrarnas och mångfaldsåkrarnas andel får inte överstiga 25 procent av gårdsbruksenhetens åkerareal. På den ekologiskt odlade arealen kan gröngödslingsvallens andel överstiga 50 procent om detta är nödvändigt för att er hålla en mera ändamålsenlig växtföljd.

Förekommer utvintringsskador på ett jordbruksskifte kan kompensationsbidrag betalas, förutsatt att skötseln av den odlade åkerarealen uppfyller kraven statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvärvillkoren och att det på huvuddelen av skiftesarealen finns ett växtbestånd som producerar en bärgnings- och marknadsduglig skörd. Är det på huvuddelen av skiftet på grund av utvintringsskador inte möjligt att producera en bärgnings- och marknadsduglig skörd, kan ersättning inte betalas för skiftet, om det område som drabbats av utvintringsskada inte besås på nytt på våren.

67 §. Jordbruksareal för vilken kompensationsersättning inte betalas

Kompensationsbidrag betalas inte för trädgårdsland, växthusarealer, åkerareal som tillfälligt inte odlas och icke odlad åkerareal, skyddsremsa som har avskiljts till ett separat jordbruksskifte, åkerareal som används för produktion av plantmaterial av skogsträd, arealer med energiväxter med vedstam, odling av prydnadsväxter och arealer med sådan hampa som inte berättigar till basstöd som Europeiska unionen finansierar fullt ut.

68 §. Kompensationsersättningens belopp

Kompensationsersättning beviljas på årsbasis per hektar jordbruksareal enligt följande tabell:

	EU-delfinansierat stöd	helt nationellt finansierat stöd	Kompensationsersättning totalt
	euro/hektar	euro/hektar	euro/hektar
växtodling	222	0	222
husdjursproduktion	222	60	282

69 §. Inverkan av gårdsbruksenhetens storlek på kompensationsersättningens belopp

Nivån på kompensationsersättningen kan sänkas gradvis om gårdsbruksenheten ökar i storlek.

Kompensationsersättningen beviljas enligt gårdsbruksenhetens storlek enligt följande

ersättningsberättigande areal (hektar) i fråga om kompensationsersättning för gårdsbruksenheter	den beviljade ersättningens andel i procent av full ersättning
upp till 100 ha	100 %
för den areal som överstiger 100 ha upp till 150 ha	90 %
för den areal som överstiger 150 ha	80 %

Den årliga areal som berättigar till ersättning fastställs utifrån uppgifterna i stödansökan samt, i fråga om gårdsbruksenheter som landskapsregeringen utövar tillsyn över, tillsynsuppgifterna. Vid fastställande av den areal som avses i 1 mom. beaktas endast sådana arealer för vilka kompensationsersättning kan beviljas.

5 kap. Särskilda bestämmelser

70 §. Villkor för utbetalning av ersättning

För utbetalning av ersättning förutsätts att det belopp som ska betalas för ett åtagande- eller ersättningsår är minst 100 euro per stödmottagare och enskild åtgärd.

71 §. Återkrav av ersättning

Om det belopp som stödmottagaren enligt 9 § 1 mom. i landskapslagen (2016:29) om finansiering av landsbygdsnärings ska återbetala är högst 100 euro behöver beloppet inte betalas tillbaka.

72 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 september 2016.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

73 §. Övergångsbestämmelse

Har stallgödsel spridits under hösten år 2014 till växter som odlas på ett skifte år 2015 får stallgödselns innehåll av näringsämnen beaktas i enlighet med 21 § 2 mom. Ålands landskapsregerings beslut om stöd för att förbättra miljön och landsbygden.

Har fosforutjämning tillämpats under hösten år 2014 till växter som odlas på ett skifte år 2015 får stallgödselns innehåll av näringsämnen beaktas i enlighet med 21 § 2 mom. Ålands landskapsregerings beslut om stöd för att förbättra miljön och landsbygden.

Har fosforutjämning tillämpats under hösten år 2014 till växter som odlas på ett skifte år 2015 får stallgödselns innehåll av näringsämnen beaktas i enlighet med 21 § 2 mom. Ålands landskapsregerings beslut om stöd för att förbättra miljön och landsbygden.

Pågår en fosforutjämning på ett skifte när ett miljöåtagande som avses i 8 § 1 punkten ingås, får en ny fosforutjämningsperiod inledas på skiftet först efter den föregående fosforutjämningsperiodens utgång.

Som den beräkningsperiod som avses i 13 § 1 mom.,

I 2 LF (2016:42) om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk...

50 § 2 mom., 63 § 3 mom. används år 2015 perioden mellan den 1 maj och den 31 december.

Som en sådan grön gödslingsvall som avses i 33 § 4 mom. och i 53 § 3 mom. kan år 2015 godkännas en sådan grön gödslingsvall som är anlagd under hösten 2013 eller under år 2014 och som anmälts som grön gödslingsvall år 2014.

Bilaga 1 - Omräkningskoefficienter för djurenheter

omräkningskoefficienter för djurenheter	
djurslag	koefficient
mjölkkor, dikor, tjurar och övriga nötkreatur över 2 år, hästdjur över 6 månader	1,00
nötkreatur (6 mån. - 2 år)	0,60
nötkreatur under 6 mån	0,40
får, getter (över 1 år)	0,20
lamm och killingar (över 3 mån.)	0,06
suggor (med grisar eller sinsuggor)	0,50
övriga svin	0,30
värphöns och moderdjur	0,014
moderdjur (broiler)	0,02
moderdjur (kalkon)	0,05
broiler	0,007
övriga fjäderfän	0,03

Bilaga 2 - Fleråriga trädgårdsväxter

Fleråriga trädgårdsväxter

Till fleråriga trädgårdsväxter hänförs jordbruksskiften där frukt- och bärväxter och plantskoleväxter odlas. Till frukt- och bärväxterna hänförs bland annat äppel, plommon, krikon, körsbär, päron, söta rönnbär, jordgubbe, svarta vinbär, röda vinbär, vita vinbär, gröna vinbär, krusbär, hallon, åkerbärshallon, björnbär, åkerbär och allåkerbär, havtorn, buskblåbär, bäraronia, ros för produktion av nypon, rosenkvitten, häggmispel, lingon, tranbär och hjortron.

Med plantskoleväxter avses plantproduktion av fleråriga prydnadsväxter, det vill säga perenner, buskar och träd, samt plantproduktion av bär- och fruktväxter, till vilken hänförs också produktion av gatu- eller parkträdsodlingar. Till plantskoleväxter hänförs också fleråriga träd och buskar som odlas på åker och varav årligen på yrkesmässigt sätt bärgas snittgrönt eller barrväxter till snitt. Plantskoleproduktionsarealen omfattar också produktion av sticklingar och krukplantor under täckmaterial på jordbruksskiften, t.ex. i plasthus av lätt konstruktion.

Bilaga 3 – Metoder mot och uppföljning av växtsjukdomar

Metoder för bekämpning och uppföljning av växtsjukdomar inom åtgärden alternativt växtskydd för trädgårdsväxter

biologisk eller mekanisk bekämpningsmetod	skadegörare	växt eller växt-grupp	uppföljningsmetod
metodgrupp I			
biologiska makroorganismpreparat som har godkänts på det sätt som avses i 9a § rikslagen om skydd för växters sundhet (FFS 702/2003)*	skadeorganism som makroorganismpreparatet i fråga har godkänts för	bär och frukter	uppföljningstjänst eller okulär uppföljning med lupp/mikroskop, anteckningar
svamp-, virus- och mikrobprenparat som sprids med pollinerande insekter och som har registrerats på det sätt som avses i 35 § rikslagen om växtskyddsmedel (FFS 1563/2011)**	skadegörare som växtskyddsmedlet i fråga har godkänts för	bär och frukter	okulär uppföljning, anteckningar
odlingstunnel	gråmögel	bär	okulär uppföljning, anteckningar
metodgrupp II			
insektsnät	flygande skadeinsekter	grönsaker, bär	okulär uppföljning, anteckningar
svamp-, virus- och mikrobprenparat som sprids med växtskyddsspruta och som har registrerats på det sätt som avses i 35 § lagen om växtskyddsmedel	skadegörare som växtskyddsmedlet i fråga har godkänts för	bär, frukter och grönsaker	okulär uppföljning, användning av artspecifika hjälpmedel för uppföljning av skadeinsekter, anteckningar
mekanisk ogräsbekämpning med traktordriven brännare eller ogräsharv med optisk styrning	ogräs	grönsaker, bär, frukter, plantskoleväxter	okulär uppföljning, anteckningar

* bestämmelsen är tillämplig med stöd av landskapslagen (2013:98) om tillämpning på Åland av lagen om skydd för växters sundhet

** bestämmelsen är tillämplig med stöd av landskapslagen (2012:41) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om växtskyddsmedel.

Bilaga 4 – Gödslingstabeller

GÖDSLINGSTABELLER

Bilaga 4 - tabell 1. Högsta tillåtna mängden kväve i kilogram eller ton per hektar och år (kg eller t/ha/år) till spannmål, olje- och industriväxter, baljväxter, sockerbetar samt potatis

växt / uppnådd skördenivå	mullfattiga och mullhaltiga jordar	mullrika jordar	mycket mullrika jordar	organogena jordar
korn, havre blandsäd 4 000 kg	100	90	80	60
vårvede 4 000 kg	120	110	100	70
höstråg på hösten	30	30	20	20
höstråg på våren 3 000 kg	100	90	80	40
vårråg 3 000 kg lin, majs, oljehampa, solros	90	80	70	50
höstvede, rågvete, speltvede och höst-korn på hösten	30	30	30	20
höstvede, rågvete, speltvede och höst-korn på våren 4 000 kg	120	110	100	70
andra sädeslag, andra blandade växtbestånd 4 000 kg	90	80	70	50

I 2 LF (2016:42) om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk...

höstrybs och höstraps på hösten (i juli - augusti)	50	50	50	40
vårrys, vårraps, höstrybs, höstraps och oljedådra på våren 1 750 kg andra jordbruksgrödor	110	100	90	60
ärt, bondböna, sötlupin	45	45	45	30
sockerbeta	140	140	140	120
matindustripotatis, skördenivå 35 t/ha	105	95	85	70
matindustripotatis, skördenivå 40 t/ha	120	110	100	80
tidigpotatis	60	60	60	60
tidigpotatis + fånggröda	80	80	80	75
övrig potatis, skördenivå 35 t/ha	85	80	75	60
övrig potatis, skördenivå 40 t/ha	100	90	80	70

Bilaga 4 - tabellerna 1a och 1b. Högsta tillskott i kilogram hektar och år (kg/ha/år) till kvävegödselmängderna i tabell 1, på grund av uppnådd skördenivå:

Tabell 1a

tillskott kg	0	10	20	30	40	50
vårråg	3000	3500	4000	4500	5000	5500
andra sädeslag	4000	4500	5000	5500	6000	6500
oljeväxter som sås på våren	1750	2000	2250	2500	2750	3000

Tabell 1b

tillskott kg	0	10	20	40	45
vårvete	4000	4500	5000	5500	6000
höstvete, rågvete, speltvete	4000	4500	5000	5500	6000
höstråg	3000	3500	4000	4500	5000
höstoljeväxter	1750	2000	2250	2500	2750

Bilaga 4 - tabell 2. Högsta mängd kväve till vall och övriga växter i kilogram hektar och år (kg/ha/år)

	Spridningstidpunkt	mullfattiga och mullhaltiga jordar	mullrika jordar	mycket mullrika jordar	organogena jordar
frövallar	på våren	110	100	90	60
ett- och fleråriga vallar , en skörd	på våren	120	110	100	90
majsensilage , en skörd	på våren	140	130	120	100
rörflen under skördeåren	på våren	90	90	80	60
grönfodersäd, helsäd (vårspannmål, en skörd)	vårspridning	120	110	100	80
grönfodersäd, helsäd höstvete och rågvete, en skörd	på hösten	30	30	30	20
	på våren	140	130	120	70
ett- och fleråriga vallar, grönfodersäd, betesvall	när minst två skördar bärgas, betesvall	200	190	180	160
	när minst tre skördar bärgas	240	230	220	190
anläggning av vall i skyddsväxt på våren	till skyddssåden högst den mängd kväve som visas i tabell 1				

anläggning av vall utan skyddsväxt på våren	vårspridning	80	80	80	70
	andra spridning	30	30	30	30
anläggning av vall på sommaren, anläggning av rörfen, naturvårdsåker med vall, mångfaldsåker, gröngödslingsvall, sanerings- och markluckrande växt, dragväxter för bin, vall på skyddszon och flerårig grönräda (ingen skörd bärgas)	i anläggningsskedet	60	60	60	50
anläggning av vall på hösten	höstspridning senast 15 september	30	30	30	30

Bilaga 4 - tabell 3. Högsta tillåtna mängder kväve i kilogram hektar och år (kg/ha/år) till grönsaker och kryddväxter.

	mullfattiga och mullhaltiga jordar	mullrika jordar	mycket mullrika jordar	organogena jordar
huvud- och rosenkål, blomkål	240	230	220	200
purjo	210	200	190	180
övriga lökväxter, morot	120	115	110	100
övriga rotsaker	180	170	160	150
baljväxter	55	50	45	35
huvud- och bladsallad (en skörd)	130	120	110	100
huvud- och bladsallad (två skördar)	190	180	165	150
övriga grönsaker (inkl. frilandsgurka)	160	150	140	125
frökryddor och örter	90	80	70	50

Om en fånggröda används kan kvävegödslingen ökas med 20 kg/ha för ettåriga växter. I detta fall måste fånggrödan vara sådd senast den 30 augusti. Detta undantag gäller inte för huvud- och brysselkål, baljväxter och purjo, inte heller för huvud- och bladsallad när två skördar drivs upp.

Skördenivån som kvävemängden för lök baserar sig på är 30 000 kilogram per hektar och år. Det är dock möjligt att använda högre kvävegivor om en högre skördemängd per hektar uppnåtts under något av de fem tidigare skördeåren. Den tillåtna justeringen på basen av skördenivån visas i tabell 4. Den skiftesvisa skördenivån räknas genom att dividera lökskörden på hela gården med arealen för de skiften som lök har odlats på eller genom att visa på något annat sätt att skördenivån har blivit uppnådd på ifrågavarande skiften. Skördenivån som den förhöjda fosforgivan baserar sig på och sättet på vilket man kan uppvisa att en högre skördenivå har uppnåtts ska antecknas i de skiftesvisa odlingsanteckningar.

Bilaga 4 - tabell 4. Den tillåtna justeringen av kvävegivan kväve i ton hektar och år (ton/ha) till lök på basen av skördenivå.

Skördenivå	mullfattiga och mullhaltiga jordar	mullrika jordar	mycket mullrika jordar	organogena jordar
40 ton/ha	126	120	115	
50 ton/ha	160	155	150	

I 2 LF (2016:42) om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk...

Bilaga 4 - tabell 5. Högsta tillåtna mängden fosfor i kilogram hektar och år (kg/ha/år) på basen av bördighetsklass.

bördighetsklass	dålig	rätt dålig	försvarlig	tillfredsställande	god	hög	bet. hög
spannmål, oljeväxter, baljväxter	34	26	16	10	5	--	--
spannmål, oljeväxter, baljväxter, stallgödselundantag*	34	26	16	15	15	8	--
ett- och fleråriga fodervallar, rörflen skördeåret, helsädesensilage, majs	40	32	24	14	5	--	--
ett- och fleråriga fodervallar, skördenivån minst 7 500 kg torrsubstans/ha/år	46	38	30	20	11	0	--
ett- och fleråriga fodervallar, stallgödselundantag*	40	32	30	30	20	10	--
flerårig vall: bete	24	16	8	5	5	--	--
anläggning av vall eller rörflen på våren (med eller utan skyddsväxt)	52	44	36	26	10	--	--
anläggning av vall på sommaren eller hösten samt anläggning av naturvårdsåker med vall, mångfaldsåker, gröngödslingsvall sanerings- och markluckrande växt, dragväxter för bin, vall på skyddszon och flerårig gröntråda, vall på våren före anläggning på sommaren	20	16	12	7	--	--	--
potatis	55	55	55	55	35	20	20**
sockerbeta	63	63	60	43	26	14	14**
spånadslin	34	26	16	5	--	--	--
andra växter	30	20	15	10	5	--	--

* På gårdar som sprider stallgödsel från egna djur är det tillåtet att med stallgödsel tillföra 15 kilogram fosfor per hektar och år i alla bördighetsklasser om fosforgödslingen sker enbart med stallgödsel. Sker fosforgödsling av fleråriga vallar med enbart stallgödsel är det tillåtet att tillföra 30 kilogram fosfor per hektar och år i bördighetsklasserna dålig, rätt dålig, försvarlig och tillfredsställande och 20 kilogram fosfor per hektar och år i bördighetsklassen god och hög. I dessa fall får stallgödsel dock inte spridas närmare än 25 meter från vattenområde.

** Till sockerbeta kan ges 14 kilogram startfosfor per hektar i bördighetsklassen betänkligt hög och till potatis kan ges 20 kilogram startfosfor per hektar i bördighetsklassen betänkligt hög.

Bilaga 4 - tabell 6. Högsta tillskott i kilogram hektar och år (kg/ha/år) till fosforgödselmängderna i tabell 5 på grund av uppnådd skördenivå.

tillskott kg	0	3	6
råg		3000	4000
andra sädeslag		4000	5000
oljeväxter		1750	2250

Bilaga 4 - tabell 7. Högsta tillåtna mängden fosfor i kilogram hektar och år (kg/ha/år) till trädgårdsväxter.

växt	dålig/rätt dålig	försvarlig	tillfredsställande	god	hög	bet. hög
plantskoleväxter*	80	70	60	40	20	
jordgubb, hallon, svartvinbär***						
anläggningskede	60	50	40	20	10	
årlig gödsling	35	30	25	20	10	

övriga bär						
anläggningsskede	75	60	50	30	15	
årlig gödsling	45	35	30	25	15	
frukt						
anläggningsskede	85	70	60	40	25	
årlig gödsling	40	35	30	20	10	
kål- och lökväxter	110	80	60	40	25	10**
rotfrukter och morot för lagring	100	75	55	35	30	10**
baljväxter	50	35	25	20	15	10**
övriga grönsaker	100	60	50	40	20	10**
örter och frökryddor, övriga växter	28	20	12	8		

* Högsta tillåtna mängder fosfor till kruklantor: Grundgödsling 165 g/m³, långverkande gödselmedel och kompletteringsgödsel 250 g/m³.

** Startfosfor kan ges om sadden eller planteringen görs före mitten av maj.

*** %. Om droppbevattning används i jordgubbsodlingen kan gödselmängden ökas så att om skörden är över 10 000 kg/ha kan fosforgödslingen ökas med 0,4 kg/ha för varje 1 000 kg som skörden ökar med. Om droppbevattning används i hallonodlingen kan gödselmängden ökas så att om skörden är över 4 000 kg/ha kan kvävegödslingen ökas med 0,7 kg/ha för varje 1 000 kg som skörden ökar med. Korrigeringen på basen av skördenivån kan göras steglöst.

Skördenivån som fosformängden för lök baserar sig på är 30 000 kilogram per hektar. Det är dock möjligt att använda en högre fosforgiva om en högre skördemängd per hektar uppnåtts under något av de fem tidigare skördeåren. Den tillåtna justeringen på basen av skördenivån visas i tabell 8. Den skiftesvisa skördenivån räknas genom att dividera lökskörden på hela gården med arealen för de skiften som lök har odlats på eller genom att visa på något annat sätt att skördenivån har blivit uppnådd på ifrågavarande skiften. Skördenivån som den förhöjda fosforgivan baserar sig på och sättet på vilket man kan uppvisa att en högre skördenivå har uppnåtts ska antecknas i de skiftesvisa odlingsanteckningar.

Bilaga 4 - tabell 8. Den tillåtna justeringen av fosforgivan till lök på basen av skördenivå (ton/hektar).

skördenivå	bördighetsklass				
	försvarlig	tillfredsställande	god	hög	bet. hög
40 ton/ha	93	66	55	33	20
50 ton/ha	116	83	65	42	25

Bilaga 5 - Tabellvärden för näringsämnen i stallgödsel

Tabellvärden för näringsämnen i stallgödsel

SLAG AV GÖDSEL	totalfosfor kg/m ³
nötkreatur fast gödsel	1,0
nötkreatur flytgödsel	0,5
nötkreatur urin	0,1
svin fastgödsel	2,8
svin flytgödsel	0,8
svin urin	0,2
får och get fast gödsel	1,3
häst fast gödsel	0,5
höns fast gödsel	5,6
broiler fast gödsel	3,6
kalkon fast gödsel	4,4
räv fast gödsel	2,7
mink fast gödsel	12,1

I 3 LF (2016:43) om kontroller av ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk ...

SLAG AV GÖDSEL	lösligt N kg/m ³	totalt N kg/m ³
nötkreatur fast gödsel	1,1	4,0
nötkreatur flytgödsel	1,7	2,9
nötkreatur urin	1,5	2,5
svin fastgödsel	1,2	4,6
svin flytgödsel	2,2	3,4
svin urin	1,3	2,0
får och get fast gödsel	1,0	4,9
häst fast gödsel	0,4	2,6
höns fast gödsel	4,2	9,4
broiler fast gödsel	2,7	8,7
kalkon fast gödsel	3,2	8,0
räv fast gödsel	1,4	6,5
mink fast gödsel	0,9	5,2

I 3 Landskapsförordning (2016:43) om kontroller av ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

I denna förordning föreskrivs om kontroller av ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, nedan kallad miljöersättning, om ersättning till ekologisk produktion och om ersättning till områden med naturliga begränsningar.

2 §. Definitioner

I denna förordning avses med

1) *åkerskiftesregistret* ett identifieringssystem för jordbruksskiftet enligt artikel 70 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013 om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitikerna och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 352/78, (EGC) nr 165/94, (EG) nr 2799/98, (EG) nr 814/2000, (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 485/2008,

2) *basskifte* ett i geografiskt hänseende sammanhängande odlingsområde som jordbrukaren odlar och besitter och som avgränsas av en kommungräns, en stödregionsgräns, ett vattendrag, ett gräns- eller utfallsdike, en väg, en skog eller något motsvarande,

3) *digitalisering* en i åkerskiftesregistret införd kantlinje på basskiftet som ritats med hjälp av en datateknisk ritmetod på en digital flygbildskarta,

4) *kantdike* ett dike som avgränsar ett basskifte,

5) *tegdike* ett dike som ligger inom ett basskifte och som i huvudsak endast avleder vatten som samlats på basskiftet samt behövs för åkerns grundtorrläggning,

6) *jordbruksskifte* ett odlings-skifte på vilket en växtart eller en blandning av flera växtarter odlas i ett visst syfte eller som betraktas som en i 3 § 1 punkten

statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvärvillkoren (FFS 4/2015) avsedd icke odlad åker som sköts, eller som tillfälligt inte odlas eller som tillfälligt används för annat än jordbruk,

7) *försummelse* en försummelse av ett stöd villkor enligt artikel 2.1 led 2 i kommissionens delegerade förordning (EU) nr 640/2014 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013 vad gäller det integrerade administrations- och kontrollsystemet och villkor för avslag på eller indragning av betalningar samt administrativa sanktioner som gäller för direktstöd, landsbygdsutvecklingsstöd och tvärvillkor, nedan administrationsförordningen,

8) *växtartsgrupp* en odlingsgrupp enligt artiklarna 17 och 22 i administrationsförordningen,

9) *basnivå* bindande krav enligt artiklarna 28.3 och 29.2 i landsbygdsförordningen.

3 §. Kontroll av de villkor som gäller aktiva jordbrukare

Kontrollen på plats ska omfatta en granskning av att de villkor som gäller aktiva jordbrukare som avses i artikel 9.2 första stycket i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1307/2013 om regler för direktstöd för jordbrukare inom de stödordningar som ingår i den gemensamma jordbrukspolitikerna och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 637/2008 och rådets förordning (EG) 73/2009, nedan stödförordningen är uppfyllda.

2 kap. Arealbestämning

4 §. Mätutrustning som används vid kontrollen

Vid kontrollen på plats ska arealen på ett skifte fastställas med hjälp av ett kartprogram som utgår från ett digitalt kartmaterial eller med hjälp av GPS-utrustning.

5 §. Mätutrustningens måttavvikelser

Måttavvikelser används när ett jordbruksskifte kontrolleras på plats. Måttavvikelsen beräknas utifrån den uppmätta arealen.

När mätningen utförs med ett kartprogram som utgår från ett digitalt kartmaterial får måttavvikelsen för

ett jordbruksskifte vara högst 0,75 meter multiplicerad med skiftets omkrets. När mätningen utförs med GPS-utrustning får måttavvikelsen för ett jordbruksskifte vara högst 0,50 meter multiplicerad med skiftets omkrets. Vid en kombinerad mätning används måttavvikelsen för den mätutrustning med vilken mätningen av jordbruksskiftet huvudsakligen har utförts. Måttavvikelsen får vara högst 1 hektar.

Måttavvikelse används inte på ett jordbruksskifte vars anmälda areal i stödansökan är större än den digitala arealen och för vilket en godtagbar kartbilaga inte har fogats till den stödansökan som gäller skiftet.

6 §. Kartor som används vid kontrollen

Vid kontrollen på plats ska i första hand digitaliserade kartor ur åkerskiftesregistret användas. Även annat kartmaterial samt flygfotografimaterial och satellitmaterial kan användas vid kontrollen.

7 §. Arealer som inte berättigar till ersättning

Kontrollen på plats ska omfatta en granskning av att det på ett skifte inte finns arealer som inte berättigar till ersättning. Jordbruksmark som inte har bevarats på det sätt som avses i 6 § statsrådets förordning om grundstöd, förgröningsstöd och stöd till unga jordbrukare (FFS 234/2015) ska vid kontrollen förkastas som areal som inte berättigar till ersättning. Även följande områden på skiftena ska förkastas som arealer som inte berättigar till ersättning:

- 1) områden som tillfälligt inte odlas,
- 2) icke odlade områden,
- 3) områden som inte uppfyller villkoren för beviljande av ersättning.

Avdrag från arealen på områden som tillfälligt inte odlas och icke odlade områden vars areal understiger 0,01 hektar ska endast göras om den sammanlagda arealen på de områden som tillfälligt inte odlas och de icke odlade områdena på jordbruksskiftet är större än den måttavvikelse för mätutrustningen som anges i 5 §.

Kontrollen på plats ska omfatta en granskning av att sökanden har arealen i sin besittning. Kan besittningen av skiftet inte fastställas, förkastas skiftet.

8 §. Gränsen för ett basskifte

Kontrollen på plats ska omfatta en granskning av digitaliseringen av gränserna för ett basskifte som finns i åkerskiftesregistret. Med ett basskifte avses ett referensskifte enligt artikel 2.1 led 25 i administrationsförordningen.

Vid kontrollen ska gränsen för ett basskifte avgränsas av

- 1) en kommungräns,
- 2) en gräns för äganderätt,
- 3) ett vattendrag,
- 4) ett gräns- eller utfallsdike,
- 5) en väg,
- 6) en skog,
- 7) stödberättigande,
- 8) markanvändningsslag,
- 9) ett Naturaområde som avses i 6a § 1 mom. lagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbruket (FFS 193/2013) eller
- 10) annan motsvarande gräns.

Ett basskiftes digitaliserade areal är den maximala

stödberättigande areal som avses i artikel 5.2 a och b i administrationsförordningen.

9 §. Areal på jordbruksskiften

Vid kontrollen på plats ska arealen på jordbruksskiftena fastställas.

10 §. Kantdiken på bas- och jordbruksskiften

Kontrollen på plats ska omfatta en granskning av att kantdikena uppfyller stöd villkoren.

Ett högst tre meter brett kantdike som uppfyller stöd villkoren och som utgör en del av traditionella jordbruks- och markanvändningsmetoder godkänns vid kontrollen som en del av den stödberättigande arealen av ett basskifte och ett jordbruksskifte fram till gränsen för basskiftet. Härvid går gränsen för basskiftet mitt i kantdiket. Är kantdiket över tre meter brett fastställs gränsen för åkerns basskifte längs gränsen mellan kantdiket och åkern.

Den sammanlagda bredden av kantdiket och dikesrenen, mätt från basskiftesgränsen till kanten av växtbeståndet på jordbruksskiftet, får vara högst två meter. Som en del av den stödberättigande arealen av ett basskifte och ett jordbruksskifte godkänns dock en dikesren som uppfyller villkoren i statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvärvillkoren, en i genomsnitt högst tre meter bred skyddsremsa eller ett annat område som uppfyller villkoren för miljöersättning och som finns längs ett vattendrag eller ett kantdike som klassificerats som utfallsdike.

11 §. Tegdiken på bas- och jordbruksskiften

Kontrollen på plats ska omfatta en granskning av att tegdikena uppfyller stöd villkoren.

Ett högst tre meter brett tegdike med dikesren som uppfyller stöd villkoren och som utgör en del av traditionella jordbruks- och markanvändningsmetoder godkänns vid kontrollen som en del av den stödberättigande arealen av ett basskifte och ett jordbruksskifte.

12 §. Områden med träd och buskar på ett basskifte

Vid kontrollen på plats ska träd och buskar inte räknas till arealen av ett basskifte. De ska dock inte utelämnas om det är fråga om

1) permanenta grödor som avses i artikel 4.1 g i stöd förordningen,

2) vedartade växter som avses i 5 § 3 mom. statsrådets förordning om grundstöd, förgröningsstöd och stöd till unga jordbrukare eller sådana i 5 § 4 mom. i den förordningen avsedda lövbuskar och plantor av lövträd på permanent gräsmark som är lämpliga som föda för produktionsdjur,

3) träd och trädgrupper som avses i 14 § statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvärvillkoren, eller

4) jordbruksskiften som omfattas av ett åtagande om miljöersättning som avses i 37, 38 eller 39 §§ landskapsförordningen (2016:42) om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.

Om det i ett dike eller på en icke odlad dikesren inom ett basskifte växer träd eller buskar som är högre än 1,5

13 LF (2016:43) om kontroller av ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk ...

meter ska dessa områden vid kontrollen inte räknas till arealen av basskiftet.

13 §. Andra arealer som hör till arealen av ett jordbruksskifte

I genomsnitt högst tre meter breda skyddsremsor som uppfyller villkoren för miljöersättning godkänns vid kontrollen som en del av arealen av ett jordbruksskifte. Om en skyddsremsa är mer än tre meter bred, ska den avskiljas till ett separat jordbruksskifte. En skyddsremsa kan då vara högst tio meter bred.

I genomsnitt högst tre meter breda vändtegar som utgör en del av det normala sättet att odla en växt och som lämnats av nödvändiga odlingstekniska skäl kan godkännas som en del av arealen av ett basskifte och ett jordbruksskifte. Om en vändteg som har inrättats av odlingstekniska skäl är bredare än tre meter, ska den avskiljas till ett separat jordbruksskifte. Även odlingsstekniska vändtegar som finns längs ett vattendrag eller ett kantdike som klassificerats som utfallsdike kan godkännas som en del av den stödberättigande arealen av ett basskifte och ett jordbruksskifte, om vändtegen och en dikesren som avses i 11 § statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvärvillkoren eller vändtegen och en skyddsremsa som avses i 20 § landskapsförordningen om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar är högst tre meter breda. Vändtegen ska finnas på skiftet eller på kanten av det.

Odlingstekniska vändtegar kan inte godkännas som en del av den stödberättigande arealen om det är fråga om odling av stråsåd, oljeväxter, vallväxter eller proteingrödor. Vändtegen ska då avskiljas till ett separat jordbruksskifte.

När det gäller trädgårdsväxter kan skötselgångar som utgör en del av sättet att odla växterna och körgångar som behövs för att odlings- och skördemaskiner ska kunna ta sig fram godkännas som en del av arealen av ett jordbruksskifte. Skötsel- och körgångarna ska vara nödvändiga för odlingen av växten i fråga och ändamålsenliga med tanke på storlek, placering och antal.

I växthusarealen inräknas den växthusareal som använts för odlingen av växter. Groningsrum som använts vid odling av kruksallat, -dill och -persilja kan inräknas i växthusarealen. Förpacknings- och lagerlokaler hör inte till växthusarealen. Växthus som ligger bredvid varandra kan bilda ett basskifte med hjälp av en förbindelsegång. Mer än 2 m breda gångar inne i växthuset och andra områden på mer än 0,01 ha som inte berättigar till ersättning kan ingå i det digitaliserade basskiftet. Stödmottagaren beaktar då de arealer som inte berättigar till stöd i den årliga anmälan.

14 §. Växter som inte hör till en viss växtartsgrupp

Om det vid kontrollen konstateras att det på jordbruksskiftet finns en växt ur en annan växtartsgrupp än den som sökanden har uppgett i sin stödansökan, ska jordbruksskiftet förkastas i fråga om de växtartsgrupper i vilka den växt som konstaterats inte berättigar till stöd.

3 kap. Kontroll av stödvillkoren**15 §. Administrativ kontroll av stödvillkoren**

Ersättningar som avses i 1 § beviljas inte eller sänks

på det sätt som anges i 18-27 §§, om det vid en kontroll på plats eller vid en administrativ kontroll upptäcks att ett stödvillkor inte uppfylls.

16 §. Stödvillkor som ska kontrolleras på plats

Utöver en kontroll av arealer ska kontrollen på plats omfatta en granskning av att villkoren för de ersättningsar som avses i 1 § har iakttagits. På en gårdsbruksenhet ska granskas stödvillkoren som gäller

- 1) kompensationsersättning,
- 2) miljöersättningen,
- 3) ersättning för ekologisk produktion.

Utöver att de villkor som avses i 1 mom. är uppfyllda ska kontrollen omfatta en granskning av att de minimikrav som ställs på användningen av gödselmedel och växtskyddsmedel och de krav som gäller basnivån har iakttagits.

17 §. Försummelse av stödvillkoren

I artikel 35 i administrationsförordningen föreskrivs om det avdrag som ska göras från stödet om ett stödvillkor inte har iakttagits eller om iakttagandet av stödvillkoret inte kan verifieras på grund av bristfälliga handlingar. När avdraget fastställs beaktas försummelsens allvar, omfattning, varaktighet och upprepning. Avdragen från miljöersättningen och ersättningen för ekologisk produktion görs och räknas samman per insats och åtagande. Avdragen från kompensationsersättningen görs och räknas samma per åtgärd. Avdraget från den ersättning som ska betalas kan vara högst 100 procent.

Upprepas försummelsen ska ett dubbelt avdrag göras från ersättningen för en åtgärd som omfattas av miljöersättningen, kompensationsersättningen eller ersättningen för ekologisk produktion, dock så att avdraget är högst 100 procent.

18 §. Försummelse av villkoren i basnivån för miljöersättning och ersättning för ekologisk produktion

Om en stödmottagare inte har iakttagit ett krav som gäller basnivån ska miljöersättningen eller ersättningen för ekologisk produktion för en insats eller ett åtagande minskas på det sätt som avses i artikel 35.2 i administrationsförordningen.

Konstateras brister i ett gårdsspecifikt krav sänks den ersättning som basnivån gäller med följande procent:

basnivåns krav	sänkning i procent
den person som sprider växtskyddsmedel har examen eller utbildning	20
växtskyddsmedel är testad	20
växtskyddsmedel förvaras vederbörligen åtskilt från livsmedel och foder i låst utrymme utom räckhåll för barn	20
det finns en gällande kväveanalys av stallgödseln	10

Om brister konstateras i ett skiftesspecifikt krav så sänks den ersättning som basnivån gäller med den procentandel som motsvarar den areal på vilken kravet inte har följts i förhållande till den areal på vilken kravet borde ha följts enligt följande tabell:

procentandel av arealen	påföljdsprocent
< 5	1
5-10	3
10-15	5
15-25	10
25-40	15
40-60	25
60-80	40
80-100	60

(2016/59)

Saknas en minst en meter bred skyddsremsa invid utfallsdiken och vattendrag sänks ersättningen som denna basnivån gäller med högst 10 procent.

Påföljden av brister beträffande de allmänna principerna för integrerat växtskydd kan vara högst 10 procent.

19 §. Försummelse av villkoren i minimikraven för balanserad användning av näringsämnen

Har en stödmottagare inte iakttagit bestämmelserna om fosfor- och kvävegödsling som avses i 21-24 §§ landskapsförordningen om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, eller bestämmelserna om fosfortjämnning som avses i 25 § i nämnda förordning ska ersättningen för balanserad användning av näringsämnen sänkas i enlighet med följande tabell:

	påföljdsprocent
kväve	2-10
fosfor	2-6
fosfortjämnning	2-12

Sänkningen ska ske med beaktande av på hur stor areal överskridningen har skett och hur stor överskridningen är i förhållande till den tillåtna nivån.

Kan gödslingskontollen inte utföras på grund av att stödmottagaren inte lämnar in dokument ska ersättningen för balanserad användning av näringsämnen sänkas med 9 procent.

Har stödmottagaren med avsikt lämnat in vilseledande uppgifter om mängden kvävegödselmedel som använts eller om den tillgängliga kvävemängden på gården ska ersättningen för balanserad användning av näringsämnen sänkas med 30 procent. Dessutom påförs en sanktion enligt 3 mom. på grund av att gödslingen inte går att övervaka.

Har en stödmottagare inte iakttagit bestämmelserna om användning av växtskyddsmedel som avses i 26 § landskapsförordningen om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, ska ersättningen för balanserad användning av näringsämnen sänkas i enlighet med bestämmelserna i 18 § denna förordning.

20 §. Försummelser som gäller den årliga odlingsplanen, de skiftesvisa anteckningarna, markkarteringarna och skyddsremorna som ingår i åtagandet om balanserad användning av näringsämnen

Uppfylls inte stöd villkoren för den årliga odlingsplan, de skiftesspecifika anteckningar, markkarteringarna eller skyddsremorna ska den miljöersättning som betalas för balanserad användning av näringsämnen minskas med 1–100 procent på det sätt som anges i artikel 35.2–35.7 i administrationsförordningen.

Sänkningen görs på basen av den areal på vilken villkoret inte uppfylls och den betydelse som villkoret har när det gäller att uppnå målen för miljöersättning enligt följande:

villkor	procentandel för villkorets betydelse
odlingsplan	20
skiftesvisa anteckningar	25
markkartering	25
skyddsremsa	20

Den relativa procentandelen som miljöersättningen för balanserad användning av näringsämnen sänks med, fås genom att multiplicera procentandelen för villkorets betydelse med procentandelen för den areal eller längd som villkoret inte uppfylls på i förhållande till den areal eller längd som villkoret gäller.

Är överträdelsern upprepad fördubblas påföljden som avses i 3 mom. En anmärkning som getts för samma krav vid en tidigare kontroll förorsakar upprepning.

21 §. Försummelser som gäller den kvalitetstest för åkermark som ingår i åtagandet om balanserad användning av näringsämnen

Den miljöersättning som betalas för balanserad användning av näringsämnen minskas med fem procent om utvärderingsblanketten för kvalitetstestet för åkermark inte uppfyller villkoren eller om den saknas helt. Avdraget ska göras för de år av åtagandet under vilka stöd villkoret inte har iakttagits.

22 §. Försummelser av stöd villkoren för skiftesspecifika insatser som ingår i ett åtagande om miljöersättning

När det gäller en skiftesspecifik insats som ingår i ett åtagande om miljöersättning betalas miljöersättning inte för den areal på vilken en försummelse upptäcks eller i fråga om vilken iakttagandet av stöd villkoren inte kan verifieras på grund av bristfälliga handlingar. När det gäller en skiftesspecifik insats betalas inte miljöersättning för en växtartsgrupp om den sammanräknade arealen av de förkastade skiftena överstiger 50 procent av den vid kontrollen godkända arealen för växtartsgruppen avseende den skiftesspecifika insatsen.

23 §. Övriga försummelser

Saknar stödmottagaren dokumentation av sådana vidtagna åtgärder på skyddszonen som avses i 35 § 8 mom. landskapsförordningen om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar ska miljöersättningen för anläggning av

13 LF (2016:43) om kontroller av ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk ...

skyddszon sänkas på basen av den areal i procent för vilken dokumentation saknas i förhållande till den areal som villkoret gäller multiplicerat med 25 procent.

Saknar stödmottagaren beteskort som avses 37 § 8 mom. och 39 § 6 mom. landskapsförordningen om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar ska miljöersättningen som villkoret gäller sänkas på basen av den areal i procent för vilken dokumentation saknas i förhållande till den areal som villkoret gäller multiplicerat med 25 procent.

Har stödmottagaren inte planerat användningen av stallgödsel ska miljöersättningen för förbättrad användning av stallgödsel sänkas med 25 procent.

Är överträdelsen upprepad fördubblas påföljden som avses i 1-3 mom.

24 §. Försummelse av stödvillkoren för ersättningen för ekologisk produktion

Uppfylls inte stödvillkoren ska ersättningen för ekologisk produktion minskas med 1–100 procent på det sätt som anges i artikel 35.2–35.7 i administrationsförordningen.

Konstateras vid produktionskontrollen sådana brister som inte kan härledas till ett enskilt skifte minskas ersättningen för ekologisk produktion med 1–100 procent. Underkänns hela gården i den produktionskontroll som avses i Rådets förordning (EG) nr 834/2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter och om upphävande av förordning (EEG) nr 2092/91 beviljas sökanden ingen ersättning för ekologisk produktion. Underkänns ett basskifte eller en del av ett basskifte i nämnda kontroll beviljas ingen ersättning för den berörda arealen. Är den areal som förkastas över 50 procent av den vid kontrollen godkända arealen för växtartsgruppen betalas ingen ersättning för ekologisk produktion för växtgruppen i fråga.

När det gäller en skiftesspecifik insats som ingår i ett åtagande om ersättning för ekologisk produktion betalas inte ersättning för ekologisk produktion för den areal på vilken en försummelse upptäcks eller i fråga om vilken iakttagandet av stödvillkoren inte kan verifieras på grund av bristfälliga handlingar. Överstiger den sammanräknade arealen av de förkastade skiftena 50 procent av den vid kontrollen godkända arealen för växtartsgruppen beviljas växtgruppen i fråga ingen ersättning för ekologisk produktion.

Har sökanden inte deltagit i en kurs i ekologiska produktionsmetoder ska ersättningen för ekologisk produktion sänkas med 10 procent.

Levererar en sökande som inte bedriver husdjursproduktion inte fodret från sin hö-, ensilage-, betes- eller färskfodervall till en gård som bedriver ekologisk husdjursproduktion beviljas ingen ersättning för ekologisk produktion för gårdens nämnda vallareal.

Överstiger arealen som odlas med hö-, ensilage-, betes- eller färskfodervall på en gård som inte bedriver husdjursproduktion den areal i hektar som motsvarar antalet djurenheter på den gård som bedriver ekologisk husdjursproduktion och till vilket det producerade fodret från nämnda gård levereras beviljas ingen ersättning

för ekologisk produktion för den areal som odlas med hö-, ensilage-, betes- eller färskfodervall och som överstiger antalet djurenheter.

Finns mera än två hektar per djurenhet på den sammanlagda arealen med hö-, ensilage-, betes- eller färskfodervall på den husdjursgård och de växtodlingsgårdar som husdjursgården samarbetar med beräknat på basen av antalet djur på husdjursgården beviljas ingen ersättning för ekologisk produktion för den areal som odlas med hö-, ensilage-, betes- eller färskfodervall och som överstiger två hektar per djurenhet.

Står den ekologiskt odlade vallarealen på en gård som bedriver ekologisk husdjursproduktion inte i proportion till antalet produktionsdjur på gården kan vallareal förkastas vid kontrollen.

25 §. Försummelse av villkoren i minimikraven för ekologisk produktion beträffande användning av gödselmedel och växtskyddsmedel

Har en stödmottagare inte iakttagit bestämmelserna om fosforgödsling som avses i 57 § 2 mom. landskapsförordningen om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, ska ersättningen för ekologisk produktion sänkas på det sätt som bestäms i 18 § 3 mom. i detta beslut.

Har en stödmottagare inte iakttagit bestämmelserna om användning av växtskyddsmedel som avses i 57 § 4 och 5 mom. landskapsförordningen om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, ska ersättningen för ekologisk produktion sänkas på det sätt som bestäms i 18 § i denna förordning.

26 §. Kompensationsersättning

Har det på gårdsbruksenheten uppgetts mer än 25 procent träda, naturvårdsåker och mångfaldsåker av gårdsbruksenhetens åkerareal eller mera än 50 procent gröngödslingsvall av gårdsbruksenhetens åkerareal eller sammanlagt mera än 50 procent gröngödslingsvall, träda, naturvårdsåker och mångfaldsåker av gårdsbruksenhetens åkerareal och trädorna, naturvårdsåkrarnas eller om mångfaldsåkrarnas andel överstiger 25 procent av gårdsbruksenhetens åkerareal beviljas ingen kompensationsersättning för den överskjutande arealen.

27 §. Avbrytande av utbetalningen av ersättning och återkrav i vissa situationer

Har stödmottagaren eller en familjemedlem som bedriver företagsverksamhet tillsammans med stödmottagaren dömts till straff för djurskyddsbrott enligt 17 kap. 14, 14a eller 15 § strafflagen (FFS 39/1889) eller om stödmottagaren eller en familjemedlem som bedriver företagsverksamhet tillsammans med stödmottagaren har dömts till straff för en förseelse enligt 58 § djurskyddslagen (1998:95) för landskapet Åland och samtidigt meddelats djurhållningsförbud enligt 17 kap. 23 § strafflagen, ska ersättning som beviljas med stöd av denna lag och som grundar sig på djurhållning inte beviljas eller betalas för djurarten i fråga för det åtagandeår under vilket gärningen har uppdagats i samband med tillsyn. Djurarten beaktas inte heller för året i fråga vid

beräkning av de i landskapsförordningen om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar angivna kraven på djurantal per hektar för ersättningarna.

Har stödmottagaren eller en familjemedlem som bedriver företagsverksamhet tillsammans med stödmottagaren har dömts till djurhållningsförbud, ska ersättning som beviljas i enlighet med landskapsförordningen om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar och som grundar sig på djurhållning inte beviljas eller betalas för den djurart som omfattas av förbudet för den tid då djurhållningsförbudet är i kraft och inte heller för tiden mellan gärningsåret och den tidpunkt då den lagakraftvunna domen meddelades. Djurarten beaktas inte heller vid beräkning av de i landskapsförordningen om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar angivna kraven på djurantal per hektar för ersättningarna.

Utbetalningen av ersättning som betalas med stöd av landskapsförordningen om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar och som grundar sig på djurhållning ska avbrytas för djurarten i fråga och djurarten i fråga ska inte beaktas vid beräkning av de i denna lag angivna kraven på djurantal per hektar för ersättningarna, om åtalsprövning har inletts i ett ärende som gäller ett brott eller en förseelse som avses i 1 mom.

4 kap. Särskilda bestämmelser

29 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 september 2016.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

I 4 Landskapsförordning (2016:44) om administration av miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och kompensationsersättning

1 §. Tillämpningsområde

Denna förordning tillämpas på följande åtgärder som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1698/2005

1) ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, nedan kallad miljöersättning,

2) ersättning till ekologisk produktion och

3) stöd till områden med naturliga eller andra särskilda begränsningar, nedan kallad kompensationsersättning.

2 §. Definitioner

I denna förordning avses med

1) *basskifte* ett i geografiskt hänseende sammanhängande odlingsområde eller annat område som jordbrukaren odlar och besitter och som avgränsas av en kommungräns, en gräns för äganderätt, en stödregionsgräns, en gräns för ett avtalsområde, ett vattendrag, ett gräns- eller utfallsdike, en väg eller en skog eller någon annan motsvarande gräns,

2) *jordbruksskifte* ett enhetligt område på vilket en växtart eller en blandning av flera växtarter odlas i ett visst syfte eller som betraktas som en i 3 § 1 punkten statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvärvillkoren (FFS 4/2015) avsedd icke odlad åker som sköts, eller som tillfälligt inte odlas eller som tillfälligt används för annat än jordbruk,

3) *kantdike* ett dike som avgränsar ett basskifte,

4) *utfallsdike* en grävd öppen fåra som samlar upp vatten från gräns-, teg- och täckdiken i torrlägningsområdet samt från det ovanföriggande avrinningsområdet och avleder det från torrlägningsområdet,

5) *kontrollförordningen* kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 809/2014 om regler för tillämpningen av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013 vad gäller det integrerade administrations- och kontrollsystemet, landsbygdsutvecklingsåtgärder och tvärvillkor,

6) *administrationsförordningen* kommissionens delegerade förordning (EU) nr 640/2014 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013 vad gäller det integrerade administrations- och kontrollsystemet och villkor för avslag på eller indragning av betalningar samt administrativa sanktioner som gäller för direktstöd, landsbygdsutvecklingsstöd och tvärvillkor,

7) *stödförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1307/2013 om regler för direktstöd för jordbrukare inom de stödordningar som ingår i den gemensamma jordbrukspolitik och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 637/2008 och rådets förordning (EG) 73/2009.

Ansökningsförfarande

3 §. Ansökan om åtagande och ansökan om utbetalning

Ansökan om åtagande och ansökan om utbetalning ska tillställas landskapsregeringen skriftligen på blanketter som landskapsregeringen har fastställt eller i elektroniskt format via Landsbygdsverkets Viputjänst som avses i 5 §. Endast en ansökan som är gjord i enlighet med landskapsregeringens föreskrifter kan godkännas. De utredningar som behövs för beviljande av ersättning ska bifogas till ansökan. Är ansökan inte komplett och alla nödvändiga uppgifter lämnats kan ansökan avslås.

En ansökan eller någon annan handling i anslutning till ansökan som har lämnats in per post anses ha lämnats in i tid, om den har poststämpel som riktad till Ålands landskapsregering senast den sista dagen av den utsatta ansökningstiden som avses i 4 §.

14 LF (2016:44) om administration av miljöersättning...

Gör sökande sådana rättelser som kräver att redan ifyllda uppgifter ändras i ansökningshandlingar som inlämnas i pappersformat ska sökanden överstrecka den felaktiga uppgiften och anteckna den rätta uppgiften intill den ursprungliga anteckningen. Sökanden ska bestyrka ändringen med sina initialer och ändringsdatum.

En ansökan som lämnas in i pappersformat ska vara undertecknad av sökanden eller av någon som denna har givit fullmakt därtill. Om en ansökan gäller en gårdsbruksenhet som innehas av flera än en fysisk eller juridisk person tillsammans, ska alla innehavare underteckna ansökan. Gårdsbruksenhetens innehavare kan dock ge en fysisk person fullmakt att underteckna ansökan, att meddela de uppgifter som behövs för behandling av ansökan och att av myndigheterna ta emot handlingar som gäller ansökan. Sökandena ansvarar solidariskt för stödansökan och för att de uppgifter som ingår i den är fullständiga och korrekta. Är det fråga om en minderårig sökande ska vårdnadshavaren, anförtrodd man eller annat lagligt ombud underteckna ansökan. Om det inte är möjligt att få underskrift av någon av delägarna i ett samfund, en sammanslutning eller ett dödsbo kan landskapsregeringen enligt prövning behandla ansökan. De som har undertecknat en ansökan ansvarar gentemot de vars underskrift saknas. Orsaken till att namnteckningen saknas ska anges i ansökan.

Till ansökan om åtagande om anläggning av skyddszon ska bifogas en karta på vilken skyddszonen har markerats. Till en ansökan om åtagande om riktade insatser på naturbeten ska bifogas en skötselplan som avses i 38 § landskapsförordningen om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar. Till ansökan om åtagande om uppfödning av ursprungsraser ska bifogas ett härstamningsintyg för de djur som ska ingå i åtagandet.

4 §. Ansökningstid

Ansökan om åtagande om miljöersättning, ansökan om åtagande om ekologisk produktion och ansökan om utbetalning av ersättning som avses i 1 § ska tillställas landskapsregeringen senast den dag som landskapsregeringen årligen fastställer.

Inkommer ansökan efter den utsatta ansökningstiden räknas förseningsdagarna som avses i artikel 13 i administrationsförordningen från och med den första vardagen efter den sista inlämningsdagen till och med den dagen då ansökningshandlingarnas sista blankett anses mottagen.

5 §. Elektronisk ansökan

Med elektronisk ansökan avses inlämning av stödansökningar via Landsbygdsverkets Viputjänst. Sökanden som har beviljats användarrättigheter till Viputjänsten kan lämna in sin ansökan i elektroniskt format på det sätt som landskapsregeringen årligen separert beslutar om.

En ansökan som lämnats in via Viputjänsten anses ha inkommit inom ansökningstiden om den är slutlig och har enligt försändelseanteckningen returnerats senast den sista ansökningsdagen.

Bilagor, förutom jordbruksskifteskartor, som hör till en ansökan kan inte lämnas in elektroniskt.

6 §. Ändring av bas- och jordbruksskiften efter ansökningstidens utgång

Till en ansökan kan efter ansökningstidens utgång fogas enskilda bas- och jordbruksskiften, även sådana som inte den sista ansökningsdagen som avses i 4 § har anmälts i någon ansökan, i enlighet med bestämmelserna i artikel 15 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 809/2014 av om regler för tillämpningen av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013 vad gäller det integrerade administrations- och kontrollsystemet, landsbygdsutvecklingsåtgärder och tvär villkor.

7 §. Övriga ändringar efter ansökningstidens utgång

På grund av odlingstekniska orsaker kan areal med reducerad höstbearbetning som avses i 28 § och areal med förbättrad användning av stallgödsel som avses i 29 § landskapsförordningen om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar överförs från ett skifte till ett annat efter den sista säningsdagen. Överföringen ska skriftligt anmälas till Ålands landskapsregering. Ur anmälan ska framgå från vilka skiften det frivilliga komplementet flyttas och till vilka skiften det överförs. Har sökanden meddelats om en administrativ kontroll eller om en kontroll på plats och den utförda kontrollen leder till påföljder för ersättningen kan insatsen inte längre överförs till andra skiften från sådana skiften som berörs av påföljderna.

Har insatsen överförs från ett skifte till ett annat beviljas ersättning för högst den areal som anmälts i den ursprungliga ansökan. En överföring av insatsen från ett skifte till ett annat får inte leda till att den ansökta arealen ökar. Är arealen som ersätter den ursprungliga arealen mindre än den ursprungliga arealen betalas ersättning för den ersättande arealen. Har landskapsregeringen betalt ut ersättningen och arealen som ersätter den ursprungliga arealen är mindre än den ursprungliga arealen ska ersättning som beviljats för mycket återkrävas.

8 §. Återtagande av ansökan

En ansökan kan återtas helt eller delvis i enlighet med bestämmelserna i artikel 3 i kontrollförordningen. Landskapsregeringen ska underrättas skriftligen om återtagandet av en ansökan.

9 §. Skyldighet att lämna uppgifter

Sökanden ska ge landskapsregeringen tillräckliga uppgifter om förutsättningarna för beviljande och utbetalning av ersättning.

Sökanden ska utan dröjsmål skriftligen meddela landskapsregeringen, om ansökan är eller har blivit felaktig.

Bas- och jordbruksskiften

10 §. Basskifte

Ett basskifte kan bara vara i en jordbrukares besittning åt gången. Ett basskifte kan dock vara i flera jordbrukares eller personers besittning, om det är fråga om samfällda betesområden, skiften i gemensamt bruk eller på växtföljden baserade regelbundna årliga byten av jordbruksskiften mellan gårdsbruksenheter.

Ett basskifte kan avgränsas enligt markanvändningslag, rätt till programbaserade ersättningar till jordbrukare, rätt till stöd, en sådan permanent gräsmark på Naturaområde som avses i 6a § 1 mom. lagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbruket (FFS 193/2013) eller någon annan motsvarande gräns.

Basskiftena införs i åkerskiftesregistret i digitaliserad form. Ett basskiftes digitaliserade areal är den maximala stödberättigande areal som avses i artikel 5.2 a och b i administrationsförordningen. Bestämmelser om skyldigheten att i stödansökan rätta sådana förhandsifyllda uppgifter om basskiften som gäller den maximala arealen, läget eller gränser finns i artikel 17.5 andra stycket i kontrollförordningen. Den maximala stödberättigande arealen kan också ändras till följd av resultaten av kontroller och uppdateringar av åkerskiftesregistret.

Skiften för vilka stöd inte söks och som är mindre än 0,05 hektar behöver inte uppges i den årliga stödansökan, om skiftenas totala areal är högst en hektar. De som ansöker om stöd ska emellertid i stödansökan uppges om de besitter sådana skiften.

11 §. Jordbruksskifte

Ett jordbruksskifte är högst så stort som ett basskifte. Ett jordbruksskifte hör alltid till ett enda basskifte. Av bär-, frukt- och köksväxter kan det bildas ett jordbruksskifte för varje växtgrupp, om olika växtarter som hör till samma grupp odlas bredvid varandra så att arealen för en enskild växtart är mindre än 0,05 hektar. Ett sådant jordbruksskifte kan inte bildas av en växtgrupp, om det på en del av skiftet utförs ett frivilligt komplement som avses i 31 § eller 32 § landskapsförordningen om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.

12 §. Godkännande av ett kantdike som en del av arealen av ett basskifte och ett jordbruksskifte

Ett högst tre meter brett kantdike som utgör en del av traditionella jordbruks- och markanvändningsmetoder kan godkännas som en del av den stödberättigande arealen av ett basskifte och ett jordbruksskifte fram till gränsen för basskiftet. Härvid går gränsen för basskiftet mitt i kantdiket. Om kantdiket är över tre meter brett går gränsen för åkerns basskifte längs gränsen mellan kantdiket och åkern, dvs. dikeskanten.

Den sammanlagda bredden av kantdiket, mätt från basskiftesgränsen till kanten av växtbeståndet på jordbruksskiftet, och den icke odlade dikesrenen får vara högst två meter. Med icke odlad dikesren avses en dikesren på vilken det inte växer sådana kulturväxter som odlas på jordbruksskiftet.

Med avvikelse från 2 mom. kan det godkännas att en dikesren som uppfyller villkoren i statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvärvillkoren, en i genomsnitt högst tre meter bred skyddsremsa eller ett annat område som uppfyller villkoren för miljöersättning och som finns längs ett vattendrag eller ett kantdike som klassificerats som utfallsdike utgör en del av den stödberättigande arealen av ett basskifte och ett jordbruksskifte.

13 §. Godkännande av ett tegdike som en del av arealen av ett basskifte och ett jordbruksskifte

Ett tegdike som utgör en del av traditionella jordbruks- och markanvändningsmetoder och de icke odlade dikesrenarna kan godkännas som en del av den stödberättigande arealen av ett basskifte och ett jordbruksskifte, om den sammanlagda bredden av diket och dikesrenarna är högst tre meter. Med tegdike avses ett dike som ligger inom ett basskifte och som i huvudsak endast avleder vatten som samlats på basskiftet samt behövs för åkerns grundtorrläggning.

14 §. Utelämnande av områden med träd och buskar från arealen av ett basskifte

Träd och buskar ska inte räknas till arealen av ett basskifte. De ska dock inte utelämnas om det är fråga om

1) permanenta grödor som avses i artikel 4.1 g stöd-förordningen,

2) vedartade växter som avses i 5 § 3 mom. statsrådets förordning om grundstöd, förgröningsstöd och stöd till unga jordbrukare (FFS 234/2015) eller sådana i 5 § 4 mom. i den i förordningen avsedda lövbuskar och plantor av lövträd på permanent betes- eller gräsmark som är lämpliga som föda för produktionsdjur,

3) träd och trädgrupper som avses i 14 § statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvärvillkoren, eller

4) jordbruksskiften som omfattas av ett åtagande om miljöersättning som avses i 37, 38 eller 39 §§ landskapsförordningen om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.

Om det i ett dike eller på en icke odlad dikesren inom ett basskifte växer träd eller buskar som är högre än 1,5 meter ska dessa områden inte räknas till arealen av basskiftet. Permanent betes- eller gräsmark som avses i 1 mom. 2 punkten, träd och trädgrupper som avses i 1 mom. 3 punkten och åtaganden om miljöersättning som avses i 1 mom. 4 punkten och omfattar arealer som även inkluderar diken och icke odlade dikesrenar ska dock inte utelämnas från arealen av ett basskifte.

15 §. Sådana skyddsremсор på ett jordbruksskifte som uppfyller villkoren för miljöersättning

I genomsnitt högst tre meter breda skyddsremсор som uppfyller villkoren för miljöersättning godkännas som en del av arealen av ett jordbruksskifte. Om en skyddsremsa är mer än tre meter bred, ska den avskiljas till ett separat jordbruksskifte. En skyddsremsa kan då vara högst tio meter bred.

16 §. Odlingstekniska vändtegar och skötsel- och körgångar för trädgårdsväxter

I genomsnitt högst tre meter breda vändtegar som utgör en del av det normala sättet att odla en växt och som lämnats av nödvändiga odlingstekniska skäl kan godkännas som en del av arealen av ett basskifte och ett jordbruksskifte. Om en vändteg som har inrättats av odlingstekniska skäl är bredare än tre meter, ska den avskiljas till ett separat jordbruksskifte. Även odlings-tekniska vändtegar som finns längs ett vattendrag eller ett kantdike som klassificerats som utfallsdike kan godkännas som en del av den stödberättigande arealen av

I 5 RPF (2017:36) om skötseln av de uppgifter... som hör till ... Ejflu

ett basskifte och ett jordbruksskifte, om vändtegen och en dikesren som avses i 11 § statsrådets förordning om krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt tvärvillkoren eller vändtegen och en skyddsremsa som avses i 20 § landskapsförordningen om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar är högst tre meter breda. Vändtegen ska finnas på skiftet eller på kanten av det.

Odlingstekniska vändtegar kan inte godkännas som en del av den stödberättigande arealen om det är fråga om odling av stråsäd, oljeväxter, vallväxter eller proteingrödor. Vändtegen ska då avskiljas till ett separat jordbruksskifte.

När det gäller mångåriga trädgårdsväxter kan skötselgångar som utgör en del av sättet att odla växterna och körgångar som behövs för att odlings- och skörde-maskiner ska kunna ta sig fram godkännas som en del av arealen av ett jordbruksskifte. Skötsel- och körgångarna ska vara nödvändiga för odlingen av växten i fråga och ändamålsenliga med tanke på storlek, placering och antal.

17 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 september 2016. Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

I 5 Republikens presidents förordning (2017:36) om skötseln av de uppgifter i landskapet Åland som hör till det utbetalande organet för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu)

(FFS 133/2016)

1 §. Tillämpningsområde

Denna förordning tillämpas på de stöd- och ersättningssystem som finansieras genom Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och som med stöd av självstyrelselagen för Åland (1144/1991) omfattas av landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet.

2 §. Behörig myndighet i ärenden som gäller utbetalande organ

Den behöriga myndighet som avses i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 908/2014 om tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013 med beaktande av utbetalande organ och andra organ, ekonomisk förvaltning räkenskapsavslutning, regler om kontroller, värdepapper och öppenhet, är på Åland jord- och skogsbruksministeriet.

3 §. Utbetalande organ

Det utbetalande organ som avses i artikel 7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013 om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitik och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 352/78, (EG) nr 165/94, (EG) nr 2799/98, (EG) nr 814/2000, (EG) nr

1290/2005 och (EG) nr 485/2008, nedan *den horisontella förordningen*, är på Åland Landsbygdsverket.

4 §. Skötseln av det utbetalande organets uppgifter

Landsbygdsverket sköter på Åland de uppgifter som avses i bilaga I punkt 1.A första stycket ii och iii i kommissionens delegerade förordning (EU) nr 907/2014 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013 vad gäller utbetalande organ och andra organ, ekonomisk förvaltning, avslutande av räkenskaper, säkerheter och användning av euron, till den del Ålands landskapsregering inte ska sköta dessa uppgifter.

Ålands landskapsregering sköter de uppgifter som anges i bilaga I punkt 1.A första stycket i, i den förordning som nämns i 1 mom. Närmare överenskommelse om skötseln av det utbetalande organets uppgifter vid Ålands landskapsregering ingås genom avtal mellan Landsbygdsverket och Ålands landskapsregering.

5 §. Skötseln av det attesterande organets uppgifter

De uppgifter som hör till det attesterande organ som avses i artikel 9 i den horisontella förordningen sköts för landskapet Ålands del av ett av jord- och skogsbruksministeriet utsett attesterande organ.

6 §. Ansvar för kostnaderna för skötseln av det utbetalande organets uppgifter

Landskapet Åland svarar för kostnaderna för skötseln av det utbetalande organets uppgifter enligt denna förordning. Närmare överenskommelse om förfarandena vid ersättande av kostnader ingås genom avtal mellan Landsbygdsverket och Ålands landskapsregering.

7 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 mars 2016.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning om skötseln av de uppgifter i landskapet Åland som hör till det utbetalande organet för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU) (881/2006).

I 6 Landskapsförordning (2010:80) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets skötsel av tvärvillkorskontrollen

1 §. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, ÅMHM, är behörig myndighet att utföra tvärvillkorsövervakning för de direktiv som anges i 2 § enligt EG-förordningen om gårdsstöd (rådets förordning (EG) 73/2009 om upprättande av gemensamma bestämmelser för system för direktstöd för jordbrukare inom den gemensamma jordbrukspolitik och om upprättande av vissa stödssystem för jordbrukare) och EG-tillämpningsförordningen (kommissionens förordning (EG) nr 1122/2009 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 73/2009 vad gäller tvärvillkor, modulering och det integrerade administrations- och kontrollsystem inom de system för direktstöd till jordbrukare som införs genom den förordningen och om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1234/2007 när det gäller tvärvillkoren för stöd inom vinsektorn).

2 §. ÅMHM:s tvärvillkorskontrollansvar gäller följande direktiv och förordning:

- 1-3. upphävda (2012/82),
4. rådets direktiv 96/22/EG om förbud mot användning av vissa ämnen med hormonell och tyreostatisk verkan samt av β -agonister vid animalieproduktion och om upphävande av direktiv 81/602/EEG, 88/146/EEG och 88/299/EG,
5. rådets direktiv 91/629/EEG om fastställande av lägsta djurskyddskrav för kalvar,
6. rådets direktiv 91/630/EEG om fastställande av lägsta djurskyddskrav vid svinhållning,
7. rådets direktiv 98/58/EG om skydd av animalieproduktionens djur och
8. till övriga delar än foder i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet.

3 §. Landskapsregeringen kan ge närmare anvisningar om hur tvärvillkorskontrollen ska genomföras.

17 Landskapslag (1972:25) om lantbruksnämnder (1998/85)

1 §. (1998/85) Kommunfullmäktige kan tillsätta en lantbruksnämnd som handlägger frågor rörande lantbruksförvaltningen inom kommunen. Fullmäktige kan avstå från att tillsätta en lantbruksnämnd om dess åligganden i stället kan skötas av en annan nämnd eller kommunstyrelsen. Två eller flera kommuner kan gemensamt tillsätta en lantbruksnämnd.

2 §. (1998/85) Tillsynen över lantbruksnämnderna utövas av [landskapsstyrelsen].

3 §. (1998/85) På lantbruksnämnden ankommer

- 1) att främja lantbruket och dess binärningar,
- 2) att lämna handräckning samt att avge utlåtanden och utredningar åt landskapets myndigheter och kommunala myndigheter samt
- 3) att handha övriga uppgifter som anförtrotts nämnden.

4 §. (1998/85) Närmare föreskrifter om kommunala nämnders ledamöter finns i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland.

5 §. Upphävd (1989/61).

6 §. (1998/85) Den som är anställd vid en penninginrättning som beviljar lån till lantbruk ur landskapets medel eller lån för vilka landskapet erlägger räntegottgörelse eller är dess ombud eller medlem av dess styrelse eller är ordförande eller vice ordförande i dess förvaltningsråd eller för dess principaler får inte vara medlem i en lantbruksnämnd.

7 §. (1998/85) Vid överklagande av lantbruksnämndens beslut gäller bestämmelserna om rättelseyrkande och om kommunalbesvär i kommunallagen för landskapet Åland. Samma bestämmelser gäller om lantbruksnämndens uppgifter anförtrotts en annan kommunal nämnd eller kommunstyrelsen.

8 §. (1998/85) Kommunen kan anställa en lantbrukssekreterare som har till uppgift att biträda lantbruksnämnden. Befattningen kan vara antingen huvud- eller bisyssla. Två eller flera kommuner kan gemensamt anställa en lantbrukssekreterare.

I 6 § avsedd person får inte utses till lantbrukssekreterare.

9 §. (1998/85) Har en lantbrukssekreterare inte anställts kan kommunfullmäktige besluta att en annan kommunal tjänsteman eller lantbruksnämndens ordförande skall mot särskilt arvode fullgöra de uppgifter som skulles åligga lantbrukssekreteraren.

10 §. (1998/85) Utgifterna för lantbruksnämndens verksamhet betalas av kommunen.

För kostnader för lantbruksnämndens verksamhet har kommunen rätt till landskapsandel enligt landskapslagen (1993:70) om landskapsandelar till kommunerna.

11 §. (1998/85) Om val av lantbruksnämnd skall kommunfullmäktige meddela [landskapsstyrelsen].

12 §. Närmare bestämmelser angående verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

13 §. Denna lag träder omedelbart i kraft och genom densamma upphäves landskapslagen (1964:13) den 16 april 1964 om kolonisationsnämnder.

2 mom. upphävt (1998/85).

18 Landskapslag (1995:52) om ekologisk produktion (2012/29)

1 §. Inledande bestämmelse

I denna lag finns bestämmelser om kontroll av produktion, beredning, märkning och marknadsföring av ekologiskt framställda produkter som anges i nedan angivna EG-förordningar. Grundläggande bestämmelser om kontroll av ekologisk produktion finns i

1) EG-förordningen (EG) nr 834/2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter och om upphävande av förordning (EEG) nr 2092/91, nedan kallad *grundförordningen*, samt i

2) EG-förordningen (EG) nr 889/2008 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 834/2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter med avseende på ekologisk produktion, märkning och kontroll, nedan kallad *verkställighetsförordningen*. (2012/29)

För att skydda framställningen av ekologiska jordbruksprodukter samt för att säkerställa konkurrens på lika villkor för dem som framställer produkter och vid sin marknadsföring lämnar uppgift om att de framställt ekologiskt skall ett kontrollsystem upprättas av landskapsregeringen i enlighet med bestämmelserna i denna lag. Kontrollsystemet avser uppgifter om och tillsyn över produktionsmetoder och märkning av livsmedelsråvaror som producerats inom jordbruket och har ett klart samband med jordbruksproduktionen.

Endast jordbruksprodukter som omfattas av kontrollsystemets register över ekologiskt jordbruk får marknadsföras som ekologiskt framställda.

18 LL (1995:52) om ekologisk produktion

1a §. (2012/29) *Behörig myndighet och kontrollmyndighet*

Landskapsregeringen har lednings- och tillsynsansvar i frågor om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter samt är behörig myndighet i enlighet med grundförordningen, verkställighetsförordningen och EG-förordningen (EG) nr 882/2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd, nedan kallad *kontrollförordningen*.

Landskapsregeringen är kontrollmyndighet i enlighet med grundförordningen och verkställighetsförordningen.

2 §. *Definitioner*

I denna lag använda begrepp skall ha den betydelse som anges i denna paragraf.

Ekologiskt framställda jordbruksprodukter är produkter som omfattas av bestämmelserna i grundförordningen samt uppfyller de minimikrav avseende kontrollåtgärder och förebyggande åtgärder som meddelas i enlighet med grundförordningen och verkställighetsförordningen. (2012/29)

Producenter är fysiska eller juridiska personer som ansvarar för att kraven i denna förordning uppfylls inom de ekologiska företag som de driver. I grundförordningen och verkställighetsförordningen benämns dessa vara **aktörer**. (2012/29)

Kontrollant är en av landskapsregeringen eller ett godkänt kontrollorgan förordnad person som ansvarar för produktionskontroll i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Ålands kontrollnämnd för ekologiskt framställda jordbruksprodukter, nedan kallad kontrollnämnden, är en av landskapsregeringen tillsatt nämnd som skall biträda landskapsregeringen i skötseln av frågor som rör framställning av jordbruksprodukter vilka marknadsförs som ekologiskt framställda i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Ålands kontrollregister för ekologiskt jordbruk, nedan kallat kontrollregistret, är landskapsregeringens kontrollregister över producenter och fastigheter, eller delar av fastigheter, vars produktion efter ansökan konstaterats uppfylla kraven för ekologiskt framställda jordbruksprodukter. I kontrollregistret införs dessutom de nödvändiga uppgifter om godkännande och kontroll som förutsätts i enlighet med rådets förordning och bestämmelserna i denna lag.

Godkänt kontrollorgan är en organisation eller sammanslutning som uppfyller de krav den europeiska gemenskapen ställer på kontrollorgan avseende produktion av ekologiska jordbruksprodukter och som av landskapsregeringen efter ansökan godkänts att utföra kontroll enligt denna lag. Landskapsregeringen beslutar närmare om ansökningsförfarandet.

3 §. *Kontrollnämndens sammansättning*

Kontrollnämnden tillsätts av landskapsregeringen för två år i sänder för att biträda landskapsregeringen vid skötseln av de angelägenheter som avses i denna lag. Nämnden skall bestå av minst tre och högst fem ordinarie ledamöter och personliga ersättare för dem. Kontrollnämndens ordförande utses av landskapsregeringen medan nämnden inom sig för sin mandattid utser

en vice ordförande. Minst en och högst två ledamöter skall företråda landskapsregeringen. Av övriga ledamöter bör minst en företråda de producenter som godkänts att marknadsföra produkter som ekologiskt framställda samt minst en företråda konsumenterna. Landskapsregeringen beslutar närmare om nämndens sammansättning.

Landskapsregeringen tillsätter nämndens sekreterare, vilken inte samtidigt kan vara medlem i kontrollnämnden.

Nämndens medlemmar handlar under tjänstemannans ansvar.

4 §. *Upphävd (2012/29).***5 §.** *Ansökan om godkännande att marknadsföra jordbruksprodukter som ekologiskt framställda*

Den som vill godkännas för landskapets kontrollsystem avseende jordbruksprodukter vilka marknadsförs som ekologiskt framställda ska ansöka om detta hos landskapsregeringen. Ansökan ska uppta (2012/29)

- a) sökandens namn och adress,
- b) platsen för produktionen och vid behov närmare uppgifter om platsen där verksamheten bedrivs,
- c) (2012/29) verksamhetsinriktning och verksamhetens produkter,
- d) åtagande från sökanden att driva verksamheten i enlighet med bestämmelserna i rådets förordning,
- e) (2012/29) i fråga om jordbruksföretag tidpunkten då sökanden upphörde att använda sådana ämnen som inte är tillåtna i enlighet med rådets förordning samt
- f) namnet på godkänt kontrollorgan som producenten utsett för kontroll av verksamheten.

Landskapsregeringen kan besluta att ytterligare uppgifter, utöver de som följer av bestämmelserna i 1 mom., skall framgå av ansökan om godkännande för kontrollsystemet.

6 §. *Kontrollregistret*

Landskapsregeringen eller godkänt kontrollorgan skall i kontrollregistret införa uppgifter om de producenter och fastigheter som efter ansökan konstaterats uppfylla kraven för ekologiskt framställda jordbruksprodukter och således godkänts för anslutning till landskapets kontrollsystem för ekologiskt framställda produkter. I registret skall utöver de uppgifter som avses i 5 § dessutom införas uppgifter

- a) om datum för inledande kontroll,
- b) om datum för godkännande,
- c) om datum för produktionskontroll,
- d) om datum för förbudande att använda uppgift om att en produkt omfattas av landskapsregeringens kontrollsystem samt
- e) övriga uppgifter som är nödvändiga för den kontroll som förutsätts i rådets förordning.

Landskapsregeringen kan besluta närmare om vilka uppgifter som skall införas i det register över de producenter och fastigheter som avses i denna paragraf.

7 §. *Egenkontroll*

En producent som omfattas av kontrollsystemet skall se till att hans framställning av ekologiska jordbruksprodukter uppfyller de krav som följer av bestämmelserna i denna lag. En producent skall för detta ändamål

på egen bekostnad tillämpa ett av landskapsregeringen godkänt kontrollsystem.

En producent skall varje år före en tidpunkt landskapsregeringen fastställer anmäla sin produktionsplan för det följande jordbruksåret. Om det behövs avseende växtodling skall en sådan anmälan avse varje odlingsdel en verksamhet innefattar. En producent skall utan dröjsmål meddela landskapsregeringen om väsentliga förändringar i verksamheten eller i omständigheter som påverkar verksamheten. En producent skall dessutom bistå en kontrollant med den hjälp som kontrollen förutsätter.

Landskapsregeringen kan besluta närmare om

- vilka system för egenkontroll som godkänns i enlighet med bestämmelserna i 1 mom.,
- vilka uppgifter som skall ingå i en sådan produktionsplan som avses i 2 mom. och
- omfattningen av den hjälp en producent på begäran måste lämna i enlighet med 2 mom.

8 §. Godkänt kontrollorgans producentkontroll

Den kontroll som förutsätts i rådets förordning kan utföras av ett av landskapsregeringen godkänt kontrollorgan. Landskapsregeringen kan återkalla godkännandet av ett kontrollorgan om kontrollorganet inte iakttar sina åligganden enligt denna lag.

Ett godkänt kontrollorgan skall för varje ansluten producent utföra sådan nödvändig kontroll samt bistå landskapsregeringen med de upplysningar och den hjälp som förutsätts i rådets förordning. Kontrollorganet, dess kontrollanter och andra funktionärer får inte i sin verksamhet ha något eget intresse som kan påverka deras opartiskhet.

Ett godkänt kontrollorgan får ta ut avgift för sin kontroll enligt en taxa som efter förslag av kontrollorganet fastställs av landskapsregeringen.

9 §. Landskapsregeringens producentkontroll

Landskapsregeringen skall utföra sådan nödvändig kontroll som förutsätts i rådets förordning eller tillse att sådan kontroll utförs av godkänt kontrollorgan. För kontrollen skall finnas minst en av landskapsregeringen bemyndigad kontrollant som arbetar under tjänstemannaansvar. Förordnandet kan avse viss kontroll eller gälla generellt. Förordnande kan knytas till innehav av viss tjänst.

Landskapsregeringen har rätt att av en producent och ett godkänt kontrollorgan få den information som behövs för kontrollen samt har rätt att utföra de inspektioner och undersökningar som kontrollen förutsätter. Över resultatet av varje kontroll skall en rapport upprättas vilken skall delges kontrollnämnden och den enskilde producenten.

Landskapsregeringen skall se till att kontrollnämnden samt varje producent får den information som behövs för det ekologiska jordbruk som avses i denna lag.

Landskapsregeringen kan besluta närmare om omfattningen och utförandet av den kontroll som avses i denna paragraf.

10 §. Kontrollnämndens arbete

Innan landskapsregeringen fattar ett beslut om godkännande som avses i 5 § skall kontrollnämndens ut-

låtande inhämtas. Kontrollnämnden kan i sitt utlåtande tillstyrka eller avstyrka att en producent, en fastighet eller en del därav godkänns för landskapets kontrollsystem avseende jordbruksprodukter vilka marknadsförs som ekologiskt framställda.

Kontrollnämnden lämnar på begäran från landskapsregeringen utlåtande över om en producent som omfattas av kontrollsystemet följer de krav som avses i denna lag. Kontrollnämnden kan självständigt pröva om en producent som omfattas av kontrollsystemet följer de krav som avses i denna lag och kan därvid föreslå att landskapsregeringen vidtar en åtgärd som avses i 11 §.

Kontrollnämnden kan vid behov höra landskapsregeringens kontrollant.

11 §. Avlägsnande av felaktig uppgift från kontrollregistret samt förbud i vissa fall mot användande av uppgift om ekologisk produktion

En märkning av en produkt som ekologiskt framställd i enlighet med denna lag skall avlägsnas om produkten inte uppfyller i denna lag avsedda krav på ekologiskt framställda jordbruksprodukter. Landskapsregeringen kan besluta att en producent vars produkt felaktigt märkts såsom ekologiskt producerad utan dröjsmål skall avlägsna den felaktiga märkningen vid äventyr av att avlägsnandet sker på dennes bekostnad.

En producent vars produkter vid upprepade tillfällen uppsåtligen eller av grov oaktsamhet vid marknadsföringen märkts som producerade i enlighet med landskapets kontrollsystem, utan att de uppfyller minimikraven för ekologiskt framställda produkter, kan för viss tid eller tills vidare av landskapsregeringen meddelas *förbud mot användning av uppgift om att en produkt omfattas av landskapsregeringens kontrollsystem*. Om bristen avhjälpes eller om den inte längre har betydelse skall förbudet återkallas utan dröjsmål. Ett i detta moment avsett förbud kan förenas med vite varvid ändring genom besvär inte får sökas över beslutet om föreläggande av vite. Vid bedömning av om verkan av underlåtelse är mycket långvarig skall de allmänna förutsättningar för omställning till ekologisk produktion samt bestämmelserna enligt rådets förordning om sådan övergångsperiod som krävs beaktas innan produkter från producenten anses vara ekologiskt framställda produkter.

Landskapsregeringen kan i enskilda fall innan beslut som avses i denna paragraf fattas inhämta utlåtande från kontrollnämnden.

11a §. (2012/29) Åtgärder vid bristande efterlevnad

Efter att landskapsregeringen eller ett godkänt kontrollorgan har konstaterat bristande efterlevnad av bestämmelserna om ekologiskt framställda jordbruksprodukter, ska landskapsregeringen ålägga producenten att vidta nödvändiga åtgärder för att avhjälpa bristerna. Landskapsregeringen kan förena ett sådant beslut med en tillfällig begränsning av rätten att försälja produkter från hela eller särskilt angivna delar av det berörda företaget såsom ekologiskt framställda jordbruksprodukter. En sådan begränsning kan avse produkter från en viss anläggning, en del av en anläggning eller från ett visst markskifte. Av beslutet ska framgå den tid under vilken begränsningen ska gälla.

Landskapsregeringen ska till den berörda producen-

I 9 LL (2013:39) om produktion av genetiskt modifierade växter

ten eller till dennes företrädare skriftligt överlämna ett meddelande om sitt beslut om de åtgärder som ska vidtas i enlighet med 1 mom. och om skälen för beslutet.

12 §. Avlägsnande från kontrollregistret

Landskapsregeringen kan besluta att en producent skall avlägsnas ur kontrollregistret om denne vid upprepade tillfällen uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåtit att följa de minimikrav för ekologiskt framställda produkter som avses i denna lag, eller om en underlåtelse att följa dessa krav med hänsyn till underlåtelstens art har eller anses få en mycket långvarig verkan.

Landskapsregeringen kan i enskilda fall innan beslut om avlägsnande ur kontrollregistret fattas inhämta utlåtande från kontrollnämnden.

13 §. Landskapsförordning

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

14 §. Förnyad kontroll

En producent som är missnöjd med den kontroll som avses i 9 § har efter yrkande rätt till ny kontroll. Yrkande om ny kontroll skall ske inom 14 dagar efter att kontrollresultatet delgivits denne.

15 §. (2012/29) Rättelse

En producent som är missnöjd med ett beslut om anslutning till kontrollsystemet, ett beslut om krav på åtgärder vid bristande efterlevnad, ett beslut om förbud mot att använda en uppgift om att en produkt omfattas av landskapsregeringens kontrollsystem eller ett beslut om avlägsnande ur registret, har rätt att inom 30 dagar efter att han eller hon delgivits beslutet lämna in ett skriftligt yrkande på rättelse av beslutet till landskapsregeringen.

16 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 1995.

Åtgärder som lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

I 9 Landskapslag (2013:39) om produktion av genetiskt modifierade växter

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Syfte och tillämpningsområde

Syftet med denna lag är att hindra spridning och inblandning av genetiskt modifierade grödor i andra grödor och biotoper samt att förebygga de ekonomiska skador som inblandningen kan orsaka.

Denna lag tillämpas avseende genetiskt modifierat växtmaterial på

- 1) odling,
- 2) hantering och lagring på en gårdsbruksenhet,
- 3) transporter på en gårdsbruksenhet och mellan gårdsbruksenheter,

4) ersättning till en odlare som bedriver ekologisk eller konventionell växtproduktion för skada som uppkommer som en följd av inblandning av genetiskt modifierade grödor,

5) ersättning till en biodlare för skada som uppkommer som en följd av att en odlare av genmodifierade grödor inte följer bestämmelserna i denna lag samt

6) tillsyn över verksamhet som avses i punkterna 1-3.

2 §. Definitioner

I denna lag avses med

1) *genetiskt modifierad växtsort* en växtsort som har godkänts för odling genom ett förfarande enligt EG-förordningen (EG) nr 1829/2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder eller enligt gentekniklagen, (FFS 377/1995),

2) *genetiskt modifierat växtmaterial* genetiskt modifierade växtsorter eller sådant växtbestånd, utsäde eller sådana skördar av en gröda där genetiskt modifierade växtindivider av samma växtart eller genetiskt modifierade växtindivider av en annan växtart som är korsningsbara med den föregående eller dessa växtarters genetiskt modifierade material förekommer i sådana halter som överstiger tröskelvärdet för märkningen enligt artiklarna 12 och 24 i EG-förordningen (EG) nr 1829/2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder,

3) *produktion av genetiskt modifierade växter* odling där det odlas eller där landskapsregeringen har konstaterat att det växer genetiskt modifierat växtmaterial,

4) *ekologisk växtproduktion* en sådan produktionsmetod som avses i EG-förordningen (EG) nr 834/2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter och om upphävande av förordning (EEG) nr 2092/91, nedan kallad EG-förordningen om ekologisk produktion,

5) *konventionell växtproduktion* annan växtproduktion än produktion av genetiskt modifierade växter eller annan än ekologisk växtproduktion,

6) *inblandning* inblandning av genetiskt modifierat växtmaterial eller däri förekommande genetiskt modifierat material i arvsmassan, växtbeståndet eller skörden av en annan sort av samma art eller en annan art som är korsningsbar med denna och som odlas konventionellt eller ekologiskt,

7) *odlingsområde* en åker, annan mark eller växthusareal som används för odling, diken och dikesrenar i anslutning till dem och en gårds driftscentrum samt området i omedelbar anslutning till dessa,

8) *verksamhetsidkare* en fysisk eller juridisk person som i sin näringsverksamhet eller annars odlar genetiskt modifierat växtmaterial samt

9) *skyddsavstånd* minsta tillåtna avstånd mellan en verksamhetsidkaren odlad växtindivid av genetiskt modifierat växtmaterial och en annan odlares konventionellt eller ekologiskt odlade individ av samma växtart eller en annan som är korsningsbar med det genetiskt modifierade växtmaterialet samt minsta tillåtna avstånd till vissa specifika känsliga biotoper eller till biodlingar eller platser med pollineringsbin.

2 kap. Villkor för verksamheten**3 §. Allmänna krav**

Genetiskt modifierat växtmaterial ska för hindrande av inblandning och spridning hållas åtskilt både från andra växter av samma växtart och från växter av en

annan växtart som är korsningsbara med det, med undantag av inblandning som behövs med tanke på användningsändamålet.

I syfte att hindra oavsiktlig inblandning och spridning ska verksamhetsidkaren och andra aktörer som hanterar, lagrar eller transporterar genetiskt modifierat växtmaterial iakttä tillräcklig omsorgsfullhet och akt-samhet vid odling, hantering, lagring och transport av genetiskt modifierat växtmaterial och använda lämpliga utrymmen samt lämplig utrustning och materiel. De utrymmen, den utrustning och den materiel som används ska rengöras efter användning så att inblandning eller spridning inte sker.

Landskapsregeringen kan i en förordning besluta om närmare bestämmelser om odling, hantering, lagring och transport av genetiskt modifierat växtmateriel och rengöring av utrymmen, utrustning och materiel som används i verksamheten.

4 §. Skyddsavstånd vid odling av genetiskt modifierade växter som förökas vegetativt

Allmänna skyddsavstånd vid odling av genetiskt modifierade växter som förökas vegetativt är följande:

- 1) 100 meter till konventionellt odlad motsvarande gröda,
- 2) 300 meter till ekologiskt odlad motsvarande gröda,
- 3) 70 meter till övrig konventionell odling samt
- 4) 200 meter till övrig ekologisk odling.

Landskapsregeringen kan för avgränsade biotoper, som bedöms vara särskilt känsliga och skyddsvärda, besluta att skyddsavståndet mellan biotopen och en odling av genetiskt modifierade växter som förökas vegetativt ska vara minst 900 meter.

5 §. Skyddsavstånd vid odling av genetiskt modifierade växter som kan korspollineras

Allmänna skyddsavstånd vid odling av genetiskt modifierade växter som kan korspollineras är följande:

- 1) 300 meter till konventionellt odlad motsvarande gröda,
- 2) 900 meter till ekologiskt odlad motsvarande gröda,
- 3) 100 meter till övrig konventionell odling,
- 4) 500 meter till övrig ekologisk odling samt
- 5) 3 000 meter till biodlingar eller platser med pollineringsbin.

Landskapsregeringen kan för avgränsade biotoper, som bedöms vara särskilt känsliga och skyddsvärda, besluta att skyddsavståndet mellan biotopen och en odling av genetiskt modifierade växter som kan korspollineras ska vara minst 1 000 meter.

6 §. Markägarens samtycke

Verksamhetsidkaren måste ha markägarens samtycke till produktion av genetiskt modifierade växter, om verksamhetsidkaren inte äger området som används för odling.

7 §. Examen gällande produktion av genetiskt modifierade växter

Landskapsregeringen ordnar examen gällande produktion av genetiskt modifierade växter.

Verksamhetsidkaren eller den som ansvarar för odlingsverksamheten ska avlägga examen enligt 1 mom. Intyg över avlagd examen är bevis över att den som

avlagt examen behärskar produktion av genetiskt modifierade växter på ett tryggt och ändamålsenligt sätt samt har kännedom om den lagstiftning som gäller sådan verksamhet. Examen är giltig under högst fem år efter att den har avlagts.

Landskapsregeringen kan i en förordning besluta närmare om ordnandet av, innehållet i, avläggandet av och giltighetstiden för examen som avses i denna paragraf.

8 §. Åtgärder efter produktion av genetiskt modifierade växter

När odlingen av genetiskt modifierade växter avslutas på ett område ansvarar verksamhetsidkaren för växtföljden, behandlingen av området och destruktionen av spillplanter för att hindra inblandning och spridning av genetiskt modifierade växter på området. Skyldigheten att ansvara för dessa åtgärder övergår till en ny verksamhetsidkare om besittningen av området överförs.

Landskapsregeringen kan i en förordning besluta närmare om art- och sortspecifika bestämmelser avseende de åtgärder som nämns i 1 mom.

Om besittningen av ett område, som omfattas av sådana skyldigheter som avses i 1 mom., överförs till någon annan så är överlåtaren och områdets innehavare skyldiga att lämna information om skyldigheterna till den nya verksamhetsidkaren innan området överläts. En verksamhetsidkare som besitter ett område med nyttjanderätt ska dessutom informera markägaren om detta när nyttjanderätten upphör.

9 §. Anmälningsskyldighet

Verksamhetsidkaren ska skriftligt anmäla sin verksamhet till landskapsregeringen före sådd eller plantering av genetiskt modifierat växtmaterial. Anmälan ska göras för varje odlingsäsong senast den 1 februari före sådd och plantering.

Ansökan ska uppta minst följande uppgifter:

- 1) verksamhetsidkarens namn och adress samt övriga kontaktuppgifter,
- 2) lägenhetssignum samt företags- och organisationsnummer eller om sådant saknas, verksamhetsidkarens personbeteckning,
- 3) odlad art, sort och nummer på det basskifte som antecknats i basskiftesregistret eller ett annat exakt område där genetiskt modifierat material odlas samt arealen för odlingen av genetiskt modifierat material,
- 4) planerad tidpunkt för inledandet av odlingen samt
- 5) namnet på den person som avlagt examen enligt 7 § och datum då examen avlagts.

Om verksamhetsidkaren beslutar att helt eller delvis avstå från produktion av genetiskt modifierade växter efter det att anmälan inlämnats, ska verksamhetsidkaren utan dröjsmål skriftligen underrätta landskapsregeringen om detta.

Landskapsregeringen kan i en förordning besluta om närmare bestämmelser om innehållet i anmälan och om ansökningsförfarandet som avses i denna paragraf.

10 §. Information till grannar och andra aktörer

Verksamhetsidkaren ska årligen i god tid, senast den 1 februari, innan odlingen inleds ge skriftlig information om produktionen av genetiskt modifierade växter till andra odlare med odlingsområde inom skydds-

avstånden samt till biodlare med bikupor inom 5 000 meter från en odling med genetiskt modifierade växter. Verksamhetsidkaren ska skriftligen vid samma tidpunkt ge samma information till en intresseorganisation för biodlare med hemort i landskapet och vars verksamhetsområde omfattar hela landskapet.

Verksamhetsidkaren ska lämna information om produktionen av genetiskt modifierade växter också till andra än i 1 mom. avsedda aktörer med vilka verksamhetsidkaren delar maskiner, utrustning, transportmedel eller utrymmen som verksamhetsidkaren använder vid produktion av genetiskt modifierade växter. Dessutom ska information ges till andra aktörer vars utrustning eller utrymmen används.

Landskapsregeringen kan i förordning besluta om närmare bestämmelser om omfattningen av den information som avses i denna paragraf och till vilka den ska ges.

11 §. Plan

Verksamhetsidkaren ska för varje odlingssäsong göra en plan över de åtgärder och arbetsmetoder som verksamhetsidkaren avser att tillämpa för att hindra inblandning och spridning av genetiskt modifierat växtmaterial vid odling, hantering och lagring samt vid transporter på en gårdsbruksenhet och mellan gårdsbruksenheter.

Planen ska omfatta åtgärder och arbetsmetoder vid odlingsskedena för det genetiskt modifierade växtmaterialet samt hanterings- och lagringsskeden för skörden.

12 §. Krav på spårbarhet och dokumentering

Verksamhetsidkaren ska föra anteckningar om odling, lagring, anskaffning och överlåtelse av genetiskt modifierat material. Anteckningarna ska omfatta uppgifter med vars hjälp det genetiskt modifierade växtmaterialet kan spåras och fullföljandet av skyldigheterna enligt 3, 8 och 11 §§ kan verifieras.

Anteckningarna ska förvaras i fem år efter utgången av det år som uppgifterna gäller.

Landskapsregeringen kan i en förordning besluta om närmare bestämmelser om anteckningarnas innehåll och förvaring.

3 kap. Myndigheter

13 §. Ledning och tillsyn

Landskapsregeringen är beslutande myndighet med utvecklings-, lednings- och tillsynsansvar över verkställigheten av denna lag.

14 §. Auktoriserad inspektör

Landskapsregeringen kan för tillsynsuppgifter auktorisera inspektörer. En inspektör ska ha tillräcklig yrkeskunskap om produktion av genetiskt modifierade växter eller annan yrkeskunskap som behövs för tillsynen över efterlevnaden av denna lag. Förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland är tillämplig på en inspektörs förvaltningsuppgifter enligt denna lag.

En auktoriserad inspektör ska visa upp ett skriftligt intyg över sitt bemyndigande enligt 1 mom. om den vars odling, hantering, lagring eller transport granskas, begär det.

4 kap. Tillsyn

15 §. Allmänna principer för organisering av tillsyn

Tillsynen ska vara ändamålsenlig och objektiv och den ska med utgångspunkt i en riskbedömning omfattas av odling, hantering, lagring samt transport som avses i 1 § 1-3 punkterna.

16 §. Tillsynsplan

Landskapsregeringen ska årligen göra upp en plan för tillsynen. Av tillsynsplanen ska framgå vad som ska granskas samt frekvensen av tillsynen.

17 §. Inspektionsrätt och rätt att få upplysningar

Landskapsregeringen och landskapsregeringens auktoriserade inspektörer har rätt att för tillsynen över genomförandet och efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den göra inspektioner, ta del av handlingar samt få tillträde till platser där grödor odlas eller växtdelar, utsäde eller skörd hanteras, används eller lagras eller där uppgifter som är relevanta för tillsynen av efterlevnaden av denna lag förvaras. Landskapsregeringen och landskapsregeringens auktoriserade inspektörer har rätt att inspektera dokumentation samt redskap, utrustning och utrymmen som använts i verksamheten liksom också vid behov avgiftsfritt ta prov av grödorna eller skörden av dem för undersökning.

Inspektioner får inte utföras i lokaler som används för stadigvarande boende.

Landskapsregeringen och landskapsregeringens auktoriserade inspektörer har, utan hinder av vad som bestäms om sekretessbelagda uppgifter, rätt att av verksamhetsidkare och andra odlare få de uppgifter och handlingar som är nödvändiga för kontroll och tillsyn enligt denna lag.

18 §. Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter

Uppgifter som erhållits under tillsynen är sekretessbelagda på det sätt som anges i landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet.

Utöver vad som bestäms i landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet får uppgifter som erhållits under tillsynen, utan hinder av tystnadsplikten, lämnas ut till åklagar- och polismyndigheter för utredande av brott.

19 §. Tillsynsregister

Landskapsregeringen för ett register för tillsynsändamål över de anmälningsskyldiga verksamhetsidkarna. I registret ska följande uppgifter finnas:

- 1) verksamhetsidkarens namn och adress samt övriga behövliga kontaktuppgifter,
- 2) verksamhetsidkarens lägenhetssignum samt företags- och organisationsnummer eller om sådant saknas, personbeteckning,
- 3) den art och den sort som ska odlas och nummer på det basskifte som finns i basskiftesregistret eller ett annat exakt område där genetiskt modifierat växtmaterial odlas samt den areal som ska odlas,
- 4) planerad tidpunkt för inledandet av odlingen,
- 5) namnet på den som avlagt den i 7 § avsedda examen och tidpunkten då examen avlagts,
- 6) uppgifter om föreläggande, förbud, straff eller andra

tvångsmedel eller påföljder som med stöd av 23-28 §§ meddelats verksamhetsidkaren,

7) verkställda tillsynsåtgärder samt andra för tillsynen behövliga uppgifter enligt denna lag eller enligt bestämmelser och föreskrifter som har utfärdats med stöd av den samt

8) det område där tillsynsmyndigheten har konstaterat produktion av genetiskt modifierade växter.

Tillsynsmyndigheter ska underrätta områdets innehavare och ägare om de uppgifter som registrerats enligt 8 punkten.

Landskapsregeringen avför uppgifterna om verksamhetsidkaren ur registret tio år efter att produktionen av genetiskt modifierade växter har upphört.

20 §. Offentliggörande, användning och utlämnande av registeruppgifter

Utgående från anmälningar publicerar och uppdaterar landskapsregeringen på sin hemsida en förteckning över de platser där produktion av genetiskt modifierade växter bedrivs. I förteckningen ska odlingsarealerna och växtsorterna framkomma. I förteckningen publiceras även motsvarande uppgifter om sådana områden som har använts för odling och som landskapsregeringen har infört i registret i enlighet med 19 § 1 mom. 8 punkten.

Kommunerna har rätt att använda det register som avses i 19 § i den omfattning som deras föreskrivna uppgifter kräver.

Uppgifter ur registret får lämnas ut av landskapsregeringen.

I fråga om utlämnande av personuppgifter gäller det som föreskrivs i landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen.

21 §. Handräckning

Landskapsregeringen och en av landskapsregeringen auktoriserad inspektör har rätt att av polis- och räddningsmyndigheterna få handräckning vid utförandet av uppgifter enligt denna lag samt bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

22 §. Offentliggörande av tillsynsresultat

Landskapsregeringen offentliggör årligen en berättelse om genomförandet av tillsynen.

5 kap. Administrativa tvångsmedel och påföljder

23 §. Föreläggande

Landskapsregeringen kan besluta att den som inte följer denna lag eller bestämmelser som har utfärdats med stöd av den och om bristerna inte förutsätter ett förbud enligt 26 § ska uppfylla sina plikter inom en tid som med avseende på ärendets natur är tillräckligt lång.

24 §. Förbud

Landskapsregeringen kan för att hindra inblandning eller spridning förbjuda

1) produktion av genetiskt modifierade växter på ett visst område om produktionen inte uppfyller de krav som ställs i denna lag eller med stöd av den eller om verksamhetsidkaren eller den som ansvarar för odlingsverksamheten inte har avlagt examen enligt 7 §,

2) produktion av en viss växtart på ett sådant område som avses i 8 § 1 mom., om verksamhetsidkaren eller

områdets innehavare inte iakttar de krav på växtföljd och behandling av området som föreskrivits med stöd av 8 § samt

3) hantering, transport eller lagring av genetiskt modifierat växtmaterial, om hanteringen, transporten eller lagringen, hanterings- eller lagringsutrymmena, hanteringsutrustningen eller materiel för transport inte uppfyller det krav som ställs i denna lag eller med stöd av den eller om verksamhetsidkaren inte har avlagt examen enligt 7 §.

Ett förbud får meddelas endast om verksamheten kan orsaka betydande ekonomisk skada för andra, om verksamhetsidkaren inte iakttar ett föreläggande som meddelats med stöd av 23 § eller om missförhållandet som ligger till grund för föreläggandet fortgår eller upprepas eller om missförhållandet orsakas uppsåtligen.

Förbudet ska utfärdas för en viss tid, om den brist som ligger till grund för förbudet kan avhjälpas. Förbudet ska omedelbart återkallas om den brist som förbudet grundar sig på har avhjälpats eller om den inte längre är av betydelse med tanke på förbudet. Förbudet ska iakttas även om ändring söks, om inte besvärinstansen förbjuder verkställighet av beslutet eller bestämmer att verkställigheten ska avbrytas.

Om ärendet inte tål uppskov kan landskapsregeringen meddela ett temporärt förbud. Förbudet förfaller om landskapsregeringen inte fattar ett beslut enligt 1 mom. inom en vecka efter att förbudet meddelats.

25 §. Vite och tvångsutförande

Landskapsregeringen kan förena ett föreläggande som har meddelats med stöd av 23 § eller ett förbud enligt 24 § med vite eller med hot om att den försummade åtgärden vidtas på den försumliges bekostnad. I ett ärende som gäller vite eller tvångsutförande iakttas landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

Skyldigheten enligt 17 § att lämna ut uppgifter får i fråga om en fysisk person inte förenas med vite om det finns anledning att misstänka personen för brott och uppgifterna hänför sig till det ärende som är föremål för brottsmisstanke.

26 §. Straffbestämmelse

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) försummar de krav på särhållning, omsorgsfullhet och varsamhet eller de krav på ändamålsenlighet eller rengöring i fråga om utrymmen, utrustning och materiel som föreskrivs i 3 § eller med stöd av den,

2) försummar det krav på skyddsavstånd som anges i 4 och 5 §§,

3) bedriver produktion av genetiskt modifierade växter utan den examen som avses i 7 §,

4) bryter mot skyldigheten i 8 § att sörja för växtföljden, behandla området, destruera spillplanter eller lämna uppgifter,

5) försummar anmälningskyldigheten enligt 9 § eller skyldigheten att lämna information enligt 10 § eller uppgöra och bevara dokumentation enligt 12 § eller

6) försummar skyldigheten enligt 17 § 3 mom. att lämna uppgifter eller

bryter mot ett föreläggande som meddelats med stöd av 23 § eller ett förbud som meddelats med stöd av 24 §

ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs i någon annan lag, för förseelse mot bestämmelserna om produktion av genetiskt modifierade växter dömas till böter.

Landskapsregeringen anmäler för de enligt 14 § auktoriserade inspektörernas del förseelser enligt 1 mom. till åtalsprövning. Anmälan behöver inte göras, om förseelsen som helhet betraktad kan anses vara uppenbart ringa. I sådana fall kan landskapsregeringen ge den verksamhetsidkare som gjort sig skyldig till förseelsen en anmärkning med uppmaning att korrigera felen.

6 kap. Ersättning för skada

27 §. Skada som ersätts

Såsom skada enligt denna lag ersätts det inkomstbortfall som drabbar en biodlare eller den som bedriver konventionell eller ekologisk jordbruksproduktion till följd av att inblandning av genetiskt modifierat växtmaterial i en konventionellt eller ekologiskt odlad växtsort skett så att de produkter som odlas eller de produkter som framställs överskrider de tröskelvärden för genetiskt modifierat material som i Europeiska gemenskapens lagstiftning anges för produkterna, så att produkterna

- 1) inte får marknadsföras eller
- 2) får marknadsföras endast om de är försedda med en märkning som visar att de är genetiskt modifierade eller innehåller beståndsdelar som är genetiskt modifierade.

Den som bedriver ekologisk produktion ersätts också för det inkomstbortfall som orsakas av att det i fråga om dennes åkerskiftet eller ekologiskt uppfödda djur måste iaktas en övergångsperiod enligt EG-förordningen om ekologisk produktion. På motsvarande sätt ska biodlare med ekologisk produktion ersättas för inkomstbortfall till följd av bestämmelser om ekologisk produktion.

Med stöd av denna lag ersätts dessutom följande:

- 1) kostnader som orsakas av en biodlare eller den som bedriver konventionell eller ekologisk jordbruksproduktion för de undersökningar, provtagningar och andra motsvarande åtgärder som behöver vidtas för att utreda skadan, när tröskelvärdet har överskridits eller när det har funnits grundad anledning att misstänka att det har överskridits samt
- 2) kostnader för de behövliga åtgärder som på grund av spridning eller inblandning av genetiskt modifierat växtmaterial måste vidtas av en biodlare eller den som bedriver konventionell eller ekologisk jordbruksproduktion för att återställa en odling så att den motsvarar de krav som ställs på produktionsformen.

28 §. Verksamhetsidkarens ansvar

Den som orsakar en sådan skada som avses i 27 § genom att uppsåtligen eller av oaktsamhet försumma att iaktta de krav och skyddsavstånd som anges i 3-6 §§, 8-10 §§ eller 12 § i denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av dem, är ansvarig för skadan.

29 §. Sänkning eller förvägran av ersättning

Om den skadelidande uppsåtligen eller av grov oaktsamhet själv har medverkat till att skadan uppkommit, kan ersättningen sänkas eller förvägras.

30 §. Villkor för landskapets ersättningsansvar

Landskapsregeringen kan besluta att ersättning för skada ska betalas till den skadelidande inom ramen för det anslag som tagits in i landskapsbudgeten, om det kan påvisas att skadan sannolikt orsakats av sådan verksamhet som avses i 1 § 2 mom. 1-3 punkterna i denna lag.

Ersättning ska sökas hos landskapsregeringen inom ett år efter att skörden som ersättningsansökan gäller har bärgats eller myndigheten har konstaterat att inblandning eller spridning har skett. Ansökan ska åtföljas av en tillräcklig redogörelse för skadan.

31 §. Landskapets regressrätt

Om landskapsregeringen har betalat ersättning till en skadelidande med stöd av 30 § ska landskapsregeringen kräva motsvarande ersättningsbelopp av den verksamhetsidkare som är ansvarig för skadan genom verksamhet som avses i 1 § 2 mom. 1-3 punkterna i denna lag.

Vid jämkning av ersättningsskyldigheten gäller vad som föreskrivs i 2 kap. i skadeståndslagen (FFS 412/1974).

32 §. Ersättning av miljöskador

Bestämmelser om ersättning av miljöskador finns i 41 § landskapslagen (2008:124) om miljöskydd.

7 kap. Särskilda bestämmelser

33 §. Begränsningar av odling av genetiskt modifierade växter

Odling av genetiskt modifierade växter kan, avseende en viss växtart eller växtsort, förbjudas inom ett geografiskt avgränsat område (*GMO-fri zon*) om det är viktigt för utsädesproduktion och det inte på annat sätt är möjligt att uppnå de renhetskrav som föreskrivs i landskapslagen (2001:25) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om handel med utsäde.

Odling av genetiskt modifierat växtmaterial är inte tillåten inom naturskyddsområden och sådana Natura 2000-områden som har fredningsskydd enligt EG-direktivet 79/409/EEG om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet) eller EG-direktivet 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (habitatdirektivet). Odling av genetiskt modifierat växtmaterial är heller inte tillåtet i sådana områdens omedelbara närhet. Landskapsregeringen kan för enskilda sådana områden, eller delar av sådana områden, besluta om ett skyddsavstånd med högst 3 000 meter till odlingar av genetiskt modifierade växter.

GMO-fria zoner kan upprättas utgående från motiveerade initiativ från intresserade odlare eller organisationer genom en anmälan till landskapsregeringen.

Landskapsregeringen beslutar i förordning om begränsningar eller förbud mot odling i enlighet med denna paragraf.

34 §. Avgifter

För prestationer enligt denna lag tas avgifter ut till landskapet enligt vad som föreskrivs i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

35 §. Arvoden och kostnadsersättningar

Till auktoriserade inspektörer och provtagare kan, om landskapsregeringen så beslutar, betalas arvoden och kostnadsersättningar för kontroller och provtagning.

36 §. Verkställighet

I ett beslut som fattas med stöd av denna lag kan det bestämmas att beslutet ska iakttas innan det har vunnit laga kraft, om inte besvärmyndigheten beslutar något annat.

37 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 november 2013.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

I 10 Landskapslag (1969:29) om stängselskyldighet

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. Den som håller husdjur är skyldig att vårda dem så, att de icke inkommer på annans ägor.

Denna lag skall även tillämpas i fråga om sådana områden, där stängselskyldighet regleras genom byggnadsordning eller planebestämmelser, såvitt sådan skyldighet föranledes av ägors fredande mot skada av husdjur.

2 §. Rågrannar må avtala om uppförande och underhåll av gemensamt stängsel eller om den grund, enligt vilken stängselskyldighet dem emellan på annat sätt skall fördelas.

Om ägofredsöreningar är stadgat i landskapslagen (1933:4) den 8 maj 1933 om ägofredsöreningar i landskapet Åland.

LL (1933:4) om ägofredsöreningar finns under Gb 2 i Ålands lagsamling 1976.

3 §. Har rågrannar icke träffat i 2 § avsett avtal om stängselskyldigheten, skall denna skyldighet fullgöras så, att i fall stängselskyldigheten föranledes av betande endast på ena sidan, denna sida ensam skall svara för stängslet. I annat fall tager vardera sidan lika lott, om ej betande med olika slag av husdjur eller andra särskilda omständigheter påkallar avvikelser.

4 §. Där någondera rågrannen det påyrkar, skall varderas stängselskyldighet bestämmas vid skifte på platsen, vilket sakägarna själva må förrätta. Därvid bör tagas i betraktande markens beskaffenhet, varpå stängslet skall uppföras, så att stängslets längd skäligen minskas, där dess uppförande och underhåll medför större kostnad. Större kostnad för grind eller led skall även föranleda minskning. Sämjas sakägarna icke, skall genom lottning avgöras, vilken del av stängslet eller därtill hörande grind eller led bör av vardera uppföras.

Lag samma vare, där flere rågrannar är i skifte delaktiga.

Över skiftet skall upprättas ett särskilt instrument, vilket undertecknas av sakägarna och av vilket envar av dem erhåller ett exemplar.

5 §. Har tio år förflutit, sedan skiftet vunnit laga kraft, skall nytt skifte förrättas, där någon av dem, som har del i stängslet det påyrkar.

6 §. Uppstår tvist om den grund enligt vilken stängselskyldigheten skall beräknas, avgöres ärendet av en skiftesnämnd, i vilken vardera parten utser en medlem och

dessa sedan en tredje, som samtidigt är ordförande. Är parterna därom ense, kan skiftesnämndens åligganden överlämnas till en enda person.

Underlåter någondera parten att välja medlem i skiftesnämnden inom två veckor efter därtill erhållen uppmaning eller enar sig de utsedda medlemmarna icke inom nämnda tid om val av den tredje, verkställs valet av kommunens styrelse.

7 §. Den som icke åtnöjes med skiftesnämndens beslut äger däri söka ändring hos [häradsrätten] på stämning, som bör delgivas motparten inom 60 dagar efter erhållen del av beslutet, men beslutet skall oberoende därav gå i verkställighet. Har någon jämlikt beslutet uppfört mera stängsel än honom genom rättens utslag ålägges, erhåller han härför ersättning efter rättens prövning.

8 §. Den som önskar ålägga granne sådan stängselskyldighet, varom i denna lag är stadgat, skall därom göra anmälan hos denne före oktober månads utgång och skall grannen senast före juni månads ingång påföljande år fullgöra sin skyldighet.

Om den stängselskyldige icke längre har behov av stängslet, må han därom anmäla för övriga delägare före oktober månads utgång och är efter ingången av påföljande juni månad fri från sin stängselskyldighet.

Godkännes icke uppsägningen, vare saken avgjord av skiftesnämnd på sätt i 6 § stadgas.

Uppsägning, som avses i denna paragraf, må dock icke äga rum förrän fem år förflutit från stängselskiftet.

9 §. Yrkar den, över vars mark gemensam boskapsväg går eller vars mark gränsar till sådan, vägens avskiljande genom stängsel eller önskar trefjärdedelar av dem, som nyttjar gemensam boskapsväg, att vägen ingärdas, äger envar, som begagnar vägen, taga del i stängselskyldigheten efter den nytta han har av vägen som boskapsväg.

Angående sådant stängselskifte samt befrielse från stängselskyldighet gäller vad i detta kapitel är stadgat.

10 §. Stängsel skall vara av sådan beskaffenhet att det i varje särskilt fall motsvarar sitt ändamål.

Önskar rågranne, att stängslet uppföres av kostsamare beskaffenhet än vad i 1 mom. avses, är han dock skyldig att ensam svara för stängselbesväret.

Uppstår tvist om stängsels beskaffenhet må tvisten avgöras av skiftesnämnd som i 6 § stadgas.

11 §. Förfaller stängsel skall bristen så snart som möjligt avhjälpas. Underlåter den stängselskyldige detta, sedan han om bristen bevisligen erinrats, må den, som därav kan lida skada, tillkalla tvenne ojäviga personer att på utsatt dag, varom den försumliga bör underrättas, vardera kostnaden för bristens avhjälpande och må sedan själv iståndsätta stängslet. För de kostnader, som därav följer, skall den stängselskyldige svara.

2 kap. Om samfällda ägors nyttjande till bete

12 §. Vad i rikets lag den 9 maj 1940 om vissa samfälligheter och därmed jämförliga gemensamma förmåner (FFS 204/1940) är stadgat angående nyttjande av samfälligheter, skall även äga tillämpning i fråga om sådana samfällda områdets nyttjande till bete.

I 11 LL (1979:72) om ersättande av skördeskador

3 kap. Om överträdelse av denna lag

13 §. Inkommer husdjur olovligen på annans ägor, straffes den skyldige såsom i strafflagen stadgas.

Ägare till husdjur på gemensamt bete ansvarar en för alla och alla för en för skada, som deras djur förorsakat.

Vad i denna lag är stadgat om ägare till husdjur, gäller även person, åt vilken djurets vård eller nyttjande överlåtit.

14 §. Den som lidit skada av annans husdjur skall vid en särskild syneförrättning genast låta värdera skadan av tvenne ojäviga och sakkunniga personer. Om denna syn bör djurets ägare om möjligt underrättas.

15 §. Finner någon på sina ägor annans husdjur, som dit olovligen inkommit, må han omhändertaga djuret och skall han i sådant fall därom genast underrätta ägaren.

Är djurets ägare icke känd, skall den som omhändertagit djuret därom tillkännagiva i någon på orten spridd tidning.

Envar, som omhändertagit annans husdjur, är ansvarig för dess vård.

16 §. Omhändertaget husdjur har ägare ej rätt att återfå, förrän han ersätter den skada, som djuret åstadkommit, så ock den kostnadsvärdering av skadan samt djurets vård och underhåll enligt värdering av tvenne ojäviga personer medfört, ävensom annonskostnaderna eller härför ställer full säkerhet. Från ersättningsbeloppet må dock avdragas den nytta omhändertagandet medfört.

17 §. Har i 14 § omförmäld värdering icke skett och har ej annorlunda överenskommit med djurets ägare, är den som omhändertagit djuret skyldig att utgiva det samma utan annan ersättning än för vård och underhåll på sätt som i 16 § stadgas.

Har djurets ägare icke underrättats på sätt i 15 § stadgas, skall djuret utan ersättning utgivas åt dess ägare och denne är dessutom berättigad till ersättning för den skada han däri genom åsamkats.

Den som omhändertagit djuret äger dock utan hinder av vad i 1 och 2 mom. är stadgat, rätt att vid domstol söka ersättning för den skada som djuret åstadkommit. Samma rätt tillkommer även den som lidit skada av annans husdjur men icke omhändertagit det.

18 §. Utlöser ej ägare omhändertaget djur inom 14 dagar, efter det omhändertagandet för honom anmälts, må det på auktion säljas och den som djuret omhändertagit ur försäljningspriset bliva ersatt för skada och kostnad.

Anmäler sig icke ägare inom ett år efter tillkännagivandet, tillhör djuret den som det omhändertagit.

4 kap. Särskilda stadganden

19 §. Övergår lägenhet eller jordområde, som berörs av i 4 § stadgat skifte till ny ägare eller innehavare, medan skiftet ännu är gällande, är det mot honom bindande. Detsamma gäller även i landskapslagen (1933:4) den 8 maj 1933 om ägofredsföreningar i landskapet Åland avsett avtal om ägofred, som fastställts av domstol.

20 §. För dem, som vintertid underhåller allmän väg, är det tillåtet, att för vintern nedtaga vid sådan väg inrättade stängsel mot skyldighet att tidigt om våren återställa dem i deras förra skick.

I 11 Landskapslag (1979:72) om ersättande av skördeskador

1 §. I enlighet med denna lag kan ersättning utges ur landskapets medel för skador som oberoende av odlaren drabbar oskördad gröda till följd av frost, hagel, störtregn, oväder, osedvanlig torka och annan onormalt stor växling i naturförhållandena samt för skador som till följd av onormala övervintringsförhållanden uppkommer på övervintrande växt. (1983/16)

[Landskapsstyrelsen] besluter om ersättning för skördeskada med beaktande av att viss del av skadan skall lämnas oersatt (självrisk).

2 §. Växtarter för vilka ersättning kan utgå på grund av skördeskador är spannmåls-, ärt-, sockerbets-, potatis-, vallfrö-, oljeväxt-, foderväxt-, bär- och fruktodling samt för fältmässig odling av lök, gurka och andra grönsaker.

3 §. Med enskild odlare avses i denna lag odlare som bedriver växtproduktion i en omfattning som är betydande med hänsyn till hans utkomst och av sådana odlare för dylik produktion bildad sammanslutning.

4 §. Enskild odlare som önskar ersättning skall inom skälig tid efter det att skada har inträffat lämna ersättningsansökan till [lantbruks- och skogsnämnden] i den kommun där odlingen är belägen. Av ansökningsfrågorna skall framgå vad som orsakat skadan och vilka växtarter som drabbats.

Ansökan görs på blankett som fastställs av [landskapsstyrelsen] och tillhandahålls av [lantbruks- och skogsnämnden].

5 §. Storleken av skördeskadeersättningen grundar sig på värdering av den skada som drabbat brukningsenheten. När ansökan har inkommit verkställs värdering av [lantbruks- och skogsnämnderna] i enlighet med anvisningar som [landskapsstyrelsen] utarbetat. För värdering kan kommun uppbara av [landskapsstyrelsen] fastställd avgift.

I det fall att erforderliga medel för ersättande av alla skördeskador inte finns, skall [landskapsstyrelsen] efter att ha hört skördeskadekommissionen, besluta för vilka växtarter skördeskadeersättning kan utgå och i vilken omfattning.

6 §. Medel för i denna lag avsedda skördeskadeersättningar upptages i landskapets [ordinarie årsstat].

7 §. [Landskapsstyrelsen] bestämmer på framställning av skördeskadekommissionen beträffande var och en av de i 2 § nämnda växtarterna en normskörd för uppskattning av skadan på sätt anges i 8 och 9 §§.

8 §. Med växtartens normskörd avses den genomsnittliga årsskörden i landskapet per arealenhet. Den beräknas för det år för vilka skördeskadorna värderas, på grundvalen av tillgängliga uppgifter om skördemängd för de senaste fem åren. Om erforderliga uppgifter inte står till förfogande för bestämmande av normskörden på ovan nämnt sätt, fastställer [landskapsstyrelsen] normskörden på framställning av skördeskadekommissionen.

Vid beräkning av värdet av växtartens normskörd används som koefficient det genomsnittliga producentpriset i landskapet i september det år för vilket norm-

skörden beräknas. När uppgifter om producentpriserna inte är tillgängliga eller när det är osäkert huruvida de är representativa, bestäms normskördens värde på grundvalen av övriga lantbruksprodukters producentpriser med användning av förvandlingskoefficienter, godkända av skördeskadekommissionen.

9 §. Med brukningsenhetens skördeskada avses skillnaden mellan värdet av de odlade växtarternas normskörd och värdet av skadeårets skörd på brukningsenheten.

10 §. För att biträda [landskapsstyrelsen] vid handläggningen av angelägenheter som förutsätts i denna lag, tillsätter [landskapsstyrelsen] för två år i sänder en skördeskadekommission bestående av fem ordinarie ledamöter, för vilka jämväl utses personliga ersättare. Två av ledamöterna och deras ersättare utses på förslag av Ålands producentförbund r.f. Kan någon av dem som sålunda föreslagits inte godtagas av [landskapsstyrelsen], skall här avsedd organisation anmodas inkomma med nytt förslag. Framställs inte sådant godtagbart förslag inom skälig, därför utsatt tid, utses [landskapsstyrelsen] vederbörande ledamot och ersättare utan förslag. Kommissionens ordförande, viceordförande och sekreterare utses av [landskapsstyrelsen].

På skördeskadekommissionen ankommer, utöver vad ovan är stadgat, att hålla sig underrättad om resultatet av denna lags tillämpning och vid behov göra framställningar till [landskapsstyrelsen] för förbättrande av skördeskadesystemet.

11 §. Verkställigheten av denna lag ombesörjs av [landskapsstyrelsen] och [lantbruks- och skogsnämnderna].

12 §. Närmare bestämmelser angående tillämpningen och verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

13 §. Denna lag träder omedelbart i kraft och tillämpas första gången på skördeskador som inträffat 1979.

Före lagens ikraftträdande kan åtgärder vidtagas, vilka är påkallade för att i denna lag avsett ersättningsförfarande skall kunna inledas då lagen träder i kraft.

Mandattiden för skördeskadekommissionen utgår första gången den 31 december 1979.

I 12 Landskapslag (1980:44) om räntestödslån vid skördeskador

1 §. Med enskild odlare avses i denna lag odlare som till betydande del får sin utkomst från växtproduktion.

Enskild odlare eller av enskilda odlare bildad samslutning, vars syfte är att bedriva lantbrukssamarbete, kan för ekonomiska förluster till följd av skördeskador av kreditinrättnings medel beviljas lån, för vilka landskapet erlägger räntegottgörelse till kreditinrättningarna i enlighet med vad i denna lag stadgas. Dessa lån benämns räntestödslån.

Lån beviljas av andelsbank, sparbank och affärsbank, vilka i denna lag benämns kreditinrättningar.

För beviljande av lån skall kreditinrättning erhålla tillstånd av [landskapsstyrelsen].

[Landskapsstyrelsen] beslutar om tillstånd att bevilja

lån med beaktande av att viss del av skördeskadan skall finansieras av odlaren själv (självrisk).

2 §. Brukningsenhetens skördeskada fastställs på i landskapslagen (1979:72) om ersättning av skördeskador angivet sätt.

3 §. (1981/10) Ansökan om räntestödslån skall inlämnas till kreditinrättning under tiden 15 oktober - 15 december det år skadan inträffat. Av ansökan skall framgå vilket slag av gröda som skadats, storleken av det område där grödan skadats, den beräknade ekonomiska förlusten till följd av skadan samt det önskade beloppet. Efter ansökningstidens utgång skall kreditinrättningarna inlämna låneansökningarna till [lantbruks- och skogsnämnden] i vederbörande kommun. [Lantbruks- och skogsnämnden] kan göra stickprov för att kontrollera riktigheten av de uppgifter som lämnats i ansökan. Sökanden har rätt att bestyrka dessa genom en av trovärdig person given skriftlig eller muntlig bekräftelse.

Sedan [lantbruks- och skogsnämnden] konstaterat att förutsättningar för beviljande av lån föreligger, skall den uppgöra en förteckning där sökandena ställs i prioritetsordning i enlighet med deras lånebehov. Av förteckningen skall dessutom framgå det ansökta och det förordade beloppet. [Lantbruks- och skogsnämnden] skall sända förteckningen till [landskapsstyrelsen].

4 §. Lån beviljas på basen av skördeskadans omfattning och art för spannmåls-, ärt, sockerbets-, rotfrukts-, potatis-, vallfrö-, oljeväxt-, foderväxt-, bär- och fruktodling samt för fältmässig odling av lök, gurka och andra grönsaker. (1981/10)

Lägenheter, som besitts av äkta makar och deras minderåriga barn, anses utgöra en brukningsenhet. Till brukningsenhetens åkerareal räknas även sådan åkerareal som är arrenderad det år lånet söks.

5 §. De allmänna villkoren för räntestödslån fastställs av [landskapsstyrelsen], som på kreditinrättnings ansökan godkänner lån som räntestödslån.

6 §. Medel för i denna lag avsedd räntegottgörelse uppstas i landskapets ordinarie årsstat.

För räntestödslån erlägger landskapet till kreditinrättning en av [landskapsstyrelsen] fastställd gottgörelse.

Den årliga ränta som skall uppbäras hos räntestödslåntagare fastställs av [landskapsstyrelsen].

Återbetalningstiden för räntestödslån är högst fyra år. Amorteringar och räntor skall erläggas två gånger per år under den senare hälften av april och oktober. (1981/10)

Om låntagare på grund av sin ekonomiska situation kan anses vara i behov av förlängning av återbetalningstiden kan kreditinrättning medge sådan förlängning med högst två år, dock så att den sammanlagda lånetiden får uppgå till högst fem år. Lånet skall återbetalas i lika stora amorteringar. Återbetalningstiden kan även förlängas genom att låntagare beviljas uppskov med erläggande av en eller flera amorteringar. (1981/10)

Innan förlängning av återbetalningstiden medges skall kreditinrättningen inhämta [landskapsstyrelsens] godkännande därtill. (1981/10)

7 §. Landskapet erlägger som räntegottgörelse ett belopp motsvarande skillnaden mellan den ränta kreditinrätt-

I 13 LL (1977:68) om bekämpning av flyghavre

ning får uppbära och den ränta som uppbärs av låntagaren. För ersättning av de merkostnader långivningsverksamheten föranleder erlägger landskapet dessutom till kreditinrättning gottgörelse som fastställs av [landskapsstyrelsen].

8 §. Om räntestödslåntagare i sin låneansökan i något väsentligt avseende lämnat oriktig uppgift eller hemlighällit omständigheter av väsentlig betydelse för avgörande av låneansökan, erläggs, sedan låntagarens förfarande konstaterats, inte räntegottgörelse för dylikt lån. Låntagaren skall dessutom till landskapet återbetala den räntegottgörelse, som landskapet erlagt jämte straffränta beräknad enligt två procent om året på lånebeloppet, räknat från den dag lånet lyftes.

Kreditinrättning är skyldig att lämna [landskapsstyrelsen] de uppgifter, som erfordras för bedömningen av huruvida lånevillkoren iakttagits.

9 §. I fråga om stämpelskatt på skuldsedel, som utfärdats för i denna lag avsett räntestödslån, gäller vad därom i rikslag är föreskrivet.

10 §. Närmare bestämmelser angående tillämpningen och verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

11 §. Denna lag tillämpas på lån som beviljas efter den 1 juli 1980.

I 13 Landskapslag (1977:68) om bekämpning av flyghavre

1 §. För hindrande av spridning av flyghavre och för utrotning av sådan vidtages nedan i denna lag stadgade åtgärder.

2 §. Tröskad och otröskad spannmål, frö, hö, halm, agnar, avrens och sorteringsavfall av spannmål och frö, husdjursgödsel, jord och jordförbättringsmedel som härrör från område där axade plantor av flyghavre påträffats, får icke säljas eller eljest överlåtas till sådant bruk som kan innebära fara för att flyghavre sprides såframt icke utredning företes över att det produkt- eller varuparti som skall överlåtas är fritt från flyghavre.

Från i 1 mom. avsett område får icke transporteras, ej heller därifrån härstammande i sagda moment avsedda produkter eller varor förvaras eller hanteras, på sådant sätt som kan innebära fara för att flyghavre sprides.

3 §. Spannmål eller frö som befunnits innehålla flyghavre får icke säljas, ej heller överlåtas till sådant bruk som kan innebära fara för att flyghavre sprides.

4 §. Den som har avrens eller sorteringsavfall eller frövara som innehåller flyghavre skall bränna eller eljest förstöra det på sätt som icke innebär fara för att flyghavre sprides.

5 §. Vara som är avsedd till prydnad och som innehåller flyghavre får ej saluhållas eller eljest överlåtas.

6 §. [Landskapsstyrelsen] kan utfärda bestämmelser om hantering, förvaring och transport av i 2 § nämnda produkter och varor samt om rengöring av redskap, förråd, emballage och anordningar som använts.

7 §. Den som vet eller misstänker att flyghavre finnes på område som han på grundval av äganderätt eller annan rätt innehar skall ofördröjligen anmäla detta till [lantbruks- och skogsnämnden] i vederbörande kommun.

8 §. [Lantbruks- och skogsnämnden] skall omedelbart efter att ha erhållit i 7 § avsedd anmälan eller på annat sätt erhållit kännedom om eventuell förekomst av flyghavre anmäla detta till [landskapsstyrelsens] jordbruksbyrå. Jordbruksbyrån skall omedelbart förrätta syn på området samt då förekomst av flyghavre konstaterats vidtagna åtgärder för bekämpning av flyghavren. Anser jordbruksbyrån att en särskild plan för bekämpning av flyghavren skall uppgöras för det område där flyghavre förekommer skall den göra förslag om saken till [landskapsstyrelsen].

Anser [landskapsstyrelsen] att en bekämpningsplan är påkallad skall den ofördröjligen vidtagna åtgärder för uppgörande av sådan plan. Bekämpningsplanen fastställs av [landskapsstyrelsen].

9 §. Förekommer flyghavre på ett område skall områdets innehavare vidtagna i bekämpningsplanen förutsatta åtgärder. Har bekämpningsplan icke uppgjorts är innehavaren skyldig att hålla sitt område fritt från axade plantor av flyghavre.

10 §. Fullgör områdets innehavare icke i 9 § avsedd skyldighet och gör han det icke ens på anmaning av jordbruksbyrån, kan [landskapsstyrelsen] om försummelsen föranleder uppenbar fara för att flyghavre sprides, låta verkställa åtgärder för utrotande av flyghavre på den försumliges bekostnad. Kostnaderna får indrivras i den ordning som gäller för indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg.

Se L (FFS 706/2007) om verkställighet av skatter och avgifter.

11 §. Upphävd (2000/15).

12 §. Överlåtes område genom köp eller annat avtal är överlåtaren eller legogivaren skyldig att före ingående av överlåtelseavtal meddela den andra avtalsparten om flyghavre förekommer på området.

Innehavare av område vilken säljer eller på annat sätt överlåter spannmål, frö eller andra i 2 § 1 mom. avsedda produkter eller varor är, om det förekommer flyghavre på området, skyldig att i samband med överlåtelsen meddela mottagare detta. Vid försäljning av spannmål eller frö skall meddelandet ske skriftligen.

13 §. Den allmänna ledningen och tillsynen över verkställigheten av denna lag ankommer på [landskapsstyrelsen].

Angående [lantbruks- och skogsnämnds] uppgifter som tillsynsmyndighet stadgas närmare genom landskapsförordning.

14 §. Tillsynsmyndigheterna äger rätt att få tillträde till områden, förråd och försäljningsplatser, att granska maskiner, redskap, transportmateriel, emballage samt platser och anordningar där spannmål, frö eller i 2 § 1 mom. nämnda andra produkter eller varor hanteras, förvaras eller eljest hålles. De äger även rätt att utan ersättning taga prov för undersökning.

Den som handhar i denna lag avsedda uppgifter får icke yppa yrkes- eller affärshemlighet som kommit till

hans kännedom, ej heller utnyttja dem i sin egen näringsverksamhet.

15 §. Den som bryter mot stadgandena i 2 - 5, 9 eller 12 § eller de bestämmelser som utfärdas med stöd av 6 § dömes till böter.

Ovan i 1 mom. avsedd överträdelse anmäles till åtal av [landskapsstyrelsen]. Om överträdelsen är ringa kan [landskapsstyrelsen] likväl avstå från att göra anmälan.

16 §. Närmare bestämmelser om tillämpningen och verkställigheten av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

I 14 Landskapslag (2016:36) om Ålands skogsvårdsförening

1 §. Föreningens syfte och uppgifter

Ålands skogsvårdsförening, nedan *föreningen*, är en sammanslutning av skogsägare. Föreningen ska främja lönsamheten i skogsbruket och övriga mål som medlemmarna har uppställt för sitt skogsbruk samt en skötsel och användning av skogsmarken som är hållbar i ekonomiskt, ekologiskt och socialt hänseende.

Föreningens uppgift är att erbjuda de tjänster och den fackmannahjälp som medlemmarna behöver när de bedriver skogsbruk i landskapet. På föreningens rätt att bedriva ekonomisk verksamhet tillämpas 5 § i föreningslagen (FFS 503/1989).

2 §. Definitioner

Med *skogsägare* avses i denna lag den som vid ingången av ett kalenderår äger en fastighet som omfattar skogsmark. Det som i denna lag sägs om skogsägare ska även tillämpas på den som har ständig besittningsrätt till skogsmark. Bestämmelserna om skogsägare tillämpas inte på den vars besittningsrätt till skogsmarken baserar sig på ett avtal som skogsägaren eller en tidigare ägare har ingått.

Som skogsägare betraktas fysiska personer och sådana samfund, sammanslutningar och samfällda förmåner som avses i inkomstskattelagen (FFS 1535/1992). I fråga om skogsmark som makar äger eller besitter gemensamt betraktas makarna tillsammans som skogsägare.

Med *skogsmark* avses sådan mark som används för eller är avsedd att användas för odling av träd och där den årliga tillväxten hos ett fullslutet trädbestånd som är lämpat för ståndorten i medeltal är minst en kubikmeter stamved med bark per hektar under den omloppstid som ger den största medelavkastningen.

3 §. Verksamhetsområde

Föreningens verksamhetsområde omfattar hela Åland.

4 §. Medlemmar

Den som är skogsägare kan godkännas som medlem i föreningen. Om skogsmarken ägs av flera gemensamt kan samtliga samägare godkännas som medlemmar i föreningen. Om en samfällad skog som avses i lagen om samfällda skogar (FFS 109/2003) är medlem i föreningen kan varje delägare vara medlem i föreningen. En fysisk eller juridisk person som inte är skogsägare kan vara stödmedlem utan rösträtt i föreningen.

5 §. Beslutsfattande

Beslutanderätten i föreningen tillkommer medlemmarna. När beslut fattas genom röstning har varje medlem en röst, dock så att om skogsmarken ägs av ett samfund, en sammanslutning eller en samfällad förmån eller gemensamt av makar, har skogsägarna en gemensam röst.

6 §. Förhållande till föreningslagen

Föreningen ska vara antecknad i föreningsregistret. Om inte något annat följer av denna lag ska föreningslagen (FFS 503/1989) tillämpas på föreningen.

7 §. Tillsyn

Landskapsregeringen utövar tillsyn över verkställigheten av denna lag.

8 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2001:51) om Ålands skogsvårdsförening, nedan *den gamla lagen*. Den förening som finns antecknad i föreningsregistret som Ålands skogsvårdsförening r.f. är den förening som avses i denna lag.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

9 §. Övergångsbestämmelser

För år 2016 uppårs ingens skogsvårdsavgift. De skogsvårdsavgifter som uppårs för år 2015 uppårs och redovisas till föreningen enligt den gamla lagen. Efter den 31 oktober 2017 redovisas dock inga skogsvårdsavgifter till föreningen.

Föreningen kan uppbara medlemsavgift första gången för år 2017.

Landskapet ersätter föreningen enligt den gamla lagens 20 § för det intäktsbortfall och de extra kostnader som uppkommer under år 2016.

Den gamla lagens 11, 15 samt 21-23 §§ tillämpas fram till den 31 december 2017 när det gäller användningen av och tillsynen över användningen av skogsvårdsavgifter som redovisats enligt den gamla lagen samt av medel ur den reservfond som avses i den gamla lagens 10 § 1 mom.

På skadestånd som grundar sig på en handling eller försummelse som skett före ikraftträdandet av denna lag tillämpas den gamla lagens 18 §. Den paragrafen tillämpas också på skada som under perioden från denna lags ikraftträdande till och med den 31 december 2017 orsakas genom överträdelse av 15 § 1 och 2 mom. i den gamla lagen.

När det gäller ärenden som avses i den gamla lagen och som är anhängiga när denna lag börjar tillämpas ska behandlingen av dem slutföras enligt den gamla lagen.

I 15 Landskapslag (1998:83) om skogsvård

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Inledande bestämmelse

I denna lag finns bestämmelser om bedrivande av skogsbruk för virkesproduktion på skogsbruksmark.

Skogsbruk skall bedrivas så att skogbruksmarkens virkesproducerande förmåga på ett hållbart sätt nyttjas

I 15 LL (1998:83) om skogsvård

samtidigt som den biologiska mångfalden och skogens mångsidiga utnyttjande beaktas.

Denna lag hindrar inte att skogsbruksmark tas i anspråk för annat ändamål än virkesproduktion. Denna lag skall inte tillämpas till den del bestämmelserna strider mot bestämmelser i landskapslagen (1998:82) om naturvård eller mot bestämmelser som är utfärdade med stöd av sagda lag.

2 §. Definitioner

I denna lag använda begrepp skall ha den betydelse som anges i denna paragraf.

Med **skogsbruksmark** avses för virkesproduktion lämpligt markområde som inte i väsentlig omfattning används för annat ändamål. Ett markområde skall anses lämpligt för virkesproduktion om där kan produceras i genomsnitt minst en kubikmeter virke om året per hektar. Till skogsbruksmark hör dessutom skogbärande mark som inte huvudsakligen används för annat ändamål än skogsbruk. Såsom skogsbruksmark anses inte

- a) naturreservat som bildats enligt landskapslagen om naturvård,
- b) områden som enligt fastställd stads-, byggnads- eller annan plan, generalplaner undantagna, är avsedda för annat ändamål än skogsbruk samt
- c) andra områden som enligt [landskapsstyrelsens] beslut är särskilt skyddsvärda eller används för forskning eller annat särskilt ändamål.

Med **skogsbestånd** avses en samling träd eller skogsplanter som växer inom en viss areal och karakteriseras av en viss enhetlighet beträffande ålder, trädslagsblandning m.m.

Med **hållbart nyttjande** avses att skog och skogsbruksmark sköts och används på ett sådant sätt att artrikedom och produktionsförmåga bevaras.

Med **beståndsvårdande avverkning** avses avverkning som utförs för att främja tillväxten och kvaliteten på ett kvarblivande skogsbestånd.

Med **förnyelseavverkning** avses avverkning som utförs i syfte att anlägga ett nytt skogsbestånd.

Med **förnyelseplan** avses en plan över såväl förnyelseavverkningen som den egentliga förnyelsen.

Med **anläggning av skogsbestånd** avses åtgärder för att åstadkomma ett utvecklingsdugligt skogsbestånd.

Med **insekt- eller svampskador** avses sjukdomar som insekter eller svampar kan orsaka på växande träd eller skogsplanter i skog och som medför en betydande nedgång i virkesproduktionen eller försämring av virkeskvaliteten.

Med **gagnvirke** avses virke som fyller gällande villkor för massaved eller timmer.

Med **skogsbrukare** avses den markägare, markinnehavare eller innehavare av annan särskild besittningsrätt som ansvarar för skogsbruk på viss skogsbruksmark.

Med **avverkare** avses den skogsbrukare eller innehavare av en särskild avverkningsrätt som ansvarar för en avverkning.

Med **skogsodlingsmaterial** avses frön, planter, sticklingar och annat förökningsmaterial.

2 kap. Avverkning av skog**3 §. Beståndsvårdande avverkning och förnyelseavverkning**

En beståndsvårdande avverkning skall utföras så att det kvarblivande skogsbeståndet kan utvecklas och motsvara markens virkesproducerande förmåga.

En förnyelseavverkning kan utföras när ett skogsbestånd är förnyelsemoget. Förnyelsemetoden bör vara ändamålsenlig med avseende på markens och skogsbeståndets beskaffenhet. Ett skogsbestånd kan förnyas då

- a) det uppnått tillräcklig dimension,
- b) det uppnått tillräcklig ålder eller om dess
- c) virkesförråd eller tillväxt understiger hälften av vad som är normalt på växtplatsen (underproduktion).

[Landskapsstyrelsen] kan genom landskapsförordning utfärda bestämmelser om minsta kvarblivande skogsbestånd och kvalitet vid beståndsvårdande avverkning samt om förutsättningar för förnyelseavverkning.

Se LF (1998:86) om skogsvård.

4 §. Godkännande av förnyelseplan före förnyelseavverkning

En förnyelseavverkning som avser en större yta än en halv hektar får inte påbörjas innan en förnyelseplan godkänts av [landskapsstyrelsen]. En avverkning i enlighet med en godkänd förnyelseplan kan utföras inom tre kalenderår.

En avverkare skall innan en avverkning som avses i 1 mom. påbörjas tillse att det finns en godkänd förnyelseplan.

5 §. Anmälningsplikt

Innan skogsbruksmark med en yta större än en halv hektar tas i anspråk för annat ändamål än virkesproduktion skall en anmälan om detta göras till [landskapsstyrelsen].

6 §. Förnyelseplan

Av en förnyelseplan skall framgå

- a) avverknings- och förnyelsesättet och
- b) på vilket sätt natur-, landskaps- och fornminnesvärden beaktats samt om i 12 § avsedda biotoper berörs och hur de beaktats.

[Landskapsstyrelsen] kan besluta närmare om vilka uppgifter som skall framgå av en förnyelseplan.

7 §. Avverkarens ansvar

En avverkare ansvarar vid avverkningen för att bestämmelserna i denna lag följs.

3 kap. Nytt skogsbestånd**8 §. Anläggande av nytt skogsbestånd**

Där avsikten är att förnya skogsbeståndet genom plantering eller sådd skall åtgärden vara slutförd senast inom tre år efter utförd förnyelseavverkning. Om inte ett godtagbart plantbestånd uppstått inom tre år efter utförd skogsodling skall lämpliga åtgärder på nytt vidtas för att förnya eller komplettera plantbeståndet.

Om inte ett godtagbart plantbestånd uppstått inom sju år efter förnyelseavverkning där avsikten är att förnya beståndet genom naturlig förnyelse skall lämpliga åtgärder vidtas för att förnya eller komplettera plantbeståndet.

Om skäl föreligger kan [landskapsstyrelsen] förlänga de i 1 och 2 mom. angivna tiderna.

En skogsbrukare kan befrias från skyldigheten att förnya ett skogsbestånd, om det trots lämpliga åtgärder inte uppstått ett godtagbart plantbestånd på området.

[Landskapsstyrelsen] kan genom landskapsförordning utfärda bestämmelser om vad som skall anses vara ett godtagbart plantbestånd, om uppskättningsgrunder för ändamålet samt om val av skogsodlingsmaterial.

Se LF (1998:86) om skogsvård.

9 §. Ansvaret för att anlägga ny skog

Markägaren ansvarar för anläggandet av nytt skogsbestånd. När äganderätten till skogsbruksmark övergår till ny ägare övergår även denna skyldighet.

Om skogsbrukaren är annan än markägaren har brukaren ansvaret för anläggandet av nytt skogsbestånd, om inte annat särskilt har överenskommit eller det med beaktande av omständigheterna i övrigt är skäligt att rikta skyldigheten mot markägaren.

Den markägare eller brukare som ansvarar för mark som enligt anmälan skall tas i bruk för annat ändamål än virkesproduktion skall snarast anlägga nytt skogsbestånd, om marken inte tagits i bruk för annat ändamål än virkesproduktion inom tre år efter avverkningen.

4 kap. Upphävt (2003/59)

10-11 §§. Upphävda (2003/59).

5 kap. Skyddsvärda objekt

12 §. Bevarande av skyddsvärda objekt

Finns det i ett skogsbestånd biotoper som är viktiga för bevarandet av den biologiska mångfalden skall avverkning och andra åtgärder där utföras så att dessa biotopers särart och betydelse inte äventyras, om inte detta innebär en olägenhet som inte är ringa vid fastighetens användning för fastighetsägaren eller en innehavare av en särskild rättighet. [Landskapsstyrelsen] kan genom landskapsförordning utfärda bestämmelser om sådana hänsyn som vid bedrivande av skogsbruk skall tas för att bevara särarten och betydelsen hos biotoper som är viktiga för bevarande av den biologiska mångfalden.

Bestämmelser om skyddsvärda objekt samt ersättning för åtgärdsinskränkningar finns i landskapslagen om naturvård och i landskapslagen (1965:9) om fornminnen samt i bestämmelser som är utfärdade med stöd av sagda lagar.

Se LF (1998:86) om skogsvård.

6 kap. Insekt- eller svampskador

13 §. Allmän bestämmelse

Avverkning eller lagring av barrträdsvirke skall utföras så att massförökning av för skogen skadliga insekter eller svampar undviks.

14 §. Borttransport av virke från avverkningsplats och upplagsplats

Tallvirke som fyller gagnvirkesdimensionerna och som avverkats före den 1 juni skall transporteras bort från avverknings- eller upplagsplats senast den 1 juli.

Granvirke som fyller gagnvirkesdimensionerna och som avverkats före den 1 juli skall transporteras bort

från avverknings- eller upplagsplats senast den 1 augusti.

I stället för att transportera bort virket kan virkesägaren täcka över, barka eller på annat sätt behandla virket så att skogsskadeinsekter inte kan sprida sig från virket.

15 §. Skadad skog

Om mer än fem kubikmeter barrträd per hektar skadats av insekt- eller svampangrepp, storm, snö eller skogsbrand skall markägaren ombesörja borttransport av virket. Sådan transport skall ske före utgången av den i 14 § angivna tiden för borttransport av virke.

Markägaren är inte skyldig att vidta i 1 mom. nämnda åtgärder om kostnaderna kan visas vara oskäligt stora eller åtgärderna annars måste anses oskäliga.

16 §. Skadeståndsskyldighet

Försummar en virkesägare eller skogsbrukare sin skyldighet enligt 13-15 §§ och har trädbeståndets tillväxt och allmäntillstånd i någon annans skog till följd av detta väsentligt försämrats är han skyldig att ersätta den uppkomna skadan.

7 kap. Tillsyn

17 §. Tillsynsmyndighet

Tillsyn enligt denna lag utövas av [landskapsstyrelsen].

18 §. Tillsynsmyndighetens åtgärder

Om det har konstaterats att någon bedriver skogsbruk i strid mot denna lag skall [landskapsstyrelsen] tillse att underlåtelsen eller överträdelsen upphör. Detta kan ske genom

- råd och rekommendationer,
- överenskommelse eller beslut att den som bedrivit skogsbruk i strid mot denna lag skall vidta nödvändiga åtgärder inom viss tid för att avhjälpa en skada,
- beslut att nödvändiga åtgärder skall utföras av [landskapsstyrelsen] på bekostnad av den som nyttjat skogsbruksmark i strid mot denna lag,
- åtgärdsförbud eller genom
- beslut att vidta annan åtgärd som leder till att underlåtelsen eller överträdelsen upphör.

Om en avverkare vilken inte är densamma som skogsbrukaren nyttjat skogsbruksmark i strid mot denna lag bör skogsbrukarens medgivande finnas med i en överenskommelse om rättande åtgärder. Om skogsbrukaren inte samtycker till att [landskapsstyrelsen] förpliktar en avverkare att utföra de nödvändiga åtgärderna kan [landskapsstyrelsen] låta dem utföras på skogsbrukarens bekostnad.

Föreläggande enligt 1 mom. b punkten att vissa nödvändiga åtgärder skall utföras av den som bedrivit skogsbruk i strid mot denna lag kan förenas med vite.

19 §. Åtgärdsförbud

Åtgärdsförbud kan meddelas tillsvidare för planerade eller påbörjade skogsbruksåtgärder om det har konstaterats att en påbörjad avverkning eller annan skogsbruksåtgärd inte följer bestämmelserna i denna lag eller att överenskommelse som avses i 18 § inte kommit till stånd eller medfört avsett resultat.

Ett åtgärdsförbud skall gälla i nödvändig omfattning och skall träda i kraft omedelbart. Åtgärdsförbudet skall vara skriftligt och skall utan dröjsmål delges den berörda skogsbrukaren eller avverkaren.

I 16 LF (1998:86) om skogsvård

Föreläggande av åtgärdsförbud enligt denna lag kan förenas med vite.

20 §. Syn

[Landskapsstyrelsen] kan besluta om syn på platsen för en påbörjad eller avslutad skogsbruksåtgärd sedan åtgärdsförbud har meddelats. Syn skall äga rum utan dröjsmål. Tidpunkten för synen skall delges skogsbrukaren och avverknaren. Vid synen skall de vidtagna åtgärderna och deras skogliga konsekvenser undersökas och ett beslutsunderlag för ärendets fortsatta behandling i [landskapsstyrelsen] upprättas. Synemännen skall skriva protokoll över förrättad syn.

21 §. Synenämnd

Syn verkställs av en synenämnd bestående av en av [landskapsstyrelsen] anställd skogsfackman, en av en skogsvårdsförening anställd fackman samt en person som utsetts av kommunstyrelsen i den kommun inom vars område skogsbruksmarken är belägen. I ärenden där miljövårdsfrågor är väsentliga kan även en av [landskapsstyrelsen] anställd sakkunnig person ingå i synenämnden.

8 kap. Straff- och påföljdsbestämmelser**22 §. Skogsbruksbrott**

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet vid avverkning eller annat skogsbruk bryter mot bestämmelserna i denna lag döms för skogsbruksbrott till böter.

23 §. Brott mot krav på förnyelseplan

Den som uppsåtligen eller av vårdslöshet bryter mot kravet på godkänd förnyelseplan enligt 2 kap. döms för brott mot krav på förnyelseplan enligt landskapslagen om skogsvård till böter.

9 kap. Särskilda bestämmelser**24 §. Landskapets skogsbruksmark**

Avseende skogsbruk som bedrivs på landskapets mark är endast denna lags 1 kap., 2 kap. utom 4-5 §§ samt 3-6 kap. tillämpliga. Bestämmelserna om förnyelseplaner skall dock i tillämpliga delar även gälla landskapets skogar.

25 §. Besvär

Ett beslut som [landskapsstyrelsen] fattat med stöd av denna lag kan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

26 §. Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

27 §. Ikraftträdande och övergångsbestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 september 1998.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1968:8) om enskilda skogar. Landskapslagen om enskilda skogar skall dock tillämpas avseende avverknings- och förnyelseplaner som utförts innan denna lag trätt i kraft.

En av [landskapsstyrelsen] med stöd av 2 § 2 mom. landskapslagen om enskilda skogar godkänd avverknings- och förnyelseplan gäller inom den av [landskapsstyrelsen] beslutade giltighetstiden. Om ingen giltighetstid fastställts gäller en sådan plan två kalenderår efter ikraftträdandet av denna lag.

I 16 Landskapsförordning (1998:86) om skogsvård**1 kap. Allmänna bestämmelser****1 §. Beståndsvårdande avverkning**

Beståndsvårdande avverkning skall utföras så att en god skogsvård upprätthålls och markens virkesproducerande förmåga tillvaratas. Härvid bör i första hand välväxande och kvalitativt goda träd i de övre kronskikten gynnas.

Avverkningen och åtgärder som vidtas i samband med denna bör utföras så att fällnings- och körskador på kvarvarande bestånd undviks eller begränsas.

Vid beståndsvårdande avverkning skall för landskapet Åland lämpliga gallringsmallar tillämpas.

2 §. Förutsättningar för förnyelseavverkning

Då man bedömer om en förnyelseavverkning får vidtas beaktas inte de i beståndet undertryckta träden.

Ett bestånd anses förnyelsemoget då det har uppnått den grundytbevågda medeldiameter eller totalålder som anges i följande tabell:

trädslag	skogstyp	Dbrh*	Ålder
tall	blåbärstyp eller bättre	29	80 år
	lingontyp	27	90 år
	ljungtyp	25	120 år
	lavtyp	23	120 år
gran	harsyre-blåbärstyp eller bättre	28	80 år
	blåbärstyp	26	90 år
vårtbjörk	harsyre-blåbärstyp	28	60 år
	blåbärstyp	26	65 år

* Dbrh = Brösthöjdsdiameter i centimeter mätt på bark 1,3 meter över markytan.

Vid förnyelseavverkning av skogsbestånd på torvmark tillämpas samma diameter- och ålderskrav som på motsvarande bonitet på momark.

En förnyelseavverkning får dock utföras innan trädbeståndet uppnått de i 2 mom. angivna diametrarna eller åldrarna om underproduktion på grund av olämplig växtplats, gleshet, sjukdom hos trädbeståndet eller andra särskilda skäl föreligger.

De i 2 mom. angivna diametrarna och åldrarna gäller inte heller julgransodlingar, energiskogar eller liknande skogsbestånd som anlagts för specialändamål eller sådana skogsbestånd som av speciella kvalitetsskäl är ekonomiskt mer ändamålsenliga att förnyelseavverka än att låta stå kvar.

3 §. Förutsättningar för naturlig förnyelse

Då naturlig förnyelse skall användas som förnyelsemetod skall det på förnyelseytan eller vid kanten av denna finnas ett tillräckligt antal träd av förnyelsen lämpligt trädslag och kvalitet med avseende på markens beskaffenhet.

Om endast fröträd från kantskogen används får det område som förnyas på naturlig väg som regel sträcka sig endast en trädängd från kantskogen.

4 §. Godtagbart plantbestånd

Ett godtagbart plantbestånd enligt 8 § landskapslagen om skogsvård skall bestå av plantor av sådana trädslag som i ekonomiskt hänseende är utvecklingsdugliga på växtplatsen. Som utvecklingsdugliga trädslag på olika växtplatser räknas i första hand tall på växtplats av harsyre-blåbärstyp eller sämre samt gran och vårtbjörk på växtplats av blåbärstyp eller bättre.

På växtplats av lingontyp godtas dock 20 % inblandning av gran och vårtbjörk i beståndet.

Även följande trädslag kan på lämplig växtplats anses vara utvecklingsdugliga: glasbjörk, klibbal, ek, lönn, ask samt odlad alm och lind. Andra trädslag som tillhör Ålands naturliga flora kan räknas som utvecklingsdugliga i ekonomiskt hänseende om de producerar marknadsdugligt virke eller används för specialändamål som ger tillräcklig ekonomisk avkastning.

Vid skogsodling med andra trädslag som inte tillhör Ålands naturliga flora skall vid bedömningen av deras utvecklingsduglighet speciellt beaktas deras naturliga krav på växtplats och utbredningsområde.

5 §. Uppskattningsgrunder för plantbestånd

För att ett plantbestånd skall anses vara godtagbart skall följande minimiantal utvecklingsdugliga plantor av trädslag som avses i 4 § finnas:

Beståndets huvudträdslag:	tall	gran	annat
Antal plantor per hektar	1.600	1.400	1.200

Skadade eller sjuka plantor och plantor med klart avvikande storlek beaktas inte då minimiantalet utvecklingsdugliga plantor räknas. Vidare räknas endast den ena av två plantor som växer närmare varandra än 0,5 meter.

Minimiantalet kan vid avvikande förhållanden på växtplatsen underskridas med högst 200 plantor per hektar.

2 kap. Upphävt (2004/36)

6-9 §§. Upphävda (2004/36).

3 kap. Hänsyn till för skogens biologiska mångfald viktiga biotoper

10 §. Generell hänsyn

Vid bedrivande av skogsbruk och åtgärder i samband med detta skall en generell naturvårdshänsyn tas.

11 §. Särskilt hänsynskrävande biotoper

Särskilt hänsynskrävande biotoper som är viktiga för bevarandet av den biologiska mångfalden anges i följande förteckning:

1. Våtmarksbiotoper

- Stränder.
- Bäcker och källor.
- Alkänn samt ormbunks- och fräkenkärr.

2. Barrskogs-, lövskogs-, hag- och ängsmarksbiotoper

- Barrskogsbevuxna öar omfattande mindre än 10 hektar.
- Hassellundar omfattande mellan 0,1-2 hektar.
- Naturbestånd av lind, alm, ek, lönn, ask, oxel eller oxelrönn omfattande mellan 0,1-2 hektar.
- Enstaka träd som är grova eller annars av betydelse för natur- eller kulturminnesvården.

3. Biotoper i geologiska och geomorfologiska formationer

- Rasbranter, förkastningar och grottor.
- Träd på bergsimpediment med en lägre skoglig produktion än tvinmark.

12 §. Skötsel av särskilt hänsynskrävande biotoper

Vid skogsbruk i en särskilt hänsynskrävande biotop och dess närmiljö skall sådana skötselmetoder användas samt den tidpunkt nyttjas för avverkning eller utforsling, som inte äventyrar biotopens särart och betydelse.

Med en biotops närmiljö avses den zon där träd-, busk- och fåltskiktet samt hydrologin skapar vegetationsförhållanden och ett mikroklimat som är nödvändigt för bevarandet av biotopens särart.

Tillåtna åtgärder är i allmänhet försiktig avverkning, fällning av enskilda träd, upptagning av enskilda fläckar med hacka, plantering och sådd samt andra åtgärder som inte skadar biotopens särdrag och betydelse. Förnyelseavverkning genom naturlig förnyelse är tillåtet på barrskogsbevuxna öar mindre än 10 hektar och maskinell markberedning kan tillåtas om det är nödvändigt för etablering av ett nytt plantbestånd på dessa öar.

4 kap. Särskilda bestämmelser

13 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1998.

Åtgärder som ikraftträdandet av denna förordning förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

I 17 Landskapslag (2015:32) om stöd för hållbart skogsbruk

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Syfte

I denna lag finns bestämmelser om stöd till enskilda markägare vid bedrivande av skogsbruk i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1998:83) om skogsvård. Syftet med denna lag är att på ett hållbart sätt främja skogarnas virkesproducerande förmåga och anpassning till ett förändrat klimat samtidigt som den biologiska mångfalden och skogarnas mångsidiga nyttjande ska beaktas.

Stöd kan beviljas i enlighet med bestämmelserna om *stöd av mindre betydelse* (de minimis) som avses i den Europeiska kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse.

2 §. Stöd och stödmottagare

Stöd kan beviljas enskilda markägare som bidrag om det är ägnat att trygga skogsbruksåtgärdernas genomförande och resultat. En förutsättning för beviljande av stöd enligt denna lag är att för samma arbete eller åtgärd, för vilket stöd söks, inte beviljats annat offentligt stöd. Stöd kan ges för skogsbruksåtgärder och för miljöåtgärder som vidtas i samband därmed. Med *enskilda markägare* avses i denna lag

1) en eller flera fysiska personer som besitter skogsbruksmark på grund av äganderätt, arrenderätt eller en annan nyttjanderätt som baserar sig på testamente, efterlevandes besittningsrätt eller någon motsvarande rättighet, samt sammanslutningar av fysiska personer där sammanslutningens huvudsakliga syfte är att bedriva jord- eller skogsbruk samt

2) sådana delägarlag för samfälliga skogar och sådana delägarlag för i lagen om samfälligheter (FFS 758/1989) avsedda samfälligheter av vilkas andelar minst 50 procent ägs av fysiska personer.

För bekämpning av rotröta kan även andra än enskilda markägare beviljas stöd.

3 §. Allmänna grunder för stöd

Vid prövning av ansökan om stöd ska biotoper som är viktiga för den biologiska mångfalden beaktas, i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om skogsvård, landskapslagen (1998:82) om naturvård och vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland. Stöd ges inte för en åtgärd som strider mot dessa lagar eller mot ett beslut som meddelats med stöd av dessa lagar eller en annan lag.

Om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag ska stöd som bidrag ges och handläggas i enlighet med bestämmelserna om det i landskapslagen (1988:50) om lån, räntestöd och bidrag ur landskapets medel samt om landskapsgaranti.

2 kap. Stödberättigande skogsbruksåtgärder och ansökan om stöd**4 §. Stödberättigande skogsbruksåtgärder**

Med beaktande av den biologiska mångfalden, skogens mångsidiga utnyttjande och ett hållbart nyttjande av skogsbruksmarkens virkesproducerande förmåga kan stöd ges för skogsbruksåtgärderna

- 1) markberedning,
- 2) kompletteringsplantering,
- 3) röjning,
- 4) bekämpning av rotröta,
- 5) skydds- och iståndsättningsdikning,
- 6) grundförbättring av skogsbilväg samt för
- 7) upprättande av skogsbruksplan.

5 §. Underhållsskyldighet

En markägare som har beviljats stöd för

1) *kompletteringsplantering* har under tre år efter att åtgärden har utförts en skyldighet att med rimliga åtgärder underhålla området så att en god plantetablering möjliggörs,

2) *röjning* har under tre år efter att åtgärden har utförts en skyldighet att låta beståndet utvecklas innan första gallring utförs,

3) *skydds- eller iståndsättningsdikning* har, utöver att nödvändiga skogsvårdsarbeten utförs, under 20 år efter utförd dikning, en skyldighet till sådant underhåll av grävda och rensade diken samt till dessa hörande anordningar och konstruktioner som krävs för att uppfylla dikningens ändamål efter det att stöd för åtgärden helt har betalats ut eller för

4) *grundförbättring av en skogsbilväg* har under 20 år en skyldighet att underhålla vägen efter det att stöd för åtgärden helt har betalats ut. Till underhållsskyldighet av skogsbilväg hör att ombesörja nödvändig sladdning, ytgrusning, slyröjning, reparation av trummor och broar samt öppnande av tilltäppta diken och andra arbeten som underhållet av skogsbilvägar och upplagsplatser förutsätter.

Till underhållsskyldigheten hör även att ett område, för vilket stöd beviljats, inte får användas på ett sätt som hindrar att åtgärdens syfte till väsentliga delar uppnås under den tid som anges i 1 mom. Markägaren ska utan dröjsmål informera landskapsregeringen om ändringar av väsentlig betydelse för beviljat eller utbetalat stöd.

6 §. Skyldighet att bevara handlingar

Markägaren ska bevara originalverifikat över kostnaderna för en skogsbruksåtgärd under tio års tid efter slutbetalning av ett stöd.

7 §. Markberedning

Stöd för *markberedning* kan ges för lämplig maskinell bearbetning av förnyelseytor på skogsbruksmark för att åstadkomma gynnsamma växtplatser för skogsplanter. Åtgärden ska med avseende på kvalitet och antalet lämpliga sådd- eller planteringspunkter utföras enligt gällande rekommendationer för god skogsvård.

8 §. Kompletteringsplantering

Stöd för *kompletteringsplantering* kan ges för besökning av områden där det har utförts skogsodling (plantering eller sådd) som drabbats av förstörelse som inte orsakats av markägarens uppenbara försumlighet eller på grund av betydande skador orsakade av jaktbart vilt. Åtgärden ska vara befogad och ett konstaterat behov finnas. För ändamålet ska lämpligt plantmaterial användas. Plantantalet per hektar ska efter utförd kompletteringsplantering följa gällande rekommendationer för god skogsvård.

9 §. Röjning

Stöd för *röjning* kan ges för en utglesning av plant- eller ungsog som gynnar beståndets fortsatta utveckling och som sker minst tre år innan första gallring, i bestånd där den grundtyevägd medeldiametern på brösthöjd är högst 16 centimeter på bark.

Röjningsåtgärden ska vara befogad och ett konstaterat behov finnas. Åtgärden ska dessutom avseende trädslagsval och antal kvarlämnade stammar per ytenhet utföras enligt gällande rekommendationer för god skogsvård.

10 §. Bekämpning av rotröta

Stöd för *bekämpning av rotröta* kan ges för preparatkostnaden vid behandling av stubbar i samband med gallrings- och förnyelseavverkning som utförs under perioden 1 april – 30 november i syfte att minska sprid-

ningen av rotröta. För ändamålet godkända biologiska preparat ska användas. Åtgärden ska utföras på ett sådant sätt att preparatets täckningsgrad på stubbytorna utgör minst 85 procent på minst 70 procent av antalet stubbar.

11 §. Skydds- och iståndsättningsdikning

Stöd för *skyddsdikning* kan ges för nödvändig ytlig torrläggning i samband med förnyelseavverkning av ett skogsbestånd för att åstadkomma en ändamålsenlig skogsförnyelse, då marken konstaterats vara i behov av torrläggning för att tillgodose god plantetablering och virkesproduktion.

Stöd för *iståndsättningsdikning* kan ges för iståndsättning av befintliga dikningssystem.

För att stöd ska kunna beviljas får inte en skydds- eller iståndsättningsdikning ha påbörjats innan beslut om stöd fattats. Det ska finnas en dikningsplan som tillräckligt redogör för dikningsåtgärden, av vilken även framgår de miljöåtgärder som kommer att vidtas för att undvika skador på mark- och vattenområden.

Till skydds- eller iståndsättningsdikning kan höra anläggande av nödvändiga vägtrummor för nyttjande av befintliga vägar samt byggande och iståndsättande av andra anläggningar och konstruktioner som behövs för vatten- eller miljövärden i samband med dikningen.

Vid iståndsättningsdikning kan bidrag ges om tidigare dikning finansierats av skogsbrukaren eller om mer än 20 år förflutit sedan bidrag beviljats. Ett tidigare dikat områdes torrläggning ska vara så försämrat att virkesproduktionen kan skadas. Skogsbeståndet ska avseende skogsvård och virkesproduktion vara i utvecklingsdugligt och tillfredsställande skick.

Om skydds- eller iståndsättningsdikning genomförs som en gemensam åtgärd ska de berörda markägarna utse en eller flera syssломän att företråda dem i frågor som gäller åtgärden.

Skydds- och iståndsättningsdikning ska färdigställas inom två år efter det att bidrag för åtgärden har beviljats. Landskapsregeringen kan av särskilda skäl förlänga den tid inom vilken en dikning ska vara färdigställd.

12 §. Grundförbättring av skogsbilväg

Stöd för *grundförbättring av skogsbilväg* kan ges för restaurering och förstärkning av en befintlig väg som ursprungligen byggts som skogsbilväg med stöd av landskapsmedel och som huvudsakligen används för skogsbruksändamål, samt till vägen hörande vändplan och upplagsplats,

1) om det finns ett omfattande behov att förstärka vägkroppen eller behövliga vändplaner, samtidigt kan stöd ges för att förbättra dess dränering eller andra till vägen hörande anläggningar,

2) om över 20 år har förflutit sedan bidrag beviljats efter att vägen färdigställts eller tidigare grundförbättrats,

3) om den skogsbilväg för vilken stöd söks berör fler än en fastighet, så ska en vägförrättning som avses i landskapslagen (2008:59) om enskilda vägar, ha slutförts

4) om skogsbilvägen är ansluten till en annan väg av minst lika god standard,

5) om skogsbilvägen till minst 50 procent används

för skogsbruksändamål, enligt av landskapsregeringen fastställda fördelningsprinciper samt

6) om det finns en plan över grundförbättringen (vägplan) som tillräckligt redogör för åtgärden och av vilken även framgår de miljöåtgärder som vidtas för att undvika skador på mark- och vattenområden.

För att stöd ska kunna beviljas får inte en grundförbättring av skogsbilväg ha påbörjats innan beslut om stöd fattats.

Grundförbättring av skogsbilväg omfattar inte normalt underhåll av en skogsbilväg såsom sladdning och ytgrusning.

Om grundförbättring av skogsbilväg genomförs som en gemensam åtgärd ska de berörda markägarna utse en eller flera syssломän att företråda dem i frågor som gäller åtgärden.

Grundförbättring av skogsbilväg ska färdigställas inom två år efter det att bidrag för åtgärden har beviljats. Landskapsregeringen kan av särskilda skäl förlänga den tid inom vilken en skogsbilväg ska vara färdigställd.

13 §. Upprättande av skogsbruksplan

Stöd för *upprättande av skogsbruksplan* kan ges för en långsiktig skötselplan för en fastighets skogsinnehav, med beaktande av den biologiska mångfalden och skogarnas mångsidiga utnyttjande. Planen ska ha godkänts av landskapsregeringen och ha upprättats av en person som har en för uppgiften lämplig utbildning. Av en skogsbruksplan ska för en skogsbruksenhet framgå åtminstone

- 1) en beskrivning över skogsbruksenheten,
- 2) en beskrivning över skogsbestånden,
- 3) förslag till avverknings- och skötselåtgärder,
- 4) med stöd av lag skyddade kända objekt och områden samt
- 5) kartor där ovan nämnda sakförhållanden framgår.

14 §. Ansökan om stöd

Ansökan om stöd enligt denna lag görs skriftligt hos landskapsregeringen, på en av landskapsregeringen fastställd blankett. Av ansökan ska tydligt framgå

1) sökandes namn, adress, kontaktuppgifter, FO-nummer, eller om sådant saknas personsignum och kontouppgifter,

2) de åtgärder för vilka stöd söks,

3) platsen för åtgärder, och vid behov en karta som beskriver var åtgärder planerats eller utförts,

4) de stöd av mindre betydelse och de belopp som sökanden har mottagit för företaget under de två föregående beskattningsåren och det innevarande beskattningsåret samt

5) en kostnadsredovisning eller en uppskattning av de planerade kostnaderna.

Utöver vad som krävs enligt 1 mom. ska till ansökningshandlingarna fogas en

1) vägplan om ansökan avser grundförbättring av skogsbilväg samt en

2) dikningsplan om ansökan avser skydds- eller iståndsättningsdikning.

Om det behövs för prövning av en ansökan kan landskapsregeringen begära att en ansökan kompletteras med uppgifter eller utredningar utöver de som anges i 1 och 2 mom.

I 18 LF (2015:33) om stöd för hållbart skogsbruk

3 kap. Förvaltningsåtgärder**15 §. Överlåtelsesammanträde efter skogsdiknings- eller skogsbilvägsåtgärd**

Landskapsregeringen ska ordna ett överlåtelsesammanträde efter gemensamt slutförd iståndsättningsdikning eller grundförbättring av skogsbilväg. Vid överlåtelsesammanträdet ges en slutredovisning med redogörelse för de arbeten som har utförts, kostnader som åtgärden har föranlett samt en redogörelse för den underhållsskyldighet som deltagarna därefter har. Ett sådant överlåtelsesammanträde ska hållas senast inom tre månader efter att den gemensamma åtgärden har slutförts. Vid sammanträdet ska protokoll föras i vilket ska antecknas närvarande sakägare och en redogörelse för vad som överenskommit vid sammanträdet.

16 §. Utbetalning av stöd

Stöd utbetalas mot kostnadsredovisning som ett belopp, efter att en åtgärd har utförts och godkänts av landskapsregeringen. Landskapsregeringen kan begära att få ta del av originalverifikat eller bestyrkta kopior över de faktiska kostnaderna för en skogsbruksåtgärd. Landskapsregeringen kan begära att få ta del av sådana handlingar också efter utbetalning av ett stöd.

För att stöd ska kunna utbetalas ska en kostnadsredovisning över en åtgärd ha lämnats snarast efter att den har slutförts, dock senast inom ett (1) år därefter.

17 §. Tillsyn

Landskapsregeringen utövar tillsyn enligt denna lag och kan genom råd förebygga eller på annat lämpligt sätt tillse att villkor och andra krav som ställs med stöd av lagen efterlevs samt att överträdelser upphör.

18 §. Upphävande av beslut och återkrav

Landskapsregeringen kan upphäva ett beslut om utbetalning av ett stöd eller besluta att ett utbetalat stöd helt eller delvis ska återbetalas, om det efter beslutets fattande eller stödets utbetalning framkommer att det område som är föremål för åtgärden kommer att användas på ett sätt som hindrar att åtgärdens syfte till väsentliga delar uppnås under den tid en underhållsskyldighet som avses i 5 § finns eller om stöd enligt 2 § 1 mom. tidigare har utbetalats för samma arbete eller åtgärd.

Om underhållet av en skogsbruksåtgärd väsentligt har försumrats under den tid en underhållsskyldighet som avses i 5 § finns kan landskapsregeringen ålägga den underhållsskyldige att inom viss tid utföra det försummade. Ett åläggande att inom viss tid utföra underhåll av en skogsbruksåtgärd kan förenas med vite. Närmare bestämmelser om vite finns i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

Grundläggande bestämmelser om villkor för stöd och om återbetalning av stöd finns i landskapslagen om lån, räntestöd och bidrag ur landskapets medel samt om landskapsgaranti. Bestämmelser om rättelse på grund av sak- eller skrivfel finns i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

I landskapslagen (1995:46) om återkrävande av stöd ur landskapets medel finns bestämmelser om återkrävande av stöd efter att den Europeiska kommissionen har konstaterat att ett stöd ur landskapets medel strider mot den Europeiska unionens regelverk.

19 §. Tvångsindrivning

Finansiering som enligt denna lag ska återkrävas till landskapet får indrivnas i utsökningsväg utan dom eller beslut i enlighet med bestämmelserna i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

20 §. Förordning

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta närmare om

- 1) stödbeloppens storlek för de olika stödberättigade skogsbruksåtgärderna som avses i 2 kap. samt om
- 2) vad som är en för upprättande av skogsbruksplan lämplig utbildning och vad som ska ingå i en skogsbruksplan som avses i 13 §.

Se LF (2015:33) om stöd för hållbart skogsbruk.

21 §. Anvisningar

Landskapsregeringen kan fastställa närmare anvisningar om skogsbruksåtgärdernas utförande.

22 §. Besvär

I 25 § självstyrelselagen finns bestämmelser om besvär över landskapsregeringens beslut.

4 kap. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser**23 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015 och gäller till och med den 31 december 2020. Åtgärder som lagen förutsätter får vidtas innan den har trätt i kraft.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1998:84) om stöd för skogsbruksåtgärder.

24 §. Övergångsbestämmelser

Stöd som före denna lags ikraftträdande söktes i enlighet med landskapslagen (1998:84) om stöd för skogsbruksåtgärder ska handläggas, prövas och avgöras enligt bestämmelserna i nämnda lag.

De villkor för stöd som har beviljats enligt denna lag är tillämpliga också efter att lagens giltighetstid har gått ut. Stöd som beviljats enligt denna lag kan betalas ut senast den 31 december 2022.

I 18 Landskapsförordning (2015:33) om stöd för hållbart skogsbruk**1 §. Tillämpningsområde**

I denna förordning finns närmare bestämmelser om stöd vid skogsbruksåtgärder i enlighet med landskapslagen (2015:32) om stöd för hållbart skogsbruk.

2 §. Stödbeloppens storlek

I bilagan anges för varje stödberättigad åtgärd stödets högsta stödandel av totalkostnaden, stödets högsta belopp samt särskilda bestämmelser om stödets minsta belopp.

3 §. Skogsbruksplan

En skogsbruksplan ska avseende beskrivningen över skogsbruksenheten ingå uppgifter om

- a) ägare och adressuppgifter,
- b) skogsbruksmarkens arealfördelning på markklasser,
- c) fastigheter och skiften med fastighetsbeteckningar och arealer,
- d) planens giltighetstid,

e) planerare (vem eller vilka som uppgjort skogsbruksplanen) samt

f) utvecklingsklasser, virkesförråd och tillväxt.

I en skogsbruksplan ska avseende beskrivningen över skogsbestånden ingå uppgifter om

a) skogstyp,

b) träslagsfördelning,

c) ålder,

d) virkesvolym eller stamantal,

e) grundyta,

f) höjd och medeldiameter samt

g) tillväxt.

I en skogsbruksplan ska i förslaget till avverknings- och skötselåtgärder ingå uppgifter om lämpliga åtgärder och dessas skyndsamhet.

Till en skogsbruksplan ska fogas en fastighetskarta där skogsbruksenhetens samtliga skiften framkommer samt temakartor över föreslagna avverknings- och skötselåtgärder.

En skogsbruksplans giltighetstid är 10 kalenderår.

4 §. *Ikraftträdelsebestämmelse*

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2015.

Bilaga

Tabell

Åtgärd	Stödandel som kan utbetalas *		
	Procentuell andel	Stödbelopp	Minsta belopp som utbetalas
1 Maskinell markberedning	högst 50 % av totalkostnaden för markberedning och arbetsledning	högst 200 €/ha	100 €
2 Kompletteringsplantering	100 % för planter		50 €
3 Röjning	högst 50 % för arbete, arbetsledning och färdkostnader	högst 160 €/ha	100 €
4 Bekämpning av rotröta	100 % för preparat		
5 Skydds- och iståndsättningsdikning	högst 50 % för arbete och material	högst 1 €/m	100 €
6 Grundförbättring av skogsbilväg	högst 50 % för arbete och material	högst 5 €/m	

Åtgärd	Stödandel som kan utbetalas *		
	Procentuell andel	Stödbelopp	Minsta belopp som utbetalas
7 Skogsbruksplan	högst 30 % för arbete och material	högst 10 €/ha för skogsmark	

€ = euro

€/ha = euro per hektar

€/m = euro per meter

* Vid beräkning av kostnad för att fastställa stödbelopp beaktas inte mervärdesskatt på varor och tjänster.

I 19 Förordning (1991:69) om skötseln av virkesmätningen i landskapet Åland

(FFS 1152/1991)

Förlängd genom ÅFS 1993:10 (FFS 1594/1992).

1 §. De uppgifter som [enligt virkesmätningsslagen (364/1991) och virkesmätningförordningen (365/1991)] skall skötas av skogsnämnderna handhas i landskapet Åland av Ålands [landskapsstyrelse].

Virkesmätningsslag (364/1991) har upphävts genom L om mätning av virke (FFS 414/2013).

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 september 1991.

Genom denna förordning upphävs förordningen den 5 oktober 1973 om skötseln av virkesmätningen i landskapet Åland (765/1973).

I 20 Landskapslag (2003:60) om tillämpning i landskapet Åland av riks författningar om skogsodlingsmaterial

1 §. *Tillämpningsområde*

Med de undantag som anges i denna lag skall följande riks författningar samt med stöd av dem i riket gällande bestämmelser tillämpas i landskapet:

1) Lagen den 5 april 2002 om handel med skogsodlingsmaterial (FFS 241/2002) och

2) Jord- och skogsbruksministeriets förordning den 10 december 2002 om handel med skogsodlingsmaterial (FFS 1055/2002).

Ändringar i ovan nämnda riks författningar skall tillämpas i landskapet från den dag de träder i kraft i riket.

2 §. *Förvaltningsuppgifter, besvär och ändringsökande m.m.*

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i de författningar som avses i 1 § skall avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen. Dessutom skall

a) de förvaltningsuppgifter som i enlighet med de författningar som anges i 1 § ankommer på staten i landskapet handhas av [landskapsstyrelsen], till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området,

b) avgifter för prestationer enligt denna lag tas ut i en-

I 21 F (1990:33) om utlåtande enligt 25 kap. 8 § ärvdabalken

lighet med bestämmelserna i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet samt skall

c) ändring i beslut som har fattats med stöd av denna lag sökas genom besvär i enlighet med bestämmelserna därom i 25 § självstyrelselagen.

3 §. Handräckning

Polismyndigheten skall på begäran ge handräckning om det fordras vid utförande av tillsyns- och kontrollavgifter enligt denna lag.

I 21 Förordning (1990:33) om utlåtande enligt 25 kap. 8 § ärvdabalken i landskapet Åland

(FFS 315/1990)

Förlängd genom ÅFS 1993:10 (FFS 1594/1992).

1 §. De utlåtanden som enligt 25 kap. 8 § ärvdabalken ges [av lantbruksdistriktet och jordbruksstyrelsen] skall i landskapet Åland ges av [landskapsstyrelsen].

Enligt den nuvarande lydelsen av 25 kap. 8 § ärvdabalken (FFS 1392/2009) ges utlåtandena av närings-, trafik- och miljöcentralen samt landsbygdsverket. Se dock 7 § 3 mom. L om landsbygdsverket (FFS 666/2006).

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 maj 1990.

I 22 Landskapslag (2014:53) om avbytarstöd**1 §. Inledning**

I denna lag finns bestämmelser om rätt till stöd för anlitande av lantbruksavbytare för nödvändiga arbeten vilka hör till den dagliga skötseln av djur i ett lantbruksföretag (*avbytarstöd*).

2 §. (2015/47) Mottagare

Landskapsregeringen kan för enskilda lantbrukares arbetsuppgifter på ansökan från ett lantbruksföretag bevilja avbytarstöd till en avbytarorganisation, en lantbruksavbytare med företags- och organisationsnummer (FO-nummer) eller till timanställda lantbruksavbytare. Avbytarstöd kan endast beviljas i landskapet verksamma mikroföretag samt små och medelstora företag som avses i artikel 1 punkt 1a i den Europeiska kommissionens förordning (EU) nr 702/2014 av den 25 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Avbytarstöd för en timanställd avbytare kan betalas till det berörda lantbruksföretaget, om stödbeloppet har mindre betydelse i enlighet med bestämmelserna i den Europeiska kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse.

Avbytarstöd beviljas inte företag i svårigheter eller företag som är föremål för ett oreglerat betalningskrav på grund av ett tidigare kommissionsbeslut om att ett stöd är olagligt och oförenligt med den inre marknaden som avses i

1) Europeiska kommissionens förordning (EU) nr 702/2014 av den 25 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt samt i

2) Europeiska unionens riktlinjer för statligt stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden 2014–2020 (2014/C 204/01).

En ansökan om avbytarstöd ska för att kunna beviljas ha inkommit till landskapsregeringen senast inom januari månad det kalenderår som följer efter det år som en ansökan avser.

3 §. Definitioner

I denna stödordning avses med

1) *lantbruksföretag* en självständig ekonomisk enhet som beskattas enligt inkomstskattelagen för gårdsbruk (FFS 543/1967), grunden för verksamheten ska vara husdjursproduktion,

2) *lantbruksföretagare* en person som efter den kalendermånad denne har fyllt 18 år genom att själv delta i arbetet bedriver lantbruk och är skyldig att teckna en försäkring som avses i 10 § lagen om pension för lantbruksföretagare (FFS 1280/2006) samt har nämnda försäkring i kraft eller har lämnat in en ansökan om en sådan, eller en sådan person i åldern 15–18 år vilken i fråga om andra villkor än åldern uppfyller villkoren för sådan försäkring,

3) *husdjursproduktion* lantbruksföretag med en verksamhet inriktad på skötsel av djur enligt den djurenhets-tabell som avses i punkt 4 nedan samt med

4) (2015/47)*husdjursenhet* de i följande tabell förtecknade antal djur som kräver en likvärdig daglig arbetsinsats av en lantbrukare, varvid i tabellen anges det antal djur av visst slag som i enlighet med denna lag utgör en husdjursenhet (de) som följer:

nötdjur

1)	mjölkko	1 djur	= 1 de
2)	avvanda tjurkalvar	10 djur	= 1 de
3)	avelstjur, diko eller diko med dikalv som är högst sex månader gammal	5 djur	= 1 de
4)	andra avvanda ungnöt	15 djur	= 1 de

svin

5)	avelsgalt, sugga eller sugga med smågrisar	2 djur	= 1 de
6)	andra svin	40 djur	= 1 de

getter

7)	get som är över sex månader gammal	8 djur	= 1 de
8)	killingar	40 djur	= 1 de

får

9)	avelsbagge, dräktigt tacka eller tacka med dilamm	17 djur	= 1 de
10)	mjölkfår med dilamm	10 djur	= 1 de
11)	lamm	40 djur	= 1 de

fjäderfä			
12)	höns	200 djur	= 1 de
13)	slaktkycklingar	2 000 djur	= 1 de

4 §. Avbytardagar

Ett lantbruksföretag

1) som har 18 eller fler djurenheter med huvudinriktning på mjölkproduktion kan årligen beviljas avbytarstöd för högst 30 dagar medan

2) övriga som har minst 6 djurenheter kan årligen beviljas avbytarstöd för högst 15 dagar.

En avbyttardag omfattar tio timmar vid lantbruksföretag med huvudinriktning på mjölkproduktion enligt 1 mom. 1 punkten och fem timmar vid övriga lantbruksföretag enligt 1 mom. 2 punkten.

5 §. Avbytarstödet belopp

Normen för avbytarstöd per avbyttartimme är 30 euro, för timanställda lantbruksavbytare är dock normen per avbyttartimme 16 euro. Grundat på de faktiska kostnaderna utbetalas avbytarstöd med högst 80 procent av dessa belopp.

6 §. (2015/47) Vikariehjälp

En lantbrukare vid ett lantbruksföretag med huvudinriktning på husdjursproduktion som har minst 6 djurenheter, kan per kalenderår beviljas avbytarstöd för vikariehjälp med 50 procent av de faktiska kostnaderna under högst 300 dagar på grund av

1) läkarintyg,

2) faderskapsledighet under den tid lantbrukaren har rätt till faderskapspenning enligt sjukförsäkringslagen (FFS 1224/2004) eller

3) har moderskaps- eller föräldraledighet enligt sjukförsäkringslagen.

Den ersättning som avses i denna paragraf är högst 120 euro per dag under de 30 första dagarna. Därefter kan under ytterligare högst 270 dagar ersättning beviljas med högst 64 euro per dag enligt den norm som gäller för timanställda lantbruksavbytare enligt 5 § 1 mom.

En vikariehjälpdag omfattar tio timmar vid lantbruksföretag med huvudinriktning på mjölkproduktion enligt 4 § 1 mom. 1 punkten och fem timmar vid övriga lantbruksföretag enligt 4 § 1 mom. 2 punkten.

7 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

Åtgärder som lagen förutsätter kan vidtas innan den har trätt i kraft.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (1998:57) om avbyttarverksamhet för lantbrukare.

Ikraftträdandebestämmelse (2015/47):

Denna lag träder i kraft den 1 september 2015.

Bestämmelserna i denna lags 4 § om avbyttarstödet belopp och i 6 § om vikariehjälp är tillämpliga längst till och med den 31 december 2020.

Landskapsregeringen kan besluta att denna lag ska träda i kraft efter den Europeiska kommissionens godkännande av det stöd som lagen avser. Åtgärder som

lagen förutsätter kan vidtas innan den har trätt i kraft.

Denna lag tillämpas på ansökningar som inkommit efter att lagen har trätt i kraft. De som beviljats vikariehjälp i enlighet med 6 § i lagens tidigare lydelse kan efter att lagen har trätt i kraft ansöka om att erhålla stöd för återstående antal dagar i enlighet med 6 § i denna lag.

I 23 Förordning (1993:11) om förvaltningen i landskapet Åland av ärenden som gäller avträdelsetersättning för lantbruksföretagare

(FFS 1595/1992)

1 §. De uppgifter som enligt lagen om avträdelsetersättning för lantbruksföretagare (1330/1992) ankommer på landsbygdsnäringsdistrikten skall i landskapet Åland handhas av Ålands [landskapsstyrelse].

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1993.

I 24 Förordning (1993:9) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare

(FFS 1363/1992)

1 §. Förvaltningsuppgifterna enligt lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/1990) skall i landskapet Åland skötas så att

1) de uppgifter som ankommer på jordbruksstyrelsen och landsbygdsdistrikten handhas av Ålands [landskapsstyrelse] och

2) de uppgifter som ankommer på lantbrukssekreterarna handhas enligt 35 § 2 mom. lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1993.

I 25 Landskapslag (1956:39) om fiske i landskapet Åland

1 kap. Fiskerätten

1 §. Fiskerätten i vattenområde tillkommer med nedan nämnda undantag områdets ägare.

Se 2 kap. 3 § vattenlag (1996:61) för landskapet Åland.

2 §. (1994/75) Inom allmänt vattenområde i landskapet har den som är stadigvarande bosatt i landskapet rätt att fiska, om inte annat anges i 2 mom. Oberoende av hemort har medborgare i Finland, Danmark, Island, Norge eller Sverige rätt att bedriva husbehovs- och fritidsfiske inom området.

Yrkesmässigt fiske får inom det område som anges i 1 mom. bedrivas endast av egentliga yrkesfiskare samt av binäringsfiskare som är beroende av inkomster från fiske för sin försörjning. I landskapsförordning kan intas närmare bestämmelser om vad som avses med yr-

kesmässigt fiske, egentliga yrkesfiskare och binäringsfiskare som är beroende av inkomster från fiske för sin försörjning. (1996/31)

Landskapsregeringen kan, på de villkor och i den omfattning landskapsregeringen beslutar, medge yrkesfiskare som inte är bosatt i landskapet rätt att bedriva yrkesmässigt fiske inom det vattenområde som anges i 1 mom.

Se L om Finlands ekonomiska zon (FFS 1058/2004) och LF (1995:44) om yrkesfiske (1996/32).

3 §. Inom kommuns vattenområde är envar, som är bosatt i kommunen, berättigad att idka mete samt fångst av strömming och vassbuk, med andra nät än krokskötar. Envar inom by bosatt person är berättigad att idka fångst av strömming på byns vattenområde jämväl med krokskötar. Uti yttre skärgården och inom bys mot öppen havsfjärd gränsande vattenområde är envar, som är bosatt i byn, berättigad att bedriva mete och annat krokfiske, dock ej med gäddrev, drag eller fjäderkrok. Vad ovan stadgas gäller såväl samfällda som skiftade fiskevatten.

Inom bys samfällda vattenområde är envar, som är bosatt i byn, berättigad att idka husbehovsfiske inom det område och med iakttagande av de begränsningar fiskelaget eller fiskevårdssammanslutningen bestäm.

I 1 och 2 mom. nämnt fiske må dock ej bedrivas inom fredningsområde, i fiskodlingsdamm eller på därmed jämförliga platser, ej heller utan tillstånd så nära annans bebodda strand, bad- eller annan sådan plats, att ägaren eller innehavaren därigenom åsamkas olägenhet. Ej heller må fisket så bedrivas, att fisket på fiskevattnets ägare eller arrendator tillhöriga not- och storryssjöstäl- len, som av dem sedvanligen begagnas, därigenom hindras eller störes.

Vid behov må genom landskapsförordning bestämas, om visst fångstätt skall anses såsom mete.

Där särskilda skäl det påkalla, äger landskapsregeringen rätt att inom visst område inskränka eller helt och hållet förbjuda i 1 och 2 mom. avsett fiske.

Ang. mete, se 2 § LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

4 §. Genom urminnes hävd eller på annan grund lagligen förvärvad enskild rätt till fiskeställe eller fiske inom annans bys rågång eller utom byarågång förblir i kraft. Dock vare urminnes hävd med avseende å fiskeställe fortfarande gällande allenast, där platsen är till sina gränser fullt bestämd.

Har ej rättighet till fiskeställe eller fiske inom annan by tillydande vatten vid uppgåendet av dess omkretsrå godkänts, skall talan därom anhängiggöras vid vederbörlig underrätt senast inom tre år från det rågången vunnit laga kraft.

5 §. Där angående fiskerätt genom dom eller eljest i laga ordning annorledes föreskrivits än ovan sagts, skall sådan föreskrift fortfarande lända till efterrättelse.

6 §. Har någon rätt till fiske i annan tillhörigt fiskevatten, är fiskevattnets ägare berättigad att lösa rättigheten efter dess fulla värde. Kan värdet ej annorlunda fastställas, anses det motsvara tjuvu gånger den årliga nettoavkastning, som fisket givit i medeltal under de tre senaste

åren. Vid beräkning av nettoavkastningen bör icke blott utgifterna för själva fiskandet beaktas, utan även penningvärdet av arbetet för fiskens beredning för avsalu samt kostnaden för transport och försäljning.

Uppstår tvist om värdet, skola, innan målet avgöres, syn och uppskattning verkställas av godemän, som rätt- en utsett.

Sådan lösningsrätt, som nämnes i 1 mom., skall ej tillämpas beträffande fiskerätt, som tillhör fisketorp, bildat enligt rikslagen om inlösen av fisketorp, given den 18 januari 1924 (FFS 16/1924).

7 §. Då fiskerätt, som ej kan anses inskränka sig till husbehovsfiske, utgives på arrende, skall för högst 25 år skriftligt arrendeavtal uppgöras och bevitnas. Muntligt arrendeavtal, om vilket tvist uppstått, skall underställas rätten, som äger fastställa avtalets giltighetstid och övriga villkor efter vad utredningen förebragt. Ett sålunda fastställt arrendeavtal äger samma giltighet som lagligen uppgjort skriftligt arrendeavtal.

Vid förnyad utlendering av vattenområde, beträffande vilket ingåtts i 1 mom. nämnt avtal, äger arrendatorn varje gång företrädesrätt i förhållande till varje annan arrendesökande.

Där förhållandena så ändrats, att arrendator eller arrendegivare har grundad orsak till missnöje med arrendevillkoren, är han berättigad att draga saken under rättens prövning. Rätten äger bestämma skäliga arrendevillkor.

Arrendeavtal, som avses i 1 mom. är bindande även gentemot ny ägare av vattenområdet, ifall arrendekon- traktet icke innehåller annan stipulation.

Ägare av vattenområde kan häva arrendeavtalet rörande fiskerätt eller avstå från att förnya detsamma, om arrendatorn underlåter att erlägga arrendeavgiften eller på annat sätt försummar sina skyldigheter eller om missbrukar sin fiskerätt och därigenom äventyrar fiskbeståndet.

8 §. Innehavare av fiskerätt och hans medhjälpare äga rätt att, där det för fångstredskapens utsättande, vittjan- de och upptagande är av nöden, beträda annan tillhörig strand, dock icke tomt, trädgård eller badställe, samt att till torkning upplägga sina redskap på strand, som ej hör till nyss nämnt område eller upplagsplats, park eller odlade ägor. Har strandägare anvisat lämpligt ställe för berörda ändamål, må annan plats ej därtill begagnas.

För skada och olägenhet, som uppkommer vid nytt- jandet av annans område enligt 1 mom. tillkommer strandägaren full ersättning.

Strandägare är även skyldig att mot ersättning anvisa gångstig över sin mark till fiskevattnet åt innehavaren av fiskerätt, där denne ej eljest kan komma till detsam- ma, samt vid behov upplåta åt honom plats för båt.

9 §. Yrkesfiskare är berättigad att på landskapet tillhö- riga stränder, holmar och skär, som ej reserverats för särskilt ändamål, i mån av utrymme få mark åt sig av- giftsfritt upplåten för uppförande av sådana fiskestugor, bodar, beredningshus och torkställningar samt båtbyg- ga, som erfordras för fiskets bedrivande.

Landskapsregeringen äger att för ändamålet anvisa nödiga områden.

Stå i 1 mom. nämnda områden icke till förfogande, är yrkesfiskare berättigad att på annan tillhöriga utöar i saltsjön uppföra fiskestuga, tork- och förvaringsrum för fiskbragder, lagerrum för fångsten samt för landning nödig brygga, där sådant är nödvändigt för hans fiskeverksamhet.

Strandägare äger anvisa för ändamålet lämplig plats och tillkommer honom rätt till full ersättning efter uppskattning för sagda nyttjande av hans fastighet.

Av landskapet utarrenderad holme ansågs reserverad för särskilt ändamål och där kunde inte utan arrendatorns samtycke upplåtas mark åt annan för uppförande av fiskebod. **HFD 30.8.77 liggare 32/7.**

10 §. (1964/31) Den, som utom bys vattenområde i saltsjön uppenbar nytt eller ett under minst fem nästföregående år obegagnat notvarp, som blivit oanvändbart, skall av landskapsregeringen på ansökan beviljas rätt att där ensam bedriva fiske med not under högst tio år eller, där upprepningskostnaderna varit synnerligen stora, högst tjugo år.

Ensamrätt, som avses i 1 mom., må icke beviljas för användning av trål.

Se 3 § LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

11 §. Vilja flere nyttja samma notvarp eller annat fiskeställe utom byaråtgång och kunna de ej samtidigt fiska därstädes, äga de göra det i den ordning de kommit till platsen, dock med iakttagande av att notdragning av envar i dess tur får bedrivas endast under ett dygn. Ej må en i ordningen onödigt uppehålla de följande.

12 §. Notlag, som för att försätta notvarp utom byaråtgång i för vinterfiske användbart skick, utfört även annat arbete än upphuggning av vakar, är berättigat att därför erhålla skäligen ersättning av övriga, som nyttja varpet.

13 §. Fiske skall så bedrivas, att annans fiskande ej vållas förfång eller skada genom att fiskeredskap utsättes otillbörligt nära annans tidigare utsatta redskap och så, att fisken ej utestänges från fredat område eller hindras i sin gång i rinnande vatten.

14 §. I strömmar, kanaler och sådana sund, kallade ledsund, som utgöra enda eller huvudsakliga inloppet till innanför liggande vattenområde, skall den, enligt [lagen om vattenrätt], i dylika vatten löpande kungsådran hållas som fiskled liksom ock dess dubbla bredd så långt ut i vattnet utanför kungsådrans mynning, att fiskens vandring ej hindras, dock på en sträcka av minst 100 meter. Genom lokal fiskeristadga eller genom förordning av landskapsregeringen kan fiskled förläggas även annorstädes än där vattnet är djupast eller i sund, där kungsådra ej löper, om detta är till fördel för fiskens vandring.

Fiskled skall städs hållas fri från alla slag av stående redskap utom långrev och annat krokredskap. I övrigt får endast mete och fiske med håv där förekomma. Då särskilda skäl föreligger, kan landskapsregeringen dock bevilja tillstånd till stängande av fiskled med visst redskap. Med stående redskap avses sådant fiskeredskap, som under tiden för fisket befinner sig på samma ställe.

I kanaler och diken, som särskilt anlagts för fiskens

gång - fiskvägar - samt i kungsådra med mindre bredd än 20 meter är allt fiske förbjudet, om ej landskapsregeringen av särskilda skäl givit tillstånd därtill. Samma förbud gäller även inom en radie av 100 meter från in- och utloppet av sådan fiskväg.

I sund, bäckar och diken, där, enligt [lagen om vattenrätt], kungsådra ej finnes, men värdefull fisk såsom braxen och gädda i nämnvärd grad uppstiger till lek, skall minst en tredjedel av bredden, där vattnet är djupast, lämnas fri för fiskens gång.

I vik, långsträckt fjärd eller sund, där kungsådra ej finnes, men fiskens gång till annans fiskevatten kan i väsentlig grad hindras av bottenfast fiskeredskap, får sådant redskap ej utsträckas längre från stranden än till en tredjedel av vattnets bredd vid normalt vattenstånd. Med bottenfast redskap avses i denna landskapslag sådana redskap som ryssjor och katsor, vilka äro förankrade i botten.

Insjö, som endast genom bäck står i förbindelse med annat vatten, kan med landskapsregeringens tillstånd avstängas för visst fiske i fiskevårdande syfte, om ej under- eller överbyggare därigenom tillskyndas nämnvärd skada. Detsamma skall gälla i fråga om avstängning av bäck eller del därav. Genom avstängningen åstadkomna skada skall på anfordran ersättas.

2 kap. Tillåtna och förbjudna fiskeredskap och fiskesätt

15 §. (1966/42) Vid fiske får inte användas (2008/75):

- 1) sprängämnen, skjutvapen, giftiga eller bedövande ämnen eller elektrisk ström;
- 2) fisken enbart utifrån sårande redskap som ljuster, om ej landskapsregeringen för visst vattenområde och viss tid beviljat tillstånd därtill;
- 3) helt eller delvis av väv förfärdigat redskap eller tätare garnredskap än vad i 17 § anges;
- 4) (2008/75) föremål på botten, under eller över vattnet, för att skrämma fisken in i fångstredskapen, med de undantag som anges i 16 §;
- 5) (2008/75) öppen eld eller annan ljuskälla för att locka fisken samt
- 6) (2008/75) drivgarn.

15a §. (1987/23) Ryssja avsedd för fångst av lax och havsöring får användas endast med särskilt tillstånd av landskapsregeringen på plats där ryssjan inte på ett påvisbart sätt stör den naturligt reproducerande laxens vandring.

Tillstånd som avses i 1 mom. är förenat med skyldighet att på begäran till landskapsregeringen lämna uppgifter om den fisk som fångats i ryssjan. Tillståndet kan förenas även med annat villkor.

16 §. Pulsning vid fiske med nät eller not är tillåten från och med den 1 juli till och med den 15 april.

17 §. (1966/42) I redskap av garn ska minsta avståndet mellan knutarna eller garnkorsen, beräknat från dessas mittpunkt och då redskapet är vätt och garnet utsträckt men inte spänt, utgöra (2008/75):

- 1) för fångst av nors och vassbuk 10 millimeter eller 60 varv på 60 centimeter garn;
- 2) för fångst av strömming 12 millimeter eller 50 varv på 60 centimeter garn;

3) (2008/75) för fångst av lax och laxöring 55 millimeter eller 11 varv på 60 centimeter garn samt

4) för fångst av annan fisk 37 millimeter eller 16 varv på 60 centimeter garn, dock så att fjällfisknot och fjällfiskryssa må tillverkas med 27 millimeters avstånd mellan knutarna eller 22 varv på 60 centimeter garn, men må sådan not eller ryssja icke vara tillverkad av klenare garn än som motsvarar femtontrådigt, tjugonummerns bomullsgarn.

I ryssja, som är högre än en meter, skall sagda avstånd vara 40 millimeter eller 15 varv på 60 centimeter garn; användes ryssja för fångst av strömming må dock maskstorleken vara som i 1 mom. 2 punkten är sagt.

Bestämmelserna i 1 mom. avse ej ålryssja, håv- eller garnredskap, varmed fisk upphämtas ur fiskbragd eller fiskodlingsdamm, ej heller redskap, som uteslutande användes för fångst av agnfisk eller gärs. Nät, som brukas för sådant ändamål, får dock ej hava större höjd än 125 centimeter.

Skall strömming eller vassbuk hållas levande i not minst ett dygn, är det tillåtet att utbyta kilen mot annan sådan, i vilken avståndet mellan knutarna ej understiger 8 millimeter.

Redskap av garn skall vara så telnat eller bandat, att maskorna däri hållas så öppna som möjligt.

18 §. (1964/31) I katsa, mjärde eller annat fångstredskap av spjälår, vidjor eller annat likartat material skall springornas bredd ej understiga 25 millimeter och avståndet mellan bindingarna ej 150 millimeter.

Mjärde av större täthet får dock användas för fångst av nejonögon, ål och kräfta.

Katsas eller ryssjas ingångsöppning skall ovan vattenytan städse hållas tillsluten, ej heller må fiskeredskap hållas på land på sådant sätt, att villebråd kan fastna eller fångas däri.

18a §. (1964/31) Kortaste avståndet mellan spetsen och skaftet i krokare på drivlinor och fasta linor för fångst av lax må ej understiga 19 millimeter.

19 §. Fångstredskap av metalltrådsnät få ej hava mindre än en och en halv tums maskor, d.v.s. att avståndet mellan knutarnas mittpunkt, mätt längs maskstolpen, ej får understiga 38 millimeter. Maskorna få ej heller formas så, att de i någon riktning hava mindre genomskärning än 35 millimeter.

Den i föregående moment nämnda minsta maskstorleken gäller dock ej för mörtstuga och andra dylika enbart för fångst av agnfisk avsedda redskap med en största höjd av 60 centimeter.

Inskränkning i användningen av eljest tillåtna fångstredskap och fiskesätt

20 §. (2008/75) Under islossningen och därefter till och med den 30 juni är notdragnin och fiske med annat rörligt garnredskap än håv förbjudet. Detta förbud gäller inte strömmingsfiske med not i för ändamålet utmärkt notvarp, inte heller fiske med trål eller snörpvad i öppna havet eller öppna havsfjärd.

21 §. Redskap, som är avsett för fångst av nors eller strömming, får ej utsättas på sådant ställe eller sådan

tid, att jämväl annan fisk fångas i nämnvärd grad med redskapet.

22 §. Under den tid, då visst fiskslag eller kräfta är fredad, får ej redskap, särskilt ägnat för fångst av sådant fiskslag eller kräfta, hållas utsatt i fiskevatten.

3 kap. Fiskfredning och minimimått

23 §. (1966/42) Under tiden från och med den 15 april till och med den 15 juni är det förbjudet att från strand idka spinnfiske och annat fiske med drag i saltsjön.

På ort, där ej inom 2 år efter denna landskapslags ikraftträdande vidtagits av landskapsregeringen godkända lokala skyddsåtgärder för lekbraxen, kan landskapsregeringen förbjuda fångst av braxen under tiden från och med den 25 maj till och med den 25 juni.

24 §. (1964/31) Kräftan är fredad och fångst av densamma förbjuden från och med den 1 september till den 20 juli klockan 20.00.

25 §. (1966/42) Utplanteras på åtgärd av fiskevattnets innehavare eller med hans tillstånd värdefullt fiskslag eller kräfta i vatten, där sådana ej förekomma eller äro stadda i tillbakagång, får under det första utplanteringsåret och under de sex följande kalenderåren fångst ej ske av ifrågavarande fiskslag eller kräfta.

Fångst av utplanterat fiskslag må dock av landskapsregeringen tillåtas tidigare än i 1 mom. är sagt, om fiskslaget enligt sakkunnigutlåtande icke genom naturlig förökning blir bestående.

Fiskevattnets innehavare skall anslå ett meddelande om förbudet på kommunens anslagstavla eller publicera meddelandet i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland om offentlig delgivning och årligen förnya meddelandet, så länge förbudet gäller. (2008/38)

Utplantering av fiskslag, som ej tidigare finnes i landskapet, får ske endast efter tillstånd av landskapsregeringen.

26 §. Fisk eller kräfta, som under dessas fredningstid erhålles levande och i oskadat skick i samband med annan fångst, skall omedelbart åter utsläppas i vattnet.

Fredningsområden

27 §. För fiskstammens skyddande skall till fredningsområden avskiljas ställen, där de värdefullaste fiskslagen i det berörda, enligt naturförhållandena avgränsade fiskevattnet förrätta sin lek eller eljest i hög grad uppehålla sig eller begagna som vandringsväg, samt därjämte så stor del av det tillsagda ställe gränsade vattenområdet att fiskens gång till och från fredningsområdet ej hindras.

Fredningsområde får ej innesluta far- eller flottled och såvitt möjligt ej utstakas nära sådan led eller så, att det omfattar stranden av upplagsplats, sandtäkt eller annat för liknande ändamål nyttjat land- eller vattenområde.

Om utläggning av fredningsområde, där fiskevattnet är skiftat, besluta vattenägarna genom samfällad överenskommelse eller envar för sitt områdes vidkomman-

de och, där fiskevattnet är oskiftat, fiskelaget eller fiskevårdssammanslutningen.

Landskapet, fiskelag och fiskevårdssammanslutning äga rätt att vid behov, på sätt om expropriation av fast egendom för allmänt behov är stadgat, inlösa visst område till fredningsområde.

Angående utbrytning av fredningsområde vid skifte av vattenområde är särskilt stadgat. Vid sådan utbrytning skall till fredningsområde av varje fiskevattnens areal avskiljas högst en tiondedel, såvitt möjligt i ett enhetligt område på sådana ställen som i 1 mom. nämnas. För fiskevatten, som gränsa till varandra, skall bildas ett gemensamt fredningsområde, om ägarna av fiskevattnet därom överenskomma, och härvid till fredningsområde avskiljas högst en femtandedel av fiskevattnens sammanlagda areal.

Se LL (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter.

28 §. Där fredningsområde bildas genom expropriation eller vid skifte av vattenområde, skall landskapsregeringen fastställa, under vilken tid och på vilket sätt fiske inom fredningsområdet skall vara förbjudet eller begränsat. Landskapsregeringen må, då förhållandena undergått förändring, fastställa nya föreskrifter beträffande fisket inom fredningsområdet. I fall, varom i 27 § 3 mom. säges, lände träffad överenskommelse eller fiskelagets eller fiskevårdssammanslutningens beslut till efterrättelse.

29 §. Inom fredningsområde, som tillkommit på sätt i 27 § 4 och 5 mom. stadgas, må ej sten, lera, sand, malm eller annat dylikt tagas eller flottning bedrivs eller under den för området fastställda fredningstiden företas färd med båt eller annan farkost, där tillräckligt flott- och farled eljest finnes, ej heller förehavas annat, varigenom fisken kan störas. Dock vare tillåtet att bärga sjöfoder efter den 5 juli.

Inom fredningsområde, som tillkommit på annat sätt, må landskapsregeringen på ansökan till efterrättelse påbjuda i 1 mom. nämnda inskränkningar.

Se 4 § LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

30 §. Fredningsområdes gränser skall angivas med tydliga märken och karta eller planteckning med utsatt skala uppgöras över detsamma och insändas till landskapsregeringen inom 30 dagar, efter det fredningsområdet blivit utstakat och utmärkt.

Utmärkning och kartläggning av fredningsområde, som avses i 27 § 4 mom., skall verkställas av utsedd lantmäteringenjör, som vid behov äger ålägga fiskelag eller annan ägare av fiskevattnet att genom märken även i vattnet göra fredningsområdets gränser tydliga. Annat fredningsområde får utmärkas av fiskevattnets ägare eller av honom utsedd person.

Om sökande av ändring i utstakning och kartläggning av sådant fredningsområde, som nämnes i 27 § 4 mom., skall gälla, vad stadgat är om ändringsansökan i [rågångsförrättning]. Om fredningsområde skall göras anteckning i [jordregistret].

Minimimått för fisk och kräfta

31 §. (1964/31) Fångst av undermålig fisk bör såvitt möjligt undvikas. Fisk anses som undermålig, om den icke fyller nedannämnda mått från käkspetsen till ändan av stjärtfenan:

- lax 60 centimeter;
- laxöring 50 centimeter;
- gädda 42 centimeter;
- gös 37 centimeter;
- braxen 42 centimeter;
- samt sik 35 centimeter.

Likaså är det förbjudet att fånga kräfta, som ej mäter 10 centimeter från panntaggens spets till bakre kanten av den utslagna stjärtens mellerstaflik.

32 §. I fångstredskap erhållen levande och oskadad undermålig fisk eller kräfta skall omedelbart åter utsläppas i vattnet.

Övriga bestämmelser

33 §. (1964/31) Efter slutförd fiske skall pålar, störar och annat, som därvid nyttjats och ej hör till fast fiskeredskap, ofördröjligen borttagas från vattnet.

Vad i 1 mom. är stadgat, gäller även fångstredskap och sådana risvasar, vilka kunna försvåra fisket eller eljest vålla olägenhet.

34 §. Tilloppskanal eller vattenledning till vattenverk skall vara försedd med galler eller annan anordning, som hindrar fisk från att komma in i vattenverket. Är sådant galler gjort av stavar, får avståndet mellan dessa ej överstiga 25 millimeter, om ej landskapsregeringen tillåtit användning av glesare galler.

Vid islossning eller issörjebildning kan dock här ovan nämnda anordning hållas uppdragen.

35 §. Uppföres fördämning eller annat byggnadsverk i vattendrag, får ej vattenståndet utan synnerligt behov så ändras eller i övrigt så begås, att fiskbeståndet i vattendraget ödelägges eller åsamkas bestående skada.

36 §. Angående förbud mot förorenande av och annan dylik skadegörelse i fiskevatten är särskilt stadgat.

Se vattenlag (1996:61) för landskapet Åland.

37 §. För vattenområde, som bildar en naturlig helhet, eller viss del därav kan genom landskapsförordning lokal fiskeristadga utfärdas av landskapsregeringen.

I sådan stadga få bestämmelser antagas, som avvika från vad i detta kapitel föreskrivits rörande fångstredskap, deras användning, fredningstider, minimimått och övriga fiskevården befrämjande föreskrifter.

38 §. Befinnes sådant vara nödvändigt för fisk- eller kräftbeståndets bevarande, äger landskapsregeringen rätt att för visst vattenområde eller del därav under viss tid:

- 1) förbjuda eller begränsa användningen av eljest tillåtet fiskeredskap,
- 2) förordna, att i 17 § nämnda fångstredskap skola vara glesare än vad i sagda lagrum stadgas,
- 3) förlänga de i 23 § nämnda fredningstiderna eller utsätta fredningstid för fisk, som ej är fredad, eller också inskränka eller helt förbjuda visst fiske eller kräftfångst, samt

I 25 LL (1956:39) om fiske

4) fastställa större minimimått för fiskslag, nämnda i 31 §, eller sådant mått för fisk, som tidigare ej skyddats av minimimått.

39 §. Om synnerliga skäl föreligga, äger landskapsregeringen rätt att för visst vattenområde eller del därav under viss tid eller tillsvidare och vid behov på särskilda villkor meddela tillstånd

1) att använda eljest förbjudet fångstredskap eller fångststätt;

2) att under fredningstid fänga fredade fiskslag eller kräftor; samt

3) att fänga fisk eller kräftor, som ej fylla stadgade minimimått.

40 §. För utplantering eller annan fiskodling samt för vetenskaplig undersökning eller annat sakligt grundat ändamål äger landskapsregeringen befogenhet att på sätt och villkor, som den bestämmer, och efter överenskommelse med vattenägaren meddela rätt till fångst av fisk eller kräftor i visst fiskevatten eller del därav under fredningstid, i fiskled och fredningsområde med förbjudet redskap eller i undermåliga exemplar. Här nämnd rätt må icke på annan överföras.

Se 6 § LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

4 kap. Fiskerättens utövande och värden av fiskevatten.

Allmänt stadgande

41 §. (1964/31) Innehavare av fiskerätt är pliktig att så ordna värden av sitt fiskevatten och sitt fiske, att fisk- och kräftstammens fortbestånd tryggas.

Bedriver innehavare av fiskerätt fiske eller kräftfångst på sätt, som äventyrar fisk- eller kräftstammens fortbestånd, eller tillåter fiskelag användning av fångstredskap i alltför stort antal i samfällt fiskevatten, må landskapsregeringen förbjuda innehavare av fiskerätt att tillsvidare, under högst tre år i sänder, använda sig av sin fiskerätt eller ock förordna om fiskerättens inskränkning. Lag samma vare, där andra föreskrifter för fiskets ordnande i samfällt fiskevatten icke iakttagas eller där av behovet påkallad fiskevårdssammanslutning ej kan fås till stånd, så ock där innehavare av fiskerätt i vatten, som står i förbindelse med annans fiskevatten, bedriver fiske på sådant sätt, att det länder annans fiske till uppenbar skada eller utgör hinder för annans åtgärder för det gemensamma fiskbeståndets bibehållande eller ökande i vattendrag, där vardera innehar fiskerätt. Förbudet må förordnas att gälla varje fiskerättsinnehavare, som är vållande till att fisket icke ordnas på sätt i denna lag åsyftas.

Innan sådant förbud meddelas, som i 2 mom. säges, skall vederbörande beredas tillfälle att i den ordning landskapsregeringen bestämmer avgiva förklaring i saken.

Förbud som avses i 2 mom. skall upphävas av landskapsregeringen om skäl att upprätthålla det inte längre föreligger. Ett meddelande om förbud och dess upphävande skall genom offentlig delgivning anslås på kommunens anslagstavla enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland. (2008/38)

Se 7 § LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

Landskapets fiskevatten

42 §. Landskapsregeringen utfärdar närmare bestämmelser om nyttjandet av de fiskevatten, som lyda under landskapet tillhöriga lägenheter. Därvid skall i främsta rummet yrkesfiskarnas på orten behov beaktas samt i andra hand övriga ordsbors.

Ålands landskapsstyrelse hade 31.1.1974 utfärdat bestämmelser om begränsning av fisket inom de vattenområden som underlyder Signilskär lägenhet, tillhörande landskapet. Flera personer anförde häröver gemensamt besvär. Besvärsrätt ansågs inte tillkomma personer som ej var bosatta i Eckerö och det överklagade beslutet ansågs utfärdat på laga grunder. **HFD 25.11.1975 liggare 4633**

Fiskets ordnande i oskiftade vatten

43 §. (1964/31) Delägare i samfällt fiskevatten utgöra ett fiskelag.

Ägare till sådan lägenhet, som med stöd av lagen om inlösen av fisketorp given den 18 januari 1924 (FFS 16/1924), äger rätt till fiske på samfällt vattenområde, är delägare i fiskelag, på sätt därom är särskilt stadgat.

Fiskelaget åligger att inom sitt område så ordna fisket och fiskevattnets vård, att fisk- och kräftstammens fortbestånd icke äventyras.

I sådant syfte bör fiskelaget antaga stadgar, som böra underställas landskapsregeringens granskning.

Då samfällt fiskevatten är av ringa betydelse eller annat vägande skäl föreligger, äger landskapsregeringen rätt att fritaga delägarna från skyldighet att ordna fiskelagets verksamhet. Delägare må söka ändring i landskapsregeringens beslut.

44 §. Sedan omkretsran för samfällt fiskevatten uppgåtts, skall kommunalstyrelsens ordförande förordna kompetent person, som därtill bifallit, bevisligen sammankalla delägarna i fiskevattnet till stämma för att besluta om fiskelagets organisering. Så snart rågången slutförts, äger förrättaren av rågången ofördrojligen därom underätta kommunalstyrelsens ordförande. Kostnaderna för sådan stämma skall förskottas av kommunen, som är berättigad att av fiskelaget utfå ersättning för dem. Sammankomma samtliga delägare utan förenämnd kallelse, skall stämman ändå anses beslutför.

45 §. Vid fiskelagsstämma tillkommer varje delägare rösträtt efter sin andel i vattenområdet, såvida icke alla delägare annorlunda överenskomma.

Framlägger delägare sannolika skäl till stöd för det röstetal han vid fiskelagsstämma krävt, men uppstår meningsskiljaktighet angående röstetalet, äger stämman avgöra frågan genom beslut. Såvida den förebragta utredningen ej anses tillräcklig, skall stämman uppmana delägaren att anskaffa erforderlig tilläggsutredning eller ock besluta från lantmäterikontoret införskaffa förteckning över de tvistiga andelarna i vattenområdet. För förteckningen erlägges ej lösen. Över i detta moment avsett beslut får den, som är missnöjd med det samma, föra talan såsom i 53 § stadgas.

Kan i 2 mom. nämnd förteckning icke av lantmäterikontoret utgivas, skall för lantmätteriingenjör utverkas förordnande att vid stämma på platsen uppgöra förteckning över fiskelagets delägare.

46 §. Fiskelag äger för ett år i sänder välja för sig styrelse jämte ordförande och viceordförande.

Styrelsen äger bevaka fiskelagets fördel och företräder i ärenden rörande fiskevattnets nyttjande och vård fiskelaget mot enskild delägare och tredje man.

Rättegång angående fiskevatten får av styrelsen anhängiggöras, då delägarna vid fiskelagsstämma härom fattat beslut. Delägare, som vid stämman motsagt beslutet, får ej påföras kostnad för målets utförande, överstigande värdet av den fördel, som kan visas hava genom rättegången tillförts honom såsom delägare i fiskevattnet.

Där styrelsen eller fiskelagsstämma besluter, att rättegång beträffande fiskevattnet icke skall inledas, är delägare likväl berättigad att utföra talan i saken. Vad därvid vinnes tillfaller fiskelaget. Varje delägare är pliktig att intill värdet av honom tillfallen fördel deltaga i rättegångskostnaderna.

Stämning, offentlig myndighets påbud eller annat meddelande skall anses hava delgivits fiskelag och dess styrelse, så snart styrelsens ordförande eller viceordförande i laga ordning fått del därav. Dessa äga tillse, att saken i god tid bringas till delägarnas kännedom.

47 §. Fiskelag, som består av högst fem delägare, är berättigat att utöva sin verksamhet, även utan styrelse, i vilket fall dennas åligganden skola handhavas av fiskelagsstämman. Med avseende å sådan stämma är gällande, vad om fiskelags styrelse är föreskrivet.

Fiskelaget är dock även i detta fall pliktigt att utse ordförande och viceordförande.

48 §. Vid fiskelagsstämma må delägare vara företrädd genom fullmäktig. Ej må dock någon uppträda med fullmakt på flere än en delägars vägnar.

Ärende, som icke kungjorts i kallelsen, skall icke gå till avgörande på stämma, där ej samtliga delägare äro närvarande och om beslutet ense.

Vid stämma skall föras protokoll, som bör justeras.

49 §. Såsom fiskelagsstämmas beslut skall gälla den mening, som erhållit högsta röstetalet. Falla rösterna lika, gäller den mening, som biträts av de flesta närvarande. Falla rösterna även enligt denna beräkningsgrund lika, är den mening gällande, som ordföranden biträtt.

Då fråga är om vattenområdets nyttjande till fiske på annat sätt, än att varje delägare eller innehavare av dennes fiskerätt själv idkar fiske i vattnet enligt vad fiskelaget tidigare bestämt, fordras dock att beslutet omfattas med minst två tredjedelar av det vid omröstningen avgivna sammanlagda röstetalet och minst av en tredjedel av de röstande delägarna. Därest delägarna åter skola åläggas att erlagga viss mot envars andel av vattenområdet eller antalet redskap svarande avgift till täckande av fiskelagets utgifter eller till hopbringande av en fond för bestridande av vissa åtgärder för fiskevattnets vård, fordras att beslutet skall omfattas med minst två tredjedelar av de vid omröstningen avgivna rösterna.

I föregående moment nämnd avgift kan utan dom eller utslag utmätas, på sätt om utskylder är stadgat.

Utän hinder av vad i 1 mom. säges kan i fiskelags stadgar bestämmas, att val, som förrättas vid fiskelagsstämma, skola försiggå med tillämpning av proportionellt val sätt.

Se L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

50 §. Användes fiskelags fiskevatten på annat sätt, än att varje delägare eller innehavare av dennes fiskerätt idkar fiske på sätt fiskelaget närmare bestämt, skall inkomsten därav, såvida alla delägare icke annorlunda överenskomma, fördelas mellan delägarna efter deras andel i vattenområdet, såvitt den icke erfordras för bestridande av fiskelagets utgifter.

I fiskelags stadgar kan bestämmas, att delägare i fiskelag eller annan person, vilken ådömts straff för brott mot stadgandena om fiske, genom beslut av fiskelagets styrelse för viss tid, högst två år åt gången, kan förklarats förlustig sin rätt att bedriva fiske i fiskelagets vatten.

Fiskelag må icke skuldsätta sig.

51 §. Ordförande för fiskelags styrelse skall sammankalla extra stämma med delägarna i fiskelaget för visst uppgivet ärende, därest sådant påyrkas av delägare, företrädande minst en tiondedel av fiskelagets röstetal.

Har ej stämman hållits senast inom en månad från det ordförande bevisligen gjorts underkunnig om nämnda yrkande, äger landskapsregeringen bemyndiga någon bland sökandena att sammankalla stämman.

52 §. Sådan invånare i by, som icke tillhör fiskelag, äger rätt att erhålla särskilt tillstånd att inom område, som av fiskelaget anvisas, bedriva husbehovsfiske, på sätt fiskelagsstämman för varje år besluter. Till sådan fångst berättigad är pliktig att för bestridande av kostnaderna för åtgärder, som avse fiskevattnets vård, erlagga av fiskelaget bestämd skälighets avgift, vars storlek står i relation till den del han åtnjutit i avkastningen från fiskelagets fiskevatten.

Besluter fiskelag på grund av fiskevattnets ringa avkastning eller av andra giltiga skäl, att i 1 mom. nämnt särskilt tillstånd icke beviljas, skall ärendet ofördröjligen underställas landskapsregeringen för avgörande.

Den, som är missnöjd med beslut rörande beloppet för den i 1 mom. avsedda avgiften, är berättigad att inom trettio dagar efter erhållen del av beslutet skriftligen underställa ärendet landskapsregeringens prövning. Utredning om att avgiften erlagts samt om tidpunkten härför skall bifogas.

Fiskelag kan bevilja även annat än i 1 mom. nämnt särskilt tillstånd till fiske under viss tid inom fiskelagets område.

Beslut om beviljande av särskilt tillstånd fattas på sätt i 49 § 1 mom. säges.

53 §. Delägare i fiskelag, vilken anser, att av fiskelaget eller dess styrelse fattat beslut icke tillkommit i laga ordning eller att detsamma annars är olagligt eller innebär ett överskridande av fiskelagets befogenhet eller kränker hans rätt, är berättigad att föra talan mot detsamma medelst stämning, som skall tillställas fiskelaget inom sextio dagar, räknat från den dag han av beslutet erhållit del i laga ordning. Då klandertalan anhängiggjorts, äger rätten förordna, om skäl därtill föreligger, innan ärendet slutligt avgöres, att det klandrade beslutet icke skall bringas i verkställighet.

Part, som är missnöjd med rättens utslag, äger söka ändring däri i för tvistemål stadgad ordning.

Angående besvär över påförande av i 49 § nämnd avgift är särskilt stadgat.

Se L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

54 §. Är samfällt fiskevatten så vidsträckt eller splittrat, att efterlevnad av enhetlig ordningsstadga är förenad med svårighet, kan fiskelaget för vissa år uppdelas på delfiskelag. För fattande av beslut om uppdelning erfordras sådan röstmajoritet, som enligt 49 § 2 mom. är av nöden för beslut om vattenområdets nyttjande.

Delfiskelag verka, vart inom sitt område, såsom självständiga fiskelag.

55 §. (1964/31) Hava icke delägarna i samfällt vattenområde överenskommit eller i den ordning, som stadgas [i lagen om vissa samfälligheter och därmed jämförliga gemensamma förmåner (FFS 204/1940)], fattat beslut om vattenområdets nyttjande för annat ändamål än fiske och har vattenområdet ej heller underkastats godemannaförvaltning, må delägarna vid fiskelagsstämma besluta i angelägenheter, vilka angå upptagandet av sten, lera, sand, malm eller annat dylikt från vattenområdet, vattenområdets utarrendering till flottnings-, upplagrings- eller annat ändamål, jakt och insamling av vattenväxter på detsamma samt tillvaratagande av därstädes anträffat trävirke eller annat gods ävensom annan användning av området samt ersättning för området eller för användning av detsamma. Beslutet, beträffande vilket i tillämpliga delar är gällande, vad om fiskelags beslut är stadgat, må likväl icke avse längre tid än fem år, försåvitt icke annorstädes i lag är annorlunda stadgat.

L om vissa samfälligheter och därmed jämförliga gemensamma förmåner (FFS 204/1940) har ersatts av L om samfälligheter (FFS 758/1989).

56 §. Närmare föreskrifter om organisationen av fiskelag, som skola bildas i enlighet med denna landskapslag, samt om innehållet i de stadgar, som fiskelag äger antaga, utfärdas av landskapsregeringen, som även skall tillhandahålla stadgeformulär och annan instruktion för fiskelagens organisering.

Se LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

Fiskevårdssammanslutningar

57 §. För åstadkommande av ekonomiskt enhetliga fiskeriområden eller centralisering av fisket efter värdefulla fiskslag eller för effektivare och enhetligare vård av fiskevatten må fiskelag förena sig till fiskevårdssammanslutningar.

I vad mån ägare eller innehavare av skiftat eller annat sådant fiskevatten, som ej är fiskelags samfällda vatten, äger befogenhet att bilda fiskevårdssammanslutning, stadgas i 69 §.

58 §. Fiskevårdssammanslutning må grundas på initiativ av fiskelag, enskilda fiskevattensägare eller landskapsregeringen.

Då fiskevårdssammanslutning skall grundas, äger initiativtagaren sammankalla ombud för vederbörande fiskelag för att härom överenskomma.

59 §. (1964/31) Avtal om grundande av fiskevårdssammanslutning skall upprättas skriftligen och bör på varje medlems i sammanslutningen vägnar undertecknas. I avtalet skola varje medlems röstetal i sammanslutningen och medlemmarnas inbördes delaktighet i sam-

manslutningens inkomster och utgifter vara angivna, varjämte däri skall bestämmas, för vilket ändamål och på vilket sätt fiskevattnet kommer att nyttjas samt vilka vårdåtgärder som anses erforderliga.

I medlemmarnas röstetal och andel i sammanslutningens inkomster och utgifter må ändring senare göras medelst skriftligt avtal medlemmarna emellan. Ändring må dock ej göras, förrän fyra år förflutit sedan sammanslutningen grundades, såframt icke ändringen föranledes av ny medlems inträde i sammanslutningen.

60 §. Sedan avtal om sammanslutnings grundande i enlighet med 59 § träffats, skola fiskelagens ombud antaga stadgar för sammanslutningen, vilka fastställas av landskapsregeringen. Tillika skola en eller flere sysslomän utses, vilka det åligger att bringa ombudsstämmans beslut till verkställighet, att föra dess talan inför domstolar och myndigheter i ärenden, som vid stämman handläggas, samt att, sedan landskapsregeringen meddelat sitt beslut i fråga om stadgarnas fastställelse, sammankalla sammanslutningens delegation. Förenämnda beslut fattas med enkel röstövertikt, varvid varje fiskelag tillkommer det röstetal, varom i enlighet med 59 § överenskommit.

Kommer sammanslutning ej till stånd, vare initiativtagaren berättigad att anmäla saken hos landskapsregeringen för vidtagande av i denna lag förutsatta andra åtgärder.

61 §. Beslutanderätten i fiskevårdssammanslutnings angelägenheter kan utövas av en delegation, till vilken varje till sammanslutningen hörande fiskelag utser en eller flere representanter, samt suppleanter för dem.

Delegationen väljer inom sig styrelse för sammanslutningen samt styrelsens ordförande och viceordförande.

Stämning, offentlig myndighets påbud eller annat meddelande skall anses hava delgivits sammanslutningen och dess styrelse, så snart styrelsens ordförande eller viceordförande i laga ordning fått del därav.

Styrelsen företräder sammanslutningen gentemot enskild medlem av densamma och tredje man.

Består sammanslutning av högst fem medlemmar, må delegationen utgöra dess styrelse. Sammanslutningen vare dock i detta fall pliktig att för sig utse ordförande och viceordförande.

Se 18-24 §§ LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

62 §. Representant för fiskelag tillkommer inom delegationen för fiskevårdssammanslutning det röstetal fiskelaget enligt 59 § är tillerkänt. Har fiskelag utsett flere representanter till delegationen, varde fiskelagets röstetal fördelat lika mellan de i delegationen för tillfället tillstädesvarande representanterna.

Ej må vid delegationens sammanträde representant för fiskelag företrädas av annan person på grund av fullmakt.

63 §. Såsom delegationens beslut gälle den mening, som erhållit det högsta röstetalet.

Delegationen äge rätt att årligen bestämma om uppbärande hos fiskevårdssammanslutningens medlemmar av viss mot envars delaktighet i sammanslutningen svarande avgift till sammanslutningens utgifter. Då sådan

avgift första gången fastställes eller förhöjd avgift skall utgå, erfordras för beslut härom, att detsamma omfattas av minst två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster.

Utän hinder av vad i 1 mom. sägs må i sammanslutningens stadgar bestämmas, att val, som förrättas av delegationen, skola försiggå med tillämpning av proportionellt valsätt.

64 §. Fiskevårdssammanslutning må icke skuldsätta sig.

65 §. Fiskevårdssammanslutnings styrelse skall utlysa sammanträde med delegationens medlemmar för visst uppgivet ärende, om minst en femtedel av delegationens medlemmar det yrkar.

Har ej sammanträdet hållits inom en månad från det styrelsen bevisligen underrättades om nämnda yrkande, äger landskapsregeringen bemyndiga någon bland sökandena att sammankalla delegationen.

66 §. Anser medlem av fiskevårdssammanslutning, att delegationens, eller om delegation ej finnes, stämmans beslut icke hava tillkommit i laga ordning eller att detsamma står i strid med lag eller innebär ett överskridande av delegationens befogenhet eller kränker hans rätt, är berättigad att klandra detsamma medelst stämning, som bör tillställas sammanslutningen inom sextio dagar, räknat från den dag han av beslutet erhållit del i den ordning, som i fiskevårdssammanslutningens stadgar föreskrivits om bringande av delegationens beslut till sammanslutningens medlemmars kännedom. Då klandertalan anhängiggjorts, äger rätten förordna, om skäl därtill föreligger, att det klandrade beslutet icke skall bringas i verkställighet, innan ärendet slutligt avgöres.

Part, som ej åtnöjes med rättens utslag i saken, må söka ändring däri i för tvistemål stadgad ordning.

67 §. Fiskelag äger rätt att utträda ur fiskevårdssammanslutning vid utgången av det näst efter uppsägningen följande kalenderåret.

Uppsägning må dock icke ske, förrän sex eller, där sammanslutningen tillkommit på grund av myndighets initiativ eller i 41 § stadgat tvångsingripande, tio år förflutit, sedan sammanslutningen grundades.

68 §. (1964/31) Besluter delegationen att fiskevårdssammanslutningen skall upphöra, skall sammanslutningens hopbragta egendom skiftas mellan medlemmarna enligt ensars andel i sammanslutningen. Medlem, som tidigare utträtt, skall erhålla den andel han då innehade.

69 §. Ägare eller innehavare av skiftat fiskevatten samt av sådant fiskevatten, som icke utgöres av fiskelags samfällda vatten, äro jämväl behöriga, att, särskilt för sig eller gemensamt med fiskelag, bilda fiskevårdssammanslutning. Sådan ägare eller innehavare är medlem i sammanslutningens delegation, och äger beträffande honom i övrigt, fränsett stadgandet i 62 § 2 mom., vad ovan i 58-68 §§ är sagt om fiskelag och deras företrädare motsvarande tillämpning.

70 §. (1964/31) Vad i 50 § 2 mom. och 52 § är stadgat om fiskelag, skall äga motsvarande tillämpning på fiskevårdssammanslutning, därest beslutanderätten i frågor angående bedrivande av fiske på fiskelagets område vid bildandet av fiskevårdssammanslutningen eller

enligt senare avtal mellan medlemmarna i sammanslutningen övergått från fiskelaget till fiskevårdssammanslutningen.

5 kap. Innehav av och handel med fisk och fiskprodukter

71 §. (1964/31) Fredad fisk eller kräfta under dess fredningstid eller undermålig kräfta och undermåliga exemplar av fisk, skyddad av minimimått, må ej hållas i förråd eller för försäljning transporterats, säljas, köpas eller mot betalning serveras, med undantag av:

1) fisk eller kräfta, som på grund av särskilt i 39 § nämnt tillstånd får försäljas under fredningstid eller i undermåliga exemplar;

2) i fiskodlingsdamm eller -anstalt uppfödd fisk eller kräfta; samt

3) fisk eller kräfta, som fångats för fiskodlings- eller vetenskapligt ändamål med därför beviljat tillstånd.

Innehav någon vid ingången av fredningstid för fisk eller kräfta förråd därav, som tidigare blivit lagligen fångat, vare berättigad att innehava, forsla och salubjudas detta förråd under de sex första dyggen av fredningstiden eller, där förrådet utgöres av i frysinnättning förvarad fisk, under hela fredningstiden.

Den, som håller i förråd, sänder, forslar, saluhåller eller köper fredad eller undermålig fisk eller kräfta, åligger styrka att han, enligt vad i denna paragraf säges, har rätt därtill.

72 §. (1964/31) Utom för utplantering, vetenskaplig undersökning eller transitotransport får icke till landskapet införas undermåliga exemplar av fisk eller kräfta och ej heller fredad fisk eller kräfta under dessas fredningstid, om ej särskilt tillstånd härför erhållits.

Förekommer icke fisk- eller kräftart i landskapet i vilt tillstånd, är införsel av denna eller av befruktad rom av den i och för inplantering i naturliga vattendrag tillåten endast med landskapsregeringens tillstånd.

73 §. Polismyndigheten på den ort, där under fredningstiden saluhållen eller i handel förekommande undermålig fisk skall förtryttas eller därifrån den försändes, äger påbjuda fiskens märkning på lämpligt sätt, där det för övervakningen är av nöden. Är fiskens märkning styckvis förbunden med oskäligen kostnad, skall märket anbringas på transport- eller försäljningslådan.

Se 30a § LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

74 §. (1964/31) Landskapsregeringen äger genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om behandling, förpackning och forsling av samt handel med fisk och kräfta ävensom därav framställda produkter, så ock nödig övervakning och kontroll av sådan behandling och handel.

Till förebyggande av smittsamma fisk- och kräftsjukdomars spridning eller för bevarande av fisk- eller kräftbeståndet må landskapsregeringen för viss tid eller tillsvidare förbjuda eller inskränka forsling, hållande i förråd, salubjudande samt införsel till och utförsel från landskapet av fisk och kräftor eller flyttning från en ort till en annan av beten och redskap, som använts till fångst, förvaring eller forsling av desamma.

Se LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

6 kap. Övervakning och omhändertagande av gods

75 §. Ertappas någon på bar gärning med fiske i vatten, vari han icke äger rätt att idka av honom bedrivit fiske, eller anträffas i fiskevatten eljest fångstredskap, som ej tillhör någon till fiske berättigad, är innehavaren av fiskerätt, så ock vattenområdets ägare eller arrendator, berättigade att omhändertaga båt eller därmed jämförligt fortkomstmedel och redskap, som vid sådant fiske använts, samt den därvid erhållna fångsten. Detsamma skall gälla, där delägare i gemensamt fiskevatten eller arrendator av fiskerätt uppenbarligen överskrider sin fiskerätt eller vid fiske använder sig av förbjudet redskap eller fångstätt eller ock bedriver fiske på plats, där detta är förbjudet, eller på otillåten tid. Omhändertagaren är skyldig att på anfordran uppgiva sitt namn och sin adress.

Önskar innehavare av fiskerätten eller vattenområdets ägare eller arrendator inte föranleda åtal för brottet, får han, dock inte i fall, som nämns i 77 §, behålla båten eller det därmed jämförliga fortkomstmedlet och redskapen, intill dess den, som begagnat den, styrkt sin identitet och erlagt en i enlighet med rikslagstiftning fastställd lösen. Erläggs denna inte inom en månad från det anmälan hos vederbörande polismyndighet gjorts om båtens och redskapens omhändertagande av innehavaren av fiskerätten eller ägaren eller arrendatorn till vattenområdet, skall de tillfalla denne. (2002/25)

Önskar innehavare av fiskerätt eller ägare eller arrendator av vattenområde väcka åtal, skall han snarast möjligt överläta det omhändertagna godset, fångsten undantagen, åt polismyndighet[erna] för förvaring, till dess säkerhet ställts för erläggandet av böter, skadestånd och rättegångskostnader. Kan överlåtelse icke utan olägenhet äga rum, skall om godset och den plats, där det förvaras, lämnas meddelande till polismyndigheten, vilken äger bestämma, huru godset skall förvaras, till dess soga säkerhet blivit ställd.

Se 31 § LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

76 §. (1964/31) Där innehavare av fiskerätt eller ägare eller arrendator av vattenområde tillkommer rätt att omhändertaga båt, redskap och fångst, får denna rätt utövas jämväl av vakt, som av honom tillsatts, eller hans övriga husfolk, av delägare i samfällt fiskevatten samt av fiskelag, fiskevårdssammanslutning eller av kommun anställd fiskevakt, så ock, där landskapet äger fiskerätt, av polismyndighet och den, på vilken det ankommer att på sådant område övervaka efterlevnaden av stadganden om fiske.

Önskar kommun, fiskevårdssammanslutning, fiskelag eller delägare i sådant, ägare av delat fiskevatten eller den, som arrenderat fiskevatten, tillsätta edsvuren fiskevakt, avlägger vakten föreskriven ed vid den allmänna underrätt, inom vars domkrets han har sitt verksamhetsområde eller del av detta eller bo och hemvist.

Se 28a § LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

77 §. Har båt, redskap eller fångst, som enligt denna landskapslag skall tillfalla staten, omhändertagits, är omhändertagaren pliktig att därom oförtövat göra an-

mälan hos polismyndigheten på orten. Kan det befaras, att sådan fångst blir förskämd, får han, sedan den värderats av två ojäviga personer, försälja densamma, och skola de inflytna medlen ofördröjligen tillhandahållas vederbörande polismyndighet.

78 §. Är fiskeredskap olagligen utlagt i fiskled eller annat vatten, där utövande av fiskerätt är förbjudet eller begränsat, är polismyndighet, så ock edsvuren fiskevakt, pliktig borttaga sådant redskap på den skyldiges bekostnad.

79 §. Polismyndighet eller i 76 § nämnd edsvuren fiskevakt äger rätt att på strand, i skjul, i båt eller vatten granska fiskeredskaps lagenlighet liksom även försäljares förråd av fisk och kräftor.

7 kap. Straffbestämmelser

80 §. Var, som i strid med denna landskapslag eller med stöd därav utfärdade bestämmelser

1) använder förbjudet fångstätt eller redskap eller håller sådant redskap i båt, på strand, i strandskjul eller annorstädes, där det är lätt åtkomligt för fångst;

2) olovligen fiskar i kungsådra eller annan fiskled eller eljest inom fredat område eller använder i och för sig lovligt fångstätt eller redskap i vattendrag eller inom vattenområde, där dessas användande är förbjudet;

3) på otillåten tid fångar fisk eller kräftor eller i sådant syfte håller redskap i vatten;

4) fångar undermåliga fiskar eller kräftor;

5) olovligen innehar, forslar, försänder, till avsalu uppköper eller håller, försäljer eller mot betalning serverar fredade eller undermåliga fiskar eller kräftor;

6) mot landskapsregeringens eller domstols förbud idkar fiske;

7) åsidosätter bestämmelserna om de anordningar, som i tilloppskanal eller vattenledning skola anbringas, straffes med högst etthundra dagsböter, varförutom förbjudet redskap eller del därav eller dess värde ävensom olovlig transport- eller handelsvara vare förbrutna. Har vid fiske använts sprängämne eller äro omständigheterna eljest synnerligen försvarande, är straffet minst sjuttiofem dagsböter eller fängelse ej över två år, och må i dessa fall jämväl olovligen använt, eljest tillåtet redskap och vid fiske begagnad båt eller dessas värde dömas förbrutna.

Den, som annorledes än i 2 mom. sägs, bryter mot denna landskapslag eller på grund av densamma utfärdade bestämmelser, straffes med högst sjuttiofem dagsböter, såvida icke gärningen annorstädes i lag är belagd med strängare straff.

Därom, till vilket straff den skall vara förfallen, som olovligen fiskar i annans fiskevatten eller på fredat område inom detta vatten eller överskrider den rätt honom såsom delägare i samfällt fiskevatten eller såsom arrendator eller utöware av fiskerätt med innehavarens av fiskevattnet tillstånd eller på annan grund tillkommer eller ock bryter träffat avtal eller beslut om utövandet av fiskerätt eller annorledes kränker annan tillkommande fiskerätt, stadgas i strafflagen.

Se 28 kap. 10 § strafflag (FFS 39/1889).

81 §. Den, som utan tillstånd i fiskevatten utsläpper för fisket skadlig fisk eller annat djur eller avsiktligt och olovligen å fiskevatten vållar annan skada, varå ej enligt annat lagrum följer strängare straff, straffes med böter eller fängelse.

Särskilda stadganden

82 §. Uppstår tvist om utövande av fiskerätt, ordnandet av fiskevattens vård eller annan fiskeangelägenhet, äger rätten döma därom, sedan den vid behov införskaffat utlåtande av fackmyndighet.

83 §. Har endast enskild rätt förnärmts genom i denna landskapslag nämnt brott, skall åtal ske blott om målsäganden anmält saken till åtal.

84 §. (1964/31) Vad genom olovlig fångst erhållits eller värdet därav är förbrutet och skall tillfalla den, vars fiskerätt förnärmts, eller, där fångsten erhållits av delägare i samfällt fiskevatten, de övriga delägarna i samma fiskevatten, såvitt dessa ej till annan överlåtit sin fiskerätt. Dock skall fångst, som erhållits under fredningstid eller från område, där fiske enligt 14 § är förbjudet, så ock undermålig eller med förbjudet fångstredskap åtkommen fångst eller värdet av fångsten tillfalla statsverket.

Olovlig transport- eller handelsvara, som dömts förbruten, så ock redskap och båt, som förklarats förverkade, tillfalla statsverket.

Förbjudna fångstredskap eller delar av dem skola göras till fiske obrukbara.

Saknas kännedom om ägare till egendom, som med stöd av denna lag lämnats till polismyndighet för förvaring eller som av myndighet tagits i beslag, och får ej polismyndigheten om honom kännedom inom ett år, må egendomen på åtgärd av myndigheten säljas, såvitt den icke med stöd av 3 mom. skall förstöras. Vid försäljningen influata medel tillfalla staten.

85 §. Är in låda eller förpackning av annat slag eller i sump, vari fisk eller kräftor förvaras, forslas eller saluföras, minst var tionde fisk eller kräfta fredad eller undermålig, skall hela innehållet dömas till staten.

86 §. Tredskar någon att fullgöra honom på grund av denna landskapslag åliggande förpliktelser, äger landskapsregeringen befogenhet att tvinga honom därtill vid vite eller äventyr att det försummade utföres på underlåtarens bekostnad.

87 §. (1964/31) Ej må någon med farkost överfara utanför allmän farled utlagt fiskeredskap, som utvisas av tydligt märke. Såsom sådant märke anses i saltsjön kvadratformig flagga, ej understigande trettio centimeter i bredd och höjd, som är fäst i ändan på stång, vilken skjuter upp minst halvannan meter ovan vattenytan, eller annat lika högt fäst och tydligt synligt märke, samt i annat vatten stång, uppstigande minst en meter ovan vattenytan. Om märken, som böra användas under mörker, är särskilt stadgat.

Virkesflotte eller maskindriven farkost får ej gå närmare dylikt redskap än femtio meter, där ej detta på grund av trång farled är oundvikligt.

Angående de ljussignaler, som fiskefartyg och fiskebåtar skola föra, är särskilt stadgat.

88 §. Har till följd av strömsättning eller annan orsak en fiskandes redskap så hopsnärljts med annans, att redskapen ej kunna åtskiljas utan att skada av betydighet tillfogas dem eller att alla redskap samtidigt upptagas, skola de fiskande gemensamt åtskilja eller upptaga redskapen, om ej sådant hinder föreligger som överhängande fara för förlust av redskap, båt och liv till följd av storm eller att ägaren till de redskap, som hopsnärljts med ens egna, icke utan större olägenhet kan tillkallas.

Kan åtskiljandet ej ske genom att eget redskap skadas eller kapas, får den fiskande också med annans redskap vidtaga av omständigheterna påkallad åtgärd, utan att dock därvid vålla större skada eller förfång än nöden kräver. Har detta icke iakttagits, skall den, som åtskilt eller upptagit redskapen, ersätta den härvid uppkomna skadan. Vad, som på annans redskap vid åtskiljandet blivit löst eller kapat, skall omedelbart åter sammanknytas. Om med hänsyn till omständigheterna vid upptagandet skäligen kan anses, att den främmande fiskebragdens ägare därigenom vållas minsta skada och omak, må det upptagna redskapet ånyo utläggas på sin plats. I annat fall äger den, som upptagit annans redskap så begå, att redskapet jämte däri befintlig fångst utan tidsutdräkt kommer ägaren tillhanda.

89 §. Stadgandena i denna landskapslag, förutom beträffande användningen av förbjudna fångstredskap och fiskesätt, äga ej tillämpning på fiske i insjö, som underlyder en enda lägenhet och som är helt slutet eller står i förbindelse med annat fiskevatten endast genom bäck eller dike, där fisk ej i nämnvärd mån kan upp- och nedgå. Fisk och kräftor, som där fångats och ej fylla stadgat minimimått, så ock under allmän fredningstid erhållen fångst, får ej utan landskapsregeringens tillstånd försälas eller annorstädes forslas.

90 §. Fångstredskap, som enligt denna landskapslag är förbjudet, får icke utan särskilt tillstånd förfärdigas eller säljas inom landskapet.

91 §. Fiskeredskap, som bevisligen innehaft vid denna landskapslags ikraftträdande och då var lagligt, men är i landskapslag förbjudet, får fortfarande med iakttagande i övrigt av landskapslagens stadganden användas under tre års tid efter landskapslagens ikraftträdande.

92 §. Närmare bestämmelser angående verkställigheten och tillämpningen av denna landskapslag utfärdas av landskapsregeringen.

Se LF (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av LL om fiske.

I 26 Landskapsförordning (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av landskapslagen om fiske

1 §. Fås vid bedrivande av fiske, varom i 2 § landskapslagen om fiske nämns, överenskommelse om platserna för ryssjor eller andra redskap ej till stånd eller äro särskilda ordningsföreskrifter eljest påkallade, meddele [vederbörande länsman] eller [magistrat] närmare anvisningar och föreskrifter härutinnan med beaktande av, att varje idkare av fiske beredes tillfälle därtill med hän-

syn tagen till hans boningsort och antalet fångstredskap.

Var, som icke nöjes med i 1 mom. nämnd myndighets åtgärd, kan underställa ärendet landskapsregeringens prövning och slutliga avgörande.

Se LL (1956:39) om fiske i landskapet Åland.

2 §. Såsom i 3 § 1 mom. landskapslagen om fiske avsett mete bör betraktas sådant mete, varvid spöet eller reven befinner sig i eller inom räckhåll för den metandes hand och där agnet icke utgöres av pilk, drag, fluga eller annat konstgjort bete.

3 §. Vid ansökan om rätt att ensam begagna notvarp, bör till ansöknigen fogas tillförlitlig utredning över de i 10 § landskapslagen om fiske nämnda omständigheterna ävensom om varpets läge, som vid behov bör angivas medelst kartskisser, samt om uppremsningstiden och -kostnaderna.

Beviljad rätt skall av sökanden kungöras, så som angående offentliga kungörelser är stadgat, på anslagstavlan i den kommun, där varpet är beläget, och bör kungörelsen årligen förnyas.

4 §. Då fredningsområde bildas genom tvångsinlösen eller vid skifte av vattenområde äger landskapsregeringen på framställning av förrättningsmannen fastställa, under vilken tid och på vilket sätt fisket inom fredningsområdet skall vara förbjudet eller inskränkt och skall förrättningsmannen för ändamålet tillhandahålla landskapsregeringen karta och nödiga handlingar.

Ansökan, som avses i 29 § 2 mom. landskapslagen om fiske, kan göras av ägaren av vattnet, fiskelag eller fiskevårdssammanslutning. Ansökan bör åtföljas av karta och nödiga handlingar. Då ansökan gjorts, bör landskapsregeringen sända handlingarna till lantmäterikontoret, som förordnar om utmärkning och kartläggning av fredningsområdet.

Efter det utmärknings- och kartläggningsförrättningen vunnit laga kraft, skall förrättningsingenjören överstyra handlingarna samt utdrag av den vid förrättningen uppgjorda kartan och protokollet till landskapsregeringen.

Landskapsregeringens beslut om fredningsområde ska delges genom offentlig delgivning enligt förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. (2008/51)

5 §. Fredningsområde skall utmärkas medelst en rektangulär skiva med 40 centimeters höjd och 80 centimeters bredd, fäst vid en på stranden befintlig stång, vilken nedsänkts i och stötts vid ett borrhål utvisande gränsens slutpunkt. Skivan skall i svart på vit botten upptaga konturen av en fisk överstruken med ett svart 8 centimeter brett snedstreck. Modellteckning tillhandahålls av landskapsregeringens [lantbruksavdelning].

Vid utmärkning av fredningsområde i vattnet användes som märke en svart styv vimpel i form av en rätvinklig triangel, vars sidor äro 30, 40 och 50 cm. Vimpeln skall längs sin 40 cm långa sida fästas vid ett minst en och en halv meter över vattenytan och uppstigande flöte så, att dess 30 cm långa sida utgör vimpelns nedre kant.

Som märke för fiskled användes i vattnet en svart styv vimpel i form av en likbent triangel, vars bas är 30 cm och övriga sidor 40 cm långa. Vimpeln skall längs sin bas fästas vid ett sådant flöte, som i 2 mom. nämnes.

Ovan i 2 och 3 mom. avsedda märken användas då detta är nödvändigt.

6 §. Om tillstånd, som beviljas med stöd av 40 § landskapslagen om fiske, skall tillståndstagaren göra anmälan hos polismyndighet på den ort, där fångst äger rum.

7 §. Har landskapsregeringen i stöd av 41 § landskapslagen om fiske förbjudit innehavare av fiskerätt att utöva sin rätt eller inskränkt denna eller upphävt utfärdat förbud, skall landskapsregeringens beslut omedelbart lända till efterrättelse oaktat ändring däri sökes.

Landskapsregeringens beslut skall delgivas [vederbörande] polismyndighet.

Polismyndigheten ska övervaka att förbudet iakttas. (2008/51)

4 mom. upphävt (2008/51).

8 §. Fiskelag, som organiserats förrän denna förordning utfärdats, skall ofördröjligen åt sig antaga nya stadgar och begynna att ordna sin verksamhet på sätt i landskapslagen om fiske samt denna förordning förutsatts. Har fiskelagets verksamhet varit avbruten eller saknar det funktionärer, skall kommunalstyrelsens ordförande draga försorg om, att delägarna i fiskelaget sammankallas för att verkställa i detta moment avsedda uppgifter. Är det icke känt huru fiskelaget stadgeenligt skall sammankallas, skall kallelsen delgivas delägarna medelst offentlig kungörelse på kommunens anslagstavla.

Har något fiskelag icke organiserats, skall kommunalstyrelsens ordförande vidtaga åtgärder för att utse en i 44 § landskapslagen om fiske avsedd sammankallare. Kan till sammankallare icke erhållas kompetent person, skall kommunalstyrelsens ordförande kalla delägarna i gemensamt fiskevatten till möte för att besluta om organisering av fiskelaget. Vid mötet skall för fiskelaget utses en interimistisk ordförande och viceordförande för att verka intill dess styrelsen för fiskelaget valts. Åt sammankallaren skall för utförandet av hans åligganden erläggas ett skäligt arvode.

Vidtages icke i 1 och 2 mom. avsedda åtgärder, kan landskapsregeringen vid vite eller annat i landskapslagen om fiske stadgat åventyr förplikta vederbörande att fullgöra det som underlåtit.

Landskapsregeringen skall från lantmäterikontoret anskaffa en i två exemplar uppgjord förteckning över de skifteslag eller byar, för vilkas vattenområden omkrets-rå uppgåtts och överstyra det ena exemplaret av denna förteckning jämte till buds stående uppgifter om, vilka fiskelag som organiserats och förmännen för dessa, till ordföranden för vederbörande kommunalstyrelse.

9 §. Fiskelagets fiskevatten må kunna för fiske nyttjas så att varje delägare fiskar däri, på sätt fiskelaget närmare bestämmer, eller genom bedrivande av fiske för gemensam räkning eller genom utarrendering eller överlåtelse av fisket helt eller delvis eller för begagnande av visst fångstredskap eller för fångst av visst fiskslag.

I fiskelags stadgar eller vid fiskelagsstämma skall bestämmas beskaftenheten och antalet av de fångstredskap, vilka fiskelagets delägare, de, som arrendera fiskevattnet, och i 52 § landskapslagen om fiske nämnda innehavare av särskilt tillstånd få begagna i det gemensamma fiskevattnet med beaktande av de inskränkning-

ar, som för fisk- och kräftbeståndets bevarande äro av nöden.

Ovan i 2 mom. avsett, vid fiskelagsstämma fattat beslut skall underställas landskapsregeringen för granskning.

10 §. Nyttjas fiskevattnet sålunda, att varje delägare bedriver fiske därstädes, varde delägarnas redskapsenheter fördelade mellan delägarna efter deras andel i vattenområdet, därest ej samtliga delägare annorlunda överenskomma. De olika fångstredskapens inbördes enhetsvärde äge fiskelagsstämma fastställa, såvitt det icke bestämts i stadgarna.

Användes fiskelagets fiskevatten för gemensam räkning, bör fiskelagsstämma besluta, vem som skall ordna fisket och redovisa för avkastningen därav, såvitt därom icke är i stadgarna bestämt.

11 §. I fiskelags stadgar skall angivas:

- 1) fiskelagets namn och, på lämpligt sätt, läget av dess fiskevatten;
 - 2) huru det samfällda fiskevattnet nyttjas eller när och för huru lång tid beslut därom fattas;
 - 3) tiderna för ordinarie stämor;
 - 4) sättet för sammankallande av stämma;
 - 5) antalet medlemmar i styrelsen;
 - 6) huru av fiskelagsstämma och styrelsen fattade beslut samt stämningar, offentliga myndigheters påbud och övriga meddelanden skola bringas till delägarnas kännedom; samt
 - 7) huru förvaltningen och redovisningen av de gemensamma medlen samt revisionen därav skall ordnas.
- Utöver vad ovan sagts kunna i fiskelags stadgar intagas bestämmelser:

- a) om åtgärder med avseende å det samfällda fiskevattnets vård;
- b) om de skyldigheter, vilka åligga styrelsemedlemmarna utöver deras i lag och denna landskapsförordning bestämda uppgifter;
- c) om tillsättande av andra än i landskapslagen om fiske bestämda funktionärer, deras åligganden och tiden för deras uppdrag;
- d) om förrättande av val vid fiskelagsstämma med tillämpning av proportionellt valsätt och om andra omröstningar;
- e) om fredningsområde;
- f) om de inskränkningar med avseende å fiske och fångstredskap, som tilläventyrs finnas påkallade utöver vad härom i landskapslagen om fiske stadgas eller på grund av densamma föreskrivits tilläventyrs finnas påkallade;
- g) därom, huruvida och på vilket sätt delägare äger rätt att till annan helt eller delvis överlåta sin fiskerätt;
- h) om åtgärder, som avses i 50 § 2 mom. landskapslagen om fiske; samt
- i) om vad som eljest med avseende å fiskelagets verksamhet finnes påkallat.

Ej må i stadgarna intagas föreskrifter, som stå i strid med lag eller kränka delägarers i fiskelaget eller utomståendes enskilda rätt.

12 §. Fiskelagets stadgar skola avfattas skriftligen och i tvenne exemplar insändas till landskapsregeringen, som, efter införskaffande av nödigbefunna utlåtanden,

medelst resolution äger meddela fiskelaget, huruvida stadgarna äro lagenliga och ändamålsenliga eller i vilka avseenden de bör rättas eller förfullständigas. De rättade eller förfullständigade stadgarna böra ånyo insändas till landskapsregeringen för granskning.

Vid ändring av stadgarna skall förfaras såsom i 1 mom. är sagt. Ej må sådan ändring på fiskelagsstämma antagas innan styrelsen handlagt saken.

I det exemplar av stadgarna, som återsändes till fiskelaget, skall antecknas datum för landskapsregeringens resolution och att stadgarna granskats utan att föranleda anmärkningar eller att de återsänts för rättelse.

13 §. På fiskelagsstämma ankommer:

- 1) att antaga stadgar för fiskelaget;
- 2) att utse medlemmar i styrelsen samt bland dem ordförande och viceordförande;
- 3) att besluta om revision av fiskelagets förvaltning samt beviljande av ansvarsfrihet för styrelsen och övriga funktionärer; samt
- 4) att fatta beslut om i 52 § landskapslagen om fiske avsedda särskilda tillstånd och beviljande av för ändamålet nödiga fullmakter åt fiskelagets funktionärer.

14 §. I fiskelagsstämmas protokoll skall antecknas huru stämman sammankallats, närvarande delägare i fiskelaget eller deras ombud, envars röstetal, vid stämman framställda förslag och företagna omröstningar ävensom stämmans beslut.

Där protokollet ej omedelbart justeras, skall åt ordföranden och minst två för gången därtill utsedda deltagare i stämman överlämnas att justera protokollet på tid, som av ordföranden bestämmes.

Protokollet underskrives av ordföranden samt, där justeringen försiggått omedelbart, av minst två deltagare i stämman, i annat fall av justeringsmännen. Därest icke protokollet förts av ordförande, skall det kontraheras av protokollföraren. Vägra en eller flere justeringsmän att underskriva protokollet, förmenande att dess innehåll ej överensstämmer med vad som vid fiskelagsstämma förelupit, göre ordföranden därom anteckning i protokollet och hänskjute justeringen i den del, mot vilken anmärkning gjorts, till följande fiskelagsstämma.

15 §. Fiskelags styrelse, varom stadgas i 46 § landskapslagen om fiske, åligger:

- 1) att, så snart densamma blivit vald, till landskapsregeringen och [länsman] lämna uppgift på ordföranden och viceordföranden ävensom deras postadresser; anmälningen bör årligen förnyas även i det fall, att de tidigare funktionärerna återvalts;
- 2) att leda fiskelagets verksamhet och i sådant avseende till fiskelagsstämma inkomma med erforderliga förslag;
- 3) att förvalta fiskelagets gemensamma egendom och däröver årligen avgiva redovisning;
- 4) att företråda fiskelaget inför rätta och hos annan offentlig myndighet samt att bevaka dess fördel och rätt;
- 5) att övervaka att fiskelagets stadgar och beslut efterlevas;
- 6) att ombesörja verkställigheten av fiskelagsstämmas beslut; samt

7) att i övrigt vidtaga alla de åtgärder, som för fullföljande av fiskelagets syftemål äro av nöden.

16 §. Vid sammanträde med fiskelags styrelse föres ordet av styrelseordföranden eller, vid förfall för denne, av viceordföranden. På enahanda sätt skall förfaras vid fiskelagsstämma, där ej stämman för sig utser annan ordförande.

Styrelseordföranden eller, vid förfall för denne, viceordföranden för styrelsens talan inför domstol och myndighet, där ej styrelsen för visst ärende förordnar annat ombud.

Vad i 14 § är sagt äge motsvarande tillämpning med avseende å fiskelags styrelses protokoll.

17 §. Beviljas i 52 § 1 eller 4 mom. eller i 70 § landskapslagen om fiske stadgat särskilt tillstånd, skall härom av ordföranden för fiskelaget eller dess viceordförande eller annan av fiskelaget befullmäktigad person eller, där tillståndet är beviljat av fiskevårdssammanslutning, av denna befullmäktigad person utfärdas bevis, som utvisar beskaffenheten och omfattningen av de beviljade fängsträttigheterna samt tillståndets giltighetstid.

Tillståndsbevis skall numreras, dateras och förses med anteckning om utfärdare.

Har fiskelag fattat sådant beslut, som avses i 52 § 2 mom. landskapslagen om fiske, skall ärendet senast inom 30 dagar, efter det beslutet fattades, underställas landskapsregeringen för prövning och avgörande.

18 §. I fiskevårdssammanslutnings stadgar skall angivas:

1) sammanslutningens namn och hemort samt, på lämpligt sätt, läget av dess fiskevatten;

2) för vilket ändamål och på vilket sätt medlemmar- nas fiskevatten skall nyttjas;

3) huruvida och i vilket avseende den medlemmarna tillkommande fiskerätten är inskränkt;

4) huruvida beslutanderätten inom sammanslutning- en utövas av delegation eller stämma;

5) när sammanslutningens delegation eller stämma sammankommer till ordinarie sammanträden;

6) huru delegationen eller stämman sammankallas till sammanträde;

7) huru delegationens eller stämmans och styrelsens beslut samt stämningar, offentliga myndigheters påbud och övriga meddelanden skola bringas till medlemmar- nas kännedom;

8) antalet medlemmar i styrelsen och för huru lång tid desamma väljas;

9) huru omröstning i styrelsen tillgår; samt

10) huru förvaltningen och redovisningen av de till sammanslutningen influtna medlen samt revisionen därav skall ordnas.

Utöver vad ovan sagts kunna i sammanslutningens stadgar intagas bestämmelser:

a) om åtgärder med avseende å fiskevattnets vård;

b) om de skyldigheter, vilka åligga styrelsemedlem- marna utöver i lag och denna landskapsförordning stad- gade uppgifter;

c) om tillsättande av andra än i landskapslagen om fiske bestämda funktionärer, deras åligganden och tiden för deras uppdrag;

d) om förrättande av val vid delegationens eller stäm-

mans sammanträden med tillämpning av proportionellt valsätt och om andra omröstningar;

e) om fredningsområde, angående vars bildande överenskommelse träffats;

f) om åtgärder, som avses i 50 § 2 mom. landskaps- lagen om fiske, därest det ankommer på fiskevårdssam- manslutningen att fatta beslut om dem; samt

g) om vad som eljest med avseende å sammanslut- ningens verksamhet befinnes påkallat.

Ej må i stadgarna intagas föreskrifter, som stå i strid med lag eller avtalet om sammanslutningens grundande eller kränka medlems i sammanslutningen eller utom- ståendes enskilda rätt.

19 §. Vad ovan i 12 § är sagt om fiskelags stadgar, äger motsvarande tillämpning med avseende å fastställelse och ändring av fiskevårdssammanslutnings stadgar.

20 §. På fiskevårdssammanslutningens delegation eller stämma ankommer:

1) att utse medlemmarna i styrelsen samt bland dem ordförande och viceordförande;

2) att för varje år godkänna inkomst- och utgiftsstat för sammanslutningen;

3) att besluta om revision av sammanslutningens för- valtning samt om beviljande av ansvarsfrihet åt styrel- sen och övriga funktionärer; ävensom

4) att besluta om ändring av sammanslutningens stadgar.

21 §. Fiskevårdssammanslutningens styrelse, varom stadgas i 61 § landskapslagen om fiske, åligger:

1) att, så snart densamma blivit vald, till landskaps- regeringen anmäla om vem, som utsetts till ordförande och viceordförande samt deras postadresser;

2) att leda sammanslutningens verksamhet och till sammanslutningens delegation eller stämma inkomma med i sådant avseende erforderliga förslag;

3) att förvalta sammanslutningens gemensamma egendom och däröver årligen avgiva redovisning;

4) att företräda sammanslutningen inför rätta och hos annan offentlig myndighet samt att bevaka samman- slutningens och dess medlemmars rätt och fördel i an- gelägenheter, som beröra sammanslutningen;

5) att övervaka efterlevnaden av sammanslutningens stadgar och beslut;

6) att ombesörja verkställigheten av delegationens eller stämmans för sammanslutningen beslut;

7) att för varje år uppgöra förslag till inkomst- och utgiftsstat för sammanslutningen; samt

8) att i övrigt vidtaga alla de åtgärder, som för full- följande av sammanslutningens syftemål äro av nöden.

22 §. Vad i 14 § är sagt om fiskelagsstämmas protokoll, äger motsvarande tillämpning å protokoll, som skall för- ras hos fiskevårdssammanslutningsdelegation, stämma och styrelse.

23 §. Vad i 16 § är sagt om ordförande och viceordföran- de i fiskelagets styrelse, äger motsvarande tillämpning med avseende å ordförande och viceordförande i fiske- vårdssammanslutningens styrelse.

24 §. Vill medlem utträda ur fiskevårdssammanslutning, göre därom skriftlig anmälan hos styrelsens ordförande. Styrelsen skall göra förslag till delegationen eller stämman om de åtgärder, som med anledning av utträandet kan bli påkallade.

25 §. Hos landskapsregeringen skall föras förteckning över:

1) fiskelag och fiskevårdssammanslutningar i landskapet samt över ordförandena och viceordförandena för dessas styrelser; samt

2) de fredningsområden, för vilka landskapsregeringen utfärdar i 28 och 29 §§ landskapslagen om fiske avsedda bestämmelser.

Duplettexemplaren av fiskelagens och fiskevårdssammanslutningarnas stadgar samt i 1 § nämnda föreskrifter skola uppbevaras i landskapsregeringen.

26 §. Landskapsregeringen äger rätt att av fiskelagen och fiskevårdssammanslutningarna erhålla allmänna uppgifter berörande deras verksamhet.

27 §. (1965/7) Då fisk insaltas eller kryddas på kärll för försäljning, skall kärlet vara försett med beteckning, som anger innehållets mängd.

På kärlet bör även tydligt angivas förpackarens namn och hemort samt året och månaden för insaltningen eller kryddningen.

28 §. Det åligger polismyndighet[erna] och landskapets fiskeritjänstemän att tillse, att stadgandena angående fiske efterlevas. De äga jämväl rätt att omhändertaga båt, fångstredskap och fångst av idkare av olovligt fiske eller otillåten handelsvara, som transporterats.

Enahanda skyldighet åligger av kommun, fiskevårdssammanslutning, fiskelag eller delägare däri eller ock av ägare av skiftat vatten eller av fiskevattens arrendator tillsatt fiskevakt, så ock de innehavare av tjänster eller befattningar vid tullverket, på vilka tullbevakningen vid rikets kuster ankommer, ävensom innehavare av tjänster eller befattningar vid gränsbevakningsväsendet samt vid sjöfartsstyrelsen, såvitt de utan men för sin egentliga tjänsteverksamhet kunna utöva sådan övervakning.

Kränkens enskilda fiskerätt, skola förenämnda myndigheter på anhållan, såvitt möjligt, lämna nödig handräckning.

28a §. (1965/7) Formuläret för i 79 § landskapslagen om fiske avsedd fiskevakts ed är följande: Jag N.N. lovar och svär vid Gud och Hans heliga evangelium, att jag med nit och samvetsgrannhet, opartiskt och utan att eftersträva egen vinning, efter bästa förstånd och förmåga skall fullgöra mina skyldigheter i egenskap av fiskevakt, så att jag icke av något skäl i min befattning främjar orätt. Detta lovar jag på heder och samvete, så sant mig Gud hjälpe till liv och själ.

Den, som icke tillhör något trossamfund eller som hör till ett trossamfund, vars lära förbjuder avläggande av ed, skall avgiva denna försäkran: Jag N.N. försäkrar, att jag med nit och samvetsgrannhet, opartiskt och utan att eftersträva egen vinning, efter bästa förstånd och förmåga skall fullgöra mina skyldigheter i egenskap av fiskevakt, så att jag icke av något skäl i min befattning främjar orätt. Detta lovar jag på heder och samvete.

29 §. Innehavare av tjänst eller befattning på landskapet tillhörigt fartyg vare pliktig att förhindra olovlig transport av fisk och kräftor med fartyget. Där skäl till antagande finnes, att sådan transport äger rum, skall anmälan därom göras till fartygets befälhavare, på vilken det ankommer att draga försorg om tillvaratagande av den olovligt transporterade varan och dess överlämnande till polismyndighet.

30 §. (2002/14) Har fångst, transport- eller handelsvara eller annat, dömts förbrutet till staten eller skall fångst eller gods försäljas genom polismyndighets försorg i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om fiske, skall försäljningen ske i enlighet med vad som bestäms i rikslagstiftning.

30a §. (1965/7) I 73 § landskapslagen om fiske avsedd märkning av under fredningstiden saluhållen eller av i handeln förekommande undermålig fisk verkställes av polischef eller av den han därtill förordnat med användning av från landskapsregeringen för märkning av villebråd erhållna märken och märkningsredskap.

Märkes fisk styckevis, fästes märket vid fiskens gällock eller på annat lämpligt ställe. Annars gäller om märkningen i tillämpliga delar, vad om märkning av villebråd särskilt är stadgat, likväl så, att märkningsavgift skall erläggas endast, då försäljare eller forslare av i 73 § landskapslagen om fiske avsedd fisk anhållit därom. Märkningsavgiften är, då fisk märkes styckevis, [5 penni] per styck. Märkes fisk lådvis, erlägges endast tiondedelen av ovannämnda avgift per fisk.

31 §. Har båt, redskap eller fångst med stöd av 75 § landskapslagen om fiske omhändertagits och anmälan därom gjorts hos polismyndighet, skall behörig anteckning härom göras i myndighetens diarium; och vare nämnda myndighet pliktig att på förfrågan meddela, huruvida och när sådan anmälan skett samt av vem den gjorts.

32 §. Ansökningar i ärenden, vilkas avgöranden enligt landskapslagen om fiske ankommer på landskapsregeringen, kunna inlämnas [till länsman eller i stad] till polischef för befordran till vederbörande. Har så skett, bör beslutet tillställas sökanden genom sagda myndighets förmedling.

33 §. Formulär till fiskelags stadgar samt till protokoll och andra handlingar, som angå verkställigheten och tillämpningen av landskapslagen om fiske, uppgöras på åtgärd av landskapsregeringen och tillhandahållas av landskapsregeringens registratorskontor.

34 §. Närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna landskapsförordning utfärdas vid behov av landskapsregeringen.

Denna landskapsförordning träder omedelbart i kraft.

I 27 LF (1995:44) om yrkesfiske

I 27 Landskapsförordning (1995:44) om yrkesfiske (1996/32)

1 §. Tillämpningsområde

Denna förordning innehåller bestämmelser om vad som avses med yrkesmässigt fiske, egentliga yrkesfiskare och binäringsfiskare som är beroende av inkomster från fiske för sin försörjning. (1996/32)

Förordningen är tillämplig inom allmänt vattenområde i landskapet.

2 §. Yrkesmässigt fiske

Med yrkesmässigt fiske avses fiske som bedrivs med laxfälla, därmed jämförbar konstruktion, not, trål, rysja med en höjd som överstiger 1,5 meter, laxrev med fler än 150 krokar, eller laxnät med en sammanlagd längd överstigande 525 meter.

3 §. (2009/60) Egentliga yrkesfiskare

Med egentliga yrkesfiskare avses personer vars inkomster från fiske utgör minst 30 procent av det sammanlagda beloppet av personens förvärvsinkomster, om minst 5.000 euro är inkomster från fiske.

Till grund för bedömningen av om en person erhåller minst de inkomster som anges i 1 mom. läggs den senast verkställda beskattningen samt bokslut från fiskeriverksamhet från samma år.

4 §. (2009/60) Binäringsfiskare som är beroende av inkomster från fiske för sin försörjning

Med binäringsfiskare som är beroende av inkomster från fiske för sin försörjning avses personer vars inkomster från fiske utgör högst 30 procent men minst 15 procent av det sammanlagda beloppet av personens förvärvsinkomster, om minst 2.500 euro är inkomster från fiske.

Till grund för bedömningen av om en person erhåller minst de inkomster som anges i 1 mom. läggs den senast verkställda beskattningen samt bokslut från fiskeriverksamhet från samma år.

5 §. (1996/32) Inkomster från fiske

Med inkomster från fiske i denna förordning avses ersättning för första försäljningen av fisk samt för arbete som fiskare ombord på ett fartyg med hemort i landskapet. Ersättning för första försäljningen av fisk som ingår i en näringsammanslutnings eller i ett aktiebolags resultat skall fördelas mellan ägarna enligt de ägoandelar dessa har i sammanslutningen eller enligt det röstetal dessa har i bolaget.

Med näringsammanslutning i 1 mom. avses partrederier, öppna bolag, kommanditbolag och sådana konsortier som två eller flera personer har bildat för att bedriva näringsverksamhet och som är avsedda att verka för delägarnas gemensamma räkning, om de inte skall betraktas som samfund.

I 28 Landskapslag (2015:49) om verkställighet av den gemensamma fiskeripolitiken inom den Europeiska unionen

1 §. Lagens tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om verkställande i

landskapet av den Europeiska unionens fiskeripolitik och därtill bundna ekonomiska stöd.

2 §. Behörig myndighet

Landskapsregeringen är den behöriga myndighet som avses i den Europeiska unionens rättsakter för den gemensamma fiskeripolitiken till den del rättsakterna reglerar frågor som enligt självstyrelselagen hör till landskapets behörighet.

3 §. Kontroll

Landskapsregeringen eller den eller de myndigheter som landskapsregeringen beslutar ska kontrollera att de bestämmelser som gäller vid tillämpningen av den Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik iakttas till den del bestämmelserna reglerar frågor som enligt självstyrelselagen ankommer på landskapets lagstiftningsbehörighet.

4 §. Register

Landskapsregeringen upprätthåller nödvändiga register för kontrollen och statistikföringen av den Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik. Landskapsregeringen upprätthåller register med uppgifter om fisket, vattenbruket, fiskefartyg, vattenbruksfartyg och säljare av fisk- och vattenbruksprodukter, samt övriga register som krävs enligt landskapslagen (2015:48) om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken. Landskapsregeringen upprätthåller dessutom register om finansieringen av fiskerinäringen.

För forskningsändamål och statistikföring har myndigheter rätt att få uppgifter ur i 1 mom. avsedda register. I registren införda uppgifter får även användas för i den Europeiska unionens förordningar föreskrivna syften.

5 §. Krav på ekonomisk anknytning till landskapets fiskerinäring

Fartyg som används för att bedriva fiske av fiskarter vars kvoter fastställs av den Europeiska unionen antecknas i fiskefartygsregistret endast om fisket har en tillräcklig ekonomisk anknytning till landskapets fiskerinäring.

Det fiske som bedrivs med ett fartyg har en tillräcklig ekonomisk anknytning till åländsk fiskerinäring om

1) minst hälften av den totala fångsten under ett kalenderår, enligt fångstens värde, landas i en åländsk hamn,

2) minst hälften av fartygets årliga fiskefärder utgår från en åländsk hamn eller

3) minst en tredjedel av fartygets besättning är bosatt i landskapet.

Även andra omständigheter som framförs av fartygets ägare kan beaktas för att visa att det fiske som bedrivs med fartyget har en tillräcklig ekonomisk anknytning till åländsk fiskerinäring.

Ett fartyg som inte uppfyller något av de villkor som anges i 1 mom. eller vars fiske inte på något annat sätt kan visas ha en tillräcklig ekonomisk anknytning till åländsk fiskerinäring kan strykas ur fiskefartygsregistret.

6 §. Uppgiftsskyldighet

Yrkesfiskare och andra näringsidkare som fiskar eller på annat sätt tar befattning med fisk eller fiskprodukter som omfattas av den Europeiska unionens förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken ska till landskapsregeringen lämna de uppgifter som behövs för att upprätthålla nödvändiga register och statistikföring som avses i 4 §.

7 §. Återbetalning av stöd

Stödmottagaren ska utan dröjsmål betala tillbaka ett stöd eller en del av det som denne fått felaktigt, till för stort belopp eller uppenbart utan grund. Om stöd enligt i 1 § avsedda bestämmelser har utbetalats till ett för stort belopp eller annars utan grund kan den myndighet som beviljat stödet besluta att återbetalningsskyldighet ska föreligga till den del det utbetalade beloppet överstigit vad som borde ha utbetalats.

Landskapsregeringen kan besluta om ett belopp under vilket ett stöd inte behöver återbetalas.

Om stöd har beviljats flera stödmottagare gemensamt, svarar alla mottagare solidariskt för återbetalning av stödet.

Landskapsregeringen kan helt eller delvis avstå från att återkräva ett belopp som betalats ut felaktigt eller utan grund eller från att ta ut den ränta som ska betalas på beloppet, om en helhetsbedömning visar att det med hänsyn till stödmottagarens omständigheter och verksamhet är oskäligt att återkräva det fulla beloppet. Återkravet och indrivningen av ränta ska dock ske till fullt belopp, om Europeiska unionens lagstiftning så kräver.

På belopp som återbetalas eller återkrävs ska stödmottagaren betala en årlig ränta enligt 3 § 2 mom. i räntelagen (FFS 633/1982) ökad med tre procentenheter. Ränta ska betalas från stödets utbetalningsdag till dess att det återkrävda beloppet har betalats tillbaka. Vid dröjsmål med betalningen ska dröjsmålsränta uppbaras enligt 18 § landskapslagen (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti.

Indrivning av återbetalningsskyldigt belopp kan ske i den ordning som gäller för utsökning av skatter och avgifter.

Se L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

8 §. Bemyndigande

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda bestämmelser om

- 1) begränsning och övrig reglering av fisket om det behövs för att hindra överskridning av fiskekvoter,
- 2) för enskilda fartyg avsedda licenser och särskilda fisketillstånd,
- 3) ovan i 4 § avsedda register,
- 4) vilka uppgifter som omfattas av ovan i 6 § avsedda uppgiftsskyldighet samt om
- 5) stödatgärder för fiskerinäringen.

Se LF (2015:50) om register för fiskerinäringen.

9 §. Rättelse

En sakägare som är missnöjd med ett beslut om stöd som landskapsregeringen har fattat kan inom 21 dagar räknat från det att parten har fått del av landskapsregeringens beslut skriftligen begära rättelse hos landskaps-

regeringen. I rättelseyrkandet, som läggs till grund för landskapsregeringens prövning, ska anges vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på.

10 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 2015.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (1995:40) om verkställighet av den gemensamma fiskeripolitiken inom den Europeiska gemenskapen samt landskapsförordningen (1995:51) om register för fiskerinäringen.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

I 29 Landskapsförordning (2015:50) om register för fiskerinäringen**1 kap. Allmänna bestämmelser****1 §. Tillämpningsområde**

Denna förordning innehåller bestämmelser om register som avses i 4 § landskapslagen (2015:49) om verkställighet av den gemensamma fiskeripolitiken inom den Europeiska unionen.

2 kap. Fiskefartygsregister**2 §. Fartyg som ska antecknas i fiskefartygsregistret**

I fiskefartygsregistret ska antecknas, med beaktande av vad som stadgas i 5 § landskapslagen om verkställighet av den gemensamma fiskeripolitiken inom den Europeiska unionen, de fartyg och båtar vilka i denna förordning benämns fartyg med hemort i landskapet och som används för att bedriva fiske i förtjänstsyfte eller som används inom vattenbruket.

3 §. Uppgifter som antecknas i fiskefartygsregistret

Som basuppgifter antecknas i registret de uppgifter som ska antecknas i registret enligt artikel 24 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013 om den gemensamma fiskeripolitiken, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1954/2003 och (EG) nr 1224/2009 och om upphävande av rådets förordningar (EG) nr 2371/2002 och (EG) nr 639/2004 och rådets beslut 2004/585/EG och enligt kommissionens förordning (EG) nr 26/2004 om registret över gemenskapens fiskeflotta.

Som uppgifter som behövs med tanke på registrets ändamål ska dessutom antecknas

- 1) fiskelicensens giltighet och avbrott i fråga om giltigheten av fiskelicensen,
- 2) personbeteckning eller företags- och organisationsnummer, kontaktuppgifter och språk för fartygets ägare och innehavare,
- 3) ägaruppgifter som gäller fartyget,
- 4) uppgifter som gäller innehav av fartyget, för högsjöfartyg också de uppgifter som enligt 10 § krävs om ägarförhållandena i och förvaltningen av sammanslutningar som är innehavare,
- 5) namn och personbeteckning samt uppgift om nationalitet och kontaktuppgifter för den som har rätt att rapportera ett fiskefartygs fångst,

I 29 LF (2015:50) om register för fiskerinäringen

6) uppgifter om de prickar som tilldelats fiskelicensinnehavaren och fiskefartyget med stöd av 60 och 62 §§ i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken (FFS 1188/2014) sådana de ska tillämpas i landskapet i enlighet med landskapslagen (2015:48) om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken,

7) uppgifter om de prickar som tilldelats fiskefartygets befälhavare med stöd av 61 och 62 §§ i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken sådana de ska tillämpas i landskapet i enlighet med landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken,

8) uppgifter om förbud att vara befälhavare på ett fiskefartyg som meddelats fiskefartygets befälhavare med stöd av 61 § i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken sådana de ska tillämpas i landskapet i enlighet med landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken,

9) fartygsgrupp för fartyget enligt 4 §,

10) uppgifter om besiktning av fartyget,

11) uppgifter som gäller fiskelicens och specialtillstånd för fiske som fartyget beviljats,

12) uppgifter om fångstredskap som används på fartyget,

13) uppgifter om utmätningsåtgärder, säkringsåtgärder och verkställighetsåtgärder som gäller fartyget samt

14) ankomstdatum för registreringsansökan.

4 §. Indelning av fartygen

Fartygen införs i fiskefartygsregistret och tilldelas igenkänningstecken enligt följande:

1) Fiskefartyg med en totallängd om minst 12 meter (högsjöfartyg) vars igenkänningstecken är AAL-1 samt ett löpande nummer.

2) Fiskefartyg mindre än 12 meter (kustfartyg) vars igenkänningstecken är AAL-3 samt ett löpande nummer.

3) Vattenbruksfartyg vars igenkänningstecken är AAL-4 samt ett löpande nummer.

Landskapsregeringen kan besluta om registerutrymmets maximistorlek för varje fartygsgrupp inom ramen för det registerutrymme som landskapet har tilldelats inom Finlands totala fiskekapacitet.

5 §. Ansökningsskyldighet

Den som äger ett fartyg som avses användas för fiske i förtjänstsyfte eller vattenbruk, ska ansöka om registrering av fartyget hos landskapsregeringen. Till ansökan ska fogas en till riktigheten styrkt kopia av en handling som visar övergången av äganderätten samt, i fråga om fartyg som ska besiktigas, även kopior av besiktningssinstrumenten. Ansökan ska även inlämnas vid ändring av ett fartygs fiskekapacitet eller ägoförhållanden.

Registrering av och förändringar av ett redan registrerat fiskefartygs fiskekapacitet kan godkännas av landskapsregeringen med beaktande av registerutrymmets tillgängliga fiskekapacitet.

6 §. Registerutdrag och fiskelicens

Över antecknandet av fartyget i fiskefartygsregistret utfärdas ett registerutdrag. För fiskefartyg fungerar registerutdraget samtidigt som fiskelicens.

7 §. Märkning av fartyg

Om märkning av fartyg som antecknats i fiskefartygsregistret anges i artikel 6 i den Europeiska kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 404/2011 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1224/2009 om införande av ett kontrollsystem i gemenskapen för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs.

8 §. Fiske med oregistrerat fartyg

Ett fartyg får inte användas för fiske i förtjänstsyfte förrän registerutdraget och fiskelicensen utfärdats.

9 §. Avregistrering av fartyg

Ett fiskefartyg kan avregistreras, om fiskefartygets befälhavare inte under innevarande år eller de två föregående kalenderåren har lämnat några fångstanmälningar för fiskefartyget av vilka det framgår att fartyget används för kommersiellt fiske eller om fartygets ägare skriftligen begär det.

Ett vattenbruksfartyg kan avregistreras ur fiskefartygsregistret om fartygets ägare skriftligen begär det. Fartyget kan även avregistreras om fartyget permanent har förts till utlandet eller riket.

Den som antecknats som ägare av ett fiske- eller vattenbruksfartyg ska ges tillfälle att bli hörd innan beslut om att avregistrera fartyget fattas.

10 §. Kvarhållande av ett fiskefartygs registerutrymme

Om ett fiskefartyg avregistreras på ägarens begäran, har ägaren rätt att hålla kvar det avregistrerade fartygets registerutrymme för att användas för att registrera ett annat fiskefartyg eller öka fiskekapaciteten för ett registrerat fiskefartyg. En skriftlig begäran om kvarhållande av registerutrymmet ska lämnas in samtidigt som begäran om avregistrering av fartyget lämnas in.

Tillståndet för att hålla kvar registerutrymmet gäller för ett högst år efter att tillståndet beviljats. Tillståndet förfaller om registreringsansökan inte inlämnats inom den utsatta tiden.

11 §. Skyldighet att anmäla om ändring i uppgifter som antecknats i fiskefartygsregistret och justering av registret

Har ett registrerat fartyg förstörts eller överlåtits till utlandet eller riket eller om det inte längre används för fiske i förtjänstsyfte eller om någon annan ändring skett i de uppgifter som antecknats i fiskefartygsregistret ska fartygets ägare ofördröjligen anmäla om ändringen till landskapsregeringen.

Har ändringen på något annat sätt kommit till landskapsregeringens kännedom kan landskapsregeringen, efter att ha hört den som saken gäller, ändra registeruppgifterna så att de motsvarar de ändrade förhållandena.

3 kap. Fiskarregister

12 §. Fiskare som ska antecknas i fiskarregistret

Personer som är stadigvarande bosatta i landskapet

och som bedriver fiske i förtjänstsyfte ska antecknas i fiskarregistret.

Fiskare indelas i grupper enligt följande:

- *Grupp 1*, fiskare som uppfyller kraven enligt 3 § landskapsförordningen (1996:32) om yrkesfiske.
- *Grupp 2*, fiskare som uppfyller kraven enligt 4 § landskapsförordningen om yrkesfiske.
- *Grupp 3*, övriga fiskare som bedriver fiske i förtjänstsyfte.

Med fiske i förtjänstsyfte avses i denna paragraf all försäljning av fångst.

Personer som är antecknade i fiskarregistret är skyldiga att på begäran av landskapsregeringen lämna i landskapsförordningen (1995:44) om yrkesfiske avsedda uppgifter om inkomster från fiske.

13 §. Anmälningsskyldighet

Personer som är stadigvarande bosatta i landskapet och som avser att bedriva fiske i förtjänstsyfte ska anmäla sig till landskapsregeringen innan sådant fiske inleds.

14 §. Registreringsbevis

Till den som har antecknats i fiskarregistret ska utfärdas bevis över registrering i registret.

4 kap. Särskilda bestämmelser

15 §. Anmälningar och ansökningar

Anmälningar och ansökningar som avses i denna förordning görs skriftligen på blankett som erhålls av landskapsregeringen.

16 §. Registrens offentlighet

På i denna förordning avsedda register tillämpas bestämmelserna i

- 1) landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet,
- 2) landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen och i
- 3) Rådets förordning (EG) nr 1224/2009 om införande av ett kontrollsystem i gemenskapen för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs, om ändring av förordningarna (EG) nr 847/96, (EG) nr 2371/2002, (EG) nr 811/2004, (EG) nr 768/2005, (EG) nr 2115/2005, (EG) nr 2166/2005, (EG) nr 388/2006, (EG) nr 509/2007, (EG) nr 676/2007, (EG) nr 1098/2007, (EG) nr 1300/2008, (EG) nr 1342/2008 och upphävande av förordningarna (EEG) nr 2847/93, (EG) nr 1627/94 och (EG) nr 1966/200.

17 §. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Denna förordning träder i kraft den 1 september 2015.

Åtgärder som denna förordning förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

I 30 Landskapslag (2015:48) om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken

1 §. Lagens tillämpningsområde

I landskapet ska tillämpas bestämmelserna i rikets lag om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken (FFS 1188/2014), nedan kallad rikets påföljds lag, med de avvikelser som följer av denna lag.

Ändringar av bestämmelser i rikets påföljds lag träder i kraft vid tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag. Hänvisningar i rikets påföljds lag till bestämmelser i rikslagstiftningen ska inom landskapets behörighet i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

Särskilda bestämmelser om spårbarhet av livsmedel finns i landskapslagen (2007:26) om tillämpning i landskapet Åland av livsmedelslagen och med stöd av lagen gällande bestämmelser.

Det i 5 kap. rikets påföljds lag avsedda datasystemet för övervakning omfattar det fiskefartygsregister som avses i 4 § landskapslagen (2015:49) om verkställighet av den gemensamma fiskeripolitiken inom den Europeiska unionen och med stöd av landskapslagen gällande bestämmelser.

2 §. Behörig myndighet

Den allmänna verkställigheten, övervakningen och tillsynen enligt denna lag ankommer på landskapsregeringen. Landskapsregeringen är den behöriga myndighet som avses i Europeiska unionens rättsakter för den gemensamma fiskeripolitiken till den del rättsakterna reglerar frågor som enligt självstyrelselagen ankommer på landskapets lagstiftningsbehörighet.

Om inte annat särskilt stadgas i denna lag ska de förvaltningsuppgifter som enligt rikets påföljds lag ankommer på statens myndigheter i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen hänförs till uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

Av en i riket behörig myndighet godkänd maximal maskinstyrka som medför en rätt att utöva fiske med ett visst fiskefartyg, är godkänd för rätt att utöva fiske i landskapet.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet har tillsyn för spårbarhet av fiskeri- och vattenbruksprodukter i enlighet med landskapslagen (2007:26) om tillämpning i landskapet Åland av livsmedelslagen.

3 §. Förordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet besluta att författningar som utfärdats med stöd av den rikslagstiftning som avses i 1 § ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de avvikelser som landskapsregeringen beslutar.

4 §. Avvikelser

Hänvisningar i de bestämmelser som avses i 1 § till bestämmelser i rikslagstiftningen ska inom landskapets behörighet i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

I 30 LL (2015:48) om ... ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken

Med avvikelse från 2 § rikets påföljdslag avses i denna lag med fiskefartygsregistret det register som upprättats med stöd av 4 och 8 §§ landskapslagen (2015:49) om verkställighet av den gemensamma fiskeripolitiken inom den Europeiska unionen. Denna lag tillämpas på de kommersiella aktörer som avses i den Europeiska unionens förordningar som nämns i 3 § rikets påföljdslag när de är verksamma på åländskt territorium, samt på fartyg som införts i fiskefartygsregistret samt på besättningen på dessa fartyg oberoende av deras position eller var verksamheten bedrivs.

Med avvikelse från 21 § 3 mom. rikets påföljdslag kan en strömmings- eller vassbuksfångst som underskrider 100 kilogram rapporteras genom en rapport enligt 22 § rikets påföljdslag.

Med avvikelse från 40 § rikets påföljdslag beslutar landskapsregeringen om fiskereglering för fiske med i landskapet registrerade fiskefartyg inom det territorialvatten som enligt gällande stadganden om gränserna för Finlands territorialvatten omedelbart ansluter sig till landskapets territorium.

Med avvikelse från 43 § rikets påföljdslag beslutar landskapsregeringen inom det territorialvatten som enligt gällande stadganden om gränserna för Finlands territorialvatten omedelbart ansluter sig till landskapets territorium om

- 1) tidsbestämt fiskeförbud för ett visst havsområde
- 2) begränsningar i fråga om tid, territorium eller kvantitet för användning av fiskeredskap som används för fångst av fiskbestånd som i Europeiska unionen är kvoterade eller på annat sätt reglerade samt om
- 3) fiskeredskapens tekniska egenskaper.

Med avvikelse från 44 § rikets påföljdslag beslutar landskapsregeringen för det territorialvatten som enligt gällande stadganden om gränserna för Finlands territorialvatten omedelbart ansluter sig till landskapets territorium om sådana bevarandeåtgärder som är nödvändiga för genomförande av Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik.

Med avvikelse från 45 § 2 och 3 mom. rikets påföljdslag beslutar landskapsregeringen om prioriteringsordningen för beviljande av fisketillstånd.

Med avvikelse från 59 § 1 mom. ska överträdelseavgiften och påföljdsavgiften betalas till landskapet.

40 och 43-45 §§ i rikets påföljdslag har upphävts genom FFS 1049/2016.

5 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 september 2015.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Utövande av näring

J 1 Landskapslag (1996:47) om rätt att utöva näring

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om rätten att utöva näring i landskapet Åland.

Utöver vad som stadgas i denna paragraf skall lagen inte tillämpas ombord på fartyg som är registrerade i landskapet och som huvudsakligen färdas i internationell trafik.

Den som utövar näring på ett fartyg som avses i 2 mom. skall vara myndig och inte vara försatt i konkurs.

Den som inleder näringsutövning på ett fartyg som avses i 2 mom. skall anmäla detta till [landskapsstyrelsen] innan verksamheten inleds.

Se 11 § självstyrelselag (1991:71) för Åland.

2 §. Näringsutövning

Med näringsutövning avses i denna lag fortsatt verksamhet som avser ekonomiskt förvärv och som är självständig, förenlig med god sed och tillåten i lag.

2 kap. Rätt att utöva näring

3 §. Näringsrätt med stöd av lag

Myndiga fysiska personer som inte är försatta i konkurs och som har hembygdsrätt eller utan avbrott har varit bosatta i landskapet under minst fem år har rätt att utöva rörelse eller yrke som näring i landskapet.

Om omyndigas rätt att utöva näring i vissa fall stadgas i rikslagstiftningen.

4 §. Beviljad näringsrätt

Myndiga fysiska personer som inte är försatta i konkurs men saknar hembygdsrätt och inte utan avbrott varit bosatta i landskapet under minst fem år samt juridiska personer kan av [landskapsstyrelsen], då skäl föreligger och efter prövning i varje enskilt fall, beviljas rätt att utöva näring.

Juridiska personer som har hemort i landskapet och vars samtliga bolagsmän eller styrelsemedlemmar har hembygdsrätt eller utan avbrott har varit bosatta i landskapet under minst fem år kan inte utan särskilda skäl förvägras näringsrätt.

Näringsrätten kan avse viss tid eller viss näring och kan beviljas på villkor som [landskapsstyrelsen] anser nödvändiga.

[Landskapsstyrelsen] skall föra ett register över beviljade näringsrätter.

Ett inom byggnadsbranschen verksamt aktiebolag, som saknade hemort i landskapet Åland, hade utan att utverka i 4 § landskapslagen om rätt att idka näring i landskapet Åland avsett tillstånd uppfört ett monteringsfärdigt hus för sin verkställande direktör på ett av denne arrenderat område i landskapet. Bolaget ansågs olagligen ha idkat näring i landskapet. **HD 1971 II 19**

5 §. Näring till självförsörjning

Utän hinder av vad som bestäms i 3 och 4 §§ har var och en rätt att utöva näring utan annat biträde än make eller egna omyndiga barn och utan att använda affärslokal, kontor eller något annat särskilt driftsställe.

6 §. Fiske och jordbruk

Utän hinder av vad som bestäms i 3 och 4 §§ har var och en rätt att idka fiske och jordbruk.

7 §. Näringsidkares filialverksamhet

En näringsidkare vars huvudrörelse finns utanför landskapet och som inrättar en avdelning eller filial i landskapet skall ha näringsrätt som avses i 4 §.

Även en näringsidkare som utsträcker sin näringsverksamhet till landskapet så att vara eller tjänst mot ersättning säljs till enskilda konsumenter eller till en väsentlig del produceras inom landskapet, utan att egentlig avdelning eller filial inrättas i landskapet, skall ha näringsrätt som avses i 4 §.

Om skyldighet för en rörelsens föreståndare att på rörelsens vägnar svara i rättegång som föranleds av rörelsen stadgas i rikslagstiftningen.

3 kap. Reglementering av näring

8 §. Näringsstillstånd

Genom landskapslag kan fastställas en skyldighet att ansöka om tillstånd hos [landskapsstyrelsen] för utövande av viss näring.

9 §. Näringsanmälan

Genom landskapsförordning kan fastställas en skyldighet att göra anmälan innan utövande av viss näring inleds.

Se LF (1996:48) om fastighetsmäklare, LF (1996:49) om inkvarterings- och trakteringsverksamhet och LF (2006:112) om kvalitetsfordringar inom räddningsväsendet.

10 §. Särskilda bestämmelser

[Landskapsstyrelsen] kan fastställa särskilda bestämmelser för utövande av viss näring.

Se LF (1996:48) om fastighetsmäklare och LF (1996:49) om inkvarterings- och trakteringsverksamhet.

11 §. Grundanmälan

Om skyldigheten för juridiska personer samt enskilda näringsidkare att göra grundanmälan till patent- och

J 2 Affärstidslag (1992:40) för landskapet Åland

registerstyrelsen innan verksamheten inleds stadgas i handelsregisterlagen (FFS 129/1979).

4 kap. Kompletterande bestämmelser

12 §. Anvisningar om varans användning eller funktion

En näringsidkare är skyldig att se till att de varor han säljer har tydliga anvisningar om varans användning och funktion. Anvisningarna skall vara skrivna på svenska eller framställda i bild.

Den skyldighet som avses i 1 mom. föreligger inte om det är uppenbart att upplysningar om varans användning eller funktion inte behövs eller om det kan anses skäligt att köparen nöjer sig med muntliga anvisningar. I sistnämnda fall är näringsutövaren skyldig att ge de anvisningar som behövs.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas inte på näringar som avses i 27 och 29 §§ självstyrelselagen.

Skäliga kostnader för åtgärder som föranleds av den skyldighet som avses i 1 mom. skall ersättas med medel som beviljats genom anslag i landskapets budget.

13 §. (1999/33) Straffbestämmelser

Den som utövar näring utan att ha näringsrätt eller tillstånd, utövar näring utan att ha gjort anmälan som avses i 1 § 4 mom. eller 9 §, utövar näring i strid med särskilda bestämmelser för utövande av viss näring eller utövar näring ombord på fartyg som avses i 1 § 2 mom. utan att uppfylla de krav som uppställts i 1 § 3 mom. samt den som inte fullgör sin skyldighet enligt 12 § skall för brott mot bestämmelserna om rätt att utöva näring dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

14 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1996.

Genom denna lag upphävs

1) landskapslagen (1957:11) den 10 april 1957 om rätt att idka näring i landskapet Åland,

2) landskapslagen (1963:9) den 4 april 1963 om rörlig handel,

3) landskapslagen (1943:10) den 27 februari 1943 angående handel i öppen butik med begagnade varor samt skrot och lump,

4) landskapslagen (1994:67) den 13 september 1994 om tillämpning i landskapet Åland av förordningen om inkvarterings- och förplägnadsrörelser samt

5) landskapslagen (1994:71) den 13 september 1994 om tillämpning i landskapet Åland av förordningen om fastighetsmäklare.

15 §. Övergångsbestämmelse

Juridiska personer, som när denna lag träder i kraft utövar näring med stöd av landskapslagen om rätt att idka näring i landskapet Åland, har rätt att fortsätta sin näringsutövning med stöd av bestämmelserna i den lagen.

J 2 Affärstidslag (1992:40) för landskapet Åland

1 §. Huvudregel

Yrkesmässig minuthandel får bedrivas alla dagar och tider under året om inte annorlunda stadgas i denna lag.

2 §. Tillämpningsområde

Bestämmelserna om yrkesmässig minuthandel i denna lag tillämpas på all yrkesmässig försäljning av varor direkt till konsumenter utom

- a) försäljning på apotek,
- b) försäljning vid kiosk- och därmed jämförlig handel samt handel genom försäljningsautomat,
- c) försäljning för resandes behov på flygplats, i trafikmedel och i hamnar inom områden som är reserverade enbart för utrikestrafik,
- d) försäljning på bensin- eller servicestation, i bilreparationsverkstäder eller på andra med dem jämförliga försäljningsställen av bränsle och smörjmedel för motorer, kondenserad brännbar gas samt reservdelar, utrustning och tillbehör för fordon,
- e) försäljning av blommor,
- f) marknads- och torghandel samt
- g) försäljning i härbärgerings- eller förplägningsrörelser.

3 §. Undantag

Yrkesmässig minuthandel får inte bedrivas

- a) långfredagen,
- b) påskdagen och
- c) juldagen.

4 §. Påföljd

Den som bryter mot denna lag döms till böter.

5 §. Tillsyn

Polismyndigheten övervakar efterlevnaden av denna lag.

6 §. Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1992.

Genom denna lag upphävs

1) landskapslagen (1970:10) den 16 april 1970 om minuthandelns affärstid,

2) landskapslagen (1970:11) den 16 april 1970 om kiosk- och därmed jämförlig handel samt automathandel samt

3) 4 § 1 mom. 4 punkten landskapslagen (1990:44) den 28 juni 1990 om försök med frikommuner.

J 3 Landskapsförordning (1996:49) om inkvarterings- och trakteringsverksamhet

1 §. Tillämpningsområde

I denna förordning finns bestämmelser om utövande av inkvarterings- och trakteringsverksamhet i landskapet Åland.

2 §. Definitioner

Med *inkvarteringsverksamhet* avses inkvartering i förvärvssyfte av gäster i möblerade rum.

Med *trakteringsverksamhet* avses servering i förvärvssyfte av mat eller dryck i en lokal eller på en plats som är reserverad för detta ändamål.

3 §. Undantag från tillämpningsområdet

Denna förordning tillämpas inte på

- a) trakteringsverksamhet som utövas i samband med en inrättning, en sammanslutning, ett företag eller motsvarande, om verksamheten endast riktar sig till den egna personalen eller en annan begränsad krets,

b) inkvarterings- eller trakteringsverksamhet i ett privat hem,

c) inkvarterings- eller trakteringsverksamhet som en enskild person utövar säsongsmässigt, om inte antalet personer som samtidigt inkvarteras eller trakteras överstiger 10 personer eller

d) stugby som består av högst fyra stugor i anslutning till varandra.

4 §. Benämning

På en inkvarteringsrörelse kan användas en benämning som beskriver arten av verksamhet, så som hotell, motell, vandrarhem, gästhem, pensionat eller stugby.

På en trakteringsrörelse kan användas en benämning som beskriver arten av verksamhet, så som restaurang, matservice eller kafé.

5 §. Anmälan

Den som inleder inkvarterings- eller trakteringsverksamhet ska anmäla detta till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet innan verksamheten inleds. (2007/143)

Till anmälan skall fogas

a) uppgift om rörelsens firma, adress och telefonnummer,

b) uppgift om den ansvariga föreståndarens namn, adress och telefonnummer,

c) bevis över att den ansvariga föreståndaren är myndig och inte är försatt i konkurs,

d) uppgift om antalet rum och bäddplatser, då fråga är om en inkvarteringsrörelse,

e) uppgift om antalet kundplatser, då fråga är om en trakteringsrörelse,

f) uppgift om den tidpunkt då verksamheten inleds samt

g) uppgift om avsikten att skänka ut alkoholdrycker.

Om verksamheten skall bedrivas i flera lokaler eller på flera platser skall den utredning som avses i 2 mom. ges för varje ställe även då en gemensam anmälan görs.

Om en ändring sker av något av de förhållanden som avses i 2 mom. ska ändringen anmälas till miljö- och hälsoskyddsmyndigheten inom en månad efter att ändringen skett. (2007/143)

Den som utövar inkvarterings- eller trakteringsverksamhet och upphör med verksamheten ska anmäla detta till miljö- och hälsoskyddsmyndigheten. (2007/143)

6 §. (2007/143) Register

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet för ett register över inkvarterings- och trakteringsrörelser på Åland.

7 §. (2007/143) Öppethållning

En trakteringsrörelse där alkohol serveras får hållas öppen längst till klockan två. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan i samband med att serveringstillstånd beviljas även bevilja tillstånd till förlängd öppethållningstid på de villkor som myndigheten uppställer.

8 §. Ansvarig föreståndare

En inkvarterings- eller trakteringsrörelse skall ha en ansvarig föreståndare.

9 §. Utskänkning och försäljning av alkoholdrycker

Om utskänkning och försäljning av alkoholdrycker stadgas i rikslagstiftningen.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet beviljar tillstånd för utskänkning av alkoholdrycker. (2007/143)

10 §. Ordningsman

Den som utövar inkvarterings- eller trakteringsverksamhet kan utse en ordningsman med uppgift att upprätthålla ordningen.

Om det behövs för upprätthållande av ordningen kan polisen bestämma att den som utövar inkvarterings- eller trakteringsverksamhet skall utse en ordningsman.

På en ordningsman skall bestämmelserna om ordningsmän vid offentliga nöjeställningar tillämpas.

11 §. Åtgärder för upprätthållande av ordningen

Den som utövar inkvarterings- eller trakteringsverksamhet samt rörelsens personal, har rätt att avvisa eller avlägsna kunder samt att vägra servera mat eller dryck om detta behövs för upprätthållande av ordningen.

12 §. Resandekort

Ett av inrikesministeriet fastställt resandekort skall fyllas i för varje resande som kommer till en inkvarteringsrörelse. Resanden skall underteckna kortet.

Den som driver inkvarteringsrörelsen skall spara resandekortet under minst ett år efter ankomstdagen.

Resandekort för en utlänning skall lämnas till polisen dagen efter ankomstdagen, om inte polisen beviljar längre tid.

Om det finns skäl att betvivla riktigheten av de personuppgifter som en resande har lämnat, skall detta genast meddelas polisen.

Endast polisen har rätt att få ett ifyllt resandekort eller ta del av dess innehåll.

13 §. Avfärdsanmälan

För andra utlänningar än danska, isländska, norska eller svenska medborgare skall en avfärdsanmälan lämnas till polisen dagen efter avfärdsdagen, om inte polisen beviljar längre tid.

14 §. Särskilda bestämmelser

Beträffande konstruktionskrav och andra tekniska krav samt krav gällande organisation och rutiner för upprätthållande av säkerheten gäller vad som stadgas i lagstiftningen om byggande, brand- och räddningsväsendet samt hälsovården.

15 §. (2007/143) Övervakning

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet och polisen övervakar att denna förordning iakttas.

16 §. Administrativa påföljder

Polisen kan ge en varning åt den som utövar inkvarterings- eller trakteringsverksamhet om denne inte följer bestämmelserna i denna förordning om missbruk förekommit i verksamheten eller om verksamheten stört ordningen.

Om en försummelse eller en förseelse är allvarlig eller upprepas trots varning, kan Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet på begäran av polisen begränsa öppettiden för rörelsen eller förbjuda verksamheten eller en del av den för en viss tid eller tills vidare. (2007/143)

17 §. Upphävd (2007/143).

J 4 LL (1975:56) om resebyrårörelse

18 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1996.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

J 4 Landskapslag (1975:56) om resebyrå-rörelse

1 §. Idkande av resebyrårörelse är tillåtet endast med tillstånd av [landskapsstyrelsen] och med iakttagande av stadgandena i denna lag.

2 §. Såsom idkande av resebyrårörelse anses enligt denna lag anordnande, försäljning och förmedling av resor och tjänster i samband därmed samt förmedling av inkvartering i fritidsbostäder, då verksamheten sker i förvärvssyfte.

3 §. För att idka resebyråverksamhet fordras av enskild person att denne

- 1) äger rätt att idka näring i landskapet;
- 2) fyllt 25 år;
- 3) råder över sig själv och sin egendom;
- 4) är solvent; samt
- 5) äger tillräcklig branschkönnedom.

Bestämmelsen i 1 § 1 mom. 1 punkten gäller inte enskild person som är bosatt i landskapet, om rörelsen skall bedrivas under de förutsättningar som anges i 11 § självstyrelselagen (1991:71) för Åland. (1994/68)

4 §. För att idka resebyråverksamhet fordras av sammanslutning att

- 1) sammanslutningen äger rätt att idka näring i landskapet;
- 2) sammanslutningen är solvent;
- 3) sammanslutningens samtliga personligen ansvariga bolagsmän och dess verkställande direktör eller med denna jämförbar person, samt i förekommande fall, dess samtliga styrelseledamöter råder över sig själva och sin egendom; samt
- 4) (1994/68) rörelsen bedrivs under ledning av en av [landskapsstyrelsen] godkänd ansvarig föreståndare som är bosatt i landskapet och uppfyller de i 3 § 1 mom. 2-5 punkterna stadgade fordringarna.

5 §. (1994/68) Innan tillstånd att idka resebyrårörelse beviljas skall tillståndssökanden ställa säkerhet hos [landskapsstyrelsen]. Säkerheten skall ställas för ett belopp som [landskapsstyrelsen] med hänsyn till verksamhetens art och omfattning bestämmer.

För resor på vilka lagen om paketresor är tillämplig skall en tillräcklig säkerhet ställas för återbetalningen av erlagda belopp och för hemtransport av resenärerna.

6 §. Finner [landskapsstyrelsen] på basen av ansökan och införskaffad utredning att sökanden uppfyller i denna lag ställda förutsättningar, bör sökanden beviljas tillstånd att idka resebyrårörelse.

Benämningen resebyrå får användas endast av den som beviljats tillstånd att idka sådan näring.

[Landskapsstyrelsen] för register över enligt denna lag beviljade näringstillstånd.

7 §. Den som erhållit tillstånd att idka resebyrårörelse skall, innan verksamheten inleds, göra i [landskaps-

lagen (1957:11) om rätt att idka näring i landskapet Åland] stadgat näringsanmälan. Angående anmälan till handelsregistret gäller vad därom är särskilt stadgat.

8 §. Inleder den som erhållit tillstånd att idka resebyrå-rörelse ej verksamheten inom sex månader sedan tillståndet beviljats, har detta förfallit om ej [landskapsstyrelsen] på ansökan som gjorts inom sagda tid förlängt tidsfristen.

9 §. Idkare av resebyrårörelse skall årligen före den 1 april till [landskapsstyrelsen] ingiva berättelse över sin verksamhet för föregående kalenderår innehållande för övervakningen erforderliga uppgifter. Till berättelsen skall fogas bokslut för det senast avslutade räkenskaps-året.

Idkare av resebyrårörelse är även skyldig att till [landskapsstyrelsen] lämna begärda tilläggsuppgifter samt statistik och andra utredningar rörande verksamheten.

Av de för resebyrårörelse utsedda revisorerna bör minst en vara av Centralhandelskammaren godkänd revisor (CGR) eller godkänd räkenskapsman (GRM). Till den berättelse som årligen avgives till [landskapsstyrelsen] skall fogas revisionsberättelse.

10 §. Idkare av resebyrårörelse skall ofördröjligen och senast inom en månad till [landskapsstyrelsen] anmäla de förändringar, som ägt rum i de förhållanden vilka utgjort förutsättning för beviljande av tillstånd.

Då resebyrårörelsens hemort eller adress förändras eller dess verksamhet upphör, skall därom ofördröjligen skriftligen anmälas till [landskapsstyrelsen].

11 §. Har [landskapsstyrelsen], efter att näringsidkaren beretts tillfälle att avgiva förklaring, funnit att i registret införd resebyrårörelse upphört med sin verksamhet, skall rörelsen avföras ur det i 6 § 3 mom. avsedda registret. Om åtgärden skall vederbörande näringsidkare underrättas.

12 §. Tillstånd att idka resebyrårörelse skall återkallas om det konstateras att någon av de för beviljande av tillstånd stadgade förutsättningarna ej mera föreligger. [Landskapsstyrelsen] kan dock, om så prövas skäligt, utsätta tid inom vilken rättelse skall ske. Sker ej rättelse inom den utsatta tiden skall tillståndet återkallas.

13 §. Avlider enskild idkare av resebyrårörelse eller försättes han i konkurs, förfaller näringstillståndet. Döds- eller konkursboet äger dock rätt att för boutredningen fortsätta rörelsen med stöd av tidigare tillstånd under en tid av högst ett år från dödsdagen eller dagen för konkursens början.

Den eller de som omhändertagit resebyråidkares dödsbo skall inom tre månader från dödsdagen hos [landskapsstyrelsen] anhålla om godkännande av lämplig person som interimistisk ansvarig föreståndare för rörelsen.

Förvaltare av konkursbo skall i tillämpliga delar iakttaga vad i 2 mom. är stadgat för det fall att resebyråidkare avlider. Tiden räknas från den dag då borgenärerna fattat beslut om rörelsens fortsättande.

De som omhändertagit dödsboet eller förvaltar konkursboet svarar för rörelsens bedrivande intill dess interimistisk ansvarig föreståndare godkännts.

14 §. Försättes sammanslutning som bedriver resebyrå-rörelse i konkurs skall i tillämpliga delar bestämmelserna i 13 § iakttagas.

15 §. Avlider ansvarig föreståndare för sammanslutnings resebyrå-rörelse, försättes han i konkurs eller lämnar han sin befattning eller blir han eljest varaktigt förhindrad att handhava den, skall ansökan om godkännande av ny ansvarig föreståndare inlämnas till [landskapsstyrelsen] inom tre månader.

16 §. Har enskild näringsidkare eller ansvarig föreståndare för sammanslutnings resebyrå-rörelse försummat att iakttaga stadganden eller bestämmelser som gäller för resebyråbranschen, har missbruk ägt rum i verksamheten eller har denna bedrivits i strid med god affärssed i branschen, kan [landskapsstyrelsen] tilldela vederbörande varning eller för viss tid förbjuda bedrivandet av rörelsen.

Är försummelse eller missbruk av allvarlig art eller fortgår eller upprepas de oaktat ovannämnda åtgärder vidtagits, kan [landskapsstyrelsen] återkalla näringsstillståndet eller godkännandet av ansvarig föreståndare.

Detsamma gäller för de fall att näringsidkare eller ansvarig föreståndare på annat sätt visat sig vara olämplig för sin befattning eller om rörelsens verksamhet avbrutits för längre tid än tre månader. Innan beslut fattas skall vedebörande beredas tillfälle att avgiva förklaring.

17 §. Den som idkar resebyrå-rörelse utan tillstånd eller på annat sätt överträder bestämmelserna i denna lag eller med stöd därav utfärdade bestämmelser straffes med böter om ej strängare straff för brottet annorstädes är stadgat.

18 §. I [landskapsstyrelsens] beslut, varigenom varning tilldelats, får ändring ej sökas. Över annat beslut av [landskapsstyrelsen] får besvär anföras hos högsta förvaltningsdomstolen inom 30 dagar från delfäendet. Besvär över [landskapsstyrelsens] med stöd av 12 eller 16 § meddelade beslut utgör ej hinder för verkställighet av beslutet.

19 §. Domstol skall om utslag som avses i 17 och 18 §§ göra anmälan till [landskapsstyrelsen].

20 §. Bestämmelserna i denna lag gäller ej:

1) trafikidkare som säljer eller förmedlar tjänster i fråga om det slag av trafik som de bedriver eller som omedelbart ansluter sig därtill;

2) ombud för trafikidkare som säljer eller förmedlar resebiljetter i fråga om visst slag av trafik;

3) anordnande av rundturer som varar högst ett dygn;

4) uthyrning av trafikmedel; ej heller

5) handlednings- och informationsverksamhet inom turistbranschen.

Oavsett vad i 1 mom. stadgas, skall bestämmelserna i denna lag tillämpas på anordnande, försäljning och förmedling av resor på vilka lagen om paketresor är tillämplig. (1994/68)

21 §. Efterlevnaden av denna lag övervakas av [landskapsstyrelsen] och enligt [landskapsstyrelsens] anvisningar av polismyndigheterna.

22 §. Den som vid denna lags ikraftträdande idkar resebyrå-rörelse får fortsätta med sin verksamhet utan till-

stånd under en tid av sex månader, räknat från dagen då lagen trädde i kraft.

23 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

J 5 Landskapsförordning (1996:48) om fastighetsmäklare

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

I denna förordning finns bestämmelser om utövande av fastighetsmäklarverksamhet på Åland.

2 §. Definitioner

Med *fastighetsmäklarverksamhet* avses yrkesmässig eller kontinuerlig förmedling av

- a) fastigheter,
- b) delar av fastigheter,
- c) fastigheter eller lägenheter till vilka besittningsrätten grundar sig på ägande av aktier eller andelar,
- d) områden som är gemensamma för flera fastigheter eller delar av sådana områden,
- e) hyres- eller arrenderätter till områden som avses i a-d punkterna, dock inte hyresavtal till bostadslägenheter.

Med *fastighetsmäklare* avses en fysisk person som utövar fastighetsmäklarverksamhet.

2 kap. Registrering av fastighetsmäklare

3 §. Krav på registrering

Fastighetsmäklarverksamhet får endast utövas av den som registrerats som fastighetsmäklare hos landskapsregeringen.

4 §. Villkor för registrering

Den som är myndig och inte är försatt i konkurs och som har avlagt fastighetsmäklarprov kan registreras som fastighetsmäklare.

5 §. Förfarande för registrering

Den som vill bli registrerad som fastighetsmäklare kan ansöka om detta hos landskapsregeringen.

Av ansökan skall framgå rörelsens firma och adress samt vem som är ansvarig föreståndare. Till ansökan skall fogas ett utdrag ur handelsregistret om sökanden är en sammanslutning eller en utländsk sammanslutning eller stiftelse som registrerat filial i Finland. Vidare skall till ansökan fogas en utredning om att den ansvarige föreståndaren uppfyller de krav som ställs i 4 §.

3 kap. Fastighetsmäklarprov

6 §. Tidpunkt för provet

Fastighetsmäklarprov skall hållas minst en gång per år, förutsatt att det finns ett behov av detta.

Landskapsregeringen meddelar datum för fastighetsmäklarprovet senast 30 dagar före provet hålls. Meddelandet ska genom offentlig delgivning publiceras i minst en lokaltidning med allmän spridning i landskapet enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. (2008/50)

J 5 LF (1996:48) om fastighetsmäklare

7 §. Kunskaper som prövas i provet

I fastighetsmäklarprovet skall deltagarna visa att de har kunskap om de bestämmelser som behövs för att utöva fastighetsmäklarverksamhet.

Deltagarna skall även visa att de har praktisk kunskap om fastighetsmäklarverksamhet och behärskar de ärenden som kan omfattas av fastighetsmäklarverksamheten samt att de kan göra upp de handlingar som behövs vid ett fastighetsmäklaruppdrag.

I meddelandet om provet anges vilken litteratur och lagstiftning deltagarna bör behärska vid provet. (2008/50)

4 kap. Fastighetsmäklarverksamheten**8 §. Benämning**

Benämningen fastighetsmäklare eller avledningar av detta ord får endast användas av den som registrerats som fastighetsmäklare.

En fastighetsmäklare skall vid marknadsföring av sina tjänster använda beteckningen "Registrerad fastighetsmäklare" eller förkortningen "RFM".

9 §. Ansvarig föreståndare

En rörelse som utövar fastighetsmäklarverksamhet skall ha en ansvarig föreståndare.

Den ansvarige föreståndaren skall vara en registrerad fastighetsmäklare. Den ansvarige föreståndarens uppgift är att direkt delta i skötseln av fastighetsmäklaruppgifterna, övervaka personalens verksamhet och svara för att fastighetsmäklarverksamheten är lagenlig.

10 §. God fastighetsmäklarsed

Fastighetsmäklare skall iakttä god fastighetsmäklarsed.

11 §. Uppdragsavtal

Ett skriftligt uppdragsavtal skall upprättas över alla mottagna fastighetsmäklaruppdrag. Uppdragsavtalet skall upprättas i två exemplar, varav det ena skall arkiveras minst två år av fastighetsmäklaren och det andra överlämnas till uppdragsgivaren.

12 §. Uppdragsdagbok

Fastighetsmäklare skall föra dagbok över alla mottagna fastighetsmäklaruppdrag. Uppdragen skall antecknas i kronologisk ordning och numreras så, att en ny nummerserie påbörjas den 1 januari varje år.

I uppdragsdagboken skall antecknas

- a) den dag uppdraget mottogs,
- b) uppdragets art och föremålet för uppdraget,
- c) uppdragsgivarens namn och adress,
- d) den dag avtal ingicks,
- e) köparens eller hyrestagarens namn och adress,
- f) föremålet för avtalet,
- g) köpesumman eller hyresbeloppet samt
- h) fastighetsmäklarens arvode.

Om ett uppdrag förfaller, återtas eller ändras skall en anteckning om detta göras i uppdragsdagboken.

Uppdragsdagboken får föras med automatisk databehandling, dock så att den alltid kan fås ut i skriftlig form.

Uppdragsdagboken skall sparas i minst fem år efter att den avslutats.

13 §. Uppgifter som skall ges vid fastighetsförmedling

Innan ett fastighetsmäklaruppdrag avslutas skall fastighetsmäklaren ge båda parter all den information som enligt vad fastighetsmäklaren vet eller borde veta påverkar köpslutet. Fastighetsmäklaren skall tillvarata båda parternas intressen.

Om förhållandet mellan en fastighetsförmedlare och en konsument stadgas i rikslagstiftningen.

5 kap. Fastighetsmäklarnämnd**14 §. Uppgift**

Landskapsregeringen tillsätter för fyra år i sänder en fastighetsmäklarnämnd. Nämndens uppgift är att ordna det fastighetsmäklarprov som avses i 3 kap.

15 §. Sammansättning

Nämnden består av en ordförande, en vice ordförande och en annan medlem samt personliga ersättare för var och en. Nämndens ordförande och viceordförande skall ha avlagt juris kandidatexamen eller motsvarande tidigare examen och skall inte kunna anses representera fastighetsmäklarna.

16 §. Beslutförhet (2008/50)

Nämnden är beslutför då ordföranden eller vice ordföranden och minst två andra medlemmar är närvarande. Vid omröstning i ett ärende blir majoritetens åsikt nämndens beslut. Faller rösterna lika blir den åsikt ordföranden biträtt beslut i ärendet.

2 mom. upphävt (2008/50).

6 kap. Kompletterande bestämmelser**17 §. Övervakning**

Landskapsregeringen övervakar att denna förordning iakttas.

18 §. Skyldighet att lämna uppgifter

Fastighetsmäklare är skyldiga att vid behov låta landskapsregeringen ta del av uppdragsavtal och uppdragsdagböcker samt andra uppgifter som är nödvändiga för övervakningen.

19 §. Administrativa påföljder

Polisen kan ge en varning åt en fastighetsmäklare eller en ansvarig föreståndare som inte följer bestämmelserna i denna förordning eller anvisningar som givits med stöd av den.

Om en försummelse eller förseelse är allvarlig eller upprepas trots varning kan landskapsregeringen på begäran av polisen avbryta fastighetsmäklarverksamheten för en viss tid eller tillsvidare.

20 §. Ändringsökande

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. Landskapsregeringens beslut skall iakttas även om det har överklagats om inte besvärmyndigheten beslutar annorlunda.

Fastighetsmäklarnämndens beslut om underkännande i fastighetsmäklarprovet får överklagas hos landskapsregeringen av den som underkänts.

21 §. Straffbestämmelse

Den som utövar fastighetsmäklarverksamhet utan att vara registrerad som fastighetsmäklare eller i strid med

bestämmelserna i denna förordning skall för brott mot bestämmelserna om fastighetsmäklare dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen stadgas någon annanstans.

22 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1996.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

J 6 Landskapslag (2007:60) om posttjänster

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte

Lagens syfte är att säkerställa att posttjänster av god kvalitet och särskilt samhällsomfattande tjänster finns att tillgå på likvärdiga villkor i hela landskapet.

Det ankommer på landskapsregeringen att tillse att samhällsomfattande tjänster finns att tillgå i samtliga kommuner i landskapet.

2 §. Lagens tillämpningsområde

Lagen tillämpas på tillhandahållande av posttjänster om inte annat föreskrivs nedan.

Denna lag tillämpas inte på posttjänster avseende

- 1) tidningar och tidskrifter,
- 2) brev försändelser, om tjänsterna till omfattningen är av mindre betydelse med hänsyn till det syfte som anges i 1 §,
- 3) (2011/38) en näringsidkares interna verksamhet,
- 4) (2011/38) kurirtjänst för brev försändelser,
- 5) (2011/38) oadresserade försändelser och
- 6) (2011/38) postpaket som inte ingår i de samhällsomfattande tjänsterna.

3 §. Definitioner

I denna lag avses med

- 1) *postverksamhet* tillhandahållande av posttjänster och samhällsomfattande tjänster mot avgift,
- 2) *posttjänster* tjänster som innefattar insamling, sortering, transport och överlämnande av postförsändelser,
- 3) *samhällsomfattande tjänster* ständigt tillhandahållande av posttjänster enligt 4 § för alla användare i landskapet,
- 4) *inlämningsställen* de fysiska anordningar, inbegripet brevlådor, där postförsändelser kan avlämnas,
- 5) *insamling* förfarandet att samla upp postförsändelser som lämnats vid inlämningsställen,
- 6) *utdelning* överlämnande av postförsändelser till deras adressater,
- 7) *postförsändelse* brev försändelser och postpaket,
- 8) *brev försändelse* ett adresserat brev eller postkort som väger högst två kilo,
- 9) *postpaket* ett adresserat paket,
- 10) *postföretag* en tillståndshavare enligt 6 §,
- 11) *den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster* en tillståndshavare som avses i 6 § och som ålagts skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster,

12) *avsändare* en fysisk eller juridisk person som en postförsändelse härrör ifrån,

13) *mottagare* den på en postförsändelse antecknade mottagaren,

14) *användare* varje fysisk eller juridisk person som i egenskap av avsändare eller mottagare drar nytta av att samhällsomfattande tjänster tillhandahålls,

15) *rekommenderad försändelse* en tjänst som består av en försäkring till fast pris mot att försändelsen förkommer, stjäls eller skadas,

16) *assurerad försändelse* en tjänst som består av en försäkring till det värde avsändaren anger mot att försändelsen förkommer, stjäls eller skadas,

17) *mottagningsbevis* en handling på vilken mottagaren kvitterat mottagandet av en försändelse samt med

18) *gränsöverskridande post* post från landskapet Åland till ort utanför landskapet eller vice versa.

2 kap. Samhällsomfattande tjänster

4 §. De samhällsomfattande tjänsternas innehåll

De samhällsomfattande tjänsterna omfattar

1) förmedling av för befördran lämnade och till mottagaren adresserade

a) brev försändelser som väger högst två kilo, som betalas genom allmänt använda kontantbetalningssätt och som användaren har möjlighet att lämna till ett inlämningsställe för att transporteras av den som beviljats tillstånd att bedriva postverksamhet enligt denna lag samt i fråga om brev försändelser inom landskapet samt brev försändelser från landskapet till ort i riket ska åtminstone sådana brev produkter tillhandahållas som är avsedda att delas ut den andra arbetsdagen räknat från inlämningsdagen och på vilka kvalitetsnormen enligt 5 § för samhällsomfattande tjänster tillämpas,

b) postpaket som väger högst tio kilo, som betalas genom allmänt använda kontantbetalningssätt och som användaren har möjlighet att lämna till ett verksamhetsställe för post eller något annat lämpligt ställe för att transporteras av den som beviljats tillstånd att bedriva postverksamhet enligt denna lag och att hämta från ett sådant verksamhetsställe,

c) postpaket från en ort utanför landskapet och riket, som väger högst 20 kilo, samt

2) sådana i 3 § 15 och 16 punkterna i denna lag avsedda tjänster för de postförsändelser som avses i 1 punkten. (2011/38)

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster skall i varje kommun ha åtminstone ett verksamhetsställe där samhällsomfattande tjänster tillhandahålls.

Varje användare skall ha möjlighet att på ett inlämningsställe som ligger på rimligt avstånd från användarens bostad eller verksamhetsställe lämna in brev försändelser för att transporteras av den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster.

Minst en insamling och minst en utdelning skall göras varje arbetsdag. Beträffande undantag från denna skyldighet finns bestämmelser i 11 §.

De samhällsomfattande tjänsterna omfattar såväl post inom landskapet som gränsöverskridande post.

J 6 LL (2007:60) om posttjänster

5 §. Kvalitetsnormer för de samhällsomfattande tjänsterna

Av de brev försändelser inom landskapet som är avsedda att nå adressaten senast nästa arbetsdag räknat från inlämningsdagen ska minst 85 procent nå adressaten den dagen och resterande del därpå följande arbetsdag. Av de brev försändelser inom landskapet som är avsedda att nå adressaten senast den andra arbetsdagen räknat från inlämningsdagen ska minst 95 procent nå adressaten den andra arbetsdagen och minst 98 procent senast den tredje arbetsdagen, räknat från inlämningsdagen. (2011/38)

Med beaktande av vad som föreskrivs i 1 mom. ska gränsöverskridande post inom Europeiska unionen delas ut så att minst 85 procent av försändelserna nått adressaten på den tredje dagen och 97 procent av försändelserna på den femte dagen, räknat från inlämningsdagen. (2011/38)

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster skall följa gemenskapens interna kvalitetsnormer för gränsöverskridande post.

3 kap. Postverksamhet**6 §. Beviljande av tillstånd m.m.**

Postverksamhet får utövas av sammanslutningar, ämbetsverk, inrättningar och stiftelser som beviljats tillstånd av landskapsregeringen.

Tillstånd skall beviljas om sökanden har tillräckliga resurser att fullgöra åtagandena för ett företag som utövar postverksamhet och det saknas anledning att ifrågasätta sökandens förmåga att följa bestämmelserna rörande postverksamhet.

Tillstånd för postverksamhet får beviljas för högst 20 år i sänder. Tillståndshavaren har inte rätt att överföra tillståndet på någon annan. Överförande mellan moderbolag och helägt dotterbolag är dock tillåtet men skall utan dröjsmål anmälas till landskapsregeringen.

7 §. Tillståndsvillkor

Tillstånd enligt 6 § får förenas med villkor

1) om skyldighet för tillståndshavaren att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster enligt 4 och 5 §§ samt
2) rörande tillståndshavarens verksamhetsområde, typer av brev försändelser, insamling och prissättning samt beträffande andra omständigheter som bedöms väsentliga för att säkerställa tjänsternas kvalitet, tillgänglighet och effektivitet.

Villkoren för tillstånd får ändras när särskilda skäl till detta föreligger eller om detta är nödvändigt för säkerställande av att samhällsomfattande tjänster tillhandahålls.

8 §. Ansökan om tillstånd

En ansökan om tillstånd för postverksamhet riktas till landskapsregeringen. Av ansökan skall framgå

1) sökandens namn och hemort,
2) det område för vilket tillstånd söks, om ansökan inte avser landskapet i dess helhet,
3) vilka slag av posttjänster sökanden avser erbjuda,
4) leveransvillkoren för posttjänsterna,
5) utredning om att sökanden innehar i 6 § 2 mom. förutsatta resurser för bedrivande av postverksamhet samt
6) eventuell annan utredning som sökanden anser relevant eller som landskapsregeringen anser nödvändig.

Till ansökan skall fogas utdrag rörande sökanden ur allmänt register över det slag av organisation som sökanden utgör eller, om sökanden inte är registrerat i sådant, annan motsvarande utredning rörande sökanden samt det senast fastställda bokslutet, om sökanden är bokföringsskyldig. Sökanden skall också förete en för två år utarbetad översiktlig plan över den postverksamhet som skall bedrivas samt en finansieringskalkyl.

4 kap. Postföretagens skyldigheter**9 §. Mottagning av försändelser**

Ett postföretag är skyldigt att mot gällande avgift ta emot och till mottagaren förmedla brev försändelser i enlighet med tillståndsvillkoren och sina leveransvillkor. Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster är dessutom skyldig att mot gällande avgift ta emot och till mottagaren förmedla postpaket av det slag som avses i 4 § 1 mom. Ett postföretag kan dock vägra ta emot eller förmedla en brev försändelse om

1) försändelsen innehåller farliga ämnen, föremål eller produkter som det enligt lag är förbjudet att transportera eller vilka på annat sätt är lagstridiga eller vilka uppenbart orsakar fara för människor eller egendom,

2) försändelsen innehåller levande djur,

3) försändelsens innehåll är särskilt känsligt för värme eller kyla,

4) försändelsen innehåller flytande ämnen eller föremål som lätt går sönder eller bryts eller om

5) försändelsen är oförsäkrad och innehåller pengar, värdepapper eller något annat värdefullt.

10 §. Utdelning

En brev försändelse skall överlämnas till mottagaren på dennes adress eller lämnas i en för mottagande av post avsedd anordning som är belägen inom ett med hänsyn till de lokala förhållandena rimligt avstånd från den adress mottagaren angivit. För att utdelningen skall ske på ett ändamålsenligt sätt kan formerna för utdelningen bestämmas med beaktande av lokala förhållanden, mottagarens särskilda personliga behov och andra relevanta omständigheter.

Brev försändelser skall delas ut åtminstone en gång varje arbetsdag, om inte något oöverstigligt hinder, en bestämmelse i lag, ett avbrott i trafiken eller någon annan liknande omständighet hindrar utdelning av post.

Postpaket skall delas ut inom rimlig tid. Postpaket och brev försändelser som skall kvitteras kan utdelas på postföretagets verksamhetsställe. I sådana fall skall en särskild ankomsttillstånd tillställas mottagaren.

11 §. Undantag från insamlings- och utdelningsbestämmelserna

I fråga om posttjänster till mottagare i svårtillgängliga skärgårdsområden eller invid vägar som inte är allmänt trafikerade har ett postföretag rätt att avvika från den insamlings- och utdelningstäthet som föreskrivs i 4 § 4 mom. och från den utdelningstäthet som föreskrivs i 10 § 2 mom. Insamling och utdelning skall dock ske minst en gång i veckan.

Om det till en mottagare i fråga om vilken 1 mom. är tillämpligt ankommer ett postpaket, en försändelse från myndighet eller en brådskande försändelse skall mottagaren, om inte utdelning kan ske eller ankomsttillstånd

nas därförinnan, senast tredje dagen från försändelsens ankomst om möjligt underrättas per telefon, via e-post eller på något annat sätt att försändelsen finns att avhämta på postföretagets verksamhetsställe.

Ett postföretag skall minst en gång per år underrätta landskapsregeringen vilka hushåll som berörs av bestämmelserna i 1 mom. Med anledning av denna underrättelse skall landskapsregeringen bestämma om det finns skäl att ändra postföretagets beslut så att antalet hushåll på vilka 1 mom. tillämpats sänks.

12 §. Utdelningsplan och utdelningsavtal

Varje postföretag skall utarbeta en detaljerad plan för hur utdelningen enligt 10 § skall ordnas. En mottagare som önskar att utdelningen skall ske närmare mottagarens bostad eller verksamhetsställe än planen förutsätter, har rätt att med postföretaget avtala om nödvändiga ändringar i planen för att tillgodose önskemålet. Postföretaget har rätt att debitera mottagaren en skälig avgift för detta.

Om en mottagare och ett postföretag inte kunnat enas om av mottagaren begärda ändringar i utdelningsplanen och om frågan inte avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut, har postföretaget, om utdelning till följd av tvisten inte kunnat ske, rätt att förvara mottagarens brev-försändelser på det verksamhetsställe som är beläget närmast mottagarens adress. Mottagaren har rätt att där avhämta försändelserna.

Landskapsregeringen har rätt att meddela närmare anvisningar om placeringen av anordningar för mottagning och utdelning av brev-försändelser.

13 §. Brevhemligheten; tystnadsplikt

Ett postföretag skall trygga brevhemligheten.

Den som är anställd hos ett postföretag får inte röja vad han eller hon i sitt arbete fått veta om en kund eller dennes angelägenheter, om röjandet av uppgifterna kan utgöra en överträdelse av bestämmelserna i 1 mom. eller skada ett affärs- eller kundförhållande. Det sagda gäller även den som antingen själv eller för ett företags räkning med stöd av avtal med postföretaget tillhandahåller tjänster som avses i denna lag.

14 §. Öppnande av försändelser

Ett postföretag har inte rätt att öppna en sluten brev-försändelse. Om det finns skäl att anta att försändelsen kan utgöra fara för hälsa eller egendom skall postföretaget utan dröjsmål översända försändelsen till landskapsregeringen.

Ett postpaket får öppnas om

1) försändelsen är skadad och det är nödvändigt att öppna den för att skydda innehållet eller undersöka dess skick eller om

2) det finns skäl att anta att försändelsen kan utgöra fara för hälsa eller egendom.

Ett postföretag har rätt att översända ett postpaket som avses i 2 mom. till landskapsregeringen i stället för att själv öppna paketet.

Innehållet i ett postpaket som öppnas får inte granskas i större utsträckning än vad som är nödvändigt med hänsyn till orsaken till att det öppnas.

Endast en person som särskilt bemyndigats av landskapsregeringen har rätt att öppna ett postpaket. Vid

öppnandet skall ett vittne närvara. På paketet skall antecknas att det öppnats samt orsaken till åtgärden. Dessutom skall det uppgöras ett protokoll beträffande öppnandet, vilket undertecknas av den som öppnat paketet och av vittnet.

Den som bemyndigats att öppna postpaketet handlar vid utövandet av sitt uppdrag under tjänstemannaansvar.

15 §. Utredning av mottagare m.m.

Om det är oklart vem som är mottagare av en post-försändelse som sannolikt är avsedd att vara personlig, skall det postföretag som har hand om försändelsen försöka reda ut vem som är mottagare. Om detta inte är möjligt skall försändelsen returneras till avsändaren. Om inte heller detta är möjligt, skall postföretaget utan dröjsmål översända försändelsen till landskapsregeringen. Om innehållet sannolikt är förstört får dock försändelsen i dess helhet förstöras. Detsamma gäller en öppen eller öppenad försändelse, om det är uppenbart att det är omöjligt att utreda vare sig vem som är mottagare eller vem som är avsändare.

En försändelse som mottagaren inte vill ta emot skall returneras till avsändaren.

Ett postföretag har rätt att förstöra en försändelse som sannolikt inte är avsedd att vara personlig, om den inte kan frambefordras till mottagaren eller om denne inte vill ta emot den. I fråga om här avsedda försändelser kan ett postföretag dock avtala med avsändaren om återsändande av försändelserna.

Ett postföretag har rätt att till landskapsregeringen översända en försändelse som avses i 3 mom. i stället för att själv förstöra den.

16 §. Postföretagens ansvar

Ett postföretag ansvarar för skada som avsändaren eller mottagaren åsamkas av att en försändelse försenas, förkommer eller skadas. Postföretaget är dock befriat från ansvar om det kan visa att skadan orsakats av en omständighet som företaget inte kunnat undvika och vars konsekvenser det inte har kunnat förhindra.

Om ett postföretag eller någon för vars handlande företaget bär ansvaret har orsakat i 1 mom. avsedd skada uppsåtligt eller av grov oaktsamhet, kan det inte friskriva sig från ansvar med stöd av bestämmelserna i 1 mom.

Ett postföretags ansvar börjar när avsändaren avlämnat försändelsen på insamlingsstället eller på annat av postföretaget godkänt sätt överlämnat den till postföretaget. Ansvaret upphör när postföretaget på i denna lag förutsatt sätt eller på överenskommet sätt överlämnat försändelsen till mottagaren eller till dennes företrädare. Om postföretaget kräver kvittering på överlämnelsehandling som gäller försändelsen, har det rätt att på denna göra anteckning rörande mottagarens personbeteckning och den handling där personbeteckningen kontrollerats.

Ett avtalsvillkor som till nackdel för avsändaren eller mottagaren avviker från ansvarsbestämmelserna i denna lag är ogiltigt. Om postföretagets avtalspart inte är en i 1 kap. 4 § konsumentskyddslagen (FFS 38/1978) avsedd konsument är villkoret dock giltigt under förutsättning att det är skäligt med hänsyn till avtalspartens ställning, försändelsens exceptionella karaktär eller andra särskilda omständigheter.

J 6 LL (2007:60) om posttjänster

Ett postföretag och den för vars handlande postföretaget bär ansvaret har rätt att åberopa de i 1 mom. nämnda ansvarsbefrielsegrunderna även i det fall ett ersättningsanspråk inte grundas på denna lag, om det hade varit möjligt att yrka ersättning med stöd av denna lag.

Bestämmelserna i denna lag om ett postföretags ersättningsansvar tillämpas endast om något annat inte följer av en internationell konvention som är bindande för landskapet.

17 §. Begränsning av ett postföretags ansvar

Till den som lidit skada av att en försändelse försenats skall i ersättning betalas ett belopp som motsvarar skadans storlek, dock högst

- 1) 50 euro för en vanlig brevårsändelse,
- 2) 85 euro för en rekommenderad eller med mottagningsbevis försedd brevårsändelse samt
- 3) 150 euro för andra brev, brevårsändelser eller postpaket.

Till den som lidit skada av att en försändelse skadats eller förkommit skall i ersättning betalas ett belopp som motsvarar skadans storlek, dock högst

- 1) 50 euro för en vanlig brevårsändelse,
- 2) det avtalade assuransvärdet för en assurerad försändelse,
- 3) 340 euro för andra brevårsändelser samt
- 4) 25 euro per kilo för postpaket.

Om ett postföretag eller någon för vars handlande företaget bär ansvaret har orsakat i 1 eller 2 mom. avsedd skada uppsåtligt eller av grov oaktsamhet, har det inte rätt att begränsa sitt ansvar med stöd av dessa lagrum.

Ett postföretag och den för vars handlande postföretaget bär ansvaret har rätt att åberopa de i 1 och 2 mom. nämnda ansvarsbegränsningarna även i det fall ett ersättningsanspråk inte grundas på denna lag, om det hade varit möjligt att yrka ersättning med stöd av denna lag.

Skadestånd som utdöms med stöd av denna lag kan jämkas enligt vad som kan anses skäligt, om den skadelidande har medverkat till skadan eller om andra omständigheter än den skadevällande handlingen har bidragit till skadans uppkomst.

De i 1 och 2 mom. angivna penningbeloppen kan justeras genom landskapsförordning i enlighet med förändringarna i penningvärdet.

18 §. Anmärkning och preskription

Vid äventyr att rätten till ersättning går förlorad skall en anmärkning om att en försändelse skadats framställas till det berörda postföretaget inom en skälig tid efter att mottagaren upptäckt skadan eller borde ha upptäckt den. Om mottagaren inte är en i 1 kap. 4 § konsumentskyddslagen avsedd konsument skall dock anmärkning om synlig skada framställas när försändelsen tas emot av mottagaren eller dennes företrädare.

Rätten till ersättning är förverkad, om yrkandet på ersättning inte framställts skriftligen till postföretaget inom ett år eller, om skadan har orsakats uppsåtligt eller av grov oaktsamhet, inom tre år

- 1) från tidpunkten då postföretagets ansvar enligt 16 § 3 mom. upphörde, om rätten till ersättning grundar sig på att försändelsen skadats eller försenats, och

- 2) från tidpunkten då postföretaget underrättade mottagaren om att försändelsen förkommit, om rätten till ersättning grundar sig på den omständigheten.

19 §. Leveransvillkor

Ett postföretag skall uppgöra leveransvillkor i skriftlig form. De skall finnas tillgängliga för användarna kostnadsfritt.

Av leveransvillkoren skall tydligt framgå

- 1) kundens och postföretagets rättigheter och skyldigheter,
- 2) vilka åtgärder kunden bör vidta när en försändelse försenats, skadats eller förkommit eller när kvalitetsnormerna för tjänsterna inte följts,
- 3) vilka rättsmedel som står till kundens förfogande, inbegripet möjligheten att i vissa fall begära myndighets avgörande av tvist,
- 4) avgifterna för de tjänster som tillhandahålls,
- 5) hur kunderna informeras om avgiftsändringar samt
- 6) grunderna för säkerheter och andra betalningsgarantier som eventuellt krävs av kunden.

I leveransvillkoren kan intas även andra än i 2 mom. angivna uppgifter rörande de tjänster som tillhandahålls, bl.a. uppgifter rörande olika slag av postårsändelser och beträffande de egenskaper dessa får ha samt egenskaper för och begränsningar gällande rekommenderade och assurerade försändelser.

En utförlig och tydlig prislista över avgifterna för posttjänsterna skall kostnadsfritt finnas tillgänglig för kunderna. Om anbud eller avtal om posttjänster i enskilda fall lämnas eller ingås, skall de vara skriftliga eller tillgängliga i elektronisk form.

Innan ett postföretag tar i bruk sådana leveransvillkor som är avsedda att äga allmän giltighet, skall de tillställas landskapsregeringen för godkännande.

20 §. Offentliggörande av posttjänsters kvalitet

Varje postföretag skall årligen publicera uppgifter om tjänsternas kvalitet, varvid särskilt skall framgå antalet klagomål och hur dessa har behandlats.

21 §. Prissättning av posttjänster

De avgifter som den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster tar ut skall vara så rimliga att samtliga användare ges möjlighet att få tillgång till de tjänster som tillhandahålls. De skall dessutom vara tydliga och klara samt icke-diskriminerande.

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster skall ha en enhetlig taxa för brevårsändelser inom landskapet, såvitt gäller brevårsändelser som skall utdelas följande arbetsdag. Detta hindrar inte enskilda prisavtal med kunderna.

Avgifterna för posttjänsterna skall grunda sig på kostnaderna. Sker ändringar i prissättningen skall information om detta ges minst en månad innan ändringen träder i kraft.

22 §. Kostnadsredovisning

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster skall använda ett redovisningssystem av vilket framgår dels skäligheten av avgifterna för de olika tjänsterna, dels avgifternas förhållande till kostnaderna.

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster skall i sin interna redovisning hålla de tjänster som hör

till de samhällsomfattande tjänsterna åtskilda från övriga tjänster. Kostnaderna för de tjänster som hör till de samhällsomfattande tjänsterna skall uträknas per försändelseslag.

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster skall tillställa landskapsregeringen beskrivningar av sina redovisningssystem.

23 §. Samarbetsplikt

Ett postföretag är skyldigt att se till att en brevförändelse som inlämnats till det för förmedling vidarebefordras för att förmedlas av ett annat postföretag, om mottagarens adress inte finns inom dess verksamhetsområde.

Ett postföretag är skyldigt att se till att försändelser som lämnats till ett annat postföretag för befordran kan utdelas till en mottagare vars adress är belägen i postbox eller annan anordning som det förstnämnda postföretaget besitter.

Avtalsvillkoren i avtal mellan postföretag rörande i 1 och 2 mom. avsedda angelägenheter skall vara icke-diskriminerande och skäliga. Avtalen skall innehålla överlåtelsevillkor samt grunderna för prissättningen. Dessutom skall de kvalitetskrav som föreskrivs i denna lag följas.

I 3 mom. avsedda avtal skall utan dröjsmål tillställas landskapsregeringen för godkännande. Landskapsregeringen anses ha godkänt ett avtal om den inte meddelat något annat inom en månad efter tidpunkten för mottagandet av avtalet. Om landskapsregeringen anser att avtalet inte fyller de krav som uppställs i denna lag, skall den förelägga en rimlig tidsfrist inom vilket avtalet skall ändras. Innan landskapsregeringens godkännande lämnats får avtalet inte tillämpas.

24 §. Övriga skyldigheter

Ett postföretag skall säkerställa att postverksamheten fungerar så störningsfritt som möjligt även under undantagsförhållanden. I det syftet skall det utarbeta beredningsplaner och vidta andra lämpliga förberedande åtgärder. En behörig myndighet kan meddela anvisningar om förberedelser för undantagsförhållanden.

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster skall se till att i lag föreskrivna delgivningsförfaranden kan användas i hela landskapet. Den person som utför till ett delgivningsförfarande hörande uppgifter handlar under tjänstemannaansvar.

5 kap. Anordningar för insamling och utdelning

25 §. Placering av brevlådor

En kommun är skyldig att tillåta att brevlådor och andra anordningar för insamling eller utdelning av brev-försändelser placeras på i stadsplan eller i byggnadsplan anvisade allmänna områden, om de inte till rimliga kostnader kan placeras på något annat för postföretaget eller mottagaren lämpligt sätt. Anordningarna får dock inte placeras på ett sådant sätt att de medför onödig fara för trafiken eller innebär väsentlig olägenhet vid nyttjande av området i överensstämmelse med stads- eller byggnadsplanen.

Agaren till en tomt, en annan fastighet eller en byggnad är skyldig att tillåta att anordningar som avses i

1 mom. fästs på en vägg, en port eller vid ett staket under de förutsättningar som anges i 1 mom. Ytterligare skall beaktas att anordningarna inte får medföra oskälig olägenhet för fastighetens eller byggnadens ägare.

Anordningar som avses i 1 mom. får placeras på sådana sido-, skydds- och frisiktsområden som avses i 40 och 41 §§ landskapslagen (1957:23) om allmänna vägar i landskapet Åland, om placeringen av anordningarna inte medför onödig fara för trafiken eller väsentlig olägenhet för väghållningen.

26 §. Avgörande av tvist rörande placering av brevlådor

Om parterna inte kommer överens om placeringen av anordningar som avses i 25 § 2 mom., kan frågan hänkjutas till kommunens byggnadsnämnd för avgörande. Vid prövningen av ärendet skall byggnadsnämnden beakta dels hur platsen i fråga används i övrigt samt de krav en ändamålsenlig postverksamhet ställer, dels de anvisningar som landskapsregeringen lämnat med stöd av 12 § 3 mom.

Men och skada som orsakas av anordningar som avses i 25 § 2 mom. skall ersättas i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter. Om parterna avtalat om ersättningen, binder avtalet också en senare ägare till fastigheten eller byggnaden.

6 kap. Styring av och tillsyn över postverksamheten

27 §. Allmän styrning, utveckling och tillsyn

Den allmänna styrningen och utvecklandet av postverksamheten ankommer på landskapsregeringen.

Landskapsregeringen skall utöva tillsyn över att denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den efterföljs. Landskapsregeringen skall varje år publicera en berättelse över hur de kvalitetsnormer som anges i 5 § uppfyllts.

28 §. Tillsynsavgift för postverksamhet

Postföretagen skall betala en årlig tillsynsavgift till landskapsregeringen. Avgiften skall användas för bestridande av landskapsregeringens kostnader för handhavandet av de uppgifter som enligt denna lag ankommer på landskapsregeringen. Tillsynsavgiften utgör 2000 euro.

29 §. Rätt till information

Landskapsregeringen har, utan hinder av vad någon annanstans i lag bestäms om sekretess för handlingar, rätt att för handhavandet av de uppgifter som avses i denna lag av postföretagen få behövlig information om postföretagens ekonomi och deras verksamhet enligt denna lag.

7 kap. Uppgifter i anslutning till säkerställandet av postgången

30 §. Öppnande av försändelse

Landskapsregeringen har rätt att öppna ett slutet brev som tillställts landskapsregeringen med stöd av 14 § 1 mom., om det föreligger skäl att anta att försändelsen utgör fara för hälsa eller egendom.

Landskapsregeringen har rätt att öppna ett slutet brev som tillställts landskapsregeringen med stöd av 15 §

J 6 LL (2007:60) om posttjänster

1 mom., om detta är nödvändigt för att utröna i första hand vem som är mottagare, i andra hand vem som är avsändare.

Landskapsregeringen har rätt att öppna ett postpaket om

1) försändelsen är skadad och det är nödvändigt att öppna den för att skydda innehållet eller undersöka dess skick,

2) det finns skäl att anta att försändelsen kan utgöra fara för hälsa eller egendom eller

3) det är fråga om en försändelse som postföretaget varken har kunnat tillställa mottagaren eller returnera till avsändaren.

Den som vid landskapsregeringen handhar de uppgifter som avses i denna paragraf får öppna en postförsändelse endast i närvaro av ett vittne. Innehållet i en öppnad försändelse får inte granskas i större utsträckning än vad som är nödvändigt med hänsyn till orsaken till att det öppnas. På försändelsen skall antecknas att den öppnats, orsaken till öppnandet, tid och plats för öppnandet samt den bestämmelse som åtgärden grundar sig på. Anteckningen skall undertecknas av den som verkställt öppnandet. Dessutom skall det uppgöras ett protokoll beträffande öppnandet, vilket undertecknas av den som öppnat försändelsen och av vittnet.

31 §. Återsändande av en öppnad försändelse till ett postföretag

Om en öppnad försändelse innehåller uppgifter som gör det möjligt att fastställa vem som är mottagare eller avsändare, skall landskapsregeringen returnera försändelsen jämte anteckningarna om öppnandet till det berörda postföretaget. För säkerställande av brevhemligheten skall försändelsen slutas innan den returneras. Postföretaget skall också underrättas om i försändelsen påträffade adressuppgifter eller andra uppgifter med vilkas hjälp försändelsen kan vidarebefordras eller returneras.

Det åligger det i 1 mom. avsedda postföretaget att vidarebefordra försändelsen till mottagaren eller, om det endast varit möjligt att fastställa vem som är avsändare, returnera den till denne.

Postföretagen har rätt att ta ut en avgift för ny befordran av postpaket samt för försändelser som återställs enligt bestämmelserna om distansförsäljning i 6 kap. konsumentskyddslagen.

32 §. Förvaring och förstörande av öppnade försändelser

Om det i en öppnad försändelse inte finns uppgifter som gör det möjligt att fastställa vare sig vem som är mottagare eller avsändare, skall landskapsregeringen hålla försändelsen i förvar under sex månaders tid, räknat från dagen då försändelsen öppnades. Om det under denna tid inte varit möjligt att få fram uppgifter som gör det möjligt att befordra försändelsen till mottagaren eller returnera den till avsändaren, skall försändelsen förstöras på lämpligt sätt och såvitt möjligt med bevarande av brevhemligheten. Om försändelsen förutom eventuella personliga meddelanden innehåller något som äger ekonomiskt värde, skall meddelandena förstöras medan det övriga innehållet kan försäljas på lämpligt sätt.

Medel som influtit vid en försäljning som avses i 1 mom. tillfaller landskapet. Detsamma gäller pengar

och andra giltiga betalningsmedel som finns i en försändelse som avses i 1 mom.

En försändelse får förstöras innan den i 1 mom. nämnda fristen löpt till ända, om det är fråga om

1) en försändelse vars innehåll sannolikt har förstörts,

2) en försändelse vars innehåll kan orsaka fara för hälsa eller egendom eller

3) en försändelse som uppenbarligen inte är avsedd att vara personlig eller som det av något annat motsvarande skäl är uppenbart onödigt att förvara.

33 §. Hemlighållande av handlingar och tystnadsplikt

Postförsändelser och handlingar i dem vilka omhändreras av landskapsregeringen med stöd av bestämmelserna i detta kapitel skall hållas hemliga.

En anställd vid landskapsregeringen får inte till någon obehörig lämna upplysningar om postförsändelser eller deras innehåll, om han eller hon fått dessa vid utförande av uppgifter som avses i 30-32 §§.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. utgör inte hinder för att uppgifter ur protokoll rörande öppnande av postförsändelser delges ett postföretag, om detta är nödvändigt för att en försändelse skall kunna tillställas mottagaren eller avsändaren.

34 §. Tjänstemannaansvar

Bestämmelserna om tjänstemannaansvar, med undantag för reglerna om avsättning till följd av åsidosättande av tjänsteplikt, tillämpas också på en person som står i ett annat anställningsförhållande än tjänsteförhållande till landskapsregeringen då han eller hon utför uppgifter som avses i 33 §.

8 kap. Påföljder, tvångsmedel och ändringsökande

35 §. Återkallande av tillstånd

Tillstånd för postverksamhet kan återkallas av landskapsregeringen

1) om tillståndshavaren underlåter att inleda regelbunden verksamhet inom sex månader från dagen då tillståndsbeslutet vunnit laga kraft eller

2) om tillståndshavaren i väsentliga avseenden, eller trots varning bryter mot denna lag, mot föreskrifter som utfärdats med stöd av lagen eller mot tillståndsvillkor.

36 §. Varning och tvångsmedel

Om ett postföretag bryter mot denna lag, mot föreskrifter som utfärdats med stöd av lagen eller mot tillståndsvillkor, kan landskapsregeringen, om förseelsen inte är så allvarlig att tillståndet bör återkallas, ge postföretaget en varning samt, om det är motiverat, ålägga postföretaget att rätta felet eller försummelsen.

Beslut som avses i 1 mom. får förenas med vite eller äventyr att en försummad åtgärd utförs på det försumliga postföretagets bekostnad.

Kostnaden för en åtgärd som utförts på ett försumligt postföretags bekostnad betalas i förskott av landskapsregeringen och får hos det försumliga postföretaget drivas in utan dom eller beslut i den ordning som bestäms i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsköningsväg.

37 §. Olovlig postverksamhet; brott mot tystnadsplikt

Den som utövar postverksamhet utan att inneha i denna lag föreskrivet tillstånd skall för utövande av

olovlig postverksamhet dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som bryter mot i 13 § 2 mom. föreskriven tystnadsplikt skall för *brott mot tystnadsplikt* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

38 §. Avgörande av tvister

Den som är missnöjd med en utdelningsplan som avses i 12 § eller med postutdelningen kan söka ändring hos landskapsregeringen. Begäran om ändring skall lämnas till landskapsregeringen inom 60 dagar från dagen då ändringssökanden fick kännedom om de omständigheter som är i fråga. Ett postföretag skall på begäran informera en kund om möjligheten att ansöka hos landskapsregeringen om avgörande av en här avsedd tvist.

Landskapsregeringens beslutanderätt rörande tvister omfattar inte frågor som rör avtal mellan postföretag och kunder eller ett postföretags ersättningsansvar.

39 §. Sökande av ändring

Ändring i ett beslut som landskapsregeringen eller en kommunal byggnadsnämnd fattat med stöd av denna lag får sökas genom besvär på det sätt som särskilt är föreskrivet.

Om det allmänna intresset det kräver eller om beslutet till sin natur är sådant att det bör verkställas omedelbart, kan landskapsregeringen förordna att beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag omedelbart skall verkställas och vara gällande under i beslutet föreskriven tid, om inte en besvärmyndighet förordnar annat.

9 kap. Särskilda bestämmelser

40 §. Adressregister

Ett postföretag har rätt att för utövande av postverksamheten föra ett adressregister över avsändare och mottagare av post. I registret antecknas namn- och adressuppgifter samt personbeteckning eller annan motsvarande identifieringskod.

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster har rätt att från befolkningsdatasystemet få personbeteckningar och ändringar av dem, uppgifter om födda och avlidna personer, uppgifter om modersmål samt uppgifter om adresser.

Uppgifterna i ett postföretags adressregister används för befordran av försändelser samt för att kontrollera och korrigera adresserna för de avsändare som slutit avtal om adress tjänster. Namn- och adressuppgifter i adressregistret kan lämnas ut när detta är förenligt med adressregistrets syfte. Personbeteckning eller annan motsvarande identifieringskod får inte lämnas ut. En registrerad person har rätt att förbjuda att hans eller hennes personuppgifter används för kontroll- och korrigeringstjänster som gäller adresser.

En uppgift i ett adressregister som är föråldrad skall utplånas senast sedan tio år förflutit från den dag när ett postföretag har fått kännedom om att uppgiften inte längre motsvarar gällande förhållanden.

41 §. Åtgärder med anledning av att postverksamhet upphör

Om ett postföretag upphör med sin verksamhet, skall företaget underrätta landskapsregeringen om saken senast tre månader innan verksamheten upphör.

Om ett postföretags tillstånd för postverksamhet återkallas, om tillståndet inte förnyas när det går ut eller om postföretaget av annan orsak upphör med sin verksamhet skall landskapsregeringen vid behov besluta om de åtgärder som skall vidtagas för att postverksamheten skall kunna upprätthållas.

Nås, i fall som avses i 2 mom., inte avtal om att anläggningstillgångar som behövs för bedrivande av postverksamhet överförs till ett annat postföretag, kan landskapsregeringen besluta om överförandet mot ersättning. I fråga om grunderna för och bestämmandet av ersättningen skall landskapslagen om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter tillämpas.

42 §. Frimärksutgivning m.m.

Landskapsregeringen kan på ansökan bevilja ett postföretag rätt att utge frimärken att användas som kvitto på betalning av befordran av en postförsändelse. I fråga om frimärken som är avsedda att användas i gränsöverskridande post skall landskapsregeringen vid sin tillståndsgivning beakta de bestämmelser som härvid gäller.

Ett beslut om rätt att utge frimärken kan begränsas i tiden och upphör senast att gälla när det ifrågavarande postföretagets tillstånd för bedrivande av postverksamhet upphör.

10 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

43 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2007. Åtgärder för verkställighet av lagen får vidtas innan lagen träder i kraft.

44 §. Övergångsbestämmelser

Posten på Åland (Posten) har rätt att fortsätta sin verksamhet med stöd av tidigare gällande bestämmelser under sex månader räknat från den dag då lagen trädde i kraft. Om Posten därförinnan har ansökt om tillstånd till bedrivande av postverksamhet enligt denna lag, har Posten rätt att med stöd av tidigare gällande bestämmelser fortsätta sin verksamhet intill dess tillståndsansökan antingen bifallits eller avslagits genom beslut som vunnit laga kraft.

Bestämmelserna i 4 kap., 5 kap., 7 kap. samt 38-40 §§ skall tillämpas på Postens verksamhet från dagen då denna lag träder i kraft.

J 7 Landskapslag (2006:11) om arbetsförmedling av annan än landskapet

1 §. Allmänt

Om annan än landskapet avser att bedriva arbetsförmedling på Åland krävs tillstånd av landskapsregeringen enligt denna lag.

Denna lag gäller inte anskaffande av arbetsplats åt en enskild arbetstagare, inte heller förmedlande av arbetstagare åt en arbetsgivare, om detta sker endast tillfälligt och utan att vederlag uppstår i någon form.

J 8 LL (2007:98) om ... farliga kemikalier och explosiva varor

2 §. Ansökan

Ansökan om tillstånd för att bedriva arbetsförmedling prövas av landskapsregeringen. Tillstånd skall sökas skriftligen.

Den som ansöker om tillstånd skall i samband med ansökan lämna landskapsregeringen riktiga och tillräckliga uppgifter som landskapsregeringen behöver känna till för att avgöra ansökan.

3 §. Beviljande av tillstånd

Tillstånd att bedriva arbetsförmedling beviljas av landskapsregeringen för högst fem år i sänder. Tillståndet kan begränsas till att gälla arbetsförmedling inom en viss sektor av arbetslivet. I tillståndet skall anges de villkor på vilka arbetsförmedlingen får bedrivas.

Den som beviljas tillstånd att bedriva arbetsförmedling får inte ställa minderårig arbetskraft till förfogande för sådant arbete som är förbjudet enligt särskilda bestämmelser.

4 §. Särskilda villkor

En enskild person kan beviljas rätt att bedriva arbetsförmedling om denna

1) får utöva näring i landskapet enligt landskapslagen (1996:47) om rätt att utöva näring samt

2) har förutsättningar och egenskaper som garanterar en regelbunden och ändamålsenlig ledning av arbetsförmedlingen.

En juridisk person kan beviljas rätt att bedriva arbetsförmedling om denna

1) får utöva näring i landskapet och

2) har en ansvarig föreståndare som uppfyller de villkor som anges i 1 mom.

5 §. Avgifter

Den som beviljas tillstånd att bedriva arbetsförmedling får inte ta ut avgifter för arbetsförmedling av sjömän.

6 §. Inspektion

Landskapsregeringen har rätt att låta inspektera arbetsförmedlingsverksamhet för vilken tillstånd har beviljats. Landskapsregeringens inspektör skall beredas tillträde till de lokaler där verksamheten bedrivs och tillgång till de handlingar och räkenskaper som rör arbetsförmedlingen.

7 §. Återkallande av tillstånd

Landskapsregeringen kan återkalla tillstånd att bedriva arbetsförmedling, om den som beviljats tillståndet har överträtt lag eller i tillståndet föreskrivna villkor eller senare meddelade anvisningar eller om missbruk i dess arbetsförmedlingsverksamhet har yppats.

8 §. Straffbestämmelser

Den som uppstår i 5 § förbjuden avgift skall för *avgiftsbrott* dömas till böter.

Den som bedriver olovlig arbetsförmedling för egen eller någon annans ekonomiska vinning skall för *arbetsförmedlingsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst ett år. På samma sätt skall den dömas som olovligen förmedlar eller offentlig tillkännager att han förmedlar arbetstagare till annat land eller utländska arbetstagare till landskapet.

Den som på annat sätt bedriver i denna lag avsedd verksamhet utan tillstånd skall för *arbetsförmedlingsförseelse* dömas till böter.

9 §. Besvär

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

10 §. Ikraftträdande

Denna lag träder ikraft den 1 mars 2006.

Den som med stöd av 2 § i landskapslagen (1960:23) om arbetsförmedling beviljats tillstånd att bedriva arbetsförmedling kan fortsätta sin verksamhet enligt denna lag i enlighet med givna villkor.

J 8 Landskapslag (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor

1 §. För att upprätthålla allmän säkerhet och förebygga och avvärja skador på person, miljö och egendom skall lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (FFS 390/2005), nedan kallad kemikaliesäkerhetslagen, tillämpas i landskapet Åland med de undantag som följer av denna lag.

Ändringar av kemikaliesäkerhetslagen skall tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

Anvisningar, anteckningar eller annan information som enligt de i 1 mom. och 8 § avsedda författningarna skall finnas på kemikalier och explosiva varor skall i landskapet vara avfattade åtminstone på svenska, om inte landskapsregeringen av särskilda skäl beviljar undantag från kravet.

2 §. De förvaltningsuppgifter som enligt de författningar som avses i 1 och 8 §§ ankommer på statens myndigheter skall i landskapet skötas av landskapsregeringen till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet.

3 §. Landskapsregeringen övervakar att bestämmelserna i de författningar som avses i 1 och 8 §§ följs. För övervakningen kan landskapsregeringen anlita riksmyndigheter.

Om den övervakning som avser arbetarskyddet finns särskilda bestämmelser.

Se arbetarskyddslag (FFS 738/2002).

4 §. Hänvisas i kemikaliesäkerhetslagen till andra bestämmelser i rikslagstiftningen skall hänvisningarna avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

5 §. Bestämmelserna i 132 § kemikaliesäkerhetslagen skall inte tillämpas i landskapet.

6 §. Den som äger eller innehar en oljecistern av en i landskapsförordning angiven konstruktion och minimistorlek skall se till att cisternen besiktigas regelbundet under förutsättning att cisternen alltjämt är i bruk. Om det vid besiktningstillfället kan konstateras att cisternen är i ett sådant skick att risk för oljeskador föreligger skall cisternen repareras eller tas ur bruk. En cistern

som orsakar omedelbar fara skall genast tas ur bruk.

Bestämmelserna i 55 § kemikaliesäkerhetslagen skall även tillämpas vid besiktning av oljecisterner belägna ovan jord.

7 §. Utöver straffbestämmelserna i 125 § kemikaliesäkerhetslagen skall bestämmelserna i 44 kap. 11 § strafflagen (FFS 39/1889) om straff för brott mot bestämmelserna om explosiva varor tillämpas i landskapet.

Även bestämmelserna i 44 kap. 12 § i strafflagen om straff för ovarsam hantering av en farlig kemikalie eller explosiv vara eller en sådan produkt som avses i 5 kap. kemikaliesäkerhetslagen skall tillämpas i landskapet.

På brott mot bestämmelserna om explosiva varor och på ovarsam hantering tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar i 9 kap. strafflagen (FFS 39/1889). (2011/44)

8 §. Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av kemikaliesäkerhetslagen skall tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Landskapsregeringen kan, inom landskapets behörighet, i landskapsförordning besluta om genomförandet i landskapet av EG:s direktiv rörande angelägenheter som avses i denna lag.

Se LF (2007:99) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor och LF (2013:107) om externa räddningsplaner.

9 §. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1971:12) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om explosionsfarliga ämnen.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

J 9 Landskapsförordning (2007:99) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor

1 §. Upphävd (2012:44).

Se LF (2012:44) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om kemikalier.

2 §. (2016/7) *Bestämmelser om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor*

Följande riksförfattningar om explosionsfarliga ämnen ska tillämpas i landskapet:

1) förordning om användning av väte eller annan brännbar gas som påfyllningsgas för ballonger (FFS 109/1973).

2) förordning om tändvätskor för grillkol (FFS 947/1973).

3) handels- och industriministeriets beslut om periodisk besiktning av underjordiska oljecisterner (FFS 344/1983).

4) 5 och 6 kapitlen i handels- och industriministeriets beslut om brännbara vätskor (FFS 313/1985).

5) handels- och industriministeriets beslut om oljeeldningsaggregat (FFS 314/1985).

6) aerosolförordning (FFS 1433/1993).

7) gasanordningsförordning (FFS 1434/1993).

8) förordning om verifiering av explosiva varors överensstämmelse med kraven (FFS 1384/1994).

9) förordning om utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för explosionsfarliga luftblandningar (FFS 917/1996).

10) handels- och industriministeriets beslut om utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för explosionsfarliga luftblandningar (FFS 918/1996).

11) statsrådets förordning om förebyggande av fara som explosiv atmosfär orsakar arbetstagare (FFS 576/2003).

12) statsrådets förordning om säkerhet vid hantering av naturgas (FFS 551/2009).

13) statsrådets förordning om verifiering av pyrotekniska artiklars överensstämmelse med kraven (FFS 1102/2009).

14) statsrådets förordning om säkerhetskraven vid industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier (FFS 856/2012).

15) statsrådets förordning om säkerhetskraven för flytgasanläggningar (FFS 858/2012).

16) statsrådets förordning om övervakning av hanteringen och upplagringen av farliga kemikalier (FFS 685/2015).

17) statsrådets förordning om övervakning av tillverkningen och upplagringen av explosiva varor (FFS 819/2015).

18) statsrådets förordning om säkerhetskraven vid tillverkning, hantering och upplagring av explosiva varor (FFS 1101/2015).

3 §. (2016/7) *Bestämmelser som rör både kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor*

Följande riksförfattningar om explosionsfarliga ämnen och kemikalier ska tillämpas i landskapet:

1) handels- och industriministeriets beslut om hantering och upplagring av farliga kemikalier på distributionsstation (FFS 415/1998).

2) 8 kapitlet i förordning om industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier (FFS 59/1999).

3) handels- och industriministeriets beslut om hantering och upplagring av bensen (FFS 181/2000).

4 §. *Undantag från bestämmelser i de riksförfattningar som anges i 1, 2 och 3 §§*

Handels- och industriministeriets beslut om periodisk besiktning av underjordiska oljecisterner (FFS 344/1983), nedan kallat besiktningensbeslutet, ska även tillämpas på cisterner ovan jord vilkas volym överstiger 2 m³ dock så att sådana cisterner ska besiktas första gången innan 25 år förflutit från den tidpunkt cisternen tagits i bruk första gången. Cisterner ovan jord som vid besiktning konstaterats vara oskadade ska besiktas på nytt senast 10 år efter besiktningstillfället.

Om en metallisk cistern inte kan besiktas inifrån såsom anges i besiktningensbeslutet ska den utsättas för ett sådant tryckprov som avses i beslutets 7 § och besiktas

J 10 LL (1995:92) om tillämpning ... av alkohollagen

visuellt på det sätt som är möjligt. Om läckage inte konstateras vid tryckprovet och betydande skador i övrigt inte kan konstateras på cisternen ska den besiktas på nytt senast 5 år efter besiktningstillfället. Beslutet ska inte tillämpas på dubbelmantlade oljecisterner och med dem jämförbara oljecisterner med läckagevarningssystem.

3 mom. upphävt (2016/7).

Förordningen om verifiering av explosiva varors överensstämmelse med kraven (FFS 1384/1994) ska tillämpas så att av vederbörande riksmyndighet utförd godkännande av explosiv vara och verifiering av explosiva varors överensstämmelse med uppställda krav ska vara gällande också i landskapet.

Förordningen om utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för explosionsfarliga luftblandningar (FFS 917/1996) ska tillämpas så att av vederbörande riksmyndighet utförd godkännande av utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för explosionsfarliga luftblandningar och verifiering av utrustnings och säkerhetssystemens överensstämmelse med uppställda krav ska vara gällande också i landskapet.

6 mom. upphävt (2012/45).

Handels- och industriministeriets beslut om hantering och upplagring av farliga kemikalier på distributionsstation (FFS 415/1998) ska i landskapet tillämpas även på distributionsenheter i enskilt bruk där cisternas totala volym är 3 m³ eller mer.

Se LF (2012:45) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om begränsning av användning av PCB och PCT.

5 §. Särskilda bestämmelser

Ändringar av de riksförfattningar som anges i 1-3 §§ ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i ovannämnda författningar ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

6 §. Ikraftträdelsebestämmelser

Denna förordning träder ikraft den 1 januari 2008.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2004:14) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om explosionsfarliga ämnen och kemikalier.

7 §. Övergångsbestämmelser

Cisterner, belägna ovan jord, som har tagits i bruk före den 1 januari 1986 ska besiktas före den 1 januari 2011. Detsamma gäller för cisterner, belägna ovan jord, för vilka det inte kan fastställas när de tagits i bruk men det med fog kan antas att de tagits i bruk före den 1 januari 1986.

J 10 Landskapslag (1995:92) om tillämpning på Åland av alkohollagen (2013/58)

1 §. (2013/58) Syfte och tillämpningsområde

I syfte att genom styrning av alkoholkonsumtionen förebygga de samhälleliga, sociala och medicinska skadeverkningarna av alkoholdrycker ska inom landskapets behörighet alkohollagen (FFS 1143/1994) tillämpas

på Åland, till den del den innehåller bestämmelser om tillstånd till servering av alkoholdrycker, med de avvikelser som följer av denna lag.

De i 1 mom. avsedda bestämmelserna i alkohollagen ska tillämpas på Åland sådana de lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter ändringar i bestämmelserna ifråga ska ändringarna gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket. Ändringar av bestämmelser beträffande vilka i denna lag föreskrivits avvikelser ska dock inte tillämpas på Åland.

2 §. Tillämpningen av hänvisningar

Hänvisas i de författningar som anges i 1 § till bestämmelser i rikslagstiftningen som äger motsvarighet i landskapslagstiftningen skall hänvisningarna anses avse de bestämmelser i landskapslagstiftningen som sålunda är i fråga.

3 §. Myndigheter

Beviljandet av serveringstillstånd, övervakningen av serveringen av alkoholdrycker samt övriga förvaltningsuppgifter som enligt alkohollagen ankommer på statens myndigheter ska på Åland handhas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet om dessa uppgifter enligt 23 § självstyrelselagen ankommer på landskapet. (2013/58)

Polisen övervakar den allmänna ordningen på ställen där alkoholdrycker serveras.

3a §. (2007/86) Tillräcklig yrkesskicklighet för servering av svaga alkoholdrycker

Med avvikelse från bestämmelserna i 21 b § i alkohollagen kan, i fråga om ett serveringsställe där det endast serveras alkoholdrycker som innehåller högst 22 volymprocent etylalkohol, tillräcklig yrkesskicklighet för den ansvarige föreståndaren och dennes ställföreträdare även konstateras genom ett av en restaurangläroanstalt utfärdat intyg över förtrogenhet med bestämmelserna om servering av alkoholdrycker.

Av ett intyg som avses i 1 mom. skall det framgå att ett prov har avlagts som visar att personen i fråga är förtrogen med bestämmelserna om

- 1) förutsättningarna för beviljande av serveringstillstånd,
- 2) förbud mot servering till minderåriga och berusade,
- 3) ordningen på serveringsställen, serveringsområden, serveringstider, reklam begränsningar och andra särskilda förpliktelser som gäller servering,
- 4) ansvariga föreståndarens och den övriga personalens uppgifter och egentillsyn samt
- 5) myndighetstillsyn och sanktioner.

3b §. (2007/86) Personlig närvaro på serveringsstället

Den ansvarige föreståndarens och dennes ställföreträdarens skyldighet att se till att denna lag iakttas kan fullgöras även utan personlig närvaro på serveringsstället om

- 1) den totala serveringen av alkoholhaltiga drycker omräknat i ren etylalkohol inte överstiger 50 liter per år, dock så att den totala serveringen under en enskild månad inte får överstiga 8 liter,
- 2) det närvar en person som fyllt 20 år, som är an-

ställd vid servicestället och som har utsetts av den ansvarige föreståndaren att handha den direkta övervakningen och

3) den ansvarige föreståndaren eller dennes ställföreträdare kan kallas till och inställa sig på serveringsstället inom sextio minuter.

4 §. (2007/127) *Ändringsökande*

I beslut som Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet fattat med stöd av denna lag får ändring sökas, om besvär förbud inte gäller i enlighet med 52 § alkohollagen, genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol.

Utän hinder av att ändring har sökts skall miljö- och hälsoskyddsmyndighetens beslut iakttas, om besvärmyndigheten inte beslutar något annat.

5 §. *Straffbestämmelser*

Den som utan serveringstillstånd serverar alkoholdrycker samt den som innehar serveringstillstånd eller den som är anställd på ett serveringsställe och överlåter för servering erhållen alkoholdryck att bortföras från serveringsstället eller som på serveringsstället eller i anslutning till det serverar annan än lagligen till detta levererad alkoholdryck skall för *olovlig servering av alkoholdryck* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som innehar serveringstillstånd eller den som är anställd på ett serveringsställe och som på något annat sätt än vad som anges i 1 mom. bryter mot bestämmelserna i alkohollagen eller med stöd av den utfärdade bestämmelser i fråga om serveringsförbud, om serveringstider, om serveringsmängder eller om betalnings sättet och skyldigheten att ge räkning vid serveringen ska för *alkoholförseelse* dömas till böter. (2013/58)

5a §. (2013/58) *Landskapsförordning*

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av alkohollagen ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver till den del författningarna innehåller bestämmelser om tillstånd till servering av alkoholdrycker.

Se LF (2013:59) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om alkohol.

6 §. *Ikraftträdelsebestämmelser*

Denna lag träder i kraft den 1 december 1995.

Genom denna lag upphävs, såvitt gäller giltigheten i landskapet Åland, alkohollagen (FFS 459/1968) jämte ändringar som tillkommit före den 1 januari 1993 (den äldre lagen).

7 §. *Övergångsbestämmelser*

Av kommunfullmäktige med stöd av den äldre lagen givet samtycke till utskänkning av alkoholdrycker förblir i kraft.

Den rättighet, det tillstånd samt det samtycke som utfärdats på basis av den äldre lagen och bestämmelser som utfärdats med stöd av den förblir i kraft under den tid som nämnts i beslutet i fråga. Genom denna lag upphävs dock de föreskrifter och allmänna tillståndsvillkor som utfärdats med stöd av den äldre lagen och som anknyter till sådana rättigheter, tillstånd eller samtycken och på dessa tillämpas denna lag och villkor som

utfärdats med stöd av denna lag. De specialvillkor som anknyter till rättighet, tillstånd och samtycke och som utfärdats med stöd av den äldre lagen förblir i kraft till den del som de inte står i strid med denna lag.

Ett ärende som är anhängigt då denna lag träder i kraft behandlas och avgörs enligt denna lag.

J 11 Landskapsförordning (2013:59) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om alkohol

1 §. *Syfte och tillämpningsområde*

I syfte att genom styrning av alkoholkonsumtionen förebygga de samhälleliga, sociala och medicinska skadeverkningarna av alkoholdrycker ska inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna förordning, förordningen om alkoholdrycker och sprit (FFS 1344/1994) samt förordningen om försäljning av alkoholdrycker och övervakning av försäljningen i färdmedel som trafikerar mellan Finland och utlandet (FFS 1346/1994) tillämpas på Åland, till den del de innehåller bestämmelser om tillstånd till servering av alkoholdrycker.

De i 1 mom. avsedda bestämmelserna i förordningen om alkoholdrycker och sprit samt i förordningen om försäljning av alkoholdrycker och övervakning av försäljningen i färdmedel som trafikerar mellan Finland och utlandet ska tillämpas på Åland sådana de lyder när denna förordning träder i kraft. Sker därefter ändringar i bestämmelserna i fråga ska ändringarna gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket. Ändringar av bestämmelser beträffande vilka i denna förordning föreskrivits avvikelser ska dock inte tillämpas på Åland.

2 §. *Tillämpningen av hänvisningar*

Hänvisas i de riksförfattningar som anges i 1 § till bestämmelser i rikslagstiftningen som äger motsvarighet i landskapslagstiftningen ska hänvisningarna anses avse de motsvarande bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

3 §. *Myndigheter*

Beviljandet av serveringstillstånd, övervakningen av serveringen av alkoholdrycker samt övriga förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § angivna riksförfattningarna ankommer på statens myndigheter ska på Åland handhas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet om dessa uppgifter enligt 23 § självstyrelselagen ankommer på landskapet.

J 12 Landskapslag (2007:96) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om gödsel-fabrikat

1 §. *Tillämpningsområde*

Lagen om gödsel-fabrikat (FFS 539/2006), nedan kallad gödsel-fabrikatslagen, tillämpas i landskapet med de avvikelser som följer av denna lag. Gödsel-fabrikatslagen skall tillämpas i landskapet sådan den lyder när denna lag träder i kraft. Ändringar i gödsel-fabri-

J 12 LL (2007:96) om tillämpning av lagen om gödsel-fabrikat

katslagen skall tillämpas i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket. Ändringar av bestämmelser beträffande vilka i denna lag föreskrivits avvikelser skall dock inte tillämpas i landskapet.

Hänvisas i gödsel-fabrikatslagen till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen skall hänvisningarna anses avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

2 §. Bestämmelser som inte skall tillämpas

I landskapet tillämpas inte bestämmelserna i gödsel-fabrikatslagens

- a) 18 § om auktoriserade inspektörer samt
- b) 39 § om arvoden och kostnadsersättningar.

Om allmänna handlingars offentlighet och om tystnadsplikt för landskapstjänstemän stadgas särskilt.

3 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt gödsel-fabrikatslagen ankommer på riksmyndighet skall i landskapet skötas av landskapsregeringen om dessa uppgifter enligt 23 § självstyrelselagen ankommer på landskapet.

4 §. Fastställande av typbeteckningar och handelsnamn

Den som enligt 6 och 7 §§ gödsel-fabrikatslagen inför gödsel-fabrikat till landskapet eller släpper ut eller tillverkar sådant för utsläppande på marknaden skall innan preparatet marknadsförs sända uppgift om typbeteckningen och handelsnamnet till landskapsregeringen för fastställelse av dem.

5 §. Märkning

Om enligt 8 § gödsel-fabrikatslagen eller enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av denna lag uppgifter lämnas skriftligen av den som inför till landskapet, marknadsför, tillverkar för marknadsföring eller överlåter sådana gödsel-fabrikat som avses i gödsel-fabrikatslagen i varudeklaration eller på annat sätt, skall uppgifterna vara avfattade på svenska.

6 §. Straffbestämmelser

Den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet

1) tillverkar, tekniskt bearbetar, släpper ut på marknaden, använder, inför till landskapet eller exporterar gödsel-fabrikat eller råvaror som inte uppfyller de krav eller särskilda krav i 5–8 §§ gödsel-fabrikatslagen eller i bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av denna lag och som avser de krav som regleras i nämnda paragrafer, vilka ställs på gödsel-fabrikat, råvaror till dem eller förpackandet eller märkningen av dem,

2) bryter mot en tillfällig begränsning som utfärdats med stöd av 9 § gödsel-fabrikatslagen,

3) försummar den anmälningsskyldighet som föreskrivs i 11 § gödsel-fabrikatslagen eller försummar skyldigheten enligt 12 § gödsel-fabrikatslagen att föra register,

4) försummar att ansöka om godkännande av en anläggning enligt 14 § gödsel-fabrikatslagen,

5) bryter mot ett förordnande som utfärdats med stöd av 32 § gödsel-fabrikatslagen eller ett förbud som utfärdats med stöd av 33 § gödsel-fabrikatslagen eller

6) bryter mot ett förordnande om förstörande och utförelse som utfärdats med stöd av 35 § gödsel-fabrikatslagen

skall för *förseelse mot landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av gödsel-fabrikatslagen* dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs i någon annan lag.

Den som uppsåtligt eller av grov vårdslöshet försummar att i varudeklaration eller på annat sätt lämna sådana skriftliga uppgifter på svenska språket som enligt gödsel-fabrikatslagen eller enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av denna lag skall lämnas köparen och mottagaren, skall för *förseelse mot språkbestämmelse* dömas till böter.

Landskapsregeringen anmäler förseelser enligt paragrafen till åtalsprövning. Anmälan behöver inte göras, om förseelsen som helhet betraktad kan anses vara uppenbart ringa. I sådana fall kan landskapsregeringen tilldela den verksamhetsutövare som gjort sig skyldig till förseelsen en skriftlig anmärkning med uppmaning att korrigera felen.

7 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighetsområde i landskapsförordning besluta att bestämmelser som utfärdats med stöd av gödsel-fabrikatslagen skall tillämpas i landskapet antingen oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

8 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 december 2007.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1993:106) om tillämpning i landskapet Åland av gödselmedelslagen.

Ålands landskapsstyrelsens beslut (1996:82) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om gödselmedel som utfärdats med stöd av den upphävda landskapslagen förblir, till den del det inte står i strid med denna lag, i kraft tills något annat föreskrivs.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

9 §. Övergångsbestämmelser

En verksamhetsutövare, som är anmälningsskyldig med stöd av 11 § 1 mom. gödsel-fabrikatslagen och som bedriver verksamhet som avses i lagen redan när denna lag träder i kraft, skall till landskapsregeringen göra anmälan enligt 11 § 1 mom. inom sex månader efter denna lags ikraftträdande.

Ett godkännande av landskapsregeringen som motsvarar ett godkännande enligt 14 § gödsel-fabrikatslagen och som med stöd av den biproduktförordning till vilken gödsel-fabrikatslagen hänvisar har beviljats en anläggning före denna lags ikraftträdande förblir i kraft. Andra anläggningar som avses i 14 § gödsel-fabrikatslagen och som bedriver verksamhet enligt 14 § vid denna lags ikraftträdande skall ansöka om godkännande hos landskapsregeringen inom 24 månader efter denna lags ikraftträdande. Landskapsregeringen skall behandla dessa ansökningar inom fyra månader efter den sista inlämningsdagen för ansökningarna.

J 13 Ålands landskapsregerings beslut (1996:82) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om gödsselfabrikat (2011/116)

1 §. (2011/116) *Beslutets tillämpningsområde*

Med de avvikelser som anges i detta beslut och som följer av landskapslagen (2007:96) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om gödsselfabrikat ska följande författningar tillämpas i landskapet Åland:

1) (2013/17) jord- och skogsbruksministeriets förordning om utövande och tillsyn av verksamhet gällande gödsselfabrikat (JSMf 11/2012).

2) jord- och skogsbruksministeriets förordning om gödsselfabrikat (JSMf 24/2011).

2 §. *Allmänna bestämmelser*

Författningarna som avses i 1 § skall tillämpas i landskapet sådana de lyder vid detta besluts ikraftträdande. Sker därefter ändringar i författningarna skall de ändrade bestämmelserna tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

Utan hinder av det föregående skall ändringarna av författningarna inte gälla i landskapet innan ändringarna publicerats på svenska språket.

Hänvisas i de i 1 § nämnda författningarna till de bestämmelser i rikslagstiftningarna vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen, skall hänvisningarna anses avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

2a §. (2013/17) *Bestämmelser som inte ska tillämpas*

Bestämmelserna i 12 § 1 mom. i jord- och skogsbruksministeriets förordning JSMf 11/2012 ska inte tillämpas i landskapet.

3 §. *Förvaltningsuppgifter*

De förvaltningsuppgifter som enligt i 1 § angivna författningarna ankommer på riket skall i landskapet handhas av landskapsregeringen, såvitt fråga om är om uppgifter som faller inom landskapets behörighetsområde.

4 §. *Ikraftträdande*

Detta beslut träder omedelbart i kraft.

J 14 Landskapslag (2010:83) om tillämpning i landskapet Åland av foderlagen

1 §. *Lagens tillämpningsområde*

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna lag ska foderlagen (FFS 86/2008) tillämpas i landskapet Åland.

Ändringar i foderlagen ska gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

Bestämmelser i foderlagen som rör utrikeshandel innefattas inte i tillämpningsområdet för denna lag. Om detta gäller vad som föreskrivs i rikslagstiftningen.

2 §. *Förvaltningsuppgifter*

De förvaltningsuppgifter som enligt foderlagen ankommer på riksmyndigheterna ska i landskapet skötas av landskapsregeringen eller någon annan i landskaps-

lag bestämd myndighet, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet.

3 §. *Hänvisningar*

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen till 1) personuppgiftslagen (FFS 523/1999) i 37 § 5 mom. foderlagen avse landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen,

2) lagen om försöksdjursverksamhet (FFS 62/2006) i 2 § 2 mom. foderlagen avse djurskyddslagen (1998:95) för landskapet Åland,

3) förvaltningslagen (FFS 434/2003) i 24 § 2 mom. foderlagen avse förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland,

4) lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) i 24 § 2 mom., 35 § 1 mom. och 37 § 5 mom. foderlagen avse landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet samt

5) viteslagen (FFS 1113/1990) i 45 § 2 mom. foderlagen avse landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

Det finns inte längre någon hänvisning till L om försöksdjursverksamhet (FFS 62/2006) i 2 § foderlagen.

4 §. *Språkkrav*

Anvisningar, anteckningar och annan information som enligt foderlagen ska finnas på eller i anslutning till foder som säljs eller används i landskapet ska åtminstone vara avfattade på svenska.

När auktoriserade inspektörer utför uppgifter enligt 24 § foderlagen ska språkstadgandena i självstyrelselagen för Åland tillämpas.

5 §. *Tillsynsregister*

Landskapsregeringen ska föra ett motsvarande tillsynsregister som livsmedelsverket för enligt 36 § foderlagen med uppgifter om anmälningsskyldiga foderföretagare och godkända laboratorier i landskapet.

Endast sådana anmälningsskyldiga foderföretagare och godkända laboratorier som registrerats i det av landskapsregeringen förda registret får bedriva verksamhet i landskapet.

6 §. *Skyldigheten att lämna uppgifter och göra anmälningar*

Uppgifter och anmälningar som enligt foderlagen ska lämnas till rikets myndigheter ska i landskapet lämnas till landskapsregeringen.

Vad som i 34 § 3 mom. föreskrivs om rikets myndigheter ska i landskapet avse landskapsregeringen.

7 §. *Avgifter*

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 49 § foderlagen ska avgifter tas ut till landskapet för de prestationer som landskapsregeringen utför enligt denna lag i enlighet med landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

8 §. *Arvoden och kostnadsersättningar*

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 50 § foderlagen betalar landskapsregeringen arvoden och kostnadsersättningar för inspektioner och provtagningar enligt denna lag till de inspektörer som auktoriserats av landskapsregeringen.

J 15 LF (2013:38) om foder

9 §. Rättelseyrkande

En sakägare som är missnöjd med ett beslut som landskapsregeringen har fattat med stöd av denna lag kan inom 21 dagar, räknat från beslutsdagen, skriftligen begära rättelse hos landskapsregeringen. Ett rättelseyrkande ska behandlas utan dröjsmål.

10 §. Besvärshöjningsbestämmelser

Besvär över lagligheten av ett beslut som landskapsregeringen fattat enligt denna lag med anledning av ett rättelseyrkande får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

11 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av foderlagen ska tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2013:38) om tillämpning på Åland av vissa riksförfattningar om foder.

12 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 december 2010.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1999:18) om tillämpning i landskapet Åland av foderlagen, nedan den gamla lagen, jämte ändringar.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

13 §. Övergångsbestämmelser

Foderföretagare som godkänts eller anmälts med stöd av den gamla lagen eller lagen om verkställighet av systemet med samlat gårdsstöd (FFS 557/2005) innan denna lag träder i kraft får utan särskilt godkännande eller separat anmälan fortsätta sin verksamhet.

På sådana anmälningar och ansökningar om godkännande som gäller foderföretagare och som är anhängiga innan denna lag träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.

J 15 Landskapsförordning (2013:38) om tillämpning på Åland av vissa riksförfattningar om foder

1 §. Förordningens tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som anges i denna förordning ska följande riksförfattningar tillämpas på Åland:

1) jord- och skogsbruksministeriets förordning om genomförande av offentlig kontroll av foder (JSMf 11/2009), nedan kallad foderkontrollförordningen,

2) jord- och skogsbruksministeriets förordning om användning av mjölk, mjölkbaserade produkter och biprodukter som uppkommer vid bearbetningen av mjölk vid utfodringen av djur som används i livsmedelsproduktionen (JSMf 665/2010),

3) jord- och skogsbruksministeriets förordning om foder för särskilda näringsbehov (JSMf 4/2011) samt

4) jord- och skogsbruksministeriets förordning om bedrivande av verksamhet inom foderbranschen (JSMf 548/2012), nedan kallad foderbranschförordningen.

De i 1 mom. angivna riksförfattningarna ska tillämpas

sådana de lyder när denna förordning träder i kraft. Sker därefter ändringar i författningarna och gäller ändringarna sådant som hör till landskapets behörighet, ska de ändrade bestämmelserna tillämpas på Åland från den tidpunkt de träder i kraft i riket. Ändringarna ska dock inte tillämpas innan de publicerats på svenska.

2 §. Förvaltningsavgifter

De förvaltningsavgifter, som enligt de i 1 § 1 mom. angivna riksförfattningarna ska skötas av riksmyndigheterna, ska på Åland skötas av landskapsregeringen, såvitt det är fråga om avgifter som faller inom landskapets behörighetsområde.

3 §. Hänvisningar

Hänvisningar i de i 1 § 1 mom. angivna riksförfattningarna till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen, ska på Åland avse hänvisningar till de ifrågavarande bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

4 §. Särskilda bestämmelser

Om de i 6 § i foderkontrollförordningen angivna omständigheterna beträffande fodrets beskaffenhet föreligger, är landskapsregeringen skyldig att omgående informera Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet om dessa omständigheter.

Bestämmelserna i 5 § 1 mom. i foderbranschförordningen ska inte tillämpas på Åland.

Landskapsregeringen ska för allmänheten, på elektronisk väg, tillhandahålla en förteckning över sådana registrerade foderföretagare, som avses i 8 § 1 mom. i foderbranschförordningen.

En sådan förhandsanmälan om införsel av foder, som avses i 9 § 3 mom. i foderbranschförordningen, ska lämnas till landskapsregeringen senast 24 timmar innan foderpartiet ankommer till Åland. Dock krävs inte någon sådan anmälan om foderpartiet ankommer till Åland från riket och förhandsanmälan gjorts innan foderpartiet ankommit till riket.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2013.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2010:84) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om foder.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

J 16 Landskapslag (2013:97) om tillämpning på Åland av lagen om plantmaterial

1 §. Lagens tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna lag ska lagen om plantmaterial (FFS 1205/1994) tillämpas på Åland.

Ändringar i lagen om plantmaterial som hör till landskapets behörighet ska gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Förvaltningsavgifter

De förvaltningsavgifter som enligt lagen om plantmaterial ankommer på riksmyndigheterna ska på Åland

skötas av landskapsregeringen eller någon annan i landskapslag bestämd myndighet, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

3 §. Hänvisningar

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen till

1) personuppgiftslagen (FFS 523/1999) i 3a § 3 mom. lagen om plantmaterial avse landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen,

2) lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) i 3a § 3 mom. och 9 § lagen om plantmaterial avse landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet samt

3) förvaltningslagen (FFS 434/2003) i 7b § 2 mom. lagen om plantmaterial avse förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

4 §. Språkkrav

Anvisningar, anteckningar och annan information, som enligt lagen om plantmaterial ska finnas på eller i anslutning till plantmaterial som saluförs eller importeras till Åland, ska vara avfärdade på svenska.

På Åland gäller att arbetspråket för en i 7b § lagen om plantmaterial angiven auktoriserad inspektör är svenska.

5 §. Bestämmelser som inte ska tillämpas på Åland

Inom landskapets behörighet ska bestämmelserna i 6 § och 7b § 3 mom. lagen om plantmaterial inte tillämpas på Åland.

6 §. Kostnader för tvångsutförande

De kostnader som avses i 11 § 2 mom. lagen om plantmaterial och som i riket betalas av statens medel ska på Åland betalas av landskapets medel.

7 §. Avgifter

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 15 § 1 mom. lagen om plantmaterial tas avgifter ut till landskapet för de prestationer som landskapsregeringen utför enligt denna lag enligt de grunder som anges i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

8 §. Arvoden och kostnadsersättningar till auktoriserade inspektörer

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 15 § 2 mom. lagen om plantmaterial betalar landskapsregeringen arvoden och kostnadsersättningar till i 7b § lagen om plantmaterial avsedda auktoriserade inspektörer för inspektioner och provtagningar enligt denna lag, med undantag för inspektörer som är i landskapsregeringens tjänst.

9 §. Rättssejrkande

En sakägare som är missnöjd med ett beslut som landskapsregeringen har fattat med stöd av denna lag kan inom 30 dagar från det att beslutet delgavs skriftligen begära rättelse hos landskapsregeringen. Ett rättelseyrkande ska behandlas utan dröjsmål. Ett beslut i vilket rättelse får sökas får inte överklagas genom besvär.

10 §. Besvärshästämmer

Besvär över lagligheten av ett beslut som landskapsregeringen fattat enligt denna lag med anledning av ett

rättssejrkande får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

Sådana beslut som avses i 10 § 1 och 2 mom. lagen om plantmaterial ska iaktas redan innan de vunnit laga kraft, om inte besvärmyndigheten beslutar något annat.

11 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av lagen om plantmaterial ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2013:100) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om plantmaterial.

12 §. Ikraftträdelse

Denna lag träder i kraft den 1 november 2013.

J 17 Landskapsförordning (2013:100) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om plantmaterial

1 §. Förordningens tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet ska, med de avvikelser som anges i denna förordning, följande riksförfattningar tillämpas på Åland:

1) jord- och skogsbruksministeriets beslut om produktion och saluföring av plantmaterial för grönsaksväxter (JSMb nr 41/1996),

2) jord- och skogsbruksministeriets förordning om produktion och saluföring av plantmaterial för prydnadsväxter (JSMf nr 96/2000),

3) (2017/31) jord- och skogsbruksministeriets förordning om produktion, saluföring och import av plantmaterial för frukt- och bärväxter (JSMf nr 5/2017),

4) (2017/31) jord- och skogsbruksministeriets förordning om certifierat plantmaterial för frukt- och bärväxter (JSMf nr 6/2017) samt

5) (2017/31) jord- och skogsbruksministeriets förordning om certifierat plantmaterial för prydnadsväxter och växter för mångsidigt bruk (JSMf nr 7/2017).

De i 1 mom. angivna riksförfattningarna ska tillämpas på Åland sådana de lyder när denna förordning träder i kraft. Sker därefter ändringar i författningarna ska ändringarna, till den del de underliggör landskapets behörighet, tillämpas på Åland från den tidpunkt de träder i kraft i riket. Dock ska ändringarna ifråga inte tillämpas på Åland innan de publicerats på svenska.

1a §. (2017/31) Avvikelser

Med avvikelse från vad som bestäms i bilaga 8 till den förordning som avses i 1 § 1 mom. 3 punkten ska den beteckning på plantintyg som avses i del A 1 st. 3 punkten på Åland vara "Landskapsregeringen".

Med avvikelse från vad som bestäms i bilaga 6 till den förordning som avses i 1 § 1 mom. 5 punkten ska den uppgift på plantintyg som avses i del A 2 punkten på Åland vara "Landskapsregeringen".

Med avvikelse från vad som bestäms i den förordning som avses i 1 § 1 mom. 4 punkten ska 7 § 1 mom. 6 och 7 punkterna samt 9 § 2 mom. sista meningen inte tillämpas på Åland.

J 18 LL (2013:98) om tillämpning av lagen om skydd för växters sundhet

Med avvikelse från vad som bestäms i den förordning som avses i 1 § 1 mom. 5 punkten ska 10 § 2 mom. sista meningen inte tillämpas på Åland.

2 §. Förvaltningsavgifter

De förvaltningsavgifter som enligt de i 1 § angivna riksförfattningarna ankommer på riksmyndigheterna ska på Åland skötas av landskapsregeringen eller någon annan i landskapslag bestämd myndighet, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

3 §. Hänvisningar

Hänvisas i de i 1 § angivna riksförfattningarna till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen, ska hänvisningarna ifråga avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

4 §. Språkkrav

Anvisningar, anteckningar och annan information som enligt de i 1 § angivna riksförfattningarna ska finnas på plantmaterial ska vara skrivna på svenska, om inte landskapsregeringen av särskilda skäl beviljar undantag från kravet.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 november 2013.

Ikraftträdandebestämmelse (2017/31):

Denna förordning träder i kraft den 1 juni 2017.

J 18 Landskapslag (2013:98) om tillämpning av lagen om skydd för växters sundhet**1 §. Lagens tillämpningsområde**

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna lag ska lagen om skydd för växters sundhet (FFS 702/2003) tillämpas på Åland.

Ändringar i lagen om skydd för växters sundhet som hör till landskapets behörighet ska gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Förvaltningsavgifter

De förvaltningsavgifter som enligt lagen om skydd för växters sundhet ankommer på riksmyndigheterna ska på Åland skötas av landskapsregeringen eller någon annan i landskapslag bestämd myndighet, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

3 §. Hänvisningar

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen till

1) lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog (FFS 263/1991) i 2 § 2 mom. lagen om skydd för växters sundhet avse landskapslagen (1998:83) om skogsvård,

2) personuppgiftslagen (FFS 523/1999) i 5 § 4 mom. och 7a § 3 mom. lagen om skydd för växters sundhet avse landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen,

3) lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) i 5 § 4 mom., 7a § 3 mom., 15 § 3 mom. och 24 § lagen om skydd för växters sundhet

avse landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet,

4) förvaltningslagen (FFS 434/2003) i 15 § 2 och 3 mom. lagen om skydd för växters sundhet avse förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland,

5) språklagen (FFS 423/2003) och samiska språklagen (FFS 1086/2003) i 15 § 3 mom. lagen om skydd för växters sundhet avse 36 § självstyrelselagen (1991:71) för Åland,

6) viteslagen (FFS 1113/1990) i 28 § 2 mom. lagen om skydd för växters sundhet avse landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen samt

7) skogslagen (FFS 1093/1996) i 30a § 1 mom. i lagen om skydd för växters sundhet avse landskapslagen (1998:83) om skogsvård.

4 §. Bestämmelser som inte ska tillämpas på Åland

Inom landskapets behörighet ska bestämmelserna i 15a-15c §§ och 32 § lagen om skydd för växters sundhet inte tillämpas på Åland.

5 §. Anmälningsskyldighet

Skyldigheterna enligt lagen om skydd för växters sundhet att göra anmälningar till rikets myndigheter ska på Åland avse anmälningar till landskapsregeringen.

6 §. Ersättning för kostnader och skador

De kostnader och skador som avses i bestämmelserna i 7 kap. lagen om skydd för växters sundhet och som i riket ersätts av statens medel ska på Åland ersättas av landskapets medel.

7 §. Avgifter

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 33 § 1 mom. lagen om skydd för växters sundhet tas avgifter ut till landskapet för de prestationer som landskapsregeringen utför enligt denna lag enligt de grunder som anges i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

8 §. Arvoden och kostnadsersättningar till auktoriserade inspektörer

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 33 § 2 mom. lagen om skydd för växters sundhet betalar landskapsregeringen arvoden och kostnadsersättningar till i 15 § lagen om skydd för växters sundhet avsedda auktoriserade inspektörer för inspektioner och provtagningar enligt denna lag, med undantag för inspektörer som är i landskapsregeringens tjänst.

9 §. Rättelseyrkande

En sakägare som är missnöjd med ett beslut som landskapsregeringen har fattat med stöd av denna lag kan inom 30 dagar från det att beslutet delgavs, skriftligen begära rättelse hos landskapsregeringen. Ett rättelseyrkande ska behandlas utan dröjsmål. Ett beslut i vilket rättelse får sökas får inte överklagas genom besvär.

10 §. Besvär

Besvär över lagligheten av ett beslut som landskapsregeringen fattat enligt denna lag med anledning av ett rättelseyrkande får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

I ett beslut som fattas med stöd av denna lag kan det bestämmas att beslutet ska iaktas innan det har vunnit

laga kraft, om inte besvärmyndigheten beslutar något annat.

11 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av lagen om skydd för växters sundhet ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2013:101) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om skydd för växters sundhet.

12 §. Ikraftträdelse

Denna lag träder i kraft den 1 november 2013.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1995:91) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om plantmaterial och växtskydd, nedan kallad den upphävda lagen.

13 §. Övergångsbestämmelser

Beslut och föreskrifter för bekämpning av skadegörare som gäller enskilda näringsidkare och som innan denna lag träder i kraft meddelats med stöd av den upphävda lagen gäller under den tid som bestämts i besluten och föreskrifterna.

J 19 Landskapsförordning (2013:101) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om skydd för växters sundhet

1 §. Förordningens tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet ska, med de avvikelser som anges i denna förordning, följande riksförfattningar tillämpas på Åland:

- 1) jord- och skogsbruksministeriets beslut om villkoren för transport av skadegörare och deras värdväxter (JSMb nr 13/1996),
- 2) jord- och skogsbruksministeriets förordning om bekämpning av ljus ringröta på potatis (JSMf nr 38/2007),
- 3) jord- och skogsbruksministeriets förordning om bekämpning av den sjukdomsalstrande organismen *Ralstonia solanacearum* (JSMf nr 44/2007),
- 4) jord- och skogsbruksministeriets förordning om skydd för växters sundhet (JSMf nr 17/2008) samt
- 5) jord- och skogsbruksministeriets förordning om bekämpning av potatiscystnematod (JSMf nr 7/2010).

De i 1 mom. angivna riksförfattningarna ska tillämpas på Åland sådana de lyder när denna förordning träder i kraft. Sker därefter ändringar i författningarna ska ändringarna, till den del de underliggör landskapets behörighet, tillämpas på Åland från den tidpunkt de träder i kraft i riket. Dock ska ändringarna ifråga inte tillämpas på Åland innan de publicerats på svenska.

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § angivna riksförfattningarna ankommer på riksmyndigheterna ska på Åland skötas av landskapsregeringen eller någon annan i landskapslag bestämd myndighet, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

3 §. Hänvisningar

Hänvisas i de i 1 § angivna riksförfattningarna till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen, ska hänvisningarna ifråga avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

4 §. Särskilda bestämmelser

En i 3 § i jord- och skogsbruksministeriets förordning om skydd för växters sundhet avsedd ansökan om registrering ska sändas till landskapsregeringen.

En i 45 § 1 mom. i jord- och skogsbruksministeriets förordning om skydd för växters sundhet avsedd avgift för kontroll eller annan prestation ska inte uppbäras på Åland.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 november 2013.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (1996:76) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om plantmaterial och växtskydd.

J 20 Republikens presidents förordning (2013:112) om skötseln på Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller skydd för växters sundhet

(FFS 747/2013)

1 §. Tillämpningsområde

De förvaltningsuppgifter som enligt 2 § i landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om skydd för växters sundhet (Ålands författningssamling 2013:98) ankommer på Ålands landskapsregering eller någon annan myndighet som anges i landskapslag överförs på Livsmedelssäkerhetsverket på det sätt som anges i denna förordning.

2 §. Livsmedelssäkerhetsverkets ansvarsområde

Livsmedelssäkerhetsverket ska på Åland:

- 1) i enlighet med 9 a § 1 mom. i lagen om skydd för växters sundhet (702/2003) föra register över makroorganismer för biologisk bekämpning och pollinering och över deras användningsändamål,
- 2) i enlighet med 9 a § 3 mom. i lagen om skydd för växters sundhet bevilja tillstånd för användning av andra makroorganismer än de som avses i den nämnda paragrafens 2 mom. innan de marknadsförs, används eller importeras första gången,
- 3) i enlighet med 9 b § 2 mom. i lagen om skydd för växters sundhet återkalla ett tillstånd som gäller godkännande av en makroorganism för användning,
- 4) i enlighet med 9 b § 3 mom. i lagen om skydd för växters sundhet förbjuda marknadsföring, användning och import av en makroorganism som utgör ett hot mot växters sundhet.

3 §. Ikraftträdelse

Denna förordning träder i kraft den 1 november 2013.

J 21 LL (2001:25) om tillämpning av lagen om handel med utsäde

J 21 Landskapslag (2001:25) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om handel med utsäde

1 §. Syfte

I syfte att upprätthålla en högklassig växtproduktion genom att främja tillgången på och användningen av utsäde som är av hög kvalitet och lämplig för växtförhållandena i landskapet skall lagen om handel med utsäde (FFS 728/2000) tillämpas i landskapet, med de undantag som följer av denna lag.

Lagen om handel med utsäde skall tillämpas i landskapet sådan den lyder när denna lag träder i kraft. Sker därefter förändringar i lagen skall de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket. Ändringar av bestämmelser beträffande vilka i denna lag föreskrivits avvikelser skall dock inte tillämpas i landskapet.

[Landskapsstyrelsen] kan inom landskapets behörighetsområde besluta att bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen om handel med utsäde skall tillämpas i landskapet antingen i oförändrad lydelse eller med ändringar.

Se ÅLRB (2001:47) om tillämpning av vissa riksförfattningar om handel med utsäde (2006/6).

2 §. Bestämmelser som inte tillämpas

I landskapet tillämpas inte följande bestämmelser i lagen om handel med utsäde:

- 1) 20 § om tillsynsplan,
- 2) 24 § 4 mom. beträffande personuppgifter,
- 3) 25 § om offentliggörande av tillsynsresultat,
- 4) 26 § om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter,
- 5) 27 § om avgifter och
- 6) 28 § om arvoden och kostnadsersättningar.

3 §. Förvaltningsmyndighet

De förvaltningsuppgifter som enligt lagen om handel med utsäde ankommer på statens myndigheter skall i landskapet handhas av [landskapsstyrelsen], om dessa uppgifter enligt 23 § självstyrelselagen ankommer på landskapet.

4 §. Märkning

Skall enligt lagen om handel med utsäde eller enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av denna lag uppgifter lämnas skriftligen av den som inför till landskapet, marknadsför, tillverkar för marknadsföring eller överlåter sådant utsäde som avses i lagen om handel med utsäde i varudeklaration eller på annat sätt, så skall uppgifterna vara avfattade på svenska.

5 §. Godkännande av kontroller

[Landskapsstyrelsen] kan godkänna de kontroller som avses i 21 § lagen om handel med utsäde som myndigheterna i någon annan stat har förrättat.

6 §. Förpackningstillstånd

Näringsidkare skall göra en sådan underrättelse som avses i 11 § 3 mom. lagen om handel med utsäde till [landskapsstyrelsen].

7 §. Anmälningsplikt

Näringsidkare skall göra en sådan anmälan som av-

ses i 12 § 1 mom. lagen om handel med utsäde till [landskapsstyrelsen].

8 §. Tillsynsregister

Näringsidkare skall lämna ett sådant meddelande som avses i 24 § 3 mom. lagen om handel med utsäde till [landskapsstyrelsen].

9 §. Ändringsökande

Besvär över lagligheten av [landskapsstyrelsens] beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

10 §. Straffbestämmelser

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) producerar eller marknadsför utsäde i strid med 4 eller 8 §§ lagen om handel med utsäde eller i strid med bestämmelser som utfärdats med stöd av dem eller som bryter mot ett förbud som meddelats med stöd av 7 § lagen om handel med utsäde,

2) marknadsför utsäde som inte uppfyller de krav som i denna lag och med stöd av den utfärdade bestämmelserna eller föreskrifterna ställs på utsäde eller på förpackande eller märkning av det,

3) förpackar utsäde utan tillstånd som avses i 6 §,

4) försummar anmälningsplikten enligt 7 § eller

5) försummar att föra register enligt 13 § 1 mom. lagen om handel med utsäde

skall för *utsädeshandelsförseelse* dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag.

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet försummar att i varudeklaration eller på annat sätt lämna sådana skriftliga uppgifter på svenska språket som enligt lagen om handel med utsäde eller enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av denna lag skall lämnas köparen, skall för *förseelse mot språkbestämmelse* dömas till böter.

11 §. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2001. Genom denna lag upphävs landskapslagen (1993:108) den 9 december 1993 om tillämpning i landskapet Åland av lagen om handel med utsäde.

De beslut som [landskapsstyrelsen] har fattat med stöd av den upphävda lagen förblir dock fortfarande i kraft, om de inte strider mot denna lag.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

J 22 Ålands landskapsregerings beslut (2001:47) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om handel med utsäde (2006/6)

1 §. Beslutets tillämpningsområde

Med de avvikelser som anges i detta beslut och som följer av landskapslagen (2001:25) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om handel med utsäde ska följande riksförfattningar tillämpas i landskapet Åland:

1) (2014/3) jord- och skogsbruksministeriets förordning om handel med utsäde av vall- och foderväxter (JSMf 15/2013),

2) (2014/3) jord- och skogsbruksministeriets förordning om handel med utsäde av stråsäd (JSMf 16/2013),
3) (2016/54) jord- och skogsbruksministeriets förordning om handel med utsäde av olje- och spånadsväxter (JSMf 9/16),

4) (2015/86) jord- och skogsbruksministeriets förordning om handel med utsädespotatis (JSMf 3/15),

5) (2015/86) jord- och skogsbruksministeriets förordning om handel med utsäde av köksväxter (JSMf 6/14),

6) jord- och skogsbruksministeriets förordning om handel med betutsäde (JSMf 114/2000),

7) (2006/6) jord- och skogsbruksministeriets förordning om en sortlista för växtsorter (JSMf 51/2004),

8) jord- och skogsbruksministeriets förordning om utsädesblandningar (JSMf 116/2000),

9) (2011/3) jord- och skogsbruksministeriets förordning om godkännande och handel med utsäde av ursprungssorter och sorter av köksväxter som har utvecklats för att odlas under särskilda omständigheter (JSMf 25/2010),

10) jord- och skogsbruksministeriets förordning om utförande av odlingsgranskningar (JSMf 118/2000),

11) jord- och skogsbruksministeriets förordning om tillsyn över handel med utsäde (JSMf 119/2000),

12) (2006/6) jord- och skogsbruksministeriets förordning om myndighetsövervakad provtagning och laboratorieundersökningar inom utsädesproduktion (JSMf 29/2005),

13) (2012/5) jord- och skogsbruksministeriets förordning om vissa undantag vid marknadsföring av blandningar av utsäde av foderväxter avsedda att användas för att bevara naturmiljön (JSMf 26/11).

2 §. Allmänna bestämmelser

Författningarna som avses i 1 § skall tillämpas i landskapet sådana de lyder vid detta besluts ikraftträdande. Sker därefter ändringar i författningarna skall de ändrade bestämmelserna tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

Utan hinder av det föregående skall ändringarna av författningarna inte gälla i landskapet innan ändringarna publicerats på svenska språket.

Hänvisas i de i 1 § nämnda författningarna till de bestämmelser i rikslagstiftningarna vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen, skall hänvisningarna anses avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

2a §. (2015/86) Undantag från bestämmelser i de riksförfattningar som avses i 1 §

I landskapet gäller, med avvikelse från bestämmelserna i jord- och skogsbruksministeriets förordningar, att de garantibevis som avses i förordningarna ska vara avfattade åtminstone på svenska.

3 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt i 1 § angivna författningarna ankommer på riket skall i landskapet handhas av landskapsregeringen, såvitt fråga om är om uppgifter som faller inom landskapets behörighetsområde.

4 §. Ikraftträdande

Detta beslut träder omedelbart i kraft.

Genom detta beslut upphävs Ålands landskapsstyrelses beslut (1996:73) den 19 november 1996 om tillämp-

ning i landskapet Åland av riksförfattningar om utsäde jämte ändringar.

J 23 Landskapslag (2012:41) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om växtskyddsmedel

1 §. Lagens tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna lag ska lagen om växtskyddsmedel (FFS 1563/2011) tillämpas i landskapet Åland.

Ändras något som hör till landskapets behörighet i lagen om växtskyddsmedel ska ändringarna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt lagen om växtskyddsmedel ankommer på riksmyndigheterna ska i landskapet skötas av landskapsregeringen eller någon annan i landskapslag bestämd myndighet, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

Se RPF (2012:64) om skötseln i landskapet Åland av vissa förvaltningsuppgifter som rör växtskyddsmedel.

3 §. Hänvisningar

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen till 1) kemikalielagen (FFS 744/1989) i 3 § 1 mom. lagen om växtskyddsmedel avse landskapslagen (1990:32) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier,

2) lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (FFS 390/2005) i 3 § 1 mom. lagen om växtskyddsmedel avse landskapslagen (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor,

3) lagen om transport av farliga ämnen (FFS 719/1994) i 3 § 1 mom. lagen om växtskyddsmedel avse landskapslagen (1976:34) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen,

4) (2013/99) livsmedelslagen (FFS 23/2006) i 3 § 2 mom. lagen om växtskyddsmedel avse landskapslagen (2007:26) om tillämpning i landskapet Åland av livsmedelslagen,

5) (2013/99) foderlagen (FFS 86/2008) i 3 § 2 mom. lagen om växtskyddsmedel avse landskapslagen (2010:83) om tillämpning i landskapet Åland av foderlagen,

6) avfallslagen (FFS 1072/1993) i 3 § 4 mom. och 7 § 2 mom. lagen om växtskyddsmedel avse landskapslagen (1981:3) om renhållning,

7) (2013/99) lagen om skydd för växters sundhet (FFS 702/2003) i 20 § 2 mom. 1 punkten lagen om växtskyddsmedel avse landskapslagen (2013:98) om tillämpning på Åland av lagen om skydd för växters sundhet,

7a) (2013/99) [lagen om bekämpning av insekt- och svampskador i skog (FFS 263/1991)] i 20 § 2 mom.

J 23 LL (2012:41) om tillämpning av lagen om växtskyddsmedel

2 punkten lagen om växtskyddsmedel avse landskapslagen (1998:83) om skogsvård,

8) personuppgiftslagen (FFS 523/1999) i 35 § 5 mom. lagen om växtskyddsmedel avse landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen,

9) lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) i 32 § 1 mom. och 35 § 5 mom. lagen om växtskyddsmedel avse landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet samt

10) viteslagen (FFS 1113/1990) i 40 § 3 mom. lagen om växtskyddsmedel avse landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

I 20 § 2 mom. 2 punkten L om växtskyddsmedel hänvisas numera (FFS 1089/2013) till L om bekämpning av skogsskador (FFS 1087/2013).

4 §. Bestämmelser som inte ska tillämpas

Bestämmelserna i 45 § lagen om växtskyddsmedel tillämpas inte i landskapet.

5 §. Språkrav

Anvisningar, anteckningar och annan information som enligt lagen om växtskyddsmedel ska finnas på eller i anslutning till växtskyddsmedel som säljs eller tas i bruk i landskapet ska vara avfattade på svenska.

I landskapet gäller att arbetsspråket för en i 25 § lagen om växtskyddsmedel angiven auktoriserad inspektör är svenska.

6 §. Register

Landskapsregeringen ska på elektronisk väg tillhandahålla uppgifter om godkända växtskyddsmedel för allmänheten.

Landskapsregeringen kan besluta att de uppgifter om godkända växtskyddsmedel som finns i det register som förs av Säkerhets- och kemikalieverket i riket, i enlighet med 35 § lagen om växtskyddsmedel, ska utgöra de uppgifter som landskapsregeringen enligt 1 mom. ska tillhandahålla.

Landskapsregeringen för ett register som innehåller sådana i 35 § 3 mom. lagen om växtskyddsmedel avsedda identifikationsuppgifter över utbildningsanordnare, examensanordnare, testare av utrustning för spridning av växtskyddsmedel och personer med avlagd examen inom området för växtskyddsmedel. (2013/99)

Endast sådana växtskyddsmedel som landskapsregeringen tillhandahåller uppgifter om i enlighet med 1 och 2 mom. får användas, marknadsföras, säljas eller på annat sätt överlåtas i landskapet. I landskapet får endast sådana personer som det finns uppgifter om i det register, som enligt 3 mom. förs av landskapsregeringen, vara verksamma inom området för växtskyddsmedel.

7 §. Skyldigheten att lämna uppgifter och göra anmälningar

Skyldigheterna enligt lagen om växtskyddsmedel att underrätta, lämna uppgifter och göra anmälningar till rikets myndigheter ska i landskapet avse anmälningar och uppgifter till landskapsregeringen.

Den i 22 § 1 mom. och 33 § 2 mom. lagen om växtskyddsmedel angivna kommunala miljöförvaltningsmyndigheten ska i landskapet avse Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Även den i 22 § 1 mom. lagen om

växtskyddsmedel angivna hälsovårdsmyndigheten ska i landskapet avse Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

8 §. Avgifter

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 46 § 1 mom. lagen om växtskyddsmedel tas avgifter ut till landskapet för de prestationer som landskapsregeringen utför enligt denna lag enligt de grunder som anges i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

9 §. Arvoden och kostnadsersättningar

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 47 § 1 mom. lagen om växtskyddsmedel betalar landskapsregeringen arvoden och kostnadsersättningar till i 25 § lagen om växtskyddsmedel avsedda auktoriserade inspektörer för kontroller enligt denna lag, med undantag för inspektörer som är i landskapsregeringens tjänst.

10 §. Straffbestämmelser

Inom landskapets behörighet ska, utöver bestämmelserna i 41 § lagen om växtskyddsmedel, bestämmelserna i 44 kap. 1 och 12 §§ samt 48 kap. 1-4 §§ strafflagen (FFS 39/1889) tillämpas i den lydelse de har när denna lag träder i kraft.

Inom landskapets behörighet ska ändringar och nya bestämmelser om straff för brott mot de i 1 mom. angivna bestämmelserna i strafflagen tillämpas från den dag de träder i kraft i riket.

11 §. Rättelseyrkande

En sakägare som är missnöjd med ett beslut som landskapsregeringen har fattat med stöd av denna lag kan inom 30 dagar, räknat från beslutsdagen, skriftligen begära rättelse hos landskapsregeringen. Ett rättelseyrkande ska behandlas utan dröjsmål.

En sakägare som är missnöjd med bedömningen av en examen som avses i 10 § lagen om växtskyddsmedel kan begära rättelse hos examensanordnaren. En sakägare som är missnöjd med ett beslut om testning av spridningsutrustning som avses i 12 § 2 mom. lagen om växtskyddsmedel kan begära rättelse hos testaren av utrustningen. Begäran om rättelse ska göras skriftligen inom 30 dagar, räknat från beslutsdagen. På begäran om rättelse ska i övrigt det som föreskrivs om rättelse i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland tillämpas.

12 §. Besvär/bestämmelser

Besvär över lagligheten av ett beslut som landskapsregeringen fattat enligt denna lag med anledning av ett rättelseyrkande får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

I ett beslut om ett i 38 § 3 mom. lagen om växtskyddsmedel avsett temporärt förbud får ändring inte sökas särskilt genom besvär.

13 §. Närmare bestämmelser

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av lagen om växtskyddsmedel ska tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Landskapsregeringen kan besluta om tidpunkten för besprutning med växtskyddsmedel av grödor på vilka

växtskyddsmedel får användas enligt denna lag, hur stort avståndet ska vara från de grödor som får besprutas till bebyggelse samt vilka vindförhållanden som ska råda för att besprutning ska tillåtas.

Se LF (2012:43) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om växtskyddsmedel.

14 §. *Ikraftträdelse*

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2012.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2010:40) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om växtskyddsmedel, nedan kallad den upphävda lagen. De författningar som utfärdats med stöd av den upphävda lagen förblir dock fortfarande i kraft, i den lydelse de har när denna lag träder i kraft, tills landskapsregeringen ändrar eller upphäver dem.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

15 §. *Övergångsbestämmelser*

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 50 § lagen om växtskyddsmedel gäller i landskapet att:

1) Kravet i 6 § lagen om växtskyddsmedel på att följa de allmänna principerna för integrerat växtskydd vid yrkesmässig användning av växtskyddsmedel tillämpas från och med den 1 januari 2014.

2) Bestämmelserna i 12 § 2 mom. lagen om växtskyddsmedel tillämpas från och med den 26 november 2016. Om spridningsutrustningen testats före nämnda dag på det sätt som krävs för att få stöd som avses i landskapslagen (2007:63) om finansiering av landsbygdsnäringsar, behöver utrustningen inte testas före fem år har förflutit från det att testningen utfördes.

3) Bestämmelserna i 16 och 17 §§ samt 21 § 3 punkten lagen om växtskyddsmedel om krav på avlagd examen inom området för växtskyddsmedel tillämpas från och med den 26 november 2015. Före den 26 november 2015 ska den som utför flygbesprutning ha tillräckliga kunskaper om spridning av växtskyddsmedel genom flygbesprutning samt kompetens att utföra besprutningen. Den som före den 26 november 2015 har sådan utbildning i växtskydd som krävs för att få stöd som avses i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnäringsar behöver inte avlägga ovan avsedd examen före fem år har förflutit från det att utbildningen genomfördes.

4) Från och med den 26 november 2015 ska en distributör ha anställda i enlighet med 16 § 2 mom. lagen om växtskyddsmedel vilka avlagt examen inom området för växtskyddsmedel.

J 24 Landskapsförordning (2012:43) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om växtskyddsmedel

1 §. *Tillämpningsområde*

Inom landskapets berikhet och med de avvikelser som anges i denna förordning ska följande riksförfattningar om växtskyddsmedel tillämpas på Åland:

1) jord- och skogsbruksministeriets förordning om utbildningsprogrammet i hantering och användning av växtskyddsmedel (JSMf nr 6/2012),

2) jord- och skogsbruksministeriets förordning om de allmänna principerna för integrerat växtskydd (JSMf nr 7/2012) samt

3) jord- och skogsbruksministeriets förordning om spridning av växtskyddsmedel genom flygbesprutning (JSMf nr 8/2012).

Bestämmelser om godkännande av institutioner som testar växtskyddsmedel samt om försöks- och forskningsverksamhet finns i jord- och skogsbruksministeriets förordning om godkännande av institutioner som testar växtskyddsmedel samt om försöks- och forskningsverksamhet (JSMf nr 9/2012).

Ändringar av de riksförfattningar som anges i 1 mom. ska tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket.

2 §. *Hänvisningar*

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i de ovannämnda författningarna ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

J 25 Ålands landskapsregerings beslut (2011:4) om register över godkända växtskyddsmedel

1 §. *Beslutets innehåll*

Det register som innehåller uppgifter över godkända växtskyddsmedel och som Säkerhets- och kemikalieverket för i enlighet med bestämmelserna i lagen om ändring av lagen om växtskyddsmedel (FFS 1265/2010) vid den tidpunkt detta beslut träder i kraft, utgör i landskapet det register som ska innehålla uppgifter över godkända växtskyddsmedel och som landskapsregeringen ska föra enligt bestämmelsen i 6 § landskapslagen (2010:40) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om växtskyddsmedel.

Se 6 och 14 §§ LL (2012:41) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om växtskyddsmedel.

2 §. *Ikraftträdande*

Detta beslut träder i kraft den 1 mars 2011.

Genom detta beslut upphävs Ålands landskapsregerings beslut (2010:73) om register över godkända växtskyddsmedel.

Åtgärder som verkställigheten av beslutet förutsätter får vidtas innan beslutet träder i kraft.

J 26 Republikens presidents förordning (2012:64) om skötseln i landskapet Åland av vissa förvaltningsuppgifter som rör växtskyddsmedel

(FFS 628/2012)

1 §. *Tillämpningsområde*

Säkerhets- och kemikalieverket, Livsmedelssäkerhetsverket, Skogsforskningsinstitutet samt Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi svarar i landskapet Åland för skötseln av de förvaltningsuppgifter som gäller framställning och användning av gifter

J 27 LL (1994:72) om förutsättningarna för att leta efter, inmuta och utnyttja gruvfyndigheter

och som enligt 30 § 8 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) ankommer på Ålands landskapsregering, till den del det gäller uppgifter som anges i denna förordning.

2 §. Ansvarsområdet för Säkerhets- och kemikalieverket
Säkerhets- och kemikalieverket ska i landskapet Åland

1) i enlighet med 5 § i lagen om växtskyddsmedel (1563/2011) ge produktgodkännanden för utsläppande på marknaden och användning av växtskyddsmedel,

2) i enlighet med 18 § i lagen om växtskyddsmedel godkänna institutioner som testar den biologiska effektiviteten och användbarheten av växtskyddsmedel samt återkalla godkännanden,

3) i enlighet med 19 § i lagen om växtskyddsmedel bevilja och återkalla tillstånd för sådana försök i forsknings- och utvecklingssyfte som förutsätter att ett växtskyddsmedel som inte är godkänt släpps ut i miljön.

3 §. Ansvarsområdet för Livsmedelssäkerhetsverket, Skogsforskningsinstitutet och Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi

Livsmedelssäkerhetsverket, Skogsforskningsinstitutet och Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi ska i landskapet Åland sköta de uppgifter som anges i 27 § i lagen om växtskyddsmedel.

4 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 december 2012.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning om skötseln i landskapet Åland av vissa förvaltningsuppgifter som rör växtskyddsmedel (565/2011).

J 27 Landskapslag (1994:72) om förutsättningarna för att i landskapet Åland leta efter, inmuta och utnyttja gruvfyndigheter

1 §. Den som enligt bestämmelserna i 3 § landskapslagen (1957:11) om rätt att idka näring i landskapet Åland tillkommer allmän rätt att bedriva näring i landskapet har rätt att i landskapet på eget och annans område leta efter, inmuta och utnyttja fyndighet, som innehåller [i 2 § gruvlagen (FFS 503/1965)] avsedda gruvmineral med iakttagande av övrigt av bestämmelserna i gruvlagen.

Enskild och juridisk person som inte faller under bestämmelserna i 1 mom. kan av [landskapsstyrelsen] beviljas tillstånd att bedriva i momentet avsedd verksamhet.

Gruvlag (FFS 503/1965) har ersatts av gruvlag (FFS 621/2011).

2 §. Utan hinder av bestämmelserna i 1 § har den som är bosatt i landskapet rätt att leta efter, inmuta och utnyttja i paragrafen avsedd fyndighet, om det sker under de förutsättningar som anges i 11 § självstyrelselagen (1991:71) för Åland.

3 §. Denna lag träder i kraft den 1 november 1994 och genom lagen upphävs, såvitt gäller giltigheten i landskapet Åland, 1 § gruvlagen sådan den var lydande vid utgången av år 1992.

J 28 Landskapslag (2015:102) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftning om elmarknaden

1 §. Inledande bestämmelse

Med de avvikelser som anges i denna lag tillämpas rikets bestämmelser om elenergi i

1) elmarknadslagen (FFS 588/2013), nedan kallad rikets elmarknadslag, samt

2) 3 och 4 kap. lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (FFS 590/2013), nedan kallad rikets tillsynslag, till den del bestämmelserna gäller elenergi.

Ändringar i rikslagstiftningen ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna lag.

2 §. Förvaltning

Om inte annat särskilt stadgas i annan landskapslag ska de förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § nämnda rikslagarna ankommer på statens myndigheter i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen hänför sig till uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

I landskapslagen (2015:103) om Ålands energimyndighet finns särskilda bestämmelser om förvaltningsuppgifter som avses i 1 mom.

3 §. Hänvisning i rikslag

Hänvisningar i en rikslag som avses i 1 § till bestämmelser i rikslagstiftningen ska inom landskapets behörighet i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Avvikelser från rikets elmarknadslag

Med avvikelse från bestämmelserna i rikets elmarknadslag

1) 3 § 2 punkten är distributionsnät elnät med en märkspänning som är mindre än 45 kilovolt samt dithörande elstationer och elmateriel,

2) 3 § 14 punkten är småskalig elproduktion ett kraftverk eller en helhet som utgörs av flera kraftverk med en effekt på högst 500 kilovoltampere,

3) 10 och 60 §§ ska bestämmelserna om åtskillnad av aktörer för distributionssystem i elföretag, på grund av överförande av en viss elmängd i elnät, inte tillämpas på elföretag i landskapet,

4) 14-17 §§ krävs inte projekttillstånd för byggande av högspänningsledning vid byggande av en elledning med en nominell spänning på minst 45 kilovolt, vid byggande av kraftverk med en markeffekt överstigande 500 kilovoltampere samt elöverföringsanläggningar och elledningar för en nominell spänning på över 1 000 volt krävs att byggherren har anmält projektet till landskapsregeringen minst trettio dagar innan byggnadsarbetet påbörjas på en av landskapsregeringen fastställd elektronisk blankett,

5) 31 § är ett stamnät ett landskapsomfattande enhetligt elöverföringsnät som består av elledningar med en nominell spänning på 45 kilovolt eller mer, transformator- och kopplingsstationer och andra anläggningar vilka är under kontroll av den systemansvariga för stamnätet samt en sammanlänkning för en nominell spänning

på 45 kilovolt eller mer som är i en stamnätsinnehavares besittning,

6) 5 kap. om riksomfattande balansansvar och om riksomfattande balansavräkning svarar den systemansvarige i landskapet för att landskapets elsystem är tekniskt funktionsdugligt och driftsäkert, samt handhar de uppgifter som omfattas av ett landskapsomfattande balansansvar och en landskapsomfattande schablonavräkning,

7) 35 och 36 §§ är bestämmelserna om ministeriets yttrande inte tillämpliga i landskapet,

8) 40 § 1 mom. 4 punkten och 40 § 2 mom. rikets elmarknadslag om kvalitetskrav i fråga om stamnätets funktion är inte tillämpliga i landskapet.

9) 43 § om överföringsavgifter kan stamnätsinnehavaren utöver den överföringsavgift som hör till punktprissättningen ta ut en separat överföringsavgift för import och export av el till och från sitt nät,

10) 49 § 1 mom. 1-3 punkterna om utveckling av informationsutbyte har den systemansvarige stamnätsinnehavaren i landskapet ett ansvar att i relevanta delar följa hur standarder för meddelandetrafiken samt procedurer för informationsutbyte utvecklas,

11) 74 § om balansavräkning gäller i landskapet att nätsinnehavares förbrukning ska beräknas på grund av mätning eller på grund av mätning och schablonavräkning,

12) 100 § om standardersättning på grund av avbrott i eldistributionen eller elleveransen så är inte bestämmelserna om standardersättning tillämpliga i landskapet,

13) 107 § om skadeståndsskyldighet så är inte bestämmelserna om begränsning av skadeståndslagens tillämplighet (FFS 412/1974) tillämpliga i landskapet samt

14) 110 § 2 mom. om arbete som äventyrar jordkabler och utredande av var jordkabler är placerade krävs inte i att uppgifterna ska vara tillgängliga i digital form.

5§. *Avvikelse från rikets elmarknadslag som rör kvalitetskrav i fråga om distributionsnätets funktion*

Ett distributionsnät ska planeras, byggas och upprätthållas så att nätet uppfyller de krav i fråga om nätets driftsäkerhet och tillförlitlighet som en systemansvarig stamnätsinnehavare ställt, samt så att fel i distributionsnätet som uppkommit till följd av storm eller snöbelastning inte orsakar avbrott i eldistributionen på över

1) 48 timmar för nätanvändare inom detaljplaneområde på fasta Åland samt inom detaljplaneområde med fast vägförbindelse till fasta Åland,

2) 72 timmar för nätanvändare utanför detaljplaneområde på fasta Åland, utanför detaljplaneområde med fast vägförbindelse till fasta Åland samt inom detaljplaneområde utanför fasta Åland som har lin- eller reguljär färjetrafik till fasta Åland och

3) 96 timmar för nätanvändare utanför detaljplaneområde på öar utanför fasta Åland med lin- eller reguljär färjetrafik till fasta Åland.

Distributionsnätinnehavaren kan bestämma en målnivå för driftstället med avvikelse från 1 mom. 3 punkten i enlighet med de lokala förhållandena, om

1) driftstället finns på en ö som saknar reguljär färjetrafik och fast vägförbindelse till fasta Åland eller

2) driftställets årliga elförbrukning har varit högst 5 000 kilowattimmar under de tre föregående kalenderåren.

Med avvikelse från bestämmelserna i 52 § rikets elmarknadslag om utvecklingsplan för distributionsnät ska en utvecklingsplan innehålla uppgifter om distributionsnätinnehavarens geografiska verksamhetsområde, befintliga och planerade ellinjer samt om planerade åtgärder som förbättrar nätets driftsäkerhet och tillförlitlighet, i syfte att tillgodose kraven enligt denna paragraf. Till planen ska fogas en karta över verksamhetsområdet med översiktlig information om var ellinjer och andra elinstallationer finns eller planeras. Landskapsregeringen får meddela närmare bestämmelser om de uppgifter som ska ges i utvecklingsplanen samt om hur planen ska lämnas till landskapsregeringen.

6§. *Vite*

Landskapsregeringen kan förena ett åläggande i enlighet med denna lag med vite, i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen. Med avvikelse från bestämmelserna i rikets tillsynslag ska de grunder som där ges för påföljdsavgift i landskapet tillämpas avseende möjligheten att vid vite ålägga en näringsidkare att inom viss tid rätta till en överträdelse eller en försummelse.

7§. *Förordning*

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av rikslagen ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen beslutar.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta närmare om hur schablonvärden ska beräknas samt hur de av en distributionsnätinnehavare ska meddelas till stamnätsinnehavaren.

I enlighet med bestämmelser i 4 kap. i rikets elmarknadslag ska nätinnehavare informera om gällande försäljningsvillkor och -priser för sina nättjänster samt om grunderna för hur de bestäms. Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta närmare om vad informationen ska avse, hur den ska lämnas samt från vilken tidpunkt nätinnehavare ska lämna sådan information.

Se LF (2015:108) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om elmarknaden.

8§. *Ändring*

Vid sökande av ändring ska bestämmelserna i 25 § självstyrelselagen om förvaltningsrättsskipning tillämpas.

9§. *Ikraftträdande och övergångsbestämmelser*

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2016.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft. Genom denna lag upphävs landskapslagen (1982:38) om elmarknaden i landskapet Åland.

Distributionsnätinnehavaren ska inom sitt ansvarsområde uppfylla de krav som ställs i 5 § 1 mom. 2-3 punkterna och 5 § 2 mom. senast inom 15 kalenderår efter lagens ikraftträdande. Kraven ska därefter uppfyllas senast inom sju kalenderår för minst 50

J 29 LF (2015:108) om elmarknaden

procent av alla distributionsnätsanvändare, exklusive fritidsbostäder, och senast inom tio kalenderår efter lagens ikraftträdande för minst 75 procent av alla distributionsnätsanvändare, exklusive fritidsbostäder.

Landskapsregeringen kan på ansökan av distributionsnätsinnehavaren av vägande skäl förlänga verkställighetstiden i fråga om 75 procent av användarna av distributionsnätet med högst åtta kalenderår och av vägande skäl i fråga om alla användare av distributionsnätet med högst åtta kalenderår. För en sådan förlängning krävs att distributionsnätsinnehavaren kan visa på väsentliga förändringar i förutsättningarna att uppnå utvecklingsplanens mål efter att lagen har trätt i kraft. Ansökan om förlängd verkställighetstid ska göras senast inom sju kalenderår efter lagens ikraftträdande.

Systemansvarig stamnätsinnehavares och elföretags beslut om villkor för tjänster och metoder för prissättning av tjänster förblir i kraft då denna lag träder i kraft, i enlighet med vad som stadgas i övergångsbestämmelserna i 40 § 1 mom. rikets tillsynslag.

Bestämmelsen i 12 § landskapsförordningen (1999:65) om elmarknaden om systemansvarig i landskapet förblir i kraft tills landskapsregeringen har förordnat en systemansvarig stamnätsinnehavare.

Behörig myndighet ska efter denna lags ikraftträdande besluta om fastställande av näringsidkares villkor för tjänster och metoder för prissättning av tjänsterna, så som avses i rikets tillsynslag, att träda i kraft vid en tidpunkt som myndigheten beslutar.

En sådan utvecklingsplan för distributionsnät som avses i 5 § 3 mom. ska första gången lämnas till landskapsregeringen senast inom tolv månader efter att denna lag har trätt i kraft. Landskapsregeringen kan på ansökan från en distributör bevilja anstånd under ytterligare högst sex månader med att lämna en sådan utvecklingsplan för distributionsnät. Landskapsregeringens rätt att kräva att distributionsnätsinnehavaren ändrar planen upphör tolv månader efter det att en utvecklingsplan har lämnats till landskapsregeringen.

J 29 Landskapsförordning (2015:108) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om elmarknaden

1 §. Inledande bestämmelse

Med de avvikelser som anges i denna lag ska följande riksförfattningar tillämpas i landskapet:

1) Handels- och industriministeriets beslut om anmälan om ändring av ansvarsområde (FFS 827/1995).

2) Handels- och industriministeriets förordning om särredovisning av elaffärsverksamheter (FFS 79/2005).

3) Handels- och industriministeriets förordning om operativa krav på åtskiljande av verksamheterna hos eldistributionsnätsinnehavare (FFS 922/2006).

4) Arbets- och näringsministeriets förordning om informationsutbytet i anslutning till utredningen av elleveranser (FFS 809/2008).

5) Statsrådets förordning om elmarknaden (FFS 65/2009).

6) Statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (FFS 66/2009).

7) Energimyndighetens föreskrift om skyldigheten för detaljförsäljare av el att anmäla elförsäljningsvillkoren och elförsäljningspriserna till Energimyndigheten (dnr 122/002/2014).

8) Energimyndighetens föreskrift om specificering av fakturor på elförsäljning och eldistribution (dnr 1097/002/2013).

9) Energimarknadsverkets föreskrift om nyckeltal för elnätsverksamheten och deras publicering (dnr 963/002/2011).

10) Energimarknadsverkets föreskrift om skyldigheten för elnätsinnehavaren att underrätta Energimarknadsverket om nättjänstvillkoren och -priserna (dnr 317/001/2007).

11) Energimyndighetens föreskrift om publicering och anmälan till Energimyndigheten av detaljförsäljares nyckeltal (dnr 1185/002/2013).

12) Arbets- och näringsministeriets förordning om stamnätsinnehavarens systemansvar (FFS 635/2013).

Ändringar i de riksförfattningar som avses i denna paragraf ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna förordning.

2 §. Förvaltning

De förvaltningsuppgifter som enligt rikslagen ankommer på statens myndigheter ska i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen hänför sig till uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

Den systemansvarige stamnätsinnehavaren ska utreda balansen för hela landskapet samt de övriga balansansvarigas balanser. Balansavräkningen ska resultera i balansavvikelsen mellan den systemansvarige stamnätsinnehavaren och de övriga balansansvariga samt balansavvikelsen mellan landskapet och Sverige. Den systemansvarige stamnätsinnehavaren ska också på begäran av en balansansvarig utreda schablonavräkningen i efterhand. Den systemansvarige stamnätsinnehavaren ska meddela en balansansvarig leveranserna mellan systemansvarige stamnätsinnehavaren och den balansansvarige. Till en part utanför landskapet ska den systemansvarige stamnätsinnehavaren meddela de leveranser som sker via överföringsledningen.

3 §. Gemensamma bestämmelser om avvikelser från rikslagstiftningen

Hänvisningar i de riksförfattningar som avses i 1 § till bestämmelser i rikslagstiftningen ska i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Avvikelser från 1 § statsrådets förordning om elmarknaden

Med avvikelse från 1 § statsrådets förordning om elmarknaden (FFS 65/2009) gäller i landskapet att den nättariff en elkund betalar ska berättiga till överföring av el på det nät till vilken kunden är ansluten samt på alla överliggande nät medräknat överföringsledningen till Sverige och dess anslutning till det svenska elnätet, så att kostnaderna för detta innefattas i tariffen.

5 §. Avvikelser från 4 § statsrådets förordning om elmarknaden

Med avvikelse från 4 § statsrådets förordning om elmarknaden (FFS 65/2009) gäller i landskapet att

1) en anmälan ska göras till landskapsregeringen av

projekt där avsikten är att kraftverk med en märkeffekt överstigande 500 kilowatt samt elöverföringsanläggningar och elledningar för en nominell spänning på över 1 000 volt, en sådan anmälan ska också göras innan en sådan anläggning byggs ut, samt att

2) tillstånd inte krävs för att bygga en intern elledning i en fastighet eller inom en fastighetsgrupp.

En förutsättning för att tillstånd ska beviljas är att elanläggningen behövs för att trygga elöverföringen.

Landskapsregeringen kan besluta om restriktioner för byggande av luftledningar.

Närmare bestämmelser om byggnadstillstånd kan meddelas av landskapsregeringen.

En distributionsnätinnehavare har ensamrätt att bygga distributionsnät inom sitt ansvarsområde. Andra får bygga distributionsnät och anslutningsledning på ansvarsområdet om distributionsnätinnehavaren ger sitt samtycke till det, ett sådant elnät ska anslutas till nätinnehavarens nät om det uppfyller nätinnehavarens rimliga villkor. Nätinnehavaren har rätt att uppbära en skälig ersättning för att täcka kostnaderna för anslutandet av ett nät och för användningen av nätet.

För att bygga elöverförings- och distributionsanläggning inom ett område för vilket stads- eller byggnadsplan har fastställts, eller för vilket beslutats att stads- eller byggnadsplan ska göras, krävs stads- eller kommunfullmäktiges samtycke om inte byggnadsprojektet i sin helhet utförs på den byggandes egen mark. Samtycke får inte nekas eller villkor ställas utan särskilda skäl, om den sökande därigenom vållas oskäligt men. Om olika meningar uppstår om huruvida fullmäktige har särskilda skäl att förvägra samtycke eller huruvida vägran eller villkor för samtycke vållar en sökande oskäligt men, så avgörs saken av landskapsregeringen på ansökan.

Byggande av elledning som kräver landskapsregeringens tillstånd ska anmälas till den eller de kommuner som berörs, om inte kommunens samtycke fordras. Anmälan ska göras när planeringen inleds.

Av en ansökan om tillstånd ska framgå vem som låter bygga ledningen, ledningens tekniska uppbyggnad, motiv för byggandet, ritning över ledningens planerade sträckning, tidsplan för byggnadsarbetet, utredning om miljöpåverkan och förhållandet till det aktuella områdets markdisposition, tillstånd att dra ledningen över annans fastighet samt övriga uppgifter som är nödvändiga för behandling av tillståndsansökan.

Landskapsregeringen ska begära av den sökande ge ett förhandsutlåtande om saken rör en ansökan om byggnadstillstånd för elledning.

6 §. *Avvikelse från 5 § statsrådets förordning om elmarknaden*

Med avvikelse från 5 § 2 mom. statsrådets förordning om elmarknaden (FFS 65/2009) gäller i landskapet att en överföringsavgift som distributionsnätinnehavaren tar ut för elproduktion vid en enskild anslutning får inte överskrida i genomsnitt 0,50 cent per kilowattimme per år.

7 §. *Avvikelse från 2 kap. statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser*

Med avvikelse från 2 kap. statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (FFS 66/2009) gäller i landskapet att

1) den balansansvariga ordnar hanteringen av förhandsmeddelanden om fasta leveranser för de parter som omfattas av dess balansansvar samt att Kraftnät Åland Ab ordnar hanteringen av förhandsmeddelanden om fasta leveranser som påverkar balanserna mellan de balansansvariga eller sker via ledningar som överskrider landskapets gränser,

2) en part i en fast leverans är skyldig att meddela sin balansansvariga de uppgifter som behövs om tidpunkten för när den fasta leveransen börjar,

3) en part i en fast leverans är skyldig att på förhand rapportera sina fasta leveranser till sin balansansvariga i form av en partsvis specificerad summauppgift, samt till sin öppna leverantör med en summauppgift,

4) om en part i en fast leverans är en konsument så är den näringsidkare som är andra part i leveransen skyldig att sörja för att också den rapporteringsskyldighet som ankommer på konsumenten uppfylls samt att

5) en balansansvarig är skyldig att till systemansvarig stamnätinnehavare rapportera en per balansansvarig specificerad summauppgift om de fasta leveranser som ingår i elbalansen och som påverkar elbalanserna mellan de balansansvariga.

8 §. *Avvikelse från 4 kap. statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser*

Med avvikelse från 4 kap. statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (FFS 66/2009) gäller i landskapet att elleveranser till användare vars förbrukning inte mäts per timme avräknas månadsvis med hjälp av schablonvärden. Som grund för schablonavräkningen används månadens förbrukning. Med månadens förbrukning avses den förbrukning som skett efter det sista mätvärdet vid förra månadens avräkning till och med det sista mätvärdet i månaden. Om det saknas mätvärde för det sista dygnet i månaden används i stället det första mätvärdet i följande månad. Avräkningen skall ske inom tio arbetsdagar efter kalendermånadens utgång.

Med avvikelse från 4 kap. statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (FFS 66/2009) gäller i landskapet att en distributionsnätinnehavare ska beräkna schablonvärden för de elanvändare som bytt leverantör genom att fördela deras sammanlagda förbrukning över månadens timmar i enlighet med nätprofilen. Med nätprofilen avses distributionsnätets nätuttag korrigerat med produktion från produktionskällor över 100 kW minskat med summan av elleveranser till användare vars förbrukning mäts per timme. Den systemansvarige stamnätinnehavaren ska dygnsvis till leverantörerna meddela distributionsnätets nätprofil per timme. Distributionsnätinnehavaren meddelar efter månadens slut till den systemansvarige stamnätinnehavaren summauppgifter per balansansvarig för användare vars förbrukning ska schablonavräknas. Till balansansvariga meddelar nätinnehavaren uppgifter per

J 30 LL (2006:77) om tillämpning av lagen om certifiering och angivande av elens ursprung

användare. Uppgifterna lämnas i elektroniskt format enligt överenskommelse.

9 §. Avvikelse från 5 kap. statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser

Bestämmelserna i 5 kap. statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (FFS 66/2009) om tillämpning av tybelastningskurvor vid balansavräkning är inte tillämpliga i landskapet.

10 §. Avvikelse från 6 kap. statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser

Med avvikelse från 6 kap. 4 § statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (FFS 66/2009) gäller i landskapet att mätningen av förbrukad el ska

1) avse överförd el under varje timme för elanvändare med säkringsabonnemang om 80 ampere eller högre som har bytt leverantör samt ska

2) ske på det sätt som nättinnehavaren bestämmer för elanvändare som har säkringsabonnemang för högst 63 ampere samt elanvändare med säkringsabonnemang med 80 ampere eller högre som inte har bytt leverantör.

11 §. Avvikelse från 7 kap. statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser

Med avvikelse från 7 kap. 2 § 2 mom. 3 punkten statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (FFS 66/2009) gäller i landskapet att med dagenergi avses den energi som förbrukas alla veckodagar mellan klockan 7 och 23. Energi som förbrukas annan tid är nattenergi.

12 §. Avvikelse från Energimarknadsverkets föreskrift om skyldigheten för elnätsinnehavaren att underrätta Energimarknadsverket om nättjänstvillkoren och -priserna

Med avvikelse från bestämmelserna i Energimarknadsverkets föreskrift om skyldigheten för elnätsinnehavaren att underrätta Energimarknadsverket om nättjänstvillkoren och -priserna (dnr 317/001/2007) ska nättinnehavare senast under år 2020 i enlighet med Energimarknadsverkets anvisningar lämna information om gällande försäljningsvillkor och -priser för sina nättjänster samt om grunderna för hur de bestäms. Informationen ska lämnas på det sätt som landskapsregeringen eller annan behörig myndighet anvisar.

13 §. Systemansvarig stamnätsinnehavare

Systemansvarig stamnätsinnehavare är Kraftnät Åland Ab.

14 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 maj 2016.

Bestämmelserna i Handels- och industriministeriets förordning om särredovisning av elaffärsverksamheter (FFS 79/2005) tillämpas avseende särredovisade bokslut över elaffärsverksamheter och delfunktioner inom elnätsverksamheten, vilka upprättas över räkenskapsperioder som avser tiden från den 1 januari 2017 och därefter.

Bestämmelserna i Handels- och industriministeriets förordning om operativa krav på åtskiljande av verksamheterna hos en eldistributionsnätsinnehavare (FFS 922/2006) tillämpas så att åtgärdsprogram ska upprättas senast under år 2017.

Bestämmelserna i Arbets- och näringsministeriets förordning om informationsutbytet i anslutning till utredningen av elleveranser (FFS 809/2008) tillämpas från och med den 1 januari 2017.

Bestämmelserna i statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (FFS 66/2009) om mätning av elleveranser och avläsning av mätapparaturer tillämpas från och med den 1 januari 2017.

Bestämmelserna i Energimarknadsverkets föreskrift om nyckeltal för elnätsverksamheten och deras publicering (dnr 963/002/2011) ska första gången tillämpas för kalenderåret 2020.

Bestämmelserna i Energimyndighetens föreskrift om publicering och anmälan till Energimyndigheten av detaljförsäljares nyckeltal (dnr 1185/002/2013) ska första gången tillämpas för kalenderåret 2020.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

J 30 Landskapslag (2006:77) om tillämpning i landskapet av lagen om certifiering och angivande av elens ursprung

1 §. Inledande bestämmelse

Lagen om certifiering och angivande av elens ursprung (FFS 1129/2003) skall tillämpas i landskapet med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändring av lagen om certifiering och angivande av elens ursprung skall gälla i landskapet från det att den träder i kraft i riket om inte annat följer av denna lag.

2 §. Förvaltning

Om inte annat särskilt stadgas i annan landskapslag ska de förvaltningsuppgifter som enligt de författningar som avses i 1 och 4 §§ ankommer på statens myndigheter i landskapet skötas av landskapsregeringen till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området. (2015/104)

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i de författningar som avses i 1 och 4 §§ skall avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

I landskapslagen (2015:103) om Ålands energimyndighet finns särskilda bestämmelser om de förvaltningsuppgifter som avses i 1 mom. (2015/104)

3 §. Ändringssökande

Ändring i beslut som fattats med stöd av denna lag kan sökas enligt de bestämmelser som avses i 1 och 4 §§, dock så att ändring i beslut som landskapsregeringen fattat söks hos högsta förvaltningsdomstolen.

4 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av lagen om certifiering och angivande av elens ursprung skall tillämpas i landskapet oförändrade eller med de avvikelser som landskapsregeringen föreskriver.

Se landskapsförordning (2006:78) om tillämpning i landskapet av riksförfattningar om certifiering och angivande av elens ursprung.

5 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2006. Skyldigheten i 11 § lagen om certifiering och angivande av

elens ursprung tillämpas på fakturor och reklam som sänds till elförbrukarna från och med ingången av den sjunde kalendermånaden efter ikraftträdandet.

J 31 Landskapsförordning (2006:78) om tillämpning i landskapet av riksförfattningar om certifiering och angivande av elens ursprung

1 §. Tillämpningsområde

Med de avvikelser som anges i denna förordning ska följande författningar tillämpas i landskapet: (2015/109)

1) (2015/109) Statsrådets förordning om certifiering av elens ursprung (FFS 417/2013).

2) statsrådets förordning om angivande av elens ursprung (FFS 233/2005).

Statsrådets förordning om angivande av elens ursprung (FFS 233/2005) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som förordningen hade innan den upphävdes den 1 januari 2014 genom lag om ändring av lagen om certifiering och angivande av elens ursprung (FFS 445/2013).

2 §. Ändring i riksförfattningarna

Författningarna som anges i 1 § skall tillämpas i landskapet sådana de lyder när denna förordning träder i kraft. Sker därefter ändringar i författningarna skall de ändrade bestämmelserna tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

3 §. Hänvisningar

Hänvisningar i de författningar som anges i 1 § till bestämmelser i rikslagstiftningen skall avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2006. Statsrådets förordning om angivande av elens ursprung i 1 § 2 punkten tillämpas dock på fakturor och reklam som sänds till elförbrukarna från och med den 1 april 2007.

J 32 Landskapslag (2011:80) om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter

1 §. Inledande bestämmelse

Med de avvikelser som anges i denna lag ska rikets lag om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter (FFS 1005/2008), nedan kallad ekodesignlagen, tillämpas i landskapet.

Ändringar i ekodesignlagen ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna lag.

2 §. Språkkrav

Information som enligt författningar som avses i 1 § ges vid marknadsföring av produkter som faller inom denna lags tillämpningsområde ska i landskapet ges på svenska.

3 §. (2015/107) Förvaltning

Om inte annat särskilt stadgas i annan landskapslag ska de förvaltningsuppgifter som enligt de författningar som avses i 1 och 5 §§ ankommer på statens myndigheter i landskapet skötas av landskapsregeringen till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet. Polisen ska vid behov ge handräkning vid tillsynen över efterlevnaden av denna lag.

I landskapslagen (2015:103) om Ålands energimyndighet finns särskilda bestämmelser om de förvaltningsuppgifter som avses i 1 mom.

4 §. Avvikelse från ekodesignlagen

Hänvisningar i de författningar som avses i 1 och 5 §§ till bestämmelser i rikslagstiftningen ska i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

Med besiktningsorgan avses ett organ som har godkänts såsom besiktningsorgan i riket eller som har godkänts av landskapsregeringen i enlighet med bestämmelserna i ekodesignlagen.

Hänvisningen i 38 § ekodesignlagen till lagen om grunderna för avgifter till staten (FFS 150/1992) ska i landskapet avse landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

5 §. Förordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av ekodesignlagen ska tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen beslutar.

6 §. Ändringssökande

Den som är missnöjd med ett beslut som har fattats med stöd av denna lag i ärenden inom landskapets behörighet får söka ändring i det genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen.

7 §. Ikraftträdande

Denna lag träder ikraft den 1 november 2011.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Med ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (1998:55) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om anordningars energieffektivitet.

Bestämmelserna i 43 § ekodesignlagen om författningar som förblir i kraft är inte tillämpliga i landskapet.

J 33 Landskapslag (2016:20) om energieffektivitet

1 §. Lagens tillämpningsområde

I syfte att trygga en effektiv och sparsam användning av energi ska rikets energieffektivitetslag (FFS 1429/2014) tillämpas i landskapet, med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändringar av rikets energieffektivitetslag ska gälla i landskapet från tidpunkten för dess ikraftträdande i riket om inte annat följer av denna lag.

2 §. Avvikelse från rikslagen

Hänvisningen i rikets energieffektivitetslag till en riksförfattning ska inom landskapets behörighet avse

J 34 LL (2009:31) om utsläppshandel

motsvarande bestämmelser som finns i landskapslagstiftningen, på det sätt som följer:

1) Hänvisningen i 13 § 3 mom. rikets energieffektivitetslag till [lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (FFS 1093/2007)] ska i landskapet avse [landskapslagen (2011:120) om erkännande av yrkeskvalifikationer].

2) Hänvisningen i 19 § 3 punkten rikets energieffektivitetslag till 125 och 126 §§ markanvändnings- och bygglagen (FFS 132/1999) ska i landskapet avse 66 och 67 §§ plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland.

3) Hänvisningarna i 27 och 28 §§ rikets energieffektivitetslag till lagen om avskiljning och lagring av koldioxid (FFS 416/2012) ska i landskapet avse landskapslagen (2012:79) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om avskiljning och lagring av koldioxid.

4) Hänvisningen i 31 § rikets energieffektivitetslag till viteslagen (FFS 1113/1990) ska i landskapet avse landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

Med avvikelse från bestämmelserna i 25 § rikets energieffektivitetslag ska en rapport om energiförbrukning vara tillgänglig för slutförbrukaren på energidetaljstens webbsida eller sändas till slutförbrukaren per post. Om rapporten finns på detaljistens webbsida ska av pappersfakturan klart framgå var slutförbrukaren kan ta del av rapporten. Slutförbrukaren och detaljisten får avtala om annat sätt att leverera rapporten.

Med avvikelse från bestämmelserna i 26 § rikets energieffektivitetslag ska inte en begäran om uppgifter avse annan geografisk fördelning än energidetaljstens verksamhetsområde inom landskapet.

3 §. Behörighet att utföra energibesiktning

De anses ha behörighet att utföra energibesiktning som har sådan i enlighet med de kompetenskrav som gäller för sådan behörighet i riket eller i Sverige, och som avses i artikel 8 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG.

4 §. Myndighetsutövning

Om inte annat särskilt stadgas i annan landskapslag ska de förvaltningsuppgifter som enligt rikets energieffektivitetslag ankommer på statens myndigheter i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen hänför sig till uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet. Till ansvarig myndighets uppgifter hör att

1) föra ett sådant register som avses i 18 § rikets energieffektivitetslag,

2) begära uppgifter om energiförsäljningen från energidetaljister och bränslegrossister i enlighet med bestämmelserna i 26 § rikets energieffektivitetslag samt att

3) handha sådana frågor om anmälan av kostnadsnyttoanalys som avses i 5 kap. rikets energieffektivitetslag.

Landskapsregeringen ska ålägga den som bryter mot de skyldigheter som föreskrivs i eller med stöd av denna lag att avhjälpa felet eller försummelsen. Beslutet kan

förenas med vite enligt bestämmelserna i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

5 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av rikets energieffektivitetslag ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

6 §. Sökande av ändring

Beslut som har fattats med stöd av denna lag får överklagas i enlighet med vad som gäller för rätt att söka ändring enligt rikets energieffektivitetslag. I 25 § självstyrelselagen finns bestämmelser om besvär över landskapsregeringens beslut.

7 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2016.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (2010:87) om tillämpning av lagen om energieffektivitetstjänster hos företag på energimarknaden.

Stora företag ska genomföra en obligatorisk energibesiktning senast den 1 januari 2019.

Den som yrkesmässigt säljer energi till slutförbrukare ska säkerställa att det finns mätare som senast från och med den 1 januari 2018 på ett enkelt sätt ger slutförbrukarna tillgång till sådan tydlig kompletterande information om sin tidigare förbrukning av fjärrvärme och fjärrkyla som möjliggör egna detaljerade kontroller.

Åtgärder som lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

J 34 Landskapslag (2009:31) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om utsläppshandel

1 §. Tillämpning av rikslag

Med de undantag som anges i denna lag ska följande riksförfattningar tillämpas i landskapet:

1) (2012/66) lagen om utsläppshandel (FFS 311/2011) och

2) lagen om användning av Kyotomekanismerna (FFS 109/2007) och

3) (2010/88) lagen om handel med utsläppsätter för luftfart (FFS 34/2010).

Ändringar i ovannämnda riksförfattningar ska tillämpas i landskapet från den dag de träder i kraft i riket.

2 §. Tillämpning av hänvisningar i lagen om utsläppshandel

En hänvisning i en författning som avses i 1 § till bestämmelser i rikslagstiftning ska i landskapet avse bestämmelser i landskapslagstiftning, om motsvarande bestämmelser finns i landskapslagstiftningen.

3 §. Förvaltningsuppgifter

Om inte annat särskilt stadgas i annan landskapslag ska de förvaltningsuppgifter, som enligt en författning som avses i 1 § handhas av myndigheter i riket, i landskapet skötas av landskapsregeringen till den del förvaltningen grundar sig på landskapets behörighet på området. (2015/105)

Landskapsregeringen kan med stöd av 32 § självstyrelselagen samtycka till att de förvaltningsuppgifter som avses i 1 mom. i enlighet med en överenskommelseförordning överförs på rikets myndigheter.

I landskapslagen (2015:103) om Ålands energimyndighet finns särskilda bestämmelser om de förvaltningsuppgifter som avses i 1 mom. (2015/105)

4 §. Landskapsförordningar

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av en författning som avses i 1 § ska tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar som landskapsregeringen beslutar.

5 §. Avvikelse från bestämmelserna i rikslagstiftningen

Om en verksamhetsutövare åläggs att betala avgift för överskriden utsläppsrätt ska åläggandet avse betalning till landskapet.

Om en ansökan om tillstånd för utsläpp av växthusgaser har lämnats inom tre månader efter lagens ikraftträdande ska landskapsregeringen, med avvikelse från bestämmelserna i 9 § lagen om utsläppshandel och såvitt det är möjligt, besluta i ärendet inom tre månader från den dag ansökan lämnats. (2012/66)

En ansökan enligt 22 § 3 mom. lagen om utsläppshandel om gratis rätt att släppa ut växthusgaser samt de uppgifter som ska lämnas för utsläppshandelsperioden 2013–2020 ska lämnas in inom tre månader från denna lags ikraftträdande. Tidsfristen kan förlängas genom förordning, om kommissionens eventuella riktlinjer och elektroniska tabeller för genomförandet av kommissionens rättsakt om gratis tilldelning av utsläppsrätter inte har utfärdats vid lagens ikraftträdande. (2012/66)

Med avvikelse från bestämmelserna i 74 § lagen om utsläppsrätter finns bestämmelser om avgifter för landskapsregeringens prestationer i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet. (2012/66)

Ikraftträdandebestämmelse (2009:31):

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2009.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (2005:60) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om utsläppshandel. Tillstånd som givits med stöd av landskapslagen (2005:60) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om utsläppshandel gäller dock för den tid som tillståndet har meddelats.

J 35 Republikens presidents förordning (2013:20) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som gäller handel med utsläppsrätter avseende växthusgaser

(FFS 199/2013)

1 §. Tillämpningsområde

I denna förordning föreskrivs om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som gäller handel med utsläppsrätter och som avses i landskapslagen om

tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om utsläppshandel (Ålands författningssamling 2009:31, ändrad ÅFS 2012:66).

2 §. Ålands landskapsregerings uppgifter

Ålands landskapsregering ska fatta beslut om en förteckning över anläggningar i landskapet och de utsläppsrätter som avses bli beviljade för var och en av dem jämte motiveringar för detta. Ålands landskapsregering beslutar dessutom om fördelning och beviljande av utsläppsrätter till verksamhetsutövare samt om ändring, justering och annullering av utsläppsrätter.

3 §. Energimarknadsverkets uppgifter

De förvaltningsuppgifter som gäller det register som avses i 8 kap. i lagen om utsläppshandel (311/2011) och registerförvaltningen enligt 9 kap. i den lagen samt de förvaltningsuppgifter som gäller övervakning, anmälan och verifiering av utsläpp enligt 10 kap. i den lagen sköts i landskapet Åland av Energimarknadsverket.

4 §. Ersättningar

Energimarknadsverket ersätts för kostnaderna för skötseln av i 3 § avsedda förvaltningsuppgifter som gäller registret i landskapet Åland på det sätt som landskapsregeringen och Energimarknadsverket kommer överens.

Intäkterna från auktioneringen av utsläppsrätter som återförs till staten, och som härrör från försäljning av utauktionerade utsläppsrätter för landskapet, överförs från statens medel till landskapet på det sätt landskapsregeringen och Energimarknadsverket kommer överens. Landskapets andel av den totala kvantiteten utauktionerade utsläppsrätter bestäms, på samma sätt som Finlands andel av de utsläppsrätter som utauktionerats av samtliga medlemsstater, i enlighet med artikel 10.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/29/EG om ändring av direktiv 2003/87/EG i avsikt att förbättra och utvidga gemenskapssystemet för handel med utsläppsrätter för växthusgaser.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 april 2013.

Genom förordningen upphävs republikens presidents förordning om skötseln i landskapet Åland av vissa förvaltningsuppgifter som rör handel med utsläppsrätter avseende växthusgaser (87/2006).

Bestämmelsen i 4 § 2 mom. i förordningen tillämpas på intäkter från auktionering av den tredje handelsperiodens utsläppsrätter som återförts till staten från och med år 2012.

Stöd till näringslivet

J 36 Näringsstödslag (2008:110) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens tillämpningsområde

Med näringsstöd avses i denna lag finansiering av företags start och utveckling eller stöd för utveckling av ett företags verksamhetsmiljö i enlighet med en stödordning som landskapsregeringen har beslutat om.

Denna lag tillämpas såväl på sådant näringsstöd till företagsverksamhet i landskapet Åland som helt betalas av landskapets medel som på sådant stöd som delfinansieras med medel ur Europeiska gemenskapens strukturfonder. Näringsstöd ska beviljas med beaktande av Europeiska gemenskapens bestämmelser om statligt stöd till företag.

2 §. Små, medelstora och stora företag

I denna lag avses med små och medelstora företag sådana företag som uppfyller villkoren enligt EG-kommissionens gällande rekommendation om definition av mikroföretag samt små och medelstora företag.

Stora företag är sådana företag som inte avses i 1 mom.

2 kap. Beslut om och användning av näringsstöd

3 §. Företag som inte kan beviljas näringsstöd

Näringsstöd beviljas inte till

- 1) företag inom syntetfiber-, varvs- eller kol- och stålindustrin,
- 2) företag inom fiske- eller vattenbruksnäringen eller företag inom jordbrukets primärproduktion,
- 3) företag i svårigheter, i den mening som avses i Europeiska gemenskapens riktlinjer för undsättning och omstrukturering, samt
- 4) företag för exportrelaterad verksamhet till tredje länder eller medlemsstater om stödet är direkt knutet till exporterande volymer, till inrättande och drift av ett distributionsnät eller till andra löpande utgifter i samband med exportverksamhet.

Vid beviljande av näringsstöd ska Europeiska gemenskapens sektorsvisa begränsningar iakttas.

4 §. (2009/32) Sökande

Näringsstöd kan beviljas sökande som har rätt att utöva näring i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1996:47) om rätt att utöva näring och som har fast driftställe i landskapet Åland.

5 §. Ansökan

Ansökan om näringsstöd ska lämnas till landskapsregeringen innan åtgärder vidtas. Om det är förenligt med gällande stöd villkor kan den sökande vidta åtgärder innan landskapsregeringen fattat beslut med anledning av ansökan.

6 §. Tystnadsplikt

Den som handlägger ett ärende enligt denna lag får inte utan lov röja vad han eller hon vid handläggning-

en av ärendet har fått veta om ett företags, en branschorganisations eller en enskilds ekonomiska ställning eller affärs- eller yrkeshemlighet.

7 §. Beslut om och utbetalning av näringsstöd

Landskapsregeringen beslutar om näringsstöd.

Näringsstöd i form av bidrag betalas ut i efterskott efter det att stödtagaren har presenterat en tillräcklig utredning över de utgifter som ligger till grund för stödet och har uppfyllt eventuella villkor i stödbeslutet. Om de verkliga utgifterna är lägre än de beräknade utgifter som låg till grund för beviljandet av stödet och om det beviljade stödet överstiger den andel av utgifterna som nämns i beslutet, ska stödet sänkas i motsvarande grad.

7a §. (2016/30) Rättelse

En sökande som är missnöjd med ett beslut om stöd kan, inom 21 dagar efter det att sökanden har mottagit beslutet, skriftligen lämna ett rättelseyrkande till landskapsregeringen. Av ett rättelseyrkande ska framgå vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på.

Vid elektronisk delgivning anses, med avvikelse från vad som följer av 7c §, ett beslut ha mottagits den tredje dagen efter den dag det elektroniska meddelandet som innehåller beslutet finns till mottagarens förfogande, om inte en tillförlitlig redogörelse ges om att det elektroniska meddelandet har nått mottagaren vid en senare tidpunkt till följd av att datakommunikationsförbindelserna inte har fungerat eller till följd av en annan liknande omständighet.

Vid delgivning per post genom brev anses beslutet med handlingarna ha mottagits på den sjunde dagen efter avsändandet, om inte mottagaren visar att delgivningen har skett senare.

7b §. (2016/30) Besvär

Ett besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut med anledning av ett rättelseyrkande får anföras hos Ålands förvaltningsdomstol.

7c §. (2016/30) Annan lagstiftning

Lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (FFS 13/2003) ska i tillämpliga delar iakttas vid den ärendehantering som genomförs med stöd av denna lag.

8 §. Användning av näringsstöd

Ett näringsstöd får endast användas för det ändamål för vilket det har beviljats enligt landskapsregeringens beslut. Utöver vad som bestäms i denna lag och med stöd av lagen gällande stödordningar ska stödtagaren iaktta de villkor som följer av det enskilda beslutet om näringsstöd.

En stödtagare ska utan dröjsmål meddela landskapsregeringen om förändringar som påverkar uppnåendet av de ändamål för vilka ett näringsstöd har beviljats samt om annan förändring som inverkar på det beviljade näringsstödet användning.

9 §. Förvaring av handlingar

Stödtagaren är skyldig att förvara allt bokföringsmaterial och övrigt material som anknyter till näringsstödet på ett sådant sätt att det är möjligt att övervaka användningen av stödet. Bokföringen och det material som anknyter till den ska förvaras på det sätt som bestäms i bokföringslagen (FFS 1336/1997). Till den del det är frågan om finansiering via EU:s strukturfonder ska bokföringen och det material som anknyter till den förvaras under minst tre år från den tidpunkt då EG-kommissionen har betalat ut slutraten för det aktuella strukturfondsprogrammet.

3 kap. Tillsyn och återkrav

10 §. Inspektion

Landskapsregeringen har rätt att utföra inspektioner hos stödtagaren för att utreda förutsättningarna för att bevilja och utbetala stöd samt för att se om villkoren för att bevilja och betala stöd har iakttagits. Stödtagaren ska därvid på begäran av den som utför granskningen lämna de upplysningar som är nödvändiga för att granskningen ska kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt samt ska utan rätt till ersättning framlägga alla behövliga handlingar. Med handlingar avses också sådana uppgifter som har framställts eller lagrats med hjälp av automatisk databehandling eller på motsvarande sätt. En inspektion kan i den omfattning som tillsynsupdraget kräver gälla byggnader, lokaler, informationssystem och handlingar som är betydelsefulla med hänsyn till den åtgärd som stöds samt användningen av stödet. Inspektion får dock inte utföras i lokaler och utrymmen som till skydd för privatlivet omfattas av hemfrid.

Den som utför granskningen har rätt att omhänderta handlingar och övrigt material som avses ovan, om detta krävs för att syftet med granskningen ska uppnås. Handlingarna och annat material ska utan dröjsmål återlämnas när de inte längre behövs för utförandet av granskningen.

Bestämmelserna om inspektion för de ändamål som avses i 1 mom. avser även inspektörer som för ändamålet är utsedda av en EU-institution samt oavhängiga revisionssamfund som utför inspektioner i enlighet med landskapsregeringens beslut.

11 §. Allmänna bestämmelser om återbetalning av näringsstöd

Bestämmelser om återbetalning av stöd finns i landskapslagen (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti.

Återkrav av stöd som har utbetalats med stöd av denna lag eller med stöd av bestämmelser som utfärdats enligt denna lag får verkställas i den ordning som gäller för indrivning av skatter i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007). Återkrav kan även verkställas genom att vid utbetalning av senare beviljat stöd avdras ett belopp som ska återkrävas.

Om en i 2 mom. avsedd fordran understiger 3 euro ger det ingen anledning till åtgärd. Om en sådan fordran uppgår till 3 euro eller högst till 100 euro per stödtagare och stödansökan kan landskapsregeringen besluta att en utbetalning inte ska återkrävas.

12 §. Särskilda bestämmelser om återbetalning av näringsstöd

Landskapsregeringen ska besluta att ett näringsstöd ska återbetalas helt eller delvis om stödtagaren

- 1) på någon väsentlig punkt lämnat felaktiga uppgifter i samband med ansökan om eller utbetalning av stöd,
- 2) låtit bli att lämna uppgifter som i väsentlig grad skulle ha inverkat på utbetalningen av stödet,
- 3) vägrat lämna uppgifter, handlingar eller annat material som behövs för övervakningen eller vägrat att uppfylla sina skyldigheter eller har
- 4) använt stödet för något annat ändamål än det har beviljats för.

Landskapsregeringen ska besluta att ett investeringsstöd helt eller delvis ska återbetalas om stödtagaren i enlighet med 2 § är ett stort företag som, inom fem år efter det att investeringen har slutförts och tagits i bruk, utan vägande skäl har inställt eller i väsentlig grad inskränkt den verksamhet som ligger till grund för stödet. Vid investeringsstöd till företag som kan definieras som små och medelstora är motsvarande tidpunkt tre år. Om investeringen avser anläggningar eller utrustning som på grund av snabb teknisk utveckling blir föråldrad under denna tre- eller femårsperiod fordras i stället att den ekonomiska verksamheten blir kvar i regionen under perioden.

13 §. Återbetalning vid skadefall

Om anläggningstillgångar för vilka näringsstöd har beviljats förstörs i samband med skadefall ska landskapsregeringen ålägga stödtagaren att av det försäkringsbelopp som eventuellt erhålls till landskapsregeringen betala en del som motsvarar stödets andel av anläggningstillgångarna vid den tidpunkt då de anskaffades. Betalningsskyldigheten kan gälla högst ett belopp som motsvarar stödet och avse skadefall som har inträffat inom fem år efter att stöd har betalats ut till ett i 2 § avsett stort företag samt inom tre år efter att stöd har betalats ut till små eller medelstora företag.

Befrielse från betalningsskyldigheten kan beviljas om motsvarande nya anläggningstillgångar anskaffas i stället för dem som har förstörts. De villkor som ställts för stödet gäller då för de nya anläggningstillgångarna.

14 §. Ränta vid återbetalning

Landskapsregeringen kan besluta att den som ska återbetala ett stöd ska betala en årlig ränta på stödbeloppet från den dag stödet betalades ut eller från det att anläggningstillgångar har överlåtits. Räntesatsen kan högst uppgå till Finlands Banks grundränta ökad med fyra procentenheter.

På ett stöd som inte har återbetalats senast på förfalldagen ska stödtagaren betala förseningsränta enligt den räntesats som avses i 4 § i räntelagen (FFS 633/1982).

4 kap. Särskilda bestämmelser

15 §. Brott mot tystnadsplikt

Den som utan lov röjer vad han eller hon vid handläggningen av ärenden enligt denna lag fått veta om ett företags, en branschorganisations eller en enskilds ekonomiska ställning eller affärs- eller yrkeshemlighet som avses i 6 § ska för brott mot tystnadsplikt enligt näringsstödslagen för landskapet Åland dömas till bö-

J 37 LL (1976:43) om tillämpning av lagen om exportgaranti

ter, om inte strängare straff för gärningen stadgas någon annanstans.

Allmän åklagare får inte väcka åtal för brott som avses i 1 mom. om inte målsäganden har anmält brottet till åtal.

16 §. *Subventionsbedrägeri*

Bestämmelser om *subventionsbedrägeri* finns i 29 kap. strafflagen (FFS 39/1889).

17 §. *Ikraftträdelsebestämmelser*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs

1) landskapslagen (1966:14) om landskapsgaranti för industrier och vissa andra näringsgrenar,

2) landskapslagen (1972:58) angående tillämpning i landskapet Åland av lagen om statsgarantier för företag som idkar skeppsbyggnads- eller rederirörelse,

3) landskapslagen (1975:32) om semesterpenning för småföretagare,

4) landskapslagen (1975:45) om investeringslån,

5) landskapslagen (1977:29) om räntestödslån för fiskerinäringen,

6) landskapslagen (1977:44) om sysselsättningspolitiska konjunkturlån till företag,

7) landskapslagen (1978:39) om vissa räntestödslån som beviljas av kreditinrättning,

8) landskapslagen (1991:43) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om räntestöd för finansiering av fartygsleveranser samt

9) näringsstödslagen (1996:35) för landskapet Åland.

De i 2 mom. upphävda bestämmelserna tillämpas på näringsstöd som har beviljats med stöd av dem. Dock tillämpas på sådana näringsstöd denna lags bestämmelser om tillsyn och återbetalning av näringsstöd.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

18 §. *Övergångsbestämmelse*

Denna lag ska tillämpas på en ansökan om stöd till näringslivet som är registrerad vid landskapsregeringen när denna lag träder i kraft.

J 37 Landskapslag (1976:43) om tillämpning av lagen om exportgaranti i landskapet Åland

Lagen den 14 september 1962 om exportgaranti (FFS 479/1962) samt senare däri gjorda ändringar skall, jämte med stöd därav utfärdade bestämmelser, äga tillämpning i landskapet Åland.

Till ansökan rörande exportgaranti för företag med hemort i landskapet Åland skall [landskapsstyrelsens] utlåtande i saken bifogas. Vad här är stadgat gäller ej företag som utövar sådan näring som avses i [11 § 2 mom.] självstyrelselagen för Åland.

Sker framdeles ändring i de i 1 mom. avsedda författningarna skall ändringarna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

L om exportgaranti (FFS 479/1962) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som lagen hade innan den upphävdes den 1 juli 2001 genom L om statliga exportgarantier (FFS 422/2001).

J 38 Förordning (1991:67) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om exportgaranti

(FFS 1150/1991)

Förlängd genom ÅFS 1993:10 (FFS 1594/1992)

1 §. Statsgaranticentralen skall sköta de uppgifter enligt lagen om exportgaranti (479/1962) som [enligt 19 § självstyrelselagen för Åland (670/1951)] ankommer på landskapets förvaltning.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 september 1991.

Genom denna förordning upphävs förordningen den 21 juli 1977 angående handhavandet av i lagen om exportgaranti avsedda uppgifter i landskapet Åland (584/1977).

J 39 Landskapslag (2013:31) om produktionsstöd för el

1 §. *Fast produktionsstöd för el*

För el från vindkraft, skogsflis och biogas betalas ett fast produktionsstöd för el till producenten om

1) ett kraftverk är beläget i landskapet Åland och är anslutet till ett elnät i landskapet,

2) ett kraftverk har verksamhetsmässiga och ekonomiska förutsättningar för elproduktion och

3) en producent har tillförlitlig bokföring över de bränslen som använts i ett kraftverk under ett kalenderår och deras energiinnehåll om ett kraftverk kan använda olika slags bränslen.

Ett stöd utbetalas med 6,90 euro per megawattimme för el från ett kraftverk som använder energikällorna vindkraft, skogsflis eller biogas.

Närmare bestämmelser om de förutsättningar som ska gälla för att få ett fast produktionsstöd för el som avses i 1 mom. får utfärdas genom en förordning.

2 §. *Definitioner*

Vid tillämpningen av denna lag är innebörden av följande begrepp denna:

1) En *producent* är en fysisk eller en juridisk person som innehar ett kraftverk.

2) En *distributionsnätinnehavare* är en distributionsnätinnehavare enligt ellagen (1982:38) för landskapet Åland.

3) Ett *vindkraftverk* är ett kraftverk där el produceras med vindturbiner ur rörelseenergin i en strömmande luftmassa i en eller flera generatorer som är kopplade till samma mätare hos en distributionsnätinnehavare.

4) Ett *biogaskraftverk* är ett kraftverk där el produceras från biogas som har förts över direkt eller via gasnätet till ett kraftverk i en eller flera generatorer som är kopplade till samma mätare hos en distributionsnätinnehavare. Med *biogas* avses en produkt som bildas när ett organiskt material bryts ner under anaeroba förhållanden och där de huvudsakliga komponenterna är metan och koldioxid.

5) Ett *skogsfliskraftverk* är ett kraftverk där el produceras från skogsflis i en eller flera generatorer som är

kopplade till samma mätare hos en distributionsnätinnehavare. Med *skogsflis* avses bränseflis eller bränselekross som tillverkas av trä som kommer direkt från skogen.

6) En *utsläppsrätt* är en utsläppsrätt enligt landskapslagen (2009:31) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om utsläppshandel.

7) En *nyttiggjord värme* är en värme som produceras samtidigt och inom samma process som el samt som tillgodoser ett sådant behov av uppvärmning och kylning som kan motiveras ekonomiskt. Behovet kan motiveras ekonomiskt om det inte överskrider ett uppvärmnings- eller kylningsbehov och om det annars skulle tillgodoses på marknadsvillkor med andra sätt att producera energi. En mängd nyttiggjord värme ska fastställas genom mätningar. Vid fastställandet av en mängd nyttiggjord värme ska det system för mätning tillämpas som specificerats i en uppföljningsplan som avses i 3 § 2 mom. och ska ange de uppgifter eller de värden som utgående från sådana mätningar har registrerats med hjälp av det mätningssystemet.

8) En *total effektivitet* är summan av mängden el och värme dividerad med det sammanlagda energiinnehållet i de bränslen som använts i en produktion. Den mängd el som utgör grunden för beräkningen av en total effektivitet motsvarar mängden producerad el minskad med den elenergi som apparaterna för eget bruk förbrukar. Den mängd el som utgör grunden för beräkningarna motsvarar den uppmätta mängden nyttiggjord värme. Energiinnehållet i bränslena motsvarar det sammanlagda energiinnehållet i samtliga bränslen som ingår i uppföljningsplanen. Vid fastställandet av total effektivitet används inte någon antagen total effektivitet eller pannans garanterade verkningsgrad. Den totala effektiviteten ska grunda sig på uppgifterna om en faktisk produktion och en faktisk användning av energikällor under en avsedd period.

9) Ett *medeltal för marknadspriset på el* bestäms, om inte landskapsregeringen i en förordning beslutar annat, enligt medeltalet för områdespriset som tillämpas för landskapet Åland föregående dag noterat i den fysiska elhandeln på den nordiska elmarknaden. Därvid beräknas ett medeltal för marknadspriset på el som ett aritmetiskt medeltal för timpriserna under ett kalenderår.

10) Ett *medeltal för marknadspriset på utsläppsrätter* bestäms som ett aritmetiskt medeltal för dagens slutpris på de tre största börserna inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som bedriver handel med utsläppsrätter. Därvid beräknas ett medeltal för marknadspriset på utsläppsrätten som ett aritmetiskt medeltal för dagens slutpriser under ett kvartal. Om inte landskapsregeringen i en förordning beslutar annat ska det pris som är bundet till priset på utsläppsrätten räknas ut enligt formeln $18 - 18/13 \times (P_e - 10)$, då ett medelpris för utsläppsrätten under tre månader (P_e) är minst 10 och högst 23 euro.

11) En *apparat för egen förbrukning* är en anordning eller ett aggregat som en anläggning behöver för produktion av el eller av el och värme och för upprätthållande av en produktionsberedskap och som behövs för att avlägsna och minska de miljöolägenheter som en anläggning orsakar. Några exempel på sådana ap-

parater för egen förbrukning är en till en kraftmaskin ansluten apparat, en till en generator ansluten apparat, en apparat som behövs för att leverera elektricitet till elnätet samt andra maskiner och andra apparater inom ett kraftverksområde som används vid energiproduktion, upprätthållande av beredskap eller energioverföring.

3 §. Ansökan om att ingå i systemet med fast produktionsstöd

En skriftlig ansökan om att ingå i systemet med ett fast producentstöd för el ska av producenten lämnas till landskapsregeringen. Av en ansökan ska framgå de uppgifter om en producent och ett kraftverk som behövs för utbetalning av stöd.

Till en ansökan om fast produktionsstöd för el ska fogas en *uppföljningsplan* med data om den stödberättigade mängden elenergi som kommer att produceras. Av en uppföljningsplan ska framgå de system som kommer att användas för att mäta elenergi samt de system för insamling, behandling och rapportering av data som kommer att användas för att fastställa den stödberättigade mängden elenergi. En producent ska systematiskt följa och mäta den mängd elenergi som produceras samt ska i enlighet med detta uppföljningssystem producera data om den mängd el som berättigar till ett fast produktionsstöd.

Närmare bestämmelser om den ansökan som avses i denna paragraf och om vad som ska framgå av en ansökan får utfärdas genom en förordning.

4 §. Producentens allmänna skyldigheter

En producent ska utan dröjsmål meddela landskapsregeringen om en varaktig ändring i någon av grunderna för en bestämmelse i beslutet om godkännande samt om ett avbrott i elproduktion vilket är längre än tre månader.

Om ett kraftverk kan använda olika slags bränslen är en producent skyldig att ha en tillförlitlig bokföring över de bränslen som används i kraftverket och om deras energiinnehåll.

En producent är skyldig att ha en tillförlitlig bokföring över den nyttiggjorda värmen i ett biogaskraftverk samt över ett kraftverks totala effektivitet.

Närmare bestämmelser om den meddelandeskyldighet och den bokföringsskyldighet som avses i denna paragraf får utfärdas genom en förordning.

5 §. Producentens rapport

En producent ska varje kalenderår för vilka stöd söks utarbeta en tillförlitlig rapport om den elproduktion som berättigar till ett fast produktionsstöd för el. Detta material ska omfatta uppföljningsdata med uppgifter om nyttiggjord värme och total effektivitet, så att landskapsregeringen och en kontrollör kan försäkra sig om uppföljningssystemets tillförlitlighet och exakthet och om att de uppgifter om mängd producerad el som berättigar till ett fast produktionsstöd är riktiga.

En producent ska bevara det i 1 mom. avsedda materialet till dess det har gått tio år efter att det sista stödbeloppet har betalats ut.

Närmare bestämmelser om rapporter och om bevarande av uppgifter får utfärdas genom en förordning.

J 39 LL (2013:31) om produktionsstöd för el

6 §. Rättelse av förseelse eller försummelse

Landskapsregeringen kan

1) förbjuda den som bryter mot denna lag eller mot en bestämmelse eller en föreskrift som utfärdats med stöd av den att fortsätta tillämpa eller upprepa ett förfarande som strider mot bestämmelserna och

2) ålägga den som bryter mot denna lag eller mot en bestämmelse som utfärdats med stöd av den att fullgöra sin skyldighet.

Landskapsregeringen kan förena ett förbud eller ett föreläggande enligt denna lag med vite eller med hot om tvångsutförande eller hot om avbrytande på det sätt som föreskrivs i enlighet med landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

7 §. Information, inspektion och återbetalning

Landskapsregeringen har rätt att av en producent och en distributionsnätinnehavare få den information som behövs för sin tillsyn över att denna lag efterlevs eller den information som annars krävs för att fullgöra en förpliktelse att lämna upplysningar som EU:s regelverk om statsstöd föreskriver ska lämnas. Landskapsregeringen kan utföra inspektioner och kan kräva återbetalning av stöd i enlighet med bestämmelserna i 10, 12 och 14 §§ näringsstödslagen (2008:110) för landskapet Åland. Landskapsregeringen kan dessutom besluta att ett redan utbetalt fast produktionsstöd för el eller en del av stödet ska återbetalas om en producent har försatts i likvidation eller i konkurs eller om en domstol har beslutat att en skuldsanering eller ett saneringsförfarande ska inledas för en producent eller om dennes egendom har utmätts.

Landskapsregeringen ska utan dröjsmål besluta om återbetalning av ett fast produktionsstöd för el efter det att landskapsregeringen har konstaterat att en sådan omständighet som avses i 1 mom. har kommit till landskapsregeringens kännedom om det belopp som ska återbetalas uppgår till mer än 10 euro. Ett krav på återbetalning av ett fast produktionsstöd för el eller på en ränta eller en dröjsmålsränta på ett fast produktionsstöd får inte inledas om tio år har gått efter det att det sista stödbeloppet har betalats ut.

8 §. Utbetalning

Landskapsregeringen utbetalar ett fast produktionsstöd för el per kalenderår efter en ansökan från en producent. En ansökan om utbetalning av ett fast produktionsstöd ska av en producent lämnas till landskapsregeringen senast sex månader efter det stödberättigande kalenderårets slut.

Ett fast produktionsstöd utbetalas också för de timmar då ett marknadspris på el har varit negativt.

9 §. Inskränkning i utbetalning

Ett fast produktionsstöd för el utbetalas inte

1) om elproduktionen under ett kalenderår har varit mindre än 200 megawattimmar,

2) för el från vindkraft eller biogas om ett medelvärde för marknadspriset på el under ett kalenderår har varit högre än 76,60 euro per megawattimme eller

3) för el från skogsflis om ett medelvärde för marknadspriset på en utsläppsrätt under ett kalenderår är högre än 18 euro.

Ett fast produktionsstöd för el utbetalas inte för el som i ett kraftverk har använts för en apparat avsedd för ett kraftverks egen förbrukning.

10 §. Avbrytande av utbetalning

Landskapsregeringen kan besluta att utbetalning av ett fast produktionsstöd för el ska avbrytas om

1) de förutsättningar som ges i 1 § för ett fast produktionsstöd för el från vindkraft, skogsflis och biogas inte längre uppfylls,

2) det finns anledning att misstänka att en producent inte har lämnat riktiga eller tillräckliga uppgifter för bestämmande av ett produktionsstöd eller att denne i övrigt på ett väsentligt sätt har försummat eller har överträtt en skyldighet eller en inskränkning enligt denna lag eller

3) en producent inte har följt ett förbud eller ett åläggande som har meddelats med stöd av 6 §.

Landskapsregeringen ska avbryta en betalning av ett fast produktionsstöd för el om en producent inte har följt ett beslut om att återbetala ett fast produktionsstöd enligt den Europeiska unionens bestämmelser om statligt stöd. På avbrytande av en utbetalning av ett fast produktionsstöd tillämpas vad som bestäms i landskapslagen (1995:46) om återkrävande av stöd ur landskapets medel.

Landskapsregeringen kan återkalla ett beslut att avbryta en utbetalning om en producent har rättat till en brist eller en försummelse.

11 §. Kontrollör

Landskapsregeringen kan på en ansökan från en fysisk eller en juridisk person tills vidare eller för viss tid godkänna en kontrollör för att övervaka att producenter iakttar tillämpliga villkor för fast produktionsstöd. En kontrollör ska meddela landskapsregeringen om ändringar som kan påverka möjligheterna att få ett fast produktionsstöd samt ska årligen lämna en rapport till landskapsregeringen om sin verksamhet och om resultaten av den.

I offentliga förvaltningsuppgifter som avses i denna lag ska en kontrollör följa bestämmelserna i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland och i landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet. Bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar ska tillämpas på anställda hos en kontrollör när de utför uppgifter som avses i detta moment. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (FFS 412/1974).

Närmare bestämmelser om en kontrollörs uppgifter, hur de ska utföras och om rapporteringsskyldighet får utfärdas genom en förordning.

12 §. Ändring eller återkallelse av beslut om kontrollör

Landskapsregeringen kan ändra kompetensområdet i ett beslut om att godkänna en kontrollör, med beaktande av vad som enligt 11 § gäller för ett godkännande av en kontrollör. En sådan ändring av ett kompetensområde kan göras på ansökan av den berörde kontrollören.

Landskapsregeringen kan återkalla ett beslut om att godkänna en kontrollör om

1) felaktiga eller bristfälliga uppgifter har uppgivits i en ansökan som avses i 11 § och om dessa i väsentlig

grad har påverkat prövningen av beslutet att godkänna en kontrollör eller

2) en kontrollör inte längre uppfyller villkoren för att vara godkänd eller om en kontrollör på ett väsentligt sätt har försummat eller har överträtt en skyldighet eller en inskränkning enligt denna lag eller en bestämmelse i beslutet om godkännande och trots en anmärkning eller en varning inte har rättat till bristerna i verksamheten.

13 §. *Brott mot tystnadsplikt*

Den som utan lov röjer vad han eller hon vid handläggningen av ett ärende enligt denna lag har fått veta om ett företags, en branschorganisations eller en enskilds ekonomiska ställning eller en affärs- eller yrkeshemlighet ska för brott mot tystnadsplikt enligt landskapslagen om produktionsstöd för el dömas till böter, om inte ett strängare straff för gärningen stadgas någon annanstans.

En allmän åklagare får inte väcka åtal för ett brott som avses i 1 mom. om inte en målsägande har anmält brottet till åtal.

14 §. *Utlämnande av uppgifter*

Trots bestämmelserna om tystnadsplikt ska kontrollörer lämna varandra sådana uppgifter som behövs för samarbetet mellan dem och till landskapsregeringen lämna de uppgifter som behövs för tillsynen.

Trots bestämmelserna om tystnadsplikt har landskapsregeringen rätt att lämna ut information som landskapsregeringen har fått vid fullgörandet av sina uppgifter enligt denna lag till

1) åklagare och polis för att ett brott ska kunna hindras och utredas samt

2) den behöriga EU-institutionen eller något annat EU-organ, om detta krävs enligt Europeiska unionens lagstiftning eller någon annan förpliktelse som har samband med medlemskapet i den Europeiska unionen.

15 §. *Handräckning*

Bestämmelser om polisens skyldighet att ge handräckning finns [i 41 § polislagen (2000:49) för landskapet Åland].

Bestämmelser om polisens skyldighet att ge handräckning finns numera i 9 kap. 1 § i polislagen (2013:87) för Åland

16 §. *Avgifter*

Bestämmelser om avgifter finns i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter i landskapet.

17 §. *Ikraftträdande*

Lagtinget bemyndigar landskapsregeringen att bestämma att denna lag helt eller delvis ska träda i kraft i den ordning som bestäms i 20 § 3 mom. självstyrelselagen.

Denna lag träder i kraft den 1 november 2013 och avser fast produktionsstöd för el som har producerats under åren 2011 och 2012. Med avvikelse från bestämmelserna i 8 § ska en ansökan om utbetalning av fast produktionsstöd för åren 2011 och 2012 lämnas till landskapsregeringen senast tolv månader efter denna lags ikraftträdande. Ansökan enligt 3 och 5 §§ kan lämnas samtidigt. (2013/71)

Med avvikelse från 1 § och 17 § 2 mom. betalas fast produktionsstöd för el åren 2013-2015 med 4,90 euro

per megawattimme från kraftverk som använder vindkraft. Med avvikelse från bestämmelserna i 8 § ska en ansökan om utbetalning av fast produktionsstöd för vart och ett av åren 2013 - 2015 lämnas till landskapsregeringen inom tolv månader efter produktionsåret eller, om denna lag inte har trätt i kraft inom en sådan tid, senast inom tolv månader efter denna lags ikraftträdande. Ansökan enligt 3 och 5 §§ kan lämnas samtidigt. Lagen tillämpas första gången efter att stödordningen har godkänts av EU-kommissionen. (2016/48)

Åtgärder som lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Tidigare 3 mom. har blivit 4 mom. genom (2016/48).

18 §. (2016/51) *Fast produktionsstöd för el från vindkraftverk åren 2016 - 2022*

Med avvikelse från 1 och 9 §§ utbetalas fast produktionsstöd för el från vindkraftverk som är i drift då denna lag träder i kraft från och med den 1 juli 2016 till och med den 31 december 2022, enligt följande:

1) Ett stöd utbetalas med 6,90 euro per megawattimme för el från vindkraftverk vars nominella effekt överstiger 2 megawatt.

2) Ett stöd utbetalas med 20 euro per megawattimme för el från vindkraftverk vars nominella effekt är 2 megawatt eller lägre.

Ett fast produktionsstöd för el utbetalas dock inte i följande fall:

1) Om elproduktionen under ett kalenderår har varit mindre än 200 megawattimmar.

2) För el från vindkraftverk vars nominella effekt överstiger 2 megawatt om ett medelvärde för marknadspriset på el under ett halvt kalenderår har varit högre än 36,90 euro per megawattimme. Då medelvärdet för marknadspriset för den aktuella perioden överstiger 29,90 euro per megawattimme minskas dock stödet så att stödet tillsammans med medelvärdet för marknadspriset aldrig överskrider 36,90 euro per megawattimme.

3) För el från vindkraftverk vars nominella effekt är 2 megawatt eller lägre om ett medelvärde för marknadspriset på el under ett halvt kalenderår har varit högre än 55 euro per megawattimme. Då medelvärdet för marknadspriset för den aktuella perioden överstiger 35 euro per megawattimme minskas dock stödet så att stödet tillsammans med medelvärdet för marknadspriset aldrig överskrider 55 euro per megawattimme.

4) Om ett vindkraftverk är helt avskrivet eller är äldre än 20 år.

Med avvikelse från 2 § beräknas ett medeltal för marknadspriset på el som ett aritmetiskt medeltal för timpriserna under ett halvt kalenderår.

Med avvikelse från 5 § ska en producent varje halvt kalenderår för vilka stöd söks utarbeta en tillförlitlig rapport om den elproduktion som berättigar till ett fast produktionsstöd för el.

Med avvikelse från 8 § utbetalar landskapsregeringen ett fast produktionsstöd för el per halvt kalenderår efter en ansökan från en producent. En ansökan om utbetalning av ett fast produktionsstöd av en producent lämnas till landskapsregeringen senast sex månader efter den stödberättigande periodens slut.

J 40 LL (2016:31) om återkrävande av stöd ur landskapets medel

Med ett halvt kalenderår avses i denna paragraf perioderna från och med januari till och med juni månad samt från och med juli till och med december månad.

J 40 Landskapslag (2016:31) om återkrävande av stöd ur landskapets medel**1 §. Återkrav**

Om kommissionen har konstaterat att ett stöd ur landskapets medel strider mot artikel 107 i fördraget om

Europeiska unionens funktionssätt eller mot bestämmelser i kommissionens beslut nr 3855/91/EKSG om gemenskapsregler för stöd till stålindustrin, kan stödet i enlighet med kommissionens beslut helt eller delvis återkrävas hos mottagaren.

2 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 2016.

Med ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (1995:46) om återkrävande av stöd ur landskapets medel.

Skydd av miljö, renhållning, naturvård och jakt

Skydd av miljö och renhållning

K 1 Landskapslag (2008:124) om miljöskydd

Avdelning 1 - Miljöskydd

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Syfte

Syftet med denna lag är att främja en hållbar utveckling genom att undvika negativ miljöpåverkan samt genom att undanröja och begränsa skador av sådan påverkan.

Inom verksamhet som medför risk för förorening av miljön ska allmänna principer om försiktighet och akt-samhet, om prevention och minimering av olägenheter, om bästa praxis ur miljösynpunkt samt om förorenarens ansvar tillämpas.

2 §. Ansvarsfördelning och tillämpningsområde

Verksamhetsutövaren ansvarar för verksamhetens miljöpåverkan. Lagen gäller all verksamhet. Vid tillämpning av lagen ska negativ miljöpåverkan utanför landskapet beaktas lika som motsvarande påverkan inom landskapet.

3 §. (2015/14) Definitioner

I denna lag använda begrepp ska ha den betydelse som anges i denna paragraf.

a) *Miljöpåverkan* är en sådan direkt eller indirekt, positiv eller negativ miljöeffekt som följer av att en verksamhet genomförs eller inte genomförs.

b) *Negativ miljöpåverkan* är sådan miljöpåverkan som medför

- 1) olägenhet för människors hälsa,
- 2) skada på naturen och dess funktioner,
- 3) hinder för eller väsentligt försvårande av nyttjandet av naturresurser,
- 4) minskad allmän trivsel eller försämring av kulturvärden,
- 5) försämring av miljöns lämplighet att nyttjas för rekreatiönsändamål,
- 6) skada på egendom eller olägenhet att nyttja den eller
- 7) annan jämförbar kränkning av allmänt eller enskilt intresse.

c) *Miljöförorening* är direkt eller indirekt överföring genom mänsklig verksamhet av ämnen, vibrationer, buller, ljus, lukt, värme eller annan energi till luft, vatten eller mark som kan medföra negativ miljöpåverkan.

d) *Utsläpp* är direkt eller indirekt miljöförorening från punktkällor eller diffusa källor.

e) *Utsläppsgränsvärde* är den mängd uttryckt med

särskilda parametrar alternativt den koncentration av eller nivå på ett utsläpp som inte får överskridas under givna tidsperioder.

f) *Olägenhet för människors hälsa* är störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka den enskilda människans eller befolkningens livsmiljö och hälsa menligt.

g) *Verksamhet* är en specifik aktivitet eller åtgärd som är varaktig, tillfällig eller av engångskaraktär.

h) *Verksamhetsutövare* är en juridisk eller fysisk person som bedriver en verksamhet samt den som har den faktiska beslutanderätten i fråga om verksamheten.

i) *Bästa tillgängliga teknik* är tekniskt och ekonomiskt genomförbara produktions- och reningsmetoder som är utvecklade till mest effektiva och mest avancerade stadium, samt planerings-, bygg-, underhålls-, drifts- och avvecklingsmetoder som gör det möjligt att hindra eller på mest effektiva sätt minska den förorening av miljön som verksamheten orsakar och som lämpar sig som grund för miljötillståndsvillkor eller miljögranskningsinstruktioner. En teknik är tekniskt och ekonomiskt genomförbar när den kan tas i allmänt bruk och till skäliga kostnader kan tillämpas inom branschen i fråga. I landskapsförordning kan närmare bestämmas om definitionen av bästa tillgängliga teknik.

j) *Ny teknik* är industriell teknik som, om den utvecklas kommersiellt, kan medföra en högre miljöskyddsnivå eller samma miljöskyddsnivå till lägre kostnader än bästa tillgängliga teknik.

k) *Mark* är det översta lagret av jordskorpan mellan berggrunden och ytan och består av mineralpartiklar, organiskt material, vatten, luft och levande organismer.

l) *Allmänheten* är en eller flera fysiska eller juridiska personer och, i enlighet med nationell lagstiftning eller praxis, sammanslutningar, organisationer eller grupper av dessa.

m) *Den berörda allmänheten* är den del av allmänheten som berörs eller kan beröras eller som har intresse av beslut om meddelande eller uppdatering av miljötillstånd eller miljötillståndsvillkor eller beslut om meddelande eller uppdatering av miljögranskningsbeslut eller miljögranskningsinstruktioner. Vid tillämpningen av denna definition ska icke-statliga organisationer som främjar miljövård och uppfyller eventuella krav i nationell lagstiftning anses ha intresse i denna fråga.

Definitioner i den lagstiftning som nämns i 10 § och bestämmelser utfärdade med stöd av sådan lagstiftning har om inget annat stadgas den betydelse som där anges.

K 1 LL (2008:124) om miljöskydd

2 kap. Allmänna kravbestämmelser

4 §. *Allmänna miljöhänsyn*

Vid all verksamhet ska förfaras så att ändamålet nås med minsta möjliga negativa miljöpåverkan utan att denna miljöhänsyn blir oskälig. Verksamhetsutövaren ska därvid vidta sådana åtgärder som rimligen kan krävas för att negativ miljöpåverkan undviks, undanröjs eller begränsas.

I yrkesmässig verksamhet ska bästa tillgängliga teknik alltid tillämpas.

Gränsvärden, kvalitetsnormer eller andra specifika normer får aldrig åsidosättas.

Energianvändningen i verksamheten ska vara effektiv. (2015/14)

4a §. (2015/14) *Bedömning av bästa tillgängliga teknik*

Vid bedömning av innehållet i bästa tillgängliga teknik ska hänsyn tas till

- a) minskning av avfallsmängden och avfallens skadlighet,
- b) möjligheten att återanvända och återvinna ämnen som används och avfall som uppkommit vid produktionen,
- c) farligheten hos de ämnen som används vid produktionen samt möjligheterna att använda ämnen som är mindre skadliga än tidigare,
- d) utsläppens art, mängd och verkningar,
- e) arten och förbrukningen i fråga om råvaror,
- f) energianvändningens effektivitet,
- g) förebyggandet av risker i samband med verksamheten och olycksrisker samt förhindrandet av följder av olyckor,
- h) den tid som krävs för ibruktagande av bästa tillgängliga teknik och betydelsen av den planerade tidpunkten för inledande av verksamheten samt de kostnader och den nytta som uppkommer vid förebyggandet och begränsningen av utsläpp,
- i) miljökonsekvenserna,
- j) produktionsmetoder och metoder för utsläppshantering som används i industriell skala,
- k) kunskapsutvecklingen i fråga om teknik och naturvetenskap,
- l) uppgifter om bästa tillgängliga teknik som publiceras av Europeiska kommissionen och internationella organ.

5 §. *Förorening av mark*

Ämnen och avfall får inte lämnas eller släppas ut i marken så att marken förorenas på ett sätt som kan leda till negativ miljöpåverkan.

Verksamhetsutövare som orsakat förorening som avses i 1 mom. ska sanera och återställa marken i ett sådant skick att negativ miljöpåverkan undanröjs eller om det inte är möjligt begränsas i så stor utsträckning som möjligt. Om föroreningen har skett med samtycke av områdets innehavare eller om innehavaren vid förvärv har känt till eller bort känna till föroreningen svarar innehavaren och verksamhetsutövaren solidariskt för åtgärder enligt denna bestämmelse.

6 §. *Platsval*

Verksamhet som kan medföra risk för negativ miljöpåverkan får, om inte platsen i stads- eller byggnads-

plan reserverats för sådan verksamhet, endast förläggas till plats som är lämplig för ifrågavarande verksamhet med beaktande av verksamhetens art samt sannolikhet för och omfattning av negativ miljöpåverkan.

7 §. *Verksamhetsutövarens organisation*

Verksamhetsutövaren ska ha tillräcklig kunskap om verksamhetens miljöpåverkan och om möjligheterna att förebygga och begränsa dess negativa miljöpåverkan samt organisera sin verksamhet så att den sköts med iakttagande av den allmänna miljöhänsyn som avses i 4 §.

8 §. *Rapporteringskyldighet*

Verksamhetsutövaren ska utan dröjsmål informera tillsynsmyndigheten om sådan oförutsedd miljöförorenning från den egna verksamheten som kan medföra risk för negativ miljöpåverkan som inte är ringa.

Avdelning 2 - Tillstånd och miljögranskning

3 kap. Allmänna bestämmelser om tillstånd och miljögranskning

9 §. *Tillstånds- och miljögranskningsmyndighet*

Prövningsmyndighet för tillstånd och miljögranskning enligt denna lag är Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

9a §. (2015/14) *Miljögranskningsplikt vid verksamhet av försöksnatur*

Miljögranskning i stället för miljötillstånd behövs för sådan kortvarig verksamhet av försöksnatur vars syfte är att testa ny teknik, råvaror eller bränslen, tillverknings- eller förbränningsmetoder eller en reningsanordning eller att i en anläggning eller yrkesmässigt behandla avfall, om detta sker i syfte att klarlägga verksamhetens konsekvenser, användbarhet eller någon annan jämförbar omständighet.

10 §. *Krav på tillstånd och miljögranskning*

Tillstånd krävs för verksamhet som förutsätter tillstånd enligt

- a) vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland, nedan vattenlagen,
- b) landskapslagen (1981:3) om renhållning, nedan renhållningslagen,
- c) Europeiska gemenskapens rättsakter på miljöområdet vilka specificerats i landskapsförordning,
- d) (2013/110) 6 kap. landskapslagen (1998:82) om naturvård, nedan naturvårdslagen.

Tillstånd krävs för följande verksamheter:

- a) Kraftverk, pannanläggning eller annan anläggning som använder brännbara ämnen avsedd för produktion och distribution av fem megawatt eller mer.
- b) Vindkraftverk eller grupper av vindkraftverk för produktion och distribution av fem megawatt eller mer.
- c) Flygplats med en huvudrullbana som är 1 200 meter eller längre.
- d) Hamn som i huvudsak är avsedd för handelsjöfart och som är lämplig för fartyg med en bruttodräktighet av 1 350 bruttoton eller mer.
- e) Varv med kapacitet för fartyg med en bruttodräktighet av 1 350 bruttoton eller mer.

f) Lager för olja, petrokemiska eller kemiska produkter med en lagringsvolym för 1 000 kubikmeter eller mer.

g) Djurhållande verksamhet med minst 150 djurenheter som avses i bestämmelser som utfärdats med stöd av vattenlagen.

h) Bryggeri med en produktionskapacitet av minst en miljon liter per år.

i) Träskyddsbehandlingsanläggning som behandlar virke genom tryck- eller vacuumimpregnering.

j) Anläggning för motorsport med en sammanlagd asfalterad banyta som överstiger 30 000 kvadratmeter.

Den som utför eller ämnar utföra verksamhet som inte omfattas av krav på tillstånd enligt denna lag kan söka tillstånd härför även om tillståndspflicht inte föreligger.

Miljögranskning krävs för verksamheter som förutsätter miljögranskning enligt vattenlagen, renhållningslagen eller 6 kap. naturvårdslagen. Miljögranskning krävs därtill för verksamhet som landskapsregeringen med stöd av 52 § belagt med krav på miljögranskning. Miljögranskning krävs dock inte om verksamheten samtidigt är föremål för tillstånd eller ansökan om tillstånd enligt denna lag. (2013/110)

Se LF (2008:130) om miljöskydd.

11 §. Krav på tillstånd och miljögranskning för ändrad eller utvidgad verksamhet

Tillståndsprövning och miljögranskning krävs, utöver vad som följer av 10 §, även för väsentlig utvidgning eller ändring av verksamhet som tidigare varit föremål för tillståndsprövning eller miljögranskning. Ändring eller utvidgning av omfattning som i sig själv kräver tillstånd eller miljögranskning enligt 10 § ska därvid alltid anses vara väsentlig.

Ärende som gäller ändring eller utvidgning av verksamhet avgörs enligt det förfarande som gäller ny verksamhet av motsvarande total omfattning.

12 §. Ansökan om tillstånd och miljögranskning

Ansökan om tillstånd eller miljögranskning lämnas till prövningsmyndigheten. Ansökan ska innehålla sådana uppgifter om sökanden, verksamheten och dess miljöpåverkan, part och förhållandena i övrigt som krävs för prövningen. För verksamheter som omfattas av krav på tillstånd enligt direktiv 2010/75/EG gäller de bestämmelser avseende ansökans innehåll som framgår av nämnda direktiv. (2015/14)

Prövningsmyndigheten ska, utöver vad som gäller enligt förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland, utan dröjsmål tillkännage ansökan för allmänheten genom elektronisk publicering. Av publiceringen ska framgå vilken verksamhet ansökan avser, platsen för verksamheten, sökandens namn samt kontaktuppgifter till den enhet eller tjänsteman hos myndigheten som ansvarar för ärendets beredning. Under ärendets beredning ska därefter uppgifter om beredningens olika faser samt kända och beräknade datum av betydelse för ärendets beredning publiceras elektroniskt.

13 §. Hörande av part

Hörande av part i ärende som rör tillstånd eller miljögranskning enligt denna lag kan om antalet parter över-

stiger 30 eller om antalet är okänt ske genom annons i en på orten allmänt utkommande tidning.

14 §. Meddelande av beslut

Beslut om tillstånd eller miljögranskning ska, utöver vad som gäller enligt förvaltningslagen för landskapet Åland, tillkännages allmänheten genom elektronisk publicering under minst 21 dagar.

4 kap. Miljögranskning

15 §. Beslut med anledning av miljögranskning

Prövningsmyndigheten ska granska ansökan om miljögranskning. Om myndigheten finner grundad anledning att anta att verksamheten inte är förenlig med denna lag eller den lagstiftning som nämns i 10 §, ska myndigheten pröva dess laglighet. Myndigheten ska därvid meddela detta till den sökande och redovisa sina grunder för antagandet. Myndigheten kan informera om vad som måste iaktas för att verksamheten ska vara förenlig med lag samt om verksamheten helt eller delvis inte kan förverkligas i enlighet med lag. I 24, 24a och 53h §§ finns närmare bestämmelser om vilka instruktioner myndigheten kan meddela. (2015/14)

Görs ingen prövning eller krävs inga instruktioner som avses i 1 mom. ska myndigheten anteckna ansökan till kännedom samt meddela sökanden att ansökan inte föranleder vidare åtgärder.

I samband med granskning eller prövning av ansökan kan myndigheten besluta att ny miljögranskning ska göras inom viss tid samt om tidpunkt för eventuell revidering av instruktioner meddelade enligt 1 mom.

Besvär över beslut fattade av prövningsmyndigheten i enlighet med 1-3 mom. anförs hos Ålands förvaltningsdomstol. Besvärmyndigheten kan förbjuda verkställighet av granskningsbeslut.

5 kap. Tillstånd

16 §. Meddelande om ansökan

Ansökan ska, under minst 21 dagar innan myndigheten beslutar i ärendet, meddelas elektroniskt utöver vad som gäller enligt förvaltningslagen för landskapet Åland. I meddelande ska anges ärendets art samt var ansökan jämte övriga handlingar som under beredningen tillförts ärendet finns tillgängliga.

Var och en har rätt att under meddelandetiden skriftligen yttra sig över ansökan.

17 §. Förutsättningar för tillstånd

Tillstånd ska beviljas om verksamheten kan förverkligas i enlighet med denna lag och den lagstiftning som nämns i 10 §.

Om verksamheten inte uppfyller förutsättningarna enligt 1 mom. ska tillståndet i första hand förenas med sådana villkor enligt 18, 24, 24a, 25, 26c, 26d, 26e och 53h §§ som skäligen kan krävas för att förutsättningarna ska vara uppfyllda. Om sådana villkor inte är tillräckliga för att verksamheten ska kunna förverkligas i enlighet med nämnda förutsättningar ska ansökan avslås. (2015/14)

18 §. Tillståndets innehåll och giltighetstid

I ett beslut om tillstånd ska noggrant anges tillståndshavaren, den verksamhet tillståndet avser, platsen för

K 1 LL (2008:124) om miljöskydd

verksamheten och eventuella utsläppspunkter samt de villkor som ska gälla för verksamheten. Avser beslutet rätt till förfogande över annans egendom enligt 3 kap. vattenlagen, ska särskilt anges vilken rätt som medges och de särskilda villkor som ska gälla för utnyttjande av denna samt i tillämpliga fall fastställas överenskomelse om ersättning. Avser tillståndet rätten att avskilja koldioxid ska det i tillståndet anges vilka särskilda villkor som ska gälla så att kraven i bestämmelserna om koldioxidströmmar i 5 och 6 §§ lagen om avskiljning och lagring av koldioxid (FFS 416/2012) uppfylls. (2012/80)

Tillstånd ska beviljas tillsvidare om inte särskilda skäl föranleder att giltighetstiden begränsas.

I ett tillstånd som beviljats tillsvidare ska bestämmas inom vilken tid ansökan om granskning och revidering av tillståndsvillkor senast ska lämnas.

I ett tidsbegränsat tillstånd ska anges när ansökan om nytt tillstånd senast ska lämnas. Av särskilda skäl kan också ett tillstånd som beviljats för en viss tid innehålla bestämmelser om revidering av villkor.

19 §. Tidpunkt för inledande av verksamheten

Prövningsmyndigheten kan, under förutsättning att sökanden ställer godtagbar säkerhet för de skador, olägenheter och kostnader som verksamheten kan föranleda samt för kostnaderna för återställande om verksamheten vid senare prövning befinns otillätlig, på sökandens begäran besluta att ett tillståndsbeslut får verkställas även innan det vunnit laga kraft ifall

- a) avvaktat annars kan antas förorsaka sökanden betydande skada eller olägenhet,
- b) verkställigheten inte medför bestående negativ miljöpåverkan som inte är ringa och
- c) beslutet inte gör ändringssökande onödigt.

Verkställighet enligt 1 mom. får inte beviljas för beslut om tillstånd enligt 3 kap. vattenlagen om tillstånd till förfogande över annans egendom. Besvärsmyndigheten kan förbjuda verkställighet av tillståndsbeslutet.

20 §. Återkallande av tillstånd

Prövningsmyndigheten kan på initiativ av tillsynsmyndigheten besluta att återkalla tillstånd innan tillståndets giltighet löpt ut om

- a) tillståndet har beviljats till följd av att sökanden har lämnat oriktiga uppgifter,
- b) (2013/110) tillståndshavaren trots upprepade tillsynsåtgärder enligt 30 § åsidosätter villkor om minskande av verksamhetens negativa miljöpåverkan eller om täktverksamhet enligt 6 kap. naturvårdslagen,
- c) tillståndet överläts till verksamhetsutövare som efter prövning inte bedöms uppfylla förutsättningarna avseende verksamhetsutövaren eller
- d) förutsättningarna för fortsatt verksamhet inte kan uppfyllas genom en revidering av tillståndsvillkoren i enlighet med 22 §.

I beslut om återkallande med stöd av 1 mom. c eller d punkten ska tid för avveckling av verksamheten som är skälig i förhållande till verksamhetens art, omfattning och gjorda investeringar ges.

21 §. Tillståndets upphörande

Tillstånd gäller tills dess giltighet löper ut. Om innehavare av tidsbegränsat tillstånd har lämnat in en ansö-

kan om nytt tillstånd inom den tid som stadgats i tillståndsbeslutet, upphör tillståndet dock att gälla först när beslut med anledning av ny ansökan vunnit laga kraft.

Tillståndet upphör trots vad som stadgas i 1 mom. även att gälla då

- a) det återkallas med stöd av 20 §,
- b) tillståndshavaren meddelar tillsynsmyndigheten att verksamheten inte påbörjas eller upphör,
- c) verksamheten varit nedlagd under fem år i följd,
- d) verksamheten inte påbörjats eller åtgärder av väsentlig betydelse för påbörjandet inte har vidtagits inom fem år från det att beslut om tillstånd vunnit laga kraft eller
- e) ansökan om revidering av tillståndsvillkor enligt 22 § inte gjorts inom föreskriven tid.

22 §. Revidering av tillståndsvillkor

Tillståndsinnehavaren kan anhålla hos prövningsmyndigheten om revidering av tillståndsvillkor. Prövningsmyndigheten kan besluta att revidering av tillståndsvillkor, som gäller annan verksamhet än sådan som är tillståndspliktig enligt direktiv 2010/75/EG, inte behöver genomföras om revideringen är uppenbart onödig. Prövningsmyndigheten kan därvid besluta om ny tidpunkt för revidering. (2015/14)

Prövningsmyndigheten kan därtill på ansökan av tillsynsmyndigheten eller part besluta om revidering av tillståndsvillkor då

- a) den negativa miljöpåverkan som utnyttjandet av tillståndet medför är väsentligt större än vad som kunde förutses vid tillståndsprövningen,
- b) de omständigheter som rådde då tillståndet beviljades har ändrats väsentligt,
- c) den bästa tillgängliga tekniken har utvecklats så att verksamhetens negativa miljöpåverkan kan minskas väsentligt utan oskäligen kostnader för verksamhetsutövaren eller
- d) det är nödvändigt för verkställigheten av internationella fördrag som är förpliktande för landskapet.

Ansökan om revidering av tillståndsvillkor behandlas i tillämpliga delar som ansökan om tillstånd.

23 §. Överlåtelse av tillstånd

Tillstånd kan inte överlåtas annat än tillsammans med den verksamhet, den fastighet eller den anläggning som tillståndet avser. Överlåtelsen ska anmälas till tillsynsmyndigheten av förvärvaren.

Prövningsmyndigheten kan på ansökan av tillsynsmyndigheten, tillståndsöverlåtaren eller förvärvaren pröva huruvida förutsättningarna avseende verksamhetsutövarens organisation enligt 7 § finns.

6 kap. Instruktioner och villkor i samband med miljöprövning**24 §. Instruktioner och villkor för att minska negativ miljöpåverkan**

Prövningsmyndigheten kan i enlighet med 15 och 17 §§ besluta om instruktioner respektive villkor rörande

- a) förbud mot utsläpp, förebyggande och begränsning av utsläpp samt utsläppsplats varvid utsläppsgränsvärden ska anges för sådana förorenande ämnen som kan antas finnas i betydande mängder,
- b) avfallshantering samt om förebyggande och begränsning av avfall och av avfallets skadliga verkningar,

c) åtgärder vid störningar och exceptionella situationer,
d) (2015/14) åtgärder efter att verksamheten upphört såsom istandsättning och sanering av områden samt förebyggande av vidare utsläpp,

e) (2015/14) förebyggande och hindrande av förorening av mark och grundvatten och

f) (2015/14) andra åtgärder för att förebygga och begränsa negativ miljöpåverkan eller den skada som negativ miljöpåverkan medför.

Om det trots instruktioner eller villkor enligt 1 mom. krävs kan prövningsmyndigheten besluta om instruktioner respektive villkor som begränsar produktionsmängd.

Instruktioner och villkor enligt 1 mom. får inte vara utformade så att de föreskriver om användning av en specifik teknik.

Instruktioner och villkor enligt denna paragraf kan vara strängare än bestämmelser om gränsvärden, miljö kvalitetsnormer eller specificerade minimikrav. Sådana bestämmelser får inte åsidosättas i tillståndsvillkor och ska, om de är strängare än tillståndsvillkor, iakttas om de utfärdats efter att ett tillstånd beviljats.

24a §. (2013/110) *Instruktioner och villkor för täktverksamhet*

Prövningsmyndigheten kan i samband med miljöprövning av täktverksamhet enligt 6 kap. naturvårdslagen besluta om instruktioner respektive villkor som behövs av naturvårdsskäl eller för att trygga säkerheten kring en täkt.

25 §. *Villkor om ställande av säkerhet*

Om inte verksamhetsutövaren anses vara solvent kan prövningsmyndigheten i tillståndsärende besluta om villkor om att verksamhetsutövaren ska ställa en ekonomisk säkerhet som är tillräcklig för de skador, olägenheter och kostnader som verksamheten kan föranleda.

26 §. *Föreskrifter om egenkontroll*

Prövningsmyndigheten kan i samband med granskning av ansökan om miljögranskning, beslut om tillstånd eller revidering av tillståndsvillkor besluta om sådana föreskrifter om egenkontroll och redovisning av verksamhetens utsläpp, avfall och avfallshantering, drift, miljöpåverkan samt av miljöns tillstånd efter avslutad verksamhet som krävs för utövande av tillsyn. Vid krav på egenkontroll av utsläpp ska mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod anges.

Föreskrifter enligt 1 mom. kan åläggas flera verksamhetsutövare gemensamt. Prövningsmyndigheten kan vid behov besluta om fördelning av kostnader för sådan gemensam kontroll.

Prövningsmyndigheten kan, om områdets innehavare inte själv gett sitt samtycke därtill och om det inte orsakar innehavaren nämnvärt men, bevilja verksamhetsutövaren rätt att beträda annan tillhörigt område för utövande av kontroll som avses i 1 mom.

Prövningsmyndigheten kan ålägga verksamhetsutövaren att lägga fram en plan för egenkontroll till tillsynsmyndigheten och besluta att verksamheten inte får inledas förrän tillsynsmyndigheten har godkänt planen.

6a kap. Prövning av miljö tillstånd i fråga om industriutsläppsdirektivanläggningar

26a §. (2015/14) *Definitioner som gäller bästa tillgängliga teknik och statusrapport*

I detta kapitel avses med

a) *industriutsläppsdirektivanläggning* en anläggning med verksamhet som omfattas av bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU om industriutsläpp, nedan industriutsläppsdirektivet,

b) *referensdokument* ett dokument som har upprättats i enlighet med artikel 13 i industriutsläppsdirektivet och som beskriver tillämpad teknik, utsläpp och förbrukningsnivåer, teknik som beaktats för fastställandet av bästa tillgängliga teknik och slutsatser om bästa tillgängliga teknik samt ny teknik i den verksamhet som dokumentet gäller,

c) *slutsatser* ett beslut av Europeiska kommissionen som har antagits med stöd av artikel 13.5 i industriutsläppsdirektivet och som innehåller de delar av referensdokumentet där slutsatserna om bästa tillgängliga teknik fastställs, en beskrivning av denna, information för att bedöma dess tillämplighet, utsläppsnivåer som hänger samman med denna, kontroll som hänger samman med denna, förbrukningsnivåer som hänger samman med denna och vid behov åtgärder för avhjälpande av föroreningskada på platsen,

d) *utsläppsnivåer* de intervall för utsläpp som erhålls under normala driftförhållanden med användning av en bästa tillgänglig teknik eller en kombination av flera bästa tillgängliga tekniker, såsom de beskrivs i slutsatserna, uttryckta som ett genomsnitt under en bestämd tidsperiod, under specificerade referensförhållanden,

e) *statusrapport* information om statusen i mark och grundvatten med avseende på förorening med relevanta farliga ämnen.

26b §. (2015/14) *Kapitlets tillämpningsområde*

Utöver vad som föreskrivs i 5-6 kap. ska bestämmelserna i detta kapitel tillämpas vid miljö tillståndsprövningen för industriutsläppsdirektivanläggningar. Detta kapitel ska dock inte tillämpas på forskningsverksamhet, utvecklingsverksamhet eller utprovning av nya produkter och processer.

26c §. (2015/14) *Villkor om uppföljning och kontroll*

Miljö tillståndet ska förenas med behövliga villkor om utsläppkontroll och kontroll av verksamheten samt om kontroll av miljö påverkan och tillståndet i miljön efter avslutad verksamhet. Miljö tillståndet ska dessutom förenas med behövliga villkor om uppföljning och kontroll av avfallshantering.

För genomförandet av kontrollen ska det i miljö tillståndet bestämmas om mätmetoder och mätfrekvenser. I miljö tillståndet ska det också anges hur uppföljnings- och kontrollresultaten ska bedömas och hur de ska ges in till tillsynsmyndigheten. Verksamhetsutövaren kan också åläggas att lämna andra uppgifter som behövs för tillsynen.

Verksamhetsutövaren ska lämna tillsynsmyndigheten resultaten av utsläppskontrollen samt andra uppgifter som behövs för tillsynen på det sätt som närmare anges i miljö tillståndet. Resultaten av utsläppskontrollen och

K 1 LL (2008:124) om miljöskydd

andra för tillsynen behövliga uppgifter om hur miljö tillståndet följs ska lämnas till tillsynsmyndigheten minst en gång om året.

I villkor som gäller kontrollen av verksamhetens påverkan på vattnen och den marina miljön ska hänsyn tas till vad som ansetts behövligt för övervakningen i sådana övervakningsprogram som avses i 5 kap. 18 § vattenlagen. Uppgifterna från kontrollen av verksamheten kan utnyttjas vid övervakningen och utarbetandet av förvaltningsplaner enligt 5 kap. vattenlagen.

26d §. (2015/14) *Villkor som gäller skydd av mark och grundvatten*

Utövaren av tillståndspliktig verksamhet ska sköta den regelbundna förvaltningen, servicen och kontrollen av åtgärder, till exempel konstruktioner, som genomförs för förebyggande och hindrande av utsläpp i mark och grundvatten. Miljö tillstånd ska förenas med behövliga villkor om detta.

Verksamhetsutövaren ska utföra periodisk kontroll av mark och grundvatten med beaktande av sådana farliga ämnen vid anläggningen som kan orsaka förorening av mark eller grundvatten (relevanta farliga ämnen). På basis av en systematisk bedömning av risken för förorening meddelas i tillståndet behövliga villkor om kontroll och om tidsintervallen för periodisk kontroll.

26e §. (2015/14) *Villkor om effektiv energianvändning*

Miljö tillståndet för en industriutsläppsdirektiv anläggning ska vid behov förenas med behövliga villkor om effektiv energianvändning och om förbättring av effektiviteten. Villkoren ska vara tekniskt, ekonomiskt och produktionsmässigt genomförbara, och de kan gälla

- 1) utredning och hantering av effektiviteten i energianvändningen,
- 2) fastställande och användning av indikatorer som beskriver effektiviteten i energianvändningen vid uppföljningen av effektiviteten,
- 3) säkerställande av att det när en ny anläggning byggs eller när en anläggning som redan är i användning byggs om väsentligt görs en sådan övergripande bedömning av hur förorening av miljön kan förebyggas och hindras som baserar sig på bästa tillgängliga teknik och där man utöver utsläpp även beaktar energieffektivitet.

I miljö tillståndet kan det bestämmas att verksamhetsutövaren ska ge tillståndsmyndigheten uppgifter, om hur energieffektiviteten utvecklas.

Miljö tillståndsvillkor behöver dock inte meddelas om verksamhetsutövaren har anslutit sig till ett energieffektivitetsavtal för näringslivet eller ett annat motsvarande frivilligt arrangemang, i vars energihanteringssystem verksamhetsutövaren fastställer indikatorer för effektiviteten i energianvändningen och förbinder sig att ständigt förbättra energieffektiviteten.

26f §. (2015/14) *Tillämpning av slutsatser vid prövning av miljö tillstånd*

Utsläppsgränsvärdena för, kontrollen av och andra miljö tillståndsvillkor för industriutsläppsdirektiv anläggningar ska för uppfyllande av kravet på bästa tillgängliga teknik basera sig på slutsatser. Utsläppsgränsvärden ska anges i miljö tillståndet så att de ut-

släppsnivåer som anges i slutsatserna inte överskrider under normala driftsförhållanden.

Om det inte anges några utsläppsnivåer i slutsatserna ska miljö tillståndet förenas med behövliga miljö tillståndsvillkor för att en miljöskyddsnivå som motsvarar den bästa tillgängliga teknik som beskrivs i slutsatserna ska uppnås. Om den teknik som används vid anläggningen inte har beskrivits i slutsatserna, ska bästa tillgängliga teknik bedömas enligt kriterierna i 4a § när utsläppsgränsvärdena bestäms.

Om den verksamhet eller den typ av produktionsprocess som avses i miljö tillståndsansökan eller alla miljökonsekvenser av verksamheten eller processen inte har beskrivits i slutsatserna, ska miljö tillståndsvillkoren i behövliga delar fastställas på grundval av bästa tillgängliga teknik enligt kriterierna i 4a §. Verksamhetsutövaren ska höras i fråga om de miljö tillståndsvillkor som meddelas enligt detta moment, om villkoren väsentligt avviker från vad sökanden i sin miljö tillståndsansökan har framfört om bästa tillgängliga teknik, begränsning av utsläpp och kontroll.

Närmare bestämmelser om hörande enligt 3 mom. får utfärdas genom landskapsförordning.

26g §. (2015/14) *Tillämpliga slutsatser*

Slutsatser som trätt i kraft efter det att miljö tillståndsärende inlets tillämpas endast om det är skäligt för sökanden med beaktande av innehållet i miljö tillståndsansökan och slutsatserna och tidpunkten för slutsatsernas ikraftträdande.

Om kommissionen inte har antagit slutsatser om den verksamhet som avses i miljö tillståndsansökan, tillämpas vid miljö tillståndsprövningen motsvarande avsnitt i de referensdokument som kommissionen antagit före den 7 januari 2011 och som avses i artikel 13.7 i industriutsläppsdirektivet. De ska tillämpas på samma sätt som slutsatser, med undantag för efterlevnaden av utsläppsnivåer.

Efter att kommissionen har antagit ett beslut om slutsatser ska landskapsregeringen utan dröjsmål informera om dem på sin webbplats.

26h §. (2015/14) *Fastställande av utsläppsgränsvärden*

De utsläppsgränsvärden som fastställs med stöd av 26f § 1 mom. ska anges för samma eller kortare tidsperioder och samma referensförhållanden som utsläppsnivåerna.

Gränsvärdena, tidsperioderna och referensförhållandena får med avvikelser från 1 mom. anges på ett annat sätt, om det behövs på grund av utsläppens eller kontrollens natur. Minst en gång om året ska verksamhetsutövaren på det sätt som närmare anges i miljö tillståndet lämna tillsynsmyndigheten ett sammandrag av resultaten av kontrollen av utsläppen i fråga. Resultaten ska anges för samma tidsperioder och samma referensförhållanden som utsläppsnivåerna.

26i §. (2015/14) *Gränsvärden som är lindrigare än utsläppsnivåerna*

Om de utsläppsgränsvärden som fastställs med stöd av 26f § 1 mom. skulle leda till oskäligt höga kostnader jämfört med miljövinster till följd av anläggningens geografiska läge eller tekniska egenskaper

eller de lokala miljöförhållandena vid den, kan lindrigare utsläppsgränsvärden än vad som föreskrivs i det momentet fastställas i miljötillståndet. De lindrigare utsläppsgränsvärdena får dock inte överskrida de utsläppsgränsvärden som anges i en landskapsförordning utfärdad med stöd av 42 § eller ha konsekvenser som avses i 17 § eller äventyra uppfyllandet av miljökvalitetskrav.

Förutsättningarna för lindrigare utsläppsgränsvärden ska bedömas på nytt när miljötillståndet ses över med stöd av 26k och 26l §§ eller när miljötillståndet ändras med stöd av 22 § 2 mom. a), c) eller d) punkterna.

26j §. (2015/14) *Tillfälliga undantag från kravet på bästa tillgängliga teknik*

För utprovning och användning av ny teknik kan prövningsmyndigheten på verksamhetsutövarens begäran medge tillfälliga undantag från utsläppsnivåerna och övriga krav på bästa tillgängliga teknik för högst nio månader. Undantaget kan beviljas som ett led i ett anhängigt miljötillståndsärende eller i ett beslut med anledning av en miljögranskning enligt 9a § om verksamhet av försöksnatur.

26k §. (2015/14) *Översyn av miljötillstånd till följd av nya slutsatser*

När kommissionen har offentliggjort ett beslut om slutsatser som gäller den huvudsakliga verksamheten vid en industriutsläppsdirektivianläggning ska anläggningens miljötillstånd ses över, om det inte stämmer överens med gällande slutsatser, denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den, eller om lindrigare utsläppsgränsvärden enligt 26i § har fastställts i miljötillståndet.

Verksamhetsutövaren ska till tillsynsmyndigheten lämna in en utredning med tillhörande motiveringar om behovet att se över miljötillståndet. Utredningen ska lämnas in inom sex månader från det att kommissionen har offentliggjort sitt beslut om slutsatserna. Tillsynsmyndigheten kan på begäran förlänga tidsfristen för utredningen.

Tillsynsmyndigheten bedömer om miljötillståndet ska ses över enligt 1 mom. Om miljötillståndet inte behöver ses över ska myndigheten meddela verksamhetsutövaren sin bedömning om detta och behandlingen av översynsärendet avslutas. Om miljötillståndet behöver ses över ska tillsynsmyndigheten ålägga verksamhetsutövaren att lämna in en ansökan om översyn till tillsynsmyndigheten. Ansökan ska lämnas in senast den dag som tillsynsmyndigheten bestämmer, som kan vara tidigast sex månader från åläggandet. Olika verksamhetsutövare kan åläggas att lämna in sina ansökningar samtidigt eller vid olika tidpunkter beroende på hur myndigheten organiserar sitt arbete eller på grund av antalet anhängiga ärenden eller verksamhetsutövarnas olika situationer. Något åläggande behövs inte om ett miljötillståndsärende som gäller verksamheten i fråga redan är anhängigt och kraven enligt 1 mom. beaktas. Tillsynsmyndigheten kan meddela åläggandet även om verksamhetsutövaren har försummat att göra den utredning som avses i 2 mom.

Närmare bestämmelser om innehållet i den utredning som ska lämnas till tillsynsmyndigheten får utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2008:130) om miljöskydd.

26l §. (2015/14) *Översynsförfarandet*

Prövningsmyndigheten ska på verksamhetsutövarens begäran se över miljötillståndet på de grunder som anges i 26k § 1 mom. och vid behov ange lindrigare utsläppsgränsvärden enligt 26i §. Om ibruktagandet av bästa tillgängliga teknik kräver längre tid än de fyra år som avses i artikel 21 i industriutsläppsdirektivet, får tidsfristen för ibruktagandet av tekniken förlängas i miljötillståndsvillkoren enligt de grunder som anges i 26i §.

I ett miljötillstånd får verksamhetsutövaren åläggas att iaktta slutsatser om anläggningens huvudsakliga verksamhet tidigast när fyra år har förflutit från det att kommissionen har offentliggjort sitt beslut om slutsatserna, om inte sökanden i sin miljötillståndsansökan har uppgett sig iaktta en tidigare tidpunkt.

På ansökan tillämpas vad som i 12 § föreskrivs om miljötillståndsansökan. Ett ärende som gäller översyn av ett miljötillstånd ska avgöras skyndsamt. Myndigheten iakttar vid prövningen i tillämpliga delar det normala miljötillstånds-förfarandet.

Närmare bestämmelser om maximala handläggningstider för översyn av tillstånd och om andra krav som gäller översynsförfarandet får utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2008:130) om miljöskydd.

26m §. (2015/14) *Statusrapport om mark och grundvattnet*

Om det i den verksamhet som bedrivs vid en industriutsläppsdirektivianläggning används, lagras eller produceras eller på något annat sätt uppstår relevanta farliga ämnen som avses i 26d §, ska verksamhetsutövaren utarbeta en statusrapport om marken och grundvattnet. Rapporten ska bifogas miljötillståndsansökan.

Statusrapporten ska innehålla sådana uppgifter om föroring av mark och grundvatten orsakad av relevanta farliga ämnen utifrån vilka markens och grundvattnets tillstånd kan fastställas så att en jämförelse kan göras med markens och grundvattnets tillstånd när verksamheten upphör. Statusrapporten ska innehålla

a) uppgifter om hur den plats där verksamheten är placerad används när rapporten utarbetas och hur den har använts tidigare,

b) tillräckliga uppgifter om mätningar som beskriver markens och grundvattnets tillstånd när statusrapporten utarbetas,

c) en bedömning av markens och grundvattnets tillstånd på basis av de uppgifter som avses i 1 och 2 punkterna.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska ingå i statusrapporten får utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2008:130) om miljöskydd.

K 1 LL (2008:124) om miljöskydd

26n §. (2015/14) *Åtgärder som gäller mark och grundvattnet när verksamheten vid en industriutsläppsdirektiv-anläggning avslutas*

Om en statusrapport om marken och grundvattnet enligt 26m § ska ha utarbetats i samband med verksamheten vid en industriutsläppsdirektiv-anläggning, ska verksamhetsutövaren när den verksamhet som avses i den paragrafen avslutas bedöma markens och grundvattnets tillstånd i förhållande till det ursprungliga tillståndet. Vid bedömningen ska de relevanta farliga ämnen som avses i 26d § särskilt granskas och till bedömningen ska en utredning fogas om eventuella åtgärder som behövs för att återställa marken eller grundvattnet till ursprungligt tillstånd. Bedömningen ska sändas till tillsynsmyndigheten. Myndigheten fattar utifrån bedömningen ett beslut som ska innehålla förelägganden om de åtgärder som behövs för återställande av tillståndet, om markens eller grundvattnets tillstånd till följd av verksamheten avviker avsevärt från det ursprungliga tillståndet. Åtgärdernas tekniska genomförbarhet får då beaktas. Föreläggandena kan avse t.ex. att bortskaffa, minska, hindra spridningen av eller kontrollera förorenande ämnen och att ta vara på marksubstanser. Beslutet ska meddelas och information om beslutet ska ges enligt vad som föreskrivs i 14 §.

Om det ursprungliga tillståndet inte har utretts eller om området i sitt ursprungliga tillstånd kan orsaka olägenhet för hälsan eller miljön ska graden av förorening utredas och det förorenade området saneras enligt vad som föreskrivs i 5 §.

Myndigheten ska på sin webbplats informera om de åtgärder som industriutsläppsdirektiv-anläggningen vidtagit i fråga om mark och grundvattnet när verksamheten avslutades.

26o §. (2015/14) *Regelbunden tillsyn vid industriutsläppsdirektiv-anläggningar*

Tillsynsmyndigheten ska för den regelbundna tillsynen av industriutsläppsdirektiv-anläggningar enligt denna lag göra upp en plan för sitt område (*tillsynsplan*). Tillsynsplanen ska innehålla uppgifter om områdets miljöförhållanden, om verksamheter som medför risk för förorening och om tillgängliga resurser och metoder för tillsyn. Planen ska innehålla en beskrivning av grunderna för ordnandet av tillsynen och för riskbedömningen samt en beskrivning av samarbetet mellan de myndigheter som svarar för tillsynen. Tillsynsplanen ska ses över regelbundet.

Tillsynsmyndigheten ska genom periodiska inspektioner regelbundet övervaka tillståndspliktiga industriutsläppsdirektiv-anläggningar. Den periodiska inspektionen av industriutsläppsdirektiv-anläggningar ska beroende på verksamhetens risknivå utföras med minst ett och högst tre års mellanrum. Vid en sådan anläggning ska det inom sex månader göras en extra inspektion om det vid tillsynen konstateras ett allvarligt fall av bristande efterlevnad av krav som ställts på anläggningen i denna lag eller krav som föreskrivits eller meddelats med stöd av den.

Tillsynsmyndigheten ska utarbeta ett program som gäller periodiska inspektioner och annan regelbunden tillsyn över tillståndspliktiga industriutsläppsdirektiv-

anläggningar (*tillsynsprogram*). Tillsynsprogrammet ska innehålla uppgifter om de objekt som tillsynen gäller och om de regelbundna tillsynsåtgärder som vidtas i fråga om dem. Tillsynsprogrammet ska hållas uppdaterat.

Närmare bestämmelser om utarbetandet av tillsynsplanen och tillsynsprogrammet och om innehållet i dem, om periodiska inspektioner, om bedömning av miljörisiker samt om genomförandet av annan regelbunden tillsyn och om informationen i samband med den får utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2008:130) om miljöskydd.

26p §. (2015/14) *Inspektion vid olyckor, olägenheter och överträdelser vid industriutsläppsdirektiv-anläggningar*

Om det på grund av en olycka, en anmälan om olägenhet, bristande efterlevnad av tillståndet eller av någon annan orsak finns skäl att anta att verksamheten medför olägenhet för människors hälsa eller någon betydande annan i 3 § 3 mom. avsedd följd eller risk för sådan, ska tillsynsmyndigheten inspektera verksamheten eller utreda saken på något annat ändamålsenligt sätt. Om ett tillståndsärende som gäller verksamheten samtidigt är anhängigt ska inspektionen eller utredningen i den mån det är möjligt göras innan tillståndsärendet avgörs.

Avdelning 3 - Miljötillsyn

7 kap. Allmänna bestämmelser om tillsyn**27 §. Tillsyn och tillsynsmyndighet**

Tillsyn enligt denna lag syftar till att tillse och genomdriva efterlevnad av bestämmelserna i denna lag, den lagstiftning som nämns i 10 § samt bestämmelser och beslut som utfärdats med stöd av sådan lagstiftning.

Tillsynsmyndighet enligt denna lag är Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Kommunen är tillsynsmyndighet för verksamhet som förutsätter kommunalt avloppstillstånd enligt 6 kap. 20 § 2 mom. vattenlagen.

En person som tillsynsmyndigheten förordnat därtill har rätt att för tillsynen vidta de åtgärder som tillsynsmyndigheten är befogad till enligt denna lag.

27a §. (2012/32) *Tvårvillkorsövervakning*

Landskapsregeringen övervakar efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den till den del det är fråga om tillsynen över efterlevnaden av de föreskrivna verksamhetskrav som avses i Europeiska unionens rättsakt om upprättande av gemensamma bestämmelser för system för direktstöd inom den gemensamma jordbrukspolitiken och om upprättande av vissa stödsystem för jordbrukare ((EG) nr 73/2009).

Landskapsregeringen ska underrätta Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet om brister som landskapsregeringen konstaterar i samband med den i 1 mom. avsedda övervakningen.

28 §. Tillsynsbefogenheter

Tillsynsmyndigheten har rätt att av en verksamhetsutövare eller en annan myndighet utan hinder av bestämmelser om tystnadsplikt få de upplysningar och handlingar som den behöver för sin verksamhet.

Tillsynsmyndigheten har rätt att i tillsynssyfte göra inspektioner. Tillsynsmyndigheten har därvid rätt att

- a) beträda annans område,
- b) få tillträde till platser där det finns grundad anledning att anta att verksamhet som kan medföra negativ miljöpåverkan bedrivs eller har bedrivits,
- c) dokumentera verksamhet och dess miljöpåverkan samt att
- d) göra undersökningar, utföra mätningar och ta prov.

Tillsyn får inte utövas på plats som omfattas av hemfriden med mindre att det är nödvändigt för att skydda liv, hälsa, egendom eller miljön.

Någon 28a § har aldrig funnits.

28b §. (2011/73) *Inspektioner*

Tillsynsmyndigheten ska med jämna mellanrum inspektera verksamheter som enligt landskapslagen (1981:3) om renhållning är tillstånds- och granskningspliktiga samt verksamhetsutövare som producerar farligt avfall. Inspektioner som avser insamling och transport ska omfatta det insamlade och transporterade avfallens mängd, art, ursprung och destination.

Närmare bestämmelser om utförande av inspektion, om inspektionsrapporternas innehåll och om delgivning får utfärdas genom landskapsförordning. (2015/14)

Se LF (2008:130) om miljöskydd.

8 kap. Tillsynsåtgärder

29 §. (2011/40) *Åtgärder vid försummad miljöprövning*

Bedriver någon verksamhet utan föregående tillståndsprövning eller miljögranskning trots att sådan krävs ska tillsynsmyndigheten förplikta verksamhetsutövaren att inom en viss tid ansöka om tillstånd eller miljögranskning. Tidsfristen får inte vara längre än två månader och beslutet ska förenas med hot om att verksamheten annars avbryts.

Om verksamheten medför bestående negativ miljöpåverkan som är betydande kan tillsynsmyndigheten besluta att med omedelbar verkan helt eller delvis förbjuda verksamheten till dess att tillstånds- eller miljögranskningsärendet avgjorts.

30 §. *Åtgärder vid åsidosättande av övriga bestämmelser*

Åsidosätter en verksamhetsutövare en annan bestämmelse i denna lag, den lagstiftning som nämns i 10 § eller bestämmelse, beslut eller villkor som utfärdats med stöd av sådan lagstiftning ska tillsynsmyndigheten ålägga verksamhetsutövaren att inom viss tid rätta till försummelsen samt förbjuda verksamhetsutövaren att fortsätta eller upprepa överträdelsen. Beslutet ska förenas med vite eller med hot om att verksamheten till den del den innebär ett åsidosättande annars avbryts eller att myndigheten på den ansvariges bekostnad låter utföra det som lämnats ogjort. (2011/40)

Beslut enligt 1 mom. kan i brådskande fall interimistiskt fattas av för tillsynen förordnad tjänsteman. Sådant ärende ska utan dröjsmål föras till en behörig beslutsfattare. Interimistiskt beslut är i kraft tills dess att en behörig beslutsfattare avgjort ärendet.

Tillsyn enligt denna paragraf omfattar inte rådighetsfrågor som regleras i 2 kap. vattenlagen.

30a §. (2011/40) *Anmälan av överträdelser*

Tillsynsmyndigheten ska anmäla överträdelser som avses i 29 och 30 §§ till polisen för inledande av förundersökning. Anmälan behöver dock inte göras om gärningen med hänsyn till omständigheterna ska anses vara ringa och allmänt intresse inte anses kräva att åtal väcks.

31 §. *Åläggande att avhjälpa skada*

Om åsidosättande som avses i 30 § medför eller har medfört negativ miljöpåverkan som inte är ringa kan tillsynsmyndigheten ålägga verksamhetsutövaren att avhjälpa skadan vid vite eller äventyr att avhjälpandet annars utförs på verksamhetsutövarens bekostnad. Beträffande miljöförhållanden och omständigheter som rådde före överträdelsen ska utredningar göras på verksamhetsutövarens bekostnad, såvida sådan utredning inte är uppenbart obehövlig.

31a §. (2009/58) *Avhjälpan av betydande miljöskador*

Om en överträdelse eller försummelse enligt 29 eller 30 §§ medför betydande negativ miljöpåverkan på vatten eller en naturskada som avses i 2a § landskapslagen (1998:82) om naturvård, ska tillsynsmyndigheten utöver vad som bestäms i 29 och 30 §§ ålägga verksamhetsutövaren att vidta hjälpåtgärder som avses i landskapslagen (2009:56) om tillämpning i landskapet av lagen om avhjälpande av vissa miljöskador.

Om betydande negativ miljöpåverkan på vatten eller en naturskada har orsakats av en olycka eller av något annat oförutsett, ska myndigheten ålägga den verksamhetsutövare som orsakat skadan att vidta hjälpåtgärder som avses i landskapslagen om tillämpning i landskapet av lagen om avhjälpande av vissa miljöskador.

Verksamhetsutövaren ska utan dröjsmål underrätta tillsynsmyndigheten om betydande negativ miljöpåverkan på vatten eller naturskador som avses i denna paragraf och om överhängande hot om sådana.

31b §. (2009/58) *Bedömning av miljöpåverkan på vatten*

Vid en bedömning av hur betydande den negativa miljöpåverkan på vatten enligt 31a § är ska bland annat de faktorer beaktas som påverkar vattenkvaliteten och vattenanvändningen inom det aktuella området, inklusive vad som har angetts i den förvaltningsplan som avses i 5 kap. 23 § vattenlagen. Närmare bestämmelser om bedömning av hur betydande den negativa miljöpåverkan är och om faktorer som ska beaktas vid bedömningen utfärdas genom landskapsförordning.

32 §. *Åläggande om redovisning av miljöpåverkan*

Tillsynsmyndigheten kan, om det finns grundad anledning att anta att verksamhet inte är förenlig med denna lag, den lagstiftning som nämns i 10 § eller bestämmelser och beslut givna med stöd av sådan lagstiftning, ålägga en verksamhetsutövare att redovisa verksamhetens miljöpåverkan.

33 §. *Ingripande vid fara*

Om verksamhet eller anläggning innebär betydande fara för negativ miljöpåverkan eller allvarlig olägenhet kan, om den ansvarige inte omedelbart kan åläggas vidta rättelse, tillsynsmyndighet på landskapets bekostnad avhjälpa faran. Kostnaderna härför ska, om faran beror

K 1 LL (2008:124) om miljöskydd

på försummelse från verksamhetsutövarens sida, återkrävas av denna.

34 §. Ålägganden vid avslutande av verksamhet

Om tillståndsbeslut eller beslut med anledning av miljögranskning inte innehåller tillräckliga bestämmelser eller om verksamheten inte är tillstånds- eller miljögranskningspliktig kan tillsynsmyndigheten besluta om sådana undersökningar, åtgärder och försiktighetsmått i samband med eller efter avslutande av verksamhet som krävs för att en verksamhet ska avslutas på ett sätt som är förenligt med denna lag, den lagstiftning som nämns i 10 § samt bestämmelser och beslut utfärdade med stöd av sådan lagstiftning.

Avdelning 4 - Straff och ersättningsansvar

9 kap. Straff**35 §. Miljöförstöring**

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet släpper ut eller lämnar ämne, vibrationer, buller, ljus, lukt, värme eller annan energi eller något annat sådant i miljön i strid med denna landskapslag, i 10 § nämnda landskapslagar eller med stöd av dem utfärdade bestämmelser eller villkor så att gärningen är ägnad att förorena miljön eller orsaka fara för hälsan döms för *miljöförstöring* till böter eller fängelse i högst två år.

För miljöförstöring döms även den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet framställer, överläter, transporterar, använder, behandlar eller förvarar ett ämne, ett preparat, en blandning, en produkt eller ett föremål eller använder en anordning i strid med

- artikel 3 eller 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 648/2004 om tvätt- och rengöringsmedel,
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 850/2004 om långlivade organiska föroreningar och om ändring av direktiv 79/117/EEG,
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 842/2006 om vissa fluorerade växthusgaser eller
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1005/2009 om ämnen som bryter ner ozonskiktet. (2011/40)
- (2015/14) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1102/2008 om exportförbud för metalliskt kvicksilver och vissa kvicksilverföreningar och kvicksilverblandningar och säker förvaring av metalliskt kvicksilver, nedan *förordningen om exportförbud för kvicksilver*.

36 §. Grov miljöförstöring

Den som vid miljöförstöring

a) med beaktande av åsamkad eller hotande skadas långvarighet, omfattning eller andra omständigheter orsakar skada eller risk för skada för miljön eller hälsan som är synnerligen stor eller

b) (2011/40) begått brottet trots villkor som meddelats med stöd av 24 § eller trots påbud eller förbud som har givits med anledning av ett förfarande som avses i 29 eller 30 §§,

och brottet även bedömt som en helhet är grovt, ska för *grov miljöförstöring* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år.

37 §. Miljöförseelse

Om miljöförstöringen med hänsyn till den fara eller skada som har vållats miljön eller hälsan varit mindre betydande ska gärningsmannen dömas för *miljöförseelse* till böter eller fängelse i högst sex månader.

För miljöförseelse döms även den som försummar skyldigheten i 10 och 11 §§ att ansöka om tillstånd eller miljögranskning om inte gärningen ska bestraffas som miljöförstöring.

38 §. Miljöförstöring av oaktsamhet

Den som av annan än grov oaktsamhet ingriper i miljön på det sätt som avses i 35 §, med beaktande av åsamkad eller hotande skadas långvarighet, omfattning eller andra omständigheter, orsakar skada eller risk för skada för miljön eller hälsan som är synnerligen stor döms för *miljöförstöring av oaktsamhet* till böter eller fängelse i högst ett år.

39 §. Brott mot landskapslagen om miljöskydd

Den som på annat än ovan i detta kapitel nämnt sätt uppsåtligen eller av oaktsamhet

- inleder tillståndspliktig verksamhet före det att beslut om tillstånd vunnit laga kraft,
- inleder miljögranskningspliktig verksamhet före ansökan om miljögranskning avgjorts,
- åsidosätter en skyldighet som grundar sig på en instruktion, ett villkor, en föreskrift eller ett åläggande givet av en myndighet med stöd av denna lag eller
- (2015/14) bryter mot förbudet i 5 § 1 mom. eller mot en landskapsförordning som utfärdats med stöd av denna lag eller den lagstiftning som nämns i 10 §,
- (2015/14) åsidosätter skyldigheten att lämna uppgifter enligt artikel 6 i förordningen om exportförbud för kvicksilver

ska dömas till böter för *brott mot landskapslagen om miljöskydd* om strängare straff för gärningen inte bestäms på något annat ställe i lag.

40 §. Straffbestämmelser i speciallagar

Begås ett brott som avses i 9 kap. vattenlagen tillämpas i första hand bestämmelserna i nämnda kapitel och landskapslag. Straffbestämmelserna i renhållningslagen tillämpas vid sidan av bestämmelserna i detta kapitel.

40a §. (2011/40) Juridiska personers straffansvar

På miljöförstöring, grov miljöförstöring, miljöförseelse och miljöförstöring av oaktsamhet tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar i 9 kap. strafflagen (FFS 39/1889).

10 kap. Ersättning**41 §. Tillämpliga bestämmelser**

Om annat inte bestäms på något annat ställe i lag ska miljöskador som orsakas av verksamhet som avses i denna lag i tillämpliga delar ersättas enligt lagen om ersättning för miljöskador (FFS 737/1994). På ersättningsfrågor i samband med vattentillstånd tillämpas vattenlagen.

Ändringar i lagen om ersättning för miljöskador gäller i landskapet om inte annat bestäms i denna lag.

Avdelning 5 - Övriga bestämmelser

11 kap. Förordningsmakt

42 §. *Utsläpp*

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda bestämmelser om rikt- och gränsvärden för, begränsning av, förbud mot samt övervakning och kontroll av

- utsläpp av hälso- eller miljöfarliga ämnen i miljön eller allmänt avlopp,
- särskilt störande buller eller skakningar under bestämda tider och
- utsläpp eller deponering av slam som innehåller hälso- eller miljöfarliga ämnen.

Se LF (2008:130) om miljöskydd, LF (2001:38) om tillämpning av vissa riksförfattningar i landskapet Åland rörande åtgärder mot förorening av luften, LF (2015:16) om tillämpning av vissa riksbestämmelser på Åland om avfallsförbränning och LF (2007:3) om deponering av avfall.

43 §. *Miljö kvalitet*

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda miljö kvalitetsnormer och andra bestämmelser om miljö kvalitet samt om övervakning av miljö kvaliteten som är behövliga för att klara de allmänna förutsättningarna som avses i 1 §.

44 §. *Särskilda bestämmelser för enskilda typer av verksamheter*

Landskapsregeringen kan för en viss typ av verksamhet genom landskapsförordning besluta om närmare bestämmelser avseende begränsning och kontroll av samt metoder för att minska verksamhetens negativa miljöpåverkan och risk för sådan påverkan. Landskapsregeringen kan samtidigt besluta att miljögranskning av ifrågavarande typ av verksamheter endast ska avse dessa bestämmelser och kan därvid undanta verksamheten från miljögranskning enligt denna landskapslag och den lagstiftning som nämns i 10 § i övrigt.

Se LF (2008:130) om miljöskydd, LF (2001:38) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening av luften, LF (2015:16) om tillämpning på Åland av vissa riksbestämmelser om avfallsförbränning och LF (2007:3) om deponering av avfall.

45 §. *Bemyndigande att utföra verksamhet utan föregående miljögranskning*

Landskapsregeringen kan för en enskild typ av verksamhet besluta att hela eller delar av föreskriven miljögranskning inte krävs om verksamheten utförs av en person som uppfyller av landskapsregeringen fastställda krav och som landskapsregeringen bemyndigat att utan föregående granskning utföra ifrågavarande verksamhet. Bemyndigandet kan ges för högst fem år i taget.

Den som bemyndigats enligt 1 mom. svarar för att åtgärd som vidtagits inom ramen för bemyndigandet utförs i enlighet med vad som följer av denna lag. Den bemyndigade ska, vid äventyr att bemyndigandet annars återkallas, informera tillsynsmyndigheten om plats och tidpunkt för åtgärder som den vidtagit inom ramen för bemyndigandet. Bemyndigande som återkallats kan återfås efter ny prövning, dock tidigast efter tre år från återkallandet. Vid beslut om bemyndigande ska den

bemyndigade informeras om förutsättningarna för återkallande.

46 §. *Rapporteringsplikt*

Landskapsregeringen kan, om det av synnerliga skäl krävs för övervakningen av särskilt betydande miljöförhållanden, genom landskapsförordning besluta om rapporteringsplikt för genomförande av viss typ av åtgärd. Verksamhetsutövaren kan därvid åläggas att inom 30 dagar efter verksamhetens genomförande informera tillsynsmyndigheten om plats och tidpunkt för den aktuella verksamheten.

Se LF (2001:38) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening av luften.

47 §. *EG-förordningar*

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta att bestämmelser om tillsyn i denna lag ska gälla även i fråga om tillsyn över efterlevnaden av EG:s förordningar inom området miljö rätt samt att sådana bestämmelser utöver vad som följer av 15 och 17 §§ ska utgöra grund för beslut med anledning av ansökan om miljögranskning respektive förutsättningar för tillstånd.

48 §. *Mark*

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning inta närmare bestämmelser om

- de med hänsyn till olika markanvändningsändamål högsta tillåtna halterna av skadliga ämnen i mark och om de halter som ska läggas till grund för bedömningen av föroreningsgraden och saneringsbehovet,
- behandling och isolering av förorenade marksubstanter,
- de tekniska krav som ställs på saneringen samt om
- kontroll och tillsyn.

Landskapsregeringen kan utfärda i 1 mom. avsedda landskapsförordningar som i tillämpliga delar gäller även avlagringar på bottnen i vattenområde.

Se LF (2008:130) om miljöskydd.

49 §. *Ämnen*

I det fall att användningen av ett bränsle, ämne, preparat eller en produkt medför eller med fog kan antas medföra olägenhet för hälsan eller miljön kan landskapsregeringen genom landskapsförordning utfärda bestämmelser om

- begränsning av eller förbud mot tillverkning, överlåtelse eller användning av bränslet, ämnet, preparatet eller produkten och om
- sammansättningen och märkningen av ämnet, preparatet eller produkten.

Bestämmelser om kemikalier finns härutöver i landskapslagen (1990:32) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier. Om konsument säkerhet föreskrivs skilt. (2012/47)

Se LF (2008:130) om miljöskydd och LF (2012:45) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om begränsning av användning av PCB och PCT.

50 §. *Information till allmänheten*

Landskapsregeringen kan utfärda närmare bestämmelser om myndigheternas skyldigheter att informera allmänheten om föroreningar i miljön och deras verkningar.

K 1 LL (2008:124) om miljöskydd

Utöver vad som följer av 12, 13, 14 och 16 §§ samt förvaltningslagens 6 kap. kan närmare bestämmelser om myndigheternas skyldighet att informera allmänheten, vilka följer av Europeiska unionens rättsakter på miljöområdet, utfärdas genom landskapsförordning. (2013/102)

Se LF (2008:130) om miljöskydd och LF (2008:108) om utvinningsavfall.

Republikens president har förordnat att 51 § ska förfalla.

52 §. Miljögranskningsplikt

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning besluta att verksamhet som medför risk för negativ miljöpåverkan som inte är ringa inte får bedrivas utan föregående miljögranskning.

Om det genom landskapsförordning bestäms att viss verksamhet kräver miljögranskning för vilken enligt tidigare gällande bestämmelser inte har krävts miljögranskning ska samtidigt föreskrivas om den tid inom vilken ansökan om miljögranskning ska lämnas in. Denna tid ska vara minst ett år från det att landskapsförordningen trätt i kraft.

12 kap. Övriga bestämmelser**53 §. Planer och program för miljöskydd**

Landskapsregeringen antar de planer och program för miljöskydd som avses i Europeiska gemenskapens rättsakter.

53a §. (2011/28) Luftkvalitet

Landskapsregeringen ska i den utsträckning det är möjligt trygga en god luftkvalitet med beaktande av vad som föreskrivs om luftföroreningar med stöd av denna lag och vad som i 53b och 53c §§ föreskrivs om planer för tryggande av luftkvaliteten.

53b §. (2011/28) Luftkvalitetsplan

Om det gränsvärde för luftföroreningar som föreskrivs med stöd av denna lag överskrids eller om det finns en risk för att det kommer att överskridas ska landskapsregeringen göra upp en luftkvalitetsplan på medellång och på lång sikt för hur gränsvärdet ska kunna underskridas och hur den tid då gränsvärdet överskrids ska kunna förkortas. En luftkvalitetsplan behövs inte om det är fråga om en sådan överskridning av föreskrivna gränsvärden för inandningsbara partiklar (PM₁₀) som avses i 53e § och som uppenbart beror på partikelbelastning som orsakas av sandning i samband med vinterunderhåll av gator och vägar. Landskapsregeringen kan enligt egen prövning göra upp en luftkvalitetsplan också för hur målvärdena för ozon ska uppnås.

Luftkvalitetsplanen ska innehålla information om hur luftkvaliteten försämrats samt om nödvändiga åtgärder för förbättrande av luftkvaliteten vilka riktar sig mot trafiken och andra verksamheter som orsakar utsläpp. Vid behov ska planen även innehålla åtgärder för skyddande av befolkningsgrupper som är känsliga för luftföroreningar. Landskapsregeringen utfärdar genom landskapsförordning närmare bestämmelser om innehållet i en luftkvalitetsplan.

53c §. (2011/28) Handlingsplan på kort sikt

Om det tröskelvärde för larm i fråga om svaveldioxid eller kvävedioxid som föreskrivs med stöd av denna lag

överskrids eller om det finns en risk för att det kommer att överskridas ska landskapsregeringen göra upp en handlingsplan på kort sikt för hur den fara som orsakas av överskridandet ska kunna minskas och hur den tid då tröskelvärdet överskrids ska kunna förkortas. Om tröskelvärdet för larm i fråga om ozon överskrids eller om det föreligger en risk för att det kommer att överskridas ska landskapsregeringen göra upp en handlingsplan på kort sikt endast om risken för överskridande, dess varaktighet eller graden av ett sådant överskridande därigenom kan minskas. Landskapsregeringen kan enligt egen prövning göra upp en handlingsplan på kort sikt också för hur gränsvärdet ska kunna underskridas och hur den tid då gränsvärdet överskrids ska kunna förkortas och målvärdena för ozon ska kunna uppnås.

En handlingsplan på kort sikt ska i tillämpliga delar innehålla de uppgifter som avses i 53b § 2 mom. samt de motsvarande åtgärder i enlighet med 53b § 2 mom. genom vilka luftkvaliteten kan påverkas så snabbt som möjligt.

Landskapsregeringen utfärdar genom landskapsförordning närmare bestämmelser om innehållet i en handlingsplan på kort sikt.

53d §. (2011/28) Förfarande för när planer ska göras upp och upplysningar lämnas

En luftkvalitetsplan ska göras upp inom 18 månader efter utgången av det kalenderår under vilket gränsvärdet har överskridits eller en risk för att det ska överskridas har konstaterats. En handlingsplan på kort sikt ska göras upp utan dröjsmål efter att tröskelvärdet för larm har överskridits eller då en risk för att det ska överskridas har konstaterats.

Landskapsregeringen ska i tillräckligt god tid ge allmänheten möjlighet att framföra sina åsikter om utkastet till planer. Detta ska göras genom att ärendet kungörs på landskapsregeringens anslagstavla eller i en tidning med allmän spridning på orten samt därtill publiceras elektroniskt.

Information om en godkänd plan samt om hur de framförda åsikterna har beaktats ska lämnas till allmänheten så som det föreskrivs i 2 mom.

53e §. (2011/28) Överskridning av gränsvärden orsakad av sandning

Inom ett område där det gränsvärde för inandningsbara partiklar (PM₁₀) som föreskrivs med stöd av denna lag uppenbart överskrids på grund av partikelbelastning som orsakas av sandning i samband med vinterunderhåll av gator och vägar kan landskapsregeringen i stället för en luftkvalitetsplan göra en utredning om överskridande och dess orsaker samt om åtgärder för minskning av halterna. Landskapsregeringen utfärdar genom landskapsförordning närmare bestämmelser om innehållet i utredningen.

Utredningen ska göras inom sju månader efter utgången av det kalenderår under vilket gränsvärdet överskridits. Bestämmelserna i 53d § 2 och 3 mom. om hur allmänheten ska ges möjlighet att delta ska iaktas när utredningen görs.

53f §. (2011/28) *Förlängning av tidsfristen för gränsvärdena för kvävedioxid*

Inom ett område där det finns en risk för att de gränsvärden för kvävedioxid som föreskrivs med stöd av denna lag kommer att överskridas efter att den föreskrivna tidsfristen löpt ut kan landskapsregeringen göra en bedömning om tidsfristen ska förlängas med högst fem år räknat från den 1 januari 2010 på de villkor som anges i artikel 22.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/50/EG om luftkvalitet och renare luft i Europa, nedan kallat luftkvalitetsdirektivet.

Om villkoren för förlängning av tidsfristen uppfylls enligt landskapsregeringens bedömning ska landskapsregeringen därefter dock senast den 30 september 2011 sända den till Europeiska kommissionen för ytterligare bedömning.

Landskapsregeringen fattar beslut i ärendet på basis av den ståndpunkt som Europeiska kommissionen tagit och som avses i artikel 22.4 andra och tredje stycket luftkvalitetsdirektivet. Landskapsregeringen ska lämna information om beslutet till allmänheten antingen i en tidning med allmän spridning eller publiceras elektroniskt.

Landskapsregeringen utfärdar genom landskapsförordning närmare bestämmelser om villkoren för förlängning av tidsfristen.

53g §. (2011/28) *Kvalitetssäkring av mätningar och undersökningar*

De mätningar, test, utredningar och undersökningar som verkställigheten av denna lag förutsätter ska utföras på ett kompetent och tillförlitligt sätt och med ändamålsenliga metoder.

53h §. (2013/102) *Villkor och instruktioner om utvinningsavfall*

I ett miljötillstånd eller ett miljögranskningsbeslut för gruvdrift, verksamhet som är jämförbar med gruvdrift, anrikningsanläggning, stenbrott, annan stenbrytning, stenkrossning och torvtvinning ska det meddelas nödvändiga villkor eller instruktioner om det avfall som uppkommer vid lösgörande av organiska eller oorganiska substanser som förekommer naturligt i berggrunden eller i marken eller vid lagring, anrikning eller annan förädling av dessa (*utvinningsavfall*) samt villkor eller instruktioner om planen för hantering av utvinningsavfall inom verksamheten och iakttagandet av planen.

I ett miljötillstånd eller miljögranskningsbeslut för ett område som används för deponering av utvinningsavfall (*deponi för utvinningsavfall*) ska det meddelas nödvändiga villkor eller instruktioner om anläggandet, skötseln, stängningen och eftervården av deponin samt villkor eller instruktioner om en intern räddningsplan för deponin för utvinningsavfall, om deponin kan medföra allvarlig fara för människors hälsa, egendom eller miljön på grund av felaktig verksamhet eller deponins strukturella stabilitet eller på grund av farligt avfall eller hälso- och miljöfarliga kemikalier som deponerats där (*deponi för utvinningsavfall som medför risk för storolycka*). Vid definitionen av en deponi för utvinningsavfall beaktas den risk som deponin medför, ursprunget och beskaffenheten av det utvinningsavfall som deponeras och deponeringstiden. Närmare bestämmelser om definitionen av deponier för utvinningsavfall och bedömning av den risk för storolycka som en deponi medför utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2008:130) om miljöskydd och LF (2008:108) om utvinningsavfall.

53i §. (2013/102) *Plan för hantering av utvinningsavfall*

För sådan gruvdrift, verksamhet som förbereder eller är jämförbar med gruvdrift, anrikningsanläggning, stenbrott, annan stenbrytning, stenkrossning eller torvtvinning som förutsätter miljötillstånd eller miljögranskningsbeslut och där det uppkommer utvinningsavfall ska det utarbetas en plan för hantering av utvinningsavfall. En sådan plan behövs dock inte om stenbrytningen eller stenkrossningen är knuten till mark- och vattenbyggnad.

Planen för hantering av utvinningsavfall ska utarbetas så att uppkomsten av utvinningsavfall förebyggs och dess skadlighet minskas samt återvinning och säker behandling av avfallet främjas. I planen för hantering av utvinningsavfall ska det redogöras för områdets miljö, utvinningsavfallet, återvinningen av utvinningsavfallet, deponierna för utvinningsavfallet, miljöpåverkan, åtgärder för att förebygga förorening av miljön, kontroll av verksamheten och åtgärder när verksamheten läggs ned. Närmare bestämmelser om planens mål och innehåll utfärdas genom landskapsförordning.

Verksamhetsutövaren ska utvärdera och vid behov justera planen för hantering av utvinningsavfall minst vart femte år och underrätta tillsynsmyndigheten om detta.

Planen för hantering av utvinningsavfall ska ändras, om utvinningsavfallets mängd eller beskaffenhet eller arrangemangen för behandling eller återvinning av avfallet ändras avsevärt. I detta fall ska miljötillståndet ändras så som föreskrivs i 11 § eller 22 § 3 mom. eller det beslut som meddelats med anledning av miljögranskning ändras så som föreskrivs i 11 §.

Se LF (2008:108) om utvinningsavfall.

53j §. (2013/102) *Deponier för utvinningsavfall som medför risk för storolycka*

Verksamhetsutövaren för en deponi för utvinningsavfall ska känna till den risk för storolycka som deponin medför och sörja för planeringen, anläggandet, skötseln, stängningen och eftervården av deponin så att storolyckor avvärrs.

För en deponi för utvinningsavfall som medför risk för storolycka ska det utarbetas en handling över säkerhetsprinciperna samt tas i bruk ett säkerhetsledningssystem och en intern räddningsplan. Den risk för storolycka som deponin medför ska beaktas när dessa utarbetas. I den interna räddningsplanen ska de åtgärder anges med vilka verkningarna av en eventuell olycka avvärrs, de negativa konsekvenserna minimeras och undanröjandet av spåren efter en olycka förbereds samt de åtgärder som behövs för att varna befolkningen och underrätta myndigheter. I räddningsplanen ska redogöras för handlingen över säkerhetsprinciperna och säkerhetsledningssystemet. Planen ska utvärderas och vid behov justeras minst vart tredje år och tillsynsmyndigheterna ska underrättas om detta. Närmare bestämmelser om definitionen av deponier för utvinningsavfall och bedömning av den risk för storolycka som en deponi medför utfärdas genom landskapsförordning.

K 1 LL (2008:124) om miljöskydd

stämmelser om handlingen över säkerhetsprinciperna, säkerhetsledningssystemet samt om den interna räddningsplanen och hur planen ska lämnas till tillsynsmyndigheterna utfärdas genom landskapsförordning.

Verksamhetsutövaren ska bland sina anställda utse en ansvarig person, som ska se till att verksamheten vid deponin för utvinningsavfall stämmer överens med handlingen över säkerhetsprinciperna, säkerhetsledningssystemet och den interna räddningsplanen.

Verksamhetsutövaren ska ge de personer och samslutningar som kan beröras av en storolycka vid deponin för utvinningsavfall information om säkerhetsåtgärderna för avvärjande av risken för storolycka. Uppgifterna om säkerhetsåtgärder ska uppdateras minst vart tredje år och om betydande ändringar ska informeras. Närmare bestämmelser om informationsskyldigheten utfärdas genom landskapsförordning.

Genom landskapslagen (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riks-författningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor tillämpas lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (FFS 390/2005) i landskapet. Bestämmelserna i denna paragrafs 1-4 mom. tillämpas inte om kraven i 30-32 §§ i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor tillämpas på en deponi för utvinningsavfall som medför risk för storolycka.

Se LF (2008:108) om utvinningsavfall.

53k §. (2015/14) *Särskilda bestämmelser om kvicksilver*

Vid behandlingen av tillstånds- och anmälningsärenden enligt denna lag ska bestämmelserna i artiklarna 2, 3.1, 4.1, 4.2 och 6 i förordningen om exportförbud för kvicksilver iakttas.

Vid tillsynen över att artiklarna 2, 3.1, 4.1 och 6 i förordningen om exportförbud för kvicksilver följs, iakttas vad som föreskrivs om tillsynen över efterlevnaden av denna lag samt bestämmelser som utfärdats och villkor och förelägganden som meddelats med stöd av den.

53l §. (2015/14) *Sammanställande av uppgifter om utsläpp*

Landskapsregeringen ska vid behov sammanställa uppgifter om utsläpp och prognoser om utsläpp som påverkar miljön negativt. Vad som ska sammanställas kan beslutas närmare i landskapsförordning utgående från krav i EU-bestämmelser. I landskapsförordningen kan beslutas att Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska sammanställa vissa uppgifter.

54 §. Handräckning

Polisen är skyldig att ge handräckning för verkställigheten av denna landskapslag, den lagstiftning som nämns i 10 § och med stöd av den utfärdade bestämmelser och beslut.

55 §. Tystnadsplikt

Den som vid utförandet av i denna lag förutsatta uppgifter har erhållit information om ett företags ekonomiska ställning eller om annans affärs- eller yrkeshemlighet eller om enskilda personers personliga förhållanden ska hemlighålla dessa uppgifter, om inte den till vars förmån tystnadsplikt är föreskriven samtycker till att uppgifterna lämnas ut. Sådana uppgifter får inte

utnyttjas till egen eller någon annans fördel. Verksamhetsrelaterade utsläpps- och kontrolluppgifter samt miljökvalitetsuppgifter är likväl inte sekretessbelagda.

Utän hinder av tystnadsplikten får den som vid utförandet av uppgifter enligt denna landskapslag har tagit del av sådan information som avses i 1 mom. lämna ut uppgifterna till

a) landskapsmyndigheter för utförande av uppgifter som avses i denna landskapslag och till

b) åklagar-, polis- och tullmyndigheter för utredning av brott.

56 §. Skydd för undersökningsredskap

Det är förbjudet att skada eller att utan grund flytta på eller avlägsna instrument för mätning av miljökvaliteten eller andra undersökningsredskap och att annars störa användningen av dylik utrustning.

13 kap. Ikraftträdelse**57 §. Ikraftträdelse**

Denna lag träder i kraft den 1 december 2008.

Åtgärder för lagens verkställighet får vidtas före lagens ikraftträdande.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2001:30) om miljöskydd och miljötillstånd. De förordningar som har antagits med stöd av landskapslagen om miljöskydd och miljötillstånd ska utan hinder av lagens ikraftträdande förbli gällande om inte annat särskilt följer av bestämmelserna i denna lag.

58 §. Befintliga verksamheter

För befintliga verksamheter gäller följande:

a) Giltiga tillstånd som är givna enligt landskapslagen (2001:30) om miljöskydd och miljötillstånd fortgår den tid som tillståndet gäller.

b) Verksamheter som genom ikraftträdandet av denna lag blir föremål för granskningsplikt men som har giltiga tillstånd givna enligt den lagstiftning som nämns i a) punkten ska ansöka om miljögranskning senast tre månader innan tillståndet upphör att gälla.

c) Verksamhet som har varit föremål för anmälan enligt landskapslagen om miljöskydd och miljötillstånd behöver inte lämna en ansökan om miljögranskning varvid av landskapsregeringen i anledning av anmälan utfärdade föreskrifter fortsätter att gälla.

d) Ansökan om tillstånd eller miljögranskning för verksamhet som genom ikraftträdandet av denna lag blir föremål för tillståndsplikt eller granskningsplikt men som tidigare inte har varit föremål för tillstånds- eller anmälningsplikt enligt den lagstiftning som nämns i a) punkten ska göras inom ett år från denna lags ikraftträdande.

59 §. Anhängiga anmälningsärenden

Anmälningsärenden som är anhängiga hos Ålands landskapsregering överförs, tillsammans med den beredning som föranstalts, på tjänstens vägnar till prövningsmyndigheten när denna lag träder i kraft.

Ikraftträdandebestämmelse (2013:110):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

Bestämmelserna i 20-23, 27-28 och 30-34 §§ landskapslagen om miljöskydd ska tillämpas på taktillstånd som beviljats och villkor rörande taktillstånd som ut-

färdats med stöd av landskapslagen (1998:82) om naturvård före denna lag träder i kraft.

Ikraftträdandebestämmelse (2015/14):

Denna lag träder i kraft den 16 mars 2015.

K 2 Landskapsförordning (2008:130) om miljöskydd

1 kap. (2015/15) Allmänna bestämmelser

1 §. Tillståndsplikt och miljögranskningsplikt

I bilaga 1 till denna förordning anges verksamheter för vilka tillstånd eller miljögranskning krävs.

2 §. Beslut om miljögranskningsplikt

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan i enskilda fall besluta att annan verksamhet än den som anges i bilaga 1 är miljögranskningspliktig, om det är frågan om en liknande verksamhet vilken medför en sådan risk för negativ miljöpåverkan som inte anses vara ringa.

3 §. EG-rättsakter som ska beaktas vid prövning och tillsyn

Bestämmelser om tillsyn i landskapslagen (2008:124) om miljöskydd, nedan miljöskyddslagen, ska tillämpas vid Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets tillsyn över efterlevnaden i enskilda fall av följande EG-bestämmelser. Följande EG-bestämmelser ska även utgöra grund för beslut med anledning av ansökan om miljögranskning eller tillstånd: (2015/15)

1) (2012/81) Krav på verksamhetsutövare i kapitlen II, III och V i EG-förordningen (EG) nr 1005/2009 om ämnen som bryter ned ozonskiktet.

2) Artiklarna 3.1, 3.2, 4.1, 5, 7.1 – 7.3 och 7.4a i EG-förordningen (EG) nr 850/2004 om långlivade organiska föroreningar och om ändring av direktiv 79/117/EEG.

3) Artiklarna 3, 4, 5.3, 6 – 8 i EG-förordningen (EG) nr 842/2006 om vissa fluorerade växthusgaser.

3a §. (2015/15) Förorenande ämnen vid fastställande av gränsvärden för utsläpp

I bilaga 1a till denna förordning anges de viktigaste förorenande ämnena vid fastställande av gränsvärden för utsläpp.

Gränsvärdena för utsläpp av förorenande ämnen gäller den punkt där utsläppet lämnar anläggningen, och när värdena bestäms ska man bortse från en eventuell utspädning som gjorts före den punkten. För indirekta utsläpp av förorenande ämnen till vatten får resultatet av rening i ett reningsverk beaktas när gränsvärden för utsläpp fastställs för anläggningen i fråga, under förutsättning att en likvärdig nivå för miljöskyddet i dess helhet garanteras och att detta inte leder till en högre föroreningsbelastning på miljön.

3b §. (2015/15) Titandioxid

Statsrådets förordning om miljöskyddskrav för anläggningar som producerar titandioxid (FFS 712/2014) ska tillämpas i landskapet.

Ändringar i riksförordningen ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

4 §. Kommunalt avloppstillstånd

Kommunalt avloppstillstånd enligt 6 kap. 20 § 2 mom. vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland krävs för avloppsanläggning för hushålls- eller motsvarande avloppsvatten med en maximal belastning motsvarande högst 25 personekvivalenter. För sådan anläggning krävs inte miljögranskning. I bilaga 2 till denna förordning anges förutsättningarna för beviljande av kommunalt avloppstillstånd.

Med en personekvivalent avses den mängd nedbrytbart organiskt material som har en biokemisk syreförbrukning på 70 gram per dygn under sju dygn. Med hushålls- eller motsvarande avloppsvatten avses avloppsvatten från bostadshus, fritidshus, flerfamiljshus, stugby, hotell, gästhem, skola, kontor, restaurang, café, campingplats och andra liknande anläggningar.

5 §. Upphävd (2015/15).

6 §. Särskilda bestämmelser vid borring i berg

I bilaga 3 till denna förordning finns närmare bestämmelser om utförande av borring i berg.

Undantag från kravet i sista streckpunkten i bilaga 3 gäller för borring som var planerad före förordningens ikraftträdande den 1 december 2008. För sådant fall ska ansökan om miljögranskning lämnas in senast den 31 juli 2009. (2009/26)

2 kap. (2015/15) Särskilda bestämmelser om industriutsläppsdirektivanläggningar

6a §. (2015/15) Innehållet i tillståndsansökan och uppgifter som ska fogas till ansökan

En tillståndsansökan för en industriutsläppsdirektiv-anläggning ska utöver vad som annars föreskrivs om ansökan innehålla

1) en redogörelse för åtgärder för skydd av mark och grundvatten och en bedömning, utifrån risken för förorening, av behovet av kontroll av mark och grundvatten och om tidsintervallen för eventuella periodiska kontroller,

2) uppgift om den huvudsakliga verksamheten vid anläggningen, om det vid anläggningen bedrivs flera sådana verksamheter som avses i bilaga 1,

3) en beskrivning av de tekniker som syftar till att förebygga eller minska utsläpp från anläggningen,

4) vid behov ett motiverat förslag om tillämpning av lindrigare utsläppsgränsvärden enligt 26i § i miljöskyddslagen,

5) en redogörelse för användningen och uppkomsten av relevanta farliga ämnen i verksamheten och en bedömning av behovet att utarbeta en statusrapport.

Bestämmelser om skyldighet att foga en statusrapport till en ansökan som gäller en industriutsläppsdirektiv-anläggning finns i 26m § i miljöskyddslagen.

6b §. (2015/15) Ytterligare uppgifter i fråga om grundvattenområden

Ansökningar som gäller verksamhet på grundvattenområden som är lämpliga för vattenförsörjning ska, om det behövs för tillståndsprövningen, innehålla

1) en allmän hydrogeologisk beskrivning av grundvattenområdet,

2) utredning om grundvattnets tillstånd och markens beskaffenhet,

K 2 LF (2008:130) om miljöskydd

3) uppgifter om grundvattennivån och flödesriktningarna,
4) en redogörelse för åtgärder för förhindrande av utsläpp i mark och grundvatten samt andra planerade åtgärder för att skydda grundvattnet,

5) utredning om brunnar och vattentäkter samt om vilka effekter projektet har på dem,

6) en redogörelse för skyddsområden och skyddsområdesbestämmelser som avses i 5 kap. 3 § vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland.

6c §. (2015/15) *Ansökan om översyn av tillstånd för en industriutsläppsdirektivanläggning på grund av nya slutsatser*

En ansökan om översyn av tillstånd för en industriutsläppsdirektivanläggning på grund av nya slutsatser ska innehålla de uppgifter som behövs för att utreda tillståndets aktualitet i enlighet med grunderna i 26k § 1 mom. i miljöskyddslagen. För detta ändamål ska ansökan innehålla utredning om

1) vilka slutsatser som gäller den huvudsakliga verksamheten vid anläggningen,

2) vilka andra slutsatser verksamheten omfattas av än de som gäller den huvudsakliga verksamheten,

3) på vilket sätt miljötillståndet motsvarar de nya kraven i de slutsatser som avses i 1 och 2 punkten.

Ansökan ska vid behov innehålla en redogörelse för de nya krav verksamheten omfattas av enligt miljöskyddslagen och förordningar som utfärdats med stöd av miljöskyddslagen, och för hur dessa krav iaktas.

Med *nya krav* avses i denna paragraf krav som inte tidigare har tillämpats vid tillståndsprövningen för verksamheten eller vid bedömningen av behovet av översyn eller översynen av det tidigare tillståndet. Om tillämpningen endast har gällt vissa delar av verksamheten, anses kraven vara nya i förhållande till de andra delarna av verksamheten.

Ansökan ska vid behov innehålla uppgifter för en bedömning enligt 26f § 2 och 3 mom. i miljöskyddslagen.

Till ansökan ska det fogas behövliga resultat av utsläppskontroller och andra uppgifter med stöd av vilka verksamheten kan jämföras med den i slutsatserna beskrivna bästa tillgängliga tekniken och de utsläppsnivåer som hänför sig till den. Till ansökan ska det vid behov även fogas utredning om vilka tekniker sökanden tar i bruk eller på vilka andra sätt sökanden ser till att verksamheten överensstämmer med slutsatserna och lagstiftningen. Dessutom ska sökanden ange huruvida ändringen påverkar den befintliga verksamheten och bedöma ändringens konsekvenser för miljön. Tillräcklig utredning om ändringarna i verksamheten ska läggas fram med iakttagande av vad som föreskrivs om innehållet i en tillståndsansökan.

Om verksamhetsutövaren ansöker om fortsatt tillämpning av lindrigare utsläppsgrensvärden enligt 26i § i miljöskyddslagen eller om att nya lindrigare värden fastställs, ska ansökan innehålla de uppgifter som avses i 6a § 1 mom. 4 punkten.

6d §. (2015/15) *Information till allmänheten och dess deltagande*

Prövningsmyndigheten ska se till att den berörda allmänheten på ett tidigt stadium ges tillfälle att på ett effektivt sätt delta i följande förfaranden

1) prövningen av tillstånd för nya anläggningar,

2) prövningen av tillstånd för en väsentlig ändring,

3) prövningen eller uppdateringen av tillstånd för en anläggning för vilken tillämpning av 26i § i miljöskyddslagen föreslås,

4) uppdateringen av ett tillstånd för en anläggning eller av tillståndsvillkoren för en anläggning som förorsakar sådan betydande förorening att nya eller reviderade gränsvärden behöver införas i tillståndet. Det förfarande som anges i direktiv 2010/75/EU bilaga IV ska tillämpas för sådant deltagande.

En tillståndsansökan ska meddelas efter det att ärendet har utretts tillräckligt detaljerat. Av meddelandet ska det framgå åtminstone

1) ärendets art,

2) sökandens identifikations- och kontaktuppgifter,

3) en verksamhetsbeskrivning,

4) platsen för verksamheten,

5) uppgifter om väsentliga utsläpp och om avfall som uppkommer,

6) uppgift om vilken myndighet som avgör ärendet och vem som kan ge ytterligare uppgifter,

7) uppgift om var och hur länge ansökningshandlingarna hålls framlagda för allmänheten,

8) uppgift om framställande av anmärkningar och framförande av åsikter,

9) uppgift om ett eventuellt offentligt hörande,

10) uppgift om tillståndsansökan eventuellt gett upphov till samråd mellan Finland och en annan medlemsstat i Europeiska unionen i fråga om verksamhetens gränsöverskridande konsekvenser,

11) uppgift om huruvida förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas på projektet.

Ansökningshandlingarna ska sändas till kommunen för att hållas framlagda på den plats som nämns i meddelandet. Med kommunens samtycke kan handlingarna sändas i elektronisk form.

Efter det att ett beslut om prövning, omprövning eller uppdatering av tillstånd har fattats ska prövningsmyndigheten göra följande information tillgänglig för allmänheten, inklusive via Internet när det gäller punkterna 1, 2 och 6

1) beslutets innehåll, inbegripet en kopia av tillståndet och senare uppdateringar,

2) de skäl som beslutet grundar sig på,

3) resultaten av de samråd som hållits innan beslutet fattades och en förklaring av hur de har beaktats i beslutet,

4) titeln på de BAT-referensdokument som är relevanta för den aktuella anläggningen eller verksamheten,

5) hur tillståndsvillkor, inklusive gränsvärdena för utsläpp, har fastställts i förhållande till bästa tillgängliga teknik och utsläppsnivåer som motsvarar bästa tillgängliga teknik,

6) om ett undantag medges enligt 26i § i miljöskyddslagen, de särskilda skälen för undantaget baserat på de kriterier som fastställs i den paragrafen och föreskrivna villkor.

Tillsynsmyndigheten ska göra följande information tillgänglig för allmänheten, inklusive via Internet, åtminstone när det gäller punkt 1

1) relevanta uppgifter om de åtgärder som vidtagits av verksamhetsutövaren efter det att verksamheten definitivt har upphört,

2) resultaten av utsläppskontrollen som fordras enligt tillståndsvillkoren eller miljögranskningsinstruktionerna och som myndigheten förfogar över.

Bestämmelserna i 1, 4 och 5 mom. ska tillämpas med de begränsningar som fastställs i artikel 4.1 och 4.2 i direktiv 2003/4/EG.

6e §. (2015/15) *Skyldighet att motivera hur slutsatserna har iakttagits och namnen på referensdokumenten*

Utöver vad som annars föreskrivs om tillståndsbeslut, ska det i tillståndsbeslutet för en industriutsläppsdirektivanläggning anges namnen på och publiceringsåret för de referensdokument som använts i ärendet när det gäller bästa tillgängliga teknik, och dessutom vilka slutsatser som betraktats som slutsatser om den huvudsakliga verksamheten. Av tillståndsbeslutets motivering ska det dessutom framgå hur tillståndsvillkoren, i synnerhet utsläppsgränsvärdena, har fastställts i förhållande till bästa tillgängliga teknik och de utsläppsnivåer som hänför sig till den.

I tillståndsbeslutets motivering ska också de särskilda skäl anges enligt vilka de till bästa tillgängliga teknik hänförliga utsläppsnivåerna har lindrats enligt 26i § i miljöskyddslagen. Grunderna för de lindrigare utsläppsgränsvärdena ska också anges i motiveringen.

6f §. (2015/15) *Handläggningstid för ärenden som gäller översyn av tillstånd för industriutsläppsdirektivanläggningar*

Ett i 26l § i miljöskyddslagen avsett ärende som gäller översyn av tillstånd ska avgöras så snart som möjligt och senast tio månader efter det att ärendet blev anhängigt, om inte ärendets omfattning, brister i ansökan, antalet översynsärenden eller andra särskilda skäl förutsätter en längre handläggningstid. I vilket fall som helst ska ärendet avgöras så att den tidsfrist på fyra år som anges i direktiv 2010/75/EU artikel 21.3 kan följas. En eventuell begäran om komplettering av ansökan ska framföras inom en månad från det att ärendet blev anhängigt. En eventuell tilläggsbegäran om komplettering av ansökan ska också framföras skyndsamt.

6g §. (2015/15) *Tillsynsplan*

En tillsynsplan enligt 26o § i miljöskyddslagen ska innehålla

1) en allmän uppskattning av riskerna för förorening av miljön på det område som planen omfattar,

2) uppgifter om de tillståndspliktiga och miljögranskningspliktiga verksamheter som omfattas av myndighetens tillsynsansvar som en förteckning eller ett separat elektroniskt register,

3) en beskrivning av förfarandet för att utarbeta tillsynsprogrammet,

4) uppgift om hur bedömningen av miljörisker utförs, vilka grunderna för bedömningen är och hur den styr utarbetandet och övervakningen av tillsynsprogrammet,

5) uppgift om huruvida tillsynsmetoder som baseras sig på stickprov används vid periodiska inspektioner, till vilken del stickprov används och på vilka grunder stickproven utförs,

6) en beskrivning av inledande och användning av inspektioner enligt 26p § i miljöskyddslagen; om myndigheten inte har närmare anvisningar om saken räcker det med en hänvisning till förfaranden enligt 26p § i miljöskyddslagen och till förfaranden om rätt att inleda ärende,

7) uppgift om tillsynsresurserna i form av årsverken och andra nyckeltal som beskriver tillsynen,

8) en beskrivning av myndighetssamarbetet vid tillsynen.

6h §. (2015/15) *Periodiska inspektioner och riskbedömning*

Kontrollfrekvensen för periodiska inspektioner ska bestämmas utifrån en systematisk bedömning av miljöriskerna. Tillsynsmyndigheten ska i sin bedömning beakta åtminstone följande grunder:

1) de eventuella och faktiska konsekvenser verksamheten har på hälsan och miljön med hänsyn till utsläppsnivåerna och utsläppstyperna, olycksrisken och hur känslig den lokala miljön är,

2) hur väl miljöskyddslagen och de bestämmelser som utfärdats och de föreskrifter, förelägganden och i synnerhet tillståndsvillkor eller miljögranskningsinstruktioner som utfärdats med stöd av den följts i verksamheten,

3) verksamhetsutövarens deltagande i miljölednings- och miljövisionsordningen,

4) annan tillsyn över anläggningen, om den helt eller delvis motsvarar tillsyn enligt denna lag.

6i §. (2015/15) *Tillsynsprogram*

Ett tillsynsprogram enligt 26o § i miljöskyddslagen ska innehålla

1) en plan över de periodiska kontroller över olika typer av tillståndspliktiga och miljögranskningspliktiga verksamheter som ska genomföras under programperioden,

2) uppgift om andra än i 1 punkten avsedda åtgärder inom den regelbundna tillsynen,

3) en beskrivning av hur målen i tillsynsprogrammet för den föregående perioden uppnåtts.

6j §. (2015/15) *Upprättande av inspektionsberättelser vid inspektion av industriutsläppsdirektivanläggningar*

När det vid en industriutsläppsdirektivanläggning görs en inspektion som avses i 26o § eller 26p § i miljöskyddslagen, ska det av inspektionsberättelsen till väsentliga delar framgå om kraven i miljötillståndet följs i verksamheten och vid behov hurdana ytterligare åtgärder som ska utföras för uppfyllande av kraven. Inspektionsberättelsen ska delges verksamhetsutövaren senast två månader från inspektionen.

6k §. (2015/15) *Årlig bedömning av utsläpp från industriutsläppsdirektivanläggningar*

Tillsynsmyndigheten ska årligen jämföra de resultat av kontroll av utsläpp som den fått med stöd av 26h § i miljöskyddslagen med de utsläppsnivåer vars efterlevnad insamlingen av resultaten syftar till att säkerställa.

6l §. (2015/15) *Information om ikraftträdande av slutsatser*

Landskapsregeringen ska underrätta prövnings- och tillsynsmyndigheten om nya slutsatser utan dröjsmål efter att slutsatserna trätt i kraft.

K 2 LF (2008:130) om miljöskydd

Tillsynsmyndigheten ska utan dröjsmål efter att ha blivit underrättad enligt 1 mom. informera verksamhetsutövare vid industriutsläppsdirektivianläggningar om ikraftträdandet av nya slutsatser som gäller anläggningens huvudsakliga verksamhet och om skyldigheten enligt 26k § i miljöskyddslagen att lämna in en utredning.

6m §. (2015/15) *Tidsfrister för och information om bedömning av behovet av översyn i fråga om tillstånd för industriutsläppsdirektivianläggningar*

Tillsynsmyndigheten ska granska den utredning som avses i 26k § i miljöskyddslagen och göra en bedömning i enlighet med 3 mom. i den paragrafen samt meddela ett eventuellt åläggande om översyn av tillståndet så snart som möjligt och senast tre månader från det att ärendet inleddes, om inte verksamhetens omfattning, utredningens bristfällighet eller det stora antalet anläggningar som ska bedömas förutsätter en längre handläggningstid.

I det fall att översynsärendena anhopar sig ska bedömningsförfarandet ordnas så att de verksamheter som uppenbart ska åläggas tillståndsprövning identifieras och bedöms så snart som möjligt. Även i fråga om andra verksamheter ska bedömningen göras och ett eventuellt åläggande om översyn av tillståndet meddelas senast inom ett år från det att slutsatserna för den huvudsakliga verksamheten publicerades. Bedömningen ska dateras och den ska innehålla ett motiverat slutresultat av bedömningen.

Tidsfristerna ska utsättas så att å ena sidan tillsynsmyndigheten har tillräckligt med tid att göra bedömningen och att å andra sidan prövningsmyndigheten har tid att avgöra ärendet som gäller översyn av tillståndet i god tid innan fyra år har förflutit från det att slutsatserna för anläggningens huvudsakliga verksamhet publicerades. Hänsyn ska dessutom tas till att verksamhetsutövaren ska ha tillräckligt med tid att investera i eventuella ändringar.

Information om bedömningar som gjorts samt åläggandena som meddelats ska publiceras på myndighetens webbplats.

6n §. (2015/15) *Uppföljning och bedömning av behovet av ändring i fråga om tillstånd för industriutsläppsdirektivianläggningar*

Tillsynsmyndigheten ska vid tillsynen över industriutsläppsdirektivianläggningar följa om det föreligger sådana grunder för ändring av tillstånd som avses i 22 § i miljöskyddslagen och vid behov inleda ett ärende som gäller ändring av tillståndet.

När prövningsmyndigheten bedömer behovet av ändring av tillståndet för en industriutsläppsdirektivianläggning ska myndigheten beakta de uppgifter som fås genom anläggningens utsläppskontroller och inspektionerna av verksamheten.

7 §. *Ikraftträdande*

Denna förordning träder i kraft den 1 december 2008. Genom ikraftträdandet av denna förordning upphävs landskapsförordningen (2001:35) om miljöskydd och miljötillstånd.

Bilaga 1 (2015/15)

I denna bilaga avses med

- a) ML landskapslagen (2008:124) om miljöskydd,
- b) VL vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland,
- c) VF vattenförordningen (2010:93) för landskapet Åland,
- d) RL landskapslagen (1981:3) om renhållning,
- e) T att tillståndsplikt gäller samt med
- f) G att miljögranskningsplikt gäller.

I denna bilaga förtecknas i ett antal avsnitt med underpunkter sådana verksamheter som kräver tillstånd (T) eller miljögranskning (G). För att ge överskådlighet nämns i förteckningen lagrum i ML, VL eller RL med stöd av vilka tillståndsplikt eller miljögranskningsplikt gäller. Dessa har i vänstermarginalen markerats med ett paragraftecken (§).

Miljögranskning krävs inte för tillståndspliktiga verksamheter.

De verksamheter som kräver tillstånd med stöd av bilaga 1 i Europaparlamentets och Rådets direktiv 2010/75/EU om industriutsläpp, nedan industriutsläppsdirektivet, har markerats med en stjärna (*). Nedanstående tröskelvärden för industriutsläppsdirektivet hänförs sig vanligen till produktionskapacitet eller produktionsresultat. Om flera verksamheter som bedrivs i en och samma anläggning omfattas av samma verksamhetsbeskrivning och den innehåller en tröskel, adderas produktionskapaciteten för dessa verksamheter. För avfallshanteringsverksamhet ska denna beräkning gälla vid verksamhetsnivåerna 5.5 och 5.7 a och 5.7 b.

1	Vattenpåverkande verksamhet		
§	6:16 § 1 mom. c punkten VL: Tillförsel av övergödande ämnen direkt i ytvatten från verksamhet vars teoretiska årliga belastning på vattenmiljön uppgår till 200 kilogram fosfor eller 1 500 kilogram kväve.	T	
§	6:17 § 1 mom. a punkten VL: Utsläpp till ytvatten av ämnen och materia som kan medföra ytvattenfarlig förorening. (se 6,7 §§ VF)	T	
§	6:17 § 1 mom. b punkten VL: Direkta utsläpp till grundvatten av ämnen som kan medföra grundvattenfarlig förorening. (se 5 § VF)	T	
§	6:17 § 1 mom. c punkten VL: Återinföring till samma vattenförande lager av vatten som använts geotermiskt, vatten från gruva och dagbrott samt vatten som har pumpats ut i samband med byggnads- och anläggningsarbeten.	T	
§	6:17 § 1 mom. d punkten VL: Konstgjord infiltration till grundvatten.	T	

2	Primärnärings		
§	10 § 2 mom. g punkten ML: Djurhållande verksamhet med minst 150 djurenheter som avses i bestämmelser som utfärdats med stöd av VL. (se 2 § VF)	T	
2.1*	Intensiv uppfödning av fjäderfä eller svin, a) med mer än 40 000 platser för fjäderfä b) med mer än 2 000 platser för slaktsvin avsedda för produktion (> 30 kg), eller c) med mer än 750 platser för suggor.	T	
2.2	Djurhållande verksamhet med minst 30 djurenheter som avses i bestämmelser som utfärdats med stöd av VL. (se 2 § VF)		G
2.3	Pälsdjursfarm för minst 250 avelshonor av mink eller iller eller för minst 50 avelshonor av rävm eller sjubb eller för minst 50 avelshonor av andra pälsdjur eller annan pälsdjursfarm som med avseende på stallgödselproduktion eller miljöpåverkan motsvarar en pälsdjursfarm för 250 avelshonor av mink.		G
§	6:16 § a punkten VL: Tillförsel av övergödande ämnen direkt i ytvatten från fiskodling med en produktion om 20 ton fisk per år.	T	
2.4	Fiskodling med en produktion av minst 1 ton fisk per år.		G
3	Avloppsanläggning		
§	6:16 § b punkten VL: Tillförsel av övergödande ämnen direkt i ytvatten från reningsverk med en kapacitet som uppgår till 900 personekvivalenter.	T	
3.1	Avloppsanläggning med en kapacitet som uppgår till mer än 25 personekvivalenter.		G
4	Livsmedelsindustri		
4.1*	Slakteri för en produktion baserad på en slaktvikt av mer än 50 ton per dygn.	T	
4.2	Slakteri för en produktion baserad på en slaktvikt av mer än 50 ton per år.		G

4.3*	Framställning av livsmedel eller foder med beredning och behandling, utom ren paketering, av följande råvaror, oavsett om de är tidigare behandlade eller obehandlade: a) Enbart animaliska råvaror (andra än enbart mjölk) för en produktionskapacitet på mer än 75 ton produkter per dygn. b) Enbart vegetabiliska råvaror för en produktionskapacitet på mer än 300 ton produkter per dygn eller 600 ton per dygn om anläggningen är i drift i högst 90 dygn i rad under ett år. c) Animaliska och vegetabiliska råvaror, både i kombinerade och separata produkter, där produktionskapaciteten för färdiga produkter i ton per dygn överstiger — 75 om A är minst 10, eller — $[300 - (22,5 \times A)]$ i alla andra fall, där A är andelen animaliskt material (i viktprocent) av produktionskapaciteten för färdiga produkter. Förpackningen ska inte inkluderas i produktens slutliga vikt. Denna underpunkt ska inte tillämpas då råvaran är endast mjölk.	T	
4.4	Anläggning för framställning av livsmedel med beredning och behandling av animaliska råvaror, utom mjölk, fisk och skaldjur, för en produktion av mer än 200 ton per år.		G
4.5	Anläggning för framställning av livsmedel med beredning och behandling av fisk- och skaldjursprodukter för en produktion av mer än 25 ton per år.		G
4.6*	Framställning av mjölkprodukter baserad på en invägning av mer än 200 ton mjölk per dygn (årsmedelvärde).	T	
4.7	Anläggning för framställning av mjölkprodukter baserad på en invägning av mer än 50 ton per år.		G
4.8	Anläggning för produktion av mer än 10 ton glass per år.		G
4.9	Anläggning för framställning av livsmedel med beredning och behandling av vegetabiliska råvaror för en produktion av mer än 1 000 ton per år, med undantag av verksamheter som avses i punkt 4.12.		G

K 2 LF (2008:130) om miljöskydd

4.10	Anläggning för framställning eller raffinering av vegetabiliska eller animaliska oljor eller fetter, eller produkter av sådana oljor eller fetter, för en produktion av mer än 100 ton per år.		G
4.11	Anläggning för beredning eller konservering av frukt, bär, rotfrukter eller grönsaker för en produktion baserad på mer än 2 000 ton råvara per år eller anläggning för enbart tvättning eller rensning av frukt, bär, rotfrukter eller grönsaker för en produktion baserad på mer än 2 000 ton råvara per år, om verksamheten medför utsläpp av vatten som inte leds till ett tillståndspliktigt avloppsreningsverk.		G
4.12	Anläggning för tillverkning av stärkelse, stärkelsederivat eller socker.		G
4.13	Bageri som förbrukar mer än 15 ton torrjäst eller 50 ton annan jäst per år.		G
4.14	Anläggning för tillverkning av kvarnprodukter för en produktion av mer än 1 000 ton per år.		G
4.15	Anläggning för framställning av mer än 250 kubikmeter läskedryck per år.		G
§	10 § 2 mom. h punkten ML: Bryggeri med en produktionskapacitet av minst en miljon liter per år.	T	
4.16	Anläggning för framställning av råsprit eller av alkoholhaltiga drycker genom jäsning eller destillation motsvarande mer än 10 ton ren etanol per år.		G
4.17	Anläggning för framställning av mer än 1 ton malt eller jäst.		G
4.18	Anläggning för framställning av djurfoder för en produktion av mer än 500 ton spannmålsfoder eller mer än 100 ton per år annat foder, dock inte grovfoder i form av halm, hö eller ensilage. Med framställning menas malning, blandning eller pelletering av råvaror till bruksfärdigt djurfoder. Med spannmålsfoder avses foder som innehåller mer än 50 viktprocent spannmål. Foder som framställs och används inom den egna djurhållningen ska inte räknas in i ovanstående mängder. Denna punkt omfattar inte bearbetning av slaktbiprodukter och annat animaliskt avfall, tillverkning av oljekakor från vegetabiliska oljor och fetter eller tillverkning av mjöl eller pelletar av kött eller fisk.		G
4.19	Tobaksfabrik.		G
4.20	Kafferosteri för en produktion av mer än 10 ton per år.		G

5	Avfallshantering		
§	28b § 1 mom. RL: Verksamhet som yrkesmässigt eller i en offentlig anläggning återvinner eller bortskaffar avfall, inklusive beredning före återvinning eller bortskaffande, med undantag av vegetabiliskt jord- och skogsbruksavfall samt obehandlat träavfall.	T	
§	28i § RL: - återvinning och bortskaffande som är undantagna från tillståndsplikten enligt 28b § 2 mom. - yrkesmässig insamling av avfall, - yrkesmässig transport av avfall och - yrkesmässig försäljning eller förmedling av avfall för återvinning eller bortskaffande.		G
5.1	Behandlingsanläggning som inte är tillståndspliktig där uttjänta produkter yrkesmässigt tas omhand för att tillvarata delar till försäljning, återanvändning eller annan materialåtervinning.		G
5.2	Avslutande av deponi.		G
5.3*	Bortskaffande eller återvinning av djurkroppar eller animaliskt avfall där behandlingskapaciteten överstiger 10 ton per dygn.	T	
5.4	Sådan deponi för utvinningsavfall som avses i landskapsförordningen (2008:108) om utvinningsavfall.	T	
5.5*	Bortskaffande eller återvinning av farligt avfall med en kapacitet som överstiger 10 ton per dygn genom en eller flera av följande verksamheter: a) Biologisk behandling. b) Fysikalisk-kemisk behandling. c) Sammansmältning eller blandning innan någon av de övriga verksamheter som förtecknas i punkterna 5.5 och 5.6 inleds. d) Omförpackning innan någon av de övriga verksamheter som förtecknas i punkterna 5.5 och 5.6 inleds. e) Återvinning/regenerering av lösningsmedel. f) Återvinning/regenerering av organiska material utom metaller och metallföreningar. g) Regenerering av syror eller baser. h) Återvinning av komponenter som används till att minska föroreningar. i) Återvinning av komponenter från katalysatorer. j) Omraffinerad av olja eller annan återanvändning av olja. k) Invallning.	T	
5.6*	Bortskaffande eller återvinning av avfall i avfallsförbränningsanläggningar eller i samförbränningsanläggningar a) för icke-farligt avfall med en kapacitet som överstiger 3 ton per timme, b) för farligt avfall med en kapacitet som överstiger 10 ton per dygn.	T	

5.7*	<p>a) Bortskaffande av icke-farligt avfall med en kapacitet som överstiger 50 ton per dygn genom en eller flera av följande verksamheter och med undantag för verksamheter som omfattas av rådets direktiv 91/271/EEG av den 21 maj 1991 om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse:</p> <p>i) Biologisk behandling. ii) Fysikalisk-kemisk behandling. iii) Förbehandling av avfall för förbränning eller samförbränning. iv) Behandling av slagg och aska. v) Behandling i anläggningar för fragmentering av metallavfall, inbegripet avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter (WEEE) samt uttjänta fordon samt därtill hörande komponenter.</p> <p>b) Återvinning, eller en kombination av återvinning och bortskaffande, av icke-farligt avfall med en kapacitet som överstiger 75 ton per dygn genom en eller flera av följande verksamheter, och med undantag för verksamheter som omfattas av direktiv 91/271/EEG:</p> <p>i) Biologisk behandling. ii) Förbehandling av avfall för förbränning eller samförbränning. iii) Behandling av slagg och aska. iv) Behandling i anläggningar för fragmentering av metallavfall, inbegripet avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter (WEEE) samt uttjänta fordon samt därtill hörande komponenter.</p> <p>När den enda avfallshanteringsverksamhet som bedrivs är anaerob biologisk nedbrytning, ska tröskelvärdet för kapacitet för denna verksamhet vara 100 ton per dygn.</p>	T	
5.8*	Avfallsdeponier enligt definitionen i artikel 2 g i direktiv rådets 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall som tar emot mer än 10 ton avfall per dygn eller med en totalkapacitet på mer än 25 000 ton, med undantag för avfallsdeponier för inert avfall.	T	
5.9*	Tillfällig lagring av farligt avfall som inte omfattas av punkt 5.8 i avvakten på någon av de verksamheter som förtecknas i punkterna 5.5, 5.6, 5.8 och 5.10 med en totalkapacitet på mer än 50 ton med undantag för tillfällig lagring, före insamling, på den plats där avfallet uppkommer.	T	
5.10*	Lagring under markytan av farligt avfall med en totalkapacitet på mer än 50 ton.	T	
5.11*	Oberoende utförd rening av avloppsvatten utanför anläggningens område som inte omfattas av direktiv 91/271/EEG och som släpps ut av en anläggning som omfattas av industriutsläppsdirektivets bilaga 1.	T	

6	Energi		
6.1*	Förbränning av bränsle i anläggningar med en total installerad tillförd effekt av minst 50 megawatt.	T	
§	10 § 2 mom. a punkten ML: Kraftverk, pannanläggning eller annan anläggning som använder brännbara ämnen avsedd för produktion och distribution av 5 megawatt eller mer.	T	
6.2	Kraftverk, pannanläggning eller annan anläggning som använder brännbara ämnen avsedda för produktion och distribution av minst 1 megawatt.		G
§	10 § 2 mom. b punkten ML: Vindkraftverk eller grupper av vindkraftverk för produktion och distribution av 5 megawatt eller mer	T	
6.3	Vindkraftverk eller grupper av vindkraftverk för produktion och distribution av minst 500 kilowatt.		G
6.4*	Olje- eller gasraffinaderi.	T	
6.5*	Koksverk.	T	
6.6*	a) Anläggning för överföring av kol till gas- eller vätskeformiga produkter. b) Förgasning eller förvätskning av andra bränslen än kol i anläggningar med en sammanlagd installerad tillförd effekt på minst 20 megawatt.	T	
6.7	Förgasnings- eller kondensverk för trä, torv eller kol eller annan anläggning för tillverkning av fast, flytande eller gasformigt bränsle.		G
6.8*	Avskiljning av koldioxidströmmar från anläggningar som omfattas av geologisk lagring enligt direktiv 2009/31/EG.	T	
7	Lager		
§	10 § 2 mom. f punkten ML: Lager för olja, petrokemiska eller kemiska produkter med en lagringsvolym för 1 000 kubikmeter eller mer.	T	
7.1	Lager för olja, petrokemiska eller kemiska produkter med en lagringsvolym för minst 100 kubikmeter.		G
7.2	Distributionsstation för flytande bränsle där volymen hos cisterner är minst 10 kubikmeter.		G
8	Transport		
§	10 § 2 mom. c punkten ML: Flygplats med en huvudrullbana som är 1 200 meter eller längre.	T	
8.1	Flygplats eller helikopterplatta med minst 500 flygrörelser per år.		G
§	10 § 2 mom. d punkten ML: Hamn som i huvudsak är avsedd för handelssjöfart och som är lämplig för fartyg med en bruttodräktighet av 1 350 bruttoton eller mer.	T	

K 2 LF (2008:130) om miljöskydd

8.2	Depå för fler än 50 bussar eller lastbilar eller arbetsmaskindepå av motsvarande storlek.		G
8.3	Kemikaliebangård eller terminal där hälso- eller miljöfarliga kemikalier förflyttas från ett transportmedel till ett annat eller från ett transportmedel till ett upplag eller från ett upplag till ett transportmedel.		G
8.4	Anläggning för tvättning av mer än 5 000 personbilar per år eller mer än 1 000 tvättar per år av andra fordon såsom lastbilar eller traktorer.		G
9	Metallindustri		
9.1*	Anläggning för rostning och sintring av metallhaltig malm, inbegripet svavelhaltig malm.	T	
9.2*	Anläggning för produktion av råjärn eller stål (primär eller sekundär smältning), inklusive utrustning för kontinuerlig gjutning, med en kapacitet som är mer än 2,5 ton per timme.	T	
9.3	Anläggning för produktion av mer än 1 ton järn, stål eller järnlegeringar per år.		G
9.4	Valsverk eller smidesverkstad för järnmetall.		G
9.5*	Anläggning för behandling av järnbaserade metaller <ul style="list-style-type: none"> a) genom varmvalsning med en kapacitet av mer än 20 bruttoton stål per timme, b) genom hammarsmide där slagkraften per hammare överstiger 50 kilojoule och när den använda värmeeffekten överstiger 20 megawatt eller c) genom anbringande av skyddsbeläggningar av smält metall med en inmatning som överstiger 2 bruttoton stål per timme. 	T	
9.6*	Järn- eller stål-gjuteri med en produktionskapacitet av mer än 20 ton per dygn.	T	
9.7	Gjuteri eller annat smältverk med en produktionskapacitet av minst 200 ton per år.		G
§	10 § 2 mom. e punkten ML: Varv med kapacitet för fartyg med en bruttodräktighet av 1 350 bruttoton eller mer.	T	
9.8	Varv avsett för båtar vilka är längre än 12 meter.		G

9.9*	Anläggning <ul style="list-style-type: none"> a) för produktion av icke-järnmetaller utifrån malmer, slig eller sekundärt råmaterial genom metallurgiska, kemiska eller elektrolytiska processer, eller b) för smältning, inklusive framställning av legeringsmetaller, av ickejärnmetaller inklusive återvinningsprodukter, (färskning, formgjutning etc.) med en smältningskapacitet av mer än 4 ton per dygn för bly och kadmium eller av mer än 20 ton per dygn för övriga metaller. 	T	
9.10*	Anläggning för ytbehandling av metaller eller plaster som använder en elektrolytisk eller kemisk process där behandlingsbadet har en volym som överstiger 30 kubikmeter.	T	
9.11	Varmdopningsanläggning eller ackumulatortfabrik.		G
9.12	Valsverk, smidesverkstad eller drageri för mer än 1 ton andra metaller än järnmetaller.		G
9.13	Anläggning för elektrolytisk eller kemisk ytbehandling av metaller eller plaster, anläggning för tillverkning av mönsterkort, betningsanläggning, fosfateringsanläggning eller anläggning för anodisering av aluminium.		G
10	Mineralindustri		
10.1	Gruvdrift, provbrytning och maskinell guldgrävning.		G
10.2	Anläggning för anrikning av malmer eller mineraler.		G
10.3	Stenbrott eller stenbrytning som är anknuten till annat än jordbyggnadsverksamhet och där stenmaterial behandlas minst 50 dagar per år.		G
10.4	Permanent stenkross, asfaltstation eller anläggning för kalkstenmalning eller flyttbara stenkrossar, asfaltstationer eller anläggningar för kalkstensmalning eller andra anläggningar som finfördelar material, som är förlagd till ett visst område och i användning minst 50 dagar om året.		G
10.5*	Tillverkning av cement, kalk och magnesiumoxid: <ul style="list-style-type: none"> a) Tillverkning av klinker (cement) i roterugn med en produktionskapacitet som överstiger 500 ton per dygn, eller i andra typer av ugnar med en produktionskapacitet som överstiger 50 ton per dygn. b) Tillverkning av kalk i ugnar med en produktionskapacitet som överstiger 50 ton per dygn. c) Tillverkning av magnesiumoxid i ugnar med en produktionskapacitet som överstiger 50 ton per dygn. 	T	
10.6	Anläggning för framställning av cement, kalk, krita eller kalkprodukter.		G

10.7	Anläggning för tillverkning av mer än 500 ton betong, varor av betong eller cement per år.		G
10.8*	Anläggning för produktion av asbest och för tillverkning av asbestbaserade produkter.	T	
10.9*	Anläggning för produktion av glas, inklusive sådana som är avsedda för tillverkning av glasfibrer, med en smältningsskapacitet av mer än 20 ton per dygn.	T	
10.10	Anläggning för tillverkning av glas, glasfibrer eller andra glasvaror som omfattar blandning av glasråvaror (marg), smältning eller syrabehandling av glas, där glasråvaror med tillsats av bly- eller arsenikföreningar eller där mer än 5 ton andra glasråvaror per år förbrukas.		G
10.11*	Anläggning för smältning av mineraler, inklusive sådana för tillverkning av mineralull, med en smältningsskapacitet av mer än 20 ton per dygn.	T	
10.12	Anläggning för smältning av mineraler, inklusive sådana för tillverkning av mineralull.		G
10.13*	Anläggning för tillverkning av keramiska produkter genom bränning, i synnerhet takpannor, tegel, eldfast sten, kakel, stengods eller porslin, med en produktionskapacitet som överstiger 75 ton per dygn, och/eller en ugnskapacitet som överstiger 4 kubikmeter och med en sättningsdensitet per ugn på mer än 300 kg per kubikmeter.	T	
10.14	Anläggning för tillverkning av lättgrus eller lättbetong.		G
10.15	Anläggningar för tillverkning av keramiska produkter genom bränning, i synnerhet takpannor, tegel, eldfast sten, kakel, stengods eller porslin, med en produktionskapacitet som överstiger 1 ton per år.		G
10.16	Anläggning för tillverkning av gipsskivor och fibercementskivor.		G
10.17*	Anläggning för framställning av kol (hårt kol) eller av grafitelektroder genom bränning eller grafitisering.	T	
11	Kemisk industri		
	Produktion enligt verksamhetskategorierna i punkterna 11.1, 11.2, 11.8, 11.10, 11.11 och 11.12 avser, vid tillämpning av dessa punkter, tillverkning av de ämnen eller grupper av ämnen som anges i dessa punkter där tillverkningen omfattar kemiska eller biologiska reaktioner och sker i industriell skala.		

11.1*	Kemisk fabrik för framställning av kemiska, organiska produkter såsom a) kolväten (linjära eller cykliska, mättade eller omättade, alifatiska eller aromatiska), b) syrenehållande organiska föreningar, särskilt alkoholer, aldehyder, ketoner, karboxylsyror, estrar, acetater, etrar, peroxider, epoxiharter, c) svavelnehållande organiska föreningar, d) kväveinhållande organiska föreningar, särskilt aminer, amider, nitronyl- och nitroföreningar, nitratföreningar, nitriler, cyanater, isocyanater, e) fosfororganiska föreningar, f) halogenerade kolväten, g) metallorganiska föreningar, h) plaster (polymerer, syntetfibrer, regenererad cellulosa), i) syntetgummi, j) färgämnen och pigment samt såsom k) ytaktiva ämnen och tensider.	T	
11.2*	Kemisk fabrik för framställning av oorganiska kemikalier såsom a) gaser, såsom ammoniak, klor eller klorväte, fluor eller fluorväte, koloxider, svavelföreningar, kväveoxider, väte, svaveldioxid, karbonylklorid (fosgen), b) syror, kromtrioxid, fluorvätesyra, fosforsyra, salpetersyra, saltsyra, svavelsyra, oleum, svavelsyrighet, c) baser, såsom ammoniumhydroxid, kaliumhydroxid, natriumhydroxid, d) salter, såsom ammoniumklorid, kaliumklorat, kaliumkarbonat, natriumkarbonat, perborat, silvernitratt samt såsom e) icke-metaller, metalloxyder eller andra oorganiska föreningar såsom kalciumkarbid, kisel och kiselkarbid.	T	
11.3	Anläggning för tillverkning av smörjolja.		G
11.4	Anläggning för tillverkning av färg, lack eller tryckfärg för en produktion av mer än 1 ton per år.		G
11.5	Anläggning för tillverkning av plastprodukter där processen omfattar polymerisation eller mer än 1 ton andra plastprodukter per år.		G
11.6	Anläggning för tillverkning av konstfibrer eller lim.		G
11.7	Anläggning för att genom vulkning tillverka gummivaror, om produktionen baseras på mer än 1 ton ovulkad gummiblandning per år.		G
11.8*	Kemisk anläggning för framställning av gödselmedel baserade på fosfor, kväve eller kalium (enkla eller sammansatta).	T	
11.9	Anläggning för tillverkning av gödselmedel baserade på andra ämnen än fosfor, kväve eller kalium.		G
11.10*	Kemisk anläggning för framställning av växtskyddsmedel eller biocider.	T	

K 2 LF (2008:130) om miljöskydd

11.11*	Kemisk anläggning med kemisk eller biologisk tillverkning av läkemedel, även mellanprodukter.	T	
11.12*	Kemisk anläggning för framställning av sprängämnen.	T	
11.13	Fabrik där titandioxid framställs.	T	
12	Textilindustri		
12.1*	Garveri för en produktion av mer än 12 ton produkter per dygn.	T	
12.2	Anläggning för garvning eller annan beredning av läder eller pälskinn för en produktion av mer än 2 ton färdigt läder eller färdigt pälskinn per år.		G
12.3*	Anläggning för förbehandling (tvättning, blekning och mercerisering) eller för färgning av fibrer eller textilier där behandlingskapaciteten överstiger 10 ton per dygn.	T	
12.4	Anläggning för förbehandling eller färgning av fibrer eller textilier av mer än 10 ton fibrer eller textilier per år.		G
12.5	Tvätterier för mer än 1 ton tvättgods per dygn.		G
12.6	Kemtvätt.		G
13	Skogsindustri		
13.1*	Industriell anläggning för a) framställning av pappersmassa av trä eller andra fibrösa material, eller för b) framställning av papper, papp eller kartong där produktionskapaciteten överstiger 20 ton per dygn. c) OSB-spånskivor, spånskivor eller träfiberskivor där produktionskapaciteten överstiger 600 kubikmeter per dygn.	T	
13.2	Anläggning för framställning av mer än 1 ton returfiber massa per år och tillverkning av mer än 1 ton per år papper eller kartong.		G
13.3	Anläggning för tillverkning av träfiberskivor, fanér eller plywood, med undantag för verksamhet som avses i punkt 13.4.		G
13.4	Anläggning för tillverkning av mer än 500 kubikmeter spånskivor eller andra produkter av spån per år.		G
13.5	Sågverk vars produktionskapacitet är minst 6 000 kubikmeter sågvirke per år.		G
§	10 § 2 mom. i punkten ML: Träskyddsbehandlingsanläggning som behandlar virke genom tryck- eller vacuumimpregnering.	T	
13.6*	Behandling av trä och träprodukter med kemikalier där produktionskapaciteten överstiger 75 m ³ per dygn av annat slag än behandling uteslutande mot blånadssvampar.	T	
13.7	Träskyddsbehandlingsanläggning eller annan anläggning som använder träskyddskemikalier.		G

13.8	Upplag av obarkat virke i vatten där minst 500 kubikmeter virke kan förvaras.		G
13.9	Anläggning för framställning eller bearbetning av träbaserat bränsle, eller av bränsleprodukter som är baserade på skogs- eller jordbruksprodukter, i form av träull, trämjöl, flis, spån eller liknande samt pellets eller briketter baserat på mer än 3 000 kubikmeter råvara per år.		G
14	Fritidsanläggningar		
§	10 § 2 mom. j punkten ML: Anläggning för motorsport med en sammanlagd asfalterad banyta som överstiger 30 000 kvadratmeter.	T	
14.1	Utomhus belägen motorsportbana.		G
14.2	Utomhus belägen permanent skjutbana.		G
14.3	Djurpark där djurens årliga sammanlagda utsöndring, i färskt träck eller urin, är minst 3 000 kilogram kväve eller minst 390 kilogram fosfor.		G
14.4	Nöjespark.		G
15	Vattenföretag		
§	6:15 § 2 mom. f punkten VL: Byggande, fyllning, pålning, grävning, muddring, sprängning eller rensning i vattenområde om den bottenyta som verksamheten omfattar i vattenområdet uppgår till mer än 500 kvadratmeter.	T	
15.1	Muddrings-, grävnings- eller fyllnadsarbete i vattenområde, om den bottenyta som verksamheten omfattar i vattenområdet uppgår till mer än 50 kvadratmeter.		G
15.2	Deponering av muddermassor i vattenområde.		G
15.3	Borring i berg efter energi eller vatten oavsett djup.		G
15.4	Utläggning av slingor i vattnet för värme- eller kylanläggning.		G
§	6:15 § 2 mom. d punkten VL Tagande av ytvatten ur sötvattenområde då det sammanlagda uttaget, varvid flera anläggningars uttag ur samma vattenförekomst räknas samman, överstiger 200 000 kubikmeter vatten per år.	T	

15.5	<p>Uttag av vatten från en sjö, från det att vatten inte längre rinner ut från sjön, där det sammanlagda årliga vattenuttaget sänker vattenytan</p> <p>a) med mer än 10 centimeter (volymen som det motsvarar inom parentes) för</p> <ul style="list-style-type: none"> – Möträsk i Finström och Saltvik (18 000 kubikmeter), – Stora Svartträsk i Finström (9 600 kubikmeter), – Tjudö träsk i Finström (81 000 kubikmeter), – Olofnsnäs träsk i Geta (37 600 kubikmeter), – Östra Kyrksundet i Sund (197 500 kubikmeter), – Västra Kyrksundet i Sund (56 200 kubikmeter), – Lilla Svartträsk i Finström (1 700 kubikmeter) och – Degerbergsfjärden i Jomala (6 500 kubikmeter) samt <p>b) med mer än 2,5 centimeter (vattenvolymen som det motsvarar inom parentes) för</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vestmyra träsk i Hammarland (2 650 kubikmeter), – Bränneriträsket i Finström (880 kubikmeter), – Storträsk i Finström (15 020 kubikmeter), – Bjärströms träsk i Finström (6 300 kubikmeter), – Kvarnträsk i Finström (4 470 kubikmeter), – Slussfjärden i Finström (2 410 kubikmeter), – Norra Långsjön i Saltvik (12 390 kubikmeter) och – Dalsträsk i Saltvik (6 310 kubikmeter), <p>c) utom i de fall som anges i 2 kap. 7 § vattenlagen för landskapet Åland, från</p> <ul style="list-style-type: none"> – Norrträsk i Finström, – Bolstaholms träsk i Geta, – Koldon träsk i Finström, – Katthavet och Kungsöfjärden i Jomala, – Höckböle träsk i Geta och – Länabba träsk i Finström samt <p>d) med mer än 5 centimeter för övriga sjöar.</p>	G		<p>15.7</p> <p>Uttag av hushållsvatten från en sjö då vatten inte längre rinner ut från sjön och det totala årliga vattenuttaget motsvarar en volym som sänker vattenytan</p> <p>a) med mer än 10 centimeter (volymen som det motsvarar inom parentes) för</p> <ul style="list-style-type: none"> – Markusbölefjärden i Finström (145 300 kubikmeter), – Långsjön i Finström och Jomala (138 000 kubikmeter), – Lavsböle träsk i Saltvik (27 300 kubikmeter) samt <p>b) med mer än 5 centimeter (volymen som det motsvarar inom parentes) för</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dalkarby träsk i Jomala (8 300 kubikmeter), – Toböle träsk i Saltvik (25 800 kubikmeter) eller för – Oppsjön i Kökar (10 600 kubikmeter). <p>§</p> <p>6:15 § 2 mom. e punkten VL: Täkt av mer än 10 000 kubikmeter grundvatten per år, varvid flera anläggningars uttag ur samma vattenförekomst räknas samman.</p> <p>15.8</p> <p>Täkt av mer än 10 kubikmeter grundvatten per dygn, varvid flera anläggningars uttag ur samma grundvattentillgång ska räknas samman.</p> <p>§</p> <p>6:15 § 2 mom. a punkten VL: Anläggande av bro, tunnel eller annan transportanordning i, över eller under allmän farled.</p> <p>§</p> <p>6:15 § 2 mom. b punkten VL: Utläggande eller upptagning av ledning eller kabel i allmän farled om inte godkännande till företaget från den myndighet som har att övervaka farleden har inhämtats.</p> <p>§</p> <p>6:15 § 2 mom. c punkten VL: Annan med 6:15 § 2 mom. a och b punkterna (se ovan) jämförbar olägenhet för samfärdseln.</p> <p>15.9</p> <p>Uppförande av vägbank i vatten om den bottenyta som verksamheten omfattar i vattenområdet uppgår till högst 500 kvadratmeter.</p> <p>§</p> <p>6:15 § 2 mom. g punkten VL: Anläggande av våtmark över 5 hektar.</p> <p>§</p> <p>6:15 § 2 mom. h punkten VL: Markavvattning av mer än 5 hektar undantaget dränering av jordbruksmark genom täckdikning med dräneringsrör som har en största diameter om 300 millimeter.</p> <p>§</p> <p>6:15 § 2 mom. i punkten VL: Uppdämning av mer än 20 000 kubikmeter vatten per år från samma avrinningsområde.</p>	G
15.6	<p>Annat vattenuttag än för hushållsvatten och det som anges i 2:7 § VL då vatten inte längre rinner ut från</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dalkarby träsk i Jomala, – Markusbölefjärden i Finström, – Långsjön i Finström och Jomala, – Borgsjön i Sund, – Lavsböle träsk i Saltvik, – Toböle träsk i Saltvik, – Oppsjön i Kökar, eller från <p>annan sjö där hushållsvatten tas för fler än 50 personer eller medeluttaget för hushållsvatten överskrider 10 kubikmeter per dygn.</p>	G			G

K 2 LF (2008:130) om miljöskydd

§	6:15 § 1 mom. VL: Tillstånd för utförande av vattenföretag krävs om genomförandet berör enskild rättsinnehavares rätt och inte samtliga berörda rättsinnehavare godkänt åtgärden.	T	
§	6:18 § a – g punkterna VL: Utförande av vattenföretag om det kan medföra a) fara för människors hälsa, b) sådant förändringar i naturförhållandena eller av existensbetingelserna för de i naturen levande organismerna som är betydande, c) fara för översvämning eller allmän vattenbrist, d) ändring eller stängning av kungsådra, e) olägenhet för fiskens vandring eller möjlighet till fortplantning som är betydande, f) försämring av vattnets reningsförmåga eller annan kvalitetsförsämring som inte är ringa eller g) betydande minskning av naturskönheten, trivseln i omgivningen, kulturvärdena eller rekreativmöjligheterna.		G
16	Övrigt		
16.1	Sjukhus med flera än 200 vårdplatser.		G
16.2	Begravningsplats.		G
16.3	Krematorium.		G
16.4	Anläggning i vilken sandblåstring sker utomhus.		G
16.5	Anläggning som avses i 3 och 4 §§ statsrådets förordning om begränsning av utsläpp av flyktiga organiska föreningar försakade av användning av organiska lösningsmedel i vissa verksamheter och anläggningar (FFS 435/2001).		G
16.6	Sanering av förorenad mark, sediment eller grundvatten som riskerar att medföra en betydande miljöpåverkan.		G
16.7*	Anläggning som är avsedd för ytbehandling av material, föremål eller produkter och som använder organiska lösningsmedel, i synnerhet för appreturer, tryckning, bstrykning, avfettning, vattenskyddsimpregnering, limning, målning, rengöring eller impregnering med en förbrukning av lösningsmedel som överstiger 150 kg per timme eller mer än 200 ton per år.	T	

- 3) kolmonoxid,
- 4) flyktiga organiska föreningar,
- 5) metaller och deras föreningar,
- 6) stoft,
- 7) asbest, suspenderade partiklar och fibrer,
- 8) klor och dess föreningar,
- 9) fluor och dess föreningar,
- 10) arsenik och dess föreningar,
- 11) cyanider,
- 12) ämnen och beredningar för vilka det har påvisats att de har karcinogena eller mutagena egenskaper eller kan påverka fortplantningen,
- 13) polyklorerade dibensodioxiner och polyklorerade dibensofuraner.

Utsläpp i vatten

För en ämnesförteckning över de viktigaste förorenande ämnena vid fastställande av gränsvärden för utsläpp i vatten, se ämnen i bilaga 3 i vattenförordningen (2010:93) för landskapet Åland. Utöver ämnena i vattenförordningens bilaga 3 är även ämnen som bidrar till eutrofiering och övriga kolväten viktiga förorenande ämnen vid fastställande av gränsvärden för utsläpp.

Bilaga 2

Kommunalt avloppstillstånd för ny- eller ombyggnad av små avloppsanläggningar motsvarande högst 25 personekvivalenter (pe).

1. Reningskrav

Avloppsanläggningen ska klara följande reningskrav:
- Fosforreduktionen ska vara minst 80 procent.
- Kvävereduktionen ska vara minst 40 procent.
- Reduktionen av organiska ämnen räknat som reduktion av BOD₇-värde ska vara minst 90 procent.

Målsättningen är att minst 50 procent av fosfor i avloppsvattnet ska kunna återvinnas.

Den procentuella reningsgraden kan bestämmas utgående från uppmätta koncentrationvärden (uttryckt i t.ex. milligram per liter) för organiska ämnen, fosfor och kväve i renat och orenat avloppsvatten (toalett-vatten och BDT-vatten). Då det i praktiken är svårt att på ett tillförlitligt sätt mäta koncentrationer i orenat avloppsvatten speciellt från avloppsanläggningar för enfamiljshus, så kan reningsgraden beräknas utgående från uppmätta koncentrationvärden i renat avloppsvatten och från schablonvärden enligt tabellen nedan för helt orenat avloppsvatten. Beräkningen kan göras då det är möjligt att som grund för den använda ett specifikt avloppsvattenflöde (uttryckt i t.ex. liter per person och dygn) och då det renade avloppsvattnet som prov tas på inte har späts ut med yt- eller grundvatten. Ett sådant specifikt avloppsvattenflöde som ofta kan användas för avloppsanläggningar för enfamiljshus är 150 liter per person och dygn (l/pd). En bedömning måste dock alltid göras i det enskilda fallet om det är rimligt att anta att avloppsvattenflödet är 150 l/pd.

Bilaga 1a (2015/15)

De viktigaste förorenande ämnena vid fastställande av gränsvärden för utsläpp

Utsläpp i luft

- 1) svaveloxider och andra svavelföreningar,
- 2) kväveoxider och andra kväveföreningar,

Tabell med schablonvärden						
belastningens ursprung	organiska ämnen (BOD ₇ -värde)		fosfor		kväve	
	gO ₂ /pd	%	gP/pd	%	gN/pd	%
fekalier	15	30	0,6	30	1,5	10
urin	5	10	1,2	50	11,5	80
BDT-vatten	30	60	0,4	20	1,0	10
sammantaget	50	100	2,2	100	14,0	100

BOD₇ = Biological Oxygen Demand. BOD₇-värdet är ett mått på den mängd syre som behövs för att under sju dygn bryta ner en viss mängd organiska ämnen

BDT = bad-, disk- och tvättvatten

g = gram

pd = person och dygn

O₂ = syre

P = fosfor

N = kväve

Om utsläppet av avloppsvatten sker till en vattentäkt, badstrand eller annan speciellt känslig recipient kan kommunen besluta om strängare krav än vad som förskrivs i denna bilaga. Reningskrav ska fastställas utgående från att möjligheten att använda vattenområdet, för det ändamål för vilket det har tagits i bruk, inte försämrats.

2. Andra krav

Dagvatten och dräneringsvatten får inte ledas till avloppsanläggningen. Slambrunnar som hör till avloppsanläggningen ska tömmas tillräckligt ofta, så att slam inte försämrar reningen i anläggningen.

Innan en ny- eller ombyggd anläggning tas i bruk ska den synas och godkännas av kommunen.

För en avloppsanläggning med en maximal belastning motsvarande flera än 5 pe ska finnas en beskrivning av avloppssystemet samt en aktuell bruks- och underhållsanvisning. Reningen i anläggningen ska regelbundet kontrolleras och vid behov redovisas.

Lokaliseringen av en avloppsanläggning ska göras enligt vattenlagen (1996:61) och landskapslagen (2008:124) om miljöskydd.

3. Undantag från genomförandekrav vid ombyggnad

3.1 Avloppsanläggning för högst 5 pe med enbart slamavskiljare

A. Kommunen kan bevilja undantag på grund av att avloppsvattnets påverkan på vattenmiljön bedöms vara liten och avloppsanläggningen nyttjas av högst två personer som är födda år 1935 eller tidigare.

B. Kommunen kan bevilja undantag senast till den 1 januari 2013, om fastighetens innehavaren förbinder sig att ansluta fastighetens avlopp till ett

- kommunalt avloppsprojekt som är beslutat att genomföras i det aktuella området i överensstämmelse med kommunens avloppsplanering eller till

- privat avloppsprojekt som omfattar minst fem hushåll. C. Kommunen kan bevilja undantag om avloppsvattnet släpps ut i ett dike och

- dikets längd från utsläppspunkten till dikesmynningen är minst 200 meter eller om
- avståndet från utsläppspunkten till havet eller en sjö är minst 200 meter.

Undantag enligt punkt C kan dock inte beviljas om - det finns särskilda skäl som motiverar en tidigare ombyggnad av avloppsanläggningen

- avloppsvattnet släpps ut i ett tillrinningsområde för dricksvattentäkterna Borgsjön, Dalkarby träsk, Lavsböle träsk, Långsjön/Markusbölefjärden, Oppsjön eller Toböle träsk.

Undantag enligt punkt C kan avse längst tiden fram till den 1 januari 2009.

3.2 Andra avloppsanläggningar för högst 5 pe än de i avsnitt 3.1

Undantag kan göras för tiden fram till den 1 januari 2014 för anläggningar vid vilka inte kraven enligt denna bilaga uppfylls men vid vilka reningen är bättre än i anläggningar med enbart slamavskiljning.

Bilaga 3 (2011/93)

Krav vid borring i berg

1. Allmänna krav

1.1 Vid borring ska vattnets salthalt i borrhålet kontrolleras med konduktivitetmätare. Om ledningsförmågan överskrider 700 mikrosiemens per centimeter ska vattenprov tas och kloridhalten analyseras vid ett laboratorium.

1.2 På de platser kloridhalten i vattnet överskrider 100 milligram per liter ska borrhålet tätas enligt kapitel 3. så att grundvattnet inte riskerar att förenas.

1.3 Om annan förorening observeras i borrhålet ska Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet informeras.

1.4 Att öka vattenkapaciteten genom sprängning i brunnen är inte tillåtet.

1.5 Foderrör ska drivas ner minst 2 meter i fast berg, dock minst 6 meter från markytan.

1.6 Svettskarvar mellan foderrör ska vara täta och hållfasta mot arbetstryck.

1.7 Tätning mellan foderrör och berg ska genomföras och vara tät.

1.8 Senast en månad efter att borrhålsarbetet är slutfört ska den som utfört borrhålsarbetet skicka en kopia av brunnsprotokollet till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet där det ska framgå brunnens slutliga placering och djup, markens beskaffenhet samt ledningsförmåga och eventuell uppmätt kloridhalt i vattnet i borrhålet.

1.9 Foderrörens kvalitet ska vara hållbar och beständig. I första hand ska foderrör av stål användas.

2. Särskilt om energibrunnar

2.1 Borrhålskollektorn ska vara en helsvetsad plast-rörskollektor enligt svenska SS-EN 12201 eller motsvarande med fabriksstillverkad returböj.

K 3 LF (2001:38) om ... åtgärder mot förorening av luften

2.2 Kollektorslangen ska inspekteras för eventuella transportskador och vid behov provtryckas innan ned-sänkning i borrhål. Provtryckning ska genomföras efter installation och rekommenderas ske i samband med provkörning av värmepumpen.

2.3 Borrhålslocket ska vara fast förankrat i foderröret för att förhindra upptryckning av kollektorn vid eventuell isbildning på slangen. Locket ska även vara tättslutande för att förhindra att ytvatten och eller jord tränger in i brunnen. Vid upptryckande (artesiskt) vatten ska åtgärder vidtas för att förhindra grundvattenutflöde.

2.4 Svetsning av plaströskopplingar ska genomföras med lämpligt material och svetsutrustning, invändig stödhylsa vid mekaniska kopplingar.

2.5 Rörgrav ska fyllas med lämpligt material som inte kan skada slangen.

2.6 Kollektorslang i mark ska isoleras med markbeständigt material genom husvägg och vidare 0,5 meter utanför husvägg.

2.7 Energibrunns läge på fastigheten ska anges med noggrannheten +/- 0,1 meter. Lägesuppgifterna ska anges med bricka på husgrund eller annan väl synlig plats.

2.8 Anläggningen ska utformas så att den automatiskt stängs av vid läckage från kollektorslangen. Om läckage eller annat fel uppstår på anläggningen ska det åtgärdas utan dröjsmål. Om läckage på kollektorslangen sker i brunnen ska kollektorslangen pumpas fri från köldbärarvätska och tas upp och repareras eller bytas ut. Därefter ska pumpen monteras och brunnen pumpas ur, tills vattnet vare sig smakar eller doftar köldbärarvätska. Vid läckage till omgivningen ska Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet informeras.

2.9 Etylenglykol får inte användas vid nyinstallationer som frostskyddsmedel i kollektorn, utan biologiskt framställt etanol rekommenderas.

2.10 Borrhål får placeras med mindre än 20 meters mellanrum inom egen fastighet. Den som utför borrhållningen får avgöra avstånd och djup mellan de egna brunna. Avståndet till borrhål på intilliggande fastighet måste vara minst 20 meter.

2.11 Avståndet vid markytan mellan borrhål kan minskas genom att vinkla hålen ifrån varandra, skyddsavståndet 20 meter till grannfastighetens borrhål ska då uppfyllas på en nivå under markytan som motsvarar 40 procent av borrhålsdjupet. Borrhållningen ska utföras med extra styrning för att säkerställa borrhålets riktning.

2.12 Skyddsavståndet mellan en energibrunn och en enskild borrhåll vattentäkt ska vara minst 30 meter och till grävd brunn minst 20 meter.

2.13 Nyinstallation av energibrunnar får inte ske inom 100 meters avstånd från borrhåll grundvattentäkter som nyttjas av flera än 10 personer eller där medeluttaget överskrider 2 kubikmeter per dygn.

2.14 Nyinstallation av energibrunnar är inte tillåten inom 100 meters avstånd från ytvattentäkterna Dalkar-by träsk i Jomala, Markusbölefjärden i Finström, Långsjön i Finström och Jomala, Borgsjön i Sund, Lavsböle träsk och Toböle träsk i Saltvik och Oppsjön i Kökar.

2.15 Energibrunnar närmare än 30 meter från en enskild avloppsanläggning ska placeras högre i terrängen än den enskilda avloppsanläggningen. Detta är speciellt viktigt i närheten av borrhåll vattentäkter.

2.16 Vid borrhåll inom 300 meter från strandlinjen vid saltsjön vid normalvattenstånd eller nedanför 5 meters höjdkurvan över havsytan vid normalvattenstånd ska förutom kontrollen enligt punkten 1.1 och eventuellt punkten 1.2 avläsning av konduktiviteten eller kloridhalter utföras i botten av brunnen tidigast en vecka och senast sex månader efter avslutad borrhållning. Detta gäller inte en brunn där det redan vid borrhållstillfället uppmätts en kloridhalt i vattnet som överskrider 100 milligram per liter och som därför ska tätas. Om konduktiviteten i vattnet överskrider 700 mikrosiemens per centimeter eller kloridhalten i vattnet överskrider 100 milligram per liter ska tätning enligt kapitel 3 göras.

3. Tätning

Borrhålet ska tätas genom injektering av tätningmaterial eller på motsvarande av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet godkänt sätt så att det är säkerställt att det inte finns någon hydraulisk kontakt mellan söt-vatten- och saltvattenförande skikt i brunnen. Tätningmaterialet ska inte påverka grundvattnets kemi negativt och tåla frysning.

K 3 Landskapsförordning (2001:38) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening av luften

1 §. (2015/27) Med de avvikelser som anges i denna förordning ska följande författningar tillämpas i landskapet Åland:

Regler om luftkvaliteten

1. Statsrådets beslut om riktvärden för luftkvalitet och målvärde för svavelnedfall (FFS 480/1996)

2. (2017/24) Statsrådets förordning om arsenik, kadmium, kvicksilver, nickel och polycykliska aromatiska kolväten i luften (FFS 113/2017)

3. (2017/24) Statsrådets förordning om luftkvaliteten (FFS 79/2017)

Regler om utsläpp

4. Statsrådets beslut om begränsning av utsläpp av flyktiga organiska föreningar vid upplagring och distribution av bensin (FFS 468/1996)

5. Statsrådets förordning om begränsning av utsläpp som leds ut i luften från vissa verksamheter och anläggningar som använder organiska lösningsmedel (FFS 64/2015)

6. Statsrådets förordning om begränsning av utsläpp av flyktiga organiska föreningar förorsakade av användning av organiska lösningsmedel i vissa målarfärger och lacker samt produkter för fordonsreparationslackering (FFS 837/2005)

7. Statsrådets förordning om återvinning av bensinångor vid distributionsstationer (FFS 1085/2011)

8. Statsrådets förordning om begränsning av utsläpp från stora förbränningsanläggningar (FFS 936/2014)

Regler om produkters sammansättning

9. Statsrådets beslut om svavelhalten för stenkol (FFS 888/1987)

10. Statsrådets förordning om svavelhalten i tung brännolja och lätt brännolja (FFS 413/2014)

11. 6 kap. 4-7 samt 10 och 12 §§ statsrådets förordning om miljöskydd för sjöfarten (FFS 76/2010)

12. Statsrådets förordning om kvalitetskraven på motorbensin, dieselolja och vissa andra flytande bränslen (FFS 1206/2010)

1a §. (2015/17) Statsrådets förordning om begränsning av utsläpp från stora förbränningsanläggningar tillämpas i landskapet på sådana förbränningsanläggningar som har en bränsleeffekt på minst 50 megawatt och som använder fast, flytande eller gasformigt bränsle (stor förbränningsanläggning). På sådana förbränningsanläggningar tillämpas även 1b-1d §§.

Den i 1 mom. nämnda förordningen tillämpas dock inte på

1) anläggningar där förbränningsprodukterna används direkt för uppvärmning, torkning eller annan behandling av föremål eller material,

2) efterförbränningsanläggningar som är konstruerade att rena rökgaser genom förbränning och som inte används som separata förbränningsanläggningar,

3) anordningar för regenerering av katalysatorer för katalytisk krackning,

4) anordningar för omvandling av svavelväte till svavel,

5) reaktorer som används inom den kemiska industrin,

6) koksugnsblock,

7) cowperapparater,

8) tekniska anordningar som används för att producera drivkraft för fordon, fartyg eller luftfartyg,

9) gasturbiner och gasmotorer som används på offshoreplattformar,

10) anläggningar där det bränsle som används är något annat fast eller flytande avfall än det fasta eller flytande avfall som klassificeras som biomassa,

11) anläggningar där diesel-, gas eller flerbränslemotorer undersöks, utvecklas eller testas.

I landskapet tillämpas inte bestämmelserna i 10-12 §§ i den förordning som nämns i 1 mom.

1b §. (2015/17) När rökgaserna från två eller flera separata pannor, gasturbiner eller förbränningsmotorer (energiproducerande enhet) leds ut genom en gemensam skorsten som innehåller en eller flera rökkanaler ska den kombination med en bränsleeffekt på minst 50 megawatt som dessa enheter utgör betraktas som en enda stor förbränningsanläggning och deras bränsleeffekt ska räknas samman när förbränningsanläggningens bränsleeffekt fastställs. När bränsleeffekten för stora förbränningsanläggningar fastställs beaktas inte energiproducerande enheter vars bränsleeffekt är under 15 megawatt.

När minst två sådana i 1 mom. avsedda energiproducerande enheter vars sammanräknade bränsleeffekt är minst 50 megawatt och vars drift har inletts enligt ett miljötillstånd som har beviljats eller beviljas den 1 juli 1987 eller därefter har uppförts eller uppförs så att rökgaserna från dem, enligt tillståndsmyndighetens prövning och med beaktande av tekniska och ekonomiska omständigheter kan ledas ut genom en gemensam skorsten, ska kombinationen av dessa energiproducerande

enheter betraktas som en enda förbränningsanläggning och deras bränsleeffekter ska räknas samman när förbränningsanläggningens bränsleeffekt fastställs.

1c §. (2015/17) I miljötillståndet för en stor förbränningsanläggning ska det, för uppfyllande av Art 37 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU om industriutsläpp, uppställas tillräckliga krav på vilka förfaranden som ska följas om reningsutrustningen i anläggningen fungerar dåligt eller havererar.

Verksamhetsutövaren för en stor förbränningsanläggning ska utan dröjsmål underrätta tillsynsmyndigheten om störningar i tillgången på bränsle samt om störningar och fel i rökgasreningsutrustningen vid en energiproducerande enhet.

Om utrustningen för rening av rökgaser vid en energiproducerande enhet har havererat eller drabbats av driftsstörningar, ska verksamhetsutövaren driva anläggningen med bränslen som orsakar små mängder utsläpp eller begränsa driften vid anläggningen.

Vid störningar i tillgången på bränsle får tillsynsmyndigheten för en begränsad tid bevilja verksamhetsutövaren rätt att vid en energiproducerande enhet som använder bränsle med en låg svavelhalt avvika från de utsläppsgränsvärden som fastställts för enheten eller rätt att vid en energiproducerande enhet som använder gasformiga bränslen använda något annat än gasformigt bränsle.

1d §. (2015/17) Till en ansökan om miljötillstånd för en stor förbränningsanläggning med en nominell elektrisk effekt på 300 megawatt eller mera ska det fogas en utredning om förutsättningarna för avskiljande av koldioxid. Om det utifrån utredningen eller annan information kan bedömas att det finns förutsättningar för att avskilja koldioxid, ska det i miljötillståndet bestämmas att lämpligt utrymme ska avsättas vid anläggningen för den utrustning som krävs för att avskilja och komprimera koldioxid.

Av den utredning som avses i 1 mom. ska det framgå

1) om det vid anläggningen finns lämpliga lagringsplatser,

2) om transporten är tekniskt och ekonomiskt genomförbar, samt

3) om det är tekniskt och ekonomiskt möjligt att eftermontera utrustning för avskiljning av koldioxid.

2 §. (2010/78) Uppföljningen i landskapet enligt reglerna om luftkvaliteten i 1 § ska göras i tillräcklig omfattning. Uppgifterna från de närmaste uppföljningsområdena i riket ska användas.

Med avvikelse från statsrådets förordning om begränsning av utsläpp som leds ut i luften från vissa verksamheter och anläggningar som använder organiska lösningsmedel gäller i landskapet miljögranskningsplikt i de fall verksamheter enligt riksförordningen är tillståndspliktiga eller registreringspliktiga. (2015/17)

3 mom. upphävt (2015/17).

3 §. Ändringar i författningarna i 1 § skall tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

4 §. De förvaltningsuppgifter som ska skötas av statliga myndigheter eller kommuner enligt författningarna i 1 § handhas i landskapet av landskapsregeringen eller, i

K 4 LF (2010:81) om ... anläggningar som innehåller ämnen som bryter ned ozonskiktet samt växthusgaser

förekommande fall, av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. (2007/132)

Om författningarna i 1 § hänvisar till bestämmelser i rikslagstiftningen och motsvarande bestämmelser finns i landskapslagstiftningen skall hänvisningen anses avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

5 §. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2001. Genom denna förordning upphävs landskapsstyrelsens beslut (1996:69) om tillämpning i landskapet Åland av vissa statsrådsbeslut rörande åtgärder mot förorening av luften.

Ikraftträdandebestämmelse (2017/24):

Denna förordning träder i kraft den 1 april 2017.

K 4 Landskapsförordning (2010:81) om tillämpning i landskapet Åland av statsrådets förordning om underhåll av anläggningar som innehåller ämnen som bryter ned ozonskiktet samt vissa fluorerade växthusgaser

1 §. Statsrådets förordning om underhåll av anläggningar som innehåller ämnen som bryter ned ozonskiktet samt vissa fluorerade växthusgaser (FFS 452/2009), nedan kallad ozonförordningen, tillämpas i landskapet. Ändringar i ozonförordningen ska gälla i landskapet från den tidpunkt de träder i kraft i riket.

Statsrådets förordning om underhåll av anläggningar som innehåller ämnen som bryter ned ozonskiktet samt vissa fluorerade växthusgaser (FFS 452/2009) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som förordningen hade innan den upphävdes den 19 september 2016 genom Statsrådets förordning om kompetenskrav för den som hanterar anordningar som innehåller fluorerade växthusgaser eller ämnen som bryter ned ozonskiktet (FFS 766/2016).

2 §. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska sköta förvaltningsuppgifterna enligt förordningen. Certifikat som utfärdats av Säkerhetsteknikcentralen ska gälla även i landskapet. Hänvisningar till rikets miljöskyddslag i ozonförordningens 13 § ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagen (2008:124) om miljöskydd.

K 5 Landskapsförordning (2015:16) om tillämpning på Åland av vissa riksbestämmelser om avfallsförbränning

1 §. Med de avvikelser som anges i denna förordning ska i landskapet tillämpas följande riksbestämmelser om avfallsförbränning:

1) statsrådets förordning om avfallsförbränning (FFS 151/2013) samt

2) 17 § statsrådets förordning om miljöskydd (FFS 713/2014).

2 §. Om den riksförfattning eller de riksbestämmelser som anges i 1 § ändras, ska ändringarna gälla även i landskapet från den tidpunkt då de träder i kraft i riket, om inte annat följer av denna förordning.

Hänvisningarna i den riksförfattning och den riksbestämmelse som avses i 1 § till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka har motsvarighet i landskapslagstiftningen, ska avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

3 §. Statsrådets förordning om avfallsförbränning tillämpas i landskapet på avfallsförbränningsanläggningar där fast eller flytande avfall förbränns.

Förordningen tillämpas dock inte på

1) förgasnings- och pyrolysanläggningar, om de gaser som uppstår genom termisk behandling av avfall renas i sådan omfattning att de innan de förbränns inte längre utgör avfall och de inte kan orsaka större utsläpp än de som uppstår vid förbränning av naturgas,

2) anläggningar där endast följande slag av avfall förbränns:

a) vegetabiliskt jord- och skogsbruksavfall,

b) vegetabiliskt avfall från livsmedelsindustrin, om den värme som alstras vid förbränningen återvinns,

c) vegetabiliskt fiberhaltigt avfall som uppstår vid produktion av nyfibermassa eller vid pappersproduktion från massa, om avfallet förbränns på produktionsplatsen i en samförbränningsanläggning och den värme som alstras återvinns,

d) träavfall, med undantag för sådant träavfall som härstammar från bygg- och rivningsverksamhet eller annan verksamhet, som kan innehålla organiska halogenföreningar eller tungmetaller till följd av behandling med träskyddsmedel eller ytbehandling,

e) korkavfall,

f) radioaktivt avfall,

g) djurkroppar, som förbränns enligt vad som föreskrivs om behandlingen av dem i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002 (förordning om animaliska biprodukter),

h) avfall som uppkommer vid prospektering och utvinning av olje- och gasfyndigheter från offshoreplattformar och som förbränns på dessa,

3) försöksanläggningar som används för forskning och provning i syfte att förbättra förbränningsprocessen och som förbränner mindre än 50 ton avfall per år.

4 §. Vid tillämpningen av statsrådets förordning om avfallsförbränning ska på Åland med

1) avfallsförbränningsanläggning avses en enhet avsedd för termisk behandling av avfall, med eller utan återvinning av alstrad värme, med hjälp av förbränning av avfall genom oxidering eller genom pyrolysis, förgasning eller plasmprocess eller andra termiska behandlingsprocesser, om ämnena från behandlingen sedan förbränns, och med

2) samförbränningsanläggning, en enhet vars huvudsakliga ändamål är energialstring eller tillverkning av materiella produkter och som utnyttjar avfall som normalt bränsle eller tillskottsbränsle eller där avfall behandlas termiskt för att det ska kunna bortskaffas med hjälp av förbränning av avfall genom oxidering såväl som genom pyrolysis, förgasning eller plasmprocess

eller andra termiska behandlingsprocesser, om ämnena från behandlingen sedan förbränns.

Som en i 1 mom. 1 punkten avsedd avfallsförbränningsanläggning betraktas även en anläggning där samförbränningen av avfall utförs på ett sådant sätt att anläggningens huvudsakliga ändamål i högre grad kan anses vara termisk behandling av avfall än energialstring eller tillverkning av materiella produkter.

Om andra processer än oxidering används för termisk behandling av avfall, ska avfallsförbränningsanläggningen eller samförbränningsanläggningen omfatta både förbränningsprocessen och den termiska behandlingsprocessen före förbränningsprocessen.

5 §. När bränseffekten för en samförbränningsanläggning fastställs ska bestämmelserna i 1b § landskapsförordningen (2001:38) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening av luften iakttas.

6 §. Denna förordning träder i kraft den 16 mars 2015 och genom förordningen upphävs landskapsförordningen (2003:33) om avfallsförbränning.

K 6 Landskapsförordning (2005:51) om tillämpning i landskapet Åland av statsrådets förordning om bullerutredningar och handlingsplaner för bullerbekämpning som Europeiska gemenskapen förutsätter

1 §. Med de avvikelser som anges i denna förordning skall i landskapet Åland tillämpas statsrådets förordning om bullerutredningar och handlingsplaner för bullerbekämpning som Europeiska gemenskapen förutsätter (FFS 801/2004).

2 §. Hänvisas i riksförordningen till bestämmelser i rikslagstiftning vilka har motsvarighet i landskapslagstiftningen skall hänvisningen avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

Hänvisningen i riksförordningen till 25a § rikets miljöskyddslag skall enligt denna förordning avse

1) en befolkningskoncentration med över 100 000 invånare vilken på basis av invånartätheten kan anses vara ett område med stadskaraktär,

2) allmänna vägar med en trafikmängd på över tre miljoner fordon per år,

3) järnvägar med en trafikmängd på över 30 000 tåg per år, och

4) flygplatser som används för civil luftfart och som har en trafiktäthet på mer än 50 000 starter eller landningar sammanlagt per år, med undantag av starter och landningar som utförs enbart för övningsändamål med lätta luftfartyg.

3 §. De förvaltningsuppgifter som enligt riksförordningen ankommer på statliga myndigheter skall i landskapet handhas av landskapsregeringen.

4 §. Ändringar i riksförordningen skall tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

LF (2005:51) om ... bullerbekämpning som EG förutsätter

K 6

5 §. Istället för 9 § riksförordningen skall följande gälla. Landskapsregeringen skall tillställa kommissionen

1) före den 30 december 2007 ett sammandrag av bullerutredningar som gjorts för de områden som avses i 6 § 1 mom. riksförordningen,

2) före den 30 december 2008 ett sammandrag av de handlingsplaner för bullerbekämpning som gjorts för de områden som avses i 6 § 1 mom. riksförordningen,

3) före den 30 december 2012 och därefter vart femte år ett sammandrag av de bullerutredningar som gjorts för de områden som avses i 2 § 2 mom. i denna förordning,

4) före den 18 januari 2013 och därefter vart femte år ett sammandrag av de handlingsplaner för bullerbekämpning som gjorts för de områden som avses i 2 § 2 mom. i denna förordning och

5) före den 31 december 2008 och därefter vart femte år ett meddelande om alla de områden som anges i 2 § 2 mom. denna förordning.

K 7 Landskapslag (2011:111) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om främjande av användningen av biodrivmedel för transport

1 §. Inledande bestämmelse

Med de avvikelser som anges i denna lag ska rikets lag om främjande av användningen av biodrivmedel för transport (FFS 446/2007), nedan kallad rikslagen, tillämpas i landskapet.

Ändringar i rikslagen ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av denna lag.

2 §. Förvaltning

De förvaltningsuppgifter som enligt rikslagen ankommer på statens myndigheter ska i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen hänför sig till uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

3 §. Avvikelser från rikslagstiftningen

Hänvisningar i rikslagen till bestämmelser i rikslagstiftningen ska i landskapet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Förordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av rikslagen ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen beslutar.

5 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2012.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

K 8 Landskapsförordning (2007:3) om deponering av avfall

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

I denna förordning finns bestämmelser om krav på deponering av avfall och om tillståndspliktig deponering.

Denna förordning skall inte tillämpas på

1) spridning av slam, inklusive avloppsslam och slam från muddringsverksamhet och liknande material, för gödnings- eller jordförbättringsändamål,

2) användning av lämpligt inert avfall vid restaurering och utfyllnadsarbete eller för byggnadsändamål i deponier,

3) deponering av icke-farligt muddrings slam i vattenområde, från vilket det har avlägsnats, eller på land i närheten av sådant område,

4) deponering av icke-förorenad jord eller icke-farligt inert avfall som uppkommer vid prospektering och utvinning, behandling och lagring av mineraltillgångar samt vid drift av stenbrott.

2 §. Syfte

Syftet med denna förordning är att förebygga och minska negativ miljöpåverkan som deponering av avfall kan orsaka miljön och människors hälsa.

3 §. Definitioner

Följande beteckningar används i denna förordning med den betydelse som anges nedan: (2013/10)

1) *Avfall, farligt avfall och icke farligt avfall.* Begreppen avfall och farligt avfall har samma betydelse som i renhållningslagen och i landskapsregeringens med stöd av 2 § renhållningslagen fattade beslut om avfall och farligt avfall samt förfaranden för återvinning och slutligt omhändertagande. Icke-farligt avfall är avfall som inte är farligt enligt nämnda definition.

2) *Deponi.* Deponi är en upplagsplats för avfall på jorden eller under mark, inklusive

- interna upplag för avfall som har uppkommit inom den egna verksamheten, samt

- platser som används under mer än ett år för tillfällig lagring av avfall men med utslutande av

- anläggningar där avfall omlastas för att beredas för vidare transport för återvinning, behandling eller slutligt omhändertagande på annan plats samt

- platser där avfall som skall återvinnas eller behandlas inom tre år eller där avfall som skall slutligt omhändertas inom ett år lagras.

3) *Inert avfall.* Inert avfall är avfall som inte genomgår några väsentliga fysikaliska, kemiska eller biologiska förändringar. Inert avfall löses inte upp, brinner inte och reagerar inte fysikaliskt eller kemiskt på något annat sätt, inte heller bryts det ned biologiskt eller inverkar på andra material det kommer i kontakt med på ett sätt som kan orsaka skador på miljön eller människors hälsa. Den totala lakbarheten och det totala föroreningsavfallet i avfallet samt ekotoxiciteten hos avfallet skall vara obetydliga och får inte äventyra kvaliteten på yt- eller grundvatten.

4) (2013/10) *Biologiskt nedbrytbart avfall.* Biologiskt nedbrytbart avfall är avfall som kan genomgå anaerob eller aerob nedbrytning, såsom livsmedels- och trädgårdsavfall, papper och kartong.

5) *Geologisk barriär.* En geologisk barriär föreligger när de geologiska och hydrogeologiska förhållandena under och i närheten av en deponi innebär en fastläggande förmåga som är tillräcklig för att förebygga en potentiell risk för mark och grundvatten.

6) *Lakvatten.* Lakvatten är vätska som rinner genom det deponerade avfallet och som tränger ut ur eller stannar kvar i en deponi.

7) *Deponigas.* Deponigas är gas som genereras från det deponerade avfallet.

Se LL (1981:3) om renhållning.

4 §. Deponiklasser

Varje deponi skall hänföras till någon av klasserna

- deponi för farligt avfall,
- deponi för icke-farligt avfall eller
- deponi för inert avfall.

2 kap. Allmänna krav

5 §. Avfall som inte får deponeras

Följande avfall får inte deponeras:

1) *Avfall som,* beroende på de förhållanden som råder i en deponi, är explosivt, frätande, oxiderande, mycket brandfarligt eller brandfarligt, enligt definitionen i bilaga 3 till direktiv 91/689/EEG.

2) *Avfall i flytande form,* inräknat spillvatten men med undantag av slam som har en hög torrhalt.

3) *Sjukvårdsavfall och annat kliniskt avfall* från medicinska eller veterinärmedicinska verksamheter som är smittfarligt och således innehåller levande mikroorganismer eller deras toxiner samt som enligt vetenskap eller grundad misstanke förorsakar sjukdom hos människor eller andra levande organismer.

4) *Avfall som har genomgått utspädning eller blandning* enbart i syfte att uppfylla kriterierna för mottagning av avfall vid en deponi eller kriterierna för att anses vara tillåtet att deponera.

5) *Kasserade däck,* undantaget cykeldäck, från bilar, arbetsmaskiner eller andra fordon eller kross av sådana däck.

6) *Annat biologiskt nedbrytbart avfall* än

- fallvilt samt

- sådant som får grävas ned utan hinder av gällande bestämmelser om bortscaffande av animaliska biprodukter på avlägsna områden och om bortscaffande av döda sällskapsdjur.¹⁾

Vid en deponi som är tillståndspliktig enligt miljöskyddslagen får endast sådant avfall tas emot som överensstämmer med den förteckning som har upprättats för miljötillståndet för deponien som avses i 20 § 2 punkten denna förordning.

1) Jord- och skogsbruksministeriets förordning om bortscaffande av animaliska biprodukter på avlägsna områden och om bortscaffande av döda sällskapsdjur (FFS 1374/2004).

5a §. (2013/10) Tillfällig lagring av metalliskt kvicksilver

För tillfällig lagring i mer än ett år av metalliskt kvicksilver gäller dessutom bilaga 1 till denna förordning.

6 §. Deponering vid deponier av olika deponiklasser

Vid en deponi för icke-farligt avfall får utöver icke-farligt avfall och inert avfall deponeras även stabilt icke-reaktivt farligt avfall med lakningsegenskaper som är likvärdiga med dem som gäller för icke-farligt avfall. Icke-reaktivt farligt avfall får dock inte deponeras i utrymmen som är avsedda för biologiskt nedbrytbart icke-farligt avfall.

Vid en deponi för inert avfall får deponeras endast avfall som uppfyller de kriterier som gäller inert avfall.

7 §. Behandling före deponering

Innan avfall deponeras skall det ha sorterats och behandlats på ett sådant sätt att dess mängd eller farlighet minskas, hanteringen underlättas eller återvinningen gynnas.

8 §. Skyldighet att avsluta deponi

Verksamhetsutövaren är skyldig att avsluta en deponi eller del av deponi som inte längre är i bruk eller som saknar nödvändigt tillstånd enligt miljöskyddslagen. För tillståndspliktiga deponier finns särskilda bestämmelser om skyldighet att avsluta och efterbehandla en deponi i denna förordnings 5 kap.

3 kap. Särskilda krav om tillståndspliktiga deponier (2008/136)**8a §. (2008/136) Inledande bestämmelse**

I detta kapitel finns särskilda krav om tillståndspliktiga deponier.

9 §. (2008/136) Avfallsplan och kontrollplan

Verksamheten får inte motverka de mål som anges i en avfallsplan, som har upprättats i enlighet med 8 § renhållningslagen.

Prövningsmyndigheten ska besluta att verksamhetsutövaren för en deponi ska ha en sådan egenkontrollplan (kontrollplan) som avses i 26 § miljöskyddslagen. I kontrollplanen ska ingå uppgifter om hur verksamhetsutövaren ska säkerställa att deponin uppfyller de tillämpliga krav som gäller för deponin.

Se LL (2008:124) om miljöskydd.

10 §. Beredskapsplan

Verksamhetsutövaren skall tillse att en beredskapsplan finns som skall följas om de rikt- eller gränsvärden för grundvattenkvalitet som gäller för en deponi, överskrider i sådan omfattning att beredskapsplanen i enlighet med tillståndsvillkoren skall tas i bruk. Beredskapsplanen skall omfatta tillräckliga åtgärder för att undanröja en skada som följer av att gränsvärden har överskridits.

11 §. Efterbehandlingsgaranti

Verksamhetsutövaren skall ställa en ekonomisk eller motsvarande garanti som är tillräcklig för att säkerställa att denne fullföljer de skyldigheter att avsluta och efterkontrollera en deponi, som krävs i enlighet med denna förordning eller enligt tillståndsvillkoren för deponin.

12 §. Deponins utformning

En deponis botten och sidor skall bestå av en geologisk barriär som skyddar mark, grundvatten och yt-vatten. Den geologiska barriären skall uppnå följande krav på permeabilitet (genomtränglighet) och mäktighet (tjocklek):

Deponi för	Permeabilitet	Mäktighet
farligt avfall	≤1,0 x 10 ⁻⁹ meter per sekund	≥ 5 meter
icke-farligt avfall	≤1,0 x 10 ⁻⁹ meter per sekund	≥ 1 meter
inert avfall	≤1,0 x 10 ⁻⁷ meter per sekund	≥ 1 meter

Om den geologiska barriären inte på ett naturligt sätt uppfyller ovanstående villkor, kan den kompletteras på konstgjord väg och förstärkas på annat sätt som ger ett likvärdigt skydd. En barriär som framställts på konstgjord väg bör vara minst 0,5 meter tjock och ha ett geologiskt underlag som är så stabilt att sättningar, som kan orsaka skador på barriären, förhindras.

En deponi för farligt avfall eller icke-farligt avfall skall vara försedd med en konstgjord botten tätning och ett minst 0,5 meter tjockt dräneringsskikt samt ha system för

1) kontroll av regnvatten som tränger in i deponin,
2) förhindrande av att ytvatten och grundvatten tränger in i det deponerade avfallet samt för

3) insamling och behandling av förorenat vatten och lakvatten från deponin, så att vattnet uppfyller de krav för vattenkvaliteten som enligt tillståndsvillkoren gäller för att det skall få släppas ut.

Tillståndsmyndigheten kan meddela undantag från bestämmelserna i 1 och 2 mom. om den bedömer att uppsamling och behandling av lakvatten inte är nödvändig eller att deponin inte utgör någon risk för mark och vatten. Kraven på permeabilitet och mäktighet får dock aldrig understiga de krav som ställs på en deponi för inert avfall.

13 §. Gashantering

Verksamhetsutövare för en deponi som tar emot biologiskt nedbrytbart avfall skall se till att deponigas från deponin insamlas, behandlas och utnyttjas. Om sådan gas inte kan användas för energiproduktion skall den packas.

14 §. Intrångskontroll

En deponi skall vara inhägnad med stängsel eller med liknande anordning och ha läsbara grindar. Där skall finnas installationer och rutiner ägnade att upptäcka och hindra illegal eller okontrollerad deponering. Verksamhetsutövaren skall se till att okontrollerat tillträde till deponin hindras samt att grindarna är låsta när deponin är obemannad.

15 §. Avfallets mottagning

I samband med att avfall tas emot skall medföljande handlingar kontrolleras. Avfall får endast tas emot om avfallsinnehavaren eller verksamhetsutövaren genom lämplig dokumentation klarlagt att avfallet får tas emot enligt tillståndets förteckning över vilka typer av avfall som får deponeras vid den aktuella deponin. Vid leverans av farligt avfall skall kontroll ske även av de identifieringshandlingar som krävs enligt artikel 5.3 rådets direktiv 91/689/EEG och vid leverans av avfall från utlandet skall kontroll ske även av de handlingar som krävs enligt europaparlamentets och rådets förordning nr 1013/2006 om transport av avfall. Om det sker

K 8 LF (2007:3) om deponering av avfall

upprepade och regelbundna leveranser av samma typ av avfall, är det tillräckligt att dokumentationen visas fram vid den första leveransen.

En besiktning av varje avfallslast skall göras vid in-farten och vid tipsåret, för att kontrollera om avfallet är detsamma som beskrivits i de medföljande handlingarna.

Verksamhetsutövaren skall tillhandahålla ett skriftligt mottagningsbevis avseende varje leverans som mottas vid deponin.

16 §. Avfallens placering

Mottaget avfall skall placeras på ett sådant sätt att ojämna sättningar, skred eller ras som kan skada tät-skikt eller andra skyddsåtgärder undviks.

17 §. Dokumentation och registrering av mottaget avfall
I det register som en verksamhetsutövare skall föra i enlighet med 28 l § renhållningslagen skall verksamhetsutövaren, utöver vad som sägs i nämnda bestämmelse, anteckna följande uppgifter.

- 1) Egenskaper hos det deponerade avfallet.
- 2) Avfallens leveransdatum.
- 3) Avfallsproducentens identitet eller insamlarens identitet om det är frågan om hushållsavfall och annat avfall som på grund av sina egenskaper eller sin sammansättning liknar hushållsavfall.
- 4) När farligt avfall deponeras, skall dess exakta placering inom deponin antecknas.

Uppgifterna i registret skall på begäran göras tillgängliga för statistiska ändamål åt landskapets och Europeiska gemenskapens behöriga statistiska organ.

18 §. Kontroll- och övervakningsförfaranden under drift
Verksamhetsutövaren skall under en deponis driftstid iakttä följande:

- 1) Med iakttagande av god laboratoriesed och genom anlåtande av ackrediterat laboratorium skall genomföras provtagning av och mätning av lakvatten, ytvatten, grundvatten och deponigas i den omfattning och enligt den specifikation som av tillståndsmyndigheten bedöms vara nödvändig för att uppfylla kraven i bilaga III till rådets direktiv 1999/31/EG.
- 2) Verksamhetsutövaren skall utan dröjsmål meddela tillsynsmyndigheten om all negativ miljöpåverkan som visar sig vid ovanstående provtagning och mätning.
- 3) Verksamhetsutövaren skall årligen redovisa alla ovan nämnda provtagnings- och mätningsresultat till tillsynsmyndigheten.
- 4) Verksamhetsutövare skall bistå tillsynsmyndighetens personal med den hjälp som tillsynen förutsätter.

4 kap. Miljötillstånd för deponiverksamhet**19 §. Ansökan om tillstånd**

En ansökan om tillstånd för en deponi skall utöver vad som följer av miljöskyddslagen innehålla följande uppgifter.

- 1) En beskrivning av de typer och en uppskattning av de totala mängder av avfall som ansökan avser.
- 2) En beskrivning av de hydrogeologiska och geologiska egenskaperna, inklusive uppgifter om kvaliteten på grundvattnet på den föreslagna platsen.
- 3) Föreslagna metoder för att förebygga och minska förorening.

4) Ett förslag till kontrollplan som avses 9 §.

5) Förslag till avslutnings- och efterkontrollplan.

6) En redogörelse för sökandens ekonomiska eller motsvarande garanti för att garantera iakttagandet av de skyldigheter, inräknat efterbehandlingsåtgärder, som följer av denna förordning eller av tillståndsvillkoren.

20 §. Tillståndets innehåll

Tillståndet, som tillståndsmyndigheten utfärdar, skall utöver vad som följer av miljöskyddslagen innehålla följande uppgifter.

- 1) Uppgift om vilken deponiklass tillståndet avser.
- 2) En förteckning över vilka typer av avfall som får deponeras. Vid avgörande av vilket avfall som kan tas emot vid deponin skall tillståndsmyndigheten tillämpa bestämmelserna i rådets beslut 2003/33/EG om kriterier och förfaranden för mottagning av avfall vid avfallsdeponier i enlighet med artikel 16 i, och bilaga II till, direktiv 1999/31/EG.
- 3) Uppgift om den totala mängd avfall som får deponeras för varje typ av avfall.
- 4) Uppgift om de krav som ställs på deponin som rör förberedande arbeten och förfarandena för övervakning samt den kontroll som skall utföras enligt kontrollplanen för deponin.
- 5) Uppgift om rapporteringsskyldighet under deponis driftstid samt under den tid deponin avslutas och efterbehandlas.
- 6) Gränsvärden för grundvattenkvalitet.

5 kap. Avslutning och efterkontroll**21 §. Avslutningsfas**

Avslutningsfas omfattar tiden för aktiva åtgärder för utsläppsbegränsning och kontroll efter att en deponi avslutats och sluttäckning skall inledas. Om inget annat framgår av tillståndsbeslutet påbörjas avslutningsfasen för en deponi, som har beviljats tillstånd enligt miljöskyddslagen, senast i samband med att tillståndet annars upphör att gälla.

Verksamhetsutövaren skall när avslutningsfasen påbörjas se till att den deponi eller del av deponi som avslutas förses med sluttäckning. Sluttäckningen skall vara så konstruerad att mängden lakvatten som passerar genom täckningen inte överskrider eller kan antas överskrida 5 liter per kvadratmeter och år för deponier för farligt avfall och 50 liter per kvadratmeter och år för deponier för icke-farligt avfall.

Tillståndsmyndigheten får i enskilda fall medge undantag från kraven på genomsläpplighet i 2 mom., om det kan ske utan risk för skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

22 §. Godkännande av avslutning

För att en deponi eller del av en deponi skall anses vara definitivt avslutad krävs att tillsynsmyndigheten godkänner avslutandet. Godkännandet skall föregås av en inspektion varvid tillsynsmyndigheten utvärderar samtliga rapporter som har lagts fram av verksamhetsutövaren.

Avslutningen får inte godkännas om inte verksamhetsutövaren har visat att denna har fullgjort sina skyldigheter enligt miljöskyddslagen, den lagstiftning som nämns i 10 § samma lag och sådana regler och till-

ståndsvillkor som utfärdats med stöd av sådan lagstiftning. (2008/136)

23 §. Efterkontrollfas

Efterkontrollfas omfattar tiden för kontroll av miljöpåverkan efter avslutningsfasen. Sedan tillsynsmyndigheten har godkänt avslutningen pågår efterkontrollfasen så länge som tillsynsmyndigheten, med beaktande av hur länge deponin kan ha en negativ miljöpåverkan, kräver det.

Verksamhetsutövarens skall under hela efterkontrollfasen svara för kontroll av verksamhetens miljöpåverkan. Detta inbegriper analys av deponigas och lakvatten från deponin samt för övervakning av grundvattentillståndet i deponins närområde. Verksamhetsutövarens skall underrätta tillsynsmyndigheten om sådan negativ miljöpåverkan som visar sig vid kontroll av verksamhetens miljöpåverkan.

6 kap. Särskilda bestämmelser

24 §. Kostnaden för deponering av avfall

Verksamheten skall drivas på ett sådant sätt att de avgifter som tas ut för mottagning av avfall täcker kostnaderna för att inrätta och driva densamma. Dessa kostnader skall så långt möjligt också innefatta kostnader för eventuell ställd garanti samt beräknade kostnader för avslutning och efterkontroll av platsen under sammanlagt minst 30 år.

25 §. (2007/37) Meteorologiska data

Vid bedömning och sammanställning av kontroll som utförs i enlighet med 18 och 23 §§ skall, om inte insamlingsmetod angivits i tillståndet och uppgifter insamlats på platsen, såsom meteorologiska data användas uppgifter från närmast belägna meteorologiska station.

7 kap. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

26 §. Ikraftträdande

Denna landskapsförordning träder i kraft den 1 mars 2007.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2001:76) om deponering av avfall.

27 §. Övergångsbestämmelser

Från och med den 31 december 2007 måste samtliga deponier uppfylla alla förordningens krav.

Hänvisningen i förordningens 15 § till Europaparlamentets och rådets förordning nr 1013/2006 skall innan den 12 juli 2007 avse rådets förordning nr 259/93 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen.

För deponier som var i drift vid ikraftträdandet av landskapsförordning (2001:76) om deponering av avfall gäller övergångsbestämmelserna i 31 § nämnda förordning enligt deras lydelse vid tidpunkten för denna förordnings ikraftträdande, dock så att sådan prövning som krävs enligt nämnda 31 § skall avse bestämmelserna i denna förordning.

Bilaga (2013/10)

Tillfällig lagring i mer än ett år av metalliskt kvicksilver

A Krav som ska tillämpas vid tillfällig lagring:

1) Metalliskt kvicksilver ska lagras åtskilt från annat avfall.

2) Behållare ska lagras i uppsamlingsbassänger som är försedda med lämplig beläggning som gör att de saknar sprickor och hål och är ogenomträngliga för metalliskt kvicksilver; de ska ha en tillräckligt stor volym för den lagrade kvantiteten kvicksilver.

3) Lagringsplatsen ska vara försedd med konstruerade eller naturliga barriärer som klarar att skydda miljön från kvicksilverutsläpp och som har en tillräckligt stor volym för den totala lagrade kvantiteten kvicksilver.

4) Lagringsplatsens golv ska vara täckt av ett material som är kvicksilverbeständigt. Det ska finnas en lutning mot en uppsamlingsbrunn.

5) Lagringsplatsen ska vara utrustad med ett brandskyddssystem.

6) Lagringen ska organiseras på ett sådant sätt att det säkerställs att alla behållare är lätt åtkomliga.

B Metalliskt kvicksilver ska uppfylla följande krav:

1) En kvicksilverhalt på mer än 99,9 viktprocent.

2) Inga föroreningar som kan korrodera kolstål eller rostfritt stål (t.ex. salpetersyra och kloridsaltlösningar).

C Inneslutning

Behållare som används för lagring av metalliskt kvicksilver ska vara korrosions- och stötsäkra. Svetsfogar ska därför undvikas. Behållarna ska i minimum uppfylla följande krav:

1) Behållarmaterial: kolstål (minst ASTM A36) eller rostfritt stål (AISI 304, 316L).

2) Behållarna ska vara gas- och vätsketäta.

3) Behållarens utsida ska vara beständig mot lagringsförhållandena.

4) Behållarens konstruktionstyp ska klara fallprov och täthetsprov enligt kapitel 6.1.5.3 och 6.1.5.4 i FN:s rekommendationer om transport av farligt gods, testhandboken.

Behållarens fyllnadsgrad får vara högst 80 volymprocent för att säkerställa att tillräckligt tomrum finns tillgängligt och att varken läckor eller permanent deformation av behållaren kan inträffa till följd av att vätskan expanderar på grund av hög temperatur.

D Godkännande

Endast behållare med intyg enligt avsnitt E uppfyllande kraven nedan får godkännas.

För ett godkännande ska följande krav uppfyllas:

1) Endast metalliskt kvicksilver som uppfyller de fastställda minimikriterierna enligt avsnitt B får godkännas.

2) Behållarna ska undergå okulär besiktning före lagringen. Skadade, läckande eller korroderade behållare ska inte godtas.

3) Behållarna ska vara försedda med en hållbar stämpel som anger behållarens identifieringsnummer, konstruktionsmaterialet, tomvikten, tillverkarens uppgifter och konstruktionsdatumet.

K 9 LF (2008:108) om utvinningsavfall

4) Behållarna ska vara försedda med en permanent monterad plakett där intygets referensnummer anges.

E Intyg

Det intyg som avses i avsnitt D ska innehålla följande:

- 1) Avfallsproducentens namn och adress.
 - 2) Namn och adress på den som är ansvarig för deponeringen.
 - 3) Plats och datum för deponeringen.
 - 4) Mängden kvicksilver.
 - 5) Kviksilvrets renhetsgrad och, om relevant, en beskrivning av föroreningarna, inklusive analysrapporten.
 - 6) Bekräftelse av att behållarna har använts uteslutande för transport/lagring av kvicksilver.
 - 7) Behållarnas identifieringsnummer.
 - 8) Eventuella särskilda kommentarer.
- Intygen ska utfärdas av avfallsproducenten eller, om detta inte går, av den person som är ansvarig för hanteringen.

F Krav avseende övervakning, inspektion och beredskap

Ett kontinuerligt system för övervakning av kvicksilverångor med en känslighet på minst 0,02 mg kvicksilver/m³ ska installeras på lagringsplatsen. Sensorer ska placeras på marknivå och i huvudhöjd. Det ska innefatta ett visuellt och akustiskt varningssystem. Systemet ska underhållas varje år.

Lagringsplatsen och behållarna ska besiktigas okulärt av en bemyndigad person minst en gång i månaden. När läckor upptäcks ska verksamhetsutövaren omedelbart vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att förhindra alla utsläpp av kvicksilver i miljön och återställa en säker lagring av kvicksilver. Alla läckor ska anses ha betydande negativ miljöpåverkan i enlighet 18 § punkt 2.

Beredskapsplaner och tillfredsställande skyddsutrustning som är lämplig för hantering av metalliskt kvicksilver ska finnas tillgängliga på lagringsplatsen.

G Register

Alla dokument som innehåller sådan information som avses i avsnitten B-F, inklusive det intyg som medföljer behållaren, samt dokumentation avseende lageruttag och avsändning av metalliskt kvicksilver efter den tillfälliga lagringen samt destination och planerad behandling ska arkiveras i minst tre år efter det att lagringen upphört.

K 9 Landskapsförordning (2008:108) om utvinningsavfall

1 §. (2013/23) *Bestämmelser om utvinningsavfall*

Med de avvikelser som anges i denna förordning ska statsrådets förordning om utvinningsavfall (FFS 190/2013) tillämpas i landskapet.

2 §. *Särskilda bestämmelser*

Ändringar i riksförordningen som anges i 1 § ska tillämpas i landskapet från det att de träder ikraft i riket. Hänvisningar till bestämmelser i rikslagsstiftningen ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen. De uppgifter som enligt bestämmelserna i riksförordningen ska handhas av riksmyndigheterna ska i landskapet handhas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet vad avser tillstånds- och tillsynsärenden och i övrigt av landskapsregeringen.

förordningen ska handhas av riksmyndigheterna ska i landskapet handhas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet vad avser tillstånds- och tillsynsärenden och i övrigt av landskapsregeringen.

3 §. (2013/104) *Allmänna miljöhänsyn och bästa tillgängliga teknik*

Vid all verksamhet ska utvinningsavfall hanteras utan risk för människors hälsa och utan att förfaranden eller metoder tillämpas som kan skada miljön, i synnerhet utan risk för vatten, luft, jord, fauna och flora, utan att skapa olägenhet genom buller eller lukt och utan skadlig inverkan på landskapet eller platser av särskilt intresse.

Åtgärder vid verksamhet ska bland annat grundas på bästa tillgängliga teknik, utan att någon särskild teknik eller metod föreskrivs, men med hänsyn till utvinningsavfallsanläggningens tekniska egenskaper, dess geografiska läge och de lokala miljöförhållandena.

4 §. (2013/104) *Definitioner*

I denna förordning avses med:

a) *Allmänheten* en eller flera fysiska eller juridiska personer och, i enlighet med nationell lagstiftning eller praxis, sammanslutningar, organisationer eller grupper av dessa.

b) *Den berörda allmänheten* den del av allmänheten som berörs eller kan beröras av en olycka eller som har intresse av den beslutsprocess i miljöärenden som avses i 5-8 §§; vid tillämpningen av denna definition ska icke-statliga organisationer som främjar miljövård och uppfyller eventuella krav i nationell lagstiftning anses ha intresse i denna fråga.

c) *Deponi för utvinningsavfall* en i 53h § 2 mom. landskapslagen (2008:124) om miljöskydd avsedd deponi för utvinningsavfall som medför risk för storolycka. Utvinningsavfall innefattar avfall som uppkommer vid prospektering, utvinning och bearbetning av mineraltillgångar och drift av stenbrott och som hör till direkt från dessa verksamheter.

d) *Upplag* en konstruerad anläggning för deponering av fast avfall på markytan.

e) *Fördämning* en konstruerad struktur för att hålla tillbaka eller stänga in vatten och/eller avfall i en damm.

f) *Damm* en naturlig eller konstruerad anläggning för deponering, tillsammans med olika mängder fritt vatten, av finkornigt avfall, normalt sett anrikningsavfall, som uppkommit vid anrikning av mineraltillgångar och vid rening och återvinning av processvatten.

5 §. (2013/104) *Beslut om miljöstillstånd för utvinningsavfallsanläggningar*

Utöver de uppgifter som anges i 53h, 18 och 24-26 §§ landskapslagen (2008:124) om miljöskydd (nedan miljöskyddslagen), 28e § landskapslagen (1981:3) om renhållning (nedan renhållningslagen) samt 9 § riksförordningen ska miljöstillståndet för deponi för utvinningsavfall omfatta:

a) Planen för hantering av utvinningsavfall enligt 4 § riksförordningen.

b) Lämpliga arrangemang för finansiell säkerhet eller motsvarande som krävs enligt 10 § riksförordningen.

c) Uppgifter som verksamhetsutövaren tillhandahållit i enlighet med 3 § landskapslagen (2006:82) om

miljökonsekvensbedömning (nedan MKB-lagen), om en miljökonsekvensbedömning krävs enligt den lagen.

d) Uppgift om vilken kategori utvinningsavfallsanläggningen tillhör i enlighet med de kriterier som avses i 2 § 1 mom. 7 och 8 pp. samt 2 § 2 mom. riksförordningen.

6 §. (2013/104) Uppgifter som ska ingå i ansökan om miljötillstånd

Följande uppgifter ska fogas till ansökan:

a) En intern räddningsplan enligt 53j § i miljöskyddslagen eller utredning för bedömning av risken för storolyckor. Genom landskapslagen (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor tillämpas lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (FFS 390/2005) i landskapet. Utredningen för bedömning av risken för storolyckor ska göras upp enligt den lagstiftningen.

b) Planen för hantering av utvinningsavfall enligt 4 § riksförordningen.

c) Lämpliga arrangemang för finansiell säkerhet eller motsvarande som krävs enligt 10 § riksförordningen.

d) Uppgifter som verksamhetsutövaren tillhandahållit i enlighet med 3 § MKB-lagen, om en miljökonsekvensbedömning krävs enligt den lagen.

e) Uppgifter om den föreslagna förlägningsplatsen för deponin för utvinningsavfall och om alternativa förlägningsplatser.

7 §. (2013/104) Beviljande av miljötillstånd

Utöver vad som följer av 17 § miljöskyddslagen ska det, för att miljötillstånd ska beviljas, på fullgott sätt visas att avfallshanteringen inte direkt strider mot eller på annat sätt stör tillämpningen av den eller de relevanta avfallshanteringsplaner som avses i 8 § renhållningslagen.

8 §. (2013/104) Omprövning av miljötillstånd

Utöver vad som följer av 22 § miljöskyddslagen ska prövningsmyndigheten regelbundet ompröva och, om så behövs, uppdatera villkoren för miljötillståndet på grundval av de övervakningsresultat som i enlighet med 11 § riksförordningen rapporteras av verksamhetsutövaren eller de inspektioner som utförs i enlighet med 13 och 14 §§ riksförordningen.

9 §. (2013/104) Information till allmänhetens och dess deltagande

Utöver vad som följer av 12, 13, 14, 16 §§ och 22 § 2 mom. miljöskyddslagen samt 6, 9 och 10 kap. förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland ska allmänheten på ett tidigt stadium under miljötillståndsbehandlingen, eller senast så snart som information rimligtvis kan ges, genom offentliggörande eller på annat lämpligt sätt, exempelvis elektroniska medier där sådana finns att tillgå, informeras om följande:

a) Ansökan om miljötillstånd.

b) Uppgift att miljötillståndsansökan är föremål för samråd mellan Finland och en annan medlemsstat i Europeiska unionen på grund av verksamhetens gränsöverskridande effekter.

c) Uppgift om ett offentligt hörande.

d) Uppgifter om de myndigheter som är behöriga att fatta beslut, från vilka information kan erhållas eller till

vilka kommentarer eller frågor kan lämnas, samt uppgifter om tidplanen för att inkomma med kommentarer eller frågor.

e) Typ av eventuella beslut.

f) I förekommande fall uppgifter om förslag till uppdatering av miljötillstånd eller miljötillståndsvillkor.

g) Angivande av när, var eller hur relevant information kommer att göras tillgänglig.

h) Detaljerade bestämmelser om allmänhetens deltagande.

Den berörda allmänheten ska inom rimliga tidsramar få tillgång till följande:

a) de viktigaste rapporter och rekommendationer som myndigheten har fått in vid den tidpunkt då allmänheten informeras i enlighet med 1 mom.

b) I enlighet med bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/4/EG om allmänhetens tillgång till miljöinformation, all information utöver den som avses i 1 mom. och som är av vikt för beslutsfattande i enlighet med 5-8 §§; men som först blir tillgänglig efter det att den berörda allmänheten har informerats i enlighet med 1 mom.

Resultaten av de samråd som hållits i enlighet med denna paragraf ska ges vederbörlig hänsyn vid beslutsfattandet.

Lämpliga åtgärder ska vidtas för att se till att allmänheten i enlighet med 1 mom. informeras om en uppdatering av villkoren för tillståndet i enlighet med 8 §.

10 §. (2013/104) Verksamhetsutövarens ansvar

Vid inspektion av anläggningar för kontroll att villkoren i miljötillståndet är uppfyllda enligt 13 och 14 §§ riksförordningen ska en bekräftelse på att villkoren är uppfyllda inte på något sätt minska verksamhetsutövarens ansvar enligt villkoren i miljötillståndet.

K 10 Landskapsförordning (2010:79) om återvinning av vissa avfall i markbyggnad

1 §. Syfte

Syftet med denna förordning är att främja återvinningen av avfall genom att ange de förutsättningar som ska uppfyllas för att sådant avfall som avses i förordningen ska kunna användas i markbyggnad utan att miljötillstånd enligt 28b § 1 mom. landskapslagen (1981:3) om renhållning (renhållningslagen) behövs.

2 §. Tillämpningsområde

Denna förordning tillämpas på återvinning som sker yrkesmässigt av betongkross (avfallskategori 10 13 14 och 17 01 01), flygaska (avfallskategori 10 01 03 och 10 01 17), bottenaska (avfallskategori 10 01 01 och 10 01 15), ren returafalt (avfallskategori 17 03 02) eller tjärasfalt (avfallskategori 17 03 01).

Återvinningen får ske i följande markbyggnadsprojekt:

1) allmänna vägar, kommunalvägar, gator, cykelvägar och gångbanor samt de områden i direkt anslutning till dem som är nödvändiga för väghållning eller trafik, med undantag av bullerskydd,

2) parkeringsplatser,

3) lagringsområden, vägar på industri- och avfallsbehandlingsområden samt områden avsedda för flygtrafik.

K 10 LF (2010:79) om återvinning av vissa avfall i markbyggnad

Förordningen tillämpas på sådan markbyggnad som avses i 2 mom. endast om byggandet genomförs enligt en plan för anläggande av ett allmänt område, ett tillstånd eller en anmälan i enlighet med plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland eller enligt en vägplan som avses i landskapslagen (1957:23) om allmänna vägar eller i landskapslagen (1964:16) om kommunalvägar.

Förordningen tillämpas även på grundförstärkning och asfaltering av enskilda vägar samt allmänna vägar och kommunalvägar, trots att markbyggnaden inte sker enligt en sådan vägplan som avses i landskapslagen om allmänna vägar eller i landskapslagen om kommunalvägar. För enskilda vägar tillämpas förordningen endast för återvinning av ren returafalt enligt 5 §. (2011/22)

3 §. Definitioner

I denna förordning avses med:

1) *innehavare av återvinningsplats* en fysisk eller juridisk person, som med stöd av ägande- eller arrenderätt besitter den plats där avfall återvinns genom användning i markbyggnad,

2) *täckning* skydd av den konstruktion som innehåller avfall med ett minst 10 cm tjockt skikt av naturligt stenmaterial i syfte att förhindra att avfallet sprids,

3) *återvinningsplats* det markbyggnadsprojekt där avfallet återanvänds,

4) *ren returafalt* uppbruten asfalt som innehåller högst 70 mg/kg 16-PAH,

5) *tjärasfalt* uppbruten asfalt som innehåller stenkolstjära med ett innehåll av 70-1000 mg/kg 16-PAH.

4 §. Undantag från miljötillståndsplikten

Avfall får återvinnas utan sådant miljötillstånd som avses i 28b § 1 mom. renhållningslagen, om kvalitetskontrollen och återvinningen av avfallet sker enligt denna förordning. Återvinningsverksamhet som anges i 6 och 7 § ska ha genomgått miljögranskning vid Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM). Återvinningsverksamhet som anges i 5 § ska rapporteras till ÅMHM inom 30 dagar efter att verksamheten genomförts. Rapporten ska innehålla uppgifter om plats och tidpunkt för återvinningsverksamheten.

Undantaget från miljötillståndsplikt enligt 1 mom. gäller även för krossning som sker på annan plats än återvinningsplatsen om krossningen sker som en del av återvinningen. Kraven i 5-7 §§ ska även följas vid krossning av avfall.

5 §. Krav vid återvinning av ren returafalt

Vid återvinning av ren returafalt ska innehavaren av återvinningsplatsen utöver vad som bestäms i renhållningslagen och landskapslag (2008:124) om miljöskydd (miljöskyddslagen) samt beslut och förordningar som utfärdats med stöd av dessa, se till att

1) kvalitetssäkringssystemet i bilaga 2 följs och att avfallet inte innehåller andra skadliga ämnen, som vid återvinning kan medföra fara eller skada för hälsa eller miljö,

2) det inte då ren returafalt blandas i syfte att förbättra de tekniska egenskaperna eller då naturligt stenmaterial, bitumen eller motsvarande bindemedel tillsätts leder till att utlakningen eller andra utsläpp som

är skadliga för hälsan eller miljön ökar som en följd av blandningen,

3) endast den mängd ren returafalt som behövs för konstruktionens utjämning, bärförmåga och hållbarhet används, dock så att tjockleken på den konstruktion som består återvunnen ren returafalt är högst 50 cm i bärlagret i normala fall (exklusive slitytan), undantagsvis mera om platsförhållandena kräver det,

4) den återvunna rena asfalten inte kommer i kontakt med grundvattnet, det vill säga vattnet i mark eller berggrund,

5) avståndet mellan den återvunna rena asfalten och en brunn eller källa vars vatten används som hushållsvatten är minst 12 m,

6) den återvunna rena asfalten används i bär- eller slitlagret,

7) krossning av returafalten som sker på återvinningsplatsen görs kort tid före returafalten läggs ut och

8) lagringen av den rena asfalten på återvinningsplatsen inleds tidigast fyra veckor eller om lagringen av avfallet sker skyddat, i normalfallet inte mer än 12 månader före återvinningen.

6 §. Krav vid återvinning av tjärasfalt

Vid återvinning av tjärasfalt som innehåller 70-1000 mg/kg 16-PAH ska innehavaren av återvinningsplatsen utöver vad som bestäms i renhållningslagen och miljöskyddslagen samt beslut och förordningar som utfärdats med stöd av dessa, se till att

1) kvalitetssäkringssystemet som anges i bilaga 2 följs och att tjärasfalten inte innehåller andra skadliga ämnen, som vid återvinning kan medföra fara eller skada för hälsa eller miljö,

2) tjärasfalten endast återvinns i allmänna vägar, kommunalvägar och gator,

3) det inte då tjärasfalten blandas i syfte att förbättra de tekniska egenskaperna eller då naturligt stenmaterial och bitumen eller motsvarande bindemedel tillsätts leder till att utlakningen eller andra utsläpp som är skadliga för hälsan eller miljön ökar som en följd av blandningen,

4) endast den mängd återvunnen tjärasfalt som behövs för konstruktionens utjämning, bärförmåga och hållbarhet används, dock så att tjockleken på den konstruktion som består av återvunnen tjärasfalt är högst 25 cm,

5) den återvunna tjärasfalten inte kommer i kontakt med grundvattnet, det vill säga vattnet i mark eller berggrund,

6) avståndet mellan den återvunna tjärasfalten och en brunn eller källa vars vatten används som hushållsvatten är minst 30 m,

7) återvinning av tjärasfalt inte sker vid markområde som är känsligt för vattenförorening, såsom Natura 2000-områden eller tillrinningsområde för dricksvattentakt som är skyddad enligt vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland,

8) tjärasfalten återvinns och används vid markbyggnadsprojekt som bundet bärlager under ny asfaltbeläggning där slitlagret ska bestå av asfaltbetongen AC slit (ABT) eller något annat material som ger motsvarande skyddsnivå i syfte att minska mängden regnvatten som infiltrerar igenom,

9) återvinning av tjärasfalt sker genom kall återvinning med tillsats av naturligt stenmaterial och bitumen eller motsvarande bindemedel,

10) krossning av tjärasfalt som sker på återvinningsplatsen görs kort tid före tjärasfaltens läggs ut och

11) lagringen av tjärasfalt på återvinningsplatsen inleds tidigast fyra veckor eller om lagringen av tjärasfalt sker skyddat, i normalfallet inte mera än 12 månader före återvinningen.

7 §. Krav vid återvinning av betongkross, flygaska eller bottenaska

Vid återvinning av betongkross, flygaska eller bottenaska ska innehavaren av återvinningsplatsen utöver vad som bestäms i renhållningslagen och miljöskyddslagen samt beslut och förordningar som utfärdats med stöd av dessa, se till att

1) halten och utlakningen av skadliga ämnen i avfallet, som bestämts enligt bilaga 2, inte överskrider de gränsvärden som anges i bilaga 1 och att avfallet inte innehåller andra skadliga ämnen, som vid återvinning kan medföra fara eller skada för hälsa eller miljö,

2) det inte då avfall som avses i bilaga 1 blandas i syfte att förbättra de tekniska egenskaperna eller då kalk, cement eller motsvarande bindemedel tillsätts leder till att utlakningen eller andra utsläpp som är skadliga för hälsan eller miljön ökar som en följd av blandningen,

3) endast den mängd avfall som behövs för konstruktionens utjämning, bärförmåga och hållbarhet används, dock så att tjockleken på den konstruktion som består av avfallet är högst 150 cm, dock så att återvunnen flyg- och bottenaska är högst 20 cm,

4) den konstruktion som består av avfall inte kommer i kontakt med grundvattnet, det vill säga vattnet i mark eller berggrund,

5) avståndet mellan en konstruktion som består av avfall och en brunn eller källa vars vatten används som hushållsvatten är minst 12 m,

6) en konstruktion som består av avfall täcks eller beläggs,

7) krossning av betongen som sker på återvinningsplatsen görs kort tid före betongen läggs ut,

8) tillfällig lagring av avfall och annan verksamhet på återvinningsplatsen ordnas så att spridning av avfallet till omgivningen förhindras och så att verksamheten inte heller medför någon annan fara eller skada för hälsan eller miljön,

9) lagringen av avfallet på återvinningsplatsen inleds tidigast fyra veckor eller om lagringen av avfallet sker skyddat, inte mer än 12 månader före återvinningen.

Ikraftträdandebestämmelse (2010:79):

Denna förordning träder i kraft den 1 november 2010. Anmäld enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG; sådant det lyder ändrat genom 98/48/EG.

Bilaga 1

I denna bilaga anges de avfall som hör till tillämpningsområdet för denna förordning samt gränsvärdena för halten och utlakningen av skadliga ämnen. De angivna avfallskategorierna framgår av miljöministeriets förordning (1129/2001) om en förteckning över de vanligaste typerna av avfall och över problemavfall som [enligt Ålands landskapsstyrelsens beslut (1998:92) om

avfall och farligt avfall samt förfaranden för återvinning och slutligt omhändertagande] ska gälla i landskapet.

1. Betongkross (avfallskategori 10 13 14, 17 01 01 och 17 01 07)

Med betongkross avses avfall som producerats av rivna betongkonstruktioner eller av betongavfall från nybygge och betongindustrin genom att krossa det till högst 150 millimeter stora bitar. Krossat betongavfall får innehålla högst 30 viktprocent tegelkross.

Skadligt ämne	Gränsvärde, mg/kg torrsubstans Grundläggande undersökningar ¹			Gränsvärde, mg/kg torrsubstans Kvalitetskontroller ¹		
	Halt	Utlakning (L/S = 10 l/kg) Täckt konstruktion	Utlakning (L/S = 10 l/kg) Belagd konstruktion	Halt	Utlakning (L/S = 10 l/kg) Täckt konstruktion	Utlakning (L/S = 10 l/kg) Belagd konstruktion
PCB ²	1			1		
PAH ³	20					
Mineraloljor ⁴	500					
DOC ⁵		500	500			
Antimon (Sb)		0,06	0,06			
Arsenik (As)	50	0,5	0,5	50		
Barium (Ba)		20	20			
Kadmium (Cd)	10	0,02	0,02	10	0,02	0,02
Krom (Cr)	400	0,5	0,5	400	0,5	0,5
Koppar (Cu)	400	2	2	400	2	2
Kvicksilver (Hg)		0,01	0,01			
Bly (Pb)	300	0,5	0,5	300	0,5	0,5
Molybden (Mo)		0,5	0,5			
Nickel (Ni)		0,4	0,4			
Vanadin (V)		2	2			
Zink (Zn)	700	4	4	700		
Selen (Se)		0,1	0,1			
Fluorid (F)		10	50			
Sulfat (SO ₄ ²⁻)		1 000	1 000		1 000	1 000
Klorid (Cl ⁻)		800	800			

¹ Se 2 punkten i bilaga 2.

² Polyklorerade bifenylter, kongener 28, 52, 101, 118, 138, 153 och 180 totalt.

³ Polyaromatiska kolväten, föreningar totalt (antracen, acenaften,

K 10 LF (2010:79) om återvinning av vissa avfall i markbyggnad

acenaftilen, benso(a)antracen, benso(a)pyren, benso(b)fluoranten, benso(g,h,i)perylene, benso(k)fluoranten dibenso(a,h)antracen, fenantren, fluoranten, fluoren, indeno(1,2,3-cd)pyren, naftalen, pyren, chrysen)

⁴ Oljekolvätefraktioner C10-C40.

⁵ Löst organiskt kol.

2. Flygaska (avfallskategori 10 01 03 och 10 01 17) och bottenaska (avfallskategori 10 01 01 och 10 01 15)

Med flyg- och bottenaska från förbränning av torv och träbaserat material avses avfall som avskiljts mekaniskt eller elektriskt från rökgaser som uppstått vid förbränning av torv, träflis, barkavfall, fiberhaltigt vegetabiliskt avfall från produktion av nyfiberpappersmassa eller pappersproduktion från massa, obehandlat träavfall eller annat med dessa jämförbara träbaserade material eller en blandning av dessa, eller som avlägsnats från förbränningskammarens botten.

Skadligt ämne	Gränsvärde, mg/kg torrsubstans Grundläggande undersökningar ¹			Gränsvärde, mg/kg torrsubstans Kvalitetskontroller ¹		
	Halt	Utlakning (L/S = 10 l/kg) Täckt konstruktion	Utlakning (L/S = 10 l/kg) Belagd konstruktion	Halt	Utlakning (L/S = 10 l/kg) Täckt konstruktion	Utlakning (L/S = 10 l/kg) Belagd konstruktion
PCB ²	1					
PAH ³	20/40 ⁴					
Mineraloljor ⁴	500					
DOC ⁵		500	500			
Antimon (Sb)		0,06	0,18			
Arsenik (As)	50	0,5	0,5	50		
Barium (Ba)	3 000	20	60	3 000		
Kadmium (Cd)	15	0,04	0,04	15		
Krom (Cr)	400	0,5	3	400	0,5	3
Koppar (Cu)	400	2	6	400		
Kvicksilver (Hg)		0,01	0,01			
Bly (Pb)	300	0,5	1,5	300	0,5	1,5
Molybden (Mo)	50	0,5	6	50	0,5	6
Nickel (Ni)		0,4	0,2			
Vanadin (V)	400	2	3	400	2	3
Zink (Zn)	2 000	4	12	2 000		

Selen (Se)		0,1	0,5		0,1	0,5
Fluorid (F)		10	50		10	50
Sulfat (SO ₄ ²⁻)		1 000	10 000		1 000	10 000
Klorid (Cl)		800	2 400		800	2 400

¹ Se 2 punkten i bilaga 2.

² Polyklorerade bifenyler, kongener 28, 52, 101, 118, 138, 153 och 180 totalt.

³ Polyaromatiska kolväten, föreningar totalt (antracen, acenaften, acenaftilen, benso(a)antracen, benso(a)pyren, benso(b)fluoranten, benso(g,h,i)perylene, benso(k)fluoranten dibenso(a,h)antracen, fenantren, fluoranten, fluoren, indeno(1,2,3-cd)pyren, naftalen, pyren, chrysen)

⁴ Täckt konstruktion/belagd konstruktion

⁵ Löst organiskt kol.

Bilaga 2

Kvalitetskontroll av avfall

I denna bilaga anges de allmänna principer som förutsätts för kvalitetskontroll av avfall vid sådan återvinning som avses i denna förordning. Vid asfaltbeläggning följs samma kvalitetskontroll som för beläggning i normala fall (Svenska vägverkets publikation VVTBT eller annan motsvarande teknisk beskrivning).

1. Kvalitetssäkringssystem

Den som överlämnar avfallet ska ha ett kvalitetssäkringssystem, som innehåller åtminstone följande punkter:

- 1) kvalitetskontroller
 - provtagningsplan och utvärdering av provtagningens representativitet samt anvisningar om provtagning, framställning av prover och insändande av dem för analys
 - undersöknings- och analysmetoder, de skadliga ämnen och övriga egenskaper som ska övervakas samt övervakningsfrekvenser
 - gränsvärden för de skadliga ämnen som ska undersökas
 - behandling av avvikelser i kvaliteten och godtagbara avvikelser
 - kvalitetssäkring av provtagning och undersökningar
 - dokument över kvalitetskontrollens uppföljning och rapporteringsanvisningar
- 2) ansvariga personer och deras behörighet
- 3) anvisningar om mottagning av avfall (i synnerhet om det är fråga om avfall som levereras från flera ställen för behandling för att bli återvinningsbart), lagring, behandling och leverans till återvinningsplats
- 4) utvärderings- eller auditeringsplan för kvalitetssäkringssystemet
- 5) vid behov särskilda renhetskrav såsom andelen ämnen som inte hör till avfallet
- 6) uppföljning och rapportering
 - protokoll över kvalitetskontrollen för varje provtagnings- och undersökningsgång
 - observerade kvalitetsavvikelser och åtgärder som vidtagits med anledning av dem
 - mängd, kvalitet och leveransplats för det avfall som levereras till återvinning.

2. Undersökningar

Avfallets kvalitet ska klarläggas genom grundläggande undersökningar och genom kvalitetskontroller. De mätningar, test, utredningar och undersökningar som görs ska utföras på ett kompetent och tillförlitligt sätt och med ändamålsenliga metoder. Vid minsta misstanke om att den uppbrutna asfalten innehåller mer än 70 mg/kg 16-PAH ska provtagning ske.

Att avfallet omfattas av förordningen påvisas genom grundläggande undersökningar. Dessa undersökningar ska omfatta åtminstone bestämning av avfallets sammansättning och utlakningen av skadliga ämnen enligt standardiserade analys- och testmetoder. Minst med fem års mellanrum, eller när det i verksamheten som producerar avfallet sker förändringar som väsentligt kan inverka på avfallets beskaffenhet, ska tillräckliga ytterligare undersökningar utföras för att säkerställa att avfallet alltfjämt motsvarar de grundläggande undersökningarna. Samtidigt ska kvalitetssäkringssystemet justeras och vid behov förnyas.

Avfallets kvalitet ska följas en tillräckligt lång tid i enlighet med kvalitetssäkringssystemet. Minimikravet avses vara fem på varandra följande undersökningar enligt provtagningsplanen. Om avfallets kvalitet inte har följts en tillräckligt lång tid, kan godkännandet av avfallet för sådan användning som avses i förordningen bedömas utgående från grundläggande undersökningar som görs för avfallspartiet i fråga.

I resultaten från kvalitetskontroller kan en överskridning på högst 30 procent av gränsvärdet tillåtas, om medelvärdet för bestämningarna under de senaste två åren följer de gränsvärden som krävs. Om det inte finns att tillgå resultat från kvalitetskontroller från en tid på två år, räknas medelvärdet utgående från den tid kvalitetskontroll pågått, dock minst från fem på varandra följande undersökningar.

Provtagningen ska göras enligt 2.1 punkten och bestämningarna av skadliga ämnen enligt 2.2 punkten. Vid undersökningarna kan det i enlighet med principen om ömsesidigt erkännande även användas metoder som baserar sig på standarder eller tekniska specifikationer som används i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen, Turkiet, eller i en EFTA-stat som är part i EES-avtalet och som uppfyller de centrala kraven i de metoder som anges i 2.1 och 2.2 punkten.

2.1 Provtagning

Provtagning och framställning av prover ska göras enligt standarderna SFS-EN 932-1 och SFS-EN 932-2 samt standard SFS-EN 14899. Prover ska i första hand tas från en kontinuerlig avfallsström. Provtagaren ska ha den tillräckliga kompetens som förutsätts för uppgiften. Avvikelser från de krav gällande provtagning som är i enlighet med standarderna kan göras om provtagning enligt dessa på grund av avfallets beskaffenhet inte kan genomföras på ett sätt som är tekniskt och ekonomiskt rimligt.

2.2 Analysmetoder

Vid analyserna av de skadliga ämnen som ingår i och utlaskas från avfall ska i första hand standardiserade metoder användas och i andra hand metoder som i fråga om analyskänslighet, noggrannhet och repeterbarhet

LF (2006:124) om hantering av jord- och muddermassor

K 11

konstaterats vara tillräckliga. Laboratoriet ska vara ackrediterat.

Halten av skadliga ämnen i avfall

I förbehandlingen av prov för att bestämma metaller ska extrahering med syra och mikrovågsassisterad nedbrytning enligt standard SFS-EN 13656 eller extrahering med aqua regia enligt standard SFS-EN 13657 användas.

Vid bestämningen av metaller ska standardiserade metoder (ICP – MS, ICP – AES eller AAS) användas. I enlighet med principen om ömsesidigt erkännande kan andra metoder användas i stället för dessa, om det är känt att resultaten från dem motsvarar resultaten från de nämnda metoderna.

Vid bestämningen av mineralolja (oljekolvätefraktioner C10 – C40) ska en metod enligt standard SFS-EN 14039 användas.

För bestämning av polyklorerade bifenyler (PCB) ska en metod enligt standard SFS-EN 15308 användas.

Utlakning av skadliga ämnen från avfall

För bestämning av utlakningen av skadliga ämnen ska ett perkolationstest enligt standard CEN/TS 14405 användas. I kvalitetskontrollen kan även ett tvåstegs-skaktest enligt standard SFS-EN 12457-3 användas.

Halten av skadliga ämnen i lakvatten ska bestämmas enligt standarderna SFS-EN 12506 (pH, As, Ba, Cd, Cl⁻, Co, Cr, CrVI, Cu, Mo, Ni, NO₂⁻, Pb, total-S, SO₄²⁻, V och Zn) och SFS-EN 13370 (ammonium, AOX, ledningsförmåga, Hg, fenolindex, TOC, lättlöstgämlig CN⁻ och F⁻).

K 11 Landskapsförordning (2006:124) om hantering av jord- och muddermassor

1 §. Syfte

Denna förordning syftar till att undvika miljöförorening till följd av användning eller deponering av massor som innehåller hälso- eller miljöfarliga ämnen.

2 §. Definitioner

Med *massor* avses i denna förordning jord- och muddermassor samt andra motsvarande massor.

Med *jordmassor* avses i denna förordning mineraljordar såsom lera, silt, sand, grus och sten/block samt organiska jordar så som gyttja, dy och torv.

Med *muddermassor* avses i denna förordning sediment som har avlägsnats från vattenområde.

De definitioner som återfinns i vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland gäller i tillämpliga delar även denna förordning.

3 §. Deponering och användning av massor i eller nära vattenområde

Massor vars innehåll av förorenande ämnen överstiger gränsvärdena för vattenanvändning i bilaga 1 till denna förordning får inte användas eller deponeras i vattenområde eller under högsta högvattennivå på ett sådant sätt att förorenande ämnen riskerar att laka ut i ytvattnet.

Muddermassor får inte deponeras på land och inte heller användas på land eller i vattenområde på ett sådant sätt att de kan spridas i eller till vattenområde.

K 11 LF (2006:124) om hantering av jord- och muddermassor

Andra massor än muddermassor får inte deponeras i vattenområde.

Deponering av muddermassor i vattenområde ska så långt det med beaktande av företagens art och omständigheterna i övrigt är möjligt undvikas. Vid bedömning av plats för deponering av muddermassor i vattenområde ska eftersträvas att massorna sedimenteras så snabbt och koncentrerat som möjligt under icke syrefria förhållanden. Muddermassor får dock inte deponeras på mindre än 10 meters djup. Om möjligt ska deponering av muddermassor i vattenområde under perioden mellan 1 april och 30 september undvikas. (2008/134)

4 §. Känslig markanvändning

Inom områden där markanvändningen kan komma att ställa krav på markens kvalitet får endast massor med föroreningshalter som understiger gränsvärdena för känslig markanvändning i bilaga 2 till denna förordning användas eller deponeras.

5 §. Mindre känslig markanvändning

Massor vars innehåll av förorenande ämnen överstiger gränsvärdena för känslig markanvändning men understiger gränsvärdena för mindre känslig markanvändning i bilaga 2 till denna förordning får endast användas eller deponeras inom område som genom plan- eller byggnadsbeslut eller med stöd av annat myndighetsbeslut reserverats för användning som inte ställer krav på markkvalitet.

Användning som enligt 1 mom. inte ställer krav på markkvalitet kan vara kontor, industri, vägar eller motsvarande. I områden där grundvattenuttag sker skall dock gälla de lägre gränsvärdena.

6 §. (2008/134) Hantering av förorenade massor

Massor vars innehåll av förorenande ämnen överstiger gränsvärdena för mindre känslig markanvändning i bilaga 2 till denna förordning ska behandlas som avfall i den ordning som följer av landskapslagen (1981:3) om renhållning.

7 §. Undantag

Tillsynsmyndigheten kan i enskilda fall meddela undantag från bestämmelserna i 4-6 §§. Motsvarande undantag för massor som härrör från tillståndspliktiga verksamheter eller åtgärder kan meddelas av tillståndsmyndigheten i samband med beslut i tillståndsärende. Undantag enligt denna paragraf kan dock endast meddelas för visst markanvändningsändamål och under förutsättning att sökanden kan visa att undantaget inte medför ökad risk för människors hälsa eller för miljön.

8 §. Ikraftträdandebestämmelser

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2007.

Bilaga 1

Gränsvärden för vattenanvändning

Ämne	mg/kg TS
Metaller	
Arsenik	15
Bly	40
Kadmium	0,5
Koppar	50
Krom (tot.)	65
Kvicksilver	0,1
Nickel	45
Zink	170
Polyaromatiska kolväten	
benso(a)antrasen	0,03
chrysen	1,1
benso(k)fluoranten	0,2
benso(a)pyren	0,3
indeno(1,2,3-cd)pyren	0,6
naftalen	0,01
fenantren	0,05
antrasen	0,01
fluoranten	0,3
benso(ghi)perylen	0,8
Total olja	50
DDT + DDE + DDD	0,01
Ämne	µg/kg TS
PCB er (IUPAC nummer)	
28	1
52	1
101	4
118	4
138	4
153	4
180	4
Tributyltenn	3
Ämne	ngWHO-TEQ/kg
dioxiner och furaner (PCDD och PCDF)	20

Bilaga 2

KM - känslig markanvändning
MKM GV - mindre känslig markanvändning med grundvattenuttag
MKM - mindre känslig markanvändning

Gränsvärden för markanvändning (mg/kg TS)

Ämne	KM	MKM GV	MKM
Arsenik	10	10	30
Bly	120	300	300
Kadmium	3	12	12
Kobolt	20	100	250
Koppar	100	200	200
Krom (III)	120	250	250
Krom (VI)	4	15	18
Kvicksilver	2	8	10
Nickel	25	200	200
Vanadin	100	200	200
Zink	250	700	700
Cyanider total	25	180	200
Cyanider fri	0,8	3,5	8
Summa fenol och kresol	4	15	15
Summa klorfenoler utan pentaklorfenol	0,5	5	5
Pentaklorfenol	0,25	5	5
Summa mono- och diklorbensenen	4	15	15
Summa triklorbensener	1	10	10
Summa tetra- och pentaklorbensener	0,3	2	2
Hexaklorbensenen	0,015	2	2
Dibromklormetan	1	4	40
Bromdiklormetan	0,4	2	4
Koltetraklorid	0,18	0,8	1
Triklormetan	1	5	8
Trikloretan	0,3	1,5	8
Tetrakloreten	0,7	3	60
1,1,1-trikloretan	35	100	100
Diklormetan	0,15	0,6	12
Nitrotoluen (2,4-di)	0,4	3,5	20
PCB totalt	0,04	1,5	1,8
Dioxin, (TCDD-ekvivalenter)	0,000025	0,0002	0,0002
Naftalen	10	40	40
Alifat C_5-C_8	40	150	200
Alifat C_8-C10	80	400	400
Alifat C10-C16	100	500	500

Alifat C16-C35	100	1000	1000
Summa Alifater C5-C16	100	500	500
Bensen	0,02	0,1	0,7
Summa toluen, etylbensen och xylen	20	60	60
Aromat C_8-C10	25	60	60
Aromat C10-C35	20	40	40
PAH Summa cancerogena	1,2	15	15
PAH övriga	10	15	15
MTBE	1,2	5	40

K 12 Landskapsförordning (2012:45) om tillämpning på Åland av riks författningar om begränsning av användning av PCB och PCT

1 §. Tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som anges i denna förordning ska statsrådets beslut om begränsning av användning av PCB och PCT (FFS 1071/1989) tillämpas på Åland.

Ändringar av den riks författning som anges i 1 mom. ska tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket.

Statsrådets beslut om begränsning av användningen av PCB och PCT (FFS 1071/1989) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som beslutet hade innan det upphävdes den 1 januari 2017 genom SRF om begränsning av användningen av PCB-utrustning och om behandling av PCB-avfall (FFS 958/2016).

2 §. Särskilda bestämmelser

Förbudet i 3 § i statsrådets beslut om begränsning av användningen av PCB och PCT att föra in PCB, PCT och produkter som innehåller dessa ämnen i landet ska även gälla införsel till Åland.

Ikraftträdande bestämmelse (2012:45):

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2012.

Genom denna förordning upphävs 4 § 6 mom. landskapsförordningen (2007:99) om tillämpning i landskapet Åland av riks författningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.

K 13 Vattenlag (1996:61) för landskapet Åland

Vattenlagens allmänna del

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Syfte och tolkning

Vatten och vattenområden inom landskapet skall användas på det sätt som bäst gagnar en uthållig utveckling. Inverkan utanför landskapet på vatten eller i miljön av åtgärd utförd inom landskapet skall beaktas på

K 13 Vattenlag (1996:61)

samma sätt som inverkan inom landskapet. Åtgärd som direkt eller indirekt kan inverka på vatten får inte vidtas om den kan motverka en uthållig utveckling.

För att uppnå syftet enligt 1 mom. skall ytvatten och grundvatten samt ekologiska förhållanden i våtmarker, sötvatten och saltsjön nyttjas, skyddas och vårdas så att en uthållig utveckling gagnas och så att där kan finnas sådana växt- och djursamhällen, som i huvudsak utgör naturliga inslag i dessa naturmiljöer.

2§. Tillämpningsområde

Denna lag skall tillämpas på nyttjande, skydd och vård av ytvatten och grundvatten. Lagen är tillämplig på markanvändning samt andra verksamheter och åtgärder inom landskapet som riskerar att påverka ytvattens eller grundvattens förekomst, beskaffenhet eller ekologiska betydelse inom eller utanför landskapet. Lagens tillämpningsområde är inte begränsat till fasta föroreningskällor.

3§. (2015/84) Definitioner

Vid tillämpningen av denna lag är innebörden av följande termer och begrepp denna:

- 1) *ytvatten* är vatten i vattenområde oavsett djup,
- 2) *grundvatten* är vatten i mark eller berggrund,
- 3) *vattenområde* är område som inte endast tillfälligt är täckt av ytvatten och vars gräns mot land bedöms enligt medelvattenståndet, dock så att brunn, cistern och konstjord damm inte är vattenområden enligt denna lag,
- 4) *vattenföretag* är åtgärder som har verkningar med avseende på vatten såsom bortledande, byggande, fyllning, pålning, grävning, muddring, sprängning och rensning,
- 5) *vattenfarlig verksamhet* är användning av mark eller vattenområde som kan medföra förändring av vattenkvaliteten genom förorening eller på annat sätt samt utsläppande av avloppsvatten,
- 6) *grundvattenfarlig verksamhet* är sådan vattenfarlig verksamhet som kan medföra förändring av grundvattenkvaliteten eller försämra tillgången på grundvatten,
- 7) *dikning* är sådant bortledande av vatten i avvattningsssyfte som sker i dike,
- 8) *vattentäkt* är bortledande av vatten för vattenförsörjning eller bevattning,
- 9) *avloppsvatten* är vatten som varit i särskilt bruk men som inte längre ska användas samt vatten som avleds för avvattning av begravningsplats, upplag eller annat område där främmande ämnen kan finnas i skadlig omfattning,
- 10) *vattenkvalitet* är vattens kemiska och fysikaliska tillstånd samt vattens ekologiska tillstånd,
- 11) *kvalitetsnorm* är gränsvärde för vattenkvalitet eller värde för förekomsten av eller egenskap hos en eller flera organismer i vattenområde,
- 12) *föroreningsområde* är vattenområde där kvalitetsnorm inte uppfylls,
- 13) *påverkan* är orsakande av effekt eller risk för effekt,
- 14) *förbättringsoverskott* är den extra vattenkvalitetsförbättring som följer av att vattenkvalitetsförbättrande åtgärd skapar bättre vattenkvalitet än vad som krävs enligt denna lag,

15) *vattenförbättringsplan* är en plan för visst föroreningsområde vari ska anges hur vattenkvaliteten ska förbättras, när förbättringen ska ha uppnåtts samt vari regleras markanvändning och andra företag som kan inverka på förhållande som kvalitetsnormerna avser,

16) *blandningszon* är ett vattenområde intill utsläppspunkt för avloppsvatten, mynning av dike eller plats för vattenbruk inom vilket vattenkvalitetsnormer inte är tillämpliga,

17) *undantagszon* är ett för tillgodoseende av ett från allmän synpunkt särskilt viktigt ändamål, som inte kan tillgodoses på annat sätt, bestämt och avgränsat vattenområde för vilket särskilda bestämmelser utfärdats,

18) *översvämning* är när mark som normalt inte står under vatten tillfälligt täcks med vatten varmed innefattas översvämningar från öppet vatten i angränsande landområden dock så att översvämningar från avloppsvattensystem inte innefattas,

19) *översvämningsrisk* är när det är sannolikt att ett visst område kommer att drabbas av en översvämning som leder till ogynnsamma följder för människors hälsa, miljön, kulturarvet och ekonomisk verksamhet,

20) *marina vatten* är vatten, havsbotten och underliggande jordlager som ligger på havssidan av den baslinje som används för att beräkna territorialvattnets utsträckning,

21) *kustvatten* är ytvatten, havsbotten och underliggande jordlager innanför en linje en sjömil utanför den baslinje som används för att beräkna territorialvattnets utsträckning,

22) *förorening* är en genom mänsklig verksamhet direkt eller indirekt tillförsel av ämnen eller värme till luft, vatten eller mark, som kan skada människors hälsa eller kvaliteten på akvatiska (*vattenbaserade*) ekosystem eller på terrestra (*landbaserade*) ekosystem som är direkt beroende av akvatiska ekosystem eller som medför skada på materiell egendom eller försämrar eller hindrar möjligheterna att utnyttja de fördelar naturen erbjuder eller annan legitim användning av miljön,

23) *vattenförekomst* är en avgränsad och betydande förekomst av vatten såsom en sjö, ett kustvattenområde eller en avgränsad volym grundvatten,

24) *konstjord vattenförekomst* är en ytvattenförekomst som skapats genom mänsklig verksamhet,

25) *kraftigt modifierad vattenförekomst* är en ytvattenförekomst som till följd av fysiska förändringar genom mänsklig verksamhet på ett väsentligt sätt har ändrat karaktär,

26) *ekologisk potential* är kvaliteten hos en kraftigt modifierad vattenförekomst, klassificerad i enlighet med de relevanta bestämmelserna i bilaga V i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område, nedan kallat vattendirektivet,

27) *rännil* är en naturligt skapad vattenfåra, vars avrinningsområde är mindre än tio kvadratkilometer, där det inte ständigt rinner vatten och där fisk inte kan vandra i nämnvärd omfattning,

28) *dike* är en konstgjord vattenfåra vars avrinningsområde är mindre än tio kvadratkilometer,

29) *större utfallsdike* är en konstgjord vattenfåra vars avrinningsområde är större än tio kvadratkilometer,

30) *vattendrag* är sjöar, tjärnar, bäckar och andra naturliga vattenområden samt konstgjorda sjöar, kanaler, större utfallsdiken och andra motsvarande konstgjorda vattenområden, dock inte rännilar, diken och källor,

31) *avrinningsområde* är ett landområde från vilket all ytvattenavrinning strömmar genom en serie rinnande vattendrag eller sjöar till havet vid ett enda utlopp, eller vid en enda mynning eller ett enda delta,

32) *delavrinningsområde* är ett landområde från vilket all ytvattenavrinning strömmar genom en serie rinnande vattendrag eller sjöar till en viss punkt i ett vattendrag (normalt en sjö eller ett dikestillopp),

33) *miljökvalitetsnormer* är koncentrationen av ett visst förorenande ämne eller en viss grupp av förorenande ämnen i vatten, sediment eller biota, vilken med hänvisning till skyddet av människors hälsa och miljön inte bör överskridas.

2 kap. Rådighet över vatten

1 §. Inledande bestämmelse

I detta kapitel finns bestämmelser om vem som med iakttagande av lagens övriga bestämmelser råder över vatten samt under vilka förutsättningar annan än de som råder över visst vatten har rätt att utnyttja vatten och vattenområde. Rätt enligt denna lag undantar inte från skyldigheten att följa bestämmelser i annan lag.

2 §. Rätten att utföra vattenföretag

För att utföra ett vattenföretag krävs rätt eller rådighet enligt detta kapitel samt att vattenföretaget utförs i enlighet med lagens övriga bestämmelser.

3 §. Rådigheten över vatten

Den som äger en fastighet råder över det vatten som finns där, om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag.

I vattendrag råder vardera sidans ägare över det vatten som ansluter sig till respektive sida räknat från vattendragets mittlinje.

Med ägare enligt denna paragraf jämställs den som har ständig besittningsrätt till fastighet.

4 §. Samfällt vatten

Delägare i samfällt vattenområde råder över området på samma sätt som ägare, med beaktande av att han vid nyttjandet av området och därpå befintligt vatten inte får vidta åtgärder som vållar men eller störning för andra delägare eller utgör hinder för dem att på motsvarande sätt tillgodogöra sig området.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller i tillämpliga delar även samfällt område som inte är täckt av vatten, när fråga är om rätten att nyttja inom området befintligt grundvatten.

5 §. Lega av vatten

Beträffande lega av vattenområde gäller i tillämpliga delar vad om lega av jord för annat ändamål än byggnad och bedrivande av jordbruk är bestämt.

6 §. Öppet vatten

Var och en har rätt att med undvikande av onödig störning färdas på vattenområde som är öppet. Vattenområde anses öppet om det inte på grund av laglig rätt stängts. Det sagda äger motsvarande tillämpning i fråga om färdande över is.

7 §. Nyttjande av vatten

Var och en har rätt till vattentäkt på vattenområde för hem- och boskapshushållning samt rätt att bada i vattenområde, begagna dess vatten till tvätt, vattnande av djur och för annat dylikt ändamål, om det kan ske utan att annans mark orättmätigt beträds och utan att områdets ägare eller annan försäkas men eller störning.

Om rätt till vattentäkt för släckning av brand finns särskilda bestämmelser.

8 §. Strandägares rätt

Ägare eller innehavare av strand som inte är ägare av eller delägare i vattenområde har rätt att framför stranden i vattenområdet för sitt enskilda behov utsätta angöringspåle för båt eller anlägga brygga samt båthus, badhus, tvätthus, bastubyggnad eller annan sådan byggnad, om det kan ske utan att vålla ägaren av vattenområdet skada eller avsevärt men och om de kravbestämmelser som avses i 4 kap. 1-4 §§ uppfylls och åtgärden inte strider mot sådan kvalitetsnorm eller vattenförbättringsplan som avses i 5 kap. Här avsedd rätt föreligger inte i fråga om hamnområde eller annat vattenområde som tagits i särskilt bruk.

9 §. Undanröjande av hinder

Var och en som lider men av uppslamning eller av grund eller som åsamkas annan därmed jämförbar olägenhet vid nyttjande av vattenområde har rätt att vidta för undanröjande av hindret nödvändig åtgärd, om det kan ske utan att vålla ägaren avsevärt men och om de kravbestämmelser som avses i 4 kap. 1-4 §§ uppfylls och åtgärden inte strider mot sådan kvalitetsnorm eller vattenförbättringsplan som avses i 5 kap.

Beträffande det som avlägsnas från vattenområde genom åtgärd som avses i 1 mom. gäller i tillämpliga delar vad som i 3 kap. 6 och 7 §§ stadgas om jord och muddermassor.

3 kap. Förfogande över annans egendom

1 §. Inledande bestämmelse

I detta kapitel regleras förutsättningarna för att utan ägares eller rättsinnehavares medgivande ta annan tillhörig egendom i anspråk eller på annat sätt använda annans egendom eller inverka på annans rätt till egendom. I 6 kap. finns bestämmelser angående ansökan om och tillstånd till förfogande över annans egendom.

Beviljande av rätt enligt detta kapitel med avseende på vattenföretag medför inte att företaget är tillåtligt enligt bestämmelser i andra kapitel i denna lag.

Vattenföretag i allmänhet

2 §. Användning och överdämning av annans mark

Den som utför eller ämnar utföra ett vattenföretag kan beviljas rätt att för viss tid eller ständigt lösa in annans egendom, ta sådan i anspråk med nyttjanderätt eller sätta annans mark under vatten.

Förutsättning för rätt enligt 1 mom. är att det visas att vattenföretagaren äger eller besitter större delen av det område som behövs för ändamålet i 1 mom. Åtgärden skall dessutom vara nödvändig för genomförande av vattenföretaget eller oundgängligen behövas för en byggnad eller annan anläggning, som är väsentlig för

K 13 Vattenlag (1996:61)

utförandet eller utnyttjandet av vattenföretaget, eller för att skydda allmänt eller enskilt intresse.

3 §. Undanskaffande av annans byggnad m.m.

Den som utför eller ämnar utföra ett vattenföretag kan beviljas rätt att skaffa undan byggnader och anläggningar.

Förutsättning för rätt enligt 1 mom. är att byggnad eller anläggning är till uppenbart hinder för vattenföretaget samt att kostnaderna för utförandet annars blir oskäligt höga.

4 §. Uppförande av mindre anläggning på annans mark i anslutning till vattenföretag

Den som utför eller ämnar utföra ett vattenföretag kan beviljas rätt att på annan tillhörigt område tillfälligt dämna upp vatten samt att för viss tid eller ständigt uppföra

a) bro, trumma eller brygga med tillhörande anordningar,
b) pumpinrättning med därtill hörande ledning eller
c) annan mindre anläggning som är nödvändig för vattenföretaget.

Förutsättning för rätt enligt 1 mom. är att området inte påverkas i nämnvärd omfattning.

5 §. Undersökningar på annans mark m.m.

Den som utför eller ämnar utföra ett vattenföretag kan beviljas rätt att på annans mark eller vattenområde göra undersökningar för utredande av möjligheterna att genomföra vattenföretag och av verkningarna av ett planerat företag.

6 §. Rensning, uppläggning av massor m.m.

Den som utför eller ämnar utföra annat vattenföretag än allmän farled kan beviljas rätt att på annan tillhörigt område utföra rensningsarbete eller lägga upp jord eller muddermassa.

Förutsättning för rätt enligt 1 mom. är att området inte påverkas i nämnvärd omfattning samt att området inte berör tomt, trädgård, upplag, badstrand, hamn eller annat i särskilt bruk taget område.

Farleder och hamnar**7 §. Placering av muddermassor från farled**

Muddermassa som härrör från allmän farled får placeras på annans vattenområde om området inte påverkas i nämnvärd omfattning eller tagits i särskilt bruk.

Den som i andra fall än som sägs i 1 mom. vill placera muddermassa på annans vattenområde kan beviljas rätt till detta om området inte påverkas i nämnvärd omfattning.

8 §. Rätt att placera anordningar och vidta åtgärder vid allmän farled

Den som anlägger eller förbättrar allmän farled har rätt att i vattenområde eller på strand förlägga remmare, märken, fyror och andra anordningar som behövs för utmärkande av farleden och säkerställande av samfärdseln. Denna rätt innefattar också rätt att använda naturföremål samt rätt att avlägsna sikthinder.

Förutsättning för rätt enligt 1 mom. är att märken och anordningar inte förläggs på område som tagits i särskilt bruk såsom tomt, trädgård, upplagsområde och badstrand. Om det är oundgängligen nödvändigt att använda visst sådant område, kan dock rätt beviljas därtill.

9 §. Vattenområde vid allmän farled

Den som skall inrätta eller driva allmän lastnings- eller ankringsplats eller allmän hamn i anslutning till allmän farled kan beviljas rätt att nyttja eller inlösa vattenområde.

10 §. Vattenområde vid enskild farled

Den som skall inrätta eller driva enskild lastnings- eller ankringsplats eller hamn i anslutning till enskild farled kan beviljas rätt att nyttja annan tillhörigt vattenområde.

11 §. Strandägares rätt för enskild hamn

Strandägare som vill inrätta eller driva enskild hamn kan för sådant ändamål beviljas nyttjanderätt till annan tillhörigt område.

Förutsättning för rätt enligt 1 mom. är att hamnen används för samfärdsel som inte är av ringa vikt samt att området inte påverkas i nämnvärd omfattning.

Förebyggande av fara**12 §. (2008/125) Tillfälliga åtgärder för att avvärja fara**

Tillsynsmyndigheten kan förordna om utförande av sådana tillfälliga åtgärder som är nödvändiga för att avvärja fara för människors liv eller hälsa eller omfattande egendomsskador orsakad av förändring av vattenområde till följd av exceptionella naturförhållanden eller övermäktig tilldragelse.

Markavvattning och avlopp**13 §. Dikning av annans mark**

Dikning som avses i 10 kap. får utföras på annans mark och därtill hörande erforderlig skyddsvall eller pumpstation anläggas under förutsättning att åtgärden behövs för en ändamålsenlig markavvattning eller för att förebygga att annans område blir vattendränkt eller orsakas annan skada samt att kravet i 2 mom. uppfylls.

Om dikning eller anläggning, som avses i 1 mom. utförs genom annans mark skall, om så kan ske utan oskäliga kostnader, detta göras i rågång eller på annan plats som medför minsta möjliga olägenhet för markägarna. Utanför rågång får öppet dike inte läggas på annans område som har tagits i särskilt bruk. Genom annans täckdikade område får dikning utföras endast om det är oundgängligen nödvändigt.

14 §. Användning av annans dike och avloppsledning

För avvattning av mark får vatten ledas in i annan markägares öppna dike eller rensade bäck. Om sådant inledande av vatten i annan markägares täckdike medför att grövre rör måste läggas ner eller andra arbeten utföras, skall dessa tilläggsarbeten utföras av den som leder in vattnet i diket.

Bestämmelser om ersättning och framtida deltagande i underhåll, förbättring och utvidgning av dike finns i 7 och 10 kap.

Den som avleder avloppsvatten har rätt att använda annans avloppsledning om detta är ändamålsenligt. Därvid tillämpas i tillämpliga delar bestämmelserna i 11 kap.

15 §. Avloppsanläggning

Rätt kan ges att på annans mark placera reningsverk och andra avloppsanläggningar vilkas omfattning inte

är obetydlig eller att för ändamålet lösa in annans mark.

Härvid skall samma regler tillämpas som gäller för anläggningar som har samband med vattenföretag.

Vattentäkt

16 §. Ytvattentäkt

Den som inte råder över vatten kan beviljas rätt till ytvattentäkt på annans vattenområde.

Förutsättning för rätt enligt 1 mom. är att det inte gör det omöjligt för ägaren av vattenområdet att använda vattnet på samma sätt som den som begärt rätten.

Om vattentäkt för hem- och boskapsushållning finns bestämmelser i 2 kap. 7 §. Hur fördelning mellan olika intressenter skall göras regleras i 12 kap. 2 § och 13 kap. 19 §.

17 §. Grundvattentäkt

För enskilt behov kan rätt beviljas till grundvattentäkt på annans område om nyttan av täkten är avsevärt större än skadan och annan olägenhet av densamma.

För allmänt behov kan rätt beviljas om nyttan av täkten är större än skadan och annan olägenhet av densamma.

Vid uppskattningen av nytta och skada, men eller annan förlust som avses i 1 och 2 mom. skall bestämmelserna i 12 kap. 5 § tillämpas.

Hur rätt till grundvattentäkt skall fördelas mellan flera när vattnet inte räcker till alla regleras i 12 kap. 6 § och 13 kap. 19 §.

18 §. Grundvattentäkt för enskilt behov

Trots vad i 19 § stadgas kan den, som inte på annat sätt till skäliga kostnader kan erhålla hushållsvatten i tillräcklig mängd, beviljas rätt till täkt av grundvatten på annans mark. Sådan rätt kan också beviljas för att tillgodose industriell eller annan ekonomisk verksamhet för vilket tillgång till grundvatten är av synnerlig vikt.

Förutsättning för rätt enligt 1 mom. är att vattnet även räcker för ägarens, på hans mark bosatta personers, där väntad bosättnings samt där belägna företags behov samt att täkten inte medför nämnvärda störningar eller andra olägenheter för markägaren.

19 §. Grundvattentäkt för allmänt behov

Företag som försörjer en kommun eller ett större antal förbrukare med huvudsakligen hushållsvatten, samt annan som behöver grundvatten för att tillgodose ett allmänt behov, kan ges rätt till täkt av grundvatten på annans område. Om vattnet skall ledas till plats utanför orten, får sådan rätt ges endast om ortens behov av vatten ändå kan tillgodoses i skälig omfattning.

20 §. Begränsning i rätt till grundvattentäkt

Rätt till täkt av grundvatten kan begränsas till förmån för grundvattentäkt på annat område som tillgodoser allmänt behov.

Rätt till täkt av grundvatten kan under viss tid begränsas i visst område om tillgången på grundvatten för hushållsändamål på orten hotas av långvarig torra eller andra omständigheter.

21 §. Anordningar på annans mark för vattentäkt

Beträffande markägares skyldighet att tåla att led-

ningar och andra anordningar för vattentäkt placeras på hans mark gäller det som bestäms i 123 § byggnadslagen (1979:61) för landskapet Åland.

Innehavaren av vattentäkt kan när annans område behövs för ändamålet ges rätt att lösa in området eller ständig besittningsrätt för att där placera bassänger eller andra anläggningar eller anordningar för behandling av vattnet.

Byggnadslag (1979:61) för landskapet Åland har ersatts av plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland.

4 kap. Allmänna kravbestämmelser

1 §. Inledande bestämmelse

Vattenföretag skall utföras och vattenfarlig verksamhet utövas så att ändamålet med företaget eller verksamheten nås med minsta skada och olägenhet för miljön utan att kostnaderna för dessa hänsyn medför att företaget eller verksamheten omöjliggörs. Särskilt skall eftersträvas att grundvattnet och vattenmiljön skadas så litet som möjligt och hålls i ett så naturligt skick som möjligt. Vattenföretag och vattenfarlig verksamhet skall dessutom utföras och utövas med minsta intrång och olägenhet för andra allmänna och enskilda intressen.

2 §. Skydd för vattenkvalitet

Vattenföretag får inte utföras och vattenfarlig verksamhet får inte utövas om detta i något vattenområde kan försvåra uppfyllandet av kvalitetsnorm eller andra krav för vattenkvalitet som föreskrivs i 5 kap.

Vattenföretag eller vattenfarlig verksamhet som medges i förbättringsplan eller som innebär utnyttjande av förbättringsoverskott i enlighet med bestämmelserna i 5 kap. är trots vad i 1 mom. stadgas tillåtna.

3 §. Väsentlig olägenhet

Om vattenföretag eller vattenfarlig verksamhet trots försiktighetsmått enligt 4-7 §§ riskerar att medföra olägenheter som var för sig eller tillsammans är av väsentlig betydelse får företaget eller verksamheten inte utföras eller bedrivas annat än om nyttan härav klart överstiger skadan eller om undantag gäller enligt 2 mom. Samma gäller om vattenföretag eller vattenfarlig verksamhet ensam kan medföra olägenhet som är betydande i förhållande till dess omfattning. (2001/32)

1 mom. hindrar inte vattenföretag eller vattenfarlig verksamhet som tydligt har medgetts i vattenförbättringsplan.

4 §. Hänsyn till andra allmänna och enskilda intressen

I enlighet med 1 § skall vattenföretag utföras och vattenfarlig verksamhet utövas med minsta intrång och olägenhet för andra allmänna och enskilda intressen än som avses i 2 och 3 §§, varvid särskilt skall beaktas företagets eller verksamhetens inverkan på

- fiskbeståndet och möjligheten att bedriva fiske,
- samfärdseln,
- möjligheterna att på det berörda området i framtiden utföra annat vattenföretag, utöva vattenfarlig verksamhet eller bedriva annan härmed jämförbar verksamhet samt
- rekreationsmöjligheterna, naturskönheten, kulturvärdena och trivselen i omgivningen.

K 13 Vattenlag (1996:61)

5 §. Planers inverkan

Vattenföretag och vattenfarlig verksamhet får inte strida mot vattenförbättringsplan, byggnadsordning, stads- eller byggnadsplan eller fastställd general- eller regionplan. Gäller i andra än i nämnda fall särskilda bestämmelser för byggande eller annan användning av bestämt mark- eller vattenområde får företaget eller verksamheten inte heller strida mot dem.

6 §. Platsvalet

Vattenfarlig verksamhet får endast utövas på plats eller platser där minsta möjliga olägenhet för vattenmiljön uppstår och där förutsättningarna finns eller kan skapas för det slags verksamhet som är i fråga, utan att oskäligt högre verksamhetskostnader uppstår till följd av platsvalet.

7 §. Skåliga skyddsåtgärder

Den som utövar eller ämnar utöva vattenfarlig verksamhet skall, om inte längre gående krav gäller enligt annat lagrum i denna lag, vidta de skyddsåtgärder, tåla de begränsningar samt iakttä de försiktighetsmått i övrigt som skåligen kan fordras för att förebygga eller avhjälpa risk för försämring av vattenkvalitet. Skyldigheten att avhjälpa olägenheter kvarstår även efter att vattenfarlig verksamhet har upphört.

Omfattningen av åliggande enligt 1 mom. skall bygga på tekniskt bästa möjliga lösning som är ekonomiskt möjlig för den typ av verksamhet som är i fråga. Hänsyn skall tas till de tekniska svårigheter att uppnå bästa möjliga resultat, som kan föreligga därför att vattenanläggning har uppförts vid en tid då mindre stränga vattenvårdskrav gällde och därför blir dyrare att förbättra. Avhjälpan av olägenheter enligt 1 mom. sista meningen skall dock ske oavsett kostnaderna, om förebyggandet av den risk som föranleder krav på avhjälpan hade kunnat åstadkommas utan oskåliga kostnader.

Om det är uppenbart eller i ett tillståndsärende utrett att försiktighetsmått enligt 2 mom. är alltför kostsamt i förhållande till nyttan kan lindrigare försiktighetsmått väljas. Vid denna avvägning mellan kostnad och nytta skall särskild hänsyn tas till beskaffenheten av det vatten som kan bli påverkat och betydelsen av vattnets beskaffenhets samt till kostnaden för skyddsåtgärd och den ekonomiska verkan i övrigt av försiktighetsmåten.

I vattenförbättringsplan får bestämmas att den kostnadsminskning som följer av lindrigare försiktighetsmått enligt 3 mom. skall betalas till en vattenförbättringsfond. Denna betalning skall i alla tillämpliga sammanhang behandlas som en utgift för försiktighetsmått.

Närmare bestämmelser om vattenförbättringsfonder utfärdas genom landskapsförordning.

8 §. Grundvattenfarliga ämnen

Direkta utsläpp till grundvatten av grundvattenfarliga ämnen är förbjudna. I landskapsförordning anges de ämnen som är grundvattenfarliga enligt denna paragraf.

Vattenfarlig verksamhet som kan medföra att grundvatten förorenas med grundvattenfarligt ämne får inte utövas om inte alla förebyggande tekniska åtgärder vidtas som behövs för att förhindra sådan påverkan på grundvatten. I landskapsförordning kan intas närmare

bestämmelser om de förebyggande tekniska åtgärder som behövs enligt denna paragraf.

8a §. (2008/125) Utsläpp till allmänt avlopp

Det är förbjudet att i allmänt avloppsledningsnät leda in ämne som kan medföra men för ledningsnätets eller i ett till nätet anslutet reningsverks funktion.

9 §. Särskilda försiktighetskrav

Om det är ägnat att förenkla genomförandet av kraven i detta kapitel eller att tillgodose syftet med 5 kap., kan landskapsregeringen fastställa minimikrav för bestämda åtgärdsdrag eller verksamhetsdrag avseende utsläpp, teknisk utrustning samt sådan hantering av kemiska ämnen, preparat och varor som direkt eller indirekt kan medföra risk för vattenkvaliteten eller vattenmiljön. Dessa minimikrav skall bestämmas på grundval av de principer som fastslås i 6 § samt 7 § 1 och 2 mom.

2-3 mom. upphävda (2005/54).

Se LF (2007:57) om odling av regnbågslax och lax i havet och ÅLRB (2016:41) om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket.

5 kap. Bestämmelser om vattenkvalitet (2008/125)**Gemensamma bestämmelser om yt- och grundvattenkvalitet****1 §. Ytvattenkvalitet**

Det är envars skyldighet att efter förmåga och tillfälle, genom aktivt handlande och genom att avstå från skadlig påverkan, skydda och vårda ytvatten så att det är i sådant skick och har sådan beskaffenhet att där kan finnas sådana växter och djur som utgör för området normal flora och fauna utan påverkan av människan. Beskaffenhetsen skall också vara sådan att ingen som helst hälsofara kan orsakas av vattnet eller dess användning för olika ändamål.

Undantag från 1 mom. gäller i områden som utgör föroreningsområde, blandningszon eller undantagszon, för vilka särskilda bestämmelser gäller i denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser.

2 §. Grundvattenkvalitet

Det är envars skyldighet att efter förmåga och tillfälle, genom aktivt handlande och genom att avstå från skadlig påverkan, skydda och vårda grundvatten så att dess beskaffenhet inte kan medföra hälso- eller miljöfara.

3 §. Vattenskyddsområde

Landskapsregeringen kan bestämma att visst område skall vara vattenskyddsområde vilket innebär att området åtnjuter särskilt skydd till förebyggande av förorening eller annan skadlig förändring av vattenkvaliteten. Vattenskyddsområde får inte ges större omfattning än vad som är lämpligt för ändamålet.

Inom vattenskyddsområde får inte finnas cistern, upplag, dike, ledning eller annan anläggning som kan skada eller på annat sätt förorena vattnet. Där får heller inte bedrivas verksamhet som kan medföra i 1 mom. avsedda följder. Landskapsregeringen kan för visst vattenskyddsområde förordna om ytterligare skyddsåtgärder eller inskränkningar i rätten att nyttja området samt om tillståndsplikt för olika typer av verksamheter och åtgärder.

Landskapsregeringen kan ge tillstånd till viss åtgärd eller verksamhet inom vattenskyddsområde om det är utrett att detta kan ske utan risk för försämring av vattenkvaliteten.

4 §. Kvalitetsnormer

Landskapsregeringen skall utfärda sådana kvalitetsnormer som är behövliga eller lämpliga för att klara de allmänna förutsättningar för vattenföretag och vattenfarliga verksamheter som anges i 1 och 2 §§. (2005/54)

Kvalitetsnormer kan utfärdas för grundvatten, avgränsade vattenområden eller för alla vattenområden av viss typ och kan avse såväl kemiska och fysiska egenskaper hos vatten som ekologiska förhållanden i vattenområde.

3 mom. upphävt (2005/54).

5 §. Omprövning och upphävande av kvalitetsnorm

Kvalitetsnormer utfärdade enligt 4 § 1 mom. skall omprövas senast vart femte år.

Om kvalitetsnorm gäller för visst område eller för hela landskapet och det visar sig att den inte är tillräcklig för att syftet med den skall uppnås, kan kvalitetsnormen redan före omprövningstiden enligt 1 mom. skärpas eller kompletteras med ytterligare kvalitetsnormer varvid 1 § 1 mom. tillämpas.

En utfärdad kvalitetsnorm får upphävas om den sannolikt är obehövlig från miljöskyddssynpunkt. Landskapsregeringen skall innan kvalitetsnormen upphävs redovisa skälen för detta i en ordning som i tillämpliga delar motsvarar den som föreskrivs för vattenförbättringsplan enligt 13-16 §§. En utfärdad kvalitetsnorm som helt eller delvis innebär tillämpning av bestämmelser som föreskrivits av Europeiska gemenskaperna (EG) kan dock inte till denna del upphävas. (2001/32)

6 §. Rättsverkan av kvalitetsnorm

Om kvalitetsnorm inte är uppfylld i ett ytvattenområde eller grundvattenområde, gäller vad som föreskrivs i 2 och 3 mom.

Ny eller ändrad markanvändningsåtgärd eller verksamhet i ytvattenområde, dess tillrinningsområde eller i ett område där kvalitetsnorm avseende grundvatten gäller, får inte utföras eller bedrivs om därigenom riskeras att vattenkvaliteten ytterligare försämras eller att förbättring därigenom kan försvåras. Undantag härifrån är

- att det är väl utrett att ingen ökad påverkan av detta slag kommer att inträffa,
- att åtgärden eller verksamheten innebär utnyttjande av förbättringsöverskott i enlighet med 12 § och hinder enligt 3 mom. inte föreligger eller
- att gällande vattenförbättringsplan finns och medger åtgärden eller verksamheten.

Om kvalitetsnorm avser hälsa får inte ny eller ändrad verksamhet eller åtgärd kvittas mot förbättringsöverskott enligt b punkten.

Särskilda bestämmelser om ytvattenkvalitet

7 §. Blandningszon

När kvalitetsnormer utfärdas skall i nödvändig omfattning blandningszon, dess art, föreningstyp och storlek bestämmas samt, om så kan behövas för miljö-

vården, särskilda normer utfärdas för sådana zoner. Blandningszonens storlek får inte överstiga vad som är tekniskt nödvändigt med hänsyn till utsläppets art, föreningstyp och storlek.

Om landskapsregeringen inte beslutat om blandningszonens storlek är blandningszonen för avloppsvatten vattenområde inom 100 meters och för dikes utlopp inom 25 meters radie räknat från utsläppspunkten. För vattenbruk skall blandningszonen vara vattenområde inom 100 meters radie räknat från vattenbruksanläggningens yttre omkrets.

Oavsett bestämmelserna i 1 och 2 mom. får ingens förelägganden utgå från en blandningszon, eller flera blandningszoner tillsammans, täcker mer än en tredjedel av avståndet mellan närmast liggande stränder.

8 §. Undantagszon

Landskapsregeringen kan bestämma att visst vattenområde skall vara undantagszon. För undantagszon kan särskilda kvalitetsnormer eller andra bestämmelser som rör vattnets kvalitet utfärdas. Om det anses behövt kan landskapsregeringen dessutom utfärda andra bestämmelser rörande markanvändning eller andra åtgärder som kan påverka miljöförhållandena i undantagszon.

I 6 kap. regleras förutsättningarna för beviljande av tillstånd att förändra vattenområde till annan mark.

9 §. Särskilda kvalitetsnormer

Om inte kvalitetsnormer gäller för syre, kväve eller fosfor i visst sötvattenområdes ytvatten får ny eller ändrad markanvändningsåtgärd eller verksamhet komma till stånd i vattenområdet eller dess tillrinningsområde endast om det visas att åtgärden eller verksamheten inte riskerar att försämra syreförhållandena eller öka halterna av kväve respektive fosfor i vattenområdet.

Om inte kvalitetsnormer gäller för vattenområde i saltsjön syftande till att begränsa övergödning, såsom kvalitetsnormer avseende ekologiska förhållanden eller kvalitetsnormer i enlighet med 4 § 1 mom., får ny eller ändrad markanvändningsåtgärd eller verksamhet komma till stånd i vattenområdet eller dess tillrinningsområde endast om det visas att åtgärden eller verksamheten inte kan bidra till ökad övergödning i området eller att förbättringsöverskott utnyttjas enligt bestämmelserna i 12 §.

Särskilda bestämmelser om grundvattenkvalitet

10 §. Kvalitetsnormer

Om kvalitetsnormer för grundvatten avser hälsa skall de gälla lika i hela landskapet medan kvalitetsnormer avseende miljöaspekter får bestämmas gälla för viss del av landskapet eller hela landskapet.

För vattenkvaliteten i brunnar tillämpas utöver denna lag landskapslagen (2016:84) om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen. Vatten i brunn ska dock uppfylla utfärdade kvalitetsnormer för grundvatten om inte annat särskilt stadgats. Om vid provtagning i brunn vattnet har sämre kvalitet än kvalitetsnormer föreskriver, ska grundvattnet i området anses vara motsvarande dåligt om inte annat förhållande påvisas genom särskild provtagning eller på annat betryggande sätt. (2016/87)

K 13 Vattenlag (1996:61)

11 §. Särskild kvalitetsnorm avseende nitrat

Om kvalitetsnormer avseende nitrat i grundvatten inte har införts får ingen ändring av jordbruksdrift ske om den medför annan än obetydlig ökning av nitrathalten i mark eller grundvatten.

Gemensamma bestämmelser om förbättringsöverskott och förbättringsplaner**12 §. Utnyttjande av förbättringsöverskott**

Oavsett krav, restriktioner och förbud i denna lag för åtgärd eller verksamhet som kan påverka vattenkvaliteten får i den utsträckning som anges i denna lag och i landskapsförordning ny eller ändrad verksamhet eller annan åtgärd ändå komma till stånd om detta har direkt samband med ett förbättringsöverskott. Med direkt samband likställs att den som har skapat förbättringsöverskottet medger att annan utnyttjar detta.

Förbättringsöverskott får inte sammanlagt utnyttjas mer än till två tredjedelar.

Närmare bestämmelser om förbättringsöverskott utfärdas genom landskapsförordning.

13 §. Vattenförbättringsplan

För föroreningsområde och område där kvalitetsnormer för grundvatten inte uppnås, eller risk finns att sådana normer inte uppnås, skall landskapsregeringen upprätta och fastställa en vattenförbättringsplan.

Ansvarig för genomförandet av vattenförbättringsplan är landskapsregeringen. Vissa eller samtliga genomförandeuppgifter utom det slutliga genomförandansvaret kan delegeras till en kommun eller Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Om sådan delegering har skett, skall landskapsregeringen övervaka genomförandet och vid behov antingen skyndsamt ingripa i en enskild fråga eller återta delegeringsbeslutet. (2007/117)

14 §. Förfarande

Innan vattenförbättringsplan fastställs skall förslaget vara utställt under minst en månad.

Sedan tiden för utställning enligt 1 mom. gått ut skall landskapsregeringen upprätta ett skriftligt, preliminärt ställningstagande till planförslaget vari beaktas de synpunkter på förslaget som givits under utställningstiden. Detta ställningstagande skall redovisas vid ett sammanträde där sakägare skall beredas tillfälle att yttra sig över det. Vid sammanträdet skall protokoll föras.

Tidigast tre veckor efter att protokoll som avses i 2 mom. offentliggjorts får landskapsregeringen besluta om planförslaget.

15 §. Rättsverkan av förbättringsplan

Utöver vad som medges enligt denna paragraf får inte markanvändningsåtgärd eller verksamhet inledas, flyttas, utvidgas eller på andra sätt utföras eller bedrivs i strid mot fastställd vattenförbättringsplan. Åtgärd eller verksamhet som bedrevs när planen ställdes ut får dock tills myndighet i enskilt fall bestämmer annat fortsätta oförändrad förutsatt att den inte strider mot annan bestämmelse i denna lag eller annan författning.

Utan tillstånd från prövningsmyndigheten får i planen oreglerad markanvändningsåtgärd eller verksamhet komma till stånd eller ändras endast om detta är tillät-

ligt enligt 4 och 6 kap. denna lag samt om det är uppenbart att detta varken försvårar genomförandet av planen eller motverkar planens miljöskyddssyfte. I annat fall ska tillstånd sökas hos prövningsmyndigheten som får ge tillstånd endast om det är utrett att åtgärden eller verksamheten inte försvårar genomförandet av planen eller motverkar dess syfte från miljöskyddssynpunkt. (2008/125)

16 §. Utnyttjande av förbättringsöverskott inom förbättringsplan

Oavsett bestämmelserna i 15 § får markanvändningsåtgärd eller verksamhet komma till stånd eller ändras i strid mot vattenförbättringsplan, om därigenom förbättringsöverskott, skapat av den som vill utföra markanvändningsåtgärden eller verksamheten, utnyttjas enligt 12 §.

Landskapsregeringen får i vattenförbättringsplan bestämma att annan vattenförbättrande åtgärd än som avses i 1 mom., som ger ett dokumenterat förbättringsöverskott, får utnyttjas efter prövningsmyndighetens tillstånd. För sådant tillstånd krävs att den sökande i betydande grad har medverkat till förbättringsöverskottet eller att den som har skapat förbättringsöverskottet medger att sökanden utnyttjar detta. (2008/125)

17 §. Revidering av vattenförbättringsplan

Vattenförbättringsplan skall revideras när det finns anledning anta att planen inte är tillräcklig för att nå den vattenkvalitet som föreskrivs i kvalitetsnormer eller senast vart tredje år.

För revideringen av vattenförbättringsplan skall tillämpas bestämmelserna i 14 §.

Bestämmelser om övervakning, vattenkvalitet, åtgärdsprogram, förvaltningsplaner och förteckning över skyddade områden (2005/54)**18 §. (2005/54) Övervakning**

Med övervakning avses i denna lag att söka en sammanhållen och mångsidig helhetsbild av vattenkvaliteten och dess förändring i syfte att kunna vidta ändamålsenliga åtgärder för att skydda vattenkvalitet och en hållbar användning av vatten. För övervakningsåtgärder äger landskapsregeringen de befogenheter som enligt 28 § landskapslagen (2008:124) om miljöskydd gäller för tillsyn. Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning delegera övervakningsuppgifterna till en landskapsregeringen underlydande myndighet. (2008/125)

För övervakningen ska utarbetas, fastställas och genomföras ett övervakningsprogram. Övervakningsprogram för ytvattnen ska minst omfatta ekologisk och kemisk kvalitet inräknat väsentliga faktorer som styr dessa, såsom vattenflöden, nedfall från luften, näringsläckage från bottnar, utsläpp i vatten samt ekologisk potential. Övervakningsprogram för grundvatten ska omfatta övervakning av kemisk kvalitet och kvantitativ kvalitet. Om ett vattenskyddsområde avgränsats eller en kvalitetsnorm gäller för området ska övervakningsprogrammet omfatta tillämpliga frågor som rör områdets skyddsbehov. Vid utarbetandet av övervakningsprogram ska beaktas uppgifter från tillsyn och

från sådan egenkontroll som ska utföras av en verksamhetsutövare. Landskapsregeringen ska med beaktande av kraven i artikel 11 Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område (Ramdirektivet om en marin strategi), nedan kallat marindirektivet, fastställa ett samordnat övervakningsprogram för bedömningen av vattenkvaliteten i områdena med marina vatten med beaktande av kraven i bilaga III och V marindirektivet. Samordningen ska ske med berörda organisationer och myndigheter utanför landskapet i enlighet med 26 §. (2010/92)

Om det vid övervakning konstateras finnas en försämrad vattenkvalitet eller en betydande risk för en försämrad vattenkvalitet skall information om detta ges till berörda myndigheter och betydande verksamhetsutövare.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om omfattningen av och innehållet i övervakningsprogram där tidsangivelser för uppdateringar ska ingå. (2010/92)

19 §. (2010/92) *Avrinningsdistrikt*

Om inte landskapsregeringen beslutar annat utgör landskapet ett avrinningsdistrikt som avses i artikel 3 vattendirektivet. Landskapsregeringen kan vid behov besluta om avgränsning av avrinnings- och delavrinningsområden inom ett avrinningsdistrikt.

19a §. (2010/92) *Bedömning av vattenområden*

För ett avrinningsdistrikt och för marina vatten ska landskapsregeringen göra en bedömning som innefattar en analys av dessa områdens karakteristika, en översyn av sådan påverkan och effekt på vattenkvaliteten som orsakats områdena till följd av mänsklig verksamhet samt en ekonomisk analys av vattenanvändningen inom områdena. Analyserna och översynen ska genomföras med beaktande av kraven i bilaga II, III och V vattendirektivet samt bilaga III marindirektivet, där ekologiska, kemiska, ekonomiska och sociala faktorer av avgörande betydelse ska beaktas. Analyserna och översynen och nödvändiga uppdateringar av dessa ska göras minst vart sjätte år. Till den del bedömningen gäller marina vatten ska samordningen ske med berörda organisationer och myndigheter i enlighet med 26 §.

Landskapsregeringen kan besluta att ett avrinnings- eller delavrinningsområde ska utgöra en kraftigt modifierad vattenförekomst om de åtgärder som skulle krävas för att uppnå god ekologisk kvalitet enligt 20 § denna lag i detta område skulle vara oproportionerligt dyra eller tekniskt svår genomförbara eller skulle innebära betydande negativ inverkan på miljön i stort eller på betydande samhällsverksamheter, såsom sjöfart inklusive hamnanläggningar, vattenreglering eller dricksvattenförsörjning.

Landskapsregeringen ska vidare göra en bedömning av vilka översvämningsrisker som finns i ett avrinningsdistrikt. Bedömningen ska göras med beaktande av kraven i artiklarna 4, 5 och 6 Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/60/EG om bedömning och hantering av översvämningsrisker, nedan kallat översvämningsdirektivet. Landskapsregeringen ska vidta

lämpliga åtgärder så att denna bedömning kan samordnas med den bedömning som ska göras enligt 1 mom.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om vad som ska ingå i de bedömningar som avses i 1 och 3 mom. samt tidsplanerna för dem där tidsangivelser för uppdateringar ska ingå.

19b §. (2012/42) *Grundvattenområden*

Ett område med grundvatten vilket används för uttag av vatten som är avsett att användas som hushållsvatten för mer än 50 personer eller från vilket det tas i genomsnitt mer än 10 kubikmeter vatten per dygn kan benämnas grundvattenområde. Detsamma gäller ett sådant område som är avsett för sådan framtida användning och som landskapsregeringen beräknar att kan tillhandahålla ovan angivna vattenmängder. Landskapsregeringen beslutar vilka områden som är grundvattenområden och gränserna för dessa.

20 §. (2010/92) *Klassificering av vattenkvalitet och miljökvalitet*

Ytvatten i sjöar och kustvatten ska klassificeras på grundval av ekologisk och kemisk kvalitet. Dessa ytvattens ekologiska kvalitet ska klassificeras som hög, god, måttlig, otillfredsställande eller dålig medan ytvattens kemiska kvalitet ska klassificeras som god eller otillfredsställande. Med god ytvattenkvalitet avses i 18-25 §§ att ytvatten i sjöar och kustvatten har klassificerats ha god ekologisk kvalitet och god kemisk vattenkvalitet.

Kraftigt modifierade vattenförekomsternas kvalitet ska klassificeras utgående från deras ekologiska potential som maximal, god eller måttlig.

Grundvatten ska klassificeras enligt kemiska och kvantitativa egenskaper som god eller otillfredsställande. Med god grundvattenkvalitet avses i 18-25 §§ att en grundvattenförekomst har klassificerats ha goda kemiska och kvantitativa egenskaper.

Klassificering av ytvatten i sjöar, kustvatten och kraftigt modifierade vattenförekomster samt grundvatten ska utföras av landskapsregeringen med beaktande av vad som följer av bilaga V vattendirektivet.

Landskapsregeringen ska fastställa kriterier för en god miljökvalitet i marina vatten med beaktande av kraven i bilaga I och III marindirektivet. Innan kriterierna fastställs ska en samordning ske med berörda organisationer och myndigheter utanför landskapet i enlighet med 26 §.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om förfarandet vid klassificering av ytvatten i sjöar, kustvatten och kraftigt modifierade vattenförekomster samt grundvattnen och vid fastställandet av god miljökvalitet för marina vatten.

Se vattenförordning (2010:93) för landskapet Åland.

21 §. (2010/92) *Kvalitetsmål för ytvatten i sjöar, kustvatten och kraftigt modifierade vattenförekomster samt grundvatten och marina vatten*

Landskapsregeringen ansvarar för att allt vatten i landskapet skyddas på ett ändamålsenligt sätt så att vattenkvaliteten inte försämras och att den vid behov förbättras. Det övergripande målet ska vara att när det gäller ytvatten i sjöar och kustvatten uppnå god vattenkvalitet, när det gäller grundvatten att uppnå god vat-

K 13 Vattenlag (1996:61)

tenkvalitet och säkerställa en balans mellan uttag och grundvattenbildning, samt när det gäller kraftigt modifierade vattenförekomster uppnå ekologisk kvalitet och kemisk ytvattenkvalitet senast den 31 december 2015. När det gäller marina vatten ska det övergripande målet vara att uppnå god miljö kvalitet senast den 31 december 2020. För skyddade områden som ingår i den förteckning som avses i 25 § ska det övergripande målet vara att de normer och mål som gäller för det enskilda området ska vara uppfyllda senast den 31 december 2015. Om fler än ett av målen enligt denna paragraf avser en viss vattenförekomst ska det strängaste målet gälla. (2015/84)

För ytvatten i sjöar, kustvatten och kraftigt modifierade vattenförekomster samt grundvatten kan landskapsregeringen förlänga tidsfristen i syfte att stegvis uppnå målet i 1 mom. om de naturliga förhållandena omöjliggör tillräckligt snabb förbättring. Landskapsregeringen kan även förlänga tidsfristen högst tolv år på grund av tekniska skäl eller om förbättringarna bedöms bli oproportionerligt kostsamma. Landskapsregeringen kan även fastställa mindre stränga kvalitetsmål för särskilda yt- och grundvattenområden om den mänskliga påverkan eller de naturliga förhållandena är sådana att det blir omöjligt eller oproportionerligt dyrt att uppfylla målen. De mindre stränga kvalitetsmålen ska fastställas så att ingen fortsatt försämring av vattenkvaliteten i det särskilda området sker och att bästa möjliga kvalitet uppnås.

För marina vatten ska landskapsregeringen fastställa vägledande miljömål i syfte att stegvis uppnå målen i 1 mom. med beaktande av kraven i bilaga III och IV marindirektivet. Före miljömålen är fastställda ska hänsyn tas till befintliga mål på nationell nivå, gemenskapsnivå samt internationell nivå och samordning ske med organisationer och myndigheter utanför landskapet i enlighet med 26 §.

Landskapsregeringen ska säkerställa erforderligt skydd för identifierade vattenförekomster som kan användas för dricksvattenframställning i syfte att minska dess nivå av vattenrening. Landskapsregeringen får i syfte att upprätthålla en god vattenkvalitet besluta att vattenförekomsterna ska innefattas i särskilda skyddsområden om behov av detta kan anses föreligga.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning även utfärda närmare bestämmelser om kriterierna för miljömålen samt för undantag från kraven på att uppnå en god vatten- och miljö kvalitet inom de tidsramar som anges i 1 mom. där tidsangivelser för uppdateringar ska ingå. Landskapsregeringen ska i landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om kriterierna för minskning av farliga och förorenande ämnen. I detta ska ingå sådana ämnen som avses i artikel 16 och 17 vattendirektivet och som upptas i bilagorna VIII och IX vattendirektivet samt i bilaga II i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/105/EG om miljö kvalitetsnormer.

21a §. (2015/84) *Avvikelser från kvalitetsmålen*

En tillfällig försämring av vattenkvaliteten i en vattenförekomst strider inte mot kvalitetsmålen i 21 § om försämringen är ett resultat av omständigheter som orsakas av naturliga skäl eller force majeure och som är exceptionella eller som inte rimligtvis hade kunnat förutses,

eller om försämringen är ett resultat av omständigheter till följd av olyckor som inte rimligtvis kunnat förutses. För att försämringen inte ska stå i strid med kvalitetsmålen förutsätts dock att alla genomförbara åtgärder så snart som möjligt vidtas för att förebygga ytterligare försämring och för att undvika risk för att kvalitetsmålen inte uppnås i andra vattenförekomster som inte påverkas av omständigheterna samt för att återställa vattenförekomsten till dess tidigare kvalitetsnivå. Effekterna av omständigheterna ska ses över årligen. Åtgärderna ska anges i åtgärdsprogrammet och de får inte äventyra återställandet av vattenförekomstens kvalitet när omständigheterna inte längre föreligger. Förutsättningar och indikatorer för vilka omständigheter som är exceptionella och som rimligtvis inte kan förutses ska anges i förvaltningsplanen. Nästa uppdaterade version av förvaltningsplanen ska innehålla en sammanfattning av effekterna av de omständigheter som avses i detta moment och av de åtgärder som vidtas eller ska vidtas i samband med dem.

Att god grundvattenkvalitet, god ekologisk kvalitet eller, i förekommande fall, god ekologisk potential inte uppnås eller att en försämring av kvaliteten hos en yt- eller grundvattenförekomst inte förebyggs strider mot kvalitetsmålen i 21 § om det är en följd av nya förändringar i en ytvattenförekomsts fysiska karaktäristika eller förändringar i nivån hos grundvattenförekomster. Att en försämring från hög kvalitet till god kvalitet hos en ytvattenförekomst inte förebyggs strider heller inte mot kvalitetsmålen i 21 § om det är en följd av nya hållbara mänskliga utvecklingsverksamheter. För att förändringarna inte ska stå i strid med kvalitetsmålen förutsätts dock att alla genomförbara åtgärder vidtas för att mildra de negativa konsekvenserna för vattenförekomstens kvalitet. Ytterligare förutsättningar för de förändringar som anges ovan är att de särskilt motiveras i förvaltningsplanen samt att kvalitetsmålen ses över vart sjätte år. Förändringarna ska kunna motiveras med ett allmänintresse av större vikt eller med att fördelarna för miljön och samhället med att uppnå kvalitetsmålen i 21 § inte uppväger de fördelar som förändringarna innebär för människors hälsa, människors säkerhet eller för en hållbar utveckling. De nyttiga mål som förändringarna medför ska heller inte kunna uppnås på något annat sätt som skulle vara betydligt bättre för miljön, antingen av tekniska skäl eller på grund av orimliga kostnader.

22 §. (2005/54) *Åtgärdsprogram*

Landskapsregeringen ska upprätta ett åtgärdsprogram som är ägnat att uppnå och bevara en effektiv och hållbar vattenanvändning med en god vattenkvalitet, förebygga en försämring av vattenkvaliteten samt att uppfylla kvalitetsmålen enligt 21 §. När det gäller ytvatten ska genomförandet av åtgärdsprogrammet innefatta nödvändiga åtgärder i syfte att gradvis minska förorening från ämnen som är skadliga för vattenmiljön och för att utsläpp och spill av ämnen som är farliga och skadliga för vattenmiljön ska upphöra eller stegvis elimineras. När det gäller grundvatten ska genomförandet av åtgärdsprogrammet innefatta åtgärder som är nödvändiga för att motverka varje eventuell betydande tendens till ökning av koncentrationen av alla

föreningar som orsakas av mänsklig verksamhet för att gradvis minska föreningen av grundvattnet. Av åtgärdsprogrammet ska framgå lagstiftnings-, budget-, informations-, tillsyns- och övervakningsbehov samt de administrativa behov som genomförandet av en åtgärd fordrar. Till den del programmet gäller marina vatten ska samordning ske med berörda myndigheter och organisationer utanför landskapet i enlighet med 26 §. Allmänheten ska informeras om åtgärdsprogrammet, uppmanas att ta del av det och ges tillfälle att avge synpunkter på det. Information till allmänheten om ett förslag till åtgärdsprogram ska ges genom annons i minst en i landskapet allmänt utkommande tidning. Förslaget ska med tillhörande allmänna handlingar, senast ett år före den period som åtgärdsprogrammet avser, hållas tillgängligt för allmänheten under minst sex månader. Under denna tid ska även förslaget nödvändiga handlingar publiceras i elektronisk form. (2015/84)

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om hur arbetet med att upprätta ett åtgärdsprogram ska genomföras, tidsplanen för utformningen och omfattningen av arbetet samt vilka uppgifter som ska ingå i ett åtgärdsprogram där tidsangivelser för uppdateringar ska ingå. (2010/92)

Ett första åtgärdsprogram skall antas utan dröjsmål, dock senast den 22 december 2009. Åtgärdsprogrammet skall antas av landskapsregeringen. Landskapsregeringens allmänna förvaltning, underlydande myndigheter och kommunala myndigheter skall i tillämpliga delar i sina respektive planer och beslut beakta det antagna åtgärdsprogrammet.

23 §. (2005/54) Förvaltningsplan

Landskapsregeringen ska i en förvaltningsplan sammanställa uppgifter om ett avrinningsdistrikt. I en förvaltningsplan skall åtminstone ingå

1) en beskrivning av ett avrinningsområdes karaktäristika,

2) en beskrivning av sådan påverkan och effekt på vattenkvalitet som orsakats av mänsklig verksamhet,

2a) (2010/92) en bedömning av översvämningens risker i distriktet samt en plan för hantering av dessa risker,

3) uppgifter som identifierar och beskriver skyddade områden,

4) en beskrivning av nätverk som upprättats för övervakning av vattenkvalitet och redovisning av resultat från sådana övervakningsprogram,

5) en förteckning över fastställda miljömål,

6) en sammanfattande ekonomisk analys av vattenanvändningen,

7) en sammanfattning av antagna åtgärdsprogram och syftet med dessa,

8) en förteckning över detaljerade program och förvaltningsplaner,

9) en sammanfattning av de åtgärder för information till allmänheten och samråd som vidtagits, resultaten härav och de ändringar i planen som gjorts till följd av detta,

10) (2015/84) en förteckning över behöriga myndigheter,

11) (2015/84) uppgifter om sådana kontaktpunkter och förfaranden som finns för information riktad till allmänheten,

12) (2015/84) förutsättningar och indikatorer för omständigheter som är exceptionella och som rimligtvis inte kan förutses och som avses i 21a § 1 mom.,

13) (2015/84) en beskrivning och förklaring av motiven för förändringar som avses i 21a § 2 mom.

En första förvaltningsplan skall antas utan dröjsmål, dock senast den 22 december 2009. Allmänheten skall informeras om planen, uppmanas att ta del av den och ges tillfälle att lämna synpunkter på förslag. Information till allmänheten om ett förslag till förvaltningsplan skall ges genom annons i minst en i landskapet allmänt utkommande tidning. Förslaget skall med tillhörande allmänna handlingar, senast ett år före den period som förvaltningsplanen avser, hållas tillgängligt för allmänheten under minst sex månader. Under denna tid skall även förslaget nödvändiga handlingar publiceras i elektronisk form.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om hur arbetet med att sammanställa en förvaltningsplan ska genomföras, tidsplanen för utformningen och omfattningen av arbetet samt vilka uppgifter som ska ingå i en förvaltningsplan. (2010/92)

24 §. (2005/54) Översyn av förvaltningsplan och åtgärdsprogram

Förvaltningsplan och åtgärdsprogram skall fortlöpande ses över och om det bedöms ändamålsenligt vid behov revideras. Översyn skall ske minst vart sjätte år, varvid bestämmelserna om information i 5 kap. 22 och 23 §§ skall beaktas. Nya eller reviderade åtgärder som antagits enligt ett uppdaterat program skall träda i kraft inom tre år efter att de antagits.

I en reviderad förvaltningsplan skall åtminstone ingå en beskrivning av

1) behövliga ändringar eller uppdateringar av miljömål sedan offentliggörandet av föregående förvaltningsplan,

2) gjorda framsteg för att nå miljömål, inklusive en redovisning av verkan av åtgärder som genomförts under föregående förvaltningsplanperiod, med en förklaring till varför ett eller flera miljömål inte har uppnåtts,

3) orsaken till varför en planerad åtgärd för att nå fastställda miljömål inte har vidtagits under den föregående förvaltningsplanperioden samt

4) orsaken till varför en oplinerad åtgärd för att nå fastställda miljömål har vidtagits under den föregående förvaltningsplanperioden.

25 §. (2005/54) Förteckning över skyddade områden

Landskapsregeringen för en särskild förteckning över vattenskyddsområden samt andra yt- och grundvattenområden vilka enligt lagstiftningen kräver ett särskilt skydd. I förteckningen skall anges

1) de vattenförekomster som används för uttag av hushållsvatten avsett att användas som dricksvatten och som ger mer än 10 kubikmeter per dag i genomsnitt eller betjänar mer än 50 personer samt de vattenförekomster som är avsedda för sådan framtida användning,

K 13 Vattenlag (1996:61)

2) områden som har fastställts för skydd av ekonomiskt betydelsefulla vattenlevande djur- eller växtarter,

3) vattenförekomster som har fastställts som rekreationsvatten, inklusive områden som fastställts som badvatten enligt direktiv 76/160/EEG (om kvaliteten på badvatten),

4) områden som är känsliga för näringsämnen, inklusive områden som fastställts som sårbara enligt direktiv 91/676/EEG (om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket) och områden som fastställts som känsliga områden enligt direktiv 91/271/EEG (om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse) samt

5) områden som har fastställts för skydd av livsmiljöer eller arter där bevarandet eller förbättrandet av vattens status är en viktig faktor för deras skydd, inklusive relevanta Natura 2000-områden som fastställts enligt direktiv 92/43/EEG (om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) och direktiv 79/409/EEG (om bevarande av vilda fåglar).

För varje förekomst eller område som upptas i förteckningen skall anges den landskaps- och gemenskapslagstiftning på vilken noteringen i förteckningen grundas samt var varje i förteckningen avsett område är lokaliserat.

Förteckningen ska regelbundet ses över och revideras vid behov. (2010/92)

26 §. (2010/92) Internationell samordning

Med utgångspunkt från befintliga program och etablerad miljöverksamhet ska landskapsregeringen samarbeta med berörda organisationer och myndigheter i regioner utanför landskapet. Samarbetet ska ske i enlighet med de internationella överenskommelser vilka bringats i kraft i landskapet och som är tillämpliga på de i denna paragraf avsedda områdena.

6 kap. Tillståndsprövning och miljögranskning (2008/125)

Allmänna bestämmelser

1 §. (2008/125) Om prövning och prövningsmyndighet

I detta kapitel finns närmare bestämmelser om när tillstånd eller miljögranskning krävs för vattenföretag, förfogande över annans egendom och vattenfarlig verksamhet. I fråga om prövningsmyndighet och förfarande gäller vad som stadgas i landskapslagen om miljöskydd.

2 §. (2008/125) Särskilt om ansökan om tillstånd till förfogande över annans egendom

Av ansökan som avser tillstånd enligt 3 kap. denna lag ska, avseende förfogande över annans egendom, utöver vad som följer av landskapslagen om miljöskydd särskilt framgå vilken rätt till förfogande över annans egendom som begärs.

3 §. Rätt till tillståndsprövning

Den som utfört eller ämnar utföra vattenföretag samt den som utövar eller ämnar utöva vattenfarlig verksamhet kan söka tillstånd härför även om tillståndsplikt inte föreligger. Om inte annat är särskilt bestämt gäller för sådan ansökan samma regler om handläggning och beslut som för tillståndsärenden i övrigt enligt denna lag.

4 §. (2008/125) Förutsättningar för tillstånd och beslut med anledning av miljögranskning

Tillstånd får ges och beslut med anledning av miljögranskning får fattas endast om det är utrett att denna lags bestämmelser liksom bestämmelser som har utfärdats med stöd av lagen är uppfyllda.

5 §. Upphävd (2008/125).

6 §. Upphävd (2001/32).

7-9 §§. Upphävda (2008/125).

10 §. Upphävd (2001/32).

11 §. Upphävd (2008/125).

12 §. Upphävd (2001/32).

13 §. Återbetalning av ersättning efter återkallande eller ändring av tillstånd

Ersättning för skada som betalats enligt bestämmelserna i 7 kap. behöver inte återbetalas när ett tillstånd återkallats eller ändrats. Om det måste anses oskäligt att ingen återbetalning sker, med hänsyn till fördel ersättningstagare erhåller genom återkallande eller ändring av tillstånd, skall dock tillståndshavaren vara oförhindrad att begära att ersättningen eller viss del av denna återbetalas. Sådant yrkande skall handläggas i den ordning som gäller för tvistiga ersättningsfrågor enligt denna lag.

14 §. Upphävd (2008/125).

Krav på tillståndsprövning och miljögranskning (2008/125)

15 §. (2008/125) Krav på tillstånd för vattenföretag

Tillstånd för utförande av vattenföretag och förfogande över annans egendom krävs om genomförandet berör enskild rättsinnehavares rätt och inte samtliga berörda rättsinnehavare godkänt åtgärden.

Tillstånd krävs utöver vad som följer av 1 mom. alltid för utförande av vattenföretag om företaget innebär

a) anläggande av bro, tunnel eller annan transportanordning i, över eller under allmän farled,

b) utläggande eller upptagning av ledning eller kabel i allmän farled om inte godkännande till företaget från den myndighet som har att övervaka farleden har inhämtats,

c) annan med a och b punkterna jämförbar olägenhet för samfärdseln,

d) tagande av ytvatten ur sötvattenområde då det sammanlagda uttaget, varvid flera anläggnings uttag ur samma vattenförekomst räknas samman, överstiger 200 000 kubikmeter vatten per år,

e) täkt av mer än 10 000 kubikmeter grundvatten per år, varvid flera anläggnings uttag ur samma vattenförekomst räknas samman,

f) byggande, fyllning, pålning, grävning, muddring, sprängning eller rensning i vattenområde om den botenyta som verksamheten omfattar i vattenområdet uppgår till mer än 500 kvadratmeter,

g) anläggande av våtmark över 5 hektar,

h) markavvattning av mer än 5 hektar undantaget dränering av jordbruksmark genom täckdikning med

dräneringsrör som har en största diameter om 300 millimeter av jordbruksmark eller

i) uppdamning av mer än 20 000 kubikmeter vatten per år från samma avrinningsområde.

16 §. (2008/125) *Krav på tillstånd för vattenfarlig verksamhet*

Tillstånd krävs för tillförsel av övergödande ämnen direkt i ytvatten från

a) fiskodling med en produktion om 20 ton fisk per år, b) reningsverk med en kapacitet som uppgår till 900 personekvivalenter eller

c) annan verksamhet vars teoretiska årliga belastning på vattenmiljön uppgår till 200 kg fosfor eller 1 500 kg kväve.

17 §. (2008/125) *Krav på tillstånd för utsläpp av grund- och ytvattenfarliga ämnen*

Tillstånd krävs för

a) utsläpp till ytvatten av ämnen och materia som kan medföra ytvattenfarlig förorening,

b) direkta utsläpp till grundvatten av ämnen som kan medföra grundvattenfarlig förorening,

c) återinföring till samma vattenförande lager av vatten som använts geotermiskt, vatten från gruva och dagbrott samt vatten som har pumpats ut i samband med byggnads- och anläggningsarbeten samt för

d) konstgjord infiltration till grundvatten.

I landskapsförordning anges de yt- och grundvattenfarliga ämnen som kräver tillstånd enligt denna paragraf.

Tillstånd för verksamheter som är tillståndspliktiga enligt denna paragraf ges för begränsad tid och får inte meddelas förrän det har konstaterats att grundvattnet och särskilt dess kvalitet blir föremål för regelbunden övervakning och dokumentation.

18 §. (2008/125) *Krav på miljögranskning för vattenföretag*
Miljögranskning för utförande av vattenföretag krävs om företaget kan medföra

a) fara för människors hälsa,

b) sådant förändringar i naturförhållandena eller av existensbetingelserna för de i naturen levande organismerna som är betydande,

c) fara för översvämning eller allmän vattenbrist,

d) ändring eller stängning av kungsådra,

e) olägenhet för fiskens vandring eller möjlighet till fortplantning som är betydande,

f) försämring av vattnets reningsförmåga eller annan kvalitetsförsämring som inte är ringa eller

g) betydande minskning av naturskönheten, trivseln i omgivningen, kulturvärdena eller rekreativmöjligheterna.

19 §. (2008/125) *Krav på miljögranskning för vattenfarlig verksamhet*

Miljögranskning krävs för inledande, uppförande och ändring av verksamhet som kan medföra sådan påverkan som avses i 18 § och som landskapsregeringen genom landskapsförordning belagt med krav på miljögranskning.

20 §. (2008/125) *Krav på miljögranskning för ledande av avloppsvatten*

Miljögranskning krävs oavsett vad i 18 och 19 §§ stadgas för ledande eller omhändertagande av avlopps-

vatten på annat sätt än genom ledande till allmänt avloppsnät.

Miljögranskning enligt 1 mom. krävs dock inte för avloppsanläggningar för hushålls- eller motsvarande avloppsvatten med en maximal belastning motsvarande högst 50 personekvivalenter om landskapsregeringen genom landskapsförordning meddelat närmare bestämmelser om reningsanordningar och metoder för rening av avloppsvatten samt om andra miljöskydds krav som ska gälla för anläggningarna och samtidigt beslutat att miljögranskning inte behövs. För sådana anläggningar krävs kommunalt avloppstillstånd. För beviljande av kommunalt avloppstillstånd krävs att sökanden kan visa att bestämmelserna meddelade med stöd av denna bestämmelse är uppfyllda.

21 §. *Tillståndsplikt inom visst område*

Om det föreligger särskilda skäl kan landskapsregeringen beträffande ett till gränserna bestämt område genom landskapsförordning stadga att tillståndsplikt skall gälla för i beslutet närmare angivna åtgärder oavsett deras verkningar. Under samma förutsättningar kan landskapsregeringen genom landskapsförordning stadga om inskränkningar i tillståndsplikt som gäller enligt 15-17 §§ men inte i tillståndsplikt som gäller enligt 18-20 §§.

Se LF (2016:25) om undantag från miljöstillståndsplikt för fiskodlingar vid utrotning av VHS.

22 §. Upphävd (2008/125)

Mellanrubriken upphävd (2008/125)

23-27 §§. Upphävda (2008/125)

Mellanrubriken upphävd (2008/125)

28-29 §§. Upphävda (2008/125)

30 §. Upphävd (2001/32)

31 §. *Övriga bestämmelser*

I övrigt gäller i tillämpliga delar vad om tillstånd som omfattar vattenföretag är stadgat i 25-27 §§.

7 kap. Ersättning och inlösen

Allmänna bestämmelser

1 §. *Inledande bestämmelse*

Skada eller annan olägenhet som uppstår till följd av vattenföretag eller vattenfarlig verksamhet, som utgörs av ändrad vattenkvalitet eller är en följd av sådan effekt, skall ersättas eller inlösas i den omfattning och under de förutsättningar som gäller enligt bestämmelserna i detta kapitel. Samma gäller skada eller annan olägenhet till följd av utnyttjande av rätt enligt 3 kap. att ta i anspråk eller på andra sätt förfoga över eller påverka annans egendom.

2 §. *Expropriation*

Om inte annat bestäms i detta kapitel skall allt sådant förfogande som avses i 3 kap. denna lag, oavsett att sådant förfogande även får ske för enskilt intresse, jämfällas med expropriation.

Ersättningsfrågor enligt denna lag skall bedömas med tillämpning av bestämmelserna i 4 kap. landskapslagen (1979:62) om expropriation av fast egendom och

K 13 Vattenlag (1996:61)

särskilda rättigheter, dock så att vid inlösen eller beviljande av rätt till ständig besittning av annans mark och vad där finns samt vid rätt att varaktigt sätta mark och vad där finns under vatten skadan skall ersättas med 150 procent av det värde som sägs i 23 § nämnda lag.

För övriga frågor som har samband med sådant förfogande och prövning av sådant som avses i 3 kap. denna lag skall, med beaktande av 4 mom. nedan, tillämpas bestämmelserna i 5-10, 12, 13 och 15 kap. landskapslagen om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter med undantag av 88 och 89 §§ i 15 kap.

Det som i landskapslagen om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter sägs om expropriationsnämnd ska i ersättningsfrågor enligt denna lag gälla prövningsmyndigheten. (2008/125)

3 §. Markägares rätt till inlösen

Om annan tillhörig mark till följd av vattenföretag varaktigt sätts under vatten eller på annat sätt omedelbart försämrats skall om ägaren så begär marken och vad där finns lösas in om inte försämringen är av övergående natur.

Inlöses en del av en fastighet eller tas den i anspråk med nyttjanderätt och uppkommer på grund härav vid nyttjandet av den återstående delen avsevärt men skall, om inte försämringen är av övergående natur, hela fastigheten lösas in om ägaren så begär.

Om bruks- eller marknadsvärde av annans egendom minskas till följd av åtgärd som orsakar skada enligt 4 § a och b punkten skall, om så befinns skäligt, på ägarens begäran bestämmas att fast eller lös egendom skall lösas in.

Det som i 1-3 mom. bestäms om skyldighet att lösa in egendom gäller i tillämpliga delar även nyttjanderätt eller annan särskild rätt till sådan egendom.

4 §. Skadegrunder

Ersättning skall betalas för inte obetydlig skada eller olägenhet på människors hälsa och på egendom om skadan eller olägenheten beror på

a) genomförande av vattenföretag såsom byggande i vatten, dikning, vattentäkt och annat sådant och skadan har samband med översvämning eller annan vattenståndsändring, ändrad tillgång på vatten eller försämrade möjligheter att utnyttja vattenområde och vatten över vilket den skadelidande har rådighet,

b) anläggningsarbete, grävning eller andra åtgärder med mark eller i vattenområde som orsakar skada eller olägenhet som anges i föregående punkt eller som medför försumpning av mark eller andra markskador till följd av förändrade vattenförhållanden i mark eller vattenområde,

c) förekomsten av anläggning, vatten- eller avloppsledning, andra anordningar eller diken som orsakar skada eller olägenhet som anges i b punkten eller

d) vattenfarlig verksamhet.

Om vållande inte kan påvisas skall ersättning ändå betalas utom när orsaken till skadan eller olägenheten är naturtilldragelse eller annan övermäktig händelse vars effekter skäligen inte kunnat förebyggas.

5 §. Ersättning för skada eller förlust till följd av förfogande över annans egendom

Oavsett bestämmelserna i 4 § kan ersättning beta-

las till den vars egendom eller rätt tas i anspråk enligt 3 kap. eller inlöses enligt 3 §.

6 §. Skada som ersätts

Ersättning vid skada enligt 4 § skall betalas för

a) förlust eller försvårande av möjlighet att utnyttja nyttjanderätt eller äganderätt till fast eller lös egendom,

b) sänkning av egendoms marknadsvärde och förlust av annan förmån med förmögensvärde som har sin grund i äganderätten,

c) kostnader för flyttning och ändring av egendom,

d) hindrande eller avsevärt försvårande av möjligheterna att på annan grund än äganderätt eller annan särskild rätt nyttja ett vattenområde eller dess strand för yrkesmässigt fiske eller annat viktigt lovligt ändamål samt för

e) förlust som orsakas av avbrott i rörelse om avbrottet har samband med sådan skada som enligt a-d punkten är ersättningsgill.

7 §. Solidariskt betalningsansvar

Om det i ett företag av vilket föranleds ersättningskyldighet finns flera deltagare svarar de solidariskt för betalningen av ersättningen.

8 §. Prövning av ersättning

Om tillstånd för vattenföretag eller annan åtgärd meddelas enligt denna lag skall frågan om ersättningskyldighet och ersättnings omfattning samtidigt prövas.

1 mom. hindrar inte att fråga om ersättning för skada, men eller förlust kan prövas vid annan tidpunkt.

Särskilda skadegrunder**9 §. Skada orsakad av farleds inrättande**

För nyttjande av vattenområde som farled enligt 3 kap. 7 och 8 §§ skall ersättning inte betalas om inte annat gäller enligt 2 mom.

Om nyttjandet av vattenområde enligt 1 mom. medför en avsevärd inskränkning av möjligheterna att utöva enskild rätt till fiske eller om anläggning eller anordning som lovligen uppförts för utövandet av viss rätt blir onyttig, skall ersättning betalas för denna skada.

10 §. Skada orsakad av fartygstrafik m.m.

För skada orsakad av farkost som trafikerar vattenområde skall ersättning betalas även om vållande inte föreligger när skadan avser mark, inrättning, upp- lag, fångstredskap eller annan egendom och beror på sammanstötning, vågsvall, gnistor eller annat sådant. Därvid skall beaktas det som särskilt är bestämt om begränsning av redares ansvarighet och om sjöpanträtt.

Skada som avses i 1 mom. som uppstår utanför farled till följd av farkosters användning av allmän eller enskild farled skall fullt ut betalas av den som ansvarar för farleden. Farledsinnehavaren kan söka ersättning av den vars farkost vållat skada varvid vad som stadgas i första meningen är tillämpligt på regresskravet.

Ersättningskyldighet föreligger inte i fråga om skada som vid samfärdsl på vattenområde åsamkas föremål som utan laglig rätt lagts ut i kungsådra eller i allmän farled. Detsamma gäller beträffande fångstredskap som lagts ut i sådan farled, om inte skadan orsakats uppsåtligt eller av grov oaktsamhet. Om den som färdas på vattenområde på annat än i 1 mom. angivet sätt upp-

såtligen eller av grov oaktsamhet skadar utanför farled utlagd fångstredskap, skall ersättningen erläggas enligt denna lag.

Om skada som avses i 1-3 mom. till någon del orsakats av att den skadade egendomen inte varit i behörigt skick eller lämnats utan behörig tillsyn skall ersättningen jämkas med hänsyn härtill.

Om ersättande av skada som förorsakas av fartygs sammanstötning gäller vad i sjölagen (FFS 674/1994) är föreskrivet. (2001/32)

Skada som enligt 5 kap. 79 § rikets vattenlag (FFS 264/1961) är att anse som flottningskada skall ersättas i enlighet med denna lag.

11 §. Skada orsakad av vattentäktsuttag

För vattentäkt eller annat nyttjande som avses i 3 kap. 16-21 §§ eller vattentäkt enligt 2 kap. skall ersättning inte betalas om inte annat gäller enligt 2 mom.

Om åtgärd enligt 1 mom. medför försämrad tillgång på vatten för ägare eller innehavare av särskild rättighet skall ersättning betalas för denna skada om den inte är obetydlig.

8 kap. Tillsyn

1 §. (2008/125) Tillsyn

Om tillsyn och tillsynsmyndighet i enlighet med denna lag stadgas i landskapslagen om miljöskydd.

Med beaktande av bestämmelserna i 1 mom. är landskapsregeringen skyldig att övervaka efterlevnaden av denna lag till den del övervakningen gäller sådan tillsyn som avses i 27a § 1 mom. landskapslagen om miljöskydd. (2012/33)

Landskapsregeringen är skyldig att underrätta Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet om brister som landskapsregeringen konstaterar i samband med den i 2 mom. avsedda övervakningen. (2012/33)

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet hade på ansökan av A gett ett i 15 § i landskapslagen (ÅFS 2008:124) om miljöskydd avsett miljögranskningsbeslut, som hade gällt den utfyllnad av samfällt vattenområde som A utfört. Sedan Ålands förvaltningsdomstol på besvär av B upphävt Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets beslut, gällde det för högsta förvaltningsdomstolen att avgöra bland annat om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet skulle anses ha besvärsrätt över Ålands förvaltningsdomstolens beslut. Eftersom den materiella frågan i saken gällde byggande i vattendrag, skulle med hänsyn till 27 § 23 punkten i självstyrelselagen för Åland frågan om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets besvärsrätt bedömas utgående från principerna i den lag som gällde i riket när ansökan avgjordes och som materiellt närmast motsvarade vattenlagen för landskapet Åland, nämligen vattenlagen (FFS 587/2011) och dess 15 kap. 2 §. Enligt nämnda lagrum fick ändring i beslut som meddelats med stöd av nämnda lag sökas av den statliga tillsynsmyndigheten. Då Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet enligt 8 kap. 1 § i vattenlagen för landskapet Åland och 27 § 2 mom. i landskapslagen om miljöskydd är tillsynsmyndighet i landskapet Åland, ansågs Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ha rätt att anföra besvär över Ålands förvaltningsdomstols beslut. **HFD 19.8.2016 liggare 3443 (2016:121).**

2-9 §§. Upphävda (2008/125).

9 kap. Straffbestämmelser

1 §. Miljöförstöring

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet utför vattenföretag eller vattenfarlig verksamhet, i strid med

bestämmelse i 4 eller 5 kap. denna lag eller utan tillstånd eller miljögranskning som avses i 6 kap., så att gärningen är ägnad att orsaka fara för att grundvatten eller ytvatten skadas eller nedskräpas eller så att fara för hälsan uppstår döms för *miljöförstöring* till böter eller fängelse i högst två år. (2008/125)

För miljöförstöring döms också den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet på annat sätt än det som avses i 1 mom. utför vattenföretag eller vattenfarlig verksamhet så att gärningen är ägnad att orsaka fara för att miljön försämras.

2 §. Grov miljöförstöring

Den som vid miljöförstöring

a) med beaktande av åsamkad skadas långvarighet, omfattning och andra omständigheter orsakar synnerligen stor skada eller fara för miljön eller hälsan,

b) (2008/125) begått brottet trots uttryckligt påbud eller förbud som myndighet givit med stöd av denna lag eller som

c) till grundvatten utsläppt ämne som avses i 4 kap. 8 § 1 mom. och brottet även bedömt som helhet är grovt, döms för *grov miljöförstöring* till fängelse i minst fyra månader och högst sex år.

3 §. Miljöförseelse

Om miljöförstöring, med hänsyn till att den fara eller skada som har vållats miljön eller hälsan varit mindre betydande, möjligheten att återställa miljön i ursprungligt skick eller andra omständigheter vid brottet, bedömt som en helhet, är ringa döms för *miljöförseelse* till böter eller fängelse i högst sex månader.

4 §. (2008/125) Miljöförstöring av oaktsamhet

Den som av annan än grov oaktsamhet utför vattenföretag eller vattenfarlig verksamhet, i strid med bestämmelse i 4 eller 5 kap. denna lag eller utan tillstånd eller miljögranskning som avses i 6 kap., med beaktande av åsamkad skadas långvarighet, omfattning och andra omständigheter orsakar synnerligen stor skada eller fara för miljön eller hälsan, döms för *miljöförstöring av oaktsamhet* till böter eller fängelse i högst ett år.

4a §. (2011/41) Juridiska personers straffansvar

På miljöförstöring, grov miljöförstöring, miljöförseelse och miljöförstöring av oaktsamhet tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar i 9 kap. strafflagen (FFS 39/1889).

5 §. Brott mot tillståndsplikt

Den som uppsåtligen eller av vårdslöshet utan föregående tillstånd vidtar åtgärd eller bedriver verksamhet som enligt 6 kap. kräver tillstånd döms för *brott mot tillståndsplikt* till böter eller fängelse i högst två år.

Den som, utan att samtidigt bryta mot annan bestämmelse, uppsåtligen eller av vårdslöshet utnyttjar förbättringsoverskott utan uppfyllande av tillståndsplikten i 5 kap. 16 § 2 mom. döms för brott mot tillståndsplikt till böter.

6 §. (2008/125) Brott mot miljögranskningsplikt

Den som uppsåtligen eller av vårdslöshet bryter mot krav på miljögranskning enligt 6 kap. döms för *brott mot miljögranskningsplikt* till böter eller fängelse i högst sex månader.

K 13 Vattenlag (1996:61)

7 §. Brott mot tillståndsvillkor

Den som uppsåtligen eller av vårdslöshet bryter mot villkor i tillståndsbeslut enligt denna lag döms för *brott mot tillståndsvillkor* till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet avser villkor av grundläggande betydelse för tillståndsgivningen, till fängelse i högst två år.

8 §. Brott mot bestämmelse grundad på plan

Den som uppsåtligen eller av vårdslöshet utövar vattenfarlig verksamhet som strider mot vattenförbättringsplan enligt 4 kap. 5 § döms för *brott mot bestämmelse grundad på plan* till böter eller fängelse i högst två år.

9 §. Brott mot bestämmelse för vattenskyddsområde

Den som uppsåtligen eller av vårdslöshet utövar vattenfarlig verksamhet som strider mot bestämmelser för vattenskyddsområde eller mot av landskapsregeringen utfärdade bestämmelser enligt 5 kap. 3 § 2 mom. andra meningen döms för *brott mot bestämmelse för vattenskyddsområde* till böter eller fängelse i högst två år.

10 §. (2001/32) Brott mot bestämmelse om allmänna minimikrav

Den som uppsåtligen bryter mot av landskapsregeringen utfärdade minimikrav för bestämda åtgärdsplaner eller verksamhetsslag enligt 4 kap. 9 § döms för *brott mot bestämmelse om allmänna minimikrav* till böter.

11 §. Brott mot kvalitetsnormer

Den som uppsåtligen eller av vårdslöshet i strid mot 4 kap. 2 § jämförd med 5 kap. 6, 8, 9 eller 11 §§ vidtar ny eller ändrad markanvändningsåtgärd eller verksamhet döms för *brott mot kvalitetsnormer* till böter eller fängelse i högst två år. Vid ringa vårdslöshet döms ej till straff.

12 §. Brott mot bestämmelse om nyttjande

Den som uppsåtligen utan laga rätt hindrar annan att i enlighet med denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser eller tillstånd befara vattendrag eller på annat sätt nyttja vatten- eller jordområde döms för *brott mot bestämmelse om nyttjande* till böter eller fängelse i högst sex månader.

13 §. Lämnande av oriktiga uppgifter

Den som, i tillstånds- eller miljögranskningsärendet där han är sökande eller i tillsynsärendet rörande vattenföretag eller vattenfarlig verksamhet som han utövar eller låter utöva, uppsåtligen eller av grov vårdslöshet lämnar felaktiga uppgifter eller förtiger uppgifter av betydelse för bedömningen i ärendet döms för *lämnande av oriktiga uppgifter* till böter eller fängelse i högst två år. Om den skada eller fara för skada som vållats yt- eller grundvattens kvalitet, på grund av lämnande av oriktiga uppgifter, är synnerligen stor med beaktande av den åsamkade eller hotande skadans långvarighet, omfattning eller andra omständigheter och brottet bedömt som helhet är grovt ska den sökande dömas till fängelse i högst två år. (2008/125)

Om någon på uppdrag av den som är ansvarig för ett vattenföretag eller en vattenfarlig verksamhet uppsåtligen eller av grov vårdslöshet lämnar sådan felaktig uppgift som avses i 1 mom. straffas denne på samma sätt som sägs i 1 mom.

Vattenlagens speciella del

10 kap. Dikning

Inledande bestämmelser

1 §. Dikning

Med iakttagande av vad som i denna lag stadgas om tillstånd, miljögranskning och försiktighetsmått samt med iakttagande av med stöd av lagen utfärdade kvalitetsnormer, får dikning enligt detta kapitel utföras om det behövs för att erhålla en ändamålsenlig avvattning av mark. (2008/125)

Med dikning avses upptagande av nytt dike och utvidgande eller uträdande av befintligt dike eller bäck samt rensning av bäck om åtgärden inte inverkar på vattenståndet i en högre liggande sjö.

Till dike räknas på vardera sidan en minst 60 cm bred zon om inte bredare zon föreskrivits eller är nödvändig på grund av markens beskaffenhet.

2 §. Underhåll

Den eller de som utfört dikning skall tillse att dikningen underhålls så att annans område inte skadas.

3 §. Dikning på annans mark

Närmare bestämmelser om när dikning på annans mark får utföras finns i 3 kap. 13-15 §§. I 6 kap. 8 § finns bestämmelser om tillstånd till förfogande över annans egendom och i 14 kap. finns bestämmelser om vattenförrättning.

Innan dikning utförs på annans mark skall markägaren höras om inte förrättning skall hållas i enlighet med 14 kap.

Om dikningsförrättning skall ske i enlighet med 14 kap. och om markägaren yrkar på det skall vid sådan förrättning beslut fattas var grävningssmassor som tas upp vid dikningen skall läggas. Om inget sådant beslut fattats skall grävningssmassorna, om inte markägaren omedelbart tar dem tillvara, läggas vid sidan av diket eller på annan lämplig plats där de inte orsakar nämnvärd olägenhet.

4 §. Kostnadsansvar

Den som för avvattning av sin mark leder in vatten i annan markägares dike är skyldig att, enligt de grunder som gäller för gemensam dikning, delta i de kostnader som uppkommer härav och om inte annat avtalats utföra sådana arbeten som påkallas av det ändrade vattenflödet samt att delta i framtida kostnader för underhåll, förbättring och utvidgning av diket.

Med undantag av vad i 1 mom. stadgas får inte i annan tillhörigt rör eller täckdike vatten ledas in utan markägarens samtycke om det är möjligt att utan oskäliga kostnader på annat sätt avleda vatten.

5 §. Dikning genom allmän väg

Om ny trumma eller bro byggs i väg eller om befintlig dikning utvidgas eller fördjupas skall åtgärden på begäran av den som dikar eller dikat utföras så att marken ovanför vägen avvattas till minst 1,2 meters djup.

Om det med hänsyn till möjligheten att avvattna åkermark genom täckdikning är nödvändigt att utföra dikning till större djup än som avses i 1 mom., skall sådan dikning ske om de som företräder minst hälften av den nytta som kan vinnas härav anholder om det.

De åtgärder som avses i 1 och 2 mom. skall utföras och bekostas av väghållaren. Det åligger även väghållaren att underhålla bron eller trumman.

6 §. *Dikning genom enskild väg och ägoväg*

Om i 5 § 1 mom. avsedda åtgärder utförs i fråga om enskild väg eller ägoväg har den som dikar eller dikat samma rätt som beträffande allmän väg men det åligger honom att betala kostnaderna för att återställa vägen, bron eller trumman i ett minst likvärdigt skick eller, om väghållaren begär det, själv utföra åtgärderna varvid vägen, bron eller trumman skall återställas i minst likvärdigt skick. För underhållet av bron eller trumman svarar väghållaren.

7 §. *Dikning i planlagt område*

Bestämmelserna om dikning är tillämpliga även i fråga om område där stads- eller byggnadsplan gäller. Om sådant område skall avvattas kan på sakägares ansökan föreskrivas att det skall behandlas som ett särskilt avsnitt i enlighet med 12 §. Nyttotagare i fråga om området är vederbörande kommun.

Gemensam dikning

8 §. *Deltagare*

Om dikning är till nytta för flera markägare skall, för att tillgodose en rättvis fördelning av rättigheter och skyldigheter, dikningen utföras och skötas gemensamt av dessa.

Den som har nytta av visst dikningsföretag har rätt att ta del i den gemensamma dikningens utförande, drift och förvaltning samt har på begäran av deltagare i företaget skyldighet att delta i det gemensamma företaget i förhållande till nyttan av dikningen. Delägare i oskiftad lägenhet och delägare i flera lägenheter samfällt tillhörigt område beslutar om deltagande i gemensam dikning på det sätt som särskilt är föreskrivet.

9 §. *Nytta av dikning*

Deltagarna i den gemensamma dikningen deltar i kostnaderna i förhållande till den nytta företaget har för deras mark, varvid som nytta anses den ökning av markens värde som följer av förbättrad avkastningsförmåga eller ökad möjlighet att använda marken på ett mer inkomstbringande sätt.

Beträffande mark som används eller kan användas som tomt, vägområde, upplagsområde eller för annat särskilt ändamål skall som nytta anses ökning av markens bruksvärde.

10 §. *Kostnad för dikning*

Till kostnaderna för gemensam dikning skall hänföras kostnader som avser utförande, drift och förvaltning varvid med till förvaltning hörande kostnader avses sådana kostnader för planering, handläggning, medelsanskaffning och övriga utgifter eller ersättningar som dikningsföretagets utförande och underhåll föranleder.

11 §. *Beräkning av kostnadsandel*

Den för viss deltagare enligt 9 och 10 §§ beräknade kostnadsandelen får inte utan deltagarens samtycke överstiga den kostnad som uppkommit om dikningen av deltagarens mark utförts eller drivits som ett fristående företag.

12 §. *Kostnadsandel med hänsyn till avsnitt*

Om det vid beräkning av kostnadsandelar i enlighet med 9 och 10 §§ konstateras att kostnaderna för dikning av visst avsnitt med flera ägare, med hänsyn till olikheter i naturförhållanden eller andra omständigheter, blir högre därför att ett annat avsnitt ingår i företaget kan företaget indelas i avsnitt avgränsade med hänsyn till olikheterna.

Om visst i 1 mom. avsett avsnitt är beläget så att gemensamt dike där inte behöver upptas för avvattning av annat avsnitt kan överenskommas att dikning inte skall utföras förrän den som är i behov av diket anhåller om det. Sådant förordnande påverkar inte skyldigheten för den som drar nytta av företaget att ta del i kostnaderna för dikningen.

13 §. *Dikningsplan*

Om någon av deltagarna i företaget begär det skall över gemensam dikning uppgöras en särskild plan, dikningsplan, med tillhörande kostnadsförslag och förslag till fördelning av kostnaderna. Dikningsplan skall inte ges större omfattning än vad som är nödvändigt för tillgodoseende av de deltagares behov vilka begärt dikning.

Landskapsregeringen utfärdar vid behov närmare bestämmelser om dikningsplaner.

14 §. *Dikningsdjup*

Vid bestämmandet av dikets djup vid gemensam dikning skall markens beskaffenhet, lutningsförhållandena och avvattningsbehovet beaktas. Är fråga om avvattning av odlad jord skall, om inte annat avtalats, öppen dikning utföras för avvattning till 1,2 meters djup. Följer härav oskäligt stora kostnader i förhållande till nyttan av dikningen, skall dock mindre djup fastställas.

Om det med hänsyn till möjligheten att avvattna åkermark genom täckdikning är nödvändigt att utföra dikning till större djup än som avses i 1 mom., skall sådan dikning ske om de som företräder minst hälften av den nytta som kan vinnas härav anhåller om det.

15 §. *Kostnader för underhåll*

Kostnaderna för underhåll av dikning fördelas enligt samma grunder som dikningskostnaderna i enlighet med 9 och 10 §§ om inte särskilda skäl föranleder annat. Om gemensam dikning blir onyttigt för någon deltagare därför att nytt dike upptagits, skall deltagaren befrias från deltagande i underhållskostnaderna.

16 §. *Betalning av kostnadsandel*

Deltagare i gemensam dikning som inte anhållit om dikning eller förenat sig om sådan anhållan är skyldig att ta del i de kostnader som föranleds av dikning till det djup som avses i 14 § och med högst det belopp som motsvarar den nytta dikningen har för deltagarens mark.

Om en deltagares kostnadsandel förblir obetald skall de övriga deltagarna betala den obetalda andelen i samma inbördes relation som gäller för betalningen av dikningskostnaderna. Betalas andelen senare skall medlen återbetalas enligt samma grunder.

17 §. *Förfarandebestämmelser*

Beträffande gemensam dikning skall bestämmelserna om förfarande som avses i 13 kap. 2-4 och 11 §§ i tillämpliga delar följas.

K 13 Vattenlag (1996:61)

18 §. Dikningssammanslutning

För att tillgodose en rättvis fördelning av rättigheter och skyldigheter skall dikningssammanslutning bildas i enlighet med 13 kap. om gemensam dikning inte uppnås eller om det måste anses nödvändigt för handhavande av gemensamma angelägenheter.

Om deltagarna avtalar om det kan dikningssammanslutning bildas även om överenskommelse om gemensam dikning uppnåtts.

11 kap. Avlopp**Allmänna bestämmelser****1 §. Avledande av avloppsvatten**

Med iakttagande av vad som i denna lag stadgas om tillstånd, miljögranskning och försiktighetsmått samt med iakttagande av med stöd av lagen utfärdade kvalitetsnormer, får avloppsvatten avledas enligt detta kapitel. (2008/125)

Beträffande behandling av avloppsvatten ur hälso- och miljösynpunkt finns särskilda bestämmelser i landskapslagen om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen. Likaså finns särskilda bestämmelser om avledande av avloppsvatten inom område med detaljplan i plan och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland samt beträffande avloppsregleringen i samhällen, i landskapslagen (1979:29) om allmänna vatten- och avloppsverk. Dessutom finns bestämmelser om bekostande av avloppsanläggningar i landskapslagen (1974:23) om avloppsvattenavgift och i landskapslagen (1983:31) om understöd för vatten- och avloppsprojekt. (2016/87)

2 §. Avloppsanläggnings underhåll

Användaren av avloppsanläggning skall tillse att avloppsanläggningen underhålls så att kravbestämmelserna i 4 kap. uppfylls.

3 §. Avloppsanläggning på annans mark

Närmare bestämmelser om när avloppsanläggning på annans mark och nyttjande av annans avloppsanläggning får utföras finns i 3 kap. 15 §.

4 §. Kostnadsansvar

Den som leder in avloppsvatten i annans avloppsanläggning är skyldig att, enligt de grunder som enligt 6-9 §§ gäller för gemensam avloppsanläggning, delta i de kostnader som uppkommer härav och om inte annat avtalats utföra sådana arbeten som påkallas av det ändrade flödet genom avloppsanläggningen. Skyldighet föreligger även att delta i framtida kostnader för underhåll, förbättring och utvidgning av avloppsanläggningen. Måste härvid avloppsanläggning eller till anläggningen hörande anordningar utvidgas eller förnyas för att ny deltagare skall kunna anslutas finns ingen skyldighet för tidigare deltagare att delta i utvidgningen eller förnyandet.

Gemensam avloppsanläggning**5 §. Deltagare**

Om avloppsanläggning är till nytta för flera sakägare skall, för att tillgodose en rättvis fördelning av rättigheter och skyldigheter, avloppsanläggningen uppföras och skötas gemensamt av dessa.

Den som kan ha nytta av viss avloppsanläggning har rätt att delta i den gemensamma avloppsanläggningens uppförande, drift och förvaltning om inte anslutningen förorsakar en oskälig ökning av kostnaderna. Den som har väsentlig nytta av befintlig eller planlagd avloppsanläggning och inte kan avleda avloppsvatten på ett förmånligare sätt, har på annan deltagares begäran skyldighet att delta i den gemensamma avloppsanläggningen.

Delägare i oskiftad lägenhet och delägare i flera lägenheter samfällt tillhörigt område beslutar om deltagande i gemensam avloppsanläggning på det sätt som är särskilt föreskrivet.

6 §. Nyttja av avloppsanläggning

Deltagare i gemensam avloppsanläggning deltar i de gemensamma kostnaderna i förhållande till den nytta anläggningen medför med hänsyn till den mängd vatten som avleds och dess beskaffenhet. Om den härvid beräknade nyttan för någon deltagare, med hänsyn till ökat markvärde eller andra omständigheter, är uppenbart större skall nyttan beräknas till vad som är skäligt.

7 §. Kostnad för avloppsanläggning

Till kostnaderna för gemensam avloppsanläggning skall hänföras kostnader som avser uppförande, drift och förvaltning, varmed till förvaltning hörande kostnader avses sådana kostnader för planering, handläggning, medelsanskaffning och övriga utgifter eller ersättningar som avloppsanläggningens uppförande och underhåll föranleder.

8 §. Beräkning av kostnadsandel

Om beräkningen av kostnadsandelarna ger till resultat att en deltagare får en större kostnad än om dennes del av avloppsanläggningen utförts som fristående anläggning skall kostnadsandelen sänkas så att den motsvarar sistnämnda kostnad.

9 §. Kostnadsandel med hänsyn till avsnitt

Om det vid beräkning av kostnadsandelar i enlighet med 6-8 §§ konstateras att kostnaderna för avloppsanläggning av visst avsnitt med flera deltagare med hänsyn till olikheter i naturförhållanden eller andra omständigheter blir högre därför att ett annat avsnitt ingår i anläggningen kan den indelas i områden avgränsade med hänsyn till olikheterna.

Om visst i 1 mom. avsett avsnitt är beläget så att gemensamt avlopp där inte behöver anordnas för att avleda vatten från annat avsnitt kan överenskommas att avloppsanläggning inte skall utföras förrän den som är i behov av avloppsanläggningen anholder om det. Sådant förordnande påverkar inte skyldigheten för den som drar nytta av avloppet att ta del i kostnaderna för avloppsanläggningen.

10 §. Ny deltagare i avloppsanläggning

Den som inträder som deltagare i befintlig gemensam avloppsanläggning är skyldig att enligt i 6-9 §§ angivna grunder ta del i kostnaderna för anordnandet av anläggningen, beräknade enligt dess värde vid anslutningstidpunkten, samt i kostnaderna för dess underhåll. Om anläggningen eller till den hörande anordningar till följd av anslutningen måste utvidgas eller förnyas, är den nya deltagaren skyldig att bekosta dessa åtgärder.

Till den del dessa åtgärder medför nytta även för övriga deltagare skall kostnaderna fördelas mellan deltagarna i enlighet med vad som är skäligt.

Om nyttan av en gemensam avloppsanläggning väsentligt ökar eller minskar för en deltagare i anläggningen skall dennes andel av kostnaderna bestämmas på nytt om någon sakägare kräver det och om de förändrade förhållandena inte beaktas på annat överenskommet eller fastställt sätt. Bestämmelserna i 1 mom. skall härvid i tillämpliga delar följas.

11 §. *Kostnader för underhåll*

Kostnaderna för underhåll av avloppsanläggning fördelas enligt samma grunder som avloppsanläggningskostnaderna enligt 6-9 §§ om inte särskilda skäl föranleder annat. Om gemensam avloppsanläggning blir onyttig för någon deltagare därför att ny avloppsanläggning anordnats skall denne befrias från deltagande i underhållskostnaderna.

12 §. *Förfarandebestämmelser*

Beträffande gemensam avloppsanläggning skall bestämmelserna om förfarande som avses i 13 kap. 2-4 och 11 §§ i tillämpliga delar följas.

13 §. *Avloppssammanslutning*

För att tillgodose en rättvis fördelning av rättigheter och skyldigheter skall avloppssammanslutning bildas i enlighet med 13 kap. om gemensam avloppsanläggning inte uppnås eller om det måste anses nödvändigt för handhavande av gemensamma angelägenheter.

Om deltagarna avtalar om det kan avloppssammanslutning bildas även om överenskommelse om gemensam avloppsanläggning uppnåtts.

12 kap. Vattentäkt

Allmänna bestämmelser

1 §. (2008/125) *Vattentäkt*

Med iakttagande av vad som i denna lag stadgas om tillstånd, miljögranskning och försiktighetsmått, samt med iakttagande av med stöd av lagen utfärdade kvalitetsnormer, får enligt detta kapitel vattentäkt utföras om det är ändamålsenligt för att tillgodose behov av vatten.

1a §. (2008/125) *Fastställande av nivåbegränsning för ytvattentäkt*

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning besluta om fastställande av lägsta vattennivå vid vilken ytvattentäkt av bevattningsvatten ur visst vattenområde får ske. Landskapsregeringen äger rätt att med pegel utmärka sådan nivå i naturen eller på byggnad.

2 §. *Bevattningssammanslutning*

Om flera tillsammans eller var för sig ansökt om att utnyttja samma vattentillgång kan tillstånd ges till bildande av bevattningssammanslutning i enlighet med 13 kap. för att tillgodose en rättvis fördelning av rättigheter och skyldigheter.

Vattentäkt på annans område

3 §. *Vattentäkt på annans område*

Den som beviljats tillstånd för vattentäkt på annans område skall tillse att täkten inte orsakar otillåten på-

verkan samt beakta att områdets ägare, i den utsträckning som svarar mot ägarens behov, skall kunna använda området på samma sätt som tillståndshavaren om inte annat överenskommits. Vattentäkten får heller inte äventyra möjligheterna för annan som inlett vattentäkt att tillgodose sitt behov av vatten.

4 §. *Företräde till vattentäkt*

Om flera söker tillstånd till vattentäkt och vattnet inte förslår för alla skall företräde ges vattentäkt för samhälls behov. Samma företrädesrätt har enskild sökande som avser att använda vatten för hushållsändamål, varmed avses även täkt för sjukhus, härbärgerings- eller förplägnadsrörelse, badinrättningar och med dem jämförbara inrättningars behov. Vattentäkt för bevattning skall därnäst ges företräde och herefter vattentäkt för industris behov.

Särskilt om grundvattentäkt

5 §. *Nytta och skada*

Som nytta av grundvattentäkt skall utöver företagets allmänna fördelar en förbättrad avkastning eller ett ökat bruksvärde beaktas samt annan omedelbar förmån.

Som skada, men eller annan förlust av förmån skall beaktas sådan skadlig förändring som avses i 4 kap. 1-4 §§ samt sökandens rätt till inlösen eller att tillgodöra sig annans egendom som företaget förutsätter. Om någon vars rätt kränks av ett företag har samtyckt till detsamma skall härvid inte sådan skadlig förändring beaktas som rör endast denne.

Om penningvärdet av ett företags nytta eller skada är svårt att uppskatta skall särskilt beaktas de förändringar företaget har för hälsan och miljön.

6 §. *Företräde till grundvattentäkt*

Om flera ansöker om tillstånd till täkt av grundvatten och vattnet inte räcker till alla skall företräde ges sökande för vilken tillgången till grundvatten är särskilt viktig och vars verksamhet har betydelse från allmän synpunkt. I fråga om sökande som i detta avseende är likvärdiga skall bestämmelserna i 4 § i tillämpliga delar följas.

7 §. *Begränsning av grundvattenuttag*

Täkt av grundvatten på annans mark kan efter ansökan begränsas om härigenom tillgången på grundvatten ökas eller säkerställs på annan mark beträffande vilken tillstånd till täkt av grundvatten för allmänt behov meddelats.

Den som utför täkt av grundvatten i visst område kan under viss tid åläggas begränsa sitt uttag om tillgången på grundvatten för hushållsändamål hotas av långvarig torra eller andra omständigheter.

13 kap. Sammanslutningar

Allmänna bestämmelser

1 §. *Sammanslutningar*

För att tillgodose en rättvis fördelning av rättigheter och skyldigheter skall

a) dikningssammanslutning bildas om gemensam dikning inte uppnås eller om det måste anses nödvändigt för handhavande av gemensamma angelägenheter,

K 13 Vattenlag (1996:61)

b) avloppssammanslutning bildas om gemensam avloppsanläggning inte uppnås eller om det måste anses nödvändigt för handhavande av gemensamma angelägenheter eller

c) bevattningssammanslutning bildas om flera tillsammans eller var för sig efter ansökan beviljats tillstånd att inom sådan sammanslutning utnyttja samma vattentillgång.

Om deltagarna avtalar om det kan diknings- eller avloppssammanslutning bildas även om överenskommelse om gemensamt företag uppnåts.

Beträffande de sammanslutningar som bildas i enlighet med denna lag tillämpas lagen om samfälligheter (FFS 758/1989) om inte annat i denna lag särskilt stadgas.

2 §. Bildande av sammanslutning

Om inte deltagarna avtalat annat bildas en diknings-sammanslutning vid dikningsförrättning och en bevattningssammanslutning vid bevattningsförrättning, varvid stadgar för sammanslutningen antas och syssломän utses. Avloppssammanslutning bildas vid sammanträde till vilket förslagsställaren bevisligen och i god tid kallat övriga deltagare i den gemensamma avloppsledningen.

3 §. Rösträtt och röstning

Deltagare i en sammanslutning har rösträtt i sammanslutningen enligt sin andel av kostnaderna.

Beslut vid sammanslutningsstämma fattas med enkel röstövertikt. Beslut om inställande av företag får endast fattas om ärendet nämnts i kallelsen till stämman och alla de som anhållit om företaget eller förenat sig om anhållan biträder beslutet.

4 §. Stadgar

I stadgarna för sammanslutning skall anges

a) sammanslutningens namn samt den kommun som utgör dess hemort,

b) antalet syssломän som skall utses och tiden för deras uppdrag,

c) hur syssломännens arvode skall fastställas,

d) hur syssломännen skall sammankallas om de är fler än en,

e) hur beslut skall fattas vid syssломännens sammanträde,

f) om syssломännen åt en eller flera bland sig kan fördela särskilda uppgifter att handhas utan de övrigas medverkan,

g) hur sammanslutningens namn skall tecknas,

h) räkenskapsperioden och grunderna för räkenskapsföringen samt hur räkenskaperna skall granskas,

i) när och hur sammanslutningsdeltagarna skall kallas till stämman samt hur andra meddelanden skall bringas till deras kännedom samt

j) andra bestämmelser som deltagarna i sammanslutningen finner ändamålsenliga.

Om det är möjligt skall, innan företag inleds, stadgarna för en sammanslutning och uppgift om företaget syssломän tillställas landskapsregeringen samt de kommuner inom vilka diknings-, avlopps- eller bevattningsföretaget utförs.

5 §. Syssломans ställning

Syssломännen för sammanslutningens talan vid domstol och företräder även i övriga fall sammanslutningen.

Stämningar och andra meddelanden anses ha kommit till sammanslutningens kännedom när någon av dess syssломän i laga ordning fått del av dem.

Finner syssломännen att ett beslut som sammanslutningens stämman fattat strider mot en lag, en av myndighet meddelad föreskrift eller mot sammanslutningens stadgar får de inte verkställa beslutet.

6 §. Klander av sammanslutningsbeslut

Om sammanslutningsstämma fattat ett beslut som strider mot sammanslutningens stadgar, en lag eller en av myndighet meddelad föreskrift och inskränker beslutet en deltagares rättigheter eller pålägger deltagaren skyldigheter så har beslutet ingen giltighet mot deltagare som inte biträtt beslutet. Frågan om beslutets giltighet kan upptas till avgörande vid förkortad diknings- eller bevattnings-förrättning.

Om beslut som sammanslutningsstämma fattat eller åtgärd som syssломän vidtagit, i annat än i 1 mom. nämnt avseende, strider mot i lagrummet nämnda normer kan det upphävas av prövningsmyndigheten, om klandertalan anhängiggjorts. Beträffande av stämman fattat beslut ska klandertalan anhängiggöras senast den sextionde dagen efter dagen då beslutet fattades och beträffande av syssломän vidtagen åtgärd senast den sextionde dagen efter dagen då den klanderberättigade fick vetskap om åtgärden. Rätt att klandra beslutet eller åtgärden har den som var deltagare i sammanslutningen eller syssломän för denne vid tidpunkten då beslutet fattades eller åtgärden utfördes. Den som godkänt beslutet eller åtgärden saknar dock klanderrätt. (2008/125)

Även beslut eller åtgärd som inte är lagstridigt enligt 2 mom. kan klandras under i momentet angivna förutsättningar om de som medverkat till beslutet eller åtgärden på sammanslutningens eller enskild deltagares bekostnad berett sig själva eller annan uppenbart orättmätiga förmåner.

7 §. Syssломans ansvar

Syssломän som genom åtgärd som avses i 6 § 3 mom. eller annars uppsåtligt eller av oaktsamhet åsamkat sammanslutningen eller enskild deltagare i sammanslutningen skada är skyldig att ersätta denna.

Skadestånd som avses i 1 mom. kan sänkas om oaktsamheten är ringa och det med hänsyn till skadans omfattning eller andra omständigheter befinns skäligt.

Om flera är ersättningsskyldiga skall skadeståndsskyldigheten fördelas mellan dem enligt vad som befinns skäligt med beaktande av graden av skuld och övriga omständigheter. För betalningen av skadestånd till den skadelidande svarar de ersättningsskyldiga solidariskt. Den vars skadeståndsskyldighet begränsats enligt 2 mom. svarar dock endast för sin egen del av skadeståndets belopp.

8 §. Betalning av sammanslutningskostnader

Deltagarna i en sammanslutning skall betala förskott på kostnaderna enligt vad stämman beslutar. För betalning som inte erlagts inom utsatt tid är deltagare skyldig att erlagga sexton procents årlig ränta på det obetalda beloppet om inte stämman annat beslutar. En deltagare som inte anhållit om utförande av företaget och som heller inte förenat sig om sådan anhållan kan inte åläggas skyldighet att betala förskott på kostnaderna.

När företaget utförts skall syssломännen upprätta eller från vederbörande myndighet införskaffa justerad uträkning beträffande fördelningen av kostnaderna och underställa den stämman för godkännande. Om det framgår att nyttan av företaget fördelad mellan deltagarna avsevärt avviker från den uppskattning enligt vilken deltagarnas andelar tidigare fastställts, skall kostnadsfördelningen ändras så att den motsvarar den nytta de enskilda deltagarna dragit av företaget. På samma sätt skall förfaras när ny deltagare antas.

Sammanslutningsstämmans beslut om kostnadsfördelning avseende diknings- eller bevattningsföretag skall prövas vid förkortad diknings- eller bevattningsförrättning, om en deltagare i sammanslutningen anhåller om det inom tre månader från dagen då beslutet fattades.

9 §. Utomstående nyttotagare

Om det sedan diknings-, avlopps- eller bevattningsföretag slutförts framgår att det medfört avsevärd nytta för någon som inte är deltagare i sammanslutningen och som inte antas till deltagare i sammanslutningen, skall denne på anhållan av sammanslutningen vid vattenförrättning åläggas att ta del i kostnaderna med ett skäligt belopp som inte överstiger värdet av nyttan.

I 1 mom. avsedd sakägare kan vid vattenförrättningen ges rätt att betala sin andel av kostnaderna i årliga rater under högst tio års tid, varvid på obetalt belopp skall betalas gängse årlig ränta som fastställs vid förrättningen.

10 §. Avgifter

De avgifter som en deltagare i en sammanslutning skall betala kan uppbäras på grundvalen av en fördelningslängd som syssломännen upprättat. Avgift som en deltagare lämnar obetald skall betalas av de övriga på det sätt som föreskrivs i 10 kap. 16 § 2 mom.

Särskilt om dikningssammanslutning

11 §. Deltagare

Deltagare i dikningssammanslutning är de för vilka dikningen medför nytta. Sammanslutningsstämman kan dessutom besluta att den som vill leda in vatten i sammanslutningens dike skall vara deltagare i sammanslutningen och samtidigt fastställa den nya deltagarens andel av dikningskostnaderna.

I 1 mom. andra meningen avsedd markägare kan vid sammanslutningsstämman ges rätt att betala sin andel av kostnaderna i årliga rater under högst tio års tid, varvid på obetalt belopp skall betalas gängse årlig ränta som fastställs vid förrättningen.

12 §. Kostnader och kostnadsandelar

Kostnaderna för dikningssammanslutning och kostnadsandelarna beräknas och fastställs i enlighet med de regler som enligt 10 kap. 7 och 9-12 §§ gäller vid gemensam dikning.

Särskilt om avloppssammanslutning

13 §. Deltagare

Deltagare i avloppssammanslutning är de som kan ha väsentlig nytta av avloppsledningen. Sammanslutningsstämman kan dessutom besluta att den som vill leda in

avloppsvatten i avloppsledning skall vara deltagare i sammanslutningen.

I 1 mom. avsedd sakägare kan genom beslut av sammanslutningsstämman ges rätt att betala sin andel av kostnaderna i årliga rater under högst tio års tid, varvid på obetalt belopp skall betalas gängse årlig ränta som fastställs vid förrättningen.

14 §. Kostnader och kostnadsandelar

Kostnaderna för avloppssammanslutning och kostnadsandelarna beräknas och fastställs i enlighet med de regler som enligt 11 kap. 6-11 §§ gäller vid gemensam avloppsanläggning och samtidigt fastställs deltagarnas andel av avloppsanläggningskostnaderna.

Särskilt om bevattningsammanslutning

15 §. Bevattningsammanslutning

Om flera ansöker om tillstånd till vattentäkt för bevattning ur samma vattentillgång, får vid meddelande av tillstånd bestämmas att tillståndshavarna skall utgöra en bevattningsammanslutning för fördelning av vattnet.

16 §. Deltagare

Deltagare i bevattningsammanslutning är de som prövningsmyndigheten i enlighet med 1 § 1 mom. c punkten och denna paragraf beslutar ska delta i sammanslutningen. (2008/125)

Om någon beviljats tillstånd till vattentäkt för bevattning och söks tillstånd till ny vattentäkt för bevattning ur samma vattentillgång, får prövningsmyndigheten bestämma att tillståndshavarna ska utgöra en bevattningsammanslutning eller, om sammanslutning bildas enligt 1 mom., att den för vilken tillstånd redan har beviljats ska ingå i sammanslutningen. (2008/125)

Om, sedan en bevattningsammanslutning har bildats, någon ansöker om tillstånd till ny vattentäkt för bevattning ur samma vattentillgång, får i samband med beslut om tillstånd till vattentäkten bestämmas att tillståndshavaren skall ingå i sammanslutningen.

Bestämmelserna i denna paragraf om anslutande av tidigare tillståndshavare till bevattningsammanslutning tillämpas även på den som haft rätt att utan tillstånd utöva vattentäkt för bevattning.

17 §. Fördelning av vattnet

Deltagarna i en bevattningsammanslutning fördelar tillgängligt vatten mellan sig, om det behövs på grund av vattenbrist eller någon annan omständighet eller om någon deltagare inte utnyttjar sin rätt att ta vatten. Vid fördelningen skall de villkor iakttas som bestämts i samband med att tillstånd gavs.

18 §. Gemensam mark

Mark som inlösts för en gemensam anläggning är samfärd för de fastigheter som vid tidpunkten för inlösen ägs av deltagare i anläggningen och omfattas av bevattningsföretaget.

19 §. Gemensam anläggning

Vid beviljande av tillstånd kan bestämmas att vissa anläggningar för bevattning skall inrättas för samtliga eller vissa av dem som skall ingå i sammanslutningen.

Gemensam anläggning och rätten till utrymme för den är samfärd för dem som deltar i anläggningen och

K 13 Vattenlag (1996:61)

dessa skall gemensamt svara för utförande och skötsel av anläggningen.

20 §. Inrättande av ny anläggning

Ny anläggning får inrättas endast för de deltagare i sammanslutningen för vilka det är av väsentlig betydelse att ha del i anläggningen.

Ny anläggning får inte inrättas om någon av dem som får störst nytta av den motsätter sig åtgärden. Invändning från deltagare i sammanslutningen utgör dock inte hinder för beslut om inrättande av ny anläggning om behovet av den från allmän synpunkt är synnerligen angeläget.

21 §. Kostnad för bevakningssammanslutning

Till kostnaderna för bevakningssammanslutning skall hänföras kostnader som avser utförande, drift och förvaltning varvid med till förvaltning hörande kostnader avses sådana kostnader för planering, handläggning, medelsanskaffning och övriga utgifter eller ersättningar som företagets utförande och underhåll föranleder.

22 §. Kostnadsfördelning

En bevakningssammanslutnings förvaltningskostnader och kostnader för utförande och skötsel av anläggning skall fördelas mellan deltagarna efter vad som är skäligt med hänsyn främst till den mängd vatten som var och en tar ut. I enlighet härmed bestäms andelstal för varje deltagare. Andelstal kan ändras om förhållandena ger anledning till det.

Kostnaderna för skötsel av viss anläggning kan fördelas genom avgifter i förhållande till den omfattning i vilken varje deltagare utnyttjar anläggningen.

Vad deltagarna har överenskommit om andelstalen och avgifterna skall fastställas vid vattenförrättning eller sammanslutningsstämma.

14 kap. Vattenförrättning**Inledande bestämmelser****1 §. Vattenförrättning**

I detta kapitel finns bestämmelser om vattenförrättning. Vattenförrättning är syneförrättning eller diknings- eller bevakningsförrättning. Diknings- och bevakningsförrättningar kan hållas i förkortad form.

2 §. (2008/125) Syneförrättning

Om någon i enlighet med 6 kap. 2 § denna lag har inlämnat en ansökan om tillstånd till förfogande över annans egendom i enlighet med 3 kap. denna lag ska prövningsmyndigheten, om det inte måste anses uppenbart obehövt, besluta att syneförrättning ska hållas.

3 §. Diknings- eller bevakningsförrättning

Om någon för bildande av diknings- eller bevakningssammanslutning begär det kan landskapsregeringen besluta att diknings- eller bevakningsförrättning skall hållas. Landskapsregeringen kan dock utan föregående förrättning avgöra fråga som enligt detta moment skall handläggas vid sådan förrättning, om ärendet är av så enkel natur att en förrättning bör anses överflödig.

Om i samma ärende syneförrättning ska hållas i enlighet med 2 § samt diknings- eller bevakningsförrättning i enlighet med 1 mom. kan prövningsmyndigheten på landskapsregeringens ansökan besluta att för-

rättningarna till vissa delar ska hållas samtidigt varvid förrättningsmännen kan vara gemensamma för båda förrättningar. (2008/125)

Om diknings- eller bevakningsplan i enlighet med 15 § redan upprättats kan landskapsregeringen besluta att diknings- eller bevakningsförrättningen skall hållas i förkortad form. För förkortad förrättning gäller vad i 12, 15 och 16 §§ om slutsammanträde är stadgat.

Om förrättning som avses i 1 mom. skall inlämnas skriftlig ansökan hos landskapsregeringen. (2001/32)

Allmänna bestämmelser**4 §. (2008/125) Förrättningsmän**

För vattenförrättning ska landskapsregeringen på prövningsmyndighetens begäran förordna en förrättningsman att utföra förrättningen. Förrättningsmannen ska vara ingenjör eller annan sakkunnig i det ärendet rör.

För syneförrättning ska landskapsregeringen på ansökan från sakägare eller förrättningsman förordna en eller flera biträdande förrättningsmän att bistå förrättningsmannen. Landskapsregeringen kan på ansökan från sakägare eller förrättningsman förordna en biträdande förrättningsman för diknings- eller bevakningsförrättning.

Om landskapsregeringen är tillståndssökande ska prövningsmyndigheten förordna förrättningsman respektive en eller flera biträdande förrättningsmän.

5 §. Gode män

Landskapsregeringen skall till vattenförrättning utse två gode män. Gode männen skall utses bland de för skiftesförrättningar utsedda gode männen i den eller de kommuner till vilka företagets verkningar huvudsakligen sträcker sig.

De gode män som utsetts att biträda vid vattenförrättningen utför sitt uppdrag under tjänstemannaansvar.

Om landskapsregeringen är tillståndssökande ska prövningsmyndigheten utse de gode männen. (2008/125)

6 §. Jäv

Om jäv för förrättningsman eller god man, framställande av jävsinvändning och verkan av att jävsanmärkning godkänts samt om kallande av annan god man i stället för jävig eller från förrättningen utebliven god man gäller i tillämpliga delar vad som [i lagen om skifte (FFS 604/1951)] stadgas om skiftesförrättning.

L om skifte (FFS 604/1951) har upphävts genom fastighetsbildningslag (FFS 554/1995).

7 §. Röstning

Vid vattenförrättning har förrättningsmän och gode män var sin röst varvid ärendena avgörs enligt den åsikt som omfattas av flertalet. Om alla är av olika mening eller om rösterna faller lika blir förrättningsmannens åsikt avgörande.

8 §. (2008/39) Kallelse till förrättningsammanträde

Förrättningsmannen skall kalla dem till förrättningsammanträde vilkas rätt eller fördel kan beröras av en åtgärd eller ett företag. Kallelse till förrättningsammanträde skall genom vanlig delgivning delges dem

vars rätt eller fördel kan beröras samt tillkännages genom offentlig delgivning enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland minst 14 dagar före sammanträdet. Kallelse till begynnelse-sammanträde skall delges både genom anslag på landskapsregeringens och berörd kommuns anslagstavla och publiceras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet.

9 §. Förrättnings-sammanträde

Förrättnings-sammanträde skall hållas i närheten av det område där ett företag skall utföras och får fortsätta på skilda platser och dagar. Vattenförrättning skall omfatta minst två förrättnings-sammanträden varav det inledande sammanträdet benämns begynnelse-sammanträde och det avslutande sammanträdet benämns slut-sammanträde.

Vid begynnelse-sammanträde skall redogöras för ansökan och plan som ansluter sig till den.

Sakägarna skall vid varje förrättnings-sammanträde ges möjlighet att framställa de påminnelser samt de yrkanden och utredningar som de finner påkallade, vilket kan ske muntligt eller skriftligt. Skriftligt yrkande eller påminnelse kan även lämnas till förrättningsmannen inom en viss i kallelsen eller vid sammanträdet meddelad tid, dock minst trettio dagar, vid äventyr av att talan går förlorad.

10 §. Förrättnings-protokoll

Vid förrättnings-sammanträde skall föras protokoll i vilket skall antecknas hur sammanträdet kungjorts, närvarande sakägare, en redogörelse för förrättningen, sakägarnas påminnelser samt förrättningsmännens och de gode männens egna observationer. Protokollet under-tecknas av förrättningsmannen och en särskild protokollförare, om sådan finns, samt av två för varje förrättnings-sammanträde särskilt valda protokolljusterare. Protokollet skall fogas till handlingarna i ärendet.

11 §. Förrättnings-arbetet

Förrättningsmännen och de gode männen skall i samråd granska ansökan och eventuell plan samt de handlingar som avses i 9 § 3 mom. Härvid skall de, med beaktande av i planen nödvändiga ändringar, utreda om och på vilka villkor tillstånd enligt denna lag kan meddelas för det ansökan avser. Dessutom skall de vid behov genom besök på platsen göra sig förtrogna med förhållandena i det område ansökan avser.

Vid granskning som avses i 1 mom. skall ett förrättnings-instrument, undertecknat av förrättningsmannen, upprättas som bör innehålla

a) nödvändiga kompletteringar av utredningar, redogörelser och beräkningar i samband med planen samt rättelser av konstaterade fel,

b) nödvändiga kompletterande utredningar avseende det planerade företagets inverkan på samfärdsel, fiske, vattentillgång och utnyttjandet av jord- och vattenområden, anläggningar, anordningar samt nyttjandet avseende andra allmänna och enskilda intressen och rättigheter,

c) redogörelse för omständigheter på grundvalen av de rättsliga förutsättningarna för företaget,

d) redogörelse för de föreningar och andra stör-

ningar som kan komma att utgå från eller orsakas av projektet, beskaftenheten av den omgivning som kan nås av sådan störning samt räckvidden och verkningarna som störningarna kan medföra,

e) förslag till ändringar i planen,

f) utredning av den skada och det men företaget orsakar samt beräkning av skadebeloppet,

g) en redogörelse med karta, som är justerad och kompletterad, avseende uppskattning av skador på områden, anläggningar, anordningar ävensom annan skada och men,

h) beräkning av nyttan av företaget och dess fördelning mellan nyttohavarna om det är viktigt för fördelning av kostnaderna,

i) redogörelse för grunderna för hur ersättning för eventuellt förfogande över annans egendom skall fastställas,

j) övriga utredningar och påminnelser som föranleds av granskningen och kompletteringen av planen samt

k) utlåtande om och på vilka villkor tillstånd kan beviljas.

Om miljökonsekvensbedömning har upprättats skall denna bifogas förrättnings-instrumentet och ersätter då i tillämpliga delar den redogörelse som avses i 2 mom. d punkten.

12 §. Slutsammanträde

Vid slutsammanträde skall förrättningsmännen och de gode männen lägga fram alla handlingar samt ett förslag till beslut i ärendet. I förslaget skall beaktas de påminnelser och yrkanden som lagligen framställts.

I förslag till beslut som avses i 1 mom. bör finnas

a) redogörelse för handläggningen av saken,

b) utlåtande angående vid förrättnings-sammanträde framställda påminnelser och yrkanden,

c) uppgifter om ingångna avtal och förbindelser samt utlåtanden om deras giltighet,

d) utlåtande rörande de rättsliga förutsättningarna för beviljande av tillstånd,

e) redogörelse för grunderna avseende fastställande av ersättningar för eventuellt förfogande över annans egendom enligt 3 kap. samt ersättningsarnas storlek samt

f) andra utredningar och de ändringar av planen som på grund av vattenförrättningen föreslås.

Om i det i 1 mom. avsedda förslaget ingår förslag till tillståndsvillkor bör dessutom framgå

a) för genomförandet av företaget nödvändiga anläggningar och anordningars läge samt deras storlek om detta är av betydelse för vattenförhållandena,

b) vilka anläggningar och anordningar som skall uppföras och de arbeten som skall utföras för att hindra eller minska skada eller men av företaget,

c) på vilket sätt anläggningar och anordningar skall nyttjas samt vad sökanden i övrigt skall iaktta efter att de för företagets genomförande nödvändiga arbetena fullbordats,

d) vilka kontrollanordningar som skall uppföras och de kontroller och andra åtgärder som skall vidtas,

e) hur underhållet av anläggningar, anordningar och bäddar skall ordnas,

f) sökandens skyldigheter under arbetstiden för att trygga allmänna och enskilda intressen,

K 13 Vattenlag (1996:61)

g) den tid inom vilken de för företaget nödvändiga arbetena bör slutföras samt

h) andra omständigheter som bör nämnas i tillståndsutslaget.

Det förslag till beslut som avses i denna paragraf skall undertecknas av samtliga i förrättningen ingående förrättningsmän och gode män. Avvikande åsikt som anmälts av förrättningsman eller god man skall bifogas förslaget.

Särskilda bestämmelser avseende syneförrättning

13 §. Avslutande av syneförrättning

Förrättningsmännen och de gode männen ska inom fyrtiofem dagar efter att förrättningssammanträdena fullgjorts till prövningsmyndigheten överlämna alla handlingar vari även ska ingå en uppskattning av ersättningsgilla förluster till följd av beviljad ansökan samt ett förslag till beslut i ärendet. I förslaget ska beaktas de påminnelser och yrkanden som framställts. (2008/125)

Avskrift av i 1 mom. avsett förslag, med information om vad som skall iaktas för att talan skall bevaras, skall inom samma tid tillställas sökanden och berörda kommuner för att där hållas allmänt tillgängligt under trettio dagar.

14 §. (2008/125) Talerätt efter fullgjorda förrättnings-sammanträden

Den som vill framställa påminnelser eller yrkanden med anledning av i 13 § avsett förslag ska, vid äventyr att talan går förlorad, framställa dem inom sextio dagar efter det förrättningssammanträdena fullgjorts. Talan går dock inte förlorad om omständigheterna under den tid målet varit anhängigt väsentligt har förändrats eller om prövningsmyndigheten har avvikit från förrättningsinstrumentet eller om det annars vore uppenbart oskäligt att talan går förlorad.

De invånare inom företagens verkningsområde vilkas boende, arbete eller andra förhållanden klart kan påverkas av företagens genomförande och de samfund som representerar dem har rätt att till prövningsmyndigheten ge sitt uttalande med anledning av förslaget inom sextio dagar efter det förrättningssammanträdena fullgjorts.

Påminnelse eller yrkande som avses i denna paragraf, som inte framställs muntligt eller skriftligt vid slutsammanträde, ska lämnas till prövningsmyndigheten skriftligen i två exemplar.

Särskilda bestämmelser avseende diknings- och bevattningsförrättning

15 §. Plan över diknings- eller bevattningsföretag

Om någon av sakägarna yrkar det eller om förrättningsmännen annars anser det nödvändigt skall särskild plan över ett företag uppgöras med tillhörande kostnadsförslag och förslag till fördelning av kostnaderna. Sådan plan skall inte ges större omfattning än vad som är nödvändigt för tillgodoseende av de deltagares behov vilka har anhållit om företaget eller vad som annars anses nödvändigt.

Om sådan plan som avses i 1 mom. upprättats skall den framläggas senast på det slutsammanträde som skall hållas efter att planen dessförinnan har varit offentligen kungjord under minst fjorton dagar före sammanträdet.

I plan som avses i 1 mom. bör intagas

a) karta över området varav framgår kommunernas och fastigheternas gränser ävensom ägoförhållandena samt väsentliga geografiska och ekologiska omständigheter,

b) erforderliga längd- och tvärsnittsritningar,

c) uppgifter om befintliga anläggningar och anordningar,

d) redogörelse för planerade anläggningar och anordningar ävensom en redogörelse för deras ändamål,

e) förslag till skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämte därtill hörande villkorsförslag samt

f) övriga omständigheter som bör omnämnas.

16 §. Beslut

Förrättningsmännen och de gode männen skall inom fyrtiofem dagar efter att förrättningssammanträdena fullgjorts och tiden för påminnelser och ytterligare utredningar utgått fatta beslut om företag skall utföras i enlighet med uppgjord plan eller på annat sätt samt uppskatta kostnaderna för företaget samt kostnadsfördelningen mellan deltagarna. Samtidigt skall de påminnelser och yrkanden avgöras som lagligen kunnat framställas i saken.

Avskrift av i 1 mom. avsett beslut, med information om vad som skall iaktas för att talan skall bevaras, skall inom samma tid tillställas sökanden, den som ansökt därom under förrättningens gång samt berörda kommuner för att där hållas allmänt tillgängligt under trettio dagar. Meddelande om att beslutet har fattats och var beslutet finns tillgängligt skall, tillsammans med information om vad som skall iaktas för att talan skall bevaras, dessutom offentligt kungöras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet.

15 kap. Särskilda bestämmelser**1 §. Upphävd (2008/125).****2 §. (2001/32) Om besvär**

Besvär över förrättningsmans och gode mäns handling enligt denna lag och besvär över beslut som fattats av förrättningsman och gode män i enlighet med 14 kap. 16 § skall anföras hos landskapsregeringen. Beslutet skall meddelas på sätt som avses i 14 kap. 16 § 2 mom. Besvär som avses i detta moment skall inges till landskapsregeringen skriftligen i två exemplar inom 30 dagar efter det beslutet kungjorts.

3 §. Virkesflottning

Med iakttagande av vad som i denna lag stadgas om tillstånd, miljögranskning och försiktighetsmått samt med iakttagande av med stöd av lagen utfärdade kvalitetsnormer är bestämmelserna i vattenlagen och vattenförordningen (FFS 282/1962) om virkesflottning gällande i landskapet med de undantag som stadgas i denna paragraf. (2008/125)

De uppgifter och de befogenheter som enligt författningarna i 1 mom. ankommer på statsrådet, ministerium, länsstyrelse, vatten- och miljöstyrelse, vatten-domstol eller annat statsorgan handhas i landskapet av landskapsregeringen om behörigheten enligt självstyrelselagen för Åland ankommer på landskapet.

4 §. Upphävd (2008/125).

16 kap. Övergångs- och ikraftträdelsebestämmelser

1 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1997.

Genom denna lag upphävs landskapslagen den 4 juli 1963 om tillämpning av vattenlagen (1963:36) i landskapet Åland.

Åtgärder för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

2 §. *Allmänna övergångsbestämmelser*

För vattenföretag eller vattenfarlig verksamhet som inlets före lagens ikraftträdande och för vilka det inte i enlighet med landskapslagen om tillämpning av vattenlagen i landskapet Åland krävts tillstånd skall fullständig tillståndsansökan eller anmälan enligt 6 kap. ha givits in till landskapsregeringen inom två år efter den dag lagen trätt i kraft. Landskapsregeringen kan dock bestämma att tillståndspflicht enligt detta moment skall inträda vid en senare tidpunkt för företaget eller verksamheten inom område för vilket vattenförbättringsplan är fastställt.

3 §. *Tillstånd enligt tidigare vattenlagstiftning*

Beträffande laglighet samt rättigheter och skyldigheter för verksamhet eller åtgärd som påbörjats eller utförts innan denna lag trätt i kraft tillämpas landskapslagen om tillämpning av vattenlagen i landskapet Åland, om inte annat särskilt följer av bestämmelserna i denna lag.

Rätt till utförande eller påbörjande av verksamhet eller åtgärd till vilken tillstånd meddelats enligt landskapslagen om tillämpning av vattenlagen i landskapet Åland gäller för i tillståndet föreskriven tid, dock längst i tio år efter att denna lag trätt i kraft. Den som har tillstånd för viss verksamhet eller åtgärd enligt landskapslagen om tillämpning av vattenlagen i landskapet Åland kan ansöka om nytt tillstånd i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Om en verksamhet eller åtgärd inte slutförs är den som erhållit tillståndet skyldig att återställa i bruk tagna vattenområden och andra områden som tillhör annan i godtagbart skick.

K 14 Vattenförordning (2010:93) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Syfte*

Denna förordning innehåller kompletterande bestämmelser för att skydda yt- och grundvatten samt den marina miljön.

2 §. *Djurenhet*

Med en djurenhet avses

Djurslag	Antal
mjölkkor	1
dikor	2
kvigor, nötkött eller avelstjurar över 8 mån.	2,5

ungboskap under 8 mån.	5,5
sugga med grisar	2
gödsvin, avelssvin eller sinsuggor	7
hästar	2
ponnyer	2,5
getter eller hongetter med killingar	5,5
får eller tackor med lamm	9
värphöns över 6 månader	90
broilers eller unghöns	350

3 §. *Rening av avloppsvatten från allmänt avlopp m.m.*

Vid utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse och industrier gäller kraven i bilaga 1.

2 kap. Utsläppsförbud, gränsvärden och tillståndspflicht

4 §. *Förbud mot utsläpp i ytvatten och allmänt avlopp*

Ämnen som avses i bilaga 2 får inte släppas ut i ytvatten eller allmänt avlopp. Förbudet gäller inte sådana utsläpp som verksamhetsutövaren kan påvisa att innehåller en så ringa mängd av ett ämne som är farligt för vattenmiljön att utsläppet inte kan orsaka risk för att ytvattnets kvalitet försämras eller olägenhet för det allmänna avloppet.

5 §. *Förbud mot utsläpp till grundvatten*

Ämnen som avses i bilaga 3 får inte släppas ut till grundvatten. Med utsläpp till grundvatten menas tillförelse till grundvatten antingen utan eller efter infiltration genom jordlager. Förbudet gäller inte sådana utsläpp till grundvatten av hushållsavloppsvatten från bebyggelse utan anslutning till avloppsnät som inte påverkar viktiga eller för annan vattenförsörjning lämpliga grundvattenområden eller grundvatten som ligger inom någon annans fastighet eller används av någon annan. Förbudet gäller inte heller utsläpp till grundvatten som har konstaterats innehålla så små mängder eller koncentrationer av de ämnen som anges i bilaga 3 att det nu eller i framtiden inte föreligger någon risk för att grundvattnets kvalitet ska försämras.

6 §. *Gränsvärden för utsläpp av kvicksilver och kadmium*

Utsläpp av ämnen som avses i bilaga 4 får på ställen där utsläppet leds ut i ytvattnet inte överskrida de gränsvärden för utsläpp som anges i bilagan om inte strängare villkor beslutats i miljötillståndet.

7 §. *Tillståndspflicht för utsläpp till ytvatten*

Enligt 6 kap. 17 § vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland krävs tillstånd för att till ytvattnet släppa ut vissa ämnen. Dessa ämnen är de som anges i bilaga 3.

3 kap. Normer för ytvatten

8 §. *Normer för ytvatten*

Halten i ytvatten eller i biota av de ämnen som avses i bilagorna 5 och 6 får inte överskrida de miljökvalitetsnormer som anges i respektive bilaga. Miljökvalitetsnormen för biota ska användas för de ämnen där en sådan finns angiven, för övriga ämnen används miljökvalitetsnormen för vatten. (2016/14)

K 14 Vattenförordning (2010:93)

I åtgärdsprogrammet ska ingå åtgärder som är nödvändiga för att uppfylla kraven i 5 kap. 22 § 1 mom. vattenlagen med avseende på förorening från respektive utsläpp och spill av ämnen som avses i 1 mom. (2015/85)

Överskridande av miljökvalitetsnormerna strider inte mot 1 mom. om överskridandet beror på en föroreningskälla som finns utanför landskapets gränser och effektiva åtgärder av landskapet inte har kunnat vidtas för att uppfylla miljökvalitetsnormerna. Vid bedömningen av överskridande av miljökvalitetsnormerna ska det dessutom beaktas vad som föreskrivs om samarbete inom gränsöverskridande vattenförvaltningsområden i 5 kap. 26 § vattenlagen och om miljömål vid planeringen av vattenvården i 5 kap. 21 § vattenlagen.

9 §. Verksamhetsutövares kontroll av kvalitet

Utövare av miljötillståndspliktig verksamhet ska kontrollera ytvatten i vilka de ämnen som anges i bilaga 5 släpps ut eller läcker ut. Utövare av miljötillståndspliktig verksamhet ska kontrollera ytvatten i vilka de ämnen som anges i bilaga 6 släpps ut eller läcker ut i betydande mängd.

Kontrollstationerna ska vara tillräckligt många för att utsläppets eller läckagets omfattning och konsekvenser för ytvattnets kvalitet ska kunna bedömas samt för att effekterna på ytvattnets kvalitet av åtgärderna i åtgärdsprogrammet enligt 5 kap. 22 § vattenlagen ska kunna observeras. Kontrollstationerna för verifiering av att miljökvalitetsnormerna följs ska placeras så att utsläppet eller läckaget i tillräcklig grad har blandats med ytvattnet. Kontrollstationerna i ytvatten som är avsedda för framställning av hushållsvatten ska placeras i en sådan del av ytvattnet som är viktig för uttaget av vatten.

Tidpunkten och frekvensen för ytvattenkontrollen ska väljas så att en godtagbar tillförlitlighet och noggrannhet uppnås. Kontrollfrekvensen ska väljas så att både naturens påverkan och påverkan genom mänsklig verksamhet på ytvattnet beaktas. Årstidernas inverkan på resultaten ska vara så liten som möjligt.

4 kap. Klassificering av grundvatten**10 §. Goda kemiska egenskaper på grundvatten**

En grundvattenförekomst har goda kemiska egenskaper när

1) tröskelvärdena för grundvatten i bilaga 7 inte överskrids eller

2) när kvalitetskrav överskrids i en eller flera övervakningsstationer men det är möjligt att visa att överskridandet inte innebär någon betydande miljörisk och att inträngningen av saltvatten eller annat förorenande ämne inte försämrar kvaliteten på vatten som ska användas som dricksvatten eller i övrigt försämrar möjligheten att använda grundvattnet.

11 §. Goda kvantitativa egenskaper på grundvatten

En grundvattenförekomst har goda kvantitativa egenskaper när

1) det är balans mellan uttag och grundvattenbildning,

2) det inte till följd av mänsklig påverkan uppstår sådana långsiktiga förändringar i flödesriktningen som orsakar inträngning av salt grundvatten eller förorening, och

3) grundvattennivåerna inte är utsatta för mänsklig påverkan som leder till, eller kan leda till, att god ekologisk kvalitet inte nås i ytvatten som är förbundna med grundvattenförekomsten eller till skada på grundvattenberoende terrestra ekosystem.

12 §. Tröskelvärdet (2016/50)

Tröskelvärdet för grundvatten ska fastställas i enlighet med riktlinjerna i del A i bilaga II till direktiv 2008/118/EG. (2016/50)

Bilaga 7 ska ändras så snart som ny information om förorenande ämnen, grupper av förorenande ämnen eller föroreningsindikatorer visar att ett tröskelvärde behöver fastställas för ytterligare ett ämne eller att ett befintligt tröskelvärde behöver ändras eller att ett tröskelvärde som tidigare tagits bort från förteckningen behöver återinföras för att skydda människors hälsa och miljön.

Tidigare 1 mom. har blivit 2 mom. genom (2016/50).

5 kap. Övervakning**13 §. Övervakning**

Övervakningen enligt 5 kap. 18 § vattenlagen ska göras i enlighet med bilaga V i direktiv 2000/60/EG.

14 §. Långsiktig trendanalys

Landskapsregeringen ska utifrån resultaten för övervakningsprogrammet enligt 5 kap. 18 § vattenlagen analysera de långsiktiga trenderna för halter av de ämnen som avses i bilaga 5 som tenderar att ackumuleras i sediment eller biota. Ämnen som avses ovan och som vid behov ska beaktas är särskilt ämnena 2, 5, 6, 7, 12, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 26, 28, 30, 34, 35, 36, 37, 43 och 44 i bilaga 5. (2015/85)

Övervakningen i sediment eller biota av de långsiktiga trenderna för halter av de ämnen som avses i 1 mom. ska genomföras så att den tillhandahåller tillräckligt med uppgifter för en tillförlitlig långsiktig trendanalys. Som riktlinje bör övervakningen i fråga om sediment och biota ske vart tredje år, om det inte är motiverat att avvika från denna tidsintervall till följd av förändrade förhållanden, teknisk kunskap eller expertutlåtanden.

15 §. Provtagnings- och analysmetoder

Vid övervakningen av kvaliteten för vatten, sediment och biota ska de krav som anges i bilaga 8 tillämpas på analysmetodernas prestanda, påvisandet av analysresultatens kvalitet och tolkningen av resultaten.

6 kap. Åtgärdsprogram och förvaltningsplan mm.**16 §. Rutiner för arbete med åtgärdsprogram och förvaltningsplan**

Arbetet med ett åtgärdsprogram och en förvaltningsplan som avses i 5 kap. 22 och 23 §§ vattenlagen för landskapet Åland ska inledas med att en tidsplan och ett arbetsprogram med planerade samråd görs upp minst tre år innan åtgärdsprogrammet eller förvaltningsplanen ska antas. Två år innan åtgärdsprogrammet eller förvaltningsplanen ska antas, ska en översikt göras över väsentliga vattenförvaltningsfrågor.

17 §. Allmänt om åtgärdsprogrammet

Åtgärdsprogrammet enligt 5 kap. 22 § vattenlagen ska innehålla följande grundläggande åtgärder

1) åtgärder för kontroll av utsläpp samt för skydd av vatten, inklusive förhandskontroll av utsläpp från punktkällor och diffusa källor.

2) förhandskontroll av uttag av grund- och ytvatten, bildande av konstgjort grundvatten och uppdämning av ytvatten,

3) redogörelse över hur vattenanvändarna bidrar till att täcka kostnaderna för vattenanvändningen,

4) förhandskontroll av reglering av och byggande i sjöar och vattendrag samt planering med inverkan på vattnets eftersträfvade ekologiska status,

5) åtgärder för kontroll av ämnen som är farliga och skadliga för vattenmiljön,

6) åtgärder för trygghet av kvaliteten på det vatten som används till dricksvattenuttag,

7) åtgärder för förebyggande av förorening och minskande av fara vid störningar eller exceptionella situationer,

8) åtgärder för främjande av effektiv och hållbar vattenanvändning,

9) åtgärder som begränsar och ger villkor för användningen av områden i syfte att skydda särskilda områden

10) åtgärder som krävs för att genomföra gemenslagslagstiftningen för skydd av vatten.

Åtgärdsprogrammet ska därutöver innehålla kompletterande åtgärder enligt artikel 11.4 och bilaga VI del B samt hänvisningar till övrig lagstiftning som avses i artikel 11.3 i direktiv 2000/60/EG. (2016/14)

Vid genomförandet av åtgärder som avses i 1 mom. ska åtgärder vidtas för att inte föroreningen av marina vatten ska öka. Tillämpningen av åtgärder som avses i 1 mom. får heller inte leda till ökad förorening av ytvatten. (2016/14)

18 §. Särskilt om grundvatten i åtgärdsprogrammet

Åtgärdsprogrammet ska dessutom gällande grundvatten innehålla nödvändiga åtgärder enligt bilaga IV i direktiv 2006/118/EG och nödvändiga åtgärder för att förebygga tillförsel av farliga ämnen och andra föroreande ämnen som anses utgöra en befintlig eller potentiell risk för förorening.

19 §. Allmänt om förvaltningsplanen

Förvaltningsplanen ska förutom kraven i 5 kap. 23 § vattenlagen uppfylla kraven i bilaga VII i direktiv 2000/60/EG.

20 §. Särskilt om grundvatten i förvaltningsplanen

Förvaltningsplanen ska dessutom gällande grundvatten innehålla

1) alla tröskelvärden samt en sammanfattning av den information som ska fastställas i enlighet med del C i bilaga II i direktiv 2006/118/EG samt alla ändringar av tröskelvärden,

2) en sammanfattning av bedömningen av den kemiska grundvattenkvaliteten, vilken också ska innehålla en redovisning av hur överskridanden av tröskelvärden i bilaga 7 vid enskilda övervakningspunkter har beaktats vid den slutliga bedömningen, samt

3) en sådan sammanfattning som avses i artikel 5 punkt 4 i direktiv 2006/118/EG.

21 §. Översvämningensrisiker

Den preliminära bedömningen av översvämningensrisiker enligt 5 kap. 19a § 3 mom. vattenlagen som ska

göras senast den 22 december 2011 ska ses över och vid behov uppdateras senast den 22 december 2018 och därefter minst vart sjätte år.

Kartorna över översvämningenshotade områden och kartorna över översvämningensrisiker enligt 5 kap. 19a § 3 mom. vattenlagen som ska göras senast den 22 december 2013 ska ses över och vid behov uppdateras senast den 22 december 2019 och därefter minst vart sjätte år.

Planen för hantering av översvämningensrisiker enligt 5 kap. 23 § punkten 2a) vattenlagen ska göras enligt artikel 7 i direktiv 2007/60/EG. Den första planen ska vara färdigställd och offentliggjord senast den 22 december 2015. Planen ska därefter ses över och vid behov uppdateras minst vart sjätte år.

Klimatförändringarnas sannolika påverkan på förekomsten av översvämningar ska beaktas i översynerna i 1 och 3 mom.

21a §. (2016/14) Vattentjänster

Vid en ekonomisk analys av vattenanvändningen enligt 5 kap. 19a § 1 mom. ska med *vattentjänster* avses tjänster i form av uttag, uppdämning, lagring, rening och distribution av yt- och grundvatten samt insamling och rening av avloppsvatten.

22 §. Åtgärdsprogram för marina vatten

Åtgärdsprogram enligt 5 kap. 22 § vattenlagen ska gällande marina vatten utformas på grundval av en bedömning som avses i 5 kap. 19a § 1 mom. vattenlagen. Åtgärdsprogrammet ska omfatta åtgärder för att bidra till att skapa sammanhängande och representativa nätverk med marina skyddsområden som har tillräcklig mångfald i ekosystemen, exempelvis särskilda bevarandehotade områden i enlighet med livsmiljödirektivet, särskilda skyddsområden i enlighet med fågeldirektivet och marina skyddsområden som fastställts på andra grunder. Relevant information om områdena ska offentliggöras. (2015/85)

Åtgärdsprogrammet ska ytterligare innehålla förvaltningsåtgärder eller åtgärder som:

1) reglerar den tillåtna omfattningen av en mänsklig påverkan

2) reglerar effekten på och den tillåtna graden av störning av olika faktorer i ekosystemet

3) reglerar den geografiska och tidsmässiga utbredningen, dvs. var och när en aktivitet är tillåten

4) förbättrar möjligheterna att spåra marina föroreningar, där detta är möjligt

5) förbättrar och återställer de marina ekosystemen och som vägleder mänskliga aktiviteter för att återställa skadade komponenter

6) skapar ekonomiska incitament och som gör att de som nyttjar de marina ekosystemen har ekonomiskt intresse av att agera på sätt som bidrar till att målet med en god miljö kvalitet uppnås

7) säkerställer en samordnad förvaltning

8) säkerställer kommunikation, medverkan av berörda parter och information till allmänheten.

23 §. Tidtabell för marina vatten

För marina vatten ska följande tidtabell gälla:

1) En inledande bedömning av aktuellt miljötillstånd

K 14 Vattenförordning (2010:93)

i de berörda vattnen och av miljöpåverkan på dessa från mänskliga aktiviteter enligt 5 kap. 19a § vattenlagen ska vara avslutad senast den 15 juli 2012 och därefter ses över minst vart sjätte år.

2) Vad som avses med god miljö kvalitet i de berörda vattnen enligt 5 kap. 20 § vattenlagen ska fastställas senast den 15 juli 2012.

3) Miljömålen och tillhörande indikatorer enligt 5 kap. 21 § vattenlagen ska fastställas senast den 15 juli 2012 och därefter ses över minst vart sjätte år.

4) Ett övervakningsprogram för löpande bedömning och regelbunden uppdatering av mål enligt 5 kap. 18 § 2 mom. vattenlagen ska vara fastställt och genomfört senast den 15 juli 2014 och därefter ses över minst vart sjätte år.

5) Ett åtgärdsprogram enligt 5 kap. 22 § vattenlagen för att uppnå eller bevara en god miljö kvalitet ska vara utarbetat senast 2015 och därefter ses över minst vart sjätte år. Det första åtgärdsprogrammet ska vara i kraft senast 2016.

7 kap. Vattenförbättringsfonder och förbättringsoverskott

24 §. Inrättande av vattenförbättringsfonder

Landskapsregeringen kan i en vattenförbättringsplan bestämma att hela eller viss del av den kostnadsminskning som följer av lindrigare försiktighetsmått enligt 4 kap. 7 § 3 mom. vattenlagen ska betalas till en av landskapsregeringen inrättad vattenförbättringsfond. Om det inte framgår av vattenförbättringsfonden ska landskapsregeringen i det enskilda fallet bestämma summan av det belopp som ska inbetalas. Landskapsregeringen kan besluta om inrättande av ytterligare vattenförbättringsfonder utöver de som anges i vattenförbättringsplanen om det anses behövt för att skydda eller förbättra förutsättningarna för en god vattenkvalitet.

En vattenförbättringsfond kan inrättas för hela landskapet eller för ett särskilt geografiskt område. För varje vattenförbättringsfond ska dess syfte och dess geografiska område anges. En vattenförbättringsfond kan inrättas för flera syften varvid det ska anges hur medlen ska användas för varje syfte och geografiskt område.

25 §. Fördelning på olika vattenförbättringsfonder

Om en inbetalning ska fördelas på flera vattenförbättringsfonder beslutar landskapsregeringen hur fördelningen ska ske om inte detta framgår av vattenförbättringsplanen eller tillstånd. Landskapsregeringens fördelning ska ske på ett sådant sätt att syftet med vattenförbättringsplanen bäst uppnås.

26 §. Förvaltning och utbetalning

En vattenförbättringsfond ska förvaltas av landskapsregeringen, om inte landskapsregeringen beslutar att fondens förvaltning för viss tid ska handhas av ett särskilt organ.

En vattenförbättringsfonds medel ska användas för kostnadseffektiva åtgärder i enlighet med dess syfte och vad som anges i vattenförbättringsplanen.

27 §. Förbättringsoverskott

Landskapsregeringen ska efter ansökan från utövare av vattenfarlig verksamhet fastställa ett förbättrings-

överskott om en väsentlig förbättring av vattenkvaliteten utöver vad som krävs enligt vattenlagen eller med stöd av den utfärdade bestämmelser och tillstånd konstaterats som en följd av att verksamhetsutövaren vidtagit en vattenförbättrande åtgärd. Om landskapsregeringen inte beslutar annat ska ett förbättringsoverskott tas i bruk eller väsentliga åtgärder för att ta det i bruk ha vidtagits inom tre år från fastställsedatum.

28 §. Ansökan

Ansökan om fastställande av förbättringsoverskott ska skriftligen lämnas till landskapsregeringen. I ansökan ska anges

- a) sökanden,
- b) platsen för verksamheten och utsläppen,
- c) en redogörelse för de åtgärder som läggs till grund för förbättringsoverskottet,
- d) en redogörelse för berörda utsläpps- och kvalitetsnormer,
- e) gällande vattenförbättringsplan eller, om sådan saknas, en redogörelse för de föroreningar och andra störningar som utgår från eller orsakas av verksamheten,
- f) förslag till beräkningssätt för förbättringsoverskottets storlek om det inte redan finns ett bestämt beräkningssätt för beräkning av ett visst utsläpps storlek eller en viss åtgärds effekter samt
- g) förslag till hur kontroll av vattenkvalitetsförbättrande åtgärdens utförande och verkningar kan ske.

Sökanden ska härutöver inkomma med de eventuella kompletteringar som landskapsregeringen finner nödvändiga för att landskapsregeringen ska kunna fastställa förbättringsoverskottet.

29 §. Utnyttjande av förbättringsoverskott

Innan ett förbättringsoverskott utnyttjas ska en anmälan göras av nyttjaren till landskapsregeringen.

30 §. Omfattning av vattenområden

Enskilda sötvattenområden vid tillämpning av bestämmelserna om särskilda kvalitetsnormer i 5 kap. 9 § vattenlagen är alla geografiskt avgränsade sötvattenområden.

Vattenområden i saltsjön vid tillämpning av bestämmelserna om särskilda kvalitetsnormer i 5 kap. 9 § vattenlagen är de områden som anges i bilaga 9.

Ikraftträdandebestämmelse (2010:93):

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2011.

Genom denna förordning upphävs vattenförordning (1996:77) för landskapet Åland och Ålands landskapsregerings beslut (2009:52) om vattenförvaltning. Hänvisningar till den upphävda vattenförordningen ska avse denna förordning.

Ikraftträdandebestämmelse (2015/85):

Denna förordning träder i kraft den 1 november 2015. Miljö kvalitetsnormerna för ämnena 34-45 i bilaga 5B träder dock i kraft den 22 december 2018. I syfte att uppnå god kemisk ytvattenkvalitet i fråga om dessa ämnen ska ett kompletterande övervakningsprogram och ett preliminärt åtgärdsprogram som innefattar dessa ämnen upprättas senast den 22 december 2018.

Bilaga 1

Krav som gäller avloppsvatten från tätbebyggelse

I denna bilaga avses med:

1. *1 pe (personekvivalent)*: den mängd nedbrytbart organiskt material som har en biokemisk syreförbrukning på 70 gram per dygn under sju dygn.

2. *Sekundär rening*: rening av avloppsvatten från tätbebyggelse genom en process som vanligen innebär biologisk rening med sekundärsedimentering eller någon annan process som uppfyller de krav som anges i tabell 1 nedan.

All vattenmiljö inom landskapet Åland betraktas som känsliga områden enligt rådets direktiv 91/271/EEG.

Avloppsvatten från tätbebyggelse som leds in i avloppsnät ska före utsläpp till ytvatten undergå sekundär rening eller motsvarande rening

1. senast den 31 december 1998 om det avloppsvatten som leds in i avloppsnät härrör från tätorter med mer än 10 000 pe samt

2. senast den 31 december 2005 i alla tätorter.

Avloppsvatten och reningsverk för avloppsvatten samt de tillstånd enligt 6 kap. vattenlagen som gäller dem ska uppfylla kraven i punkt B nedan.

Behandlat eller obehandlat slam från reningsverk för avloppsvatten från tätbebyggelse får inte släppas ut till ytvattnet.

A. Avloppssystem

Vid konstruktion, byggnad och underhåll av avloppsnät ska kraven på vattenrening beaktas samt bästa tillgängliga teknik användas och samtidigt särskilt beaktas

- 1) avloppsvattnets volym och sammansättning
- 2) att läckor inte uppkommer, samt
- 3) att förorening av vatten till följd av bräddvatten begränsas.

B. Utsläpp från reningsverk för avloppsvatten från tätbebyggelse till ytvatten

1) Avloppsreningsverk ska utformas eller ändras så att representativa prover kan tas på inkommande avloppsvatten och på det renade avloppsvattnet före utsläpp i vatten.

2) Rening av avloppsvatten från tätbebyggelse ska uppfylla de krav som anges i tabell 1 och 2.

3) Strängare krav än de som anges i tabell 1 och 2 ska tillämpas om det behövs för att stadgandena i annan lagstiftning ska uppfyllas.

4) Utsläppstillena för avloppsvatten från tätbebyggelse ska väljas så att påverkan på mottagande vatten begränsas i största möjliga utsträckning.

C. Industriavloppsvatten

Innan industriavloppsvatten leds till allmänt avlopp och reningsverk för avloppsvatten från tätbebyggelse ska det undergå sådan rening som krävs för att

1) skydda hälsan hos personal som arbetar med avloppsnäten och på reningsverken,

2) säkerställa att avloppsnät, avloppsreningsverk och tillhörande utrustning inte skadas,

3) säkerställa att driften av avloppsreningsverken och behandlingen av slam inte störs,

4) säkerställa att utsläppen från reningsverken varken skadar miljön eller förhindrar att de krav på recipienten som gäller enligt andra stadganden kan uppfyllas, samt

5) säkerställa att slammets omhändertagande på ett säkert och miljömässigt godtagbart sätt.

D. Referensmetoder för övervakning och utvärdering

1. Utsläpp av industriavloppsvatten i allmänt avlopp, utsläpp från reningsverk för avloppsvatten från tätbebyggelse samt verkningarna av detta på den mottagande vattenmiljön ska övervakas.

De övervakningsmetoder som används ska uppfylla de krav som anges nedan.

Andra än de metoder som nämns i punkt 1-3 får användas, om det kan visas att de ger motsvarande resultat.

2. Flödesproportionella eller tidsbaserade dygnsprover ska tas i samma, väldefinierade punkt i utflödet från och vid behov i inflödet till reningsverket för att det ska kunna konstateras att de krav för utsläppt avloppsvatten som gäller enligt denna förordning efterlevs.

God internationell laboratorieres ska iaktas för att motverka att proverna förändras under tiden mellan insamling och analys.

3. Det minsta antalet årliga prover ska fastställas med hänsyn till reningsverkets storlek och proverna ska insamlas med jämna mellanrum enligt följande:

- 2 000 till 9 999 pe	12 prover under det första året, fyra prover under följande år om det kan visas att vattnet under det första året överensstämmer med kraven i detta direktiv. Om ett av fyra prover inte uppfyller kraven, måste 12 prover tas under det följande året.
- 10 000 till 49 999 pe	12 prover.
- 50 000 pe eller mer	24 prover.

4. Det renade avloppsvattnet ska anses uppfylla kraven, om värdena för varje enskild parameter uppfyller de krav som ställs på parametern enligt följande.

a) För parametrarna i tabell 1 och 2 anges i tabell 3 det största godtagbara antalet prover som inte uppfyller kraven, uttryckta som koncentrationer och/eller procentuell reduktion.

b) För de parametrar i tabell 1 som uttrycks i koncentrationer, får prover som tagits under normala driftförhållanden inte avvika från gränsvärdena med mer än 100 %. För de värden som avser koncentration av suspenderade partiklar kan avvikelser på upp till 150 % godtas.

c) För de parametrar som anges i tabell 2 ska årsmedelvärdet av proverna för varje parameter inte överstiga motsvarande gränsvärden.

5. Extrema värden för vattenkvaliteten ska inte beaktas, om värdena beror på särskilda förhållanden, t.ex. kraftig nederbörd.

K 14 Vattenförordning (2010:93)

Parametrar	Koncentration	Minsta reduktion (%) ¹	Referensmätmetod
Biokemisk syreförbrukning (BOD ₅ vid 20° C) utan nitrifikation ²	25 mg/l O ₂	70	Homogeniserat, ofiltrerat, odekanterat prov. Bestämning av förbrukat syre före och efter fem dagars förvaring vid 20° C ± 1° C i fullständigt mörker. Tillsats av en nitrifikationshämmare.
Kemisk syreförbrukning (COD)	125 mg/l O ₂	75	Homogeniserat, ofiltrerat, odekanterat prov. Kaliumdikromat
Suspenderade partiklar totalt	35 mg/l ²	90 ³	Filtrering av ett representativt prov genom ett filtermembran med 0,45 µm porstorlek. Torkning vid 105° C och vägning.

¹ Reduktion i förhållande till inflödets belastning.

² Parametern kan ersättas av en annan parameter: totalt organiskt kol (TOC) eller total syreförbrukning (TOD), om ett förhållande kan fastslås mellan BOD₅ och ersättningsparametern.

³ Koncentration och reduktion är alternativa parametrar. Analyser av utsläpp från dammar ska utföras med filtrerade prover. Den totala koncentrationen suspenderade partiklar i ett ofiltrerat vattenprov får dock inte överstiga 150 mg/l.

Parametrar	Koncentration	Minsta procentuell reduktion ¹	Referensmätmetod
Fosfor totalt	2 mg/l (10 000-100 000 pe) 1 mg/l (mer än 100 000 pe)	80	Molekylär absorptionspektrofotometri.
Kväve totalt ²	15 mg/l (10 000-100 000 pe) ³ 10 mg/l (mer än 100 000 pe) ³	70-80	Molekylär absorptionspektrofotometri

¹ Reduktion i förhållande till inflödets belastning.

² Kväve totalt innebär summa totalt Kjeldahlkväve (organiskt N + NH₄), nitrat-(NO₃)-kväve och nitrit-(NO₂)-kväve.

³ De angivna koncentrationerna är årsmedelvärden enligt bilaga 10 punkt D 3c. För att kontrollera att kraven med avseende på kväve uppfylls är det också möjligt att använda dygnsmedelvärden om det i enlighet med bilaga 10 punkt D kan säkerställas att man därigenom uppnår motsvarande skyddsnivå. I detta fall får dygnsmedelvärdet för kväve totalt inte överstiga 20 mg/l i något prov när spillvattnets temperatur vid den biologiska processen i avloppsreningsverket är 12° C eller högre. I stället för temperaturkravet kan drifttiden begränsas med beaktande av de regionala klimatförhållandena.

Provserier under ett visst år	Största antal underkända prover
4-7	1
8-16	2
17-28	3
29-40	4
41-53	5
54-67	6
68-81	7
82-95	8
96-110	9
111-125	10
126-140	11
141-155	12
156-171	13
172-187	14
188-203	15
204-219	16
220-235	17
236-251	18
252-268	19
269-284	20
285-300	21
301-317	22
318-334	23
335-350	24
351-365	25

Bilaga 2

Ämnen som inte får släppas ut i ytvatten eller allmänt avlopp

	Ämne	CAS-nummer	identifierat som farligt ämne
1.	1,2- dikloretan (etylendiklorid)	107-06-2	
2.	aldrin	309-00-2	
3.	dieldrin	60-57-1	
4.	endrin	72-20-8	
5.	isodrin	465-73-6	
6.	DDT (para-para-DDT)	ingen uppgift 50-29-3	
7.	hexaklorbensen	118-74-1	X
8.	hexaklorbutadien	87-68-3	X
9.	hexaklorcyklohexan (gamma-isomer, lindan)	608-73-1 58-89-9	X
10.	koltetraklorid	56-23-5	
11.	pentaklorfenol	87-86-5	
12.	tetrakloreten (tetrakloretylen)	127-18-4	
13.	triklorbensen (1,2,4-triklorbensen)	12002-48-1 120-82-1	
14.	trikloreten (trikloretylen)	79-01-6	
15.	triklorometan (kloroform)	67-66-3	

Bilaga 3

Ämnen farliga för grundvattnet och i ämnesgrupper ingående farliga ämnen som inte får släppas ut i grundvattnet

1. Organiska halogenföreningar och ämnen som kan bilda sådana föreningar i vattenmiljö,
2. organiska fosforföreningar,
3. organiska tennföreningar,
4. ämnen och preparat eller nedbrytningsprodukter av dessa som påvisas ha cancerogena eller mutagena egenskaper eller sådana egenskaper som i eller via vattenmiljön kan påverka produktionen av steroider eller sköldkörteln, fortplantningen eller andra endokrina funktioner,
5. kolväten samt svårnedbrytbara, bioackumulerbara och toxiska organiska ämnen,
6. cyanider,
7. metaller och deras föreningar,
8. arsenik och dess föreningar,
9. biocider och växtskyddsmedel,
10. uppslammade ämnen,
11. ämnen som bidrar till eutrofiering (i synnerhet nitrater och fosfater),
12. syretärande ämnen (mätbara med hjälp av parametrar som till exempel BOD och COD),
13. kiselföreningar,
14. fluorider,
15. ämnen som negativt påverkar grundvattnets smak eller lukt samt föreningar som eventuellt bildar sådana ämnen i vatten och gör vattnet olämpligt att användas av människor.

K 14 Vattenförordning (2010:93)

Bilaga 4

De högsta tillåtna utsläppsgränsvärdena i halter och specifik belastning

	Ämne	CAS-nummer	Branch	Haltgräns ¹	Gräns för specifik belastning ¹	identifierat som farligt ämne
1.	kvicksilver och dess föreningar	7439-97-6	kloralkaliindustrin	50 µg/l	kvicksilvercell metoden: 0,2 g/kapacitetston klor	X
	kvicksilver och dess föreningar	7439-97-6	annan än kloralkaliindustrin	5 µg/l	-	X
2.	kadmium och dess föreningar	7440-43-9	-	10 µg/l	galvanisering: 0,3 g/kg hanterat kadmium	X

¹halt i löst form beräknad som månadsmedelvärde.

Bilaga 5 (2015/85)

5A Ämnen som fastställts som farliga och skadliga för vattenmiljön enligt direktiv 2000/60/EG

Nr	CAS-nummer ^[1]	EU-nummer ^[2]	Ämnets namn ^[3]	Fastställt som farligt ämne
(1)	15972-60-8	240-110-8	alaklor	
(2)	120-12-7	204-371-1	antracen	X
(3)	1912-24-9	217-617-8	atrazin	
(4)	71-43-2	200-753-7	bensen	
(5)	ej tillämpligt	ej tillämpligt	bromerade difenyletrar	X ^[4]
(6)	7440-43-9	231-152-8	kadmium och kadmiumföreningar	X
(7)	85535-84-8	287-476-5	kloralkaner, C ₁₀₋₁₃	X
(8)	470-90-6	207-432-0	klorfenvinfos	
(9)	2921-88-2	220-864-4	Klorpyrifos (klorpyrifosetyl)	
(10)	107-06-2	203-458-1	1,2-dikloretan	
(11)	75-09-2	200-838-9	diklorometan	
(12)	117-81-7	204-211-0	di(2-etylhexyl)ftalat (DEHP)	X
(13)	330-54-1	206-354-4	diuron	
(14)	115-29-7	204-079-4	endosulfan	X
(15)	206-44-0	205-912-4	fluoranten	
(16)	118-74-1	204-273-9	hexaklorbensen	X
(17)	87-68-3	201-765-5	hexaklorbutadien	X
(18)	608-73-1	210-168-9	hexaklorcyklohexan	X
(19)	34123-59-6	251-835-4	isoproturon	
(20)	7439-92-1	231-100-4	bly och blyföreningar	
(21)	7439-97-6	231-106-7	kvicksilver och kvicksilverföreningar	X
(22)	91-20-3	202-049-5	naftalen	
(23)	7440-02-0	231-111-4	nickel och nickelföreningar	
(24)	ej tillämpligt	ej tillämpligt	nonylfenoler	X ^[5]
(25)	ej tillämpligt	ej tillämpligt	oktylfenoler ^[6]	
(26)	608-93-5	210-172-0	pentaklorbensen	X

(27)	87-86-5	201-778-6	pentaklorfenol	
(28)	ej tillämpligt	ej tillämpligt	polyaromatiska kolväten (PAH) ^[7]	X
(29)	122-34-9	204-535-2	simazin	
(30)	ej tillämpligt	ej tillämpligt	tributyl-tennföreningar	X ^[8]
(31)	12002-48-1	234-413-4	triklorbensener	
(32)	67-66-3	200-663-8	triklormetan (kloroform)	
(33)	1582-09-8	216-428-8	trifluralin	X
(34)	115-32-2	204-082-0	dikofol	X
(35)	1763-23-1	217-179-8	perfluoroktansulfonsyra och dess derivat (PFOS)	X
(36)	124495-18-7	ej tillämpligt	kinoxifen	X
(37)	ej tillämpligt	ej tillämpligt	dioxiner och dioxinlika föreningar	X ^[9]
(38)	74070-46-5	277-704-1	aklonifen	
(39)	42576-02-3	255-894-7	bifenox	
(40)	28159-98-0	248-872-3	cybutryn	
(41)	52315-07-8	257-842-9	cypermetrin ^[10]	
(42)	62-73-7	200-547-7	diklorvos	
(43)	ej tillämpligt	ej tillämpligt	hexabromcyklododekan (HBCDD)	X ^[11]
(44)	76-44-8/1024-57-3	200-962-3/213-831-0	heptaklor och heptaklor-epoxid	X
(45)	886-50-0	212-950-5	terbutryn	

^[1]CAS: Chemical Abstracts Service.

^[2]EU-nummer: Europeiska förteckningen över existerande, kommersiellt använda kemiska ämnen (EINECS) eller Europeiska förteckningen över anmälda kemiska ämnen (ELiNCs).

^[3]För grupper av ämnen definieras typiska enskilda representanter i samband med fastställande av miljö kvalitetsnormer, om inte annat uttryckligen anges.

^[4]Endast tetra-, penta-, hexa- och heptabromdifenyleter (CAS-nr 40088-47-9, 32534-81-9, 36483-60-0 respektive 68928-80-3).

^[5]Nonylfenol (CAS-nr 25154-52-3, EU-nr 246-672-0) inklusive isomererna 4-nonylfenol (CAS-nr 104-40-5, EU-nr 203-199-4) och 4-nonylfenol (grenad) (CAS-nr 84852-15-3, EU-nr 284-325-5).

^[6]Oktylfenol (CAS-nr 1806-26-4, EU-nr 217-302-5) inklusive isomeren 4-(1,1',3,3'-tetrametylbutyl)-fenol (CAS-nr 140-66-9, EU-nr 205-426-2).

^[7]Inklusive bens(a)pyren (CAS-nr 50-32-8, EU-nr 200-028-5), benso(b)fluoranten (CAS-nr 205-99-2, EU-nr 205-911-9), benso(g,h,i)perylen (CAS-nr 191-24-2, EU-nr 205-883-8), benso(k)fluoranten (CAS-nr 207-08-9, EU-nr 205-916-6), indeno(1,2,3-cd)pyren (CAS-nr 193-39-5, EU-nr 205-893-2) och exklusive antracen, fluoranten och naftalen, som förtecknas separat.

^[8]Inklusive tributyltenn-katjon (CAS-nr 36643-28-4).

^[9]Detta avser följande föreningar: 7 polyklorerade dibenso-p-dioxiner (PCDD): 2,3,7,8-T4CDD (CAS-nr 1746-01-6), 1,2,3,7,8-P5CDD (CAS-nr 40321-76-4), 1,2,3,4,7,8-H6CDD (CAS-nr 39227-28-6), 1,2,3,6,7,8-H6CDD (CAS-nr 57653-85-7), 1,2,3,7,8,9-H6CDD (CAS-nr 19408-74-3), 1,2,3,4,6,7,8-H7CDD (CAS-nr 35822-46-9), 1,2,3,4,6,7,8,9-O8CDD (CAS-nr 3268-87-9) 10 polyklorerade dibensofuraner (PCDF): 2,3,7,8-T4CDF (CAS-nr 51207-31-9), 1,2,3,7,8-P5CDF (CAS-nr 57117-41-6), 2,3,4,7,8-P5CDF (CAS-nr 57117-31-4), 1,2,3,4,7,8-H6CDF (CAS-nr 70648-26-9), 1,2,3,6,7,8-H6CDF (CAS-nr 57117-44-9), 1,2,3,7,8,9-H6CDF (CAS-nr 72918-21-9), 2,3,4,6,7,8-H6CDF (CAS-nr 60851-34-5), 1,2,3,4,6,7,8-H7CDF (CAS-nr 67562-39-4), 1,2,3,4,7,8,9-H7CDF (CAS-nr 55673-89-7), 1,2,3,4,6,7,8,9-O8CDF (CAS-nr 39001-02-0) 12 dioxinlika polyklorerade bifenyler (PCB-DL): 3,3',4,4'-T4CB (PCB 77, CAS-nr 32598-13-3), 3,3',4',5-T4CB (PCB 81, CAS-nr 70362-50-4), 2,3,3',4,4'-P5CB (PCB 105, CAS-nr 32598-14-4), 2,3,4,4',5-P5CB (PCB 114, CAS-nr 74472-37-0), 2,3',4,4',5-P5CB (PCB 118, CAS-nr 31508-00-6), 2,3',4,4',5'-P5CB (PCB 123, CAS-nr 65510-44-3), 3,3',4,4',5-P5CB (PCB 126, CAS-nr 57465-28-8), 2,3,3',4,4',5-H6CB (PCB 156, CAS-nr 38380-08-4), 2,3,3',4,4',5'-H6CB (PCB 157, CAS-nr 69782-90-7), 2,3',4,4',5,5'-H6CB (PCB 167, CAS-nr 52663-72-6), 3,3',4,4',5,5'-H6CB (PCB 169, CAS-nr 32774-16-6), 2,3,3',4,4',5,5'-H7CB (PCB 189, CAS-nr 39635-31-9).

^[10]CAS-nr 52315-07-8 avser en isomerblandning av cypermetrin, alfacypermetrin (CAS-nr 67375-30-8), betacypermetrin (CAS-nr 65731-84-2), thetacypermetrin (CAS-nr 71697-59-1) och zetacypermetrin (52315-07-8).

^[11]Detta avser följande: 1,3,5,7,9,11-hexabromcyklododekan (CAS-nr 25637-99-4), 1,2,5,6,9,10-hexabromcyklododekan (CAS-nr 3194-55-6), α-hexabromcyklododekan (CAS-nr 134237-50-6), β-hexabromcyklododekan (CAS-nr 134237-51-7) och γ-hexabromcyklododekan (CAS-nr 134237-52-8).

K 14 Vattenförordning (2010:93)

5B Ämnen som fastställts som farliga och skadliga för vattenmiljön enligt direktiv 2000/60/EG samt miljökvalitetsnormer för dem

AA:	årsmedelvärde
MAC:	maximal tillåten koncentration
Enhet:	[µg/l] för kolumnerna 4–7
	[µg/kg våtvikt] för kolumn 8

1	2	3	4	5	6	7	8
Nr	Ämne	CAS-nummer ^[1]	AA-MKN ^{[2][3]} Inlandsytvatten	AA-MKN ^{[2][3]} Havsvatten och andra ytvatten	MAC-MKN ^[4] Inlandsytvatten	MAC-MKN ^[4] Havsvatten och andra ytvatten	MKN Biota ^[12]
(1)	alaklor	15972-60-8	0,3	0,3	0,7	0,7	
(2)	antracen	120-12-7	0,1	0,1	0,1	0,1	
(3)	atrazin	1912-24-9	0,6	0,6	2,0	2,0	
(4)	bensen	71-43-2	10	8	50	50	
(5)	bromerade difenyletrar ^[5]	32534-81-9			0,14	0,014	0,0085
(6)	kadmium och kadmiumföreningar (beroende på vattenhårdhetsklass) ^[6]	7440-43-9	≤ 0,08 (klass 1) 0,08 (klass 2) 0,09 (klass 3) 0,15 (klass 4) 0,25 (klass 5) ^[3]	0,2	≤ 0,45 (klass 1) 0,45 (klass 2) 0,6 (klass 3) 0,9 (klass 4) 1,5 (klass 5) ^[3]	≤ 0,45 (klass 1) 0,45 (klass 2) 0,6 (klass 3) 0,9 (klass 4) 1,5 (klass 5)	
(6a)	koltetraklorid ^[7]	56-23-5	12	12	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(7)	C10-13-kloralkaner ^[8]	85535-84-8	0,4	0,4	1,4	1,4	
(8)	klorfenvinfos	470-90-6	0,1	0,1	0,3	0,3	
(9)	klorpyrifos (klorpyrifosetyl)	2921-88-2	0,03	0,03	0,1	0,1	
(9a)	cyklodiena bekämpningsmedel: aldrin ^[7] dieldrin ^[7] endrin ^[7] isodrin ^[7]	309-00-2 60-57-1 72-20-8 465-73-6	Σ = 0,01	Σ = 0,005	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(9b)	DDT total ^{[7][9]}	ej tillämpligt	0,025	0,025	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
	para-para-DDT ^[7]	50-29-3	0,01	0,01	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(10)	1,2-diklorethan	107-06-2	10	10	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(11)	diklormetan	75-09-2	20	20	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(12)	di(2-ethylhexyl)ftalat (DEHP)	117-81-7	1,3	1,3	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(13)	diuron	330-54-1	0,2	0,2	1,8	1,8	
(14)	endosulfan	115-29-7	0,005	0,0005	0,01	0,004	
(15)	fluoranten	206-44-0	0,0063	0,0063	0,12	0,12	30
(16)	hexaklorbensen	118-74-1			0,05	0,05	10

(17)	hexaklorbutadien	87-68-3			0,6	0,6	55
(18)	hexaklorcyklohexan	608-73-1	0,02	0,002	0,04	0,02	
(19)	isoproturon	34123-59-6	0,3	0,3	1,0	1,0	
(20)	bly och blyföreningar	7439-92-1	1,2 ^{[13][9]}	1,3	14 ^[3]	14	
(21)	kvicksilver och kvicksilverföreningar	7439-97-6			0,07	0,07	20
(22)	naftalen	91-20-3	2	2	130	130	
(23)	nickel och nickelföreningar	7440-02-0	4 ^[13]	8,6	34	34	
(24)	nonylfenoler (4-nonylfenol) ^[15]	84852-15-3	0,3	0,3	2,0	2,0	
(25)	oktylfenoler ((4-(1,1,3,3-tetrametylbutyl)-fenol))	140-66-9	0,1	0,01	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(26)	pentaklorbensen	608-93-5	0,007	0,0007	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(27)	pentaklorfenol	87-86-5	0,4	0,4	1	1	
(28)	polyaromatiska kolväten (PAH) ^[11]	ej tillämpligt	ej tillämpligt	ej tillämpligt	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
	bens(a)pyren	50-32-8	$1,7 \times 10^{-4}$	$1,7 \times 10^{-4}$	0,27	0,027	5
	benso(b)fluoranten	205-99-2	se fotnot 11	se fotnot 11	0,017	0,017	se fotnot 11
	benso(k)fluoranten	207-08-9	se fotnot 11	se fotnot 11	0,017	0,017	se fotnot 11
	benso(g,h,i)perylene	191-24-2	se fotnot 11	se fotnot 11	$8,2 \times 10^{-3}$	$8,2 \times 10^{-4}$	se fotnot 11
	indeno (1,2,3-cd)pyren	193-39-5	se fotnot 11	se fotnot 11	ej tillämpligt	ej tillämpligt	se fotnot 11
(29)	simazin	122-34-9	1	1	4	4	
(29a)	tetrakloretylen ^[7]	127-18-4	10	10	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(29b)	trikloretylen ^[7]	79-01-6	10	10	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(30)	tributyltennföreningar (tributyltennkatjon)	36643-28-4	0,0002	0,0002	0,0015	0,0015	
(31)	triklorbensener	12002-48-1	0,4	0,4	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(32)	triklormetan	67-66-3	2,5	2,5	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(33)	trifluralin	1582-09-8	0,03	0,03	ej tillämpligt	ej tillämpligt	
(34)	dikofol	115-32-2	$1,3 \times 10^{-3}$	$3,2 \times 10^{-5}$	ej tillämpligt ^[10]	ej tillämpligt ^[10]	33

K 14 Vattenförordning (2010:93)

(35)	perfluoroktansulfonsyra och dess derivat (PFOS)	1763-23-1	$6,5 \times 10^{-4}$	$1,3 \times 10^{-4}$	36	7,2	9,1
(36)	kinoxifen	124495-18-7	0,15	0,015	2,7	0,54	
(37)	dioxiner och dioxinlika föreningar	Se fotnot 9 i bilaga 5A			ej tillämpligt	ej tillämpligt	Summa PCDD+P-CDF+ PCB-DL 0,0065 $\mu\text{g}\cdot\text{kg}^{-1}$ TEQ ^[14]
(38)	aklonifen	74070-46-5	0,12	0,012	0,12	0,012	
(39)	bifenox	42576-02-3	0,012	0,0012	0,04	0,004	
(40)	cybutryn	28159-98-0	0,0025	0,0025	0,016	0,016	
(41)	cypermetrin	52315-07-8	8×10^{-5}	8×10^{-6}	6×10^{-4}	6×10^{-5}	
(42)	diklorvos	62-73-7	6×10^{-4}	6×10^{-5}	7×10^{-4}	7×10^{-5}	
(43)	hexabromcyklododekan (HBCDD)	Se fotnot 11 i bilaga 5A	0,0016	0,0008	0,5	0,05	167
(44)	heptaklor och heptaklor-epoxid	76-44-8/ 1024-57-3			3×10^{-4}	3×10^{-5}	$6,7 \times 10^{-3}$
(45)	terbutryn	886-50-0	0,065	0,0065	0,34	0,034	

^[1]CAS: Chemical Abstracts Service.

^[2]Denna parameter är miljö kvalitetsnormen uttryckt som ett aritmetiskt medelvärde på årsnivå (AA-MKN). Om inte annat anges gäller den för den totala koncentrationen av alla isomerer. Medelvärdet beräknas vid varje representativ övervakningspunkt som det aritmetiska medelvärdet av de resultat som under ett års tid uppmäts vid varje punkt.

^[3]Med undantag av kadmium, bly, kvicksilver och nickel (nedan metaller) uttrycks de miljö kvalitetsnormer som fastställs i denna bilaga som totala koncentrationer i hela vattenprovet. Metallernas miljö kvalitetsnorm hänför sig till upplöst koncentration, dvs. den upplösta fasen i ett vattenprov som erhållits genom filtrering genom ett 0,45 μm -filter eller motsvarande förbehandling. Vid utvärderingen av övervakningsresultaten i jämförelse med miljö kvalitetsnormen får följande beaktas:

a) den naturliga bakgrundskoncentrationen för metaller och deras föreningar genom att till miljö kvalitetsnormen addera en uppskattning av den naturliga bakgrundskoncentrationen i enlighet med tabellen nedan,

b) vattnets hårdhet, dess pH-värde eller andra parametrar för vattenkvalitet som påverkar en metalls biotillgänglighet.

Summan av uppskattningen av den naturliga bakgrundskoncentrationen och miljö kvalitetsnormen. På platser där koncentrationerna av geologiska orsaker är höga får expertbedömningen avvika från bakgrundskoncentrationernas värden.

	kadmium	nickel	bly	kvicksilver
	µg/l (vatten) bakgrund + AA	µg/l (vatten) bakgrund + AA	µg/l (vatten) bakgrund + AA	µg/kg (biota) bakgrund +
	MKN	MKN	MKN	MKN
Sjöar				
med låg humushalt (färgtal Pt mg/l < 30)	0,02 + 0,08 = 0,1 (klass 1 och 2)	1 + 4 = 5 ^[13]	0,1 + 1,2 = 1,3 ^[13]	180 + 20 = 200
humösa (färgtal Pt mg/l 30– 90)	0,02 + 0,08 = 0,1 (klass 1 och 2)	1 + 4 = 5 ^[13]	0,2 + 1,2 = 1,4 ^[13]	200 + 20 = 220
med hög humushalt (färgtal Pt mg/l > 90)	0,02 + 0,08 = 0,1 (klass 1 och 2)	1 + 4 = 5 ^[13]	0,7 + 1,2 = 1,9 ^[13]	230 + 20 = 250
Åar och älvar				
momark och lerjordar (färgtal Pt mg/l < 90, avrinningsområdets myrareal -%)	0,02 + 0,08 = 0,1 (klass 1 och 2)	1 + 4 = 5 ^[13]	0,3 + 1,2 = 1,5 ^[13]	180 + 20 = 200
torvmark (färgtal Pt mg/l < 90, avrinningsområdets myrareal -% > 25)	0,02 + 0,08 = 0,1 (klass 1 och 2)	1 + 4 = 5 ^[13]	0,5 + 1,2 = 1,7 ^[13]	230 + 20 = 250
Kustvatten/havsvatten	0,02 + 0,2 = 0,22	1 + 8,6 = 9,6	0,03 + 1,3 = 1,33	180 + 20 = 200

^[4]Denna parameter är miljö kvalitetsnormen uttryckt som maximal tillåten koncentration (MAC-MKN). Där parametern MAC-MKN anges som "ej tillämpligt" anses värdena på AA-MKN utgöra skydd mot kortvariga föroreningstoppar vid kontinuerliga utsläpp, eftersom de är avsevärt lägre än de värden som härlemts utifrån akut toxicitet. Vid tillämpning av MAC-MKN får den uppmätta koncentrationen inte överskrida normens värde vid någon av övervakningspunkterna. Vid uppskattning får dock statistiska metoder, såsom percentilberäkning, användas för att säkerställa en godtagbar konfidensnivå och noggrannhet för bestämning av efterlevnaden av värdet på MAC-MKN.

^[5]För den grupp av ämnen som utgörs av bromerade difenyletrar (nr 5) avser miljö kvalitetsnormen summan av koncentrationerna för kongener med numren 28, 47, 99, 100, 153 och 154.

^[6]För kadmium och dess föreningar (nr 6) varierar miljö kvalitetsnormvärdet beroende på vattnets hårdhetsklass (klass 1: < 40 mg CaCO₃/l, klass 2: 40 till < 50 mg CaCO₃/l, klass 3: 50 till < 100 mg CaCO₃/l, klass 4: 100 till < 200 mg CaCO₃/l och klass 5: ≥ 200 mg CaCO₃/l)

^[7]Detta ämne är inte ett prioriterat ämne enligt direktiv 2000/6/EG utan ett av de övriga föroreande ämnen för vilka MKN är lika med det värde som fastställts i den lagstiftning som gällde före den 13 januari 2009.

^[8]Ingen indikativ parameter anges för denna grupp av ämnen. Den eller de indikativa parametrarna ska fastställas med analysmetoden.

^[9]DDT total består av summan av isomererna 1,1,1-triklor-2,2-bis(p-klorfenyl)etan (CAS-nr 50-29-3, EU-nr 200-024-3); 1,1,1-triklor-2-(o-klorfenyl)-2-(p-klorfenyl)etan (CAS-nr 789-02-6, EU-nr 212-332-5); 1,1-diklor-2,2-bis(p-klorfenyl)etylen (CAS-nr 72-55-9, EU-nr 200-784-6); och 1,1-diklor-2,2-bis(p-klorfenyl)etan (CAS-nr 72-54-8, EU-nr 200-783-0).

^[10]Det finns inte tillräcklig information för att fastställa en MAC-MKN för dessa ämnen.

^[11]För den grupp farliga ämnen som består av polyaromatiska kolväten (PAH) (nr 28) avser miljö kvalitetsnormen för biota koncentrationen av bens(a)pyren, på vars toxicitet de bygger. Bens(a)pyren kan ses som en markör för övriga PAH och bens(a)pyren behöver därför övervakas för jämförelse med miljö kvalitetsnormen för biota.

^[12]Miljö kvalitetsnormen för biota avser fisk om inget annat anges. För ämnena nr 15 (fluoranten) och 28 (polyaromatiska kolväten [PAH]) avser miljö kvalitetsnormen för biota blötdjur. För ämne nr 37 (dioxiner och dioxinlika föreningar) avser miljö kvalitetsnormen för biota fisk, i linje med avsnitt 5.3 i bilagan till förordning (EU) nr 1259/2011 av den 2 december 2011 om ändring av förordning (EG) nr 1881/2006 vad gäller gränsvärden för dioxiner, dioxinlika PCB och icke dioxinlika PCB i livsmedel (EUT L 320, 3.12.2011, s. 18).

^[13]Dessa miljö kvalitetsnormer avser biotillgängliga koncentrationer av ämnena.

^[14]PCDD: polyklorerade dibenso-p-dioxiner; PCDF: polyklorerade dibensofuraner; PCB-DL: dioxinlika polyklorerade bifenyler; TEQ: toxiska ekvivalenter enligt WHO:s toxicitetsekvivalensfaktorer från 2005.

^[15]Nonylfenolens och nonylfenoletoxilaternas totala toxicitet får inte överskrida miljö kvalitetsnormen. Den totala toxiciteten beräknas enligt formeln: $\sum (C_x \times \text{TEF})$,

TEF = toxisk ekvivalentfaktor

C_x = halt av respektive nonylfenolförening

	toxisk ekvivalentfaktor (TEF)
nonylfenol	1
nonylfenolmono- och dietoxilater	0,5

K 14 Vattenförordning (2010:93)

Bilaga 6

Ämnen som vid ett nationellt förfarande har fastställts som skadliga för vattenmiljön

	Ämne	CAS-nummer ^[1]	Miljökvalitetsnorm AA-MKN ^{[2][3]} in- landsytvatten, µg/l	Miljökvalitetsnorm AA-MKN ^{[2][3]} andra ytvatten, µg/l	Miljökvalitetsnorm AA-MKN ^{[2][3]} ytvat- ten avsett för uttag av hushållsvatten, µg/l
1.	klorbensen	108-90-7	9,3	3,2	3
2.	1,2-diklorbensen	95-50-1	7,4	0,74	0,3
3.	1,4-diklorbensen	106-46-7	20	2	0,1
4.	bensylbutylftalat (BBP) ²	85-68-7	10	1,4	10
5.	dibutylftalat (DBP)	84-74-2	10	1	10
6.	resorcinol (1,3-ben- sendiol)	108-46-3			
7.	(benzotiazol-2-yl- tio) metyltiocyanat (TCMTB)	21564-17-0			
8.	benzotiazol-2-tiol (di(benzotiazol-2-yl) disulfid (CAS 120-78- 5) nedbrytningspro- dukt)	149-30-4			
9.	bronopol (2-brom-2- nitropropan-1,3-diol)	52-51-7	4	0,4	4
10.	dimetoat	60-51-5	0,7	0,07	
11.	MCPA (4-klor-2-me- tylfenoxiättiksyra)	94-74-6	1,6	0,16	
12.	metamitron (4-ami- no-3-metyl-6-fenyl- 1,2,4-triazin-5-on)	41394-05-2	32	3,2	
13.	prokloraz (N-propyl- N-[2-(2,4,6-triklorfe- nox)etyl]-1H-imida- zol-1-karboxamid)	67747-09-5	1	0,1	
14.	etylentiourea (ned- brytningsprodukt av (CAS 8018-01-7))	96-45-7	200	20	
15.	tribenuron-metyl (metyl-2-(3-(4-me- toxi-6-metyl-1,3,5- triazin-2-yl)3-metyl- ureidosulfonyl) benzoat	101200-48-0	0.1	0.01	

^[1]CAS: Chemical Abstracts Service.

^[2]Denna parameter är miljökvalitetsnormen uttryckt som ett aritmetiskt medelvärde på årsnivå (AA-MKN). Om inte annat anges gäller den för summan av alla ämnets isomerer. Medelvärdet beräknas vid varje representativ övervakningspunkt som det aritmetiska medelvärdet av de resultat som under ett års tid uppmäts vid varje punkt.

^[3]Miljökvalitetsnormerna uttrycks som totala koncentrationer i hela vattenprovet.

Bilaga 7

Tröskelvärden för grundvatten

	Förorenande ämne	Tröskelvärde för grundvatten	Enhet
1	Nitrater	50	mg/l
2	Aktiva ämnen i bekämpningsmedel och deras (relevanta) metaboliter, nedbrytnings- eller reaktionsprodukter	0,1 0,5 sammanlagt ¹	µg/l
3	Bensen	0,5	µg/l
4	Toluen	12	µg/l
5	Etylbensen	1	µg/l
6	Xylener (Σorto-, meta- och paraxylen)	10	µg/l
7	Antracen	60	µg/l
8	Naftalen	1,3	µg/l
9	Benso(a)pyren	0,005	µg/l
10	ΣBenso(b)fluoranten, benso(k)fluoranten, benso(g,h,i) perylen och indeno(1,2,3-cd)pyren	0,05	µg/l
11	PCB-föreningar (Σ kongenerer 28, 52, 101, 118, 138, 153 och 180)	0,015	µg/l
12	ΣTrikloreteten och tetrakloreteten	5	µg/l
13	1,2-dikloreteten	25	µg/l
14	1,2-dikloretan	1,5	µg/l
15	Diklormetan (metylenklorid)	10	µg/l
16	Vinylklorid (kloreten)	0,15	µg/l
17	Koltetraklorid	2	µg/l
18	Kloroform (triklormetan)	100	µg/l
19	Klorbensen	3	µg/l
20	1,2-diklorbensen	0,3	µg/l
21	1,4-diklorbensen	0,1	µg/l
22	Triklorbensen (Σ1,2,3-, 1,2,4- och 1,3,5- triklor-bensen)	2,5	µg/l
23	Pentaklorbensen	1,2	µg/l
24	Hexaklorbensen	0,024	µg/l
25	Monoklorfenoler	0,05	µg/l
26	Diklorfenoler	2,7	µg/l
27	ΣTri-, tetra- och pentaklorfenol	5	µg/l
28	MTBE (metyl-tert-butyleter)	7,5	µg/l
29	TAME (tert-amylmetyleter)	60	µg/l
30	Oljefraktioner (C10-40)	50	µg/l
31	Kvicksilver	0,06	µg/l
32	Kadmium	0,4	µg/l
33	Kobolt	2	µg/l
34	Krom	10	µg/l
35	Koppar	20	µg/l
36	Bly	5	µg/l
37	Nickel	10	µg/l
38	Zink	60	µg/l

K 14 Vattenförordning (2010:93)

39	Antimon	2,5	µg/l
40	Arsenik	5	µg/l
41	Ammonium NH ₄ ⁺ eller Ammoniumkväve NH ₄ N	0,25 (NH ₄ ⁺)	mg/l
		0,20 (NH ₄ N)	
42	Klorid	100	mg/l
43	Sulfat	150	mg/l

¹Sammanlagt avser summan av alla de vid övervakningen observerade och uppmätta enskilda bekämpningsmedlen inbegripet deras relevanta metaboliter, nedbrytnings- eller reaktionsprodukter.

Bilaga 8

Krav som gäller analysmetoder och tolkning av resultat

1. I denna bilaga avses med

a) måtosäkerhet en icke-negativ parameter som karakteriserar spridningen av de storhetsvärden som tilldelas en mätstorhet, på basis av den information som använts,

b) kvantifieringsgränsen angiven multipel av detektionsgränsen vid en koncentration av ämnet som rimligen kan bestämmas med godtagbar noggrannhet och precision,

c) detektionsgräns det utslag eller koncentrationens värde över vilket det med angiven konfidensgrad kan bekräftas att ett prov är annorlunda än ett blankprov som inte innehåller det ämne som ska bestämmas.

Kvantifieringsgränsen som avses ovan i underpunkt b kan beräknas med användning av lämplig standard eller lämpligt prov och kan erhållas från den lägsta kalibreringspunkten på kalibreringskurvan. Härvid beaktas inte blankprov.

2. Alla analysmetoder - hit hör laboratorieanalyser, fältanalyser och onlinemetoder - som används i kemiska övervakningsprogram enligt 9 § i lagen om vattenvårdsförvaltningen, valideras och dokumenteras i enlighet med standarden EN ISO/IEC-17025 eller annan motsvarande standard som är internationellt accepterad.

3. Vid ytvattenkontrollen och bestämningen av koncentrationerna av ämnen som är farliga och skadliga för vattenmiljön i utsläpp och läckage ska metoder enligt SFS-, EN- och ISO-standarderna eller metoder med samma noggrannhet och tillförlitlighet tillämpas.

Koncentrationen av ett ämne kan uppskattas även genom beräkning, om metoderna som avses ovan inte är tillgängliga.

4. Minimikraven för alla analysmetoder som används är baserade på en måtosäkerhet på högst 50 % ($k = 2$) beräknad på nivån för ämnets miljö kvalitetsnorm och en kvantifieringsgräns som är lika med eller under ett värde på 30 % av de relevanta miljö kvalitetsnormerna. Om det inte finns någon relevant miljö kvalitetsnorm för en viss parameter, eller om det inte finns någon analysmetod som uppfyller de ovan fastställda minimikraven, ska övervakningen utföras med bästa tillgängliga teknik som inte medför orimliga kostnader.

5. När mängderna av fysikalisk-kemiska eller kemiska mätstorheter i ett visst prov ligger under kvantifieringsgränsen, ska mätresultaten fastställas till halva värdet av den berörda kvantifieringsgränsen för beräkningen av medelvärdet. När ett beräknat medelvärde av mätresultaten som avses ovan ligger under kvantifieringsgränserna, ska värdet anges som "under kvantifieringsgränsen". Resultat under kvantifieringsgränsen för enskilda ämnen fastställs dock till noll i sådana fall där mätstorheter består av den sammanlagda summan av en viss grupp fysikalisk-kemiska parametrar eller kemiska mätstorheter, inklusive deras relevanta metaboliter, nedbrytningsprodukter och reaktionsprodukter.

5a. (2015/85) Om det beräknade medelvärdet av ett mätresultat, vid en mätning som utförts med hjälp av bästa tillgängliga teknik som inte medför orimliga kostnader, med stöd av 5 punkten anges som "under kvantifieringsgränsen" och "kvantifieringsgränsen" för denna teknik är högre än miljö kvalitetsnormen, ska resultatet för det uppmätta ämnet inte beaktas.

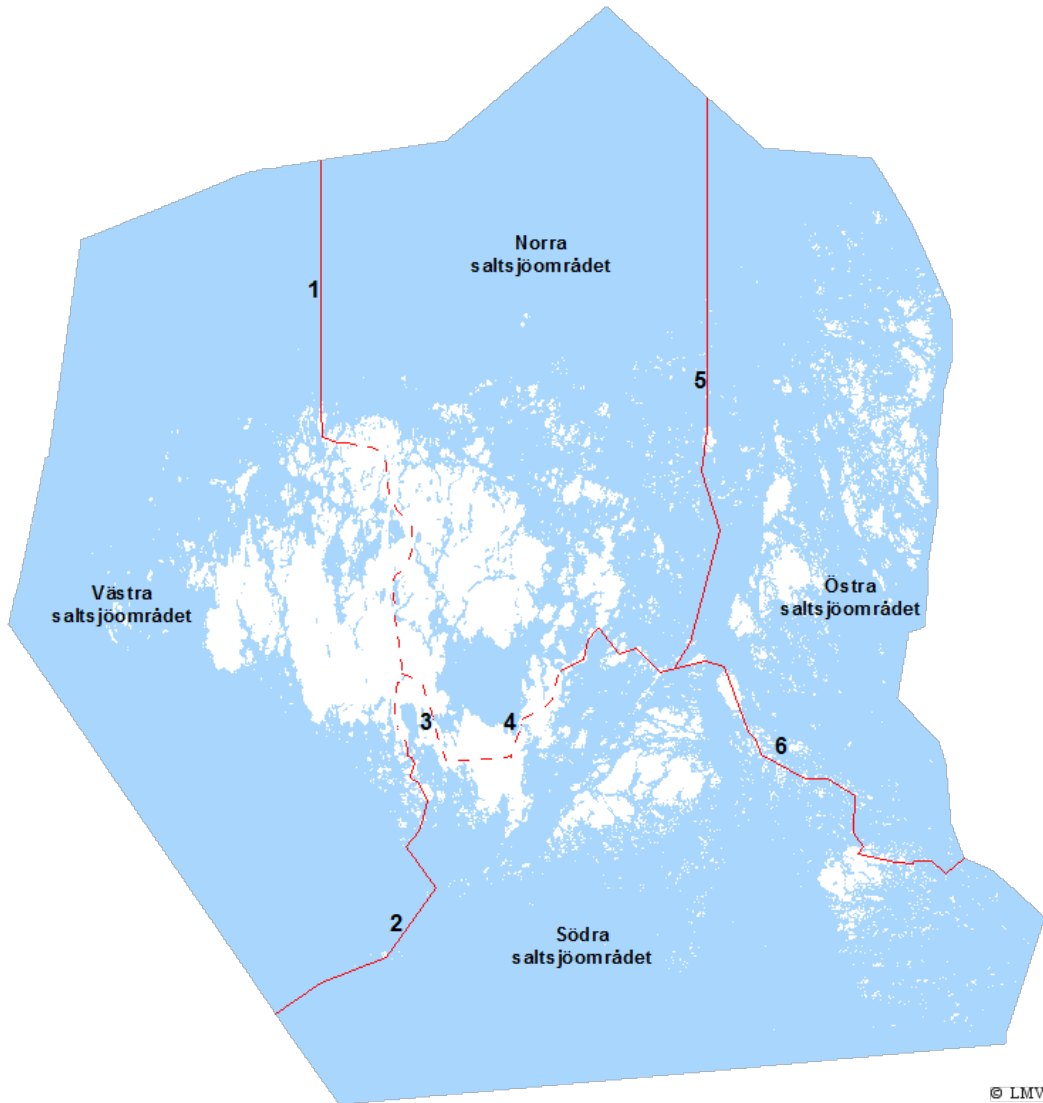
6. Laboratorier eller parter som kontrakteras av laboratorier bevisar sin kompetens för analys av relevanta fysikalisk-kemiska eller kemiska mätstorheter genom

a) deltagande i kvalifikationsprövningsprogram som omfattar de analysmetoder som avses i punkt 2 för mätstorheter vid koncentrationsnivåer som är representativa för kemiska övervakningsprogram som utförs i enlighet med 9 § i lagen om vattenvårdsförvaltningen, och

b) analys av tillgängligt referensmaterial som är representativt för insamlade prov som innehåller lämpliga koncentrationsnivåer i förhållande till relevanta miljö kvalitetsnormer.

Kvalifikationsprövningsprogrammen enligt underpunkt a får organiseras av ackrediterade organisationer eller internationellt eller nationellt erkända organisationer som uppfyller kraven i ISO/IEC guide 43-1 eller kraven i andra motsvarande standarder som är internationellt accepterade.

Resultaten av deltagandet i dessa program ska utvärderas på grundval av de bedömningsystem som fastställs i ISO/IEC guide 43-1 eller i standarden ISO-13528 eller i andra motsvarande standarder som är internationellt accepterade.

© LMV, 2008

K

Bilaga 9

Kartan anger de områden som avses i förordningens 12a §. Områdena utgörs av helheter vilka avgränsas enligt följande. De halvdragna linjerna visar hur områdena skiljs åt.

Västra saltsjöområdet

Finlands territorialvattengräns, gränsen mot land samt heldragna linjerna 1 och 2.

Norra saltsjöområdet

Finlands territorialvattengräns, gränsen mot riket, gränsen mot land samt heldragna linjerna 1, 3, 4, 5 och 6 mellan Lumparland och Sottunga Liskär. Linje 3 är i Lemströms kanal och linje 4 i Lumparsund.

Östra saltsjöområdet

Gränsen mot riket, gränsen mot land samt heldragna linjerna 5 och 6 från Sottunga Liskär till gränsen mot riket.

Södra saltsjöområdet

Finlands territorialvattengräns, gränsen mot riket, gränsen mot land samt heldragna linjerna 2, 3, 4 och 6.

K 14 Vattenförordning (2010:93)

Linjerna 1-6 utgörs av avståndet mellan koordinater (WGS 84) enligt följande:

N	E	N	E	N	E
60° 42.241'	19° 44.866'	60° 26.128'	19° 45.508'	60° 23.865'	19° 47.779'
60° 24.159'	19° 45.725'				

N	E	N	E	N	E
59° 59.066'	19° 59.559'	59° 50.289'	19° 55.302'	60° 03.297'	19° 58.124'
60° 00.488'	20° 00.355'	59° 48.503'	19° 46.882'	60° 02.946'	19° 58.477'
59° 58.549'	19° 59.327'	59° 46.379'	19° 41.127'	60° 02.168'	19° 58.026'
59° 57.510'	19° 57.672'	60° 03.772'	19° 57.543'	60° 01.969'	19° 58.180'
59° 54.825'	20° 01.555'	60° 03.382'	19° 57.682'	60° 01.694'	19° 59.222'

N	E	N	E
60° 05.784'	20° 00.940'	60° 05.826'	20° 00.935'

N	E	N	E
60° 05.536'	20° 12.354'	60° 05.480'	20° 12.323'

N	E	N	E	N	E
60° 09.348'	20° 32.350'	60° 11.076'	20° 34.414'	60° 18.428'	20° 38.204'
60° 22.277'	20° 35.733'	60° 24.985'	20° 36.414'	60° 46.717'	20° 36.193'

N	E	N	E	N	E
60° 09.878'	20° 20.483'	59° 56.736'	21° 01.286'	60° 05.256'	20° 42.086'
60° 11.173'	20° 21.076'	59° 57.714'	20° 57.190'	60° 09.459'	20° 38.886'
60° 11.803'	20° 22.060'	59° 57.265'	20° 56.311'	60° 09.877'	20° 36.519'
60° 11.949'	20° 22.422'	59° 58.649'	20° 55.759'	60° 09.108'	20° 30.478'
59° 57.008'	21° 10.279'	60° 01.117'	20° 56.036'	60° 10.659'	20° 27.318'
59° 55.982'	21° 07.917'	60° 02.196'	20° 49.464'	60° 10.290'	20° 25.145'
59° 56.830'	21° 05.943'	60° 02.239'	20° 52.395'	60° 09.143'	20° 17.261'
59° 56.848'	21° 03.843'	60° 03.802'	20° 43.841'	60° 09.878'	20° 20.483'
59° 56.593'	21° 03.653'	60° 04.768'	20° 43.088'		

K 15 Ålands landskapsregerings beslut (2016:41) om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket

1 §. Syfte

Genom detta beslut genomförs Europeiska gemenskapernas råds direktiv av den 12 december 1991 om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket (91/676/EEG), det s.k. nitratdirektivet.

Det som föreskrivs nedan i detta beslut utgör det åtgärdsprogram som avses i nitratdirektivet.

2 §. Tillämpningsområde

De åtgärder som nämns i detta beslut verkställs i landskapet Åland.

Beslutet tillämpas inom jordbruk och trädgårdsodling på användning, lagring och spridning av stallgödsel samt organiska gödsel-fabrikat enligt landskapslagen (2007:96) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om gödsel-fabrikat och bestämmelser som utfärdats med stöd av den, dock inte på kalkningsämnen. Beslutet tillämpas även på andra organiska bifraktioner som uppkommer på gården och som används som gödsel antingen som sådana eller behandlade.

Vid lagring och användning av gödselmedel ska utöver vad som föreskrivs i 4-10 §§ även bilaga 1 följas. Dessutom ges rekommendationer enligt bilaga 3 för metoder vid användning av stallgödsel.

3 §. Definitioner

I detta beslut avses med:

1) *jordbruk och trädgårdsodling* uppfödning och hållande av nötkreatur, svin, hästar, fjäderfä, får, pälsdjur eller andra motsvarande produktionsdjur, odling av jordbruksväxter, trädgårdsväxter och åkerenergi-grödor samt annan jordbruksanvändning av åker,

2) *produktionsdjur* djur som föds upp eller hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn eller päls eller för annan typ av jordbruksproduktion och -verksamhet,

3) *gödselmedel*, liktydigt med gödsel; organiska och oorganiska ämnen och preparat som är avsedda att främja växters tillväxt eller förbättra kvaliteten på skörd och vilkas effekt grundar sig på växtnäringsämnen,

4) *stallgödsel* obehandlad och behandlad spillning och urin från produktionsdjur som också kan innehålla strö och vatten,

5) *flytgödsel* flytande stallgödsel som kan samlas upp i bassäng eller behållare,

6) *torrgödsel* stallgödsel där urinen har avskilts,

7) *strögödsel* stallgödsel där urinen sugits upp av ströet,

8) *ströbädd* ett lager strö som täcker botten och binder stallgödsel och urin i ett djurstall där strö fylls på vid behov, och som byts ut med flera månaders intervaller,

9) *rastfälla* ett område i djurstallets omedelbara närhet där djuren rastas regelbundet och där gödsel och avrinningsvatten samlas upp,

10) *bete* åkerområden med ett- eller fleråriga gräs- eller foderväxter eller andra områden där produktionsdjur äter foder,

11) *organiskt gödsel-fabrikat* gödsel-fabrikat så som de definieras i bilaga I i jord- och skogsbruksministeriets

förordning om gödsel-fabrikat (jord- och skogsbruksministeriets föreskriftssamling 24/11) enligt punkterna 1B (organiska gödselmedel, med undantag för organiska gödselmedel enligt 1B3 vilkas effekt huvudsakligen baserar sig på andra effekter än växtnäringsämnen), 1C (organiska mineralgödselmedel), 3A2 (organiska jordförbättringsmedel) och 3A5 (biprodukter som används som sådana som jordförbättringsmedel, med undantag för fiberslam samt de för svampodling använda växtunderlag och de använda växtunderlag av torv vilkas näringsämnen redan utnyttjats); med organiska gödsel-fabrikat avses i denna förordning även organiska bifraktioner som definieras nedan.

12) *organiska bifraktioner* fasta och flytande organiska fraktioner som bildas vid jordbruk och trädgårdsodling och som inte är gödsel-fabrikat enligt jord- och skogsbruksministeriets förordning om gödsel-fabrikat, såsom pressvätska från ensilage och avrinningsvatten från rastfällor,

13) *totalkväve* den sammanlagda totala mängden organiskt och oorganiskt kväve som anges för organiska gödsel-fabrikat, bifraktioner och stallgödsel,

14) *lösligt kväve* ammonium- och nitratkväve samt lösligt organiskt kväve som löser sig i vatten eller i svag saltlösning,

15) *flytande täcke* ett jämnt fördelat minst 10 centimeter tjockt lager på vätskeytan i en slam- eller urinbehållare eller någon annan motvarande behållare, såsom torv, lättklinker, polystyrengranulat eller polystyren-grus eller motsvarande löst material eller flytande skikt; som flytande täcke anses också flytgödsel från nötkreatur när den har bildat skorpa,

16) *placering av gödselmedel* spridning av flytgödsel, urin och flytande organiska gödsel-fabrikat med utrustning som skär en fåra i åkerns yta dit flytgödseln, urinet eller gödsel-fabrikatet rinner eller sprutas,

17) *tät botten* en hel yta som till tätheten minst motsvarar asfalt med lämpliga grundskikt-konstruktioner där stallgödsel och avrinningsvatten kan samlas upp,

18) *grundvattenförekomst* ett område som kan avgränsas på geologiska grunder där en jordformation eller en zon av berggrund möjliggör betydande strömmar av grundvatten eller vattentäkt,

19) *område som översvämmas* område som översvämmas oftare än i genomsnitt en gång på 20 år och som inte skyddas av skyddsvallar eller andra permanenta konstruktioner,

20) *vattendrag* vattendrag enligt 1 kap. 3 § 1 mom. 30 punkten i vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland,

21) *utfallsdike* en grävd öppen fåra som syftar till att samla upp vatten från kant-, teg- och täckdiken i torrläggingsområdet och från det ovanför liggande avrinningsområdet och att avleda det från torrläggingsområdet,

22) *rännil* rännil enligt 1 kap. 3 § 1 mom. 27 punkten i vattenlagen för landskapet Åland,

23) *källa* en ur marken framrinnande vattensamling, som till följd av ständigt tilllopp och utlopp inte är stillastående, och vars flöde medger att vattnet kan utnyttjas som hushållsvatten.

K 15 ÅLRB (2016:41) om ... nitrater från jordbruket

4 §. Placering av lagringsplatser, rastfällor samt utfodrings- och drickplatser

Lagringsplatser för stallgödsel och oförpackade organiska gödselafabrikat, rastfällor för produktionsdjur samt utfodrings- och dricksplatser i rastgårdar ska placeras och underhållas med tillräcklig hänsyn till yt- och grundvattenskyddets behov och så att det inte uppkommer utsläpp till yt- och grundvatten. De får inte placeras där risk finns att hushållsvattenbrunnar, vattendrag, källor, utfallsdiken och rämnilar förorenas eller på områden som översvämmas.

5 §. Lagring av stallgödsel

På en gård där det ansamlas stallgödsel från produktionsdjur ska det finnas en lagringsplats för gödsel (gödselstad).

Gödselstaden ska vara så stor att den rymmer stallgödsel som har ansamlats under minst 12 månader. Vid dimensioneringen av nya eller förstörade gödselstäder ska principerna i bilaga 2 följas. Vid dimensioneringen av gödselstaden kan hänsyn tas till spillning som under samma betessäsong blir kvar på betesmarken vid betesgång. Jordbrukarnas gemensamma gödselstäder och ströbäddar i lösdriktstall kan beaktas vid dimensioneringen av gödselstaden. Hänsyn kan även tas till spillning som under växtsäsongen sprids i växande gröda om det är säkerställt att tillräcklig lagringskapacitet ändå finns.

Gödselstäderna och gödselrännorna ska vara vattentäta. Konstruktionerna och anläggningarna ska vara sådana att inget läckage uppstår i samband med tömning och flyttning av gödseln i gödselstaden.

Gödsel kan även lagras på annan plats än gödselstad. Sådan lagring ska ske i vederbörligen anlagda och täckta gödselstukor, förutsatt att lagringen sker enligt förfarings sättet i bilaga 1 och att utsläpp till vatten kan förhindras. En gödselstuka får inte anläggas på mark som översvämmas eller där risk finns att hushållsvattenbrunnar förorenas.

Undantag från storleken för en i 1 mom. avsedd gödselstad är möjlig om gödseln överläts till någon som drar nytta av den och som kan ta emot den med stöd av tillstånd enligt vattenlagen för landskapet Åland eller landskapslagen (2008:124) om miljöskydd, om gödseln överläts till en annan jordbrukare för att lagras alternativt för att användas direkt i enlighet med detta beslut eller om den lagras i vederbörligen anlagda och täckta gödselstukor. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska på förhand i tillräckligt god tid underrättas om undantaget. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan kräva behövliga åtgärder i dess egenskap av tillsynsmyndighet med stöd av 8 kap. vattenlagen för landskapet Åland.

För gårdar som har högst 5 djurenheter tillåts enklare lagringssätt under förutsättning att det sker på ett sådant sätt att vattenmiljön inte kommer till skada. Vid beräkning av djurenheter ska definitionen i 2 § vattenförordningen (2010:93) för landskapet Åland användas.

6 §. Spridning av gödsel

Spridning av gödselmedel på åkrar ska göras så att det inte sker någon avrinning i vatten och på ett sådant

sätt att packningsskador minimeras. Gödselmedel får inte spridas på tjälad, snötäckt eller vattenmättad mark.

Stallgödsel och organiska gödselafabrikat får inte spridas under tiden från 1 november till 15 april. Om marken är otjälad och torr så att inget rinner av i ett vattendrag kan utspridningen på våren påbörjas tidigare, dock tidigare den 1 april.

En förlängning av spridningstiden på hösten generellt för hela Åland med maximalt 6 veckor kan beviljas av landskapsregeringen efter ansökan från en branschorganisation. Förlängning av spridningstiden ges på grund av exceptionella väderleksförhållanden. Som exceptionella väderleksförhållanden betraktas situationer där ett flertal åkrar på grund av långvariga rikliga regn och liten avdunstning varit så våta att detta förhindrat spridning av stallgödsel före utgången av oktober.

Förlängning av spridningstiden kan även av synnerliga skäl och efter särskild prövning beviljas av landskapsregeringen till enskilda jordbrukare efter inlämnad ansökan. Sådana synnerliga skäl inbegriper omständigheter som inte har varit möjliga att förutse eller påverka och att det inte finns alternativ till egen spridning av gödseln.

I fråga om stallgödsel och organiska gödselafabrikat som innehåller stallgödsel får en mängd som motsvarar högst 170 kg lösligt kväve per ha och år tillföras åkern, dock med beaktande av bestämmelserna i 7 §.

Ytgödsling av stallgödsel och organiska gödselafabrikat på vallväxtlighet får inte ske på hösten efter den 15 september. Vid spridning av stallgödsel och organiska gödselafabrikat på hösten efter 15 september på obebuden mark ska gödseln alltid omedelbart, senast inom ett dygn, myllas ned eller så ska åkern plöjas.

De maximimängder av stallgödsel som får spridas per hektar på hösten efter 15 september är för fast strö gödsel för nötkreatur 30 ton/ha, för flytgödsel av nötkreatur 20 ton/ha och för flytgödsel av svin 15 ton/ha. Maximimängder för andra fraktioner av stallgödsel från produktionsdjur beräknas med hjälp av bilaga 4 utgående från att mängden lösligt kväve i stallgödsel och i organiska gödselafabrikat som sprids på hösten efter 15 september får vara högst 35 kg/ha. Den maximala mängd flytgödsel som får köras ut på hösten efter 31 oktober begränsas till den mängd gödsel som produceras på gården under 6 veckors tid och specificeras utgående från gårdens djurbesättning. Den flytgödselmängd som produceras under 6 veckor fås genom att värdena i bilaga 2 divideras med 8,5.

På åkerområden som gång på gång översvämmas av vårflo den är kvävegödsling förbjuden under tiden mellan den 1 oktober och den 1 april, med undantag för det växtbestånd som anläggs. Det är förbjudet att sprida gödselmedel närmare än 5 meter från vattendrag. Därefter är ytgödsling med stallgödsel och organiska gödselafabrikat förbjuden på en sträcka av 5 meter om marklutningen är över 2 %. Ytgödsling med stallgödsel och organiska gödselafabrikat är alltid förbjuden om markens genomsnittliga lutning är över 10 %. Kring brunns som används för hushållsvatten och kring källor ska det, beroende på höjdförhållandena i terrängen, brunns konstruktion och jordarten, lämnas

en skyddszon på minst 30–100 meter som inte gödslas med stallgödsel eller organiska gödselmedel.

7 §. Mängden kvävegödselmedel

Kvävegödsling ska dimensioneras och gödselmedlet sprids på basis av genomsnittlig skördenivå, odlingszon, växtföljd och jordart med målet att bevara jordens näringsbalans.

En gård får för åker gödsla använda högst följande kvävemängder, som innehåller de totala mängderna av lösligt kväve både i de organiska gödselmedel och i den stallgödsel och de organiska gödselmedel som används:

1) höstsäd högst 200 kg kväve/ha/år, varav högst 30 kg kväve/ha på hösten och 170 kg kväve/ha på våren; vid användning av långsamt lösligt kväve sprids högst 40 kg kväve/ha på hösten och 160 kg kväve/ha på våren,

2) potatis 130 kg kväve/ha/år,

3) hö och betesmark, ensilage och trädgårdsväxter 250 kg kväve/ha/år, samt

4) vårsäd, sockerbetor, oljeväxter samt andra högst 170 kg kväve/ha/år.

För grov mojord och grövre mineraljord minskas de i 2 mom. nämnda kvävemängderna med 10 kg/ha/år.

De i 2 mom. nämnda totala kvävemängderna minskas med 40 kg/ha för torvjord där spannmål och sockerbetor odlas. För vallar på torvjord minskas mängden med 10 kg/ha. Om den tillåtna mängden för kvävegödsling överstiger 170 kg/ha/år, ska mängden delas upp på minst två omgångar och tiden mellan spridningarna ska vara minst två veckor.

8 §. Övriga bestämmelser

Vid byggen av husdjursstall ska särskilt 4 kap. 8 § vattenlagen för landskapet Åland beaktas.

Pressaft som uppkommer vid ensilering ska tas till vara och förvaras i en tät behållare. Vid spridning av pressaft på marken följs det som ovan är bestämt om gödselspridning.

Gödselmedel ska spridas jämnt på åkern så att avrinning till vattendragen förhindras så effektivt som möjligt.

9 §. Kväveanalys och dokumentation

Kväveanalys av stallgödseln ska utföras med högst fem års intervall. Jordbrukaren ska föra bok över kvävegödselanalyserna, de kvävegödselmängder som har använts för gödsla av åkrarna, tidpunkten för gödsla och över skördenivåerna och på begäran lämna uppgifterna till tillsynsmyndigheten.

10 §. Tillsyn

Beträffande tillsyn av detta beslut gäller bestämmelserna i 8 kap. vattenlagen för landskapet Åland och beträffande straffbestämmelserna i 9 kap. samma lag.

11 §. Allmänhetens deltagande

Allmänheten ska på ett tidigt stadium ges möjlighet till faktiskt deltagande vid ändringar eller översyner av detta beslut. Envar ska ha möjlighet att yttra sig skriftligen över förslag till ändringar av beslutet. Remisstiden ska därvid vara minst fyra veckor. Vederbörlig hänsyn ska tas till allmänhetens synpunkter.

12 §. Ikraftträdande

Detta beslut träder i kraft den 1 september 2016. Genom detta beslut upphävs Ålands landskapsregerings beslut (2000:79) om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket.

Bilaga 1

LAGRING AV GÖDSEL I STUKA

Av arbetstekniska och hygieniska skäl kan stallgödsel lagras också annorstädes än i en gödselstad i samband med husdjursstallen. Sådan så kallad fjärrlagring av gödsel ska ske i en vederbörlig gödselstad eller i undantagsfall i täckta gödselstukor. Lastningen av gödseln från husdjursstallet till ett transportfordon ska ske på ett underlag med tät botten. Lastningsplatsen bör täckas över då det är fråga om kontinuerlig lastning. Som skydd kan man också använda t ex en presenning.

Gödsel som har behandlats i ett komposteringsverk och har en torrsubstanshalt på minst 30 % kan efter 3 månaders lagring i en gödselstad flyttas till en gödselstuka.

Gödselstukan placeras mitt på ett jämnt åkeravsnitt eller på en långsamt sluttande åker nära övre renen. Gödselstukan får inte placeras på kortare avstånd än 100 meter från ett vattendrag eller en brunn för hushållsvatten. Gödselstukan ska placeras så långt som möjligt från ett utfallsdike, dock minst 30 meter från det.

När en gödselstuka anläggs ska ett ler-, torv- eller annat uppsugande skikt på minst 15 cm spridas på botten så att avrinnande näring fångas upp. På vintern avlägsnas snön från det ställe där gödselstukan anläggs. Gödseln lagras i en eller flera större gödselstukor. Lagring i separata högar längs åkern anses som gödselspridning. I en gödselstuka anbringas åtminstone den gödselmängd som behövs för en åkerhektar. Årlig anläggning av gödselstukor på samma plats ska undvikas.

Gödselstukan ska alltid täckas med ett överdrag eller ett torv-, halm- eller annat motsvarande skikt på minst 10 cm för att förhindra alltför stor avrinning och avdunstning. En gödselstuka som har anlagts på hösten sprids nästa vår på otjälad mark. Vid ekologisk odling ska gödsel som komposterats i en gödselstuka på åkern spridas på marken under den följande vegetationsperioden. Om detta inte är möjligt, ska komposten på åkern övertäckas med regntätt överdrag och spridas ut på åkern senast under våren därpå.

Bilaga 2

Minimistorlekar för lagring av gödsel

Tabell 1. *Minimistorlekar för lagring av gödsel under 12 månader per djur/per djurplats enligt typ av gödsel (m³/djur/år; utan regnvatten).*

För regnvatten utökas den storlek som beräknats enligt tabell 1 för flytgödsel- eller urinbehållare med minst 300 millimeter, om behållaren täcks genom skorpbildning, och minst 500 millimeter om behållaren är försedd med något annat flytande täcke. Dessutom ska behållarens höjd ökas med minst 100 millimeter för flytande löst täcke som placeras på ytan av flytgödseln.

K 15 ÅLRB (2016:41) om ... nitrater från jordbruket

Om andra vätskor än tvättvatten från djurstallet leds till flytgödsel- eller urinbehållaren, såsom avloppsvatten från mjölkkrummet och pressvätska från ensilage, ska det beaktas vid dimensioneringen av behållaren.

Djur	Flyt-gödsel	Strö-gödsel, gödsel från strö-bädd	Torr-gödsel	Urin
Mjölkkö (8 500 kg) ¹	25,5	28,6	15,8	8,7
Kviga	8,5	13,4	6,6	2,9
Diko	19,0	20,4	16,9	1,9
Köttboskap, Tjur	12,1	12,9	10,1	1,7
Kokalv 6–12 mån.	7,2	9,7	6,1	1,7
Kokalv < 6 mån.	3,6	6,1	3,1	1,1
Tjurkalv 6–12 mån.	9,5	12,1	8,0	2,1
Tjurkalv < 6 mån.	4,7	7,1	4,0	1,3
Gödsvin ²³	2,4	3,0	1,0	1,6
Sugga och grisar ⁴	9,3	10,7	2,2	6,8
Sugga och grisar i satellitsvinn ⁵	12,7	15,5	3,5	10,4
Sinsugga	3,9	4,9	1,6	2,7
Avvand gris ⁶	1,2	1,6	0,6	0,8
Galt (fullvuxen)	4,9	6,1	1,8	3,5
Broiler ²	-	0,015	-	-
Värphöna, Broilerhona	-	0,04	-	-
Kalkon ²	-	0,06	-	-
Anka, Gås ²	-	0,04	-	-
And ²	-	0,025	-	-
Får och lamm	-	1,3	-	-
Getter och killingar	-	1,3	-	-
Lamm och killingar 3–9 mån. ⁷	-	1,3	-	-
Lamm och killingar 6–9 mån. ⁷	-	0,6	-	-
Häst > 150 cm	-	17,0	-	-
Ponny 120–150 cm	-	12,0	-	-
Liten ponny < 120 cm	-	8,0	-	-
Mink, Iller	-	0,25	-	-
Räv, Sjubbb	-	0,5	-	-
Lantrasboskap ⁸ :				
Mjölkkö	-	22,3	-	-
Diko	-	15,9	-	-

Kviga	-	11,7	-	-
Tjur	-	11,9	-	-
Kokalv 6-12 mån.	-	8,5	-	-
Tjurkalv 6-12 mån.	-	9,4	-	-
Kalv < 6 mån.	-	5,3	-	-

¹ För högproducerande boskap rekommenderas större lager än de i tabellen.

² Per djurplats.

³ Gäller gödsvin med en genomsnittlig slaktvikt på högst 90 kg. Om slaktvikten är högre används värden för sinsugga.

⁴ Normalt suggstall. Grisarna med upp till cirka 11 veckors ålder.

⁵ Gäller satellitsvinn. Gödselmängder per suggplats, när den används för minst åtta grisningsomgångar om året. Grisar beaktas upp till en ålder på cirka fem veckor före avvinning.

⁶ Grisar i mellanuppfödningstadiet, ålder 5–11 veckor.

⁷ Under uppfödning, två uppfödningomgångar om året.

⁸ Östfinsk, västfinsk och nordfinsk boskap.

Minimistorlekar för lager av processad gödsel

Biogasprocess

Behandling av stallgödsel i biogasanläggning minskar inte märkbart mängden gödsel. Den bifogade tabellen kan därför direkt tillämpas på gödseln.

Fraktionering (separering)

Vid fraktionering delas flytgödsel upp i en flytande och en fast fraktion som ska lagras i separata utrymmen. När storleken på de lagerlokaler som krävs för fraktioner räknas ut är utgångspunkten den mängd flytgödsel som enligt tabellen ovan uppkommer på gården. Mängden fraktioner och storleken på de lager som behövs beror på utrustningens effektivitet och på den obehandlade gödselns egenskaper.

Kompostering

Genom vändning av aktiva torr- och strögödselstackar eller vid reaktorkompostering kan den mängd gödsel som ska lagras beräknas minska med 20 % av den årliga gödselmängd som beräknas med hjälp av tabell 1.

Bilaga 3

REKOMMENDATION OM MINSKNING AV AVRINNINGEN AV NITRATER SOM HÄRRÖR FRÅN LAGRING OCH ANVÄNDNING AV STALLGÖDSEL

1. Rätt tid för gödsling

Med rätt tid för gödsling avses att gödseln sprids ut i första hand på våren. Bestämmelserna om tiderna för spridning av gödsel finns i 6 § i detta beslut. På våren kan gödselspridningen inledas med iakttagande av dessa tider när snön har smält, åkerns yta har torkat och smältvattnet har runnit av, även om jorden på större djup fortfarande är tjälfrusen. Spridningen får inte medföra risk för att vattnen förorenas.

Efter gödselspridningen bearbetas åkern så fort som möjligt, inom ungefär fyra timmar efter att gödseln har spritts ut, för att minska ammoniakavdunstning och luktolägenheter. Särskilt för flytgödsel och urin rekom-

menderas placeringsgödsling. I annat fall myllas gödseln ned.

Också om gödseln måste spridas ut under vegetationsperioden bör den om möjligt spridas genom placering. På brodd och vallar kan ytgödsling användas, helst med slangspridare.

Om gödseln måste spridas på hösten används gödselmängder som är mindre än de mängder som nämns i 5 och 6 §§ i detta beslut och utspridningsmetoden är densamma som ovan. På torvmark är det skäl att frångå höstgödsling. Det kväve som sprids med gödseln på hösten beaktas när man räknar ut mängden gödsel som ska användas på våren.

På en trädesåker sprids gödsel först omedelbart före växtsäd eller vallinsäd efter trädesperioden. På åkern anläggs kvävebindande växtlighet under samma vegetationsperiod.

För att ammoniakavdunstningen ska minska bör gödseln spridas vid sval och lugn väderlek. I syfte att förebygga mikrobiologisk sönderdelning rekommenderas att gödsel sprids så sent som möjligt på hösten. Vid spridningen ska dock denna förordning iakttas. Då man väljer tidpunkt för spridningen, och också annars, finns det anledning att ta hänsyn till den luktolägenhet som spridningen vållar grannarna.

2. Plats för gödselspridning

Stallgödsel sprids så att gödsel eller näringsämnen som den innehåller inte tillåts rinna av i ett vattendrag eller ett dike. Det får inte heller uppstå risk för att grundvattnet förorenas. Gödselspridningen bör undvikas på områden där det är risk att gödselvatten sugs upp i grundvattenförekomster.

Näringsutsläppen i vatten kan minskas genom att man vid stränderna till vattendrag och vid utfallsdiken lämnar skyddszoner där ingen stallgödsel sprids ut. Den rekommenderade bredden på skyddszonen är minst 10 meter där det är möjligt med hänsyn till åkerstrukturen. Hur bred skyddszonen ska vara beror bl.a. på gödselns art, spridnings- och nedmyllningsmetoden och områdets egenskaper såsom markens lutning och vegetationstäckets på en mångårig zon.

Kring brunnar och källor från vilka det tas hushållsvatten lämnas - beroende på höjdförhållandena i terrängen, brunns konstruktion och jordarten - en skyddszon på 30-100 meter, som inte tillförs stallgödsel.

3. Lagring av gödsel

Gödselstäder, gödselrännor och andra lagringsplatser för gödselmedel ska vara täta, täckta och den vätska som ansamlas ska lagras i en behållare i gödselstaden. Närmare byggtekniska anvisningar ingår i jord- och skogsbruksministeriets byggnadsbestämmelser och byggnadsanvisningar: Miljövärd kring husdjursbyggnader JSM-BBA C4.

Gödsel kan i andra hand lagras i stukor och närmast på små husdjursgårdar. Vid lagring i gödselstukor gäller det att försöka se till att stukan har en så hög torrsubstans som möjligt. Det rekommenderas att gödselstaden för lagring av gödsel alltid byggs så att den är tillräckligt stor, dvs så att den med tanke på olika störningstillstånd motsvarar ett 12 månaders behov.

Bilaga 4

Tabellvärden för stallgödsel

SLAG AV GÖDSEL	Totalfosfor kg/m ³	Lösligt kväve kg/m ³	Totalkväve kg/m ³
Nötkreatur strögödsel	1,0	1,1	4,0
Nötkreatur flytgödsel	0,5	1,7	2,9
Nötkreatur urin	0,1	1,5	2,5
Svin strögödsel	2,8	1,2	4,6
Svin flytgödsel	0,8	2,2	3,4
Svin urin	0,2	1,3	2,0
Får och get strögödsel	1,3	1,0	4,9
Häst strögödsel	0,5	0,4	2,6
Höna strögödsel	5,6	4,2	9,4
Broiler strögödsel	3,6	2,7	8,7
Kalkon strögödsel	4,4	3,2	8,0
Räv strögödsel	12,7	1,4	6,5
Mink strögödsel	12,1	0,9	5,2

K 16 Landskapsförordning (2007:57) om odling av regnbågslax och lax i havet

K

1 §. Tillämpningsområde

Denna förordning tillämpas på odling i öppna nätkassar i saltsjön av regnbågslax (*Oncorhynchus mykiss*) och lax (*Salmo salar*), med undantag av sättfisk. Förordningen tillämpas inte på verksamhet som syftar till utprovning av ny teknik. Flera odlingskassar placerade så att de tillsammans bildar en helhet beaktas oberoende av ägoförhållanden som en odling.

2 §. Definitioner

I denna förordning avses med

1) *öppna nätkassar*, odlingsanordning inneslutande en öppen nätkasse genom vilken fritt utbyte kan ske av vatten innanför och utanför nätkassen och där utfodring sker direkt i sådant vatten,

2) *sättfisk*, yngel eller liten fisk under en odlingssåsong som vid utsättningen i havet har en medelvikt som är mindre än 250 gram

3) *öppenhetsvärde*, summan av tvärsnittsareorna i de sund som avgränsar vattenområdet dividerat med

K 16 LF (2007:57) om odling av regnbågslox och lax i havet

områdets area multiplicerat med hundra. Om det för en fiskodling kan bestämmas flera avgränsade vattenområden avses det minsta öppenhetsvärdet,

4) *exponeringsgrad*, antalet sektorer på 9 grader som inom 2,5 km avstånd från fiskodlingen inte når land,

5) *totalbelastning*, den mängd kväve och fosfor som binds i den producerade fiskens årliga tillväxt subtraherat från den totala mängden kväve respektive fosfor i det foder som årligen används,

6) *specifik belastning*, odlingens totalbelastning dividerad med fiskens årliga tillväxt.

3 §. Krav på plats för fiskodling

Fiskodlingsplats skall i sin helhet vara belägen på område som enligt officiellt sjökort är minst 10 meter djupt, eller om den årliga produktionen överstiger 500 ton minst 15 meter djupt. Saknas djupangivelser inom 500 meter från odlingsplatsens mitt ankommer det på verksamhetsutövaren att på annat sätt visa motsvarande djupförhållanden.

Fiskodling med en årlig produktion som överstiger 25 ton får endast bedrivas på plats som ligger minst 200 meter utanför de områden som i bilaga 1 till denna förordning anges som inre vatten med lägre vattenomsättning. Platsen skall ha ett öppenhetsvärde som är minst 0,75 eller en exponeringsgrad som är minst 6.

Med undantag av vad som följer av 2 mom. kan vinterförvaring av fisk ske även på annan plats under perioden 15 oktober - 15 maj. Om extrema väderleksförhållanden omöjliggör flytt får vinterförvaring ske även under annan tidpunkt.

4 §. Specifik belastning

Den årliga specifika belastningen får vara högst 6 gram fosfor och 50 gram kväve per kilogram producerad fisk. Beräkningen utgår från att odlad regnbågslox eller lax innehåller 0,4 procent fosfor och 2,75 procent kväve.

5 §. Hantering av död fisk

Död fisk som flyter skall avlägsnas dagligen under perioden 1 juni - 30 september samt minst en gång per vecka under övrig tid. Död fisk som sjunkit skall uppsamlas och avlägsnas från kassbotten minst en gång per vecka.

6 §. Hantering av foder

Det foder som används får vid utfodring endast hanteras av personer som har utbildning rörande miljöhänsyn vid fiskodlingsverksamhet eller på annat sätt kan påvisa sådan erfarenhet och kompetens som krävs för att vid utfodring beakta optimal miljöhänsyn.

7 §. Tillsyn och kontroll

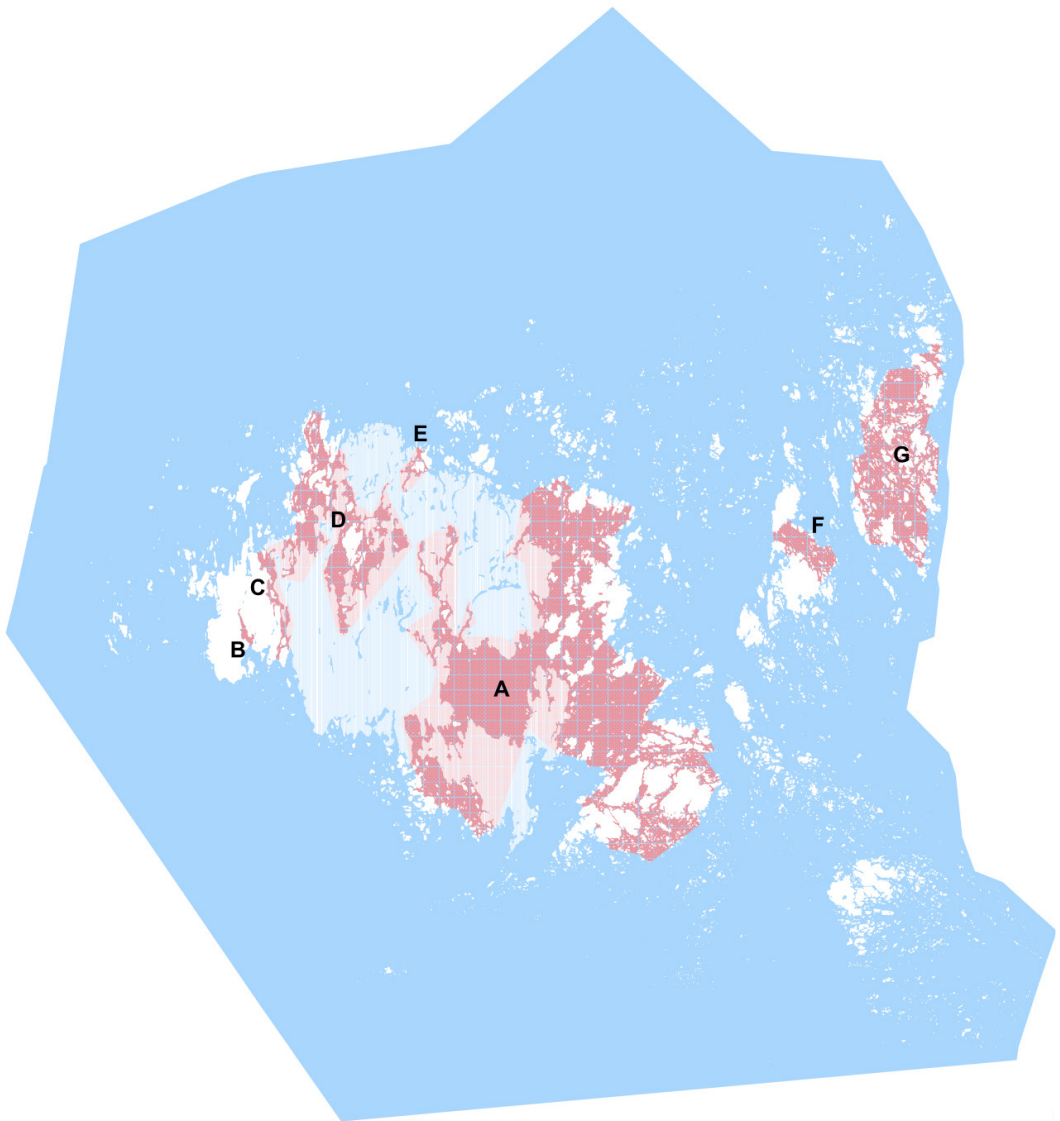
Verksamhetsutövaren skall för tillsynsmyndigheten årligen lämna uppgifter om verksamhetens totala och specifika belastning. Verksamhetsutövaren skall därvid redovisa och verifiera den årliga användningen av foder, fodrets innehåll av fosfor och kväve samt den mängd fisk som förts till och tagits från odlingen, inklusive slaktad fisk.

8 §. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2007. För befintliga verksamheter gäller att kraven i 3 § skall vara uppfyllda senast 31 december 2008. Verksamhet

med giltigt tillstånd eller verksamhet för vilken ansökan om nytt tillstånd är anhängigt får dock, i väntan på att beslut med anledning av ny ansökan vinner laga kraft, utan hinder av denna förordning fortsätta på den plats tillståndet avser till och med 31 december 2012.

Bilaga 1

Kartan anger de områden som enligt förordningens 3 § utgör inre vatten med lägre vattenomsättning. Områdena utgörs av helheterna A-G vilka avgränsas av land och koordinater (WGS 84) enligt följande.

N	E	N	E	N	E
60° 11.949'	20° 22.422'	59° 58.773'	20° 22.790'	60° 20.612'	20° 23.127'
60° 09.108'	20° 30.478'	59° 58.356'	20° 23.270'	60° 20.443'	20° 26.018'
60° 10.659'	20° 27.318'	59° 58.028'	20° 27.198'	60° 19.705'	20° 25.692'
60° 10.290'	20° 25.145'	59° 57.486'	20° 28.487'	60° 18.514'	20° 23.433'
60° 00.919'	20° 01.233'	60° 00.009'	20° 34.936'	60° 03.772'	19° 57.543'
60° 00.809'	20° 03.814'	60° 00.718'	20° 34.604'	60° 03.382'	19° 57.682'
59° 59.029'	20° 06.306'	60° 02.781'	20° 37.550'	60° 03.297'	19° 58.124'
59° 59.673'	20° 08.689'	60° 04.497'	20° 35.123'	60° 02.946'	19° 58.477'

K 16 LF (2007:57) om odling av regnbågslox och lax i havet

N	E	N	E	N	E
60° 04.590'	20° 16.136'	60° 04.759'	20° 36.756'	60° 02.168'	19° 58.026'
60° 04.065'	20° 20.189'	60° 06.693'	20° 27.488'	60° 01.969'	19° 58.180'
60° 03.660'	20° 20.455'	60° 20.726'	20° 11.345'	60° 01.694'	19° 59.222'
60° 03.616'	20° 22.401'	60° 21.732'	20° 13.943'	60° 06.070'	20° 35.351'
60° 02.762'	20° 23.310'	60° 21.577'	20° 14.735'	60° 06.087'	20° 12.644'
60° 01.338'	20° 19.596'	60° 22.323'	20° 16.425'	60° 15.602'	20° 23.424'
60° 00.934'	20° 19.887'	60° 21.302'	20° 18.410'		

N	E	N	E	N	E
60° 11.124'	19° 36.369'	60° 11.109'	19° 36.885'		

N	E	N	E	N	E
60° 17.349'	19° 38.302'	60° 10.302'	19° 39.903'	60° 11.098'	19° 41.756'
60° 17.045'	19° 37.151'	60° 09.982'	19° 41.001'		

N	E	N	E	N	E
60° 24.159'	19° 45.725'	60° 24.962'	19° 42.869'	60° 17.911'	19° 40.491'
60° 26.128'	19° 45.508'	60° 23.538'	19° 43.758'	60° 23.865'	19° 47.779'
60° 20.061'	19° 41.083'	60° 19.674'	19° 42.559'		
60° 26.331'	19° 43.991'	60° 18.196'	19° 42.018'		

N	E	N	E	N	E
60° 24.070'	19° 57.734'	60° 22.738'	19° 59.294'	60° 22.486'	19° 59.039'
60° 23.910'	19° 58.816'				

N	E	N	E	N	E
60° 19.651'	20° 46.465'	60° 17.969'	20° 51.548'	60° 18.299'	20° 44.314'
60° 19.363'	20° 46.601'	60° 16.969'	20° 52.504'	60° 17.379'	20° 45.986'
60° 18.635'	20° 49.222'	60° 15.512'	20° 50.272'	60° 17.434'	20° 45.704'
60° 17.864'	20° 50.090'	60° 18.867'	20° 44.046'	60° 19.651'	20° 46.465'

N	E	N	E	N	E
60° 25.047'	21° 03.663'	60° 30.408'	21° 04.601'	60° 21.058'	20° 54.778'
60° 25.307'	21° 04.237'	60° 30.322'	21° 03.049'	60° 18.307'	20° 59.668'
60° 24.379'	21° 05.677'	60° 29.493'	21° 02.308'	60° 16.411'	21° 03.507'
60° 28.929'	21° 06.030'	60° 29.273'	20° 59.113'	60° 17.988'	20° 58.558'
60° 29.045'	21° 06.383'	60° 27.180'	20° 57.166'	60° 18.092'	20° 56.794'
60° 29.503'	21° 05.810'	60° 26.177'	20° 55.456'	60° 19.175'	21° 04.330'
60° 30.929'	21° 05.955'	60° 23.946'	20° 56.152'	60° 19.952'	21° 03.840'
60° 31.005'	21° 04.674'	60° 23.550'	20° 54.454'	60° 21.510'	21° 05.388'

K 17 Landskapsförordning (2016:25) om undantag från miljötillståndsplikt för fiskodlingar vid utrotning av VHS

1 §. Syfte och tillämpningsområde

I syfte att underlätta en effektiv sjukdomsutrotning finns i denna förordning bestämmelser om tillfällig inskränkning av miljötillståndsplikt för befintlig fiskodlingsverksamhet vid genomförande av utrotning av fisksjukdomen *viral hemorrhagisk septikemi*, herefter VHS.

Om en verksamhetsutövare ska utföra utrotning av VHS och har en av landskapsregeringen godkänd saneringsplan, undantas sådana alternativa odlingsplatser som avses i verksamhetsutövarens saneringsplan från miljötillståndsplikt. Denna inskränkning i miljötillståndsplikten gäller sådana alternativa odlingsplatser som har miljötillstånd och gäller under genomförandet av saneringsplanen.

2 §. Inledande av sanering

Verksamhetsutövaren ska innan saneringen inleds göra en anmälan om detta till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, herefter ÅMHM.

3 §. Tiden för sanering och saneringens avslutande

När åtgärderna enligt godkänd saneringsplan är genomförda ska verksamhetsutövaren snarast anmäla detta till ÅMHM.

De tider för revidering och giltighet som anges i de miljötillstånd som fiskodlingarna innehar gäller även i de fall miljötillståndsplikten är inskränkt i enlighet med denna förordning.

4 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 maj 2016.

K 18 Landskapslag (1977:16) om bekämpande av oljeskador

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Denna lag tillämpas inom landskapet Åland med därtill hörande vattenområde.

2 §. Olja får ej utsläppas på marken eller i vattnet ej heller lagras, förvaras eller hanteras så, att därav föranledes risk för oljeskada.

3 §. (2009/53) Med *olja* avses i denna lag mineralolja i alla dess former inklusive råolja, brännolja, oljeslam, oljeavfall och raffinerade produkter ävensom oljehaltig blandning, spillolja och oljigt avfall.

Med *oljeskada* avses i denna lag sådan skada eller olägenhet som olja förorsakar människor och natur då den flödar ut och smutsar ned, fördärvar eller förstör jordgrunden, vattnet, växtligheten, djurvärlden, anläggningar eller konstruktioner. Med oljeskada i vattnet avses i denna lag särskilt att vattnets tillstånd förändras så att detta äventyrar människans hälsa, skadar de levande naturtillgångarna och livet i vattnen, ställer hinder för fisket eller annat berättigat nyttjande av vattenområdena, försämrar vattnets bruksegenskaper, minskar trivsamtheten eller orsakar därmed jämförbara olägenheter.

4 §. Landskapsregeringen ombesörjer verkställigheten av de åtgärder som skall vidtagas med stöd av denna lag, såvida ej nedan annat stadgas. Det åligger landskapsregeringen att övervaka att bestämmelserna i denna lag efterföljes samt att utveckla de metoder, som användes vid bekämpning av oljeskador. Landskapsregeringen kan vid behov även uppgöra planer för sådan bekämpning.

I ärenden som rör oljeskadebekämpning biträds landskapsregeringen av den i 6 § räddningslagen (2006:106) för landskapet Åland avsedda räddningsdelegationen. (2006/108)

Landskapsregeringen kan avtala med kommunerna om samverkan i frågor som rör oljeskadebekämpning. Kostnaderna härför bestrides av landskapet.

5 §. I denna lag avsedd oljeskademyndighet är person eller myndighet som landskapsregeringen utsett att leda och övervaka bekämpningsarbetet.

Andra myndigheter är skyldiga att giva oljeskademyndighet handräckning i ärenden som avses i denna lag. Angående den handräckning som skall givas av statliga myndigheter gäller vad därom i riket är stadgat.

2 kap. Förebyggande åtgärder

6 §. Den som inom lagerområde förvarar minst 100.000 liter olja, är skyldig att i enlighet med vad landskapsregeringen närmare bestämmer anskaffa redskap och förnödenheter för bekämpning av oljeskada och sörja för att personal, som är förtrogen med redskapens och förnödenheternas användning, finns till hands.

I 1 mom. avsedd lagerhållare kan avtala med landskapsregeringen om samarbete sålunda, att landskapet helt eller delvis mot ersättning övertar de förpliktelser som enligt denna lag åvilar lagerhållaren.

7 §. Ägare av hamn, som regelbundet anlöpes av tankfartyg eller synnerligen ofta av andra fartyg, skall för att förhindra och begränsa oljeskador anskaffa erforderliga anordningar och förnödenheter och ombesörja att utbildad personal finns tillhands för att sköta dessa anordningar.

I 1 mom. avsedda skyldigheter åvilar även ägare av industriföretag, i vars verksamhet större oljemängder hanteras, och ägare av varv, vid vilket fartygsreparationer utförs.

Närmare föreskrifter om anordningar och förnödenheter, som enligt bestämmelserna i 1 och 2 mom. bör anskaffas, utfärdas vid behov av landskapsregeringen.

8 §. Anses det nödvändigt att förlägga bekämpningsredskap eller -förmödenheter på andra än i 6 och 7 §§ nämnda platser eller på nämnda platser i sådana mängder som ägare av lager, hamn, industri eller varv icke skäligen kan åläggas anskaffa, bör landskapsregeringen inom ramen för i ordinarie årsstaten för ändamålet beviljat anslag anskaffa erforderliga redskap och förnödenheter. Överlämnas sålunda anskaffade redskap eller förnödenheter till kommun eller till i 6 och 7 §§ avsedd ägare av lager, hamn, industri eller varv, är denna skyldig att tillse, att redskapen eller förnödenheterna vid behov kan användas för bekämpning av oljeskador.

K 18 LL (1977:16) om bekämpande av oljeskador

9 §. Landskapsregeringen kan vid behov ålägga ägare av hamn att inrätta anordningar för mottagning av oljerester och oljehaltig blandning samt ålägga ägare av hamn och i 6 och 7 §§ avsedda ägare av lager, industri eller varv att vidtaga skäligen förhandsåtgärder till förekommande och begränsande av oljeskador. Sådana förhandsåtgärder är beträffande tankfartyg anbringande av isoleringsbommar och ordnande av vakthållning.

Närmare föreskrifter om i 1 mom. avsedda anordningar utfärdas av landskapsregeringen.

3 kap. Skadebekämpning

10 §. (2006/108) Den som observerar eller på annat sätt erhåller kännedom om att oljeskada uppkommit, är skyldig att därom omedelbart underrätta polismyndigheten eller kommunens räddningsmyndighet.

11 §. (2006/108) Den som innehar eller förvarar olja som förorsakat skada eller risk för skada är skyldig att vidtaga sådana bekämpningsåtgärder som med hänsyn till omständigheterna skäligen kan fordras av honom. Han skall omedelbart även underrätta polismyndigheten eller kommunens räddningsmyndighet om skadan eller risken för skada.

12 §. Kommer olja eller annat som är skadligt ut från fartyg eller kan det skäligen befaras att så sker eller har oljeskada redan uppkommit, skall oljeskademyndigheterna vidtaga erforderliga åtgärder samt meddela de förbud och förelägganden som är påkallade för att avvärja eller begränsa skadorna.

De i 1 mom. avsedda åtgärderna skall om möjligt verkställas så, att naturen och miljön kan återställas i det skick som rådde innan oljeskadan inträffat.

Vad ovan är stadgat om fartyg skall i tillämpliga delar gälla även i fråga om oljeutsläpp från transportmedel och upplag på land.

13 §. Föreligger risk för att oljeskada får så stor omfattning att den personal eller de redskap som oljeskademyndigheterna har till sitt förfogande ej är tillräckliga för att effektivt förhindra skadans vidare utbredning eller är uppkommen oljeskada så omfattande att oljeskademyndigheterna ej med tillbudsstående resurser effektivt kan bekämpa den, äger landskapsregeringen rätt att beordra den som innehar för oljeskadebekämpning avsedda redskap eller förnödenheter att ställa dessa till oljeskademyndigheternas förfogande. Även den som har personal med kunskap om hur dylika redskap och förnödenheter skall användas, är vid behov skyldig att ställa denna personal till oljeskademyndigheternas förfogande.

14 §. Oljeskademyndighet är berättigad att för bekämpning av oljeskada taga i bruk erforderliga signalanordningar och transportmedel samt arbetsmaskiner och -redskap. Oljeskademyndighet får även beordra upprävnade av jord, tagande av grus, sand eller jord och uppdämmande av diken samt vidtagande av andra åtgärder som är nödvändiga för bekämpningen.

Innan i 1 mom. avsedda åtgärder vidtages bör om möjligt landskapets [miljövärdsbyrå] ävensom vederbörande ägare eller innehavare av den egendom mot vilken åtgärderna riktar sig kontaktas. I görligaste mån

bör därvid framförda önskemål beträffande sättet för verkställande av åtgärderna beaktas.

15 §. För bistånd som givits i enlighet med 12 och 13 §§ och för skada genom i 14 § avsedda åtgärder äger den som givit bistånd eller lidit skada rätt till full ersättning av landskapet. Ersättning erlägges dock ej åt den som förorsakat skada eller åt den som innehafte den olja, vilken varit orsak till skada eller skaderisk samt ej heller åt den på vars uppdrag skadebringande olja transporterats.

Ersättning erlägges ej heller till ägare av i 7 § avsedda hamnar, varv och industrier för bekämpningsåtgärder, som dessa vidtagit inom eller i omedelbar närhet av sina egna områden.

4 kap. Särskilda stadganden

15a §. (2009/53) Den som trots förbudet i 2 § släpper ut olja i landskapets sjöterritorium påförs en påföljdsavgift (*oljeutsläppsavgift*), om inte omfattningen och verkningarna av ett utsläpp är av ringa betydelse. Bestämmelserna i 3 kap. miljöskyddslagen för sjötrafik (FFS 1672/2009) om när oljeutsläppsavgift påförs, om säkrande av en oljeutsläppsavgiftsfordran samt om oljeutsläppsavgiftens belopp och om vem som ska betala avgiften ska tillämpas i landskapet. (2010/89)

Ändringar i 3 kap. miljöskyddslagen för sjötrafik (FFS 1672/2009) är tillämpliga från det att de träder i kraft i riket, om inte annat följer av denna lag eller annan landskapslag. Hänvisningar i rikslagstiftningen till andra författningar ska inom landskapets behörighet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen. (2010/89)

Förvaltningsuppgift som i enlighet med i 1 mom. avsedda riksförfattningar ankommer på en myndighet i riket ska i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del uppgifterna faller inom landskapets behörighet.

Landskapsregeringen kan med stöd av 32 § självstyrelselagen samtycka till att de förvaltningsuppgifter som avses i 1-3 mom. i enlighet med en överenskommelseförfordning överförs på rikets myndigheter.

Se miljöskyddslag för sjöfarten (FFS 1672/2009).

16 §. Förutom vad ovan stadgats skall iakttagas vad i riket är stadgat om bekämpande av oljeskador förorsakade av fartyg.

17 §. Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet förorsakar oljeskada ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans, dömas till böter eller fängelse i högst två år. På brott som avses i detta moment tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar i 9 kap. strafflagen (FFS 39/1889). (2011/46)

Den som eljest bryter mot denna lag eller med stöd av densamma givna föreskrifter eller underlåter att fullgöra de skyldigheter som åligger honom enligt denna lag eller med stöd därav givna föreskrifter, skall om ej förseelsen eller försummelsen är ringa dömas till böter.

Har överträdelse skett med fartygsredares vetskap och vilja straffas även denne såsom vore han själv gärningsman.

Straff enligt denna paragraf skall dock ej ädömas då utflöde av olja eller oljehaltig blandning föranletts av

skada på fartyg eller av oundvikligt läckage, om alla rimliga försiktighetsåtgärder vidtagits i syfte att förebygga eller minska läckaget sedan skadan uppkommit eller läckaget upptäckts, ej heller då olja eller oljehaltig blandning utsläppts i vattnet av hänsyn till fartygs säkerhet, för att förhindra skada på fartyg eller last eller för att rädda människoliv till sjöss.

18 §. Förseelser som avses i denna lag är underkastade allmänt åtal.

19 §. För oljeskador och kostnaderna för deras bekämpande kan ersättning erhållas ur statens oljeskyddsfond såsom därom särskilt är stadgat.

Se L om oljeskyddsfond (FFS 1406/2004) och SRF om oljeskyddsfond (FFS 1409/2004).

20 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

K 19 Landskapslag (1981:3) om renhållning

1 kap. Inledande bestämmelser

Tillämpningsområde (1998/91)

1 §. (1998/91) Vid förebyggande av uppkomsten av avfall, vid begränsande av avfallens farliga och skadliga egenskaper samt vid hantering av avfall skall bestämmelserna i denna lag iakttas.

Denna lag ska inte tillämpas på

1) radioaktivt avfall eller avfall från explosiva varor,
2) utsläpp av avfall i luften, vatten eller avlopp till de delar som sådant avfall omfattas av annan landskapslagstiftning.

3) animaliska biprodukter, inbegripet bearbetade produkter, som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002, om produkterna är avsedda för annat än förbränning, deponering eller biogas- eller komposteringsanläggning.

4) kroppar från djur som dött på annat sätt än genom slakt, inbegripet djur som avlivats för att utrota epizootiska sjukdomar och som bortskaffats enligt förordning (EG) nr 1069/2009 och

5) avfall från täktverksamhet och annan utvinningsindustri till den del sådant avfall omfattas av annan landskapslagstiftning. (2011/72)

Denna lag ska inte tillämpas på ett ämne eller föremål som uppkommit genom en produktionsprocess vars huvudsyfte inte är att producera ämnet eller föremålet om

1) det är säkerställt att ämnet eller föremålet fortsättningsvis kommer att användas,

2) ämnet eller föremålet kan användas direkt utan någon annan bearbetning än enligt en normal industriell praxis,

3) ämnet eller föremålet produceras som en integrerad del i en produktionsprocess och

4) ämnet eller föremålet fortsättningsvis kommer att användas på ett sätt som inte leder till negativa följ-

der för miljön eller människors hälsa och som uppfyller relevanta produkt-, miljö- och hälsoskydds krav för den specifika användningen. (2011/72)

Landskapsregeringen kan i en landskapsförordning ge närmare bestämmelser om de i 3 mom. angivna förutsättningarna för klassificering som biprodukt i enlighet med Europeiska gemenskapens rättsregler. (2011/72)

I fråga om renhållningen på gator samt på allmänna och enskilda vägar finns härutöver särskilda bestämmelser.

Tidigare 4 mom. har blivit 5 mom. genom (2011/72).

Definitioner (1998/91)

2 §. (1998/91) I denna lag avses med

1) (2011/72) *avfall*, ett ämne eller ett föremål som innehavaren kasserar eller avser kassera eller är skyldig att kassera,

2) (2006/50) *hushållsavfall*, avfall som kommer från privathushåll eller från handel, industri, institutioner och andra källor, och på grund av sin beskaffenhet och kvantitet är likvärdigt det som kommer från privathushåll,

3) *farligt avfall*, avfall som på grund av en kemisk eller annan egenskap är särskilt skadligt eller farligt för människors hälsa eller miljön,

4) *skrotfordon*, motorfordon som är värdelöst eller av ringa värde och med beaktande av fordonets skick, den tid det stått på samma plats eller andra därmed jämförbara omständigheter bör anses vara övergivet,

4a) (2006/50) *uttjänt fordon* är ett skrotfordon för vilket producentansvar gäller,

5) (2011/72) *hantering av avfall*, insamling, förvaring, transport, återvinning och bortskaffande av avfall, inklusive kontroll av sådan verksamhet och efterbehandling av avfallsupplag,

6) *insamling*, uppsamling, sortering eller blandning av avfall för vidare transport eller för egen återvinning eller eget omhändertagande,

6a) (2014/54) *separat insamling*, insamling där avfall hålls åtskilt efter avfallens olika typ och beskaffenhet i syfte att underlätta en särskild behandling,

7) (2014/54) *återvinning*, verksamhet i syfte att ta tillvara material eller energi som ingår i avfallet,

8) (2011/72) *bortskaffande*, deponering av avfall på en avfallsdeponi, förbränning utan energiutvinning eller någon annan verksamhet som inte är återvinning, även om verksamheten sekundärt leder till återvinning av materialet eller energin i avfallet,

9) (2011/72) *förebyggande*, åtgärder som vidtas innan ett föremål eller ett ämne har blivit avfall och som innebär en minskning av mängden avfall, inbegripet återanvändning av produkter eller förlängning av produktens livslängd, den negativa påverkan av avfallet på miljön och människors hälsa eller halten av skadliga ämnen,

9a) (2014/54) *återanvändning*, varje förfarande som innebär att produkter eller komponenter som inte är avfall återanvänds i samma syfte för vilket de ursprungligen var avsedda,

K 19 LL (1981:3) om renhållning

10) (2014/54) *förberedelse för återanvändning*, verksamhet som går ut på kontroll, rengöring eller reparation genom vilka produkter eller komponenter av produkter som har blivit avfall bereds för att användas igen utan någon annan förbehandling.

11) (2011/72) *materialåtervinning*, verksamhet genom vilken avfall återvinns i form av material för att användas för det ursprungliga ändamålet eller något annat ändamål, inbegripet upparbetning av organiskt material dock inte energiåtervinning eller upparbetning av avfall till bränsle eller fyllnadsmaterial.

12) (2014/54) *elektrisk och elektronisk produkt*, produkt som är beroende av elektrisk ström eller elektromagnetiska fält för att fungera korrekt samt produkt för generering, överföring och mätning av sådan ström och sådana fält och som är avsedd att användas med en spänning på högst 1 000 volt växelström eller 1 500 volt likström.

13) (2014/54) *elektrisk och elektronisk produkt som används i hushåll*, elektriska och elektroniska produkter som används i hushåll samt till kvaliteten och kvantiteten därmed jämförbara elektriska och elektroniska produkter som används inom handeln, industrin, vid inrättningar och inom annan verksamhet, produkter som sannolikt används både i hushåll och inom annan verksamhet ska betraktas som elektriska och elektroniska produkter som används i hushåll.

14) (2014/54) *batteri eller ackumulator*, en källa till elektrisk energi som består av en eller flera primära battericeller (inte laddningsbara) eller som består av en eller flera sekundära battericeller (laddningsbara) och där energin genereras genom direkt omvandling av kemisk energi och

15) (2014/54) *distributör*, den fysiska eller juridiska person i leveranskedjan som tillhandahåller elektriska och elektroniska produkter på marknaden.

Landskapsregeringen kan i en landskapsförordning ge närmare bestämmelser om klassificering av avfall och farligt avfall samt förfaranden för återvinning och bortskaflande i enlighet med Europeiska gemenskapens rättsregler. Landskapsregeringen kan i en landskapsförordning också ge närmare bestämmelser om när ett ämne eller föremål upphör att vara avfall i enlighet med Europeiska gemenskapens rättsregler. (2011/72)

Landskapsregeringen kan i en landskapsförordning specifikt med tanke på olika avfallsslag utfärda närmare bestämmelser om att ett ämne eller ett föremål inte längre är att betrakta som avfall om

1) ämnet eller föremålet har genomgått ett återvinningsförfarande,

2) ämnet eller föremålet har ett ändamål för vilket det allmänt används,

3) det finns en marknad för eller efterfrågan på ämnet eller föremålet,

4) ämnet eller föremålet uppfyller de tekniska kraven för användningsändamålet och motsvarar de bestämmelser som tillämpas på motsvarande produkter och

5) användningen inte medför fara eller skada för hälsan eller miljön enligt en helhetsbedömning. (2011/72)

Landskapsregeringen kan i en landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser också om tillåtna koncentrationer och lösligheter av tillåtna skadliga ämnen

i ett ämne eller föremål som avses i 3 mom., tekniska krav som gäller användningen av ämnet eller föremålet och andra motsvarande omständigheter. (2011/72)

Se LF (2011:74) om renhållning.

3§. Med *tätort* förstås i denna lag område med fastställd stads- eller byggnadsplan och område där byggnadsförbud är i kraft för uppgörande av stads- eller byggnadsplan.

Med *fastighetsinnehavare* förstås fastighetens ägare eller person som besitter fastigheten med nyttjanderätt.

Med *innehavare* av avfall förstås i denna lag den som producerar avfallet och varje juridisk eller fysisk person som innehar avfallet. (1998/91)

Med *renhållningsmyndighet* avses det organ som på kommuns vägnar handhar de uppgifter som enligt denna lag ankommer på kommunen.

Med *producent* avses den som tillverkar eller yrkesmässigt importerar produkter eller som yrkesmässigt för in och förmedlar en produkt i landskapet. (2005/18)

Med *producentansvar* avses en producers ansvar för åtgärder och kostnader att ordna återanvändning, återvinning och annan avfallshantering av produkter som en producent släppt ut på marknaden inräknat kostnaderna för detta. (2005/18)

Med *producentsammanslutning* avses en stiftelse eller en sammanslutning med rättshandlingsförmåga som genom en anteckning i landskapsregeringens producentregister godkänts för att bära enskilda producenters producentansvar. (2005/18)

Med *retursystem* avses ett system för återvinning eller återanvändning av förpackningar eller produkter. Systemet utmärks av att försäljningsställen tar emot kasserade förpackningar eller produkter och till inlämnaren utbetalar en penningssumma (pant- eller premiebelopp). (2005/18)

Med *behandlingsanläggning* avses en anläggning där uttjänta produkter yrkesmässigt tas om hand för att tillvarata delar för försäljning, återanvändning, materialåtervinning, biologisk återvinning eller energiåtervinning samt för vilken beviljats avfallstillstånd i enlighet med 5a kapitlet. En behandlingsanläggning för uttjänta fordon skall ha berörd producenters auktorisation för uppgiften. (2005/18)

Syfte (1998/91)

3a §. (2011/72) Bestämmelserna i denna lag syftar till att främja en hållbar utveckling genom att i första hand förebygga uppkomsten av avfall, i andra hand förbereda för återanvändning, i tredje hand materialåtervinna, i fjärde hand genom annan återvinning av avfall samt i sista hand genom bortskaflande å ena sidan och en god renhållning med god renhållningsteknik å andra sidan. Lagen ska tillämpas så att människors hälsa och miljön skyddas mot skada och fara.

Allmän skyldighet att iaktta prioritetsordningen (2011/72)

3b §. (2011/72) I all verksamhet ska följande prioritetsordning iakttas:

1) förebyggande,

2) förberedelse för återanvändning,

- 3) materialåtervinning,
- 4) annan återvinning, exempelvis energiåtervinning samt
- 5) bortscaffande.

Det är möjligt att avvika från prioritetsordningen när det kan motiveras med hänsyn till den verkan det aktuella avfallet har under sin livscykel. Vid bedömningen om en avvikelse från ordningen ska vara möjlig, ska hänsyn tas till de allmänna miljöskyddsprinciperna om försiktighet och hållbarhet, teknisk genomförbarhet och ekonomisk livskraft, skydd av resurser samt den allmänna påverkan på miljön, människors hälsa, ekonomi och samhälle.

Förebyggande av avfall (1998/91)

4 §. (1998/91) All verksamhet skall utövas så att avfallens mängd blir så liten som möjligt. Avfall som uppstår får inte vara skadligt eller farligt för människors hälsa eller miljön. Avfallet får inte heller förorsaka betydande olägenhet eller svårighet för hanteringen av avfallet. Härvid skall följande iakttas:

- 1) Alla som idkar produktion skall tillse att råvaror används sparsamt och att återanvändning och användning av återvunnet material gynnas framom användning av nya naturresurser.

- 2) Envar varutillverkare skall tillse att produkten kan återanvändas eller på annat sätt återvinnas och att dess sammansättning och egenskaper inte orsakar ovan avsedd skada, fara, olägenhet eller svårighet då produkten blir avfall.

- 3) Den som importerar en produkt till landskapet skall försäkra sig om att varan fyller villkoren i punkt 2.

- 4) Myndigheter skall tillse att de i sin egen verksamhet främjar fullgörandet av ovan nämnda skyldigheter och för egen del använder återvinningsbara produkter eller produkter som tillverkats av returråvaror.

I samma syfte skall vid yrkesmässig verksamhet bästa möjliga teknik användas. Med bästa möjliga teknik avses den bästa tekniska lösning som enligt gängse branschkriterier kan tillämpas i ifrågavarande bransch.

4a §. (1998/91) Kraven på försiktighet gäller i den utsträckning det inte kan anses oskäligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning beaktas nyttan av förebyggande åtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

Kvalitetsnormer, gränsvärden och andra specifika normer får dock aldrig åsidosättas.

4b §. (2005/18) Producenten skall skaffa sig tillräcklig kunskap om det avfall produkten eller produktionen ger upphov till, avfallens hälso- och miljökonsekvenser och sätten att minska avfallens mängd och skadlighet. Detsamma gäller kunskap om avfallshanteringen och möjligheterna att utveckla produktionen eller produkten så att avfallens mängd och skadlighet begränsas.

Utöver de skyldigheter som producenter har ovan finns speciella bestämmelser för producenter med producentansvar i denna lag och med stöd av den utfärdade bestämmelser. Syftet med producentansvar skall vara att förmå producenterna till att mer effektivt uppfylla bestämmelserna i 4 och 4a §§ samt 4b § 1 mom.

5 §. Upphävd (1998/91).

2 kap. Förvaltningsuppgifter

6 §. Den högsta ledningen och övervakningen av renhållningsverksamheten ankommer på landskapsregeringen.

Varje kommun skall inom sitt område ansvara för verkställigheten av renhållningsuppgifterna såvitt detta inte ankommer på fastighetsinnehavaren eller annan innehavare av avfall. (1998/91)

Renhållningsmyndigheten utövar den närmaste tillsynen över fullgörandet av de uppgifter som enligt denna lag ankommer på enskilda. För tillsyn och tillsynsmyndighet för verksamheter som omfattas av krav på tillstånds- eller miljögranskning enligt 5a kap. gäller vad som stadgas i landskapslagen (2008:124) om miljöskydd. (2008/126)

7 §. För handhavandet av de uppgifter som enligt denna lag ankommer på kommun kan tillsättas en särskild nämnd. Har ingen nämnd tillsatts, eller har sagda uppgifter inte anförtrots någon annan nämnd, omhändertas dessa av kommunstyrelsen.

De uppgifter som enligt denna lag ankommer på en kommun får handhas samfällt av två eller flera kommuner. De föreskrivna reglerna om samarbete mellan kommunerna i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland skall härvid följas. (1998/91)

Vad i denna lag stadgas om kommun och kommunala organ gäller vid samfällt handhavande av de i lagen förutsatta kommunala uppgifterna i tillämpliga delar de organ som på de i samarbetet deltagande kommunernas vägnar handhar uppgifterna i fråga.

7a §. (2005/18) Om en producent har anslutit sig till en producentsammanslutning eller ingått avtal med en sådan sammanslutning överförs producentansvaret från producenten till producentsammanslutningen då en anmälan om producentsammanslutningen, anslutningen eller avtalet i enlighet med 2 mom. har godkänts för anteckning i eller har antecknats i ett producentregister som förs av landskapsregeringen.

Skyldigheterna inom en producentsammanslutning skall med beaktande av verksamhetens beskaffenhet och omfattning fördelas rättvist så att inte handelshinder och konkurrensnedvridning uppstår. En producentsammanslutning skall på de villkor som gäller för till sammanslutningen anslutna producenter anta en ny producent som delägare, medlem eller i avtalsförhållande, om det på grund av en obetydlig marknad eller av något annat särskilt skäl är ekonomiskt orimligt att producenten ensam ordnar ett heltäckande system för återanvändning, återvinning och annan avfallshantering.

Landskapsregeringen kan ålägga producenter och producentsammanslutningar inom ett visst produktområde att samarbeta, om det är nödvändigt för att undanröja eller förhindra uppkomsten av parallella återanvändnings- och återvinningssystem som orsakar uppenbar olägenhet för systemens allmänna funktion eller för den som skall lämna en förpackning eller en kasserad produkt till återanvändning, återvinning eller annan avfallshantering.

K 19 LL (1981:3) om renhållning

Bestämmelserna i 2 och 3 mom. gäller även andra samarbetsarrangemang än producentsammanslutningar i enlighet med 1 mom., om producenterna gemensamt ordnat återanvändning, återvinning eller annan avfallshandling på grund av producentansvar och om de har en betydande marknadsandel för berörda produkter eller produktgrupper.

7b §. (2005/18) Varje producent och producentsammanslutning som avses i 3 § 5 och 7 mom., som har producentansvar, skall för anteckning i producentregistret göra en anmälan till landskapsregeringen inom sex kalendermånader efter verksamhetens inledande. Landskapsregeringen för ett producentregister över anmälningar och beslut som fattas på grundval av anmälningarna. En producent som tillhör en producent-sammanslutning behöver inte göra en särskild anmälan.

Anmälan ska innehålla tillräckliga uppgifter och utredningar om producenten och verksamheten samt om återanvändning, återvinning och annan avfallshandling av kasserade produkter. Landskapsregeringen ska också underrättas om väsentliga förändringar i verksamheten, om upphörande av verksamheten samt om förändringar som berör en producentsammanslutning. De som producerar elektriska och elektroniska produkter som används i hushåll ska dessutom redogöra för den garanti om finansiering av förbrukade produkter från hushåll som avses i 23c § 1 mom. (2014/54)

I en producentsammanslutnings anmälan skall lämnas behövliga uppgifter som möjliggör en bedömning av om verksamheten uppfyller kraven i 7a §.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning ge närmare bestämmelser om vad en anmälan skall innehålla.

Se LF (2015:7) om producentansvar.

7ba §. (2014/54) *Producentens bokförings- och uppgifts-skyldighet*

En producent ska föra bok enligt produktkategori över typen och mängden av samt beskaffenheten hos de produkter som producenten

- 1) släppt ut på marknaden,
- 2) de kasserade produkter som producenten har tagit emot,
- 3) det avfall som dessa produkter gett upphov till samt
- 4) över andra med i punkterna 1-3 jämförbara omständigheter som behövs för tillsynen över att denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den följs.

I bokföringen ska vid behov efter leveransplats specificeras de produkter och det avfall som förts till

- 1) återanvändning,
- 2) förberedelse för återanvändning,
- 3) materialåtervinning och
- 4) bortscaffande.

En producent ska kalenderårsvis till landskapsregeringen lämna ett sammandrag av de uppgifter som avses i denna paragraf. Landskapsregeringen kan bestämma att ett sådant sammandrag ska lämnas oftare om det behövs för tillsynen över denna lag och de bestämmelser som har utfärdats med stöd av den.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om de i denna para-

graf avsedda uppgifter som ska ingå i bokföringen och lämnas till landskapsregeringen samt om tidpunkterna för inlämnande av uppgifter.

Se LF (2015:7) om producentansvar.

7c §. (2005/18) Landskapsregeringen beslutar om godkännande för anteckning i producentregistret. En producent eller en producentsammanslutning godkänns för anteckning i producentregistret, om det av uppgifterna som fogats till anmälan eller på annat sätt visas att

- 1) verksamheten sköts i enlighet med denna lag och bestämmelser som utfärdats med stöd av den,

- 2) det vid återanvändning, återvinning och annan avfallshandling av produkterna och det avfall de ger upphov till beaktas de mål och skyldigheter som föreskrivs i denna lag eller med stöd av den och

- 3) producentsammanslutningen med beaktande av verksamhetens omfattning och karaktär är tillräckligt solid för att garantera erforderliga avfallshandlingsåtgärder eller på anfordran ställer en tillräcklig garanti.

Landskapsregeringen kan i samband med anteckning i eller godkännande för anteckning i producentregistret meddela de villkor som behövs för övervakningen av verksamheten samt för fullgörandet av skyldigheterna enligt denna lag och bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

7d §. (2014/54) *Återkallande och upphörande av ett godkännande i producentregistret*

Landskapsregeringen kan återkalla ett godkännande i producentregistret, om en producent, en producentsammanslutning eller den ansvarige för ett retursystem för dryckesförpackningar trots skriftlig anmärkning från landskapsregeringen upprepat försummar en på producentansvaret grundad skyldighet enligt denna lag eller bestämmelser och villkor som har utfärdats med stöd av den att ordna mottagning, återanvändning, återvinning och annan avfallshandling av en kasserad produkt eller när någon annan förutsättning för godkännande som anges i 7b § 2 mom. inte blir uppfyllt trots landskapsregeringens skriftliga anmärkning.

Om en producent upphör med sin verksamhet som omfattas av producentansvaret eller om en producentsammanslutning eller ett retursystem för dryckesförpackningar upplöses eller dess verksamhet avslutas, upphör godkännandet att gälla utan särskilt beslut och producenten, producentsammanslutningen eller den ansvarige för retursystemet avförs ur producentregistret.

8 §. (1998/91) För att utveckla de uppgifter som framgår av denna lag ska landskapsregeringen uppgöra en plan för avfall och hantering av avfall (*landskapsomfattande avfallsplan*) samt ett avfallsförebyggande program som ska ingå i planen. Avfallsplanen ska omfatta en analys av den nuvarande situationen när det gäller avfallshandling och de åtgärder som ska vidtas för att i miljöhänseende förbättra sunda förberedelser för återanvändning, materialåtervinning, återvinning och bortscaffande av avfall samt en utvärdering av hur planen kommer att bidra till genomförandet av målen och bestämmelserna i direktiv 2008/98/EG (*avfallsdirektivet*). Avfallsplanen ska dessutom särskilt ange

1) typ, kvantitet och ursprung beträffande det avfall som ska antingen återvinnas eller bortskaffas och det avfall som sannolikt kommer att transporteras från eller till landskapet samt en bedömning av avfallsflödernas framtida utveckling.

2) en allmän policy för avfallshantering, inbegripet planerad teknik och planerade metoder för avfallshantering samt allmänna tekniska krav,

3) särskilda åtgärder i fråga om vissa typer av avfall såsom farligt avfall och förpackningsavfall,

4) lämpliga områden eller anläggningar för bortskaffande,

5) befintliga avfallsinsamlingssystem och större anläggningar för bortskaffande och återvinning, inbegripet eventuella särskilda lösningar för spilloljor, farligt avfall eller avfallsflöden som omfattas av Europeiska gemenskapens rättsregler samt

6) en bedömning av behovet av nya insamlingssystem och nedläggning av befintliga avfallsanläggningar. (2011/72)

Kommunerna skall göra upp renhållningsplaner för organiserandet och utvecklandet av renhållningsverksamheten i kommunen. Planerna skall fastställas av landskapsregeringen. Landskapsregeringen utfärdar närmare föreskrifter om renhållningsplanernas innehåll.

Landskapet och kommunerna skall genom ett särskilt avtal överenskomma om samarbete vid omhändertagande, lagring, bearbetning eller andra åtgärder som gäller farligt avfall och skrotfordon. Om ett avtal inte kan åstadkommas kan landskapsregeringen, efter att ha hört kommunerna, fastställa villkoren för samarbetet.

I de frågor eller avseende de områden en landskapsomfattande avfallsplan eller ändringar i en sådan plan kan antas få betydande miljöeffekt skall landskapsregeringen upprätta en miljökonsekvensbedömning. När frågan om att uppgöra en avfallsplan har väckts skall detta meddelas så att den som berörs har möjlighet att få information om utgångspunkterna för planläggningen och om förfarandet för deltagande och bedömning. Informationen skall ordnas på ett sätt som är lämpligt med tanke på planens syfte och betydelse. Landskapsregeringen kan i landskapsförordning ge närmare bestämmelser om den information som ges då frågan om sådan planläggning har väckts. Närmare bestämmelser om miljökonsekvensbedömningar finns i landskapslagen (2006:82) om miljökonsekvensbedömning. (2006/83)

Den landskapsomfattande avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet som ingår i planen ska utvärderas åtminstone vart sjätte år och ses över vid behov samt publiceras på landskapsregeringens webbplats. (2011/72)

Landskapsregeringen kan i en landskapsförordning ge närmare bestämmelser om indikatorer för avfallsförebyggande åtgärder. (2011/72)

3 kap. Hantering av avfall (2006/50)

Allmänna krav (1998/91)

8a §. (2011/72) Förbud

Avfall får inte överges, dumpas eller hanteras okontrollerat. Avfallshantering får inte orsaka någon fara eller skada för människors hälsa eller miljön.

8b §. (1998/91) Teknik

I hanteringen av avfall skall bästa möjliga teknik som inte medför oskäliga merkostnader användas. För yrkesmässig hantering gäller bedömningskriterierna i 4 § 2 mom.

För att motverka hälso- och miljöskador skall alltid de bästa möjliga metoderna användas.

8c §. (1998/91) Återvinning och sortering

Avfallet skall återvinnas om det är tekniskt möjligt och om återvinningen inte medför oskäliga merkostnader jämfört med avfallshantering som ordnas på annat sätt. Härvid skall i första hand de material och i andra hand den energi som ingår i avfallet tas tillvara.

Olika typer av avfall ska insamlas och hållas avskilda från varandra i alla skeden av avfallshantering i den mån det är nödvändigt för att förebygga hälso- och miljörisiker eller för att ordna avfallshantering på ett ändamålsenligt sätt. Förpliktelsen ska fullgöras i den utsträckning det är tekniskt, miljömässigt och ekonomiskt möjligt och, för andra än yrkesmässigt verksamma och myndigheter, i den mån det är skäligt med hänsyn till personliga och geografiska förutsättningar. (2011/72)

Landskapsregeringen kan i en landskapsförordning ge närmare bestämmelser om de kvantitativa mål och skyldigheter som gäller förberedelse för återanvändning, materialåtervinning, annan återvinning, separat insamling och kraven på att hålla avfall åtskilt samt om tidsfrister för uppnående av målen och fullgörandet av skyldigheterna samt om tillämpnings- och beräkningsmetoder för övervakning av målen. Målen och skyldigheterna kan skilja sig åt för de olika avfallsslagets del. (2011/72)

8d §. (1998/91) Separering av farligt avfall

Olika typer av farligt avfall får inte spädas ut eller blandas sinsemellan eller med annat avfall eller andra ämnen, utom i det fall att det är nödvändigt för återvinning eller bortskaffande av avfallet och det kan göras utan att orsaka skada eller fara för människors hälsa eller miljön. (2011/72)

Om sammanblandning har skett i strid med det allmänna förbudet i 1 mom. skall separering ske, såvida det krävs för att förebygga att människors hälsa eller miljön orsakas skada eller fara och det är tekniskt och ekonomiskt möjligt.

8e §. (1998/91) Avfallsbehandlingsplats

Avfallet skall behandlas på en adekvat avfallsbehandlingsplats.

I landskapet skall finnas ett lämpligt antal adekvata behandlingsplatser för avfall som kräver olika behandling.

Ansvar (1998/91)

8f §. (1998/91) Avfallsinnehavaren svarar för att avfallshantering ordnas på det sätt som bestäms i denna lag i den utsträckning avfallet inte omfattas av kommunalt ordnad avfallshantering. Ansvaret upphör och övergår på mottagaren då avfallet överlämnas på det sätt som stadgas nedan.

Avfall som inte omfattas av kommunalt ordnad transport får överlämnas endast till en sådan mottagare som har genomgått tillståndsprövning eller miljögranskning

K 19 LL (1981:3) om renhållning

enligt 5a kap. Om tillstånd eller miljögranskning inte krävs får avfallet överlämnas till en mottagare som har tillräckliga förutsättningar att se till att avfallshanteringen ordnas på ett behörigt sätt. (2008/126)

Ansvar för att avfallshanteringen ordnas övergår dock inte till en transportör av farligt avfall, utom då en sådan transport sker inom ramen för kommunalt ordnad transport.

Ansvar för att avfallshanteringen ordnas kan med stöd av 38 § överföras på produktens tillverkare, importör eller någon annan.

Kapitelrubrik upphävd (2006/50)

Uppsamling och förvaring

9 §. (1998/91) Med beaktande av de föreskrifter som utfärdats i stöd av 29 § skall envar fastighetsinnehavare ordna insamling av avfall som härrör från hushåll eller uppkommer vid utövandet av näring eller därmed jämförbar verksamhet på fastigheten.

Insamlat avfall som inte återvinns eller bortskaffas inom fastigheten ska i väntan på bortforsling förvaras i en behållare, i ett utrymme eller på en plats som är lämpad för avfallsförvaring. (2011/72)

Kommunalt ordnad transport (1998/91)

10 §. (2006/50) Varje kommun skall se till att avfall som kommer från privathushåll från fastigheter inom tätort transporteras till en behandlingsanläggning. En kommun kan besluta att privathushållsavfall som härrör från fastigheter utanför tätort och som inte i enlighet med 9 § 2 mom. återanvänds eller behandlas på varje fastighet genom kommunens försorg skall transporteras till en behandlingsanläggning. Annat avfall skall kommunen åta sig att transportera till en behandlingsanläggning om en fastighetsinnehavare begär det och åtagandet inte är oskäligt med hänsyn till omständigheterna.

Om bortforsling av avfall som kommer från privathushåll genom kommuns försorg inte kan anses ändamålsenligt på grund av besvärliga kommunikationer, ringa antal berörda fastigheter, obetydlig avfallsmängd eller av annat sådant skäl, får kommunstyrelsen fatta beslut om att inte ombesörja transporten av sådant avfall.

11 §. (1994/84) När transporten av hushållsavfall till en behandlingsanläggning i enlighet med 10 § 1 mom. skall skötas av kommunen har en fastighetsinnehavare rätt att själv sköta transporten endast om kommunen i enlighet med 10 § 2 mom. undantagit fastigheten från sådan transport.

12 §. (1994/84) För att främja en ändamålsenlig transport av avfall från fastigheter utom tätort till behandlingsanläggning bör en kommun, när transporten inte skall ske genom dess försorg, ordna erforderligt antal avfallsinsamlingslinjer för omhändertagande av avfall med beaktande av behov och framförda önskemål från fastighetsinnehavare samt med beaktande av avtal med annan kommun där sådant finns.

Övrig transport (1998/91)

13 §. Är inte kommun skyldig att ombesörja bortforslingen av avfall eller är fråga om sådan utom tätort belägen fastighet som inte har anslutits till av kommunen anordnad transportlinje, skall fastighetsinnehavaren se till att avfallet på lämpligt sätt forslas till avfallsbehandlingsanläggning eller till annan av renhållningsmyndigheten godkänd avlämningsplats, såfram han inte enligt av renhållningsmyndigheten utfärdade generella föreskrifter får själv omhändertaga och oskadliggöra avfallet.

14 §. Farligt avfall skall på åtgärd av fastighetsinnehavare eller den som producerar sådant avfall och med iakttagande av härför utfärdade närmare föreskrifter transporteras till anvisad samlings- eller behandlingsplats, såvida inte särskilt avtal om sådana transporter träffats mellan fastighetsinnehavaren eller producenten och renhållningsmyndigheten. (1998/91)

Den som utför transport av farligt avfall skall ombesörja att avfallet transporteras till samlings- eller behandlingsplats som angivits av uppdragsgivaren. Mottages inte avfallet på samlings- eller behandlingsplatsen skall den som utför transporten återställa det farliga avfallet till den som lämnat transportuppdraget. (1998/91)

Skrotfordon skall på ägares försorg och ansvar transporteras till härför avsedd uppsamlingsplats. Kan ägaren av skrotfordon inte uppdragas eller har ägaren trots anmaning inte fullgjort sin skyldighet ansvarar kommunen för fordonets omhändertagande.

15 §. Snö som hopsamlats för transport skall på väghållarens försorg omhändertagas i enlighet med renhållningsmyndighetens anvisningar.

Byggnadsavfall och rivningsmaterial som är avsett att bortforslas skall på åtgärd av materialets ägare transporteras till av renhållningsmyndigheten anvisad plats.

Återvinning (1998/91)

15a §. (1998/91) I varje kommun skall finnas återvinningsstationer där utsorterat hushållsavfall från hushåll kan inlämnas. För farligt avfall från hushåll skall i varje kommun finnas ett tillräckligt antal återvinningsstationer som uppfyller de säkerhetskrav som avfallets art och mängd förutsätter.

Bortskaffande (2011/72)

16 §. (1998/91) Kommunen skall besörja att avfall kan mottas, lagras och oskadliggöras eller på annat sätt behandlas ändamålsenligt. Kommunen skall se till att det för sådan verksamhet finns ett tillräckligt antal ändamålsenliga anläggningar. I de fall ett producentansvar inte finns regleras omhändertagande och behandling av farligt avfall och skrotfordon genom avtal mellan landskapet och kommunerna. (2005/18)

Om avfall från en fastighet inte transporteras till allmänna avfallsbehandlingsplatser för behandling ska fastighetsinnehavaren anordna vederbörlig behandling av avfallet. På samma sätt ska avfallsbehandlingen anordnas, om det inom fastigheten behandlas avfall som uppkommit någon annanstans. Om tillstånd för egen

återvinning och bortskaffande av avfall respektive miljögranskning av sådan verksamhet finns bestämmelser i 5a kap. (2011/72)

16a §. (1998/91) Avfallsinnehavaren svarar för de kostnader som avfallet föranleder, om inte kostnadsansvaret med stöd av 38 § överförs på produktens tillverkare, importör eller någon annan.

Om den kommunala renhållningsavgiften stadgas nedan.

16b §. (2005/18) Utan särskild kostnad för den siste innehavaren eller ägaren skall en producent insamla och omhänderta avfall för vilket producenten har producentansvar. Producenten skall anvisa en eller flera lämpliga platser dit sådant avfall kan föras samt lämna uppgift om dessa platser till landskapsregeringen. En producent som inte har anvisat någon plats där sådant avfall tas emot kan bli ersättningsskyldig för de kostnader ägaren eller innehavaren orsakas till följd av detta. Verksamhetsansvarig person hos producent kan bli ersättningsskyldig om denne avsiktligt eller av grov oaktsamhet har försummat sitt ansvar enligt detta moment.

En producent med producentansvar skall ordna och finansiera system så att produkterna eller delar av dem, vilka kasserats såsom avfall, samlas för återanvändning, återvinning eller annan avfallshantering. Vid återanvändning, återvinning och annan avfallshantering som grundar sig på producentansvar skall i tillämpliga delar iaktas vad som bestäms om förebyggande åtgärder, allmänna krav samt ansvar vid hantering och transport i 4-4b §§, 8a-8e §§, 13 § samt i 14 § 2 mom. denna lag.

En producents skyldighet kan avse de produkter som denne själv släpper ut på marknaden och en sådan andel av alla motsvarande produkter som släpps ut på marknaden som är skäligen med hänsyn till den mängd produkter som släpps ut på marknaden eller producentens marknadsandel. Producentansvaret gäller oberoende av när en produkt har släppts ut på marknaden. Genom landskapsförordning bestäms produktvis närmare om producentens skyldigheter. (2006/50)

Se LF (1998:93) om förpackningar och förpackningsavfall och LF (2015:7) om producentansvar.

16c §. (2005/18) De som utan att vara producenter yrkesmässigt säljer, använder, reparerar eller utför service på i 16b § avsedda produkter eller som försäkrar, insamlar, sorterar, demonterar, fragmenterar, återvinner eller på annat sätt behandlar sådana produkter, skall handla så att inte hinder uppstår för producenter att ordna avfallshantering av produkterna. De skall härvid eftersträva att de insamlingssystem som upprättas kan fungera med minsta olägenhet för allmänna och enskilda intressen.

4 kap. Finansiering

Renhållningsavgifter

17 §. En kommun får besluta att en avgift, som kan vara årlig eller på annat sätt periodisk (renhållningsavgift), skall betalas till kommunen för sådan insamling, bortforsling och omhändertagande av avfall (renhållning) som sker genom renhållningsmyndighetens åtgärd i en-

lighet med denna lag. Avgiften skall enligt kommunens bestämmande betalas till kommunen eller till den som utför renhållningen. (2006/50)

Renhållningsavgiften, som består av en avgift för transport och för bortskaffande, kan sammanslås till en enda avgift. (2011/72)

Allmänna grunder för bestämmande av renhållningsavgiften är avfallens art, beskaffenhet och mängd samt antalet avhämtningsgrunder. Såsom grunder får därjämte beaktas de omständigheter under vilka avfallet skall insamlas och lastas inom fastigheten samt användningen av kommunens insamlingsmateriel.

Såsom grund för bestämmande av renhållningsavgiften får även beaktas transportsträckan, om avfallet transporteras i avfallsbehållare som används för insamling eller eljest såsom enskild transport.

För omhändertagandet av farligt avfall skall erläggas särskilda avgifter som landskapsregeringen fastställer. (1998/91)

Betalningsskyldiga

18 §. Fastighetsinnehavare från vars fastighet avfall försas bort genom kommunens försorg är skyldig att erlägga avgift för såväl bortforsling som omhändertagande. Fastighetsinnehavare som själv ombesörjer bortforslingen är skyldig att erlägga endast sistnämnda avgift.

Avgift för bortforsling och omhändertagande som uppbärs för avfall som uppkommer vid annan än av fastighetsinnehavaren utövad näring eller jämförbar verksamhet skall utan hinder av bestämmelserna i 1 mom. uppbäras av verksamhetsutövaren.

Fastställelse och uppbörd av avgifterna

19 §. Det ankommer på kommuns fullmäktige att antaga taxa som i detalj utvisar grunderna för de avgifter som uppbärs för renhållning.

20 §. För erläggande av renhållningsavgift, som inte uppbärs enligt 22 §, skall till betalningsskyldig sändas betalningsföreläggande med uppgift om grunderna för avgiften. Anmärkning mot föreläggandet kan göras hos renhållningsmyndigheten inom 14 dagar från dagen då föreläggandet mottogs. Anmärkningen skall behandlas utan dröjsmål. Om anledning till rättelse befinnes föreligga, skall nytt föreläggande tillställas den betalningsskyldige, varvid avgiften skall erläggas inom däri angiven tid.

21 §. Betalas inte avgift inom fastställd tid, skall på det obetalda beloppet erläggas årlig ränta med tolv procent, räknat från förfallodagen.

Avlyfts eller nedsätts renhållningsavgift till följd av överklagande, skall kommunen återbetala den del av avgiften som överstiger det belopp som rätteligen borde ha erlagts jämte årlig ränta om tolv procent för tiden mellan avgiftsbeloppets förfallodag och återbetalningsdagen.

22 §. Uppbärs renhållningsavgift utan att betalningsföreläggande därförinnan tillställts den betalningsskyldige, skall hos den som av renhållningsmyndigheten erhållit rätt att uppbära avgift finnas tillgänglig redogörelse

K 19 LL (1981:3) om renhållning

över grunderna för hur renhållningsavgiften beräknas, så att envar genast kan inhämta kännedom om den avgift som skall erläggas.

Avvikelse från taxa

23 §. Är renhållningsavgift för viss fastighet enligt fastställd taxa uppenbart för hög eller för låg med hänsyn till avfallets beskaffenhet, mängd eller av annat skäl, skall för fastigheten fastställas särskild avgift. Härvid skall förutom de allmänna grunderna för avgiftsbeläggning beaktas de avvikande förhållandena samt den nytta fastighetsinnehavaren har av renhållningen.

Avgift som avses i 1 mom. fastställs av renhållningsmyndigheten på grundvalen av ett motiverat förslag, vari grunderna för avgiften upptagits och vilket bevisligen tillställts den betalningsskyldige. Denne är berättigad att inom 14 dagar från delfäendet framställa anmärkning mot förslaget. Avgiften får inte fastställas förrän sagda frist gått till ända. I fråga om betalningsföreläggande som utfärdas i anledning av här avsedd avgiftsfastställelse skall bestämmelserna i 20 § rörande anmärkning inte tillämpas.

23a §. (2006/50) *Avgift vid anmälan och kontroll*

En avgift kan tas ut för behandling av anmälan som avses i 7b § och i bestämmelse i landskapsförordning som antagits med stöd av lagrummet. En avgift kan också tas ut för till sådan anmälan anslutande kontroll, såsom vid handläggning av kontrolluppgifter som skall lämnas vid bestämda tidpunkter till landskapsregeringen. När avgiften bestäms skall bestämmelserna i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet iakttas.

5 kap. Produkter med producentansvar m.m. (2006/50)**23b §.** (2006/50) *Produkter och producenter med producentansvar*

Producenter har producentansvar för följande produkter:

1) *Uttjänta fordon.* Närmare bestämmelser om producentansvar för uttjänta fordon finns i 25a-25d §§.

2) (2014/54) *Elektriska och elektroniska produkter.* Utöver vad som följer av 3 § 5 mom. är även den producent som saluhåller elektriska eller elektroniska produkter under eget namn eller varumärke.

3) (2012/39) *Förpackningar.* Med förpackningar avses alla produkter, oavsett material, som är avsedda att förvara och skydda en vara samt möjliggöra transport och hantering av varan från producenter till användare och konsumenter eller som används vid presentation av varan. Även engångsartiklar som används i detta syfte ska betraktas som förpackningar. Transportförpackningar omfattar dock inte väg-, järnvägs-, fartygs- eller flygfraktcontainrar. Producentansvaret tillämpas inte på producenter vars omsättning underskrider en miljon euro. Alla producenter ska underlätta att förpackningsavfallet återanvänds eller återvinns så långt som möjligt.

4) (2014/54) *Batterier och ackumulatorer.* Landskapsregeringen kan avseende batterier och ackumulatorer, för genomförande av den Europeiska unionens

direktiv, i förordning besluta om producentansvar för producenter samt om sådan information som en producent eller annan ekonomisk aktör ska tillhandahålla om en produkt och insamlingssystem för att få ett miljömässigt godtagbart omhändertagande av förbrukade batterier och ackumulatorer.

2 mom. upphävt (2014/54).

23ba §. (2014/54) *Distributörens mottagningsskyldighet*

En distributör ska på sitt försäljningsställe kostnadsfritt ta emot följande kasserade produkter av innehavaren:

1) Bärbara batterier och ackumulatorer; inget krav på köp av en ny produkt får ställas som villkor för mottagningen.

2) Sådana elektriska och elektroniska produkter som används i hushåll och i fråga om vilka inga yttre mått överstiger 25 centimeter och inga krav på köp av en ny produkt får ställas som villkor för mottagning.

3) Andra än i 2 punkten avsedda elektriska och elektroniska produkter som används i hushåll och i stället för vilka innehavaren köper en ny motsvarande produkt.

Mottagningsskyldigheten enligt 1 mom. 2 punkten gäller inte dagligvarubutiker med en butiksyta som understiger 1 000 kvadratmeter och inte heller någon annan butik med en butiksyta som understiger 400 kvadratmeter. Distributören får ordna en mottagning som avses i 1 mom. 2 och 3 punkterna även i försäljningsställets omedelbara närhet.

Om en distributör av bilbatterier och bilackumulatorer avsedda för privata fordon tar emot motsvarande kasserade batterier och ackumulatorer, ska de tas emot kostnadsfritt och inget krav på köp av en ny produkt får ställas.

Distributören ska ordna mottagningen av kasserade produkter så att man i den mån det är möjligt förhindrar att de kasserade produkter som samlas in går sönder. Distributören ska samla ihop kasserade produkter i partier som är lämpliga för transport. Distributören får överlämna de kasserade produkterna bara till en transportör eller behandlare som handlar för producentens räkning. Distributören ska stå för kostnaderna för den mottagning som han ordnar. Genom landskapsförordning får närmare bestämmelser utfärdas om mottagning av kasserade produkter och arrangemang för lagring och transport i samband med mottagningen i syfte att främja återanvändning av produkter och delar av dem och förberedelse för återanvändning.

Elektriska och elektroniska produkter (2006/50)**23c §.** (2006/50) *Särskilda bestämmelser om elektriska och elektroniska produkter*

Varje producent av elektriska och elektroniska produkter svarar för kostnaderna för återvinning och annan avfallshantering av de egna produkter som släppts ut på marknaden den 13 augusti 2005 eller därefter, bara om den kasserade produkten ersätts med en motsvarande produkt eller med en produkt med samma användningsändamål. Producenterna ska lämna en garanti om finansiering av hanteringen av förbrukade elektriska och elektroniska produkter som släpps ut på marknaden för

att användas i hushåll. En sådan garanti kan bestå i att en producent deltar i lämpliga system för finansiering av hanteringen av förbrukade elektriska och elektroniska produkter eller av en materialåtervinningsförsäkring eller ett spärrat konto. (2014/54)

Producenterna svarar gemensamt för kostnader för återvinning och annan avfallshantering av elektriska och elektroniska produkter vilka släppts ut på marknaden före den 13 augusti 2005 (historiskt avfall), om avfallet lämnats från

1) privathushåll och

2) andra användare än privathushåll om det ersätts av nya produkter av samma typ eller av produkter som fyller samma funktion.

Säljare och andra distributörer av elektriska och elektroniska produkter är skyldiga att av köpare ta emot sådana kasserade elektriska och elektroniska produkter från hushåll som ersätts med en motsvarande ny produkt eller anvisa köparen en annan lämplig mottagningsplats i närområdet. De kan avtala med tredje part om överförande av skyldighet de har enligt denna lag.

23ca §. (2014/54) *Behörigt ombud för producent av elektriska och elektroniska produkter eller annan aktör*

En producent som är etablerad i landskapet och som säljer elektriska och elektroniska produkter genom distansförsäljning direkt till användare i en annan medlemsstat i Europeiska unionen ska utse ett behörigt ombud, som i stället för producenten svarar för att dennes skyldigheter fullgörs i medlemsstaten i fråga. En producent som är etablerad i en annan medlemsstat i Europeiska unionen och som säljer elektriska och elektroniska produkter genom distansförsäljning direkt till användare i landskapet ska på motsvarande sätt utse ett behörigt ombud, som i stället för producenten svarar för att dennes skyldigheter fullgörs i landskapet.

En aktör, som är etablerad i en annan medlemsstat i Europeiska unionen och som motsvarar en producent och levererar elektriska och elektroniska produkter för marknaden i landskapet genom annan än distansförsäljning, kan utse ett behörigt ombud som i stället för den producent som är etablerad i landskapet svarar för att dennes skyldigheter fullgörs i landskapet.

Till behörigt ombud ska utses en fysisk eller juridisk person som är etablerad i det land till vilket de elektriska eller elektroniska produkterna enligt 1 eller 2 mom. säljs. Det behöriga ombudet ska utses genom en skriftlig fullmakt. Den som utses till behörigt ombud är skyldig att informera producenterna i fråga om sin fullmakt och om ändring eller återkallande av den.

Vad som i denna lag bestäms om en producent, med undantag för producenternas rätt enligt 7a § att grunda en producentammanslutning, gäller behöriga ombud enligt 1 och 2 mom. Bestämmelserna om producentammanslutningar i 7b § gäller också behöriga ombud.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om förfarandet när ett behörigt ombud utses samt om ombudets skyldighet att informera producenterna om sin fullmakt och verksamhet.

Se LF (2015:7) om producentansvar.

23cb §. (2014/54) *Särskilda bestämmelser om begagnade elektriska och elektroniska produkter*

Om en produktinnehavare avser att transportera en begagnad elektrisk eller elektronisk produkt till ett annat land som en produkt och inte som avfall, ska denne påvisa att klassificeringen är korrekt genom att visa upp en räkning eller ett avtal i fråga om försäljning av produkten eller överföring av äganderätten, ett testcertifikat, en fraktsedel eller motsvarande intyg, en utredning eller ett dokument som gäller produktens skick eller kvalitet, samt genom att lägga fram bevis på att produkten skyddats mot skador på ett ändamålsenligt sätt under transporten. Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om bevis, testmetoder, testresultat, utredningar och andra uppgifter som behövs för att en begagnad elektrisk eller elektronisk produkt ska klassificeras som produkt samt om tillräckliga åtgärder för att skydda produkten från skador. De uppgifter och åtgärder som krävs kan variera enligt produkttyp, användargrupp eller ändamål.

Om bevis som avses i 1 mom. på att en begagnad elektrisk eller elektronisk produkt ska klassificeras som en produkt inte kan läggas fram, ska produkten betraktas som avfall och en transport av den till ett annat land som olaglig transport enligt avfallstransportförordningen.

Ägare av skrotfordon och uttjänta fordon (2006/50)

24 §. På den som i register över motorfordon antecknats såsom innehavare av visst fordon skall i fråga om skrotfordon tillämpas samma bestämmelser som gäller för ägare av sådant fordon. Är fordon avregistrerat anses såsom skrotfordonets ägare den som senast varit antecknad såsom fordonets innehavare, såvitt han ej kan styrka att fordonet överlåtits till någon annan. Såsom ägare anses också den som ägt eller på nämnt sätt innehaft skrotfordonet, men övergivit det.

Omhändertagande av skrotfordon

25 §. Ägaren till ett skrotfordon eller ett uttjänt fordon skall transportera detta till en mottagnings- eller behandlingsanläggning som inrättats för ändamålet. Om inte ägaren fullgör detta skall renhållningsmyndigheten på dennes bekostnad ordna transporten. (2005/18)

2 mom. upphävt (2005/18).

Skrotfordon vars ägare är okänd forslas bort på renhållningsmyndighetens försorg.

25a §. (2005/18) Producenten har producentansvar för

1) personbilar (kategori M1 enligt definitionen i bilaga II A till direktiv 70/156/EEG),

2) paketbilar (kategori N1 enligt definitionen i bilaga II A till direktiv 70/156/EEG),

3) trehjuliga motordrivna fordon (kategori L2e enligt definitionen i direktiv 2002/24/EG, moped),

4) fyrehjuliga motordrivna fordon (kategori L6e enligt definitionen i direktiv 2002/24/EG) samt

5) andra fordon som kan jämföras med dessa såsom ambulanser, husbilar och begravningsbilar.

Producenten skall avseende de fordon som avses i 1 mom. använda sådana kodningsstandarder för kom-

K 19 LL (1981:3) om renhållning

ponenter och material som är ägnade att underlätta återanvändning och återvinning. Producenten skall tillse att auktoriserade behandlingsanläggningar får information om demontering av varje typ av fordon inom sex månader efter att den släppts ut på marknaden.

Bestämmelserna om producentansvar omfattar inte fordon som är registrerade utanför landskapet eller sådana veteranfordon som avses i landskapsförordningen (1997:19) om veteranfordon.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning föreskriva närmare om

- 1) vilka fordon som avses i 1 mom.,
- 2) information som tillståndshavaren för en i 2 mom. avsedd anläggning skall lämna till motorfordonsbyrån samt om
- 3) vad som skall framgå av ett skrotningsintyg som avses i 25d §.

Se LF (2015:7) om producentansvar.

25b §. (2005/18) Producenten skall avseende uttjänta fordon samt kasserade fordonsdelar och material ordna insamling och förbehandling samt tillse att återanvändning och återvinning sker i enlighet med sådana kvantitativa mål och villkor som avses i 38 a § 3 punkten. En producent kan bemyndiga en enskild behandlingsanläggning, som i enlighet med denna lag har avfallstillstånd för ändamålet, att utföra förbehandling eller slutlig behandling för återanvändning eller återvinning. En sådan anläggning benämns *auktoriserad behandlingsanläggning*.

Producenten skall svara för kostnaderna för förbehandling och slutlig behandling av uttjänta fordon som registrerats i landskapet från det att ett fordons sista ägare eller innehavare har överlämnat det till en anläggning för insamling eller förbehandling.

Producenten skall se till att demonteringsinformation tillhandahålls för varje typ av nytt fordon inom sex månader efter det att fordonet släppts ut på marknaden. I informationen skall de olika fordonskomponenterna och fordonsmaterialen samt lokaliseringen av de farliga ämnena i fordonen anges i den omfattning som behövs för att behandlingsanläggningarna skall kunna följa bestämmelserna i direktivet om uttjänta fordon 2000/53/EG samt de bestämmelser som utfärdats med stöd av direktivet.

Producenten skall till landskapsregeringen lämna de uppgifter om omhändertagandet av uttjänta fordon, fordonsdelar och material samt om andra förhållanden som landskapsregeringen behöver för att kontrollera att ovan nämnda bestämmelser om uttjänta fordon följs. Landskapsregeringen kan besluta närmare om sådan uppgiftsskyldighet.

Se LF (2015:7) om producentansvar.

25c §. (2005/18) Producenten skall vid marknadsföring och försäljning av fordon samt på förfrågan informera om insamlingen av uttjänta fordon samt syftet med detta. Informationen skall dessutom innehålla uppgifter om

- 1) fordons och komponenters konstruktion med avseende på möjligheter till återvinning och materialåtervinning,
- 2) från miljösynpunkt godtagbar behandling av uttjänta fordon, särskilt i fråga om demontering och tömning av vätskor,

- 3) optimerade metoder för återanvändning, materialåtervinning och återvinning av uttjänta fordon och deras komponenter samt

- 4) vilka framsteg som gjorts när det gäller återanvändning och materialåtervinning för att minska det avfall som skall bortskaffas och för att öka återanvändningen och graden av materialåtervinning.

25d §. (2008/126) Den som mottar ett uttjänt fordon ska kontrollera den sista innehavarens rätt att överlåta det uttjänta fordonet. Mottagaren ska till dess siste innehavare eller ägare avgiftsfritt lämna ett skrotningsintyg, som visar att det uttjänta fordonet har omhändertagits för skrotning. Uttjänta fordon får endast tas emot av en för skrotfordon avsedd behandlingsanläggning vilken uppfyller kraven på tillstånd eller miljögranskning i 5a kap. och i enlighet med 25b § 1 mom. är auktoriserad för uppgiften. Rätt att på behandlingsanläggningens vägnar utge ett sådant skrotningsintyg kan av anläggningens innehavare genom fullmakt ges till försäljare av fordon och särskilda insamlare av fordon som utfäst sig att lämna de uttjänta fordonen till tillståndshavarens anläggning. Landskapsregeringen ska meddelas om sådan fullmakt har givits.

Med avvikelse från vad som stadgas i 1 mom. får mottagaren av ett uttjänt fordon av annan överlåtare än en kommun debitera en avgift för att utge skrotningsintyg, om väsentliga fordonskomponenter saknas i fordonet eller om det finns främmande föremål eller ämnen i fordonet. Avgiften får i sådant fall inte sättas högre än som kan anses vara skäligt för att täcka den värde-minskning eller de merkostnader som bristerna medför.

Skrotningsavgift

26 §. (1998/91) För täckande av de kostnader som förorsakas samhället till följd av omhändertagande och skrotning av motorfordon som inte längre används upp bärs avgift varom stadgas i landskapslagen (1993:19) om besiktning och registrering av fordon.

27 §. För omhändertagande av skrotfordon på uppsamlingsplats skall ingen avgift upp bäras.

Landskapsregeringen kan föreskriva att till den ägare som själv ombesörjer forsling av skrotfordon till uppsamlingsplatsen skall av härför anvisade medel erläggas skrotningspremie.

Föremål i skrotfordon

28 §. I skrotfordon påträffat föremål behandlas som hittegods om det ej är avsett för fortgående bruk i fordonet.

5a kap. Tillstånd och miljögranskning (2008/126)

28a §. (2008/126) *Om prövning och prövningsmyndighet*
För hantering av avfall krävs tillstånd och miljögranskning enligt denna lag i den utsträckning som bestäms i detta kapitel. I fråga om prövningsmyndighet och förfarande gäller vad som stadgas i landskapslagen om miljöskydd.

28b §. (2008/126) *Krav på tillstånd*

Tillstånd krävs för en verksamhet som yrkesmässigt eller i en offentlig anläggning återvinner eller bortskaffar avfall, inklusive beredning före återvinning eller

bortskaffande, med undantag av vegetabiliskt jord- och skogsbruksavfall samt obehandlat träavfall. (2011/72)

Under förutsättning att landskapsregeringen genom en landskapsförordning har meddelat allmänna instruktioner för verksamheten i fråga samt dessutom beträffande farligt avfall har fastställt särskilda villkor för återvinning, kan landskapsregeringen genom en landskapsförordning stadga om undantag från krav på tillstånd enligt 1 mom. för (2011/72)

1) (2011/72) inrättningar eller företag som själva bortskaffar annat avfall än farligt avfall som uppkommer i den egna verksamheten på den plats där det uppkommer och

2) inrättningar eller företag som återvinner avfall.

28c-28d §§. Upphävda (2008/126).

28e §. (2008/126) *Beslut om tillstånd*

Beslut om tillstånd enligt denna lag ska utöver vad som följer av landskapslagen om miljöskydd omfatta uppgifter om

- 1) mängd och slag av avfall,
- 2) tekniska krav,
- 3) (2011/72) säkerhets- och försiktighetsåtgärder som ska vidtas,
- 4) (2011/72) platsen för bortskaffandet eller återvinningen,
- 5) behandlingsmetod,
- 6) (2011/72) behövliga övervaknings- och kontrollförfaranden och
- 7) (2011/72) behövliga instruktioner om avslutande och efterbehandling.

28f-28h §§. Upphävda (2001/33).

28i §. (2008/126) *Krav på miljögranskning*

Miljögranskning krävs för

- 1) (2011/72) återvinning och bortskaffande som är undantagna från tillståndsplikten enligt 28b § 2 mom.,
- 2) yrkesmässig insamling av avfall,
- 3) yrkesmässig transport av avfall,
- 4) (2011/72) yrkesmässig försäljning eller förmedling av avfall för återvinning eller bortskaffande samt
- 5) verksamhet som är av väsentlig betydelse för avfallshanteringen och som landskapsregeringen genom landskapsförordning belagt med krav på miljögranskning.

Prövningsmyndigheten ska föra ett register över de i 1 mom. nämnda verksamheterna. (2011/72)

28j-28k §§. Upphävda (2008/126).

28l §. (2008/126) *Verksamhetsutövarens skyldighet att föra eget register*

En verksamhetsutövare som omfattas av krav på tillstånd enligt 28b § eller som i yrkesmässig verksamhet producerar farligt avfall och verksamhetsutövare som yrkesmässigt samlar in eller transporterar farligt avfall eller agerar som handlare och mäklare av farligt avfall ska föra ett register över avfallet och dess återvinning eller bortskaffande. Registret ska omfatta avfallens mängd, art och ursprung och i förekommande fall destination, insamlingsfrekvens, transportmetod samt behandlingsmetod. (2011/72)

Registret ska bevaras i minst tio år. Uppgifterna i registret ska på anmodan ges till prövnings- eller tillsynsmyndigheten.

28m §. Upphävda (2008/126).

28n §. (2011/72) *Avfallstransporter*

I Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 om transport av avfall finns bestämmelser om transport av avfall. För avfallstransporter som sker inom landskapet gäller dock landskapslagstiftning.

28o §. Upphävda (2008/126).

6 kap. Särskilda bestämmelser

Föreskrifter för renhållningen

29 §. (2011/72) En renhållningsmyndighet kan utfärda närmare föreskrifter rörande avfallsskär, -säckar och utrymmen, dessas placering, tömning, rengöring och underhåll samt rörande sortering, återvinning och återanvändning av avfall ävensom rörande andra frågor i anslutning till insamling, förvaring, bortforsling och bortskaffande av avfall. Föreskrifterna ska bringas till allmän kändedom i den ordning som gäller för tillkännagivande av kommunala meddelanden i kommunen samt särskilt meddelas landskapsregeringen.

Uppsnygning av nedskräpat område

30 §. Den som förorsakat eller eljest är ansvarig för nedskräpning med avfall är skyldig att snygga upp området samt att vidtaga erforderliga förebyggande åtgärder för framtiden.

Kan det inte utrönas vem som förorsakat eller eljest är ansvarig för nedskräpningen och ankommer inte renhållningen jämlikt 9 § på fastighetsinnehavaren, skall renhållningsmyndigheten vidtaga åtgärder som avses i 1 mom.

Tvångsåtgärder

31 §. Försummar någon att utföra åtgärd som det på grund av bestämmelserna i denna lag eller på grund av föreskrifter som utfärdats med stöd av lagen åligger honom att utföra, kan åtgärden utföras genom renhållningsmyndighetens försorg på den försumliges bekostnad.

Är åtgärd som avses i 1 mom. sådan att den kan utföras endast av den som är skyldig att utföra densamma eller prövas tillräcklig anledning till utförande av åtgärden genom renhållningsmyndighetens försorg inte föreliggande, kan kommunen på framställning av myndigheten vid vite ålägga den försumlige att fullgöra sin skyldighet. (1997/79)

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan i sin egenskap av tillsynsmyndighet enligt 5a kap. ålägga en försumlig att vid vite fullgöra sin skyldighet då denna trots anmaning inte fullgjort förpliktelsen. (2007/118)

32 §. Renhållningsavgifter och kostnader för åtgärder som avses i 31 § 1 mom. får indrivnas utan dom eller utslag i den ordning som är föreskriven för indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg.

Skyldighet att lämna uppgifter

33 §. Fastighetsinnehavare är skyldig att på begäran lämna renhållningsmyndigheten uppgifter om kvantiteten och sammansättningen av avfall som uppkommer på

K 19 LL (1981:3) om renhållning

fastigheten, om egenskaper hos avfallet som kan vara av betydelse med hänsyn till behandlingen och om övriga omständigheter som kan ha betydelse vid hanteringen av avfallet.

Föreligger det skäl antaga att avfall av visst slag kan ha skadebringande eller i annat avseende mer menliga egenskaper än avfall i allmänhet, skall fastighetsinnehavaren självant och ofördröjligen meddela renhållningsmyndigheten härom.

Rätt att begära och skyldighet att mottaga upplysningar som avses i 1 och 2 mom. har på renhållningsmyndighetens vägnar den som handlar bortforsling av avfall, om ombesörjandet av bortforslingen ankommer på kommunen, samt den som förestår allmän avfallsbehandlingsanläggning.

Inspektioner (2002/19)

34 §. (2008/126) Renhållningsmyndighet eller person som av denna myndighet förordnats att utföra inspektioner ska beredas tillträde till alla sådana ställen där avfall hanteras.

Innan inspektion som avses i 1 mom. vidtas ska ställets innehavare beredas tillfälle att bli hörd, om inte ändamålet med inspektionen förutsätter något annat. Inspektion ska utföras så att verksamheten inte störs onödigt. Över inspektion ska protokoll genast upprättas och de missförhållanden som iakttagits ska antecknas i protokollet. En kopia av protokollet ska delges innehavaren av det kontrollerade stället.

Vad i 1 mom. är stadgat gäller dock inte bostadslägenhet såfärr inte lägenhetsinnehavaren givit sitt samtycke till inspektionen.

Polismyndighet är skyldig att lämna det biträde som behövs för att åtgärd som avses i 1 mom. ska kunna genomföras.

[Tystnadsplikt]

35 §. Upphävt (2008/126).

Besvär

36 §. Renhållningsmyndighets beslut enligt denna lag kan överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol genom besvär. Besvärstiden är 30 dagar räknat från dagen för delfäende av beslutet. I fråga om beslut som avses i 20 § och 23 § 2 mom. räknas besvärstiden från utgången av den för framställande av anmärkning föreskrivna fristen. Har anmärkning framställts, räknas besvärstiden från dagen för delfäendet av det i anledning av anmärkningen fattade beslutet. (1998/91)

Oberoende av ändringssökande skall renhållningsavgift erläggas inom angiven betalningstid.

3 mom. upphävt (2008/126).

Om sökande av ändring gäller i övrigt vad som bestäms i 25 och 26 §§ självstyrelselagen för Åland. (1998/91)

Tidigare 5 mom. har blivit 4 mom. genom (2006/50).

Besvär över Ålands förvaltningsdomstols beslut i ett ärende som gällde skyldighet att betala renhållningsavgift enligt 17 och 18 §§ i landskapslagen om renhållning kunde anföras endast under förutsättning att HFD beviljade besvärstillstånd. **HFD 29.1.2015 liggare 222.**

Straffbestämmelser

37 §. Den som underlåter att fullgöra förpliktelse som åvilar honom på grund av bestämmelserna i denna lag eller på grund av föreskrifter som utfärdats med stöd av lagen eller som på annat sätt bryter mot lagen eller med stöd därav utfärdade föreskrifter skall för *renhållningsförseelse* dömas till böter.

Den som lämnat ett skrotfordon eller uttjänt fordon så att renhållningsmyndigheten med stöd av 25 § 1 mom. nödgats ombesörja flyttningen skall för *lämnande av fordon i omgivningen* dömas till böter eller fängelse i högst tre månader. (2005/18)

Den som eljest så skräpat ned eller osnyggat i miljön eller fört avfall till annan än för avfall i varje särskilt fall avsedd plats eller eljest försummat av denna lag härflytande skyldighet att anordna renhållning, att härav vållats fara för människors hälsa, avsevärt men för processerna i naturen, anmärkningsvärd minskning av trivselsn, påtaglig förfölning av landskapsbilden eller betydande skada för annans egendom, skall för *renhållningsbrott* dömas till fängelse i högst två år eller till böter.

På renhållningsbrott tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar i 9 kap. strafflagen (FFS 39/1889). (2011/42)

37a §. (2014/54) *Olaga avfallstransport*

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet i strid med bestämmelserna i artikel 2.35 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 om transport av avfall transporterar avfall så att gärningen är ägnad att förorena miljön, orsaka andra motsvarande skadliga förändringar i miljön, skräpa ned miljön eller förorsaka fara för hälsan, ska för *olaga avfallstransport* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Om vid olaga transport av avfall

1) den skada eller fara för skada som vållats miljön eller hälsan är synnerligen stor med beaktande av den orsakade eller hotande skadans långvarighet, omfattning eller andra omständigheter eller

2) brottet begås trots en myndighets påbud eller förbud och brottet även bedömt som en helhet är grovt, ska gärningsmannen för *grov olaga avfallstransport* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år.

Om vid olaga transport av avfall, med hänsyn till att den fara eller skada som har vållats miljön eller hälsan, varit mindre betydande eller andra omständigheter vid brottet bedömd som en helhet är ringa, ska gärningsmannen för *avfallstransportförseelse* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Försök till ett uppsåtligt brott som avses i denna paragraf är straffbart.

På olaga avfallstransport tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar i 9 kap. strafflagen (FFS 39/1889).

Närmare bestämmelser om verkställighet och tillämpning av lagen (2006/50)

38 §. (2005/18) Landskapsregeringen kan för särskilda produkter, för vilka producentansvar gäller enligt denna lag, i landskapsförordning besluta närmare om skyldighet för producenter eller dem som annars introducerar

på marknaden, förmedlar, säljer, överlåter eller förpackar en produkt att

1) ta tillbaka förpackningar eller kasserade produkter om det är ändamålsenligt för en fungerande avfallshandling,

2) antingen helt eller delvis på annat sätt sörja för användandet av avfallshandlingen eller att

3) svara för de kostnader som handeringen medför.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning föreskriva om rättighet eller skyldighet för avfallsinnehavaren att föra avfallet till avfallshandling som anordnas på det sätt som avses i 1 mom. 2 punkten eller att på annat sätt delta i handeringen. Ett i 1 mom. 1 punkten avsett ansvar för att ta tillbaka förpackningar eller kasserade produkter kan genom avtal överlåtas till en tredje part.

Se LF (1998:93) om förpackningar och förpackningsavfall och LF (2015:7) om producentansvar.

38a §. (2005/18) Landskapsregeringen kan i landskapsförordning föreskriva närmare om särskilda slag av avfall och produkter för vilka producentansvar gäller enligt denna lag. Sådana bestämmelser kan gälla

1) klassificering, förpackning, märkning och om sådana uppgifter som skall lämnas för att en effektiv och säker handering skall äga rum,

2) kontroll och tillsyn, retursystem och premier, förbud, begränsningar och villkor vid handel med produkten, transport och vidareförmedling, insamling, sortering, förvaring, lagring, återanvändning, återvinning, återvinningsgrader, handering och behandling av uttjänta produkter eller avfall samt om tekniska krav och åtgärder som skall vidtas för att minska hälso- eller miljörisker,

3) kvantitativa mål och villkor för återanvändning, materialåtervinning eller återvinning av produkter eller produktgrupper samt om tidsfrister för när sådana mål skall nås samt om skyldighet att lämna sådan information som behövs för att landskapsregeringens övervakning i enlighet med denna lag och bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen,

4) skyldighet för producenter inom ett visst produktområde att samarbeta, om det är nödvändigt för att undanröja eller hindra uppkomsten av parallella återanvändnings- och återvinningssystem som orsakar uppenbar olägenhet för systemens allmänna funktion,

5) (2006/50) kodningsstandarder och demonteringsinformation för sådana fordon för vilka producentansvar gäller för tillverkaren, den som yrkesmässigt importerar eller den som yrkesmässigt förmedlar fordon,

6) (2006/50) den information om insamling av uttjänta produkter som en producent eller annan ekonomisk aktör skall tillhandahålla om en produkt och dess komponenter, för att få ett miljömässigt godtagbart omhändertagande samt för att på bästa sätt kunna återanvända eller återvinna uttjänta produkter och deras komponenter,

7) (2006/50) information till användare och behandlare om insamling, återanvändning, demontering av och möjligheten till materialåtervinning av produkter samt om var i en produkt det finns farliga ämnen eller delar samt

8) (2006/50) tillämpning av bestämmelser om producentansvar i de fall produkter anskaffats utanför land-

skapet eller förts ut ur landskapet genom elektronisk handel eller annan form av distanshandel.

I landskapsförordning kan ges närmare bestämmelser om sortering av byggnads- och rivningsavfall.

Se LF (1998:93) om förpackningar och förpackningsavfall, LF (2015:7) om producentansvar och LF (1998:110) om PCB-avfall.

7 kap. Ikraftträdelsebestämmelser

39 §. (1998/91) Denna lag träder i kraft den 1 november 1998.

Skyldigheterna enligt 28b och 28i §§ skall fullgöras senast inom ett år efter att denna lag trätt i kraft. Hänsyn till tekniska och ekonomiska svårigheter att uppnå bästa möjliga resultat som beror på att en anläggning uppförts eller annan teknik införts före denna lags ikraftträdande tas under en övergångsperiod fram till den 24 september 2007.

40-42 §§. Upphävda (1998/91).

Ikraftträdandebestämmelse (2011/72):

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2011.

De ärenden som har anhängiggjorts när denna lag träder i kraft behandlas enligt de bestämmelser som gäller före lagens ikraftträdande.

Om begreppet slutligt omhändertagande används i en bestämmelse som utfärdats med stöd av landskapslagen (1981:3) om renhållning ska det anses avse begreppet bortskaffande som används i denna lag.

K 20 Landskapsförordning (2011:74) om renhållning

1 §. (2016/49) Bestämmelser om de egenskaper som gör att avfall klassificeras som farligt avfall finns i kommissionens förordning (EU) nr 1357/2014 om ersättning av bilaga III till Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG om avfall och om upphävande av vissa direktiv.

2 §. (2016/49) Avfallsförteckningen med bestämmelser om och en förteckning över de vanligaste typerna av avfall och farligt avfall i bilaga 4 i statsrådets förordning om avfall (FFS 179/2012) gäller på Åland. Undantagsmöjligheten i 2.2 1 mom. i bilaga 4 ska i landskapet lyda "om inte landskapsregeringen i enstaka fall har beslutat något annat".

3 §. (2016/49) Ändringar i riksförordningen i 2 § ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

4 §. Återvinning enligt 2 § landskapslagen om renhållning är de förfaranden som räknas upp i bilaga 1. Bortskaffande enligt 2 § landskapslagen om renhållning är de förfaranden som räknas upp i bilaga 2.

5 §. Farligt avfall som samlas in, transporteras eller tillfälligt lagras ska vara förpackat och märkt i enlighet med gällande internationella normer och gemenskapsnormer. Om farligt avfall överläts ska det åtföljas av ett identifieringsdokument, som får vara i elektronisk form, med lämpliga uppgifter enligt bilaga I B till förordning (EG) nr 1013/2006.

6 §. Spilloljor ska samlas in separat, om det är tekniskt genomförbart. Spilloljor med olika egenskaper får inte

K 20 LF (2011:74) om renhållning

blandas och spilloljor får inte blandas med andra typer av avfall eller ämnen, om sådan blandning hindrar deras behandling, om det är tekniskt genomförbart och ekonomiskt bärkraftigt.

Med spilloljor avses mineralbaserade eller syntetiska smörjoljor eller oljor för industriella ändamål som inte längre lämpar sig för det syfte som de ursprungligen var avsedda för, t.ex. använda oljor för förbränningsmotorer och växellådor samt turbinoljor och hydrauloljor.

7 §. Separat insamling ska ordnas för papper, metall, plast, glas och biologiskt avfall. Med biologiskt avfall avses biologiskt nedbrytbart trädgårds- och parkavfall, livsmedels- och köksavfall från hushåll, restauranger, catering och detaljhandelslokaler och jämförbart avfall från livsmedelsindustrin.

8 §. Förberedandet för återanvändning och materialåtervinning av avfallsmaterial, som ska omfatta åtminstone papper, metall, plast och glas från hushåll och, eventuellt, samma material från andra källor förutsatt att dessa avfallsflöden liknar avfall från hushåll, ska senast 2020 öka till totalt minst 50 viktprocent.

9 §. Förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall, med undantag för sådant naturligt förekommande material som definierats i kategori 17 05 04 i avfallsförteckningen, ska senast 2020 öka till minst 70 viktprocent, varvid också ska medräknas sådana fall där avfall används som fyllmaterial för att ersätta annat material.

10 §. Den som huvudsakligen genomför byggande eller rivningsarbete ska i samarbete med planerare, entreprenörer och andra parter i byggandet handla särskilt så att

a) det uppkommer så lite bygg- och rivningsavfall som möjligt och att användbara föremål och ämnen tas till vara och återanvänds i mån av möjlighet

b) byggnadsmaterial används sparsamt och avfall som lämpar sig för byggande används i stället för byggnadsmaterial i mån av möjlighet, samt

c) bygg- och rivningsavfall inte försakar någon fara eller skada för hälsan eller miljön eller någon betydande olägenhet eller svårighet för ordnandet av avfallshantering.

11 §. Byggandet ska planeras och genomföras samt byggavfallet insamlas och transporteras så att de avfallstyper som ska utnyttjas och följande avfallstyper hållas åtskilda eller sorteras åtskilda från varandra och från annat byggnadsavfall och byggnadsmaterial:

a) betong-, tegelstens-, mineralplatt-, keramik- och gipsavfall,

b) oimpregnerat träavfall,

c) metallavfall samt

d) mark- och stensubstansavfall och muddermassor.

Bestämmelser om separering av farligt avfall finns i 8d § landskapslagen om renhållning.

Byggavfallsinnehavaren ska ansvara för att byggavfall återvinns, om det är tekniskt möjligt och om återvinningen inte medför oskäliga merkostnader i jämförelse med avfallshantering som ordnas på annat sätt.

En annan byggavfallsinnehavare än den som huvudsakligen genomför byggandet ska vidta i 1 och 2 mom.

nämnda åtgärder i samarbete med den som huvudsakligen genomför byggandet.

Ikraftträdandebestämmelse (2011:74):

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2011. Genom denna förordning upphävs Ålands landskapsstyrelsens beslut (1998:92) om avfall och farligt avfall samt förfaranden för återvinning och slutligt omhändertagande.

Bilaga 1 (2016/49)

Återvinningsförfaranden

R 1 Användning främst som bränsle eller annan energikälla (*).

R 2 Återvinning/regenerering av lösningsmedel.

R 3 Materialåtervinning av organiska ämnen som inte används som lösningsmedel (inklusive kompostering och andra biologiska omvandlingsprocesser) (**).

R 4 Materialåtervinning av metaller och metallföreningar.

R 5 Materialåtervinning av andra oorganiska material (***)

R 6 Regenerering av syror eller baser.

R 7 Återvinning av komponenter som används för att minska föroreningar.

R 8 Återvinning av katalysatorkomponenter.

R 9 Omräffinerad av olja eller annan återanvändning av olja.

R 10 Markspridning med positiva effekter på jordbruket eller ekologin.

R 11 Användning av avfall som har uppkommit genom något av förfarandena R 1–R 10.

R 12 Utväxling av avfall som ska bli föremål för något av förfarandena R 1–R 11 (****).

R 13 Lagring av avfall före något av förfarandena R 1–R 12 (utom tillfällig lagring, före insamling, på den plats där avfallet har uppkommit) (*****).

(*) Detta omfattar förbränningsanläggningar avsedda för fast avfall vilkas energieffektivitet uppgår till minst - 0,60 för anläggningar som tagits i drift och tilldelats tillstånd enligt gällande gemenskaps-lagstiftning före den 1 januari 2009,

- 0,65 för anläggningar som fått tillstånd efter den 31 december 2008,

enligt följande formel:

Energieffektivitet = $(E_p - (E_f + E_i)) / (0,97 \times (E_w + E_f))$, där följande gäller:

E_p är den energi som årligen produceras i form av värme eller elektricitet. Den beräknas genom att energin i form av elektricitet multipliceras med 2,6 och värme som produceras för kommersiella ändamål multipliceras med 1,1 (GJ/år).

E_f är den årliga energitillförseln till systemet från sådana bränslen som bidrar till produktionen av ånga (GJ/år).

E_w är den energi som kan utvinnas från det behandlade avfallet under ett år beräknad utifrån avfallets nettovärmevärde (GJ/år).

E_i är den energi som importerats under ett år, bortsett från E_w och E_f (GJ/år).

0,97 är en faktor som motsvarar energiförlusterna på grund av bottenaska och strålning.

Denna formel ska tillämpas i enlighet med referensdokumentet om bästa tillgängliga teknik vid förbränning av avfall.

Energieffektivitetsformelns värde kommer att multipliceras med en klimatkorrigeringsfaktor (CCF) enligt nedanstående:

1.	Klimatkorrigeringsfaktor för anläggningar som tagits i drift och beviljats tillstånd enligt gällande unionslagstiftning före den 1 september 2015.
	CCF = 1 om HDD > = 3 350
	CCF = 1,25 om HDD < = 2 150
2.	CCF = $-(0,25/1\ 200) \times \text{HDD} + 1,698$ då HDD 2 150 < 3 350
	Klimatkorrigeringsfaktor för anläggningar som beviljats tillstånd efter den 31 augusti 2015 och för anläggningar under punkt 1 efter den 31 december 2029:
	CCF = 1 om HDD > = 3 350
	CCF = 1,12 om HDD < = 2 150
	CCF = $-(0,12/1\ 200) \times \text{HDD} + 1,335$ då HDD 2 150 < 3 350

(Det värde som erhålls som klimatkorrigeringsfaktor avrundas till tre decimaler).

Graddagsvärdet för uppvärmning bör tolkas som det genomsnittliga årliga graddagsvärdet för avfallsförbränningsanläggningen, beräknat för en period om 20 år i följd före det år för vilket klimatkorrigeringsfaktorn beräknas. För beräkningen av graddagsvärdet för uppvärmning bör följande metod, som fastställts av Eurostat, användas: Klimatkorrigeringsfaktorn är lika med $(18\text{ °C} - T_m) \times d$, om T_m är lägre än eller lika med 15 °C (tröskelvärde, uppvärmning), och lika med noll om T_m är högre än 15 °C ; T_m är här lika med mediantemperaturen $(T_{\text{min}} + T_{\text{max}})/2$ utomhus under en period om d dagar. Beräkningar ska utföras dagligen ($d = 1$), tills summan motsvarar ett år.

(**) Detta omfattar förgasning och pyrolys med utnyttjande av komponenterna som kemikalier.

(***) Detta omfattar jordtvätt som medför återställande av mark och återvinning av oorganiska byggmaterial.

(****) Om det inte finns någon annan lämplig R-kod, kan detta omfatta inledande förfaranden före återvinning, inklusive förbehandling, t.ex. demontering, sortering, krossning, komprimering, pelletering, torkning, fragmentering, konditionering, omförpackning, separering, sammansmältning eller blandning för överlämnande till någon av verksamheterna R 1–R 11.

(*****) Med tillfällig lagring avses inledande lagring enligt punkt 10 i artikel 3 i direktiv 2008/98/EG.

Bilaga 2

Bortskaffningsförfaranden

D 1 Deponering på eller under markytan (t.ex. på avfallsdeponier eller liknande).

D 2 Behandling i markbädd (t.ex. biologisk nedbrytning av flytande avfall och slam i jord eller liknande).

D 3 Djupinjicering (t.ex. insprutning av pumpbart avfall i källor, saltgruvor eller naturligt förekommande förvaringsrum och liknande).

D 4 Invallning (t.ex. placering av flytande avfall och slam i dagbrott, dammar eller laguner och liknande).

D 5 Särskilt utformad markdeponering (t.ex. placering i inklädda, separata förvaringsutrymmen som är täckta och avskilda från varandra och från den omgivande miljön).

D 6 Utsläpp till andra vatten än hav och oceaner.

D 7 Utsläpp till hav eller oceaner, inklusive deponering under havsbotten.

D 8 Biologisk behandling som inte anges på annan plats i denna bilaga och som leder till en slutprodukt i form av föreningar eller blandningar som bortskaffas med något av förfarandena D 1–D 12.

D 9 Fysikalisk kemisk behandling som inte anges på annan plats i denna bilaga och som leder till en slutprodukt i form av föreningar eller blandningar som bortskaffas med något av förfarandena D 1–D 12 (t.ex. avdunstning, torkning, kalcinering osv.).

D 10 Förbränning på land.

D 11 Förbränning till havs (*).

D 12 Permanent lagring (t.ex. placering av behållare i en gruva och liknande).

D 13 Sammansmältning eller blandning före behandling enligt något av förfarandena D 1–D 12 (**).

D 14 Omförpackning före behandling enligt något av förfarandena D 1–D 13.

D 15 Lagring före något av förfarandena D 1–D 14 (utom tillfällig lagring, före insamling, på den plats där avfallet har uppkommit) (***)

(*) Detta förfarande är förbjudet enligt EU-lagstiftningen och internationella konventioner.

(**) Om det inte finns någon annan lämplig D-kod, kan detta omfatta inledande förfaranden före bortskaffande, inklusive förbehandling, t.ex. sortering, krossning, komprimering, pelletering, torkning, fragmentering, konditionering eller separering för överlämnande till någon av verksamheterna D 1–D 12.

(***) Med tillfällig lagring avses inledande lagring enligt punkt 10 i artikel 3.

K 21 LF (1998:93) om förpackningar och förpackningsavfall

K 21 Landskapsförordning (1998:93) om förpackningar och förpackningsavfall

1 kap. Allmänna bestämmelser (2006/126)

1 §. Syfte

Syftet med denna förordning är att förebygga uppkomsten av förpackningsavfall. I den mån avfall dock uppstår är målet att befrämja återvinning för att begränsa den mängd avfall som deponeras eller på annat sätt slutligt omhändertas.

2 §. Tillämpningsområde

Denna förordning tillämpas på förpackningar som släpps ut på marknaden i landskapet Åland eller förbrukas här och på det förpackningsavfall som uppkommer av dem. På förpackningar och förpackningsavfall tillämpas även bestämmelser i annan lag.

3 §. (2005/26) Förpackningar

Med förpackningar avses endast produkter som är utformade på ett sådant sätt att de

1) på försäljningsstället utgör en säljhet för den slutliga användaren eller konsumenten (konsumentförpackningar eller primära förpackningar),

2) på försäljningsstället omfattar en grupp av ett visst antal säljheter, oavsett om dessa säljs som en sådan grupp till den slutliga användaren eller konsumenten eller om de endast används som komplement till inredningen (hyllorna) på försäljningsstället och de kan tas bort utan att detta påverkar produktens egenskaper (gruppförpackningar eller sekundära förpackningar) eller som

3) underlättar hantering och transport av ett antal säljheter eller gruppförpackningar så att de förhindrar skador vid fysisk hantering eller transportskador (transportförpackningar eller tertiära förpackningar).

Med förpackning avses också en artikel som

1) dessutom har en annan funktion, om inte artikeln är en fast del av en produkt som behövs för att omfatta, stödja eller bevara produkten under hela dess livslängd och alla delar är avsedda att användas, konsumeras eller bortscaffas tillsammans,

2) fyller en förpackningsfunktion och är konstruerad för att fyllas vid försäljningsstället, eller är en engångsartikel som är avsedd att fyllas vid försäljningsstället, samt förpackningsdelar vilka

3) har hängts på eller på annat sätt är fäst på en förpackning om de fyller en förpackningsfunktion, om inte dessa delar är fasta delar av den förpackade varan samt är avsedda att konsumeras eller bortscaffas tillsammans med varan. I bilaga 1 till denna förordning finns belysande exempel för de kriterier som avses i detta moment.

3a §. (2005/26) Definitioner

I denna förordning använda begrepp skall ha den betydelse som anges i denna paragraf.

Förpackningsavfall är förpackningar och förpackningsmaterial som innehavaren tagit ur bruk, avser att ta ur bruk eller är skyldig att göra det. Som sådant avfall avses dock inte restprodukter från produktion.

Förebyggande är begränsning av mängden förpackningar och förpackningsavfall och begränsning av den

skada och fara för miljö och människors hälsa som dessa förorsakar under hela sin livscykel. Förebyggande sker särskilt genom utveckling av produkter och tekniker som är renare för miljön.

Hantering av förpackningsavfall är insamling, förvaring, transport, återvinning och slutligt omhändertagande av förpackningsavfall, inklusive kontroll av sådan verksamhet.

Återanvändning är varje förfarande varigenom förpackningar som är utformade för att användas på nytt minst ett visst antal gånger återfylls eller återanvänds i samma syfte som de är utformade för. Återanvändningen skall ske med eller utan stöd av de hjälpprodukter som finns på marknaden och som möjliggör återfyllning av förpackningen. Återanvända förpackningar blir förpackningsavfall när de inte längre kan återanvändas.

Återvinning är verksamhet i syfte att ta tillvara material och energi som ingår i avfallet som avses i Ålands landskapsregerings beslut (1998:92) om avfall och farligt avfall samt förfaranden för återvinning och slutligt omhändertagande.

Materialutnyttjande är en uppberedning i en produktionsprocess av avfallsmaterialet till det ursprungliga ändamålet eller till andra ändamål. I begreppet ingår biologisk behandling, men inte energiutvinning.

Energiutvinning är användning av brännbart förpackningsavfall för att generera energi genom direkt förbränning. Vid förbränningen kan värmen utnyttjas med eller utan hjälp av annat avfall.

Biologisk behandling är aerob (syrekrävande) eller anaerob (icke syrekrävande) behandling av de biologiskt nedbrytbara delarna av förpackningsavfallet med hjälp av mikroorganismer under kontrollerade förhållanden, varvid stabiliserade organiska restprodukter eller metan produceras. Deponering av avfallet skall inte betraktas som en biologisk behandling.

Slutligt omhändertagande är verksamhet i syfte att oskadliggöra avfallet eller slutdeponera det på det sätt som närmare föreskrivs i Ålands landskapsregerings beslut (1998:92) om avfall och farligt avfall samt förfaranden för återvinning och slutligt omhändertagande.

Ekonomiska aktörer är producenter samt leverantörer av förpackningsmaterial, producenter av förpackningar, omvandlingsanläggningar för förpackningar, påfyllnadsanläggningar och användare, importörer, handlare, distributörer, myndigheter och lagstadgade organisationer. (2012/83)

3b §. (2006/126) Mål för återvinning

Som målsättningar för återvinning och materialutnyttjande av förpackningar och förpackningsavfall i landskapet gäller att:

1) Minst 50 viktprocent och högst 65 viktprocent av förpackningsavfallet skall återvinnas eller brännas i förbränningsanläggningar med energiåtervinning, dock så att senast den 31 december 2008 skall minst 60 viktprocent av förpackningsavfallet återvinnas eller brännas i förbränningsanläggningar med energiåtervinning.

2) Minst 25 viktprocent och högst 45 viktprocent av samtliga förpackningsmaterial som ingår i förpackningsavfallet skall materialutnyttjas med minst 15 viktprocent för varje förpackningsmaterial, dock så att

senast den 31 december 2008 skall minst 55 viktprocent och högst 80 viktprocent av förpackningsavfallet materialutnyttjas.

- 3) Senast den 31 december 2008 skall utnyttjandet av material som ingår i förpackningsavfallet vara minst
- 60 viktprocent för glas,
 - 60 viktprocent för papper och papp,
 - 50 viktprocent för metall,
 - 22,5 viktprocent för plast, vilket omfattar endast material som utnyttjas tillbaka till plast samt
 - 15 viktprocent för trä.

2 kap. Allmänna krav (2006/126)

4 §. Förebyggande

Förpackningar skall framställas på ett sådant sätt att deras volym och vikt begränsas till det minimum som krävs för att upprätthålla den säkerhets- och hygienivå som är nödvändig för produkten och godtagbar för konsumenten.

Förpackningar skall utformas, framställas och saluföras på ett sådant sätt att de kan återanvändas eller återvinnas, och så att inverkan på miljön minskas så mycket som möjligt i samband med det slutliga omhändertagandet av förpackningsavfallet eller restprodukter från hantering av förpackningsavfall.

Förpackningar skall vidare framställas på ett sådant sätt att utsläppen av skadliga ämnen minimeras när förpackningarna, förpackningsavfallet eller restprodukterna från hanteringen deponeras eller förbränns.

Övriga väsentliga krav på förpackningars sammansättning för att de ska kunna återanvändas eller återvinnas anges i bilaga 2 till denna förordning. (2013/62)

Om förpackningen motsvarar en harmoniserad standard, vars referensnummer har publicerats i Europeiska gemenskapernas officiella tidning, eller någon annan standard som har anmälts till kommissionen i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 94/62/EG om förpackningar och förpackningsavfall och vars referensnummer har publicerats i Europeiska gemenskapernas officiella tidning, anses förpackningen uppfylla de krav som anges i denna paragraf.

5 §. Upphävd (2006/126)

6 §. (2006/126) Producenters och andra ekonomiska aktörers skyldigheter

Varje producent skall förebygga uppkomsten av förpackningsavfall och fullgöra skyldigheterna i 4 §.

Varje producent ansvarar, så långt det med beaktande av mängd och beskaffenhet hos de förpackningar vederbörande har släppt ut på marknaden är möjligt, för att minimimålen i 3b § uppfylls. Producenten skall därvid sörja för nämnda förpackningar återanvänds eller materialutnyttjas samt svara för de kostnader som föranleds därav i motsvarande omfattning.

Andra ekonomiska aktörer skall i alla avseenden handla så, att producenten kan fullgöra sina i 2 mom. nämnda skyldigheter.

Skyldigheter, som producent och andra ekonomiska aktörer ålagts i denna förordning, kan fullgöras av producentersammanslutning.

6a §. (2006/126) Kommunens och avfallstransportörens skyldigheter

Varje kommun och avfallstransportör skall ifråga om förpackningsavfall som kommit i deras besittning handla så, att minimimålen för återvinning i 5 § uppnås och övriga förpliktelser enligt denna förordning uppfylls.

6b §. (2012/83) Märkning av förpackningsmaterial

Förpackningar ska för underlättande av uppsamlingen, återanvändningen och återvinningen, materialåtervinningen inbegripen, förses med märkningar som anger de material som har använts i förpackningarna. Vid märkning ska användas det identifieringssystem som anges i kommissionens beslut 97/129/EG om fastställandet av ett identifieringssystem för förpackningsmaterial i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 94/62/EG om förpackningar och förpackningsavfall. Märkningen ska vara tydlig och lätt att läsa. Märkningen ska ha en lämplig varaktighet och hållbarhet, även efter det att förpackningen har öppnats.

3 kap. Allmänna bestämmelser om producentansvar (2006/126)

7 §. (2006/126) Anmälan till producentregistret

En producent eller producentersammanslutning med producentansvar för förpackningar enligt 23b § 1 mom. 3 punkt landskapslagen (1981:3) om renhållning, skall i en sådan anmälan till producentregistret som avses i lagens 7b § lämna följande uppgifter:

1) Producent eller producentersammanslutningens namn eller firma, företags- och organisationsnummer samt kontakt- och adressuppgifter, inklusive namn och adress till en kontaktperson med angivande av dennes ställning.

2) De märkningar och koder som skall användas på förpackningarna för organiseringen av återlämnandet.

3) En beskrivning av hur mottagning, återanvändning och materialåtervinning av återlämnade förpackningar ordnats med uppgifter om övrig avfallshantering rörande mottagningsplatser, insamling och transport, miljötillstånd samt eventuella system för kvalitets- och miljöledning.

4) En utredning om de förpackningar som släppts ut på marknaden med förpackningsmängden angiven i vikt per förpackningsslag, samt uppgift om företagets omsättning per år.

5) Avseende förpackningar som ingår i ett retursystem skall utöver de uppgifter som avses i punkt 4 dessutom

a) göras en uppskattning av antalet förpackningar som ingår i systemet och som släpps ut på marknaden,

b) en redogörelse lämnas för marknadsförings- och distributionssätt samt

c) uppgift ges om patent storlek, dryckesförpackningars nominella volym och material samt de drycker som skall marknadsföras i förpackningarna.

6) Om en förpackning som ingår i ett retursystem är avsedd att återanvändas eller att återvinnas som råvara för industriellt ändamål samt en plan och tidtabell för hur fastställda mål för återanvändning eller återvinning skall uppnås.

K 21 LF (1998:93) om förpackningar och förpackningsavfall

7) De andra uppgifter som landskapsregeringen begär för att kunna uppskatta systemets funktionsduglighet.

Producentsammanslutning med producentens ansvar skall utöver vad som anges i 1 mom. lämna en utredning om

1) producentsammanslutningens stadgar och vid behov annan utredning varav framgår hur förpliktelserna har fördelats mellan producenterna och hur en producent kan avtala med producentsammanslutningen om skötseln av producentansvaret,

2) de producenter som producentsammanslutningen företräder, varje producents namn, företags- och organisationsnummer samt det datum då producenten anslöt sig till producentsammanslutningen.

Till en anmälan från en producentsammanslutning skall dessutom fogas handlingar och uppgifter om aktuella regler och avtal för anslutning till systemet, inklusive villkor för anslutning till systemet.

Landskapsregeringen skall utan dröjsmål meddelas om

1) namn, firma eller kontaktppgifter ändras,

2) ändringar i uppgifterna om producenter som är anslutna till eller utträtt ur en producentsammanslutning samt om

3) annan väsentlig förändring av uppgifter som lämnats enligt denna paragraf och som är av central betydelse producentens eller producentsammanslutningens fullgörande av skyldigheter enligt denna förordning.

8 §. Upphävd (2006/126)**9 §.** (2006/126) *Rätt att återlämna förpackningar*

Envar har rätt att i enlighet med producentens anvisningar, antingen direkt till producenten eller till av denna anvisad insamlingsplats, överlämna förpackningarna sorterade, och i förekommande fall rengjorda för återanvändning eller återvinning.

Producenten skall genom överenskommelse med kommunen ordna insamlingsplatser för förpackningsavfallet.

10-11 §§. Upphävd (2006/126)**12 §.** (2006/126) *Skyldighet att ordna avfallshantering*

När förpackningsavfallet i enlighet med denna förordning överlämnas till producenten för återvinning, antingen direkt eller till insamlingsplats som avses i 9 §, är producenten skyldig att ordna avfallshanteringen och svara för de kostnader som hanteringen medför.

En producent med en omsättning på minst en miljon euro det föregående kalenderåret ska ordna avfallsinsamlingen för de förpackningar, eller motsvarande andel förpackningar, som denne släppt ut på åländska marknaden vid minst

- åtta i landskapet väl utspridda insamlingsplatser, om producenten släppt ut mer än 10.000 kilogram förpackningar föregående kalenderår,

- fyra i landskapet väl utspridda insamlingsplatser, om producenten släppt ut mer än 100 men högst 10.000 kilogram förpackningar föregående kalenderår eller

- en insamlingsplats i landskapet om producenten släppt ut högst 100 kilogram förpackningar föregående kalenderår. (2012/83)

Vid varje insamlingsplats ska finnas separata insamlingskärl för alla avfallslag som producenten släppt ut

på marknaden. Producenten ska även ta emot avfall från kommuner som samlat in producentens avfall, eller motsvarande andel. Insamlingen ska i första hand ordnas genom att avtala med kommunerna om att använda det kommunala insamlingsssystemet. (2012/83)

13 §. Upphävd (2006/126)**14 §.** *Tungmetallhalt*

Producenten skall se till att den sammanlagda halten bly, kadmium, kvicksilver och sexvärdigt krom i förpackningar och förpackningskomponenter inte överstiger 600 ppm av vikten från och med den 1 juli 1998, 250 ppm av vikten från och med den 1 juli 1999 och 100 ppm av vikten från och med den 1 juli 2001.

De gränsvärden som nämns i 1 mom. tillämpas inte på förpackningar som är framställda uteslutande av kristallglas enligt definitionen i rådets direktiv 69/493/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om kristallglas.

4 kap. Särskilda bestämmelser om retursystem för vissa dryckesförpackningar (2006/126)**14a §.** (2006/126) *Inledande bestämmelse*

I detta kapitel finns särskilda bestämmelser om retursystem för sådana dryckesförpackningar som avses i 3 § 1 mom. 1 punkten i lagen om accis på vissa dryckesförpackningar (FFS 1037/2004) och sådana fungerande retursystem som avses i 2 punkten samma moment.

14b §. (2013/62) *Skyldighet att motta dryckesförpackningar*

Upprätthållare av fungerande retursystem för dryckesförpackningar ska ordna mottagning, återanvändning och materialåtervinning av dryckesförpackningar som omfattas av retursystemet.

14c §. (2006/126) *Fungerande retursystem för dryckesförpackningar*

Ett retursystem för dryckesförpackningar anses vara ett fungerande retursystem om det i enlighet med 7b § renhållningslagen har antecknats i producentregistret av Ålands landskapsregering och panten för dryckesförpackningarna är minst:

1) 0,15 euro per förpackning för metallburkar.

2) 0,2 euro per förpackning för plastförpackningar som rymmer 0,35 liter men under 1,0 liter.

3) 0,4 euro per förpackning för plastförpackningar som rymmer minst 1,0 liter.

4) 0,10 euro per förpackning för andra dryckesförpackningar än de som avses i 1-3 punkten.

14d §. (2006/126) *Mål för återanvändning och återvinning*

Målet för upprätthållare av fungerande retursystem är att:

1) Minst 90 viktprocent av de återanvändningsbara dryckesförpackningarna återlämnas för att fyllas på nytt.

2) Minst 90 viktprocent av engångsdryckesförpackningarna återlämnas för att återvinnas som material. (2013/62)

Målet för återanvändning och återvinning i 1 mom. gäller nya upprätthållare av retursystem först efter utgången av det tredje fulla kalenderåret efter det att verksamheten inleddes.

14e §. (2006/126) *Utdrag ur producentregistret*

Ålands landskapsregering skall på begäran till en producent eller producentsammanslutning som upprätthåller ett fungerande retursystem och till enskilda producenter som är anslutna till sådan producentsammanslutning ge ett utdrag ur producentregistret genom vilket denna, i enlighet med 7 § lagen om accis på vissa dryckesförpackningar (FFS 1037/2004), kan visa för tullmyndigheten att de dryckesförpackningar som används hör till ett godkänt retursystem för dryckesförpackningar.

Upprätthållaren av retursystemet eller producenten skall tillstålla en accisskyldig som avses i 4 § i lagen om accis på vissa dryckesförpackningar (FFS 1037/2004) det utdrag som avses i 1 mom.

14f §. (2013/62) *Märkning med pant på förpackningar*

Upprätthållare av fungerande retursystem för dryckesförpackningar ska sörja för att dryckesförpackningar som omfattas av retursystemet förses med en märkning med pantens storlek och med uppgiften att de omfattas av ett retursystem. Landskapsregeringen kan på ansökan bevilja undantag från märkningskyldigheten, om dryckesförpackningarna inte överläts till konsumenter eller om avsaknaden av märkningar inte väsentligt försvårar returneringen av dryckesförpackningarna.

5 kap. Information och uppföljning (2006/126)**15 §. Uppgifter för uppföljning**

En producent eller producentsammanslutning skall årligen, före utgången av juni månad, till landskapsregeringen lämna uppgifter avseende föregående kalenderår om

- förpackningsmängd, uppskattad i vikt per förpackningsmaterial, som släppts ut på åländska marknaden,
- insamlad och återvunnen mängd, materialåtervinning respektive energiåtervinning, uppskattad i vikt per förpackningsmaterial. (2006/126)

Kommunen skall på det sätt som sägs i 1 mom. meddela beskaffenheten och mängden av det förpackningsavfall som återvinns. Även avfallstransportör, som transporterar förpackningsavfall för återvinning utanför landskapet, skall på samma sätt ge uppgifter om avfallens mängd och beskaffenhet.

Ålands landskapsregering sammanställer de uppgifter som tillställts landskapsregeringen och vidarebefordrar dem till kommissionen inom 18 månader från utgången av det kalenderår som uppgifterna gäller. De år som landskapsregeringen avger en sådan berättelse som avses i 17 §, ges uppföljningsuppgifterna samtidigt med berättelsen.

15a §. (2006/126) *Uppföljningsuppgifter om retursystem för dryckesförpackningar*

En producent eller producentsammanslutning med producentansvar som upprätthåller ett fungerande retursystem för dryckesförpackningar skall till Ålands landskapsregering meddela uppföljningsuppgifter per kalenderår före den 1 april det följande kalenderåret. Av uppföljningsuppgifterna skall följande framgå:

- Mängden dryckesförpackningar som släppts ut på marknaden enligt material och förpackningstyp (antal och kilogram).

- Mängden återlämnade dryckesförpackningar enligt material och förpackningstyp (antal och kilogram).

3) Uppgifter om leveranser av återlämnade förpackningar som förts vidare till återanvändning och materialåtervinning, med uppgifter om mängd samt anläggning till vilken leverans skett.

- Andra uppföljningsuppgifter som förutsätts i 7 §.

Om uppgiftslämnaren inte har uppnått målen för återanvändning och återvinning i 14d § skall till meddelande enligt 1 mom. fogas uppgifter om vilka åtgärder uppgiftslämnaren avser vidta för att nå målen.

16 §. Information och rådgivning till allmänheten

Producenten, handeln, kommunen och avfalls-transportören skall var och en för egen del och vid behov tillsammans ge allmänheten den information och rådgivning som krävs för att uppnå målen och fullgöra bestämmelserna i denna förordning. (2006/126)

Informationen och rådgivningen skall säkerställa att alla som använder förpackningar och i synnerhet konsumenter får nödvändig information om

- de retur-, insamlings- och återvinningssystem som finns att tillgå,

2) de rättigheter och skyldigheter som hänför sig till återanvändning av förpackningar samt återvinning och materialutnyttjande av förpackningsavfall,

- de märkningar som används på förpackningar.

Ålands landskapsregering skall informera allmänheten om den del av den landskapsomfattande avfallsplanen som gäller förpackningar och förpackningsavfall.

17 §. Berättelse

Ålands landskapsregering skall vart tredje år utarbeta och avge en berättelse om verkställigheten av denna förordning i landskapet Åland. Berättelsen utarbetas i enlighet med artikel 5 i rådets direktiv 91/692/EEG om att standardisera och rationalisera rapporteringen om genomförandet av vissa direktiv om miljön. Den första berättelsen omfattar åren 1998 - 2000.

18-19 §§. Upphävda (2006/126)**20 §. Ikraftträdelse**

Denna förordning träder i kraft den 1 november 1998. Förpliktelseerna enligt 4 och 14 §§ gäller inte förpackningar som använts till förpackning av en produkt före den 31 december 1994 eller som tillverkats före detta datum och släppts ut på marknaden senast den 31 december 1999.

Förpliktelsen i 7 § skall fullgöras senast 12 månader efter att denna förordning trätt i kraft.

Skyldigheten att lämna uppgifter för uppföljning gäller första gången för år 1998.

Den informationskampanj som avses i 17 § skall genomföras senast 12 månader efter att denna förordning trätt i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av denna förordning förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

Ikraftträdandebestämmelse (2013/62):

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2013. 14d § 1 mom. 2 punkten tillämpas på mottagning och materialåtervinning av andra engångsdryckesförpackningar än förpackningar av metall från och med år 2015. Fram till dess är kraven på materialåtervinningsgrad för nämnda förpackningar 80 viktprocent.

K 21 LF (1998:93) om förpackningar och förpackningsavfall

Bilaga 1 (2013/62)

Denna bilaga är ny och den tidigare bilagan har blivit bilaga 2 genom (2005/26).

Belysande exempel för de kriterier som avses i 3 § 2 mom. 1 punkten

Förpackning

- Konfektaskar
- Plastfolien kring cd-fodral
- Postpåsar för kataloger och tidskrifter (innehållande en tidskrift)
- Tårtpapper saluförda med ett bakverk
- Rullar, tuber och cylindrar på vilka böjligt material (t.ex. plastfolie, aluminium, papper) är upprullat, med undantag för rullar, tuber och cylindrar som är avsedda som delar i tillverkningsutrustning och som inte används för att presentera en produkt som en säljhet
- Blomkrukor endast avsedda för försäljning och transport av växter och inte avsedda att följa med växten under hela dess livstid
- Glasflaskor för injektionslösningar
- Cd-spindlar (saluförda med cd-skivor, inte avsedda för förvaring)
- Klädhängare (saluförda med ett klädesplagg)
- Tändsticksaskar
- Sterilbarriärssystem (påsar, brickor och material som krävs för att bevara produktens sterilitet)
- Kapslar för dryckessystem (t.ex. kaffe, kakao, mjölk) som lämnas tomma efter användning
- Återfyllbara stålcylindrar för olika sorters gas, dock inte brandsläckare

Ej förpackning

- Blomkrukor avsedda att följa med växten under hela dess livstid
- Verktygslådor
- Tepåsar
- Vaxskikt (t.ex. runt ost)
- Korvskinn
- Klädhängare (saluförda separat)
- Kaffekapslar för dryckessystem, foliepåsar för kaffe och kaffekuddar av filterpapper som slängs tillsammans med den använda kaffeprodukten
- Skrivarpatroner
- Cd-, dvd- och videofilmfodral (saluförda innehållande en cd-skiva, dvd-skiva eller videofilm)
- Cd-spindlar (saluförda tomma, avsedda för förvaring)
- Vattenlösliga påsar för rengöringsmedel
- Gravlyktor (behållare för ljus)
- Mekaniskt kvarnsystem (integrerat i återfyllbar behållare, t.ex. återfyllbar pepparkvarn)

Belysande exempel för kriterium som avses i 3 § 2 mom. 2 punkten

Förpackning, utformad för och avsedd att fyllas vid försäljningsstället

- Bärkassar av papper eller plast
- Engångstallrikar och -koppar
- Plastfolie
- Smörgåspåsar
- Aluminiumfolie
- Plastfolie för tvättade kläder i tvätterier

Ej förpackning

- Omrörare
- Engångsbestick
- Omslagspapper (salufört separat)
- Bakformar av papper (saluförda utan innehåll)
- Tårtpapper saluförda utan bakverk

Belysande exempel för kriterium som avses i 3 § 2 mom. 3 punkten

Förpackning

- Etiketter hängda direkt på eller fästa på en vara

Del av förpackning

- Mascaraborste som utgör en del av förpackningens tillslutning
- Självhäftande etiketter fästa på annat förpackningsföremål
- Häftklamrar
- Plastmanschetter
- Doseringsmått som utgör en del av tillslutningen av förpackningen för rengöringsmedel
- Mekaniskt kvarnsystem (integrerat i en engångsbehållare, fylld med en produkt, t.ex. en pepparkvarn fylld med peppar)

Ej förpackning

- Radiofrekvensidentifieringsetiketter (RFID-taggar)

Bilaga 2

Denna bilaga var tidigare bilaga 1 och har blivit bilaga 2 genom (2005/26)

Väsentliga krav på förpackningars återanvändbarhet och återvinningsbarhet

1) Krav på förpackningarnas återanvändbarhet

Förpackningarna skall uppfylla följande krav samtidigt: förpackningarna skall ha sådana fysiska egenskaper att de tål att transporteras och användas flera gånger under normala användningsförhållanden,

- de använda förpackningarna skall kunna hanteras i enlighet med de krav som gäller arbetstagarnas hälsa och säkerhet,
- när förpackningarna inte längre återanvänds och därmed blir avfall skall kraven på förpackningarnas återvinningsbarhet uppfyllas.

2) Krav på förpackningarnas återvinningsbarhet

a) *Förpackningar som kan återvinnas genom materialutnyttjande*

Förpackningarna skall framställas på ett sådant sätt att det är möjligt att in enlighet med gällande standarder inom Europeiska gemenskapen återvinna och använda som råvara en viss viktprocent av de använda materialen vid framställningen av produkter som släpps ut på marknaden. Denna procentsats kan variera beroende på vilken typ material förpackningen är framställd av.

b) *Förpackningar som kan återvinnas genom energiutvinning*

Förpackningsavfall som levereras för energiutvinning skall ha ett lägsta nedre värmevärde för att ge optimal energiåtervinning.

c) *Förpackningar som kan återvinnas genom kompostering*

Förpackningsavfall som levereras för kompostering skall vara biologiskt nedbrytbart i sådan grad att det inte hindrar separat avfallsinsamling av komposterbart avfall och den komposteringsprocess eller komposteringsaktivitet som avfallet underkastas.

d) *Biologiskt nedbrytbara förpackningar*

Biologiskt nedbrytbart förpackningsavfall skall nedbrytas fysiskt, kemiskt, termiskt eller biologiskt på ett sådant sätt att det mesta av den färdiga komposten slutligen bryts ned till koldioxid, biomassa och vatten.

K 22 Landskapsförordning (2015:7) om producentansvar

1 §. (2015/70) Bestämmelser om produkter

Följande riksförfattningar ska tillämpas i landskapet:

1) Statsrådets förordning om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter (FFS 519/2014).

2) Statsrådets förordning om batterier och ackumulatörer (FFS 520/2014).

3) Statsrådets förordning om skrotfordon och om begränsning av användningen av farliga ämnen i fordon (FFS 123/2015).

2 §. *Undantag från bestämmelser i 1 §*

Bestämmelserna i den rikslagstiftning som enligt 1 § är tillämplig i landskapet ska tillämpas på uttjänta fordon för vilka producentansvar gäller i enlighet med bestämmelserna i 2 och 3 §§ samt 5 kapitlet i landskapslagen (1981:3) om renhållning, samt på komponenter och ämnen som härstammar från sådana fordon. Om inte annat följer av bestämmelserna i landskapslagen om renhållning har begrepp den innebörd som används i rikslagstiftningen.

Med avvikelse från bestämmelserna i 6 § 1 mom. 4 punkten statsrådets förordning om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter ska producenten ordna mottagning av avfall som utgörs av eller innehåller elektriska och elektroniska produkter som används i hushåll så att minst en fast mottagningsplats finns i landskapet.

Med avvikelse från bestämmelserna i 8 § statsrådets förordning om batterier och ackumulatörer ska producenten av bilbatterier och bilackumulatörer ordna mottagning av kasserade batterier och ackumulatörer så att det finns minst en fast mottagningsplats i landskapet.

Med avvikelse från bestämmelserna i 5 § 1 mom. 3 och 5 punkten statsrådets förordning om skrotfordon och om begränsningen av farliga ämnen i fordon ska producenten av uttjänta fordon och av komponenter som kasserats vid reparation av fordon ordna mottagning av uttjänta fordon och komponenter som kasserats vid reparation av fordon så att minst en fast mottagningsplats finns i landskapet. (2015/70)

Mottagningsplatser som avses i denna paragraf kan vid behov samordnas.

Tidigare 4 mom. har blivit 5 mom. genom (2015/70)

3 §. *Särskilda bestämmelser*

Ändringar i den rikslagstiftning som anges i 1 § ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket. Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen. De uppgifter som enligt bestämmelserna i rikslagstiftningen sköts av riksmyndigheter sköts inom landskapets behörighet av landskapsregeringen.

4 §. *Ikraftträdande*

Denna förordning träder i kraft den 1 mars 2015. Med ikraftträdandet av denna förordning upphävs landskapsförordningen (2005:25) om producentansvar.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

En producent eller en producentsammanslutning som företräder producenten, som före denna förordnings ikraftträdande godkänts för anteckning i producentregistret, ska kontrollera att de uppgifter som angetts motsvarar kraven i denna förordning och vid behov lämna de ändrade uppgifter till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet senast den 31 juli 2015.

K 23 Landskapsförordning (1998:110) om PCB-avfall

1 §. Med de avvikelser som anges i denna förordning skall i landskapet Åland tillämpas statsrådets beslut om tagande ur bruk av PCB och PCB-utrustning samt behandling av PCB-avfall (FFS 711/1998).

Statsrådets beslut om tagande ur bruk av PCB och PCB-utrustning samt behandling av PCB-avfall (FFS 711/1998) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som beslutet hade innan det upphävdes den 1 januari 2017 genom SRF om begränsning av användningen av PCB-utrustning och om behandling av PCB-avfall (FFS 958/2016).

2 §. Hänvisas i statsrådsbeslutet till bestämmelser i rikslagstiftning vilka har motsvarighet i landskapslagstiftningen skall hänvisningarna avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen. Begreppet problemavfall skall på Åland vara farligt avfall.

3 §. De förvaltningsuppgifter som enligt statsrådsbeslutet ankommer på statliga myndigheter skall i landskapet handhas av [landskapsstyrelsen].

4 §. Ändringar av statsrådsbeslutet skall tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

5 §. Denna förordning träder i kraft den 1 december 1998.

K 24 Landskapslag (2003:58) om mottagning i hamn av fartygsgenererat avfall och lastrester

1 §. *Syfte*

Syftet med denna lag är att minska utsläppen till sjöss genom att öka tillgången till och användningen av mottagningsanordningar för fartygsgenererat avfall och lastrester.

K 24 LL (2003:58) om mottagning i hamn av fartygsgenererat avfall och lastrester

2 §. Tillämpningsområde

Denna lag skall tillämpas på

1) alla hamnar som tar emot sådana fartyg som faller under lagens tillämpningsområde,

2) alla fartyg med undantag för örlogsfartyg, militära hjälpfartyg eller andra fartyg som ägs eller drivs av någon stat och som endast används i statlig, icke-kommersiell tjänst och

3) fartyg som ägs eller drivs av landskapet Åland eller någon av landskapet Ålands kommuner.

Bestämmelserna i 11 §, 13 § 2-4 mom. och 16 § 2 mom. tillämpas inte på

1) fartyg som är utrustade eller i kommersiellt syfte används för att fånga fisk eller andra levande varelser ur havet och

2) fartyg för sport- eller fritidsändamål, vilka godkänts för att transportera högst 12 passagerare.

3 §. Definitioner

I denna lag avses med

Mottagningsanordningar	fasta, flytande eller rörliga anordningar som kan ta emot fartygsgenererat avfall eller lastrester,
hamn	en plats som är utrustad för att ta emot fartyg, inbegripet fiskefartyg och fritidsbåtar. Små bryggor och enkla förtöjningsplatser skall inte betraktas som en hamn enligt denna lag,
hamnansvarig	den som tar ut hamnavgift eller motsvarande generell avgift för utnyttjande av hamnen eller, om sådan avgift inte tas ut, fastighetsägaren,
fartyg	alla typer av havsgående farkoster oavsett storlek, inklusive bärplansbåtar, svävare och undervattensfarkoster,
fartygsgenererat avfall	oljehaltigt avfall, toalettavfall och fast avfall, som uppstått under ett fartygs drift,
olja	petroleum i varje form, däri inbegripet råolja, brännolja, oljeslam, oljeavfall och raffinerade produkter. Till olja hänförs bland annat asfaltlösningar, destillat, gasolja, bensin, flygfotogener och nafta,
toalettavfall	1) avlopp och annat avfall från toalett, urinoar och spygatt i toaletterum, 2) avlopp från sjukvårdslokaler via tvättställ, badkar och spygatt i sådana lokaler, 3) avlopp från utrymme som innehåller levande djur, 4) annat spillvatten som är blandat med avlopp som avses i det föregående,
fast avfall	mat- hushålls- och driftsavfall, som uppstår under ett fartygs normala användning och som måste bortskaffas kontinuerligt eller periodiskt, med undantag för färsk fisk och delar av färsk fisk,

lastrester	sådana rester av lastmaterial vilka finns kvar ombord i lastrum eller tankar efter avslutad lossning och rengöring, omfattande även överskott och spill som uppkommer i samband med lastning och lossning.
------------	--

4 §. Mottagningsanordningar

Den hamnansvarige skall se till att fartygen som normalt använder hamnen får tillgång till mottagningsanordningar som tillgodoser deras behov utan att de orsakas onödigt dröjsmål. Mottagningsanordningarna skall kunna ta emot de typer och mängder av fartygsgenererat avfall och lastrester som kommer från de fartyg som normalt använder hamnen. Den hamnansvarige skall även erbjuda sådana fartyg som inte omfattas av denna lag möjlighet att utnyttja hamnens mottagningsanordningar såvida detta inte är orimligt med hänsyn till avfallets art eller mängd. Mottagningsanordningarna skall vara anpassade till hamnanvändarnas operativa krav, hamnens storlek och geografiska belägenhet samt de typer av fartyg som anlöper hamnen. Formaliteterna i samband med användning av mottagningsanordningar skall vara enkla och snabba så att onödigt dröjsmål för fartygen undviks.

Det bör tillhandahållas mottagningsanordningar för sorterat avfall. Från och med den 1 januari 2005 måste det tillhandahållas separata mottagningsanordningar för biologiskt nedbrytbart avfall.

Hamnar där fartyg repareras skall tillhandahålla anordningar för mottagande och behandling av förorenad barlast och tankspolvatten från oljetankfartyg.

Hamnar som brukar besökas av fartyg med oljeslamstankar skall tillhandahålla mottagningsanordningar för oljeslam.

5 §. Rapportering av brister hos mottagningsanordningar

De hamnansvariga skall tillhandahålla dem som använder hamnen blanketter för klagomål angående brister hos mottagningsanordningar. Ifyllda blanketter skall lämnas av de hamnansvariga till landskapsregeringen.

Landskapsregeringen skall se till att Europeiska gemenskapernas kommission erhåller kopior av påståenden om brister hos mottagningsanordningar.

6 §. Behandling i land av fartygsgenererat avfall

Olja, som finns i oljehaltiga rester och oljehaltiga blandningar, bör separeras för att minska transportbehovet och öka återanvändningen.

Från mottagningsanordningar för toalettavfall bör toalettavfallet transporteras till anläggningar för sådant avfall.

7 §. Avfallsplaner

En lämplig plan för mottagande och hantering av avfall skall utarbetas och genomföras för varje hamn. Planerna skall utarbetas av de hamnansvariga efter samråd med hamnanvändarna eller deras företrädare. Om den som utarbetar planen inte är en kommun skall samråd även ske med den kommun där hamnen finns. Planer får utarbetas på regional nivå med lämplig medverkan från varje hamn, under förutsättning att behovet av och tillgången på mottagningsanordningar specificeras för varje enskild hamn.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet skall fastställa planerna för mottagande och hantering av avfall samt övervaka deras genomförande. (2007/119)

Planerna skall förnyas fortlöpande. För varje hamn eller grupp av hamnar skall en ny plan tillställas miljö- och hälsoskyddsmyndigheten senast tre år efter att den förra planen lämnades till den myndighet som fastställt planen. (2007/119)

8 §. *Avfallsplanens innehåll*

En plan för mottagande och hantering av avfall skall innehålla

- 1) en bedömning av behovet av mottagningsanordningar mot bakgrund av behoven hos de fartyg som normalt anlöper hamnen,
- 2) en beskrivning av mottagningsanordningarnas typ och kapacitet,
- 3) typ och mängd av fartygsgenererat avfall och lastrester som tas emot och hanteras,
- 4) en ingående beskrivning av förfarandena för mottagande och uppsamling av fartygsgenererat avfall och lastrester,
- 5) en beskrivning av den metod som används för att registrera de mängder av fartygsgenererat avfall och lastrester som tas emot,
- 6) en beskrivning av hur det fartygsgenererade avfallet och lastresterna bortskaffas,
- 7) en beskrivning av avgiftssystemet,
- 8) förfaranden för att rapportera brister hos mottagningsanordningar,
- 9) förfaranden för fortlöpande samråd med användare av hamnen, avfallshanterare, terminaloperatörer och andra berörda parter samt
- 10) namn på den person som är ansvarig för genomförande av planen.

9 §. (2007/119) *Vite*

Den som bryter mot denna lag eller försummar att vidta åtgärder i enlighet med lagen eller de bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen kan av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet förbjudas att fortsätta med den rättsstridiga verksamheten eller uppmanas att fullgöra sina skyldigheter inom utsatt tid.

Miljö- och hälsoskyddsmyndigheten kan förena förbud och ålägganden som meddelats med stöd av 1 mom. med vite eller med hot om fullgörande av skyldigheterna på den försumliges bekostnad.

10 §. *Information till dem som använder hamnen*

Den hamnansvarige skall lämna information till dem som använder hamnen. I informationen skall det ingå

- 1) ett kort omnämnande av hur viktigt det är att fartygsgenererat avfall och lastrester avlämnas på ett korrekt sätt,
- 2) en förteckning över de typer av fartygsgenererat avfall och lastrester som normalt hanteras,
- 3) en beskrivning av var de anordningar som hör till varje kaj- eller ankarplats är belägna samt en skiss eller karta,
- 4) en beskrivning av avlämningsförfaranden,
- 5) en förteckning över kontaktställen och operatörer samt de tjänster som erbjuds,
- 6) en beskrivning av avgiftssystemet samt

7) en beskrivning av förfarandet för att rapportera brister hos mottagningsanordningar.

11 §. *Anmälan om att ett fartyg skall anlöpa en hamn i landskapet*

Befälhavaren på ett fartyg som är på väg till en hamn i landskapet skall fylla i ett av landskapsregeringen fastställt formulär beträffande avfall som kommer att avlämnas. Informationen i formuläret skall anmälas till hamnen minst 24 timmar före ankomsten om anlöps-hamnen är känd. Om anlöps-hamnen är okänd 24 timmar före ankomsten, skall informationen anmälas så snart anlöps-hamnen är känd. Om resan varar mindre än 24 timmar, skall informationen anmälas senast när fartyget lämnar föregående hamn. Informationen skall förvaras ombord åtminstone till efterföljande anlöps-hamn.

Fartyg som anlöpt hamnar utanför landskapet skall göra en anmälan inför varje enskilt anlöp i en hamn i landskapet. Fartyg som enbart trafikerar landskapet kan göra en anmälan för alla anlöp som kommer att ske i en viss hamn i landskapet under en tid av 60 dagar.

Den hamnansvarige skall vidarebefordra den information som omnämns i 1 mom. till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet som skall granska informationen. Om ett anmälningspliktigt fartyg anlöper en hamn i landskapet utan att anmälan har skett i rätt tid, skall den hamnansvarige meddela det till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. (2007/119)

12 §. *Avlämnande av fartygsgenererat avfall i hamn*

När ett fartyg anlöper en hamn i landskapet skall befälhavaren se till att allt oljehaltigt avfall och fast avfall avlämnas till en mottagningsanordning innan fartyget lämnar hamnen. Allt toalettavfall bör avlämnas till en mottagningsanordning innan fartyget lämnar hamnen. Från och med den 27 september 2004 är även avlämnandet av toalettavfallet obligatoriskt.

Fartyget får fortsätta till nästa hamn utan att ha fullgjort vad som föreskrivs i 1 mom., om det är uppenbart att fartyget har tillräcklig kapacitet för att lagra allt oljehaltigt avfall och fast avfall som har ackumulerats och kommer att ackumuleras under resan till den hamn där avlämning skall ske. Om fartyget är anmälningsskyldigt i enlighet med 11 § skall det framgå av avlämnad anmälan att kravet angående tillräcklig kapacitet är uppfyllt.

13 §. *Avgifter för mottagning av avfall*

Kostnaderna för mottagningsanordningar för fartygsgenererat avfall, inbegripet behandlingen och bortskaftet av avfallet, skall täckas genom avgifter som tas ut av fartygen.

När ett fartyg anlöper en hamn där det finns mottagningsanordningar skall en avgift tas ut av fartyget, oavsett om det använder mottagningsanordningarna eller inte. Avgiften kan inkluderas i hamnavgiften eller tas ut som en separat avgift. Om avgiften inkluderas i hamnavgiften måste det framgå hur stor del av hamnavgiften som hänför sig till avfallsmottagningen. Det är tillåtet att ha differentierade avgifter med hänsyn till bland annat fartygens kategori, typ och storlek. Ingen avgift får vara beräknad efter den mängd fartygsgenererat oljehaltigt avfall eller fast avfall som ett fartyg

K 25 LF (2003:67) om mottagning av fartygsgenererat avfall och lastrester

avlämnar. Från och med den 27 september 2004 gäller denna bestämmelse även avlämnandet av toalettavfall.

Avgiften som ett enskilt fartyg betalar får nedsättas om fartygets miljöledning, utförande, utrustning och drift är sådan att dess befälhavare kan påvisa att fartyget alstrar minskade mängder fartygsgenererat avfall.

Förhöjd avgift får tas ut för att täcka de merkostnader som uppstår på grund av att

1) fartyget inte inom föreskriven tid förhandsanmält sitt behov av att avlämna avfall,

2) fartyget vid avlämning av sludge, oljehaltigt länsvatten och annat avfall som kräver hämtning vid fartygssidan inte avlämnat avfallet vid överenskommen tidpunkt,

3) fartyget inte meddelat hamnen om innehållet av främmande substanser, lösningsmedel eller detergenter i sludge eller oljehaltigt länsvatten,

4) fat eller andra behållare som används för ilandlämning av sludge eller oljehaltigt länsvatten inte är tätslutande, i god kondition och varaktigt märkta med innehåll och fartygets namn eller inte ställs upp på den av hamnen anvisade platsen eller

5) fartyget inte tillhandahållit personal för koppling och lösgöring ombord av slang mellan fartyget och mottagningsanordningen.

14 §. (2007/119) *Undantag för fartyg som används i tidtabellsbunden trafik*

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan på ansökan av fartygsägaren bevilja undantag från kraven i 11-13 §§ för fartyg som används i tidtabellsbunden trafik med täta och regelbundna hamnanlöp. För att undantag skall kunna beviljas måste det finnas tillräckliga bevis för att fartygsgenererat avfall avlämnas och avgifter betalas i någon av hamnarna längs fartygets rutt.

15 §. *Lastrester*

Befälhavaren på ett fartyg som anlöper en hamn i landskapet skall se till att lastrester avlämnas till en mottagningsanordning i hamnen i enlighet med bestämmelserna i Marpol 73/78.

Avgift för avlämning av lastrester skall erläggas av den som använder en mottagningsanordning för lastrester.

16 §. *Inspektioner*

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet skall utföra inspektioner på fartyg för att förvissa sig om att bestämmelserna om avlämning av avfall och lastrester efterlevs. (2007/119)

Minst 25 % av de fartyg som anlöper hamnar i landskapet bör inspekteras årligen. Inspektion skall i första hand ske av fartyg som inte fullgjort sin anmälningskyldighet i enlighet med 11 § eller som lämnat uppgifter som gett anledning att befara att fartyget bryter mot bestämmelserna i denna lag.

17 §. *Påföljder*

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen skall dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

För underlåtelse att lämna avfall i enlighet med 12 § kan ansvar inte ådömas om hamnen inte kunde ta emot fartygets avfall.

18 §. *Landskapsförordning*

Genom landskapsförordning kan bestämmelser utfärdas angående krav på

1) mottagningsanordningar för fartygsrelaterat avfall och lastrester och

2) planer för mottagande och hantering av avfall i hamnar.

Se LF (2003:67) om mottagning av fartygsgenererat avfall och lastrester.

19 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 november 2003.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

K 25 Landskapsförordning (2003:67) om mottagning av fartygsgenererat avfall och lastrester

1 §. *Definitioner*

Definitioner av olika hamntyper:

a) En *kommersiell hamn* är en sådan hamn som huvudsakligen används av andra fartyg än sådana som är utrustade eller i yrkesmässigt syfte används för att fånga fisk, eller sådana fartyg som används för sport- eller fritidsändamål.

b) En *gästhamn* är en sådan hamn som upplåter båtplatser till gästande sport- och fritidsbåtar för kortare tidsperioder. Gästhamnar indelas i små och stora gästhamnar. Små gästhamnar har färre än 400 registrerade gästdygn per år. En stor gästhamn har fler än 400 registrerade gästdygn per år. Antalet registrerade gästdygn per år räknas ut som ett årligt medeltal för de tre senaste åren.

c) En *småbåtshamn* är en sådan hamn som används som hemmahamn för sport- och fritidsbåtar och där båtens ägare vanligen besitter en viss förtöjningsplats i hamnen. För att omfattas av reglerna om mottagningsanordningar i denna förordning skall hamnen innehålla 50 eller flere förtöjningsplatser vid kaj eller boj.

d) En *fiskehamn* är en hamn som huvudsakligen används av fartyg som fångar fisk i kommersiellt syfte. För att omfattas av denna förordning bör hamnen regelbundet användas som hemmahamn av minst 5 fiskefartyg.

e) (2012/23) Ett *reparationsvarv* är en hamnanläggning där fartyg yrkesmässigt repareras eller förvaras under kortare eller längre tidsperioder. Reparationsvarv indelas i stora och små reparationsvarv. Ett stort reparationsvarv är en anläggning där fartyg över 12 meter yrkesmässigt repareras. Ett litet reparationsvarv är en anläggning där fartyg under 12 meter yrkesmässigt repareras eller fler än 50 fartyg förvaras under kortare eller längre tid.

2 §. *Hamnens mottagningsanordning för fartygsgenererat avfall*

En hamn ska ha en mottagningsanordning för mottagning av fartygsgenererat avfall och lastrester. Kraven på mottagningsanordningarna är olika för olika typer av hamnar enligt följande:

1) *Kommersiell hamn*

En mottagningsanordning i en hamn med kommersi-

ell trafik kan bestå av en fast placerad anläggning eller en mobil enhet som kommer till fartyget.

Mottagningsanordningen skall kunna ta emot följande avfallsfraktioner:

- a) sorterat avfall,
- b) plast,
- c) glas,
- d) wellpapp och kartong,
- e) metall,
- f) fast och flytande farligt avfall,
- g) toalettavfall,
- h) oljehaltigt slagvatten,
- i) biologiskt nedbrytbart avfall måste kunna tas emot efter den 1.1.2005.

Om mottagningsanordningen är fast placerad i hamnen skall det finnas ett skåp för farligt avfall. Skåpet skall ha ett uppsamlingsstråg ifall någon vätskebehållare läcker. Skåpet skall låsas under obehållad tid. Inlämnat farligt avfall skall kunna märkas och innehållsdeklarerat.

Hamnen skall tillhandahålla pumpslang för pumpning av toalettavfall från fartyget till land. Pumpslangarna skall provtryckas årligen.

Mottagningsstationen bör vara väl upplyst och de olika kärlen skall vara försedda med lättförståeliga symboler och text som anger kärlets användningsändamål.

2) Stora gästhamnar

Stora gästhamnar skall i hamnens omedelbara närhet ha en mottagningsanordning för avfall som har följande utrustning:

- a) Kärll för sorterat avfall.
- b) Kärll för plast.
- c) Kärll för glas.
- d) Kärll för wellpapp och kartong.
- e) Kärll för metall.
- f) Skåp för inlämning av fast och flytande farligt avfall. Skåpet bör ha ett uppsamlingsstråg ifall någon vätskebehållare läcker. Skåpet skall låsas under obehållad tid. Inlämnat farligt avfall skall kunna märkas och innehållsdeklarerat.

g) Mottagningsanordning för toalettavfall. Hamnen skall tillhandahålla pumpslang för pumpning av toalettavfall från båtarna till land. Pumpslangarna skall provtryckas årligen.

h) Kärll för insamling av biologiskt nedbrytbart avfall måste finnas efter den 1.1.2005.

Mottagningsstationen bör vara väl upplyst och de olika kärlen skall vara försedda med lättförståeliga symboler och text som anger kärlets användningsändamål.

3) Små gästhamnar

Små gästhamnar och småbåtshamnar skall ha följande mottagningsanordningar:

- a) Kärll för sorterat avfall.
- 4) Småbåtshamn
- a) Kärll för sorterat avfall
- b) Mottagningsanordning för toalettavfall. Hamnen skall tillhandahålla pumpslang för pumpning av toalettavfall från båtarna till land. Pumpslangarna skall provtryckas årligen.

5) Fiskehamn

En fiskehamn skall ha följande mottagningsanordningar:

- a) Kärll för sorterat avfall.

b) Skåp för inlämning av fast och flytande farligt avfall. Skåpet bör ha ett uppsamlingsstråg ifall någon vätskebehållare läcker. Skåpet skall låsas under obehållad tid. Inlämnat farligt avfall skall kunna märkas och innehållsdeklarerat.

c) Mottagningsanordning för toalettavfall. Hamnen skall tillhandahålla pumpslang för pumpning av toalettavfall från båtarna till land. Pumpslangarna skall provtryckas årligen.

d) Mottagningsanordning för oljehaltigt slagvatten.

e) Kärll för insamling av biologiskt nedbrytbart avfall måste finnas efter den 1.1.2005.

Mottagningsstationen bör vara väl upplyst och de olika kärlen skall vara försedda med lättförståeliga symboler och text som anger kärlets användningsändamål.

6) (2012/23) Stort reparationsvarv

En mottagningsanordning i ett stort reparationsvarv kan bestå av en fast placerad anläggning eller en mobil enhet som kommer till fartyget och ska bestå av följande:

- a) Kärll för sorterat avfall
- b) Kärll för plast
- c) Kärll för glas
- d) Kärll för wellpapp och kartong
- e) Kärll för metall
- f) Skåp för inlämning av fast och flytande farligt avfall. Skåpet bör ha ett uppsamlingsstråg ifall någon vätskebehållare läcker. Skåpet ska låsas under obehållad tid. Inlämnat farligt avfall ska kunna märkas och innehållsdeklarerat.

g) Mottagningsanordning för av toalettavfall. Varvet ska tillhandahålla pumpslang för pumpning av toalettavfall från båtarna till land. Pumpslangarna ska provtryckas årligen.

h) Mottagningsanordning för oljehaltigt slagvatten

i) Kärll för insamling av biologiskt nedbrytbart avfall.

7) (2012/23) Litet reparationsvarv

Ett litet reparationsvarv ska ha följande mottagningsanordningar:

- a) Kärll för sorterat avfall
- b) Kärll för plast
- c) Kärll för metall
- d) Skåp för inlämning av fast och flytande farligt avfall. Skåpet bör ha ett uppsamlingsstråg ifall någon vätskebehållare läcker. Skåpet ska låsas under obehållad tid. Inlämnat farligt avfall ska kunna märkas och innehållsdeklarerat.

Hamnen skall lämna information till användarna såsom stipuleras i 10 § landskapslagen om mottagning av fartygsgenererat avfall och lastrester. Informationen bör lämnas av hamnen i samband med att fartygen anmäler sin avsikt att lämna avfall. Informationen skall alltid finnas anslagen vid fasta mottagningsstationer eller anslagen på hamnens anslagstavla. Informationen skall finnas tillgänglig i åtminstone svensk, finsk och engelsk språkdräkt.

3§. Avfallsplaner

En hamn skall enligt 7 § landskapslagen om mottagning av fartygsgenererat avfall och lastrester uppgöra en plan för mottagning och hantering av avfall. Avfallsplanens innehåll framgår i lagens 8 §. Därtill skall i planen lämnas följande uppgifter:

K 26 LL (2006:82) om miljökonsekvensbedömning

- 1) hamnens namn,
- 2) hamnens adress,
- 3) namn på den hamnansvarige, eller i det fall att ingen hamnavgift tas upp, på ägaren till den fastighet där hamnen är belägen,
- 4) namn och kontaktuppgifter till den person som kan kontaktas i den dagliga verksamheten,
- 5) det uppskattade årliga totala antalet anlöp av fartyg eller båtar,
- 6) det uppskattade årliga antalet fartyg och båtar som har behov att lämna avfall,
- 7) det antal fartyg som har beviljats undantag från att lämna avfall i hamnen,
- 8) en karta i minst skala 1:50000 där hamnen utmärks,
- 9) en ritning över hamnen där mottagningsstationen utmärks,
- 10) om hamnen ingått avtal med avfallshanteringsföretag för hanteringen av fartygsgenererat avfall och lastrester skall kopia av avtalet bifogas,
- 11) protokollsutdrag av myndighetens eller styrelsens beslut i vilket det framgår att avfallsplanen fastställs.

4 §. Påföljder

Den som bryter mot denna förordning kan åläggas förbud, åläggande, vite eller straffrättsligt ansvar i enlighet med 9 och 17 §§ landskapslagen om mottagning i hamn av fartygsgenererat avfall och lastrester.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 november 2003.

K 26 Landskapslag (2006:82) om miljökonsekvensbedömning**1 kap. Allmänna bestämmelser****1 §. Inledande bestämmelser**

En miljökonsekvensbedömning skall utföras som underlag för en landskapsmyndighets eller en kommunal myndighets planering och beslut, i den omfattning som föreskrivs i denna lag, avseende ett projekt, en plan eller ett program som kan ha betydande miljöpåverkan.

Syftet med en miljökonsekvensbedömning är att identifiera, beskriva och bedöma de direkta och indirekta effekter som ett projekt, en plan eller ett program kan medföra dels på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap, materiella tillgångar och kulturarv, dels på samspelet mellan dessa faktorer.

2 §. (2012/49) Definitioner

I denna lag använda begrepp ska ha den betydelse som anges i denna paragraf.

Miljökonsekvensbedömning är det förfarande som denna lag föreskriver för utredning och bedömning av ett projekts, en plans eller ett programs miljöpåverkan. Miljökonsekvensbedömning är även benämningen på det huvuddokument som enligt detta förfarande ska utformas som underlag för en landskapsmyndighets eller en kommunal myndighets beslut om ett projekt, en plan eller ett program. Miljökonsekvensbedömning förkortas MKB.

Projekt är en i denna lag avsedd specifik åtgärd som planeras bli genomförd och därför är föremål för en

MKB. Med projekt avses inte upprättande av en plan eller ett program för vilken en MKB ska utföras enligt denna lag.

MKB-ansvarig är den eller de verksamhetsutövare som avser att genomföra ett projekt eller den myndighet som ska besluta om en plan eller ett program.

Miljöpåverkan är en direkt eller indirekt, positiv eller negativ miljöeffekt som följer av att en viss åtgärd genomförs eller inte genomförs.

Beslutande myndighet är en landskapsmyndighet eller en kommunal myndighet vid vilken en MKB ska tjäna som underlag för ett beslut. I fråga om en plan eller ett program är den beslutande myndigheten även MKB-ansvarig. Om fler än en myndighet ska besluta om ett projekt avses med den beslutande myndigheten alla dessa myndigheter.

2 kap. Miljökonsekvensbedömning**3 §. (2012/49) Beslut som ska föregås av en MKB**

En MKB ska utföras som underlag för beslut om projekt som på grund av att projekten kan ha en betydande miljöpåverkan finns angivna i landskapsförordningen som utfärdats enligt denna lag. Om ett sådant ärende är anhängigt vid en beslutande myndighet och verksamhetsutövaren inte självmant inlett förfarandet, ska verksamhetsutövaren ges möjlighet att yttra sig innan myndigheten kräver att en MKB ska utföras.

I enlighet med landskapsförordningens bestämmelser om övervägande, ska en MKB även utföras som underlag för beslut om andra projekt som kan ha en betydande miljöpåverkan. Om ett sådant ärende är anhängigt vid en beslutande myndighet kan myndigheten inleda övervägandet. Verksamhetsutövaren ska ges möjlighet att yttra sig innan myndigheten beslutar att en MKB ska utföras. Den beslutande myndigheten kan även inleda övervägandet på begäran av verksamhetsutövaren som ska ge myndigheten tillräcklig utredning om projektet. Övervägandet om en MKB ska resultera i ett motiverat beslut i vilket myndigheten tar ställning till om en MKB ska utföras som underlag för myndighetens beslut om projektet.

En MKB ska utföras som underlag för en myndighets beslut om en plan eller ett program i de fall planen eller programmet

1) ska upprättas enligt en landskapslag eller en landskapsförordning,

2) ger förutsättningar för tillstånd till projekt eller godkännande av projekt,

3) bedöms kunna få betydande miljöpåverkan samt

4) avser jordbruk, skogsbruk, fiske, energiförsörjning, industri, transporter, avfallshantering, vattenushållning, telekommunikationer, turism, regionutveckling, områdesanvändning, miljöskydd eller naturvård eller påverkar ett område som kräver en bedömning enligt 24a § landskapslagen (1998:82) om naturvård.

I enlighet med landskapsförordningens bestämmelser om övervägande ska en MKB även utföras som underlag för beslut om andra planer och program som kan få en betydande miljöpåverkan. Innan den beslutande myndigheten beslutar att en MKB ska utföras ska samråd ske med berörda myndigheter i enlighet med vad

landskapsregeringen och de berörda myndigheterna närmare kommer överens om och där de berörda myndigheterna ges möjlighet att yttra sig inom en rimlig tidsram inom vilken samrådet ska pågå. Övervägandet om en MKB ska resultera i ett motiverat beslut, enligt vilket en MKB ska utföras eller inte behöver utföras, i vilket ingår en sammanfattning av de synpunkter som framkommit vid samrådet och hur dessa beaktats.

Ett beslut som fattats med stöd av 2 eller 4 mom. ska delges sakägarna och de berörda myndigheterna enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. Beslutet ska utan dröjsmål publiceras elektroniskt på myndighetens webbplats. Ett beslut enligt vilket en MKB ska utföras hålls dessutom framlagt enligt 13 §.

Landskapsregeringen ska i en landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om vilka projekt, planer och program som kan ha en betydande miljöpåverkan och som därför ska föregås av en MKB enligt det förfarande som denna lag föreskriver.

Se LF (2012:50) om miljökonsekvensbedömning.

4 §. Grundkrav på en MKB

I en MKB ska följande ingå (2010/75):

1) en beskrivning av de ändamål som eftersträvas med ett projekt, en plan eller ett program,

2) (2012/49) en beskrivning av sådana i 1 § 2 mom. avsedda miljöförhållanden, inklusive befintliga miljöproblem, som utmärker de områden vilka kan påverkas väsentligt, inbegripet en redogörelse för i lag skyddade natur- eller kulturvärden och områden som kräver en bedömning enligt 24a § landskapslagen om naturvård, vilka kan påverkas samt en redogörelse av den miljöpåverkan av betydelse som kan följa,

3) en beskrivning och analys av betydande miljöpåverkan som kan uppkomma som följd av olika huvudalternativ, såsom avseende tillvägagångssätt och platsval,

4) en beskrivning och analys av nollalternativet, dvs. en analys av sådan miljöpåverkan som följer av att ett projekt inte genomförs eller att en plan eller ett program inte fastställs,

5) en sammanfattning av de synpunkter som har givits vid avgränsningssammanträdet och de yttranden som inlämnats avseende utkastet till MKB:en samt kommentarer till dessa synpunkter och yttranden samt

6) (2010/75) en redogörelse för sådan miljöpåverkan som väsentligt kan ha verkan på miljön i ett område utanför landskapet och för hur information om gränsöverskridande påverkan enligt 14 § denna lag har beaktats.

Landskapsregeringen kan i en landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om vad som ska ingå i en MKB. (2012/49)

5 §. Särskilda krav på en MKB avseende en plan eller ett program

I en MKB avseende en plan eller ett program ska utöver grundkraven i 4 § följande ingå (2012/49):

1) (2012/49) en sammanfattning av planens eller programmet innehåll och förhållandet till andra relevanta planer och program,

2) (2010/75) de mål för skydd av miljön som uppställts på internationell nivå och på gemenskaps- eller

medlemsstatsnivå och som är relevanta för planen eller programmet och det sätt på vilket dessa mål och varje form av miljöhänsyn har beaktats under utarbetandet av planen eller programmet,

3) (2010/75) en sammanfattning av skälen till valet av de alternativ som behandlats och en beskrivning av hur bedömningen gjorts och vilka problem som påträffats såsom tekniska brister eller brist på kunskap när de begärda uppgifterna sammanställdes,

4) (2010/75) en beskrivning av de åtgärder som planeras för övervakning i enlighet med 14a §,

5) en beskrivning av åtgärder som planeras för att förhindra, minska och uppväga varje betydande negativ miljöeffekt som följer av att en plan eller ett program genomförs samt

6) en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som ges enligt kraven i 4 §.

Tidigare 2 och 3 pp. har blivit 5 och 6 pp genom (2010/75).

3 kap. Utredning vid miljökonsekvensbedömning

6 §. Utredningsansvar

Den MKB-ansvarige skall bekosta och ansvara för att det utförs en MKB.

7 §. Utredningsutförandet

Den MKB-ansvarige skall tillse att ett avgränsningssammanträde som avses i 9 § ordnas för att avgränsa alternativ eller konsekvenser som utredningen skall omfatta.

Den MKB-ansvarige skall se till att de utredningar utförs och att de uppgifter samlas in som behövs för MKB:en. Berörda myndigheter skall bistå enskilda MKB-ansvariga med tillgänglig information.

8 §. Rådgörande med beslutande myndighet om MKB för ett projekt

Den MKB-ansvarige och de beslutande myndigheterna skall senast 14 dagar innan ett avgränsningssammanträde som rör ett projekt råd göra om utredningens omfattning och inriktning. De beslutande myndigheterna skall informera om de faktorer som har betydelse för beslutet i sakfrågan och som bör belysas i MKB:en.

Det som har framkommit i kontakterna enligt 1 mom. skall presenteras vid avgränsningssammanträdet.

9 §. (2010/75) Avgränsningssammanträde

Envar har rätt att delta i avgränsningssammanträdet samt att ställa frågor och ge förslag till vilka alternativ och konsekvenser som bör ingå i bedömningen. Även de myndigheter som informerats enligt 13 § har rätt att yttra sig i ärendet. Vid ett avgränsningssammanträde som gäller en plan eller ett program ska samråd ske med berörda myndigheter om omfattningen och detaljnivån av MKB:n.

Avgränsningssammanträdet ska om möjligt hållas i närheten av det område där projektet ska genomföras. Den MKB-ansvarige ska utse en ordförande att leda avgränsningssammanträdet. Den MKB-ansvarige eller en av denne utsedd person ska vid sammanträdet ge en presentation av ärendet och ge förslag till alternativ och konsekvenser som ska ingå i bedömningen. Vid avgränsningssammanträdet ska protokoll föras. Protokollet ska utan dröjsmål justeras av sammanträdet ord-

K 26 LL (2006:82) om miljökonsekvensbedömning

förande och fogas till ärendets handlingar. En kopia av protokollet ska därefter lämnas till de beslutande myndigheterna.

De förslag till utredningar av alternativ eller konsekvenser som framställs vid avgränsningssammanträdet ska beaktas då MKB:n utförs.

4 kap. Miljökonsekvensbedömningens dokument

10 §. *En MKB:s utformning och innehåll*

En MKB skall utgöra ett huvuddokument. Det skall utformas så noggrant och överskådligt så att det är möjligt att av dokumentet ensamt ta ställning till det som en MKB behandlar.

En fullständig förteckning över det material som använts vid utförandet av MKB:en samt protokollet från avgränsningssammanträdet skall fogas till huvuddokumentet.

11 §. (2012/49) *Utkast till MKB*

Den MKB-ansvarige ska upprätta ett utkast till MKB vilket ska lämnas till de beslutande myndigheterna och där hållas framlagt under delgivningstiden. Ett sådant dokument ska så långt som möjligt uppfylla kraven på form och innehåll för en slutlig MKB.

Under den tid ett utkast till en MKB finns framlagt hos myndigheten har envar rätt att studera och skriftligen yttra sig över utkastet. Inkomna yttranden ska redovisas och kommenteras i den slutliga MKB:n. Det ska dessutom framgå om och hur yttrandena har beaktats.

12 §. *Slutlig MKB*

Efter granskning och revidering av utkastet till MKB:en skall en slutlig MKB upprättas till grund för beslut av berörd landskapsmyndighet eller kommunal myndighet. När ett beslut skall föregås av en MKB skall den beslutande myndigheten ha tillgång till den slutliga MKB:en innan beslutet fattas.

5 kap. Delgivning, övervakning och ändringssökande (2012/49)

13 §. (2012/49) *Delgivning*

Den MKB-ansvarige ansvarar för delgivning och information enligt denna bestämmelse, vilket för en MKB-ansvarig verksamhetsutövare inkluderar skyldigheten att lämna in handlingar så att dessa kan hållas framlagda hos den beslutande myndigheten och publiceras elektroniskt.

Ett meddelande om att en MKB ska utföras samt en inbjudan till avgränsningssammanträde ska publiceras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet senast 14 dagar före avgränsningssammanträdet.

Ett meddelande om att ett utkast till en MKB finns framlagt för allmänheten ska publiceras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet. Utkastet till MKB:n ska hållas framlagt hos den beslutande myndigheten i minst 21 dagar.

I ett meddelande som avses i 2 och 3 mom. anges ärendets art, vem den MKB-ansvarige är, vilka de beslutande myndigheterna är, var handlingarna i ärendet finns tillgängliga samt var synpunkter får lämnas. Ett meddelande enligt 2 mom. ska dessutom innehålla uppgifter om tid och plats för avgränsningssammanträdet och i tillämpliga fall, med iakttagande av 3 § 5 mom., information om att beslutet enligt vilket en MKB ska

utföras finns framlagt. Meddelandena och handlingarna i ärendet ska utan ogrundat dröjsmål även publiceras elektroniskt i den omfattning det är möjligt.

Senast samtidigt som den offentliga delgivningen verkställs enligt 2 och 3 mom. ska myndigheter som kan vara berörda eller som kan antas ha kännedom om fakta av någon betydelse för bedömningen, delges ett meddelande med i 4 mom. föreskriven information. Denna information ska även delges sakägarna per brev. Om antalet sakägare överstiger 30 eller om antalet är okänt, kan informationen i stället delges sakägarna genom en tidningsannons där det framgår att delgivningen verkställs genom annonsen.

14 §. (2012/49) *Information om gränsöverskridande miljöpåverkan*

Om ett projekt, en plan eller ett program i landskapet kan antas medföra betydande miljöpåverkan i en region utanför landskapet ska den beslutande myndigheten snarast informera landskapsregeringen. Landskapsregeringen ska därefter ge den behöriga myndigheten i den berörda regionen all tillgänglig information om sådan miljöpåverkan. Informationen ska ges i god tid före en tillståndsprövning eller senast när meddelandet med inbjudan till avgränsningssammanträdet delges enligt denna lag.

Om den behöriga myndigheten i den berörda regionen får kännedom om ett projekt, en plan eller ett program i landskapet och anser att projektet, planen eller programmet kan antas medföra betydande miljöpåverkan i regionen samt uttryckligen begär att få information om sådan påverkan, ska landskapsregeringen utan onödigt dröjsmål lämna den information som begärts till myndigheten ifråga. Samma tidsfrister, som enligt 1 mom. gäller för lämnande av information, ska iaktas. Vad som i 3 § 4 mom. föreskrivs om landskapsregeringens skyldighet att samråda med berörda myndigheter gäller även ifråga om i denna paragraf avsedda myndigheter.

14a §. (2010/75) *Övervakning*

Den myndighet som ansvarar för att en plan eller ett program genomförs ska se till att genomförandet av planer och program som omfattas av en MKB samt betydande miljökonsekvenser av detta övervakas på ett sådant sätt att åtgärder vid behov kan vidtas i syfte att förebygga och minska miljöolägenheter.

14b §. (2012/49) *Ändringssökande*

Den verksamhetsutövare som beslutet gäller får söka ändring i ett beslut som fattats efter övervägande om en MKB med stöd av 3 § 2 mom. I övrigt får ändring inte sökas särskilt i beslut som fattats efter övervägande om en MKB med stöd av 3 § 2 eller 4 mom. Om en MKB enligt beslutet inte behöver utföras får dock ändring sökas senare i samma ordning och sammanhang som ändring söks enligt 3 mom.

Den beslutande myndigheten har rätt att för tryggheten av en enhetlig förvaltnings- och rättspraxis söka ändring i ett beslut genom vilket domstolen har upphävt ett beslut som fattats med stöd av 3 § 2 mom.

Den som enligt bestämmelser i annan lagstiftning har rätt att söka ändring i ett beslut om ett projekt, en plan eller ett program kan åberopa att en MKB inte har utförts eller att bedömningen har varit bristfällig till väsentliga delar.

7 kap. Ikraftträdelsebestämmelser

15 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 november 2006.

Genom denna landskapslag upphävs landskapslagen (1995:28) om miljökonsekvensbedömningar.

K 27 Landskapsförordning (2012:50) om miljökonsekvensbedömning

1 §. Innehåll

I denna förordning finns närmare bestämmelser om vilka projekt, planer och program som kan ha sådan betydande miljöpåverkan att de ska föregås av en miljökonsekvensbedömning enligt det förfarande som föreskrivs i landskapslagen (2006:82) om miljökonsekvensbedömning.

2 §. Projektförteckning

En miljökonsekvensbedömning ska, enligt 3 § 1 mom. i landskapslagen om miljökonsekvensbedömning, utföras som underlag för beslut om följande projekt som kan ha betydande miljöpåverkan:

- 1) anläggning för djurhållning av fjäderfä med mer än 85 000 platser för broilers eller mer än 60 000 platser för hönor,
- 2) anläggning för djurhållning av svin med mer än 3 000 platser för svin som väger mer än 30 kg eller 900 platser för suggor,
- 3) hamn avsedd för fartyg vars bruttodräktighet är 1 350 eller mer,
- 4) anläggning för förbränning, fysikalisk-kemisk behandling eller deponering av farligt avfall,
- 5) vindkraftverk eller gruppstationer av vindkraftverk avsedda för produktion av 3 megawatt eller mer,
- 6) kraftledning avsedd för 45 kilovolt eller mer och med en sträckning om 5 kilometer eller mer,
- 7) övriga projekt som finns förtecknade i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (nedan MKB-direktiv 2011/92/EU), samt
- 8) ändringar eller utvidgningar av existerande projekt då dessa till innehåll och omfattning motsvarar ett projekt i punkterna 1–7.

3 §. Övervägande om projekt

En miljökonsekvensbedömning ska, enligt 3 § 2 mom. i landskapslagen om miljökonsekvensbedömning, utföras som underlag för beslut om projekt som, i enlighet med bestämmelserna om övervägande i denna och följande paragraf, kan ha betydande miljöpåverkan.

Bestämmelserna om övervägande gäller projekt som finns förtecknade i bilaga II till MKB-direktiv 2011/92/EU.

Vid övervägandet ska projektets totala miljöpåverkan beaktas. I den totala miljöpåverkan ingår påverkan från redan genomförda delar av projektet eller till följd av andra projekt.

4 §. Faktorer som ska övervägas om projekt

Vid övervägandet om huruvida projektet kan ha betydande miljöpåverkan, ska faktorerna i denna paragraf beaktas.

Projektets karaktäristiska egenskaper ska beaktas, i synnerhet

- 1) projektets omfattning,
- 2) samverkan med andra projekt,
- 3) utnyttjande av naturresurser,
- 4) alstrande av avfall,
- 5) föroreningar och störningar, samt
- 6) olycksrisker, särskilt i förbindelse med ämnen och teknik som används.

Projektets lokalisering ska beaktas avseende miljöns känslighet i det område som projektet antas påverka, i synnerhet beträffande

- 1) nuvarande markanvändning,
- 2) naturresursernas relativa förekomst, kvalitet och förnyelseförmåga i området,
- 3) den befintliga miljöns känslighet med särskild uppmärksamhet på
 - a) våtmarker,
 - b) kustområden,
 - c) bergs- och skogsområden,
 - d) naturreservat och andra områden som är skyddade med stöd av lag,
 - e) områden som förtecknats enligt 21 § i landskapslagen (1998:82) om naturvård (Natura 2000-områden),
 - f) områden där miljön redan är hårt belastad,
 - g) tätbefolkade områden, samt
 - h) historiskt, kulturellt eller arkeologiskt betydelsefulla markområden.

De möjliga miljökonsekvensernas karaktäristiska egenskaper ska beaktas avseende projektets möjliga positiva och negativa miljöpåverkan i förhållande till projektets karaktäristiska egenskaper och lokalisering, i synnerhet beträffande miljökonsekvensernas

- 1) omfattning, geografisk och med beaktande av den berörda befolkningens storlek,
- 2) gränsöverskridande karaktär,
- 3) betydelse och komplexitet,
- 4) sannolikhet, samt
- 5) varaktighet, vanlighet och reversibilitet.

5 §. Övervägande om planer och program

En miljökonsekvensbedömning ska, enligt 3 § 4 mom. i landskapslagen om miljökonsekvensbedömning, utföras som underlag för beslut om planer och program som, i enlighet med bestämmelserna om övervägande i denna och följande paragraf, kan få betydande miljöpåverkan.

Bestämmelserna om övervägande gäller planer och program som ska upprättas med stöd av lag eller annan författning och som ger förutsättningar för projekt som finns förtecknade i bilagorna I och II till MKB-direktiv 2011/92/EU.

6 §. Faktorer som ska övervägas om planer eller program

Vid övervägandet om huruvida planen eller programmet kan få betydande miljöpåverkan, ska faktorerna i denna paragraf beaktas.

Särdragen i planen eller programmet ska beaktas, särskilt med hänsyn till

- 1) i vilken utsträckning planen eller programmet anger förutsättningarna för projekt och andra verksamheter när det gäller plats, art, storlek och driftförhållanden eller genom att fördela resurser,

K 28 LL (2009:56) om ... avhjälpande av vissa miljöskador

2) i vilken utsträckning planen eller programmet påverkar andra planer eller program, inklusive sådana som ingår i ett hierarkiskt system,

3) planens eller programmets betydelse för integreringen av miljöaspekter särskilt för att främja en hållbar utveckling,

4) miljöproblem som är relevanta för planen eller programmet, och

5) planens eller programmets betydelse för genomförandet av Europeiska unionens miljölagstiftning (exempelvis planer och program som har samband med avfallshantering eller skydd av vatten).

Särdragen hos påverkan och hos det område som kan antas komma att påverkas ska beaktas, särskilt med hänsyn till

1) sannolikhet, varaktighet och frekvens av påverkan och möjligheten att avhjälpa den,

2) påverkans ackumulerade art,

3) påverkans gränsöverskridande art,

4) riskerna för människors hälsa eller för miljön (exempelvis på grund av olyckor),

5) påverkans storlek och fysiska omfattning (geografiskt område och antalet personer som kan antas komma att beröras),

6) betydelsen av och sårbarheten hos det område som kan antas komma att beröras på grund av

a) kulturarvet eller speciella särdrag i naturen,

b) överskridna miljö kvalitetsstandarder eller gränsvärden, och

c) intensiv markanvändning, samt

7) påverkan av områden eller natur som har erkänd nationell, unions- eller internationell skyddsstatus.

7 §. *Ikraftträdande*

Denna förordning träder i kraft den 1 november 2012.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2006:86) om miljökonsekvensbedömning.

K 28 Landskapslag (2009:56) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om avhjälpande av vissa miljöskador

1 §. *Tillämpningsområde*

Med de undantag som följer av denna lag ska lagen om avhjälpande av vissa miljöskador (FFS 383/2009) tillämpas i landskapet. Lagen tillämpas på avhjälpande av naturskador som avses i 2a § landskapslagen (1998:82) om naturvård samt betydande negativ miljöpåverkan på vatten enligt 31a § landskapslagen (2008:124) om miljöskydd.

Ändringar av lagen om avhjälpande av vissa miljöskador ska gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket om inte annat följer av denna lag.

2 §. *Tillämpning av hänvisningar*

Hänvisas i lagen om avhjälpande av vissa miljöskador till bestämmelser i rikslagsstiftningen som har en motsvarighet i landskapslagstiftningen ska hänvisningarna avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

3 §. *Förvaltningsuppgifter*

De förvaltningsuppgifter som enligt lagen om avhjälpande av vissa miljöskador sköts av myndigheter i riket

ska i landskapet till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området, skötas av landskapets myndigheter.

4 §. *Landskapets ersättnings- och kostnadsansvar*

Det ersättnings- och kostnadsansvar som enligt lagen om avhjälpande av vissa miljöskador åligger staten ska åligga landskapet, till den del ansvaret uppkommit till följd av verksamhet vars reglering tillhör området för landskapets lagstiftningsbehörighet.

5 §. *Landskapsförordning*

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om

1) hjälpåtgärder som avses i 5 § lagen om avhjälpande av vissa miljöskador,

2) vilka faktorer som ska beaktas vid valet av hjälpåtgärder enligt 6 § lagen om avhjälpande av vissa miljöskador och

3) vilka faktorer som ska beaktas vid fastställande av myndighetens kostnader enligt 10 § 1 mom. 2 punkten lagen om avhjälpande av vissa miljöskador.

Landskapsregeringen kan även inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av lagen om avhjälpande av vissa miljöskador ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2009:59) om avhjälpande av vissa miljöskador.

6 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010. Lagen tillämpas inte på avhjälpande av skador som orsakats av särskild verksamhet som upphört före lagens ikraftträdande, även om skadan skulle ha framträtt först efter det att lagen har trätt i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

K 29 Landskapsförordning (2009:59) om avhjälpande av vissa miljöskador

1 §. *Bedömning av negativa effekter på arter eller biotoper*

Vid bedömningen av en negativ effekts betydelse för en arts eller en biotops skydds nivå ska en jämförelse göras mellan

1) den skydds nivå som arten eller biotopen har i skadat tillstånd och de funktioner som arten eller biotopen har i det tillståndet till förmån för andra naturresurser och

2) den skydds nivå och de funktioner som arten eller biotopen skulle ha haft vid skadetillfället om inte skadan hade uppstått.

Bedömningen ska i den utsträckning det är möjligt göras med mätbara uppgifter om

1) antalet individer, deras täthet eller utbredningsområde,

2) de skadade enskilda individernas eller det skadade områdets funktion i förhållande till bevarandet av arten eller biotopen, med utgångspunkt från artens eller biotopens sällsynthet och dess naturliga utbredning inom skadeplatsens närområde och i hela landskapet,

3) artens livskraft och förmåga till förökning eller biotopens förmåga till återbildning och

4) förmågan hos arten eller biotopen att, kort tid efter det att skadan har uppstått, återhämta sig utan hjälpåtgärder till ett tillstånd som endast genom artens eller biotopens egen dynamik leder till en skyddsnivå som är minst lika hög som innan skadan uppstod.

2 §. Effekter som inte betraktas som betydande

En negativ effekt på en arts eller en biotops skyddsnivå ska inte betraktas som betydande

1) om den negativa effekten är mindre än en naturlig variation som kan anses vara normal för artens eller biotopens skyddsnivå eller funktioner för andra naturresurser,

2) i den mån den negativa effekten har en naturlig orsak,

3) i den mån den negativa effekten har orsakats av en verksamhet eller åtgärd som direkt hänger samman med eller är nödvändig för skötseln och förvaltningen av det berörda området eller

4) om arten eller biotopen, kort tid efter det att skadan har uppstått, kommer att återhämta sig utan hjälpåtgärder till det tillstånd som arten eller biotopen skulle ha haft vid skadetillfället om skadan inte hade uppstått eller till ett tillstånd som endast genom artens eller biotopens egen dynamik leder till en skyddsnivå som är minst lika hög som innan skadan uppstod.

3 §. Bedömning av negativ miljöpåverkan på vatten

Vid bedömningen av betydelsen av negativ miljöpåverkan på vatten beaktas

1) halten av sådana vattenfarliga ämnen som avses i [1 § vattenförordningen (1996:77) för landskapet Åland],

2) en avsevärd försämring av ytvattnets ekologiska kvalitet samt

3) en avsevärd försämring av de kvantitativa egenkaperna hos en grundvattenförekomst.

Vattenförordning (1996:77) för landskapet Åland har ersatts av vattenförordning (2010:93) för landskapet Åland.

4 §. Kompletterande och kompenserande hjälpåtgärder

Kompletterande och kompenserande hjälpåtgärder ska i första hand inriktas på naturresurser eller naturresursfunktioner som till sin typ, kvalitet och omfattning motsvarar den skadade naturresursen eller naturresursfunktionen. Om detta inte är möjligt inriktas hjälpåtgärderna på alternativa naturresurser eller naturresursfunktioner.

Omfattningen av de kompletterande och kompenserande hjälpåtgärderna bestäms genom en uppskattning av värdet på den förlorade naturresursen eller naturresursfunktionen. Om det inte är möjligt att i detalj fastställa omfattningen av kompletterande och kompenserande åtgärder inom rimlig tid eller till skäligena kostnader, kan hjälpåtgärderna bestämmas så att kostnaderna för dessa motsvarar det uppskattade värdet av de förlorade naturresurserna eller naturresursfunktionerna.

De kompletterande och kompenserande hjälpåtgärderna väljs ut så att de ger ytterligare naturresurser och naturresursfunktioner på det skadade området eller på annan plats. Vid valet av åtgärder beaktas tidspreferenserna och den tid det tar att genomföra åtgärderna. Om kompletterande hjälpåtgärder vidtas utanför skadeplat-

sen ska området i mån av möjlighet ha en geografisk anknypning till det skadade området.

5 §. Bedömning av alternativa hjälpåtgärder

När det finns alternativa hjälpåtgärder ska varje alternativ bedömas med utgångspunkt från bästa tillgängliga teknik och med hänsyn till

1) åtgärdens effekter på människors hälsa och säkerhet,

2) kostnaden för att genomföra åtgärden,

3) sannolikheten för att åtgärden blir framgångsrik,

4) i vilken utsträckning åtgärden förebygger framtida skador,

5) i vilken utsträckning åtgärden innebär risk för att ytterligare skador uppstår,

6) i vilken utsträckning åtgärden gynnar naturresursen och dess funktioner,

7) i vilken utsträckning åtgärden tillgodoser berörda sociala, ekonomiska och kulturella intressen och särskilda lokala intressen,

8) den tid som krävs för åtgärden att avhjälpa skadan,

9) i vilken utsträckning åtgärden leder till att den plats där skadan uppstod återställs samt

10) om åtgärden vidtas på en annan plats, hur åtgärden an knyter geografiskt till den plats där skadan uppstod.

6 §. Kombination av hjälpåtgärder

Vid valet av hjälpåtgärder kan även sådana primära hjälpåtgärder väljas som inte helt återställer den skadade naturresursen eller naturresursfunktionen i dess ursprungliga tillstånd eller som kräver längre tid för genomförande. Sådana åtgärder får enbart väljas om det samtidigt vidtas sådana kompletterande och kompenserande hjälpåtgärder som gör det möjligt att uppnå en nivå som motsvarar det ursprungliga tillståndet för naturresurserna eller naturresursfunktionerna. Bestämmer valet av kompletterande och kompenserande åtgärder finns i 4 och 5 §§.

7 §. Myndighetens kostnader

Som kostnader för myndigheten som verksamhetsutövaren ska svara för kan beaktas kostnader för

1) utredningar som krävs för att fastställa skadan och det överhängande hotet om en skada,

2) utredningar som krävs för att fastställa de alternativa hjälpåtgärderna,

3) utredningar som krävs för val av hjälpåtgärder,

4) nödvändig uppföljning av de hjälpåtgärder som vidtagits.

8 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2010.

K 30 Landskapslag (2013:84) om tillämpning på Åland av lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning

1 §. Lagens tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna lag ska lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning (FFS 387/2013) tillämpas på Åland.

Andras något i lagen om begränsning av användning

K 31 LF (2013:85) om ... farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning

av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning som hör till landskapets behörighet ska ändringarna gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2§. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning ankommer på miljöministeriet ska på Åland skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området. De förvaltningsuppgifter som enligt lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning ankommer på Säkerhets- och kemikalieverket ska på Åland skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

3§. Hänvisningar

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen till 1) lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) i 21 § 2 mom. lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning avse landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet samt 2) 39 § i förvaltningslagen (FFS 434/2003) i 23 § 1 mom. lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning avse 34 § förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

4§. Språkrav

Till den utrustning som lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning tillämpas på och som tillverkas, importeras, marknadsförs, säljs eller distribueras på Åland ska det finnas anvisningar, anteckningar och annan information avfattade på svenska. Sådan information ska finnas på eller i anslutning till utrustningen.

5§. Skyldigheten att lämna uppgifter och dokument

Uppgifter och dokument som enligt lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning ska lämnas till en tillsynsmyndighet, vilken på Åland är Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

6§. Besvär

Besvär över lagligheten i Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets beslut enligt denna lag får anföras i enlighet med vad som föreskrivs i 19 § landskapslagen (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

7§. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2013:85) om tillämpning på Åland av förordningen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning.

8§. Ikraftträdelse

Denna lag träder i kraft den 1 november 2013.

Genom denna lag upphävs 1 § 4 punkten landskapsförordningen (2005:25) om producentansvar.

9§. Övergångsbestämmelser

Elektrisk och elektronisk utrustning som inte omfattas av tillämpningsområdet för 1 § 4 punkten landskapsförordningen om producentansvar och som inte uppfyller kraven i denna lag får fortsätta att tillhandahållas på marknaden till och med den 22 juli 2019, om inte något annat följer av denna lag eller artikel 4.3 Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU om begränsning av användning av vissa farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning.

K 31 Landskapsförordning (2013:85) om tillämpning på Åland av förordningen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning

1§. Tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet ska miljöministeriets förordning om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning (FFS 419/2013) tillämpas på Åland.

Ändringar av den förordning som anges i 1 mom. ska tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket.

2§. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 november 2013.

K 32 Landskapslag (2012:79) om tillämpning på Åland av lagen om avskiljning och lagring av koldioxid

1§. Tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna lag ska lagen om avskiljning och lagring av koldioxid (FFS 416/2012) tillämpas på Åland.

Ändras något i lagen om avskiljning och lagring av koldioxid som hör till landskapets behörighet ska ändringarna gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2§. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt lagen om avskiljning och lagring av koldioxid ankommer på miljöministeriet ska på Åland skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området. De förvaltningsuppgifter som ankommer på Energimarknadsverket samt Närings-, trafik- och miljöcentralen ska på Åland skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

3§. Hänvisningar

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen till 1) miljöskyddslagen (FFS 86/2000) i 1 § 2 mom. lagen om avskiljning och lagring av koldioxid avse landskapslagen (2008:124) om miljöskydd,

2) avfallslagen (FFS 646/2011) i 5 § 4 mom. lagen om avskiljning och lagring av koldioxid avse landskapslagen (1981:3) om renhållning,

3) markanvändnings- och bygglagen (FFS 132/1999) i 11 § lagen om avskiljning och lagring av koldioxid avse plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland,

4) viteslagen (FFS 1113/1990) i 15 § lagen om avskiljning och lagring av koldioxid avse landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen samt

5) 48 kap. 1-4 §§ strafflagen (FFS 39/1889) i 17 § 1 mom. avse 9 kap. 35-38 §§ landskapslagen (2008:124) om miljöskydd.

4 §. Besvär

Besvär över lagligheten i Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets beslut enligt denna lag får anföras i enlighet med vad som föreskrivs i 19 § landskapslagen (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

5 §. Ikraftträdelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

Naturvård och jakt

K 33 Landskapslag (1998:82) om naturvård

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Lagens syfte

Syftet med denna lag är

- 1) att vårda naturen inklusive landskapsbilden,
- 2) att bevara naturens mångfald samt
- 3) att stödja ett hållbart nyttjande av naturtillgångarna och naturmiljön.

Vid tillämpningen av denna lag skall en gynnsam skyddsnivå eftersträvas för de arter och biotoper som förekommer i landskapet. Dessutom skall även ekonomiska, sociala och kulturella aspekter liksom regionala och lokala särdrag beaktas.

2 §. Ansvarsregler

Det är en angelägenhet för var och en att verka för att lagens syfte uppnås.

Vid all slags verksamhet skall förfaras så att skada undviks på naturen inklusive landskapsbilden där det är möjligt. Kan sådan skada inte undvikas skall de åtgärder vidtas som behövs för att motverka eller minska skadan, om det kan ske utan oskäligen kostnader.

2a §. (2009/57) Naturskada

Med naturskador avses skador som har en betydande och mätbar direkt eller indirekt effekt när det gäller att uppnå eller bibehålla en gynnsam skyddsnivå för

- 1) de naturvärden i Natura 2000-områden enligt 4 kap. för vilkas skydd områdena har införlivats i nätverket,
- 2) de arter som avses i artikel 4.2 i rådets direktiv om bevarande av vilda fåglar (79/409/EEG), nedan fågeldirektivet, och räknas upp i dess bilaga I och på de arter som räknas upp i bilaga II till rådets direktiv om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (92/43/EEG), nedan habitatdirektivet,
- 3) de förekomstplatser för arter enligt 2 punkten som det enligt 15 § är förbjudet att förstöra eller försämma och
- 4) de arter som räknas upp i bilaga IV till habitatdirektivet eller för föröknings- och rastplatser för individer av de djurarter som avses i bilaga IV (a) till habitatdirektivet.

Som naturskada betraktas dock inte en sådan negativ effekt som det med stöd av 15 § 2 mom. eller 16 § 2 mom. har beviljats ett undantag för.

Den negativa effektens betydelse ska bedömas i förhållande till biotopernas eller arternas skyddsnivå vid tidpunkten för skadan samt deras funktioner och naturliga förmåga till återbildning. Närmare bestämmelser om de faktorer som bestämmer den negativa effektens betydelse utfärdas genom landskapsförordning.

3 §. Definitioner

I denna lag avses med

biotop: ett område i naturen där ett visst växt- eller djursamhälle förekommer,

biologisk mångfald: variationsrikedomen bland levande organismer och de biotoper i vilka de förekommer,

hållbart nyttjande: att nyttja naturresurserna och den biologiska mångfalden på ett sätt och i en utsträckning som inte leder till en långsiktig minskning av naturresurserna och den biologiska mångfalden.

4 §. Förvaltningen av naturvården

Förvaltningen av naturvården i landskapet handhas av landskapsregeringen och kommunerna. Om inte annat anges i denna lag skall landskapsregeringen övervaka att lagen och med stöd av den utfärdade bestämmelser efterlevs.

2 kap. Fredning av områden

5 §. Naturreservat

Om det i ett område förekommer en art, en biotop eller ett ekosystem som är sällsynt eller om ett område är av särskild betydelse för kännedomen om landskapets natur eller representativt för en viss naturtyp kan området fredas genom att inrättas som naturreservat.

Ett naturreservat inrättas inte inom ett område för vilket stads- eller byggnadsplan fastställts.

6 §. Naturminne

En naturbildning som bör bevaras på grund av sin betydelse för kännedomen om landskapets natur, sin skönhet eller märkliga beskaftenhet kan fredas som naturminne. Fredningen kan även innefatta ett sådant markområde omkring naturbildningen som krävs för att bevara dess särart och betydelse.

7 §. Tillfälligt åtgärdsförbud

När fråga uppkommit om inrättande av ett naturreservat eller om skydd av ett område enligt 21 § 4 mom. kan landskapsregeringen förbjuda att området används

K 33 LL (1998:82) om naturvård

på ett sådant sätt som medför att områdets skyddsvärde reduceras (tillfälligt åtgärdsförbud). Ett tillfälligt åtgärdsförbud enligt denna paragraf kan utfärdas för högst två år. Om särskilda skäl föreligger kan dock åtgärdsförbudets giltighetstid förlängas med ytterligare ett år. Innan beslut fattas om ett tillfälligt åtgärdsförbud eller om förlängning av dess giltighetstid skall fastighetsägaren beredas möjlighet att yttra sig.

Ett tillfälligt åtgärdsförbud enligt denna paragraf utfärdas inte då inrättandet av ett naturreservat sker genom expropriation.

8 §. Fredningsbeslut

Landskapsregeringen fattar beslut om inrättande av naturreservat och fredning av naturminne (fredningsbeslut). Innan ett fredningsbeslut fattas skall kommunen höras.

I fredningsbeslutet skall ändamålet med fredningen samt nödvändiga begränsningar i rätten att utnyttja området (åtgärdsbegränsning) anges. Åtgärdsbegränsningen i ett område får inte vara större än vad som krävs för att trygga ändamålet med fredningen. I fredningsbeslutet kan även undantag från åtgärdsbegränsningar anges.

Ett område som ägs av annan än landskapet inrättas som naturreservat eller naturminne med fastighetsägarens samtycke.

Ett fredningsbeslut är i kraft oberoende av att området byter ägare. Ett fredningsbeslut leder inte till inskränkning av särskild rätt som förvärvats innan beslutet kungjorts.

Se bilaga nedan.

9 §. Enskilda undantag från åtgärdsbegränsning

Landskapsregeringen kan för vetenskapliga ändamål i enskilda fall medge undantag från en åtgärdsbegränsning inom ett fredat område.

Fastighetsägaren skall underrättas om undantag som avses i 1 mom. när sådana medges inom ett område som ägs av enskild. I fråga om ingrepp av mera omfattande karaktär skall fastighetsägaren beredas möjlighet att yttra sig innan undantag medges.

10 §. Naturreservat inom arrenderat område

I enskilda fall och om inga andra möjligheter till fredning finns kan ett naturreservat inrättas inom ett område som landskapsregeringen arrenderat för detta ändamål. Fredningstiden omfattar tiden för arrendet och skall vara minst tio år.

11 §. Tillsyn och skötsel

Tillsynen över naturreservat och naturminnen åligger landskapsregeringen.

Skötseln av naturreservat och naturminnen ankommer på landskapsregeringen. Skötseln av ett naturreservat eller ett naturminne som innehåser av enskild kan dock genom avtal överlätas till fastighetsägaren.

12 §. Upphävande av fredningsbeslut

Ett fredningsbeslut får upphävas endast om områdets skyddsvärde avsevärt har minskat eller om fredningen förhindrar att ett projekt eller en plan av stort allmänintresse genomförs. Om ett fredningsbeslut upphävs till förmån för ett projekt eller en plan skall landskapsregeringen sträva till att freda ett ur naturskyddssynpunkt

motsvarande område. I ett beslut om upphävande skall grunden för upphävandet anges.

Innan landskapsregeringen upphäver ett fredningsbeslut som avser ett naturreservat som innehåser av enskild skall kommunen och fastighetsägaren höras. På motsvarande sätt skall fastighetsägaren höras när det gäller ett naturminne som ägs av enskild.

13 §. Anteckning i fastighetsregistret

Ett fredningsbeslut som avser naturreservat som ägs av enskild och beslut om upphävande av sådant skall antecknas i fastighetsregistret.

Landskapsregeringen skall utan dröjsmål underrätta den myndighet som för fastighetsregistret när ett i denna paragraf avsett beslut har fattats.

Se fastighetsregisterlag (FFS 392/1985).

3 kap. Skydd av arter och biotoper**14 §. Fridlysnings och partiell fridlysnings (2002/2)**

Med undantag av de djurarter som är föremål för jakt enligt jaktlagstiftningen är samtliga vilda däggdjur och fåglar samt dessa fåglars bon och ägg ständigt fridlysta. Genom landskapsförordning bestäms vilka andra djur och växter som är fridlysta inom landskapet.

Exemplar av en fridlyst växt- eller djurart får inte avlägsnas, dödas eller påverkas på sådant sätt att artens fortplantning eller fortsatta existens äventyras. Fridlysnings enligt denna paragraf hindrar emellertid inte att den pågående markanvändningen fortsätter. Vid markanvändningen skall åtgärder som kan störa eller skada exemplar av fridlysta arter undvikas om det endast medför ringa olägenhet för fastighetsägaren eller innehavaren av särskild rätt till fastigheten.

Genom landskapsförordning kan bestämmas att en växt- eller djurart skall åtnjuta skydd i något avseende (partiell fridlysnings). Partiell fridlysnings får inte innebära att arten får ett lika starkt eller starkare skydd än det skydd som gäller för fridlysta arter. Den partiella fridlysnings får inte hindra att den pågående markanvändningen fortsätter. Vid den fortsatta markanvändningen skall sådan störning och skada som avses i 2 mom. undvikas. (2002/2)

15 §. Särskilt skyddsvärda arter

Om det finns risk för att en fridlyst växt- eller djurart skall försvinna, skall arten förklaras som särskilt skyddsvärd. Genom landskapsförordning bestäms vilka arter som är särskilt skyddsvärda.

En särskild skyddsvärd art eller dess biotop får inte utan landskapsregeringens tillstånd skadas eller påverkas på sådant sätt att artens fortplantning eller fortsatta existens på förekomstplatsen äventyras.

Se LF (1998:113) om naturvård.

16 §. Särskilt skyddsvärda biotoper

Den biologiska mångfalden i naturen skall bevaras och främjas. Biotoper som på grund av sin begränsade förekomst har betydelse för naturens mångfald skall förklaras som särskilt skyddsvärda. Genom landskapsförordning bestäms vilka biotoper som är särskilt skyddsvärda.

En särskilt skyddsvärd biotop får inte utan landskapsregeringens tillstånd ändras så att den förlorar sin särart

eller sin betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden. En ansökan om sådant tillstånd skall inlämnas till landskapsregeringen senast den 1 maj, varvid beslut i ärendet skall fattas före den 1 september.

Åtgärder som vidtas i en särskilt skyddsvärd biotops närmiljö skall utföras så att biotopens särart och betydelse bevaras. Med närmiljö avses ett sådant markområde omkring en biotop som krävs för att bevara dess särart och betydelse.

På begäran av fastighetsägaren eller innehavaren av särskild rätt till fastigheten är landskapsregeringen skyldig att definiera gränserna för en särskilt skyddsvärd biotop.

Se LF (1998:113) om naturvård.

17 §. Undantag från fridlysningsbestämmelserna

Landskapsregeringen kan medge undantag från fridlysningsbestämmelserna i 14-16 §§ för vetenskapligt eller annat godtagbart ändamål.

18 §. Fångst av ryggradslösa djur

Fångst utomhus av insekter och andra ryggradslösa djur med ljus- eller doftfällor eller andra icke-selektiva metoder är förbjudna.

Landskapsregeringen kan med fastighetsägarens medgivande då särskilda skäl föreligger ge tillstånd till användande av i 1 mom. avsett fångstsätt.

19 §. Begränsning av spridning av arter med främmande ursprung

Djurarter som inte utgör ett naturligt inslag i landskapets fauna får inte utan landskapsregeringens tillstånd släppas ut i naturen, om det finns anledning att misstänka att detta kan ge upphov till ett permanent bestånd.

Växarter som inte utgör ett naturligt inslag i landskapets flora får inte utan landskapsregeringens tillstånd planteras eller säs utanför gårdar, åkrar, bebyggda eller på annat sätt specifikt ibruktagna områden eller i naturliga vattendrag, om det finns anledning att misstänka att detta kan ge upphov till ett permanent bestånd. Detta gäller inte sådan plantering eller sådd av träd som regleras i annan lagstiftning.

Om det kommer till landskapsregeringens kännedom att en djur- eller växtart av främmande ursprung sprider sig snabbt i naturen eller om det finns anledning att misstänka att den kan medföra en hälsorisk eller ett hot mot arter som utgör ett naturligt inslag i landskapets flora eller fauna, kan landskapsregeringen vidta erforderliga åtgärder för att begränsa spridningen.

20 §. Handel med fridlysta arter

Det är förbjudet att utan landskapsregeringens tillstånd överlåta, ta emot eller på annat sätt anskaffa, saluföra eller hålla i ägo exemplar av arter som är ständigt fridlysta enligt denna lag, såvida de inte lagligen erhållits före denna lags ikraftträdande.

Förbudet i 1 mom. gäller inte djur eller deras skinn, ägg eller larver som lagligen införts till landskapet.

4 kap. Landskapets internationella förpliktelser

21 §. Områden som bör skyddas

Landskapsregeringen skall upprätta en förteckning över sådana områden som bör fredas för att uppfylla

landskapets internationella förpliktelser inom naturvården. Förteckningen skall ange ändamålet med fredningen av varje enskilt område.

När förteckningen upprättas skall berörda fastighetsägare beredas möjlighet att yttra sig. (2000/41)

För områden som upptagits i en förteckning som avses i 1 mom. kan 7 § tillämpas.

Ett område som tagits upp i en förteckning som avses i 1 mom. skall så snart som möjligt skyddas. Skyddet genomförs genom att området inrättas som naturreservat enligt denna lag, fredas med stöd av jaktlagen (1985:31) för landskapet Åland eller genom att avtala med fastighetsägaren om upprätthållande av en gynnsam skyddsnivå i området.

Förteckning över områden som omfattas av nätverket Natura 2000, se ÅLRB (2016:4).

22 §. Särskilda skyddsområden och särskilda bevarandeområden

Landskapsregeringen kan förklara ett område som tagits upp i förteckningen som avses i 21 § som särskilt skyddsområde.

När Europeiska gemenskapernas kommission har slagit fast att ett område är av gemenskapsintresse skall landskapsregeringen förklara området som särskilt bevarandeområde.

Förteckning över områden som omfattas av nätverket Natura 2000, se ÅLRB (2016:4).

23 §. Upphävande av skyddet

Skyddet av ett område som skyddats genom avtal med fastighetsägaren enligt 21 § 4 mom. kan upphävas genom tillämpning av 12 § 1 mom. Upphävandet av skyddet skall ske i samråd med fastighetsägaren.

Om det i ett särskilt skyddsområde eller i ett särskilt bevarandeområde förekommer en prioriterad livsmiljötyp enligt bilaga I till rådets direktiv om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (92/43/EEG) eller en prioriterad art enligt bilaga II till direktivet, skall Europeiska gemenskapernas kommission höras innan skyddet av området får upphävas. Om upphävandet kan motiveras av skäl som rör människors hälsa, betydelsefulla konsekvenser för miljön eller den allmänna säkerheten behöver kommissionen inte höras.

24 §. Förbud mot införsel till landskapet

Om det krävs av naturskyddsskäl eller för att uppfylla landskapets internationella förpliktelser kan landskapsregeringen förbjuda införsel av exemplar av djur- och växtarter samt produkter som utvunnits ur sådana.

24a §. (2010/76) Bedömning av projekt och planer

Om ett projekt eller en plan, antingen i sig eller i samverkan med andra projekt eller planer, sannolikt i betydlig utsträckning försämrar naturvärdena i ett område som finns angivet i en sådan i 21 § denna lag avsedd förteckning över områden som bör fredas eller som redan av landskapsregeringen i enlighet med 22 § denna lag förklarats som särskilt skyddsområde, ska den som genomför projektet eller gör upp planen på behörigt sätt bedöma dessa konsekvenser. Detsamma gäller ett sådant projekt eller en sådan plan utanför området som sannolikt har betydande skadliga verkningar som når området.

K 33 LL (1998:82) om naturvård

Den myndighet som beviljar tillståndet eller godkänner planen ska se till att den bedömning som avses i 1 mom. har gjorts. I det fall där konsekvenserna bedömts på ett annat sätt än genom ett MKB-förfarande ska myndigheten begära utlåtande av landskapsregeringen och av den som förvaltar området.

En myndighet som på grundval av anmälningsskyldighet som beståmets i lag eller förordning har fått anmälan om ett projekt eller en plan som avses i 1 mom. ska inom ramen för sina befogenheter vidta åtgärder för att avbryta genomförandet av projektet eller planen tills den bedömning som avses i 1 mom. har gjorts och de utlåtanden som avses i 2 mom. har inhämtats. Myndigheten ska också underrätta landskapsregeringen om saken.

24b §. (2013/86) *Beviljande av tillstånd samt godkännande och fastställande av planer*

Den myndighet som avses i 24a § får inte bevilja tillstånd att genomföra ett projekt eller godkänna eller fastställa en plan, om bedömningsförfarandet enligt 24a § 1 och 2 mom. visar att genomförandet av planen eller projektet i betydlig utsträckning försämrar ett områdes naturvärden vilket enligt Europeiska gemenskapernas kommission har ett gemenskapsintresse, och som av landskapet har givits ett sådant skydd som avses i 21 § 1 mom. eller 22 §.

Utan hinder av 1 mom. får ett tillstånd dock beviljas eller en plan godkännas eller fastställas om landskapsregeringen beslutar att det ska genomföras av ett skäl som är tvingande på grund av ett väsentligt allmänt intresse och det inte finns någon alternativ lösning. En ytterligare förutsättning för ett sådant beslut är, i de fall det finns en prioriterad naturtyp eller prioriterad art enligt bilaga I eller II i EG-direktivet om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (92/43/EEG), att skälen är mycket viktiga till följd av gynnsamma verkningar på människans hälsa, på den allmänna säkerheten eller på miljön någon annanstans eller att det finns något annat tvingande skäl som är betingat av ett väsentligt allmänt intresse och som kräver att tillståndet beviljas eller planen godkänns eller fastställs. I det sistnämnda fallet ska kommissionens utlåtande inhämtas.

5 kap. Vård av landskapsbilden**25 §. Skyltning i naturen**

Skyltar och andra anordningar för information, reklam och liknande ändamål (reklamskyltar) får sättas upp utanför stads- eller byggnadsplanerat område om de motsvarar landskapsregeringens bestämmelser. Bestämmelser om reklamskyltar utfärdas genom landskapsregeringens beslut eller genom landskapsförordning.

För annonsering om sammanträden, kulturella möten, idrottstävlingar, nöjeställningar eller andra sådana sammankomster eller medborgerliga val tillämpas inte 1 mom. Detsamma gäller reklamskylt som sätts upp på byggnad eller i byggnadens omedelbara närhet och som avser verksamhet som idkas där eller varor som säljs där. En reklamskylt som sätts upp med stöd av detta moment skall utformas och placeras så att den anpassas till omgivningen.

Om reklamskyltar inom stads- eller byggnadsplanerat område bestäms i kommunal byggnadsordning.

Se även 60 § LL (1957:23) om allmänna vägar i landskapet Åland.

26 §. Åverkan på naturföremål

På klippor, stenblock, träd och andra naturföremål får inte skrivas, ritas, målas eller på annat sätt framställas ord, bilder eller andra tecken eller symboler såvida det inte görs i uppenbart skäligt syfte eller med stöd av lag.

27 §. Nedskräpning

Det är inte tillåtet att skräpa ned utomhus, vare sig i naturen eller inom bebyggda områden, med glas, plåt, plast, papper eller annat avfall. Kommunen övervakar att denna paragraf efterlevs. Om renhållning bestäms särskilt.

28 §. Förfulande av landskapsbilden

Byggnader får inte lämnas att förfalla så att de förfular landskapsbilden. Inte heller får annat material än trävaror, lantbruksprodukter eller -förnödenheter hållas upplagrade utanför område med fastställd stads- eller byggnadsplan så att landskapsbilden sedd från allmän kommunikationsled eller allmän plats förfulas.

Kommunen övervakar att denna paragraf efterlevs.

6 kap. Tåktverksamhet**29 §. Definition**

Med tåkt avses i denna lag tagande av sten, grus, sand, matjord, torv eller därmed jämförbara nyttigheter för bortforsling eller för lagring eller förädling på platsen.

Bestämmelserna om tåkt tillämpas även på sprängningsarbete som resulterar i att för platsen betydande mängder material lösgörs. (2013/109)

30 §. Aktsamhetsregler

En tåkt får inte öppnas på ett sådant sätt att en vacker landskapsbild, betydande skönhetsvärden hos naturen eller speciella naturförekomster förstörs eller så att naturförhållandena genomgår betydande skadliga förändringar.

En tåkt skall förläggas och tåktverksamheten ordnas så att dess skadliga inverkan på naturen och landskapsbilden blir så liten som möjligt och att verksamheten inte för bosättningen eller miljön medför fara eller sådan olägenhet som till skäliga kostnader kan undvikas. När tåktverksamheten har avslutats skall nödvändiga åtgärder vidtas för att återställa området.

30a §. (2013/109) *Om prövning och prövningsmyndighet*

I denna lag finns bestämmelser om tillstånd och miljögranskning för tåktverksamhet. Närmare bestämmelser om när tillstånd respektive miljögranskning krävs finns i detta kapitel. I fråga om prövningsmyndighet och förfarande gäller vad som bestäms i landskapslagen (2008:124) om miljöskydd.

31 §. (2013/109) *Krav på tillstånd*

Tillstånd krävs för bedrivande av tåktverksamhet om den beräknade volymen är minst 100.000 kubikmeter fast massa bergkross eller minst 50.000 kubikmeter sand eller grus.

32 §. (2013/109) *Krav på miljögranskning*

Miljögranskning krävs för öppnande av annan tåkt än sådan som avses i 31 §.

Miljögranskning enligt 1 mom. krävs inte för öppnande av sådan tåkt som sker för husbehov eller som grundar sig på ett tillstånd av myndighet eller på plan som antagits eller fastställts av myndighet.

Oavsett vad som stadgas i 2 mom. krävs dock miljögranskning för öppnande av husbehovstält som innefattar sprängningsarbete som resulterar i att för platsen betydande mängder material lösgörs.

33 §. (2013/109) *Tillsynsmyndighet och tillsyn*

Om tillsynsmyndighet och tillsyn i enlighet med detta kapitel stadgas i landskapslagen om miljöskydd.

34 §. *Utöverens ersättningskyldighet*

Om en verksamhet som avses i detta kapitel medför skada eller olägenhet för en annan fastighet eller för nyttjandet av den, har fastighetsägaren eller innehavaren av särskild rätt till fastigheten rätt att få full ersättning för detta av verksamhetsutövern. Ersättning skall yrkas inom fem år från det att skadan eller olägenheten uppstått. Om en överenskommelse inte kan nås skall ersättningsfrågan avgöras med iakttagande i tillämpliga delar av landskapslagen (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter.

7 kap. Inlösnings och ersättning

35 §. *Landskapets expropriationsrätt*

Landskapet har rätt att för inrättande av ett naturreservat eller fredande av ett naturminne expropriera fast egendom samt att i expropriationsväg fastställa inskränkningar i ägarens rätt att nyttja sådan egendom. Innan beslut om expropriation fattas skall kommunen höras.

När fråga om expropriation uppkommer, kan landskapsregeringen förbjuda sådan användning av fastigheten som skulle äventyra ändamålet med expropriationen (tillfälligt åtgärdsförbud). Ett tillfälligt åtgärdsförbud enligt denna paragraf kan utfärdas för högst ett år.

36 §. *Landskapets inlösningskyldighet*

Har en ansökan om tillstånd eller miljögranskning avslagits för att täktverksamheten står i strid med akt-samhetsreglerna i 30 § genom ett laga kraft vunnet beslut, är landskapet skyldigt att lösa in området i fråga om fastighetsägaren kräver det, såvida området inte kan användas för jord- eller skogsbruk, byggande eller motsvarande ändamål som medför skäligen nytta. (2013/109)

Den kommun där området är beläget har dock rätt att i första hand lösa in område som avses i 1 mom. Landskapsregeringen skall omedelbart underrätta kommunen när sådant krav på inlösen har framställts. Är området enligt landskapsregeringens bedömning av särskild betydelse med hänsyn till naturvärden tillkommer dock inlösningsrätten landskapet oberoende av kommunens inlösningsanspråk.

37 §. *Landskapets ersättningskyldighet*

Medför bestämmelser som utfärdas med stöd av 15 eller 16 § en olägenhet som inte är ringa har fastighetsägaren rätt till full ersättning för olägenheten. Fastighetsägaren har emellertid inte rätt till ersättning före en ansökan om tillstånd att avvika från bestämmelserna har avslagits.

Medför ett fredningsbeslut som fattas enligt denna lag en olägenhet som inte är ringa, har fastighetsägaren rätt att av landskapet få full ersättning för olägenheten. Det-samma gäller om ett avtal som sluts med stöd av 21 § 4 mom. medför att fastighetsägaren åsamkas olägenhet som inte är ringa.

Om ett beslut i ett tillståndsärende som fattats med stöd av 24b § 1 mom. begränsar användningen av fastigheten så att fastighetsägaren eller innehavaren åsamkas olägenhet som inte är ringa har fastighetsägaren eller innehavaren rätt att av landskapet få full ersättning för olägenheten. Rätt till ersättning finns dock inte när en sådan olägenhet åsamkas landskapet, en kommun eller ett kommunalförbund, eller när olägenheten är en följd av att tillstånd inte beviljas i enlighet med särskild lagstiftning, såsom vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland, landskapslagen (2008:124) om miljöskydd eller landskapslagen (1994:72) om förutsättningarna för att i landskapet Åland leta efter, immuta och utnyttja mineralfyndighet. (2013/86)

Rätt till ersättning som fastighetsägare har enligt denna paragraf tillkommer på samma sätt innehavare av särskild rätt till fastigheten.

Tidigare 3 mom. har blivit 4 mom. genom (2013/86).

38 §. *Landskapets ersättningskyldighet vid tillfälligt åtgärdsförbud*

Medför ett tillfälligt åtgärdsförbud enligt 7 § olägenhet som inte är ringa, gäller rätt till ersättning enligt 37 §. Om fredning inte kommer till stånd är den som har fått ersättning skyldig att betala tillbaka ersättning för olägenhet som inte längre åsamkas.

Ersättning som erlagts enligt 1 mom. skall beaktas vid bestämmande av ersättning enligt 37 § 2 mom. så att ersättning för en och samma olägenhet endast erläggs en gång.

Medför ett tillfälligt åtgärdsförbud enligt 35 § olägenhet som inte är ringa har den som har rätt till ersättning enligt 37 § rätt till full ersättning för olägenheten om expropriation inte kommer till stånd.

39 §. *Bestämmande av ersättning*

Ersättning som skall erläggas enligt denna lag bestäms genom överenskommelse mellan landskapsregeringen och den som har rätt till ersättningen. Om ingen överenskommelse nås skall ersättningen bestämmas genom tillämpning av landskapslagen om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter.

8 kap. Straff och andra påföljder

40 §. *Naturvårdsförseelse*

Den som uppsåtligen eller av vårdslöshet

1) olagligt vidtar åtgärder i strid med ett fredningsbeslut eller i strid med ett avtal om skydd enligt 21 § 4 mom.,

2) utan erforderligt tillstånd överlåter, tar emot eller på annat sätt anskaffar, saluför eller håller i ägo exemplar av arter som är fridlysta enligt denna lag eller

3) på annat sätt bryter mot denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser

skall, om det inte i denna eller annan lag föreskrivs ett strängare straff för gärningen, dömas för *naturvårdsförseelse* till böter.

41 §. *Naturvårdsbrott*

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) bryter mot en fredningsbestämmelse som avser växt- eller djurart vilken har förklarats som särskilt skyddsvärd,

K 33 LL (1998:82) om naturvård

2) i strid med 16 § 3 mom. ändrar en biotop vilken har förklarats som särskilt skyddsvärd eller

3) i strid med 19 § i naturen planterar en växtart eller släpper ut en djurart som inte utgör ett naturligt inslag i landskapets flora eller fauna

skall, om inte överträdelsen anses vara ringa, dömas för *naturvårdsbrott* till böter eller till fängelse i högst två år. (2013/109)

På naturvårdsbrott tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar i 9 kap. strafflagen (FFS 39/1889). (2011/43)

42 §. Tvångsmedel

Den som vidtar åtgärder i strid med denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den eller som försummar att fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag eller nämnda bestämmelser kan av den övervakande myndigheten förbjudas att fortsätta med den rättsstridiga verksamheten eller att fullgöra sina skyldigheter inom utsatt tid. Tvångsåtgärder vidtas dock inte om det begångna felet är ringa.

Den övervakande myndigheten kan förena förbud och ålägganden som meddelats med stöd av 1 mom. med vite eller med hot om fullgörande av skyldigheterna på den försumliges bekostnad.

Polisen är skyldig att ge handräckning om det är nödvändigt för att avbryta en rättsstridig åtgärd som avses i denna paragraf.

42a §. (2009/57) Förebyggande och avhjälpande av naturskador

Om en fysisk eller juridisk person som bedriver yrkesverksamhet eller som i praktiken beslutar om sådan verksamhet (*verksamhetsutövare*) uppsåtligt eller av oaksamhet genom en åtgärd som strider mot denna lag eller mot bestämmelser som har utfärdats med stöd av den eller genom en försummelse förorsakar en naturskada eller ett överhängande hot om en naturskada, ska verksamhetsutövaren utan dröjsmål underrätta den övervakande myndigheten om naturskadan eller det överhängande hotet om en naturskada och vidta behövliga åtgärder för att förebygga negativa effekter eller begränsa dem så att de blir så små som möjligt.

Efter att ha fått kännedom om naturskadan eller det överhängande hotet om en naturskada ska den övervakande myndigheten, utöver vad som bestäms i 42 §, ålägga den verksamhetsutövare som orsakat olägenheten att vid behov vidta åtgärder för att förebygga negativa effekter eller begränsa dem så att de blir så små som möjligt, samt ålägga verksamhetsutövaren att vidta hjälpåtgärder enligt landskapslagen (2009:56) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om avhjälpande av vissa miljöskador. Den övervakande myndigheten kan förena åläggandet med vite eller med hot om att den åtgärd som inte vidtagits utförs på den försumliges bekostnad eller att verksamheten avbryts.

Den övervakande myndigheten har rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna få de uppgifter av verksamhetsutövaren som är nödvändiga för att förebygga eller avhjälpna naturskador eller förebygga riskerna för sådana.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas inte på na-

turskador vars förebyggande och avhjälpande regleras i landskapslagen (2008:124) om miljöskydd.

43 §. Förverkandepåföljd

Det som erhållits genom en gärning som avses i 40 eller 41 § eller dess värde skall dömas förverkat till staten.

44 §. Rätt till omhändertagande

Den som har till uppgift att övervaka att denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser efterlevs har rätt att omhänderta jakt-, insamlings- och annat redskap som använts i strid med lagen eller nämnda bestämmelser. Detsamma gäller det som åtkommit genom användande av sådant redskap.

Det som omhändertagits enligt 1 mom. skall utan dröjsmål överlämnas till polisen.

45 §. Rätt att föranstalta om syn

Finns det skäl att anta att brott begåtts mot denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser, har den övervakande myndigheten rätt att föranstalta om syn på platsen.

Polisen är skyldig att ge erforderlig handräckning i fall som avses i 1 mom.

9 kap. Särskilda bestämmelser**46 §. Delgivning av fredningsbeslut (2008/40)**

Ett meddelande om fredningsbeslutet skall genom offentlig delgivning publiceras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. Bestämmelser om publicering av ett fredningsbeslut i Ålands författningssamling finns i landskapslagen (1993:112) om Ålands författningssamling. (2008/40)

Ett fredningsbeslut som avser ett naturreservat skall anslås på lämpligt ställe inom området. Ett fredningsbeslut som avser ett naturminne skall anslås på lämplig plats invid skyddsobjektet.

Landskapet skall bekosta och sätta upp de anslag som avses i detta moment.

47 §. Ändringssökande

Beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag kan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. Landskapsregeringen kan bestämma att ett beslut som fattats med stöd av denna lag skall iakttas trots eventuella besvär, såvida inte besvärmyndigheten beslutar något annat.

I kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland finns bestämmelser om sökande av ändring i ett beslut som en kommunal myndighet har fattat enligt denna lag.

48 §. Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

49 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 1998.

Åtgärder för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

50 §. Övergångsbestämmelser

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1977:41) den 23 maj 1977 om naturvård. Om det i annan lagstiftning hänvisas till den upphävda lagen skall hänvisningarna i tillämpliga delar avse bestämmelserna i denna lag.

Beslut om inrättande av naturreservat och fredande av naturminnen liksom beslut som avser fridlysta och särskilt skyddsvärda arter som fattats med stöd av den upphävda lagen förblir i kraft tills något annat bestäms med stöd av denna lag.

Tillstånd som [landskapsstyrelsen] beviljat innan denna lag träder i kraft förblir gällande under den tid som föreskrivits i respektive tillstånd. Ansökningar om tillstånd som är under behandling när denna lag träder i kraft skall behandlas enligt den upphävda lagen.

I kraftträdandebestämmelse (2013/96):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

Ärenden som har inletts gällande täktillstånd och övervakning av verksamhet som avses i 6 kap. före denna lag träder i kraft samt handlingar som behövs för tillsynen i enlighet med 6 kap. överförs till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet när denna lag träder i kraft. En verksamhet som genom denna lag blir miljö-tillstånds- eller miljögranskningspliktig och som har ett gällande täktillstånd behöver inte miljö-tillstånd eller beslut med anledning av miljögranskning före täktillståndet gått ut.

Förteckning över fredningsbeslut

Se 8 §.

Naturreservat:

Ramsholmen i Jomala kommun (1974:31)
 Lövdal i Jomala kommun (1974:57)
 Blåskären-Salungarna-Stora Bredgrundet i Brändö kommun (1980:4)
 Stora Lökskär i Lemlands kommun (1980:8)
 Iriskärret i Jomala kommun (1981:45)
 Fjärdskär och Harrgrund i Sunds kommun (1986:12)
 Svartnö och Kaja holmar i Hammarlands kommun (1987:29)
 Espholmen i Mariehamns stad (1987:30)
 Herröskatan i Lemlands kommun (1987:31)
 Almskogen i Finströms kommun (1987:32)
 Länsmansgrund i Saltviks kommun (1987:33)
 Östra Rödklobb i Eckerö kommun (1988:28)
 Norra Hastersboda i Föglö kommun (1988:30)
 Östra Långskär-Sandskär i Kökars kommun (1988:31)
 Hemdal i Vårdö kommun (1990:15)
 Prästgårdsnäset i Finströms kommun (1992:55)
 Åsgårda stenåkrar i Saltviks kommun (1994:2)
 Skålklobbarna i Vårdö kommun (1994:80)
 Lillnäsbjörget-Tingö i Sunds kommun (1995:34)
 Sandskär i Kökar kommun (1996:27)
 Granö holme i Föglö kommun (1996:67)
 Lökö naturreservat i Äppelö by i Hammarlands kommun (1997:21)
 Bistorp stenåkrar naturreservat i Bistorp by i Lemlands kommun (1997:46)
 Träsket naturreservat i Eckerö kommun (1998:21)

Gloet naturreservat i Vårdö kommun (1998:119)
 Blacksunds naturreservat i Kumlinge kommun (1999:60)
 Bråttö naturreservat i Föglö kommun (1999:66)
 Höckböhleholmen naturreservat i Geta kommun (2000:74)
 Sandön naturreservat i Föglö kommun (2001:15)
 Näset naturreservat i Kumlinge kommun (2001:16)
 Södra Uddhagarna naturreservat i Eckerö kommun (2001:67)
 Ängessjö naturreservat i Hammarlands kommun (2001:68)
 Prästgårdsskogen naturreservat i Sunds kommun (2001:69)
 Moren naturreservat i Jomala kommun (2002:62)
 Björkör naturreservat i Föglö kommun (2003:3)
 Norra Uddhagarna naturreservat i Eckerö kommun (2003:22)
 Idskärs naturreservat i Finströms kommun (2005:9)
 Idö i Kökars kommun (2005:10)
 Knöppelskärs naturreservat i Saltviks kommun (2005:11)
 Kråkskärs naturreservat i Saltviks kommun (2005:12)
 Nätö-Jungfruskär i Lemlands kommun och Mariehamns stad (2005:13)
 Löfvik naturreservat i Sunds kommun (2008:56)
 Båtskär naturreservat i Lemlands kommun (2008:57)
 Gunnarsby naturreservat i Sunds kommun (2008:58)
 Näsgården naturreservat i Hammarlands kommun (2008:88)
 Toböle naturreservat i Saltviks kommun (2008:89)
 Signilskär-Märket naturreservat i Hammarlands kommun (2009:28)
 Svenstjälpa naturreservat i Vårdö kommun (2009:30)
 Kvarnsjöskogen naturreservat i Saltviks kommun (2011:79)
 Öfladorna naturreservat i Lemlands kommun (2013:56)
 Jomalaöjen naturreservat i Jomala kommun (2014:49)
 Skag i Lumparlands kommun (2014:56)
 Boxö naturreservat i Saltviks kommun (2015:55)

Naturminnen:

Naturbildningen "Källskärskannan" på Källskär i Karlby by i Kökar kommun (1925:38)
 Tvenne slånbuskar på Svinö holme i Jomala kommun och gammal ek på Hamnholm i Saltviks kommun (1934:15)
 Säregen tall i Torp by i Eckerö kommun (1970:31)
 Säregen björk i Möckelö by i Jomala kommun (1970:32)
 Två popplar i Tjudö by i Finströms kommun (ej publicerat beslut)
 Fyra askar och en silverpoppel i Prästgården by i Jomala kommun (1981:44)
 Stenåkern "Stenögat" i Åsgårda by i Saltviks kommun (1993:55)
 En ek och ett flyttblock i Kvarnbo by i Saltviks kommun (1994:31)
 En allé i Nääs by i Saltviks kommun (1996:30)
 Upphävande av beslutet (1981:44) såvitt avser silverpoppeln (2000:12)

K 34 LF (1998:113) om naturvård

Växtarter:

Se 4 § LF (1998:113) om naturvård.

Djurarter:

Se 2 och 3 §§ LF (1998:113) om naturvård.

Samtliga däggdjur och fåglar m.u.a. de arter som omnämns i jaktlagen (1985:31) för landskapet Åland.

Sälskyddsområde och fågelskyddsområde: se under 26 § jaktlagen (1985:31) för landskapet Åland.

K 34 Landskapsförordning (1998:113) om naturvård

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Tillämpning och övervakning

[Landskapsstyrelsen] skall tillämpa landskapslagen om naturvård och sköta övervakningen av stadgandena i lagen på sådant sätt att det fortlöpande är möjligt att bedöma skydds-nivån för de arter och naturtyper som förekommer i landskapet. Därvid bör särskild uppmärksamhet ägnas fridlysta arter, de primärt skyddade naturtyper och arter som anges i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, samt de ärenden som anges i bilaga 5 till rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar. Om man på basis av övervakningen kan räkna med att skydds-nivån för en art eller en naturtyp inte är gynnsam skall [landskapsstyrelsen] vidta åtgärder så att en gynnsam skydds-nivån kan uppnås. Härvid skall även ekonomiska, sociala och kulturella aspekter liksom regionala och lokala särdrag beaktas.

2 kap. Fridlysta och särskilt skyddsvärda arter

2 §. Däggdjur och fåglar

Med undantag av de djurarter som är föremål för jakt enligt jaktlagstiftningen är samtliga vilda däggdjur och fåglar samt fåglarnas bon och ägg ständigt fridlysta. De i 15 § landskapslagen om naturvård avsedda särskilt skyddsvärda arterna av däggdjur och fåglar räknas upp nedan.

Däggdjur

utter, *Lutra lutra*

vikare, *Phoca hispida botnica*

Fåglar

backsvala, *Riparia riparia*

bergand, *Aythya marila*

berguv, *Bubo bubo*

brun kärrhök, *Circus aeruginosus*

fiskgjuse, *Pandion haliaetus*

havsörn, *Haliaeetus albicilla*

kornknarr, *Crex crex*

mindre flugsnappare, *Ficedula parva*

mindre hackspett, *Dendrocopos minor*

nattskärra, *Caprimulgus europaeus*

pilgrimsfalk, *Falco peregrinus*

rödspov, *Limosa limosa*

sillgrissla, *Uria aalge*

silltrut, *Larus fuscus fuscus*

skrântärna, *Sterna caspia*

smålom, *Gavia stellata*

stenfalk, *Falco columbarius*

storlom, *Gavia arctica*

svarthakedopping, *Podiceps auritus*

sångsvan, *Cygnus cygnus*

tomfalk, *Falco tinnunculus*

trana, *Grus grus*

tretåig hackspett, *Picoides tridactylus*

trädlärka, *Lullula arborea*

årta, *Anas querquedula*

3 §. Kräldjur, groddjur och ryggradslösa djur

Följande arter av kräldjur, groddjur och ryggradslösa djur som påträffas i landskapet är fridlysta. I 15 § landskapslagen om naturvård avsedda särskilt skyddsvärda arter har markerats med en *.

Kräldjur

*hasselsnok, *Coronella austriaca*

ormslå, *Anguis fragilis*

skogsödla, *Lacerta vivipara*

snok, *Natrix natrix*

Groddjur

mindre vattenödla, *Triturus vulgaris*

padda, *Bufo bufo*

*större vattenödla, *Triturus cristatus*

vanlig groda, *Rana temporaria*

åkergroda, *Rana arvalis*

Individer, rom samt larver av arterna padda, vanlig groda, åkergroda, och mindre vattenödla får dock samlas in för att användas i undervisning eller för vetenskapliga ändamål.

Blötdjur

Mindre tornsnäcka, *Ena obscura*

Fjärilar

*apollofjäril, *Parnassius apollo*

*backglimgallmal, *Caryocolum cauliginella*

*gråkantad sergmal, *Ethmia terminella*

*hagtornspinnmal, *Scythropia crataegella*

*krisslesäckmal, *Coleophora inulae*

*mnemosynefjäril, *Parnassius mnemosyne*

*olvonguldmal, *Phyllonorycter lantanelus*

*omvändbandad karingtandpalpmal, *Syncopaema taeniolaella*

*smygstekellik glasvinge, *Bembecia ichneumoniformis*

*spåstiskorgmal, *Metzneria aestivella*

*stinksykerotvecklare, *Endothenia nigricastana*

*stort båtspinnarfly, *Bena prasinana*

*säfferotplattmal, *Depressaria libanotidella*

*tandmott, *Cynaeda dentalis*

*ängsrutemal, *Ethmia pyrausta*

Skalbaggar

smalbandad flatdykare, *Graphoderus bilineatus*

Sländor

bred kärrtrollslända, *Leucorrhinia caudalis*
 pudrad kärrtrollslända, *Leucorrhinia albifrons*
 Fridlysningsen omfattar även ägg, larver och puppor
 av ovan uppräknade arter av insekter.

4 §. (2002/3) Fridlysta växter

Följande arter av i vilt tillstånd förekommande växter
 som påträffas i landskapet är fridlysta. De i 15 § land-
 skapslagen om naturvård avsedda särskilt skyddsvärda
 arterna har markerats med en *.

*ag, *Cladium mariscus*
 alm, *Ulmus glabra*
 *avarönn, *Sorbus teodori*
 axag, *Schoenus ferrugineus*
 bitterkrassing, *Lepidium latifolium*
 *blankstarr, *Carex otrubae*
 brudgran, brudsporre, *Gymnadenia conopsea*
 *dvärgblåsbräken, *Botrychium simplex*
 flenkampe, flentimotej, *Phleum phleoides*
 *flugblomster, *Ophrys insectifera*
 *fågelstarr, *Carex ornithopoda*
 fältgentiana, *Gentianella campestris*
 *färgmadra, färgmåra, *Asperula tinctoria*
 glasört, *Salicornia europaea*
 *grusviva, *Androsace septentrionalis*
 *guckusko, *Cypripedium calceolus*
 *gulyxne, myggnycklar, *Liparis loeselii*
 *hartmansstarr, *Carex hartmanii*
 idegran, *Taxus baccata*
 jättestarr, *Carex riparia*
 *klasefibbla, *Crepis praemorsa*
 klubbstarr, *Carex buxbaumii*
 knottblomster, *Malaxis monophyllos*
 krypbjörnbär, *Rubus aureolus*
 *kungsängslilja, *Fritillaria meleagris*
 *kärrknipprot, *Epipactis palustris*
 *lundviol, *Viola reichenbachiana*
 lind, *Tilia cordata*
 luddros, *Rosa sherardii*
 *lundslok, *Melica uniflora*
 lungrot, *Chenopodium bonus-henricus*
 murruta, *Asplenium ruta-muraria*
 *näbbstarr, *Carex lepidocarpa*
 oxel, *Sorbus intermedia*
 ramslök, *Allium ursinum*
 *rävstarr, *Carex vulpina*
 *rödfloka, *Torilis japonica*
 *saltört, *Suaeda maritima*
 sankt Pers nycklar, *Orchis mascula*
 skogsbingel, *Mercurialis perennis*
 *skärmstarr, *Carex remota*
 smalfräken, fjällfräken, *Equisetum variegatum*
 *småfingerört, *Potentilla neumanniana*
 spåtistel, *Carlina vulgaris*
 stenros, *Rosa canina*
 strandviol, *Viola persicifolia*
 *strävlost, *Bromus benekenii*
 sumpnycklar, *Dactylorhiza traunsteineri*
 *sumpviol, *Viola uliginosa*
 taggsåmfingerört, *Potentilla subarenaria*
 tibast, *Daphne mezereum*

*toppjungfrulin, *Polygala comosa*
 tuvslok, *Melica picta*
 vattenstakra, *Oenanthe aquatica*
 *vattenveronika, *Veronica anagallis-aquatica*
 vippärt, *Lathyrus niger*
 *vit skogslilja, svärdsyssla, *Cephalanthera longifolia*
 *vårtätel, *Aira praecox*
 *värvicker, *Vicia lathyroides*
 ängsgentiana, *Gentianella amarella*
 *ängsstarr, *Carex hostiana*

Mossor

*grön sköldmossa, *Buxbaumia viridis*
 *käppkrokmossa, *Limprichtia vernicosa* (*Drepanocladus vernicosus*)
 *långskaftad svanmossa, *Meesia longiseta*
 *nordisk klipptuss, *Cynodontium suecicum*

Lavar

lunglav, *Lobaria pulmonaria*
 Utan [landskapsstyrelsens] tillstånd är det dessutom
 förbjudet att gräva upp orkidén Adam och Eva (*Dacty-
 lorhiza sambucina*) samt att plocka bär av havtorn (*Hip-
 pophaë rhamnoides*) så att kvistarna bruts eller krossas.
 Vid plockning av havtorn är det dessutom förbjudet att
 använda pressare före den 1 oktober.

3 kap. Särskilt skyddsvärda biotoper

5 §. Biotopernas indelning och avgränsning

De biotoper inom landskapet som är särskilt skydds-
 värda i enlighet med 16 § landskapslagen om naturvård
 indelas och avgränsas enligt följande.

1) Myrar och mossar som är helt eller till övervägan-
 de delen trädlösa.

2) Rikkärr som är helt eller till övervägande delen
 trädlösa.

3) Rikkärr som består av öppna artrika våtmarks-
 element och i huvudsak är be vuxna endast med försumpad
 trädväxtlighet av ringa eller begränsat ekonomiskt värde.

4) Myrholmar vars areal understiger två hektar.

5) Stenåkrar vars areal överstiger 0,5 hektar.

6) Jättegrytor och flyttblock. Flyttblocken skall dock
 ha en höjd av minst två meter över markytan.

7) Naturliga väl avgränsade dungar av vilt växande
 alm och lind.

8) Enstaka exemplar av vilt växande ek, lönn och asp
 som 130 cm över markytan har en omkrets på minst 170
 cm samt enar med en höjd av minst 6 meter.

9) Klubbalskärr, som tidvis översvämmas eller
 innehåller källsprång och där det dominerande trädet är
 klubbal, och där undervegetationen har tuvor med kärr-
 bräken, strubräken eller andra stora ormbunksväxter.
 I mellanrummen växer sumpväxter, oftast missne och
 svärdsilja.

10) Åkerholmar under 0,5 hektar omgivna av öppen
 odlingsmark med stort inslag av en artrik busk- och
 snärvegetation såsom av vildapel, getapel, hagtorn,
 vildros, olvon, måbär eller slån.

I kraftträdandebestämmelse (1998:113):

Denna förordning träder i kraft den 1 december 1998.
 Genom denna förordning upphävs Ålands [land-

K 35 Jaktlag (1985:31)

skapsstyrelse] beslut (1984:29) angående fridlysning av kräddjur och groddjur, Ålands [landskapsstyrelse] beslut (1990:30) angående fridlysning av vilt växande träd, buskar och örter, Ålands [landskapsstyrelse] beslut (1992:18) angående särskilt skyddsvärda arter av vilda djur, samt Ålands [landskapsstyrelse] beslut (1995:4) angående fridlysning av vissa arter av insekter.

K 35 Jaktlag (1985:31) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. I denna lag avses med

- 1) *vilt*, vilda däggdjur och fåglar samt
- 2) *jakt*, att döda eller fånga vilt och att i sådant syfte söka efter, spåra eller förfölja vilt.

Med jakt jämställs att tillägna sig eller förstöra viltets bon och vilda fåglars ägg.

2 §. Jakt skall bedrivas så att fara inte uppstår för människor eller husdjur samt så att viltet inte åsamkas onödigt lidande.

3 §. Jakt skall bedrivas så att ingen art som utgör ett naturligt inslag i landskapets fauna äventyras.

Landskapslagen (1998:82) om naturvård och med stöd av lagen gällande bestämmelser skall följas. (2005/77)

2 kap. Jakträtt

4 §. Rätten att idka jakt på visst område tillkommer områdets ägare, såvida inte annat följer av denna lag. Med ägare av område jämställs i denna lag den som med ständig besittningsrätt innehar område.

I avtal om arrende av fast egendom innefattas jakträtt endast om så uttryckligen överenskommit.

5 §. På vattnet utanför byrågång, vid havsstränder samt på holmar och skär som tillhör landskapet och inte underlyder viss lägenhet eller av någon under särskilda villkor innehas, har den som [enligt lagen om befolkningsböcker (FFS 141/1969)] har hemort i Finland rätt att idka jakt.

Utan hinder av vad i 1 mom. sägs kan landskapsregeringen, genom att avsätta området till naturreservat med stöd av landskapslagen om naturvård, inskränka eller helt förbjuda jakten på följande i momentet avsedda områden:

- 1) i Lemlands kommun, holmarna Stora Lökskär och Vitfågelskär jämte omkringliggande vattenområde;
- 2) i Saltviks kommun, holmarna Länsmansgrund och Östra landet jämte omkringliggande vattenområde; samt
- 3) i Sunds kommun, holmarna Fjärdskär och Harrgrund. (1989/19)

6 §. Den som i enlighet med bestämmelserna i 4 § innehar jakträtt kan utarrendera eller, för enstaka tillfälle, på annat sätt upplåta denna rätt, om inte annat följer av denna lag eller särskilda bestämmelser.

Landskapsregeringen kan utarrendera eller på annat sätt upplåta jakträtten på områden som tillhör landskapet, om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel. (2005/77)

7 §. Jakträtten är samfälld på område som samfällt tillhör flera lägenheter. Samfälld jakträtt kan utnyttjas så att envar delägare idkar jakt på sätt delägarstämman beslutar, så att jakträtten upplåts eller så att jakt utövas för gemensam räkning. Delägare får inte utan samtycke av delägarstämman till annan upplåta andel i samfälld jakträtt.

Närmare bestämmelser om förvaltning, nyttjande och beslut med anledning av jakträtt på samfällt område finns i lagen om samfälligheter (FFS 758/1989). (2005/77)

8 §. Avtal om arrende av jakträtt skall ingås på viss tid, minst ett och högst tjugofem år, samt avfattas skriftligen och bestyrkas av vittnen. I arrendeavtal kan intas föreskrift enligt vilken avtalet utan särskild överenskommelse förlängs efter arrendetidens utgång med en tid som motsvarar arrendetiden, om inte part meddelar den andra parten att han avstår från fortsatt arrendeförhållande. På detta sätt kan arrendetiden förlängas endast en gång.

Jakträtt i stöd av arrende får inte överlåtas till annan utan samtycke av arrendegivaren.

9 §. Avtal om jaktarrende kan hävas av den, som förvärvat äganderätt till lägenhet genom frivilligt köp, i utmätningsväg eller vid försäljning på grund av konkurs, genom byte eller annat därmed jämförligt fång mot vederlag, om vid lägenhetens överlåtelse förbehåll inte gjorts beträffande arrendeavtalets fortbestånd, senast inom tre månader efter det avtalet förelades honom. Sker ombyte av ägare på grund av gåva, arv eller testamente, är avtal om jaktarrende bindande gentemot den nya ägaren.

Angående intecknat arrendeavtals bestånd gäller vad därom är särskilt stadgat.

10 §. Arrendegivare har rätt att häva arrendeavtal, om arrendator genom att underlåta att erlägga arrendeavgift eller på annat sätt försummar sina skyldigheter eller om arrendatorn missbrukar sin jakträtt.

Arrendatorn har rätt att häva avtalet, om arrendegivaren bryter mot avtalet eller om arrendeområdet blir uppenbart olämpligt för jakt.

Uppkommer tvist om hävande av arrendeavtal, kan rätten, om skäl därtill föreligger, förbjuda arrendatorn att medan rättegången varar idka jakt på området. Sådant förbud skall omedelbart iakttas.

11 §. Rätten till jakt på visst område innefattar även rätt att inom området vidta erforderliga viltvårdsåtgärder, såvida områdets ägare eller innehavare därigenom inte åsamkas skada eller men.

3 kap. Utövande av jakträtt

12 §. (2005/77) Jakt med skjutvapen får inte äga rum närmare än 150 meter från en byggnad i vilken någon stadigvarande bor, eller i vilken det finns anledning att förmoda att någon tillfälligt vistas, utan muntligt eller skriftligt tillstånd av den som äger eller innehar byggnaden. Jakt får inte utövas på en gårdsplan, i en trädgård och inte heller på åker eller äng med växande gröda utan muntligt eller skriftligt tillstånd av områdets ägare eller innehavare.

13 §. Upphävd (2005/77).

14 §. Vilt får inte uppsåtligt skrämmas, motas eller på annat sätt drivas inom eller från annans jaktområde. Om det erfordras för att undvika skada, får dock ägare eller innehavare av område driva bort vilt från området.

Det är förbjudet att skjuta mot fågel som befinner sig ovanför annans jaktområde.

15 §. Den som medför vapen eller annat jaktredskap får inte färdas inom annans jaktområde, såvida det inte sker i lovligt ärende och med oladdat vapen. Om hund medförs skall den hållas kopplad. Vad i detta moment sägs gäller inte den som färdas på väg som gränsar till område på vilket jakträtten tillkommer honom.

Jakt anses ha påbörjats om någon av bestämmelserna i 1 mom. inte följts, om hund förts på spår eller om bulvan, vette, fälla, sax eller annat fångstredskap utsatts, i avsikt att bedriva jakt.

16 §. Jakträttsinnehavare är skyldig att ersätta all skada som han själv, annan som han givit lov att idka jakt, medföljande biträden eller medhavda hundar åsamkat annans odling, skog, hägnad, husdjur eller annan liknande egendom.

4 kap. Inplantering av vilt och anläggande av vilthägn**17 §.** Upphävd (2005/77).

18 §. Den som önskar anlägga vilthägn skall ansöka om tillstånd hos landskapsregeringen. I samband med beviljandet av tillstånd kan landskapsregeringen meddela direktiv hur hägnet skall anläggas och underhållas samt hur djur i hägnet skall skötas.

5 kap. Jakttider

19 §. Jakt med användande av skjutvapen eller hund får inte bedrivas under tjugofyra timmars tid efter klockan aderton dagen före juldagen, nyårsdagen, långfredagen, påskdagen, pingstdagen och allhelgonadagen.

20 §. (1995/68) Landskapsregeringen kan, efter att ha hört jaktvårdsföreningarna, genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om vilka arter av vilt som får jagas och under vilken tid av året jakt får bedrivas på ifrågavarande arter samt om de områden där jakt får bedrivas samt om de förutsättningar i övrigt som skall gälla vid jakt efter viss art. Med de undantag som anges i 2 och 3 mom. får jakt efter arter av fåglar inte tillåtas när arten återvänder till häckningsplatser, häckar eller föder upp ungar.

Om det inte finns någon annan lämplig lösning kan landskapsregeringen besluta att fångst, hållande i fångenskap eller annan förnuftig användning är tillåten av vissa fåglar

- 1) i litet antal,
- 2) under strängt kontrollerade former samt
- 3) på selektiv grund.

Av landskapsregeringens beslut skall framgå hur användningen skall beakta punkt 1-3. Tillstånd som avses i detta moment kan på ansökan beviljas den som har hemort i en kommun i landskapet. Den som inte har hemort i landskapet får av landskapsregeringen på ansökan beviljas dispens för jakt efter fågel om synnerli-

gen vägande skäl föreligger. Landskapsregeringen kan i landskapsförordning delegera tillståndsgivningen till jaktvårdsföreningarna i landskapet. Landskapsregeringen beslutar årligen om det antal fåglar av respektive art som en jaktvårdsförening får bevilja tillstånd till. I tillståndet, som är ett undantag från bestämmelserna i 1 mom., skall anges vilka arter som berörs av undantaget, vilka medel, arrangemang eller metoder som tillåts vid fångsten, villkoren vad gäller risker samt vilka tider och områden dessa undantag gäller och den kontroll som kommer att ske. Landskapsregeringen beslutar om hur tillståndssystemet också till övriga delar skall vara utformat. Upphävd (2007/49).

Jakt på kråka, havstrut, gråtrut och fiskmås kan tillåtas under tiden 1.3-15.7 för att skydda flora och fauna eller för att förhindra allvarlig skada eller för att trygga människors hälsa eller säkerhet.

Se LF (2006:70) om jakt och LF (1997:42) om jakt på älg.

21 §. Upphävd (1999/46).

22 §. (1999/46) Jaktvårdsförening bör inom sitt område verka för att tillräckligt stora sammanhängande områden inte berörs av sådan sjöfågeljakt som bedrivs med stöd av tillstånd. I sagda syfte kan jaktvårdsförening skriftligen avtala om härför lämpliga områden samt om överlåtande till föreningen av jakträtt på andra områden. Jaktvårdsförening kan ställa erforderliga jaktområden till förfogande för dem som avstått från ansökan om jakträtt.

23 §. Bedrivs jakt på ett visst område i strid med bestämmelsen i 3 § 1 mom. eller vidtas inte åtgärder som är nödvändiga för viltvården inom området, kan landskapsregeringen på anhållan av jaktvårdsförening eller, om särskilda skäl föreligger, efter att ha givit jaktvårdsförening tillfälle att yttra sig i ärendet besluta om förbud mot jakt eller om inskränkningar i jakten. Förbudet eller inskränkningen skall avse jakten inom ett enhetligt område och får gälla för en tid av högst tre kalenderår åt gången. Innan här avsett beslut fattas skall de som innehar jakträtt inom området beredas tillfälle att yttra sig.

Vad i 1 mom. är föreskrivet äger motsvarande tillämplighet, om jakträtten på område som tillhör flera lägenheter samfällt inte ordnas på sätt i 7 § sägs.

Beslut om jaktförbud och om jaktinskränkning skall genom offentlig delgivning anslås på kommunens anslagstavla och beslut om jaktförbud skall dessutom genom vanlig delgivning delges dem som innehar jakträtt inom förbudsområdet enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. (2008/18)

Landskapsregeringen skall upphäva jaktförbud och jaktinskränkning, om skäl för dess bibehållande inte längre föreligger.

24 §. Upphävd (1995/68).

25 §. Om det erfordras för fortbeståndet eller förökningen av någon art som utgör ett naturligt inslag i landskapets fauna, kan jaktvårdsförening, genom beslut som fattas vid jaktvårdsförenings möte, inom sitt verksamhetsområde för ett år i sänder förkorta de gällande jakttiderna eller helt freda viss art.

K 35 Jaktlag (1985:31)

Den som är missnöjd med beslut som avses i 1 mom., kan underställa beslutet landskapsregeringens prövning inom 30 dagar räknat från den dag han erhöll kännedom om beslutet på sätt i jaktvårdsförenings stadgar är föreskrivet om tillkännagivande av föreningens mötesbeslut. I landskapsregeringens beslut får ändring inte sökas.

26 §. Visar sig särskild fridlysning av holme eller ögrupp med eller utan intilliggande vattenområde nödvändig för skydd av sjöfåglar som avses i 20 § kan landskapsregeringen, såvida områdets ägare det begär, förordna att området skall utgöra fågelskyddsområde. När beslut fattas att förordna område till fågelskyddsområde skall samtidigt beslut fattas att det inom området under tiden 15 mars - 31 juli vid vite är förbjudet att landstiga och, om även vattenområde ingår, förbjudet att med högre hastighet än sju knop framföra motorbåt och annan liknande motordriven farkost.

Visar sig särskild fridlysning av holme eller ögrupp och intilliggande vattenområde nödvändig för sälstammarnas bevarande kan landskapsregeringen, såvida områdets ägare det begär, förordna att området skall utgöra sälskyddsområde. När beslut fattas att förordna område till sälskyddsområde skall samtidigt beslut fattas att vistelse inom området utan landskapsregeringens tillstånd vid vite är förbjuden.

Sälskyddsområde: Karlbyådarna i Kökars kommun (1998:15).

Fågelskyddsområde: Gloskärsöarna och Gräsören i Kökars kommun (2002:61), Lilla och Stora Rättgrundet i Slemmern i Mariehamns stad och Jomala kommun (2003:62).

27 §. Bon och ägg av vilda fåglar med undantag av fiskmås, gråtrut, havstrut och kråka får inte rubbas eller skadas under häckningstiden. Vad här sägs gäller även daggdjurs bo när jakt på ifrågavarande art är förbjuden. (1991/5)

Utän hinder av bestämmelserna i 1 mom. får jakträttsinnehavare ta ägg av storskrake från holk. Sådana ägg får inte hållas till salu.

28 §. (2011/81) Landskapsregeringen kan tillåta att fredat eller fridlyst vilt fångas, dödas eller att bon och ägg plockas samt därvid tillåta användning av i 47 § förbjudna fångstredskap eller fångstmetoder. Landskapsregeringen ska vid prövningen av ett sådant beslut iaktta bestämmelserna i habitatdirektivet (direktivet 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) och fågeldirektivet (direktivet 79/409/EEG om bevarande av vilda fåglar). En förutsättning för att tillåta detta i fråga om djur som avses i fågeldirektivet är att det inte finns någon annan lämplig lösning

- 1) av hänsyn till människors hälsa och säkerhet,
- 2) med hänsyn till flygsäkerheten,
- 3) för att hindra allvarlig skada på gröda, boskap, skog, fiske eller vatten,
- 4) för att skydda växter eller djur eller
- 5) för forsknings- och utbildningsändamål, för återinplantering och återinförsel samt för den uppfödning som krävs för detta.

I landskapsregeringens tillstånd som avses i 1 mom. ska anges

- 1) de arter som berörs av undantag,
- 2) de fångstredskap och fångstmetoder som tillåts vid fångst eller dödande,

3) villkor som anger de tider och de områden inom vilka undantag tillåts samt ska anges

4) den kontroll som kommer att ske.

29 §. 1 mom. upphävt (2011/81).

Visar det sig nödvändigt för att utreda fråga som rör viltvård, för att flytta vilt eller för att förhindra skada, kan landskapsregeringen förordna viss person att med jakträttsinnehavares samtycke döda eller fånga fridlyst vilt.

6 kap. Jakt i syfte att förhindra skada och olägenhet

30 §. Inkommer räv eller vilt som inte under någon tid av året är fridlyst på gårdsplan, i byggnad, trädgård, park, växtodling eller fiskodlingsdamm, får innehavaren för att förhindra skada döda och behålla djuret. Vad här sägs gäller oberoende av om jakträtten på området tillkommer annan, om ifrågavarande art då är fridlyst och om jakt inte får bedrivas där.

Landskapsregeringen kan ge tillstånd att avliva fridlyst djur för att hindra skadegörelse som inte är ringa. Djur som avlivats med stöd av detta moment tillfaller jakträttsinnehavaren, vilken skall meddela om det antal djur som avlivats. (2005/77)

31 §. För att förhindra skada inom här avsedda anläggningar får innehavaren, oberoende av om jakträtten tillkommer annan, om ifrågavarande art då är fridlyst och om jakt inte får bedrivas där, döda och behålla:

1) hare som inkommer i yrkesmässigt bedriven fruktodling, bärödling eller plantskola samt

2) (2005/77) stor- och småskrake, vikarsäl samt gråsäl som inkommer i fiskodling.

För att freda gård, trädgård samt grönsaks- och spannmålsodling får innehavaren inom området och i dess omedelbara närhet döda och behålla kaja, skata, björktrast, tamduva och ringduva, oberoende av om jakträtten tillkommer annan, om fågeln då är fridlyst och om jakt inte får bedrivas där. Likaså får innehavaren där tillägna sig eller förstöra bo och ägg av här avsedda fåglar. (2005/77)

7 kap. Jakt på rådjur och älg

32 §. (1991/5) Jakt på rådjur får bedrivas endast med tillstånd av landskapsregeringen. Tillståndet, som kan beviljas flera sökande gemensamt, meddelas för visst område för tre år åt gången eller, om skäl därtill föreligger, för en kortare tidsperiod. Efter utgången av det första jaktåret gäller flerårigt tillstånd endast under förutsättning att det inte skett en väsentlig minskning i jaktområdets storlek.

I tillstånd till jakt på rådjur skall anges det antal vuxna djur som får fällas. Tillstånd att fälla vuxet djur innebär alltid rätt att i stället fälla två killingar. I flerårigt tillstånd skall dessutom anges förutsättningarna för fortsatt giltighet efter utgången av det första jaktåret.

Till ansökan skall vara fogad en utredning om att sökanden innehar i 4 eller 6 § avsedd jakträtt på ett sammanhängande markområde som omfattar minst 150 hektar och i övrigt är väl lämpat för jakt eller att han av innehavaren av sådan jakträtt skriftligen fått rätt till rådjursjakt. Området skall utmärkas på karta i skalan 1:20.000. Om jakten är avsedd att bedrivas på holme eller enbart på sökandens egen mark eller om särskilda

skäl annars finns, kan landskapsregeringen dock bevilja tillstånd till rådjursjakt även inom ett område som understiger 150 hektar. Landskapsregeringen beslutar om när ansökan om tillstånd till jakt på rådjur skall inges. (2005/77)

33 §. (1997/41) Vid jakt på älg skall en jaktvårdsförenings verksamhetsområde utgöra ett älgvårdsområde. Inom ett älgvårdsområde kan finnas ett eller flera jaktträtsområden. Ett jaktträtsområde skall vara minst 2000 hektar.

Om ett jaktträtsområde är beläget inom flera älgvårdsområden skall det anses tillhöra det älgvårdsområde inom vilket det till största delen är belägen.

33a §. (1997/41) Jaktvårdsföreningens styrelse skall senast den 1 augusti det första året jakten är avsedd att bedrivas för älgvårdsrådets räkning ansöka hos landskapsregeringen om tillstånd till jakt på älg.

Landskapsregeringen beviljar älgvårdsområdet ett tillståndskvot för tre år åt gången.

Om det inom ett älgvårdsområde inte finns något jaktträtsområde som uppgår till 2000 hektar kan landskapsregeringen bevilja älgvårdsområdet en tillståndskvot för jakt på älg på högst ett sammanhängande område som är väl lämpat för älgjakt och som uppgår till minst 500 hektar.

33b §. (1997/41) Jaktledaren för varje enskilt jaktträtsområde eller område som avses i 33a § 3 mom. skall årligen senast den 1 juni ansöka hos jaktvårdsföreningens styrelse om tillstånd till jakt på älg. Jaktvårdsföreningens styrelse beviljar jaktträtsområdet tillstånd att fälla älg inom ramarna för älgvårdsrådets tillståndskvot.

På ett sammanhängande område som inte uppgår till 2000 hektar kan jaktvårdsföreningens styrelse bevilja en sökande tillstånd att fälla en älg om området är väl lämpat för älgjakt och uppgår till minst 500 hektar.

33c §. (1997/41) I jaktvårdsföreningens styrelsens beslut i ett älgjaktsärende får ändring sökas hos landskapsregeringen genom besvär. Ändring får endast sökas innan jakten inleds av jaktledaren för det jaktträtsområde beslutet avser. Landskapsregeringen kan i samband med behandlingen av besvär bevilja tillstånd i enlighet med 33b §.

Om jaktvårdsföreningens styrelse inte inom utsatt tid behandlar en ansökan om tillstånd till jakt på älg kan sökanden föra ärendet vidare till landskapsregeringen. Landskapsregeringen skall i jaktvårdsföreningens ställe pröva ansökan.

33d §. Upphävd (2008/18).

34 §. (2007/28) Landskapsregeringen beslutar årligen om en hjortdjursavgift för fällda hjortdjur samt om avgiftens storlek och betalningstidpunkt. Avgiften bestäms på viltvårdsmässiga grunder per rådjursget, -bock och -kid samt per älgko, -tjur och -kalv varvid avgiften per fällt djur är

- 1) högst 12 euro för vuxet rådjur,
- 2) högst 8 euro för rådjurskid,
- 3) högst 130 euro för vuxen älg samt
- 4) högst 80 euro för älgkalv.

De högsta beloppen per fällt djur i 1 mom. anges för

basåret 2005 och skall följa konsumentprisindex för landskapet Åland. Landskapsregeringen justerar senast i juni månad de i 1 mom. angivna beloppen med den konsumentprisindexändring som ägde rum under det omedelbart föregående året, avrundade till närmaste hela euro. Därefter fastställs omedelbart de hjortdjursavgifter som skall tillämpas från och med augusti månad samma år.

34a §. (2007/28) De i 34 § avsedda inkomna hjortdjursavgiftsmedlen skall användas för att tillgodose behovet av

- 1) åtgärder ägnade att förebygga skador orsakade av hjortdjur i skog eller i yrkesmässigt bedriven odling,
- 2) kostnader för att tillvarata fallvilt,
- 3) ersättning av skador orsakade av hjortdjur i skog eller i yrkesmässigt bedriven odling,
- 4) för vetenskapligt eller annan godtagbart ändamål bedriven undersöknings- eller försöksverksamhet avseende hjortdjur samt för
- 5) jaktvårdsföreningarnas skötsel av förvaltningsuppgifter som rör hjortdjur.

35 §. Vid älgjakt skall finnas en ordinarie jaktledare samt vid behov en eller flera vice jaktledare. En vice jaktledare leder jakten vid den ordinarie jaktledarens frånvaro samt leder jakten i en grupp parallellt med den ordinarie jaktledaren då älgjakt utövas parallellt i flera grupper inom samma jaktträtsområde. (2005/77)

Det ankommer på en ordinarie jaktledare att

- 1) planera jakten så att villkoren i jakttillståndet och bestämmelserna om älgjakt beaktas,
- 2) lämna redovisning till landskapsregeringen över de fällda djuren och betala fastställda avgifter,
- 3) underrätta jaktvårdsföreningens styrelse om älg fällts med avvikelser från gällande tillståndsvillkor eller om förändringar i jakträtten ägt rum,
- 4) se till att de skyttar som deltar i jakten medför jaktkort, tillstånd att bära vapen, intyg över avlagt skjutskicklighetsprov och att de använder vapen och patroner som uppfyller föreskrivna krav,
- 5) se till att hundförare medför jaktkort,
- 6) kontrollera att de som deltar i jakten har kännedom om villkoren i tillståndet och om övriga erforderliga bestämmelser rörande jakten,
- 7) meddela dem som deltar i jakten tillräckliga och klara direktiv angående säkerhetsåtgärder samt
- 8) vid jakt i sällskap personligen övervaka och vid annan jakt på annat sätt ombesörja och försäkra sig om att säkerheten och bestämmelserna rörande jakten iaktas. Jaktledaren behöver dock inte personligen övervaka jakt som uteslutande sker från jaktsits eller jakt på odlingsområde för undvikande av skada på specialodling.

Om den som deltar i älgjakt inte rättar sig efter de direktiv rörande jakten som jaktledaren meddelar kan jaktledaren förbjuda personen i fråga att delta i jakten. Då en vice jaktledare leder jakten i den ordinarie jaktledarens frånvaro har den vice jaktledaren samma ansvar och befogenheter som den ordinarie jaktledaren. Då en vice jaktledare leder jakten parallellt med den ordinarie jaktledaren gäller för vice jaktledaren bestämmelserna i 2 mom. 1 och 4-8 punkterna i tillämpliga delar. (2005/77)

K 35 Jaktlag (1985:31)

36 §. (1997/41) Den som med vapen deltar i älgjakt skall besitta sådan skjutskicklighet som enligt landskapsregeringens bestämmelser erfordras för att bedriva älgjakt.

Alla som deltar i älgjakt skall använda huvudbonad eller överdrag på sådan i röd eller orange färg, samt väst, rock eller liknande klädesplagg som har en från naturen klart avvikande färg.

Se LF (2006:70) om jakt.

37 §. Om rådjur eller älg såras vid jakt och faller på främmande område inom vilket jakt på ifrågavarande art då är tillåten, får den som innehar tillstånd att där fälla sådant djur behålla detta. Härvid inräknas djuret i det antal som får fällas på det främmande området. Om den som beviljats tillstånd till jakt på det främmande området inte önskar eller får behålla djuret, tillfaller detta skytten.

Om rådjur eller älg såras vid jakt och faller på område inom vilket jakt på ifrågavarande art då inte är tillåten, tillfaller djuret landskapet och inräknas i det antal som skytten får fälla. Djuret tillfaller dock skytten, om jakträtten på ifrågavarande område tillkommer honom.

38 §. (1991/5) Har i samband med jakt fällts flera rådjur eller älgar än meddelat tillstånd förutsätter eller har avvikelse skett från tillståndsvillkor som rör djurens ålder eller kön, skall jaktledare eller tillståndshavare utan dröjsmål göra anmälan därom hos polismyndighet. De som deltagit i jakten skall omedelbart därefter transportera djuret urtaget till plats som polismyndigheten anvisar.

39 §. Föreligger synnerligen vägande skäl, kan landskapsregeringen på ansökan bevilja tillstånd att fälla rådjur eller älg med avvikelse från bestämmelserna i denna lag. I landskapsregeringens beslut får ändring inte sökas.

40 §. Har älg sårats under jakt skall jaktledare utan dröjsmål efter att eftersök gjorts göra anmälan därom hos polismyndighet och hos den som innehar tillstånd att jaga älg på angränsande område. Chefen för polismyndigheten har, för att förhindra fällande av flera älgar än det meddelade tillståndet förutsätter, rätt att begränsa den jakt som sker med stöd av tillståndet eller att helt avbryta den, tills det sårade djurets tillstånd blivit tillräckligt klarlagt.

Om djur som avses i 1 mom. anträffas dött eller avlivas av tillståndshavare under jakttiden, avgörs frågan om vem djuret skall tillfalla i enlighet med bestämmelserna i 37 §.

8 kap. Tillsyn över hund och katt

41 §. (1995/68) Landskapsregeringen kan, efter att ha hört jaktvårdsföreningarna, genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om tider när det råder hundförbud i marker där det finns vilt. När hundförbud råder skall hund hållas under sådan tillsyn att den hindras från att löpa lös. Under annan tid skall hund, när den inte används vid jakt, hållas under sådan tillsyn att den hindras från att driva eller förfölja vilt.

Se LF (2006:70) om jakt.

42 §. 1 mom. upphävt (2005/77).

Landskapsregeringen kan, efter att ha hört jaktvårdsföreningarna, genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om tider för användande av hund vid jakt på vissa arter, vid jaktträning, för spårning av skadat vilt eller för andra särskilda ändamål. (1995/68)

3 mom. upphävt (1995/68).

Se LF (2006:70) om jakt.

43 §. Har vid jakt med hund drevet eller skallet avlägsnat sig från jaktområdet och inte återvänt inom en halv timme, skall hunden hämtas från det främmande jaktområdet. Om vapen medförs när hunden hämtas, skall detta hållas oladdat och öppet. Den som äger eller innehar det främmande området, jakträttsinnehavaren samt för området tillsatt jaktövervakare är dock berättigad att omedelbart avbryta drevet eller skallet och avlägsna hunden från området.

44 §. Ägare och innehavare av område samt jakträttsinnehavare och för området tillsatt jaktövervakare får avlägsna eller omhändertaga hund som anträffas lös på området, dock utan att tillfoga den skada. På uppmaning av person som avses i detta moment är hundägare skyldig att avhämta sin hund.

Den som i enlighet med bestämmelserna i 1 mom. omhändertagit hund skall snarast möjligt underrätta ägaren därom, om ägaren är känd, eller i annat fall göra anmälan därom hos polismyndighet. Ägaren har rätt att återfå hunden, om han åt tillvaratagaren utger lösen och ersättning för utfodring av hunden för varje dag den varit omhändertagen. Lösen och ersättning för utfodring av hunden, vilkas storlek fastställs av landskapsregeringen, skall vid äventyr att hunden tillfaller tillvaratagaren erläggas inom sju dagar från det ägaren underrättats angående omhändertagandet eller, om anmälan gjorts hos polismyndighet, inom fjorton dagar från det anmälan gjorts, underrättelsesdagen respektive anmälningsdagen oräknad.

45 §. Kan hund som löper lös och jagar eller ofredar vilt i strid med bestämmelser om hundförbud eller om användande av hund inte omhändertas kan polismyndigheten besluta att hunden skall avlivas, om det är angeläget från viltvårdssynpunkt och försvarligt med hänsyn till övriga omständigheter. Avlivningen kan ske genom polismyndighetens försorg eller genom att polismyndigheten medger annan rätt att utföra uppdraget. (1995/68)

Innan i 1 mom. avsett beslut fattas skall hundens ägare, om ägaren är känd, i mån av möjlighet kontaktas. Efter det att hunden avlivats skall ägaren om möjligt underrättas.

46 §. Katt skall hållas under sådan tillsyn att den hindras från att ofreda vilt under fridlysningstid och på annans jaktområde även under annan tid.

Ägare och innehavare av område samt jakträttsinnehavare har rätt att döda förvildad katt som anträffas inom området på minst femhundra meters avstånd från annans bostadstomt. (1991/5)

9 kap. Fångstredskap och fångstsätt

47 §. (1995/68) Vid jakt är det förbjudet att använda följande fångstredskap och fångstmetoder:

- 1) sprängladdningar,
- 2) gifter och förgiftade beten eller beten som innehåller ett bedövande ämne, dock får i byggnader, inom gårdsplaner, i trädgårdar, i pälsdjurfarmer, på avstjälplingsplatser och vid fiskodlingsanstalter gift och giftbeten användas för dödande av möss, råttor och sorkar,
- 3) elektriska anordningar som kan bedöva eller döda,
- 4) (2012/13) konstgjorda ljuskällor, anordningar för belysning av viltet samt för nattskytte avsedda siktanordningar vilka elektroniskt förstärker eller förändrar bilden, dock får konstgjorda ljuskällor användas vid eftersök av skadat vilt samt när belysning får användas enligt 51b §,
- 5) bandspelare eller härmed jämförbara anordningar för ljudåtergivning,
- 6) speglar och andra bländande föremål,
- 7) fågellim och fågelnet,
- 8) (2005/77) spjut, armborst, pil och pilbåge, dock får jakt ske med pil och pilbåge vilka uppfyller av landskapsregeringen beslutade krav för ändamålet,
- 9) gasning eller utrökning,
- 10) levande djur som lockbete,
- 11) gropar och snaror, som har försetts med skjutvapen eller spjut eller något annat härmed jämförbart redskap samt andra motsvarande fångstanordningar som är farliga för människor eller husdjur,
- 12) saxar, dock får saxar utlagda på minst en meters djup användas för att fånga gråtrut och havstrut, samt
- 13) fällor, dock får fällor användas för att fånga gråtrut, havstrut, bisamråtta, kråka, mink, mårhund, mård, grävling, möss, råttor, räv, sorkar och förvildad katt. (1997/10)

2 mom. upphävt (1997/10).

Bestämmelser om förbud att använda redskap och anordningar som uppenbart kan utsätta djur för onödigt lidande finns i 13 § djurskyddslagen (1998:95) för landskapet Åland. (2005/77)

En gillrad fålla skall vara försedd med den ansvarige användarens namn och adress. En gillrad fålla som inte medför de fångade djurens omedelbara död skall kontrolleras dagligen. I en fålla i vilket endast en viss djurart fångas, får redskapet vara konstruerat så att djuret dödas direkt vid fångsten. (2005/77)

48 §. (2005/77) Jakt med enhandsskjutvapen är förbjuden.

Vid grytjakt, vid avlivning av djur som fångats i en fålla och vid avlivning av skadat djur får dock lämpligaste vapen användas.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta närmare om användning av skjutvapen, ammunition samt pil och pilbåge vid jakt.

Se LF (2006:70) om jakt.

49 §. Katsas och ryssjas mynning skall hållas tillsluten ovan vattenytan. På land får fiskeredskap inte utsättas så att vilt kan fastna eller fångas i redskapet.

50 §. Jakt får inte bedrivas från motordrivet fordon, flyg eller med direkt tillhjälp av motordrivet fordon, av annat maskindrivet fortskaffningsmedel eller av ljudfram-

kallande maskin. Under tiden 15 mars – 25 maj får jakt på sjöfågel inte idkas från något slag av båt eller annan därmed jämförbar anordning. Utan hinder av vad här sägs får dock skadskjuten fågel förföljas med båt eller avlivas från båten, om det sker i omedelbar anslutning till sjöfågeljakt med utsatta vettar, dock inte under färd till eller från jaktplatsen. (1995/68)

Vapen skall under färd med maskindrivet fortskaffningsmedel hållas oladdat.

Vad i denna paragraf är föreskrivet gäller inte jakt på bisam, gråtrut, havstrut, kråka eller mink utanför område som utgör fågelskydds-, sälskydds- eller fredningsområde.

50a §. (2011/81) Trots bestämmelserna i 50 § får en rullstolsburen person med bestående rörelsehinder bedriva jakt på däggdjur från trehjulning, lätt fyrhjulning, fyrhjulning och snöskoter, under förutsättning att fordonet inte är i rörelse och efter att motorn har varit avstängd under minst 2 minuter.

Begreppet *bestående rörelsehindrad* i 1 mom. avser en persons varaktiga och oavbrutna fysiska begränsning så att han eller hon inte utan rullstol eller liknande hjälpmedel kan röra sig annat än mycket korta sträckor.

51 §. Djur får inte skjutas över landsväg, bygdeväg eller kommunalväg eller medan djuret eller skytten befinner sig på sådan väg.

51a §. (1989/42) Landskapsregeringen kan, om det av synnerliga skäl visar sig nödvändigt, besluta att förbjudet fångstredskap eller fångstsätt får användas vid jakt efter visst viltslag.

51b §. (2012/13) Vid jakt på mårhundar, minkar, rävar och grävlingar får stationär fast monterad belysning användas för att underlätta jakten. Vid jakt på dessa djur får även ficklampor eller annan liknande belysning användas

- 1) när djuret ska avlivas i samband med jakt med en stållande hund,
- 2) för jakt i gryt eller
- 3) när fångstredskap vittjas.

10 kap. Innehav av vilt och handel med vilt

52 §. Under den tid visst slag av vilt är fridlyst är det förbjudet att inneha sådant vilt eller färsk del därav, om inte landskapsregeringens tillstånd härför erhållits. Vad här sägs gäller även oberett skinn av annat vilt än älg, rådjur, räv eller hare samt fågelägg.

Vad i 1 mom. är föreskrivet gäller inte ätligt vilt eller ägg som bevisligen erhållits i enlighet med någon av bestämmelserna i 27-31 §§, som lagligen fräntagits någon eller införts till landskapet eller som uppenbart fångats utan överträdelse av bestämmelserna rörande fridlysning och är avsett för personligt bruk.

53 §. Ätligt vilt som fällt under jakt skall tillvaratas och användas som människoföda.

Djur som åtkommit med stöd av 30 § eller 31 § får inte hållas till salu. (2005/77)

11 kap. Jaktkort

54 §. Den som idkar jakt med skjutvapen, pilbåge eller andra fångstmedel eller med användande av hund eller

K 35 Jaktlag (1985:31)

annat för jakt övat djur är skyldig att betala jaktvårdsavgift. Vad här sägs gäller dock inte:

- 1) den som avlivar möss, råttor och sorkar eller annat vilt med stöd av bestämmelserna i 30 eller 31 §;
- 2) den som deltar i bruksprov för jakthund;
- 3) den som dödar eller fångar vilt med stöd av bestämmelserna i 29 § 2 mom. eller
- 4) (2005/77) då en åtgärd vidtas i vetenskapligt syfte med stöd av 17 § landskapslagen (1998:82) om naturvård.

Jaktvårdsavgift betalas en gång per år till landskapet. Kvittering på betald jägaravgift gäller såsom jaktkort under jaktåret som börjar den 1 augusti och avslutas den 31 juli. Landskapsregeringen skall per post sända inbetalningskort till de personer som föregående år betalat jaktvårdsavgift. På inbetalningskortet skall antecknas fullständigt namn, personbeteckning och hemort beträffande den för vars räkning jaktvårdsavgiften betalas och det jaktår avgiften gäller. (1995/19)

Jaktvårdsavgift fastställs av landskapsregeringen. Vid fastställandet av avgiften kan iaktas att person som är bosatt i landskapet skall erlägga lägre avgift än person som är bosatt utom landskapet. I avgiften ingår jägaransvarsförsäkring. (1995/19)

Person som inte föregående jaktår betalt jaktvårdsavgift eller som inte blivit tillsänd inbetalningskort kan anskaffa inbetalningskort hos landskapsregeringen, polismyndigheten eller examinator som tillsatts av landskapsregeringen. För erhållande av inbetalningskort skall företes kvitto på tidigare år betald jaktvårdsavgift eller företes intyg över av landskapsregeringen föreskriven kännedom om denna lag, övriga jaktbestämmelser samt om hantering av skjutvapen, av vilket ingetdera får vara äldre än fem år. Den som inte har hemkommun i landskapet kan erhålla inbetalningskort för jaktvårdsavgift genom att förete en av landskapsregeringen godkänd motsvarighet till nämnda intyg. (1995/68)

Intyg över att person innehar av landskapsregeringen föreskriven kännedom om denna lag och övriga jaktbestämmelser utfärdas av examinator som tillsatts av landskapsregeringen eller jaktvårdsförening.

55 §. Den som idkar jakt är skyldig att medföra jaktkort och på anfordran uppvisa det för den som övervakar efterlevnaden av bestämmelserna om jakt, för områdets ägare och innehavare, för jakträttsinnehavare samt för jakträttsövervakare som tillsatts för att övervaka jakten på området.

56 §. I landskapets enskilda årsstat skall årligen upptas ett anslag för främjande av viltvård och för andra därmed jämförbara ändamål. Anslaget skall uppgå åtminstone till det belopp som beräknas inflyta i avgifter för jaktkort.

Det i 1 mom. avsedda anslaget kan användas för att finansiera

- 1) kostnader för viltvård och forskning;
- 2) kostnader för inrättande av skyddsområden som avses i 26 §;
- 3) kostnader för jägaransvarsförsäkringar;
- 4) kostnader för avlöning av funktionärer som erfordras för viltvården och jaktadministrationen samt för övriga kostnader för deras verksamhet;

5) understöd åt jaktvårdsföreningar och andra organisationer för främjande av viltvården och höjande av jaktkulturen;

6) understöd åt enskild person, efter inhämtande av jaktvårdsförenings yttrande, för viltvårdsåtgärder som är till nytta för en större region; samt

7) understöd åt organisation som upprätthåller jaktmuseum. (1989/42)

12 kap. Jaktmyndigheter och jaktvårdsföreningar

57 §. Tillsynen över jakten utövas av landskapsregeringen med bistånd av polismyndighet och, på sätt därom är särskilt föreskrivet, med bistånd av tjänstemän inom gränsbevakningsväsendet vilka är stationerade i landskapet.

Jaktvårdsförening kan utse edsvurna jaktövervakare för att handha tillsynen över jakten inom föreningens verksamhetsområde.

58 §. De personer som innehar i 4 eller 8 § avsedd jakträtt inom en kommun och som löst jaktkort bildar en jaktvårdsförening. Om de lokala förhållandena det påkallar, kan dock landskapsregeringen besluta att jaktvårdsförening skall bildas för ett annat område.

Jaktvårdsförening skall ha stadgar vilka skall underställas landskapsregeringen för fastställelse. Beslutanderätten i föreningens angelägenheter utövas av föreningsmöte och en av mötet vald styrelse på sätt i stadgarna sägs.

Jaktvårdsförening kan inte ålägga medlem att delta i kostnaderna för föreningens verksamhet. Föreningen kan dock, enligt de grunder landskapsregeringen bestämmer, uppbära avgifter för tjänster som tillhandahålls även annan än medlem.

59 §. I jaktvårdsförenings stadgar skall anges hur föreningen och dess styrelse med beaktande av ortsförhållandena skall verka för att bevara och förkovra viltstammarna samt för att främja efterlevnaden av jaktlagstiftningen.

60 §. Jaktvårdsförening kan i sitt namn förvärva rättigheter och ingå förbindelser samt kära och svara.

60a §. (2008/18) När en jaktvårdsförening sköter offentliga förvaltningsuppgifter enligt denna lag skall den iaktta förvaltningslagen för landskapet Åland. Beträffande offentligheten av jaktvårdsföreningens handlingar i dessa ärenden gäller vad som föreskrivs i landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet.

Vid beslut i enlighet med denna lag skall jäv inte anses föreligga för ledamöterna i jaktvårdsföreningens styrelse enbart på den grund att en ledamot eller någon ledamoten närstående är jägare, jaktledare eller markägare.

13 kap. Påföljdsbestämmelser

61 §. Den som på bar gärning anträffas idkande jakt utan särskilt tillstånd på fridlyst vilt har envar rätt att frånta vapen och andra jaktredskap, hundar samt vilt som åtkommit genom jakten.

Idkar någon olovligen jakt på främmande jaktområde tillkommer i 1 mom. avsedd rätt den som innehar jakträtten på området och för hans räkning områdets

ägare, innehavare samt för området tillsatt jaktövervakare. Om det främmande området tillhör staten eller landskapet, tillkommer här avsedd rätt även den som på området utövar tillsyn över efterlevnaden av bestämmelserna om jakt.

Idkar någon jakt utan att inneha jaktkort eller använder någon vapen i strid med denna lag, tillkommer i 1 mom. avsedd rätt den som övervakar efterlevnaden av bestämmelserna om jakt, områdets ägare, innehavare och jakträttsinnehavare samt för området tillsatt jaktövervakare.

62 §. Den som har omhändertagit egendom med stöd av bestämmelserna i 61 § skall ofördröjligen överlämna egendomen till polismyndighet. Egendomen skall förvaras av polismyndigheten tills domstol avgjort ärendet. Om hund har omhändertagits skall dock bestämmelserna i 44 § 2 mom. iaktas, likväl så att lösen erlaggs i enlighet med vad i rikslagstiftning fastställts.

Utän hinder av vad i 1 mom. sägs får jakträttsinnehavare som har omhändertagit vapen eller andra jaktredskap med stöd av bestämmelserna i 61 § 2 mom., om han inte önskar att åtal väcks för olovlig jakt, behålla dessa till dess ägaren styrkt sin identitet och erlagt en i enlighet med rikslagstiftning fastställd lösen. Angående omhändertagandet skall polismyndighet underrättas. Om ägaren inte löser in den omhändertagna egendomen inom en månad efter det att polismyndigheten underrättades angående omhändertagandet, tillfaller denna jakträttsinnehavaren.

63 §. Den som anträffar olovligen utsatt eller olovlig fångstanordning eller förgiftat bete har rätt att oskadliggöra eller omhänderta anordningen eller betet. Han får även omhänderta katts och ryssja som är öppen ovanför vattenytan samt fiskeredskap som utsatts på land så att vilt kan fastna i det.

Om fångstanordning eller fiskeredskap har omhändertagits med stöd av 1 mom. skall bestämmelserna i 62 § 1 mom. iaktas. Polismyndighet får dock återlämna fiskeredskap till ägare som styrkt sin identitet.

64 §. Den som

1) utan särskilt tillstånd dödar, sårar, fångar eller i strid med denna lag ofredar annat vilt än älg eller rådjur under tid då ifrågavarande art är fridlyst;

2) (1991/5) ofredar älg eller rådjur i strid med denna lag, genom vårdslöshet eller ovarsamhet dödar eller sårar älg eller rådjur eller vid tillståndsjakt på älg eller rådjur genom vårdslöshet eller ovarsamhet bryter mot föreskrifter som gäller jaktområdet, antalet djur som får fallas, djurens ålder eller kön eller andra tillståndsvillkor;

3) bedriver jakt i strid med domstols, landskapsregeringens eller jaktvårdsförenings förbud;

4) använder vapen i strid med denna lag, använder förbjudet fångstredskap eller idkar jakt på annat förbjudet sätt;

5) bryter mot bestämmelserna i denna lag om innehav och saluhållande av vilt, skinn eller ägg;

6) idkar jakt utan att inneha eller utan att vid jakt medföra jaktkort eller

7) på annat sätt idkar jakt i strid med denna lag eller med stöd därav utfärdade föreskrifter eller på annat

sätt bryter mot påbud eller förbud i denna lag skall, om strängare straff inte annorstädes är föreskrivet, för *jaktförseelse* dömas till böter.

Den som under jakt inte medfört jaktkort och senast den tredje dagen därefter hos polismyndighet visar att han vid tidpunkten för jakten innehade giltigt jaktkort skall inte åtalas, om det av omständigheterna framgår att underlåtenheten berott på tillfälligt förbiseende.

65 §. Den som

1) i strid med denna lag idkar jakt med direkt tillhjälp av maskindrivet fortskaffningsmedel eller ljudframkallande maskin;

2) (1991/5) i strid med denna lag uppsåtligen dödar, sårar eller fångar älg eller rådjur utan tillstånd eller vid tillståndsjakt på älg eller rådjur uppsåtligen bryter mot föreskrifter som gäller jaktområdet, antalet djur som får fallas, djurens ålder eller kön eller andra tillståndsvillkor;

3) bedriver i 64 § 1 mom. 1-5 punkterna avsedd verksamhet i betydande utsträckning eller så att handlingen, med beaktande av de omständigheter i sin helhet som föranlett handlingen och framgår av denna, bör anses grov skall, om strängare straff inte annorstädes är föreskrivet, för *jaktbrott* dömas till böter eller till fängelse i högst två år samt till jaktförbud under viss tid, minst ett och högst fem år.

I strafflagen är föreskrivet hur den skall straffas som olovligen jagar på annans jaktområde, eller som överskrider den jakträtt han innehar såsom delägare i samfällt område eller med stöd av jaktarrondeavtal eller särskilt tillstånd.

66 §. Har endast enskilds rätt kränkts genom brott som avses i denna lag, får i ärendet åtal väckas endast om målsägande så önskar.

67 §. Förbjuden fångstanordning som använts vid jakt skall förklaras förverkad till staten.

Vapen och fångstanordningar som använts vid brott som avses i 65 § skall förklaras förverkade till staten. Likaså skall maskindrivet fortskaffningsmedel och ljudframkallande maskin som använts vid jakt förklaras förverkade till staten, om jakten bedrivits med direkt tillhjälp av fortskaffningsmedlet eller maskinen och användningen av fortskaffningsmedlet eller maskinen varit av väsentlig betydelse för jakten och bytet vid jakten varit betydande.

I stället för egendom som avses i denna paragraf kan dess värde förklaras förverkat.

68 §. Har någon dödat eller fångat vilt i strid med denna lag genom att kränka enskilds rätt under sådana förhållanden att den som kränkts hade rätt att tillägna sig viltet, tillfaller viltet eller dess värde den som kränkts, oberoende av det sätt på vilket viltet dödates eller fångats. I detta moment avsett värde på vilt är ett i rikslagstiftning fastställt värde på levande vilt.

Har någon dödat eller fångat vilt i strid med denna lag under sådana förhållanden att annan inte hade rätt att tillägna sig viltet, tillfaller viltet eller dess värde staten, oberoende av om straff inte skall utdömas eller om handlingen utgör i 64 § 1 mom. 1, 2, 3, 4 eller 5 punkten avsedd jaktförseelse eller jaktbrott. I detta moment avsett värde på vilt är dess i rikslagstiftning fastställda

K 36 LF (2006:70) om jakt

värde som byte. Är handling som avses i detta moment jaktbrott skall staten dessutom ersättas för skillnaden mellan bytets värde och det värde som avses i 1 mom. Den som dödat älg eller rådjur på sätt i 64 § 1 mom. 2, 3, 4 eller 5 punkten eller 65 § sägs skall även åläggas att till staten utge en avgift i enlighet med i riket föreskrivna grunder.

Vilt, skinn och ägg som innehas eller hålls till salu i strid med bestämmelserna i 52 eller 53 § eller deras värde tillfaller staten.

Polismyndighet har rätt att när som helst granska lager hos den som håller till salu vilt eller skinn av vilt.

14 kap. Särskilda bestämmelser

69 §. Vilt som under lovlig tid påskjutits på lovligt område och faller på främmande område tillfaller den som innehar jakträtten på det främmande området. Vad här sägs gäller även vilt som fastnar i sax eller annan fångstanordning och kommer in på främmande område.

Utän hinder av vad i 1 mom. sägs gäller om älg och rådjur vad därom är föreskrivet i 7 kap.

70 §. Fallvilt av älg, rådjur eller vitsvansad hjort tillfaller landskapet. Detsamma gäller älg, rådjur eller vitsvansad hjort som anträffas så illa sårat eller skadat att det varit nödvändigt att genom myndighets försorg döda det. Här djuret sårats under jakt och avlivats under jakt, skall dock bestämmelserna i 7 kap. följas om djuret är älg eller rådjur eller bestämmelserna i 69 § om djuret är vitsvansad hjort.

Fallvilt av annan än i 1 mom. avsedd art tillfaller landskapet om arten då var fridlyst och i annat fall den som innehar jakträtten på området. Detsamma gäller om här avsett vilt anträffas så illa sårat eller skadat att det varit nödvändigt att döda det.

71 §. Polismyndighet har rätt att besluta om avlivning av vilt som uppenbart är sårat, skadat eller sjukt, oberoende av om ifrågavarande art då är fridlyst eller om jakt på ifrågavarande art inte får bedrivas. Avlivningen kan ske genom polismyndighetens försorg eller genom att polismyndigheten medger annan rätt att utföra uppdraget.

Vilt som avlivats med stöd av bestämmelserna i 1 mom. tillfaller landskapet.

72 §. Infaller sista dagen för anmälnings- eller ansökningstid som avses i denna lag på en lördag eller helgdag, får anmälan göras eller ansökan inges även första vardagen därefter.

I denna lag avsedd ansökan som inkommit efter utgången av i lagen angiven ansökningstid kan upptas till prövning, om olägenhet därigenom inte orsakas annan.

73 §. Den som omhändertagit vilt eller annat som enligt denna lag skall tillfalla staten eller landskapet är skyldig att utan dröjsmål underrätta polismyndighet. Om det föreligger fara för att omhändertaget vilt skall förskämmas, får han, efter det att viltet har värderats av två ojäviga personer, behålla det eller sälja det till åsatt pris. Medel som influtit genom försäljningen skall utan dröjsmål tillställas polismyndigheten.

Åt den som flått påsldjur, älg, rådjur eller vitsvansad hjort som skall tillfalla staten eller landskapet skall ur statens eller landskapets medel utges en skälig ersätt-

ning, om de medel som erhålls genom att sälja djuret därtill förslår. Under samma förutsättningar skall ersättning utges för transport av vilt.

74 §. Upphävd (2005/77).

75 §. Närmare föreskrifter angående verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1985. Genom lagen upphävs landskapslagen (1965:10) den 25 mars 1965 om jakt.

Här före denna lags ikraftträdande genom dom eller på annat lagligt sätt bestämts annorlunda om jakträtt än i denna lag sägs, skall även framdeles iakttas vad sålunda bestämts.

Utän hinder av vad i 9 § sägs om giltigheten av avtal om jaktarrende skall tidigare gällande bestämmelser tillämpas på avtal som ingåtts före denna lags ikraftträdande.

Utän hinder av vad i denna lag sägs är enligt tidigare gällande bestämmelser beviljat jaktkort och tillstånd att bedriva jakt under tiden 15 mars - 25 maj giltigt under den tid som avsetts vid beviljandet.

Se LF (2006:70) om jakt och LF (1997:42) om jakt på älg.

K 36 Landskapsförordning (2006:70) om jakt**1 kap. Inledande bestämmelser****1 §. Tillämpningsområde**

I denna förordning finns bestämmelser om

1) vilka arter av vilt som får jagas och under vilka tider av året jakt får bedrivas på dessa arter, samt vilka arter av vilt som inte får jagas med användning av pilbåge,

2) under vilka tider hundförbud råder i marker där det finns vilt samt under vilka tider och särskilda förutsättningar hund, trots detta generella förbud, får användas i marker där det finns vilt,

3) krav på ammunition och vapen som får användas vid jakt,

4) krav på pil, båge och pilspetsar om får användas vid jakt samt om

5) krav på skjutskicklighet.

2 §. Vilt och jakttider

Om inte annat särskilt stadgas i denna förordning får jakt inom landskapet bedrivas under nedan nämnda tider efter följande vilt:

Jakttider	Vilt
hela året	bisam, fälthare, mink, mårddhund, dovhjort, dock inte hind som åtföljs av kalv, vildsvin, dock inte sugga som åtföljs av kulling, möss, råttor och sorkar samt djur som rymt från vilthägn, om arten inte förekommer i vilt tillstånd
1.1 - 15.2	orrupp
1.7 - 15.4	räv och grävling
16.7 - 20.3	kråka, havstrut och gråtrut

15.8 - 31.12	grågås och kanadagås
15.8 - 31.8	rådjursbock
1.9 - 31.12	rådjur
1.9 - 31.12	gräsand, skedand, bläsand, stjärtand, vigg, knipa, brunand, alfågel, storskrake, småskrake, morkulla, ringduva, orre och fasan
1.9 - 15.3	skogsmård
1.10 - sista februari	skogshare
15.10 - 20.12	älg och vitsvanshjort

(2012/14)

Utöver den jakt som är tillåten enligt 1 mom. är jakt efter vissa arter av fågel tillåten enligt 3 §. För jakt på älg och rådjur fordras särskilt tillstånd.

3 §. Fågelarter som får jagas viss tid av särskilda skäl

För att skydda flora och fauna eller för att förhindra allvarlig skada eller för att trygga människors hälsa och säkerhet får fiskmås jagas i landskapet under hela året.

För att skydda flora och fauna eller för att förhindra allvarlig skada eller för att trygga människors hälsa och säkerhet får kråka, havstrut och gråtrut jagas i landskapet under tiden 21 mars - 15 juli. (2012/14)

För att förhindra allvarlig skada, för att trygga människors hälsa och säkerhet eller för att skydda odling i och i omedelbar anslutning till odlingen, får grågås och kanadagås jagas under tiden 15 juli - 14 augusti. (2012/14)

4 §. Hundförbud och användande av hund

Det är förbjudet att under tiden 1 mars - 31 augusti jaga med hund i marker där det finns vilt. När sådant hundförbud råder ska hund hållas under sådan tillsyn att den hindras från att löpa lös och störa viltet. (2012/14)

Utän hinder av bestämmelserna i 1 mom. får hund användas i de fall som anges i bilaga 1, som är fogad till denna förordning.

Under hela året och med undantag av vad som gäller om tid för hundförbud i 1 mom. får

1) en hund som är särskilt dresserad för att spåra skadat jaktbart djur, för annat viltvårdsändamål eller för dressyr användas för dessa ändamål om hunden står under förarens kontroll,

2) en hund delta i tävling som ordnats med tillstånd av landskapsregeringen samt

3) en hund som är särskilt dresserad för att valla husdjur eller annan särskilt dresserad brukshund användas i tjänsteuppdrag.

Bestämmelserna om hundförbud och användning av hund gäller hundar som är fyra månader gamla eller äldre.

2 kap. Jakt med skjutvapen och ammunition

5 §. Skjutvapen

Vid jakt får inte användas luftgevär eller med luftgevär jämförbart vapen. Vid jakt får inte heller användas automatiska skjutvapen eller sådana halvautomatiska skjutvapen vilkas magasin kan laddas med flera än två patroner. Ett gevär skall vara i behörigt skick samt dugligt till jakt. Kikarsikte eller annat för jakt godkänt rikt-

medel får användas. Vid jakt och vid skytte på godkänd skjutbana får ett gevär vara försett med anordning som reducerar vapnets skottljud.

6 §. Skjutvapenammunition

Vid jakt på *älg* och *vitsvanshjort* får inte användas

1) ammunition med helmantlad kula,

2) oräfflat vapen,

3) ammunition med en kula vars vikt understiger 9 gram och vars anslagsenergi på 100 meters avstånd, mätt från pipans mynning, understiger 2 700 joule ($E_{100} < 2\,700\text{J}$) eller

4) ammunition med en kula vars vikt understiger 10 gram och vars anslagsenergi på 100 meters avstånd, mätt från pipans mynning, understiger 2 000 joule ($E_{100} < 2\,000\text{J}$).

Vid jakt på *rådjur* får inte användas

1) ammunition med helmantlad kula eller

2) ammunition med en kula vars vikt understiger 3,2 gram och vars anslagsenergi på 100 meters avstånd, mätt från pipans mynning, understiger 800 joule ($E_{100} < 800\text{J}$).

Hagelgevär får inte användas vid jakt på andra hjortdjur än rådjur.

3 kap. Jakt med pil och båge

7 §. Jaktbart vilt

Jakt med pil och båge får bedrivas på samtliga viltarter utom älg.

8 §. Båge

Vid jakt med pil och båge får användas båge med system som reducerar dragvikten vid ankringspunkten (compound) samt båge med icke reducerande läge (recurve och långbåge). Bågen skall ge pilen en rörelseenergi (E_0) som är minst 40 joule. Pilens rörelseenergi skall beräknas enligt formeln $E_0 = 0,5 \cdot m \cdot v_0^2$, där följande gäller:

E_0 = pilens rörelseenergi uttryckt i joule

m = pilens massa uttryckt i kilogram

v_0 = pilens hastighet uttryckt i meter per sekund

Vid jakt med pil och båge får inte på bågen användas en anordning som tillåter att skytten kan lösgöra mer än en pil åt gången eller en anordning som förspänner bågsträngen.

9 §. Pil

Pilens totala vikt skall vara minst 25 gram.

10 §. Pilspets

Pilspetsen skall vara sådan att en lyckad träff är direkt dödande. Pilspetsen skall ha minst två blad med vassa skärande egg samt skall ha en skärande diameter på minst 25 millimeter.

11 §. Krav på kunskaper och skjutskicklighet för bågjakt

Den som jagar med pil och båge skall ha giltigt åländskt jaktkort, ha godkänd bågjägarexamen enligt de krav som anges i bilaga 2 som är fogad till denna förordning samt för varje jaktår som avses i 2 mom. ha utfört ett godkänt bågskytteprov avseende skjutskicklighet.

K 36 LF (2006:70) om jakt

Ett godkänt bågskytteprov avseende skjutskicklighet är i kraft under jaktåret 1 augusti – 31 juli. Ett sådant godkänt bågskytteprov som har avlagts under tiden 1 juni – 31 juli är dock i kraft till och med följande jaktår. I denna förordning avsett årligt bågskytteprov avseende skjutskicklighet kan avläggas

1) i landskapet i enlighet med bestämmelserna i bilaga 2 som är fogad till denna förordning eller

2) enligt de i Danmark vid ikraftträdandet av denna förordning gällande bestämmelser för godkänd dansk bågjägarexamen (dansk buejagtprøve).

4 kap. Avslutande bestämmelser

12 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2006.

Genom ikraftträdandet av denna förordning upphävs landskapsförordningen (2005:79) om jakt.

Landskapsregeringen kungör på lämpligt sätt tider och platser för bågskytteprov avläggande för det jaktår som börjar den 1 augusti 2006.

Bilaga 1: Användning av hund vid jakt och jaktträning (2012/14)

Under tiden 1 mars – 31 augusti finns ett generell förbud mot att jaga med hund i marker där det finns vilt (förordningens 4 §). Med undantag av denna generella bestämmelse och med beaktande av jaktidsbestämmelserna för olika arter i förordningens 2 § får i följande fall jakthund användas vid jakt och jaktträning i marker där det finns vilt:

Vid jakt på däggdjur

Viltslag	Hundanvändning	Användningstid
1) älg	a) jakt	15.10 – 20.12
	b) jaktträning	1.9 – 31.12
2) rådjur *	a) jakt	1.10 – 31.12
	b) jaktträning	1.9 – 31.12
3) vitsvanshjärt *	a) jakt	15.10 – 20.12
	b) jaktträning	1.9 – 31.12
4) hare	a) jakt	1.10 – sista februari
	b) jaktträning	1.9 – sista februari
5) räv, mårhund, grävling och mink	a) jakt och jaktträning	1.9 – sista februari
	b) jakt och jaktträning i gryt	1.7 – 15.4
	c) jakt på häckningsskär	med landskapsregeringens tillstånd tidigast från den 1.3 till senast den 15.4
6) skogsmård	jakt och jaktträning	1.9 – sista februari

Vid fågeljakt

Hund	Användningssätt	Användningstid
7) hund som apporterar fågel	jakt och jaktträning på fågel	15.7 – 25.5

8) hund som markerar, stöter eller apporterar fågel	jakt och jaktträning på fågel	1.8 – sista februari
9) hund som markerar fågel genom att skälla (skällande fågelhund)	jakt och jaktträning på fågel	1.9 – 15.2

* Vid jakt och jaktträning på rådjur och vitsvanshjärt är endast långsamt drivande hund, kortdrivande hund och stöthund tillåtna.

En hund är långsamt drivande om den i normalfallet noga följer och ger skall på spårvittring från bytesdjuret, samt endast i undantagsfall ger akt på luftvittring eller att den kan iakttas bytesdjuret. En sådan hunds mankhöjd överstiger som regel inte 38 centimeter. En långsamt drivande hund hetsar inte bytesdjuret.

En hund är kortdrivande om den i normalfallet noga följer och ger skall på spårvittring från bytesdjuret, samt endast i undantagsfall ger akt på luftvittring eller att den kan iakttas bytesdjuret. Drevtiden överskrider som regel inte 20 minuter. En kortdrivande hund hetsar inte bytesdjuret.

En hund är en stöthund om den i regel inte driver efter löpan utan endast förföljer med hjälp av luftvittring eller att den kan iakttas bytesdjuret. Vid förlopad direktkontakt ska stöthunden avbryta drevet. Stöthunden förföljer därför endast i undantagsfall bytesdjuret under längre tid än fem minuter.

Bilaga 2: Regler för bågskytteprov (2009/5)

1 §. Tillämpningsområde

Med bågskytteprovet avses i denna bilaga det prov på skjutskicklighet som avläggs i landskapet och som avses i landskapsförordningens 11 §.

2 §. Skytteprovsexaminator

Skytteprovsexaminator för bågskytteprovet utses av landskapsregeringen på förslag av en jaktvårdsförening eller av en i landskapet verksam och registrerad bågskytteförening. En skytteprovsexaminator ska ha giltig IBEP-bågjägarexamen eller dansk bågjägarexamen.

3 §. Intyg och protokoll över genomförda bågskytteprov

Till provtagare ska lämnas intyg över avlagt godkänt bågskytteprov. Skytteprovsexaminatorn ska på av landskapsregeringen godkänt formulär upprätta protokoll över genomförda bågskytteprov, som årligen (före den 5 augusti) ska inlämnas till landskapsregeringen.

Skytteprovsexaminatorn ska till en skytt som avlagt godkänt bågskytteprov lämna landskapsregeringens statistikblankett för rapportering av jaktstatistik.

4 §. Provtillfällen

Bågskytteprovet kan avläggas vid särskilda provtillfällen, som årligen ordnas under tiden 1 juni-31 juli.

Närmare bestämmelser om tider och platser för provens avläggande publiceras årligen av landskapsregeringen i tidningen Jägaren, dock senast två veckor före första provdagen.

I samråd med landskapets jaktförvaltare kan av särskilda skäl beviljas möjlighet till avläggande av särskilt bågskytteprov på andra tider än de som avses i 2 mom. Protokoll över sådant prov ska snarast inlämnas till landskapsregeringen.

5 §. *Krav på dokument och utrustning*

Provtagaren skall i samband med provets avläggande uppvisa godkänd identitetshandling samt intyg över giltig

1) IBEP-bågjägarexamen (International Bowhunting Education Program) eller

2) dansk bågjägarexamen (dansk buejagtprøve).

Vid bågskytteprovet ska för jakt med båge godkänd utrustning avseende pilar och båge användas, provet får dock avläggas med övningsspetsar. Utrustningen ska vara i behörigt skick samt dugligt till jakt.

Bågskytteprovet ska utföras med den bågtyp vilken man avser att bedriva jakt med. Med bågtyp avses bågar med system som reducerar dragvikt vid ankringspunkten (compound) samt bågar med icke reducerande läge (recurve och långbåge).

6 §. *Skjutserier*

Bågskytteprovet omfattar en skjutserie med sex skott mot måltavlor utplacerade på jaktmässiga avstånd från skytten. Måltavlorna fastställs av landskapsregeringen och ska föreställa jaktbara viltarter. En pil skall skjutas mot respektive måltavla. Minst fem av de sex pilarna skall träffa i målfigurens vitalområde (hjärta/lungor) för att provet ska godkännas. Flera skjutserier får avläggas vid samma tillfälle.

K 37 Landskapsförordning (1997:42) om jakt på älg

1 §. *Tillämpningsområde*

I denna förordning finns bestämmelser om jakt på älg i landskapet Åland.

2 §. *Jakträttsområdets ansökan*

Till jakträttsområdets ansökan skall fogas en utredning som visar att de som bildat jakträttsområdet har jakträtt enligt 4 eller 6 §§ jaktlagen (1985:31) för landskapet Åland eller att de skriftligen erhållit rätt till älgjakt av innehavaren av sådan jakträtt. Av utredningen skall framgå att jakträttsområdet består av ett område om minst 2000 hektar. Jakträttsområdet skall finnas tydligt markerat på en karta i skala 1:20.000.

I ansökan skall anges namnen på de personer som är jaktledare och ersättare. Vidare skall anges vem av ersättarna som i första hand respektive i andra hand träder i jaktledarens ställe.

3 §. *Upphävd (2002/38).*

4 §. *Jaktvårdsföreningens styrelses ansökan*

Jaktvårdsföreningens styrelses ansökan om tillstånd till jakt på älg skall grunda sig på jakträttsområdenas ansökningar och vad som är lämpligt med tanke på älgstammens vård och utveckling.

Av ansökan skall framgå vilka åtgärder för älgstammens vård och utveckling jaktvårdsföreningen avser vidta under treårsperioden. De jakträttsområden, för vilka ansökningar om tillstånd till jakt på älg inkommit, skall vara tydligt markerade på en karta i skala 1:50.000.

5 §. *[Landskapsstyrelsens] tillstånd*

I [landskapsstyrelsens] tillstånd skall anges det antal vuxna djur och älgkalvar som får fällas under treårsperioden inom det område för vilket tillståndet beviljats. I fråga om vuxna djur kan villkor föreskrivas även angående djurens kön.

6 §. *Jaktvårdsföreningens styrelses tillstånd*

Jaktvårdsföreningens styrelse skall senast fjorton dagar innan älgjakten inleds avgöra ansökningarna om tillstånd till jakt på älg. Sökanden skall utan dröjsmål skriftligen underrättas om beslutet.

Om tillstånd beviljas skall av tillståndet framgå det antal vuxna djur och älgkalvar som får fällas. I fråga om vuxna djur kan villkor föreskrivas även angående deras kön. Tillstånd att fälla vuxet djur innebär alltid rätt att i stället fälla älgkalv. Med älgkalv avses älg som är född under det kalenderår som jakten sker.

Av tillståndet skall dessutom framgå:

1) uppgifter om av [landskapsstyrelsen] fastställda avgifter för fällda djur samt betalningstidpunkten för avgifterna,

2) uppgifter om hur jaktresultatet skall redovisas till [landskapsstyrelsen],

3) hur jaktresultatet skall meddelas jaktvårdsföreningens styrelse,

4) vilka åtgärder som skall vidtas då avvikelser från tillståndsvillkoren har skett,

5) hur jaktvårdsföreningens styrelse skall underrättas om ändrade jakträttsförhållanden samt

6) hur besvär anförs.

Om ansökan avslås skall motivering samt besväransvisning bifogas till beslutet.

7 §. *Principer vid fördelning av tillståndskvoten*

Jaktvårdsföreningens styrelse skall fördela tillstånden till jakt på älg mellan jakträttsområdena på ett sådant sätt att jaktutövarens intressen såväl som principerna för älgstammens vård och utveckling tillgodoses på bästa sätt.

8 §. *Skylldighet att lämna information*

Jaktvårdsföreningens styrelse skall varje år innan jakten inleds meddela [landskapsstyrelsen], Ålands polisdistrikt och sjöbevakningen hur tillstånden till jakt på älg fördelats mellan jakträttsområdena. Jaktvårdsföreningens styrelse skall även meddela vilka personer som enligt tillstånden är jaktledare och ersättare.

9 §. *Jakt på odlingsområde*

Jaktvårdsföreningens styrelse kan besluta att en viss del av de tillstånd till jakt på älg som tilldelas jakträttsområdet kan utnyttjas för jakt på odlingsområde för att undvika skada på specialodling. Jakten får i sådant fall, med avvikelser från vad som sägs i 2 § jaktförordningen (1995:69) för landskapet Åland, inledas tidigast den 15 september.

Odlingsområdet skall markeras på den karta som bifogas till ansökan.

Med odlingsområde avses åker samt kringliggande område inom 100 meter från åkerns kanter.

K 37 LF (1997:42) om jakt på älg

10 §. Ansökningsblanketter

[Landskapsstyrelsen] fastställer blanketter för ansökan om tillstånd till jakt på älg.

11 §. Ikraftträdelsebestämmelse

Denna förordning träder i kraft den 15 maj 1997.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

Hälso- och sjukvård, hälsoskydd och djurskydd

Hälso- och sjukvård

L 1 Landskapslag (2011:114) om hälso- och sjukvård

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområdet och syftet

Denna lag tillämpas på den offentliga hälso- och sjukvården i landskapet. Hälso- och sjukvården omfattar hälsofrämjande verksamhet, primärvård och specialiserad sjukvård.

Lagens syfte är

1) att främja och upprätthålla hälsa och välfärd, arbets- och funktionsförmåga samt till verksamhetsområdet hörande social trygghet för befolkningen i landskapet,

2) att minska hälsoskillnaderna mellan olika befolkningsgrupper i landskapet,

3) att säkerställa att hela befolkningen i landskapet har rätt till sådan hälso- och sjukvård som vars och ens hälsotillstånd förutsätter, inom de gränser som står till hälso- och sjukvårdens förfogande vid respektive tidpunkt,

4) att säkerställa en hög kvalitet på hälso- och sjukvården i landskapet,

5) att öka patient- och klientorienteringen inom hälso- och sjukvården i landskapet samt

6) att utveckla samarbetet med den kommunala socialvården.

2 §. Ålands hälso- och sjukvård

Den offentliga hälso- och sjukvården i landskapet tillhandahålls av myndigheten Ålands hälso- och sjukvård.

Ålands hälso- och sjukvård sköter sina uppgifter genom att själv producera vårdtjänster eller genom att köpa tjänster av andra vårdproducenter. Ålands hälso- och sjukvård kan även sälja vårdtjänster om det kan ske utan att försämringsmyndighetens förutsättningar att fullgöra sina uppgifter.

Ålands hälso- och sjukvård är underställd landskapsregeringen. Landskapsregeringen handhar den allmänna styrningen av Ålands hälso- och sjukvård. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet är tillsynsmyndighet och utövar tillsyn över Ålands hälso- och sjukvård. (2013/123)

2 kap. Ålands hälso- och sjukvårds organisation

3 §. Styrelsen

Landskapsregeringen tillsätter en styrelse för Ålands hälso- och sjukvård som består av minst fem och högst

sju medlemmar samt utser en ordförande och en viceordförande för styrelsen. För varje medlem utses en personlig ersättare. Styrelsens mandattid är fyra år.

Landskapsregeringen kan avsätta styrelsen i sin helhet eller en enskild medlem eller ersättare i styrelsen.

Landskapsregeringen beslutar om arvodet för medlemmarna och ersättarna i styrelsen.

4 §. Styrelsens uppgifter

Styrelsen leder Ålands hälso- och sjukvårds verksamhet.

Styrelsen ska

1) årligen göra upp ett budgetförslag med motiveringar,

2) kontinuerligt följa upp hur budgeten förverkligas,

3) ställa upp mål och krav för verksamheten inom myndigheten samt kontinuerligt följa upp hur dessa förverkligas,

4) årligen göra upp en verksamhetsberättelse som ska tillställas landskapsregeringen,

5) besluta om frågor av större vikt inom Ålands hälso- och sjukvård,

6) anta bestämmelser om styrelsens inre arbete samt

7) föra Ålands hälso- och sjukvårds talan och bevaka landskapets intressen vid domstolar och andra myndigheter i ärenden som gäller Ålands hälso- och sjukvårds uppgifter.

Den uppgift som avses i 2 mom. 7 punkten kan delegeras till en tjänsteman vid Ålands hälso- och sjukvård.

5 §. Beslutfattandet i styrelsen

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordförande eller viceordförande.

Styrelsen är beslutför när fler än hälften av antalet medlemmar är närvarande, bland dem ordförande eller vice ordförande.

Styrelsen avgör ärenden på föredragning av hälso- och sjukvårdsdirektören. Ärenden som rör hälso- och sjukvårdsdirektören föredras av styrelsens ordförande.

Närvaro- och yttranderätt i styrelsen har hälso- och sjukvårdsdirektören och ledningsgruppens övriga medlemmar, den minister i landskapsregeringen som ansvarar för hälso- och sjukvården samt landskapsläkaren.

Om beslutfattandet i styrelsen, handläggningen av ärenden och jäv gäller vad som bestäms i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

6 §. Hälso- och sjukvårdsdirektören

Styrelsen utser en hälso- och sjukvårdsdirektör för en viss tid.

L 1 LL (2011:114) om hälso- och sjukvård

Styrelsen får säga upp hälso- och sjukvårdsdirektören, förutom på de grunder som allmänt gäller uppsägning av landskapets tjänstemän, när det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen. Uppsägningen får ske så att anställningen upphör med omedelbar verkan. I ett sådant fall har hälso- och sjukvårdsdirektören rätt till en ersättning som motsvarar lönen för uppsägningstiden.

7 §. Hälso- och sjukvårdsdirektörens uppgifter

Hälso- och sjukvårdsdirektören ska

- 1) se till att verksamheten sköts och utvecklas på ett ändamålsenligt sätt,
- 2) se till att styrelsens beslut verkställs och informera styrelsen om händelser av vikt,
- 3) avgöra de ärenden som inte ankommer på styrelsen samt
- 4) sköta de uppgifter som enligt reglementet ankommer på hälso- och sjukvårdsdirektören.

Hälso- och sjukvårdsdirektören är ordförande för ledningsgruppen vid Ålands hälso- och sjukvård.

8 §. Reglementet

Styrelsen ska anta ett reglemente för Ålands hälso- och sjukvård.

I reglementet ska finnas bestämmelser om myndighetens administration samt om övriga frågor som gäller verkställigheten av myndighetens uppgifter och myndighetens funktion.

9 §. Ledningen och personalen

Vid Ålands hälso- och sjukvård kan finnas personal i offentligrättsligt och privaträttsligt anställningsförhållande. Ålands hälso- och sjukvård sköter de uppgifter som gäller dess personal och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ska skötas av landskapsregeringen. Landskapsregeringen beslutar dock om permittering av personalen och efter myndighetens samtycke om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning. Myndigheten beslutar om förflyttning eller omplacering inom myndigheten. Andra tjänster än tjänsten som hälso- och sjukvårdsdirektör inrättas och indras av styrelsen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som styrelsen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med Ålands hälso- och sjukvårds budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om styrelsen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader. (2013/50)

Ledningen för Ålands hälso- och sjukvård ska ha en sådan multiprofessionell sakkunskap som främjar en högkvalitativ och trygg vård, samarbete mellan olika yrkesgrupper och utvecklandet av vård och verksamhetsmetoder samt garanterar god myndighetsutövning.

Personalstyrkan vid Ålands hälso- och sjukvård ska ha en sådan utbildning, struktur och mängd som svarar

mot behovet av den verksamhet som främjar hälsa och välfärd och behovet av hälso- och sjukvårdstjänster hos befolkningen i landskapet. Ålands hälso- och sjukvård ska se till att personalen i tillräcklig utsträckning deltar i kompletterande utbildning.

De krav som ställs i 2 och 3 mom. gäller även då Ålands hälso- och sjukvård köper vårdtjänster av andra vårdproducenter.

10 §. Ansvaret för hälso- och sjukvården vid verksamhetsenheterna

För varje verksamhetsenhet som bedriver hälso- och sjukvård inom Ålands hälso- och sjukvård ska det finnas en läkare respektive tandläkare som har det medicinska ansvaret och som fungerar som rådgivare för klinikchefen om han eller hon inte är läkare eller tandläkare.

Ett beslut om inledande och avslutande av en patients sjukvård och om förflyttning av en patient till en annan verksamhetsenhet inom Ålands hälso- och sjukvård fattas av den medicinskt ansvariga läkaren. Den ansvariga läkaren kan delegera uppgiften till någon annan legitimerad yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

11 §. Budgeten och den interna kontrollen

Styrelsen ska för Ålands hälso- och sjukvård göra upp ett budgetförslag med motiveringar, vilket tillställs landskapsregeringen som underlag för landskapsregeringens förslag till budget för landskapet Åland.

Styrelsen ansvarar för att den interna kontrollen är ändamålsenlig och tillräcklig.

12 §. Ändringar av organisationen

Styrelsens beslut om betydande ändringar av organisationen för Ålands hälso- och sjukvård ska fastställas av landskapsregeringen innan de verkställs.

3 kap. De grundläggande bestämmelserna om Ålands hälso- och sjukvårds verksamhet**13 §. Lokalerna och utrustningen**

Ålands hälso- och sjukvård ska ha ändamålsenliga lokaler och ändamålsenlig utrustning.

De krav som ställs i denna paragraf gäller även då Ålands hälso- och sjukvård köper vårdtjänster av andra vårdproducenter.

14 §. Rätten till en andra bedömning

Var och en vars hälsotillstånd blivit föremål för en bedömning inom specialsjukvården har rätt till en andra medicinsk bedömning av samma hälsotillstånd om

- 1) han eller hon lider av en livshotande eller särskilt allvarlig sjukdom eller skada eller ett sådant långvarigt smärttillstånd som väsentligen påverkar livskvaliteten,
- 2) vetenskap eller beprövad erfarenhet inte ger entydig vägledning och
- 3) det medicinska ställningstagandet kan innebära särskilda risker för den enskilda eller vara av stor betydelse för dennas livskvalitet.

Då de förutsättningar som anges i 1 mom. föreligger ska patienten informeras om rätten till en andra medicinsk bedömning.

Beslutet om rätten till en andra medicinsk bedömning och var denna får göras ska fattas av en medicinskt sakkunnig tjänsteman inom Ålands hälso- och sjukvård. Om patienten är missnöjd med beslutet ska detta om-

prövas av ytterligare en medicinskt sakkunnig tjänsteman inom Ålands hälso- och sjukvård. I reglementet för Ålands hälso- och sjukvård ska anges vem som fattar beslutet om rätten till en andra bedömning och vem som omprövar ett sådant beslut.

Patienten ska erbjudas den behandling som den andra medicinska bedömningen kan föranleda.

15 §. *Kvaliteten och patientsäkerheten*

Verksamheten inom Ålands hälso- och sjukvård ska basera sig på vetenskap och beprövad erfarenhet samt på god vårdpraxis och goda rutiner. Verksamheten ska vara högklassig och trygg och fullgöras på ett behörigt sätt. Landskapsregeringen utfärdar vid behov närmare anvisningar gällande god vårdpraxis.

Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet.

Verksamhetens kvalitet ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och kontrolleras.

16 §. *Patientuppgifterna*

Ålands hälso- och sjukvård har en sammanhållen journalföring.

Ålands hälso- och sjukvård har rätt att ansluta sig till nationella och internationella elektroniska register över patientuppgifter.

17 §. *Avgifterna*

Landskapsregeringen beslutar, i enlighet med landskapslagen (2007:23) om grunderna för avgifter till Ålands hälso- och sjukvård, om patientavgifterna för de tjänster som Ålands hälso- och sjukvård producerar. Styrelsen beslutar om andra avgifter och ersättningar för de varor och tjänster som Ålands hälso- och sjukvård säljer eller producerar.

Styrelsen för Ålands hälso- och sjukvård beslutar om avgifterna för de vårdtjänster som Ålands hälso- och sjukvård säljer.

18 §. *Ersättningskyldigheten*

Hemkommunen ska erlägga en avgift för en patient som utan medicinska skäl är kvar inom Ålands hälso- och sjukvård längre än en vecka efter det att Ålands hälso- och sjukvård har informerat kommunen om att patienten kommer att skrivas ut. Avgiftens storlek fastställs så att den motsvarar kostnaden för vården. Informationen till kommunen ska lämnas skriftligen på en blankett som fastställts av landskapsregeringen.

Kommunens ersättningskyldighet enligt denna paragraf gäller endast driftskostnaderna. Vid beräkningen av kostnaderna används det senast fastställda bokslutet.

19 §. *Samarbetet med socialvården*

Ålands hälso- och sjukvård ska samarbeta med socialvården i sin verksamhet på ett sådant sätt att uppgifterna kan skötas på ett behörigt sätt och så som patientens behov av social-, hälso- och sjukvårdstjänster förutsätter.

20 §. *Vårdgarantin*

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna sin verksamhet inom primärvården så att patienter på vardagar under tjänstetid omedelbart kan få kontakt med en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. En yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården ska göra en bedömning av vårdbehovet senast den tredje vardagen

från det att patienten tog kontakt med Ålands hälso- och sjukvård, om inte bedömningen har kunnat göras vid det första kontakttillfället.

Vård som i samband med bedömningen av vårdbehovet har konstaterats vara medicinskt nödvändig ska med beaktande av patientens hälsotillstånd och sjukdomens sannolika förlopp ordnas inom skäligen tid, dock senast inom tre månader från det att behovet bedömdes.

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna sin verksamhet inom den specialiserade sjukvården så att den som är akut sjuk omedelbart får den vård som hans eller hennes tillstånd förutsätter. För att få vård inom den specialiserade sjukvården för icke-brådskande sjukvård krävs en på läkarundersökning grundad remiss. Bedömningen av vårdbehovet ska inledas inom tre veckor från det att remissen anlände till den mottagande verksamheten. Vård som konstateras vara medicinskt nödvändig ska, med beaktande av hur brådskande vården är, ordnas och inledas inom en skäligen tid, dock senast inom sex månader från det att vårdbehovet konstaterades. För barn och ungdomar till och med 22 års ålder ska den vård inom psykiatri som konstateras vara nödvändig med beaktande av hur brådskande vården är ordnas inom tre månader om inte medicinska, terapeutiska eller andra motsvarande omständigheter kräver annat.

Om Ålands hälso- och sjukvård inte kan erbjuda den vård som avses i 1-3 mom. ska myndigheten ordna vården genom att köpa tjänster från en annan vårdproducent utan att det medför extra vårdkostnader för patienten. Ålands hälso- och sjukvård är dock inte skyldig att ersätta kostnader för vård som patienten på eget initiativ sökt hos en annan serviceproducent.

Vårdgarantin omfattar inte mun- och tandvården.

21 §. *Offentliggörandet av väntetider*

Ålands hälso- och sjukvård ska med högst sex månaders mellanrum offentliggöra uppgifter om väntetider som avses i 20 §.

22 §. Upphävd (2014/29).

23 §. *Ändringar av verksamheten*

Styrelsens beslut om betydande inskränkningar eller omprioriteringar av verksamheten vid Ålands hälso- och sjukvård ska fastställas av landskapsregeringen innan det verkställs, förutsatt att förändringarna inte finns redovisade i budget eller fordrar lagtingets godkännande vid budgetbehandlingen.

4 kap. *Hälsofrämjande verksamhet*

24 §. *Beaktandet av hälso- och välfärdskonsekvenser*

Landskapsregeringen ska i samband med beredning av beslut bedöma och beakta de konsekvenser besluten har för befolkningens hälsa och välfärd.

25 §. *Uppföljningen av hälsa och välfärd i landskapet*

Landskapsregeringen ska följa med befolkningens hälsa och välfärd och de faktorer som inverkar på hälsan och välfärden inom olika befolkningsgrupper samt följa med effekterna av de åtgärder som sätts in för att svara mot befolkningens välfärdsbehov. En rapport om befolkningens hälsa och välfärd och de åtgärder som vidtagits ska en gång per lagtingsperiod överlämnas till lagtinget.

L 1 LL (2011:114) om hälso- och sjukvård

26 §. Hälso- och sjukvård

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna hälso- och sjukvård som bidrar till att främja hälsan och välfärden och förebygga sjukdomar hos befolkningen i landskapet. Ålands hälso- och sjukvård ska se till att sådana hälso- och sjukvård genomförs som är nödvändiga för att följa och främja hälsan och välfärden hos befolkningen. Ålands hälso- och sjukvård ska ordna preventivmedelsrådgivning och annan rådgivning som främjar den sexuella och reproduktiva hälsan.

Hälso- och sjukvårdens uppgifter ska bidra till att främja arbets- och funktionsförmågan och den psykiska hälsan samt förebygga sjukdomar.

27 §. Screening

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna screening i enlighet med det nationella screeningprogrammet. Utöver detta kan Ålands hälso- och sjukvård, då det är medicinskt motiverat, ordna screening och hälso- och sjukvård i syfte att konstatera en viss sjukdom eller dess förstadium eller för att upptäcka sjukdomsalstrare.

28 §. Rådgivning för gravida och barn under läroplikens ålder

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna rådgivning för gravida kvinnor och familjer som väntar barn samt för barn under läroplikens ålder och för deras familjer.

Rådgivningens uppgifter är

1) att regelbundet och utifrån det individuella behovet övervaka och främja fostrets sunda tillväxt, utveckling och välfärd samt främja hälsan hos gravida kvinnor och kvinnor som fött barn,

2) att främja barnets sunda tillväxt, utveckling och välfärd samt följa upp dessa i genomsnitt en gång i månaden under barnets första levnadsår och därefter årligen och utifrån det individuella behovet,

3) att följa med barnets munhälsa minst vartannat år,

4) att stödja föräldraskapet och familjens allmänna välfärd,

5) att främja en hälsosam uppväxt- och utvecklingsmiljö för barnet samt sunda levnadsvanor i familjen och

6) att i ett tidigt skede identifiera barnets och familjens behov av särskilt stöd och undersökningar samt att stödja barnet och familjen och vid behov hänvisa dem till undersökningar och vård.

När Ålands hälso- och sjukvård ordnar rådgivning som avses i denna paragraf ska den vid behov samarbeta med instanser som svarar för barnomsorg, barnskydd, annan socialvård och specialiserad sjukvård samt med andra relevanta instanser.

29 §. Skolhälsovården

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna skolhälsovård för alla elever i grundskolan. Till skolhälsovården hör också hälso- och sjukvården för de barn som fullgör sin läroplikt genom hemundervisning och under den tid eleven deltar i praktisk arbetslivsorientering.

Skolhälsovårdens uppgifter är

1) att främja elevernas hälsa och att förebygga psykisk ohälsa,

2) att främja en sund och trygg skolmiljö och välbefinnandet i skolan,

3) att följa med och främja elevernas uppväxt och utveckling samt deras hälsa och välfärd årligen,

4) att stödja elevernas föräldrar och vårdnadshavare i fostringsarbetet,

5) att tillhandahålla mun- och tandvård för eleverna, i vilken ingår kontroll av munhälsan minst tre gånger samt enligt det individuella behovet,

6) att i ett tidigt skede identifiera och stödja elevens behov av särskilt stöd eller undersökningar,

7) att stödja egenvård av långvarigt sjuka barn i samarbete med övrig personal inom elevvården samt vid behov hänvisa barnet till ytterligare undersökningar och fortsatt vård,

8) att tillhandahålla de specialundersökningar som är nödvändiga för att konstatera elevens hälsotillstånd samt

9) att ordna förebyggande tobaks-, alkohol-, och drogärenden.

Skolmiljön ska undersökas regelbundet och minst vart tredje år genom ett samarbete mellan skolledningen, fastighetsägaren, skolhälsovården och andra relevanta instanser.

När Ålands hälso- och sjukvård ordnar skolhälsovård ska den samarbeta med föräldrar och vårdnadshavare, med elevvårds- och undervisningspersonal samt med andra relevanta instanser.

30 §. Studerandehälsovården

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna studerandehälsovård för de studerande på gymnasienivå och vid Högskolan på Åland, oberoende av de studerandes hemort. Till studerandehälsovården hör också hälso- och sjukvården under den tid den studerande deltar i arbetspraktik.

Studerandehälsovårdens uppgifter är

1) att främja en sund och trygg studiemiljö och välbefinnandet i studiemiljön samt att följa upp detta med högst tre års mellanrum,

2) att följa och främja de studerandes hälsa, välfärd och studieförmåga, vilket omfattar två återkommande hälso- och sjukvårdundersökningar för studerande på gymnasienivå och hälso- och sjukvårdundersökningar för alla studerande enligt det individuella behovet,

3) att ordna hälso- och sjukvård för de studerande, till vilket hör att förebygga psykisk ohälsa och att ordna förebyggande tobaks-, alkohol- och drogärenden, främjande av den sexuella hälsan samt mun- och tandvård samt

4) att i ett tidigt skede identifiera och stödja den studerandes behov av särskilt stöd eller undersökningar samt vid behov hänvisa den studerande till ytterligare undersökningar och fortsatt vård.

Studemiljön ska undersökas regelbundet och minst vart tredje år genom ett samarbete mellan skolledningen, fastighetsägaren, studerandehälsovården och andra relevanta instanser.

När Ålands hälso- och sjukvård ordnar studerandehälsovård ska den samarbeta med föräldrar och vårdnadshavare till minderåriga studerande, med personal inom undervisning samt med andra relevanta instanser.

31 §. Företagshälsovården

För arbetstagare som arbetar i landskapet ska Ålands hälso- och sjukvård inom ramen för givna resurser ordna företagshälsovård i enlighet med 12 § lagen om företagshälsovård (FFS 1383/2001).

För företagare och andra som för egen räkning utför arbete i landskapet ska Ålands hälso- och sjukvård i tillämpliga delar ordna företagshälsovård i enlighet med 12 § lagen om företagshälsovård.

Ålands hälso- och sjukvård kan avtala med en arbetsgivare i landskapet om att tillhandahålla sådan hälsovård som avses i 14 § lagen om företagshälsovård för de arbetstagare som är anställda hos arbetsgivaren. Ett sådant avtal kan också ingås med företagare och andra som för egen räkning utför arbete.

32 §. Hälsovården för fartygspersonalen

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna hälsovård för fartygspersonal oberoende av hemort. Hälsovården ska åtminstone omfatta en sådan första undersökning som avses i lagen om läkarundersökning av fartygspersonal (FFS 1171/2010).

33 §. Rådgivning och andra tjänster för de äldre

Ålands hälso- och sjukvård ska se till att de personer som får ålderspension har tillgång till rådgivning som främjar deras välfärd, hälsa och funktionsförmåga.

Rådgivningens uppgifter är

- 1) att ge rådgivning som syftar till att främja sunda levnadsvanor och förebygga sjukdomar och olyckor,
- 2) att identifiera hälsoproblem som beror på försvagad hälsa och funktionsförmåga hos äldre personer och ge tidigt stöd i samband med hälsoproblemen samt
- 3) att ge handledning om sjukvård och säker läkemedelsbehandling.

Ålands hälso- och sjukvård kan ordna hälsokontroller som främjar de äldres hälsa.

Ålands hälso- och sjukvård ska erbjuda hälsofrämjande hembesök hos de äldre. Vid de hälsofrämjande hembesöken ska den äldres behov av hjälp utredas och de förändringar som behövs av bostaden bedömas i syfte att skapa möjlighet för den äldre att bo kvar hemma så länge som möjligt. Den äldre ska även informeras om olika stödmöjligheter och om hur man förebygger ohälsa. Då Ålands hälso- och sjukvård ordnar hälsofrämjande hembesök ska myndigheten samarbeta med de instanser som svarar för socialvård.

34 §. Hälso- och sjukvården för särskilda grupper

De unga personer och personer i arbetsför ålder som inte omfattas av studerande- eller företagshälsovården ska ha tillgång till hälso- och sjukvård och hälsoundersökningar.

35 §. Förebyggandet av psykisk ohälsa

Ålands hälso- och sjukvård ska sträva efter att förebygga psykisk ohälsa hos invånarna i landskapet genom att stärka de faktorer som skyddar den psykiska hälsan och att minska och avlägsna faktorer som hotar den psykiska hälsan.

Med förebyggande av psykisk ohälsa avses

- 1) att ge en sådan handledning och rådgivning beträffande de faktorer som skyddar och hotar den psykiska hälsan, som ingår i hälso- och sjukvården samt vid behov ge psykosocialt stöd till individen och familjen samt
- 2) att samordna det psykosociala stödet i exceptionella krisituationer.

Det arbete med att förebygga psykisk ohälsa som utförs av Ålands hälso- och sjukvård ska planeras och

genomföras så att det bildar en funktionell helhet tillsammans med den kommunala socialvården.

36 §. Intyg

Ålands hälso- och sjukvård kan utfärda intyg eller utlåtanden om hälsotillståndet för den som är bosatt i landskapet eller som är patient vid Ålands hälso- och sjukvård.

Landskapsregeringen utfärdar närmare bestämmelser om vilka intyg Ålands hälso- och sjukvård ska utfärda.

5 kap. Hälso- och sjukvården

37 §. Hälso- och sjukvården

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna hälso- och sjukvård för invånarna i landskapet.

Hälso- och sjukvårdens uppgifter är

- 1) att utföra undersökningar av patienter, fastställa medicinska diagnoser och ge vård samt att ge den medicinska rehabilitering som behövs,
- 2) att förebygga och bota sjukdomar samt ge lindring,
- 3) att ge handledning som syftar till att stärka patientens inflytande på sin vård och patientens egenvård samt
- 4) att i ett tidigt skede identifiera problem med hälsan hos patienter som behöver särskilt stöd, särskilda undersökningar och särskild vård, att behandla problemen och att hänvisa patienten till fortsatt vård.

Sjukvården ska genomföras med beaktande av patientens behov av medicinsk vård, vetenskap och beprövad erfarenhet samt god vårdpraxis och goda rutiner som avses i 15 §. Vården ska genomföras på ett ändamålsenligt sätt och genom ett ändamålsenligt samarbete. Vården ska genomföras i form av öppenvård när detta är ändamålsenligt samt möjligt med beaktande av patientsäkerheten.

För genomförandet av vården och rehabiliteringen ska en vård- och rehabiliteringsplan göras upp i enlighet med landskapslagen (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter.

Ålands hälso- och sjukvård tillhandahåller läkartjänster för de äldre vid de offentliga institutionerna som finns i landskapet.

38 §. Hemsjukvården och hemservicen

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna hemsjukvård för invånarna i landskapet. Hemsjukvården genomförs enligt vård- och serviceplanen eller är sådan tillfällig hälso- och sjukvårdsservice som tillhandahålls på ett multiprofessionellt sätt i patientens hem eller liknande. De förbrukningsartiklar som används i hemsjukvården i enlighet med vårdplanen ingår i vården.

Ålands hälso- och sjukvård kan ordna hemservice.

39 §. Mun- och tandvården

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna mun- och tandvård för

- 1) barn och unga till och med det år han eller hon fyller 27 år samt
- 2) patientgrupper som i enlighet med landskapsregeringens beslut är prioriterade av medicinska eller sociala skäl. (2013/57)

Jourtandvård ska ordnas för alla invånare i landskapet samt för tillfälliga besökare i landskapet.

L 1 LL (2011:114) om hälso- och sjukvård

Med mun- och tandvård avses

- 1) att främja och följa munhälsan hos befolkningen,
- 2) hälsorådgivning och hälsoundersökningar,
- 3) att undersöka, förebygga och behandla munsjukdomar samt
- 4) att i ett tidigt skede identifiera patientens behov av särskilt stöd och undersökningar samt att vårda och vid behov hänvisa patienten till ytterligare undersökningar och fortsatt vård.

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna bastandvård för den som enligt lagen om hemkommun (FFS 201/1994) har sin hemvist i Brändö, Föglö, Kumlinge, Kökar eller Sottunga. Rätten till bastandvård gäller endast vid den ambuleraande tandvårdskliniken när den är på plats i kommunen. (2013/57)

Med bastandvård avses rutinundersökning samt därtill hörande tandröntgen, utförande av lagningar och avlägsnande av tandsten. (2013/57)

40 §. *Arbetet för psykisk hälsa*

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna sådant arbete för psykisk hälsa som behövs för att främja hälsan och välfärden för invånarna i landskapet.

Med arbete för psykisk hälsa avses att undersöka och behandla samt ge medicinsk rehabilitering i samband med psykiska symptom och sjukdomar.

Det arbete för psykisk hälsa som utförs av Ålands hälso- och sjukvård ska planeras och genomföras så att det bildar en funktionell helhet tillsammans med den kommunala socialvården.

41 §. *Alkohol- och drogarbetet*

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna en sådan service inom alkohol- och drogarbetet som behövs för att främja hälsan och välfärden för invånarna i landskapet och som syftar till att stärka de faktorer som främjar alkohol- och drogfrihet samt att minska eller avlägsna sådana faktorer i samband med användningen av berusningsmedel som äventyrar hälsan och säkerheten.

Med alkohol- och drogarbete avses

- 1) att ge sådan handledning och rådgivning som ingår i hälso- och sjukvården och som gäller de faktorer som främjar eller utgör hinder för ett nyktert eller drogfritt liv samt de faktorer i samband med användningen av berusningsmedel som äventyrar hälsan och säkerheten samt
- 2) undersökningar, vård och rehabilitering i samband med alkohol- och drogrelaterade sjukdomar.

Det alkohol- och drogarbete som utförs av Ålands hälso- och sjukvård ska planeras och genomföras så att det bildar en funktionell helhet tillsammans med alkohol- och drogarbetet och arbetet för psykisk hälsa i kommunerna.

42 §. *Den medicinska rehabiliteringen*

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna en medicinsk rehabilitering i anslutning till sjukvård av patienter.

Med medicinsk rehabilitering avses

- 1) att ge rådgivning och handledning som gäller rehabilitering,
- 2) att utreda patientens funktions- och arbetsförmåga,
- 3) att utreda patientens rehabiliteringsmöjligheter,
- 4) terapier som förbättrar och upprätthåller funktionsförmågan samt andra behövliga åtgärder som främjar rehabiliteringen,

5) hjälpmedelstjänster,

6) anpassningsträning samt

7) rehabiliteringsperioder i form av institutionsvård eller öppenvård som består av de åtgärder som nämns i punkterna 1-6.

Ålands hälso- och sjukvård ansvarar för planeringen av patientens medicinska rehabilitering så att rehabiliteringen bildar en funktionell helhet tillsammans med den vård som behövs. Behovet av medicinsk rehabilitering samt rehabiliteringens mål och innehåll ska fastställas i en individuell, skriftlig rehabiliteringsplan. Ålands hälso- och sjukvård ansvarar för styrningen och övervakningen av rehabiliteringsservicen samt utser vid behov en kontaktperson för rehabilitering för patienten.

Ålands hälso- och sjukvård är inte skyldig att ordna rehabilitering enligt 1 mom. om ordnandet av medicinsk rehabilitering hör till Folkpensionsanstaltens uppgifter. Ålands hälso- och sjukvård ska ordna den medicinska rehabilitering som fastställs i rehabiliteringsplanen i det fall att det inte tydligt går att påvisa vem som ansvarar för ordnandet av och kostnaderna för rehabilitering.

Det som bestäms i 1 mom. om medicinsk rehabilitering ska inte tillämpas på kostnaderna för anskaffning av hjälpmedel, handledning i användning av dessa samt underhåll och förnyande av dem, om behovet av hjälpmedel grundar sig på en skada eller en yrkessjukdom som anges i lagen om olycksfallsförsäkring (FFS 608/1948), lagen om olycksfallsförsäkring för lanbruksföretagare (FFS 1026/1981), lagen om skada ådragen i militärtjänst (FFS 404/1948), trafikförsäkringslagen (FFS 279/1959) eller motsvarande tidigare gällande lag.

43 §. *Akutsjukvården*

Akutsjukvård, som även omfattar psykiatrisk vård, missbrukarvård och psykosocialt stöd, ska ges till patienten oberoende av hemort. En patient som intagits för akutsjukvård får för fortsatt vård flyttas till en plats som fastställs på basis av patientens hemkommun, när patientsäkerheten och den mottagande enhetens möjligheter att ordna behövlig fortsatt vård har säkerställts.

För akutsjukvården ska Ålands hälso- och sjukvård ordna jour dygnet runt.

44 §. *Den prehospitala akutsjukvården*

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna prehospital akutsjukvård och fastställa en servicenivå för vården. I beslutet om servicenivån ska, med beaktande av att vården ska vara effektiv och ändamålsenlig och utgöra en funktionell helhet, fastställas hur vården ska organiseras, vilket serviceinnehållet ska vara, vilken utbildning den personal som deltar i vården ska ha, vilka målen för insatstiden ska vara samt andra omständigheter som är nödvändiga för ordnandet av vården.

Med prehospital akutsjukvård avses

1) akutsjukvård av en patient som plötsligt insjuknat eller skadats primärt utanför Ålands hälso- och sjukvårds inrättningar, med undantag för uppdrag enligt sjöräddningslagen (FFS 1145/2001), och vid behov transporten av patienten till den enligt medicinsk bedömning mest ändamålsenliga vårdenheten,

2) att vid behov ordna kontakt till psykosocial stödverksamhet för en patient, hans eller hennes närstående eller andra som har del i händelsen,

3) att medverka i utarbetandet av landskapets beredningsplan för storolyckor och exceptionella situationer inom hälso- och sjukvården samt

4) handräckning till polisen, räddningsmyndigheterna, gränsbevakningsmyndigheterna och sjöräddningsmyndigheterna för fullgörande av de uppgifter som de svarar för.

Ålands hälso- och sjukvård kan bestämma att den prehospitala akutsjukvården ska omfatta den första insatsen. Med den första insatsen avses att alarmcentralen kan larma någon annan enhet än en ambulans i syfte att förkorta insatstiden i fråga om en plötsligt insjuknad eller skadad patient och att personalen i enheten ger en sådan livräddande första hjälp som fastställts i beslutet om servicenivån.

45 §. *Smittsamma sjukdomar*

Bestämmelser om arbetet med att bekämpa smittsamma sjukdomar finns [i lagen (FFS 583/1986) om smittsamma sjukdomar].

L om smittsamma sjukdomar (FFS 583/1986) har ersatts av L om smittsamma sjukdomar (FFS 1227/2016).

5a kap. (2013/123) Tillsyn

45a §. (2013/123) *Inspektionsrätt*

Tillsynsmyndigheten har rätt att inspektera verksamheten enligt denna lag samt de verksamhetsenheter och lokaler som används vid ordnandet av verksamheten när det finns grundad anledning att förrätta en inspektion. En inspektion får förrättas utan förhandsanmälan.

En inspektör ska ges tillträde till verksamhetsställets alla lokaler. Vid inspektionen ska, utan hinder av sekretessbestämmelser, alla handlingar som inspektören begär och som är nödvändiga för inspektionen läggas fram. Därtill ska inspektören, utan hinder av sekretessbestämmelser och utan kostnad, på begäran få kopior av de handlingar som är nödvändiga för inspektionen. Inspektören har även rätt att ta fotografier under inspektionen. Inspektören kan biträdas av sådana experter som behövs för inspektionen.

Polisen ska vid behov ge tillsynsmyndigheten handräckning för utförandet av en inspektion.

Över en inspektion ska föras protokoll.

45b §. (2013/123) *Förelägganden och tvångsmedel*

Upptäcks brister eller andra missförhållanden som äventyrar patientsäkerheten i ordnandet eller genomförandet av hälso- och sjukvården eller om verksamheten i övrigt strider mot denna lag kan tillsynsmyndigheten meddela förelägganden om hur de ska avhjälpas. När förelägganden meddelas ska det utsättas en tid inom vilken de behövliga åtgärderna ska vidtas. Om patientsäkerheten så kräver kan det bestämmas att verksamheten omedelbart ska avbrytas eller användningen av en verksamhetsenhet eller en del av enheten eller en anordning förbjudas omedelbart.

Tillsynsmyndigheten kan vid vite eller vid äventyr att verksamheten avbryts eller att användningen av en verksamhetsenhet eller en del av enheten eller av en anordning förbjuds, förplikta Ålands hälso- och sjukvård att iaktaga de förelägganden som avses i 1 mom.

Beslut som fattats av tillsynsmyndigheten om avbry-

tande av verksamheten eller om förbud mot användningen av en verksamhetsenhet eller en del av enheten eller av en anordning ska iakttas trots att ändring har sökts, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

45c §. (2013/123) *Anmärkning och uppmärksamgörande*

Om det vid tillsynen över hälso- och sjukvården konstateras att Ålands hälso- och sjukvård vid ordnandet eller genomförandet av verksamhet enligt denna lag har förfarit felaktigt eller underlåtit att fullgöra sin skyldighet, kan tillsynsmyndigheten ge Ålands hälso- och sjukvård eller den tjänsteman som ansvarar för den felaktiga verksamheten en anmärkning för framtiden.

Tillsynsmyndigheten kan, om ärendet inte föranleder en anmärkning eller andra åtgärder, uppmärksamgöra den övervakade på att verksamheten ska ordnas på ett behörigt sätt och att god förvaltningssed ska iakttas.

I en anmärkning eller ett uppmärksamgörande som givits av tillsynsmyndigheten enligt denna paragraf får ändring inte sökas genom besvär.

45d §. (2013/123) *Undersökning av klagomål*

Tillsynsmyndigheten undersöker inte sådana klagomål över hälso- och sjukvården som gäller ärenden äldre än fem år, om det inte finns särskilda skäl att undersöka klagomålet.

6 kap. Särskilda bestämmelser

46 §. *Servicesedlarna*

Inom hälso- och sjukvården i landskapet kan servicesedlar användas i syfte att öka valmöjligheter för patienterna och främja samarbetet mellan den offentliga hälso- och sjukvården och de privata serviceproducenterna.

Närmare bestämmelser om servicesedlar utfärdas genom landskapslag.

47 §. *Det ekonomiska ansvaret för läkemedelsbehandlingen*

Ålands hälso- och sjukvård ansvarar ekonomiskt för de läkemedel som hänför sig till ett polikliniskt vårdtillfälle vid öppenvårdsmottagningen i sådana fall då läkemedlen ges av en läkare, tandläkare eller av någon annan yrkesutbildad personal inom hälso- och sjukvården under uppsikt av en läkare eller tandläkare.

Ålands hälso- och sjukvård ansvarar för de läkemedel som ges till patienten under tiden för inskrivningen inom sjukhusvården.

48 §. *Beaktandet av barn i service som riktar sig till vuxna*

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna sådana tjänster som är nödvändiga för att gravida kvinnor och deras ofödda barn ska ges särskilt skydd.

Barnets behov av vård och stöd ska utredas och barnet garanteras tillräcklig vård och tillräckligt stöd då barnets förälder, vårdnadshavare eller någon annan som svarar för barnets vård och fostran får missbrukarvård eller psykiatrisk vård eller annan hälso- och sjukvård och hans eller hennes förmåga att svara för barnets vård och fostran anses försvagad.

Tjänsterna ska ordnas i samarbete med kommunerna i enlighet med ansvarsfördelningen och regleringen i

L 2 LL (1993:68) om ikraftträdande av LL om hälso- och sjukvården

landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen.

49 §. Handräckning till polisen och tullmyndigheten

Ålands hälso- och sjukvård ska ge polisen och tullmyndigheten handräckning för utförande av klinisk undersökning av levande personer och polisen handräckning för yttre besiktning av avlidna.

50 §. Lokaler som krävs för rättsmedicinska obduktioner

Ålands hälso- och sjukvård ska se till att det finns sådana ändamålsenliga lokaler med behövlig och ändamålsenlig utrustning som behövs för att utföra rättsmedicinska obduktioner samt personalrum för obduktionspersonalen

51 §. Utbildningen vid Ålands hälso- och sjukvård

Ålands hälso- och sjukvård kan anlitas för utbildning av hälso- och sjukvårdspersonal enligt överenskommelse med en högskola eller en annan myndighet eller organisation med utbildningsansvar.

52 §. Dröjsmålsränta

Om en ersättning enligt denna lag inte har betalats på förfallodagen får en årlig dröjsmålsränta uppbäras enligt högst den räntefot som avses i 4 § 1 mom. räntelagen (FFS 633/1982) räknat från förfallodagen.

Förfallodagen för betalningen av dröjsmålsräntan får infalla tidigast två veckor efter att patienten har fått den vård för vilken avgiften bestäms.

53 §. Rättelseyrkanden och rättelser

En patient som är missnöjd med ett beslut som fattats inom Åland hälso- och sjukvård och som rör patienten kan inom 21 dagar efter att beslutet fattats, skriftligen begära rättelse hos den som fattat beslutet.

54 §. (2013/123) Ändringssökande

I beslut som Ålands hälso- och sjukvård eller tillsynsmyndigheten har fattat med stöd av denna lag kan ändring sökas genom besvär i enlighet med bestämmelserna i 25 § självstyrelselagen för Åland, om inte rätten till besvär är begränsad enligt lag.

55 §. Förordning

Närmare bestämmelser kan utfärdas genom förordning om

- 1) vad som ska tas in i studerandehälsovården,
- 2) den förebyggande tandvården för barn och unga,
- 3) den hälsorådgivning och de återkommande hälsoundersökningar som hör till skolhälsovården och till rådgivningen för gravida och barn under läropliktsåldern,
- 4) de specialundersökningar som ingår i skolhälsovården,
- 5) den medicinska rehabiliteringen,
- 6) screeningen samt
- 7) den prehospitla akutsjukvårdens uppgifter och grunder för bestämmande av servicenivån och arbetsuppgifterna för personalen som medverkar i vården samt om första insatsen.

Se LF (2015:28) om rådgivning för gravida och barn, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga och LF (2014:10) om prehospital akutsjukvård.

7 kap. Ikraftträdandet**56 §. Ikraftträdandet**

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2012.

När lagen trätt i kraft ska landskapsregeringen inom tre månader tillsätta en ny styrelse enligt bestämmelserna i 3 § dock så att den nya styrelsens mandatperiod inte får överstiga lagtingets mandatperiod med mer än tre månader.

När lagen träder ikraft benämns innehavaren av förvaltningschefstjänsten hälso- och sjukvårdsdirektör för återstoden av dennes avtalsperiod för tjänsten.

Från och med att lagen trätt ikraft till och med den 31 december 2012, ska kommunerna ersätta landskapet för kostnaderna för vården vid Ålands hälso- och sjukvårds geriatriska klinik, med undantag för kostnaderna för den palliativa cancervården. Ersättningen ska erläggas som en fast ersättning per vård dygn. Avgiftens storlek fastställs årligen på förhand som den genomsnittliga kostnaden för vård vid Trobergshemmet och De Gamlas hem, med en förhöjning om fem procent. Avgiften ska erläggas av patientens hemkommun till den del den inte täcks med avgifter och andra ersättningar som betalas av patienten. Kommunernas ersättningsskyldighet gäller endast driftskostnaderna. Vid beräkning av kostnaderna används senast fastställda bokslut.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1993:60) om hälso- och sjukvården.

Ikraftträdandebestämmelse (2013/123):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

Tillsynsärenden som har inletts före denna lag träder i kraft samt handlingar som behövs för tillsynen, överförs utan hinder av sekretessbestämmelser till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet när denna lag träder i kraft.

L 2 Landskapslag (1993:68) om ikraftträdande av landskapslagen om hälso- och sjukvården

1 §. Landskapslagen (1993:60) om hälso- och sjukvården, i denna lag benämnd hälso- och sjukvårdslagen, träder i kraft den 1 januari 1994 och genom lagen upphävs:

- 1) landskapslagen (1946:26) om centralsjukhus för landskapet Åland,
- 2) landskapslagen (1976:43) om fördelning av driftskostnaderna vid Ålands centralsjukhus,
- 3) landskapslagen (1973:31) om fördelningen av anläggningskostnaderna vid Ålands centralsjukhus,
- 4) landskapslagen (1973:22) om folkhälsoarbetet,
- 5) landskapslagen (1973:23) angående införande av landskapslagen om folkhälsoarbetet,
- 6) landskapslagen (1991:56) om tillämpning av vissa riksförfattningar rörande mentalvården samt
- 7) landskapslagen (1973:68) om kommunal veterinärvård.

LL (1993:60) om hälso- och sjukvården upphävdes genom LL (2011:114) om hälso- och sjukvård.

2 §. När hälso- och sjukvårdslagen träder i kraft skall respektive förbundsfullmäktige upplösa

1) det kommunalförbund, benämnt Ålands folkhälsoförbund, som funnits på grund av 4 § landskapslagen om folkhälsoarbetet samt

2) det kommunalförbund, benämnt Ålands vårdförbund, som funnits på grund av 4 § landskapslagen om tillämpning av vissa riksförfattningar rörande mentalvården.

[Landskapsstyrelsen] har rätt att avtala med kommunerna om att landskapet övertar Ålands folkhälsoförbunds och Ålands vårdförbunds tillgångar och skulder sådana de är vid hälso- och sjukvårdslagens ikraftträdande. I avtalet kan [landskapsstyrelsen] överenskomma med kommunerna om att landskapet samtidigt övertar ansvaret för de skulder som kommunerna har för anläggningsprojekt som rör folkhälsoförbundet och vårdförbundet.

Bestämmelserna i 2 mom. gäller inte Ålands vårdförbunds samt delägarkommunernas tillgångar och skulder i vårdförbundet till den del tillgångarna och skulderna hänför sig till den verksamhet som vårdförbundet upprätthållit enligt landskapslagen (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda. Delägarkommunernas skulder till vårdförbundet kvarblir hos kommunerna till den del de härrör från verksamhet som avses i detta moment. I fråga om vårdförbundets tillgångar och skulder som härrör från verksamhet som avses i detta moment gäller vad därom i vårdförbundets grundstadga är föreskrivet om fördelningen av tillgångar och skulder när kommunalförbundet upplöses, om inte kommunerna i det i 2 mom. avsedda avtalet överenskommer om att tillgångarna och skulderna skall överföras till det kommunalförbund som skall finnas för att efter hälso- och sjukvårdslagens ikraftträdande fortsätta den verksamhet som avses i landskapslagen om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda.

3 §. Kan [landskapsstyrelsen] och kommunerna inte enas om att landskapet enligt bestämmelserna i 2 § 2 mom. övertar de där avsedda tillgångarna och skulderna som härrör från Ålands folkhälsoförbund och Ålands vårdförbund, är kommunerna skyldiga att till landskapet erlagga de proportionella andelar av värdet på de inrättningar, för vilka landskapsandel beviljats för anläggningskostnaderna, som kvarblir i kommunernas ägo. Värdet på en inrättning bestäms genom att anskaffningskostnaderna för egendomen uppskattas enligt prisnivån vid tidpunkten för hälso- och sjukvårdslagens ikraftträdande, från vilket skälig värdeminskning avdras. Har landskapsandel inte erlagts för viss del av anskaffningskostnaderna för egendomen beaktas sådan del av egendomen inte vid värderingen.

Uppnås inte enighet om värdet, fastställs det av en kommission till vilken [landskapsstyrelsen] förordnar en medlem och kommunerna en medlem, vilka två sedan gemensamt väljer en tredje medlem som tillika är ordförande. Uppnås inte enighet om ordföranden, utses denne av [landskapsstyrelsen].

4 §. [Landskapsstyrelsen] har rätt att avtala med kommunerna om att [landskapsstyrelsen] efterskänker de lån av landskapets medel som kommunerna har för anläggningsprojekt som rör Ålands centralsjukhus sådana lånen är vid hälso- och sjukvårdslagens ikraftträdande. Ingås ett sådant avtal skall de kommuner, som lyft lån i mindre omfattning än deras andel av anläggningsprojektet skulle förutsätta eller som inte lyft lån för projektet, kompenseras härför med landskapsmedel. [Landskapsstyrelsen] får även avskriva landskapets fordringar på kommunerna för obetalda kostnadsandelar för anläggningsprojekt som rör centralsjukhuset.

5 §. [Landskapsstyrelsen] inrättar en tjänst som förvaltningschef vid Ålands hälso- och sjukvård, nedan benämnd hälso- och sjukvårdsmyndigheten. Tjänsten får inrättas och besättas innan hälso- och sjukvårdslagen träder i kraft.

6 §. Den som vid hälso- och sjukvårdslagens ikraftträdande är anställd vid Ålands folkhälsoförbund eller i andra uppgifter än uppgifter enligt landskapslagen om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda vid Ålands vårdförbund överflyttas vid ikraftträdandet, om samtycke ges, till motsvarande anställning hos landskapet vid hälso- och sjukvårdsmyndigheten. Den som överflyttas gör det med bibehållande av de förmåner och skyldigheter som följer av den anställning från vilken personen överförs, dock med beaktande av vad om anställning hos landskapet är särskilt stadgat och vad om villkoren i ifrågavarande anställdas anställningsförhållande avtalas.

Den som enligt bestämmelserna i 1 mom. kan överflyttas till anställning hos landskapet men inte samtycker till överflyttningen kan sägas upp så att anställningen upphör vid hälso- och sjukvårdslagens ikraftträdande.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte pensionsförmåner.

7 §. (1994/52) Den som enligt bestämmelserna i 6 § har överflyttats till anställning hos landskapet och vars rätt till pension i den tidigare anställningen bestäms enligt lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (FFS 202/1964) eller enligt 7 § landskapslagen (1973:23) angående införande av landskapslagen om folkhälsoarbetet har, utan hinder av bestämmelserna om pensionsålder för personer anställda i motsvarande uppgifter hos landskapet, rätt till pension från anställningen hos landskapet när han uppnår den pensionsålder som före överflyttningen var gällande för honom, om han uppfyller de förutsättningar som gällde för denna pensionsålder i den tidigare anställningen. Om det efter hälso- och sjukvårdslagens ikraftträdande görs ändringar av pensionsåldern eller av förutsättningarna för rätten till pensionsåldern i det kommunala pensionsystemet, skall ändringarna iaktas till den del de skulle ha varit tillämpliga om vederbörande hade fortsatt i sin tidigare anställning.

I 1 mom. avsedd person är, utan hinder av vad annorstädes är stadgat, vid pensioneringen berättigad till en pension som till sitt belopp motsvarar den pension som Kommunernas pensionsförsäkring skulle ha beviljat

L 3 LF (2014:10) om prehospital akutsjukvård

honom om han hade kvarstått i sin tidigare anställning fram till pensioneringen, dock så att från den pension som betalas av landskapsmedel skall avdras beloppet av kommunal pension som till följd av samma pensionsfall eventuellt beviljas honom på grund av hans tidigare anställning.

När i 1 mom. avsedd person, som åtnjuter landskaps-pension i vilken även den tidigare anställningen har beaktats, av Kommunernas pensionsförsäkring beviljas ålderspension på basis av samma tidigare anställning skall landskapspensionen reduceras med beloppet av den kommunala pensionen.

8 §. (1994/52) Den skyldighet som landskapet åtagit sig enligt bestämmelserna i 7 § 2 mom. landskapslagen angående införande av landskapslagen om folkhälsoarbetet fortfar att gälla beträffande i paragrafen avsedda pensioner som beviljats från en tidpunkt som infaller före hälso- och sjukvårdslagens ikraftträdande.

9 §. Den som vid hälso- och sjukvårdslagens ikraftträdande är anställd vid centralsjukhuset överflyttas vid ikraftträdandet, om samtycke ges, till motsvarande anställning vid hälso- och sjukvårdsmyndigheten. Den som överflyttas gör det med bibehållande av de rättigheter och skyldigheter som följer av den anställning från vilken överföring sker, dock med beaktande av vad om villkoren i ifrågavarande anställdas anställningsförhållande avtalas.

Den som inte samtycker till en i 1 mom. avsedd överflyttning till anställning vid hälso- och sjukvårdsmyndigheten kan sägas upp så att anställningen upphör vid hälso- och sjukvårdslagens ikraftträdande.

10 §. De åtgärder som verkställigheten av hälso- och sjukvårdslagen föranleder får vidtas före lagens ikraftträdande.

L 3 Landskapsförordning (2014:10) om prehospital akutsjukvård

1 §. Tillämpningsområde

Denna förordning tillämpas på prehospital akutsjukvård enligt landskapslagen om hälso- och sjukvård. Förordningen tillämpas även på patientförflyttningar mellan vårdinrättningar när det för att trygga den vård och övervakning som patientens tillstånd kräver är ändamålsenligt att för transport av patienten använda en ambulans som hör till den prehospitala akutsjukvården eller till någon annan verksamhetsenhet.

Med ambulans avses i denna förordning ett transportmedel som är avsett och utrustat för ambulanssjukvård samt transport av sjuka och skadade.

2 §. Uppgifter

Ålands hälso- och sjukvård ska

1) ansvara för upprätthållande av beredskap för prehospital akutsjukvård, leda den operativa verksamheten inom den prehospitala akutsjukvården samt utarbeta anvisningar för hur patienter som behöver transport ska hänvisas till vård och anvisningar för situationer där en patient inte behöver transport,

2) ansvara för den dagliga verksamheten inom den prehospitala akutsjukvården samt för specialistsituationer

som avviker från den dagliga verksamheten och beredskapen för dem,

3) besluta om servicenivån för den prehospitala akutsjukvården på Åland, utarbeta larmanvisningar och andra anvisningar som gäller den prehospitala akutsjukvården,

4) avtala med sjöräddningsmyndigheterna om verksamhetsmodeller för att trygga den prehospitala akutsjukvården för patienter under uppdrag som sjöräddningsmyndigheterna ansvarar för,

5) avtala med andra myndigheter och aktörer om användningen av den specialutrustning och de specialfordon som behövs inom den prehospitala akutsjukvården, svara för rådgivning och information till befolkningen i landskapet i ärenden som hör till den prehospitala akutsjukvården,

6) vid behov inspektera att de enheter, inklusive ambulanser som inte hör till den prehospitala akutsjukvården, som används i uppdrag inom den prehospitala akutsjukvården är lämpliga för uppdraget,

7) avtala med polisen om hur samarbetet ska ordnas i krävande situationer som leds av polisen och där det behövs prehospital akutsjukvård (taktisk prehospital akutsjukvård),

8) avtala med kommunala räddningsmyndigheter om hur samarbetet ska ordnas i krävande situationer som leds av en kommunal räddningsmyndighet och där det behövs prehospital akutsjukvård (taktisk prehospital akutsjukvård) samt

9) kontinuerligt utvärdera om den prehospitala akutsjukvården fungerar ändamålsenligt och utgående från utvärderingen vid behov avtala med föreningar och andra verksamheter om tillgång på sådana enheter för första instansen inom prehospital akutsjukvård som avses i 44 § landskapslagen om hälso- och sjukvård.

Då Ålands hälso- och sjukvård utarbetar anvisningar som avses i 1 mom. 4 punkten ska Landskapsalarmcentralens utlåtande inhämtas.

3 §. Samordning

Ålands hälso- och sjukvård ska samordna verksamheten inom den prehospitala akutsjukvården och ge anvisningar som gäller den med beaktande av regionala särdrag.

4 §. Servicenivå

I Ålands hälso- och sjukvårds beslut om servicenivå för den prehospitala akutsjukvården fastställs tillgången på prehospital akutsjukvård samt den prehospitala akutsjukvårdens nivå och innehåll. Servicenivån ska vara sådan att minst en enhet på sådan vårdnivå som avses i 7 § 4 mom. alltid ska finnas att tillgå med undantag av då ett föregående larm i nära anslutning upptar en enhet på vårdnivå. Beslutet ska grunda sig på en riskanalys, på olika slags risker för sjukdomsfall och olyckor samt på andra lokala faktorer som inverkar på behovet av prehospital akutsjukvård.

I riskanalysen ska man beakta den befolkning som permanent vistas i olika områden, befolkningens ålderstruktur, geografiska skillnader och skillnader i tillgång på vård inom landskapet, fritidsbebyggelse och turism, trafikrelaterade frågor samt olika områdets särskilda olycksrisker och antalet personskador som sannolikt kan uppkomma på grund av dem.

5 §. Prioritetsklasser

Larmuppdragen inom den prehospitala akutsjukvården delas utgående från en riskbedömning vid alarmcentralen in i fyra prioritetsklasser enligt följande:

1) Klass A: ett uppdrag som bedöms som ett högriskuppdrag där det utgående från bakgrundsuppgifter (anamnes) eller uppgifter om händelsen i fråga finns skäl att anta att den hjälpbehövandes basala livsfunktioner är direkt hotade.

2) Klass B: ett uppdrag som sannolikt är ett högriskuppdrag där man dock inte med säkerhet känner till nivån på störningarna i den hjälpbehövandes basala livsfunktioner.

3) Klass C: ett uppdrag där den hjälpbehövandes basala livsfunktioner har bedömts vara stabila eller störningen i dem lindrig men situationen kräver att den prehospitala akutsjukvården gör en snabb bedömning.

4) Klass D: ett uppdrag där den hjälpbehövandes tillstånd är stabilt och det inte förekommer några störningar i de basala livsfunktionerna men den prehospitala akutsjukvården ska göra en bedömning av vårdbehovet.

6 §. Nyckeltal

Ålands hälso- och sjukvård ska årligen ta fram nyckeltal för den prehospitala akutsjukvården.

Nyckeltalen ska omfatta en kommunvis uppdelning av

1) antalet och andelen larm i angelägenhetsklasserna A och B som nåtts av en enhet för den första insatsen inom 8 respektive 15 minuter från larmet samt det totala antalet larmuppdrag för den första insatsen,

2) antalet och andelen larm i angelägenhetsklass A och B som nåtts av ambulans med sjukskötarbemannning inom 30 minuter från larmet,

3) antalet alarm i angelägenhetsklass C som nåtts av en ambulans inom 30 minuter från larmet,

4) antalet och andelen alarm i angelägenhetsklass D som nåtts av en ambulans inom två timmar samt

5) relevant statistik som gäller prehospital akutsjukvård och transport i luftrummet och till sjöss, såsom insatstider och uppdragsklassificeringar.

Ålands hälso- och sjukvård ska följa den prehospitala akutsjukvårdens nyckeltal och med ledning av dessa vid behov omforma den prehospitala akutsjukvården.

Ålands hälso- och sjukvård ska delge landskapsregeringen de årliga nyckeltalen och beslut som omformar den prehospitala akutsjukvården.

7 §. Enheter och personal

Med en enhet inom den prehospitala akutsjukvården avses ett fordon som hör till den operativa verksamheten inom den prehospitala akutsjukvården samt fordonets personal. Fordon inom den prehospitala akutsjukvården kan förutom ambulanser vara till exempel lednings- eller läkarbilar.

I en enhet för **första insatsen** ska det finnas minst två personer med utbildning som lämpar sig för första insatsen.

I en enhet inom **prehospital akutsjukvård på basnivå** ska det finnas minst två personer som har genomgått någon av följande utbildningar med inriktning på akutsjukvård:

1) en sådan yrkesutbildning inom hälso- och sjukvård som avses i lagen (FFS 559/1994) om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården,

2) Ålands vårdinstituts ambulanssjukvårdarutbildning omfattande minst 20 studiepoäng eller

3) räddningsmannautbildning eller motsvarande tidigare utbildning.

I en enhet inom **prehospital akutsjukvård på vårdnivå** ska det finnas

1) minst en person som uppfyller kraven i 3 mom. samt

2) minst en person som har avlagt examen för förstavårdare (YH) eller som är en sådan legitimerad sjukskötare som avses i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och som antingen avlagt en studiehelhet inriktad på prehospital akutsjukvård på vårdnivå omfattande minst 30 studiepoäng i samarbete med en yrkeshögskola som har ett utbildningsprogram inom prehospital akutsjukvård i enlighet med undervisnings- och kulturministeriets beslut eller som har en specialistsjukskötarutbildning med inriktning mot anestesijukvård, intensivvård eller ambulanssjukvård eller som av en läkare som avses i 8 § 1 mom. bedöms ha erhållit motsvarande kunskapsnivå på annat sätt.

Enheterna inom den prehospitala akutsjukvård som Ålands hälso- och sjukvård ordnar ska vara på sådan bas- eller vårdnivå som avses i 3 och 4 mom. eller vara bemannad av läkare.

I situationer där den prehospitala akutsjukvården är utsatt för hög belastning och i speciellsituationer kan man tillfälligt avvika från de krav som anges i 2, 3 och 4 mom. Bestämmelserna i 2, 3 och 4 mom. tillämpas inte på gränsbevakningsväsendets helikopterenheters sammansättning och utrustning eller på besättningens kompetens i verksamhet enligt sjöräddningslagen (FFS 1145/2001).

8 §. Ledning

Ålands hälso- och sjukvård ska utse en av verksamhetens läkare till organisatoriskt och operativt ansvarig för den prehospitala akutsjukvården. Den ansvariga läkaren ska leda den prehospitala akutsjukvården i landskapet i enlighet med beslutet om servicenivån. Läkaren ska ha en lämplig utbildning inom en medicinsk specialitet samt god förtrogenhet med prehospital akutmedicin och erfarenhet av verksamheten inom den prehospitala akutsjukvården.

För de tider då den läkare som avses i 1 mom. inte är i tjänst eller av annan anledning inte kan ansvara för den operativa medicinska verksamheten inom den prehospitala akutsjukvården ska Ålands hälso- och sjukvård utse en annan läkare med ansvar att leda den operativa medicinska verksamheten inom den prehospitala akutsjukvården och att ge vårdanvisningar till fältchefen och annan personal inom den prehospitala akutsjukvården, så att en ansvarig läkare finns dygnet runt för dessa operativa uppgifter.

Den prehospitala akutsjukvården i landskapet ska ha en fältchef i tjänst dygnet runt. Fältchefen är oberoende av på vilket sätt den prehospitala akutsjukvården ordnas situationschef för den prehospitala akutsjukvården under den läkare som ansvarar för den prehospitala akutsjukvården i enlighet med 1 och 2 mom.

L 4 LF (2015:28) om rådgivning för gravida och barn m.m.

9 §. Fältchefen

Fältchefen för den prehospitala akutsjukvården ska

- 1) delta i skötseln av uppdragen inom den prehospitala akutsjukvården,

- 2) i situationer som omfattar flera enheter och myndigheter bestämma om användningen av enheterna inom den prehospitala akutsjukvården samt

- 3) stödja alarmcentralen i situationer där man är tvungen att avvika från anvisningar för den dagliga verksamheten, såsom situationer där efterfrågan på prehospital akutsjukvård överstiger de resurser som finns till förfogande.

Fältchefen för den prehospitala akutsjukvården ska ha genomgått någon av de utbildningar som anges i 7 § 3 och 4 mom., ha tillräcklig administrativ och operativ kompetens inom prehospital akutsjukvård samt ha den erfarenhet som krävs för uppgiften. En fältchef som saknar sådan kompetens som anges i 7 § 4 mom. 2 punkten ska vad gäller medicinska frågor som uppstår i situationer som avses i 9 § 1 mom. 2 eller 3 punkten konsultera en person som har en sådan kompetens som anges i 7 § 4 mom. 2 punkten eller en sådan läkare som avses i 8 §.

10 §. Ikraftträdelse

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2015.

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna förordning får vidtas innan förordningen träder i kraft.

L 4 Landskapsförordning (2015:28) om rådgivning för gravida och barn, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Syfte

Syftet med denna förordning är att säkerställa att den offentliga hälso- och sjukvårdens hälsorådgivning och hälsoundersökningar för gravida kvinnor och familjer som väntar barn, för barn under läropliktsåldern, för elever och deras familjer samt för studerande är planmässiga, uppvisar en enhetlig nivå och tar hänsyn till individens och befolkningens behov.

2 §. Tillämpningsområde

Denna förordning tillämpas på sådan rådgivning för gravida och barn under läropliktsåldern som avses i 28 § landskapslagen om hälso- och sjukvård, på sådana tjänster inom skolhälsovården som avses i 29 §, på sådana tjänster inom studerandehälsovården som avses i 30 § samt på mun- och tandvård som avses i 39 § 1 och 3 mom.

3 §. Studerande som är berättigade till studerandehälsovård

Skolor som avses i 30 § landskapslagen om hälso- och sjukvård och för vars studerande Ålands hälso- och sjukvård ska ordna studerandehälsovård är Ålands lyceum, Ålands yrkesgymnasium, Ålands folkhögskola och Högskolan på Åland. (2015/37)

Studeranden som studerar enligt utbildningsformen läroavtal i enlighet med landskapslagen om läroavtalsut-

bildning (1998:59) är även berättigade till studerandehälsovård.

4 §. Tillhandahållande av tjänster

Ålands hälso- och sjukvård ska godkänna ett enhetligt handlingsprogram för rådgivningen, skol- och studerandehälsovården samt mun- och tandvården för unga.

Hälsoundersökningarna och den hälsorådgivning som planeras utifrån dem ska bilda en planmässig helhet så att individen och familjen har möjlighet att delta i dem. När dessa tjänster erbjuds ska uppmärksamhet också ägnas åt de miljöer där barn och unga utvecklas. Hälsoundersökningar och hälsorådgivning ska efter behov ordnas multiprofessionellt.

De uppföljningsuppgifter om invånarnas hälsa och välbefinnande som inhämtats vid hälsoundersökningarna och hälsorådgivningen ska användas vid planeringen av tjänsterna.

2 kap. Hälsoundersökningarnas innehåll och omfattning

5 §. Hälsoundersökningar, kontroller av munhälsan samt specialundersökningar

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna återkommande hälsoundersökningar och kontroller av munhälsan samt specialundersökningar i enlighet med vad som bestäms i detta kapitel för alla som hör till en på förhand angiven ålders- eller årsklass eller annan kategori samt hälsoundersökningar som utgår från individuella behov. En hälsovårdare, barnmorska, läkare, tandläkare, munhygienist eller tandskötare bör utreda behovet av stöd hos dem som inte deltar i de återkommande hälsoundersökningarna.

En hälsoundersökning kan göras av en hälsovårdare, barnmorska eller läkare. En omfattande hälsoundersökning görs av en hälsovårdare eller barnmorska i samarbete med en läkare och vid behov en psykolog. En kontroll av munhälsan kan göras av en tandläkare, munhygienist eller tandskötare.

6 §. Återkommande hälsoundersökningar

För en familj som väntar barn ska det ordnas minst en omfattande hälsoundersökning.

Under barnets första levnadsår ska det ordnas minst nio hälsoundersökningar. Sex av undersökningarna ska utföras av hälsovårdare. Undersökningarna som görs då barnet är 4 till 6 veckor respektive 8 månader gammalt ska utföras av hälsovårdare och läkare tillsammans. Den hälsoundersökning som görs då barnet är 4 månader gammalt ska vara en omfattande hälsoundersökning.

För ett barn i åldern 1 till 6 år ska det ordnas minst sex hälsoundersökningar. Då barnet är 18 månader respektive 4 år gammalt ska hälsoundersökningarna vara omfattande. En av undersökningarna ska omfatta en hälsovårdares bedömning av munhälsan.

Vårdnadshavarna ska erhålla en skriftlig kallelse till de ovan nämnda hälsoundersökningarna som gäller barn under skolåldern.

För skolelever ska det ordnas en hälsoundersökning i varje årskurs. De hälsoundersökningar som görs i årskurs ett, fem och åtta ska vara omfattande hälsoundersökningar. I den omfattande hälsoundersökningen i års-

kurs fem ska elevens särskilda behov i fråga om lärande och skolgång bedömas. I den omfattande hälsoundersökningen i årskurs åtta ska elevens individuella behov i fråga om yrkesval och fortsatta studier bedömas samt de stödåtgärder som behövs planeras.

För studerande som studerar vid Ålands lyceum och Ålands yrkesgymnasium samt för studerande som genomgår en utbildning som är ett år eller längre vid Ålands folkhögskola ska det under första studieåret ordnas en hälsoundersökning som utförs av en hälsovårdare och under första eller andra studieåret en undersökning som utförs av en läkare, om inte en läkarundersökning gjordes i samband med antagningen av den studerande. En läkarundersökning ska alltid ordnas under det första studieåret för studerande som deltar i specialundervisning eller för vilka en utredning av hälsotillståndet och studieförmågan är nödvändig på grund av studieområdet eller det kommande yrket. (2015/37)

För studerande som studerar vid Högskolan på Åland och enligt läroavtal som avses i 3 § 2 mom. ska det under det första studieåret ordnas en hälsoenkät som vid behov leder till en hälsoundersökning. (2015/37)

7 §. Återkommande kontroller av munhälsan

För barn under läropliktsåldern ska det ordnas en kontroll av munhälsan då barnet är 1 eller 2 år, när barnet är 3 eller 4 år samt när barnet är 5 eller 6 år.

För elever ska det ordnas en kontroll av munhälsan i årskurs ett, tre, fem och åtta.

För studerande som är berättigade till studerandehälsovård enligt 3 § ska det minst en gång under studietiden ordnas en kontroll av munhälsan då behovet av munhygienisk rådgivning och munhygieniska tjänster utreds.

8 §. Specialundersökningar i skolhälsovården

För elever som vid hälsoundersökning konstaterats ha behov av det ska följande specialundersökningar ordnas för att utvärdera elevens hälsotillstånd:

- 1) syn- eller hörselundersökningar som utförs av en specialist samt andra nödvändiga undersökningar som specialisten föreskriver,
- 2) undersökningar av den mentala hälsan som utförs av en psykolog samt efter remiss,
- 3) undersökningar som utförs inom den specialiserade barn- och ungdomspsykiatrien.

9 §. Hälsoundersökningarnas innehåll

Vid en hälsoundersökning ska man utgående från den undersökta ålder och individuella behov kartlägga hans eller hennes tillväxt, utveckling och välbefinnande med hjälp av intervjuer, kliniska undersökningar och vid behov med andra metoder. Familjens välbefinnande utreds med en intervju. Den undersökta önskemål och åsikter ska klarläggas och beaktas på det sätt som hans eller hennes utvecklingsnivå förutsätter.

Bedömningen av den undersökta hälsotillstånd och eventuella behov av fortsatta undersökningar, stöd och vård ska göras tillsammans med den undersökta och, beroende på den undersökta ålder, med vårdnadshavarna. Vid behov görs en individuell plan för välbefinnande och hälsa eller revideras den tidigare planen.

10 §. De omfattande hälsoundersökningarnas innehåll

I den omfattande hälsoundersökning som riktar sig till en familj som väntar barn undersöks förutom moderns och fostrets hälsotillstånd också hela familjens välbefinnande genom intervjuer och vid behov med andra metoder.

Den omfattande hälsoundersökning som riktar sig till barn under läropliktsåldern och elever innehåller en intervju med barnets föräldrar och en utredning av hela familjens välbefinnande till den del det är nödvändigt för att barnets behov av hälso- och sjukvård och stöd ska kunna bedömas samt för att vården och stödet ska kunna ges.

Om vårdnadshavaren ger sitt skriftliga samtycke inkluderas i den omfattande hälsoundersökningen barnomsorgspersonalens bedömning av hur ett barn under läropliktsåldern klarar sig i barnomsorgen och av barnets välbefinnande. Vid undersökning av elev inkluderas skolans och lärarens bedömning av hur eleven klarar sig i skolan och av elevens välbefinnande. Bedömningen ska innehålla uppgifter som är nödvändiga för att kunna fastställa behovet av hälso- och sjukvård eller stöd samt för att vården och stödet ska kunna ges.

En sammanfattning av de omfattande hälsoundersökningarna ska användas då elevvårdspersonalen gemensamt bedömer det rådande läget i klassen och skolan samt behovet av eventuella extra åtgärder. Sammanfattningen får inte innehålla personuppgifter.

11 §. Kontroller av munhälsan

Vid kontroll av munhälsan utreds munnens hälsa, utvecklingen av munhälsan och behovet av vård. Vid behov utarbetas en individuell hälsoplan.

Munhälsan hos en gravid kvinna och hennes behov av vård bedöms av en yrkesutbildad person inom mun- och tandvård genom en intervju och vid behov med andra metoder. Kontroll av munhälsan hos barn under läropliktsåldern utförs av en munhygienist eller tandskötare och vid behov av en tandläkare. De återkommande kontrollerna av munhälsan hos elever utförs av en tandläkare, en munhygienist eller en tandskötare som deltagit i fortbildning. Kontrollerna av munhälsan omfattar enligt behov hälsoundersökningar som utförs av en tandläkare. Vid behov kan även specialistundersökningar av munnen utföras.

12 §. En sund och trygg skola och studiemiljö

En kartläggning om skolan och studiemiljön är sund och trygg ska göras i samarbete mellan skolans personal och dess elever eller studerande, skol- eller studerandehälsovården samt vid behov med andra sakkunniga. Skolans rektor ansvarar för att kartläggningen utförs. Arbetet med att avhjälpa de eventuella brister som konstaterats vid undersökningen ska följas upp årligen.

13 §. Identifiering av behov av särskilt stöd och tillhandahållande av stöd

Hälsorådgivningen och hälsoundersökningarna ska ordnas så att behovet av särskilt stöd hos ett barn under läropliktsåldern, en elev, en studerande eller en familj identifieras i så tidigt skede som möjligt och så att det stöd som behövs erbjuds utan dröjsmål. Behovet av särskilt stöd ska utredas om det hos ett barn under läro-

L 4 LF (2015:28) om rådgivning för gravida och barn m.m.

pliktsåldern, en elev, en studerande eller en familj eller i miljön finns faktorer som kan äventyra en sund uppväxt och utveckling.

I syfte att bedöma och tillgodose behovet av särskilt stöd ska det vid behov ordnas extra besök och hembesök. Dessutom ska det utarbetas en individuellt anpassad plan för välbefinnande och hälsa i samarbete med den som behöver stöd och, beroende på personens ålder, med hans eller hennes familj. Utfallet av planen ska följas och bedömas. I syfte att på bästa sätt bedöma och tillgodose behovet av särskilt individuellt stöd för ett barn, för en elev eller en familj, ska samarbete vid behov också bedrivas mellan aktörer såsom barnomsorgen, hemservicen, barnskyddet, elev- och studerandevården samt den specialiserade sjukvården.

3 kap. Hälso- och sjukvårdstjänster

14 §. Hälso- och sjukvårdstjänsternas allmänna innehåll

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna hälso- och sjukvård utifrån det individuella behovet och det aktuella utvecklingsstadiet i samarbete med individen och familjen så att rådgivningen bidrar till att stärka resurserna och så att klienterna kan tillämpa informationen i praktiken och ta ansvar för sin egen hälsa. Hälso- och sjukvårdstjänsterna ska basera sig på vetenskap och beprövad erfarenhet. Hälso- och sjukvårdstjänster kan ges individuellt, i grupp och för en större gemenskap.

Hälso- och sjukvårdstjänsterna ska stödja föräldrar i deras föräldraskap och parrelation samt främja familjens sociala stödnätverk. Den ska också bidra till att främja individens och familjens hälsa inklusive den mentala hälsan samt det psykosociala välbefinnandet genom att förmedla information inom åtminstone följande områden:

- 1) fysisk, psykisk och social utveckling och mognad,
- 2) mänskliga relationer, jämställdhet, vila, sömn, fritid, näring, motion, viktkontroll, munhälsa, sexuell läggning och hälsa inklusive preventivmedel, ergonomi samt nyttjande av olika medier på ett hälsosamt och tryggt sätt,
- 3) förebyggande av våld i nära relationer och parförhållanden, olyckor, rökning och användning av alkohol och andra berusningsmedel,
- 4) vaccineringsprogrammet och förebyggande av infektioner samt
- 5) i tillämpliga delar social trygghet samt social- och hälsovårdstjänster.

15 §. Kompletterande hälso- och sjukvårdstjänster

En familj som väntar sitt första barn ska ges multiprofessionellt ordnad familjeträning som omfattar föräldragrupperksamhet. Hembesök ska göras hos en familj som väntar sitt första barn eller hos en familj som fått sitt första barn. Andra hembesök ska ordnas vid behov.

Den hälso- och sjukvårdstjänst som riktar sig till en familj som väntar barn ska ges till bägge föräldrarna. Rådgivningens innehåll ska innehålla information om graviditetstiden och de risker som ansluter sig till den, om förlossningen och vården av barnet samt om förändringar i den mentala hälsan som eventuellt hänger samman med graviditeten och förlossningen. Rådgivningen ska stöda utvecklingen av ett bra samspel i den tidiga relationen mellan barn och föräldrar och stöda modern att amma.

Den hälso- och sjukvårdstjänst som riktar sig till barn under skolåldern och elever och deras familjer ska stöda barnets utveckling, omsorgen om barnet och barnets fosteran samt växelverkan mellan barnet och föräldrarna. Dessutom ska föräldrarnas välbefinnande, resurser och samverkan för barnets bästa stödas.

Den hälso- och sjukvårdstjänst som riktar sig till elever och studerande ska stöda och främja deras utveckling mot självständighet, studieförmåga, sunda levnadsvanor samt en god fysisk funktionsförmåga och mental hälsa samt förebygga mobbning. De studerande ska även ges information om vad som krävs för att utöva ett yrke samt de hälsomässiga utmaningar som kan vara förknippade med vissa arbeten och yrken.

16 §. Preventivmedelsrådgivning och annan rådgivning om sexuell hälsa

Rådgivning som stöder den sexuella mognaden och utvecklingen hos barn under läropliktsåldern, elever och studerande ska ingå i hälso- och sjukvårdstjänsterna och hälso- och sjukvårdstjänsterna ska på ett sätt som motsvarar barnens och ungdomarnas utvecklingsstadium. Preventivmedelsrådgivning och annan rådgivning om sexuell hälsa hör till rådgivningen för gravida och ges till föräldrar i samband med besök på barnrådgivningen samt inom skol- och studerandehälsovården. Rådgivningen kan också ordnas som en del av andra tjänster.

4 kap. Hälso- och sjukvårdstjänster för studerande

17 §. Hälso- och sjukvårdstjänster

Sådana hälso- och sjukvårdstjänster som avses i 30 § 2 mom. 3 punkten landskapslagen om hälso- och sjukvård är förutom hälso- och sjukvårdstjänster och hälso- och sjukvårdstjänster även

- 1) tidigt konstaterande, vård och hänvisning till fortsatt vård vid eventuella mentala störningar och missbruksproblem,
- 2) tjänster som främjar sexuell hälsa, som omfattar rådgivning i frågor som gäller sexualitet och parrelationer, förebyggande av infertilitet, stöd för sexuell och könslig läggning, förebyggande av könssjukdomar och förebyggande av sexuellt våld samt annan rådgivning som gäller den sexuella hälsan och vid behov hänvisning till fortsatt vård,
- 3) mun- och tandvårdstjänster som omfattar hälso- och sjukvårdstjänster, undersökning och vård av mun och tänder enligt individuella behov samt en vårdplan inkluderande egenvård som uppgjorts av en yrkesutbildad person inom mun- och tandvård utgående från en hälso- och sjukvårdstjänst samt
- 4) andra hälso- och sjukvårdstjänster inom primärvården samt hänvisning till fortsatt vård.

Verksamheten som främjar hälsan och förebygger sjukdomar samt hälso- och sjukvårdstjänsterna ska bidra till en helhet som främjar de studerandes hälsa, välfärd och studieförmåga.

5 kap. Särskilda bestämmelser

18 §. Skyldigheter enligt barnskyddslagen

Bestämmelser om skyldighet att göra en anmälan när omständigheterna förutsätter att behovet av barnskydd utreds, om begäran om bedömning av barnskyddsbeho-

vet, om föregripande barnskyddsanmälan, om åtgärder för att ge akt på och främja barns och unga personers välfärd, om att göra upp en plan för att främja barns och unga personers välfärd samt om att ordna och utveckla barnskyddet finns i barnskyddslagen FFS 417/2007 som genom landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen gäller i landskapet.

19 §. *Ikraftträdande*

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2015.

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna förordning får vidtas innan förordningen träder i kraft.

L 5 Republikens presidents förordning (2010:2) om vissa förvaltningsuppgifter inom hälso- och sjukvården i landskapet Åland

(FFS 1179/2009)

1 §. Ålands landskapsregering ska sköta de uppgifter inom hälso- och sjukvården i landskapet Åland som enligt i landskapet gällande rikslagstiftning hör till regionförvaltningsverken.

Bestämmelser om vilka myndigheter som ska sköta de uppgifter som gäller beredskap för undantagsförhållanden finns i republikens presidents förordning om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden (900/2000).

Se L om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (FFS 559/1994).

2 §. Kostnaderna för de uppgifter som avses i 1 § 1 mom. betalas av riket enligt vad social- och hälsovårdsministeriet och Ålands landskapsregering avtalar. Kostnaderna för rättsmedicinska undersökningar betalas av Statens ämbetsverk på Åland.

3 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2010.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning av den 7 oktober 2005 om vissa förvaltningsuppgifter inom hälso- och sjukvården i landskapet Åland (803/2005).

L 6 Landskapslag (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter

1 §. Lagen den 17 augusti 1992 om patientens ställning och rättigheter (FFS 785/1992) samt med stöd av den utfärdade bestämmelser skall, med i denna lag angivna avvikelser, tillämpas i landskapet Åland.

Ändring av den i 1 mom. angivna lagen gäller i landskapet, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Den i 1 § 1 mom. nämnda lagen (patientlagen) ska inom landskapets behörighet tillämpas med följande avvikelser (2014/37):

1) (2013/124) en verksamhetsenhet inom Ålands hälso- och sjukvård ska i landskapet anses vara en i 2 § 4 punkten patientlagen avsedd verksamhetsenhet för hälso- och sjukvård,

2) bestämmelserna i 3 § 1 mom. och 4 § 2 mom. patientlagen skall inte tillämpas i landskapet,

3) om den i 5 § 3 mom. patientlagen avsedda rätten för patient att kontrollera uppgifter i journalhandlingar som gäller patienten själv skall i landskapet gälla vad därom i landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet stadgas,

4) (2014/37) Bestämmelserna i 11 § i patientlagen ska inte tillämpas. Motsvarande bestämmelser finns i 6 § i landskapslagen (2014:33) om Ålands ombudsmannamyndighet,

5) om det i 13 § 4 mom. patientlagen avsedda utlämnandet av uppgifter ur journalhandlingarna skall i landskapet gälla vad därom i landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet är stadgat,

6) bestämmelserna i 17 § patientlagen skall inte tillämpas i landskapet samt

7) (2013/124) Ålands hälso- och sjukvård är skyldig att på begäran avgiftsfritt och utan hinder av sekretessbestämmelser ge Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet de upplysningar och utredningar som behövs för utövandet av den tillsyn som avses i 2 § 3 mom. landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård.

Tidigare 4 och 5 p. har blivit 5 och 6 p. genom (2003/80).

3 §. De förvaltningsuppgifter som enligt patientlagen ankommer på riksmyndighet skall i landskapet handhas av landskapsregeringen, såvitt fråga är om angelägenheter som faller inom landskapets behörighet.

4 §. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

L 7 Landskapslag (2014:28) om tillämpning på Åland av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård

1 §. *Lagens tillämpningsområde*

Inom landskapets behörighet ska lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (FFS 1201/2013), nedan rikslagen, tillämpas i landskapet Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändringar i rikslagen ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. *Personer som omfattas av tillämpningsområdet*

Denna lag omfattar de personer som definieras i 2 § rikslagen med följande avvikelser:

1) Med avvikelse från 2 § 1 punkten rikslagen ska denna lag omfatta personer som ansöker om eller har fått hälso- och sjukvårdstjänster i en annan EU-stat än Finland och som har hemkommun i landskapet enligt lagen om hemkommun (FFS 201/1994) eller som är försäkrade med stöd av sjukförsäkringslagen (FFS 1224/2004) och för vilka Ålands hälso- och sjukvård är behörig sjukvårdsmyndighet enligt lag eller en internationell överenskommelse.

2) Denna lag omfattar sådana personer som definieras i 2 § 2 punkten rikslagen och för vilka Ålands hälso- och sjukvård är behörig sjukvårdsmyndighet enligt lag eller en internationell överenskommelse.

3) Denna lag omfattar personer som avses i 2 §

L 8 RPF (2015:12) om ... gränsöverskridande hälso- och sjukvård

3 punkten rikslagen och för vilka Ålands hälso- och sjukvård är behörig myndighet att bevilja ett sådant tillstånd till lämplig behandling utanför bosättningsstaten som avses i artikel 20 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen.

3 §. Begränsning av tillämpningsområdet

Förutom begränsningarna i 3 § rikslagen ska denna lag inte tillämpas på ett allmänt vaccinationsprogram för Åland som Ålands hälso- och sjukvård har fattat beslut om.

4 §. Hänvisningar till annan lag

Skol- och studerandehälsovård i 3 § 5 punkten rikslagen ska i landskapet avse skol- och studerandehälsovård enligt 29 och 30 §§ landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård.

Hänvisningen i 6 § rikslagen till 6 § 1 mom. lagen om likabehandling (FFS 21/2004) ska i landskapet avse 15 § 2 mom. landskapslagen om hälso- och sjukvård.

Hänvisningen i 8 § rikslagen till 1-3 §§ lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 734/1992) ska i landskapet avse 2 och 9 §§ landskapslagen (2007:23) om grunderna för avgifter till Ålands hälso- och sjukvård. Denna lag omfattar personer som avses i 2 § 3 punkten rikslagen och för vilka Ålands hälso- och sjukvård är behörig myndighet att bevilja ett sådant tillstånd till lämplig behandling utanför bosättningsstaten som avses i artikel 20 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen.

I 6 § rikslagen hänvisas inte uttryckligen till den numera upphävda L om likabehandling (FFS 21/2004) - utan till "samma grunder som för en person bosatt i Finland".

5 §. Definitioner

Med *överenskommelser om social trygghet* i 4 § 4 punkten rikslagen avses ett avtal om sjukvård eller ett avtal om social trygghet som innehåller bestämmelser om sjukvården och som landskapet omfattas av.

Med *offentlig hälso- och sjukvård* i 4 § 6 punkten rikslagen avses hälso- och sjukvård som Ålands hälso- och sjukvård är skyldig att ordna med stöd av 37 § landskapslagen om hälso- och sjukvård.

Med *en kommun eller en samkommun* som ansvarar för ordnandet av hälso- och sjukvårdstjänster i rikslagen ska i landskapet avses Ålands hälso- och sjukvård.

6 §. Begränsningar i mottagning för vård

Beslut om begränsningar i mottagning för vård i 7 § rikslagen ska i landskapet fattas av Ålands hälso- och sjukvård. Ett sådant beslut ska med avvikelse från 7 § 2 mom. rikslagen utan dröjsmål meddelas till landskapsregeringen, Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet och kontaktpunkten för gränsöverskridande hälso- och sjukvård.

7 §. Tillstånd till lämplig behandling utanför bosättningsstaten

En ansökan om tillstånd till lämplig behandling utanför bosättningsstaten i enlighet med artikel 20 i förordning (EG) nr 883/2004 ska med avvikelse från 13 § rikslagen göras hos Ålands hälso- och sjukvård, som ska fatta beslut om tillståndet, om inte uppgiften i en

överenskommelseförordning med stöd av 32 § självstyrelselagen har överförts på en riksmyndighet.

Om Ålands hälso- och sjukvård har beviljat ett tillstånd enligt 1 mom. och en patient själv har betalat kostnaderna för hälso- och sjukvården ska Ålands hälso- och sjukvård ersätta kostnaderna till patienten i enlighet med 9 § 3 mom. rikslagen för den vård som har getts enligt tillståndet.

8 §. Information om rätten att använda hälso- och sjukvårdstjänster

Ålands hälso- och sjukvård ska informera om rätten att använda gränsöverskridande hälso- och sjukvårdstjänster.

9 §. Kontaktpunkt för gränsöverskridande hälso- och sjukvård

Ålands hälso- och sjukvård ska svara för den kommunikation och det informationsutbyte som hänför sig till den gränsöverskridande hälso- och sjukvården i enlighet med 24 § rikslagen, om inte uppgiften i en överenskommelseförordning med stöd av 32 § självstyrelselagen har överförts på en riksmyndighet.

Se RPF (2015:12) om skötseln på Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller gränsöverskridande hälso- och sjukvård.

10 §. Ändringssökande

I ett beslut som fattats enligt 7 § 1 eller 2 mom. kan ändring sökas i enlighet med 25 § 1 mom. självstyrelselagen.

I fråga om beslut om ersättning för gränsöverskridande hälso- och sjukvårdskostnader som fattats av Folkpensionsanstalten med stöd av sjukförsäkringslagen finns bestämmelser om ändringssökande i rikslagen.

11 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

L 8 Republikens presidents förordning (2015:12) om skötseln på Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller gränsöverskridande hälso- och sjukvård

(FFS 494/2014)

1 §. Överföring av förvaltningsuppgifter

Genom denna förordning överförs på Folkpensionsanstalten vissa förvaltningsuppgifter som rör gränsöverskridande hälso- och sjukvård och som enligt landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (ÅFS 2014:28) ankommer på Ålands hälso- och sjukvård.

2 §. Tillstånd till lämplig behandling utanför bosättningsstaten

Folkpensionsanstalten ska i enlighet med 7 § i landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård pröva ansökningar om tillstånd till lämplig behandling utanför bosättningsstaten. Folkpensionsanstalten ska fatta sitt beslut utgående från ett bindande utlåtande som Ålands hälso- och sjukvård lämnar till Folkpensionsanstalten senast 21 dygn efter det att ansökan mottagits.

Om en person har beviljats ett sådant tillstånd som avses i 1 mom. och han eller hon själv har betalat kostnaderna för hälso- och sjukvårdstjänsten, ska Folkpensionsanstalten betala ersättning till personen i enlighet med 7 § 2 mom. landskapslagen om tillämpning av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård. Om personen har hemkommun i landskapet, ska Ålands hälso- och sjukvård enligt faktura återbetala till Folkpensionsanstalten det belopp som denna har utbetalat för den vård som tillståndet gäller.

3 §. Kommunikation och informationsutbyte

Kontaktpunkten för gränsöverskridande hälso- och sjukvård som finns vid Folkpensionsanstalten ska i landskapet svara för den kommunikation och det in-

formationsutbyte som hänför sig till den gränsöverskridande hälso- och sjukvården i enlighet med 9 § landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård.

4 §. Ersättning för kostnader

Ålands landskapsregering ersätter Folkpensionsanstalten för kostnaderna för skötseln av de förvaltningsuppgifter som avses i 2 och 3 § på det sätt som landskapsregeringen och Folkpensionsanstalten kommer överens om.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2014.

Hälsoskydd

L 9 Landskapslag (2016:84) om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen

1 §. Lagens tillämpningsområde

Med de avvikelser som följer av denna lag ska hälsoskyddslagen (FFS 763/1994) tillämpas på Åland.

Ändras något i hälsoskyddslagen som hör till landskapets behörighet ska ändringarna gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

2 §. Förvaltningsuppgifter

Inom landskapets förvaltningsbehörighet sköter landskapsregeringen och Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM) uppgifterna i hälsoskyddslagen om inte uppgiften med stöd av 32 § i självstyrelselagen (1991:71) för Åland genom överenskommelseförordning överförs på en riksmyndighet.

Om inget annat följer av denna lag ska på Åland ÅMHM handha de förvaltningsuppgifter som i riket, i enlighet med hälsoskyddslagen, handhas av kommunerna och regionförvaltningsverken. Övriga förvaltningsuppgifter handhas av landskapsregeringen.

För verkställigheten av denna lag kan anvisningar som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) utfärdar och som rör hälsoskydd genom beslut av ÅMHM tillämpas på Åland.

3 §. Hänvisningar

Hänvisas i hälsoskyddslagen till bestämmelser i rikslagstiftningen som hänför sig till ett rättsområde inom landskapets behörighet och som har motsvarighet i landskapslagstiftningen, ska hänvisningarna avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

Hänvisas i någon av de i hälsoskyddslagen angivna riksförfattningarna till andra bestämmelser i rikslagstiftningen som hänför sig till ett rättsområde inom landskapets behörighet och som har motsvarighet i landskapslagstiftningen, ska hänvisningarna avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Planer för styrning och tillsyn

Bestämmelserna rörande planer för styrning och tillsyn i 4 a, 6 och 7 §§ i hälsoskyddslagen ska inte tilläm-

pas på Åland. Bestämmelsen i 5 § i hälsoskyddslagen, till den del den anger att regionförvaltningsverket bedömer och utvärderar de kommunala tillsynsplanerna för hälsoskyddet, ska inte tillämpas på Åland. För styrningen och samordningen av den tillsyn som regleras i hälsoskyddslagen samt för en regelbunden tillsyn som är av hög kvalitet samt förebygger sanitära olägenheter ska bestämmelser om detta finnas i de verksamhets- och resultatplaner för ÅMHM som avses i 2 § i landskapslagen (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

5 §. Miljötillstånd och miljögranskning

Bestämmelsen i 13 § 3 mom. i hälsoskyddslagen ska inte tillämpas på Åland.

6 §. Godkännande av anläggning som levererar hushållsvatten

Bestämmelsen i 18 § 3 mom. i hälsoskyddslagen ska inte tillämpas på Åland.

7 §. Begravning av döda djur

Sådan plats för begravning av döda djur som avses i 24 § i hälsoskyddslagen ska på Åland anvisas av landskapsregeringen.

8 §. Kompetensintyg och testning

Intyg över anläggningsteknisk och hushållsvattenhygienisk kompetens som avses i 20 b § i hälsoskyddslagen samt intyg över anläggningsteknisk och basängvattenteknisk kompetens som avses i 28 a § i hälsoskyddslagen är giltiga på Åland.

Landskapsregeringen har rätt att besluta om de krav som ska uppfyllas för att erhålla sådan kompetens som avses i 1 mom. samt utfärda intyg över erhållen kompetens.

Landskapsregeringen har rätt att godkänna sådana testare som avses i 59 a § i hälsoskyddslagen.

9 §. Avfalls- och avloppsvattenhantering

Bestämmelserna i 22 § i hälsoskyddslagen om allmänna krav på avfalls- och avloppshantering ska inte tillämpas på Åland. Bestämmelserna om avfallshanteringen vid stora offentliga tillställningar och allmänna

L 10 LF (2016:88) om ... hälsoskydd

anvisningar om avfall i 25 § i hälsoskyddslagen ska inte tillämpas på Åland.

10 §. Undersökningar och analyser

Utöver det som bestäms i 11 kap. i hälsoskyddslagen kan resultat från undersökningar som vidtagits utan krav från ÅMHM ligga till grund för myndighetsbeslut under förutsättning att den som utfört undersökningen kan påvisa tillförlitligheten i provtagningsmetodiken. Om ett laboratorium anlitas i samband med en sådan undersökning ska det vara ackrediterat av ett ackrediteringsorgan för den analysmetod som använts.

11 §. Avgifter

Med avvikelse från vad som bestäms i 50 § i hälsoskyddslagen regleras avgifter för de prestationer som landskapsregeringen och ÅMHM utför enligt denna lag i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet och landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

12 §. Straff

Den som bryter mot bestämmelserna i denna lag straffas med böter om inte strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans i lag.

Inom landskapets behörighet ska utöver straffbestämmelsen i 1 mom. och bestämmelserna i 54 § i hälsoskyddslagen även bestämmelserna om straff för hälsobrott och hälsoskyddsförseelse i 44 kap. 1 och 2 §§ i strafflagen (FFS 39/1889) samt bestämmelserna om miljöförstöring, grov miljöförstöring, miljöförseelse och miljöförstöring av oaksamhet i 48 kap. 1-4 §§ i strafflagen tillämpas på Åland.

Inom landskapets behörighet ska ändringar om straff för brott som avses i 2 mom. tillämpas från den dag de träder i kraft i riket.

13 §. Ändringssökande

I ett av ÅMHM fattat beslut i ett ärende som avses i denna lag får ändring sökas i enlighet med vad som sägs i 19 § i landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

Bestämmelserna om omprövning av beslut i 56 § 1 mom. tillämpas inte på Åland.

14 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av hälsoskyddslagen ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen bestämmer.

Se LF (2016:88) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om hälsoskydd.

15 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1967:36) om hälsovården.

Åtgärder för verkställighet får vidtas innan lagen träder i kraft.

L 10 Landskapsförordning (2016:88) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om hälsoskydd**1 §. Riksförfattningar om hälsoskydd**

Inom landskapets behörighet ska följande riksförfattningar om livsmedel tillämpas på Åland:

1) Hälsoskyddsförordningen (FFS 1280/1994).

2) Social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvalitetskrav på och kontrollundersökning av hushållsvatten i små enheter (FFS 401/2001).

3) Social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvalitetskrav på och kontrollundersökningar av bassängvatten i simhallar och badanläggningar (FFS 315/2002).

4) Social- och hälsovårdsministeriets förordning om den anläggningstekniska och bassängvattenhygieniska kompetens som krävs av den som arbetar i en simhall, badanläggning eller motsvarande anläggning och om testning av sådan kompetens (FFS 1350/2006).

5) Social- och hälsovårdsministeriets förordning om den anläggningstekniska och hushållsvattenhygieniska kompetens som krävs av den som arbetar vid en anläggning som levererar hushållsvatten och om testning av sådan kompetens (FFS 1351/2006).

6) Social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvalitetskraven och övervakningen i fråga om vattnet vid allmänna badstränder (FFS 177/2008).

7) Social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvalitetskraven och övervakningen i fråga om vattnet vid små allmänna badstränder (FFS 354/2008).

8) Statsrådets förordning om utredning av livsmedels- och vattenburna epidemier (FFS 1365/2011), till den del den gäller utredning i enlighet med hälsoskyddslagen (FFS 763/1994).

9) Statsrådets förordning om laboratorier som utför undersökningar enligt livsmedelslagen, foderlagen och hälsoskyddslagen (FFS 152/2015), till den del den gäller undersökningar i enlighet med hälsoskyddslagen.

10) Social- och hälsovårdsministeriets förordning om sanitära förhållanden i bostäder och andra vistelseutrymmen samt om kompetenskrav för utomstående sakkunniga (FFS 545/2015).

11) Social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvalitetskrav på och kontrollundersökning av hushållsvatten (FFS 1352/2015).

2 §. Ändringar i riksförfattningar

Ändringar i de i 1 § angivna riksförfattningarna ska tillämpas på Åland från den tidpunkt de träder i kraft i riket.

3 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som regionförvaltningsverken och kommunerna har enligt de i 1 § angivna riksförfattningarna handhas på Åland av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM), vad gäller uppgifter som faller inom landskapets behörighetsområde. Övriga förvaltningsuppgifter ska inom landskapets behörighet handhas av landskapsregeringen.

4 §. Hänvisningar

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i de i 1 § angivna riksförfattningarna ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

5 §. Cyanobakterier, makroalger och marina alger samt okulär besiktning

Om en sådan i den 1 § 6 punkten angivna riksförfattningen avsedd badvattenprofil tyder på att det finns risk för utbredning av cyanobakterier, ska en lämplig kontroll ske så att eventuella hälsorisker kan konstateras i tid. Om en utbredning av cyanobakterier inträffar och en hälsorisk konstateras eller befäras, ska lämpliga förvaltningsåtgärder omedelbart vidtas av ÅMHM för att förhindra att någon utsätts för fara, bland annat genom information till allmänheten.

Om badvattenprofilen tyder på en tendens till utbredning av makroalger och/eller marina alger ska ÅMHM genomföra undersökningar för att avgöra om de kan godtas och om det föreligger hälsorisker, ska lämpliga förvaltningsåtgärder vidtas, bland annat genom information till allmänheten.

Badvatten ska okulärbesiktigas i fråga om föroreningar såsom tjärrester, glas, plast, gummi eller annat avfall. Om en sådan förorening hittas, ska ÅMHM vidta lämpliga förvaltningsåtgärder, bland annat vid behov genom information till allmänheten.

6 §. I kraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2017.

Bestämmelserna i den i 1 § 4 punkten avsedda riksförfattningen vad gäller skyldigheten att

- 1) genomgå ett test för erhållande av kompetensintyg,
- 2) inneha kompetensintyg samt
- 3) skyldigheten att föra bok över och för behörig myndighet visa upp utfärdade kompetensintyg tillämpas efter att 6 månader förflutit sedan denna förordning trätt i kraft.

Bestämmelserna i den i 1 § 5 punkten avsedda riksförfattningen vad gäller skyldigheten att

- 1) genomgå ett test för erhållande av kompetensintyg,
- 2) inneha kompetensintyg samt
- 3) skyldigheten att föra bok över och för behörig myndighet visa upp utfärdade kompetensintyg tillämpas efter att 6 månader förflutit sedan denna förordning trätt i kraft.

L 11 Landskapslag (2007:26) om tillämpning i landskapet Åland av livsmedelslagen

1 §. Vid tillverkning och hantering av livsmedel skall livsmedelslagen (FFS 23/2006) tillämpas i landskapet Åland med de undantag som följer av denna lag.

Ändringar av livsmedelslagen skall tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

2 §. Den information som enligt livsmedelslagen skall ges om livsmedlen skall i landskapet vara skriven på svenska.

3 §. (2014/8) Inom landskapets förvaltningsbehörighet sköter landskapsregeringen och Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet uppgifterna i livsmedelslagen om inte uppgiften med stöd av 32 § självstyrelselagen

genom överenskommelseförordning överförs på en riksmyndighet.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska sköta kommunernas och regionförvaltningsverkens uppgifter och dessutom följande av Livsmedelssäkerhetsverkets uppgifter

- 1) att handlägga anmälningar,
- 2) att fatta beslut om godkännande av livsmedelslokaler,
- 3) köttbesiktningen och övervakningen i anslutning därtill samt tillsynen över den första ankomstplatsen för animaliska livsmedel samt
- 4) enligt bestämmelser i landskapsförordning andra uppgifter som är likartade dem som myndigheten redan sköter enligt denna lag.

Landskapsregeringen ska sköta övriga uppgifter som hör till statliga myndigheter enligt livsmedelslagen. Intyg över livsmedelshygienisk kompetens beviljade av Livsmedelssäkerhetsverket eller en av verket godkänd kompetenstestare är giltiga i landskapet.

Hänvisningar i livsmedelslagen till bestämmelser i rikslagstiftningen ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen. Bestämmelser om avgifter finns i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

4 §. Upphävd (2014/8).

4a §. (2009/15) En jägare får för konsumtion i landskapet årligen sälja högst två obesiktigade djurenheter kött från frilevande vilt till konsumenter och livsmedelsföretagare för direkt vidareförsäljning till konsumenter.

I denna lag avses med begreppet

- 1) *frilevande vilt* frilevande vilt av älg eller rådjur,
- 2) *jägare* den som har jakträtt i enlighet med jaktlagen (1985:31) för landskapet Åland, eller som annars har rätt att utöva jakt och som har fällt det frilevande vilt som avses i 1 mom.,

3) *livsmedelsföretagare* de fysiska eller juridiska personer som ansvarar för att kraven i livsmedelslagstiftningen uppfylls i det livsmedelsföretag de driver, dock så att jägaren inte är livsmedelsföretagare i den betydelse som avses i denna lag,

4) *inälvor* organ från bröst-, buk- och bäckenhålur, luft- och matstrupe samt med

5) *djurenhet* den kvantitet som anges i följande tabell:

djurslag	vuxet djur	kalv/ kid
älg	1	0,5
rådjur	0,1	0,1

Jägare kan avpälva djurkroppar av frilevande vilt samt behandla dem med sedvanlig hängning, kylning, styckning och infrysning. Köttet kan levereras som hela slaktkroppar, i delar eller som styckningsdetaljer, dock inte som malet kött, till en eller flera konsumenter eller till en eller flera livsmedelsföretagare. Andra inälvor än tungen får inte säljas.

Livsmedelsföretagare ska hantera kött av obesiktigade djurkroppar från frilevande vilt i ändamålsenliga utrymmen samt ha ett av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet godkänt dokumenterat egenkontrollsystem av vilket framgår verksamhetsrutiner för köttets hantering.

L 12 LF (2015:69) om ... livsmedel och livsmedelshygien

5 §. (2007/122) Beslut som fattats enligt denna lag överklagas enligt bestämmelserna i livsmedelslagen. I Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets beslut i ärende som avses i denna lag får ändring sökas i enlighet med vad som sägs i 19 § landskapslagen (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

6 §. Den som bryter mot bestämmelserna i denna lag straffas med böter, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag.

7 §. Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av livsmedelslagen skall tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2015:69) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien.

8 §. Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet i landskapsförordning besluta om genomförandet i landskapet av EG:s direktiv rörande angelägenheter som avses i denna lag.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta närmare om krav på hantering av kött från frilevande vilt samt om den spårbarhet och den egenkontroll som avseende kött från frilevande vilt krävs av en livsmedelsföretagare. (2009/15)

Ikraftträdandebestämmelse (2007:26):

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2007.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1977:43) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om livsmedel och landskapslagen (1997:97) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om livsmedelshygien i fråga om animaliska livsmedel.

Landskapsförordningen (2006:88) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien som utfärdats med stöd av de upprädda lagarna förblir i kraft.

L 12 Landskapsförordning (2015:69) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien

1 §. Författningar om livsmedel

Följande riksförfattningar om livsmedel ska tillämpas på Åland:

1. (2017/9) Jord- och skogsbruksministeriets förordning om kaseiner och kaseinater avsedda som livsmedel (FFS 962/2016).

2. Handels- och industriministeriets beslut om barnmat (FFS 789/1997).

3. Handels- och industriministeriets beslut om bantningspreparat (FFS 904/1997).

4. Handels- och industriministeriets förordning om livsmedel för speciella medicinska ändamål (FFS 406/2000).

5. Handels- och industriministeriets förordning om kaffe- och cikoriaextrakt (FFS 675/2000).

6. Handels- och industriministeriets förordning om socker (FFS 446/2003).

7. Handels- och industriministeriets förordning om kakao- och chokladprodukter (FFS 451/2003).

8. Handels- och industriministeriets förordning om vissa former av konserverad, helt eller delvis dehydraterad mjölk (FFS 458/2003).

9. Handels- och industriministeriets förordning om sylt av frukt, gelé och marmelad samt vissa andra produkter (FFS 474/2003).

10. Handels- och industriministeriets förordning om modersmjölksersättning och tillskottsnäring (FFS 1216/2007).

11. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om kosttillskott (FFS 78/2010).

12. Upphävd (2016/74).

13. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om förpackat vatten (FFS 166/2010).

14. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om fruktjuice och vissa liknande produkter (FFS 662/2013).

15. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om krav i fråga om vissa livsmedel (FFS 264/2012).

16. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om djupfrysta livsmedel (FFS 818/2012).

17. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om honung (FFS 392/2015).

2 §. Författningar om tillsatser och främmande ämnen i livsmedel

Följande riksförfattningar om tillsatser och främmande ämnen i livsmedel ska tillämpas på Åland:

1. Handels- och industriministeriets anvisningar om högsta halter av vissa biologiska orenheter i livsmedel (FFS 135/1996).

2. Handels- och industriministeriets förordning om behandling av livsmedel med joniserande strålning (FFS 852/2000).

3. Handels- och industriministeriets förordningar om högsta halter av vissa bekämpningsmedel i frukt och grönsaker samt i spannmål, ägg och äggprodukter (FFS 273/2001, 500/2001, 1183/2001, 104/2002, 727/2002, 952/2002, 1190/2002, 241/2003, 308/2003, 476/2003, 633/2003, 777/2003, 464/2004, 620/2004, 869/2004, 1090/2004, 143/2005, 909/2005, 935/2005, 81/2006, 175/2006, 262/2006, 319/2006, 383/2006, 554/2006, 732/2006, 733/2006, 955/2006, 1008/2006, 245/2007, 263/2007, 515/2007, 754/2007, 814/2007, 822/2007, 887/2007, 967/2007, 1037/2007 och 1092/2007).

4. (2016/74) Jord- och skogsbruksministeriets förordning om gränsvärden för vissa främmande ämnen i livsmedel (FFS 880/2016).

5. Handels- och industriministeriets förordning om provtagningsmetoder för den offentliga kontrollen av bekämpningsrester i frukt och grönsaker samt i spannmål, ägg och äggprodukter (FFS 475/2003).

6. Handels- och industriministeriets förordning om de nationella arrangemang som ikraftträdandet av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1925/2006 om tillsättning av vitaminer och mineralämnen samt vissa andra ämnen i livsmedel förutsätter (FFS 726/2007).

7. Handels- och industriministeriets förordning om resterna av bekämpningsmedel i barnmat (FFS 1215/2007).

8. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om processhjälpsmedel i livsmedel (FFS 1020/2011).

9. (2016/74) Jord- och skogsbruksministeriets förordning om berikning av homogeniserad skummjölk med D-vitamin (FFS 754/2016).

3§. *Författningar om livsmedelsförpackningar och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel*

Följande riksförfattningar om livsmedelsförpackningar och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel ska tillämpas på Åland:

1. Handels- och industriministeriets beslut om tungmetaller som övergår från förnödenheter som kommer i beröring med livsmedel (FFS 268/1992).

2. Upphävd (2016/74).

3. Handels- och industriministeriets förordning om förnödenheter av plast som kommer i beröring med livsmedel (FFS 141/2005).

4. Handels- och industriministeriets förordning om förnödenheter av plast som kommer i beröring med livsmedel (FFS 181/2005).

5. Handels- och industriministeriets förordning om regenererad cellulosafilem som används vid framställningen av förnödenheter som kommer i beröring med livsmedel (FFS 697/2005).

6. Handels- och industriministeriets förordning om keramiska förnödenheter som kommer i beröring med livsmedel (FFS 165/2006).

7. Handels- och industriministeriets förordning om förnödenheter av plast som kommer i beröring med livsmedel (FFS 762/2006).

8. Handels- och industriministeriets förordning om förnödenheter av plast som kommer i beröring med livsmedel (FFS 1065/2007).

9. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om förnödenheter av plast som kommer i beröring med livsmedel (FFS 107/2009).

10. Social- och hälsovårdsministeriets förordning om informationsmaterial om föda för spädbarn och småbarn (FFS 267/2010).

11. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om förnödenheter av plast som kommer i beröring med livsmedel (FFS 106/2011).

12. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna (FFS 834/2014).

13. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om att märka vissa livsmedel som kraftigt saltade (FFS 1010/2014).

4§. (2016/89) *Författningar om livsmedelshygien*

Följande riksförfattningar om livsmedelshygien ska tillämpas på Åland:

1. Jord- och skogsbruksministeriets beslut om analys- och testmetoder för obehandlad mjölk, mjölk för tillverkning av mjölkbaserade produkter och värmebehandlad konsumtionsmjölk (11/VLA/1998).

2. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om provtagning enligt hygienlagen (3/VLA/2000).

3. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om verksamhet vid första ankomstplatser (FFS 118/2006).

4. Social- och hälsovårdsministeriets förordning om det nationella genomförandet av överenskommen om internationell transport av lättfördärliga livs-

medel och om specialutrustning för sådan transport (FFS 971/2006).

5. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om främmande ämnen i livsmedel av animaliskt ursprung (1/VLA/2007).

6. Statsrådets förordning om livsmedelstillsyn (FFS 420/2011).

7. Statsrådets förordning om vissa verksamheter som är förenade med låg risk för livsmedelssäkerheten (FFS 1258/2011) med avvikelse för vad som enligt 4a § landskapslagen (2007:26) om tillämpning i landskapet Åland av livsmedelslagen gäller för försäljning av kött från frilevande vilt.

8. Statsrådets förordning om utredning av livsmedels- och vattenburna epidemier (FFS 1365/2011), till den del den gäller utredning i enlighet med livsmedelslagen.

9. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om livsmedelshygien i vissa livsmedelslokaler (FFS 1367/2011).

10. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om livsmedelshygien vid primärproduktion av livsmedel (FFS 1368/2011).

11. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om livsmedelshygien vid produktion och överlåtelse av obehandlad mjölk (FFS 699/2013).

12. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om livsmedelshygien i anläggningar (FFS 795/2014).

13. Statsrådets förordning om laboratorier som utför undersökningar enligt livsmedelslagen, foderlagen och hälsoskyddslagen (FFS 152/2015)), till den del den gäller undersökningar i enlighet med livsmedelslagen (FFS 23/2006).

5§. *Författningar om kötthygien*

Följande riksförfattningar om kötthygien ska tillämpas på Åland:

1. Upphävd (2016/74).

2. Jord- och skogsbruksministeriets beslut om bakteriologisk undersökning vid köttbesiktning (1/VLA/2000).

3. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om påvisande med mikrobiologisk metod av mikroblämedelssubstanser vid köttbesiktning (21/VLA/2001).

4. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om undersökning av nöt med avseende på EHEC i slakterier och på djurhållningsplatser (24/VLA/2006).

5. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om kontroll av campylobacter hos broiler (10/VLA/2007).

6. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om åtgärder i anslutning till TSE-sjukdomar som gäller slakterier och styckningslokaler (7/VLA/2009).

7. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om salmonellakontroll i anläggningar inom köttbranschen (FFS 134/2012).

8. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om uppföljning av sjukdomsfrekvens hos svin (6/VLA/2012).

9. Jord- och skogsbruksministeriets förordning om köttbesiktning (FFS 590/2014).

L 13 LL (1988:8) om ... riksförfattningar om konsumentssäkerhet

6 §. Ändringar i riksförfattningar

Ändringar i de i 1 - 5 §§ angivna författningarna ska tillämpas på Åland från den tidpunkt de träder i kraft i riket.

7 §. Förvaltningsuppgifter

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska inom landskapets lagstiftningsbehörighet sköta de förvaltningsuppgifter som enligt 1-5 §§ ska skötas av kommunerna och regionförvaltningsverken och dessutom de av Livsmedelssäkerhetsverkets uppgifter som anges i 3 § 2 mom. landskapslagen (2007:26) om tillämpning i landskapet Åland av livsmedelslagen. (2017/9)

Landskapsregeringen ska inom landskapets lagstiftningsbehörighet sköta övriga uppgifter som enligt 1-5 §§ ska skötas av statliga myndigheter. (2017/9)

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i de i 1-5 §§ angivna författningarna ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

8 §. Språkkrav

Den information som ska finnas på livsmedel som safuförs på Åland ska vara skriven på svenska.

Ikraftträdandebestämmelse (2015:69):

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2015.

Bestämmelserna i 7 § 2 och 3 mom. i den i 3 § 12 punkten angivna förordningen ska tillämpas från och med den 13 december 2016.

Bestämmelserna i 24 och 25 §§ i handels- och industriministeriets förordning om förpackningspåskrifter för livsmedel (1084/2004) ska tillämpas på Åland fram till den 13 december 2016 och bestämmelserna i den i 3 § 13 punkten angivna förordningen ska tillämpas från och med den 13 december 2016.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2011:94) om tillämpning av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien.

Ikraftträdandebestämmelse (2016/74):

Denna förordning träder i kraft den 1 december 2016.

Ikraftträdandebestämmelse (2016/89):

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2017.

Ikraftträdandebestämmelse (2017/9):

Denna förordning träder i kraft den 1 mars 2017.

L 13 Landskapslag (1988:8) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om konsumentssäkerhet (2012/46)

1 §. (1998/111) Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna lag, ska följande riksförfattningar tillämpas i landskapet: (2012/46)

1) (2012/46) konsumentssäkerhetslagen (FFS 920/2011),
2) (2016/17) lagen om kosmetiska produkter (FFS 492/2013),

3) (2012/46) lagen om leksakers säkerhet (FFS 1154/2011) samt

4) (2012/46) lagen om underrättelser till Europeiska kommissionen om marknads kontrollen av vissa produkter som medför risk (FFS 1197/2009).

Ändringar i ovannämnda författningar skall tillämpas i landskapet från den dag de träder i kraft i riket.

2 §. Denna lag tillämpas inte då det i annan landskapslag särskilt är stadgat om förebyggande av risker i 1 § 1 mom. nämnt avseende.

Denna lag tillämpas inte i fråga om sådan näringsutövning som enligt 27 och 29 §§ självstyrelselagen regleras genom rikslagstiftning. (1993/64)

3 §. (2016/27) Landskapsregeringen och Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet övervakar att denna lag och de bestämmelser som har utfärdats med stöd av den följs, i enlighet med vad som följer av denna lag och landskapslagstiftningen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

De förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § 1 mom. 2 punkten och 8 § avsedda författningarna, 8 § till den del den avser i riket utfärdade bestämmelser med stöd av den i 1 § 1 mom. 2 punkten avsedda lagen, ankommer på statens myndigheter ska i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

De förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § 1 mom. 1, 3 och 4 punkterna samt 8 § avsedda författningarna, 8 § till den del den avser i riket utfärdade bestämmelser med stöd av de i 1 § 1 mom. 1, 3 och 4 punkterna avsedda författningarna, ankommer på statens myndigheter ska i landskapet skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

Skyldigheten enligt 8 § i konsumentssäkerhetslagen för verksamhetsutövare att lämna underrättelse om farliga konsumtionsvaror eller konsumenttjänster till Säkerhets- och kemikalieverket ska i landskapet avse en skyldighet för verksamhetsutövare att lämna underrättelse om farliga konsumtionsvaror eller konsumenttjänster till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

4 §. (1995/59) Anvisningar, anteckningar och annan information som enligt de författningar som avses i 1 och 8 §§ skall finnas på vara skall i landskapet vara skrivna åtminstone på svenska, om inte landskapsregeringen av särskilda skäl beviljar undantag från kravet.

5 §. (2012/46) Bestämmelserna i 53 och 54 §§ i konsumentssäkerhetslagen ska inte tillämpas i landskapet. (2016/27)

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen till

1) förvaltningslagen (FFS 434/2003) i 30 § i konsumentssäkerhetslagen avse förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland,

2) språklagen (FFS 423/2003) och samiska språklagen (FFS 1086/2003) i 30 § i konsumentssäkerhetslagen avse 36 § i självstyrelselagen (1991:71) för landskapet Åland,

3) lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) och lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (FFS 13/2003) i 30 § i konsumentssäkerhetslagen avse landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet,

4) viteslagen (FFS 1113/1990) i 45 § i konsumentssäkerhetslagen avse landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen,

5) polislagen (FFS 872/2011) i 46 § i konsumentssäkerhetslagen avse polislagen (2013:87) för Åland,

6) lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet i 47 § i konsument säkerhetslagen avse landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet,

7) kemikalielagen (FFS 744/1989) i 25 § i lagen om leksakers säkerhet avse landskapslagen (1990:32) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier,

8) kemikalielagen i 2 § i lagen om kosmetiska produkter avse landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier,

9) lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet i 16 § i lagen om kosmetiska produkter avse landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet samt

10) viteslagen i 18 § i lagen om kosmetiska produkter avse landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen. (2016/17)

Om det i någon av de i 1 § angivna riksförfattningarna hänvisas till någon av de övriga i 1 § angivna författningarna ska hänvisningen inom landskapets behörighet avse denna lag.

5a §. (2016/27) Med avvikelse från vad som föreskrivs i bestämmelserna i 33 § i konsument säkerhetslagen och i 19 § i lagen om kosmetiska produkter tas för de prestationer som landskapsregeringen och Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet utför enligt denna lag avgifter till landskapet enligt de grunder som anges i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet och i enlighet med landskapslagen (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet tar ut en avgift av verksamhetsutövaren för inspektioner som gäller iakttagandet av beslut som utfärdats med stöd av 34-42 §§ och 44 § i konsument säkerhetslagen.

5b §. (2016/27) Säkerhets- och kemikalieverkets riksfattande tillsynsplan i 20 § i konsument säkerhetslagen motsvaras i landskapet av den verksamhets- och resultatplan som framgår av landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

6 §. (2012/46) I miljö- och hälsoskyddsmyndighetens beslut i ett ärende som avses i denna lag får ändring sökas i enlighet med vad som föreskrivs i 19 § landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet med beaktande av bestämmelserna i 48 och 49 §§ i konsument säkerhetslagen.

7 §. Den som bryter mot bestämmelserna i 4 § straffas med böter.

Inom landskapets behörighet ska utöver straffbestämmelsen i 1 mom. och bestämmelserna i 50 § konsument säkerhetslagen även bestämmelserna om straff för hälsobrott i 44 kap. 1 § strafflagen (FFS 39/1889) tillämpas i landskapet. (2016/17)

Inom landskapets behörighet ska ändringar om straff för brott mot den i 2 mom. angivna bestämmelsen i strafflagen tillämpas från den dag de träder i kraft i riket. (2012/46)

8 §. Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av de lagar som avses i 1 § skall tillämpas i landskapet Åland oförändrade el-

ler med de ändringar landskapsregeringen föreskriver. (1998/111)

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet i landskapsförordning besluta om genomförandet i landskapet av EG:s direktiv rörande angelägenheter som avses i denna lag.

3 mom. upphävt (2012/46).

Se LF (1995:64) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om konsument säkerhet.

Ikraftträdandebestämmelse (2012/46):

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2012.

De tjänsteleverantörer som när denna lag träder i kraft tillhandahåller tjänster i enlighet med 6 § konsument säkerhetslagen ska uprätta ett säkerhetsdokument inom sex månader efter att denna lag rätt ikraft.

Författningar som utfärdats med stöd av den bestämmelse genom vilken lagen om konsumtionsvarors och konsumenttjänsters säkerhet (FFS 75/2004) inom landskapets behörighets gjorts tillämplig i landskapet förblir alltså i kraft ända tills landskapsregeringen upphäver dem.

Inom landskapets behörighet tillämpas bestämmelserna i 25 § lagen om leksakers säkerhet från och med den 20 juli 2013.

Inom landskapets behörighet tillämpas bestämmelserna i lagen om leksakers säkerhet (FFS 287/1997), nedan kallad den upphävda lagen, på sådana leksaker som släppts ut på marknaden före denna lags ikraftträdande. Bestämmelserna i 21 och 22 §§ i den upphävda lagen tillämpas dock på leksaker som har släppts ut på marknaden efter det att denna lag trätt i kraft men innan den i 4 mom. angivna bestämmelsen ska börja tillämpas.

L 14 Landskapsförordning (1995:64) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om konsument säkerhet (2012/48)

1 §. (2016/28) *Författningar om konsument säkerhet*

Inom landskapets behörighet ska följande riksförfattningar, med de avvikelser som anges i denna förordning, tillämpas på Åland:

1) förordningen om brandsäkerhetskrav för stoppade sittmöbler (FFS 743/1990),

2) förordningen om brandsäkerhetskrav för madrasser (FFS 57/1991),

3) förordningen om farliga livsmedelsimitationer (FFS 359/1991),

4) statsrådets förordning om uppgifter som skall lämnas om konsumtionsvaror och konsumenttjänster (FFS 613/2004),

5) statsrådets förordning om säkerställande av barnsäkerheten hos tändare som släpps ut på marknaden och om förbud att på marknaden släppa ut leksaksliknande tändare (FFS 780/2006),

6) statsrådets förordning om maskiners säkerhet (FFS 400/2008),

7) statsrådets förordning om krav på personlig skyddsutrustning som är avsedd att användas av konsumenter (FFS 1101/2009),

L 15 LL (1990:32) om ... riksförfattningar om kemikalier

8) statsrådets förordning om säkerhetsdokument för vissa konsumenttjänster (FFS 1110/2011),

9) statsrådets förordning om leksakers säkerhet (FFS 1218/2011),

10) arbets- och näringsministeriets förordning om vissa krav på de kemiska egenskaperna hos leksaker (FFS 1352/2011),

11) statsrådets förordning om de högsta tillåtna mängderna formaldehyd i vissa textilprodukter (FFS 233/2012) samt

12) statsrådets förordning om förbud mot utsläppande på marknaden av vissa skärverktyg (FFS 683/2013).

2 §. Undantag från tillämpning av bestämmelser i de riksförfattningar som avses i 1 §

Denna förordning tillämpas inte då det i annan landskapslagstiftning särskilt är stadgat om förebyggande av risker i 1 § 1 mom. nämnt avseende. (2006/22)

Denna förordning tillämpas inte i fråga om sådan näringsutövning som enligt 27 och 29 §§ självstyrelselagens regleras genom rikslagstiftning. (2006/22)

3 mom. upphävt (2012/48).

3 §. Ändring i riksförfattning

Ändringar av de författningar som avses i 1 § skall tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

4 §. Språkkrav

Anvisningar, anteckningar och annan information som enligt de författningar som avses i 1 § skall finnas på förpackning skall i landskapet vara skrivna åtminstone på svenska, om inte landskapsregeringen av särskilda skäl beviljar undantag från kravet.

5 §. Förvaltningsmyndigheter

De förvaltningsuppgifter som enligt de författningar som avses i 1 § ankommer på statens myndigheter med undantag för regionförvaltningsverket ska på Åland skötas av landskapsregeringen till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området och inte annat följer av bestämmelser i denna förordning. (2012/48)

De förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § angivna författningarna ankommer på regionförvaltningsverket, kommunerna och kommunala myndigheter ska på Åland handhas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, såvitt fråga är om uppgifter som faller inom landskapets behörighetsområde. (2012/48)

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i de författningar som avses i 1 § skall avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

6 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1995.

L 15 Landskapslag (1990:32) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier (1995/60)

1 §. (2010/41) Inom landskapets behörighet ska kemikalielagen (FFS 599/2013) tillämpas med de avvikelser som följer av denna lag. (2014/24)

Till den del kemikalielagen reglerar sådant som hör till landskapets behörighet ska den tillämpas sådan den

lyder när denna lag träder i kraft. Ändras därefter något i kemikalielagen som hör till landskapets behörighet ska ändringarna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. (1995/60) Anvisningar, anteckningar eller annan information som enligt de författningar som avses i 1 och 4 §§ skall finnas på kemikalie skall i landskapet vara skrivna åtminstone på svenska, om inte landskapsregeringen av särskilda skäl beviljar undantag från kravet.

3 §. (1995/60) De förvaltningsuppgifter som enligt de författningar som avses i 1 och 4 §§ ankommer på närings-, trafik- och miljöcentralen ska i landskapet skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Andra förvaltningsuppgifter som enligt de författningar som avses i 1 och 4 §§ ankommer på statens myndigheter ska i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet på området. Landskapsregeringen kan i förordning till en underlydande myndighet delegera sådana förvaltningsuppgifter. (2014/24)

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i de författningar som avses i 1 och 4 §§ skall avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

3a §. (2014/24) De förvaltningsuppgifter som enligt de författningar som avses i 1 och 4 §§ ankommer på en kommunal myndighet ska i landskapet skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

3b §. (2007/124) Beslut som fattats med stöd av denna lag överklagas enligt bestämmelserna i de författningar som avses i 1 och 4 §§. I miljö- och hälsoskyddsmyndighetens beslut i ärende som avses i denna lag får ändring sökas i enlighet med vad som föreskrivs i 19 § landskapslagen (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

4 §. (1995/60) Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av kemikalielagen ska tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver. (2010/41)

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet i landskapsförordning besluta om genomförandet i landskapet av EG:s direktiv rörande angelägenheter som avses i denna lag.

3 mom. upphävt (2010/41).

Se LF (2012:44) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om kemikalier. Se även LL (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor och LF (2007:99) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.

5 §. (2011/45) Utöver straffbestämmelserna i 59 § kemikalielagen ska bestämmelserna i 44 kap. 1 § 3 punkten strafflagen (FFS 39/1889) om hälsobrott tillämpas i landskapet. Dessutom ska den som uppsåtligen eller

av grov oaktsamhet framställer, överlåter, transporterar, använder, behandlar eller förvarar ett ämne, ett preparat, en blandning, en produkt eller ett föremål eller använder en anordning i strid med (2014/24)

1) denna lag,

2) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG (REACH-förordningen),

3) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 (CLP-förordningen) eller

4) bestämmelser som utfärdats med stöd av dem så att gärningen är ägnad att förorena miljön, orsaka andra motsvarande skadliga förändringar i miljön, skräpa ned miljön eller försaka fara för hälsan dömas till straff enligt 35-38 §§ landskapslagen (2008:124) om miljöskydd. Därvid tillämpas även 40a § samma lag om juridiska personers straffansvar.

Bestämmelser om straff för miljöförstöring finns i 9 kap. landskapslagen (2008:124) om miljöskydd samt i 9 kap. vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland. (2014/24)

6§. Denna lag träder i kraft den 1 september 1990. Genom lagen upphävs landskapslagen (1982:20) den 21 april 1982 angående tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande bekämpningsmedel.

Ikraftträdandebestämmelse (2010/41):

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

De förordningar och beslut som utfärdats med stöd av landskapslagen (1990:32) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier sådan den lyder innan denna lag träder i kraft, förblir dock i kraft till dess att den utsatta giltighetstiden för dem utgår eller till dess landskapsregeringen upphäver dem.

L 16 Landskapsförordning (2012:44) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om kemikalier

1 §. Tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som anges i denna förordning ska följande riksförfattningar om kemikalier tillämpas på Åland:

1) kemikalieförordning (FFS 675/1993),

2) social- och hälsovårdsministeriets förordning om förpackning och märkning av biocidpreparat (FFS 422/2000),

3) (2016/22) statsrådets förordning om biocidprodukter (FFS 418/2014),

4) (2016/22) miljöministeriets förordning om ansökningar och anmälningar gällande biocidprodukter och deras verksamma ämnen (FFS 419/2014),

5) social- och hälsovårdsministeriets förordning om grunderna för klassificering samt märkning av kemikalier (FFS 807/2001),

6) miljöministeriets förordning om ansökan om godkännande eller registrering av biocidpreparat och om tillbakadragande av sådana från marknaden och särskilda villkor för dem (FFS 20/2008),

7) social- och hälsovårdsministeriets förordning om lämnande av uppgifter om kemikalier (FFS 553/2008),

8) social- och hälsovårdsministeriets förordning om förpackning och märkning av biocidpreparat (FFS 422/2000),

9) social- och hälsovårdsministeriets förordning om kemikalier som avses i bilaga VI till CLP-förordningen (FFS 5/2010),

10) social- och hälsovårdsministeriets förordning om barnskyddande förslutningar och kännbara varningsmärkningar på emballage för farliga kemikalier (FFS 414/2011),

11) (2014/25) statsrådets förordning om detaljförsäljning av kemikalier (FFS 2013/644) samt

12) social- och hälsovårdsministeriets förordning om lämnande av uppgifter om mängder in fråga om kemikalier (FFS 1155/2011).

Ändringar av de riksförfattningar som anges i 1 mom. ska tillämpas på Åland från det att de träder i kraft i riket.

2 §. Hänvisningar

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i de ovannämnda författningarna ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

Ikraftträdandebestämmelse (2012:44):

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2012.

Genom denna förordning upphävs 1 § landskapsförordningen (2007:99) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.

Ikraftträdandebestämmelse (2016/22):

Denna förordning träder i kraft den 1 maj 2016.

L 17 Landskapslag (1978:52) om tobak och relaterade produkter (2016/52)

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Syftet med denna lag är att begränsa det för hälsan skadliga bruket av tobaksprodukter och relaterade produkter samt att minska de skadeverkningar bruket orsakar och samtidigt öka trivseln och välbefinnandet för dem som inte nyttjar tobaksprodukter. I denna lag avses med

1) *tobaksprodukter* produkter som kan förbrukas och som helt eller delvis består av tobak, även genetiskt modifierad sådan samt med

2) *relaterade produkter* i tobaksdirektivet avsedda elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare med eller utan nikotin samt örtprodukter för rökning. (2016/52)

Det ankommer på de organ, som är ansvariga för den förebyggande hälsovården, att genom saklig upplys-

L 17 LL (1978:52) om tobak och relaterade produkter

ningsverksamhet bland medborgarna verka för minskad användning av tobaksprodukter överhuvudtaget.

Denna lag tillämpas inte på tobaksprodukter som betraktas som läkemedelspreparat eller gifter. (1992/38)

I rikslagstiftningen finns bestämmelser om arbetstagaras arbetsskydd i lokaler där tobaksprodukter används. (2007/4)

I denna lag avses med *tobaksdirektivet* Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/40/EU om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter och om upphävande av direktiv 2001/37/EG. (2016/52)

Frågor om införsel och gränsöverskridande distansförsäljning regleras i rikslagstiftning. (2016/52)

2 kap. Begränsningar för marknadsföring, saluhållande och nyttjande av tobaksprodukter och relaterade produkter (2016/52)

1a §. (2016/52) Om inte annat särskilt föreskrivs ska vad som i detta kapitel föreskrivs om begränsningar för innehav, marknadsföring, saluhållande och nyttjande av tobaksprodukter vara tillämpligt också avseende elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare och örtprodukter för rökning.

1b §. (2016/52) Tobaksprodukter eller relaterade produkter får inte yrkesmässigt säljas eller på annat sätt överlåtas om inte näringsidkaren först har anmält verksamheten till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Av en anmälan ska framgå sökandens namn eller samslutningens firma och kontaktuppgifter, företags- och organisationsnummer samt adressen till den plats där produkterna ska säljas. Näringsidkaren ska underrätta Ålands hälso- och miljöskyddsmyndighet om en uppgift som har givits i anmälan ändras eller om försäljningen upphör.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet upprätthåller ett register med de uppgifter som avses i 1 mom.

2 §. Tobaksprodukter eller relaterade produkter får inte säljas eller på annat sätt överlåtas till den som inte har fyllt 18 år. Vid behov ska försäljaren förvissa sig om kundens ålder. (2016/52)

Den som inte har fyllt 18 år får inte inneha tobaksprodukter eller relaterade produkter. (2016/52)

Automat för försäljning av tobaksprodukter skall placeras så att förbudet mot försäljning till unga personer inte överträds.

Ombord på i landskapet hemmahörande fartyg som i huvudsak färdas i internationell trafik och som regelbundet används i passagerartrafik får tobaksprodukter inte säljas i automat. (1997/64)

Tidigare 2-3 mom. har blivit 3-4 mom. genom (2016/52).

2a §. (2007/101) Det är förbjudet att sälja eller på annat sätt i näringsverksamhet överlåta tobak som är avsedd för användning i munnen. Dessutom är det förbjudet att på annat sätt på marknaden släppa ut tobak för användning i munnen. Med tobak som är avsedd för användning i munnen avses alla produkter för användning i munnen, utom sådana som är avsedda att rökas eller tuggas, och som helt eller delvis är framställda av tobak

i pulver- eller partikelform eller i någon kombination av dessa former, särskilt i portionspåsar eller porösa påsar, eller i en form som påminner om ett livsmedel.

2b §. (2016/52) Tillverkare, importörer och distributörer av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska upprätthålla ett system för att samla in information om alla misstänkta skadliga effekter som dessa produkter har på människors hälsa (egenkontroll). Tillverkare och importörer ska genomföra sådana analyser av tobaksprodukter som avses i tobaksdirektivets artikel 6. Om en tillverkare, importör eller distributör av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare anser eller har skäl att förmoda att en sådan produkt som denne har i sin besittning och som är avsedd att släppas ut på marknaden eller som har släppts ut på marknaden, inte är förenlig med tobaksdirektivets krav, ska denne omedelbart vidta de förbättrande åtgärder som är nödvändiga för att produkten ska bli förenlig med kraven eller dra tillbaka eller återkalla produkten från marknaden.

En i 1 mom. avsedd ekonomisk aktör ska i sådana fall som avses i 1 mom. omedelbart underrätta Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet och ge detaljerade uppgifter särskilt om risker för människors hälsa och säkerhet och de eventuella förbättrande åtgärder som har vidtagits samt om resultaten av dessa förbättrande åtgärder.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta närmare om vad den egenkontroll som avses i 1 mom. ska omfatta och om genomförandet av egenkontrollen.

2ba §. (2016/52) Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska offentliggöra de uppgifter som lämnas i enlighet med artiklarna 5.1, 6.1, 20.2, 20.8 och 22.1 i tobaksdirektivet på en webbplats, med beaktande av vad tillverkaren eller importören i enlighet med 5b § 2 mom. betraktar som affärshemligheter och begärt ska hållas hemligt.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet har rätt att till en behörig riksmyndighet lämna de uppgifter som avses i 1 mom. inräknat sådana uppgifter som rör tillverkarens eller importörens affärshemligheter för vidarebefordran till en berörd institution inom den Europeiska unionen eller till ett annat medlemsland inom den Europeiska unionen, om det behövs för tillsynen och uppföljningen av den Europeiska unionens bestämmelser.

2c §. Upphävd (2016/52).

3 §. Reklam för tobaksprodukter eller relaterade produkter är förbjuden. Förbudet gäller inte reklam i utländska tryckalster vars huvudsakliga ändamål är annat än att göra reklam för tobaksprodukter eller relaterade produkter och inte tryckalster som tillhandahålls ombord på i landskapet hemmahörande fartyg som huvudsakligen färdas i internationell trafik. (2016/52)

Alla former av reklam eller annan försäljningsfrämjande verksamhet för tobaksprodukter eller för andra produkter än tobaksprodukter, som sker i sådana televisionsprogram som avses i landskapslagen (2011:95) om radio- och televisionsverksamhet, är förbjuden om den är utformad så att den är ägnad att främja bruket av tobaksprodukter. (2011/96)

4 §. (1992/38) Tobaksrökning är förbjuden:

1) i utrymmen avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn, för idrottsverksamhet samt för hälso- och sjukvård,

1a) (2007/4) på utomhusområden som främst är avsedda för personer som inte fyllt arton år och som hör till utrymmen avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn,

2) i allmänna kommunikationsmedel samt i utrymmen som står till förfogande för resande med allmänna kommunikationsmedel,

3) i allmänna utrymmen hos myndigheter, ämbetsverk och andra offentliga inrättningar,

4) (2007/4) i enskilda arbetsrum och andra utrymmen där arbete som omfattas av arbetarskyddslagen (FFS 738/2002) utförs, då två eller flera arbetstagare brukar vistas där,

5) (2007/4) i utrymmen där en offentlig nöjeställning som avses i landskapslagen (1969:28) om offentliga nöjeställningar och en allmän sammankomst som avses i lagen om sammankomster (FFS 530/1999) anordnas samt i de utrymmen som de som deltar i ovan avsedda tillställningar behöver passera eller besöka samt

6) (2007/4) i restaurang och annat serveringsutrymme där servering i förvärvssyfte sker av mat eller förfriskningar, utom när sådan servering sker utomhus.

2-3 mom. upphävda (2007/4).

4a §. (2007/4) Särskilda utrymmen för rökning kan reserveras i anslutning till de i 4 § 1-6 punkten avsedda utrymmena. Särskilda utrymmen för rökning kan dock inte reserveras i anslutning till utrymmen avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn. Med undantag av i anslutning till särskilda utrymmen för patienter kan inte särskilda utrymmen för rökning reserveras i anslutning till utrymmen avsedda för hälso- eller sjukvård. I utrymme som avses i 4 § 4 punkten är rökning alltid förbjuden om utrymmet är avsett för regelbunden kundkontakt.

4b §. (2007/4) Om en näringsidkare tillåter tobaksrökning i sin serveringsrörelses utomhusutrymme eller inom något annat område utomhus som är i dennes besittning, skall denne tillse att tobaksrök inte sprider sig till serveringsrörelsens lokaler genom öppna fönster, dörrar eller andra öppningar eller via ventilationen.

Med avvikelse från bestämmelserna i 4 § kan rökning tillåtas i gästers tillfälliga bostadsrum på hotell eller andra inkvarteringsrörelser samt i restauranger och andra förplågnadsrörelser i fartyg i internationell sjötrafik vilkas serveringsutrymme är mindre än 50 kvadratmeter. Av den del av ett serveringsutrymme som är större än 50 kvadratmeter får högst 50 procent reserveras för rökare. Tobaksrök får då inte sprida sig till det område där tobaksrökning är förbjuden. Om flera serveringsutrymmen ingår i en serveringshelhet betraktas de som delar i en serveringsrörelse. Med serveringsutrymme avses utrymme reserverat för intagande av mat och dryck som serveras där.

4c §. (2007/4) Tobaksrökning i serveringsrörelsers lokaler kan tillåtas endast i separata röktrum som godkänts

för tobaksrökning. Tobaksrök får härvid inte sprida sig till det område där tobaksrökning är förbjuden. Det är förbjudet att servera och inta mat och dryck i röktrum.

4d §. (2007/4) Näringsidkaren skall göra en plan för egenkontroll där det framgår hur man säkerställer att rökrummet är funktionellt och hur förhållandena och ordningen i rökrummet kan övervakas utifrån.

Landskapsregeringen kan besluta närmare om sådana dimensioneringskrav, byggnadstekniska krav och funktionella krav på röktrum som är ändamålsenliga med hänsyn till de risker och olägenheter som är förbundna med tobaksrök. Landskapsregeringen kan också besluta närmare om vad den egenkontroll som avses i 1 mom. skall omfatta och om genomförandet av egenkontrollen.

5 §. (1992/38) Den som innehar lokal där tobaksrökning held eller delvis är förbjuden enligt denna lag eller med stöd av den utfärdade förbud ansvarar för att förbudet genomförs och iakttas och för att anvisningar om förbudet finns synligt uppsatta i de utrymmen som berörs.

Den som röker i utrymme som avses i 1 mom., och som fortsätter med detta trots tillsägelse av innehavaren eller någon som företräder denna, får avvisas från utrymmet om detta inte med beaktande av omständigheterna är oskäligt.

Polisman är skyldig att vid behov lämna handräddning vid avvísning av tobaksrökare.

2a kap. Kapitelrubriken upphävd (2016/52).

5a §. (2016/52) I landskapet tillämpas tobaksdirektivets bestämmelser om tillverkning, presentation, rapportering, ingredienser och tillsatser, analyser samt försäljning av tobaksprodukter och relaterade produkter.

Den som för saluhållande i landskapet tillverkar eller importerar tobaksprodukter eller relaterade produkter ska tillse att

a) produkternas förpackningar med användande av åtminstone det svenska språket är försedda med korrekt information, utformning och hälsovarningar, varvid i riket med stöd av lag utfärdade bestämmelser om sådan information, utformning och hälsovarningar är tillämpliga,

b) produkternas förpackningar är försedda med hälsovarningar i form av text och bild, information om rökavvänjning samt unik identitetsmärkning, säkerhetsmärkning och att förpackningarna är registrerade i enlighet med bestämmelserna i tobaksdirektivets artiklar 15 och 16 samt i överensstämmelse med de i riket med stöd av lag utfärdade bestämmelserna om sådan märkning och registrering,

c) utsläppsnivåer undersöks i produkterna samt att återkommande kvalitetskontroller görs av ingredienser i produkterna, varvid utsläppsnivåer och halter av ingredienser ska vara testade och godkända i enlighet med tobaksdirektivets krav på godkända laboratorier för att produkterna ska få saluhållas,

d) alla tillgängliga marknadsundersökningar och studier av enskilda konsumentgruppers preferenser lämnas till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet,

e) försäljningsvolymerna årligen rapporteras till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, varvid försäljningsvolymerna ska anges per varumärke och produkttyp så-

L 17 LL (1978:52) om tobak och relaterade produkter

som antal sålda styckförpackningar av visst slag eller såsom sålda produkter i kilogram samt att

f) de erforderliga uppgifterna om produkterna som avses i denna lag och i artiklarna 5, 6, 20 och 22 i tobaksdirektivet ska lämnas till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

Det är förbjudet att saluhålla

1) cigaretter och rulltobak med en karakteristisk smak eller doft av annat än tobak, eller som innehåller tillsatser som i betydande eller mätbar omfattning förstärker tobaksproduktens beroendeframkallande eller hälsofarliga egenskaper,

2) elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som har tillförts karakteristisk smak eller doft av annat än tobak, som inte är barn- och manipulationssäkra, som inte är skyddade mot skador eller läckage och som inte har en mekanism som säkerställer påfyllning utan läckage eller som annars inte är förenliga med kraven i artikel 20.3 i tobaksdirektivet,

3) tobaksprodukter och relaterade produkter med sådana tillsatser som avses i tobaksdirektivets artiklar 7.6 och 7.7 och vars saluhållande medlemsländerna i enlighet med artikeln ska förbjuda samt

4) påfyllningsbehållare som rymmer mer än 10 milliliter eller elektroniska engångscigaretter som rymmer mer än 2 millimeter.

5b §. (2016/52) Tillverkare och importörer ska i enlighet med bestämmelserna i artiklarna 5 och 7 i tobaksdirektivet, årligen före utgången av november månad, för varje märke och typ av tobaksprodukt till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet lämna en förteckning med uppgifter om de ingredienser och de kvantiteter av dessa som ingår i en produkt som används vid tillverkning av tobaksprodukter. Tillverkaren eller importören ska när en sådan förteckning lämnas särskilt ange vilka av uppgifterna i förteckningen som denne betraktar som affärshemligheter och begära att dessa hålls hemliga.

5c §. (2016/52) Nya tobaksprodukter och nya relaterade produkter som en tillverkare eller en importör avser att släppa ut på marknaden ska anmälas till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet i enlighet med bestämmelserna i artiklarna 19, 20 och 22 i tobaksdirektivet. Till en sådan anmälan ska fogas sådana vetenskapliga studier samt andra relevanta undersökningar och information om produkten som krävs i enlighet med tobaksdirektivet. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan med beaktande av tobaksdirektivet kräva att en tillverkare eller en importör utför ytterligare undersökningar eller lämnar ytterligare information om de nya produkter som de avser att släppa ut på marknaden.

3 kap. Ledning och övervakning

6 §. Den allmänna ledningen och övervakningen av att denna lag och med stöd därav utfärdade föreskrifter iakttages, ankommer på landskapsregeringen.

Lokal övervakande myndighet är Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. (2007/125)

7 §. Representanter för i 6 § avsedda myndigheter är berättigade att i övervakningssyfte vinna tillträde till plats där tobaksprodukt tillverkas, förpackas, lagras och säljes.

8 §. (2007/125) Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska på eget initiativ eller på grund av anmälan förrätta inspektion av lagrings- och försäljningsplatser för tobaksprodukter och relaterade produkter, övervaka försäljningen av tobaksprodukter och relaterade produkter samt genomförande och efterlevnad av rökningförbud och -restriktioner. (2016/52)

Konstaterar miljö- och hälsoskyddsmyndigheten att verksamhet som strider mot denna lag förekommer, skall den uppmana vederbörande att upphöra därmed inom av myndigheten utsatt, skälig tid. Sker ej rättelse skall myndigheten underrätta landskapsåklagaren här om.

Konstaterar miljö- och hälsoskyddsmyndigheten att innehavare underlåter att fullgöra sin skyldighet att genomföra rökförbud, skall den uppmana innehavaren att fullgöra sin skyldighet inom viss tid. Sker inte rättelse inom den förelagda tiden skall myndigheten vid vite ålägga innehavaren att genomföra rökförbud.

4 kap. Upphävt (2016/52).

9-10 §§. Upphävda (2016/52).

5 kap. Särskilda bestämmelser

11 §. Tillverkare, importör och försäljare av tobaksprodukter och relaterade produkter ska till landskapsregeringen eller Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet vid anfordran utan kostnad lämna nödvändiga uppgifter och utredningar. (2016/52)

Lämnas i 1 mom. avsedda uppgifter och utredningar icke inom föreskriven tid, kan landskapsregeringen ålägga vederbörande att vid vite fullgöra sina skyldigheter.

I 2 mom. avsett vite utdömes av allmän domstol på yrkande av landskapsregeringen.

12 §. Personer som deltar i den lednings- och övervakningsverksamhet som avses i denna lag får icke för utomstående yppa eller till enskild fördel använda det som de vid fullgörandet av åligganden enligt denna lag erfarit om näringsutövares affärs- eller yrkeshemligheter.

13 §. Den som säljer tobaksprodukter eller relaterade produkter i strid med bestämmelserna i 2, 2a, 2b, 5a, 5b och 5c §§ eller som placerat en automat så att försäljning till personer under 18 år inte förhindras, ska för *förseelse vid försäljning av tobaksprodukter eller relaterade produkter* dömas till böter. (2016/52)

Den som bedriver verksamhet i strid med bestämmelserna i 3 § ska för *brott vid marknadsföring av tobaksprodukter eller relaterade produkter* dömas till böter och, om det är ändamålsenligt, åläggas att avlägsna reklamen eller upphöra med verksamheten. (2016/52)

Åtal får inte väckas för ett brott som avses i denna paragraf, om inte miljö- och hälsoskyddsmyndigheten anmält brottet till åtal. (2007/125)

13a §. (1992/38) Den som röker där tobaksrökning, användning av elektroniska cigaretter eller rökning med örtprodukter för rökning är förbjuden enligt denna lag och som fortsätter med detta trots tillsägelse av innehavaren eller någon som företräder denna ska för *rökning/förseelse* dömas till böter. (2016/52)

Åtal får inte väckas för ett brott som avses i 1 mom. om inte innehavaren av utrymmet anmält brottet till åtal.

14 §. Den som bryter mot bestämmelserna i 12 § skall för *brott mot tystnadsplikt* dömas till böter eller till fängelse i högst ett år, om inte strängare straff för gärningen stadgas på något annat ställe i lag.

Åtal får inte väckas för ett brott som avses i 1 mom. om inte målsäganden anmält brottet till åtal eller ett betydande allmänt intresse kräver att åtal väcks.

15 §. (2016/52) Den ekonomiska fördel som till följd av brott som avses i 13 § tillfallit gärningsmannen eller den för vilken han handlat ska dömas förverkad. Kan fördelen inte noggrant beräknas, ska den med beaktande av verksamhetens art och omfattning uppskattas. Tobaksprodukt eller relaterad produkt som saluförts i strid med 2 § eller dess värde ska dömas förverkad, om detta inte med beaktande av att förseelsen är ringa kan anses oskäligt.

16 §. Beslut som förvaltningsmyndighet fattat med stöd av denna lag kan verkställas oavsett besvär. Besvärsmyndighet är likväl berättigad att förbjuda eller

avbryta verkställigheten av beslutet intill dess besvären avgjorts genom utslag som vunnit laga kraft.

17 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

Ikraftträdandebestämmelse (2016/52):

Denna lag träder i kraft den 1 november 2016.

Bestämmelserna om hälsovarningar i form av text och bild, unik identitetsmärkning och säkerhetsmärkning i 5b §, tillämpas avseende cigaretter och rulltobak från och med den 19 maj 2019 och avseende andra tobaksprodukter och relaterade produkter från och med den 20 maj 2024.

Bestämmelserna om förbud att saluhålla cigaretter eller rulltobak vilka har tillförts karakteristisk smak eller doft av annat än tobak som avses i 5a § 3 mom. 1 punkten tillämpas från och med den 20 maj 2020.

En anmälan som avses i 1b § ska ha lämnats till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet inom 6 månader efter denna lags ikraftträdande.

Djurskydd

L 18 Djurskyddslag (1998:95) för landskapet Åland

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Lagens syfte

Syftet med denna lag är att säkerställa att djur skyddas mot lidande samt att främja djurs välbefinnande.

2 §. (2013/76) Tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om hur djur ska behandlas och hanteras. Lagen är tillämplig på alla djur.

Vid tillämpningen ska dessutom iakttas vad som bestäms särskilt om avel, artificiell reproduktion av djur, skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål, jakt, fiske, naturvård och hälsovård samt vad som bestäms om genteknik i rikslagsstiftningen.

3 §. Grundläggande principer

Djur skall behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom. Djurens hälsa skall främjas och hänsyn skall tas till djurens fysiologiska och beteendemässiga behov. Djuren skall dessutom ges möjlighet till naturligt beteende.

Det är förbjudet att utsätta djur för onödigt lidande. Med onödigt lidande avses lidande som inte står i proportion till den nytta som erhålls. Med nytta avses endast nytta för djuret i fråga eller en godtagbar samhällelig nytta.

Djur får inte utsättas för sjukdom förutom med iakttagande av bestämmelserna i landskapslagen (2013:75) om tillämpning av lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål. (2013/76)

4 §. Uppsiktsskyldighet

Vårdnadshavare och andra som har uppsikt över barn som inte har fyllt 15 år ansvarar för att barnet inte behandlar djur på ett sätt som strider mot denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

2 kap. Djurhållning

5 §. Utrymmen för djur

Utrymmen där djur hålls skall ge djuren tillräckligt utrymme, ljus och skydd samt hållas rena och i övrigt vara anpassade till djurartens behov. Det är förbjudet att hålla djur på ett sätt som utsätter dem för onödigt lidande.

Genom landskapsförordning utfärdas närmare bestämmelser om utrymmen för djurhållning.

6 §. Tillsyn och skötsel av djur

Djur skall ges tillräckligt med lämplig föda, vätska och skötsel samt ges tillräcklig tillsyn. Djur som är i människans vård får inte överges. Djur som insjuknat skall ges ändamålsenlig vård.

Genom landskapsförordning utfärdas närmare bestämmelser om de krav som ställs på tillsynen och skötseln av djur.

6a §. (2004/42) Uppdragsgivares ansvar

Den som anställer eller anlitar någon för skötsel eller tillsyn av djur skall se till att den som anställs eller anlitas har fått råd och anvisningar om hur djuren skall skötas med beaktande av gällande djurskyddsbestämmelser.

6b §. (2011/34) Behörigheten för dem som håller slaktkycklingar

En fysisk person som håller slaktkycklingar och ansvarar för skötseln av minst 500 fåglar ska ha en ut-

L 18 Djurskyddslag (1998:95)

bildning som minst motsvarar en av behörig nationell myndighet fastställd examen inom lantbruksbranschen, med köttfjäderfä som specialiseringsområde. Med slaktkyckling avses en fågel av arten *Gallus gallus* som föds upp för slakt.

6c §. (2011/34) *Bokföring av produktionsdjur*

Den som äger eller håller produktionsdjur ska föra bok över den medicinska behandling som givits produktionsdjuren och över antalet döda djur.

Bokföringen över den medicinska behandlingen ska bevaras minst fem kalenderår och bokföringen över antalet döda djur minst tre år efter utgången av det år då den senaste anteckningen om ett djur gjordes i bokföringen. Bokföringen ska på begäran uppvisas för de myndigheter och den djurskyddsövervakare som nämns i 44 och 45 §§.

Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser om bokföringen över antalet döda djur utfärdas.

7 §. *Behandling av djur*

Det är förbjudet att överanstränga djur, att dressera dem oskäligt strängt och att behandla dem alltför hårdhänt. Djur får inte hållas bundna på ett sådant sätt att de utsätts för onödigt lidande. Djur skall ges tillräcklig rörelsefrihet och möjlighet till vila.

Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser utfärdas om sådan behandling av djur som är förbjuden.

8 §. *Operativa ingrepp m.m.*

Det är förbjudet att göra operativa ingrepp på djur såvida det inte är befogat av veterinärmedicinska skäl.

Operativa ingrepp på djur får endast utföras av veterinär. Detsamma gäller för annan behandling i syfte att förebygga, påvisa, lindra eller bota sjukdom eller skada hos ett djur. Om det lidande som behandlingen vållar är obetydligt eller om behandlingen är så brådslande att veterinär inte hinner tillkallas kan den dock utföras även av någon annan än en veterinär.

Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser utfärdas om undantag från 1 och 2 mom. Undantag får dock inte medges för åtgärder vars syfte är att ändra ett djurs utseende eller att göra det stumt. Landskapsregeringen kan förbjuda att djur används vid tävlingar eller förevisas om de har utsatts för operativa ingrepp som är förbjudna enligt denna lag.

9 §. *Avel och genteknik*

Vid avel skall djurs hälsa och andra djurskyddssynpunkter beaktas.

Sådan avel och användning av avelsmetoder som kan utsätta djur för lidande eller som kan medföra betydande men för djurs hälsa eller välbefinnande är förbjuden. Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser utfärdas om djurskyddskrav vid avel.

Utöver vad som bestäms i 1 mom. är det förbjudet att använda genteknik i syfte att förändra djurproduktionsens kvantitet eller kvalitet, om det kan inverka menligt på djurs hälsa eller välbefinnande. I övrigt gäller vad som i rikslagstiftningen stadgas om genteknik.

10 §. *Påverkande av djurs prestationsförmåga*

Det är förbjudet att påverka djurs prestationsförmåga på konstgjord väg med läkemedel eller andra motsva-

rande ämnen eller preparat. Det är också förbjudet att påverka djurs prestationsförmåga genom att använda redskap eller anordningar på ett sådant sätt att djuren utsätts för lidande.

Vid misstanke om att sådana ämnen, preparat, redskap eller anordningar som avses i 1 mom. har använts har en djurskyddsansvarig tjänsteman vid Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet rätt att få tillträde till de utrymmen där djuren hålls samt att ta de prov som behövs. Djurens ägare eller innehavare är skyldig att bistå tjänstemannen vid provtagningen och att ge de upplysningar som behövs för tillsynen. (2007/126)

11 §. *Ökande av djurs produktionsförmåga*

Det är förbjudet att öka djurs produktionsförmåga på konstgjord väg med läkemedel eller andra motsvarande ämnen eller preparat, om det inte kan visas att dessa inte åsamkar men för djurens hälsa eller välbefinnande.

Vid misstanke om att sådana ämnen eller preparat som avses i 1 mom. har använts skall 10 § 2 mom. tillämpas.

12 §. *Tvångsmatning av djur*

Djur får inte tvångsmatas i gödningsssyfte eller för att öka produktionen.

13 §. *Redskap, anordningar och ämnen*

Redskap, anordningar eller ämnen som är avsedda för djur och som uppenbart kan utsätta djuren för onödigt lidande får inte införas till landskapet, tillverkas, säljas, överlåtas eller användas.

Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser utfärdas om vilka redskap, anordningar och ämnen som skall anses utsätta djur för onödigt lidande.

14 §. (2013/76) *Tagande av vilda däggdjur och fåglar ur deras naturliga omgivning*

Vilda däggdjur och fåglar får inte tas ur sin naturliga omgivning för att hållas i fångenskap, såvida det inte är fråga om djur som ska hållas i djurgård, farmuppfödning för att producera kött, ägg eller avelsdjur för kött- eller äggproduktion eller farmuppfödning i viltvårdssyfte. Vilda däggdjur och fåglar får dock tas om hand för tillfällig sjukvård eller annat godtagbart tillfälligt behov eller med iakttagande av lagstiftningen om användning av djur för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål.

Ett djur som tagits om hand tillfälligt ska återföras till sin naturliga omgivning då dess tillstånd möjliggör detta. Om djuret inte kan återföras till sin naturliga omgivning och vården av det inte kan ordnas ska djuret avlivas.

15 §. *Sjuka eller skadade djur*

Då ett sjukt eller skadat djur överläts skall mottagaren underrättas om sjukdomen eller skadan.

Den som påträffar ett husdjur eller annat djur som är i människans vård och som är sjukt, skadat eller annars i hjälplöst tillstånd skall själv hjälpa djuret eller göra anmälan därom till djurets ägare eller skötare eller till polisen eller till djurskyddsansvarig tjänsteman vid Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. (2007/126)

Är det oskäligt svårt att göra en anmälan som avses i 2 mom. och är djuret i sådant tillstånd att det är uppenbart grymt att hålla det vid liv, får det avlivas. Om detta skall utan dröjsmål göras en anmälan som avses i 2 mom.

Vilda djur som är sjuka, skadade eller annars i hjälplöst tillstånd bör hjälpas. Är djuret i sådant tillstånd att det är uppenbart grymt att hålla det vid liv, får djuret avlivas. Om avlivning av vilda däggdjur och fåglar som är sjuka, skadade eller annars i hjälplöst tillstånd gäller vad som stadgas i jaktlagen (1985:31) för landskapet Åland.

16 §. *Tillvaratagna djur*

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska ordna förvaring och tillfällig skötsel av herrelösa hundar, katter och andra små motsvarande sällskaps- och hobbydjur som tillvaratagits. Tillvarataget husdjur ska förvaras minst 15 dagar, varefter djuret kan säljas, överlåtas på annat sätt eller avlivas. Beslut om försäljning, överlåtelse och avlivning fattas vid Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, som också verkställer en eventuell avlivning. (2011/34)

Djurägaren eller -innehavaren är skyldig att ersätta kostnaderna för förvaring, skötsel och eventuell avlivning av djur som tillvaratagits.

Tidigare 3 mom. har blivit 2 mom. genom (2011/34).

17 §. (2013/76) *Djurtävlingar*

Djur får inte användas i rollen som tävlande i tävlingsverksamhet på ett sådant sätt att de utsätts för lidande. Om det finns risk för att djur vid en tävling kan utsättas för lidande ska arrangören på egen bekostnad kalla en veterinär till tävlingen. Veterinären ska övervaka att denna lag och med stöd av den utfärdade bestämmelser följs vid tävlingen. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan vid behov bestämma att en veterinär ska kallas till en tävling på arrangörens bekostnad.

Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser utfärdas om att viss tävlingsverksamhet alltid ska övervakas av veterinär såsom avses i 1 mom.

18 §. *Övervakning av djurtävlingar*

En veterinär som kallats till en tävling skall förbjuda användningen av ett djur i tävlingen om det finns grundad anledning att misstänka att djuret används i strid med denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

Om djurets ägare eller innehavare inte följer av veterinären meddelat förbud är tävlingsarrangören skyldig att förhindra att djuret deltar i tävlingen. Tävlingsarrangören kan i detta syfte avbryta tävlingen eller omhänderta djuret under den tid tävlingen pågår. Polisen skall vid behov ge tävlingsarrangören handräckning för verkställande av förbudet.

19 §. *Andra tillställningar där djur testas*

Med djurtävlingar likställs vid tillämpningen av 17 och 18 §§ tillställningar där djurs avelsvärde, bruksvärde eller andra egenskaper testas på ett sätt som kan utsätta djur för lidande.

20 §. (2013/76) *Fotografering, filminspelning samt förevisning av djur*

Djur får inte användas vid fotografering, filminspelning, föreställning eller någon annan förevisning som anordnas för allmänheten på ett sådant sätt att de utsätts för lidande.

Utän hinder av bestämmelserna i 1 mom. kan Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet på ansökan bevilja

tillstånd att använda djur vid fotografering eller filminspelning om det finns särskilda skäl och djuret endast kan utsättas för lindrigt lidande. Myndigheten kan till tillståndet foga villkor som behövs med avseende på djurskyddet. Om villkoren inte iakttas kan tillståndet återkallas.

21 §. (2013/76) *Överlåtelse av djur som pris*

Det är förbjudet att överlåta djur som pris vid lotterier och tävlingar. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan dock på ansökan bevilja tillstånd att överlåta djur som pris om det finns särskilda skäl.

22 §. *Rörlig handel*

Det är förbjudet att idka rörlig handel med djur.

3 kap. *Djurtransporter*

23 §. *Allmänna principer*

Transport av djur skall ske på ett sådant sätt att djuren inte utsätts för onödigt lidande. Under transporten skall djuren skyddas mot skada och sjukdom. Djur som är i sådant tillstånd att transporten kan utsätta dem för onödigt lidande får inte transporteras.

24 §. *Behandling av djur vid transport*

Vid transport, inberäknat lastning och avlastning, skall djur behandlas lugnt och de får inte skrämmas eller hetsas upp. Djurens naturliga beteende, såsom flockinstinkten, skall i största möjliga utsträckning utnyttjas vid lastning och avlastning.

Djur skall stå under tillräcklig tillsyn under transport och deras välbefinnande skall tillgodoses. Djur skall ges vätska, lämplig föda och vila med lämpliga intervaller med beaktande av den djurart som transporteras, djurens ålder, transportmedlet, transportförhållandena och transporttiden samt andra faktorer som inverkar på djurens behov av vätska, föda och vila under transporten. Vid behov skall djur mjölkas under transporten.

Genom landskapsförordning utfärdas närmare bestämmelser om behandling av djur vid transport samt om den utrustning som används vid lastning och avlastning.

25 §. *Djur som blir sjuka eller skadas under transport*

Djur som blir sjuka eller skadas under transport skall ges hjälp så snart som möjligt. Vid behov skall de transporteras för erfordrerlig vård eller avlivas på ett sätt som inte utsätter dem för onödigt lidande.

26 §. *Transportmedel*

Transportmedel för djur skall vara trygga och rymningssäkra och de får inte vara så beskaffade att de utsätter djuren för onödigt lidande under transport. Transportmedel för djur skall dessutom vara tillräckligt rymliga och ha tillräcklig ventilation. De djur som finns i transportmedlet skall kunna kontrolleras och vid behov skötas utan svårighet.

Genom landskapsförordning utfärdas närmare bestämmelser om de krav som transportmedel för djur skall uppfylla.

27 §. *Dokument*

Genom landskapsförordning utfärdas närmare bestämmelser om de dokument som skall åtfölja djurtransporter.

L 18 Djurskyddslag (1998:95)

28 §. Särskilda villkor för transporter

Genom landskapsförordning utfärdas närmare bestämmelser om sådana villkor för transport av djur som behövs för att uppfylla landskapets internationella förpliktelser.

28a §. (2011/34) Rådets förordning (EG) nr 1/2005

Inom landskapet är den behöriga myndigheten enligt artiklarna 4-6, 10-16, 18-23 samt 26 och 27 i Rådets förordning (EG) nr 1/2005 om skydd av djur under transport och därmed sammanhängande förfaranden och om ändring av direktiven 64/432/EEG och 93/119/EG och förordning (EG) nr 1255/97, nedan EG-förordning nr 1/2005, Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Behörig myndighet gällande den del i artikel 17 som gäller utfärdande av kompetensbevis efter ordnad utbildning är landskapsregeringen.

4 kap. Avlivning och slakt**29 §. Avlivning av djur**

Avlivning av djur skall ske så snabbt och smärtfritt som möjligt.

Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser utfärdas om avlivning av djur.

30 §. Slakterier och slaktplatser

Slakterier och slaktplatser skall vara konstruerade och utrustade så att verksamheten vid dem inte utsätter djur för onödigt lidande. Tillräckliga och ändamålsenliga utrymmen skall finnas för förvaring av djur som inte slaktas omedelbart efter ankomsten till anläggningen. Dessutom skall det finnas ändamålsenliga utrymmen för slakt och blodavtappning av djur som är sjuka eller skadade.

Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser utfärdas om de krav som ställs på slakterier och slaktplatser i djurskyddshänseende.

31 §. Behandling av djur som skall slaktas

Djur som hålls vid slakterier eller slaktplatser i väntan på slakt skall ges lämplig skötsel och tillräcklig tillsyn.

Vid förflyttning av djur inom slakteriområde skall djuren behandlas lugnt och de får inte skrämmas eller hetsas upp. Djurens naturliga beteende, såsom flockinstinkten, skall i största möjliga utsträckning utnyttjas vid förflyttning.

Djur får inte i väntan på slakt hållas i det rum eller på den plats där slakten utförs.

Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser utfärdas om behandling av djur som skall slaktas.

32 §. Slakt och därtill hörande åtgärder

Djur får inte utsättas för onödigt lidande i samband med slakt. Vid slakt skall djur avlivas eller bedövas innan blodet tappas av. Inga andra åtgärder än bedövning och blodavtappning får vidtas innan djuret är dött.

Person som utför slakt och därtill hörande åtgärder samt sköter och hanterar djur som skall slaktas skall ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för att vidta åtgärderna på ett vederbörligt sätt.

Genom landskapsförordning kan närmare bestämmelser utfärdas om de krav som ställs på personer som avses i 2 mom. samt om särskilda djurskyddskrav i samband med slakt.

5 kap. Anmälnings- och tillståndspliktig verksamhet**33 §. Farmuppfödning av vilda djur i produktions syfte**

Endast de arter av vilda djur som anges i landskapsförordning får uppfödas i farm för att producera ägg, kött eller avelsdjur för ägg- eller köttproduktion.

Innan farmuppfödning av vilda djur i syfte att producera ägg, kött eller avelsdjur för ägg- eller köttproduktion inleds skall verksamhetsidkaren i god tid göra en skriftlig anmälan till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Skriftlig anmälan skall också göras innan sådan verksamhet avslutas eller förändras väsentligt. (2007/126)

34 §. (2007/126) Farmuppfödning av vilda djur i viltvårdssyfte

Innan farmuppfödning av vilda djur i viltvårdssyfte inleds, avslutas eller förändras väsentligt skall verksamhetsidkaren i god tid göra en skriftlig anmälan till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

35 §. (2007/126) Hållande av husdjur yrkesmässigt eller i större omfattning

Den som yrkesmässigt eller i större omfattning ämnar saluföra, förmedla, hyra ut, föda upp, träna eller dressera andra husdjur än nyttodjur skall i god tid innan verksamheten inleds göra en skriftlig anmälan till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Skyldighet att göra skriftlig anmälan gäller också den som yrkesmässigt eller i större omfattning ämnar ta om hand sådana djur för förvaring eller vård samt den som ämnar meddela undervisning i användning av sådana djur. Verksamhet som varaktigt omfattar fler än fem djur samtidigt anses ske i större omfattning. Skriftlig anmälan skall också göras innan ovan avsedd verksamhet avslutas eller förändras väsentligt.

36 §. (2007/126) Granskning av anmälan

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan, efter att ha granskat en anmälan som avses i 33, 34 eller 35 §, meddela verksamhetsidkaren föreskrifter som är påkallade av djurskyddsskäl. Om verksamheten inte uppfyller de krav som ställs i denna lag eller i föreskrifter som utfärdats med stöd av den och om verksamhetsidkaren inte avhjälpel bristfälligheter i verksamheten inom utsatt tid, kan miljö- och hälsoskyddsmyndigheten besluta att verksamheten skall upphöra. Innan beslutet fattas skall verksamhetsidkaren beredas möjlighet att yttra sig.

37 §. (2007/126) Förteckning

Den som bedriver verksamhet som avses i 33, 34 eller 35 § skall upprätthålla en förteckning enligt miljö- och hälsoskyddsmyndighetens anvisningar över de djur som verksamheten omfattar. Förteckningen skall på begäran uppvisas för tillsynsmyndigheten.

38 §. (2003/51) Förevisning av djur för allmänheten

En djurpark är en permanent anläggning där levande djur som tillhör vilda arter hålls för att förevisas för allmänheten under minst sju dagar per år. Djuraffärer skall inte anses vara djurparker. Anläggningar som inte förevisar ett betydande antal djur eller arter för allmänheten skall inte heller anses vara djurparker om de inte måste anses som djurparker av hänsyn till skyddet av vilda djurarter eller bevarandet av den biologiska mångfalden.

Förevisning för allmänheten av levande djur som tillhör vilda arter i djurpark eller på annat sätt, användning av djur vid cirkus eller därmed jämförbar föreställning samt ambulerande djurutställning får endast ske med miljö- och hälsoskyddsmyndighetens tillstånd. Innan en ny djurpark öppnas för allmänheten måste den ha tillstånd från miljö- och hälsoskyddsmyndigheten. (2007/126)

Tillstånd beviljas inte beträffande sådana djurarter som uppenbart utsätts för lidande genom verksamheten i fråga. Tillstånd får beviljas endast i de fall där det står klart att djuren hålls under djurskyddsmässigt godtagbara förhållanden och behandlas på ett från djurskydds-synpunkt godtagbart sätt.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet skall stänga en djurpark som i strid mot denna lag drivs utan tillstånd. (2007/126)

När en djurpark eller en del av en djurpark stängs skall miljö- och hälsoskyddsmyndigheten övervaka att de berörda djuren behandlas eller avlägsnas under lämpliga förhållanden. (2007/126)

39 §. *Transport av djur i förvärvssyfte*

Transport av djur samt uthyrning eller annan överlåtelse av transportmedel för djur i förvärvssyfte får ske endast med tillstånd av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. (2007/126)

För att tillstånd skall beviljas krävs att sökanden har tillgång till transportmedel som är lämpligt för djurtransporter samt att sökanden eller en person som är anställd hos sökanden har erforderlig utbildning eller motsvarande praktisk erfarenhet av transport av djur samt hantering och skötsel av dem i samband med transporten. Kravet på utbildning eller erfarenhet behöver dock inte uppfyllas om verksamhetsidkaren endast avser att hyra ut eller överlåta transportmedel utan att själv transportera djur.

Den som har beviljats tillstånd enligt denna paragraf skall utan dröjsmål underrätta miljö- och hälsoskyddsmyndigheten om förändringar som sker i fråga om transportmedlen, de personer som ansvarar för transportererna eller andra förutsättningar för tillståndet. (2007/126)

40 §. (2007/126) *Register över djurtransportörer*

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet för ett register över de djurtransportörer som beviljats tillstånd enligt 39 §. Sådana uppgifter som behövs med tanke på tillsynen över djurtransporterna skall införas i registret. Verksamhetsidkaren är skyldig att tillhandahålla de uppgifter som krävs för registret. Tillsynsmyndigheterna har rätt att i tillsynssyfte använda registret över djurtransportörer. I övrigt tillämpas vid utlämnandet av uppgifter ur registret landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet och vad som bestäms med stöd av den.

41 §. (2013/76) *Djur som används för vetenskapliga ändamål*

Undantag från denna lag kan beviljas enligt bestämmelserna i landskapslagen om tillämpning av lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål.

42 §. (2003/51) *Tillståndsvillkor och återkallande av tillstånd*

Tillstånd som beviljas enligt 38, 39 eller 41 §§ kan förenas med villkor som är påkallade av djurskyddsskäl.

Tillstånd för en djurpark måste förenas med villkor om att djurparken skall

1) delta i forskning som leder till att arternas bevarande främjas eller i utbildning eller informationsutbyte som ger relevanta kunskaper om arternas bevarande eller deras uppfödning i fångenskap, återinplantering och anpassning till ett liv i vilt tillstånd,

2) främja utbildning av allmänheten vad beträffar bevarande av den biologiska mångfalden, särskilt genom att tillhandahålla information om de förevisade arterna och deras naturliga livsmiljöer,

3) bedriva djurhållning under förhållanden som är ägnade att uppfylla de enskilda arternas biologiska behov och deras bevarande, bland annat genom att djurens livsmiljöer berikas på ett artspecifikt sätt och att en hög djurskötselstandard upprätthålls med ett program som har utarbetats för preventiv och kurativ veterinärvård och näringstillförsel,

4) förhindra att djur rymmer och därigenom se till att eventuella ekologiska hot mot inhemska arter undviks samt förhindra att skadegörare och ohyra tar sig in utifrån och

5) föra och uppdatera register över parkens djurbestånd.

Landskapsregeringen och Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan återkalla ett tillstånd om den som beviljats tillståndet inte iakttar denna lag eller de bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Tillståndet kan även återkallas om tillståndsvillkoren inte iakttas eller om verksamheten inte längre motsvarar förutsättningarna för beviljande av tillstånd. (2007/126)

43 §. (2007/126) *Blanketter*

Skriftliga anmälningar och ansökningar om tillstånd som avses i denna lag skall göras på blanketter som fastställts av landskapsregeringen eller Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

6 kap. Förvaltning och tillsyn

44 §. *Myndigheter*

Förvaltningen av djurskyddet i landskapet handhas av landskapsregeringen som också leder den allmänna tillsynen över denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

Övriga tillsynsmyndigheter enligt denna lag är Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet samt polisen. Beträffande gränsveterinärens uppgifter inom gränsbevakningen gäller vad som bestäms i rikslagstiftningen. (2007/126)

45 §. (2007/126) *Djurskyddsövervakare*

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan på villkor som den föreskriver bevilja en person med erforderlig utbildning eller erfarenhet rätt att i egenskap av djurskyddsövervakare verkställa inspektioner som avses i 46 § 1 mom. Djurskyddsövervakaren skall ha en försäkring för eventuella skador som uppstår vid inspektionerna.

L 18 Djurskyddslag (1998:95)

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan återkalla rätten att verkställa inspektioner om djurövervakaren inte följer de fastställda villkoren. Rätten kan också återkallas av annan grundad anledning.

46 §. Inspektion

Om det finns anledning att misstänka att djur sköts, behandlas, används eller transporteras i strid med denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den, har tillsynsmyndighet och djurskyddsövervakare rätt att utföra inspektion.

Landskapsregeringen och Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet får utföra inspektion vid djurtävlingar, tillställningar som avses i 17 §, förevisningar av vilda djur för allmänheten, cirkusar och därmed jämförbara föreställningar, ambulerande djurutställningar samt på platser där försöksdjursverksamhet eller verksamhet som avses i 33, 34 eller 35 § bedrivs oavsett misstanke om överträdelse av denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Inom slakteri- eller slaktplatsområde har dessutom den som fungerar som besiktningsveterinär rätt att inspektera djurtransporter samt utrymmen där djur hålls oavsett misstanke om överträdelse av denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den. (2007/126)

Innan miljö- och hälsoskyddsmyndigheten beslutar om tillstånd för en djurpark skall miljö- och hälsoskyddsmyndigheten inspektera djurparken för att förvissa sig om att tillståndsvillkoren enligt 42 § kan uppfyllas. Inspektion skall även ske innan miljö- och hälsoskyddsmyndigheten beslutar att tillståndsvillkoren för en djurpark skall ändras i väsentlig grad eller förlängas. (2007/126)

Miljö- och hälsoskyddsmyndigheten skall inspektera alla djurparker minst en gång vart tredje år för att kontrollera att tillståndsvillkoren efterlevs. (2007/126)

Den som utför inspektion har rätt att få tillträde till de utrymmen där djuren hålls och att utan ersättning ta de prov som behövs för inspektionen. Vid inspektion kan djuren, utrymmen där de hålls, transportmedel samt föda, dryck, utrustning och redskap för djuren inspekteras.

Tidigare 3 mom. har blivit 5 mom. genom (2003/51).

47 §. Råd

Den som utför inspektion skall genom råd till djurägaren eller -innehavaren främja djurens välbefinnande samt verka för att avhjälpa lindriga missförhållanden i djurskyddshänseende.

På ett slakteri- eller slaktplatsområde skall råd som avses i 1 mom. ges till den som bär ansvaret för att missförhållandena har uppkommit.

48 §. (2007/126) Anmälan

Om polisen eller djurskyddsövervakaren vid en inspektion finner att denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den överträtts, skall detta anmälas till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet som vid behov vidtar åtgärder enligt 49 och 50 §§.

49 §. (2007/126) Förbud och föreskrifter

Om det konstateras att denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den har överträtts får Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet meddela djuräga-

ren eller -innehavaren de förbud och föreskrifter som behövs för att förhindra att det lagstridiga förfarandet fortsätter eller upprepas. Vid meddelande av förbud och föreskrifter får djurägaren eller -innehavaren även åläggas att fullgöra sina skyldigheter inom utsatt tid.

50 §. (2007/126) Vite och hot om tvångsutförande

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan förena ett förbud eller ett åläggande som meddelas med stöd av 49 § med vite eller hot om att den försummade åtgärden vidtas på den försumliges bekostnad.

51 §. Brådskande åtgärder

Om det behövs av djurskyddsskal, får tillsynsmyndighet med avvikelse från 48 och 49 §§ vidta omedelbara åtgärder för att trygga djurs välbefinnande. I detta syfte kan djuren ges skötsel, foder eller annat som är nödvändigt för deras välbefinnande. Djur kan även flyttas för vård på annan plats eller, om detta inte är möjligt eller ändamålsenligt, avlivas, sändas till slakt eller säljas till gängse pris. Om det är möjligt skall åtgärder enligt detta moment vidtas i samråd med en veterinär.

Om någon annan tillsynsmyndighet än Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet vidtagit åtgärder enligt 1 mom., skall miljö- och hälsoskyddsmyndigheten underrättas om åtgärderna. (2007/126)

52 §. Hörande

Innan beslut enligt 49 eller 50 § fattas skall djurägaren eller -innehavaren beredas möjlighet att yttra sig. Innan åtgärder enligt 51 § vidtas skall djurägaren eller -innehavaren beredas möjlighet att yttra sig endast om denne kan anträffas omedelbart. Djurägaren eller -innehavaren skall underrättas om beslutet.

53 §. Omhändertagande och förstöring

Tillsynsmyndighet har rätt att omhänderta redskap, anordningar och ämnen som avses i 13 §. Innan beslut om omhändertagande fattas skall redskapets, anordningens eller ämnets ägare eller innehavare beredas möjlighet att yttra sig. Ägaren eller innehavaren skall underrättas om beslutet.

Om någon annan tillsynsmyndighet än polisen har verkställt ett omhändertagande enligt 1 mom. skall de föremål som omhändertagits omedelbart lämnas till polisen.

En anställningsberättigad tjänsteman får bevisligen förstöra eller låta förstöra redskap, anordningar och ämnen enligt 13 § som tas i beslag, om det är sannolikt att dessa skulle komma att dömas förverkade till staten och saknar betydande värde.

54 §. Undersökningar

För tillsynen över att denna lag och bestämmelser som utfärdats med stöd av den efterlevs får landskapsregeringen förordna veterinärer att utföra undersökningar i sådana djurhållningsenheter där djur hålls för idkande av näring, i djurtransporter samt i slakterier och på slaktplatser. Samma rätt har landskapsregeringen när det gäller fullgörandet av ett internationellt avtal som är förpliktande för Åland eller då Europeiska gemenskapens rättsordning förutsätter detta.

Den som utför undersökningen har rätt att få tillträde till de utrymmen där djur hålls samt till de förråd och andra utrymmen som hänför sig till djurhållningen. Djurhållningsenhetens ägare eller innehavare samt

slakteriets eller slaktplatsens ägare eller innehavare är skyldig att bistå den som utför undersökningen samt att, vid behov skriftligen, lämna de uppgifter som begärs för undersökningen.

Vad som bestäms i 2 mom. gäller också för utländska inspektörer då ett internationellt avtal som är förpliktande för Åland eller Europeiska gemenskapens rättsordning förutsätter detta.

55 §. *Utförande av inspektioner och undersökningar*

Inspektioner och undersökningar enligt denna lag skall om möjligt utföras så att de inte medför olägenheter för djuren, djurhållningsenhetens ägare eller innehavare, djurtransporten eller djurhållningsenhetens verksamhet.

56 §. *Handräckning*

Polisen skall vid behov ge andra tillsynsmyndigheter samt veterinärer och inspektörer som utför undersökningar med stöd av 54 § handräckning vid tillsynen över att denna lag och bestämmelser som utfärdats med stöd av den efterlevs.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska vid behov ge polisen handräckning vid verkställigheten av förverkandepåföljd som gäller djur. (2011/92)

57 §. *Tystnadsplikt*

Den som vid tillsynen över att denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser efterlevs eller vid utförandet av en undersökning enligt 54 § har fått kännedom om en enskild persons eller ett företags ekonomiska ställning, affärs- eller yrkeshemlighet eller om en enskild persons personliga omständigheter får inte utan samtycke av den som saken gäller röja dessa uppgifter för utomstående eller utnyttja dem till egen eller annans fördel.

Oavsett vad som stadgas i 1 mom. får dock upplysningar och dokument lämnas till

- 1) tillsynsmyndigheterna för utförande av uppgifter enligt denna lag,
- 2) åklagar-, polis- eller tullmyndigheterna för utredande av brott,
- 3) en myndighet som behandlar en ändringsansökan i ett ärende enligt denna lag eller
- 4) utländska organ och inspektörer som förutsätts av ett internationellt avtal som är förpliktande för landskapet eller av Europeiska gemenskapens rättsordning, då avtalet eller rättsordningen förutsätter detta.

7 kap. Ansvarsbestämmelser

57a §. (2011/92) *Förseelse mot administrativa bestämmelser i djurskyddslagen*

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) bryter mot ett förbud mot tillverkning, införande till landskapet, försäljning eller överlåtelse enligt 13 § eller mot ett förbud som avses i eller utfärdats med stöd av 8 § 3 mom., 14 § 1 mom., 17, 20-22 eller 36 §§,

2) bryter mot ett djurhållningsförbud eller är en mellanhand för någon annan för kringgående av ett djurhållningsförbud,

3) försummar en skyldighet som avses i eller som ålagts med stöd av 4, 6a-6c §§, 14 § 2 mom., 15, 17-18, 33-35, 37 §§, 38 § 2 mom. eller 41 § 1 mom.,

4) försummar att ansöka om det tillstånd att transportera de djur som avses i artiklarna 10 eller 11 i EG-förordning nr 1/2005,

5) bryter mot den anmälningsskyldighet som avses i artikel 6.2 i EG-förordning nr 1/2005,

6) försummar att ansöka om det intyg om godkännande av vägtransportmedel som avses i artikel 18 i EG-förordning nr 1/2005 eller det intyg över godkännande av fartyg för djurtransport som avses i artikel 19 i EG-förordning nr 1/2005,

7) försummar att ansöka om kompetensbevis i enlighet med artikel 17 i EG-förordning nr 1/2005,

8) bryter mot skyldigheten att i transportmedlet medföra de handlingar som avses i artikel 4 i EG-förordning nr 1/2005 eller

9) bryter mot den skyldighet att lämna uppgifter eller visa upp handlingar som föreskrivs artikel 4 i EG-förordning nr 1/2005

ska för *förseelse mot administrativa bestämmelser i djurskyddslagen* dömas till böter.

58 §. (2011/92) *Djurskyddsförseelse*

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) behandlar ett djur i strid med 3, 5-7, 9, 29 eller 32 §§ eller de bestämmelser och de föreskrifter som har utfärdats med stöd av dem,

2) använder de anordningar, de redskap eller de ämnen som avses i 13 § och som är förbjudna eller

3) i strid med 8 eller 10-12 §§ vidtar en åtgärd som avses i dem

ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs i 59-59b §§, för *djurskyddsförseelse* dömas till böter.

59 §. (2011/92) *Djurskyddsbrott*

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet genom misshandel, överansträngning, bristfällig skötsel eller bristfällig utfordring eller annars i strid med

1) denna lag eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av den eller

2) bilaga I i EG-förordning nr 1/2005

behandlar ett djur på ett grymt sätt eller utsätter det för onödigt lidande, onödig smärta eller onödig plåga, ska för *djurskyddsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

59a §. (2011/92) *Grovt djurskyddsbrott*

Om vid ett djurskyddsbrott

1) brottet begås på ett synnerligen rått eller grymt sätt,

2) brottet riktar sig mot ett mycket stort antal djur eller

3) eftersträvas en avsevärd ekonomisk vinning och brottet även bedömt som en helhet är grovt, ska gärningsmannen för *grovt djurskyddsbrott* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

59b §. (2011/92) *Lindrigt djurskyddsbrott*

Om djurskyddsbrottet, med hänsyn till att lidandet, smärtan eller plågan är ringa eller andra omständigheter vid brottet, bedömt som en helhet är ringa, ska gärningsmannen för *lindrigt djurskyddsbrott* dömas till böter.

59c §. (2011/92) *Juridiska personers straffansvar*

På djurskyddsbrott och grovt djurskyddsbrott till-

L 18 Djurskyddslag (1998:95)

lämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar i 9 kap. strafflagen (FFS 39/1889).

60 §. (2011/92) *Djurhållningsförbud*

Den som döms för ett grovt djurskyddsbrott ska samtidigt av domstolen meddelas ett djurhållningsförbud. Domstolen kan dock avstå från att meddela om ett djurhållningsförbud, om det finns särskilt vägande skäl för detta. Den som döms för ett djurskyddsbrott eller ett lindrigt djurskyddsbrott kan samtidigt meddelas djurhållningsförbud. Djurhållningsförbud kan också meddelas en person som döms för en djurskyddsförseelse med stöd av 58 § och som kan anses vara olämplig eller oförmögen att sörja för djurens välfärd. Ett djurhållningsförbud kan också meddelas en person som med stöd av strafflagen 3 kap. 4 § 2 mom. eller 6 kap. 12 § 4 eller 5 punkten inte döms till straff. Ett djurhållningsförbud kan meddelas på yrkande av åklagaren.

Den som har meddelats ett djurhållningsförbud får inte äga, hålla eller sköta djur och inte heller annars sörja för ett djurs välfärd. Förbudet kan gälla vissa djurarter eller djur över huvud taget. Domstolen kan av särskilda skäl förordna att den dömde alltjämt helt eller delvis får äga djur som inte är föremål för ett brott och som den dömde äger då beslutet fattas, om det är möjligt att i beslutet ange vilka dessa djur är.

Förbudet kan meddelas för minst ett år eller så att det blir bestående. Ett djurhållningsförbud kan meddelas så att det blir bestående, om den som meddelas förbudet

- 1) har gjort sig skyldig till ett grovt djurskyddsbrott,
- 2) tidigare med en lagakraftvunnen dom har tilldömts ett djurhållningsförbud för viss tid eller
- 3) har en svag hälsa

och han eller hon ska anses bestående vara olämplig eller oförmögen att äga, hålla eller sköta djur eller annars sörja för deras välfärd.

Ett djurhållningsförbud gäller även om det överklagas. Om domstolen i enlighet med rikslagsstiftningen om förverkande förbjuder verkställigheten av en dom som gäller förverkande av djur till staten, gäller djurhållningsförbudet inte sådana djur som har hållits i enlighet med domstolens förordnande.

Om någon har meddelats ett djurhållningsförbud ska domstolen underrätta landskapsregeringen och Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet om detta.

61 §. *Brott mot tystnadsplikt*

Den som bryter mot den tystnadsplikt som föreskrivs i 57 § skall för brott mot tystnadsplikt enligt *djurskyddslagen för landskapet Åland* dömas till böter eller fängelse i högst ett år, om inte strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans.

Allmän åklagare får inte väcka åtal för brott som avses i 1 mom. om inte målsäganden anmält brottet till åtal.

62 §. (2011/92) *Förverkandepåföljd*

Om ett förverkande bestäms i rikslagsstiftning.

Se 10 kap. strafflag (FFS 39/1889).

8 kap. Särskilda bestämmelser**63 §.** *Ändringssökande*

Beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

Beslut som polisen fattat med stöd av denna lag får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Om sökande av ändring i beslut som Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet fattat gäller vad som föreskrivs i 19 § landskapslagen (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. (2007/126)

Besvär över beslut som fattats med stöd av denna lag skall behandlas i brådskande ordning.

I beslut som fattats med stöd av 49-51 eller 53 § får föreskrivas att beslutet skall iakttas trots att ändring söks, såvida inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

64 §. *Kostnader*

Djurägaren eller -innehavaren skall betala de kostnader som föranleds av åtgärder enligt 49 och 51 §§. Om åtgärder som vidtagits enligt nämnda paragrafer har inbringat någon inkomst skall kostnaderna avdras från den erhållna inkomsten och återstoden betalas till djurägaren eller -innehavaren.

Kostnader som föranleds av åtgärder enligt 51 § kan av särskilda skäl i första hand betalas av landskapet. Djurägaren eller -innehavaren ansvarar dock för den slutliga betalningen av kostnaderna enligt 1 mom.

Kostnader som avses i denna paragraf får indrivnas utan dom eller beslut i den ordning som bestäms om indrivning av skatter och avgifter i utsvärningsväg. Om kostnaderna inte kan indrivnas ersätts de av landskapets medel.

65 §. *Ersättning*

I landskapsförordning kan föreskrivas om ersättning för inspektion av djur och transportmedel i samband med djurtransport.

66 §. *Närmare bestämmelser*

Närmare bestämmelser om tillämpningen och verkställigheten av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

67 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 november 1998.

Genom denna lag upphävs, såvitt gäller tillämpningen i landskapet Åland, djurskyddslagen den 27 januari 1971 (FFS 91/1971) och förordningen den 10 maj 1968 om kringföringshandel med husdjur (FFS 280/1968) samt de ändringar i dessa författningar som tillkommit före den 1 januari 1993. Hänvisningar i andra lagar till den upphävda djurskyddslagen gäller denna lag efter att den har trätt i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

68 §. *Övergångsbestämmelser*

Den som när denna lag träder i kraft bedriver verksamhet som avses i 33, 34 eller 35 § skall inom ett år från ikraftträdandet anmäla verksamheten till [landskapsstyrelsen].

Den som när denna lag träder i kraft bedriver verksamhet som avses i 39 § 1 mom. skall inom sex månader från ikraftträdandet ansöka om [landskapsstyrelsens] tillstånd för verksamheten.

Ärenden som är anhängiga när denna lag träder i kraft behandlas enligt de bestämmelser som gäller före lagens ikraftträdande.

Ikraftträdandebestämmelse (2011/34):

Denna lag träder i kraft den 15 juni 2011.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Av personer som före den 30 juni 2010 har minst tre års praktisk erfarenhet av att sköta slaktkycklingar krävs inte i 6b § avsedd utbildning. En sådan person ska inom ett år efter att denna lag trätt i kraft av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ansöka om intyg som styrker likvärdigheten med utbildningen. Till ansökan ska fogas en sådan redogörelse över förvärvad praktisk erfarenhet som krävs för att intyget ska beviljas.

L 19 Djurskyddsförordning (1998:96)

1 kap. Allmänt om skötsel och tillsyn av djur

1 §. Skötsel

Djur skall behandlas väl och med fasta skötselrutiner samt skyddas mot onödigt lidande, stress och sjukdom. De skall hållas och skötas i en god miljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt. De får inte i onödan skrämmas eller skrämmas upp.

Djur får inte hållas bundna på ett plågsamt sätt eller så att de inte kan få behövlig rörelsefrihet, vila eller tillräckligt skydd mot väder och vind. Djur får inte avsiktligt skadas eller utsättas för våld. Det är förbjudet att sparka djur och att i tuktnings- eller dressyrssyfte eller i annat sådant syfte slå djur med ett tillhygge som skadar dem.

Djur får inte utom i nödfall släpas i hornen, benen, svansen, pälsen eller omedelbart i huvudet eller annars hanteras så att de åsamkas onödigt lidande.

Ett sjukt eller skadat djur skall snarast ges nödvändig vård, om inte sjukdomen eller skadan är så svår att djuret måste avlivas omedelbart.

Djurens tänder, klövar, hover eller klor skall inspekteras tillräckligt ofta och vid behov åtgärdas.

Foder samt föremål och ämnen som kan skada djuren skall förvaras utom räckhåll för dem.

Djur skall hållas tillfredsställande rena.

2 §. Tillsyn

Djuren skall hållas så att tillsyn kan ske utan svårigheter och på ett betryggande sätt. Tillsynen skall normalt göras minst en gång per dag. Nyfödda, sjuka eller skadade djur och djur som betar sig onormalt skall ses till oftare. Detsamma gäller för högdraktiga djur, särskilt vid tiden kring förlösningen och vid stora förändringar i vårdförhållandena. Tillsyn av djur på bete skall ske så ofta att djuren inte riskerar att bli förvildade. Vid sammanslagning av grupper av djur eller när nya djur förs in i gruppen skall särskild uppmärksamhet fästas vid eventuella beteendeproblem till följd av omställningar i de sociala relationerna.

En individuell inspektion av djuren skall göras om en allmän inspektion visar att det är nödvändigt. Upptäcks något onormalt skall åtgärder omedelbart vidtas för att utreda och avhjälpa situationen.

Djur som uppträder aggressivt mot varandra eller som annars löper en uppenbar risk att skada varandra skall hållas åtskilda.

3 §. Foder och vatten

Djur skall dagligen ges foder av god hygienisk kvalitet i tillräcklig mängd och av lämplig struktur. Fodergivnan skall garantera en tillräcklig, allsidig och välbalanserad näringstillförsel. Plötsliga förändringar i fodans sammansättning eller födomängder bör undvikas.

Djuren bör alltid ha fri tillgång till vatten. Om det inte är möjligt skall de få vatten minst två gånger per dygn.

Sjuka eller skadade djur skall hela tiden ha tillgång till vatten om inte veterinär ordinerar annat.

Det är förbjudet att tillföra djur hormoner eller andra ämnen i annat syfte än att förebygga, påvisa, bota eller lindra sjukdom eller sjukdomssymtom.

2 kap. Allmänna krav på stallar och förvaringsutrymmen för djur

4 §. Klimatet i stallar och förvaringsutrymmen för djur

Klimatet i stallet skall vara anpassat till djuren och till djurhållningsformen. I värmeisolerade stallar får den relativa luftfuktigheten under vintern inte annat än undantagsvis överstiga 80 procent. I oisolerade stallar får den relativa fuktigheten inte annat än undantagsvis överstiga uteluftens relativa fuktighet med mer än 10 procentenheter. Djuren får endast tillfälligtvis utsättas för luftföroreningar som överstiger följande värden:

- 1) ammoniak: 10 ppm men 25 ppm i fjäderfästallar med ströbäddar,
- 2) koldioxid: 3 000 ppm,
- 3) kolmonoxid: 10 ppm,
- 4) svavelväte: 0,5 ppm och
- 5) organiskt damm: 10 mg/m³.

Stallar och andra utrymmen för djur skall ha tillräcklig ventilation. Om ett mekaniskt ventilationssystem används och ett avbrott i systemet kan leda till att djuren avlider eller skadas måste det vara försett med larm som varnar för temperaturavvikelse, strömbrott och fel på larmanordningen. Slutar det mekaniska ventilationssystemet att fungera måste ventilationen ordnas på annat sätt.

Djuren får inte utsättas för ständigt buller över 65 dBA. Ett djurstall skall om möjligt vara försett med fönster för dagsljus och belysningen skall vara lämplig för inspektion och skötsel av djuren samt tillgodose djurens fysiologiska och beteendemässiga behov. Används elektrisk belysning skall den vara tänd och ge så mycket ljus att det uppfyller djurens ljusbehov.

5 §. Utformningen och skötsel av stallar

Stall och utrymmen för lösgående och uppbundna djur skall hållas i gott skick och vara utformade så att de inte skadar djuren. De skall vara så rymliga att samtliga djur i utrymmet kan ligga samtidigt, röra sig obehindrat och bete sig naturligt. Inredning och övrig utrustning får inte otillbörligt inskränka djurens rörelsefrihet eller annars verka störande på dem.

Stall och andra förvaringsutrymmen för djur skall hållas rena. Stallutrymmen skall rengöras och utgödas minst en gång dagligen, om inte systemet för djurhållningen är uppbyggt för andra rutiner som också ger god hygien, t.ex. djupströbädd. Ströbäddar och ströde ligplatser skall hållas torra och strömedlet skall ha god hygienisk kvalitet. Vid kontinuerlig uppfödning skall

L 19 Djurskyddsförordning (1998:96)

stallet eller stallavdelningen rengöras noggrant minst en gång per år. Vid omgångsuppfödning skall noggrann rengöring ske före varje insättning av en ny omgång djur. Automatiska utfodrings- och vattningssystem skall ses till dagligen.

Ytbehandlingen i djurstallar, boxar och kättar får inte bestå av ämnen som kan förgifta djuren. Fönster, belysningsanordningar och elektriska ledningar skall vara placerade utom räckhåll för djuren eller försedda med lämpliga skydd.

För sjuka eller skadade djur skall det finnas en avskild ändamålsenlig box eller annat utrymme där djuret kan vårdas och varifrån det om möjligt har synkontakt med andra djur av samma art. Utrymmet skall kunna värmas upp.

Golv i stallar och båsfallar skall ha en jämn och halkfri yta och vara utformade så att träck avlägsnas på ett snabbt och effektivt sätt eller absorberas väl i ströet. Liggplatser skall vara torra och så stora att alla djur i samma inhägnad samtidigt kan ligga ner. Båsfallar utan spaltgolv skall vara försedda med strö. Dränerade golv får endast finnas i värmeisolerade stall och skall vara utformade så att de inte skadar djuren eller inverkar menligt på deras beteende.

Drivgångar och dörröppningar skall vara utformade så att djuren kan röra sig obehindrat och att risken för att djuren skadar sig är så liten som möjligt. Gnagare och skadedjur skall bekämpas i djurstall.

Vid en nödsituation skall djuren snabbt kunna utrymmas från stallarna.

6 §. Anordningar för utfodring och dricksvatten

Utfodrings- och vattningssystemen skall vara utformade, dimensionerade och placerade så att djuren kan äta och dricka lugnt och naturligt och så att det inte uppstår onödig konkurrens om foder eller dryck. Om djuren inte ständigt har tillgång till foder skall alla djur kunna äta samtidigt vid utfodringen.

Djurens dricksvattensanordningar och dricksvattenbehållare skall hållas rena. Urin och avföring får inte förorenna dricksvattnet eller fodret och vattnet får inte heller frysa.

All automatisk utrustning som är avgörande för djurens hälsa och trivsel måste inspekteras med jämna mellanrum. Om fel upptäcks måste de rättas till omedelbart eller, om inte det är genomförbart, lämpliga åtgärder vidtas för att säkra djurens hälsa och trivsel tills felet avhjälpas.

3 kap. Speciella krav på skötsel och miljö för vissa djurarter

7 §. Nötkreatur

Nötkreatur som hålls bundna skall inspekteras minst två gånger om dagen. Bindslen, klavar och tjuder skall hållas rena och i gott skick.

Elektriska kodressörer får inte användas.

Kor och kvigor som har mindre än två månader kvar till kalvning får inte stå på spaltgolv. Åtminstone främre hälften av båset för en bunden kviga och tjur skall ha helt golv.

I lösdriftsstall för nötkreatur skall det finnas minst en dricksvattenbehållare eller dricksvattensystem för varje påbörjat tiotal djur.

Nötkreatur som är äldre än sex månader och som hålls för mjölkproduktion ska hållas på bete sommartid. De nötkreatur som inte hålls för mjölkproduktion ska också hållas på bete eller på annat sätt ges tillfälle att vistas ute under sommaren. Kravet på utevistelse gäller inte för tjurar och inte för kalvar. Betesperioden ska vara minst 60 dagar under perioden 1 maj - 1 oktober. Mjölkkor ska under ett dygn minst hållas på bete under tiden mellan två mjölkningstillfällen. Beläggningen får inte vara högre än att ett växttäckte bibehålls på minst 80 % av betesarealen. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan bevilja befrielse från kravet att ordna bete om produktionshelten inte till sitt förfogande har lämplig betesmark eller om uppfyllandet av kravet är oskäligt av orsaker som hänför sig till trafik, terräng eller avstånd. Befrielse beviljas för högst tre år åt gången och den återkallas om förutsättningarna för beviljandet upphör. (2010/43)

Nötkreaturens drivningsvägar och rasthagar skall vara så rymliga att uppkomsten av beteendeproblem på grund av den sociala rangskalan förhindras.

Om foder inte hela tiden finns tillgängligt skall alla nötkreatur i lösdriftsSTALLARNA kunna äta samtidigt under utfodringstiden. I lösdriftsSTALLARNA skall foderbordets kant vara minst 70 cm långt per vuxet djur och minst 40 cm långt per ungdjur. Vid fri tillgång till foder skall foderbordets kant minst vara 40 cm respektive 30 cm långt per djur.

8 §. Kalvar

Med kalv menas ett nötkreatur som är högst sex månader gammalt.

Kalvar som hålls inomhus skall ses till minst två gånger om dagen.

Kalvar skall utfodras minst två gånger per dag. I kalvfodret skall det finnas tillräckligt med järn så att blodets genomsnittliga hemoglobinhalt är minst 4,5 mmol/liter.

För utfodring eller annan skötsel får kalvar under sex månader tillfälligt hållas bundna under högst en timme.

När det finns fler än fem kalvar i en besättning får en kalv inte hållas i ensambox efter åtta veckors ålder om det inte föreligger veterinärmedicinska skäl.

Kalvar bör inte flyttas till en annan besättning innan de uppnått en månads ålder.

9 §. Hästar

Hästar bör ges tillfälle till daglig utevistelse. Hästar får inte tränas för eller användas vid tävling på sådant sätt att de utsätts för lidande. De får inte heller utsättas för doping eller andra otillbörliga åtgärder som påverkar deras prestationsförmåga eller temperament under träning eller tävling på tävlingsbana.

Vid uppbinding i spilta eller box skall grimma eller halsrem och löpande grimskäft användas. En grimma eller halsrem får inte bestå av material som kan skada hästen.

Bindslen, remmar och annan utrustning skall hållas hela och rena så att de inte skadar hästen.

Hästar får endast tillfälligtvis hållas bundna på bete och skall då ha särskild tillsyn. Vid sådan uppbinding får endast grimma eller halsrem användas.

Mellan spiltor eller boxar skall det finnas en avskiljningsanordning som hindrar hästar att skada varandra.

Om fölning sker i stall skall fölningsbox finnas.

10 §. (2003/40) Svin

Svin skall i sina utrymmen kunna se andra svin och ha möjlighet till socialt umgänge.

Svin får inte fixeras annat än tillfälligt.

Ljusintensiteten i utrymmen där svin hålls skall vara minst 40 lux under minst åtta timmar per dag.

Suggor och gyttor skall hållas i grupp under tiden från och med fyra veckor efter betäckning till en vecka före den beräknade tidpunkten för grisningen. I en anläggning med färre än tio suggor får de dock hållas i individuella boxar även under denna period. Svin som måste hållas i grupp får tillfälligt hållas i individuella boxar om de är särskilt aggressiva, har angripits av andra svin eller är sjuka eller skadade.

Dräktiga suggor och gyttor som är betäckta för första gången måste vid behov behandlas mot in- och utvärtesparasiter. Betäckta suggor och gyttor skall rengöras innan de placeras i grisningsboxar.

I ett stall skall svinen ha tillgång till utrymme som ger dem möjlighet att utnyttja olika delar av utrymmet för att ligga, äta och gödsla. Liggeplatsen får inte bestå av gödseldrainerande golv.

I grisningsboxen skall det finnas tillräckligt med plats bakom suggan för grisningen. Suggan skall utan svårighet kunna ge di åt smågrisarna och smågrisarna skall kunna komma i skydd för suggan. Smågrisarna skall ha en liggeplats med helt och torrt golv där alla smågrisar kan ligga ner samtidigt samt vid behov en ändamålsenlig värmeapparat.

Utfodringshön per svin skall vara minst 15 cm lång för svin som väger mindre än 25 kg, minst 25 cm lång för svin som väger 25 men inte 50 kg och minst 30 cm lång för svin som väger mer än 50 kg. När suggor utfodras i bås skall de hållas åtskilda av båsavskiljare.

Svin skall ha tillgång till hjalm eller annan för platsen lämplig stimulans varmed djuren kan tillfredsställa sina arttypiska beteendeböyer.

Svin skall ha tillgång till tillräckligt med vatten eller annan lämplig vätska.

Smågrisar under fyra veckor får inte avvänjas om det inte är nödvändigt på grund av djurens hälsa eller välbefinnande. Grisarna skall i god tid före avvänjningen vänjas vid det foder de får efter avvänjningen. De avvandra grisarna skall födas upp i grupp.

Sammanföring av olika grupper under uppfödningen skall undvikas. Om det måste göras bör det ske då svinen är så unga som möjligt. När svin från olika grupper blandas skall de ha tillräckliga möjligheter att fly och gömma sig för andra svin. Om det finns tecken på våldsamma slagsmål skall orsakerna omedelbart undersökas och åtgärdas. Lugnande läkemedel får inte användas för att underlätta blandning av grupper annat än i undantagsfall och då efter att en veterinär rådfrågats.

11 §. Får och getter

Får och getter får inte fixeras annat än tillfälligt.

Får och getter av ullras skall klippas minst en gång om året. Djuren får inte läggas på rygg under klippningen. De skall klippas försiktigt och noggrant av en kunnig person. Sår som eventuellt uppkommit i samband med klippningen skall skötas omedelbart. Den utrustning som används vid klippningen skall hållas ren och funktionsduglig.

Får som nyligen klippts skall ha särskild tillsyn och får inte hållas utomhus om de där kan utsättas för ogynnsamma väderleksförhållanden.

I ett utrymme med golv med ströbädd skall en tacka jämte lamm ha ett utrymme med en golvyta på minst 2 m².

Används spaltgolv skall stavbredden vara minst 80 mm och spaltbredden högst 25 mm.

Utfodringsutrymmen för lamm (lammkammare) skall ha en yta på minst 0,2 m² per lamm.

Lammingsboxar får inte ha spalt eller gallergolv och skall vara försedda med riklig ströbädd.

Fårens foderhäck skall vara minst 35 cm per får vid användning av en rak foderhäck och 20 cm vid användning av en cirkulär foderhäck. Vid användning av en rak foderhäck skall kanten dock vara minst 45 cm per dräktig tacka. Vid fri fodertilgång skall kanten på foderhäcken vara minst 17 cm per får. I utrymmen för får skall det finnas minst en dricksvattenbehållare eller dricksho per 30-tal får.

För getter gäller att kanten på foderhäcken skall vara minst 20 cm per killing, minst 33 cm per unget, minst 40 cm per fullvuxen get och minst 45 cm per dräktig get.

12 §. Fjäderfå

När fjäderfåna fångas skall de hanteras varsamt och hinder och redskap som kan skada dem skall ha avlägsnats. Extra varsamt hanteras fjäderfåna som har slutat värpa.

Om fjäderfåna kan komma ut och röra på sig skall den gång som leder ut ur stallet vara trygg för fåglarna.

Bestämmelser om slaktkycklingar och slaktkycklingsmödrar finns i landskapsförordningen (2011:53) om skydd av slaktkycklingar. (2011/51)

Vid behov skall fjäderfånas foder kompletteras med mineraler.

Inredningen i hönsstall skall vara utformad så att hönsen inte utsätts för foder-, vatten- och gödselspill.

Utfodrings- och dricksvattenanordningarnas höjd skall justeras allt eftersom fågeln växer så att alla fåglar kan äta och dricka utan svårigheter. Kycklingar skall alltid ha tillgång till färskt dricksvatten och strö.

Fjäderfåna skall skötas av en tillräckligt stor och kunnig personal med erfarenhet av fjäderfåna och det system som används.

Fullständig rengöring och desinficering av samtliga lokaler, all utrustning och alla redskap som kommer i direkt beröring med hönorna skall ske regelbundet samt varje gång utrymmena töms och innan en grupp fjäderfåna tas in. Medan utrymmena används skall de och all övrig utrustning hållas rena på ett tillfredsställande sätt. Gödsel måste avlägsnas så ofta det är nödvändigt. (2002/91)

Gäss och ancor som föds upp inomhus skall hållas på ströbädd. Kalkoner som föds upp inomhus bör hållas på ströbädd.

12a §. (2002/91) Särskilda krav på anläggningar med minst 350 värphöns

Minst en gång om dagen måste alla höns inspekteras av ägaren eller den som ansvarar för dem. Döda höns får inte ligga kvar längre än en dag.

L 19 Djurskyddsförordning (1998:96)

För att hönorna visuellt skall kunna utforska sin omgivning samt uppvisa normal aktivitet måste byggnaderna ha sådan belysning att hönorna tydligt kan se varandra och själva synas tydligt. Om dagsljus finns skall ljusöppningarna vara placerade på ett sådant sätt att de ger en jämn fördelning av ljuset i lokalen. Ljussystemet skall vara så inrättat att hälsoproblem och beteendestörningar undviks. Systemet skall ha en 24-timmarsrytm med en tillräcklig sammanhängande mörkerperiod, som riktvärde 8 timmar, för att ge hönorna möjlighet att vila och att undvika att de får nedsatt immunförsvar, ögonbesvär eller andra åkommor som vållas av ständigt ljus. När ljuset avtar bör det dämpas stegvis så att hönorna får möjlighet att finna sin viloplats utan att störas eller skadas.

Anläggningar i flera våningar skall vara konstruerade på så sätt att det är lätt att ta ut hönorna och att det är möjligt att inspektera samtliga våningar utan hinder.

13 §. Värphöns på golv

Hönsen skall rymmas att sitta på vagel, på galler eller på nät. Om hönsen går på nätgolv eller annat dränerande golv, skall minst en tredjedel av golvytan vara ströbädd. Utrymmena skall uppfylla hönsens behov av rede, sittpinne och sandbad.

Om utfodringstråg används vid utfodring av höns skall längden vid utfodringstrågets kant vara minst 12,5 cm per fullvuxen höna. Utrymme vid fodertråg vid fri utfodring: rak 40 mm per djur, rund 30 mm per djur.

Fullvuxna höns skall ha lämpliga utrymmen där de kan värpa. I ett stall i vilket värpande hönor finns, skall det per 4-5 hönor finnas minst ett rede. Används kollektivreden skall det finnas 1 m² rede per 100 hönor.

13a §. (2002/91) Särskilda krav på anläggningar med minst 350 värphöns på golv

Alla hönor skall ha tillgång till raka fodertråg med en tråkant om minst 10 cm per höna eller runda fodertråg med en tråkant om minst 4 cm per höna.

Alla hönor skall ha tillgång till raka vattentråg med en tråkant om 2,5 cm per höna eller runda vattentråg med en tråkant om 1 cm per höna. Om vattenniappar eller vattenkoppar används skall det finnas minst en vattennippel eller vattenkopp per grupp om tio hönor och minst två vattenniappar eller vattenkoppar skall vara tillgängliga för varje höna.

Det skall finnas minst 15 cm sittpinne för varje höna. Sittpinnarna får inte ha vassa kanter eller placeras ovanför ströbädden. Det horisontella avståndet mellan pinnarna skall vara minst 30 cm. Avståndet mellan pinne och vägg skall vara minst 20 cm.

Det skall finnas en ströarea om minst 250 cm² per höna. Minst en tredjedel av golvarean skall vara täckt med strö.

Golvet i anläggningarna skall vara så konstruerat att det på ett lämpligt sätt ger stöd för var och en av de främre klorna på varje fot.

I inhysningssystem där hönorna kan röra sig fritt mellan olika plan skall antalet våningsplan i höjddled vara begränsat till fyra, den fria höjden mellan våningsplanen vara minst 45 cm, utrustningen för utfodring och vattning vara fördelad på ett sådant sätt att alla hönor har lika tillgång till den och våningsplanen placeras så att spjällning inte kan falla ner på lägre plan.

När värphönsen har möjlighet till utevistelse skall flera öppningar ge direkt tillträde till utomhusytorna. Öppningarna, som skall finnas utefter hela byggnadens längd, skall vara minst 35 cm höga och 40 cm breda. En total öppningsbredd om 2 m måste finnas tillgänglig för varje grupp om 1000 hönor. Utomhusytorna skall ha en area som är anpassad till belägningsgraden och markytans beskaffenhet så att förorening undviks. De skall vara försedda med skydd mot dåligt vatten och rovdjur. Vid behov skall utomhusytorna vara försedda med lämpliga vattentråg.

Belägningsgraden skall inte vara mer än nio värphöns per kvadratmeter tillgänglig area.

14 §. (2002/91) Värphöns i bur

Hönorna skall ha tillgång till ett rede, strö samt sittpinnar med en längd om minst 15 cm per höna. Inhysningen skall ske på ett sådant sätt att dödlighet och beteendestörningar hos hönsen hålls på en låg nivå. Burarna skall vara rymnings säkra samt konstruerade så att de förhindrar att djuren skadas så långt det är möjligt. Buröppningen skall vara så stor att det går att ta ut en vuxen höna ur buren utan att djuret utsätts för lidande eller skadas. Burarna får placeras i högst tre våningar.

En fullvuxen höna skall om hon är ensam i buren ha en burarea på minst 1000 cm². Om flera hönor hålls i samma bur skall utrymmet vara minst 750 cm² per höna. Deflektorplattor mot spill får inte inkräkta på denna yta. Det skall finnas ett fodertråg som fåglarna har oinskränkt tillgång till. Dess längd skall vara minst 12 cm per fullvuxen höna. Om inte dryckesnipplar eller dryckestråg finns, skall varje batteri vara försedd med en sammanhängande dryckesränna av samma längd som foderträget. Där dryckesnipplar eller dryckestråg används, skall minst två nipplar eller tråg vara tillgängliga för varje höna.

Burarna skall vara minst 40 cm höga över 65 % av burytan och de får inte vara under 38 cm på något ställe.

Burgolven skall vara konstruerade så att de ger tillräckligt stöd åt de främre klorna på varje fot. Lutningen får inte överstiga 14 % eller 8°. Trådens tjocklek i burens golvnät skall vara minst 2,0 mm.

Burarna skall vara försedda med klonötare av lämpligt slag.

Landskapsregeringen får i enskilda fall meddela undantag från kraven i 1 och 2 mom. angående rede, strö, sittpinnar och burarea per höna. Ett undantag får inte innebära att utrymmet i en bur understiger 550 cm² per höna. Undantag får inte meddelas för burar som tagits i bruk efter den 1 januari 2003. Ett undantag får inte sträcka sig längre än fram till den 31 december 2009.

15 §. Pälsdjur

En pälsdjursfarm skall placeras på sådan plats i terrängen att det är lätt att sköta djuren. Omgivningen skall vara störningsfri och området skall inhägnas.

I anslutning till en minkbur skall det finnas en lya där djuren kan söka skydd. Under den kalla årstiden skall lyorna vara försedda med strö.

Bottenytan i springburar avsedda för minkar och djur av motsvarande storlek skall vara minst 1800 cm² och burens höjd minst 38 cm. Hålls en hona med valpar eller ett vuxet handjur i bur skall bottenytan vara

2100 cm². Med undantag för iller får endast ett vuxet djur placeras i varje bur.

Maskstorleken på bottennät i minkbur får högst vara 8,8 cm² och tjockleken på tråden minst 1,8 mm. Under doperioden skall det finnas ett valpgaller på golvet.

Bosektioner för rävar och djur av motsvarande storlek skall minst ha följande mått: längd 240 cm, bredd 105 cm och höjd 60 cm. Bosektionen kan indelas i 2-4 lika stora avdelningar. Delas sektionen i två avdelningar får det finnas tre djur per avdelning. Delas sektionen i tre avdelningar får två djur finnas i vardera avdelning och delas sektionen i fyra delar får det finnas ett djur i varje avdelning. Burarna skall inte placeras så nära varandra att djuren kommer åt att skada varandra.

Maskstorleken på bottennät i rävbud får högst vara 11,5 cm² och tjockleken på tråden minst 2,1 mm. Bottennätet i bur för avelsdjur skall vara tillverkat av plast-beklädd metalltråd.

16 §. *Reptiler och amfibier*

Terrariets längd bör inte vara kortare än den marklevande ormens längd samt bredden och höjden inte kortare än halva längden. För trädlevande ormar skall istället höjden vara minst lika med ormens längd och kortaste sidan två tredjedelar av ormens längd.

För jätteormar (boa och pyton) kan ovanstående mått reduceras så att terrariets längd är minst tre fjärdedelar av ormens längd. Bredden och höjden bör inte understiga halva ormens längd.

17 §. *Hjortdjur*

Välbefinnandet hos hjortarna skall kontrolleras regelbundet utan att djuren störs i onödan. Under tillskottsutfodringsperioden tillses hjortarna i samband med den dagliga utfodringen.

Minst 10 % av ytan i ett vilthägn för hjortdjur och mufflon skall bestå av skog eller buskmark.

18 §. *Strutsfåglar*

Strutsarna skall tillses minst två gånger per dag. Störning av djuren skall undvikas särskilt under fortplantningstiden. Störning av rangordningen inom fågelgruppen skall undvikas.

Ett djur får inte hållas åtskild från de andra djuren om inte djuret är sjukt, trakasseras av de andra eller betar sig aggressivt mot de andra djuren. En fågel som skilts från de övriga skall om möjligt hållas inom syn- eller hörhåll för de övriga fåglarna.

Över tre månader gamla strutsfåglar får inte vara inomhus kontinuerligt. Tiden inne i stallet får inte överstiga 10 dygn per månad. Strutsfåglar bör inte bli genomvåta.

Strutsfåglarnas kycklingar skall börja rastas så snart som möjligt efter kläckningen. Om vädret tillåter skall över tre dagar gamla kycklingar släppas ut dagligen. Är vädret ogynnsamt skall det sörrjas för att kycklingarna rör på sig inne i stallet.

Transport av strutsfåglar skall i möjligaste mån undvikas.

Strutsfåglarna får inte användas i löptävlingar eller ridas på.

Det är viktigt med rätt sammansatt kost för att förhindra uppkomsten av ledsador och skador på benstommen. Strutsfåglarna skall redan som kycklingar ha

tillgång till både grovt och färskt foder. Kycklingar under tre månader skall alltid ha tillgång till foder. Djuren skall hela tiden ha tillgång till dricksvatten.

För matsmältningen skall över fem månader gamla djur ha tillgång till grus eller småsten. Veckogamla kycklingar ges endast små mängder grus.

Om kycklingarna präglas på sin skötare skall skötaren dagligen vara tillsammans med kycklingarna så mycket som möjligt.

Fjädrar får inte plockas från en levande strutsfågel. Fjädrar får endast klippas av ovanför fjäderns blodsträng och av fågelns ving och stjärtdelar får inga betydande delar klippas bort.

Höjden till stallets innertak skall för vuxna strutsar vara minst 3 m och för vuxna nanduer och emuer minst 2,5 m.

Golvet i stallet skall vara grovt och lätt att rengöra. Golvet i utrymmen för kycklingar skall vara värmeisolerat eller försett med golvvärme. Fuktabsorberande strö av t.ex sand, sågspån eller hackad halm som fåglarna inte gärna äter av skall användas på golven med undantag för utrymmen för kycklingar under 3 veckor.

I stallet skall djurgrupperna hållas åtskilda från varandra så att kontakten mellan dem inte orsakar onödig stress.

I hägn för strutsfåglar skall omgivningarna vara lugna och jordmånen torr. Kontakten mellan avelsgrupper skall undvikas.

Innan fåglarna placeras i en tom farm skall föremål som fåglarna kan svälja avlägsnas. Farmen skall sedan kontrolleras dagligen. Vid farmen skall det finnas skyltar som förbjuder obehöriga tillträde samt anger att det är förbjudet att kasta in föremål i rasthagen.

I rasthagen skall det finnas ett område med ren sand för sandbad som är minst 1,5 m x 1,5 m stort och 15 cm djupt. I en rasthage för avelsgrupp skall det finnas ett lämpligt område för äggläggning.

Från rasthagen skall det finnas tryggt tillträde till stallet. Om marken i rasthagen är frusen, skall den sandas så att fåglarna inte halkar.

Rasthagar som ligger bredvid varandra skall skiljas från varandra för att förhindra konfrontationer mellan fåglarna.

19 §. *Skötsel av nyfödda djur*

Djur skall ges möjlighet att föda på ett så naturligt sätt som möjligt och så att avkomman inte kommer till skada.

Gödselrännan bakom en bunden ko eller kviga skall täckas före kalvningen.

Ett nyfött lamm och en nyfödd killing skall hållas tillsammans med tackan respektive geten i minst 24 timmar efter födseln om inte någon särskild orsak talar för att djuren skiljs åt. Nyfödda lamm och killingar skall övervakas för att man skall kunna försäkra sig om att det uppstår ett band mellan modern och avkomman. Vid behov skall det finnas en värmeapparat för att trygga tillgången till tilläggsvärme för lammen och killingarna. Nyfödda djur som inte ges möjlighet att dia skall ges råmjölk eller någon ersättande produkt så snart som möjligt efter födseln. Nyfödda kalvar skall ges råmjölk eller någon ersättande produkt senast inom sex timmar

L 19 Djurskyddsförordning (1998:96)

från födseln. Därefter skall djuren ha mjölk eller någon ersättande produkt fram till avvänjningen. Fr.o.m. en veckas ålder och fram till avvänjningen skall kalvar, lamm, killingar och föl ha fri tillgång till gräs, hö eller något annat fiberhaltigt foder.

20 §. Sällskapsdjur

Det är förbjudet att inneha eller genom avel frambringe hundar som har extremt stor kamplust, blir lätt retade och biter, bara med svårighet kan förmås avbryta ett angrepp och har en benägenhet att rikta sitt kampintresse mot människor eller andra hundar.

I hundrastgården skall det finnas en från marken upphöjd liggplats samt en hundkoja som skydd mot väder och vind. En katts rastgård skall vara utrustad med klätter- och klösanordningar. Hundar ska, om de hålls bundna utomhus annat än tillfälligt, vara kopplade till en löplina. Inomhus får hundar endast tillfälligt hållas bundna och då inte längre än vad som är nödvändigt med hänsyn till avsikten med åtgärden. Hundar som är yngre än ett år får endast tillfälligt hållas bundna.

Övriga sällskapsdjur skall ha ett förvaringsutrymme som är tillräckligt stort för att möjliggöra de rörelser och den motion som varje djur behöver. Det skall också innehålla en inredning som aktiverar djuret och ger de klättermöjligheter, gräv- och vilomöjligheter, gömställen, bad-, sim- eller dykmöjligheter som varje djurart behöver för att kunna utöva sitt naturliga beteende. Om ett djur har särskilda krav på klimat, som temperatur och luftfuktighet, skall detta tillgodoses. Djur som har behov av att vara tillsammans med andra djur skall hållas och skötas på ett sätt som tillgodoser dessa behov.

4 kap. Allmänna krav på beten och hägn**21 §. Beten, fällor och rastgårdar**

Betena skall vara lämpliga för de djur som finns där. Antalet djur skall stå i proportion till betenas storlek, terräng och växtlighet. Betesmarker, rastgårdar och drivningsvägar skall vara fria från främmande föremål som kan skada djuren. Stängslet skall vara utformat så att djur under normala förhållanden inte skadas. I betet får det inte finnas för trånga eller vassa hörn. Marken ska, i anlagda rastgårdar, utfodringsplatser och på andra av djur hårt belastade ytor utomhus, vara hårdgjord, dränerad eller naturligt ha motsvarande funktion.

I fällor, rastgårdar och hagar för utegående djur skall det finnas skydd mot ogynnsamma väderleksförhållanden.

På utfodringsplatserna måste det finnas tillräckligt med utrymme så att alla djur i gruppen kan äta samtidigt såvida djuren inte har fri fodertillgång. Ett djur högt upp på den sociala rangskalan får inte tillåtas dominera hela foderplatsen.

När ett djur hålls på bete får djurets rörelsefrihet inte begränsas genom att tyngder eller andra hindrande föremål fästs vid djuret eller genom att olika delar av djurets kropp binds samman eller genom att djuret binds samman med ett annat djur.

Bara sådana djur som är lämpade för utevistelse under den kalla årstiden får hållas ute året om under förutsättning att de yttre förhållandena, som terräng och markbeskaffenhet, är lämpliga för djurslaget och rasen. Djur som hålls ute året om skall ha tillgång till ligghall,

hydda eller motsvarande, som ger dem skydd mot väder och vind samt en torr och ren liggplats som inte får frysa till och som är så stor att alla djur kan ligga ner samtidigt.

Djur som behöver särskild vård skall kunna tas om hand i ett närbeläget utrymme som kan värmas upp.

22 §. Vilthägn

Hägnen skall vara lämpliga för djurarten och så stora att ett djur längre ner på flockens rangskala har möjlighet att fly undan och gömma sig för djur högre upp på rangskalan. I hägnet får det inte finnas för trånga eller vassa hörn.

I eller i anslutning till hägnet skall det finnas trygga och ändamålsenliga utrymmen där djuren kan undersökas, behandlas och skötas på annat sätt samt isoleras.

Stängslet skall vara tillräckligt kraftigt och högt för att under alla årstider hindra de inhägnade djuren från att komma ut och andra djur från att komma in. Nätet skall vara sträckt och förankrat i marken och lätt för djuren att upptäcka. Övriga regler avseende anläggande och underhåll av stängsel till vilthägn fastställs av landstingsregeringen i anslutning till anmälan enligt 36 § djurskyddslagen.

5 kap. Behandling av djur**23 §. Mjölknin**

Mjölkningsutrustningen skall vara i gott skick och mjölkningen bör utföras på ett sådant sätt att djurens juver inte kommer till skada.

Rikligt mjölkande kor skall mjölkas minst två gånger om dagen. Getter och tackor som mjölkas skall med hänsyn till deras mjölkproduktion mjölkas tillräckligt ofta.

24 §. Dressyr och användning

Djur får inte dresseras eller användas så att deras hälsa eller välbefinnande tar skada. Djur får inte tvingas att försöka anstränga sig på ett sätt som överstiger deras naturliga anlag eller krafter.

Vad 1 mom. stadgar om användning av djur gäller inte användning av hundar eller andra djur i myndighetsutövning i sådana uppgifter som anknyter till djurets användningsändamål och som på grund av uppgiftens art är förknippade med risk för att djuret skadas.

25 §. Åsamkande av onödigt lidande

Med onödigt lidande avses

- 1) att levande djur används som mål vid övnings- skjutning eller skyttetävling,
- 2) att taggsporrar, tagghalsband och taggbetsel används,
- 3) att levande fisk fjällas eller rensas samt att levande djur plockas eller flås,
- 4) att levande fåglar eller däggdjur eller andra ryggradsdjur ges som föda till ett djur i vård, om detta inte är nödvändigt för att det djur som vårdas senare skall kunna sättas ut i naturen eller i övrigt absolut nödvändigt för djuret,
- 5) att mer än skäligen människokraft används vid utdragning av foster ur födande djur,
- 6) att djur forslas upphängda vid någon kroppsdel,
- 7) att husdjur eller sådana djur som uppfötts i en farm i produktions syfte dödas med skjutvapen vid drevjakt eller vid jakt med hund,

- 8) att djur görs orörliga med hjälp av elektricitet, samt
 9) annan verksamhet och andra åtgärder som riktar sig mot djuret och åsamkar det onödigt lidande, onödig smärta eller onödig plåga.

6 kap. Operativa ingrepp, avel m.m.

26 §. Tillåtna operativa ingrepp

Utän hinder av 8 § 1 och 2 mom. djurskyddslagen är följande åtgärder på djur tillåtna:

1) perforation, klippning och tatuering av öronen hos svin, nötkreatur, får, getter och andra animalieproduktionsdjur samt fästande av öronmärke och inoperering av mikrochips på djuren och märkning av ovan nämnda djur på något annat sätt när åtgärden vidtas av en kompetent person och åsamkar kortvarig och lindrig smärta,

2) borttagande av vargtänder på häst när åtgärden vidtas av en veterinär, tatuering av hästar när åtgärden vidtas av en veterinär eller under tillsyn av en sådan, inoperering av mikrochips på hästar när åtgärden vidtas av en kompetent person samt frysmärkning av hästar när åtgärden vidtas av en kompetent person,

3) tatuering av katter när åtgärden vidtas av en veterinär, tatuering av hundar när åtgärden vidtas av en kompetent person samt inoperering av mikrochips på katter och hundar när åtgärden vidtas av en kompetent person,

4) märkning av andra djur än de som avses i 1-3 punkten när åtgärden vidtas av en kompetent person och åsamkar kortvarig och lindrig smärta,

5) (2003/40) kastrering av svin som är yngre än åtta dagar genom en öppen kirurgisk metod när åtgärden vidtas av en kompetent person, kastrering av får som är yngre än sex veckor med Burdizzotång när åtgärden vidtas av en kompetent person samt kastrering av svin som är åtta dagar eller äldre, getter, hästar och nötkreatur när åtgärden vidtas av en veterinär,

6) kastrering eller sterilisering av katter, hundar och andra sällskaps- eller hobbydjur när åtgärden vidtas av en veterinär,

7) avhörning av nötkreatur, får och getter genom kirurgi när åtgärden vidtas av en veterinär under bedövning samt förstöring av hornanlaget hos kalvar som är yngre än fyra veckor när åtgärden vidtas av en kompetent person,

8) klippning eller slipning av vassa tandspetsar hos grisar som är yngre än åtta dagar med hjälp av en ändamålsenlig tång eller slipapparat när åtgärden vidtas av en kompetent person, om skador på suggornas spenar förekommer,

9) insättning av nosring hos nötkreatur när åtgärden vidtas av en veterinär, samt

10) kapping av bakåt eller inåt pekande tår fram till första leden hos avelstappar under de 72 första levnadstimmarna när åtgärden vidtas av en kompetent person.

Med en kompetent person avses i 1 mom. en person som har tillräckliga kunskaper i den teknik som används för vidtagande av åtgärden, tillräcklig skicklighet i att vidta åtgärden samt nödvändiga kunskaper om gällande djurskyddsbestämmelser. (2003/40)

De redskap och anordningar som används vid åtgärder på djur skall vara lämpliga för ändamålet, rena och funktionsdugliga.

27 §. Förstöring av kalvars hornanlag

Förstöring av hornanlaget hos en kalv som är yngre än fyra veckor är tillåtet endast genom bränning. Hornanlaget får inte förstöras med lut eller annat frätande ämne. De instrument eller anordningar som används vid bränningen skall hållas rena och funktionsdugliga. När varmbränning används skall brännjärnet vara glödande hett under hela bränningen. Varje hornämne får brännas endast en gång under högst 20 sekunder. Under bränningen skall man se till att kalven inte kan röra på huvudet.

28 §. Avel

Sådan naturlig eller artificiell reproduktion och en sådan avelsmetod som åsamkar eller kan åsamka djur lidande eller skada får inte användas.

Djur får inte hållas för produktionsändamål, om det inte utgående från deras fenotyper eller genotyper rimligen kan antas att djuren kan hållas utan att det är till men för djurens hälsa eller välbefinnande.

29 §. Farmuppfoädnng av vilda djur

Följande vilda däggdjurs- och fågelarter är tillåtet att hålla för farmuppfoädnng för produktion av kött, ägg eller avelsdjur för kött- eller äggproduktion:

hjortdjur, skogshare, vildsvin, mufflon, hönsfåglar, gräsand, struts, emu och vanlig nandu.

För skinn- och pälsproduktion är det tillåtet att hålla mink, iller, räv och mårhund i farm.

30 §. Djurtävlingar

Vid offentlig tävling av djur skall det finnas en veterinär som förordnats av landskapsregeringen. Med offentlig tävling avses alla former av tävlingar som sker med djur och som genom annonsering eller på annat sätt bekantgjorts eller till vilka anmälan skall ske.

Veterinären skall före tävlingen besiktiga tävlingsområdet och de deltagande djuren. Om djur utsätts eller kan antas bli utsatt för skada eller lidande skall veterinären med omedelbar verkan helt eller delvis förbjuda tävlingen eller att ett visst djur deltar i tävlingen.

Vid nedanstående offentliga tävlingar får tävlingsveterinärens medverkan inskränkas till besiktning av de deltagande djuren och tävlingsområdet varje tävlingsdag före tävlingen:

1) hopptävling med svårighetsgrad t.o.m. lätt A för ponny och hopptävlingar med svårighetsgrad t.o.m. 1,20 för övriga hästar,

2) precisionskörning vid körtävlingar med häst,

3) hästplöjning,

4) skogskörning med häst,

5) brukskörning med häst och vagn,

6) bruksridning,

7) ridtävling med islandshästar,

8) voltigetävling,

9) gymkhanatävling med häst,

10) tornerspel med häst,

11) draghundstävling, inbegripet nomekörning och tävling i nordisk stil, i sprintklass på en sträcka av längst 30 kilometer, samt

12) hundkapplöpning på rakbana.

Följande offentliga tävlingar får genomföras utan någon medverkan av tävlingsveterinär:

L 19 Djurskyddsförordning (1998:96)

- 1) dressyrtävling med häst,
- 2) dressyrprov vid fälttävlan med häst,
- 3) dressyr vid körtävling med häst,
- 4) klubbtävling, arrangerade som hopptävlingar med svårighetsgrad t.o.m. lätt B för ponny respektive svårighetsgrad t.o.m. 1,10 för övriga hästar,
- 5) lokaltävling, arrangerade som hopptävlingar med svårighetsgrad t.o.m. lätt B för ponny respektive svårighetsgrad t.o.m. 1,10 för övriga hästar,
- 6) agilitytävlingar och liknande tävlingsformer med hund,
- 7) lokala vallhundstävlingar,
- 8) jaktprov med hund, samt
- 9) tävling med andra små sällskapsdjur än hundar och katter.

31 §. Cirkusdjur

På cirkus och vid annan jämförbar föreställning får inte apor, rovdjur, vilda idisslare, hovdjur, pungdjur, säldjur, noshörningar, flodhästar, rovfåglar, strutsfåglar eller krokodildjur användas.

Utan hinder av vad som stadgas i första mom. får dock hundar, tamkatter, sjölejon, tamhästar och tama åsnor användas.

7 kap. Storleken på boxar och båsar m.m.**32 §. Storleken på boxar och båsar**

De mått som anges i detta kapitel är minsta mått för normal inredning. I ett befintligt stall kan mindre avvikelser från måttbestämmelserna accepteras, om det är djurskyddsmässigt acceptabelt för det enskilda djuret. Detsamma gäller vid ombyggnad, under förutsättning att planlösningen i stallet är god.

33 §. Ensambo

Djurslag	Boxens minsta mått i m ²	Övriga krav
Kalv 0 – 4 veckor	längd: 1,20 m, bredd: 1,00 m	Välströad bädd. Boxens väggar skall tillåta ögonkontakt och beröring med andra nötkreatur om inte veterinärmedicinska skäl kräver avskildhet.
Kalv 4 – 8 veckor	längd: 1,40 m, bredd: 1,10 m	
Fullvuxet får eller get	1,4	Djuret skall obehindrat kunna vända sig runt.
Galtbox	6	Galten skall obehindrat kunna vända sig runt. Om boxen används för betäckning skall det finnas tillräckligt utrymme för betäckningen.
Betäckningsbox	10	Boxen skall ha riklig ströbädd och får inte ha spalt- eller gallergolv.

Båsar för bundna nötkreatur skall vara tillräckligt långt och brett så att djuret kan stå och ligga ner på ett jämnt underlag.

34 §. (2003/40) Box för flera djur

Djurslag	Golv- yta m ² / djur	Övriga krav
Kalv under 150 kg	1,5	Djuren skall kunna vända sig runt och ligga ner utan svårigheter. Välströad box för djur under 2 veckor. Golvytan i box med djupströbädd skall vara minst 30 % större än i boxar med spaltgolv för djur över 150 kg.
Ungdjur 150-220 kg	1,7	
Ungdjur 220-400 kg	1,9	Har boxen dränerat golv skall det finnas en ströad liggplats för varje ko.
Ungdjur > 400 kg	2,3	
Dikor	4,5	Angivna mått gäller golvyta exklusive foderhäckyta. Killingboxen skall ha en välströad ströbädd och får inte ha spalt- eller gallergolv.
Mjölkkor	6,0	
Killing	0,25	Boxen skall ha en välströad ströbädd och får inte ha spalt- eller gallergolv.
Ungget	0,5	
Get	1,20	Gäller golv med ströbädd. För galler eller spaltgolv är minimiytan 0,8 m ² .
Get med killingar	2	
Lamm under 15 kg	0,25	Gäller golv med ströbädd. För galler eller spaltgolv är minimiytan 1,0 m ² .
Lamm 15-30 kg	0,50	
Lamm över 30 kg	0,75	
Får upp till 55 kg	1,0	Gäller golv med ströbädd. För galler eller spaltgolv är minimiytan 1,1 m ² .
Får över 55 kg	1,4	
Dräktig tacka upp till 55 kg	1,3	Gäller golv med ströbädd. För galler eller spaltgolv är minimiytan 1,3 m ² .
Dräktig tacka över 55 kg	1,7	

35 §. Utrymme för hästar

Hästar i spiltor skall ha följande utrymmen:

	Spilta			Utfodrings- spilta	
	längd, m	bredd, m	Skil- jeväg- gens höjd exkl. galler, m	längd, m	bredd, m
Ponny A (längd < 1,60 m, mankhöjd 1,07 m)	1,80	1,15	0,95	1,75	0,50
Ponny B (längd 1,95 m, mankhöjd 1,08-1,30 m)	2,15	1,40	1,15	2,10	0,55
Ponny C (längd 2,10 m, mankhöjd 1,31-1,40 m)	2,35	1,50	1,25	2,30	0,60
Ponny D (längd 2,20 m, mankhöjd 1,41- 1,48 m)	2,45	1,60	1,30	2,40	0,65
Liten häst (längd 2,35 m, mankhöjd 1,49-1,60 m)	2,65	1,75	1,40	2,60	0,70
Stor häst (längd 2,50 m, mankhöjd 1,61-1,70 m)	2,85	1,85	1,50	2,75	0,75
Häst med en mankhöjd över 1,70 m	1,7 x mank- höjd	1,1 x mank- höjd	0,9 x mank- höjd	1,65 x mank- höjd	0,45 x mank- höjd

Hästar i box skall ha följande utrymmen:

	Enhästsbox		Fölningsbox	
	area, m ²	kortaste sida, m	area, m ²	kortaste sida, m
Ponny A	4,0	1,60	4,5	1,90
Ponny B	5,0	1,90	6,5	2,30
Ponny C	6,0	2,10	7,5	2,50
Ponny D	7,0	2,20	8,5	2,60

Liten häst	8,0	2,35	10,0	2,80
Stor häst	9,0	2,50	11,0	3,00
Häst med en mankhöjd över 1,70 m	(1,8 x mank- höjd) ²	1,5 x mank- höjd	(2,0 x mank- höjd) ²	1,8 x mank- höjd

Takhöjden i stallen skall vara 1,5 x mankhöjden, dock lägst 2,2 m. I boxväggar och spiltorväggar skall avstånd mellan vägg och tak vara mindre än 150 mm eller mer än 450 mm och avståndet mellan vägg eller boxdörr och golv mindre än 35 mm.

Fria öppningar i galler för stor och liten häst bör för stående galler vara mindre än 25 mm eller 65-85 mm och för liggande galler mindre än 85 mm eller 160-200 mm eller mer än 450 mm.

36 §. Utrymmeskrav för kycklingar och värphöns på golv

Kyck- lingarnas ålder	Antal kycklingar/ m ²	Längden vid ut- fodrings- trägets kant per kyckling	Längden vid vat- tenträgets kant per kyckling	Antal kycklingar per rund vattenbe- hållare
0-6 veckor	25	2 cm	0,5 cm	150
7-12 veckor	15	5 cm	0,65 cm	100
13-18 veckor	10	5 cm	0,65 cm	100

I utrymmen för fullvuxna värphöns får det högst finnas 30 kg värphöns/m².

37 §. (2011/51) Utrymmeskrav för övriga fjäderfä på golv

Avelsdjur ska ha följande utrymmen:

	Golvarea		Värprede			
	Enbart inom- hus, djur/ m ²	Vid möjlig- het till utevis- telse, djur/m ²	Längd, m	Bredd, m	Höjd, m	Foder- auto- mater/ 100 djur
Kalko- ner	2		0,5	0,4	0,6	2
Gäss	1	2	0,6	0,6	0,6	3
Ankor	2	4	0,4	0,4	0,5	2

En rastgård bör vara minst dubbelt så stor som vad som föreskrivs som minsta mått för inomhusutrymmet. Slaktdjur ska ha följande utrymme:

L 19 Djurskyddsförordning (1998:96)

		Golvarea			
	Ålder, veckor	Enbart inomhus, kg/m ²	Vid möjlighet till utevisning, kg/m ²	Foderautomater/100 djur	Vattenbehållare/100 djur
Kalkoner	0-12	30		1,5	1
Kalkoner	13-18	30		3,0	2
Gäss ^{1,2}		14	18	4,0	4
Ankor ¹		16	20	3,0	3

Runt fodertråg 7 mm/djur (fri utfodring), rakt vattenstråg 9 mm/djur.

¹ Under den första uppfödningssveckan får beläggningen vara högst 15 djur/m². Beläggningen ska därefter sänkas successivt. Efter 4 veckor gäller tabellvärdena.

² Uppfödning i ligg- och utfodringshall med rastgård: golvarea i liggshall 32 kg/m², rastgård 10 ggr liggallsarean.

Bestämmelser om slaktkycklingar finns i landskapsförordningen om skydd av slaktkycklingar.

38 §. Utrymmeskrav för strutsfåglar

Fågelart och ålder	Max antal fåglar	Djurstall		Rasthage	
		Fållans minsta yta (m ²)	Minsta yta/fågel (m ²)	Rasthagens minsta yta (m ²)	
Struts, emu och nandu (Rhea Americana) < fyra dagar	40	1			
Struts > 4 dagar - 3 veckor	40	5	10	100	
Emu och nandu > 4 d - 3 v	40	5	5	75	
Struts > 3 v - 6 mån	40 ³	15	10-40	100-1000 ⁴	
Emu och nandu > 3 v - 6 mån	40 ³	10	20	100-500 ⁴	
Struts > 6 mån - 1 år		30	800/3	1000	
Emu och nandu > 6 mån - 1 år		20	150	500	
Struts > 1 år - köns mogen		30	1000/3	1000	
Emu och nandu > 1 år - köns mogen		20	200	500	
Vuxen struts	⁵	30	2000/3	1000	

Vuxen emu och nandu	1+1 ⁵	30	250	500
---------------------	------------------	----	-----	-----

³ Om kycklingarna är av samma storlek.

⁴ Utrymmet skall ställas i relation till fågelns ålder.

⁵ Om mer än en avelsgrupp finns inom samma område är det viktigt att fåglarna har tillräckligt skydd och extra utrymme så att de kan undvika varandra.

39 §. (2003/40) Utrymmeskrav för svin

För svin som hålls i grupp gäller följande minimikrav, om inte annat följer av 2 mom.:

Levande vikt	Golv-yta m ² /djur	Övriga krav
högst 10 kg	0,15	
över 10 men högst 20 kg	0,20	Golvytan i box med djupströbbädd skall vara minst 30 % större än i boxar med andra golv.
över 20 men högst 30 kg	0,30	
över 30 men högst 50 kg	0,40	
över 50 men högst 85 kg	0,55	
över 85 men högst 110 kg	0,65	
över 110 kg	1,00	

För gyltor efter betäckning och suggor som hålls i grupp gäller följande minimikrav:

	Golv-yta m ² /djur	Övriga krav
Gylta efter betäckning	1,64	Om djuren hålls i en grupp med mindre än sex individer skall den fria golvytan ökas med 10 %. Om de hålls i en grupp med 40 eller fler individer kan den fria golvytan minska med 10 %. Minst 0,95 m ² per gylta och 1,3 m ² per sugga måste vara en sammanhängande fast golvyta varav högst 15 % får reserveras för dräneringsöppningar. Om färre än sex individer hålls i boxen skall dess sidor vara längre än 2,4 m, annars skall sidorna vara längre än 2,8 m.
Sugga	2,25	

För spaltgolv av betong som används för svin som hålls i grupp gäller följande krav:

	Spalt-vidd högst	Stav-bredd minst
Smågrisar	11 mm	50 mm
Avvanda smågrisar	14 mm	50 mm
Avels- och slaktsvin	18 mm	80 mm
Gyltor efter betäckning och suggor	20 mm	80 mm

Ikraftträdandebestämmelse (2003/40):

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2003. Förordningens 39 § 2 och 3 mom. tillämpas endast på anläggningar som uppförs, byggs om eller tas i bruk efter förordningens ikraftträdande. Från och med den 1 januari 2013 tillämpas bestämmelserna på alla anläggningar.

L 20 Republikens presidents förordning (2012:31) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som rör kontroll av identifiering och registrering av djur

(FFS 1540/2011)

1 §. Tillämpningsområde

Statens ämbetsverk på Åland och Livsmedelssäkerhetsverket svarar, i enlighet med bestämmelserna i denna förordning, i landskapet Åland för skötseln av de förvaltningsuppgifter som rör identifiering och registrering av djur och som enligt 30 § 8 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) i fråga om bekämpande av smittosamma sjukdomar hos husdjur ska skötas av Ålands landskapsregering.

2 §. Uppgifterna för Statens ämbetsverk på Åland

Statens ämbetsverk på Åland utför i landskapet kontroller på plats i enlighet med lagen om ett system för identifiering av djur (238/2010) och artikel 22 i rådets förordning nr 73/2009 om upprättande av gemensamma bestämmelser för system för direktstöd för jordbrukare inom den gemensamma jordbrukspolitikerna och om upprättande av vissa stödsystem för jordbrukare, om ändring av förordningarna (EG) nr 1290/2005, (EG) nr 247/2006 och (EG) nr 378/2007 samt om upphävande av förordning (EG) nr 1782/2003.

3 §. Uppgifterna för Livsmedelssäkerhetsverket

Livsmedelssäkerhetsverket ansvarar i landskapet för stickprovsvurval av jordbruksföretag för kontroll i enlighet med lagen om ett system för identifiering av djur samt artikel 50 och 51 i kommissionens förordning (EG) nr 1122/2009 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 73/2009 vad gäller tvärvillkor, modulering och det integrerade administrations- och kontrollsystem inom de system för direktstöd till jordbrukare som införs genom den förordningen och om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) 1234/2007 när det gäller tvärvillkoren för stöd inom vinsektorn.

4 §. Kostnadsfördelningen

Kostnaderna för skötseln av de förvaltningsuppgifter som avses i 2 och 3 § betalas av landskapet enligt vad Ålands landskapsregering samt Statens ämbetsverk på Åland och Livsmedelssäkerhetsverket avtalar.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2012.

L 21 Landskapsförordning (2011:53) om skydd av slaktkycklingar

1 §. Tillämpningsområde

Denna förordning innehåller bestämmelser om djurskydd vid hållning av slaktkycklingar som avses i 6b § i djurskyddslagen (1998:95) för landskapet Åland. Vad som i denna förordning föreskrivs om slaktkycklingar tillämpas också på slaktkycklingsmödrar. På slaktkycklingsmödrar tillämpas dock inte bestämmelserna i 2 § 4-5 punkten, 4 § 3 mom., 5 §, 10 § 3 mom. och 11-22 §§.

Bestämmelser om skydd av djur finns dessutom i djurskyddsförordningen (1998:96).

2 §. Definitioner

I denna förordning avses med

1) slaktkycklingsmoder fågel i farföräldra- och morföräldra- eller föräldraled som hålls för slaktkycklingsproduktion,

2) flock en grupp slaktkycklingar som föds upp samtidigt i en uppfödningssavdelning och som använder ett gemensamt strötäckt område och gemensamma utfodrings- och vattningsanordningar,

3) tillgänglig area ett strötäckt område som alltid är tillgängligt för slaktkycklingarna och som är tillräckligt stort för en slaktkyckling att vistas i,

4) daglig dödlighet det tal som fås med hjälp av formeln i punkt 1 i bilagan,

5) kumulativ daglig dödlighet det tal som fås med hjälp av formeln i punkt 2 i bilagan.

3 §. Allmänna krav på uppfödningssavdelningen

En uppfödningssavdelning för slaktkycklingar ska i fråga om material, konstruktion och andra egenskaper vara sådan att risken för att slaktkycklingarna ska skada sig är så liten som möjligt. De inre ytorna i uppfödningssavdelningar avsedda för slaktkycklingshållning samt redskap och anordningar för slaktkycklingshållning ska lätt kunna hållas rena och vid behov kunna desinfekteras. I ytbehandlingen får inte träskyddskemikalier, målarfärg eller andra medel användas på ett sådant sätt att de kan orsaka förgiftning hos slaktkycklingar.

Golvet eller botten i uppfödningssavdelningen för slaktkycklingar ska vara av ett material som är lämpligt för slaktkycklingarna, samt sådant att slaktkycklingarna inte skadar sig på det. Golvet eller botten ska dessutom vara så beskaffat att det ger tillräckligt stöd för varje framåtpekande klo på slaktkycklingens fot.

Uppfödningssavdelningar, redskap och anordningar ska hållas rena och i gott skick så att de inte skadar slaktkycklingarna eller äventyrar deras hälsa och välbefinnande. Slaktkycklingar som dött ska dagligen avlägsnas från uppfödningssavdelningen. Alla utrymmen, anordningar och redskap som slaktkycklingar kommer i beröring med ska alltid i sin helhet rengöras och desinfekteras när utrymmet töms och innan en ny grupp slaktkycklingar tas in. Efter tömningen ska allt använt strö avlägsnas och rent strö läggas ut. Gnagare och andra skadedjur ska bekämpas i uppfödningssavdelningen.

4 §. Förhållandena i uppfödningssavdelningen

Uppfödningssavdelningen ska ha en sådan ventilation att luftfuktigheten, luftens strömningshastighet, tempe-

L 21 LF (2011:53) om skydd av slaktkycklingar

raturen, dammängden och halten av skadliga gaser inte stiger till en skadlig nivå. Ventilationen ska vid behov kombineras med uppvärmningssystem för att upprätthålla en lämplig temperatur och avlägsna överskotts-fuktighet.

Om djurens välbefinnande och hälsa är beroende av ett mekaniskt ventilationssystem ska det även vid eventuella fel i det mekaniska ventilationssystemet i uppfödningssavdelningen vara möjligt att ordna en ventilation som är tillräcklig med tanke på djurens välbefinnande och hälsa. Det mekaniska ventilationssystemet ska då ha ett larmsystem som ger larm vid störningar i ventilationen. Larmsystemets funktion ska testas regelbundet.

Uppfödningssavdelningen ska ha en belysning över minst 80 procent av den tillgängliga arean på minst 20 lux under ljusperioderna, uppmätt i fåglarnas ögonhöjd. Om det är nödvändigt för att trygga slaktkycklingarnas välfärd, får en tillfällig minskning av ljusnivån vid behov tillåtas på veterinärs inrådan. Belysningen ska följa en 24-timmarsrytm. Rytmen ska börja iaktas senast inom sju dagar från det att slaktkycklingarna sätts in i uppfödningssavdelningen och den kan avslutas tidigast tre dagar före planerad slakt. Varje 24-timmarsperiod ska omfatta totalt minst 6 timmar mörker med åtminstone en sammanhängande mörkerperiod på minst 4 timmar, exklusive dimningsperioderna.

Om det för belysningen i uppfödningssavdelningen i huvudsak används lampor, ska det ordnas en lämplig vilotid för slaktkycklingsmödrarna genom att ljusstyrkan minskas tillräckligt. När belysningen i huvudsak är naturlig ska fönstren vara placerade så att ljuset fördelas jämnt mellan alla delar av uppfödningssavdelningen.

Bullernivån ska hållas så låg som möjligt i uppfödningssavdelningen. Ständigt eller plötsligt buller ska undvikas och slaktkycklingarna får inte ständigt vara utsatta för buller som överstiger 65 decibel (dB[A]).

Alla slaktkycklingar ska ständigt ha tillgång till strö som är lagom torrt och luckert på ytan.

5 §. *Specialbestämmelser om hög djurtäthet*

Om djurtätheten för slaktkycklingar överstiger 33 kilogram levande vikt per kvadratmeter ska uppfödningssavdelningen vara försedd med ventilationssystem och vid behov värme- och kylsystem som används på ett sådant sätt att

1) ammoniakhalten (NH₃) inte överstiger 20 ppm och att koldioxidhalten (CO₂) inte överstiger 3000 ppm uppmätt i höjd med slaktkycklingarnas huvud,

2) inomhustemperaturen inte överstiger utomhustemperaturen med mer än 3°C när utomhustemperaturen är högre än 30°C i skuggan,

3) den genomsnittliga relativa fuktigheten uppmätt i uppfödningssavdelningen under 48 timmar inte överstiger 70 procent när utomhustemperaturen är lägre än 10°C.

I slaktkycklingsuppfödningssallet ska det dessutom finnas ett reservsystem för alstring av elektricitet med vars hjälp den mekaniska ventilationen tryggas i händelse av elavbrott.

6 §. *Anordningar och redskap*

Anordningar och redskap som är avsedda för hållande samt vattning och utfodring av slaktkycklingar ska

vara sådana att de inte medför risk för att slaktkycklingarna skadar sig. Ventilationssystem och utfodringsanordningar samt övriga anordningar och redskap ska vara sådana att de orsakar så lite buller som möjligt.

Fodertråg, foderkoppar och andra utfodringsanordningar ska placeras så att fåglarna får tillräckligt med foder. Höjden på utfodrings- och vattningsanordningar ska justeras allt efter som slaktkycklingarna växer, så att alla slaktkycklingar kan äta och dricka utan svårigheter.

Uppfödningssavdelningen för slaktkycklingar ska ha tillräckligt många dricksplatser, som ska placeras så att de är inom räckhåll för alla slaktkycklingar. Vattningsanordningarna ska vara sådana att vattenspill minimeras.

7 §. *Utomhusinhägnad och andra utomhusområden*

Om slaktkycklingarna har möjlighet att röra sig ute, ska den gång som leder ut ur uppfödningssavdelningen vara trygg för slaktkycklingarna. Utomhusinhägnadens stängsel ska vara av ett material som är lämpligt för slaktkycklingar och vara tryggt för dem. Stängslen ska hållas i gott skick så att slaktkycklingarna inte skadar sig.

Utomhusinhägnaden ska vara tillräckligt rymlig med hänsyn till antalet slaktkycklingar och underlagets beskaffenhet. Underlaget i inhägnaden ska vara sådant att det kan hållas torrt. I utomhusinhägnaden får det inte finnas konstruktioner eller föremål som kan skada slaktkycklingarna. Slaktkycklingarna ska vid behov utomhus ha tillgång till lämpliga väderskydd.

8 §. *Omsorg om fåglarnas välbefinnande*

Slaktkycklingarnas välbefinnande ska kontrolleras minst två gånger om dagen. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid tecken som tyder på en sänkt välbefinnande- eller djurhälsonivå hos slaktkycklingarna. En slaktkyckling ska inspekteras individuellt om en allmän inspektion visar att det är nödvändigt. Om det vid kontrollen upptäcks något som avviker från det normala, ska åtgärder omedelbart vidtas för att reda ut och avhjälpa situationen.

9 §. *Hantering av slaktkycklingar*

När slaktkycklingar fångas in ska särskild försiktighet iaktas. Innan slaktkycklingarna fångas in ska man avlägsna sådana hinder orsakade av anordningar och redskap som kan skada slaktkycklingarna.

Vid hantering av slaktkycklingsmödrar som slutat värpa ska man särskild fasta uppmärksamhet vid att man inte orsakar dem benbrott eller andra skador.

10 §. *Vattning och utfodring*

Foder som ges till slaktkycklingar ska vara näringsrikt och balanserat. I fråga om utfodringen av slaktkycklingar och näringsens sammansättning ska särskild uppmärksamhet fästas vid förebyggandet av ledskador och skador på benstommen.

Slaktkycklingar ska ha tillgång till en tillräcklig mängd foder antingen ständigt eller portionsvis. Det ska finnas ständig tillgång till dricksvatten. Vid utfodringen ska plötsliga förändringar i fodrets sammansättning och mängd undvikas.

Fodret får tas bort från slaktkycklingarna tidigast 12 timmar före flockens beräknade slakttidpunkt.

Anordningar och redskap avsedda för utfodring och vattning av slaktkycklingar ska hållas rena.

Avföring får inte förorena fodret eller dricksvattnet.

11 §. *Uppfödningstall för slaktkycklingar*

Om djurtätheten för slaktkycklingar överstiger 33 kilogram levande vikt per kvadratmeter, ska den som äger eller håller och ansvarar för skötseln av slaktkycklingarna göra en skriftlig beskrivning av produktionssystemet i slaktkycklingsuppfödningstallet, vilken ska innehålla tekniska uppgifter om byggnaderna och deras anordningar. Beskrivningen ska hållas uppdaterad och på begäran visas upp för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Den djurtäthet som ska tillämpas i uppfödningstallet eller en ändring av djurtätheten ska anmälas till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet senast 15 dagar innan flocken sätts in i stallet. Anmälan ska åtföljas av ett sammandrag av beskrivningen av produktionssystemet. Sådana förändringar i produktionssystemet som kan påverka slaktkycklingarnas välbefinnande ska utan dröjsmål anmälas till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

För att djurtätheten ska få höjas så att den överstiger 39 och högst är 42 kilogram levande vikt per kvadratmeter förutsätts att det vid djurskyddsinspektionerna i slaktkycklingsuppfödningstallet under de senaste två åren inte har uppdagats någon sådan verksamhet som strider mot författningarna om djurskydd, att den som äger eller håller och ansvarar för skötseln av slaktkycklingarna tillämpar riktlinjer för goda djurhållningsrutiner och att dödligheten bland slaktkycklingarna är tillräckligt låg. Om ingen inspektion har gjorts i slaktkycklingsuppfödningstallet under de senaste två åren, ska minst en inspektion göras innan djurtätheten får höjas.

När den som äger eller håller och ansvarar för skötseln av slaktkycklingar sänder slaktkycklingar till slakteriet ska den till slakteriet lämna de uppgifter om flockens förvaringsutrymme och om flocken som behövs för bedömningen av slaktkycklingarnas välbefinnande.

12 §. *Beskrivning av produktionssystemet och viktiga uppgifter om produktionssystemet*

Den beskrivning av produktionssystemet som avses i 11 § 1 mom. ska innehålla följande information:

- 1) en planritning över stallet,
- 2) uppgift om den tillgängliga arean för slaktkycklingarna,
- 3) uppgifter om ventilations- och värmesystem och tekniska inspektioner av dem,
- 4) uppgifter om utfodrings- och drickanordningar och deras placering,
- 5) larmsystem och reservsystem för dem för det fall att någon automatiserad eller mekanisk utrustning som är nödvändig för slaktkycklingarnas välbefinnande upphört att fungera,
- 6) dokumentation om tekniska inspektioner av larmsystemen,
- 7) typ av golv,
- 8) vilket strö som normalt används.

De viktiga uppgifter om produktionssystemet som avses i 11 § 1 mom. är, per uppfödningssavdelning

- 1) den tillgängliga arean för slaktkycklingarna,

- 2) typ av ventilationssystem och utfodrings- och vattningssystem,

- 3) larmsystem och reservsystem för dem för det fall att någon automatiserad eller mekanisk utrustning som är nödvändig för slaktkycklingarnas välbefinnande upphört att fungera,

- 4) vilket strö som normalt används.

13 §. *Innehållet i riktlinjerna för god praxis*

De riktlinjer för god praxis som avses i 11 § 2 mom. ska omfatta följande sakkomplex i fråga om slaktkycklingar:

- 1) lagstiftningen om skydd,
- 2) fysiologi och beteende,
- 3) skötsel,
- 4) hantering och infångning,
- 5) lastning och transport,
- 6) avlivning,
- 7) förebyggande skyddsåtgärder mot sjukdom.

14 §. *Höjning av djurtätheten till över 39 kilogram levande vikt per kvadratmeter*

Den dödlighet som avses i 11 § 2 mom. är tillräckligt låg när den kumulativa dagliga dödligheten inom sju på varandra följande flockar inom uppfödningssavdelningen i genomsnitt är lägre än det procenttal som fås med hjälp av formeln i punkt 3 i bilagan.

15 §. *Uppgifter om flocken som ska lämnas till slakteriet*

De uppgifter om flocken som ska lämnas till slakteriet och som avses i 11 § 3 mom. är

- 1) uppfödningstall och uppfödningssavdelning där flocken har fötts upp,
- 2) den dagliga dödligheten inom flocken,
- 3) vilken ras eller hybrid slaktkycklingarna inom flocken tillhör,
- 4) en kalkyl över den kumulativa dagliga dödligheten inom flocken.

16 §. *Bedömning av slaktkycklingars välbefinnande*

En veterinär vid Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska se till att uppgifterna om de slaktkycklingar som anlänt till slakteriet samt antalet slaktkycklingar som är döda vid ankomsten till slakteriet registreras vid slakteriet.

Vilken inverkan de förhållanden under vilka slaktkycklingar hålls och andra motsvarande faktorer har på slaktkycklingarnas välbefinnande bedöms utifrån dödligheten inom flocken och den bedömning av hudinflammation på trampdynorna som görs i samband med köttbesiktningen (*faktorer som beskriver slaktkycklingars välbefinnande*).

Om bedömningen av slaktkycklingarnas välbefinnande visar att välbefinnandet försämrats under uppfödningen, ska veterinären underrätta den som äger eller håller och ansvarar för skötseln av slaktkycklingarna. Den som äger eller håller och ansvarar för skötseln av slaktkycklingarna samt Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska vidta lämpliga åtgärder.

17 §. *Faktorer som beskriver slaktkycklingars välbefinnande*

Den kumulativa dagliga dödligheten inom flocken beskriver dödligheten bland slaktkycklingarna i en uppfödningssavdelning.

L 21 LF (2011:53) om skydd av slaktkycklingar

Förekomsten av hudinflammation på trampdynorna bedöms genom kontroll av den ena fotsulan hos minst hundra fåglar i en flock. Vid kontrollen poängsätts hudinflammationens svårighetsgrad på basis av hur djup skadan är. Poängen indelas i tre klasser 0, 1 och 2, där klass 0 motsvarar en frisk trampdyna, klass 1 lindrig, ytlig inflammation och klass 2 djup inflammation. Resultatet av bedömningen av hudinflammation på trampdynorna hos flocken fås med hjälp av formeln i punkt 4 i bilagan.

18 §. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets utredning

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska göra en utredning enligt 16 § 3 mom., om resultatet av en bedömning av hudinflammation på trampdynorna hos flocken överstiger 80 poäng eller om den kumulativa dagliga dödligheten inom flocken överstiger det procenttal som fås med hjälp av formeln i punkt 5 i bilagan.

19 §. Bestämmande av djurtätheten för slaktkycklingar

Djurtätheten för slaktkycklingar inom en uppfödningssavdelning bestäms utifrån slaktvikten på den senast slaktade flocken med hjälp av formeln i punkt 6 i bilagan i fråga om slaktkropparnas varma vikt och med hjälp av formeln i punkt 7 i bilagan i fråga om slaktkropparnas kalla vikt.

20 §. Hur de faktorer som beskriver slaktkycklingars välbefinnande påverkar djurtätheten

Om de faktorer som beskriver slaktkycklingarnas välbefinnande visar att slaktkycklingarnas välbefinnande har försämrats när en djurtäthet på högst 39 kilogram levande vikt per kvadratmeter tillämpats, minskas djurtätheten på en gång med 1-2 kilogram för en viss tid.

När en djurtäthet som överstiger 39 kilogram levande vikt per kvadratmeter tillämpas minskas djurtätheten för en viss tid till högst 39 kilogram levande vikt per kvadratmeter.

Om minskningen av djurtätheten till högst 39 kilogram levande vikt per kvadratmeter har berott på att dödligheten varit alltför hög, får djurtätheten höjas till den tidigare nivån, om den kumulativa dagliga dödligheten inom sju på varandra följande flockar inom uppfödningssavdelningen i genomsnitt är lägre än det procenttal som fås med hjälp av formeln i punkt 3 i bilagan.

21 §. Omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av slaktkycklingars välbefinnande

Vid bedömningen av slaktkycklingars välbefinnande ska sådana av slaktkycklingsägaren eller slaktkycklingshållaren oberoende eller exceptionella orsaker beaktas som har lett till att dödligheten bland slaktkycklingarna eller mängden hudinflammationer på trampdynorna har ökat under uppfödningstiden.

Av slaktkycklingsägaren eller slaktkycklingshållaren oberoende eller exceptionella orsaker som påverkar dödligheten kan vara till exempel kvaliteten på de dagsgamla kycklingar som levererats, kvaliteten på det kommersiella foder som använts, förhöjd dödlighet som beror på förädlade slaktkycklingar eller en oväntad funktionsstörning i vattnings- eller utfodringsanordningarna eller i ventilationsanordningen.

En av slaktkycklingsägaren och slaktkycklingshållaren oberoende eller exceptionell orsak som påverkar mängden hudinflammationer på trampdynorna kan vara till exempel en oväntad funktionsstörning i vattningsanordningarna.

Vid bedömningen av slaktkycklingarnas välbefinnande har slaktkycklingsägaren eller slaktkycklingshållaren rätt att informera Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet om de åtgärder som han eller hon redan under uppfödningen av slaktkycklingarna har vidtagit efter att ha observerat problemet. Dessa åtgärder kan gälla till exempel reparation av anordningar, kontakter med veterinär och iakttagandet av dennes anvisningar, resultaten av eventuella obduktioner som utförts på slaktkycklingarna samt de medicinska behandlingar som givits.

22 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2011.

Bilaga

Formler

1) daglig dödlighet M

$M = 100 \times (b_1 + b_2) / b_{tot}$, där

b_1 är antalet slaktkycklingar som har dött i samma uppfödningssavdelning samma dag

b_2 är antalet slaktkycklingar som har avlivats på grund av sjukdom eller av andra skäl i uppfödningssavdelningen den aktuella dagen

b_{tot} är antalet slaktkycklingar i uppfödningssavdelningen den aktuella dagen

2) kumulativ daglig dödlighet M_{cum}

$M_{cum} = M_1 + M_2 + M_3 + \dots + M_n$, där

M_1 är den dagliga dödligheten i uppfödningssavdelningen för flocken i fråga under den första dagen

M_2 är den dagliga dödligheten i uppfödningssavdelningen för flocken i fråga under den andra dagen

M_3 är den dagliga dödligheten i uppfödningssavdelningen för flocken i fråga under den tredje dagen

M_n är den dagliga dödligheten i uppfödningssavdelningen för flocken i fråga under den sista dagen

3) Dödlighetsgränsvärde för den genomsnittliga kumulativa dödligheten för sju på varandra följande flockar K_7

$K_7 = (1 + 0,06 \times t) \%$, där

t är antalet dagar då slaktkycklingar i den berörda flocken funnits i uppfödningssavdelningen

4) Resultatet av bedömningen av hudinflammation på trampdynorna J

$J = 100 \times (n_1 \times 0,5 + n_2 \times 2) / n_{tot}$, där

n_1 är antalet fötter i klass 1

n_2 är antalet fötter i klass 2

n_{tot} är det totala antalet bedömda fötter

5) Dödlighetsgränsvärde för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets utredning K_t

$K_t = (1 + 0,12 \times t) \%$, där

t är antalet dagar då slaktkycklingar i den berörda flocken funnits i uppfödningssavdelningen

6) Djurtätheten för slaktkycklingar beräknad på basis av slaktkropparnas varma vikt KT

$$KT = [100 \times (p_1 + p_2 + p_3 + \dots + p_n) / 73,25] / a,$$

p_1 är slaktvikten för flockens första slaktkyckling

p_2 är slaktvikten för flockens andra slaktkyckling

p_3 är slaktvikten för flockens tredje slaktkyckling

p_n är slaktvikten för flockens sista slaktkyckling

a är slaktkycklingarnas tillgängliga area i kvadratmeter

7) Djurtätheten för slaktkycklingar beräknad på basis av slaktkropparnas kalla vikt KT_j

$$KT_j = [100 \times (p_1 + p_2 + p_3 + \dots + p_n) / 71,80] / a,$$

p_1 är slaktvikten för flockens första slaktkyckling

p_2 är slaktvikten för flockens andra slaktkyckling

p_3 är slaktvikten för flockens tredje slaktkyckling

p_n är slaktvikten för flockens sista slaktkyckling

a är slaktkycklingarnas tillgängliga area i kvadratmeter

L 22 Djurtransportförordning (1998:97)

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. (2011/102) Tillämpningsområde

Denna förordning tillämpas på transport av alla typer av djur inom landskapet Åland, mellan landskapet och riket samt mellan landskapet och ett annat land. Med undantag av 1 och 4 §§ tillämpas inte denna förordning på transporter där resans totala längd är högst 50 km. Inte heller vid transport av djur i icke-kommersiellt syfte och av något enskilt djur som ledsagas av en fysisk person som ansvarar för djuret under transporten eller vid transport av sällskapsdjur som följer sin ägare på en privat resa tillämpas ovannämnda paragrafer.

Då en boskapsuppfödare med eget fordon flyttar djur från en betesmark till en annan utan att det sker i förvärvssyfte tillämpas endast 1 § samt i tillämpliga delar 4 §.

2-3 §§. Upphävda (2011/102).

4 §. (2011/102) Allmänna krav på transportfordon

Avgaser får inte komma in till djuren.

Djur får inte transporteras i en personbils bagageutrymme såvida inte bagageutrymmet har en öppen förbindelse med bilens passagerarutrymme och djuren inte utsätts för onödigt lidande.

5-7 §§. Upphävda (2011/102).

2 kap. Tillstånd att transportera djur och register över djurtransportörer

8 §. Upphävd (2011/102).

9 §. (2011/102) Register över djurtransportörer

I registret införs följande uppgifter:

1) transportörens namn eller firma, FO-nummer (företags- och organisationsnummer), adress samt övrig behövlig kontaktinformation,

2) transportörens tillståndsnummer,

3) begränsningar som gäller de djurarter som transporteras eller transportform,

4) uppgift om att Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet har beviljat tillståndet och kontaktinformation,

5) de uppgifter i kompetensbeviset för förare eller skötare som avses i kapitel III i bilaga III till Rådets för-

ordning (EG) nr 1/2005 om skydd av djur under transport och därmed sammanhängande förfaranden och om ändring av direktiven 64/432/EEG och 93/119/EG och förordning (EG) nr 1255/97, nedan EG-förordning nr 1/2005, och uppgift om tillfällig indragning av kompetensbeviset,

6) de uppgifter i intyget om godkännande av vägtransportmedel som avses i kapitel IV i bilaga III till EG-förordning nr 1/2005 samt de uppgifter som behövs för att identifiera transportmedlen,

7) uppgifterna i intyget om godkännande av fartyg för djurtransport som avses i artikel 19.1 i EG-förordning nr 1/2005, samt

8) de uppgifter som avses i artikel 26.4 punkt c och artikel 26.6 i EG-förordning nr 1/2005.

10-12 §§. Upphävda (2011/102).

3 kap. Upphävt (2011/102)

13-14 §§. Upphävda (2011/102).

4 kap. Upphävt (2011/102)

15-18 §§. Upphävda (2011/102).

5 kap. Transport av tama hovdjur, nötkreatur, får, getter och svin

19 §. Transport

1 mom. upphävt (2011/102).

Efter en transport över åtta timmar skall djuren hållas under uppsikt med beaktande av djurens hälsotillstånd under 4-5 dagar om de inte skall slaktas snart efter transporten.

Särskilda bestämmelser för vissa djurslag

20 §. (2011/102) Tama hovdjur

Hovdjur får inte transporteras i fordon med mer än ett plan. Vid transport av hästar ska utsatta kroppsdelar vid behov skyddas med kroppsskydd.

21 §. Upphävd (2011/102).

22 §. (2011/102) Svin

Vid behov ska svinen kylas ner med en lätt vattendusch.

6 kap. Transport av fjäderfä, andra tamfåglar, tama kaniner samt hundar och katter

23 §. Fjäderfä och andra tamfåglar

Fåglarna skall lastas i dämpad belysning. Vid hanteeringen av fåglar och transportemballage som innehåller fåglar skall särskild försiktighet iakttagas. Vid lastning av burhöns skall transportlådor, burar eller liknande placeras så nära hönsburarna som möjligt. Fåglarna tas försiktigt ur burarna med en hand under bröstet och en hand över vingarna för att skydda fågeln från skador. De transportemballage som används skall vara så konstruerade att fåglarna inte kan sticka ut huvud eller ben ur transportemballaget.

2 mom. upphävt (2011/102).

24 §. (2011/102) Tama hundar och katter

Om hundar transporteras i en släpvagn efter ett fordon ska höjden på det utrymme som hunden har till sitt

L 23 LF (1998:98) om slakt och avlivning av djur

förfogande vara 5 cm högre än höjden till hjässan när hunden står upp, 20 cm längre än hunden är lång från nos till svanskota och dubbelt så bred som hundens bringa. Hunden ska transporteras i ett transportemballage som lastas i transportutrymmet. Släpvagnen ska dessutom vara försedd med fönster eller lämplig belysning.

7 kap. Andra än ovan nämnda däggdjur samt fiskar och växelvarma djur

25 §. (2011/102) *Allmänna regler*

Ventilationshål får inte vara så stora att djuret kan komma i kontakt med människor som hanterar transportemballaget. Transportemballaget ska ha en sådan höjd att djuret kan stå i naturlig ställning men inte resa sig på bakbenen. Transportemballagets tak ska madrasseras.

26 §. *Hornbärande djur*

Hornbärande djur med basthorn får inte transporteras om inte transporten är absolut nödvändig för djurets välbefinnande. Man skall då se till att hornen inte kan fastna i transportemballaget. Muffloner skall transporteras åtskilda från varandra.

27 §. *Vildsvin*

Transporter av vildsvin under sex månader får ske i grupper om högst 15 svin. Vildsvin som är äldre än sex månader skall transporteras åtskilda från varandra.

28 §. *Pälsdjur*

Fullvuxna pälsdjur skall transporteras åtskilda i var sitt transportemballage. Transportemballaget skall minst ha följande innermått:

	Räv	Mink och iller
Längd	70 cm	49 cm
Bredd	40 cm	17 cm
Höjd	50 cm	5 cm

Pälsdjur skall vattnas under en transport som varar längre tid än tre timmar och utfodras under en transport som varar längre tid än 24 timmar.

29 §. *Strutsfåglar*

Ungar till struts, emu och vanlig nandu (*Rhea Americana*) skall transporteras i uppvärmda transportemballaget så att temperaturen motsvarar ungarernas värmebehov.

30 §. *Fiskar*

Vid transport av fiskar skall vattnets temperatur och syrehalt vara, och hållas på en lämplig nivå för fiskarten i fråga.

31 §. *Fåglar*

Fåglar skall transporteras i halvskyddning och får inte utsättas för drag eller för mycket ljus. I transportutrymmet för burfåglar skall det finnas sittpinnar som är anpassade till fåglarnas storlek. Samtliga fåglar måste få rum på pinnarna samtidigt. Stora papegojor transporteras åtskilda från varandra. Vid transport av oroliga fåglar skall transportemballagets tak vara madrasserat.

32 §. Upphävd (2011/102).

8 kap. Upphävt (2011/102)

33-35 §§. Upphävda (2011/102).

L 23 Landskapsförordning (1998:98) om slakt och avlivning av djur

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. (2010/46) *Tillämpningsområde*

Denna förordning gäller vid förflyttning, uppställning, fasthållning, bedövning, slakt och avlivning av djur som föds upp för produktion av kött, skinn, päls eller andra produkter samt för avlivningsmetoder vid sjukdomsbekämpning. Förordningen gäller inte jakt av vilda djur samt försöksdjursverksamhet som utförs under tillsyn av landskapsregeringen.

2 §. *Definitioner*

I denna förordning avses med
förflyttning: avlastning av djur eller drivande av djur från avlastningsplattformen, spiltor eller fällor till den lokal eller plats där de ska slaktas,
uppställning: hållande av djur i spiltor, fällor, på övertäckta ytor eller i hagar som används av slakterier för att möjliggöra nödvändig tillsyn av djuren (vatten, foder, vila) innan de slaktas, samt

bedövning: en metod som omedelbart försätter djuret i ett tillstånd av medvetslöshet som varar tills döden inträder.

2 kap. **Behandling av djur i slakterier**

2 kap. Behandling av djur i slakterier

3 §. *Förflyttning och uppställning av djur i slakterier*

Slakterier och slaktplatser skall ha lämplig utrustning och hjälpmedel tillgängliga för avlastning och förflyttning av djur.

Djuren skall avlastas så snabbt som möjligt efter ankomsten. Om dröjsmål inte kan undvikas skall de skyddas från extrema väderleksförhållanden och ha tillräcklig ventilation.

Djur som kan skada varandra på grund av art, ålder, kön och ursprung skall hållas och uppställas åtskilda.

Djuren skall skyddas från ogynnsamma väderleksförhållanden och om de varit utsatta för höga temperaturer i fuktigt väder ska de avkylas på lämpligt sätt.

Djurens hälsotillstånd skall kontrolleras minst varje morgon och kväll.

Djur som skadats eller insjuknat under transporten eller uppställningen, liksom inte avvanda djur, slaktas omedelbart. Är detta inte möjligt skall de skiljas åt och slaktas snarast eller inom två timmar. Djur som inte kan gå får inte släpas till slaktplatsen utan skall avlivas där det ligger eller, om det inte förorsakar djuret onödigt lidande, transporteras till platsen för nödslakt på en vagn eller liknande.

Utrustning för avlastning av djur, ramper, broar och lastningshissar skall ha halksäkra golv samt lämpliga sidoskydd för att förhindra att djur faller av.

Utgångs- och ingångsramper skall ha minsta möjliga lutning och vid behov förses med tvärlåar.

4 §. *Behandling av slaktdjur*

Djuren skall bemötas lugnt och förflyttas med varsamhet. Djuren får inte skrämmas, hetsas, vältsas omkull eller behandlas illa. De får inte lyftas på ett sätt som orsakar onödig smärta.

Djur ska förflyttas med varsamhet. Under avlastning och förflyttning ska djuren ha tillräcklig tid på sig att förflytta sig samt fri sikt framåt och fri passage så att stockningar inte uppstår. Drivgångarna ska konstrueras så att risken för att djuren skadas minimeras och vara inrättade så att deras flockinstinkt utnyttjas. Vid behov ska djuren förflyttas ett i sänder. Drivning och tvång av djur som vägrar röra på sig ska vara så lindrig som möjligt. Instrument som är avsedda att styra djuren får endast användas i det syftet och endast under korta perioder. Användning av instrument som ger elektriska stötar ska undvikas i möjligaste mån. Enbart elektriska påfösare med avrundade stift får användas på djur. Under alla omständigheter får sådana instrument endast användas i fråga om fullvuxna nötkreatur och svin som vägrar att förflytta sig och endast när de har utrymme att förflytta sig framåt. Stötarna får inte vara mer än en sekund, de ska komma med tillräckligt långa mellanrum, och får endast ges på bakpartiets muskler. Stötarna får inte upprepas om inte djuret reagerar på dem. (2010/46)

Man får inte utdela slag, sparkar eller trycka på särskilt ömma delar på djurets kropp. Djurens svansar får inte krossas, vridas eller brytas och djurens ögon får inte gripas.

5 §. *Uppstallning*

Djur som inte omedelbart efter ankomsten förs till slakt skall hela tiden ha dricksvatten tillgängligt. Djur som inte har slaktats inom 12 timmar efter ankomsten skall utfodras och därefter ges måttliga mängder mat med lämpliga mellanrum. Djur som hålls på slakterier i mer än 12 timmar skall uppställas och i förekommande fall tjudras på ett sådant sätt att de utan svårigheter kan lägga sig ned. Djur som inte tjudras skall utfodras på ett sådant sätt att de kan äta ostörda. Uppställningsplatserna skall vara trygga och tillräckligt rymliga för de djur som hålls där samt i övrigt uppfylla de krav som ställs på stall och utrymmen för djur enligt djurskyddsförordningen. I utomhusfällor skall lämpligt skydd mot ogynnsamma väderleksförhållanden finnas.

Djur får inte föras till slaktplatsen om det inte omedelbart skall slaktas.

6 §. *Djur i containrar*

Containrar och andra transportemballage som innehåller djur skall hanteras med varsamhet och avlastas horisontellt. Djur som levereras i containrar med perforerade golv skall avlastas med särskild varsamhet för att undgå skador. Vid behov skall djuren avlastas från containrarna ett och ett. Djur som har transporterats i containrar skall slaktas så snabbt som möjligt. I annat fall skall de, om nödvändigt, vattnas och utfodras med lämpliga mellanrum. Fjäderfå som hämtats till slakt skall hållas torra.

7 §. *Fasthållning av djur före bedövning, slakt eller avlivning*

Djur skall hållas fast på ett lämpligt sätt som inte utsätter dem för onödig smärta, lidande eller skador. Djur

rens ben får inte bindas ihop och djur får inte hängas upp före bedövning eller avlivning. Fjäderfån och kaniner får dock hängas upp före slakt under förutsättning att lämpliga åtgärder vidtas för att säkerställa att djuren, vid tidpunkten för bedövning, befinner sig i ett tillräckligt avslappnat tillstånd för att bedövningen skall kunna utföras effektivt och utan onödiga dröjsmål.

Fasthållning av djur i fasthållningsutrustning skall under inga omständigheter avse upphängning.

Djur som bedövas eller avlivas genom att ett mekaniskt instrument eller elektrisk ström används mot huvudet skall hållas fast i en ställning som gör att utrustningen kan användas enkelt och exakt under en lämplig tidsrymd.

Elektrisk bedövningsutrustning får inte användas som ett sätt att fasthålla eller immobilisera djuren, eller för att förmå dem att flytta på sig.

För att begränsa djurens rörelseförmåga får mekaniska transportanordningar, burar, bedövningsbås eller någon annan motsvarande inhägnad där djuret kan stå upprätt användas. Djurens huvudrörelser får inte begränsas innan bedövaren är klar att bedöva djuret. För att begränsa nötkreaturs och hovdjurs huvudrörelser får halsrem, gramma eller betsel användas.

Den utrustning som används för bedövning av djur skall vara sådan att bedövningen kan utföras snabbt och effektivt. Utrustningen skall hållas ren. I slakterierna och på slaktplatserna skall det även finnas ett reservbedövningsinstrument som kan användas om det ordinarie bedövningsinstrumentet av någon anledning inte fungerar.

Djuret får inte drivas till bedövning förrän bedövaren är klar att omedelbart bedöva djuret. Ett djur får inte bedövas om det inte är möjligt att tappa djuret på blod omedelbart efter bedövningen. Om slakten avbryts får ett levande djur inte lämnas i bedövningsbåset eller på annan plats där bedövningen utförs.

Besiktningsveterinären ansvarar för att bedövaren vet när djuret är lämpligt bedövat.

3 kap. *Bedövning eller avlivning av djur med undantag för pålsdjur*

8 §. *Skjutning och mekanisk anordning som tränger in i hjärnan (bultpistol)*

Alla djur som skall slaktas får bedövas genom skjutning. Skjutvapnet och den mekaniska anordningen som tränger in i hjärnan skall vara tillräckligt effektiva med tanke på djurets storlek och djurat.

Bultpistol får användas vid bedövning av hovdjur som hålls som husdjur, nötkreatur, får, getter, svin samt strutsfåglar och kaniner.

Bultpistolen skall placeras så att projektilen drivs in i hjärnbarken. Bedövaren skall kontrollera att bulten återgår till utgångsläget efter varje skott. Om den inte gör detta får instrumentet inte användas igen förrän det har lagats.

9 §. *Bedövningspunkten hos nötkreatur*

Vid bedövning av nötkreatur med undantag av tjuvar och kalvar skall skjutvapnet eller bultpistolen riktas mot en punkt i pannan mitt emellan hjässan och ögonen och i rät vinkel mot pannbenet.

L 23 LF (1998:98) om slakt och avlivning av djur

Bedövningspunkten hos tjuar ligger en cm på sidan om bedövningspunkten hos övriga nötkreatur medan bedövningspunkten hos kalvar ligger något under mitten på linjen mellan hjässan och ögonen.

10 §. Bedövningspunkten hos svin

Vid bedövning av svin med undantag av galtar skall skjutvapnet eller bultpistolen riktas mot en punkt i pannan 2,5 cm ovanför ögonnivån och i en rät vinkel mot pannbenet. Bedövningspunkten hos galtar ligger 5 cm ovanför ögonnivån på sidan om kraniets mittlinje.

11 §. Bedövningspunkten hos får och getter

Vid bedövning av hornlösa får och getter skall skjutvapnet eller bultpistolen riktas mot huvudets högsta punkt och i kindbenets riktning.

Vid bedövning av killingar och lamm skall skjutvapnet eller bultpistolen riktas mot en punkt något under mitten på linjen mellan hjässan och ögonen och i en rät vinkel mot pannbenet.

Hornbärande får och getter får bedövas med skjutvapen eller bultpistol som riktas mot nacken om hornen hindrar skott genom hjässan. Bedövningspunkten finns genast bakom den kam som löper mellan hornen. Skjutvapnet eller bultpistolen skall riktas mot munnen.

12 §. Bedövningspunkten hos hästar

Vid bedövning av hästar skall skjutvapnet eller bultpistolen riktas mot en punkt i pannan ovanför skärningspunkten mellan de fiktiva linjer som löper från ena sidans öga till andra sidans öra och i en rät vinkel mot pannbenet.

13 §. Bedövningspunkten hos kaniner

Kaniner bedövas genom att skjutvapnet eller bultpistolen placeras på huvudets högsta punkt och riktas i kindbenets riktning.

14 §. Bedövning genom slag (concussion stunning)

Alla djur som skall slaktas får bedövas med ett mekaniskt instrument som utdelar ett icke-penetrerande slag mot huvudet. Användaren skall säkerställa att instrumentet placeras i ett lämpligt läge och att rätt patronstorlek används i enlighet med tillverkarens anvisningar för att uppnå en effektiv bedövning utan frakurer på kraniet.

Vid slakt av en liten mängd kaniner kan djuren även bedövas genom slag mot huvudet med något annat lämpligt instrument. Användaren skall försäkra sig om att djuret bedövas effektivt.

15 §. Bedövning med elektrisk ström

Nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfå och kaniner som skall slaktas får bedövas med elström.

Elektroder skall placeras så att de omsluter djurets hjärna så att strömmen kan passera genom den och djuret omedelbart förlorar medvetandet. Lämpliga åtgärder skall också vidtas för att säkerställa en god elektrisk kontakt, särskilt genom avlägsnande av ull eller genom att huden fuktas.

När djuren bedövas ett och ett skall utrustningen vara försedd med en anordning som mäter impedansen och förhindrar att apparaten används om kraven på minsta tillåtna strömstyrka inte kan uppnås. Instrumentet skall vidare avge en ljud- eller ljussignal under den tidsrymd

som strömmen passerar genom djuret och vara kopplad till en anordning som anger spänning och strömstyrka, vilken skall placeras så att den lätt kan avläsas.

16 §. Bedövning i vattenbad

Fjäderfå, med undantag av strutsfåglar, får bedövas i vattenbad.

Vattenbaden skall vara tillräckligt stora och djupa för den typ av fjäderfå som skall slaktas, och får inte svämma över vid ingången. Den elektrod som är nersänkt i vattnet skall löpa längs hela vattenbadets längd. Vattennivån i bedövningsbadet skall kunna regleras för att säkerställa att vattnet väl täcker huvudet på varje fågel som skall bedövas.

Fågelns huvud skall få kontakt med vattnet före vingarna. Fågeln skall hängas stadigt men utan att fågelns fötter kläms åt för mycket i framforslingsmekanismens upphängningskrok. Beröringspunkten mellan fågelns fötter och upphängningskroken skall vid behov fuktas för att säkerställa en god strömgenomgång. Framforslingsmekanismens hastighet skall inte vara större än att fågeln utsätts för elektrisk ström i minst fyra sekunder. Spänningen i bedövningsbadet skall hela tiden vara så stor att den totala strömstyrkan i bedövningsbadet motsvarar den strömstyrka som behövs för att bedöva en fågel multiplicerad med det antal fåglar som samtidigt finns i bedövningsbadet.

Om nödvändigt skall det vara möjligt att ingripa manuellt.

17 §. Bedövning av svin med koldioxid

Svin som skall slaktas får bedövas med koldioxid. Koldioxidkoncentrationen i den gas som används skall vara minst 70 volymprocent. Den kammare i vilken svinen kommer i kontakt med gasen och utrustningen som transporterar svinen igenom kammaren skall vara utformad och konstruerad så att svinen inte skadas, bröst-korgen inte pressas ihop och svinen kan stå upp tills de förlorar medvetandet. Det skall finnas tillräckligt med belysning i framforslingsmekanismen och kammaren för att svinen skall kunna se omgivningen eller andra svin. Kammaren skall vara utrustad med en gashaltmätare som mäter gaskoncentrationen där den är som störst och som avger en tydlig ljud- eller ljussignal om gaskoncentrationen sjunker under den nivå som krävs.

Svinen skall placeras i fällor eller containrar där de kan se varandra och forslas in i kammaren inom 30 sekunder efter det att de kommit in i anläggningen. De skall forslas så snabbt som möjligt från ingången till den plats där gaskoncentrationen är som störst och vara i kontakt med gasen så länge att de med säkerhet förblir medvetslösa fram till dess att de avlivas.

18 §. Avblödning

Avblödningen, som skall vara snabb, ymnig och fullständig, får inte påbörjas om djuret verkar vara vid medvetande.

Avblödningen skall påbörjas senast 60 sekunder efter bedövningen om djuret har bedövats genom skjutning eller med en mekanisk anordning som tränger in i hjärnan. På hornbärande får och getter som bedövats med ett skott i nacken skall avblödningen påbörjas inom 15 sekunder efter bedövningen. Om ett djur har bedö-

vats med elström eller genom slag mot huvudet skall avblödningen påbörjas inom 20 sekunder. Har djuret bedövats med koldioxid skall avblödningen påbörjas inom 60 sekunder från det att djuret har avlägsnats från bedövningskammaren.

Avblödningen skall utföras på ett sådant sätt att åtminstone den ena halspulsådern eller det blodkärl från vilken halspulsådern utgår öppnas. Avblödningen är genomförd när minst 30 sekunder gått sedan blodkärlen öppnades och alla hjärnbarkens reflexer har upphört.

Om samma person ansvarar för bedövning, upphissning och avblödning av djuren skall denna person utföra alla dessa åtgärder innan följande djur bedövas.

Om fjäderfå tappas på blod med automatisk halsavskärningsmaskin skall det finnas någon till hands som kan ingripa så att djuren kan slaktas omedelbart i fall utrustningen inte fungerar.

4 kap. Avlivning av pälsdjur

19 §. Med elektrisk ström

Alla pälsdjur får avlivas med elström. Elektroden skall placeras på ett sådant sätt att strömmen passerar genom djurets hjärna och med en tillräckligt hög strömstyrka för att orsaka omedelbar medvetslöshet och hjärtstillestånd. På rävar och mårddjur där elektroden placeras i mun och rektum skall ström av ett medelvärde på 0,3 ampere användas under minst tre respektive 15 sekunder.

20 §. Med kolmonoxid

Alla pälsdjur får avlivas med kolmonoxid. Den kammare i vilken djuren kommer i kontakt med gasen skall vara utformad och konstruerad så att djuren inte kommer till skada och så att de kan övervakas. Djuren får föras in i kammaren först när kolmonoxidkoncentrationen är minst en volymprocent. Gaskoncentrationen upprätthålls genom att kolmonoxid kontinuerligt tillförs kammaren via en cylinder.

Utströmningssgas från en motor som är avsedd för detta ändamål får användas vid avlivning av mårddjur och chinchillor om gasen är tillräckligt avkyld, filtrerad och fri från irriterande ämnen eller gaser.

Djuren skall hållas kvar i kammaren tills de har avlidit, dock i minst fyra minuter.

21 §. Med koldioxid

Mårddjur och chinchillor får avlivas med koldioxid. Kammaren i vilken djuren kommer i kontakt med gasen skall vara utformad och konstruerad så att djuren inte kommer till skada och så att de kan övervakas. Djuren får inte föras in i kammaren förrän luften innehåller minst 20 volymprocent koldioxid, som skall tillföras i ren form. Djuren skall hållas kvar i kammaren tills de har avlidit, dock i minst fyra minuter.

22 §. Med skjutvapen och mekaniska instrument med penetrerande bult

Alla pälsdjur får avlivas med skjutvapen eller med ett lämpligt instrument med penetrerande bult som drivs in i hjärnan. Används ett instrument med penetrerande bult skall djuret därefter omedelbart avblödas. Pälsdjur som hålls i fångenskap eller annars tas om hand av människan skall avlivas med ett skott i hjärnan. Ett

djur som inte kan fångas in eller fås att hållas på stället skall avlivas med ett skjutvapen på så sätt att djuret dör så snabbt och smärtfritt som möjligt och inte orsakas onödigt lidande.

23 §. Med narkosmedel

En veterinär får avliva ett pälsdjur med lämpligt narkosmedel på sådant sätt och i sådana doser att djuret omedelbart försätts i medvetslöshet och avlider.

5 kap. Avlivning av övriga animalieproduktionsdjur

24 §. Tillåtna avlivningsmetoder

Animalieproduktionsdjur får avlivas med skjutvapen. Djur som hålls i fångenskap eller annars tas om hand av människan skall avlivas med ett skott i hjärnan. Ett djur som inte kan fångas in eller fås att hållas på stället skall avlivas med ett skjutvapen på så sätt att djuret dör så snabbt och smärtfritt som möjligt och inte orsakas onödigt lidande.

Fjäderfå får avlivas genom halsavskärning.

25 §. Avlivning av dagsgamla överskottskycklingar och embryon i kläckningsavfall med mekanisk utrustning

Dagsgamla kycklingar skall avlivas med en utrustning som har snabbt roterande knivar, stift eller en kross. I anläggningen får inte fler djur placeras än vad den är dimensionerad för. För att omedelbart avliva levande embryon skall allt kläckningsavfall behandlas i den mekaniska utrustning som avses ovan.

26 §. Avlivning av dagsgamla överskottskycklingar med koldioxid

Dagsgamla kycklingar skall föras in i ett utrymme med högsta möjliga koncentration av koldioxid, som skall tillföras i ren form. Djuren skall hållas kvar i utrymmet tills de avlidit. Nya djur får inte placeras i utrymmet förrän de tidigare djuren har dött.

26a §. (2011/52) Hänvisningsbestämmelse gällande bedömning av slaktkycklingars välbefinnande

Bestämmelser om bedömning av slaktkycklingars välbefinnande finns i landskapsförordningen (2011:53) om skydd av slaktkycklingar.

6 kap. Avlivningsmetoder vid sjukdomsbekämpning

27 §. Avlivningsmetoder vid sjukdomsbekämpning

Vid avlivning av djur för bekämpning eller diagnostisering av djursjukdomar får varje metod som tillåts ovan användas om den garanterar en säker död. En veterinär kan även ge tillstånd till någon annan avlivningsmetod om det är nödvändigt för att bekämpa eller diagnostisera en djursjukdom. Om den avlivningsmetod som används inte omedelbart leder till döden skall nödvändiga åtgärder vidtas för att säkerställa att djuret avlivas så snabbt som möjligt och under alla omständigheter innan det återfått medvetandet.

L 24 LL (2013:75) om ... skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål m.m.

L 24 Landskapslag (2013:75) om tillämpning av lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål

1 §. Lagens tillämpningsområde

Med stöd av denna lag ska lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål (FFS 497/2013), nedan rikslagen, med angivna avvikelser tillämpas inom landskapets behörighet i den lydelse som är gällande i riket så att ändringar i rikslagen tillämpas från ikraftträdandet.

2 §. Myndighetsuppgifter

Landskapsregeringen är den landskapsmyndighet som inom landskapets behörighet ska sköta de uppgifter som enligt rikslagen ska skötas av statliga myndigheter om inte annat bestäms i eller med stöd av denna lag. Med stöd av 32 § självstyrelselagen kan uppgifter som hör till landskapsförvaltningen genom överenskommelseförordning överföras på riksmyndigheter.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska på begäran bistå i beredningen av verksamhetstillstånd och projektgodkännanden.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet kan i landskapet anlitas vid tillsynen på det sätt som avses i 35 § 2 mom. rikslagen.

Utlåtande som enligt 28 § rikslagen begärs av närings-, trafik- och miljöcentralen om försättande av djur i frihet ska vid behov begäras av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet och av berörda avdelningar inom landskapsregeringens allmänna förvaltning.

Med stöd av 59b § 3 mom. självstyrelselagen utser riket delegationen för skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål enligt 53 § rikslagen. Delegationen utgör den nationella kommitté som varje medlemsstat ska inrätta enligt artikel 49 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/63/EU om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål.

3 §. Ålands projektgodkännandenämnd

Bestämmelserna i 7 kap. rikslagen om nämnden för projektgodkännanden tillämpas på Ålands projektgodkännandenämnd med iakttagande av vad som bestäms om förvaltningsuppgifterna i denna lag och med nedan angivna avvikelser. Landskapsregeringen utser nämnden för att sköta de uppgifter som enligt rikslagen ska skötas av nämnden för projektgodkännanden.

Nämnden består av en ordförande och en vice ordförande samt minst fyra övriga ledamöter och personliga ersättare för dem.

Alla i 30 § rikslagen föreskrivna sakkunskapsområden ska vara företrädare i nämnden. Nämnden är beslutför när mötesordföranden och minst hälften av ledamöterna deltar i beslutsfattandet. Projektgodkännanden beviljas av nämnden om landskapsregeringen inte beslutar att nämnden ska indelas i sektioner.

Nämnden är administrativt underställd landskapsregeringen. Nämndens ärenden föredras av en ansvarig tjänsteman vid den avdelning inom landskapsregeringens allmänna förvaltning som ansvarar för djurskydd.

Landskapsregeringen får organisera nämndens personal med avvikelser från 30 § rikslagen.

4 §. Förhållande till annan lagstiftning

Hänvisningarna i 4 § rikslagen till andra rikslagar ska inom landskapets behörighet avse motsvarande landskapslagstiftning enligt följande:

1) Djurskyddslagen (FFS 247/1996) ska enligt denna lag avse djurskyddslagen (1998:95) för landskapet Åland.

2) Lagen om transport av djur (FFS 1429/2006) ska enligt denna lag avse 3 kap. i djurskyddslagen för landskapet Åland.

3) Lagen om kosmetiska produkter (FFS 22/2005) ska enligt denna lag avse landskapslagen (1988:8) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om konsument säkerhet.

4) Naturvårdslagen (FFS 1096/1996) ska enligt denna lag avse landskapslagen (1998:82) om naturvård.

5) Jaktlagen (FFS 615/1993) ska enligt denna lag avse jaktlagen (1985:31) för landskapet Åland.

Landskapets allmänna förvaltningsrättsliga bestämmelser ska tillämpas då landskapsmyndigheterna utför uppgifter enligt denna lag. Med stöd av denna lag tillämpas samma avgifter som enligt 54 § rikslagen fastställs med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten (FFS 150/1992) och samma arvoden som enligt 55 § rikslagen fastställs av jord- och skogsbruksministeriet.

Vid tillämpningen av rikslagen ska bestämmelserna om straff i djurskyddslagen för landskapet Åland iaktas. Dessutom ska rikslagens särskilda straffbestämmelser tillämpas. Viteslagen (FFS 1113/1990) tillämpas med stöd av landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

5 §. Ändringssökande

Besvär över beslut som landskapsregeringen eller landskapets nämnd för projektgodkännanden fattat med stöd av denna lag anförs hos Ålands förvaltningsdomstol. I övrigt gäller vad som bestäms om ändringssökande i rikslagen.

6 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av rikslagen ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med i landskapsförordningen föreskrivna avvikelser.

Se LF (2013:77) om tillämpning av förordningen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål.

7 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2013.

Genom denna lag upphävs landskapsförordningen (1998:99) om skydd av djur som används för försök och andra vetenskapliga ändamål.

L 25 Landskapsförordning (2013:77) om tillämpning av förordningen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål

1 §. Statsrådets förordning om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål (FFS 564/2013) ska tillämpas i landskapet i den lydelse som är gällande i riket så att ändringar i rikslagen tillämpas från ikraftträdandet. Riksförordningen ska tillämpas med de avvikelser som framgår av landskapslagen (2013:75) om tillämpning av lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2013.

M 1 Landskapslag (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård

1 §. Med i denna lag angivna avvikelser skall i landskapet Åland tillämpas följande lagar:

- 1) socialvårdslagen (FFS 710/1982),
- 2) lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 734/1992),
- 3) lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (FFS 812/2000),
- 4) upphävd (2012/36),
- 5) lagen om stöd för närståendevård (FFS 937/2005). (2007/111)

Ändring av de i 1 mom. angivna lagarna gäller i landskapet från det att de träder i kraft i riket, om inte annat följer av denna lag.

Lagen om ändring av 4 § i lagen om klientavgifter inom socialvården (FFS 1311/2014) och lagen om ändring av 3 § i lagen om klientens ställning och rättigheter (FFS 1313/2014) ska inte tillämpas till den del det är fråga om landskapets lagstiftningsbehörighet. (2015/44)

2 §. (2003/79) Socialvårdslagens bestämmelser gäller i landskapet med följande avvikelser:

1) (2015/20) Hänvisningar till lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (FFS 733/1992) och andra lagar om statlig finansiering och organisation av kommunernas uppgifter, ska i landskapet avse landskapslagen (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården och annan landskapslagstiftning, om landskapets finansiering och organisation av kommunernas uppgifter.

1a) (2013/117) Bestämmelserna i lagens 3 § 2-4 mom. ska inte tillämpas.

2) Bestämmelsen i lagens 8 § om statstjänsteman skall i landskapet gälla landskapstjänsteman.

3) Bestämmelsen i lagens 10 § 1 mom. om skyldighet för kommun att ha en yrkesutbildad personal för verkställigheten av socialvården utgör inget hinder för att två eller flera kommuner har gemensam personal.

3a) (2015/20) Vid tillämpningen av 26 § avses med familjehem i landskapet ett privathem som tillhandahåller familjevård på basis av ett uppdragsavtal enligt landskapslagen (2015:18) om tillämpning i landskapet Åland av familjevårdarlagen eller ett tillstånd enligt landskapslagen (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice.

4) Hänvisningen i lagens 46 § 2 mom. till rikets kom-

munallag (FFS 365/1995) skall i landskapet avse kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland.

5) (2007/128) Hänvisningen i lagens 54 § till sådana organ som avses i 6 § 1 mom. folkhälsolagen (FFS 66/1972) skall i landskapet avse styrelsen för Ålands hälso- och sjukvård.

6) (2007/102) De uppgifter som enligt lagen skall skötas av socialnämnden eller annat av kommunen särskilt utsett kollegialt organ skall i landskapet skötas av socialnämnden, en annan nämnd eller kommunstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.

7) (2011/115) Anstaltsvård som avses i 24 § benämns i landskapet institutionsvård och den vård som avses i 24 § omfattar i landskapet omsorg samt sådan sjukvård som inte kräver sjukhusvård.

8) (2013/117) I landskapet ska bestämmelser om samkommuner tillämpas på kommunalförbund och bestämmelser om kommunala tjänsteinnehavare tillämpas på kommunala tjänstemän.

2a §. (2003/79) Lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården ska enligt denna lag äga tillämpning i landskapet till den del bestämmelserna gäller socialvården. Lagens bestämmelser gäller i landskapet med följande avvikelser:

1) Hänvisningen i lagens 4 § 3 punkten till 32 § 3 mom. grundskolelagen (FFS 476/1983), rörande läroplikt för barn med handikapp som inte kan få undervisning i den nioåriga grundskolan, skall i landskapet avse 21 § 3 mom. grundskolelagen (1995:18) för landskapet Åland.

2) Hänvisningen i lagens 12 § till 4 § 1 mom. 4 punkten lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (FFS 733/1992), rörande en kommuns köp av socialvårdstjänster, skall i landskapet avse 3 § 1 mom. 4 punkten landskapslagen (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården.

3) (2007/111) Lagens 6b § skall tillämpas på hela den lediga tid som en närståendevårdare i landskapet har rätt till med stöd av 2g § i denna lag.

4) (2011/87) Bestämmelserna i lagens 7a och 10a §§ om avgifter för barndagvård tillämpas inte. Bestämmelserna om barnomsorgsavgift finns i barnomsorgslagen (2011:86) för landskapet Åland.

2b §. (2003/79) De allmänna bestämmelserna i 1 kap. lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården gäller i landskapet med följande avvikelser:

1) (2011/87) Begreppet socialvård omfattar sådan barnomsorg som avses i barnomsorgslagen (2011:86) för landskapet Åland.

M 1 LL (1995:101) om ... riks författningar om socialvård

2) Begreppet handling avser en i 1 § 1 och 2 mom. landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet nämnd handling, som innehåller uppgifter om en klient eller någon annan enskild och som ansluter sig till socialvård som ordnas av myndigheter eller privata.

2c §. (2003/79) Bestämmelserna om klientens rättigheter och skyldigheter i 2 kap. lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården gäller i landskapet med följande avvikelser:

1) Lagens 8 § 3 mom. är inte tillämplig i landskapet. Om uppgifter har tillförts ett ärende genom annan än klienten får ärendet inte avgöras innan klienten har underrättats om och givits tillfälle att yttra sig över uppgifterna. Ett ärende kan dock avgöras utan att klienten har givits tillfälle att yttra sig om hörande är uppenbart onödigt, äventyrar syftet med beslutet eller om ärendets avgörande inte kan uppskjutas.

2) Hänvisningarna i lagens 11 § om rätten för en klient eller dennes företrädare att ta del av uppgifter skall i landskapet avse 13-15b §§ samt 21 § landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet. Den begränsning av rätten att ta del av uppgifter som följer av hänvisningen i lagens 11 § 3 mom. till bestämmelser i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet skall dock vara tillämplig i landskapet.

3) (2007/93) Hänvisningen i lagens 13 § 1 mom. till personuppgiftslagen (FFS 523/1999), om i vilken i personuppgiftslagen avsedd registeransvarigs personregister uppgifter kommer att registreras, skall i landskapet avse landskapslagen (1999:50) om tillämpning i landskapet Åland av riks författningar om personuppgifter samt landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen.

2d §. (2003/79) Bestämmelser om sekretess, tystnadsplikt och utlämnande av sekretessbelagda uppgifter i 3 kap., bestämmelser om rätt att få sekretessbelagda uppgifter och handräckning i 4 kap. och särskilda bestämmelser i 6 kap. lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården gäller i landskapet med följande avvikelser: (2013/117)

1) Hänvisningen i lagens 14 § 3 mom. till 31 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) rörande upphörande av sekretess skall i landskapet avse 16-18 §§ landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet.

2) Avseende tystnadsplikt gäller vad därom föreskrivs i 12 och 22 §§ landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet. Tystnadsplikt omfattar såväl sekretessbelagda handlingar som uppgifter som skulle ha varit sekretessbelagda om de ingick i en handling. Med undantag av vad någon på tjänstens vägnar har rätt att få kännedom om gäller tystnadsplikt även för enskilda personers eller familjers hemlighet som personal eller den som har ett förtroendeuppdrag har fått kännedom om på grund av sin ställning eller uppdrag inom socialvården. Tystnadsplikt upphör inte efter att en sådan anställning har upphört eller ett sådant förtroendeuppdrag har avslutats.

3) Hänvisningen i lagens 18 § till lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och personuppgifts-

gen, som rör utlämnande av sekretessbelagda uppgifter, skall i landskapet avse landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet.

4) Hänvisningen i lagens 19 § till lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet rörande information som omfattas av tystnadsplikt skall i landskapet avse landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet.

5) (2013/117) Bestämmelserna i lagens 27 § gäller också tillsynsmyndigheten enligt 25 § 1 mom. barnomsorgslagen för landskapet Åland när myndigheten utövar tillsyn över barnomsorgen.

2e §. (2014/36) Bestämmelserna om anmärkning i 23 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården ska inom landskapets behörighet tillämpas så att klientens rätt att anmärka även omfattar den socialvård som klienten har fått.

Bestämmelserna om socialombudsmannen i 24 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården ska inte tillämpas. Motsvarande bestämmelser finns i 5 § i landskapslagen (2014:33) om Ålands ombudsmannamyndighet.

2f §. Upphävd (2012/36).

2g §. (2007/111) Bestämmelserna i lagen om stöd för närståendevård gäller i landskapet med följande avvikelser:

1) Den lediga tid som en närståendevårdare har rätt till enligt lagens 4 § 1 mom. skall vara minst fem dygn per sådan kalendermånad under vilken närståendevårdaren oavbrutet eller med få avbrott varit bunden vid vården dygnet runt eller fortgående varje dag.

2) När vårdarvodena fastställs första gången skall kommunerna beakta de indexjusteringar som gjorts i riket enligt lagens 6 §.

3 §. (2013/117) De förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § angivna författningarna ankommer på statliga myndigheter ska på Åland skötas av landskapsregeringen, såvitt fråga är om uppgifter som faller inom landskapets behörighet, dock så att övervakningen ska skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

Om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet vid övervakningen konstaterar allvarliga brister ska myndigheten, utan hinder av sekretessbestämmelser, anmäla bristerna till landskapsregeringen.

3a §. (2015/44) *Rättelseyrkande*

Den som är missnöjd med ett beslut som fattats av en tjänsteman vid tillämpningen av någon av de i 1 § 1 mom. 1, 2 eller 5 punkterna nämnda lagarna har rätt att yrka på rättelse av beslutet hos socialnämnden eller hos annat motsvarande kollegialt organ som utsetts av kommunen för att sköta uppgifterna enligt denna lag. Yrkandet om rättelse ska göras i skriftlig form inom 14 dagar från det att den missnöjde fått del av beslutet. Till beslutet ska tjänstemannen foga anvisningar om hur rättelseyrkandet ska göras. Rättelseyrkandet ska behandlas i brådskande ordning.

Det beslut som fattats av tjänstemannen får delges i brev per post. Delgivningen anses härvid, om inte annat visas, ha ägt rum den sjunde dagen efter det beslutet, försett med adress som uppgivits av vederbörande, har

inlämnats till posten för befordran. I övrigt iakttas förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

4 §. (2013/117) I beslut som har fattats med stöd av denna lag kan ändring sökas genom besvär i enlighet med bestämmelserna i 25 § självstyrelselagen för Åland, om inte rätten till besvär är begränsad enligt lag.

5 §. Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av de lagar som avses i 1 § 1 mom. skall tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

Se LF (1995:103) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

6 §. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1984:46) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande socialvården.

Ikraftträdandebestämmelse (2003/79):

Denna lag träder i kraft den 1 december 2003.

Personer som vid denna lags ikraftträdande är anställda hos en privat socialvårdsproducent, vilken bedriver verksamhet när denna lag träder i kraft, är utan hinder av bestämmelserna i 3 § 2 mom. lagen om tillsyn över privat socialservice behöriga för sina uppgifter.

Privata socialvårdsproducenter skall ansöka om tillstånd enligt 5 § eller göra en anmälan som avses i 6 § lagen om tillsyn över privat socialservice inom sex månader efter att denna lag har trätt ikraft.

Ikraftträdandebestämmelse (2013/117):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

Övervakningsärenden som har inletts före denna lag träder i kraft samt handlingar som behövs för övervakningen, överförs utan hinder av sekretessbestämmelser till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet när denna lag träder i kraft.

M 2 Landskapsförordning (1995:103) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård

1 §. Med de avvikelser som anges i denna förordning och som följer av landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård, landskapslagen (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda och barnomsorgslagen (2011:86) för landskapet Åland ska följande författningar tillämpas i landskapet Åland: (2011/91)

1) socialvårdsförordningen den 29 juni 1983 (FFS 607/1983),

2) förordningen den 9 oktober 1992 om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 912/1992),

3) förordningen den 21 augusti 1992 om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (FFS 804/1992) samt

4) (2014/26) 1 § social- och hälsovårdsministeriets förordning om privat socialservice (FFS 1053/2011).

Ändring av de i 1 mom. angivna förordningarna skall tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket, om inte annat följer av denna förordning.

Förordning om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (FFS 804/1992) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som förordningen hade innan den upphävdes den 1 augusti 2005 genom SRF om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (FFS 608/2005).

2 §. (2014/26) I landskapet gäller följande avvikelser från bestämmelserna i förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården:

1) förordningen ska tillämpas i landskapet till den del bestämmelserna gäller socialvården,

2) i stället för de avgifter som anges i 3 och 32 §§ kan avgifter uppbäras enligt kommunens fastställda grunder,

3) landskapsregeringen fastställer de högsta avgiftsbeloppen för den socialvård som avses i 12, 13 och 14 §§ samt

4) som inkomster enligt 3 § kan, utöver vad som anges i 27 §, enligt prövning beaktas högst tre procent av berörda persons eller personers sammanlagda beskattningsbara förmögenhet eller förmögenhets försäkringsvärden.

Landskapsregeringen kan medge undantag från behörighetskraven enligt förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården.

2a §. Upphävd (2001/57).

3 §. (2014/26) De förvaltningsuppgifter som rikets myndigheter har enligt de författningar som anges i 1 § ska i landskapet skötas av landskapsregeringen till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området. Övervakningen ska dock skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i ovan nämnda författningar ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1996.

M 3 Landskapslag (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice

1 §. Inledande bestämmelse

Lagen om privat socialservice (FFS 922/2011), nedan kallad rikslagen, ska tillämpas i landskapet Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändringar av rikslagen är tillämpliga i landskapet från det att ändringarna träder i kraft i riket, om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag.

Lagen om ändring av lagen om privat socialservice (FFS 1321/2014) ska inte tillämpas. (2015/46)

2 §. (2013/121) *Förvaltning*

De förvaltningsuppgifter som enligt rikslagen ankommer på statliga myndigheter och kommunala myndigheter ska i landskapet skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet och kommunerna, när det är fråga om uppgifter som faller inom landskapets behörighet, varvid

M 3 LL (2012:36) om ... lagen om privat socialservice

1) Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet är tillståndsmyndighet och

2) Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet och det kommunala organ som avses i 6 § socialvårdslagen (FFS 710/1982) eller den tjänsteman som organet utsett är tillsynsmyndighet.

3 §. (2015/19) Avvikelser

Lagen ska inte tillämpas på socialservice som landskapet producerar. Vid tillämpningen av 3 § 1 punkten i rikslagen ska privat socialservice i landskapet omfatta privat barnomsorg, dock inte verksamhet i samhällsstödd enskild barnomsorg, som avses i 28 § barnomsorgslagen (2011:86) för landskapet Åland, nedan *barnomsorgslagen*.

Hänvisningar och bestämmelser i rikslagen ska gälla på det sätt som anges i följande tabeller där landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård benämns *landskapslagen om socialvård*:

Tabell 1

	Hänvisningen i rikslagens	avser i landskapet
1.	2 § 2 mom. och 5 § 1 mom. till lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (FFS 812/2000),	de med stöd av landskapslagen om socialvård tillämpliga bestämmelserna i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (FFS 812/2000).
2.	4 § 2 mom. till lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (FFS 272/2005),	de med stöd av landskapslagen om socialvård utfärdade bestämmelserna om behörighetsvillkor för yrkesutbildad personal inom socialvården.
3.	4 § 3 mom. till 5 § i lagen om barndagvård (FFS 36/1973),	8 och 9 §§ barnomsorgslagen och de med stöd av 8 § barnomsorgslagen utfärdade bestämmelserna.
4.	4 § 3 mom. till 26a § 2 mom. i socialvårdslagen (FFS 710/1982),	den med stöd av landskapslagen om socialvård tillämpliga bestämmelsen i socialvårdslagen (FFS 710/1982).
5.	4 § 3 mom. till 59 och 60 §§ i barnskyddslagen (FFS 417/2007),	de med stöd av landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen tillämpliga bestämmelserna i barnskyddslagen (FFS 417/2007).
6.	11 § 2 mom. till bestämmelser om anmälan till det kommunala organet i lagen om barndagvård,	ansökan och godkännande som avses i 28 § 1 mom. barnomsorgslagen.

7.	13 och 27 §§ till 17 § 1 mom. 3 punkten socialvårdslagen (FFS 710/1982),	de med stöd av landskapslagen om socialvård tillämpliga bestämmelserna i socialvårdslagen (FFS 710/1982).
8.	28 § 3 punkt till 11 § personuppgiftslagen (FFS 523/1999),	7 § landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen.
9.	30 § 3 mom. till 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999),	15a § landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet.

Tabell 2

	Bestämmelsen i rikslagens	ska i landskapet
1.	7 § 2 mom. om en serviceproducents alla verksamhetsenheter där socialservice produceras dygnet runt,	gälla sådan socialservice som produceras i landskapet.
2.	8 § 1 mom. andra mening om ansökan om tillstånd,	inte tillämpas.
3.	8 § 2 mom. 9 punkt om krav på att uppge den dataskyddsansvariga enligt 20 § 4 mom. lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (FFS 159/2007),	inte tillämpas, dock så att om inte en särskild person inom en verksamhet har förordnats vara dataskyddsansvarig och detta meddelas i tillståndsansökan, så ska den för varje verksamhetsenhet ansvariga personen anses vara dataskyddsansvarig.
4.	9 § 1 mom. andra mening om inspektion med anledning av tillståndsansökan,	inte tillämpas.
5.	17 § 2 mom. första mening om rätt att ge inspektionsuppdrag till andra myndigheter,	inte tillämpas.

6.	25 § om förande av register och användning av registeruppgifterna,	inte tillämpas. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska för handläggning av tillstånds- och anmälningsärenden som avses i denna lag samt för övervakning och statistikföring av verksamheten föra ett register över tillhandahållare av privat socialservice. Myndigheten får använda registeruppgifter i den omfattning dess uppgifter kräver det. Närmare bestämmelser om behandling av personuppgifter finns i landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen.
7.	33 § 2 och 3 mom. om centralförvaltningen,	inte tillämpas.
8.	35 § 3 mom. om under rättelse om genomförda tillsynsåtgärder,	inte tillämpas. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ska underrätta det kommunala organet i berörda kommuner om att myndigheten med stöd av rikslagens 17-23 §§ har genomfört en tillsynsåtgärd.
9.	41 § om ersättning för kostnaderna för registrering,	inte tillämpas.
10.	45 § 1 mom. andra mening om tillståndets giltighetstid,	inte tillämpas.
11.	45 § 2 mom. om tillståndets giltighetstid,	inte tillämpas.

I rikslagens 4 § 2 mom. hänvisas numera (FFS 296/2016) till L om yrkesutbildade personer inom socialvården (FFS 817/2015).
I rikslagens 4 § 3 mom. hänvisas inte längre (FFS 296/2016) till socialvårdslagen.

4 §. Ändringssökande

I beslut som har fattats med stöd av denna lag kan ändring sökas genom besvär i enlighet med bestämmelserna i 25 § i självstyrelselagen för Åland, om inte rätten till besvär är begränsad enligt lag.

5 §. Förordningar

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av rikslagen ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

6 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 november 2012.

Genom denna lag upphävs 1 § 1 mom. 4 punkten och 2f § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

M 4 Landskapslag (2016:15) om tillämpning på Åland av lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården

1 §. Lagens tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna lag ska lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (FFS 569/2009, *servicesedellagen*), tillämpas på Åland till den del den avser användningen av servicesedlar för socialvårdstjänster som ordnas av kommunerna. Vad som i servicesedellagen bestäms om kommuner gäller även kommunalförbund.

Ändras något i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården som hör till landskapets behörighet ska ändringarna gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Hänvisas i servicesedellagen till bestämmelser i rikslagstiftningen som hänför sig till ett rättsområde inom landskapets behörighet och som äger motsvarighet i rikslagstiftningen, ska hänvisningarna avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

Till den del bestämmelserna i servicesedellagen innehåller hänvisningar till lagen om patientens ställning och rättigheter (FFS 785/1992) ska de inte tillämpas på Åland.

Hänvisas i någon av de i servicesedellagen angivna riksförfattningarna till andra bestämmelser i rikslagstiftningen som hänför sig till ett rättsområde inom landskapets behörighet och som äger motsvarighet i landskapslagstiftningen, ska hänvisningarna avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

3 §. Rättelseyrkande

En i servicesedellagen avsedd klient får inom 14 dagar från det att hon eller han fick del av ett i 7 § 3 mom. eller 8 § 2 mom. i servicesedellagen avsett beslut framställa ett skriftligt rättelseyrkande hos det kollegiala organet i en kommun som ansvarar för ordnandet av i 4 § 1 mom. i servicesedellagen avsedda tjänster i kommunen. Bestämmelser om anvisning om rättelseyrkande finns i 41 § i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland (*förvaltningslagen*).

Ett i 7 § 3 mom. eller 8 § 2 mom. i servicesedellagen avsett beslut som det kollegiala organet har fattat med anledning av ett rättelseyrkande får delges klienten i brev per post. Om inte något annat visas, anses delfäendet då ha ägt rum den sjunde dagen efter det att beslutet postades under den adress som klienten uppgett. Bestämmelser om förfarandet i övrigt finns i förvaltningslagen för landskapet Åland.

4 §. Besvär

I ett i 7 § 3 mom. eller 8 § 2 mom. i servicesedellagen avsett beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Besvär över lagligheten av det beslut som det kollegiala organet har fattat med anledning av ett rättelseyrkande får anföras hos Ålands förvaltningsdomstol. Besvären får också lämnas in till organet, som ska sända dem till förvaltningsdomstolen tillsammans med sitt eget utlåtande.

I Ålands förvaltningsdomstols beslut får ändring inte sökas genom besvär.

M 5 LL (1953:16) om bosättningslån

5 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av servicesedellagen ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

M 5 Landskapslag (1953:16) om bosättningslån i landskapet Åland**1 kap. Allmänna stadganden**

1 §. [Landskapsstyrelsen] kan inom ramen för anslag, som för ändamålet reserverats i landskapets inkomst- och utgiftsstat, på därom gjord ansökan bevilja dem, som ingå eller ingått äktenskap, räntefritt bosättningslån av landskapsmedel för anskaffning av till grundande av eget hem erforderligt bostads- och annat lösöre i enlighet med vad i denna landskapslag stadgas.

Anslag för bosättningslån har sedan år 1958 endast undantagsvis budgeterats.

2 §. Förutsättning för beviljande av bosättningslån är:

1) att bägge lånesökandena åtnjuta åländsk hembygdsrätt eller att kvinnan genom äktenskapet förvärvar sådan rätt och att de avgiva försäkran om, att de ärna förbli bosatta på Åland;

2) att mannen och kvinnan icke vid inlämnande av ansökan om lån eller, då lån sökes efter vigseln, vid äktenskapets ingående fyllt 30 år;

3) att lånesökandena ej hava tillräckliga tillgångar för grundande av eget hem;

4) att lysning avkunnats för lånesökandena; samt

5) att lånesökandenas personliga egenskaper äro sådana, att deras ekonomiska understödjande för i 1 § nämnt ändamål ur samhällets synpunkt är ändamålsenligt.

Låneansökan skall inlämnas senast inom förloppet av sex månader efter vigseln.

På synnerliga skäl kan bosättningslån beviljas, oaktat någon av de i 1 mom. 1 eller 2 punkten nämnda förutsättningarna saknas eller ansökan inlämnats senare än i 2 mom. stadgats.

3 §. Maximibeloppet för bosättningslån fastställs av [landskapsstyrelsen].

4 §. Bosättningslånet utgives till låntagarna i form av inköpsanvisningar eller penningar eller delvis i vardera formen, i enlighet med vad [landskapsstyrelsen] närmare bestämmer.

5 §. Bosättningslånet skall återbetalas inom förloppet av fem år genom terminsvis skeende amorteringar, vilkas erläggande begynner tolv månader efter det lånet beviljats.

Erläggandet av amorteringarna inställes för en tid av tolv månader varje gång ett barn fötts i äktenskapet mellan låntagarna.

Med betalning av amorteringarna kan [landskapsstyrelsen] på ansökan bevilja anstånd, därest [landskapsstyrelsen] pröva särskild orsak därtill föreligga.

6 §. Hava i äktenskapet mellan låntagarna fötts tre barn, vilka varit vid liv sex månader, räknas såsom amortering dem till godo en femtedel av lånets ursprungliga belopp, likväl endast till den del, som av till betalning icke förfallet lån ännu är ogulden. Hava i äktenskapet fötts fyra barn, vilka varit vid liv nämnda tid, räknas såsom amortering hälften av lånets ursprungliga belopp, och då i äktenskapet fötts fem barn, anses lånet i sin helhet hava blivit återbetalt.

7 §. Ansökan om bosättningslån skall ingivas till socialnämnden i den kommun där mannen är bosatt, vilken nämnd med anledning av densamma avgiver utlåtande samt drager försorg om dess befordran till [landskapsstyrelsen] liksom även om andra med utlåningsverksamheten förenade lokala ålliganden.

Äro låneansökandena bosatta i skilda kommuner, skall ansökningen jämte utlåtande hänskjutas till socialnämnden i den kommun, där kvinnan är bosatt, för avgivande av utlåtande för hennes vidkommande.

8 §. [Landskapsstyrelsen] drager försorg om utfärdande och inlösande av inköpsanvisningar samt om utbetalande av penningbelopp.

Amorteringar på bosättningslån erläggas till [landskapsstyrelsens kamreraravdelning]. Underlåter låntagare att inom utsatt tid erlägga amorteringar eller har [landskapsstyrelsen] med stöd av 10 § förordnat, att lånet omedelbart skall återbetalas, drager [länsstyrelsen] försorg om indrivning av dessa utan domstolsutslag eller särskilt förordnande av [överexekutor] ur låntagarnas utmätningsbara tillgodohavanden.

9 §. Skulle återbetalningen av lånet till följd av låntagarens fränfalle eller av andra synnerligen vägande skäl för låntagaren eller den avlidnes rättsinnehavare medföra så stora svårigheter, att han eller de till följd härav skulle urståndsättas att försörja sig själva eller sina anhöriga, kan [landskapsstyrelsen] på ansökan bevilja partiell eller fullständig befrielse från återbetalningen av den resterande delen av bosättningslånet.

10 §. [Landskapsstyrelsen] kan förordna om omedelbar återbetalning av bosättningslån, därest låntagarna icke blivit sammanvigda inom sex månader, räknat från den dag, då beslut om lånets beviljande utfärdats, därest lånet beviljats på grund av oriktiga uppgifter av låntagarna, därest lånet använts för andra ändamål än bosättning eller därest låntagarna underlåtit att erlägga amorteringar eller annars brutit mot lånevillkoren.

11 §. [Landskapsstyrelsen] övervakar låneverksamheten.

Socialnämnd är skyldig att lämna nödiga uppgifter och att vid anfordran förete för övervakningen nödiga handlingar och andra utredningar.

12 §. För person, som icke uppnått myndig ålder, kan hans förmyndare utan förmyndarnämndens tillstånd upptaga bosättningslån.

13 §. Låntagare skola under lånetiden hava sitt bostadslösöre brandförsäkrat i av [landskapsstyrelsen] godkänd inhemsk försäkringsanstalt till minst lika stort belopp som lånebeloppet.

2 kap. Verkställighetsföreskrifter

14 §. Ansökan om bosättningslån skall, undertecknad av de trolovade eller makarna, ställas till [landskapsstyrelsen].

Till låneansökan skall fogas:

1) av kyrkoherdeämbetet, församlingsledare eller föreståndare, förare av civilregister eller annan registermyndighet utfärdat intyg, varav framgår vardera sökandens fullständiga namn, födelsetid och -ort, boningsort, civilstånd och medborgarskap, samt när lysning avkunnats eller äktenskap ingåtts;

2) av två kända och trovärdiga personer undertecknat intyg över sökandenas omtänksamhet i ekonomiska angelägenheter samt över deras övriga på beviljande av lån inverkan personliga egenskaper ävensom däröver, huruvida sökandena själva hava tillräckliga medel för att grunda ett hem;

3) intyg över att mannen åtnjuter åländsk hembygdsrätt; samt

4) annan nödig befunnen utredning.

15 §. Innan bosättningslån utbetalas, skola sökandena till socialnämnden ingiva på av [landskapsstyrelsen] fastställd blankett i tvenne exemplar utskrivna skuldsedel. Det ena exemplaret återlämnas till sökandena och det andra översändes till [landskapsstyrelsen]. Båda sökandena skola underskriva skuldsedeln, i vilken de förbinda sig att ansvara solidariskt för lånet. Till det exemplar, som översändes till [landskapsstyrelsen], skall sökandena foga av gårdsägare eller disponent eller två andra trovärdiga personer givet intyg över att de förfoga över bostad ävensom intyg över att de försäkrat sitt bostadslösöre för minst ett lånebeloppet motsvarande belopp.

Hava i 1 mom. nämnda handlingar icke inlämnats till socialnämnden inom tre månader efter det att någondera sökanden erhöll meddelande om att lån beviljats, är rätten att erhålla lån förverkad, såfram icke [landskapsstyrelsen] på framlagda vägande skäl annorlunda beslutar.

16 §. Inköpsanvisningarna och det i penningar utgående beloppet utbetalas till dem, som erhållit lån, genom socialnämndens förmedling.

Inköpsanvisning, vilken anger låntagarnas namn och det belopp, på vilket den utställts, samt det slag av föremål, för vars inköp den är avsedd, skall, försedd med av försäljaren undertecknat bevis, som anger de sålda föremålen och deras pris, tillställas [landskapsstyrelsens kamreraravdelning] för inlösen inom sex månader från dagen för dess utställande.

17 §. Bosättningslån skall, därest [landskapsstyrelsen] icke annorlunda bestämmer, återbetalas genom amorteringar, som erläggs kvartalsvis.

18 §. För att låntagarna skola få tillgodoräkna sig i 5 § 2 mom. stadgat avbrott i erläggandet av amorteringar, böra de inom tre månader från barnets födelse till [landskapsstyrelsen] insända eller till socialnämnden inlämna av läkare, barnmorska eller hälsosyster givet intyg över att dem fötts ett barn.

I 1 mom. avsett avbrott i erläggandet av amorteringarna begynner senast efter förloppet av trettio dagar från den dag, då anmälan om barnets födelse inkom till [landskapsstyrelsen].

19 §. (1955/17) Då åt låntagare fötts tre, fyra eller fem i 6 § avsedda barn, skola de, för att den i sagda lagrum stadgade delen av lånets ursprungliga belopp skall kunna räknas dem till godo, inom tre månader räknat från den dag, då det senast födda barnet levat sex månader, till [landskapsstyrelsen] insända eller till socialnämnden inlämna ämbetsbetyg, utvisande barnets ålder.

På synnerliga skäl kan befrielse från betalning dock beviljas, oaktat ämbetsbetyget insänts eller inlämnats senare än i 1 mom. stadgats.

20 §. Ansökan om i 5 § 3 mom. nämnt anstånd och i 9 § avsedd befrielse från återbetalning av lån skall ställas till [landskapsstyrelsen] och inlämnas till socialnämnden, som äger översända den jämte eget yttrande till [landskapsstyrelsen].

21 §. Meddelande rörande [landskapsstyrelsens] beslut angående bosättningslån tillställs lånesökandena med posten i rekommenderat brev.

22 §. I 14 § nämnd ansökan skall skrivas på av [landskapsstyrelsen] fastställd blankett, vilken, liksom övriga erforderliga blanketter, på socialnämnds rekvisition avgiftsfritt tillhandahålls av [landskapsstyrelsen]. Socialnämnden bör likaså avgiftsfritt tillhandahålla sökandena nämnda blanketter.

23 §. Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna landskapslag kan vid behov utfärdas av [landskapsstyrelsen] genom landskapsförordning.

M 6 Landskapslag (2015:4) om tillämpning på Åland av lagen om allmänt bostadsbidrag

1 kap. Allmänna och särskilda bestämmelser

1 §. Lagens tillämpningsområde

Lagen om allmänt bostadsbidrag (FFS 938/2014), nedan kallad rikslagen, ska tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändringar av rikslagen ska tillämpas på Åland från det att ändringarna träder i kraft i riket, om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag.

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt rikslagen sköts av social- och hälsovårdsministeriet ska på Åland skötas av landskapsregeringen.

Även de förvaltningsuppgifter som enligt rikslagen sköts av Folkpensionsanstalten ska på Åland skötas av landskapsregeringen.

3 §. Avvikelse och särskilda bestämmelser

För den som har rätt till bostadsbidrag och är bosatt på Åland betalas bostadsbidrag ur landskapets medel. Likaså betalas kostnaderna som verkställigheten av denna lag medför ur landskapets medel.

Kommunerna på Åland hör till kommungrupp III.

Hänvisningen i rikslagens 4 § 2 mom. till 81 § barnskyddslagen (FFS 417/2007) ska avse de med stöd av landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen tillämpliga bestämmelserna i barnskyddslagen.

M 7 F (1995:7) om skötseln av vissa ärenden som gäller bostadsbidrag

Hänvisningen i rikslagens 4 § 4 mom. till 14 § lagen om studiestöd (FFS 65/1994) ska även avse 13 § landskapslagen (2006:71) om studiestöd.

Hänvisningen i rikslagens 7 § 2 mom. till lagen om hyra av bostadslägenhet (FFS 481/1995) ska avse hysreslagen (1999:19) för landskapet Åland.

Hänvisningen i rikslagens 8 § 2 mom. 1 punkten till 14 § lagen om studiestöd ska även avse 13 § landskapslagen om studiestöd.

Hänvisningen i rikslagens 15 § 1 punkten till barnbidragslagen (FFS 796/1992) ska avse landskapslagen (1994:48) om tillämpning i landskapet Åland av barnbidragslagen.

Hänvisningen i rikslagens 15 § 2 punkten till lagen om moderskapsunderstöd (FFS 477/1993) ska avse landskapslagen (1994:10) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om moderskapsunderstöd.

Hänvisningen i rikslagens 15 § 7 punkten till lagen om studiestöd ska avse landskapslagen om studiestöd.

Hänvisningen i rikslagens 15 § 8 punkten till lagen om utkomststöd (FFS 1412/1997) ska avse landskapslagen (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd.

Hänvisningen i rikslagens 15 § 12 punkten till familjevårdarlagen (FFS 312/1992) ska avse landskapslagen (2015:18) om tillämpning i landskapet Åland av familjevårdarlagen.

Hänvisningen i rikslagens 15 § 12 punkten till lagen om barndagvård (FFS 36/1973) avseende ersättningar för kostnader för familjedagvård ska avse ersättningar för kostnader för familjedaghem och gruppfamiljedaghem enligt barnomsorgslagen (2011:86) för landskapet Åland.

Hänvisningen i rikslagens 15 § 17 punkten till lagen om underhållsstöd (FFS 580/2008) ska avse landskapslagen (2009:7) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om underhållsstöd.

Hänvisningen i rikslagens 15 § 20 punkten till lagen om stöd för närståendevård (FFS 937/2005) ska avse de med stöd av landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård tillämpliga bestämmelserna i lagen om stöd för närståendevård.

Hänvisningen i rikslagens 20 § 8 punkten till lagen om studiestöd ska avse landskapslagen om studiestöd.

Hänvisningen i rikslagens 27 § 2 mom. 5 punkten till lagen om studiestöd ska avse landskapslagen om studiestöd.

Rätten att få uppgifter av myndigheter i rikslagens 42 § omfattar även rätt att få uppgifter av myndigheter underställda landskapsregeringen.

Besvärinstanserna i 42 § rikslagens ska avse högsta förvaltningsdomstolen.

Hänvisningen i rikslagens 47 § 1 mom. till lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) ska avse landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet.

Bestämmelsen i rikslagens 10 § ska på Åland tillämpas i den lydelse den har i lagen om allmänt bostadsbidrag (FFS 938/2014). (2016/92)

I rikslagens 4 § 4 mom, 8 § 2 mom, 20 § och 27 § 2 mom. finns det numera (FFS 1533/2016) inte några hänvisningar till L om

studiestöd (FFS 65/1994). I rikslagens 15 § 12 punkt hänvisas numera till familjevårdslag (FFS 263/2015) och L om småbarnspedagogik (FFS 36/1973).

4 §. Sökande av ändring

Den som är missnöjd med ett beslut som fattats med stöd av denna lag får söka ändring i beslutet genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen i enlighet med bestämmelserna i rikslagen.

2 kap. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

5 §. Ikraftträdande

Lagtinget bemyndigar landskapsregeringen att bestämma att denna lag helt eller delvis ska träda i kraft i den ordning som föreskrivs i 20 § 3 mom. självstyrelselagen för Åland.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015. Bestämmelserna i rikslagens 13 § träder dock i kraft den 1 september 2015 och de tillämpas på bostadsbidrag som beviljas eller justeras vid denna tidpunkt eller därefter.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1975:63) om tillämpning av lagen om bostadsbidrag.

6 §. Övergångsbestämmelser

Utbetalningen av de bostadsbidrag som betalas när denna lag träder i kraft fortsätter på tidigare grunder fram till justeringen enligt 27 § rikslagen eller till dess att bostadsbidraget upphör.

När bostadsbidrag som betalades innan denna lag trädde i kraft ska justeras med början vid lagens ikraftträdande och fram till den 1 december 2015 i enlighet med 27 § 1 mom. rikslagen och det inte har skett någon sådan förändring i hushållet som avses i 27 § 2 mom. rikslagen, ska utbetalningen av bostadsbidraget fortsätta till det tidigare beloppet tills bidraget nästa gång justeras enligt 27 § rikslagen, om bostadsbidraget annars skulle minska med 100 euro i månaden eller mer.

M 7 Förordning (1995:7) om skötseln i landskapet Åland av vissa ärenden som gäller bostadsbidrag

(FFS 1557/1994)

1 §. De förvaltningsuppgifter som följer av lagstiftningen om bostadsbidrag handhas i landskapet Åland av folkpensionsanstalten enligt vad Ålands [landskapsstyrelse] och folkpensionsanstalten närmare avtalar.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1995.

M 8 Landskapslag (1994:10) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om moderskapsunderstöd

1 §. Allmänt

Lagen om moderskapsunderstöd av den 28 maj 1993 (FFS 477/1993), med undantag av 5, 11, 12 och 13 §§, samt de bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen skall tillämpas i landskapet Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändringar i den i 1 mom. avsedda lagen gäller i landskapet från det att de trätt i kraft i riket.

2 §. Verkställighet

De uppgifter som enligt lagen om moderskapsunderstöd ankommer på folkpensionsanstalten ankommer i landskapet på kommunerna.

3 §. Finansiering

För en kvinna som är berättigad till moderskapsunderstöd och bosatt i landskapet betalas moderskapsunderstöd av landskapets medel.

Understödet utbetalas av kommunerna som kalenderårsvis erhåller ersättning av landskapet för de utbetalade medlen. Ersättningen skall sökas senast den 30 april.

4 §. Understödet innehåll

[Landskapsstyrelsen] beslutar om moderskapsförpackningens innehåll och fastställer den beloppsmässiga storleken på moderskapsunderstödet.

Se ÅLRB 7.7.2009 (Dnr S10/09/1/20).

5 §. Ändringsökande

Beslut som fattas av en kommunal myndighet skall överklagas hos [landskapsstyrelsen].

6 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 mars 1994.

M 9 Landskapslag (1994:48) om tillämpning i landskapet Åland av barnbidragslagen**1 §. Allmänt**

Barnbidragslagen av den 21 augusti 1992 (FFS 796/1992) och de bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen skall tillämpas i landskapet Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändringar av den i 1 § avsedda lagen gäller i landskapet från och med det att de trätt i kraft i riket.

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt den lag som avses i 1 § ankommer på folkpensionsanstalten sköts i landskapet Åland av [landskapsstyrelsen].

3 §. Finansiering

För barn som är bosatta i landskapet betalas barnbidrag av landskapets medel.

Landskapet betalar ersättning till folkpensionsanstalten för barnbidraget i enlighet med vad [landskapsstyrelsen] och folkpensionsanstalten närmare avtalar.

4 §. (2008/8) Barnbidragets storlek

Barnbidraget är 110 euro per kalendermånad för ett barn.

Om en person har rätt att lyfta barnbidrag för flera än ett barn är barnbidraget för det första barnet 110 euro, för det andra 143 euro, för det tredje 185 euro, för det fjärde 214 euro samt för det femte och varje följande barn 259 euro per kalendermånad.

För ensamförsörjares barn betalas barnbidraget höjt med 50 euro per barn och kalendermånad.

5 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

Ikraftträdandebestämmelse (2008/8):

Med stöd av 20 § 3 mom. självstyrelselagen för Åland bemyndigar lagtinget landskapsregeringen att bestämma när denna lag helt eller delvis träder i kraft.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2008.

Genom lagens ikraftträdande upphävs landskapsförordningen (1995:106) om barnbidrag.

M 10 Förordning (1993:12) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter som gäller barnbidrag

(FFS 1596/1992)

1 §. De förvaltningsuppgifter som följer av lagstiftningen om barnbidrag handhas i landskapet Åland av folkpensionsanstalten enligt vad folkpensionsanstalten och Ålands [landskapsstyrelse] närmare avtalar.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1993.

M 11 Landskapslag (2009:7) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om underhållsstöd**1 §. Lagens syfte och tillämpningsområde**

Underhållet för en i landskapet stadigvarande bosatt person under 18 år tryggas genom underhållsstöd på så sätt att lagen om underhållsstöd (FFS 580/2008), inom landskapets behörighet och med de avvikelser som anges i denna lag, ska tillämpas i landskapet Åland.

En person under 18 år som inte är stadigvarande bosatt i landskapet har rätt till underhållsstöd i enlighet med denna lag om han eller hon, på grundval av rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, är berättigad till sociala trygghetsförmåner med stöd av landskapslagstiftningen.

Lagen om underhållsstöd ska tillämpas i landskapet sådan den lyder då denna lag träder i kraft. Ändras därefter lagen om underhållsstöd, ska ändringarna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt lagen om underhållsstöd sköts av Folkpensionsanstalten ska i landskapet Åland skötas av landskapsregeringen såvitt fråga är om uppgifter som hör till landskapets behörighet.

Landskapsregeringen kan med stöd av 32 § självstyrelselagen samtycka till att de förvaltningsuppgifter som avses i 1 mom. i enlighet med en överenskommelseförordning överförs genom avtal till Folkpensionsanstalten.

De blanketter som avses i 3 § lagen om underhållsstöd ska användas i landskapet om inte landskapsregeringen bestämmer att särskilda blanketter om underhållsstöd som landskapsregeringen fastställer ska användas.

3 §. Avvikelser

De i 44 § lagen om underhållsstöd angivna ersättningarna fördelas och utbetalas genom landskapsandelssystemet till kommunerna i förhållande till deras invånarantal.

M 12 RPF (2009:18) om ... förvaltningsuppgifter som gäller underhållsstöd

4 §. Hänvisningar

Hänvisningen i 21 § 3 mom. 4 punkten lagen om underhållsstöd till lagen om utkomststöd (FFS 1412/1997) ska inom landskapets behörighet avse landskapslagen (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd.

Hänvisningarna i 36 och 37 §§ lagen om underhållsstöd till lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) ska inom landskapets behörighet avse landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet.

5 §. Finansiering

Underhållsstöd för en i landskapet stadigvarande bosatt person under 18 år betalas av landskapets medel.

6 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.

M 12 Republikens presidents förordning (2009:18) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som gäller underhållsstöd

(FFS 120/2009)

1 §. Folkpensionsanstalten svarar för skötseln av de förvaltningsuppgifter som med stöd av 2 § 1 mom. i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om underhållsstöd (Ålands författningssamling 2009:7) ankommer på Ålands landskapsregering enligt vad Folkpensionsanstalten och Ålands landskapsregering närmare avtalar.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 april 2009.

M 13 Barnomsorgslag (2011:86) för landskapet Åland

1 kap. Tillämpning och mål**1 §. Tillämpningsområde**

I denna lag finns bestämmelser om den barnomsorg som bedrivs under kommunal ledning och under samhällsstödd enskild ledning, i denna lag kallad barnomsorgen.

Barnomsorg enligt denna lag ges i verksamhetsformerna daghemsverksamhet, fritidshemsverksamhet eller lekverksamhet. Daghemsverksamheten bedrivs i daghem, familjedaghem och gruppfamiljedaghem.

2 §. Målsättning

Barnomsorg ska ha sin grund i barnets bästa, samhällets demokratiska värderingar samt varje människas egenvärde och rätt till frihet och integritet. Barnomsorg ska genom god omsorg, lekmöjligheter och pedagogisk verksamhet vara ett stöd för vårdnadshavarna i deras ansvar för barnens fostran och därigenom bidra till att alla flickor och pojkar får goda uppväxtvillkor. Barnomsorg ska bedrivs i nära samverkan med hemmet, ha barnets ålder och individuella behov som utgångspunkt samt därvid främja en allsidig fysisk, emotionell, social

och kognitiv utveckling. För barnomsorgen är viktiga värden omsorg om medmänniskor och jämställdhet mellan könen samt omsorg om naturen. Verksamhetsinnehållet i all barnomsorg ska kännetecknas av att den tillgodoser barnens behov av lek, trygga och varma människorelationer samt positiva erfarenheter som stärker självkänslan.

Vid barnomsorgen ska särskild uppmärksamhet ägnas åt att varje barn ges gynnsamma förutsättningar för en god skolstart. All omsorg och pedagogik ska beakta barn i behov av särskilt stöd.

2 kap. Verksamhetsformer**3 §. Daghemsverksamheten**

Daghemsverksamheten erbjuder omsorg, lekmöjligheter och pedagogisk verksamhet för barn under skolåldern. Daghemsverksamheten bedrivs i familjedaghem, gruppfamiljedaghem och daghem varvid

1) *familjedaghem* bedrivs av minst en familjedagvårdare och omfattar högst sex barn, varvid barn under tre år räknas som 1,5 barn,

2) *gruppfamiljedaghem* bedrivs av två familjedagvårdare och omfattar högst åtta barn samt

3) *daghem* bedrivs av i 9 § fastslagen personal och omfattar nio eller flera barn.

Kommunen kan tillåta

1) överinskrivning så att fler barn kan finnas inskrivna i en daghemsverksamhet än vad som följer av bestämmelserna i 1 mom. 1-3 punkten om det inte medför en fortlöpande övertalighet samt

2) fortlöpande övertalighet som medför att det per månad under högst fem enstaka dagar, varav högst tre dagar i följd, kan finnas fler barn i en daghemsverksamhet än vad som följer av bestämmelserna i 1 mom.

4 §. Specialbarnomsorgen i daghemsverksamheten

I daghemsverksamheten ska specialbarnomsorgen erbjuda behövliga specialpedagogiska åtgärder till barn i behov av särskilt stöd.

Med *barn i behov av särskilt stöd* avses barn som har svårigheter på grund av en medfödd eller senare uppkommen fysisk, psykisk, social eller emotionell funktionsnedsättning eller som utan individuella stödåtgärder löper risk att drabbas av sådan.

Behovet av specialbarnomsorg ska utredas av kommunen på begäran av vårdnadshavaren eller personal i daghemsverksamheten. Kommunen beslutar med vårdnadshavarens samtycke om specialbarnomsorgen.

5 §. Förundervisningen i daghem

I daghem ska förundervisning erbjudas, som en pedagogisk verksamhet vilken ska stödja barns allsidiga utveckling och beredskap för fortsatt lärande i skolan, på de grunder som landskapsregeringen givit för förundervisning som avses i 25 §. För förundervisningens planering och genomförande ansvarar en barnträdgårdslärare. Förundervisningen kan integreras i den dagliga verksamheten i daghemmet.

6 §. Fritidshemsverksamheten

Fritidshemsverksamheten ska dagtid under skoldagar erbjuda omsorg och en meningsfull fritid för barn och ungdom som avses i 18 §. Fritidshemsverksamheten

kan t.ex. bedrivs i en skola, ett daghem, ett fritidshem, ett familjedaghem eller ett specialfritidshem samt i andra för ändamålet godkända lokaler.

7 §. Lekverksamheten

Lekverksamhet under ledning och uppsikt av personal kan erbjuda barn som inte har börjat skolan, lekmöjligheter utomhus eller inomhus. Lekverksamhet erbjuds under 10-15 timmar per vecka.

3 kap. Verksamhetsgrunderna

8 §. Behörighetskrav för personal i barnomsorgen

Personal i daghem och fritidshem ska ha avslutad utbildning vid en läroinrättning och därvid förvärvat en lämplig utbildning för sina arbetsuppgifter som

- 1) *föreståndare* med ansvar för personalledning, administration och pedagogisk ledning,
- 2) *barnträdgårdslärare* med pedagogiska uppgifter,
- 3) *barnskötare* med omsorgs- och fostransuppgifter,
- 4) *fritidspedagog* med pedagogiska ledningsuppgifter,
- 5) *specialbarnträdgårdslärare* med specialpedagogiska uppgifter för barn i behov av särskilt stöd och som
- 6) *assistent* med uppgift att stöda barn i behov av särskilt stöd.

Personal i familjedaghem och gruppfamiljedaghem ska ha för sina arbetsuppgifter lämplig utbildning.

Landskapsregeringen beslutar i landskapsförordning närmare om i 1 och 2 mom. avsedda behörighetskrav.

Landskapsregeringen kan av särskilda skäl bevilja dispens från de behörighetskrav som avses i 1-3 mom.

Om det för en uppgift som avses i 1 eller 2 mom. inte är möjligt att anställa en person som uppfyller behörighetskraven, kan kommunen för uppgiften för högst två år i sänder anställa en person som på grundval av studier har för uppgiften nödvändiga kunskaper samt för uppgiften lämpliga arbetslivserfarenheter.

I landskapslagen (2004:3) om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som ska arbeta med barn finns bestämmelser med krav på ett kontrollförfarande som ska göra arbetsgivare medvetna om eventuell brottslig bakgrund hos dem som ska arbeta med personer som är under 18 år.

Se LF (2011:90) om behörighetskrav för personal anställd i daghem och fritidshem.

9 §. Verksamheternas personaldimensionering

Personaldimensioneringen i varje barnomsorgsverksamhet ska vara tillräcklig med hänsyn till barnens antal, ålder, vårdtid och behov av särskilt stöd. Om det inte finns särskild personalresurs för ett barn i behov av särskilt stöd ska detta beaktas vid personaldimensioneringen. Personal i daghem ska ha gymnasialstadieutbildning eller högskoleutbildning, varvid minst var tredje anställd ska ha avslutad högskoleutbildning.

Om det i ett daghem finns

- 1) barn som är under tre år ska det för dem finnas minst en anställd per grupp om högst fyra barn eller
- 2) barn som är tre år eller äldre ska det för dem finnas minst en anställd per grupp om högst sju barn.

Om barn i daghem indelas i grupper ska för varje grupp finnas minst en anställd som har avslutad högskoleutbildning med lämplig pedagogisk inriktning.

Om i daghem samtliga barn i en grupp är tre år eller

äldre i halvtidsomsorg ska det per 13 barn finnas minst en anställd med avslutad högskoleutbildning med lämplig pedagogisk inriktning.

I ett fritidshem ska det finnas minst en anställd per grupp om högst 13 barn. För ett fritidshem som har mer än 13 barn ansvarar en fritidspedagog.

10 §. Inomhusutrymmen

Barnomsorg ska bedrivs i lokaler som är lämpliga med hänsyn till barnens ålder, vårdtid och verksamhetens natur. Barnens antal ska anpassas till lokalernas storlek. I lokalerna ska det finnas tillgång till pedagogisk utrustning och lekutrustning samt annan utrustning som behövs i verksamheten.

Ett daghems inomhusutrymmen ska räknat per barn omfatta minst tio kvadratmeter rumsyta som inkluderar både barnens och personalens behov.

Landskapsregeringen kan i enskilda fall medge undantag från i denna paragraf angivna krav på lokalernas yta, om lokalerna bedöms vara lämpliga med beaktande av kraven i 1 mom.

11 §. Utomhusområden

För barnens aktiviteter ska det i anslutning till daghem finnas ett utomhusområde med tillgång till utrustning som främjar leken. Ett daghems utomhusområde bör till storlek och utformning ge tillräckligt utrymme för flera barns eller barngruppers samtidiga lekar, ge personalen goda möjligheter till uppsikt samt genom goda rutiner och säkerhetsåtgärder vara tryggt att vistas på.

12 §. Språket

Verksamhetsspråket är svenska inom barnomsorgen. Svenska är verksamhetsspråk även inom barnomsorg som kommunen ordnar genom att köpa barnomsorgstjänster av en annan huvudman. Verksamheterna ska stöda barn med annat modersmål än svenska och ge alla barn en god grund för deras kulturella och språkliga identitet.

13 §. Tystnadsplikten

Den som är anställd hos kommunen, medlem av ett kommunalt organ eller verksam vid ett enskilt daghem får inte informera en utomstående om vad denne vid skötseln av uppgifter som rör barnomsorgsverksamheten har fått veta om personliga eller ekonomiska omständigheter som rör ett barn eller medlemmar av barnets familj utan samtycke av den berörda personen eller, om den berörda personen inte själv kan bedöma innebörden av samtycket, dennes vårdnadshavare.

Anställda inom kommunens barnomsorg får utan hinder av 1 mom. och vad som i övrigt bestäms om tystnadsplikt lämna uppgifter till varandra samt till organ inom kommunens eller landskapets förvaltning, om uppgifterna är nödvändiga för att ett barns barnomsorg och skolgång ska kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt. Vad som är stadgat i 1 mom. hindrar inte heller att uppgifter lämnas till den som på tjänstens vägnar har rätt att få kännedom om saken.

I enlighet med landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen finns det för såväl förtröendevalda som anställda vilka i sin uppgift fått vetskap om ett barn vars behov av vård och om-

M 13 Barnomsorgslag (2011:86)

sorg, på grund av omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller eget beteende, förutsätter att behovet av barnskydd utreds, en *skyldighet att anmäla* till ansvarigt kommunalt organ.

14 §. Kontakten med vårdnadshavare

Inom all barnomsorg ska kontakter med vårdnadshavarna främjas och upprätthållas på det sätt som personal och vårdnadshavare överenskommer. Formerna för samverkan ska redovisas i varje gruppfamiljedaghems, daghems och fritidshems arbetsplan.

15 §. Arbetsplaner

Varje gruppfamiljedaghem, daghem och fritidshem ska göra en arbetsplan som beskriver genomförandet av

- 1) barnomsorgens målsättning som avses i 2 §,
- 2) sådana anvisningar som landskapsregeringen utfärdat i enlighet med 25 §,
- 3) de delar av de grunder som är tillämpliga för förundervisning som avses i 25 § samt
- 4) de former för samverkan som avses i 14 §.

Arbetsplanen ska godkännas av det organ som ansvarar för barnomsorgen i kommunen. Varje daghemsverksamhet och fritidshem ska informera vårdnadshavarna om innehållet i arbetsplanen.

4 kap. Rätten till och ansökan om barnomsorg**16 §. Rättighetsgrunder**

Efter att föräldrapenningsperioden har upphört har vårdnadshavare, i den omfattning som föreskrivs i detta kapitel, rätt till barnomsorg anordnad av sin hemkommun för sitt barn. Barnomsorg beviljas av hemkommunen efter ansökan av vårdnadshavare. Om vårdnadshavarna har olika hemkommun gäller rätten till barnomsorg den kommun som är barnets hemkommun och ansökan ska riktas till den kommunen. Barnomsorgen ska om möjligt anordnas i den form som barnets vårdnadshavare önskar.

Vårdnadshavare är barnets föräldrar eller den eller de personer som är juridiskt ansvariga med huvudansvar för barnets vårdnad och som avses i rikets lag angående vårdnad om barn och umgängesrätt (FFS 361/1983).

17 §. Rätt till daghemsverksamhet

Rätt till kommunal barnomsorg i daghemsverksamhet har vårdnadshavare för sitt barn i följande fall:

- 1) 25 timmar per vecka för barn som har fyllt tre år till dess läroplikten börjar,
- 2) under den tid då vårdnadshavaren förvärvsarbetar, studerar eller är arbetssökande, till dess läroplikten börjar,
- 3) under den tid då moderskapspenning utbetalas, för i hushållet boende barn som är under tre år och som har en barnomsorgsplats,
- 4) under den tid då barnet har behov av särskilt stöd som avses i 4 § 2 mom., i den omfattning som bedöms vara lämpligt för barnet, till dess läroplikten börjar,
- 5) under den tid det är nödvändigt för barnet till följd av flerbarnsfödelse, funktionshinder enligt landskapslagen (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp eller sjukdom i familjen, eller andra liknande skäl samt
- 6) vårdnadshavare kan för sina barn utöver vad som

ovan angivits av särskilda skäl beviljas rätt till barnomsorg i daghemsverksamhet.

Med i 1 mom. avsedd tid då vårdnadshavaren

1) förvärvsarbetar avses då vårdnadshavaren har beskattningsbar inkomst på grund av anställning eller egen näringsverksamhet,

2) studerar avses då vårdnadshavaren är berättigad till studiestöd i enlighet med landskapslagen (2006:71) om studiestöd, eller annars genomgår utbildning som leder till examen eller genomgår kompletterings- eller vidareutbildning som främjar yrkesfärdigheten och

3) är arbetssökande avses då vårdnadshavaren är arbetslös arbetssökande i enlighet med bestämmelserna därom i landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

Barnomsorg i daghemsverksamhet enligt denna paragraf kan beviljas i den utsträckning det är förenligt med barnets bästa. Endast i särskilda fall kan det anses förenligt med barnets bästa att vistelse i barnomsorg i daghemsverksamhet är längre än 10 timmar per dygn eller längre än 200 timmar per månad.

Under den tid faderskapspenning utbetalas till vårdnadshavaren har han inte rätt att utnyttja en för eget barn beviljad barnomsorgsplats, om barnet är under tre år. Rätten till samma barnomsorgsplats kvarstår dock efter att faderskapspenningsperioden upphör. Om faderskapspenningen utbetalas samtidigt som moderskapspenningen har vårdnadshavaren inte rätt att utnyttja barnomsorgsplats för barn under tre år. (2013/60)

18 §. Rätt till fritidshemsverksamhet

Rätt till kommunal barnomsorg dagtid under skoldagar i fritidshemsverksamhet har vårdnadshavare för sitt barn i följande fall:

- 1) under den tid barnet är i årskurs 1 och 2 samt vårdnadshavarna förvärvsarbetar, studerar eller är arbetssökande,
- 2) under den tid ett barn med elvaårig läroplikt fullgör sin läroplikt i enlighet med grundskolelagen (1995:18) för landskapet Åland,
- 3) under den tid en studerande på gymnasialstadie-nivå deltar i utbildning i enlighet med läroplan för yrkesutbildningsundervisning, med beaktande av den studerandes behov samt
- 4) under den tid ett barn i behov av särskilt stöd bedöms vara i behov av fritidshemsverksamhet.

Fritidshemsverksamhet kan i de fall som avses i 1 mom. 2 och 3 punkten enligt behov ordnas i ett för barnet eller den studerande anpassat specialfritidshem.

19 §. Rätt till förundervisning och specialbarnomsorg

Vårdnadshavaren har rätt till kommunal daghemsverksamhet med förundervisning för sitt barn under minst 20 timmar per vecka under året innan barnet börjar i grundskolan eller får motsvarande undervisning på annat sätt.

Vårdnadshavaren har rätt till specialbarnomsorg för sitt barn i den omfattning det finns ett behov av det.

20 §. Ansökan, erbjudande och meddelande om barnomsorgsplats (2013/60)

En ansökan om en barnomsorgsplats i ett daghem, ett gruppfamiljedaghem, ett familjedaghem eller en fritidshemsverksamhet ska göras av vårdnadshavaren.

Efter att kommunen fått en ansökan om barnomsorg ska kommunen erbjuda en barnomsorgsplats inom fyra månader räknat från dagen för ansökan. Om ett barn behöver en barnomsorgsplats och behovet är brådskande, på grund av vårdnadshavarnas förvärsarbete eller studier, ska vårdnadshavarna erbjudas en barnomsorgsplats inom två veckor efter att kommunen mottagit ansökan.

En vårdnadshavare ska meddela kommunen senast två veckor innan faderskapspenningensperioden inleds om vilken tid perioden omfattar. (2013/60)

5 kap. Barnomsorgsavgift

21 §. Familjebegreppet

I denna lag inräknas i begreppet familj den eller de vårdnadshavare som lever samman med barnet. I familjen inräknas även den som vårdnadshavaren stadigvarande i äktenskap eller under äktenskapsliknande former har gemensamt hushåll med och som inte är barnets vårdnadshavare, i det fall barnet sammanlever med endast en vårdnadshavare. Dessutom inräknas de barn för vilka dessa är underhållsskyldiga om de bor i samma hushåll.

22 §. Avgift för kommunal barnomsorg (2013/60)

Kommunen ska, med beaktande av bestämmelserna i denna paragraf och bestämmelserna i 23 §, fastställa en taxa för de avgifter som barnets vårdnadshavare ska betala för barnomsorg.

Som grund för beräkningen av barnomsorgsavgifterna får läggas de inkomster som överskrider bruttoinkomstgränserna i tabellen nedan. Barnomsorgsavgift får inte tas ut av den familj som har en inkomst som uppgår till högst de belopp som anges i tabellen nedan.

Familiens storlek (antal personer)	Inkomstgräns (euro/mån)
2	1200
3	1400
4	1600
5	1800
6	2000

Barnomsorgsavgiften för heltidsomsorg får vara högst 230 euro per barn och månad. Vid bestämmande av avgiften ska kommunen beakta familjens storlek.

Som inkomst räknas

- 1) den inkomst som barnet har,
- 2) den inkomst som med barnet sammanlevande vårdnadshavare har samt
- 3) i det fall barnet sammanlever med endast en vårdnadshavare, den inkomst som en person som är sammanboende med vårdnadshavaren i äktenskap eller i äktenskapsliknande eller i stadigvarande former i gemensamt hushåll, men som inte är barnets vårdnadshavare.

En barnomsorgsavgift ska inte uppbäras för den barnomsorg som vårdnadshavaren enligt 4 kap. har rätt till, under det år ett barn har beviljats uppskov med att inleda sin skolgång eller under den tid faderskapspenningensperioden varar. (2013/60)

En barnomsorgsavgift ska inte uppbäras för sådan del av barnomsorg som ges i rehabiliterande syfte enligt landskapslagen (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda.

23 §. Beaktande av inkomster vid fastställande av barnomsorgsavgifter

Vårdnadshavaren är skyldig att informera kommunen om familjens förvärs- och kapitalinkomster. Med beaktande av detta fastställer kommunen årligen en barnomsorgsavgift. När avgiften fastställs ska verifierade omständigheter i inkomstsituationen beaktas. Om inkomsterna därefter varaktigt ändras med tio procentenheter eller mer ska uppgifter om detta ges till kommunen, som då ska fastställa en ny barnomsorgsavgift.

Såsom i 1 mom. avgiftsgrundande inkomst betraktas inte

- 1) barnbidrag,
- 2) handikappbidrag, vårdbidrag och vårdbidrag för pensionstagare,
- 3) barnförhöjning enligt folkpensionslagstiftningen,
- 4) bostadsbidrag,
- 5) sjukvårds- och undersökningskostnader som betalas med stöd av olycksfallsförsäkring,
- 6) stöd som betalas med anledning av fullgörande av tjänstgöring som avses i militärunderstödslagen (FFS 781/1993),
- 7) studiestöd,
- 8) (2015/63) stöd för deltagande i sysselsättningsfrämjande utbildning enligt landskapslagen (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning,
- 9) ersättning för uppehälle enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (FFS 566/2005),
- 10) sysselsättningsstöd enligt landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet,
- 11) stipendier och andra understöd som utbetalas för studier, praktik eller annan behörighetshöjande verksamhet,
- 12) stöd för närståendevård samt
- 13) stöd för vård av barn i hemmet.

Såsom i 1 mom. avgiftsgrundande inkomst betraktas betalda underhållsbidrag för barn, periodiska underhåll till en tidigare make samt förmån som ska betalas i pengar och vilken i samband med överlåtelse av en fastighet har förbehållits för en viss tid eller livstid (*sytning*).

För fastställande av barnomsorgsavgiften kan kommunen begära att få för prövningen behövliga verifikat.

24 §. Avgift och rätt till ersättningsandel för samhällsstödd enskild barnomsorg (2013/60)

För barnomsorg som drivs som samhällsstödd enskild barnomsorg, ska fastställas en taxa för de avgifter barnets vårdnadshavare ska betala för den barnomsorg barnet utnyttjar. Taxan ska sändas till kommunen för kännedom.

För ett barn som erhåller barnomsorg som drivs som samhällsstödd enskild barnomsorg, ska barnets hemkommun till huvudmannen, för sådan barnomsorg som vårdnadshavaren enligt 4 kap. har rätt till för sitt barn, betala en ersättningsandel, vilken inte oskäligt avviker från vad en motsvarande kommunal barnomsorgsplats

M 13 Barnomsorgslag (2011:86)

kostar. En kommun kan om särskilda skäl föreligger beviljas rätt av landskapsregeringen att inte betala ut en ersättningsandel till ett enskilt sådant daghem eller fritidshem.

Ersättningsandelen till enskild barnomsorg ska justeras årligen utgående från kommunens senast fastställda bokslut. Ersättningsandelen till enskilda barnomsorgs-verksamheter bestäms på följande sätt:

1) ersättningsandelen för heltidsomsorg för barn över tre år men under skolåldern, är 90 procent av nettodriftskostnaderna för verksamheten beräknade på grundval av kommunens nettodriftskostnader för likartad verksamhet, avseende varje barn för vilka verksamheten ansvarar för barnomsorg under årets alla månader. Nettodriftskostnaden är intäkterna minskade med driftskostnaderna. Driftskostnaderna är lön till personal, socialavgifter, pensioner, materialinköp, köp av övriga tjänster för den egna serviceproduktionen, hyror, interna utgifter, planmässiga avskrivningar på anläggningstillgångar samt kalkylerad ränta på anläggningstillgångar,

2) ersättningsandelen för heltidsomsorg för barn under tre år för en enskild barnomsorgsverksamhet är 175 procent av ersättningsandelen enligt 1 punkten,

3) ersättningsandelen för halvtidsomsorg för en enskild barnomsorgsverksamhet är 60 procent av ersättningsandelen för heltidsomsorg som avses i 1 och 2 punkten ovan och

4) ersättningsandelen för fritidshemsverksamhet för en enskild barnomsorgsverksamhet är 90 procent av kostnaderna för kommunens motsvarande verksamhet.

I denna lag avses med

1) *heltidsomsorg* barnomsorg som överstiger 5 timmar per dygn samt med

2) *halvtidsomsorg* barnomsorg som uppgår till högst 5 timmar per dygn eller högst 25 timmar per vecka.

En i 1 mom. avsedd avgift för barnomsorg ska inte uppbäras under den tid faderskapspenningssperioden varar. (2013/60)

6 kap. Ledningen och ledningsansvaret

25 §. Landskapsregeringens ledningsansvar och tillsynsmyndighet (2013/120)

Landskapsregeringen har ett övergripande ansvar för utvecklingen av barnomsorgen. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet är tillsynsmyndighet och utövar tillsyn över kommunernas tillämpning av denna lag. (2013/120)

Landskapsregeringen beslutar om grunderna för förundervisningen, vilka ska vara samordnade med grundskolans läroplan och i tillämpliga delar ligga till grund för all daghems- och fritidshemsverksamhet.

25a §. (2013/120) Inspektionsrätt

Tillsynsmyndigheten har rätt att inspektera en kommuns eller ett kommunalförbunds verksamhet enligt denna lag samt de verksamhetsenheter och lokaler som används vid ordnandet av verksamheten, om det finns grundad anledning att förrätta en inspektion. En inspektion får förrättas utan förhandsanmälan.

En inspektör ska ges tillträde till verksamhetsställets alla lokaler. Lokaler som används för permanent boen-

de får dock inspekteras bara om det är nödvändigt för att trygga klientens ställning och garantera behörig service. Vid inspektionen ska, utan hinder av sekretessbestämmelser, alla handlingar som inspektören begär och som är nödvändiga för inspektionen läggas fram. Därtill ska inspektören, utan hinder av sekretessbestämmelser och utan kostnad, på begäran få kopior av de handlingar som är nödvändiga för inspektionen. Inspektören har även rätt att ta fotografier under inspektionen. Inspektören kan biträdas av sådana experter som behövs för inspektionen.

Polisen ska vid behov ge tillsynsmyndigheten handräckning för utförandet av en inspektion.

Över en inspektion ska det föras protokoll.

25b §. (2013/120) Förelägganden och tvångsmedel

Om det upptäcks brister eller andra missförhållanden som äventyrar klientsäkerheten i ordnandet eller genomförandet av barnomsorgen eller om verksamheten i övrigt strider mot denna lag kan tillsynsmyndigheten meddela förelägganden om hur de ska avhjälpas. När förelägganden meddelas ska det utsättas en tid inom vilken behövliga åtgärder ska vidtas. Om klientsäkerheten så kräver kan det bestämmas att verksamheten omedelbart ska avbrytas eller användningen av en verksamhetsenhet eller en del av enheten eller av en anordning omedelbart förbjudas.

Tillsynsmyndigheten kan vid vite eller vid äventyr att verksamheten avbryts eller att användningen av en verksamhetsenhet eller en del av enheten eller av en anordning förbjuds, förplikta kommunen eller kommunalförbundet att iaktta de förelägganden som avses i 1 mom.

Beslut som fattats av tillsynsmyndigheten om avbrytande av verksamheten eller om förbud mot användningen av en verksamhetsenhet eller en del av enheten eller av en anordning ska iaktas trots att ändring har sökts, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

25c §. (2013/120) Anmärkning och uppmärksamgörande

Om det vid tillsynen över barnomsorgen konstateras att en kommun eller ett kommunalförbund vid ordnandet eller genomförandet av en verksamhet enligt denna lag har förfarit felaktigt eller underlåtit att fullgöra sin skyldighet, kan tillsynsmyndigheten ge kommunen eller kommunalförbundet eller den tjänsteman som ansvarar för den felaktiga verksamheten en anmärkning för framtiden.

Tillsynsmyndigheten kan, om ärendet inte föranleder en anmärkning eller andra åtgärder, uppmärksamgöra den övervakade på att verksamheten ska ordnas på ett behörigt sätt och att god förvaltningssed ska iaktas.

I en anmärkning eller ett uppmärksamgörande som givits av tillsynsmyndigheten enligt denna paragraf får ändring inte sökas genom besvär.

25d §. (2013/120) Undersökning av klagomål

Tillsynsmyndigheten undersöker inte sådana klagomål över barnomsorgen som gäller ärenden äldre än fem år, om det inte finns särskilda skäl att undersöka klagomålet.

25e §. (2013/120) Anmälan till landskapsregeringen

Om tillsynsmyndigheten vid tillsynen konstaterar allvarliga brister ska myndigheten, utan hinder av se-

kretessbestämmelser, anmäla bristerna till landskapsregeringen.

26 §. Kommunens ledningsansvar

Kommunen ansvarar för att den kommunala barnomsorgen utövas i enlighet med denna lags bestämmelser och på de grunder som gäller för förundervisning som avses i 25 § samt övervakar att den samhällsstödda enskilda barnomsorgen i kommunen sköts i enlighet med dem.

Om någon bedriver verksamhet under samhällsstödd enskild ledning utan att uppfylla de krav som ställs 28 § 1 mom., ska kommunen uppmana till rättelse inom en viss tid som, om inte synnerliga skäl föreligger, inte får understiga en månad. Kommunen kan även tilldela huvudmannen för verksamheten en varning. Om rättelsen inte sker inom den utsatta tiden kan kommunen förbjuda verksamheten.

27 §. Kommunens uppgifter

I kommunen handhas barnomsorgen av en nämnd eller kommunstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges beslut. Kommunen ska med beaktande av bestämmelserna i 2 §

1) planera, genomföra, uppfölja och utvärdera barnomsorgsverksamheten samt

2) planera och erbjuda barnomsorg under de tider då vårdnadshavare behöver det i enlighet med vad som följer av bestämmelserna i 4 kap.

Kommunen kan ordna barnomsorg i samarbete med andra kommuner eller genom att köpa barnomsorgstjänster av någon annan.

28 §. Samhällsstödd enskild barnomsorg

Den som erbjuder samhällsstödd enskild daghems- eller fritidshemsverksamhet mot ersättning ska ha ansökt och godkänts för detta av förläggningskommunen innan verksamheten inleds. En fysisk eller juridisk person som av förläggningskommunen godkänts såsom huvudman har rätt till kommunalt samhällsstöd av kommunen för att driva verksamheten, om den uppfyller de krav som följer av 2, 4-6, 8-15 och 19 §§ denna lag. Ett godkännande utfärdas för den som är huvudman för verksamheten och meddelas för en viss tid eller tills vidare. En fysisk eller juridisk person ska godkännas som huvudman om det inte finns synnerliga skäl för avslag. Med en förläggningskommun avses i denna lag den kommun i vilken barnomsorgsverksamheten bedrivs.

Huvudmannen för en samhällsstödd enskild barnomsorg beslutar om antagande av barn samt om avgifter i enlighet med 24 §.

Varje verksamhetsställe under enskild ledning ska ledas av en föreståndare som svarar för att utrymmen, verksamhetsinnehåll och organisation uppfyller lagstadgade krav.

29 §. (2012/37) Privat barnomsorg

I enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice är lagen om privat socialservice (FFS 922/2011) tillämplig i landskapet.

7 kap. Särskilda bestämmelser

30 §. Landskapsandelar

På verksamhet som ordnas i enlighet med denna lag tillämpas landskapslagen (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården.

31 §. Sökande av ändring

I ett beslut som en kommuns tjänsteman har fattat enligt denna lag, kan rättelse begäras hos kommunen inom 14 dagar efter delfäendet av beslutet.

I ett ärende om antagande av barn till barnomsorgen får ändring över i 1 mom. nämnt beslut sökas genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol, om det är fråga om rätt till barnomsorg enligt denna lag. Besvären ska anföras inom 30 dagar efter delfäendet av beslutet.

I andra än 2 mom. nämnda ärenden får ändring sökas i beslut som fattats av en kommuns myndighet i enlighet med bestämmelserna om det i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland.

I beslut som landskapsregeringen eller tillsynsmyndigheten har fattat med stöd av denna lag kan ändring sökas genom besvär i enlighet med bestämmelserna i 25 § självstyrelselagen för Åland, om inte rätten till besvär är begränsad enligt lag. (2013/120)

32 §. Förseelser mot bestämmelserna om utövande av barnomsorg

Den som trots en varning bedriver samhällsstödd enskild barnomsorg i strid med bestämmelserna i 2, 4-6, 8-15 och 19 §§ denna lag, ska för *förseelse mot bestämmelserna om utövande av barnomsorg* dömas till böter.

33 §. Brott mot tystnadsplikten

Den som bryter mot tystnadsplikten i 13 § ska för *brott mot tystnadsplikten* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Om brottet är att anse som grovt döms dock till böter eller till fängelse i högst ett år.

8 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

34 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2012.

Landskapsregeringen kan, för verksamheter som bedrivs i befintliga lokaler, medge undantag från i 10 § angivna krav på lokalers yta. Ansökan om sådant undantag ska lämnas till landskapsregeringen senast inom ett år efter lagens ikraftträdande. Undantag från bestämmelserna i 10 § vilka beviljats med stöd av barnomsorgslagen (1997:14) för landskapet Åland, ska fortsättningsvis gälla i enlighet med givna beslut.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs barnomsorgslagen (1997:14) för landskapet Åland. Åtgärder som verkställigheten av denna lag kräver får vidtas innan lagen träder i kraft.

De barn som då denna lag träder i kraft har beviljats barnomsorg behåller denna rätt i enlighet med tidigare bestämmelser, oavsett om denna lag berättigar till ifrågakvarande barnomsorg, så länge serviceförhållandet fortgår.

Den som när denna lag träder ikraft innehar en tjänst eller är anställd för en uppgift motsvarande fritidspedagog är efter denna lags ikraftträdande behörig så länge som tjänste- eller arbetsavtalsförhållandet består.

M 14 LF (2011:90) om behörighetskrav för personal ... i daghem och fritidshem

Ikraftträdandebestämmelse (2013/120):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

Tillsynsärenden som har inletts före denna lag träder i kraft samt handlingar som behövs för tillsynen, överförs utan hinder av sekretessbestämmelser till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet när denna lag träder i kraft.

M 14 Landskapsförordning (2011:90) om behörighetskrav för personal anställd i daghem och fritidshem

1 §. Behörighetskrav för personal i daghem och fritidshem

Behörighetskrav för personal i daghem och fritidshem är de som anges i följande tabell.

Uppgifter	Behörighetskrav
<i>Föreståndare</i> med ansvar för personalledning, administration och pedagogisk ledning.	Avslutad utbildning vid högskola som motsvarar minst tre års heltidsstudier med lämplig pedagogisk inriktning, samt praktiska erfarenheter av omsorg och fostran av barn.
<i>Barnträdgårdslärare</i> med pedagogiska uppgifter.	Avslutad utbildning vid högskola som motsvarar minst tre års heltidsstudier med lämplig pedagogisk inriktning.
<i>Barnskötare</i> med omsorgs- och fostransuppgifter.	Avslutad utbildning som motsvarar gymnasialstadienivå, med minst tre års heltidsstudier med inriktning på barn och ungdom.
<i>Fritidspedagog</i> med pedagogiska ledningsuppgifter.	Avslutad utbildning vid högskola som motsvarar minst tre års heltidsstudier med lämplig pedagogisk inriktning.
<i>Specialbarnträdgårdslärare</i> med specialpedagogiska uppgifter för barn i behov av särskilt stöd.	Avslutad utbildning vid högskola som motsvarar minst tre och ett halvt års heltidsstudier med lämplig pedagogisk inriktning, i vilken ingår minst ett års heltidsstudier med inriktning på uppgifter inom specialundervisning.
<i>Assistent</i> med uppgift att stöda barn i behov av särskilt stöd.	För uppgiften lämplig utbildning och erfarenhet.

2 §. Behörighetskrav för personal i familjedaghem och gruppfamiljedaghem

Behörighetskrav för personal i familjedaghem och gruppfamiljedaghem är yrkesexamen för familjedagvårdare eller annan lämplig utbildning.

M 15 Landskapslag (2015:18) om tillämpning i landskapet Åland av familjevårdarlagen

1 §. Tillämpning

Familjevårdarlagen (FFS 312/1992) ska tillämpas i den lydelse som vid varje enskild tidpunkt är gällande i riket med de avvikelser som anges i denna landskapslag. Om familjevårdarlagen upphävs ska den tillämpas i sin sista lydelse.

Hänvisningarna till socialvårdslagen ska tillämpas i enlighet med landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

Familjevårdarlag (FFS 312/1992) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som lagen hade innan den upphävdes den 1 april 2015 genom familjevårdslag (FFS 263/2015).

2 §. Förvaltningen

De uppgifter som enligt familjevårdarlagen ska skötas av en kommun eller en samkommun ska i landskapet skötas av kommunerna eller kommunerna i samarbete.

3 §. Vårdarvode och kostnadsersättningar

Med avvikelse från 2 § 1 mom. i familjevårdarlagen är vårdarvodet minst 850 euro per kalendermånad per person i familjevård.

Med avvikelse från 3 § 2 mom. i familjevårdarlagen är kostnadsersättningen minst 650 euro per person i familjevård per kalendermånad. Bestämmelsen om dispositionsmedel i 3 § 3 mom. ska avse dispositionsmedel som ställs till barnets eller den unga personens förfogande enligt 55 § barnskyddslagen (FFS 417/2007) som tillämpas med stöd av landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen.

Med avvikelse från 3 § 6 mom. familjevårdarlagen är startersättningen högst 3 200 euro per person i familjevård.

Med avvikelse från 3 § 7 mom. familjevårdarlagen ska de indexjusteringar som anges i momentet genomföras enligt motsvarande ändring av det konsumentprisindex för Åland som fastställs av Ålands statistik- och utredningsbyrå.

4 §. Uppdragsavtal

Utöver 4 § familjevårdarlagen gäller för uppdragsavtalet att

1) uppdragsavtalet ska ingås med alla familjevårdare i familjehemmet,

2) när uppdragsavtalet ingås med fler än en familjevårdare ska det i uppdragsavtalet anges vilken eller vilka familjevårdare som mottar vårdarvode, kostnadsersättningar och eventuella andra utbetalningar,

3) med avvikelse från 4 § 1 mom. 6 punkten familjevårdarlagen kan enligt 5 § i denna lag inte överenskommas särskilt om arvode för ledigheten och

4) de uppgifter som ska anges enligt 4 § 1 mom. 7 punkten familjevårdarlagen ska inkludera uppgifter om familjevårdarens kontaktperson enligt 7 § i denna lag.

5 §. Rätt till ledighet

Har inte annat överenskommit i uppdragsavtalet, ska för familjevårdaren, utan förlust av vårdarvode, ordnas möjlighet till en ledighet vars längd är två dagar för varje kalendermånad under vilken vårdaren enligt uppdragsavtalet har verkat som familjevårdare i minst 14 dygn.

I landskapet ska 6 § 1 mom. familjevårdarlagen inte tillämpas.

6 §. Avlösarservice

Med avvikelse från 6a § familjevårdarlagen kan uppdragsavtal för avlösarservice i familjevårdarens hem av särskilda skäl även ingås med en person som inte har genomgått den förberedande utbildning som krävs enligt 1 § 2 mom. familjevårdarlagen. Hänvisningen till 7 § familjevårdarlagen ska avse 7 § i denna lag.

7 §. Utbildning och stöd

Kommunerna ska ordna den förberedande utbildning som krävs enligt 1 § 2 mom. familjevårdarlagen och tillgodose familjevårdarnas behov av övrig förberedelse för uppdraget samt tillse att familjevårdarna får den arbetshandledning och den fortbildning som de behöver för sitt uppdrag.

För att ordna det stöd som behövs under familjevårdaren ska en kontaktperson för familjevårdaren utses. Familjevårdarens kontaktperson ska vara en kommunal tjänsteman som har tillräckliga kunskaper och befogenheter för att verka för att familjevårdarens behov enligt 1 mom. tillgodoses. Familjevårdarens kontaktperson kan inte samtidigt vara den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter enligt 13b § barnskyddslagen som tillämpas med stöd av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen. Kontaktpersonen ska besöka familjehemmet enligt vad som bestäms i uppdragsavtalet, dock minst en gång per år. I uppdragsavtalet ska även överenskommas närmare om familjevårdarens rätt till andra regelbundna kontakter med kontaktpersonen.

Kommunerna ska beakta familjevårdarnas minderåriga barn, som är bosatta i hemmet, och deras behov av delaktighet och stöd.

I landskapet ska 7 § familjevårdarlagen inte tillämpas.

8 §. Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om ordnandet och innehållet i den förberedande utbildningen och i den utbildning och det stöd som familjevårdaren har rätt till enligt denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

9 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 31 mars 2015.

Gällande uppdragsavtal, som inte är i överensstämmelse med denna lag, får tillämpas under högst ett års tid från lagens ikraftträdande. Under denna tid ska kommunerna tillse att alla gällande uppdragsavtal är i överensstämmelse med denna lag.

Kommunerna ska tillse att de personer som verkar som familjevårdare när lagen träder i kraft inom två år från ikraftträdandet får fortbildning som motsvarar den förberedande utbildning som krävs enligt 1 § 2 mom. familjevårdarlagen.

M 16 Landskapslag (2004:3) om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som skall arbeta med barn

1 §. Syfte

Syftet med denna lag är att skydda den personliga integriteten och främja den personliga säkerheten för personer under 18 år. I lagen föreskrivs om ett kontrollförfarande som skall göra arbetsgivare medvetna om eventuell brottslig bakgrund hos dem som skall arbeta med personer under 18 år.

2 §. Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas inom sektorerna socialvård, undervisning och ungdomsarbete samt idrott. Lagen tillämpas på dem som ska utföra arbete som varaktigt och i väsentlig grad består i att utan vårdnadshavarens närvaro ta hand om, fostra, undervisa eller på annat sätt arbeta i personlig kontakt med personer under 18 år. I lagen avsett arbete kan utföras

1) i ett offentligt eller privaträttsligt anställningsförhållande,

2) under arbetspraktik, arbetslivsträning och arbetsprövning eller

3) (2015/22) inom privat socialservice enligt landskapslagen (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice, i barnomsorg driven som samhällsstödd enskild barnomsorg enligt barnomsorgslagen (2011:86) för landskapet Åland eller som familjevårdare på basis av uppdragsavtal enligt landskapslagen (2015:18) om tillämpning i landskapet Åland av familjevårdarlagen.

Lagen tillämpas inte på arbete som sammanlagt varar mindre än tre månader under en ettårsperiod.

Var och en har rätt att vägra att delta i arbetspraktik, arbetslivsträning och arbetsprövning som omfattas av denna lag. En vägran i enlighet med denna bestämmelse får inte leda till att grunddagpenning eller andra förmåner som utbetalas av landskapets medel minskas eller upphör.

3 §. Skyldighet för arbetsgivaren att kräva uppvisande av registerutdrag

En arbetsgivare skall kräva att en person visar upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. straffregisterlagen (FFS 770/1993), när arbetsgivaren första gången erbjuder personen en anställning som omfattar uppgifter som avses i 2 § eller första gången tilldelar personen sådana uppgifter. Som arbetsgivare räknas härvid även den som erbjuder arbetspraktik, arbetslivsträning eller arbetsprövning.

Om ett registerutdrag inte finns att tillgå när en kommun eller ett kommunalförbund fattar beslut om en anställning, skall valet vara villkorligt och bekräftas först när ett utdrag har visats upp. Den som villkorligt har valts till anställningen skall visa upp registerutdraget senast inom 30 dagar från delfäendet av beslutet eller inom en längre tidsfrist som det organ som fattar beslutet har beviljat av särskilda skäl. När utdraget har visats upp skall det organ som gjort det villkorliga valet fatta beslut om att valet skall bekräftas eller förfalla. Beslut om att valet skall bekräftas kan även fattas av en tjänste-

M 17 LL (2015:68) om hemvårdsstöd

man som bemyndigats därtill. Om registerutdraget inte visas upp inom ovan avsedd tid förfaller valet.

4 §. (2013/122) *Skyldighet att kräva uppvisande av registerutdrag beträffande dem som producerar privat socialservice*

Innan Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet beviljar en privat serviceproducent tillstånd enligt lagen om privat socialservice ska den, om verksamhetsområdet för den privata serviceproducenten omfattar tjänster för personer under 18 år, kräva att personer som inte är arbetstagare och vars arbete omfattar uppgifter som avses i 2 § visar upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. straffregisterlagen.

En kommun som har tagit emot en anmälan enligt lagen om privat socialservice eller barnomsorgslagen för landskapet Åland ska omedelbart kräva att personer som inte är arbetstagare och vars arbete omfattar uppgifter som avses i 2 § visar upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. straffregisterlagen.

Den som är skyldig att ansöka om tillstånd eller göra en anmälan enligt lagen om privat socialservice eller barnomsorgslagen för landskapet Åland ska underrätta Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet eller kommunen när någon som inte är arbetstagare och som inte anges i ansökan om tillstånd eller anmälan ges uppgifter som avses i 2 §. Efter att ha tagit emot en sådan underrättelse ska Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet eller kommunen omedelbart kräva att personen, som fått uppgifter som avses i 2 §, visar upp straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. straffregisterlagen.

5 §. (2015/22) *Skyldighet att kräva uppvisande av registerutdrag beträffande familjevårdare*

Innan en kommun eller ett kommunalförbund ingår ett uppdragsavtal med en familjevårdare enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av familjevårdarlagen ska kommunen eller kommunalförbundet kräva att uppdragstagaren visar upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. straffregisterlagen, om uppdragsavtalet gäller familjevård av personer under 18 år.

Detsamma gäller vid köp av familjevård som privat socialservice för en person under 18 år om inte den som ska ge familjevården under de senaste sex månaderna har uppvisat ett straffregisterutdrag enligt 4 § för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

6 §. *Registerutdragets giltighetstid*

Ett registerutdrag får inte vara äldre än sex månader när det visas upp för kontroll med stöd av denna lag.

7 §. *Anteckning om uppvisat registerutdrag och återlämnande av utdraget*

I personuppgifterna om den som visat upp ett registerutdrag får endast antecknas att utdraget har visats upp och vad det har för identifikationsuppgifter. Arbetsgivaren eller någon annan som fått se registerutdraget med stöd av denna lag har inte rätt att kopiera det. Registerutdraget skall utan dröjsmål återlämnas till den som har visat upp det.

8 §. *Tystnadsplikt*

Uppgifter i ett registerutdrag får inte röjas för andra än dem som behöver dem för att besluta om en person

skall tilldelas arbetsuppgifter som ingår i tillämpningsområdet för denna lag.

9 §. *Platsannonser*

När arbetsuppgifter som avses i denna lag utannonseras skall det i platsannonserna nämnas att den som anställs skall visa upp ett registerutdrag enligt 6 § 2 mom. straffregisterlagen.

10 §. *Straffbestämmelser*

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot skyldigheten att kräva uppvisande av ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. straffregisterlagen skall dömas till böter.

Till böter skall även den dömas som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot skyldigheten att utan dröjsmål återlämna ett registerutdrag till den som har visat upp det.

Vid brott mot tystnadsplikten som föreskrivs i 8 § skall dömas till straff enligt 38 kap. 1 eller 2 §§ eller 40 kap. 5 § strafflagen (FFS 39/1889).

11 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2004.

M 17 Landskapslag (2015:68) om hemvårdsstöd

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. *Lagens tillämpningsområde*

I denna lag finns bestämmelser om hemvårdsstöd.

Hemvårdsstödet är ett ekonomiskt stöd till vårdnadshavare som inte nyttjar den barnomsorg, förutom lekverksamhet, som bedrivs under kommunal eller samhällsstödd enskild ledning (nedan barnomsorg) enligt bestämmelserna i barnomsorgslagen (2011:86) för landskapet Åland för vården av sitt barn.

Det partiella hemvårdsstödet är ett ekonomiskt stöd till vårdnadshavare som arbetar deltid med anledning av vården av sitt barn.

2 §. *Lagens syfte*

Lagens syfte är att med barnens bästa som utgångspunkt ge vårdnadshavarna valfrihet i fråga om vården av barnet och goda förutsättningar att förena föräldraskap och yrkesarbete samt att främja jämställdheten i samhället.

3 §. *Stödformer*

Hemvårdsstödet kan beviljas som ett *grundläggande hemvårdsstöd*, ett *utökad hemvårdsstöd*, ett *hemvårdsstöd för syskon* samt som ett *partiellt hemvårdsstöd*. Det grundläggande och det utökade hemvårdsstödet kan även beviljas som ett hemvårdsstöd för flerlingsfamiljer.

Till det grundläggande och det utökade hemvårdsstödet kan fogas ett *syskontillägg* och en *inkomstbaserad tilläggsdel*. Till hemvårdsstödet för syskon kan fogas en *inkomstbaserad tilläggsdel*.

En vårdnadshavare kan inte lyfta det grundläggande, det utökade och det partiella hemvårdsstödet samtidigt.

2 kap. Definitioner

4 §. Vårdnadshavare

Med vårdnadshavare avses i denna lag barnets förälder eller den som anförtratts vårdnaden om barnet.

5 §. Familj

Med familj avses i denna lag den eller de vårdnadshavare som bor tillsammans med barnet. Om barnet bor tillsammans med endast en vårdnadshavare ingår i familjen även den som vårdnadshavaren stadigvarande lever tillsammans med i gemensamt hushåll i äktenskap eller i ett parförhållande.

3 kap. Allmänna bestämmelser om rätt till stöd

6 §. Hemkommun på Åland

För att en vårdnadshavare ska ha rätt till hemvårdsstöd för sitt barn ska vårdnadshavaren och barnet ha sin hemkommun på Åland enligt lagen om hemkommun (FFS 201/1994).

Trots att bestämmelserna i 1 mom. om hemkommun på Åland inte uppfylls, kan en vårdnadshavare ha rätt till hemvårdsstöd med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen.

Trots att bestämmelserna i 1 mom. om hemkommun på Åland inte uppfylls har en vårdnadshavare rätt till hemvårdsstöd för sitt barn som inte vistas på Åland tillsammans med honom eller henne, om vårdnadshavaren

1) har rätt att arbeta i Finland enligt 78 § 1 eller 2 mom. eller 3 mom. 1, 2, 5 eller 7 punkten i utlänningslagen (FFS 301/2004) och

2) har ett giltigt arbets-, tjänste- eller annat anställningsförhållande och tillstånd att arbeta i Finland minst sex månader eller

3) har registrerats som arbetslös arbetssökande efter det att ett minst sex månader långt arbetsförhållande har upphört.

7 §. Avslutad föräldradagpenning

Rätten till hemvårdsstöd för ett barn börjar då föräldradagpenningensperioden enligt 9 kap. 10 § i sjukförsäkringslagen (FFS 1224/2004) avslutats för detta barn. En vårdnadshavare har inte rätt att lyfta hemvårdsstöd för sitt barn samtidigt som han eller hon lyfter föräldradagpenning för ett syskon.

Trots bestämmelserna i 1 mom. kan hemvårdsstöd för syskon som avses i 13 § beviljas även då vårdnadshavaren lyfter eller har rätt till sådan föräldradagpenning som avses i 1 mom.

4 kap. Särskilda bestämmelser om stödformer, stödbelopp och rätt till stöd

8 §. Grundläggande hemvårdsstöd

En vårdnadshavare som inte nyttjar barnomsorg för vården av sitt barn har rätt till ett *grundläggande hemvårdsstöd* tills barnet fyller tre år.

Det grundläggande hemvårdsstödet är 500 euro per kalendermånad.

9 §. Utökat hemvårdsstöd

En vårdnadshavare som själv vårdar sitt barn och inte nyttjar barnomsorg för vården av barnet och som inte

förvärsarbetar har rätt till ett *utökat hemvårdsstöd* under tiden tills barnet fyller tre år.

Det utökade hemvårdsstödet är 700 euro per kalendermånad.

Det utökade hemvårdsstödet kan beviljas under sammanlagt åtta månader så att vardera vårdnadshavaren har rätt till stöd under en sammanhängande period på högst fyra månader. Vårdnadshavarnas stödperioder behöver inte följa tidsmässigt direkt efter varandra. Om barnet endast har en vårdnadshavare har vårdnadshavaren rätt till stöd under en sammanhängande period på högst åtta månader.

10 §. Hemvårdsstöd för flerlingsfamiljer

För en vårdnadshavare som fått flera barn på samma gång och som har rätt till hemvårdsstöd enligt denna lag beviljas hemvårdsstödet som ett hemvårdsstöd för flerlingsfamiljer.

Det grundläggande hemvårdsstödet för flerlingsfamiljer är 750 euro per kalendermånad för tvillingar och 1 000 euro för trillingar. För varje ytterligare barn höjs stödet med 250 euro.

Det utökade hemvårdsstödet för flerlingsfamiljer är 1 050 euro per kalendermånad för tvillingar och 1 400 euro för trillingar. För varje ytterligare barn höjs stödet med 350 euro.

11 §. Syskontillägg till hemvårdsstödet

En vårdnadshavare som utöver det eller de barn som medför rätt till hemvårdsstöd vårdar minst ett eget barn (nedan syskon) har rätt till ett *syskontillägg till hemvårdsstödet* för varje syskon.

Syskontillägget är 100 euro per kalendermånad.

Rätten till syskontillägg upphör den 31 juli det år syskonet blir läropliktigt.

För ett syskon under tre år som ger rätt till syskontillägg har vårdnadshavaren inte rätt att nyttja barnomsorg. För ett syskon som har fyllt tre år och som ger rätt till syskontillägg har vårdnadshavaren rätt att nyttja barnomsorg i medeltal högst fem timmar per dygn eller i medeltal högst 25 timmar per vecka.

12 §. Inkomstbaserad tilläggsdel

En vårdnadshavare som har rätt till ett grundläggande eller utökat hemvårdsstöd eller ett hemvårdsstöd för syskon kan beroende på familjens sammanlagda skattepliktiga inkomster per kalendermånad ha rätt till en *inkomstbaserad tilläggsdel* till hemvårdsstödet.

Den inkomstbaserade tilläggsdelens fulla belopp är 350 euro per kalendermånad.

Om familjens sammanlagda skattepliktiga inkomster per kalendermånad är lägre än 1 050 euro har vårdnadshavaren rätt till den inkomstbaserade tilläggsdelens fulla belopp. Om familjens sammanlagda skattepliktiga inkomster per kalendermånad är högre än 1 050 euro minskas tilläggsdelens fulla belopp med 15 procent av den del av de skattepliktiga inkomsterna som överstiger 1 050 euro.

Till familjens sammanlagda skattepliktiga inkomster räknas inte familjens minderåriga barns inkomster.

Till familjens sammanlagda skattepliktiga inkomster räknas inte de inkomster som anges i 21 §.

M 17 LL (2015:68) om hemvårdsstöd

Den inkomstbaserade tilläggsdelen beviljas för ett år i sänder.

13 §. Hemvårdsstöd för syskon

En vårdnadshavare som lyfter föräldradagpenning med stöd av sjukförsäkringslagen och som utöver det eller de barn som ger rätt till denna dagpenning vårdar minst ett eget barn (nedan syskon) har rätt till ett *hemvårdsstöd för syskon*.

Hemvårdsstödet för syskon är 100 euro per kalendermånad för varje syskon.

Rätten till hemvårdsstöd för syskon upphör den 31 juli det år syskonet blir läropliktigt.

Vårdnadshavaren har inte rätt att nyttja barnomsorg för syskonet, dock så att syskonet under året innan syskonet börjar den grundläggande utbildningen har rätt till barnomsorg i medeltal högst fem timmar per dygn eller i medeltal högst 25 timmar per vecka.

14 §. Partiellt hemvårdsstöd

En vårdnadshavare, vars arbetstid med anledning av vården av barnet uppgår till i medeltal högst 30 timmar per vecka, har rätt till ett *partiellt hemvårdsstöd* tills barnet fyller tre år samt under det första och andra året barnet deltar i den grundläggande utbildningen och under läsåret innan barnet börjar i den grundläggande utbildningen om barnet som är läropliktigt deltar i förundervisningen inom barnomsorgen. Om barnet omfattas av förlängd läroplikt har vårdnadshavaren rätt till ett partiellt hemvårdsstöd även under det tredje året barnet deltar i den grundläggande utbildningen. En vårdnadshavare som lyfter partiellt hemvårdsstöd har inte rätt att nyttja barnomsorg i form av fritidshemsverksamhet för sitt barn.

Det partiella hemvårdsstödet är 125 euro per kalendermånad.

En vårdnadshavare som är verksam som företagare och som har en sådan försäkring som avses i lagen om pension för företagare (FFS 1272/2006) eller som är verksam som lantbruksföretagare och som har en sådan försäkring som avses i 10 § i lagen om pension för lantbruksföretagare (FFS 1280/2006) har rätt till ett *partiellt hemvårdsstöd* i enlighet med bestämmelserna i 1 mom.

Båda vårdnadshavarna har rätt till partiellt hemvårdsstöd för samma kalendermånad under förutsättning att de inte samtidigt är borta från arbetet för vården av barnet.

15 §. Hemvårdsstöd för adoptivföräldrar

Adoptivföräldrar har rätt till grundläggande och utökad hemvårdsstöd tills det gått två år från början av den föräldrapenningsperiod som avses i 9 kap. 12 § i sjukförsäkringslagen. Rätten till grundläggande och utökad hemvårdsstöd upphör dock alltid senast den 31 juli det år då barnet blir läropliktigt.

Adoptivföräldrar har rätt till partiellt hemvårdsstöd enligt bestämmelserna i 14 §.

16 §. Barn som vårdas dygnet runt eller omhändertagits

Hemvårdsstöd betalas inte för barn som mer än tre månader är i kontinuerlig vård dygnet runt som ordnas av kommunen.

För barn som omhändertagits enligt bestämmelserna i landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet

Åland av barnskyddslagen och vars vård och fostran ordnats utom hemmet övergår rätten till hemvårdsstöd till den som faktiskt vårdar och fostrar barnet.

5 kap. Stötid**17 §. Allmänna bestämmelser**

Stödbeloppen räknas per kalendermånad.

Om vårdnadshavaren inte har rätt till stöd för en hel kalendermånad så är stödet 1/30 av månadsbeloppet för varje dag som vårdnadshavaren har rätt till stöd.

18 §. Stötid

Hemvårdsstödet betalas från och med den första dagen efter det att vårdnadshavarens rätt till stöd uppkommit.

Hemvårdsstöd beviljas inte för kortare tid än en månad.

Hemvårdsstödet kan betalas retroaktivt för högst sex månader före ansökan anhängiggjorts hos kommunen.

6 kap. Ansökan och beslut om stöd**19 §. Ansökan om stöd**

Hemvårdsstöd söks hos barnets hemkommun.

20 §. Betalning av stöd

Hemvårdsstödet betalas av barnets hemkommun.

Hemvårdsstöd som betalas med stöd av 6 § 2 och 3 mom. betalas av landskapet. Landskapet kan avtala med en kommun om handläggning och verkställighet av betalning av sådana stöd.

21 §. Inkomster som undantas från de sammanlagda inkomsterna

Följande inkomster ska inte beaktas då familjens sammanlagda skattepliktiga inkomster beräknas enligt 12 §:

1) *moderskapsunderstöd* enligt landskapslagen (1994:10) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om moderskapsunderstöd,

2) *barnbidrag* enligt landskapslagen (1994:48) om tillämpning i landskapet Åland av barnbidragslagen,

3) *barnförhöjning* enligt folkpensionslagen (FFS 568/2007),

4) *kostnadsersättning* för familjevård eller familjedagvård enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen,

5) *hemvårdsstöd* enligt landskapslagen (2015:68) om hemvårdsstöd,

6) *underhållsbidrag* för barn som betalas med stöd av ett domstolsbeslut eller ett fastställt skriftligt avtal samt underhållsstöd,

7) *studiepenning eller vuxenstudiepenning* enligt landskapslagen (2006:71) om studiestöd,

8) *stipendier eller motsvarande understöd* som betalas för studier, praktik eller annan behörighetshöjande verksamhet,

9) *stöd för deltagande i sysselsättningsfrämjande utbildning* enligt landskapslagen (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning,

10) *sysselsättningsstöd* enligt landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet,

11) *utkomstskydd* enligt landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa,

12) *utkomststöd* enligt landskapslagen (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd,

13) *bostadsbidrag* enligt landskapslagen (2015:4) om tillämpning på Åland av lagen om allmänt bostadsbidrag,

14) *handikappförmåner* enligt lagen om handikappförmåner (FFS 570/2007),

15) *ersättning för uppehälle* enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (FFS 566/2005),

16) *sjukvårds- och undersökningskostnader* som betalas med stöd av en olycksfallsförsäkring,

17) *menersättning* enligt lagen om olycksfallsförsäkring (FFS 608/1948),

18) *resedagraktamenten, ersättningar för resekostnader och ersättningar för sjukvårdskostnader* samt med dessa jämförbara ersättningar för särskilda kostnader,

19) *vårdarvode* enligt landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård samt

20) *militärunderstöd* enligt militärunderstödslagen (FFS 781/1993).

L (FFS 608/1948) om olycksfallsförsäkring har upphävts genom L (FFS 459/2015) om olycksfall i arbetet och om yrkes-sjukdomar.

22 §. Skyldighet att lämna uppgifter

En vårdnadshavare som ansöker om hemvårdsstöd är skyldig att lämna de uppgifter till kommunen som behövs för beslut om hemvårdsstöd. En vårdnadshavare som lyfter hemvårdsstöd är skyldig att meddela kommunen om förändringar som påverkar rätten till hemvårdsstöd. En vårdnadshavare som lyfter hemvårdsstödet inkomstbaserade tilläggsdel är skyldig att meddela kommunen om familjens gemensamma skattepliktiga inkomster varaktigt förändras med minst 10 procent.

23 §. Rättelse av beslut om stöd

Om ett beslut som gäller utbetalning av hemvårdsstöd uppenbarligen grundar sig på felaktiga eller bristfälliga uppgifter av barnets vårdnadshavare kan kommunen göra en rättelse av beslutet om stöd retroaktivt för högst ett år.

24 §. Återbetalning av stöd

Om ett hemvårdsstöd beviljats på felaktig grund eller till ett för stort belopp kan kommunen kräva att vårdnadshavaren återbetalar det stödbelopp som felaktigt betalats ut. Om orsaken till att hemvårdsstödet beviljats felaktigt inte beror på vårdnadshavaren kan återbetalning krävas för högst ett år.

Om det av särskilda skäl inte är ändamålsenligt eller skäligt att kräva en återbetalning av det felaktigt utbetalade stödbeloppet eller om beloppet är litet kan kommunen helt eller delvis avstå från att kräva en återbetalning.

Det belopp som återkrävs kan kvittas mot senare utbetalningsrater av hemvårdsstödet.

Ett beslut om återkrav som vunnit laga kraft får verkställas såsom en dom med laga kraft.

7 kap. Särskilda bestämmelser

25 §. Landskapsandelar

På verksamhet som kommunen ordnar enligt denna lag tillämpas landskapslagen (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården.

26 §. Förbud mot utmätning

Hemvårdsstöd får inte utmätas.

27 §. Tystnadsplikt

Den som sköter uppgifter enligt denna lag får inte informera en utomstående om vad han eller hon på grund av sin ställning eller sin uppgift har fått veta om personliga eller ekonomiska omständigheter som gäller en person eller en familj.

Trots bestämmelserna i 1 mom. får uppgifter lämnas till den som på tjänstens vägnar har rätt att få kännedom om saken.

Den som bryter mot bestämmelsen om tystnadsplikt ska dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Om brottet anses som grovt är straffet böter eller fängelse i högst ett år.

28 §. Ändringssökande

I ett beslut som kommunen fattat om beviljande av hemvårdsstöd får ändring sökas i enlighet med bestämmelserna i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland.

29 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1985:50) om stöd för vård av barn i hemmet.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

M 18 Landskapslag (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen

1 §. Lagens tillämpningsområde

Barnskyddslagen (FFS 417/2007) ska, med i denna lag angivna undantag, tillämpas i landskapet Åland.

Barnskyddslagen ska tillämpas i landskapet sådan den lyder när denna lag träder i kraft. Ändras därefter författningen, ska den ändrade författningen gälla i landskapet från tidpunkten för dess ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

Lagen om ändring av barnskyddslagen (FFS 1302/2014) ska inte tillämpas till den del det är fråga om landskapets lagstiftningsbehörighet, utan på Åland ska barnskyddslagen, till den del det är fråga om bestämmelser inom landskapets behörighet och om annat inte följer av denna lag, tillämpas i den lydelse den hade vid utgången av mars månad 2015. (2015/42)

2 §. (2013/119) Förvaltningsmyndighet

De förvaltningsuppgifter som enligt barnskyddslagen ankommer på statliga myndigheter ska på Åland skötas av landskapsregeringen, när det är fråga är om uppgifter som faller inom landskapets behörighet, dock så att övervakningen ska skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

Om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet vid övervakningen konstaterar allvarliga brister ska myn-

M 18 LL (2008:97) om ... barnskyddslagen

digheten, utan hinder av sekretessbestämmelser, anmäla bristerna till landskapsregeringen.

3 §. Kommunstyrelses eller nämnds uppgift

De uppgifter som enligt barnskyddslagen ska skötas av ett kollegialt organ som kommunen har utsett ska i landskapet skötas av en nämnd eller kommunstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.

4 §. (2013/119) Avvikande terminologi

I landskapet ska bestämmelser om samkommuner tillämpas på kommunalförbund. Bestämmelser om kommunala tjänsteinnehavare tillämpas på kommunala tjänstemän och bestämmelser om barndagvård tillämpas på barnomsorg.

5 §. Särskilda avvikelser

Vid tillämpningen av barnskyddslagen ska även i denna paragraf angivna avvikelser iakttas i landskapet:

1) (2011/88) Hänvisningen i 9 § 1 mom. i barnskyddslagen till den förskoleundervisning, grundläggande utbildning och påbyggnadsundervisning samt förberedande undervisning som avses i lagen om grundläggande utbildning (FFS 628/1998) ska i landskapet avse den förundervisning som avses i barnomsorgslagen (2011:86) för landskapet Åland och den grundskoleundervisning som avses i grundskolelagen (1995:18) för landskapet Åland.

2) (2011/88) Hänvisningen i 9 § 2 mom. i barnskyddslagen till den utbildningsanordnare som avses i 7 och 8 §§ i lagen om grundläggande utbildning ska i landskapet avse huvudmannen för ett enskilt daghem enligt 28 § barnomsorgslagen för landskapet Åland och huvudmannen för den ersättande skolan enligt 7 kap. i grundskolelagen för landskapet Åland.

3) Hänvisningen i 12 § 1 mom. i barnskyddslagen till en budget och ekonomiplan enligt 65 § i kommunallagen (FFS 365/1995) ska i landskapet avse en budget och ekonomiplan enligt 64 och 65 §§ i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland.

4) (2013/119) Hänvisningen i 13 § i barnskyddslagen till 10 § 1 och 2 mom. i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (FFS 272/2005) ska i landskapet avse de med stöd av landskapsförordningen (1995:103) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård tillämpliga 2 § 2 mom. och 4 § i förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (FFS 804/1992).

5) (2013/119) Hänvisningen i 13 och 13b §§ i barnskyddslagen till 3 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården ska i landskapet avse den med stöd av landskapsförordningen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård tillämpliga 2 § 1 mom. i förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården.

6) (2013/119) Hänvisningen i 15 § i barnskyddslagen till hälsocentralen och sjukvårdsdistriktet ska i landskapet avse Ålands hälso- och sjukvård enligt landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård.

7) (2013/119) Bestämmelserna i 16b § 2 mom. första meningen i barnskyddslagen om hälso- och sjukvårdstjänster ska inte tillämpas i landskapet.

8) (2013/119) Hänvisningen i 16b § 2 mom. andra meningen i barnskyddslagen till lagen om grundläggande utbildning och lagen om statsandel för kommunal basservice (FFS 1704/2009) i fråga om placeringskommunens skyldighet att ordna grundläggande utbildning och om ersättning för kostnaderna för detta ska i landskapet avse motsvarande skyldighet och kostnadsansvar för förundervisning och grundskoleundervisning enligt barnomsorgslagen för landskapet Åland och grundskolelagen för landskapet Åland.

9) (2013/119) Hänvisningen i 18 § i barnskyddslagen till lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (FFS 733/1992) och lagen om statsandel för kommunal basservice ska i landskapet avse landskapslagen (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården.

10) Hänvisningen i 19 § i barnskyddslagen till lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 734/1992) ska i landskapet avse landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

11) Hänvisningen i 20 § 2 mom. i barnskyddslagen till 34 § i förvaltningslagen (FFS 434/2003) ska i landskapet avse 28 § i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

12) Upphävd (2013/119).

13) Hänvisningen i 26 § 3 mom. i barnskyddslagen till 11 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården ska i landskapet tillämpas med de avvikelser som anges i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

14) Hänvisningen i 27 § 2 mom. i barnskyddslagen till 11 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården ska i landskapet tillämpas med de avvikelser som anges i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

15) Hänvisningen i 31 § i barnskyddslagen till 26 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) ska i landskapet avse landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet.

16) Hänvisningen i 36 § i barnskyddslagen till 17 § 1 och 2 mom. i socialvårdslagen (FFS 710/1982) ska i landskapet tillämpas med de avvikelser som anges i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

17) Hänvisningen i 36 § i barnskyddslagen till lagen om utkomststöd (FFS 1412/1997) ska i landskapet avse landskapslagen (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd.

17a) (2013/119) Hänvisningen i 36 § i barnskyddslagen till lagen om barndagvård (FFS 36/1973) ska i landskapet avse barnomsorgslagen för landskapet Åland.

18) Hänvisningen i 41 § 2 mom. i barnskyddslagen till 20 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården ska i landskapet tillämpas med de avvikelser som anges i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

19) Hänvisningen i 42 § 2 och 4 mom. i barnskyddslagen till förvaltningslagen ska i landskapet avse förvaltningslagen för landskapet Åland.

20) (2013/119) Hänvisningen i 55 § 2 mom. i barnskyddslagen till 9 § i lagen om underhållsstöd (FFS

580/2008) ska i landskapet tillämpas med de avvikelser som anges i landskapslagen (2009:7) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om underhållsstöd.

21) Hänvisningen i 56 § i barnskyddslagen till 25, 26 och 26 a §§ socialvårdslagen ska i landskapet tillämpas med de avvikelser som anges i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

22) (2015/21) Hänvisningar till familjevårdarlagen (FFS 312/1992) ska i landskapet tillämpas med de avvikelser som anges i landskapslagen (2015:18) om tillämpning i landskapet Åland av familjevårdarlagen.

23) Hänvisningen i 60 § 2 mom. i barnskyddslagen till 10 § 4 mom. i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården ska i landskapet avse den med stöd av landskapsförordningen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård tillämpliga 4 § i förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården.

24) Hänvisningen i 77 § i barnskyddslagen till 14 § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården ska i landskapet tillämpas med de avvikelser som anges i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

25) (2013/119) Hänvisningen i 80 § 2 mom. i barnskyddslagen till lagen om privat socialservice (FFS 922/2011) ska i landskapet avse landskapslagen (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice.

6 §. Förordning

Om inte ärendet hör till området för lag kan landskapsregeringen inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av barnskyddslagen ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

7 §. (2013/119) Sökande av ändring

I beslut som har fattats med stöd av denna lag kan ändring sökas genom besvär i enlighet med bestämmelserna i 25 § självstyrelselagen för Åland, om inte rätten till besvär är begränsad enligt lag.

8 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2008.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1977:13) angående tillämpning av vissa författningar rörande barnskydd i landskapet Åland.

9 §. Övergångsbestämmelse

Kriterierna enligt 59 § 1 mom. barnskyddslagen för det högsta antalet barn som får vårdas samtidigt vid en barnskyddsanstalts bostadsenhet och kriterierna enligt 59 § 2 mom. för det minsta antalet anställda per bostadsenhet vid en barnskyddsanstalt tillämpas i alla barnskyddsanstalter senast inom tre år efter lagens ikraftträdande.

Den som innan denna lag träder i kraft sköter barnskyddsärenden och som ansetts behörig för uppgiften enligt landskapsförordningen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård eller motsvarande äldre bestämmelser ska fortfarande vara

behörig att i enlighet med bestämmelserna i denna lag sköta uppgiften eller motsvarande uppgifter.

Ikraftträdandebestämmelse (2013/119):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

Övervakningsärenden som har inletts före denna lag träder i kraft samt handlingar som behövs för övervakningen, överförs utan hinder av sekretessbestämmelser till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet när denna lag träder i kraft.

M 19 Landskapslag (2015:117) om skyddshem

1 §. Lagens syfte

Syftet med denna lag är att säkerställa högklassiga och heltäckande skyddshemstjänster för personer som är utsatta för våld i nära relationer eller som lever under hot om sådant våld.

2 §. Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om de grunder som iaktas vid betalning av ersättning ur landskapets medel till aktörer som producerar skyddshemstjänster.

Lagen tillämpas på kommunala och privata producenter av skyddshemstjänster.

3 §. Definition av skyddshem

Ett skyddshem är en för klienterna avgiftsfri enhet inom krisarbete med verksamhet dygnet runt och till vilken en person eller en familj som har blivit utsatt för våld i nära relationer eller som lever under hot om sådant våld kan söka sig på eget initiativ eller på anvisning av en myndighet eller någon annan aktör, vid behov även anonymt.

4 §. Våld i nära relationer

Med våld i nära relationer avses i denna lag händelseförlopp under vilka någon utövar våld mot en nuvarande eller före detta partner, sitt barn eller partners barn, sin förälder, annan nära släkting eller annan närstående. Med våld avses en otillåten kränkning som orsakar eller kan orsaka fysisk, sexuell, psykisk eller ekonomisk skada eller lidande för den som utsätts för gärningen, inbegripet hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande.

5 §. Skyddshemstjänster

De tjänster som erbjuds på ett skyddshem är omedelbar krishjälp, skyddat boende dygnet runt samt psykosocialt stöd, rådgivning och vägledning som skyddshemmet i akuta situationer erbjuder dem som har blivit utsatta för våld i nära relationer eller som lever under hot om sådant våld.

Skyddshemmets ansvariga person bedömer tillsammans med sin personal som är specialiserad på krisarbete längden på skyddshemsperioden.

Närmare bestämmelser om skyddshemstjänster kan utfärdas i landskapsförordning.

6 §. Klienter i skyddshemsverksamheten

Skyddshemstjänster erbjuds i första hand åt personer som har blivit utsatta för våld i nära relationer eller som lever under hot om sådant våld och åt medföljande minderåriga barn.

M 19 LL (2015:117) om skyddshem

Skyddshemstjänster kan även tillhandahållas i fall som kan jämföras med våld i nära relationer för att hjälpa personer som behöver hjälp, om hjälpen motsvarar offrets behov av hjälp och om hjälpen inte orsakar skada eller medför fara för andra som befinner sig i skyddshemmet.

En person får söka sig till vilket som helst av de skyddshem som tillhandahåller tjänster som avses i denna lag, förutsatt att där finns plats.

7 §. Uppgifter som sköts av landskapsregeringen

Landskapsregeringen sörjer för tillgången till skyddshemstjänster så att det för invånarna i hela landskapet erbjuds och finns tillgång till tillräckligt med tjänster i förhållande till behovet.

Landskapsregeringen ingår avtal om produktion av skyddshemstjänster med sådana producenter som bäst uppfyller de förutsättningar som föreskrivs i 8 § och i landskapsförordning som har utfärdats med stöd av 8 § 4 mom.

Landskapsregeringen ansvarar för styrningen av skyddshemsverksamheten och samordningen av skyddshemstjänsterna i landskapet som helhet i samarbete med de skyddshem som har ingått avtal.

8 §. Förutsättningar för produktion av skyddshemstjänster

För att en privat aktör ska få ingå avtal med landskapsregeringen om produktion av skyddshemstjänster krävs att aktören har giltigt tillstånd enligt lagen om privat socialservice (FFS 922/2011) i enlighet med landskapslagen (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice.

Kommunala producenter av skyddshemstjänster ska uppfylla samma förutsättningar som de privata aktörerna. Innan landskapsregeringen ingår ett avtal enligt 9 § med en kommunal producent, kontrollerar Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet på landskapsregeringens begäran att förutsättningarna är uppfyllda.

De anställda hos producenten av skyddshemstjänster ska ha tillräcklig utbildning, arbetserfarenhet och insikt i krisarbete inom våld i nära relationer. Personalen ska omfatta ett tillräckligt antal representanter för olika yrkesgrupper. Utöver detta kan personalen omfatta sakkunniga i producentens specialområde inom krisarbete.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för produktion av skyddshemstjänster kan utfärdas i landskapsförordning.

Se LF (2015:118) om skyddshemspersonal.

9 §. Avtal om produktion av skyddshemstjänster

Landskapsregeringen ingår avtal om produktion av skyddshemstjänster med producenterna för högst fem år i sänder. I ett avtal ska det intas en bestämmelse enligt vilken den ersättning som betalas årligen är beroende av det anslag som reserverats för detta ändamål i landskapsbudgeten.

I ett avtal om tjänsteproduktion ska åtminstone följande bestämmas:

1) skyddshemmet och de skyddshemstjänster som det tillhandahåller specificerade samt antalet familjeplatser på skyddshemmet,

2) det verksamhetsområde inom vilket de i avtalet avsedda tjänsterna tillhandahålls samt

3) det preliminära beloppet på den ersättning som betalas ur landskapets medel med iakttagande av de grunder som anges i 10 § 3 mom. samt om ersättnings betalning,

4) vem som är den ansvariga personen på skyddshemmet och om skyddshemmets övriga personal samt dimensioneringen av antalet anställda,

5) det förfarande som ska iaktas vid utbyte av information, vid registerföringen i anknytning till skyddshemstjänsterna och vid förvaringen av klientuppgifter,

6) den utbildning som arrangeras för skyddshemmets personal samt

7) avtalets giltighetstid och uppsägning.

Om landskapsregeringen ingår avtal med två eller flera producenter av skyddshemstjänster, ska avtalen även innehålla bestämmelser om hur samarbetet inom skyddshemsnätverket ordnas.

10 §. Ersättning som betalas ur landskapets medel och hur den bestäms

Ersättning ur landskapets medel betalas till de producenter av skyddshemstjänster som ingår avtal enligt 9 §. Landskapsregeringen avtalar årligen om ersättningsbeloppet inom ramen för det anslag som anvisats i landskapsbudgeten.

I syfte att skapa ett täckande system av skyddshemstjänster delar landskapsregeringen i enlighet med 3 mom. ut den avtalade ersättningen i förskott till producenter som har ingått avtal om produktion av skyddshemstjänster.

Som grunder för tilldelningen av ersättning beaktas invånarantalet i producentens verksamhetsområde och kostnaderna för skyddshemstjänsterna före finansåret samt producentens uppgifter för den pågående räkenskapsperioden och nästa års budgetförslag.

När avtal ingås med en ny producent av skyddshemstjänster tillämpas på producenten medelvärdet beräknade på bokslutsuppgifter hos andra producenter av skyddshemstjänster i samma storleksordning och uppgifter i den nya producentens förslag till budget för det följande året. I övrigt insamlas samma bakgrundsinformation av nya producenter som av andra. Informationen från alla producenter av skyddshemstjänster hantteras enligt samma principer.

Närmare bestämmelser om viktning av bestämningsgrunderna för den ersättning som betalas ur landskapets medel och om fördelning av ersättningen kan utfärdas i landskapsförordning.

11 §. Redovisning för användning av ersättning, återbetalning av ersättning och ny utdelning

Varje producent av skyddshemstjänster ger årligen landskapsregeringen en redovisning över de kostnader som verkställandet av avtalet om tjänsteproduktion orsakat under det föregående finansåret. Redovisningen gäller användningen av den ersättning som i förskott delats ut ur landskapets medel och dess överskridande eller ersättning som blivit oanvänd. I samband med redovisningen kan producenten samtidigt ansöka om komplettering av den ersättning som betalats ut i förskott.

När det finns skäl för det ska landskapsregeringen dela ut ny ersättning till sådana producenter som har

fått en för liten förskottsersättning i förhållande till de verkliga kostnaderna. Om förskottsersättningen är för stor i förhållande till de verkliga kostnaderna, ska återbetalning ske av den delen av förskottsersättningen som inte motsvarar de verkliga kostnaderna.

Närmare bestämmelser om utbetalning av ersättning som delas ut av landskapets medel, om redovisningens innehåll och om grunderna för återbetalning och ny utdelning av ersättning kan utfärdas i landskapsförordning.

12 §. Tillsyn

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet övervakar skyddshemsverksamheten. På tillsynen över skyddshemsverksamheten tillämpas:

1) i fråga om kommunalt producerad skyddshemsverksamhet 55 och 56 §§ i socialvårdslagen (FFS 710/1982), i enlighet med landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård,

2) i fråga om privata producenter av socialtjänstlagen om privat socialservice (FFS 922/2011), i enlighet med landskapslagen (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice.

13 §. Tillämpning av landskapslagen om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti

På ersättning som avses i 10 § tillämpas 16-18 §§ i landskapslagen (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti.

Som understödstagare enligt de bestämmelser som nämns i 1 mom. betraktas i denna lag producenterna av skyddshemstjänster.

14 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

Åtgärder som förutsätts för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

15 §. Övergångsbestämmelser

Senast den 30 juni 2016 ska landskapsregeringen ingå ett i 9 § avsett avtal om produktion av skyddshemstjänster och om ersättningsbeloppet med producenter av skyddshemstjänster. Avtalet ska omfatta tiden från och med den 1 januari 2016.

Landskapsregeringen betalar producenterna av skyddshemstjänster de avtalsbaserade ersättningarna senast den 30 juni 2016.

M 20 Landskapsförordning (2015:118) om skyddshemspersonal

1 §. Behörighet och kompetens hos skyddshemspersonal

En ansvarig person vid ett skyddshem ska ha den behörighet som med stöd av landskapsförordningen (1995:103) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård anges för socialarbetare i 2 § i förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (FFS 804/1992) samt förtrogenhet med området och arbetserfarenhet av krisarbete inom våld i nära relationer.

En person som ger stöd och vägledning vid ett skyddshem ska ha för uppgiften lämplig högskoleex-

amen inom det sociala området samt förtrogenhet med och arbetserfarenhet av krisarbete inom våld i nära relationer. (2016/56)

En person som ger stöd och vägledning vid skyddshem kan vid behov vara ställföreträdare för den ansvariga personen vid skyddshemmet.

Behörighetsvillkoren för personer som arbetar med barn är lämplig högskoleexamen och tillräcklig specialisering för arbete med traumatiserade barn.

Om möjlighet till undantag från i 1 mom. föreskrivna behörighetskrav gäller vad som föreskrivs i landskapsförordningen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård. (2016/56)

Om det för en uppgift inte är möjligt att få en person med föreskriven behörighet, kan för uppgiften tillfälligt för högst ett år anställas en person som har en lämplig utbildning för den ifrågakvarande uppgiften. För en person som tillfälligt ska anställas som ansvarig person vid ett skyddshem fordras att personen har en för uppgiften lämplig högskoleexamen samt förtrogenhet med och arbetserfarenhet av krisarbete inom våld i nära relationer. (2016/56)

2 §. (2016/56) Fortbildning av skyddshemspersonal

Den som producerar skyddshemstjänster ska göra upp en fortbildningsplan i samarbete med landskapsregeringen. Skyddshemmen ska ordna nödvändig säkerhetsutbildning för sin personal.

3 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2016.

En ansvarig person som är verksam vid ett skyddshem den 31 december 2015, har avlagt en högskoleexamen och har minst tre års arbetserfarenhet vid skyddshem fortsätter att vara behörig för uppgiften som ansvarig person till och med den 31 december 2020.

Personer som arbetar med stöd och vägledning den 31 december 2015 fortsätter att vara behöriga för den uppgiften till och med den 31 december 2020, om de har fått utbildning för långsiktigt krisarbete inom våld i nära relationer och minst tre års arbetserfarenhet vid skyddshem.

Ikraftträdandebestämmelse (2016/56):

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2016.

Personer som arbetar med stöd och vägledning den 30 september 2016 fortsätter att vara behöriga för den uppgiften till och med den 31 december 2020, om de har fått utbildning för långsiktigt krisarbete inom våld i nära relationer och har minst tre års arbetserfarenhet vid skyddshem.

På ärenden som har inletts före denna förordnings ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

M 21 Landskapslag (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp

1 §. Lagens innehåll

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna lag, ska lagen om service och stöd

M 22 LF (2010:51) om ... service och stöd på grund av handikapp

på grund av handikapp (FFS 380/1987), nedan kallad handikappservicelagen, tillämpas i landskapet.

Ändringar av handikappservicelagen ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

Lagen om ändring av lagen om service och stöd på grund av handikapp (FFS 1309/2014) ska inte tillämpas till den del det är fråga om landskapets lagstiftningsbehörighet. (2015/43)

2 §. Hänvisningar

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen i 3a § handikappservicelagen till lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (FFS 812/2000) avse landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård, nedan kallad blankettlagen om socialvård.

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen i 4 § handikappservicelagen till lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (FFS 519/1977) avse landskapslagen (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda.

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen i 5 § handikappservicelagen till lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (FFS 733/1992) avse landskapslagen (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården.

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen i 8d § handikappservicelagen till socialvårdslagen (FFS 710/1982) avse blankettlagen om socialvård.

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen i 14 § handikappservicelagen till lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 734/1992) avse blankettlagen om socialvård.

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen i 15 § handikappservicelagen till lagen angående innehavares av statstjänst och -befattning rätt till skadestånd vid olycksfall (FFS 154/1935) även avse landskapslagen (1936:1) angående innehavares av tjänst och befattning i landskapet Åland rätt till skadestånd vid olycksfall.

Vid tillämpningen av de i 17 § handikappservicelagen angivna bestämmelserna i socialvårdslagen ska, inom landskapets behörighet, hänvisningen i 45 § 3 mom. socialvårdslagen till förvaltningslagen (FFS 434/2003) avse förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

3 §. Bestämmelser som inte ska tillämpas

Bestämmelsen i 7 § 3 mom. handikappservicelagen tillämpas inte i landskapet.

Med avvikelse från 16 § handikappservicelagen kan enligt denna lag vid behov, inom ramen för anslag som reserverats i landskapets budget, ordnas

- 1) anpassningsträning,
- 2) rehabiliteringshandledning samt
- 3) forskning och försöksverksamhet för förbättrande av de handikappades ställning.

4 §. Särskilda bestämmelser

Bemyndigandet som i 13 § 1 mom. handikappservicelagen givits kommunstyrelsen ska inom landskapets behörighet avse landskapsregeringen. Bestämmelserna i 13 § 3 och 4 mom. handikappservicelagen ska inte tillämpas i landskapet.

En handikappad ska ges service och servicen ordnas i mån av möjlighet med beaktande av klientens språkkunskaper.

5 §. Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet, genom landskapsförordning, besluta att författningar som utfärdats med stöd av handikappservicelagen ska tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2010:51) om tillämpning i landskapet Åland av förordningen om service och stöd på grund av handikapp.

5a §. (2015/43) Rättelseyrkande och ändringssökande

Den som är missnöjd med ett beslut som fattats av en tjänsteman enligt denna lag har rätt att yrka på rättelse av beslutet hos socialnämnden eller hos annat motsvarande kollegialt organ som utsetts av kommunen för att sköta uppgifterna enligt denna lag. Yrkandet om rättelse ska göras i skriftlig form inom 14 dagar från det att den missnöjde fått del av beslutet. Till beslutet ska tjänstemannen foga anvisningar om hur rättelseyrkandet ska göras. Rättelseyrkandet ska behandlas i brådskande ordning.

Det beslut som fattats av tjänstemannen får delges i brev per post. Delgivningen anses härvid, om inte annat visas, ha ägt rum den sjunde dagen efter det beslutet, försett med adress som uppgivits av vederbörande, har inlämnats till posten för befordran. I övrigt iaktas förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

I socialnämndens eller det andra motsvarande kollegiala organets beslut får ändring sökas genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol i enlighet med vad därom i rikslagstiftningen föreskrivits. Till beslutet ska fogas anvisningar om hur ändring söks i beslutet.

Vid ändringssökande i beslut som fattats med stöd av denna lag gäller också till övriga delar vad därom i rikslagstiftningen är föreskrivet.

6 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 2010.

Genom denna lag upphävs, såvitt gäller giltigheten i landskapet Åland, lagen om service och stöd på grund av handikapp (FFS 380/1987) och med stöd därav utfärdade författningar jämte ändringar som gjorts före den 1 januari 1993.

Före den 1 januari 2011 ska, utan hinder av vad som föreskrivs i 8c § 5 mom. handikappservicelagen, en gravt handikappad erbjudas personlig assistans minst 10 timmar per månad.

Åtgärder för verkställighet får vidtas innan denna lag träder i kraft.

M 22 Landskapsförordning (2010:51) om tillämpning i landskapet Åland av förordningen om service och stöd på grund av handikapp

1 §. Förordningens innehåll

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som anges i denna förordning ska förordningen om service och stöd på grund av handikapp (FFS 759/1987),

nedan kallad handikappserviceförordningen, tillämpas i landskapet Åland.

Ändringar i handikappserviceförordningen och som gäller sådant som hör till landskapets behörighet ska gälla i landskapet från den tidpunkt de träder i kraft i riket.

2 §. Hänvisningar

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen i 3 § handikappserviceförordningen till lagen om service och stöd på grund av handikapp (FFS 380/1987) avse landskapslagen (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp.

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen i 4 § 3 mom. handikappserviceförordningen till 4 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (FFS 733/1992) avse 3 § landskapslagen (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården.

3 §. Särskilda bestämmelser

Bestämmelserna i 12 § 2 mom. handikappserviceförordningen ska inte tillämpas i landskapet.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 21 § handikappserviceförordningen gäller att närmare anvisningar om tillämpningen av denna förordning meddelas vid behov av landskapsregeringen.

M 23 Landskapslag (2010:99) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om tolkningstjänst för handikappade personer

1 §. Lagens tillämpningsområde

Rätten för en i landskapet bosatt och handikappad person att erhålla tolkningstjänst tryggas genom att lagen om tolkningstjänst för handikappade personer (FFS 133/2010), nedan kallad tolkningstjänstlagen, inom landskapets behörighet och med de avvikelser som anges i denna lag, ska tillämpas i landskapet Åland.

Tolkningstjänstlagen ska tillämpas i landskapet sådan den lyder då denna lag träder i kraft. Ändringar i tolkningstjänstlagen ska gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt tolkningstjänstlagen sköts av social- och hälsovårdsministeriet ska i landskapet Åland skötas av landskapsregeringen såvitt fråga är om uppgifter som hör till landskapets behörighet.

Även de förvaltningsuppgifter som enligt tolkningstjänstlagen sköts av Folkpensionsanstalten ska i landskapet Åland skötas av landskapsregeringen såvitt fråga är om uppgifter som hör till landskapets behörighet.

3 §. Utlämnande av uppgifter

Utöver vad som följer av bestämmelserna i denna lag och med beaktande av vad som följer av landskapslagstiftningen om personuppgifter är kommunen skyldig att på begäran även från annan myndighet än landskapsregeringen och landskapsregeringen underlydande myndighet lämna ut sådana personuppgifter som behövs för verkställigheten av denna lag.

4 §. Hänvisningar

Inom landskapets behörighet ska hänvisningen till 1) socialvårdslagen (FFS 710/1982) i 13 § 3 mom. tolkningstjänstlagen avse landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård,

2) lagen om patientens ställning och rättigheter (FFS 785/1992) i 23 § 2 mom. tolkningstjänstlagen avse landskapslagen (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter,

3) lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) i 24 § tolkningstjänstlagen avse landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet samt

4) lagen om service och stöd på grund av handikapp (FFS 380/1987) i 24 § 6 punkten tolkningstjänstlagen avse landskapslagen (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp.

Besvärinstans i 23 § tolkningstjänstlagen avser i ärenden som gäller landskapets behörighet högsta förvaltningsdomstolen.

5 §. Finansiering

Kostnaderna för tolkningstjänster för en i landskapet bosatt handikappad person betalas med landskapets medel. Likaså betalas kostnaderna som verkställigheten av denna lag medför med landskapets medel.

6 §. Ändringssökande

Den som är missnöjd med ett beslut som fattats med stöd av denna lag i ärenden inom landskapets behörighet får söka ändring i det genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen i enlighet med bestämmelserna i tolkningstjänstlagen.

7 §. Ikraftträdande

Lagtinget bemyndigar landskapsregeringen att bestämma att denna lag helt eller delvis ska träda i kraft i den ordning som föreskrivs i 20 § 3 mom. självstyrelselagen för Åland.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Åtgärder som verkställigheten av lagen kräver får vidtas innan den träder i kraft.

8 §. Övergångsbestämmelser

Om en handikappad har haft rätt till tolkningstjänst med stöd av annan landskapslagstiftning i den lydelse den hade den 31 augusti 2010 ska landskapsregeringen utan ansökan ändra den till rätt till tolkningstjänst enligt denna lag. Rätten till tolkningstjänst fortsätter på samma grunder som gällde den 31 augusti 2010 tills den i enlighet med 16 § tolkningstjänstlagen omprövas eller upphör.

På en ansökan, omprövning av beslut och tolkningsbeställning som var anhängig den 31 augusti 2010 samt på ändringssökande som avser ett beslut som fattats före den 1 september 2010 tillämpas de bestämmelser som gällde den 31 augusti 2010. Kommunen svarar dock för ordnandet av tolkningstjänst endast om tolkningen sker senast dagen innan tidpunkten för denna lags ikraftträdande.

M 24 RPF (2011:18) om ... tolkningstjänst för handikappade personer

M 24 Republikens presidents förordning (2011:18) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som rör tolkningstjänst för handikappade personer

(FFS 145/2011)

1 §. Folkpensionsanstalten svarar för skötseln av de förvaltningsuppgifter som med stöd av 2 § 2 mom. i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om tolkningstjänst för handikappade personer (Ålands författningssamling 2010:99) ankommer på Ålands landskapsregering enligt vad Folkpensionsanstalten och Ålands landskapsregering närmare avtalar.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 mars 2011.

M 25 Landskapslag (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagen den 23 juni 1977 angående specialomsorger om utvecklingsstörda (FFS 519/1977) jämte med stöd av densamma utfärdade bestämmelser skall med i denna lag angivna avvikelser äga tillämpning i landskapet Åland.

Den i 1 mom. nämnda lagen och de med stöd av densamma utfärdade bestämmelserna tillämpas i landskapet sådana de lyder då denna lag träder i kraft. Sker därefter ändring i sagda författningar, skall de ändrade bestämmelserna gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket. (1995/102)

2 §. (2013/118) De förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § angivna författningarna ankommer på statliga myndigheter ska på Åland skötas av landskapsregeringen, såvitt fråga är om uppgifter som faller inom landskapets behörighet, dock så att övervakningen ska skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

Om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet vid övervakningen konstaterar allvarliga brister ska myndigheten, utan hinder av sekretessbestämmelser, anmäla bristerna till landskapsregeringen.

3 §. (1993/69) Åland utgör ett särskilt i 6 § 1 mom. lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda avsett specialomsorgsdistrikt, vilket förvaltas av ett kommunalförbund med samtliga kommuner som medlemmar, om inte kommunerna med landskapsregeringens godkännande kommer överens om något annat.

3a §. (1995/102) Kompetenskrav för tjänster vid ett kommunalförbund som avses i 3 § bestäms i landskapsförordning.

4 §. Landskapsregeringen eller kommunalförbundet för det åländska specialomsorgsdistriktet kan med det kommunalförbund som avses i 6 § 4 mom. rikets förenämnda lag avtala om anlåtande av dess anstalter eller tjänster för befrämjandet av vården och omsorgen om utvecklingsstörda.

5 §. (1993/69) På verksamhet som ordnas i enlighet med denna lag tillämpas landskapslagen (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården, om inte annat är särskilt föreskrivet.

6 §. (1993/69) Förvaltning som avses i 2 kap. rikets lag angående specialomsorger om utvecklingsstörda handhas i landskapet till den del fråga är om förbundsfullmäktige och -styrelse på det sätt i kommunallagen (1980:5) för landskapet Åland är stadgat.

7 §. (2013/118) Bestämmelserna i 3 § 2-5 mom. lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda ska inte tillämpas.

8 §. När i rikets lag angående specialomsorger om utvecklingsstörda hänvisas till lagen om forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården (FFS 1073/1992), kommunallagen (FFS 365/1995), barnskyddslagen (FFS 417/2007), lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 734/1992) och lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (FFS 733/1992) ska härvid i landskapet i tillämpliga delar gälla vad i motsvarande landskapslagar är föreskrivet. (2008/100)

De uppgifter som socialnämnden skall sköta enligt lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda och enligt de författningar som utfärdats med stöd av den skall i landskapet skötas av en nämnd eller kommunstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges beslut. (2007/104)

Se kommunallag (1997:73) för landskapet Åland, LL (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen och LL (2007:23) om grunderna för avgifter till Ålands hälso- och sjukvård.

8a §. (2013/118) I beslut som har fattats med stöd av denna lag kan ändring sökas genom besvär i enlighet med bestämmelserna i 25 § självstyrelselagen för Åland, om inte rätten till besvär är begränsad enligt lag.

2 kap. Övergångsbestämmelser

9 §. Specialomsorgsdistriktets reglemente och verksamhetsplan för specialomsorgerna för åren 1979-1983 skall underställas [landskapsstyrelsen] för fastställelse före den 1 april 1979. Intill dess planen fastställts skall kommunalförbundet för specialomsorgsdistriktet och annan kommunal verksamhetsenhet för specialomsorger ordna sådana omsorger åtminstone i den omfattning som skett innan denna lag trätt i kraft.

Kommunalförbundet skall även eljest skrida till nödiga förberedande åtgärder för inledande av den i denna lag avsedda verksamheten den 1 januari 1979.

Innan reglemente och verksamhetsplan fastställs kan [landskapsstyrelsen] på ansökan på förhand avgöra, vilka driftskostnader för personalen vid kommunalförbundets för specialomsorgsdistriktet centralförvaltning som kommer att godkännas såsom berättigande till landskapsandel. Beslutet skall med bindande verkan iakttas då frågan om erläggande av landskapsandel senare behandlas.

10 §. Upphävd (1983/69).

11 §. I landskapslagen om psykiskt utvecklingsstörda avsedd anstalt för psykiskt utvecklingsstörda, vilken

önskar fortsätta sin verksamhet såsom i 16 § lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda avsedd verksamhetsenhet för specialomsorger, skall underställa sitt reglemente [landskapsstyrelsen] för fastställelse före den 1 januari 1979.

12 §. Vid bestämmandet av landskapsandel och medlemskommunernas betalningsandelar i kommunalförbundets för specialomsorgsdistriktet utgifter för år 1979 beaktas även kostnader som föranletts av kommunalförbundets för specialomsorgsdistriktet verksamhet före år 1979.

13 §. Vad i landskapslagen om landskapsstöd till kommuner är stadgat iakttages i tillämpliga delar även i fråga om i 11 § avsedd anstalt, som icke fortsätter sin verksamhet såsom i 16 § lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda avsedd privat verksamhetsenhet.

14 §. Angående ordnandet av personalens ställning vid anstalter eller verksamhetsenhet, som övergått till kommunalförbundet för specialomsorgsdistriktet, stadgas särskilt.

Se LL (1977:10) om reglering av personalens ställning vid privat institution, då institutionens verksamhet övertogs av kommun eller kommunalförbund.

15 §. Stadgandena i 28 och 29 §§ lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda tillämpas på barn som redan fullgör sin i landskapslagen (1958:23) om folkskolväsendet i landskapet Åland stadgade läroplikt samt på sådana barn, vilkas läroplikt börjar år 1979 eller därefter. För den som med stöd av landskapslagen om folkskolväsendet före ikraftträdandet av denna lag befriats från läroplikt och som icke uppnått för läropliktens fullgörande erforderlig kunskaps- och färdighetsgrad skall, såfram han själv eller hans förmyndare eller annan vårdnadshavare det önskar, ordnas i 28 och 29 §§ avsedd undervisning oberoende av om vederbörande ännu är i läropliktsåldern.

16 §. Närmare stadganden om verkställighet och tillämpning av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

Ikraftträdandebestämmelse (2013/118):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

Övervakningsärenden som har inletts före denna lag träder i kraft samt handlingar som behövs för övervakningen, överförs utan hinder av sekretessbestämmelser till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet när denna lag träder i kraft.

M 26 Landskapslag (2013:125) om tillämpning på Åland av lagen om nykterhetsarbete

1 §. Tillämpningsområde

Lagen om nykterhetsarbete (FFS 828/1982), nedan kallad rikslagen, ska tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i denna lag.

Ändras något i rikslagen ska ändringarna gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag.

L om nykterhetsarbete (FFS 828/1982) ska tillämpas inom landskapets behörighetsområde i den lydelse som lagen hade innan

den upphävdes den 1 december 2015 genom L om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet (FFS 523/2015).

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt rikslagen ankommer på statliga myndigheter ska på Åland skötas av landskapsregeringen, dock så att övervakningen ska skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

Om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet vid övervakningen konstaterar allvarliga brister ska myndigheten, utan hinder av sekretessbestämmelser, anmäla bristerna till landskapsregeringen.

3 §. Avvikelser

Bestämmelserna i rikslagen gäller på Åland med följande avvikelser:

1) Bestämmelserna i 3 § 2 mom. rikslagen ska inte tillämpas på Åland.

2) Bestämmelsen i 4 § 2 mom. rikslagen om skyldighet att samarbeta med kommunens hälsovårdsväsen ska på Åland gälla Ålands hälso- och sjukvård.

3) Hänvisningen i 7 § rikslagen till lagen om planering av och statsunderstöd för social- och hälsovården (FFS 733/1992) och lagen om statsandel för kommunal basservice (FFS 1704/2009) ska på Åland avse landskapslagen (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården.

4 §. Närmare bestämmelser

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd rikslagen ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

5 §. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

Övervakningsärenden som har inletts före denna lag träder i kraft samt handlingar som behövs för övervakningen, överförs utan hinder av sekretessbestämmelser till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet när denna lag träder i kraft.

Genom denna lag upphävs, såvitt gäller giltigheten på Åland, lagen om nykterhetsarbete (FFS 828/1982) och med stöd av den utfärdade författningar jämte ändringar som gjorts före den 1 januari 1993.

M 27 Landskapslag (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Inledande bestämmelser

Denna lag innehåller bestämmelser om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten i landskapet.

Genom den service som erbjuds enligt denna lag främjas en väl fungerande arbetsmarknad samtidigt som servicen syftar till att stärka den enskildes möjligheter att få eller behålla ett arbete.

2 §. Arbetsmarknadspolitiken

Huvuduppgiften för landskapets arbetsmarknadspolitiska verksamhet är att effektivt och ändamålsenligt sammanföra den som söker arbete med den som söker arbetskraft, att främja sysselsättning och kompetensut-

M 27 LL (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

veckling, att främja en regionalt balanserad utveckling av arbetsmarknaden, att verka för kvinnors och mäns rätt till arbete på lika villkor, att motverka diskriminering på arbetsmarknaden, att underlätta för personer med svag ställning på arbetsmarknaden att få arbete och förhindra utslagning från arbetsmarknaden samt att motverka långa tider utan reguljärt arbete.

3 §. Sysselsättningsmål

För att uppnå och bibehålla en hög och jämn sysselsättning, som tryggar utkomsten för landskapets befolkning och som grundar sig på ett fritt val av arbetsplats samt på utförande av ett meningsfullt arbete, skall landskapet genom allmänna ekonomisk-politiska, näringspolitiska och utbildningspolitiska åtgärder samt andra åtgärder som inverkar på sysselsättningen sträva till att påverka efterfrågan på arbetskraft.

Landskapet bör särskilt genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder sträva till att främja efterfrågan och utbudet av arbetskraft i syfte att bekämpa arbetslöshet eller brist på arbetskraft.

För skötseln av arbetsmarknadspolitiken skall landskapet utföra utredningar om produktionens, teknologins, arbetskraftens och sysselsättningens utveckling samt arbetskraftens omfattning, art och struktur.

Landskapsregeringen skall årligen anta en verksamhetsplan med närmare inriktning på arbetsmarknadspolitiken i landskapet.

4 §. Arbetsmarknadsservice

För att förverkliga arbetsmarknadspolitiken och främja en organiserad och effektiv arbetsmarknad tillhandahåller landskapet arbetsmarknadsservice.

Arbetsmarknadsservicen består av arbetsförmedling, sysselsättningsfrämjande utbildning, vägledning, information, särskild service för personer med nedsatt arbetsförmåga, stödriktade åtgärder och andra sysselsättningsfrämjande åtgärder. Närmare bestämmelser om den sysselsättningsfrämjande utbildningen finns i landskapslagen (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning. (2015/57)

Om möjligheten för den enskilde att erhålla arbetslöshetsdagpenning och arbetsmarknadsstöd ur landskapets medel för att trygga sin försörjning finns bestämmelser i landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

5 §. Centrala mål för arbetsmarknadsservicen

Arbetsmarknadsservicen skall utformas så att den stärker den enskildes möjligheter att få eller behålla ett bestående arbete på den öppna arbetsmarknaden som så nära som möjligt ansluter till hans eller hennes förutsättningar och önskemål samt hjälpa arbetsgivare att finna lämpliga arbetssökande till lediga platser.

Verksamheten skall bygga på respekt för människors självbestämmande och integritet.

När arbetsmarknadsservice tillhandahålls skall även de arbetsmarknadspolitiska mål som årligen fastställs av landskapsregeringen i verksamhetsplanen beaktas.

6 §. Investeringars betydelse för sysselsättningen

Landskapet, kommunerna och kommunalförbunden skall se till att av dem finansierade investeringar tidsbestäms så att konjunkturväxlingar utjämnas.

Då lån, understöd och räntestöd av landskapets medel beviljas för investeringar skall sysselsättningsfrämjande aspekter beaktas.

7 §. Förvaltningen

Förvaltningen av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten i landskapet handhas av landskapsregeringen och Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet. Om inte annat anges i denna lag skall landskapsregeringen övervaka att lagen och med stöd av den utfärdade bestämmelser efterlevs.

Närmare bestämmelser om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet finns även i landskapslagen (2006:9) om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet. Med arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten avses i fortsättningen Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet.

2 kap. Definitioner**8 §. (2013/79) Arbetslös arbetssökande**

En person anses vara arbetslös arbetssökande om han eller hon har en arbetsansökan i kraft på det sätt som avses i 17-19 §§ och är arbetslös enligt 2 mom.

Med arbetslös avses en person som inte har ett ofientligt eller privaträtligt anställningsförhållande eller som inte är sysselsatt på heltid i företagsverksamhet eller i eget arbete på det sätt som avses i 2 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (FFS 1290/2002) eller inte är studerande på heltid enligt 2 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Vid tillämpningen av lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa iaktas i tillämpliga delar. Som arbetslös betraktas även den som har ett anställningsförhållande och är permitterad på heltid eller vars ordinarie arbetstid per vecka är under fyra timmar.

9 §. Nedsatt arbetsförmåga

En person anses ha nedsatt arbetsförmåga enligt denna lag om hans eller hennes arbetsförmåga på grund av en skada, sjukdom eller funktionsnedsättning försäkras men för personens möjligheter att få ett lämpligt arbete, behålla ett arbete eller att avancera i ett arbete. Skadan, sjukdomen eller funktionsnedsättningen måste vara konstaterad på ett behörigt sätt.

3 kap. Allmänna bestämmelser om arbetsmarknadsservicen**10 §. Servicens prioriteringsordning**

Arbetsmarknadsservicen skall i första hand främja sysselsättningen direkt på den öppna arbetsmarknaden eller med hjälp av kompetenshöjande utbildning, så att möjligheten att få eller behålla arbete underlättas. Först i andra hand skall sysselsättningen främjas med hjälp av stödriktade åtgärder.

11 §. Opartiskt bemötande

Arbetsmarknadsservicen skall vara opartisk och jämlik så att ingen diskrimineras på grund av kön, sexuell läggning, funktionshinder, ålder, etnisk tillhörighet, religion eller annan övertygelse eller annan därmed jämförbar omständighet.

12 §. Arbetsvister

En arbetstvist får inte påverka arbetsmarknadsservicen. De arbetssökande skall informeras om arbetstvisten.

13 §. Avgifter

Landskapets arbetsmarknadsservice är avgiftsfri, om inte landskapsregeringen med stöd av landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet beslutar något annat eller något annat följer av lag.

Avgifter får inte uppbäras för arbetsförmedling av sjömän.

4 kap. Särskilda bestämmelser om arbetsmarknadsservicen

14 §. Hur arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens tjänster tillhandahålls

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten erbjuder sina tjänster enligt denna lag i form av självbetjäning och personlig service.

Myndigheten kan även vid behov på annat sätt tillhandahålla tjänster som kompletterar den i 1 mom. nämnda servicen.

15 §. Behovet av service

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten skall tillsammans med den som söker arbetsmarknadsservice utreda behovet av service, så att den service som tillhandahålls enligt denna lag på bästa sätt tryggar tillgången på arbetskraft och främjar placeringen av den som är arbetssökande på den öppna arbetsmarknaden.

16 §. Servicen steg för steg

När arbetsmarknadsservice tillhandahålls skall den sökande i första hand erbjudas möjlighet att själv använda servicen med hjälp av självbetjäning eller information. Om användningen av service på detta sätt inte är ändamålsenlig med tanke på en sökandes servicebehov eller inte leder till att han eller hon finner något arbete eller utbildning eller till att en arbetsplats besätts, skall arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten stödja den sökande med mer kvalificerade serviceinsatser.

Om den sökande är en arbetslös arbetssökande som inte har kunnat sysselsättas på det sätt som avses i 1 mom., kan hans eller hennes sysselsättning tryggas med hjälp av stödriktade åtgärder. Då sysselsättningsfrämjande åtgärder erbjuds tillsammans med sysselsättningsstödet skall åtgärden i första hand inriktas på att sysselsätta sådana arbetslösa vars behov är störst, det vill säga ungdomar som inte har fyllt 25 år, arbetssökande som varit långvarigt arbetslösa och personer med nedsatt arbetsförmåga.

Genom landskapsförordning utfärdas vid behov närmare bestämmelser om den serviceprocess som beskrivs i 1 mom.

17 §. Registrering som arbetssökande

Den som söker arbete och personligen begär det kan registreras som arbetssökande vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten. Registreringen kan göras genom ett personligt besök hos myndigheten eller på annat av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten anvisat sätt. Den som söker arbete vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska lämna behöv-

liga uppgifter och utredningar om sin yrkeskompetens, arbetshistoria, utbildning och arbetsförmåga. Om den som söker arbete begär att få registreras som arbetssökande ska de uppgifter som han eller hon lämnar föras in i det informationssystem som avses i landskapslagen (2013:81) om tillämpning på Åland av 13 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice. Genom landskapsförordning utfärdas vid behov närmare bestämmelser om förfaringsättet vid registreringen. (2013/79)

2 mom. upphävt (2013/79).

Det förutsätts inte att man skall registrera sig som arbetssökande för att man skall kunna komma i åtnjutande av arbetsmarknadsservice, stöd och andra förmåner enligt denna lag, om inte något annat bestäms i denna lag. En person kan på begäran registrera sig inom en särskild serviceform utan att för den skull betraktas som registrerad arbetssökande.

4 mom. upphävt (2013/79).

Se LF (2011:33) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

18 §. Arbetsansökans giltighetstid

En arbetsansökan anses ha trätt i kraft den dag då en begäran om registrering som arbetssökande har lämnats till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten på det sätt som anges i 17 §. Den arbetssökande ska hålla sin arbetsansökan i kraft på det sätt som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kräver. (2011/31)

En ansökan upphör att vara i kraft om den arbetssökande

1) meddelar att han eller hon inte längre önskar hålla sin ansökan i kraft,

2) inte förnyar sin arbetsansökan hos arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten inom den tid som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har angett och på det sätt som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten bestämmer,

3) inte inom den tid som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har angett lägger fram utredning om sin arbetshistoria och andra utredningar om omständigheter som avses i 17 § 1 mom. och som är behövliga med avseende på tillhandahållande av arbetsmarknadsservice,

4) (2012/76) inte inom den tid och på det sätt som har avtalats i sysselsättningsplanen eller integrationsplanen meddelar arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten om hur han eller hon har följt planen,

5) (2011/31) inte deltar i åtgärder som syftar till att klarlägga arbetsförmågan eller arbetskonditionen och som är nödvändiga för att klarlägga hans eller hennes servicebehov eller

6) (2011/31) inte längre uppfyller de villkor för registrering av utländsk arbetssökande som anges i 19 §.

För att en arbetsansökan som upphört att gälla skall kunna träda i kraft på nytt måste en ny arbetsansökan göras på det sätt som anges i 17 §. Om en ansökan har upphört att vara i kraft till följd av ett förfarande som avses i 2 mom. 5 punkten förutsätts dessutom att den som gör en ny ansökan förbinder sig att delta i åtgärder som syftar till att klarlägga arbetsförmågan och arbetskonditionen.

M 27 LL (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

19 §. Registrering av utländsk arbetssökande

Utländska medborgare registreras som arbetssökande så som anges i denna lag, om den utländska medborgaren med stöd av internationella avtal som är bindande för landskapet och som gäller arbetskraftens fria rörlighet har rätt att utan arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens eller någon annan motsvarande myndighets arbetsmarknadspolitiska prövning komma till landskapet för att söka arbete och utföra förvärvsarbete och inte något annat följer av avtalen.

Om inte något annat följer av internationella avtal som är bindande för landskapet, registreras även andra utländska medborgare och statslösa personer som inte omfattas av bestämmelserna i 1 mom. som arbetssökande så som anges i denna lag, om de har rätt att utföra förvärvsarbete med stöd av ett uppehållstillstånd och uppehållstillståndet inte är förenat med några begränsningar som gäller arbetsgivaren. (2011/31)

20 §. (2011/31) Information till arbetssökande

Den som registreras som arbetssökande ska i samband med registreringen eller omedelbart därefter informeras om omständigheter som hänför sig till arbetssökandet och om den service som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan erbjuda honom eller henne. Den arbetssökande ska även upplysas om hans eller hennes skyldighet att hålla arbetsansökan i kraft samt om omställningsskydd enligt 6a kap.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska dessutom vid behov informera den arbetslösa arbetssökande om andra tjänster och åtgärder som syftar till att främja hans eller hennes sysselsättning, om den arbetssökandes skyldigheter enligt 21 § samt om de viktigaste arbetsmarknadspolitiska förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsdäpning eller arbetsmarknadsstöd.

21 §. (2012/76) Krav på aktivitet hos arbetslösa arbetssökande

En arbetslös arbetssökande har en allmän skyldighet att aktivt söka arbete och utbildning. En arbetslös arbetssökande är också skyldig att delta i intervjuer för arbetssökande samt i utarbetandet och revideringen av en sysselsättningsplan eller en integrationsplan enligt bestämmelserna i 6 kap.

En arbetslös arbetssökande, för vilken det har utarbetats en sysselsättningsplan eller en integrationsplan, är skyldig att följa sin plan samt att söka sig till och delta i service och åtgärder som främjar hans eller hennes möjligheter att finna ett arbete. En arbetslös arbetssökande är dessutom skyldig att inom den tidsfrist och på det sätt som avtalats i planen meddela hur han eller hon har följt planen.

22 §. Arbetsgivarens anmälan om lediga arbetsplatser

Då en arbetsgivare anmäler en ledig arbetsplats till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten (platsanmälan) skall anmälan innehålla de uppgifter som behövs för förmedlingsarbetet. När en ledig plats som anmälts till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har blivit tillsatt eller av annan anledning inte längre är aktuell, skall arbetsgivaren så snart det kan ske anmäla detta till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten.

2 mom. upphävt (2013/79).

5 kap. Arbetsförmedling**23 §. Arbetsförmedlingens allmänna innehåll**

Syftet med arbetsförmedlingen är att främja en så effektiv och ändamålsenlig placering av arbetskraften som möjligt så att arbetsgivaren får den arbetstagare som för den utbudna arbetsplatsen är lämpligast och bäst och den arbetssökande det arbete han eller hon bäst förmår utföra.

Vid arbetsförmedling skall även de behov som föranleds av arbetskraftens rörlighet över gränserna mellan olika länder beaktas.

24 §. Arbetsförmedlingstjänster till arbetsgivare

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska hjälpa arbetsgivare att förmedla lediga arbetsplatser enligt arbetsgivarens platsanmälan eller annat uppdrag, om inte annat följer av denna lag. (2013/79)

Genom arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens arbetsförmedling ska arbetsgivaren få (2011/31)

1) (2011/31) hjälp med att finna lämpliga arbetssökande till lediga arbetsplatser, presentation och uppställande av förslag på basis av de uppgifter om platsansökningar, utbildning, yrke och arbetshistoria som finns registrerade om arbetssökande vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten,

2) information och rådgivning om tillgång till och anskaffning av arbetskraft samt

3) hjälp med att på egen hand söka efter arbetstagare i de särskilda register som används av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten och till vilka de arbetssökande har lämnat sina uppgifter i anslutning till sökande av arbete.

25 §. (2013/79) Begränsad service till arbetsgivare

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan vägra att ta emot en platsanmälan och kan ta bort en anmälan ur det informationssystem som avses i landskapslagen om tillämpning på Åland av 13 kap. lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice samt vägra att erbjuda de arbetsförmedlingstjänster som beskrivs i 24 §, om det på grund av anmälan är uppenbart eller med anledning av arbetsgivarens tidigare förfarande eller annars finns grundad anledning att misstänka att

1) arbetsgivaren bryter mot i lag föreskrivna krav på diskrimineringsförbud,

2) arbetsgivaren söker arbetstagare för lagstridiga arbetsuppgifter eller anställning av de personer som söks strider mot lag,

3) arbetsgivaren väsentligt försummar sina skyldigheter enligt 2 kap. i arbetsavtalslagen (FFS 55/2001) eller 2 och 3 kap. i lagen om sjöarbetsavtal (FFS 756/2011) eller sin skyldighet att betala skatter eller i lag föreskrivna avgifter,

4) det på arbetsplatsen föreligger ett uppenbart hot om våld eller förekommer trakasserier eller annat osakligt bemötande som medför olägenhet eller risk för arbetstagarens hälsa eller

5) det på grund av uppgiftens natur eller annan motsvarande orsak inte är ändamålsenligt att stödja tillsättningen genom arbetsförmedling.

En förutsättning för att vägra ta emot eller för att ta bort en platsanmälan i de situationer som avses i 1 mom. 1 och 2 punkterna är att arbetsgivaren inte trots

uppmaning av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har rättat sin anmälan.

Begränsningarna enligt 1 mom. tillämpas även på stödriktade åtgärder enligt 41 § 1 mom. samt på sysselsättningsfrämjande utbildning.

Om arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten vägrar ta emot en platsanmälan eller tar bort en anmälan eller har konstaterat att en arbetsgivare inte har rätt till service, ska arbetsgivaren få ett skriftligt beslut på detta. I beslutet ska orsaken till varför service inte kommer att lämnas anges.

26 §. Arbetsförmedlingstjänster till enskilda

Genom arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens arbetsförmedling skall den enskilde få

1) information om lediga arbetsplatser, om de möjligheter som företagande erbjuder och om andra arbetsmöjligheter,

2) möjlighet att genom självbetjäning söka efter arbete samt

3) rådgivning som anknyter till sökande av arbete.

För enskild som har registrerats som arbetssökande tillhandahålls arbetsförmedling även i fråga om

1) registrering och upprätthållande av uppgifter i anslutning till arbetssökande,

2) sökande efter och presentation av arbetsplatser, arbetsplatserbjudanden samt anvisning till arbete samt

3) presentation av den arbetssökande för arbetsgivaren. (2015/57)

3 mom. upphävt (2015/57).

27 §. Upphävd (2011/31).

6 kap. Intervjuer med arbetslösa och sysselsättningsplan (2011/31)

28 §. (2011/31) Intervjuer med arbetssökande

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ordnar en första intervju med den arbetssökande inom en månad från det att han eller hon har registrerats som arbetssökande vid myndigheten, om detta inte med beaktande av den arbetssökandes situation är uppenbart onödigt.

Fortsatta intervjuer med den arbetssökande ska ordnas med jämna mellanrum med utgångspunkt från den arbetssökandes servicebehov. Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska dock alltid ordna en intervju med den arbetssökande efter att arbetslösheten oavbrutet har fortgått i tre respektive sex månader. Efter sex månaders arbetslöshet ska en intervju alltid ordnas med sex månaders mellanrum. En intervju behöver inte ordnas enligt detta moment, om det med beaktande av arbetssökandens situation är uppenbart onödigt.

29 §. (2011/31) Intervjuernas innehåll

I den första intervjun med den arbetssökande granskas och kompletteras uppgifterna i anslutning till arbetsansökan, bedöms behovet av service, utarbetas en sysselsättningsplan eller en integrationsplan samt avtalas om sättet att utträta ärenden hos arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten samt kontakten mellan myndigheten och arbetssökanden. Som ett led i bedömningen av servicebehovet gör arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten en bedömning av den ar-

betslösa arbetssökandes förutsättningar att få arbete på den öppna arbetsmarknaden samt sannolikheten för förlängd arbetslöshet. I de fortsatta intervjuerna bedöms dessutom hur resultatrikt sökandet av arbete varit och hur sysselsättningsplanen eller integrationsplanen har följts. Samtidigt revideras planen. (2012/76)

I samband med att den arbetssökande intervjuas erbjuder arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten arbets- och utbildningstillfällen som lämpar sig för den arbetssökande samt andra tjänster i enlighet med servicebehovet och sysselsättningsplanen eller integrationsplanen. (2012/76)

Genom landskapsförordning utfärdas vid behov närmare bestämmelser om intervjuer med arbetssökande.

30 §. (2012/76) Sysselsättningsplan

Arbetslösa arbetssökande och arbetssökande som omfattas av omställningsskyddet enligt 6a kap., vilka har registrerat sig som arbetssökande vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten, har rätt till en sysselsättningsplan. Bestämmelser om invandrades rätt till en integrationsplan och arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens medverkande i utarbetandet av planen finns i landskapslagen (2012:74) om främjande av integration. Integrationsplanen utgör en plan som ersätter sysselsättningsplanen. Om det inte är uppenbart onödigt, ska sysselsättningsplanen utarbetas senast vid den första intervjun med den arbetssökande. (2013/79)

Sysselsättningsplanen eller integrationsplanen ska revideras i samband med intervjun med den arbetssökande eller på begäran av den arbetssökande, om det inte är uppenbart onödigt. (2013/79)

Med den arbetssökandes samtycke kan arbetsgivaren delta i utarbetandet eller revideringen av sysselsättningsplanen eller integrationsplanen.

30a §. (2011/31) Sysselsättningsplanens innehåll

Sysselsättningsplanen eller integrationsplanen ska utformas med utgångspunkt från den arbetssökandes egna mål i fråga om arbete och utbildning samt det uppskattade servicebehovet. (2012/76)

I planen intas en överenskommelse om sökande efter arbete samt om olika åtgärder som stöder arbetssökandet och främjar sysselsättningen. Planen kan vid behov innehålla överenskommelser om åtgärder som förbättrar kompetensen, arbetsmarknadsfärdigheterna och funktionsförmågan, åtgärder som hänförs till klarläggande av arbetsförmågan eller hälsotillståndet eller andra åtgärder som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten tillhandahåller. Om det i planen intas bestämmelser om olika för arbetsgivaren avgiftsbelagda tjänster, måste arbetsgivaren ge sitt samtycke till bestämmelsen. (2012/76)

Arbetssökanden och arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska komma överens om genomförande och uppföljning av sysselsättningsplanen eller integrationsplanen. Om arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten förutsätter någon annan redogörelse för hur planen har följts, än arbetssökandens eget meddelande enligt 21 § 2 mom., ska detta skrivas in i planen. (2012/76)

Sysselsättningsplanen eller integrationsplanen ska undertecknas av den arbetssökande och arbetsmark-

M 27 LL (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

nads- och studieservicemyndigheten. Den arbetssökande ska få ett exemplar av den undertecknade planen. (2012/76)

På en integrationsplan ska dessutom iakttas vad som föreskrivs i landskapslagen om främjande av integration. (2013/79)

Genom landskapsförordning utfärdas vid behov närmare bestämmelser om sysselsättningsplanen och integrationsplanen. (2013/79)

Se LF (2011:33) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

31 §. (2012/76) *Arbetsmarknads- och studieservice-myndighetens allmänna skyldigheter*

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska inom ramen för de anslag som har anvisats myndigheten, aktivt förmedla arbete och informera om utbildning, tillhandahålla tjänster och åtgärder som ingår i sysselsättningsplanen eller integrationsplanen samt följa hur planen genomförs och för sin del se till att serviceprocessen framskrider.

6a kap. (2006/39) Omställningsskydd (2011/31)

31a §. (2011/31) *Omställningsskyddets allmänna innehåll*

Syftet med ett omställningsskydd enligt denna lag är att så snabbt som möjligt finna en ny sysselsättning för en arbetstagare som blir arbetslös på grund av en uppsägning eller en permittering eller på grund av att en visstidsanställning upphör. (2015/57)

Den åtgärdsmodell som omställningsskyddet utgör och som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten, arbetsgivaren och arbetstagarna genomför i samarbete med varandra, består av de tjänster och åtgärder som har överenskommit i sysselsättningsplanen samt av andra tjänster och åtgärder som utvecklar yrkesfärdigheterna. (2015/57)

3 mom. upphävt (2015/57).

31b-31c §§. Upphävda (2015/57).

31d §. (2015/57) *Arbetsmarknads- och studieservice-myndighetens skyldigheter*

Så snart ett uppsägningsförfarande på grund av ekonomiska orsaker eller produktionsorsaker har inletts och arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har fått kännedom om detta från arbetsgivaren genom ett meddelande ska myndigheten tillsammans med arbetsgivaren och personalens företrädare medverka till en kartläggning av de tjänster som kan behövas.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska dessutom informera om vilka tjänster, åtgärder och förmåner som myndigheten kan tillhandahålla.

31e-31g §§. Upphävda (2011/31).

7 kap. Vägledning, information och särskild service

32 §. *Vägledning för yrkesval och kompetensutveckling*

Syftet med vägledningen är att hjälpa enskilda personer med att lösa frågor som gäller yrkesval och kompetensutveckling samt möjligheten att få arbete. Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan även hjälpa den enskilde med att utarbeta en plan i syfte att underlätta yrkesvalet och kompetensutvecklingen. Vid vägledningen skall beaktas vars och ens personliga för-

utsättningar och yrkesmässiga mål samt de möjligheter som arbetslivet och utbildningar erbjuder.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens service enligt 1 mom. kan utöver vägledande diskussioner efter behov innehålla också undersökningar i syfte att utreda den enskildes lämplighet och hälsotillstånd samt sakkunnigutlåtanden. Undersökningarna kan även innefatta utbildningsanordnare. De kostnader som sistnämnda åtgärder medför för den enskilde kan ersättas av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten. (2015/57)

32a §. (2015/57) *Utbildningsprövning*

Genom utbildningsprövning kan den enskilde erbjudas en möjlighet att pröva på ett visst utbildningsområde vid en utbildningsanordnare. Syftet med utbildningsprövningen är att klarlägga den enskildes lämplighet och motivation för branschen samt förutsättningarna för att studera vid utbildningsanordnaren.

32b §. (2015/57) *Överenskommelse om utbildningsprövning*

Innan en utbildningsprövning inleds ska en överenskommelse om prövningen tas in i sysselsättningsplanen. Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska dessutom tillsammans med utbildningsanordnaren komma överens om att ordna utbildningsprövningen.

32c §. (2015/57) *Utbildningsprövningens varaktighet samt försäkringsskydd*

Utbildningsprövningen kan pågå i högst tio dagar åt gången.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten är skyldig att ordna gruppolycksfalls- och gruppansvarsförsäkring för dem som deltar i utbildningsprövning.

32d §. (2015/57) *Avbrytande av utbildningsprövning*

Om den som deltar i utbildningsprövning utan tillstånd har varit frånvarande fem prövningsdagar utan avbrott eller om han eller hon annars har varit frånvarande så mycket att målen för prövningen inte nås, ska utbildningsprövningen avbrytas.

Utbildningsanordnaren ska utan dröjsmål underrätta arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten om frånvaro som avses i 1 mom.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten beslutar om avbrytande av utbildningsprövningen enligt 1 mom. Innan beslutet fattas ska den arbetssökande ges tillfälle att bli hörd. Den enskilde ska utan dröjsmål underrättas om beslutet.

33 §. *Information*

I syfte att främja en ändamålsenlig utbildning och placering i olika yrkesområden erbjuds den enskilde information i frågor om utbildning, om vad olika arbetsuppgifter och yrken innebär samt om arbetsmarknaden. I informationen skall arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten särskilt värna om att personer med nedsatt arbetsförmåga säkerställs ändamålsenlig information.

34 §. *Särskild service för personer med nedsatt arbetsförmåga*

Syftet med servicen för personer med nedsatt arbetsförmåga är att främja deras yrkesplanering samt deras

möjligheter att finna och behålla ett arbete för att därigenom främja deras integrering och återintegrering i samhället.

För personer med nedsatt arbetsförmåga kan arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten tillhandahålla särskild service i form av

- 1) undersökningar som utreder hälsotillstånd och lämplighet för arbete och utbildning,
- 2) rådgivning och handledning som anknyter till utbildning och placering i arbete,
- 3) arbetsprövning samt
- 4) stöd enligt 37 och 38 §§ för placering i arbete.

35 §. *Arbetsprövning för personer med nedsatt arbetsförmåga*

Personer med nedsatt arbetsförmåga kan genom arbetsprövning erbjudas en möjlighet att pröva på ett nytt arbetsområde. Arbetsprövningen utgör inte ett anställningsförhållande. Anordnaren av arbetsprövningen ansvarar för arbetarskyddet för den som deltar i en arbetsprövning enligt bestämmelserna i arbetarskyddslagen (FFS 738/2002) och i lagen om unga arbetstagare (FFS 998/1993). Om inte annat är föreskrivet i denna eller någon annan lag, ska på arbetsprövning tillämpas vad som bestäms i 2 kap. 3 §, 4 § 1 och 2 mom., 5 § 1, 2 och 4 mom., 3 kap. 6 §, 7 § 1-3 mom., 9 och 10 §§, 4 kap. 14 och 15 §§, 5 och 6 kap. samt 7 kap. 21 § 2 mom., 22 och 24 §§ i lagen om integritetsskydd i arbetslivet (FFS 759/2004). När lagen om integritetsskydd i arbetslivet tillämpas på arbetsprövningen jämföras den som anordnar arbetsprövningen med en arbetsgivare och den som deltar i arbetsprövningen med en arbetstagare. Landskapslagen (1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män och landskapslagen (2005:66) om förhindrande av diskriminering i landskapet Åland ska tillämpas på den som deltar i arbetsprövningen. (2011/31)

Personer med nedsatt arbetsförmåga ska inte anvisas arbetsprövning (2011/31)

1) om arbetsprövningen skulle ge den som anordnar åtgärden sådana fördelar att arbetsprövningen snedvrider konkurrensen mellan andra som erbjuder samma produkter eller tjänster,

2) (2011/31) för samma eller liknande uppgifter för vilka den som anordnar arbetsprövning, under de nio månaderna innan arbetsprövningen inleddes, av produktionsmässiga eller ekonomiska orsaker har sagt upp eller permitterat anställda eller förkortat deras arbetstid,

3) (2011/31) om arbetsprövningen skulle föranleda att anställda hos den som anordnar arbetsprövningen sägs upp eller permitteras eller att villkoren för deras anställningsförhållanden försämrats eller

4) (2011/31) för sådana uppgifter för vilkas utförande den som anordnar arbetsprövningen förutsätter ett intyg över narkotikatest enligt 3 kap. 6 § i lagen om integritetsskydd i arbetslivet, om den enskilde inte vill uppvisa det nämnda intyget.

36 §. *Avtal om arbetsprövning för personer med nedsatt arbetsförmåga*

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten skall tillsammans med den som anordnar arbetsprövningen och den som deltar i en arbetsprövning ingå ett

skriftligt tidsbestämt avtal. Ett eller flera avtal med en och samma anordnare får vara i kraft i högst sex månader sammanlagt.

Av avtalet skall framgå

- 1) anordnarens namn,
- 2) namnet på den person som deltar i en arbetsprövning,
- 3) tid och plats för arbetsprövning,
- 4) arbetsprövningens längd per dag, som kan vara högst den ordinarie arbetstiden i branschen och minst fyra timmar,
- 5) arbetsprövningens längd per vecka, som kan vara högst fem dagar per vecka,
- 6) de arbetsuppgifter som skall utföras och
- 7) namnet på den person på arbetsplatsen som skall hjälpa den som deltar i en arbetsprövning att sätta sig in i arbetet.

I avtalet kan arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten dessutom uppställa sådana villkor för anordnaren som behövs för genomförandet eller med tanke på den som deltar i arbetsprövningen.

37 §. *Stöd för personer med nedsatt arbetsförmåga*

För att trygga försörjningen för en person med nedsatt arbetsförmåga kan ett dagtraktamente beviljas för den tid undersökningar av hälsotillstånd och arbetskondition pågår samt för den tid en arbetsprövning pågår. Dagtraktamentet uppgår till ett belopp som är lika stort som arbetsmarknadsstödet enligt 7 kap. 4 § 1 och 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (FFS 1290/2002). Beloppet justeras så som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex (FFS 456/2001). (2011/31)

Ett dagtraktamente enligt 1 mom. beviljas inte om den som deltar i en arbetsprövning får eller är berättigad att få full arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller full arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

En person med nedsatt arbetsförmåga kan dessutom få kostnaderna för utlåtanden i samband med undersökningar enligt 1 mom. ersatta av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten.

En arbetsgivare kan beviljas stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen, om placeringen av en person med nedsatt arbetsförmåga i arbete eller hans eller hennes möjligheter att behålla sitt arbete kan förutsätta sådana ändringar eller arrangemang i de yttre förhållandena på arbetsplatsen i fråga om arbetsmaskiner, -redskap eller -metoder, som är nödvändiga för att eliminera eller lindra de olägenheter som en skada eller sjukdom medför.

Förmåner enligt 1-4 mom. och 38 § kan beviljas av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten inom ramen för de anslag som har anvisats arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten, om myndigheten uppskattar att åtgärderna är nödvändiga med tanke på den sökandes servicebehov.

Närmare bestämmelser om förmåner enligt denna paragraf kan vid behov utfärdas i landskapsförordning.

38 §. *Ersättning för resekostnader och boende*

Ersättning för resekostnader under dagarna för arbetsprövningen kan beviljas om färdvägen mellan bo-

M 27 LL (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

staden och arbetsplatsen i ena riktningen är längre än fem kilometer. Ersättningen ges i första hand i form av ett personligt busskort och i andra hand i form av kilometerersättning enligt landskapsregeringens fastställda trafiktaxa för personbefordran med buss i yrkesmässig trafik för den aktuella färdvägen.

Sökande, som är berättigad till ersättning för resekostnader enligt 1 mom., kan även beviljas ersättning för resekostnaderna mellan bostaden och närmaste hållplats under arbetsdagarna om färdvägen däremellan i ena riktningen är längre än fem kilometer. Ersättningen ges i form av kilometerersättning enligt landskapsregeringens fastställda trafiktaxa för personbefordran med buss i yrkesmässig trafik.

Om någon personbefordran i linjetrafik inte finns tillgänglig ersätts resorna till och från arbetsplatsen i form av kilometerersättning enligt landskapsregeringens fastställda trafiktaxa för personbefordran med buss i yrkesmässig trafik.

Ersättning kan av särskilda skäl beviljas även för den sökandes resekostnader till och från en arbetsplats utanför landskapet till skäligt belopp.

Om arbetsprövningen kräver en bostad i anknytning till arbetsplatsen kan ersättning beviljas högst till ett belopp som årligen fastställs av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten och som baserar sig på medelmånadshyran för åländska hyresbostäder för det föregående året.

39 §. *Försäkringsskydd*

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten skall teckna gruppolycksfalls- och gruppansvarsförsäkring för dem som deltar i utbildning och övriga åtgärder som ges för att stöda sökande av arbete på egen hand eller i studiebesök vid läroanstalter.

7a kap. (2015/57) Frivilliga studier med arbetslöshetsförmån

39a §. (2015/57) *Syftet med att stöda frivilliga studier*

Syftet med att stöda den arbetssökandes frivilliga studier med arbetslöshetsförmån är att främja yrkesfärdigheter, trygga arbetsmarknadens behov av utbildad arbetskraft och motverka arbetslöshet samt stärka den enskildes möjlighet att få eller behålla ett bestående arbete.

39b §. (2015/57) *Allmänna förutsättningar och förmåner*

En arbetssökande som har fyllt 25 år och som studerar frivilligt har rätt till arbetslöshetsförmåner enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa på de villkor som där anges, om

1) arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har konstaterat att den arbetssökande har behov av utbildning och myndigheten gör bedömningen att stödande av frivilliga studier är det arbetsmarknadspolitiskt mest ändamålsenliga sättet att förbättra arbetssökandens yrkesfärdigheter och möjligheter att få ett bestående arbete eller behålla sitt arbete,

2) studierna på ett väsentligt sätt anses förbättra den arbetssökandes möjligheter till sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden,

3) det i sysselsättningsplanen eller integrationsplanen har avtalats om studierna på det sätt som anges i 39d § och

4) övriga villkor som anges i detta kapitel uppfylls.

39c §. (2015/57) *Särskilda förutsättningar*

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på studier som betraktas som heltidsstudier enligt 8 § i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och

1) om vilka det föreskrivs i landskapslagen om gymnasieutbildning eller landskapslagen om Högskolan på Åland och som leder till gymnasieexamen med yrkesinriktning eller högskoleexamen eller som syftar till att studeranden avlägger delar av nämnda examina, förvärvar kompletteringsutbildning, vidareutbildning eller fortbildning enligt nämnda lagar eller deltar i kursverksamhet vid en högskola,

2) som är annan yrkesinriktad utbildning som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet eller som godkänds av landskapsregeringen,

3) som är allmänbildande grundutbildning eller allmänbildande gymnasieutbildning och om vilka det föreskrivs i grundskolelagen (1995:18) för landskapet Åland eller landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning, i det fall att avsaknaden av utbildning utgör ett hinder för yrkesmässig utveckling eller

4) om vilka det föreskrivs i landskapslagen (1999:53) om Ålands folkhögskola, landskapslagen (1993:75) om medborgarinstitut och landskapslagen (2009:54) om landskapsbidrag till bildningsförbund, i det fall att utbildningen ökar yrkesfärdigheterna och behörigheten och en läro- eller utbildningsplan över studierna kan uppvisas.

Om inte något annat följer av särskilda skäl, tillämpas detta kapitel på högskolestudier som leder till högskoleexamen endast när det är fråga om studier som den arbetssökande har bedrivit tidigare och som bevisligen har avbrutits minst ett år tidigare.

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på studier som den arbetssökande har bedrivit tidigare endast om studierna bevisligen har avbrutits minst ett år tidigare. Begränsningen gäller inte studier som har inletts under ett anställningsförhållande eller som har bedrivits som sysselsättningsfrämjande utbildning.

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas, när andra villkor uppfylls, också på studier utanför landskapet som motsvarar sådana studier som avses i 1 mom.

39d §. (2015/57) *Överenskommelse om studier i en sysselsättningsplan*

Innan stödberättigade studier inleds ska en överenskommelse om studierna tas in i sysselsättningsplanen eller integrationsplanen.

Även efter att studierna har inletts kan det i sysselsättningsplanen eller integrationsplanen avtalas om att studierna ska vara berättigade till stöd, om det finns vägande skäl, om arbetssökanden har inletts studierna i ett anställningsförhållande eller om studierna har bedrivits som sysselsättningsfrämjande utbildning.

I fråga om studier utanför landskapet ska planen kompletteras med en överenskommelse enligt 39i § 3 mom.

39e §. (2015/57) Stödets varaktighet

Stöd för en studiehelhet kan under de förutsättningar som föreskrivs i detta kapitel beviljas för högst 24 månader.

Den arbetssökande kan meddela arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten att han eller hon avbryter de studier som stöds med arbetslöshetsförmån. Meddelandet ska lämnas utan dröjsmål efter det att studierna har avbrutits. Avbrott kan inte göras på basis av utbildningsanordnarens ferieperiod. Tiden för avbrottet räknas inte in i den maximitid som anges i 1 mom.

Om den arbetssökandes studierätt har dragits in och senare återställs, anses studierna ha varit avbrutna under den tid den arbetssökande inte har haft studierätt.

39f §. (2015/57) Studieprestation

Den arbetssökande ska regelbundet delta i undervisning enligt läro- eller utbildningsplanen.

För att den arbetssökande ska få arbetslöshetsförmån krävs det att han eller hon gör framsteg i studierna. Som tillräckliga framsteg i högskolestudier anses att den arbetssökande avklarat i genomsnitt fem studiepoäng per studiemånad av den studiehelhet som hör till utbildningen. I fråga om andra studier förutsätts det att studierna framskrider i enlighet med läro- eller utbildningsplanen.

39g §. (2015/57) Uppföljning av studierna och indragning av stöd

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten följer hur den arbetssökande gör framsteg i studierna på det sätt som överenskommit i sysselsättningsplanen eller integrationsplanen.

Om arbetssökanden inte gör tillräckliga framsteg i studierna eller underlåter att underrätta arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten om studieframgången på det sätt som överenskommit i sysselsättningsplanen eller integrationsplanen, upphör rätten till arbetslöshetsförmån räknat från den tidpunkt från vilken arbetssökanden inte anses ha gjort tillräckliga framsteg i studierna eller den tidpunkt då arbetssökanden borde ha underrättat arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten om studieframgången.

Om den arbetssökande utan godtagbart skäl har utblivit från undervisning enligt läro- och utbildningsplanen så att det är uppenbart att arbetssökanden inte kan avlägga de planliga studierna eller om arbetssökanden annars på ett väsentligt sätt har försummat studierna, upphör rätten till arbetslöshetsförmånen vid den tidpunkt då frånvaron eller försummelsen har börjat.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten beslutar om upphörande av rätten till arbetslöshetsförmån enligt 2 och 3 mom. Innan beslutet fattas ska den arbetssökande ges tillfälle att bli hörd.

39h §. (2015/57) Den arbetssökandes skyldighet att informera

Den arbetssökande ska för arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten visa upp utbildningsanordnarens intyg om antagning till utbildningen och ferieperioder under utbildningen. Arbetssökanden ska dessutom för arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten visa upp en behövlig redogörelse för framstegen i studierna.

Arbetssökanden ska underrätta arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten om avbrott som avses i 39e § 3 mom. och om avslutande av studierna.

39i §. (2015/57) Utbildningsanordnarens skyldighet att informera

Utbildningsanordnaren ska ge den arbetssökande intyg om antagning till utbildningen, ferieperioder under utbildningen och framsteg i studierna.

Utbildningsanordnaren ska utan dröjsmål underrätta arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten om studier som har avslutats och om de omständigheter som avses i 39g § 3 mom. För att utbildningsanordnaren ska kunna fullgöra denna skyldighet ska arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten tillhandhålla anordnarens namn och personbeteckning på de personer vars studier stöds på det sätt som avses i detta kapitel.

För att studier utanför landskapet ska kunna stödas av landskapet måste arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten tillsammans med den arbetssökande nå en överenskommelse med utbildningsanordnaren om fullgörande av de skyldigheter som avses i 1 och 2 mom. i ett särskilt avtal.

39j §. (2015/57) Ersättning för resekostnader och boende

En arbetssökande som får arbetslöshetsförmån för frivilliga studier i form av grunddagpenning eller arbetsmarknadsstöd kan av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten beviljas ersättning för resekostnader och boende under den tid han eller hon deltar i frivilliga studier enligt detta kapitel.

Ersättningen är 9 euro per dag. Ersättningen utgör 18 euro per dag om färdvägen i ena riktningen mellan den arbetssökandes bostad och den plats där studierna i huvudsak ordnas är minst 80 kilometer. Ersättningen kan även vara 18 euro, trots att färdvägen i ena riktningen mellan den arbetssökandes bostad och den plats där studierna i huvudsak ordnas är mindre än 80 kilometer, om deltagandet i de frivilliga studierna orsakar den arbetssökande kostnader för boende. Bedömningen av på vilken plats som de frivilliga studierna i huvudsak ordnas avgörs med utgångspunkt från de uppgifter som finns tillgängliga innan studierna påbörjas. Om det inte kan fastställas någon huvudsaklig plats där studierna ordnas, anses det att studierna ordnas på den plats där den arbetssökande varje gång faktiskt deltar i studierna.

Ersättning betalas för högst fem dagar per kalendervecka. Ersättning betalas inte för ferieperioder under studierna. Ersättning betalas dock för den tid under vilken den arbetssökande som får arbetslöshetsförmån under en ferieperiod deltar i lärande i arbete eller praktik som hör till de frivilliga studierna.

Utbetalningen av ersättning upphör räknat från den dag då den studerande har avbrutit studierna. Utbetalningen av ersättning upphör också om arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten beslutat att rätten till arbetslöshetsförmån för frivilliga studier upphört.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan bevilja ersättning för resekostnader och boende till en arbetssökande som inte har rätt till motsvarande ersättning med stöd av annan lag.

M 27 LL (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

Om inte annat är föreskrivet i denna eller i annan lag ska på ersättning enligt denna paragraf tillämpas vad som bestäms i 11 kap. 2-3, 5-6, 10, 13-15 och 15a §§ samt 13 kap. 1 och 3-8 §§ i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Om arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten betalar ut en arbetslöshetsförmån utan beslut i enlighet med 11 kap. 8 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och mottagaren av förmånen har rätt att få ersättning för resekostnader och boende, kan arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten på motsvarande sätt betala även denna ersättning utan särskilt beslut. Ersättningen betalas då till ett fullt belopp.

8 kap. Allmänna bestämmelser om stödriktade åtgärder

40 §. Syftet med de stödriktade åtgärderna

En arbetslös arbetssökande kan stödas med hjälp av sysselsättningsstöd enligt kapitel 9-13 om han eller hon inte har kunnat få ett arbete genom arbetsförmedling eller anvisas en utbildning som främjar personens möjlighet att finna ett arbete.

Sysselsättningsstödet ska i första hand inriktas på att sysselsätta sådana arbetslösa arbetssökande vars behov av arbete är störst. Stödet ska särskilt inriktas på sysselsättning av personer med nedsatt arbetsförmåga, personer som varit arbetslösa arbetssökande över sex månader samt ungdomar som inte har fyllt 25 år och som varit arbetslösa arbetssökande över tre månader. Sysselsättningsstöd ska inte beviljas till en arbetslös arbetssökande som inte har fyllt 17 år. (2015/57)

En allmän förutsättning för att sysselsättningsstöd ska kunna beviljas enligt denna lag är att en sysselsättningsplan enligt 6 kap. eller en integrationsplan har utarbetats. (2012/76)

41 §. Stödformer och mottagare av sysselsättningsstöd

Sysselsättningsstöd kan beviljas för

- 1) anställning,
- 2) arbetspraktik,
- 3) läroavtalsutbildning,
- 4) deltidsarbete och
- 5) start av företagsverksamhet.

Sysselsättningsstöd kan beviljas staten, kommunerna, kommunalförbunden och andra arbetsgivare. Sysselsättningsstöd och annan ersättning kan beviljas och betalas direkt till den arbetslösa arbetssökande om så föreskrivs i denna lag.

9 kap. Anställning med sysselsättningsstöd

42 §. Allmänna förutsättningar för beviljande av stöd

I syfte att stärka den enskildes möjligheter att skaffa sig ett arbete och för att trygga hans eller hennes sysselsättning kan arbetsgivare beviljas sysselsättningsstöd för anställning. Bland ungdomar som inte har fyllt 25 år och som varit arbetslösa arbetssökande över tre månader skall stödet för anställning i första hand ordnas för de ungdomar som har en yrkesutbildning.

För anställning som ordnas med hjälp av sysselsättningsstöd hos landskapet utbetalas stödet direkt till lönuttagaren som lön.

42a §. (2015/57) Beviljande av stöd till arbetsgivare som bedriver näringsverksamhet

Till arbetsgivare som bedriver näringsverksamhet beviljas sysselsättningsstöd för anställning i form av stöd enligt kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, när den som inte har haft ett anställningsförhållande som har gällt tills vidare under de senaste sex månaderna omedelbart innan stödet beviljades, saknar yrkesutbildning, har fyllt 50 år, inte har fyllt 25 år eller har nedsatt arbetsförmåga.

För anställning av andra än i 1 mom. avsedda arbetslösa arbetssökande beviljas sysselsättningsstöd för anställning i form av stöd enligt kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse, kommissionens förordning (EU) nr 1408/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom jordbruksområdet och kommissionens förordning (EU) nr 717/2014 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom fiskeri- och vattenbrukssektorn.

43 §. Särskilda förutsättningar för beviljande av stöd

För att sysselsättningsstöd skall kunna beviljas för en anställning måste arbetsgivaren förbinda sig att betala lön enligt det kollektivavtal som är gällande för anställningsförhållandet. Om ett tillämpligt kollektivavtal saknas skall arbetsgivaren förbinda sig att betala sedvanlig och skälig lön för arbetet i fråga.

För att sysselsättningsstöd skall kunna beviljas för en anställning skall arbetsuppgifterna vara sådana att de kompletterar den normala verksamheten.

Vid anställning med sysselsättningsstöd bör det eftersträvas att anställningen tidsbestäms så att årliga växlingar i efterfrågan på och utbudet av arbetskraft utjämnas.

44 §. Begränsande faktorer som utesluter beviljande av stöd (2011/31)

Sysselsättningsstöd för anställning kan inte beviljas

- 1) upphävd (2011/31),
- 2) (2011/31) om arbetsgivaren under de tolv månaderna närmast innan ansökan inlämnades, av produktionsmässiga eller ekonomiska skäl har sagt upp eller permitterat arbetstagare i samma eller likadana uppgifter alternativt förkortat deras arbetstid,
- 3) om den anställning som stödet avser skulle föranleda att andra anställda hos den arbetsgivare som erhåller stöd sägs upp eller permitteras eller att deras anställningsförhållanden eller förmåner försämrats,
- 4) om det anställningsförhållande för vilket stödet är avsett har börjat innan beslut har fattats om beviljande av stöd,
- 5) om arbetsplatsen som stödet avser bedöms bli besatt även utan stöd eller

6) om arbetsgivaren under den tid sysselsättningsstöd skulle beviljas får annat landskapstöd för anställande av en person som skall sysselsättas eller för främjande av sysselsättningen.

45 §. Sysselsättningsstödet belopp

Sysselsättningsstödet för anställning är per dag och person minst lika stort som den grunddagpenning som avses i 6 kap. 1 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och högst lika stort som grunddagpenningen förhöjt med 90 procent.

Det högsta stödet enligt 1 mom. kan beviljas för anställning inom näringsliv, staten eller kommun för personer som har varit arbetslösa i tio månader eller mer och för personer med nedsatt arbetsförmåga. Om den person som anställs med sysselsättningsstöd har nedsatt arbetsförmåga kan det högsta stödet beviljas endast för det första stöddåret, medan stödet för det andra året kan vara högst lika stort som grunddagpenningen förhöjt med 50 procent per arbetsdag. För personer som har varit arbetslösa mellan sex och tio månader är stödet minst lika stort som grunddagpenningen förhöjt med 50 procent per arbetsdag. (2015/57)

En arbetsgivare kan dock högst beviljas ett stöd som motsvarar lönekostnaderna för den som anställs med stödet. (2011/31)

Om sysselsättningsstöd beviljas för anställning hos landskapet kan stödet, som betalas i form av lön direkt till den sysselsatte, uppgå till ett belopp som högst motsvarar en löneklass om A 17 enligt landskapets tjänstekollektivavtal.

De i 1 och 2 mom. angivna beloppen justeras så som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex.

46 §. (2015/57) Arbetstid

En arbetsgivare kan beviljas ett sysselsättningsstöd som är lika stort som grunddagpenningen eller ett förhöjt sysselsättningsstöd till fullt belopp för ordnande av sådan anställning där arbetstiden under en tidsperiod som motsvarar lönebetalningsperioden överstiger 80 procent av den ordinarie arbetstiden i branschen. Om sysselsättningsstöd för sysselsättande av en och samma arbetstagare betalas till flera arbetsgivare samtidigt, ska den sammanlagda arbetstiden överstiga 80 procent av den ordinarie arbetstiden i branschen.

Vid sysselsättande av personer med nedsatt arbetsförmåga kan sysselsättningsstöd för anställning beviljas, även om arbetstiden under en tidsperiod som motsvarar lönebetalningsperioden är minst 50 procent av den ordinarie arbetstiden i branschen. Stödbeloppet bör i ett sådant fall sättas i relation till den faktiska arbetstiden. Stödbeloppet kan inte vara lägre än grunddagpenningen.

Om sysselsättningsstöd beviljas för anställning hos landskapet ska arbetstiden under en tidsperiod som motsvarar lönebetalningsperioden överstiga 80 procent av heltid. Vid sysselsättande av personer med nedsatt arbetsförmåga kan sysselsättningsstöd för anställning hos landskapet beviljas, även om arbetstiden under en tidsperiod som motsvarar lönebetalningsperioden är minst 50 procent av heltid.

47 §. Ersättningsdagar

Vid anställning betalas sysselsättningsstöd för de dagar för vilka arbetsgivaren är skyldig att betala lön. Stöd betalas dock för högst 21,5 dagar per månad. Sysselsättningsstöd betalas inte för de dagar för vilka arbetsgivaren har rätt att med stöd av 7 kap. 4 § och 15 kap. 10 § i sjukförsäkringslagen, för lönekostnaden för den

person som sysselsätts, få dagpenning enligt nämnda lag eller särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning.

48 §. Stödets varaktighet

Sysselsättningsstöd kombinerat med en anställning kan beviljas för högst sex månader i sänder.

Med avvikelse från 1 mom. kan sysselsättningsstöd vid en kommunal anställning beviljas för högst ett år i sänder om personen har fyllt 55 år. Om den person som anställs med sysselsättningsstöd har nedsatt arbetsförmåga kan stödet oavsett arbetsgivare beviljas för högst två år åt gången.

Efter att en person har varit sysselsatt med hjälp av sysselsättningsstöd under de i 1 och 2 mom. angivna maximitiderna hos en eller flera arbetsgivare, kan han eller hon anvisas sådant arbete som stöds med sysselsättningsstöd endast om arbetsförmågan på ett behörigt sätt fortsättningsvis konstateras nedsatt enligt 9 §. I övriga fall kan arbete som stöds med sysselsättningsstöd inte anvisas innan personen i fråga under de senaste sex månaderna varit arbetslös arbetssökande vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten i minst fem månader.

10 kap. Sysselsättningsstöd för arbetspraktik

49 §. Förutsättningar för beviljande av stöd

Sysselsättningsstöd kan beviljas arbetslösa arbetssökande ungdomar som inte har fyllt 25 år samt arbetslösa arbetssökande som har fyllt 25 år och som varit borta från arbetsmarknaden under minst sex månader för att trygga försörjningen under den tid han eller hon deltar i arbetspraktik. Syftet med stödet är att med hjälp av arbetspraktik ge arbetslösa arbetssökande som för första gången kommer ut på arbetsmarknaden eller som varit borta från arbetsmarknaden en lång tid en inblick i arbetet och arbetslivet och en hjälp i yrkesvalet.

Med arbetspraktik avses praktik utan anställningsförhållande på en arbetsplats. Den som anordnar arbetspraktiken ansvarar för praktikantens arbetarskydd enligt bestämmelserna i arbetarskyddslagen och i lagen om unga arbetstagare. Om inte annat är föreskrivet i denna eller någon annan lag, ska på arbetspraktik tillämpas vad som bestäms i 2 kap. 3 §, 4 § 1 och 2 mom., 5 § 1, 2 och 4 mom., 3 kap. 6 §, 7 § 1-3 mom., 9 och 10 §§, 4 kap. 14 och 15 §§, 5 och 6 kap. samt 7 kap. 21 § 2 mom., 22 och 24 §§ i lagen om integritetsskydd i arbetslivet. När lagen om integritetsskydd i arbetslivet tillämpas på arbetspraktiken jämställs den som anordnar praktiken med en arbetsgivare och den som deltar i praktiken med en arbetstagare. Landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män och landskapslagen om förhindrande av diskriminering i landskapet Åland ska tillämpas på den som deltar i arbetsprövningen. (2011/31)

Sysselsättningsstöd för arbetspraktik kan inte beviljas en arbetssökande som är berättigad till grunddagpenning med eller utan förhöjning eller arbetsmarknadsstöd enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller inkomstrelaterad dagpenning med eller utan förhöjning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa. I stället

M 27 LL (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

kan arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd beviljas under praktiktiden. (2015/57)

Den som deltar i arbetspraktik och som beviljas sysselsättningsstöd enligt detta kapitel, arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd kan även beviljas ersättning för resekostnader och boende under praktiktiden. (2015/57)

50 §. Begränsningar i fråga om arbetspraktik (2011/31)
Arbetsökande ska inte anvisas arbetspraktik (2011/31)

1) om arbetspraktiken skulle ge den som anordnar praktiken sådana fördelar att praktiken snedvrider konkurrensen mellan andra som erbjuder samma produkter eller tjänster,

2) (2011/31) för samma eller liknande uppgifter för vilka den som anordnar arbetspraktik, under de nio månaderna innan arbetspraktiken inleddes, av produktionsmässiga eller ekonomiska orsaker har sagt upp eller permitterat anställda eller förkortat deras arbetstid,

3) (2011/31) om arbetspraktiken skulle föranleda att anställda hos den som anordnar praktiken sägs upp eller permitteras eller att villkoren för deras anställningsförhållanden försämrats eller

4) (2011/31) för sådana uppgifter för vilkas utförande den som anordnar arbetspraktiken förutsätter ett intyg över narkotikatest enligt 6 § i lagen om integritetsskydd i arbetslivet, om den enskilde inte vill uppvisa det nämnda intyget.

51 §. Stödets belopp och varaktighet

Sysselsättningsstödet för arbetspraktik är per praktikdag lika stort som den grunddagpenning som avses i 6 kap. 1 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. I sysselsättningsstödet ingår dessutom en barnförhöjning enligt 6 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa om den arbetslösa arbetssökande försörjer barn under 18 år. Om den arbetslösa arbetssökande lyfter inkomstrelaterad dagpenning när arbetspraktik inleds enligt detta kapitel och utbetalningen av den inkomstrelaterade dagpenningen upphör i samband med detta, är sysselsättningsstödet för arbetspraktik per praktikdag lika stort som den inkomstrelaterade dagpenningen var per dag innan arbetspraktiken inleddes. Beloppet justeras så som föreskrivs i lagen om folkpensjonsindex. (2008/81)

Sysselsättningsstöd enligt 1 mom. betalas för högst fem dagar per kalendervecka. Stöd till en och samma person kan betalas under en praktikperiod som omfattar en period om en till sex månader per arbetsplats under högst nio månader i en följd.

Efter att en person har deltagit i arbetspraktik med hjälp av sysselsättningsstöd under den i 2 mom. fastställda maximitiden på en eller flera praktikplatser, kan till honom eller henne inte på nytt betalas sysselsättningsstöd för arbetspraktik, innan den arbetssökande på nytt har uppfyllt det arbetsvillkor som utgör förutsättning för arbetslöshetsdagpenning enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

52 §. Ersättning för resekostnader och boende

Ersättning för resekostnader under praktikdagarna

kan beviljas om färdvägen mellan bostaden och praktikplatsen i ena riktningen är längre än fem kilometer. Ersättningen ges i första hand i form av ett personligt busskort och i andra hand i form av kilometerersättning enligt landskapsregeringens fastställda trafiktaxa för personbefordran med buss i yrkesmässig trafik för den aktuella färdvägen.

Sökande, som är berättigad till ersättning för resekostnader enligt 1 mom., kan även beviljas ersättning för resekostnaderna mellan bostaden och närmaste hållplats under praktikdagarna om färdvägen däremellan i ena riktningen är längre än fem kilometer. Ersättningen ges i form av kilometerersättning enligt landskapsregeringens fastställda trafiktaxa för personbefordran med buss i yrkesmässig trafik.

Om någon personbefordran i linjetrafik inte finns tillgänglig ersätts resorna till och från praktikplatsen i form av kilometerersättning enligt landskapsregeringens fastställda trafiktaxa för personbefordran med buss i yrkesmässig trafik.

Ersättning kan av särskilda skäl beviljas även för den sökandes resekostnader till och från en praktikplats utanför landskapet till skäligt belopp.

Om arbetspraktiken kräver en bostad i anknäring till praktikplatsen kan ersättning beviljas högst till ett belopp som årligen fastställs av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten och som baserar sig på medelmånadshyran för åländska hyresbostäder för det föregående året.

Se ÅLRB (2011:24) om trafiktaxa för personbefordran med buss i yrkesmässig trafik.

53 §. Avtal om arbetspraktik

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten skall tillsammans med den som anordnar praktiken och den arbetslösa arbetssökande ingå ett skriftligt tidsbestämt avtal om arbetspraktiken.

Av avtalet skall framgå

- 1) den som anordnar arbetspraktik,
- 2) den arbetslösa arbetssökandes namn,
- 3) tid och plats för praktik,
- 4) praktikens längd per dag, som kan vara högst den ordinarie arbetstiden i branschen och minst sex timmar,
- 5) de uppgifter som den arbetssökande skall utföra under praktiktiden och

6) namnet på den handledare på praktikplatsen som skall hjälpa den arbetssökande att sätta sig in i arbetet.

I avtalet kan arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten dessutom uppställa sådana villkor för anordnaren som behövs för genomförandet eller med tanke på den som deltar i praktiken.

11 kap. Sysselsättningsstöd för läroavtalsutbildning

54 §. Förutsättningar för beviljande av stöd

En arbetsgivare som ingår ett läroavtal med en arbetslös arbetssökande enligt landskapslagen (1998:59) om läroavtalsutbildning kan beviljas sysselsättningsstöd. Vid beviljandet av stödet skall de begränsande faktorer som anges i 44 § i tillämpliga delar även iakttas på sysselsättningsstöd för arbetslösa som ingår läroavtal, dock så att 44 § 6 punkten inte skall tillämpas till den del det andra landskapsstödet utgör den utbildnings-

sättning som utbetalas till arbetsgivaren med stöd av landskapslagen om läroavtalsutbildning.

55 §. Stödets belopp

Sysselsättningsstödet för läroavtalsutbildning är per person och dag minst lika stort som den grunddagpenning som avses i 6 kap. 1 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och högst lika stort som grunddagpenningen förhöjt med 90 procent.

Det högsta stödet enligt 1 mom. kan beviljas för personer som har varit arbetslösa i tio månader eller mer. För personer som har varit arbetslösa mellan sex och tio månader är stödet minst lika stort som grunddagpenningen förhöjt med 50 procent per arbetsdag.

En arbetsgivare kan dock högst beviljas ett stöd som tillsammans med utbildningsersättningen enligt landskapslagen om läroavtalsutbildning motsvarar den lön som betalas till den sysselsatte före innehållning av den försäkrades i lag föreskrivna avgifter och skatter och arbetsgivarens i lag föreskrivna socialskyddsavgift och arbetspensjonsförsäkrings-, olycksfallsförsäkrings- och arbetslöshetsförsäkringspremie samt obligatorisk grupplivförsäkringspremie. Om sysselsättningsstöd beviljas för läroavtalsutbildning med landskapet som arbetsgivare kan stödet, som betalas i form av lön direkt till den sysselsatte, under den praktiska undervisningstiden uppgå till ett belopp som tillsammans med utbildningsersättningen högst motsvarar en löneklass om A 17 enligt landskapets tjänstekollektivavtal.

Stödet beviljas till fullt belopp under förutsättning att arbetstiden för den arbetslöse arbetssökande motsvarar ett heltidsarbete för en arbetstagare inom det yrkesområde där den arbetslöse arbetssökande fullgör sin utbildning. De i 1 och 2 mom. angivna beloppen justeras så som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex.

56 §. Stödets varaktighet

För arbete som utförs inom ramen för ett läroavtal enligt landskapslagen om läroavtalsutbildning kan sysselsättningsstöd beviljas för hela avtalstiden.

En arbetsgivare kan beviljas ett förhöjt stöd under maximalt sex månader i en följd. Om den person som sysselsätts har nedsatt arbetsförmåga kan arbetsgivaren dock beviljas förhöjt stöd under maximalt två år i en följd. För den avtalstid som inte omfattas av ett förhöjt stöd, men för vilken tid stöd beviljats, utgår ett stöd som är lika stort som grunddagpenningen.

Efter att en person har varit sysselsatt med hjälp av sysselsättningsstöd under den i 1 och 2 mom. angivna maximitiden hos en eller flera arbetsgivare, kan han eller hon inte på nytt anvisas sådant läroavtal som stöds med sysselsättningsstöd förrän han eller hon under de senaste sex månaderna har varit arbetslös arbetssökande vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten i minst fem månader.

12 kap. Sysselsättningsstöd för deltidsarbete

57 §. Allmänna förutsättningar för beviljande av stöd

För att underlätta för arbetslösa arbetssökande att komma in på arbetsmarknaden kan arbetstagare eller tjänstemän som frivilligt övergår från heltidsarbete till deltidsarbete beviljas sysselsättningsstöd som ersättning för inkomstbortfall, om arbetsgivaren samtidigt

förbinder sig att för motsvarande tid anställa en arbetslös arbetssökande som har anvisats av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten.

58 §. Särskilda förutsättningar för beviljande av stöd

En förutsättning för att sysselsättningsstöd vid deltidarbete ska kunna beviljas är (2011/31)

1) att arbetstiden för en arbetstagare eller tjänsteman som övergår till deltidarbete under den period som motsvarar lönebetalningsperioden är minst 40 och högst 60 procent av hans eller hennes ordinarie arbetstid i heltidsarbete,

2) att den sammanlagda arbetstiden för en arbetstagare eller tjänsteman som övergår till deltidarbete och den som sysselsätts i deltidarbete i samma uppgifter under den period som motsvarar lönebetalningsperioden är sammanlagt minst lika lång som den ordinarie arbetstiden i heltidsarbete för den person som övergår till deltidarbete,

3) att till det avtal som ingås mellan en arbetstagare eller tjänsteman som övergår till deltidarbete och arbetstagarens eller tjänstemannens arbetsgivare fogas ett villkor där arbetstagaren eller tjänstemannen förbehålls en möjlighet att återgå till heltidsarbete när utbetalningen av sysselsättningsstödet för deltidarbete upphör,

4) att den arbetstagare eller tjänsteman som övergår till deltidarbete inte för samma tid utöver lönen för deltidarbetet får annan lön eller ersättning för det arbete som han eller hon utför,

5) (2011/31) att den arbetstagare eller tjänsteman som övergår till deltidarbete inte för samma tid erhåller arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, ålders- eller sjukpension enligt folkpensionslagen (FFS 568/2007), ålderspension, deltidspension, rehabilitering eller invalidpension enligt någon arbetspensjonslag, generationsväxlingspension enligt lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (FFS 1317/1990), särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning, sjukdagpenning eller specialvårdspenning enligt sjukförsäkringslagen eller rehabiliteringspenning eller rehabiliteringsunderstöd [enligt lagen om rehabiliteringspenning (FFS 611/1991)] och

6) att den arbetstagare eller tjänsteman som övergår till deltidarbete har varit anställd på heltid hos en och samma arbetsgivare oavbrutet i minst ett år omedelbart innan han eller hon övergår till deltidarbete.

Sysselsättningsstöd vid deltidarbete kan inte beviljas sådan arbetstagare eller tjänsteman vars arbetstid arbetsgivaren har förkortat av produktionsmässiga eller ekonomiska skäl.

L om rehabiliteringspenning (FFS 611/1991) har upphävts genom L om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (FFS 566/2005).

59 §. Rätt till stöd om anställningsförhållande upphör

Om det deltidarbete som sköts av den som har sysselsatts upphör eller avbryts till följd av avgång, uppsägning, permittering eller hävning av anställningsförhållande under den tid då sysselsättningsstödet utbetalas, fortsätter rätten till stöd, såvida inte arbets-

M 27 LL (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

givaren och den arbetstagare eller tjänsteman som har övergått till deltidarbete genom avtal kommit överens om att den som övergått till deltidarbete skall återgå till heltidsarbete i denna situation.

60 §. Stödets belopp och varaktighet

Sysselsättningsstödet vid deltidarbete uppgår per person och dag till ett belopp som utgör hälften av skillnaden mellan lönen för heltidsarbete och lönen för deltidarbete för den arbetstagare eller tjänsteman som har övergått till deltid, dock högst till ett belopp som är lika stort som den grunddagpenning som avses i 6 kap. 1 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa förhöjt med 70 procent. Beloppet justeras så som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex.

Stöd betalas för högst fem dagar per kalendervecka. Lönen för heltidsarbete beräknas enligt medeltalet av 12 månaders lön för det heltidsarbete som har föregått deltidarbetet.

Sysselsättningsstödet vid deltidarbete kan beviljas till samma person för högst 12 månader i sänder. Efter det att en arbetstagare eller tjänsteman har fått sysselsättningsstöd för den angivna maximitiden, kan sysselsättningsstöd vid deltidarbete inte beviljas på nytt förrän han eller hon har arbetat heltid hos en och samma arbetsgivare i minst 12 månader.

13 kap. Sysselsättningsstöd för start av företagsverksamhet**61 §. Allmänna förutsättningar för beviljande av stöd**

Sysselsättningsstöd kan beviljas en arbetslös arbetsökande som ämnar starta företagsverksamhet för att främja hans eller hennes egna insatser för att skaffa sig arbete och trygga försörjningen under inledningsskedet av företagsverksamheten.

Sysselsättningsstöd för start av företagsverksamhet beviljas i form av stöd enligt kommissionens förordning (EG) nr 1998/2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget på stöd av mindre betydelse. (2011/31)

62 §. Särskilda förutsättningar för beviljande av stöd

En förutsättning för att sysselsättningsstöd för start av företagsverksamhet ska kunna beviljas är (2011/31)

1) att den arbetsökande har företagarerfarenhet eller sådan utbildning som behövs för företagverksamheten, vilken även kan ordnas under den tid då stödet utbetalas,

2) att den arbetsökande, med beaktande av typen av och kraven på företagsverksamheten, i övrigt bedöms ha tillräckliga förutsättningar att klara av den tilltänkta företagsverksamheten,

3) att det företag som den arbetsökande ämnar starta har förutsättningar att bli lönsamt,

4) att den arbetsökande inte får landskaps- eller statsunderstöd för sina egna lönekostnader,

5) att arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte betalas till den arbetsökande för samma tid,

6) (2011/31) att företagsverksamheten inte har inletts innan beslut om att stöd beviljas har fattats och

7) (2011/31) att företagsverksamheten uppenbarligen inte skulle kunna inledas utan att den arbetsökande beviljas stöd.

8) upphävd (2011/31).

63 §. Stödets belopp och varaktighet

Sysselsättningsstödet för företagsverksamhet är per person och dag minst lika stort som den grunddagpenning som avses i 6 kap. 1 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och högst lika stort som grunddagpenningen förhöjt med 90 procent. Beloppet justeras så som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex.

Sysselsättningsstödet betalas för de dagar då dess mottagare arbetar i sitt företag, dock för högst fem dagar per kalendervecka. Sysselsättningsstödet kan per person beviljas för högst 10 månader.

14 kap. Ansökan om och utbetalning av sysselsättningsstöd**64 §. Ansökan**

Ansökan om sysselsättningsstöd prövas av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten. Sysselsättningsstöd skall sökas skriftligen eller på annat av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten godkänt sätt.

Den som ansöker om stöd skall i samband med ansökan lämna arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten de uppgifter som myndigheten behöver känna till för att avgöra ansökan.

65 §. Beviljande

Sysselsättningsstöd beviljas inom ramen för landskapsbudgeten av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten.

Av beslutet skall mottagaren, ändamålet och beloppet eller beräkningsgrunden framgå. Om inget stöd beviljas skall orsakerna till beslutet klart motiveras. Arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens beslut skall vara skriftligt.

66 §. Utbetalning

Sysselsättningsstöd betalas ut månatligen i efterskott på basen av den ansökan som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har godkänt och den redovisning som stödtagaren har uppvisat.

Stödet kan betalas ut för en längre period än den som nämns i 1 mom., om det är motiverat med tanke på användningen av stödet samt om mottagaren av stödet ger sitt samtycke till det.

Beviljade stöd betalas in på det konto som den som är berättigad till förmånen har uppgett. Stöd till enskilda personer kan betalas även på annat sätt, om det inte är möjligt att betala in dem på ett konto eller om stödtagaren uppger något särskilt skäl som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten godkänner.

67 §. Övervakning

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten övervakar att syftet med sysselsättningsstöden uppfylls.

Stödtagaren skall fortlöpande lämna arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten riktiga och tillräckliga

uppgifter för övervakningen av att villkoren i beslutet och lagstiftningen är övrigt iakttagas.

68 §. *Avbrytande av utbetalning och återkrav av sysselsättningsstöd*

Utbetalning av sysselsättningsstöd upphör och stödet skall helt eller delvis återkrävas om det har använts för andra ändamål än för dem för vilka det har beviljats, om stödtagaren har lämnat felaktiga uppgifter som haft en väsentlig inverkan på att stödet har beviljats, om stödtagaren hemlighållit omständigheter som har inverkat på beslutet om beviljande eller om stödet betalats till ett för stort belopp.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten beslutar om avbrytande av utbetalningen och återkrav av de stöd som den har beviljat. Beslut skall fattas inom fem år räknat från den dag då utbetalningen gjordes.

Återkravet får verkställas i den ordning som föreskrivs för indrivning av skatter [i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsokningsväg (FFS 367/1961)]. Återkravet kan även verkställas på så sätt att från stöd enligt denna lag som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten senare betalar till sökanden avdras det belopp som skall återkrävas.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan bestämma att den som skall återbetala stöd skall betala en årlig ränta på det återkrävda stödbeloppet enligt 3 § i räntelagen (FFS 633/1982) från den dag grunden för återkravet uppstår till dess att återbetalningen görs. Vid dröjsmål med återbetalning av stöd som återkrävs skall stödtagaren betala en årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § i räntelagen från den dag beloppet återkrävs till den dag stödet återbetalas.

Återkravet kan frångås helt eller delvis, om detta anses skäligt och om utbetalningen av stödet utan grund inte berodde på svikligt förfarande från stödtagarens eller dennes företrädarens sida eller om det belopp som betalats utan grund är litet. Återkravet kan dessutom frångås helt efter det att beslut om återkrav har givits, om det med beaktande av stödtagarens ekonomiska situation inte längre är ändamålsenligt att fortsätta återkravandet eller om det med hänsyn till det stödbelopp som inte återkrävs medför oskäliga kostnader att fortsätta återkravandet.

L om indrivning av skatter och avgifter i utsokningsväg (FFS 367/1961) har ersatts av L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

69 §. *Preskription av fordringar*

En fordran som fastställts genom beslut om återkrav och den dröjsmålsränta på fordran som bestäms med stöd av 68 § preskriberas fem år efter det att beslutet gavs, om inte preskriptionen avbrutits innan dess. Preskriptionen av en fordran som fastställts genom beslut om återkrav och dröjsmålsräntan avbryts på det sätt som föreskrivs i 10 eller 11 § i lagen om preskription av skulder (FFS 728/2003). Från detta avbrott i preskriptionstiden börjar en ny fem år lång preskriptionstid.

70 §. *Landskapsförordning*

Om inte ärendet hör till området för lag kan landskapsregeringen utfärda närmare bestämmelser genom landskapsförordning om förutsättningarna för och för-

farande vid beviljandet av sysselsättningsstöd enligt 8-14 kap.

15 kap. *Särskilda bestämmelser*

71 §. *Rätt att få och lämna ut uppgifter*

På utlämnande och hemlighållande av uppgifter tillämpas landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet, om inte annat följer av denna lag.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har utan hinder av bestämmelserna om en handling hemlighållande och utan ersättning rätt att av andra myndigheter och en annan serviceproducent av arbetsmarknadsservice få de uppgifter som är nödvändiga för att verkställa och utveckla arbetsmarknadsservicen. (2015/57)

Den som producerar arbetsmarknadsservice har, oberoende av om en handling ska hållas hemlig eller av andra begränsningar av rätten att få uppgifter, rätt att av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten avgiftsfritt få den information om enskilda som är nödvändig för att ordna arbetsmarknadsservicen. Den som med stöd av denna bestämmelse har fått kännedom om en uppgift som ska hållas hemlig har tystnadsplikt i fråga om uppgiften. (2015/57)

72 §. *Brott mot stödbestämmelserna*

Den som uppsåtligen eller av vårdslöshet

1) till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten lämnar en oriktig uppgift om en omständighet som är ägnad att väsentligt påverka möjligheterna att få ett stöd eller dess belopp eller stöd villkoren eller hemlighåller en sådan omständighet,

2) försummar att meddela en sådan förändring i förhållandena, som väsentligt påverkar möjligheterna att få stöd eller dess belopp eller stöd villkoren och som stödtagaren i samband med stödbeslutet eller annars särskilt har förpliktats att anmäla, och därigenom bereder eller försöker bereda sig eller någon annan ekonomisk vinning eller

3) i strid med villkoren i ett beslut om beviljande av stöd använder stödet på ett sätt som väsentligt strider mot dess ändamål skall för brott mot stödbestämmelserna dömas till böter.

73 §. *Brott mot tystnadsplikt*

Den som utan lov röjer vad han eller hon vid handläggningen av ärenden enligt denna lag fått veta om ett företags eller en enskild persons ekonomiska ställning, affärs- eller yrkeshemlighet eller annan omständighet av enskild natur skall för brott mot tystnadsplikt enligt landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet dömas till böter.

74 §. *Avgiftsbrott*

Den som uppbär i 13 § förbjuden avgift skall för avgiftsbrott dömas till böter.

75 §. *Anvisning om rättelse och besvär/anvisning*

Skall en sakägare yrka på rättelse av ett beslut innan han eller hon kan anföra besvär över beslutet, skall i samband med beslutet ges anvisningar om användningen av ett sådant rättelsemedel.

Besvär/anvisning skall fogas till ett beslut över vilket besvär kan anföras. Närmare bestämmelser om be-

M 28 LF (2011:33) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

sväransvisning finns i förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996).

76 §. Rättelse

En sakägare som är missnöjd med ett beslut som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har fattat kan inom 30 dagar, räknat från den dag beslutet delgavs vederbörande, skriftligen begära rättelse hos den beslutande myndigheten. I rättelseyrkandet, som läggs till grund för myndighetens prövning, skall anges vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på. Ett rättelseyrkande skall behandlas utan dröjsmål.

Beslut anses delgivet vederbörande, om inte annat visas, den sjunde dagen efter den dag då beslutet inlämnats för postbefordran under den adress sökanden har uppgivit.

Rättelse av beslut får inte begäras

1) om beslutet om anställning med sysselsättningsstöd har förvägrats med stöd av 42 § 1 mom. första meningen,

2) över beslut om anställning med sysselsättningsstöd till den del beslutet gäller sysselsättningsstödet belopp och varaktighet eller

3) om beslutet gäller ett avgörande att inte erbjuda enskilda vägledning för yrkesvalet och kompetensutveckling, prövning och sakkunnighetsutlåtanden eller att inte stöda den arbetssökandes frivilliga studier. (2015/57)

77 §. Besvär

Beslut som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har fattat med anledning av ett rättelseyrkande får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut enligt denna lag får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

Besvär över beslut får inte anföras

1) om beslutet om anställning med sysselsättningsstöd har förvägrats med stöd av 42 § 1 mom. första meningen,

2) över beslut om anställning med sysselsättningsstöd till den del beslutet gäller sysselsättningsstödet belopp och varaktighet eller

3) om beslutet gäller ett avgörande att inte erbjuda enskilda vägledning för yrkesvalet och kompetensutveckling, prövning, sakkunnighetsutlåtanden eller att inte stöda den arbetssökandes frivilliga studier. (2015/57)

16 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser**78 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2006.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1972:24) om sysselsättning.

79 §. Överföring av ärenden

De ärenden vilka är anhängiga vid Ålands landskapsregering, Ålands arbetsförmedlingsbyrå och yrkesvägledningsbyrån när denna lag träder i kraft och vilka enligt denna lag skall skötas av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten skall överföras till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten för fortsatt behandling enligt denna lags bestämmelser när lagen träder i kraft.

80 §. Preskriptionstid för fordringar som uppkommit före lagens ikraftträdande

Bestämmelserna i 69 § tillämpas också på stöd som betalats utan grund eller till ett för stort belopp och på fordringar som uppkommit före ikraftträdandet av lagen. När preskriptionstiden för sådana fordringar räknas ut beaktas också tiden före lagens ikraftträdande.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2011.

Om förutsättningarna för att omfattas av ett omställningsskydd enligt 31b § uppfylls före denna lags ikraftträdelse, tillämpas 31c § i sin lydelse vid ikraftträdandet av denna lag till den del det är fråga om framförande av en begäran.

På handlingsplaner för arbetssökande, specificerade handlingsplaner för arbetssökande och reviderade, specificerade handlingsplaner för arbetssökande samt sysselsättningsplaner för arbetssökande, som har utarbetats före denna lags ikraftträdande, tillämpas vad som i denna lag föreskrivs om en sysselsättningsplan.

I fråga om arbetsprövning samt anställning och arbetspraktik med sysselsättningsstöd som överenskommit före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

M 28 Landskapsförordning (2011:33) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

1 §. Om den som söker arbete begär att få registrera sig som arbetssökande vid Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet i enlighet med 17 § 1 mom. landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet och gör det elektroniskt ska de uppgifter som behövs lämnas på en elektronisk anmälningsblankett.

2 §. När parterna har undertecknat en sysselsättningsplan i enlighet med 30a § 4 mom. landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet ska arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens exemplar av planen antecknas vara undertecknad och arkiveras elektroniskt i informationssystemet för arbetsförvaltningens kundbetjäning.

3 §. Denna förordning träder i kraft den 1 juni 2011.

M 29 Landskapslag (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning**1 §. Utbildningens syfte**

För att tillgodose arbetsmarknadens behov av utbildad arbetskraft och motverka arbetslöshet samt stärka den enskildes möjlighet att få eller behålla ett bestående arbete ordnas sysselsättningsfrämjande utbildning enligt bestämmelserna i denna lag.

Den sysselsättningsfrämjande utbildningen ska i första hand rikta sig till personer som är 20 år eller äldre.

2 §. Utbildningens innehåll

Den sysselsättningsfrämjande utbildningen ska i huvudsak främja yrkesfärdigheterna. Allmänbildande utbildning på såväl grundskolenivå som gymnasienivå kan ordnas som sysselsättningsfrämjande utbildning,

om avsaknaden av sådan utbildning hindrar någon från att genomgå en yrkesutbildning. Den sysselsättningsfrämjande utbildningen kan även innehålla lärande i arbete och praktik.

Sysselsättningsfrämjande utbildning kan även ordnas som integrationsutbildning enligt 20 § i landskapslagen (2012:74) om främjande av integration.

Studier som leder till högskoleexamen kan ordnas som sysselsättningsfrämjande utbildning för att en avbruten högskoleutbildning ska kunna slutföras. Ett villkor för att studier som leder till högskoleexamen ska kunna ordnas är att minst ett år förlutit sedan studierna bevisligen avbröts. Dessutom är det ett villkor att slutförande av studierna beräknas kräva heltidsstudier enligt 2 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (FFS 1290/2002), med beaktande av avvikelserna i 8 § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland lagen om utkomstskydd för arbetslösa, i högst

- 1) 12 månader för den som antagits för att avlägga en mastersexamen,
- 2) 18 månader för den som antagits för att avlägga en bachelorexamen,
- 3) 24 månader för den som antagits för att avlägga såväl en bachelor- som masterexamen eller masterexamen, när utbildningen inte erbjuder möjlighet att avlägga en bachelorexamen.

3 §. *Anskaffning av utbildning*

För enskilda studerande anskaffar Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet och för grupper av studerande anskaffar landskapsregeringen sysselsättningsfrämjande utbildning av utbildningsanordnare med de anslag som anvisats för detta ändamål i landskapsbudgeten. Den sysselsättningsfrämjande utbildningen kan ordnas vid landskapets skolor, utbildningsanordnare som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet eller av någon annan av landskapsregeringen godkänd utbildningsanordnare.

4 §. *Gemensam anskaffning av utbildning*

Sysselsättningsfrämjande utbildning kan med avvikelser från bestämmelserna i 3 § skötas så att arbetsgivaren, en uppdragsgivare till den som ämnar bli företagare eller ett företag som överlåter företagarrättigheterna tillsammans med arbetsmarknads- och studieservicemyndighet eller landskapsregeringen deltar i finansieringen av utbildningen när utbildningen ordnas

- 1) för en viss arbetsgivares blivande arbetstagare eller redan anställda eller hyrda arbetstagare eller
- 2) för dem som ämnar bli företagare och skulle ha ett fåtal uppdragsgivare eller som har för avsikt att skaffa sig företagarrättigheter från ett annat företag.

I den utbildning som anskaffas gemensamt kan även en sådan företagare som avses i 1 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (FFS 1290/2002) delta. Den andel av en sådan företagares utbildning som landskapet finansierar utgör ett stöd enligt kommissionens förordning (EG) nr 1998/2006 om tillämpning av artiklarna 87 och 88 i fördraget på stöd av mindre betydelse.

5 §. *Avtal om utbildning*

Om en utbildning anskaffas enligt denna lag ska ett skriftligt avtal upprättas mellan arbetsmarknads- och

studieservicemyndigheten eller landskapsregeringen och utbildningsanordnaren. Om utbildningen anskaffas gemensamt enligt 4 § ska också arbetsgivaren, uppdragsgivaren eller företagaren vara part i avtalet.

Närmare bestämmelser om det förfarande som föregår avtalet, förfarandet vid beslut om avtal, när avtal ska ingås samt innehållet i avtalet kan utfärdas i landskapsförordning.

6 §. *Antagning av studerande*

Som studerande kan antas en person som har ett av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten konstaterat behov av och lämplighet för en sysselsättningsfrämjande utbildning och

- 1) som är arbetslös eller hotas av arbetslöshet,
- 2) som är i behov av utbildning för att upprätthålla eller förbättra sina yrkesfärdigheter eller
- 3) som är i behov av utbildning för att få ett yrke eller övergå till ett yrke där det råder betydande brist på yrkeskunnig arbetskraft.

En person som är under 20 år och som har fullgjort sin läroplikt kan antas till en utbildning som ger yrkesfärdigheter endast om det inte är möjligt eller annars ändamålsenligt att genomföra utbildningen som frivilliga studier.

Vid antagningen av studerande till en utbildning som leder till examen tillämpas dessutom bestämmelserna om grunderna för antagning av studerande och behörighet för studier i landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning, landskapslagen (2002:81) om Högskolan på Åland eller motsvarande regelverk som är gällande för en extern utbildningsanordnare som arbetsmarknads- och studieservicemyndighet eller landskapsregeringen köper sina utbildningstjänster av. Med en extern utbildningsanordnare avses en annan utbildningsanordnare än landskapet. I fråga om sysselsättningsfrämjande utbildning som inte leder till examen beslutar arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten om grunderna för antagningen av de studerande.

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet antar studerande till den sysselsättningsfrämjande utbildningen.

Närmare bestämmelser om antagningsförfarandet kan utfärdas i landskapsförordning.

7 §. *Studerandes rättigheter och skyldigheter*

En studerande har rätt att få en undervisning enligt läro- eller utbildningsplanen för berörd utbildning och rätt att genomföra studierna under den tid som den sysselsättningsfrämjande utbildningen pågår.

Den studerande ska regelbundet delta i undervisningen och göra framsteg i sina studier på det sätt som avses i läro- och utbildningsplanen. Den studerande anses ha gjort tillräckliga framsteg i högskolestudierna om han eller hon avklarat i genomsnitt fem studiepoäng per studiemånad av den studiehelhet som hör till utbildningen.

Om inte annat följer av denna lag ska bestämmelserna om mottagande av studieplats, erkännande av kunnande, tillgodoräknande av studier, betyg och inlysningsbedömning av studerandes prestationer, rättelse av bedömning av prestation, studerandes rätt till trygg studiemiljö, opartiskt bemötande, anmälan av studierätt, disciplin, tystnadsplikt för studerande samt rättel-

M 29 LL (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning

seyrkande och besvär över en utbildningsanordnarens beslut i landskapslagen om gymnasieutbildning eller landskapslagen om Högskolan på Åland samt de bestämmelser som utfärdats med stöd av lagarna iakttas på den sysselsättningsfrämjande utbildning som ordnas på respektive nivå. I fråga om sysselsättningsfrämjande utbildning som anordnas i samarbete med en extern utbildningsanordnare tillämpas motsvarande bestämmelser som är gällande för utbildningsanordnaren.

8 §. Avbrytande av utbildningen

Om en studerande inte gör framsteg i studierna på det sätt som avses i 7 § 2 mom. eller utan tillstånd har varit frånvarande fem utbildningsdagar utan avbrott, ska arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten fatta beslut om avbrytande av utbildningen.

Utbildningsanordnaren är skyldig att till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten meddela att de villkor för avbrytande av utbildningen som avses i 1 mom. uppfylls. Innan beslut fattas ska den studerande ges tillfälle att bli hörd. Den studerande ska utan dröjsmål underrättas om beslutet.

9 §. Anställningsförhållande vid lärande i arbete och praktik

Till den del den sysselsättningsfrämjande utbildningen anordnas på en arbetsplats i form av lärande i arbete eller praktik ska den studerande inte stå i ett anställningsförhållande till utbildningsanordnaren eller anordnaren av lärande i arbete eller praktik, om inte den studerande och anordnaren av lärande i arbete eller praktik har kommit överens om något annat.

10 §. Avtal om lärande i arbete och praktik

För den tid som utbildningen anordnas på en arbetsplats i form av lärande i arbete eller praktik ska ett skriftligt avtal ingås mellan utbildningsanordnaren, anordnaren av lärande i arbete eller praktik och den studerande.

Av avtalet ska framgå

- 1) målen för lärandet i arbete eller praktiken,
- 2) när och var lärandet i arbete eller praktiken genomförs,
- 3) längden per dag för lärandet i arbete eller praktik, som kan vara minst fyra timmar och högst åtta timmar, och vilken tid på dygnet som lärandet i arbete eller praktik sker,
- 4) längden per vecka för lärandet i arbete eller praktiken, som kan vara högst fem dagar, och vilka veckodagar lärandet i arbete eller praktiken sker,
- 5) de uppgifter som den studerande ska utföra under den tid som lärandet i arbete eller praktiken pågår samt
- 6) den lärare som ansvarar för handledningen och hur och under vilken tid handledningen genomförs.

I avtalet ska som villkor ingå att den som anordnar lärande i arbete eller praktik ska lämna in en bedömning av den studerandes lämplighet för arbetet, yrket eller branschen till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten efter att lärandet i arbete och praktiken har slutförts. Om den sysselsättningsfrämjande utbildningen ordnats för att stöda den studerandes möjligheter att på nytt komma in på arbetsmarknaden ska avtalet innehålla ett villkor om att den som anordnar lärandet

i arbete eller praktiken ska lämna in en bedömning av behovet av att utveckla arbetslivserfarenheterna och kompetensen för den studerande till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten efter att lärandet i arbete eller praktiken har slutförts. Anordnaren av lärandet i arbete eller praktiken kan inte överföra sina skyldigheter enligt avtalet på någon annan.

I enlighet med det som gäller för en arbetstagare ansvarar anordnaren av lärandet i arbete eller praktiken för den studerandes skydd i arbetet vid utbildning på en arbetsplats, även i de fall en studerande inte står i ett anställningsförhållande till anordnaren. Utbildningsanordnaren är skyldig att ordna gruppsansvarsförsäkring för de studerande under samma tid.

Om parterna har ingått ett avtal om att lärandet i arbete eller praktiken ska genomföras i ett anställningsförhållande ska bestämmelserna i denna paragraf inte tillämpas.

11 §. Avgiftsfri utbildning

Den sysselsättningsfrämjande utbildningen är avgiftsfri för de studerande.

Den service som tillhandhålls arbetsgivare enligt denna lag är avgiftsfri med undantag av den gemensamt anskaffade utbildning som avses i 4 §.

12 §. Arbetslöshetsförmån

Närmare bestämmelser om tryggnad av arbetslösa arbetssökandes försörjning genom arbetslöshetsdagpenning och arbetsmarknadsstöd finns i landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

13 §. Ersättning för resekostnader och boende

En studerande som får arbetslöshetsförmån i form av grunddagpenning eller arbetsmarknadsstöd kan av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten beviljas ersättning för resekostnader och boende under den tid han eller hon deltar i den sysselsättningsfrämjande utbildningen.

Ersättningen är 9 euro per dag. Ersättningen utgör 18 euro per dag om färdvägen i ena riktningen mellan den studerandes bostad och den plats där utbildningen i huvudsak ordnas är minst 80 kilometer. Ersättningen kan även vara 18 euro, trots att färdvägen i ena riktningen mellan den studerandes bostad och den plats där utbildningen i huvudsak ordnas är mindre än 80 kilometer, om deltagandet i den sysselsättningsfrämjande utbildningen orsakar den studerande kostnader för boende. Bedömningen av på vilken plats som den sysselsättningsfrämjande utbildningen i huvudsak ordnas avgörs med utgångspunkt från de uppgifter som finns tillgängliga innan utbildningen påbörjas. Om det inte kan fastställas någon huvudsaklig plats där utbildningen ordnas, anses det att utbildningen ordnas på den plats där den studerande varje gång faktiskt deltar i utbildningen.

En studerande som deltar i en sysselsättningsfrämjande utbildning utomlands har rätt att i ersättning för boende eller andra kostnader under utbildningstiden få 50 procent av det dagtraktamente som en landskaps-tjänsteman får i ersättning för resekostnader för en tjänsteresa till landet i fråga.

Till en studerande som deltar i en sysselsättningsfrämjande utbildning som ordnas av Stiftelsen Ut-

bildning Nordkalotten betalas 16,82 euro per dag i ersättning för resekostnader och andra kostnader. In kvarteringen är gratis för den studerande som deltar i en sådan sysselsättningsfrämjande utbildning.

Ersättning betalas för högst fem dagar per kalendervecka. Till dem som deltar i en sysselsättningsfrämjande utbildning utomlands betalas ersättning för högst sju dagar per kalendervecka. Ersättning betalas inte för ferieperioder under utbildningen. Ersättning betalas dock för den tid som under vilken den studerande som får arbetslöshetsförmån under en ferieperiod deltar i lärande i arbete eller praktik som hör till utbildningen.

Utbetalningen av ersättningen upphör räknat från den dag då den studerande har avbrutit utbildningen. Utbetalningen av ersättningen upphör också om arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten beslutat avbryta utbildningen.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan bevilja ersättning till en studerande som deltar i den sysselsättningsfrämjande utbildningen och som inte har rätt till ersättning enligt 1 mom. eller rätt till ersättning enligt någon annan lag för kostnader som föranleds av deltagandet i utbildningen.

Om inte annat är föreskrivet i denna eller i annan lag ska på ersättning enligt denna paragraf tillämpas vad som bestäms i 11 kap. 2-3, 5-6, 10, 13-15 och 15a §§ samt 13 kap. 1 och 3-8 §§ i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Om arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten betalar ut arbetslöshetsförmån utan beslut i enlighet med 11 kap. 8 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och mottagaren av förmånen har rätt att få ersättning för resekostnader och boende, kan Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet på motsvarande sätt betala även denna ersättning utan särskilt beslut. Ersättningen betalas då till fullt belopp.

14 §. Rättelse

En sakägare som är missnöjd med ett beslut som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har fattat kan inom 30 dagar, räknat från den dag beslutet delgavs vederbörande, skriftligen begära rättelse hos den beslutande myndigheten. I rättelseyrkandet, som läggs till grund för myndighetens prövning, ska anges vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på. Ett rättelseyrkande ska behandlas utan dröjsmål.

Rättelse får inte begäras om beslutet om antagning till sysselsättningsfrämjande utbildning grundar sig på villkoren i 6 § 1 och 2 mom.

15 §. Besvär

Beslut som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten fattat med anledning av ett rättelseyrkande får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Besvär om lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

Besvär över beslut får inte anföras om beslutet om antagning till sysselsättningsfrämjande utbildning grundar sig på villkoren i 6 § 1 och 2 mom. I ett antagningsbeslut som bygger på personens lämplighet får dock besvär anföras om det gäller någon annan utbildning än den som avses i 4 §.

16 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft 1 januari 2016.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1988:39) om sysselsättningsfrämjande utbildning.

17 §. Övergångsbestämmelse

På ärenden som har inletts före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

M 30 Republikens presidents förordning (2006:47) om skötseln av lönegarantiärenden i landskapet Åland

(FFS 346/2006)

1 §. Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet skall i landskapet Åland sköta de uppgifter som enligt lönegarantilagen (866/1998), lönegarantiförordningen (868/1998) och lagen om lönegaranti för sjömän (1108/2000) ankommer på arbeidskraftsbyråerna.

Lönegarantiförordningen (FFS 868/1998) har upphävts genom SRP om lönegaranti (FFS 1276/2009).

2 §. Denna förordning träder i kraft den 15 maj 2006.

Genom denna förordning upphävs förordningen av den 4 februari 1977 om förvaltningen av lönegarantiärenden i landskapet Åland (136/1977) och 1 § 2 punkten i förordningen av den 30 december 1992 om fortsatt giltighet av vissa överenskommelseförordningar som har utfärdats med stöd av 1951 års självstyrelselag för Åland (1594/1992).

M 31 Landskapslag (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

1 §. Lagens syfte och tillämpningsområde

I syfte att trygga en i landskapet Åland bosatt arbetslös arbetssökandes ekonomiska möjligheter att söka arbete och förbättra sina förutsättningar att komma in på eller återvända till arbetsmarknaden ersätts de ekonomiska förluster som arbetslösheten förorsakar i enlighet med lagen om utkomstskydd för arbetslösa (FFS 1290/2002), med i denna lag angivna avvikelser, till den del lagen om utkomstskydd för arbetslösa innehåller bestämmelser om

1) (2015/59) arbetslöshetsdagpenning som betalas som grunddagpenning och den därtill anslutna förhöjningsdelen samt barnförhöjningen och

2) arbetsmarknadsstöd.

Även en arbetslös arbetssökande som inte är bosatt i landskapet har rätt till arbetslöshetsdagpenning enligt denna lag om han eller hon uppfyller de förutsättningar som anges i 1 kap. 8 § 7 och 8 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa med de avvikelser som följer av denna lag. (2015/59)

Ändringar av lagen om utkomstskydd för arbetslösa skall gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket om inte annat följer av denna lag.

Tidigare 2 mom. har blivit 3 mom. genom (2015/59).

M 31 LL (2003:71) om ... utkomstskydd för arbetslösa

2 §. Bestämmelser som inte tillämpas

Med stöd av denna lag ska följande bestämmelser i lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte tillämpas i landskapet:

- 1) upphävd (2012/75),
- 1a) (2011/30) 1 kap. 4 § 3 mom. om bindande utlåtanden och utkomstskyddsombud,
- 1b) (2015/59) 1 kap. 5 § 10 punkten om en sysselsättningsplan, till den del det är fråga om en sektorsövergripande sysselsättningsplan,
- 1c) (2015/59) 1 kap. 5 § 10a punkten om en plan som ersätter sysselsättningsplanen, till den del det är fråga om en aktiveringsplan,
- 2) (2008/80) 1 kap. 5 § 11 punkten om högsta förhöjda lönesubvention,
 - 2a) upphävd (2015/59),
 - 2b) (2013/78) 2 kap. 14 § om vad som avtalats i en plan som ersätter en sysselsättningsplan, till den del det är fråga om en aktiveringsplan,
 - 3) (2013/78) 2 a kap. 9 § om en plan som ersätter sysselsättningsplanen och som ska utarbetas eller revideras eller som har utarbetats eller reviderats, till den del det är fråga om en aktiveringsplan,
 - 3a) (2013/78) 2 a kap. 10 § om vägran att utarbeta eller revidera en plan som ersätter sysselsättningsplanen eller en plan som ersätter sysselsättningsplanen och som har utarbetats eller reviderats, till den del det är fråga om en aktiveringsplan,
 - 3b) (2013/78) 2 a kap. 11 § om försummelse att följa vad som överenskommit i den plan som ersätter sysselsättningsplanen, till den del det är fråga om en aktiveringsplan,
 - 3c) upphävd (2015/59),
 - 3d) (2013/78) 2 a kap. 12 § 2 mom. om vad som avtalats i den plan som ersätter sysselsättningsplanen, till den del det är fråga om en aktiveringsplan, och om arbetskraftsutbildning,
 - 3e) (2013/78) 2 a kap. 13 § 1 mom. 5 punkten om vad som man kommit överens om i den plan som ersätter en sysselsättningsplan, till den del det är fråga om en aktiveringsplan,
 - 3f-3g) upphävda (2015/59),
 - 4) upphävd (2013/78),
 - 5-5a) upphävda (2015/59),
 - 5b) (2013/78) 6 kap. 3 b § 1 mom. om vad som överenskommit i en plan som ersätter en sysselsättningsplan, till den del det är fråga om en aktiveringsplan,
 - 6-7) upphävda (2015/59),
 - 8) upphävd (2011/30),
 - 9) (2015/59) 7 kap. 3 § 2 mom. om rätt till arbetsmarknadsstöd i form av resebidrag,
 - 10) (2015/59) 7 kap. 5 § 1 mom. om en förhöjningsdel under tiden för sysselsättningsfrämjande service och tiden mellan sådana serviceåtgärder som överenskommit i en plan som ersätter en sysselsättningsplan, till den del det är fråga är om en aktiveringsplan,
 - 11) upphävd (2011/30),
 - 12) upphävd (2008/80),
 - 13-13a) upphävda (2013/78),
 - 14) upphävd (2011/30),
 - 15-16) upphävda (2013/78),

17) (2011/30) 10 kap. 2 § 4 mom. om arbetslöshetsförmåner under tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte,

- 18-19 a) upphävda (2015/59),
- 19b) (2013/78) 10 kap. 6 § om kostnadsersättning,
- 20) (2011/30) 11 kap. 2 § 2 mom. om att förete de utredningar som förutsätts enligt arbets- och näringsbyråns utlåtande,
- 20a) (2008/80) 11 kap. 2 § 5 mom. 4 punkten om högsta förhöjda lönesubvention,
- 21) upphävd (2015/59),
- 22) 11 kap. 3 § 2 mom. och 11 kap. 4 § om arbetskraftspolitiskt utlåtande,
- 23) upphävd (2008/80),
- 24) 13 kap. 9 § om utkomstskyddsombudets rätt att få uppgifter och att vara närvarande,
- 25) (2008/80) 13 kap. 10 § om register över förmånstagare,
- 26) (2008/80) 14 kap. 3 § om finansiering av den inkomstrelaterade dagpenningen och av grunddagpenningen,
- 27) (2008/80) 14 kap. 3 a § om finansiering av arbetsmarknadsstödet,
- 28) (2008/80) 14 kap. 3 b § om förskott som ska betalas för täckande av förmånerna,
- 29) (2008/80) 14 kap. 3 c § om uppbörd av kommunernas finansieringsandel och
- 30) (2008/80) 14 kap. 3 d § om övriga bestämmelser om finansiering.

3 §. (2006/12) Förvaltningsmyndighet

De förvaltningsuppgifter som enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa ankommer på statens myndigheter ska i landskapet i fråga om de arbetslöshetsförmåner som omfattas av denna lag handhas av landskapsregeringen, dock så (2011/30)

- 1) (2015/59) att de uppgifter och befogenheter som enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa ankommer på Folkpensionsanstalten, i landskapet ankommer på Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet och
- 2) (2011/30) att de uppgifter och befogenheter som enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa ankommer på en arbets- och näringsbyrå, i landskapet ankommer på Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet.

4 §. Tillämpning av hänvisningar i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

Hänvisas i lagen om utkomstskydd för arbetslösa till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen skall hänvisningarna avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

5 §. Bosättning i landskapet Åland

Om det vid tillämpningen av denna lag först skall avgöras om en person är bosatt i landskapet Åland, avgörs frågan i tillämpliga delar enligt lagen om tillämpning av lagstiftningen om bosättningsbaserad social trygghet (FFS 1573/1993).

6 §. (2015/59) Sysselsättningsfrämjande åtgärder

Om det i lagen om utkomstskydd för arbetslösa hänvisas till sysselsättningsfrämjande service ska det

i landskapet avse sysselsättningsfrämjande åtgärder och utbildning enligt landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet och landskapslagen (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning.

7 §. (2011/30) *Sysselsättningsplan*

Om det i lagen om utkomstskydd för arbetslösa hänvisas till en sysselsättningsplan ska det i landskapet avse en sysselsättningsplan enligt landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

7a §. (2015/59) *Sysselsättningsfrämjande utbildning*

Om det i lagen om utkomstskydd för arbetslösa hänvisas till arbetskraftsutbildning ska det i landskapet avse sysselsättningsfrämjande utbildning enligt landskapslagen om sysselsättningsfrämjande utbildning.

8 §. *Heltidsstudier*

Med avvikelse från bestämmelserna i 2 kap. 10 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska som heltidsstudier betraktas (2013/78)

1) studier där målsättningen är att avlägga högskoleexamen,

2) (2013/78) allmänbildande gymnasieutbildning som omfattar sammanlagt minst 75 kurser,

3) (2013/78) andra studier än de som avses i 1 och 2 punkterna, vars omfattning enligt läro- eller utbildningsplanen i genomsnitt är minst fem studiepoäng eller tre studieveckor per studiemånad och

4) (2013/78) andra studier än de som avses i 1-3 punkterna, vars omfattning enligt utbildningsprogrammet är i genomsnitt minst 25 veckotimmar.

9 §. *Särskilda bestämmelser om vistelse utanför landskapet som påverkar arbetsvillkoret och maximitid och om utländska medborgares rätt till arbetslöshetsförmåner* (2011/30)

Bestämmelserna om när dagpenning skall börja betalas på nytt i den situation som anges i 5 kap. 11 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa skall avse person som inte återvänt som arbetsökande till Åland inom tre månader efter att han eller hon lämnade landskapet för att söka arbete i en annan medlemsstat.

I maximitiden enligt 6 kap. 7 § andra meningen i lagen om utkomstskydd för arbetslösa inräknas endast sådana arbetslöshetsdagar för vilka en person har fått en arbetslöshetsförmån i en sådan stat som tillämpar rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpning av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen eller med vilken Finland har ingått en överenskommelse om utkomstskydd för arbetslösa som även binder landskapet. (2006/12)

Även den som inte är finsk medborgare har rätt till arbetslöshetsförmåner enligt denna lag under de förutsättningar som anges i 2 kap. 2 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa under förutsättning att de internationella överenskommelser som anges i paragrafen även binder landskapet. (2013/78)

10 §. (2011/30) *Arbetsmarknadsstöd i form av resebidrag*

Med avvikelse från bestämmelserna i 7 kap. 3 § 1 mom. andra meningen lagen om utkomstskydd för

arbetslösa ska den som får arbetsmarknadsstöd vara berättigad till arbetsmarknadsstöd som betalas som resebidrag.

10a §. (2015/116) *Justering av arbetslöshetsförmåner*

Beloppen för de arbetslöshetsförmåner som omfattas av denna lag justeras årligen såsom föreskrivs i rikslagstiftningen beträffande justeringen av motsvarande förmånsbelopp i riket.

11 §. *Finansiering*

De arbetslöshetsförmåner som omfattas av denna lag betalas av landskapets medel.

12 §. (2006/12) *Förordning*

Om inte ärendet hör till området för lag kan landskapsregeringen inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av lagen om utkomstskydd för arbetslösa skall tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (2003:76) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om utkomstskydd för arbetslösa.

13 §. (2006/12) *Sökande av ändring*

Beslut som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten fattat med stöd av denna lag kan överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol. (2015/59)

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

14 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 november 2003.

Bestämmelserna om partiellt arbetsmarknadsstöd i 9 kap. 6 § 2 mom. 3 punkten samt 9 kap. 6 § 3 och 4 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa skall tillämpas i landskapet från och med den 1 januari 2004.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1994:53) den 14 juni 1994 om tillämpning i landskapet Åland av lagen om arbetsmarknadsstöd.

15 §. *Övergångsbestämmelser i fråga om tillämpningen av lagen om utkomstskydd för arbetslösa*

Vid tillämpningen av lagen om utkomstskydd för arbetslösa skall i denna paragraf angivna övergångsbestämmelser till lagen om utkomstskydd för arbetslösa iakttas i fråga om de förmåner som omfattas av denna lag.

Beloppen i 6 kap. 1 och 6 §§ motsvarar det poängtal för folkpensionsindex enligt vilket beloppet av de folkpensioner som betalts ut i januari 2001 har beräknats.

Bestämmelserna i 3 kap. 6 § tillämpas när det anställningsförhållande som utgör grunden för att den förmån som avses i lagrummet har utbetalts har upphört efter att denna lag har trätt i kraft.

Utän hinder av vad som bestäms i 4 kap. 1 § 3 punkten tillämpas på en person vars jämningsperiod pågår när denna lag träder i kraft den lag angående jämkning av förmåner som gäller vid ikraftträdandet till utgången av jämningsperioden.

Utän hinder av vad som bestäms i 4 kap. 6 § 1 mom. kan, även om maximitiden har uppfyllts, jämkad arbetslöshetsförmån beviljas en sådan person som avses i 4 kap. 1 § 1-4 punkten fram till den 31 december 2009. (2008/80)

M 32 LF (2003:76) om ... utkomstskydd för arbetslösa

Vid tillämpningen av 5 kap. 3 § 2 mom. jämställs med arbetslöshetsdagpenning enligt denna lag arbetslöshetsdagpenning som betalats den 1 januari 1997 eller för tiden efter det.

De åtgärder som avses i 8 kap. 2 § 4 mom. och som kan räknas in i skyldigheten att vara i arbete skall ha utförts efter att denna lag trätt i kraft.

Arbete eller företagsverksamhet som har utförts eller bedrivits före denna lag trädde i kraft räknas in i arbetsvillkoret enligt 9 kap. 5 § 2 mom.

Utän hinder av vad som bestäms i 9 kap. 6 § 1 mom. är arbetsmarknadsstödet från och med att denna lag träder i kraft till och med 31 december 2003 dock 60 procent av det enligt nämnda moment beräknade arbetsmarknadsstödet.

Bestämmelsen i 11 kap. 10 § 3 mom. om återkrav av arbetslöshetsdagpenning tillämpas på återkrav av grundlöst utbetald arbetslöshetsdagpenning som riktar sig till tiden efter ikraftträdandet.

Ikraftträdandebestämmelse (2011/30):

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2011.

Beloppen av omställningsskyddstillägget i 6 kap. 1 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa motsvarar det poängtal för folkpensionsindex enligt vilket beloppet av de folkpensioner som betalats ut i januari 2001 har beräknats.

Om en sysselsättningsplan för arbetssökande som gjorts upp för en arbetssökande före denna lags ikraftträdande innehåller sökande av arbete på eget initiativ efter det att anställningsförhållandet upphört, har den arbetssökande trots vad som bestäms i 6 kap. 3 c § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa rätt till omställningsskyddstillägg under tiden för arbetssökande på eget initiativ till och med tre månader efter att denna lag trätt i kraft.

Ikraftträdandebestämmelse (2015/59):

Denna lag träder i kraft 1 januari 2016.

De ärenden vilka är anhängiga vid den till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten anslutna arbetskraftskommissionen och vilka enligt denna lag ska skötas av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska överföras till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten när denna lag träder i kraft.

M 32 Landskapsförordning (2003:76) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om utkomstskydd för arbetslösa

1 §. Förordningens tillämpningsområde

Med de avvikelser som anges i denna förordning och som följer av landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska följande författningar tillämpas i landskapet Åland till den del de innehåller bestämmelser om arbetslöshetsdagpenning som betalats som grunddagpenning och den därtill anslutna förhöjningsdelen och barnförhöjningen samt som arbetsmarknadsstöd: (2015/65)

1) (2013/83) statsrådets förordning om verkställigheten av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (FFS 1330/2002) samt

2) (2013/83) statsrådets förordning om inkomst som skall beaktas vid fastställandet av arbetslöshetsförmån (FFS 1332/2002).

3) upphävd (2013/83).

4) upphävd (2011/32).

Ändring av de i 1 mom. angivna författningarna skall gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket om inte annat följer av denna förordning.

2 §. Avvikande bestämmelser i fråga om de stöd som omfattas av denna förordning

Bestämmelserna om sökande och utbetalning av arbetsmarknadsstöd som betalas till arbetsgivaren i 2 § och om finansieringen av grunddagpenningen, utbildningsdagpenningen, grundstödet och alterneringsersättningen samt arbetsmarknadsstödet i 15-20a §§ statsrådets förordning om verkställigheten av lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska inte tillämpas i landskapet. (2011/32)

2-3 mom. upphävida (2011/32).

3 §. Hänvisningar

Hänvisas i de i 1 § nämnda författningarna till bestämmelser i rikslagsstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen, skall hänvisningarna anses avse bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. (2011/32) Förvaltningsmyndighet

De förvaltningsuppgifter som enligt de i 1 § nämnda författningarna ankommer på statens myndigheter ska i landskapet i fråga om de arbetslöshetsförmåner som omfattas av denna förordning handhas av landskapsregeringen, dock så att de uppgifter och befogenheter som ankommer på folkpensionsanstaltens byrå och arbets- och näringsbyrån i landskapet ankommer på Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet.

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 november 2003.

M 33 Landskapslag (2015:115) om tillämpning på Åland av lagen om indexjustering för 2015 av pensioner och vissa andra förmåner

1 §. Lagens tillämpningsområde

Lagen om indexjustering för 2015 av pensioner och vissa andra förmåner (FFS 867/2014) ska, med i denna lag angivna undantag, tillämpas på Åland till den del lagen om indexjustering för 2015 av pensioner och vissa andra förmåner gäller grunddagpenning, grunddagpenningens förhöjningsdel, arbetsmarknadsstödet, arbetsmarknadsstödet förhöjningsdel och barnförhöjningen och förmånerna betalas av landskapet med stöd av landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Ändringar av lagen om indexjustering för 2015 av pensioner och vissa andra förmåner ska gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

Om det någon annanstans i landskapslag eller landskapsförordning hänvisas till lagen om folkpensionsindex (FFS 456/2001) anses hänvisningen i fråga om poängtalet för folkpensionsindex år 2015 gälla denna lag.

Den som under år 2015 har lyft en förmån som skulle ha omfattats av denna lag om den hade trätt i kraft den 1 januari 2015, men som inte har fått en sådan förhöjning av förmånen som avses i denna lag, ska retroaktivt få sitt förmånsbelopp för år 2015 uppjusterat och utbetalt så snart som möjligt.

M 34 Republikens presidents förordning (2006:46) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa

(FFS 347/2006)

1 §. Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet skall i landskapet Åland ge i 1 kap. 4 § och 11 kap. 4 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) avsedda bindande utlåtanden till arbetslöshetskassorna om de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsförmåner.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 15 maj 2006.

M 35 Landskapslag (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd

1 §. Lagens tillämpningsområde (2011/110)

Lagen den 30 december 1997 om utkomststöd (FFS 1412/1997) skall, med i denna lag angivna avvikelser, tillämpas i landskapet Åland.

Ändringar av lagen om utkomststöd ska gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket om inte annat följer av denna lag. (2011/110)

2 §. (2016/75) Avvikelser från tillämpning av bestämmelser i lagen om utkomststöd

I landskapet gäller följande avvikelser från bestämmelserna i lagen om utkomststöd:

1) Bestämmelserna i 4 § 1 och 3 mom., 5-5 b och 9-9 a §§, 10 § 2 mom. andra och tredje meningen, 10 a §, 14 § 1 mom. andra meningen, 14 a § 1 mom., 14 d §, 14 f § 3 mom., 14 g, 14 h och 17 a §§, 18 § 2 mom., 18 a-18 c §§ samt 23 § 3 mom. ska inte tillämpas i landskapet.

2) Vid tillämpning av 7 a § ska även televisionsavgift höra till de utgifter som täcks med grunddelen.

3) Vid tillämpning av 7 b § 1 mom. 5 punkten ska med barndagvård avses barnomsorg och med morgon- och eftermiddagsverksamhet avses fritidshemsverksamhet enligt barnomsorgslagen (2011:86) för landskapet Åland.

4) Vid tillämpning av 11 § ska barnbidrag som följer av landskapslagen (1994:48) om tillämpning i landska-

pet Åland av barnbidragslagen beaktas som inkomst enligt följande. Som inkomst per kalendermånad räknas inte 20 procent av barnbidragets belopp respektive 100 procent av ensamförsörjartilläggets belopp. Det belopp som återstår av barnbidraget och ensamförsörjartillägget efter avdrag beaktas som inkomst.

5) Med avvikelse från vad som föreskrivs i 14 § 1 mom. första meningen och 2 mom. ska ansökan om utkomststöd göras hos det kommunala organ som utifrån ansökan ska fatta beslut om utkomststöd.

6) Vad som föreskrivs i 14 a § 2 mom. om kompletterande och förebyggande utkomststöd ska i landskapet även gälla grundläggande utkomststöd.

7) Bestämmelsen i 14 e § om en utkomststödklientens rätt till personligt samtal ska i landskapet endast omfatta rätten till personligt samtal med en socialarbetare eller socialhandledare i kommunen. Skyldigheten att meddela utkomststödklienten om rätten till personligt samtal och vid behov ge klienten handledning i hur rätten utövas ankommer i landskapet enbart på kommunen.

8) Vid tillämpning av 14 f § 1 och 2 mom. ska med Institutet för hälsa och välfärd avses Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Med avvikelse från 14 f § 1 mom. ska Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet en gång per år begära de uppgifter som är nödvändiga för uppföljningen av att de tidsfrister som föreskrivs i 14 b, 14 c och 14 e §§ iakttas. Bestämmelsen i 14 f § 1 mom. om Folkpensionsanstalten ska inte äga tillämpning i landskapet.

9) Vid tillämpning av 17 § ska skyldigheten att lämna uppgifter enligt 1 mom. respektive anmälningsskyldigheten enligt 2 mom. endast gälla gentemot det kommunala organet.

10) Hänvisningar till socialvårdslagen (FFS 710/1982) ska i landskapet gälla landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

11) Hänvisningar till lagen om utkomstskydd för arbetslösa (FFS 1290/2002) ska i landskapet gälla landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

12) Hänvisningar till lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (FFS 916/2012) ska i landskapet gälla landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

13) Hänvisningar till lagen om moderskapsunderstöd (FFS 477/1993) ska i landskapet gälla landskapslagen (1994:10) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om moderskapsunderstöd.

14) Hänvisningar till lagen om främjande av integration (FFS 1386/2010) ska i landskapet gälla landskapslagen (2012:74) om främjande av integration.

15) Hänvisningar till lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (FFS 189/2001) ska inte tillämpas i landskapet.

16) Hänvisningar till lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (FFS 812/2000) ska i landskapet gälla landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

17) Hänvisningar till lagen om allmänt bostadsbidrag (FFS 938/2014) ska i landskapet gälla landskapslagen

M 36 LL (2012:74) om främjande av integration

(2015:4) om tillämpning på Åland av lagen om allmänt bostadsbidrag.

18) Begreppet samkommuner i lagen om utkomststöd ska i landskapet avse kommunalförbund.

3§. Tillämpning av hänvisningar i lagen om utkomststöd

Hänvisas i lagen om utkomststöd till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger motsvarighet i landskapslagstiftningen skall hänvisningarna avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

4§. (2012/73) Grunddelens belopp

Utkomstödets grunddel per månad är

1) 483,64 euro för ensamboende och ensamförsörjare, varvid som ensamboende betraktas även en förälder som bor tillsammans med sitt barn som fyllt 18 år, om föräldern inte är gift eller lever under äktenskapsliknande förhållanden,

2) 411,09 euro för andra personer som fyllt 17 år,

3) 353,06 euro för en person som fyllt 17 år och som bor hos föräldrarna eller hos någon av dem,

4) 338,55 euro för barn i åldern 10-16 år och

5) 319,20 euro för barn under 10 år.

5§. (2011/110) Indexjustering av grunddelen

Grunddelens belopp fastställs årligen på basis av föregående års belopp. Till föregående års belopp läggs den ändring i det konsumentprisindex för Åland som fastställts av Ålands statistik- och utredningsbyrå och som ägde rum under det föregående kalenderåret, vilken motsvarar de varor och tjänster som täcks med grunddelen. De indexjusterade beloppen tillämpas från och med februari månad och fastställs av landskapsregeringen före utgången av januari månad.

6§. (2011/110) Finansiering

På sådan verksamhet som kommunen ordnar med stöd av denna lag tillämpas landskapslagen (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården, om inte något annat bestäms genom lag.

6a§. (2015/45) Rättelseyrkande och ändringssökande

Den som är missnöjd med ett beslut som fattats av en tjänsteman enligt denna lag har rätt att yrka på rättelse av beslutet hos socialnämnden eller hos annat motsvarande kollegialt organ som utsetts av kommunen för att sköta uppgifterna enligt denna lag. Yrkandet om rättelse ska göras i skriftlig form inom 14 dagar från det att den missnöjde fått del av beslutet. Till beslutet ska tjänstemannen foga anvisningar om hur rättelseyrkandet ska göras. Rättelseyrkandet ska behandlas i brådsökande ordning.

Det beslut som fattats av tjänstemannen får delges i brev per post. Delgivningen anses härvid, om inte annat visas, ha ägt rum den sjunde dagen efter det beslutet, försett med adress som uppgivits av vederbörande, har inlämnats till posten för befordran. I övrigt iaktas förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

I socialnämndens eller det andra motsvarande kollegiala organets beslut får ändring sökas genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol i enlighet med vad därom i rikslagstiftningen föreskrivits. Till beslutet ska fogas anvisningar om hur ändring söks i beslutet.

Vid ändringssökande i beslut som fattats med stöd av denna lag gäller också till övriga delar vad därom i rikslagstiftningen är föreskrivet.

7§. (2016/75) Myndighetsutövning

De förvaltningsuppgifter som enligt 4 § 2 mom., 7 b § 2 mom., 14 f § 2 mom. och 20 § ankommer på Folkpensionsanstalten ska i landskapet handhas av en nämnd eller kommunstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.

Ikraftträdandebestämmelse (2008/72):

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2008.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapsförordningen (1998:67) om utkomststöd.

Ikraftträdandebestämmelse (2016/75):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

M 36 Landskapslag (2012:74) om främjande av integration

1 kap. Allmänna bestämmelser

1§. Lagens syfte

Syftet med denna lag är att stödja och främja invandrarvinnors och invandramäns samt invandrarflickors och invandrapojkars utbildning, sysselsättning och annan integration samt deras möjligheter att aktivt delta i samhället. Lagens syfte är dessutom att främja jämlikhet och likabehandling och en positiv växelverkan mellan olika befolkningsgrupper.

2§. Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på den som flyttat till Åland och har ett giltigt uppehållstillstånd i Finland enligt utlänningslagen (FFS 301/2004). Lagen tillämpas även på den som flyttat till Åland och vars uppehållsrätt har registrerats eller för vilken har beviljats ett uppehållskort i enlighet med utlänningslagen.

3§. Definitioner

I denna lag avses med

1) *integration* invandrarens och samhällets interaktiva utveckling med målet att ge invandraren de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet samtidigt som invandrarens möjligheter att upprätthålla sitt eget språk och sin egen kultur stöds,

2) *integrationsfrämjande* sektorsövergripande främjande och stödjande av integration med hjälp av myndigheters och andra aktörers åtgärder och tjänster,

3) *invandrare* en person som flyttat till Åland och som vistas i landet med ett tillstånd som beviljats för annat än turism eller därmed jämförbar kortvarig vistelse eller vars uppehållsrätt har registrerats eller som har beviljats uppehållskort,

4) *stärkande av invandrarens sociala identitet* till invandrare riktade åtgärder för att förbättra hans eller hennes livskunskap och för att förhindra utslagnig,

5) *sektorsövergripande samarbete* ett samarbete mellan myndigheter som representerar olika förvaltningsgrenar och andra aktörer samt

6) *en person i behov av särskilda åtgärder* en invandrare som behöver intensifierade integrationsfrämjande åtgärder i synnerhet på grund av nedsatt funktionsförmåga till följd av sjukdom eller skada eller av någon annan orsak eller på grund av ålder, familjesituation eller analfabetism eller av någon annan motsvarande orsak.

4 §. Tillämpning av lagen på barn

När denna lag tillämpas på personer under 18 år, ska särskild uppmärksamhet fästas vid barnets bästa och vid barnets utveckling. Vid bedömningen av barnets bästa ska beaktas vad som föreskrivs i 4 § i barnskyddslagen (FFS 417/2007) som äger tillämpning på Åland enligt landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen.

Vid genomförandet av åtgärder och tjänster enligt denna lag ska barnets önskemål och åsikter utredas och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå. Ett barn som har fyllt 12 år ska ges tillfälle att, i enlighet med 28 § i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland, bli hört i ett ärende som gäller barnet självt. Barnets åsikter bör utredas och barnet höras på ett språk som barnet förstår.

Endast i det fall att utredningen skulle äventyra barnets hälsa eller utveckling eller det i övrigt är uppenbart onödigt behövs barnets åsikter inte utredas.

5 §. Tolkning

En myndighets skyldighet att ordna tolkning i ett ärende som avses i denna lag regleras i förvaltningslagen för landskapet Åland.

2 kap. Åtgärder som främjar invandrades integration

6 §. Ordnande av åtgärder som främjar integration

Åtgärder och tjänster som främjar integration ordnas som en del av kommunernas och landskapets basservice samt i form av andra åtgärder som främjar integration.

7 §. Basinformation om det åländska samhället

Landskapsregeringen ska ta fram och publicera information om det åländska samhället.

8 §. Vägledning och rådgivning

Kommunala myndigheter och landskapets myndigheter ska ge invandrare lämplig vägledning och rådgivning om integrationsfrämjande åtgärder och tjänster samt om arbetslivet.

9 §. Inledande kartläggning

Vid en inledande kartläggning ska det göras en preliminär bedömning av invandrandens förutsättningar för sysselsättning, studier och annan integration samt av behoven av språkutbildning och andra integrationsfrämjande åtgärder och tjänster. I den inledande kartläggningen utreds i detta syfte i behövlig omfattning invandrandens tidigare utbildning, arbetshistoria, språkkunskaper och vid behov andra omständigheter som påverkar sysselsättning och integration.

Landskapsregeringen kan genom en landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om inledande kartläggning och arrangemang för inledande kartläggning.

Se LF (2012:78) om inledande kartläggning

10 §. Arrangemang för den inledande kartläggningen

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, nedan Ams, ska påbörja den inledande kartläggningen för en invandrare som är arbetslös och är registrerad som arbetssökande vid Ams enligt landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet, om det inte är uppenbart onödigt. Kommunen ska påbörja

den inledande kartläggningen för en invandrare, som annat än tillfälligt får utkomststöd enligt landskapslagen (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd, om det inte är uppenbart onödigt. Ams eller kommunen kan påbörja en inledande kartläggning även för en annan invandrare, om han eller hon begär det och anses vara i behov av det. Den inledande kartläggningen ska påbörjas inom två månader från det att klientrelationen inleddes eller begäran om inledande kartläggning lämnades in.

Den myndighet som har ordnat den inledande kartläggningen ska vid behov hänvisa invandranden till tjänster som ordnas av någon annan myndighet eller anordnare av tjänster. Hänvisandet ska ske i samarbete med den som anordnar tjänsterna.

Utifrån den inledande kartläggningen bedömer Ams eller kommunen om invandranden behöver en sådan integrationsplan som avses i 11 §. Vid bedömningen av behovet av en integrationsplan ska uppmärksamhet fästas vid om invandranden behöver integrationsutbildning, frivilliga studier eller andra åtgärder som avses i detta kapitel till stöd för sin integration. (2015/60)

11 §. Integrationsplan

Integrationsplanen är en personlig plan för invandranden i fråga om de åtgärder och tjänster vars syfte är att stödja invandrandens möjligheter att inhämta tillräckliga kunskaper i svenska och andra kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet och främja invandrandens möjligheter att delta som en likvärdig medlem i samhällsverksamheten.

Utöver studier i svenska kan i integrationsplanen överenskommas om undervisning i invandrandens eget modersmål, samhällsorienterad undervisning, läs- och skrivundervisning samt undervisning som kompletterar den grundläggande utbildningen, integrationsutbildningen och andra individuella åtgärder som främjar integrationen.

12 §. Rätt till integrationsplan och integrationsplanens varaktighet

En invandrare har rätt till en integrationsplan, om han eller hon är arbetslös och är registrerad som arbetssökande vid Ams enligt landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet eller om invandranden annat än tillfälligt får utkomststöd enligt landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd. En integrationsplan kan utarbetas även för en annan invandrare, om han eller hon med stöd av den inledande kartläggningen bedöms vara i behov av en plan för att integrationen ska främjas.

Den första integrationsplanen ska göras upp senast inom tre år från det att det första uppehållstillståndet eller uppehållskortet beviljades eller uppehållsrätten registrerades. Den första integrationsplanen uppgörs för högst ett år.

Varaktigheten av invandrandens integrationsplan bestäms individuellt utifrån hans eller hennes egna mål, arbets- och utbildningshistoria och de åtgärder som planerats och tillhandahållits för honom eller henne. Den tid som berättigar till en integrationsplan är dock högst tre år från det att den första integrationsplanen under-tecknades.

M 36 LL (2012:74) om främjande av integration

Den tid som avses i 3 mom. kan förlängas med högst två år, om det är motiverat på grund av att invandraren behöver särskilda åtgärder för att integreras. Om integrationsplanen tillfälligt inte har kunnat genomföras på grund av skada, sjukdom, moderskaps-, faderskaps- eller föräldraledighet eller av någon annan jämförbar orsak, kan den maximala tid som berättigar till en integrationsplan förlängas på motsvarande sätt.

13 §. Utarbetande av en integrationsplan

Ams och kommunen gör upp en integrationsplan tillsammans med invandraren. Av grundad anledning kan planen dock göras upp av Ams och invandraren eller av kommunen och invandraren.

Ams eller kommunen inleder utifrån den inledande kartläggningen utarbetandet av integrationsplanen inom två veckor från det att den inledande kartläggningen har gjorts.

I arbetet med integrationsplanen tas hänsyn till invandrandens egna integrationsfrämjande mål. Integrationsplanen och andra relevanta planer som utarbetats för invandraren ska samordnas. Åtgärder enligt integrationsplanen genomförs vid behov genom sektorsövergripande samarbete.

På en integrationsplan i vars utarbetande Ams deltar tillämpas dessutom det som föreskrivs i 30a § i landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet. (2013/80)

14 §. Uppgifter för den myndighet som utarbetar integrationsplanen

Ams ska i integrationsplanen tillsammans med invandraren komma överens om utbildning, jobsökning och dess mål samt om åtgärder och tjänster som stöder jobsökningen och främjar sysselsättningen.

Kommunen ska i integrationsplanen tillsammans med invandraren komma överens om kommunala tjänster eller andra åtgärder som främjar integration och sysselsättning, om invandraren på grund av hälsotillstånd, ålder eller familjeskäl eller av jämförbara orsaker inte kan delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder som stöder integrationen.

Invandraren ska anvisas att söka sig till en utbildning som motsvarar hans eller hennes individuella behov eller till någon annan integrations- och sysselsättningsfrämjande åtgärd, inom en månad från det att integrationsplanen undertecknades.

15 §. Integrationsplan för en minderårig

Kommunen utarbetar tillsammans med en minderårig invandrare en integrationsplan, om det på grund av den minderårigas individuella omständigheter finns behov av en sådan. För minderåriga som anländer utan vårdnadshavare och som fått uppehållstillstånd utarbetas alltid en integrationsplan.

När behovet av en plan bedöms och planen utarbetas ska den minderårigas önskemål och åsikter utredas och beaktas enligt vad som föreskrivs i 4 §. Planen samordnas med integrationsplanen för familjen och andra relevanta planer som utarbetas för den minderåriga.

Integrationsplanen utarbetas tillsammans med barnet eller den unga personen och hans eller hennes vård-

nadshavare eller företrädare. Vårdnadshavaren eller företrädaren för den minderårigas talan enligt vad som föreskrivs närmare i förvaltningslagen för landskapet Åland.

16 §. Integrationsplan för en familj

Kommunen utarbetar en integrationsplan för en familj, om familjens helhetssituation förutsätter det.

Vid bedömningen av behovet av en plan ska särskild uppmärksamhet fästas vid föräldrarnas förutsättningar att stödja och vägleda barnets eller den unga personens utveckling och vid föräldrarnas behov av stöd och utbildning.

Integrationsplanen för en familj ska utarbetas genom sektorsövergripande samarbete och samordnas med de personliga integrationsplanerna och andra relevanta planer som utarbetats för familjemedlemmarna.

17 §. Skyldigheter som följer av integrationsplanen och utarbetandet av den

Den myndighet som tillsammans med invandraren utarbetar en integrationsplan ska skriftligen och på invandrandens begäran muntligen, redogöra för vilka rättigheter och skyldigheter som följer av planen och de anknytande åtgärderna. Redogörelsen ska ges så att invandraren förstår vilka rättigheter och skyldigheter han eller hon har.

Den myndighet som utarbetat integrationsplanen ska aktivt tillhandahålla invandraren de åtgärder och tjänster som ingår i hans eller hennes integrationsplan inom ramen för anvisade anslag.

Invandraren ska iakttä sin plan och söka sig till och regelbundet delta i den undervisning i svenska som ingår i integrationsplanen och i andra åtgärder och tjänster som överenskommit i planen.

Om invandraren utan giltigt orsak vägrar delta i arbetet med en integrationsplan, översynen av planen eller i en specifik överenskommen åtgärd i integrationsplanen, kan hans eller hennes rätt till arbetslöshetsförmån begränsas enligt vad som föreskrivs i landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststöd sänkas enligt vad som föreskrivs i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd. (2015/60)

18 §. Uppföljning och översyn av integrationsplanen

Ams och kommunen ska följa genomförandet av integrationsplanen.

Ams ska se över integrationsplanen på det sätt som föreskrivs i 30 § landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Kommunen ska se över integrationsplanen enligt invandrandens behov av tjänster eller minst en gång om året. Planen kan även ses över om parterna begär detta särskilt.

19 §. (2015/60) Utkomst under tiden för åtgärder enligt integrationsplanen

Under tiden för åtgärder enligt integrationsplanen får invandraren arbetslöshetsförmån eller utkomststöd. Rätten till arbetslöshetsförmån bestäms i enlighet med landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Rätten till ut-

komststöd bestäms i enlighet med landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd.

20 §. Integrationsutbildning

Som integrationsutbildning för invandrare som passerat läropliktsåldern ordnas undervisning i svenska och vid behov läs- och skrivundervisning samt annan undervisning som främjar tillträde till arbetslivet och vidareutbildning samt färdigheter i samhällsliv, kultur och livskompetens. I integrationsutbildningen kan även ingå identifiering av tidigare inhämtad kompetens och erkännande av examen samt yrkesplanering och yrkesvägledning.

Landskapsregeringen ska göra upp en läroplan för integrationsutbildningen.

Det språkliga målet i integrationsutbildningen är att invandraren ska få fungerande elementära språkfärdigheter i svenska.

21 §. Arrangemang för integrationsutbildning och anvisande av invandrare till utbildning

Integrationsutbildningen genomförs i regel som sysselsättningsfrämjande utbildning enligt vad som föreskrivs i landskapslagen (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning. Integrationsutbildningen kan också ordnas i form av frivilliga studier. Ams ska anvisa invandraren till integrationsutbildning som ordnas som sysselsättningsfrämjande utbildning eller att söka sig till frivilliga studier. (2015/60)

Kommunen kan både ordna integrationsutbildning och anvisa invandraren att söka sig antingen till kommunens integrationsutbildning eller till frivilliga studier som ordnas av någon annan aktör.

22 §. Övriga åtgärder och tjänster som stöder och främjar integration

Utöver vad som föreskrivs ovan kan som åtgärder och tjänster som främjar och stöder integration ordnas till exempel

- 1) åtgärder och tjänster som främjar integration av invandrarbarn och unga invandrare,
- 2) åtgärder och tjänster inom barnskyddets eftervård för minderåriga invandrare som anlänt utan vårdnadshavare och fått uppehållstillstånd,
- 3) tjänster och stödåtgärder för dem som är i behov av särskilda åtgärder samt
- 4) andra åtgärder och tjänster som uppmuntrar invandrare att på egen hand skaffa sig de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället.

22a §. (2015/60) Stöd för frivilliga studier

En invandrare som deltar i frivilliga studier har rätt till arbetslöshetsförmån under de förutsättningar som anges i denna lag och i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, om

- 1) Ams har konstaterat att invandraren har behov av utbildning och myndigheten bedömer att frivilliga studier främjar invandrarens integration och sysselsättning,
- 2) studierna har överenskommit i integrationsplanen och

3) övriga villkor som anges i detta kapitel uppfylls.

I fråga om en invandares rätt till ersättning för resekostnader och boende under den tid han eller hon deltar i frivilliga studier ska bestämmelserna i 39j § i landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet iakttas i tillämpliga delar.

22b §. (2015/60) Allmänna förutsättningar för stöd för frivilliga studier

För att frivilliga studier som främjar invandares integration och sysselsättning ska kunna stödjas med arbetslöshetsförmån krävs det att det är fråga om studier i svenska eller att studierna sker i huvudsak på svenska. Genom arbetslöshetsförmån kan även studier i läs- och skrifärdighet stödjas.

I frivilliga studier som stöds kan utöver studierna dessutom ingå arbetspraktik eller verksamhet inom en frivilligorganisation eller någon annan frivilligverksamhet. Minst hälften av understödda frivilliga studier ska bestå av studier eller fullgörandet av därtill anslutna uppgifter.

22c §. (2015/60) Särskilda förutsättningar för frivilliga studier

När kriterierna i 22b § uppfylls kan som frivilliga studier stödjas studier

1) om vilka det föreskrivs i grundskolelagen (1995:18) för landskapet Åland, om invandraren inte har de kunskaper och färdigheter som nås i den allmänbildande grundutbildningen,

2) som är allmänbildande gymnasieutbildning och om vilka det föreskrivs i landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning, i det fall att avsaknaden av utbildning utgör ett hinder för yrkesmässig utveckling,

3) om vilka det föreskrivs i landskapslagen om gymnasieutbildning eller landskapslagen om Högskolan på Åland och som leder till gymnasieexamen med yrkesinriktning, eller högskoleexamen eller som syftar till att avlägga delar av nämnda examina, förvärvar kompletteringsutbildning, vidareutbildning eller fortbildning enligt nämnda lagar eller deltar i kursverksamhet vid en högskola,

4) som är annan yrkesinriktad utbildning som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet eller som godkänns av landskapsregeringen,

5) om vilka det föreskrivs i landskapslagen (1999:53) om Ålands folkhögskola, landskapslagen (1993:75) om medborgarinstitut och landskapslagen (2009:54) om landskapsbidrag till bildningsförbund, i det fall att utbildningen ökar yrkesfärdigheterna och behörigheten och en läro- eller utbildningsplan över studierna kan uppvisas eller

6) som gör invandraren behörig i sitt yrke på Åland.

Som frivilliga studier kan även annan utbildning stödjas än de studier som avses i 1 mom., om utbildningen uppfyller de kriterier som anges i 22a och 22b §§.

22d §. (2015/60) Tillämpning av landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet

I fråga om överenskommelse om frivilliga studier, stödets varaktighet, invandrarens studieprestation, uppföljning av studierna och indragning av stöd samt invandrarens och utbildningsanordnarens informations-

M 36 LL (2012:74) om främjande av integration

skyldighet tillämpas vad som föreskrivs i 39d-39i §§ i landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

3 kap. Integrationsfrämjande på lokal nivå

23 §. *De allmänna målen för integrationsfrämjande på lokal nivå*

Målet för kommunens och de andra lokala myndigheternas integrationsfrämjande är att lokalt eller regionalt stödja internationalism, jämlikhet och likabehandling samt främja en positiv växelverkan mellan olika befolkningsgrupper. Målet är dessutom att främja goda etniska relationer och en dialog mellan olika kulturer och delaktighet för invandrargrupper samt att stödja deras möjligheter att bevara sitt eget språk och sin egen kultur.

Invandrarbefolkningens behov och främjandet av integrationen ska beaktas i kommunens och de andra lokala myndigheternas allmänna planering, verksamhet och uppföljning.

24 §. *Kommunens uppgifter*

Kommunen är allmänt ansvarig och samordningsansvarig för utvecklandet av invandranas integration samt för planeringen och uppföljningen av integrationen på lokal nivå.

Kommunen ska se till att de kommunala tjänsterna även lämpar sig för invandrare. Kommunen ska dessutom se till att de åtgärder och tjänster för invandrare som avses i denna lag ordnas så att de till innehåll och omfattning är sådana som behovet i kommunen förutsätter.

Kommunen ska se till att den egna personalens kompetens i fråga om integration utvecklas.

Åtgärder och tjänster avsedda för invandrare får också ordnas i samarbete mellan kommunerna.

25 §. *Sektorsövergripande samarbete på lokal nivå*

De lokala myndigheterna ska utveckla integrationen som ett sektorsövergripande samarbete. I samarbetet deltar kommunen, Ålands hälso- och sjukvård, Ams och polisen samt organisationer, föreningar och sammanlutningar som anordnar integrationsfrämjande åtgärder och tjänster.

Kommunen eller flera kommuner tillsammans kan i samarbete med lokala arbetsmarknads-, företagar- och frivilligorganisationer tillsätta en delegation på lokal nivå för utvecklande av planeringen och genomförandet av integrationen samt främjande av etniska relationer.

Kommunen och Ams svarar tillsammans för anordnandet av integrationsfrämjande och stödjande åtgärder och tjänster samt anvisandet till och uppföljningen av dessa. De kan dessutom göra upp lokala eller regionala samarbetsavtal om anordnandet av åtgärder och tjänster inom sitt område.

26 §. *Kommunens program för integrationsfrämjande*

Kommunen eller flera kommuner tillsammans ska för att främja integrationen och stärka det sektorsövergripande samarbetet göra upp ett program för integrationsfrämjande som godkänns i respektive kommuns kommunfullmäktige och ses över minst vart fjärde år. Programmet ska beaktas när en budget och en ekonomiplan görs upp i kommunen.

Ams, Folkpensionsanstalten och övriga myndigheter på kommunens område ska inom sitt eget ansvarsområde på kommunens initiativ delta i utarbetandet och genomförandet av programmet och i uppföljningen av dess verkställighet. Invandrar-, frivillig-, arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer och religiösa samfund kan i behövlig omfattning delta i utarbetandet och genomförandet av programmet samt i uppföljningen av dess verkställighet.

27 §. *Innehållet i kommunens program för integrationsfrämjande*

Kommunens program för integrationsfrämjande kan innehålla

1) en redogörelse för hur programmet har samband med den strategiska planeringen och uppföljningen i kommunen,

2) en plan för hur kommunens allmänna tjänster utförs så att de lämpar sig för invandrare och en plan i synnerhet för integrationsfrämjande och stödjande åtgärder,

3) information om vilken kommunal myndighet som ansvarar för samordningen av integrationsfrämjandet samt aktörer som svarar för olika åtgärder,

4) en plan för hur barns och unga personers integration ska främjas och deras sociala identitet stärkas,

5) en plan för hur integrationen ska främjas och den sociala identiteten stärkas bland grupper som står utanför arbetsmarknaden,

6) en plan för främjande av goda etniska relationer och en dialog mellan olika kulturer samt

7) en plan för uppföljning och uppdatering av kommunens program för integrationsfrämjande.

I kommunens program för integrationsfrämjande kan dessutom samarbetsformerna mellan kommunen och det civila samhället slås fast.

4 kap. Landskapets integrationsfrämjande åtgärder

28 §. *Landskapets program för integrationsfrämjande*

Landskapsregeringen beslutar om utvecklandet av integrationen i landskapet genom att för fyra år i sänder utarbeta ett program för integrationsfrämjande. I programmet uppges målen och åtgärderna för främjandet av integrationen.

29 §. *Landskapsregeringens uppgifter*

Landskapsregeringen svarar för

1) den allmänna utvecklingen, planeringen och styrningen av integrationspolitiken,

2) utvärderingen och uppföljningen av integrationspolitiken,

3) stödet till kommunerna och rådgivningen i frågor som gäller främjande av integrationen,

4) styrningen, rådgivningen och stödet till Ams och utvecklingen av personalens kompetens i arbetet med att främja integrationen och sysselsättningen samt

5) planeringen, upphandlingen och tillsynen i fråga om integrationsutbildningen för en invandrare som är registrerad som arbetssökande vid Ams enligt landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

30 §. Ams uppgifter

Ams svarar för att arbetsmarknadsservicen, förutom den sysselsättningsfrämjande utbildningen, och andra åtgärder som främjar och stöder invandrades sysselsättning och integration ordnas för invandrare som har registrerat sig som arbetssökande. Ams sköter även övriga uppgifter som anvisas myndigheten i denna lag. (2013/80)

Ams ska se till att dess tjänster lämpar sig även för invandrare.

5 kap. Särskilda bestämmelser**31 §. Sökande av ändring**

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

Bestämmelser om sökande av ändring i Ams beslut enligt landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet finns i 15 kap. i landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet. (2013/80)

Bestämmelser om sökande av ändring i beslut om arbetslöshetsförmåner finns i 13 § i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa. (2015/60)

Bestämmelser om sökande av ändring i beslut om utkomststöd finns i 6a § i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd. (2015/60)

32 §. Besvärstjänst

I en integrationsplan som avses i 11-18 §§ i denna lag får ändring inte sökas genom besvär.

33 §. Rätt att få uppgifter

Ams och kommunala myndigheter har trots sekretessbestämmelserna rätt att av varandra avgiftsfritt få den information som är nödvändig för att utföra uppgifterna enligt 2 kap. i denna lag.

Den som tillhandahåller åtgärder och tjänster som stöder integration och som en invandrare hänvisas till som kund har trots sekretessbestämmelserna rätt att av Ams och kommunala myndigheter avgiftsfritt få den information som är nödvändig för att ordna åtgärder och tjänster enligt 2 kap. i denna lag. Den som har fått kännedom om en sekretessbelagd uppgift med stöd av denna bestämmelse har tystnadsplikt i fråga om uppgiften.

6 kap. Ikraftträdande**34 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

M 37 Landskapsförordning (2012:78) om inledande kartläggning**1 §. Innehållet i den inledande kartläggningen**

I den inledande kartläggningen ingår en inledande intervju och vid behov preciserande åtgärder.

I den inledande intervjun utreds följande allmänna förutsättningar för integration:

- 1) läs- och skrivfärdigheter,
- 2) kunskaper i svenska,
- 3) studiefärdigheter och studieförutsättningar,
- 4) tidigare utbildning och arbetsfarenhet,
- 5) kompetens som hänför sig till speciella färdigheter samt andra starka sidor,

- 6) egna önskemål om sysselsättning och utbildning och
- 7) livssituationen och det behov av tjänster som denna medför.

Utifrån de uppgifter som erhållits vid den inledande intervjun kan den inledande kartläggningen omfatta bland annat följande preciserande åtgärder:

- 1) kartläggning och identifiering av personens kompetens,
- 2) utredning av läs- och skrivfärdigheterna,
- 3) utredning av de muntliga och skriftliga kunskaperna i svenska,
- 4) utredning av studiefärdigheterna,
- 5) karriärplanering och
- 6) kartläggning av behovet av tjänster.

2 §. Genomförande av den inledande kartläggningen

Den inledande intervjun och de preciserande åtgärderna bör genomföras på invandrandes modersmål eller på ett språk som invandraren kan konstateras förstå tillräckligt väl med hänsyn till ärendets art om invandraren inte behärskar svenska.

Den inledande intervjun och de preciserande åtgärderna ska genomföras på invandrandes modersmål eller på ett språk som invandraren kan konstateras förstå tillräckligt väl med hänsyn till ärendets art om invandraren är allvarligt hörsel- eller talskadad och inte kan göra sig förstådd.

Den inledande kartläggningen genomförs så att invandraren utifrån den kan hänvisas till arbetsmarknaden, samt anvisas utbildning som svarar mot hans eller hennes behov eller andra integrationsfrämjande åtgärder eller tjänster. Utifrån den inledande kartläggningen ska det också göras en bedömning av om andra invandrare än de som har rätt till en integrationsplan enligt 12 § 1 mom. i landskapslagen (2012:74) om främjande av integration är i behov av en integrationsplan.

3 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2013.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

M 38 Republikens presidents förordning (2010:71) om skötseln i landskapet Åland av de uppgifter som i stöd av utlänningslagen föreskrivs för arbets- och näringsbyråerna

(FFS 809/2010)

1 §. De uppgifter som i stöd av utlänningslagen (301/2004) föreskrivs för arbets- och näringsbyråerna sköts i landskapet Åland av Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, om arbetet helt eller huvudsakligen utförs i landskapet Åland.

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet sköter de uppgifter som avses i 1 mom. även när en huvudsaklig plats för att utföra arbetet inte kan anges, om arbetsgivarens verksamhetsställe finns i landskapet Åland.

Bestämmelser om överklagande av Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighets beslut i ären-

M 39 LL (2017:8) om ... fonderna inom området för inrikes frågor

den som avses i 1 mom. finns i 25 § 3 mom. i självstyrelselagen för Åland (1144/1991).

2 §. Kostnaderna för de förvaltningsuppgifter som avses i 1 § betalas av riket enligt vad inrikesministeriet och Ålands landskapsregering avtalar.

3 §. Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2010.

Genom denna förordning upphävs förordningen om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt utlänningslagen (1175/1991) och 1 § 9 punkten i förordningen om fortsatt giltighet av vissa överenskommelseförordningar som har utfärdats med stöd av 1951 års självstyrelselag för Åland (1594/1992).

M 39 Landskapslag (2017:8) om tillämpning på Åland av lagen om fonderna inom området för inrikes frågor

1 §. Lagens tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som följer av denna lag ska lagen om fonderna inom området för inrikes frågor (FFS 903/2014), rikslagen, tillämpas på Åland.

Ändringar i rikslagen blir tillämpliga på Åland om inte annat följer av denna lag.

2 §. Myndighetsuppgifter och hänvisningar

Landskapsregeringen ska sköta de förvaltningsuppgifter som gäller de nationella program som enligt rikslagen sköts av inrikesministeriet.

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen som har sin motsvarighet i landskapslagstiftningen ska avse bestämmelser i landskapslagstiftningen.

Ikraftträdandebestämmelse (2017:8):

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2017.

M 40 Republikens presidents förordning (2017:27) om skötseln på Åland av förvaltningsuppgifter som gäller de nationella programmen för fonderna inom området för inrikes frågor

(FFS 174/2017)

1 §. Tillämpningsområde

Denna förordning tillämpas på förvaltningen av det nationella programmet för den asyl-, migrations- och integrationsfond som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 516/2014 samt på förvaltningen av det nationella program för fonden för inre säkerhet som läggs fram som ett enda program och som baserar sig på Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 515/2014 och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 513/2014, till den del de nationella programmen med stöd av självstyrelselagen för Åland (1144/1991) omfattas av landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet.

2 §. Myndighet som svarar för skötseln av förvaltningsuppgifterna inom de nationella programmen

Skötseln av förvaltningsuppgifterna inom de nationella program som avses i 1 § och som enligt landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om fonderna inom området för inrikes frågor (Ålands författningssamling 8/2017) sköts av Ålands landskapsregering överförs genom denna förordning till inrikesministeriet. På Åland är inrikesministeriet den ansvariga myndighet och den revisionsmyndighet som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 514/2014.

3 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 april 2017.

Media och infrastruktur m.m.

N 1 Landskapslag (2011:95) om radio- och televisionsverksamhet

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Lagens tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om de villkor som gäller för beställ-tv, radio- och televisionssändningar och mottagande av sådana i landskapet Åland, om de villkor som gäller för sändningar genom ledning eller någon annan fast förbindelse som når fler än 200 bostäder, om de avgifter som ska betalas för tillstånd att utöva verksamhet som innefattar radio- och televisionssändning, om de avgifter som ska betalas av innehavare av televisionsmottagare, hur dessa avgifter ska användas samt om de myndigheter som beslutar i de frågor som hör till lagens tillämpningsområde.

Lagen tillämpas på televisionssändningar och beställ-tv, som kan tas emot i landskapet och där leverantören av den audiovisuella medietjänsten är etablerad i landskapet enligt definitionen i artikel 2.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandhållandet av audiovisuella medietjänster, nedan benämnt AV-direktivet. Om leverantören av den audiovisuella medietjänsten inte är etablerad i landskapet eller i en stat som är bunden av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-stat) ska lagen gälla om den som sänder i landskapet

1) använder sig av en satellitupplänk som är belägen i landskapet,

2) inte använder sig av en satellitupplänk som är belägen i landskapet men använder sig av en satellitkapacitet som tillhör landskapet eller

3) varken använder sig av en satellitupplänk som är belägen i landskapet eller en satellitkapacitet som tillhör landskapet men är etablerad i landskapet enligt artiklarna 49-55 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

2 §. Definitioner

I denna lag avses med

1) **beställ-tv** en tjänst där en leverantör av audiovisuella medietjänster i informations-, underhållnings- och utbildningssyfte tillhandahåller allmänheten televisionsprogram med hjälp av elektroniska kommunikationsnät vid en tidpunkt som användaren väljer, på begäran av användaren, och från en katalog med program som leverantören har valt ut,

2) **elektroniskt kommunikationsnät** system för överföring och i tillämpliga fall utrustning för koppling eller dirigering samt andra resurser som medger överföring av signaler, via ledningar eller radiovågor, på optisk väg eller via andra elektromagnetiska överföringsmedier oberoende av vilken typ av information som överförs,

3) **försäljningsprogram** direkta erbjudanden som sänds till allmänheten i syfte att mot betalning tillhandahålla en vara, en tjänst eller någon annan nytthet,

4) **leverantör av audiovisuella medietjänster** den som har det redaktionella ansvaret för valet av innehållet i en televisionssändning eller beställ-tv och som avgör hur innehållet ska struktureras,

5) **kommersiellt meddelande** reklam, sponsring, försäljningsprogram, produktplacering eller annan marknadsföring av varor eller tjänster som tillhandhålls av en fysisk eller juridisk person som bedriver ekonomisk verksamhet eller som främjar dennes anseende,

6) **televisionsmottagare** anordning för mottagning av televisionssändningar,

7) **produktplacering** förekomsten i ett televisionsprogram av en vara, en tjänst eller ett varumärke, om detta sker i marknadsföringssyfte och mot betalning eller liknande ersättning, dock inte när varan eller tjänsten är av obetydligt värde och har tillhandahållits gratis,

8) **program** innehållet i en radio- eller televisions-sändning eller i beställ-tv,

9) **radiosändning** en sändning av radioprogram som består av enbart ljud, som tillhandhålls med hjälp av elektroniska kommunikationsnät och som är avsedd att tas emot samtidigt av allmänheten enligt en fastställd programtablå,

10) **reklam** varje form av sânt meddelande mot betalning eller liknande ersättning som är avsett att främja ett offentligt eller ett privat företags eller en fysisk persons avsättning av en vara, en tjänst eller någon annan nytthet eller en sändning där leverantören av medietjänsten eller utövaren av radioverksamheten genom meddelandet vill främja sin egen verksamhet,

11) **sponsring** varje bidrag till finansiering av program, som ges i syfte att främja ett offentligt eller privat företags eller en fysisk persons namn, varumärke, anseende, verksamhet eller produkter, om företaget eller personen inte är engagerad i radio- eller televisionsverksamhet eller i produktion av audiovisuella verk,

12) **sändare** en anordning för radio- och televisions-sändning,

N 1 LL (2011:95) om radio- och televisionsverksamhet

13) **sändningsförbud** ett förbud mot radio- eller televisionssändning eller mot tillhandhållandet av beställ-tv samt

14) **televisionssändning** en sändning av televisionsprogram som huvudsakligen består av rörliga bilder med eller utan ljud, som tillhandhålls med hjälp av elektroniska kommunikationsnät och som är avsedd att tas emot samtidigt av allmänheten enligt en fastställd programtablå.

3 §. Tillstånd och anmälan

För att utöva en verksamhet som innefattar radio- eller televisionssändning krävs ett tillstånd av landskapsregeringen, om sändningen sker i ett markbundet elektroniskt kommunikationsnät som fungerar med hjälp av radiovågor som utbreder sig fritt. Landskapsregeringen ska när den beviljar tillstånd eftersträva att de frekvenser som har ställts till landskapets förfogande tas i anspråk på ett sätt som främjar en vidsträckt yttrandefrihet, att programutbudet är mångsidigt och kan tillgodose olika intressen samt att flera av varandra oberoende programföretag kan verka i landskapet. Tillstånd meddelas för en viss tid. Tillstånd kan beviljas en fysisk eller juridisk person som har finansiella och tekniska förutsättningar att sända under hela tillståndspanoroden. (2012/20)

Den som bedriver radio- eller televisionsverksamhet på ett annat sätt än som avses i 1 mom. eller som tillhandhåller beställ-tv ska anmäla sig till programnämnden. (2013/33)

Den som förfogar över ett ledningsnät där det bedrivs sändningar, på vilka denna lag är tillämplig, ska anmäla sitt innehav till programnämnden.

I en ansökan om tillstånd enligt 1 mom. eller i en anmälan enligt 2 och 3 mom. ska anges

- 1) sökandes eller anmälares namn, firma eller motsvarande,
- 2) hemort,
- 3) ställföreträdare för juridiska personer,
- 4) kontaktinformation,
- 5) det område där verksamheten kommer att utövas,
- 6) uppgift om den verksamhet som kommer att bedrivas samt
- 7) vid ansökan om tillstånd även de finansiella och tekniska förutsättningar som den sökande har att bedriva sändningsverksamhet i enlighet med ansökan.

För ett tillstånd enligt 1 mom. ska till landskapet betalas en avgift enligt vad landskapsregeringen prövar vid meddelandet av tillståndet. Avgiften betalas i förskott på en tid som landskapsregeringen bestämmer. När en avgift bestäms ska landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet iakttas.

Ett tillstånd som har beviljats enligt 1 mom. förfaller om en sådan regelbunden verksamhet som tillståndet avser inte har inletts senast inom sex månader från det att tillståndet har börjat gälla. Om ett tillstånd har konstaterats förfallet ska ett särskilt beslut fattas av landskapsregeringen som fastställer att tillståndet har förfallit.

4 §. Tillstånds- och anmälningsregister

För att underlätta tillsynen av att denna lag efterlevs får landskapsregeringen och programnämnden upprätta

ett register över dem som har ett sådant tillstånd som avses i 3 § 1 mom. eller som har anmält sig enligt 3 § 2 och 3 mom. (2013/33)

Registret får innehålla sådana uppgifter som avses i 3 § 4 mom., 9 § 4 och 5 mom. och andra uppgifter som behövs för kontrollen av att verksamheten bedrivs i enlighet med denna lag.

Om personuppgifter behandlas i registret ska landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen iakttagas.

5 §. Information om leverantörer av audiovisuella medietjänster

Leverantörer av audiovisuella medietjänster ska se till att mottagare av deras tjänster alltid på ett enkelt och direkt sätt har tillgång till

- 1) namnet på leverantören av medietjänsten,
- 2) den geografiska adress där leverantören är etablerad,
- 3) uppgifter om leverantören av medietjänsten, så att denne kan kontaktas på ett snabbt och effektivt sätt samt
- 4) uppgifter om behörig tillsynsmyndighet.

2 kap. Innehållet i radio- och televisionssändningar samt beställ-tv

6 §. Allmänna krav på en sändnings innehåll

Den som har erhållit tillstånd eller är anmälningsskyldig enligt 3 § ska se till att program som tillhandhålls i radio- eller televisionssändningar eller i beställ-tv är opartiska och sakliga samt att ingen kränks i sin rätt. Därvid ska beaktas att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda i radio- och televisionssändningarna samt beställ-tv. Programverksamheten som helhet ska präglas av det demokratiska samhällsskickets grundidéer samt principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet.

Program i radio- eller televisionssändningar eller i beställ-tv får inte utan särskilda skäl innehålla närgångna eller utdragna skildringar av grovt våld mot människor eller djur eller ensidigt inriktas på pornografi.

Bestämmelserna i denna paragraf är inte tillämpliga i fråga om en radiosändning som utgör en omedelbar och oförändrad återutsändning av en sändning som har sitt ursprung utanför landskapet.

7 §. Program skadliga för barn

Ett televisionsprogram med våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder som är skadliga för barns utveckling får inte sändas okodat under en sådan tid att det finns risk för att barn kan se programmet, om det inte av särskilt skäl är försvarligt.

Ett program med i 1 mom. angivet innehåll ska, oavsett om sändningen är kodad eller okodad, antingen föregås av en varning i ljud eller innehålla en varning som anges löpande i bild.

Ett program som tillhandhålls i beställ-tv och som innehåller våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder som är skadliga för barns utveckling får inte tillhandhållas på ett sådant sätt att det finns risk för att ett barn kan se programmet, om det inte av särskilda skäl är försvarligt.

8 §. *Gemåle och rättelse*

Tillståndshavaren eller den som är anmälningsskyldig enligt 3 § ska utan dröjsmål införa gemåle eller rätta uppgift som förekommit i ett program och som befunnits vara oriktig när den saken gäller det yrkar, om inte gemålet eller rättelsen

- 1) kan orsaka någon skada som inte står i proportion till den nytta som uppnås genom åtgärden,
- 2) kan anses strida mot lag eller
- 3) av annan orsak inte ger grundad anledning att rätta uppgiften.

En begäran om gemåle eller rättelse av uppgift ska göras inom fjorton dagar från den dag då programmet sändes. Bifalls en begäran om gemåle eller rättelse, ska gemålet eller rättelsen sändas vid en lämplig tidpunkt och på ett lämpligt sätt med hänsyn till den sändning som gemålet eller rättelsen avser.

Om en skriftlig begäran om gemåle eller rättelse avslås ska tillståndshavaren eller den som omfattas av anmälningsskyldigheten enligt 3 § lämna information till den berörde om förutsättningarna att hos programnämnden anmäla programföretagets beslut eller dess handläggning av ärendet. Ett beslut om avslag ska lämnas inom sju dagar efter det att en begäran togs emot och ska innehålla uppgifter om skälen för avslaget.

Bestämmelserna i denna paragraf är inte tillämpliga i fråga om radiosändning som utgör en omedelbar och oförändrad återutsändning av en sändning som har sitt ursprung utanför landskapet.

9 §. *Främjande av europeiska produktioner*

Om inte särskilda skäl föranleder annat ska den som utövar televisionsverksamhet i landskapet se till att mer än hälften av den årliga televisionssändningstiden upptas av program av europeiskt ursprung och att minst tio procent av den årliga televisionssändningstiden eller minst tio procent av programbudgeten avser program av europeiskt ursprung som har framställts av självständiga producenter. Om inte särskilda skäl föranleder annat ska även den som utövar televisionsverksamhet genom ledning i landskapet reservera minst tio procent av sin årliga televisionssändningstid av sändningar av annat slag än omedelbar och oförändrad återutsändning för program av europeiskt ursprung. Som en televisionssändningstid anses den tid då program sänds med annat innehåll än nyheter, sport, tävlingar, reklam och försäljningsprogram. I televisionssändningstid ska inte heller räknas in sändningar av endast text.

Den som tillhandhåller beställ-tv ska när det är praktiskt möjligt och på lämpligt sätt främja framställningen av och tillgången till program av europeiskt ursprung.

I fråga om innebörden av begreppet europeiskt ursprung kan ledning hämtas från definitionen av europeiska produktioner i artikel 1.1 punkt n i AV-direktivet.

Den som utövar televisionsverksamhet i landskapet ska vartannat år senast den 15 september överlämna en rapport till landskapsregeringen över hur stor andel av verksamheten som har utgjorts av sådana program som avses i 1 mom.

Den som tillhandhåller beställ-tv ska vart fjärde år senast den 15 september överlämna en rapport till landskapsregeringen över vad som har gjorts för att främja

framställningen av och tillgången till program av europeiskt ursprung enligt 2 mom.

Genom landskapsförordning utfärdas vid behov närmare bestämmelser om vad rapporterna enligt 4 och 5 mom. ska innehålla.

10 §. *Förbud mot vidareändring*

Landskapsregeringen kan tillfälligt förbjuda omedelbar och oförändrad återutsändning av televisionssändning som har sitt ursprung utanför landskapet från en EES-stat om sändningarna sker vid upprepade tillfällen och sändningarna innehåller

- 1) program med grovt våld eller pornografi som kan orsaka skada hos barn om sändningarna sker under sådan tid och på sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se programmen och
- 2) program som uppmuntrar till hat grundat på ras, kön, religion eller nationalitet.

Ett föreläggande enligt 1 mom. kan förenas med vite på det sätt som bestäms i landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

Innan en omedelbar och oförändrad återutsändning kan förbjudas ska det förfarande som anges i artikel 3.2 i AV-direktivet iakttagas.

11 §. *Ensamrätt*

Har den som utövar televisionsverksamhet i landskapet erhållit ensamrätt till ett evenemang som en EES-stat bestämt att ska vara av särskild samhällelig betydelse får ensamrätten inte utnyttjas på ett sådant sätt att en väsentlig del av befolkningen i den ifrågavarande staten är förhindrad att följa evenemanget i en avgiftsfri televisionssändning i direktsändning eller, om det finns saklig grund till det, med en mindre tidsförskjutning.

Närmare bestämmelser om ensamrätten kan utfärdas i landskapsförordning.

12 §. *Korta nyhetsinslag*

Ett programföretag som är etablerat i en EES-stat får i enlighet med bestämmelserna i 48 § 5 mom. i upphovsrättslagen (FFS 404/1961) i ett nyhetsinslag återge utdrag ur utsändningar från ett evenemang av särskild samhällelig betydelse som ett annat programföretag erhållit ensamrätt till.

13 §. *Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning*

Leverantörer av audiovisuella medietjänster bör eftersträva att tjänsterna utformas på ett sådant sätt att de med beaktande av leverantörens tekniska och finansiella förutsättningar blir tillgängliga för personer med funktionsnedsättning genom programtextning, tolkning eller annan lämplig teknik.

3 kap. *Kommersiella meddelanden*

14 §. *Identifiering av kommersiella meddelanden*

Ett kommersiellt meddelande ska utformas och presenteras så att det tydligt framgår att det är fråga om ett kommersiellt meddelande.

I ett kommersiellt meddelande får det inte förekomma personer som spelar en framträdande roll i program som huvudsakligen handlar om nyheter eller aktuella samhällsfrågor.

I ett kommersiellt meddelande får inte sådan teknik

N 1 LL (2011:95) om radio- och televisionsverksamhet

användas som kan påverka det undermedvetna. Dolda kommersiella meddelanden är förbjudna.

Bestämmelserna i denna paragraf är inte tillämpliga i fråga om radiosändning som utgör en omedelbar och oförändrad återutsändning av en sändning som har sitt ursprung utanför landskapet.

15 §. Kommersiella meddelanden som är skadliga för hälsa, säkerhet eller miljö

Kommersiella meddelanden i televisionssändningar eller i beställ-tv får inte uppmuntra till ett beteende som är skadligt för hälsa eller säkerhet eller till ett beteende som är mycket skadligt för miljön.

16 §. Övriga begränsningar i fråga om kommersiella meddelanden

I fråga om kommersiella meddelanden för tobak, alkoholdrycker, medicinska produkter och medicinsk behandling ska iaktas vad som föreskrivs i tobakslagen (1978:52) för landskapet Åland, alkohollagen (FFS 1143/1994) och läkemedelslagen (FFS 395/1987)

17 §. Kommersiella meddelanden riktade till barn

Ett kommersiellt meddelande i en televisionssändning och beställ-tv får inte

- 1) utformas på ett sådant sätt att ett barns godtrogenhet eller bristande erfarenhet utnyttjas,
- 2) innehålla en direkt uppmaning till ett barn om att övertala sina föräldrar eller andra att köpa en produkt eller tjänst,
- 3) utnyttja ett barns speciella förtroende för föräldrar, lärare eller annan samt
- 4) innehålla bild på eller beskrivning av farliga situationer där ett barn är inblandat.

Ett försäljningsprogram får inte uppmana ett barn att ingå avtal om köp eller hyra av produkter och tjänster.

Med ett barn avses person som inte har fyllt arton år.

18 §. Identifiering av och tidsgränser för reklam och försäljningsprogram

En radio- och televisionssändning samt beställ-tv får innehålla reklam och försäljningsprogram. Ett reklaminslag och försäljningsprograminslag ska avslutas och inledas med en särskild bild- eller ljudsignatur som tydligt skiljer inslagen från övriga program. Av varje inslag ska klart framgå vem uppdragsgivaren är. I en televisionssändning med försäljningsprogram och vid reklaminslag och försäljningsprograminslag med delad bildskärm ska bildsignaturen alltid vara löpande.

Enstaka reklaminslag och försäljningsprograminslag är förutom i sportsändningar förbjudna.

Vid en radio- och televisionssändning får inslagen av reklam och försäljningsprogram sändas under högst tolv minuter under en timme mellan hela klockslag. Tidsgränsen ska inte tillämpas på meddelanden som leverantören av medietjänsten eller utövaren av radioverksamheten gör för företagets egna program och produkter med programanknytning som har direkt koppling till programmen, sponsormeddelanden och produktplacering.

Bestämmelserna i denna paragraf är inte tillämpliga i fråga om en radiosändning som utgör en omedelbar och oförändrad återutsändning av en sändning som har sitt ursprung utanför landskapet.

19 §. Placering av och avbrott för reklam och försäljningsprogram

Vid en televisionssändning ska reklaminslag samt försäljningsprograminslag som inte omfattas av 20 § sändas i block som tydligt skiljer sig från de övriga programmen utan att avbryta dessa.

Ett program får dock avbrytas av reklam och programförsäljning om avbrottet, med hänsyn till naturliga pauser i programmet och programmets längd och karaktär, inte påverkar programmets integritet och värde eller kränker rättighetsinnehavarens rättigheter.

Televisionssändning av biograffilmer, nyhetsprogram, barnprogram och filmer producerade för tv, med undantag för televisionsserier och dokumentärprogram, får under förutsättning att kraven i 2 mom. är uppfyllda avbrytas för reklam eller programförsäljning en gång varje tablålagd period på minst trettio minuter.

Barnprogram får dock avbrytas av reklam eller programförsäljning endast om programmets tablålagda längd överstiger trettio minuter. Televisionssändningar med program som innehåller gudstjänster får inte avbrytas av reklam eller programförsäljning.

20 §. Sändningsblock reserverade för försäljningsprogram

Ett sändningsblock som har reserverats för försäljningsprogram i en kanal som inte uteslutande är avsedd för försäljningsprogram ska ha en sammanhängande varaktighet av minst femton minuter. Ett sändningsblock ska avslutas och inledas med en särskild bild- eller ljudsignatur som tydligt skiljer inslagen från övriga program.

Bestämmelserna i denna paragraf är inte tillämpliga i fråga om radiosändning som utgör en omedelbar och oförändrad återutsändning av en sändning som har sitt ursprung utanför landskapet.

21 §. Kanaler som har reserverats för reklam, försäljningsprogram och egenreklam

Bestämmelserna om främjande av europeiska produktioner i 9 §, om identifiering av och tidsgränser för reklam och försäljningsprogram i 18 § och om placering av och avbrott för reklam och försäljningsprogram i 19 § ska inte tillämpas på televisionskanaler som uteslutande har reserverats för reklam eller försäljningsprogram eller på televisionskanaler som uteslutande har reserverats för program där en leverantör av medietjänster marknadsför sina egna produkter, tjänster, program eller kanaler.

22 §. Sponsring

I början eller slutet av ett sponsrat program i en radio- eller televisionssändning eller i beställ-tv ska det klart framgå vem som är programmets sponsor samt att det är fråga om ett sponsrat program. Information om sponsorn ska ges i form av sponsorns namn, logotyp eller annat kännetecken för sponsorn.

En sponsor för ett program i en radio- eller televisionssändning eller i beställ-tv får inte utöva inflytande över programmets innehåll eller programläggning på ett sådant sätt att det redaktionella oberoendet äventyras för leverantören av medietjänsten eller utövaren av radioverksamheten.

I ett sponsrat program i en radio- eller televisions-sändning eller i beställ-tv får det inte göras säljfrämjande hänvisningar till sponsorns eller en tredje parts produkter eller tjänster.

Ett program i radio- eller televisions-sändningar eller i beställ-tv som huvudsakligen handlar om nyheter eller aktuella samhällsfrågor får inte sponsras.

Program i radio- eller televisions-sändningar eller i beställ-tv får inte sponsras av någon, vars huvudsakliga verksamhet är tillverkning eller försäljning av tobaksprodukter.

Om någon vars verksamhet omfattar tillverkning eller försäljning av medicinska produkter och medicinsk behandling sponsrar ett program i en radio- eller televisions-sändning eller i beställ-tv får denna sponsring främja sponsorns namn eller anseende, men inte särskilda medicinska produkter eller medicinska behandlingar som endast är tillgängliga efter ordination.

Bestämmelserna i denna paragraf är inte tillämpliga i fråga om radiosändning som utgör en omedelbar och oförändrad återutsändning av en sändning som har sitt ursprung utanför landskapet.

23 §. Produktplacering

I ett program i en televisions-sändning eller i beställ-tv får det inte förekomma produktplacering.

Med avvikelse från 1 mom. är produktplacering tillåten i filmer, televisionsserier, sportprogram och lätta underhållningsprogram. Avvikelsen gäller dock inte

- 1) barnprogram,
- 2) program där det förekommer produktplacering av tobaksprodukter eller produkter som framställts av företaget vars huvudsakliga verksamhet är tillverkning och försäljning av tobaksprodukter eller
- 3) program där det förekommer produktplacering av särskilda medicinska produkter eller medicinska behandlingar som endast är tillgängliga efter ordination.

Ett program där det förekommer produktplacering får inte sändas om

- 1) programmets innehåll eller programläggning kan påverkas på ett sådant sätt att det redaktionella oberoendet äventyras för leverantören av medietjänsten,
- 2) programmet uppmuntrar till inköp eller hyra av produkter eller tjänster eller innehåller andra säljfrämjande hänvisningar till dessa produkter eller tjänster eller
- 3) programmet framhäver en produkt eller en tjänst på ett otillbörligt sätt.

När det förekommer produktplacering i ett program ska det tydligt informeras om detta i början och i slutet av programmet och när programmet börjar igen efter ett avbrott för reklam. Informationen ska endast ges i form av en neutral upplysning om att produktplacering förekommer i programmet och om den produkt eller tjänst som har placerats i programmet.

4 kap. Särskilda skyldigheter och samarbete

24 §. Skyldighet att tillhandahålla kanal och att sända meddelande

Den som förfogar över ett ledningsnät är skyldig att tillhandahålla en kanal för sändningar av annat slag än en omedelbar och oförändrad återutsändning av ett televisionsprogram från företag eller enskild som till pro-

gramnämnden anmält om sin avsikt att bedriva sådana sändningar. Programnämnden bestämmer vid behov hur sändningstiden ska fördelas mellan dem som önskar nyttja kanalen. Den som förfogar över ledningsnätet behöver inte i syfte att fullgöra distributionsskyldigheten göra sådana förbättringar som ökar nätets distributionsförmåga och som kräver betydande ekonomiska investeringar.

Den som har erhållit tillstånd enligt 3 § och i den mån det är tekniskt möjligt, även den som är anmälningsskyldig enligt 3 §, är skyldig att på begäran av en myndighet sända ett meddelande till allmänheten, om därom är särskilt föreskrivet eller om det annars är av synnerligen viktigt allmänt intresse.

25 §. Inspelningsskyldighet

Den som bedriver radio- eller televisionsverksamhet ska ombesörja att varje utsänt program spelas in. Inspelningen ska bevaras i minst tjugoen dagar från det att programmet sändes.

Skyldigheten att bevara inspelningen fortgår också efter att den i 1 mom. föreskrivna tiden löpt ut, om ett ärende som grundar sig på innehållet i ett program är föremål för förundersökning, åtalsprövning eller rättegång. Inspelningen får i detta fall utplånas först när det har blivit klart att åtal i ärendet inte kommer att väckas eller när ett yrkande som grundar sig på innehållet i ett program har avgjorts och avgörandet har vunnit laga kraft.

Den som bedriver radio- eller televisionsverksamhet är skyldig att utan kostnad bereda programnämnden och sakägare möjlighet att ta del av ett inspelat program.

Bestämmelserna i denna paragraf är inte tillämpliga i fråga om radiosändning som utgör en omedelbar och oförändrad återutsändning av en sändning som har sitt ursprung utanför landskapet.

26 §. Samarbete mellan myndigheter

Landskapsregeringen och programnämnden kan vid behov samarbeta med behörig myndighet i en EES-stat. I samarbetet kan ingå ett utbyte av information som har förvärvats med stöd av denna lag med behörig myndighet i en EES-stat.

5 kap. Innehav av televisionsmottagare och avgiftsskyldighet

27 §. Anmälan av innehav av televisionsmottagare

En televisionsmottagare får innehas och användas av var och en. En televisionsmottagare får inte användas på sådant sätt att mottagning på andra platser störs.

Innehavare av en televisionsmottagare som är avgiftsskyldig för innehavet ska anmäla sitt innehav till landskapsregeringen. En anmälan ska göras innan en televisionsmottagare börjar användas. Anmälan om ibruktagandet av en televisionsmottagare träder i kraft den dag som betraktas som ankomstdag för en handling enligt förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland eller vid en annan senare tidpunkt som användaren uppger. Anmälan ska göras skriftligen eller på annat av landskapsregeringen godkänt sätt.

I anmälan enligt 2 mom. ska anges

- 1) innehavarens namn och personbeteckning,
- 2) juridiska personers affärs- och samfundssignum,

N 1 LL (2011:95) om radio- och televisionsverksamhet

- 3) adress,
- 4) antalet televisionsmottagare som innehas av fysiska och juridiska personer som bedriver inkvarteringsrörelse samt
- 5) andra uppgifter som behövs för att fastställa avgiftsskyldigheten och sköta övervakningen.

28 §. Avgift för innehav av televisionsmottagare

För innehav av en anordning som huvudsakligen är avsedd att användas som televisionsmottagare betalas en årlig avgift i enlighet med vad landskapsregeringen närmare bestämmer. Landskapsregeringen har härvid rätt att bestämma om befrielse från skyldigheten att betala avgift.

Landskapsregeringens beslut om en avgift för innehav av en televisionsmottagare samt om befrielse från skyldigheten att betala sådan ska publiceras i Ålands författningssamling.

De medel som har influtit i avgifter vilka ska erläggas enligt 1 mom. ska, sedan kostnaderna för uppbörden har avdragits, användas för att främja radio- och televisionsverksamhet där sändningsverksamheten bedrivs i ett markbundet elektroniskt kommunikationsnät som fungerar med hjälp av radiovågor som utbreder sig fritt.

När avgifterna enligt denna paragraf bestäms ska landskapslagen om grunderna för avgifter till landskapet iakttas.

Se TV-avgift, ÅLRB (2017:61).

29 §. Avgiftsskyldighetens upphörande

Avgiften ska betalas till dess att den avgiftsskyldige har anmält att det avgiftspliktiga innehavet har upphört och anmälan har kommit in till landskapsregeringen.

Om den avgiftsskyldige avlider upphör avgiftsskyldigheten per dödsdagen, om en anmälan kommer in till landskapsregeringen inom tre månader från dödsdagen.

30 §. Beslut om avgiftsskyldighet

Efter att en anmälan om innehav av televisionsmottagare enligt 27 § har kommit in till landskapsregeringen uppbär landskapsregeringen utan något separat beslut om avgiftsskyldighet en avgift för innehav av televisionsmottagare hos den fysiska eller juridiska person som har anmälts som innehavare.

På begäran av innehavaren av en televisionsmottagare eller om det har blivit uppenbart vid en kontroll att någon använder en televisionsmottagare som inte har anmälts enligt 27 § och oenighet råder huruvida avgiftsskyldighet föreligger fattar landskapsregeringen ett särskilt beslut om avgiftsskyldighet och om tidpunkten för när avgiften ska börja betalas.

På uppbörd av avgift för innehav av televisionsmottagare tillämpas i övrigt landskapslagen om grunderna för avgifter till landskapet.

31 §. Kontrollanter

Landskapsregeringen kan förordna särskilda kontrollanter för att övervaka att anmälningskyldigheten enligt 27 § verkställs.

Kontrollanten ska ha ett tjänstemärke vars utformning fastställs av landskapsregeringen. Märket ska medföras vid tjänsteutövning och visas upp vid behov eller på begäran.

I samband med en kontroll ska kontrollanten på begäran ges information om omständigheter som behövs vid uppbörden av avgiften.

6 kap. Televisionsinnehavarregister**32 §. Allmänna principer**

Landskapsregeringen får i ett register över innehavare av televisionsmottagare (televisionsinnehavarregister) utföra behandling av personuppgifter för de ändamål som anges i 34 §.

Vid behandlingen av personuppgifter i televisionsinnehavarregistret gäller landskapslagen om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen, om inte något annat föreskrivs i detta kapitel.

33 §. Registeransvarig

Landskapsregeringen är registeransvarig för behandlingen av personuppgifter i televisionsinnehavarregistret.

34 §. Registerändamål

Personuppgifter får behandlas i televisionsinnehavarregistret för att tillhandahålla uppgifter för uppbörden av avgifter för innehav av televisionsmottagare och övervakningen av att denna lag följs.

35 §. Registerinnehåll

Televisionsinnehavarregistret får innehålla personuppgifter om dem som anmält sitt innehav av televisionsmottagare och om dem som har konstaterats ha brutit mot skyldigheten att anmäla sitt innehav samt om uppbörds- och betalningstransaktioner som gäller avgifter som uppbärs för användningen av en televisionsmottagare.

I televisionsinnehavarregistret får följande uppgifter införas

- 1) innehavarens namn,
- 2) personbeteckning och i fråga om juridiska personer dennes affärs- och samfundssignum,
- 3) adress,
- 4) hemkommun,
- 5) antalet televisionsmottagare som innehas och används av fysiska och juridiska personer som bedriver inkvarteringsrörelse samt
- 6) andra uppgifter som behövs för att fastställa avgiftsskyldigheten och sköta övervakningen.

36 §. Utlämnande av uppgifter

Personuppgifter ur televisionsinnehavarregistret får lämnas ut till polis- och åklagarmyndigheter samt domstolar om uppgifterna behövs för övervakningen av att denna lag iakttas. Uppgifter får även utlämnas till utsködningsmyndigheter för indrivning av avgifter som inte har betalats inom föreskriven tid.

37 §. Skadestånd vid behandling av personuppgifter

Bestämmelserna i landskapslagen om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen om skadestånd gäller vid behandling av personuppgifter enligt detta kapitel.

7 kap. Programnämnd

38 §. Programnämndens uppgift och sammansättning

För granskning av ett program som förekommit i en radio- eller televisionssändning eller i beställ-tv och för vissa andra i denna lag angivna uppgifter finns programnämnden. Landskapsregeringen kan anförtro programnämnden även andra än i denna lag uttryckligen förutsatta uppgifter vilka lämpligen kan handhas av nämnden.

Landskapsregeringen tillsätter programnämnden. Nämnden består av en ordförande och en viceordförande samt minst tre och högst fem övriga medlemmar. Nämndens mandattid är fyra år. Ordföranden ska ha en inom juridisk fakultet vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet, avlagd examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier.

Landskapsregeringen kan skilja programnämnden eller en medlem i nämnden från uppdraget innan mandattiden gått ut. Om en medlem skiljs från sitt uppdrag eller avlider ska en ny medlem utses för den återstående mandattiden. Landskapsregeringen beslutar om det arvode som ska tillkomma den som innehar ett uppdrag i nämnden.

39 §. Programnämndens sammanträden

Programnämnden sammanträder på kallelse av ordföranden eller vid förfall för ordföranden på kallelse av viceordföranden.

Programnämnden är beslutför då ordföranden eller viceordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. Viceordföranden handhar ordförandens uppgifter vid jäv eller annat förfall för denna. Beslut fattas med enkel majoritet. Faller rösterna lika avgör ordförandens röst.

Vid programnämndens sammanträden förs protokoll som justeras på sätt som programnämnden bestämmer.

Om beslutsfattandet i programnämnden i övrigt gäller i tillämpliga delar de bestämmelser som gäller beslutsfattandet i landskapsregeringen.

8 kap. Påföljder, straff och besvär

40 §. Påföljder vid överträdelse av programreglerna

Finner programnämnden att ett program som har förekommit i en radio- eller televisionssändning eller i beställ-tv strider mot lag ska den som bedriver sändningsverksamheten tilldelas en anmärkning. Ett beslut om anmärkning ska offentliggöras på åtgärd av den som har tilldelats anmärkningen. Har den som bedriver sändningsverksamhet under samma kalenderår tilldelats minst tre anmärkningar eller är en enskild överträdelse att betrakta som synnerligen grov, kan nämnden utfärda ett sändningsförbud för en viss tid. Ett beslut om sändningsförbud får fattas endast när omständigheterna klart ger vid handen att en anmärkning inte är ett tillräckligt medel för att förmå den som bedriver sändningsverksamheten att rätta sig.

41 §. Påföljder vid försummelse att betala avgift

Den som inte har betalt i denna lag avsedd avgift inom utsatt tid eller som har låtit bli att anmäla innehav av televisionsmottagare är skyldig att förutom avgiften

betala en dröjsmålsavgift i enlighet med vad landskapsregeringen bestämmer. När avgifterna enligt denna paragraf bestäms ska landskapslagen om grunderna för avgifter till landskapet iaktas i tillämpliga delar.

Avgifter som inte har betalats inom utsatt tid får drivas in utan dom eller beslut på det sätt som föreskrivs i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

42 §. Straffbestämmelser och tvångsmedel

Den som utövar verksamhet som innefattar en radio- eller televisionssändning utan tillstånd eller överträder ett sändningsförbud ska dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som innehar den sändare vilken har använts vid överträdelsen. Kan han eller hon göra sannolikt att han eller hon inte har haft möjlighet att förhindra överträdelsen, ska straff dock inte utdömas.

Den som har låtit bli att anmäla en verksamhet eller innehav av ett ledningsnät enligt bestämmelserna i 3 § ska dömas till böter.

I fråga om straff för lämnande av oriktiga personuppgifter ska iaktas vad som bestäms i 16 kap. 5 § strafflagen (FFS 39/1889).

I landskapet ska bestämmelserna i 24 kap. 8 § i strafflagen om brott mot spridande av information som kränker privatlivet tillämpas i den lydelse bestämmelsen har när denna lag träder i kraft. Ändringar av 24 kap. 8 § i strafflagen ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

På programnämndens framställning kan landskapsregeringen vid vite tvinga den som vägrar att fullgöra skyldighet som åvilar honom eller henne enligt 24 § att upphöra med sin treska.

43 §. Besvär

Ett beslut som programnämnden har fattat med stöd av denna lag får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut enligt denna lag får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

9 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

44 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 december 2011.

Genom denna lag upphävs

1) landskapslagen (1993:117) om rundradioverksamhet,

2) landskapslagen (1993:53) om kabelsändningar till allmänheten,

3) 5 § och 6 § 2 mom. i radioansvarighetslagen (FFS 219/1971) samt 4, 5 och 6 §§ i radioansvarighetsförordningen (FFS 621/1971) i den lydelse som tidigare har varit gällande jämlikt 71 § självstyrelselagen samt

4) 27 kap. 3a § i strafflagen i den lydelse som tidigare har varit gällande jämlikt 71 § självstyrelselagen.

45 §. Övergångsbestämmelse

Den som har ett tillstånd att utöva verksamhet som innefattar rundradiosändning med stöd av landskapslagen om rundradioverksamhet får med stöd av tillståndet fortsätta att utöva verksamhet som innefattar radio- eller

N 2 RPF (2010:72) om ... stöd för byggande av bredband

televisionssändningar under tillståndets giltighetstid. På sådant tillstånd tillämpas bestämmelserna i denna lag.

Den som har anmält sitt innehav av kabelnät eller sin kabelsändningsverksamhet med stöd av landskapslagen om kabelsändningar till allmänheten och som fortfarande förfogar över ledningsnät där det bedrivs sändningar på vilka denna lag är tillämplig eller som önskar fortsätta med verksamhet för vilket det krävs anmälan enligt denna lag, ska anmäla sitt innehav eller sin verksamhet enligt 3 § senast sex månader efter det att denna lag har trätt i kraft.

Den som innehar en televisionsmottagare när denna lag träder ikraft och som har anmält sitt innehav med stöd av landskapslagen om rundradioverksamhet anses ha gjort en anmälan enligt 27 §.

Den som har betalt avgift för innehav av televisionsmottagare med stöd av landskapslagen om rundradioverksamhet är inte skyldig att betala avgift för innehav av televisionsmottagare enligt denna lag förrän avgiftsperioden för den betalda avgiften har löpt ut. Vid bestämmandet av avgiften för den första avgiftsperioden enligt denna lag ska landskapsregeringen beakta om avgiften avser tid för vilken avgift för innehav av televisionsmottagare har betalats enligt landskapslagen om rundradioverksamhet.

Programnämnd som har tillsatts av landskapsregeringen innan denna lag har trätt i kraft fortsätter sin verksamhet tills mandattiden har löpt ut.

På förvaltningsärenden som har inletts före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid lagens ikraftträdande. På ärenden som har återförvisats för ny behandling tillämpas dock bestämmelserna i denna lag.

Ikraftträdandebestämmelse (2012/20):

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2012.

Ett tillstånd att utöva en verksamhet som innefattar radio- och televisionssändning eller rundradiosändning och som är ikraft när denna lag träder i kraft ska fortsätta att gälla under återstoden av tillståndstiden.

Ikraftträdandebestämmelse (2013/33):

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

Den som har anmält sin verksamhet före denna lags ikraftträdande och som önskar fortsätta med verksamheten behöver inte göra en ny anmälan enligt 3 § 2 mom. till programnämnden.

På förvaltningsärenden som har inletts före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid lagens ikraftträdande. På ärenden som har återförvisats för ny behandling tillämpas dock bestämmelserna i denna lag.

N 2 Republikens presidents förordning (2010:72) om skötseln i landskapet Åland av de förvaltningsuppgifter som gäller stöd för byggande av bredband

(FFS 810/2010)

1 §. De uppgifter som avses i 4 § 4 mom. och 6a § 4 mom. i lagen om stöd för byggande av bredband i

glesbygdsområden (1186/2009) sköts i landskapet Åland av Ålands landskapsregering.

Bestämmelser om överklagande av landskapsregeringens beslut i ärenden som avses i 1 mom. finns i 25 § 3 mom. i självstyrelselagen för Åland (1144/1991).

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2010.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning om skötseln i landskapet Åland av de förvaltningsuppgifter som gäller stöd för byggande av bredband (49/2010).

N 3 Republikens presidents förordning (2016:53) om förvaltning av registret över domännamn under toppdomänen ax

(FFS 661/2016)

1 §. Förvaltning av domännamnsregistret och domännamn

Ålands landskapsregering svarar för förvaltningen av registret över domännamn under toppdomänen ax vilken avses i 163 § i informations samhällsbalken (917/2014). Ålands landskapsregering svarar dessutom för förvaltningen av toppdomänen ax.

Bestämmelser om domännamn och domännamnsregistret finns dessutom i 21 kap. i informations samhällsbalken.

2 §. Elektronisk delgivning

En handling eller ett beslut som gäller domännamn ska delges per e-post så som anges i 312 § 2 mom. i informations samhällsbalken.

Bestämmelserna om Kommunikationsverket i 312 § 3 mom. i informations samhällsbalken tillämpas på motsvarande sätt på Ålands landskapsregering.

3 §. Avgift för domännamnsverksamhet

För behandlingen av ärenden som hänför sig till förvaltningen av domännamnsregistret tas det ut en avgift vars storlek bestäms enligt landskapslagen om grunderna för avgifter till landskapet (Ålands författningssamling 1993:27).

4 §. Ändringsökande

Bestämmelser om sökande av ändring i landskapsregeringens beslut i ärenden som avses i denna förordning finns i 25 § 3 mom. i självstyrelselagen för Åland (1144/1991).

5 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 5 september 2016.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning om domännamnsförvaltning i landskapet Åland (188/2006).

N 4 Landskapslag (2010:85) om en infrastruktur för geografisk information

1 §. Lagens syfte

Syftet med denna lag är att öka tillgången till och för enkla användningen av geografiska datamängder som innehas av myndigheter genom att upprätta en fungerande infrastruktur för geografisk information.

2§. Definitioner

I denna lag avses med:

1) *geografisk information* information i elektroniskt format om informationsobjekt som avser deras läge i form av en direkt eller indirekt referens till en viss plats eller ett visst geografiskt område med anknytning till landskapet,

2) *informationsobjekt* en abstrakt representation av en fysisk företeelse,

3) *infrastruktur för geografisk information* metadata, geografiska datamängder och geografiska datatjänster, nättjänster och nätteknik, avtal om utlämnande av, tillgång till och utnyttjande av information samt mekanismer för samordning och övervakning som är fastställda, i drift eller görs tillgängliga i enlighet med denna lag och Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG om upprättandet av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire), nedan *Inspire-direktivet*,

4) *geografisk datamängd* en identifierbar samling av geografisk information i elektroniskt format,

5) *myndighet* en myndighet eller någon annan som sköter offentliga förvaltningsuppgifter och som omfattas av tillämpningsområdet för förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland samt

6) *myndighet som förvaltar geografisk information* en myndighet som för att sköta de uppgifter som hör till den förvaltar eller uppdaterar en ursprunglig geografisk datamängd som omfattas av denna lag.

3§. Datamängder som omfattas av lagen

Bestämmelserna i denna lag tillämpas på offentliga geografiska datamängder som innehas av myndigheter och som hör till något av följande områden (*teman*):

1) referenskoordinatsystem och höjdsystem, geografiska rutnätssystem, geografiska namn, administrativa enheter, adresser, fastigheter, trafiknät, hydrografi och skyddade områden,

2) höjdförhållanden, landtäckte, bilder på jordytan (ortofoto) och geologi samt

3) statistiska enheter, byggnaders läge, markens sammansättning, markanvändning, människors hälsa och säkerhet, allmännyttiga och offentliga tjänster, anläggningar för miljöövervakning, produktions- och industri-anläggningar, jordbruks- och vattenbruksanläggningar, befolkningsfördelning, områden med särskild reglering och enheter för rapportering, naturliga riskområden, atmosfäriska förhållanden, meteorologiska förhållanden, fysikaliska förhållanden i hav och annat saltvatten, biogeografiska regioner, naturtyper och biotoper, arters utbredning, energiresurser och mineralfyndigheter.

Med avvikelse från 1 mom. tillämpas lagen inte på geografiska datamängder som innehas av kommuner om det inte är fråga om geografisk information som kommunerna är skyldiga att samla in eller sprida enligt annan lag eller bestämmelser med stöd av annan lag.

I landskapsförordning föreskrivs närmare om vilka geografiska datamängder som omfattas av lagen.

Se LF (2010:86) om en infrastruktur för geografisk information.

4§. Metadata

Myndigheter som förvaltar geografisk information ska tillhandahålla information som beskriver geogra-

fiska datamängder som omfattas av denna lag och de datatjänster som hänför sig till dem (*metadata*).

Bestämmelserna om metadata i 1 mom. tillämpas även på geografiska datamängder som innehåller uppgifter som ska hemlighållas om inte uppgifterna ska hållas hemliga med hänvisning till skydd för internationella förbindelser, allmän säkerhet eller det nationella försvaret.

Bestämmelser om tekniska krav på innehållet i metadata utfärdas av kommissionen med stöd av Inspire-direktivet.

5§. Söktjänst

Landskapsregeringen ska se till att det finns en söktjänst som gör det möjligt att söka efter geografiska datamängder och tjänster som an knyter till dem samt att visa metadata om dessa.

Myndigheter som förvaltar geografisk information ska se till att metadata läggs in i söktjänsten. Även andra än de myndigheter som förvaltar geografisk information har rätt att lägga in metadata om interoperabla geografiska datamängder i söktjänsten. Detsamma gäller för andra geografiska datamängder än de som avses i 3 § och som innehas av en myndighet som förvaltar geografisk information. Närmare bestämmelser om att lägga in data i söktjänsten utfärdas genom landskapsförordning.

Bestämmelser om tekniska krav på söktjänsten utfärdas av kommissionen med stöd av Inspire-direktivet.

6§. Datatjänster

En myndighet som förvaltar geografisk information ska utarbeta och uppdatera en för datadelning lämpad version av varje geografisk datamängd som omfattas av denna lag (*interoperabel geografisk datamängd*).

Myndigheten ska se till att interoperabla geografiska datamängder är tillgängliga i ett datanät för visning och överföring.

När interoperabla geografiska datamängder utarbetas och hanteras ska landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen, landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet och annan lag tillämpas.

Bestämmelser om krav på interoperabla geografiska datamängders innehåll och organisation samt om tekniska krav på deras tillgänglighet i datanätet utfärdas av kommissionen med stöd av Inspire-direktivet.

7§. Informationsutbyte mellan myndigheter

En myndighet som förvaltar geografisk information ska göra interoperabla geografiska datamängder tillgängliga för andra myndigheter som behöver dem för att kunna utföra sina förvaltningsuppgifter.

En myndighet som förvaltar geografisk information ska också lämna ut interoperabla geografiska datamängder till myndigheter i Europeiska unionens medlemsstater, till unionens institutioner och organ samt till organ som är inrättade genom internationella avtal vars ikraftträdande lagtinget givit sitt bifall till, om dessa behöver dem för utförande av uppgifter som kan påverka miljöns tillstånd.

En myndighet som förvaltar geografisk information kan ställa villkor för visning, överföring eller utnyttjande av datamängderna. Villkoren ska finnas tillgängliga i

N 5 LF (2010:86) om en infrastruktur för geografisk information

datanätet. Bestämmelser om utlämnande av geografiska datamängder till Europeiska unionens institutioner och organ utfärdas av kommissionen med stöd av Inspire-direktivet.

8 §. Avgifter

Söktjänsten och användningen av metadata är avgiftsfri.

Avgift tas inte ut för geografiska datamängder och datatjänster som tillhandahålls Europeiska unionens institutioner och organ för fullgörande av rapporterings- skyldigheter enligt unionens miljölagstiftning.

När det gäller avgifter för användning av interoperabla geografiska datamängder som gjorts tillgängliga i datanätet samt för datatjänster som avses i denna lag tillämpas för övrigt vad som bestäms om avgifter för myndigheternas prestationer i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet eller i annan lag. Om en myndighet tar ut sådana avgifter ska den se till att nättjänster är tillgängliga för elektronisk kommunikation och betalning av avgifterna.

9 §. Övervakning

Landskapsregeringen styr och följer upp verkställigheten av denna lag. Datainspektionen är tillsynsmyndighet enligt landskapslagen om personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen.

Myndigheter som förvaltar geografisk information ska övervaka användningen av interoperabla geografiska datamängder som gjorts tillgängliga i datanätet och se till att övervakningsuppgifterna blir tillgängliga för allmänheten och för kommissionen.

Bestämmelser om övervakning och rapportering utfärdas av kommissionen med stöd av Inspire-direktivet. Närmare bestämmelser om övervakningen och meddelande av övervakningsuppgifter kan även utfärdas genom landskapsförordning.

10 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011. Bestämmelser om tidpunkten för när de myndigheter som förvaltar geografisk information ska uppfylla kraven enligt denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2010:86) om en infrastruktur för geografisk information.

N 5 Landskapsförordning (2010:86) om en infrastruktur för geografisk information

1 §. Geografiska datamängder

Geografiska datamängder som avses i 3 § landskapslagen (2010:85) om en infrastruktur för geografisk information, nedan *informationslagen*, är följande:

1) Av de datateman som anges i 3 § 1 mom. 1 punkten informationslagen:

- landskapsregeringens datamängder om trafiknät
- landskapsregeringens datamängder om avrinningsområden och vattenförekomster
- landskapsregeringens datamängder om skyddade områden och objekt.

2) Av de datateman som anges i 3 § 1 mom. 3 punkten informationslagen:

- Ålands statistik- och utredningsbyrås datamängder om statistiska enheter

b) landskapsregeringens datamängder om allmännyttiga och offentliga tjänster

c) landskapsregeringens datamängder om anläggningar för miljöövervakning

d) landskapsregeringens datamängder om vattenbruksanläggningar

e) landskapsregeringens datamängder om områden med särskild reglering

f) landskapsregeringens datamängder om havsområden

g) landskapsregeringens datamängder om särskilda naturtyper och biotoper

h) landskapsregeringens datamängder om arters utbredning

i) landskapsregeringens datamängder om energiresurser.

2 §. Metadata

När egenskaperna hos geografiska datamängder och datatjänster förändras så att också metadata som avses i 4 § informationslagen förändras, ska uppdaterade metadata läggas in i söktjänsten samtidigt som den ändrade datamängden eller datatjänsten görs tillgänglig i datanätet.

Metadata för nya datamängder ska läggas in i söktjänsten samtidigt som de nya datamängderna görs tillgängliga i ett datanät.

3 §. Datatjänster

När en geografisk datamängd ändras eller en ny datamängd fastställs ska en uppdaterad interoperabel version enligt 6 § informationslagen göras tillgänglig i datanätet samtidigt som den ändrade eller nya datamängden tas i bruk.

4 §. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2011.

Metadata för geografiska datamängder som avses i 1 § 2 punkten och metadata för datatjänster som hänför sig till datamängderna i fråga ska utarbetas och läggas in i söktjänsten senast den 15 maj 2013.

Interoperabla geografiska datamängder som avses i 6 § informationslagen ska göras tillgängliga i ett datanät inom sju år från det att genomförandebestämmelser har utfärdats av kommissionen med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire). För datamängder som fastställs eller omarbetas tekniskt efter ikraftträdandet av denna förordning är motsvarande tidsfrist dock två år.

N 6 Landskapslag (1957:23) om allmänna vägar i landskapet Åland

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. Denna landskapslag avser sådana för den allmänna samfärdseln upplätta vägar, som hållas genom det allmännas försorg på sätt nedan stadgas. Dessa vägar äro allmänna vägar.

Allmän väg kan även vara allenast för samfärdsel av visst slag avsedd körväg eller väg, som begagnas endast vintertid (särskild vinterväg). Om dessa gälla i tillämpliga delar stadgandena i denna landskapslag.

Angående gatuhållning gäller vad därom är särskilt stadgat.

Se 8 och 9 kap. plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland och LL (1980:46) om landskapsandel för underhållskostnader för gator.

2 §. Allmänna vägar äro landsvägar eller bygdevägar.

3 §. Till väg hör

1) körbana, gång- och cykelbana och övriga trafikbanor, samt

2) vägren, slänt, vägbank, dike, mitt-, skilje- eller gränsområde, mötes-, vänd- eller hållplats, mindre upplags- eller parkeringsområde i omedelbar anslutning till väg, belysningsanordningar och trafikljus, skyddsvärm, trumma, bro, bullerhinder, färja med färjläge och färjled, brygga som förklarats ansluten till väg, vägmärke samt övriga områden, anläggningar och anordningar som varaktigt behövs för användande och underhåll av trafikbanorna. (1981/78)

Till väg hänförs såsom dess biområden följande områden och platser då de är varaktigt erforderliga:

1) grus- och sandtag eller därmed jämförbart område;

2) byggnads- eller upplagsområden som är nödvändiga för väghållningen;

3) allmänna parkerings- och lastningsområden;

4) områden som erfordras för trafikanternas vila och förplägnad eller för service av fordon (rastplatser); samt

5) områden som behövs för uppsamling av trafikanternas avfall, områden som erfordras för förhindrande av de olägenheter som vägen eller trafiken medför för omgivningen och andra områden som behövs för väghållningen eller trafiken. (1981/78)

Område, som avses i 1 mom., utgör vägområdet. Vägområde, vars gränser icke fastställts vid lantmäteriförrättning, sträcker sig till ett avstånd av en meter från yttre kanten av diket eller, där dike icke finnes, vägslänten eller -skärningen.

4 §. Väghållning omfattar byggande och underhåll av väg.

Väghållaren ombesörjer väghållningen och därtill hörande angelägenheter, svarar i första hand för kostnader, som föranledas av väghållningen, samt utöver de rättigheter, som erhållits för densamma.

Väghållare är landskapet eller kommun.

5 §. (1997/23) Väghållningen för allmänna vägar bekostas av landskapet i enlighet med bestämmelserna i 11 kapitlet med de undantag som anges där.

6 §. Med byggande av väg avses anläggning av ny väg samt förbättring av väg.

Vad om förbättring av väg är stadgat gäller i tillämpliga delar jämväl om flyttning av väg.

7 §. Ny landsväg må anläggas:

1) om vägen prövas nödig för genomgående långväga samfärdsel eller för annan sådan allmän samfärdsel, som icke huvudsakligen är av allenast lokal betydelse; eller

2) om vägen anses nödig för annat allmänt behov.

8 §. Ny bygdeväg må anläggas, om den är nödig huvudsakligen för kommunens inre samfärdsel eller för annan sådan allmän samfärdsel, som är av allenast lokal betydelse.

9 §. Biområde till väg må anordnas och väg förbättras, då allmänt behov sådant kräver.

10 §. (1981/78) Vägnätets utbyggnad skall planeras utgående från en ändamålsenlig avvägning mellan olika samhällsintressen. Härvid skall nödig hänsyn tagas till bosättningsens och näringslivets behov av trafik samt till vägnätets anpassning till miljön. Planer rörande användningen av närliggande områden för olika ändamål skall likaså beaktas.

Väg skall med beaktande av sträckning, höjdläge och bredd samt övriga omständigheter byggas så att ändamålet med vägen uppnås på ett så förmånligt sätt som möjligt och utan att annan åsamkas större skada eller olägenhet än som är nödvändigt. Förutom till trafiksäkerhet, fastighetsindelning samt trafik- och vägtekniciska omständigheter skall hänsyn tagas till miljövärdsynpunkter. Väg skall förläggas och byggas så att de olägenheter som vägen och trafiken medför för omgivningen blir så små som möjligt.

Väg får inte byggas så att genomförande av antagen eller fastställd stads- eller byggnadsplan försvaras. Vid planering av väg skall även övriga planer beträffande områdesanvändningen beaktas.

11 §. (1965/16) Väg skall hållas i ett för samfärdseln tillfredsställande skick.

Till underhåll av väg räknas:

1) (1981/6) påförande av väghållningsämnen, vägbans jämnande, vägdammets bindande, vägens renhållning, inbegripet även uppsamling och bortforsling av avfall från vägen, åtgärder för vägens dränering, reparation och ombyggnad av trumma samt hållande av bro, brygga och färja i brukbart skick;

2) (1981/78) uppsättande av skyddsvärm, vägmärke eller annan anordning;

3) avlägsnande av byggnader, upplag och anordningar, markhinder samt träd, buskar och, om så är nödigt, även annan växtlighet från vägområdet och invid vägen, såvida icke åtgärden med hänsyn till storleken av därmed förenade kostnader är att hänföra till vägförbättring;

4) drift av färja, anordnande av isväg i stället för färj- eller båtförbindelse, bevakning av bro samt öppnande och stängande av rörlig bro;

5) avlägsnande av snö- och ishinder samt åtgärder vid översvämning för vägens hållande i farbart skick, häri inbegripet vägens utstakande;

6) anordnande av tillfällig farväg med anledning av snö- eller annat naturhinder eller vägskada; samt

7) övriga åtgärder för vidmakthållande av väg i ett för samfärdseln tillfredsställande skick eller för avlägsnande av hinder invid vägen.

I 2 mom. avsedd åtgärd, som företages i samband med vägens byggande, hänföres till vägbyggnad.

Vad i 1 och 2 mom. är stadgat, äger icke tillämpning i fråga om underhåll av lastningsområde, som upplåtits till trafikanternas begagnande. I fråga om de områden, som reserverats för trafikanternas vila och förplägnad eller service för fordonen, tillämpas stadgandena i 1 och 2 mom., såvida icke om underhåll av området genom avtal eller på annat sätt annorlunda föreskrivits.

N 6 LL (1957:23) om allmänna vägar

Bestämmelserna i 2 mom. 1 punkten rörande renhållning skall, om inte annat följer av bestämmelserna i 4 mom., tillämpas även i fråga om biornråde och sidornråde till väg. (1981/6)

En fotgångare hade skadats då han halkade på en osandad gångväg, som hörde till en allmän landsväg. Landskapet Åland var såsom väghållare enligt 11 § 2 mom. 5 och 7 punkten landskapslagen om allmänna vägar i landskapet Åland skyldigt att hålla gångvägen i sådant skick, att den utan fara kunde användas av fotgångare. Med beaktande av tidpunkten för olyckan och väderleksförhållandena kunde landskapet dock inte hållas ansvarigt för olyckan. **HD 1984 II 221**

12 §. Vintertid skall landsväg och bygdeväg hållas fria från hinder av snö och is i den utsträckning, som erfordras för motorfordonstrafik, där ej landskapsregeringen på grund av samfärdselns ringa omfattning eller av andra särskilda skäl bestämmer, att väg skall hållas i skick allenast för samfärdsel med hästfordon eller att åtgärder för avlägsnande av sådana hinder ej skola vidtagas.

Förrän beslut fattas om att väg skall hållas i skick allenast för samfärdsel med hästfordon eller att åtgärder för avlägsnande av snö- och ishinder ej skola vidtagas, bör vederbörande kommuns vägnämnd beredas tillfälle att yttra sig i saken.

13 §. Blir väg obehövlig för samfärdseln vintertid genom att särskild vinterväg anordnats, vare dess hållande i farbart skick ej nödigt under den tid vintervägen kan användas.

Har till följd av snöfall eller av annan orsak tillfällig farväg anordnats vid sidan av väg, må med vägens försättande i farbart skick anstå, så länge hindret varar och den tillfälliga farvägen hålles farbar.

14 §. Bygdeväg skall förändras till landsväg, om den till följd av förändrade förhållanden eller av annan orsak uppenbarligen erhållit den betydelse, som i 7 § 1 punkten avses.

Bygdeväg må förändras till landsväg under samma förutsättningar, under vilka ny landsväg enligt 7 § 2 punkten må anläggas.

15 §. Landsväg må förändras till bygdeväg, om den till följd av förändrade förhållanden eller av annan orsak uppenbarligen icke längre fyller de förutsättningar, under vilka väg jämlikt 7 § må byggas såsom landsväg, men vägen dock är nödig för sådan allmän samfärdsel, som har lokal betydelse.

16 §. Enskild väg må förändras till landsväg eller bygdeväg under de förutsättningar, som enligt 7 och 8 §§ fordras för anläggning av ny landsväg eller bygdeväg.

17 §. Allmän väg må indragas eller begagnande av mark såsom vägs biornråde förklaras hava upphört, om vägen eller biornrådet till följd av att ny väg anlagts eller eljest icke längre anses behövlig med hänsyn till allmän fördel.

18 §. (1997/23) Landskapsregeringen kan om särskilda skäl föreligger besluta att avgift skall uppbäras för utnyttjande av en frigående färja som hör till allmän väg. För utnyttjande av linstyrd färja får avgift inte uppbäras.

19 §. Vid väghållning skall iakttagas vad om forntida minnesmärkens fredande och om naturskydd samt om

flyttande av rösen och andra fasta rånmärken är särskilt stadgat.

Se LL (1965:9) om fornminnen och LL (1998:82) om naturvård.

2 kap. Om väghållare

20 §. Landskapet är väghållare för landsvägar och bygdevägar, om inte annat följer av bestämmelserna i denna paragraf. Landskapsregeringen kan förordna kommun till väghållare, om kommunen samtycker härtill. (1981/78)

Där annan än väghållare enligt bestämmelse i denna landskapslag eller annat särskilt stadgande eller med stöd härav utfärdad föreskrift är pliktig att svara för till väghållning hörande åliggande, lände detta till efter rättelse. Landskapsregeringen må dock förordna, att åliggandet tillsvidare eller varaktigt skall handhavas av vederbörande väghållningsmyndighet. Av särskild orsak må landskapsregeringen befria den ansvarige helt eller delvis från kostnaderna för åliggandets handhavande.

21 §. Där kommun är väghållare, må landskapsregeringen med vederbörande kommuns samtycke förordna, att kommunen i den utsträckning, som påkallas av särskilda ortsförhållanden, skall vara väghållare även inom annan kommuns område.

22 §. Är landskapet väghållare, skall landskapsregeringen handha de på väghållaren ankommande uppgifterna samt utföra talan i ärenden rörande väghållningen, såvitt av särskilda skäl ej annorlunda bestämts genom landskapsförordning.

Där kommun är väghållare, är kommunens vägnämnd eller den kommunala myndighet, som ombesörjer de vägnämnden enligt denna landskapslag tillkommande göromålen, väghållningsmyndighet under landskapsregeringens inseende.

23 §. Underlåter kommun, som är väghållare, att bygga eller underhålla landsväg eller bygdeväg, och sker ej rättelse efter tillsägelse av [vägingenjören], äger landskapsregeringen rätt att förelägga kommunen viss tid, inom vilken erforderliga åtgärder skola vidtagas av kommunen, vid äventyr att de i annat fall utföras på kommunens bekostnad.

Är i fall, som avses i 1 mom., brådslande åtgärd nödig för avlägsnande av omedelbart hotande fara eller hinder för samfärdseln eller yppad brist i vägs underhåll, må [vägingenjören], utan hinder av vad i nämnda moment är stadgat, draga försorg om att sådan åtgärd utan dröjsmål vidtages på kommunens bekostnad.

Vad i denna paragraf är sagt om kommun äger motsvarande tillämpning i fråga om den, som på grund av särskild, i 20 § 2 mom. avsedd förpliktelse är skyldig att ombesörja till väghållningen hörande åliggande.

3 kap. Om behandling av vägärenden samt om vägplan

24 §. Beslut om byggande av allmän väg, om förändring av bygdeväg till landsväg, av landsväg till bygdeväg eller av enskild väg till allmän, så ock beslut om indragning av allmän väg eller om att marks begagnande såsom vägs biornråde skall upphöra, fattas av landskapsregeringen.

Förrän allmän vägs karaktär av landsväg eller bygdeväg förändras eller beslut om indragning av allmän väg fattas, bör vederbörande kommuns fullmäktige beredas tillfälle att avgiva utlåtande i saken.

25 §. Innan väg bygges, skall vägplan upprättas och fastställas. Sådan vägplan erfordras dock ej i fråga om vägförbättring av mindre omfattning, såvitt för företaget tillskottsmark från fastighet ej avhändes eller, där mark avhändes, fastighetens ägare eller med ägare jämförlig innehavare därtill skriftligen samtyckt.

Vägplan fastställs av landskapsregeringen, sedan vederbörande kommuns fullmäktige hörts och ägare av fastighet och andra, vilkas fördel eller rätt kan beröras av planen, beretts tillfälle att framställa påminnelser.

Vägplan får inte fastställas i strid med antagen detalj- eller generalplan. (2008/103)

26 §. I vägplan för anläggning av ny väg skall vägens egenskap av landsväg eller bygdeväg angivas. Är vägen avsedd allenast för samfärdsel av visst slag, skall även därom bestämmas i vägplanen.

I vägplan, som avser anläggning av ny väg, skola vägens sträckning och tvärprofil angivas så, att vägområdet vid behov kan med ledning av planen utmärkas på marken. I vägplanen skall jämväl angivas, huruvida och på vilket sätt mark förbehålles för framtida breddning av vägen.

Vad i 2 mom. är stadgat skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse jämväl i fråga om upprättande av vägplan för sådan vägförbättring, som föranleder ändring av vägområdet. Kommer vid ändring av vägs sträckning vägen i sin gamla sträckning fortfarande att förbli allmän väg, bör bestämmelse därom upptagas i vägplanen.

I vägplan skall anges de biområden på vilka vägrätt grundas. I vägplan skall anges område som i samband med byggande av väg behövs för täkt, upplag och inkvartering. Om rätt att för väghållning använda eller bygga enskild väg behövs, skall likaså detta anges i vägplan. Vad här är sagt om rätt att använda eller bygga enskild väg gäller även erforderlig väg till biområde. (1981/78)

Vid vägplan skall fogas beräkning av kostnaderna för vägens byggande.

27 §. Vägplan bör uppgöras så, att den vid byggande av vägen kan följas utan väsentliga avvikelser.

28 §. Beslut om fastställelse av vägplan förfaller, därest vägens sträckning ej utmärks i terrängen och vägarbetet ej påbörjats inom fyra år från utgången av det år, varunder beslutet meddelades. Landskapsregeringen må, då särskilda skäl därtill föreligga, förlänga giltighetstiden varje gång med högst fyra år.

4 kap. Om vägrätt och om vissa andra rättigheter för väghållningen

29 §. Har vägplan fastställts genom beslut, vilket vunnit laga kraft eller vilket må verkställas, ändå att besvär anförts, och beslut fattats om vägföretagets utförande, vare väghållaren berättigad att taga i besittning område, som erfordras för vägen. Efter besittningstagandet må området nyttjas för i 3 § avsedda vägändamål utan hin-

der av den rätt annan äger med avseende å fastigheten. Denna nyttjanderätt kallas vägrätt.

Vägrätt föreligge ock, om för vägändamål erforderligt område tagits i besittning enligt medgivande av fastighetens ägare eller med ägare jämförlig innehavare i sådant fall, där upprättande av vägplan ej jämlikt 25 § 1 mom. är nödigt, eller om enskild väg förändras till allmän.

Vägrätten medför jämväl befogenhet att från det i besittning tagna området undanröja byggnader, upplag och anordningar samt växande gröda och annan växtlighet ävensom att utan hinder av stadgandena i 41 § på området uppföra av dess användningsändamål förutsatta byggnader och anläggningar eller tillåta uppförande av sådana. (1964/15)

Område anses hava tagits i besittning, då vägens sträckning eller, där fråga är om vägområdets utvidgning eller om vägs biområde, sådant område till sitt läge utmärks i terrängen och arbetet påbörjats på vägen eller viss del därav.

Skall, innan vägförrättning hålles, från område, som tages i besittning, i stöd av 3 mom. avlägsnas byggnad, upplag, anordningar, växande gröda eller annan växtlighet och har överenskommelse ej träffats om ersättning för skada och men, som föranledes av områdets överlåtelse och vägens byggande, skall, om det befinnes nödigt, för senare uppskattning av ersättningen hållas syn på platsen för utrönande av beskaftenheten av den mark, över vilken vägen kommer att löpa, och den egendom, som för vägarbetets skull skall avlägsnas, samt deras skick. (1968/9)

Synen förrättas av vägingenjören eller av honom förordnad person tillsammans med vägnämndens ordförande och en av vägingenjören utsedd ojävig sakkunnig. Vederbörande fastighetsägare och -innehavare skola beredas tillfälle att bli vid syneförrättningen hörda. (1968/9)

Innan väghållaren vidtager åtgärder för avlägsnande av egendom på det i besittning tagna området, skall saken såvitt möjligt meddelas vederbörande fastighetsägare och -innehavare, och, såvida överenskommelse om egendomens avlägsnande icke nås, vid behov utsättas skälig och med hänsyn till vägarbetets utförande lämplig termin, efter vars utgång egendomen avlägsnas genom väghållarens försorg. (1968/9)

30 §. Är väghållare på annan grund än vad i 29 § föreskrives i behov av vägrätt till område, erforderligt för vägs biområde, må landskapsregeringen, där ej åtgärden åsamkar fastigheten betydande skada eller olägenhet, på ansökan av väghållningsmyndighet bestämma, att väghållaren skall tillkomma sådan rätt.

Är väghållaren i behov av rätt att för väghållningen eller för genomförande av i 50 § 2 mom. nämnd regeringsplan från visst område taga väghållningsämne i begränsad mängd eller i behov av rätt till enskild väg, må sådan rätt grundas i samma ordning, som gäller ifråga om rätt till vägs biområde. (1968/9)

Där det för torrläggning av väg- eller biområde är nödvändigt att leda utloppsdike över annans mark, är väghållaren berättigad att lägga sådant dike med iakttagande av vad jämlikt vattenrättslagstiftningen i detta hänseende är gällande.

N 6 LL (1957:23) om allmänna vägar

31 §. Sådan vägrätt, varom stadgas i 29 §, tillkommer väghållaren jämväl i avseende å vägområde och vägs biområde, som höra till sådan redan befintlig allmän eller såsom allmän avsedd väg, på vilken bestämmelserna i denna lag skola tillämpas.

32 §. Vad ovan i detta kapitel stadgats utgör icke hinder för väghållare att, såfram särskilda skäl därtill äro, i den ordning, som anges [i landskapslagen angående expropriation för allmänt behov av fast egendom i landskapet Åland], förvärva nyttjanderätt eller äganderätt till mark, som är erforderlig för vägområde eller vägs biområde. Har området bestämts genom vägplan, anses beslutet om vägplanens fastställelse lika med expropriationstillstånd.

Om nyttjanderätt, som förvärvats i den i 1 mom. nämnda ordningen, gäller vad om vägrätt är stadgat.

LL angående expropriation för allmänt behov av fast egendom i landskapet Åland har ersatts av LL (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter.

33 §. (1964/15) Indrages allmän väg i annat än nedan i 2 mom. avsett fall, upphöre vägrätten med avseende å vägområde, såvitt ej bestämmes, att området skall tagas i bruk för annat vägändamål.

Har vid vägförbättring sträckningen av väg ändrats, upphör vägen till denna del att vara allmän väg, där ej i vägplanen bestämts, att vägen i sin gamla sträckning fortfarande skall förbliva allmän. Utan hinder härav må väghållaren nyttja vägområdet för andra vägändamål enligt vad därom i vägplanen bestämts eller eljest bestämmes. Där sådan bestämmelse icke meddelats, upphöre såväl användandet av vägområdet för vägändamål som ock vägrätten, efter det i 37 § avsedd vägförrättning eller annan expropriationsförrättning rörande vägområdet avslutats eller, om sådan förrättning icke äger rum, enligt vad därom särskilt beslutes.

Då användande av mark såsom vägs biområde förklarats hava upphört, skall vägrätten med avseende å området upphöra.

Sedan vägrätt upphört, skall iakttagas vad i 10 kap. är stadgat.

34 §. Väghållare vare berättigad att inom ett år efter det vägrätt upphört eller inom av landskapsregeringen vid behov fastställd längre tid bortföra från förutvarande vägområde vad på detsamma för väghållning uppförts eller anbragts. Område, som är erforderligt för gata eller enskild väg, bör dock lämnas i sådant skick, att dess användande för dylikt ändamål icke vållar svårighet. Har det, som får bortföras, icke avlägsnats från området inom förenämnd tid, tillfalle det områdets ägare.

5 kap. Om ägoreglering och om reglering av enskilda vägar. Om vägförrättning

35 §. (1981/78) Uppkommer betydande olägenhet för fastighet genom ianspråktagande av väg eller biområde till väg kan ägobyte mellan berörda fastigheter ske. Sådant byte får ske enbart om olägenheten uppstått på grund av utfärdande av i 41 § avsett förbud, verkställande av i 50 § avsett beslut om anslutning eller regleringsplan eller på grund av splittring av ägor eller av annan dylik orsak. Motsvarar graderingsvärdena av de

områden som skall utbytas inte varandra skall skillnaden ersättas i pengar. Om särskild orsak föreligger kan, i stället för ägobyte, vederlagsmark från annan fastighet mot full ersättning överföras till den fastighet som utsetts för olägenheten.

För i 1 mom. avsedd ägoreglering erfordras inte samtycke av ägare, innehavare av panträtt, arrenderätt eller annan dylik särskild rättighet. Panträtt som belastar område som reglerats upphör till denna del. Samma gäller för annan rätt som belastar området, om så bestäms vid regleringen. Ägoregleringen sker utan ändring av lägenheternas mantal.

Är i 1 mom. nämnd olägenhet synnerligen betydande och kan den inte avlägsnas eller väsentligt minskas genom ägoreglering, skall väghållaren utge ersättning för olägenheten om inte ägaren begär att väghållaren skall lösa fastigheten eller del därav. Inlösnings skall ske vid i 37 § nämnd vägförrättning. Sedan förrättningen vunnit laga kraft bildar ett sålunda inlost område en sådan jordregisterenhet som enligt landskapslagen (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter inlost område utgör sedan expropriation genomförs. Utan hinder av vad i 47 § nämnda lag är stadgat skall rättighet som belastar fastigheten kvarstå.

35a §. (1981/78) Då allmän väg byggs på område, som i stadsplan avsatts som trafikområde eller i byggnadsplan för allmän trafikled, är väghållaren skyldig att inlösa hela området eller del därav, om markägaren vid vägförrättning det yrkar. Väghållaren har även rätt att inlösa ifrågavarande område av nämnda slag eller del därav.

Har sådan ändring av plan, som kan inverka på i 1 mom. nämnd inlösningsrätt eller -skyldighet, godkänts i kommunfullmäktige eller är ärende angående inlösen av område anhängigt [med stöd av byggnadslagen (1979:61) för landskapet Åland], får vid vägförrättning inte fattas beslut om inlösen förrän avgörandet av ändringen vunnit laga kraft eller ärendet angående inlösen av området upphört att vara anhängigt med stöd av byggnadslagen. Vid behov kan ärendet avskiljas för handläggning vid särskild förrättning.

Vid inlösen enligt 35 och 35a § skall i tillämpliga delar landskapslagen (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter gälla och vid inlösen enligt 35a § därjämte vad i 35 § 3 mom. är stadgat.

Byggnadslag (1979:61) för landskapet Åland har ersatts av plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland.

36 §. Lägges allmän väg eller tages mark för vägs biområde sålunda, att tidigare förefintlig enskild väg avskäres, och måste denna till följd härav framdragas över annan fastighets område, må för reglering av den uppkomna vägfrågan sådan förrättning äga rum, som avses i 37 §.

37 §. (1981/78) Vägförrättning skall hållas på platsen, om det inte är fråga om så ringa förändring av område att bestämmande av gränserna inte anses erforderligt. Vägförrättning skall inledas när väghållaren enligt 29 § eller 30 § 1 mom. förvärvat vägrätt och vägområde eller vägs biområde närmare kan anges till sina gränser. Vägförrättning kan inledas tidigare, dock inte förrän i 29 § eller 51 § 1 mom. avsett besittningstagande ägt

rum, för bestämmande av förskottsersättning eller för handläggning och avgöranden av ärenden som avses i 51 § 2 mom. eller av annan särskild orsak.

Vid vägförrättning:

1) skall område som avses i framställning om vägförrättning bestämmas och anges på karta med ledning av vägplan och vid behov enligt anvisning av väghållningsmyndighet; om skäl föreligger skall anges även enskilda vägar och kommunalvägar som leder till vägs biområde och till vilka väghållaren har nyttjanderätt; området skall beskrivas samt utmärkas i terrängen genom rämärken om det av särskilda orsaker prövas nödvändigt;

2) skall ägor och enskilda vägar regleras i enlighet med 35 och 36 §§, om skäl därtill anses föreligga;

3) skall frågor som rör fastställande av i 75 § avsedda ersättningar behandlas; samt

4) skall förskottsersättning i enlighet med 62 § 1 och 2 punkterna fastställas i resolution på sakägares yrkande, om han enligt 80 § 2 mom. har rätt därtill.

Vägförrättning skall inte ske för område vartill ägande- eller nyttjanderätten skall förvärfas i den ordning som i 32 § stadgas.

38 §. Förordnande om vägförrättning meddelas av [länsstyrelsen] på framställning av väghållningsmyndighet eller annan sakägare. Förrättningen utföres på väghållarens bekostnad av lantmäteringenjör med biträde av två gode män, vilka förrättningsingenjören utser bland dem, som äro valda till gode män vid skiftesförrättningar. Där särskilda omständigheter så kräva, må dock även annan sakägare än väghållaren åläggas att helt eller delvis ersätta förrättningskostnaderna.

I avseende å ägoreglering, reglering av enskilda vägar och andra åtgärder, som skola utföras vid vägförrättning, så ock i fråga om det förfarande, som härvid är att iakttaga, och om granskning av de utförda åtgärderna samt deras anteckning i jordregistret skall, såvitt ej annat följer av stadgandena i denna landskapslag, i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad [i lagen om skifte] är stadgat beträffande motsvarande förhållanden.

L om skifte (FFS 604/1951) har ersatts av fastighetsbildningslag (FFS 554/1995).

39 §. Förutom för företagande av de i 37 § avsedda åtgärderna i däri angivna fall må förrättning på stället äga rum för bestämmande av gränserna för väg- eller biområde, hörande till redan förefintlig väg, om skäl därtill prövas föreligga, samt för utförande av ägoreglering utmed dylik väg, därest olägenhet, som omförmåles i 35 §, orsakas av i 41 § avsett förbud rörande område, vartill nyttjanderätten tidigare ej varit på motsvarande sätt inskränkt, eller till följd av förordnande, som avses i 50 §. Vid sådan förrättning skola likaså behandlas de övriga frågor, som enligt denna landskapslag eller särskilda stadganden böra avgöras vid vägförrättning. Därom gälle i tillämpliga delar vad i 38 § är stadgat om vägförrättning.

6 kap. Om inskränkning av nyttjanderätten till mark utmed väg

40 §. Utanför vägområde, där detta icke sträcker sig till två meters avstånd från yttre dikeskanten eller, om dike icke finnes, till tre meters avstånd från vägsläntens eller -skärningens yttre kant, tillkommer väghållningsmyndighet rätt att intill sagda avstånd fälla träd och buskar samt avlägsna på området inskjutande grenar. Från detta område (sidoområde) må vid behov även annan, naturlig växtlighet avlägsnas, så ock markhinder, vilka skymma den fria sikten.

På sidoområdet äger väghållare rätt att uppsätta erforderliga vägmärken.

Där utanför vägområde inom det i 41 § 2 mom. avsedda området förekomma sådana träd, buskar eller annan, naturlig växtlighet eller sådana markhinder, vilka genom att inskränka den erforderliga fria sikten äro till fara för samfärdseln, äger väghållningsmyndighet rätt att vidtaga i 1 mom. nämnda åtgärder.

41 §. Byggnad må icke förekomma på vägs sidoområde. Jämväl utanför detta är det förbjudet att hålla byggnad på ett område, som sträcker sig till ett avstånd av 20 meter från landsväg eller 12 meter från bygdeväg, i båda fallen räknat från körbanans eller, där två eller flere sådana finnas, från den närmast belägna körbanans mittlinje (skyddsområde). Av särskilda skäl må i vägplan eller genom landskapsregeringens beslut sagda avstånd för viss väg eller del därav ökas till högst 30 meter.

Där väg bildar kurva eller till väg ansluter sig annan allmän väg eller allmänt trafikerad enskild väg eller vägen korsas av vattenväg, må byggnad, även utanför skyddsområdet, icke förekomma inom område, vilket med hänsyn till trafiksäkerheten bör vara fritt från sikten skymmande hinder (frisiktsområde).

Det är förbjudet att inom vägs sido-, skydds- eller frisiktsområde hålla upplag, stängsel eller annan anordning, vilka eller vilkas användande medför fara för samfärdseln eller olägenhet för väghållningen.

Angående vissa eftergifter från bestämmelserna i denna paragraf stadgas i 42 §. Utöver dessa eftergifter må, när skäl därtill prövas föreligga, genom landskapsregeringens beslut tillstånd meddelas till avvikelse från de i 1 och 2 mom. nämnda förbuden och även genom annan väghållningsmyndighets än landskapsregeringens beslut från förbudet i 3 mom. Har annan väghållningsmyndighet än landskapsregeringen vägrat tillstånd till avvikelse, vare sakägare berättigad att draga ärendet under landskapsregeringens prövning.

Om uppställande av ledningsstolpar utmed väg är särskilt stadgat.

42 §. 40 och 41 §§ må icke tillämpas i fråga om invid väg befintliga frukt- och prydnadssträd, prydnadsbuskar och häckar samt träd och buskar, som tagits under särskild omvårdnad, ej heller i fråga om byggnad, upplag, stängsel eller annan anordning, därest träden eller buskarna planterats eller tagits under särskild omvårdnad eller byggnaden, upplaget eller anordningen tillkommit, innan nyttjanderätten till området blivit underkastad i sagda paragrafer stadgat eller motsvarande i tidigare landskapslag avsedd begränsning.

N 6 LL (1957:23) om allmänna vägar

Föranleder träd, buske, häck, upplag eller anordning, varom i 1 mom. är nämnt, i 40 eller 41 § avsedd fara eller olägenhet eller vållas av byggnad, som omförmäles i samma moment, fara för samfärdseln, må landskapsregeringen eller, där ej fråga är om byggnad, jämväl länsman i landskommun eller [magistraten] i Mariehamn förordna om dess borttagande eller flyttande eller om utförande av erforderlig ändring däri. Vidtager icke ägaren åtgärden inom därför utsatt tid, är väghållningsmyndigheten befogad att utföra densamma på väghållarens bekostnad.

Jämväl i fråga om borttagande, flyttning eller ändring av byggnad, upplag eller anordning, till vars uppförande eller bibehållande tillstånd med stöd av 41 § 4 mom. meddelats, må stadgandena i 2 mom. av denna paragraf vinna motsvarande tillämpning, såvitt trafiksäkerheten så oundgängligen kräver. Utan hinder av vad ovan sagts må likväl myndighet, som meddelat tillståndet, återkalla detsamma, om därvid fogats förbehåll om återkallelse, samt ålägga ägaren att vidtaga härav föranledda åtgärder vid äventyr att de annars utföras på hans bekostnad genom väghållningsmyndighetens försorg.

43 §. Har beslut meddelats, varigenom vägplan fastställts, och har detsamma bragts till kännedom, skall vad i 41 § är stadgat om hållande av byggnad invid väg äga motsvarande tillämpning i fråga om uppförande av byggnader inom de för vägändamål erforderliga samt de i sagda paragraf avsedda områdena.

44 §. (2008/31) Har förslag väckts om byggande av väg, får landskapsregeringen förbjuda uppförande av byggnader utan dess tillstånd inom visst område, som kan antas bli taget i anspråk för vägen eller komma att ligga i dess omedelbara närhet. Sådant förbud, som delges genom offentlig delgivning enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland, får meddelas för en tid av högst två år. Landskapsregeringen får, då tvingande skäl därtill förekommer, föreskriva förlängning av tiden för förbudet.

45 §. Vad i 41, 42, 43 och 44 §§ är stadgat äger icke tillämpning i fråga om bebyggande av områden, för vilka stadsplan eller byggnadsplan är gällande.

7 kap. Om rätt att tillfälligt nyttja mark

46 §. (1965/16) Har förslag väckts om byggande av väg eller grundande av biområde till sådan, vare det tillåtet att på åtgärd eller uppdrag av myndighet utföra stakning, mätning, utpålning, kartläggning eller undersökning av grund eller att vidtaga annan förberedande åtgärd på fastighet och att från denna taga till stakar och pålar erforderliga träd. Vid förrättningen skall tillses, att växande gröda eller skog icke onödigt skadas. Träd eller buske, som växer i trädgård eller som eljest tagits under särskild omvårdnad, må icke utan ägarens medgivande skadas eller fällas.

47 §. (2008/31) Är det vid utförandet av vägarbete nödvändigt att för dragning av kraft- eller telefonledningar, inrättande av inkvarteringsplats, temporär reglering av trafiken, uppläggande eller forsling av material eller i annat sådant syfte begagna annan tillhörigt område ut-

anför den för vägändamål i anspråk tagna marken, är väghållaren berättigad, sedan berörd sakägare blivit delgiven om saken genom offentlig delgivning enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland, att förfoga över området högst den tid vägarbetet pågår, såvida inte därigenom nämnvärt men tillskyndas fastigheten.

48 §. Kan till följd av vägarbete, bro- eller jordras, översvämning eller annan sådan orsak samfärdsel icke utan hinder försiggå på väg, äger väghållaren rätt att anordna tillfällig farväg på annans mark för den tid sådan väg till följd av hindret är nödig.

Enahanda rätt tillkommer väghållaren, då till följd av snö- och ishinder vägs bibehållande i farbart skick föranleder särskilda svårigheter eller oproportionerligt dryga kostnader.

Tillfällig farväg bör anordnas så, att onödigt men för fastigheten undviks.

49 §. Utanför vägområdet må snöskärm uppsättas, där detta är nödvändigt för förhindrande av anhopning av snö på vägen. Fast snöskärm må dock inom bebott område uppsättas endast efter medgivande av fastighetens innehavare eller, om överenskommelse med honom icke kan träffas, med landskapsregeringens tillstånd.

Väghållare tillkommer rätt att vid behov upplägga från vägområdet undanröjd snö jämväl utanför området.

8 kap. Bestämmelser angående ordning och säkerhet

50 §. (1968/9) För främjande av trafiken och trafiksäkerheten på väg må landskapsregeringen genom beslut meddela förordnande om eller förbud mot anslutning av enskilda vägar till landsväg, som löper eller skall byggas utom stads- eller byggnadsplanlagt område eller till del därav, och angående användningen av dit ledande enskilda vägars anslutningar. På synnerliga skäl må landskapsregeringen besluta att stadgandena i detta moment må tillämpas även på viss bygdeväg eller del därav.

Regleringsplan skall uppgöras för anordnande av ny vägförbindelse om i 1 mom. avsett förbud mot användning av enskild väg utom stads- eller byggnadsplanlagt område utfärdas. I regleringsplan skall efter behov bestämmas om byggande av enskild väg och väganlutning samt anges rättsförhållandena rörande indragen enskild väg i enlighet med 1 mom. eller indragen allmän väg i enlighet med 33 §. Regleringsplan skall antas av landskapsregeringen. Då regleringsplan är genomförd kan väghållaren avlägsna förbjuden anslutning eller hindra användningen därav. I samband med byggande av väg kan interimistisk reglering göras redan därefterinnan om väghållaren anser det nödvändigt och om godtagbar vägförbindelse ordnas. (1981/78)

3 mom. upphävt (2008/31).

Ett meddelande om landskapsregeringens i 1 mom. nämnda beslut och landskapsregeringens beslut om antagande av regleringsplan skall delges sakägare genom anslag på berörd kommuns anslagstavla och genom publicering i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland. (2008/31)

51 §. (1968/9) Då regleringsplan godkänts genom beslut, som vunnit laga kraft eller som kan verkställas utan hinder av besvär, äger väghållaren rätt att taga i besittning område, som erfordras för byggande av enskild väg eller anslutning i enlighet med regleringsplanen, till dess sagda väg eller anslutning blivit byggd.

Med anledning av regleringsplanen skall vid behov vägförrättning hållas, vid vilken, utöver vad i 5 kap. stadgas, skall iakttagas vad i riket är stadgat angående ärenden, som berör enskilda vägar.

Behörigheten i fråga om enskilda vägar tillhör numera landskapet, se 18 § 21 p. självstyrelselag (1991:71) för Åland och LL (2008:59) om enskilda vägar i landskapet Åland.

52 §. (1968/9) Utan hinder av förbud, som avses i 50 § 1 mom., må väghållningsmyndigheten, då förändrade förhållanden eller andra vägande skäl det påkalla, tillåta anslutning av enskild väg till förbud underkastad allmän väg eller användning av förbjuden anslutning, ifall ett ändamålsenligt nyttjande av fastighet det kräver och den därav försakade faran för trafiksäkerheten prövas vara ringa.

Väghållarens tillstånd erfordras för anslutning av väg till landsväg. Är anslutningen nödvändig för nyttjande av fastighet, skall tillstånd beviljas, om sikten från anslutningen över landsvägen är tillräckligt fri och om trafiksäkerheten inte äventyras med hänsyn till vägkorsning eller annan anslutning. I tillståndet kan föreskrivas särskilda villkor rörande anslutningen. Bestämmelserna i detta moment gäller även anslutning av enskild väg till bygdeväg. (1981/78)

De konstruktioner och anordningar inom allmän vägs område, vilka erfordras för enskild vägs anslutning till allmän väg, är den, som håller den enskilda vägen, pliktig att utföra och underhålla enligt väghållningsmyndighetens anvisningar på så sätt, att de icke innebära fara för trafiken på den allmänna vägen eller men för dess hållande i skick. Det arbete, som härav föranledes, må väghållningsmyndigheten, om skäl därtill föreligger, utföra på vederbörandes bekostnad. Ansluter sig tidigare förefintlig enskild väg till allmän väg så, att därav försakats fara för trafiken, är den, som håller den enskilda vägen, pliktig att i enlighet med väghållningsmyndighetens anvisningar vidtaga åtgärder för anslutningens utförande på sådant sätt, att faran såvitt möjligt undviks.

Bygges allmän väg så, att den avskär tidigare befintlig enskild väg, eller breddas, höjes eller sänkes allmän väg så, att tillträde till denna från tidigare förefintlig enskild väg avsevärt försvåras, ankommer det på väghållaren för den allmänna vägen att på egen bekostnad draga försorg om att den enskilda vägen ledes över den allmänna vägen eller att för dess anslutning till den allmänna vägen nödiga anordningar och därmed sammanhängande arbeten utföras. Vad i detta moment stadgas om enskild väg, gäller i tillämpliga delar byggnadsplaneväg.

Vad i denna lag stadgas om anslutning av enskild väg till allmän väg eller om nyttjande av till allmän väg ledande enskild vägs anslutning, gäller i tillämpliga delar även byggande av enskild väg på vägområde, som avses i fastställd vägplan. Med enskild väg avses i denna lag även sådan med enskild väg jämförlig väg

eller anslutning, som endast ägaren eller innehavaren av fastighet äger rätt att nyttja. Dock må utan hinder av stadgandena i 50 § 1 mom. och denna paragrafs 2 mom. i enlighet med väghållningsmyndighetens anvisningar till väg göras sådan anslutning, som användes uteslutande för körslor inom lant- eller skogsbruk (lantbruksanslutning), såframt icke anslutningen medför betydande fara för trafiksäkerheten.

Sakägare har rätt att hänskjuta väghållningsmyndighetens med stöd av denna paragraf träffade avgöranden eller givna anvisningar till landskapsregeringens prövning.

53 §. (1962/40) Arbeta berörande vägområde, såsom upptagande av avloppsdike under vägen, utförande av för mjölkbord avsedd utvidgning av vägen och uppförande av därtill hörande bryggkonstruktion samt andra anordningar inom vägområdet eller dragande av ledningar över vägen, må ej utföras utan tillstånd av väghållningsmyndigheten, därest icke av särskilt stadgande annat följer. Där sådant tillstånd ej erfordras, skall, innan arbetet påbörjas, anmälan därom göras hos sagda myndighet.

Beträffande inrättande och underhåll av i 1 mom. avsedda konstruktioner och anordningar skall i övrigt i tillämpliga delar lända till efterrättelse, vad i 52 § 3 mom. är stadgat. Väghållaren bör dock draga försorg om maskinell vinterplogning av i omedelbar anslutning till körbanan befintlig, ibrukvarande, för mjölkbord avsedd utvidgning av vägen, som utförts i enlighet med tillståndsvillkoren, såframt körbanan maskinellt hålles fri från snö- och ishinder.

54 §. På landsväg må grind ej hållas. På bygdeväg må grind icke hållas utan landskapsregeringens tillstånd. Detta må beviljas endast om samfärdseln på vägen är av ringa omfattning och synnerligen vägande skäl föreligger för hållande av grinden. Meddelat tillstånd kan återkallas.

Stadgandena i 1 mom. skola icke äga tillämpning i fråga om grind eller bom, som erfordras för trafiksäkerheten eller påkallas av tullbevakningen.

Grind och bom skola utföras så, att de motsvara samfärdselns och säkerhetens krav, samt vederbörligen underhållas genom försorg av den, som håller anordningen.

55 §. Invid väg må ej upptagas sådan grop eller fördjupning, som kan medföra fara för samfärdseln eller vägens bestånd.

56 §. Där väg går över is, över eller utmed vatten eller på sådan höjd över eller under den angränsande marken, att därav kan uppstå särskild våda för vägfarande, skola lämpliga skyddsvärn anbringas eller andra åtgärder vidtagas för tryggande av samfärdseln. Över råk skall vid behov anordnas överfart.

57 §. Till ledning och skydd för samfärdseln samt till upplysning för vägfarande skola vid väg finnas uppsatta nödiga vägmärken.

Se LF (2005:35) om vägmärken.

58 §. Därest vid skeppsfart vintertid i allmän farled över denna anordnad särskild vinterväg eller annan allmän väg avskäres genom öppnande av rännen i farleden,

N 6 LL (1957:23) om allmänna vägar

ankommer det på väghållningsmyndigheten att såvitt möjligt på stället utlägga bro eller insätta färja eller anordna draga försorg om de åtgärder, vilka erfordras för tryggande av samfärdseln och dennas ledande över fartygsrännan.

I annat än i 1 mom. nämnda fall må ej utan väghållningsmyndighetens tillstånd i is öppnas fartygsränna, som avskär allmän väg. Iordningställandet och underhållet av nödig anordning för överfart åligga härvid, såvitt icke landskapsregeringen annorlunda förordnar, den, genom vars åtgärd rännan öppnas eller användes.

Har fartyg olovligen brutit upp allmän väg, som för över is, skall väghållningsmyndigheten efter erhållen kännedom därom utan dröjsmål på bekostnad av den, genom vars tillskyndan vägen avskurits, iordningställa erforderlig anordning för överfart över rännan.

59 §. (1981/78) Väghållaren kan tillsvidare eller för viss tid förbjuda eller inskränka fordonstrafik på väg som på grund av tjällossning, regn eller annan dylik orsak kan skadas av fordonstrafiken.

60 §. Vid anbringande av affärsannonser utmed väg utanför Mariehamn eller annat tätbebyggt samhälle skall iakttagas vad därom är stadgat [i landskapslagen om naturskydd inom landskapet Åland]. Utmed väg må ingestades anslås annons- eller reklamtavla eller annan anordning, som på grund av form, färg eller eljest kan förväxlas med vägmärke, ej heller uppställas enskild väg betecknande visare, som icke överensstämmer med fastställda anvisningar.

LL om naturskydd inom landskapet Åland har ersatts av LL (1977:41) om naturvård, som har ersatts av LL (1998:82) om naturvård.

9 kap. Om ersättning

61 §. För upplåtelse av mark samt för skada eller men, som eljest orsakas av åtgärd med stöd av denna landskapslag, så ock för kostnader, som genom sådan åtgärd åsamkats ägare av fastighet, utgives ersättning i enlighet med vad i detta kapitel stadgas.

Rätt till ersättning föreligger dock icke, där det avtalats eller uppenbarligen förutsatts, att ersättning ej skall utgå.

62 §. Ägare av fastighet är berättigad att av väghållaren utfå ersättning:

1) för upplåtelse av område för vägändamål enligt 29 § och 30 § 1 mom.;

2) för skada eller kostnad, som föranledes av att byggnader, upplag eller anordningar eller ock träd, växande gröda eller annan växtlighet bortskaffas från område, som skall upplåtas eller upplåtits för vägändamål;

3) för upplåtelse enligt 30 § 2 mom. av rätt att taga väghållningsämne eller rätt till enskild väg;

4) för mark, som erfordras för i 30 § 3 mom. åsyftat utloppsdike, såvitt frågan om läggandet av utloppsdiket icke gjorts till föremål för i vattenrättslagstiftningen förutsatt handläggning;

5) för skada eller men som eljest åsamkas fastighet av vägs byggande eller begagnande eller av marks upplåtande till vägs biområde eller nyttjande av sådant område; samt

6) (1989/29) för skäliga kostnader föranledda av bevakning av vägförrättning.

63 §. Har någon vid reglering, som i 35, 36 eller 37 § avses, icke i enlighet med lagen om skifte njutit gottgörelse för överlåtet område eller avträdd förmån eller för honom genom regleringen eljest åsamkad skada, vare han berättigad att av väghållaren utfå ersättning i penningar för vad i sagda gottgörelse brister.

Vad i 1 mom. är sagt skall äga motsvarande tillämpning, där område vid ägoreglering fritagits från tunga, varav det varit besvärat, och innehavaren av motsvarande rättighet härigenom lidit skada.

I fall, som i 72 § avses, bedömes rätten till ersättning enligt 73 §.

64 §. Medför anläggning av ny väg eller enskild vägs förändring till allmän väg skada till följd av att ägarens rätt att nyttja fastigheten inskränkts genom stadgandena i 40 §, är väghållaren pliktig att ersätta skadan. Lag samma vare, om sådan skada uppstår vid förbättring av väg inom område, vars nyttjande ej tidigare varit på motsvarande sätt inskränkt.

Enahanda ersättningskyldighet åligger väghållaren, om inom sådant område, som icke före denna landskapslags ikraftträdande varit underkastat motsvarande inskränkningar, skada i andra än i 1 mom. avsedda fall vållas genom att träd, buskar, grenar eller markhinder avlägsnas med stöd av 40 § och frågan om ersättning för skador icke tidigare ordnats.

65 §. Föranleder förbud, varom stadgas i 41 § 1, 2 eller 3 mom., synnerligen betydande men vid nyttjandet av fastighet eller del därav inom område, vars användande icke tidigare varit på motsvarande sätt inskränkt, vare fastighetens ägare berättigad till ersättning av väghållaren för sådan olägenhet.

66 §. (1968/9) Där med anledning av reglering, som avses i 35 §, eller i enlighet med 50 § 2 mom. ny enskild väg eller anslutning anlägges eller redan förefintlig sådan ändras och arbetet ej utföres av väghållningsmyndigheten, vare fastighetens ägare eller annan sakägare, om denne på grund därav åsamkas kostnader, berättigad att av väghållaren utfå skäligen ersättning härför. Föranleder förbud, som omförmåles i 50 § 1 mom., betydande men vid nyttjandet av fastighet, som därförinnan haft anslutning till allmän väg, är fastighetens ägare berättigad att av väghållaren erhålla ersättning jämväl härför.

67 §. Medför byggande av väg eller förändring av enskild väg till allmän jämväl uppenbar nytta för fastighet, skall fastighetens ägare tillkommande ersättning för upplåtande av mark samt för skada eller men jämkas med hänsyn därtill, dock utan att ägarens rätt till full ersättning inskränkes.

Landskapet eller kommunen äger, där fråga ej är om kommunen tillhörig, utanför dess område belägen mark, icke rätt till ersättning, som ovan i detta kapitel avses eller som föranledes av i denna landskapslag förutsatt expropriation, såvitt icke landskapsregeringen för särskilt fall förordnar annorlunda.

Om statens rätt till ersättning är särskilt stadgat.

68 §. Ägaren vare berättigad till ersättning av väghållaren för skada eller kostnad, som föranledes av att byggnad, upplag, anordning, träd, buske eller häck, som nämnes i 42 § 2 mom., eller i 123 § avsedd byggnad

måste avlägsnas, flyttas eller ändras, såvitt ersättning därför icke tidigare erlagts.

Lag samma vare, därest skada för ägaren vållas av åtgärd, som avses i 42 § 3 mom., såfram icke annat följer av villkoren för däri omförmält tillstånd.

För skada, som uppkommer i anledning av i 109 § avsedd åtgärd, må ägaren, om han icke har rätt till ersättning med stöd av 1 mom. i denna paragraf, ägigt prövning berättigas att utfå ersättning av väghållaren, såframt synnerligen vägande skäl därtill föreligga.

69 §. Orsakas skada för fastighet genom åtgärd på grund av 46 § eller till följd av tillfällig farvägs anordnande enligt 48 § eller begagnande av sådan farväg eller ock på grund av snöskärms uppsättande eller uppläggning av snö, varom stadgas i 49 §, vare fastighetens ägare berättigad till ersättning av väghållaren för skadan.

70 §. (1989/29) På ersättning som avses i detta kapitel, med undantag av ersättning som nämns i 62 § 6 punkten, erläggs sex procents ränta. I fråga om upplåtelse av område beräknas räntan från ingången av den första månaden efter den månad under vilken väghållaren tagit marken i besittning. I övriga fall beräknas räntan från ingången av den första månaden efter den månad under vilken ersättningen fastställdes, om inte landskapsregeringen av särskild anledning bestämmer på annat sätt.

71 §. Vad ovan i detta kapitel är stadgat om ägare av fastighet skall äga motsvarande tillämpning i fråga om innehavare av nyttjande- eller servitutsrätt samt annan därmed jämförlig särskild rätt i avseende å fastighet.

72 §. Har genom sådan väghållaren tillkommande rätt eller genom sådan åtgärd, för vilken ersättning ovan i detta kapitel stadgats att utgå, eller i anledning av reglering, som i 5 kap. avses, fastighet undergått minskning i värde, så att den ej kan antagas utgöra full säkerhet för fordran, för vilken fastigheten på grund av inteckning eller stadgandena om ogulden köpeskillings rätt svarade före den händelse, som givit anledning till ersättningen, skall ersättningen jämte ränta nedsättas hos [länsstyrelsen]. Vid fördelning och utbetalning av det nedsatta beloppet skola i tillämpliga delar de bestämmelser lända till efterrättelse, vilka [enligt landskapslagen angående expropriation för allmänt behov av fast egendom i landskapet Åland] gälla i avseende å expropriation av fastighet, som utgör säkerhet för fordran.

LL angående expropriation för allmänt behov av fast egendom i landskapet Åland har ersatts av LL (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter.

73 §. Har innehavare av fordran, som i 72 § avses, gått denna förlustig helt eller delvis genom att nedsättning ej ägt rum eller till följd av att den ersättningsberättigade avstått från ersättningen eller att ersättning, som ej varit föremål för prövning vid vägförrättning eller hos [länsstyrelsen], beräknats uppenbarligen för lågt, vare han berättigad att av väghållaren utfå ersättning för skadan med avskrivning, som antecknas på fordringsbeviset.

74 §. Vad angående ersättning avtalats eller uppenbarligen förutsatts skola gälla mellan väghållaren och fastighetens ägare eller annan sakägare, gälla jämväl mot

den, till vilken sakägares rätt i avseende å fastigheten övergått efter den tidpunkt, som i 72 § avses.

75 §. (1989/29) Är det fråga om ersättning som avses i 62 § 1 mom. 1-4 punkten, 63 § 1 och 2 mom., 64 § 1 mom., 65 eller 66 § och har överenskommelse inte träffats om storleken av ersättning, skall vid vägförrättningen prövas och avgöras om och till vilket belopp ersättning skall utgå även om något yrkande därom inte har framställts.

Ersättningsfrågor som nämns i 62 § 5 och 6 punkterna upptas vid vägförrättning till prövning och avgörande endast på yrkande av sakägaren.

Verkställs inte sådan vägförrättning där fråga om ersättning som avses i 1 och 2 mom. kan behandlas eller kan ersättningen bestämmas först sedan vägförrättningen avslutats skall ersättningsyrkandet avgöras av [länsstyrelsen]. Detsamma gäller när frågan rör i 63 § 2 mom. nämnd ersättning som inte varit föremål för vägförrättning och när anspråk med stöd av bestämmelserna i detta kapitel görs på annan än i 1 eller 2 mom. avsedd ersättning.

76 §. Vill någon göra anspråk på ersättning, som avses ovan i detta kapitel, skall han, om anspråket är sådant, att det kan prövas vid vägförrättning, framställa sitt yrkande vid förrättningen eller därförinnan i så god tid hos [länsstyrelsen], att ansökningen kan hänskjutas till behandling vid vägförrättningen.

Annat anspråk på ersättning, som i detta kapitel avses, skall framställas hos [länsstyrelsen].

3 mom. upphävt (1989/29).

Väghållaren stånde jämväl öppet att i den ordning, som stadgas i denna paragraf, bringa till prövning frågan, huruvida och till vilket belopp sakägare skall tillkomma ersättning.

77 §. [Länsstyrelsen] må, då vägförrättning företages, till förrättningen hänskjuta avgörandet av ärende, däri ersättning kräves enligt 68 § 1 eller 2 mom.

78 §. Ersättningsanspråk som nämns i 75 § 2 mom. och som kan prövas vid vägförrättning skall framställas på det sätt som anges i 76 § 1 mom. vid äventyr att sökanden annars förlorar rätten till ersättning, om han inte kan visa laga förhinder eller annat giltigt skäl till att hans ansökan försenats. (1989/29)

Har anhängiggörandet av ansökan, varom förmäles i 1 mom., försenats till följd av laga förfall eller av annat skäl, som bör anses giltigt, eller har ansökningen av orsak, som ej beror av sakägaren, icke från [länsstyrelsen] i tid hänskjutits till vägförrättning, ankommer det på [länsstyrelsen] att avgöra frågan om den ansökta ersättningen. Är ersättningsfrågan likväl av den beskaffenhet att dess handläggning icke lämpligen kan ske vid [länsstyrelsen], må förordnas, att särskild vägförrättning skall företagas för ändamålet.

79 §. Ersättning, som i denna landskapslag avses, skall såvitt möjligt bestämmas att utgå i ett för allt.

80 §. (1981/78) Den som enligt bestämmelserna i detta kapitel beviljats ersättning har rätt att mot godtagbar säkerhet lyfta ersättningen, trots att beslutet inte vunnit laga kraft.

N 6 LL (1957:23) om allmänna vägar

Egendom, för vilken förskottsersättning enligt 37 § 2 mom. skall utgå, skall värderas i enlighet med grunderna i denna lag, förutom egendom som avses i 62 § 1 punkten. Förskottsersättning skall utgå om ersättningen annars skulle fördröjas och betydande olägenhet härigenom skulle åsamkas den ersättningsberättigade. Förskottsersättningen skall utgå med högst två tredjedelar av den ersättningsgilla egendomens värde i enlighet med vad som prövas skäligen med beaktande av vägbyggets inverkan på sakägarens förhållanden. Förskottsersättning som fastställts med resolution kan lyftas utan säkerhet.

Är sakägares rätt till ersättning uppenbar kan vägghållaren enligt prövning utbetala förskottsersättning, trots att i 1 mom. avsett beslut eller i 2 mom. avsedd resolution inte meddelats och säkerhet inte ställts.

Sakägare som i förskottsersättning erhållit mer än vad som skall tillkomma honom i ersättning är skyldig att betala tillbaka det överskjutande beloppet jämte sex procents årlig ränta från den dag förskottsersättningen utbetalades. Beträffande indrivning av överskjutande belopp och ränta skall bestämmelserna om indrivning av skatter och avgifter i utsokningsväg gälla.

Skall ersättning enligt bestämmelserna i 72 § deponeras hos [länsstyrelsen], får ersättningen inte utbetalas om inte den ersättningsberättigade kan visa att samtliga i nämnda paragraf avsedda fordringsägare givit honom tillstånd att lyfta ersättningen.

Den som på grund av vägbygge eller reglering av enskilda vägar förlorar sin bostad eller förhindras att utöva näring eller yrke, kan enligt av landskapsregeringen fastställda grunder beviljas lån mot låg ränta eller rän-testöd för ny bostad eller för att kunna fortsätta näring eller yrke.

81 §. Vägghållaren och sakägare, som gör anspråk på ersättning, äro oförhindrade att träffa avtal, att fråga om ersättning skall överlämnas till slutligt avgörande genom skiljemannaförfarande, såsom [i lagen om skiljemannaförfarande] är stadgat.

L om skiljemannaförfarande har ersatts av L om skiljeförfarande (FFS 967/1992).

10 kap. Om rätt till förutvarande vägområde

82 §. Vägområde, som genom indragning av väg enligt 33 § eller genom förklaring att användandet för vägändamål upphör blir obehövligt för allmän väg, ska på område med antagen detaljplan eller detaljplan under upprättande övergå i kommunens ägo och i annat fall tillfalla ägaren till den invidliggande marken eller i Mariehamn i stadens ägo, om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel eller i 34 §. Området anses övergå den dag då beslutet om indragningen kom till vederbörandes kännedom i enlighet med vad som bestäms i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. Staden respektive ägaren av invidliggande område erhåller äganderätten även om vägmarken inte tillhört dessa tidigare. (2008/103)

I landskommun skall vägmark, som i 1 mom. avses, från här nämnda tidpunkt anses höra till det invid belägna området. Hör det på var sin sida om vägmarken belägna området till olika fastigheter, anses den an-

gränsande vägmarken tillhöra vardera lägenheten intill körbanans mittlinje. Finnas två eller flere körbanor, skall såsom mittlinje betraktas mittlinjen av det område, som ligger mellan körbanornas yttre kanter. Rån mellan de på samma sida om vägmarken belägna fastigheterna fortsätter på denna mark från vägområdets kant rätvinkligt häremot. Utreder ägare av invid beläget område, att rån mellan ifrågakommande fastigheter eller de fastigheter, av vilka dessa bildats, fortsätter på vägmarken annorlunda än här ovan är sagt, skall vägmarken dock, om anspråk därpå framställs vid sådan vägförrättning, som i 5 kap. avses, förklaras tillhöra angränsande fastigheter i överensstämmelse med nämnda rå.

Vad i denna paragraf är stadgat om fastighet skall i tillämpliga delar gälla jämväl i fråga om visst outbrutet område invid vägmark.

83 §. Övergår vägmark med stöd av 82 § till ägaren av det invid belägna området, må vägghållaren, om han anser skäl därtill förefinnas, göra anspråk på skäligen ersättning av ägaren för den nytta denne erhållit, såvitt nyttan bör anses vara avsevärd. Ersättning må ej betingas, då vägmark med stöd av 1 mom. övergår till kommun.

84 §. Hava sakägarna icke enats om den i 83 § omförmälda ersättningen, skall frågan om rätt till ersättning och om dess belopp på vägghållarens yrkande prövas och avgöras vid vägförrättning.

85 §. Därest förordnande om företagande av sådan vägförrättning, vid vilken fråga om i 82 § 2 mom. avsedd rå eller om ersättning enligt 83 § kunde komma under behandling, icke av annan orsak meddelats inom ett år, räknat från den tidpunkt, som i 82 § 1 mom. omförmäles, skall den, som vill framställa anspråk på fastställande av rå eller utfående av ersättning, inom tre månader efter utgången av sagda tid ansöka om vägförrättning enligt 38 §. Försummar sakägaren detta eller underlåter han eljest att draga i denna paragraf omförmäld fråga under behandling vid vägförrättning, har han gått sin rätt förlustig.

86 §. Utan hinder av att vägmark, som hört till förutvarande allmän väg, enligt stadgandena i detta kapitel övergått i sin ägares besittning, må även annan, som behöver vägmarken för enskild väg, fortfarande utan ersättning begagna densamma såsom väg. Den, som har behov av vägen, åligger likväl vid anfordran av jordägaren att inom tre månader efter sådan anfordran påkalla prövning i därför stadgad ordning av frågan om upplåtande av vägmarken till begagnande såsom enskild väg, vid äventyr att jordägaren annars må avstänga vägen. Medgives rätt att begagna vägmarken såsom enskild väg, må ersättning därför icke föreskrivas att utgå, såframt ej särskilda skäl föreligga.

87 §. Har allmän väg indragits eller användande av mark såsom vägområde av annan anledning upphört, innan denna landskapslag trätt i kraft, skola med avseende å vägmarken stadgandena i 82, 85 och 86 §§ äga motsvarande tillämpning, dock så att den i 85 § nämnda tiden räknas från denna landskapslags ikraftträdande.

Har ägaren av invid vägmark liggande område i sin uteslutande besittning varaktigt innehåft och innehar

han fortfarande mera av vägmarken än vad som enligt 82 § 2 mom. kan komma att höra till sagda område, får även mark, som han sålunda besitter, anslutas till detta område, såfram han framställer anspråk därpå vid vägförrättning. Härvid skall i tillämpliga delar lända till efterträttelse vad ovan i denna paragraf och i 85 § är stadgat.

I fråga om sådan vägmark, som förut hört till landsväg och som vid denna landskapslags ikraftträdande innehaves av landskapets väghållningsmyndighet, tillämpas icke stadgandena i 1 mom. Sådant område må fortfarande begagnas för vägändamål. Då områdets användande för sagda ändamål upphör, skall vad i 82, 85 och 86 §§ är stadgat äga tillämpning.

88 §. Besväras fastighet, från vilken område med stöd av stadgandena i detta kapitel överförts till annan fastighet, av pant- eller nyttjanderätt eller annan dylik rättighet, upphör sådan rätt att gälla med avseende å det överförda området. Såvitt genom rättighetens upphörande dess innehavare tillskyndas skada, är han berättigad till ersättning därför av väghållaren. Härvid skall i tillämpliga delar gälla vad i 9 kap. är stadgat.

89 §. Stadgandena i detta kapitel tillämpas icke på område, för vilket stadsplan är gällande, ej heller i fråga om sådant område, som utgör en lägenhet [eller med stöd av 32 § landskapslagen angående expropriation för allmänt behov av fast egendom i landskapet Åland] eller med stöd av motsvarande tidigare gällande lagrum inlösts till större del än för väghållning erfordrats.

LL angående expropriation för allmänt behov av fast egendom i landskapet Åland har ersatts av LL (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter.

11 kap. Om kostnaderna för väghållningen

Mellanrubriken upphävd (1997/23).

90 §. (1997/23) Kostnaderna för byggande och underhåll av allmänna vägar betalas med landskapets medel då landskapet är väghållare, om inte annat följer av bestämmelserna nedan.

91 §. (1997/23) Åligger det kommun att till följd av ett förordnande som har meddelats med stöd av 20 § 1 mom. eller 21 § ombesörja byggande av allmän väg, betalas ersättning av landskapets medel till kommunen enligt den kostnadsberäkning, som landskapsregeringen och kommunen har godkänt, om inte i fråga om vissa kostnadsbelopp har överenskommit att ersättning skall betalas enligt de verkliga kostnaderna. Godkänns inte kostnadsberäkningen på detta sätt, betalas ersättningen enligt de verkliga kostnader som anses nödvändiga. I dessa inräknas kostnaderna för underhåll av väg som är under byggnad.

Är en kommun på grund av förordnande enligt 20 § 1 mom. eller 21 § skyldig att sköta underhåll av allmän väg, betalas ersättning av landskapets medel till kommunen för de kostnader som ett nödvändigt underhåll beräknas uppgå till. Ersättningsbeloppet fastställs efter det att kommunen beretts tillfälle att framställa förslag i saken.

Då ersättningsbeloppet fastställs skall som jämförelsegrund beaktas vad vägar av motsvarande art kostar landskapet i underhåll. Har en väg försetts med permanentbeläggning på kommunens bekostnad, skall i underhållet inräknas, förutom de egentliga underhållsavgifterna, även skälig avskrivning samt sex procents ränta på kostnaderna för beläggningen, dock så att kostnaderna sammanlagt får utgöra högst vad en väg av motsvarande art såsom grusväg beräknas kosta i underhåll.

Mellanrubriken upphävd (1997/23).

92-97 §§. Upphävda (1997/23).

98 §. Upphävd (1981/78).

Allmänna bestämmelser

99 §. (1961/31) Därest landskapsregeringen icke annorlunda förordnar, är kommun icke berättigad att i fråga om väg inom stadsplaneområde erhålla ersättning av landskapsmedel för de utgifter, vilka åsamkas kommunen enligt stadgandena i 9 kapitlet, eller för ersättningar, som utgivits med anledning av i denna landskapslag förutsatt expropriation. Jämväl då landskapet är väghållare åligger det kommun att gentemot landskapet svara för gäldandet av sagda ersättningar, såvitt landskapsregeringen icke besluter annorlunda.

Vad i 1 mom. är stadgat gäller icke [i 29 § 1 mom. 5 punkten byggnadslagen (1979:61) för landskapet Åland avsedd] väg som betjänar genomfarts- eller infartstrafik. (1979/63)

Åsamkas landskapet såsom väghållare merkostnader till följd av att väg enligt kommunens beslut bygges efter högre standard än som betingas av samfärdselns behov, skall kommunen erlagga dessa kostnader.

Byggnadslag (1979:61) för landskapet Åland har ersatts av plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland.

100 §. Vid bestämmandet av kostnaderna för väghållning beaktas icke allmänna förvaltningskostnader eller kostnader för vägundersökningar ej heller utgifter för anskaffning och underhåll av byggnader, bilar och arbetsmaskiner, som äro erforderliga för väghållningen eller för anskaffning och flyttning av färja samt dess hållande i brukbart skick. (1968/9)

De ersättningar, vilka skola utbetalas enligt stadgandena i 9 kapitlet, men vilka icke föranledas av åtgärd i omedelbar anslutning till vägs underhåll, hänföras till kostnad för vägs byggande. Utgift för de enligt nämnda stadganden utgående ersättningarnas fastställande ävensom för utförande av vägförrättning samt verkställande av i denna landskapslag förutsatt expropriation beaktas på motsvarande sätt antingen i kostnad för byggande eller i kostnad för underhåll av väg.

Då en kommun på grund av ett förordnande enligt 20 § 1 mom. eller 21 § är skyldig att sköta väghållningen av allmän väg, skall de medel som kommunen uppburit i avgifter för utnyttjande av färja enligt 18 § eller i ersättning för överlåtelse av ett område eller i annan dylik gottgörelse beaktas då den ersättning som avses i 91 § fastställs. (1997/23)

N 6 LL (1957:23) om allmänna vägar

101 §. Upphävd (1981/78).

102 §. 1 mom. upphävt (1997/23).

Landskapsregeringen fastställer och utbetalar jämväl de i detta kapitel avsedda ersättningar, som landskapet skall utgiva till kommunerna.

Är kommun väghållare, skall landskapet i förskottsersättning för bestridande av utgifterna för vägs byggnad till kommunens förfogande ställa medel i den mån arbetet fortskrider enligt plan, som godkänts av landskapsregeringen. Ersättning, som av landskapsmedel tillkommer kommun för underhåll av väg, utbetalas till kommunen under det löpande underhållsåret.

Beslut, varigenom landskapsregeringen fastställt ersättning, som i denna paragraf avses, skall i tjänsteväg bringas till kommunens kännedom.

103 §. Utan hinder av bestämmelserna ovan kan en kommun i särskilt fall åta sig att helt eller delvis svara för väghållningskostnaderna för en viss allmän väg. (1997/23)

När skäl därtill är, må kommun befrias från förbindelse, som den enligt 1 mom. åtagit sig.

104 §. Upphävd (1997/23).

12 kap. Om vägnämnd

105 §. (1987/25) I kommun skall finnas en vägnämnd, om inte kommunfullmäktige beslutar att kommunstyrelsen eller annan nämnd i kommunen skall handha de uppgifter som ankommer på vägnämnd.

106 §. Vägnämnden verkar som beredande och verkställande organ inom kommunens vägförvaltning. Därutöver äger nämnden handhava de uppgifter, som i landskapslag eller -förordning eller med stöd av dessa eljest uppdragits åt densamma.

Det ankommer på vägnämnden särskilt:

1) att årligen uppgöra beräkning över kommunens vägutgifter;

2) att taga initiativ och göra framställningar i frågor rörande vägnätets utveckling och vägförhållandenas förbättring inom kommunen;

3) att avgiva av myndigheter infordrade utlåtanden i vägförslag; samt

4) att granska riktigheten av ersättningar och andra betalningar, som kommunen med stöd av denna landskapslag har att erlägga eller uppbära.

3 mom. upphävt (1987/25).

107 §. Upphävd (1987/25).

13 kap. Om straffpåföljder, tvångsåtgärder och ändrings-sökande

108 §. (1968/9) Den, som

1) bryter mot i stöd av 50 § 1 mom. meddelat förbud att bygga anslutning eller, efter det regleringsplan genomförts, att nyttja anslutning eller mot förbud, förordnande eller tillstånd, som stadgats i eller utfärdats med stöd av 52 §, 53 §, 54 § 1 mom., 58 § 2 mom. eller 59 §;

2) mot bättre vetande eller av grov vårdslöshet förfar i strid med förbud, som stadgats i eller utfärdats med stöd av 41, 43 eller 44 §;

3) olovligen befar bro eller färja med tyngre fordon eller lass än vad som angivits vara tillåtet; eller

4) olovligen på väg framför arbetsmaskin eller annat sådant redskap, som med hänsyn till vikt eller konstruktion är ägnat att skada vägen,

straffes, såfram strängare straff därför icke annorstädes är stadgat, med högst 100 dagsböter.

109 §. Har förbud eller föreskrift, som stadgats i denna landskapslag eller utfärdats med stöd av densamma, icke iakttagits, må landskapsregeringen medelst vite eller genom berättigande av väghållningsmyndighet eller annan, som frågan angår, att fullgöra erforderligt åliggande skrida till åtgärder för åstadkommande av rättelse i vad olagligen gjorts eller underlåtit. Dyligt åliggande skall fullgöras på bekostnad av den därtill skyldige, såvida landskapsregeringen icke av särskild anledning förordnar annorlunda.

Är i 1 mom. avsedd, av väghållningsmyndighet påyrkad rättelse sakenlig och uppenbarligen nödvändig, må vederbörande [magistrat] eller [länsman] berättiga väghållningsmyndigheten att vidtaga erforderlig åtgärd, dock icke att undanröja, flytta eller omändra byggnad.

Är i sådant fall, varom i 2 mom. stadgas, brådskande åtgärd erforderlig för avvärjande av samfärdseln omedelbart hotande fara eller är fråga om rättelse i olovlig åtgärd, som berör vägområdet, må väghållningsmyndigheten draga försorg om dess utförande.

Ovan i 2 och 3 mom. avsedd rättelse utföres på väghållarens bekostnad. Landskapsregeringen må dock på framställning av väghållningsmyndigheten ålägga den, på vilken rättelsens utförande skulle ankommit, att delvis eller helt ersätta väghållarens kostnader för åtgärderna.

För de fall, vilka avses i 23 och 42 §, skola stadganena i sagda paragrafer lända till efterrättelse.

110 §. Är väghållningsmyndighet berättigad att utföra i denna landskapslag avsedd åtgärd på annans bekostnad, må kostnaderna uttagas tvångsvis i den ordning som för utmätning av allmänna avgifter är stadgat.

Se L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

111 §. Om sökande av ändring i beslut, som meddelats, eller i åtgärd, som vidtagits vid vägförrättning, gäller vad [i lagen om skifte] är stadgat om anförande av besvär över lantmåteriförrättning. Härvid skall iakttagas, att vid anförandet av besvär över annat beslut än sådant, som angår rätt att vara sakägare vid förrättning eller varigenom jävsanmärkning eller yrkande på förrättningens avbrytande ogillats, besvärstiden räknas från det förrättningen förklarats avslutad.

I fråga om handläggningen vid ägodelningsrätt av besvärsmål, som här avses, samt om ändringsökande i utslag, som därvid meddelats, skola desslikes bestämmelserna [i lagen om skifte] i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Kommun har rätt att söka ändring i beslut vid vägförrättning eller i därvid verkställd åtgärd, såvida den anser, att förverkligandet av enligt stadsplane- eller byggnadsplanelagstiftningen fastställd plan eller hållhörande bestämmelse därigenom försvåras.

L om skifte (FFS 604/1951) har ersatts av fastighetsbildningslag (FFS 554/1995). Se 19-23 kap. fastighetsbildningslag.

112 §. I [länsstyrelsens] beslut i fråga om annan enligt stadgandena i 9 kapitlet utgående ersättning än sådan, som avses i 68 § 3 mom., äger sakägare rätt att söka ändring genom att väcka talan vid underrätten på ort, där fastigheten är belägen. Sådan talan skall vid äventyr av talans förlust anhängiggöras inom nittio dagar från den, då sakägaren erhöll del av beslutet.

113 §. (1981/78) Om sökande av ändring i vid vägförrättning meddelat beslut eller vidtagen åtgärd gäller vad [i lagen om skifte] är stadgat om anförande av besvär över lantmäteriförrättning. Vid anförande av besvär över annat beslut än sådant, som angår rätt att vara sakägare vid förrättning eller varigenom jävsanmärkning eller yrkande på förrättningens avbrytande ogillats, räknas besvärstiden från det förrättningen förklarats avslutad. I resolution som avses i 37 § 2 mom. 4 punkten får ändring inte sökas särskilt för sig.

Beträffande handläggningen av i 1 mom. avsett besvär vid jorddomstol skall bestämmelserna [i lagen om skifte (FFS 604/1951)] i tillämpliga delar gälla.

Kommun kan söka ändring i vid vägförrättning meddelat beslut eller vidtagen åtgärd om kommunen anser att genomförande av stads- eller byggnadsplan eller i dessa utfärdade bestämmelser härigenom skulle försvåras.

Se anmärkning under 111 §.

113a §. (1981/78) I jorddomstols utslag i mål som avses i denna lag får ändring sökas hos högsta domstolen genom besvär, om högsta domstolen med stöd av 30 kap. 3 § rättegångsbalken beviljar besvärstillstånd. Jorddomstols utslag verkställs på sätt som om verkställighet av laga kraft vunnit dom är stadgat. Högsta domstolen kan innan saken slutligt avgörs förordna att verkställigheten av utslaget skall framskjutas eller avbrytas.

I fråga om meddelande av besvärundersökning, fullföljdsförfarande och handläggning av besvärshandlingar, gäller vad [i lagen om skifte] är stadgat. Missnöje behöver dock inte särskilt anmälas. Efter besvärstidens utgång skall lantmäterikontoret sända besvärshandlingarna och vid behov jorddomstolens akt i målet till högsta domstolen, utan att inhämta utlåtande av förrättingsingenjören eller förklaring av de parter som godtagit beslutet.

Har högsta domstolen beviljat besvärstillstånd skall parterna på förordnande av högsta domstolen höras i den ordning som är stadgat [i lagen om skifte].

Vad i 1 mom. är stadgat gäller på motsvarande sätt ändringssökande i jordrättsdomares beslut i ärende som denne ensam avgjort. Ändring får dock inte sökas i jordrättsdomares beslut i ärende som gäller jäv mot förrättningsman. I fråga om fullföljdsförfarande gäller på motsvarande sätt vad [i lagen om skifte] är stadgat om besvär över jordrättsdomares beslut.

Se anmärkning under 111 §.

114 §. (2008/31) Ett meddelande om landskapsregeringens beslut om fastställelse av vägplan, indragning av väg samt beslut som har fattats med stöd av 50 § 1 mom. eller 52 § 2 mom. skall genom offentlig delgivning anslås på landskapsregeringens och berörd kommuns anslagstavla enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland. Landskapsregeringen

skall innan meddelandet anslås översända beslutet och de handlingar som utgör grund för beslutet till den kommun som berörs. Beslutet och handlingarna skall vara framlagda under den tid meddelandet om dem är anslagen.

Är vägplan av ringa betydelse får delgivningen av beslut om fastställelse av vägplan, med avvikelser från vad som föreskrivs i 1 mom., delges av landskapsregeringen genom bevislig delgivning enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland.

Landskapsregeringens beslut om ändring av enskild väg till allmän väg skall delges kommunen samt genom bevislig delgivning den eller en av de personer som har gjort framställningen om vägändringen enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland.

115 §. (1968/9) Besvär över landskapsregeringens beslut i ärende, som avses i denna lag, utgöra ej hinder för beslutets verkställande, såframt ej den myndighet, som handlägger besvären, anrollunda förordnar.

Lag samma vare i fråga om besvär över annan myndighets beslut, som meddelats enligt 23 eller 30 §, stadgandet i 41 § 1 mom. om ökning av där angivet avstånd, 44 §, 49 § 1 mom., stadgandet i 50 § 1 mom. om meddelande av där nämnda förordnanden eller förbud, 59 § eller 102 § 1 mom. eller beslut, som gäller fastställande av vägplan eller byggande av väg.

Vad i 1 mom. är stadgat äger icke tillämpning på landskapsregeringens beslut, varigenom landsväg eller enskild väg ändrats till bygdeväg eller allmän väg indragits, därest kommun är besvärande, ej heller på beslut, varigenom landskapsregeringen fastställt vägplan. Anses byggande av väg med hänsyn till sysselsättningens tryggande eller av annat särskilt skäl brådskande, må landskapsregeringen dock bestämma, att besvär över beslut om fastställande av vägplan ej utgöra hinder för beslutets verkställande, såframt icke den myndighet, som handlägger besvären, anrollunda förordnar.

I beslut, som meddelas med stöd av 42 § 2 och 3 mom. eller 109 § 1 mom. samt, av vägande skäl, i beslut, varigenom i 50 § 2 mom. nämnd regleringsplan godkännes, må förordnas, att beslutet går i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

14 kap. Särskilda stadganden

116 §. Denna landskapslag träder i kraft den 1 januari 1958.

Redan innan denna landskapslag träder i kraft, må erforderliga förberedande åtgärder vidtagas för landskapslagens verkställighet.

117 §. Denna landskapslag tillämpas från och med dess ikraftträdande på vägar, som då underhållas såsom landsvägar och i vilka jämväl inbegripas de i 11 § 1 mom. landskapslagen (1929:1) den 8 april 1929 innehållande särskilda stadganden angående vägväsendet i landskapet Åland omförmälda landsvägsdelarna, dock med iakttagande av stadgandena i landskapslagen angående införande av denna landskapslag. De områden, som för landsvägar och landsvägsdelar begagnats för sådant ändamål, som i 3 § 2 mom. omförmäles, räknas från denna landskapslags ikraftträdande såsom vägar-nas biområde.

N 6 LL (1957:23) om allmänna vägar

Under vilka förutsättningar och i vilken ordning enligt äldre landskapslag såsom kommunal- eller byvägar underhållna vägar samt vissa andra vägar, som äro att anse såsom allmänna, skola med anledning av den nya landskapslagens trädande i kraft förklaras vara bygdevägar, därom stadgas i landskapslagen om införande av denna landskapslag.

Se LL (1957:24) om införande av landskapslag om allmänna vägar i landskapet Åland.

118 §. När redan förefintlig allmän eller såsom allmän ansedd väg i stöd av landskapslagen angående införande av denna landskapslag förändras till bygdeväg, får den nya väghållaren utan lösen övertaga vägområdet samt de för ändamål, som i 3 § 2 mom. av denna landskapslag omförmåles, i besittning tagna, till vägs biområde hänförliga områdena. Härvid skall till den nya väghållaren på dennes yrkande överlätas nödigt område för uttagning av väghållningsämne, därest sådant område för ändamålet reserverats. Den rätt till på områdena befintliga, för vägändamål tillkomna byggnader, anordningar och andra anläggningar, som tillkommit den förutvarande väghållaren, övergår likaledes utan lösen till den nya väghållaren.

Har den förre väghållaren tillkommit för viss tid gällande eller eljest begränsad rätt att uttaga väghållningsämne eller rätt till enskild väg, övergår även sådan rätt utan lösen till den nya väghållaren.

Väg, som förändrats till bygdeväg, övergår till den nya väghållaren jämte den rätt till röjning av invid vägen befintliga områden, varom stadgas i 7 § landskapslagen (1924:6) angående byggande och underhåll av vägar på landet i landskapet Åland och 2 § 5 mom. landskapslagen (1929:1) den 8 april 1929 innehållande särskilda stadganden rörande vägväsendet i landskapet Åland.

119 §. Är företag, som avser byggande av landsväg eller dess flyttande eller annan förbättring, vid denna landskapslags ikraftträdande under utförande och har ej inlösen av erforderligt område för vägen skett samt ersättningarna ej bestämts, skall denna landskapslag tillämpas vid företagande av de åtgärder, vilka äro nödiga för vägföretagets fullföljande. Beträffande landsväg eller del därav, på vilken vägarbetet påbörjats, förrän denna landskapslag trädde i kraft, må dock 67 § 1 mom. icke tillämpas, och i fråga om kommun ej heller 67 § 2 mom. Dock skall 12 § i landskapslagen innehållande särskilda stadganden angående vägväsendet i landskapet Åland, sådan den lyder i landskapslagen (1939:2) av den 18 april 1939, äga tillämpning på kommun.

Har genom beslut av landskapsstyrelsen före denna landskapslags ikraftträdande fastställts plan för vägföretag, som i 1 mom. omförmåles, skall med avseende å sådan plan gälla vad i denna landskapslag stadgas om laga kraft vunnit vägplan. Sagda beslut skall dock medelst kungörelse bringas till allmän kännedom i vederbörande kommun. Har vägarbetet för planens genomförande icke påbörjats, räknas den i 28 § bestämda terminen från landskapslagens ikraftträdande. Beträffande vägområde, på vilket vägarbetet påbörjats, skall vägrätt, som i 29 § avses, anses hava uppkommit, när

denna landskapslag trädde i kraft, men på ersättningen för områdets upplåtande beräknas räntan från utgången av den månad, under vilken vägarbetet påbörjades.

Vad här är stadgat om landsväg avser i tillämpliga delar jämväl inom Mariehamn befintliga landsvägsdelar.

120 §. (1958/14) Har med stöd av 3 § 2 mom. landskapslagen (1924:6) angående byggande och underhåll av vägar på landet i landskapet Åland beslut meddelats om förändring av kommunal- eller byväg till landsväg, men vägen icke före denna landskapslags ikraftträdande blivit enligt förstnämnda landskapslags 61 § 1 mom. godkänd, skall beslutet förfalla, såframt vägen icke inom två år från det denna landskapslag trädde i kraft försatts i det skick, som i sagda lagrum är avsett.

Beslut om byggande eller förbättring av kommunal- eller byväg förfaller, ifall vägarbetet icke påbörjats före den 1 januari 1960. Har vägarbetet påbörjats, skall den äldre landskapslagstiftningen äga tillämpning, såvitt icke annat följer av vad i 3 § landskapslagen angående införande av denna landskapslag är stadgat.

121 §. I fråga om de kommunalvägar, som icke förändrats till [bygdevägar] enligt landskapslagen om denna landskapslags införande och ej heller indragits såsom allmänna vägar, skola de äldre stadgandena äga tillämpning, intill dess annorlunda förordnas.

Jämväl efter det beslut om ändring av kommunalväg till [bygdeväg] trätt i kraft, skall äldre lag tillämpas ifråga om ersättning, som föranledes av överlåtelse av område eller inskränkning av nyttjanderätt enligt 6 § landskapslagen (1929:1) innehållande särskilda stadganden angående vägväsendet i landskapet Åland eller vartill eljest uppkommit rätt, innan beslutet trädde i kraft, eller då fråga är om debitering, uppörd eller redovisning av kostnaderna för avhjälpande av bristfälligheter, vilka yppats vid enligt äldre landskapslag förrättade vägsyner på kommunalvägar och av andra av väghållningen beträffande kommunalväg föranledda utbetalningar. Detsamma skall gälla i det fall, att vid iståndsättning av kommunalväg, som förklarats för bygdeväg, i sådant lagenligt skick, som överlåtelsen påkallar, använts område utan landskapsstyrelsens beslut eller med avvikelse från sådant. Dyligt område, beträffande vilket vad i 31 § av denna lag är stadgat skall tillämpas, bör anses höra till [bygdeväg], räknat från början av följande månad efter den mottagningssyn, vid vilken vägen blivit godkänd. Från samma tidpunkt bör motsvarande del av kommunalväg anses upphöra att vara allmän väg, såframt ej annorlunda bestämts. (1968/9)

122 §. Därest kommunalväg eller annan redan förefintlig väg, som är att anse såsom allmän, men enligt landskapslagen angående denna landskapslags införande icke förändrats till [bygdeväg], sedermera övertages såsom landsväg eller bygdeväg, skall vad om enskild vägs förändring till allmän väg är stadgat äga tillämpning, dock så, att i 118 § avsedda rättigheter och förmåner skola överlätas till väghållare utan ersättning.

123 §. Förekommer vid denna landskapslags ikraftträdande byggnad på väg- eller biområde, som avses i 31 §, må den förbliva orubbad. Orsakas av sådan bygge-

nad fara eller olägenhet för den allmänna samfärdseln eller för begagnandet av biområdet, skall vad i 42 § 2 mom. är stadgat äga tillämpning.

124 §. Tillstånd att hålla grind på [bygdeväg] eller annat sådant särskilt tillstånd, som av vederbörande myndighet härförinnan meddelats, skall ej upphöra att gälla till följd av denna landskapslags ikraftträdande.

125 §. Närmare bestämmelser om behandlingen av vägfrågor samt övriga föreskrifter angående verkställigheten och tillämpningen av denna landskapslag utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (1979:6) om färjor.

N 7 Landskapsförordning (1979:6) om färjor

1 §. Denna förordning tillämpas på landskaps- och kommunalfärja som har till uppgift att i anslutning till allmän eller kommunalväg förmedla fordons- och passagerartrafik över vatten inom landskapet Åland.

I denna förordning avses:

1) (1982/7) med färja en med fordonsdäck försedd farkost, varvid

a) frigående färja är en maskindriven fritt styrbar färja;
b) linstyrd färja är en färja som för maskin drivs fram längs lina;

c) styrbar färja är en propellerdriven linstyrd färja som kan manövreras utan styrlina;

d) isfärja är en lindriven färja som förmedlar trafik på allmän vinterväg över vinterfarled;

e) luftkuddefartyg är en fritt styrbar färja som rör sig på luftkudde;

2) med färjled en för färja speciellt avsedd vattenled;

3) (1982/7) med färjsträcka färjledens längd mellan färjfastena vid medelvattenstånd (M.W.);

4) med rutt den sammanlagda färjsträckan mellan ändpunkternas färjfasten.

2 §. Om trafik med frigående färja gäller utöver vad om handelsfartyg är stadgat vad i denna förordning föreskrives.

Se sjölag (FFS 674/1994), förordning om transport av farliga ämnen som stycke gods på fartyg (FFS 666/1998) och Lag om fartygs tekniska säkerhet och säker drift av fartyg (FFS 1686/2009.)

3 §. (1982/7) Färja skall vara så byggd, utrustad och bemannad att den motsvarar sitt ändamål och är säker.

Färjas typ, mått och lastförmåga fastställs av landskapsregeringen.

4 §. Färja skall vara utrustad med sådana ändamålsenliga anordningar, att den kan angöras säkert vid färjbryggan. Dessutom skall på färja finnas anordningar för säker stängning av köröppningarna.

5 §. (1982/7) Styrbar färja får vid fara för sammanstötning omedelbart lösgöras och får vid behov för trafik i isförhållanden vara lösgjord från styrlinan.

Styrbar färja får även lösgöras från styrlinan vid transport av utryckningsfordon eller i 12 § 2 mom. 1-5 punkterna avsett fordon om en långsam farkost eller flottning stängt färjleden. Därtill får styrbar färja framföras för egen maskin vid linbyte eller under annan kortare tid.

Styrbar färja får även föras till varv eller färjställe för egen maskin, manövrerad av en därför kompetent person.

Om styrbar färjas styrlina på grund av livlig båttrafik eller svåra vind- eller strömförhållanden eller annat dylikt skäl medför olägenhet för båttrafiken eller den styrbara färjans manövrering, kan landskapsregeringen under nedan i 9 § nämnda förutsättningar bestämma att styrbar färja får trafikera utan styrlina även i andra fall och även under säsong med öppet vatten.

6 §. Linstyrd färja skall ha följande utrustning:

1) enligt färjans längd räddningsredskap enligt följande:

	Färjans längd	
	Över 10,5 m	Högst 10,5 m
livbojar	4 st.	2 st.
skeppsåbåtar	1 st. à 4 personer	1 st. à 4 personer
flytvästar	1 st. för varje person ombord	1 st. för varje person ombord
flytredskap	för hela antalet personer ombord	för hela antalet personer ombord
båtshake	2 st.	1 st.

För isfärja är dock följande utrustning tillfyllest:

a) 1 livboj på vardera sidan av färjan;

b) 1 båtshake på vardera sidan av färjan.

2) ankare med tillräckligt lång kätting;

3) enligt färjans längd brandredskap enligt följande:

färjans längd	brandyxa	handsläckare
Över 10,5 m	1 st.	1 st. i maskinrum
		1 st. i styrhytt
		5 st. på bildäck
Högst 10,5 m	1 st.	1 st. i maskinrum
		1 st. i styrhytt
		3 st. på bildäck

Släckarna skall vara av effektklass B II-C. Av de på bildäck placerade släckarna skall en vara placerad i närheten av nedgången till maskinrummet. (1982/7)

I denna paragraf avsedd livräddningsutrustning skall uppfylla de bestämmelser som av trafiksäkerhetsverket med stöd av 3 § förordningen den 19 januari 1973 om livräddningsanordningar på fartyg (FFS 29/1973) utfärdats den 24 april 1973 ävensom bestämmelser som i framtiden härom utfärdas samt brandutrustning de bestämmelser som av trafiksäkerhetsverket med stöd av 3 kap. förordningen den 18 februari 1972 om brandsäkerheten på fartyg (FFS 152/1972) utfärdats den 1 mars 1972 ävensom bestämmelser som i framtiden härom utfärdas.

För att säkerställa funktionsdugligheten hos räddningsutrustningens fästanordningar och för att upprätthålla färjpersonalens beredskap skall landskapsregeringen tillse att övningar i att lösgöra utrustningen utförs enligt landskapsregeringens direktiv. (1982/7)

N 7 LF (1979:6) om färjor

Livbojar, flytvästar och -redskap skall lätt kunna lös-göras. (1982/7)

7 §. Linstyrd färja skall ha sådana varningsanordningar som avses i 9 § förordningen den 30 mars 1978 om förhindrande av sammanstötning i inre farvatten (FFS 252/1978).

8 §. (1982/7) Färjeförare skall ha fyllt 18 år samt vara förtrogen med färjmaskineriets konstruktion och drift.

Förare av färja vars rutt korsar fartygsled skall förete läkarintyg över att han kan särskilja till förhindrande av fartygskollisioner stadgade signalljus och ljudsignaler samt vara förtrogen med förordningen innefattande regler till hindrande av sammanstötning i inre farvatten (FFS 252/1978). I detta moment nämnda läkarintyg skall förnyas med fem års intervaller.

9 §. (1982/7) Landskapsregeringen kan, med beaktande av linstyrd färjas typ, storlek samt trafikens omfattning, för varje enskilt fall bestämma huruvida färjan skall ha annan personal utöver föraren.

Besättningen på styrbar färja som konstant trafikerar i enlighet med 5 § 4 mom. och på luftkuddefartyg består alltid av förare och hjälparl vilkas kompetens landskapsregeringen fastställer efter att ha hört trafik-säkerhetsverket.

En linstyrd färja ska besiktigas årligen. Vid besiktningen kontrolleras att färjans skrov, maskineri och utrustning uppfyller de krav som ställs i denna förordning. (2008/4)

Besiktningssintyg skall anslås på synlig plats på färja.

Undervattensdelar på färja som haft bottenkänning skall besiktigas. Denna besiktning kan göras utan torr-sättning.

10 §. På frigående färja övervakas och ledes trafiken av befälhavaren på färjan.

Landskapsregeringen fastställer tidtabell för frigående färja. Allmänheten ska underrättas om tidtabell genom att de publiceras i minst en lokaltidning med allmän spridning i landskapet enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland om offentlig delgivning. Dessutom ska tidtabell uppsättas på vederbörande färjbryggor eller i deras omedelbara närhet. (2008/53)

11 §. På linstyrd färja övervakas och ledes trafiken av föraren av färjan.

Linstyrd färja trafikerar enligt behov. Vägtrafikant som kommit till linstyrd färja skall utan dröjsmål färjas över färjleden om icke godtagbart skäl till dröjsmål finns.

Landskapsregeringen kan fastställa tidtabell även för linstyrd färja.

12 §. Är icke annat föreskrivet skall vägtrafikanter färjas över färjleden i den ordning de anländer till färj-fäste, men befälhavaren på frigående färja eller förare av linstyrd färja har rätt att avvika från denna ordning om färjans däcksutrymme, lastförmåga eller väderleksförhållandena icke medger att fordon som är närmast i tur tages ombord för överfart.

Företrädesrätt till överfart före andra fordon har enligt 8 § 3 mom. landskapslagen om vägtrafik utrycknings-

fordon samt buss och mjölktransportbil i regelbunden tur. Rätt till överfart före övriga fordon har även:

1) fordon som befordrar eller som skall avhämta svårt sjuk eller skadad person;

2) fordon som befordrar läkare, sjukskötare, hälsovårdare eller barnmorska till svårt insjuknad eller skadad person samt veterinär i brådskande uppdrag;

3) fordon som befordrar trafikövervakande myndighet på brådskande tjänsteresa;

4) fordon i trafik för utförande av brådskande arbete på allmän väg eller färja; samt

5) övriga fordon som landskapsregeringen med stöd av 35 § 1 mom. b punkten landskapslagen om vägtrafik beviljat förtur.

Om förtursrätt för fordon som transporterar farligt gods stadgas i 15 § 3 punkten. (1982/7)

Önskar förare av utryckningsfordon eller förare av i 2 mom. 1, 2 eller 4 punkten avsett fordon överfart med färja med fastställd tidtabell på annan än tidtabellsenlig tid, skall färjningen utföras och färjan vid tidpunkten för överfarten vara reserverad vid avgångsbryggan därest meddelande om fordonets ankomst gjorts på förhand. Önskar förare av nyssnämmt fordon följa med färja efter det att denna redan lagt ut skall färjan återvända för att hämta fordonet om detta kan ske utan svårighet. Om nämnda fordon härvid på grund av utrymmesbrist inte ryms på färjans fordonsdäck har färjans förare rätt att beordra utrymning av erforderlig del av däcksutrymme. (1982/7)

Önskar förare av annat än i 4 mom. avsett fordon följa med linstyrd färja som lagt ut kan färjan såframt plats finns återvända för att hämta fordonet om detta kan ske utan svårighet. Fordon avhämtas dock icke om färjan avgått enligt tidtabell eller om ovan i 4 mom. avsett fordon tagits ombord.

13 §. Passagerare är skyldig att noggrant iakttaga befälhavarens på frigående färja och förarens av linstyrd färja lastningsinstruktioner.

Färjas däcksutrymme skall lastas så, att dörrarna åtminstone på den ena sidan av varje fordon kan öppnas för avstigning. I fordon vars dörrar på ingendera sidan kan öppnas för avstigning får personer icke finnas under färden.

På färja eller vid färjfäste bör placeras enligt gängse bruk utformade märken och tavlor som avser förbudande av tobaksrökning, begränsning av tomgång, åtdragande av handbroms eller annat som är nödvändigt med hänsyn till säkerheten eller dirigeringen av trafiken.

14 §. Innan lastning och lossning påbörjats samt medan dessa pågår skall den person som ansvarar härför övervaka att färjan är vederbörligen förtöjd vid kajen, så att färjan icke kan glida ut från färjbryggan då bilar kör ombord eller i land. Landgång bör vara säkert fastsatt innan passagerare tillåtes gå i land eller ombord.

Landkörningsrampen och bommen som stänger körvägen till och från färjan får endast hanteras av personer som instruerats för detta ändamål.

På färjor där trafiken dirigeras med trafikljus skall befälhavaren på frigående färja eller förare av linstyrd färja hålla ljusen påkopplade då det är förbjudet att avlägsna sig från färjan och släcka nämnda ljus då det är

tillåtet att avlägsna sig från färjan. Passagerare skall ovillkorligen rätta sig efter trafikljusen.

15 §. Vid transport av farligt gods skall följande bestämmelser iakttas:

1) Angående transport av sprängämnen på färja, gäller vad [i förordningen den 24 september 1971 om explosiva ämnen (FFS 696/1971) i stöd av ÅFS (1971/12)] är stadgat.

2) Då tankbilar som transporterar eller senast transporterat brännbara vätskor eller gaser av klass I eller II eller då övriga fordon som transporterar vätskor och gaser av nämnda slag i större mängd än 250 kg tages ombord på linstyrd eller frigående färja vars rutt är högst 2,5 km, får icke övriga fordon eller passagerare medfölja.

3) Då i 2 punkten avsedda fordon tages ombord på färja vars rutt är längre än 2,5 km, skall dessa stuvas på däck så, att mellan dem och övriga fordon finns minst 1 meter fritt utrymme och får på dylik färja där bildäcket enligt sjövärdighetsbesiktningsbeviset,

a) är inräknat som passagerarutrymme medfölja högst 20 passagerare;

b) icke är inräknat som passagerarutrymme, medfölja passagerare, i utrymmen ovanom bildäck, till ett antal som framgår ur sagda bevis.

4) Transportör av i 1 och 2 punkterna nämnt gods är skyldig att före ombordkörning meddela befälhavaren på frigående färja eller föraren av linstyrd färja om mängd och slag av sådant gods.

5) På frigående färja som transporterar i 2 punkten nämnt gods skall finnas sådan brandmansutrustning varom stadgas [i förordningen den 18 februari 1972 om brandsäkerheten på fartyg (FFS 152/1972)] samt av trafiksäkerhetsverket godkänd gasmätare.

I övrigt gäller i tillämpliga delar vad om transport av sprängämnen och brännbara vätskor till sjöss är stadgat.

I färjas tidtabell kan angivas särskilda turer på vilka fordon med i 1 mom. nämnt gods har förtursrätt.

(1971:12) om tillämpning av vissa i riket gällande författningar rörande explosionsfarliga ämnen har ersatts av LL (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor. Förordning om brandsäkerheten på fartyg (FFS 152/1972) har upphävts genom SRF om upphävande av vissa förordningar om fartygssäkerhet (FFS 732/2012).

16 §. Om färjled, som trafikeras av linstyrd färja, korsar färled, ska (2011/101)

1) (2011/101) den linstyrda färjan när den är i rörelse avge ett gult blinkande ljus utöver de ljus och signalfigurer som föreskrivs i förordningen om förhindrande av sammanstötning i inre farvatten,

2) (1982/7) på ömse sidor om färjleden invid färleden beroende av förhållandena på 500-1300 meters avstånd från färjleden, på en plats som är väl synlig från det håll därifrån fartygen kommer, vinkelrätt mot färleden uppsättas ett 144x288 centimeter stort förmärke för färja (fig. 1) med undre kanten minst två meter över vattenytan vid medelvattenstånd (M.W.), vilket förpliktigar befälhavare på fartyg som enligt sjövägsreglerna skall vara utrustat med vissla att med en lång ljudsignal anmäla sin avsikt att korsa färjleden,

3) färjans lina eller linor anbringas så, att varje lina när den är slak på farledens hela prickade bredd kommer att ligga under det av trafiksäkerhetsverket, på basen av det fastställda seglationsdjupet, bestämda draggningsdjupet.

Under seglationssäsongen skall det ovan i 1 mom. 2 punkten nämnda förmärket för linstyrd färja nattetid eller vid dålig sikt belysas om korsande färled har försetts med ledfyror enligt 3 § förordningen den 25 februari 1961 om säkerhetsanordningar för sjöfarten (FFS 125/1961). När de lokala förhållandena så kräver kan förmärke för linstyrd färja placeras annorlunda än vad ovan sägs och vara större, så att märkets och figurens mått ökas med hälften. Landskapsregeringen kan utfärda närmare bestämmelser om märkets beteckningar och konstruktion samt om belysningsanordningarna.

Färjans lina eller linor får icke onödigtvis hållas strama så att trafik över färjleden förhindras.

Färjled där isfärja trafikerar eller där bro över isväg används skall förses med förmärke i enlighet med 1 mom. 2 punkten. Övre kanten av nämnda märke skall förses med radarreflektor och vid behov med ett gult ljus som blinkar om natten. Dessutom förses färjleden i bägge ändpunkter med radarreflektorer och vitt ljus som lyser om natten. (1982/7)

Om färjled inte korsar färled skall den förses med ett märke i enlighet med 2 mom. c punkten. Märket placeras vid färjlägena eller intill allmän färled på ett avstånd av 50-200 meter från färjleden. Därtill kan i samband med märket användas en skylt med texten "Varning för vajer". (1982/7)

17 §. Har styrbar färja i fall, som avses i 5 § 1 och 2 mom., för färd i isränna kastat loss från styrlinan används varningsanordningar som avses i 7 §.

18 §. Då styrbar och linstyrd färja trafikerar längs styrlina och styrbar färja trafikerar lösgjord från styrlina i de i 5 § 1 och 2 mom. nämnda fallen skall förare tillse att fartyg som använder korsande färled får passera före färjan och föraren skall innan han sätter färjan i rörelse, såvitt möjligt förvissa sig om att fartyg inte nalkas i färleden på ett sådant sätt att fara för sammanstötning kan uppkomma. Maskindrivet fartyg med en längd under 7 meter, roddbåt eller därmed jämförbar farkost samt segelbåt med en längd under 7 meter skall hålla undan för färjan. (1982/7)

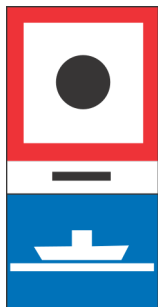
När fartyg nalkas färjleden skall föraren av färja tillse att färjans lina eller linor icke i färleden hindrar fartygets färd. Om vattendraget vid färjleden skall reserveras för knippbogsering av virke eller på grund av tillfällig annan transport upplåtas för sjötrafik till ett större djup än det fastställda seglationsdjupet eller större bredd än ledmärkena anger, skall linstyrd färjas lina eller linor vid behov sänkas ned till färjledens botten. Den som verkställer tillfällig transport skall dock i tillräckligt god tid på förhand till vederbörande vägmästare eller föraren av färja anmäla tidpunkten för den kommande transporten och, innan färjleden korsas, ytterligare försäkra sig om att färjans lina eller linor vilar på botten.

Där de lokala förhållandena sådant påkallar kan landskapsregeringen efter att hava hört trafiksäkerhetsverket meddela närmare säkerhetsbestämmelser angående

N 8 LL (1964:16) om kommunalvägar

farleds och färjleds korsningsområde och trafiken inom sådant.

19 §. Belägges användning av frigående färja med avgift skall bestämmelse härom anslås på vederbörande färjbryggor eller i deras omedelbara närhet.

Figur 1.

N 8 Landskapslag (1964:16) om kommunalvägar

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. Denna lag gäller sådana av kommun övertagna allmänna vägar, som icke enligt landskapslagen den 17 juli 1957 om införande av landskapslagen (1957:24) om allmänna vägar i landskapet Åland hänförts till allmänna vägar, liksom även vägar, vilka kommun framdeles enligt stadgandena i denna lag besluter bygga eller övertaga.

2 §. Till kommunalväg höra körbanan samt de områden, anläggningar och anordningar, som varaktigt erfordras för vägens bestånd och begagnande, såsom vägren, slänt, bankett, dike, mötes-, vänd- eller hållplats, mindre upplags- eller parkeringsområde, som ansluter sig omedelbart till vägen, samt skyddsvärn, trumma, bro, färja med färjläge och färjled samt brygga, som förklarats ansluten till vägen, ävensom vägmärke. Till väg såsom dess biområden höra dessutom platser, vilka varaktigt erfordras för uttagning och transport av väghållningsämnen.

Område, som avses i 1 mom., utgör vägområdet. Vägområde, vars gränser icke fastställts vid lantmäteriförrättning, sträcker sig till ett avstånd av en meter från yttre kanten av diket eller, där dike icke finnes, vägslänten eller -skärningen.

3 §. Kommunalväg förvaltas av den kommun, inom vilken den befinner sig.

Har kommunalväg betydelse för samfärdseln i annan kommun än den, inom vars område den befinner sig, må mellan kommunerna avtal ingås om att den andra kommunen omhänderhar väghållningen eller deltagar i väghållningskostnaderna.

2 kap. Om vägplan, vägrätt och vägförrättning

4 §. En kommun som har för avsikt att bygga kommunalväg kan anhålla hos landskapsregeringen om uppgörande av vägplan och kostnadsförslag för vägen. Till

anhållan skall fogas kommunfullmäktiges förberedande beslut om byggande av vägen, karta på vilken den planerade vägsträckningen inritats samt förteckning över dem som vägen är avsedd att betjäna. En kommun kan även besluta att själv göra upp vägplan och kostnadsförslag. Efter att vägplanen och kostnadsförslaget uppgjorts och tillställts kommunen, i det fall att landskapsregeringen uppgjort vägplanen, kan kommunen anhålla hos landskapsregeringen om förhandsbesked rörande byggnadsbidrag för vägen. (1997/80)

Är väg gemensam för två eller flera kommuner, må vägplan uppgöras och förhandsbeslut om byggnadsbidrag fattas endast under förutsättning att kommunerna utfäst sig att svara för vägens byggande och underhåll i hela dess sträckning.

Innan vägplan antas skall den ha varit framlagd till allmänt påseende under 14 dagars tid. Beslut om att anta vägplanen och bygga vägen skall underställas landskapsregeringen för fastställelse. I anslutning till fastställelsebeslutet beviljas kommunen vägrätt. (1987/24)

Då frivillig överenskommelse med berörda fastighetsägare angående upplåtande av nödigt vägområde, ersättning för mark, skada och men eller för vägmateriel icke kunnat träffas, bör kommunen hos [länsstyrelsen] anhålla om förordnande för vägförrättning.

Vid handläggning av i denna paragraf nämnda ärenden skola i tillämpliga delar stadgandena i landskapslagen (1957:23) om allmänna vägar i landskapet Åland lända till efterrättelse.

5 §. Vägrätten innefattar rätt för kommunen att taga i besittning och nyttja för i 2 § avsedda vägändamål det område, som erfordras för vägen, utan hinder av den rätt annan äger med avseende å fastigheten.

Vägrätten innefattar jämväl rätt att från vägområdet avlägsna träd, buskar och andra naturhinder, som äro till men för väghållningen, samt att avhugga grenar, som sträcka sig över sagda områden.

Utgör anordning eller anläggning eller ock fristående byggnad, som icke användes som bostad, sådant hinder för byggande av väg, att byggnadskostnaderna, utan flyttning av anordningen, anläggningen eller byggnaden, skulle bli va ansenligt högre eller annars betydande olägenhet därav följa och förorsakar icke flyttningen av hindret dess ägare skada eller nämnvärt förfång, må landskapsregeringen vid vägrättens beviljande besluta om flyttning av anordningen, anläggningen eller byggnaden till lämplig plats.

Utänför vägområdet må landskapsregeringen på anhållan bevilja kommunen rätt att avlägsna trafiksäkerheten äventyrande träd och buskar, likväl icke träd eller buskar, som växa på tomt eller i trädgård eller som annars tagits under särskild omvårdnad, med mindre synnerliga skäl därtill föreligga. Om avlägsnande av här avsedda träd och buskar eller avhuggning av grenar skall markens ägare eller innehavare på förhand i god tid underrättas.

6 §. Kräves oundgängligen för undvikande av oskäliga kostnader för väghållningsskyldighetens fullgörande, att grus, sten eller annat väghållningsämne tages från fastighets mark, må landskapsregeringen förordna, att i 5 § 1 mom. avsedd bestående nyttjanderätt därtill skall

medgivnas, såframt betydande förfång icke därigenom tillskyndas sagda fastighet. Samtidigt må förordnas om nyttjande av väg eller mark för transport av väghållningsämne.

3 kap. Om väghållning

7 §. *Väghållning* omfattar byggande och underhåll av väg.

Med *byggande av väg* avses anläggning av ny väg samt flyttning, breddning och annan förbättring av förefintlig väg.

Såsom *underhåll av väg* anses åtgärder som är erforderliga för bibehållande av vägen i ändamålsenligt skick, däri inberäknat renhållning med uppsamling och bortforsling av avfall från vägen samt öppethållande av väg vintertid. (1981/7)

8 §. Väg skall till sin sträckning och bredd samt även eljest byggas så, att ändamålet därmed uppnås på bästa möjliga sätt utan att någon åsamkas större skada eller förfång än nödvändigt.

Väg skall hållas i det skick dess ändamål och nytta förutsätta, såvitt det kan ske med skäliga kostnader.

På område, för vilket stads- eller byggnadsplan fastställts eller där tätbebyggelse finnes eller är i utveckling, må väg icke byggas så, att genomförandet av den fastställda eller framtida planen därigenom skulle kunna försvåras.

9 §. Väghållningen ombesörjes av kommunens vägnämnd, på vilken det jämväl ankommer att besluta om de begränsningar av trafiken, som varaktigt eller tillfälligt kunna påkallas av vägens bärkraft eller andra omständigheter. Begränsningar, förbud, påbud och varningar böra anges med trafikmärken.

10 §. Grind eller bom får inte hållas på kommunalväg utan kommunens tillstånd. (1997/80)

Byggnad, stängsel som äventyrar trafiksäkerheten eller annan varaktig anordning får inte uppföras på närmare än tolv meters avstånd från vägbanans mittlinje. En kommun kan dock på ansökan medge undantag från detta förbud, där det kan ske utan att trafiksäkerheten äventyras eller framtida ombyggnad av vägen försvåras. (1997/80)

Angående byggnadsverksamheten på område, för vilket fastställts i byggnadslagstiftningen förutsatt plan eller föreskrift, gäller vad därom är särskilt stadgat.

11 §. (1997/24) Vintertid skall kommunalväg hållas fri från hinder av snö och is i den utsträckning som erfordras för motorfordonstrafik, om det inte är onödigt på grund av samfärdselns ringa omfattning eller av andra särskilda skäl.

12 §. Upphävd (1997/24).

13 §. För vägbygge förordnar landskapsregeringens [vägavdelning] en övervakare, som äger följa byggnadsarbetet och tillse, att givna föreskrifter om arbetets utförande iakttagas. Övervakaren må besluta om arbetets inställande, men beslutet skall omedelbart underställas vägsynenämnden för avgörande.

Slutsyn på vägbygge förrättas av en vägsynenämnd och den för bygget förordnade övervakaren. I vägsy-

nenämnden ingår en representant för landskapet, tillika ordförande, och en representant för vägnämnden i kommunen. Har en entreprenör anlåtits vid vägbygget, får han själv eller ombud för honom närvara vid synen och yttra sig över gjorda anmärkningar. (1997/24)

Vid slutsyn föres protokoll, som fordarsammast över-sändes till landskapsregeringen och kommunens vägnämnd.

4 kap. Om kostnaderna för väghållningen och om landskapsbidrag

14 §. Väghållningen bekostas med kommunens medel. Enskild person, som nyttjar eller har behov av vägen, må icke åläggas att deltaga i väghållningskostnaderna, med mindre vägen för hans behov enligt mellan honom och kommunen ingånget avtal skall byggas eller underhållas på ett sätt, som är kostsammare än vad som i allmänhet fordras enligt denna lag.

Har i 3 § 2 mom. avsett avtal ingåtts mellan kommuner och därvid jämväl avtalats om kostnadernas fördelning, lände det till efterrättelse. Föreligga i annat fall giltiga skäl för kommuns åläggande att deltaga i väghållningskostnaderna på annan kommuns område och sänjas kommunerna icke om kostnadernas fördelning, må landskapsregeringen bestämma, att fördelning av kostnaderna skall verkställas och enligt vilken grund detta skall ske.

15 §. Kommun må icke uppbära ersättning för nyttjande av kommunalväg eller område, anläggning eller anordning, som hör till sådan väg. Avgift må dock uppbäras för anlåtande av till kommunalväg hörande färja. Beslut om fastställande av sådan avgift som likväl icke må vara högre än vad kostnaderna för färjans underhåll förutsätta, skall underställas landskapsregeringen.

15a-17 §§. Upphävda (1997/24).

18 §. 1 mom. upphävt (1987/24).

Statistiska och ekonomiska uppgifter om kommunalvägarna och om trafiken på dem bör av kommunen insamlas och insändas till landskapsregeringen enligt därom meddelade föreskrifter.

19 §. För byggande av kommunalväg beviljas landskapsbidrag efter prövning inom ramen för härför anvisade anslag.

5 kap. Om vägnämndens uppgifter

20 §. Den kommunala vägnämnden äger bereda och verkställa ärendena angående förvaltningen av kommunalvägarna.

Det ankommer på vägnämnden särskilt

1) att årligen uppgöra beräkning över kommunens utgifter enligt denna lag;

2) att bereda ärenden rörande övertagande av väg till kommunalväg eller byggande av kommunalväg;

3) att taga initiativ till indragning av kommunalväg, som anses obehövlig; samt

4) att övervaka underhållet av kommunalvägarna.

3 mom. upphävt (1987/24).

N 9 LL (1980:46) om landskapsandel för underhållskostnader för gator

6 kap. Om övertagande av väg och om indragning av kommunalväg

21 §. Beslut om att bygga kommunalväg eller om att ändra enskild väg till kommunalväg skall fattas av kommunfullmäktige. Beslutet skall underställas landskapsregeringen för fastställelse. (2005/28)

Landskapsregeringen må förvägra fastställelse av i 1 mom. nämnt beslut, om vägen anses äga ringa betydelse för samfärdseln på orten eller på grund av sin längd eller av annan orsak medför i förhållande till trafikbehovet oskäligen kostnader.

22 §. Kommun må besluta, att kommunalväg skall indragas om vägen i väsentlig mån förlorat sin betydelse för samfärdseln. Beslutet skall underställas landskapsregeringen för fastställelse.

23 §. Då kommunalfullmäktiges i detta kapitel omfördämda beslut fastställs av landskapsregeringen, skall landskapsregeringen tillika bestämma den tidpunkt, då ifrågakvarande väg förändras till kommunalväg eller indrages. Avser kommunalfullmäktiges beslut övertagande av väg till kommunalväg, må ock bestämmas, att vägen övertages efter det densamma blivit godkänd vid i 13 § avsedd slutsyn eller att tidpunkten fastställs genom särskilt beslut efter nämnda slutsyn.

I 1 mom. nämnd tidpunkt må icke utan särskilda skäl fastställas annorledes än till utgången av ett kalenderår, ej heller må tiden mellan beslutet och dess ikraftträdande bestämmas så kort, att nödiga förberedande åtgärder icke kunna vidtagas.

24 §. Om förändring av kommunalväg till landsväg eller bygdeväg gäller, vad i landskapslagen (1957:23) den 17 juli 1957 om allmänna vägar i landskapet Åland är stadgat om förändring av enskild väg till allmän väg.

2 mom. upphävt (1987/24).

7 kap. Särskilda stadganden

25 §. Närmare bestämmelser om verkställighet och tillämpning av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

N 9 Landskapslag (1980:46) om landskapsandel för underhållskostnader för gator

1 §. I enlighet med denna lag utgår till kommun landskapsandel för godtagbara underhållskostnader för gator och för vägar inom område med byggnadsplan.

Vad i denna lag föreskrivs om gata skall i tillämpliga delar gälla även för väg inom byggnadsplaneområde samt för sådan gångbana som hör till gata eller väg inom byggnadsplaneområde.

2 §. Såsom till landskapsandel berättigande kostnader för i 1 § avsett underhåll anses kostnader för kommuns åtgärd för att hålla körbana i ett för trafiken tillfredsställande skick såsom reparation av gatubeläggning, sådan ombeläggning som enligt 68 § byggnadslagen (1979:61) för landskapet Åland inte är att anse som anläggande av gata, hållande av grusbelagd gata jämn och dammbindning på grusbelagd gatas körbana.

Till gatuunderhåll hänförs underhåll av refuger, skyddsräcken, vägmärken och andra dylika anordningar inom gatuområde. Gatuunderhållet omfattar även de åtgärder som vintertid är nödvändiga för att hålla gatan i ett för trafiken tillfredsställande skick såsom avlägsnande av snö och is, hållande av gatuytan jämn, sandning, samt hållande av rännstenar, regnvattensrännor och -brunnar öppna.

Byggnadslag (1979:61) för landskapet Åland har ersatts av plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland.

3 §. Såsom kostnader för underhåll av gata anses inte kostnader som orsakas av

1) underhåll av gata som är viktigt för genomfartstrafik i fråga om sådan del av gata till vilken utfart inte finns från tomter och tvärgator om inte särskilda anslutningar inrättats;

2) underhåll av gata som betjänar kommunens interna förbindelsestrafik om gatan beträffande anslutningar kan jämställas med i 1 punkten avsedd gata; samt

3) underhåll av plantering och trafikljus samt av kostsam bro, tunnel, skärning eller bank.

Till kostnader som berättigar till landskapsandel räknas likväl även kostnader för underhåll av kör- och gångbana som hör till en i 1 mom. 3 punkten avsedd kostsam bro, tunnel, skärning eller bank.

4 §. Upphävd (1989/64).

5 §. (1993/80) I denna lag avsedd landskapsandel beviljas av [landskapsstyrelsen] i enlighet med landskapslagen (1993:70) om landskapsandel till kommunerna.

6 §. Upphävd (1989/64).

7 §. Närmare bestämmelser om verkställighet och tillämpning av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

8 §. Denna lag tillämpas första gången på underhållskostnader för år 1980. Med avvikelse från vad i 4 § 2 mom. föreskrivs utgår till kommun för åren 1980-83 landskapsandel i enlighet med kommunens bärkraftsklass som följer:

Kommunens bärkraftsklass	Landskapsandel i procent
1	14,2
2	13,6
3	13,0
4	12,4
5	11,8
6	11,2
7	10,6
8	10,0
9	9,4
10	8,8

N 10 Landskapslag (2008:59) om enskilda vägar i landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Denna lag gäller alla enskilda vägar, med undantag av sådana vägar som endast ägaren eller innehavaren av vederbörande fastighet har rätt att nyttja. På väg som även annan har rätt att nyttja, men till vilken ingen äger bestående nyttjanderätt, tillämpas denna lag endast där det är uttryckligen stadgat.

Vad som i denna lag föreskrivs om vägrätt gäller också servitutsrätt till förmån för enskild vägförbindelse eller bestående nyttjanderätt som givits med stöd av annan lagstiftning.

2 §. Vad som i denna lag sägs om fastighet gäller i tillämpliga delar också outbrutet område, gruva och byggnad eller inrättning på annans mark som är avsedd att vara bestående.

De rättigheter som avses i denna lag kan stiftas att belasta också samfällt område.

Likställd med ägaren är enligt denna lag innehavaren av en fastighet som äger bestående eller under hans eller hennes livstid eller annars under obestämd tid gällande rätt att besitta fastigheten.

3 §. Bestämmelser i annan lag om enskild väg eller väg som skall anses som enskild, eller om annat i denna lag avsett område som avviker från eller går utöver bestämmelserna i denna lag, skall tillämpas. I övrigt skall denna lag tillämpas även på vägar, som med stöd av annan än denna lag byggts eller byggs som enskild väg eller på annan grund skall anses vara enskild väg.

Denna lag tillämpas även på detaljplanerat område med undantag från bestämmelserna om servitut i 154 § 1 mom. 11 punkten fastighetsbildningslagen (FFS 554/1995).

En enskild väg eller vägdel eller en trafikled till vilken trafiken på den är avsedd att överföras upphör då den såsom gata upplåts till allmänt bruk enligt bestämmelser i annan lag. I ett beslut genom vilket en gata godkänns för sitt ändamål skall bestämmas vilka vägar eller vägdelar som på motsvarande sätt upphör.

På ett detaljplanerat område skall kommunen överta väghållningen från den tidpunkt den blivit skyldig att anlägga en gata, till vilken trafiken på en enskild väg eller en del därav är avsedd att överföras, eller har börjat bygga en sådan gata. En vägdelägare, då ett väglag inte har grundats, eller ett väglag har rätt att föra frågan om kommunens skyldighet att omhänderta väghållningen till landskapsregeringen för behandling och landskapsregeringen får vid vite ålägga kommunen att fullgöra denna skyldighet.

Då en väg enligt 3 mom. upphör, skall beträffande upplösningen av väglaget och betalningen av dess skulder det som bestäms om indragning av väg i 91 § 4 mom. följas. Likaså skall 94 § tillämpas, såvida vägområdet inte hör till en gata som avses i 3 mom.

4 §. Denna lag ändrar inte något i vad som anses bör vara gällande angående rätten att beträda och röra sig på annans mark.

5 §. I fråga om byggande av bro, trumma eller färja med färjeläge och färjeled samt därtill hörande anordningar i vattendrag gäller särskilda bestämmelser. Om byggande av bro eller trumma på någon annans område gäller, om därtill inte fordras tillstånd enligt vattenlagen (1996:61) för landskapet Åland, det som i denna lag sägs om byggande av väg, men vid utförandet av arbetet skall därutöver bestämmelserna i vattenlagen följas.

6 §. Följande termer används i denna lag:

Enskild väg: Väg som inte är allmän väg. En enskild väg kan även vara en gångstig eller väg som används endast vintertid eller en väg som enbart är avsedd för en viss typ av trafik.

Vägområde: område som behövs för körbana, gång- och cykelbana samt områden, anläggningar och anordningar som hör till vägen såsom vägren, slänt, vägbank, dike, skilje- och gränsremsa, mötes- och vändplats, upplagsplats som behövs för väghållning i anslutning till vägen, belysningsanordningar och trafikljus, bro, trumma, bullerhinder, färja med färjeläge och färjeled, skyddsräcken och vägmärken.

Skogsväg: en väg som huvudsakligen är avsedd för transporter som behövs för skogsbruket.

Befintlig väg: väg för vilken fastställts vägrätt på basen av denna lag eller annan lag som avses i 3 § 1 mom.

Väghållning: byggande och underhåll av väg.

Byggande av väg: anläggande av en ny väg samt flyttning, breddning och annan grundförbättring av väg.

Underhåll av väg: åtgärder som krävs för att behålla vägen i ett skick som motsvarar dess ändamål, inklusive snöröjning och renhållning.

Vägrätt: bestående rätt att använda en annan fastighets område för vägändamål enligt denna lag.

Vägdelägare: innehavare av vägrätt.

Väglag: sammanslutning av vägdelägare.

Vägenhet: fördelningsgrunden för fördelning av väghållningsskyldigheten och de därav uppkomna kostnaderna mellan vägdelägarna.

Vägnämnden: landskapets vägnämnd för enskilda vägar.

7 §. En väg skall till sin sträckning, bredd och även annars byggas så, att ändamålet på bästa sätt uppnås utan att någon åsamkas större skada eller förfång än behovet kräver.

En väg får inte byggas, om den inte med hänsyn till användningen av tidigare enskilda och allmänna vägar samt andra från allmän synpunkt beaktansvärda omständigheter bör anses ändamålsenlig. Detsamma gäller om byggandet av vägen kan åstadkomma betydande förstörelse i naturen, beskär kulturvärden i miljön eller på annat liknande sätt i avsevärd mån kränker allmänt intresse. På ett område för vilket det finns en gällande detaljplan eller vilket hör till ett område i behov av planering får en väg inte byggas så att genomförandet av en gällande plan eller framtida plan därigenom kan försvåras.

Vad i 1 och 2 mom. är sagt om byggande av väg skall även tillämpas på annan åtgärd, som gäller användning av område för ändamål som avses i denna lag.

Vägen skall hållas i sådant skick som dess ändamål och nyttan därav förutsätter, med beaktande av att underhållet inte vållar vägdelägarna oskäliga kostnader.

N 10 LL (2008:59) om enskilda vägar

Vill någon vägdelägare ha en väghållning som helt eller till viss del är av uppenbart högre standard än vad som ovan i denna paragraf är sagt, skall han eller hon, vid behov i förskott, betala därav orsakade merkostnader.

8 §. Om byggandet av en väg betydligt försämrar de naturvärden på grund av vilka ett område har införlivats eller avses bli införlivat i nätverket Natura 2000, som avses i 21 § landskapslagen (1998:82) om naturvård, och om inga hinder för byggandet av vägen annars finns, skall den som saken gäller i samråd med miljöbyrån vid landskapsregeringen försöka finna ett sådant alternativ till byggandet av vägen där olägenheterna blir så små som möjligt.

Om det inte är möjligt att till skäligena merkostnader bygga vägen så att den på ett tillfredsställande sätt tjänar användarens behov, är landskapet, om så yrkas, skyldig att ersätta olägenheten eller lösa in det område för vilket ansökan om grundande av vägrätt har lämnats in.

Ersättande av den olägenhet enligt 1 mom. som orsakas av att vägen över huvudtaget inte kan byggas eller inlösning av ifrågasvarande område handläggs och avgörs enligt 7 kap. i landskapslagen om naturvård.

2 kap. Vägrätt samt annan för väghållning och nyttjande av väg nödvändig rätt

9 §. Om det för ett ändamålsenligt användande av en fastighet är viktigt att få vägförbindelse över en annan fastighets område och detta inte orsakar någon fastighet betydande olägenhet, skall den fastighet som behöver vägförbindelsen vid en vägförrättning ges vägrätt.

En vägrätt kan också gälla upplåtelse av ett behövtilläggsområde för flyttning eller annan förbättring av en befintlig väg, om inte något annat följer av 17 §.

Vid flyttning av en väg kan grunden för beviljande av vägrätt också vara den betydande nytta en kortare vägförbindelse innebär för den fastighet som innehar vägrätten.

Vägrätt kan också grundas så att den belastar ett samfällt område och vägområdet för en allmän väg. I fråga om anslutning av en enskild väg till en allmän väg samt om utförande av arbete på vägområdet gäller vad som bestäms i landskapslagen (1957:23) om allmänna vägar.

10 §. Är en befintlig väg viktig för ett ändamålsenligt användande av en fastighet som inte har rätt till denna väg, skall fastigheten ges vägrätt om detta inte leder till betydande men för den fastighet, på vars mark vägen går, eller för någon som sedan gammalt har rätt till vägen. Här avsedd vägrätt beviljas vid vägförrättning eller genom vägnämndens eller ett väglags beslut i enlighet med vad nedan sägs.

Om trafiken till en fastighet på grund av ändrade förhållanden kan ordnas mer ändamålsenligt genom en annan befintlig väg, kan fastigheten under de förutsättningar som anges i 1 mom. beviljas vägrätt till denna väg samtidigt som en vägrätt som tidigare beviljats fastigheten kan upphävas. Beslut om dessa frågor fattas vid en vägförrättning eller vägnämndens förrättning.

11 §. Har det sätt på vilket en vägdelägare använder en väg förändrats så att det medför oskälig olägenhet för

en fastighet genom vars område vägen löper eller för en annan vägdelägare, kan den vägrätt som hör till vägdelägarens fastighet upphävas, om i stället för denna vägrätt samtidigt beviljas en vägrätt som avses i 9 § 1 mom. eller 10 § 1 mom.

Om en oskälig olägenhet inte kan undanröjas genom reglering enligt 1 mom. och vägrätten är nödvändig för att den delägare som vållar olägenheten skall kunna använda sin fastighet ändamålsenligt, skall delägaren betala ersättning för den ökade olägenhet som beror på förändringen av det sätt på vilket vägen används.

De ärenden som nämns i 1 och 2 mom. avgörs vid en vägförrättning.

12 §. Om det på grund av en förutsebar förändring i förhållandena eller av andra särskilda skäl inte är ändamålsenligt att grunda en bestående vägrätt, kan vägrätten grundas för en viss bestämd tid.

I detta fall skall bestämmas om en tidpunkt eller händelse fram till vilken vägrätten gäller.

13 §. Är en befintlig väg viktig för att en näringsidkare skall kunna bedriva sin verksamhet, skall denne ges rätt att nyttja vägen, om vägen är så byggd att den lämpar sig för den trafik som verksamheten kräver och den fastighet, på vars område vägen ligger, eller någon som tidigare har rätt till vägen, inte därigenom orsakas betydande förfång. Denna rätt att nyttja väg kan beviljas av väglaget eller vägnämnden.

Har förhållandena förändrats så att användningen av en väg som bygger på en rätt som avses i 1 mom. skulle kunna ordnas mer ändamålsenligt genom en annan befintlig väg, kan innehavaren av rätten under de förutsättningar som anges i 1 mom. beviljas rätt att använda denna väg och hans eller hennes tidigare rätt kan samtidigt upphävas.

Har användningen av en väg som bygger på en rätt som avses i 1 mom. förändrats så att det medför oskälig olägenhet för en fastighet genom vars område vägen löper, eller för en vägdelägare, kan rätten upphävas, om i stället för denna rätt samtidigt beviljas motsvarande rätt till en annan befintlig väg. Om en oskälig olägenhet inte kan undanröjas på detta sätt och det allttjämt är nödvändigt att vägen används för idkande av trafik eller annan näring, skall näringsidkaren betala ersättning för den ökade olägenhet som beror på förändringen i det sätt på vilket vägen används.

De ärenden som nämns i 2 och 3 mom. avgörs vid en vägförrättning eller vägnämndens förrättning.

14 §. Om en vägrätt eller en rätt att nyttja väg inte kan beviljas på grund av det förfång nyttjandet av vägen orsakar kan en begränsad vägrätt trots allt grundas, om förfånget kan undvikas genom en begränsning av användandet av vägen till viss årstid eller till transporter av visst slag eller genom beviljande av en på annat sätt begränsad rätt till vägen.

15 §. Nyttjanderätt till mark vid sidan av väg som behövs till upplagringsplats för virke eller nyttjanderätt för parkeringsplats för vägdelägare som inte kan beviljas vägrätt ända fram till sin fastighet, skall grundas vid en vägförrättning om rätten behövs för undvikande av oskäliga kostnader. Nyttjanderätten kan beviljas om

detta inte leder till betydande förfång för den fastighet till vilken området hör.

Leder en väg till en strand, kan nyttjanderätt till jord- eller vattenområde som krävs för båtplats och brygga likaså under motsvarande förutsättningar beviljas för att vägdelägarna skall kunna komma till sina fastigheter. Beviljad rätt tillkommer vägdelägarna gemensamt.

Kostnaderna för grundande av i denna paragraf avsedda rättigheter hänförs till vägbyggnadskostnaderna. När kostnaderna för grundandet av rättigheterna samt för iståndsättande och underhåll av område och brygga fördelas mellan vägdelägarna, gäller i tillämpliga delar vad som sägs i 23 § om fördelning av väghållningskostnader.

16 §. Då rättigheter enligt detta kapitel beviljas, skall eventuella begränsningar vid nyttjandet av rättigheterna samtidigt bestämmas, och, såvida det inte gäller en rätt till en befintlig väg, det område som omfattas av rättigheten.

17 §. En vägrätt som i enlighet med bestämmelserna i denna lag beviljats vid vägförrättning eller genom vägnämndens eller ett väglags beslut samt sådana rättigheter som avses i 15 § gäller såsom bestående nyttjanderätter oberoende av andra rättigheter som hänför sig till fastigheten. Sådan vägrätt får även den som med stöd av nedanstående bestämmelser förpliktats att i egenskap av vägdelägare delta i väghållningen. Om en del av en väg berörs av flera vägrätter, utvidgas de smalare vägrätterna till att motsvara de bredare vägrätterna.

En sådan rätt som avses i 1 mom. uppstår också till tilläggsområde som krävs för uträttning, breddning eller annan förbättring av en väg, flyttning av väg undantagene, och som tagits i användning med ägarens samtycke.

En för näringsidkare beviljad rätt att nyttja väg är oberoende av annan rätt till fastigheten i kraft, så länge vägen fortgående begagnas för den näringsverksamhet för vilken rätten beviljats.

18 §. Vägrätten innefattar rätt att från vägområdet avlägsna träd, buskar och andra naturhinder, som är till men för väghållningen, samt att hugga av grenar som sträcker sig ut över vägområdet.

Utanför vägområdet får rätt ges att avlägsna träd och buskar eller grenar som uppenbart kan äventyra trafik-säkerheten såvida de inte växer på tomt eller byggnadsplats eller i trädgård eller som annars tagits under särskild omvårdnad och inte synnerligen vägande skäl att ta bort dem finns. Områdets ägare eller innehavare skall underrättas i god tid innan växtligheten tas bort.

Vid en vägförrättning får bestämmas att en anordning, anläggning eller fristående byggnad som inte är en bostad skall flyttas om flyttningen inte orsakar dess ägare skada eller nämnvärt förfång och vägbyggandet annars skulle bli orimligt dyrt.

19 §. Om det är påkallat ur trafiksäkerhets- eller väghållningssynpunkt, kan uppförandet av byggnad, stängsel eller annan varaktig anordning vid enskild väg förbjudas inom en 12 meter bred zon räknat från vägens mittlinje.

Ett förbud gäller inte inom detaljplanerat område.

20 §. Grind eller bom får förbjudas på en väg, om förbudet är nödvändigt på grund av trafiken och oskäligt förfång inte vållas den fastighet, över vars område vägen löper. Detta gäller bara om det inte av trafiksäkerhetsskäl eller annat viktigt skäl krävs att grinden eller bommen finns kvar.

Ett förbud får helt eller delvis upphävas, om förbudet inte behövs längre eller vägande skäl för att ta bort det anförs.

Förbud eller upphävande av förbud skall delges sakägarna på det sätt som anges i 116 § kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland.

21 §. Grundar sig en rätt att bygga väg över annans fastighets område eller att använda en befintlig väg eller i 15 § avsedd rätt endast på avtal, som ingåtts medan denna lag är i kraft, binder avtalet endast dem som ingått eller godkänt detsamma eller är deras arvingar.

I fråga om sådan på avtal grundad väg eller rätt skall, förutom vad i 1 mom. är sagt, endast bestämmelserna i 11 kapitlet i denna lag tillämpas.

3 kap. Väghållningsskyldighet

22 §. Samtliga som erhållit rätt till väg eller vars fastighet helt eller delvis ligger inom det område, som vägen bör anses betjäna genom att den krävs eller kan användas för transporter till och från området, är skyldig att såsom vägdelägare i enlighet med sin andel bygga och underhålla vägen. Den som inte sedan gammalt är vägdelägare kan emellertid inte tvingas att i egenskap av vägdelägare delta i väghållningen i fråga om befintlig väg, så länge denna inte används för hans eller hennes fastighet.

Motsätter sig en betydande del av dem som skulle vara skyldiga att delta i väghållningen anläggandet av en ny väg, och skulle den planerade vägen uppenbarligen för flera fastigheters vidkommande tills vidare behövas endast i ringa utsträckning, får beslut fattas om anläggande av vägen endast på åtgärd av dem som önska det utan att de övriga tvingas delta.

Framställs yrkande att fastighetsägaren i egenskap av vägdelägare skall delta i väghållningen, men vägen på grund av annan befintlig förbindelseled till fastigheten eller av annan sådan orsak inte är nödvändig för fastigheten och ägaren meddelar att han eller hon för fastighetens del avstår från att använda vägen, kan han eller hon inte tvingas att i egenskap av vägdelägare delta i väghållningen.

23 §. Väghållningsskyldigheten skall fördelas mellan vägdelägarna efter den nytta var och en kan anses ha av vägen. Vid uppskattningen av nyttan skall storleken av vägdelägarrens fastighet inom det område som vägen betjänar beaktas, och i vilken utsträckning vägen för varje delägarers del används eller kommer att användas för olika transporter. Om en vägdelägare driver en näring som genererar trafik skall även detta beaktas.

För fördelning av väghållningsskyldigheten och de därav uppkomna kostnaderna mellan vägdelägarna fastställs *vägenheter* för dem i enlighet med de grunder som anges i 1 mom. På basen av vägenheterna fastställs *vägavgifter*. Om byggandet av en väg till någon del som inte kommer alla vägdelägare till nytta orsakar särskilda

N 10 LL (2008:59) om enskilda vägar

kostnader, kan särskilda vägenheter fastställas för fördelningen av dem. Vägdelägarna kan besluta att vägavgiften utöver den avgift som fastställs på basen av vägenheter ska omfattas en grundavgift som är lika stor för alla vägdelägare och som täcker de direkta kostnaderna för skötseln av väglagets administrativa ärenden.

Om en fastighet har behov av en nybyggd väg först senare, har fastighetens ägare rätt att fordra att betalningen av vägavgiften avseende byggnadskostnaderna för fastighetens del fastställs i form av högst tio lika stora rater.

Om en vägdelägare använder vägen tillfälligt på ett sätt som avsevärt avviker från vad som har beaktats vid fastställandet av vägenheter, kan en bruksavgift som motsvarar den uppskattade användningen av vägen fastställas för sådana tillfälliga transporter. Avgiften kan bestämmas retroaktivt för högst ett år från den tidpunkt då den fastställs.

För näringsidkare, som på basen av bestämmelserna i 13 § fått rätt att nyttja väg, fastställs en bruksavgift. Om någon har fått rätt att använda vägen för något annat än en fastighet med stöd av någon annan lag än denna, kan för denna person i stället för vägavgift fastställas en bruksavgift, om användningen av vägen endast är tillfällig. Bruksavgiften är en årlig avgift, om inte något annat avtalas, och i fråga om grunderna för fastställandet iakttas 26 §.

24 §. Om den som enligt 9, 10, 12 eller 13 §§ fått rätt till väg kan anses ha haft betydande nytta av det byggande av vägen som utförts under de tjugo senaste åren innan rätten till vägen grundades eller beviljades eller rätten att använda vägen uppkom, kan han eller hon åläggas att betala en skäligen del av kostnaderna för byggandet av vägen. När ersättningens storlek bestäms skall den tid beaktas som gått från byggandet av vägen och nyttan av vägen.

Vad i 1 mom. är sagt gäller inte fastighet som tillkommit vid delning, när mot denna svarande väghållningsskyldighet redan beaktats vid bestämmandet av den delning underkastade fastighetens väghållningsskyldighet.

Ersättning enligt 1 mom. bestäms endast om väglaget eller vägdelägarna tillsammans eller någon av dem yrkar att ersättning skall bestämmas. Ersättningen skall betalas till väglaget eller, om det inte finns något väglag, till vägdelägarna gemensamt. Om inte de vägdelägare som är närvarande vid förrättningen kommer överens om något annat, fördelas ersättningen mellan vägdelägarna enligt vägenheter eller enligt någon annan skäligen grund. Ersättningsfrågan avgörs i samband med att rätten till vägen enligt 1 mom. beviljas.

25 §. På förslag av en sakägare kan det bestämmas att de medel som är nödvändiga för underhållet av en skogsväg inte skall tas ut av vägdelägarna i form av vägavgifter utan som *bruksavgifter* av dem som använt vägen. Samtidigt skall grunderna för fastställande av bruksavgifterna bestämmas med beaktande av de olika användningsformernas inverkan på underhållskostnaderna för vägen.

Bruksavgiften skall debiteras sedan transporten ägt rum och betalas inom den tid som fastställs vid debiteringen.

26 §. Den som enligt 86 § eller på någon annan grund tillfälligt använder en väg skall betala bruksavgift som ersättning för detta. Parterna kan komma överens om avgiften och betalningssättet. Om någon överenskommelse inte träffas, skall avgiften fastställas i enlighet med vad som anses skäligt med beaktande av den vägavgift som påförs delägare för motsvarande nyttjande av vägen och den särskilda ökning av underhållskostnaderna som nyttjandet av vägen eventuellt orsakar.

27 §. Om någon enligt 25 § 1 mom. eller 26 § är skyldig att betala bruksavgift, skall han eller hon genast efter avslutad transport eller någon annan användning av vägen lämna sysslomannen eller styrelsen eller den som givit tillstånd till användning av vägen en utredning över den transporterade varumängden, transportsättet och transporttiden eller den övriga användningen av vägen. Om så inte sker kan avgiften fastställas enligt uppskattning.

28 §. Den som beviljats rätt till befintlig väg eller förpliktats att delta i väghållningen i fråga om sådan väg skall påföras vägenheter. Har lägenhet, som har rätt till vägen, delats skall de nya lägenheterna likaså påföras vägenheter, om de vid delningen fått rätt till vägen.

Om en väg inte längre behövs för en fastighet på grund av att fastigheten fått en annan förbindelseled eller förhållandena annars har förändrats väsentligt, kan en vägdelägare yrka att den vägrätt som hör till hans eller hennes fastighet upphävs och att han eller hon befrias från väghållningsskyldighet. Frågan om upphävande av vägrätten och befrielse från väghållningsskyldigheten avgörs vid en vägförrättning eller genom beslut av vägnämnden eller, om vägdelägarna utgör ett väglag, genom beslut av väglaget enligt vad som sägs nedan. Detsamma gäller i tillämpliga delar också upphävande av en rätt som avses i 13 § 1 mom.

29 §. Har omständigheter som inverkar på väghållningsskyldigheten eller dess fördelning väsentligt förändrats, skall, på yrkande av vägdelägare, fördelningen av vägenheterna justeras.

Har fördelningen av vägenheterna varit i kraft under minst fem år, har vägdelägare, oberoende av den i 1 mom. nämnda förutsättningen, rätt att begära en ny fördelning.

30 §. På en sakägares förslag kan bruksavgifterna ändras, om det med anledning av att grunderna för fastställande av dem har ändrats finns särskilda skäl till det.

31 §. Om en vägdelägare eller någon som mot bruksavgift har tillstånd att använda vägen har använt vägen på ett sätt som inte beaktats när vägenheterna eller grunderna för bruksavgifterna fastställdes och som betydligt ökat slitaget på vägen eller skadat den, är han eller hon skyldig att ersätta merkostnaderna för återställandet av vägen.

32 §. Väghållningen sköts för gemensam räkning. Kostnaden för väghållningen av en bro eller något annat vägvagnsnitt som orsakar särskilda kostnader kan om det finns skäl till det påföras alla eller vissa vägdelägare gemensamt.

Om det finns skäl därtill, skall vägenheter beräknas separerat för byggande av väg respektive för underhåll av väg.

33 §. Anläggningar och anordningar som är nödvändiga för anslutning av en fastighet eller en annan väg till en enskild väg skall byggas och underhållas av den som gör anslutningen. Om försummelse av denna skyldighet innebär uppenbar fara för trafiken på den enskilda vägen eller för underhållet av den och den som gjort anslutningen trots uppmaning inte vidtar nödvändiga åtgärder, kan vägdelägarna eller väglaget åta sig arbetet på dennes bekostnad.

4 kap. Ersättningar

34 §. För upplåtelse av mark samt för skada, men eller kostnader som drabbar ägaren av en fastighet, en vägdelägare eller vägrättsinnehavare till följd av en åtgärd med stöd av denna lag, betalas ersättning.

Rätt till ersättning finns dock inte, då det överenskommits eller uppenbarligen förutsatts att ersättning inte skall betalas ut, ej heller med anledning av åtgärder på område som vid vägförrättning anvisats för väg, om dessa vidtagits först efter det området anvisats för vägändamål.

För olägenhet som uppstår till följd av förbud enligt 19 § i denna lag kan ersättning fastställas endast om olägenheten är synnerligen betydande.

35 §. Om alla sakägare som berörs av en ersättning träffar avtal om de grunder som skall följas när den bestäms eller om dess belopp, hur och när den skall betalas, skall avtalet följas, om det inte är oskäligt för någon sakägare.

Ersättningar som beror på åtgärder enligt 11 § 2 mom. eller 13 § 2 mom. betalas av den som har fordrat att åtgärden vidtas. Om en åtgärd är till uppenbar nytta även för någon annan sakägare, kan denne förpliktas att delta i ersättningarna enligt den nytta han eller hon har av åtgärden.

Ersättningar som beror på beviljandet av en ny rätt enligt 11 § 1 mom. eller 13 § 3 mom. betalas av den som använder vägen på ett sådant sätt att åtgärden blivit nödvändig. Av särskilda skäl kan även någon annan sakägare åläggas att delta i betalningen av en ersättning.

36 §. Har någon nyttjande-, servituts- eller annan bruksrätt till en fastighet, till vilken en åtgärd som avses i denna lag hänför sig, har han eller hon samt fastighetsägaren rätt att få ersättning för förlust av denna rätt eller för dess minskade värde. Denna ersättning skall beaktas när ersättningen till fastighetens ägare bestäms.

37 §. Ersättning skall, om inte annat följer av grunden för dess fastställande, betalas i ett för allt.

38 §. Rätten till i ett för allt utgående ersättning åt ägare av fastighet hör till fastigheten och kan inte överlåtas eller utmätas särskilt för sig. Överlåtelse eller betalning av ersättning åt annan än fastighetens ägare är utan verkan gentemot den som i fastigheten har inteckning eller panträtt för ogulden köpeskilling.

39 §. Ersättning i ett för allt skall, om inte något annat har beslutats när den fastställdes, betalas inom tre månader från den dag då förrättningen avslutades, om inte något annat följer av 97 §.

Om betalningstiden för en ersättning har bestämts till längre än tre månader från den dag då förrättningen avslutades, skall sex procents årlig ränta, räknat från den dag då tre månader har gått från avslutandet av förrättningen, betalas på ersättningen. Om ersättningen inte betalas inom utsatt tid, skall på den obetalda ersättningen betalas en årlig ränta enligt den räntefot som avses i 4 § räntelagen (FFS 633/1982).

Om beloppet av en ersättning sänks sedan ersättningen har betalats, skall det överbetalda beloppet och den ränta som har betalats på detta belopp återbäras till betalaren samt skall på det kapital som återbärs betalas sex procents årlig ränta som räknas från den dag då ersättningen betalades.

5 kap. Vägförrättning

40 §. Vid en vägförrättning skall efter sakens natur följande ärenden behandlas och avgöras:

- 1) beviljande av vägrätt som avses i 9 och 10 §§,
- 2) grundande av vägrätt till en sådan väg till vilken någon annan än fastighetens ägare eller innehavare inte har bestående rätt,
- 3) ärenden som avses i 11, 14 och 15 §§,
- 4) en befintlig vägs läge och bredd och om någon har rätt till vägen eller motsvarande på någon annan lag grundad bestående bruksrätt, om det råder ovisshet om saken,
- 5) vilka som är vägdelägare,
- 6) fastställande av vägenheter och bruksavgifter samt grunderna för dessa,
- 7) inom vilken tid byggandet av vägen skall vara slutfört, om det anses nödvändigt att sätta ut en tidsgräns,
- 8) om och i vilken utsträckning en rättighet som avses i 18 § 2 och 3 mom. skall beviljas eller ett förbud som avses i 19 § 1 mom. eller 20 § skall utfärdas,
- 9) hur förrättningskostnaderna skall delas mellan sakägarna,
- 10) ersättningar samt
- 11) andra ärenden som skall behandlas i enlighet med denna lag, om det inte sägs att de skall avgöras på något annat sätt.

Har en vägförrättning anhängiggjorts med stöd av någon punkt i 1 mom., kan vid förrättningen avgöras även andra ärenden gällande vägen som skall avgöras vid en vägförrättning.

Vid en vägförrättning kan beslut även fattas om åtgärder som avses i 75 § samt om grundande av vägrättigheter även till annan väg än den som förrättningsförordnandet avser, om vägarna ansluter sig till varandra och ett utsträckande av förrättningen är motiverat.

Om beslut har fattats om byggandet av en väg, skall en karta över de områden som behövs för vägen och ett kostnadsförslag vid behov upprättas. När en tidsgräns har satts ut, inom vilken byggandet av vägen skall vara slutfört, skall ett kostnadsförslag alltid upprättas. Vägområdena och de områden som avses i 15 § skall i behövlig utsträckning utmärkas i terrängen.

41 §. Vid en vägförrättning kan förrättningsmännen utan särskilt förordnande verkställa fastighetsbestämning när det behövs för bestämning av vägområdet eller av något annat skäl. Likaså kan förrättningsmännen verkstäl-

N 10 LL (2008:59) om enskilda vägar

la ägobyte eller överföring av områden, om detta krävs för byggande av väg, indragning av väg, upphävande av vägrätt eller någon annan ändring av vägrätten, om den som sökt vägförrättning eller ägaren till området i fråga begär det eller om det är viktigt att verkställa ägobytet eller överföringen av områden för att åstadkomma en ändamålsenlig fastighetsindelning.

Förutsättningar för ägobyte är att man genom det

1) kan undvika att olägenhet uppstår om skulle förhindra arrangemang för ordnande av vägförbindelse,

2) avsevärt minskar de kostnader eller ersättningar som ordnandet av vägförbindelsen annars skulle medföra eller

3) avsevärt minskar den olägenhet som ordnandet av vägförbindelsen skulle medföra för ett ändamålsenligt nyttjande av fastigheten eller del därav.

Kan ägobyte inte göras på lämpligt sätt eller kommer fastighetsägarna i fråga överens om överföring av ett område, kan i stället för ägobyte under de förutsättningar som nämns i 2 mom. ett område av ringa värde överföras från en fastighet till en annan mot full ersättning i pengar.

En förutsättning för ägobyte och överföring av områden är dessutom att åtgärden inte medför nämnvärd olägenhet för någon. I övrigt gäller i fråga om ägobyte och överföring av områden i tillämpliga delar 59, 65, 66 och 200 § fastighetsbildningslagen.

Vid ägobyte och överföring av områden bedöms det område som överförs från en fastighet till en annan separat ur den överlätnade fastighetens och ur den mottagande fastighetens synvinkel. Om dessa värden avviker från varandra skall den av sakägarna som drar nytta av åtgärden åläggas att ersätta skillnaden.

Vad som i denna paragraf sägs om fastighet gäller också för samfällt område.

42 §. För avlägsnande eller minskande av avsevärt förfång som en väg eller användningen av den eller sådana rättigheter som avses i 15 § eller användningen av dem förorsakar fastighetens ägare kan vägen eller rättigheten flyttas till något annat ställe inom de områden som tillhör honom eller henne eller av synnerliga skäl även någon annanstans, om detta kan ske utan betydande förfång för någon. Detsamma gäller flyttandet av en väg, om detta är nödvändigt för undanröjande av en olägenhet som äventyrar trafiksäkerheten.

Vägdelägarna kan förpliktats att delta i kostnaderna för flyttningen i det förhållande som deras vägenheter anger, med beaktande av den särskilda nytta som en ovan nämnd fastighetsägare kan få av att vägen eller rättigheten flyttas.

Beslut om flyttning av en väg eller en rättighet fattas vid en vägförrättning som verkställs på ansökan av fastighetsägaren eller, om det är fråga om en sådan flyttning av vägen som motiveras av trafiksäkerheten, även på ansökan av väglaget eller, om ett sådant inte har grundats, av en vägdelägare.

43 §. Inom ett område där vägrätterna är oklara eller inom vilket det på grund av ändrade trafikförhållanden är nödvändigt att bygga eller dra in vägar eller reglera vägrätterna på något annat sätt kan en vägförrättning verkställas på landskapets, kommunens, väglagets el-

ler fastighetsägarens ansökan för att ändamålsenliga vägförbindelser skall kunna ordnas och vägrätterna fås att motsvara de ändrade förhållandena (*områdesvägförrättning*). Om ordnandet av vägförbindelserna är nödvändigt för att minska den lokala trafiken på en allmän väg får områdesvägförrättning även sökas av väghållaren för den allmänna vägen. En sådan vägförrättning söks hos Egentliga Finlands lantmäteribyrå, nedan kallad lantmäteribyran, som utfärdar förrättningsförordnandet och sköter om verkställandet av förrättningen även i sådana fall då den helt och hållet gäller ett område som avses i 5 § 3 mom. fastighetsbildningslagen. Om det krävs av allmänt intresse, kan lantmäteribyran utfärda förordnande för verkställande av områdesvägförrättning utan ansökan. Förrättningsmännen kan fatta beslut om att utvidga en inledd vägförrättning till områdesvägförrättning om förutsättning för sådan förrättning enligt ovan i övrigt finns.

De befintliga vägarna inom det område som berörs av en områdesvägförrättning och som på grund av vägregleringen blir obehövligen kan dras in utan att det utreds vilka fastigheter som har rätt till dem.

I fråga om betalningen av kostnaderna för en områdesvägförrättning tillämpas 51 §. Om förrättningen har anhängiggjorts på ansökan och om den helt eller delvis berott på allmänt intresse, kan förrättningskostnaderna helt eller delvis betalas av staten i enlighet med vad som anges i lagen om enskilda vägar (FFS 358/1962). Förrättningsmännen fattar beslut om detta. Ändring i förrättningsmännens beslut får inte sökas genom besvär. Om förrättningen verkställs utan ansökan på lantmäteribyrans förordnande, betalas förrättningskostnaderna av staten.

Ersättningar som orsakas av ordnandet av vägförbindelser vid en områdesvägförrättning som utförs på ansökan av väghållaren för en allmän väg skall betalas av sökanden. Om någon annan sakägare har särskild nytta av arrangemangen kan denne åläggas att delta i betalningen av ersättningarna om det är skäligt med hänsyn till nyttan.

44 §. Rätt att kräva vägförrättning har fastighetens ägare, delägarna i ett samfällt område och det väglag vars väg ärendet berör samt kommunen. Vägförrättning som avses i 40 § 1 mom. 4 punkten får sökas även av innehavaren till en särskild rättighet som gäller fastigheten.

Sakägare vid en vägförrättning är sökanden och andra personer vars rätt eller fördel direkt berörs av förrättningen.

Om fastigheten eller en rättighet som gäller denna under förrättningen har övergått till en ny ägare eller innehavare, är denne under förrättningen bunden av det som den tidigare ägaren eller rättsinnehavaren samtyckt eller förpliktats till.

45 §. Vägförrättningen verkställs av en förrättningsingenjör och två sådana gode män (*förrättningsmän*) som anges i 6 § 1 mom. fastighetsbildningslagen. Förrättningsingenjören kan verkställa förrättningen utan gode män, om det inte är nödvändigt att anlita gode män och ingen sakägare fordrar att gode män anlitas.

Förrättningsingenjören kan vara en diplomingenjör, civilingenjör, ingenjör eller tekniker anställd hos lant-

mäteriverket eller kommunen i enlighet med 5 och 5 a § fastighetsbildningslagen. I fråga om förrättningsingenjören och gode männen iakttas i övrigt vad som sägs om förrättningsingenjörer och gode män i fastighetsbildningslagen.

46 §. Förordnande om vägförrättning skall sökas skriftligen hos lantmäteribrån. Om vägförrättningen gäller ett område som i sin helhet är ett sådant område som avses i 5 § 3 mom. fastighetsbildningslagen, söks förrättningen hos kommunens fastighetsregisterförare.

Ansökan skall om möjligt åtföljas av en förteckning över de fastigheter, jordägare och innehavare av nyttjande-, servituts- och annan bruksrätt som förrättningen är avsedd att direkt beröra samt av en karta som tillräckligt tydligt utvisar den i ansökan avsedda vägens placering. Gäller ansökan en väg vars delägare bildar ett väglag, skall även sysslomannen eller någon ordinarie medlem av styrelsen nämnas i ansökan. Sökandens postadress och om möjligt även uppgift om adresserna för de sakägare som nämns i förteckningen skall finnas med i ansökan.

Lantmäteribrån eller, om det är fråga om ett sådant område som avses i 5 § 3 mom. fastighetsbildningslagen, kommunens fastighetsregisterförare kan utan ansökan inleda en vägförrättning i sådana fall som avses i 212 § 2 mom. fastighetsbildningslagen. Kostnaderna för en sådan förrättning betalas av staten eller kommunen beroende på om lantmäteribrån eller kommunens fastighetsregisterförare utfärdat förrättningsförordnandet.

47 §. Förrättningsmännen kan, då de finner det nödvändigt, kalla sakkunniga till hjälp vid behandlingen av vissa frågor vid förrättningen. Härvid skall bestämmelserna i fastighetsbildningslagen om sakkunniga och deras arvoden följas.

48 §. På tillkännagivandet av en vägförrättning tillämpas 168-171 §§ fastighetsbildningslagen.

49 §. Meddelande om en vägförrättning ska lämnas till vägnämnden. När det är fråga om anläggande eller flyttning av en väg ska miljöbyrån vid landskapsregeringens allmänna förvaltning underrättas om vägförrättningen och, om vägen skulle komma att leda in på ett allmänt vägområde, även landskapsregeringens allmänna förvaltnings infrastrukturavdelning. (2014/59)

Gäller vägförrättning byggande av väg skall kommundirektören meddelas om förrättningen.

Ett meddelande skall om möjligt lämnas minst 10 dagar innan det ärende som nämns i meddelandet behandlas vid förrättningen.

Vid vägförrättning har ovanstående myndigheter rätt att yttra sig i saken.

I ärende angående byggande av väg har kommunen rätt att föra talan såsom sakägare när det gäller vägens placering.

50 §. Förrättningsmännen och andra som anlitats vid förrättningen har rätt att få tillträde till en fastighet för att verkställa mätning eller stakning eller annan åtgärd som behövs för förrättningen. I en trädgård, park eller liknande plantering får träd eller buskar inte skadas el-

ler fällas utan fastighetsägarens samtycke. Även i övrigt skall skada så långt möjligt undvikas.

Har någon genom åtgärder som avses i denna paragraf tillskyndats skada har han eller hon rätt att med anledning därav för förrättningsmännen framlägga sina ersättningskrav att avgöras vid vägförrättningen.

51 §. Kostnaderna för vägförrättningen skall betalas av sökanden. Om flera vägdelägare deltar i vägförrättningen, kan förrättningskostnaderna påföras delägarna enligt vägenheterna eller, om denna fördelningsgrund inte skäligen kan tillämpas på någon vägdelägare, efter vad som prövas vara skäligt. En sakägare som inte är vägdelägare kan, om detta med hänsyn till sakens natur är skäligt, påföras kostnaderna eller en del av dem, varvid övriga betalningsskyldigas andelar i motsvarande mån minskas. I fråga om kostnaderna för vägförrättningen samt betalningen och indrivningen av dem gäller i övrigt vad som sägs om förrättningskostnader i fastighetsbildningslagen.

Har ett väglag bildats kan det belopp som enligt 1 mom. skall betalas av vägdelägarna indrivnas hos väglaget.

Vad som anges i 1 och 2 mom. gäller i tillämpliga delar också kostnaderna för de åtgärder som avses i 41 och 42 §§.

52 §. Har sakägarna kommit överens om frågor rörande vägrätten och våghållningen, skall vid vägförrättningen prövas om överenskommelsen i sin helhet eller till någon del kan godtas som grund för förrättningen.

Står överenskommelsen i strid med bestämmelserna i 7 § 2 eller 3 mom. eller uppenbart komma att belasta en fastighet avsevärt mera än bestämmelserna i denna lag förutsätter får överenskommelsen inte godkännas i dessa delar.

53 §. Vid vägförrättning, vid vilken beslut om anläggning av ny väg eller grundande av vägrätt till befintlig väg fattas, skall samtidigt förordnas om grundande av ett av vägdelägarna bildat väglag för skötseln av anläggningarna som berör vägen, om detta anses nödvändigt. Väglag kan grundas för hela vägen eller för viss del av denna eller så kan särskilda väglag grundas för vägens olika delar. Grundande av ett gemensamt väglag för en ny, ännu inte anlagd väg och befintlig väg får inte förordnas, om flertalet av de närvarande delägarna i den befintliga vägen motsätter sig detta.

Då det har förordnats om grundande av väglag, skall vägdelägarna med beaktande av bestämmelserna i 72 § vid vägförrättningen besluta om väglagets verkställande organ skall vara en syssloman eller en styrelse bestående av tre medlemmar samt vägens namn. Samtidigt skall vägdelägarna utse sysslomannen och en suppleant för denne eller medlemmar i styrelsen och två suppleanter.

Förrättningsingenjören skall i förrättningshandlingarna införa de uppgifter som skall antecknas i det register för enskilda vägar som anges i 56 § 1 mom.

54 §. Om inte något annat följer av denna lag, gäller i tillämpliga delar i fråga om förfarandet vid en vägförrättning, rättande av fel i en vägförrättning, korrigerande av ett fel eller framställning om återbrytande av förrätt-

N 10 LL (2008:59) om enskilda vägar

ningen eller beslutet vad som bestäms om fastighetsförrättning i fastighetsbildningslagen och i författningar som givits med stöd av den.

Angående sökande av ändring i ett beslut eller en åtgärd i samband med en vägförrättning gäller vad som sägs om besvär över en fastighetsförrättning.

Medan vägförrättningen pågår får ändring sökas i ett avgörande som gäller rätten att som sakägare delta i förrättningen eller förkastande av en jävsanmärkning. Medan vägförrättningen pågår får ändring sökas särskilt även i ett beslut som gäller vägens placering eller vilka som är vägdelägare, om förrättningsingenjören anser det vara ändamålsenligt att tillåta sökande av ändring under pågående förrättning.

55 §. De avgöranden som har fattats vid en vägförrättning eller vid vägnämndens förrättning skall meddelas sakägarna. När alla ärenden som förrättningen berör har behandlats avslutar ordföranden förrättningen samt upplyser de närvarande om rätten att söka ändring och om hur ändring skall sökas.

En sakägare som så önskar skall ges besväransvisning omedelbart efter avslutad förrättning.

Protokollet och övriga handlingar som gäller förrättningen skall vara sakägarna tillhanda senast 14 dagar från den dag då förrättningen avslutades, om en sakägare begär detta vid förrättningen, eller senast 14 dagar från dagen för begäran, om denna framställs efter avslutad förrättning.

56 §. Lantmäteribrån för register över de enskilda vägar i fråga om vilka väglag har grundats för skötseln av vägärenden (*register över enskilda vägar*). Lantmäteribrån för register över enskilda vägar också då det gäller enskilda vägar på sådana områden som avses i 5 § 3 mom. fastighetsbildningslagen. I registret införs följande uppgifter:

1) väglagets namn och den kommun inom vilken vägen löper,

2) sysslomannens eller styrelseordförandens namn och adress,

3) en rättighet som avses i 15 § och den fastighet som belastas av rättigheten samt uppgift om ifall alla, vissa eller bara någon av vägdelägarna har rättigheten,

4) en vägs eller vägdelanslutning till eller avskiljande från väglagets väg samt sammanslagning av två eller flera väglag eller delning eller upplösning av väglaget samt

5) indragning eller upphörande av väglagets väg eller en del av vägen.

Lantmäteribrån skall på begäran ge utdrag ur registret.

57 §. Vid vägförrättningar och då andra myndighetsbeslut fattas skall dessutom landskapslagen om naturvård och med stöd av den utfärdade bestämmelser följas.

6 kap. Vägnämnden och dess uppgifter

58 §. Landskapets vägnämnd för enskilda vägar består av minst tre medlemmar. Landskapsregeringen utser de sakkunniga medlemmarna i vägnämnden tillsammans med personliga ersättare för dem för fyra kalenderår i sänder. Bland de ordinarie medlemmarna utser landskapsregeringen ordförande och viceordförande.

Inom ramen för landskapets budget kan landskapsregeringen anställa en sekreterare som även är föredragande i vägnämnden med uppdraget som huvud- eller bisyssla. Sekreteraren skall vara kunnig inom vägnämndens verksamhetsområde.

59 §. Beträffande en befintlig väg skall vägnämnden, om sakägarna inte har kunnat enas i ett ärende i vilket de har befogenhet att fatta beslut eller om ärendet enligt 40 § eller i övrigt med stöd av denna lag inte skall avgöras vid en vägförrättning, fatta beslut i följande frågor:

1) beviljande av en rätt som anges i 10 eller 13 § i denna lag samt vidtagande av åtgärder som förutsätts i 18 § 2 mom.,

2) upphävande av rättigheter som avses i 28 § 2 mom. och befrielse från väghållningsskyldighet på grund av detta,

3) i 19 § 1 mom. eller 20 § nämnda förbud eller upphävande av det enligt samma paragraf,

4) i 24, 31, 33, 34 och 36 §§ avsedda ersättningar och kostnader,

5) fastställande av vägenheter enligt 23 §, om vägnämnden har beviljat rätt till vägen med stöd av 10 eller 13 § eller om vägenheterna eller de proportionstal som motsvarar dem inte annars redan är fastställda eller genom beslut av väglaget har bestämts enligt 70 §,

6) på grund av framställning till nämnden eller på dess eget initiativ om grundande av väglag, med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i 53 §, samt om nedan i 75 § avsedda åtgärder,

7) förordnande av syssloman eller medlemmar i styrelse eller suppleanter för dessa i det i 64 § 3 mom. avsedda fallet,

8) om för transporter på skogsväg i stället för vägavgifter skall tas ut bruksavgifter, även grunderna för bruksavgifterna och ändringar i dem med beaktande av bestämmelserna i 25, 26 och 30 §§,

9) ärenden som vägdelägarna eller andra sakägare med stöd av 76 § förelägger vägnämnden för avgörande,

10) nedan i 77 § avsedda meningsskiljaktigheter mellan vägdelägarna rörande väghållningen, då de inte bildat väglag,

11) har vägen byggts enligt den vägrätt som grundats och befinner sig den i det skick som kan förutsättas eller används vägrätten eller någon annan med stöd av denna lag beviljad rättighet på det sätt som har beslutats vid grundandet av rättigheten, om det råder oklarhet eller oenighet om saken,

12) nedan i 10 kap. nämnda ärenden, med undantag av dem som avses i 86 § 4 mom. samt

13) andra ärenden som enligt denna lag skall skötas av vägnämnden.

Uppstår vid handläggningen av ärende i vägnämnden ovisshet om det finns någon bestående nyttjanderätt till den väg som ärendet gäller, skall nämnden, utan att avgöra ärendet, anvisa vederbörande att ta upp frågan om rätten till vägen till behandling vid vägförrättning eller att, om förutsättningar finns, vid vägförrättning söka vägrätt till vägen.

Vid handläggningen av ovanstående ärenden skall vägnämnden även fatta beslut om skyldigheten att betala förrättningskostnaderna.

Vägnämnden skall lämna lantmäteribrån de uppgifter som avses i 56 § 1 mom. 1, 2 och 4 punkten när vägnämnden i saken har fattat ett beslut som vunnit laga kraft. Har ett beslut som vid väglagets stämma fattats i en fråga som avses i 73 § 7 punkten hänskjutits till vägnämnden för avgörande, skall vägnämnden underätta lantmäteribrån om sitt beslut i saken sedan det har vunnit laga kraft. Vägnämnden skall när den underätter lantmäteribrån om ett beslut som avses i 1 mom. 7 punkten bifoga en karta som utvisar den väg som beslutet gäller.

60 §. De ärenden som vägnämnden enligt denna lag skall besluta om behandlas och avgörs vid vägnämndens förrättning. I detta syfte skall vägnämnden vid behov sammanträda en eller flera gånger.

Vägnämndens förrättning skall, om det är nödvändigt, hållas på ort och ställe. Nämndens ordförande kan vid behov redan före förrättningen utse två av nämndens medlemmar att förrätta syn.

I fråga om tillkännagivande av vägnämndens förrättning och förrättningskostnaderna gäller vad som i 48 och 51 § sägs om vägförrättning.

61 §. Ändring i vägnämndens beslut enligt denna lag söks genom besvär hos jorrdomstolen. Besvären skall vara skriftliga och innehålla ett utdrag eller en officiell kopia av vägnämndens protokoll i ärendet och nämndens beslut.

62 §. Vägnämnden skall föra förteckning över de ärenden den handlagt och på begäran lämna sakägare uppgifter om samt utdrag ur och kopior av beslut och handlingar.

63 §. För de förrättningar och andra uppdrag som vägnämnden utför uppbärs en avgift som fastställs av landskapsregeringen.

Avgiften skall motsvara de kostnader som förrättningen eller uppdraget orsakar landskapsregeringen.

Då avgiften fastställs skall den arbetstid som den föredragande tjänstemannen använt för uppdraget, arvoden till vägnämndens ledamöter samt övriga kostnader som orsakas landskapsregeringen beaktas.

För den föredragande tjänstemannen beaktas en genomsnittlig lönekostnad.

7 kap. Väglag

64 §. Väglag grundas vid vägförrättning eller genom vägnämndens beslut i enlighet med vad ovan sägs.

Väglagets syssloman eller medlemmarna av styrelsen samt suppleanterna för dessa väljs för högst fyra år i sänder. Till de nämnda uppdragen kan även andra än vägdelägare väljas. Ingen får väljas till ett uppdrag utan sitt samtycke.

Om väglaget har försummat att välja syssloman eller medlemmar av styrelsen eller suppleanter för dessa, skall vägnämnden på yrkande av en vägdelägare eller den vars rätt eller fördel saken i övrigt gäller eller, om det finns skäl till detta, på eget initiativ sätta ut en tid inom vilken vägdelägarna skall förrätta valet. Om något val inte förrättas, skall vägnämnden utse en syssloman, medlemmar av styrelsen eller suppleanter samt fastställa ett skäligt arvode för dessa uppdrag.

65 §. Styrelsen utser bland sina ordinarie medlemmar ordförande och viceordförande.

Styrelsen sammanträder vid behov på kallelse av ordföranden eller viceordföranden och är beslutför då ordföranden eller viceordföranden och två ledamöter eller suppleanter är närvarande.

Vid meningsskiljaktighet gäller som styrelsens beslut den åsikt som omfattats av flertalet.

66 §. Sysslomannen samt medlemmarna av styrelsen och deras suppleanter samt revisorerna, då sådana enligt 70 § 2 mom. 12 punkten utsetts att granska räkenskaper, har rätt till skäligt, vid väglagets stämma fastställt arvode för sitt uppdrag. Därutöver har de rätt att få ersättning för de kostnader som uppdraget orsakar dem.

67 §. Väglagets stämma har befogenhet att befria sysslomannen, medlem av styrelsen eller suppleant för dessa eller revisor från uppdraget redan före mandattidens utgång.

68 §. Ett väglag kan ingå för väghållningen nödvändiga förbindelser, förvärva lös egendom samt kära och svara.

Väglagets namn tecknas av sysslomannen eller i dennes ställe av hans eller hennes suppleant eller, om en styrelse tillsatts för skötseln av väglagets angelägenheter, av två av styrelsens ordinarie medlemmar tillsammans. Inför domstol eller hos andra myndigheter företräds väglaget av sysslomannen eller en medlem av styrelsen eller en suppleant för någon av dem.

En stämning, ett myndighetspåbud eller ett annat meddelande anses ha kommit till väglagets kännedom då de på föreskrivet sätt delgivits sysslomannen eller dennes suppleant eller en ordinarie medlem av styrelsen. Om meddelandet har lämnats till en person som enligt det register som avses i 56 § är syssloman eller styrelsens ordförande, skall delgivningen anses giltig även om personen i fråga inte längre sköter uppdraget.

69 §. Syssloman och medlem av styrelsen skall med omsorg sköta väglagets angelägenheter. Har han eller hon vid utförandet av sitt uppdrag uppsåtligen eller av vårdslöshet vållat väglaget skada är han eller hon skyldig att ersätta denna, såvida inte den åtgärd som ledde till skadan godkänts vid granskningen av räkenskaperna eller annars godkänts. Är hans eller hennes vårdslöshet ringa kan ersättningsbeloppet eller, om flera är ansvariga för ersättningen, hans eller hennes andel däri minskas.

70 §. Om inte annat följer av bestämmelserna i 59 § fattar vägdelägarna beslut om väghållningen och andra angelägenheter som gäller väglaget vid väglagets stämma. Vid stämman fattas beslut om:

1) beviljande av vägrätt enligt 10 § 1 mom. eller rätt för en näringsidkare att använda en väg enligt 13 § 1 mom. samt upphävande av rättigheter som avses i 28 § 2 mom. och befrielse från väghållningsskyldighet på grund av detta,

2) fastställelsegrunderna för samt fastställande och ändring av vägenheter och bruksavgifter enligt 23 och 26 §, 28 § 1 mom. samt 29 och 30 § liksom sådan överenskommelse om bruksavgift som avses i 23 § 5 mom. och 26 §,

N 10 LL (2008:59) om enskilda vägar

3) i 24 § avsedd ersättning samt ärende som gäller anslutning som avses i 33 §, om oenighet uppstår om saken,

4) fastställande av en budget för följande räkenskapsperiod,

5) fastställande av debiteringslängd för väg- och bruksavgifter,

6) upptagande av penninglån med iakttagande av bestämmelserna i 82 §,

7) förvärvande av vägrätt och sådana rättigheter som avses i 15 § samt även i övrigt sökande av vägförrättning, begäran om förordnande som avses i 103 § 1 mom. och sökande av rågång som avses i 103 § 2 mom. fastighetsbildningslagen, när detta behövs för väghållningen, samt betalning av kostnaderna för alla ovan nämnda åtgärder och, när det finns skäl till detta, utfärdande av anvisningar om väghållningen till sysslomannen eller styrelsen,

8) huruvida och på vilka villkor underhållet av en väg som ansluter sig till väglagets väg helt eller delvis skall skötas av väglaget,

9) val av syssloman och suppleant för denne eller medlemmar i styrelsen och suppleanter för dessa eller ändring av ett organ till ett annat,

10) för transporter på skogsväg i stället för vägavgifter skall ta upp bruksavgifter samt grunderna för dem och ändringar av dessa enligt 25 och 27 §§,

11) när väglagets räkenskapsperiod skall börja och sluta,

12) granskning och godkännande av redovisningen för föregående räkenskapsperiod, om redovisningen på grund av ärendenas omfattning eller av någon annan orsak inte kan granskas eller godkännas vid stämman, om förordnande av två personer att på förhand och efteråt granska redovisningen och lämna mötet en redogörelse för granskningens resultat samt

13) beviljande av tillstånd som behövs för regelbunden verksamhet enligt 86 § 1 mom. samt utfärdande av förbud enligt 86 § 3 mom.

Väglagets räkenskapsperiod är ett år eller, när vägdelägarna har fattat ett beslut enligt 71 § 2 mom., tidsperioden mellan de stämmor som avses i 71 § 2 mom.

71 §. Väglaget skall, om vägdelägarna inte beslutar något annat, hålla årsstämma varje år före utgången av juni och vid behov även andra stämmor. Stämman sammankallas av sysslomannen eller styrelsens ordförande eller vid behov av dessas suppleant. Kallelsebrevet skall sändas med posten eller på något annat sätt lämnas till vägdelägarna. Kallelsen kan också delges så att stämman kungörs i en eller flera tidningar som har allmän spridning på orten och att de vägdelägare från andra kommuner vilkas adress är känd underrättas genom brev. Kallelsebrevet skall postas eller på något annat sätt lämnas till vägdelägarna och kungörelsen publiceras minst 14 dagar före stämman. I kallelsen till en årsstämma skall sådana ärenden av betydelse för väghållningen nämnas som skall behandlas vid stämman. I kallelsen till en extraordinarie stämma skall de ärenden nämnas som skall behandlas vid stämman.

Med avvikelse från 1 mom. kan vägdelägarna vid väglagets stämman besluta att väglaget inte skall sam-

manträda till årsstämma varje år. En stämman som motsvarar årsstämman skall dock hållas åtminstone vart fjärde år.

Om syssloman eller styrelsens ordförande inte sammankallar årsstämma eller vägrar att kalla vägdelägarna till extra stämman, kan vägnämnden på ansökan av vägdelägare, efter att ha gett sysslomannen eller styrelsen tillfälle att bli hörd, berättiga sökanden att kalla vägdelägarna till stämman enligt 1 mom.

72 §. Vid en väglagsstämma räknas rösterna enligt det antal vägenheter som fastställts för varje vägdelägare, dock så att röstetalet för någon delägare inte får överstiga trettio procent av det sammanlagda antalet vägenheter för de delägare som är företrädda vid stämman. Vid omröstning avgörs ärendena med enkel majoritet. Om rösterna faller lika, gäller den åsikt som omfattas av stämmans ordförande.

Vägdelägare har rätt att befullmäktiga annan att föra hans eller hennes talan och rösträtt vid väglagets stämman.

Vid stämman skall protokoll föras som undertecknas av ordföranden och två vid stämman valda protokolljusterare eller som godkänns av stämman och som inklusive bilagor senast 14 dagar efter stämmans slut skall hållas tillgängligt för sakägarna. Den vars rätt eller fördel ett ärende kan gälla är berättigad att av sysslomannen eller styrelsens ordförande på begäran få utdrag eller styrkt kopia av protokollet. Väglagsstämman beslutar om avgift skall tas ut för utdrag och kopior samt, om en avgift skall tas ut, bestämma grunderna för den.

73 §. Sysslomannen eller styrelsen skall

1) själv eller genom befullmäktigat ombud föra väglagets talan inför domstol och myndighet samt i övrigt företräda väglaget,

2) föra bok över väglagets inkomster, utgifter, tillgångar och skulder samt lämna redovisning för föregående räkenskapsperiod,

3) utarbeta förslag till väglagets budget för följande räkenskapsperiod och lägga fram det för beslut på väglagsstämman,

4) i de fall som avses i 23, 25 och 26 §§ samt 28-30 §§ utarbeta förslag till ändring eller ny fördelning av vägenheterna eller bruksavgifterna för beslut på väglagsstämman,

5) upprätta förslag på debiteringslängd som visar storleken av den vägavgift som svarar mot vägenheten, beloppet av den på basen av vägenheterna beräknade vägavgift som skall betalas av varje vägdelägare, det sammanlagda beloppet av de vägavgifter som vägdelägarna skall betala samt betalningstiden för dem samt även, om i 23, 25 och 26 §§ avsedda bruksavgifter tas ut, upprätta debiteringslängd över dessa,

6) sköta indrivningen av fastställda väg- och bruksavgifter samt även i övrigt sköta väglagets ekonomi och tillgångar,

7) lämna lantmäteribyran uppgifter som avses i 56 § 1 mom. 2 punkten, när väglaget vid sin stämman har fattat beslut i saken,

8) tillsvidare eller för viss tid förbjuda eller begränsa användandet av väg eller vägdel som äventyrar dess skick, då vägen är försvagad på grund av tjällossning eller regn eller av annan liknande orsak,

9) vid behov fastställa största tillåtna belastning för bro eller färja,

10) vid behov, på villkor som sysslomannen eller styrelsen fastställt, bevilja tillstånd att tillfälligt använda väg enligt 86 § 1 mom. eller överskrida den tillåtna belastningen för bro eller färja eller till annan särskild transport som kan skada vägen samt

11) se till att vägen hålls i skick samt sköta övriga skyldigheter och ärenden som berör den gemensamma väghållningen i enlighet med denna lag och vid väglagsstämma meddelade anvisningar.

74 §. Debiteringslängden för väg- och bruksavgifter skall finnas tillgänglig för sakägarna under 14 dagar före den väglagsstämma vid vilken längden skall fastställas. Detta skall meddelas i kallelsen till stämman. Vid stämman har vägdelägarna och de som påförts sådan bruksavgift som nämns i 23 § 5 mom. eller 26 § rätt att framställa anmärkning mot längden.

75 §. Ett beslut att ansluta en väg eller vägdel till väglagets väg eller att avskilja sådan därifrån samt om sammanslagning av två eller flera väglag eller om delning eller indragning av väglag fattas vid vägnämndens förordning eller vid pågående vägförordning.

Har ärendet inte behandlats vid väglagsstämman, får vägnämnden inte avgöra det förrän väglagsstämman beretts tillfälle att yttra sig i saken. Ny ännu inte byggd väg får inte i strid med väglagsstämmans beslut anslutas till väglagets väg.

76 §. En vägdelägare eller någon annan sakägare som anser att väglagsstämmans beslut inte har fattats i laga ordning eller annars inte är lagenligt eller att beslutet kränker hans eller hennes rätt eller vägdelägarnas likställdhet har rätt att föra ärendet till vägnämnden för avgörande. En vägdelägare eller någon annan vid stämman närvarande sakägare skall framställa ett skriftligt yrkande om saken hos vägnämnden inom 30 dagar efter det beslutet fattades.

Gäller beslutet en sådan sakägare som inte är vägdelägare och inte varit närvarande vid stämman skall beslutet bevisligen delges honom eller henne. Sakägaren har sedan 30 dagar på sig att föra ärendet till vägnämnden för avgörande.

8 kap. Vägdelägare som inte bildar väglag

77 §. Om vägdelägarna inte bildar väglag är åtgärder som vägdelägarna vidtar som berör väghållningen bindande för delägare endast om överenskommelse därom träffats.

För avtal eller förbindelse rörande väg ansvarar införelsepart endast de vägdelägare som ingått avtalet eller förbindelsen.

Uppkommer meningsskiljaktighet mellan vägdelägare i ärenden som rör väghållningen kan en delägare begära att frågan tas upp för avgörande i vägnämnden. Berör meningsskiljaktigheten vägdelägarers skyldighet att delta i kostnaderna för åtgärder som annan vägdelägare, utan att delägarna överenskommit därom, vidtagit beträffande vägen, skall vägnämnden avgöra om åtgärden bör anses ha varit till nytta även för honom eller henne och, om yrkande därom framställts inom tre år efter

det åtgärden genomfördes, förplikta honom eller henne att ersätta en skälighet del av kostnaderna, likväl högst så mycket som motsvarar den nytta han eller hon haft.

78 §. Vägdelägare som inte bildar väglag svarar, med nedan nämnda undantag, gemensamt för de ärenden som berör vägen.

Vägdelägare kan ensam föra talan till alla delägarers förmån. Rätten kan likväl bestämma att övriga delägare som är kända, eller åtminstone de av dem som saken särskilt berör, skall höras. Delägare som ensam fört talan har rätt att av de övriga delägarna få deras andel av kostnaderna, om det som vunnits genom rättegången räcker till eller deras deltagande i kostnaderna annars prövas skälighet.

År vägdelägarna flera kan de instämmas i enlighet med 11 kap. 14 § rättegångsbalken eller så kan stämningen delges åtminstone en delägare och en styrkt kopia av stämningen samt stämningsansökan anslås enligt reglerna om offentliga kungörelser. Trots detta kan rätten vid handläggningen av ärendet bestämma att kändanden skall instämma vägdelägare som inte särskilt fått meddelande om stämningen för att höras av rätten.

9 kap. Ansvar på grund av väghållning

79 §. För förbindelse på grund av gemensam väghållning skall de som var vägdelägare vid förbindelsens tillkomst ansvara sinsemellan i enlighet med deras antal vägenheter i fråga om den väg eller det vägvagns förbindelsen avser. Har härav uppkommen avgift eller del därav inte kunnat indrivivas hos ansvarsskyldig, svarar de övriga för det bristande beloppet i förhållande till deras vägenheter.

Vid delning av en fastighet övergår ansvaret för ingången förbindelse på de bildade fastigheterna i förhållande till deras vägenheter.

Tillkommer, efter det förbindelse ingåtts, i andra fall än vid delning ny väghållningsskyldig och har denne vid användandet av vägen nytta av den åtgärd som föranlett förbindelsen kan det vid fastställandet av vägenheter för denne beslutas att han eller hon skall ansvara för förbindelsen i enlighet med sina vägenheter. Beloppet får dock inte vara större än vad som motsvarar den nytta han eller hon har av åtgärden.

80 §. Har en fastighet övergått till en ny ägare är även denne ansvarig för de förpliktelser som under den tid denna lag är i kraft har uppkommit för den förra ägaren till följd av väghållningen, dock inte för sådana penningavgifter som den förra ägaren har försummat att betala.

81 §. Vägdelägare, som erlagt betalning för annan därtill skyldig delägare, har fordringsrätt mot denne för vad han eller hon sålunda erlagt.

Har ny ägare av fastighet med stöd av 80 § varit tvungen att betala av den förra ägaren försummad vägvagnsavgift eller för fullgörande av tidigare, i 79 § avsedd förbindelse eller förpliktelse betalning, som föranletts av byggande av väg eller därav, att någon betalningsskyldigs andel inte kunnat indrivivas, har den nya ägaren rätt att kräva den erlagda betalningen av den föregående ägaren.

N 10 LL (2008:59) om enskilda vägar

I denna paragraf avsedda krav handläggs vid allmän domstol.

82 §. De lån som vägdelägarna beslutat uppta skall medelst årliga amorteringar återbetalas inom tio år.

83 §. Har en borgenär av väglaget begärt betalning av en klar och till betalning förfallen skuld och saknar väglaget tillgångar att betala skulden, skall syssломannen eller styrelsen genast vidta åtgärder för debitering och indrivning av de vägavgifter som skall tas upp för att skulden skall kunna betalas.

Försummar syssломannen eller styrelsen sin skyldighet, får vägnämnden på ansökan av borgenären och efter att ha berett syssломannen eller styrelsen tillfälle att höras utse god man att i stället för syssломannen eller styrelsen vidta i 1 mom. avsedda åtgärder.

God man har rätt till skäligt arvode av väglaget för det uppdrag han eller hon fullgjort. Om överenskommelse om arvodet inte nås fastställs detta av vägnämnden.

Vad i denna paragraf sägs om väglagets skuld skall också tillämpas på i 51 § 2 mom. avsedda förrättningskostnader.

84 §. En fastighet utgör pant för betalningen av avgifter enligt denna lag jämte ränta enligt vad som anges i 20 kap. jordabalken (FFS 540/1995).

Den ersättningsskyldiges fastighet utgör pant för de kostnader som avses i 31 § och 96 § 2 och 3 mom. enligt vad 20 kap. jordabalken föreskriver.

85 §. Har vägdelägare inte en fastighet, ur vilken vägavgift kan tas ut med förmånsrätt, kan vägdelägarna besluta att vägdelägaren skall ställa säkerhet för betalningen av den del av skulden eller annan förpliktelse som motsvarar vägdelägarens andel i ansvarigheten eller att vägdelägaren i förskott skall betala sin andel av skulden eller fullgöra annan förpliktelse. I förskott erlagt belopp får inte användas eller utmätas för annat ändamål än till infriande av ifrågakvarande förpliktelse.

10 kap. Annan användning av väg och användning av annan mark tillfälligt såsom väg

86 §. Tillstånd av vägdelägarna eller väglaget behövs för användning av en väg

1) för verksamhet som anordnas av någon annan än en vägdelägare och som klart höjer kostnaderna för vägunderhållet eller

2) för tillfälliga transporter som gagnar någon annan än en vägdelägare, med undantag för sådana transporter inom jord- och skogsbruket som utförs med arbetshäst.

Tillstånd enligt 1 mom. för tillfällig användning av vägen kan beviljas av en vägdelägare eller, om vägdelägarna bildar ett väglag, av syssломannen eller styrelsen. Tillstånd för regelbunden verksamhet beviljas av vägdelägarna eller väglagets stämma. För användning av vägen kan en bruksavgift enligt 26 § tas ut hos den som anordnar transporten eller verksamheten.

Vägdelägarna eller väglaget kan utfärda ett allmänt förbud mot obehörig användning av vägen för trafik med alla eller vissa slag av motor- eller hästfordon eller mot transport av arbetsmaskiner på vägen. Ett sådant förbud utgör inte något hinder för färd till en vägdelägares fastighet i lovliga ärenden och hindrar inte en

vägdelägare eller, om vägdelägarna bildar ett väglag, syssломannen eller styrelsen att bevilja ett ovan avsett tillstånd för tillfällig användning av vägen, om det finns vägande skäl därtill.

Om någon som inte har rätt till vägen använder den i strid med 1 eller 3 mom. är han eller hon skyldig att på begäran betala en bruksavgift enligt 26 § samt, om vägen skadats, ersätta skadan.

Om vägen har använts i strid med 1 eller 3 mom. och straff yrkas för det skall även ersättningskraven framställas vid allmän domstol.

87 §. Kan en väg på grund av vägarbete, jordras, över svämning eller annan sådan orsak inte användas kan, om sakägarna inte kunnat komma överens om saken, tillstånd beviljas av vägnämnden att anordna en tillfällig väg på annans mark så länge det behövs.

Likaså kan vid behov tillstånd beviljas att under viss tid använda annans mark för tillfällig försling av virke eller liknande.

Ovanstående rätt får endast beviljas under de förutsättningar som anges i 9 §.

88 §. Den som innehar visst område utan att äga det skall för viss tid eller högst för den tid under vilken besittningen pågår beviljas rätt att på väg eller annars färdas över annans område, om det är nödvändigt för honom eller henne och detta inte medför sådant men som anges i 9 eller 10 §.

Ägaren till ett outbrutet område har rätt att, om den fastighet från vilket området överlåtits har rätt till väg, temporärt använda vägen utan att ansöka om sådan rätt att färdas på vägen som avses i 1 mom.

89 §. Har förordnande utfärdats om vägförrättning som avser grundande av vägrätt för fastighet eller avgörande av fråga om någon har rätt till väg eller motsvarande, på annan lag grundad bestående bruksrätt och finns det inget lagakraftvunnet utslag i saken, kan vid vägförrättningen ägaren av den fastighet, för vars behov ovan avsedda vägförrättning söks, ges temporär rätt att färdas på vägen eller på annat sätt över annans område, om det är nödvändigt för att vägförbindelse skall erhållas och om därigenom inte försorakas i 9 eller 10 § avsett förfång. En temporär färdselrätt upphör när vägförrättningen vunnit laga kraft, om inte annat bestämdes då rätten beviljades. Färdselrätt kan bestämmas att vara i kraft högst ett år från det vägförrättningen vunnit laga kraft.

Är det vid en vägnämnds förrättning fråga om beviljande av sådan rätt som avses i 10 § 1 mom. eller 13 § 1 mom. till en befintlig väg kan temporär rätt att färdas på en sådan väg beviljas vid förrättningen, om detta är nödvändigt för att få vägförbindelse och därigenom inte orsakas i 10 eller 13 § avsett förfång. Om temporär rätt enligt detta moment att färdas gäller i övrigt i tillämpliga delar bestämmelserna i 1 mom.

90 §. För sådan användning av väg eller område som avses i 87, 88 och 89 §§ liksom för olovlig användning av väg eller område samt för eventuell skada skall skälig ersättning betalas. Om några bestämmelser om ersättning inte har givits då rätten beviljades, eller om någon överenskommelse om sådan inte har träffats och något

straff inte yrkas när det är fråga om olovlig användning, skall ersättningen bestämmas särskilt av vägnämnden. Ersättningen i sådana fall som avses i 89 § skall dock alltid bestämmas vid den förrättning vid vilken den temporära rätten att färdas beviljas.

11 kap. Indragning av en väg och upphävande av rättigheter som är förknippade med en väg

91 §. En väg eller en vägdel kan dras in om förhållandena är så förändrade att det område som behövs för vägen eller vägdelen inte längre skulle kunna fås med stöd av 9 § 1 mom. och vägen eller vägdelen inte är nödvändig för någon vägdelägare, eller om vägen eller vägdelen har blivit obehövlig, eller om det allmänna intresset kräver indragning.

Väglaget eller, om ett väglag inte har grundats, varje vägdelägare samt ägaren av den fastighet eller annan registerenhet över vars område vägen eller den del som skall dras in löper har rätt att söka indragning av en väg eller vägdel. Beslut om indragning fattas vid en vägförrättning. En väg som ersätts av en annan väg får på förrättningsmännens initiativ dras in i samband med en vägförrättning som verkställs av någon annan orsak, om villkoren för indragning enligt 1 mom. i övrigt uppfylls.

Leder indragning av en väg till skada eller olägenhet för den som ägt rätt till vägen, skall ersättning för skadan eller olägenheten bestämmas och betalas ut.

Då indragning av ett väglags väg beslutats skall väglagets skulder betalas. Väglaget skall anses upplöst när dess skulder har betalats. Överstiger väglagets tillgångar dess skulder skall överskottet, om annat inte följer av rättsförhållandet mellan vägdelägarna, delas mellan dem i enlighet med de senast gällande vägenheterna.

92 §. En rättighet som avses i 15 § och en annan än en bestående rätt enligt denna lag att nyttja en väg eller ett annat område kan upphävas, om förhållandena har förändrats så att det inte längre skulle finnas förutsättningar för att grunda rättigheten eller bevilja företrädesrätten och rättigheten eller företrädesrätten inte är nödvändig för vägdelägaren eller om det allmänna intresset så kräver. I fråga om förfarandet vid ersättande av skada och olägenhet gäller i tillämpliga delar 91 § 1–3 mom.

93 §. När en väg eller en vägdel dras in eller en rättighet enligt 15 § upphävs på grund av allmänt behov och detta medför att vägförbindelser upphör skall nya vägförbindelser ordnas.

Skyldighet att betala ersättning för olägenheter, skador och kostnader som uppstår på grund av allmänt behov enligt 1 mom. skall åläggas den som har ansökt om eller krävt upphävandet.

Sökanden skall också åläggas att betala nödvändiga kostnader som åsamkats sakägare för bevakning av dennes rätt vid behandling av frågor enligt 1 mom. Vid beräkningen av kostnaderna skall förlorad inkomst, resekostnader samt de nödvändiga utredningarnas beskaffenhet och omfattning liksom behovet att anlita ombud beaktas. Förrättningsmännen skall, så snart detta lämpligen kan ske medan saken behandlas, på begäran uppgive vilka utredningar som skall anses vara erforderliga.

Sakägare som bevakar sin rätt vid behandling av i

1 mom. avsedda frågor beviljas vid vägförrättningen rättshjälp enligt bestämmelserna i rättshjälpslagen (FFS 257/2002). De uppgifter som enligt rättshjälpslagen ankommer på domstolen fullgörs av förrättningsmännen. Sökanden skall åläggas att i den omfattning som anges i 2 mom. betala de kostnader som har erlagts av statens medel.

94 §. Då en väg har indragits övergår vägområdet utan ersättning i markägarens besittning.

12 kap. Verkställighet och tvångsåtgärder

95 §. Vägavgift och bruksavgift samt sex procents årlig ränta på dem, räknat från förfallodagen, skall indrivras på basen av utdrag ur debiteringslängden eller syneprotokollet på det sätt som bestäms för utsköning av skatter och andra offentligrättsliga fordringar. Besvär över olaglig debitering skall dock anföras hos vägnämnden.

96 §. Har det vid en vägförrättning utsatts viss tid inom vilken vägen skall byggas färdig, och har väglaget trots vägdelägarers yrkande inte färdigställt vägen, kan vägnämnden på ansökan av vägdelägaren utse god man att låta utföra eller berättiga sökanden att utföra eller låta utföra vägarbetena på vägdelägarnas bekostnad. Innan beslut härom fattas skall sysslomannen eller styrelsen ges tillfälle att bli hörd i saken och, om vägbyggnadsärendet inte behandlats vid väglagets stämma, stämman ges tillfälle att inom viss tid avge utlåtande. Behövs i förväg medel för vägens byggande skall god man alltid utses.

Behövs i förväg medel för att täcka kostnader för vägarbetet skall vägnämnden genom sitt beslut fastställa det behövliga beloppet med beaktande av det kostnadsförslag som avses i 40 § 4 mom. och samtidigt bestämma den andel av dessa kostnader som enligt vägenheterna i förväg skall tas ut hos varje vägdelägare.

När vägen är färdigbyggd skall vägnämnden fastställa det belopp som slutligt skall tas in av vägdelägarna för att täcka kostnaderna. Överstiger det förskottrade beloppet de slutliga kostnaderna skall det överskjutande beloppet omedelbart återbetalas till väglaget. Angående i 1 mom. avsedd god mans arvode och bestämmandet därav gäller vad i 83 § 3 mom. är sagt.

I ett beslut som avses i 1 mom. och genom vilket vägnämnden har bestämt att vägarbeten får utföras på vägdelägarnas bekostnad samt i ett beslut enligt 2 mom. genom vilket beloppet av de behövliga kostnaderna har fastställts får ändring inte sökas. Genom vägnämndens beslut fastställda avgifter som motsvarar i 2 och 3 mom. avsedda kostnader får drivas in med stöd av utdrag ur beslutet.

Om vägdelägarna inte grundar ett väglag och inte har kommit överens om saken tillämpas bestämmelserna ovan i denna paragraf.

97 §. När ändring har sökts i ett beslut som gäller huruvida sådan rättighet som avses i 9 eller 15 § eller i 18 § 2 eller 3 mom. skall beviljas får beslutet inte verkställas förrän det vunnit laga kraft. Detsamma gäller beslut som avses i 75 § samt beslut om indragning av väg eller upphävande av en i 15 § nämnd rättighet.

Om beslutet gäller åläggande av betalningsskyldighet eller andra ärenden än de som nämns i 1 mom. kan

N 10 LL (2008: 59) om enskilda vägar

ett beslut som fattats vid en vägförrättning, vägnämndens förrättning eller väglagets stämma verkställas trots att ändring har sökts, om inte besvärmyndigheten eller i 76 § avsedda fall vägnämnden beslutar annorlunda.

Om en avgift på grund av ändringssökande avlyfts eller sänks, skall det överstigande beloppet återbäras jämte årlig ränta räknat från betalningsdagen till dagen för återbäring enligt den räntefot som avses i 3 § 2 mom. räntelagen, ökad med tre procentenheter.

98 §. Vid verkställandet av beslut, innan det vunnit laga kraft, skall den som sökt verkställighet ställa säkerhet för ersättandet av den skada som sakägare kan tillskyndas genom att det till grund för verkställigheten liggande beslutet med anledning av besvär ändras. Angående ställande av säkerhet gäller i tillämpliga delar vad som sägs [i utsökningslagen (FFS 37/1895)].

Utsökningslag (FFS 37/1895) har ersatts av utsökningsbalk (FFS 705/2007).

99 §. Åtgärd som motiverar ersättning i ett för allt för skada eller men får inte utan sakägares samtycke vidtas innan ersättningen betalats eller, om beslut om ersättningen inte vunnit laga kraft, innan säkerhet för betalandet av ersättningen jämte ränta blivit ställd.

13 kap. Särskilda bestämmelser

100 §. Väglaget är befriat från skatt för inkomst och förmögenhet som tillkommit med stöd av denna lag.

101 §. Grundas en vägrätt på område som är samfällt för flera lägenheter tillämpas på den ersättning som skall betalas för detta, liksom även på andra ersättningar som med stöd av denna lag skall betalas till delägarna i ett samfällt område, vad som bestäms i 206 § fastighetsbildningslagen.

102 §. Ett förbud som begränsar användningen av en väg skall anges genom en klart synlig skylt vid vägen.

103 §. Om någon bryter mot ett förbud som gäller trafik på eller annat begagnande av väg eller i 18 § avsett förbud har polisen rätt att, om överträdelsen är uppenbar, lämna handräckning till förhindrande eller rättande av åtgärd som står i strid med förbudet.

104 §. Den som uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet

1) bryter mot förbud som utfärdats med stöd av 19 §, 20 § eller 73 § 8 punkten,

2) utan att vara vägdelägare olovligen på väg framför maskin, fordon eller lass som på grund av sin vikt eller konstruktion skadar vägen,

3) olovligen belastar bro eller färja med tyngre fordon eller lass än vad som angivits med vägmärke eller

4) i strid med förbud använder en väg, som han eller hon inte har rätt att använda, skall dömas till böter.

105 §. Har förhållandena i annat fall än enligt 28 eller 29 § väsentligt förändrats, sedan beslut om överlåtelse av rätt till väg eller om väghållningsskyldighet fattades eller överenskommelse därom ingicks, har sakägare rätt att på nytt få frågan prövad.

106 §. Om fördelningen av vägenheter skall ändras i enlighet med 29 § kan väglaget besluta att sakkunnigutlåtande skall begäras in. Utlåtandet skall innehålla förslag till grunderna för bestämmandet av vägenheterna och till vägenheter.

Om vägnämnden handlägger ett i 59 § 1 mom. 5 punkten avsett ärende som gäller fastställelse av vägenheter kan nämnden efter att ha fått väglagets eller, om grundande av väglag samtidigt begärts, sökandenas förbindelse att betala kostnaderna begära in ett sådant utlåtande som avses i 1 mom.

107 §. Vid behandlingen av ett besvärärende enligt denna lag tillämpas bestämmelserna i fastighetsbildningslagen om behandling av mål och ärende. Om ändring har sökts i vägnämndens beslut skall vägnämnden på begäran av besvärmyndigheten lämna myndigheten kopior av de handlingar som uppkommit vid behandlingen av saken i vägnämnden. Vid behov kan besvärmyndigheten före behandlingen av ändringsansökan uppmana väglaget att lämna in vägnämndens utlåtande med anledning av ändringsansökan. Besvärmyndigheten kan vid behov kalla vägnämndens ordförande eller en av denne utsedd medlem av vägnämnden eller tjänsteman att höras då besvären över vägnämndens beslut behandlas.

108 §. När ändring söks i ett avgörande som besvärmyndigheten har fattat med stöd av denna lag skall bestämmelserna om sökande av ändring i fastighetsbildningslagen följas i tillämpliga delar.

Ikraftträdandebestämmelse (2008:59):

Denna lag träder i kraft den 1 april 2008.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1932:19) om ägovägar i landskapet Åland. De rättigheter som grundats på beslut fattade enligt lagen skall dock vara bestående.

Ärenden som har påbörjats innan denna lag träder i kraft behandlas enligt de bestämmelser som gällde före denna lags ikraftträdande.

Land-, sjö- och lufttrafik

N 11 Vägförordning (1983:27) för landskapet Åland

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

Denna lag gäller trafik på väg; dock finns i 4 § bestämmelser om trafik på annat område.

2 §. (1993/100) Definitioner

I denna lag avses med:

1) (2007/6) **väg**, allmän och enskild väg, gata, torg och annan led eller plats som allmänt används för trafik och som inte stängts av för allmän trafik samt en led som är ämnad för cykeltrafik och en gång- eller ridväg invid en väg;

2) **körbana**, del av väg som är avsedd för trafik med fordon, dock inte cykelbana;

3) **körfält**, med vägmarkering utmärkt eller annan för bil tillräckligt bred del av körbanan;

4) **vägren**, del av väg som med vägmarkering avskiljts från körbanan och som inte är gångbana eller cykelbana;

5) **gångbana**, en för gående avsedd väg eller del av väg;

6) (2007/6) **cykelbana**, en särskilt utmärkt väg eller del av väg som är avsedd för cykeltrafik och trafik med moped med låg effekt;

7) **övergångsställe**, del av väg som är avsedd att användas av gående för att korsa körbana eller cykelbana och som angivits med vägmärke eller vägmarkering;

8) **gårdsgata**, väg som är avsedd gemensamt för gång- och fordonstrafik och som genom vägmärke angivits såsom sådan gata;

8a) (2007/6) **gågata**, väg som är avsedd för gång- och cykeltrafik och som genom vägmärke angivits såsom sådan gata;

9) **tårtort**, med vägmärke angivet tätbebyggt område;

10) **vägförordning**, var och en som färdas eller annars uppehåller sig på väg eller i fordon på väg;

11) **parkering**, uppställning av fordon med eller utan förare, dock inte uppställning under kortare tid för på- eller avstigning eller för på- eller avlastning av gods;

12) **parkeringsplats**, för parkering särskilt utmärkt del eller område av väg;

13) (2007/6) **hållplats**, del av väg som angivits med vägmärke för upphämtande eller avlämnande av passagerare;

14) **trafikanordning**, vägmärke, vägmarkering, trafikljus eller annan anordning för reglering av trafiken;

15) (2007/6) **gående**, den som rör sig till fots samt den som åker skidor, rullskidor, skridskor, rullskridskor, rullbräda eller liknande, den som för, leder, skjuter eller drar sparkstötting, lekfordon eller liknande fordon, den som leder, skjuter eller drar cykel, moped, motorcykel, barnvagn eller rullstol. Om den som själv för rullstol eller annat invalidfordon finns bestämmelser i 56 §.

2a §. (1993/100) Definitioner på fordon

I denna lag avses med:

1) **fordon**, en anordning som är avsedd för färd på marken och som inte löper på skenor;

2) (2007/6) **motordrivet fordon**, ett fordon som drivs med motor; motordrivna fordon är bilar, motorcyklar och mopeder samt andra fordon i kategori L och traktorer, motorredskap och terrängfordon;

3) **släpfordon**, ett fordon som konstruerats för att dras av ett motordrivet fordon; släpfordon är släpvnagnar och släpanordningar;

4) (2007/6) **utryckningsfordon**, ett motordrivet fordon som är utrustat med ljud- och ljussignalanordningar; utryckningsfordon är ambulanser, räddningsbilar, polisfordon och fordon som gränsbevakningen eller tullen använder i tjänsten.

I landskapsförordning kan intas närmare definitioner och beteckningar på fordon. (2007/6)

3 §. Ryttare och husdjur på väg

Vad i denna lag är föreskrivet om fordonsförare gäller i tillämpliga delar ryttare och den som driver eller vallar djur.

4 §. Trafik utanför väg

När motordrivet fordon framförs utanför väg skall föraren iakttä den omsorg och varsamhet som påkallas av omständigheterna.

Förutom för nödvändig servicekörning, sjuktransport eller annan av jämförbar orsak nödvändig tillfällig trafik får i tätort motordrivet fordon inte utan tillstånd framföras, stannas eller parkeras utanför väg på sådan mark som inte är avsedd för trafik med sådana fordon.

2 kap. Allmänna regler för vägförordningen

5 §. Allmänna skyldigheter

Vägförordning skall följa trafikreglerna samt även i övrigt iakttä den omsorg och varsamhet som betingas av omständigheterna till förekommande av fara och skada. Han skall uppträda så att han inte i onödan hindrar eller stör trafiken.

Vägförordning skall visa hänsyn mot andra vägförordningar och de som bor eller uppehåller sig vid vägen. (2007/6)

6 §. (2007/6) Anvisningar för trafiken

En vägförordning skall följa anvisning för trafiken som meddelas genom ett vägmärke, en vägmarkering eller ett trafikljus. Om en anvisning innebär en avvikelse från en trafikregel, skall anvisningen följas.

En anvisning genom fast sken i ett trafikljus gäller framför en anvisning som meddelas genom vägmärke eller vägmarkering.

En vägförordning skall följa en polisens tecken eller anvisningar för trafiken. En polisens tecken eller anvisningar gäller framför trafikregler och anvisningar som meddelas genom vägmärke, vägmarkering eller trafikljus. Detsamma gäller tecken eller anvisningar av någon annan behörig person som övervakar trafiken.

N 11 Vägtrafiklag (1983:27)

7 §. Fri väg för utryckningsfordon och procession

Ett utryckningsfordon som avger föreskrivna ljud- och ljussignaler och en kortege som leds av ett polisfordon som avger nämnda signaler skall lämnas fri väg oberoende av anvisningar som meddelas genom trafik-anordningar. Fri väg skall lämnas i god tid och förare av annat fordon skall stanna om det är nödvändigt. (2007/6)

Vägtrafikant får inte bryta eller på annat sätt hindra procession, begravningsfölje, grupp av barn som står under ledares uppsikt eller annat ordnat följe. Vad här sagts gäller inte förare av utryckningsfordon som avger föreskrivna ljud- och ljussignaler.

8 §. Åligganden för den som varit delaktig i trafikolycka

Vägtrafikant som med eller utan skuld varit delaktig i trafikolycka skall stanna och i mån av förmåga lämna hjälp åt skadade och åt dem som råkat i hjälplöst tillstånd samt i övrigt medverka till de åtgärder vartill olyckan skäligen föranleder. Han skall på anfordran av annan som varit delaktig i olyckan eller lidit skada vid olyckan uppge namn och adress samt lämna upplysningar om händelsen.

Om någon omkommit eller skadats svårt vid trafikolycka, skall vägtrafikant som varit delaktig i olyckan snarast möjligt underrätta polismyndighet. Har skada skett på egendom och är ingen närvarande som kan motta uppgifter och upplysningar, skall vägtrafikanten utan oskäligt dröjsmål underrätta den skadelidande eller polismyndigheten.

Om ett fordon efter en trafikolycka blivit kvar på en plats där det kan vara till fara eller hinder för trafiken, skall trafikanten se till att fordonet snarast möjligt flyttas till lämplig plats. Om någon har omkommit eller skadats svårt får dock fordonet flyttas endast om det utgör en fara för annan trafik. I sådana fall får trafikanten i övrigt inte utplåna spår som kan vara av betydelse för utredningen av olyckan eller på annat sätt ändra förhållandena på olycksplatsen. (2007/6)

9 §. Allmän biståndsskyldighet

Envar fordonsförare är skyldig att transportera den som till följd av trafikolycka är i omedelbart behov av transport för erhållande av vård. Lämpar sig fordonet inte för säker transport och står ändamålsenligare transport att få skall föraren hjälpa till att ordna sådan transport.

10 §. Skadande av trafik-anordning

Trafikanordning får inte skadas eller utan tillstånd skymmas, avlägsnas, rubbas eller ändras.

Den som skadat, rubbat eller på annat sätt ändrat trafik-anordning skall omedelbart återställa anordningen i tillfredsställande skick. Kan så inte ske, skall han snarast underrätta polis- eller annan behörig myndighet om förhållandet och vid behov vidta de åtgärder som trafiksäkerheten kräver.

11 §. Hinder på väg

På väg får inte placeras eller kvarlämnas något som kan medföra fara eller olägenhet för trafiken.

Den som förorsakat att något som kan medföra fara eller olägenhet för trafiken finns på vägen, skall omedelbart avlägsna detta. Kan så inte ske, skall han, tills han undanröjt faran eller olägenheten, uppmärksamma

andra på förhållandet genom utmärkning eller på annat lämpligt sätt.

Om hinder på väg kan medföra allvarlig fara för trafiken, skall varje vägtrafikant som observerat hindret utan dröjsmål vidta i 2 mom. avsedda åtgärder. Kan så inte ske utan oskälig olägenhet, skall han i stället underrätta polismyndighet om förhållandet.

12 §. (2007/6) Uppsättande av märken, skyltar och andra anordningar

Märken, skyltar och andra anordningar får inte sättas upp på en väg eller på en vägs sido-, skydds- eller frisksiktsområde utan tillstånd.

Polisen eller väghållaren får omedelbart avlägsna anordning som satts upp utan tillstånd.

13 §. Förbud mot på- och avstigning samt tolkning

När fordon är i rörelse får passagerare inte stiga på eller av fordonet. Inte heller får någon färdas på fordons tak, fotsteg eller liknande anordning. På fordon som används för särskilda arbetsuppgifter är det likväl tillåtet att tillfälligt färdas på fotsteg eller liknande anordning om detta är påkallat av arbetsuppgifternas art och fotsteget eller anordningen särskilt inrättats för ändamålet.

Den som rör sig till fots eller framför moped, cykel, kälke eller liknande fordon får inte dras eller låta sig dras av motordrivet fordon.

3 kap. Regler för trafik med fordon**14 §. (2007/6) Användning av vägens olika delar**

Fordon skall föras på körbanan.

Vägrenen skall användas vid färd med cykel eller moped med låg effekt när cykelbana saknas och vid färd med moped. Vägrenen skall om möjligt även användas vid färd med ett fordon som är konstruerat för en hastighet av högst 45 kilometer i timmen eller som inte får föras med högre hastighet än 45 kilometer i timmen och av den som för ett fordon förspänt med dragdjur, rider, leder eller driver kreatur.

För att underlätta framkomligheten för annan trafik får vägrenen användas tillfälligt även vid färd med andra fordon.

15 §. Högertrafik

Fordon skall, under hänsynstagande till annan trafik och förhållandena i övrigt, framföras på den körbanan eller cykelbana som är avsedd för fordonet så nära högra kanten som är möjligt utan risk för säkerheten. Vad här sägs gäller inte färd på enkelriktad körbanan.

På körbanan med minst två körfält i förarens färdriktning skall fordon utan onödiga byten av körfält i allmänhet framföras på det fria körfält som är längst till höger.

På körbanan som avses i 2 mom. får fordon inte framföras på körfält som är avsett för mötande trafik.

Refug eller annan motsvarande anordning på dubbelriktad körbanan skall passeras till höger.

16 §. (2007/6) Avståndet mellan fordon

Avståndet till ett framförvarande fordon skall anpassas så att det inte finns risk för påkörning om det framförvarande fordonet saktar in eller stannar.

Avståndet skall också anpassas så att andra trafikanters omkörning underlättas.

17 §. Val av körfält före svängning

Körfält skall väljas i god tid före svängning så att den som ämnar svänga till höger väljer det körfält som är närmast körbanans högra kant och den som ämnar svänga till vänster väljer det körfält som är närmast till höger om körbanans mittlinje eller på enkelriktad väg det körfält som är längst till vänster.

18 §. Svängning

Svängning får inte utföras så att fara eller onödigt hinder åsamkas andra trafikanter som färdas i samma riktning.

I korsning skall fordon vid högersväng framföras så nära den korsande körbanans högra kant som möjligt. Vid vänstersväng skall fordon framföras så att det lämnar korsningen omedelbart till höger om mittlinjen av den korsande körbanan eller, om den korsande körbanan är enkelriktad, så nära dess vänstra kant som möjligt.

19 §. Särskild bestämmelse för svängning med moped och cykel

Utan hinder av bestämmelserna i 17 och 18 §§ får den som i korsning ämnar svänga till vänster med cykel eller moped fortsätta att hålla till höger när han för fordonet över den korsande körbanan. Han får svänga till vänster först när så kan ske utan att den övriga trafiken åsamkas hinder och han skall lämna korsningen längs högra kanten av den korsande körbanan.

Vad i 1 mom. sägs gäller i tillämpliga delar även svängning på annat ställe än i korsning.

20 §. Väjningsskyldighet

När fordon närmar sig korsning skall föraren iaktta särskild försiktighet. Han skall väja för fordon som samtidigt närmar sig från höger på annan väg.

Förare som svänger i korsning skall väja för cyklande, mopedförare och gående som korsar den körbana på vilken han ämnar köra in. Likaså skall han väja för cyklande, mopedförare eller gående som använder vägkanten, om han annorstädes än i korsning ämnar avlägsna sig från körbanan eller annars korsa den. Under sväng till vänster skall han dessutom väja för den mötande trafiken.

När ett fordon körs ut på en väg från en gårdsplan, parkeringsplats, servicestation eller annat liknande område, från en stig, ägoväg eller annan liknande utfartsväg eller från en gårdsgräns eller gågata skall föraren väja för all trafik. Detsamma gäller cyklister och mopedister som, i andra fall än i 2 mom., kommer ut på körbanan från en cykelbana. (2007/6)

21 §. Visande av avsikt att väja; körning in i korsning

Förare av fordon som är väjningsskyldig enligt trafikregel eller vägmärke skall, genom att i god tid sänka hastigheten eller stanna, tydligt visa att han ämnar iaktta väjningsskyldigheten. Han får fortsätta färdens endast om han med beaktande av andra fordons placering på vägen, avståndet till dem och deras hastighet inte åstadkommer fara eller hinder.

När fordon närmar sig eller körs in i en korsning skall föraren anpassa sitt körsätt så att störning inte uppstår för trafiken på den korsande vägen, om han tvingas stanna i korsningen.

22 §. Möte

Vid möte skall fordon föras så att de passerar varandra till höger. I korsning får dock fordon, som kommer från motsatta håll och som båda ämnar svänga till vänster, passera varandra till vänster med iakttagande av särskild försiktighet.

Vid möte skall tillräckligt avstånd lämnas mellan fordonen. Finns det hinder på körbana, skall föraren av det fordon, på vars sida av körbanan hindret befinner sig, vid behov stanna sitt fordon för att låta den mötande passera platsen.

Fordon som används i vägarbete eller liknande arbete på eller invid väg och som härför särskilt utmärkts får, med iakttagande av nödvändig försiktighet, passeras på det sätt som är lämpligast med hänsyn till omständigheterna.

23 §. Omkörning

Innan förare kör om skall han förvissa sig om att omkörningen inte föranleder fara.

Omkörning av fordon skall ske till vänster. Omkörning skall dock ske till höger när föraren av det framförvarande fordonet svänger till vänster eller tydligt förbereder en sådan sväng.

Omkörning får ske till höger, om det finns minst två körfält som är avsedda för trafik i förarens färdriktning och fordonen framförs på parallella körfält. Cyklande och mopedförare får även i annat fall köra om annat fordon än cykel eller moped till höger.

Fordon som används i vägarbete eller liknande arbete på eller invid väg och som härför särskilt utmärkts får, med iakttagande av nödvändig försiktighet, köras om på det sätt som är lämpligast med hänsyn till omständigheterna.

24 §. Omkörningsförbud samt överskridande av spårllinje

Det är förbjudet att företa omkörning på den mötande trafikens del av vägen:

1) om sikten på grund av backkrön eller kurva eller av annan orsak är otillräcklig för en trygg omkörning;

2) om det körfält som skall användas vid omkörningen inte på en tillräckligt lång sträcka är fritt och utan hinder för en trygg omkörning;

3) om föraren efter omkörningen saknar möjlighet att föra fordonet tillbaka till högra delen av körbanan utan fara eller utan att väsentligt störa den övriga trafiken;

4) om förare av framförvarande fordon med tecken visar att han ämnar köra om annat fordon;

5) om förare av bakomvarande fordon har inlett omkörning; samt

6) om fordonen befinner sig i eller omedelbart före en korsning.

Utan hinder av vad i 1 mom. 6 punkten är föreskrivet får omkörning ske i korsning i vilken den korsande vägen är en utfarts- eller annan liknande väg. På landsväg gäller omkörningsförbudet i korsning som utmärkts med vägmärke mellan vägmärket och själva korsningen. (2007/6)

Fordon får inte överskrida eller köra på spårllinje som skiljer trafik i samma riktning. Inte heller får fordon överskrida eller köra på spårllinje som skiljer trafikriktningarna om inte en streckad linje finns omedelbart invid spårllinjens högra sida.

N 11 Vägtrafiklag (1983:27)

25 §. Skyldigheter som åvilar omkörande och omkörd

Den som kör om skall hålla ett betryggande avstånd till det fordon som han kör om.

När den som blir omkörd till vänster observerar omkörningen skall han hålla så långt till höger som det är möjligt med hänsyn till andra vägtrafikanter samt rådande omständigheter och han får inte öka hastigheten.

Om fordon framförs långsamt och körbanan är smal eller kurvig, eller om det förekommer tät motgående trafik skall föraren för att underlätta omkörning sänka hastigheten och om det behövs föra fordonet åt sidan så snart detta är möjligt. Han får därvid tillfälligt färdas på vägrenen, om det kan ske utan fara och olägenhet.

26 §. Framförande av cyklar och mopeder i bredd

Cyklande skall färdas efter varandra. När det kan ske utan fara eller olägenhet för trafiken får de dock färdas i bredd. (2007/6)

Cykel med fler än två hjul eller moped får inte framföras i bredd med annan cykel eller moped.

27 §. Backande och vändning av fordon

Fordon får backas eller vändas endast om det kan ske utan fara eller hinder för andra vägtrafikanter.

28 §. Start från väkant, körfältsbyte och liknande förflyttning av fordon

Förare får starta från väkant, byta körfält eller eljest förflytta fordonet i sidled endast om det kan ske utan fara eller onödigt hinder för andra vägtrafikanter.

29 §. Fri väg för buss som startar från hållplats

Förare som på väg där den högsta tillåtna hastigheten är 50 km/h eller lägre närmar sig buss som stannats på hållplats skall, om bussföraren med körriktningstecken anger att han ämnar starta från hållplatsen, sänka hastigheten och vid behov stanna så att bussen kan lämna hållplatsen.

Oaktat bestämmelserna i 1 mom. skall bussföraren iaktta särskild försiktighet för att undvika fara.

30 §. Situationsanpassad hastighet

Fordons hastighet skall anpassas till vad trafiksäkerheten kräver med beaktande av vägens skick, vädret, fönret, sikten, fordonets belastning och lastens art samt trafikförhållandena i övrigt. Hastigheten skall vara sådan att föraren behåller herraväldet över fordonet. Fordonet skall kunna stannas på den del av den framförvarande körbanan som föraren kan överblicka och i alla situationer som kan förutses.

Före avbländning från helljus till halvljus skall hastigheten anpassas till de nya siktförhållandena.

Fordons hastighet skall anpassas så att andra vägtrafikanter inte i oskälig utsträckning utsätts för smuts- eller grusstänk.

31 §. (2007/6) Förbud mot körning som hindrar eller medför olägenhet

Förare får inte utan giltigt skäl köra med omotiverat låg hastighet, plötsligt bromsa eller på något annat sätt hindra trafiken.

Fordons färdväg, hastighet och körsätt skall anpassas så att onödigt och störande körning undviks.

31a §. (1993/20) Förbud mot onödig tomgångskörning

När fordon stannats av annan orsak än tvingande trafik hinder skall motorn stängas av inom en minut.

Motorn får dock hållas i gång under längre tid när det är nödvändigt för fordonets tekniska och säkra användning samt när det är nödvändigt för fordon som används yrkesmässigt.

32 §. (2007/6) Hastighetsbegränsningar

Inom tättbebyggt område, angett med vägmärke, får fordon inte föras med högre hastighet än 50 kilometer i timmen. Om det är motiverat av trafiksäkerhetsskäl eller av hänsyn till framkomligheten eller miljön får väghållaren besluta att den högsta hastigheten inom hela det område eller en del av ett område som angetts med vägmärke skall vara lägre än 50 kilometer i timmen.

Utanför tättbebyggt område får fordon inte föras med högre hastighet än 70 kilometer i timmen (bashastighet) om inte annat har bestämts av väghållaren och utmärkts med vägmärke med iakttagande av bestämmelserna i 65 §.

Hastighetsbegränsningarna gäller inte vid tävlingar som med landskapsregeringens eller polisens tillåtelse hålls på särskilda banor eller på väg som stängts av för allmän trafik.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning utfärda bestämmelser om fordonsbestämda hastigheter.

32a §. (2007/6) Förarens användning av mobiltelefon under färd

Föraren av ett motordrivet fordon får inte använda mobiltelefon under körningen genom att hålla den i handen.

33 §. Stannande och parkering

Fordon får stannas eller parkeras endast på vägens högra sida. På enkelriktad väg, får fordon dock stannas eller parkeras även på vägens vänstra sida.

Fordon skall stannas eller parkeras i vägens riktning och så långt från körbanans mitt som möjligt.

Fordon som används vid utdelning av post och som på taket har försetts med en gul roterande lampa får på dubbelriktad väg stannas på vägens vänstra sida. Härvid skall särskild försiktighet iaktas. (2007/6)

34 §. Förbud mot stannande och parkering

Fordon får inte stannas eller parkeras på sådan plats eller på sådant sätt att fara uppstår eller trafiken i onödan hindras eller störs.

Fordon får inte stannas eller parkeras:

1) på övergångsställe, gångbana, cykelbana eller inom ett avstånd av fem meter före övergångsställe eller korsande cykelbana;

2) i korsning eller inom ett avstånd av fem meter från korsande körbanans närmaste kant eller kantens tänkta förlängning på körbanan;

3) på sådant sätt att vägmärke eller signalanordning som hör till trafikljus skymms;

4) (2007/6) i vägport, tunnel eller på bro;

5) på backkrön eller i kurva där sikten är skymd eller nära sådana;

6) där körbanan före korsning är delad i körfält genom spärrlinje eller märke som anger val av körfält eller så nära sådan linje eller sådant märke att körning in på rätt körfält försvåras; eller

7) där spärrlinje finns, om avståndet mellan fordonet och linjen skulle bli mindre än tre meter och det mellan fordonet och spärrlinjen inte löper en streckad linje.

På avgiftsbelagd parkeringsplats får fordon stanna för att ta upp eller släppa av passagerare utan att avgift behöver erläggas. På parkeringsplats som är avsedd för fordon som används av rörelsehindrade får fordon inte stannas eller parkeras, om inte föraren innehar i 50 § 5 mom. avsett parkeringstillstånd. (2007/6)

Har fordon på grund av olyckshändelse, motorfel eller liknande orsak blivit stående på en plats, där fordon inte får stannas eller parkeras, skall föraren se till att detta snarast flyttas till en lämplig plats, om inte annat följer av bestämmelserna i 8 § 3 mom. (2007/6)

Cyklar och mopeder med låg effekt får stannas eller parkeras på gång- eller cykelbana om det kan ske utan att övriga trafikanters framkomlighet försvåras. (2009/40)

34a §. (2009/40) *Om särskilda villkor för parkering har utmärkts på en plats gäller följande:*

1) Om en parkeringsskiva eller motsvarande används ska tiden på denna ställas in på den närmast följande hel- eller halvtimmen räknat från den tidpunkt då uppställningen påbörjades. Parkeras fordonet innan en tidsbegränsning börjar ska klockslaget för tidsbegränsningens början ställas in om fordonet ska stå kvar efter denna tidpunkt. Skivan ska placeras innanför vindrutan eller, om detta inte är möjligt, på fordonet med tidsangivelsen väl synlig och läsbar utifrån. Endast en skiva åt gången får vara synlig i fordonet och ankomsttiden får inte ändras under pågående uppställning. Parkeringsskiva eller motsvarande behöver inte användas om fordonet endast är parkerat under tid då tidsbegränsning inte råder.

2) Om en parkeringsbiljett eller motsvarande används ska denna placeras väl synlig innanför vindrutan så att den är läsbar utifrån eller, om detta inte är möjligt, på fordonet. Detta gäller oavsett om avgift ska betalas för parkeringen eller inte.

Skyldigheten att använda parkeringsskiva gäller inte den som innehar parkeringstillstånd för rörelsehindrade enligt 50 § 5 mom.

35 §. (2007/6) *Stannande vid busshållplats*

På en busshållplats som angetts genom vägmärke får andra fordon inte parkeras eller stannas på en genom vägmarkering angiven sträcka annat än för på- eller avstigning eller för på- eller avlastning som kan ske utan att busstrafiken hindras. Saknas vägmarkering vid en hållplats får fordon inte stannas eller parkeras inom tolv meter på vardera sidan om vägmärket.

36 §. *Särskilda parkeringsförbud*

Fordon får inte parkeras:

1) framför infart till fastighet eller annars så att trafiken med fordon till och från fastigheten väsentligt försvåras;

2) på körbana bredvid annat fordon än tvåhjulig cykel, tvåhjulig moped eller motorcykel utan sidovagn som stannats vid körbanans kant i längdriktningen;

3) så att det hindrar tillträde till annat fordon eller så att detta inte kan föras från platsen;

4) upphävd (2007/6);

5) (2010/27) på parkeringsplats så att någon del av fordonet står utanför parkeringsruta eller annan vägmarkering som anger var parkering ska ske;

6) (2010/27) på körbana utanför tätort, om vägen med vägmärke angetts som förkörsberättigad; samt

7) (2010/27) på enskilt område utan tillstånd av fastighetens ägare eller innehavare.

37 §. *Åtgärder vid stannande av fordon*

När fordon stannats eller parkerats skall föraren se till att fordonet inte kan komma i gång av sig självt.

Fordons dörr får inte öppnas och inte heller får på- eller avstigning eller på- eller avlastning ske på sådant sätt att fara eller onödig olägenhet uppstår för den övriga trafiken.

38 §. *Varning av andra vägtrafikanter*

När fordon, i vars obligatoriska utrustning ingår varningstriangel, blivit stående på körbana på en sådan plats att det på grund av otillräcklig sikt eller av annan orsak kan vara till fara, skall föraren om fordonet inte omedelbart kan flyttas till en lämplig plats, sätta ut varningstriangeln på vägen. Om det behövs, skall han vidta även andra åtgärder för att varna övriga vägtrafikanter.

Varningstriangeln skall placeras på ett tillräckligt långt avstånd från det stannade fordonet och i övrigt så att andra förare i god tid kan uppfatta varningen.

Det är förbjudet att olovligt avlägsna eller flytta triangel som satts ut i enlighet med bestämmelserna i 1 och 2 mom.

39 §. *Särskilda förpliktelser mot gående och förare av vissa fordon*

Vid möte med eller omkörning av gående skall förare av fordon lämna den gående ett med beaktande av fordonets storlek och hastighet tryggt utrymme på vägen. Vad här sägs skall förare av motordrivet fordon iakttas även vid möte med eller omkörning av cykel, moped eller motorcykel.

Förare av fordon skall iakttas särskild försiktighet när han närmar sig skolskjutsbil eller buss som stannat samt barn, skolpolis, åldringar, rörelsehindrade eller andra som har uppenbara svårigheter att reda sig tryggt i trafiken. (2007/6)

40 §. (2007/6) *Väjningsplikt mot gående*

På gångbanor, vägar som är avsedda för gående och i terrängen har förare väjningsplikt mot gående. Förare har också väjningsplikt mot gående när fordon förs in på en körbana eller en vägen från en fastighetsutfart vid vägen.

41 §. *Passerande av övergångsställe*

När förare av fordon närmar sig övergångsställe skall han anpassa hastigheten så att fordonet kan stannas framför övergångsstället om det behövs. Gående som befinner sig på övergångsställe skall lämnas företräde och förare får inte heller passera övergångsstället förrän gående som står i beråd att beträda detta lämnats tillfälle att passera.

Om fordon stannats framför övergångsställe eller om fordon skymmer sikten över övergångsställe, får fordonet omköras först efter det att den omkörande stannat och försäkrat sig om att gående inte finns på övergångsstället eller står i beråd att beträda detta. Vad i detta moment är föreskrivet gäller inte om det finns en refug eller ett markerat fritt körfält mellan den omkörande och den omkörde.

N 11 Vägtrafiklag (1983:27)

42 §. (2007/6) Trafik på gågata och gårdsgata

På en gågata och en gårdsgata får fordon inte föras med högre hastighet än gångfart. Fordon får inte parkeras på någon annan plats än särskilt anordnade parkeringsplatser och fordonsförare har väjningsplikt mot gående.

På en gågata får motordrivna fordon inte föras annat än för att korsa den. Motordrivna fordon får dock föras på gågator om det behövs för varuleveranser till eller från butiker eller motsvarande vid gågatan, för transporter av gods, boende eller gäster till eller från adress vid gågatan samt för transport av sjuka eller rörelsehindrade personer till eller från adress vid gågatan.

43 §. Passerande av husdjur

Den som framför fordon skall iaktta nödvändig försiktighet och använda tillräckligt låg hastighet när han närmar sig häst, boskap eller motsvarande husdjur på vägen.

Djur som drivs på väg skall ledas i bindsle eller vallas så att de inte utgör risk eller oskäligt hinder för trafiken.

44 §. Ljud- och ljussignaler

När det är påkallat för att undvika fara, skall förare av fordon avge ljud- eller ljussignal, använda bromsljus eller på annat lämpligt sätt väcka övriga vägtrafikanters uppmärksamhet. Ljudsignal får i övrigt avges endast vid omkörning i dagsljus utanför tätort.

Ljudsignal får inte pågå längre än nödvändigt. Ljudsignal skall avges genom blinkning med hel- eller halvljus.

45 §. Användning av körriktningstecken

Förare av fordon som har för avsikt att starta från väggkant, svänga, vända, byta körfält eller på annat därmed jämförbart sätt förflytta fordonet i sidled skall till varning för andra ge tecken med körriktningssvisare eller, om fordonet saknar körriktningssvisare, på annat synligt sätt.

Tecken skall ges i god tid och vara väl synligt och begripligt. Trots att tecken ges är föraren skyldig att försäkra sig om att åtgärden inte medför fara eller onödigt hinder.

46 §. Användning av ljus på fordon i rörelse

När motordrivet fordon framförs skall hel-, halv- eller varselljus alltid användas.

Varje fordon skall använda hel- eller halvljus eller annat motsvarande ljus, som är föreskrivet för fordonet när det framförs i mörker, gryning eller skymning eller när sikten är nedsatt på grund av väderleksförhållandena eller annan orsak. På fordon som, i enlighet med vad därom är särskilt föreskrivet, inte behöver vara utrustat med lyktor men däremot med reflexanordningar skall i stället dessa användas.

Helljus får dock inte användas:

- 1) på väg med tillfredsställande belysning;
- 2) på sådant avstånd från mötande fordon att dess förare kan bländas; samt
- 3) när fordonet framförs på ringa avstånd bakom annat fordon.

Dimljus får användas endast vid dimma eller kraftigt regn eller snöfall. Dimljuset får då användas i stället för halvljus, om parkeringsljuset samtidigt är tänd.

Dimbakljus får användas endast vid dimma, kraftigt regn eller snöfall eller när snö, damm eller smuts som rörs upp bakom fordonet begränsar möjligheten att urskilja fordonet bakifrån. Dimbakljus får användas endast tillsammans med hel-, halv- eller dimljus. (1987/20)

47 §. Användning av ljus vid parkering och stannande

När fordon stannats eller parkerats i mörker, gryning eller skymning eller då sikten är nedsatt på grund av väderleksförhållandena eller av annan orsak skall parkerings- eller halvljusen vara tända, om inte vägen är så välbelyst att fordonet även annars tydligt kan observeras på tillräckligt avstånd. Om fordon, i enlighet med vad därom är särskilt föreskrivet, inte behöver vara utrustat med halv- eller parkeringsljus men däremot med annat ljus, skall i stället sådant ljus användas.

Om fordon parkerats i körbanans riktning inom tätbebyggt område under förhållanden som avses i 1 mom. och inget annat fordon är kopplat till det får i stället för i 1 mom. nämnda ljus parkeringsljuset vara tänd endast på den sida av fordonet som är vänt mot trafiken, om inte hela fordonet parkerats på körbanan. (1993/20)

Vad i 1 mom. är föreskrivet gäller inte fordon som stannats eller parkerats på parkeringsplats utanför körbana, inte heller cykel eller moped som stannats eller parkerats på annat ställe utanför körbanan.

När fordon till följd av olycka, fel på fordonet eller av annat tvingande skäl stannats eller parkerats så att fordonet kan vara till fara får körriktningssvisarna användas som varningsblikker, varvid alla körriktningssvisare blinkar samtidigt eller turvis framtill och baktill. I andra situationer får körriktningssvisarna inte användas som varningsblikker. (1988/23)

48 §. Förbud mot oriktig användning av ljus

Fordons ljus får inte användas så att förare av annat fordon kan bländas.

På ett fordon får inte visas annat än vitt eller gult ljus framåt och inte visas vitt ljus bakåt annat än vid backning eller vid arbete som kräver vitt ljus. På fordon som används i polisens tjänsteuppdrag får dock, för stoppande av ett framförvarande fordon, samtidigt med blått blinkande ljus användas ljusanordning som framåt kastar rött blinkande sken. (2007/6)

49 §. Förtur vid färjtrafik

Utryckningsfordon samt buss och mjölktransportbil i regelbunden tur har rätt att komma ombord på färja före andra fordon.

Landskapsregeringen kan utfärda bestämmelser om i vilken ordning övriga fordon får komma ombord på färja.

50 §. Undantagsbestämmelser

Förare av utryckningsfordon i brådskande uppdrag får avvika från de trafikregler och hastighetsbegränsningar som inte särskilt gäller honom eller henne, om nödvändig försiktighet iakttas och särskilt föreskrivna ljud- och ljussignaler avges. Föraren skall dock följa tecken och anvisningar av en polisman. (2007/6)

Den som framför utryckningsfordon under avgivande av särskilda ljussignaler eller fordon i polisens tjänsteuppdrag får, om uppdraget det oundgängligen

påkallar och särskild försiktighet iaktas, framföra fordonet på väg, del av väg eller annat område där körning är förbjuden.

Fordon som används i vägarbete eller liknande arbete på eller invid väg får utan hinder av bestämmelserna i 14-18 §§ och 42 § framföras på det sätt som påkallas av omständigheterna, om nödvändig försiktighet iaktas.

Fordon som används i arbete som avses i 3 mom., vid trafikövervakning eller i polisens tjänsteuppdrag får utan hinder av bestämmelserna i 33-36 § tillfälligt stannas eller parkeras på det sätt som påkallas av uppdragets art, om det kan ske utan uppenbar fara för den övriga trafiken.

Rörelsehindrade som har särskilt parkeringstillstånd får parkera fordon på en avgiftsbelagd parkeringsplats utan att betala avgift och på plats där parkering förbjudits med vägmärke, i enlighet med vad i landskapsförordning närmare föreskrivs. Medför sådan parkering uppenbar olägenhet, skall fordonet på polisens uppmaning flyttas till lämplig plats som polisen anvisar. Ansökan om parkeringstillstånd prövas av polismyndigheten. (2007/6)

Med tillstånd i 5 mom. avses även tillstånd försett med den allmänt använda handikappsymbolen och som givits av behörig riksmyndighet eller behörig utländsk myndighet. (1993/20)

En polisman har i observationsuppgifter, i tekniska observationsuppgifter och i täckoperationsuppgifter och uppgifter som har samband med bevisprovokation genom köp samma rätt som en förare av en polisbil som avger föreskrivna ljus- och ljudsignaler att med iakttagande av särskild försiktighet avvika från bestämmelserna i denna lag. (2006/34)

4 kap. Regler för gångtrafik och trafik med vissa invalidfordon

51 §. (2007/6) *Gångtrafik*

Gående skall använda gångbanan eller vägrenen. Om det inte finns någon gångbana eller vägren skall gående använda cykelbanan eller körbanan. Barn under tolv år får cykla även på gångbana, om därav inte uppstår oskäligen olägenhet för gående.

Gående som använder körbana skall gå längst till vänster i färdriktningen. Den som åker rullskridskor eller liknande och färdas med en högre hastighet än gångfart skall dock om det är möjligt färdas längst till höger.

52 §. *Gångtrafik på gårdsgata*

Utan hinder av bestämmelserna i 51 § får gående på gårdsgata använda samtliga delar av gatan. Han får dock inte i onödan hindra fordonstrafiken.

53 §. (2007/6) *Användning av reflex*

Gående och ryttare som rör sig på väg efter mörkrets inbrott skall använda reflex. Ryttaren skall även såvitt möjligt anbringa reflex på hästen.

54 §. (2007/6) *Grupp av gående och procession*

Gående i grupp under ledares uppsikt, procession och annat ordnat följande skall om det är lämpligt använda vägrenen eller körbanans högra sida i färdriktningen. Består gruppen av barn som går högst två i bredd skall om möjligt gångbana, vägren eller cykelbana användas.

När en grupp som avses i 1 mom. använder vägrenen, körbanan eller cykelbanan under annan tid än då det är dagsljus med klar sikt skall den som går längst fram mot vägens mitt ha en lykta som visar vitt eller gult ljus framåt och den som går längst bak mot vägens mitt en lykta som visar rött ljus bakåt.

55 §. (2007/6) *Korsande av körbana och cykelbana*

Gående skall korsa en kör- eller cykelbana på ett övergångsställe, om sådant finns i närheten. I annat fall skall gående korsa kör- eller cykelbanan tvärs över den och helst vid en vägkorsning.

Gående som skall gå ut på ett övergångsställe skall ta hänsyn till avståndet och hastigheten hos de fordon som närmar sig övergångsstället. Finns det inget övergångsställe får vägen korsas endast om det kan ske utan fara eller olägenhet för trafiken. Kör- eller cykelbanan skall korsas utan onödigt dröjsmål.

56 §. (2007/6) *Trafik med vissa invalidfordon*

Bestämmelserna som gäller gående tillämpas på rörelsehindrad som själv i gångfart framför rullstol. Det samma gäller rörelsehindrad som i gångfart framför handdrivet invalidfordon eller motordrivnet invalidfordon vars konstruktion medger en hastighet av högst 15 kilometer i timmen. I övrigt tillämpas de bestämmelser som gäller för cykeltrafik.

Rörelsehindrad som framför motordrivnet invalidfordon som är jämförbart med moped skall följa de bestämmelser som gäller mopedtrafik.

5 kap. Särskilda bestämmelser beträffande fordon och förare av fordon

57 §. (2015/93) *Körkort*

Ett motordrivnet fordon får köras på väg endast av den som har behörighet att köra fordonet.

Se körkortslag (2015:88) för Åland.

58 §. *Allmänna krav på förare av fordon*

Fordon får inte framföras av den som på grund av sjukdom eller trötthet eller av annan motsvarande orsak saknar nödvändiga förutsättningar för att framföra fordonet, inte heller av den vars hälsotillstånd inte längre motsvarar förutsättningarna för beviljande av sådant körkort som krävs för framförande av fordonet, eller av den som är påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel.

59 §. *Överlämnande av fordon att framföras av annan*

Fordon får inte överlämnas för att framföras av någon som uppenbart inte uppfyller vad i 58 § är föreskrivet eller, om körkort erfordras för framförande av fordonet, någon som inte innehar erforderligt körkort. Moped får inte överlämnas för att framföras av någon som uppenbart inte uppnått 15 års ålder.

Den som ämnar överlämna fordon vilket får framföras endast av den som innehar körkort skall, innan fordonet överlämnas, försäkra sig om att föraren innehar erforderligt körkort.

60 §. *Användning av pedaler och styre på cykel och moped*

Den som framför cykel eller moped skall hålla båda fötterna på pedalerna eller fotstöden och åtminstone en hand på styret.

N 11 Vägtrafiklag (1983:27)

61 §. (2007/6) *Användning av bilbälte*

Den som färdas i en personbil, en paketbil, en lastbil eller ett tre- eller fyrhjuligt fordon i kategori L med karosseri skall sitta på en sittplats som är utrustad med bilbälte om sådan plats är tillgänglig och använda bältet. Den som färdas i en buss på en sittplats som är utrustad med bilbälte skall använda bältet.

Barn som är kortare än 135 centimeter och som färdas i en personbil, en paketbil eller en lastbil ska använda bilbarnstol, bälteskudde eller någon annan integrerad eller icke-integrerad fasthållningsanordning som passar till barnets längd och vikt. Fasthållningsanordningen ska vara godkänd i enlighet med Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europas föreskrifter nr 44/03 eller direktiv 77/541/EEG eller Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europas föreskrifter nr 129 eller någon senare anpassning av nämnda föreskrift eller direktiv. Om barnet färdas tillfälligt i ett fordon i vilket någon särskild fasthållningsanordning inte medförs ska barnet i stället använda bilbältet när det är möjligt och sitta på ett annat säte än framsätet. (2015/38)

Barn under tre år får inte färdas i en personbil, en paketbil eller en lastbil som saknar säkerhetsanordningar, med undantag av taxibil under förutsättning att barnet inte sitter i ett framsäte och använder bilbälte.

Föraren skall se till att barn under 15 år använder bilbälte eller fasthållningsanordning. Om barnets vårdnadshavare färdas tillsammans med barnet, svarar dock denne för att bilbältet eller fasthållningsanordningen används.

Passagerare i buss skall informeras om skyldigheten att använda bilbälte på minst något av följande sätt:

- 1) av föraren,
- 2) av en person som fungerar som rese- eller gruppledare,
- 3) genom audiovisuella hjälpmedel eller
- 4) genom en skylt av gemenskapsmodell som är väl synlig från varje sittplats.

Skyldigheten att använda bilbälte eller godkänd fasthållningsanordning gäller inte när det enligt läkarintyg finns starka medicinska skäl för ett sådant undantag. Intyget skall vara utfärdat före färden och skall på begäran visas upp. Ett intyg som utfärdats i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet gäller även i landskapet.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta

- 1) om befrielse från skyldigheten att använda bilbälte på grund av särskilda fysiska förhållanden, andra omständigheter av begränsad varaktighet eller körningens speciella natur,
- 2) om närmare bestämmelser om den skylt som avses i 5 mom. 4 punkten samt
- 3) om innehållet i det läkarintyg som avses i 6 mom.

Se LF (1995:36) om undantag från skyldigheten att använda bilbälte och LF (1993:104) om fordonets konstruktion, utrustning, skick, användning och belastning.

62 §. (2007/6) *Användning av skyddshjälm*

Föraren och passagerare på motorcykel, i tre- och fyrhjuligt fordon i kategori L som inte är försett med karosseri, på moped och på snöskoter skall under körning använda skyddshjälm av godkänd typ.

Skyddshjälm behöver inte användas inom parkeringsplats, stations-, verkstads- eller liknande område eller när det finns medicinska hinder enligt läkarintyg som har utfärdats före färden.

Föraren skall se till att barn under 15 år använder skyddshjälm.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning besluta om befrielse från skyldigheten att använda skyddshjälm på grund av särskilda fysiska förhållanden, fordonets speciella konstruktion eller körningens speciella natur.

63 §. (1993/100) *Fordons konstruktion, utrustning, skick, användning och belastning*

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning ge närmare bestämmelser om fordonets konstruktion, utrustning och skick, användning och belastning samt om befordran av passagerare med fordon. Bestämmelser om besiktning och registrering finns i landskapslagen (1993:19) om besiktning och registrering av fordon.

Se LF (1993:104) om fordonets konstruktion, utrustning, skick, användning och belastning och LF (2008:140) om skolskjutsning.

63a §. (1993/20) *Ansvar för fordonets skick*

Ägare och förare av fordon skall se till att fordon inte används om bristfällighet finns i dess konstruktion eller utrustning. Detta gäller dock inte en under resa konstaterad bristfällighet som med hänsyn till förhållandena är att anse som ringa och som sannolikt har uppstått under resan, om inte bristfälligheten kunnat observeras och avhjälpas av föraren omedelbart eller inte utan betydande olägenhet kan repareras under resan.

6 kap. Reglering av trafiken**64 §.** *Personer som reglerar trafiken*

Trafiken kan genom användning av särskilda tecken regleras av polisman eller av annan person som polisen eller väghållaren för viss tid därtill förordnat.

Den som reglerar trafiken skall bära sådan klädsel eller inneha sådana kännetecken som tydligt kan observeras.

65 §. *Uppsättande av trafikordningar*

Trafiken kan regleras genom användning av trafikordningar i enlighet med väghållares beslut. Om kommun är väghållare skall den innan beslut fattas bereda polisen tillfälle att yttra sig i ärendet. Om annan än landskapet eller kommun är väghållare skall väghållaren i ärendet inhämta samtycke av vederbörande kommun. Samtycke får förvägras endast om vägande skäl därtill föreligger.

I 1 mom. avsett yttrande och samtycke behöver inte inhämtas i ärende som gäller tillfällig användning av vägmärken som är nödvändiga på grund av arbete som utförs på eller invid väg.

Kommunen beslutar om användning av vägmärke som anger tätort efter att i fråga om allmänna vägar ha hört landskapsregeringen. Sådant vägmärke uppsätts på allmän väg av landskapsregeringen och på annan väg av kommunen.

66 §. *Reserverande av trafikled för speciellt ändamål*

Gata eller annat i stads- eller byggnadsplan ingående område som är avsett för allmän trafik kan, efter inhämt-

tande av polisens yttrande, utan hinder av bestämmelser i plan reserveras för speciellt trafikändamål. Servicetrafik och annan därmed jämförbar trafik skall dock tillåtas inom området.

Vid reglering som avses i 1 mom. skall erforderliga trafikplaneringar användas.

67 §. Tillfällig reglering av trafiken

Utän hinder av bestämmelserna i 65 § kan polismyndighet för tillfälligt behov besluta om användning av trafikplaneringar.

Om tillfällig avstängning av väg och reglering av trafiken på grund av arbete som utförs på vägen beslutar väghållaren. Om avstängning på grund av idrottstävling, nöjeställning, utställning eller annan därmed jämförbar orsak beslutar polisen.

Hastighetstävling med motorfordon får arrangeras endast under förutsättning att tillstånd för avstängning av väg beviljats av kommunens styrelse i fråga om trafikleder på område med stads- eller byggnadsplan och av landskapsregeringen i fråga om övriga vägar. Landskapsregeringen skall höra väghållaren innan tillstånd beviljas.

7 kap. Trafikövervakning

68 §. Stoppande och granskning av fordon

Fordon skall stannas på tecken av polisman.

Den som framför fordon skall iakttä de direktiv som polisman ger för granskning av fordonets skick, utrustning och belastning. Han skall även tillåta polisman att granska fordonets trafikduglighet.

69 §. (2015/93) Skyldighet att uppvisa vissa handlingar

En förare av ett motordrivet fordon ska på begäran av polisman visa upp fordonets registerutdrag och andra handlingar som han eller hon enligt särskilda bestämmelser är skyldig att medföra.

Finns inte handlingarna i fordonet kan föraren åläggas att inom särskilt utsatt tid visa upp dessa för polismyndighet.

Bestämmelser om att medföra körkort finns i körkortslagen.

70 §. Kontroll av förarens hälsotillstånd

Om kontroll av hälsokraven för förare av motordrivet fordon bestäms i körkortslagen för landskapet Åland. (1991/80)

Angående prov som verkställs för att konstatera alkohol eller annat berusningsmedel finns särskilda bestämmelser.

71 §. Förhindrande av fordons användning

Uppfyller inte fordons konstruktion, utrustning eller skick föreskrivna krav eller har fordonet inte vederbörligen besiktigats eller registrerats, kan polisman för att förhindra fordonets användning på väg avlägsna registerbeteckningarna och omhändertaga registerutdraget eller vidta andra lämpliga åtgärder.

Förorsakar bristfällighet i fordonet inte omedelbar fara för trafiksäkerheten, kan polisman utan att förhindra fordonets användning utsätta en tid inom vilken bristfälligheten skall avhjälpas. Polisman kan samtidigt bestämma att fordonet skall besiktigas.

Är fordon lastat i strid med bestämmelserna om lastning, kan polisman besluta att överlast skall lossas, felaktig lastning rättas till eller att färden skall avbrytas. Polisman kan även förhindra färd med fordon med vilket befordras ett större antal personer än det tillåtna.

72 §. Andra trafikövervakare

Besiktningsman vid motorfordonsbyrån och tjänsteman som landskapsregeringen förordnat att övervaka trafiken har i sina tjänsteåligganden samma befogenheter som polisman enligt 68-71 §§.

Tjänsteman som landskapsregeringen förordnat att kontrollera fordons mått, vikt och belastning har i tjänsteuppdrag samma befogenheter som polisman enligt 68, 69 och 71 §§.

8 kap. Upphävt (2004/28).

73-82 §§. Upphävda (2004/28).

9 kap. Fullmakts- och ikraftträdelsebestämmelser

83 §. Landskapsförordning

Närmare föreskrifter om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2005:35) om vägmärken.

84 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 1983.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1958:8) den 10 april 1958 om vägtrafik i landskapet Åland och med stöd därav utfärdade bestämmelser, likväl så att bestämmelser om allmän hastighetsbegränsning som utfärdats med stöd av den tidigare lagens 23 § 3 mom. förblir i kraft till dess nya bestämmelser rörande hastighetsbegränsningar utfärdats enligt 32 § 1 mom. denna lag. Landskapsförordningen (1973:62) om vägmärken förblir i tillämpliga delar fortfarande i kraft till dess genom landskapsförordning annorlunda bestäms.

N 12 Landskapslag (2013:37) om tillämpning på Åland av 1a kap. vägtrafiklagen

1 §. Tillämpningsområde

Inom landskapets behörighet ska 1a kap. vägtrafiklagen (FFS 267/1981) tillämpas på Åland.

Ändras något i 1a kap. vägtrafiklagen som hör till landskapets behörighet ska ändringarna gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket.

2 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt de författningar som avses i 1 § ankommer på statens myndigheter ska på Åland skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningsuppgifterna grundar sig på landskapets behörighet.

3 §. Närmare bestämmelser

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av 5b § 2 mom. vägtrafiklagen ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

4 §. Ikraftträdelse

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

N 13 LF (2005:35) om vägmärken

N 13 Landskapsförordning (2005:35) om vägmärken

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Denna förordning innehåller bestämmelser om anvisningar för trafiken. Anvisningar för trafiken meddelas genom vägmärken och tilläggstavlor, trafiksignaler, vägmarkeringar, markeringsskärmar och avstängningsanordningar samt tecken av polisman.

Vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland benämns i denna förordning vägtrafiklagen.

2 §. Vägmärken och andra anordningar skall ha den utformning, färgsättning och innebörd som framgår av denna förordning. Varningsmärken, förbudsmärken och märkena Fö1 och Fö5 kan dock av framställningstekniska skäl vara försedda med en tunn gul ram.

Texten på vägmärken och tilläggstavlor ska vara utförd i typsnittet Tratex. (2014/7)

3 §. Vägmärken, tilläggstavlor och andra anordningar ska vara retroreflekterande eller belysta. (2014/7)

Baksidan av ett vägmärke skall vara enfärgad i en neutral färg, med undantag av märke som skall synas åt flera håll. Även stolpen eller anordningen på vilken vägmärken fästs skall ha en neutral färg. Om en stolpe eller någon annan anordning är placerad på en plats där det förekommer gångtrafik skall dock behovet av att anordningen syns beaktas vid valet av färg.

4 §. På ett vägmärke eller på stolpen som bär upp märket får det inte förekomma reklam eller motsvarande som kan dra uppmärksamheten från märket.

5 §. Vägmärken och andra anordningar för anvisningar för trafiken skall sättas upp så att de upptäcks i god tid och är väl synliga för de trafikanter de är avsedda för utan att vara till fara för gående, cyklande eller andra trafikanter.

2 kap. Vägmärken

6 §. Vägmärken delas in i

V	varningsmärken,
Fö	företrädesmärken,
F	förbudsmärken,
P	påbudsmärken,
A	anvisningsmärken,
LV	lokaliseringsmärken för vägvisning,
LI	lokaliseringsmärken för vägvisning till allmänna inrättningar m.m.,
LS	lokaliseringsmärken för vägvisning till serviceanläggningar m.m.,
LT	lokaliseringsmärken för turistiskt intressanta mål,
LVgc	lokaliseringsmärken för gång- och cykelvägar, och
U	upplysningsmärken.

7 §. Under ett vägmärke kan en eller flera tilläggstavlor med kompletterande anvisningar placeras.

En tilläggstavla som har placerats under två eller flera märken som satts upp över varandra avser samtliga dessa märken.

8 §. Vägmärken kan förekomma i fyra olika storlekar. Den minsta storleken kan finnas på cykelbana och gångbana samt i undantagsfall även på annan väg inom tätort.

9 §. Varningsmärken, företrädesmärken, förbudsmärken och påbudsmärken skall sättas upp på höger sida av vägen i färdriktningen. På en väg med flera körfält i samma riktning eller om det av andra skäl är lämpligt skall märkena även sättas upp till vänster, på refug eller ovanför körbanan.

Märken som anger omkörningsförbud skall sättas upp på båda sidorna av vägen.

Märken som anger bestämmelser om stannande och parkering skall dock sättas upp på den sida av vägen där föreskriften gäller.

9a §. (2014/7) Vid arbete på vägen eller vägområdet får märkena V8b gupp, V8c grop, V9 vägarbete, V29 annan fara, P4a, P4b trafikdelare, LV9 minskning av antalet körfält och X1b kantmarkeringsskärm vara placerade på fordon.

Varningsmärken

10 §. Varningsmärken används för att varna vägtrafikanter för en fara som annars är svår att upptäcka i tid.

11 §. Varningsmärken skall sättas upp på ett lämpligt avstånd från faran. Vid en väg där högsta tillåten hastighet är 50 kilometer i timmen eller lägre sätts varningsmärket upp på ett avstånd av 5-75 meter före den plats där faran finns. År hastighetsbegränsningen på vägen 70 kilometer i timmen sätts varningsmärket upp på ett avstånd av 50-150 meter före den plats där faran finns och vid en väg där högsta tillåten hastighet är 90 kilometer i timmen sätts varningsmärket upp 150-250 meter före den plats där faran finns.

Om det föreligger särskilda skäl får ett varningsmärke sättas upp på ett annat avstånd från den plats där faran finns. I sådana fall skall avståndet anges på en tilläggstavla.

Om ett varningsmärke anger en fara som sträcker sig över en längre vägsträcka skall sträckans längd anges på en tilläggstavla. Om det behövs bör märket i sådana fall upprepas.

12 §. Varningsmärken är:

Märke	Närmare föreskrifter	
 V1a Kurva	Märket anger farlig vänsterkurva. Vid högerkurva vänds symbolen.	
 V1b Kurvor	Märket anger flera farliga kurvor, den första till vänster. Om den första kurvan går till höger vänds symbolen. Om antalet kurvor är flera än två är längden av den kurviga vägsträckan angiven med en tilläggstavla.	
 V2 Lutning	 V3 Stigning	Märket anger brant lutning respektive kraftig stigning. Siffran anger lutningen eller stigningen i procent och anpassas till förhållandena på platsen.
 V4a Avsmalnande väg	 V4b Avsmalnande väg från höger	Märke V4a anger att vägen smalnar av från båda sidor. Märke V4b anger att vägen smalnar av från höger sida. Om avsmalningen sker från vänster vänds symbolen. Bredden på det avsmalnande vägnittet kan vara angiven med en tilläggstavla.
 V5 Mötande trafik	Märket anger att enkelriktad körbana övergår i dubbelriktad.	
 V6 Bro	Märket anger öppningsbar bro.	
 V7 Kaj eller färjfäste	Märket anger plats där vägen slutar mot vatten. Används märket som varning för färjfäste skall märket vara kompletterat med en tilläggstavla med texten "Färja".	
 V8a Ojämn väg	Märket anger sådana ojämnheter och skador i vägbanan som medför att det är lämpligt att färdas med lägre hastighet än som annars skulle vara fallet. Om varningen avser en längre vägsträcka och det inte klart framgår var ojämnheterna i vägen upphör skall vägsträckans längd anges på en tilläggstavla. Märket kan även vara uppsatt vid gupp som anlagts som farthinder men skall då vara kompletterat med en tilläggstavla med texten "farthinder".	
 V8b Gupp	 V8c Grop	Märke V8b anger gupp som anlagts som farthinder eller annan upphöjning av sådan storlek att fordon bör färdas med mycket låg hastighet. Märke V8c anger grop där fordon bör föras med mycket låg hastighet. Märket anger också våghåla som anlagts som farthinder.

N 13 LF (2005:35) om vägmärken

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>V9 Vägarbete</p>	<p>Märket anger vägsträcka där vägarbete pågår. Märket skall endast vara uppsatt när personer som är sysselsatta med vägarbete rör sig på vägen. Annars används märke V29 med en tilläggstavla med texten "vägarbetsområde".</p>
 <p>V10 Slut på sträcka med vägarbete</p>	<p>Märket anger slut på vägsträcka med vägarbete som märkts ut med märke V9. Märket behöver inte sättas upp om det ändå tydligt framgår var sträckan slutar.</p>
 <p>V11 Stenskott</p>	<p>Märket anger att lösa stenar tillfälligt kan finnas på vägen. Märket används inte på grusvägar och liknande vägar där stenskott är allmänt förekommande.</p>
 <p>V12 Stenras</p>	<p>Märket anger risk för stenras och för att stenar kan förekomma på vägen på grund av stenras. Om det är lämpligt med hänsyn till förhållandena på platsen vänds symbolen.</p>
 <p>V13 Slirig väg</p>	<p>Märket anger annan halka än sådan som föranleds av allmänt förekommande snö eller is. Märket är kompletterat med en tilläggstavla på vilken orsaken till halkan anges.</p>
 <p>V14 Svag eller hög vägkant</p>	<p>Märket anger svag eller hög vägkant.</p>
 <p>V15 Tunnel</p>	<p>Märket anger tunnel.</p>
 <p>V16 Övergångsställe</p>	<p>Märket anger övergångsställe som är så placerat att det kan vara svårt att uppmärksamma i tillräckligt god tid.</p>
 <p>V17 Barn</p>	<p>Märket anger plats där barn ofta vistas, såsom vid skola, daghem, lekplats eller liknande.</p>
 <p>V17a (2014/7) Gäende</p>	<p>Märket anger en vägsträcka där gående ofta korsar eller uppehåller sig på eller vid vägen.</p>

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>V18 Cyklande och mopedförare</p>	<p>Märket anger plats där cyklande och mopedförare kan förväntas komma ut på eller korsas körbanan.</p>
 <p>V19 Djur</p>	<p>Märket anger plats eller vägsträcka där det föreligger särskilt stor risk för att djur finns på vägen. Symbolen utgörs av en bild av älg eller hjortdjur. Märket kan även användas där tamdjur kan förekomma på vägen. Symbolen utgörs då av en bild av ett tamdjur.</p>
 <p>V20 Skidåkare</p>	<p>Märket anger plats där skidåkare ofta korsar eller uppehåller sig på vägen. Märket skall tas bort eller täckas över när faran inte föreligger.</p>
 <p>V21 Ridande</p>	<p>Märket anger plats eller vägsträcka där ridande ofta korsar eller uppehåller sig på vägen såsom vid ridskola, stall eller liknande.</p>
 <p>V22 Vägkorsning</p>	<p>Märket anger korsning där den allmänna skyldigheten att väja för fordon som närmar sig från höger gäller. Märket används endast om det på grund av begränsad sikt, den korsande vägens bredd eller av annan orsak annars inte framgår tillräckligt klart att en korsning finns eller att den allmänna väjningsskyldigheten gäller i korsningen.</p>
 <p>V23 Vägkorsning där trafikanter på anslutande väg har väjningsplikt eller stopplikt</p>	<p>Märket anger korsning där den korsande trafiken är skyldig att väja på grund av att väjningsskyldighet angivits med vägmärke eller på grund av att väjningsskyldighet gäller enligt 20 § 3 mom. vägtrafiklagen. Märket används endast om det annars skulle vara oklart att trafiken på den korsande vägen är väjningsskyldig eller om korsningen på grund av begränsad sikt eller av annan orsak inte kan observeras på tillräckligt avstånd. Symbolen på märket anpassas efter förhållandena.</p>
 <p>V24 Trafikljus</p>	<p>Märket anger trafikljus som är placerat i en miljö där trafikljus vanligtvis inte förekommer eller som är så placerat att det annars inte kan uppmärksammas på tillräckligt avstånd.</p>
 <p>V25 Cirkulationsplats</p>	<p>Märket anger cirkulationsplats.</p>
 <p>V26 Långsamtgående fordon</p>	<p>Märket anger plats där långsamtgående fordon ofta korsar eller kör in på vägen.</p>
 <p>V26a (2014/7) Fordon med förspänt dragdjur</p>	<p>Märket anger en vägsträcka där fordon med förspända dragdjur ofta korsar eller uppehåller sig på vägen. Andra symboler kan förekomma på märket. Landskapsregeringen får meddela föreskrifter om vilka andra symboler som får förekomma.</p>

N 13 LF (2005:35) om vägmärken

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>V27 Lågt flygande flygplan</p>	Märket anger vägsträcka där flygplan vid start och landning flyger på låg höjd över vägen.
 <p>V28 Sidvind</p>	Märket anger vägsträcka där det ofta förekommer stark sidvind från höger. Om vinden vanligen kommer från vänster vänds symbolen.
 <p>V29 Annan fara</p>	Märket anger fara, för vilken särskilt märke inte finns. Farans art är alltid angiven med en tilläggstavla.

Företrädesmärken

13 §. Företrädesmärken upplyser trafikanter om företrädesbestämmelser.

Företrädesmärken är:

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>Fö1 Väjningsplikt</p>	Märket anger korsning med huvudled, cirkulationsplats eller annan korsning där föraren har väjningsplikt mot fordon på den korsande vägen. Märket kan vara använt som förhandsmärke, om det är kompletterat med tilläggstavla T2 eller som förhandsmärke för stopplikt, om det är kompletterat med tilläggstavla T3. Märket skall sättas upp så nära som möjligt den punkt där väjningsplikten skall iakttas. Märket används i allmänhet inte för att ange väjningsskyldighet som gäller enligt 20 § 3 mom. vägtrafiklagen.
 <p>Fö2 (2014/7) Stopplikt</p>	Märket anger att förare av fordon som närmar sig korsning eller väg alltid ska stanna vid stopplinje samt väja för trafiken på den korsande vägen. Om stopplinje saknas, ska fordonet stannas omedelbart före den korsande vägen där sikten är fri. Angående placeringen av märket gäller i tillämpliga delar vad som är sagt angående placering av märke Fö1.
 <p>Fö3 Huvudled</p>	Märket anger att en väg är huvudled och att trafiken på avslutande och korsande väg är väjningsskyldig. Märket är placerat vid början av huvudleden och är upprepat så ofta det behövs längs vägen. Märket kan vara placerat även före en korsning, om det är kompletterat med tilläggstavla T15.
 <p>Fö4 Huvudled upphör</p>	Märket anger att huvudled upphör och är alltid placerat på den plats där huvudleden upphör. Om huvudleden upphör i en korsning där föraren på huvudleden har väjningsplikt mot korsande väg behöver märket dock inte sättas upp. Märket kan vara använt som förhandsmärke, om det är kompletterat med tilläggstavla T2.
 <p>Fö5 Företräde för mötande trafik</p>	Märket anger att det är förbjudet att köra in på sträckan om det inte är möjligt att passera denna utan att mötande fordon tvingas stanna. Märket får sättas upp endast om sträckan tydligt kan överblickas i hela sin längd, även under mörker. Märket kan vara använt som förhandsmärke, om det är kompletterat med tilläggstavla T2.

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>F06 Företräde i förhållande till mötande trafik</p>	<p>Märket anger att märke F05 har satts upp vid andra änden av sträckan.</p>

Förbudsmärken

14 §. Förbud och begränsning som gäller enligt vägtrafiklagen anges i allmänhet inte med förbudsmärke.

15 §. Förbud som anges med ett förbudsmärke börjar vid märket, om inte annat anges med en tilläggstavla. Märkets verkningsområde sträcker sig, om inte annat anges med en tilläggstavla, fram till märke som anger att förbudet upphör eller, om sådan utmärkning saknas, till nästa korsning med annan väg än sådan väg eller plats som anges i 20 § 3 mom. vägtrafiklagen.

Om ett förbud gäller även efter en vägkorsning skall märket upprepas efter korsningen om inte annat anges i denna förordning.

16 §. Förbudsmärken är:

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>F1 Förbud mot fordonstrafik</p>	<p>Märket anger förbud mot trafik med fordon och får bara sättas upp om förbudet gäller trafik i båda riktningarna. Om märket är kompletterat med tilläggstavla T2, är märket använt som förhandsmärke.</p>
 <p>F2 Förbud mot trafik med motordrivet fordon</p>	<p>Märket anger förbud mot trafik med motordrivna fordon med undantag för trafik med moped med låg effekt. Avser förbudet även trafik med moped med låg effekt skall det anges på en tilläggstavla.</p>
 <p>F3 Förbud mot trafik med motordrivet fordon med fler än två hjul</p>	<p>Märket anger förbud mot trafik med motordrivna fordon med fler än två hjul.</p>
 <p>F4 Förbud mot trafik med motorcykel</p>	<p>Märket anger förbud mot trafik med motorcykel. Avser förbudet även trafik med moped skall det anges på en tilläggstavla.</p>
 <p>F5 Förbud mot trafik med last- och paketbil</p>	<p>Märket anger förbud mot trafik med lastbil och paketbil. Om förbudet gäller endast last- och paketbil vars totalvikt överstiger en viss gräns, är märket kompletterat med tilläggstavla T4.</p>
 <p>F6 Förbud mot trafik med motordrivet fordon med släpvagn</p>	<p>Märket anger förbud mot trafik med motordrivet fordon med tillkopplad släpvagn av annat slag än påhängsvagn eller enaxlig släpvagn. Avser förbudet även trafik med motordrivet fordon med tillkopplad påhängsvagn eller enaxlig släpvagn skall det anges på en tilläggstavla.</p>

N 13 LF (2005:35) om vägmärken

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>F7 Förbud mot trafik med fordon lastade med farliga ämnen</p>	<p>Märket anger förbud mot trafik med fordon som omfattas av bestämmelserna om transport av farliga ämnen enligt landskapslagen (1976:34) om tillämpning i landskapet Åland av riks författningar om transport av farliga ämnen.</p>
 <p>F8 Förbud mot trafik med traktor och motorredskap</p>	<p>Märket anger förbud mot trafik med traktor och motorredskap.</p>
 <p>F9 Förbud mot trafik med moped</p>	<p>Märket anger förbud mot trafik med moped. Avser förbudet även trafik med moped med låg effekt skall det anges på en tilläggstavla.</p>
 <p>F10 Förbud mot trafik med cykel och moped med låg effekt</p>	<p>Märket anger förbud mot trafik med cykel och moped med låg effekt. Avser förbudet även trafik med moped skall det anges på en tilläggstavla.</p>
 <p>F11 Förbud mot gångtrafik</p>	<p>Märket anger förbud mot gångtrafik.</p>
 <p>F12 Förbud mot gång- och cykeltrafik</p>	<p>Märket anger förbud mot gång- och cykeltrafik samt trafik med moped med låg effekt.</p>
 <p>F13 Förbud mot ridning</p>	<p>Märket anger förbud mot ridning. Avser förbudet även ledande av riddjur skall det anges på en tilläggstavla.</p>
 <p>F14 Förbud mot trafik med fordon förspänt med dragdjur</p>	<p>Märket anger förbud mot trafik med fordon förspänt med dragdjur.</p>
 <p>F15 Förbjuden färdriktning</p>	<p>Märket anger förbjuden färdriktning med fordon. Märket kan ha cylindrisk form.</p>

Märke	Närmare föreskrifter
 <p data-bbox="106 325 361 347">F16 Förbud mot sväng i korsning</p>	<p data-bbox="651 195 1181 334">Märket anger förbud mot att svänga till vänster i en vägkorsning eller motsvarande. Vid förbud mot högersväng vänds symbolen. Märket skall sättas upp omedelbart före den korsning där förbudet gäller. Märket får avse flera på varandra följande korsningar på en kortare sträcka om sträckans längd anges på en tilläggstavla.</p>
 <p data-bbox="106 491 301 513">F17 Förbud mot U-sväng</p>	<p data-bbox="651 362 1181 454">Märket anger att det är förbjudet att vända på vägen (U-sväng). Förbudet gäller på vägen från den plats där märket är uppsatt och fram till och med nästa vägkorsning eller motsvarande.</p>
 <p data-bbox="106 652 336 674">F18 Begränsad fordonsbredd</p>	<p data-bbox="651 522 1181 578">Märket anger förbud mot trafik med fordon över en viss bredd. Den största tillåtna bredden skall anges på märket.</p>
 <p data-bbox="106 813 323 835">F19 Begränsad fordonshöjd</p>	<p data-bbox="651 683 1181 757">Märket anger förbud mot trafik med fordon över en viss höjd eller att hinder föreligger för färd med fordon över en viss höjd. Den högsta fordonshöjden skall anges på märket.</p>
 <p data-bbox="106 973 332 996">F20 Begränsad fordonslängd</p>	<p data-bbox="651 844 1181 918">Märket anger förbud mot trafik med fordon eller fordonskombination över en viss längd. Den största tillåtna längden skall anges på märket.</p>
 <p data-bbox="106 1134 394 1156">F21 Begränsad totalmassa på fordon</p>	<p data-bbox="651 1005 1181 1079">Märket anger förbud mot trafik med fordon över viss totalmassa. Den högsta tillåtna totalmassan skall anges på märket.</p>
 <p data-bbox="106 1295 589 1317">F22 Begränsad totalmassa på fordon och fordonskombination</p>	<p data-bbox="651 1166 1181 1240">Märket anger förbud mot trafik med fordon och fordonskombination över viss totalmassa. Den högsta tillåtna totalmassan skall anges på märket.</p>
 <p data-bbox="106 1456 297 1478">F23 Begränsat axeltryck</p>	<p data-bbox="651 1326 1181 1400">Märket anger förbud mot trafik med fordon som har ett axeltryck som överstiger det högsta tillåtna axeltrycket som anges på märket.</p>
 <p data-bbox="106 1617 310 1639">F24 Begränsat boggitryck</p>	<p data-bbox="651 1487 1181 1543">Märket anger förbud mot trafik med fordon som har ett boggitryck som överstiger det angivna.</p>

N 13 LF (2005:35) om vägmärken

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>F25 Minsta avstånd mellan fordon</p>	<p>Märket anger att förare av motordrivet fordon skall hålla minst det avstånd som anges på märket till framförvarande fordon. Om märket är kompletterat med en tilläggstavla med avståndsangivelse är märket använt som förhandsmärke.</p>
 <p>F26 Omkörningsförbud</p>	<p>Märket anger att det är förbjudet att köra om annat motordrivet fordon i rörelse än tvåhjuliga mopeder eller tvåhjuliga motorcyklar utan sidovagn. Förbudet gäller på den väg där märket är uppsatt fram till märke F28. Märket är alltid placerat på båda sidor av körbanan. Omkörningsförbud som följer av 24 § vägtrafiklagen utmärks bara om orsaken till omkörningsförbudet inte kan uppmärksammas tillräckligt tydligt.</p>
 <p>F27 Omkörning med lastbil förbjuden</p>	<p>Märket anger förbud mot att med lastbil vars totalvikt överstiger 3,5 ton köra om annat motordrivet fordon i rörelse än tvåhjuliga mopeder eller tvåhjuliga motorcyklar utan sidovagn. Märket är alltid placerat på båda sidor av körbanan. Förbudet gäller på den väg där märket är uppsatt fram till märke F29.</p>
 <p>F28 Slut på omkörningsförbud</p>	<p>Märket anger att ett förbud som angetts med märke F26 inte längre gäller.</p>
 <p>F29 Slut på förbud mot omkörning med lastbil</p>	<p>Märket anger att ett förbud som angetts med märke F27 inte längre gäller.</p>
 <p>F30 Hastighetsbegränsning</p>	<p>Märket anger den högsta tillåtna hastigheten för fordon. Hastighetsbegränsningen gäller på den väg där märket är uppsatt och till den plats där annan bestämmelse om hastighet märkts ut. Begränsningen kan också gälla inom ett visst område om märket kompletterats med en tilläggstavla med texten "zon".</p>
 <p>F31 Slut på angiven hastighetsbegränsning</p>	<p>Märket anger slut på särskild hastighetsbegränsning och att generellt gällande hastighetsbegränsning för området skall tillämpas. På märket anges den särskilda hastighetsbegränsning som slutar. Märket kan vara placerat på körbanans vänstra sida.</p>
 <p>F32 Stopp vid tull</p>	<p>Märket anger förbud mot att passera tullkontroll utan att först stanna. Under det vågräta strecket skall ordet tull stå på det språk som är lämpligt med hänsyn till gränsförhållandena.</p>
 <p>F33 Stopp</p>	<p>Märket anger stopplikht av den anledning som anges under det vågräta sträcket. Om märket är kompletterat med en tilläggstavla med avståndsangivelse är märket använt som förhandsmärke.</p>

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>F34 Förbud att stanna fordon</p>	<p>Märket anger att det är förbjudet att stanna på körbanan eller vägrepen på den sida av vägen där märket är uppsatt. Förbudet gäller, om inte annat anges på en tilläggstavla, fram till nästa korsning eller fram till den plats där annan bestämmelse om stannande eller parkering märkts ut. Gäller sådan annan bestämmelse under viss tid gäller märket under övrig tid. Märket används normalt inte för att ange förbud att stanna vilket gäller enligt 34 och 35 §§ vägtrafiklagen.</p>
 <p>F35 Förbud att parkera fordon</p>	<p>Märket anger att det är förbjudet att parkera på körbanan eller vägrepen på den sida av vägen där märket är uppsatt. Märkets verkningsområde är detsamma som för märke F34. Märket förbjuder inte rörelsehindre med särskilt parkeringstillstånd att parkera om fordonet inte hindrar trafiken och märket inte satts upp på en plats där stoppförbud råder enligt 34 eller 35 §§ vägtrafiklagen.</p>
 <p>F36 Zon</p>	<p>Märket anger att de anvisningar som anges genom vägmärken och tilläggstavlor på märket gäller inom ett område. Märket sätts upp vid infarten till området och gäller till den plats där tavla F37 satts upp eller det på annat sätt tydligt framgår att tavlan inte gäller. Inom området behöver märket inte upprepas. Inom området får det förekomma avvikelser från anvisningarna på märket. Dessa avvikelser anges genom vägmärken och tilläggstavlor. Anvisningarna på märket gäller även efter sådan avvikelse utan att märket upprepas.</p>
 <p>F37 Slut på zon</p>	<p>Märket sätts upp vid utfart från ett område inom vilket gäller förbud eller villkor som angivits på märke F36. På märket skall genom vägmärken och tilläggstavlor anges de anvisningar som upphör.</p>
 <p>F38 Plats med förbud mot att parkera för annat än viss verksamhet</p>	<p>Märket anger förbud mot att parkera för annat än det trafikantslag, den verksamhet eller av det skäl som anges på märket. Förbudet gäller fram till märke F40. Är texten på märket taxizon gäller förbudet fram till märke A14.</p>
 <p>F39 Plats med förbud mot att stanna för annat än viss verksamhet</p>	<p>Märket anger förbud mot att stanna för annat än det trafikantslag, den verksamhet eller av det skäl som anges på märket. Förbudet gäller inte stannande för av- eller påstigning som kan ske utan hinder för det trafikslag eller den verksamhet som anges på märket.</p>
 <p>F40 Slut på plats med förbud att parkera annat än för viss verksamhet</p>	<p>Märket anger att ett förbud som har angetts med märke F38 inte längre gäller. Den text som angetts på märke F38 skall upprepas på märket.</p>
 <p>F41 Slut på plats med förbud att stanna annat än för viss verksamhet</p>	<p>Märket anger att ett förbud som angetts med märke F39 inte längre gäller. Den text som angetts på märke F39 skall upprepas på märket.</p>

N 13 LF (2005:35) om vägmärken

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>F42 Förbud att parkera på dag med udda datum</p>	Märket anger förbud mot att parkera fordon på dag med udda datum. Förbudet gäller på den sida av vägen där märket är placerat från kl. 08.00 den avsedda dagen till kl. 08.00 följande dag om inte annat anges med en tilläggstavla. Verkningsområdet för märket är detsamma som för märke F34.
 <p>F43 Förbud att parkera på dag med jämt datum</p>	Märket anger förbud mot att parkera fordon på dag med jämt datum. Förbudet gäller på den sida av vägen där märket är placerat från kl. 08.00 den avsedda dagen till kl. 08.00 följande dag om inte annat anges med en tilläggstavla. Verkningsområdet för märket är detsamma som för märke F34.

Påbudsmärken

17 §. En anvisning som anges med ett påbudsmärke börjar, om inte annat anges i 18 § vid märket och sträcker sig, fram till den punkt där motsvarande märke med tilläggstavla T9 satts upp eller, om sådant märke saknas, till nästa korsning med annan väg än sådan väg eller plats som anges i 20 § 3 mom. vägtrafiklagen. Om märket gäller även efter vägkorsningen skall märket upprepas efter korsningen.

18 §. Påbudsmärken är:

Märke	Närmare föreskrifter
   <p>P1a Körriktning P1b Körriktning P1c Körriktning</p>	Märket anger att fordon skall föras i pilens riktning. Symbolen på märket anpassas efter förhållandena på platsen.
  <p>P2a Körriktning P2b Körriktning</p>	Märket anger att fordon skall föras i endera pilens riktning. Symbolen på märket anpassas efter förhållandena på platsen.
 <p>P3 Cirkulationsplats</p>	Märket anger cirkulationsplats. Märket får användas endast tillsammans med märke Fö1 eller Fö2.
  <p>P4a Trafikdelare P4b Trafikdelare</p>	Märket anger att fordon skall passera märket på den sida som pilen i symbolen visar eller, om det finns två pilar i symbolen, antingen till höger eller till vänster.
 <p>P5 Cykelbana</p>	Märket anger cykelbana som avskilts från körbana genom vägmarkering eller kantstensmarkering eller väg som är avsedd enbart för cykeltrafik och trafik med moped med låg effekt. Om mopedtrafik inte är tillåten på cykelbanan är märket kompletterat med en tilläggstavla med texten "ej moped".

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>P6 Gångbana</p>	Märket anger gångbana som avskilts från körbana genom vägmärkning eller kantstensmärkning eller väg som är avsedd enbart för gångtrafik.
 <p>P7a Gemensam gång- och cykelbana</p>	Märket anger en gemensam cykel- och gångbana som avskilts från körbana genom vägmärkning eller kantstensmärkning eller väg som är avsedd enbart för gång- och cykeltrafik samt för trafik med moped med låg effekt. Om mopedtrafik inte är tillåten på cykel- och gångbanan, är märket kompletterat med en tilläggstavla med texten "ej moped".
 <p>P7b Gång- och cykelbana som löper parallellt</p>	Märket anger cykel- och gångbana som avskilts genom vägmärkning eller kantstensmärkning eller liknande. Symbolen på märket anger på vilken sida de olika banorna löper. I övrigt gäller om märket vad som är sagt om märke P7a.
 <p>P8 Ridväg</p>	Märket anger väg som är avsedd enbart för ryttare och gående.

Anvisningsmärken

19 §. Anvisningsmärken upplyser trafikanter om förhållanden som gäller för viss plats, väg eller vägsträcka.

Anvisningsmärken är:

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>A1 Tätort</p>	Märket anger tätbebyggt område inom vilket särskilda trafikregler gäller. Märkets verkningsområde sträcker sig till märke A2. Märket är placerat på alla vägar som leder till tätorten. Tillsammans med märket används inte förbuds- eller begränsningsmärken. På väg med flera körfält i färdriktningen är märket placerat på båda sidor av körbanan och på annan väg åtminstone på höger sida av körbanan.
 <p>A2 Tätort upphör</p>	Märket anger att tätbebyggt område upphör. Märket är placerat på alla vägar som leder från tätorten. På väg med högst ett körfält i varje färdriktning kan märket vara placerat enbart på vänster sida av körbanan.
 <p>A3 Gårdsgata</p>	Märket anger gata inom ett bostadsområde speciellt utformad för fotgängare och avsedd endast för tillfällig fordons trafik med låg hastighet. Genomfartstrafik får inte förekomma. Märket är placerat där gårdsgatan börjar på höger sida av gatan.
 <p>A4 Gårdsgata upphör</p>	Märket anger att en gårdsgata slutar. Märket behöver inte sättas upp om det tydligt framgår att gårdsgatan upphör.
 <p>A5 (2014/7) Gågata</p>	Märket anger att en gågata börjar. Undantag från bestämmelserna om fordon som får föras på en gågata enligt 42 § 2 mom. vägtrafiklagen ska anges på en tilläggstavla.

N 13 LF (2005:35) om vägmärken

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>A6 Gågata upphör</p>	<p>Märket anger att en gågata upphör. Märket behöver inte sättas upp om det tydligt framgår att gågatan upphör.</p>
 <p>A7 Lågfartsväg</p>	<p>Märket anger vägsträcka eller område där förhållandena är sådana att det inte är lämpligt att färdas med högre hastighet än den angivna. Märket får bara sättas upp där särskilda åtgärder vidtagits för att fordon inte skall kunna färdas med högre hastighet.</p>
 <p>A8 Lågfartsväg upphör</p>	<p>Märket anger att lågfartsväg upphör.</p>
 <p>A9 Enkelriktad trafik</p>	<p>Märket anger väg med enkelriktad fordonstrafik. Märket är placerat i vägens riktning på byggnad invid vägen eller på särskild stolpe.</p>
 <p>A10a Återvändsväg</p>	<p>Märket anger att genomfart inte är möjlig längs vägen respektive längs anslutande väg.</p>
 <p>A10b Återvändsväg</p>	<p>Märket anger att genomfart inte är möjlig längs vägen med andra fordon än cykel eller moped med låg effekt.</p>
 <p>A10c Återvändsväg</p>	<p>Märket anger övergångsställe. Märket skall sättas upp på båda sidor om vägen om inte särskilda skäl talar mot det. Är körbanan uppdelad av en refug eller liknande skall märket sättas upp på den om det är lämpligt. Märket skall vara riktat åt båda hållen om det inte finns särskilda skäl till annat. På väg där högsta tillåtna hastighet är högre än 50 kilometer i timmen får märket endast undantagsvis sättas upp.</p>
 <p>A11 Övergångsställe</p>	<p>Märket anger parkeringsplats eller att parkering är tillåten. Om särskilda villkor eller begränsningar gäller för parkering på parkeringsplatsen är detta angivet med tilläggsskylt. På parkeringsplats som är försedd med parkeringsmätare används märket, kompletterat med märke som anger eventuella villkor eller begränsningar i allmänhet endast i miniatyrformat på parkeringsmätaren eller på stolpen som bär upp mätaren. Om märket är kompletterat med en tilläggstavla som anger fordonsslag, innebär det att parkering är tillåten endast med det slag av fordon som anges på tilläggstavlan.</p>
 <p>A12a Parkeringsplats</p>	<p>Märket anger parkeringsplats i parkeringshus eller annan parkeringsanläggning under tak och används för vägvisning till sådan plats.</p>
 <p>A12b Parkeringsplats i parkeringshus</p>	<p>Märket anger att vägen breddats på platsen för att underlätta möte mellan fordon. På mötesplats får fordon inte parkeras på någon sida av vägen.</p>
 <p>A13 Mötesplats.</p>	

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>A14 Taxi</p>	Märket anger den i färdriktningen räknat bortre gränsen för uppställningsplats för taxibilar. Symbolen finns både på märkets fram- och baksida.

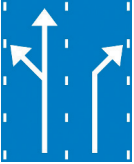

Lokaliseringmärken för vägvisning

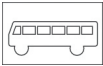
20 §. Anvisning om lämplig väg för visst fordonsslag eller vägvisning till vissa anläggningar får ske genom att symboler enligt 25 § anges på lokaliseringmärket.

Lokaliseringmärken för vägvisning är:

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>LV1 Orienteringstavla</p>	Märket anger korsning. Om inte särskilda skäl föranleder annat skall märket sättas upp 200–400 meter före korsningen. Inom tätbebyggt område skall avståndet till korsningen vara 50–100 meter.
 <p>LV2 Tabellorienteringstavla (Förenklad orienteringstavla)</p>	Märket anger korsning.
 <p>LV3 Orienteringstavla för omfart</p>	Märket anger vägsträcka med begränsning av något slag och är placerat före den korsning där lämplig färdväg anvisas. Märkets giltighet kan begränsas till att avse enbart visst fordonsslag genom angivande av ifrågavarande fordonsslag. Orsaken till att omfart anvisas kan vara angiven med något av förbuds- eller begränsningsmärkena F6, F7 eller F18-F24.
 <p>LV4 Orienteringstavla för omfart</p>	Märket anger tillfällig vägvisning.
 <p>LV5a Vägvisare för omfart</p>	Märket anger riktning och avstånd till mål på en omfartsväg. Om omfart anvisas endast för visst slag av fordon, är märket försedd med en symbol som anger ifrågavarande fordonsslag.
 <p>LV5b Vägvisare för omfart</p>	Märket anger riktning på en omfartsväg. Om omfart anvisas endast för visst slag av fordon, är märket försedd med en symbol som anger ifrågavarande fordonsslag.
 <p>LV6 Omfartsinformation</p>	Märket anger färdväg när en väg är avstängd. Symbolen på märket anpassas efter förhållandena.
 <p>LV7 Vägvalsinformation</p>	Märket anger att färd i pilens riktning förutsätter ett särskilt vägval till följd av trafikreglering, begränsade möjligheter att svänga eller liknande. På märket kan orsaken till att särskilt vägval förutsätts vara angivet med vägmärke av miniatyrförm. Symbolen på märket anpassas efter förhållandena.

N 13 LF (2005:35) om vägmärken

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>LV8 (2014/7) Körfältsindelning före korsning</p>	<p>Märket anger körfältsreglering i nästa korsning. Märket är placerat där regleringen börjar och anpassas efter förhållandena.</p>
 <p>LV9 Körfält upphör</p>	<p>Märket anger att ett körfält upphör och att förare i det körfältet skall byta körfält. Märket anpassas efter förhållandena. Om märket är kompletterat med tilläggstavla T2, är märket använt som förhandsmärke. Vid tillfällig avstängning av körfält på grund av vägarbete eller liknande, kan pilarna på märket vara svarta på orange botten.</p>
 <p>LV10 Sammanvävning</p>	<p>Märket anger att två körfält övergår i ett.</p>
 <p>LV11 Körfältsindelning</p>	<p>Märket anger körfältsindelningen. Märket anpassas efter förhållandena.</p>
 <p>LV12 Vägvisare ovanför körbanan</p>	<p>Märket anger för vilket eller vilka färdmål körfältet bör användas.</p>
 <p>LV13a Körfältspil LV13b Körfältspil LV13c Körfältspil</p>	<p>Märket, som är placerat ovanför ett körfält, anger den eller de färdriktningar som körfältet är avsett för.</p>
 <p>LV14 Vägvisare för allmänna och kommunvägar</p>	<p>Märket anger riktning och avstånd till mål på allmänna vägar och på kommunvägar. Märket är placerat i eller i omedelbar närhet av korsning. Avstånd är angivet i kilometer.</p>
 <p>LV15 Vägvisare för enskild väg</p>	<p>Märket anger avtag från allmän väg till enskild väg eller enskilt område. Avstånd anges i kilometer med en decimals noggrannhet.</p>
 <p>LV16 Vägvisare till lokalt mål i tätort</p>	<p>Märket anger riktningen till stadsdel eller annat område i tätort.</p>
 <p>LV17 Adressvägvisare</p>	<p>Märket anger riktningen till verk, inrättning, företag eller liknande som ofta besöks av allmänheten. Märket används endast för närinformation.</p>
 <p>LV18 Gatunamns skylt</p>	<p>Märket anger namnet på vägen eller gatan.</p>
 <p>LV19 Vägvisare till tillfälliga arrangemang</p>	<p>Märket anger riktningen till tillfälliga arrangemang.</p>

Märke	Närmare föreskrifter
 LV20 Avståndstavla	Märket anger avståndet till angivna mål. Avståndet anges i kilometer.
 LV21 Ort namn	Märket anger plats som är av betydelse för orienteringen längs allmän väg. Om den plats som anges på märket är en by, är märket placerat där bosättningen börjar.
 LV22 Nummer på huvudväg	Märket anger nummer på huvudväg. Märket används ensamt eller som symbol på orienteringstavla eller vägvisare.
 LV23 Nummer på annan allmän väg	Märket anger nummer på annan allmän väg än huvudväg. Märket används ensamt eller som symbol på orienteringstavla eller vägvisare.
 LV24 Orientering till väg som numret avser	Märket anger att vägen leder till den väg som har det nummer som anges på märket. Märket används ensamt eller som symbol på orienteringstavla eller vägvisare. Botten på märket är röd om orienteringen avser huvudväg och blå om orienteringen avser annan allmän väg.
 LV25 Märke för visst ändamål	Märket anger lämplig väg för visst eller vissa fordonsslag eller trafikantgrupper eller lämplig väg till det mål som symbolen anger. På märket infogas symboler enligt 25 §. Flera symboler får infogas på samma märke.

21 §. Lokaliseringsmärken för vägvisning av gång- och cykeltrafik används på gång- och cykelbanor men kan även användas på andra vägar om det finns skäl att upplysa om färdväg för gående eller cyklande.

Lokaliseringsmärken för vägvisning av gång- och cykeltrafik behöver inte vara utförda i reflekterande material.

Lokaliseringsmärken för vägvisning av gång- och cykeltrafik är:

Märke	Närmare föreskrifter
 LVgc1 Vägvisare	Märket anger väg till ort, plats, anläggning eller liknande. Avstånd får anges i kilometer med en decimals noggrannhet. Symbolen för trafikkategori anpassas till förhållandena. Om färdmålet ingår i en cykelled kan märke LVgc2 användas i stället för trafikkategori. Om inte annat anges särskilt är trafik med moped med låg effekt tillåten när cyklandesymbol eller gående- och cyklandesymbol finns på märket.
 LVgc2 Vägvisare på cykelled	Märket anger väg till ort, plats, anläggning eller liknande längs cykelled. Avstånd får anges i kilometer med en decimals noggrannhet.
 LVgc3a Cykelled	Märket anger särskilt anordnad cykelled. Ledens namn och pil som anger riktningen får infogas i märket.
 LVgc3b Cykelled	

22 §. Lokaliseringsmärken för vägvisning till allmänna inrättningar får infogas i lokaliseringssymbol för vägvisning. Den blå ramen och bården behöver då inte tas med.

Lokaliseringsmärken för vägvisning till allmänna inrättningar m.m. är:

Märke	Närmare föreskrifter
 LI1 Post	Märket anger post eller plats där posttjänster erbjuds.

N 13 LF (2005:35) om vägmärken

Märke		Närmare föreskrifter
 LI2a Telefon	 LI2b Nödtelefon	Märke LI2a anger telefonautomat och märke LI2b anger nödtelefon.
 LI3 Första hjälpen		Märket anger sjukhus med akutmottagning eller plats med förstahjälpenutrustning.
 LI4 Industriområde		Märket anger industriområde.
 LI5a Busshållplats för fjärrtrafik	 LI5b Busshållplats för lokaltrafik	Märket anger hållplats för buss i fjärr- respektive lokaltrafik. Symbolen finns både på märkets fram- och baksida. Märket är placerat vid vägkanten, vid refug eller på väntkur.

23 §. Lokaliseringsmärken för vägvisning till serviceanläggningar m.m. får infogas i lokaliseringsmärke för vägvisning. Den blå ramen och bården behöver då inte tas med.

Lokaliseringsmärken för vägvisning till serviceanläggningar m.m. är:

Märke		Närmare föreskrifter
 LS1 Informationsställe		Märket anger turistbyrå, informationstavla eller annan plats där information kan fås.
 LS2 Bilverkstad		Märket anger bilverkstad där akuta reparationer kan utföras på de flesta vanligen förekommande fordonstyperna.
 LS3 Drivmedel		Märket anger anläggning som tillhandahåller drivmedel.
 LS4 Hotell		Märket anger hotell.
 LS5 Restaurang		Märket anger restaurang.
 LS6 Café		Märket anger anläggning som serverar drycker och enklare maträtter.
 LS7 Kiosk		Märket anger kiosk.
 LS8 Vandrarhem		Märket anger vandrarhem.

Märke	Närmare föreskrifter
 LS9 Stugby	Märket anger stugby.
 LS10 Campingplats	Märket anger campingplats för både tält, husvagnar och husbilar.
 LS11 Uppställningsplats för husvagnar	Märket anger uppställningsplats för husvagnar.
 LS12 Rastplats	Märket anger rastplats där det även finns en toalett. Är toaletten handikappanpassad anges det med en tilläggstavla med symbolen S12.
 LS13 Toalett	Märket anger toalett. Är toaletten handikappanpassad anges det med en tilläggstavla med symbolen S12.
 LS14 Friluftsområde	Märket anger friluftsområde.
 LS15 Vandringsled	Märket anger särskilt anordnad vandringsled.
 LS16 Badplats	Märket anger utomhusbad.
 LS17 Fiskekort	Märket anger försäljningsställe för fiskekort.
 LS18 Golfbana	Märket anger golfbana.
 LS19 Skidlift	Märket anger skidlift.
 LS20 Sevärdhet	Märket anger sevärdhet av stort allmänt intresse.
 LS21 Radiostation	Märket anger en eller flera radiostationer som tillhandahåller trafikinformation.

N 13 LF (2005:35) om vägmärken

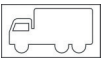
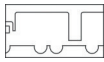
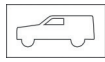
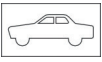

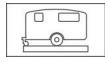
Märke	Närmare föreskrifter
 <p>LS22 Servicetavla med flera symboler och text</p>	Märket anger serviceanläggning.
 <p>LS23 (2014/7) Rum och frukost</p>	Märket anger en anläggning som erbjuder rum för övernattnings och frukost.
 <p>LS24 (2014/7) Gårdsbutik</p>	Märket anger en anläggning med försäljning av lokalt tillverkade eller närodlade produkter.
 <p>LS25 (2014/7) Hantverk</p>	Märket anger en anläggning med tillverkning och försäljning av hantverksprodukter.
 <p>LS26 (2014/7) Tillfällig utmärkning</p>	Märket anger riktningen till tillfälliga verksamheter på landsbygden. Texten anpassas efter verksamheten.

24 §. Lokaliseringsmärke för turistiskt intressanta mål:

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>LT1 Turistområde</p>	Märket anger område av stort turistiskt intresse. Symbolen på märket anpassas efter attraktionen.
 <p>LT2 Turistväg</p>	Märket anger vägsträcka av stort turistiskt intresse.
 <p>LT3 Postvägen</p>	Märket anger vägsträckningen för den historiska postvägen mellan Stockholm och Åbo via Åland.

Symboler

25 §. Följande symboler får användas på lokaliseringsmärken eller tilläggstavlor. Om inte annat anges skall symbolen vara vit på mörk bakgrund och svart när den används på ljus botten.

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>S1 Lastbil</p>	
 <p>S2 Lastbil med tillkopplad släpvagn</p>	
 <p>S3 Paketbil</p>	
 <p>S4 Personbil</p>	
 <p>S5 Personbil med tillkopplad släpvagn</p>	
 <p>S6 Släpvagn</p>	

Märke		Närmare föreskrifter
 S7 Buss	 S8 Traktor	
 S9 Motorcykel	 S10 Cykel	
 S11 Gäende	 S12 Rörelsehindrade	
 S13 Flygplats	 S14 Färja	 S15 Cykelfärja
 S16 Godshamn	 S17 Industriområde	Symbol S14 anger färjeläge eller att angivet färdmål nås med färja.
 S18 Farligt gods		Symbolen anger fordon som transporterar farligt gods.

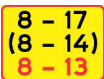

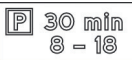
Tilläggstavlor

26 §. Tilläggstavlor används för att ge kompletterande anvisningar till vägmärken. De placeras nedanför vägmärket i samma lodräta plan och skall ha samma bottenfärg och färg på tecken som det vägmärke det används under om inte annat sägs i 27 §. Tilläggstavlor under märken som anger förbud att stanna eller förbud att parkera skall dock ha gul bottenfärg och svarta tecken.

27 §. Tilläggstavlor är:

Tavla	Närmare föreskrifter
 T1 Verkningsområde	Tavlan anger verkningsområdet för det som märket avser med början vid märket.
 T2 Avstånd till	Tavlan anger anståndet till det märket avser.
 T3 Avstånd till stopplikt	Tavlan anger anståndet till stopplikt. Tavlan får endast användas under märke Fö1.
 T4 Totalmassa	Tavlan anger att angivelsen på märket endast gäller fordon med en totalmassa som överstiger det angivna värdet.
 T5 Fri bredd	Tavlan anger att den fria bredden är begränsad.
 T6a Fri höjd under fast hinder	 T6b Fri höjd under elledning
	Tavlan anger att den fria höjden är begränsad på grund av ett fast hinder eller på grund av att det finns en elledning över vägen eller leden som kan innebära fara.

N 13 LF (2005:35) om vägmärken

Tavla	Närmare föreskrifter
 <p>T7 Riktning</p>	Tavlan anger riktningen till det som anges på märket eller att märkets verkningsområde sträcker sig in på korsande väg.
 <p>T8a Föremål i pilens riktning eller verksamhetsområde</p> <p>T8b Föremål i pilens riktning, med angivande av avstånd</p>	Tavlan anger att angivelsen på märket finns åt det håll pilen visar.
 <p>T9a Verkningsområde i vardera riktningen</p> <p>T9b Verkningsområde i vardera riktningen</p>	Tavlan anger att angivelsen på märket gäller på båda sidor om märket. Tavlan kan användas tillsammans med märkena F34-F35, F42-F43, P5-P8 eller A12a.
 <p>T10a Verkningsområde slutar</p> <p>T10b Verkningsområde börjar</p> <p>T10c Verkningsområde i pilens riktning</p>	Tavla T10a anger att angivelsen på märket slutar, T10b anger att angivelsen på märket börjar och T10c anger att angivelsen på märket gäller åt det håll pilen visar. Tavlan kan användas tillsammans med märkena F34-F35, F42-F43, P5-P8 eller A12a.
 <p>T11 Symboltavla</p>	Tavlan anger att det märke under vilket tavlan är uppsatt endast gäller för det fordonsslag eller den trafikantgrupp som anges på tavlan. Symbolerna S1-S12 får användas. Används symbolen S12 under märke A12a avser den endast rörelsehindrade som innehar i 50 § 5 mom. vägtrafiklagen avsett parkeringstillstånd. Symbolen S12 kan även användas ensamt på parkeringsplats för att ange att viss del av parkeringsplatsen är reserverad för rörelsehindrade.
 <p>T12 Nedsatt syn</p>	Tavlan anger att personer med nedsatt syn är vanligt förekommande. Används under varningsmärke eller under märke A11.
 <p>T13 Nedsatt hörsel</p>	Tavlan anger att personer med nedsatt hörsel är vanligt förekommande. Används under varningsmärke eller under märke A11.
 <p>T14a Klockslag</p>	Tavlan anger när angivelsen på märket gäller. Klockslag med svarta eller vita siffror utan parentes anger att regleringen gäller under vardagar utom vardag före sön- och helgdag. Klockslag med svarta eller vita siffror inom parentes anger att regleringen gäller under vardag före sön- och helgdag, och klockslag med röda siffror att regleringen gäller under söndagar och helgdagar. Flera klockslag kan anges på samma tavla.
 <p>T15 Vägars fortsättning i korsning</p>	Tavlan anger korsning där förare på en väg som anges med ett tjockt streck har företräde framför fordon på en väg som anges med ett smalt streck. Tavlan utformas efter förhållandena på platsen.
 <p>T16 Zon</p>	Tavlan anger att de anvisningar som anges genom vägmärke gäller inom ett område. Tavlan sätts upp vid infarten till området.
 <p>T17a Tidbegränsning</p> <p>T17b Särskilda bestämmelser för stannande och parkering</p>	Tavlan anger avvikelser från det märke den är uppsatt under. Tavla T17a kan användas tillsammans med märkena F35, F38 eller A12a. Används tavlan tillsammans med märke A12a skall den vara blå med vit text utan ram. Tavla T17b kan användas tillsammans med märkena F35 eller F38. För klockslag gäller vad som sägs under tavla T14.

Tavla	Närmare föreskrifter		
 <p>T18 Avgiftsbelagd parkering</p>	Tavlan anger att parkering mellan de klockslag som anges är tillåten endast om avgift erläggs. För klockslag gäller vad som sägs under tavla T14.		
 <p>T19 P-biljett</p>	Tavlan anger att parkeringsbiljett skall användas vid parkering.		
 <p>T20 Parkeringsskiva</p>	Tavlan anger att tiden när parkering påbörjas skall anges med en parkeringsskiva eller någon annan anordning. För klockslag gäller vad som sägs under tavla T14.		
 <p>T21 Tillåten parkeringstid</p>	Tavlan anger den längsta tillåtna tiden för parkering.		
 <p>T22a Fordons placering på parkeringsplats</p>	 <p>T22b Fordons placering på parkeringsplats</p>	 <p>T22c Fordons placering på parkeringsplats</p>	Tavlan anger hur fordon skall parkeras på en parkeringsplats.
 <p>T23 Tilläggstavla med texten "Servicetrafik tillåten"</p>	Tavlan anger att det, utan hinder av det förbud som framgår av det märke tavlan är uppsatt under är tillåtet: 1) att använda fordon i anslutning till arbete som utförs på eller invid byggnad eller annan anläggning; 2) att använda fordon för transport av gods som det inte är möjligt att utan oskälig ansträngning bära samt för distribution av varor; 3) att använda fordon för befordran av personer med nedsatt förmåga att klara sig på egen hand; 4) att använda fordon för befordran av barn, om en vuxen person skall övervaka flera barn under sju år; 5) att använda taxibil för att avhämta eller avlämna passagerare; samt 6) att använda fordon, om föraren är rörelsehindrad.		
 <p>T24 Tilläggstavla med text.</p>	Tavlan anger kompletterande anvisningar som inte kan ges med någon av tavlorna T1-T23. Textens minimihöjd är 60 mm.		

3 kap. Trafiksignaler

28 §. Trafiksignaler indelas i

- 1) fordonssignaler, cykelsignaler och gångsignaler,
- 2) signaler för rörlig bro, färjfaste eller brandstation samt i
- 3) signaler som används tillsammans med vägmärken.

29 §. Ljusöppningen i annan trafiksignal än grön pilsignal eller gångsignal har en diameter som är mellan 150 och 300 millimeter. Diametern på ljusöppningen i en cykelsignal är dock minst 80 millimeter.

Fordonssignaler och cykelsignaler

30 §. Fordonssignaler och cykelsignaler kan användas i korsning och vid övergångsställe. I fordonssignal visas signalbilderna i följande ordning: rött ljus - rött och gult ljus samtidigt - grönt ljus - gult ljus - rött ljus.

Under tider när trafiken är gles kan i stället för den signalväxling som anges i 1 mom. visas endast blinkande gult ljus.

31 §. I fordonssignal i korsning ingår primärsignal och minst en sekundärsignal i vilken visas samma signalväxling som i primärsignalen. Med primärsignal avses den första signalen sett i färdriktningen. I cykelsignal ingår dock i allmänhet inte sekundärsignal.

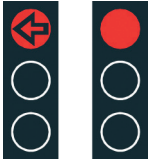
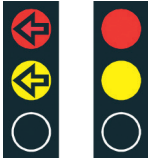
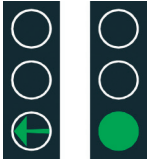
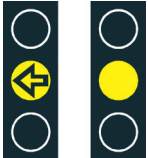

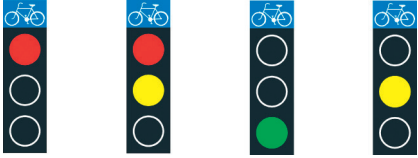
Primärsignal är placerad till höger om eller ovanför det eller de körfält som signalen gäller. Om det finns flera

N 13 LF (2005:35) om vägmärken

körfält i samma färdriktning och särskild reglering förekommer på körfält till vänster, är primärsignal som avser sådant körfält dock placerad till vänster om eller ovanför körfältet.

Sekundärsignal är placerad på refug, till vänster om körbanan, ovanför körbanan eller till höger om körbanan. Minst en sekundärsignal är alltid placerad åtminstone två och en halv meter efter primärsignalen, sett i färdriktningen.

32 §. I fordonssignaler visas följande signalbilder:

Signalbild	Närmare föreskrifter
 <p>Rött ljus</p>	<p>Signalen anger att fordon inte får passera stopplinje eller, om sådan saknas, signalen. Signal med konturpil gäller endast färd i den riktning som pilen anger. Cyklande och mopedförare som har för avsikt att svänga till vänster på sätt som sägs i 19 § vägtrafiklagen skall dock följa signalväxling som gäller färd rakt fram.</p>
 <p>Rött och gult ljus</p>	<p>Signalen anger att växling till grönt ljus är omedelbart förestående. I övrigt har signalen samma innebörd som rött ljus. Signalbilden visas under högst två sekunder.</p>
 <p>Grönt ljus</p>	<p>Signalen anger att fordon får köra. Grön pil anger att signalen gäller den färdriktning som anges med pilen. Gående som har beträtt eller står i beråd att beträda övergångsställe skall dock lämnas tillfälle att passera. Föraren skall dessutom vid sväng i korsning väja för cyklande, mopedförare och gående som korsar vägen samt vid vänstersväng även för mötande trafik. Förutom pilsignal med tre ljusöppningar kan signal med endast grönt pilljus förekomma. Signal med endast grönt pilljus kan användas tillsammans med huvudsignal där det inte förekommer korsande trafik i pilens riktning.</p>
 <p>Gult ljus</p>	<p>Signalen anger att stopplinje eller, om sådan saknas, signalen inte får passeras om inte fordonet, när ljuset växlar från grönt till gult, hunnit så långt fram att det inte kan stannas utan fara. Signalbilden visas under minst tre och högst fem sekunder.</p>
 <p>Blinkande gult ljus</p>	<p>Signalen anger att särskild försiktighet skall iakttas och att anvisningar genom vägmärke och vägmärkingar skall följas.</p>
 <p>Cykelsignal</p>	<p>Signalen gäller cyklande, mopedförare och förare av invalidcykel som färdas på cykelbana. Ovanför signalen finns en upplyst vit cykelsymbol mot blå bakgrund.</p>

33 §. Fordonssignal gäller även gående, om inte särskild signal finns för gångtrafiken.

Gångsignaler

34 §. Anläggningar med gångsignaler skall sättas upp vid övergångsställe på väg där den högsta tillåtna hastigheten överstiger 50 kilometer i timmen. I övrigt sätts de upp där det behövs.

Gångsignalen är avstängd när fordonssignalen är avstängd och när den på grund av driftsavbrott visar blinkande gult ljus.

Gångsignal gäller även cyklande, mopedförare och förare av invalidcykel som använder cykelbana, om särskild cykelsignal inte finns.

En gångsignal får kombineras med en akustisk signal med tickande ljud.

35 §. I gångsignaler visas följande signalbilder:

Signalbild	Närmare föreskrifter
 <p>Rött ljus, akustisk signal med långsam pulsfrekvens</p>	<p>Signalen anger att gående inte får beträda körbana eller cykelbana. Gående som befinner sig på körbanan eller cykelbanan när signalen växlar från grönt till rött ljus skall dock fortsätta till refug eller liknande anordning eller, om sådan saknas, till andra sidan av körbanan eller cykelbanan. Samtidigt som signalen visas får en akustisk tickande signal med långsam pulsfrekvens ljuda.</p>
 <p>Grönt ljus, akustisk signal med snabb pulsfrekvens</p>	<p>Signalen anger att gående får beträda körbana eller cykelbana. Samtidigt som signalen visas får en akustisk tickande signal med snabb pulsfrekvens ljuda.</p>

Signal för rörlig bro, färjfäste och brandstation

36 §. I en signal för rörlig bro, färjfäste och brandstation visas signalbilderna i följande ordning: blinkande gult ljus - gult ljus - blinkande rött ljus - blinkande gult ljus.

Om signalen är kompletterad med en avstängningsbom kan i en signal på bommen visas blinkande rött ljus när den är i rörelse eller nedfälld.

37 §. En signal för rörlig bro, färjfäste eller brandstation är placerad på höger sida av körbanan. Om det finns flera körfält i samma färdriktning finns det en likadan signal ovanför körbanan, på en refug eller på vänster sida av körbanan.

38 §. Signaler för rörlig bro, färjfäste och brandstation visar följande signalbilder:

Signalbild	Närmare föreskrifter	
 <p>Blinkande gult ljus</p>	 <p>Blinkande gult ljus</p>	<p>Signalen anger att särskild försiktighet skall iakttas.</p>
 <p>Gult ljus</p>	 <p>Gult ljus</p>	<p>Signalen anger att stopplinje eller, om sådan saknas, signalen inte får passeras med fordon. Om föraren, när ljuset växlar från blinkande gult till gult, hunnit så långt fram att fordonet inte kan stannas utan fara före stopplinjen eller signalen, får färden dock fortsätta. Signalbilden visas under minst tre och högst fem sekunder.</p>
 <p>Blinkande rött ljus</p>	 <p>Växelvis blinkande rött ljus</p>	<p>Signalen anger att stopplinje eller, om sådan saknas, signalen inte får passeras.</p>

N 13 LF (2005:35) om vägmärken

Signal som används tillsammans med vägmärke

39 §. Tillsammans med varningsmärken och märke som anger övergångsställe kan följande signal användas:

Signalbild	Närmare föreskrifter
 <p>Blinkande gult ljus</p>	<p>Signalen används för att förstärka den anvisning som meddelas genom vägmärket. I signalen kan en eller flera ljusöppningar i samma vågräta plan ingå.</p>

4 kap. Vägmärkingar

40 §. Vägmärkingar indelas i långsgående märkingar, tvärgående märkingar och andra märkingar.

Vägmärkingar är vita, om inte annat anges. De skall vara utförda så att de reflekterar ljus om det inte finns särskilda skäl som föranleder annat.

41 §. För tillfälligt behov vid vägomläggningar och liknande kan vägmärkingar utföras med orange färg. Märkingar med orange färg gäller i stället för märkingar med annan färg.

42 §. Långsgående märkingar är:

Märking	Närmare föreskrifter
 <p>M1 Mittlinje och körfältslinje</p>	<p>Märkingen används som mittlinje eller körfältslinje. Mittlinje anger körbanemitt på väg med trafik i båda riktningarna. Körfältslinje utgör linje mellan körfält med trafik i samma riktning. Längdförhållande mellan dellinje och mellanrum är 1:3, dock kan förhållandet vara 1:1 på väg där den högsta tillåtna hastigheten inte överstiger 50 km/h.</p>
 <p>M2 Spärrlinje</p>	<p>Märkingen används för att före korsning eller i undantagsfall även på annan plats åtskilja trafik i samma riktning. Märkingen kan även utgöra skiljelinje mellan gångbana och cykelbana eller mellan körbana och gång- eller cykelbana. Ett fordon får inte med något hjul föras på eller över linjen.</p>
 <p>M3 Varningslinje</p>	<p>Märkingen förvarnar om en spärrlinje eller särskilt farligt vägvagnsnitt. På väg där körbanan är smalare än sex meter används linjen för att ange var det på grund av nedsatt sikt eller av annat skäl är förenat med särskild fara att använda körfält som är avsett för motgående trafik eller för att förvarna om en sådan plats. Linjen kan användas i samma syfte även på bredare körbana inom tätort samt, om särskild orsak föreligger, även på annan plats. Längdförhållande mellan dellinje och mellanrum är 3:1.</p>
 <p>M4 Mittlinje och spärrlinje</p>	<p>Märkingen anger att fordon som befinner sig på samma sida om mittlinjen som spärrlinjen inte med något hjul får föras på eller över spärrlinjen. Märkingen kan användas endast på väg där körbanans bredd är minst sex meter.</p>
 <p>M5 Mittlinje och varningslinje</p>	<p>Märkingen förvarnar om en spärrlinje på den sida av mittlinjen där varningslinjen finns. Märkingen kan användas endast på väg där körbanans bredd är minst sex meter.</p>
 <p>M6 Varningslinje och spärrlinje</p>	<p>Märkingen anger att fordon som befinner sig på samma sida om varningslinjen som spärrlinjen inte med något hjul får föras på eller över spärrlinjen samt förvarnar om spärrlinje eller särskild fara i den andra färdriktningen. Märkingen kan användas endast på väg där körbanans bredd är minst sex meter.</p>
 <p>M7 Dubbel spärrlinje.</p>	<p>Märkingen anger att fordon inte med något hjul får föras på eller över någon av linjerna. Märkingen kan användas endast på väg där körbanans bredd är minst sex meter.</p>

Markering	Närmare föreskrifter
 <p>M8 Ledlinje.</p>	Markeringen används för att vägleda fordonstrafiken i komplicerade korsningar. Längdförhållande mellan dellinje och mellanrum är 1:1.
 <p>M9 Bruten kantlinje.</p>	Markeringen anger en körbanas yttergränser och kan användas där yttergränserna inte angivits med någon annan markering. Längdförhållande mellan dellinje och mellanrum är 1:2.
 <p>M10 Heldragen kantlinje</p>	Markeringen anger en körbanas yttergränser i de fall den inte anges med någon annan markering. Ett motordrivet fordon som befinner sig till vänster om linjen bör inte med något hjul föras över linjen. Moped bör dock, om det kan ske utan olägenhet, framföras till höger om linjen. Markeringen kan även utföras som en ljudalstrande linje för att uppmärksamma föraren på att denne passerar linjen.

43 §. Måtten på de långsgående markeringarna är:

Markering	Linjebredd (m) på vägar upp till 6,5 m bredd	Linjebredd (m) på vägar bredare än 6,5 m	Dellinjelängd (m)
M1	0,1	0,15	3
M2	0,1	0,15	—
M3	0,1	0,15	9
M8, M9	0,1	0,15	1
M10	0,1	0,15	—

Med avvikelse från vad som anges i 1 mom. kan bredden vara 0,2 meter på markeringarna M1 och M2 när de skiljer körfält avsett för färd rakt fram från körfält avsett endast för sväng, på markering M2 när den utgör skiljelinje mellan körbanan och gång- eller cykelbana samt på markering M9 när den utgör fortsättning på en 0,2 meter bred spärrlinje.

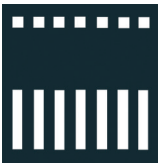

Avstånd i sidled mellan de linjer som ingår i linjekombinationerna M4-M7 är 0,1 meter.

Tvärgående markeringar

44 §. Tvärgående markeringar är:

Markering	Närmare föreskrifter
 <p>M11 Stopplinje</p>	Markeringen anger var ett fordon skall stannas enligt vägmärke eller trafiksignal.
 <p>M12 Varningslinje</p>	Markeringen upplyser om att väjningsskyldighet gäller enligt vägmärke Fö2. Linjen består av trianglar med mellanrum som är lika långa som trianglens bas.
 <p>M13 Övergångsställe</p>	Markeringen anger övergångsställe på körbanan. Förhållandet mellan linjen och mellanrummet är 1:1.

N 13 LF (2005:35) om vägmärken

Markering		Närmare föreskrifter
		Markeringen anger plats där cykelbanan korsar körbanan. Markeringen består av två brutna linjer med kvadrater och mellanrum där mellanrummet är lika långt som kvadratens sida. Där markeringen kombineras med ett övergångsställe behöver markeringen på den sida av cykelöverfarten som ligger närmast övergångsstället inte utföras. I sådana fall skall kvadraternas sidor ha samma längd som de streck som anger övergångsstället.
M14a Cykelöverfart	M14b Kombinerad cykelöverfart och övergångsställe	
		Markeringen anger cykelbanas sträckning.
		Markeringen anger plats där ett gupp har anlagts som fARTHINDER och skall anbringas på båda sidor av hindret. En markering består av två parallellt ordnade brutna linjer där mellanrummet är lika långt som kvadratens sida.
M16 Farthinder		

45 §. Måtten på tvärgående markeringar är:

Markering	Linjebredd (m)	Dellinjelängd (m)
M11	0,4	
M12	0,7	0,5
M13	>2,5	0,5
M14, M16	0,5	0,5

Avståndet mellan de två brutna linjerna som ingår i markering M14 är minst 1,5 meter.

Andra markeringar

46 §. Förutom längsgående och tvärgående markeringar finns följande markeringar:

Märke	Närmare föreskrifter
	Markeringen anger i vilken eller vilka körriktningar körfältet får användas. Körfältspil med två pilangivelser i samma riktning upplyser om färdväg i nästa och därpå följande korsning.
	
	
	Markeringen anger att byte av körfält är nödvändigt på grund av att körfältet upphör.
	Markeringen anger område som inte är avsett för fordons- trafik. Ett fordon får inte med något hjul föras på eller över markeringen. Mindre spårrområden kan utföras helt i vitt.
	Markeringen anger hastighetsbegränsning och får användas för att förtydliga hastighetsbegränsning som anges med vägmärke.
M19 Hastighetsbegränsning	

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>M20 Buss</p>	<p>Markeringen anger att körfältet endast är avsett för buss i linjetrafik eller att en uppställningsplats endast får användas av bussar.</p>
 <p>M21 Taxi</p>	<p>Markeringen anger plats där endast taxi får stanna eller parkera.</p>
 <p>M22 Stopp</p>	<p>Markeringen anger stopplikht och får användas för att förstärka anvisning genom markering M11. Markeringen får endast användas tillsammans med märke Fö2.</p>
 <p>M23 Lastzon</p>	<p>Markeringen anger att endast stannande för av- eller påstigning är tillåten. Markeringen får endast utföras där märke F38 är uppsatt. Texten anpassas till texten på märket.</p>
 <p>M24 Parkeringsplats</p>	<p>Markeringen anger gräns för uppställning av fordon på en parkeringsplats eller längs en vägsträcka. Markeringen kan användas tillsammans med märke A2a. Även markering med heldragen linje kan användas.</p>
 <p>M25 Stannande förbjudet</p>	<p>Markeringen anger förbud mot att stanna eller parkera fordon och kan användas tillsammans med märke F34 för att ange märkets verkningsområde eller för att förtydliga annat förbud att stanna.</p>
 <p>M26 Parkering förbjuden</p>	<p>Markeringen anger förbud mot att parkera fordon och kan användas tillsammans med märke F35 för att ange märkets verkningsområde samt vid busshållplats för att ange hållplatsens utsträckning. Förhållandet mellan dellinje och mellanrum är 1:1.</p>
 <p>M27 Förbjudet att stanna eller parkera</p>	<p>Markeringen anger förbud mot att stanna eller parkera fordon och kan användas tillsammans med eller i stället för markering M26 samt vid busshållplats tillsammans med markering M25.</p>
<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div data-bbox="106 1262 246 1415"> <p>M28a Färdväg för cyklande och mopedförare</p> </div> <div data-bbox="284 1262 426 1415"> <p>M28b Färdväg för gående</p> </div> </div>	<p>Markeringen anger bana eller lämplig färdväg för den angivna trafikantgruppen och kan utföras med eller utan pilsymbol.</p>
 <p>M29 Rörelsehindrad</p>	<p>Markeringen anger rörelsehindrad och kan användas som förtydligande på parkeringsplats som är reserverad för rörelsehindrade med särskilt tillstånd.</p>

N 13 LF (2005:35) om vägmärken

Märke	Närmare föreskrifter
 <p>M30 Förberedande upplysning om väjningsplikt</p>	<p>Markeringen anger att väjningsplikt gäller längre fram och får användas som förberedande upplysning om väjningskyldighet i korsning där något av märkena Fö1 eller Fö2 finns.</p>
 <p>M31 Avståndsmarkering</p>	<p>Markeringen anger minsta rekommenderat avstånd till framförvarande fordon.</p>
 <p>M32 Bullerremсор</p>	<p>Markeringen består av upphöjningar som anläggs tvärs över körbanan för att åstadkomma buller och vibrationer i fordonen. De användas för att göra fordonsföraren observant på att denne nalkas en plats som kräver särskild uppmärksamhet.</p>

47 §. Pilsymbolerna i markeringarna M16 och M17 är minst 5 meter långa. Linjebreddden i markeringarna M23-M25 är 0,1 meter och dellinjen i markering M25 är 1 meter lång. I markering M30 är i den yttre triangeln basen 2 meter och höjden 5 meter och i den inre triangeln är höjden 4 meter. Övriga mått anpassas efter förhållandena.

5 kap. Andra anordningar för anvisningar för trafiken

48 §. Markeringsskärmar, avstängningsanordningar och kantstolpar har följande utseende:

Anordning	Närmare föreskrifter
 <p>X1a Kantmarkeringsskärm</p>	<p>Skärmen anger att vägbreddden är inskränkt. Skärmen skall passeras på den sida som linjerna lutar ned mot. Gul-röd markeringsskärm används vid vägarbeten eller liknande tillfälliga utmärkningar.</p>
 <p>X1b Kantmarkeringsskärm för tillfällig utmärkning</p>	
 <p>X2a Markeringsspil</p>	<p>Skärmen anger vägens sträckning. Vid vägarbeten och andra tillfälliga utmärkningar används gul-röd markeringsspil.</p>
 <p>X2b Markeringsspil</p>	
 <p>X3a Avstängningsbom</p>	<p>På avstängningsanordning med sneda linjer anger linjerna att anordningen skall passeras på den sida som linjerna lutar ned mot. Anordningen kan vara kompletterad med lykta i vilken fast eller blinkande rött ljus visas, om vägen är helt avstängd, och i andra fall med lykta i vilken visas blinkande gult ljus. Som avstängningsanordning kan även användas röda och gula plattor upphängda i en avspärningslina. Storleken på avstängningsanordning anpassas efter förhållandena.</p>
 <p>X3b Avstängningsbom</p>	
 <p>X3c Avstängningsbom</p>	
 <p>X4 Rött ljus</p>	<p>Anordningen anger att en väg är helt avstängd. Anordningen får användas om det behövs för att förstärka andra anordningar som anger att en väg är avstängd.</p>

Anordning	Närmare föreskrifter
 <p>X5 Gult blinkande ljus</p>	<p>Anordningen anger att det finns hinder som innebär att särskild försiktighet skall iakttas.</p>
 <p>X6 Särskild varningsanordning</p>	<p>Anordningen anger att framkomligheten på en väg är inskränkt på grund av ett tillfälligt hinder eller liknande. Texten på anordningen anpassas till orsaken till att framkomligheten är inskränkt.</p>
 <p>X7 Kantstolpe, framsida</p> <p>X7 Kantstolpe, baksida</p>	<p>Anordningen anger vägens eller körbanans kant. Anordningen placeras normalt omedelbart utanför vägbanan eller körbanan. Vid en korsning, parkeringsplats eller motsvarande där fordon kan föras av eller in på vägen får reflektorerna utföras i gul färg.</p>
 <p>X8 (2014/7) Avfartsskärm</p>	<p>Skärmen anger skiljepunkten mellan en huvudkörbana och en avfart där det finns ett retardationsfält.</p>

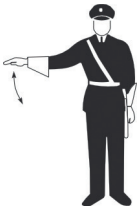
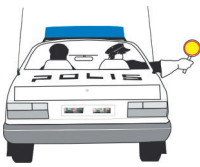

6 kap. Tecken av polisman

49 §. Vid reglering och övervakning av trafiken kan tecken av polisman användas. Tecknen kan även användas av annan person i enlighet med vad därom är föreskrivet i vägtrafiklagen.

50 §. Tecken av polisman är följande:

Tecken	Närmare föreskrifter
 <p>Stopp fram- och bakifrån samt vägen fri från sidan</p>	<p>Tecknet anger att den som närmar sig polismannen framifrån eller bakifrån skall stanna och att den som närmar sig från sidan får passera. Skyldigheten att stanna gäller tills nytt tecken ges, oberoende av om polismannen före det sänker armen eller dirigerar trafik som närmar sig från annat håll. Tecknet kan även ges med bägge armar utsträckta.</p>
 <p>Stopp från alla håll</p>	<p>Tecknet, som ges med armen rakt uppåt, anger att alla som närmar sig polismannen skall stanna. Tecknet kan även ges med stoppspade.</p>

N 13 LF (2005:35) om vägmärken

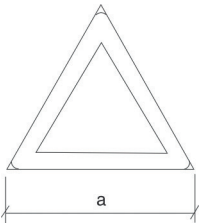
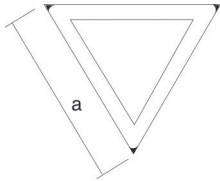
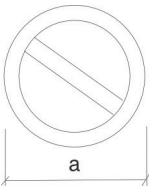
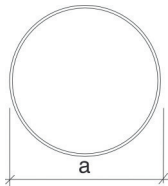
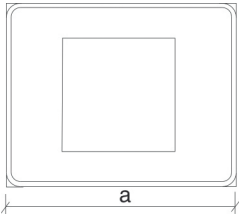
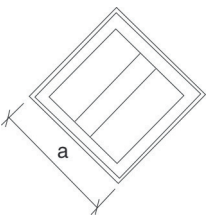

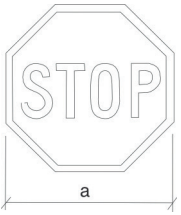
Tecken	Närmare föreskrifter
 <p data-bbox="104 421 229 445">Stopp framifrån</p>	<p data-bbox="649 194 1178 264">Tecknet, som ges med krökt arm, anger stopp för den trafikant som handflatan är vänd mot. Tecknet kan även ges med stoppspade.</p>
 <p data-bbox="104 661 291 685">Framvinkning av fordon</p>	<p data-bbox="649 456 1178 596">Tecknet anger att den som färdas i den riktning som framvinkningen sker i får passera. Dock skall han lämna gående som har beträtt eller är färdig att beträda övergångsställe tillfälle att passera. Vid sväng i korsning skall han dessutom väja för cyklande, mopedförare och gående som korsar vägen samt vid vänstersväng även för mötande trafik.</p>
 <p data-bbox="104 901 155 925">Stopp</p>	<p data-bbox="649 696 1178 744">Tecknet anger stopp för den trafikant som lyktan är vänd mot. Tecknet används under mörker och vid nedsatt sikt.</p>
 <p data-bbox="104 1142 258 1166">Minska hastigheten</p>	<p data-bbox="649 936 1178 1029">Tecknet anger att den trafikant som polismannen är vänd mot skall minska hastigheten. Under mörker får tecknet förstärkas med en lykta som visar vitt eller gult ljus eller med en reflexanordning som återkastar vitt eller gult ljus.</p>
 <p data-bbox="104 1345 403 1369">Följ efter och stanna bakom polisbilen</p>	<p data-bbox="649 1177 1178 1299">Tecknet anger att den som befinner sig bakom polisfordonet skall följa efter och stanna bakom detta när det stannas. Tecknet kan ges med utsträckt arm, med handflatan vänd mot det bakomvarande fordonet eller med användande av lykta eller stoppspade.</p>
 <p data-bbox="104 1539 258 1563">Minska hastigheten</p>	<p data-bbox="649 1380 1178 1491">Tecknet anger att de trafikanter som befinner sig bakom polisfordonet skall minska hastigheten. Under mörker och vid nedsatt sikt får tecknet förtydligas med en lykta som visar vitt eller gult ljus eller en reflexanordning som återkastar vitt eller gult ljus.</p>

Tecken	Närmare föreskrifter
 <p>Minska hastigheten</p>	<p>Tecknet anger att de trafikanter som möter polisfordonet skall minska hastigheten. Under mörker och vid nedsatt sikt får tecknet förtydligas med en lykta som visar vitt eller gult ljus eller en reflexanordning som återkastar vitt eller gult ljus.</p>
 <p>Sänk hastigheten och stanna framför polisbilen</p>	<p>Tecknet anger att den som befinner sig framför polisfordonet skall sänka hastigheten, köra in till vägkanten och stanna. Tecknet ges med en lykta med blinkande rött sken tillsammans med blinkande blått larmljus.</p>

N 13 LF (2005:35) om vägmärken

7 kap. Storlekar på vägmärken m.m.

51§. Vägmärken skall ha följande storlekar:

Typ av märke		Storlek i millimeter				
		Mått	Litet märke	Normalt märke	Stort märke	Mycket stort märke
		a	600	900	1150	1500
		a	400-450	600-640	900	1300
		a	600	800	1200	1500
		a	400	600	900	1200
		a	600	900	1300	1500

Texten på lokaliseringsmärkena är 120 - 200 eller 300 millimeter hög. På märkena LV15, LV18, LVgc1 och LVgc2 är dock textens höjd 60 millimeter. (2006/81)

Storleken på övriga märken, andra textstorlekar samt närmare anvisningar om användningen av trafikmärken meddelas av landskapsregeringen.

52 §. Andra anvisningar än de som finns i denna förordning får, med särskilt tillstånd av landskapsregeringen, användas i försökssyfte.

53 §. (2017/3) Denna förordning träder i kraft den 10 november 2005.

Vägmärken och andra anordningar vars utseende överensstämmer med tidigare gällande bestämmelser men inte med denna förordning är giltiga så länge de uppfyller övriga bestämmelser i denna förordning samt på ett tydligt sätt och utan att vara en fara för trafiksäkerheten är synliga för vägtrafikanterna.

N 14 Landskapsförordning (1995:36) om undantag från skyldigheten att använda bilbälte

1 §. Tillämpningsområde

Denna förordning innehåller bestämmelser

1) om andra undantag än de som anges i 61 § 5 mom. vägtrafiklagen för landskapet Åland från skyldigheten att använda bilbälte och

2) om innehållet i intyg av Ålands hälso- och sjukvård om befrielse av starka medicinska skäl från skyldigheten att använda bilbälte.

2 §. (2015/54) Undantag från skyldigheten att använda bilbälte

Skyldigheten att använda bilbälte gäller inte

1) vid backning,
2) vid färd på isvägar, inom parkeringsplatser, servicestationsområden, verkstadsområden eller liknande områden,

3) förare av personbil i tillståndspliktig persontrafik, med undantag för transporter av skolbarn och körning utan passagerare,

4) en polisman när han eller hon är ute i ett sådant tjänsteuppdrag att användningen av bilbälte kan orsaka fara eller avsevärd olägenhet,

5) för den som sitter i passagerarsäte i utryckningsfordon eller i bil som används av polis- eller tullpersonal om användande av bilbälte medför hinder eller annan olägenhet för tjänsteutövning,

6) för en besiktningsförrättare som utför besiktning av en bil eller

7) för den som delar ut post, tidningar eller andra varor som ska distribueras till flera platser och den som samlar in avfall eller andra varor som ska samlas in från flera platser, då den oavbrutna körsträckan är högst 250 meter, som måste stiga ur fordonet för att fullgöra arbetsuppgiften.

3 §. Innehållet i intyg om befrielse att använda bilbälte

De intyg om undantag av starka medicinska skäl att använda bilbälte som beviljas av Ålands hälso- och sjukvård skall innehålla namn, hemkommun och

födelsedatum beträffande den intyget gäller samt uppgift om giltighetstiden och följande symbol.

4 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 maj 1995.

N 15 Landskapsförordning (2008:140) om skolskjutsning

1 §. Med skolskjutsning avses i denna förordning yrkesmässig transport av barn i grundskola eller i barnomsorg inom, eller i anslutning till verksamheten. Bestämmelserna i 2 § 3 mom., 3 § och 5-8 §§ ska även tillämpas på skolskjutsning som inrättas som linjetrafik för att bereda vuxna möjlighet att medfölja.

2 §. (2012/22) Sittplatserna i en personbil (kategori M1) eller i en buss med en totalvikt under fem ton (kategori M2) som används för skolskjutsning ska vara utrustade med trepunktsbälte.

Barn under tre år ska under färd sitta i en bakåtvänd bilbarnstol.

Föraren ska ha gått en av landskapsregeringen godkänd utbildning för att få köra skolskjuts.

I en bil får förutom föraren transporteras högst så många passagerare som motsvarar det i registret anecknade antalet sittplatser. Om bilen är utrustad med trepunktsbälten som är godkända för skoltransporter, får antalet passagerare på ett säte eller en rad säten vara högst:

Antal sittplatser	Antal passagerare
1	2
2	3
3	5
4	6

På sittplatser som är belägna bredvid varandra får dock inte sitta flera än tre passagerare.

I en personbil som är registrerad för en förare och åtta passagerare får på varje sittplats som är minst 70 centimeter bred, med undantag för platsen bredvid föraren, transporteras två passagerare som får plats där. Det totala antalet passagerare får således vara 13, om alla passagerare är under 13 år vid läsårets början, i övriga fall 12.

Om även andra passagerare än de som hör till tillämpningsområdet för denna förordning deltar i transporten, räknas den maximala belastningen för de sittplatser som används för skol- och dagvårdstransporter enligt det antal sittplatser som förblir ledigt då de andra passagerarna tagit plats.

Det är förbjudet att använda den rad säten som finns längst bak i en personbil för skol- och dagvårdstransporter.

N 16 LL (1971:15) om parkeringsbot

transporter, om sätena är monterade med ryggen mot färdriktningen.

3 §. Beställaren av skolskjutsen ska överlämna en förteckning över de barn som ska skjutas med fordonet till den som utför transporten samt ge instruktioner om färdvägen och av- och påstigningsplatser. Passagerarförteckningen ska finnas i fordonet. En passagerarförteckning är inte obligatorisk för dagvårdstransporter.

Beställaren ska undervisa barnen om vad de ska tänka på för att undvika olyckor i samband med skolskjutsning.

4 §. Färdvägen för skolskjuts ska om möjligt läggas så att barnen vid på- och avstigning inte behöver korsa körbanan. På- och avstigning vid skola ska ske på ett skyddat område på eller i närheten av skolgården.

5 §. När ett fordon används för skolskjutsning ska det framtill och baktill vara försett med en minst 40 x 40 cm stor kvadratisk skylt. På skylten ska finnas en svart symbol på gul botten omgiven av en 25 mm bred, röd bård. Skyltens färger och symbolens utseende ska överensstämja med varningsmärke V17 "Barn" enligt landskapsförordningen (2005:35) om vägmärken. Skyltens gula yta ska vara reflekterande eller genomlyst. Reflekterande skylt ska uppfylla kraven för reflexmaterial för vägmärken. Den röda bården får inte vara reflekterande eller genomlyst på skylt som är vänd framåt i bilens riktning. I skyltens övre hörn ska två orange-färgade blinklykta vara fästa. Skylten ska monteras så nära fordonets mittlinje som möjligt och så högt som det går. Den ska om möjligt sitta lodrätt och vinkelrätt mot fordonets mittlinje. Högst 10° avvikelse får godtas.

En personbil som används för skolskjutsning kan istället förses med en genomlyst dubbelsidig skylt med blinklykta väl synlig både framåt och bakåt som är placerad på fordonets tak.

Skolskjutsskylten ska bara användas då skolskjutsning sker.

6 §. Blinklykta ska ha en rund ljusöppning med en diameter mellan 70 och 100 mm och en ljusstyrka på mellan 350 och 500 cd mätt i lyktans symmetriaxel. Ljuset ska vid nominell spänning i färgkoordinatsystemet enligt den internationella belysningskommissionen (CIE) ligga inom det område som bestäms av hörnpunkterna med följande koordinater.

Gräns mot gult $y \leq 0,429$

Gräns mot rött $y \geq 0,398$

Gräns mot vitt $z \leq 0,007$

Strömställare för till och frånkoppling av blinklykorna ska vara lätt åtkomlig från bilens förarplats. En kontrollampa som blinkar då blinklykorna används ska finnas. Blinklykorna ska tändas 50 meter innan fordonet stannar för att ta upp eller släppa av passagerare och släckas när fordonet lämnat platsen.

7 §. Vid skolskjutsning ska dörrar på vänster sida av fordonet inte kunna öppnas av passagerare. Andra dörrar ska vara så konstruerade att de inte kan öppnas ofrivilligt av passagerare.

Ett fordon som används för skolskjutsning ska vara försett med förstahjälpen-utrustning vars innehåll fyller kraven på förstahjälpen-utrustning för buss.

8 §. (2015/74) Ett fordon som ska användas för skolskjutsning ska vara utrustat med ett godkänt alkoholås som hindrar att fordonet startas och körs av förare som har alkohol i utandningsluften. Det fordon som används vid skolskjutsning får inte vara äldre än 15 år.

Fordonet måste innan det tas i bruk för skolskjutsning besiktigas för ändamålet av motorfordonsbyrån. Att fordonet uppfyller de villkor som anges i denna förordning ska framgå i fordonets registreringsbevis.

9 §. Den som bryter mot denna förordning ska dömas till straff enligt bestämmelserna i trafikbrottslagen.

Se trafikbrottslag (2004:28) för landskapet Åland.

Ikraftträdandebestämmelse (2008:149):

Denna förordning träder i kraft den 15 juni 2009.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordning (1997:17) om skolskjutsning.

Fordon som inte uppfyller kraven i denna förordning men som vid en besiktning har godkänts för skolskjutsning enligt landskapsförordning (1997:17) om skolskjutsning får användas vid skolskjutsning fram till den 1 augusti 2012. Dock måste alla barn som skjutas i fordon i kategori M1 och M2 sitta på en plats som är utrustad med trepunktsbälte. (2010/82)

N 16 Landskapslag (1971:15) om parkeringsbot

1 §. Parkeringsbot för överträdelse av förbud och begränsningar beträffande stannande och parkering av fordon (**parkeringsfel**) förelägges av polisen i enlighet med vad i denna lag stadgas.

För alla genom en handling begångna parkeringsfel förelägges endast en bot.

Har med anledning av felet väckts åtal eller framställt straffanspråk, må parkeringsbot icke föreläggas.

1a §. (2000/31) Landskapsregeringen kan på de särskilda villkor som landskapsregeringen vid behov uppställer på framställning av en kommuns fullmäktige eller med deras samtycke och efter att ha inhämtat utlåtande av polismästaren vid Ålands polismyndighet förordna att kommunen jämte polismyndigheten skall omhändera övervakningen av efterlevnaden av förbuden och begränsningarna beträffande stannande och parkering samt föreläggandet av parkeringsbot. Landskapsregeringen kan återkalla förordnandet eller ändra däri uppställda villkor då skal därtill föreligger.

2 §. Ledningen av och tillsynen över iakttagandet av förbuden och begränsningarna beträffande stannande och parkering i landskapet åligger polismästaren vid Ålands polismyndighet (**parkeringsövervakare**). Landskapsregeringen får dock bestämma, att annan tjänsteman vid polismyndigheten i stället för polismästaren skall vara parkeringsövervakare i en kommun. (2000/31)

Är övervakningen ordnad på i 1a § angivet sätt skall kommunen utse en kommunal parkeringsövervakare i stället för i 1 mom. avsedd parkeringsövervakare. (1975/54)

Kommunal parkeringsövervakare står i frågor angående övervakningens allmänna uppläggning un-

der ledning och tillsyn av polismästaren vid Ålands polismyndighet. (2000/31)

Kommunal parkeringsövervakare skall ha erforderligt antal biträden. Landskapsregeringen kan fastställa det lägsta antalet övervakningsbiträden. Kommunal parkeringsövervakare och hans biträde skall vid tjänstutövningen bära av landskapsregeringen fastställt tjänstedräkt och medföra av landskapsregeringen fastställt tjänstemärke, vilket vid behov skall uppvisas. (1975/54)

2a §. (1975/54) Det åligger kommunalt övervakningsbiträde att övervaka iakttagandet av förbuden och begränsningarna beträffande stannande och parkering, utfärda betalningsanmaningar med anledning av parkeringsfel samt att avge rapporter om dem till parkeringsövervakaren och att även i övrigt biträda parkeringsövervakaren i de till övervakningen hörande uppgifterna i enlighet med dennes anvisningar och föreskrifter.

Förare av fordon är skyldig att vid anfordran styrka sin identitet för parkeringsövervakare eller övervakningsbiträde. Förare är också skyldig att stanna fordon på tecken av parkeringsövervakare eller övervakningsbiträde samt att iakttä annat tecken eller annan uppmaning denne ger. I fråga om användningen av fordon vid parkeringsövervakning tillämpas vad i 50 § 4 mom. vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland stadgas om fordon som används vid trafikövervakning. (1984/49)

3 §. (1975/54) Anser kommunal parkeringsövervakare eller hans biträde att parkeringsfel medfört eller kunnat medföra allvarlig fara eller olägenhet, skall han utan att utfärda betalningsanmaning anmäla om felet hos polismyndighet.

Är parkeringsfel uppenbart obetydligt får polisman, kommunal parkeringsövervakare eller dennes biträde i stället för betalningsanmaning tilldela den felande anmärkning.

4 §. Parkeringsboten är oberoende av felets art 20 euro. Genom beslut av landskapsregeringen kan botens belopp dock höjas till högst 35 euro, om det anses nödvändigt av trafikskäl. Höjningen kan också avse en kommun eller ett visst område i en kommun. (2009/41)

Parkeringsboten tillfaller staten.

Parkeringsbot som upp bärs för fel vilket begåtts inom område som står under kommunal övervakning tillfaller vederbörande kommun, oberoende av, hurvida betalningsanmaningen utfärdats av polisman eller av den kommunala parkeringsövervakaren eller hans biträde. (1975/54)

På område där kommunal övervakning anordnats, bestrider kommunen utgifterna för ordnandet och handhavandet av övervakningen samt för uppfyllandet av de villkor landskapsregeringen till äventyrs uppställt. (1975/54)

Är kommunal parkeringsövervakning införd skall landskapsregeringen, innan förhöjning av parkeringsbot fastställs, inhämta yttrande av vederbörande kommuns fullmäktige. (1975/54)

5 §. Parkeringsbot skall erläggas av den förare som begått felet. I fråga om motorfordon, med undantag för

moped, är även den, som vid felets begående var fordonets ägare, eller i hans ställe den, till vilken besittningen av fordonet enligt anmälan till motorfordonsregistret varaktigt överlåtits, ansvarig för betalningen, om ägaren eller innehavaren icke gör sannolikt, att fordonet vid sagda tidpunkt olovligen nyttjades av föraren, eller påvisar, att han av annat skäl icke är skyldig att svara för boten.

6 §. Fordons förare skall meddelas skriftlig anmaning att betala boten inom en vecka från det anmaningen gavs. Anträffas föraren icke, må betalningsanmaningen anbringas på synligt ställe på fordonet.

Har betalningsanmaning icke kunnat tillställas fordonets förare på i 1 mom. nämnt sätt, skall parkeringsövervakaren utan dröjsmål delgiva fordonets ägare eller innehavare, som är ansvarig för betalningen av boten, anmaning att erlägga boten inom en vecka från delfäendet.

7 §. Har betalningsanmaning icke inom föreskriven tid efterkommit, skall parkeringsbotens belopp höjas med hälften. Parkeringsövervakaren skall därvid meddela ägaren eller innehavaren av fordonet eller, om dessa icke är ansvariga för boten, föraren skriftligt föreläggande att betala förhöjd bot inom en vecka från delfäendet av betalningsföreläggandet, vid äventyr att boten eljest indrives i utsökningsväg.

8 §. Rätten att uppbära parkeringsbot har förfallit, om icke betalningsföreläggande delgivits inom tre månader från den dag parkeringsfelet begicks.

9 §. Parkeringsövervakare må förlänga betalningstid, om tvingande skäl därtill föreligger.

10 §. Fordons förare, ägare eller innehavare, som anser anmaning eller föreläggande att betala parkeringsbot eller förhöjning av parkeringsbot obefogad, har rätt att inom stadgad betalningstid inlägga protest hos parkeringsövervakaren. Denne skall avgöra ärendet utan dröjsmål och delgiva vederbörande sitt beslut.

Godkänner parkeringsövervakaren protesten, skall han återkalla betalningsanmaningen eller betalningsföreläggandet eller förhöjningen av boten och, om betalning redan skett, förordna om omedelbar återbetalning till vederbörande av vad som erlagts för mycket.

11 §. Den som är missnöjd med parkeringsövervakarens beslut med anledning av protest må inom 30 dagar från delfäendet anföra besvär däröver hos [länsstyrelsen]. Till besvärsskriften skall utöver vad därom är särskilt stadgat fogas bevis över att boten betalats inom föreskriven tid, vid äventyr att besvären eljest icke upptages till prövning. Innan ärendet avgöres, skall [länsstyrelsen] inhämta parkeringsövervakarens yttrande i saken. Besvärsskriften må även tillställas parkeringsövervakaren, som då skall vidarebefordra den jämte sitt eget yttrande till [länsstyrelsen]. I [länsstyrelsens] beslut må ändring icke sökas.

Betalningsföreläggande verkställs utan dom eller utslag med iakttagande av stadgandena om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg.

På parkeringsbot som tillfaller kommun, tillämpas icke vad särskilt är stadgat om befrielse från erläggande av kommunal avgift. (1975/54)

N 17 LL (2003:11) om ... förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen

12 §. Har protest inlagts eller besvär inkommit efter den stadgade tidens utgång, må ärendet likväl upptagas till prövning, om särskilt skäl till förseningen förelegat och protesten inlagts eller besvären inlämnats så snart detta varit möjligt. Protest mot betalningsanmaning som inlagts först efter det betalningsföreläggande utfärdats upptages likväl icke till prövning.

13 §. Har på grund av parkeringsfel väckts åtal eller delgivits straffanspråk, skall parkeringsövervakaren på ansökan förordna om återbäring till vederbörande av betald parkeringsbot. Ansökan skall göras inom ett år från det åtal väcktes eller straffanspråk delgavs.

14 §. Har parkeringsbot erlagts två gånger för ett och samma fall, skall parkeringsövervakaren förordna om återbäring till vederbörande av det som erlagts för mycket. Har såväl förare som ägare eller innehavare erlagt betalning, skall vad som erlagts för mycket återbäras till ägaren eller innehavaren.

Fordons ägare eller innehavare som erlagt parkeringsbot har rätt att till den del betalningen icke i enlighet med 1 mom. återburits få ersättning därför av föraren, dock ej för förhöjning av bot, om förhöjningen berott på den ersättningsberättigades egen försummelse. Yrkande på sådan ersättning må framställas även i den ordning som är stadgad för [betalningsorderförfarande].

15 §. Felparkerat fordon kan genom försorg av polismästaren eller annan till parkeringsövervakare förordnad tjänsteman eller i enlighet med deras anvisningar av polisman flyttas till annat ställe. Flyttat fordon skall, om det lämpligen kan ske, placeras så nära det ursprungliga parkeringsstället, att det är lätt att finna (**närflyttning**) eller i annat fall på annat lämpligt ställe inom kommunen (**fjärrflyttning**). (2000/31)

Fordon får ej flyttas så, att det tillskyndas onödig skada. Fordon får icke flyttas till ställe där det löper uppenbar risk att skadas eller tagas i olovligt bruk.

16 §. Flyttning av fordon skall såvitt möjligt utan drojsmål anmälas till fordonets ägare eller innehavare. Närflyttning anmäles dock endast om fordonet flyttats utom synhåll från det ursprungliga parkeringsstället eller skäl att anmäla annars föreligger.

17 §. Fordons ägare eller innehavare är skyldig att ersätta kostnaderna för flyttning och förvaring av fordonet. Landskapsregeringen må för kommun eller viss del därav fastställa taxa att lända till efterrättelse vid indrivningen av kostnaderna. Ägaren eller innehavaren är likväl berättigad att av fordonets förare återfå vad han betalt. Gör ägaren eller innehavaren sannolikt, att fordonet olovligen nyttjats av föraren, eller påvisar, att han av annat skäl icke är skyldig att ansvara för kostnaderna, indrives ersättningen direkt hos föraren.

Parkeringsövervakaren skall delgiva den ersättningsskyldige ägaren eller innehavaren eller och föraren skriftligt föreläggande att betala ersättningen inom två veckor från delfäendet, vid äventyr att ersättningen eljest indrives i utsköningsväg. Angående protest, förlängning av betalningstid, ändringsökande och verkställande av betalningsföreläggande samt anlitan av betalningsorderförfarande vid genomförande av ägarens eller innehavarens ersättningsanspråk gäller

på motsvarande sätt vad därom är stadgat i fråga om parkeringsbot, likväl så, att den tid av tre månader, efter vars förlopp rätten att uppbära ersättning för kostnaderna för förvaring förfallit, räknas från den dag förvaringen upphörde, och att bevis över betalning av ersättning icke behöver fogas till besvärsskriften.

18 §. Lösegendom som påträffats i flyttat fordon må på ägarens ansvar lämnas i fordonet. Parkeringsövervakare må likväl omhändertaga sådan egendom, om han med beaktande av omständigheterna anser, att egendomens värde eller beskaffenhet det kräver. Angående omhändertagen egendom gäller vad om hittegodis är stadgat.

Se hittegodslag (FFS 778/1988) och hittegodsförordning (FFS 1079/1988).

19 §. (2008/30) En betalningsanmaning enligt 6 § 2 mom. och ett betalningsföreläggande enligt 7 § får delges som vanlig eller bevislig delgivning enligt förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. Tiden för inläggande av protest enligt 10 § 1 mom. räknas från den dag då betalningsanmaningen eller betalningsföreläggandet har delgivits i enlighet med 55 § förvaltningslagen för landskapet Åland.

20 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

N 17 Landskapslag (2003:11) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen

1 §. Lagen den 24 juli 1998 om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen (FFS 546/1998) skall med nedan nämnda avvikelser äga tillämpning i landskapet Åland.

Sker framdeles ändringar i den i 1 mom. nämnda lagen skall de gälla i landskapet från och med deras ikraftträdande i riket, såvitt inte annat följer av bestämmelserna i denna lag.

2 §. En anordning som avses i 1 § lagen om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen får i landskapet på väg som avses i vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland inte användas eller innehas i ett motordrivet fordon eller en till fordonet kopplad släpvagn.

3 §. Hänvisningen till vägtrafiklagen (FFS 267/1981) i 9 § lagen om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen skall i landskapet avse vägtrafiklagen för landskapet Åland.

4 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

5 §. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2003.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1986:50) angående tillämpning i landskapet Åland av lagen om förbud mot anordningar som försvårar hastighetsövervakningen.

N 18 Trafikbrottslag (2004:28) för landskapet Åland

1 kap. Trafikbrott

1 §. (2016/13) Tillämpningsområde

Denna lag gäller trafik på och utanför väg. Termerna fordon, motordrivet fordon, vägtrafikant och väg har i denna lag samma innebörd som i vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland (nedan vägtrafiklagen).

2 §. Äventyrande av trafiksäkerheten

En vägtrafikant som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot vägtrafiklagen eller med stöd av lagen utfärdade bestämmelser på ett sätt som är ägnat att äventyra någon annans säkerhet skall för *äventyrande av trafiksäkerheten* dömas till böter eller till fängelse i högst tre månader.

3 §. Grovt äventyrande av trafiksäkerheten

Den som vid förandet av ett motordrivet fordon uppsåtligen eller av likgiltighet bryter mot vägtrafiklagen eller med stöd av lagen utfärdade bestämmelser så att hans eller hennes beteende är ägnat att förorsaka allvarlig fara för annans liv eller hälsa skall för *grovt äventyrande av trafiksäkerheten* dömas till minst 30 dagsböter eller till fängelse i högst två år.

4 §. Rattfylleri

Den som för ett motordrivet fordon efter att ha förtärt alkohol i sådan mängd att alkoholhalten under eller efter färden uppgår till minst 0,5 promille i blodet eller minst 0,22 milligram per liter i utandningsluften skall för *rattfylleri* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

För rattfylleri döms också den som för ett motordrivet fordon efter att ha använt narkotika som avses i narkotikalagen (FFS 1289/1993) i så stor mängd att det under eller efter färden finns något narkotiskt ämne eller någon ämnesomsättningsprodukt från det kvar i blodet. Bestämelsen i detta moment tillämpas dock inte om narkotikan kommer från ett läkemedel som föraren har rätt att använda.

För rattfylleri döms också den som för ett motordrivet fordon och då är så påverkad av annat rusmedel än alkohol eller alkohol i kombination med något annat rusmedel att hans eller hennes förmåga att föra fordonet på ett betryggande sätt är nedsatt.

Med rusmedel avses även läkemedel som påverkar prestationsförmågan.

5 §. Grovt rattfylleri

Om vid rattfylleri

1) (2016/13) alkoholhalten är minst 0,8 promille i gärningsmannens blod eller minst 0,35 milligram per liter i utandningsluften,

2) gärningsmannens förmåga att föra fordonet på ett betryggande sätt är märkbart nedsatt eller

3) gärningsmannen är påverkad av annat rusmedel än alkohol eller alkohol i kombination med något annat rusmedel så att hans eller hennes förmåga att föra fordonet på ett betryggande sätt är märkbart nedsatt,

och omständigheterna är sådana att förandet av fordonet har varit ägnat att äventyra någon annans säker-

het, skall gärningsmannen för *grovt rattfylleri* dömas till minst 60 dagsböter eller fängelse i högst två år.

6 §. Överlämnande av motordrivet fordon till berusad

Den som överlämnar ett motordrivet fordon att föras av en person som uppenbart befinner sig i sådant tillstånd att han eller hon gör sig skyldig till ett brott som nämns i 4 eller 5 § skall för *överlämnande av motordrivet fordon till berusad* dömas till böter eller till fängelse i högst ett år.

7 §. Smitning

Den som vid förande av motordrivet fordon med eller utan skuld varit inblandad i en trafikolycka och försummar sin skyldighet att omedelbart stanna och efter förmåga bistå skadade skall, om strängare straff för gärningen inte bestäms i annan lag, för *smitning* dömas till böter eller till fängelse i högst ett år.

8 §. Olovlig körning

Den som för ett motordrivet fordon på väg utan att inneha giltigt körkort skall för *olovlig körning* dömas till böter eller till fängelse i högst tre månader.

9 §. Minsta totalbelopp av böter vid allvarligare hastighetsöverträdelser

Det minsta totalbeloppet av böter som döms ut för överskridande av högsta tillåtna hastighet enligt vägtrafiklagen eller enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av vägtrafiklagen är för mopedister 50 euro och för förare av andra motordrivna fordon 115 euro.

10 §. Anmälan om avgörande rörande trafikbrott

Döms någon till straff för trafikbrott vid förande av motordrivet fordon skall myndighet som för körkortsregister underrättas om avgörandet.

2 kap. Trafikbrott för vilka ordningsbot kan föreläggas

11 §. Trafikförseelse

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot vägtrafiklagen eller med stöd av vägtrafiklagen utfärdade bestämmelser på annat sätt än vad som sägs i 1 kap. skall för *trafikförseelse* dömas till böter. (2007/7)

För en trafikförseelse kan ordningsbot föreläggas i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel.

12 §. Rapport-, åtals- och påföljdseftergift

Är en trafikförseelse med hänsyn till omständigheterna ringa behöver åtal för förseelsen inte väckas och straff inte dömas ut. För en uppenbart ringa förseelse kan polisman utan att vidta andra åtgärder tilldela fordonsföraren en anmärkning.

Den som av polisman ålagts att uppvisa i 69 § vägtrafiklagen avsedd handling inom viss av polismannen utsatt tid, skall inte anses ha brutit mot bestämmelserna om skyldighet att medföra och på anfordran uppvisa handlingen, om han eller hon uppvisar handlingen inom den utsatta tiden.

13 §. Överskridande av hastighetsbegränsning

Den som på väg där den högsta tillåtna hastigheten är 50 kilometer i timmen eller lägre överskrider den högsta tillåtna hastigheten

1) med högst 15 kilometer i timmen kan föreläggas en ordningsbot på 85 euro och

N 18 Trafikbrottslag (2004:28)

2) med mer än 15 kilometer i timmen men högst 20 kilometer i timmen kan föreläggas en ordningsbot på 115 euro.

Om den högsta tillåtna hastigheten är mer än 50 kilometer i timmen, kan föraren av ett motordrivet fordon om han eller hon överskrider den högsta tillåtna hastigheten

1) med högst 15 kilometer i timmen föreläggas en ordningsbot på 70 euro och

2) med mer än 15 kilometer i timmen men högst 20 kilometer i timmen föreläggas en ordningsbot på 100 euro.

En mopedist som överskrider den högsta tillåtna hastigheten med högst 15 kilometer i timmen kan föreläggas en ordningsbot på 50 euro.

14 §. Andra förseelser vid trafik med motordrivet fordon

En förare av ett motordrivet fordon som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna i 1, 2 eller 3 kap. vägtrafiklagen eller mot påbud, förbud, begränsning eller bestämmelser som framgår av trafikmärken eller vägmarkeringar kan föreläggas en ordningsbot på 50 euro. (2007/7)

Ordningsbot får dock inte föreläggas då en förare av ett motordrivet fordon har brutit mot bestämmelserna i 6 § 3 mom., 7 §, 16 §, 18 § 1 mom., 20 §, 23-25 §§, 27-30 §§, 31 § 1 mom., 37 § eller 39-42 §§ vägtrafiklagen. (2008/78)

Ordningsbot får inte heller föreläggas då en förare av ett motordrivet fordon inte stannat vid trafikljus som visat rött ljus, rött och gult ljus samtidigt eller blinkande rött ljus eller då föraren brutit mot följande förbud, påbud eller begränsningar som framgår av trafikmärke eller vägmarkering:

1) skyldighet att lämna företräde vid möte eller för fordon som färdas på korsande väg,

2) skyldighet att stanna fordon före korsning, stoppgräns eller vid tullstation,

3) förbud att köra om motordrivet fordon som har flera än två hjul eller

4) begränsning rörande fordons eller fordonskombinations högsta tillåtna totalvikt eller högsta tillåtna axel- eller boggitryck.

För mopedister är ordningsboten för de förseelser som anges i 1 mom. dock 35 euro.

15 §. Felparkering

För överträdelse av förbud och begränsningar i fråga om stannande och parkering av fordon ådöms straff endast om felparkeringen medfört eller kunnat medföra allvarlig fara eller olägenhet. I annat fall kan för felparkering påföras parkeringsbot i enlighet med landskapslagen (1971:15) om parkeringsbot.

16 §. Förseelser som gäller ett motordrivet fordons konstruktion, utrustning eller skick

En förare, ägare eller varaktig innehavare av ett fordon som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna i vägtrafiklagen eller med stöd av den utfärdade bestämmelser om motordrivna fordons eller släpfordons konstruktion, utrustning eller skick kan föreläggas en ordningsbot på 35 euro. (2007/7)

En mopedist eller en ägare eller varaktig innehavare av en moped kan för en förseelse som anges i 1 mom. föreläggas en ordningsbot på 20 euro.

17 §. Användning av obesiktigt eller oregistrerat fordon

För användning av ett obesiktigt eller oregistrerat fordon kan föraren föreläggas en ordningsbot på 35 euro.

18 §. (2007/7) Försummelse att använda skyddsutrustning

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna i 61 § vägtrafiklagen om skyldighet att använda bilbälte eller att se till att barn under 15 år använder bilbälte eller färdas i skyddsanordning kan föreläggas en ordningsbot på 35 euro.

En förare av och passagerare på en motorcykel, moped eller snöskoter som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna om användning av skyddshjälm i 62 § vägtrafiklagen kan föreläggas en ordningsbot på 35 euro.

19 §. Förseelser som gäller skyldighet att uppvisa vissa handlingar (2015/94)

För brott mot bestämmelserna i 69 § vägtrafiklagen om skyldighet att uppvisa handlingar som förare av motordrivet fordon är skyldig att medföra kan föraren föreläggas en ordningsbot på 20 euro.

20 §. (2007/7) Störande eller onödigt körning

En ordningsbot på 35 euro kan föreläggas den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna i 31 § 2 mom. vägtrafiklagen om störande eller onödigt körning eller mot bestämmelserna i 31a § samma lag om förbud mot onödigt tomgångskörning.

21 §. Otillåten personbefordran med motordrivet fordon

Förare som bryter mot bestämmelser om personbefordran med motordrivet fordon eller om placering av passagerare kan föreläggas en ordningsbot på 50 euro.

22 §. Förseelser vid trafik med motorlöst fordon

En cyklist, en förare av något annat motorlöst fordon eller den som rider eller den som leder eller driver kreatur och som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna i vägtrafiklagen kan föreläggas en ordningsbot på 20 euro.

23 §. (2007/7) Förseelser vid gångtrafik

En gående som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna i 51 § 1 mom. eller 55 § vägtrafiklagen kan föreläggas en ordningsbot på 10 euro.

Ikraftträdandebestämmelse (2004:28):

Denna lag träder i kraft den 1 december 2004.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1990:54) den 13 december 1990 om föreläggande av ordningsbot vid vissa trafikförseelser, landskapslagen (1990:55) den 13 december 1990 om minsta penningbelopp av böter vid trafikförseelse samt 8 kap. vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland den 25 juli 1983.

Ikraftträdandebestämmelse (2016/13):

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2016.

N 19 Landskapslag (1976:34) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen (1995/62)

1 §. (1995/62) Lagen den 2 augusti 1994 om transport av farliga ämnen (FFS 719/94) skall tillämpas i landskapet Åland med de undantag som följer av denna lag.

Ändringar av den lag som avses i 1 mom. skall tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

2 §. (1995/62) De förvaltningsuppgifter som enligt de författningar som avses i 1 och 5 §§ ankommer på statens myndigheter skall i landskapet skötas av [landskapsstyrelsen] och de uppgifter som ankommer på besiktningkontor och besiktningställe skall skötas av motorfordonsbyrån, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

3 §. [Landskapsstyrelsen] samt polis- och brandmyndigheterna övervakar att bestämmelserna i de författningar som avses i 1 och 5 §§ följs. (1995/62)

Om den övervakning som ankommer på arbetarskyddsmyndigheterna är stadgat särskilt.

Se arbetarskyddslag (FFS 738/2002) och L om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (FFS 44/2006).

4 §. (1989/41) Denna lag tillämpas på transport i landskapet. Om transporten börjar eller slutar i utlandet tillämpas dock på transporten på väg i landskapet antingen denna lag eller den europeiska överenskommelsen om internationell transport av farligt gods på väg (ADR). I fråga om rutterna för transport av farliga ämnen och de körtillstånd för förare som beviljas i landskapet tillämpas dock alltid denna lag.

5 §. (1995/62) [Landskapsstyrelsen] kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av den lag som avses i 1 § skall tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de ändringar [landskapsstyrelsen] föreskriver.

[Landskapsstyrelsen] kan inom landskapets behörighet i landskapsförordning besluta om genomförandet i landskapet av EG:s direktiv rörande angelägenheter som avses i denna lag.

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

Se LF (2009:39) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen.

6 §. (1995/62) Ett körtillstånd som utfärdas i riket med stöd av de författningar som avses i 1 och 5 §§ är giltigt även i landskapet.

7 §. (1989/41) Beslut som fattats med stöd av denna lag överklagas enligt bestämmelserna i de författningar som avses i 1 och 5 §§, dock så att beslut som motorfordonsbyrån fattat överklagas hos [landskapsstyrelsen] och beslut som [landskapsstyrelsen] fattat överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. (1995/62)

Beslut som fattats med stöd av denna lag kan verkställas trots att besvär har anförts.

N 20 Landskapsförordning (2009:39) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen

1 §. Förordningens innehåll

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som anges i denna förordning tillämpas i landskapet Åland:

1) statsrådets förordning om körtillstånd för förare av fordon som transporterar farliga ämnen (FFS 401/2011),

2) statsrådets förordning om transport av farliga ämnen på väg (FFS 194/2002),

3) statsrådets förordning om säkerhetsrådgivare för landtransporter av farliga ämnen (FFS 274/2002) samt

4) (2015/51) trafiksäkerhetsverkets föreskrift om transport av farliga ämnen på väg (18.6.2015 TRA-FI/4541/03.04.03.00/2015). (2015/31)

Ändringar i de författningar anges i 1 mom. och som gäller sådant som hör till landskapets behörighet ska gälla i landskapet från den tidpunkt de träder i kraft i riket.

2 §. Avvikelser

Den i 1 § 1 punkten angivna förordningen om körtillstånd för förare av fordon som transporterar farliga ämnen ska tillämpas så att

1) landskapsregeringen godkänner utbildare för ADR-körtillstånd och motorfordonsbyrån arrangerar körtillståndsprov och utfärdar körtillstånd,

2) i landskapet utfärdade ADR-körtillstånd behöver endast vara skrivna på svenska och engelska,

3) rättelseyrkande av beslut som gäller förarexamen eller körtillståndsprov som motorfordonsbyrån har meddelat med stöd av de i landskapet tillämpliggjorda bestämmelserna i förordningen ställs till landskapsregeringen,

4) 14 § 2 mom. första meningen ska inte tillämpas i landskapet Åland. Ett temporärt körtillstånd gäller inom landskapet Åland. (2012/4)

Bestämmelserna om transport av farliga ämnen i terräng och på snöskoterleder i den förordning som anges i 1 § 2 punkten samt bestämmelserna om transport av farliga ämnen i terräng i bilaga C till den föreskrift som anges i 1 § 4 punkten ska inte tillämpas i landskapet. (2015/31)

Bestämmelserna i den förordning som anges i 1 § 3 punkten ska tillämpas så att det i landskapet är landskapsregeringen som ansvarar för att prov för säkerhetsrådgivare arrangeras och att intyg utfärdas enligt den modell som finns i bilaga 3 till förordningen. (2015/31)

3 §. Hänvisningar

Hänvisningar till bestämmelser i rikslagstiftningen i de författningar som anges i 1 § ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

4 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 november 2009.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (1995:66) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen.

N 21 Körkortslag (2015:88) för Åland

1 kap. Innehåll och begrepp

1 §. Lagens innehåll

Denna lag innehåller bestämmelser om

- 1) körkortsbehörigheter (2 kap.),
- 2) körkortstillstånd (3 kap.),
- 3) förarutbildning och övningskörning (4 kap.),
- 4) förarexamen och utfärdande av körkort (5 kap.),
- 5) körkortsingripanden (6 kap.),
- 6) alkolås (7 kap.),
- 7) utländska körkort (8 kap.),
- 8) körkortsregister (9 kap.) och
- 9) ansvar och överklagande (10 kap.).

2 §. Definitioner

Med *permanent bosättningsort* avses i denna lag den plats där en person normalt bor, det vill säga under minst 185 dagar varje kalenderår, till följd av personlig och yrkesmässig anknytning eller, om personen saknar yrkesmässig anknytning, till följd av en personlig anknytning som präglas av nära band mellan personen och bosättningsplatsen.

För en person som har den yrkesmässiga anknytningen till en annan plats än den personliga anknytningen och som därför omväxlande bor på olika platser i två eller flera medlemsstater ska dock den permanenta bosättningsorten anses vara den plats till vilken personen har personlig anknytning under förutsättning att personen med regelbundna mellanrum återvänder dit. Detta sista villkor behöver inte uppfyllas om personen bor i en medlemsstat för att genomföra en tidsmässigt begränsad uppgift. Studier vid universitet eller annan utbildningsanstalt ska inte medföra att den permanenta bosättningsorten ändras.

Med *EES-körkort* avses i denna lag ett körkort utfärdat i riket eller i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Med ett *fordons totalvikt* avses dess registrerade totalvikt eller, om fordonet inte behöver registreras, dess faktiska totalvikt.

Med en *fordonskombinations totalvikt* avses den sammanlagda totalvikt för de i kombinationen ingående fordonen beräknad på motsvarande sätt.

Med *körkortstillstånd* avses i denna lag ett tillstånd att få genomgå förarutbildning och avlägga förarexamen.

En *teorilektion* är 45 min och en *körlektion* är 50 min enligt denna lag.

Med *körförbudstid* avses den tid, beslutad av polismyndighet eller domstol, under vilken en person inte har behörighet att köra ett körkortspliktigt fordon.

Med *alkolås* avses en sådan anordning i ett fordon som hindrar att fordonet startas och körs av förare som har alkohol i utandningsluften.

Med *villkorstid* avses den tid som en körkortshavare endast har rätt att köra ett körkortspliktigt fordon med alkolås.

De fordonsbegrepp som används i denna lag har samma betydelse som i fordonslagen (FFS 1090/2002) som gäller på Åland genom landskapslag (2011:36) om tillämpning av fordonslagen.

3 §. Yrkesmässig trafik

Bestämmelser om yrkesmässig trafik finns i landskapslagen (1976:33) om yrkesmässig trafik.

Bestämmelser om grundläggande yrkeskompetens och fortbildning av förare som utför gods- eller persontransporter med vissa motordrivna fordon finns i landskapslagen (2008:85) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare.

Dessutom finns bestämmelser om yrkeskörtillstånd i 5 kap. i denna lag.

2 kap. Körkortsbehörigheter

4 §. Fordon som kräver körkort

De fordon som anges i 5 § får köras på väg endast av den som har behörighet att köra fordonet. Har ett släpfordon kopplats till ett fordon ska föraren ha behörighet för fordonskombinationen. Med väg avses detsamma som i vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland.

Moped med låg effekt får köras utan krav på körkort av den som har fyllt 15 år.

5 §. Körkortskategorier

Behörighet att köra fordon anges i körkortet på följande sätt:

Kategori grupp 1	Ger rätt att köra	Ger även behörighet för kategori
<i>Mopeder och lätta fyrhjulingar</i>		
AM 120	Två- och trehjuliga motordrivna fordon som är konstruerade för en hastighet av mer än 25 km/h och högst 45 km/h.	
AM 121	Lätta fyrhjuliga motordrivna fordon som är konstruerade för en hastighet av mer än 25 km/h och högst 45 km/h.	
<i>Motorcyklar med eller utan sidovagn och motordrivna trehjulingar</i>		
A1	a) Motorcykel vars motor har en cylindervolym på högst 125 cm ³ , med en effekt av högst 11 kW och ett effekt/viktförhållande som inte överstiger 0,1 kW/kg. b) Motordriven trehjulig med en effekt av högst 15 kW.	AM 120
A2	Motorcykel med en effekt på högst 35 kW och ett effekt/viktförhållande som inte överstiger 0,2 kW/kg och som, om fordonets originalutförande har ändrats, har sitt ursprung i ett fordon med högst den dubbla effekten.	a) AM 120 b) A1
A	a) Motorcykel. b) Motordriven trehjulig med en nettoeffekt högre än 15 kW, om körkortshavaren har fyllt 21 år.	a) AM 120 b) A1 c) A2

Personbilar mm		
B	a) Bil med en totalvikt av högst 3 500 kg som är konstruerad och tillverkad för högst åtta passagerare utöver föraren. Till en bil får en släpvagn kopplas 1. med en totalvikt som inte överstiger 750 kg eller 2. med en totalvikt som överstiger 750 kg, om fordonskombinationens totalvikt inte överstiger 3 500 kg. b) Motordriven fyrhjulig. c) Trafiktraktor och till den kopplade släpfordon.	a) AM 120 och AM 121 b) T
BE	Fordonskombination som består av ett dragfordon som omfattas av kategori B och en släp- eller påhängsvagn med en totalvikt av högst 3 500 kg.	a) AM 121 b) T
Traktorer		
T	Traktor som inte är trafiktraktor, motorredskap, snöskoter och till dem kopplade släpfordon.	
Kategori grupp 2	Ger rätt att köra	Ger även behörighet för kategori
Lastbilar		
C1	Bil som inte ingår i kategorierna D1 eller D med en tillåten totalvikt som överstiger 3 500 kg men inte 7 500 kg och som är konstruerad och tillverkad för att ta högst åtta passagerare utöver föraren. Till ett sådant fordon får kopplas en släpvagn med en totalvikt av högst 750 kg.	a) AM 121 b) T
C1E	a) Fordonskombination som består av ett dragfordon som omfattas av kategori C1 och en släp- eller påhängsvagn med en totalvikt över 750 kg, om fordonskombinationens totalvikt inte överstiger 12 000 kg. b) Fordonskombination som består av ett dragfordon som omfattas av kategori B och en släp- eller påhängsvagn med en totalvikt över 3 500 kg, om fordonskombinationens totalvikt inte överstiger 12 000 kg.	a) AM 121 b) T c) BE d) D1E om D innehas
C	Bil som inte ingår i kategorierna D1 eller D med en tillåten totalvikt som överstiger 3 500 kg och som är konstruerade och tillverkade för att ta högst åtta passagerare utöver föraren. Till ett sådant fordon får en släpvagn med en totalvikt av högst 750 kg kopplas.	a) AM 121 b) T c) C1

CE	Fordonskombination som består av ett dragfordon som omfattas av kategori C och en släp- eller påhängsvagn med en totalvikt över 750 kg.	a) AM 121 b) T c) BE d) C1E e) DE, om D innehas
Bussar		
D1	Bil som är konstruerad och tillverkad för att ta högst 16 passagerare utöver föraren och med en längd som inte överstiger 8 meter. Till ett sådant fordon får en släpvagn med en tillåten totalvikt av högst 750 kg kopplas.	a) AM 121 b) T
D1E	Fordonskombination som består av ett dragfordon som omfattas av kategori D1 och en släpvagn med en totalvikt över 750 kg.	a) AM 121 b) T c) BE
D	Bil konstruerad och tillverkad för att ta fler än åtta passagerare utöver föraren. Till ett sådant fordon får en släpvagn med en tillåten totalvikt av högst 750 kg kopplas.	a) AM 121 b) T c) D1
DE	Fordonskombination som består av ett dragfordon som omfattas av kategori D och en släpvagn med en totalvikt över 750 kg.	a) AM 121 b) T c) BE d) D1E

6 §. Utökad släpvnagsbehörighet

Den som har körkort i kategori B och med godkänt resultat har genomgått ett särskilt körprov hos motorfordonsbyrån har rätt att köra en fordonskombination som består av en bil i kategori B och en tillkopplad släpvagn med en totalvikt över 750 kg, där fordonskombinationens totalvikt överstiger 3 500 kg men inte 4 250 kg. Körprovet ska uppfylla de krav som anges i bilaga V till Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/126/EG om körkort. På körkortet anges kod 96 för den utökade behörigheten.

7 §. Undantag

En polisman som har körkort i kategori B får i tjänsten flytta alla slag av körkortspliktigt fordon en kortare sträcka.

8 §. Villkor för utfärdande av körkort

Ett körkort får utfärdas till den som

- 1) har körkortstillstånd,
- 2) har sin permanenta bosättningsort på Åland eller studerar här sedan minst sex månader,
- 3) uppfyller ålderskravet enligt 9 § och
- 4) har avlagt godkänd förexamen.

Det är inte tillåtet att inneha mer än ett körkort. Ett körkort får därför inte utfärdas till den som redan har ett giltigt körkort eller till den vars körkort har begränsats, omhändertagits eller återkallats av någon annan stat.

Har ett körkort blivit ogiltigt enligt 32 § 1 mom. 1 eller 8 punkten, 2 mom. eller 3 mom. får ett nytt körkort utfärdas utan att förexamen avlagts om det inte har gått

N 21 Körkortslag (2015:88)

över två år sedan körkortet blev ogiltigt eller om det inte gått över ett år sedan körkortet blev ogiltigt enligt 32 § 1 mom. 7 punkten.

9 §. Ålderskrav

Körkort får utfärdas för den som har fyllt

- a) 15 år för kategori AM 120, AM 121 och T,
- b) 16 år för kategori A1,
- c) 18 år för kategori A2, B, BE, C1 och C1E,
- d) 20 år för kategori A om sökanden har haft körkort för kategori A2 i minst två år,
- e) 21 år för kategori C, CE, D1 och D1E i annat fall än g) eller 3 mom. samt
- f) 24 år för kategori A i annat fall än d), samt för kategori D och DE i annat fall än g) och

g) 18 år för kategori C, CE, D1, D1E och D under förutsättning att personen, enligt intyg från en utbildningsarrangör, fullgjort en utbildning enligt landskapslagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare, samt personer som studerar för gymnasieexamen inom logistik eller persontransporter och enligt intyg har fullgjort de moment som krävs för grundläggande yrkeskompetens enligt landskapslagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare. För kategori DE är motsvarande ålder 21 år.

Körkort i kategori C1, C, D1 och D får dock endast beviljas den som redan har körkort i kategori B. Körkort i kategori BE, C1E, CE, D1E, och DE får endast beviljas den som har körkort i kategori B, C1, C, D1 respektive D. Om sökanden har haft körkort med behörighet för fordon av det slag som ansökan avser får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt.

Minimiåldern för körkort i kategori C är 18 år om personen avser att köra fordon inom räddningsväsendet. Körkortet gäller endast för körningar som hänförs till räddningsväsendets uppgifter i landskapet och utfärdas efter förordande av frivilliga brandkårens kårchef. En kod för den begränsade behörigheten anges på körkortet och begränsningen gäller till dess att personen fyllt 21 år.

3 kap. Körkortstillstånd**10 §. Förutsättningar för att beviljas körkortstillstånd**

Ett körkortstillstånd får endast beviljas den som med hänsyn till sina personliga och medicinska förhållanden kan anses lämplig som förare av ett körkortspliktigt fordon och uppfyller kraven i 18 och 23 §§. Ett körkortstillstånd gäller för den körkortskategori som ansökan avser och är giltigt i två år.

Lämplighet med hänsyn till de personliga förhållandena förutsätter att sökanden inte är föremål för något körkortsingripande i landskapet eller i någon annan EES-stat eller inte under det senaste året har gjort sig skyldig till olovlig körning enligt 8 § trafikbrottslagen (2004:28) för landskapet Åland, förutsatt att det inte finns något särskilt skäl att bevilja körkortstillstånd.

Lämplighet med hänsyn till de medicinska förhållandena förutsätter att sökanden uppfyller synkraven för att köra fordon av det slag ansökan avser samt uppfyller de medicinska krav som är nödvändiga med hänsyn till trafiksäkerheten och inte ska betraktas som farlig i trafiken på grund av fortgående missbruk av alkohol,

narkotika eller andra droger eller läkemedel. Sökanden är skyldig att genomgå läkarundersökning om det vid ansökningstillfället eller senare framkommer att sökanden har ett eller flera av de medicinska problem som anges i landskapsförordning.

Närmare bestämmelser om vilka synkrav och övriga medicinska krav som ska uppfyllas och bestämmelser om de kontroller som ska göras för att undersöka om de medicinska kraven är uppfyllda och för att bedöma förarens hälsa och om innehållet i kontrollerna utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2015:97) om medicinska krav för innehav av körkort.

11 §. Tillfälligt hinder mot att beviljas körkortstillstånd

Om sökanden under de senaste fem åren före ansökan har gjort sig skyldig till rattfylleri eller grovt rattfylleri, får körkortstillstånd utfärdas efter en intygad avhållsperiod, om detta stöds av ett läkarutlåtande och på villkor att regelbundna hälsokontroller genomförs. Ett sådant utlåtande ska vara utfärdat inom två månader före ansökan. Dessutom ska sökanden ha genomgått en av landskapsregeringen godkänd kurs om alkohol och trafik.

Om sökanden vid två tillfällen under det senaste året omhändertagits enligt polislagen (2013:87) för Åland, för att personen på grund av berusning inte kunnat ta vara på sig själv eller vid två tillfällen under det senaste året gjort sig skyldig till narkotikabrott eller straffbart bruk av narkotika får körkortstillstånd utfärdas efter att sökanden genomgått en läkarundersökning som visar att de medicinska kraven är uppfyllda.

I landskapsförordning anges vad som ingår i kursen om alkohol och trafik.

Se LF (2015:95) om förarutbildning.

12 §. Ansökan om körkortstillstånd

Ansökan om körkortstillstånd görs hos polismyndigheten.

Om ansökan avser körkortstillstånd inom grupp 1 ska sökanden fylla i en hälsodeklaration samt bifoga ett högst två månader gammalt synintyg utfärdat av läkare eller optiker och två nytagna passfoton. Därutöver ska även ett intyg över godkänt teoriprofven enligt 17 § bifogas. Om sökanden har fyllt 70 år eller lider av något av de medicinska problem som nämns i 10 § ska ett läkarutlåtande fogas till ansökan istället för en hälsodeklaration. Om minimiåldern för körkortskategori är 15 eller 16 år och den som ansöker om körkortstillstånd inte har fyllt 18 år krävs även samtycke från vårdnadshavarna.

Om ansökan avser körkortstillstånd inom grupp 1 och sökanden redan har ett giltigt körkort behöver endast en hälsodeklaration och två nytagna passfoton bifogas.

Avser ansökan körkortstillstånd inom grupp 2 ska två nytagna passfoton och ett läkarutlåtande fogas till ansökan. Utlåtandet får inte vara äldre än två månader vid ansökningstillfället. Gäller ansökan körkortstillstånd för att få genomföra utbildning enligt 18 § k) punkten ska även ett intyg från en ansvarig utbildningsarrangör bifogas.

13 §. Villkor

Ett körkortstillstånd och ett körkort får förenas med villkor som är nödvändiga ur trafiksäkerhetssynpunkt

eller av administrativa skäl. Ett körkortstillstånd eller körkort ska förenas med villkor om körkortshavaren, för att uppfylla de medicinska kraven eller för att kunna köra fordonet, kräver hjälpmedel, specialanpassat fordon eller körning med vissa förbehåll. Körkortet ska villkoras till automatväxlat fordon om förarexamen sker i ett sådant fordon. Med undantag för beslut om att körkortshavaren inom viss tid ska lämna in ett läkarutlåtande till polismyndigheten ska villkoren anges i kodad form på körkortet i anslutning till den körkortskategori som villkoren gäller för. Villkor får också beslutas av polismyndigheten efter det att körkortstillståndet har meddelats eller körkortet utfärdats.

Närmare bestämmelser om de villkorskoder som används på Åland anges i landskapsförordning.

Se LF (2015:96) om villkorskoder som får anges på körkort utfärdade på Åland.

14 §. Återkallelse av körkortstillståndet

Ett körkortstillstånd ska återkallas av polismyndigheten, om innehavaren inte längre uppfyller förutsättningarna för beviljande av körkortstillstånd. Om innehavaren har fått intyg över avlagd förarexamen eller körkort, ska bestämmelserna om körkortsingripanden i 6 kap. följas.

4 kap. Förarutbildning och övningskörning

15 §. Allmänt

Förarutbildningen består av teoriutbildning och övningskörning och ska följa den läroplan som landskapsregeringen fastställt enligt 16 §. Övningskörning får ske privat, i trafikskola eller kombinerat privat och i trafikskola.

Den som övningskör ska ha körkortstillstånd och medföra det vid övningskörningen. Körkortstillstånd krävs dock inte för den som har ett körkort i kategori B med villkor om begränsning till automatväxlat fordon, och övningskörningen ska ske med ett fordon med kopplingspedal för att upphäva villkoret. Körkortstillstånd krävs inte heller för att förvärva utökad släpvagnsbehörighet enligt 6 §.

16 §. Innehållet i förarutbildningen

Målet för förarutbildningen är att eleverna ska utvecklas till ansvarsfulla förare och att i detta syfte ge dem grundläggande färdigheter i att köra fordon säkert i trafiken. Syftet är att de som förare ska känna sitt ansvar även för andra trafikanters säkerhet och för miljökraven och att de anpassar sin körstil därefter.

I förarutbildningen ska undervisning ges om åtminstone följande:

- 1) trafiksystemet,
- 2) sociala aspekter på och samspillet i trafiken,
- 3) hur miljön påverkas av trafiken,
- 4) faktorer som påverkar förarens körförmåga och säkerheten för olika kategorier av trafikanter,
- 5) hur fordon används, manövreras och körs rätt, säkert, ekonomiskt, ekologiskt och flexibelt med hänsyn till deras särskilda egenskaper och trafikreglerna i varierande trafiksituationer och trafikmiljöer samt
- 6) hur farliga trafiksituationer kan upptäckas och undvikas och hur man ska köra under svåra förhållanden.

Undervisningen i kategori AM 120 och AM 121 ska innehålla minst två körlektioner i stadstrafik.

Närmare bestämmelser om innehållet i förarutbildningen och läroplaner utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2015:95) om förarutbildning.

17 §. Inledande teoriprov

Innan sökanden första gången beviljas ett körkortstillstånd i grupp 1 ska sökanden självständigt inhämta kunskaper i grundteori eller genomgå en teorikurs på en trafikskola varefter sökanden ska godkännas i ett teoriprov. Provet får genomföras tidigast en månad innan sökanden får påbörja den praktiska utbildningen enligt 18 §. Teoriprovet avläggs på av motorfordonsbyrån anvisad provplats.

Närmare bestämmelser om innehållet i teoriprovet och -kursen utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2015:95) om förarutbildning.

18 §. Ålder för att få börja övningsköra

För att få påbörja den praktiska delen i förarutbildningen ska den som övar ha fyllt

- a) 15 år för kategori AM 120, AM 121 och T,
- b) 15 år och 6 månader för kategori A1,
- c) 17 år för kategori B,
- d) 17 år och 6 månader för kategori A2,
- e) 19 år och 6 månader för kategori A om hen har haft kategori A2 i minst ett år och 6 månader,
- f) 23 år och 6 månader för kategori A i annat fall än under e),
- g) 18 år för kategori BE, C1 och C1E samt för sådan behörighet som anges i 6 §,
- h) 18 år för kategori C när det gäller körning inom ränningsväsendet som anges i 9 § 3 mom.,
- i) 20 år för kategori C, CE, D1 och D1E,
- j) 23 år för kategori D och DE.
- k) 18 år för kategori C, CE, D1, D1E och D om personen genomför utbildning enligt landskapslagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare eller studerar för gymnasieexamen inom logistik som grundar sig på en läroplan som ger yrkeskompetens enligt landskapslagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare. För kategori DE är motsvarande ålder 20 år.

19 §. Uppsikt under övningskörning

Övningskörning ska ske under uppsikt av en trafiklärare eller en handledare. Vid övningskörning ska den som har uppsikt över körningen följa med i bilen vid den körandes sida. Vid övningskörning med moped, lätt fyrhjuling och motorcykel ska den som har uppsikt över körningen följa med som passagerare på fordonet eller färdas i ett annat motordrivet fordon.

Under utbildningens gång ska genomförda teori- och körlektioner antecknas i en elevloggbook som ska medföras vid övningskörningen.

Den som har uppsikt under övningskörningen är att anse som förare av fordonet. Den som övningskör är dock ansvarig förare om övningskörningen sker med fordon i kategori BE, C1E, CE, D1E, DE eller för att förvärva utökad släpvagnsbehörighet enligt 6 § eller om sökanden redan har körkort i kategori B med villkor

N 21 Körkortslag (2015:88)

om begränsning till automatväxlat fordon och övningskörningen ska ske för att upphäva villkoret. Detsamma gäller vid övningskörning för kategori D1 eller D om den som övningskör har körkort för kategori C och vid övningskörning med moped, motorcykel eller lätt fyrhjulning om den som övningskör är ensam på fordonet.

20 §. Handledare för privat övningskörning

Privat övningskörning ska ske under uppsikt av den som är godkänd handledare för den som övningskör. Polismyndigheten får ge ett sådant godkännande till den som

1) har körkort och minst fem års erfarenhet av körning av det slag av fordon körningen avser eller, om övningskörningen görs för att förvärva utökad släpvagnsbehörighet enligt 6 §, har sådan behörighet och

2) någon gång under de senaste fem åren har genomgått en handledarutbildning på fyra lektioner och godkänts i efterföljande teoriprov.

Motorfordonsbyrån ansvarar för handledarutbildningen och kan på ansökan utfärda tillstånd att bedriva sådan utbildning samt ansvarar för anordnande av teoriprovet. Ansökan för att bedriva handledarutbildning ska ges in till motorfordonsbyrån och får ges den som uppfyller kraven i 4 § landskapslagen om trafikskolor. Motorfordonsbyrån har dock rätt att återkalla tillståndet om kraven för utbildningen inte uppfylls. Närmare bestämmelser om vad som ingår i handledarutbildningen och teoriprovet anges i landskapsförordning.

Utan tillstånd att bedriva trafikskola får en handledare undervisa maximalt tre elever per kalenderår.

Den som varit föremål för ett körkortsingripande får endast godkännas som handledare om

1) ingen körförbudstid har löpt enligt 43 § 1 mom. eller 43 § 2 mom. 1 punkten under de senaste fem åren före ansökan eller

2) körkortsingripandet har meddelats enligt 43 § 2 mom. 2 eller 3 punkten och den körförbudstid som löpt under de senaste fem åren före ansökan inte överstigit tre månader.

Tillståndet ska medföras vid övningskörningen.

Närmare bestämmelser om vad som ingår i handledarutbildningen och teoriprovet anges i landskapsförordning.

Se LF (2015:95) om förarutbildning.

21 §. När ett godkännande som handledare blir ogiltigt

Ett godkännande som handledare för en viss elev gäller så länge elevens körkortstillstånd är giltigt.

Ett godkännande som handledare upphör att gälla, om handledarens körkort omhändertas eller om övningskörningen sker på ett sätt som inte följer bestämmelserna i denna lag och överträdelsen inte är att anse som ringa.

22 §. Utrustning vid övningskörning

De fordon som används för övningskörning ska uppfylla kraven för fordon som används vid körprov enligt 25 § och vara i samma kategori som anges i körkortstillståndet för den som övar.

En person- eller paketbil som används i privat övningskörning ska godkännas av motorfordonsbyrån. Fordonet ska vara utrustad med dubbelkommando till

fordonets fotbroms eller ha en separat bromsspak kopplad till fotbromsen samt ha en inre och en yttre backspiegel för handledaren eller trafikläraren. Ett övningsfordon som används i yrkesmässig förarutbildning ska ändringsbesiktigas.

Vid privat övningskörning ska fordonet vara försett med en skylt med texten "ÖVNINGSKÖR" och vid övningskörning med motorcykel eller moped utan täckt kaross ska eleven bära en reflexväst med texten "ÖVNINGSKÖR" på ryggen. Närmare bestämmelser om skyltarnas och reflexvästarnas utformning utfärdas genom landskapsförordning.

Vid övningskörning med motorcykel eller moped där handledaren eller trafikläraren färdas i ett annat fordon, ska eleven ha anordningar för tvåvägskommunikation med handledaren eller trafikläraren under körningen och följefordonet vara märkt som övningsfordon.

23 §. Kunskapskrav för att få övningsköra vissa fordon

För att få övningsköra fordon i kategori BE, C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D och DE samt för att förvärva utökad släpvagnsbehörighet enligt 6 § ska den som övar ha körkort i kategori B.

24 §. Säkerhetsutbildning

Förarexamen i kategori AM 120, AM 121, T, A1, A2, A eller B får avläggas endast om sökanden har genomgått en utbildning avseende körning som är förenad med risker (säkerhetsutbildning). Säkerhetsutbildningen görs på en trafikskola och är tudelad. Del ett är gemensam för alla kategorier och behandlar riskerna med alkohol, andra droger och trötthet samt andra riskfyllda beteenden och faktorer som kan påverka körförmågan. Del två av säkerhetsutbildningen krävs för att få avlägga förarexamen endast i kategori A1, A2, A och B. Del två innehåller praktiska moment och tar upp hastighet, säkerhet, förutseende körning och körning under särskilda förhållanden. För kategori B innehåller del två praktiska moment för sparsam körning.

Säkerhetsutbildning krävs dock inte

1) för kategori A2 eller A om sökanden redan har körkort i kategori A1 eller A2 eller

2) då sökanden tidigare har haft körkort i den aktuella kategorin.

Säkerhetsutbildningen kan ges i en simulator, förutsatt att den simulator och det program som används i undervisningen godkänts av motorfordonsbyrån.

Närmare bestämmelser om vad som ingår i säkerhetsutbildningen utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2015:95) om förarutbildning.

5 kap. Förarexamen och utfärdande av körkort**25 §. Förutsättningar för att avlägga förarexamen**

Förarexamen avläggs på motorfordonsbyrån och består av ett teoriprov och ett körprov om inte annat sägs i 26 eller 27 §.

Sökanden ska tillhandahålla det fordon som behövs för körprovet. Under provet betraktas sökanden som förare.

Förarexamen får avläggas av den som

1) har körkortstillstånd,

2) har sin permanenta bosättningsort på Åland eller sedan minst sex månader studerar här,

3) uppfyller ålderskravet enligt 9 §,
 4) har genomfört säkerhetsutbildning enligt 24 § samt
 5) uppfyller utbildningskraven som anges i landskapsförordning för respektive kategori och presenterar en korrekt ifyllt elevloggbook som styrker att läroplanen och kursplanen har följts under utbildningen och att den som övningskör har förvärvat de kunskaper och färdigheter samt den mognad som krävs för att köra fordon i trafiken. För att få avlägga förarexamen för körkort i kategori T krävs dock inte att man övningskört med en trafiklärare eller handledare.

Trots bestämmelsen i 3 mom. 3 punkten kan teoriprovet avläggas upp till en månad innan sökanden uppfyller ålderskravet enligt 9 §. Körprovet ska avläggas inom sex månader från godkänt teoriprovet.

Förarexamen får inte avläggas om körförbudstid löper.

De fordon som ska användas vid förarexamen ska uppfylla de krav som anges i bilaga 2 till Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/126/EG om körkort.

25a §. Förarprövare

Minimikrav på personer som fungerar som prövare vid körprov framgår av bilaga IV till rådets direktiv 2006/126/EG. Förarprövare som är verksamma när denna lag träder ikraft ska endast omfattas av direktivets krav på kvalitetssäkring och regelbunden fortbildning.

26 §. Körprov i vissa fall

Förarexamen består endast av ett körprov om examen avläggs

1) för att förvärva utökad släpvagnsbehörighet enligt 6 § eller

2) om sökanden redan har körkort i kategori B med villkor som begränsning till automatväxlat fordon och körprovet ska ske för att upphäva villkoret.

I dessa fall krävs inget körkortstillstånd. Innan ett körprov avläggs ska en ansökan och två nytagna passfoton lämnas in till polismyndigheten.

27 §. Körprov för förare av tyngre motorcykel

Förarexamen består endast av ett körprov om prövningen avser

1) körkort för kategori A2 för den som har kategori A1 sedan minst två år eller

2) körkort för kategori A för den som har kategori A1 eller A2 sedan minst två år.

28 §. Godkännande i förarexamen

Sökanden ska godkännas i förarexamen och i de körprov som anges i 26 och 27 §§ om examen eller provet visar att sökanden har de kunskaper och den förmåga samt uppvisar det beteende som från trafiksäkerhetssynpunkt och miljösynpunkt krävs för körkortskategorin i fråga.

Vad som ingår i förarexamen och körproven anges i landskapsförordning.

Se LF (2015:95) om förarutbildning.

29 §. Utfärdande av körkort

När sökanden har godkänts i förarexamen utfärdar polismyndigheten körkortet i enlighet med 8 §. Motorfordonsbyrån skriver ut ett bevis på godkänd förarexamen som, tillsammans med en giltig identitetshand-

ling, ger innehavaren rätt att köra i två månader på Åland i väntan på att körkortet lämnas ut. Körkortet får dock inte lämnas ut om sökandens körkortsbehörighet är föremål för ett ingripande enligt 6 kap.

Körkortet ska överensstämma med körkortsmodellen enligt artikel 1.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/126/EG om körkort. Motorfordonsbyrån svarar för att körkort tillverkas och levereras till polismyndigheten.

30 §. Utvärdering av förarutbildningen och förarexamen

För att kunna utvärdera förarutbildningen och förarexamen har motorfordonsbyrån rätt att göra en utvärderingskörning med en körkortshavare en till sex månader efter att körkortshavaren godkändes i förarexamen för körkort i kategori B. Deltagandet i utvärderingskörningen är frivilligt och avgiftsfritt.

31 §. Den administrativa giltighetstiden

Ett körkort har en administrativ giltighetstid och ska, för att äga fortsatt giltighet, förnyas innan den tiden löpt ut.

Körkort i kategori AM 120, AM 121, T, A1, A2, A, B och BE utfärdas för 15 år i sänder. Har körkortshavaren fyllt 60 men inte 66 år när körkortet ska utfärdas ges körkortet en administrativ giltighetstid som går ut när körkortshavaren fyller 70 år. När körkortet utfärdas efter att körkortshavaren fyllt 66 år ges körkortet en administrativ giltighetstid på fem år åt gången.

Körkort i kategori C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D och DE utfärdas med en administrativ giltighetstid på fem år.

Motorfordonsbyrån ska senast tre månader innan körkortets administrativa giltighetstid upphör, underätta körkortshavaren om detta samt om skyldigheten att lämna in läkarutlåtande enligt 35 §. Eventuellt utebliven underrättelse befriar inte körkortshavaren från skyldigheten att förnya körkortet i tid.

32 §. När ett körkort blir ogiltigt

Ett körkort gäller inte om

1) giltighetstiden har gått ut,

2) körkortshavaren har meddelats ett interimistiskt körförbud eller en körförbudstid enligt 6 kap.,

3) det har ersatts med annat körkort,

4) det har bytts ut mot ett utländskt körkort,

5) körkortshavaren har ett eller flera giltiga körkort och inte efter uppmaning anger vilket av körkortet som ska behållas eller anger att ett annat än det åländska körkortet ska behållas,

6) körkortsinnehavet varit förenat med villkor om alkohol och villkorstiden löpt ut,

7) det inte hämtats ut inom ett år från den dag då det utfärdades eller inom ett år från den dag körkortshavaren hade rätt att hämta ut körkortet efter en körförbudstid eller

8) körkortet inte har ersatts efter åläggande av polismyndigheten.

Om körkortshavaren, före fyllda 21 år, avbryter utbildningen enligt 9 § 1 mom. g) punkten och inte heller innehar grundläggande yrkeskompetens ska körkortet förklaras ogiltigt i kategori C och CE. I så fall ska polismyndigheten ålägga körkortshavaren att ansöka om ett nytt körkort med rätt behörighet.

N 21 Körkortslag (2015:88)

Ett körkort ska också förklaras ogiltigt om körkortshavaren begär det. Ogiltigheten får begränsas till att avse en viss behörighet. I så fall ska körkortshavaren ansöka om ett nytt körkort enligt 35 §.

33 §. Ersättande av körkort

Om ett körkort har förstörts eller kommit bort ska det ersättas med ett motsvarande körkort. Det nya körkortet ska dock ha en giltighetstid i enlighet med 31 §. Körkortshavaren ska anmäla förlusten till polismyndigheten och om möjligt bifoga det förstörda körkortet. Om ett borttappat körkort senare hittas ska det genast överlämnas till polismyndigheten.

Ett körkort ska också ersättas med ett nytt körkort om körkortshavaren personuppgifter har ändrats eller nya villkor ska införas i körkortet enligt 13 §. En ansökan om att ersätta ett körkort på grund av ändrade personuppgifter ska göras inom tre månader efter att uppgiften ändrades.

34 §. Förutsättningar för att få förnya och ersätta körkortet

Ersättning av ett körkort som har förstörts eller kommit bort får ske om sökanden har sin permanenta bostättningsort på Åland. Förnyelse och ersättning av körkort i andra fall får ske om sökanden har sin permanenta bostättningsort på Åland eller studerar här sedan minst sex månader.

Trots vad som sägs i 1 mom. får förnyelse och ersättning av körkort ske om sökanden har ett åländskt körkort och är bosatt i ett land utanför EES.

35 §. Ansökan om förnyelse eller ersättande av körkort

Ansökan om förnyelse eller ersättande av körkort görs hos polismyndigheten. Till ansökan bifogas två nytagna passfoton.

Om sökanden har fyllt 70 år ska ett läkarutlåtande som visar att de medicinska kraven uppfylls, fogas till ansökan. Detsamma gäller om ansökan avser körkort i grupp 2 eller sökanden har yrkeskörtillstånd och ansökan sker efter att sökanden har fyllt 45 år. Om ansökan avser körkort i grupp 2 och sökanden är under 45 år ska en hälsodeklaration fogas till ansökan. Lider sökanden av något av de medicinska problem som nämns i 10 § kan polismyndigheten ålägga denne att lämna in läkarutlåtande.

Om det när förnyelse söks har gått mer än två år sedan giltighetstiden för det gamla körkortet gick ut ska sökanden även lämna in intyg över avlagd ny förarexamen.

Bestämmelser om nytt körkort efter körkortsingripande finns i 6 kap.

Det gamla körkortet ska lämnas in till polismyndigheten när det nya körkortet lämnas ut.

Polismyndigheten kan ålägga en körkortshavare att ersätta körkortet om det inte uppfyller kraven i denna lag.

36 §. Skyldighet att medföra körkort

Den som kör ett fordon som kräver körkort ska ha med sig körkortet eller om körkortet efter utfärdande ännu inte har lämnats ut, ett intyg över genomförd förarexamen och en handling som styrker förarens identitet. Även andra tillstånd som krävs enligt denna lag ska finnas i fordonet under färd.

På begäran av polis eller annan trafikövervakare ska körkortet lämnas över för kontroll. Om föraren inte har med sig körkortet, men förarens identitet har fastställts och det inte finns anledning att anta att föraren inte har giltigt körkort får färdens fortsätta. Föraren kan då åläggas att visa upp körkortet inom en viss tid hos polismyndigheten.

37 §. Prövotid

Första gången en sökande beviljas ett körkort i någon annan kategori än AM 120, AM 121 eller T gäller en prövotid på två år. Om körkortshavaren redan har ett giltigt körkort i någon annan kategori än AM 120, AM 121 eller T ska prövotiden endast omfatta vad som kan återstå av prövotiden för det äldre körkortet. I 43 § 2 mom. 2 punkten finns bestämmelser om körförbudstider.

38 §. Yrkeskörtillstånd

För att få köra personbil i yrkesmässig persontrafik (taxi) krävs, förutom giltigt körkort, yrkeskörtillstånd som utfärdas av polismyndigheten.

Yrkeskörtillstånd får utfärdas till den som

- 1) har ett giltigt åländskt eller annat EES-körkort i kategori B och har haft det i minst två år,
- 2) har avlagt ett godkänt teoriproov för yrkeskörtillstånd på polismyndigheten som visar att sökanden har tillräcklig lokalkännedom och kännedom om bestämmelserna om yrkesmässig persontrafik samt
- 3) uppfyller de medicinska krav som gäller för körkort i kategori D.

Polismyndigheten har rätt att kräva att en innehavare av yrkeskörtillstånd inom en viss tid visar upp ett läkarutlåtande om att de medicinska kraven uppfylls, om det finns skäl att misstänka att tillståndshavaren inte längre uppfyller de föreskrivna kraven. Ett yrkeskörtillstånd gäller till dess innehavaren fyller 66 år. Därefter kan tillståndet förlängas. I sådana fall ges tillståndet en giltighet som motsvarar körkortets giltighetstid.

Yrkeskörtillstånd får inte beviljas eller förlängas om

- 1) sökanden under de fem år som föregår ansökan har gjort sig skyldig till grovt äventyrande av trafiksäkerheten enligt 3 § trafikbrottslagen för landskapet Åland, rattfylleri enligt 4 §, grovt rattfylleri enligt 5 § eller smitning enligt 7 § samma lag,
- 2) sökanden under de fem år som föregår ansökan har gjort sig skyldig till brott mot liv eller hälsa, brott som annars utvisar våldsamt uppträdande, sexualbrott eller något annat brott som visar att sökanden är uppenbart olämplig som taxiförare eller
- 3) en körförbudstid längre än en månad har löpt under det senaste året före ansökan med anledning av något annat brott som anges i 43 §.

39 §. Återkallande av yrkeskörtillstånd

Polismyndigheten ska återkalla ett yrkeskörtillstånd om tillståndshavaren

- 1) inte längre uppfyller villkoren för beviljande av yrkeskörtillstånd,
- 2) inte följer uppställda tillståndsvillkor,
- 3) inte lämnar in föreskrivna läkarutlåtanden eller underlåter att följa ett åläggande av polismyndigheten att lämna in utlåtande från specialistläkare eller krav på nytt körprov eller

4) själv anhåller om att tillståndet ska återkallas.

Uppstår skäl för återkallande av ett yrkeskörtillstånd ska frågan prövas utan dröjsmål.

Ett yrkeskörtillstånd återkallas under så lång tid som körförbudstiden löper eller tills vidare om återkallelsen beror på att tillståndshavaren inte uppfyller de medicinska kraven eller inte följer ett åläggande enligt 1 mom. 3 punkten. Om tillståndshavaren inte följer uppställda tillståndsvillkor eller gjort sig skyldig till brott som anges i 38 § 4 mom. 1 eller 2 punkten återkallas yrkeskörtillståndet för en tid om minst två månader och högst fem år. När återkallandets längd bestäms ska allvaret i den eller de gärningar som ligger till grund för återkallandet och under vilka omständigheter den eller de begåtts särskilt beaktas. Ett körkort villkorat av alkoholås enligt 7 kap. är i sig inget hinder mot innehav av yrkeskörtillstånd. Körkortshavaren får tillbaka rätten att köra taxi när yrkeskörtillståndet har återlämnats.

6 kap. Körkortsingripanden

40 §. Inledning

Ett körkortsingripande kan ske genom att körkortet omhändertas och körkortshavaren ges en körförbudstid eller genom att körkortsinnehavet förenas med villkor om alkoholås.

Vid ett körkortsingripande är körkortshavaren skyldig att överlämna sitt körkort till polismyndigheten. Körkortet ska fräntas en körkortshavare som vägrar överlämna körkortet. Körkortshavaren återfår rätten att köra körkortspliktiga fordon när körkortet återlämnas. Om körkortet inte har omhändertagits av polisen återfår körkortshavaren rätten att köra körkortspliktiga fordon när ett nytt körkort lämnas ut.

Vad som i detta kapitel sägs om körkort gäller även för körkortstillstånd och vad som sägs om körkortshavare gäller även innehavare av körkortstillstånd. Villkor om alkoholås gäller dock endast den som har körkort.

41 §. Interimistiskt körförbud och omhändertagande av körkort

En polis har rätt att meddela en körkortshavare ett interimistiskt körförbud och omhändertaga körkortet

1) om körkortshavaren på sannolika skäl gjort sig skyldig till rattfylleri enligt 4 § 1 mom. trafikbrottslagen för landskapet Åland eller grovt rattfylleri enligt 5 § 1 punkten samma lag eller brott mot bestämmelser om transport av farliga ämnen enligt landskapslagen (1976:34) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen,

2) om körkortshavaren befaras ha gjort sig skyldig till rattfylleri enligt 4 § 2 eller 3 mom. trafikbrottslagen för landskapet Åland eller grovt rattfylleri enligt 5 § 2 eller 3 punkten samma lag, grovt äventyrande av trafiksäkerheten enligt 3 § trafikbrottslagen för landskapet Åland eller smitning enligt 7 § samma lag,

3) om det på sannolika skäl kan antas att körkortshavaren kommer att meddelas en körförbudstid enligt 43 § 2 mom. 1 eller 2 punkten eller

4) det är uppenbart att körkortshavaren på grund av sjukdom, skada eller dylikt inte har förmåga att köra körkortspliktiga fordon på ett trafiksäkert sätt.

En polis har rätt att omhändertaga körkortet

1) om körkortet är ogiltigt enligt 32 § eller

2) om ett utländskt körkort är ogiltigt på grund av att förutsättningarna i 61 eller 62 § inte är uppfyllda.

En polis kan i fall som avses i 1 mom. 3 punkten ge körkortshavaren rätt att avsluta pågående färd, om det kan ske utan fara för trafiksäkerheten och körkortsingripandet inte beror på att körkortshavaren på sannolika skäl gjort sig skyldig till olovlig körning.

Vid körkortsingripande enligt 1 mom. 1, 3 eller 4 punkten ska körförbudstiden gälla tills vidare i avvaktan på ett slutligt avgörande av polismyndigheten eller domstolen. En körkortshavare kan dock få rätt att under vissa förutsättningar köra motordrivet fordon i enlighet med bestämmelserna i kapitel 7 trots ett interimistiskt körförbud enligt 1 punkten.

Vid körkortsingripande enligt 1 mom. 2 punkten ska polismyndigheten snarast pröva frågan. Om polismyndigheten då finner att körkortshavaren på sannolika skäl har gjort sig skyldig till de aktuella gärningarna ska polismyndigheten besluta att det interimistiska körförbudet ska bestå i avvaktan på domstolens avgörande.

Polismyndigheten ska omedelbart återlämna körkortet om åtal inte väcks eller domstolen förkastar åtalet.

42 §. Körkortsingripande på grund av hastighetsöverträdelse

En polis ska omhändertaga körkortet och ge körkortshavaren en tio dagar lång körförbudstid om föraren överskridit gällande hastighetsbegränsning eller fordonsbegränsad hastighet med minst 30 km i timmen. Polisen kan ge föraren rätt att avsluta den pågående färden, om det kan ske utan att trafiksäkerheten äventyras.

Om körkortshavaren inte är bosatt på Åland och ska resa ut ur landskapet ska polismyndigheten avbryta verkställigheten och återlämna körkortet. Den som rest ut och som återvänder till Åland inom sex månader är skyldig att på nytt lämna in körkortet till polismyndigheten.

Kan hastighetsöverträdelsen anses försvarbar för att körkortshavaren därigenom avsett att undanröja trängande fara för eget eller annans liv eller hälsa eller av annat synnerligen vägande skäl får polismyndigheten avstå från att omhändertaga körkortet. Den som har fått körkortet omhändertaget med stöd av 1 mom. men anser att hastighetsöverträdelsen är försvarbar har rätt att få saken prövad av polismyndigheten. Ärendet ska avgöras snarast.

Efter tio dagar kan körkortet återfås på polismyndigheten. Körkortshavaren får tillbaka rätten att köra när körkortet har återlämnats.

43 §. Fastställande av körförbudstid

I samband med att föraren av ett motordrivet fordon döms för

1) grovt äventyrande av trafiksäkerheten,

2) rattfylleri eller grovt rattfylleri,

3) smitning eller

4) brott mot bestämmelserna om transport av farliga ämnen, ska domstolen bestämma en tid inom vilken den som dömts för brottet inte får köra körkortspliktiga fordon (körförbudstid). Om föraren även har gjort sig

skyldig till olovlig körning enligt 8 § trafikbrottslagen för landskapet Åland ska detta beaktas när körförbudstiden bestäms. En körkortshavare får dock under vissa förutsättningar köra motordrivet fordon i enlighet med bestämmelserna i 7 kap. trots att domstolen bestämt en körförbudstid enligt 2 punkten.

Polismyndigheten bestämmer en körförbudstid om

1) körkortshavaren gjort sig skyldig till olovlig körning eller, under förutsättning att överträdelsen inte kan anses som ringa, vid förande av ett motordrivet fordon har kört mot rött ljus, underlåtit att iakttä stopplik, kört om vid övergångsställe eller brutit mot någon annan än i 42 § avsedd regel som är väsentlig från trafiksäkerhetssynpunkt,

2) körkortshavaren vid framförande av motordrivet fordon tre gånger inom ett år alternativt fyra gånger inom två år, eller som innehavare av körkort förenat med prøvotid två gånger inom ett år, gjort sig skyldig till gärning som är straffbar enligt 2 eller 11 § trafikbrottslagen för landskapet Åland, med undantag för andra gärningar som bestraffas med ordningsbot än fortkörningsförseelser, eller till detektorförseelse som avses i landskapslagen (2003:11) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen eller till brott mot landskapslagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare,

3) körkortshavaren utomlands har dömts för rattfylleri eller grovt rattfylleri eller där gjort sig skyldig till en sådan gärning om gärningen även är straffbar i landskapet,

4) körkortshavarens förutsättningar för att köra ett fordon som kräver körkortsbehörighet är så väsentligt begränsade på grund av sjukdom, skada eller dylikt att kraven för att beviljas körkortstillstånd inte längre uppfylls,

5) körkortshavaren inte följer ett åläggande att lämna in läkarutlåtande, synintyg eller intyg om godkänd förarexamen eller del av sådant prov enligt 46 § eller

6) hinder mot beslut om behörighet förelåg vid tiden för beslutet och hindret fortfarande består.

44 §. Körförbudstid

Den körförbudstid som domstolen fattar beslut om enligt 43 § 1 mom. 1, 3-4 punkterna ska vara högst fem år. Den körförbudstid som polismyndigheten fattar beslut om enligt 43 § 2 mom. 1-3 punkterna får inte överstiga sex månader. När körförbudstiden bestäms ska hänsyn tas till konsekvenserna för personens försörjning och dennes behov av att röra sig i trafiken. Den som gjort sig skyldig till grovt äventyrande av trafiksäkerheten ska ges en körförbudstid på minst tre månader. När en körförbudstid bestäms enligt 43 § 2 mom. 4-6 punkterna gäller den tills vidare.

Den körförbudstid som domstolen ska fatta beslut om enligt 43 § 1 mom. 2 punkten, ska bestämmas till minst ett år vid rattfylleri och till minst två år vid grovt rattfylleri eller om personen tidigare dömts för rattfylleri eller grovt rattfylleri och mindre än fem år gått mellan gärningarna.

När körförbudstiden bestäms ska den tid som körkortet varit omhändertaget räknas av. Om ett körkort har varit omhändertaget under minst så lång tid som skulle

ha bestämts som körförbudstid, ska det när ärendet slutligt avgörs beslutas att ytterligare körkortsingripande inte ska ske.

Utslaget verkställs även om det överklagas.

45 §. Varning

Polismyndigheten kan, i stället för att ge körkortshavaren en körförbudstid, ge denne en varning i sådana fall som anges i 43 § 2 mom. 2 punkten om gärningarna inte ska anses vara ett tecken på likgiltighet för bestämmelserna om vägtrafik eller de påföljder som denne har dömts till eller meddelats på grund av brott mot dem och körkortshavaren inte under de senaste fem åren blivit varnad eller fått sitt körkort omhändertaget. Gör körkortshavaren sig skyldig till en ny gärning som anges i 43 § 2 mom. 2 punkten inom ett år efter att ha fått varningen ska polismyndigheten omhänderta körkortet och bestämma en körförbudstid enligt 44 §.

46 §. Kontroll av hälsotillstånd och prestationsförmåga

Om det finns anledning att anta att en körkortshavare inte uppfyller de förutsättningar som gäller för att beviljas körkortstillstånd, får polismyndigheten ålägga körkortshavaren att ge in ett läkarutlåtande eller synintyg utfärdat av läkare eller optiker som visar att de medicinska kraven för körkortsinnehavet uppfylls eller besluta att körkortshavaren ska genomföra ett nytt körprov eller avlägga en ny förarexamen.

Polismyndigheten kan besluta att en körkortshavare ska lämna in ett läkarutlåtande över att körkortshavaren uppfyller de medicinska kraven för körkortstillstånd, om körkortshavaren vid två tillfällen under det senaste året omhändertagits enligt polislagen för Åland, för att personen på grund av berusning inte kunnat ta vara på sig själv eller vid två tillfällen under det senaste året gjort sig skyldig till narkotikabrott eller straffbart bruk av narkotika som innefattar användning av narkotika.

47 §. Läkares anmälningsplikt

Om en läkare vid undersökning av en körkortshavare finner att körkortshavaren inte uppfyller de medicinska krav som ställs för fortsatt körkortsinnehav, ska läkaren, trots bestämmelser om sekretess, anmäla det till polismyndigheten. Innan anmälan görs ska läkaren underrätta körkortshavaren och upplysa denne om hur körförmågan påverkas av hälsotillståndet.

Anmälan behöver inte göras, om det är sannolikt att körkortshavaren kommer att följa läkarens tillsägelse att avstå från att köra körkortspliktigt fordon så länge de medicinska hindren består eller om det är uteslutet att körkortshavaren fortsättningsvis kommer att kunna köra ett sådant fordon.

Om en läkare vid undersökning eller genomgång av journalhandlingar finner det sannolikt att körkortshavaren av medicinska skäl är olämplig att ha körkort och körkortshavaren motsätter sig fortsatt undersökning, ska läkaren anmäla även detta förhållande till polismyndigheten.

En anmälan får bara innehålla uppgifter om att personen inte uppfyller de medicinska kraven för körkortstillstånd samt vilka andra åtgärder läkaren föreslår för att närmare utreda personens hälsotillstånd och hur det påverkar körförmågan.

Närmare bestämmelser om vilka sjukdomar eller handikapp en läkare är skyldig att anmäla anges i landskapsförordning.

48 §. Ansökan om nytt körkort

Ansökan om utfärdande av ett nytt körkort får lämnas in till polismyndigheten tidigast tre månader innan körförbudstiden löper ut eller, om körförbudstiden gäller tills vidare, då förhållandena har ändrats.

Efter en körförbudstid som varat mer än ett år ska ett nytt körkort utfärdas om sökanden har beviljats körkortstillstånd, har avlagt godkänd förarexamen och även i övrigt uppfyller kraven i 8 §. Om körkortet omfattade någon av behörigheterna i grupp 2, får det nya körkortet ges sådan behörighet endast om den sökande i samband med ansökan har visat att de medicinska kraven för att ha behörigheten är uppfyllda. Förarexamen ska avläggas för den mest kvalificerade behörigheten som körkortet omfattade.

Har körförbudstiden bestäms till högst ett år återlämnas det gamla körkortet såvida inte körkortets administrativa giltighetstid har gått ut.

Om prøvotid löpte och körkortet omhändertagits med stöd av 43 § 1 mom. 1, 3 eller 4 punkten eller 2 mom. 1 eller 2 punkten krävs, utöver kraven i 2 mom., en genomförd av landskapsregeringen godkänd kurs om attityd och trafik samt ny förarexamen. Vad som ingår i och vem som ansvarar för kursen attityd och trafik anges i landskapsförordning.

Körkortshavaren får tillbaka rätten att köra när körkortet har återlämnats eller det nya körkortet har lämnats ut.

7 kap. Villkor om alkoholås för körkortsinnehav

49 §. Krav för att få körkort villkorat av alkoholås

En rätt att köra motordrivet fordon med alkoholås under viss tid (villkorstid) får enligt bestämmelserna i detta kapitel ges den som har ett åländskt körkort, ett körkort utfärdat i någon annan stat inom EES eller ett körkort som uppfyller kraven i 65 § och som har sin permanenta boställningsort på Åland och är föremål för ett körkortsingripande på grund av rattfylleri eller grovt rattfylleri till följd av alkoholförtäring. Körkortsinnehavet ska i dessa fall vara villkorat av alkoholås.

Bestämmelserna tillämpas inte om prøvotid enligt 37 § löpte vid tidpunkten för brottet och en körförbudstid har meddelats även på annan grund än rattfylleri eller grovt rattfylleri till följd av alkoholförtäring.

50 §. Ansökan om körkort villkorat för alkoholås

Rätt att köra körkortspliktiga fordon med alkoholås beviljas efter ansökan.

En ansökan om körkort villkorat av alkoholås ska innehålla

- 1) ett läkarutlåtande med synintyg och provtagning utfärdat av en läkare med god kunskap om och erfarenhet av missbruksfrågor och

- 2) en förklaring om att sökanden är villig att uppfylla de särskilda villkor som gäller för körkortsinnehav enligt detta kapitel.

Ansökan jämte två nytagna passfoton ska ges in till polismyndigheten som fattar beslut om beviljande och återkallande av körkort villkorat av alkoholås enligt detta kapitel.

Om det är sannolikt att domstolen kommer att finna körkortshavaren skyldig till rattfylleri eller grovt rattfylleri till följd av alkoholförtäring, får polismyndigheten redan när körkortet är omhändertaget enligt 41 § 1 mom. 1 punkten efter ansökan fatta beslut om beviljande av körkort villkorat av alkoholås.

Polisen ska vid förundersökningen informera den misstänkta om möjligheten att ansöka om körkort villkorat av alkoholås och informera om innehållet i samt villkoren och de ungefärliga kostnaderna för alkoholåset.

51 §. Hinder mot att bevilja ansökan

En ansökan om körkort villkorat för alkoholås får inte bifallas, om sökanden med hänsyn till sina personliga och medicinska förhållanden bedöms olämplig för körkortsinnehav villkorat av alkoholås. Lämplighet förutsätter att sökanden kan antas komma att respektera trafikreglerna och visa hänsyn, omdöme och ansvar i trafiken samt inte har något annat drogmisbruk än alkohol och i övrigt uppfyller de medicinska krav som gäller körkortstillstånd enligt 10 §.

52 §. Villkorstid

Bifalls en ansökan om körkort villkorat för alkoholås gäller en villkorstid på ett år, om körkortshavaren gjort sig skyldig till rattfylleri.

Om körkortshavaren gjort sig skyldig till grovt rattfylleri eller tidigare dömts för rattfylleri eller grovt rattfylleri och mindre än fem år gått mellan gärningarna, gäller i stället en villkorstid på två år.

53 §. Villkor för föraren

Den som har ett körkort villkorat av alkoholås får inte köra andra körkortspliktiga fordon än sådana som är utrustade med ett alkoholås som är godkänt enligt 59 §. Föraren får endast framföra körkortspliktiga fordon på Åland. Fordonet ska ändringsbesiktigas efter det att alkoholåset har monterats och efter att det har tagits bort.

Var 60:e dag ska alkoholåsens minne läsas av hos en representant som har befullmäktigats av alkoholstillverkaren som har anmälts till motorfordonsbyrån. I övrigt ska körkortshavaren följa de bestämmelser om installation, användning och kontroller av alkoholås som meddelas med stöd av denna lag. Körkortshavaren svarar själv för sina kostnader som följer av beslutet om körkort villkorat av alkoholås.

Inom sex månader från att körkortet villkorat av alkoholås beviljats ska körkortshavaren genomgå en av landskapsregeringen godkänd kurs om alkohol och trafik.

Om körkortshavaren bryter mot denna paragraf och därigenom inte längre bedöms uppfylla kraven på lämplighet, ska körkortet villkorat av alkoholås återkallas. En körförbudstid ska då bestämmas som motsvarar den återstående villkorstiden. Detsamma gäller om körkortshavaren under villkorstiden inte längre uppfyller de krav på lämplighet som anges i 51 §.

54 §. Utfärdande av körkort villkorat av alkoholås

När ett körkortsinnehav ska villkoras av alkoholås, ska ett nytt körkort utfärdas och uppgiften om att behörigheten är villkorad av alkoholås finnas på körkortet.

Om körkortet inte är åländskt utan utfärdat i en annan EES-stat eller tredje land ska det bytas ut mot ett åländskt körkort.

N 21 Körkortslag (2015:88)

Om en körförbudstid även ska ges på annan grund, ska körkortet villkorat av alkohol utfärdas efter körförbudstiden.

55 §. Körförbudstid under pågående villkorstid

Om en körkortshavare med ett körkort villkorat av alkohol, under pågående villkorstid, meddelas en körförbudstid som överstiger en månad ska ett nytt körkort villkorat av alkohol, på ansökan utfärdas efter körkortsingripandet. Den nya villkorstiden ska då motsvara den tid som återstod av villkorstiden när körkortet villkorat av alkohol omhändertogs. I andra fall återfås körkortet utan att villkorstiden ändras.

Om ett körkortsingripande sker under en pågående villkorstid och körkortshavaren på grund av det inträffade inte längre bedöms uppfylla kraven på lämplighet enligt 51 §, ska körkortet villkorat av alkohol återkallas.

Vid återkallelse enligt 2 mom. får körförbudstiden inte underskrida den återstående villkorstiden eller den kortaste körförbudstid som gäller vid körkortsingripande på grund av en sådan händelse som föranleder att körkortet villkorat av alkohol återkallas.

Om en prövotid löpte vid tidpunkten för den händelse som föranleder fråga om körkortsingripande, ska körkortet villkorat av alkohol alltid återkallas.

56 §. Särskilda krav för att återfå körkortet

När villkorstiden för körkort villkorat av alkohol är slut får ett nytt körkort utan villkor av alkohol utfärdas efter ansökan, om sökanden uppfyller kraven för körkortstillstånd. Om det i beslutet om villkor av alkohol finns andra krav som ska uppfyllas för utfärdande gäller även de kraven. Detsamma gäller ett beslut av polismyndigheten som fattats efter beslutet om villkor av alkohol men innan villkorstiden löpt ut.

57 §. Polisens rätt att kontrollera alkoholåset

En polis har rätt till tillträde till ett körkortspliktigt fordon som framförs av en person med körkort villkorat av alkohol, för att kontrollera att fordonet har ett alkoholåset av godkänd typ som uppfyller föreskrivna krav i fråga om montering, funktion och användning.

58 §. Behandling av uppgifterna om användning av alkoholåset

Personuppgifter och uppgifter om användning av alkoholåset som samlas in av alkoholstillverkarens representant är sekretessbelagda och ska hållas åtskilda från representantens övriga kundregister.

Alkoholstillverkaren eller dennes representant ska utan dröjsmål underrätta polismyndigheten, om körkortshavaren har försummat sin skyldighet att föra fordonet för avläsning av alkoholåsets minne, om alkoholåset på kundens begäran har lösgjorts från fordonet, om minnet visar på upprepade försök att köra bilen med otillåten mängd alkohol i utandningsluften eller om det i samband med avläsningen av alkoholåsets minne har framgått att alkoholåset har manipulerats för att störa eller förhindra dess funktion.

Representanten och alkoholstillverkaren får behandla personuppgifter och uppgifter om användning av alkoholåset bara om verkställigheten av denna lag kräver det. På behandlingen av personuppgifter tillämpas personuppgiftslagen (FFS 523/1999). På den som sköter

uppgifter som avses i denna paragraf tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar.

På översändande av uppgifter om användningen till alkoholstillverkare i stater utanför Europeiska unionen tillämpas vad som föreskrivs i personuppgiftslagen om översändande av personuppgifter till stater utanför Europeiska unionen.

Representanten och alkoholstillverkaren får bevara körkortshavarens personuppgifter och uppgifterna om användning av alkoholåset högst fem år efter det att villkorstiden för körkort villkorat av alkohol gått ut. Efter det ska uppgifterna förstöras.

59 §. Godkännande av alkoholåset

För att ett alkoholåset ska få säljas, överlåtas eller användas på Åland enligt denna lag ska det uppfylla de krav som anges i lagen om godkännande av alkoholåset för användning i trafik (FFS 1109/2010).

60 §. Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om alkoholåsets funktion och montering, avläsning av alkoholåsets minne och överlämnande av uppgifter om användningen till polismyndigheten utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2015:98) om alkoholåset för den som har körkort med villkor om alkoholåset.

8 kap. Utländska körkort**61 §. Giltighet på Åland av EES-körkort**

Ett EES-körkort gäller på Åland om

- 1) körkortshavaren uppfyller de ålderskrav som anges i 9 §,
- 2) EES-körkortet är giltigt i den utfärdande staten och
- 3) EES-körkortet inte har bytts ut mot ett åländskt körkort.

Ett EES-körkort gäller inte på Åland om körkortshavaren har ett åländskt körkort som är omhändertaget, körkortshavaren har meddelats en körförbudstid eller körkortshavaren i fall som avses i 32 § 1 mom. 5 punkten har förklarat att hen vill behålla det åländska körkortet.

62 §. Giltighet på Åland av körkort utfärdade av tredje land

Ett körkort som är utfärdat av tredje land gäller på Åland om körkortshavaren uppfyller de ålderskrav som anges i 9 § och körkortet är giltigt i den utfärdande staten och

- 1) uppfyller kraven för nationella körkort i de konventioner om vägtrafik som har undertecknats i Genève den 19 september 1949 (FördrS 11/1959) eller Wien den 8 november 1968 (FördrS 30/1986),

2) är utfärdat på engelska, tyska eller franska, eller i annat fall åtföljs av en bestyrkt översättning till något av dessa språk eller till svenska, danska eller norska samt är försedd med fotografi av körkortshavaren alternativt åtföljs av en identitetshandling försedd med fotografi eller

3) åtföljs av ett internationellt körkort som är utfärdat av den stat där körkortshavaren vid tiden för utfärdandet hade sin permanenta bosättningsort och enligt någon av de omnämnda konventionerna eller enligt den konvention om vägtrafik som har undertecknats i Paris den 24 april 1926.

Körkortet gäller på Åland i två år från det att körkortshavaren bosatte sig i Finland men ger inte körkortshavaren rätt att köra en Ålandsregistrerad lastbil eller buss i förvärvssyfte. Ett körkort som är utfärdat i tredje land efter att körkortshavaren fick sin permanenta bosättningsort på Åland eller i riket är inte giltigt.

63 §. *Ingripande mot utländska körkort*

Om det finns grund för ett körkortsingripande som avses i 6 kap. mot en körkortshavare med ett EES-körkort eller ett körkort utfärdat i tredje land tillämpas samma bestämmelser som vid ingripande mot ett åländskt körkort.

Om körkortshavaren inte har sin permanenta bosättningsort på Åland eller i riket och ska resa ut ur landet ska polismyndigheten på begäran återlämna körkortet även om körkortsingripandet inte har upphört. Så länge en körförbudstid löper har körkortshavaren inte rätt att köra något körkortspliktigt fordon i landskapet.

64 §. *Utbyte av EES-körkort*

Om innehavaren av ett EES-körkort har sin permanenta bosättningsort på Åland eller har studerat här sedan minst sex månader får EES-körkortet bytas ut mot ett likvärdigt åländskt körkort enligt bestämmelserna i 35 §.

Om ett EES-körkort i utfärdandelandet är föremål för någon typ av körkortsingripande, får det inte bytas ut eller ersättas.

Om innehavaren av ett EES-körkort har sin permanenta bosättningsort på Åland ska ett EES-körkort som förstörts eller kommit bort ersättas med ett likvärdigt åländskt körkort. Polismyndigheten ska utfärda ersättningskörkortet utifrån de uppgifter de har tillgängliga eller då så är lämpligt utifrån ett intyg från de behöriga myndigheterna i den medlemsstat som utfärdade det ursprungliga körkortet.

Det gamla EES-körkortet ska återlämnas till myndigheterna i den medlemsstat som har utfärdat körkortet tillsammans med en förklaring till varför körkortet återlämnas.

65 §. *Utbyte av körkort utfärdat av tredje land*

Ett körkort som är utfärdat i tredje land och uppfyller kraven i 62 § får bytas ut mot ett åländskt körkort i kategori A1, A2, A och B utan krav på ny förarexamen, om

1) sökanden ansöker om och beviljas körkortstillstånd för att byta ut körkortet inom den tvåårsfrist som avses i 62 §, och innan körkortets giltighetstid går ut, samt

2) sökanden visar att hen har kört bil eller motorcykel i minst sex månader i Finland och har sin permanenta bosättningsort på Åland.

Det gamla körkortet ska lämnas in till polismyndigheten innan det nya körkortet får lämnas ut. Körkortet ska på begäran återlämnas till innehavaren, när hen flyttar från Finland och lämnar in sitt åländska körkort till polismyndigheten.

9 kap. Körkortsregister

66 §. *Uppgifter i körkortsregistret*

Motorfordonsbyrån ska föra ett körkortsregister. I registret ska följande uppgifter föras in:

a) fullständigt namn, personbeteckning och adress för den som avses med registreringen,

b) ansökan och beviljande samt återkallelse av körkortstillstånd, utfärdande av körkort, beviljande samt återkallelse av yrkeskompetensbevis, yrkeskörtillstånd, trafiklärtillstånd och godkännande som handledare samt beslut om varning, interimistiska körförbud, omhändertaganden av körkort och körförbudstider,

c) behörighet i körkortet samt eventuella villkor,

d) uppgifter om straff och andra påföljder som dömts för brott mot trafikbrottslagen för landskapet Åland eller för detektorförseelse som avses i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen eller för brott mot landskapslagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare, dock så att uppgift om ordningsböter registreras endast om ordningsboten förelagts för överträdelse av hastighetsbegränsning,

e) uppgifter om förarundervisning och förarexamen, godkänd handledarutbildning, utbildning för grundläggande yrkeskompetens eller fortbildning enligt landskapslag om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare samt

f) uppgifter om tillstånd till transport av farliga ämnen.

Registret upptar även personuppgifter om de personer som saknar körkort och som dömts till straff och andra påföljder för brott som nämns i 1 mom. d punkten samt uppgifter om de straff och andra påföljder som nämnda personer dömts till för dessa brott. I registret införs även relevanta uppgifter om personer bosatta i landskapet med körkort från riket eller något annat nordiskt land som dömts till straff för något brott enligt 1 mom. d punkten.

67 §. *Hantering och införande av uppgifter i körkortsregistret*

Uppgifter ur körkortsregistret får lämnas till polismyndigheten, till myndigheter inom EES som handlägger körkortsärenden och till den som uppgifterna gäller. Polismyndigheten har även rätt att föra in uppgifter i registret. Finner polismyndigheten felaktigheter i körkortsregistret ska dessa meddelas till motorfordonsbyrån.

Den som anordnar inledande teorikurs eller säkerhetsutbildning ska meddela motorfordonsbyrån när en elev har genomfört kursen eller del av säkerhetsutbildningen. Sådant meddelande ska ske genom elektronisk överföring i ett system som har godkänts av motorfordonsbyrån.

Information om körkort och anknytande uppgifter och åtgärder som ska utbytas inom ramen för ömsesidigt erkännande av i EES-stater utfärdade körkort förmedlas ur körkortsregistret med hjälp av nätverket för EU-körkort.

Motorfordonsbyrån kan tillåta att uppgifter i körkortsregistret under dess tillsyn studeras för vetenskaplig forskning eller annat därmed jämförligt ändamål. I sådana fall ska uppgifterna anonymiseras.

N 22 LL (2015:89) om trafikskolor

68 §. Gallring av uppgifter i körkortsregistret

När någon som finns registrerad har avlidit, ska uppgifterna om personen snarast gallras ur registret.

Uppgifter om trafikbrott, körkortsingripanden och interimistiska körförbud ska gallras ur registret sedan tio år förflytt från det att en dom eller ett beslut har vunnit laga kraft.

Uppgifter om godkännande som handledare gallras ur registret när tillståndet förfallit.

10 kap. Ansvar och överklagande**69 §. Ansvar**

Den som uppsåtligen eller av oaksamhet bryter mot 36 § kan föreläggas en ordningsbot på 20 euro. Föraren ska inte dömas till straff om körkortet ska förnyas eller bytas ut och föraren före färden har återlämnat körkortet eller gjort anmälan om att det förstörts eller kommit bort eller om förarens identitet har kunnat fastställas.

Den som uppsåtligen eller av oaksamhet inte överlämnar ett ogiltigt körkort till polismyndigheten kan föreläggas en ordningsbot på 20 euro.

Den som kör taxi utan giltigt yrkeskörtillstånd ska dömas till böter.

Den som på något annat sätt bryter mot denna lag eller med stöd av lagen utfärdade bestämmelser ska dömas till straff i enlighet med vad som är föreskrivet i trafikbrottslagen för landskapet Åland.

70 §. Överklagande

Polismyndighetens eller motorfordonsbyråns beslut enligt denna lag eller med stöd av lagen utfärdade bestämmelser får, inom trettio dagar från delfäendet, överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Ett åläggande att ge in läkarutlåtande eller bevis om godkänd förarexamen får överklagas endast tillsammans med det beslut genom vilket ärendet avgörs.

Trots överklagande kan ett beslut som polismyndigheten fattar lag med stöd av denna lag verkställas.

Ikraftträdandebestämmelse (2015:88):

Med de undantag som föreskrivs i 2 och 3 mom. träder denna lag i kraft den 1 mars 2016.

Bestämmelserna i 5 § och 9 § 4 mom. träder dock i kraft redan den 29 februari 2016.

Bestämmelserna i 7 kap. träder i kraft den 1 april 2016.

Genom denna lag upphävs körkortslagen (1991:79) för landskapet Åland. Om det i en landskapslag eller landskapsförordning hänvisas till en bestämmelse i den upphävda körkortslagen som har ersatts av en bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen. Om det i någon annan landskapslag eller landskapsförordning talas om körkortsklass avses körkort av en viss kategori.

Beslut som en myndighet har fattat med stöd av den upphävda körkortslagen som är gällande när denna lag träder i kraft ska fortfarande gälla om inte annat föreskrivs i dessa övergångsbestämmelser.

Vid förnyande, ersättande eller utbyte av ett körkort som utfärdats enligt tidigare gällande lag tillämpas bestämmelserna i denna lag.

Körkortshavare med körkort i kategori C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller körkortshavare med yrkeskörtillstånd som har utfärdats före denna lags ikraft-

trädande med en längre administrativ giltighetstid än fem år ska efter att denna lag trätt i kraft lämna in läkarutlåtande vid 45, 50, 55, 60 och 65 års ålder.

Den som har erhållit körkort i kategori T före denna lags ikraftträdande har även rätt att köra fordon i kategori AM.

Den som har erhållit körkort i kategori A1 före den 19 januari 2013 har även rätt att framföra fordon i kategori T.

Den som har erhållit körkort i kategori A1 och A före den 19 januari 2013 har rätt att köra tre- och fyrhjulningar.

Den som har erhållit körkort i kategori A för mellan- tung motorcykel före den 19 januari 2013 har rätt att köra alla typer av motorcykel två år efter utfärdandet.

Körkort i kategori M motsvarar körkort i kategori AM enligt denna lag.

Körkort i kategori KT motsvarar körkort i kategori A enligt denna lag.

Körkort som har utfärdats enligt de bestämmelser som gällde innan denna lag träder i kraft och som har en sista giltighetsdag som sträcker sig längre än den 18 januari 2033 måste bytas ut mot ett körkort som uppfyller kraven i denna lag före den 19 januari 2033. Körkort som inte har bytts ut innan den 19 januari 2033 blir ogiltiga efter detta datum. Detta gäller även ett EES-körkort när körkortshavaren har sin permanenta bosättningsort på Åland.

Den som har påbörjat en förarutbildning enligt tidigare läroplan har rätt att slutföra utbildningen inom ett år efter denna lags ikraftträdande. Den tilläggsundervisning som anges i 38 § i den upphävda körkortslagen ska genomgås av den som avlagt förarexamen före denna lags ikraftträdande eller om man genomfört utbildningen enligt tidigare gällande läroplan, om inte säkerhetsutbildningen del 2 enligt denna lag genomförts.

N 22 Landskapslag (2015:89) om trafikskolor**1 §. Definition**

Med trafikskola avses inrättning för bedrivande av yrkesmässig utbildning av förare av fordon som kräver körkortsbehörighet.

2 §. Tillstånd att driva trafikskola

En trafikskola får endast drivas med tillstånd av motorfordonsbyrån.

Tillstånd får ges till en fysisk eller juridisk person som har rätt att utöva näring på Åland och som med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden bedöms ha förutsättningar att ge en god förarutbildning. Tillräckliga ekonomiska förhållanden förutsätter att sökanden inte har skulder som drivs in genom utsökning och med hänsyn till sökandens betalningsförmåga inte är obetydliga.

Tillståndet att driva en trafikskola kan begränsas till undervisning av vissa körkortskategorier.

Ett tillstånd att driva trafikskola kan inte överlåtas.

3 §. Personal

Vid en trafikskola ska det finnas en trafikskolechef som svarar för att skolan drivs på det sätt som sägs i

2 § 2 mom. och en eller flera godkända trafiklärare som bedriver utbildningen.

Trafikskolechefen kan även vara trafiklärare.

4 §. Villkor för trafiklärartillstånd

Motorfordonsbyrån beviljar trafiklärartillstånd till sökande som

1) har ett giltigt körkort med minst kategori B och har haft det i minst tre år,

2) har lämnat in ett högst tre månader gammalt läkarutlåtande som visar att sökanden uppfyller de medicinska kraven för körkort i grupp 2 enligt körkortslagen (2015:88) för Åland,

3) har behörighet att framföra de fordon som utbildningen gäller,

4) har avlagt examen för trafiklärare eller innehar, av landskapsregeringen godkänd, motsvarande kompetens och

5) inte under de senaste fem åren har gjort sig skyldig till rattfylleri, grovt rattfylleri eller andra grova eller upprepade trafikbrott eller gjort sig skyldig till brott mot liv och hälsa eller brott som annars tyder på våldsamt uppträdande, sexualbrott eller något annat motsvarande brott som visar att sökanden är uppenbart olämplig som trafiklärare.

Ett trafiklärartillstånd kan avse utbildning för en eller flera körkortskategorier.

Med körkortsbehörighet i 1 mom. jämställs körkort utfärdat i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Innan ett trafiklärartillstånd beviljas ska utlåtande gällande i 1 mom. 5 punkten nämnda omständigheter inhämtas från polismyndigheten.

Trafiklärartillståndet ska medföras i fordonet vid all undervisning.

5 §. Tillsyn och återkallande av trafikskolans tillstånd

Motorfordonsbyrån svarar för tillsynen över trafikskolorna och ska återkalla tillståndet att driva trafikskola, om

1) trafikskolan inte längre uppfyller kraven för tillstånd enligt 2 § 2 mom.,

2) utbildningen i trafikskolan uppvisar allvarliga brister eller bedrivs i strid med gällande bestämmelser, eller

3) undervisning inte har bedrivits vid skolan under de senaste tolv månaderna.

Innan ett tillstånd återkallas ska trafikskolechefen ges en rimlig frist att rätta till den eller de brister eller församlingar som avses i 1 mom. 1 eller 2 punkten.

Ett tillstånd kan också återkallas på trafikskolechefens begäran.

6 §. Återkallande av trafiklärartillstånd

Motorfordonsbyrån ska återkalla ett trafiklärartillstånd om trafikläraren uppvisar allvarliga brister i utbildningen av förare eller inte längre uppfyller kraven i 4 §.

Om en trafiklärare meddelas en körförbudstid återkallas trafiklärartillståndet under så lång tid som körförbudstiden löper eller tills vidare om körkortsingripandet beror på att trafikläraren inte uppfyller de medicinska kraven. Om tillståndshavaren inte följer uppställda villkor, uppvisar allvarliga brister i utbildningen av förare eller gjort sig skyldig till brott som anges i 4 §

1 mom. 5 punkten återkallas trafiklärartillståndet mellan två månader och fem år. När återkallandets längd bestäms ska allvarligheten i den eller de gärningar som ligger till grund för återkallandet och under vilka omständigheter den eller de begåtts särskilt beaktas.

Om det finns anledning att anta att en trafiklärare inte längre uppfyller de medicinska kraven för trafiklärartillståndet, får motorfordonsbyrån ålägga trafikläraren att ge in ett läkarutlåtande eller synintyg utfärdat av läkare eller optiker som visar att kraven uppfylls. Följs inte åläggandet ska trafiklärartillståndet återkallas.

Har en trafiklärare gjort sig skyldig till något förfarande eller någon försommelse som inte är så allvarlig att trafiklärartillståndet ska återkallas, får motorfordonsbyrån utfärda en varning.

7 §. Läroplaner och kursplaner för förarutbildningen

Läroplaner för förarutbildningarna fastställs av landskapsregeringen.

Inom de ramar som läroplanerna anger ska trafikskolan utarbeta kursplaner för förarutbildningen. Kursplanerna ska ange innehållet i förarutbildningen, hur utbildningen ska bedrivas och hur målen ska uppnås. Innan kursplanerna får tillämpas ska de godkännas av motorfordonsbyrån.

8 §. Straffbestämmelser

Den som driver trafikskola utan att ha tillstånd eller utan att följa bestämmelserna i denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter döms till böter för bedrivande av olovlig förarutbildning.

9 §. Överklagande

Ett beslut som motorfordonsbyrån fattar med stöd av denna lag får, inom trettio dagar från delfäendet, överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Ikraftträdandebestämmelse (2015:95)

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2016.

Tillstånd som har utfärdats enligt tidigare lagstiftning gäller som tillstånd enligt denna lag under tillståndets återstående giltighetstid.

Vid förnyande av trafiklärarkort och tillstånd att driva trafikskola tillämpas bestämmelserna i denna lag.

N 23 Landskapsförordning (2015:95) om förarutbildning

1 kap. Inledande teoriprov och handledarutbildning för privat övningskörning

1 §. Inledande teoriprov

Syftet med teoriprovet, som ska avläggas innan sökanden första gången beviljas ett körkortstillstånd i grupp 1, är att säkerställa att körkortsaspiranten har primära kunskaper om trafikreglerna och trafikmiljön innan övningskörningen påbörjas. Teoriprovet är begränsat i omfattning till vägmärkeskännedom och trafikens grundregler, såsom korsningsregler och vägningsregler. Den körkortsaspirant som inte vill eller har möjlighet att självständigt läsa in grundteorin kan gå en inledande teorikurs på en trafikskola som en självständig kurs eller som en del i den fortsatta körkursutbildningen.

N 23 LF (2015:95) om förarutbildning

2 §. Handledarutbildningen

Syftet med handledarutbildningen är att bidra till en effektiv körkortsutbildning samt främja trafiksäkerheten och miljön såväl under som efter körkortsutbildningen.

Efter utbildningen ska den blivande handledaren ha fått information om och känna till

- 1) körkortsutbildningens mål och innehåll samt vilka regler som finns för övningskörningen,
- 2) planering och strukturering av övningskörandet och
- 3) viktiga trafiksäkerhetsfaktorer samt gällande lagstiftning.

3 §. Körkortsutbildningens mål och innehåll samt regler för övningskörning

Detta avsnitt i handledarutbildningen ska innehålla

- 1) en presentation av läroplanerna för grupp 1 med deras mål och innehåll,
- 2) information om handledarens juridiska ansvar under övningskörningen och dennes moraliska ansvar som föredöme,
- 3) krav och bedömningskriterier vid förarprov samt
- 4) information om var ytterligare information om körkortsutbildning och övningskörning finns.

4 §. Planering och strukturering av övningskörningen

Detta avsnitt i handledarutbildningen syftar till att ge blivande handledare fakta och råd om hur en bra körkortsutbildning planeras och genomförs på ett strukturerat och metodiskt sätt. Avsnittet ska innehålla följande:

- 1) den privata övningskörningens roll och hur den kan kombineras med trafikskoleundervisning för att åstadkomma en effektiv och säker körkortsutbildning,
- 2) handledartillstånd för privat övningskörning och de regler som ska följas,
- 3) körerfarenhetens betydelse för trafiksäkerheten,
- 4) hur teori och praktik kan integreras i körkortsutbildningen,
- 5) strukturering och planering av övningskörningen med avseende på ingående delar och stegringsföljd,
- 6) val av övningsfordon och dess utrustning.

5 §. För trafiksäkerheten och miljön viktiga faktorer

Detta avsnitt i handledarutbildningen syftar till att ge blivande handledare fakta och råd om hur övningskörningen kan genomföras på ett säkert och miljömedvetet sätt. De risker som hör samman med privat övningskörning samt elevernas begränsade förmåga och erfarenhet ska särskilt beaktas.

Avsnittet ska innehålla följande:

- 1) val av lämpliga utbildningsmiljöer med hänsyn till elevens erfarenhet och färdighet,
- 2) på vilka sätt och varför handledare och elev kan tolka samma trafiksituation olika,
- 3) den oerfarna elevens begränsningar och tänkbara felhandlingar,
- 4) elevens uppfattningar om den egna förmågan och värdet av att undvika risker,
- 5) körsättets betydelse för minskad förbrukning av drivmedel, lägre bränslekostnader och minskade utsläpp av koldioxid,
- 6) effekter av kallstart, tomgångskörning och användande av motorvärmare,

- 7) vård och underhåll av fordon,
- 8) vägtrafikens miljöpåverkan,
- 9) effekter av val av transportmedel,
- 10) riskfaktorer såsom alkohol, andra droger, hastighet och trötthet,
- 11) var man kan söka ytterligare information om trafiksäkerhet och miljö.

6 §. Teoriprov för handledare

Efter genomförd handledarutbildning ska den blivande handledaren avlägga ett teoriprov. Teoriprovet består av frågor om trafikregler, regler för övningskörning och frågor rörande utbildningens genomförande.

7 §. Läroplan för handledarutbildningen

Läroplan för handledarutbildningen fastställs av landskapsregeringen.

2 kap. Förarutbildningar och läroplaner**8 §. Förarutbildningens grunder och genomförande**

Förarutbildningen ska ge eleven goda kunskaper om trafiksystem, fordonsmanövrering, samspelet i trafiken, trafikens miljöpåverkan, faktorer som påverkar körförmåga, hur farliga trafiksituationer hanteras samt körning under svåra förhållanden. Utbildningens genomförande delas in i följande huvudmoment:

- 1) *Grundläggande trafik kunskap*; ska ge eleven kunskap i vad som krävs för att på ett säkert sätt kunna övningsköra i trafiken.
- 2) *Fordonets manövrering/egenskaper, trafikbeteende och miljöpåverkan*; syftar till att eleven ska lära sig att manövrera och framföra sitt fordon på ett säkert och miljövänligt sätt.
- 3) *Körning i varierande trafikmiljöer*; syftar till att vidareutveckla elevens förmåga att köra på ett säkert, omdömesgillt och miljövänligt sätt i samverkan med andra trafikanter, i olika trafiksituationer och under olika förhållanden.
- 4) *Tillämpa ett förutseende körsätt och utföra körning i speciella sammanhang*; syftar till att ge eleven kunskap om betydelsen av att planera sin körning med avseende på till exempel vart, när, hur, under vilka omständigheter och varför en resa ska genomföras.
- 5) *Personliga förutsättningar och målsättningar i livet*; ska vävas in i de olika momenten i körundervisningen och syftar till att ge eleven en förståelse för hur olika personliga och sociala förutsättningar påverkar förarrollen.

- 6) *Säkerhetsutbildningen*; ska lyfta fram risker som är speciella för fordonstypen samt ge kunskap om beteenden som är riskfyllda samt förbättra elevens attityder till dessa, belysa vanliga olycksituationer och farliga beteenden samt möjligheterna att undvika dessa. Ovanstående huvudmoment delas upp i kunskapsområdena teori och färdighet samt självvärdering.

9 §. Läroplaner för körkortsutbildningen

Läroplaner för de olika körkortskategorierna fastställs av landskapsregeringen. Inom de ramar läroplanerna anger antor motorfordonsbyrån kursplaner för den utbildning som krävs för att få avlägga examen för de olika körkortskategorierna.

Förarutbildningen, oavsett om den sker på en trafikskola eller som privatutbildning, ska ges i enlighet med den fastställda läroplanen. En utbildning som har påbörjats enligt en gammal läroplan ska slutföras inom ett år.

För att få avlägga förexamen som endast består av ett körprov i enlighet med 26 § körkortslagen för Åland krävs inte att man övningskört med en trafiklärare eller handledare. (2016/34)

3 kap. Säkerhetsutbildning

10 §. Säkerhetsutbildningens innehåll

Säkerhetsutbildningen består av en teoretisk och en praktisk del med undantag för säkerhetsutbildningen för AM 120, AM 121 och T som endast består av den teoretiska delen.

Säkerhetsutbildningens teoretiska del ska ge eleverna kunskaper om faktorer som i samband med körning påverkar föraren och ökar risken för olyckor, såsom alkohol, andra droger, trötthet och riskfyllda beteenden i övrigt. Eleverna förutsätts vara aktiva och delta i diskussioner och samtal under utbildningen.

Den praktiska delen av säkerhetsutbildningen ska innehålla körning under särskilda förhållanden samt ge insikt om betydelsen av att undvika risker förknippade med sådan körning.

11 §. Rapporteringskrav

Den som anordnar säkerhetsutbildning ska rapportera till motorfordonsbyrån när utbildningen har genomförts av den sökande.

En genomförd säkerhetsutbildning eller del av utbildningen gäller i fem år.

12 §. Läroplaner för säkerhetsutbildningen

Läroplaner för säkerhetsutbildningen fastställs av landskapsregeringen.

4 kap. Förexamen och körprov

13 §. Förexamen

Förexamen består av ett teoriprov samt ett körprov. Teoriprovet och körprovet ska genomföras nära varandra i tid. Högst två månader får gå mellan provtillfällena.

14 §. Teoriprovet

Teoriprovet ska avläggas i form av motorfordonsbyråns datorstyrda teoriprov som är uppdelat i övningsdel, provdel och responsdel. Frågorna i teoriprovet är likvärdiga. Till varje fråga är endast ett alternativ rätt och varje rätt besvarad fråga ger en poäng. Teoriprogrammet bedömer provet och meddelar godkänt eller underkänt resultat.

Provet kan få avläggas muntligt eller med utökad tid om examinandan av hälsoskäl styrkt av intyg eller på grund av svårigheter att förstå svenska eller av andra liknande skäl inte kan avlägga provet på vanligt sätt.

15 §. Körprovet

Syftet med körprovet är att försäkra sig om att sökanden har nått målet som fastställts i läroplanen och kan agera som en ansvarsfull förare i fråga om säkerhet, sociala färdigheter och ekologiskt tänkande och kan tillämpa de grundläggande körkunskaperna i olika trafiksituationer på ett självständigt och säkert sätt och kan identifiera och bedöma risker.

Under körprovet bedöms följande kompetensområden.

1) *Säkerhetskontroll och körställning.* Eleven ska kunna göra säkerhetskontroll på fordonet och förstå vilka risker som kan uppstå om fordonet inte fungerar som det ska.

2) *Manövrering.* Eleven ska kunna styra, växla, gasa och bromsa på ett rutinmässigt sätt.

3) *Miljö och sparsam körning.* Eleven ska kunna köra och använda en körteknik på ett sätt som medför låg bränsleförbrukning.

4) *Trafikregler.* Eleven ska ha kunskap om de regler som gäller och kunna tillämpa dem så att samspelet med andra trafikanter fungerar.

5) *Trafiksäkerhet och beteende.* Eleven ska kunna planera sin körning i god tid och kunna anpassa körningen till den aktuella trafiksituationen. Eleven ska förstå vilka risker som kan uppkomma och kunna förutse och bedöma konsekvenser av olika händelseförlopp. Eleven ska kunna anpassa fordonets hastighet och placering för att skapa tillräckliga säkerhetsmarginaler, och kunna samspela med andra trafikanter på ett bra sätt.

16 §. Närmare bestämmelser om förexamen

Närmare bestämmelser om metoder för avläggande av teori-, och körprov samt innehåll och bedömning av teori- och körprov fastställs av landskapsregeringen.

5 kap. Alkohol- och attitydkurser

17 §. Alkohol och trafik

Kursen alkohol och trafik är obligatorisk för de personer som önskar få ett körkortstillstånd efter att ha gjort sig skyldiga till rattfylleri med en promillehalt på minst 0,5 eller upprepade fall av rattfylleri, för personer som under prövotid gjort sig skyldiga till rattfylleri eller grovt rattfylleri och för personer som beviljats körkort villkorade av alkohol. Målet med kursen är att skapa bättre vanor så att alkohol och bilkörning inte kombineras i framtiden.

Kursen betonar attityder och beteenden och behandlar de risker en rattfull förare utsätter sig själv och andra för i trafiken samt tar upp vad som händer i kroppen då man dricker alkohol eller tar andra droger.

3 mom. upphävt (2017/34)

18 §. Attityd och trafik

Kursen attityd och trafik är obligatorisk för de personer som har körkort med prövotid och gör sig skyldiga till ett icke alkoholrelaterat trafikbrott som leder till att körkortet omhändertas. Kursen ska behandla personens attityd till sin egen och andra trafikanters säkerhet, med fokus på det eller de trafikbrott som lett till körkortsinripandet. Målet med kursen är att förändra personens trafikmoral och på sikt skapa en säkrare trafikmiljö.

2 mom. upphävt (2017/34)

19 §. Kursplaner

Undervisningen ska följa de kursplaner som fastställts av landskapsregeringen.

20 §. Övningsskyltar och -västar

Vid privat övningskörning ska fordonet vara försett med en skylt med texten "ÖVNINGSKÖR" i vitt på grön botten omgiven av en vit bård. Skylten ska ha

N 24 LF (2015:96) om villkorskoder som får anges på körkort

minimimåtten 460 x 100 mm och bokstäverna ska ha en höjd av minst 50 mm och en stapelbredd av minst 8 mm. På ett fordon som används i yrkesmässig förarbildning ska skylten ha röd botten. Skylten ska placeras så att den är väl synlig bakifrån men inte så att sikten inifrån fordonet begränsas eller baklyktorna eller registreringsskylten skymms.

Vid övningskörning med motorcykel eller moped utan täckt kaross ska eleven bära en reflexväst med texten "ÖVNINGSKÖR" på ryggen.

Ikraftträdandebestämmelse (2015:95):

Denna förordning träder i kraft den 1 mars 2016.

Åtgärder som denna förordning förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

N 24 Landskapsförordning (2015:96) om villkorskoder som får anges på körkort utfärdade på Åland

1 §. Villkor som är nödvändiga ur trafiksäkerhetssynpunkt eller av administrativa skäl ska anges i körkortstillståndet och körkortet som koder. De harmoniserade koder som ska användas på körkort som utfärdas i en EU- eller EES-stat samt de nationella koder som används endast på Åland finns som bilaga till denna förordning. När ett körkort utfärdats i någon annan EU- eller EES-stat byts ut, ska koderna på körkortet överföras till det nya körkortet.

Anteckningarna görs på körkortets baksida bredvid anteckningen om kategori. I utrymmet under körkortskategorierna kan en kod som gäller alla kategorier eller vid behov också en kod som gäller en viss kategori eller vissa kategorier antecknas. I dessa fall ska också den kategori eller de kategorier som koden gäller antecknas.

2 §. Vid utbyte av körkort som har utfärdats av en stat utanför EES ska utbytet samt förnyelser eller utbyte som sker senare registreras på det nya körkortet.

Ikraftträdandebestämmelse (2017/2):

Denna förordning träder i kraft den 1 februari 2017.

I fråga om körkort som utfärdats före ikraftträdandet gäller de äldre bestämmelserna.

Bilaga (2017/2)

I de fall villkor för körkortstillståndet eller körkortsinnehavet föreskrivits eller beslutats enligt vad som sägs i körkortslagen (2015:88) för Åland, ska detta anges i körkortet enligt följande.

I. Harmoniserade EU-koder

FÖRARE (medicinska skäl)

- 01. Synkorrektion och/eller skydd
 - 01.01 Glasögon
 - 01.02 Kontaktlinser
 - 01.05 Ögonlapp
 - 01.06 Glasögon eller kontaktlinser
 - 01.07 Särskilt optiskt hjälpmedel
- 02. Hörapparat/kommunikationshjälpmedel
- 03. Protes eller ortopediskt hjälpmedel
 - 03.01 Armprotes eller ortopediskt hjälpmedel
 - 03.02 Benprotes eller ortopediskt hjälpmedel

ANPASSADE FORDON

- 10. Anpassad växellåda
 - 10.02 Automatiskt val av utväxling
 - 10.04 Anpassad växelväljare
- 15. Anpassad koppling
 - 15.01 Anpassad kopplingspedal
 - 15.02 Handmanövrerad koppling
 - 15.03 Automatisk koppling
 - 15.04 Åtgärder för att förebygga obstruktion eller aktivering av kopplingspedal
- 20. Anpassat bromssystem
 - 20.01 Anpassad bromspedal
 - 20.03 Bromspedal för vänster fot
 - 20.04 Bromspedal med glidskena
 - 20.05 Vinklad bromspedal
 - 20.06 Handmanövrerad broms
 - 20.07 Bromsmanövrering med maximal kraft av N (*)(till exempel: "20.07(300N)")
 - 20.09 Anpassad parkeringsbroms
 - 20.12 Åtgärder för att förebygga obstruktion eller aktivering av bromspedal
 - 20.13 Knämanövrerad broms
 - 20.14 Bromsreglage som får stöd utifrån
- 25. Anpassat gasreglage
 - 25.01 Anpassad gaspedal
 - 25.03 Vinklad gaspedal
 - 25.04 Handmanövrerad gaspedal
 - 25.05 Knämanövrerad gaspedal
 - 25.06 Gasreglage som får stöd utifrån
 - 25.08 Gaspedal till vänster
 - 25.09 Åtgärder för att förebygga obstruktion eller aktivering av gaspedal
- 31. Anpassningar och skyddsåtgärder för pedalen
 - 31.01 Extra uppsättning med parallella pedaler
 - 31.02 Pedaler på samma (eller nästan samma) nivå
 - 31.03 Åtgärder för att förebygga obstruktion eller aktivering av gas- och bromspedaler när pedalerna inte manövreras med foten
 - 31.04 Förhöjt golv
- 32. Kombinerade system för färdbroms eller gasreglage
 - 32.01 Gasreglage och färdbroms som kombinerade system som manövreras med en hand
 - 32.02 Gasreglage och färdbroms som kombinerade system som manövreras utifrån
- 33. Kombinerade system för färdbroms, gasreglage och styrning
 - 33.01 Gasreglage, färdbroms och styrning som kombinerade system som manövreras utifrån med en hand
 - 33.02 Gasreglage, färdbroms och styrning som kombinerade system som manövreras utifrån med två händer
- 35. Anpassade reglage (ljusreglage, vindrutetorkare/spolare, signalhorn, körriktningssvisare, etc.)
 - 35.02 Reglage som kan manövreras utan att styrningsanordningen måste släppas
 - 35.03 Reglage som kan manövreras med vänster hand utan att styransordningen måste släppas
 - 35.04 Reglage som kan manövreras med höger hand utan att styransordningen måste släppas
 - 35.05 Reglage som kan manövreras utan att styransordningen och gas- och bromsreglaget måste släppas

- 40. Anpassad styranordning
 - 40.01 Styranordning med maximal manövreringskraft av ... N (*) (t.ex. "40.01 (140N)")
 - 40.05 Anpassad ratt (större och/eller tjockare ratt, ratt med mindre diameter, etc.)
 - 40.06 Anpassning av rattens position
 - 40.09 Fotmanövrerad styrning
 - 40.11 Stödjande anordning på ratten
 - 40.14 Anpassade styrsystem som manövreras med en hand/arm
 - 40.15 Alternativt styrsystem som manövreras med två händer/armar
- 42. Anordningar för ändrad sikt bakåt/åt sidan
 - 42.01 Anpassad anordning för sikt bakåt
 - 42.03 Extra invändig anordning som förbättrar sikt åt sidan
 - 42.05 Anordning som täcker den döda vinkeln
- 43. Förarens sittplats
 - 43.01 Förhöjt förarsäte som ger normal sikt på normalt avstånd från ratten och pedalerna
 - 43.02 Förarsäte som är anpassat efter kroppsformen
 - 43.03 Förarsäte med sidostöd för god stabilitet
 - 43.04 Förarsäte med armstöd
 - 43.06 Anpassat säkerhetsbälte
 - 43.07 Säkerhetsbälte med stöd för god stabilitet
- 44. Anpassning av motorcykel (obligatorisk användning av underkoder)
 - 44.01 Manövrering av båda bromsarna genom ett reglage
 - 44.02 Anpassad främre hjulbroms
 - 44.03 Anpassad bakre hjulbroms
 - 44.04 Anpassat gasreglage
 - 44.08 Säteshöjd som ger föraren till motorcykeln möjlighet att i sittande position ha båda fötterna på marken samtidigt vid stopp och stillastående
 - 44.09 Maximal manövreringskraft av främre hjulbroms ... N (*) (t.ex. "44.09(140N)")
 - 44.10 Maximal manövreringskraft av bakre hjulbroms ... N (*) (t.ex. "44.10(240N)")
 - 44.11 Anpassat fotstöd
 - 44.12 Anpassat handtag
- 45. Motorcykel endast med sidvagn
- 46. Endast motordrivna trehjulingar
- 47. Begränsat till fordon med mer än två hjul som inte kräver att föraren balanserar upp fordonet vid start, stopp och stillastående
- 50. Begränsat till ett visst fordon/chassinummer (identifieringsmärkning, VIN)

Bokstäver som används i kombination med koderna 01-44 för ytterligare specifiering

 - a vänster
 - b höger
 - c hand
 - d fot
 - e mitten
 - f arm
 - g tumme

KODER FÖR BEGRÄNSAD ANVÄNDNING

- 61. Begränsad till resor under dagtid (t.ex. en timme efter soluppgången och en timme före solnedgången)
- 62. Begränsad till resor inom en radie av ... km från

körkortsinnehavarens bostad eller enbart inom staden/regionen

- 63. Begränsad till körning utan passagerare
- 64. Begränsad till körning med högst ... km/tim
- 65. Begränsad till körning endast med annan körkortsinnehavare som innehar ett körkort i minst samma kategori
- 66. Begränsad till körning utan släpvagn
- 67. Ingen körning på motorväg
- 68. Ingen alkohol
- 69. Begränsade till att köra fordon med alkoholås i enlighet med EN 50436. Ange en sista giltighetsdag är frivilligt (t.ex. "69" eller "69(01.01.2016)")

ADMINISTRATIVA FRÅGOR

- 70. Utbyte av körkort nr ... utfärdat av ... (EU/FN-symbol om det är frågan om tredje land, exempelvis '70.0123456789.NL')
- 71. Duplikat av körkort nr ... (EU/FN-symbol om det är frågan om tredje land, exempelvis '71.987654321.HR')
- 73. Begränsat till fordon i kategori B av typen motor-driven fyrhjuling (B1)
- 78. Begränsat till fordon med automatisk växellåda
- 79. (...) Begränsat till fordon som överensstämmer med specifikationerna inom parentes i samband med tillämpningen av artikel 13 i direktiv 2006/126/EG.
 - 79.01 Begränsat till tvåhjuliga fordon med eller utan sidvagn
 - 79.02 Begränsat till fordon i kategori AM av typen trehjulingar eller lätta fyrhjulingar
 - 79.03 Begränsat till motordrivna trehjulingar
 - 79.04 Begränsat till motordrivna trehjulingar till vilka en släpvagn får kopplas med en tillåten totalvikt som inte överstiger 750 kg
 - 79.05 Motorcykel i kategori A1 med ett effekt/vikt-förhållande som överstiger 0,1 kW/kg
 - 79.06 Fordon i kategori BE till vilka en släpvagn får kopplas med en tillåten totalvikt som överstiger 3 500 kg

80. Begränsat till de innehavare av körkort för fordon i kategori A av typen motordrivna trehjuling som inte uppnått 24 års ålder

81. Begränsat till de innehavare av körkort för fordon i kategori A av typen motordrivna tvåhjuliga motorcykel som inte uppnått 21 års ålder

95. Yrkeskompetensbevis enligt direktiv 2003/59/EG giltigt t.o.m. ... (t.ex. '95(01.01.12)')

96. Fordon i kategori B till vilka en släpvagn får kopplas med en tillåten totalvikt som överstiger 750 kg och där fordonskombinationens tillåtna totalvikt är över 3 500 men är högst 4 250 kg

97. Ej behörig för fordon i kategori C1 som omfattas av rådets förordning (EEG) nr 3821/85 (**)

II. Nationella koder som används på Åland

101. Persontransporter med buss får utföras från och med 20 års ålder. Sådana transporter får även utföras från och med 18 års ålder, om fordonet

- körs utan passagerare, eller
- används för persontransporter i linjetrafik, där linjens längd inte överstiger 50 kilometer

N 25 LF (2015:97) om medicinska krav för innehav av körkort

102. Persontransporter med buss får utföras från och med 23 års ålder. Sådana transporter får även utföras från och med 21 års ålder, om fordonet används för persontransporter i linjetrafik, där linjens längd inte överstiger 50 kilometer

103. Transporter inom räddningsväsendet enligt 9 § 3 mom. körkortslagen på Åland

N 25 Landskapsförordning (2015:97) om medicinska krav för innehav av körkort

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Förordningens innehåll

Denna förordning innehåller bestämmelser om

1) medicinska krav för innehav av körkortstillstånd, körkort och yrkeskörtillstånd,

2) läkares anmälningsskyldighet enligt 47 § körkortslagen (2015:88) för Åland, och

3) sådant läkarintyg som krävs enligt 11 § körkortslagen.

De krav för innehav som anges i denna förordning gäller vid ansökan om körkortstillstånd för innehav av körkort och vid ansökan om yrkeskörtillstånd samt vid prövning av frågan om fortsatt innehav av körkortstillstånd, körkort och yrkeskörtillstånd, om inte annat särskilt anges.

2 §. Generellt om hinder för innehav av körkort

Varje sjukdom, skada eller annat medicinskt förhållande som kan antas påverka förmågan att köra ett körkortspliktigt fordon ska prövas från trafiksäkerhetssynpunkt. Förhållanden som bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk utgör hinder för innehav. Detta gäller dock inte om risken är obetydlig, varvid större tolerans medges för innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE och T än för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE och yrkeskörtillstånd där den ökade trafiksäkerhetsrisken som följer med sådant innehav alltid ska beaktas.

3 §. Bedömning av trafiksäkerhetsrisken

Bedömningen av trafiksäkerhetsrisken och behovet av villkor om läkarintyg och prövning av frågan om fortsatt innehav ska göras med utgångspunkt från det medicinska förhållandets allmänna karaktär och symptombild samt från omständigheterna i det enskilda fallet.

Om förhållandet har nära anknytning till vad som sägs i 2-15 kap. ska ledning hämtas från de krav som anges där. Beträffande andra medicinska förhållanden ska 2 § tillämpas.

Vid en sammantagen bedömning av olika medicinska förhållanden kan hinder för innehav föreligga även om förhållandena var för sig inte utgör hinder enligt 2-15 kap.

4 §. Läkarundersökning m.m.

Läkarundersökning och annan undersökning som ska ligga till grund för intyg enligt bestämmelser i körkortslagen ska göras med beaktande av vad som anges i denna förordning och med utgångspunkt från de uppgifter som sökanden lämnar och från vad som i

övrigt är känt för undersökande läkare. Av intyget ska framgå om den sökande bedöms ha en sjukdom eller medicinskt tillstånd som innebär en trafiksäkerhetsrisk eller inte.

I 1-15 kap. finns bestämmelser om när villkor om läkarintyg efter viss tid ska föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras. Dessa krav får frångås endast om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl.

5 §. Läkares anmälningsskyldighet

Bestämmelser om läkares anmälningsskyldighet finns i 47 § körkortslagen. De grundläggande förutsättningarna för en anmälan ska anses föreligga om kraven i denna förordning inte uppfylls av den som ansöker om eller innehar körkortstillstånd, körkort eller yrkeskörtillstånd.

En anmälan från en läkare ska vara skriftlig och innehålla de uppgifter om innehavarens hälsotillstånd som framkommit vid undersökningen och som har betydelse för frågan om innehav.

2 kap. Synfunktioner

6 §. Synskärpan för grupp 1

Den binokulära synskärpan ska för innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T uppgå till minst 0,5. Korrektion med glasögon eller kontaktlinser får användas för att uppnå denna synskärpa. Att syn helt saknas i ett öga utgör inte hinder för innehav.

Om synskärpan i ett öga understiger 0,3 och synsedsättningen har inträtt plötsligt krävs en anpassningsperiod på minst sex månader innan innehav kan medges.

Vid nystagmus ska den binokulära synskärpan på minst 0,5 uppnås i blickriktningar upp till 30° från den rakt fram. Korrektion med glasögon eller kontaktlinser får användas för att uppnå denna synskärpa.

7 §. Synfältet

För innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T ska synfältet vid seende med båda ögonen samtidigt:

- 1) ha en horisontell utsträckning av minst 120° varav minst 50° åt vardera sidan från synfältets centrum, och
- 2) i detta område ha en vertikal utsträckning av minst 20° uppåt och minst 20° nedåt.

I det område som anges i 1 mom. 1 och 2 punkten utgör defekt som i utbredning är större än två intilliggande testpunkter i Esterman-programmet och som är belägen i området utanför 20° från synfältets centrum, hinder för innehav.

Synfältets utsträckning och defekter inom detta område definieras av en undersökning av synfältet med sådan metod som anges i 13-16 §. Vid misstanke om ögonsjukdom gäller vad som sägs i 13 § 3 mom. och 14 § 2 mom.

Vid sådan statisk tröskelperimetri som anges i 14 § 2 mom. 2 punkten ska värdet i varje korresponderande testpunkt uppgå till

- 1) minst 20 dB inom en radie av 10° från synfältets centrum, och
- 2) minst 10 dB inom en radie av 20° från synfältets centrum.

Trots vad som sägs i 4 mom. 2 punkten får värdet i en enstaka korresponderande testpunkt utanför 10° understiga 10 dB.

8 §. Hinder på grund av dubbelseende

Dubbelseende i någon blickriktning upp till 30° från den rakt fram utgör hinder för innehav. Hinder för innehav föreligger dock inte om dubbelseendet elimineras genom korrektion med prismaglas eller genom kontinuerlig ocklusion (förtäckning) av ena ögat. För att innehav ska kunna medges måste ocklusion ha skett under minst sex månader.

Trots vad som sägs i 1 mom. första meningen kan innehav medges även utan ocklusion efter en anpassningsperiod på sex månader om det kan bedömas att dubbelseendet inte är till besvär i trafiken.

Total nattblindhet eller annan allvarlig begränsning av seendet vid nedsatt belysning, utgör hinder för innehav. För körkortsbehörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE och yrkeskörtillstånd gäller vad som sägs i 11 §.

9 §. Synskärpan för grupp 2

För innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE och yrkeskörtillstånd ska synskärpan uppgå till minst 0,8 i det bästa ögat och till minst 0,1 i det sämre ögat, om inte annat sägs i 2 eller 3 mom. Korrektion med glasögon eller kontaktlinser får användas för att uppnå denna synskärpa.

Trots vad som sägs i 1 mom. får innehav av yrkeskörtillstånd medges om den binokulära synskärpan uppgår till minst 0,8. Korrektion med glasögon eller kontaktlinser får användas för att uppnå denna synskärpa.

Trots vad som sägs i 1 mom. får fortsatt innehav medges för den som före den 1 september 1996 hade körkort för behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D eller DE om den binokulära synskärpan uppgår till minst 0,8. Korrektion med glasögon eller kontaktlinser får användas för att uppnå denna synskärpa.

Vid nystagmus ska synskärpan uppnås i blickriktningar upp till 30° från den rakt fram.

Om den föreskrivna synskärpan inte kan uppnås utan korrektionsglas, får inget av glasen överstiga plus åtta dioptrier i styrka i den mest brytande meridianen.

Kontaktlinser får användas om de fungerar väl under den tid som ett arbetspass i trafik omfattar. Om kontaktlinser används gäller inte vad som sägs i 1 mom.

Om syn helt saknas i ett öga utgör det hinder för innehav.

10 §. Synfältet

För innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE och yrkeskörtillstånd ska synfältet vid seende med båda ögonen samtidigt:

- 1) ha en horisontell utsträckning av minst 160° varav minst 70° åt vardera sidan från synfältets centrum, och
- 2) i detta område ha en vertikal utsträckning av minst 30° uppåt och minst 30° nedåt.

I det område som anges ovan utgör defekt som i utbredning är större än två intilliggande testpunkter i Esterman-programmet och som är belägen i området utanför 30° från synfältets centrum, hinder för innehav.

Synfältets utsträckning och defekter definieras inom

detta område av en undersökning av synfältet med den metod som anges i 15 § 2 mom. 1 punkten.

Vid sådan statisk tröskelperimetri som anges i 15 § 2 mom. 2 punkten ska värdet i varje korresponderande testpunkt uppgå till

1) minst 20 dB inom en radie av 10° från synfältets centrum, och

2) minst 10 dB inom en radie av 30° från synfältets centrum.

11 §. Dubbelseende m.m. för grupp 2

Dubbelseende utgör hinder för innehav av körkortsbehörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE och yrkeskörtillstånd, oavsett i vilken blickriktning som dubbelseendet uppträder.

Total nattblindhet eller annan allvarlig begränsning av seendet vid nedsatt belysning, utgör hinder för innehav.

12 §. Villkor om läkarintyg

Vid progressiv ögonsjukdom ska villkor om läkarintyg eller annat medicinskt underlag föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall.

13 §. Synprovning

Synprovning för innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T får utföras av

- 1) läkare eller
- 2) legitimerad optiker, oftalmologassistent, ortoptist, den som har genomgått utbildning till optometritekniker, ögonsjuksköterska eller sjuksköterska med vidareutbildning i ögonsjukvård.

Synprovning för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd får utföras av läkare. Uppgifterna om synskärpa kan i ett läkarintyg grundas på tidigare utförd undersökning av sådan person som anges i 1 mom. 2 punkten. Dessa uppgifter ska ingå som underlag vid läkarens samlade bedömning.

Om sökanden vid ansökningstillfället inte fyllt 45 år och ansöker om förlängd giltighet för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE får intyg om synprovning utföras av läkare, legitimerad optiker, oftalmologassistent, ortoptist, ögonsjuksköterska eller sjuksköterska med vidareutbildning i ögonsjukvård.

Om sökanden inte uppnår gällande synkrav eller vid misstanke om ögonsjukdom ska undersökning göras av en läkare med specialistkompetens i ögonsjukdomar.

14 §. Läkarundersökning

Synprovningen vid läkarundersökning ska omfatta:

1) Synskärpeprov och vid behov bestämning av ögonens refraktion. Undersökningen ska göras i ett ordinärt ljusst rum utan bländande ljuskällor i synfältet. Synprovningstavlan ska vara placerad på fyra eller fem meters avstånd (eventuellt med hjälp av speglar) och ska vara väl och jämnt belyst. Alla bokstäver ska kunna läsas på den rad som anger synskärpan.

2) Synfältundersökning, i regel enligt Donders konfrontationsmetod, utförd i varje öga för sig med prövning minst ett par gånger i varje synfältskvadrant.

3) Kontroll av ögats rörlighet. Rörligheten ska prövas i de åtta huvudmeridianerna varvid dubbelseende ska uppmärksammas.

N 25 LF (2015:97) om medicinska krav för innehav av körkort

Om läkaren finner det sannolikt att en synfältdefekt föreligger ska perimetri göras enligt en eller båda av punkterna 1 och 2 nedan. Vilken metod som ska användas ska bedömas utifrån orsaken till synfältdefekten.

1) För att fastställa att vad som sägs i 7 § 1-3 mom. eller 10 § 1-3 mom. är uppfyllt ska en undersökning med binokulär statisk perimetri enligt Esterman-program utföras.

2) För att fastställa att vad som sägs i 7 § 4 mom. 1 och 2 punkten respektive 10 § 4 mom. 1 och 2 punkten är uppfyllt ska statisk tröskelperimetri enligt Humphrey med objektstorlek III eller annan likvärdig metod göras.

Bedömningen av testresultatet enligt 2 mom. 1 punkten ska göras utifrån om man ser testobjektet i de undersökta punkterna och enligt 2 mom. 2 punkten utifrån det högsta värdet i korresponderande punkter. Med korresponderande punkter avses två testpunkter belägna på motsvarande ställe i båda ögonen.

15 §. Misstanke om begränsad syn

Om anamnesen eller undersökningen ger misstanke om att synen är begränsad vid nedsatt belysning ska detta anges. Detsamma gäller vid misstanke om sjukdom som kan befaras försämra synförmågan avsevärt.

16 §. Synprövning

Synprövning för innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T enligt 13 § 1 mom. 2 punkten ska omfatta

1) synskärpeprov, som ska fastställa dels den binokulära synskärpan, dels synskärpan i varje öga för sig, och

2) synfältundersökning utförd med apparatur avsedd för synfältsprövning.

Synprövning för de som inte fyllt 45 år och ansöker om förlängd giltighet för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE ska omfatta

1) undersökning av synskärpa och om föreskriven synskärpa inte uppnås utan korrektion ska även synskärpa med korrektion anges inklusive korrektionsglasens styrka,

2) undersökning av ögonrörlighet och uppgift om eventuellt dubbelseende,

3) uppgift om eventuell nystagmus (ofrivilliga ögonrörelser),

4) uppgift om eventuellt allvarligt begränsat seende vid nedsatt belysning, och

5) synfältundersökning utförd med apparatur avsedd för synfältsprövning.

Om föreskriven synskärpa inte uppnås utan korrektion ska även synskärpa med korrektion fastställas binokulärt och i varje öga för sig.

3 kap. Hörsel och balanssinne

17 §. Balansrubbnig eller yrsel

Överraskande anfall av balansrubbnig eller yrsel som innebär en trafiksäkerhetsrisk utgör hinder för innehav av körkort i samtliga kategorier.

Morbus Ménière utgör hinder för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd om sjukdomen är kliniskt aktiv.

Hörselnedsättning eller dövhet utgör inte hinder för innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE, C1, C1E, C, CE eller T.

För innehav av behörigheterna D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd ska hörsel förmågan vara sådan att innehavaren har möjlighet att kommunicera med passagerare och andra trafikanter. Detta krav ska anses uppfyllt om vanlig samtalsstämma uppfattas på fyra meters avstånd på ena örat med eller utan hörapparat.

18 §. Villkor om läkarintyg

Vid Morbus Ménière eller annan progressiv sjukdom ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall.

19 §. Läkarundersökning

Sökanden ska tillfrågas om förekomst av yrsel med hörselnedsättning, Morbus Ménière eller annan yrselsjukdom. Läkaren ska i dessa fall särskilt bedöma risken för överraskande anfall av balansrubbnig eller trafikfarlig yrsel.

Hörselprövning för innehav av behörigheterna D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd ska göras med vanlig samtalsstämma eller med tonaudiometer.

4 kap. Rörelseorganens funktioner

20 §. Funktionsnedsättning i rörelseorganen

En sjukdom eller nedsättning i rörelseorganens funktion som innebär att fordon inte kan köras på ett trafiksäkert sätt utgör hinder för innehav av körkort i samtliga kategorier.

En funktionsnedsättning i rörelseorganen utgör inte hinder om den kan kompenseras genom ortopediskt hjälpmedel eller tekniska anordningar på fordonet.

För innehav av behörigheterna D1, D1E, D, DE och yrkeskörtillstånd ska rörelseförmågan vara tillräcklig för att kunna hjälpa passagerare in i och ut ur fordonet samt med bilbältet.

21 §. Villkor om läkarintyg

Vid progressiv sjukdom, som i framtiden kan förväntas medföra funktionsnedsättning av sådan svårighetsgrad att körförmågan påverkas, ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall. Detsamma gäller i fråga om rörelseförmågan enligt 20 § 3 mom.

22 §. Läkarundersökning

Vid funktionsnedsättning i rörelseorganen ska läkaren bedöma tillståndets inverkan på körförmågan, i förekommande fall med hänsyn till tekniskt hjälpmedel eller anpassning av fordonet.

För innehav av behörigheterna D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd ska läkaren även bedöma förmågan att kunna hjälpa passagerare in i och ut ur fordonet samt med bilbältet.

5 kap. Hjärt- och kärlsjukdomar

23 §. Allmänt

Hjärt- eller kärlsjukdom som innebär en påtaglig risk för att hjärnans funktioner akut försämras eller som i övrigt innebär en trafiksäkerhetsrisk, utgör hinder för innehav av körkort.

Vid bedömning enligt detta kapitel ska tillståndets orsaker, kliniska form och utveckling samt behandlingsresultatet beaktas.

24 §. Medvetandeförlust

Vid medvetandeförlust (synkope) som orsakats av arytmi krävs en observationstid på minst tre månader utan ny medvetandeförlust innan innehav kan medges. Om orsaken till medvetandeförlusten har behandlats kan en kortare observationstid accepteras.

Vid annan form av synkope än sådan som orsakats av arytmi, till exempel vid så kallad reflexogen synkope (vasovagal svimning), får behovet av observationstid bedömas utifrån risken för ny sådan medvetandeförlust.

25 §. Pacemaker

Innehav kan medges vid pacemakerbehandling som fungerar väl.

Innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T kan medges vid behandling med implanterad defibrillator (ICD) om behandlingen fungerar väl.

26 §. Stroke

Risken för slaganfall (stroke) ska bedömas enligt detta kapitel. Vid bedömningen ska särskilt uppmärksammas transitoriska ischemiska attacker (TIA) samt övriga viktiga riskfaktorer såsom förhöjt blodtryck, förhöjda blodfetter, förmaksflimmer och kärlmissbildning.

Restillståndet efter ett slaganfall ska bedömas enligt tillämpligt kapitel, exempelvis 2 kap. (synfältsdefekter), 4 kap. (förlamningar), 8 kap. (medvetandestörningar), 10 kap. (kognitiva störningar) och 14 kap. (psykiska sjukdomar och störningar).

27 §. Ischemisk hjärtsjukdom

Vid ischemisk hjärtsjukdom utgör följande förhållanden var för sig hinder för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd:

1) en symptom begränsad arbetsförmåga vid arbetsprov som klart understiger förväntat normalvärde med beaktande av patientens kön, ålder, kroppsstorlek och vikt,

2) en vänsterkammarfunktion med en ejektionsfraktion under 40% eller symptom på hjärtsvikt,

3) förekomst av allvarliga paroxysmala arytmier,

4) angiografifynd som visar hemodynamiskt signifikant förträngning av kranskärlen, eller

5) förekomst av angina pectoris i vila eller utlöst av emotionella faktorer.

28 §. Nedsatt klafffunktion

Vid nedsatt klafffunktion i form av förträngning eller läckage utgör följande förhållanden var för sig hinder för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd:

1) en vänsterkammarfunktion med en ejektionsfraktion under 40% eller symptom på hjärtsvikt,

2) allvarliga paroxysmala arytmier, eller

3) allvarliga EKG-avvikelser, t.ex. tecken på ischemi eller ledningsstörningar.

29 §. Restillstånd efter åtgärdad ischemisk hjärtsjukdom

Restillstånd efter åtgärdad ischemisk hjärtsjukdom eller restillstånd efter kirurgiskt åtgärdad klaffsjukdom ska bedömas med utgångspunkt i kraven i 27 och 28 §§.

30 §. Kardiomyopati

Annan hjärtsjukdom, t.ex. kardiomyopati, ska bedömas utifrån kraven i 27 § 1-3 punkten.

31 §. Innehav i vissa fall

Innehav kan medges trots vad som sägs i 27 och 28 §§ under förutsättning att förhållandena är prognostiskt gynnsamma och trafiksäkerhetsrisken bedöms vara liten.

32 §. Hjärtrtransplantation

Genomgången hjärtrtransplantation eller behandling med implanterad defibrillator (ICD) utgör hinder för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd.

33 §. Villkor om läkarintyg

Villkor om läkarintyg får föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall.

34 §. Läkarundersökning

För innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T ska läkaren särskilt uppmärksammas tillstånd efter stroke eller hjärtinfarkt, förekomst av angina pectoris eller annan hjärt- eller kärlsjukdom samt rytmrubbningar och tecken på klaffsjukdom. Vid förmaksflimmer ska risken för embolisering till hjärnans blodkärl bedömas.

35 §. Särskilda bestämmelser för grupp 2

För innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd gäller följande:

Vid undersökning under det första året efter en hjärtinfarkt ska arbetsprov utföras och resultatet av detta redovisas. Vid en Q-våg större än 40 millisekunder ska vänster kammars funktion bedömas med avseende på ejektionsfraktionen.

Arbetsprov ska även utföras och resultatet av detta redovisas vid undersökning under det första året efter en by pass-operation eller perkutan koronar intervention (ballongvidgning eller inläggning av stent). Om tecken på allvarlig koronarsufficiens framkommer vid sådant prov, bör kompletterande utredning med myokardskintigrafi eller koronarangiografi utföras.

6 kap. Diabetes**36 §. Diabetes**

Diabetessjukdom som inte är under godtagbar kontroll med avseende på risken för hypoglykemi, utgör hinder för innehav av körkort. Vid hypoglykemi ska särskilt tecken på nedsatt hjärnfunktion (neuroglukopena symptom) och risk för medvetslöshet, särskilt sådan som inte föregåtts av varningssymptom, beaktas. Innehavaren ska ha kunskap om varningstecken på akut hypoglykemi och motåtgärder.

Återkommande allvarlig hypoglykemi utgör hinder för innehav till dess att en observationstid om ett år från den senaste allvarliga hypoglykemin uppnåtts. Med allvarlig hypoglykemi avses i denna förordning sådan hypoglykemi som krävt hjälp av annan för att hävas och med återkommande allvarlig hypoglykemi avses allvarlig hypoglykemi som upprepas inom ett år.

Efter allvarlig hypoglykemi i trafiken ska en obser-

N 25 LF (2015:97) om medicinska krav för innehav av körkort

vationstid utan nya episoder av allvarlig hypoglykemi ha uppnåtts för att diabetesjukdomen ska anses vara under godtagbar kontroll.

För innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T bör denna tid uppgå till minst sex månader och för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd till minst tolv månader.

37 §. Komplikationer på grund av diabetes

Vid andra komplikationer av diabetesjukdomen ska bedömningen av trafiksäkerhetsrisken göras med tillämpning av vad som i övrigt sägs i denna förordning, särskilt 2 kap. (synfunktioner), 5 kap. (hjärt- och kärlsjukdomar) och 10 kap. (demens och andra kognitiva störningar).

38 §. Diabetes som behandlas med insulin

Diabetesjukdom som behandlas med insulin utgör hinder för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd, om inte personen

- 1) har diabetes typ 2,
- 2) har förmåga att känna varningstecken på akut hypoglykemi eller aldrig har haft hypoglykemi, och
- 3) genomför egenkontroller av blodsocker.

För innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd ska varje allvarlig hypoglykemi under vaken tid beaktas och behovet av en observationstid utan nya sådana episoder bedömas.

39 §. Villkor om läkarintyg

Vid diabetesjukdom som behandlas med insulin ska innehavet förenas med villkor om läkarintyg och prövning av frågan om fortsatt innehav göras.

Intyg beträffande diabetesjukdomen och synfunktionerna ska lämnas efter ett år och därefter minst vart tredje år.

Om insulinbehandling har pågått i mer än ett år när polismyndigheten får kännedom om sjukdomen kan, trots vad som sägs ovan, föreskrivas att läkarintyg ska lämnas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras efter en tid som bedöms lämplig i varje enskilt fall.

40 §. Diabetes som behandlas med annat läkemedel

Vid diabetesjukdom som behandlas med annat läkemedel än insulin ska villkor om läkarintyg beträffande diabetesjukdomen och synfunktionerna föreskrivas. Prövning av frågan om fortsatt innehav ska göras minst vart femte år för innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T och minst vart tredje år för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd.

41 §. Transplantation av bukspottkörtel

För den som har genomgått transplantation av bukspottkörtel eller Langerhanska öar där kriterierna för diagnosen diabetes inte längre uppfylls ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras.

42 §. Läkarundersökning

Läkaren ska särskilt bedöma risken för hypoglykemi för att avgöra om lämpligheten att köra motordrivret fordon är väsentligt nedsatt på grund av diabetes-

sjukdomen. Läkaren ska förvissa sig om att sökanden i förekommande fall är väl förtrogen med symptomen på hypoglykemi och har kännedom om lämpliga åtgärder om sådana symptom uppkommer.

Komplikationer från kärlsystemet till följd av diabetesjukdomen, t.ex. retinopati eller neuropati med motoriska, sensoriska bortfallssymptom eller kognitiv påverkan, ska särskilt uppmärksammas liksom makrovasculära komplikationer med risk för hjärt- eller kärlsjukdom.

Vad som sägs i 1 mom. är av särskild vikt vid insulinbehandlad diabetes om det är fråga om innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd. Läkaren ska då beakta och bedöma lämpligheten från trafiksäkerhetssynpunkt med hänsyn till de körningar och arbetsformer som är aktuella vid sådant innehav. I intyget ska läkaren lämna ett särskilt utlåtande i denna fråga.

7 kap. Neurologiska sjukdomar**43 §. Sjukdomar i nervsystemet**

Sjukdomar i nervsystemet som innebär trafiksäkerhetsrisker utgör hinder för innehav av körkort.

Vid riskbedömningen ska hänsyn tas till tillståndets kliniska form och utveckling samt behandlingsresultat. Motoriska eller sensoriska symptom som påverkar balans, koordination eller psykomotorisk hastighet, synfältsdefekter samt defekter av kognitiv natur ska särskilt beaktas.

Vid Parkinsons sjukdom och särskilt vid behandling med dopaminagonister, ska risken för insomning vid körning av motordrivret fordon särskilt beaktas och bedömas enligt 73 §.

44 §. Villkor om läkarintyg

Vid progressiv sjukdom, t.ex. Parkinsons sjukdom, multipel skleros eller annan neurodegenerativ sjukdom ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall.

8 kap. Epilepsi, epileptiskt anfall och annan medvetandestörning**45 §. Epileptiskt anfall**

Med epileptiskt anfall avses den kliniska manifestationen av abnorma, repetitiva urladdningar i hjärnans nervceller. Med epilepsi avses återkommande, provocerade epileptiska anfall.

Riskbedömningen ska göras med utgångspunkt från förekomsten av epileptiska anfall, även om diagnosen epilepsi inte är ställd. Ett normalt resultat av en EEG-undersökning utesluter inte epileptiskt anfall eller epilepsi.

Vid bedömningen ska hänsyn tas till anfallets orsaker, kliniska form och utveckling samt behandlingsföljsamhet och effekt av behandlingen.

46 §. Framprovocerade anfall

Epileptiskt anfall som provocerats av intag av substanser eller av abstinens ska i neurologiskt avseende bedömas enligt detta kapitel. Vid substansberoende eller missbruk av medel som påverkar förmågan att köra motordrivna fordon ska bedömningen även göras med utgångspunkt i 12 kap.

Vid sådant anfall som avses i 1 mom. ökar kravet på säkerställd nykterhet, även om diagnosen missbruk eller beroende inte kan ställas.

47 §. *Hinder för innehav*

Följande förhållanden utgör var för sig hinder för innehav om inte annat sägs i 48 §:

1) Ett första epileptiskt anfall har inträffat under de senaste sex månaderna.

2) Diagnosen epilepsi har ställts eller kan nu ställas och epileptiskt anfall har inträffat under de senaste tolv månaderna.

3) Det finns en påtaglig risk för epileptiskt anfall utifrån sjukhistoria, resultatet av klinisk undersökning, neuroradiologisk undersökning eller resultatet av EEG-undersökning.

4) EEG-undersökning visar regelbundna symmetriska formationer av bilateralt synkron tre per sekund spike wave aktivitet med generell utbredning (absenser).

48 §. *Undantag*

Trots vad som sägs i 47 § kan innehav medges i följande fall:

1) Epileptiskt anfall har inträffat efter läkarordinerad utsättning av anti epileptisk medicinering och har föregåtts av minst två års anfallsfrihet. Förutsättningen är att behandling med samma substans har återinsatts och har följts av en anfallsfri observationstid på tre månader.

2) Epileptiskt anfall har inträffat som en direkt följd av provocerande faktorer som kan förutses inte återkomma. Behovet av viss observationstid efter det senaste anfallet ska bedömas i varje enskilt fall. Anfall får dock inte ha inträffat under de senaste tre månaderna.

3) Ett enda epileptiskt anfall har inträffat efter lång tid av anfallsfrihet, och omständigheterna i övrigt talar för en låg risk för nya anfall.

4) Epileptiskt anfall har inträffat under de senaste tre åren men bedöms med stor säkerhet inte ha påverkat medvetandet, sinnesintrycken eller den motoriska kontrollen. Övriga omständigheter ska tala för en låg risk för anfall som påverkar medvetandet.

5) Det är fråga om en karakteristisk epilepsiform som under minst tre år manifesterat sig endast i form av anfall under sömn.

49 §. *Hinder för innehav för grupp 2*

Följande förhållanden utgör var för sig hinder för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd:

1) Ett första epileptiskt anfall har inträffat under de senaste fem åren. Behandling med läkemedel mot epilepsi får heller inte ha förekommit under denna tid.

2) Diagnosen epilepsi har tidigare ställts eller kan nu ställas och epileptiskt anfall har inträffat under de senaste tio åren. Behandling med läkemedel mot epilepsi får heller inte ha förekommit under denna tid.

3) Det finns en påtaglig risk för epileptiskt anfall utifrån sjukhistoria, resultatet av klinisk undersökning, neuroradiologisk undersökning eller resultatet av EEG-undersökning.

4) EEG-undersökning visar regelbundna symmetris-

ka formationer av bilateralt synkron tre per sekund spike wave aktivitet med generell utbredning (absenser).

50 §. *För innehav av körkort i samtliga kategorier vid annan medvetandestörning*

Vid medvetandestörning eller annan kognitiv påverkan ska nödvändig observationstid bedömas utifrån risken för ny sådan störning eller påverkan.

Bedömningen ska göras med utgångspunkt i bakomliggande medicinska förhållanden.

Om orsaken till medvetandestörningen inte är klarlagd ska bedömning göras enligt 2 och 3 §§.

51 §. *Villkor om läkarintyg*

Vid diagnosen epilepsi ska den totala uppföljningsperioden vara minst fem år från det senaste anfallet. Under denna tid ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras ett år efter det senaste anfallet, därefter efter ytterligare ett år och därefter efter ytterligare tre år. Om det senaste anfallet inträffat mer än ett år innan polismyndigheten fått kännedom om sjukdomen, kan istället föreskrivas att läkarintyg ska lämnas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras vid endast ett eller två tillfällen och efter tid som bedöms lämplig i varje enskilt fall.

Villkor om läkarintyg får föreskrivas efter ett enstaka epileptiskt anfall, annan medvetandestörning eller vid anfall enligt 48 § 5 punkten. Villkor får då föreskrivas med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall.

Om förhållandena försämrats eller framstår som mindre stabila kan uppföljning göras under en längre period och med tätare intervall än vad som anges i 1 mom.

52 §. *Läkarundersökning*

Läkaren ska fråga sökanden om attacker av kortvarig medvetanderubbning och andra mindre påtagliga yttningar av epilepsisymptom har inträffat.

Vid idiopatisk generaliserad epilepsi med frånvaroattacker (absenser) ska EEG-undersökning göras.

Vid sådant provocerat anfall som avses i 46 § ska allt bruk av sådana substanser särskilt uppmärksammas.

9 kap. *Njursjukdomar*

53 §. *Allvarligt nedsatt njurfunktion*

Allvarligt nedsatt njurfunktion som innebär en trafiksäkerhetsrisk utgör hinder för innehav av körkort.

Behandling med dialys ska prövas från trafiksäkerhetssynpunkt. Om behandlingen bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk utgör den hinder för innehav.

Behandling med hemodialys utgör hinder för innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd.

54 §. *Villkor om läkarintyg*

Efter njurtransplantation ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras.

I övriga fall får villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall.

55 §. *Läkarundersökning*

Sökanden ska tillfrågas om tidigare njursjukdom. Läkaren ska vara särskilt uppmärksam på tecken på njursvikt.

N 25 LF (2015:97) om medicinska krav för innehav av körkort

10 kap. Demens och andra kognitiva störningar

56 §. Kognitiv störning

Allvarlig kognitiv störning utgör hinder för innehav. Vid bedömning av om störningen ska anses som allvarlig ska särskild hänsyn tas till nedsättning av uppmärksamhet, omdöme och förmågan att ta in och bearbeta synintryck samt nedsättning av mental flexibilitet, minne, exekutiva funktioner och psykomotoriskt tempo. Dessutom ska känslomässig labilitet och ökad uttrötthet beaktas. Apraxi och neglekt ska särskilt uppmärksammas.

57 §. Innehav vid demens

Demens utgör hinder för innehav. Vid lindrig demens kan dock innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T medges.

Demens anses föreligga om sådan diagnos har ställts utifrån vedertagen medicinsk praxis eller om det utifrån tillgänglig information kan bedömas att kriterierna för sådan diagnos är uppfyllda. Med kriterier avses de som anges i de kriteriebaserade systemen för diagnosklassifikation DSMIV (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) eller ICD 10 (International Classification of Diseases).

58 §. Innehav vid förvärvade hjärnskador

Hjärnskada som förvärvats efter exempelvis stroke, infektion, syrebrist (anoxi), förgiftning eller tumör samt traumatiskt förvärvad hjärnskada ska bedömas enligt 56 §.

59 §. Villkor om läkarintyg

Vid lindrig demens ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall.

Vid övriga förhållanden som regleras i detta kapitel får villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall.

60 §. Läkarundersökning m.m.

Undersökningen ska omfatta en bedömning av sökandens kognitiva funktioner. Läkarens bedömning kan grundas på neuropsykologisk undersökning utförd av neuropsykolog, annan legitimerad psykolog eller legitimerad arbetsterapeut med god kunskap inom området.

Bedömningen ska i första hand göras utifrån en medicinsk undersökning. Endast där bedömningen av den medicinska undersökningen ger ett resultat i ett svårbedömt gränsområde bör ett körprov eller annat slag av körtest göras.

Oavsett resultatet av sådant körprov eller körtest ska en helhetsbedömning av utredningsresultaten göras.

11 kap. Sömn- och vakenhetsstörningar

61 §. Sömnapné m.m.

Sömnapné, snarksjukdom (ronkopati) eller annan sjukdom med sömnstörning samt narkolepsi utgör hinder för innehav av körkort om förhållandena bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk.

62 §. Villkor om läkarintyg

Villkor om läkarintyg får föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall.

63 §. Läkarundersökning

Sökanden ska tillfrågas om störning av nattsömn på grund av sömnapné eller uttalad snarkning samt om annan sömnstörning.

12 kap. Bruk av substans som påverkar förmågan att köra motordrivet fordon

64 §. Bruk av alkohol

Detta kapitel gäller bruk av

- 1) alkohol,
- 2) andra psykoaktiva substanser än alkohol, utom nikotin och koffein, samt
- 3) läkemedel som inte är av psykoaktivt slag men som ändå bedöms kunna påverka förmågan att köra motordrivet fordon.

Exempel på sådana psykoaktiva substanser som avses i 1 mom. 2 är opiater, amfetamin, kokain, cannabis, hallucinogener, GHB och flyktiga lösningsmedel samt narkotikaklassade läkemedel.

Anabola steroider är i denna förordning att betrakta som psykoaktiv substans.

65 §. Beroende och missbruk

En person anses vara beroende av substans som sägs i 64 § 1 mom. 1 eller 2 punkten om diagnosen beroende har ställts utifrån vedertagen medicinsk praxis eller om det utifrån tillgänglig information kan bedömas att kriterierna för sådan diagnos är uppfyllda.

Med diagnosen missbruk avses i denna förordning ett substansbruk som uppfyller kriterierna för diagnosen missbruk av psykoaktiv substans eller är ett bruk av substans som sägs i 64 § som inte är tillfälligt och som från medicinsk synpunkt är skadligt. Om kriterierna för diagnosen beroende någon gång har uppfyllts ska bestämmelserna om beroende tillämpas.

66 §. Prövning

Vid tillämpningen av 65 § avses med kriterier de som anges i de kriteriebaserade systemen för diagnosklassifikation DSM-IV (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) och ICD 10 (International Classification of Diseases).

Missbruk av anabola steroider ska prövas dels enligt vad som sägs om missbruk i detta kapitel, dels enligt 82 och 83 §§.

67 §. Hinder för innehav

Diagnosen beroende av substans som sägs i 64 § 1 mom. 1 eller 2 punkten utgör hinder för innehav till dess att varaktig nykterhet kan verifieras och prognosen för fortsatt nykterhet är god.

68 §. Missbruk av substans

Diagnosen missbruk av substans som sägs i 64 § utgör hinder för innehav till dess att varaktig nykterhet kan verifieras och prognosen för fortsatt nykterhet är god.

Bedömning av frågan om nykterhet enligt denna förordning ska omfatta substanser som sägs i 64 §.

Med varaktig nykterhet avses att nykterhet ska verifieras under en observationstid om

- 1) minst sex månader vid diagnosen missbruk,
- 2) minst ett år upp till två år vid allvarligt missbruk, och

3) minst ett år vid diagnosen beroende, och upp till två år vid svårt beroende.

Vid bedömning av tillståndets svårighetsgrad ska även resultat av tidigare behandlingsinsatser beaktas.

Med verifiering avses att nykterhet ska visas genom

1) kontinuerlig läkarkontakt eller annan rehabilitering,

2) frekventa laboratorieprover under hela observationstiden avseende den eller de substanser som diagnosen relaterar till,

3) upprepade laboratorieprover under observationstiden som belyser förekomsten av annat substansbruk, och

4) ett läkarintyg som redovisar och bedömer nämnda förhållanden.

Underlåtenhet att komma till provtagning ska redovisas i läkarintyget.

69 §. Provtagning

Vid provtagning som anges i 68 § 5 mom. gäller följande:

1) Laboratorieprover ska tas i blod eller urin, om inte annat sägs i 2 mom.

2) Provtagning i blod och urin ska ske med kort varsel.

3) Samtliga prover ska analyseras av ett ackrediterat laboratorium.

4) Resultat av provtagningen ska redovisas.

5) Referensområdet för genomförda laboratorieprover i blod ska anges. CDT och GT är obligatoriska alkoholmarkörer.

6) Provresultat över referensområdet avseende blodprover samt verifierad förekomst av substans i urin ska bedömas och kommenteras.

7) Om substans enligt 64 § 1 mom. 2 eller 3 punkten påvisats vid screeninganalys av urin ska verifierande analys utföras.

8) Vid urintoxikologisk undersökning ska provtagning vara övervakad och uppgift om urinens koncentration (kreatininvärde) redovisas. Urinprov med kreatininvärde under referensvärdet kan inte ligga till grund för verifiering av nykterhet.

Trots vad som sägs i 1 mom. får nykterhet avseende narkotika visas genom håranalys. När det gäller den substans som diagnosen relaterar till ska hårprov tas var tredje månad under hela observationstiden. Det första provet ska tas tidigast tre månader efter observationstidens början. För annat substansbruk än den substans som diagnosen relaterar till ska hårprov tas var sjätte månad under hela observationstiden. Det första provet ska tas tidigast tre månader efter observationstidens början. Verifierad förekomst av substans i hår ska bedömas och kommenteras.

70 §. Prognosbedömning

I prognosbedömningen ska de förhållanden under vilka rehabiliteringen skett, förekomsten av återfall och resultatet av tidigare rehabiliteringsåtgärder beaktas. Även kognitiva störningar (10 kap.), psykiska sjukdomar och störningar (14 kap.), ADHD, autismspektrumtillstånd och likartade tillstånd samt psykisk utvecklingsstörning (15 kap.) samt behovet av ytterligare stödåtgärder ska ligga till grund för prognosbedömningen.

71 §. Undantag

Trots vad som sägs i 67 och 68 §§ kan fortsatt innehav medges även om kraven på varaktighet och verifiering inte är uppfyllda, om omständigheterna i övrigt med styrka talar för en god prognos.

72 §. Under behandling

För den som har diagnosen beroende eller missbruk och deltar i behandlingsprogram med metadon, buprenorfin eller annat ersättningspreparat kan innehav medges om kraven i 67–68 §§ är uppfyllda. Kravet på verifiering av nykterhet gäller dock inte läkarordinerat bruk av det ersättningspreparat som används i programmet. Sådant bruk ska särskilt prövas från trafiksäkerhetssynpunkt.

Trots vad som sägs i 68 § kan fortsatt innehav medges om följsamhet till programmet styrks under en observationstid på minst sex månader.

73 §. Läkarordinerat bruk av substans

Regelbundet, läkarordinerat bruk av substans som sägs i 64 § och som inte är att anse som beroende eller missbruk men som är av viss omfattning, ska prövas från trafiksäkerhetssynpunkt. Om bruket bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk, utgör det hinder för innehav.

74 §. Villkor om läkarintyg

Vid diagnoserna missbruk och beroende ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras

1) efter sex månaders observationstid,

2) därefter efter ytterligare sex månaders observationstid, och

3) därefter efter ytterligare tolv månaders observationstid.

Behovet av villkor om läkarintyg därutöver ska bedömas mot bakgrund av förhållandena i det enskilda fallet.

Vid regelbundet läkarordinerat bruk som avses i 72 § gäller vad som sägs i 76 §, istället för vad som anges i 1 och 2 mom.

75 §. Fortsatt innehav

Vid prövning av frågan om fortsatt innehav enligt 74 § gäller 66 § 2 mom.–68 § 2 mom. och 68 § 5 mom.–73 §.

Vid prövning av frågan om fortsatt innehav enligt 74 § 1 mom. 3 punkten gäller dock inte vad som sägs i 69 § 2 mom. andra – sjätte meningen.

Om provtagning avseende narkotika sker genom provtagning av hår ska denna istället ske efter sex månader och efter ytterligare sex månader från observationstidens början, om provtagningen avser den substans som diagnosen relaterar till.

76 §. Läkarintyg

Vid behandling enligt 72 § ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras

1) efter sex månaders observationstid,

2) därefter efter ytterligare sex månaders observationstid, och

3) därefter efter ytterligare tolv månaders observationstid.

N 25 LF (2015:97) om medicinska krav för innehav av körkort

Utöver vad som sägs i 1 mom. ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras så länge behandling pågår och därefter vid ytterligare minst ett tillfälle. Behovet av villkor om läkarintyg därutöver ska bedömas mot bakgrund av förhållandena i det enskilda fallet.

Vid läkarintyg enligt 2 mom. gäller inte vad som sägs om provtagning i 68 § 5 mom. 2 och 3 punkten, men vid verifiering av nykterhet ska ledning hämtas från de krav som anges där.

Vid regelbundet läkarordinerat bruk som avses i 73 § ska behovet av villkor om läkarintyg bedömas mot bakgrund av förhållandena i det enskilda fallet.

77 §. Läkarundersökning

Läkaren ska uppmärksamma symptom på ett pågående beroende eller missbruk av substans som påverkar förmågan att köra motordrivet fordon. Även symptom på utveckling mot ett beroende eller missbruk ska uppmärksammas.

Läkaren ska beakta om sökanden behandlas med läkemedel som kan sätta ned körförmågan och i förekommande fall informera sökanden om eventuella trafiksäkerhetsrisker.

13 kap. Särskilt läkarutlåtande efter grovt rattfylleri och efter upprepade fall av rattfylleri**78 §. Läkarutlåtande vid ansökan om körkortstillstånd**

Läkarutlåtande vid ansökan om körkortstillstånd ska innehålla

1) en bedömning av om ett beroende eller missbruk föreligger enligt 65 §, och

2) en redogörelse för och en bedömning av sökandens konsumtion av den eller de substanser som påvisats vid trafiknykterhetsbrotten. Läkarutlåtandet ska även belysa förekomsten av annat substansbruk.

Om diagnosen beroende eller missbruk föreligger gäller bestämmelserna i 12 kap.

79 §. Observationstid

Under observationstiden som ska vara minst sex månader gäller vid provtagning avseende blod- och urinprover följande:

1) Om alkohol påvisats vid trafiknykterhetsbrottet ska laboratorieprover avseende alkohol ha tagits vid minst fyra tillfällen.

2) Om andra psykoaktiva substanser påvisats vid trafiknykterhetsbrottet ska laboratorieprover avseende denna eller dessa substanser ha tagits vid minst sex tillfällen.

Provtagningen ska vara fördelad över observationstiden.

I övrigt gäller vad som sägs i 69 §.

80 §. Provtagning av hår

Om provtagning enligt 79 § 1 mom. 2 punkten gäller narkotika kan detta ske genom provtagning av hår. Vid sådan provtagning gäller följande:

1) Vid provtagning av hår avseende den substans som påvisats vid trafiknykterhetsbrottet ska provtagning utföras efter tre månader och efter sex månader från observationstidens början.

2) Om substans påvisats vid screeninganalys ska verifierande analys utföras.

3) Om substans påvisats vid verifierande analys ska provresultatet bedömas och kommenteras.

81 §. Villkor om läkarintyg

När körkortstillstånd har meddelats efter sådan prövning som avses i 11 § 1 mom. körkortslagen ska villkor om läkarintyg föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav göras efter sex månader och därefter efter ytterligare tolv månader. Den totala uppföljningsperioden ska således vara minst 18 månader. Behovet av villkor om läkarintyg därutöver ska bedömas mot bakgrund av förhållandena i det enskilda fallet.

Vid villkor om läkarintyg efter sex månader ska 78–80 §§ tillämpas.

Vid villkor om läkarintyg efter ytterligare tolv månader ska 78 och 79 §§ samt 80 § 2 och 3 punkten tillämpas. Observationstiden ska dock uppgå till tolv månader.

Om provtagning avseende narkotika sker genom provtagning av hår ska denna ske efter sex månader och efter ytterligare sex månader från observationstidens början.

14 kap. Psykiska sjukdomar och störningar för innehav av körkort i samtliga kategorier**82 §. Psykisk sjukdom**

Varje psykisk sjukdom och störning som yttrar sig i avvikande beteende, förändrad impuls kontroll, uttalade brister i fråga om omdöme eller anpassningsförmåga ska bedömas från trafiksäkerhetssynpunkt. Sjukdom och störning som bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk utgör hinder för innehav. Dokumenterat riskabelt beteende i trafiken ska särskilt beaktas.

Riskbedömningen ska göras mot bakgrund av

- 1) sjukdomsinsikt,
- 2) genomgången eller pågående tvångsvård enligt mentalvårdslagen (FFS 1116/1990),
- 3) recidivfri observationstid,
- 4) överkonsumtion av alkohol eller bruk av annat medel som påverkar förmågan att köra motordrivet fordon,
- 5) behandling följsamhet, samt
- 6) behandlingseffekt.

Slutlig bedömning av behandling följsamhet ska inte göras under pågående tvångsvård.

83 §. Psykisk sjukdom på grund av bruk av anabola steroider

Psykisk sjukdom eller störning som orsakas av bruk av anabola steroider ska bedömas enligt 82 §.

84 §. Schizofrena syndrom

Vid schizofrena och andra psykotiska syndrom ska följande förhållanden särskilt uppmärksammas:

- 1) vanföreställningar,
- 2) hallucinationer,
- 3) vredesutbrott,
- 4) desorganiserat beteende, samt
- 5) kvarstående defekttillstånd efter aktiv sjukdomsfas.

Kvarstående kognitiv nedsättning ska bedömas enligt 10 kap. Vid schizoaffectiva (cykloida) syndrom ska maniliknande symptom särskilt uppmärksammas. Bedömningen ska i dessa fall även göras enligt 85 §.

85 §. Affektiva syndrom

Vid affektiva syndrom ska manisk eller hypoman episod samt den ökande risken för recidiv efter upprepade sjukdomsepisoder särskilt beaktas.

86 §. Personlighetsstörning

Vid personlighetsstörning ska paranoid, schizotyp, antisocial, borderline och narcissistisk personlighetsstörning särskilt uppmärksammas.

87 §. Särskilt för bussförare

Vid innehav av behörigheterna D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd ska förhållanden som kan utgöra risk för passagerares säkerhet särskilt uppmärksammas.

88 §. Villkor om läkarintyg

Villkor om läkarintyg får föreskrivas och prövning av frågan om fortsatt innehav görs med intervall som bedöms lämpligt i varje enskilt fall.

89 §. Läkarundersökning

Vid yrkesmässig personbefordran ska läkaren särskilt uppmärksamma psykisk sjukdom och/eller störning som medfört att sökanden av relativt små anledningar upprepade gånger visat tecken på beteende som kan utgöra risk för passagerares säkerhet.

Läkaren ska särskilt uppmärksamma sådana sjukdomar och patologiska företeelser, som anfallsvis eller mera ihållande nedsätter sökandens vaksamhet och iakttagelseförmåga eller inskränker den psykomotoriska reaktionsberedskapen.

15 kap. ADHD, autismspektrumtillstånd och likartade tillstånd samt psykisk utvecklingsstörning**90 §. Allmänt**

Detta kapitel gäller

- 1) ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder), annan diagnos avseende störning av uppmärksamhet eller hyperaktivitet, DAMP (Deficits in Attention, Motor control and Perception), autismspektrumtillstånd (t.ex. Aspergers syndrom), Tourettes syndrom, samt
- 2) psykisk utvecklingsstörning.

91 §. Allvarlig psykisk utvecklingsstörning

Allvarlig psykisk utvecklingsstörning utgör hinder för innehav av körkort. Med sådan störning avses här djupgående, svår eller måttlig mental retardation enligt DSM-IV (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) eller grav, svår eller medelsvår psykisk utvecklingsstörning enligt ICD 10 (International Classification of Diseases).

92 §. Prövning i enskilda fall

Vid diagnoser som anges i 90 § 1 punkten och vid annan psykisk utvecklingsstörning än sådan som anges i 91 § ska symptomen prövas från trafiksäkerhetssynpunkt. Om dessa bedöms innebära en trafiksäkerhetsrisk föreligger hinder för innehav.

93 §. Bedömningskriterier

Vid bedömning enligt detta kapitel ska störningar av impuls kontroll, koncentrationsförmåga, uppmärksamhet och omdöme samt tvångsmässig fixering beaktas.

Förekomst av kognitiva störningar samt psykiska sjukdomar och störningar ska även bedömas med beaktande av vad som sägs i 10 kap. och i 14 kap.

94 §. Fler bedömningskriterier

Bedömningen enligt 92 och 93 §§ ska göras mot bakgrund av

- 1) funktionsnedsättningens konsekvenser för det dagliga livet,
- 2) förekomst av beroende, missbruk eller överkonsumtion av alkohol, narkotika eller annan substans som påverkar förmågan att köra motordrivet fordon,
- 3) förmågan att följa regler och förstå andras beteende i trafiken, samt
- 4) kriminalitet.

95 §. Effekterna av läkemedelsbehandling

Vid läkemedelsbehandling för tillstånd som avses i detta kapitel ska behandlingseffekt och behandlingsföljsamhet särskilt beaktas. Exempel på sådana läkemedel är Concerta, Ritalin och Strattera.

96 §. Villkor om läkarintyg

Behovet av villkor om läkarintyg ska bedömas mot bakgrund av förhållandena i det enskilda fallet.

16 kap. Läkarintyg m.m.**97 §. Läkarintygets innehåll**

Läkarintyget ska innehålla en bedömning av den medicinska lämpligheten att inneha körkort och yrkeskörtillstånd.

Läkarintyget ska i förekommande fall kompletteras med ytterligare underlag enligt vad som sägs i 99 §.

I 1-15 kap. finns bestämmelser om hur läkarundersökningen ska utföras.

98 §. Läkarens specialistkompetens

De föreskrivna kraven på läkarens specialistkompetens i 99 § gäller även vid villkor om läkarintyg och prövning av frågan om fortsatt innehav. Dessa krav får frångås endast om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl.

99 §. Sjukdomstillstånd och underlag för bedömningen

Funktioner/sjukdomstillstånd	Underlag för bedömningen
Synfunktioner	
Synprövning vid ansökan om körkortstillstånd.	Se 2 kap.
Progressiv ögonsjukdom.	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i ögonsjukdomar.
Begränsning av seendet vid nedsatt belysning.	..-
Synfältsdefekter.	..-
Hörsel och balanssinne	
Yrsel med hörselnedsättning, Morbus Ménière eller annan allvarlig yrselsjukdom.	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i öron-, näs- och halssjukdomar.
Rörelseorganens funktioner	Intyg utfärdat av specialistkompetent läkare med god kunskap inom området.

N 26 LF (2015:98) om alkohol för den som har körkort med villkor om alkohol

Hjärt- och kärlsjukdomar	
Hjärttransplantation, ICD, allvarlig arytm och pacemaker.	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i kardiologi.
Under det första året efter hjärtinfarkt, by pass-operation, perkutan koronar intervention eller klaff-operation.	Vid innehav av behörigheterna C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE eller yrkeskörtillstånd intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i kardiologi.
Hjärt- och kärlsjukdom i andra fall.	Intyg utfärdat av specialistkompetent läkare med god kännedom om patientens sjukdom.
Diabetes	
Diabetessjukdom som är välbehandlad och som inte är komplicerad av allvarliga sjukliga förändringar i hjärta-kärl, njurar, ögon eller nervsystem.	Intyg utfärdat av specialistkompetent läkare med god kännedom om patientens sjukdom.
Diabetessjukdom i andra fall samt vid tillstånd efter transplantation enligt 6 kap. 13 §.	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i intermedicin, endokrinologi och diabetologi eller barn- och ungdomsmedicin.
Diabetessjukdom som varat mer än fem år eller debuterat efter fyllda 40 år.	Intyg beträffande synfunktionerna utfärdat av läkare med specialistkompetens i ögonsjukdomar. Om varken sjukhistorien eller ögonbottenfoto inger misstanke om synfältsdefekter: intyg utfärdat av specialistkompetent läkare med god kännedom om patientens sjukdom. Ögonbottenfoto ska ha granskats av en inom området sakkunnig person.
Neurologiska sjukdomar	
	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i neurologi. För innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T får även intyg utfärdat av annan specialistkompetent läkare med god kännedom om patientens sjukdom godtas.
Epilepsi, epileptiskt anfall och annan medvetandestörning	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i neurologi. För innehav av behörigheterna AM 120, AM 121, A1, A2, A, B, BE eller T får även intyg utfärdat av annan specialistkompetent läkare med god kännedom om patientens sjukdom godtas.
Njursjukdomar	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i medicinska njursjukdomar.

Kognitiva störningar	Intyg utfärdat av specialistkompetent läkare med god kunskap inom området.
Sömn- och vakenhetsstörningar	Intyg utfärdat av specialistkompetent läkare med god kunskap inom området.
Bruk av substans som påverkar förmågan att köra motordrivet fordon	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i psykiatri eller annan specialistkompetent läkare med god kunskap om och erfarenhet av missbruksfrågor.
Särskilt utlåtande efter grovt rattfylleri och efter upprepade fall av rattfylleri	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i psykiatri eller annan specialistkompetent läkare med god kunskap om och erfarenhet av missbruksfrågor.
Psykiska sjukdomar och störningar	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i psykiatri.
ADHD, autismspektrumtillstånd och likartade tillstånd samt psykisk utvecklingsstörning	Intyg utfärdat av läkare med specialistkompetens i barn- och ungdomsmedicin, i barn- och ungdomspsykiatri, i psykiatri eller annan specialistkompetent läkare med god kunskap inom området.

100 §. Fastställande av sökandens identitet

Syn- och läkarintyg får utfärdas endast om den sökandes identitet har fastställts. Om sökanden är väl känd till namn och utseende krävs ingen ytterligare identitetsprövning. I annat fall ska sökanden uppvisa en godtagbar identitetshandling.

I stället för vad som sägs i 1 mom. första meningen får identiteten fastställas genom att en förälder, annan vårdnadshavare, make, maka, sambo, registrerad partner eller myndigt barn skriftligen försäkrar att lämnade uppgifter om sökandens identitet är riktiga. Den som lämnar en sådan försäkran ska vara närvarande vid identitetskontrollen och kunna styrka sin egen identitet.

N 26 Landskapsförordning (2015:98) om alkohol för den som har körkort med villkor om alkohol**1 §. Förordningens tillämpningsområde**

Denna förordning gäller alkohol som godkänts för montering i fordon för den som har beviljats körkort villkorat av alkohol.

2 §. Alkolåsets funktion

Alkolåset ska ge föraren instruktioner för användning av låset.

Före start av fordonet krävs ett godkänt utandningsprov. Alkolåset ska hindra att bilen startas om alkoholhalten i förarens utandningsluft är minst 0,10 milligram alkohol per liter utandningsluft. Alkolåset ska till följd av för hög alkoholhalt efter ett underkänt utandnings-

prov låsa sig först för fem minuter och från och med det andra utandningsprovet för 15 minuter åt gången tills ett godkänt utandningsprov ges. Efter ett godkänt utandningsprov har föraren fem minuter på sig att starta bilen. Efter att motorn stängts av ska bilen inom fem minuter kunna startas på nytt utan att alkolåset kräver utandningsprov.

Under körningen ska alkolåset slumpmässigt kräva utandningsprov som föraren ska ge inom sex minuter. Det första utandningsprovet ska alkolåset kräva 5-10 minuter efter att bilen startades och därefter med 30-45 minuters mellanrum. Alkolåset får inte stänga av en motor som är igång.

Volymen av ett godkänt utandningsprov ska vara minst 1,0 liter. Om förarens hälsotillstånd gör det svårt att ge ett godkänt utandningsprov, kan polisen på basen av ett läkarintyg ge lov att sänka volymen till 0,8 liter.

3 §. (2016/55) Larm

Alkolåset ska ha ett larmsystem vars syfte är att förhindra att körningen fortsätter om föraren inte inom den tid som föreskrivs i 2 § 3 mom. lämnar ett utandningsprov eller om utandningsprovet innehåller mera alkohol än vad som är tillåtet. Motorn måste stängas av för att larmet ska tystna. Därefter kan föraren lämna ett nytt utandningsprov.

Vid återkommande utandningsprov ska alkolåset ge minst en påminnelse innan tiden som anges i 2 § 3 mom. har gått ut.

4 §. Uppgifter som registreras av alkolåset

Alkolåset ska registrera följande händelser med datum och klockslag.

1) Alla utandningsprov som lämnas i alkolåset, med uppgift om eventuell alkoholkoncentration.

2) Om alkolåset efter utandningsprov tillåter fordonsstart eller inte tillåter fordonsstart.

3) Om fordonets motor startas, är i gång och stängs av eller när fordonet är i rörelse.

4) Om utandningsprov inte lämnas inom föreskrivna tidsintervaller efter begäran om återkommande utandningsprov.

5) Om alkolåsets handenhet kopplas till eller från kontrollenheten.

6) Om till- och fränkoppling av alkolåsets strömförsörjning sker.

7) Om fordonet startas utan att ett godkänt utandningsprov har lämnats eller vid indikation om det har skett någon annan form av manipulation av alkolåset.

5 §. Montering

Alkolåset monteras hos en verkstad som befullmäktigats av alkolåstillverkaren. Innan verksamheten inleds ska uppgifterna om auktoriseringen lämnas in till motorfordonsbyrån, som för förteckning över monterings- och serviceplatserna.

När ett alkolås har installerats ska verkstaden skicka följande uppgifter till motorfordonsbyrån.

1) Artikelnummer på alkolåsets typ och version av handenhet och kontrollenhet.

2) Vilken version av programvara som finns i alkolåsets handenhet och kontrollenhet.

3) Personnummer för den som har fått alkolås installerat.

4) Ett unikt serienummer för alkolåsets handenhet och ett unikt serienummer för alkolåsets kontrollenhet.

5) Ett unikt programnummer för varje alkolås som en person har.

6) Datum för genomförd installation.

7) Namn, adress och ett av leverantören angivet unikt nummer på det serviceställe som har utfört installationen.

8) Ett nummer som identifierar leverantören.

Om alkolåset avinstalleras under villkorstiden ska verkstaden snarast rapportera det till polismyndigheten.

6 §. Service och avläsning av alkolåsets minne

Alkolåset ska ange när det är dags för service.

Service av alkolåset ska ske i enlighet med tillverkarens uppgifter om kalibreringsintervall, dock med högst tolv månaders mellanrum med start från installationsdatumet. En service ska också ske tidigast två månader innan villkorstidens slut.

I samband med servicen ska data som registrerats av alkolåset samt uppgifter enligt 5 § och datum för servicen överföras till motorfordonsbyrån.

Servicen ska utföras enligt tillverkarens anvisningar.

7 §. Extra service

Följande händelser ska leda till att alkolåset ska begära en extra service före föreskriven tidpunkt för service enligt 6 §.

1) Om fordonet har startats utan att ett godkänt utandningsprov har lämnats.

2) Om batterispänningen har brutits vid tre tillfällen sedan den senast utförda servicen.

3) Om återkommande utandningsprov inte har lämnats inom föreskriven tid vid tre tillfällen sedan den senast utförda servicen.

4) Om återkommande utandningsprov har blivit underkända vid tre tillfällen sedan den senast utförda servicen.

5) Om utandningsproven före start av fordonet har blivit underkända vid fem tillfällen sedan den senast utförda servicen.

8 §. Startspärr

Alkolåset ska förhindra att fordonet startas om service av alkolåset inte har utförts inom sju dagar efter att den skulle ha utförts eller efter att en händelse enligt 7 § har inträffat.

Alkolåsleverantören får tillhandahålla en engångskod för uppläsning som medger färd till en auktoriserad verkstad, under förutsättning att uppläsningen är tidsbegränsad till högst sex timmar och att utandningsprov krävs för att starta fordonet.

N 27 Landskapslag (1976:33) om yrkesmässig trafik

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. (1993/17) Begreppet yrkesmässig trafik

I denna lag regleras sådan yrkesmässig trafik som innebär att motorfordon jämte förare mot betalning ställs till allmänhetens eller viss uppdragsgivares förfogande för person- eller godsbefordran på väg som avses i vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland.

N 27 LL (1976:33) om yrkesmässig trafik

2 §. Bedrivande av yrkesmässig trafik

1. Den som ämnar bedriva yrkesmässig trafik är skyldig att utverka tillstånd härtill (*trafikstillstånd*).

2. Från tillståndsskyldighet är undantagna:

a) godstransporter med traktor som dess ägare behöver för lantbruk som han bedriver;

b) (1993/17) transporter av lätta varuförsändelser med fordon eller fordonskombination vars totalvikt är högst 3.500 kg;

c) transporter avseende uteslutande bärning och därmed jämförbar bogsering av fordon;

d) transporter med ambulansbil, som innehas av staten, landskapet, kommun, kommunalförbund, sjukhus eller allmännyttigt samfund;

e) avfallstransporter med fordon som innehas av kommun eller av kommuner gemensamt;

f) befordran vid färd med personbil till eller från egen arbetsplats av högst fyra passagerare på väg till eller från arbetsplats.

3 §. Linje- och beställningstrafik

1. Med *linjetrafik* förstås i denna lag yrkesmässig trafik för regelbunden befordran av passagerare eller gods på viss vägsträcka eller mellan vissa orter under sådana omständigheter att bestämmanderätten i fråga om bilens utnyttjande icke tillkommer viss trafikant eller vissa trafikanter gemensamt.

2. Yrkesmässig trafik som icke är att hänföra till linjetrafik, benämnes *beställningstrafik*.

2 kap. Gemensamma bestämmelser**4 §. Ansökan om trafikstillstånd**

Ansökan om trafikstillstånd skall göras skriftligen hos landskapsregeringen. I ansökan skall anges vilket slag av trafik sökanden avser att bedriva, fordonets art och antal fordon, samt *övervakningsorten* för linjetrafik eller *stationsplatsen* för beställningstrafik. Till ansökan skall fogas tre kopior av ansökningshandlingens och, om sökanden inte är landskapets eller statens inrättning eller en kommun, en utredning om att sökanden råder över sig själv och sin egendom eller, om sökanden är en juridisk person, utdrag ur handels- eller föreningsregistret samt bolagsordningen, bolagsavtalet eller stadgarna, samt utredning om att sökanden är berättigad att idka näring i landskapet. Dessutom skall en utredning inges om vem som är ansvarig för trafiken samt ett intyg över att han råder över sig själv och sin egendom. (2000/4)

2. Ansökan om tillstånd till linjetrafik skall utöver vad i 1 mom. anges, innehålla uppgifter om linjesträckningen samt därom huruvida trafiken skall omfatta persontrafik eller godstrafik eller bådadera, och, i förekommande fall, den turlista för befordringen, som önskas fastställd. Till ansökan skall dessutom fogas kartblad i tre exemplar, på vilka linjen och, då ansökan avser godstrafik, eventuella uppsamlings- och distributionsområden noggrant utmärkts.

Landskapsregeringen kan vid behov genom annons i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet eller på annat lämpligt sätt delge och uppmana dem som önskar bedriva yrkesmässig trafik att ansöka om tillstånd för detta. Vid delgivningen skall bestämmels-

erna i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland iakttas. (2008/41)

4. Landskapsregeringen kan vid behov fordra att ansökan genom sökandens försorg kompletteras även med annan utredning än den som är omnämnd i denna paragraf. (1978/40)

5 §. (1978/40) Utlåtanden

Landskapsregeringen avgör ansökan om trafikstillstånd med beaktande av bestämmelserna i 6 § sedan utlåtanden vid behov införskaffats av vederbörande polismyndighet och sammanslutningar av utövare av yrkesmässig trafik samt av vederbörande kommuner, vilka berörs av den tillämnade trafiken. Då skal därtill prövas föreligga, kan landskapsregeringen höra även andra myndigheter eller organisationer samt införskaffa annan erforderlig utredning.

6 §. (2000/4) Prövning av ansökan

Vid prövning av ansökan om linje- och beställningstrafik för befordran av passagerare skall efterfrågan av den planerade trafiktjänsten, redan befintliga trafiktjänster och den planerade trafiktjänstens ändamålsenlighet beaktas.

Trafikstillstånd får endast ges till den som bedöms vara lämplig att driva verksamheten med hänsyn till vad som i denna lag bestäms om solvens, yrkeskunnande och tillförlitlighet.

Ansöker en juridisk person om trafikstillstånd skall den eller de som ansvarar för trafiken uppfylla kraven i 2 mom.

6a §. (2000/4) Ekonomiska resurser

Den som söker trafikstillstånd för att yrkesmässigt bedriva godstransporter på väg eller persontransporter på väg med fordon avsedda för att transportera fler än nio personer inklusive föraren skall ha tillräckliga ekonomiska resurser för att på ett tillbörligt sätt kunna starta och driva företaget.

Den som söker trafikstillstånd anses ha tillräckliga ekonomiska resurser om han eller hon förfogar över kapital och reserver till ett värde av minst 9000 euro när endast ett fordon används och 5000 euro för varje ytterligare fordon.

Den som innehar ett trafikstillstånd skall kunna styrka att han eller hon fortlöpande uppfyller kravet på ekonomiska resurser.

6b §. (2000/4) Yrkeskunnande

Den som söker trafikstillstånd för att yrkesmässigt bedriva godstransporter på väg eller persontransporter på väg med fordon avsedda för att transportera fler än nio personer inklusive föraren skall visa att han eller hon har yrkeskunnande.

Kravet på yrkeskunnande skall anses uppfyllt av den som har godkänts vid ett skriftligt prov anordnat av landskapsregeringen.

Provet skall avse de kunskaper som en tillståndshavare bör ha i fråga om rättsregler, företagsledning och ekonomisk ledning av ett företag, tekniska normer och driftsförhållanden samt trafiksäkerhet.

Kravet på yrkeskunnande skall även anses uppfyllt av den som kan visa ett bevis om yrkesmässig kompetens som har utfärdats av en annan stat inom Europeis-

ka ekonomiska samarbetsområdet (EES) i enlighet med rådets direktiv 96/26/EG av den 29 april 1996 om rätt att yrkesmässigt bedriva person- och godstransporter på väg och om ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för att främja ett effektivt utnyttjande av dessa transportörers etableringsrätt på området för nationella och internationella transporter.

6c §. (2000/4) Tillförlitlighet

Kravet på tillförlitlighet avses inte uppfyllt av den som har dömts för

- 1) allvarliga brott, inräknat ekonomiska brott,
- 2) allvarliga överträdelse av
 - a) denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen,
 - b) bestämmelser om löne- och anställningsförhållanden i branschen eller
 - c) författningar om vägtrafik och vägtransporter, särskilt bestämmelser om förarens kör- och vilotider, fordons vikt och mått, fordons utrustning och beskaftenhet eller bestämmelser av väsentlig betydelse för trafiken, trafiksäkerheten eller skyddet av miljön.

Om en ansökan om trafiktillstånd avslås på grund av omständigheter som anges ovan skall en tid på mellan sex månader och fem år bestämmas, under vilken sökanden skall anses olämplig att driva yrkesmässig trafik.

7 §. Beviljande av trafiktillstånd

Trafiktillstånd beviljas för viss tid enligt landskapsregeringens prövning. I tillståndet skall anges den tidpunkt då trafiken senast skall inledas, och beträffande linjetrafik, linjens sträckning och övervakningsorten samt beträffande beställningstrafik stationsplatsen, den person som ansvarar för trafik som utövas av en juridisk person samt övriga villkor som skall iakttas. Trafiktillstånd för beställningstrafik berättigar innehavaren till att bedriva trafik i hela landskapet. Där så erfordras kan dock trafiktillstånd beviljas enbart för elevskjutsning, gällande endast viss skjutssträcka under visst eller vissa läsår. (2000/4)

2. Utöver vad i 1 mom. anges fastställs beträffande personlinjetrafik antalet turer och tidtabell. Beträffande godslinjetrafik fastställs de veckodagar eller antalet dagar i veckan då trafik skall bedrivas och de till linjen anslutna uppsamlings- och distributionsområdena samt antalet bilar som skall insättas i trafik.

3. Utöver vad i 1 mom. anges fastställs beträffande beställningstrafik antalet bilar som skall insättas i trafik. Avskrift av beslut, varigenom landskapsregeringen meddelat trafiktillstånd, skall sändas till polismyndigheten på övervakningsorten eller stationsplatsen samt vid behov även till andra myndigheter och organisationer. (2000/4)

Då ett trafiktillstånd för beställningstrafik förnyas eller senast vart femte år skall landskapsregeringen kontrollera att tillståndshavaren uppfyller de förutsättningar som krävs enligt 6 § 2 mom. för bedrivande av yrkesmässig trafik. (2000/4)

8 §. Skyldighet att befordra personer och gods

1. Linjetrafiktillstånd innefattar skyldighet att befor-

dra personer och gods i enlighet med tillståndet. I fordon i linjetrafik skall avgiftsfri befordran beredas polisman, trafikinspektör och besiktningsman, samt person, som särskilt förordnats att övervaka trafiken eller utföra trafikundersökning. (1978/40)

2. Föreligger ej oöverstigliga hinder eller andra giltiga skäl, är idkare av beställningstrafik skyldig att på begäran ombesörja befordran i enlighet med trafiktillståndet

3. Ansökan om upphörande med eller inskränkande av linjetrafik under tillståndets giltighetstid kan bifallas, om trafiken icke är nödvändig eller om det icke är möjligt för tillståndshavaren att, inom ramen för lönsamheten av hela den verksamhet han bedriver för att upprätthålla yrkesmässig trafik, omhänderha den trafik som avses i tillståndet, eller om den trafik som skall upphöra eller inskränkas kommer att ändamålsenligt ersättas med annan trafik. (1978/40)

9 §. (1995/45) Skyldighet att förete trafiktillstånd

1. Den som bedriver yrkesmässig trafik skall i fordonet medföra trafiktillståndet i original. Tillståndet skall på begäran visas upp för polisen.

2. Underlåter innehavare av trafiktillstånd att inleda trafiken vid i trafiktillståndet angiven tidpunkt, förfaller tillståndet.

10 §. Ändring av trafiktillstånd

Landskapsregeringen kan ändra bestämmelserna i trafiktillståndet om det är nödvändigt på grund av ändrade förhållanden eller annan särskild orsak.

11 §. Övervakning

1. Polisen övervakar att trafikidkare utövar trafiken enligt gällande bestämmelser och särskilt att tidtabellerna, taxorna och tillståndsvillkoren iakttas. (1995/45)

2. Polismyndigheten på övervakningsorten kan på ansökan tillåta att linje tillfälligt ändras eller att trafiken inställs på grund av tvingande orsak.

3. Polisen skall avbryta en transport om den som utför transporten inte genast kan visa upp trafiktillståndet. Om det finns anledning att anta att det transporterade godset tar skada om transporten inte får fortsätta eller om det är fråga om personbefordran eller om det föreligger andra särskilda skäl skall polisen tillåta att transporten fortsätter. (1995/45)

12 §. Ändring och förnyande av tillstånd

1. Till ansökan om ändring eller förnyande av trafiktillstånd skall fogas tillståndet i original eller i styrkt avskrift. Vid behov kan också annan utredning föreskrivas.

2. Vid avgörande av ansökan om ändring eller förnyande av trafiktillstånd skall landskapsregeringen i nödigbefunna delar beakta bestämmelserna i 5 § samt särskilt fästa avseende vid huru sökanden utövat den trafik, som bedrivits på grund av det tillstånd som önskas ändrat eller förnyat.

13 §. Statistiska uppgifter

Trafikidkare skall vid äventyr att trafiktillståndet återkallas lämna statistiska uppgifter om trafiken i enlighet med av landskapsregeringen meddelade anvisningar.

3 kap. Persontrafik

14 §. *Beställningstrafik med buss*

Idkare av personlinjetrafik har rätt att efter beställning uthyra buss, motsvarande fordon eller fordonskombination jämte förare för tillfällig transport eller färd även till orter utanför den egentliga linjen om ej den regelbundna trafiken lider men därav.

15 §. *Tidtabeller och körår*

De utövare av linjetrafik som under följande körår ämnar bedriva personlinjetrafik skall årligen vid de tidtabellsmöten som landskapsregeringen sammankallar och till vilka även polismyndigheten skall kallas fram lägga sitt förslag till tidtabell för följande körår. Förslag till ändrade tidtabeller skall inom två veckor efter tidtabellsmötet tillställas polismyndigheten, som likaledes inom två veckor vidarebefordrar förslagen jämte sitt eget utlåtande till landskapsregeringen. (2000/4)

2. Tidtabellsansökningar som ej behandlats vid tidtabellsmöte handlägges i samma ordning som ansökningar om trafiktillstånd.

3. Samtliga trafiktillståndsinnehavare skall skriftligen underrättas om tiden och platsen för tidtabellsmöte.

4. Landskapsregeringen fastställer före körårets ingång de tidtabeller vilka föreslagits ändrade, varvid skall beaktas övriga trafikförbindelser och tillses, att turerna längs samma väg ej inverkar störande på varandra. Vid behov kan landskapsregeringen ändra fastställd tidtabell.

5. Trafikidkare skall på lämpligt sätt bringa fastställd tidtabell och trafiktaxa till allmän kännedom.

6. Köråret i personlinjetrafik räknas från början av juni till utgången av följande maj månad.

7. Representanter för kommunerna inom trafikens verkningsområde skall beredas tillfälle att delta i tidtabellsmötena, och dem skall i tillräckligt god tid på förhand tillställas avskrifter av de handlingar som skall behandlas vid tidtabellsmöte. Kommunerna skall efter tidtabellsmötet ofördröjligen tillställa landskapsregeringen sina eventuella utlåtanden om tidtabellerna. (1978/40)

16 §. (2000/32) Polismästaren vid Ålands polismyndighet får då tillfällig offentlig nöjestillställning eller annat dylikt evenemang anordnas bevilja idkare av busstrafik interimistiskt tillstånd att befordra personer till platsen för nöjestillställningen och därifrån om dylika transporter på ett ändamålsenligt sätt inte kan utföras inom ramen för den normala linjetrafiken. I sådan trafik skall fastställd linjetaxa följas.

Paragrafrubriken har upphävts genom (2000/32).

17 §. (2000/4) *Beställningstrafik med personbil*

Beställningstrafik för personbefordran med personbil får bedrivas inom stationsplatsen samt, för utförande av beställning, även utanför denna. Har beställd körning avslutats utanför stationsplatsen, skall bilen återföras till dess stationsplats. Under återfärden får bilen även utan föregående beställning tas i bruk för personbefordran.

4 kap. Godstrafik

18 §. *Upprätthållande av turerna och anlitande av ersättningsfordon*

1. Innehavare av tillstånd att bedriva godslinjetrafik skall köra i tillståndet angivna turer. Tillståndshavaren har rätt att tillfälligt i trafik insätta erforderligt antal ersättningsfordon för att fylla trafikbehovet på linjen. Han har därvid även rätt att använda honom tillhöriga fordon som är i trafik med stöd av andra trafiktillstånd, såvida detta icke medför olägenheter för trafik som idkas med stöd av dessa tillstånd. (1978/40)

2. Innehavare av tillstånd att bedriva godslinjetrafik har rätt att vid behov i sin trafik använda förhyrt ersättningsfordon jämte förare såfram utyhraren själv är person som utövar yrkesmässig trafik.

3. I fordon som avses i 2 mom. skall medföras avskrift av tillståndet för linjen och intyg av trafikidkaren att han hyrt fordonet såsom ersättningsfordon för sin linje för den i intyget angivna tiden.

19 §. *Körår samt offentliggörande av turlista*

1. Köråret för godslinjetrafik sammanfaller med kalenderåret.

2. Idkare av godslinjetrafik skall årligen på lämpligt sätt bringa sin turlista för köråret till allmän kännedom. Avskrift av turlistan skall tillställas polismyndigheten på övervakningsorten.

5 kap. Särskilda bestämmelser

20 §. *Straffbestämmelser*

Den som bryter mot bestämmelserna i denna lag eller med stöd därav utfärdade föreskrifter straffas med böter, om ej för gärningen annorstädes är stadgat strängare straff.

21 §. (1978/40) *Återkallande av trafiktillstånd*

Trafiktillstånd kan av landskapsregeringen återkallas eller för viss tid indragas om dess innehavare ej längre uppfyller förutsättningarna för erhållande av tillstånd, underlåter att iakttaga villkoren i tillståndet, underlåter att utöva trafiken på behörigt sätt eller eljest underlåter att ansvara för sina förpliktelser.

21a §. (1980/17) *Fastställande av taxa*

Landskapsregeringen fastställer taxor för den yrkesmässiga trafiken i enlighet med den allmänna prisutvecklingen och först sedan berörda sammanslutningar av yrkesutövare beretts tillfälle att yttra sig i ärendet.

Beslut om busstaxa, se ÅLRB (2011:24) som har ändrats genom ÅLRB (2015/72).

Beslut om taxitaxa, se ÅLRB (2016:45).

22 §. *Dödsfall och konkurs*

Har innehavare av trafiktillstånd avlidit eller försatts i konkurs får rörelsen utan särskilt tillstånd för dödsboets eller konkursboets räkning fortsättas under en tid av högst ett år från dödsfallet eller konkursdagen. Det åligger dödsbo eller konkursbo, som vill fortsätta rörelsen att senast inom två månader hos landskapsregeringen anmäla person, som antagits till föreståndare för densamma. Görs ej anmälan inom föreskriven tid eller prövas den till föreståndare antagne icke vara därtill lämplig, och har i det senare fallet dödsboet eller

konkursboet icke inom viss av landskapsregeringen fastställd tid anmält annan person som av landskapsregeringen kan för ändamålet godkännas, anses trafikstillståndet ha upphört den dag då tiden för anmälningsskyldigheten gått till ända eller beslut i frågan meddelades.

23 §. Rättsmedel

1. Beslut som på grund av denna lag eller med stöd därav meddelade bestämmelser fattats av polismyndighet, kan inom 30 dagar överklagas hos landskapsregeringen. (1980/17)

2. Beslut av landskapsregeringen kan såvitt gäller beslutets laglighet inom 30 dagar överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. (2000/4)

3 mom. upphävd (2000/4).

4. I denna paragraf angivna besvärstider räknas från den dag vederbörande erhållit del av beslutet.

5. Med stöd av denna lag meddelat beslut eller förordnande skall lända till efterrättelse oaktat det ej vunnit laga kraft om icke den myndighet som meddelat beslutet eller förordnandet annorlunda förordnat.

6. Rätt att anhålla om ändring av beslut om beviljande, ändring eller återkallande av trafikstillstånd tillkommer den som ansöker om tillstånd eller innehar sådant, annan trafikidkare, vars rätt kan påverkas av beslutet, samt styrelsen i den kommun, där den i ansökningen eller trafikstillståndet avsedda trafiken skall bedrivas. (1978/40)

24 §. (2000/4) Bemyndigande

Närmare bestämmelser om hur sökandens eller den ansvarigas yrkeskunskande och solvens skall påvisas samt om verkställigheten och tillämpningen av denna lag och av rådets direktiv 96/26/EG jämte däri gjorda ändringar utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2000:6) om yrkesmässig trafik.

N 28 Landskapsförordning (2000:6) om yrkesmässig trafik

1 §. Ekonomiska resurser

Prövningen av sökandens ekonomiska resurser enligt 6a § landskapslagen (1976:33) om yrkesmässig trafik, får göras med stöd av redovisningshandlingar, självdeklaration eller andra handlingar som belyser sökandens ekonomiska situation. Som bevis på att sökanden uppfyller de ekonomiska kraven får [landskapsstyrelsen] godta eller kräva bekräftelse eller försäkran från en bank eller en revisor. En sådan bekräftelse eller försäkran får tillhandahållas genom bankgaranti, eventuellt genom pantförskrivning eller borgen, eller i annan liknande form.

2 §. Yrkeskunskap förvärvat genom studier eller praktiskt arbete

Undantag från kravet att i visst eller vissa ämnen avlägga prov, som avses i 6b § landskapslagen om yrkesmässig trafik får ges till den sökande som kan styrka att han eller hon med godkänt resultat har genomgått relevant gymnasialstadieutbildning eller utbildning på högre nivå.

[Landskapsstyrelsen] får befria sökanden som kan styrka minst fem års praktisk erfarenhet på företagsled-

ningsnivå i ett transportföretag, från kravet att genomgå prov på villkor att sökanden genomgår ett kontrollprov vars utformning bestäms av landskapsstyrelsen i enlighet med bilaga I i rådets direktiv 96/26/EG av den 29 april 1996 om rätt att yrkesmässigt bedriva person- och godstransporter på väg och om ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för att främja ett effektivt utnyttjande av dessa transportörers etableringsrätt på området för nationella och internationella transporter.

3 §. Ömsesidigt erkännande av bevis på formell behörighet för utövare av gods- och persontrafik på väg.

Den som söker trafikstillstånd kan genom att uppvisa handlingar enligt artiklarna 8, 9, 10 och 10b i rådets direktiv 96/26/EG påvisa att det finns förutsättningar att bevilja trafikstillstånd.

Det intyg över gott anseende som avses i artikel 8 i direktivet ges på Åland av polisen. Intyg över ekonomisk ställning enligt artikel 9 ges av kreditinstitut, Centralhandelskammaren eller av handelskammaren godkänd revisor. Det intyg över yrkesskicklighet som avses i direktivets artikel 10.2 ges av [landskapsstyrelsen].

Ikraftträdandebestämmelse (2000:6):

Denna förordning träder i kraft den 1 mars 2000.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (1993:26) den 27 maj 1993 om yrkesmässig trafik.

N 29 Landskapslag (2008:85) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Lagens innehåll och syfte

Denna lag gäller grundläggande yrkeskompetens och fortbildning för förare av vissa motordrivna fordon avsedda för gods- eller persontransporter. Syftet med lagen är att förbättra den allmänna trafiksäkerheten och säkerheten vid transporter samt förarnas förutsättningar att sköta sina uppgifter.

Bestämmelser om behörighet att framföra motordrivna fordon finns i körkortslagen (2015:88) för Åland, nedan kallad körkortslagen. Bestämmelser om yrkesmässig trafik finns i landskapslagen (1976:33) om yrkesmässig trafik. Bestämmelser om transport av farliga ämnen finns i landskapslagen (1976:34) om tillämpning i landskapet Åland av riks författningar om transport av farliga ämnen. (2015/92)

2 §. Lagens tillämpningsområde

Lagen avser förare som på väg i landskapet Åland utför godstransporter med fordon vilka enligt körkortslagen tillhör körkortsklasserna C1, C1E, C eller CE. Lagen avser även förare som på väg i landskapet Åland utför persontransporter med fordon vilka enligt körkortslagen tillhör körkortsklasserna D1, D1E, D eller DE. Lagen förutsätter vidare att förarna är medborgare i en medlemsstat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Om förarna är medborgare i stater utanför EES gäller lagen endast om förarna är anställda eller anlitade av ett företag som är etablerat inom EES.

2 kap. Grundläggande yrkeskompetens och fortbildning

3 §. Allmänna förarkrav

Förare ska ha grundläggande yrkeskompetens och genomgå fortbildning enligt denna landskapslag.

Förare som har grundläggande yrkeskompetens får framföra fordon av den körkortsklass som kompetensen avser, förutsatt att föraren har körkort av den klass fordonet tillhör.

4 §. Undantag från de allmänna förarkraven

De i 3 § 1 mom. föreskrivna kraven gäller inte förare av fordon

1) vilkas högsta tillåtna konstruktiva hastighet inte överstiger 45 km/h,

2) som står under kontroll av eller används av räddningsväsendet eller polisen för transporter som hänförs till deras uppgifter,

3) som provas eller förflyttas på väg i samband med tekniskt utvecklingsarbete, reparationer, underhåll eller besiktning,

4) som är nya eller ombyggda och ännu inte har godkänts för användning i trafik,

5) som används i nödsituationer eller för räddningsinsatser,

6) som används vid förarutbildning för erhållande av körkort enligt bestämmelserna i körkortslagen,

7) som används vid utbildning för erhållande av yrkeskompetensbevis enligt bestämmelserna i denna lag,

8) som tillhör körkortsklasserna D1, D, D1E eller DE när fordonet används i icke-kommersiellt syfte för persontransporter,

9) som används i privat bruk för godstransporter i icke-kommersiellt syfte eller

10) som används för transport av material och utrustning som föraren använder i sitt arbete eller som används för transport i liten skala av egna varor som föraren säljer på en bestämd plats, under förutsättning att framförandet av fordonen inte är förarens huvudsakliga sysselsättning.

5 §. Grundläggande yrkeskompetens

Den som genomgått den i 6 § avsedda utbildningen erhåller grundläggande yrkeskompetens.

Utbildningen kan även genomgå i snabbare tempo. Om de begränsningar detta medför föreskrivs i 10 och 11 §§.

För att få delta i utbildningen för erhållande av grundläggande yrkeskompetens för en viss körkortsklass krävs inte att deltagaren redan innehar körkort för ifrågasvarande klass. Innan deltagaren erhållit körkort för det fordon som används under utbildningen ska körundervisningen ges i enlighet med körkortslagets bestämmelser.

6 §. Innehållet i utbildningen för grundläggande yrkeskompetens

I utbildningen för grundläggande yrkeskompetens ingår undervisning om de krav som gods- och persontransporter ställer på förare och om de omständigheter som inverkar på trafiksäkerheten samt förarens och transporternas säkerhet. Likaså ingår undervisning om vad som ska iaktas vid god yrkesutövning vid skötseln av förarens uppgifter.

Utbildningen avslutas med ett prov. Den som avlägger provet ska ha deltagit i den undervisning som anges i 1 mom.

Till den som godkänts i provet utfärdas ett intyg som styrker att innehavaren genomgått utbildningen för grundläggande yrkeskompetens och besitter de kunskaper som den grundläggande yrkeskompetensen förutsätter. Om utbildningen ges inom ramen för en yrkesinriktad utbildning på gymnasialstadienivå kan intyget utfärdas på basis av ett avgångsbetyg över avlagd examen på gymnasialstadienivå inom ett yrkesområde eller avlagd annan examen med angiven yrkesinriktning. Om utbildningen genomförs inom ramen för ett läroavtal utfärdas intyget på basis av ett slutbetyg över fullgjord utbildning.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om utbildningens innehåll, undervisningens omfattning, innehållet i utbildningen och undervisningens omfattning vid utvidgning av yrkeskompetensen, tillgodoräknande i utbildningen av det yrkeskunnande som krävs för erhållande av trafikillstånd samt hur provet genomförs.

Se LF (2008:87) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare.

7 §. Grundläggande yrkeskompetens i samband med yrkesinriktad utbildning

Om den grundläggande yrkeskompetensen erhålls i samband med att en yrkesinriktad utbildning genomgås, kan provet genomföras stegvis.

Under utbildningstiden får en studerande i landskapet framföra ett fordon som tillhör de i 2 § angivna körkortsklasserna under förutsättning att den studerande har erhållit körkort som ger rätt att framföra fordonet.

Landskapsregeringen utfärdar vid behov i landskapsförordning närmare bestämmelser om vilka krav som gäller för körningar under utbildningen.

Se LF (2008:87) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare.

8 §. Fortbildning

Giltighetstiden för den grundläggande yrkeskompetensen är fem år räknat från den dag det i 6 § 3 mom. avsedda intyget utfärdades. Genom fortbildning förlängs giltighetstiden för den grundläggande yrkeskompetensen med fem år i taget. Förare som inte upprätthållit sin grundläggande yrkeskompetens erhåller grundläggande yrkeskompetens på nytt genom att delta i fortbildning.

Till den som deltagit i fortbildningen utfärdas ett intyg över att fortbildningen genomgåtts i sin helhet eller delvis.

9 §. Innehållet i fortbildningen

Fortbildningen innehåller de viktigaste undervisningsämnena i utbildningen för grundläggande yrkeskompetens. I fortbildningen ska alltid ingå sådana ämnen som befrämjar ett tryggt, ekonomiskt och miljövänligt körsätt.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om fortbildningens innehåll och omfattning samt hur den genomförs.

Se LF (2008:87) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare.

3 kap. Ålderskrav för förare

10 §. Ålderskrav för förare av fordon avsedda för gods- transporter

Förare som fyllt 18 år får framföra fordon av klass C och CE om de erhållit grundläggande yrkeskompetens enligt 5 § 1 mom. och av klass C1 och C1E om de erhållit grundläggande yrkeskompetens enligt 5 § 2 mom.

Förare som fyllt 21 år får framföra fordon av klass C och CE om de erhållit grundläggande yrkeskompetens enligt 5 § 2 mom.

11 §. Ålderskrav för förare av fordon avsedda för per- sontransporter

Förare som fyllt 21 år får framföra fordon av klass D och DE om de erhållit grundläggande yrkeskompetens enligt 5 § 1 mom. och av klass D1 och D1E om de erhållit grundläggande yrkeskompetens enligt 5 § 2 mom.

Förare som fyllt 21 år och som erhållit grundläggande yrkeskompetens enligt 5 § 2 mom. får dock framföra fordon av klass D och DE om fordonen används för persontransporter i lokaltrafik på regelbundna högst 50 km långa rutter.

Förare som fyllt 23 år får framföra fordon av klass D och DE om de erhållit grundläggande yrkeskompetens enligt 5 § 2 mom.

12 §. Särskilda undantag från ålderskraven

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 11 § får förare som fyllt 18 år framföra fordon av klass D1 och D i lokaltrafik om de avlagt grundexamen för bussförare eller annan motsvarande examen och även har körkort av klass D1 och D.

Förare som avlagt någon av de examina som avses i 1 mom. men inte fyllt 20 år får dock inte framföra fordon av klass D annat än om fordonen framförs utan passagerare eller framförs i lokaltrafik på regelbundna högst 50 km långa rutter.

4 kap. Utbildningsorganisation och förvaltningsuppgifter

13 §. Utbildningsarrangör

Den som arrangerar utbildning för erhållande av grundläggande yrkeskompetens och fortbildning (*utbildningsarrangör*) ska godkännas av landskapsregeringen.

Som utbildningsarrangör kan landskapsregeringen godkänna

1) (2015/92) den som enligt landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning har rätt att ge yrkesinriktad utbildning,

2) den som enligt landskapslagen (1998:59) om läroavtalsutbildning (läroavtalslagen) har rätt att ge teoretisk och praktisk undervisning,

3) (2015/92) den som upprätthåller trafikskolor i enlighet med vad som föreskrivs i landskapslagen (2015:89) om trafikskolor och ger förarundervisning för erhållande av körkort i kategori C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D eller DE eller

4) ett företag, en stiftelse eller en annan sammanslutning.

Företag, stiftelser eller andra sammanslutningar har dock endast rätt att arrangera fortbildning.

14 §. Ansökan

Till ansökan, som görs skriftligen, bifogas en plan över utbildningens uppläggning och genomförande. Av ansökan ska vidare framgå uppgifter om antagningsgrunder, allmänna antagningskriterier och antalet utbildningsplatser. Ansökan ska även innehålla uppgifter om vilka krav som gäller för lärarna samt vilka undervisningsfordon och annat undervisningsmaterial som används i utbildningen.

Sökande som upprätthåller en bilskola ska även bifoga en kopia av tillståndet att hålla bilskola. Ett företag, en stiftelse eller en annan sammanslutning ska även bifoga en kopia ur handels- eller föreningsregistret eller bolagsordningen eller motsvarande bolagsavtal eller en annan sammanslutnings stadgar.

Landskapsregeringen utfärdar vid behov i landskapsförordning närmare bestämmelser om vilka uppgifter som ska ingå i ansökan och handlingarnas innehåll.

15 §. Utbildning, lärarkrav och undervisningsmaterial

En utbildningsarrangör ska med beaktande av undervisningens omfattning förfoga över tillräcklig undervisningspersonal, ändamålsenliga utrymmen och läromedel samt nödvändigt undervisningsmaterial. Utbildningsarrangören utser en person som styr, övervakar och utvecklar utbildningen.

Lärarna ska ha de pedagogiska och didaktiska kvalifikationer som undervisningen förutsätter samt känedom om verksamheten. Den som verkar som körlärare ska vid utbildning för grundläggande yrkeskompetens dessutom ha trafiklärarkort och körkort för de fordon som används i körundervisningen samt minst ett års dokumenterad erfarenhet av körundervisning och av arbete som heltidsanställd förare av fordon tillhörande klass C, CE eller D.

Fordonen som används i körundervisningen ska uppfylla de krav som gäller för sådana fordon som används i körprov för förarexamen för erhållande av körkort.

Landskapsregeringen kan i landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om undervisningspersonalens kvalifikationer.

Se LF (2008:87) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare.

16 §. Godkännande

Landskapsregeringen godkänner sökande som kan arrangera en utbildning som uppfyller de krav som anges i 15 §. Avgörande för om sökande kan godkännas som utbildningsarrangör är att det av ansökan och de bifogade handlingarna framgår att sökanden avser att arrangera en utbildning som uppfyller kraven. Godkännandet får förenas med villkor.

17 §. Tillsynen över utbildningsverksamheten

Landskapsregeringen utövar tillsyn över utbildningsverksamheten. För att kunna utöva tillsyn har företrädare för landskapsregeringen rätt att närvara i undervisningen och i övrigt få de uppgifter som behövs för tillsynen.

18 §. Utbildningsarrangörens ansvar samt återkallande av godkännande

Utbildningsarrangören ansvarar för att utbildningsverksamheten bedrivs i överensstämmelse med uppgifterna i ansökan och andra uppgifter som lämnats

N 29 LL (2008:85) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare

utöver ansökan samt med villkoren för godkännandet. Om utbildningsverksamheten ändras så att den inte längre bedrivs i enlighet med vad som förutsatts vid godkännandet ska utbildningsarrangören utan onödigt dröjsmål skriftligen underrätta landskapsregeringen om detta. Landskapsregeringen tar vid behov ställning till om utbildningen får fortsätta under de ändrade förutsättningarna.

Landskapsregeringen ska ge utbildningsarrangören en skriftlig anmärkning med uppmaning om att vidta de åtgärder som behövs för att avhjälpa konstaterade brister i utbildningsverksamheten om det vid inspektion framkommer att

1) bestämmelserna gällande utbildningen i denna lag eller annan lagstiftning inte följs,

2) utbildningsverksamheten inte sköts i enlighet med villkoren för godkännandet eller annars inte sköts på behörigt sätt, såsom att lärarna inte sköter sina uppgifter i enlighet med vad som förutsatts i denna lag eller annan lagstiftning eller

3) utbildningsverksamheten annars uppvisar brister som inte är godtagbara med hänsyn till det övergripande syftet med utbildningen.

Om utbildningsarrangören inte vidtar de i 2 mom. avsedda åtgärderna ska landskapsregeringen ge utbildningsarrangören en skriftlig varning med meddelande om att godkännandet återkallas om utbildningsarrangören inte avhjälper bristerna i utbildningsverksamheten inom en av landskapsregeringen ställd tidsfrist.

Om de angivna bristerna inte avhjälps inom den ställda tidsfristen ska godkännandet återkallas.

18a §. (2015/92) Anmälan till körkortsregistret

Den som utfärdar intyg enligt 6 § 3 mom. eller 8 § 2 mom. i denna lag, ska anmäla genomgången utbildning eller fortbildning till motorfordonsbyrån. Sådant meddelande ska ske genom elektronisk överföring i ett system som har godkänts av motorfordonsbyrån.

19 §. Prov och intyg

Den som med stöd av 15 § har rätt att ge teoretisk undervisning bedömer och godkänner provet.

Om en utbildningsarrangör som avses i 13 § 2 mom. 1, 3 och 4 punkten ansvarar för utbildningen eller fortbildningen ska provet ordnas och övervakas i enlighet med vad som med stöd av landskapslagen om gymnasieutbildning gäller vid ordnande och övervakning av prov som hänför sig till yrkesinriktad utbildning. (2015/92)

Om en utbildningsarrangör som avses i 13 § 2 mom. 2 punkten ansvarar för utbildningen ska provet ordnas och övervakas i enlighet med vad som med stöd av läroavtalslagen gäller vid ordnande och övervakning av prov som hänför sig till teoriundervisning.

I de fall som avses i 2 mom. utfärdas intygen över grundläggande yrkeskompetens och fortbildning av det förvaltningsorgan som med stöd av landskapslagen om gymnasieutbildning ansvarar för planeringen och genomförandet av den yrkesinriktade utbildningen. I de fall som avses i 3 mom. utfärdas intygen av det förvaltningsorgan som med stöd av läroavtalslagen ansvarar för förvaltningen av läroavtalsutbildningen. (2015/92)

20 §. Utbildningsort

Förare som är medborgare i en medlemsstat inom EES får genomgå utbildning för erhållande av grundläggande yrkeskompetens och fortbildning i landskapet om de uppfyller de i 2 § körkortslagen angivna bosättningskraven. Om förarna inte uppfyller körkortslagens bosättningskrav får de dock genomgå fortbildning, förutsatt att de är anställda eller anlitade av ett företag som är etablerat i landskapet. (2015/92)

Förare som är medborgare i stater utanför EES får genomgå utbildning för erhållande av grundläggande yrkeskompetens och fortbildning i landskapet om de är anställda eller anlitade av ett företag som är etablerat i landskapet. Om dessa förare är anställda eller anlitade av ett företag som är etablerat utanför landskapet får de dock genomgå fortbildning, förutsatt att de uppfyller körkortslagens bosättningskrav.

5 kap. Yrkeskompetensbevis

21 §. Utfärdande av yrkeskompetensbevis

Till den som erhållit grundläggande yrkeskompetens eller fortbildning utfärdar Ålands polismyndighet på ansökan ett yrkeskompetensbevis eller gör en anteckning om yrkeskompetensen i sökandens körkort. Till ansökan fogas intyg över att sökanden erhållit grundläggande yrkeskompetens eller genomgått fortbildning. Sökanden ska ha körkortsbehörighet för de fordonskategorier yrkeskompetensen avser.

Vad som i denna lag föreskrivs om yrkeskompetensbevis gäller även i tillämpliga delar för sådana körkort som avses i 1 mom.

Yrkeskompetensbeviset och körkortsanteckningen gäller i fem år, dock högst för den tid som sökandens körkort gäller.

Om särskilda skäl föreligger utfärdar polismyndigheten ett tillfälligt dokument som anger innehavarens yrkeskompetens. Polismyndigheten kan även utfärda ersättningsexemplar av yrkeskompetensbevis om innehavaren har bytt namn eller yrkeskompetensbeviset har kommit bort eller skadats. (2015/92)

Landskapsregeringen anger närmare i landskapsförordning om yrkeskompetensen ska anges genom yrkeskompetensbevis eller genom anteckning om yrkeskompetensen i sökandens körkort samt hur anteckningen ska göras. Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning även närmare bestämmelser om vad som ska iaktas i samband med en i 1 mom. avsedd ansökan och vilka förutsättningarna är för att ansökan ska beviljas samt om giltighetstiden för de tillfälliga dokument som anges i 4 mom.

Se LF (2008:87) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare.

22 §. Påvisande av yrkeskompetens

Föraren ska medföra de dokument som avses i 21 § 1 mom. vid körning och på begäran uppvisa det för polisman eller någon annan trafikövervakare. Om föraren inte har dokumentet med sig kan polismannen avbryta körningen. Om förarens identitet ändå kan konstateras på ett tillförlitligt sätt kan det dock tillåtas att körningen fortsätter. Föraren kan samtidigt åläggas att inom en viss tid uppvisa dokumentet för polismyndigheten.

Ett fordon eller en fordonskombination får med undantag för de körningar som avses i 4 § endast överlåtas till den vars yrkeskompetens kan styrkas med hjälp av ett i 21 § 1 mom. avsett dokument.

23 §. Modellen för yrkeskompetensbeviset

Yrkeskompetensbeviset för förare ska motsvara den modell som finns i bilaga II Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/59/EG om grundläggande kompetens och fortbildning för förare av vissa vägfordon för gods- eller persontransport och om ändring av rådets förordning (EEG) nr 3820/85 och rådets direktiv 91/439/EEG samt om upphävande av rådets direktiv 76/914/EEG.

24 §. Erkännande av dokument över yrkeskompetens som har utfärdats i andra EES-länder och i länder utanför EES

Yrkeskompetensbevis som utfärdats i riket eller i en annan EES-stat och som uppfyller kraven i 23 § gäller även i landskapet. I fråga om ömsesidigt erkännande av körkort och anteckningarna i dem gäller vad som föreskrivs i 61 § körkortslagen. (2015/92)

Även sådana dokument som motsvarar yrkeskompetensbevis och som innehas av förare som avses i 2 § 2 mom. gäller i landskapet. Bestämmelserna i 22 § ska tillämpas även på dessa förare.

25 §. (2015/92) Återkallande av yrkeskompetensbevis

Polismyndigheten ska återkalla yrkeskompetensbeviset på bestämd tid eller tillsviðare, om innehavaren inte längre uppfyller de krav som utfärdande av yrkeskompetensbeviset förutsätter. Yrkeskompetensbeviset kan även återkallas på innehavarens begäran.

Körkortslagens bestämmelser om interimistiskt körförbud och körkortsingripanden tillämpas på yrkeskompetensbevis.

26 §. Anmälan av uppgifter om yrkeskompetens till körkortsregistret

Efter att ett i 21 § 1 mom. avsett dokument utfärdats ska polismyndigheten snarast göra en anmälan om detta till motorfordonsbyrån.

6 kap. Ändringsökande, tvångsmedel och straff

27 §. Ändringsökande

Den som deltar i en utbildning för vilken en i 13 § 2 mom. 1 punkten avsedd utbildningsarrangör ansvarar och som är missnöjd med ett beslut rörande studieprestationer kan begära rättelse enligt bestämmelserna i 22 § landskapslagen om gymnasieutbildning. (2015/92)

Den som deltar i en utbildning för vilken en i 13 § 2 mom. 2 punkten avsedd utbildningsarrangör ansvarar och som är missnöjd med ett beslut rörande studieprestationer kan begära rättelse enligt bestämmelserna i 15 § läroavtalslagen om rättelse av bedömning.

Beslut som Ålands polismyndighet fattat med stöd av denna lag överklagas genom besvär till Ålands förvaltningsdomstol.

Beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag överklagas genom besvär till högsta förvaltningsdomstolen.

28 §. Handräckning

Den som med stöd av 17 § utövar tillsyn har vid behov rätt att få handräckning av polisen för att kunna sköta sina uppgifter enligt denna lag.

29 §. Allmänna straffbestämmelser och straffrättsligt tjänsteansvar

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna i 3, 10, 11, 12 eller 22 §§ ska för brott mot bestämmelserna om yrkeskompetens för förare dömas till böter.

Den som arrangerar i denna lag avsedd utbildning utan landskapsregeringens godkännande ska för olovligt bedrivande av utbildning för yrkeskompetens för förare dömas till böter.

Den som utfärdar yrkeskompetensbevis i strid med bestämmelserna i 21 § ska för olagligt utfärdande av yrkeskompetensbevis för förare dömas till böter.

Den som enligt denna lag ska sköta de uppgifter som hör samman med mottagande, ordnande, övervakning, bedömning och godkännande av prov samt utfärdande av yrkeskompetensbevis och motsvarande dokument och som i anslutning härtill överträder sina befogenheter ska dömas i enlighet med bestämmelserna om tjänstebrott i 40 kap. strafflagen (FFS 39/1889).

7 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

30 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2008.

Förare som framför fordon av klass D1, D, D1E eller DE ska uppfylla behörighetsvillkoren enligt denna lag från och med den 10 september 2008 och förare som framför fordon av klass C1, C, C1E eller CE från och med den 10 september 2009.

31 §. Allmänna övergångsbestämmelser

Grundläggande yrkeskompetens krävs inte av förare som framför fordon av klass D1, D, D1E eller DE och som erhållit körkort för fordonen före den 10 september 2008. Detsamma gäller förare som framför fordon av klass C1, C, C1E eller CE och som erhållit körkort för fordonen före den 10 september 2009.

Oberoende av bestämmelserna i 1 mom. ska de i momentet avsedda förarna genomgå fortbildning enligt denna lag. Fortbildningen ska genomgåas inom fem år räknat från de tidpunkter som nämns i momentet. Därefter ska fortbildningen genomgåas i enlighet med vad som föreskrivs i 8 § 1 mom.

Om avvikelser från den i 2 mom. föreskrivna fristen på fem år måste göras för att tidpunkten för fortbildningen ska kunna anpassas till körkortets giltighetstid eller till följd av arrangemang som ett stegvis genomförande av fortbildningen förutsätter, kan landskapsregeringen bestämma att fortbildningen kan genomgåas tidigast två år före eller senast två år efter de i 2 mom. angivna tidpunkterna för fortbildningens genomförande.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

N 30 Landskapsförordning (2008:87) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

I denna förordning finns närmare bestämmelser om innehållet i den grundläggande yrkeskompetensutbildning och fortbildning som anges i landskapslagen (2008:85) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare, nedan kallad yrkeskompetenslagen. Förordningen innehåller även bestämmelser om omfattningen och genomförandet av den undervisning som ska ges inom ramen för den grundläggande yrkeskompetensutbildningen och fortbildningen. Likaså innehåller förordningen bestämmelser om hur det i yrkeskompetenslagen avsedda provet ska genomföras, vad som gäller vid utvidgning av yrkeskompetensen, hur det yrkeskunnande som krävs för erhållande av trafiktillstånd ska tillgodoräknas i utbildningen samt vilka krav som gäller vid körningar under utbildningen. Förordningen innehåller även bestämmelser om de dokument som anger yrkeskompetensen.

2 kap. Utbildning

2 §. Innehållet i utbildningen för grundläggande yrkeskompetens

I utbildningen för grundläggande yrkeskompetens ska de undervisningsämnen ingå som anges i avsnitt 1 i bilaga I Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/59/EG om grundläggande kompetens och fortbildning för förare av vissa vägfordon för gods- och persontransport och om ändring av rådets förordning (EEG) nr 3820/85 och rådets direktiv 91/439/EEG samt om upphävande av rådets direktiv 79/914/EEG, nedan kallat yrkesförorddirektivet.

Det i 1 mom. angivna ämneskravet gäller även om utbildningen genomgås i ett snabbare tempo.

3 §. Undervisningens omfattning inom utbildningen för grundläggande yrkeskompetens

I utbildningen för grundläggande yrkeskompetens uppgår undervisningstiden till totalt 280 timmar innefattande minst 20 timmar individuell körundervisning. Körundervisning med simulator eller på en särskild träningsbana får omfatta högst åtta timmar.

Om utbildningen genomgås i snabbare tempo uppgår undervisningstiden till totalt 140 timmar innefattande minst 10 timmar individuell körundervisning. Körundervisning med simulator eller på en särskild träningsbana får härvid omfatta högst fyra timmar.

Om simulator används ska den vara godkänd för körundervisning inom körkortsutbildningen.

4 §. Innehållet i utbildningen och undervisningens omfattning vid utvidgning av yrkeskompetensen

En förare som har yrkeskompetens att framföra fordon avsedda för godstransporter och som utvidgar eller ändrar sin verksamhet till att omfatta även persontransporter för vilka yrkeskompetens krävs, är endast skyldig att genomgå de delar av utbildningen för grundläggande yrkeskompetens som är specifika för persontransporter. Detsamma gäller vid en utvidgning

eller ändring av verksamheten från persontransporter till godstransporter.

Undervisningstiden uppgår till totalt 70 timmar innefattande minst fem timmars individuell körundervisning. Om utbildningen genomgås i snabbare tempo uppgår undervisningstiden till totalt 35 timmar innefattande minst två och en halv timme individuell körundervisning.

5 §. Tillgodoräkande av trafikföretagarutbildning i utbildningen för grundläggande yrkeskompetens

Den som genomgått en sådan trafikföretagarutbildning som avses i rådets direktiv 96/26/EG om rätt att yrkesmässigt bedriva person- och godstransporter på väg och om ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för att främja ett effektivt utnyttjande av dessa transportörens etableringsrätt på området för nationella och internationella transporter får, i enlighet med vad som föreskrivs i 2 och 3 mom., tillgodoräkna sig vissa utbildningsmoment då utbildningen för grundläggande yrkeskompetens genomgås.

I utbildningen som ska ge grundläggande yrkeskompetens att framföra fordon avsedda för persontransporter får sådana moment i trafikföretagarutbildningen som motsvarar sådant som anges i punkterna 2.1, 2.3, 3.1, 3.5, 3.6 och 3.8 bilaga I yrkesförorddirektivet tillgodoräknas.

I utbildningen som ska ge grundläggande yrkeskompetens att framföra fordon avsedda för godstransporter får sådana moment i trafikföretagarutbildningen som motsvarar sådant som anges i punkterna 1.1, 1.4, 1.6, 2.1, 2.2, 3.1, 3.4, 3.6 och 3.7 bilaga I yrkesförorddirektivet tillgodoräknas.

Utbildningsarrangören beslutar om tillgodoräkande av utbildning. Dock får högst 24 timmar tillgodoräknas.

6 §. Prov

Proven är skriftliga. Om särskilda skäl föreligger, såsom att provdeltagaren har läs- och skrivsvårigheter, får muntliga prov arrangeras. Till varje mål i respektive undervisningsämne ska det ansluta sig minst en fråga i provet.

7 §. Framförande av fordon i samband med yrkesinriktad utbildning

Studerande som erhåller grundläggande yrkeskompetens inom ramen för en yrkesinriktad utbildning får framföra fordon av den typ som används i undervisningen, förutsatt att utbildningsarrangören utfärdat ett dokument som berättigar den studerande att framföra fordonet. Godkännandet som gäller endast i landskapet kan avse både körningar som sker under utbildningen och körningar som sker under ledigheter mellan terminerna.

Bestämmelserna i 22 § yrkeskompetenslagen om påvisande av yrkeskompetens omfattar även i 1 mom. avsedda dokument.

8 §. Fortbildningens innehåll och genomförande

I fortbildningen uppgår undervisningstiden till totalt 35 timmar fördelat på fem år. Undervisningen ska periodiseras. Varje period ska omfatta minst sju timmar. Undervisningen kan bestå av teoriundervisning, körunder-

visning eller både och i de undervisningsämnen som avses i 2 § 1 mom.

Undervisningen ska ges innan giltighetstiden för den grundläggande yrkeskompetensen utgått. Om giltighetstiden utgått ska undervisningen ges under den femårsperiod som föregår ansökan om att få en ny anteckning av yrkeskompetensen i körkortet. Fortbildningskravet för en förare som genomgått en i 4 § avsedd utbildning bestäms i enlighet med den nya kompetensen.

Om simulator används ska den vara godkänd för körundervisning inom körkortsutbildningen.

9 §. Lärarkrav

Lärare som ger teoretisk undervisning ska ha avlagt

- 1) yrkeslärarexamen på ett för befattningen lämpligt yrkesområde eller,
- 2) ingenjörsexamen med lämplig inriktning eller,
- 3) lämplig högre högskoleexamen inom vilken eller vid sidan av 55 studieveckors studier på lämpligt studieområde avklarats eller
- 4) annan examen på lämplig utbildningsnivå inom lämpligt område.

Utöver vad som anges i 1 mom. ska lärarna ha minst två års praktisk erfarenhet av transportbranschen och genomgått en lärarutbildning som kan godkännas av landskapsregeringen.

3 kap. Dokument som anger yrkeskompetens

10 §. Antecknande av yrkeskompetensen i körkortet

I landskapet utfärdas på ansökan dokument som anger yrkeskompetens i form av körkort försedda med en särskild anteckning.

Anteckningen innehåller den harmoniserade gemenskapskoden 95, som nämns i artikel 10 punkt 2 i yrkesförorddirektivet, samt det datum fram till vilket yrkeskompetensen gäller (*giltighetsdatumet*). Anteckningen ska göras invid den körkortsklass som yrkeskompetensen avser.

Giltighetsdatumet infaller fem år efter den tidpunkt vid vilken det i 6 § 3 mom. yrkeskompetenslagen avsedda intyget utfärdats, dock senast vid den tidpunkt då den allmänna behörigheten att framföra fordon upphör. Om giltighetstiden för yrkeskompetensen förlängs till följd av fortbildning ska ett nytt körkort utfärdas som är försedd med ett nytt giltighetsdatum och som i övrigt uppfyller kraven i 2 mom. Under förutsättning att fortbildningen genomgåts i sin helhet infaller det nya giltighetsdatumet fem år efter den tidpunkt vid vilken det i 8 § 2 mom. yrkeskompetenslagen avsedda intyget utfärdats. Det nya giltighetsdatumet infaller fem år efter det giltighetsdatum som framgår av den förra anteckningen, om ansökan om ett nytt körkort görs på basis av genomgången fortbildning tidigast sex månader innan det tidigare giltighetsdatumet infaller.

11 §. Tillfälliga dokument

Tillfälliga dokument som avses i 21 § 4 mom. yrkeskompetenslagen gäller under högst en månad efter att beslutet om att bevilja ansökan fattades.

12 §. Vad som ska iaktas i samband med ansökan

Antecknande av yrkeskompetens i körkortet förutsätter ansökan om nytt körkort. Härvid ska bestämmels-

erna [i körkortslagen (1991:79) för landskapet Åland], nedan kallad körkortslagen, iakttas.

Har sökanden sedan tidigare yrkeskompetensbevis för förare, förfaller beslutet om beviljande av beviset och samtidigt som beviset upphör att gälla när körkortet försett med anteckningen om yrkeskompetens lämnats ut. Yrkeskompetensbeviset ska överlåtas till polisen när körkortet lämnas ut. Ett yrkeskompetensbevis som överlåtit till polisen får förstöras.

Då körkort utlämnats och yrkeskompetensbevis överlåtit och förstörts ska Ålands polismyndighet göra en anmälan om detta till körkortsregistret.

Körkortslag (1991:79) för landskapet Åland har ersatts av körkortslag (2015:88) för Åland.

4 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

13 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2008.

När det gäller utbildningen av förare som framför fordon vilka enligt körkortslagen tillhör klass D1, D, D1E, eller DE tillämpas denna förordning från och med den 10 september 2008.

När det gäller utbildningen av förare som framför fordon vilka enligt körkortslagen tillhör klass C1, C, C1E, eller CE tillämpas denna förordning från och med den 10 september 2009.

14 §. Övergångsbestämmelser

Förare som erhållit körkort av klass D1, D, D1E, eller DE före den 10 september 2008 behöver inte genomgå i denna förordning föreskriven utbildning för grundläggande yrkeskompetens. Förarna måste dock ha genomgått i denna förordning föreskriven fortbildning innan den 10 september 2013. Föraren ska även från och med den 10 september 2013 kunna påvisa giltigheten av sin yrkeskompetens i enlighet med vad som föreskrivs om påvisande av yrkeskompetens på basis av utbildning i yrkeskompetenslagen. I det fall förarna ansöker om att få ett nytt i 10 § avsett körkort tidigast sex månader före den 10 september 2013 infaller giltighetsdatumet fem år efter den 10 september 2013 i annat fall fem år efter att intyget över att fortbildningen genomgåts i sin helhet utfärdats.

Förare som erhållit körkort av klass C1, C, C1E, eller CE före den 10 september 2009 behöver inte genomgå i denna förordning föreskriven utbildning för grundläggande yrkeskompetens. Förarna måste dock ha genomgått i denna förordning föreskriven fortbildning innan den 10 september 2014. Föraren ska även från och med den 10 september 2014 kunna påvisa giltigheten av sin yrkeskompetens i enlighet med vad som föreskrivs om påvisande av yrkeskompetens på basis av utbildning i yrkeskompetenslagen. I det fall förarna ansöker om att få ett nytt i 10 § avsett körkort tidigast sex månader före den 10 september 2014 infaller giltighetsdatumet fem år efter den 10 september 2014 i annat fall fem år efter att intyget över att fortbildningen genomgåts i sin helhet utfärdats.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

N 31 LL (2013:72) om ... arbetstid i vägtrafik ... egenföretagare

N 31 Landskapslag (2013:72) om tillämpning på Åland av lagen om arbetstid i vägtrafik för förare som är egenföretagare

1 §. Lagens tillämpningsområde

Lagen om arbetstid i vägtrafik för förare som är egenföretagare (FFS 349/2013) ska, med i denna lag angivna undantag, tillämpas på Åland.

Ändringar av lagen om arbetstid i vägtrafik för förare som är egenföretagare ska gälla på Åland från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket, om inte annat följer av denna lag.

2 §. Hänvisningar

Hänvisningen i 2 § 3 punkten i lagen om arbetstid i vägtrafik för förare som är egenföretagare till lagen om kommersiell godstransport på väg (FFS 693/2006) och kollektivtrafiklagen (FFS 869/2009) ska på Åland avse landskapslagen (1976:33) om yrkesmässig trafik.

I nuvarande 2 § 3 punkten L om arbetstid i vägtrafik för förare som är egenföretagare (ändrad genom FFS 327/2017) hänvisas till L om transportservice (FFS 320/2017).

3 §. Förvaltningsuppgifter

De förvaltningsuppgifter som enligt lagen om arbetstid i vägtrafik för förare som är egenföretagare ankommer på arbetsskyddsmyndigheten ska på Åland skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningsuppgifterna grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

4 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2013.

N 32 Landskapslag (2011:36) om tillämpning av fordonslagen

1 §. Lagens tillämpningsområde

Fordonslagen (FFS 1090/2002) ska tillämpas i landskapet med de undantag som följer av denna lag.

Ändringar som görs i fordonslagen efter att denna lag trätt ikraft ska tillämpas i landskapet om de berör de delar av lagen som gäller i landskapet.

2 §. Skötseln av trafiksäkerhetsverkets uppgifter i landskapet

Uppgifter som enligt fordonslagen skötas av trafiksäkerhetsverket skötas i landskapet av landskapsregeringen eller motorfordonsbyrån till de delar uppgifterna faller inom landskapets behörighet.

Motorfordonsbyrån är även tillsynsmyndighet vid installation och reparation av system, komponenter och separata tekniska enheter enligt 87 § 1 mom. fordonslagen.

3 §. Besiktningsmäns medverkan vid tekniska vägkontroller

Bestämmelsen i fordonslagens 74 § ska i landskapet ha följande lydelse:

Tekniska vägkontroller utförs av Ålands polismyndighet. Tullverket och gränsbevakningsväsendet utför också tekniska vägkontroller inom sitt verksamhetsområde.

Vid tekniska vägkontroller kan polisen och motorfordonsbyrån avtala om att besiktningsmän deltar i kontrollerna. Besiktningsmännen ska kunna visa sin behörighet att delta som sakkunniga i den tekniska vägkontrollen.

Besiktningsmän som deltar i tekniska vägkontroller ska följa förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland och landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet.

4 §. Villkor för beviljande av installations- och reparationstillstånd

Bestämmelsen i fordonslagens 89 § 3 mom. om tillstånd att installera och reparera taxametrar ska i landskapet ha följande tillägg:

Motorfordonsbyrån kan dock bevilja installations- eller reparationstillstånd till en installatör eller reparatör för vars verksamhet en taxibilist eller en taxibilistorganisation svarar via ägandeförhållande eller på annat sätt med begränsningen att motorfordonsbyrån ska kontrollera och plombera de installerade eller reparerade taxametern.

4a §. (2012/28) Definition av cykel

Fordonslagens 19 § 1 mom. ska i landskapet ha följande lydelse:

Med cykel avses ett fordon som har minst två hjul, pedaler eller vevanordningar och som saknar motor. Till cyklar hänförs också fordon som har en elmotor med en effekt på högst 250 W, förutsatt att motorn fungerar endast vid trampning och kopplas ur funktion senast när hastigheten stiger till 25 kilometer i timmen. Till cyklar hänförs även ett eldrivet fordon utan tramp- eller vevanordning vilket är avsett huvudsakligen för befordran av en person och avsett att föras av den åkande samt konstruerat för en hastighet av högst 20 kilometer i timmen.

5 §. Avvikelser från fordonslagens terminologi

I landskapet används orden begravningsbil, veteranfordon och färdtjänstbil istället för de i fordonslagen använda termerna likbil, museifordon och invalidtaxi.

6 §. Hänvisningar

Vid tillämpningen av fordonslagen i landskapet ska även följande avvikelser beaktas:

1) Hänvisningen till förvaltningslagen (FFS 434/2003) i 46a § 3 mom., 82 § 3 mom. och 91 § 2 mom. fordonslagen ska avse förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

2) Hänvisningen till lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (FFS 621/1999) i 46a § 3 mom., 82 § 3 mom. och 91 § 2 mom. fordonslagen ska avse landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet.

3) Hänvisningen till vägtrafiklagen (FFS 267/1981) i 1 § 1 mom., 71 § 3 mom., 72 § 1 mom. och 92 § 3 mom. fordonslagen ska avse vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland.

4) Hänvisningen till 23 kap. 1 § strafflagen (FFS 39/1889) i 96a § 1 mom. fordonslagen ska avse 2 § trafikbrottslagen (2004:28) för landskapet Åland.

5) Hänvisningen till viteslagen (FFS 1113/1990) i

42 § 2 mom., 81 § 3 mom. och 86 § 2 mom. fordonslagen ska avse landskapslagen (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen.

6) Hänvisningar i fordonslagen till landskapet Åland eller till godkännandemyndigheten i landskapet Åland ska i landskapet avse riket respektive typgodkännandemyndigheten i riket.

7) Hänvisningar i fordonslagen till landet eller Finland ska i landskapet avse landskapet respektive Åland. Hänvisningar i fordonslagen till landsomfattande ska i landskapet avse landsomfattande eller landskapsomfattande.

7 §. Bestämmelser som inte ska tillämpas

Fordonslagens sjätte, sjuende och åttonde kapitel som behandlar *periodiska besiktningar, registrerings-, ändrings- och kopplingsbesiktning* samt bestämmelser om *registrering av fordon och förhandsanmälan* tillämpas inte i landskapet. Bestämmelser om detta finns i landskapslagen (1993:19) om besiktning och registrering av fordon.

Fordonslagens bestämmelser om militärfordon tillämpas inte heller i landskapet.

8 §. Förordningar

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av fordonslagen ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver.

Se LF (1993:104) om fordons konstruktion, utrustning, skick, användning och belastning.

9 §. Sökande av ändring

Ett beslut som motorfordonsbyrån eller polismyndigheten har fattat med stöd av denna lag kan inom 30 dagar från att beslutet eller åtgärden delgivits överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol. Beslutet får verkställas trots att ändring har sökts.

Ikraftträdandebestämmelse (2011:36):

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.

Verkstäder och personer som utför installationer och reparationer som kräver tillstånd enligt fordonslagen måste söka tillstånd senast den 1 juli 2012.

Genom denna lag upphävs landskapsförordningen (2004:46) om fordonsdefinitioner.

N 33 Landskapslag (1993:19) om besiktning och registrering av fordon

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om besiktning och registrering av fordon som avses i vägtrafiklagen för landskapet Åland (1983/27).

Det som i denna lag är stadgat om fordonsägare gäller även fordonets innehavare om fordonet av ägaren har överlåtits i innehavarens varaktiga besittning. (1998/23)

Registreringsbesiktning, kontrollbesiktning, kopplingsbesiktning och ändringsbesiktning utförs av motorfordonsbyrån. (1998/23)

2 kap. Typbesiktning och typgodkännande (1998/23)

2 §. (1998/23) Typbesiktning och typgodkännande

Typbesiktning utförs för att klassificera en ny fordons-*typ*. Typbesiktning fordras inte för fordon som har ett *typgodkännande* som intygar att fordonstypen uppfyller kraven i rådets direktiv 70/156/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om typgodkännande av motorfordon och släpvagnar till dessa fordon eller att fordonstypen uppfyller kraven i rådets direktiv 92/61/EEG om typgodkännande av två- och trehjuliga motorfordon. Fordonstillverkaren skall med varje fordon av godkänd typ överlämna ett *intyg om överensstämmelse* som är ett dokument som intygar att fordonet som avses i intyget motsvarar en typgodkänd fordonstyp. Typbesiktning som utförs av fordonsförvaltningscentralen i riket i enlighet med där gällande bestämmelser äger tillämpning också i landskapet.

3-5 §§. Upphävda (1998/23).

3 kap. Registreringsbesiktning

6 §. Registreringsbesiktning

Vid registreringsbesiktningen kontrolleras att fordonets konstruktion, utrustning, mått och vikt överensstämmer med gällande bestämmelser. Vidare kontrolleras de uppgifter om fordonet som skall antecknas i fordonsregistret. På ett begagnat fordon granskas även skicket på de delar som skall granskas vid kontrollbesiktningen. Fordon som överensstämmer med gällande bestämmelser skall efter ansökan från ägaren antecknas i fordonsregistret och godkännas för användning i trafik. (1998/23)

Vid registreringsbesiktning av ett begagnat fordon som ska genomgå periodisk besiktning i landskapet behöver fordonets skick inte granskas till den del en sådan granskning (*kontrollbesiktning*) har utförts och godkänts i någon av medlemsstaterna inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), såvida inte den som företer fordonet för besiktning vill att fordonet granskas. Dessutom krävs att den granskning som har utförts i en medlemsstat inom EES utförts i överensstämmelse med direktiv 96/96/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om provning av motorfordons och tillhörande släpfordons trafiksäkerhet och att granskningen fortfarande är giltig med beaktande av de tidsfrister som gäller för besiktningens periodicitet enligt 12 och 13 §§ denna lag. Fordonets skick behöver inte heller granskas, om fordonet är så nytt att kontrollbesiktning enligt nämnda lagrum inte ännu behöver utföras. (2009/23)

Över registreringsbesiktning skall besiktningensman upprätta ett besiktningensinstrument.

Tidigare 2 mom. har blivit 3 mom. genom (2009/23).

7 §. (1998/23) Undantag från kravet på registreringsbesiktning

Innan ett fordon tas i bruk och anmäls för registrering skall det ha godkänts vid en registreringsbesiktning som utförts högst sex månader tidigare. Registreringsbesiktning krävs inte för två- eller trehjuliga mopeder eller motorcyklar (fordon ur kategori L) eller fordon som används för personbefordran med högst åtta säten

N 33 LL (1993:19) om besiktning och registrering av fordon

utöver förarsätet (fordon ur kategori M1), om fordonet typgodkänts enligt 2 § eller typbesiktigats och fråga är om ett nytt fordon som registreras för privat bruk.

Från kravet på registreringsbesiktning undantas också följande fordon om de är nya och kan hänföras till en typbesiktigad fordonstyp:

a) motorfordon med minst fyra hjul, som används för godsbefordran (fordon ur kategori N), vars konstruktion efter typbesiktningen inte har ändrats på annat sätt än vad som anges i 17 § b punkten,

b) motorredskap samt traktorer som inte skall registreras som trafiktraktor samt

c) släpvagnar.

Registreringsbesiktning krävs inte heller för avregistrerade fordon som tas i bruk på nytt inom ett år från den senaste besiktningen eller, om fordonet har bytt ägare medan det varit avregistrerat, inom sex månader från den senaste besiktningen.

Registreringsbesiktning krävs dock alltid då typbesiktningen endast har gällt ett fordonss chassi eller ett halvfärdigt fordon eller fordonet har ändrats efter en typbesiktning eller efter att intyg om överensstämmelse har utfärdats.

8 §. (1998/23) Handlingar vid registreringsbesiktning

Vid registreringsbesiktning ska uppvisas

a) ett typregisterutdrag, någon annan utredning över typkod, ett intyg om överensstämmelse eller den utredning som den som begärt besiktningen önskar åberopa över att fordonet till sin konstruktion och utrustning uppfyller kraven på överensstämmelse,

b) det tidigare registerutdraget eller annan utredning över tidigare registrering,

c) (2009/23) ett utländskt registerutdrag eller annan utredning över tidigare registrering i fråga om ett begagnat fordon som införts från utlandet,

d) (2009/23) i fråga om släpvagn, ett av släpvagnens tillverkare utfärdat schema över tryckluftsbromsar, intyg över de axeltryck och den totalvikt som garanteras för släpvagnen och utredning över släpvagnens dimensionering och

e) (2009/23) i fråga om begagnat fordon som införts i landskapet och som genomgått en i 6 § 2 mom. avsedd granskning, intyg över sådan granskning.

4 kap. Kontrollbesiktning

9 §. Kontrollbesiktning

Vid kontrollbesiktning kontrolleras om de uppgifter som antecknats i fordonsregistret angående fordonet är riktiga och att erforderlig trafikförsäkringspremie är betald samt genom yttre granskning och vid behov genom provkörning om fordonet och dess utrustning är i trafiksäkert skick och även i övrigt motsvarar bestämmelserna. Kontrollbesiktning förrättas av besiktningsman vid motorfordonsbyrån.

Kontroll av att erforderlig trafikförsäkringspremie är betald behöver inte göras om

a) en anmälan om ändring av bilens besittning inom ett år gjorts till motorfordonsbyrån eller

b) för besiktningsman företes ett intyg över att ny trafikförsäkring tagits efter att bilen fått ny besittningshavare. (1998/23)

Fordonet skall före besiktningen rengöras så att dess tillverkningsnummer kan avläsas och fordonet samt dess utrustning granskas. Fordonet skall föras till besiktningen olastat, om inte motorfordonsbyrån bestämmer annorlunda eller ger tillstånd till lastning. (1998/23)

Godkänns fordonet vid besiktningen skall en anteckning om detta göras i fordonsregistret. (1998/23)

10 §. Fordon som kontrollbesiktigas

Ägaren skall årligen, med i 11 § nämnda undantag, till kontrollbesiktning föra i fordonsregistret införd

a) personbil,

b) paketbil,

c) lastbil,

d) buss och

e) annan än i 2 mom. avsedd släpvagn. (1998/23)

2 mom. upphävt (1998/23).

Med broms utrustad släpvagn som kopplas till bil och vars totalvikt är högre än 750 kg och högst 3.500 kg skall besiktigas vartannat år. Lätt släpvagn med en vikt om högst 750 kg behöver inte kontrollbesiktigas. (1998/23)

Veteranfordon skall besiktigas vartannat år.

11 §. Undantag från kontrollbesiktningskyldigheten

Ett fordon behöver inte kontrollbesiktigas under det år fordonet registreringsbesiktigats. (1998/23)

Person- eller paketbil inregistrerad för privat bruk, med undantag för ambulans och polisens utryckningsfordon, kontrollbesiktigas första gången under det fjärde året efter det år då fordonet för första gången togs i bruk och därefter vartannat år. Sedan fordonet varit i bruk i tio år kontrollbesiktigas det varje år. (2007/8)

3 mom. upphävt (2007/8).

Släpvagn med broms som är avsedd att kopplas till bil och vars totalvikt är högre än 750 kg och högst 3.500 kg behöver inte kontrollbesiktigas under det första året efter det år då fordonet togs i bruk. (1998/23)

Veteranfordon behöver inte föras till kontrollbesiktning under det första året efter det år fordonet godkändes som veteranfordon.

12 §. Besiktningstid

Kontrollbesiktning av ett fordon som avses i 10 § skall ske under fordonets besiktningstid som omfattar besiktningsmånaden och de två närmast följande månaderna om inget annat sägs i denna paragraf eller i 13 §. Motorfordonsbyrån sänder i god tid före besiktningsmånaden till ägaren av en person- eller paketbil ett förslag till tid för besiktning av fordonet. Fordonsägaren fritas inte från besiktningsansvaret även om denne inte mottagit förslaget. Sista siffran i fordonets registreringsnummer bestämmer besiktningsmånaden enligt följande:

Sista siffran i registreringsnumret	Besiktningsmånad
1	januari
2	februari
3	mars
4	april

5	juni
6	augusti
7	september
8	oktober
9	november
0	december

(1998/23)

För släpvagnar som avses i 10 § 2 mom. får besiktning ske under valfri tid förutsatt att minst ett år och åtta månader gått sedan den föregående besiktningen. (1998/23)

Besiktningstid för kontrollbesiktning av veteranfordon är juli månad.

Motorfordonsbyrån kan om arbetssituationen så kräver bestämma att personbil skall kontrollbesiktigas under en annan tidsperiod än den ordinarie. Besiktningstiden får dock inte överskridas med mer än tre månader. (1998/23)

13 §. Undantag från besiktningstidsbestämmelse

Motorfordonsbyrån kan av synnerliga skäl tillåta att ett fordon kontrollbesiktigas före besiktningstiden, förutsatt att minst åtta månader förflutit sedan registreringsbesiktningen eller den föregående kontrollbesiktningen.

Fordon som inte besiktigats inom besiktningstiden får inte användas i trafik i annat än i 3 mom. avsedda fall eller när det körs till besiktningen. (1998/23)

Om ett fordon bevisligen tillfälligt tagits ur bruk under hela den besiktningstid som bestämts för det skall kontrollbesiktning förrättas inom en månad efter det fordonet tagits i bruk på nytt. Vad som i detta moment stadgas om fordon som tillfälligt tagits ur bruk gäller även fordon som är i utlandet under hela den besiktningstid som föreskrivs för det. Används fordon i trafik efter utgången av den stadgade tiden för besiktning skall i fordonet medföras en tillförlitlig utredning om att fordonet tillfälligt varit ur trafik eller befunnit sig i utlandet.

5 kap. Kopplingsbesiktning

14 §. Kopplingsbesiktning

Vid kopplingsbesiktning kontrolleras att bilen och släpvagnen lämpligen kan kopplas till varandra samt att kopplingsanordningarna är hållbara och ändamålsenliga i enlighet med de bestämmelser som avses i detta moment. Bil och släpvagn som skall kopplas till varandra skall innan fordonskombinationen tas i bruk godkännas vid en kopplingsbesiktning om det krävs i enlighet med

a) Europaparlamentets och rådets direktiv 94/20/EG om mekaniska kopplingsanordningar för motorfordon och för släpvagnar och deras fastsättande på dessa fordon,

b) sådant godkännande av fordons konstruktion, utrustning eller delar som beviljas i enlighet med landskapsförordningen (1993:104) om fordons konstruktion, utrustning, skick, användning och belastning tillämpligt reglemente vilket bifogats den i Genève den

20 mars 1958 ingångna överenskommelsen om förenhetligande av villkoren för typgodkännande av utrustning och delar till motorfordon samt om ömsesidigt erkännande av sådant godkännande eller

c) gällande ISO- eller SFS-standard om dessa komponenter. (1995/81)

Fordonens registerutdrag eller motsvarande handlingar skall företes och vid behov även en utredning om kopplingsanordningarnas hållfasthet.

Efter att fordon godkänts vid kopplingsbesiktning skall anteckning härom göras i fordonsregistret. Dessutom skall i fordonets registerutdrag antecknas datum för besiktningen samt de mått- och viktbegränsningar som fastställts gälla. Om det är fråga om individuell koppling skall antecknas till vilket fordon koppling får ske. (1995/81)

15 §. Upphävd (1995/81).

6 kap. Ändringsbesiktning

16 §. Ändringsbesiktning

Har fordons konstruktion eller utrustning ändrats så att i fordonsregistret antecknade tekniska data förändrats, eller om ändringen kan inverka på trafiksäkerheten, skall fordonet godkännas vid ändringsbesiktning innan det används i trafik. Vid ändringsbesiktning iaktas i tillämpliga delar vad som stadgas om registreringsbesiktning.

Efter att fordon godkänts vid ändringsbesiktning skall anteckning härom göras i fordonsregistret. Dessutom skall i fordonets registerutdrag antecknas datum för besiktningen och de ändrade uppgifter som ändringsbesiktningen föranlett.

17 §. Undantag från ändringsbesiktningsskyldigheten

Om fordonets konstruktion och utrustning motsvarar gällande bestämmelser krävs inte ändringsbesiktning då

a) bil som använts i tillståndspliktig trafik eller vid förarutbildning tas i privat bruk,

b) lastutrymmet i en paket- eller lastbil utrustas med för godstransport behövlig skyddsföring, värmeisoler- ing eller nödvändiga hyllor,

c) bils eller motorcykels däckdimension ändras så att fälgens nominella diameter avviker från originalet med högst 26 mm eller bredden med högst 30 mm eller då

d) fordonets färg byts.

7 kap. Bristfällighet hos fordon

18 §. (1998/23) Bristfällighet

Om ett fordon vid besiktningen konstateras vara så bristfälligt att det utgör en uppenbar fara för trafiksäkerheten eller miljön skall fordonet beläggas med körförbud. Körförbudet gäller till dess fordonet godkänts vid ny besiktning. Utan hinder av att körförbud meddelats får fordonet provköras i samband med reparationen och köras kortast lämpliga väg till platsen där besiktningen utförs.

Om ett fordon vid besiktning har sådana brister att det inte kan godkännas och meddelas inte körförbud förelägger motorfordonsbyrån fordonets ägare att avhjälpa bristerna och inom en månad, om inte särskilda skäl talar för en längre tid, föra fordonet till ny besiktning. Motorfordonsbyrån har rätt att i stället för att ut-

N 33 LL (1993:19) om besiktning och registrering av fordon

föra ny besiktning godkänna intyg från en verkstad att ett fordon uppfyller de krav byrån ställt.

19 §. (1998/23) Trafikövervakning

En besiktningsman eller en polisman kan vid trafikövervakning kontrollera ett fordonets funktionsduglighet och trafiksäkerhet samt provköra fordonet.

Visar det sig vid inspektionen att ett fordon har så stora brister att det inte kan användas utan uppenbar fara för trafiksäkerheten skall körförbud meddelas för fordonet. Är bristerna av mindre allvarlig art förelägger besiktningsman eller polisman fordonets ägare att avhjälpa bristerna och inom viss tid föra fordonet till motorfordonsbyrån för besiktning.

8 kap. Fordonsregister**20 §. Registrering**

Motorfordonsbyrån registrerar anmälda fordon i fordonsregistret om de överensstämmer med gällande bestämmelser. (1998/23)

Undantagna från registreringsskyldigheten är

- a) terrängfordon,
- b) motorredskap, avsedda för skördarbete eller vägunderhåll, samt traktorer och motorredskap som är avsedda att styras av gående,
- c) upphävd (1995/81),
- d) släpvagnar som är avsedda att kopplas till motorcykel, moped, traktor eller motorredskap eller
- e) släpanordningar och slädar.

Ett fordon skall vara typbesiktigt, typgodkänt eller där det krävs godkänt vid en högst sex månader tidigare utförd registreringsbesiktning för att kunna införas i fordonsregistret. (1998/23)

Då motorfordonsbyrån registrerar ett fordon som tidigare varit registrerat på en annan ort i landet skall motorfordonsbyrån meddela fordonsförvaltningscentralen. (1998/23)

Ett fordon skall registreras i landskapet om dess ägare eller innehavare bor i landskapet eller om fordonet huvudsakligen används i landskapet. (1998/23)

Ett fordon som blev registrerat första gången före den 1 juli 2002 kan registreras på nytt i fordonsregistret om det har avregistrerats före den 1 januari 2007 eller om det har varit registrerat utanför landskapet. (2007/8)

21 §. Uppgifter som skall antecknas

I fordonsregistret skall för varje fordon antecknas

- a) det datum fordonet första gången togs i bruk samt registrerings- och avregistreringsdag samt dessutom vid behov uppgift om orsak till avregistrering,
- b) ägarens och innehavarens namn, adress, personbe-teckning eller affärs- och samfundssignum samt innehavarens besittningsrätt till fordonet,
- c) datum för den registrerings- eller kontrollbesiktning samt ändrings- och kopplingsbesiktning som senast har utförts, varvid för de fordon som registreras utan registreringsbesiktning registreringsdagen skall gälla som datum för registreringsbesiktning,
- d) fordonets registreringsnummer och tillverkningsnummer,
- e) om fordonet skall försäkras, uppgift om försäkring-en enligt försäkringsbolagets intyg,
- f) uppgift om bilteckning,

g) användningsändamål samt begränsningar och villkor angående användning och registrering,

h) upphävd (1998/23),

i) det tidigare registreringsnumret om fordonet varit registrerat tidigare samt

j) i besiktninginstrument eller typintyg antecknade uppgifter.

Anmäls minderårig som ägare till registreringspliktigt fordon skall den som faktiskt innehar fordonet samtidigt anmälas.

22 §. Uppgifter som kan antecknas

I fordonsregistret kan för varje fordon antecknas uppgifter som ligger till grund för bilskattefrihet och andra uppgifter som motorfordonsbyrån anser nödvändiga för främjande av trafiksäkerheten och skötseln av de uppgifter som hör till motorfordonsbyråns verksamhetsområde.

23 §. Ändring av registrerade uppgifter

Om uppgift som avses i 21 och 22 §§ ändras skall detta antecknas i fordonsregistret. Sådan anteckning behöves dock inte göras när det är fråga om en sådan ändring av fordonets konstruktion eller utrustning som inte behöver vara godkänd vid ändringsbesiktning.

23a §. (2006/31) Utlämnande av uppgifter

Uppgifter ur fordonsregistret får lämnas till en myndighet som behöver uppgifterna vid skötseln av ärenden som enligt lag ankommer på myndigheten.

Personuppgifter om fordonets ägare eller innehavare får lämnas ut endast om mottagaren har rätt att enligt personuppgiftslagstiftningen behandla dessa uppgifter.

9 kap. Registreringsanmälan**24 §. Registreringsanmälan**

Anmälan för registrering av fordon skall av ägaren göras skriftligen hos motorfordonsbyrån och i tillämpliga delar innehålla de uppgifter som avses i 21 och 22 §§. Fordon får inte, utom i fall som avses i 33 §, tas i bruk före registreringen varvid som registreringsdag anses den dag då registreringsanmälan inkommit till motorfordonsbyrån.

Till registreringsanmälan skall fogas

- a) bevis om äganderätten,
- b) fordonets besiktninginstrument,
- c) om fordonet inte tidigare varit registrerat i landet, en utredning angående slutligt erläggande av skatter och avgifter i anslutning till bilens tillverkning eller införsel i landet,
- d) om fordonet tidigare varit registrerat i landet, det förutvarande registerutdraget eller en avskrift av det förutvarande registerkortet eller av bilregisttermyndighet utfärdat bevis över tidigare registrering och
- e) utredning om att tillstånd att ta i bruk fordonet erhållits i de fall fordonet till konstruktion, utrustning eller användning avviker från vad som är tillåtet.

Om uppgift som avses i 1 mom. ändras skall ägaren anmäla detta till motorfordonsbyrån.

Om inte annat visas anses den vara ägare till en moped som undertecknat en registreringsanmälan i vilken denne anges ha äganderätten. (1995/81)

25 §. Anmälan vid byte av ägare eller innehavare

Övergår registrerat fordon till ny ägare skall den nye ägaren inom sju dagar från ägarbytet skriftligen anmäla detta till motorfordonsbyrån, dock så att anmälan även kan göras av den förra ägaren. Till anmälan om ägarbyte som görs av ny ägare skall fogas ett bevis om äganderätten. Om ett dödsbo är anmälningsskyldigt skall anmälan göras inom sju dagar efter bouppteckningen.

Övergår registrerat fordon till ny innehavare skall ägaren eller den nye innehavaren inom sju dagar från innehavarbytet skriftligen anmäla detta till motorfordonsbyrån, dock så att anmälan även kan göras av den förra innehavaren.

Motorfordonsbyrån kan av särskilda skäl tillåta att tidsfrist som avses i 1 eller 2 mom. överskrids.

Anmälan som avses i denna paragraf kan även ske genom elektronisk överföring på det sätt som motorfordonsbyrån närmare föreskriver. Sådan överföring kan på den nye eller den förra ägarens eller innehavarens vägnar även göras av ett företag som i sin yrkesmässiga verksamhet handhar fordon. (2007/8)

10 kap. Registerutdrag**26 §. Utfärdande av registerutdrag**

Efter registreringen skall till fordonets ägare utges en handling med uppgifter ur fordonsregistret om fordonet och vem som äger det (registerutdrag eller interimistiskt registerutdrag).

Om godkännande av fordon grundar sig på beslut landskapsregeringen utfärdat åt ägaren eller på villkor som besiktningsman bestämt skall beslutets nummer eller villkoret antecknas i registerutdraget och beslutet eller avskrift därav medföras vid färd.

27 §. Överlämnande av registerutdrag och ägarbyte

Registerutdrag överlämnas till fordonets ägare eller med dennes medgivande till innehavaren.

Vid ägarbyte av fordon skall förra ägaren till nye ägaren överlåta fordonets registreringsskyltar och registerutdrag.

28 §. Giltighetstid för registerhandlingar

Har ägaren under giltighetstiden för interimistiskt bevis inte erhållit registerutdrag eller har registerutdraget eller del därav förstörts eller förkommit skall han anhålla om nytt sådant hos motorfordonsbyrån.

29 §. Förvaring av registerhandlingar

Registerhandlingar skall förvaras omsorgsfullt. Vid användningen av bil, motorcykel och släpvagn, som skall registreras, skall det senast utfärdade registerutdraget eller det interimistiska beviset medföras och skall vid anfordran visas för besiktningsman eller polisman.

30 §. (2005/19) Avregistrering

Med avregistrering avses att ett fordon varaktigt avförs ur fordonsregistret. Ett fordon som är in-tecknat eller för vilken ansökan om in-teckning lämnats till landskapsregeringen får inte avregistreras utan skriftligt samtycke av in-teckningshavare.

Ett fordon kan avregistreras om det har registrerats utanför landskapet eller om det annars kan göras troligt att fordonet har gått förlorat. Ett uttjänt fordon för vilket

producentansvar gäller enligt landskapslagen (1981:3) om renhållning kan avregistreras om en avregistreringssanmälan och ett skrotningsintyg från en auktoriserad behandlingsanläggning lämnas samt ett registerutdrag uppvisas hos motorfordonsbyrån.

Ett fordon anses vara avlägsnat ur fordonsregistret från den dag avregistreringsanmälan gjorts och registreringsskyltarna återställts till motorfordonsbyrån. Motorfordonsbyrån skall i fordonets registerutdrag anteckna att fordonet har avregistrerats.

30a §. (2005/19) Avställning

Den som tillfälligt vill ta sitt fordon ur bruk kan göra en anmälan om avställning hos motorfordonsbyrån. Avställningen träder i kraft dagen efter den dag anmälan görs. Ett avställt fordon får inte brukas på väg annat än i den omfattning som får ske i fråga om ett fordon som försetts med provnummerskyltar. (2017/21)

Motorfordonsbyrån kan utan ansökan avställa ett fordon om

- 1) det inte har förts till kontrollbesiktning,
- 2) trafikförsäkringspremie inte har betalats för fordonet eller om
- 3) det är belastat med obetald fordonsskatt.

30b §. (2005/19) Påställning

Med påställning avses att ett fordon som har varit avställt efter anteckning i fordonsregistret tillsvidare får brukas på det sätt som avses i 1 § vägtrafiklagen för landskapet Åland. För påställning fordras att fordonet har trafikförsäkring samt att det inte är belastat med obetald fordonsskatt. Ett fordon är påställt efter att motorfordonsbyrån har beslutat om det.

11 kap. Registreringsskyltar**31 §. Registreringsskyltar**

Motorfordonsbyrån skall sedan den tagit emot registreringsanmälan för fordon till ägaren överlämna fordonets registreringsskyltar och registerutdrag eller vid behov ett interimisbevis som berättigar till bruk av skyltarna.

I samband med mottagandet av registreringsskyltarna skall ägaren erlagga en av landskapsregeringen fastställd ersättning.

Vid byte av registreringsskylt skall den gamla registreringsskylten återlämnas till motorfordonsbyrån.

Tillverkningen av registreringsskyltar ombesörjs av landskapsregeringen som också beslutar om deras mått och utseende.

32 §. Registreringsskyltarnas placering och skadad eller förlorad skylt

Registreringsskyltarna skall fästas på lämplig plats på fordonet,

- a) på bil framtill och baktill,
- b) på motorcykel och moped baktill,
- c) (2003/48) på traktor och motorredskap framtill eller baktill och
- d) på släpvagn baktill. (1995/81)

Har fordonets registreringsskylt skadats eller förlorats skall fordonets ägare genom motorfordonsbyrån anskaffa ny registreringsskylt. Ersättning för ny registreringsskylt skall erläggas vid beställningen varefter en

N 33 LL (1993:19) om besiktning och registrering av fordon

anteckning i registerutdraget berättigar fordonsägaren att använda av honom själv anskaffad tillfällig skylt till dess han erhållit ny registreringsskylt.

33 §. Användande av oregistrerat registreringspliktigt fordon

Innan ett registreringspliktigt fordon registreringsanmäls och försetts med registreringsskyltar får det inte, utom i fall som avses i 12 kap., användas i trafik.

12 kap. Provennummerskyltar**34 §. Provennummerskyltar**

Ett företag som tillverkar, säljer, utrustar eller reparerar fordon kan av motorfordonsbyrån få tillstånd att använda provennummerskyltar, varvid ett fordon som inte är registrerat i landskapet eller som är avställt får användas tillfälligt i trafik förutsatt att det är behörigen försäkrat och att intyg från tillståndsgivande myndighet över rätten att använda provennummerskyltar medförs. Skyltarna ska fästas på fordonet på sätt som föreskrivs för registreringsskyltar. (2017/21)

Provennummerskyltar får endast användas för ändamål som direkt ansluter till företagets affärsverksamhet som

- a) vid provkörning av fordon och körning till besiktningssman,
- b) vid förevisning av fordon i reklam- och försäljningssyfte och
- c) vid annan förflyttning som står i omedelbart samband med tillverkning eller istandsättande av fordon eller handel med fordon.

35 §. (1995/81) Tidsbegränsat tillstånd att använda provennummerskyltar

Motorfordonsbyrån kan bevilja tillstånd att för viss tid använda provennummerskyltar när ett fordon skall föras till besiktningssman eller när det i annat fall bedöms vara nödvändigt. Tillståndet skall härvid ges för så kort tid som möjligt och inte utan särskilda skäl för längre tid än tio dagar.

36 §. Återlämnande och återkallande av provennummerskyltar

Provennummerskyltarna skall återlämnas till den tillståndsgivande myndigheten när tiden för deras användande utgått.

Missbrukas provennummerskyltarna kan den tillståndsgivande myndigheten återkalla rätten att använda dem.

37 §. Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser angående provennummerskyltars utformning och användning meddelas av landskapsregeringen.

13 kap. Fordon registrerade utanför landskapet**38 §. Användning av fordon registrerat i riket**

I riket godkänt och registrerat fordon som är försett med registreringsskyltar får under en tillfällig vistelse i landskapet användas i trafik varvid registerutdrag eller annan handling som berättigar till bruk av bilen skall medföras fordonet och vid anfordan visas för besiktningssman eller polisman.

39 §. Tillfälligt införande i landskapet av i utlandet registrerat fordon

Om person som är stadigvarande bosatt utomlands i en stat som anslutit sig till vägtrafikavtalet i Genève av år 1949 eller avtalet i Wien av år 1968 för sitt personliga bruk inför registreringspliktigt fordon får fordonet, med beaktande av de villkor och begränsningar avtalen anger, utan att besiktigas eller registreras, användas i landskapet under högst ett år räknat från införandet förutsatt att

- a) fordonet är registrerat i ett fördragsslutande land,
- b) fordonet är försett med i avtalen förutsatta registreringsskyltar, handlingar och nationalitetsmärke,
- c) fordonets eller fordonskombinationens huvudmått och vikter inte överskrider de i landskapet tillåtna,
- d) för fordonet finns en i landskapet gällande trafikförsäkring och att
- e) fordonets förare har med sig ett registerutdrag givet i registreringslandet och ett intyg över sin rätt att inneha fordonet om det inte är registrerat i en medföljande persons namn.

40 §. Tillfälligt införande i landskapet av annat än i 39 § avsett registreringspliktigt fordon

I landskapet registreringspliktigt fordon som är registrerat i annan utländsk stat än som avses i 39 § får för ägarens tillfälliga bruk med motorfordonsbyråns tillstånd användas i trafik i landskapet.

Förutsättningarna för att tillstånd skall beviljas är att

- a) sökanden företer ett av finsk konsul, polismyndighet i hemlandet eller detta lands konsul här i landet skrivet intyg att fordonet i hemlandet är godkänt för regelbundet bruk och behörigen registrerat,
- b) fordonet är försett med registreringsstatens nationalitetsbeteckning,
- c) fordonets eller fordonskombinationens huvudmått och vikter inte överskrider de värden som är tillåtna i landskapet,
- d) fordonets förare har ett intyg över sin rätt att inneha fordonet om det inte är registrerat i en medföljande persons namn,
- e) sökanden företer en utredning om att för fordonet tecknats trafikförsäkring som gäller i landskapet och att
- f) fordonet tullbehandlats.

Tillfälligt användningstillstånd enligt denna paragraf beviljas för högst ett år. För fordonet ges särskilda registreringsskyltar (tullskyltar) angående vilka i tillämpliga delar gäller bestämmelserna om registreringsskyltar.

41 §. Tillfälligt införande i landskapet av i utlandet registrerad släpvagn

Släpvagn som är registrerad i utlandet får användas kopplad till ett i landskapet registrerat dragfordon om släpvagnens totalvikt överstiger 3,5 ton och användandet sker i omedelbar anslutning till internationell speditionsverksamhet.

För turism eller demonstration avsedd släpvagn som är registrerad i utlandet får användas kopplad till ett i landskapet registrerat dragfordon.

Förutsättningar för användning av släpvagn som avses i 1 mom. är att

- a) den är försedd med registreringsstatens registreringsskylt och nationalitetsbeteckning,

b) den lämpar sig för korskoppling,

c) dragfordonets förare medför släpvagnens registerutdrag eller en högst sex månader tidigare intygad kopia därav samt att

d) fordonskombinationens huvudmått och vikter inte överskrider de värden som i landskapet är tillåtna på väg eller godkänns vid koppling.

Om släpvagn tagits i bruk i en stat där släpvagnar inte registreras får den användas i landskapet förutsatt att vad som i 1 och 2 mom. nämns i tillämpliga delar iaktas. Dragfordonets förare skall medföra av släpvagnens ägare eller av myndighet givet intyg över vikter som tillåts för släpvagnen och ett intyg över besiktning eller teknisk inspektion som förrättats högst ett år tidigare. Släpvagnen skall vara försedd med av dess ägare eller av myndighet given nummerbeteckning.

42 §. *Tillfällig koppling av släpvagn till i utlandet registrerad bil*

Till bil vars totalvikt är högst 3,5 ton och som är registrerad i utlandet får kopplas en i landskapet registrerad släpvagn som godkänts för korskoppling om bilen är lämplig för korskoppling och fordonskombinationens huvudmått och vikter inte överskrider de värden som i landskapet är tillåtna på väg eller godkänns vid koppling.

43 §. (2015/91) *Tillfälligt införande i landskapet av moped*

Om en person som fyllt 15 år och som har sin permanenta boställningsort utanför landskapet till landskapet inför en moped är han berättigad att använda mopeden i landskapet under högst ett år förutsatt att för mopeden tecknats trafikförsäkring som gäller i landskapet och att det i hemlandet är tillåtet att framföra moped utan körkort eller annan därmed jämförlig handling. Med permanent boställningsort avses i denna lag detsamma som i 2 § körkortslagen (2015:88) för Åland.

44 §. (1998/23) *Registrering och besiktning av ett fordon som för eget bruk införts till landskapet*

Ett utomlands eller i riket registrerat fordon som för eget bruk införts till landskapet för att varaktigt användas här skall av ägaren inom 30 dagar efter införseln anmälas för registrering och besiktning i landskapet.

Om fordonet används i landskapet före registreringen skall det i tillämpliga delar uppfylla villkoren i 39 eller 40 §§.

14 kap. Särskilda bestämmelser

45 §. *Internationell vägtrafik*

Vid internationell vägtrafik skall på bil finnas i internationella vägtrafikkonventionen förutsatt nationalitetsskytt.

46 §. *Skrotningsavgift*

För att täcka kostnader för omhändertagande och skrotning av andra motorfordon än sådana fordon för vilka producentansvar gäller i enlighet med landskapslagen om renhållning kan landskapsregeringen besluta att en särskild avgift skall uppbäras. (2005/19)

Uppburna skrotningsavgifter bildar en till landskapets budget ansluten fond (skrotbilsfonden). Utgifter i anslutning till omhändertagande av skrotfordon beta-

las med fondens medel. Det ankommer på landskapsregeringen att fastställa närmare bestämmelser för utbetalning av bidrag ur fonden samt att pröva ansökan om bidrag.

47 §. (2007/8) *Straff*

Den som bryter mot bestämmelserna i denna lag eller med stöd därav utfärdade bestämmelser skall dömas till straff i enlighet med vad därom är föreskrivet i trafikbrottslagen (2004:28) för landskapet Åland.

Angående åklagares rätt att avstå från att väcka åtal, domstols rätt att avstå från att ådöma straff samt polis- mans rätt att tilldela anmärkning finns bestämmelser i trafikbrottslagen för landskapet Åland.

48 §. *Avgift och ersättning*

Landskapsregeringen beslutar om avgifter och ersättningar i samband med besiktning och registrering samt om beloppens storlek.

Avgift eller ersättning som enligt denna lag skall erläggas till landskapet får utmätas utan dom eller utslag.

49 §. (2007/8) *Ändringssökande*

Ett beslut som på grund av denna lag fattats av polismyndigheten eller motorfordonsbyrån kan inom 30 dagar från att beslutet eller åtgärden delgivits överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol. Beslutet får verkställas trots att ändring har sökts.

50 §. *Närmare bestämmelser*

Närmare bestämmelser angående verkställigheten och tillämpningen av denna landskapslag meddelas vid behov av landskapsregeringen.

51 §. *Ikraftträdelsebestämmelse*

Denna lag träder i kraft den 1 april 1993.

Genom denna lag upphävs

- 1) 4, 5 och 13 kap. landskapslagen (1958:25) den 4 december 1958 om fordon i landskapet Åland och
- 2) 3 och 9 kap. motorfordonsförordningen (1960:27) den 10 november 1960 för landskapet Åland.

N 34 Landskapsförordning (1993:104) om fordons konstruktion, utrustning, skick, användning och belastning

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. (2012/11) *Riksförfattningar som tillämpas i landskapet*

Inom landskapets behörighet och med de avvikelser som anges i denna förordning eller som följer av vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland ska följande riksförfattningar tillämpas i landskapet:

- 1) trafikministeriets beslut om lastkorgar till fordon, lastning av fordon och fastgörande av last (FFS 940/1982),
- 2) förordning om användning av fordon på väg (FFS 1257/1992),
- 3) statsrådets förordning om angivande av bränsleförbrukningen och koldioxidutsläppen för bilar (FFS 938/2000),
- 4) 1-2b kap. statsrådets förordning om godkännande av fordon (FFS 1244/2002),

N 34 LF (1993:104) om fordons konstruktion m.m.

5) 6-8 §§, 11 § 2 mom., 12 § 2 mom., 15 § 4 mom., 17, 19 och 20 §§, 23 § 2 mom. och 26 § statsrådets förordning om tillsyn över trafikdugligheten hos fordon som används i trafik (FFS 1245/2002),

6) statsrådets förordning om handel med samt installation och reparation av trafikförnödenheter (FFS 1247/2002),

7) kommunikationsministeriets förordning om bilar och släpvagnars konstruktion och utrustning (FFS 1248/2002),

8) kommunikationsministeriets förordning om dubbar på fordonsdäck (FFS 408/2003),

9) kommunikationsministeriets förordning om påvisande av att bilar med tryckluftsbromsar och till dem kopplade släpvagnars bromsar stämmer överens med kraven (FFS 257/2009),

10) kommunikationsministeriets förordning om reparation och ändring av konstruktionen hos fordon i kategori L (FFS 1078/2009),

11) inrikesministeriets förordning om räddningsbilar (FFS 818/2010),

12) kommunikationsministeriets förordning om specialtransporter och specialtransportfordon (FFS 786/2012),

13) trafiksäkerhetsverkets föreskrift om traktors, motorredskaps och terrängfordons och deras släpvagnars konstruktion och utrustning samt konstruktion och utrustning av andra släpanordningar än sådana som är avsedda att kopplas till bilar (18.12.2014 TRAFI/9457/03.04.03.00/2012),

14) (2016/33) trafiksäkerhetsverkets föreskrift om konstruktion och utrustning av två- och trehjuliga fordon, fyrhjuliga samt släpvagnar avsedda för sådana fordon (18.12.2014 TRAFI/9460/03.04.03.00/2012),

15) (2016/33) trafiksäkerhetsverkets föreskrift om tekniska krav på och installation på fordon av kontroll-lampor, varningslykter, arbets- och hjälpstrålkastare, ljudsignalanordningar för utryckningsfordon samt på reflektorer och reflekterande märkningar på vissa fordon (18.12.2014 TRAFI/9461/03.04.03.00/2012),

16) (2016/33) trafiksäkerhetsverkets föreskrift om ändring av bilar och till dem hörande släpvagnars konstruktion (28.4.2016 TRAFI/66404/03.04.03.00/2015). (2015/73)

Närmare bestämmelser som utfärdats med stöd av ovan nämnda författningar gäller i landskapet om inte annat följer av bestämmelserna i denna förordning eller landskapsregeringsbeslut.

Ändringar av ovanstående författningar gäller i landskapet om ändringarna inte strider mot bestämmelserna i denna förordning.

2 §. (2004/18) *Import av EU-fordon*

Fordon som importeras till landskapet Åland kan registreras och godkännas för trafik i landskapet, utan krav på intyg från fordonstillverkaren att fordonets konstruktion överensstämmer med de krav som gällde inom EU när fordonet togs i bruk, om fordonsägaren uppvisar handling som visar att fordonet tidigare varit registrerat och godkänt för trafik inom EU/EES.

3 §. *Förvaltningsmyndigheter*

De förvaltningsuppgifter som enligt i 1 § nämnda

författningar ankommer på rikets myndigheter skall i landskapet handhas av landskapsregeringen.

Hänvisas i de i 1 § nämnda författningarna till bestämmelser i rikslagstiftningen vilka äger ansvarighet i landskapslagstiftningen skall hänvisningarna anses avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

2 kap. *Materiella bestämmelser*

4 §. (1997/18) *Förordningens allmänna omfattning*

Denna förordning tillämpas på alla fordon samt deras användning på väg utom i de fall som rör

a) (2004/18) sådana rullstolar för handikappade som är handdrivna eller har en motor vars effekt är högst 1 kW eller på motsvarande hjälpmedel, om den största konstruktiva hastigheten är högst 15 km/h samt i de fall som rör

b) sådana sparkstöttingar, lekfordon eller motsvarande anordningar som inte har motor.

2 mom. upphävt (2004/18).

3 mom. upphävt (2012/11).

5 §. Upphävd (2012/11).

6 §. *Språket på och utformningen av obligatoriska skyltar*

Text på skyltar som skall finnas på vissa fordon skall på ett i landskapet registrerat fordon vara formulerat på svenska språket. Landskapsregeringen kan besluta närmare om hur sådana skyltar skall se ut.

7 §. (2015/53) *Undantag från skyldigheten att använda bilbälte*

Bestämmelsen i 1 § 1 mom. 2 punkt om tillämpning i landskapet Åland av rikets förordning om användning av fordon på väg (FFS 1257/1992) är inte tillämplig avseende bestämmelser om undantag från skyldigheten att använda bilbälte. Bestämmelser om undantag från skyldigheten att använda bilbälte finns i landskapsförordningen (1995:36) om undantag från skyldigheten att använda bilbälte.

7a §. (2005/58) *Räddningsbilars färg*

Bestämmelsen i 4 § 1 mom. inrikesministeriets förordning om räddningsbilar skall i landskapet ha följande tillägg: Manskapsbil och andra fordon i kategori M1 kan dock ha en annan röd färgnyans.

8 §. (2012/11) *Användning av sommardäck*

Bestämmelsen i 16 § 2 mom. b-punkten i förordningen om användning av fordon på väg, enligt vilken vissa fordon under vissa omständigheter får köras en kort sträcka utan vinterdäck, ska gälla utan att körsträckan begränsas till 20 kilometer.

8a §. (2012/11) *Användning av vinterdäck*

Bestämmelsen i 17 § 1 mom. i förordningen om användning av fordon på väg ska ha följande lydelse:

Bilar och tillkopplade släpvagnar får förses med dubbdäck, snökedjor eller motsvarande slirskydd som inte väsentligt skadar vägytan. Dubbdäck får användas från den 15 oktober till och med den 15 april. Dubbdäck får även användas under annan tid om det råder vinterväglag eller sådant kan befaras och detta motiverar användning av dubbdäck. Dubbdäck får även användas under annan tid på utryckningsfordon, på bärg-

ningsbilar och på bilar och släpvagnar som används vid väghållning samt vid tillfälliga förflyttningar i samband med handel med bilar eller vid reparation eller besiktning av bilar eller släpvagnar.

9 §. Upphävd (2015/30).

9a §. (1996/36) *Specialtransporter*

Landskapsregeringen kan medge temporär rätt att framföra fordon som avviker från enligt denna förordning gällande förbud, begränsningar eller påbud.

Polismyndigheten kan av särskilda skäl för nödvändig förflyttning ge tillstånd till att framföra fordon som avviker från enligt denna förordning gällande förbud, begränsningar eller påbud.

En rättighet eller ett tillstånd som avses i denna paragraf kan förenas med behövliga villkor.

9b-9d §§. Upphävd (2012/11).

3 kap. Särskilda bestämmelser

10 §. Ändringsökande

Beslut som fattats av motorfordonsbyrån kan inom 30 dagar överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol. (2004/18)

Över lagligheten av ett beslut som landskapsregeringen fattat får ändring sökas genom besvär. Besvär får inte sökas avseende ändamålsenligheten i landskapsregeringens beslut.

11 §. (2005/82) *Straff*

Den som bryter mot denna förordning skall dömas till straff enligt trafikbrottslagen (2004:28) för landskapet Åland.

12 §. (1997/18) *Ikraftträdelsebestämmelse*

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1994.

Förordningen gäller fordon som tas i bruk efter förordningens ikraftträdande. Ett fordon som tagits i bruk innan denna förordnings ikraftträdande får användas i trafik om det uppfyller de bestämmelser som gäller vid förordningens ikraftträdande. (2016/26)

Bestämmelserna i 97 § 2-5 punkten trafikministeriets beslut om bromsanordningar för bilar med tryckluftsbromsar (FFS 631/1990) i dess senaste lydelse skall dock tillämpas och vara utförd på däri angivna fordon före utgången av kontrollbesiktningen för 1997.

Om ett fordons konstruktion eller utrustning ändras efter denna förordnings ikraftträdande skall ändringen utföras i enlighet med bestämmelserna i denna förordning.

Ikraftträdandebestämmelse (2004/18):

Denna förordning träder i kraft den 1 juni 2004.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen den 20 juni 2002 om besiktning och registrering av fordon (51/2002).

Ikraftträdandebestämmelse (2012/11):

Denna förordning träder i kraft den 1 april 2012.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (1997:19) om veteranfordon.

Ikraftträdandebestämmelse (2016/33):

Denna förordning träder i kraft den 1 juni 2016.

Genom denna förordning upphävs landskapsförord-

ningen (1999:4) om tillämpning i landskapet Åland av trafikministeriets beslut om ändring av bilars konstruktion.

N 35 Landskapslag (2017:29) om vattenfarkoster

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §. Lagens syfte

I syfte att främja säkerheten vid färd på vatten samt att förebygga olägenheter för miljön finns i denna lag bestämmelser om fritidsbåtars och vattenskotrars utrustning, skick och användning.

2 §. Tillämpning

Denna lag är tillämplig på vattenfarkoster, med vilka avses

1) *fritidsbåtar* med en skrovlängd på minst 2,5 och högst 24 meter som används eller kan användas till transport på vattnet samt

2) *vattenskotrar* vars längd understiger 4 meter och som har en motor med ett vattenjetaggregat som främsta drivkälla, samt har utformats för att framföras av en eller flera personer som sitter, står eller står på knä på, snarare än befinner sig i, en vattenfarkost som används för sport- eller fritidsändamål och som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/53/EU om fritidsbåtar och vattenskotrar och om upphävande av direktiv 94/25/EG.

Vid tillämpningen av denna lag är innebörden av begreppet tillverkare varje fysisk eller juridisk person som konstruerar och tillverkar en produkt som omfattas av denna lag, eller som låter konstruera eller tillverka en sådan produkt för att själv släppa ut den på marknaden.

I riket lagstadgade bestämmelser om produktstandarder för vattenfarkoster och vattenfarkosters motorer är gällande i landskapet.

3 §. Tillsynsmyndigheter

Landskapsregeringen har ett allmänt tillsynsansvar över att denna lag iakttas.

Motorfordonsbyrån upprätthåller *Ålands vattenfarkostregister* som avses i 3 kap. denna lag. Motorfordonsbyrån får uppbära en avgift för registrering av vattenfarkoster i Ålands vattenfarkostregister i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1993:97) om grunderna för avgifter till landskapet.

Ålands polismyndighet är tillsynsmyndighet i frågor som rör vattenfarkosters användning.

Gränsbevakningsväsendet kan utföra tillsyn i enlighet med vad som stadgas i Republikens presidents förordning (2004:21) om gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland.

2 kap. Vattenfarkosters användning

4 §. Omsorg och försiktighet

Var och en som färdas med en vattenfarkost ska iakta den omsorg och försiktighet som omständigheterna kräver.

Den som framför en vattenfarkost ska följa sjövägsreglerna och de påbud, förbud och begränsningar som

N 35 LL (2017:29) om vattenfarkoster

sjötrafikmärken eller ljussignaler anger. En förare ska anpassa sin färdväg och hastighet så att människor och djur inte utsätts för fara eller störs och så att olägenheter eller störningar i naturen och olägenheter för fisket undviks.

En vattenfarkost får inte av ägaren eller dennes ställföreträdare överlåtas att framföras av den som saknar nödvändiga förutsättningar att framföra den på grund av sjukdom, trötthet, alkoholpåverkan eller annat berusningsmedel, eller på grund annat liknande skäl. Vad som gäller för framförande gäller också den som i vattenfarkosten sköter uppgifter av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss.

5 §. Åldersgräns

En vattenfarkost med utombordsmotor, vars effekt enligt tillverkarens uppgift överstiger 15 kilowatt, en vattenfarkost med inombordsmotor och en vattenfarkost med inombordsmotor med utombordsdrev, vars effekt överstiger 37 kilowatt, får endast framföras av den som har fyllt 15 år.

6 §. Utrustning och skick

Den som framför en vattenfarkost ansvarar för att den har en sådan utrustning och är i sådant skick samt har sådana övriga egenskaper som krävs, för att den ska vara säker på de vatten där den används.

7 §. Utrustning i en fritidsbåt

I en fritidsbåt som är utrustad med motor eller i en över fem meter lång fritidsbåt försedd med segel, även om båten saknar motor, ska då den används finnas

1) flytplagg som till sin storlek och bärförmåga passar till var och en som befinner sig ombord,

2) länsump eller något annat redskap för tömning av vatten ur båten,

3) åror eller paddel om båten går att ro eller paddla eller ett för båtens storlek lämpligt ankare med lina samt

4) en ändamålsenlig och godkänd handbrandsläckare för vilken granskning och service utförts i enlighet med i riket gällande bestämmelser om granskning och service av handbrandsläckare om det är fråga om en fritidsbåt

– med utombordsmotor vars effekt enligt tillverkarens uppgift överstiger 15 kilowatt,

– med inombordsmotor vars effekt överstiger 37 kilowatt,

– med inombordsmotor med utombordsdrev vars effekt överstiger 37 kilowatt samt

– som är överbyggd med fast installerad värmare eller pentry.

I stället för en handbrandsläckare som avses i punkt 4 kan i båten finnas en släckare för vilken granskning och service utförts i enlighet med i riket gällande bestämmelser om granskning och service av handbrandsläckare.

8 §. Utrustning i en vattenskoter

I en vattenskoter ska då den används finnas flytplagg som till sin storlek och bärförmåga passar till var och en som befinner sig ombord samt

1) länsump eller annat redskap för tömning av vattenskotern,

2) åror eller paddel om vattenskotern går att ro eller paddla eller

3) ett för vattenskoterns storlek lämpligt ankare med lina.

9 §. Toalettavfallsvatten

Det är förbudet att släppa ut toalettavfallsvatten i åländskt vattenområde.

3 kap. Ålands vattenfarkostregister**10 §. Giltighetstid för registrering**

En registrering i Ålands vattenfarkostregister görs tills vidare. Bestämmelser om ändringsregistrering och slutlig avregistrering finns i 14 och 15 §§.

11 §. Registreringsansvar

En registreringspliktig vattenfarkosts ägare ansvarar för att registrering sker i enlighet med bestämmelserna i denna lag. Om en vattenfarkost har flera ägare ska en av dem registreras som huvudsaklig kontaktperson.

Vad som i denna lag föreskrivs om ägare gäller också i tillämpliga delar innehavare, till vilken en registreringspliktig vattenfarkosts huvudsakliga användning enligt avtal har överlåtits för längre tid än 30 dagar. Om en vattenfarkost har flera innehavare ska en av dem registreras som huvudsaklig kontaktperson.

12 §. Registreringspliktiga vattenfarkoster

En vattenfarkost vars ägare har sin hemkommun i landskapet, och vilken används i landskapet, ska på ägarens anmälan registreras i Ålands vattenfarkostregister om det är fråga om en vattenfarkost med

1) utombordsmotor vars effekt enligt tillverkarens uppgift överstiger 115 kilowatt eller

2) inombordsmotor, eller med inombordsmotor med utombordsdrev (inu-drev), vars effekt enligt tillverkarens uppgift överstiger 300 kilowatt.

Motorfordonsbyrån kan på ansökan från ägaren av en vattenfarkost, om ägaren har sin hemkommun i landskapet, bevilja att en vattenfarkost registreras i Ålands vattenfarkostregister trots att den inte är registreringspliktig i enlighet med bestämmelserna i 1 mom.

13 §. Första registrering

Innan en i 12 § 1 mom. avsedd vattenfarkost tas i bruk i landskapet för första gången ska en skriftlig registreringsanmälan (*första registrering*) göras till motorfordonsbyrån.

Vid första registrering ska motorfordonsbyrån få en utredning med uppgifter om

1) ägarens eller innehavarens namn, födelsedatum, postadress, andel i båten om den ägs eller innehas av flera och överlåtelsehandlingar med förvärvsdatum eller annan handling som styrker förvärvet,

2) vattenfarkostens fabrikat och modellbeteckning, tillverkningsnummer och tillverkningsår samt dess eventuella namn,

3) vattenfarkostens och motorns överensstämmelse med gällande konstruktionskrav och tekniska krav,

4) skrovets största längd och bredd, byggnadsmaterialet, skrovfärg och överbyggnadsfärg samt vattenfarkostens personantal,

5) antal motorer, motorfabrikat, modellbeteckning, motornummer, motortyp och drivmedel samt den av tillverkaren uppgivna motoreffekten och

6) vattenfarkostens uppskattade högsta hastighet.

Av en anmälan om registrering bör framgå anropssignal eller kontaktuppgifter för radio- eller telefonutrustning om sådan används i vattenfarkosten.

Om en anmälan om registrering är ofullständig ska motorfordonsbyrån upplysa ägaren eller innehavaren om vad som krävs för att vattenfarkosten ska kunna registreras. Om vattenfarkosten ägs eller innehas av flera får ett sådant meddelande ges till en av ägarna eller innehavarna.

Om en uppgift som har antecknats i Ålands vattenfarkostregister ändras, ska detta anmälas till motorfordonsbyrån.

Landskapsregeringen får ge närmare föreskrifter om de tekniska uppgifter om vattenfarkoster och deras motorer som ska uppges vid första registrering. Landskapsregeringen kan till motorfordonsbyrån delegera befogenhet att i avgränsade sådana frågor besluta om föreskrifter, utom i de fall då regleringens betydelse i sak kräver att den sker genom lag eller förordning.

14 §. Ändringsregistrering

Om en ändring i de uppgifter i registret som avses i 13 § 2 mom. sker ska en skriftlig anmälan om detta göras till motorfordonsbyrån inom 30 dagar från ändringen, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

Ändringsregistrering förutsätter att motorfordonsbyrån får en utredning över ändringar som gäller ägaren till eller innehavaren av vattenfarkosten eller de tekniska uppgifter som rör vattenfarkosten eller dess motor.

15 §. Slutlig avregistrering

Slutlig avregistrering av en vattenfarkost kan göras av motorfordonsbyrån om ägaren skriftligt anmäler om det eller om motorfordonsbyrån konstaterar att en vattenfarkost

- 1) förstörts eller varaktigt tagits ur bruk,
- 2) försvunnit, övergett till sjöss och därefter inte påträffats under tre månader eller annars har varaktigt förstörts,
- 3) överlåtits till en ägare som inte har hemkommun i landskapet och vattenfarkosten inte stadigvarande brukas i landskapet eller
- 4) av annat liknande skäl inte bör vara införd i Ålands vattenfarkostregister.

Ägaren till en registrerad vattenfarkost eller motor ska till motorfordonsbyrån inom 30 dagar, efter en händelse som avses i 1 mom. 1-3 punkterna, skriftligt anmäla att vattenfarkosten eller motorn tagits slutligt ur bruk om inte något annat föreskrivs i denna lag.

Motorfordonsbyrån gör en anteckning i vattenfarkostregistret om slutlig avregistrering enligt 1 mom. efter att den fått del av en tillförlitlig utredning som visar att en vattenfarkost eller en motor har förstörts eller tagits ur bruk på det sätt som avses.

16 §. Registreringsbevis och registerbeteckning

För en vattenfarkost som har införts i Ålands vattenfarkostregister ges till ägaren ett registreringsbevis som bör medföras vid färd. Av beviset ska framgå de uppgifter som avses i 13 § samt den registerbeteckning som vattenfarkosten tilldelats vid registreringen. En registerbeteckning består av bokstäverna ÅL samt ett nummer eller en nummerserie. Registerbeteckningen bör fästas väl synlig på båda sidorna av vattenfarkosten.

Motorfordonsbyrån beslutar närmare om registreringsbevisens och om registerbeteckningarnas utformning.

17 §. Utlämnande av uppgifter ur Ålands vattenfarkostregister

Uppgifter ur Ålands vattenfarkostregister får lämnas till en myndighet som behöver dem för skötsel av ärenden som enligt lag ankommer på myndigheten.

Personuppgifter om vattenfarkostens ägare får lämnas ut endast om mottagaren har rätt att enligt personuppgiftslagstiftningen behandla dessa uppgifter.

4 kap. Straff

18 §. Sjöfylleri

Den som framför en vattenfarkost eller ansvarar för navigeringen av en vattenfarkost

1) efter att ha förtärt alkohol i sådan mängd att alkoholhalten medan uppgiften utförs eller därefter är minst 1,0 promille i blodet eller minst 0,44 milligram per liter i utandningsluften eller

2) under påverkan av annat rusmedel än alkohol eller alkohol i kombination med något annat rusmedel så att det kan antas att skyldigheterna att framföra eller navigera inte på ett betryggande sätt kan utföras ska, om omständigheterna är sådana att gärningen är ägnad att äventyra någon annans säkerhet, dömas för *sjöfylleri* till böter eller fängelse i högst ett år.

Bestämmelsen i 1 mom. tillämpas inte om den vattenfarkost som framförs är en roddbåt, en segeljolle eller en med dessa jämförbar vattenfarkost, då dessa vattenfarkoster framförs utan motor.

19 §. Sjötrafikförseelse och sjötrafikbrott

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot denna lag, eller bestämmelser som har meddelats med stöd av lagen, ska för *sjötrafikförseelse* dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs i någon annan lag. Om gärningen är grov och ägnad att medföra allvarlig fara för annans liv eller hälsa eller för naturen eller den övriga miljön, ska för *sjötrafikbrott* dömas till böter eller till fängelse i högst ett år.

20 §. Sjötrafikförseelser för vilka ordningsbot kan föreläggas

Ordningsbot kan i enlighet med bestämmelserna i 2a kap. strafflagen (FFS 39/1889) föreläggas med

1) 60 euro till den som framför en vattenfarkost för överskridande av den högsta tillåtna hastigheten med maximalt den högsta tillåtna hastigheten (*sjötrafikförseelse som gäller framförandet av vattenfarkost*),

2) 35 euro till den som framför en vattenfarkost för ett annat än i 1 punkten avsett brott mot sjövägsreglernas bestämmelser med sådana påbud, förbud och begränsningar som sjötrafikmärken eller ljussignaler anger (*sjötrafikförseelse som gäller framförandet av vattenfarkost*),

3) 60 euro till den som släpper ut toalettavfalls-vatten från en fritidsbåt inom åländskt vattenområde (*sjötrafikförseelse mot bestämmelsen om utsläpp av toalettavfallsvatten*) eller

4) 35 euro till den som framför en vattenfarkost i strid med de krav som föreskrivs i 7 eller 8 § (*sjötrafikförseelse som gäller fritidsbåtens utrustning*).

N 36 LL (2017:30) om ... säkerhet och utsläppskrav för vattenfarkoster

21 §. CE-märkning

Grundläggande bestämmelser om påföljder vid CE-märkningsförseelse finns i rikslagen om CE-märkningsförseelse (FFS 187/2010). Särskilda bestämmelser om påföljder rörande CE-märknings-skyldighet föreskrivs i rikslagen om säkerhet och utsläppskrav i fråga om vissa fritidsbåtar (FFS 621/2005).

22 §. Ordningsbot vid försummelse av registreringsplikt

Som enda straff för en av uppsåt eller oaktsamhet begången försummelse att göra registreringsanmälan inom föreskriven tid, göra ändringsregistrering eller inom föreskriven tid göra en anmälan om slutlig avregistrering föreläggs, ordningsbot på 35 euro för

1) den som äger en vattenfarkost, för försummelse att göra en registreringsanmälan innan vattenfarkosten tas i bruk,

2) ägaren eller innehavaren, för försummelse att göra en ändringsregistrering inom föreskriven tid eller

3) ägaren, för försummelse att inom föreskriven tid göra en anmälan om slutlig avregistrering.

23 §. Ordningsbot vid användning trots underlåten plikt att registrera eller att förse en vattenfarkost med registerbeteckning

Som enda straff för en av uppsåt eller oaktsamhet använd registreringspliktig vattenfarkost föreläggs ordningsbot på 35 euro för

1) den som använder en vattenfarkost innan den har förts in i Ålands vattenfarkostregister, eller

2) den som använder en vattenfarkost utan att den är försedd med registerbeteckning.

24 §. Åtgärdseftergift och anmärkning

Är en förseelse som avses i 19, 20, 22 eller 23 § med hänsyn till omständigheterna ringa behöver åtal för förseelsen inte väckas och straff inte dömas ut. För en uppenbart ringa förseelse kan motorfordonsbyrån eller polisen utan att vidta andra åtgärder tilldela den som gjort sig skyldig till förseelsen en anmärkning.

5 kap. Särskilda bestämmelser**25 §. Avgifter**

För registrering av vattenfarkoster och andra registreringsåtgärder som avses i 3 kap. kan motorfordonsbyrån uppbära avgift i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1993:97) om grunderna för avgifter till landskapet.

26 §. Besvär

Bestämmelser om besvär finns i 25 § självstyrelselagen.

27 §. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2017.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (2003:32) om fritidsbåtar.

Vid ikraftträdandet av denna lag ändras benämningen fritidsbåtsregistret till Ålands vattenfarkostregister. Farkoster som när denna lag träder i kraft är registrerade i fritidsbåtsregistret och för vilka registreringsplikten då upphör, är fortsatt registrerade i Ålands vattenfarkostregister under längst två kalenderår efter lagens ikraftträdande. En icke registreringpliktig vattenfarkost kan dock avregistreras tidigare i enlighet med lagens 15 §.

N 36 Landskapslag (2017:30) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftning om säkerhet och utsläppskrav för vattenfarkoster**1 §. Inledande bestämmelse**

Med de avvikelser som anges i denna lag ska bestämmelserna i rikslagen om säkerhet och utsläppskrav för fritidsbåtar (FFS 1712/2015), nedan kallad rikslagen, tillämpas i landskapet.

Ändringar i rikslagen som avses i denna lag ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag.

2 §. Förvaltning

De förvaltningsuppgifter som enligt rikslagen ankommer på statens myndigheter ska i landskapet skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen hänför sig till uppgifter inom landskapets behörighet.

3 §. Avvikelser

Hänvisningar i rikslagen till andra riksförfattningar ska inom landskapets lagstiftningsbehörighet avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

Om inte annat föreskrivs i denna lag eller i annan landskapslag ska begrepp ha den betydelse som föreskrivs i rikslagen.

Med avvikelse från 9 § rikslagen ska dokument finnas tillgängliga åtminstone på svenska språket.

4 §. Förordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av rikslagen ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen beslutar.

5 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2017.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

N 37 Republikens presidents förordning (2014:20) om en samrådsdelegation för Mariehamns flygplats

(FFS 1422/2010)

1 §. För samråd och för att säkerställa informationsgången i ärenden som gäller flygtrafiken i landskapet Åland finns en samrådsdelegation för Mariehamns flygplats.

2 §. Samrådsdelegationen utses för två år i sänder, och den består av en ordförande och tre medlemmar.

Kommunikationsministeriet utser ordföranden och en medlem, vilka kan vara representanter för den som är huvudman för flygplatsen, och landskapsregeringen två medlemmar.

3 §. Innan större underhålls-, ombyggnads- eller reparationsåtgärder eller andra förbättringsåtgärder utförs vid flygplatsen ska saken behandlas i samrådsdelegationen.

Samrådsdelegationen ska också behandla frågor som har betydelse för flygplatsens öppettider och säkerhet

samt andra flygplatsfrågor som i övrigt är av vikt för landskapet.

4 §. Delegationen ska sammanträda två gånger per år och vid behov också oftare. Delegationen sammanträder på kallelse av ordföranden eller på begäran av en medlem som landskapsregeringen utsett.

Kommunikationsministeriet och landskapsregeringen svarar var för sig för kostnaderna för de medlemmar som de har utsett.

Delegationen kan vid behov anta en arbetsordning.

5 §. Denna förordning träder i kraft den 17 januari 2011.

Genom denna förordning upphävs republikens presidents förordning om en samrådsdelegation för Mariehamns flygplats (431/2008).

Utbildning

0 1 Grundskolelag (1995:18) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Uppbyggnad

Grundskolan är en nioårig skola som omfattar ett lågstadium med sex årskurser och ett högstadium med tre årskurser.

Grundskolan kan omfatta specialklasser som kan sammanföras till en specialskola.

2 §. Målsättning

Grundskolan skall ge en allmänbildande grundutbildning. Den skall i sin undervisning och övriga verksamhet ge alla elever möjlighet att inhämta och utveckla sådana kunskaper och färdigheter som behövs för en harmonisk och allsidig personlighetsutveckling. I samarbete med hemmen skall grundskolan stöda elevernas utveckling till kreativa och ansvarsställande människor och samhällsmedlemmar, som har ett sunt självförtroende.

Undervisningen skall ge eleverna insikter i och förståelse för den åländska självstyrelsen, demilitariseringen och kulturen. Verksamheten skall främja demokratiska värderingar, internationell förståelse, jämställdhet mellan könen och freds vilja. Den skall utformas i enlighet med principerna om människors lika värde. Verksamheten i grundskolan skall bygga på ekologiska grundprinciper och präglas av respekt för och hänsyn till miljön.

3 §. Huvudmannaskap och allmän ledning

Kommunen är huvudman för grundskolan.

Kommunen skall ordna grundskoleundervisning för de läropliktiga barn som bor i kommunen. Denna uppgift kan kommunen sköta i samarbete med andra kommuner eller genom att utnyttja andra skolor än de kommunala.

Landskapsregeringen handhar den allmänna tillsynen och utvecklingen av grundskolan samt övervakar verkställigheten av denna lag.

4 §. Skoldistrikt

Kommunen skall vid behov delas upp i olika skoldistrikt så att det i varje distrikt finns endast en skola.

Ett skoldistrikt kan vara gemensamt för två eller flera kommuner.

5 §. Gemensamma skolor

Två eller flera kommuner kan ha en gemensam grundskola. En gemensam skola förvaltas av den kommun skolan är belägen i eller av ett kommunalförbund.

Landskapsregeringen kan av särskilda skäl ålägga två eller flera kommuner att samarbeta för att upprätthålla en gemensam grundskola.

2 kap. Förvaltning

6 §. Kommunallagen

Om förvaltningen av grundskolan gäller vad som bestäms i eller med stöd av [kommunallagen (1980:5) för landskapet Åland], om undantag inte görs i denna lag eller den förordning som givits med stöd av den.

Kommunallag (1980:5) för landskapet Åland har ersatts av kommunallag (1997:73) för landskapet Åland.

7 §. Kommunstyrelses och nämnds uppgift (2007/106)

Förvaltningen och övervakningen av verksamheten i grundskolan liksom de särskilda uppgifter som ankommer på skolnämnden enligt denna lag handhas av en skolnämnd, en annan nämnd eller kommunstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges beslut. (2007/106)

Om en grundskola förvaltas av ett kommunalförbund skall förbundets styrelse fungera som skolnämnd och iaktta vad som bestäms om skolnämnder. Förbundets styrelse kan förvalta och övervaka medlemskommunernas skolväsen helt eller delvis.

Då en gemensam skola förvaltas av en kommun kan representanter för övriga samarbetande kommuner delta i kommunens skolnämnds sammanträden. Representanterna har yttranderätt men inte rösträtt vid sammanträdena.

8 §. Skoldirektör

I kommunen kan finnas en skoldirektör med uppgift att biträda skolnämnden. Skoldirektörens uppgifter kan även handhas av annan tjänsteman i ledande ställning i kommunen.

Tjänsten som skoldirektör kan vara gemensam för flera kommuner eller för ett kommunalförbund och en eller flera kommuner.

9 §. Skolstadga

Kommunfullmäktige skall anta en skolstadga för grundskolan. Skolstadgan skall innehålla de allmänna grunderna för grundskolans verksamhet.

10 §. Delegering

I skolstadgan kan bestämmas att en uppgift som, enligt denna lag eller de bestämmelser som utfärdats med stöd av den, ankommer på skolnämnden eller en viss tjänsteman skall handhas av en annan kommunal nämnd eller tjänsteman.

O 1 Grundskolelag (1995:18)

Vad som bestäms i 1 mom. gäller dock inte

- 1) godkännande av arbetsplan,
- 2) avstängning av en elev,
- 3) intagning eller överflyttning av en elev till specialundervisning utan vårdnadshavarens samtycke,
- 4) uppsägning av eller disciplinära åtgärder mot en tjänsteman eller timplärare eller
- 5) besättning av en ordinarie rektors- eller lärartjänst.

11 §. Rektor eller föreståndare

Varje grundskola skall ledas av en rektor eller föreståndare.

Vid en grundskola kan finnas en vice rektor.

Rektorn eller föreståndaren skall leda och utveckla undervisningen och den övriga verksamheten i grundskolan.

12 §. Lärarkollegium

En grundskolas lärarkollegium består av skolans rektor eller föreståndare, lärare och timplärare.

Lärarkollegiet skall planera, främja och utveckla skolarbetet och verka för en god arbetsmiljö.

13 §. Elevråd

På grundskolans högstadium skall finnas ett elevråd vars uppgift är att planera elevernas gemensamma aktiviteter och främja skolarbetet. I frågor som i hög grad berör eleverna bör skolnämnden om möjligt inhämta elevrådets yttrande.

3 kap. Arbetstid och undervisning**14 §. Läsår**

Grundskolans läsår börjar den 1 augusti och slutar den 31 juli.

15 §. (2007/112) Elevernas skolarbete

Elevernas skolarbete skall omfatta minst 188 arbetsdagar per läsår. Av särskilda skäl kan landskapsregeringen besluta att antalet arbetsdagar skall vara färre än 188. Om självständighetsdagen, trettondagen eller första maj infaller på annan vardag än lördag skall dessa dagar frånräknas arbetsdagarna.

Elevernas skolarbete börjar i augusti och slutar senast den 8 juni. Dag för skolarbetets början och slut liksom elevernas lovdagar fastställs av landskapsregeringen.

Elevernas vårdnadshavare skall i god tid underrättas om de tidpunkter som avses i 2 mom.

16 §. Undervisningen i grundskolan

Undervisningen i grundskolan bedrivs i form av allmänundervisning, specialundervisning, stödundervisning, elevhandledning och verksamhet utanför skolan.

Undervisningen är offentlig.

17 §. Undervisningsspråk

Undervisningsspråket i grundskolan är svenska.

Vid språkundervisning kan respektive språk användas som undervisningsspråk. Vid tillfällig undervisning kring visst tema kan undervisningsspråk som anknyter till temat användas.

Vid viss inriktning av undervisningen får med landskapsregeringens medgivande även något annat språk än elevens modersmål användas som undervisningsspråk, om detta är förenligt med målen för grundskolan.

Elever med annat modersmål än svenska skall om möjligt erhålla tillfällig stödundervisning på sitt modersmål.

För hörselskadade elever kan teckenspråk användas i undervisningen.

18 §. Läroämnena

I grundskolan ges undervisning i läroämnena och ämneshelheter som dels är gemensamma för alla elever, dels valfria för den enskilda eleven. Läroämnena, ämneshelheterna och undervisningen skall vara förenliga med målen för grundskolan.

De gemensamma läroämnena och ämneshelheterna är svenska, engelska, matematik, naturkunskap, samhällskunskap samt konst- och färdighetsämnen.

De valfria läroämnena skall omfatta åtminstone ett av ämnena finska, tyska eller franska.

Undervisning i religionskunskap ska ges enligt den religion i det religionssamfund till vilket majoriteten av eleverna i landskapet hör. De elever som hör till nämnda religionssamfund deltar i undervisningen i sin egen religion. Om en elev tillhör ett annat religionssamfund än det som majoriteten av eleverna tillhör och vårdnadshavaren inte ordnar annan undervisning för eleven eller om eleven inte tillhör något religionssamfund ska eleven ges undervisning i livsåskådningskunskap. Elevens vårdnadshavare kan dock välja att eleven i stället för undervisning i livsåskådningskunskap ska undervisas i den religionskunskap som skolan ordnar även om eleven inte tillhör det religionssamfund vars religion undervisningen ges enligt. Om en elev tillhör flera än ett religionssamfund beslutar elevens vårdnadshavare om eleven ska undervisas enligt den religionskunskap eller livsåskådningskunskap som skolan ordnar enligt den undervisning som vårdnadshavaren enligt detta moments tredje mening har rätt att ordna. (2010/48)

Inom specialundervisningen kan skolnämnden medge undantag från bestämmelserna i 1-3 mom.

Eleven beslutar tillsammans med vårdnadshavaren om vilka valfria ämnen eleven skall delta i. Efter att ha hört vårdnadshavaren och eleven kan skolan göra de ändringar i valen som ett ändamålsenligt ordnande av undervisningen kräver. (2007/112)

19 §. Läroplan

Landskapsregeringen skall göra upp en läroplan för grundskolan.

I läroplanen skall målsättning och innehåll fastställas för undervisningen och den övriga verksamheten i grundskolan.

20 §. Arbetsplan

Varje skola skall varje läsår göra upp en arbetsplan som baserar sig på läroplanen.

Arbetsplanen skall godkännas av skolnämnden och tillställas landskapsregeringen för kännedom.

I arbetsplanen skall finnas närmare bestämmelser om skolans verksamhet under läsåret.

4 kap. Läroplikt och rätt till skolgång**21 §. Läroplikt**

Varje barn med hemort i landskapet är läropliktigt.

Läroplikten innebär en skyldighet för barnet att genomgå grundskolan eller inhämta motsvarande undervisning i en annan skola eller i sitt hem.

Läroplikten inträder det år barnet fyller sju år. Ett barn som på grund av handikapp inte kan få undervisning i den nioåriga grundskolan blir läropliktigt det år då det fyller sex år. Skolnämnden kan av särskilda skäl ge ett barn rätt att inleda sin skolgång ett år senare än det år då läroplikten inträder.

Läroplikten upphör då eleven uppfyllt sin skyldighet enligt 2 mom., men senast efter tio år och för ett handikappat barn som avses i 3 mom. efter elva år. (2006/43)

22 §. Rätt till skolgång

Varje läropliktigt barn skall erbjudas möjlighet att uppfylla sin läroplikt i grundskolan eller i en motsvarande skola för syn- och hörselskadade barn.

Rätten till skolgång inträder då barnet blir läropliktigt. Skolnämnden kan på ansökan av vårdnadshavaren bevilja ett barn rätt att inleda sin skolgång det år barnet fyller sex år.

Rätten till skolgång fortgår tills eleven har genomgått grundskolan, men längst till den 31 juli det år eleven fyller 18 år.

23 §. Prövning av och intyg över fullgjord läroplikt

Om en elev fullgör sin läroplikt hemma skall elevens framsteg prövas av skolnämnden i slutet av varje termin.

Om rätt för folkhögskola och medborgarinstitut att utge betyg över genomgång av grundskolans lärokurser eller en del av dem bestäms i förordning.

24 §. Ort för skolgången

En elev har rätt att gå i den grundskola till vars distrikt eleven hör.

Utän hinder av 1 mom. kan skolnämnden

1) på ansökan av vårdnadshavaren bevilja en elev rätt att gå i skola i ett annat skoldistrikt i hemkommunen eller i en annan kommun,

2) av särskild orsak bestämma att en elev temporärt under ett eller flera läsår skall gå i någon annan av kommunens grundskolor än i den till vars distrikt eleven hör,

3) bestämma att en viss del av undervisningen i en skola ordnas i en skola i ett annat skoldistrikt i hemkommunen eller i en annan kommun samt

4) bestämma att en elev skall gå i en skola i en annan kommun.

25 §. Elevernas skyldigheter vid skolgången

Eleverna skall utföra sina uppgifter samvetsgrant, uppträda hänsynsfullt, följa skolans ordningsregler samt hantera skolans egendom med respekt.

Om en elev inte iakttar vad som bestäms i 1 mom. kan skolan vidta disciplinära åtgärder.

26 §. Ledighet från skolgången

Om elevs ledighet från skolgången bestäms i skolstadgan.

27 §. Avstängning från skolgången

En elev som uppenbart stör undervisningen och som inte låter rätta sig av de disciplinära åtgärder som avses i 25 § 2 mom. kan av skolnämnden avstängas från skolgången under högst tre månader.

En elev som uppträder uppenbart hotfullt och som inte omedelbart låter rätta sig av en varning från rek-

tor eller föreståndare kan av denne, efter samråd med lärarkollegiet, avstängas från skolgången under högst en vecka.

För en elev som avstängts med stöd av denna paragraf skall kommunen vidta lämpliga åtgärder som är ägnade att stöda eleven och ge eleven möjlighet att uppfylla sin läroplikt.

5 kap. Studiesociala förmåner

28 §. Avgifter för skolgången

Verksamheten i grundskolan är avgiftsfri för eleverna. Eleverna skall utan kostnad ha tillgång till läromedel, skoltillbehör och arbetsmaterial som behövs för en tidsenlig undervisning.

29 §. Skolmåltider

Eleverna skall under varje arbetsdag erhålla en skolmåltid som är näringsmässigt väl sammansatt och tillräcklig.

Skolmåltiden är avgiftsfri för eleverna.

30 §. Skolskjuts

Skolnämnden skall ordna skolskjuts eller ledsagning för 1) elever i årskurserna ett till tre för vilka skolvägen är mer än tre kilometer och elever i årskurserna fyra till nio för vilka skolvägen är mer än fem kilometer och

2) elever vars skolväg är alltför ansträngande eller farlig med beaktande av elevens ålder eller andra omständigheter.

Skolskjutsen eller ledsagningen är avgiftsfri för eleverna.

Då en elev tas in i en skola på sätt som avses i 24 § 2 mom. 1 punkten är kommunen inte skyldig att ordna eller bekosta skolskjuts eller ledsagning för eleven.

Om skolskjuts inte kan ordnas på ett ändamålsenligt sätt skall skolnämnden, efter att ha hört vårdnadshavaren, ordna fri inkvartering för eleven.

31 §. Vård vid olycksfall

En elev som råkat ut för olycksfall i skolverksamheten eller under skolvägen har rätt till avgiftsfri vård.

Om skolhälsovård bestäms särskilt.

6 kap. Tjänster och tjänstemän

32 §. Allmänt

På tjänsterna och tjänstemännen vid grundskolan tillämpas kommunallagen och vad som bestäms med stöd av den, om inte annat framgår av denna lag eller den förordning som givits med stöd av den.

33 §. Tjänster

I grundskolan kan finnas tjänst som rektor och tjänster som lärare, skolkurator, skolpsykolog och elevassistent. Lärartjänster är tjänster som lektor, klasslärare, specialklasslärare och speciallärare. (2007/112)

Lärartjänsterna skall inrättas i den mån skolans elevantal och timantalen i läroämnen förutsätter detta. Tjänsterna tillsätts av skolnämnden.

Två eller flera grundskolor kan ha gemensamma tjänster.

Vid en grundskola kan i enlighet med vad kommunerna och landskapet överenskommer inrättas lärartjänster vars innehavare är skyldiga att fullgöra en del av sin undervisningsskyldighet i en eller flera av landskapets skolor.

O 1 Grundskolelag (1995:18)

34 §. Timplärare

Timplärare kan anställas för de timmar för vilka det inte är ändamålsenligt att inrätta lärartjänster. Timplärare är tillfälliga tjänstemän.

Timplärare anställs av skolnämnden.

35 §. Språkkunskaper

Ordinarie tjänstemän vid grundskolan skall behärska svenska fullständigt.

Tillfälliga tjänstemän skall kunna använda svenska språket i tal och skrift.

Utän hinder av 1 och 2 mom. skall tjänstemän som handhar undervisning som avses i 17 § 3 och 4 mom. kunna förstå svenska språket.

36 §. Behörighetsvillkor

Om behörighetsvillkoren för tjänstemännen vid grundskolan bestäms i förordning.

Landskapsregeringen kan av särskilda skäl bevilja dispens från behörighetsvillkoren.

Till en tjänst skall den utnämnas som är skickligast och lämpligast av dem som uppfyller behörighetsvillkoren.

37 §. Anställningsvillkor

En rektor eller föreståndare skall utses på viss tid.

En lärare kan anställas på provotid under högst ett år.

En timplärare skall anställas på viss tid eller tillsvidare.

38 §. Tjänstemännens allmänna skyldigheter

Tjänstemännen skall fullgöra de uppgifter som ålagts dem i eller med stöd av denna lag och delta i utvecklandet av skolans verksamhet. Tjänstemännen skall i all verksamhet sträva efter att i samarbete med eleverna, deras vårdnadshavare och skolans personal nå de mål som uppställts för grundskolan.

39 §. Tystnadsplikt

Den som är anställd hos kommunen eller medlem av ett kommunalt organ får inte för utomstående tala om vad han vid skötseln av uppgifter som rör skolväsendet har fått veta om personliga eller ekonomiska omständigheter som rör en elev eller någon som är anställd hos kommunen eller medlemmar av en sådan persons familj, utan samtycke av den berörda personen eller hans vårdnadshavare.

Personal inom skolhälsovården eller annan elevvård samt tjänstemän vid kommunens grundskolor får utan hinder av 1 mom. och vad som i övrigt bestäms om tystnadsplikt lämna uppgifter, som är nödvändiga för att en elevs skolgång skall kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt, till varandra samt till organ inom kommunens eller landskapets förvaltning.

40 §. Pensioner

Den som innehar en rektors- eller lärartjänst eller är timplärare vid grundskolan har rätt till ålderspension, partiell förtida ålderspension, arbetspensionsrehabilitering, invalidpension samt arbetslivspension ur landskapets medel i tillämpliga delar enligt de bestämmelser som gäller personer i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet. Den pensionsgrundande lönen bestäms utgående från det kommunala tjänstekollektivavtalet. (2016/81)

Då en tjänsteman som avses i 1 mom. avlidit, betalas efter honom familjepension av landskapets medel i

tillämpliga delar enligt de bestämmelser som gäller personer som stått i tjänsteförhållande eller arbetsavtalsförhållande till landskapet.

40a §. (2007/35) Pensionsskyddet för dem som anställs den 1 januari 2008 och därefter

Pensionsförmånerna för den som tillträder anställning som avses i 40 § 1 mom. den 1 januari 2008 eller därefter bestäms enligt landskapslagen (2007:29) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för arbetstagare.

Den som den 31 december 2007 innehar annan anställning inom landskapets pensionssystem och därefter, utan en enda dags avbrott, övergår till anställning som avses i 40 § 1 mom., omfattas inte av bestämmelserna i 1 mom.

Det ankommer på vederbörande kommun att ordna pensionsskyddet för de anställda som omfattas av bestämmelserna i 1 mom.

7 kap. Ersättande skolor**41 §. Allmänt**

Landskapsregeringen kan bevilja enskilda personer samt registrerade sammanslutningar och stiftelser tillstånd att inrätta skolor som ersätter grundskolan, ersättande skolor, om undervisningen i skolan grundar sig på ett internationellt känt pedagogiskt system eller har en särskild inriktning.

42 §. Läroplan

Landskapsregeringen kan ge huvudmannen för en ersättande skola rätt att följa en läroplan som avviker från grundskolans läroplan. Läroplanen skall göras upp av skolans direktion och godkännas av landskapsregeringen.

En genomgång av lärokurserna i en ersättande skola som följer en egen läroplan motsvarar en genomgång av motsvarande lärokurser i grundskolan.

43 §. Tillämpning av bestämmelserna om grundskolan

Vad som bestäms i 1-2 §§, 14-15 §§, 16 § 2 mom., 17 §, 19 § 2 mom., 20-21 §§, 28-31 §§, 33 § 2 mom., 38-39 §§ och 47-54 §§ i denna lag gäller i tillämpliga delar ersättande skolor.

Utän hinder av bestämmelserna i 1 mom. får en ersättande skola vars verksamhet finansieras av huvudmannen för skolan uppbära skäligen avgifter av eleverna.

44 §. Förvaltning

Övervakningen och förvaltningen av verksamheten i en ersättande skola skall handhas av en direktion som tillsätts av huvudmannen för skolan.

45 §. Reglemente

Direktionen skall anta ett reglemente för skolan. Reglementet skall innehålla bestämmelser om de allmänna grunderna för skolans verksamhet.

46 §. Intagning av elever

Skolnämnden i en ersättande skolas förläggingskommun fastställer, på förslag av den ersättande skolans direktion, grunderna för intagning av elever till skolan.

Beslut om intagning fattas av den ersättande skolans direktion.

8 kap. Finansiering

47 §. Landskapsandel

Kommunerna får landskapsandel för driftskostnader och anläggningskostnader för grundskolan och ersättande skolor enligt bestämmelserna i landskapslagen (1993:72) om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten.

48 §. Hemkommunernas kostnadsansvar

Om en elev går i en gemensam grundskola, i en grundskola i en annan kommun än hemkommunen eller i en ersättande skola vars verksamhet finansieras av kommunen, skall elevens hemkommun delta i skolans driftskostnader enligt de faktiska kostnaderna, om kommunerna inte kommit överens om någon annan grund för fördelningen av kostnaderna. (1998/28)

Etableringen av en gemensam skola finansieras så att bruttokostnaderna fördelas i förhållande till antalet läropliktiga från respektive deltagande kommun under det år kostnaderna avser, om kommunerna inte kommit överens om någon annan grund för fördelningen av kostnaderna.

Om en elev går i en ersättande skola vars verksamhet finansieras av huvudmannen för skolan, skall elevens hemkommun erlagga den enligt landskapslagen om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamhet per elev och åldersgrupp uträknade landskapsandelen till huvudmannen för den ersättande skolan. (1998/28)

Elevens hemkommun skall två gånger i året, den första gången i februari och den andra gången i oktober, betala de kostnader eller de landskapsandelar som avses i 1 och 3 mom. till grundskolans huvudman om inget annat avtalats. (1998/28)

När hemkommunens kostnadsansvar bestäms beaktas inte de kostnader som avses i 13 § landskapslagen om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamhet. Med elevens hemkommun avses den kommun, där eleven har sin hemkommun enligt lagen om hemkommun (FFS 201/1994) vid ingången av respektive termin. (1998/28)

49 §. Kostnader för ersättande skolor

De ersättande skolornas verksamhet skall enligt avtal mellan huvudmannen för den ersättande skolan och förläggningkommunen finansieras av förläggningkommunen eller av huvudmannen för den ersättande skolan.

9 kap. Ändringssökande

50 §. Beslut av kommunala myndigheter

Beslut som en kommunal myndighet fattat enligt denna lag eller den förordning som givits med stöd av den skall överklagas enligt bestämmelserna i kommunallagen.

Med avvikelse från 1 mom. skall ett beslut som gäller en elev och som anges i förordning överklagas hos landskapsregeringen enligt bestämmelserna i självstyrelselagen. Beslutet skall överklagas inom 14 dagar.

Ett beslut om avstängning av en elev skall överklagas hos landskapsregeringen.

Ett beslut om godkännande av en arbetsplan får inte överklagas.

51 §. (1995/99) Beslut av huvudmannen för en ersättande skola (1998/18)

Beslut som huvudmannen för en ersättande skola fattat enligt denna lag eller den förordning som givits med stöd av den skall överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol. Ett beslut som gäller en elev skall överklagas inom 14 dagar.

Ett beslut om godkännande av en arbetsplan får inte överklagas.

52 §. Beslut av landskapsregeringen

Beslut som landskapsregeringen fattat enligt denna lag eller den förordning som givits med stöd av den skall överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen enligt bestämmelserna i självstyrelselagen.

10 kap. Särskilda bestämmelser

53 §. Placering av en grundskola

En grundskola skall verka i lämpliga utrymmen och ha en ändamålsenlig omgivning för skolans verksamhet och elevernas aktiviteter utomhus.

54 §. Förordning

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

Se grundskoleförordning (1995:95) för landskapet Åland.

55 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1995.

Genom denna lag upphävs grundskollagen (1988:18) för landskapet Åland.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

56 §. Övergångsbestämmelser

Då denna lag träder i kraft blir samtliga inrättade tjänster som ämneslärare och studiehandledare tjänster som lektor.

Samtidigt blir de av landskapet inrättade tjänsterna som skolpsykolog kommunala tjänster i enlighet med vad landskapet och kommunerna närmare överenskommer.

0 2 Grundskoleförordning (1995:95) för landskapet Åland

1 kap. Skoldistrikt

1 §. Distriktsindelning

Vid indelning av en kommun i skoldistrikt skall bebyggelsen, skolornas placering och kommunikationerna beaktas, så att elevernas skolresor blir så trygga och korta som möjligt.

Ett lågstadium och ett högstadium kan bilda ett gemensamt skoldistrikt.

Ett skoldistrikt för högstadiet kan bildas om varje årskurs kommer att omfatta minst 32 elever.

2 §. Gemensam skola

Skolan i ett skoldistrikt som enligt 4 § grundskolelagen är gemensamt för en eller flera kommuner är en gemensam skola.

O 2 Grundskoleförordning (1995:95)

2 kap. Förvaltning**3 §. Skolstadga**

I skolstadgan skall finnas bestämmelser om

- 1) indelningen i skoldistrikt och skolornas placering,
- 2) intagningen av elever,
- 3) ordnandet av skolskjuts och inkvartering,
- 4) uppgifter för skolnämnden och de tjänstemän som är underställda nämnden,
- 5) de främmande språk som är valfria läroämnen för eleverna,
- 6) rutiner för elevernas val av valfria läroämnen samt
- 7) vilka frågor skolnämnden skall inhämta elevrådets yttrande över.

4 §. Representanter i skolnämnden

Då en gemensam skola förvaltas av en kommun skall det antal representanter de övriga samarbetande kommunerna har rätt att tillsätta i förläggningssamfundens skolnämnd, fastställas utgående från antalet elever från respektive kommun i den gemensamma skolan.

3 kap. Arbetstid och undervisning**5 §. Läsårets arbete och arbetsplan**

Läsårets arbete skall planeras och skolans arbetsplan göras upp i god tid innan elevernas skolarbete börjar.

6 §. Upphävd (2007/113).**7 §. Arbetsdag**

Med arbetsdag avses skoldagar av den längd som fastställs i arbetsordningen, skolarbetets första dag samt respektive termins sista dag. (2007/113)

Arbetsdagen består av lektioner som pågår 60 minuter, varav minst 45 minuter används till undervisning och minst tio minuter till rast. En lektion kan delas in avvikande från detta om det är ändamålsenligt med tanke på elevernas ålder och utvecklingsnivå, läroämnet eller det arbets sätt som tillämpas vid undervisningen.

Under varje arbetsdag skall hållas en måltidsrast som varar minst 30 minuter.

8 §. Elevernas arbetsmängd

Elevernas arbetsmängd får inte vara större än att de, med beaktande av arbetsdagens längd, skolvägen och hemuppgifterna, får tillräcklig tid för vila, rekreation och fritidsintressen.

Om elevernas arbetsmängd per dag och per vecka bestäms i läroplanen.

9 §. Undervisningsgrupper

Elever från olika årskurser kan undervisas tillsammans i en undervisningsgrupp om det med hänsyn till undervisningen är ändamålsenligt.

I en specialklass för handikappade elever, som avses i 21 § 3 mom. grundskolelagen, får det finnas högst åtta elever i en undervisningsgrupp. Då fråga är om gravt utvecklingsstörda får det finnas högst fem elever i en undervisningsgrupp.

4 kap. Läroplikt och rätt till skolgång**10 §. Fastställande av hemort**

Ett barns hemort fastställs enligt lagen om hemkommun (FFS 201/1994).

11 §. Inledande av skolgången det år barnet fyller sex respektive åtta år

Om vårdnadshavaren vill att barnet skall inleda skolgången det år barnet fyller sex år eller åtta år, skall vårdnadshavaren visa att det finns skäl för detta. Vid behov skall vårdnadshavaren visa att barnet har undersökts psykologiskt eller medicinskt.

12 §. Inledande av skolgången i annan än första årskursen

Om en vårdnadshavare vill att barnet skall börja skolgången i en annan årskurs än den första, skall vårdnadshavaren genom intyg visa att barnet har tillräckliga kunskaper och färdigheter för årskursen.

Om vårdnadshavaren saknar intyg över barnets kunskaper och färdigheter skall dessa vid behov prövas av skolans föreståndare eller rektor.

13 §. Fullgörande av läroplikten annanstans än i grundskolan

Om ett barn fullgör sin läroplikt hemma eller i en annan skola än grundskolan, skall vårdnadshavaren underrätta skolnämnden om detta före läsårets början.

14 §. Folkhögskolans och medborgarinstitutets rätt att utge betyg (1999/54)

Ålands folkhögskola har rätt att utge betyg över genomgång, helt eller delvis, av grundskolans lärokurser, om den studerande innehar de kunskaper som fordras för betyg från grundskola. Ålands folkhögskolas behörighet att utge betyg skall framgå av betyget. (1999/54)

Medborgarinstitutet i Mariehamn har rätt att efter särskild examen utge betyg över genomgång, helt eller delvis, av grundskolans lärokurser. Medborgarinstitutets behörighet att utge betyg skall framgå av betyget.

Se LL (1999:53) om Ålands folkhögskola och LL (1993:75) om medborgarinstitutet.

15 §. Vårdnadshavarens ansvar för att barnet fullgör sin läroplikt

Vårdnadshavaren för ett läropliktigt barn skall se till att barnet fullgör sin läroplikt.

En vårdnadshavare för ett läropliktigt barn som inte fullgör sin läroplikt kan dömas till böter.

En arbetsgivare som hindrar ett läropliktigt barn att fullgöra sin läroplikt kan dömas till böter.

16 §. Ort för skolgången

Rätt enligt 24 § 1 mom. 1 p. grundskolelagen att gå i skola i ett annat skoldistrikt kan beviljas om detta inte medför väsentliga organisatoriska och ekonomiska konsekvenser för någon av skolorna och skolnämnden i den kommun där skolan eleven vill gå i, om detta inte är hemkommunen, gett sitt samtycke.

17 §. Disciplinära åtgärder mot en elev

Följande disciplinära åtgärder kan vidtas mot en elev:

- 1) läraren kan visa ut en elev ur klassen för högst den del som återstår av lektionen, om eleven stör undervisningen,
- 2) läraren eller skolans föreståndare eller rektor kan ge en elev kvarsittning under högst två timmar, om eleven uppför sig olämpligt, samt
- 3) skolans föreståndare eller rektor kan ge eleven en skriftlig varning, om eleven inte låter rätta sig av de åtgärder som avses i 1 och 2 p.

Innan disciplinära åtgärder som avses i 1 mom. 2 och 3 p. vidtas mot en elev skall skolans föreståndare eller rektor tillsammans med eleven och de lärare som berörs utrett orsaken till att eleven inte uppfyllt sina skyldigheter enligt 25 § 1 mom. grundskolelagen.

Skolan skall föra ett register över disciplinära åtgärder som vidtagits mot skolans elever.

18 §. Avstängning från skolgången

Innan en elev avstängs från skolgången skall elevens vårdnadshavare höras. Skolan skall föra ett register över avstängningar av skolans elever.

5 kap. Studiesociala förmåner

19 §. Skolskjuts

En elevs skolskjuts är ordnad på ett ändamålsenligt sätt om den dagliga skolfärden, inklusive väntetider, tar högst tre timmar för en elev på lågstadiet eller i specialklass och högst fyra timmar för en elev på högstadiet.

20 §. Väntan i skolan

Om en elev på grund av skolarbetets organisering eller skolskjutsens ordnande måste tillbringa tid i skolan utanför lektionstid, skall eleven ha en möjlighet att sköta hemuppgifter eller bedriva andra studier under tillsyn.

21 §. Inkvartering för elever

Fri inkvartering för en elev omfattar avgiftsfri kost och logi samt skjuts mellan inkvarteringsstället och hemmet den dag då elevernas skolarbete börjar och slutar samt före och efter veckoslut och andra lov dagar. (2007/113)

En elev har inte rätt till fri inkvartering under jul- och sommarloven, inte heller utan tvingande skäl under annat lov eller vid avbrott i skolarbetet under minst två dagar.

6 kap. Tjänster och tjänstemän

22 §. Tjänster

Undervisningen på lågstadiet skall i huvudsak skötas av klasslärare och undervisningen på högstadiet i huvudsak av lektorer. Specialundervisning skall i huvudsak skötas av specialklasslärare och speciallärare.

23 §. Inrättande av rektorstjänst

En rektorstjänst kan inrättas vid en högstadieskola och en sådan lågstadieskola som varaktigt har minst åtta basgrupper samt vid en låg och högstadieskola som varaktigt har minst fyra basgrupper.

24 §. Utseende av vice rektor, föreståndare och vice föreståndare

I skolor där en rektorstjänst inrättas skall även en vice rektor utses.

I skolor där en rektorstjänst inte inrättats skall en föreståndare utses.

I skolor med minst två lärare skall en vice föreståndare utses.

Vice rektor, föreståndare och vice föreståndare skall utses bland skolans lärare.

Då en vice rektor, en föreståndare eller en vice föreståndare utses skall en lärare som är behörig för sin tjänst väljas framom en lärare som inte är behörig.

25 §. Klassföreståndare

På grundskolans högstadium skall det finnas klassföreståndare.

26 §. Skyldighet för lärare att sköta en annan lärares uppgifter

En lärare är skyldig att under högst tre arbetsdagar åt gången sköta även en annan lärares uppgifter när denne till följd av ett oförutsett hinder inte kan sköta sina uppgifter och en vikarie inte kan fås.

7 kap. Behörighetsvillkor för tjänstemän och timlärare

27 §. Språkkunskaper

En tjänstemans språkkunskaper bedöms i enlighet med förordningen om ådagaläggande av kunskap i svenska och finska språken (FFS 442/1987).

28 §. Skoldirektör

Behörig för en tjänst som skoldirektör är den som har en för uppgiften lämplig högre högskoleexamen eller är behörig som lärare i grundskolan och som avlagt examen i undervisningsförvaltning eller mellersta vitsordet i skolförvaltning.

29 §. Rektor, lärare och timlärare

Behörig för en tjänst som rektor, lärare eller timlärare är den som uppfyller de behörighetsvillkor som enligt rikslag ställs för motsvarande tjänst eller befattning.

30 §. Lektor, specialklasslärare och speciallärare

Behörig för en tjänst som lektor, specialklasslärare eller speciallärare är den som uppfyller de behörighetsvillkor som enligt rikslag ställs för motsvarande tjänst eller befattning samt den som beviljats ett behörighetsintyg av landskapsregeringen på grund av lärarutbildning i Danmark, Island, Norge eller Sverige.

31 §. Skolpsykolog och skolkurator

Behörig för en tjänst som skolpsykolog är den som har för uppgiften lämplig högre högskoleexamen.

Behörig för en tjänst som skolkurator är den som har för uppgiften lämplig högskoleexamen.

32 §. Elevassistent

Behörig för en tjänst som elevassistent är den som har en för uppgiften lämplig utbildning.

33 §. Tillfälliga tjänstemän och timlärare

Som tjänsteman eller timlärare kan under högst ett läsår anställas den som inte uppfyller behörighetsvillkoren men som har tillräcklig skicklighet och förmåga att sköta tjänsten eller uppgiften.

8 kap. Upphävt (1998/32).

34-41 §§. Upphävda (1998/32).

9 kap. Ändringssökande

42 §. Ärenden som gäller en elev

Ärenden som avses i 50 § 2 mom. grundskolelagen och som gäller en elev är

- 1) intagning av en elev
- 2) beviljande av rätt att börja skolgången ett år tidigare eller senare än det år läroplikten inträder,
- 3) överföring mot vårdnadshavarens vilja av en elev till annan än tillfällig specialundervisning samt

O 3 LL (2011:13) om gymnasieutbildning

4) annan än tillfällig befrielse av en elev från studier i ett visst ämne.

43 §. Besvärstförbud

Ändring får inte sökas genom besvär i beslut som gäller

- 1) byte av valfritt läroämne,
- 2) elevbedömning och uppflyttning från årskurs,
- 4) tillstånd för en elevs ledighet från skolgången eller
- 5) disciplinära åtgärder mot en elev, med undantag av avstängning.

Det har aldrig funnits någon punkt 3 i denna paragraf.

10 kap. Särskilda bestämmelser**44 §. Elevklubbar**

En grundskola kan ha elevklubbar i vilkas verksamhet andra än grundskolans elever får delta.

45 §. Avvikelse från läroplanen och förordningen

Landskapsregeringen kan bevilja en grundskola rätt att avvika från bestämmelserna i läroplanen och denna förordning för försöksverksamhet som är ändamålsenligt för det allmänna utvecklandet av grundskolan.

46 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 december 1995. Åtgärder som verkställigheten av denna förordning förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

O 3 Landskapslag (2011:13) om gymnasieutbildning**1 kap. Allmänna bestämmelser****1 §. Lagens tillämpningsområde och tillsynsmyndighet**

I denna lag finns bestämmelser om gymnasieutbildning och annan utbildning på gymnasienivå samt om gymnasiexamen. Landskapsregeringen har ett övergripande utvecklings-, lednings- och tillsynsansvar för den utbildning och verksamhet som bedrivs med stöd av denna lag.

I fråga om utbildning på gymnasienivå som ordnas som sysselsättningsfrämjande utbildning gäller vad som föreskrivs i landskapslagen om sysselsättningsfrämjande utbildning. (2015/58)

2 §. Gymnasieutbildning och annan utbildning på gymnasienivå

Med gymnasieutbildning avses allmänbildande gymnasieutbildning och grundläggande yrkesutbildning, som leder till en gymnasiexamen med angiven studie- eller yrkesinriktning. Gymnasieutbildning ska med grundskolan som grund ge de studerande kunskaper och färdigheter som förberedelse för högskolestudier eller andra på gymnasieutbildningen baserade studier eller för att självständigt utöva ett yrke.

Den allmänbildande gymnasieutbildningen och den grundläggande yrkesutbildningen kan kombineras i olika utbildningsprogram.

Med annan utbildning på gymnasienivå avses allmänbildande eller yrkesinriktad utbildning ordnad som *kompletteringsutbildning*, vilket krävs för att bibehålla eller uppnå en kompetens, *vidareutbildning* som höjer kompetensen genom att bygga på en tidigare avlagd examen med en högre examen, *fortbildning* som krävs för

att en yrkesverksam ska kunna bibehålla och utveckla sin yrkesskicklighet samt *kursverksamhet*.

3 §. Gymnasieutbildningens allmänna mål

Gymnasieutbildningen ska vara tillgänglig för alla. De studerande ska ges kunskaper och färdigheter som de behöver för fortsatta studier eller för att självständigt utöva ett yrke. Utbildningen ska främja entreprenörskap, social och kommunikativ kompetens, samarbetsförmåga samt ett livslångt lärande.

Gymnasieutbildningen ska främja de studerandes utveckling till harmoniska människor och ansvarskännande samhällsmedlemmar. I utbildningen ska hänsyn tas till studerande med funktionsnedsättning eller särskilda behov. De studerande ska ges inflytande, medansvar och delaktighet i planering och genomförande av studierna.

Undervisningen ska ge de studerande insikter i och förståelse för landskapets självstyrelse, historia och kultur samt värna det svenska språket.

Verksamheten ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar, främja principen om alla människors lika värde, internationell förståelse och fredsvilja samt främja jämställdhet mellan könen.

4 §. Huvudman

Gymnasieutbildning och annan utbildning på gymnasienivå ordnas vid myndigheten Ålands gymnasium i skolorna Ålands lyceum och Ålands yrkesgymnasium i enlighet med bestämmelserna i 5 kap. Landskapsregeringen är huvudman för utbildningen vid Ålands gymnasium.

Landskapsregeringen kan bevilja offentlig- och privaträttsliga juridiska personer tillstånd att ordna utbildning som vid sidan av Ålands gymnasium erbjuder gymnasieutbildning och annan utbildning på gymnasienivå. Dessa huvudmän benämns i denna lag fristående huvudmän. I tillståndet ska åtminstone följande uppgifter anges: det ansvariga förvaltningsorganet för skolan, utbildningsuppgiften, examina, utvärdering av utbildningen, möjligheterna att rätta beslut och uppbära avgifter samt övriga grunder för att ordna utbildningen. I ett tillstånd ska landskapsregeringen ange om en fristående huvudman har rätt att tillsätta yrkesråd samt att besluta om tillgodoräknande av tidigare studier och kunnande samt om validering för arbetsmarknadens behov. Landskapsregeringen kan bevilja landskapsbidrag till fristående huvudmän som erbjuder gymnasieutbildning som uppfyller de krav som bestäms i denna lag. Landskapsregeringen kan i förordning besluta närmare om villkoren för beviljandet av landskapsbidrag. Landskapsregeringen kan återkalla ett tillstånd att ordna utbildning om utbildningen inte fyller de krav som bestäms för beviljandet av tillståndet eller om utbildningen ordnas i strid med denna lag eller bestämmelser och föreskrifter som har utfärdats med stöd av denna lag.

5 §. Benämningar i denna lag

I denna lag används även de kortare benämningarna lyceet för Ålands lyceum och yrkesgymnasiet för Ålands yrkesgymnasium. För Ålands gymnasiums samordnings- och resursenhet används även benämningen samordningsenheten.

Med skola avses i denna lag de skolor som finns inom Ålands gymnasium såväl som skolor som upprätthålls av fristående huvudmän.

2 kap. Utbildning och undervisning

Utbildning och undervisningsformer

6 §. Inledande bestämmelser

Utbildning kan ordnas som när-, distans-, flerforms- undervisning och läroavtalsutbildning. Utbildning kan vidare ordnas i praktiska arbetsuppgifter och som lärande i arbete. Sådan utbildning kan ges på en arbetsplats. Studierna kan delvis ordnas på annat sätt om en studerande redan till någon del anses ha de kunskaper och färdigheter som motsvarar de studier som ingår i examen eller om det är motiverat på grund av den studerandes hälsotillstånd.

Undervisningen är offentlig med undantag för undervisning som ordnas på arbetsplatser. En rektor kan av särskilda skäl begränsa tillträde till undervisning.

Läsåret börjar den 1 augusti och slutar den 31 juli.

7 §. Undervisningsspråk

Undervisningsspråket är svenska. Vid språkundervisning kan respektive språk användas som undervisningsspråk. Vid tillfällig undervisning kring visst tema kan undervisningsspråk som anknyter till temat användas. I enlighet med landskapsregeringens tillstånd får även annat språk än svenska användas som undervisningsspråk, om detta är förenligt med målen för utbildningen.

8 §. Allmänbildande gymnasieutbildning

Allmänbildande gymnasieutbildning motsvarar tre års heltidsstudier som ska slutföras senast inom fyra år. Med grundskolan som grund förbereder den allmänbildande gymnasieutbildningen de studerande för högskolestudier samt andra på gymnasieutbildning baserade studier.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning bestämmelser om den allmänbildande gymnasieutbildningens innehåll och omfattning.

Närmare bestämmelser om den allmänbildande gymnasieutbildningen finns i läroplansgrunderna.

9 §. Grundläggande yrkesutbildning

Grundläggande yrkesutbildning motsvarar tre års heltidsstudier som ska slutföras senast inom fyra år. Utbildningen ordnas i form av utbildningsprogram. Den grundläggande yrkesutbildningen ska med grundskolan som grund ge den studerande sådana teoretiska och praktiska kunskaper och färdigheter som krävs för att självständigt utöva ett yrke. Den grundläggande yrkesutbildningen ska dessutom förbereda de studerande för yrkesinriktad högskoleutbildning eller andra på gymnasieutbildning baserade studier.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning bestämmelser om den grundläggande yrkesutbildningens innehåll och omfattning samt om examensbenämningar för gymnasieexamina med yrkesinriktning.

Närmare bestämmelser om grundläggande yrkesutbildning finns i läroplansgrunderna.

Se LF (2011:75) om gymnasieutbildning.

10 §. Kompletteringsutbildning och vidareutbildning

En kompletteringsutbildning och en vidareutbildning bygger på en gymnasieutbildning. Kompletteringsutbildning och vidareutbildning ska med gymnasieutbildningen som grund eller med ett tillräckligt kunnande som grund ge den studerande ytterligare teoretiska och praktiska kunskaper och färdigheter som krävs för att kvalificera sig för krävande uppgifter inom ett yrkesområde. Utbildningen ordnas i nära samarbete med arbetslivet. Utbildningen ska förmedla kunskap som genererats inom berört arbetslivsområde och utformas så att en hög kvalitet och yrkesrelevans uppnås.

Utbildningen kan leda till en examen inom angivet yrkesområde.

Landskapsregeringen beslutar i landskapsförordning om utbildningens omfattning samt om examensbenämningar för examina som avses i denna bestämmelse.

Se LF (2011:75) om gymnasieutbildning.

11 §. Läroavtal och läroavtalsutbildning

En läroavtalsutbildning är en yrkesutbildning som ges på en arbetsplats i samband med praktiska arbetsuppgifter kombinerad med teoretisk undervisning. Läroavtalsutbildning kan ges som grundläggande yrkesutbildning, kompletteringsutbildning, vidareutbildning eller annan yrkesinriktad utbildning.

Närmare bestämmelser om läroavtalsutbildning finns i landskapslagen (1998:59) om läroavtalsutbildning. Med iakttagande av lagstiftningen om läroavtalsutbildning beslutar huvudmannen om läroavtals, företagarläroavtals och tjänstemannaläroavtals innehåll, form och villkor för godkännande samt om det personliga studieprogrammet.

12 §. Utbildning i praktiska arbetsuppgifter och lärande i arbete

Utbildning som avses i 9 och 10 §§ kan i fråga om praktiska arbetsuppgifter och lärande i arbete ges på en arbetsplats. Sådan utbildning ska bygga på ett skriftligt avtal mellan skolan och arbetsgivaren. Annan utbildning på en arbetsplats än läroavtalsutbildning ska ordnas så att den studerande inte står i ett arbetsavtalsförhållande till arbetsgivaren. Om det särskilt avtalas kan annan utbildning ordnas även så att ett arbetsavtal ingås.

I enlighet med det som gäller för arbetstagare svarar arbetsgivaren för en studerandes skydd i arbetet vid utbildning på en arbetsplats, även i de fall en studerande inte står i ett anställningsförhållande till arbetsgivaren.

13 §. Tystnadsplikt för studerande

En studerande i utbildning som ordnas i anslutning till praktiska arbetsuppgifter på en arbetsplats omfattas av de bestämmelser om tystnadsplikt som gäller för arbetstagare och tjänstemän i motsvarande arbetsuppgifter.

14 §. Stödundervisning och specialundervisning

Stödundervisning ges, utöver eller som alternativ till den övriga undervisningen, till studerande som tillfälligt inte lyckas följa studietakten eller annars behöver sådan stöd.

Specialundervisning ges, utöver eller som alternativ till den övriga undervisningen, till studerande som har

O 3 LL (2011:13) om gymnasieutbildning

1) lindriga inlärnings- eller anpassningssvårigheter, eller som har

2) konstaterats ha behov av det på grund av funktionsnedsättning eller därmed jämförbar orsak.

Inom specialundervisningen ska undervisningen anpassas så att den studerande i så stor utsträckning som möjligt når samma kompetens som i annan utbildning.

För studerande som överförs till annan än tillfällig specialundervisning ska utarbetas en individuell plan för specialundervisning.

Närmare bestämmelser om stödundervisningen, specialundervisningen och om den individuella plan som avses i 4 mom. fastställs i läroplansgrunderna.

15 §. Studiehandledning

En studerande har rätt att få studiehandledning. Till studiehandledning hör att bistå de studerande vid val av studievägar samt att underlätta övergången mellan utbildningar och utbildningsnivåer.

Läroplansgrunder, läroplan och personlig studieplan**16 §. Läroplansgrunder**

Landskapsregeringen ska besluta om läroplansgrunder för gymnasieutbildningen och annan utbildning på gymnasienivå. I läroplansgrunderna fastställs de övergripande målen för utbildningen och beskrivs den underliggande kunskapssynen. I läroplansgrunderna anges grunderna för sådana individuella val som kan leda till fler än en examen.

I läroplansgrunderna fastställs även bestämmelser om

- 1) särskilda temaområden i utbildningen,
- 2) stödundervisning och specialundervisning,
- 3) studiehandledning,
- 4) studerandes personliga studieplan,
- 5) individuell plan för specialundervisning som avses i 14 § 3 mom.,
- 6) tillgodoräknande av tidigare studier och erkännande av kunnande,
- 7) generella bedömningsgrunder för yrkesprov och för validering som krävs för att enligt arbetsmarknadsbehov utöva ett visst yrke,
- 8) bedömning och utfärdande av betyg och intyg som avses i 32 §,
- 9) intern utvärdering och kvalitetssäkring av utbildningen samt om
- 10) övriga grunder för utbildningen.

För den *allmänbildande gymnasieutbildningen* finns i läroplansgrunderna särskilda bestämmelser om

- 1) vilka läroämnena är och grunderna för de olika läroämnena,
- 2) fördelning av undervisningstid mellan olika ämnen och ämnesgrupper samt om
- 3) bedömning av studerandes prestationer.

För den *grundläggande yrkesutbildningen* finns i läroplansgrunderna särskilda bestämmelser om

- 1) vilka ämnen som ingår i de obligatoriska allmänna ämnena och grunderna för de olika obligatoriska allmänna ämnena,
- 2) grunder för yrkesämnesstudier och lärande i arbete,
- 3) fördelning av undervisningstid mellan obligatoris-

ka allmänna ämnen, yrkesämnena och valbara ämnen samt om

- 4) bedömning av studerandes prestationer.

För *kompletteringsutbildning* och *vidareutbildning* samt sådan annan utbildning som avses i 27 § finns i läroplansgrunderna särskilda bestämmelser om målen och fördelningen mellan de yrkesspecifika ämnena och lärande i arbete.

17 §. Läroplan

Utgående från läroplansgrunderna ska skolans ansvariga förvaltningsorgan anta läroplaner för den allmänbildande utbildningen, för enskilda utbildningsprogram inom den grundläggande yrkesutbildningen samt för annan utbildning på gymnasienivå.

I en läroplan beskrivs mål och innehåll för lärandet, ämnesuppdelning och uppdelning i examensdelar. Läroplaner ska möjliggöra studerandes individuella val i studierna.

Landskapsregeringen fastställer med beaktande av läroplansgrunderna en läroplan för de obligatoriska allmänna ämnena, vilken är gemensam för alla utbildningsprogram inom den grundläggande yrkesutbildningen.

Antagna läroplaner ska lämnas till landskapsregeringen för kännedom.

18 §. Personlig studieplan

Rektorn ska tillse att det för varje studerande upprättas en personlig studieplan samt att studieplanen revideras vid behov. Studieplanen ska innehålla uppgifter om den studerandes studiegång och om de val av kurser och examensdelar som den studerande har gjort.

3 kap. Bedömning och examen**19 §. Bedömningsens syfte**

De studerandes inläring, skolarbete och kunnande ska bedömas mångsidigt. Bedömningsens syfte är att leda och stimulera de studerande i deras studier samt att utveckla deras förutsättningar att bedöma sig själva.

20 §. Bedömning inom yrkesutbildning

Inom grundläggande yrkesutbildning och annan yrkesinriktad utbildning på gymnasienivå ska den studerandes yrkeskunnande bedömas, förutom genom annan form av bedömning, utgående från yrkesprov som den studerande genomgår i arbetsituationer eller arbetsuppgifter på en arbetsplats, i skolan eller på någon annan plats som skolan anvisar.

21 §. Beslut om bedömning

Vid bedömning av en studerandes studieprestationer och kunnande beslutar den lärare som svarar för undervisningen i de studier som ska bedömas eller, om lärarna är flera, lärarna gemensamt. I fråga om den i examen ingående utbildningen som ordnas på en arbetsplats i samband med praktiska arbetsuppgifter, bedöms den studerandes yrkeskunnande av den lärare som svarar för undervisningen och en av arbetsgivaren utsedd person gemensamt. Vid bedömning av yrkesprov beslutar de utsedda bedömarna, eller inom Ålands yrkesgymnasium de arbetslivs företrädare som utsetts av berört yrkesråd, gemensamt eller var för sig.

Vid bedömning av de teoretiska studierna i läroavtalsutbildningen beslutar läraren eller, om lärarna är flera,

lärarna gemensamt och i den utbildning som sker på en arbetsplats en person som arbetsgivaren utser. Skolans ansvariga förvaltningsorgan beslutar om sammanställandet av bedömningen av de teoretiska studierna och om bedömningen av den utbildning som sker på en arbetsplats.

22 §. Rättelse av bedömning av prestation

En studerande eller validand som är missnöjd med bedömningen av sin prestation eller med tillgodoräknande av studier som den studerande eller validanden har fullgjort i annan utbildning, eller med bedömningen av på annat sätt förvärvat kunnande, kan skriftligen eller muntligen begära rättelse inom 14 dagar från det att den studerande eller validanden formellt delgivits bedömningen. En studerandes eller en validands begäran om rättelse av bedömning av en prestation begärs hos den eller de lärare, eller annan person, som har utfört bedömningen. Om en studerande eller en validand är missnöjd med det beslut han eller hon därvid fått ska ärendet överlämnas till rektor för avgörande. Om en studerande eller en validand är missnöjd även med rektorns beslut ska ärendet överlämnas till landskapsregeringen som ska pröva om en ny bedömning ska göras. (2014/39)

Ett yrkande om rättelse av bedömningen av ett yrkesprov eller valideringstillfälle riktas till berört yrkesråd. En studerande eller en validand kan begära att landskapsregeringen omprövar ett beslut som yrkesrådet fattat med anledning av ett rättelseyrkande. (2014/39)

Om landskapsregeringens beslut angående ett rättelseyrkande innebär att en ny bedömning ska göras ska landskapsregeringen också besluta vem som ska utföra den nya bedömningen.

23 §. Validering

Validering är en process med strukturerad bedömning, värdering, dokumentation samt erkännande av en persons kunskaper och kompetens, oberoende av hur de förvärvats.

En sökandes kunnande ska visas och bedömas enligt vad läroplanen och fastställda bedömningsgrunder kräver.

Validering regleras närmare i landskapsförordning.

Se LF (2011:75) om gymnasieutbildning.

24 §. Tillgodoräknande av tidigare studier och kunnande

En studerande i gymnasieutbildning och annan utbildning på gymnasienivå har rätt att tillgodoräkna sig studieprestationer som har slutförts i andra sammanhang och kunnande som förvärvats på annat sätt om innehållet i huvudsak motsvarar vad som krävs enligt läroplanen. Vid behov ska kunnandet visas på det sätt skolan bestämmer. Genom erkännande av kunnande kan den studerande få obligatoriska, alternativa eller valfria studier som ingår i läroplanen tillgodoräknade.

Beslut om tillgodoräknande av studieprestationer som slutförts i ett annat sammanhang eller kunnande som förvärvats på annat sätt fattas av rektorn.

25 §. Allmänbildande gymnasieexamen

Då en studerande har slutfört sin i 8 § avsedda allmänbildande gymnasieutbildning i enlighet med i läro-

planen fastställda mål erhåller den studerande en allmänbildande gymnasieexamen. I den allmänbildande gymnasieexamen ingår ett gymnasieexamensbetyg som utfärdas av Ålands lyceum och ett studentexamensbetyg som utfärdas av studentexamensnämnden.

I studentexamen ingår deltagande i minst fyra studentexamensprov. Den studerande ska avlägga prov i svenska och litteratur samt enligt eget val tre prov av en grupp som består av provet i finska, provet i ett främmande språk, provet i matematik och provet i ett realämne. Utöver dessa prov kan den studerande delta i ett eller flera extra prov.

26 §. Gymnasieexamen med yrkesinriktning

Då en studerande har slutfört sin i 9 § avsedda grundläggande yrkesutbildning i enlighet med i läroplanen fastställda mål erhåller den studerande en gymnasieexamen med yrkesinriktning. I gymnasieexamen med yrkesinriktning ingår ett gymnasieexamensbetyg och ett yrkesprovsvbetyg vilka utfärdas av Ålands yrkesgymnasium.

I riket gällande examensbenämningar för grundexamen är tillämpliga i landskapet, om inte annat särskilt stadgas om examensbenämningar i landskapsförordning.

27 §. Annan examen

Sådan annan utbildning på gymnasienivå som avses i 2 § 3 mom. kan avslutas med en examen. Med examen klarläggs om de studerande har uppnått de kunskaper och färdigheter som yrkesskickligheten inom ett studieområde eller angivet yrkesområde förutsätter.

Närmare bestämmelser om vad som ska ingå i betyg och intyg som ingår i den examen som avses i 1 mom. ges i läroplansgrunderna.

28 §. Examensnämnd

Landskapsregeringen tillsätter för tre år i sänder en examensnämnd med uppgift att leda, ordna och genomföra studentexamen. Examensnämnden är administrativt underställd landskapsregeringen. Utöver vad som föreskrivs i 2 mom. kan landskapsregeringen i landskapsförordning besluta närmare om nämnden och dess uppgifter. Bestämmelserna i detta moment ska inte tillämpas om förvaltningsuppgifterna i fråga om studentexamen sköts av den statliga studentexamensnämnden med stöd av en överenskommelseförordning.

Vid ordnandet av studentexamen enligt denna lag ska även bestämmelserna i lagen om anordnande av studentexamen (FFS 672/2005) och de bestämmelser som statsrådet har utfärdat i förordning i fråga om deltagande i studentexamen, prov och omtagning av dem, bedömning och genomförandet av examen, i övrigt iakttagas i tillämpliga delar. Hänvisningar i de i detta moment angivna riksförfattningarna till bestämmelser i rikslagstiftningen ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

29 §. Rätten att delta i studentexamen

En studerande som genomgår allmänbildande gymnasieutbildning har rätt att avlägga studentexamen.

Andra än studerande som har genomgått den allmänbildande gymnasieutbildningens lärokurs får delta i studentexamen och studentexamensprov, om de har avlagt

O 3 LL (2011:13) om gymnasieutbildning

1) den allmänbildande gymnasieutbildningens lärokurs eller motsvarande lärokurs utanför landskapet,
2) en gymnasieexamen med yrkesinriktning som omfattar minst 120 studieveckor eller motsvarande och om de har avlagt de obligatoriska kurserna i de ämnen som de avser att avlägga studentexamensprov i eller

3) en examen eller studier som är kortare än den examen som avses i 2 punkten, om examen eller studier bygger på grundskoleutbildningen med minst två år eller motsvarande tidigare lärokurs, samt de extra studier som har föreskrivits av den nämnd som avses i 28 §.

Den som är studerande inom en utbildning som leder till en gymnasieexamen med yrkesinriktning som avses i 1 mom. 2 punkten kan delta i studentexamen medan han eller hon fortfarande deltar i utbildningen i fråga. En förutsättning för att kunna delta i studentexamen enligt detta moment är dock att den studerande har avklarat studier som omfattar minst ett och ett halvt års heltidsstudier.

Rektorn för Ålands lyceum fattar beslut om rätten att delta i studentexamen.

30 §. Rättelse av beslut om deltagande i studentexamen

Den som av rektorn för Ålands lyceum har förvägrats rätt att delta i studentexamen eller i ett prov som hör till examen kan, inom 14 dagar räknat från att beslutet delgivits, skriftligen begära rättelse hos skolans ansvariga förvaltningsorgan. I rättelseyrkandet, som läggs till grund för det ansvariga förvaltningsorganets prövning, ska anges vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på. Ett rättelseyrkande ska behandlas utan dröjsmål. Om inte annat visas anses ett beslut vara delgivet den sjunde dagen efter den dag då beslutet lämnats för postbefordran under den adress som den som begär rättelse har uppgivit.

31 §. Yrkesråd

Skolans ansvariga förvaltningsorgan tillsätter yrkesråd. Ett yrkesråd kan vara gemensamt för flera skolor. Varje yrkesråd ska inom sitt yrkesutbildnings- och branschområde (2014/39)

- 1) initiera och stöda utbildningens utveckling,
- 2) (2014/39) planera och tillse att yrkesprov och valideringstillfällen genomförs,
- 3) godkänna planer för genomförande och bedömning av yrkesprov som utgör en del av läroplanen,
- 4) (2014/39) utarbeta förslag till bedömningsgrunder för yrkesprov och för valideringstillfällen som krävs för att enligt arbetsmarknadsbehov utöva ett visst yrke samt översända det till landskapsregeringen för fastställelse,
- 5) (2014/39) utse bedömare av yrkesprov och valideringstillfällen samt
- 6) övervaka yrkesprovs- och valideringsverksamheten.

Yrkesråden kan ta initiativ i frågor som rör läroplan, yrkesprov, validering och kompetenshöjande utbildning. Bestämmelser om yrkesrådets beslutsfattande och andra omständigheter av betydelse för yrkesrådets funktion och uppgifter anges i reglementet. (2014/39)

Ett yrkesråds medlemmar ska företräda lärarna, arbets- och näringslivet samt de studerande. De utses för högst tre år i sänder. Ordföranden ska företräda arbets-

och näringslivet. En medlem som företräder de studerande ska ha fyllt 15 år. En medlem som företräder de studerande har rätt att närvara och yttra sig när rådet behandlar ett rättelseyrkande som gäller bedömningen av en studerande.

Yrkesrådets uppdrag regleras närmare i landskapsförordning.

31a §. (2014/39) Yrkesrådets tillsyn

Ett yrkesråd ska inom sitt ansvarsområde se till att en studerande eller en validand vid examinering påvisar sitt kunnande på ett sådant sätt att kunnandet enligt fastställda bedömningsgrunder som gäller för att utöva ett visst yrke kan säkerställas. Vid sin tillsyn ska yrkesrådet dessutom se till att en studerande eller en validand får

- 1) tillräcklig information om det kunnande som ska visas och sättet att visa kunnandet vid yrkesprov och valideringstillfälle,
- 2) information om de krav och bedömningsgrunder som tillämpas vid yrkesprov och valideringstillfälle samt får
- 3) ett intyg över genomfört valideringstillfälle av vilket framgår det kunnande en studerande eller en validand har.

32 §. (2014/39) Beslut samt information om utfärdande av betyg och intyg

Beslut om betyg och intyg för studerande samt om intyg för validand fattas av rektor och den eller de lärare som ansvarar för det enskilda läroämnet eller ämnesgruppen. Beslut om betyg över avlagt yrkesprov inom Ålands yrkesgymnasium fattas av det yrkesråd som har tillsatts för ett yrkesutbildnings- och branschområde.

Studerande och validander ska fortlöpande få information om de bedömningsgrunder och -kriterier som tillämpas i utbildningen och om hur de har tillämpats vid bedömningen av framsteg och studieresultat.

33 §. Betyg och intyg efter avbrutna studier

På begäran av den som har avlagt en eller flera examensdelar utan att ha slutfört gymnasieutbildning med yrkesinriktning, ska betyg ges över slutförda studier, avlagda yrkesprov och över tidigare förvärvat kunnande (skiljebetyg). Utöver vitsord ska i betyget antecknas sådana examensdelar som personen har deltagit i men inte slutfört, samt uppgifter om vilka arbeten som förutsätts vara genomförda för att examensbetyg ska ges.

4 kap. Studerande och validander (2014/39)**Antagning m.m.**

34 §. (2014/39) Antagning av studerande och validander
Landskapsregeringen beslutar om grunder för antagning av studerande till all utbildning som ges med stöd av denna lag, efter samråd med berörda skolor och instanser.

Om i 6 mom. givna förutsättningar uppfylls ska som validand för ett visst yrke antas sökande med åtgärdsplan från Ålands arbetsmarknads- och studieservice-myndighet, Folkpensionsanstalten, försäkringsbolag eller sökande med en åtgärdsplan som en del av en integrationsplan som avses i landskapslagen (2012:74) om främjande av integration.

Om i 6 mom. givna förutsättningar uppfylls kan som validand för visst yrke antas en enskild person på grund av egen ansökan eller arbetsgivarens ansökan.

Ett organ som upprättat en sådan åtgärdsplan eller en person som har lämnat en ansökan om validering kallas i denna paragraf sökande part.

En fristående huvudmans ansvariga förvaltningsorgan antar studerande till utbildning. Vid Ålands gymnasium beslutar styrelsen om antagningen av studerande till utbildning vid lyceet och yrkesgymnasiet. Styrelsen beslutar även om antagningen av validander. Det ansvariga förvaltningsorgan som antar en validand kallas i denna lag antagande part.

För antagningen av en validand ska finnas ett avtal mellan en antagande part och en sökande part. Avtalet ska omfatta en av skolan upprättad personlig valideringsplan, av vilken framgår de åtgärder och de kostnader som valideringsprocessen kräver. Ett gällande avtal fordrar att den sökande parten godtar valideringsprocessens åtgärder samt svarar för de kostnader den föranleder.

Skolan ska föra ett register med nödvändiga uppgifter om de sökande till skolan, deras studieprestationer och kunnande samt uppgifter om de sökandes avklarade studier. Närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter finns i landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen.

35 §. (2014/39) *Rättelse av antagning*

En sökande som är missnöjd med antagningen till en utbildning eller ett valideringstillfälle kan skriftligen begära rättelse hos det ansvariga förvaltningsorganet inom 14 dagar från det att beslutet delgivits. Om inte annat visas anses ett beslut vara delgivet den sjunde dagen efter den dag då beslutet lämnats för postbefordran under den adress som den som begär rättelse har uppgivit. Resultaten av antagningen får på grund av en begäran om rättelse inte ändras till nackdel för den som antagits till en utbildning eller ett valideringstillfälle.

36 §. *Studerande*

Med en studerande avses i denna lag den som är antagen till gymnasieutbildning eller annan utbildning på gymnasienivå. Den studerande har rätt till undervisning enligt läroplan samt rätt till en trygg studiemiljö.

En studerande ska delta i undervisning enligt läroplan för berörd utbildning, om han eller hon inte har befriats från den eller av disciplinära skäl har avstängts eller förvägrats rätt att delta i undervisningen. En studerande ska utföra sina uppgifter omsorgsfullt, respektera planerad studietakt, uppträda hänsynsfullt, följa skolans ordningsregler, lärares och annan personals anvisningar samt hantera skolans egendom ansvarsfullt. En läroavtalsstuderande ska dessutom göra sig förtrogen med de krav som gäller för att kunna utföra kvalificerade uppgifter i arbetslivet med framgång samt aktivt delta i den planerade undervisningen.

36a §. (2014/39) *Validand*

Med en validand avses i denna lag den som utan att vara studerande är antagen och inskriven för validering vid en gymnasieskola som avses i 23 §. För en validand

görs en personlig valideringsplan över det valideringsförfarande som leder till validering. En sådan plan kan omfatta förberedande undervisning för validanden.

Till en ansökan om att antas och bli inskriven som validand bör en sökande föga dokumentation över sitt kunnande. En validand har rätt att vid examinering visa sådant förvärvat kunnande som baseras på såväl formellt, icke-formellt som informellt lärande varvid med

1) *formellt lärande* avses lärande som äger rum inom grundskole-, gymnasie- eller högskoleutbildning eller motsvarande formella utbildningsorganisationer och som leder till en bedömning i form av en examen, ett utbildningsbevis eller ett intyg över genomförda studier,

2) *icke-formellt lärande* avses lärande som äger rum genom planerad verksamhet med mål och tid för lärandet samt där det finns ett visst stöd för lärandet exempelvis genom kontakt mellan elev och lärare samt med

3) *informellt lärande* avses lärande till följd av daglig verksamhet i samband med arbete, familj eller fritid vilken inte är strukturerad avseende mål, tid eller lärandestöd.

Med gymnasieskola avses i denna paragraf Ålands lyceum och Ålands yrkesgymnasium. Dessutom avses sådana gymnasieskolor som i enlighet med 4 § 3 mom. upprätthålls av en fristående huvudman, om landskapsregeringen har givit den fristående huvudmannen rätt att vid skolan tillsätta yrkesråd, besluta om tillgodoräknande av tidigare studier och kunnande samt att besluta om validering för arbetsmarknadens behov.

37 §. *Opartiskt bemötande*

De studerande ska bemötas opartiskt så att ingen diskrimineras. Bestämmelser om diskriminering finns i landskapslagen (2005:66) om förhindrande av diskriminering i landskapet Åland.

38 §. *Befrielse från skyldighet att delta i viss undervisning*

På ansökan av den studerande eller av en omyndig studerandes vårdnadshavare kan en studerande av särskilda skäl befrias från skyldighet att delta i viss undervisning.

På den studerandes eller en omyndig studerandes vårdnadshavares begäran ska en studerande befrias från undervisning i religionskunskap om undervisningen i huvudsak ges enligt ett religionssamfundns lära till vilket den studerande inte hör. Med religionssamfund avses vad som enligt religionsfrihetslagen (FFS 453/2003) är religionssamfund eller registrerat religionssamfund. Undervisning i livsåskådningskunskap ska ordnas då en studerande befriats från undervisningen i religionskunskap och den studerande eller en omyndig studerandes vårdnadshavare inte ordnar annan undervisning.

39 §. *Ledighet*

En skolas rektor kan av särskild orsak bevilja en studerande ledighet.

40 §. *Hörande av studerande*

Skolan ska ge de studerande möjlighet att delta i utvecklandet av utbildningen samt höra dem innan beslut fattas i ärenden som gäller undervisningen eller som annars väsentligt inverkar på de studerandes ställning.

O 3 LL (2011:13) om gymnasieutbildning

Studiesociala förmåner

41 §. Skolmåltid

Varje arbetsdag ska en skolmåltid ordnas avgiftsfritt för de studerande om inte landskapsregeringen av särskilda skäl beslutar annat.

42 §. Skolhälso- och studerandevård

De studerande har rätt till skolhälsovård. Skolhälsovården och annan studerandevård ska bedrivas förebyggande och befrämja god fysisk och psykisk hälsa hos de studerande. Skolan ska se till att de studerande ges information om den skolhälsovård och studerandevård som erbjuds dem.

Studerande med funktionsnedsättning eller studerande i behov av särskilt stöd har i enlighet med vad som särskilt bestäms rätt till de biträdestjänster, andra undervisnings- och studerandevårdstjänster samt särskilda hjälpmedel som studierna kräver.

43 §. Avgifter

Undervisning som leder till examen i Ålands lyceum och Ålands yrkesgymnasium är avgiftsfri för de studerande om inte annat följer av bestämmelserna i denna paragraf. Handledd praktik och läroavtal som ingår i denna utbildning kan bekostas av Ålands gymnasium i den omfattning som skolan beslutar.

Ålands gymnasium kan uppbära en avgift för deltagande i studentexamen samt för deltagande i annan än i 1 mom. avsedd undervisning. Avgift för deltagande i studentexamen uppbärs med det belopp som i riket bestämts gälla för deltagande i sådan examen med stöd av rikets gymnasielag (FFS 629/1998). Enligt avtal och i enlighet med rikets särskilda bestämmelser därom kan Ålands gymnasium biträda med att uppbära en avgift för utbildning som ordnas i landskapet i enlighet med en i riket gällande läroplan, där de studerandes prestation bedöms av en riksmyndighet.

Styrelsen beslutar om de avgifter som ska uppbäras för annan än i 1 mom. avsedd undervisning, med iakttagande i tillämpliga delar av vad som i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet bestäms om offentligrättsliga prestationer.

43a §. (2014/39) Avgifter för särskilda kostnader för valideringsprocessen

En avgift ska uppbäras av en sökande part för validandens deltagande i ett valideringstillfälle. Avgiften bör omfatta faktiska kostnader för skolans särskilda insatser under valideringen och för intyg som certifierar en validandens kunnskap.

En avgift kan uppbäras av en sökande part för kostnader som föranletts av en utbildningsgivares kostnader för att skapa en personlig valideringsplan, oavsett om det har lett till antagning av en validand eller inte.

I 1 och 2 mom. avsedd avgift ska uppbäras av en enskild som har beviljats validering efter egen ansökan eller av arbetsgivaren, om den enskilde har beviljats validering efter arbetsgivarens ansökan om det.

44 §. Studerande med hemkommun utanför landskapet

Bestämmelser om grunder för beviljande av stöd till studerande finns i landskapslagen (2006:71) om studie-

44a §. (2014/39) Validander

Validander har inte rätt till studiesociala förmåner.

45 §. Närmare bestämmelser om studiesociala förmåner

Landskapsregeringen fastställer i landskapsförordning grunder för ersättning för skolskjuts, boende samt övriga studiesociala förmåner som studerande kan beviljas.

Disciplinära åtgärder

46 §. Varning och avstängning

Studerande som bryter mot bestämmelserna i 36 § 2 mom. och som trots rektors varning inte rättar sig kan av skolans ansvariga förvaltningsorgan på ett lärarkollegiums förslag avstängas för viss tid, högst ett år. Det ansvariga förvaltningsorganet kan besluta att avstängningen ska börja verkställas omedelbart. Innan beslut om avstängning tas ska den studerande och, i förekommande fall, omyndig studerandes vårdnadshavare beredas tillfälle att yttra sig i ärendet.

En studerande kan ges en skriftlig varning om denne gör sig skyldig till fusk, stör undervisning eller annars bryter mot ordningen i skolan. Om förseelsen är allvarlig eller om den studerande trots en skriftlig varning uppför sig olämpligt kan skolan besluta om avstängning för viss tid, högst ett år.

En studerande som stör en lektionsundervisning kan förvägras rätt att delta i undervisningen för den tid som återstår av lektionen.

En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen om denne uppför sig så våldsamt eller hotfullt att undervisningen orimligt försvåras eller säkerheten äventyras för annan studerande eller person som arbetar eller vistas i skolan eller i därtill hörande verksamhet.

En studerande som är föremål för rannsaking med anledning av brott kan för den tid som rannsakingen pågår avstängas från studierna, om det är motiverat med hänsyn till det brott som han eller hon misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med detta.

47 §. Disciplinärenden

Innan ett beslut fattas enligt 46 § 2 eller 5 mom. ska den omständighet som hänför sig till beslutet och som åtgärden grundar sig på preciseras, den studerande höras samt annan nödvändig utredning görs som beslutet förutsätter.

Innan en omyndig studerande blir föremål för en sådan disciplinär åtgärd som avses i 46 § 2 och 5 mom. ska vårdnadshavaren ges tillfälle att bli hörd. En omyndig studerandes vårdnadshavare ska underrättas om andra disciplinära åtgärder beslutas. Om en studerande förvägras undervisning ska skolan vid behov underrätta den sociala myndigheten i den studerandes hemkommun om detta. Ett beslut om åtgärd enligt 46 § 2 och 5 mom. ska utfärdas och beslutet registreras. Ett beslut om åtgärd enligt 46 § 3 och 4 mom. ska registreras.

Ett beslut om avstängning av en studerande för en viss tid eller om uppsägning från skolans studerandeboende kan verkställas även om det överklagats, om skolan eller förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat.

Ett beslut om verkställighet av ett icke lagakraftvunnet beslut om avstängning för en viss tid och ett beslut om den tidpunkt då verkställigheten inleds ska fattas samtidigt.

48 §. *Avlägsnande av studerande*

Om en studerande inte rättar sig efter en uppmaning att avlägsna sig enligt 46 § 3 mom. har läraren eller berörd rektor rätt att avlägsna honom eller henne från klassrummet eller ett annat undervisningsutrymme, eller från en skoltillställning. Läraren eller berörd rektor har också rätt att avlägsna en studerande från skolans område, om den studerande inte avlägsnar sig efter att ha fått veta att han eller hon avstängts från undervisningen enligt 46 § 3 och 4 mom.

Om en studerande som ska avlägsnas försöker förhindra detta genom aktivt fysiskt motstånd, har läraren eller berörd rektor rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att få honom eller henne avlägsnad och som med hänsyn till den studerandes ålder och situationens hotfullhet eller motståndets allvar och en helhetsbedömning av situationen kan anses vara försvarbara.

Läraren eller berörd rektor kan i situationer som avses i 1 och 2 mom. agera tillsammans eller var för sig. Det är förbjudet att använda maktmedelsredskap för att avlägsna den studerande. Om läraren eller berörd rektor använt sig av maktmedel ska han eller hon lämna en skriftlig redogörelse för händelsen till det ansvariga förvaltningsorganet eller annars till skolans ledning.

Närmare bestämmelser om vad som är att anse som särskilt användande av maktmedel finns i 4 kap. 6 § strafflagen (FFS 39/1889).

49 §. *Omhändertagande av föremål*

Rektorn eller en lärare får från en studerande omhändertaga föremål som används på ett sätt som är störande för skolverksamheten eller som kan utgöra en fara för säkerheten i denna.

Ett föremål som har omhändertagits enligt 1 mom. ska återlämnas till den studerande senast vid den tidpunkt då skoldagen är slut för den studerande. Om den studerande vid upprepade tillfällen tagit med sig föremål som omfattas av 1 mom. eller om det med hänsyn till föremålets beskaffenhet finns särskild anledning att inte återlämna det, behöver dock inte föremålet lämnas tillbaka innan den studerandes vårdnadshavare har underrättats om omhändertagandet. Ett omhändertagande får inte bestå längre än till och med fjärde dagen efter verkställandet av omhändertagandet.

Om ett föremål som har omhändertagits enligt 1 mom. kan antas bli förverkat enligt straff-, narkotika- eller annan tvångsmedelslagstiftning ska rektorn eller den som rektorn har bestämt skyndsamt anmäla omhändertagandet till polismyndigheten. Omhändertagandet får i dessa fall bestå tills frågan om föremålet ska tas i beslag har prövats av polisen.

50 §. *Åtal eller domstolsbeslut*

Under den tid då åtal mot en studerande är anhängigt vid allmän domstol får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas mot den studerande.

Om en domstol har frikänt en studerande, får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas mot den studerande.

plinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas annat än på grund av en sådan omständighet som inte kan betraktas som ett brott men som kan medföra en disciplinär åtgärd.

Om en domstol har dömt en studerande till straff eller har frikänt en studerande, får han eller hon inte av samma skäl ges en disciplinär åtgärd. En studerande kan dock avstängas för viss tid om det med hänsyn till den studerandes brott eller omständigheter i samband med det är motiverat.

5 kap. Ålands gymnasium

51 §. *Kapitlets tillämpningsområde*

Ålands gymnasium är en under landskapsregeringens lydande myndighet. Ålands gymnasium företräds av styrelsen samt, inom sina befogenheter, av rektorn för Ålands lyceum, rektorn för Ålands yrkesgymnasium samt av förvaltningschefen för Ålands gymnasiums samordnings- och resursheten.

I detta kapitel finns bestämmelser om Ålands gymnasiums uppdrag, organisation och verksamhet.

52 §. *Rättsförmåga*

Ålands gymnasium kan sluta avtal inom ramen för Ålands gymnasiums ordinarie verksamhet om inte landskapsregeringen beslutar något annat.

Organisation och ledning

53 §. *Ålands gymnasiums uppdrag*

I Ålands lyceum och i Ålands yrkesgymnasium ska gymnasieutbildning och annan utbildning ordnas på gymnasienivå. Gymnasieutbildningen ska sträva till att höja allmänbildningen, yrkeskunnandet, utveckla arbetslivet, tillgodose näringslivets behov av kunnande samt främja sysselsättningen.

Ålands gymnasium ska ha behövlig administrativ förvaltning avseende ekonomi, anställnings- och lönefrågor, fastighetsförvaltning, informationsteknik, studerandeantagning, kvalitetssäkring, marknadsföring och information.

Ålands gymnasium kan bedriva service-, arbets- och rörelseverksamhet samt kan utföra beställningsuppdrag som ansluter till utbildningen. Rörelseverksamhet får dock endast bedrivas i syfte att ge studerande sådan praktisk undervisning som en utbildning förutsätter. Ålands gymnasium kan bedriva informations- och utvecklingsverksamhet som tjänar undervisningen och stöder arbetslivet. För studerande med funktionsnedsättning kan ordnas undervisning och handledning i tränings syfte. Ålands gymnasium kan ordna utbildning som förbereder för examensinriktad gymnasieutbildning.

54 §. *Styrelsen*

Ålands gymnasium leds av en styrelse med högst sju medlemmar samt personliga ersättare för dem. Styrelsen är Ålands gymnasiums ansvariga förvaltningsorgan.

För den tid under vilken landskapsregeringens mandatperiod varar utser och tillsätter landskapsregeringen styrelsemedlemmar och deras ersättare. Dessa ska ha sakkunskap inom gymnasiets utbildningsområden. Landskapsregeringen utser bland dem en ordförande och

O 3 LL (2011:13) om gymnasieutbildning

en vice ordförande för styrelsen. Styrelsens ordförande, övriga medlemmar och ersättare får inte vara anställda i Ålands gymnasium. Styrelsen ska bereda företrädare för de studerande möjlighet att delta i styrelsesammanträden. Styrelsen kan även bereda företrädare för lärare och övrig personal möjlighet att delta. Företrädare för de studerande, lärarna och annan personal som deltar i ett styrelsesammanträde har yttranderätt.

Landskapsregeringen kan skilja medlem och ersättare från styrelseuppdrag innan mandattiden gått ut. Om en ordförande, medlem eller ersättare skiljs från sitt uppdrag eller avlider ska en ny ordförande, medlem respektive ersättare utses för den återstående mandattiden. Landskapsregeringen beslutar om arvode för styrelsens medlemmar.

55 §. Styrelsemöten

Styrelsens arbete leds av ordföranden eller vid förfall för denne av vice ordföranden.

Styrelsen är beslutför då ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. Beslut fattas med enkel majoritet. Faller rösterna lika avgör ordförandens röst, utom vid personval då lotten avgör. Faller rösterna lika vid behandling av disciplinärt ärende vinner den åsikt som företräder den lindrigaste påföljden.

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden eller vid förfall för ordföranden på kallelse av vice ordföranden. Styrelsen ska sammankallas för behandling av visst ärende då förvaltningschefen, en rektor eller minst tre av styrelsens medlemmar begär det. Vid styrelsens sammanträden förs protokoll, vilka justeras på det sätt som styrelsen bestämmer. Förvaltningschefen eller förvaltningschefens ställföreträdare är föredragande i styrelsen. Om i en enskild fråga ansvarsområdet inte är klart kan styrelsen utse en föredragande för frågan.

Styrelsen kan i enskilda ärenden kalla sakkunniga att delta i styrelsens sammanträde.

56 §. Styrelsens uppdrag

Styrelsen har lednings- och utvecklingsansvar för utbildningen och övriga verksamheter i Ålands gymnasium. Styrelsen har som Ålands gymnasiums högsta ansvariga förvaltningsorgan under landskapsregeringen tillsynsansvar för de interna besluten samt ska pröva om verksamheten bedrivs effektivt, författningsenligt och i överensstämmelse med gymnasieutbildningens allmänna mål.

Styrelsen ska fatta de övergripande besluten om riktlinjerna för gymnasiet verksamhet och genomförande av gymnasiet uppdrag, utarbeta gymnasiet verksamhets- och ekonomiplan, uppgöra budget samt besluta om uppföljning och utvärdering av verksamheten. Årligen ska en verksamhets- och ekonomiplan göras för gymnasiet.

Styrelsen ska dessutom

- 1) anta läroplaner enligt 16 och 17 §§ samt 5 § 4 mom. landskapslagen (1998:59) om läroavtalsutbildning,
- 2) årligen tillstålla landskapsregeringen Ålands gymnasiums förslag till budget,
- 3) besluta om den interna fördelningen av budgetanslagen och det interna budgetansvaret inom ramen för de riktlinjer landskapsbudgeten anger,

4) årligen tillstålla landskapsregeringen en verksamhetsberättelse över det gångna läsåret,

5) besluta om riktlinjer och befogenheter för lyceet, yrkesgymnasiet och samordningsenheten,

6) utarbeta förslag till reglemente samt översända det till landskapsregeringen för fastställelse,

7) utarbeta underlag för dimensionering av studieplatser,

8) besluta om styrdokument, instruktioner och handlingsplaner inom Ålands gymnasium,

9) tillsätta yrkesråd,

10) besluta om läsårets arbetstid för studerande och lärare,

11) anställa ordinarie personal samt

12) besluta i övriga ärenden som enligt denna lag ankommer på styrelsen eller är av principiell karaktär.

Styrelsen kan delegera avgränsade uppgifter som avses i 4 mom. punkterna 8, 9, 11 och 12.

Andra frågor än de som avses i 1 mom. ska avgöras av förvaltningschefen, om inte annat är föreskrivet i lag eller förordning eller styrelsen har beslutat något annat. Har i denna lag eller i en förordning föreskrivits att en viss uppgift ankommer på förvaltningschefen eller en rektor får styrelsen inte ta över den uppgiften.

57 §. Förvaltningschef

För ledning och utveckling av Ålands gymnasium utser styrelsen för viss tid en förvaltningschef. Förvaltningschefen är föredragande i styrelsen i alla ärenden som rör myndigheten Ålands gymnasium och de underlydande skolorna. Till förvaltningschefens ansvarsområden hör den allmänna förvaltningen, ekonomi, anställnings- och lönefrågor, fastighetsskötsel och -förvaltning, informationsteknik, kvalitetssäkring av den administrativa verksamheten, marknadsföring och information.

Förvaltningschefen ska besluta i ärenden som enligt grunderna för förvaltningschefens ansvar åligger denne samt i sådana frågor företräda Ålands gymnasium. Förvaltningschefen kan delegera uppgifter, om inte något annat är särskilt föreskrivet.

58 §. Rektor

För ledning och utveckling av Ålands gymnasium under förvaltningschefen utser styrelsen för viss tid en rektor för Ålands lyceum och en rektor för Ålands yrkesgymnasium. Varje rektor ska inom sitt ansvarsområde och i samförstånd särskilt verka för att utbildningsutbudet svarar mot de studerandes och arbetsmarknadens behov samt tillse att verksamheten bedrivs effektivt, författningsenligt och i överensstämmelse med gymnasiet uppdrag. Vid behov kan rektorn anställa tillfällig personal till skolan. Varje rektor

1) har ett pedagogiskt lednings- och utvecklingsansvar,

2) har personal-, ekonomi- och budgetansvar i enlighet med vad som anges i reglementet samt

3) ska besluta i ärenden som enligt grunderna för rektors ansvar åligger dem samt i sådana frågor företräda Ålands gymnasium.

En rektor kan delegera uppgifter, om inte något annat är särskilt föreskrivet.

59 §. *Gemensamma bestämmelser om förvaltningschefen och rektorerna*

Förvaltningschefen och rektorerna ska verka för att gymnasiets personal-, budget-, fastighets- och internkommunikationsverksamheter bedrivs effektivt, författningssenligt och i överensstämmelse med gymnasiets uppdrag.

Styrelsen får säga upp rektorer och förvaltningschef, förutom på de grunder som allmänt gäller uppsägning av landskapets tjänstemän, när det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen. Uppsägningen får ske så att anställningen upphör med omedelbar verkan. I sådant fall har den som blir uppsagd rätt till en ersättning som motsvarar lön för uppsägningstiden.

60 §. *Samordningsgrupp*

Rektorn för Ålands lyceum, rektorn för Ålands yrkesgymnasium och förvaltningschefen utgör en samordningsgrupp för Ålands gymnasium. Förvaltningschefen är samordningsgruppens ordförande. Styrelsen kan utse ytterligare medlemmar i samordningsgruppen. Samordningsgruppen ska organisera verksamheten så att gymnasiets totala resurser samordnas och används optimalt.

61 §. *Ledningsgrupp*

Ålands lyceum och Ålands yrkesgymnasium ska var för sig ha en ledningsgrupp. I en ledningsgrupp ska ingå rektor, företrädare för studerande, lärare och övrig personal samt dem som rektor beslutar ska ingå i gruppen. Varje ledningsgrupp ska organisera verksamheten inom sitt ansvarsområde så att gymnasiets totala resurser samordnas och används optimalt. Rektorerna kan organisera lärarna i ändamålsenliga lärarlag.

62 §. *Lärarkollegium*

En lärare tillhör ett lärarkollegium i den skola där läraren har merparten av sin undervisning. Ett lärarkollegium ska planera och utveckla undervisningen och övrig verksamhet inom sitt ansvarsområde samt behandla andra ärenden inom ansvarsområdet. Ett lärarkollegium är beslutfört då minst hälften av medlemmarna är närvarande.

63 §. *Studerandekår och studeranderåd*

De studerande vid Ålands lyceum och Ålands yrkesgymnasium utgör var sin studerandekår. En studerandekår väljer ett studeranderåd för ett läsår. Studeranderådet ska främja studierna och studiesituationen inom Ålands gymnasiums skolor och kan i detta syfte till rektor framföra förslag och avge utlåtanden samt kan ordna aktiviteter ägnade att stärka de studerandes samhörighet. Studeranderådet

1) väljer inom sig en ordförande och en vice ordförande,

2) utser en studerande som ska ingå i skolans ledningsgrupp,

3) beslutar om antalet medlemmar i efterföljande studeranderåd samt

4) beslutar om sitt sammanträdes- och beslutsförfarande.

Studerandekåren får årligen för sin verksamhet ett anslag som fastställs i Ålands gymnasiums budget.

64 §. *Reglemente för Ålands gymnasium*

I ett reglemente för Ålands gymnasium ska meddelas de närmare bestämmelser som behövs om skolornas interna organisation, beslutsfattande samt behövliga riktlinjer för ansvarsfördelningen. Utöver vad i denna lag särskilt angivits ska i reglementet med beaktande av gymnasieutbildningens mål finnas närmare bestämmelser om

1) uppgiftsfördelning och beslutanderätt inom organisationen,

2) sammanträdes- och förvaltningsförfarande,

3) tjänstestruktur med behörighetskrav,

4) delegering av myndighetsutövning,

5) granskning av förvaltning och ekonomi,

6) antagning av studerande till kursverksamhet,

7) allmänna grunder för samarbete mellan hem och skola,

8) målen för studerandevården,

9) hur studeranderåd utses,

10) delegering av beviljande av ledighet av särskild orsak för en studerande,

11) övriga angelägenheter som enligt lag eller särskilda föreskrifter ska ingå i reglementet samt

12) om tillsättande av samt skiljande från uppdrag som företrädare i styrelsen för studerande och lärare samt för övrig personal.

Personal

65 §. *Anställningsförhållanden*

I Ålands gymnasium kan finnas personal i offentlig-rättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Om inte annat bestäms i denna lag eller landskapsregeringen beslutar annat handhar styrelsen de uppgifter som rör Ålands gymnasiums anställda och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen. Tjänster inrättas och indras av styrelsen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som Ålands gymnasium har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställs enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med Ålands gymnasiums budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om styrelsen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader. (2013/51)

Beslut om förflyttning eller omplacering av personal i anställningsförhållande inom Ålands gymnasium fattas av styrelsen, medan beslut om förflyttning eller omplacering av personal i anställningsförhållande till och från en annan landskapsmyndighet eller landskapsinrättning samt om permittering fattas av landskapsregeringen. En förflyttning eller omplacering av personal i anställningsförhållande till och från en annan landskapsmyndighet eller landskapsinrättning kräver samtycke av Ålands gymnasium.

Beslut om beviljande av tjänstledighet och tiden för tjänstledigheten fattas enligt prövning, om inte annat

O 3 LL (2011:13) om gymnasieutbildning

följer av särskilda bestämmelser eller landskapets tjänstekollektivavtal.

Förvaltningschefen anställer, utom i de fall där rektor ska besluta, tjänsteförrättande tjänstemän och arbetstagare för sammanlagt högst ett års tjänstgöring. Förvaltningschefen beviljar, utom i de fall där rektor ska besluta, tjänstledigheter på grund av lag eller kollektivavtal.

Rektor anställer lärare för sammanlagt högst ett års tjänstgöring, timplärare i huvudsyssla för sammanlagt ett års tjänstgöring samt kan tillsätta timplärare i bisyssla. Rektor beviljar lärare tjänstledighet enligt prövning på grund av lag eller kollektivavtal.

66 §. Tjänster och behörighetskrav

I Ålands gymnasium ska finnas en tjänst som förvaltningschef, en rektor för Ålands lyceum och en rektor för Ålands yrkesgymnasium samt det antal tjänster som dessa ansvarsområden förutsätter. För rektorn ska finnas en ställföreträdare. Vidare ska finnas det antal tjänster som lärare som Ålands gymnasiums studerandeantal och timantal förutsätter samt ett behövligt antal övriga tjänster.

Behörighetskrav för förvaltningschefen, rektorerna, lärare och andra tjänster bestäms i landskapsförordning. Landskapsregeringen kan av särskilda skäl bevilja dispens från fastställda behörighetskrav.

Se LF (2011:75) om gymnasieutbildning.

67 §. Tystnadsplikt och hantering av känslig information

Medlemmar i styrelsen eller anställda i Ålands gymnasium får inte informera utomstående om vad som vid skötseln av uppgifter som rör skolväsendet framkommit i fråga om personliga eller ekonomiska omständigheter som rör en studerande eller dennes familj utan skriftligt samtycke av den berörda personen eller, i förekommande fall, av en omyndig studerandes vårdnadshavare. Sådan känslig information ska förvaras separat från andra uppgifter, samt ska om den är införd i register utplånas därifrån omedelbart då det inte finns grund för att bevara den för handläggning av myndighetens lagstadgade uppgifter.

Den som är anställd i Ålands gymnasium får utan hinder av 1 mom. och vad som i övrigt bestäms om tystnadsplikt lämna uppgifter till varandra samt till andra organ inom landskapets förvaltning, om uppgifterna är nödvändiga för att en studerandes skolgång ska kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt. Vad som är stadgat i 1 mom. hindrar inte heller att uppgifter lämnas till den som på tjänstens vägnar har rätt att få kännedom om saken.

Närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter finns i landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen.

68 §. Övriga bestämmelser

Angående anställningsvillkor för tjänstemän gäller vad som överenskommit i tjänstekollektivavtal. För tjänstemän i Ålands gymnasium gäller, förutom denna lags bestämmelser, vad som särskilt är föreskrivet om landskapets tjänstemän.

6 kap. Särskilda bestämmelser**69 §. Rättelseyrkande och rättelse**

Om inte annat särskilt stadgas i denna lag kan en studerande eller en omyndig studerandes vårdnadshavare, som är missnöjd med ett beslut som skolan har fattat rörande den studerande, inom 21 dagar räknat från att beslutet fattats, skriftligen begära rättelse hos beslutsfattaren. Rättelse kan inte sökas avseende ett beslut om tid och plats för den studerandes studier, om individuell uppläggning av studierna för den studerande eller ett beslut som rör förvägrad rätt att delta i undervisning i enlighet med 46 § 3 eller 4 mom. I ett rättelseyrkande som läggs till grund för skolans prövning ska anges vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på. Ett rättelseyrkande ska behandlas utan dröjsmål.

70 §. Besvär

Närmare bestämmelser om besvär över beslut som avses i denna lag finns i 25 § självstyrelselagen. Ändring får inte sökas genom besvär i beslut om bedömning av en studerande, beslut om tiden och platsen för en namngiven studerandes studier eller i beslut om annan individuell uppläggning av studierna. Besvär får heller inte anföras i ett ärende som avses i 46 § 3 och 4 mom.

71 §. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2011. Åtgärder som lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft. Landskapsregeringen kan innan denna lag träder ikraft tillsätta en styrelse för Ålands gymnasium. Vid tillsättande av styrelsen ska lagens 54 § i tillämpliga delar iakttas. Ålands gymnasium övertar vid ikraftträdandet av denna lag såsom avtalspart de gällande avtal som har ingåtts av berörda skolor och inrättningar. De studeranderåd som tillsätts vid Ålands lyceum och vid Ålands yrkesgymnasium för läsåret 2011-2012 ska utöver ordförande och vice ordförande ha fem medlemmar.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (1997:52) och landskapsförordningen (2006:69) om utbildning på gymnasialstadienivå. Författningarna ska dock i tillämpliga delar tillämpas av Ålands gymnasium vid bedömning och examinering av studerande som under år 2011 slutför sina studier vid lyceet eller yrkesgymnasiet.

Landskapsförordningen (1997:60) om studiesociala förmåner för studerande på gymnasialstadienivå i landskapet Åland förblir i kraft tills landskapsregeringen upphäver den med stöd av 45 § i denna lag.

Om i annan författning nämns begreppet gymnasialstadienivå ska det avse begreppet gymnasienivå i denna lag.

72 §. Förflyttning av ordinarie personal

Ordinarie och tillsvidareanställd personal i arbetsavtalsförhållande vid Ålands handelsläroverk, Ålands hotell- och restaurangskola, Ålands lyceum, Ålands naturbruksskola, Ålands sjömansskola, Ålands vårdinstitut, Ålands yrkesskola samt vid utbildnings- och kulturavdelningen inom landskapsregeringens allmänna förvaltning med arbetsuppgifter vid Ålands läroavtalscenter förflyttas vid ikraftträdandet av denna

lag till Ålands gymnasium och placeras efter anställningsförfarande, utan avbrott i anställningsförhållandet, in i den nya organisationen till de tjänster och arbetsuppgifter som finns tillgängliga. Den som förflyttas gör det med bibehållande av de pensionsförmåner som följer av den anställning från vilken personen förflyttas, dock med beaktande av vad om anställning vid landskapet är särskilt stadgat och om villkoren i berörda anställdas anställningsförhållande avtalas. Anställningsförhållandet för den som förflyttas fortgår utan avbrott i anställningsförhållandet, med beaktande av vad om anställning vid landskapet är särskilt stadgat och om villkoren i berörda anställdas anställningsförhållande avtalas.

Ordinarie och tillsvidareanställda arbetstagare får förflyttas enbart till sådan tjänst eller uppgift vars kompetenskrav han eller hon uppfyller och som kan anses vara lämplig för honom eller henne. Behörig för tjänst eller anställning i arbetsavtalsförhållande vid de skolor som omfattas av denna lag är den som när denna lag träder i kraft är behörig för sådan tjänst eller anställning i arbetsavtalsförhållande.

73 §. Rätt att säga upp sitt anställningsförhållande

Ordinarie och tillsvidareanställd personal i arbetsavtalsförhållande får utan att iakttä anställningsförhållandets gällande uppsägningstid och oberoende av anställningsförhållandets längd, senast inom en månad efter att beslut fattats om nytt anställningsförhållande inom Ålands gymnasium, säga upp sitt anställningsförhållande från och med dagen för denna lags ikraftträdande.

O 4 Landskapsförordning (2011:75) om gymnasieutbildning

1 kap. Utbildningen

1 §. Allmänt

I denna förordning finns bestämmelser om gymnasieutbildning utöver vad som föreskrivs i landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning.

Vid tillämpning av denna förordning avses med *studerande direkt från grundskolan* en sökande till och med det år han eller hon fyller 18 år.

Vid tillämpning av denna förordning avses med *akademiska poäng* studiemeriter i enlighet med det europeiska systemet för överföring av studiemeriter (European Credit Transfer and Accumulation System, ECTS). Begreppet akademiska poäng ansluter i Finland till begreppet studiepoäng och i Sverige till begreppet högskolepoäng.

2 §. Den allmänbildande gymnasieutbildningens innehåll

I den allmänbildande gymnasieutbildningen ges undervisning i läroämnena och ämnesgrupper som dels är obligatoriska, dels är valfria för de studerande.

Läroämnena och ämnesgrupperna är svenska och litteratur, främmande språk, matematik, naturvetenskaper, humanistiska vetenskaper, samhällsvetenskaper, idrott och hälsovetenskaper, konst- och kulturvetenskaper, informationsteknik och lärandestrategi.

Studierna indelas i gemensamma obligatoriska, fördjupade och fritt valda kurser på det sätt som närmare fastställs i läroplansgrunderna och timfördelningen i den. Fördjupade kurser är huvudsakligen fortsättningskurser som direkt sammanhänger med gemensamma obligatoriska kurser. Fritt valda kurser är integrerade kurser, som innehåller stoff från olika läroämnen eller studier som en extern utbildare arrangerar. Skolan kan avvika från bestämmelserna i detta moment om landskapsregeringen beslutar om det i samband med en särskild utbildningsuppgift.

Utöver ämnesundervisning i de olika läroämnena och ämnesgrupperna ska skolan erbjuda de studerande studiehandledning.

3 §. Den allmänbildande gymnasieutbildningens omfattning

Allmänbildande gymnasieutbildning ska omfatta minst 75 kurser, varvid en kurs i genomsnitt ska omfatta 38 timmar.

Allmänbildande gymnasieutbildning för den som inte är antagen som studerande direkt från grundskolan ska omfatta minst 44 kurser.

Minst 45 minuter per timme ska användas för undervisning. Den tid som används för undervisning indelas i ändamålsenliga undervisningsavsnitt.

4 §. Den grundläggande yrkesutbildningens innehåll

Den grundläggande yrkesutbildningen omfattar obligatoriska allmänna ämnen, yrkesämnen, lärande i arbete samt valbara ämnen på det sätt som närmare bestäms i läroplansgrunderna.

Gymnasiexamen med yrkesinriktning omfattar enligt vad läroplanen föreskriver yrkesämnesstudier och lärande i arbete som stöder yrkesämnesstudierna, samt i de obligatoriska allmänna ämnena svenska, engelska, matematik, fysik, kemi, samhällskunskap, idrott och hälsa samt informationsteknik. Skolan kan avvika från bestämmelserna i detta moment om landskapsregeringen beslutar om det i samband med en särskild utbildningsuppgift.

Inom den grundläggande yrkesutbildningen ordnas yrkesämnesstudier för gymnasieexamen med yrkesinriktning med de utbildningsprogram samt examensbenämningar som anges i *bilaga 1* till denna förordning.

I riket gällande bestämmelser om sjöfartsutbildningens samt socialvårds- och hälsoutbildningens innehåll är direkt tillämpliga i landskapet. (2016/24)

Utöver den läroplansenliga undervisningen till examen, ska skolan erbjuda de studerande studiehandledning.

Tidigare 4 mom. har blivit 5 mom. genom (2016/24)

5 §. (2016/24) Den grundläggande yrkesutbildningens omfattning

Grundläggande yrkesutbildning ska omfatta tillräcklig undervisningstid för att en studerande ska kunna uppnå målen för examensdelar och examen.

För unga studerande är närundervisningen central i inledningen av studierna, och ska efterhand ge mer utrymme för självständiga studier. Omfattningen i sådan närundervisning ska stöda de studerandes utveckling mot en självständig yrkesutövning.

Grundläggande yrkesutbildning ska omfatta tillräck-

O 4 LF (2011:75) om gymnasieutbildning

lig undervisningstid för att en studerande ska kunna uppnå målen för examensdelar och examen.

5a §. (2016/24) *Den grundläggande yrkesutbildningens innehåll för vuxenstuderande*

De som studerar men inte omfattas av den i 1 § 1 mom. angivna definitionen för studerande anses vara vuxenstuderande. Vuxenstuderande kan ges sådan grundläggande yrkesutbildning i form av fristående examina, vilken avses i rikets lag om yrkesinriktad vuxenutbildning (FFS 631/1998).

Landskapsregeringen beslutar om utbildningsprogram för den grundläggande yrkesutbildningen för vuxenstuderande.

6 §. *Yrkesinriktad kompletteringsutbildning och vidareutbildning*

Landskapsregeringen beslutar om utbildningsprogram för yrkesinriktad kompletteringsutbildning och vidareutbildning. En yrkesinriktad kompletteringsutbildning och en vidareutbildning omfattar vardera högst 80 studieveckor.

Inom yrkesinriktad kompletteringsutbildning och vidareutbildning ordnas yrkesämnesstudier för fristående examen. De enligt riksförordningen om den examenstruktur som avses i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (FFS 631/1998) gällande bestämmelserna om examina vilka kan avläggas som fristående examina är tillämpliga i landskapet. Ändringar i rikets förordning ska tillämpas i landskapet från det att de träder i kraft i riket.

I landskapet kan dessutom avläggas examen inom turism, kosthållning och ekonomi, med examensbenämningen *sommelier*, *barmästare*, *restaurangkonditor* eller *bagare*.

6a §. (2014/40) *Validering och valideringstillfälle*

Grunder för validering är kompetenskartläggning och dokumentation som synliggör en persons kunnande.

Validering sker utgående från det kunnande som en person förvärvat genom formellt, icke-formellt eller informellt lärande. Vid validering bedöms en

1) studerandes kunnande i förhållande till läroplanens krav eller en

2) validands kunnande i förhållande till fastställda bedömningsgrunder som gäller för att utöva ett visst yrke. Det sker genom en

1) formell bedömning av en persons kunnande,

2) examinering vid ett valideringstillfälle, samt med en

3) certifiering där en persons kunnande bedöms helt eller till vissa delar överensstämmande med gällande läroplanskrav, eller med fastställda bedömningsgrunder som gäller för att utöva ett visst yrke.

6b §. (2014/40) *Studiehandledning och studievägledning för vuxenstuderande*

Utöver ämnesundervisning i de olika läroämnena och ämnesgrupperna ska skolan erbjuda studiehandledning och studievägledning för dem som är vuxenstuderande, deltar i yrkesinriktad kompletteringsutbildning eller i vidareutbildning samt för dem som är validander.

2 kap. Förvaltningschef och rektor

7 §. (2013/115) *Förvaltningschef*

Behörig som förvaltningschef vid Ålands gymnasium är den som vid universitet eller därmed jämförbar högskola har avlagt en examen på en utbildningsnivå som omfattar minst 240 akademiska poängs studier med lämplig inriktning samt har erfarenhet av ledarskap och förvaltningsuppgifter.

8 §. *Rektor*

Behörig som rektor vid Ålands gymnasium är den som har

1) avlagt en examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier vid universitet eller därmed jämförbar högskola,

2) behörighet som lärare inom berörd skolas utbildningsform,

3) slutfört studier i ledarskaps- och undervisningsförvaltning som ordnas vid ett universitet eller har på annat sätt inhämtad tillräcklig kännedom om förvaltning inom undervisningsväsendet, samt har

4) tillräcklig arbetserfarenhet av läraruppgifter och av ledarskap.

Rektor ska ha utmärkt förmåga att använda svenska språket i tal och skrift.

3 kap. Lärare och studiehandledare

Gemensamma bestämmelser om lärarbehörighet

9 §. *Lärares och studiehandledares språkkunskaper*

Lärare och studiehandledare ska i tal och skrift ha de kunskaper i svenska som behövs. Den anses ha de kunskaper i svenska som behövs som har

1) svenska som modersmål,

2) på svenska slutförd skolutbildning på gymnasienivå,

3) behörighetsbevis för lärare med utländsk utbildning och därvid har visat behövliga kunskaper i svenska, i enlighet med den svenska förordningen (SFS 1999:1421) om behörighetsbevis för lärare med utländsk utbildning eller har

4) visat minst goda kunskaper i svenska enligt bestämmelserna i förordningen om bedömning av kunskaper i finska och svenska inom statsförvaltningen (FFS 481/2003).

Lärare som ger ämnesundervisning i svenska, och inte har svenska som modersmål, ska ha utmärkt förmåga att använda svenska språket i tal och skrift.

10 §. *Lärare som ger ämnesundervisning*

Behörig att ge ämnesundervisning är den som vid universitet eller därmed jämförbar högskola har

1) avlagt en examen som omfattar minst 240 akademiska poängs studier,

2) i ett av de ämnen som undervisas har slutfört minst 120 akademiska poängs studier i undervisningsämnet,

3) i varje undervisningsämne har minst 60 akademiska poängs slutförda studier samt

4) har minst 60 akademiska poängs slutförda pedagogiska studier för lärare.

11 §. Lärare som ger specialundervisning

Behörig att ge specialundervisning är den som vid universitet eller därmed jämförbar högskola har

- 1) avlagt en examen för speciallärare som omfattar minst 240 akademiska poängs studier, eller som har
- 2) behörighet som lärare i läroämnena eller obligatoriska yrkesämnena och som har slutfört minst 60 akademiska poängs speciallärarstudier.

12 §. Behörighet att undervisa tillfälligt

Den som har tillräcklig utbildning och förmåga för uppgiften kan, utan hinder av vad som bestäms i denna förordning, förordnas att tillfälligt undervisa för högst ett år. Ett sådant förordnande kan dock meddelas för längre tid än sex månader endast om personer som uppfyller sådana behörighetsvillkor som en viss uppgift förutsätter inte finns tillgänglig när förordnandet ges.

Särskilt om lärare i yrkesinriktade studier**13 §. Lärare som ger yrkesämnesundervisning**

Behörig att ge yrkesämnesundervisning är den som har

- 1) avlagt lämplig examen som omfattar minst 180 akademiska poängs studier vid universitet eller därmed jämförbar högskola eller, om lämplig examen inte finns, en examen efter minst tre års heltidsstudier inom en bransch som motsvarar den högsta utbildningsnivån inom utbildningsområdet,

2) slutfört minst 60 akademiska poängs pedagogiska studier för lärare vid universitet eller därmed jämförbar högskola,

- 3) minst tre års relevant och tillräcklig arbetserfarenhet inom en bransch som motsvarar uppgiften, samt har
- 4) behörighetsbrev eller certifikat eller rätt att utöva ett yrke om verksamhet i uppgifter inom branschen förutsätter behörighetsbrev, certifikat eller legitimation.

Med avvikelse från bestämmelserna i 1 mom. 2 punkt är även den behörig som lärare för yrkesinriktad undervisning som har anställts som lärare på villkor att pedagogiska studier för lärare slutförs inom tre år från det att anställningsförhållandet inleddes.

14 §. Lärare inom social- och hälsovård

Behörig att ge yrkesämnesundervisning inom social- och hälsovård är, med avvikelse från bestämmelserna i 13 § 1 mom. 1 punkt, den som vid universitet eller därmed jämförbar högskola har

- 1) avlagt en för yrkesämnesundervisning lämpad examen som omfattar minst 240 akademiska poängs studier och har minst tre års praktisk arbetserfarenhet i uppgifter som nära motsvarar innehållet i undervisningsuppgiften, eller har

2) avlagt en för yrkesliv lämpad examen som omfattar minst 180 akademiska poängs studier, har slutfört minst 60 akademiska poängs pedagogiska studier för lärare samt har minst fem års praktisk arbetserfarenhet i uppgifter inom social- och hälsovårdsbranschen som nära motsvarar innehållet i undervisningsuppgiften.

Studiehandledning**15 §. Studiehandledning**

Behörig att ge studiehandledning är den som har avlagt en examen som omfattar minst 240 akademiska poängs studier vid universitet eller därmed jämförbar högskola, med minst 60 akademiska poängs studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter inom studiehandledning.

4 kap. Särskilda bestämmelser**16 §. Ikraftträdande**

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2011.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

Genom ikraftträdandet av denna förordning upphävs landskapsförordningen (2011:15) om behörighet för förvaltningschef och för rektor vid Ålands gymnasium.

Den som när denna förordning träder i kraft innehar en tjänst inom gymnasieutbildningen är fortsatt behörig för sin innehavda tjänst efter att denna förordning trätt i kraft.

Ikraftträdandebestämmelse (2016/24):

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2016. En utbildning som har påbörjats före denna förordnings ikraftträdande ska slutföras i enlighet med bestämmelserna i denna förordning.

Bilaga 1 (2016/24)**Om yrkesämnesstudier för gymnasieexamen med yrkesinriktning inom kompetensområdet för grundläggande yrkesutbildning****OM I 4 § DENNA FÖRORDNING AVSEDDA YRKES-ÄMNESSTUDIER FÖR GYMNASIEEXAMEN MED YRKESINRIKTNING**

Den grundläggande yrkesutbildningen är organiserad i utbildningsprogram som innehåller obligatoriska allmänna ämnen, yrkesämnena, lärande i arbete samt valbara ämnen. Landskapsregeringen fastställer utbildningsprogram i läroplansgrunder. Nu gällande läroplansgrunder för utbildningen på gymnasialstadiet fastställdes den 21 september 2015.

Vid ordnande av utbildning som leder till en examen med yrkesinriktning ska iaktas de krav på behörighet att vara verksam inom ett yrke vilka, i enlighet med 5 kap. självstyrelselagen, hör till rikets behörighet.

Vid ordnande av utbildning som leder till en examen med yrkesinriktning inom sjöfart ska särskilt iaktas Republikens presidents förordning (2005:61, FFS 802/2005) om utvärdering av sjöfartsutbildning i landskapet Åland, vilken beaktar 1978 års internationella konvention angående normer för sjöfolks utbildning, certifiering och vakthållning. Dessutom ska beaktas EU-direktivet 94/58/EG om minimikrav på utbildning för sjöfolk.

Vid ordnande av utbildning som leder till en examen med yrkesinriktning inom social- och hälsovård ska särskilt iaktas Republikens presidents förordning (2005:37, FFS 549/2005) om yrkesutbildning inom social- och hälsovård i landskapet Åland.

O 5 LF (1997:60) om studiesociala förmåner för studerande på gymnasialstadienivå

Ändringar i ovan nämnda riksförfattningar ska beaktas från det att de har publicerats i Finlands författningssamling.

EXAMEN - utbildningsprogram	EXAMENS-BENÄMNING
HUMANISTISKT OCH PEDAGOGISKT OMRÅDE	
gymnasieexamen inom samhälleligt och socialt yrkesområde	sociokant
SAMHÄLLSVETENSKAPLIGT, FÖRETAGSEKONOMISKT OCH ADMINISTRATIVT OMRÅDE	
gymnasieexamen inom företags-ekonomi	merkonom
NATURVETENSKAPLIGT OMRÅDE	
gymnasieexamen inom informations- och kommunikationsteknik	datanom
TEKNIK OCH KOMMUNIKATION	
gymnasieexamen inom maskin- och metallbranschen	verkstadsmekaniker
gymnasieexamen inom bilbranschen	fordonsmekaniker
gymnasieexamen inom el- och automationsteknik	elmontör
gymnasieexamen inom byggbranschen	husbyggare
gymnasieexamen inom husteknik	rörmontör
grundexamen inom sjöfart	
– kompetensområde däck- och maskinreparationer	reparatör
– kompetensområde eldrift	fartygselektriker
– kompetensområde maskinbefäl	vaktavande maskinmästare
– kompetensområde däcksbefäl	vaktavande styrman
SOCIAL- OCH HÄLSOOMRÅDET	
grundexamen inom social- och hälsoområdet	
– kompetensområde akutvård	närvårdare
– kompetensområde rehabilitering	närvårdare
– kompetensområde vård och fostran av barn och unga	närvårdare
– kompetensområde mentalhälsoarbete och missbrukarvård	närvårdare
– kompetensområde sjukvård och omsorg	närvårdare
– kompetensområde munhälsövård	närvårdare
– kompetensområde handikappomsorg	närvårdare
– kompetensområde äldreomsorg	närvårdare
– kompetensområde kundbetjäning och informationshantering	närvårdare
– kompetensområde fotvård	närvårdare
gymnasieexamen inom frisör	frisör

TURISM-, KOSTHÅLLS- OCH EKONOMIBRANSCHEN

gymnasieexamen inom hotell-, restaurang- och cateringbranschen	
– kompetensområde kundservice	servitör
– kompetensområde matservice	kock

Bilaga 2

Upphävd (2016/24)

O 5 Landskapsförordning (1997:60) om studiesociala förmåner för studerande på gymnasialstadienivå i landskapet Åland**1 kap. Allmänna bestämmelser****1 §. Inledande bestämmelse**

I denna förordning finns närmare bestämmelser om skolskjuts, boende och andra studiesociala förmåner för studerande på gymnasialstadienivå.

2 kap. Skolskjuts**2 §. Skolskjuts mellan bostaden och skolan**

Studerande kan beviljas ersättning för skjuts mellan bostaden och skolan under skolans arbetsdagar om färdvägen i ena riktningen är längre än fem kilometer.

Ersättningen ges i första hand i form av ett personligt busskort och i andra hand i form av kilometerersättning enligt landskapsregeringens fastställda trafiktaxa för personbefordran med buss i yrkesmässig trafik för den aktuella färdvägen.

Ersättning för skolskjuts mellan bostaden och skolan beviljas inte studerande som har rätt till bostadstillägg enligt landskapslagen (2006:71) om studiestöd. (2016/40)

3 §. Skolskjuts till närmaste hållplats

Studerande, som är berättigad till ersättning för skolskjuts enligt 2 §, kan även beviljas ersättning för resekostnaderna mellan bostaden och närmaste hållplats under skolans arbetsdagar om färdvägen däremellan i ena riktningen är längre än fem kilometer.

Ersättningen ges i form av kilometerersättning enligt landskapsregeringens fastställda trafiktaxa för personbefordran med buss i yrkesmässig trafik.

4 §. Resa till praktikplats utanför skolan

Studerande kan beviljas ersättning för resekostnaderna till och från en praktikplats utanför skolan under förutsättning:

- 1) att praktiken hör till utbildningen,
- 2) att praktikplatsen är i landskapet,
- 3) att den studerande inte erhåller lön samt
- 4) att färdvägen i ena riktningen är längre än fem kilometer.

Under den tid på dygnet då någon personbefordran i linjetrafik inte finns tillgänglig ersätts resorna till och från praktikplatsen i form av kilometerersättning enligt landskapsregeringens fastställda trafiktaxa för personbefordran med buss i yrkesmässig trafik. Under annan

tid utgår ersättning i enlighet med vad som föreskrivs i 2 och 3 §§.

Ersättning kan med avvikelse från 1 mom. 2 punkten av särskilda skäl beviljas även för den studerandes resekostnader till och från en praktikplats utanför landskapet till skäligt belopp.

5 §. Ansökan om ersättning

Ansökan om i 2-4 §§ angiven förmån skall inlämnas till skolan senast vid den tidpunkt och på det sätt som skolan bestämmer.

3 kap. Upphävt (2016/40)

6-8 §§. Upphävda (2016/40)

4 kap. Övriga studiesociala förmåner

9 §. Läroböcker och andra hjälpmedel

Läroböcker, skrivmaterial och andra därmed jämförbara personliga hjälpmedel skall anskaffas av studerandena själva på egen bekostnad eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar skolans anskaffningskostnader.

Sådana hjälpmedel som kan återanvändas kan inköpas av skolan och ges åt studerande till låns.

10 §. Skydds- och arbetskläder

Skydds- och arbetskläder samt verktyg för den praktiska undervisningen skall kostnadsfritt ställas till den studerandes förfogande. Detsamma gäller arbetsmaterial som hör till undervisningen.

5 kap. Särskilda bestämmelser

11 §. I kraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 1997.

O 6 Republikens presidents förordning (2006:68) om studentexamen i landskapet Åland

(FFS 433/2006)

1 §. De förvaltningsuppgifter som består i att ordna studentexamen [som avses i 5 § i landskapslagen (1997:52) om utbildning på gymnasialstadienivå] skall i landskapet Åland skötas av den i 18 b § i gymnasielagen (629/1998) nämnda studentexamensnämnden.

Landskapslag (1997:52) om utbildning på gymnasialstadienivå har upphävts genom landskapslag (2011:13) om gymnasieutbildning.

2 §. I landskapet Åland avlagd studentexamen som har ordnats i enlighet med 1 § medför samma behörighet som motsvarande examen som har avlagts i riket.

3 §. Denna förordning träder i kraft den 12 juni 2006.

Genom denna förordning upphävs förordningen av den 23 december 1999 om studentexamen i landskapet Åland (1262/1999).

O 7 Republikens presidents förordning (2005:37) om yrkesutbildning inom social- och hälsovård i landskapet Åland

(FFS 549/2005)

1 §. Tillämpningsområde

I landskapet Åland ges yrkesutbildning inom social- och hälsovård i enlighet med denna förordning.

Med yrkesutbildning inom social- och hälsovård avses i denna förordning sådan yrkesutbildning i landskapet som enligt landskapslagstiftningen ges på [gymnasialstadienivå] och som siktar till en av undervisningsministeriet fastställd examen inom social- och hälsovård på andra stadiet.

Numera gymnasienivå.

2 §. Beslut om utbildningen

Beslut om att inleda och bedriva yrkesutbildning inom social- och hälsovård i landskapet Åland fattas av Ålands landskapsregering.

3 §. Inträdeskrav, läroplansgrunder och studieprestationer

På inträdeskrav och grunderna för läroplaner samt vid bedömningen av studieprestationer för yrkesutbildningen inom social- och hälsovård i landskapet tillämpas rikslagstiftningen.

4 §. Utvärdering av utbildningen

Landskapet Åland skall upprätthålla ett kvalitetsystem som möjliggör en kontinuerlig utvärdering av inlärningsresultaten inom den utbildning som omfattas av denna förordning för att säkerställa att de studerande får de kunskaper och färdigheter som förutsätts enligt de grunder för läroplanerna och för de fristående examina som gäller i riket.

Landskapet skall delta i de externa utvärderingar som genomförs nationellt för yrkesutbildningen inom social- och hälsovårdsbranschen i enlighet med statsrådets förordning om utvärdering av utbildning (150/2003).

I rådet för utbildningsutvärdering eller i en särskild sektion inom rådet skall det finnas personer som är förtrogna med utbildningen på Åland.

5 §. Jämställande av utbildningen

Yrkesutbildningen inom social- och hälsovård i landskapet Åland medför samma behörighet som motsvarande utbildning i riket.

6 §. Uppgifter om examina som har avlagts

Rättskyddscentralen för hälsovården skall utan dröjsmål underrättas om hälsovårdsexamina som har avlagts vid en läroinrättning i landskapet.

7 §. I kraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2005.

Genom denna förordning upphävs förordningen av den 22 december 1995 om social- och hälsovårdsutbildning i landskapet Åland (1622/1995).

0 8 RPF (2005:61) om utvärdering av sjöfartsutbildning

0 8 Republikens presidents förordning (2005:61) om utvärdering av sjöfartsutbildning i landskapet Åland

(FFS 802/2005)

1 §. Sjöfartsverket handhar utvärderingen av sjöfartsutbildningen i landskapet Åland till den del utbildningen med stöd av bestämmelserna i 1978 års internationella konvention angående normer för sjöfolks utbildning, certifiering och vakthållning (FördrS 22/1984) förutsätter detta.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2006.

0 9 Förordning (1975:64) om ordnandet av undervisningen vid Ålands handelsläroverk

(FFS 1042/1975)

Förlängd genom ÅFS 1993:10 (FFS 1594/1992).

1 §. [Ålands handelsläroverk], som upprätthålles av landskapet Åland, omfattar ett handelsinstitut och en handelsskola.

Undervisningen utförs numera vid Ålands gymnasium, se landskapslag (2011:13) om gymnasieutbildning.

2 §. Undervisningen vid handelsläroverket skall vara ordnad huvudsakligen enligt samma grunder som vid motsvarande läroanstalter annorstädes i riket.

I avseende å inträdesfordringar och lärokurser för olika examina skall annorstädes i riket gällande bestämmelser i huvudsak lända till efterrättelse.

3 §. Yrkesutbildningsstyrelsen skall vaka över att vid handelsläroverket iakttages de annorstädes i riket tillämpade grunderna för undervisningen samt att eleverna bibringas det mått av kunskaper och färdigheter, som kräves av eleverna vid motsvarande läroanstalter annorstädes i riket ävensom att läroverket jämväl i övrigt motsvarar sitt ändamål.

4 §. Vid handelsläroverket avlagd examen medför samma kompetens som motsvarande examen vid handelsläroverk annorstädes i riket.

5 §. Vad i 5, 16, 17 och 18 §§ förordningen (1924:161) angående ordnandet av undervisningsväsendet i landskapet Åland är stadgat, äger motsvarande tillämpning med avseende å handelsläroverket. De uppgifter, som enligt de tre sistnämnda paragraferna anförtratts skolstyrelsen, ankommer likväl på yrkesutbildningsstyrelsen.

6 §. Närmare föreskrifter angående handelsläroverkets organisation och verksamhet utfärdas vid behov av landskapets myndigheter i den ordning som i självstyrelselagen för Åland är förutsatt.

0 10 Landskapslag (1998:59) om läroavtalsutbildning

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om läroavtalsutbildning, de villkor som gäller för läroavtal samt om de myndigheter som beslutar i de frågor som hör till lagens tillämpningsområde.

2 §. (2011/14) Definitioner

I denna lag förstås med

1) *läroavtal* ett med stöd av denna lag skriftligt ingånget arbetsavtal för viss tid mellan en lärling och en arbetsgivare genom vilket en lärling förbinder sig att personligen utföra arbete för en arbetsgivares räkning under dennes ledning, övervakning och handledning mot ersättning för att erhålla yrkeskunnighet i ett visst yrke eller inom ett delområde av ett yrke,

2) *företagarläroavtal* ett med stöd av denna lag skriftligt ingånget avtal för viss tid mellan skolan och en företagare att i sitt eget företag få en läroavtalsutbildning,

3) *tjänstemannaläroavtal* ett med stöd av denna lag skriftligt ingånget tidsbundet avtal mellan tjänsteman och arbetsgivare,

4) *läroavtalsutbildning* en läroavtalsbaserad yrkesundervisning i arbetslivet i samband med praktiska arbetsuppgifter kombinerad med teoretisk undervisning,

5) *utbildningsanordnare* den som i landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning benämns huvudman och

6) *extern utbildare* en utbildningsarrangör som skolan köper utbildningstjänster av.

2 kap. Utbildningen

3 §. Allmänt

Läroavtalsutbildningen kan ordnas som grundläggande yrkesutbildning, kompletteringsutbildning, vidareutbildning eller fortbildning. Läroavtalsutbildningen är öppen för alla personer som har fyllt 15 år och som har genomgått grundskolan eller inhämtat motsvarande undervisning på annat sätt. (2009/16)

Landskapsregeringen kan av särskilda skäl bevilja person som har fyllt 15 år men som inte genomgått grundskola eller inhämtat motsvarande undervisning rätt att ingå läroavtal.

4 §. (2009/16) Målsättning

Målsättningen för läroavtalsutbildningen är att ge lärlingen eller företagaren sådana teoretiska och praktiska kunskaper som krävs för att kvalificera sig för uppgifter i arbetslivet och som motsvarar kravet på utbildad arbetskraft inom respektive yrkessektor samt att största delen av utbildningen kan erhållas på en arbetsplats eller i ett eget företag.

Läroavtalsutbildning som ordnas som grundläggande yrkesutbildning, kompletteringsutbildning eller vidareutbildning leder till examen på gymnasialstadienivå inom ett visst yrke eller inom ett delområde av ett yrke eller annan examen på gymnasialstadienivå med angiven yrkesinriktning. Om läroavtalsutbildningen ordnas som fortbildning ska den bedrivas på gymnasialstadienivå.

5 §. Undervisning

Den teoretiska undervisningen handhas av skolan eller av någon annan av skolan godkänd extern utbildare. (2011/14)

Den praktiska undervisningen handhas av den eller de arbetsgivare som genom läroavtalet godkänts att utbilda lärlingar. Om flera arbetsgivare tillsammans påtar sig ett utbildningsansvar skall detta framgå av läroavtalet. Av läroavtalet skall även framgå vem av arbetsgivarna som är huvudansvarig för undervisningen.

I en läroavtalsutbildning för företagare genomförs den praktiska undervisningen med avvikelse från 2 mom. som praktiskt arbete i det egna företaget under ledning av en ansvarig handledare från ett annat företag eller en företagsorganisation. Om särskilda skäl föreligger får någon för uppgiften lämplig företrädare för skolan utses till handledare. Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om handledning vid läroavtalsutbildning för företagare. (2011/14)

Landskapsregeringen fastställer, om inte annat särskilt bestäms, läroplansgrunder för den utbildning som leder till examen och som ordnas enligt denna lag. Utgående från läroplansgrunderna antar skolan läroplaner. (2011/14)

6 §. Undervisningsspråk

Undervisningsspråket är svenska.

Vid språkundervisning kan respektive språk användas som undervisningsspråk. Vid tillfällig undervisning kring visst tema kan undervisningsspråk som anknyter till temat användas.

I enlighet med landskapsregeringens tillstånd får även annat språk än svenska användas som undervisningsspråk.

3 kap. Förvaltning**7 §. (2011/14) Allmänt**

Den högsta ledningen av och tillsynen över läroavtalsutbildningen ankommer på landskapsregeringen. Skolan ansvarar för den löpande verksamheten och dess koordinering.

Närmare bestämmelser om förvaltningen av läroavtalsutbildningen kan vid behov intas i landskapsförordning.

8-10 §§. Upphävda (2011/14).**4 kap. Läroavtalet. Arbetsgivarens och lärlingens rättigheter och skyldigheter****11 §. Godkännande av läroavtal**

Läroavtalet ska godkännas av skolan för att träda i kraft. (2011/14)

Läroavtalsförhållandet ska följa en individuell studieplan som fastställs av skolan i samband med godkännandet av läroavtalet. Studieplanen ska bifogas läroavtalet. (2011/14)

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om avtalets innehåll, form och villkor för godkännande samt om studieplanen.

Idet reglemente som antas med stöd av landskapslagen om gymnasieutbildning meddelas närmare bestämmels-

er om beslutsfattande gällande läroavtalsutbildningen. (2011/14)

Se LF (2011:76) om läroavtalsutbildning.

12 §. Lärlingen

Lärlingen har rätt till undervisning och handledning i en trygg undervisnings- och arbetsmiljö. Lärlingens sammanlagda arbets- och skoltid per dag skall inte överskrida den dagliga arbetstid som gäller för arbetstagare inom det yrkesområde där lärlingen fullgör sin utbildning.

Lärlingen skall utföra sina uppgifter omsorgsfullt, göra sig förtrogen med de krav som gäller för att kunna utföra kvalificerade uppgifter i arbetslivet med framgång samt aktivt delta i planerad undervisning.

Om läroavtalsförhållandet utvecklar sig på ett sådant sätt att det inte är möjligt att få en tillfredställande undervisning ska lärlingen underrätta skolan om detta. (2011/14)

13 §. Arbetsgivaren

Arbetsgivaren skall se till att lärlingen har möjlighet att utföra arbetsuppgifter under den handledning och övervakning som förutsätts för att hon eller han skall nå yrkesskicklighet samt att lärlingen bereds möjlighet att delta i den teoretiska undervisningen.

Arbetsgivaren skall delta vid utarbetandet av den individuella studieplan som bifogas läroavtalet.

För varje enskild lärling skall arbetsgivaren utse en ansvarig handledare. Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om vilka krav som skall ställas på handledaren.

Om läroavtalsförhållandet utvecklar sig på ett sådant sätt att det inte är möjligt att ge lärlingen en tillfredställande undervisning ska arbetsgivaren underrätta skolan om detta. (2011/14)

14 §. Bedömning

Efter avslutad eller avbruten utbildning erhåller lärlingen ett betyg. Ett slutbetyg tilldelas lärling som har fullgjort läroavtalsutbildningen, medan ett skiljebetyg tilldelas lärling som har avbrutit utbildningen.

Bedömningen av den praktiska undervisningen slutförs av arbetsgivaren enligt de bedömningsgrunder landskapsregeringen fastställt. Vid skolans eller annan extern utbildares bedömning av den teoretiska undervisningen tillämpas de bedömningsgrunder som används inom motsvarande skolbunden undervisning. (2011/14)

Slutbetyg och skiljebetyg utfärdas av skolan. Närmare bestämmelser om betyg kan utfärdas i landskapsförordning. (2011/14)

15 §. Rättelse av bedömning

Lärlingen har rätt att få veta hur bedömningsgrunderna tillämpats på henne eller honom.

En lärling som är missnöjd med bedömningen av sin studieprestation kan skriftligen eller muntligen begära rättelse av den som utfört bedömningen inom 14 dagar från det att lärlingen fått del av bedömningen. Är lärlingen missnöjd även med rättelsen skall ärendet hänskjutas till landskapsregeringen som ålägga läraren eller arbetsgivaren att företa ny bedömning eller besluta vilket vitsord lärlingen skall erhålla.

O 10 LL (1998:59) om läroavtalsutbildning

16 §. Arbetstid, semester och arbetsskydd

På läroavtal tillämpas vad som i fråga om arbetstagare är föreskrivet om arbetstid, semester, arbetsskydd och annat skydd för arbetstagaren.

5 kap. Förändringar i läroavtalet**17 §. (2011/14) Byte av lärlingsplats**

Om arbetsgivaren upphör med sin rörelse, försätts i konkurs eller dör, inte längre uppfyller villkoren som utbildare eller skolan finner att undervisningen inte sköts på ett tillfredsställande sätt ska skolan medverka till att skaffa en ny lärlingsplats för resten av lärotiden. Den nya arbetsgivaren träder in i läroavtalet i den tidigare arbetsgivarens ställe. Lärotiden med den nya arbetsgivaren kan med skolans samtycke förlängas med upp till ett år om den undervisning lärlingen fått varit bristfällig.

18 §. Läroavtalets giltighetstid

Läroavtalet upphör att gälla vid avtalstidens utgång eller då avtalet har upphävts.

19 §. Hävning av läroavtal

Är avtalsparterna eniga kan läroavtalet hävas med omedelbar verkan efter att skolan har underrättats skriftligen av arbetsgivaren. (2011/14)

Skolan kan, efter att ha hört lärlingen och arbetsgivaren, häva läroavtalet om undervisningen inte sköts i enlighet med denna lag eller de bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen eller läroavtalets bestämmelser. (2011/14)

Om lärlingen är minderårig har vårdnadshavaren rätt att häva läroavtalet om hävningen är nödvändig på grund av lärlingens uppfostran, utveckling eller hälsa.

Utöver vad som föreskrivs i 1 kap. 4 § och 8 kap. 1 och 3 §§ arbetsavtalslagen (FFS 55/2001) samt 3a §, 49 och 50 §§ sjömanslagen (FFS 423/1978) kan läroavtalet upphävas ensidigt om arbetsgivaren upphör med sin rörelse, försätts i konkurs eller dör. (2009/16)

5a kap. (2011/14) Tjänstemannaläroavtal**19aa §. (2011/14) Tjänstemannaläroavtal**

Läroavtalsutbildning kan grundas på ett skriftligt tidsbundet avtal mellan tjänsteman och arbetsgivare (tjänstemannaläroavtal), om arbetsgivaren och skolan har kommit överens om att ordna utbildning på det sätt som avses i 4 och 5 kap. Ett tjänstemannaläroavtal kan också ingås med en person som står i ett med tjänsteförhållande jämförligt offentligrättsligt anställningsförhållande till en arbetsgivare.

Arbetsgivare och tjänsteman kan överenskomma om och med omedelbar verkan häva ett tjänstemannaläroavtal. Skolan kan häva avtalet efter att ha hört tjänstemannen och arbetsgivaren, om utbildningen inte följer lag eller bestämmelser utfärdade med stöd av lag eller om bestämmelserna i avtalet mellan skolan och arbetsgivaren inte följs.

5b kap. (2009/16) Företagarläroavtal (2011/14)**19a §. (2009/16) Inledande bestämmelse**

I detta kapitel finns bestämmelser om den läroavtalsutbildning som baseras på ett företagarläroavtal och som ska iakttas på företagarläroavtalet istället för bestämmelserna om läroavtal i 4 och 5 kapitlet.

19b §. (2009/16) Avtalets giltighetstid och innehåll

Företagarläroavtalet träder ikraft vid den tidpunkt som anges i avtalet och upphör att gälla vid avtalstidens utgång eller då avtalet har upphävts. I avtalet ska den ansvariga handledaren för den praktiska undervisningen anges. Läroavtalsutbildningen för företagare baserar sig inte på ett arbetsavtal.

Läroavtalsförhållandet ska följa en individuell studieplan som avtalsparterna godkänner i samband med att läroavtalet ingås. Studieplanen ska bifogas avtalet.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om avtalets innehåll och form samt om studieplanen.

19c §. (2009/16) Företagaren

Företagaren har rätt till undervisning och handledning i en trygg undervisnings- och arbetsmiljö och ska medverka till att en sådan miljö uppnås i framförallt den praktiska undervisning som ordnas i företagarens egna företag.

Företagaren ska delta vid utarbetandet av den individuella studieplan som bifogas läroavtalet.

Om läroavtalsförhållandet utvecklar sig på ett sådant sätt att det inte är möjligt att få en tillfredsställande undervisning ska företagaren underrätta skolan om detta. (2011/14)

19d §. (2009/16) Bedömning

Efter avslutad eller avbruten utbildning erhåller företagaren ett betyg. Ett slutbetyg tilldelas företagare som har fullgjort läroavtalsutbildningen, medan ett skiljebetyg tilldelas företagare som har avbrutit utbildningen.

Bedömningen av den praktiska undervisningen utförs av den ansvariga handledaren enligt de bedömningsgrunder landskapsregeringen fastställt. Vid skolans eller extern utbildares bedömning av den teoretiska undervisningen tillämpas de bedömningsgrunder som används inom motsvarande skolbunden undervisning. (2011/14)

Slutbetyg och skiljebetyg utfärdas av skolan. Närmare bestämmelser om betyg kan utfärdas i landskapsförordning. (2011/14)

19e §. (2009/16) Rättelse av bedömning

Företagaren har rätt att få veta hur bedömningsgrunderna tillämpats på henne eller honom.

En företagare som är missnöjd med bedömningen av sin studieprestation kan skriftligen eller muntligen inom 14 dagar från det att företagaren fått del av bedömningen begära rättelse av den som utfört bedömningen. Är företagaren missnöjd även med rättelsen ska ärendet hänskjutas till landskapsregeringen som kan ålägga läraren eller den ansvariga handledaren att företa ny bedömning eller besluta vilket vitsord företagaren ska erhålla.

19f §. (2009/16) Hävning av företagarläroavtal

Är avtalsparterna eniga kan företagarläroavtalet hävas med omedelbar verkan.

Skolan kan, efter att ha hört företagaren och en extern utbildare, häva läroavtalet om undervisningen inte sköts i enlighet med denna lag eller de bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen eller läroavtalets bestämmelser. (2011/14)

6 kap. Kostnader

20 §. (2008/67) *Studiesociala förmåner*

Den teoretiska undervisningen är avgiftsfri för lärlingen.

Lärlingen har under den tid hon eller han deltar i den teoretiska undervisningen rätt till studiesociala förmåner enligt följande:

1) 23,91 euro i dagpenning per teoristudiedag som ersättning för inkomstbortfall,

2) till en lärling som försörjer barn under 18 år betalas barnförhöjning till dagpenningen, vilken är för ett barn 4,53 euro, för två barn sammanlagt 6,65 euro och för tre eller flera barn sammanlagt 8,58 euro,

3) reseersättning ges per teoristudiedag då färdvägen i en riktningen mellan hemorten eller lärlingsorten och den ort där undervisningen ordnas överstiger 10 km enligt billigaste färd sättet och om lärlingen är inom pendlingsregionen; utanför pendlingsregionen ges reseersättning när teoriperioden börjar och slutar enligt billigaste färd sättet,

4) maximalt 35 euro per teoristudiedag eller maximalt 300 euro per teoristudiemånad i inkvarteringsersättning mot kvitto, om undervisningen ordnas utanför pendlingsregionen samt

5) 6,50 euro i kostersättning per teoristudiedag under teoriperioden.

I denna lag avses med hemort lärlingens hemkommun och med lärlingsort den kommun där den av arbetsgivaren anvisade lärlingsplatsen finns. En lärling anses vara innanför pendlingsregionen om han eller hon inte har en restid som under normala förhållanden från hemorten eller lärlingsorten till den ort där undervisningen ordnas sammantaget tur och retur är längre än två timmar. Av särskilda skäl kan reseersättning som avses i 3 punkten betalas också under teoriperioden.

Om lärlingen lyfter lön för samma tid eller har rätt till andra lagstadgade förmåner än de som bestäms i denna lag, har han eller hon dock med avvikelse från det ovan nämnda endast rätt till ersättning för rese- och inkvarteringskostnader.

20a §. (2008/67) *Indexjustering av studiesociala förmåner*

Beloppen för de studiesociala förmånerna i 20 § 2 mom. 1 och 2 punkten fastställs årligen på basis av föregående års belopp. Till föregående års belopp läggs den ändring i det konsumentprisindex som fastställts av Ålands statistik- och utredningsbyrå och som ägde rum under det föregående kalenderåret, avrundat till närmaste euro. De indexjusterade beloppen tillämpas från och med augusti månad och fastställs av landskapsregeringen före utgången av april månad.

20b §. (2009/16) *Studiesociala förmåner för företagare*

Bestämmelserna om studiesociala förmåner för lärlingar i 20 och 20a §§ ska i tillämpliga delar iakttas på den teoretiska undervisning som en företagare i en läroavtalsutbildning deltar i.

21 §. *Utbildningsersättning*

Arbetsgivaren har rätt till utbildningsersättning. En överenskommelse om storleken på ersättningen ska träffas mellan arbetsgivaren och skolan innan ett läroavtal godkänns. (2011/14)

Utbildningsersättning kan betalas till ett annat företag, en organisation eller en extern utbildare för de kostnader som orsakas av handledning och rådgivning till den företagare som får läroavtalsutbildning. En överenskommelse om storleken på ersättningen ska träffas mellan företrädaren för den ansvariga handledaren för den praktiska utbildningen och skolan innan ett företagarläroavtal ingås. (2011/14)

Närmare bestämmelser om utbildningsersättning kan utfärdas i landskapsförordning.

Tidigare 2 mom. har blivit 3 mom. genom (2009/16).

Se LF (2011:76) om läroavtalsutbildning.

7 kap. Särskilda bestämmelser

22 §. (2009/16) *Tillämpning av arbetsavtalslagen och sjömanslagen*

Om inte annat är föreskrivet i denna lag eller i någon bestämmelse som utfärdats med stöd av den, ska på läroavtal tillämpas arbetsavtalslagen med undantag för dess 1 kap. 3 och 8 §§, 2 kap. 4 och 5 §§, 4 kap. 4 och 5 §§, 6 kap., 7 kap. 1-5 §§ och 7-12 §§, 9 och 10 kap., 13 kap. 3 och 4 §§ samt motsvarande bestämmelser i sjömanslagen.

Denna paragraf ska inte tillämpas på företagarläroavtal och tjänstemannaläroavtal. (2011/14)

22a §. (2008/67) *Rätt att få och lämna ut uppgifter*

På utlämnande och hemlighållande av uppgifter tillämpas landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet, om inte annat följer av denna lag.

Landskapsregeringen har utan hinder av bestämmelserna om hemlighållande av handlingar och utan ersättning rätt att av andra myndigheter få de uppgifter som är nödvändiga för att verkställa och utveckla läroavtalsutbildningsuppgifter.

22b §. (2009/16) *Rättelse*

Utöver vad som är föreskrivet i 15 och 19e §§ kan en part som är missnöjd med ett beslut som landskapsregeringen har fattat, skriftligen begära rättelse hos den beslutande myndigheten. Rättelse ska begäras inom 14 dagar räknat från den dag beslutet delgavs vederbörande. I rättelseyrkandet, som läggs till grund för myndighetens prövning, ska anges vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på. Ett rättelseyrkande ska behandlas utan dröjsmål.

23 §. (2009/16) *Besvär*

Beslut som landskapsregeringen fattat med anledning av ett rättelseyrkande enligt denna lag kan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen i enlighet med vad därom i rikslagstiftningen är föreskrivet.

24 §. *Landskapsförordning*

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2011:76) om läroavtalsutbildning.

25 §. *Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

Genom denna lag upphävs, såvitt gäller giltigheten i landskapet Åland, lagen om läroavtalsutbildning (FFS

O 11 LF (2011:76) om läroavtalsutbildning

1605/1992) jämte ändringar som tillkommit före den 1 januari 1997.

O 11 Landskapsförordning (2011:76) om läroavtalsutbildning

1 §. Allmänt

I denna förordning finns bestämmelser om läroavtalsutbildningen, utöver vad som föreskrivs i landskapslagen (1998:59) om läroavtalsutbildning.

2 §. Läroavtal

Ett läroavtal ska upprättas skriftligt mellan huvudansvarig arbetsgivare och lärling.

Av läroavtalet ska framgå

- 1) lärlingens namn och personbeteckning, eller om lärlingen inte har finsk personbeteckning hans eller hennes födelsetid,
- 2) ansvarig arbetsgivare samt dennes företags- och organisationsnummer,
- 3) utbildningens målsättning,
- 4) examen eller delexamen som utbildningen, fortbildning undantaget, leder till,
- 5) dagen då lärotiden börjar och slutar,
- 6) grunder för lärlingens avlöning, arbetstid, semester och arbetskydd,
- 7) längden på den provotid som avses i gällande arbetsavtalslagstiftning,
- 8) datum för skolans godkännande samt
- 9) en skyldighet för arbetsgivaren att underrätta skolan innan en väsentlig förändring görs i läroavtalet.

Av ett läroavtal som ingås som företagarläroavtal ska med avvikelse från 1 mom. 1 punkt framgå företagarens namn och personbeteckning. Dessutom ska framgå namnet på företagarens företag och dess företags- och organisationsnummer.

I läroavtalet kan intas andra bestämmelser, vilka inte strider mot lag eller god sed. Genom sådana bestämmelser kan inte arbetsgivarens eller lärlingens rättigheter och skyldigheter enligt lag eller förordning inskränkas.

3 §. Individuell studieplan

Till ett läroavtal ska fogas en individuell studieplan för lärlingen. Planen ska beakta lärlingens tidigare utbildning och arbetslivserfarenhet. Av planen ska framgå

- 1) utbildningsprogram, om sådant följs, och läroplan som utgör grund för utbildningen,
- 2) utbildningens nivå, omfattning och innehåll,
- 3) ansvarig extern utbildare för den teoretiska undervisningen samt
- 4) ansvarig handledare för praktisk undervisning samt dennes kompetens.

Den individuella studieplanen för läroavtal ska utarbetas i samarbete mellan lärlingen, arbetsgivare, skolan samt förekommande extern utbildare.

Den individuella studieplanen för ett läroavtal som ingås som företagarläroavtal ska, med avvikelse från bestämmelserna i 2 mom., utarbetas i samarbete mellan företagaren, skolan och förekommande extern utbildare.

4 §. Lärlingsplatsen

Verksamheten på lärlingsplatsen ska avseende utbildningen vara av sådan kvalitet och omfattning att den

i studieplanen angivna praktiska undervisningen kan förverkligas.

5 §. Flera arbetsgivare

Om utbildningsansvaret delas mellan flera arbetsgivare ska ett samarbetsavtal ingås mellan dem. Av samarbetsavtalet ska framgå vem som är huvudansvarig arbetsgivare, hur den praktiska undervisningen fördelas och hur de med undervisningen i övrigt sammanhängande frågorna regleras. Samarbetsavtalet ska fogas till läroavtalet.

6 §. Ansvarig handledare

Den som utses till ansvarig handledare ska ha tillräcklig yrkeskunskap, utbildning och arbetslivserfarenhet samt för uppgiften lämplig pedagogisk färdighet.

7 §. Utbildningsersättning

Vid fastställande av utbildningsersättning ska utbildningsområde samt den studerandes tidigare erfarenhet och utbildningsnivå beaktas.

8 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2011.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (1998:61) om läroavtalsutbildning.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

Bilaga

Om utbetalning av utbildningsersättning

För att täcka kostnader för en lärling betalas utbildningsersättning till arbetsgivaren. Till en arbetsgivare med lärling som saknar grundutbildning och relevant arbetslivserfarenhet kan normalkostnaden branschvis beräknas enligt följande tabell:

grupp	bransch	belopp per månad	
		första året	följande år
I	beklädnadsbranschen	375 euro	190 euro
	bevakningsbranschen		
	dykbranschen		
	fiskeribranschen		
	glas-, porslins- och stenbranschen		
	gummi- och plastbranschen		
	handel- och administration		
	hantverk, konst och övrig kultur		
	hotell och restaurang		
	huslig ekonomi		
	hälsovård		
	lantbruk		
	lantmäteriteknik		
	livsmedelsindustri		
	mejerihushållning		
	process- och laboratorietechnik		
	skönhetsvård		
	sko- och läderarbeten		
	socialvård		
	sotaryrket		
trädgårdsskötsel			
träteknik			
ytbehandlingsteknik			
II	bil- och transportteknik	410 euro	225 euro
	byggnadsteknik		
	datateknik		
	elteknik		
	grafisk teknik		
	maskin- och metallteknik		
	sjöfart		
	VVS-teknik		

Beloppen i tabellen är riktgivande. En bedömning ska göras för varje läroavtal varvid beloppen kan just-

eras med beaktande av arbetsgivarens kostnader för en lärling. De kan sänkas om en lärling har stor relevant arbetslivserfarenhet samt, avseende det första årets ersättningsbelopp, om en lärlings läroavtalsförhållande grundas på kompletterings-, vidare- eller fortbildning.

0 12 Landskapslag (1993:75) om medborgarinstitut

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Med medborgarinstitut avses i denna lag institut, vars uppgift är att erbjuda vuxna medborgare möjligheter till allmänbildande utbildning och en meningsfull sysselsättning på fritiden i så nära anslutning till hemorten som möjligt. Ett medborgarinstitut kan också erbjuda annan utbildning, om så stadgas i förordning.

2 §. Med [landskapsstyrelsens] tillstånd kan en kommun eller ett kommunalförbund vara huvudman för ett medborgarinstitut. Ett villkor för tillstånd är att medborgarinstitutet fyller ett utbildningsbehov och att syftet med institutet är att det inte skall ge ekonomisk vinst.

Om ändringar i tillstånd att hålla medborgarinstitut beslutar [landskapsstyrelsen].

Inträffar varaktiga förändringar i utbildningsbehovet eller iakttar institutet inte de bestämmelser som gäller för institutet kan [landskapsstyrelsen] efter att ha hört huvudmannen återkalla tillståndet.

2 kap. Förvaltning

3 §. Om ett medborgarinstituts förvaltning gäller vad som stadgas [i kommunallagen (1980:5) för landskapet Åland] eller bestäms med stöd av den, om inte denna lag stadgar annorlunda.

Om en kommun är huvudman för ett medborgarinstitut kan även andra kommuner genom avtal ges inflytande i institutets verksamhet och förvaltning.

Kommunallag (1980:5) för landskapet Åland har ersatts av kommunallag (1997:73) för landskapet Åland.

4 §. För förvaltningen av ett medborgarinstitut kan huvudmannen tillsätta en direktion eller nämnd. Om direktionens och nämndens uppgifter och organisation stadgas vid behov genom förordning och bestäms i en instruktion.

3 kap. Personal och undervisning

5 §. Vid ett medborgarinstitut skall det finnas en rektor samt erforderligt antal lärare. Vid behov kan även annan personal anställas.

6 §. Kompetenskrav för tjänst vid ett medborgarinstitut stadgas genom förordning.

[Landskapsstyrelsen] kan av särskilda skäl bevilja undantag från stadgade kompetenskrav.

7 §. Medborgarinstitutets arbetsår börjar den 1 augusti och avslutas den 31 juli. Arbetsperiodens minimilängd per läsår skall vara 33 arbetsveckor.

4 kap. Finansiering

8 §. Huvudmannen för ett medborgarinstitut beviljas landskapsandel för institutets driftskostnader och anläggningsprojekt enligt landskapslagen (1993:72) om

O 13 LF (1994:82) om medborgarinstitut

planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten.

Om en kommun är huvudman för ett medborgarinstitut och även andra kommuner utnyttjar dess tjänster, är de övriga kommunerna skyldiga att betala den andel av medborgarinstitutets driftskostnader som hänför sig till kommunen på det sätt som stadgas i landskapslagen om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten, om inte kommunerna har avtalat om någon annan fördelningsgrund av kostnaderna.

9 §. [Landskapsstyrelsen] fastställer det antal undervisningstimmar som läggs till grund för beräkningen av ett medborgarinstituts landskapsandelar.

10 §. För försök som syftar till att utveckla verksamheten enligt denna lag kan inom ramen för i landskapsbudgeten upptagna anslag huvudmannen enligt [landskapsstyrelsens] prövning beviljas särskilt landskapsunderstöd.

5 kap. Särskilda bestämmelser

11 §. Ett medborgarinstitut kan med [landskapsstyrelsens] tillstånd i samband med försöksverksamhet avvika från denna lag och en med stöd av lagen given förordning på det sätt som stadgas genom förordning.

12 §. I beslut som med stöd av denna lag fattats av direktionen eller annat kommunalt förvaltningsorgan får besvär anföras i enlighet med vad därom i kommunallagen för landskapet Åland är stadgat.

I beslut som med stöd av denna lag fattats av [landskapsstyrelsen] och som inte gäller landskapsandel får besvär anföras i enlighet med vad som stadgas i 25 § självstyrelselagen samt [i lagen om ändringsökande i förvaltningsärenden (FFS 154/1950)].

L om ändringsökande i förvaltningsärenden (FFS 154/1950) har ersatts av förvaltningsprocesslag (FFS 586/1996).

13 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (1994:82) om medborgarinstitut.

6 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

14 §. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1963:33) den 4 juli 1963 om landskapsunderstöd till medborgar- och arbetarinstitut jämte ändringar.

När denna lag träder i kraft blir de medborgar- och arbetarinstitut som grundats före ikraftträdandet sådana medborgarinstitut som avses i denna lag.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

O 13 Landskapsförordning (1994:82) om medborgarinstitut

1 §. Grundläggande yrkesutbildning och yrkesinriktad fortbildning

Ett medborgarinstitut kan ordna grundläggande yrkesutbildning i huvudsak för vuxna samt yrkesinriktad fortbildning på det sätt som landskapsregeringen bestämmer.

2 §. Ansökan om huvudmannaskap

En ansökan om tillstånd att vara huvudman för ett medborgarinstitut skall innehålla uppgifter om institutets ägare, namn, verksamhetsområde, placeringsort, personal och lokaler. Till ansökan skall även fogas en utredning över det beräknade antalet studerande och antalet undervisningstimmar per år samt de beräknade årliga driftskostnaderna.

3 §. Kompetenskrav

Kompetenskrav för tjänsten som rektor eller biträdande rektor, om sådan utsetts, är högre högskoleexamen. Dessutom skall innehavaren av nämnda tjänster uppfylla kompetenskravet för lärare vid medborgarinstitutet samt inneha goda insikter i skolförvaltning.

Kompetenskrav för lärare är för tjänsten lämplig högskoleexamen eller examen på institutnivå. För tjänsten som lärare krävs även att innehavaren har slutfört sådana pedagogiska studier inom lärarutbildningen som omfattar minst 35 studieveckor eller motsvarande ECTS-poäng eller att innehavaren uppfyller de behörighetsvillkor som gäller för klasslärare i grundskolan. (2005/34)

Kompetenskrav som timlärare är sådan erfarenhet och skicklighet som uppgiften kräver.

4 §. Försöksprogram

Ett medborgarinstitut som har för avsikt att inleda en försöksverksamhet som avses i 11 § landskapslagen (1993:75) om medborgarinstitut skall uppgöra ett försöksprogram som skall fastställas av landskapsregeringen.

5 §. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Denna förordning träder omedelbart i kraft.

Kompetent för tjänst eller befattning vid medborgarinstitut är fortfarande den som när denna förordning träder i kraft är kompetent för ifrågavarande tjänst eller befattning.

O 14 Landskapslag (1943:13) om läroanstalter för hemslöjd i landskapet Åland

1 kap. Ändamål och organisation

1 §. Med läroanstalter för hemslöjd avses i denna landskapslag fasta och ambulatoriska hemslöjdsskolor i landskapet Åland.

2 §. Läroanstalter för hemslöjd kunna ägas antingen av landskapet eller ock av enskilda eller sammanslutningar.

Privata läroanstalter för hemslöjd, för vilkas inrättande landskapsunderstöd beviljats eller vilka erhålla understöd ur landskapsmedel, stå under inseeende av [landskapsnämnden].

3 §. Landskapet kan inrätta läroanstalter för hemslöjd och vidtaga anstalter av privat natur. Åt enskilda och sammanslutningar kan beviljas landskapsunderstöd för inrättande av nya anstalter i den mån detta av behovet påkallas och medel härtill i landskapets utgiftsstat anvisats.

4 §. Fast hemslöjdsskola har till ändamål att utbilda arbetare på erforderliga arbetsområden inom hemslöjden,

så ock att befrämja skickligheten i manlig och kvinnlig slöjd i allmänhet samt uppliva hemslöjdsverksamheten och intresset för slöjd.

5 §. Vid fast hemslöjdsskola för manliga elever skall finnas en avdelning för trä- och en för metallarbeten eller endera av dem.

Vid fast hemslöjdsskola för kvinnliga elever skall finnas en vävnads- och en sömnadsavdelning eller endera av dem.

Efter behov må med [landskapsnämndens] begivande och inom gränserna för landskapets utgiftsstat vid fast hemslöjdsskola inrättas, förutom eller i stället för nämnda avdelningar, jämväl avdelningar, berörande andra särskilda områden av hemslöjd.

6 §. Fast hemslöjdsskola kan ägas av landskapet, kommun, hemslöjdsförening eller annan därmed jämförlig sammanslutning eller av enskild person.

[Landskapsnämnden] äger att, med beaktande av undervisningsbehovet, inom gränserna för utgiftsstaten besluta om inrättande av nya skolor.

7 §. Fast hemslöjdsskolas lärokurs kan vara ettårig eller tvåårig på vardera avdelningen; och varar läroåret å varje avdelning, efter därom av [landskapsnämnden] fattat särskilt beslut, nio eller sju månader. Å [landskapsnämnden] ankommer att på förslag av skolans direktion bestämma tiden för läroårets vid skolan vidtagande och avslutning samt i vissa fall medgiva avvikelse med avseende å läroårets längd.

I skolan samt jämväl utom densamma på den åländska landsbygden kunna dessutom i mån av behov och möjlighet anordnas kortvariga hemslöjdskurser och praktiskt arbete enligt program, som på skoldirektionens förslag fastställas av [landskapsnämnden].

8 §. Ambulatorisk hemslöjdsskola har till ändamål att befrämja slöjdskickligheten och hemslöjdsverksamheten i allmänhet samt att väcka intresse för slöjd.

De ambulatoriska hemslöjdsskolorna hava en eller två avdelningar, för manliga eller kvinnliga elever.

Å [landskapsnämnden] ankommer att i mån av behov närmare bestämma, i vilka slag av arbete och på vilka avdelningar undervisning i skolan skall meddelas.

9 §. Ambulatorisk hemslöjdsskola kan ägas av kommun, hemslöjdsförening eller annan därmed jämförlig sammanslutning.

10 §. Verksamhetsperioden vid ambulatorisk hemslöjdsskola varar sju månader om året på varje skolort. Beroende på de lokala förhållandena och med [landskapsnämndens] begivande må skolåret dock kunna uppdelas i verksamhetsperioder av olika längd, likväl sammanlagt minst sju månader. Å [landskapsnämnden] ankommer att på förslag av skolans direktion bestämma tiden för varje verksamhetsperiods vid skolan vidtagande och avslutning.

I skolan må därutöver i mån av behov och tillfälle hållas kortvariga kurser i hemslöjd samt anordnas praktiska arbeten enligt program, som fastställas av [landskapsnämnden] på förslag av skolans direktion.

2 kap. Understöd

11 §. (1993/91) De i landskapet verkande privata fasta och ambulatoriska hemslöjdsskolorna samt nyinrättade sådana tilldelas, försåvitt de uppfylla för dem fastställda villkor, årligt landskapsstöd enligt de grunder som [landskapsstyrelsen] fastställer.

12 §. Upphävd (1993/91).

13 §. Privat läroanstalt för hemslöjd erhåller landskapsunderstöd på följande villkor:

1) att läroanstalten befunnits vara av det allmänna behovet inom landskapet påkallad;

2) att läroanstalten har tillfredsställande lokaler ävensom nödig undervisnings- och arbetsmateriel;

3) att vid läroanstalten följes godkänd undervisnings- och arbetsplan och att densamma har av [landskapsnämnden] fastställd arbetstid samt minst så många elever, som i 44 och 45 §§ stadgas;

4) att läroanstaltens lärare äga sådan kompetens, som är föreskriven i kap. 4 av denna landskapslag;

5) att läroanstaltens ordinarie lärare äro skyldiga att tjänstgöra vid läroanstalten året om, med undantag av den för dem i de olika läroanstalterna stadgade semesterledigheten;

6) att läroanstaltens egendom förvaltas på ett sakligt och sorgfälligt sätt;

7) att över undervisningsmateriel, som med landskapsunderstöd anskaffats ävensom över annan lösegendom föres noggrann förteckning och att sagda egendom, då läroanstalten upphör, tillfaller landskapet; samt

8) att i understöd erhållna medel användas för de ändamål, till vilka de blivit beviljade, och att tilläventyrs odisponerade understödsbelopp återbäras till landskapet.

14 §. Elevunderstöd beviljas av [landskapsnämnden] ur det i landskapets inkomst- och utgiftsstat för ändamålet upptagna anslaget efter prövning.

3 kap. Undervisning

15 §. I fast hemslöjdsskola meddelas på varje avdelning skilt undervisning i fackarbeten, fackkunskaper och yrkesteckning samt gemensamt i yrkesräkning, bokföring och hemslöjdsaffärlära.

Detaljerat undervisningsprogram fastställs av [landskapsnämnden] på förslag av skolans direktion.

16 §. I ambulatorisk hemslöjdsskola meddelas undervisning i fackarbeten, fackkunskaper och yrkesteckning samt i mån av behov i aritmetik och skrivning.

Detaljerad undervisningsplan fastställs av [landskapsnämnden] på förslag av direktionen för den organisation, vilken skolan tillhör.

4 kap. Föreståndare och lärare

17 §. Vid fast hemslöjdsskola anställas på grund av antalet avdelningar vid skolan och inom utgiftsstatens gränser enligt [landskapsnämndens] prövning en eller flera ordinarie facklärare ävensom extra lärare med [landskapsnämndens] begivande i mån av behov.

[Landskapsnämnden] äger att efter direktionens hörande förordna någon bland de ordinarie lärarna till

O 14 LL (1943:13) om läroanstalter för hemslöjd

föreståndare. Finnes vid skolan endast en ordinarie lärare, skall han tillika vara skolans föreståndare.

18 §. Vid ambulatorisk hemslöjdsskola med en avdelning anställs en ordinarie facklärare, som tillika är föreståndare. Vid ambulatorisk hemslöjdsskola med två avdelningar anställas två ordinarie facklärare, av vilka den ene av [landskapsnämnden] förordnas till föreståndare.

19 §. Såsom kompetensvillkor för ordinarie facklärarbefattning vid fast hemslöjdsskola fordras, att sökanden avslutat lärokurs vid hemslöjdsinstitut, eller äger motsvarande kompetens, samt därefter under minst ett läroår bestritt hemslöjdlärarbefattning.

I avseende å kompetensvillkor för lärarbefattning vid ambulatorisk hemslöjdsskola fordras, att sökanden avslutat lärokurs vid hemslöjdsinstitut, eller äger motsvarande kompetens.

20 §. Såsom kompetenta för sina befattningar och på grund därav berättigade att erhålla stadgad avlöning oavkortad skola anses de tidigare förordnade facklärare, vilka vid denna landskapslags ikraftträdande med framgång verkat på hemslöjdsundervisningens område under minst två år och för erhållande av sina befattningar genomgått fullständig lärokurs vid läroanstalt för slöjdlärare i hem- eller utlandet eller ock i praktiken ådagalagt, att de annorledes på grund av erfarenhet förvärvat stadgad kompetens. För lärare, som icke uppfylla dessa kompetensvillkor, minskas avlöningen med tio procent.

21 §. Ordinarie lärarbefattning vid fast och ambulatorisk hemslöjdsskola anslås av skolans direktion ledig att ansökas inom trettio dagar, och böra ansökningshandlingarna jämte tjänsteförslaget av direktionen insändas till [landskapsnämnden], som till befattningen förordnar den lämpligaste bland de på förslag uppförda sökandena till en början på två provår, varefter denne, om han befines för befattningen lämplig, av [landskapsnämnden] förordnas till ordinarie innehavare av befattningen.

Har sökanden tidigare ordinariter bestritt motsvarande befattning kan han efter [landskapsnämndens] prövning utan provtjänstgöring till befattningen ordinariter förordnas.

Extra lärare vid fast hemslöjdsskola antages av [landskapsnämnden] på framställning av skolans direktion.

22 §. (1945/16) Ordinarie lärare vid landskapet tillhörig och privat fast samt ambulatorisk hemslöjdsskola ävensom extra lärare äga uppbära den avlöning, som är eller framdeles varder bestämd för motsvarande befattningshavare vid hemslöjdsskolor med lika långt undervisningsår i det övriga riket.

I övrigt gäller beträffande de rättigheter och skyldigheter, som tillkomma lärare vid landskapet tillhörig fast hemslöjdsskola, vad om landskapets tjänstemän och [befattningshavare] tillkommande rättigheter och skyldigheter är särskilt stadgat.

23 §. Ordinarie lärare vid privata läroanstalter för hemslöjd tillkommer ur de till landskapsunderstöd beviljade medlen ålders- och familjetillägg enligt samma grunder, som äro stadgade beträffande landskapets tjänster och befattningar.

24 §. Under tiden mellan fast hemslöjdsskolas läroår och ambulatorisk hemslöjdsskolas verksamhetsperioder äro lärarna skyldiga att enligt [landskapsnämndens] föreskrifter utöva instruktions- och kursverksamhet inom hemslöjdens område eller utföra andra uppdrag för hemslöjdens befrämjande.

25 §. Ordinarie lärare vid fast hemslöjdsskola åtnjuta semesterledighet under två månader om året, julferien däri inberäknad, samt vid ambulatorisk hemslöjdsskola under högst tre månader om året inberäknat julferien.

26 §. Indragas landskapsunderstöden för privat fast samt ambulatorisk hemslöjdsskola, anses lärarna hava avgått från sina befattningar.

27 §. (1997/7) Lärare som den 1 januari 1997 är eller har varit anställd vid en privat läroanstalt för hemslöjd har rätt till ålders- och invalidpension ur landskapets medel i tillämpliga delar enligt de bestämmelser som gäller person i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet.

Efter i 1 mom. avsedd lärare erlæggs familjepension av landskapets medel i tillämpliga delar enligt de bestämmelser som gäller personer i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet.

28 §. [Ordinarie lärare vid landskapet tillhörig fast hemslöjdsskola kan, på därom av landskapsnämnden hos statsrådet gjord framställning, bliva delaktig i civilstatens änke- och pupillkassa].

29 §. (1945/16) För av [landskapsnämnden] godkända resor i tjänsteärenden tillkommer medlem av direktion och lärare vid fast hemslöjdsskola ersättning enligt de grunder, som äro gällande för landskapets tjänstemän och befattningshavare. Dock skall för den tid kurs anordnas av skolan på annan ort än den, där skolan är belägen, lärare erhålla fullt dagtraktamente för högst fyra dagar men för tid därutöver blott en fjärdedels dagtraktamente. Skulle vid kursen fritt kosthåll anordnas för lärare, gäller blott bestämmelsen om fullt dagtraktamente under högst fyra dagar.

30 §. Lärare vid fast hemslöjdsskola äro underkastade [landskapsnämndens] disciplinära befogenhet.

5 kap. Elever

31 §. Elev intages till fast hemslöjdsskola av skolans direktion på förslag av föreståndaren.

32 §. För vinnande av inträde såsom elev i fast hemslöjdsskola fordras av sökande:

[att vara välfrejdad;]

att hava fyllt minst sexton år;

att vara frisk och ej lida av smittsam sjukdom;

att hava genomgått [högre folkskola]; samt

att hava erhållit förmyndares eller målsmans samtycke, om sökanden är omyndig.

Anmälan om inträde skall vara av sökanden egenhändigt skriven och ställas till skolans direktion samt åtföljas av prästbevis, läkarintyg över frihet från smittsam sjukdom samt betyg över genomgången [högre folkskola].

Med avseende å fordringarna för inträdessökande till kortvariga hemslöjdskurser gäller i tillämpliga delar vad ovan i 1 mom. är sagt.

33 §. För att vinna inträde såsom ordinarie elev vid ambulatorisk hemslöjdsskola bör sökanden hava fyllt sexton år samt förete intyg däröver, att han genomgått [högre folkskola] och äger förmyndarens samtycke, om han är omyndig.

I undantagsfall må i skola enligt direktionens prövning såsom elever intagas i förhållande till sin ålder utvecklade sökande, som fyllt fjorton år, så ock sökande, som ej genomgått [folkskola], därest de prövas kunna följa med undervisningen.

Förutom ordinarie elever må i ambulatorisk hemslöjdsskola, därest utrymmet sådant medgiver, såsom extra elever intagas under i föregående moment nämnda förutsättningar, jämväl personer, vilka önska erhålla undervisning i något särskilt slag av arbete.

34 §. Elev vid fast och ambulatorisk hemslöjdsskola bör vid inträde i skolan erlagga elevavgift, vars belopp fastställs av [landskapsnämnden] på framställning av skolornas direktioner.

Elev vid ovannämnda hemslöjdsskolor underlyder skolornas ordningsstadgar.

35 §. Elev, som genomgått fullständig lärokurs vid någon avdelning i fast hemslöjdsskola eller lärokurs vid ambulatorisk hemslöjdsskola, erhåller vid kursens avslutande avgångsbetyg enligt av [landskapsnämnden] fastställt formulär.

Extra elev och den, som deltagit i kortvariga hemslöjdskurser, erhåller betyg enligt av [landskapsnämnden] fastställt formulär.

6 kap. Direktion

36 §. (1945/16) Fast hemslöjdsskolas verksamhet övervakas närmast av en direktion, till vilken skolans ägare eller, om densamma äges av landskapet, [landskapsnämnden] utser för tre år i sänder två ordinarie medlemmar samt två ersättare och en i landskapet för kvinnlig eller manlig hemslöjd verkande organisation på anmodan av [landskapsnämnden] likaledes för tre år i sänder två ordinarie medlemmar och två ersättare. Såsom femte medlem i direktionen ingår skolans föreståndare.

37 §. Ambulatorisk hemslöjdsskolas verksamhet övervakas av direktionen för den organisation, vilken skolan tillhör. Det lokala övervakningsorganet utgöres av en styrelse, till vilken skolans ägare utser två ordinarie medlemmar och två ersättare för ett år i sänder. Såsom tredje medlem i styrelsen ingår skolans föreståndare.

7 kap. Särskilda bestämmelser

38 §. Direktionen för hemslöjdsläroanstalt bör till [landskapsnämnden] å tid, som denna äger bestämma, insända läroanstaltens förslag till inkomst- och utgiftsstat för följande år. Läroanstalt tillkommande landskapsunderstöd fastställs inom gränserna för landskapets inkomst- och utgiftsstat av [landskapsnämnden], vilken på rekvisition utanordnar detta till läroanstaltens direktion i sådana rater, som av läroanstaltens utgifter förutsätts.

39 §. För landskapet tillhörig fast hemslöjdsskola redovisas hos [landskapsnämnden].

För privat fast hemslöjdsskola beviljat landskapsunderstöd utanordnas till skolans direktion samt för ambulatorisk hemslöjdsskola till direktionen för den organisation, vilken skolan tillhör; och äro nämnda direktioner ansvariga för, att landskapsunderstöden användas till för skolorna bestämda ändamål. Över understödets användning böra direktionerna avgiva redovisning till [landskapsnämnden].

Utvisar avgiven redovisning över landskapsunderstödens användning behållning, böra understödets inbesparade belopp inlevereras till [landskapsnämnden].

40 §. Hemslöjdsläroanstalt skall i enlighet med av [landskapsnämnden] meddelade anvisningar föra bok över användningen av landskapsunderstödet och över läroanstaltens övriga inkomster och utgifter samt årligen före utgången av februari månad till [landskapsnämnden] insända utdrag ur bokslutet, utvisande jämväl landskapsunderstödet användning för de särskilda ändamålen, så ock förteckning över den undervisningsmateriel och de övriga inventarier, som under redovisningsåret med landskapsunderstöd anskaffats.

41 §. Elevavgifterna och övriga inkomster vid privat fast samt ambulatorisk hemslöjdsskola användas till sådana utgifter, för vilkas bestridande landskapsunderstöd icke beviljats eller landskapsunderstödet icke förslår.

42 §. Över undervisningsmateriel, arbetsredskap och -maskiner ävensom den övriga egendom, som till privat fast hemslöjdsskola och ambulatorisk hemslöjdsskola med landskapsmedel anskaffats, skall föras noggrann förteckning. Sålunda anskaffad egendom tillfaller vid nämnda skolors indragning landskapet utan vederlag.

43 §. Befinnes landskapsunderstöd åtnjutande privat läroanstalt för hemslöjd i anseende till dess ringa elevantal eller av annan orsak icke uppfylla sitt ändamål, äger [landskapsnämnden] besluta om landskapsunderstödet indragning och i vilken ordning indragningen bör ske.

Om indragning av landskapet tillhörig läroanstalt för hemslöjd fattas beslut jämväl av [landskapsnämnden].

44 §. [Elevantalet vid fast hemslöjdsskola för män skall utgöra minst tio och för kvinnor minst tolv.]

Har antalet elever vid nämnd läroanstalt tre år å rad å avdelning och årsklass i medeltal understigit: vid träarbetskola sju, vid metallarbetskola fem och vid vävnads- eller sömnadsskola åtta, eller uppfyller icke skolan eljest sitt ändamål, avgöre [landskapsnämnden], huruvida skolan eller, om den är av privat natur, densamma tilldelat landskapsunderstöd skall indragas.

Beträffande skillnaden mellan elevantalet för män och elevantalet för kvinnor bör det noteras att enligt 6 § 2 mom. Finlands grundlag (FFS 731/1999) får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön.

45 §. Antalet elever vid ambulatorisk hemslöjdsskola skall utgöra minst åtta.

Har elevantalet i ambulatorisk hemslöjdsskola tre år å rad å avdelning och årskurs i medeltal understigit: i träarbetskola sju, i metallarbetskola fem och i vävnads- eller sömnadsskola sju, eller uppfyller icke skolan eljest sitt ändamål, avgöre [landskapsnämnden]

O 15 LL (1999:53) om Ålands folkhögskola

huruvida skolan beviljat landskapsunderstöd skall in- dragas.

46 §. Ambulatorisk hemslojdsskola kan av kommun, lantmannasällskap och andra för hemslojd intresserade sammanslutningar hos direktionen för den organisation, vilken skolan tillhör, rekvideras minst tre månader före den tid de önska få skolan till sin ort; och är rekvisit skyldig att draga försorg därom, att skolan erhåller erforderliga arbetsrum samt skolans lärare jämte deras familjer bostäder.

47 §. För såväl fast som ambulatorisk hemslojdsskola skall av vederbörande direktion uppgöras förslag till reglemente, som skall insändas till [landskapsnämndens] fastställelse. Dyligt reglemente skall innehålla närmare bestämmelser om läroanstaltens undervisningsprogram samt om direktionens, styrelsens och lärarnas åligganden.

O 15 Landskapslag (1999:53) om Ålands folkhögskola

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Allmänt

Ålands folkhögskola är en internatskola som i överensstämmelse med sin folkbildningstradition skall ge allmänbildande undervisning enligt principen om livslångt lärande. Vid folkhögskolan kan ordnas kursverksamhet samt annan verksamhet inom ramen för den målsättning som anges i 2 §.

2 §. Målsättning

Verksamheten vid folkhögskolan bör särskilt syfta till att göra det möjligt för de studerande att påverka sin egen livssituation och skapa ett engagemang för att delta i samhällsutvecklingen. Den bör utformas så att de studerandes samarbetsvilja stärks, deras förmåga till självständigt tänkande och kritiskt omdöme utvecklas samt deras mognad och studieintresse främjas. Verksamheten bör även främja kulturupplevelser och eget skapande samt öka delaktigheten i kulturlivet.

Undervisningen bör ge de studerande insikter i och förståelse för den åländska självstyrelsen, demilitariseringen, historien och kulturen. Verksamheten skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar, främja principen om alla människors lika värde samt främja internationell förståelse och freds vilja samt jämställdhet mellan könen. Verksamheten skall bygga på ekologiska grundprinciper och präglas av respekt för och hänsyn till miljön.

3 §. Ställning inom förvaltningen

Ålands folkhögskola är landskapets läroinrättning och är underställd landskapsregeringen.

2 kap. Förvaltning

4 §. Direktion

För förvaltningen av Ålands folkhögskola tillsätter landskapsregeringen en direktion för den tid under vilken landskapsregeringens mandatperiod varar. (2008/91)

Direktionen består av sex medlemmar. Bland direktionens medlemmar utser landskapsregeringen ordföranden och vice ordföranden. För varje medlem utses även en ersättare, för vilken i tillämpliga delar bestämmelserna om medlemmarna gäller. Två representanter för de studerande, en för lärarna och en för den övriga personalen har rätt att delta i direktionens sammanträden. Representanterna har yttranderätt men inte rösträtt vid sammanträdena.

Skolans rektor eller vid förfall för denne prorektor är föredragande och sekreterare i direktionen. Direktionen kan dock utse annan föredragande när ärendet rör rektorn eller prorektorn eller om andra skäl därtill föreligger.

Landskapsregeringen får entlediga en medlem eller ersättare från uppdraget innan mandattiden har gått ut. Om en medlem eller ersättare entledigas eller avlider skall en ny medlem respektive ersättare utses för den återstående tiden.

Landskapsregeringen beslutar om arvoden och andra ersättningar till medlemmarna i direktionen.

5 §. Direktionsmöte

Direktionen sammankallas av ordföranden eller vid förfall för ordföranden av vice ordföranden. Direktionen skall sammankallas för behandling av visst ärende då rektor eller minst tre av direktionens medlemmar det kräver.

Direktionen är beslutför då ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. Beslut fattas med enkel majoritet. Faller rösterna lika avgör ordförandens röst, utom vid personal då lotten avgör. Faller rösterna lika vid behandling av disciplinärt ärende avgör den åsikt som företräder den lindrigaste påföljden. Vid direktionens möten förs protokoll som undertecknas av ordföranden och sekreteraren samt justeras på det sätt som direktionen bestämmer.

6 §. Direktionens uppgifter

Vid förvaltningen av skolan skall direktionen

- 1) årligen tillställa landskapsregeringen skolans budgetförslag och verksamhetsplan,
- 2) årligen uppgöra en verksamhetsberättelse över det gångna läsåret,
- 3) anta ett reglemente för skolan samt
- 4) besluta i övriga angelägenheter av principiell betydelse för skolan.

7 §. Rektor och prorektor

Rektor skall som pedagogisk ledare för folkhögskolan och som chef för lärarna och övrig personal leda utvecklingen av undervisningen och den övriga verksamheten vid skolan samt fullgöra övriga uppgifter som hänför sig till ledningen av skolan.

Finns vid skolan en tjänst som biträdande rektor fungerar biträdande rektorn som prorektor. I annat fall utser landskapsregeringen efter att ha hört skolans direktion en av skolans lärare till prorektor för en tid som sammanfaller med direktionens mandatperiod. Direktionen skall dessförinnan ha inhämtat lärarkollegiets utlåtande. En sammanställning av lärarkollegiets utlåtande skall tillställas landskapsregeringen innan prorektorn utses. Prorektor är ställföreträdare för rektor.

8 §. Lärarkollegium

Till lärarkollegiet hör rektor, biträdande rektor, prorektor och de lärare som har minst åtta årsvekotimmars undervisning vid skolan. Övriga lärare har rätt att närvara och yttra sig vid kollegiets sammanträden. Lärarkollegiet sammankallas av rektor som är kollegiets ordförande, eller då minst en tredjedel av dess medlemmar det kräver.

Kollegiet är beslutfört då rektor, biträdande rektor eller prorektor samt minst hälften av övriga medlemmar är närvarande. Vid omröstning skall bestämmelserna i 5 § 2 mom. iakttas.

Lärarkollegiet skall planera, främja och utveckla undervisningen och den övriga verksamheten vid skolan samt behandla övriga ärenden som ankommer på lärarkollegiet.

9 §. Upphävd (2008/21).**10 §. Reglemente**

Direktionen skall anta ett reglemente för skolan som tillställs landskapsregeringen för kännedom. Reglementet skall åtminstone innehålla bestämmelser om

- 1) arbetsårets omfattning,
- 2) rektorns, lärarnas och den övriga personalens arbetsuppgifter,
- 3) behörighetskrav för lärare och övrig personal,
- 4) inträdesfordringar,
- 5) bedömning av de studerande samt utfärdande av särskilda intyg,
- 6) ordningsregler för skolan och skolans utrymmen för boende samt
- 7) övriga angelägenheter vilka med stöd av denna lag eller särskilda föreskrifter skall ingå i reglementet.

3 kap. Undervisning**11 §. Läsår**

Folkhögskolans läsår börjar den 1 augusti och slutar den 31 juli och är uppdelat i terminer på det sätt som föreskrivs i reglementet.

12 §. Undervisningsspråk

Undervisningsspråket vid folkhögskolan är svenska. Vid språkundervisningen kan respektive språk användas som undervisningsspråk. Vid tillfällig undervisning kring visst tema kan undervisningsspråk som anknyter till temat användas.

Utöver vad som föreskrivs i 2 mom. får i enlighet med landskapsregeringens tillstånd även annat språk än svenska användas som undervisningsspråk, om detta är förenligt med målen för utbildningen.

13 §. Läroplaner

Inför varje läsår skall läroplaner för de i verksamhetsplanen angivna studielinjerna göras upp.

Läroplanerna skall godkännas av direktionen och tillställas landskapsregeringen för kännedom. Om läroplanerna ändras skall samma förfarande iakttas.

14 §. Kursverksamhet

Direktionen kan inom ramen för skolans budget besluta om ordnandet av kursverksamhet omfattande högst sexton veckor. För kursverksamheten fastställer direktionen kursplaner vilka tillställs landskapsregering-

en för kännedom. Om kursplanerna ändras skall samma förfarande iakttas.

15 §. Övrig undervisning

Vid skolan skall ges studiehandledning och stöd- undervisning. Dessutom kan specialundervisning ordnas vid skolan.

Direktionen fastställer läroplaner för specialundervisningen.

4 kap. Studiesociala förmåner**16 §. Avgifter**

Undervisningen vid studielinjerna skall vara avgiftsfri. För studieperioder utanför skolan och studieresor kan avgifter upptas.

Direktionen beslutar utöver vad som föreskrivs i 1 mom. och 17 § om vilka prestationer, studiematerial och annat som är avgiftsbelagt och storleken på avgifterna med beaktande av landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.

17 §. Skolmältid

Varje arbetsdag skall en skolmältid ordnas avgiftsfritt för de studerande som följer den linjebundna undervisningen, om inte direktionen av särskilda skäl beslutar annat.

18 §. Boende

Direktionen beslutar om de avgifter som uppbärs för boende vid skolan.

19 §. Skolskjuts

Direktionen fastställer i reglemente grunderna för ersättningar för skolskjuts.

5 kap. Studerande**20 §. Antagning av studerande**

Direktionen antar studerande till folkhögskolan.

En sökande som är missnöjd med antagningen av studerande till skolan kan skriftligen begära rättelse av direktionen inom 14 dagar från det att resultatet av antagningen har offentliggjorts.

Resultaten av antagningen får på grund av en begäran om rättelse inte ändras till nackdel för den som blivit antagen som studerande.

21 §. (2005/72) Opartistiskt bemötande

De studerande skall bemötas opartistiskt så att ingen diskrimineras på grund av kön, sexuell läggning, funktionshinder, ålder, etnisk tillhörighet, social, religiös eller kulturell bakgrund eller annan jämförbar omständighet.

22 §. Rättelse av bedömning av studieprestation

Den studerande har rätt att få veta hur bedömningsgrunderna tillämpats på henne eller honom.

En studerande som är missnöjd med bedömningen av sin studieprestation kan skriftligen eller muntligen begära rättelse av den lärare som utfört bedömningen inom 14 dagar från det att den studerande fått del av bedömningen. Är den studerande missnöjd med lärarens beslut skall ärendet hänskjutas till rektorn för avgörande. Är den studerande missnöjd även med rektorns beslut skall ärendet hänskjutas till direktionen som kan ålägga läraren att företa en ny bedömning eller besluta vilket vitsord den studerande skall erhålla.

O 15 LL (1999:53) om Ålands folkhögskola

23 §. Studerandes skyldigheter

De studerande skall utföra sina uppgifter samvetsgrant, följa normal studietakt, uppträda hänsynsfullt, följa skolans ordningsregler, rektors och lärares anvisningar samt hantera skolans egendom ansvarsfullt.

Studerande som bryter mot bestämmelserna i 1 mom. och som inte rättar sig trots varning kan av rektor efter överläggning med lärarkåren avstängas för viss tid. Beslut om avstängning för längre tid än en månad skall underställas direktionen för fastställelse. Direktionen kan besluta att avstängningen skall verkställas omedelbart.

Innan beslut om avstängning för längre tid än en månad fattas skall den studerande och, i förekommande fall, den studerandes vårdnadshavare beredas tillfälle att yttra sig i ärendet.

24 §. Befrielse från undervisning

På ansökan av den studerande eller den studerandes vårdnadshavare kan rektor av särskilda skäl befria den studerande från skyldigheten att delta i undervisning.

25 §. Ledighet

Rektor kan av särskild orsak bevilja en studerande ledighet från skolan.

26 §. Studerandekår

De studerande vid skolan utgör en studerandekår. Studerandekåren utser ett studeranderåd som kan framställa förslag och avge utlåtanden i frågor som rör skolan.

6 kap. Personal**27 §. Anställningsförhållanden**

Vid skolan kan finnas personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Om inte annat bestäms i denna lag handhar direktionen de uppgifter som rör skolans personal och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen.

Landskapsregeringen beslutar om permittering av skolans personal och om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning. En förflyttning eller omplacering av en tjänsteman till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av direktionen. Beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman inom skolan fattas av direktionen. (2006/56)

28 §. Tjänster

Vid skolan skall finnas en tjänst som rektor samt i den mån skolans studerandeantal och timantal det förutsätter ett antal tjänster som lärare. Vid skolan kan dessutom finnas en tjänst som biträdande rektor samt behövligt antal övriga tjänster.

Rektorstjänster och biträdande rektorstjänster inrättas, tillsätts och indras av landskapsregeringen.

Övriga tjänster inrättas, tillsätts och indras av direktionen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som direktionen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med skolans budget-

förslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om direktionen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader. (2013/52)

Folkhögskolan kan ha gemensamma tjänster med en eller flera av landskapets skolor. Lärare kan på det sätt som direktionen närmare beslutar fullgöra viss del av sin undervisningsskyldighet såsom lärare vid någon annan av landskapets skolor.

29 §. Timlärare

Timlärare kan anställas av direktionen för de timmar det inte är ändamålsenligt att inrätta lärartjänster. Timlärare är tillfälliga tjänstemän.

30 §. Privaträttsligt anställningsförhållande

Direktionen anställer och avskedar personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

Beslut om omplacering av en arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning fattas av landskapsregeringen, medan beslut om omplacering av en arbetstagare inom skolan fattas av direktionen. En omplacering av en arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av direktionen. (2006/56)

31 §. Tillfällig personal

Tillfälliga föreläsare och annan tillfällig personal kan med undantag av timlärare anställas av skolans rektor.

Närmare bestämmelser om rektors befogenheter enligt 1 mom. kan intas i skolans reglemente.

32 §. Behörighetskrav

Landskapsregeringen fastställer behörighetskraven för rektorstjänsten och biträdande rektorstjänsten.

Behörighetskrav för lärare och övrig personal vid skolan bestäms i reglementet.

Landskapsregeringen och direktionen kan av särskilda skäl i ett enskilt fall medge undantag från fastställda behörighetskrav.

7 kap. Särskilda bestämmelser**33 §. Tystnadsplikt**

Den som är anställd vid skolan får inte informera en utomstående om vad som vid skötseln av uppgifter som rör skolväsendet framkommit i fråga om personliga eller ekonomiska omständigheter som rör en studerande eller medlemmar av den studerandes familj utan samtycke av den berörda personen eller, om denna inte själv kan bedöma innebörden av samtycket, av personens vårdnadshavare.

Tjänstemän vid skolan får utan hinder av 1 mom. och vad som i övrigt bestäms om tystnadsplikt lämna uppgifter till varandra samt till andra organ inom landskapets förvaltning, om uppgifterna är nödvändiga för att en studerandes skolgång skall kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt. Vad som är stadgat i 1 mom. hindrar inte heller att uppgifter lämnas till den som på tjänstens vägnar har rätt att få kännedom om saken.

34 §. Besvär

Beslut som med stöd av denna lag fattats av direktionen eller tjänsteman enligt delegerad beslutanderätt kan överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Besvär över lagligheten av beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. I landskapsregeringens beslut i utnämningssärenden får ändring inte sökas genom besvär.

35 §. Landskapsförordning

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

36 §. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 september 1999.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1971:18) den 20 april 1971 om Ålands folkhögskola.

Den direktion som har tillsatts för Ålands folkhögskola med stöd av den upphävda lagen fortsätter sin verksamhet enligt denna lag för den återstående mandattiden, om inte [landskapsstyrelsen] med stöd av 4 § beslutar annat.

De tjänster som vid denna lags ikraftträdande finns vid Ålands folkhögskola enligt den upphävda lagen överförs vid ikraftträdandet till Ålands folkhögskola enligt denna lag.

O 16 Landskapslag (1995:80) om Ålands musikinstitut**1 kap. Allmänna bestämmelser****1 §. Målsättning**

Vid Ålands musikinstitut ges grundläggande undervisning i musik. Institutet har även till uppgift att ge förberedande undervisning för blivande yrkesmusiker. Dessutom kan vid institutet ordnas vuxenutbildning och kursverksamhet i musik samt dansundervisning.

Vid institutet kan även förekomma annan verksamhet i syfte att utveckla musikkulturen och intresset för musik.

2 §. Huvudmannaskap

Ålands musikinstitut upprätthålls av landskapet och står under landskapsregeringens överinseende.

2 kap. Förvaltning**3 §. Direktion**

För förvaltningen av Ålands musikinstitut tillsätter landskapsregeringen en direktion för den tid under vilken landskapsregeringens mandatperiod varar. (2008/92)

Direktionen består av högst sex medlemmar. En representant för eleverna och en för lärarna har rätt att delta i direktionens sammanträden. Representanterna har yttranderätt men inte rösträtt vid sammanträdena. Bland direktionens medlemmar utser landskapsregeringen ordföranden och vice ordföranden. För varje medlem utses även en ersättare, för vilken i tillämpliga delar bestämmelserna om medlemmarna gäller. (1997/53)

Institutets rektor är föredragande och sekreterare i direktionen. Direktionen kan dock utse annan föredragande när ärendet rör rektorn.

Landskapsregeringen får entlediga en medlem eller ersättare från uppdraget innan mandattiden har gått ut. Om en medlem eller ersättare entledigas eller avlider skall en ny medlem respektive ersättare utses för den återstående tiden. (1997/53)

Landskapsregeringen beslutar om arvoden och andra ersättningar till medlemmarna i direktionen. (1997/53)

4 §. Direktionsmöte

Direktionen sammankallas av ordföranden eller vid förfall för ordföranden av vice ordföranden. Direktionen skall sammankallas för behandling av visst ärende då rektor eller minst tre av direktionens medlemmar det kräver.

Direktionen är beslutförför då ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. Beslut fattas med enkel majoritet. Faller rösterna lika avgör ordförandens röst, utom vid personval då lotten avgör. Faller rösterna lika vid behandling av disciplinärt ärende avgör den åsikt som företräder den lindrigaste påföljden. Vid direktionens möten förs protokoll som undertecknas av ordföranden och sekreteraren samt justeras på det sätt som direktionen bestämmer. (1997/53)

5 §. (1997/53) Direktionens uppgifter

Direktionen handhar förvaltningen av verksamheten vid institutet samt övriga ärenden som ankommer på direktionen. Direktionen skall följa institutets undervisning och övriga verksamhet samt verka för dess utveckling. Vidare skall direktionen utgående från läroplansgrunderna göra upp kurs- och läroplaner samt behandla övriga ärenden som enligt reglementet ankommer på direktionen.

Direktionen skall årligen tillställa landskapsregeringen budgetförslag för det följande kalenderåret samt verksamhetsberättelse och utvärderingsrapport över det gångna läsåret.

6 §. Rektor och prorektor (1997/53)

Rektor skall leda, övervaka och utveckla undervisningen och den övriga verksamheten vid institutet samt fullgöra övriga uppgifter som hänför sig till ledningen och övervakningen av institutet. På rektor ankommer även att bereda och föredra de ärenden som behandlas vid direktionens sammanträden samt tillse att dessa verkställs.

Landskapsregeringen kan, efter att ha hört direktionen, utse en prorektor bland institutets lärare för en tid som sammanfaller med direktionens mandatperiod. Direktionen skall dessförinnan ha inhämtat lärarkollegiets utlåtande. En sammanställning av lärarkollegiets utlåtande skall tillställas landskapsregeringen innan prorektorn utses. Prorektor är ställföreträdare för rektor. (1997/53)

7 §. Lärarkollegium

Till lärarkollegiet hör rektor och institutets samtliga lärare. Lärarkollegiet sammankallas av rektor som är kollegiets ordförande.

Kollegiet är beslutförför då rektor och minst hälften av övriga medlemmar är närvarande. Vid omröstning skall bestämmelserna i 4 § 2 mom. iakttas.

O 16 LL (1995:80) om Ålands musikinstitut

Lärarkollegiet skall planera, främja och utveckla undervisningen och den övriga verksamheten vid institutet samt behandla övriga ärenden som ankommer på lärarkollegiet.

7a §. Upphävd (2008/22).

8 §. Lärares skyldigheter

Förutom skyldigheten att undervisa ankommer det på lärare att utföra uppgifter som hör till institutets verksamhet i enlighet med rektors anvisningar eller vad som föreskrivs i reglementet eller överenskommits i tjänstkollektivavtal.

9 §. Reglemente

För Ålands musikinstitut skall finnas ett reglemente. Direktionen skall uppgöra ett förslag till reglemente som skall underställas landskapsregeringen för fastställelse. Reglementet skall innehålla bestämmelser om

- 1) läsårets längd och antalet arbetsdagar under läsåret,
- 2) upphävd (1997/53),
- 3) rektors, lärares och övriga tjänstemäns arbetsuppgifter,
- 4) beviljande av tjänstledighet åt rektor, lärare och övrig personal,
- 5) intagning, speciella inträdesfordringar, bedömning av elever, dimission samt utfärdande av särskilda kursintyg samt
- 6) övriga angelägenheter vilka med stöd av denna lag eller särskilda föreskrifter skall ingå i reglementet.

Ändring av reglemente skall underställas landskapsregeringen för fastställelse.

3 kap. Undervisning**10 §.** (1997/53) *Undervisningsspråk*

Undervisningsspråket vid institutet är svenska.

Vid tillfällig undervisning kring visst tema kan undervisningsspråk som anknyter till temat användas. I enlighet med landskapsregeringens tillstånd får även annat språk än svenska användas som undervisningsspråk, om detta är förenligt med institutets målsättning.

10a §. (1997/53) *Läroplansgrunder och övrig undervisning*

Landskapsregeringen fastställer läroplansgrunder för utbildningen vid institutet.

Vuxenutbildning och kursverksamhet kan ordnas vid institutet med landskapsregeringens tillstånd.

11 §. Avgifter för verksamheten

För verksamheten vid institutet uppbärs avgifter i enlighet med vad landskapsregeringen bestämmer.

Undervisning som bedrivs vid institutet inom ramen för den utbildning som eleverna fullgör vid landskapets gymnasium, Ålands folkhögskola eller vid någon av landskapets yrkesutbildningsanstalter är avgiftsfri för eleverna.

4 kap. Eleverna**12 §.** (1997/53) *Antagning*

Direktionen antar elever till institutet.

En sökande som är missnöjd med antagningen av elever till institutet kan skriftligen begära rättelse av direktionen inom 14 dagar från det att resultaten av antagningen har offentliggjorts.

Resultaten av antagningen får på grund av en begäran om rättelse inte ändras till nackdel för den som blivit antagen som elev.

12a §. (2005/73) *Opartiskt bemötande*

Eleverna skall bemötas opartiskt så att ingen diskrimineras på grund av kön, sexuell läggning, funktionshinder, ålder, etnisk tillhörighet, social, religiös eller kulturell bakgrund eller annan jämförbar omständighet.

12b §. (1997/53) *Rättelse av bedömning av studieprestation*

Eleven har rätt att få veta hur bedömningsgrunderna tillämpats på honom eller henne.

En elev som är missnöjd med bedömningen av sin studieprestation kan begära rättelse av den lärare som utfört bedömningen inom 14 dagar från det att eleven fått del av resultaten av bedömningen och på vilket sätt bedömningsgrunderna tillämpats på honom eller henne. Är eleven missnöjd med lärarens beslut skall ärendet hänskjutas till rektor för avgörande. Är eleven missnöjd även med rektorns beslut skall ärendet hänskjutas till landskapsregeringen som kan ålägga läraren att företa en ny bedömning eller besluta vilket vitsord eleven skall erhålla.

12c §. (1997/53) *Elevernas skyldigheter*

Eleverna skall följa institutets ordningsregler samt rektors och lärares anvisningar.

Elev som inte låter sig tillrättvisas kan av direktionen avstängas för viss tid, dock högst ett år.

13 §. Ledighet

Rektor kan av särskild orsak bevilja elev ledighet från institutet.

14 §. Elevråd

Vid musikintitutet utgör eleverna en elevkår. Elevkåren kan utse ett elevråd som kan framställa förslag och avge utlåtanden i frågor som rör institutet.

5 kap. Personal**15 §.** (1997/53) *Anställningsförhållanden*

Vid institutet kan finnas personal i offentligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Om inte annat bestäms i denna lag eller landskapsregeringen beslutar annat handhar direktionen de uppgifter som rör institutets anställda och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen.

Beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning fattas av landskapsregeringen. En förflyttning eller omplacering av en tjänsteman till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av direktionen. (2006/57)

15a §. (1997/53) *Tjänster*

Vid Ålands musikinstitut skall det finnas en tjänst som rektor samt i den mån institutets elevantal eller timantal det förutsätter ett antal tjänster som lärare samt ett behövligt antal övriga tjänster.

Rektorstjänsten inrättas, tillsätts och indras av landskapsregeringen.

Övriga tjänster inrättas, tillsätts och indras av direktionen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som direktionen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med skolans budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om direktionen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader. (2013/53)

15b §. (1997/53) *Timlärare*

Timlärare kan anställas av direktionen för de timmar det inte är ändamålsenligt att inrätta lärartjänster. Timlärare är tillfälliga tjänstemän.

15c §. (1997/53) *Privaträttsligt anställningsförhållande*

Direktionen anställer och avskedar personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

Beslut om omplacering av en arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning fattas av landskapsregeringen. En omplacering av en arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av direktionen. (2006/57)

15d §. (1997/53) *Rektors möjlighet att utse vikarier*

Vikarie kan i brådskande fall förordnas av rektor för högst en månads tjänstgöring.

16 §. (1997/53) *Behörighet*

Landskapsregeringen fastställer behörighetskraven för rektorstjänsten.

Krav för behörighet för lärare och övrig personal vid institutet bestäms i reglementet.

Landskapsregeringen kan av särskilda skäl bevilja dispens från fastställda behörighetskrav.

17 §. *Övriga bestämmelser*

Angående undervisningsskyldighet och avlöning samt övriga ersättningar för lärare och andra tjänstemän gäller vad därom överenskommit i tjänstekollektivavtal. Direktionen fastställer undervisningsskyldigheten för prorektor inom ramen för tjänstekollektivavtalet. (1997/53)

Angående lärare och övriga tjänstemän vid institutet gäller förutom vad i denna lag stadgas vad om landskaps tjänstemän är särskilt föreskrivet.

6 kap. *Särskilda bestämmelser*

18 §. *Ändringsökande*

I beslut som direktionen eller landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag får ändring sökas genom besvär i enlighet med vad som stadgas i 25 § självstyrelselagen.

18a §. (1997/53) *Rättsförmåga*

Direktionen kan inom ramen för institutets ordinarie verksamhet sluta avtal i enlighet med vad landskapsregeringen beslutar.

19 §. *Landskapsförordning*

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpligheten av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

20 §. *Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelse*

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1995.

Direktion enligt bestämmelserna i denna lag utses första gången för en mandatid som inleds den 1 januari 1996.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

O 17 Landskapslag (2002:81) om Högskolan på Åland

1 kap. *Allmänna bestämmelser*

1 §. *Lagens tillämpningsområde*

I denna lag finns bestämmelser om Högskolan på Åland, som landskapet Åland är huvudman för. Med högskolan avses i fortsättningen Högskolan på Åland.

2 §. *Högskolans uppgift*

Högskolan har till uppgift att erbjuda högskoleutbildning som vilar såväl på vetenskaplig eller konstnärlig grund som på beprövad erfarenhet.

Vid högskolan kan bedrivas forsknings- och utvecklingsarbete, uppdragsverksamhet och kursverksamhet som tjänar undervisningen och det åländska samhällets behov.

Högskolan skall informera om sin verksamhet samt samverka med arbetslivet och det omgivande samhället.

I verksamheten skall det finnas ett nära samband mellan forskning och utbildning. Vetenskapens trovärdighet, fri forskning och god forskningssed skall värnas.

3 §. *Högskoleutbildning*

Högskoleutbildningen skall med gymnasialstadieutbildningen som grund och utgående från arbetslivets krav och samhällets behov ge den studerande fördjupade kunskaper av hög kvalitet.

Utbildningen ordnas i form av utbildningsprogram som leder till högskoleexamen och i form av kurser i de ämnen och i den omfattning som bestäms särskilt. Om en utbildning som bedrivs i kursform uppfyller de krav som ställs på en högskoleutbildning enligt detta kapitel och de särskilda krav landskapsregeringen föreskriver i en landskapsförordning kan högskoleexamina utfärdas även för sådana utbildningar. Närmare bestämmelser om undervisning och examina finns i 3 kapitlet.

4 §. *Målsättning*

Högskoleutbildningen skall, utöver kunskaper och färdigheter inom det aktuella utbildningsområdet, ge den studerande förmåga till självständig och kritisk bedömning och självständig problemlösning, ge den studerande beredskap att möta förändringar i arbetslivet samt utveckla förmågan och intresset att följa kunskapsutvecklingen. Utbildningen skall allsidigt utveckla de studerandes kommunikativa och sociala kompetens.

Verksamheten skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar, främja

O 17 LL (2002:81) om Högskolan på Åland

principen om alla människors lika värde samt främja internationell förståelse och jämställdhet mellan könen. Verksamheten skall bygga på ekologiska grundprinciper och präglas av respekt för och hänsyn till miljön.

Verksamheten skall genom pedagogiskt utvecklingsarbete samt pedagogisk och yrkes- eller ämnesanknuten fortbildning garantera en god kvalitativ nivå på utbildningen.

5 §. Kvalitet, utveckling och utvärdering

Högskolan skall anpassa verksamheten så att en hög kvalitet nås samt ansvara för att ett fortlöpande utvecklingsarbete av utbildningen och övrig verksamhet bedrivs vid högskolan.

Högskolan skall följa upp och utvärdera utbildningen och den övriga verksamheten. Högskolan skall även vid regelbundet återkommande tidpunkter delta i extern utvärdering av verksamheten.

6 §. Utbildningsavtal

Landskapsregeringen skall tillsammans med högskolan vart tredje år göra upp ett utbildningsavtal för de kommande tre åren.

I avtalet skall åtminstone de kvalitativa och kvantitativa resultatmålen samt resurser och prioriteringar, verksamhetsstruktur, resultatuppföljning och rapportering anges.

Landskapsregeringen utfärdar närmare bestämmelser om högskolans ekonomiförvaltning och om vissa ärenden som hänför sig till tjänstekollektivavtalen samt till vilken del landskapsregeringen handhar skötseln av dessa uppgifter.

2 kap. Högskolans organisation**7 §. Styrelse**

Landskapsregeringen tillsätter en styrelse för högskolan. Styrelsemedlemmarnas mandattid är fyra år. Styrelsen är högskolans högsta förvaltningsorgan.

Styrelsen skall bestå av en ordförande och en vice ordförande samt högst åtta andra medlemmar. Flertalet av medlemmarna skall vara företrädare för de delar av arbetslivet och den vetenskapliga forskningen som berörs av utbildningen. I styrelsen skall ingå en representant för personalen och en representant för de studerande, vilka utses för två år i sänder. De studerandes representant utses på förslag av studeranderådet och personalens representant utses på förslag av personalen. För personal- respektive studeranderepresentanten utses en personlig ersättare. Därutöver utses tre ersättare. För ersättarna gäller i tillämpliga delar bestämmelserna om medlemmarna.

Till ordförande för styrelsen bör inte utses en person som är anställd vid högskolan.

Ordföranden skall leda styrelsens arbete och se till att styrelsen fullgör sina uppgifter. Ordföranden skall sköta de löpande kontakterna med rektor mellan styrelsemedlemmarna.

Landskapsregeringen får på ansökan från en styrelsemedlem eller ersättare i styrelsen skilja denna från uppdraget innan mandattiden gått ut. Om en medlem eller ersättare skiljs från sitt uppdrag eller avlider skall en ny medlem respektive ersättare utses för den återstående tiden.

Landskapsregeringen beslutar om det arvode som skall tillkomma den som innehar styrelseuppdrag.

8 §. Sammanträden

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden eller vid förfall för ordföranden av vice ordföranden. Styrelsen skall sammankallas för behandling av visst ärende då rektor eller minst tre av styrelsens medlemmar det kräver.

Styrelsen är beslutför då ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. Beslut fattas med enkel majoritet. Faller rösterna lika avgör ordförandens röst, utom vid personal då lotten avgör. Faller rösterna lika vid behandling av disciplinärt ärende vinner den åsikt som företräder den lindrigaste påföljden.

Styrelsen avgör ärenden på föredragning av högskolans rektor. Styrelsen kan utse annan föredragande om ärendet så kräver.

Vid styrelsens sammanträden förs protokoll av en sekreterare som utsetts av styrelsen. Protokollet justeras på det sätt som styrelsen bestämmer.

9 §. Styrelsens uppgifter

Styrelsen skall som högskolans högsta ansvariga förvaltningsorgan övervaka högskolans verksamhet och svara för att dess uppgifter fullgörs samt verka för högskolans utveckling i samarbete med arbetslivet och samhället i övrigt. Styrelsen skall dessutom

- 1) för högskolans del anta utbildningsavtalet som förhandlats fram enligt 6 §,
- 2) årligen tillställa landskapsregeringen högskolans budgetförslag,
- 3) årligen tillställa landskapsregeringen en verksamhetsberättelse över det gångna kalenderåret,
- 4) godkänna högskolans verksamhets- och ekonomiplan,
- 5) besluta om fördelningen av budgetanslagen inom högskolan inom ramen för de riktlinjer landskapsbudgeten anger,
- 6) avge utlåtanden i principiellt viktiga frågor som gäller högskolan,
- 7) besluta om högskolans organisation och om riktlinjerna för ansvarsfördelningen,
- 8) anta ett reglemente för högskolan,
- 9) besluta om grunderna för antagningen av de studerande,
- 10) besluta om förslag till utbildningsprogram,
- 11) (2005/30) anta utbildningsplaner för varje utbildningsprogram,
- 12) anta en examensordning,
- 13) kära och svara samt vid domstolar och andra myndigheter bevaka landskapets intressen i angelägenheter som hör samman med högskolans uppgifter samt
- 14) besluta i övriga ärenden som enligt denna lag ankommer på styrelsen eller är av principiell vikt.

Andra frågor än de som avses i 1 mom. skall avgöras av rektor, om inte annat är föreskrivet i lag eller förordning eller styrelsen har beslutat något annat. Har i denna lag eller i en förordning föreskrivits att en viss uppgift ankommer på rektor får styrelsen inte ta över den uppgiften.

10 §. Rektor och prorektor

För ledning av verksamheten närmast under styrelsen finns en rektor. Rektor utses av landskapsregeringen på förslag av styrelsen för viss tid. Innan styrelsen avger sitt förslag skall den höra anställda och studerande på det sätt styrelsen har bestämt. En sammanställning av deras utlåtanden skall tillställas landskapsregeringen innan rektor utses.

Behörig att anställas som rektor är den som har avlagt doktorsexamen eller licentiatexamen. När rektor anställs skall även erfarenhet av ledarskap och förvaltningsuppgifter samt pedagogisk erfarenhet på högskolenivå beaktas.

Landskapsregeringen får säga upp rektor, förutom på de grunder som allmänt gäller uppsägning av landskaps tjanstemän, när det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen. Uppsägningen får ske så att anställningen upphör med omedelbar verkan. I sådant fall har rektor rätt till en ersättning som motsvarar lön för uppsägningstiden. (2006/98)

Rektor kan delegera sina uppgifter, om inte något annat är särskilt föreskrivet.

Vid behov kan en prorektor utses. Prorektorn, som är ställföreträdare för rektor, utses av styrelsen bland högskolans personal för en tid som sammanfaller med rektors tjänstgöringstid. Innan styrelsen utser prorektor skall den höra anställda och studerande på det sätt styrelsen har bestämt. Behörig att vara prorektor är den som uppfyller behörighetskraven för anställning som programansvarig.

11 §. Enheter

Högskolan kan indelas i det antal enheter som styrelsen beslutar.

12 §. Enhetschef och branschråd

Verksamheten vid en enhet leds av en enhetschef eller på det sätt styrelsen bestämmer.

Vid högskolan kan det dessutom finnas rådgivande branschråd, som tillsätts av högskolans styrelse. Ett råd skall fungera som informations- och kontaktorgan mellan utbildningen och arbetslivet samt handha andra uppgifter som högskolans styrelse beslutar.

13 §. Olika nämnder

Vid högskolan skall det finnas en examensnämnd som har till uppgift att behandla rättelseyrkanden som gäller sådana studieprestationer som avses i 29 §.

Vid högskolan skall det även finnas en antagningsnämnd med uppgift att anta studerande till högskolans utbildningsprogram.

Examensnämnden och antagningsnämnden tillsätts av högskolans styrelse. Till ledamöter i nämnderna får väljas lärare med insikt inom respektive nämnds ansvarsområde och personer som annars är lämpliga för uppdraget. Antalet ledamöter i nämnden och nämndens mandattid bestäms av högskolans styrelse.

Examensnämnden och antagningsnämnden kan anförtros andra uppgifter om högskolans styrelse så beslutar.

Högskolans styrelse kan även tillsätta andra nämnder.

14 §. Upphävd (2008/23).**15 §. Reglemente**

För högskolan skall styrelsen anta ett reglemente. I reglementet intas närmare bestämmelser om högskolans administration och om övriga angelägenheter som hör samman med verkställigheten av högskolans uppgift och funktion.

3 kap. Undervisning och examina**16 §. Läsår**

Högskolans läsår börjar den 1 augusti och slutar den 31 juli och är uppdelat i terminer på det sätt som högskolan bestämmer. Undervisningen skall ordnas så att de studerande kan bedriva sina studier effektivt och i ändamålsenlig ordning.

17 §. Offentlighet

Undervisningen vid högskolan är offentlig. Högskolan kan vid behov begränsa allmänhetens möjligheter att följa undervisningen.

18 §. Undervisningsspråk

Undervisningsspråket i högskolan är svenska.

Även annat språk än svenska får användas som undervisningsspråk, om detta är förenligt med målen för utbildningen.

19 §. Examina

Genom landskapsförordning utfärdas bestämmelser om de examina som kan avläggas vid högskolan, benämningarna på examina och omfattningen av examina.

Närmare bestämmelser om examina, utbildningsprogram, utbildningsplan, deltagande i undervisning, bedömning av studierna, tillgodoräknande av andra studier och praktik intas i högskolans examensordning. Examensordningen antas av högskolans styrelse. (2005/30)

Se LF (2002:87) om Högskolan på Åland.

20 §. (2005/30) Utbildningsprogram som leder till högskoleexamen

Den högskoleutbildning som ordnas i form av utbildningsprogram och som leder till högskoleexamen skall med gymnasialstadieutbildningen som grund och utgående från arbetslivets krav och kravet på att utveckla detta ge den studerande sådana fördjupade teoretiska och praktiska kunskaper som krävs för att självständigt och i arbetslag utföra expertuppgifter i arbetslivet. Utbildningsprogrammen inriktas på särskilda sektorer inom arbetslivet som kräver yrkeskunskap. Utbildningsprogrammen fastställs av landskapsregeringen i en landskapsförordning. Av landskapsförordningen skall åtminstone utbildningsprogrammets namn och omfattning uttryckt i studiepoäng framgå. Vid behov kan även inriktningalternativ samt övriga preciseringar anges i landskapsförordningen.

För varje utbildningsprogram skall finnas en programansvarig person. Utbildningsplanerna för utbildningsprogrammen antas av högskolans styrelse på förslag av branschråden om sådana tillsätts.

Omfattningen av den högskoleutbildning som avses i denna paragraf är minst 180 eller högst 270 studie-

O 17 LL (2002:81) om Högskolan på Åland

poäng. Utbildningen omfattar grundstudier, yrkesstudier, valfria studier, praktik och examensarbete. Utbildningen skall ordnas så att en heltidsstuderande kan slutföra sina studier inom den tid som motsvarar utbildningens omfattning. Studiernas omfattning anges enligt ett poängsystem där ett läsårs heltidsstudier motsvarar 60 studiepoäng, vilket under ett läsårs normalt omfattar en arbetsinsats på 1 600 timmar.

Se LF (2002:87) om Högskolan på Åland.

21 §. Övrig högskoleutbildning

Högskolans styrelse skall inom ramen för utbildningsavtalet samt högskolans budget besluta om grunderna för hur forsknings- och utvecklingsarbetet, uppdragsverksamheten och kursverksamheten skall bedrivas vid högskolan.

Utbildningsplaner för den utbildning som avses i 1 mom. antas av högskolans rektor på förslag av branschråden om sådana har tillsatts av högskolans styrelse. (2005/30)

I fråga om högskoleutbildning som bedrivs genom samarbete med annan utbildningsanordnare som ansvarar för utbildningens innehåll tillämpas samarbetspartners utbildningsplaner om inget annat har avtalats. (2005/30)

4 kap. Antagning, studieplats och studieanmälan**22 §. Behörighet för högskolestudier**

Behörig för högskolestudier som leder till högskoleexamen är den som

1) har examen från en minst treårig gymnasialsta-
diutbildning,

2) har avlagt gymnasie- eller studentexamen,

3) har en åländsk utbildning, en utbildning från riket eller en utländsk utbildning som motsvarar kraven enligt punkterna 1 och 2 eller

4) är bosatt i Färöarna, Danmark, Grönland, Island, Norge eller Sverige och där är behörig till högre utbildning.

Beträffande behörigheten för högskolestudier som leder till högskoleexamen för den som avlagt en yrkesinriktad grundexamen eller motsvarande tidigare examen gäller vad som anges i antagningsgrunderna.

Behörig för högskolestudier som leder till högskoleexamen kan även vara den som inte uppfyller ovan nämnda krav i 1 och 2 mom. men som enligt högskolans bedömning anses ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för högskolestudier.

För vissa av de högskolestudier som leder till högskoleexamen kan dessutom särskilda krav ställas. Kraven får avse villkor som orsakas av utbildningen eller är av betydelse för det yrkesområde som utbildningen bereder den studerande för.

I fråga om högskolestudier som inte leder till högskoleexamen gäller vad som anges i högskolans antagningsgrunder.

I fråga om högskolestudier som bedrivs genom samarbete med annan utbildningsanordnare som ansvarar för utbildningens innehåll gäller samarbetspartners behörighetskrav, om inte annat har överenskommit och intagits i högskolans antagningsgrunder.

23 §. Antagning av studerande

Den som vill antas till högskolan skall ansöka om det inom den tid och i den ordning som högskolan bestämmer.

Högskolans antagningsnämnd antar studerande till högskolans utbildningsprogram. Högskolans styrelse bestämmer vem som antar studerande till övriga utbildningar vid högskolan.

Om grunderna för antagningen av studerande och ordnande av urvalsprov beslutar högskolans styrelse.

Kan inte alla behöriga sökande till en utbildning tas emot, skall urval göras bland de sökande. För alla sökande skall likvärdiga urvalskriterier tillämpas.

24 §. Rättelse av antagning

En sökande som är missnöjd med antagningen av studerande kan skriftligen begära rättelse av antagningsnämnden inom 14 dagar från det att resultaten av antagningen har offentliggjorts. När resultaten offentliggörs skall det meddelas hur sökanden kan få veta hur antagningsgrunderna har tillämpats på honom eller henne samt hur rättelse kan begäras.

Resultaten av antagningen får på grund av en begäran om rättelse inte ändras till nackdel för den som blivit antagen som studerande.

25 §. Mottagande av studieplats

Den som har antagits som studerande och har för avsikt att påbörja sina studier vid högskolan skall på det sätt och inom den tid som högskolan bestämmer meddela högskolan om att han eller hon tar emot studieplatsen, så att han eller hon kan registreras som studerande vid högskolan.

Om den som har antagits som studerande vid högskolan inte lämnar ett sådant meddelande som avses i 1 mom. inom utsatt tid går studieplatsen förlorad.

26 §. Anmälan om studier

De studerande skall anmäla sig som närvarande eller frånvarande med de tidsintervaller och på det sätt som högskolan bestämmer. Studerande kan anmäla sig som frånvarande under högst två läsar i en följd.

En studerande som inte har anmält sig på det sätt som anges i 1 mom. förlorar sin studierätt. Om den som på detta sätt har förlorat sin studierätt senare vill inleda eller fortsätta sina studier skall han eller hon ansöka om förnyad studierätt hos högskolan. Närmare bestämmelser om förutsättningarna för att återinföra studierätten kan antas av högskolan. Om studierätten återinförs behöver den studerande inte söka till högskolan på nytt.

Den som har förlorat sin studierätt enligt 2 mom. kan inom 14 dagar från det att den studerande har fått del av beslutet begära rättelse av den som har fattat beslutet vid högskolan.

5 kap. Studieprestationer**27 §. Examensbetyg och kursintyg**

En studerande som uppfyller kraven för en högskoleexamen skall få ett examensbetyg över avlagd examen.

En studerande har rätt att få intyg över utförda studieprestationer.

Examensbetyg och intyg utfärdas av högskolan. Om utbildningen bedrivs genom samarbete med en annan

utbildningsanordnare som ansvarar för högskoleutbildningens innehåll utfärdar samarbetspartnern examensbetyg eller särskilda intyg om inte annat har överenskommit.

Närmare bestämmelser om betyg och intyg kan intas i högskolans examensordning.

28 §. *Bedömning av studieprestationer*

Som underlag för bedömningen av studieprestationer utfärdar högskolans styrelse bedömningsanvisningar. Bedömningsanvisningarna intas i examensordningen. Vid bedömningen av fullgjord studieprestation skall de vitsordsskalor som anges i bedömningsanvisningarna tillämpas.

Den studerande har rätt att få veta hur bedömningsanvisningarna tillämpats på honom eller henne. Studeranden skall ges tillfälle att ta del av en skriftlig eller på annat sätt bevarad studieprestation när den har bedömts. Skriftliga och på annat sätt bevarade studieprestationer skall förvaras minst sex månader räknat från den tidpunkt då resultatet offentliggjordes.

I fråga om utbildning som bedrivs genom samarbete med en annan utbildningsanordnare som ansvarar för utbildningens innehåll tillämpas samarbetspartnerns bedömningsanvisningar och förvaringsbestämmelser om inget annat har avtalats.

29 §. *Rättelse av bedömning av studieprestation*

En studerande som är missnöjd med bedömningen av sin studieprestation eller det sätt på vilket studier som har slutförts på annat håll har räknats till godo kan skriftligen eller muntligen begära rättelse av den som har utfört bedömningen eller tillgodoräkandet inom 14 dagar från det att den studerande fått del av bedömningen eller det sätt på vilket tillgodoräkandet genomförts.

Är den studerande även missnöjd med rättelsebeslutet skall ärendet hänskjutas till examensnämnden som kan besluta vilket vitsord den studerande skall erhålla eller på vilket sätt tillgodoräkandet skall göras.

I fråga om rättelse av en bedömning som en samarbetspartner har gjort med stöd av 28 § 3 mom. skall iaktas vad som är särskilt föreskrivet för utbildningsanordnaren i fråga, om inte annat har överenskommit.

6 kap. *Studiesociala förmåner*

30 §. *Avgiftsfri undervisning*

Den högskoleutbildning som leder till högskoleexamen skall vara avgiftsfri för den studerande. Praktiken som ingår i denna utbildning skall bekostas av högskolan i den omfattning som högskolan beslutar.

Avgifter kan tas ut för annan undervisning. Högskolans styrelse beslutar med iakttagande i tillämpliga delar av vad som i landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet bestäms om offentligrättsliga prestationer om de avgifter som skall uppbäras för denna undervisning.

7 kap. *Studerande*

31 §. *Studerandes insyn i verksamheten*

De studerande skall ges möjlighet till insyn i verksamheten och möjlighet att påverka utbildningens uppbyggnad och genomförande.

32 §. *Opårtiskt bemötande*

En studerande skall bemötas opårtiskt så att ingen diskrimineras på grund av kön, sexuell läggning, funktionshinder, ålder, etnisk tillhörighet, social, religiös eller kulturell bakgrund eller annan jämförbar omständighet. (2005/71)

Om högskolan får kännedom om att en studerande anser sig ha blivit utsatt för sådan diskriminering som avses i 1 mom. skall högskolan utreda omständigheterna kring den uppgivna diskrimineringen och i förekommande fall vidta åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra fortsatt diskriminering.

33 §. *Studerandes skyldigheter*

De studerande skall följa fastställda regler för verksamheten.

Studerande som bryter mot reglerna och som inte rättar sig trots varning kan av högskolan avstängas för viss tid, högst ett år. Högskolan kan besluta att avstängningen skall verkställas omedelbart.

Innan beslut om avstängning fattas skall den studerande beredas möjlighet att yttra sig i ärendet.

34 §. *Studerandekår*

De studerande vid högskolan utgör en studerandekår. Studerandekåren skall vara en föreningslänk för de studerande vid högskolan och skall ha till ändamål att främja medlemmarnas studier och andra frågor som sammanhänger med studierna.

Studerandekåren utser ett studeranderåd som kan framställa förslag och avge utlåtanden i frågor som rör högskolan. Ordförande och vice ordförande för studeranderådet utses av rådet.

Studerandekåren får årligen ett understöd för sin verksamhet av högskolan. Storleken på understödet fastställs i högskolans budget. Studerandekåren kan uppbära medlemsavgifter för finansiering av sin verksamhet om den är förenlig med studerandekårens syfte.

35 §. *Studiehandledning*

Vid högskolan skall ges studiehandledning.

8 kap. *Personal*

36 §. *Anställningsförhållanden*

Vid högskolan kan det finnas personal i offentlig- eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Om inte annat bestäms i denna lag handhar högskolan de uppgifter som rör högskolans personal och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen.

Landskapsregeringen beslutar om permittering av högskolans personal och om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning. En förflyttning eller omplacering av en tjänsteman till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av högskolan. Beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman inom högskolan fattas av högskolan. (2006/58)

37 §. *Tjänster*

Vid högskolan finns en tjänst som rektor. Närmare bestämmelser om rektorstjänsten finns i 10 §.

Andra tjänster än tjänsten som rektor inrättas och indras av högskolan efter att landskapsregeringens ut-

O 17 LL (2002:81) om Högskolan på Åland

låtande inhämtats. För de tjänster som högskolan har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med högskolans budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om högskolan har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader. (2013/54)

38 §. Privaträttsligt anställningsförhållande

Högskolan anställer och säger upp personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

Beslut om omplacering av en arbetstagar till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning fattas av landskapsregeringen, medan beslut om omplacering av en arbetstagar inom högskolan fattas av högskolan. En omplacering av en arbetstagar till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av högskolan. (2006/58)

39 §. Behörighetskrav

Behörighetskraven för lärartjänst bestäms i landskapsförordning. Om behörighetskraven för annan tjänst vid högskolan bestäms i reglementet.

Vad som i denna lag och som med stöd av denna lag utfärdade bestämmelser föreskrivs om behörighetskrav för tjänst skall i tillämpliga delar iakttas även i fråga om tillfälliga tjänstemän och personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

Se LF (2002:87) om Högskolan på Åland.

9 kap. Särskilda bestämmelser**40 §. Rättsförmåga**

Högskolan kan sluta avtal inom ramen för högskolans ordinarie verksamhet om inte landskapsregeringen beslutar något annat.

41 §. Privat studerande

Den som inte är antagen som studerande vid en utbildning som omfattas av denna lag har rätt att i särskild examen tentera kurser eller ämnen eller delar av dessa i enlighet med vad högskolans styrelse närmare bestämmer.

42 §. Donationer

Donationer och annan motsvarande extern finansiering som högskolan erhåller skall särskiljas från verksamhetens övriga inkomster.

Landskapsregeringen kan besluta om närmare bestämmelser om användning av de medel som avses i denna paragraf. När det gäller mottagande av donationer tillämpas bestämmelserna i landskapslagen (2012:69) om landskapets finansförvaltning. (2012/70)

43 §. Rättelse

Utöver vad som är föreskrivet i 24, 26 och 29 §§ kan en sakägare som är missnöjd med ett beslut som högskolan har fattat inom 14 dagar, räknat från den dag beslutet delgavs vederbörande, skriftligen begära rättelse hos den beslutande myndigheten. I rättelseyrkan-

det, som läggs till grund för myndighetens prövning, skall anges vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på. Ett rättelseyrkande skall behandlas utan dröjsmål.

44 §. Besvär

Beslut som högskolan fattat med anledning av ett rättelseyrkande får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

45 §. Landskapsförordning

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan utfärdas genom landskapsförordning.

Se LF (2002:87) om Högskolan på Åland.

10 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser**46 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1997:55) om en försöksverksamhet med yrkeshögskoleutbildning, nedan kallad försökslagen, och landskapslagen (1981:15) om högskoleundervisning i landskapet Åland.

47 §. Styrelse

Landskapsregeringen kan tillsätta en styrelse för högskolan innan denna lag träder i kraft. Vid tillsättandet skall lagens 7 § iakttas i tillämpliga delar, dock så att hälften av styrelsens medlemmar tillsätts för en mandattid på två år och den andra hälften för en mandattid på fyra år.

48 §. Äldre förvaltningsorgan

Högskoledelegationen och lednings- och styrgruppen för Ålands yrkeshögskola samt direktionerna för Ålands sjöfartsläroverk och Ålands tekniska läroverk fortsätter sin verksamhet enligt de tidigare gällande bestämmelserna till dess att denna lag har trätt i kraft.

49 §. Yrkeshögskoleexamen avlagd under försöksperioden

Den yrkeshögskoleexamen som har avlagts under försöksperioden med yrkeshögskoleutbildning enligt försökslagen utgör en högskoleexamen.

50 §. Pågående studier

Studerande som innan denna lag träder i kraft har antagits till en utbildning enligt försökslagen eller har antagits för studier vid Ålands högskola överflyttas med bibehållna rättigheter och skyldigheter som studerande till högskolan när denna lag träder i kraft.

51 §. Rektorstjänst

Landskapsregeringen inrättar en tjänst som rektor vid högskolan. Tjänsten får inrättas och besättas innan denna lag träder i kraft.

52 §. Överflyttning av tjänster

De tjänster som vid denna lags ikraftträdande finns vid Ålands högskola vid [landskapsstyrelsens] allmänna förvaltning, vid Ålands sjöfartsläroverk eller Ålands tekniska läroverk eller tjänster vid Ålands

handelsläroverk, Ålands hotell- och restaurangskola eller Ålands vårdinstitut som under läsåret 2001-2002 eller under höstterminen 2002 i medeltal till 50 procent eller mer innehållit och vid lagens ikraftträdande fortsättningsvis innehåller arbetsuppgifter inom försöksverksamheten med yrkeshögskoleutbildning enligt försökslagen överförs vid ikraftträdandet till högskolan. Rektorstjänsterna för Ålands sjöfartsläroverk och Ålands tekniska läroverk samt tjänsten som högskolechef för Ålands högskola överflyttas vid ikraftträdandet till tjänster i ledande ställning vid högskolan. Den som överflyttas gör det med bibehållande av de rättigheter och skyldigheter som följer av den anställning från vilken överföring sker, dock med beaktande av vad om villkoren i ifrågavarande anställnas anställningsförhållande avtalas.

En person som överflyttas till en tjänst vid högskolan på motsvarande nivå som tidigare kan utnämnas för högst fyra år även om han eller hon inte uppfyller de föreskrivna behörighetskraven. Om denna person uppfyller behörighetskraven för tjänsten inom nämnda tid, kan han eller hon utnämnas till tjänsten utan att den förklaras ledig.

O 18 Landskapsförordning (2002:87) om Högskolan på Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Inledande bestämmelse

I denna förordning finns bestämmelser om examina, utbildningsprogram som leder till högskoleexamen och behörighetskrav för lärartjänst vid Högskolan på Åland. Med högskolan avses i fortsättningen Högskolan på Åland.

2 kap. Examina och utbildningsprogram

2 §. Högskoleamina

De högskoleamina som kan avläggas vid Högskolan benämns yrkeshögskoleamina. Till benämningen yrkeshögskoleexamen fogas namnet på utbildningsområdet samt examensbenämningen och förkortningen YH. (2016/91)

Yrkeshögskoleamina är följande:

Examina	Engelsk översättning
Yrkeshögskoleexamen i företagsekonomi Tradenom YH	Bachelor of Business Administration
Yrkeshögskoleexamen inom turism och kosthåll Restonom YH	Bachelor of Hospitality Management
Yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovård Sjukskötare YH	Bachelor of Health Care
Yrkeshögskoleexamen i informationsteknik Systemvetare YH	Bachelor of Information Technology

Yrkeshögskoleexamen i informationsteknik Ingenjör YH	Bachelor of Engineering
Yrkeshögskoleexamen i sjöfart Sjökapten YH	Bachelor of Marine Technology
Yrkeshögskoleexamen i sjöfart Ingenjör YH	Bachelor of Engineering
Yrkeshögskoleexamen i teknik Ingenjör YH	Bachelor of Engineering

(2016/91)

För att underlätta erkännande och tillgodoräkning av de examina som anges i 2 mom. vid anställning och fortsatta studier utomlands, i riket och på Åland skall det till examensbetyget bifogas en bilaga som beskriver utbildningen och dess plats i utbildningssystemet.

3 §. (2016/91) Utbildningsprogram

Den högskoleutbildning som leder till en yrkeshögskoleexamen ordnas i form av utbildningsprogram.

De utbildningsprogram som finns vid högskolan är följande:

Utbildningsprogram	Total omfattning (studiepoäng)	Minimum praktik (studiepoäng)
Företagsekonomi	210 (Tradenom YH)	30
Turism och kosthåll	210 (Restonom YH)	30
Social- och hälsovård	210 (Sjukskötare YH)	90
Informationsteknik	210 (Systemvetare YH)	30
	240 (Ingenjör YH)	30
Sjöfart	270 (Sjökapten YH)	108
Elektroteknik	270 (Ingenjör, sjöfart YH)	108
	240 (Ingenjör, teknik YH)	30
Maskinteknik	270 (Ingenjör, sjöfart YH)	108
	240 (Ingenjör, teknik YH)	30

4 §. Upphävd (2016/91)

3 kap. Behörighetskrav för lärartjänster

5 §. Lärartjänster

Vid högskolan finns lärartjänster som överlärare och lektor.

O 19 RPF (2005:36) om yrkeshögskoleexamina

6 §. Behörighetskrav för överlärare

Behörig att anställas som överlärare är den som avlagt en för anställningen lämplig doktorsexamen eller licentiatexamen.

7 §. Behörighetskrav för lektor

Behörig att anställas som lektor är den som har en för anställningen vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet, lämplig avlagd examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier.

8 §. Särskilda behörighetskrav

För att anställas som överlärare och lektor i yrkesämnen krävs minst tre års praktisk erfarenhet i uppgifter som motsvarar examen.

2 mom. upphävt. (2016/91)

9 §. Annan yrkesskicklighet

Även den som inte har avlagt en sådan examen som avses i 6 och 7 §§ kan av särskilda skäl anställas som överlärare eller lektor, om personen i fråga har någon annan yrkesskicklighet som är av betydelse med hänsyn till anställningens ämnesinnehåll och de arbetsuppgifter som skall ingå i anställningen.

4 kap. Särskilda bestämmelser**10 §. Ikraftträdelse**

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2003.

11 §. Övergångsbestämmelse

En studerande som under försöksperioden med yrkeshögskoleutbildning enligt landskapslagen (1997:55) om en försöksverksamhet med yrkeshögskoleutbildning har påbörjat något av försöksverksamhetens utbildningsprogram och som överflyttas som studerande till högskolan kan välja att få avlägga en yrkeshögskoleexamen enligt de examensbenämningar som är fastställda när denna förordning träder i kraft.

Förordningens 4 § om utbildningsprogrammets omfattning och fördelning av antalet studieveckor skall i fråga om utbildningsprogrammet för vård iaktas första gången på de studerande som antas till utbildningen för det läsår som påbörjas den 1 augusti 2003. För övriga studerande på utbildningsprogrammet för vård skall den fördelning av studieveckor som är fastställd när denna förordning träder i kraft fortsätta att gälla.

Ikraftträdandebestämmelse (2016/91):

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2017.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen kräver kan vidtas innan förordningen träder i kraft.

En studerande som när denna förordning träder i kraft har påbörjat högskolans utbildningsprogram inom sjöfart, elektroteknik eller maskinteknik ska slutföra sina studier och avlägga sin examen i enlighet med de bestämmelser som gällde innan denna förordning trädde i kraft, dock så att det är möjligt att avlägga examen i enlighet med de tidigare bestämmelserna senast det läsår som avslutas den 31 juli 2021.

O 19 Republikens presidents förordning (2005:36) om yrkeshögskoleexamina avlagda i landskapet Åland

(FFS 548/2005)

1 §. Rådet för utvärdering av högskolorna

Rådet för utvärdering av högskolorna skall i landskapet Åland sköta uppgifter i anslutning till utvärderingen enligt 5 § i landskapslagen om Högskolan på Åland (Ålands författningssamling 2002:81) i enlighet med vad som följer av förordningen om rådet för utvärdering av högskolorna (1320/1995).

Inom utvärderingsrådet skall det, i enlighet med 3 § i förordningen om rådet för utvärdering av högskolorna, finnas en sektion med personer som är förtrodda med utbildningen på Åland.

2 §. Samrådsdelegationen

För att besluta om den behörighet som yrkeshögskoleexamina avlagda vid Högskolan på Åland medför i riket finns en samrådsdelegation för högskoleutbildning. Samrådsdelegationens beslut skall vara enhälliga.

Samrådsdelegationen tillsätts av undervisningsministeriet för två år i sänder. Delegationen består av fyra ledamöter av vilka två utses på förslag av landskapsregeringen. Delegationen utser inom sig en ordförande. Som sekreterare anlitas en tjänsteman vid undervisningsministeriet eller landskapsregeringen som delegationen utser.

På ledamöterna i delegationen tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar då de sköter sina uppgifter enligt denna förordning. I delegationens verksamhet tillämpas vad som föreskrivs i förvaltningslagen (434/2003), förvaltningsprocesslagen (586/1996) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Delegationens arbetspråk är svenska.

3 §. Europeiska gemenskapens regelverk och internationella fördrag

Sjukskötar- och sjöfartsutbildningen skall uppfylla de krav som anges i Europeiska gemenskapens regelverk. I sjöfartsutbildningen skall dessutom beaktas vad som internationellt avtalas om sjöfolks utbildning, certifiering och vakthållning.

4 §. Jämställande av examina

Om en vid Högskolan på Åland avlagd yrkeshögskoleexamen i enlighet med samrådsdelegationens beslut uppfyller de krav som ställs på motsvarande yrkeshögskoleexamina som har avlagts i riket, skall den i landskapet avlagda yrkeshögskoleexamen medföra samma behörighet som motsvarande examen i riket.

5 §. Anmälan om hälsovårdsexamina till rättsskyddscentralen

Rättsskyddscentralen för hälsovården skall utan dröjsmål underrättas om hälsovårdsexamina som har avlagts vid Högskolan på Åland.

6 §. Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2005.

Genom denna förordning upphävs förordningen 18 november 1988 om undervisningen vid Ålands tekniska

läroverk (967/1988) samt 1 § 4 punkten i förordningen den 30 december 1992 om fortsatt giltighet av vissa överenskommelseförordningar som har utfärdats med stöd av 1951 års självstyrelselag för Åland (1594/1992).

O 20 Landskapslag (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer

1 kap. Allmänt

1 §. Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om erkännande av yrkeskvalifikationer i enlighet med Europaparlamentets och rådet direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/55/EU, nedan *yrkeskvalifikationsdirektivet*.

Denna lag tillämpas på erkännande av yrkeskvalifikationer som en medborgare i en medlemsstat i Europeiska unionen har förvärvat i en annan medlemsstat. Lagen tillämpas också på erkännande av yrkeskvalifikationer som grundar sig på avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller något annat avtal som ingåtts mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och en annan part samt på unionens lagstiftning om tredje-landsmedborgares ställning.

Denna lag tillämpas på erkännande av yrkeskvalifikationer som grundar sig på bevis på formella kvalifikationer som utfärdats utanför unionen för en medborgare i en medlemsstat och som erkänts i en annan medlemsstat, om innehavaren har tre års yrkeserfarenhet inom det berörda yrket i den medlemsstat som har erkänt beviset.

Om det i en annan författning finns någon bestämmelse om erkännande av yrkeskvalifikationer som avviker från denna lag, gäller den bestämmelsen.

2 §. Definitioner

I denna lag använda begrepp ska ha den betydelse som anges i denna paragraf.

Reglerat yrke är en eller flera former av yrkesverksamhet där det genom landskapslag direkt eller indirekt krävs bestämda yrkeskvalifikationer för tillträde till eller utövande av verksamheten eller någon form av denna.

Yrkeskvalifikationer är kvalifikationer som intygas i ett bevis på formella kvalifikationer, ett kompetensbevis och/eller yrkeserfarenhet.

Bevis på formella kvalifikationer är examens-, utbildnings- eller annat behörighetsbevis för en yrkesutbildning som huvudsakligen har ägt rum i gemenskapen och utfärdats av en behörig myndighet i en medlemsstat samt behörighetsbevis för en yrkesutbildning som i ett tredjeländ utfärdats till en medborgare i en medlemsstat.

Reglerad utbildning är all utbildning som särskilt utformats för ett visst yrke och som omfattar en eller flera kurser som vid behov kompletterats genom en sådan yrkesutbildning, provtjänstgöring eller yrkesprovning som fastställts i en författning eller som övervakas eller har godkänts av en myndighet.

LL (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer O 20

Anpassningsperiod är en period då ett reglerat yrke utövas på Åland under en behörig yrkesutövares ansvar, eventuellt åtföljt av kompletterande utbildning.

Lämplighetsprov är ett prov som gäller sökandens yrkeskunnighet, färdigheter och kompetens och som utarbetas i syfte att bedöma sökandens förmåga att utöva ett reglerat yrke på Åland.

Ursprungsmedlemsstat är den medlemsstat där en person som har flyttat till Åland har förvärvat sina yrkeskvalifikationer.

Unionens regler för erkännande är bestämmelserna i yrkeskvalifikationsdirektivet och de bestämmelser i kommissionens rättsakter om utövande av delegering i anslutning till direktivet och rättsakter som ansluter sig till genomförandet av direktivet.

Erkännande av yrkeskvalifikationer är ett beslut som ger en person rätt att utöva ett reglerat yrke på Åland.

Europeiskt yrkeskort är ett elektroniskt bevis för antingen att yrkesutövaren uppfyller alla nödvändiga villkor för att temporärt och tillfälligt tillhandahålla tjänster i en mottagande medlemsstat eller erkännande av yrkeskvalifikationer för etablering i en mottagande medlemsstat. Hanteringen av yrkeskort enligt denna lag ska gälla sådana yrkeskategorier som direkt eller indirekt regleras i landskapslagstiftningen.

3 §. Behörig myndighet

Landskapsregeringen fattar beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer samt sköter andra förvaltningsuppgifter som följer av denna lag.

Landskapsregeringen ska vid behov samarbeta med behöriga myndigheter i riket och bedriva ett nära samarbete med ursprungsmedlemsstatens behöriga myndigheter samt ge ömsesidigt bistånd inom ramen för de tidsfrister som anges i unionens bestämmelser om erkännande.

2 kap. Systemen för erkännande av yrkeskvalifikationer

4 §. Kvalifikationsnivåer i den generella ordningen

Yrkeskvalifikationerna indelas i följande nivåer:

1) ett kompetensbevis som har utfärdats av en behörig myndighet i ursprungsmedlemsstaten på basis av

a) en utbildning som inte utgör en del av ett utbildnings- eller examensbevis enligt 2-5 punkterna eller ett särskilt prov som inte föregås av någon utbildning eller av att sökanden utövat yrket i en medlemsstat på heltid under tre år i följd eller på deltid under motsvarande tid under de senaste tio åren eller

b) en allmän utbildning på grundskole- eller gymnasienivå som visar att innehavaren besitter allmänna kunskaper,

2) ett bevis på avslutad gymnasieutbildning omfattande

a) allmän utbildning, som kompletterats med annan utbildning än den som avses i 3 punkten och/eller med den provtjänstgöring eller yrkesutövning som krävs utöver denna utbildning eller

b) teknisk eller yrkesinriktad utbildning, som i förekommande fall kompletterats med en annan allmän utbildning eller yrkesutbildning än den som avses i 3 punkten och/eller med den provtjänstgöring eller yrkesutövning som krävs utöver denna utbildning,

O 20 LL (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer

3) ett examensbevis över avslutad

a) annan postgymnasial utbildning än den som avses i 4 och 5 punkterna motsvarande minst ett års heltidsstudier för vilken ett av tillträdesvillkoren är en avslutad gymnasieutbildning med den inriktning som krävs för behörighet till universitetsstudier eller annan utbildning på likvärdig nivå samt den yrkesutbildning som eventuellt krävs utöver denna utbildning eller

b) reglerad utbildning eller, i fråga om reglerade yrken, yrkesutbildning med särskild uppläggning, med kompetens som går utöver vad som anges i nivå som avses i 2 punkten, motsvarande den utbildningsnivå som anges i punkten 3a, om en sådan utbildning ger en jämförbar nivå av yrkesskicklighet och förbereder den studerande för jämförbart ansvar och jämförbar verksamhet, förutsatt att examensbeviset åtföljs av ett utbildningsbevis från ursprungsmedlemsstaten,

4) ett examensbevis över avslutad utbildning motsvarande minst tre års och högst fyra års heltidsstudier vid universitet eller högskola eller annan utbildningsinstitution på motsvarande nivå samt den yrkesutbildning som eventuellt krävs utöver utbildningen eller

5) ett examensbevis över avslutad utbildning motsvarande minst fyra års heltidsstudier vid universitet eller högskola eller en annan likvärdig utbildningsinstitution samt den yrkesutbildning som eventuellt krävs utöver utbildningen.

Som i 1 mom. avsedda yrkeskvalifikationer anses också kvalifikationer som grundar sig på en utbildning som fullgjorts inom unionen och som en behörig myndighet i ursprungsmedlemsstaten erkänner motsvara en viss nivå enligt 1 mom.

5 §. Villkor för erkännande i den generella ordningen

Erkännandet av yrkeskvalifikationer grundar sig på ett kompetensbevis eller ett bevis på formella kvalifikationer eller en uppsättning sådana bevis som utfärdats av en behörig myndighet i en annan medlemsstat. En förutsättning för erkännande av yrkeskvalifikationer är att en person i sin ursprungsmedlemsstat har rätt att utöva det yrke för vilket han eller hon ansöker om ett beslut om erkännande av yrkeskvalifikationerna.

Erkännande av yrkeskvalifikationer gäller även sökande som på heltid i ett år eller på deltid under motsvarande tid under de senaste tio åren har utövat sitt yrke i en annan medlemsstat som inte reglerar detta yrke, och sökanden har ett eller flera kompetensbevis eller bevis på formella kvalifikationer. Dessa handlingar ska påvisa innehavarens beredskap att utöva yrket i fråga. Yrkeserfarenheten på ett år krävs dock inte, om en reglerad yrkesutbildning fastställs i de bevis på formella kvalifikationer som sökanden har.

Landskapsregeringen kan fatta ett negativt beslut om erkännande, om sökandens yrkeskvalifikationer är på den nivå som avses i 4 § 1 mom. 1 punkten medan landskapets lagstiftning kräver den nivå som avses i 4 § 1 mom. 5 punkten för att yrket ska få utövas.

Om en persons yrkeskvalifikationer inte uppfyller de gällande yrkeskvalifikationerna för utövande av ett yrke i ursprungsmedlemsstaten ska lagstiftningen om förvärvade rättigheter i sökandens ursprungsmedlemsstat beaktas vid placeringen av yrkeskvalifikationerna på någon av de nivåer som avses i 4 §.

Erkännande av yrkeskvalifikationer i en annan medlemsstat eller i riket är inte grund för erkännande enligt denna lag annat än i de fall som avses i 1 § 3 mom.

Om rätten att utöva yrke som näring i landskapet föreskrivs i landskapslagen (1996:47) om rätt att utöva näring.

6 §. Kompensationsåtgärder

Vid erkännande av yrkeskvalifikationer kan landskapsregeringen kräva att sökanden genomgår ett lämplighetsprov eller slutför en anpassningsperiod som inte överskrider tre år om innehållet i sökandens utbildning väsentligt avviker från den utbildning som krävs.

Innan kompensationsåtgärder krävs ska landskapsregeringen kontrollera om de kunskaper som sökanden har förvärvat genom yrkesverksamhet eller livslångt lärande, och som formellt godkänts för detta ändamål av ett relevant organ är sådana att de helt eller delvis täcker den väsentliga avvikelse som avses i 1 mom.

Sökanden har rätt att välja kompensationsåtgärd. Vid erkännande av yrkeskvalifikationer kan landskapsregeringen kräva en anpassningsperiod eller ett lämplighetsprov om

1) yrkesverksamheten kräver exakta kunskaper i nationell rätt och till en väsentlig och konstant del består i att lämna råd och/eller hjälp i frågor som rör nationell rätt,

2) det gäller sådant erkännande av yrkeskvalifikationer som avses i 1 § 3 mom.,

3) sökandens yrkeskvalifikationer är på den nivå som avses i 4 § 1 mom. 1 punkten och landskapets lagstiftning kräver den nivå som avses i 4 § 1 mom. 3 punkten för att yrket ska få utövas eller

4) sökandens yrkeskvalifikationer är på den nivå som avses i 4 § 1 mom. 2 punkten och landskapets lagstiftning kräver den nivå som avses i 4 § 1 mom. 4 eller 5 punkterna för att yrket ska få utövas.

Om sökandens yrkeskvalifikationer är på den nivå som avses i 4 § 1 mom. 1 punkten och landskapets lagstiftning kräver den nivå som avses i 4 § 1 mom. 4 punkten för att yrket ska få utövas, kan landskapsregeringen bestämma att sökanden ska delta i såväl en anpassningsperiod som ett lämplighetsprov.

Högskolan på Åland ordnar lämplighetsprov i enlighet med vad som krävs i beslutet om erkännande av yrkeskvalifikationer. Landskapsregeringen kan ordna lämplighetsprov. Sökanden ska ha möjlighet att genomgå lämplighetsprovet inom sex månader efter det att beslut har fattats om att han eller hon ska delta i ett lämplighetsprov. För deltagande i lämplighetsprov och för intyg över godkänt lämplighetsprov uppställs en avgift. Landskapsregeringen beslutar i enlighet med landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet om de avgifter som ska uppställas för utförda prestationer enligt denna paragraf.

7 §. Anpassningsperiod

Under anpassningsperioden utövar sökanden ett yrke under handledning och övervakning av en behörig yrkesutövare.

I ett villkorligt beslut om erkännande enligt 14 § 4 mom. bestäms anpassningsperiodens längd och de uppgifter som ska utföras. Därtill kan ett villkorligt beslut om erkännande innehålla övriga nödvändiga villkor för genomförande av anpassningsperioden.

Den förmåga och den kunskap som krävs för utövande av ett yrke ska visas med ett intyg som utfärdats av arbetsgivaren eller den övervakande yrkesutövaren.

8 §. Lämplighetsprov

I ett villkorligt beslut om erkännande enligt 14 § 4 mom. bestäms det huvudsakliga innehållet i lämplighetsprovet och vem som ska ordna det.

Landskapsregeringen ska för att bevilja genomförande av lämplighetsprovet upprätta en förteckning över de ämnen som, utifrån en jämförelse mellan den utbildning som krävs och den som sökanden har genomgått, inte omfattas av de examens- eller andra behörighetsbevis som sökanden har. Provet ska omfatta ämnen valda ur förteckningen och i vilka kunskap är väsentlig för att kunna utöva yrket i landskapet. Provet får också omfatta kännedom om de yrkesregler som gäller för ifrågavarande verksamhet på Åland. Provet avläggs på svenska.

Lämplighetsprovet ska utformas med beaktande av att sökanden är en behörig yrkesutövare i ursprungsmedlemsstaten eller den medlemsstat sökanden kommer ifrån.

9 §. Partiell rätt att utöva ett yrke

Landskapsregeringen ska genom prövning från fall till fall bevilja partiell rätt att utöva ett yrke, om

- 1) yrkesutövaren är fullt kompetent att i ursprungsmedlemsstaten utöva det yrke för vilket partiell rätt söks,
- 2) skillnaderna mellan en lagligen utövad yrkesverksamhet i ursprungsmedlemsstaten och det reglerade yrket i landskapet är så stora att de kompensationsåtgärder som krävs av sökanden skulle innebära att personen i fråga måste fullfölja hela den utbildning som krävs i landskapet för att sökanden ska få rätt att utöva yrket till alla delar och
- 3) yrkesverksamheten kan särskiljas från andra verksamheter som ingår i det reglerade yrket.

Partiell rätt att utöva ett yrke kan inte beviljas dem som omfattas av automatiskt erkännande av yrkeskvalifikationer.

Partiell rätt att utöva ett yrke kan nekas om det är nödvändigt med tanke på omständigheter som gäller den allmänna säkerheten eller klientsäkerheten.

När ett avgörande om partiell rätt att utöva ett yrke fattas ska förutom bestämmelserna i denna paragraf även bestämmelserna i 4-8 §§ iakttas.

De yrkesutövare som har beviljats partiell rätt att utöva ett yrke ska tydligt ange omfattningen av sin yrkesverksamhet för tjänstemottagarna. Bestämmelser om användningen av yrkestitlar finns i 23 §.

10 §. Gemensamma utbildningsramar

Om kvalifikationerna för den som ansöker om erkännande av yrkeskvalifikationer motsvarar minst den gemensamma uppsättning kunskaper, färdigheter och kompetens som behövs för att utöva ett visst yrke, nedan *gemensamma utbildningsramar*, som anges i unionens bestämmelser om erkännande, får kompensationsåtgärder enligt 6 § inte krävas av sökanden.

En gemensam utbildningsram ersätter inte utbildningsprogram i landskapet, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Närmare bestämmelser om de gemensamma utbildningsramarna kan utfärdas genom landskapsförordning.

11 §. Gemensamma utbildningsprov

Om den som ansöker om erkännande av yrkeskvalifikationer i någon medlemsstat har godkänts i ett sådant standardiserat lämplighetsprov som anges i unionens regler för erkännande och som kan avläggas i alla deltagande medlemsstater och är reserverat för innehavare av en viss yrkeskvalifikation, nedan *gemensamt utbildningsprov*, får kompensationsåtgärder enligt 6 § inte krävas av sökanden.

Närmare bestämmelser om de gemensamma utbildningsproven kan utfärdas genom landskapsförordning.

12 §. Yrkeserfarenhet som förutsättning för yrkesutövning

Om det för utövande av ett yrke krävs kunskap och förmåga av allmän, affärsmässig eller yrkesmässig art ska tidigare utövande av denna verksamhet i en annan medlemsstat godtas i enlighet med unionens regler för erkännande.

Landskapsregeringen ska på ansökan utfärda intyg om arten av och varaktigheten i fråga om yrkesutövning som regleras i landskapslagstiftningen och som skett på Åland. Utfärdande av intyg baserar sig på de handlingar som gäller yrkeserfarenheten och som visats upp av sökanden.

13 §. Bilagor till ansökan

Landskapsregeringen kan kräva att kopior av följande handlingar fogas till ansökan:

- 1) ett intyg över medborgarskap,
- 2) de kompetens- eller examensbevis som ger rätt att utöva yrket i fråga samt ett intyg över sökandens yrkeserfarenhet,
- 3) ett intyg över verksamhetens karaktär och varaktighet,
- 4) ett intyg som inte är äldre än tre månader över att sökanden har gott namn och rykte eller inte har försatts i konkurs eller att rätten att utöva yrket temporärt upphävts eller förbjudits i fall av grav yrkesmässig försumelse eller brottslig handling,
- 5) ett intyg som inte är äldre än tre månader över sökandens hälsa,
- 6) ett intyg som inte är äldre än tre månader över sökandens ekonomiska ställning och bevis för att sökanden är försäkrad mot de ekonomiska risker som är förenade med sökandens yrkesansvar,
- 7) handlingar som bekräftar att sökanden inte temporärt eller permanent har förbjudits att utöva yrket och
- 8) ett bestyrkt intyg av ett relevant organ över kunskaper, färdigheter och kompetens som sökanden har tillägnat sig genom livslångt lärande.

Landskapsregeringen kan uppmana sökanden att lämna upplysningar om sin utbildning för att fastställa förekomsten av väsentliga olikheter i förhållande till den utbildning som krävs.

Landskapsregeringen ska som tillräcklig bevisning för de handlingar som avses i 1 mom. godta ett intyg i enlighet med unionens regler för erkännande. Landskapsregeringen kan kräva att en handling enligt 1 mom. 4-6 punkterna fogas till ansökan, endast om den kräver motsvarande handling även av dem som har

O 20 LL (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer

förvärvat sina yrkeskvalifikationer i Finland eller på Åland.

Landskapsregeringen ska kräva att det till ansökan fogas översättningar till svenska av sådana handlingar som inte är på svenska. Vid behov kan landskapsregeringen kräva att översättningarna till svenska är utförda av en auktoriserad translator.

Landskapsregeringen kan kräva att officiellt bestyrkta kopior av handlingar ska fogas till ansökan, om landskapsregeringen har grundade tvivel i fråga om kopiornas äkthet och det inte finns något annat sätt att säkerställa äktheten.

Se L om auktoriserade translatorer (FFS 1231/2007).

14 §. *Behandling av ansökan samt beslut*

Landskapsregeringen ska inom en månad underrätta sökanden om att ansökan har mottagits samt om de handlingar som eventuellt saknas från mottagandet av en ansökan.

Landskapsregeringen kan vid behov be en högskola eller en annan läroanstalt om ett utlåtande till stöd för beslutsfattandet.

En ansökan om erkännande ska avgöras inom tre månader efter det att de nödvändiga handlingarna har kommit in till landskapsregeringen.

Om det vid erkännande av yrkeskvalifikationer krävs kompensationsåtgärder av sökanden är beslutet villkorligt. Det slutliga erkännandet sker efter det att sökanden har meddelat landskapsregeringen att kompensationsåtgärderna fullgjorts.

3 kap. Europeiskt yrkeskort

15 §. *Ansökan om ett europeiskt yrkeskort*

Ansökan om ett europeiskt yrkeskort görs hos landskapsregeringen, om sökanden är etablerad som yrkesutövare på Åland eller yrkeskvalifikationerna har förvärvats på Åland.

En förutsättning för att kunna ansöka om ett europeiskt yrkeskort är att Europeiska kommissionen har antagit de genomförandeakter som behövs och som har samband med saken.

Innehavaren av en yrkeskvalifikation kan välja att ansöka om ett europeiskt yrkeskort eller att ansöka om ett sådant beslut om erkännande av yrkeskvalifikationerna som meddelas av landskapsregeringen och som avses i 14 §.

Ansökan om ett europeiskt yrkeskort görs elektroniskt via det online-verktyg som tillhandahålls av kommissionen. Till ansökan ska fogas de handlingar som krävs enligt de kommissionens genomförandeakter som avses i artikel 4a.7 i yrkeskvalifikationsdirektivet. Till ansökan ska också fogas ett bevis över att avgiften för utfärdande av yrkeskortet är betald.

Landskapsregeringen beslutar i enlighet med landskapslagen om grunderna för avgifter till landskapet om de avgifter som ska uppbäras för utförda prestationer enligt denna paragraf.

16 §. *Landskapsregeringens skyldigheter i anslutning till ansökan om ett europeiskt yrkeskort*

Inom en vecka efter det att ansökan om ett europeiskt yrkeskort har tagits emot ska landskapsregeringen med-

delat att ansökan tagits emot och informera sökanden om de handlingar som eventuellt saknas.

Landskapsregeringen ska vid behov utfärda de intyg som krävs på basis av unionens bestämmelser om erkännande.

Landskapsregeringen ska kontrollera huruvida sökanden är lagligen etablerad som yrkesutövare på Åland och huruvida alla behövliga handlingar är giltiga och äkta. Om landskapsregeringen har sakligt grundade tvivel om handlingars giltighet eller äkthet kan landskapsregeringen höra den aktör som har upprättat handlingen samt kräva att officiellt bestyrkta kopior av handlingarna ska kompletteras till ansökan. Om samma sökande senare lämnar in en ny ansökan om ett europeiskt yrkeskort får landskapsregeringen inte inbegära de handlingar på nytt som fortfarande är giltiga och som redan finns i akten, nedan *IMI-akten*, i det informations-system för den inre marknaden, nedan *IMI-systemet*, som avses i artikel 4a.5 i yrkeskvalifikationsdirektivet.

17 §. *Europeiskt yrkeskort för temporärt och tillfälligt tillhandahållande av tjänster i en annan medlemsstat i Europeiska unionen för personer som har förvärvat yrkeskvalifikationer på Åland eller i riket och yrkesmässigt är etablerade på Åland*

Landskapsregeringen ska inom tre veckor kontrollera ansökan och de handlingar som lagts fram till stöd för ansökan samt besluta om huruvida ett europeiskt yrkeskort ska utfärdas för temporärt och tillfälligt tillhandahållande av tjänster i en annan medlemsstat i Europeiska unionen för personer som har förvärvat yrkeskvalifikationer på Åland eller i riket och yrkesmässigt är etablerade på Åland. Tidsfristen börjar när de handlingar som saknas tas emot eller, om kompletterande handlingar inte har begärts, en vecka efter det att ansökan har mottagits. Efter att yrkeskortet har utfärdats ska landskapsregeringen utan dröjsmål sända kortet till den behöriga myndigheten i de medlemsstater som sökanden har meddelat att han eller hon ska flytta till. Landskapsregeringen ska samtidigt informera sökanden om hur långt handläggningen av ärendet har fortskridit.

Om en innehavare av ett europeiskt yrkeskort vill tillhandahålla tjänster i andra medlemsstater än de som antagits i den ursprungliga ansökan, får innehavaren av yrkeskortet ansöka om en utvidgning av den rätt som yrkeskortet medför. Om en innehavare av ett yrkeskort vill fortsätta att tillhandahålla tjänster för en längre tid än 18 månader, ska innehavaren informera landskapsregeringen om detta. En innehavare av ett yrkeskort ska i de situationer som avses i detta moment tillhandahålla information om väsentliga förändringar i de uppgifter som finns i IMI-akten och som landskapsregeringen har rätt att begära i enlighet med de kommissionens genomförandeakter som avses i artikel 4a.7 i yrkeskvalifikationsdirektivet. Landskapsregeringen ska vidarebefordra det uppdaterade europeiska yrkeskortet till medlemsstaterna i fråga.

Om ansökan gäller temporärt och tillfälligt tillhandahållande av tjänster som har konsekvenser för folkhälsan eller den allmänna säkerheten och som inte omfattas av något system som grundar sig på automatiskt erkännande, ska 18 § tillämpas i stället för denna paragraf.

18 §. Europeiskt yrkeskort för etablering i en annan medlemsstat i EU för den som förvärvat yrkeskvalifikationer på Åland eller i riket och som är yrkesmässigt etablerad på Åland

Landskapsregeringen ska för utfärdande av ett europeiskt yrkeskort för etablering i en annan medlemsstat i EU för den som förvärvat yrkeskvalifikationer på Åland eller i riket och som är yrkesmässigt etablerad på Åland, inom en månad kontrollera äktheten och giltigheten hos de handlingar som lagts fram till stöd för ansökan och vilka ingår i IMI-akten. Denna tidsfrist börjar när de handlingar som saknas tas emot eller, om kompletterande handlingar inte har begärts, en vecka efter det att ansökan har mottagits. Landskapsregeringen ska därefter utan dröjsmål sända ansökan till den behöriga myndigheten i den medlemsstat som sökanden har meddelat att han eller hon ska flytta till. Landskapsregeringen ska samtidigt informera sökanden om hur långt handläggningen av ansökan har fortskridit.

19 §. Europeiskt yrkeskort för etablering på Åland för den som förvärvat yrkeskvalifikationer någon annans än på Åland eller i riket

Landskapsregeringen ska i de fall som omfattas av de system som grundar sig på automatiskt erkännande inom en månad från att den ansökan som har sänts av ursprungsmedlemsstaten tagits emot, besluta om huruvida landskapsregeringen ska utfärda ett europeiskt yrkeskort. Landskapsregeringen ska i de fall som omfattas av den generella ordningen för erkännande inom två månader från att den ansökan som har överförs av ursprungsmedlemsstaten tagits emot, besluta om huruvida landskapsregeringen utfärdar ett europeiskt yrkeskort eller låter innehavaren av en särskild yrkeskvalifikation genomgå kompensationsåtgärder.

Innan ett yrkeskort utfärdas får landskapsregeringen av särskilda skäl begära ytterligare uppgifter eller officiellt bestyrkta kopior av handlingar från ursprungsmedlemsstaten. Tidsfristen enligt 1 mom. ska trots en sådan begäran iakttas, såvida inte landskapsregeringen beslutar att tidsfristen ska förlängas med två veckor. Tidsfristen kan förlängas på nytt med ytterligare två veckor om det är nödvändigt i synnerhet på grund av orsaker som har samband med folkhälsan eller tjänstemotagarnas säkerhet. Orsakerna till att tidsfristerna förlängs ska alltid anges och sökanden ska informeras om saken.

Landskapsregeringen kan fatta ett negativt beslut, om landskapsregeringen inte av ursprungsmedlemsstaten eller den sökande får de behövliga uppgifter som landskapsregeringen har rätt att kräva i enlighet med unionens bestämmelser om erkännande.

Om landskapsregeringen inte fattar ett beslut inom föreskriven tid, sänds det europeiska yrkeskortet automatiskt via IMI-systemet till innehavaren av yrkeskvalifikationen.

Utfärdande av ett yrkeskort för etablering innebär inte automatisk rätt för kortinnehavaren att utöva ett visst yrke, om det finns registreringskrav eller andra tillsynsförfaranden för detta yrke.

20 §. Behandling av uppgifter om ett europeiskt yrkeskort

Landskapsregeringen ska utan dröjsmål uppdatera den relevanta IMI-akten i fråga om de begränsningar

och förbud som gäller rätten att utöva ett visst yrke. Den ska då iakttas bestämmelserna om skydd av personuppgifter. Sådana uppdateringar ska innefatta radering av uppgifter som inte längre behövs. Innehavaren av ett europeiskt yrkeskort och de behöriga myndigheter som har tillgång till den relevanta IMI-akten ska omedelbart informeras om alla uppdateringar.

Den skyldighet att uppdatera uppgifter som avses i 1 mom. gäller endast

- 1) yrkesutövarens identitet,
- 2) det berörda yrket,
- 3) uppgifter om den nationella myndighet eller domstol som har fattat beslut om en begränsning eller ett förbud,
- 4) omfattningen av begränsningen eller förbudet och
- 5) den tid som begränsningen eller förbudet är i kraft.

De uppgifter som anges på det europeiska yrkeskortet ska begränsas till de uppgifter som krävs för att säkerställa kortinnehavarens rätt att utöva det yrke för vilket kortet har utfärdats. I IMI-akten ska det finnas uppgifter om vilken yrkeserfarenhet kortinnehavaren har eller vilka kompensationsåtgärder som kortinnehavaren har genomgått.

Personuppgifterna i IMI-akten kan behandlas så länge som det behövs antingen för erkännandeförfarandet eller som bevis på erkännande eller som bevis på att en förhandsunderrättelse om temporärt tillhandahållande av tjänster har sänts till den behöriga myndigheten i den mottagande medlemsstaten.

När det gäller behandling av personuppgifter i det europeiska yrkeskortet och i IMI-akterna ska landskapsregeringen betraktas som sådan registeransvarig som avses i 2 § 4 punkten i landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen.

21 §. Granskning av uppgifter om ett europeiskt yrkeskort

Landskapsregeringen får granska enbart sådana IMI-akter som gäller fall som den har behandlat eller håller på att behandla. Landskapsregeringen ska på begäran av en innehavare av ett europeiskt yrkeskort informera denne om innehållet i IMI-akten. Arbetsgivare, klienter, patienter, myndigheter och andra parter får kontrollera äktheten och giltigheten hos ett europeiskt yrkeskort som kortinnehavaren visar upp för dem.

Innehavaren av ett europeiskt yrkeskort har när som helst rätt att utan kostnad begära rättelse av felaktiga eller ofullständiga uppgifter, eller radering eller blockering av IMI-akten i fråga. Innehavaren ska informeras om denna rätt när det europeiska yrkeskortet utfärdas.

Om innehavaren av ett europeiskt yrkeskort begär radering av en IMI-akt som är kopplad till ett europeiskt yrkeskort som har utfärdats på Åland för etablering på Åland ska landskapsregeringen förse innehavaren av yrkeskvalifikationen med bevis som styrker erkännandet av denna persons yrkeskvalifikationer.

4 kap. Särskilda bestämmelser

22 §. Varningsmekanism

Landskapsregeringen ska via IMI-systemet inom tre dagar efter att ett domstolsbeslut meddelats underrätta de behöriga myndigheterna i alla andra medlemsstater

O 21 LL (2017:23) om jämställande av högskolestudier

om identiteten för en yrkesutövare som har ansökt om erkännande av kvalifikationer enligt yrkeskvalifikationsdirektivet och som därefter vid en domstol konstaterats ha använt förfalskade handlingar som påvisar yrkeskvalifikationer.

Landskapsregeringen ska samtidigt som den enligt 1 mom. sänder en varning skriftligen informera den som avses i varningen om de beslut som gäller varningen. Till en varning som sänds till de behöriga myndigheterna i de andra medlemsstaterna ska fogas en uppgift om att den som saken gäller har överklagat beslutet om att utfärda en varning.

Om landskapsregeringen tar emot en varning som gäller en person som har lämnat in en ansökan om erkännande eller fått ett beslut om erkännande, ska landskapsregeringen begära en utredning om orsakerna till varningen av den behöriga myndigheten i den medlemsstat som har utfärdat varningen och bedöma huruvida orsakerna ger anledning till att fatta ett negativt beslut om erkännande eller att ansöka om återbrytande av beslut i enlighet med förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996).

Uppgifter om varningar får behandlas i IMI-systemet så länge de är giltiga. Landskapsregering ska radera sin varning i IMI-systemet inom tre dygn från det att det inte längre finns grund för att hålla varningen i kraft.

23 §. Användande av yrkes- och utbildningstitel

Om användandet av en yrkestitel för en viss yrkesverksamhet är reglerat i landskapslagstiftningen, ska medborgare i andra medlemsstater som har tillstånd att utöva det reglerade yrket med stöd av ett erkännande av yrkeskvalifikationer som avses i denna lag, använda den yrkestitel och den eventuella förkortning för titeln som anges i landskapslagstiftningen.

Om en person har beviljats partiell rätt att utöva ett yrke enligt 9 § ska yrkesverksamheten utövas under ursprungsmedlemsstatens yrkestitel. Landskapsregeringen får kräva att denna yrkestitel används på svenska.

Personer som får sina yrkeskvalifikationer erkända har rätt att använda en utbildningstitel från ursprungsmedlemsstaten och eventuell förkortning av den på ursprungsmedlemsstatens språk. Om en utbildningstitel kan förväxlas med en titel som i landskapet kräver kompletterande utbildning, får landskapsregeringen kräva att personen i fråga använder utbildningstiteln från ursprungsmedlemsstaten i en lämplig form.

24 §. Besvär

Besvär över lagligheten av ett beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

Om ett beslut inte har fattats inom den tid som anges i 14 § 3 mom. anses det vara fråga om ett beslut om avslag med anledning av ansökan och sökanden får överklaga beslutet på det sätt som anges i 1 mom. Sådant överklagande får anföras till dess att ett beslut med anledning av ansökan meddelats.

5 kap. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser**25 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2011:120) om erkännande av yrkeskvalifikationer.

26 §. Övergångsbestämmelser

På en ansökan som har kommit in till landskapsregeringen innan denna lag har trätt i kraft tillämpas bestämmelserna i denna lag, om beslutet fattas efter lagens ikraftträdande.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag kräver får vidtas innan lagen träder i kraft.

O 21 Landskapslag (2017:23) om jämställande av högskolestudier**1 §. Lagens tillämpningsområde**

I denna lag finns bestämmelser om jämställande av högskolestudier genomförda utanför Åland med föreskrivna behörighetsvillkor inom de ramar som föreskrivs i 3 och 4 §§, då behörighetsvillkoren för en tjänst eller uppgift är en i landskapslag eller med stöd av landskapslag föreskriven examen på en viss nivå eller en viss högskoleexamen eller studieprestation.

Jämställandet av högskolestudier enligt denna lag ska i fråga om reglerade yrken gälla sådana yrken som är reglerade i landskapslag eller med stöd av landskapslag. Jämställandet av högskolestudier ska i första hand göras i förhållande till de examina som avläggs på Åland.

Denna lag ska inte tillämpas om det i en annan lagstiftning finns bestämmelser om den behörighet för en tjänst eller uppgift som högskolestudier utanför Åland medför och som avviker från bestämmelserna i denna lag.

2 §. Högskolestudier utanför Åland

Med högskolestudier utanför Åland avses i denna lag sådan högskoleexamen eller studieprestation som omfattas av ett officiellt system för högskoleexamina och där läroanstalten är erkänd av en nationell utbildningsmyndighet.

3 §. Examen avlagd utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller Schweiz

Landskapsregeringen kan på ansökan besluta om den behörighet för en tjänst eller uppgift som högskolestudier utanför Åland medför då det i landskapslag eller med stöd av landskapslag ställs krav på en viss högskoleexamen och sökanden oavsett nationalitet har avlagt en högskoleexamen i en annan stat än en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-stat) eller i Schweiz.

4 §. Erkännandebeslut förenat med ett beslut om jämställande

Landskapsregeringen kan på ansökan i anslutning till ett beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer enligt landskapslagen (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer för en sökande som har avlagt en högskoleexamen i en EES-stat eller i Schweiz besluta om jämställandet av på vilken nivå den sökandes högskoleexamen är i förhållande till dess plats i utbildningssystemet.

5 §. Grunder för jämställande

När högskolestudier genomförda utanför Åland ska jämföras på det sätt som föreskrivs i denna lag ska i fråga om examinas eller olika studieprestationers motsvarighet sinsemellan bedömas med avseende på nivån med hänsyn till deras omfång, svårighetsgrad och in-

riktning, och examinas eller studieprestationers motvarighet sinsemellan vad området beträffar bedömas med hänsyn till hur examina eller studieprestationerna överensstämmer till innehållet.

6 §. Utåtande

Landskapsregeringen kan vid behov begära ett utlåtande från en högskola eller annan läroanstalt till stöd för beslutfattandet.

7 §. Översättning och bestyrkta kopior

Landskapsregeringen ska kräva att det till ansökan fogas översättningar till svenska av sådana handlingar som inte är på svenska. Vid behov kan landskapsregeringen kräva att översättningarna till svenska är utförda av en auktoriserad translator.

Landskapsregeringen kan kräva att officiellt bestyrkta kopior av handlingar ska fogas till ansökan, om landskapsregeringen har grundade tvivel i fråga om kopiornas äkthet och det inte finns något annat sätt att säkerställa äktheten.

Se L om auktoriserade translatorer (FFS 1231/2007).

8 §. Anvisningar

Landskapsregeringen kan vid behov utfärda anvisningar om de handlingar och intyg som ska fogas till en ansökan enligt denna lag.

9 §. Besvär

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

10 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft 1 april 2017.

På ärenden som har inletts före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

O 22 Landskapslag (2003:17) om Ålands sjösäkerhetscentrum

1 §. Syfte och uppdrag

Ålands sjösäkerhetscentrum skall i samverkan med landskapets skolor och näringsliv samt på annat ändamålsenligt sätt verka för att kunskaper om sjösäkerhet förmedlas och stärks.

Ålands sjösäkerhetscentrum skall följa den utveckling som sker av utbildning inom sjösäkerhet, samordna kurser i sjösäkerhet samt planera och ordna kurser i sjösäkerhet. Verksamheten skall drivas så att en hög kvalitet uppnås och den skall kontinuerligt utvärderas. Ålands sjösäkerhetscentrum kan inköpa, marknadsföra och sälja kurser i sjösäkerhet.

2 §. Ställning

Ålands sjösäkerhetscentrum är underställt landskapsregeringen. Landskapsregeringen ansvarar för tillsyn samt allmän ledning och utveckling av verksamheten vid Ålands sjösäkerhetscentrum.

3 §. Ledning

Ålands sjösäkerhetscentrum leds av en styrelse och en chef.

4 §. Styrelse

Styrelsen för Ålands sjösäkerhetscentrum tillsätts av landskapsregeringen för högst fyra år i sänder. I styrelsen skall ingå minst fem och högst sju medlemmar. Av dessa skall minst två representera sjöfartsnäringen. Övriga medlemmar skall företräda sakkunskap åtminstone i utbildningsfrågor och frågor som rör brand- och räddningsväsendet. Landskapsregeringen utser inom styrelsen en ordförande och en vice ordförande samt en ersättare för varje medlem. För ersättarna gäller i tillämpliga delar bestämmelserna om medlemmarna.

Styrelsen är beslutförför då minst hälften av dess medlemmar är närvarande. Som styrelsens beslut gäller den åsikt som majoriteten har understött eller om rösterna faller lika den åsikt som mötesordföranden har biträtt. Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden eller vid förfall för ordföranden av vice ordföranden. Styrelsen skall sammankallas för behandling av visst ärende då minst tre av styrelsens medlemmar begär det. (2008/24)

Landskapsregeringen får skilja en medlem eller en ersättare från uppdraget innan mandattiden går ut varvid en ny medlem respektive ersättare skall utses för den återstående tiden. Landskapsregeringen beslutar även om det arvode som skall tillkomma den som innehar ett styrelseuppdrag.

5 §. Styrelsens uppdrag

Styrelsen skall

- göra förslag till reglemente för Ålands sjösäkerhetscentrum, som skall underställas landskapsregeringen för fastställelse,
- lägga fram förslag till årlig budget,
- godkänna verksamhets- och ekonomiplan,
- godkänna kursplaner, samt
- handlägga andra ärenden som åläggs styrelsen eller som är av principiell art.

6 §. Personal

En chef för Ålands sjösäkerhetscentrum skall av landskapsregeringen utnännas för att leda verksamheten. Utnämningen kan ske för viss tid. Vid förhinder för chefen förordnar landskapsregeringen en ställföreträdare. Vid Ålands sjösäkerhetscentrum kan dessutom finnas annan personal i offentligt eller privaträttsligt anställningsförhållande. Personalen anställs av styrelsen om inte detta i enlighet med reglementet uppdragits åt chefen för Ålands sjösäkerhetscentrum.

Vid de utnämnings- och anställningsbefogenheter styrelsen eller chefen för Ålands sjösäkerhetscentrum utövar med stöd av 1 mom. skall det förflyttnings- eller omplaceringsbeslut av en tjänsteman eller arbetstagare som landskapsregeringen fattar iakttas, om Ålands sjösäkerhetscentrum samtycker till förflyttningen eller omplaceringen. (2006/59)

7 §. Undervisningsspråk

Undervisningsspråket vid Ålands sjösäkerhetscentrum är svenska. Även annat språk än svenska får användas som undervisningsspråk om detta är förenligt med målen för utbildningen.

O 23 LL (2006:71) om studiestöd

8 §. Kursintyg

En kursdeltagare har rätt att få intyg över genomgången kurs. Kursintyg utfärdas av Ålands sjösäkerhetscentrum om inte intyg ges av annan kursarrangör. Närmare bestämmelser om utfärdande av kursintyg intas i reglemente.

9 §. Avgifter

Avgifter för prestationer från Ålands sjösäkerhetscentrum bestäms enligt företagsekonomiska grunder om inte landskapsregeringen beslutar annat.

10 §. Rättsförmåga

Ålands sjösäkerhetscentrum kan sluta avtal inom ramen för sitt uppdrag om inte landskapsregeringen beslutar annat.

11 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

O 23 Landskapslag (2006:71) om studiestöd**1 kap. Allmänna stadganden****1 §. Tillämpningsområde**

I denna lag finns bestämmelser om på vilka grunder Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet skall bevilja stöd för studerande efter avslutad läroplikt.

Om inte annat följer av bestämmelserna i denna lag har den som skall bedriva studier vilka varar längre tid än 13 veckor rätt till studiestöd på de grunder som anges i denna paragraf. Rätt till studiestöd i enlighet med denna lag har den som är stadigvarande bosatt i landskapet och kan härleda en rätt till studiestöd ur EG-rätten, avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan om fri rörlighet för personer. Beträffande medborgare från andra länder kan studiestöd beviljas om sökanden fått permanent uppehållstillstånd eller kontinuerligt uppehållstillstånd i Finland och sökanden har varaktig bosättning i landskapet. Andra personer har rätt till studiestöd efter att under minst de två år som föregår inledandet av studierna ha varit bosatta i landskapet för annat ändamål än studier.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan av särskilda skäl bevilja studiestöd trots att de förutsättningar som anges i 2 mom. inte är uppfyllda.

2 §. Definitioner

Med **stadigvarande bosättningsort** avses den ort där en studiestödssökande under minst 185 dagar varje år bor till följd av personlig och yrkesmässig anknytning. Den som har personlig och yrkesmässig anknytning till två eller flera orter anses ha stadigvarande bosättningsort på den ort dit denne regelbundet återvänder och anses ha störst personlig anknytning till. Den stadigvarande bosättningsorten ändras inte för den som bor på annan ort huvudsakligen på grund av studier.

Med **läsår** avses den tid som börjar den 1 augusti och slutar den 31 juli följande år.

Med **termin** avses hösttermin eller vårtermin, varvid

höstterminen börjar den 1 augusti och slutar den 31 december och vårterminen börjar den 1 januari och slutar den 31 juli.

Med **stödmanad** avses en månad under vilken studeranden får studiepenning eller vuxenstudiepenning.

Med **högskolor** avses Högskolan på Åland och därmed jämförbara utbildningsinstitutioner samt universitet.

Med **andra läroanstalter** avses skolor på gymnasialstadienivå, yrkespedagogiska lärarhögskolor, folkhögskolor, medborgarinstitut och sommaruniversitet samt andra motsvarande läroanstalter under offentlig insyn.

Med **kreditinstitut** avses penninginrättningar, fonder, sammanslutningar och andra inrättningar vilkas verksamhet omfattar beviljande av lån mot borgen.

Med **studievecka** avses studier inom ett utbildningsprogram som normalt omfattar en studieinsats på 40 arbetstimmar för uppnående av de fastställda målen.

Med **studiepoäng** avses ECTS-poäng inom högskoleutbildningen. En studievecka motsvaras inom högskoleutbildningen av en och en halv studiepoäng.

Med **studier som huvudsyssla** avses

a) att studier sker på heltid eller deltid inom ramen för ett utbildningsprogram den studerande antagits till eller

b) att studier sker inom ramen för avläggandet av en högskoleexamen den studerande har studierätt till och att studierna omfattar minst 15 studiepoäng per termin eller sker i en sådan studietakt som motsvarar minst 15 studiepoäng per termin.

Med **högre högskoleexamen** avses en examen för vilken fordras minst 240 studiepoäng eller som anses motsvara minst 240 studiepoäng.

Med **heltidsstudier** avses

a) att studier sker inom ramen för ett utbildningsprogram den studerande antagits till eller

b) att studier sker inom ramen för avläggandet av en högskoleexamen den studerande har studierätt till och att studierna sker i en normal studietakt eller att studier sker i en studietakt som är likvärdig med minst 22,5 studiepoäng per termin.

Med **deltidsstudier** avses

a) att studier sker inom ramen för ett utbildningsprogram den studerande antagits till i en studietakt som är likvärdig med minst 10 studieveckor och högst 14 studieveckor per termin eller

b) att studier sker inom ramen för avläggandet av en högskoleexamen den studerande har studierätt till och att studierna sker i en studietakt som är likvärdig med minst 15 studiepoäng och högst 21 studiepoäng per termin.

Med **studietakt** avses att studierna omfattar en viss mängd studier inom en viss tid. Med normal studietakt avses för en heltidsstuderande, som studerar inom ramen för ett utbildningsprogram den studerande antagits till eller inom ramen för avläggandet av en högskoleexamen den studerande har studierätt till, att studierna omfattar i genomsnitt minst 44 studiepoäng per läsår.

3 §. Studier som berättigar till studiestöd

De allmänna villkoren för rätt till studiestöd är att den studerande har antagits till en högskola eller an-

nan läroanstalt, bedriver studier som huvudsyssla, har framgång i studierna samt behöver ekonomiskt stöd. Närmare bestämmelser om behovet av ekonomiskt stöd finns i 3 kap.

4 §. Högskolestuderandes studieprestation

Den som avklarat minst 22 studiepoäng per termin eller 44 studiepoäng per läsår är berättigad till fortsatt studiestöd för heltidsstudier.

Den som avklarat minst 12 studiepoäng per termin eller 24,5 studiepoäng per läsår är berättigad till fortsatt studiestöd för deltidsstudier.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan av särskilda skäl bevilja studiestöd till den som inte uppfyller de krav på studieprestationer som avses i denna paragraf.

5 §. Tidsbegränsningar

Studiestöd beviljas för den tid den studerande bedriver studier och för högst den normala utbildningstiden, varvid den normala utbildningstiden för högskolestudier skall anses vara högst 55 månader. Om särskilda skäl finns kan stöd för ytterligare högst ett studieår beviljas.

Förlängd tid kan beviljas om studier på heltid under högst ett läsår är en förutsättning för avläggande av examen.

Möjlighet till förlängning från 55 månader med ytterligare högst 15 månader finns även vid dubbelexamen, extra krävande examen eller påbyggnadsexamen.

Närmare bestämmelser om maximitiden för studiestöd för högre högskoleexamina ges i landskapsförordning.

Vuxenstudiepenning för avläggande av vetenskaplig påbyggnadsexamen kan beviljas för högst 12 månader. Vuxenstudiepenning kan beviljas för högst 27 månader. (2015/114)

Studiestöd beviljas inte för en kortare period än 13 veckor.

Se LF (2006:72) om maximitiden för studiestöd för högre högskoleexamen och grunderna för förlängning av maximitiden.

2 kap. Studiestödsförmåner

6 §. Studiestödsförmåner

På de villkor som stadgas i denna lag beviljas studiestöd i form av

- a) studiepenning eller vuxenstudiepenning,
- b) särskilt studietillägg,
- c) bostadstillägg,
- d) försörjartillägg samt
- e) landskapsborgen för studielån.

Studiepenning och vuxenstudiepenning kan inte utbetalas samtidigt.

6a §. (2008/66) Indexjustering av studiestöd

Beloppen för studiestöden i 7-16 §§ fastställs årligen på basis av föregående års belopp. Till föregående års belopp läggs den ändring i det konsumentprisindex som fastställts av Ålands statistik- och utredningsbyrå och som ägde rum under det föregående kalenderåret, avrundat till närmaste euro. De indexjusterade beloppen tillämpas från och med augusti månad och fastställs av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten före utgången av april månad.

Den indexjustering av beloppen för studiestöden som avses i 1 mom. ska inte göras under åren 2013-2015 för läsåren 2013/14, 2014/15 och 2015/16. (2012/88)

Temporärt 2 mom, se nedan ikraftträdandebestämmelsen för (2012/88).

7 §. Studiepenning

Rätt till studiepenning har en studerande som enligt 1 kap. kan beviljas studiestöd enligt denna lag och som inte är berättigad till barnbidrag i enlighet med landskapslagen (1994:48) om tillämpning i landskapet Åland av barnbidragslagen.

8 §. Studiepenningens fastställande och belopp

Studiepenningen fastställs för en viss studerande med beaktande av dennes ålder, boendeform, studieform och studietakt.

Med beaktande av ålder, boendeform och studieform indelas de studerande i följande kategorier:

Kategori 1	Studerande som fyllt 18 år, studerar i högskola och bor självständigt.
Kategori 2	Studerande som fyllt 18 år, inte studerar i högskola och bor självständigt.
Kategori 3	Studerande som fyllt 18 år, studerar i högskola och bor hos föräldrarna.
Kategori 4	Studerande som fyllt 18 år, inte studerar i högskola och bor hos föräldrarna.
Kategori 5	Studerande som fyllt 17 men inte 18 år.

Med beaktande av studietakt indelas de studerande i följande kategorier:

Kategori A	Studerande som bedriver heltidsstudier
Kategori B	Studerande som bedriver deltidsstudier

Till de studerande som avses ovan utbetalas studiepenning per månad med de eurobelopp som anges i följande tabell:

Kategori	A	B
	Heltidsstudier	Deltidsstudier
1	298	149
2	246	123
3	242	121
4	190	95
5	118	59

(2008/66)

Studiepenningen för studerande som inte studerar vid högskola kan höjas till högst samma belopp som för studerande vid högskola, om vid skolan saknas väsentliga studiesociala förmåner.

Studiepenningen för studerande som fyllt 17 men inte 18 år och som inte studerar vid högskola kan höjas med 56 euro för heltidsstuderande och 28 euro för deltidsstuderande, om den studerande har en bostad på studieorten och bor självständigt. (2008/66)

9 §. Vuxenstudiepenning

Rätt till vuxenstudiepenning har en studerande i åldern 30-59 år som saknar grundläggande yrkesutbild-

O 23 LL (2006:71) om studiestöd

ning eller som inte under en femårsperiod omedelbart innan studierna inleds har genomgått en över fyra månader lång utbildning för vilken studiestöd har beviljats.

Den som har avlagt högre högskoleexamen eller därmed jämförbar examen har inte rätt till vuxenstudiepenning för avläggandet av en andra högre högskoleexamen.

Rätten till vuxenstudiepenning börjar vid ingången av den månad då de i 1 mom. nämnda åldersvillkoren uppfylls.

10 §. (2015/114) Vuxenstudiepenningens fastställande

Vuxenstudiepenningen består av en grunddel och ett inkomstillägg. Grunddelen är 400 euro per månad. Inkomstillägget utgör 25 procent av skillnaden mellan månadsinkomsten och grunddelen avrundat till närmaste euro.

Månadsinkomsten är den skattepliktiga förvärvsinkomsten i medeltal per månad under de sex eller tolv månader som infaller omedelbart före den första månaden för vilken vuxenstudiepenning beviljas.

Vuxenstudiepenningens belopp för heltidsstudier är minst lika stort som grunddelen och högst 950 euro per månad. Vuxenstudiepenningens belopp för deltidstudier är 50 procent av beloppet för heltidsstudier.

11 §. Särskilt studietillägg

Den som är berättigad till studiestöd i enlighet med denna lag kan dessutom av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten beviljas särskilt studietillägg av arbetsmarknadspolitiska skäl.

12 §. Närmare bestämmelser om särskilt studietillägg

Särskilt studietillägg utbetalas under längst två år med högst 312 euro per månad.

Särskilt studietillägg kan utbetalas till en studerande som

- uppfyller kraven för att erhålla vuxenstudiepenning,
- är i behov av ett förstärkt studiestöd för att genomgå utbildning,
- varit arbetslös lång tid och som
- inte är berättigad till en annan ekonomisk förmån som anses vara likvärdig med det särskilda studietillägget.

13 §. Bostadstillägg

En studerande som har kostnader för hyresbostad, bostadsrättsbostad eller ägarbostad som inte är studerandens föräldrahem är berättigad till bostadstillägg om studeranden

- 1) studerar vid högskola,
- 2) har fyllt 18 år, eller
- 3) behöver bostaden för att restiden från föräldrahemmet till skolan under normala förhållanden tur och retur är längre än två timmar. (2015/114)

Berättigad till bostadstillägg är inte en studerande som delar bostad med eget eller sin makes barn. Utan hinder av detta kan ändå en studerande beviljas bostadstillägg för en sådan bostad som hyrts på samma hyresvillkor som i 1 mom. på grund av studier och som är belägen på annan ort än familjens stadigvarande bostad. Med make jämställs en person som den studerande bor tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden.

Den som studerar utomlands beviljas bostadstillägg på samma villkor som den som studerar på Åland och i riket. Den som studerar och bor utomlands huvudsakligen på grund av studier har dock rätt till bostadstillägg utan hinder av vad som bestäms i 2 mom. (2013/16)

14 §. Bostadstilläggets belopp

Bostadstillägg utbetalas med 80 procent av en studerandes hyreskostnad, dock högst med 201 euro per månad.

15 §. Försörjartillägg

Rätt till försörjartillägg har en studerande som har minderårigt barn. En person som inte fyllt 18 år och bor hos vårdnadshavare anses vara minderårig enligt bestämmelsen. Stödet utbetalas till en studerande vårdnadshavare och utgår som ett belopp per barn.

16 §. Försörjartilläggets belopp

Försörjartillägg utbetalas med 64 euro per månad till studerande vårdnadshavare.

17 §. Landskapsborgen för studielån

Rätt till landskapsborgen för studielån har en studerande som har antagits till studier och studerar på det sätt som nämns i 1 kap. (2008/66)

Det krävs särskilda skäl för att landskapsborgen skall beviljas

- a) en studerande vars studielån indrivs av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten på grundval av borgensansvar eller
- b) en studerande med betalningsstörning som registrerats i ett sådant kreditupplysningsregister som avses i 20 § personuppgiftslagen (FFS 523/1999), utom i fall med mindre betalningsstörningar eller i fall då skulder som föranlett anteckningen har betalats.

18 §. (2013/16) Belopp för studielån med landskapsborgen

Landskapsborgen för studielån till studerande som fyllt 18 år är 533 euro per månad.

Landskapsborgen för studielån till studerande som inte fyllt 18 år är 252 euro per månad.

Studerande som studerar vid en skola med terminsavgifter kan få borgensbeloppet höjt med terminsavgiftens belopp, dock sammanlagt högst till 1 258 euro per månad.

3 kap. Ekonomisk behovsprövning**19 §. Inkomstens inverkan på studiestödet**

När behovet av ekonomiskt stöd prövas beaktas den sökandes samt dennes föräldrars inkomster. Föräldrars inkomster beaktas dock inte om sökanden vid studiestödets beviljande är fyllda 18 år eller har fullföljt gymnasialstadietutbildning.

20 §. Extra tillägg för studerande under 18 år

Om en studiestödssökande är under 18 år ska, när behovet av ekonomiskt stöd prövas, sökandens föräldrars senast fastställda nettoförvärvs- och nettokapitalinkomster beaktas. Om föräldrarna är fränskilda eller på grund av varaktig söndring bor åtskiljs, beaktas bara inkomsterna för den förälder som sökanden bor eller senast har bott hos. Om sökanden försörjs av sin förälder och en person som ingått äktenskap eller registrerat partnerskap eller är sambo med föräldern i deras gemensamma hem, beaktas även den personens inkomster. (2015/114)

Om den studerandes föräldrars sammanlagda inkomster är låga kan den studerande för heltidsstudier erhålla ett extra tillägg. Tillägget uppgår till 72 euro per månad om föräldrarnas sammanlagda inkomst är mindre än 29.000 euro per år och 48 euro per månad om den sammanlagda inkomsten är mindre än 35.000 euro per år. För deltidstudier är beloppen i stället 36 euro respektive 24 euro. (2008/66)

Om det utöver den studerande finns hemmavarande barn som inte fyllt 18 år skall den inkomstgräns som avses i 2 mom. höjas med 3.370 euro per barn.

21 §. Studerandens egna inkomsters inverkan på studiestödet

När behovet av ekonomiskt stöd prövas skall sökandens egna inkomster beaktas.

En heltidsstuderande är berättigad till studiestöd om dennes skattepliktiga inkomst är högst 939 euro i genomsnitt per stödmånad. En deltidstuderande är berättigad till studiestöd om dennes skattepliktiga inkomst är högst 1 358 euro i genomsnitt per stödmånad. Med skattepliktig inkomst avses här förvärvs- och kapitalinkomst. När det gäller beräkningen av den genomsnittliga förvärvsinkomsten beaktas endast den inkomst den studerande har under stödmånaderna. När det gäller beräkningen av den genomsnittliga kapitalinkomsten beaktas den inkomst som den studerande har under hela året. (2013/16)

3 mom. upphävt (2008/66).

22 §. Beaktande av vissa förmåner

Studiepenningens belopp kan sänkas om en studerande från läroanstalten eller på grund av studierna eller arbete som utförs i samband med dem får lön, dagpenning, ett stipendium avsett för att trygga utkomsten eller annat ekonomiskt stöd som motsvarar studiepenningen.

Studiestöd beviljas inte om en studerande under en stödmånad får prakticklön som överstiger 939 euro. (2013/16)

3 mom. upphävt (2008/66).

Studiepenning beviljas inte eller kan bestämmas till ett lägre belopp om en studerande med stöd av lag är berättigad till en ekonomisk förmån som direkt syftar till att betala levnadskostnaderna under studietiden, såsom någon av följande förmåner:

- a) (2016/83) ålderspension eller partiell förtida ålderspension,
- b) pension på grund av full arbetsoförmåga eller invaliditetspension,
- c) upphävd (2016/83)
- d) generationsväxlingspension eller avträdelserersättning till lantbruksföretagare,
- e) rehabiliteringsstöd för samma utbildning,
- f) arbetslöshetsdagpenning,
- g) arbetsmarknadsstöd,
- h) (2015/62) utbildning med stöd av landskapslagen (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning eller
- i) alterneringsersättning.

Studiestöd beviljas inte om en studerande fullgör beväringstjänst eller civiltjänst, avtjänar frihetsstraff och studerar i anstalten eller får studiestöd från ett annat land. (2013/16)

4 kap. Ansökan, betalning och återkrav

23 §. Ansökan om och beviljande av studiestöd

Ansökan om studiestöd görs hos arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten. Sökanden skall lämna de uppgifter arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten inbegär.

Den studerande skall meddela arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten alla förändringar som påverkar studiestödet.

Studiestöd beviljas för högst ett studieår i sänder.

Studiestöd beviljas tidigast från ingången av den månad då ansökan inlämnats.

24 §. Komplettering av ansökan

På arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens skriftliga begäran om komplettering skall ansökan kompletteras senast inom den termin ansökan gäller. Om tiden efter det att komplettering begärdes och fram till terminens slut omfattar mindre än två månader skall komplettering ske senast inom två månader efter begäran därom. För ansökan som kompletteras efter dessa tidsfrister betalas inte studiestöd.

25 §. Utbetalning

Studiestöd beviljas normalt för högst nio månader per läsår. Studiestöd kan beviljas för längre tid än nio månader per läsår om studierna bedrivs på ett sätt som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten bestämmer.

Studiestöd som betalas av landskapets medel skall utbetalas senast den fjärde dagen i varje månad för vilken den studerande är studiestödsberättigad.

3 mom. upphävt (2008/66).

26 §. Grund för att inte bevilja studiestöd

Studiestöd kan helt eller delvis förvägras den som tidigare avsiktligt har lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter eller avsiktligt underlåtit att lämna riktiga uppgifter och därvid orsakat att studiestöd har betalats utan grund eller på felaktiga grunder.

Studiestöd kan helt eller delvis förvägras den vars tidigare studielån på grund av borgensansvar erlagts ur landskapets medel och återkrävts på åtgärd av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten.

27 §. Återkrav

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan återkalla beslut om beviljande av studiestöd eller återkräva studiepenning, vuxenstudiepenning, särskilt studietillägg, bostadstillägg eller försörjartillägg om en väsentlig ekonomisk förändring i den studerandes förhållanden inträffat efter att studiestödet har beviljats. Sådant återkallande eller återkrav kan ske högst till ett belopp som motsvarar den ekonomiska förändringen i den studerandes förhållanden.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan helt eller delvis återkalla eller återkräva studiepenning, vuxenstudiepenning, särskilt studietillägg, bostadstillägg eller försörjartillägg om stödet felaktigt utbetalats eller på felaktiga grunder beviljats på grund av att den sökande uppsåtligen eller av oaktsamhet som inte är ringa lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter väsentliga för beräkning av studiestödet eller på grund av annan jämförbar väsentlig omständighet.

O 23 LL (2006:71) om studiestöd

Ett belopp som skall återkrävas kan avdras från studiestöd som senare beviljas mottagaren av stödet.

28 §. Preskription av fordringar

Beslut om återkrav av en förmån som betalats skall fattas inom fem år räknat från utbetalningsdagen. En fordran som fastställts genom beslut om återkrav preskriberas fem år efter det att beslutet gavs, om inte preskriptionstiden avbrutits innan dess. Preskriptionen av en fordran som fastställts genom beslut om återkrav avbryts på det sätt som föreskrivs i 10 eller 11 §§ lagen om preskription av skulder (FFS 728/2003). Från detta avbrytande av preskriptionen börjar en ny fem år lång preskriptionstid.

5 kap. Landskapsborgen för studielån**29 §. Lyftande av studielån mot landskapsborgen**

Landskapsborgen för studielån beviljas för högst ett läsår i sänder. Beslutet kan dock gälla landskapsborgen för juni och juli månad det föregående läsåret. Landskapsborgen för studielåns sammanlagda belopp höjs för varje termin en studerande får studiestöd med det tillägg på studielånet som beviljas av kreditinstitutet för betalning av under läsåret förfallen ränta på studielånet.

Studielån ges mot skuldebrev som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har godkänt. För studier kan beviljas ett studielån vars belopp ökas med en beviljad ny studielånerat.

Studielånet skall lyftas under det läsår för vilket landskapsborgen har beviljats. Om tiden efter det beslutet om borgen gavs och fram till läsårets slut omfattar mindre än två månader skall studielånet lyftas senast inom två månader efter det beslutet om borgen gavs. Då beslutet omfattar landskapsborgen för juni eller juli månad före läsåret, får lånet lyftas redan under dessa månader.

Högskolestuderande kan lyfta lånebelopp i två rater enligt följande:

- a) höstterminens lånerat kan lyftas tidigast då läsårets studiestödperiod börjar,
- b) vårterminens lånerat kan lyftas tidigast den 1 januari. Studerande på andra läroanstalter kan lyfta lånebelopp i fyra rater enligt följande:
 - a) låneraten för augusti-oktober kan lyftas tidigast då läsårets studiestödperiod börjar,
 - b) låneraten för november-december kan lyftas tidigast den 1 november,
 - c) låneraten för januari-februari kan lyftas tidigast den 1 januari,
 - d) låneraten för mars-juli kan lyftas tidigast den 1 mars.

Studerande som studerar vid en skola med terminsavgift och som får borgensbeloppet höjt i enlighet med 18 § 3 mom. kan lyfta lånebeloppet i en rat tidigast då läsårets studiestödperiod börjar. (2013/16)

Outtagna lånerater kan lyftas senare under innevarande läsår, dock senast den 31 juli.

Lånerater kan inte lyftas efter det att studierna slutförts eller avbrutits. Innan en studerande lyfter en ny rat av studielånet skall kreditinstitutet hos arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kontrollera att landskapsborgen är giltigt.

Tidigare 6 och 7 mom. har blivit 7 och 8 mom. genom (2013/16).

30 §. Innehållet i landskapsborgen

Landskapsborgen ställs som proprieborgen för hela det nominella beloppet av ett studielån som ett kreditinstitut som står under offentlig tillsyn har beviljat för räntan på studielånet, dröjsmålsräntan samt de godtagbara kostnaderna för uppsägning av lånet.

31 §. Landskapsborgens giltighet och kapitalisering av ränta

En landskapsborgen gäller i högst 30 år från det att den första låneutbetalningen lyftes. Ett villkor för att landskapsborgen skall vara i kraft är att kreditinstitutet halvårsvis under de terminer som berättigar till studielån samt en termin närmast efter en sådan termin till lånekapitalet lägger de räntor som förfaller till betalning under halvåret till den del räntan överstiger en procent av lånekapitalet.

Låntagaren betalar den del av räntan som enligt 1 mom. inte skall fogas till lånekapitalet. Om det räntebelopp som låntagaren skall betala är mindre än 15 euro, läggs dock hela den ränta som förfaller till betalning till lånekapitalet. De regelbundna räntebetalningsdagarna är den 15 december och den 15 juni.

32 §. Preskription av borgen

På landskapsborgen för studielån tillämpas inte vad som i 19 § 3 mom. lagen om borgen och tredjemanspant (FFS 361/1999) föreskrivs om preskription av en borgensförbindelse. Bestämmelserna i lagens 19 § 1 mom. tillämpas inte på lån enligt denna lag till den del det är fråga om amorteringar av dem.

33 §. Yrkande på återbetalning av lån

Om en låntagare har försummat att betala ränta eller amortering och minst tre månader har förflutit sedan förfalldagen, har kreditinstitutet rätt att yrka att lånet genast betalas tillbaka i sin helhet. Kreditinstitutet skall i sådant fall meddela arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten minst en månad före den dag lånet sägs upp.

Studielån som av landskapsmedel betalats till kreditinstitut jämte ränta skall efterskänkas om låntagaren avlidit. Studielånet skall anses vara förfallet till betalning i sin helhet om kreditinstitutet i sådant fall framställer ett yrkande om betalning av landskapsmedel till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten.

34 §. Återkrav av borgensfordran

En borgensfordran som grundar sig på landskapsborgen för ett studielån samt den ränta som med stöd av denna lag upp bärs på borgensfordran får utan dom eller beslut utsökas hos låntagaren i enlighet med bestämmelserna [i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (FFS 367/1961)]. Bestämmelserna om preskription av fordringar i nämnda lag gäller dock inte den regressrätt som landskapet har enligt detta moment.

Vid återkrav kan arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten bevilja betalningstid eller tillgripa andra betalningsarrangemang om det med hänsyn till låntagarens betalningsförmåga finns grundad anledning till detta eller om det därigenom kan säkerställas att den kvarstående skulden återbetalas.

L om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (FFS 367/1961) har ersatts av L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

35 §. Preskription av borgensfordran

En borgensfordran preskriberas fem år efter det att landskapet betalat ut studielånet till ett kreditinstitut efter att arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten beviljat landskapsborgen om inte preskriptionen avbrutits innan dess. Preskriptionen av en borgensfordran avbryts på det sätt som föreskrivs i 10 eller 11 §§ lagen om preskription av skulder. Från avbrytande av preskriptionstiden börjar en ny fem år lång preskriptionstid.

36 §. Beviljande av betalningsbefrielse

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten kan bevilja befrielse från betalning av en borgensfordran som grundar sig på landskapsborgen för ett studielån samt räntorna på fordran om låntagaren har avlidit.

Befrielse från betalning kan också beviljas om låntagaren är varaktigt arbetsförmögen eller om han eller hon har varit arbetsoförmögen sammanlagt minst fem år och återkrav med hänsyn till hans eller hennes ekonomiska omständigheter och andra förhållanden anses vara oskäligt.

Partiell betalningsbefrielse kan beviljas om låntagarens ekonomiska förhållanden har försvagats av långvarig arbetslöshet, sjukdom eller annat skäl så att återkrav av hela lånet anses vara oskäligt. (2013/16)

37 §. Ränta på borgensfordran

På landskapets hela borgensfordran på grund av landskapsborgen för studielån skall låntagaren betala den årliga räntan nio procent.

6 kap. Särskilda stadganden**38 §. Landskapets betalning av ränta**

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten betalar förfallna räntor till kreditinstitut på grund av studielån till låntagaren efter slutförda studier och avlagd examen om de villkor som anges i denna paragraf är uppfyllda. Låntagaren skall

a) ha varit arbetslös under de fyra senaste månaderna som föregår den sista räntebetalningsdagen och ha varit arbetslös minst 60 dagar under denna tid samt får högst ha 760 euro per månad i bruttoinkomst, dock så att för låntagare som har vårdnad om barn som inte fyllt 18 år höjs nämnda belopp med 120 euro för varje barn,

b) under den månad som räntan förfaller till betalning ha fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (FFS 1224/2004) för minst 24 vardagar och inte ha fått studiestöd under den termin då räntan förfaller till betalning eller

c) under de sex månader som föregår den dag räntan förfaller till betalning ha fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen för minst 50 vardagar och inte ha fått studiestöd under den termin då räntan förfaller till betalning.

Om modern och fadern samtidigt har rätt till moderskapspenning, faderskapspenning, föräldrapenning eller motsvarande förmån under den månad räntan förfaller till betalning betalas endast förfallna räntor för moderns studielån.

Arbetsmarknads- och studiestödsmyndigheten betalar inte ränta som avses i 1 mom. b) och c) punkten om det före ingången av den månad då räntan förfaller till

betalning förflutit mer än 12 månader sedan den månad då personen senast fått studiepenning, vuxenstudiepenning eller bostadstillägg.

Betalningen av räntor som avses i 1 mom. sker utan återbetalningsskyldighet för låntagaren.

39 §. Ansökan om landskapets betalning av ränta

Ansökan om räntestöd skall sändas till arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten senast under de två närmaste månaderna efter den månad då räntan normalt förfaller till betalning.

Till ansökan skall bifogas en utredning över den ränta som kreditinstitutet kräver eller ett verifikat i original över den ränta som redan har betalats.

I räntestöd betalas den ränta som förfallit till betalning och aviseringskostnaderna. I räntestöd betalas inte dröjsmålsränta till följd av en försenad räntebetalning.

39a §. (2008/66) Rätt att få och lämna ut uppgifter

På utlämnande och hemlighållande av uppgifter tillämpas landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet, om inte annat följer av denna lag.

Arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har utan hinder av bestämmelserna om hemlighållande av handlingar och utan ersättning rätt att av andra myndigheter få de uppgifter som är nödvändiga för att verkställa och utveckla studiestödsuppgifter.

40 §. Utmättnings- och överföringsförbud

Studiepenning, vuxenstudiepenning, bostadstillägg och studielån får inte utmätas.

Ett avtal om överföring av en rättighet enligt denna lag på någon annan är ogiltigt.

41 §. Ändringssökande

Den som är missnöjd med ett beslut som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har fattat med stöd av denna lag kan inom 30 dagar, räknat från den dag beslutet delgavs vederbörande, skriftligen begära rättelse hos arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten. I rättelseyrkandet, som läggs till grund för myndighetens prövning, skall anges vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på. Ett rättelseyrkande skall behandlas utan dröjsmål.

Beslut anses delgivet vederbörande, om inte annat visas, den sjunde dagen efter den dag då beslutet inlämnats för postbefordran under den adress sökanden har uppgivit.

Beslut som arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten har fattat med anledning av ett rättelseyrkande får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

42 §. Ikraftträdelsebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2006 och skall tillämpas på studiestöd för studier som sker efter den 31 juli 2006.

Genom ikraftträdandet av denna lag upphävs landskapslagen (1995:94) om studiestöd och landskapsförordningen (1995:98) om studiestöd, dock så att rättigheter och skyldigheter som uppkommit med stöd av lagarna skall fortsätta att gälla.

Om en studerande den 1 augusti 2006 har uppburet studiestöd för högskolestudier, är 5 § 1 mom. landskaps-

O 24 LF (2006:72) om maximitiden för studiestöd m.m.

lag (1995:94) om studiestöd tillämplig på honom eller henne såvitt avser högskolestudier.

I samtliga fall skall de belopp som anges i denna lag utbetalas efter ikraftträdandet.

Lagen tillämpas även på förmåner som betalats utan grund och på fordringar som uppkommit före lagens ikraftträdande. När preskriptionstiden för sådana fordringar räknas ut beaktas även tiden före lagens ikraftträdande. Fordringarna i fråga preskriberas dock enligt denna lag tidigast tre år efter lagens ikraftträdande, om de inte preskriberas innan dess även enligt de bestämmelser som gäller när lagen träder i kraft.

Beslut om studiestöd enligt denna lag får fattas före lagens ikraftträdande.

Åtgärder som lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Ikraftträdandebestämmelse (2012/88):

Lagtinget bemyndigar landskapsregeringen att bestämma att denna lag helt eller delvis ska träda i kraft i den ordning som föreskrivs i 20 § 3 mom. självstyrelselagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013 och ska tillämpas på de studiestöd som beviljas till och med läsåret 2015/16.

Studiestöden indexjusteras första gången på nytt enligt lagens 6a § år 2016 för läsåret 2016/17. Vid denna indexjustering ska de belopp för studiestöden som fastställdes år 2012 justeras med den förändring i det konsumentprisindex som fastställdes av Ålands statistik och utredningsbyrå och som ägde rum under kalenderåret 2015, avrundat till närmaste euro.

Ikraftträdandebestämmelse (2015/114):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

Vuxenstudiepenning beviljas på de villkor som anges i denna lag från och med den 1 augusti 2016. Förlängningen av maximitiden från 18 månader till 27 månader tillämpas från och med 1 augusti 2016 även på studerande till vilken under vårterminen 2016 utbetalats vuxenstudiepenning för samma utbildning.

Vuxenstudiepenningens grunddel och maximibelopp indexjusteras enligt 6a § första gången år 2017.

Ikraftträdandebestämmelse (2016/83):

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

O 24 Landskapsförordning (2006:72) om maximitiden för studiestöd för högre högskoleexamen och grunderna för förlängning av maximitiden

1 §. Den normala utbildningstiden för högre högskoleexamen eller ett utbildningsprogram vid högskola skall vara högst 55 månader. Beträffande extra krävande examen bestäms den tid som berättigar till stöd på basis av examens omfattning så att den tid som berättigar till stöd är högst nio månader per läsår som innefattas i examens omfattning, utökad med tio månader. För ett sådant halvt läsår som följer på de fulla läsåren är den tid som berättigar till stöd fem månader. Om en studerande har rätt att avlägga lägre och högre högskoleexamen, bestäms den tid som berättigar till stöd på det sätt

som föreskrivs ovan utifrån dessa examinas sammanlagda omfattning. Den tid som berättigar till stöd i fråga om en högre högskoleexamen i vilken huvudämnet eller den ämnesgrupp till vilket huvudämnet hör är asiatiska och afrikanska språk och kulturer är dock högst 64 månader.

I fråga om en examen som avläggs vid en utländsk högskola bestäms den tid som berättigar till studiestöd på de grunder som anges ovan och på basis av examens omfattning och läsårets längd.

2 §. Förlängning av maximitiden för studiestöd i fall som avses i 5 § 2 mom. landskapslag (2006:71) om studiestöd söks hos arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten. Till ansökan skall fogas ett läkarintyg eller en annan tillräcklig utredning om att det finns förutsättningar för förlängning. I fråga om omfattningen av de återstående studierna skall lämnas in en utredning, som bekräftats av fakulteten, avdelningen eller den institution som ger undervisningen, och en studieplan. När det gäller ett pågående slutarbete skall studeranden visa ett utlåtande av handledaren om i vilket skede arbetet är och om den arbetsinsats som ytterligare krävs.

3 §. Studierna kan anses gå att slutföra under högst ett läsår, om studeranden presenterar en studieplan enligt vilken det är möjligt att avlägga examen under ett läsår samt en utredning om att omfattningen av de studier som återstår av examen är högst 60 studiepoäng.

4 §. Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2006 och skall tillämpas för studier som sker efter den 31 juli 2006.

Om en studerande den 1 augusti 2006 har uppburit studiestöd för högskolestudier, är 5 § 1 mom. landskapslag (1995:94) om studiestöd tillämplig på honom eller henne såvitt avser högskolestudier.

Beslut om studiestöd enligt denna förordning får tas före förordningens ikraftträdande.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

O 25 Landskapslag (1983:57) om studieledighet

1 kap. Lagens syfte och tillämpningsområde

1 §. Syftet med denna lag är att genom införande av rätt till studieledighet förbättra utbildnings- och studiemöjligheterna för den i arbetslivet verksamma befolkningen.

2 §. Med studieledighet avses i denna lag tiden under vilken arbetstagare för studier är befriad från fullgörandet av de uppgifter som hör till arbetet.

Med arbetstagare avses i denna lag person i privaträttslig eller offentligrättslig anställning. För personer i offentligrättslig anställning hos staten gäller särskilda bestämmelser.

Till tiden för studieledighet räknas inte den tid när arbetstagare erhåller utbildning som arbetsgivaren erbjuder. Som studieledighet räknas inte heller ledighet för utbildning som enligt överenskommelse i kollek-

tivavtal jämställs med arbete samt ledighet för lagstadgad utbildning. Om arbetstagaren skriftligen samtycker härtill skall dock här nämnd ledighet räknas som studieledighet.

3 §. Vad i denna lag stadgas om studieledighet gäller i tillämpliga delar även den tid som lantbrukare eller annan som utför arbete för egen räkning använder för motsvarande studier eller utbildning.

Bestämmelserna i denna lag tillämpas inte på anställningsförhållanden enligt landskapslagen (1969:12) om läroavtal, på anställning för arbetstagare som under pågående studier genomför övervakad arbetspraktik eller på studerande som är anställda.

2 kap. Rätt till studieledighet

4 §. (1987/53) Arbetstagare som i en eller flera perioder under sammanlagt ett år har varit anställd i huvudsyssla hos samma arbetsgivare har rätt till sammanlagt högst två års studieledighet under en period som omfattar fem år.

5 §. (1987/53) Studieledighet kan beviljas för deltagande i utbildning som är underkastad offentlig tillsyn.

Studieledighet kan även beviljas för deltagande i fackföreningsutbildning i enlighet med vad som överenskommit i kollektivavtal samt för deltagande i utbildning för lantbruksföretagare i enlighet med vad därom särskilt är föreskrivet.

Studieledighet kan beviljas för studier utomlands som är jämförbara med studier som avses i 1 mom. (1991/62)

6 §. Vid bestämmande av andra ekonomiska förmåner än lön jämställs, på sätt som överenskomits genom kollektivavtal, studieledighet med arbetstid när fråga är om förmåner som fastställs på basen av anställningen och vilka inte är lagstadgade.

Om semester- och pensionsförmåner som bestäms på basen av studieledighet finns särskilda bestämmelser.

3 kap. Ansökan om studieledighet

7 §. (1987/53) Ansökan om studieledighet för längre tid än fem arbetsdagar skall vara skriftlig och inlämnas till arbetsgivaren senast 45 dagar innan den planerade ledigheten inleds.

Ansökan om studieledighet för högst fem arbetsdagar skall muntligen eller skriftligen göras till arbetsgivaren senast 15 dagar innan den planerade ledigheten inleds.

8 §. Av ansökan om studieledighet skall framgå:

- 1) den tidpunkt när studierna och studieledigheten börjar och slutar;
- 2) arten av och målet för studierna;
- 3) om studierna har samband med studier under tidigare studieledighet; samt
- 4) namnet på läroinrättningen eller anordnaren av utbildningen.

4 kap. Fastställande av studieledighet

9 §. (1987/53) Söks studieledighet för längre tid än fem arbetsdagar, skall arbetsgivaren lämna skriftligt meddelande om sitt beslut i ärendet senast 15 dagar innan ledigheten är avsedd att börja.

Gäller ansökan ledighet för högst fem arbetsdagar, skall beslutet lämnas senast sju dagar innan ledigheten är avsedd att börja.

10 §. Arbetsgivare har rätt att uppskjuta arbetstagares studieledighet med längst sex månader om tiden för den planerade ledigheten medför olägenhet för arbetsgivarens verksamhet. Anordnas den i ansökan avsedda utbildningen med längre mellanrum än sex månader, får studieledigheten uppskjutas längst till följande utbildningstillfälle.

Har mindre än sex månader förflutit från den tidpunkt då arbetstagaren senast åtnjöt studieledighet och är det inte fråga om slutförande av studier som inletts under den tidigare studieledigheten, får arbetsgivaren uppskjuta ledigheten på i 1 mom. angivet sätt.

Har arbetsgivaren regelbundet minst fem anställda, får studieledigheten på i 1 mom. nämnda grunder uppskjutas högst två gånger i följd.

11 §. Önskar flera arbetstagare studieledighet samtidigt och medför detta olägenhet för arbetsgivarens verksamhet skall de som inlämnat ansökan för att erhålla yrkesutbildning eller för att fullgöra grundskolans lärokurs ges företräde. Om ordningsföljden inte kan avgöras på denna grund skall företräde ges åt dem inom respektive personalgrupp som har minst utbildning. Innan beslut fattas skall arbetsgivare förhandla i ärendet med arbetstagarnas förtroendemän. Härvid skall iakttas vad i landskapslagen (1980:49) angående tillämpning i landskapet Åland av lagen om samarbete inom företag är stadgat om förfarandet vid förhandlingar i fackliga frågor.

I företag med mindre än femton anställda är arbetsgivaren inte skyldig att bevilja fler än en anställd åt gånggen studieledighet.

11a §. (1987/53) Arbetstagare får framskjuta studieledighet eller lämna beviljad studieledighet outnyttjad om ledigheten har beviljats för längre tid än fem dagar och om detta inte medför betydande olägenhet för arbetsgivaren.

Anmälan om att beviljad studieledighet framskjuts eller lämnas outnyttjad skall göras skriftligen senast två veckor innan studieledigheten är avsedd att börja.

5 kap. Avbrytande av studieledighet

12 §. Arbetstagare som avbryter sina studier har rätt att återgå till arbetet om studieledigheten omfattar längre tid än 50 dagar.

Önskar arbetstagare avbryta studieledigheten, skall han meddela arbetsgivaren därom senast fyra veckor innan han avser att återvända till arbetet. (1991/62)

Är arbetstagare under studieledigheten oförmögen till arbete på grund av sjukdom, förlösning eller olycksfall och föreligger hindret längre tid än sju på varandra följande dagar, skall den del av tiden som överstiger sju dagar inte räknas som studieledighet, under förutsättning att arbetstagaren så snart det är möjligt anhåller härom. Arbetstagaren skall på arbetsgivarens begäran lämna utredning om sin arbetsoförmåga. Utan hinder av vad i 10 § 2 mom. är stadgat har arbetstagaren efter ansökan rätt att senare ta ut på detta sätt avbruten studieledighet.

O 26 LL (1965:9) om fornminnen

Har avtal om anställande av vikarie för tiden för studieledighet ingåtts, är arbetsgivaren inte skyldig att låta den arbetstagarare som ansökt om studieledighet återgå till arbetet under den tid då vikariens arbetsavtal enligt lag eller kollektivavtal skall vara i kraft.

6 kap. Särskilda bestämmelser

13 §. Arbetsavtal får inte uppsägas eller hävas på grund av att arbetstagararen har ansökt om studieledighet eller varit ledig för studier.

Vad i 1 mom. angivits om uppsägning och hävande av arbetsavtal skall i tillämpliga delar iakttas även beträffande avbrytande av annat anställningsförhållande.

14 §. Arbetstagarare som åtnjutit studieledighet skall på begäran av arbetsgivaren företage intyg från ifrågakvarande läroinrättning över att ledigheten använts på godtagbart sätt.

Om arbetstagararen inte kan uppvisa i 1 mom. nämnt intyg har arbetsgivaren rätt att förvägra honom studieledighet under de följande två åren. Arbetstagararen för-

lorar dessutom de i 6 § avsedda rättigheter som han har inlett under studieledigheten.

15 §. Genom kollektivavtal kan avvikelser göras från bestämmelserna i 4-12 §§.

16 §. Den som bryter mot bestämmelserna i 4, 10, 12 eller 13 § skall dömas till böter för brott mot bestämmelserna i landskapslagen om studieledighet.

Åtal för gärning som enligt 1 mom. är straffbar skall av allmän åklagare väckas endast om målsägaren har anmält brottet till åtal.

17 §. (2006/16) Det åligger Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet och semesternämnden att biträda vid ordnandet av vikariehjälp som erfordras för denna lags verkställighet.

18 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

19 §. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

Kultur och idrott

O 26 Landskapslag (1965:9) om fornminnen

1 kap. Om fasta fornlämningar

1 §. (1999/55) Fasta fornlämningar är fredade som minne av Ålands tidigare bebyggelse och historia.

Utän tillstånd som meddelats med stöd av denna lag är det förbjudet att gräva ut, ändra, skada, ta bort eller på annat sätt rubba en fast fornlämning eller att täcka över den.

2 §. (1999/55) Fasta fornlämningar är följande varaktigt övergivna lämningar efter människors verksamhet under forna tider:

1) jord- och stenhögar, rösen, stenringar och andra stenläggningar och stensättningar som under forna tider uppförts av människor,

2) gravar och gravfält från forna tider, även sådana utan synligt märke ovan jord,

3) stenar och klippytor med inskrifter, bilder eller andra ristningar eller målningar, sliprännor, andra slip- eller huggspår eller offergropar,

4) offerkällor, offerträd, offerstenar och andra kultplatser samt forntida tingsplatser,

5) bostadslämningar samt bo- och arbetsplatser från forna tider liksom bildningar, vilka uppkommit vid användning av sådana bostäder eller platser,

6) forntida övergivna borgar, borgbackar, befästningar, fästen, vallar och vallgravar samt rester av dem, ruiner av kyrkor, kapell, kloster och andra byggnader av historisk betydelse samt forntida gravplatser, vilka inte finns på en begravningsplats samt vårdas av en församling,

7) stenar, kors och vårdar, vilka under forna tider rests i religiöst syfte eller till minne av någon person eller händelse samt andra sådana minnesmärken,

8) lämningar av forntida historiskt betydelsefulla färdvägar, vägmärken, sjömärken och broar samt vårdkasar, labyrinter och andra sådana anläggningar samt

9) fasta naturföremål till vilka åldriga seder, sägner eller betydande historiska minnen är knutna.

Kända fasta fornlämningar i landskapet ska antecknas i ett register som landskapsregeringen för. Närmare bestämmelser om vilka uppgifter som ska antecknas i registret utfärdas av landskapsregeringen genom en landskapsförordning. (2011/99)

Fastighetsägare skall ges tillfälle att bli hörd innan anteckning i det register som nämns i 2 mom. görs om initiativet till anteckningen har tagits av landskapsregeringen. (2006/87)

Landskapsregeringen skall göra en skriftlig anmälan till fastighetsägaren när anteckning i registret gjorts. (2006/87)

Fastighetsägare har rätt att framställa skriftligt rättelseyrkande hos landskapsregeringen inom 30 dagar från delfäendet av anmälan om registrering om anteckning i registret anses vara felaktig. Landskapsregeringen kan också på eget initiativ rätta felaktig anteckning i registret, varvid fastighetsägare skall ges tillfälle att bli hörd innan rättelse görs. (2006/87)

Se LF (2011:100) om fornminnesregister.

3 §. (1999/55) Landskapsregeringen övervakar att fornlämningar skyddas i enlighet med denna lag.

4 §. Till fast fornlämning hör sådant jordområde, som erfordras för att fornlämningen skall kunna bevaras samt för att med hänsyn till fornlämningens art och betydelse nödvändigt utrymme beredes däromkring.

Område, varom i 1 mom. är stadgat, benämnes i denna lag skyddsområde.

5 §. (1999/55) Har en fast fornlämning jämte skyddsområde fastställts vid fastighetsförrättning eller exproprierats skall därvid fastställda gränser gälla.

Har en fornlämnings gränser inte fastställts vid fastighetsförrättning eller exproprierats skall landskapsregeringen fastställa gränserna på eget initiativ eller på ansökan av fastighetsägaren. Till ansökan skall bifogas förslag till gränser för fornlämningen, utredning om äganderätten till den fastighet inom vilken fornlämningen finns, utdrag ur fastighetsregistret samt tillförlitlig karta eller kartsnitt som visar var fornlämningen finns. Skall gränserna fastställas på landskapsregeringens initiativ skall fastighetsägaren ges tillfälle att bli hörd.

Har en fornlämnings gränser inte fastställts så som anges ovan skall gränserna gå så att skyddsområdet blir två meter brett räknat från fornlämningens synliga ytterkanter.

6 §. (1999/55) Om det finns en fast fornlämning på ett område där fastighetsförrättning är anhängig skall fornlämningen och skyddsområdet utmärkas på en karta och antecknas i fastighetsregistret.

Vid en fastighetsförrättning skall en fornlämning och dess skyddsområde avskiljas till delägarnas samfälliga område om sakägarna kommer överens om detta.

7 §. (1999/55) Om ett skyddsområde, vars gränser bestäms av landskapsregeringen, orsakar en fastighetsägare eller en nyttjanderättshavare olägenhet som inte är ringa vid användandet av en fastighet, har fastighetsägaren respektive nyttjanderättshavaren rätt till ersättning av landskapets medel om användandet av fastigheten inte har varit inskränkt på motsvarande sätt tidigare.

Kommer parterna inte överens om den ersättning som avses i 1 mom. skall talan om ersättningen väckas vid Ålands tingsrätt inom ett år från det att skyddsområdets gränser fastställdes genom ett laga kraft vunnet beslut.

Utgör en fastighet, inom vars område skyddsområdet är beläget, pant för fordran eller rätt att uppbära viss återkommande avkastning, skall ersättningen deponeras hos [länsstyrelsen] och fördelas såsom föreskrivs om köpesumman för utmätt egendom. Innehavaren av panträtt har samma rätt till deponerat belopp som till fastigheten. En deponering får dock inte göras om panträttsinnehavaren samtycker till att ersättningen inte deponeras eller om olägenheten, till följd av att den förmån som skall ersättas är ringa, inte nämnvärt skall anses ha minskat säkerhetens värde.

8 §. Landskapsregeringen skall vid behov meddela särskilda föreskrifter för bevarande av fast fornlämnings värde. Sådana föreskrifter må utsträckas till att omfatta även område ytterom skyddsområde, såframt icke områdets ägare eller annan därigenom åsamkas betydande olägenhet.

Landskapsregeringens beslut skall genom offentlig delgivning anslås på berörd kommuns anslagstavla enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. Vid behov kan landskapsregeringens beslut anslås på lämplig plats i närheten av fornlämningen. En kopia av beslutet skall skickas till polismyndigheten. (2008/42)

9 §. Landskapet äger, då allmänt behov det kräver, rätt att på sätt om expropriation av fast egendom för allmänt behov är stadgat, exproprieras fast fornlämning jämte skyddsområde eller del därav.

10 §. (1999/55) Landskapsregeringen har rätt att undersöka en fast fornlämning, utmärka dess gränser med pålar, inhägnad eller andra märken eller ange den med en på platsen upprest tavla samt att iordningställa en fornlämning och att på till fornlämningen hörande mark utföra röjning samt vidta andra för fornlämningens skydd och vård nödvändiga åtgärder. Landskapsregeringen kan även, på villkor som den bestämmer, meddela tillstånd åt annan att undersöka en fornlämning samt med mottagarens samtycke tillsvida överläta den lokala vården av fornlämningen åt en kommun, en församling eller ett samfund.

Om särskilda skäl kräver det kan landskapsregeringen omhänderta en fornlämning eller en del av en fornlämning att förvaras och vårdas på en annan plats. Detta gäller även en fornlämning eller en del av en fornlämning som har infogats i ett byggnadsverk.

Den som har orsakats en skada genom en åtgärd som avses i 1 eller 2 mom. har rätt till full ersättning av landskapets medel.

11 §. (1999/55) Orsakar en fast fornlämning oskäligt stor olägenhet i förhållande till fornlämningens betydelse kan landskapsregeringen på ansökan, efter att en arkeologisk undersökning av fornlämningen har utförts, meddela tillstånd att rubba fornlämningen eller att täcka över den på sätt som annars enligt 1 § 2 mom. är förbjudet. I tillståndet kan särskilda villkor intas.

Tillstånd att tillfälligt, under högst sex månader, täcka över en fast fornlämning kan meddelas utan föregående arkeologisk undersökning. Tillståndet kan förlängas med högst sex månader om synnerliga skäl för det föreligger.

Har ansökan gjorts av annan än fastighetsägaren skall fastighetsägaren ges tillfälle att bli hörd.

Om tillstånd att rubba en fast fornlämning vid förverkligande av ett allmänt arbetsföretag föreskrivs i 13 §.

12 §. (1999/55) Avslås en ansökan om att rubba eller att täcka över en fast fornlämning som orsakar sökanden olägenhet som inte är ringa, har sökanden rätt till full ersättning av landskapet. Rätt till ersättning föreligger dock endast om sökanden eller någon annan inte tidigare har beviljats ersättning enligt denna paragraf för samma fornlämning. En ansökan om ersättning ska inlämnas till landskapsregeringen inom sex månader från den dag landskapsregeringens beslut att avslå ansökan om att rubba fornlämningen vann laga kraft. Om en ansökan inte inlämnas inom den föreskrivna tiden förloras rätten till ersättning. (2011/99)

Kommer parterna inte överens om den ersättning som avses i 1 mom., skall talan om ersättningen väckas vid Ålands tingsrätt inom ett år från det att landskapsregeringens beslut att avslå ansökan vann laga kraft.

Utgör en fastighet, inom vars område fornlämningen är belägen, pant för fordran eller har någon annan än fastighetsägaren rätt att uppbära viss återkommande

O 26 LL (1965:9) om fornminnen

avkastning, skall vad som föreskrivs om deponering och fördelning av ersättning i 7 § 3 mom. tillämpas på motsvarande sätt.

13 §. (1999/55) Vid planering av byggande av allmän väg, kanal eller flygfält, reglering av vattendrag eller annat liknande allmänt arbetsföretag eller planläggning skall den som avser att utföra arbetsföretaget i god tid utreda om någon fast fornlämning kan komma att beröras och om så är fallet genast göra en anmälan om detta till landskapsregeringen för överläggning. Vid överläggningen skall fastighetsägaren höras.

Innan landskapsregeringen beslutar i ärendet skall en arkeologisk undersökning utföras.

14 §. Anträffas under grävning eller annat arbete fast fornlämning, som ej förut varit känd, skall arbetet till den del det rör fornlämningen omedelbart avbrytas och den som leder arbetet ofördröjligen bringa saken till landskapsregeringens kännedom för nödiga åtgärder. Är arbetet sådant, som avses i 13 §, skall i ärendet förfaras såsom i sagda paragraf är sagt.

15 §. Berör förverkligande av allmänt eller större enskilt arbetsföretag fast fornlämning på sådant sätt, att därav föranledes särskild undersökning av denna eller särskilda åtgärder för dess bevarande, bör företagaren ersätta kostnaderna härför eller deltaga i dem, såvitt detta icke med beaktande av omständigheterna skall anses oskäligt.

2 kap. Om lösa fornföremål

16 §. Den, som hittar mynt, vapen, redskap, prydnadsföremål, kärl, fortskaffningsmedel eller annat sådant föremål, vars ägare icke är känd och som kan antagas vara minst hundra år gammalt, bör ofördröjligen tillstålla landskapsregeringen föremålet såsom sådant, utan att rengöra det och med bifogande av noggranna uppgifter om platsen för fyndet och omständigheterna därvid. Kan det befaras, att föremålet skadas vid förflyttning eller kan föremålet annars ej utan svårighet tillställas landskapsregeringen, skall denna dock ofördröjligen underrättas om fyndet och därvid tillika lämnas förenämnda uppgifter.

Påträffas föremålet i karr eller djupt i jorden eller finnas på fyndplatsen tecken, som tyda på fast fornlämning, såsom boplatz eller gravfält, må fyndplatsen icke vidare bearbetas, förrän landskapsregeringen, till vilken anmälan om fyndet omedelbart bör göras, efter att vid behov hava undersökt platsen, lämnat föreskrifter i saken.

Vad i 1 eller 2 mom. är sagt om föremål gäller även del av föremål.

17 §. (1999/55) Landskapsregeringen har rätt att lösa in i 16 § avsett fornföremål. Om ett fornföremål inte inlöses skall det återställas till upphittaren som får behålla föremålet.

Inlöses fornföremålet har upphittaren rätt till skäligen ersättning som med beaktande av föremålets art skall fastställas av landskapsregeringen. Är föremålet av ädelmetall skall ersättningen motsvara minst föremålets metallvärde uppräknat med tjugofem procent.

Fornföremål som har påträffats i känd fast fornlämning och som har samband med fornlämningen tillfaller landskapet utan lösen.

Om ett fornföremål tillfaller landskapsregeringen utan lösen kan särskild hittelön utbetalas till upphittaren.

18 §. (1999/55) Landskapsregeringen har rätt att undersöka eller att på villkor som den fastställer meddela annan tillstånd att undersöka plats där fornfynd gjorts även om där inte finns någon fast fornlämning.

Den som har orsakats en skada genom en åtgärd som anges i 1 mom. har rätt till full ersättning av landskapets medel.

Landskapsregeringen kan vid behov vid vite förbjuda vidtagande av åtgärder, vilka äventyrar undersökningen på i 1 mom. avsett område.

19 §. I kyrka eller annan offentlig byggnad befintligt eller till sådan byggnad hörande löst föremål, med vilket minnen av forntida bruk eller konstförfarenhet äro förknippade och som icke tillhör någon enskild person, såsom gammal tavla, skulptur eller annat konstverk, klenod, vapensköld, skrud, rustning, fana, vapen, fattigbösser eller annat sådant föremål, må icke förstöras eller överlåtas, förrän anmälan därom gjorts till landskapsregeringen och denna behandlat saken. Landskapsregeringen äger rätt att låta avteckna och avbilda föremålet, så ock, då avsikten är att förstöra föremålet eller att överlåta det åt annan, inlösa detsamma till Ålands museum.

3 kap. Om maritimt kulturarv (2007/20)

20 §. (2007/20) Om maritimt kulturarv föreskrivs i landskapslagen (2007:19) om skydd av det maritima kulturarvet.

4 kap. Särskilda stadganden

21 §. Skall i 10 § 1 eller 2 mom., 16 § 2 mom. eller 18 § 1 mom. avsedd åtgärd företagas, skall tidpunkten därför i god tid bevisligen under känd postadress eller på annat sätt meddelas markens eller byggnadsverkets ägare samt, om egendomen icke är i ägarens besittning, även dess innehavare.

22 §. Upphävd (1999/55).

23 §. (1999/55) I 11 § 1 mom. avsedd ansökan samt i 13 § 1 mom., 14 §, 16 § 2 mom. och 19 § nämnda anmälningar skall behandlas utan dröjsmål.

24 §. (1999/55) En anmälan som enligt 13 § 1 mom., 14 § eller 16 § 1 mom. skall göras till landskapsregeringen kan även göras till polismyndigheten. Likaså kan ett föremål som enligt 16 § 1 mom. skall lämnas till landskapsregeringen även lämnas till polismyndigheten. Polismyndigheten skall genast vidarebefordra anmälningar och föremål till landskapsregeringen.

25 §. (1999/55) Den som utan tillstånd företar en i 1 § 2 mom. nämnd åtgärd eller som överträder en med stöd av 8 § 1 mom. utfärdad föreskrift eller en i 14 §, 16 § 2 mom. eller 19 § intagen bestämmelse eller som från landskapet bortför i 16 § 1 mom. avsett föremål skall dömas till böter om inte strängare straff skall utdömas med stöd av annan lag.

Den som underlåter att lämna i 16 § 1 mom. avsett föremål till behörig myndighet eller som underlåter att göra föreskriven anmälan har förverkat sin rätt till ersättning samt till fyndet och skall dömas till böter om inte strängare straff skall utdömas med stöd av annan lag. Detsamma gäller den som gömmer, överlåter, förvärvar, ändrar, skadar eller från landskapet bortför föremål som avses ovan och som enligt bestämmelserna i denna lag skall tillställas landskapsregeringen.

25a §. (1999/55) Ett beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag kan avseende lagligheten överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

26 §. Närmare föreskrifter angående verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

27 §. Denna lag träder i kraft så snart förordningen den 4 september 1936 om den förvaltning, som avser fredande och bevarande av forntida minnesmärken på Åland upphävs.

Genom lagen upphäves förordningen den 2 april 1883 angående forntida minnesmärkens fredande och bevarande, med undantag av förordningens 8 §.

O 27 Landskapsförordning (2011:100) om fornminnesregister

1 §. Registret över kända fasta fornlämningar förs kommunvis, uppdelat per by, kommundel eller något med dessa jämförbart område. Registret förs dock endast kommunvis till den del det gäller fornlämningar i Mariehamn. I registret ska åtminstone följande uppgifter finnas:

1) *identifieringsuppgift över fornlämningen*, denna utgörs av en förkortning av kommunens namn, i förkortad form det lokaliseringsområdesnummer som används i det statliga fastighetsregistret för by eller jämförbart område samt ett individuellt nummer ur en löpande nummerserie per by eller jämförbart område; identifieringsuppgiften över fornminnen i Mariehamn utgörs dock endast av en förkortning av stadens namn och ett individuellt nummer ur en löpande nummerserie för staden,

2) *lokaliseringsuppgift över fornlämningen*, denna utgörs dels av fornlämningen på karta i lämplig skala, varvid skalan ska anges, och dels av koordinaterna för fornlämningen, varvid även det koordinatsystem som använts ska anges,

3) *typ av fornlämning*, indelningen i olika typer av fornlämningar görs utgående från klassificeringen i 2 § landskapslagen (1965:9) om fornminnen,

4) *registreringstidpunkt*, under denna punkt anges datum för den första registreringen och datum för när ändringar gjorts jämte uppgift om vad som ändrats.

2 §. I registret kan även följande uppgifter införas:

1) *datering*, utgående från tidsperioderna från stenåldern till modern tid,

2) *namn på fornlämningen*, när fornlämningen har ett allmänt använt namn anges namnet,

3) *topografisk beskrivning*, denna innehåller en beskrivning av var fornlämningen finns i förhållande till omgivningen i de fall där en sådan beskrivning är ändamålsenlig,

4) *uppgift om specialartering*, i de fall då specialartering gjorts anges nummer på inventeringskartan,

5) *övriga uppgifter*, under denna punkt anges andra uppgifter om fornlämningen som det bedömts finnas behov av att ha i registret, t.ex. uppgifter om konstaterade skador, detaljuppgifter om det kartmaterial som använts, uppgifter om gjorda undersökningar och särskilda kännetecken samt om information och värdvärder.

3 §. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2012.

I registret ska användas den kommunindelning som gäller när förordningen träder i kraft. Om ändringar görs i kommunindelningen efter att förordningen trätt i kraft, ska detta inte föranleda ändringar i kommunindelningen i registret.

O 28 Landskapslag (2007:19) om skydd av det maritima kulturarvet

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om skydd av det maritima kulturarvet. I lagen finns bestämmelser om tillstånd till dykning. I lagen finns bestämmelser om anmälan om dykning. I lagen finns därtill bestämmelser om anmälan om användande av utrustning för uppsökande eller undersökande av maritimt kulturarv.

2 §. Maritimt kulturarv

Med maritimt kulturarv avses vrak av farkost som sjunkit för mer än 100 år sedan eller annan över 100 år gammal kulturellt bevarandevärd lämning under vatten eller andra föremål som påträffas i sådana vrak eller lämningar eller som uppenbarligen härstammar från sådana.

Ett maritimt kulturarv är fredat. Fredning innebär att det skyddade inte får utgrävas, överhöljas, ändras, skadas, borttas eller på annat sätt rubbas utan tillstånd.

Om det utifrån yttre omständigheter är uppenbart att ägaren har övergett vrak eller lämning som utgör ett maritimt kulturarv eller del därav tillhör vraket, lämningen eller delen landskapet.

Föremål, som påträffas i vrak eller lämning som utgör ett maritimt kulturarv eller som uppenbart härstammar från sådana vrak eller lämningar, tillfaller utan lösen landskapet.

Påträffas ett okänt maritimt kulturarv skall fyndet utan dröjsmål anmälas till landskapsregeringen.

Upptäcks skada som inte tidigare funnits eller upptäcks att något som tidigare funnits saknas på ett maritimt kulturarv, skall detta anmälas till landskapsregeringen.

Om inte annat följer av denna lag skall beträffande vrak av farkost som sjunkit för mer än 100 år sedan samt annan över 100 år gammal kulturellt bevarandevärd lämning gälla vad som är föreskrivet om fast

O 28 LL (2007:19) om skydd av det maritima kulturarvet

fornlämning i landskapslagen (1965:9) om fornminnen. Om föremål som utgör maritimt kulturarv skall på samma sätt gälla vad som är föreskrivet om lösa fornlämningsföremål.

2 kap. Tillståndspliktig verksamhet

3 §. Tillståndspliktig dykning

Dykning med dykarutrustning eller annan därmed jämförbar utrustning, som omfattar behållare för dykarens försörjning med syre, luft eller annan gasblandning, får ske endast med landskapsregeringens tillstånd.

4 §. Undantag från tillståndsplikt

Bestämmelserna om tillståndspliktig dykning gäller inte dykning med användande av dykarutrustning som utförs

- 1) när en myndighet sköter tjänsteuppgifter,
- 2) i samband med planering, byggande, besiktning eller reparation av anläggning för vattenbruk, hamnanläggning, bro, kanal, fartyg eller annat byggnadsprojekt i vatten,
- 3) i anslutning till forskningsverksamhet som bedrivs eller stöds av landskapet eller staten,
- 4) vid räddning av nödställda och bärgning av drunknade,
- 5) i form av dykutbildning under ledning av dykledare,
- 6) efter anmälan till polismyndighet vid eftersökning av borttappade föremål eller
- 7) i samband med av polismyndighet verkställd undersökning.

3 kap. Ansökan om och beviljande av tillstånd

5 §. Personer som kan beviljas tillstånd

- Tillstånd kan beviljas
- 1) en enskild person,
 - 2) grupp av personer, som kan vara medlemmar i registrerad förening, vars verksamhet omfattar sportdykning (grupptillstånd), och
 - 3) en enskild näringsidkare eller en juridisk person som bedriver dykverksamhet kommersiellt (kommersiellt tillstånd).

6 §. Ansökans innehåll

I ansökan om tillstånd skall uppges det vattenområde där dykningen kommer att bedrivas samt dykningens syfte. Såvida dykningen avser verksamhet som kräver vattenägarens tillstånd skall sådant tillstånd bifogas ansökan. Avser dykningen undersökning av skeppsvrak skall detta anges och är ägaren till vraket känd skall även dennes tillstånd bifogas.

7 §. Tillstånd för enskild person

För att en enskild person skall få tillstånd fordras att han eller hon uppnått myndig ålder och äger tillräcklig förtrogenhet med dykning samt kännedom om gällande bestämmelser om fornminnen och övrig lagstiftning rörande skydd av det maritima kulturarvet samt annan relevant lagstiftning rörande skeppsfynd.

8 §. Grupptillstånd och kommersiellt tillstånd

Förutsättning för beviljande av grupptillstånd eller kommersiellt tillstånd är att den eller de personer som i ansökan uppges vara dykledare uppfyller de krav som

nämns i 7 §. Med sportdykning avses dykning till maximalt 40 meters djup. Dykledare vid sportdykning skall ha certifikat som ledare för sportdykning. Med teknisk dykning avses dykning på större djup än 40 meter. Dykledare vid teknisk dykning skall ha certifikat för avsedd teknisk dykning.

Förutsättning för beviljande av grupptillstånd eller kommersiellt tillstånd är att i ansökan nämnda personer äger tillräcklig förtrogenhet med dykning samt kännedom om gällande bestämmelser om fornminnen och övrig lagstiftning rörande skydd av det maritima kulturarvet samt annan relevant lagstiftning rörande skeppsfynd och att personerna fyllt 15 år. En person som fyllt 12 år kan även ingå i ansökan om dykning sker tillsammans med målsman och till maximalt 18 meters djup.

En av landskapsregeringen godkänd dykledare skall vid kommersiellt tillstånd vara närvarande vid i tillståndet angiven verksamhet. Vid kommersiellt tillstånd finns fullmakt att ta med personer som inte namngivits i ansökan på i tillståndet angiven verksamhet om personerna uppfyller kraven i 2 mom. En av landskapsregeringen godkänd dykledare skall vara närvarande vid dykundervisning.

9 §. Tid för tillstånd

Tillståndet beviljas för viss tid, dock för högst fem år i sänder.

10 §. Grunder för föreskrifter samt för att inte bevilja tillstånd på en viss plats

Landskapsregeringen kan meddela särskilda föreskrifter vid platsen för ett maritimt kulturarv om det är nödvändigt för bevarande av det maritima kulturarvets värde.

Landskapsregeringen kan avslå ansökan om tillstånd på platser och områden som är av sådan karaktär att dykning är förenad med livsfara. Landskapsregeringen kan vidare avslå ansökan om tillstånd på platser och områden där dykning är olämplig av hänsyn till avlidna. Tillståndsansökan kan avslås av hänsyn till avlidna fram till dess att 50 år förflutit från den dag då ett fartyg sjunkit.

Avslagsbeslut kan innebära att tillstånd inte beviljas i en angiven del av ett maritimt kulturarv eller vrak.

Tillståndsansökan skall endast avslås om en mindre ingripande åtgärd inte kan användas för att tillgodose skyddsintresset.

11 §. Ändring av tillstånd

På ansökan av tillståndshavaren kan landskapsregeringen ändra villkoren i tillståndet.

12 §. Återkallande av tillstånd

Beviljat tillstånd kan återkallas, ifall tillståndshavaren inte uppfyller i denna lag stadgade fordringar eller åsamkar vatten-, mark- eller vrakägare skada eller bryter mot bestämmelserna i denna lag eller annan lagstiftning eller mot villkor eller föreskrift som meddelats i tillståndet med stöd av lag. Återkallandet kan begränsas till enskild medlem av grupp.

13 §. Rapportering

Tillståndshavare skall, efter det att tillståndets giltighet gått ut eller ifall tillståndet gäller längre tid än ett år, årligen avge en särskild rapport till landskapsregeringen.

Rapportering skall ske i enlighet med ett av landskapsregeringen fastställt formulär.

Rapport beträffande kommersiellt tillstånd avgas av dykledaren.

Rapport beträffande gruppstillstånd vid dykningar med dykledare avgas av denne. Rapport beträffande gruppstillstånd vid dykningar utan dykledare avgas av enskild dykare eller av gruppledaren.

4 kap. Övriga bestämmelser

14 §. Anmälan

Dykningar skall anmälas till landskapsregeringen. I anmälan skall anges var och när dykning skall inledas. Anmälan skall därtill ske när dykningen avslutats.

Användande av utrustning för uppsökande eller undersökande av ett maritimt kulturarv eller av skeppsvrak skall anmälas till landskapsregeringen. I anmälan skall anges var och när uppsökande och undersökning skall inledas och avslutas samt vilken utrustning som kommer att användas.

Bestämmelserna om anmälan om dykning och anmälan om användande av utrustning för uppsökande eller undersökande av ett maritimt kulturarv eller av skeppsvrak gäller inte när en myndighet sköter sina tjänsteuppgifter.

15 §. Förseelse mot landskapslagen om skydd av det maritima kulturarvet

Den som bedriver tillståndspliktig dykning eller använder tillståndspliktig utrustning utan tillstånd eller i strid med lag eller i strid med villkor eller föreskrift som meddelats i tillståndet med stöd av lag, straffas med böter om strängare straff inte är föreskrivet i annan lag.

16 §. Ikraftträdelsebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2007.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1974:65) om fredning av skeppsvrak.

O 29 Landskapslag (1988:56) om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. För att bevara det åländska kulturarvet kan byggnad, byggnadsgrupp och bebyggda områden som har väsentligt kulturhistoriskt eller arkitektoniskt värde förklaras skyddade i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Skydd som avses i denna lag kan även gälla del av byggnad samt bro, brunn eller annan dylik konstruktion liksom även område kring byggnad. Till byggnad hänförs fast inredning.

Med byggnad avses i denna lag vad som enligt 1 och 2 mom. kan vara föremål för skydd.

2 §. (2008/105) På område med detaljplan samt på område för vilket byggnadsförbud är gällande på grund av att detaljplan uppgörs eller ändras, tillämpas denna lag endast när skydd inte är möjligt med stöd av plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland eller när ett fortsatt bevarande av i denna lag avsedd byggnad inte i tillräcklig grad kan säkerställas med stöd av bestämmelserna i plan- och bygglagen eller när andra synnerliga skäl föreligger.

3 §. 1 mom. upphävt (2008/105).

Angående skydd av byggnad som är fast fornlämning och av kyrklig byggnad gäller vad därom är särskilt stadgat.

4 §. Målningar, inskrifter och utsmyckningar av kulturhistoriskt eller arkitektoniskt värde i eller på byggnad får inte rappas över, målas om eller på annat sätt förstöras och byggnaden får inte rivas eller ändras innan landskapsregeringen har underrättats om saken och beretts tillfälle att avbilda eller på annat sätt dokumentera dem.

2 kap. Beslut om skydd och skyddets innehåll

5 §. Ärende som gäller skydd av byggnad avgörs av landskapsregeringen.

Landskapsregeringen skall uppta skyddsärende till prövning på framställning av byggnadens ägare, den kommun inom vilken byggnaden är belägen eller förening eller stiftelse som verkar för bevarande av kulturella traditioner. Landskapsregeringen kan även på eget initiativ uppta skyddsärende till prövning.

Framställning skall göras skriftligen och skall innehålla beskrivning av byggnaden, uppgifter om vilken fastighet byggnaden är belägen på och om vem som äger byggnaden. Framställning skall vara utförligt motiverad.

Landskapsregeringen skall behandla ärende rörande skydd av byggnad i brådskande ordning.

6 §. Efter att ärende angående skydd av byggnad anhänggjorts skall landskapsregeringen, såvitt fråga kan vara om i denna lag avsedd byggnad, utfärda förbud mot att vidta åtgärder som kan äventyra byggnadens kulturhistoriska värde. Förbudet skall utfärdas för viss tid, högst sex månader. Om synnerliga skäl föreligger kan landskapsregeringen förlänga förbudets giltighetstid med högst sex månader.

I 1 mom. avsett interimistiskt åtgärdsförbud gäller från den dag då ägaren av byggnaden erhöll del av beslutet. Beslutet gäller oavsett besvär, om inte besvärsmyndigheten annat beslutar.

7 §. Landskapsregeringen skall innan den fattar beslut om skydd bereda byggnadens ägare och, om byggnaden innehas av annan än ägaren, dess innehavare tillfälle att bli hörd. Landskapsregeringen skall även höra den kommun inom vilken byggnaden är belägen.

Vad i 1 mom. sägs gäller inte interimistiskt åtgärdsförbud.

8 §. I beslut om skydd av byggnad skall skyddsföreskrifter meddelas. Har inte annat bestämts träder skyddsföreskrifterna omedelbart i kraft till den del de gäller förbud mot att vidta åtgärder som kan äventyra byggnadens kulturhistoriska värde.

I skyddsföreskrifterna skall anges till vilka delar byggnaden inte får ändras samt i vilka hänseenden och på vilket sätt byggnadens ägare har att sörja för vården av byggnaden. I föreskrifterna får ägaren till byggnaden inte påföras större skyldigheter än vad som är nödvändigt för att bibehålla byggnadens kulturhistoriska eller arkitektoniska värde.

Skyddsföreskrifterna kan om så erfordras innehålla bestämmelser om att kringliggande område skall hållas

O 29 LL (1988:56) om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

i sådant skick att byggnadens utseende och karaktär inte förändras.

Skyddsföreskrifterna skall såvitt möjligt utformas i samförstånd med byggnadens och närliggande byggnads eller områdes ägare och innehavare.

9 §. Landskapsregeringen kan om ändrade förhållanden det påkallar ändra skyddsföreskrifterna.

Landskapsregeringen skall upphäva skyddet, om skyddet inte längre är ändamålsenligt eller om synnerliga skäl därtill är för handen.

10 §. Landskapsregeringen skall på ansökan meddela tillstånd till att byggnad med avvikelser från meddelade skyddsföreskrifter får ändras eller flyttas utom åtgärden prövas vara nödvändig för att byggnaden skall kunna nyttjas på ett ändamålsenligt sätt eller om det av annan särskild orsak är påkallat. Sådant tillstånd får dock inte medges om byggnadens kulturhistoriska värde genom åtgärden väsentligt minskas. Om ansökan inte godkänns och om det planerade arbetet kan utföras på annat lämpligt sätt, skall landskapsregeringen ge sökanden erforderliga anvisningar härom.

11 §. Om skyddsföreskrift medför att byggnad inte kan användas på sedvanligt sätt eller på ett sådant sätt som medför skälig nytta eller att ägaren åläggs att vidta särskilda åtgärder för att bevara det kulturhistoriska eller arkitektoniska värdet, har ägaren rätt att få full ersättning av landskapet. Ersättning erläggs dock inte till kommun.

I 1 mom. avsedd rätt tillkommer även innehavare av nyttjanderätt eller annan särskild rätt till byggnad.

Ersättning erläggs inte för olägenhet eller skada som är ringa och inte heller för kostnader som föranleds av underhållsskyldighet enligt plan- och bygglagen eller landskapslagen (1998:82) om naturvård eller av sedvanligt underhåll av byggnaden. (2008/105)

12 §. Landskapsregeringen skall försöka nå överenskommelse om ersättningsbeloppet med den som är berättigad till ersättning. Uppnås inte överenskommelse skall landskapsregeringen utan särskild ansökan fastställa ersättningens storlek. Härvid skall i fråga om konstaterande av ersättningsskyldighet samt om bestämmande av ersättning och ersättnings belopp, förutom vad som är föreskrivet i denna lag, även beaktas vad som är bestämt i landskapslagen (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter. På sålunda fastställt ersättningsbelopp utgår årlig ränta om 16 procent, räknat från den dag då skyddsföreskrifterna meddelades.

Har förhållandena ändrats kan frågan om ersättning prövas på nytt enligt 11 §. Ersättningsskyldighet vid ändrade förhållanden gäller dock inte förluster eller kostnader som skall ersättas enligt tidigare beslut som vunnit laga kraft.

13 §. Landskapsregeringen skall, då allmänt behov det kräver, inlösa eller bevilja kommun tillstånd att inlösa i denna lag avsedd byggnad jämte erforderligt markområde, oberoende av huruvida beslut om skydd av byggnaden fattats eller inte.

Landskapsregeringen skall på ansökan av byggnadens ägare inlösa byggnad som förklarats skyddad

om ägaren till följd av meddelade skyddsföreskrifter inte kan använda byggnaden på ett sätt som medför skälig nytta.

14 §. Vad i detta kapitel är stadgat angående beslut om skydd skall i tillämpliga delar iakttas även då skyddsbeslut ändras eller upphävs.

3 kap. Särskilda bestämmelser

15 §. Tillsynen över efterlevnaden av denna lag utövas av landskapsregeringen och kommunernas byggnadsnämnder.

16 §. Har någon i strid med denna lag eller med stöd av densamma utfärdade förbud eller föreskrifter ändrat, flyttat eller rivit byggnad, kan landskapsregeringen ålägga vederbörande att inom viss tid vidta erforderliga åtgärder för att återställa byggnaden i ursprungligt skick. Vad här sägs gäller även då ägaren har försummat byggnadens underhåll.

Iakttas inte i 1 mom. avsett åläggande har landskapsregeringen rätt att låta utföra arbetet på den försumliges bekostnad. Kostnaderna för arbetet erläggs i förskott ur landskapets medel och kan helt eller delvis indrivnas till landskapet i den ordning som är stadgad [i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (FFS 367/1961)].

L om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (FFS 367/1961) har ersatts av L om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

17 §. Landskapsregeringen kan på egen bekostnad med ägarens medgivande låta utföra nödvändiga underhållsarbeten i byggnad som förklarats skyddad med stöd av denna lag.

18 §. Landskapsregeringen äger tillträde till byggnad vars skyddande är anhängigt samt har rätt att göra de inspektioner och undersökningar som är erforderliga för efterlevnaden av denna lag.

Ägare till byggnad och, om annan än ägaren innehar byggnaden, innehavaren skall underrättas minst 14 dagar innan i 1 mom. nämnda åtgärder vidtas.

19 §. Landskapsregeringen kan bevilja ägare till byggnad, som förklarats skyddad, bidrag för underhåll och förbättring av byggnaden och dess omgivning.

Ägare till kulturhistoriskt eller arkitektoniskt värdefull byggnad kan beviljas bidrag även om byggnaden inte har förklarats skyddad med stöd av denna lag. Bidragstagare skall härvid förbinda sig att bevara byggnaden på det sätt landskapsregeringen föreskriver.

Som villkor för att erhålla bidrag kan uppställas att allmänheten skall äga tillträde till området eller byggnaden eller del därav. Har byggnaden förklarats skyddad skall villkoren överensstämma med skydds-föreskrifterna.

20 §. När ärende angående skydd av byggnad anhängigjorts hos landskapsregeringen, när beslut om skydd har vunnit laga kraft och när skydd har upphört genom laga kraft vunnit beslut, skall landskapsregeringen anmäla därom till vederbörande domare. Domaren skall införa anteckning om anmälan i in-teckningsregistret. I anmälan skall anges på vilken fastighet byggnaden är belägen.

21 §. Har byggnad som förklarats skyddad skadats eller förstörts skall ägaren ofördröjligen underrätta landskapsregeringen.

Har i 1 mom. avsedd byggnad förstörts skall landskapsregeringen utan dröjsmål underrätta i 20 § nämnd domare.

22 §. Ändring i landskapsregeringens beslut enligt denna lag kan sökas hos högsta förvaltningsdomstolen såvitt gäller beslutets laglighet. Beträffande ändamålsenligheten av sådant beslut får ändring inte sökas.

23 §. Den som bryter mot bestämmelse i denna lag eller mot föreskrift som har utfärdats med stöd därav, skall för överträdelse av bestämmelserna om byggnadsskydd dömas till böter, om han inte med stöd av annan lag skall dömas till strängare straff.

24 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

Ikraftträdandebestämmelse (1988:56):

Denna lag träder i kraft den 1 september 1988.

Genom lagen upphävs landskapslagen (1983:40) den 25 juli 1983 om tillämpning i landskapet Åland av lagen om skydd för kulturhistoriskt märkliga byggnader.

Ärende rörande skydd av byggnad som anhängigjorts före lagens ikraftträdande behandlas enligt bestämmelserna i denna lag.

Beslut med stöd av tidigare gällande lag som rör byggnadsskydd förblir gällande efter det denna lag trätt i kraft. Önskar ägaren av den skyddade byggnaden att bestämmelserna i denna lag skall tillämpas på skyddet av byggnaden, skall han anhålla därom hos [landskapsstyrelsen].

O 30 Landskapslag (1986:58) om skydd för kulturhistoriskt värdefulla föremål

1 §. (2017/6) I denna lag finns bestämmelser om utförelse av vissa kulturhistoriskt värdefulla föremål (kulturföremål). Lagen har till ändamål att genom begränsning av utförelsen av kulturföremål från landskapet skydda det åländska kulturarvet.

Lagen innehåller även bestämmelser om skyddet av det nationella finländska kulturarvet och om återlämnandet av olagligt bortförda kulturföremål.

Utöver vad som föreskrivs i denna lag finns det bestämmelser om export av kulturföremål till länder utanför Europeiska unionen i rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål.

1a §. (1993/13) Bestämmelserna i denna lag om utförelse av kulturföremål tillämpas även på utförelse till utlandet av de föremål som avses i 3 § lagen om begränsning av utförelsen av kulturföremål (FFS 933/2016). Denna lag tillämpas inte på föremål som avses i 2 § 2 mom. och 4 § lagen om begränsning av utförelsen av kulturföremål och som är undantagna från krav på utförelsetillstånd. (2017/6)

Med avvikelse från bestämmelserna i 4 § får tillstånd inte beviljas för utförelse av föremål som avses i 1 mom.,

om det är viktigt från konstnärlig, vetenskaplig, historisk eller kulturhistorisk synpunkt att föremålet blir kvar i landet.

Utän hinder av vad i denna lag sägs behöver tillstånd inte sökas för utförelse av föremål som avses i 1 mom., om i 9 § lagen om begränsning av utförelsen av kulturföremål nämnt tillstånd beviljats för utförelse av föremålet. (2017/6)

1b §. Upphävd (2017/6)

2 §. Med kulturföremål avses i denna lag:

1) över 50 år gamla konstverk samt konstindustri- och konsthantverksprodukter;

2) andra över 50 år gamla föremål av allmänt kulturhistoriskt värde såsom byggnader, till byggnader hörande föremål, byggnadsmateriel, lös och fast inredning, hushållsartiklar, arbetsredskap och -maskiner, vägnings- och mättningsredskap, anordningar för angivande av tid, nautiska föremål, musikinstrument, dräkter och andra textilier, toalett-föremål, pipor och snusdosor, fångstredskap, vapen och tillbehör till vapen, fortkaffnings- och transportmedel, leksaker och spel, prydnadsföremål, smycken, miniatyrmodeller, föremål med anknytning till viss trosföreställning, sigill, handlingar och manuskript, fotografier, negativ och fotografiutrustning, film- och ljudupptagningar, trycksaker, kartor och ritningar; samt

3) värdefulla föremål och manuskript oberoende av ålder, om de har anknytning till den åländska historien eller bemärkta personer.

Vad i denna lag sägs om kulturföremål gäller även del av i 1 mom. nämnda föremål.

3 §. Den som har för avsikt att föra ut kulturföremål skall ha tillstånd till utförelsen av landskapsregeringen. Kulturföremål får dock utföras utan tillstånd om föremålet förs ut av offentlig institution eller institution, som erhåller bidrag av landskapet eller kommun, och föremålet skall föras tillbaka till landskapet eller är tillfälligt inlånat till landskapet.

Tillstånd skall beviljas om

1) föremålet är framställt utanför landskapet och inte under de senaste 70 åren funnits minst 50 år på Åland;

2) föremålets ägare flyttar från landskapet och föremålet ingår i hans personliga bohag;

3) föremålet härrör från ett i landskapet beläget bo och genom arv eller avvittring har tillfallit person som är bosatt utanför landskapet; eller

4) (1993/13) landskapsregeringen inte finner särskilda skäl att enligt 4 § vägra tillstånd.

Ålands landskapsregering utfärdar även exporttillstånd för kulturföremål enligt rådets förordning om export av kulturföremål. (2017/6)

4 §. Tillstånd till utförelse beviljas inte om det är viktigt från konstnärlig, vetenskaplig, historisk eller kulturhistorisk synpunkt att föremålet blir kvar i landskapet. Dock får även i sådant fall tillstånd beviljas om särskilda skäl föreligger.

5 §. Beslut om tillstånd till utförelse är gällande under ett år räknat från den tidpunkt när det fattades om inte annan giltighetstid bestäms.

O 31 LL (1997:82) om allmänna bibliotek

6 §. Tillstånd till utförelse skall sökas skriftligen. Till ansökan skall fogas av landskapsregeringen föreskrivna handlingar.

När fråga är om utförelse av föremål som tillsammans bildar en samling eller annan helhet skall tillstånd sökas för hela gruppen av föremål.

Om det för utförelsen av ett föremål samtidigt krävs ansökan om exporttillstånd enligt rådets förordning om export av kulturföremål och ansökan om tillstånd enligt denna lag, ska ansökan göras enligt rådets förordning. (2017/6)

7 §. I samband med handläggningen av ärende rörande beviljande av tillstånd till utförelse av kulturföremål har landskapsregeringen rätt att granska, kopiera och fotografera föremålet, om inte den som önskar utföra föremålet åsamkas oskäligt dröjsmål härav.

8 §. (1993/13) Polismyndigheten övervakar utförelsen av kulturföremål och i fråga om utförelsen till utlandet övervakar även tullmyndigheten. Om polis- och tullmyndighetens rätt att använda tvångsmedel för att övervaka utförelsen av kulturföremål stadgas i rikslagstiftning. Polis- och tullmyndigheten kan fordra företeende av bevis om tillstånd till utförelse eller utredning över att fråga är om föremål för vilket inte krävs tillstånd.

8a §. (2017/6) Lagen om återlämnande av kulturföremål som olagligt förts bort från territoriet för en medlemsstat i Europeiska unionen (FFS 1292/2015), nedan kallad rikslagen, ska tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i 8b §.

Ändringar i rikslagen ska tillämpas på Åland från den dag de träder i kraft i rikt.

8b §. (2017/6) De förvaltningsuppgifter som enligt 3 § i rikslagen ankommer på en central myndighet ska på Åland skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen hänför sig till uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet. Landskapsregeringens förvaltningsuppgifter gäller återlämnandet av olagligt bortförda kulturföremål som finns i landskapet eller som olagligt förts ut ur landskapet.

8c §. (2017/6) Utan hinder av vad i denna lag sägs krävs inte tillstånd från landskapsregeringen för utförelse av kulturföremål om behörig domstol beslutat om återlämnande av kulturföremål som olagligt förts bort den 1 januari 1995 eller senare från ett land som ingår i det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

9 §. (2017/6) Ändring i landskapsregeringens beslut om avslag på ansökan om tillstånd till utförelse får, såvitt gäller beslutets laglighet, sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen med iakttagande av vad i förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996) är föreskrivet.

10 §. (2017/6) Den som i strid med denna lag utför eller försöker utföra kulturföremål för vilket krävs tillstånd till utförelse ska för olovlig utförelse av kulturföremål eller för försök därtill dömas till böter.

11 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987. Person som flyttat från landskapet före denna lags ikraftträdan-

de har rätt att utan hinder av bestämmelserna i denna lag inom ett år från lagens ikraftträdande utföra det personliga bohag han har i landskapet vid den tidpunkt då lagen träder i kraft.

Ikraftträdandebestämmelse (2017/6):

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2017.

Ansökningar om tillstånd för utförelse av kulturföremål som är anhängiga när lagen träder i kraft slutbehandlas enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

O 31 Landskapslag (1997:82) om allmänna bibliotek

1 §. *De allmänna bibliotekens ändamål*

De allmänna bibliotekens ändamål är att tillgodose allmänhetens behov av kunskap, bildning och förströelse, främja intresset för litteratur och konst samt stödja utbildning och självständiga studier. De allmänna biblioteken skall även ge bistånd vid inhämtande av information samt verka för att databaserad information görs tillgänglig för allmänheten. I syfte att uppfylla detta ändamål skall de allmänna biblioteken ställa böcker och andra medier till allmänt förfogande samt ge handledning när det gäller att använda bibliotek.

2 §. *Upprätthållande av allmänna bibliotek*

Varje kommun skall, ensam eller i samarbete med annan kommun, upprätthålla ett allmänt bibliotek med skyldighet att låna ut böcker och andra medier till kommuninvånarna.

3 §. *Bibliotekstjänster i vårdinrättningar*

Sjukhus och andra vårdinrättningar, som upprätthålls av landskapet, en kommun eller ett kommunalförbund och som har vårdtagare vilka inte utan svårigheter kan besöka de kommunala biblioteken, skall tillhandahålla sina vårdtagare bibliotekstjänster. Dessa tjänster skall på begäran av vårdinrättningen tillhandahållas av de kommunala biblioteken.

För de merkostnader som ett kommunalt bibliotek orsakar till följd av att bibliotekstjänsterna tillhandahålls utanför kommunens bibliotek, kan ersättning begäras av den vårdinrättning som erhåller tjänsterna. Grunderna för ersättningarna fastställs av kommunfullmäktige.

4 §. *Avgiftsfri biblioteksservice*

För användning och utlåning av bibliotekets egna samlingar får avgift inte uppbäras.

5 §. *Bibliotekens förvaltning*

Det ankommer på landskapsregeringen att skapa förutsättningar för upprätthållandet av allmänna bibliotek i landskapet.

De uppgifter som ankommer på kommunen enligt bestämmelserna i denna lag skall skötas av en nämnd eller kommunstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges beslut. (2007/107)

6 §. *Centralbibliotek för de allmänna biblioteken*

För att komplettera, stödja och samordna verksamheten vid de allmänna biblioteken och vid bibliotek som upprätthålls av landskapet skall det finnas ett cen-

tralbibliotek vars verksamhetsområde är hela landskapet. Landskapsregeringen förordnar med kommunens samtycke ett allmänt bibliotek till centralbibliotek och kan med kommunens medgivande anförtro centralbiblioteket särskilda uppgifter.

Närmare bestämmelser om centralbiblioteket utfärdas genom landskapsförordning.

Se biblioteksförordning (1997:83) för landskapet Åland.

7 §. Personal

Om behörighetskrav för bibliotekspersonal stadgas i landskapsförordning.

Se biblioteksförordning (1997:83) för landskapet Åland

8 §. Landskapsandel

Kommunerna erhåller landskapsandel för bibliotekens driftskostnader och anläggningsprojekt enligt landskapslagen (1993:72) om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten.

9 §. Ändringssökande

I beslut som kommunalt förvaltningsorgan fattat med stöd av denna lag får ändring sökas i enlighet med vad som stadgas i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland.

10 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1962:8) den 12 april 1962 om allmänna bibliotek och biblioteksförordningen (1964:4) för landskapet Åland av den 20 februari 1964.

O 32 Biblioteksförordning (1997:83) för landskapet Åland

1 §. Allmänt

I denna landskapsförordning finns bestämmelser om centralbibliotekets uppgifter samt om behörighetskraven för de allmänna bibliotekens personal.

2 §. Centralbibliotekets uppgifter

Centralbibliotekets uppgifter är att:

1) samordna biblioteksverksamheten vid de allmänna och de av landskapet upprätthållna vetenskapliga biblioteken samt fungera som informationscentral genom att

a) upprätthålla en databas över litteratur och övrig media vid biblioteken,

b) utveckla arbetsmetoder samt anskaffa och utveckla hjälpmedel för biblioteksverksamheten i landskapet, samt

c) utgöra en central för fjärrläneverksamheten;

2) i samarbete med landskapsregeringen anordna fortbildning för de allmänna bibliotekens personal,

3) anskaffa och upprätthålla en så fullständig samling som möjligt av litteratur och övrig media som berör landskapet, samt

4) fungera som bibliotek för högskoleundervisningen i landskapet.

3 §. (2003/87) Behörighetskrav

Behörighetskrav för en tjänst som *bibliotekarie*, som gäller arbetsuppgifter för centralbiblioteket, är vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av nationell utbildningsmyndighet, avlagd examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier i vilken ingår eller utöver vilken har slutförts minst 35 studieveckors eller motsvarande ECTS-poängs ämnesstudier inom området biblioteks- och informationsförvaltning vid universitet eller högskola. (2005/33)

Behörighetskrav för en tjänst som *bibliotekarie* vid allmänt bibliotek är högskoleexamen i vilken ingår eller utöver vilken har slutförts minst 20 studieveckors eller motsvarande ECTS-poängs ämnesstudier inom området biblioteks- och informationsförvaltning vid universitet eller högskola. (2005/33)

Behörighetskrav för en tjänst som *bibliotekssekreterare* är examen på gymnasialstadienivå i vilken ingår minst 15 studieveckors grundstudier eller utöver vilken har slutförts minst 15 studieveckors eller motsvarande ECTS-poängs fristående grundstudier inom området biblioteks- och informationsförvaltning vid universitet eller högskola. (2005/33)

Behörighetskrav för en tjänst som *biblioteksassistent* är sådan skicklighet och förmåga som behövs för att tjänsten skall kunna skötas.

Även den som inte uppfyller behörighetsvillkoren enligt 1-3 mom., till den del det gäller ett visst antal studieveckor eller motsvarande ECTS-poängs ämnes- eller grundstudier i biblioteks- eller informationsförvaltning, kan vara behörig om motsvarande kunskaper har förvärvats på annat sätt (2005/33)

Med studievecka avses studier som normalt omfattar en studieinsats på 40 arbetstimmar för att uppnå målen för studierna.

4 §. Övergångsbestämmelse

Den som när denna förordning träder i kraft innehar kompetens för bibliotekarietjänst vid allmänt bibliotek enligt de bestämmelser som då gäller skall fortfarande anses kompetent för sådan tjänst.

Ikraftträdandebestämmelse (2003/87):

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2004.

Den som när denna förordning träder i kraft är behörig för tjänst vid allmänt bibliotek enligt de bestämmelser som då gäller skall fortfarande anses behörig för sådan tjänst.

O 33 Landskapslag (1983:39) om kulturell verksamhet

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. (1996/54) För att främja och stöda den kulturella verksamheten i landskapet verkar dels landskapsregeringen och dess underlydande myndighet Ålands kulturdelegation, dels kommunerna.

2 kap. Ålands kulturdelegation (1996/54)

2 §. (1996/54) Bestämmelser om Ålands kulturdelegation finns i landskapslagen (1996:53) om Ålands kulturdelegation.

O 34 LL (1996:53) om Ålands kulturdelegation

3 kap. Kommunala kulturnämnder

3 §. (2007/108) Frågor rörande kulturverksamheten i kommunen liksom de särskilda uppgifter som ankommer på kulturnämnden enligt denna lag handhas av en kulturnämnd, en annan nämnd eller av kommunstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.

4 §. Upphävd (2007/108).

5 §. Kulturnämnden har till uppgift:

1) att följa den kulturella verksamhet som bedrivs i kommunen, ta initiativ och göra framställningar beträffande verksamheten samt avge yttranden;

2) att skapa kulturella kontakter och främja kulturellt samarbete;

3) att vid behov uppgöra förslag till en plan för den kulturella verksamhet som möjligen förutsätts i kommunplan;

4) att sörja för den information samt understöda det forsknings- och utredningsarbete som rör den kulturella verksamheten;

5) att uppgöra förslag till anskaffande och utrustning av de utrymmen som erfordras för den kulturella verksamheten, med särskilt beaktande av möjligheterna till mångsidig användning av dem;

6) att stöda organisation som visar kulturell aktivitet;

7) att besluta om fördelningen av de anslag som i kommunens budget har reserverats för att stöda organisationer som bedriver kulturell verksamhet i kommunen samt att stöda annan lokal kulturell verksamhet;

8) att anordna kulturevenemang; och

9) att utföra de uppgifter som ålagts nämnden i dess instruktion.

6 §. Kommun kan för det kulturella arbetet anställa en eller flera personer. Anställningen kan innehas som huvudsyssla, bisyssla eller i lämplig kombination med annan tjänst. Tjänsten kan vara gemensam för flera kommuner.

4 kap. Landskapsandelar som beviljas kommunerna

7 §. (1993/94) Kommunerna beviljas landskapsandel för kulturverksamhet enligt landskapslagen (1993:72) om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten.

8 §. (1993/94) Kompetensvillkor är:

1) för kultursekreterare, för tjänsten lämplig examen på högskole- eller institutnivå samt god kännedom om kulturell verksamhet,

2) för kulturinstruktör, för tjänsten lämplig examen på högskole- eller institutnivå eller genom praktisk kulturell verksamhet förvärvat kompetens samt

3) för konstinstruktör, lämplig examen eller på annat sätt förvärvat kompetens på konstens område.

9-10 §§. Upphävda (1993/94).

5 kap. Landskapsunderstöd (1993/94)

11 §. (1993/94) Kommun och registrerad förening kan enligt landskapsregeringens prövning beviljas landskapsunderstöd för anläggningsprojekt som avser lokaler för kulturverksamhet.

Landskapsunderstöd skall sökas hos landskapsregeringen senast vid den tidpunkt som landskapsregering-

en fastställer. Till ansökan skall fogas av landskapsregeringen föreskriven utredning.

När landskapsunderstöd enligt 1 mom. beviljas för ett anläggningsprojekt gäller i fråga om projektet i tillämpliga delar vad som stadgas i 24-27, 32-34 och 37 §§ landskapslagen om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten. Med avvikelse från 25 § i nämnda lag fastställer landskapsregeringen till vilket belopp landskapsunderstöd högst kan beviljas.

12 §. Registrerad förening eller stiftelse som bedriver kulturell verksamhet kan beviljas understöd. Om inte annat följer av landskapslagen (1996:53) om Ålands kulturdelegation eller landskapsregeringen beslutat anorlunda skall en sådan ansökan om understöd prövas av delegationen. I fråga om övriga stödtagare stadgas närmare i landskapslagen om Ålands kulturdelegation. (1996/54)

Ansökan om understöd skall tillställas landskapsregeringen vid tidpunkt som landskapsregeringen bestämmer. Till ansökan skall fogas verksamhetsberättelse med bokslut för föregående verksamhetsår och verksamhetsplan samt budgetförslag för det kommande verksamhetsåret.

Landskapsregeringen kan återkräva beviljat understöd som inte använts på avsett sätt.

13 §. Innan understöd beviljas kan landskapsregeringen till registrerad förening som föregående år erhållit understöd, erlagga förskott på understödet till högst det belopp som föreningen föregående år har erhållit i understöd.

6 kap. Särskilda bestämmelser

14 §. Upphävd (1993/94).

15 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan vid behov utfärdas genom landskapsförordning.

För de i 7 § 1 mom. 1 punkten avsedda avlöningskostnaderna utgår landskapsandel första gången för år 1983.

O 34 Landskapslag (1996:53) om Ålands kulturdelegation**1 kap. Allmänna bestämmelser**

1 §. (2005/29) *Ålands kulturdelegation*

Ålands kulturdelegation är en Ålands landskapsregering underlydande myndighet som tillsätts av landskapsregeringen för att stöda och utveckla åländskt kulturliv.

2 §. *Kulturdelegationens verksamhet*

Ålands kulturdelegation skall i enlighet med av lagtinget fastställd rambudget och därtill hörande motiveringar för landskapets kultursektor samt i enlighet med landskapsregeringens kulturpolitiska riktlinjer och särskilda instruktioner fatta beslut i kulturfrågor. De moment i budgeten för landskapet Åland som avser medel för kulturell verksamhet benämns nedan kulturbudget.

Delegationen skall ta initiativ i kulturfrågor och skall härvid på föredragning av vederbörande tjänsteman och i enlighet med landskapsregeringens instruktioner därom

a) efter förslag av Ålands penningautomatförenings fördelningsråd upprätta förslag till ramar för landskaps kulturbudget,

b) efter förslag av Ålands penningautomatförenings fördelningsråd fördela de i kulturbudgeten upptagna medlen till kulturell verksamhet samt

c) (2005/29) upprätthålla kontakter med kommunernas kulturnämnder och med kulturella organisationer och institutioner.

2 kap. Kulturdelegationens sammansättning

3 §. Kulturdelegationens ordinarie medlemmar

Ålands kulturdelegation tillsätts för den tid under vilken landskapsregeringens mandatperiod varar. Delegationen skall ha minst fem och högst sju medlemmar. Landskapsregeringen utser ordföranden för delegationen bland dess medlemmar. Delegationen väljer inom sig en vice ordförande. Till delegationen kan knytas sakkunniga. (2005/29)

Om en medlem av delegationen avlider eller befrias från sitt uppdrag innan tiden för uppdraget är ute skall landskapsregeringen tillsätta en ny medlem.

4 §. Ersättare för kulturdelegationens ordinarie medlemmar

För Ålands kulturdelegations medlemmar utser landskapsregeringen ersättare på samma grunder som vid tillsättande av delegationens ordinarie medlemmar. Bestämmelser om delegationens medlemmar gäller i tillämpliga delar även ersättarna.

3 kap. Kulturdelegationens arbetsordning

5 §. Sammankallande

Ålands kulturdelegation sammankallas av ordföranden eller vid förfall för denne av delegationens vice ordförande. Kallelsen bör vara skriftlig och skall om möjligt ange de ärenden som skall handläggas vid sammanträdet.

6 §. Beslutförhet

Ålands kulturdelegation är beslutför då ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av medlemmarna är närvarande. Vid lika röstetal avgör ordförandens röst.

Delegationens beslut skall delges landskapsregeringen. Delegationens verksamhetsberättelse skall årligen före utgången av mars månad delges landskapsregeringen.

7 §. Budget

Ålands kulturdelegation får varje år för sin verksamhet ett ramanslag ur landskapets budget och kan på anhållan beviljas tilläggsanslag.

8 §. Ersättning

Landskapsregeringen skall fastställa grunderna för ersättning till Ålands kulturdelegations ordförande, vice ordförande, medlemmar och sakkunniga.

4 kap. Särskilda bestämmelser

9 §. Besvär

Ett beslut som Ålands kulturdelegation fattat med stöd av denna lag kan avseende lagligheten överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

10 §. Reglemente

Närmare bestämmelser om Ålands kulturdelegations verksamhet kan av landskapsregeringen utfärdas genom reglemente.

11 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1997.

Åtgärder denna lag förutsätter får vidtas innan den trätt i kraft.

Medlemmarna i kulturrådet, som tillsatts enligt de bestämmelser som gällde före denna lag träder i kraft, kvarstår i sina uppdrag för en tid som motsvarar mandatperioden för den vid lagens ikraftträdande verkande [landskapsstyrelsen]. Efter det att denna lag trätt i kraft benämns kulturrådet Ålands kulturdelegation och verkar i tillämpliga delar enligt lagens bestämmelser. De bestämmelser om tillsättande av Ålands kulturdelegation, vilka finns i denna lag, tillämpas första gången efter det att ny [landskapsstyrelse] tillträder efter ikraftträdandet av denna lag.

O 35 Landskapslag (1985:29) om stöd för litterär verksamhet

1 §. För främjande av den åländska litteraturen skall varje år anslås ett belopp motsvarande tio procent av det belopp som under det föregående kalenderåret använts för att anskaffa litteratur till de allmänna bibliotek som upprätthålls av kommunerna.

Det i 1 mom. nämnda beloppet utdelar [landskapsstyrelsen] som stipendier och understöd åt författare och översättare.

2 §. Stipendier kan beviljas författare och översättare av skönlitteratur och facklitteratur vilkas böcker tillhandahålls avgiftsfritt i allmänna bibliotek. Stipendier kan även tilldelas annan utövare av skapande litterär verksamhet, vars verk tillhandahålls i allmänt bibliotek eller på annat sätt är tillgängligt för allmänheten.

Stipendier beviljas inte författare och översättare av vetenskapliga undersökningar, läroböcker eller annan därmed jämförbar litteratur.

Om [landskapsstyrelsen] inte annorlunda beslutar utdelas stipendier utan ansökan.

3 §. Flerårigt stipendium kan efter ansökan beviljas i landskapet bosatt författare och översättare för verksamhet som är särskilt omfattande och av stort litterärt intresse.

4 §. Understöd kan utdelas åt äldre författare och översättare som lever under knappa förhållanden samt åt författare och översättare, vilka på grund av sjukdom eller arbetsoförmåga råkat i ekonomiska svårigheter.

Ikraftträdandebestämmelse (1985:29):

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1962:9) den 12 april 1962 om vissa stipendier och understöd åt författare och översättare.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1985.

O 36 LL (2009:54) om landskapsbidrag till bildningsförbund

O 36 Landskapslag (2009:54) om landskapsbidrag till bildningsförbund

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om landskapsbidrag till bildningsförbund som tillhandahåller ett fritt och frivilligt bildningsarbete.

2 §. Landskapsbidragets syfte

Landskapets stöd till det fria bildningsarbetet ska ha till syfte att främja livslångt lärande, ett aktivt medborgarskap och demokrati samt verksamhet i medborgarsamhället.

3 §. Definitioner

I denna lag använda begrepp ska ha den betydelse som anges i denna paragraf.

1) **Fritt bildningsarbete** är en form av lärande och förkovran som i första hand riktar sig till vuxna som genom fritt kunskapsökande önskar lära och förkovra sig utanför de formella utbildningssystemen med mer eller mindre strikt upplagda utbildnings-, läro- och kursplaner jämte examina. Fritt bildningsarbete har inga begränsningar beträffande ämnen som kan studeras.

2) Ett **bildningsförbund** är en registrerad förening vars syfte är att ordna en fri och frivillig bildningsverksamhet i form av studiecirkel, kurser eller liknande. Ett bildningsförbund består av sina medlemmar och verksamheten riktar sig i första hand till dessa.

3) En **studiecirkel** är en frivilligt sammansatt arbetsgrupp, vars verksamhet syftar till att främja sina deltagares kunskapsbehov och -intressen enligt en innehållsbeskrivning som fastställs av det bildningsförbund till vilken studiecirkeln är ansluten.

4) En **kurs** är en ledarledd bildningsform som är uppdelad i två eller flera föreläsningar eller liknande tillfällen.

2 kap. Grunder för landskapsbidrag

4 §. Landskapsbidrag

Ett bildningsförbund med hemort i landskapet Åland kan beviljas ett årligt landskapsbidrag för

- 1) bildningsförbundets administration,
- 2) bildningsverksamhet i form av studiecirkel och kurser,
- 3) särskilda utvecklings- eller andra projekt som hänförs till bildningsverksamheten samt för

4) bildningsverksamhet i form av öppna föreläsningar och öppna seminarier om verksamheten kan bedömas vara av allmännyttigt slag.

5 §. Landskapsbidragets belopp

Landskapsbidraget till ett bildningsförbund kan uppgå till högst 85 procent av mottagarens godtagbara kostnader enligt senast fastställda bokslut.

Godtagbara kostnader för ett bildningsförbunds administration är personalkostnader för en verksamhetsledare, expertarvoden samt material-, rese- och hyreskostnader som hänförs till bildningsverksamheten. Personalkostnader för studiecirkel- och kursledare samt andra kostnader som direkt hänförs till verksamheten, såsom material-, hyres- och resekostnader, anses

vara godtagbara kostnader för bildningsverksamhet i form av studiecirkel och kurser. Godtagbara kostnader för särskilda utvecklings- eller andra projekt är expertarvoden samt material-, rese- och hyreskostnader. Annonserings-, hyres- och resekostnader anses vara godtagbara kostnader för bildningsverksamhet i form av öppna föreläsningar och öppna seminarier.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om vilka utgifter och belopp som ska anses vara godtagbara kostnader.

6 §. Studiecirkelverksamhet

För att en studiecirkel ska vara bidragsberättigad enligt denna lag ska den bestå av minst tre personer som ordnar minst fem studiemöten. Studiecirkelns deltagare ska ha fyllt tretton år.

7 §. Kursverksamhet

För att en kurs ska vara bidragsberättigad enligt denna lag ska den ha minst fem deltagare.

Det landskapsbidrag som beviljas ett bildningsförbund för kursverksamhet ska ha medlemsförening i bildningsförbundet som medarrangör.

3 kap. Ansökan och utbetalning av landskapsbidrag

8 §. Ansökan

Ansökan om landskapsbidrag till ett bildningsförbund prövas av landskapsregeringen. Landskapsstödet ska sökas skriftligen eller på något annat sätt som landskapsregeringen har godkänt.

En ansökan om landskapsbidrag ska inlämnas till landskapsregeringen senast vid den tidpunkt som landskapsregeringen bestämmer. Till en ansökan ska bifogas senast fastställda verksamhetsberättelse och bokslut samt ett förslag till verksamhetsplan och budget för det år som ansökan gäller.

Sökanden ska, utöver vad som sägs i 2 mom., i samband med ansökan om landskapsbidrag lämna landskapsregeringen de uppgifter som landskapsregeringen behöver känna till för att avgöra en ansökan.

9 §. Beslut

Landskapsbidrag till ett bildningsförbund beviljas inom ramen för landskapsbudgeten av landskapsregeringen.

Av beslutet ska mottagaren, ändamålet, beloppet, de villkor som är förenade med bidraget och ordningen för utbetalningen framgå. Om inget stöd beviljas ska orsaken framgå av beslutets motivering. Landskapsregeringens beslut ska vara skriftligt. Villkor för erhållande av bidrag är att verksamhetspråket är svenska. Vid bildningsarbete kan främmande språk användas.

10 §. Övervakning

Landskapsregeringen övervakar att syftet med landskapsbidragen uppfylls.

Bildningsförbundet ska fortlöpande lämna landskapsregeringen riktiga och tillräckliga uppgifter för övervakningen av att villkoren i beslutet och lagstiftningen i övrigt iakttas.

11 §. Återkrav

Landskapsregeringen ska besluta att utbetalningen av landskapsbidrag ska upphöra samt att landskapsbidrag

som redan har betalats ut helt eller delvis ska återkrävas om det har använts för ett väsentligt annat ändamål än vad det har beviljats för, om bidragstagaren har lämnat felaktiga uppgifter som haft en väsentlig inverkan på att bidraget har beviljats, dess belopp eller villkor eller om bidragstagaren hemlighållit omständigheter som väsentligt har inverkat på beslutet om beviljande.

Beslut om upphörande av utbetalning och återkrav av landskapsbidrag ska fattas utan dröjsmål. Av särskilda skäl kan beslut fattas inom två kalenderår efter det att landskapsregeringen har fått kännedom om en sådan omständighet med stöd av vilken utbetalningen av landskapsbidraget ska upphöra eller återkrävas. Åtgärder för återkrav av landskapsbidrag får inte längre vidtas när fem år har förflutit från det att landskapsbidraget eller den sista posten av det betalades ut.

Återkravet får drivas in i enlighet med lagen om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007). Återkravet kan även verkställas på så sätt att från landskapsbidrag enligt denna lag som landskapsregeringen senare betalar till bidragstagaren avdras det belopp som ska återkrävas.

12 §. Räkna på återkrav

Landskapsregeringen kan bestämma att den som ska återbetala landskapsbidrag ska betala en årlig ränta på det återkrävda stödbeloppet enligt 3 § i räntelagen (FFS 633/1982) från den dag grunden för återkravet uppstår till dess att återbetalningen görs. Vid dröjsmål med återbetalning av landskapsbidrag som återkrävs ska bidragstagaren betala en årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § i räntelagen från den dag beloppet återkrävs till den dag landskapsbidraget återbetalas.

13 §. Jämkning av återkrav

Återkravet kan frångås helt eller delvis, om detta anses skäligt och om utbetalningen av landskapsbidraget utan grund inte berodde på svikligt förfarande från bidragstagarens eller dennes företrädarens sida eller om det belopp som betalats utan grund är litet. Återkrävandet kan dessutom avbrytas efter det att beslut om återkrav har givits, om det med beaktande av bidragstagarens ekonomiska situation inte längre är ändamålsenligt att fortsätta återkrävandet eller om det med hänsyn till den återstående skuldens storlek medför oskäliga kostnader att fortsätta återkrävandet.

14 §. Landskapsförordning

Om inte ärendet hör till området för lag kan landskapsregeringen utfärda närmare bestämmelser genom landskapsförordning om förutsättningarna och förfarandet vid beviljandet av landskapsbidrag enligt detta kapitel.

4 kap. Särskilda bestämmelser

15 §. Brott mot den offentliga ekonomin

I fråga om brott mot den offentliga ekonomin ska iaktas vad som föreskrivs i landskapslagen (2002:60) om tillämpning i landskapet Åland av 29 kap. strafflagen (FFS 39/1889).

16 §. Rättelse

En sakägare som är missnöjd med ett beslut som landskapsregeringen har fattat kan inom 14 dagar,

räknat från den dag beslutet delgavs vederbörande, skriftligen begära rättelse hos landskapsregeringen. I rättelseyrkandet, som läggs till grund för landskapsregeringens prövning, ska anges vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på. Ett rättelseyrkande ska behandlas utan dröjsmål.

17 §. Besvär

Ett beslut som landskapsregeringen har fattat med anledning av ett rättelseyrkande får i fråga om lagligheten överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

5 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

18 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1965:31) om landskapsbidrag för studiecirkelverksamheten.

19 §. Tillämpning av äldre bestämmelser

I fråga om användning och övervakning av användningen, återbetalning och återkrav av landskapsbidrag för studiecirkelverksamhet som har beviljats innan denna lag träder i kraft samt besvär som avser bidraget ska de bestämmelser som gällde när landskapsbidraget beviljades samt villkoren i landskapsbidragsbeslutet iaktas.

O 37 Landskapslag (1989:31) angående landskapsgaranti för kulturella utställningar

1 §. I enlighet med denna lag kan landskapsgaranti beviljas för ersättande av skador som uppstått på utställningsföremål under konstatutställningar, historiska och andra kulturella utställningar.

2 §. Landskapsgaranti som beviljats med stöd av denna lag ersätter skada endast till den del ersättning inte utgår på grund av försäkring eller annan säkerhet.

3 §. Landskapsgaranti kan endast avse sådana utställningar som anordnas av offentligt samfund, allmännyttiga samfund eller stiftelser.

4 §. [Landskapsstyrelsen] beslutar på ansökan av arrangör om landskapsgaranti skall beviljas. [Landskapsstyrelsen] beslutar också för vilken tid garantin skall gälla samt ställer sådana villkor som kan anses behövliga. Landskapsgarantin kan begränsas att avse endast del av samling eller av utställningslokal.

Landskapsgaranti beviljas högst till ett belopp som motsvarar föremålets försäkringsvärde. Den totala garantiansvarigheten för beviljade landskapsgarantier får samtidigt uppgå till högst 1.685.000 euro. (2002/24)

5 §. Landskapsgaranti kan användas för att ersätta kostnader för reparation av föremål och andra direkta kostnader till följd av sakskada. Dessutom kan ersättning utgå för värdeminskning eller för värdet av föremål som förstörts eller förlorats.

Har skada föranletts av att villkor som [landskapsstyrelsen] ställt i enlighet med 4 § 1 mom. inte iakttagits, betalas ersättning endast om det prövas oskäligt

O 38 LL (1987:86) om ungdomsarbete

att förvägra ersättning eller om [landskapsstyrelsen] av andra särskilda skäl beslutar att ersättning skall betalas.

[Landskapsstyrelsen] betalar på ansökan ut ersättning till arrangören.

6 §. Har medel utbetalats med stöd av denna lag kan [landskapsstyrelsen] utöva regressrätt mot skadeansvarig från den dag [landskapsstyrelsen] beslutar att skada skall ersättas med landskapsgaranti.

[Landskapsstyrelsen] kan besluta att helt eller delvis avstå från regressrätten, om skadan inte förorsakats uppsåtligt och om det med beaktande av skadevällarens ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter bör anses oskäligt att regressrätten utövas.

7 §. Denna lag träder i kraft den 1 maj 1989.

O 38 Landskapslag (1987:86) om ungdomsarbete

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. I denna lag finns bestämmelser om hur ungdomsarbete och ungdomsverksamheten i landskapet skall främjas och stödas.

2 §. Ungdomsverksamheten i landskapet ordnas av ungdomsorganisationer och organisationer med ungdomsverksamhet. Landskapsregeringen och kommunerna skall verka för att skapa allmänna förutsättningar för den ungdomsverksamhet som organisationerna bedriver.

2 kap. Kommunala ungdomsnämnder och tjänstemän

3 §. (2007/109) Frågor rörande ungdomsarbetet och ungdomsverksamheten i kommunen liksom de särskilda uppgifter som ankommer på ungdomsnämnden enligt denna lag handhas av en ungdomsnämnd, en annan nämnd eller av kommunstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.

4 §. Upphävd (2007/109).

5 §. Ungdomsnämnden skall:

1) följa den ungdomsverksamhet och ungdomspolitik som bedrivs i kommunen, ta initiativ och göra framställningar samt avge yttranden i sådana angelägenheter;

2) skapa förutsättningar för utveckling av den lokala ungdomsverksamheten, stöda ungdomsföreningarna och annan verksamhet som de unga själva ordnar;

3) upprätthålla kontakt med myndigheter, hem, ungdomsföreningar och andra samfund;

4) sörja för utbildning och information som främjar ungdomsarbetet;

5) främja ungdomarnas intresse för internationellt samarbete;

6) framställa förslag till anskaffning, byggande och utrustning av lokaler och områden som behövs för ungdomsverksamheten samt följa och styra användningen av dessa;

7) besluta om fördelningen av de anslag som har anvisats för understöd till lokala ungdomsföreningar, för organisationer som bedriver ungdomsverksamhet och för verksamhet som de unga själva ordnar; samt

8) utföra övriga uppgifter som hör till nämndens verksamhetsområde.

6 §. Kommunen kan för handhavande av uppgifter inom ungdomsarbetet anställa en eller flera tjänstemän. Tjänsten kan innehas som huvudsyssla, bisyssla eller vara kombinerad med annan tjänst. Tjänsten kan vara gemensam för flere kommuner. För särskilda projekt kan tillfälliga tjänstemän anställas.

3 kap. Landskapsandelar som beviljas kommunerna

7 §. (1993/93) Kommunerna beviljas landskapsandel för driftskostnaderna för ungdomsarbetet enligt landskapslagen (1993:72) om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten.

8 §. Kompetensvillkor är:

1) för ungdomsdirektör, för tjänsten lämplig högskoleexamen och god förtrogenhet med ungdomsarbete,

2) för ungdomssekreterare, för tjänsten lämplig examen på högskole- eller institutnivå,

3) för ungdomsledare, för tjänsten lämplig examen på högskole- eller institutnivå eller annan för uppgiften lämplig utbildning samt

4) för övriga tjänster som är tillfälliga, för uppgiften lämplig utbildning och erfarenhet. (1993/93)

Landskapsregeringen kan av särskilda skäl bevilja dispens från i 1 mom. nämnda kompetenskrav.

9-10 §§. Upphävda (1993/93).

4 kap. Årliga understöd till landskapsomfattande organisationer

11 §. Landskapsomfattande ungdomsorganisationer och organisationer som bedriver ungdomsverksamhet kan beviljas årliga understöd för sin ungdomsverksamhet.

De i 1 mom. och i 6 kap. nämnda understöden skall sökas hos landskapsregeringen senast vid den tidpunkt som landskapsregeringen fastställer. Till ansökan skall fogas verksamhetsberättelse med bokslut för föregående räkenskapsår samt vid behov annan av landskapsregeringen föreskriven utredning. (1993/93)

12 §. Med årligt understöd kan täckas högst 85 procent av mottagarens godtagbara kostnader enligt bokslutet för respektive år.

Landskapsregeringen ger närmare anvisningar om de utgifter som utgör godtagbara kostnader vid beviljande av i 11 § avsett understöd.

13 §. Innan understöd beviljas kan landskapsregeringen till organisation som föregående år erhållit understöd, erlægga förskott på understödet till högst 90 procent av det tidigare erhållna beloppet.

För bestämmande av understödets storlek skall redogörelse för räkenskaperna beträffande användningen av i 1 mom. avsett förskott på understöd samt annan i 11 § avsedd utredning inlämnas till landskapsregeringen senast vid den av landskapsregeringen fastställda tidpunkten. (1993/93)

5 kap. Landskapsunderstöd för anläggningsprojekt (1993/93)

14 §. (1993/93) Kommuner, kommunalförbund och sammanslutningar i vilka bestämmanderätten innehas av kommuner eller kommunalförbund kan enligt landskapsregeringens prövning beviljas landskapsun-

derstöd för anläggningsprojekt som avser lokaler för ungdomsverksamhet.

När landskapsunderstöd enligt 1 mom. beviljas för ett anläggningsprojekt gäller i fråga om projektet i tillämpliga delar vad som stadgas i 24-27, 32-34 och 37 §§ landskapslagen om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten. Med avvikelse från 25 § i nämnda lag fastställer landskapsregeringen till vilket belopp landskapsunderstöd högst kan beviljas.

15-19 §§. Upphävda (1993/93).

6 kap. Understöd för landskapsomfattande kursgårdar för ungdom

20 §. Med landskapsomfattande kursgårdar för ungdom avses sådana anläggningar som ägs av kommuner, kommunalförbund och ungdomsorganisationer samt andra samfund, vilka utför ungdomsarbete och som huvudsakligen är avsedda för ungdoms- och lägerskolverksamhet.

Landskapsregeringen fastställer de grunder enligt vilka de i 1 mom. nämnda anläggningarna godkänns som landskapsomfattande kursgårdar för ungdom.

21 §. (1994/26) Landskapsregeringen kan, inom ramen för i landskapsbudgeten upptagna anslag, bevilja landskapsunderstöd för anläggningskostnader som uppstår då i 20 § avsedda anläggningar uppförs, anskaffas, förbättras eller utrustas.

22 §. Understöd kan beviljas för kostnader för avlönande av den personal som är anställd vid kursgårdarna samt för andra kostnader som föranleds av att dessa används av ungdomar.

Med understöd för i 1 mom. nämnda utgifter kan täckas högst 75 procent av de godtagbara driftskostnaderna.

23 §. Landskapsregeringen ger närmare anvisningar om de utgifter som skall anses vara i detta kapitel avsedda godtagbara anläggnings- och driftskostnader.

7 kap. Projektunderstöd

24 §. Landskapsregeringen kan bevilja projektunderstöd för ungdomsforskning och internationellt ungdomssamarbete samt för andra ändamål som främjar ungdomsverksamheten i landskapet och som inte nämnts i 3-6 kap.

25 §. Ansökan om i 24 § avsett understöd samt utbetalning och redogörelse för användningen av beviljat understöd skall ske vid tidpunkt och på sätt som landskapsregeringen bestämmer.

8 kap. Särskilda bestämmelser

26 §. (1993/93) På sammanslutning i vilken bestämmanderätten innehas av kommun eller kommunalförbund tillämpas bestämmelserna om kommunalförbund i landskapslagen om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten.

27 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan vid behov utfärdas genom landskapsförordning.

28 §. Den som då denna lag träder i kraft utför de uppgifter som i 8 § avsedd tjänstemän skall handha, anses utan hinder av de kompetenskrav som är föreskrivna i denna lag kompetent för sysslan och kostnaderna för hans avlöning kan berättiga till landskapsandel.

29 §. Utan hinder av vad som stadgas ovan kan kommun beviljas landskapsunderstöd för ungdomslokaler som uppförts, förbättrats och tagits i bruk år 1977 eller därefter och för vilka ett hyresvärde fastställts med stöd av 6 § landskapslagen om kommunalt ungdomsarbete.

Landskapsunderstöd för hyresvärde utges räknat från ingången av år 1988 enligt 6 § 2 punkten i den i 1 mom. nämnda lagen. Understöd kan betalas till kommun under de 7 år som följer på det år då utrymmena togs i bruk.

Understödsystemet tillämpas även i fråga om ungdomslokaler för vilka [landskapsstyrelsen] har godkänt planeringshandlingarna och vilka börjat byggas före utgången av år 1987.

Ikraftträdandebestämmelse (1987:86):

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1988.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1973:20) den 27 april 1973 om kommunalt ungdomsarbete.

Utän hinder av vad som stadgas ovan skall landskapsandel till kommunerna för år 1987 beviljas enligt landskapsandelsskalan i 9 § denna lag.

O 39 Idrottslag (1983:42) för landskapet Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Med idrottsverksamhet avses i denna lag all idrott och motion som utövas under fritiden.

2 §. Det ankommer i första hand på landskapet och kommunerna att skapa allmänna förutsättningar för idrottsverksamheten. För ordnandet av idrottsverksamheten svarar i huvudsak de i denna lag avsedda idrottsorganisationerna.

3 §. I syfte att lika för alla skapa allmänna förutsättningar för idrott och motion samt erbjuda grundläggande möjligheter till utövande av sådan verksamhet beviljas, i enlighet med vad i denna lag stadgas, av landskapets medel landskapsandel och -understöd samt lån.

4 §. Den allmänna tillsynen över den med landskapets medel understödda idrottsverksamheten ankommer på landskapsregeringen.

2 mom. upphävt (1998/100).

2 kap. Kommunal idrottsförvaltning

5 §. (2007/110) Frågor rörande idrottsverksamheten i kommunen liksom de särskilda utgifter som ankommer på idrottsnämnden enligt denna lag handhas av en idrottsnämnd, en annan nämnd eller av kommunstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.

6 §. Upphävd (2007/110).

7 §. Idrottsnämnden har till uppgift

1) att hålla sig underrättad om den idrottsverksamhet som bedrivs i kommunen samt ta initiativ och göra framställningar beträffande verksamheten;

O 39 Idrottslag (1983:42)

2) att besluta om fördelningen av de anslag, som i kommunens budget har reserverats för stödande av idrottsföreningars verksamhet, om denna uppgift har tilldelats nämnden i dess instruktion;

3) att vid behov uppgöra förslag till en plan för utvecklande och stödande av idrott och motion i kommunen;

4) att avge utlåtanden och göra utredningar i frågor som hör till nämndens verksamhetsområde; samt

5) att utföra andra till nämndens verksamhetsområde hörande uppgifter.

3 kap. Landskapsandelar som beviljas kommunerna

8 §. (1993/95) Kommunerna beviljas landskapsandel för idrottsverksamheten enligt landskapslagen (1993:72) om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten.

9-10 §§. Upphävda (1993/95).

4 kap. Understöd och lån för idrottsanläggningar

11 §. (1993/95) Kommuner, sammanslutningar eller stiftelser kan enligt landskapsregeringens prövning beviljas landskapsunderstöd och lån mot låg ränta för anläggningsprojekt som avser idrottsanläggningar med tillhörande fritidsutrymmen. Lån kan beviljas antingen särskilt för sig eller utöver understöd.

Landskapsunderstöd skall sökas hos landskapsregeringen senast vid den tidpunkt som landskapsregeringen fastställer. Till ansökan skall fogas av landskapsregeringen föreskriven utredning.

När landskapsunderstöd enligt 1 mom. beviljas för ett anläggningsprojekt gäller i fråga om projektet i tillämpliga delar vad som stadgas i 24-27, 32-34 och 37 §§ landskapslagen om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten. Med avvikelse från 25 § i nämnda lag fastställer landskapsregeringen till vilket belopp landskapsunderstöd högst kan beviljas.

12 §. Förutsättning för erhållande av understöd eller lån är att idrottsanläggningen är ändamålsenlig och anpassad till regionala och lokala planer beträffande idrottsanläggningar samt uppfyller av landskapsregeringen fastställda villkor.

13-14 §§. Upphävda (1993/95).

15 §. Upphävvd (1998/100).

16 §. Landskapsregeringen ger vid behov närmare anvisningar om vad som kan anses vara godtagbara anläggningskostnader för idrottsanläggningar samt om i detta kapitel avsedda understöd och lån.

5 kap. Landskapsunderstöd till särskilda idrottsorganisationer och -föreningar

17 §. (1998/100) Landskapsregeringen kan besluta att landskapsunderstödet till idrottsorganisationer och -föreningar skall fördelas och utbetalas av den registrerade föreningen Ålands idrottsförbund rf, som är en samarbetsorganisation för den åländska idrotts- och motionsrörelsen. Landskapsregeringen skall samtidigt besluta om allmänna villkor för fördelningen och utbetalningen av understöden.

När idrottsförbundet handlägger ett ärende som består i fördelning eller utbetalning av landskapsunderstöd skall förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland iakttas. Beträffande offentligheten av idrottsförbundets handlingar i dessa ärenden gäller vad som föreskrivs i landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet. De beslut som idrottsförbundet fattar och som gäller landskapsunderstöd till en idrottsorganisation eller -förening skall delges organisationen eller föreningen genom bevislig delgivning eller genom att iakttas ett annat delgivningsförfarande enligt förvaltningslagen för landskapet Åland. (2008/26)

Överförandet av befogenheter till Ålands idrottsförbund rf enligt 1 mom. skall ske genom landskapsförordning.

Se LF (1999:3) om överföring av vissa förvaltningsuppgifter på Ålands idrottsförbund.

18 §. 1 mom. upphävt (1998/100).

För ny organisations eller förenings verksamhet beviljas inte understöd utan särskilt skäl innan organisationen eller föreningen varit verksam under minst ett år.

19 §. I 17 § avsedd organisation eller förening kan årligen beviljas landskapsunderstöd på basen av sin budget.

Vid beviljande av landskapsunderstöd skall särskilt beaktas arten och omfattningen av organisationens eller föreningens verksamhet.

20 §. Upphävvd (1998/100).

21 §. (1998/100) Landskapsregeringen kan besluta att en organisation eller en förening skall till landskapet återbetala mottaget landskapsunderstöd eller del därav om

a) för mottagandet av landskapsunderstöd eller förskott därav lämnats felaktiga eller vilseledande uppgifter,

b) det i samband med revision eller annars framgår att landskapsunderstöd betalats utan grund eller

c) av landskapsregeringen beslutade villkor för landskapsunderstöd inte följts.

Landskapsregeringen kan avseende belopp, som enligt 1 mom. skall återbetalas, besluta att den berörda organisationen eller föreningen dessutom skall betala en årlig ränta enligt 6 procent från ingången av den månad under vilken ett förskott eller ett slutligt landskapsunderstöd utbetalats.

22 §. Vid beviljande av understöd beaktas såsom i 21 § nämnda godtagbara verksamhetsutgifter organisationens eller föreningens utgifter till deras bruttobelopp, med undantag av utgifterna för tävlings- och publikationsverksamhet i fråga om vilka endast en eventuell godtagbar förlust beaktas.

Utgifter på grund av affärsverksamhet eller inkomstens förvärvande är inte i 1 mom. avsedda godtagbara verksamhetsutgifter.

23 §. Innan landskapsunderstöd beviljas kan landskapsregeringen till organisation eller förening som föregående år erhållit understöd, erlagga förskott på understödet till högst det belopp som organisationen eller föreningen föregående år har erhållit i landskapsunderstöd.

6 kap. Landskapsunderstöd och -andel för avlönande av idrottssekreterare och instruktör

24 §. I 17 § avsedd organisation eller förening kan beviljas landskapsunderstöd för avlönande av idrottssekreterare eller -instruktör som handhar uppgifter inom idrottsväsendet. Härvid skall bestämmelserna i 5 kap. i tillämpliga delar iakttas.

25 §. Upphävd (1993/95).

26 §. (1993/95) Kompetenskraven för i 24 § avsedd idrottssekreterare eller -instruktör är vid idrottsinstitut avlagd idrottsinstruktörsexamen eller annan lämplig utbildning och god förtrogenhet med idrottsverksamhet.

7 kap. Andra landskapsunderstöd för främjande av idrottsverksamhet

27 §. Landskapsregeringen kan bevilja understöd för gymnastik- och idrottsvetenskapligt planerings- och forskningsarbete samt för andra ändamål som främjar idrottsverksamheten men vilka inte nämnts i 3-6 kap.

8 kap. Särskilda bestämmelser

28 §. (1998/100) Den som är missnöjd med ett beslut som Ålands idrottsförbund rf fattat i ett ärende som gäller fördelning och utbetalning av landskapsunderstöd får söka ändring i beslutet genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol.

Besvaren skall anföras inom 30 dagar från den dag då beslutet delgavs. Till ett beslut som får överklagas

skall idrottsförbundet foga en i förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996) avsedd besväransvisning.

29 §. (1993/95) På aktiebolag och andra sammanslutningar i vilka kommuner är medlemmar eller delägare och i vilka kommunen eller kommunalförbund har avgörande inflytande tillämpas bestämmelserna om kommunalförbund i landskapslagen om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten.

30 §. Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan vid behov utfärdas genom landskapsförordning.

O 40 Landskapsförordning (1999:3) om överföring av vissa förvaltningsuppgifter på Ålands idrottsförbund

1 §. Den registrerade föreningen Ålands idrottsförbund rf skall fördela och utbetala de understöd som enligt idrottslagen (1983:42) för landskapet Åland utgör landskapsunderstödet till idrottsorganisationer och -föreningar.

2 §. Denna förordning träder i kraft den 1 februari 1999 och tillämpas första gången på fördelningen och utbetalningen av landskapsunderstödet till idrottsorganisationer och -föreningar för år 1999.

Internationella fördrag

När Finland sluter ett internationellt avtal (fördrag) som innehåller en bestämmelse vilken står i strid med SjL eller vilken faller inom landskapets behörighet, fördras lagtingets medverkan för att bestämmelsen skall bli gällande på Åland. (Se SjL 59 §). Nedan förtecknas gällande internationella avtal som sedan

1.1.1952 bringats i kraft med landstingets/lagtingets medverkan. Avtalstexten ingår i det nummer av Finlands författningssamlings fördragsserie som anges i förteckningens sista kolumn.

Fördragslistan är uppdaterad t.o.m. ÅFS 2017:28.

Bilaterala avtal rörande beskattning

Stat	Avtalets syfte	Bifall	Fördragsserie
Amerikas förenta stater	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och på förmögenhet.	19.12.1990 (ÅFS 1991:7)	2/1991
	- Ändring av avtalet.	25.9.2006 (ÅFS 2008:113)	3/2008
Argentina	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och på förmögenhet.	11.12.1995 (ÅFS 1996:78)	85/1996
Andorra	Uppllysningar i fråga om skatteärenden.	26.4.2010 (ÅFS 2011:62)	16/2011
Anguilla	Uppllysningar i fråga om skatteärenden.	22.3.2010 (ÅFS 2011:60)	42/2011
Antigua och Barbuda	Uppllysningar i fråga om skatteärenden.	29.9.2010 (ÅFS 2011:64)	61/2011
Armenien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och på förmögenhet.	5.12.2007 (ÅFS 2008:119)	120/2007
Australien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	5.12.2007 (ÅFS 2008:120)	91/2007
Azerbaidzhan	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och på förmögenhet.	25.9.2006 (ÅFS 2007:44)	94/2006
Bahamas	Vissa avtal om uppllysningar i fråga om skatteärenden.	2.6.2010 (ÅFS 2010:69)	87/2009
Bahrain	Uppllysningar i fråga om skatteärenden.	25.1.2012 (ÅFS 2012:61)	58/2012
Barbados	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst.	15.1.1992 (ÅFS 1992:48)	79/1992
	- Ändring av avtalet.	25.1.2012 (2013:63)	58/2013
Belgien	Undvika dubbelbeskattning och förhindrande av kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och på förmögenhet.	30.11.1978 (ÅFS 1978:69)	66/1978
	- Ändring av avtalet.	15.1.1992 (ÅFS 1997:61)	54/1997
	- Ändring av avtalet.	2.12.2013 (ÅFS 2014:43)	13/2014
Belize	Uppllysningar i fråga om skatteärenden.	17.12.2010 (ÅFS 2013:113)	70/2013
Bermuda	Vissa avtal om inkomstbeskattning.	30.11.2009 (ÅFS 2011:61)	87/2009

Botswana	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	17.4.2013 (ÅFS 2015:76)	51/2015
Brasilien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt.	17.12.1997 (ÅFS 1998:12)	92/1997
Brittiska Jungfruöarna	Avtal om inkomstbeskattning.	30.11.2009 (ÅFS 2011:56)	59/2011
Brunei	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	3.12.2012 (ÅFS 2015:75)	49/2015
Bulgarien	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst.	29.11.1985 (ÅFS 1986:22)	11/1986
Caymanöarna	Vissa avtal om inkomstbeskattning.	30.11.2009 (ÅFS 2011:62)	34/2010
Cooköarna	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	22.3.2010 (ÅFS 2012:24)	11/2012
Costa Rica	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	23.11.2011 (ÅFS 2014:41)	63/2014
Cypern	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst.	21.1.2013 (ÅFS 2013:69)	40/2013
Dominica	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	29.9.2010 (ÅFS 2013:127)	79/2013
Egypten	Undvika dubbelbeskattning av inkomst och förhindra kringgående av inkomstskatt. (Avtalet slöts ursprungligen med Förenade Arabrepubliken.)	20.11.1965	12/1966
Estland	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och på förmögenhet.	8.12.1993 (ÅFS 1994:19)	96/1993
Filippinerna	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	29.1.1981 (ÅFS 1981:65)	60/1981
Frankrike	Undvika dubbelbeskattning och kringgående av skatt på arv.	26.3.1959	26/1959
	Förhindra dubbelbeskattning av inkomst och förmögenhet samt kringgående av skatt.	15.3.1971	8/1972
Förenade Arabemiraten	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt.	17.12.1997 (ÅFS 1998:11)	90/1997
Georgien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	4.6.2008 (ÅFS 2008:123)	76/2008
Gibraltar	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	20.1.2010 (ÅFS 2010:66)	49/2010
Grekland	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	29.1.1981 (ÅFS 1981:66)	58/1981
Grenada	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	29.9.2010 (ÅFS 2012:52)	55/2012
Guernsey	Vissa avtal om inkomstbeskattning.	30.3.2009 (ÅFS 2009:49)	21/2009
Indien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	22.3.2010 (ÅFS 2010:68)	58/2010
Indonesien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	14.11.1988 (ÅFS 1989:7)	4/1989
Irland	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och på realisationsvinst.	8.12.1993 (ÅFS 1994:15)	88/1993
Isle of Man	Vissa avtal om inkomstbeskattning.	30.4.2008 (ÅFS 2008:122)	74/2008
Israel	Förhindra dubbelbeskattning av inkomst och förmögenhet samt kringgående av skatt.	25.9.1998 (ÅFS 1998:117)	90/1998
Italien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	24.1.1983 (ÅFS 1983:54)	55/1983
	Skattelättnader för kulturinstitut.	28.4.1972 (ÅFS 1974:80)	33/1974
Jamaica	Upplysningar i fråga om skatteärenden.	20.3.2013 (ÅFS 2016:61)	71/2015

Japan	Förhindra dubbelbeskattning av inkomst och kringgående av skatt.	20.11.1972 (ÅFS 1972:68)	43/1972
	- Ändring av artikel 2 och 23.	15.1.1992 (ÅFS 1992:14)	111/1991
Jersey	Vissa avtal om inkomstbeskattning.	30.3.2009 (ÅFS 2010:60)	78/2009
Jugoslavien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	2.10.1987 (ÅFS 1988:11)	60/1987
Kanada	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	13.12.2006 (ÅFS 2007:47)	2/2007
Kazakstan	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	11.9.2009 (ÅFS 2010:70)	85/2010
Kina	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	29.9.2010 (ÅFS 2011:67)	104/2010
Kirgizistan	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst.	28.11.2003 (ÅFS 2005:43)	14/2004
Korea	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	26.11.1980 (ÅFS 1982:3)	75/1981
Lettland	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	8.12.1993 (ÅFS 1994:17)	92/1993
Liberia	Upplýsningar ifråga om skatteärenden.	9.3.2011 (ÅFS 2013:12)	28/2013
Liechtenstein	Upplýsningar ifråga om skatteärenden.	23.3.2011 (ÅFS 2012:56)	53/2012
Litauen	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	8.12.1993 (ÅFS 1994:18)	94/1993
Luxemburg	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	24.1.1983 (ÅFS 1983:11)	18/1983
	Ändring av artikel 23.	15.1.1992 (ÅFS 1992:43)	60/1992
Macao	Upplýsningar ifråga om skatteärenden.	23.11.2011 (ÅFS 2012:26)	3/2012
Makedonien	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst.	24.9.2001 (ÅFS 2003:8)	23/2002
Malaysia	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	29.11.1985 (ÅFS 1986:21)	16/1986
Malta	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst.	24.9.2001 (ÅFS 2002:33)	82/2001
Marocko	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	25.9.2006 (ÅFS 2013:11)	18/2013
Marshallöarna	Upplýsningar ifråga om skatteärenden.	17.12.2010 (ÅFS 2012:54)	51/2012
Mauritius	Upplýsningar ifråga om skatteärenden.	26.3.2012 (ÅFS 2012:58)	60/2012
Mexico	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatt på inkomst.	17.12.1997 (ÅFS 1998:80)	65/1998
Moldavien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatt på inkomst.	26.9.2008 (ÅFS 2009:46)	92/2008
Monaco	Upplýsningar i fråga om skatteärenden.	29.9.2010 (ÅFS 2011:66)	114/2010
Montserrat	Upplýsningar ifråga om skatteärenden.	9.3.2011 (ÅFS 2012:25)	117/2011
Nederländerna	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatt på inkomst och förmögenhet.	17.12.1997 (ÅFS 1998:10)	84/1997
Nederländerna, avseende Aruba	Vissa avtal om inkomstbeskattning.	14.12.2009 (ÅFS 2011:59)	65/2011
Nederländerna, avseende Nederländska antillerna	Vissa avtal om inkomstbeskattning.	14.12.2009 (ÅFS 2011:58)	63/2011

Niue	Uppllysningar i fråga om skatteärenden.	18.12.2013 (ÅFS 2014:44)	61/2014
Nya Zeeland	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	14.12.1983 (ÅFS 1984:60)	49/1984
	- Ändring.	2.10.1987 (ÅFS 1988:38)	16/1988
Pakistan	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	11.12.1995 (ÅFS 1996:44)	15/1996
Panama	Uppllysningar i fråga om skatteärenden.	2.12.2013 (ÅFS 2014:16)	3/2014
Polen	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	30.11.2009 (ÅFS 2010:63)	21/2010
Rumänien	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst	8.12.1999 (ÅFS 2000:20)	7/2000
Ryssland	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och protokoll om ändring av avtalet.	27.9.2000 (ÅFS 2003:6)	110/2002
Saint Kitt och Nevis	Uppllysningar i fråga om skatteärenden.	2.6.2010 (ÅFS 2011:104)	97/2011
Saint Lucia	Uppllysningar i fråga om skatteärenden.	29.9.2010 (ÅFS 2011:65)	56/2011
Saint Vincent och Grenaderna	Uppllysningar i fråga om skatteärenden.	2.7.2010 (ÅFS 2011:63)	54/2011
Samoa	Uppllysningar i fråga om skatteärenden.	22.3.2010 (ÅFS 2013:126)	81/2013
San Marino	Avtal om uppllysningar i fråga om skatteärenden.	22.3.2010 (ÅFS 2010:67)	60/2010
Schweiz	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och på förmögenhet.	8.12.1993 (ÅFS 1994:16)	90/1993
	- Ändring.	20.9.2006 (ÅFS 2007:43)	92/2006
	- Ändring.	14.12.2009 (ÅFS 2011:57)	122/2010
	- Ändring.	21.1.2013 (ÅFS 2013:15)	14/2013
Seychellerna	Uppllysningar i fråga om skatteärenden.	23.11.2011 (ÅFS 2013:14)	85/2012
Singapore	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	17.1.2003 (ÅFS 2003:9)	115/2002
	- Ändring av avtalet.	20.1.2010 (ÅFS 2010:65)	41/2010
Slovakien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	8.12.1999 (ÅFS 2000:57)	28/2000
Slovenien	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst.	28.11.2003 (ÅFS 2005:44)	70/2004
Spanien	Förhindra dubbelbeskattning av inkomst och förmögenhet.	20.3.1968	67/1968
	- Ändring av artikel 19.	21.12.1970	39/1974
	- Ändring av artikel 23.	22.5.1974 (ÅFS 1974:81)	14/1974
	- Ändring av vissa artiklar.	15.1.1992 (ÅFS 1992:13)	109/1991
Sri Lanka	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	14.12.1983 (ÅFS 1984:27)	20/1984

Storbritannien och Nordirland	Förhindra dubbelbeskattning av inkomst och förmögenhet samt kringgående av skatt.	20.11.1969	2/1970
	- Ändring av artiklarna 11 och 25.	10.4.1974 (ÅFS 1974:79)	31/1974
	- Ändring av artiklarna I, 2 p. 1 och II.	29.1.1981 (ÅFS 1981:40)	26/1981
	- Ändring av vissa artiklar.	22.12.1986 (ÅFS 1987:12)	8/1987
	- Ändring av vissa artiklar.	15.1.1992 (ÅFS 1992:15)	2/1992
	- Ändring av vissa artiklar.	4.12.1996 (ÅFS 1997:69)	63/1997
Sydafrika	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	11.12.1995 (ÅFS 1996:14)	78/1995
Tadzjikistan	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	20.3.2013 (ÅFS 2013:114)	72/2013
Tanzania	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	30.11.1978 (ÅFS 1978:67)	70/1978
Thailand	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	20.1.1986 (ÅFS 1986:29)	28/1986
Tjeckien	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	11.12.1995 (ÅFS 1996:15)	80/1995
Turkiet	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst	13.12.2010 (ÅFS 2012:53)	49/2012
Turks- och Caicosöarna	Uppllysningar i fråga om skatteärenden.	22.3.2010 (ÅFS 2011:61)	44/2011
Tyskland	Den skattemässiga behandlingen av vägtrafikfordon i internationell trafik.	3.9.1979 (ÅFS 1980:7)	4/1980
	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och förmögenhet samt beträffande vissa andra skatter.	26.11.1980 (ÅFS 1980:22)	18/1982
Ukraina	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	11.12.1995 (ÅFS 1996:16)	82/1995
Ungern	Undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	29.1.1981 (ÅFS 1981:56)	51/1981
Uruguay	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	12.9.2012 (ÅFS 2013:65)	16/2013
Uzbekistan	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	14.12.1998 (ÅFS 1999:12)	10/1999
	- Ändring av avtalet.	1.6.2016 (ÅFS 2016:72)	43/2016
Vanatu	Uppllysningar i fråga om skatteärenden.	17.12.2010 (ÅFS 2011:69)	20/2011
Vietnam	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	17.9.2003 (ÅFS 2004:32)	112/2002
Vitryssland	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst.	31.3.2008 (ÅFS 2008:121)	84/2008
Zambia	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatt beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.	18.1.1982 (ÅFS 1985:24)	28/1985
Österrike	Undvika dubbelbeskattning och förhindra kringgående av skatter beträffande skatter på inkomst och på förmögenhet.	21.12.2000 (ÅFS 2001:22)	18/2001
	- Ändring av avtalet.	12.12.2011 (ÅFS 2012:57)	95/2011, 6/2012

Bilaterala avtal rörande vägtrafik och sjöfart

Stat	Avtalets syfte	Bifall	Fördragsserie
Albanien	Reglering av internationell godstransport på landsväg.	1.10.1984 (ÅFS 1984:66)	56/1984
Belgien	Reglering av internationell landsvägstrafik.	23.12.1968	10/1969
Bulgarien	Reglering av internationella landsvägstransporter.	12.11.1970	59/1970
Frankrike	Reglering av internationell landsvägstrafik.	18.12.1967	23/1968
Grekland	Reglering av internationell landsvägstrafik.	22.5.1978 (ÅFS 1979:7)	15/1979
Irland	Reglering av internationell godstransport på landsväg.	29.3.1982 (ÅFS 1982:40)	46/1982
Jordanien	Reglering av internationell person- och godstransport på landsväg.	18.11.1981 (ÅFS 1983:13)	14/1983
Jugoslavien	Reglering av internationell landsvägstrafik.	22.5.1978 (ÅFS 1978:61)	57/1978
Kazakstan	Reglering av internationell landsvägstrafik.	31.1.1999 (ÅFS 2005:53)	120/2004
Kina	Sjöfartsavtal.	25.1.1978 (ÅFS 1978:51)	22/1978
Kroatien	Reglering av internationell landsvägstrafik.	21.4.2004 (ÅFS 2006:117)	17/2005
Litauen	Reglering av internationell landsvägstrafik.	21.4.2004 (ÅFS 2005:41)	87/2004
Luxemburg	Reglering av internationell person- och godstransport på landsväg.	29.3.1982 (ÅFS 1982:27)	29/1982
Marocko	Reglering av internationell landsvägstrafik.	18.11.1981 (ÅFS 1983:12)	12/1983
Moldavien	Reglering av internationell landsvägstrafik.	21.4.2004 (ÅFS 2005:38)	114/2004
Nederländerna	Reglering av internationella landsvägstransporter.	15.3.1971	48/1971
Polen	Reglering av internationella landsvägstransporter.	16.9.1970	18/1970
Rumänien	Reglering av internationell landsvägstrafik.	29.8.1968	55/1968
Ryssland	Reglering av internationell biltrafik. (Avtalet slöts ursprungligen med Sovjetunionen.)	2.12.1968	19/1969
	Sjöfartsavtal. (Avtalet slöts ursprungligen med Sovjetunionen.)	20.1.1975 (ÅFS 1975:20)	4/1975
	Reglering av internationell landsvägstrafik.	2.9.1997 (ÅFS 2001:49)	56/2001
	Transport av farligt gods i direkt internationell järnvägstrafik	17.12.2014 (ÅFS 2015:79)	96/2014, 97/2014
	Internationell vägtrafik	30.3.2016 (ÅFS 2016:68)	22/2016
	Direkt internationell järnvägstrafik	11.4.2016 (ÅFS 2017:15)	85/2016
Schweiz	Reglering av internationella landsvägstransporter.	29.1.1981 (ÅFS 1981:43)	37/1981
Slovenien	Reglering av internationell landsvägstrafik.	21.4.2004 (ÅFS 2005:40)	116/2004
Spanien	Reglering av internationell landsvägstrafik.	8.9.1980 (ÅFS 1980:63)	65/1980
Storbritannien och Nordirland	Reglering av internationell landsvägstrafik.	19.3.1976 (ÅFS 1976:40)	34/1976
Sverige	Reglering av automatspel på passagerarfartyg i reguljär linjetrafik mellan Finland och Sverige.	31.8.1979 (ÅFS 1979:96)	59/1979
	Ändring av avtalet.		44/1997
	Ändring av avtalet.	7.1.2002 (ÅFS 2002:30)	93/2001
Syrien	Reglering av internationell person- och godstrafik på väg.	29.3.1982 (ÅFS 1982:26)	36/1982

Tjeckoslovakien (nuv. Tjeckien och Slovakien)	Reglering av internationella landsvägstransporter.	12.11.1970	61/1970
Turkiet	Reglering av internationell landsvägstrafik.	11.9.1978 (ÅFS 1978:59)	53/1978
Tyskland	Reglering av internationell person- och godstrafik på väg.	29.3.1982 (ÅFS 1982:23)	26/1982
Ukraina	Reglering av internationell landsvägstrafik.	22.9.1997 (ÅFS 2000:60)	43/2000
Ungern	Reglering av internationell landsvägstrafik.	18.12.1967	26/1968
Uzbekistan	Reglering av internationell landsvägstrafik.	21.4.2004 (ÅFS 2005:39)	118/2004
Österrike	Reglering av internationell landsvägstrafik.	31.8.1981 (ÅFS 1981:71)	70/1981

Bilaterala avtal rörande social trygghet m.m.

Stat	Avtalets syfte	Bifall	Fördragsserie
Amerikas förenta stater	Överenskommelse om social trygghet.	15.1.1992 (ÅFS 1992:53)	86/1992
	Förebygga och bekämpa brottslighet.	22.12.2010 (ÅFS 2012:55)	63/2012
Australien	Överenskommelse om utgivande av sjukvård till personer vid tillfällig vistelse.	31.5.1993 (ÅFS 1993:54)	61/1993
	Överenskommelse om social trygghet.	10.9.2008 (ÅFS 2009:47)	36/2009
Chile	Överenskommelse om social trygghet.	20.1.1999 (ÅFS 2008:111)	98/2007
Estland	Överenskommelse om social trygghet.	28.4.2006 (ÅFS 2009:44)	79/2006
	Överenskommelse om samarbete på området förebyggande av, beredskap för och insatser vid nödsituationer	19.1.2015 (ÅFS 2015:82)	34/2015
Grekland	Överenskommelse om social trygghet.	28.4.1989 (ÅFS 1991:40)	31/1991
Indien	Överenskommelse om social trygghet.	(ÅFS 2014:42) 27.11.2013	67/2014
Israel	Överenskommelse om social trygghet.	1.10.1999 (ÅFS 1999:62)	90/1999
Kanada	Överenskommelse om social trygghet.	25.11.1987 (ÅFS 1988:19)	6/1988
	- Ändring.	20.11.1996 (ÅFS 1997:9)	98/1996
Kina	Överenskommelse om social trygghet	8.6.2015 (ÅFS 2017:13)	5/2017
Korea	Överenskommelse om social trygghet	23.11.2016 (ÅFS 2017:16)	8/2017
Lettland	Överenskommelse om social trygghet.	27.3.2000 (ÅFS 2000:43)	35/2000
Luxemburg	Överenskommelse om social trygghet.	28.4.1989 (ÅFS 1991:39)	26/1991
Schweiz	Överenskommelse om social trygghet.	19.3.1986 (ÅFS 1986:55)	64/1986
Spanien	Överenskommelse om social trygghet.	17.12.1986 (ÅFS 1987:75)	38/1987
Storbritannien och Nordirland	Överenskommelse om social trygghet.	28.11.1983 (ÅFS 1984:13)	11/1984
Tyskland	Överenskommelse om social trygghet.	18.3.1998 (ÅFS 1998:81)	67/1998
Österrike	Överenskommelse om social trygghet.	17.12.1986 (ÅFS 1987:59)	32/1987

Konventioner mellan flera länder

Konventionens rubrik	Bifall	Fördragsserie
Konvention rörande Förenta Nationernas privilegier och immunitet för Förenta Nationernas fackorgan samt om privilegier och immunitet även för vissa andra internationella organ.	28.7.1958	24/1958
Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser .	20.11.1969	4/1970
Överenskommelse mellan Finland, Danmark, Norge och Sverige om person- och godsbefordran på väg .	22.1.1973 (ÅFS 1973:6)	39/1972
Miljöskyddskonvention mellan Finland, Danmark, Norge och Sverige.	19.3.1976 (ÅFS 1976:58)	75/1976
Konvention om internationell handel med hotade arter av den vilda floran och faunan.	19.3.1976 (ÅFS 1976:62)	45/1976
Överenskommelse mellan Finland, Danmark, Norge och Sverige om kommunalt samarbete över nordiska riksgränser.	4.12.1979 (ÅFS 1979:4)	2/1979
- Överenskommelse mellan Finland, Danmark, Norge och Sverige om ändring av samarbetsöverenskommelsen .	16.1.1984 (ÅFS 1986:23)	4/1984
- Godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen om ändring av samarbetsöverenskommelsen mellan de nordiska länderna.	10.1.1996 (ÅFS 1996:13)	86/1995 10/1996
Konvention om förhindrande av havsföroreningar genom dumpning från fartyg och luftfartyg .	24.5.1978 (ÅFS 1979:46)	36/1979
Konvention om förhindrande av havsföroreningar genom dumpning av avfall och andra ämnen .	24.5.1978 (ÅFS 1979:47)	34/1979
Wienkonventionen om konsulära förbindelser .	14.5.1980 (ÅFS 1980:51)	50/1980
Ändring av konventionen angående internationella utställningar .	1.9.1976 (ÅFS 1980:53)	53/1980
Överenskommelse om oregelmässig internationell passagerarbefordran med buss (ASOR) .	8.4.1983 (ÅFS 1983:74)	67/1983
Överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad .	2.2.1983 (ÅFS 1984:10)	40/1983
Konvention om långväga gränsöverskridande luftföroreningar .	29.1.1981 (ÅFS 1984:12)	15/1983
- Protokollet till 1979 års konvention om långväga gränsöverskridande luftföroreningar avseende tungmetaller .	5.4.2004 (ÅFS 2006:120)	78/2003, 63/2004
- Protokollet till 1979 års konvention om långväga gränsöverskridande luftföroreningar avseende långlivade organiska föroreningar .	22.12.2003 (ÅFS 2007:40)	68/2003, 26/2004
- Protokollet till 1979 års konvention om långväga gränsöverskridande luftföroreningar angående minskning av försurning, övergödning och marknära ozon .	5.4.2004 (ÅFS 2012:51)	40/2005, 73/2012
Överenskommelse mellan de nordiska länderna om gemensam nordisk arbetsmarknad för klasslärare i grundskolan .	16.1.1984 (ÅFS 1984:35)	24/1984
Godkännande av vissa bestämmelser i den europeiska överenskommelsen om utgivande av sjukvård till personer vid tillfällig vistelse .	20.1.1986 (ÅFS 1986:53)	58/1986
Avtalen mellan de nordiska länderna om gemensam arbetsmarknad för ämneslärare, lärare i praktisk-estetiska ämnen och speciallärare i grundskolan samt för ämneslärare och lärare i praktisk-estetiska ämnen i gymnasiet och yrkesläroanstalterna samt om tillämpningen av avtalen.	13.1.1988 (ÅFS 1989:17)	11/1989
Avtalet om den rättsliga ställningen för Nordiska ministerrådets sekretariat och Nordiska rådets presidiesekretariat .	13.1.1988 (ÅFS 1989:72)	69/1989
Konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt i tilläggsprotokollen till konventionen.	27.4.1990 (ÅFS 1990:61)	19/1990
Den av Internationella arbetsorganisationen antagna konventionen nr 88 om arbetsförmedlingens organisation .	2.10.1989 (ÅFS 1991:6)	70/1990
Konventionen om bistånd i händelse av en kärnenergiolycka eller ett radioaktivt nödläge samt om tillämpningen av konventionen.	7.4.1989 (ÅFS 1991:8)	83/1990
Europeiska konventionen om förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning .	3.12.1990 (ÅFS 1991:35)	17/1991

Europeiska stadgan om lokal självstyrelse .	21.1.1991 (ÅFS 1991:73)	66/1991
- Tilläggsprotokollet om rätten att delta i de lokala förvaltningsmyndigheternas verksamhet	18.1.2012 (ÅFS 2016:60)	49/2016
Konventionen om barnets rättigheter .	25.3.1991 (ÅFS 1991:78)	60/1991
- Fakultativa protokollet till konventionen om barnets rättigheter om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi .	6.6.2012 (ÅFS 2012:62)	41/2012
- Fakultativa protokollet om ett klagomålsförfarande till konventionen om barnets rättigheter	30.3.2015 (ÅFS 2016:66)	5/2016
Avtal mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om samarbete över territorialgränserna i syfte att vid olyckshändelser hindra eller begränsa skador på människor eller egendom eller i miljö.	20.1.1992 (ÅFS 1992:19)	21/1992
Konventionen om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter .	25.9.1991 (ÅFS 1992:25)	36/1992
- Tilläggsprotokollet till konventionen om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter och av de förklaringar som ska avges i fråga om konventionen.	4.6.2012 (ÅFS 2012:60)	78/2012
Baselkonventionen om kontroll av gränsöverskridande transporter och omhändertagande av riskavfall .	25.9.1991 (ÅFS 1992:28)	45/1992
Internationella arbetsorganisationen antagna konventionen om betald ledighet för studier .	15.1.1992 (ÅFS 1992:44)	56/1992
Avtal med Danmark, Island, Norge och Sverige för att undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på arv och på gåva .	2.10.1992 (ÅFS 1993:24)	83/1992
Konventionen nr 158 om upsägning av anställningsavtal på arbetsgivarens initiativ som antagits vid Internationella arbetskonferensen.	6.4.1992 (ÅFS 1993:25)	114/1992
Överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad för viss hälso- och sjukvårdspersonal och veterinär .	20.4.1994 (ÅFS 1994:40)	2/1994
Bestämmelser i protokollet om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt och om tillämpningen av protokollet.	11.4.1994 (ÅFS 1995:9)	93/1994
Godkännande av förordningen om ikraftträdande av den reviderade europeiska konventionen om skydd för det arkeologiska arvet .	6.6.1995 (ÅFS 1995:97)	26/1995
Godkännande av vissa bestämmelser i avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen och i dess bilageavtal.	2.1.1995 (ÅFS 1996:24)	5/1995
Ikraftträdande av 1990 års internationella konvention om beredskap för, insatser vid och samarbete vid förening genom olja .	18.9.1995 (ÅFS 1996:26)	32/1995
Godkännande av vissa bestämmelser i Förenta Nationernas havsrättskonvention och i avtalet om genomförande av del XI i den.	3.6.1996 (ÅFS 1996:60)	50/1996
- Godkännande av avtalet om genomförande av bestämmelser i Förenta Nationernas havsrättskonvention om bevarande och förvaltning av gränsöverskridande och långvandrande fiskbestånd.	2.5.2001 (ÅFS 2004:33)	81/2003
Om godkännande av vissa bestämmelser i den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster .	22.9.1995 (ÅFS 1996:68)	69/1996
Överenskommelse mellan de nordiska länderna om tillträde till högre utbildning .	23.5.1997 (ÅFS 1997:49)	23/1997, 52/1997
- Ändring.	19.9.2007 (ÅFS 2008:118)	89/2007
- Ändring.	20.1.2010 (ÅFS 2010:64)	22/2010
- Ändring.	9.12.2013 (ÅFS 2014:13)	94/2013
- Ändring	30.3.2016 (ÅFS 2017:14)	73/2016
Avtalet mellan de nordiska länderna för att undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och förmögenhet .	4.12.1996 (ÅFS 1997:51)	26/1997
- Ändring.	17.12.1997 (ÅFS 1998:13)	95/1997
- Ändring.	22.4.2009 (ÅFS 2009:50)	127/2008

Provisorisk tillämpning av protokollet om Österrikes, Finlands och Sveriges anslutning till avtalet om partnerskap och samarbete mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och Ryssland.	17.12.1997 (ÅFS 1998:9)	81/1997
Ramkonventionen för skydd av nationella minoriteter .	7.1.1998 (ÅFS 1998:14)	2/1998
Europaavtalet med Estland.	19.1.1996 (ÅFS 1998:34)	14/1998
Europaavtalet med Lettland.	19.1.1996 (ÅFS 1998:35)	16/1998
Europaavtalet med Litauen.	19.1.1996 (ÅFS 1998:36)	18/1998
Provisorisk tillämpning av protokollet om Österrikes, Finlands och Sveriges anslutning till avtalet om partnerskap och samarbete mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och Ukraina .	17.12.1997 (ÅFS 1998:37)	24/1998
Europa-Medelhavsavtalet om upprättade av en associering mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Tunisiska republiken , å andra sidan.	20.9.1996 (ÅFS 1998:51)	26/1998
Europeiska energistadgefördraget .	23.5.1997 (ÅFS 1998:53)	36/1998
Nordiska avtalet om samarbete i fråga om bekämpning av förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen .	3.12.1997 (ÅFS 1998:88)	72/1998
Konventionen om upprättandet av en europaisk polisbyrå .	19.1.1998 (ÅFS 1998:104)	79/1998
Europaavtalet med Slovenien.	20.1.1997 (ÅFS 1999:11)	5/1999
Amsterdamfördraget .	1.7.1998 (ÅFS 1999:34)	55/1999
Europeiska överenskommelsen om arbetsförhållanden för fordonsbesättningar vid internationella vägtransporter .	7.12.1998 (ÅFS 1999:57)	66/1999
- Ändringar	29.9.2010 (ÅFS 2011:105)	64/2010, 118/2010
Konventionen om förbud mot och förhindrande av olovlig import mm avseende kulturegendom mm .	26.4.1999 (ÅFS 1999:63)	92/1999, 94/1999
1992 års konvention om skydd av Östersjöområdets marina miljö .	19.4.2000 (ÅFS 2000:21)	2/2000, 58/2000
- Ändringar i bilaga IV.	27.9.2000 (ÅFS 2001:50)	31/2000, 22/2001
- Ändringar i bilaga IV.	31.5.2004 (ÅFS 2005:48)	88/2004
- Ändringar i bilaga III.	21.1.2009 (ÅFS 2009:48)	98/2008, 14/2009
- Ändringar i bilaga VII	19.12.2014 (ÅFS 2016:65)	35/2015
Avtalet om skydd för afro-eurasiska flyttande vattenfåglar .	1.10.1999 (ÅFS 2000:35)	9/2000
Europa-Medelhavsavtalet om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan och Konungariket Marocko , å andra sidan.	22.9.1997 (ÅFS 2000:58)	39/2000
Europa-Medelhavsavtalet om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan och staten Israel , å andra sidan.	20.1.1997 (ÅFS 2000:59)	41/2000
Avtalet om ekonomisk samverkan, politisk samordning och samarbete mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan och Mexikos förenta stater , å andra sidan.	19.4.2001 (ÅFS 2001:20)	64/2000, 65/2000
Ändringar i europeiska överenskommelse som utgör tillägg till konventionen om vägtrafik .	17.9.2001 (ÅFS 2002:28)	34/2001, 73/2001
- Ändringar i art. 8 och 30 i konventionen om vägtrafik	30.5.2016 (ÅFS 2016:70)	12/2016

Överenskommelsen om fastställande av enhetliga tekniska föreskrifter för hjulförsedda fordon och utrustning och delar som kan monteras eller användas på hjulförsedda fordon.	17.9.2001 (ÅFS 2002:29)	54/2001, 74/2001
Bestämmelser i protokollet och avtalet om Finlands anslutning till Schengen-avtalen om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna och i samarbetsavtalet med Island och Norge om gradvis avskaffande av personkontroller vid de gemensamma gränserna samt med förslag till lagar som hör samman med dem.	25.9.1998 (ÅFS 2002:31)	86/2001
Europarådets konvention om utlänningars delaktighet i samhällslivet på lokal nivå.	27.9.2000 (ÅFS 2002:32)	27/2001
Överenskommelsen om antagande av enhetliga villkor för periodisk besiktning av hjulförsedda fordon samt ömsesidigt erkännande av sådana besiktningar.		35/2001, 72/2001
- Ändringar av artikel 12	21.1.2005 (ÅFS 2006:119)	158-159/2004, 29/2005
- 1) Ändring av överenskommelsen samt - 2) ändringar av normen 1 som bifogats överenskommelsen.	28.3.2007 (ÅFS 2008:116)	19/2007, 57/2007
- Sättande i kraft av normen 2 som bifogats överenskommelsen.	2.12.2013 (ÅFS 2014:14)	14/2014
Europa-Medelhavsavtalet om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemmar, å ena sidan, och Hashemitiska konungariket Jordanien , å andra sidan.	22.3.1999 (ÅFS 2003:5)	36/2002
Avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiziska edsförbundet , å andra sidan, om fri rörlighet för personer.	24.9.2001 (ÅFS 2003:13)	38/2002
Reviderad Europeiska sociala stadgan.	6.6.2002 (ÅFS 2003:14)	80/2002
Nicefördraget.	25.1.2002 (ÅFS 2003:29)	19/2003
Konventionen om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen.	19.1.2001 (ÅFS 2004:30)	84/2002
Avtal om handel, utveckling och samarbete mellan EG och dess medlemsstater, å ena sidan, och Sydafrika , å andra sidan.	15.4.2002 (ÅFS 2004:31)	68/2004
Konventionen om erkännande av bevis för högre utbildning i Europaregionen.	5.5.2003 (ÅFS 2004:34)	10/2004
Stabiliserings- och associeringsavtal mellan EG och dess medlemsstater, å ena sidan, och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien , å andra sidan.	17.12.2003 (ÅFS 2004:35)	28/2004
Europa-Medelhavsavtalet om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemmar, å ena sidan, och Arabrepubliken Egypten , å andra sidan.	17.9.2003 (ÅFS 2005:42)	92/2004
Fördraget om Tjeckiens, Estlands, Cyperns, Lettlands, Litauens, Ungerns, Maltas, Polens, Sloveniens och Slovakiens anslutning till EU.	17.12.2003 (ÅFS 2005:45)	42/2004
Konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.	5.4.2004 (ÅFS 2005:47)	122/2004
Cartagenaprotokollet om biosäkerhet till konventionen om biologisk mångfald.	24.9.2004 (ÅFS 2005:49)	130/2004
Konventionen med stadga om Europaskolorna.	24.6.2005 (ÅFS 2005:50)	106/2004
Bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i ändringarna av konventionen om vägtrafik, konventionen om vägmärken och signaler och den europeiska överenskommelsen som utgör tillägg till konventionen om vägtrafik.	23.9.2005 (ÅFS 2006:113)	17/2006, 19/2006, 21/2006, 22-23/2006, (30/1986,31/1986, 32/1986,33/1986, 34/1986, 34/2001, 73/2001)
Godkännande av ändringsprotokoll från år 1997 till protokollet av år 1978 till 1973 års internationella konvention till förhindrande av förorening från fartyg (Marpol 73/78).	22.12.2004 (ÅFS 2006:114)	51/1983, 33/2005
- Reviderade bilagor 1, 2 (Marpol 73/78). Även 2001-års internationella konvention om kontroll av skadliga påväxtförhindrande system på fartyg.	31.3.2010 (ÅFS 2011:103)	71/2010, 73/2010, 93/2010

- Reviderade bilagan VI till 1978 års protokoll till 1973 års internationella konvention om förhindrande av förorening från fartyg	3.11.2014 (ÅFS 2016:64)	104/2014
Upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskapen, å ena sidan, och Chile , å andra sidan.	17.12.2003 (ÅFS 2006:115)	31/2005
Europa-Medelhavsavtalet om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskapen, å ena sidan, och demokratiska folkrepubliken Algeriet , å andra sidan.	14.4.2004 (ÅFS 2006:116)	12/2006
Världshälsoorganisationens (WHO) ramkonvention om tobakskontroll.	13.12.2004 (ÅFS 2006:118)	27/2005
Europa-Medelhavsavtalet om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskapen, å ena sidan, och republiken Libanon , å andra sidan.	14.4.2004 (ÅFS 2006:121)	62/2006
Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar .	31.5.2004 (ÅFS 2006:122)	34/2004,101/2004
Kyotoprotokollet till FN:s ramkonvention om klimatförändring .	9.12.2002 (ÅFS 2007:38)	61/1994, 82/1998, 4/2003, 13/2005
Protokollet om vatten och hälsa till 1992 års konvention om skydd och användning av gränsöverskridande vattendrag och internationella sjöar .	10.11.2004 (ÅFS 2007:41)	83/2005
Fördraget om Bulgariens och Rumäniens anslutning till EU .	20.3.2006 (ÅFS 2007:42)	115/2006
Internationella konventionen mot dopning .	13.12.2006 (ÅFS 2007:46)	4/2007
Avtalet om sjötransport mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Folkrepubliken Kinas regering , å andra sidan.	10.4.2006 (ÅFS 2008:112)	39/2008
Världshälsoorganisationens (WHO) internationella hälsoreglemente från 2005 .	3.1.2007 (ÅFS 2008:114)	51/2007
Prümfördraget ; fördrag om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism, gränsöverkridande brottslighet och olaglig migration.	14.3.2007 (ÅFS 2008:115)	54/2007
Bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om skydd för och främjande av mångfalden av kulturella uttryck .	25.4.2007 (ÅFS 2008:117)	17/2007, 49/2007
Avtalet mellan de nordiska länderna om nordisk utbildningsgemenskap på gymnasienivå (teoretiska och yrkesinriktade utbildningar).	6.4.2005 (ÅFS 2008:141)	43/2008
Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan EG och dess medlemsstater, å ena sidan, och republiken Kroatien , å andra sidan.	17.12.2003 (ÅFS 2009:42)	5/2005
Europeiska landskapskonventionen .	23.9.2005 (ÅFS 2009:43)	14/2006
Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan EG och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Albanien , å andra sidan.	19.9.2007 (ÅFS 2009:45)	17/2009
Protokollet om register över utsläpp och överföringar av föroreningar .	21.1.2009 (ÅFS 2009:61)	58/2009
Lissabonfördraget .	25.11.2009 (ÅFS 2009:63)	67/2009
Protokollet om strategiska miljöbedömningar till konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang.	21.1.2005 (ÅFS 2010:58)	69/2010
Stabiliserings- och associeringsavtal mellan EG och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Montenegro , å andra sidan.	21.1.2009 (ÅFS 2010:59)	37/2010
Partnerskapsavtalet mellan medlemmarna i gruppen av stater i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet, å ena sidan, och EG och dess medlemsstater, å andra sidan.	24.9.2001 (ÅFS 2011:54)	69/2005
Konventionen angående skydd av de mänskliga rättigheterna och människans värdighet med avseende på tillämpningen av biologi och medicin och de därtill fogade tilläggsprotokollen om förbud mot kloning av människor och om transplantation av organ och vävnader av mänskligt ursprung .	15.4.2009 (ÅFS 2011:55)	24/2010
Stadgan för Internationella byrån för förnybar energi (IRENA) .	17.12.2010 (ÅFS 2011:68)	26/2011
Vissa bestämmelser i konventionen om ömsesidig handräckning i skatteärenden .	26.1.2011 (ÅFS 2011:70)	21/1995
- Protokollet om ändring i konventionen om ömsesidig handräckning i skatteärenden .	26.1.2011 (ÅFS 2011:71)	40/2011

Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp	16.3.2011 (ÅFS 2011:106)	88/2011
Europarådets konvention om bekämpande av människohandel.	23.4.2012 (ÅFS 2012:59)	44/2012
Avtalet om gemensam upphandling för att upphandla en auktionsövervakare och avtalet om gemensam upphandling för att upphandla gemensamma auktionsplattformar.	17.9.2012 (ÅFS 2013:13)	25/2012, 21/2013, 27/2012, 22/2013
Konventionen om tryggande av det immateriella kulturarvet	16.1.2013 (ÅFS 2013:64)	47/2013
Konventionen om arbete till sjöss från 2006	21.12.2012 (ÅFS 2013:66)	52/2013
Konventionen om förebyggande av storolyckor inom industrin	21.1.2013 (ÅFS 2013:67)	46/2013
Fördraget om Kroatiens anslutning till EU	3.5.2013 (ÅFS 2013:68)	56/2013
Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter och fakultativa protokollet till internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.	19.12.2013 (ÅFS 2014:15)	6/1976, 15/2014, 17/2014
Handelsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och Colombia och Peru	25.11.2013 (ÅFS 2015:77)	41/2014
Ramavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och Republiken Korea	20.1.2014 (ÅFS 2015:78)	57/2014
Fakultativa protokollet till konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning	17.9.2014 (ÅFS 2015:80)	93/2015
Vissa bestämmelser i konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning och förordningen om ikraftträdande av konventionen	19.11.2014 (ÅFS 2015:81)	102/2014
Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet	1.4.2015 (2015:83)	53/2015
Förordningen om konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar och ändring av konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang	26.3.2014 (ÅFS 2016:62)	67/1997, 84/2015
Frihandelsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och Republiken Korea	31.3.2014 (ÅFS 2016:63)	80/2015
Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och av det fakultativa protokollet till konventionen	27.5.2015 (ÅFS 67/2016)	27/2016
Nagoyaprotokollet om tillträde till genetiska resurser samt rimlig och rättvis fördelning av den nytta som uppstår vid deras användning till konventionen om biologisk mångfald	6.6.2016 (ÅFS 2016:69)	46/2016
Konventionen om biologisk mångfald	6.6.2016 (ÅFS 2016:71)	78/1994
Internationella fördraget om växtgenetiska resurser för livsmedel och jordbruk	21.1.2004 (2017:10)	90/2004
Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska unionen och deras medlemsstater och Bosnien och Herzegovina	21.1.2009 (ÅFS 2017:11)	46/2015
Världspostkonventionen	30.3.2015 (ÅFS 2017:12)	66/2015
Parisavtalet	19.12.2016 (ÅFS 2017:17)	76/2016
Nordiska konventionen om social trygghet	23.4.2013 (ÅFS 2017:28)	55/2014

Lagar och avtal som utgjort grund för självstyrelsen

Den första självstyrelselagen

I proposition till riksdagen den 30 januari 1920 föreslog regeringen att Åland skulle erhålla en ”mycket vidsträckt självstyrelse”. Propositionen har följande korta motivering:

”I anledning av att Regeringsformen förutsätter bildandet av större självförvaltningsområden än kommunerna tillsattes den 19 juli 1919 en särskild kommitté, som fick i uppdrag, bland annat, att uppgöra förslag till självstyrelse för länen. Särskilda skäl synas likväl kräva, att denna fråga ordnas skilt för sig beträffande Åland.

Alltifrån den förhistoriska tiden har Finland varit bebott av tvenne invid varandra bosatta folk, talande olika språk, finska och svenska. Den svenskspråkiga befolkningens i landet antal stiger för närvarande till omkring 340.000. Av dessa äro enligt senaste allmänna befolkningsstatistik 19.613 personer bosatta på Åland, som geografiskt, genom skärgården, hör och även sedan urminnes tider i historiskt, administrativt, judiciellt och kyrkligt avseende hört till Finland, medan antalet av dem, som hava finska till modersmål, därstädes stiger till endast 826.

I Regeringsformen, given den 17 juli 1919, är de till den språkliga minoriteten hörandes rätt att hos domstol eller förvaltande myndighet använda sitt modersmål samt att utfä expedition på detta språk, liksom ock att få sina kulturella och ekonomiska behov

tillgodosedda, ja till och med att fullgöra sin värnplikt i truppförband med samma språk som de, fullt tryggad. Icke dess mindre har bland den svenskspråkiga befolkningen på Åland i följd av bedriven agitation yppats oro med avseende å dess framtida öde och strävanden att med främmande krafters bistånd lösgöra sig från Finland, av vars svenskspråkiga befolkning densamma utgör blott en ringa bråkdel.

I anledning av ovananförda omständigheter, även som för att utan dröjsmål avlägsna alla även i någon mån berättigade anledningar till missnöje har det befunnits nödigt att, utan att avvakta den allmänna organisationen av självförvaltning av högre grad, uppgöra ett särskilt lagförslag om mycket vidsträckt självstyrelse för Åland. Sålunda skulle ålänningarna tillförsäkras möjlighet att själva ordna sin tillvaro så fritt det överhuvud är möjligt för ett landskap, som icke utgör en egen stat.

Lagförslaget, som med endast några av republikens enhet betingade ändringar är överensstämmande med förenämnda kommittés förslag, ävensom därtill hörande lag angående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland, föreläggas härmed Riksdagen i avseende å godkännande så lydande:”

Efter några obetydliga ändringar i lagförslaget antog riksdagen självstyrelselagen och dess verkställighetslag:

Lag om självstyrelse för Åland

Lag om självstyrelse för Åland 6.5.1920 (FFS 124/1920)

I enlighet med Riksdagens beslut, tillkommet i den ordning 60 § i lantdagsordningen av den 20 juli 1906 föreskriver, stadgas härmed som följer:

I. Allmänna stadganden.

1 §. Landskapet Åland, som omfattar det nuvarande Ålands län, skall tillkomma självstyrelse, såsom i denna lag stadgas.

2 §. Landskapet Ålands befolkning företrädes i ärenden, som höra till dess självstyrelse, av landstinget. Till befolkningen hänföres de, vilka äro mantalsskrivna i någon av landskapets kommuner.

3 §. Landskapsförvaltningen omhänderhaves av en landskapsnämnd, som av landstinget tillsättes. Dess ordförande är lantrådet, som väljes av landstinget.

4 §. Regeringen företrädes i landskapet Åland av landshövdingen, som utnämnes av republikens president. Han omhänderhar ock, jämte statens centrala myndigheter, såsom därom särskilt stadgas, de till republikens allmänna förvaltning hörande åligganden inom landskapet Åland.

II. Lagstiftningen.

5 §. Landstingets medlemmar skola väljas genom omedelbara, proportionella och hemliga val, och skall rösträtten vid dessa val vara allmän och lika för män och kvinnor, vilka fyllt tjuguet år. Närmare bestämmelser angående valen utfärdas genom landskapslag.

6 §. Landstinget sammankommer årligen till lagtima möte. Landshövdingen sammankallar landstinget till urtima möte samt äger, med begivande av republikens president, upplösa landstinget och förordna om verkställande av nya val.

7 §. Landshövdingen eller annan person, som republikens president därtill förordnar, öppnar och avslutar landstinget samt överlämnar till tinget presidentens framställningar och meddelanden.

8 §. Övriga bestämmelser om landstingets organisation och åligganden utfärdas genom landskapslag.

9 §. Republikens lagstiftande organ tillkommer utslutande rätt till lagstiftning i ärenden angående stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av grundlag ävensom rörande angelägenheter, om vilka beslut enligt regeringsformen icke kan fattas annat än med riksdagens samtycke.

Lag samma vare om antagande av allmän lag eller utfärdande av förordning, då ärendet rör:

1) närmare bestämmelser angående medborgares i Finland rätt att vistas i eget land, att här fritt välja boningsort och att färdas från en ort till en annan; den i regeringsformens 8, 9 och 83 §§ förutsatta lagstiftning; yttrande-, församlings- och föreningsfrihetens utövning; förutsättningarna för och verkställande av husrannsakan; undantag från okränkbarheten av brev-,

telegraf- och telefonhemligheten; sådana inskränkningar i finska medborgares allmänna rättigheter, som under krigstid eller uppror samt med avseende å personer i krigstjänst även annars äro nödvändiga; rätt till expropriation av egendom, med undantag av lagstiftning rörande expropriation för landskapet Ålands behov mot full ersättning;

2) flaggan och republikens vapen;

3) republikens förhållande till utländska makter; medborgares i annat land antagande till medborgare i Finland; pass, inflyttning till landet, utlänningsars övervakande samt brottslingars utlämnande;

4) försvarsväsendet;

5) skatter och avgifter, vilka skola i republiken allmänneligen utgöras, med de i 21 § nämnda undantag;

6) grunderna för undervisningsväsendet;

7) grunderna för kommunal rösträtt;

8) familje-, arvs- och förmynderskapsrätt; handels-, växel- och sjö rätt; annan privaträtt, dock icke lagstiftning om idkande av jordbruk, fiske och andra näringar och yrken, med undantag av grunderna för rätt att idka näring och yrke; alkohollagstiftningen; arbetarförsäkrings- och -skyddslagstiftningen; handelsregister; skiftesväsendet; strafflag; rättegångs- och utsokningsväsendet, verkställighet av domar och straff; lösdrivares behandling; allmän benådning;

9) landets allmänna statistik; mantals- och övriga allmänna befolkningslängder; emigration; det allmänna övervakandet av hälsovården samt bekämpande av epidemier och andra smittosamma sjukdomar;

10) statens ämbetsverk och allmänna inrättningsorganisation och verksamhet; ordningen för anställande i samt kompetensvillkoren för befordran till stats tjänst även som statstjänstemännens rättigheter och skyldigheter;

11) sjöfarts-, lots- och fyrväsendet; lufttrafiken; järnvägsväsendet; tullar och tullväsendet samt tullens och handels enhetliga ordnande; varuutbytets frihet; penningväsendet samt sedelutgivningsrätten; mått, mål och vikt; post-, telegraf- och telefonväsendet; vården om statsverkets egendom;

12) område, som är reglerat genom internationella fördrag; samt

13) område, vilket härintills icke av lagstiftningen förutsatts.

10 §. Republikens nuvarande lagar och författningar förbliva gällande i landskapet Åland.

Ny lag, som rör andra än de i 9 § omnämnda ärenden, tillämpas, med det undantag, som i 27 § omnämles, i landskapet Åland först sedan den blivit av landstinget antagen.

11 §. Innan förordningar av republikens president eller statsrådet med utövning av den i 28 § regeringsformen dem förbehålla rätt utfärdas för landskapet Åland i andra än de i 9 § av denna lag nämnda ärenden eller i ärenden, vilka föranledas av dem eller som annars förbliva under republikens allmänna förvaltning, skall

Lag om självstyrelse för Åland

landskapsnämnden beredas tillfälle att i ärendet avgiva utlåtande.

12 §. Landstinget äger i andra ärenden än dem, som i 9 § angivas, antaga landskapslagar att gälla för landskapet Åland.

Landstingets beslut insändas till regeringen av landshövdingen.

Därest republikens president, efter att hava infordrat högsta domstolens utlåtande, finner att en av landstinget antagen lag berör de i 9 § omnämnda ärenden, eller anser lagen vara stridande mot republikens allmänna intresse, äger han rätt att, inom tre månader från det underrättelse om lagens antagande delgivits honom, förordna att sagda lag skall förfalla. Har republikens president redan därförinnan med avseende å en landskapslag tillkännagivit, att han icke kommer att begagna sig av ovanangivna befogenhet, träder landskapslagen omedelbart i kraft.

13 §. Landstinget äger rätt att antaga petitionsförslag och motion rörande sådan för landskapet gällande lag, som hänför sig till de i 9 § omnämnda ärenden, att genom regeringens försorg riksdagen föreläggas.

14 §. Landskapsnämnden äger rätt att göra framställningar om utfärdande av administrativa förordningar för landskapet Åland.

III. Förvaltningen.

15 §. Republikens president fattar beslut i ärenden rörande landskapet Åland på sätt i 34 § regeringsformen stadgas.

16 §. Landskapsnämndens sammansättning ävensom dess och lantrådets åligganden inom de i denna lag stadgade gränser, så ock de för ledamöter i landskapsnämnden gällande kompetensvillkor bestämmas genom landskapslag.

17 §. Under republikens allmänna förvaltning kvarstå:

- 1) handhavandet av utrikesärendena;
- 2) justitieförvaltningen;
- 3) förvaltningen av militära angelägenheter;
- 4) förvaltningen i fråga om statens säkerhet;
- 5) statens finansförvaltning;
- 6) förvaltningen av hälsovårdsärenden, såframt denna gäller det allmänna övervakandet av hälsovården; så ock bekämpandet av epidemier och andra smittosamma sjukdomar, där sådant icke enligt allmän lag eller förordning ankommer å kommunerna;
- 7) förvaltningen av statens kommunikationer samt den förvaltning, som hänför sig till övriga kommunikationer med avseende å transitotrafiken och samtrafiken mellan landskapet Åland och fastlandet; samt
- 8) de administrativa uppgifter, vilka i övrigt föräntas av i 9 § nämnda ärenden.

I övriga delar handhaves förvaltningen av självstyrelsemyndigheterna, såvitt den icke enligt lag eller författningar ankommer å republikens president eller statsrådet.

18 §. Genom förordning kunna, med landskapsnämndens begivande, å republikens allmänna förvaltning ankommande uppgifter för viss tid eller tillsvidare tilldelas landskapsförvaltningen, ävensom till landskapsförvaltningen hörande uppgifter överföras på republikens allmänna förvaltning.

IV. Lagskipningen.

19 §. Domsrätten i rättegångsmål och -ärenden utövas av statens domstolar.

20 §. Förvaltningsrättsliga besvärsmål avgöras av landshövdingen.

V. Landskapets hushållning.

21 §. Landskapet Åland har rätt att för sina behov använda inkomsterna från mantalspenningar, närings-skatter och nöjesskatter, och äger landstinget besluta om dessa skatter. Likaledes äger landstinget, i anslutning till statens allmänna inkomstbeskattning, för landskapets behov påbjuda en tilläggsskatt att utgå enligt enahanda grunder samt påföras och uppbäras i samband med den allmänna inkomstskatten, liksom ock att pålägga tillfällig extra beskattning, ävensom bestämma de avgifter, vilka skola erläggas för landskapsförvaltningen underlydande myndigheters tjänsteförrättningar och expeditioner så ock för anlåtande av landskapets inrättningar.

De i denna paragraf åsyftade beslut träda i kraft utan stadfästelse av republikens president, men böra meddelas landshövdingen till kännedom.

22 §. Landshövdingen äger förbjuda verkställighet av beslut, som rör beskattning, om han finner att beslutet:

- 1) försvårar varuutbytet mellan in- och utlandet eller mellan landskapet Åland och fastlandet;
- 2) innefattar oskäligen eller för trafiken skadliga avgifter å anlåtandet av allmänna vägar, färleder eller landskapsförvaltningen underlydande inrättningar; eller
- 3) har till följd att beskattningen uppenbarligen fördelar enskilda skattdragande eller olika samhällsklasser.

Har landshövdingen förbjudit verkställande av beslut, skall beslutet underställas republikens presidents prövning.

23 §. Nyttjanderätten till statens jordegendom i landskapet Åland övergår till landskapet, dock icke beträffande sådan egendom, som förblir anslagen till boställen åt statens tjänstemän, ej heller till den egendom, som nu eller framdeles kommer till användning för statsverkets behov.

Genom L 18.12.1926 (FFS 314/1926) fogades till 23 § ett andra moment så lydande:

Genom förordning, utfärdad med landskapsnämndens begivande, kan landskapsförvaltningen tilldelas befogenhet att i kolonisationssyfte upplåta mark under äganderätt å sådan del av statens i landskapets vård befintliga jordegendomar, som ej blivit till stom-

Lag om självstyrelse för Åland

lägenhet undantagen; skolande i fråga om rätt till dylikt jordförvärv samt löseskillningens bestämmande i tillämpliga delar gälla vad som beträffande statens boställen i sådant syfte är föreskrivet, likväl med iakttagande av vad om rätt att innehava fastighet i landskapet Åland är i lag särskilt stadgat. Influten löseskillning förvaltas av statsverket, men avkastningen därav tillkommer landskapet såsom vederlag för frångången nyttjanderätt.

24 §. Om upptagande av lån för landskapets gemensamma gagn eller för särskilda dess behov beslutar landstinget. För upptagande av obligationslån ävensom lån i utlandet erfordras samtycke av republikens president.

25 §. Kostnaderna för den förvaltning, som enligt 17 § fortfarande handhaves av statens myndigheter, liksom ock de utgifter, vilka härflyta av rättsvärden, bestridas ur statens medel. Övriga utgifter för landskapets behov bestridas av landskapet självt.

26 §. Framgår det, att beskattningen i landskapet Åland för självförvaltningens ordinarie behov är i förhållande till av landskapet åtnjutna förmåner proportionsvis högre än beskattningen i medeltal för motsvarande ändamål annorstädes i republiken, skall bidrag ur statsmedel åt landskapet utgivas.

Bidragets belopp fastställs för en tid av tre budgetår i sänder genom en delegation, bestående av tvenne ledamöter, förordnade av statsrådet, samt tvenne, utsedda av landstinget. Ordförande i delegationen är landshövdingen.

Har landstinget gjort framställning om beviljande av bidrag till extraordinarie utgifter, fattas beslut jämväl härom av den i föregående moment omförmälda delegation.

Delegationens beslut skola för att bliva gällande stadfästas av republikens president.

VI. Deltagandet i fäderneslandets försvar.

27 §. Landskapet Ålands inbyggare äro skyldiga att biträda vid fäderneslandets försvar genom att, i stället för fullgörande av värnplikt, göra motsvarande tjänst vid lots- och fyrinrättningen såsom därom i lag särskilt stadgas.

Vad här ovan stadgats, gäller dock icke dem, vilka efter fyllda tolv år inflyttat till landskapet Åland från annan ort i Finland, där de skulle hava varit värnpliktiga.

Sådan inbyggare i landskapet, som i första momentet åsyftas, må dock, där han det åstundar, fullgöra värnplikt vid republikens krigsmakt.

VII. De offentliga tjänsterna.

28 §. Landskapsförvaltningen underlydande tjänster och befattningar inrättas och tjänstemän till desamma utnämnas av landskapsnämnden.

29 §. Statsmyndigheternas ämbetspråk i landskapet Åland är svenska. Angående finsktalande sakägares rätt att i egen sak, som av myndighet handlägges, använda sitt eget språk samt på detta språk utfä expedition, gälla vad i allmän språklag stadgas angående svensktalandes rätt i område med finsk befolkningsmajoritet.

30 §. Skriftväxlingsspråket mellan de till landskapsförvaltningen hörande myndigheter och statsmyndigheterna i landskapet Åland samt republikens regering och centrala myndigheter skall vara svenska.

31 §. I statens tjänst i landskapet Åland må icke anställas någon, som icke styrkt att han fullständigt behärskar svenska språket såväl i tal som skrift.

VIII. Om besvär och åtal för brott i tjänsten.

32 §. Över landskapsnämndens beslut ävensom övriga ämbetsåtgärder må besvär anföras såsom stadgat är rörande besvärs anförande i motsvarande fall över landshövdingens utslag.

Finner landshövdingen, att landskapsförvaltningen underlydande myndighets beslut överskrider myndighetens befogenhet, skall han förbjuda verkställigheten av sådant beslut.

33 §. För brott i tjänsten åtalas lantrådet och ledamot av landskapsnämnden inför Åbo hovrätt.

34 §. Förfar lantrådet eller ledamot i landskapsnämnden vid utövning av sitt ämbete i strid med gällande lagar eller författningar eller underlåter han vad honom i tjänsten åligger, skall landshövdingen anmäla brottet till åtal.

IX. Särskilda bestämmelser.

35 §. Uppkommer meningsskiljaktighet angående landshövdingens, landstingets eller landskapsnämndens befogenheter enligt denna lag, äger högsta domstolen avgöra densamma.

36 §. Stadgandena i denna lag må icke ändras, förklaras eller upphävas, ej heller må avvikelse från dem göras annorledes än med landstingets bifall och i den ordning, som om grundlag är stadgat.

Angående landstingets initiativrätt härutinnan gälle vad i 13 § är stadgat.

37 §. Inbyggarnas i landskapet Åland rätt att deltaga i val av president och val till riksdagen undergår icke ändring genom denna lag.

38 §. Denna lag träder i kraft den 7 maj 1920.

Det alla, som vederbör, till efterrättelse länder.

Helsingfors, den 6 maj 1920.

Republikens President
K. J. STÅHLBERG.

Justitieminister *Karl Söderholm.*

Lag angående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland

Lag angående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland 6.5.1920 (FFS 125/1920)

Sedan lag om självstyrelse för Åland blivit antagen och denna dag stadfäst, varder härmed angående dess bringande i verkställighet, i enlighet med Riksdagens beslut, tillkommet i den ordning 60 § i lantdagsordningen av den 20 juli 1906 föreskriver, stadgat som följer:

1§. Intill dess, genom av landskapet Ålands landsting antagen landskapslag, valordning stiftats för landskapet Ålands landsting, skola representanter till landstinget utses med iakttagande i tillämpliga delar av stadgandena i vallagen av den 20 juli 1906, dock sålunda, att

1) landskapet Åland skall utgöra en valkrets och centralnämnden sammanträda i Mariehamns stad;

2) representanter skola väljas till ett antal av tretio;

3) i röstningen äger deltaga den, som är valberättigad vid val av kommunalfullmäktige och är i någon kommun inom landskapet Åland mantalsskriven den 1 januari 1920;

4) röstning verkställs endast i landskapet Åland;

5) valmansförening kan bildas av minst tio valmän;

6) valen förrättas den 1 november 1920.

2§. Intill dess genom landskapslag stadgats angående landstingets organisation, skola stadgandena i lantdagsordningen av den 20 juli 1906 med avseende å landstinget i tillämpliga delar iakttagas, dock sålunda, att

1) stadgandena i lantdagsordningens 11, 12, 13, 20, 24 och 25 §§, 2 mom. 26 §, 27, 32, 33 och 46 §§, sistnämnda paragraf försåvitt den rör andra än på Åland verksamma ämbetsverk, tjänstemän eller allmänna inrättningar, samt 74 § icke äro tillämpliga;

2) landstinget sammanträder i Mariehamns stad, första gången, på kallelse av landshövdingen, den 1 december 1920;

3) elektorerna skola utses till ett antal av tolv;

4) utskott tillsätts enligt landstingets prövning;

5) utskott skall bestå av fem ledamöter och stora utskottet av tio;

6) ärende må icke lämnas vilande över nya val;

7) kvalificerad majoritet erfordras icke i något ärende;

8) förslag till sådana reglementariska föreskrifter, vilka nämnas i 72 § av lantdagsordningen, skola uppgöras av talmannen och vicetalmännen tillsammans med två medlemmar av landstinget, vilka landstinget genom direkta val därtill utsett.

3§. Landstinget skall, då det första gången sammankommer, besluta om valordning för val till landstinget, om landstingets organisation och åligganden, om landskapsnämndens sammansättning samt om dess och lantrådets åligganden, om inkomst- och utgiftsstat för landskapet, ävensom om skatter, vilka skola uppbäras för landskapets behov.

4§. Landskapsnämnden och lantrådet vidtaga med sin verksamhet den 1 januari 1921. Intill dess landskapsförvaltningen underlydande tjänster och befattningar blivit inrättade, handhavas motsvarande åligganden av statens myndigheter. Med avseende å tjänsteman, som erhåller motsvarande landskapsförvaltningen underlydande befattning, gälla icke stadgandena i förordningen av den 3 februari 1868 angående de rättigheter och skyldigheter, som tillkomma ämbets- och tjänstemän, vilkas befattningar indragas.

5§. Ålands landsting skall beredas tillfälle att avgiva utlåtande över propositionen till den lag, som förutsettes i 27 § av lagen om självstyrelse för Åland, given denna dag, innan densamma till riksdagen överlämnas.

6§. Vad i 23 § av lagen om självstyrelse för Åland, given denna dag, stadgas, medför ej ändring i nuvarande arrendatorers rättigheter och skyldigheter enligt nu gällande avtal.

7§. Övriga bestämmelser, som möjligen erfordras för att bringa i verkställighet lagen om självstyrelse för Åland, given denna dag, utfärdas genom förordning.

Se F ang. bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för landskapet Åland, FFS 5/1922.

Emedan ålänningarna vägrade att acceptera den erbjudna självstyrelsen innan Nationernas Förbund hade avgjort Ålandsfrågan, ändrades verkställighetslagen som följer:

Lag om ändring av lagen angående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland

Lag om ändring av lagen angående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland 30.12.1921 (FFS 309/1921)

Enligt Riksdagens beslut, tillkommet i den ordning 60 § i lantdagsordningen av den 20 juli 1906 föreskriver, varder härhos, med ändring av 1, 2 och 4 §§ i lagen angående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland, given den 6 maj 1920, stadgat som följer:

Val av representanter till landskapet Ålands landsting verkställas, landstinget sammanträder första gången samt landskapsnämnden och lantrådet vidtaga med sin verksamhet å tider, som av republikens president bestämmas.

Se F ang. tiden, då självstyrelseorganen för landskapet Åland första gången skola väljas och sammanträda, FFS 6/1922.

Folkförbundsrådets beslut av den 24 juni 1921

[Översättning från det franska originalet]

Folkförbundsrådets beslut av den 24 juni 1921

Sedan de båda av Ålandsöarnas öde intresserade parterna medgivit, att Nationernas Förbunds Råd utsåges att utjämna den meningsskiljaktighet, som uppstått, och förklarat sig villiga att ställa sig Rådets beslut till efterrättelse;

sedan Rådet tagit i betraktande dels juristkommissionens rapport, med däri framlagda slutsatser beträffande kompetensfrågan, dels ock Rådets beslut den 20 september 1920, varigenom Rådet tillerkänt sig ifrågasvarande kompetens;

sedan Rådet tagit kännedom om alla de geografiska, etnografiska, politiska, ekonomiska och militära skäl, för vilka redogjorts i det av de rapportörer, som på Nationernas Förbunds anmodan företagit en ingående undersökning, avgivna memorandum;

men sedan Rådet å andra sidan funnit en lösning lyckligast, som medför största möjliga säkerhet för såväl öarnas befolkning, som för de intresserade parterna har Rådet vid sammanträde den 24 juni beslutat:

1. Suveräniteten över Ålandsöarna erkännes tillhöra Finland.

2. Freden, det framtida goda förhållandet mellan Finland och Sverige samt öarnas egen välgång och lycka kunna ej annat än befästas genom åtgärder, som åsyfta a) nya garantier åt ögruppens befolkning; b) ögruppens neutralisering och icke-befästande.

3. De nya garantier, som böra inflyta i självstyrelselagen, böra särskilt avse att bibehålla det svenska språket i skolorna, att bevara jordegendomen i invånarnas händer, att inom rimliga gränser fastställa inflyttade personers förvärvande av rösträtt och att

säkerställa att till landshövding utnämnes en person, som åtnjuter befolkningens förtroende.

4. Som Rådet funnit, att den bästa lösning beträffande garantierna vore att finna i en överenskommelse mellan Finlands och Sveriges representanter, vid behov under medverkan av Nationernas Förbunds Råd, har beslutats, att man skall söka uppnå sådan överenskommelse genom båda parternas medgivande. För den händelse samförstånd ej uppnås, skall Rådet självt bestämma de garantier, som enligt dess uppfattning böra införas i självstyrelselagen av den 6 maj 1920 i form av ändringar. Under alla omständigheter kommer Nationernas Förbunds Råd att övervaka dessa garantiers tillämpning.

5. En internationell överenskommelse med avseende på ögruppens icke-befästande och neutralisering bör tillförsäkra såväl svenska folket som alla intresserade makter att Ålandsöarna aldrig komma att utgöra någon fara ur militär synpunkt. För detta ändamål bör 1856 års konvention ersättas med en längre gående överenskommelse under garanti av alla intresserade makter, Sverige inbegripet. Rådet anser, att denna överenskommelse i sina huvuddrag bör ansluta sig till det svenska förslaget till konvention rörande ögruppens neutralisering. Det uppdrager åt generalsekreteraren att inbjuda de intresserade regeringarna att utse vederbörligen befullmäktigade ombud att underhandla om och avsluta ifrågasvarande överenskommelse.

Se konventionen om Ålandsöarnas icke-befästande och neutralisering, sid. 1034.

Ålandsöverenskommelsen av den 27 juni 1921

[Översättning från det franska originalet]

Ålandsöverenskommelsen av den 27 juni 1921*

1. Finland, som är beslutet att säkerställa och garantera Ålandsöarnas befolkning bevarandet av dess svenska språk, kultur och lokala traditioner, förbinder sig att utan dröjsmål i självstyrelselagen för Ålandsöarna av den 7 maj 1920 införa nedanstående garantier.**

2. Landstinget och kommunerna på Åland äro i in- tet fall skyldiga att underhålla eller giva understöd åt andra skolor än sådana, i vilka svenskan är undervisnings- språk. I statens undervisningsanstalter skall undervisningen likaledes givas på svenska språket. Utan vederbörande kommuns samtycke kan undervisning i finska språket icke meddelas i sådana folkskolor, som underhållas eller erhålla understöd av staten eller kommunen.

3. Då på Åland belägen fastighet försäljes till någon person, som icke äger hemorts rätt i landskapet, äger varje person, som där har hemorts rätt ävensom Landstinget och den kommun, inom vilken fastig- heten är belägen, rätt att återköpa fastigheten till ett pris, som, om överenskommelse icke kan träffas, skall fastställas av häradsrätten, under hänsynstagande till gällande pris.

Detaljerade bestämmelser skola fastställas i en sär- skild lag rörande tillvägagångssättet vid dylikt åter- köp samt beträffande företrädesrätt i händelse av flera anbud.

Sagda lag kan icke ändras, tolkas eller upphävas under andra villkor än dem, som gälla beträffande självstyrelselagen.

4. Personer, som inflytta till Ålandsögruppen och som äro i besittning av finsk medborgarrätt, skola icke förvärva rösträtt å öarna i kommunernas eller land- skapets angelägenheter förrän fem år efter det de för- värvat hemorts rätt på öarna. Säsom inflyttad i denna mening skall icke anses en person, som tidigare under minst fem år ägt hemorts rätt på Ålandsöarna.

5. Ålandsöarnas landshövding skall utnämnas av Finska republikens president i samråd med Ålands Landstings ordförande. I händelse överenskommelse dem emellan icke kan träffas skall republikens pre- sident till landshövding utse någon person inom en förteckning på fem kandidater föreslagna av Lands- tinget, och vilka besitta nödvändiga förutsättningar för öarnas goda förvaltning och statens säkerhet.

6. Landskapet Åland skall vara berättigat att för sina behov använda 50 % av inkomsten från grundskatten utöver de inkomster, som avses i självstyrelselagens 21 paragraf.

7. Nationernas Förbunds Råd skall vaka över ifråga- varande garantiers tillämpning. Finland skall till Rådet med sina egna anmärkningar överlämna alla klagomål eller framställningar från Ålands landsting beträffande ovannämnda garantiers tillämpning, och Rådet äger, i händelse frågan skulle vara av rättslig natur, rådfråga den fasta mellanfolkliga domstolen.

* Överenskommelsen ingicks mellan Finland och Sverige. Den bifölls enhälligt av Folkförbundsrådet och fogades till dess beslut av den 24 juni 1921.

**Garantierna infördes i en särskild lag, garantilagen kallad. Se nästa sida.

Garantilagen

Lag innehållande särskilda stadganden rörande landskapet Ålands befolkning 11.8.1922 (FFS 189/1922)

I enlighet med Riksdagens beslut, tillkommet i den ordning 60 § i lantdagsordningen föreskriver, stadgas härmedelst, såsom tillägg till och ändring av lagen om självstyrelse för Åland, given den 6 maj 1920, som följer:

1§. Landshövdingen i landskapet Åland utnämnes av republikens president efter överenskommelse med ordföranden för landstinget. I händelse samförstånd icke ernås, utser presidenten till landshövding en av fem personer, vilka förordats av landstinget och erbjuda erforderliga förutsättningar för att landskapet skall väl förvaltas samt statens säkerhet tillvaratagas.

2§. Ålands landsting och kommuner äro icke skyldiga att underhålla eller lämna bidrag till andra skolor än sådana, i vilka undervisningsspråket är svenska.

I statens undervisningsanstalter skall undervisningsspråket vara svenska.

Utän vederbörande kommuns samtycke må ej undervisning i finska meddelas i folkskola, som underhålles eller åtnjuter understöd av staten eller kommun.

3§. Finsk medborgare, som inflyttar till landskapet Åland, erhåller kommunal rösträtt och rösträtt vid val till landstinget först efter det han under fem år där haft laga bo och hemvist. Vad här säges må dock icke tillämpas å den, som tidigare så lång tid i landskapet Åland haft laga bo och hemvist.

4§. Landskapet Åland har rätt att för sina behov använda halva inkomsten av grundskatten utöver de inkomster, om vilka stadgas i 21 § av lagen om självstyrelse för Åland.

Se L om beviljande av anslag åt landskapet Åland i samband med grundskattens upphävande, FFS 380/1929, ä. 950/1946, 670/1951.

5§. Har fastighet, belägen inom landskapet Åland, försålts till någon, som icke har laga bo och hemvist inom landskapet, äga landskapet, den kommun, inom vilken fastigheten är belägen, samt enskild person, som i landskapet Åland har laga bo och hemvist, rätt att inlösa fastigheten till ett pris, vilket, i händelse

överenskommelse icke ernås, fastställas av underrätten i enlighet med rådande prisläge.

Närmare bestämmelser om lösningsrättens utövande och om företrädesrätt till lösning meddelas i särskild lag.

Se L om utövande av lösningsrätt vid försäljning av fastighet i landskapet Åland*, FFS 140/1938, ä. 247/1939.

Genom L 1.9.1939 (FFS 246/1939) erhöi garantilagens 5 § följande ändrade lydelse:

5§. Har fastighet, belägen inom landskapet Åland, försålts till någon, som icke tillhör Ålands befolkning eller som, ehuru hörande till sagda befolkning, icke under minst fem års tid oavbrutet haft laga bo och hemvist inom landskapet, äga landskapet, den kommun, inom vilken fastigheten är belägen, samt enskild person, som i landskapet har och under minst fem år oavbrutet haft laga bo och hemvist, rätt att inlösa fastigheten till ett pris, vilket, i händelse överenskommelse icke ernås, fastställas av underrätten i enlighet med rådande prisläge.

Närmare stadganden om lösningsrättens utövande och om företrädesrätt till lösning meddelas i särskild lag.

6§. I händelse av Ålands landsting anföras klagomål eller anmärkningar i anledning av tillämpningen av stadgandena i denna lag, överlämnar republikens regering desamma, med biläggande av egna anmärkningar, till Folkens förbunds råd, på det att förbundsrådet må kunna övervaka tillämpningen av sagda stadganden och, om saken till sin natur är av rättslig beskaffenhet, införskaffa utlåtande av permanenta internationella domstolen.

7§. Denna lag må icke ändras, förklaras eller upphävas, ej heller må avvikelse från densamma göras annorledes än med Ålands landstings bifall och i den ordning, som om grundlag är stadgat.

*På grund av meningsskiljaktigheter mellan landskapet och riket om rätta innebörden av artikel 3 i Ålandsöverenskommelsen dröjde det ända till år 1938 innan denna lag stiftades.

Självstyrelselag för Åland

Självstyrelselag för Åland 28.12.1951 (5/1952)*

* FFS 670/1951, ä. 2/1975

I enlighet med Riksdagens beslut, tillkommet på sätt 67 § riksdagsordningen föreskriver, stadgas med Ålands landstings bifall som följer:

1 kap. Allmänna stadganden.

1 §. Landskapet Åland tillkommer självstyrelse såsom i denna lag stadgas.

Landskapet Ålands område omfattar Ålands län, sådant detta bestod den 7 maj 1920, då lagen om självstyrelse för Åland trädde i kraft, likväl så att vid bestämmandet av landskapets gräns i Ålands hav skall iaktas vad som överenskommits i den mellan Finland och Sverige den 1 november 1982 undertecknade gränsjusteringen. (42/1985)

2 §. Landskapet Ålands befolkning företrädes i ärenden, som höra till dess självstyrelse, av landstinget.

Landskapsförvaltningen omhänderhaves av landskapsstyrelsen, som tillsättes av landstinget. Ordförande i landskapsstyrelsen är lantrådet, som väljes av landstinget.

3 §. Finsk medborgare, som är eller lagligen borde hava blivit mantalsskriven i någon av landskapet Ålands kommuner och som vid denna lags ikraftträdande under minst fem år utan avbrott i landskapet haft sitt egentliga bo och hemvist, åtnjuter åländsk hembygdssrätt. Den, som vid lagens ikraftträdande är mantalsskriven på Åland eller enligt lag borde hava blivit mantalsskriven där, men ännu icke varit där bosatt i fem år, erhåller på därom hos landskapsstyrelsen gjord anmälan åländsk hembygdssrätt, så snart han utan avbrott under sammanlagt fem års tid haft sitt egentliga bo och hemvist på Åland.

Finsk medborgare, som sedan denna lag trätt i kraft inflyttat till landskapet och utan avbrott varit där bosatt under minst fem års tid, bör av landskapsstyrelsen på ansökan beviljas åländsk hembygdssrätt, där ej vägande skäl prövas föranleda avslag.

Landskapsstyrelsen må, då särskilda skäl äro, bevilja åländsk hembygdssrätt åt den, som under kortare tid än ovan sagts varit bosatt i landskapet.

Ingår kvinna äktenskap med man, som åtnjuter åländsk hembygdssrätt, förvärvar hon sådan rätt på grund av äktenskapet.

Åländsk hembygdssrätt tillkommer inom äktenskapet fött barn, vars fader eller moder åtnjuter åländsk hembygdssrätt, samt utom äktenskap fött barn, vars moder eller, då barnet står under sin faders vårdnad, vars fader åtnjuter åländsk hembygdssrätt.

I äktenskap fött ogift barn under tjuguet år, som är bosatt i landskapet Åland och står under föräldrarnas vårdnad, förvärvar jämte föräldrarna åländsk hembygdssrätt. Därest blott den ena maken erhåller åländsk hembygdssrätt, förvärvar jämte denne under dess vårdnad stående barn under här nämnda förutsättningar åländsk hembygdssrätt. Barn, som fötts utom äktenskap, följer under samma förutsättningar

sin moder eller, då barnet står under sin faders vårdnad, sin fader.

Den, som blir medborgare i främmande land eller under fem år stadigvarande varit bosatt utom landskapet, förlorar sin åländska hembygdssrätt.

Vill någon erhålla förklaring, huruvida han åtnjuter åländsk hembygdssrätt, ingive därom ansökan till landskapsstyrelsen, som äger rätt att meddela sådan förklaring.

Närmare bestämmelser angående förvärvande och förlust av åländsk hembygdssrätt utfärdas genom landskapslag.

4 §. Finsk medborgare, som åtnjuter åländsk hembygdssrätt, äger rätt att utan sådan inskränkning, som i 5 § sägs, förvärva eller besitta fastighet, belägen inom landskapet. Åländsk hembygdssrätt utgör förutsättning för kommunal rösträtt och rösträtt vid val till landstinget. (6/1975)

Rätt att inom landskapet driva näring, för vars utövande enligt lag erfordras anmälan eller tillstånd, tillkommer person, som åtnjuter hembygdssrätt på Åland, så ock den, som, ehuru han icke åtnjuter åländsk hembygdssrätt, under fem år utan avbrott haft sitt egentliga bo och hemvist i landskapet.

Bolag, andelslag, förening, annan sammanslutning eller stiftelse, som har laglig hemort inom landskapet och vars alla styrelsemedlemmar äro sådana personer, som i 2 mom. avses, erhåller rätt att inom landskapet driva i samma moment avsedd näring.

Enskild person, sammanslutning och stiftelse, som vid denna lags ikraftträdande i landskapet driva näring, varom nu är fråga, äro berättigade att även framdeles utöva sådan.

Landskapsstyrelsen må, ehuru de i 2, 3 och 4 mom. stadgade förutsättningarna ej föreligga, då skäl därtill äro, efter prövning i varje särskilt fall lämna tillstånd till sådan näringsutövning, varom i denna paragraf är fråga.

5 §. (6/1975) Person, som ej åtnjuter åländsk hembygdssrätt, samt bolag, andelslag, förening, annan sammanslutning, anstalt, stiftelse eller samfund må icke utan landskapsstyrelsens för varje särskilt fall givna tillstånd med äganderätt förvärva eller på grund av lego- eller annat avtal besitta fast egendom i landskapet Åland.

Utän hinder av stadgandet i 1 mom. må fast egendom genom arv eller expropriation förvärvas av där nämnd person eller sammanslutning.

Staten, landskapet och åländsk kommun må förvärva och besitta fast egendom utan hinder av stadgandet i 1 mom.

Närmare stadganden angående i denna paragraf avsedda inskränkningar gives i särskild lag.

6 §. Regeringen företrädes i landskapet Åland av landshövdingen, som utnämnes av republikens president efter överenskommelse med landstingets talman.

I händelse samförstånd icke ernås, utnämner presidenten till landshövding en av fem personer, vilka föreslås av landstinget och erbjuda erforderliga förutsättningar för att förvaltningen inom landskapet skall väl handhavas samt statens säkerhet tillvaratagas.

Finner presidenten de av landstinget föreslagna personerna icke motsvara de krav här ovan uppställts, skall landstinget anmodas inkomma med nytt förslag. Länsstyrelsen i landskapet Åland omhänderhar jämte statens centrala myndigheter till rikets allmänna förvaltning hörande åligganden inom landskapet.

Vid längre tids förfall för landshövdingen eller då landshövdingsämbetet är obesatt, må republikens president efter överenskommelse med landstingets talman förordna lämplig person att under denna tid förestå ämbetet.

2 kap. Lagstiftningen.

7 §. Landstingets medlemmar väljes genom omedelbara, proportionella och hemliga val. Rösträtten vid dessa val skall vara allmän och lika för män och kvinnor, vilka före valåret fyllt 18 år. (6/1975)

Ej må rösträtt genom ombud utövas.

Närmare bestämmelser angående valen utfärdas genom landskapslag.

8 §. Landstinget sammankommer årligen till lagtima möte. På förordnande av republikens president sammankallas landstinget av landshövdingen till urtima möte.

Landshövdingen öppnar och avslutar landstinget samt överlämnar till detsamma presidentens framställningar och meddelanden.

Republikens president äger befogenhet att upplösa landstinget och förordna om verkställande av nya val.

9 §. Vid förfall för landshövdingen eller under tid, då landshövdingsämbetet är obesatt, förordnar republikens president annan person att fullgöra å landshövdingen enligt 8 § ankommande åligganden.

10 §. Närmare bestämmelser om landstingets organisation och åligganden utfärdas genom landskapslag.

11 §. Rikets lagstiftande organ tillkommer uteslutande rätt till lagstiftning i ärenden angående stiftande, ändring, förklaring och upphävande av samt avvikelser från de till rikets statsförfattning hörande grundlagar ävensom till avgörande i angelägenheter, om vilka beslut enligt regeringsformen icke kan fattas annat än med riksdagens samtycke. Angående landstingets medverkan till ändring, förklaring eller upphävande av eller avvikelser från de grundlagar, som röra Ålands självstyrelse, gäller vad därom är i dessa lagar stadgat.

Till rikets lagstiftningsbehörighet hänföres jämväl stiftande av allmän lag eller utfärdande av förordning, då ärendet rör:

1) närmare bestämmelser angående medborgares i Finland rätt att vistas i landet, att här fritt välja bostadsort och att färdas från en ort till en annan; den i 8, 9 och 83 §§ regeringsformen förutsatta lagstiftningen; riksdagsmannaval och val av de elektor,

vilka äga förrätta valet av republikens president; utövning av yttrande-, församlings- och föreningsfriheten; förutsättningarna för och verkställande av husrannsakan; undantag från okränkbarheten av brev-, telegraf- och telefonhemligheten; krigstillstånd och arbetsplikt, dock så, att person, som åtnjuter åländsk hembygdsrätt, ej må förpliktas att utföra arbete utom landskapet; inskränkning av i krigstjänst varande finsk medborgares rättigheter; sådana inskränkningar i finska medborgares allmänna rättigheter samt sådan reglementering av näringslivet, som under rådande, av ekonomisk kristid framkallade undantagsförhållanden äro nödvändiga och förutsätta enhetlig reglering i hela riket; rätt till expropriation av fast egendom för allmänna riksbehov;

2) Finlands vapen och flagga samt användningen av riksflaggan å statens och landskapets offentliga byggnader och vid offentliga tillfällen samt såsom sjöfarts- och handelsflagga; instiftande och förläning av titlar, värdigheter och ordnar ävensom andra utmärkelsetecken, som förlänas av republikens president;

3) rikets förhållande till utländska makter; medborgares i annat land antagande till medborgare i Finland samt förlust av och befrielse från finskt medborgarskap, pass, inflyttning till landet och utlänningars övervakande; utlämmande av förbrytare;

4) försvarsväsendet med beaktande av vad i 6 kap. är härom särskilt stadgat;

5) skatter och avgifter, vilka skola i riket allmänligen utgöras, med de i 23 § nämnda undantag;

6) grundsatsen om allmän läroplikt, såvitt fråga är därom, vilka barn som äro underkastade läroplikt och under vilka åldersår läroplikt skall tillämpas; bestämmelser angående de fordringar läroinrättning bör fylla för att äga dimissionsrätt till statens universitet; den kunskap och skicklighet, som erfordras för vinnande av viss, av staten godkänd kompetens;

7) grundsatsen om allmän och lika kommunal rösträtt för finsk medborgare, som uppnått lagstadgad ålder, samt omedelbara, proportionella och hemliga val, varvid i omförmålt avseende likväl bör beaktas, vad i 4 § är stadgat angående förutsättningarna för erhållande av sådan rösträtt;

8) familje-, förmynderskaps-, arvs- och testamentsrätt; upphovsmannarätt; uppfinnar- och patenträtt jämte rätt till tvångsinlösen på dessa områden; rätt till förnamn och släktnamn; bolags- och aktierätt, andelslag, försäkringsavtal, handelsagentur och övriga till den allmänna privaträtten hörande delar av handelsrätten; växel- och checkrätt; illojal konkurrens; bokföringsskyddighet; handelsregister, firma och prokura, varumärke, ursprungsbeteckning samt upplags- och warrantrörelse; privat sjöfart;

9) alkohollagstiftningen; socialförsäkring; moderskapsunderstöd samt familje- och barnbidrag; invalidvård och invalidpenning; arbetarskydd, kollektivavtal med i 36 § 2 och 3 mom. nämnda undantag samt medling i kollektiva arbetstvister ävensom annan arbetslagstiftning med i 13 § 1 mom. 6 punkten nämnda undantag; skifteslagstiftningen; fastighetsregister; tomtmätning i stad; (6/1975)

Självstyrelselag för Åland

10) bok- och stentryckerirörelse, spridning av tryckskrift och utgivande av periodiska tryckskrifter; bank-, sparbanks-, pantlåne- och försäkringsrörelse samt valutahandel; gruvor och mineralfyndigheter; margarintillverkningar; svagare maltdrycker, för såvitt angår tillsynen över bestämmelserna rörande alkoholkhalten iakttagande; handel med konstgjorda gödselämnen och beredda fodermedel samt med utsädesvaror; skjutvapen och skjutförnödenheter; explosiva ämnen, till den del rikets säkerhet härav i lagstiftningen beröres; mäklar-, skeppsklärer- och auktionsförrättaryrket; tillverkning och försäljning av stämpling underkastade arbeten av ädla metaller och andra sådana alster; villkoren för utlännings näringsrätt;

11) ovan i denna paragraf icke särskilt nämnd privaträtt, med undantag av stadganden av privaträttslig natur, förändring till del av landskapets lagstiftningsbehörighet förbehållna rättsområden, som i 13 § 1 mom. 4, 6, 8 och 9 punkterna omförmälas;

12) det legala skyddet för fasta fornlämningar; statens befogenhet att inlösa sådana fornfynd, som icke av landskapet förväras eller behållas, samt de stadganden, som avse skifte av jord, varå fast fornlämning finnes; arkivväsendet, dock så, att landskapsmyndigheternas och kommunernas arkiv ej utan landskapsstyrelsens och vederbörande kommuns tillstånd må bortföras från Åland;

13) den allmänna strafflagen; övriga straffbestämmelser, för såvitt desamma icke enligt 13 § 1 mom. 11 punkten hänförs till landskapets lagstiftningsbehörighet; rättegångs-, konkurs- och utsökningsväsendet; skiljemannaförfarandet; verkställighet av domar och straff; behandling av lösdrivare, alkoholister och arbetsovilliga personer; allmän benådning;

14) allmän statistik; mantals- och övriga allmänna befolkningslängder; emigration;

15) bekämpandet av epidemier och andra smittsamma sjukdomar hos människor och husdjur; behörighet att utöva läkarkallet, tandläkaryrket och annan verksamhet inom hälso- och sjukvårdens samt apoteks- och veterinärväsendets områden, så ock, där icke stadgandet i 19 § 7a punkten annat föranleder, å dessa områden verksamma personers utbildning samt deras rättigheter och skyldigheter; sinnessjuklagstiftningen, såvitt angår den del av lagstiftningen, som innefattar trygghet för den personliga okränkbarheten och oantastligheten eller äger samband med straffprocessen eller straffverkställigheten; den legala skyldigheten för kommunerna i fråga om stads- och kommunalläkarens avlöande, så ock å dessa överförda, på staten ankommande medicinska uppgifter inom områden, hänförs till rikets lagstiftningsbehörighet; rättsmedicinska obduktioner och undersökningar; kastrering och sterilisering; avbrytande av havandeskap; eld-begängelse; apotek och apoteksvaror; tillverkning, förvaring och försäljning av gifter och preparat, uti vilka gift ingår; köttkontroll; förbud mot införsel av djur och djurprodukter; slakt av husdjur samt djurskydd;

16) statens ämbetsverks och allmänna inrättningsorganisation och verksamhet; statens anläggningar

på Åland; ordningen för utnämmande till och kompetensvillkor för statstjänster och -befattningar ävensom innehavares av statens tjänster och befattningar rättigheter och skyldigheter;

17) lots- och fyrväsendet samt annan offentlig sjöfart; lufttrafiken; järnvägsväsendet; tullar och tullväsendet samt tullens och utrikeshandelns enhetliga ordnande; varuutbytets frihet; förmalnings- och inblandningstvång för säd; penningväsendet samt sedelutgivningsrätten; mått, mål och vikt; post-, telegraf-, telefon- och radioväsendet; värden om statsverkets egendom, till den del densamma icke tillhör landskapet;

18) ändring i ecklesiastik, judiciell, kommunal eller kameral indelning ävensom i administrativ indelning, såvitt angår å staten ankommande förvaltningsverksamhet;

19) område, som är reglerat genom internationella fördrag, dock så, att jämväl landstinget bör giva sitt bifall till lag, genom vilken fördrag med främmande makt bringas i kraft inom landskapet, för såvitt i fördraget ingå bestämmelser, som innebära upphävande eller ändring av eller avvikelser från stadganden i självstyrelselagen; samt

20) område, som hittills icke av lagstiftningen förutsatts och som med tillämpning av de grundsatser denna paragraf innehåller är att hänföra till rikets lagstiftningsbehörighet.

Ej må dock utan landstingets bifall ändring i rikslag vidtagas angående grundsatsen om enskilds rätt att äga fastighet i landskapet Åland eller rörande de i 2 mom. 6 och 7 punkterna angivna grundsatserna.

12 §. Innan republikens president eller statsrådet utfärdar administrativa stadganden, vilka skola tillämpas enbart i landskapet Åland och röra ärenden, som äro hänförs till rikets lagstiftningsbehörighet, skall landskapsstyrelsen beredas tillfälle att i ärendet avgiva utlåtande.

13 §. Landstinget tillkommer i den ordning denna lag stadgar, med iakttagande av nedan angivna undantag och begränsningar samt de bestämmelser beträffande rikets lagstiftningsbehörighet, som 11 § innehåller, lagstiftningsbehörighet i landskapet rörande angelägenheter, då ärendet angår:

1) rätt till expropriation för allmänt behov mot full ersättning, med undantag av tvångsinlösen av fast egendom för allmänna riksbehov;

2) undervisningsväsendet med de begränsningar 11 § 2 mom. 6 punkten angiver;

3) kommunalförvaltning, kommunal beskattning och kommunal vallag samt lagstiftning om tättbefolkade samhällen, dock med de begränsningar 11 § 2 mom. 7 punkten innehåller;

4) vattenrätten;

5) bosättningslån, kommunala hemvårdarinnor och familjebostadsunderstöd;

6) arbetsavtal, arbetsreglemente och läroavtal; arbets- och bostadsförmedling; tiden för öppenhållande av handels- och andra rörelser samt affärskontor;

7) inlösen av legoområden och kolonisationsverksamhet;

8) jord- och tomtlegorätten; idkande av jordbruk, boskapskötsel, skogsbruk och jordbrukets övriga binärningar; bete och ägors fredande; jakt, fiske och växtskydd;

9) näring, för vars utövande enligt lag erfordras anmälan eller tillstånd, och näring till självförsörjning, med iakttagande av näringsfrihetens grundsats; uppdelning i fria och reglementerade näringar samt annan än i 11 § 2 mom. avsedd näringsrätt;

10) förminnesvärden, med de i 11 § 2 mom. 12 punkten stadgade begränsningar;

11) bestämmelser om bötesstraff och utsättande av vite och annat äventyr inom rättsområden, hänfödda till landskapets lagstiftningsbehörighet; disciplinär bestraffning av tjänstemän och befattningshavare vid Ålands landskapsförvaltning;

12) upprätthållande av allmän ordning och säkerhet samt brottslighetens förebyggande och stävande, med undantag av ordningsmaktens verksamhet till tryggnad av statens säkerhet ävensom polisuppgifterna på de områden, för vilka rikets lagstiftning skall gälla även på Åland;

13) eldfarliga oljor; explosiva ämnen, i den mån statens säkerhet härav icke beröres;

14) barnskydd, med undantag av stadganden, hörande till familje- och förmynderskapsrättens områden, samt av sådana, som äga samband med strafflagstiftningen;

15) fattigvård och annan social omvårdnad; kommunala vårdnämnder;

16) hälso- och sjukvården, med de begränsningar, som i 11 § 2 mom. 15 punkten omförmålas;

17) våghållningen och skjutsväsendet, reglering av trafiken samt motorfordon, dock icke specialföreskrifter om snabbgående motorfarkoster; den lokala sjötrafiken och härför avsedda kommunikationsleder;

18) naturskydd och inplantering av främmande djurarter i landskapet;

19) stadsplan och tomtindelning; byggnadsreglering och brandskydd;

20) landskapets vapen och flagga samt dessas användning, dock så, att användning av riksflaggan ej må genom landskapslag begränsas; ävensom

21) övriga angelägenheter, vilka icke blivit rikets lagstiftning förbehållna och vilka med tillämpning av de grundsatsar denna paragraf innehåller höra till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Landstingets lagstiftande verksamhet utövas genom antagande av landskapslagar för landskapet Åland samt genom beslut i beskattningsärenden, som i 23 § omförmålas. Landskapslag må antingen innefatta en självständig lagstiftningsakt eller ock avse antagande av motsvarande lag eller förordning i riket att såsom sådan eller med vissa efter förhållandena anpassade ändringar eller tillägg tillämpas i landskapet.

Har landstinget i landskapslag bemyndigat landskapsstyrelsen att vid behov meddela föreskrifter angående verkställighet och tillämpning av landskapslagen, utfärdas sådana bestämmelser genom landskapsförordning. Innan sådan förordning utfärdas bör över förslaget till förordning Ålandsdelegationens utlåtande inhämtas.

14 §. Landstingets beslut om antagande av landskapslag insändes till republikens president av landstingets talman, varom landshövdingen bör underrättas.

Därest republikens president, efter att hava infordrat högsta domstolens utlåtande, finner, att av landstinget antagen lag berör ärenden, som hänförs till rikets lagstiftningsbehörighet, eller rikets inre och yttre säkerhet, äger han rätt att, inom tre månader från det underrättelse om landskapslagens antagande delgivits honom, förordna, att sagda lag skall förfalla. Har republikens president redan innan sagda termin tilländalupit tillkännagivit, att han med avseende å en landskapslag icke kommer att begagna sig av ovan angivna rätt, träder landskapslagen omedelbart i kraft, såsom därom är stadgat.

Innan av landstinget antagen lag föredrages för republikens president, skall Ålandsdelegationens utlåtande införas.

Hava i landskapslag för vinnande av enhetlighet och överskådlighet upptagits vissa bestämmelser av rikslagstiftningsnatur, vilka i sak äro överensstämmande med motsvarande stadganden i rikets lag, må detta icke utgöra hinder för landskapslagens ikraftträdande. Upptagande av sådana bestämmelser i landskapslag medför icke förändring av det inbördes förhållandet mellan rikets och landskapets lagstiftningsbehörighet och ej heller med avseende å de genom rikslagstiftning utfärdade stadgandenas ikraftträdande i landskapet Åland.

15 §. Landstinget äger rätt att väcka initiativ i sådan landskapet enskilt rörande angelägenhet, som hänför sig till rikets lagstiftningsbehörighet eller allmänna förvaltning, att genom regeringens försorg föreläggas riksdagen.

16 §. Landskapsstyrelsen äger rätt att göra framställningar om utfärdande av administrativa stadganden för landskapet Åland.

3 kap. Förvaltningen.

17 §. Republikens president fattar beslut i ärenden rörande landskapet Åland på sätt i 34 § regeringsformen stadgas.

Ärenden, som röra landskapets självstyrelse, föredragas i statsrådet från justitieministeriet av någon av statsrådet förordnad, med lagstiftningen angående Ålands självstyrelse förtrogen person. I 29 och 30 §§ denna lag nämnda frågor angående den ordinarie utjämningen och extraordinarie statsanslag föredragas dock i statsrådet från finansministeriet.

18 §. Landskapsstyrelsens sammansättning ävensom landskapsstyrelsens och lantrådets åligganden inom i denna lag stadgade gränser, så ock för landskapsstyrelsens ledamöter gällande kompetensvillkor fastställas genom landskapslag.

19 §. Under rikets allmänna förvaltning kvarstå:

- 1) handhavandet av utrikesärendena;
- 2) justitieförvaltningen;
- 3) förvaltningen av försvarsväsendets angelägenheter;

Självstyrelselag för Åland

4) förvaltningen i fråga om statens säkerhet;
 5) statens finansförvaltning;
 6) den å statsmyndighet ankommande allmänna tillsynsbefogenheten över undervisningsväsendet, för såvitt angår de områden, som jämlikt 11 § 2 mom. 6 punkten hänföras till rikets lagstiftningsbehörighet;

7) förvaltningsverksamheten och tillsynsbefogenheten inom den del av hälso- och sjukvårdens lagstiftningsområde, som tillhör riket, för såvitt sagda förvaltning icke enligt allmän lag eller förordning ankommer å kommunerna, och bör härvid iakttagas;

a) att på hälso- och sjukvårdens område verksamma, medicinalstyrelsen underlydande personer, vilka äro finska medborgare men i Sverige erhållit sin utbildning och förklarats kompetenta, skola, sedan de hos medicinalstyrelsen behörigen styrkt sig äga nödig kunskap uti den i Finland på området gällande lagstiftningen, utan dispens vid utövandet av sin verksamhet på Åland anses fylla de fordringar, som finnas uppställda för utövande av motsvarande sysslor i övriga delar av riket;

b) att fastställande av reglementen och instruktioner för sjukvårds- och förlossningsanstalter, som upprätthållas av landskapet, kommun eller sammanslutning av kommuner, samt utnämning eller förordnande av ansvarig läkare vid sådan anstalt ankomma å landskapsstyrelsen, efter det medicinalstyrelsens yttrande i ärendet inhämtats;

c) att regleringen av distrikts-, stads- och kommunalläkarens tjänstgöringsområden ankommer å landskapsstyrelsen efter medicinalstyrelsens hörande;

d) att distriktsläkartjänst besättes av landskapsstyrelsen efter det denna erhållit medicinalstyrelsens godkännande och att utnämning av stads- och kommunalläkare ankommer på landskapsstyrelsen, efter det val ägt rum samt medicinalstyrelsen avgivit utlåtande angående den valdes kompetens och lämplighet för tjänsten;

e) att meddelande av tillstånd till inrättande av privata sjukvårds- och förlossningsanstalter i landskapet och godkännande av deras föreståndare ankomma på landskapsstyrelsen, efter det medicinalstyrelsens utlåtande i ärendet inhämtats; samt

f) att handhavandet av köttkontrollen på Åland ankommer å landskapsstyrelsen, dock så, att vederbörande statsmyndighet äger förordna köttkontrollör och godkänna slaktinrättning och köttkontrollstation samt pröva och avgöra besvär över köttkontrollörs åtgärder;

8) de grenar av statsförvaltningen, som omförmålas under 11 § 2 mom. 17 punkten, dock så, att förvaltningen av lufttrafiken inom landskapet på sjukvårdens och turismens områden ankommer å landskapsstyrelsen; förvaltningen av statens kommunikationer samt den förvaltning, som hänför sig till transitotrafiken och, i samråd med vederbörande landskapsmyndighet, samtrafiken mellan landskapet Åland och fastlandet;

9) verkställande av expropriation av fast egendom för allmänna riksbehov, dock att landskapsstyrelsen skall beredas tillfälle att avgiva utlåtande, innan beslut om sådan expropriation av statsrådet fattas; ävensom

10) de administrativa uppgifter, vilka i övrigt föranledas av ärenden, som hänförts till rikets lagstiftningsbehörighet.

I övriga delar handhaves förvaltningen av självstyrelsemyndigheterna, såvida densamma icke enligt denna lag ankommer å republikens president eller statsrådet.

Till rikets centralförvaltning hörande fackmyndighet är förpliktad att, där särskild sakkunskap är erforderlig, inom gränserna för sin allmänna befogenhet och för såvitt laga hinder icke möter, på anhållan bistå landskapsstyrelsen vid handhavande av de till självstyrelsen hörande uppgifterna. Angående dylik handräckning gäller, vad härom genom förordning är närmare stadgat.

20 §. Genom förordning må, med landskapsstyrelsens begivande, å rikets allmänna förvaltning ankommande uppgifter för viss tid eller tills vidare tilldelas landskapsförvaltningen ävensom till landskapsförvaltningen hörande uppgifter överföras på rikets allmänna förvaltning.

Utän hinder av förordning, som i 1 mom. sägs, må landstinget inom gränserna för sin lagstiftningsbehörighet antaga landskapslag, som innebär ändring av förordningen. Ej må dock sådan landskapslag träda i kraft, innan förordningen ändrats eller upphävs.

Uppsäges i 1 mom. nämnd förordning eller antages i 2 mom. omförmäld landskapslag, skall förordning om ändringen eller upphävandet utfärdas inom ett år, räknat från uppsägningen eller från den tidpunkt, då det framgått, att republikens president icke begagnat sig av sin rätt att låta landskapslagen förfalla.

4 kap. Lagskipningen.

21 §. Domsrätten i landskapet utövas av rikets domstolar.

22 §. Den förvaltningsrättsliga lagskipningen i landskapet ankommer, för såvitt den icke utövas av de i 21 § avsedda domstolarna och annat icke är stadgat rörande de till självstyrelsen hörande ärendena, å länsstyrelsen i landskapet Åland samt å andra myndigheter, som i riket handhava sådan lagskipning.

5 kap. Landskapets hushållning och Ålandsdelegationens uppgifter.

23 §. Landskapet Åland har rätt att för sina behov använda inkomsterna från närings- och nöjesskatter. Om dessa skatter äger landstinget besluta.

Landstinget äger jämväl rätt att för landskapets behov påbjuda tilläggs katt å inkomst liksom ock pålägg tillfälliga extra inkomstskatt.

Tilläggs skatten och den tillfälliga extra beskattningen skola utgå enligt av landstinget fastställda grunder. De beslut, som i 1 och 2 mom. nämnas, träda i kraft utan sådant förfarande, som i 14 § påbjudes, men böra meddela landshövdingen till kännedom. Påförande av tilläggs skatten och den tillfälliga extra inkomstskatten verkställs av landskapsstyrelsen, och skatterna skola erläggas till postanstalt, som förmed-

lar postgiorörelse, eller på annat sätt, som landskapsstyrelsen bestämmer.

Å landstinget ankommer jämväl att bestämma de avgifter, vilka skola erläggas för landskapsförvaltningen underlydande myndigheters tjänsteförrättningar och expeditioner ävensom för anlåtande av landskapets inrättningar, dock så, att landstinget, i den mån det anser detta lämpligt, må överlämna bestämmanderätten över sådana avgifter till landskapsstyrelsen.

24 §. Landshövdingen äger förbjuda verkställighet av beslut, som rör beskattning, om han finner, att beslutet:

1) försvårar varuutbytet mellan in- och utlandet eller mellan landskapet Åland och fastlandet;

2) innefattar oskäligen eller för trafiken skadliga avgifter vid anlåtandet av allmänna vägar, farleder eller landskapsförvaltningen underlydande inrättningar; eller

3) har till följd, att beskattningen uppenbart förfördelar enskilda skattdragande eller olika samhällsklasser.

Har landshövdingen förbjudit verkställande av beslut, skall ärendet underställas republikens president för avgörande.

25 §. Äganderätten till statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland övergår vid lagens ikraftträdande till landskapet, dock icke beträffande sådan egendom och byggnad, som vid lagens trädande i kraft användes eller reserverats för statsverkets behov.

26 §. Om upptagande av lån till landskapets gemensamma gagn eller för särskilda dess behov beslutar landstinget. För upptagande av obligationslån eller lån i utlandet erfordras samtycke av republikens president.

27 §. Kostnaderna för den förvaltning, som enligt 19 § fortfarande handhaves av statens myndigheter, liksom ock de utgifter, vilka härflyta av rättsvärden, bestridas ur statens medel. Övriga utgifter för landskapets behov bestridas av landskapet självt med rätt likväl för landskapet att jämlikt i 29 § stadgade grunder få utgifterna för självförvaltningens ordinarie behov utjämnade genom statsanslag.

Landskapets årliga inkomst- och utgiftsstat fastställs av landstinget. Angående sättet för årsstatens uppgörande samt för fattande av beslut om ändring i och tillägg till fastställd årsstat stadgas genom landskapslag.

Särskild årsstat skall av landstinget fastställas för landskapets enskilda inkomster och utgifter.

28 §. Den skattefinansiella utjämningen mellan riket och landskapet Åland verkställs av ett särskilt organ, Ålandsdelegationen, dels genom ordinarie utjämning, dels genom beviljande av extraordinarie anslag, enligt i 29 och 30 §§ stadgade grunder.

Ålandsdelegationen består av tvenne ledamöter, utsedda av statsrådet, samt tvenne, utsedda av landstinget. Ordförande i delegationen är landshövdingen

eller annan person, som förordnas av republikens president efter överenskommelse med landstingets talman. På enahanda sätt som ledamöterna och ordföranden utses eller förordnas ersättare för envar av dem. Delegationen är beslutför endast såsom fulltalig, då antingen ordföranden och samtliga ledamöter eller vid behov ersättare äro närvarande.

Förordnande att vara ordförande, ledamot eller ersättare i delegationen må av republikens president, statsrådet eller landstinget återkallas, när skäl därtill anses föreligga.

29 §. Den ordinarie utjämningen verkställs i efterhand för en tid av ett år i sänder. Vid fastställandet av dess storlek skola till grund för densamma läggas landskapets utgifter under finansåret för självförvaltningens ordinarie behov ävensom de landskapet under samma tid tillfallna inkomsterna.

Vid statsanslagets beräkning skall iakttagas:

att såsom ordinarie utgifter skola anses anslagsbelopp för behov, vilkas tillgodoseende inom de i denna lag fastställda behörighetsgränserna ankommer å landskapet och vilka icke äro att hänföra till de i 30 § angivna extraordinarie utgifterna;

att kostnaderna för självförvaltningens ordinarie behov skola med statsmedel utjämnas i den utsträckning, i vilken motsvarande ändamål i övriga delar av riket med statsmedel tillgodoses eller understödjas;

att landskapet genom utjämningen skall komma i åtnjutande av enahanda förmåner, som på motsvarande områden beredas övriga delar av riket, varvid böra beaktas landskapets avskilda läge och särförhållanden, rådande prislägen på Åland och befolkningens särskilda levnadsbetingelser samt härav påkallade anslagsbehov;

att landskapet bör ansvara för de kostnader, som påkallas av Ålandsdelegationens verksamhet såsom organ för den skattefinansiella utjämningen, till den del dessa kostnader hänföra sig till de av landstinget utsedda ledamöterna av delegationen, medan däremot övriga kostnader för delegationen bestridas ur statsmedel;

att ränteutgifter, som uppkommit genom upplåning av erforderliga tillskottsmedel för bestridande av sådana landskapet åsamkade kostnader, vilka med statsmedel skola ersättas, böra tagas i beräkning vid utjämningen;

att subventioner och understöd böra vid utjämningen beaktas, för såvitt desamma motsvara jämförliga kostnader för av staten bekostad eller understödd enahanda verksamhet; ävensom

att till landskapets inkomster, vilka skola vid utjämningen beaktas, böra hänföras av landskapet uppburna närings- och nöjesskatter ävensom avgifter för landskapsmyndigheternas tjänsteförrättningar och expeditioner och för anlåtande av landskapets inrättningar, samtliga dessa skatter och avgifter beräknade enligt i riket stadgade grunder, samt ränteinkomster och andra löpande eller tillfälliga inkomster, men icke landskapets enskilda inkomster, ej heller i 23 § 2 mom. omförmäld tilläggsskatt eller tillfällig extra inkomstskatt.

Självstyrelselag för Åland

30 §. Har landstinget gjort framställning om beviljande av anslag för extraordinarie utgifter, fattas beslut härom av Ålandsdelegationen.

Såsom extraordinarie utgifter anses större engångsutgifter för bekostande eller understödande av anstalter och inrättningar eller företag, vilka med avseende å planläggning och kostnadsberäkning kräva en särskild, ingående behandling och vilkas finansiering, icke sammanhör med den ordinarie budgetregleringen. Ej må extraordinarie statsanslag beviljas, med mindre anslaget avser att tillgodose ett ändamål, hörande till självförvaltningens område, ej heller till högre belopp än vad som för motsvarande ändamål anslås i andra delar av riket, därest icke på Åland rådande prislägen, landskapets särförhållanden och avskilda läge eller befolkningens särskilda levnadsbetingelser påkalla avvikelse härutinnan.

31 §. Ålandsdelegationens beslut rörande ordinarie utjämning och beviljande av extraordinarie anslag skola för att bli gällande stadfästas av republikens president. Underställning till republikens president skall äga rum även i det fall, att landstingets framställning om beviljande av extraordinarie anslag blivit av delegationen avslagen.

Beslut, som underställas republikens presidents prövning, skola stadfästas oförändrade eller lämnas utan stadfästelse.

Vinner Ålandsdelegationens beslut angående ordinarie utjämning icke oförändrat republikens presidents stadfästelse, skall ärendet återförvisas till delegationen i avseende å förnyad behandling. Stadfästes icke beslut om extraordinarie anslag, må ärendet, därest skäl härtill äro, likadeles återförvisas till delegationen.

Vid underställning av sitt beslut om beviljande av extraordinarie anslag må delegationen framställa förslag angående tiden, sättet och ordningen för anslags utgivande samt angående de villkor, som härvid böra fästas i syfte att trygga anslagsbeloppets användande för det avsedda ändamålet.

32 §. Landskapets behov av medel för självförvaltningens genomförande och vidmakthållande skall i avbidan på utjämningen tillgodoses genom årliga, på framställning av Ålandsdelegationen i statsförslaget upptagna, till skäligt belopp uppskattade förskott. Dessa förskott skola beaktas vid den slutliga utjämningen.

33 §. Utöver vad ovan stadgats åligger det Ålandsdelegationen:

att på anmodan tillhandagå statsrådet och dess ministerier med utlåtanden;

att på uppdrag av statsrådet utarbeta förslag till förordningar, som avses i 20 §;

att till högsta domstolen avgiva i 43 § förutsatta utlåtanden; samt

att till landskapsstyrelsen avgiva utlåtanden angående förslag till landskapsförordningar.

6 kap. Tjänstgöring vid civilförvaltningen istället för fullgörande av värnplikt.

34 §. Den, som åtnjuter åländsk hembygdsrätt, är skyldig att, i stället för fullgörande av värnplikt, tjänstgöra på motsvarande sätt vid lots- och fyrinrättningen, enligt vad därom, efter det Ålands landsting beretts tillfälle att i saken avgiva utlåtande, i rikslag särskilt stadgas, eller tjänstgöra i annan civilförvaltning, enligt vad därom i rikslag med landstingets bifall särskilt stadgas. Intill dess sådan tjänstgöring ordnats, äro sagda inbyggare i landskapet befriade från fullgörande av värnplikt.

Vad i 1 mom. stadgats, gäller dock icke dem, vilka efter fyllda tolv år inflyttat till landskapet Åland från annan ort.

Sådan inbyggare i landskapet, som i 1 mom. åsyftas, får dock, där han det åstundar, fullgöra värnplikt vid rikets försvarsmakt.

7 kap. Undervisningsanstalter.

35 §. Ålands landsting och kommuner äro icke skyldiga att underhålla eller lämna bidrag till andra skolor än sådana, i vilka undervisningsspråket är svenska.

I statens undervisningsanstalter skall undervisningsspråket vara svenska.

Utän vederbörande kommuns samtycke må ej undervisning i annat språk än svenska meddelas i folkskola, som underhålles eller åtnjuter understöd av staten eller kommun.

8 kap. De offentliga tjänsterna och bestämmelser angående språket.

36 §. Landskapsförvaltningen underlydande tjänster och befattningar inrättas och tjänstemän till desamma utnämnas av landskapsstyrelsen.

Angående villkoren i landskapstjänstemännens anställningsförhållande må bestämmas genom tjänstekollektivavtal på sätt därom stadgas i landskapslag. I landskapslag må bestämmas att en delegation i landstinget befullmäktigas att genom landskapsstyrelsen följa med förhandlingarna om sådant avtal och till den del landstingets godkännande är av nöden på landstingets vägnar godkänna avtalet. Delegationen må underställa sitt beslut i saken landstinget för fastställelse. (6/1975)

Angående villkoren i kommunala tjänstemännens anställningsförhållande i landskapet må bestämmas genom kommunala tjänstekollektivavtal på sätt därom stadgas i landskapslag. Beror beloppet av landskapsbidrag enligt landskapslag av villkoren i sådan persons anställningsförhållande, som är i tjänst hos den som beviljas bidraget, må åt i 2 mom. avsedd delegation genom landskapslag uppdragas att genom landskapsstyrelsen följa med förhandlingarna om dessa villkor och på landstingets vägnar till nödiga delar godkänna dem såsom grund för bidraget. Delegationen må underställa sitt beslut i saken landstinget för fastställelse. (6/1975)

37 §. Statsmyndigheternas i landskapet Åland samt Ålandsdelegationens ämbetspråk är svenska. Angå-

ende finsktalande sakägares rätt att i egen sak som av myndighet handlägges använda sitt eget språk samt på detta språk utfä expedition, äge de i allmän språk-lag ingående stadgandena angående den svenskspråkiga befolkningens rätt i enspråkigt finskt område motsvarande tillämpning.

38 §. Skriftväxlingsspråket mellan de till landskapsförvaltningen hörande myndigheterna och statsmyndigheterna i landskapet Åland, så ock mellan å ena sidan nämnda myndigheter och å den andra sidan statsrådet, de centrala myndigheterna samt sådana överdomstolar och andra statsmyndigheter, vilkas domkrets eller förvaltningsdistrikt innefattar landskapet Åland, skall vara svenska.

Högsta domstolens utlåtanden och avgöranden i ärenden, som röra landskapet, skola avfattas på svenska språket.

39 §. I statens tjänst må i landskapet Åland icke anställas någon, som icke styrkt, att han fullständigt behärskar svenska språket såväl i tal som i skrift.

9 kap. Om besvär och åtal för brott i tjänsten.

40 §. Över landskapsstyrelsens beslut ävensom övriga ämbetsåtgärder må besvär anföras, såsom stadgat är om anförande av besvär i motsvarande fall över länsstyrelsens beslut.

Finner landshövdingen, att till landskapsförvaltningen hörande myndighets beslut överskrider myndighetens befogenhet, skall han efter justitiekanslerns hörande förbjuda verkställigheten av sådant beslut.

41 §. Tjänsteåtal mot lantrådet samt mot ledamot av och föredragande vid landskapsstyrelsen handlägges av Åbo hovrätt. Annan innehavare av tjänst eller befattning vid landskapsförvaltningen åtalas för brott i tjänsten vid behörig underrätt, där ej annorlunda är särskilt stadgat.

42 §. Prövar landshövdingen, att lantrådet eller ledamot av landskapsstyrelsen vid utövning av sitt ämbete förfarit i strid med gällande lagar eller författningar eller underlåtit, vad dem i tjänsten åligger, anmäla härom till justitiekanslern.

10 kap. Särskilda bestämmelser.

43 §. Står stadgande i landskapsförordning i strid med grundlag, annan rikslag eller -förordning, som bör tillämpas i landskapet Åland, eller landskapslag, må det ej av domare eller annan tjänsteman tillämpas.

Uppkommer i fråga om viss förvaltningsåtgärd meningsskiljaktighet angående riksmyndighets eller landskapsstyrelsens befogenheter enligt denna lag, äger högsta domstolen, på anmälan av myndigheten eller landskapsstyrelsen och sedan vederbörande blivit i saken hörd och Ålandsdelegationen avgivit utlåtande i ärendet, avgöra densamma.

44 §. Stadgandena i denna lag må icke ändras, förklaras eller upphävas, ej heller må avvikelse från dem

göras annorledes än med landstingets bifall och i den ordning, som om grundlag är stadgat.

Angående landstingets initiativrätt härutinnan gälte, vad i 15 § är stadgat.

I landskapslag kan bestämmas att landstingets i 1 mom. avsedda bifall, så ock landstingets beslut om förslag till ändring, förklaring eller upphävande av eller avvikelse från stadgandena i denna lag skall vid ärendets behandling i landstinget omfattas av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Landskapslag, där sådan bestämmelse införes, skall stiftas i sagda ordning. (6/1975)

45 §. Inbyggarnas i landskapet Åland rätt att deltaga i val av republikens president och val av riksdagsmän undergår icke ändring genom denna lag. Vid sådana val bildar landskapet Åland en särskild valkrets.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1952, och genom densamma upphäves lagen den 6 maj 1920 om självstyrelse för Åland (124/1920) jämte däri senare vidtagna ändringar, lagen den 11 augusti 1922, innehållande särskilda stadganden rörande landskapet Ålands befolkning (189/1922), jämte däri senare vidtagna ändringar ävensom 5 § lagen den 6 maj 1920 angående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland (125/1920), så ock övriga mot denna lag stridande stadganden.

Därjämte upphäves lagen den 10 december 1929 om beviljande av anslag åt landskapet Åland i samband med grundskattens upphävande (380/1929) jämte däri senare vidtagna ändringar, och skall det landskapet med stöd härav tilldelade anslaget upphöra att utgå, räknat från ingången av år 1952.

Ordinarie utjämning, som då lagen träder i kraft är under behandling i Ålandsdelegationen, skall med iakttagande av de i denna lag stadgade grunder verkställa för en period av sammanlagt tre finansår, varefter den i 29 § påbjudna ettårsregleringen begynner.

Lagar och författningar, som i riket utfördats före den 7 maj 1920, då självstyrelse för landskapet Åland infördes, och sm jämlikt 13 § denna lag äro att hänföra till landskapets lagstiftningsbehörighet, skola fortfarande lända till efterrättelse, för såvitt annat ej med stöd av den tidigare självstyrelselagen är stadgat eller i den ordning, som i denna lag föreskrives, stadgas.

Har genom denna lag till rikslagstiftningen hänförs område, som enligt äldre lag reglerats genom landskapslag, eller har genom denna lag till landskapets lagstiftningsbehörighet överförts område, som tidigare reglerats genom rikslagstiftning, skall sådan under tiden mellan självstyrelsens införande och denna lags ikraftträdande tillkommen landskapslag eller rikslagstiftning fortfarande tillämpas i landskapet Åland, intill dess de varda i stadgad ordning upphäva, landskapslagen genom förordning och rikslagstiftningen genom landskapslag.

Där i lag eller författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall hänvisningen anses åsyfta detta stadgande.

Förordning om statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland

Förordning om statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland 19.2.1954/34 (FFS 47/1954)

På föredragning av justitieministern stadgas:

I stöd av 25 § självstyrelselagen för Åland den 28 december 1951 (670/51) bibehållas i statens ägo den fasta egendom och de byggnader i landskapet Åland, som upptagas i den förteckning, vilken såsom bilaga fogats till denna förordning, och som vid självstyrelselagens ikraftträdande användes eller reserverats för statsverkets behov.

Helsingfors den 19 februari 1954.

Republikens President

J. K. PAASIKIVI

Justitieminister Reino Kuuskoski

Förteckning över den fasta egendom och de byggnader i landskapet Åland, som bibehållas i statens ägo efter ikraftträdandet av självstyrelselagen för Åland (670/1951).

Disponeras av länsstyrelsen:

Gård och tomt N:o 1 och 4 i VIII kvarteret av stadsdelen A i Mariehamns stad (länsstyrelsen).

Disponeras av kronolänsmannen i Sunds distrikt:

Länsmansbolägenheten från Pehrsberg provincial-läkarboställe i Godby i Finströms kommun.

Disponeras av fångvårdsväsendet:

Kastelholms reservfängelse jämte därtill hörande tomt och byggnader i Sunds kommun.

Disponeras av post- och telegrafverket:

Gård och tomt N:o 4 b i V kvarteret, stadsdel C i Mariehamns stad (det gamla posthuset, brandgång samt telefoncentrals- och förstärkarstationsbyggnad).

Gård och tomt N:o 1 i IX kvarteret, stadsdel C i Mariehamns stad (det nya posthuset jämte anläggningar och uthus).

Hammarudda förstärkarstations byggnader och anläggningar jämte område i Jomala kommun.

Lumparlands förstärkarstations byggnader och anläggningar jämte område i Lumparlands kommun.

Mariehamns kustradio- och transformatorstations byggnader och anläggningar jämte område i Jomala kommun.

Sottunga förstärkarstations anläggningar jämte område i Sottunga kommun.

Disponeras av tullstyrelsen:

Degerby tullhus jämte uthus och brygga samt tillhörande område i Föglö kommun.

Disponeras av post- och telegrafstyrelsen samt tullstyrelsen:

Eckerö tullkammargård i Eckerö kommun jämte brygga och brofäste.

Disponeras av gränsbevakningsväsendet:

Gård och tomt N:o 4 i XI kvarteret i Mariehamns stad (f.d. navigationsskolan).

Gård och tomt N:o 4 i II kvarteret, stadsdel D i Mariehamns stad (sjöbevakningens radiostation).

Kökar sjöbevakningsstation jämte byggnader och anläggningar samt därtill hörande område i Överboda by i Kökar kommun.

Storklobbens sjöbevakningsstation jämte område i Brättö by i Föglö kommun.

Holmen Stora Båtskär i Lemlands kommun jämte Båtskär sjöbevakningsstation och anläggningar (Nyhamns gamla lotsplats).

Holmen Enskär i Signilskärs ögrupp i Eckerö kommun jämte Enskär sjöbevakningsstation, byggnader m.fl. anläggningar.

Disponeras av Arkeologiska kommissionen:

Kastelholms slott jämte område, med undantag av friluftsmuseet på "kronosmedens område", i Sunds kommun.

Lemböte kapellruiner i Lemlands kommun.

Disponeras av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen:

Mariehamns flygfält jämte byggnader och anläggningar samt tillhörande område i Jomala kommun.

Mariehamns flygfälts fyrbyggnad jämte område i Jomala kommun.

Lemströms kanalområde jämte byggnader och anläggningar i Jomala kommun.

Disponeras av sjöfartsstyrelsen:

Lotsbergets övre fyr i Mariehamns stad.

Mariehamns lotsplats vaktstuga på Lotsberget i Mariehamns stad.

Magasinsbyggnader i västra hamnen i Mariehamns stad.

Lågskärs holme jämte Lågskärs fyr och byggnader samt anläggningar i Lemlands kommun.

Holmen Flötjan och Flötjans fyr i Lemlands kommun.

Holmen Lilla Båtskär jämte Nyhamns lotsplats med byggnader och anläggningar i Lemlands kommun.

Korsö nedre ledfyr och Korsö i Lemlands kommun.

Stora Lökskärs fyr jämte område på holmen Stora Lökskär i Lemlands kommun.

Storgrynnans ledfyr på undervattengrund i Lemlands kommun.

Långö (Långörn) holme i Rödhamns ögrupp i Lemlands kommun jämte radio-, sektor- och linjefyrar m.fl. anläggningar.

Rödskär (Rödö) holme i Lemlands kommun med fyr- och andra anläggningar.

Lemströms nedre fyr på Lemströms kanalområde i Jomala kommun.

Lemströms övre fyr på Lemströms kanalområde i Jomala kommun.

Förordning om statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland

Lemströms handlykta på Lemströms kanalområde i Jomala kommun.

”Kobbaklintarnas uppsynsstation” jämte byggnader och anläggningar i Jomala kommun.

Bomarsunds lotsplats jämte område och anläggningar på Prästö holme i Sund kommun.

Östra Kråkberg stenkummel på Östra Kråkberg holme i Sund kommun.

Degerby lotsplats jämte område och anläggningar i Föglö kommun.

Sandö ledfyrt jämte område i Föglö kommun.

Bogskärs fyr å Bogskärs klippa i Kökar kommun.

Bogskärs klippor med fyr, känningsbåk m.fl. anläggningar i Kökar kommun.

Kökarsörns ledfyrt jämte anläggningar och område i Kökar kommun.

Kökars lotsplats jämte anläggningar och område på Björkskärs holme i Kökar kommun.

Sälsö fyr och Sottunga lotsplats jämte anläggningar och områden på Sälsö holme i Sottunga kommun.

Ljungö fyr jämte område på Ljungö holme i Sottunga kommun.

Rödgrundets ledfyrt jämte område i Sottunga kommun.

Gustav Dahlen på Skiftet i Sottunga kommun.

Klippan Gissland med fyr i Eckerö kommun.

Holmen Heligman jämte lotsplats och anläggningar i Eckerö kommun.

Märkets fyr på Klippan Märket.

Västerskär eller Norra Degerskärs sjömärke i Eckerö kommun.

Torpö lotsstuga jämte anläggningar i Eckerö kommun.

Finbo lotsplats jämte byggnader i Eckerö kommun.

Holmen Södra Sälskär jämte Sälskärs fyr i Hammarlands kommun.

Holmen Koxnan jämte känningsbåk i Saltvik kommun.

Saggö lotsplats jämte byggnader och anläggningar i Saltvik kommun.

Övriga sjöfartsstyrelsen tillhörande mindre fyrar, sjömärken och andra sådana anläggningar, vilka den 1 januari 1952 användes för statsverkets behov och äro uppförda på områden, som icke tillhöra statsverket.

Konvention angående Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering

[översättning (publicerad i FFS 64/1922) från det franska originalet]

Konvention angående Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering,

vilken av Finland ratificerats den 28 januari 1922

Tysklands President, Hans Majestät Konungen av Danmark och Island, Estniska Republikens Statschef, Finska Republikens President, Franska Republikens President, Hans Majestät Konungen av det Förenade Konungariket Britannien och Irland och av de brittiska besittningarna på andra sidan haven, Kejsare av Indien, Hans Majestät Konungen av Italien, Lettiska Republikens Statschef, Polske Statschefen och Hans Majestät Konungen av Sverige, vilka enats om att förverkliga det av Nationernas förbunds råd i dess beslut den 24 juni 1921 uppställda önskemål om avslutande av en konvention mellan de intresserade makterna rörande Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering, i syfte att garantera att dessa öar aldrig komma att utgöra någon fara ur militär synpunkt,

hava för detta ändamål beslutit att, utan rubbning av den förbindelse, som Ryssland åtagit sig i den vid Paristraktaten av den 30 mars 1856 fogade konvention rörande Ålandsöarna förfullständiga innebörden av denna förbindelse,

och till sina befullmäktigade ombud utsett:

vilka, efter att hava deponerat sina fullmakter, som befunnits vara i behörig form, överenskommit om följande bestämmelser:

Artikel 1.

Finland bekräftar, i den mån sådant må för dess del vara erforderligt, den förklaring Ryssland avgivit uti den vid Paristraktaten av den 30 mars 1856 fogade konventionen angående Ålandsöarna och förbinder sig alltså att icke befästa den del av den finska skärgården, som benämnes Ålandsöarna.

Artikel 2.

I. Under benämningen Ålandsöarna inbegripas i denna konvention samtliga de öar, holmar och skär, vilka äro belägna inom det vattenområde, som begränsas av följande linjer:

a) i norr latitudparallellen N 60° 41'.

b) i öster av de räta linjer, som successivt sammanbinda följande geografiska punkter:

1) lat. 60° 41', 0 N o.	long. 21° 00', 0 O (Gr.)
2) " 60° 35', 9 N " "	21° 06', 9 O " "
3) " 60° 33', 3 N " "	21° 08', 6 O " "
4) " 60° 15', 8 N " "	21° 05', 5 O " "
5) " 60° 11', 4 N " "	21° 04', 4 O " "
6) " 60° 09', 4 N " "	21° 01', 2 O " "
7) " 60° 05', 5 N " "	21° 04', 3 O " "
8) " 60° 01', 1 N " "	21° 11', 3 O " "
9) " 59° 59', 0 N " "	21° 08', 3 O " "
10) " 59° 53', 0 N " "	21° 20', 0 O " "
11) " 59° 48', 5 N " "	21° 20', 0 O " "

12) " 59° 27', 0 N " " 20° 46', 3 O " "

c) i söder av latitudparallellen 59° 27' N.

d) i väster av de räta linjer, som successivt sammanbinda följande geografiska punkter:

13) lat. 59° 27', 0 N o. long. 20° 09', 7 O (Gr.)

14) " 59° 47', 8 N " " 19° 40', 0 O " "

15) " 60° 11', 8 N " " 19° 05', 5 O " "

16) Mittpunkten av klippan Märket

lat. 60° 18', 4 N o. long. 19° 08', 5 O (Gr.)

17) " 60° 41', 0 N " " 19° 14', 4 O " "

De linjer, som förena punkterna 14, 15 och 16, äro desamma, som äro angivna uti "Description topographique de la frontière entre le Royaume de Suède et l'Empire de Russie d'après la démarcation de l'année 1810 corrigée d'après la révision de 1888" (Topografisk beskrivning över gränsen mellan konungariket Sverige och kejsardömet Ryssland, upprättad efter den år 1888 reviderade gränsegleringen av 1810).

Läget av de i denna artikel angivna punkter hänförs sig i allmänhet till brittiska amiralitetets sjökort N:o 2297 av 1872 (med däri införda rättelser intill augusti 1921). För vinnande av större noggrannhet hänförs dock punkterna 1-11 till följande sjökort: finska sjökorten N:o 32 av 1921. N:o 29 av 1920 och ryska sjökortet N:o 742 av 1916 (rättat i mars 1916).

Av vartdera av dessa sjökort är ett exemplar deponerat i Nationernas förbunds permanenta sekretariats arkiv.

II. Ålandsöarnas territorialvatten anses sträcka sig intill ett avstånd av 3 sjömil vid lågvattenstånd från här ovan avsedda öar, holmar och skär, som icke ständigt av havet översköljas; dock skall territorialvattnet ingenstädes anses sträcka sig utom de i första momentet av denna artikel bestämda gränslinjerna.

III. De öar, holmar och skär, som angivas i mom. I, och de territorialvatten, som äro bestämda i mom. II, utgöra tillsammans den "zon", varå följande artiklar äga tillämpning.

Artikel 3.

Ingen anläggning eller operationsbas av militär eller marin art, ingen anläggning eller operationsbas för militär luftfart, ej heller någon annan anordning avsedd för krigsändamål må bibehållas inom den i artikel 2 angivna zonen.

Artikel 4.

Under förbehåll för bestämmelserna i art. 7 må icke någon militär lant-, sjö- eller luftstyrka tillhörande någon som helst makt inkomma i eller uppehålla sig inom den i art. 2 angivna zon. Tillverkning, införsel, transitering och återutförsel av vapen och krigsmateriel inom densamma äro uttryckligen förbjudna.

Konvention angående Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering

Följande bestämmelser skola dock gälla under fredstid:

a) utöver den reguljära polispersonal, som är nödvändig för uppehållande av ordning och allmän säkerhet inom zonen och som är organiserad i överensstämmelse med de allmänna bestämmelser, som gälla i den finska republiken, må Finland, därest utomordentliga omständigheter så kräva, dit införa och där temporärt hålla annan väpnad styrka, som är strängt nödvändig för ordningens upprätthållande.

b) Finland förbehåller sig likaledes rätten att tid efter annan låta ett eller två av sina lätta, för övervattensfart avsedda krigsfartyg besöka öarna, och skola dessa fartyg i sådant fall kunna temporärt förankra i de till öarna hörande vatten. Utom dessa fartyg må Finland, därest särskilda omständigheter av vikt så kräva, i zonen vatten införa och där temporärt hålla andra övervattensfartyg, vilkas sammanlagda deplacement i intet fall får överstiga 6,000 ton.

Rätt att inlöpa i ögruppen och där temporärt förankra må av finska regeringen icke medgivas mer än ett krigsfartyg tillhörande varje annan makt.

c) Finland må låta sina luftstridskrafter flyga över zonen, men det är dessa förbjudet att där landa annat än i fall av force majeure.

Artikel 5.

Förbudet att låta krigsfartyg inlöpa eller uppehålla sig inom den i art. 2 angivna zonen inverkar icke på rätten till s.k. inoffensiv passage genom territorialvatten, vilken passage förblir underkastad gällande internationella bestämmelser och sedvänjor.

Artikel 6.

I krigstid skall den i artikel 2 angivna zon anses såsom neutralt område och får icke vare sig direkt eller indirekt begagnas för ändamål, som på något sätt sammanhänger med militära företag.

Dock skall, i händelse Östersjön beröres av ett krig, Finland äga att, i och för tryggande av zonen neutralitet, temporärt nedlägga minor i dennas vattenområde och för detta ändamål vidtaga sådana maritima åtgärder, som äro strängt nödvändiga.

Finland skall omedelbart härom underrätta Nationernas förbunds råd.

Artikel 7.

I. I syfte att åt den garanti, som omförmåles i inledningen till denna konvention, bereda nödig effektivitet, skola de Höga Fördragsslutande parterna var för sig eller gemensamt hänvända sig till Nationernas förbunds råd, i ändamål att rådet må besluta, vilka åtgärder skola vidtagas antingen för att säkerställa upprätthållandet av denna konventions bestämmelser eller för att hejda dess kränkande.

De Höga Fördragsslutande parterna förbinda sig att medverka till de åtgärder, som rådet i sådant syfte beslutar.

Då rådet för fullgörande av denna förpliktelse har att fatta beslut under ovan angivna förutsättningar, skola de makter, som deltagit i denna konvention, vare sig de äro medlemmar av förbundet eller ej, av

rådet kallas att därstädes taga sate. Vid beräkning av den enhällighet, som erfordras för rådets beslut, skall hänsyn icke tagas till den röst, som avgives av ombudet för den makt, vilken beskyllts för att hava kränkt konventionens bestämmelser.

Om enhällighet icke kan uppnås, äger, envar av de Höga Fördragsslutande parterna att vidtaga de åtgärder, som rådet må hava tillstyrkt med 2/3 majoritet, beräknad utan hänsyn till den röst, som avgivits av ombudet för den makt, vilken beskyllts för att hava kränkt bestämmelserna i konventionen.

II. I händelse zonen neutralitet skulle bringas i fara genom ett antingen mot Ålandsöarna eller genom ögruppen mot finska fastlandet plötsligen riktat angrepp, skall Finland inom zonen vidtaga nödiga åtgärder för att uppehålla och tillbakavisa angriparen, intill dess de Höga Fördragsslutande parterna i överensstämmelse med bestämmelserna i denna konvention bliva i stånd att ingripa för att åvägabringa neutralitetens respekterande.

Finland skall omedelbart härom underrätta rådet.

Artikel 8.

Denna konventions bestämmelser skola förbli i kraft, vilka förändringar än kunna inträda uti det nuvarande *status quo* i Östersjön.

Artikel 9.

Nationernas förbunds råd ombedes att meddela denna konvention till förbundets medlemmar, på det att den rättsliga status, som jämlikt densamma bestämmelser tillkommer de i Finska republiken såsom integrerande del ingående Ålandsöarna, må i den allmänna fredens intresse respekteras av alla, såsom ingående uti de föreskrifter, som erkännas såsom rättsnöre för regeringarnas handlingssätt.

Denna konvention kan med enhälligt samtycke av de Höga Fördragsslutande parterna föreläggas makt, som icke undertecknat densamma, men vars accession senare må synas önskvärd, i syfte att sådan makt må formligen tillträda densamma.

Artikel 10.

Denna konvention skall ratificeras. Protokoll över den första deponeringen av ratifikationer skall upprättas, så snart flertalet av de makter, som undertecknat konventionen, Finland och Sverige inbegripna i detta flertal, bliva i tillfälle att skrida till deponering.

Konventionen skall träda i kraft för varje makt, som undertecknat densamma eller till densamma ansluter sig, ifrån tiden för deponeringen av sagda makts ratifikation eller adhesionsakt.

Deponeringen av ratifikationerna skall äga rum i Genève hos Nationernas förbunds permanenta sekretariat; eventuella adhesionsakter skola likaledes där deponeras.

Till bekräftande härav hava de befullmäktigade ombuden undertecknat denna konvention och förset densamma med sina sigill.

Som skedde i Genève den 20 oktober 1921 i ett enda exemplar, som skall förbli deponerat i Na-

Konvention angående Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering

tionernas förbunds permanenta sekretariats arkiv och varav bestyrkt avskrift genom sekretariatets försorg skall tillställas var och en av de makter, som under-tecknat densamma.

(Signé).

(L.S.) TRAUTMANN.
(L.S.) H. A. BERNHOFT.
(L.S.) WENCK.
(L.S.) ANT. PIIP.
(L.S.) O. ENCKELL.
(L.S.) R. ERICH.
(L.S.) CARL ENCKELL.

(L.S.) JEAN GOUT.
(L.S.) J. D. GREGORY.
(L.S.) A. RICCI-BUSATTI.
(L.S.) M. WALTERS.
(L.S.) S. ASKENAZY.
(L.S.) ERIC TROLLE.
(L.S.) E. MARKS von WÜRTEMBERG.

Dokument som har samband med Finlands anslutning till Europeiska unionen

Dokument om Åland i samband med Finlands anslutning till Europeiska unionen

1994

1. Finlands begäran och unionens gemensamma ställningstagande om Åland vid anslutningskonfe- rensen till Europeiska unionen

(Översättning enligt den engelskspråkiga origi-
nalupplagan)

KONFERENSEN OM ANSLUTNING TILL EUROPEISKA UNIONEN Bryssel, 21 juli 1994 FINLAND CONF SF 20/94

Ärende: Kapitel 29: Övrigt
Unionens gemensamma ställningstagande till
Finlands begäran beträffande Ålands ställning
(Godkänt vid Rådets möte 21 juli 1994)

a. Finlands begäran

I enlighet med självstyrelselagens bestämmelser måste Finlands regering inhämta Ålands lagstiftande församlings bifall till att anslutningsfördraget tillämpas på Åland. Eftersom ett sådant bifall inte kan tas för givet, har Finland begärt att fördraget inte direkt tillämpas på Åland, och har föreslagit ett tillägg till Artikel 227 EC med detta ändamål (med motsvarande tillägg till Artikel 79 ECSC och 198 EAEC). De föreslagna tilläggen lämnar dock möjligheten öppen för att tillämpa fördragen på Åland, under förutsättning att vissa permanenta undantag skulle fogas till anslutningsfördraget ifall Åland ger sitt bifall.

Samtidigt önskar Finland avge en förklaring som påpekar att Ålands autonomi är konstitutionellt garanterad på basen av Ålands internationellt erkända ställning.

Beträffande det föreslagna protokollet har man från finländsk sida, för att respektera sina konstitutionella skyldigheter gentemot Åland, anhållit om följande undantag:

-Åland skulle bibehålla sin lagstiftningsmakt att fastställa villkoren för rösträtt och valbarhet till den lagstiftande församlingen och till kommunernas fullmäktige. För närvarande är denna rätt begränsad till dem som åtnjuter åländsk hembygdsrätt. Villkoren för erhållande av rösträtt skulle inte diskriminera mellan medborgare på Finlands fastland och medborgare i andra medlemsstater.

-Rätten att äga och besitta jord, etableringsrätten och rätten att tillhandahålla tjänster skulle begränsas till fysiska eller juridiska personer som åtnjuter åländsk hembygdsrätt eller sådana som auktoriserats av öarnas behöriga myndigheter.

-Ett permanent undantag från unionens skatteharmonisering för öarna och den färjetrafik som passerar dem.

-Att protokollet innehåller artiklar som skyddar ålänningars rättigheter i Finland och som förpliktar Ålands myndigheter att behandla medborgare från alla medlemsstater lika.

b. Unionens gemensamma ställningstagande

Med beaktande av den särställning som Åland åtnjuter enligt internationell lag, kan Unionen

1) Acceptera att följande artikel skall ingå i anslutningsfördraget:

”Följande insätts i Artikel 227(5) efter littera (a) i Europafördraget och i motsvarande paragrafer av artikel 79 ECSC och 198 EAEC:

Detta fördrag skall inte omfatta Åland. Finlands regering kan dock, genom en förklaring som vid ratifikationen av detta fördrag deponeras hos Italiens regering, anmäla att fördraget skall omfatta Åland i enlighet med de bestämmelser som finns i protokoll X till fördraget om nya medlemsstater till Europeiska unionen som undertecknats den...”

2) Acceptera att i anslutningsfördraget skall ingå följande protokoll som fastslår de villkor för tillämpning av de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen som skall gälla på Åland:

PROTOKOLL X OM ÅLAND

(Protokollet ingår i sin slutgiltiga form nedan i denna samling)

3) Föreslå att följande deklaration ingår i slutakten: ”När det gäller rösträtt och valbarhet vid kommunala val på Åland konstaterar unionen att artikel 8b.1 i Romfördraget gör det möjligt att tillgodose Finlands önskemål. Om Finland, enligt bestämmelsen i artikel 28 om ändring av Romfördragets artikel 227.5, avger en förklaring att Romfördraget skall omfatta Åland, skall rådet inom sex månader enligt förfarandet i artikel 8b.1 i Romfördraget, om så behövs, bestämma villkoren för tillämpning av den artikeln på Ålands särpräglade situation.”

Dokument om Åland i samband med Finlands anslutning till Europeiska unionen

4) Acceptera att följande ensidiga förklaring av Finland om Ålands speciella ställning skall ingå i konferensens protokoll:

”Finlands regering påpekar att Ålands autonomi är konstitutionellt garanterad för dess invånare i Finlands regeringsform och i finländsk lagstiftning om autonomi grundad på internationell rätt i enlighet med Nationernas förbunds resolutioner av den 24 och 27 juli 1921, och att Åland har en fastslagen ställning i enlighet med internationell rätt”

5) Följande påpekande skall infogas i konferensens protokoll:

”Unionen förbehåller gemenskapen rätt att, ifall Åland väljer att inte ansluta sig, vidtaga alla de mått och steg som är nödvändiga för att undvika handelsavvikelse och missbruk vid tillämpningen av gemenskapens regler för jordbruksprodukter. Kommissionen skall iakttaga sådana avvikelser och avge vederbörliga förslag till rådet för att råda bot på situationen”.

2. Anslutningsfördraget 1994

(Källa: EU:s Officiella tidning nr C 241, 29 augusti 1994)

Artikel 1

1. Norge, Österrike, Finland och Sverige blir härmed medlemmar i Europeiska unionen och parter i de fördrag som ligger till grund för unionen, enligt den lydelse som fördragen har efter ändringar och tillägg.

Dessutom har de befullmäktigade representanterna godkänt följande deklarationer som ansluts till detta beslutsdokument.

----- PROTOKOLL 2 OM ÅLAND

Med hänsyn till Ålands särställning enligt folkrätten skall de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen omfatta Åland med följande undantag:

Artikel 1

Bestämmelserna i Romfördraget skall inte hindra att de bestämmelser om Åland tillämpas som är i kraft den 1 januari 1994 och som gäller

- inskränkningar, på icke-diskriminerande grund, i rätten för fysiska personer som inte har hembygdsrätt på Åland samt för juridiska personer att förvärva och inneha fast egendom på Åland utan tillstånd av Ålands behöriga myndigheter,

- inskränkningar, på icke-diskriminerande grund, i etableringsrätten och i rätten att tillhandahålla tjänster för fysiska personer som inte har hembygdsrätt på Åland eller för juridiska personer utan tillstånd av de behöriga myndigheterna på Åland.

Artikel 2

a) Ålands territorium - som skall anses vara ett tredje land enligt artikel 3.1 tredje strecksatsen i rådets direktiv 77/388/EEG, i direktivets lydelse efter ändringar, och ett sådant nationellt område som inte omfattas av de direktiv om punktskatteharmonisering som avses i artikel 2 i rådets direktiv 92/12/EEG - skall inte

omfattas av EG-bestämmelser om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om omsättningsskatt, punktskatt och annan indirekt skatt.

Detta undantag skall inte återverka på gemenskapens egna intäkter. Denna punkt skall inte gälla de bestämmelser om skatt på kapital som finns i rådets direktiv 69/335/EEG, i direktivets lydelse efter ändringar.

b) Detta undantag syftar till att bevara en livskraftig åländsk ekonomi och skall inte återverka negativt på unionsintressena eller unionens gemensamma politik. Om kommissionen skulle finna att det inte är motiverat att behålla de bestämmelser som finns i punkt a, särskilt med tanke på sund konkurrens och egna intäkter, skall kommissionen förelägga rådet ändamålsenliga förslag som rådet skall besluta om i enlighet med tillämpliga bestämmelser i Romfördraget.

Artikel 3

Finland skall se till att alla fysiska och juridiska personer i medlemsstaterna likabehandlas på Åland.
De befullmäktigade representanternas förklaringar
F. Förklaringar av de nuvarande medlemsstaterna

----- 32. Förklaring om Åland

När det gäller rösträtt och valbarhet vid kommunala val på Åland konstaterar unionen att artikel 8b.1 i Romfördraget gör det möjligt att tillgodose Finlands önskemål. Om Finland, enligt bestämmelsen i artikel 28 om ändring av Romfördragets artikel 227.5, avger en förklaring att Romfördraget skall omfatta Åland, skall rådet inom sex månader enligt förfarandet i artikel 8b.1 i Romfördraget, om så behövs, bestämma villkoren för tillämpning av den artikeln på Ålands särpräglade situation.

AKT om villkoren för Konungariket Norges, Republiken Österrikes, Republiken Finlands och konungariket Sveriges anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen

Artikel 28

I Romfördragets artikel 227.5 skall som en ny punkt d, i Parisfördragets artikel 79 skall som en ny punkt d och i Euratomfördragets artikel 198 skall som en ny punkt e följande införas:

”Detta fördrag skall inte omfatta Åland. Finlands regering kan dock, genom en förklaring som vid ratifikationen av detta fördrag deponeras hos Italiens regering, anmäla att fördraget skall omfatta Åland i enlighet med de bestämmelser som finns i protokoll 2 till fördraget om Norges, Österrikes, Finlands och Sveriges anslutning till Europeiska unionen. Om en sådan förklaring avges skall Italiens regering överlämna en bestyrkt kopia av förklaringen till medlemsstaterna.”

Artikel 108

Egna intäkter från mervärdesskatten skall beräknas och kontrolleras som om Åland omfattades av

Dokument om Åland i samband med Finlands anslutning till Europeiska unionen

det territoriella tillämpningsområdet för rådets sjätte direktiv 77/388/EEG av den 17 maj 1977 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om omsättningsskatt - Gemensamt system för mervärdesskatt: enhetligt beräkningsunderlag.

XIII. TULL OCH INDIREKT BESKATTNING

A. TULL

I. TEKNISK ANPASSNING AV TULLKODEXEN OCH DESS TILLÄMPNINGSFÖRESKRIFTER

a) Tullkodexen

392 R 2913: Rådets förordning (EEG) nr 2913/92 av den 12 oktober 1992 om inrättandet av en tullkodex för gemenskapen (EGT nr L 302, 19.10.1992, s. 1).

a) Artikel 3.1 skall ersättas med följande: "Gemenskapens tullområde omfattar...

- Finlands territorium, inklusive Åland under förutsättning att en förklaring enligt Romfördragets artikel 227.5 avges,

**FÖRKLARING AV FINLANDS REGERING
OM TILLÄMPNING AV EG-AVTALET,
EKSG-AVTALET OCH EURATOMAVTALET
PÅ ÅLAND**

Republiken Finlands regering, som beaktar att Finland har deponerat ratifikationsinstrumentet för avtalet om konungariket Norges, republiken Österrikes, republiken Finlands och konungariket Sveriges anslutning till Europeiska unionen, och hänvisar till Artikel 28 i anslutningsdokumentet för sagda avtal,

avger följande förklaring:

Fördraget om grundande av Europeiska gemenskapen, fördraget om grundande av Europeiska kol- och stålgemenskapen och fördraget om grundande av Europeiska atomenergigemenskapen skall tillämpas på Åland i enlighet med bestämmelserna i protokoll 2 till fördraget om konungariket Norges, republiken Österrikes, republiken Finlands och konungariket Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Given i Helsingfors den 8 december 1994.

Heikki Haavisto

Utrikesminister

2009

LISSABONFÖRDRAGET

Ratifierat av Finlands riksdag 30.09.2008.

Accepterat av Ålands lagting 25.11.2009.

I kraft fr.o.m. 01.12.2009.

1. Konsoliderad version av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

SJUNDE DELEN

Allmänna bestämmelser och slutbestämmelser

Artikel 355

(f.d. artikel 299.2 första stycket och 299.3–299.6 FEG)

Utöver bestämmelserna i artikel 52 i fördraget om Europeiska unionen angående fördragets territoriella tillämpningsområde ska följande bestämmelser tillämpas:

4. Bestämmelserna i fördragen ska omfatta Åland i enlighet med bestämmelserna i protokoll nr 2 i akten om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning.

(Översättning av det engelska originalet enligt EU:s termbank)

2. Finlands delegations uttalande om Åland

Kortfattat referat från Ständiga Representernas Kommittés (COREPER) 2298:e möte i Bryssel 2-4 och 7 december 2009.

Finlands uttalande om Åland (på begäran av Finlands delegation):

”Ålands demilitariserade och neutraliserade ställning fastställdes genom

Konventionen angående Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering som undertecknades den 20 oktober 1921.

- Preambeln till protokollet om Åland, bifogat till Finlands anslutningsfördrag, refererar till Ålands speciella ställning enligt internationell rätt.

- Lissabonfördraget ändrar vissa bestämmelser rörande genomsam säkerhets- och försvarspolitik.

- Ikraftträdandet av Lissabonfördraget skall inte påverka tillämpligheten av Konventionen angående Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering. Protokollet om Åland skall även förbli i kraft.

- Ålands Parlament (Lagtinget) har godkänt ikraftträdandet av den nationella lag som genomför Lissabonfördraget i den utsträckning som Fördraget faller inom landskapets kompetensområde.”

Kronologiskt författningsregister

1936:1	Landskapslag (1936:1) angående innehavares av tjänst och befattning i landskapet Åland rätt till skadestånd vid olycksfall	D 37	149
1942:10	Landskapslag (1942:10) innehållande särskilda bestämmelser angående biografier och offentliga biografställningar i landskapet Åland.....	G 8	257
1943:13	Landskapslag (1943:13) om läroanstalter för hemslöjd i landskapet Åland.....	O 14	950
1947:6	Landskapslag (1947:6) om apoteksvavgift i landskapet Åland.....	F 4	203
1950:25	Landskapslag (1950:25) angående penninginsamlingar i landskapet Åland.....	G 13	267
1951:19	Landskapslag (1951:19) angående landskaps- och kommunalvapen i landskapet Åland	A 13	25
1952:11	Landskapslag (1952:11) angående sigill för självstyrelsemyndigheterna samt landskapsförvaltningen underlydande ämbetsverk och tjänstemän ävensom kommunala myndigheter i landskapet Åland	A 14	25
1953:16	Landskapslag (1953:16) om bosättningslån i landskapet Åland.....	M 5	720
1956:39	Landskapslag (1956:39) om fiske i landskapet Åland	I 25	447
1957:23	Landskapslag (1957:23) om allmänna vägar i landskapet Åland	N 6	782
1957:35	Landskapsförordning (1957:35) angående verkställighet och tillämpning av landskapslagen om fiske.....	I 26	457
1964:16	Landskapslag (1964:16) om kommunalvägar.....	N 8	800
1965:9	Landskapslag (1965:9) om fornminnen.....	O 26	982
1966:10	Landskapslag (1966:10) om lotterier.....	G 9	259
1966:13	Lag (1966:13) om rätt till allmänt vattenområde inom landskapet Åland	A 5	17
1969:18	Landskapslag (1969:18) om tillämpning av jordlegolagen i landskapet Åland.....	H 14	377
1969:29	Landskapslag (1969:29) om stängselskyldighet.....	I 10	433
1970:39	Landskapslag (1970:39) om lagtingsval och kommunalval (1994/63)	B 3	48
1971:15	Landskapslag (1971:15) om parkeringsbot	N 16	860
1971:42	Landskapslag (1971:42) om Ålands landskapsregering (2008/11).....	D 1	97
1971:51	Landskapslag (1971:51) om vissa pensioner, som skall betalas av landskapsmedel.....	D 43	154
1972:13	Landskapslag (1972:13) om lagberedningen.....	D 6	105
1972:25	Landskapslag (1972:25) om lantbruksnämnder (1998/85).....	I 7	425
1972:50	Landskapslag (1972:50) om räntestöd till kommuner för anskaffande av områden för bostadsproduktion.....	E 12	192
1973:12	Landskapslag (1973:12) om kommunalskatt för begränsat skattskyldig.....	F 15	217
1973:47	Landskapsförordning (1973:47) om räntestöd till kommuner för anskaffande av områden för bostadsproduktion	E 13	193
1974:21	Landskapslag (1974:21) om behandling av berusade	G 3	250
1974:23	Landskapslag (1974:23) om avloppsvattenvavgift.....	F 24	221
1974:83	Landskapslag (1974:83) om resandeavgift.....	F 5	204
1975:7	Jordförvärvslag (1975:7) för Åland (1991/72).....	A 2	12
1975:9	Landskapslag (1975:9) om motorfordonsbyrån	D 19	118
1975:56	Landskapslag (1975:56) om resebyråer	J 4	470
1975:58	Landskapslag (1975:58) om ärendenas handläggning i landskapsregeringen (2008/12)	D 2	98
1975:64	Förordning (1975:64) om ordnandet av undervisningen vid Ålands handelsläroverk	O 9	944
1976:22	Landskapslag (1976:22) om anmälan om val av pensionsrätt i vissa fall	D 42	154
1976:26	Landskapslag (1976:26) om Ålands självstyrelsedag.....	A 8	18

1976:33	Landskapslag (1976:33) om yrkesmässig trafik	N 27	895
1976:34	Landskapslag (1976:34) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om transport av farliga ämnen (1995/62).....	N 19	865
1976:43	Landskapslag (1976:43) om tillämpning av lagen om exportgaranti i landskapet Åland.....	J 37	504
1976:67	Landskapslag (1976:67) om förströelseautomater	G 12	267
1977:10	Landskapslag (1977:10) om reglering av personalens ställning vid privat institution, då institutionens verksamhet övertages av kommun eller kommunalförbund	E 16	194
1977:16	Landskapslag (1977:16) om bekämpande av oljeskador	K 18	601
1977:19	Landskapslag (1977:19) om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för allmännyttiga samfund som bedriver samhälleligt betydelsefull verksamhet	F 18	218
1977:68	Landskapslag (1977:68) om bekämpning av flyghavre.....	I 13	436
1977:72	Landskapslag (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet.....	C 4	84
1977:77	Landskapslag (1977:77) om räntestödkrediter till kommuner för främjande av företagsverksamheten	E 14	193
1978:22	Landskapslag (1978:22) om tjänstekollektivavtal	D 38	149
1978:48	Landskapslag (1978:48) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda.....	M 25	742
1978:52	Landskapslag (1978:52) om tobak och relaterade produkter (2016/52).....	L 17	681
1979:6	Landskapsförordning (1979:6) om färjor	N 7	797
1979:29	Landskapslag (1979:29) om allmänna vatten- och avloppsverk	E 17	194
1979:62	Landskapslag (1979:62) om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter	H 13	368
1979:72	Landskapslag (1979:72) om ersättande av skördeskador.....	I 11	434
1980:44	Landskapslag (1980:44) om räntestödslån vid skördeskador	I 12	435
1980:46	Landskapslag (1980:46) om landskapsandel för underhållskostnader för gator.....	N 9	802
1981:3	Landskapslag (1981:3) om renhållning	K 19	603
1981:77	Landskapslag (1981:77) om hundskatt	F 11	215
1982:13	Landskapslag (1982:13) om stöd för bostadsförbättring.....	H 9	355
1982:14	Landskapslag (1982:14) om stöd för bostadsproduktion	H 10	358
1983:27	Vägtrafiklag (1983:27) för landskapet Åland.....	N 11	817
1983:31	Landskapslag (1983:31) om understöd för vatten- och avloppsprojekt.....	E 18	196
1983:39	Landskapslag (1983:39) om kulturell verksamhet.....	O 33	991
1983:42	Idrottslag (1983:42) för landskapet Åland.....	O 39	997
1983:57	Landskapslag (1983:57) om studieledighet	O 25	980
1984:4	Landskapslag (1984:4) om avdrag vid kommunalbeskattningen för amortering på studielån.....	F 19	219
1984:25	Landskapslag (1984:25) om Ålands representation i Nordiska rådet.....	A 11	24
1984:26	Landskapslag (1984:26) om rättsställningen för landskapstjänsteman som anställs vid nordisk institution ...	D 36	149
1984:45	Landskapslag (1984:45) om kommunalbeskattning av rederibolag och redare	F 13	216
1985:17	Landskapslag (1985:17) om arvode för medlem av Ålands landskapsregering (2010/8).....	D 3	100
1985:29	Landskapslag (1985:29) om stöd för litterär verksamhet.....	O 35	993
1985:31	Jaktlag (1985:31) för landskapet Åland	K 35	644
1986:58	Landskapslag (1986:58) om skydd för kulturhistoriskt värdefulla föremål	O 30	989
1987:44	Landskapslag (1987:44) om bostadshusreservering vid kommunalbeskattningen.....	F 17	217
1987:61	Tjänstemannalag (1987:61) för landskapet Åland.....	D 32	136
1987:62	Landskapslag (1987:62) om införande av tjänstemannalagen för landskapet Åland	D 33	144
1987:86	Landskapslag (1987:86) om ungdomsarbete	O 38	996
1988:8	Landskapslag (1988:8) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om konsument-säkerhet (2012/46)	L 13	678
1988:50	Landskapslag (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti	D 29	130
1988:56	Landskapslag (1988:56) om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.....	O 29	987
1989:23	Landskapslag (1989:23) om koncernbidrag vid kommunalbeskattningen.....	F 12	216
1989:27	Landskapslag (1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män.....	C 10	93
1989:31	Landskapslag (1989:31) angående landskapsgaranti för kulturella utställningar	O 37	995
1989:60	Landskapslag (1989:60) om landskapsunderstöd för främjande av näringar i kommunerna.....	E 15	194

1990:32	Landskapslag (1990:32) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier (1995/60).....	L 15	680
1991:33	Förordning (1990:33) om utlåtande enligt 25 kap. 8 § ärvdabalken i landskapet Åland.....	I 21	446
1991:67	Förordning (1991:67) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om exportgaranti.....	J 38	504
1991:69	Förordning (1991:69) om skötseln av yrkesmätningen i landskapet Åland.....	I 19	445
1991:71	Självstyrelselag (1991:71) för Åland.....	A 1	1
1992:40	Affärstidslag (1992:40) för landskapet Åland.....	J 2	468
1992:41	Landskapslag (1992:41) om Ålands flagga.....	A 6	17
1993:9	Förordning (1993:9) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare.....	I 24	447
1993:10	Förordning (1993:10) om fortsatt giltighet av vissa överenskommelseförordningar som har utfärdats med stöd av 1951 års självstyrelselag för Åland.....	D 28	130
1993:11	Förordning (1993:11) om förvaltningen i landskapet Åland av ärenden som gäller avträdelseersättning för lantbruksföretagare.....	I 23	447
1993:12	Förordning (1993:12) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter som gäller barnbidrag.....	M 10	723
1993:15	Fastighetsskattelag (1993:15) för landskapet Åland.....	F 10	214
1993:19	Landskapslag (1993:19) om besiktning och registrering av fordon.....	N 33	907
1993:27	Landskapslag (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet.....	F 2	200
1993:41	Landskapslag (1993:41) om kommunalskatt för gårdsbruk.....	F 9	214
1993:42	Landskapslag (1993:42) om kommunalskatt för näringsverksamhet.....	F 7	213
1993:56	Landskapsförordning (1993:56) om Ålands Penningautomatförening och dess verksamhet.....	G 11	264
1993:58	Landskapskattelag (1993:58).....	F 1	199
1993:61	Landskapslag (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter.....	L 6	671
1993:68	Landskapslag (1993:68) om ikraftträdande av landskapslagen om hälso- och sjukvården.....	L 2	664
1993:70	Landskapslag (1993:70) om landskapsandelar till kommunerna.....	E 6	178
1993:71	Landskapslag (1993:71) om planering av och landskapsandel för socialvården.....	E 7	182
1993:72	Landskapslag (1993:72) om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten.....	E 8	186
1993:73	Landskapslag (1993:73) om bösättningsstrukturgrupper.....	E 9	190
1993:75	Landskapslag (1993:75) om medborgarinstitut.....	O 12	949
1993:104	Landskapsförordning (1993:104) om fordons konstruktion, utrustning, skick, användning och belastning.....	N 34	913
1993:112	Landskapslag (1993:112) om Ålands författningssamling.....	A 12	24
1993:116	Landskapslag (1993:116) om Ålands statistik- och utredningsbyrå.....	D 24	123
1994:10	Landskapslag (1994:10) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om moderskapsunderstöd.....	M 8	722
1994:41	Landskapslag (1994:41) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar angående stöd vid förvärv av bostad.....	H 11	367
1994:42	Statistiklag (1994:42) för landskapet Åland.....	C 6	88
1994:43	Landskapslag (1994:43) angående tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om offentlig upphandling (2012/21).....	C 7	91
1994:48	Landskapslag (1994:48) om tillämpning i landskapet Åland av barnbidragslagen.....	M 9	723
1994:72	Landskapslag (1994:72) om förutsättningarna för att i landskapet Åland leta efter, inmuta och utnyttja gruvfyndigheter.....	J 27	494
1994:82	Landskapsförordning (1994:82) om medborgarinstitut.....	O 13	950
1995:7	Förordning (1995:7) om skötseln i landskapet Åland av vissa ärenden som gäller bostadsbidrag.....	M 7	722
1995:18	Grundskolelag (1995:18) för landskapet Åland.....	O 1	921
1995:36	Landskapsförordning (1995:36) om undantag från skyldigheten att använda bilbälte.....	N 14	859
1995:44	Landskapsförordning (1995:44) om yrkesfiske (1996/32).....	I 27	462
1995:52	Landskapslag (1995:52) om ekologisk produktion (2012/29).....	I 8	425
1995:64	Landskapsförordning (1995:64) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om konsument-säkerhet (2012/48).....	L 14	679
1995:71	Landskapslag (1995:71) om landskapet Ålands pensionsfond.....	D 47	157
1995:80	Landskapslag (1995:80) om Ålands musikinstitut.....	O 16	957
1995:92	Landskapslag (1995:92) om tillämpning på Åland av alkohollagen (2013/58).....	J 10	482

1995:95	Grundskoleförordning (1995:95) för landskapet Åland	O 2	925
1995:101	Landskapslag (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård	M 1	715
1995:103	Landskapsförordning (1995:103) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård	M 2	717
1996:45	Landskapsförordning (1996:45) om placering av de medel som landskapet Ålands pensionsfond förvaltar	D 48	159
1996:47	Landskapslag (1996:47) om rätt att utöva näring	J 1	467
1996:48	Landskapsförordning (1996:48) om fastighetsmäklare	J 5	471
1996:49	Landskapsförordning (1996:49) om inkvarterings- och trakteringsverksamhet	J 3	468
1996:50	Landskapslag (1996:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om skattetillägg och förseningsränta	F 23	221
1996:53	Landskapslag (1996:53) om Ålands kulturdelegation	O 34	992
1996:61	Vattenlag (1996:61) för landskapet Åland	K 13	551
1996:82	Ålands landskapsregerings beslut (1996:82) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om gödsselfabrikat (2011/116)	J 13	485
1997:32	Landskapslag (1997:32) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om förskottsuppbörd	F 22	220
1997:38	Landskapslag (1997:38) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om beskattnings- förfarande	F 20	219
1997:42	Landskapsförordning (1997:42) om jakt på älg	K 37	655
1997:60	Landskapsförordning (1997:60) om studiesociala förmåner för studerande på gymnasialstadienivå i landskapet Åland	O 5	942
1997:63	Landskapslag (1997:63) om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som saknar åländsk hembygdsrätt	E 2	175
1997:72	Förordning (1997:72) om verkställandet av kommunalbeskattningen i landskapet Åland	F 21	220
1997:73	Kommunallag (1997:73) för landskapet Åland	E 1	163
1997:76	Landskapslag (1997:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning	E 3	175
1997:82	Landskapslag (1997:82) om allmänna bibliotek	O 31	990
1997:83	Biblioteksförordning (1997:83) för landskapet Åland	O 32	991
1998:20	Landskapslag (1998:20) om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar	E 4	176
1998:44	Landskapslag (1998:44) om tillämpning i landskapet Åland av arbetstidslagen	D 39	152
1998:59	Landskapslag (1998:59) om läroavtalsutbildning	O 10	944
1998:66	Landskapslag (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd	M 35	765
1998:70	Landskapslag (1998:70) om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning (2006/91)	D 4	101
1998:82	Landskapslag (1998:82) om naturvård	K 33	635
1998:83	Landskapslag (1998:83) om skogsvård	I 15	437
1998:86	Landskapsförordning (1998:86) om skogsvård	I 16	440
1998:93	Landskapsförordning (1998:93) om förpackningar och förpackningsavfall	K 21	618
1998:95	Djurskyddslag (1998:95) för landskapet Åland	L 18	685
1998:96	Djurskyddsförordning (1998:96)	L 19	693
1998:97	Djurtransportförordning (1998:97)	L 22	707
1998:98	Landskapsförordning (1998:98) om slakt och avlivning av djur	L 23	708
1998:101	Landskapsförordning (1998:101) om offentlig upphandling	C 8	91
1998:110	Landskapsförordning (1998:110) om PCB-avfall	K 23	623
1998:113	Landskapsförordning (1998:113) om naturvård	K 34	642
1998:121	Landskapsförordning (1998:121) om lagberedningen	D 7	106
1999:3	Landskapsförordning (1999:3) om överföring av vissa förvaltningsuppgifter på Ålands idrottsförbund	O 40	999
1999:19	Hyreslag (1999:19) för landskapet Åland	H 15	377
1999:24	Förordning (1999:24) om skötseln av vissa uppgifter som gäller lagtings- och kommunalval samt rådgivande folkomröstningar i landskapet Åland	B 4	61
1999:40	Landskapslag (1999:40) om bostadsproduktion	H 8	350
1999:44	Landskapslag (1999:44) om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen (2006/94)	D 35	148
1999:49	Landskapslag (1999:49) om polisens grundregister	D 14	115

1999:50	Landskapslag (1999:50) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om personuppgifter (2006/29).....	D 15	115
1999:53	Landskapslag (1999:53) om Ålands folkhögskola.....	O 15	954
2000:6	Landskapsförordning (2000:6) om yrkesmässig trafik.....	N 28	899
2000:26	Landskapslag (2000:26) om Ålands polismyndighet.....	D 12	112
2000:34	Landskapsförordning (2000:34) om Ålands polismyndighet.....	D 13	114
2000:80	Republikens presidents förordning (2000:80) om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden.....	G 14	268
2001:25	Landskapslag (2001:25) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om handel med utsäde.....	J 21	490
2001:38	Landskapsförordning (2001:38) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening av luften.....	K 3	536
2001:47	Ålands landskapsregerings beslut (2001:47) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om handel med utsäde (2006/6).....	J 22	490
2002:60	Landskapslag (2002:60) om tillämpning i landskapet av 29 kap. strafflagen.....	F 25	223
2002:81	Landskapslag (2002:81) om Högskolan på Åland.....	O 17	959
2002:87	Landskapsförordning (2002:87) om Högskolan på Åland.....	O 18	965
2003:11	Landskapslag (2003:11) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen.....	N 17	862
2003:15	Landskapslag (2003:15) om kommunalbeskattning av samfund i anslutning till tonnagebeskattning.....	F 14	217
2003:17	Landskapslag (2003:17) om Ålands sjösäkerhetscentrum.....	O 22	973
2003:58	Landskapslag (2003:58) om mottagning i hamn av fartygsgenererat avfall och lastrester.....	K 24	623
2003:60	Landskapslag (2003:60) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om skogsodlingsmaterial....	I 20	445
2003:67	Landskapsförordning (2003:67) om mottagning av fartygsgenererat avfall och lastrester.....	K 25	626
2003:68	Landskapslag (2003:68) om jordförvärrätt och jordförvärrstillstånd.....	A 3	14
2003:70	Landskapsförordning (2003:70) om jordförvärrstillstånd.....	A 4	15
2003:71	Landskapslag (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	M 31	761
2003:76	Landskapsförordning (2003:76) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om utkomstskydd för arbetslösa.....	M 32	764
2004:3	Landskapslag (2004:3) om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som skall arbeta med barn.....	M 16	731
2004:13	Arkivlag (2004:13) för landskapet Åland.....	C 5	87
2004:15	Landskapsförordning (2004:15) om riktlinjer för Ålands flaggas färger.....	A 7	18
2004:21	Republikens presidents förordning (2004:21) om gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland.....	G 19	290
2004:24	Landskapslag (2004:24) om tillämpning i landskapet Åland av lagstiftning om kommunala tjänstemän.....	E 5	178
2004:28	Trafikbrottslag (2004:28) för landskapet Åland.....	N 18	863
2005:35	Landskapsförordning (2005:35) om vägmärken.....	N 13	826
2005:36	Republikens presidents förordning (2005:36) om yrkeshögskoleexamina avlagda i landskapet Åland.....	O 19	966
2005:37	Republikens presidents förordning (2005:37) om yrkesutbildning inom social- och hälsovård i landskapet Åland.....	O 7	943
2005:51	Landskapsförordning (2005:51) om tillämpning i landskapet Åland av statsrådets förordning om bullerutredningar och handlingsplaner för bullerbekämpning som Europeiska Gemenskapen förutsätter.....	K 6	539
2005:61	Republikens presidents förordning (2005:61) om utvärdering av sjöfartsutbildning i landskapet Åland.....	O 8	944
2005:66	Landskapslag (2005:66) om förhindrande av diskriminering i landskapet Åland.....	C 11	94
2006:8	Landskapslag (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.....	M 27	743
2006:9	Landskapslag (2006:9) om Ålands arbetsmarknads- och studiereservmyndighet.....	D 10	109
2006:11	Landskapslag (2006:11) om arbetsförmedling av annan än landskapet.....	J 7	479
2006:46	Republikens presidents förordning (2006:46) om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	M 34	765
2006:47	Republikens presidents förordning (2006:47) om skötseln av lönegarantiärenden i landskapet Åland.....	M 30	761
2006:68	Republikens presidents förordning (2006:68) om studentexamen i landskapet Åland.....	O 6	943
2006:70	Landskapsförordning (2006:70) om jakt.....	K 36	652
2006:71	Landskapslag (2006:71) om studiestöd.....	O 23	974

2006:72	Landskapsförordning (2006:72) om maximitiden för studiestöd för högre högskoleexamen och grunderna för förlängning av maximitiden.....	O 24	980
2006:77	Landskapslag (2006:77) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om certifiering och angivande av elens ursprung.....	J 30	498
2006:78	Landskapsförordning (2006:78) om tillämpning i landskapet av riksförfattningar om certifiering och angivande av elens ursprung.....	J 31	499
2006:82	Landskapslag (2006:82) om miljökonsekvensbedömning.....	K 26	628
2006:106	Räddningslag (2006:106) för landskapet Åland.....	G 15	269
2006:111	Räddningsförordning (2006:111) för landskapet Åland.....	G 16	281
2006:112	Landskapsförordning (2006:112) om kvalitetsfordringar inom räddningsväsendet.....	G 18	289
2006:124	Landskapsförordning (2006:124) om hantering av jord- och muddermassor.....	K 11	549
2007:3	Landskapsförordning (2007:3) om deponering av avfall.....	K 8	540
2007:19	Landskapslag (2007:19) om skydd av det maritima kulturarvet.....	O 28	985
2007:23	Landskapslag (2007:23) om grunderna för avgifter till Ålands hälso- och sjukvård.....	F 3	201
2007:26	Landskapslag (2007:26) om tillämpning i landskapet Åland av livsmedelslagen.....	L 11	675
2007:29	Landskapslag (2007:29) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för arbetstagare.....	D 44	156
2007:57	Landskapsförordning (2007:57) om odling av regnbågslax och lax i havet.....	K 16	597
2007:60	Landskapslag (2007:60) om posttjänster.....	J 6	473
2007:88	Landskapslag (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen.....	C 3	78
2007:89	Landskapslag (2007:89) om Datainspektionen.....	D 23	122
2007:96	Landskapslag (2007:96) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om gödsselfabrikat.....	J 12	483
2007:98	Landskapslag (2007:98) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.....	J 8	480
2007:99	Landskapsförordning (2007:99) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.....	J 9	481
2007:115	Landskapslag (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.....	D 8	106
2007:129	Landskapslag (2007:129) om införande av lagstiftningen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.....	D 9	108
2008:6	Republikens presidents förordning (2008:6) om skötseln i landskapet Åland av uppgifter som gäller pensionsersättning för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier.....	D 46	157
2008:9	Förvaltningslag (2008:9) för landskapet Åland.....	C 1	71
2008:10	Landskapslag (2008:10) om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen och kommunalförvaltningen.....	C 2	78
2008:59	Landskapslag (2008:59) om enskilda vägar i landskapet Åland.....	N 10	803
2008:85	Landskapslag (2008:85) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare.....	N 29	899
2008:87	Landskapsförordning (2008:87) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare.....	N 30	904
2008:97	Landskapslag (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen.....	M 18	735
2008:102	Plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland.....	H 1	293
2008:107	Plan- och byggförordning (2008:107) för landskapet Åland.....	H 2	307
2008:108	Landskapsförordning (2008:108) om utvinningsavfall.....	K 9	544
2008:110	Näringsstödslag (2008:110) för landskapet Åland.....	J 36	502
2008:124	Landskapslag (2008:124) om miljöskydd.....	K 1	509
2008:128	Landskapslag (2008:128) om tillämpning i landskapet Åland av lagen angående vissa grannelagsförhållanden.....	H 16	389
2008:130	Landskapsförordning (2008:130) om miljöskydd.....	K 2	524
2008:139	Republikens presidents förordning (2008:139) om skötseln i landskapet Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller pensioner.....	D 45	156
2008:140	Landskapsförordning (2008:140) om skolskjutsning.....	N 15	859
2008:144	Landskapslag (2008:144) om ombildande av Posten Åland till aktieföretag.....	D 17	117
2009:7	Landskapslag (2009:7) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om underhållsstöd.....	M 11	723
2009:18	Republikens presidents förordning (2009:18) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som gäller underhållsstöd.....	M 12	724

2009:31	Landskapslag (2009:31) om tillämpning i landskapet Åland av riks författningar om utsläppshandel.....	J 34	500
2009:39	Landskapsförordning (2009:39) om tillämpning i landskapet Åland av riks författningar om transport av farliga ämnen.....	N 20	865
2009:54	Landskapslag (2009:54) om landskapsbidrag till bildningsförbund.....	O 36	994
2009:56	Landskapslag (2009:56) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om avhjälpande av vissa miljöskador.....	K 28	632
2009:59	Landskapsförordning (2009:59) om avhjälpande av vissa miljöskador.....	K 29	632
2010:2	Republikens presidents förordning (2010:2) om vissa förvaltningsuppgifter inom hälso- och sjukvården i landskapet Åland.....	L 5	671
2010:7	Landskapslag (2010:7) om pensionskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen.....	B 7	64
2010:21	Landskapslag (2010:21) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete.....	D 41	154
2010:23	Ordningslag (2010:23) för landskapet Åland.....	G 2	246
2010:28	Landskapslag (2010:28) om ordningsvakter.....	G 6	252
2010:29	Landskapslag (2010:29) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privata säkerhetstjänster.....	G 7	257
2010:30	Landskapslag (2010:30) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om sammankomster.....	G 5	251
2010:33	Republikens presidents förordning (2010:33) om polisförvaltningen i landskapet Åland.....	D 16	116
2010:36	Landskapsförordning (2010:36) om föreläggande av ordningsbot vid olika ordningsföreseelser.....	G 4	251
2010:50	Landskapslag (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp.....	M 21	739
2010:51	Landskapsförordning (2010:51) om tillämpning i landskapet Åland av förordningen om service och stöd på grund av handikapp.....	M 22	740
2010:71	Republikens presidents förordning (2010:71) om skötseln i landskapet Åland av de uppgifter som i stöd av utlänningslagen föreskrivs för arbets- och näringsbyråerna.....	M 38	771
2010:72	Republikens presidents förordning (2010:72) om skötseln i landskapet Åland av de förvaltningsuppgifter som gäller stöd för byggande av bredband.....	N 2	780
2010:79	Landskapsförordning (2010:79) om återvinning av vissa avfall i markbyggnad.....	K 10	545
2010:80	Landskapsförordning (2010:80) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets skötsel av tvärvillkorskontrollen.....	I 6	424
2010:81	Landskapsförordning (2010:81) om tillämpning i landskapet Åland av statsrådets förordning om underhåll av anläggningar som innehåller ämnen som bryter ner ozonskiktet samt vissa fluorerande växthusgaser.....	K 4	538
2010:83	Landskapslag (2010:83) om tillämpning i landskapet Åland av foderlagen.....	J 14	485
2010:85	Landskapslag (2010:85) om en infrastruktur för geografisk information.....	N 4	780
2010:86	Landskapsförordning (2010:86) om en infrastruktur för geografisk information.....	N 5	782
2010:93	Vattenförordning (2010:93) för landskapet Åland.....	K 14	575
2010:99	Landskapslag (2010:99) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om tolkningstjänst för handikappade personer.....	M 23	741
2011:4	Ålands landskapsregerings beslut (2011:4) om register över godkända växtskyddsmedel.....	J 25	493
2011:9	Landskapslag (2011:9) om tillämpning i landskapet Åland av elsäkerhetslagen.....	H 6	349
2011:11	Landskapsförordning (2011:11) om tillämpning av riksbestämmelser om elsäkerhet.....	H 7	350
2011:13	Landskapslag (2011:13) om gymnasieutbildning.....	O 3	928
2011:17	Landskapslag (2011:17) om valfinansiering.....	B 5	61
2011:18	Republikens presidents förordning (2011:18) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som rör tolkningstjänst för handikappade personer.....	M 24	742
2011:33	Landskapsförordning (2011:33) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet.....	M 28	758
2011:36	Landskapslag (2011:36) om tillämpning av fordonslagen.....	N 32	906
2011:53	Landskapsförordning (2011:53) om skydd av slaktkycklingar.....	L 21	703
2011:74	Landskapsförordning (2011:74) om renhållning.....	K 20	615
2011:75	Landskapsförordning (2011:75) om gymnasieutbildning.....	O 4	939
2011:76	Landskapsförordning (2011:76) om läroavtalsutbildning.....	O 11	948
2011:80	Landskapslag (2011:80) om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter.....	J 32	499

2011:86	Barnomsorgslag (2011:86) för landskapet Åland.....	M 13	724
2011:90	Landskapsförordning (2011:90) om behörighetskrav för personal anställd i daghem och fritidshem.....	M 14	730
2011:95	Landskapslag (2011:95) om radio- och televisionsverksamhet	N 1	773
2011:97	Lagtingsordning (2011:97) för Åland	B 1	27
2011:100	Landskapsförordning (2011:100) om fornminnesregister.....	O 27	985
2011:111	Landskapslag (2011:111) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om främjande av användningen av biodrivmedel för transport.....	K 7	539
2011:114	Landskapslag (2011:114) om hälso- och sjukvård	L 1	657
2011:118	Landskapslag (2011:118) om överlåtelse av verksamheten vid Ålands försöksstation	D 18	117
2011:119	Kommunalskattelag (2011:119) för landskapet Åland	F 6	205
2012:18	Landskapslag (2012:18) om kompensation för uteblivna inkomster från beskattningen av kapitalinkomst	E 11	191
2012:31	Republikens presidents förordning (2012:31) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som rör kontroll av identifiering och registrering av djur.....	L 20	703
2012:36	Landskapslag (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice.....	M 3	717
2012:41	Landskapslag (2012:41) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om växtskyddsmedel.....	J 23	491
2012:43	Landskapsförordning (2012:43) om tillämpning på Åland av riks författningar om växtskyddsmedel	J 24	493
2012:44	Landskapsförordning (2012:44) om tillämpning på Åland av riks författningar om kemikalier	L 16	681
2012:45	Landskapsförordning (2012:45) om tillämpning på Åland av riks författningar om begränsning av användning av PCB och PCT.....	K 12	551
2012:50	Landskapsförordning (2012:50) om miljökonsekvensbedömning	K 27	631
2012:64	Republikens presidents förordning (2012:64) om skötseln i landskapet Åland av vissa förvaltningsuppgifter som rör växtskyddsmedel	J 26	493
2012:69	Landskapslag (2012:69) om landskapets finansförvaltning	D 30	132
2012:74	Landskapslag (2012:74) om främjande av integration.....	M 36	766
2012:78	Landskapsförordning (2012:78) om inledande kartläggning	M 37	771
2012:79	Landskapslag (2012:79) om tillämpning på Åland av lagen om avskiljning och lagring av koldioxid	K 32	634
2013:20	Republikens presidents förordning (2013:20) om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som gäller handel med utsläppsrätter avseende växthusgaser	J 35	501
2013:21	Landskapslag (2013:21) om lagtingets kansli	B 8	67
2013:25	Landskapslag (2013:25) om landskapsrevisionen	B 9	67
2013:31	Landskapslag (2013:31) om produktionsstöd för el.....	J 39	504
2013:34	Landskapslag (2013:34) om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för skatteåren 2013-2016.....	F 8	213
2013:37	Landskapslagen (2013:37) om tillämpning på Åland av 1 a kap. vägtrafiklagen	N 12	825
2013:38	Landskapsförordning (2013:38) om tillämpning på Åland av vissa riks författningar om foder	J 15	486
2013:39	Landskapslag (2013:39) om produktion av genetiskt modifierade växter.....	I 9	428
2013:43	Landskapslag (2013:43) om tillämpning av semesterlagen på landskapets och kommunernas tjänstemän	D 34	148
2013:59	Landskapsförordning (2013:59) om tillämpning på Åland av riks författningar om alkohol.....	J 11	483
2013:72	Landskapslag (2013:72) om tillämpning på Åland av lagen om arbetstid i vägtrafik för förare som är egenföretagare	N 31	906
2013:75	Landskapslag (2013:75) om tillämpning av lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål.....	L 24	712
2013:77	Landskapsförordning (2013:77) om tillämpning av förordningen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål.....	L 25	713
2013:81	Landskapslag (2013:81) om tillämpning på Åland av 13 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice	D 11	111
2013:84	Landskapslag (2013:84) om tillämpning på Åland av lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning.....	K 30	633
2013:85	Landskapsförordning (2013:85) om tillämpning på Åland av förordningen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning.....	K 31	634
2013:87	Polislag (2013:87) för Åland	G 1	225
2013:97	Landskapslag (2013:97) om tillämpning på Åland av lagen om plantmaterial	J 16	486
2013:98	Landskapslag (2013:98) om tillämpning av lagen om skydd för växters sundhet.....	J 18	488

2013:100	Landskapsförordning (2013:100) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om plantmaterial.....	J 17	487
2013:101	Landskapsförordning (2013:101) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om skydd för växternas sundhet.....	J 19	489
2013:107	Landskapsförordning (2013:107) om externa räddningsplaner.....	G 17	286
2013:112	Republikens presidents förordning (2013:112) om skötseln på Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller skydd för växternas sundhet.....	J 20	489
2013:125	Landskapslag (2013:125) om tillämpning på Åland av lagen om nykterhetsarbete.....	M 26	743
2014:10	Landskapsförordning (2014:10) om prehospital akutsjukvård.....	L 3	666
2014:12	Landskapsförordning (2014:12) om verkställighet av landskapets budget.....	D 31	135
2014:20	Republikens presidents förordning (2014:20) om en samrådsdelegation för Mariehamns flygplats.....	N 37	918
2014:28	Landskapslag (2014:28) om tillämpning på Åland av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård.....	L 7	671
2014:31	Landskapslag (2014:31) om energideklaration för byggnader.....	H 4	345
2014:33	Landskapslag (2014:33) om Ålands ombudsmannamyndighet.....	D 20	119
2014:46	Republikens presidents förordning (2014:46) om skötseln på Åland av uppgifter som gäller konsumentrådgivning.....	D 22	122
2014:52	Landskapsförordning (2014:52) om energideklaration för byggnader.....	H 5	349
2014:53	Landskapslag (2014:53) om avbytarstöd.....	I 22	446
2015:4	Landskapslag (2015:4) om tillämpning på Åland av lagen om allmänt bostadsbidrag.....	M 6	721
2015:5	Landskapsförordning (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling.....	H 3	311
2015:6	Landskapsförordning (2015:6) om ombudsmannanämnden.....	D 21	122
2015:7	Landskapsförordning (2015:7) om producentansvar.....	K 22	623
2015:12	Republikens presidents förordning (2015:12) om skötseln på Åland av vissa förvaltningsuppgifter som gäller gränsöverskridande hälso- och sjukvård.....	L 8	672
2015:16	Landskapsförordning (2015:16) om tillämpning på Åland av vissa riksbestämmelser om avfallsförbränning.....	K 5	538
2015:18	Landskapslag (2015:18) om tillämpning i landskapet Åland av familjevårdarlagen.....	M 15	730
2015:25	Landskapslag (2015:25) om lagtingsledamöternas arvoden och kostnadsersättningar.....	B 6	63
2015:28	Landskapsförordning (2015:28) om rådgivning för gravida och barn, skol- och studerandehälsövård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga.....	L 4	668
2015:32	Landskapslag (2015:32) om stöd för hållbart skogsbruk.....	I 17	441
2015:33	Landskapsförordning (2015:33) om stöd för hållbart skogsbruk.....	I 18	444
2015:48	Landskapslag (2015:48) om tillämpning i landskapet Åland av bestämmelser i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken.....	I 30	465
2015:49	Landskapslag (2015:49) om verkställighet av den gemensamma fiskeripolitiken inom den Europeiska unionen.....	I 28	462
2015:50	Landskapsförordning (2015:50) om register för fiskerinäringen.....	I 29	463
2015:52	Ålands landskapsregerings beslut (2015:52) gällande vissa upphandlingar.....	C 9	92
2015:56	Landskapslag (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning.....	M 29	758
2015:68	Landskapslag (2015:68) om hemvårdsstöd.....	M 17	732
2015:69	Landskapsförordning (2015:69) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien.....	L 12	676
2015:87	Arbetsordning (2015:87) för Ålands lagting.....	B 2	34
2015:88	Körkortslag (2015:88) för Åland.....	N 21	866
2015:89	Landskapslag (2015:89) om trafikskolor.....	N 22	878
2015:95	Landskapsförordning (2015:95) om förarutbildning.....	N 23	879
2015:96	Landskapsförordning (2015:96) om villkorskoder som får anges på körkort utfärdade på Åland.....	N 24	882
2015:97	Landskapsförordning (2015:97) om medicinska krav för innehav av körkort.....	N 25	884
2015:98	Landskapsförordning (2015:98) om alkohol för den som har körkort med villkor om alkohol.....	N 26	894
2015:99	Landskapslag (2015:99) om åländsk hembygdsrätt.....	A 9	18
2015:100	Landskapslag (2015:100) om hembygdsrättsförfaranden.....	A 10	20
2015:102	Landskapslag (2015:102) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftning om elmarknaden.....	J 28	494
2015:103	Landskapslag (2015:103) om Ålands energimyndighet.....	D 25	124
2015:108	Landskapsförordning (2015:108) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om elmarknaden....	J 29	496

2015:110	Landskapslag (2015:110) om landskapets fastighetsverk	D 26	126
2015:115	Landskapslag (2015:115) om tillämpning på Åland av lagen om indexjustering för 2015 av pensioner och vissa andra förmåner	M 33	764
2015:117	Landskapslag (2015:117) om skyddshem	M 19	737
2015:118	Landskapsförordning (2015:118) om skyddshemspersonal.....	M 20	739
2015:122	Landskapsförordning (2015:122) om tillämpning på Åland av vissa riksförordningar angående stöd vid förvärv av bostad	H 12	367
2016:2	Landskapslag (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst.....	E 10	191
2016:10	Landskapslag (2016:10) om Lotteriinspektionen	D 27	127
2016:12	Landskapsförordning (2016:12) om lotterier	G 10	264
2016:15	Landskapslag (2016:15) om tillämpning på Åland av lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården.....	M 4	719
2016:20	Landskapslag (2016:20) om energieffektivitet.....	J 33	499
2016:25	Landskapsförordning (2016:25) om undantag från miljöståndsplikt för fiskodlingar vid utrotning av VHS.....	K 17	601
2016:29	Landskapslag (2016:29) om finansiering av landsbygdsnäringar.....	I 1	391
2016:31	Landskapslag (2016:31) om återkrävande av stöd ur landskapets medel.....	J 40	508
2016:36	Landskapslag (2016:36) om Ålands skogsvårdsförening	I 14	437
2016:41	Ålands landskapsregerings beslut (2016:41) om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket.....	K 15	593
2016:42	Landskapsförordning (2016:42) om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar.....	I 2	393
2016:43	Landskapsförordning (2016:43) om kontroller av ersättning för miljö- och klimatmässigt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar	I 3	416
2016:44	Landskapsförordning (2016:44) om administration av miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och kompensationsersättning.....	I 4	421
2016:53	Republikens presidents förordning (2016:53) om förvaltning av registret över domännamn under toppdomänen ax.....	N 3	780
2016:76	Landskapslag (2016:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för den offentliga sektorn.....	D 40	153
2016:84	Landskapslag (2016:84) om tillämpning på Åland av hälsoskyddslagen	L 9	673
2016:88	Landskapsförordning (2016:88) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om hälsoskydd.....	L 10	674
2016:90	Landskapsförordning (2016:90) om landskapsregeringens allmänna förvaltning.....	D 5	103
2017:8	Landskapslag (2017:8) om tillämpning på Åland av lagen om fonderna inom området för inrikes frågor	M 39	772
2017:19	Landskapslag (2017:19) om tillämpning av rikslagstiftning om beskattning av delägare i utländska bassamfund.....	F 16	217
2017:22	Landskapslag (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer.....	O 20	967
2017:23	Landskapslag (2017:23) om jämställande av högskolestudier	O 21	972
2017:27	Republikens presidents förordning (2017:27) om skötseln på Åland av förvaltningsuppgifter som gäller de nationella programmen för fonderna inom området för inrikes frågor.....	M 40	772
2017:29	Landskapslag (2017:29) om vattenfarkoster	N 35	915
2017:30	Landskapslag (2017:30) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftning om säkerhet och utsläppskrav för vattenfarkoster	N 36	918
2017:36	Republikens presidents förordning (2017:36) om skötseln av de uppgifter i landskapet Åland som hör till det utbetalande organet för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu).....	I 5	424

Förklaring till förkortningarna finns på sidan vii.

A

- Affischering**, LL om naturvård 25 §, K 33; LL om allmänna vägar 60 §, N 6.
- Affärs- eller yrkeshemlighet**, får ej röjas, LL om allmänna handlingars offentlighet 9 § f) och g), C 4; StatistikL 14 §, C 6; LL om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti 19 §, D 29; LL om allmänna vatten- och avloppsverk 16 §, E 17; RäddningsL 88 §, G 15; NäringsstödsL 6 och 15 §§, J 36; LL om produktionsstöd för el 13 §, J 39; MiljöskyddsL 55 §, K 1; LL om tobak och relaterade produkter 12 §, L 17; DjurskyddsL 57 §, L 18; LL om arbetsmarknadspolitisk verksamhet 73 §, M 27.
- Affärstid**, AffärstidsL, J 2.
- Aktiebolag**, LL om landskapsrevisionen 3 §, B 9; LL om ombildande av Posten Åland till aktiebolag, D 17; LL om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för skatteåren 2013–2016 2 §, F 8; LL om koncernbidrag vid kommunalbeskattningen 2§, F 12; LL om bostadsproduktion 4 § 2 mom., H 8; LF om yrkesfiske 5 §, I 27; IdrottsL 29 §, O 39. Se även **Bolag**.
- Aktuella frågor**, debatt i lagtinget, LO 38 §, B 1; AO 40 §, B 2.
- Akutsjukvård**, LL om hälso- och sjukvård 43 §, L 1. Se även **Prehospital akutsjukvård**.
- Alarmcentral**, RäddningsF 46 §, G 16.
- Alkohol**, LL om tillämpning av riksförfattningar om alkohol, J 10; LF om inkvarterings- och trakteringsverksamhet 7 och 9 §§, J 3.
- Alkoholmissbruk**, LL om behandling av berusade, G 3. LL om hälso- och sjukvård 41 §, L 1; LL om tillämpning av L om nykterhetsarbete, M 26.
- Alkolås**, KörkortL 7 kap., N 21; LF om alkolås, N 26.
- Allmänbildande gymnasieexamen**, LL om gymnasieutbildning 25 §, O 3. Se även **Studentexamen**.
- Allmän handling**, LL om allmänna handlingars offentlighet, C 4.
- Allmänna vägar**, LL om allmänna vägar, N 6; PBL 49 och 57 §§, H 1.
- Allmännyttigt samfund**, LL om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för allmännyttiga samfund som bedriver samhälleligt betydelsefull verksamhet, F 18.
- Allmän ordning**, PolisL, G 1; OrdningsL, G 2.
- Allmän plats**, OrdningsL, G 2.
- Allmänt område**, PBL 2, 10, 52, 62, 65 och 102 §§ samt 8 kap., H 1; PBF 10 § och 5 kap., H 2.
- Allmänt vattenområde**, L om rätt till allmänt vattenområde inom landskapet Åland, A 5.
- Ambulans**, LF om prehospital akutsjukvård, L 3. Se även **Utryckningsfordon**.
- Ambulerande djurutställning**, DjurskyddsL 38 och 46 §§, L 18.
- Ambulerande tandvårdsklinik**, LF om hälso- och sjukvård 39 §, L 1.
- Amortering**, LL om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti 6 och 17 §§, D 29; KommunskatteL 27 § 3 mom., F 6, LL om avdrag på kommunalbeskattningen för amortering på studielån, F 19; LF om Ålands Penningautomatförening och dess verksamhet 19 §, G 11; LL om bostadsproduktion 11 och 22 §§, H 8; LL om räntestödslån vid skördekadaver 6 §, I 12; LL om bosättningslån, M 5; LL om enskilda vägar 82 §, N 10; LL om studiestöd 32 och 33 §§, O 23.
- Anbud**, LL om allmänna handlingars offentlighet 3 § 2 mom. och 4 § 2 mom., C 4; LL om tillämpning av riksförfattningar om offentlig upphandling, C 7; LF om offentlig upphandling, C 8; ÅLRB gällande vissa upphandlingar, C 9.
- Andra bedömning**, LL om hälso- och sjukvård 14 §, L 1.
- Andra behandling**, i lagtinget, LO 33 §, B 1; AO 71 och 73 §§, B 2.
- Anläggningskostnad**, LL om planering av och landskapsandel för socialvården 4 kap., E 7; LL om planering av och landskapandel för undervisnings- och kulturverksamheten 5 kap., E 8; PBL 9 kap., H 1; VattenL 11 kap. 11 § och 13 kap. 14 §, K 14; GrundskoleL 47 §, O 1; LL om ungdomsarbete 20 och 21 §§, O 38; IdrottsL 16 §, O 39.
- Anläggningstillgång**, LL om landskapets fastighetverk 4 §, D 26; L om räntestödscrediter till kommuner för främjande av företagsverksamheten 5 §, E 13; LL om kommunalbeskattning av rederibolag och redare 1 och 3 §§, F 13; LL om posttjänster 41 §, J 6; NäringsstödsL 13 och 14 §§, J 36; BarnomsorgsL 24 § 3 mom. 1 p., M 8.

- Annonsering**, AO 8 §, B 2; ÅLRB gällande vissa upphandlingar 4 §, C 9; LL om tillämpning av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män 8 §, C 10; LL om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar 7 §, E 4; LF om externa räddningsplaner 6 § 3 mom., G 17; LL om energideklaration för byggnader 15 §, H 4; LF om energideklaration för byggnader 3 §, H 5; MiljöskyddsL 13 §, K 1; LL om miljökonsekvensbedömning 13 §, K 26; LL om naturvård 25 §, K 33; LL om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som skall arbeta med barn 9 §, M 16; LL om allmänna vägar 60 §, N 6.
- Anskaffningsutgift**, LL om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för skatteåren 2013-2016 1 §, F 8; LL om kommunalskatt för gårdsbruk, 7 §, F 9; LL om kommunalbeskattning av rederibolag och redare 3 §, F 13.
- Anslag**, i landskapets budget, LL om landskapets finansförvaltning, D 30.
- Anslagstavla**, LL om lagtingsval och kommunalval 13 § 4 mom., 15 § 2 mom., 32 § 2 mom., 35b § 5 mom., 37 § 1 mom., 51a § 4 mom., 65 § och 75b § 2 mom., B 3; FörvaltningsL 57 §, C 1; LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen 9b §, D 2; LL om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet 14 och 17 §§, D 8; KommunalL 12, 28, 91 och 107 §§, E 1; LF om externa räddningsplaner 6 § 3 mom., G 17; PBL 18 och 77 §§, H 1; PBF 8 § 2 mom., H 2; LL om fiske 25 § 3 mom. och 41 § 4 mom., I 25; LF ang. fiske 3 § 2 mom. och 8 § 1 mom., I 26; MiljöskyddsL 53d § 2 mom., K 1; VattenL 14 kap. 8 §, K 13; LF om mottagning av fartygsgenererat avfall och lastrester 2 §, K 25; JaktL 23 § 3 mom., K 35; LL om allmänna vägar 50 § 4 mom., N 6; LL om fornminnen 8 § 2 mom., O 26.
- Anslutningsmotion**, LO 28 §, B 1; AO 48 och 49 §§, B 2.
- Ansvarig föreståndare**, för inkvarterings- och trakteringsverksamhet, LF om inkvarterings- och trakteringsverksamhet 8, 13, 15 och 16 §§, J 3; för resebyrå, LL om resebyråer 4 §, J 4; för fastighetsmäklarverksamhet, LF om fastighetsmäklare 5, 9 och 19 §§, J 5; för arbetsförmedling, LL om arbetsförmedling av annan än landskapet 4 § 2 mom., J 7.
- Apoteksvagn**, LL om apoteksvagn, F 4.
- Arbetsavtal**, Sjl 29 § 1 mom. 6 p., A 1; AO 87 §, B 2; LL om lagtingets kansli 1 och 2 §§, B 8; LL om gymnasieutbildning 12 §, O 3, LL om läroavtalsutbildning 2 och 22 §§, O 10; LL om studieledighet 12 och 13 §§, O 25.
- Arbetsdomstolen**, LL om tjänstekollektivavtal 13 §, D 38.
- Arbetsfred**, LL om tjänstekollektivavtal 3 kap, D 38.
- Arbetsförmedling**, LL om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, D 10; LL om arbetsförmedling av annan än landskapet, J 7; LL om arbetsmarknadspolitisk verksamhet 5 kap., M 27.
- Arbetsinkomstavgift från kommunalskatten**, Kommunal-skatteL 25 §, F 6.
- Arbetslöshetsersättning**, LL och LF om tillämpning av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, M 31 och M 32; RPF om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, M 34.
- Arbetsmarknadspolitik**, LL och LF om arbetsmarknadspolitisk verksamhet, M 27 och M 28.
- Arbetsmarknadsservice**, LL om arbetsmarknadspolitisk verksamhet 4, 5 och 71 §§ samt 3 och 4 kap., M 26; LL om främjande av integration 30 §, M 36.
- Arbetsordning**, för Ålands lagting, AO, B 2.
- Arbetspensionsförsäkringsavgiftsbedrägeri**, LL om tillämpning av 29 kap. strafflagen (StraffL 29 kap. 4a och 4b §§), F 25.
- Arbetstid**, för landskapets och kommunernas tjänstemän, LL om tillämpning av arbetstidslagen, D 39; i vägtrafik, LL om tillämpning av lagen om arbetstid i vägtrafik för förare som är egenföretagare, N 31.
- Arkiv**, ArkivL, C 5.
- Arrende**, LL om jordförvärrätt och jordförvärrstillstånd, A 3; LF om jordförvärrstillstånd, A 4; AO 19 §, B 2; LL om avloppsvattenavgift 14 § 2 mom., F 24; LL om energideklaration för byggnader 11 § 3 p., H 4; LL om tillämpning av jordlegolagen, H 13; HyresL 96 § 1 mom., H 15; LL om stöd för hållbart skogsbruk 2 § 1 mom. 1p., I 17; LL om fiske 7 §, I 25; LF ang. fiske 9 §, I 26; LL om naturvård 10 §, K 33; JaktL 4, 6 och 8-10 §§, K 35.
- Arv**, landskapets rätt till arv, Sjl 63 §, A 1; JordförvärrL för Åland 3 §, A 2; LL om jordförvärrätt och jordförvärrstillstånd 4, 5 och 7 §§, A 3. Se även **Ärvdabalken**.
- Audiovisuella medietjänster**, LL om radio- och televisionsverksamhet, N 1.
- Automat**, se **Penningautomat**.
- Avbytarverksamhet för lantbrukare**, LL om avbytarstöd, I 22.
- Avdelningschef**, vid Ålands landskapsregering, LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 2a, 3, 5, 8, 10 och 11a §§, D 4; LF om verkställighet av landskapets budget 2 §, D 31; LL om tjänstekollektivavtal 2 §, D 38.
- Avdrag för inkomstens förvärvande**, Kommunal-skatteL 2 § och 2 kap., F 6; LL om tillämpning av rikslagstiftningen om beskattningsförfarande 5 §, F 20.
- Avdrag som beviljas dödsbon för efterlevande make eller maka**, Kommunal-skatteL 24 §, F 6.
- Avdrag vid kommunalbeskattningen**, Kommunal-skatteL, F 6; LL om kommunalbeskattning av delägare i utländska bassamfund, F 16; LL om bostadshusreservering vid kommunalbeskattningen, F 17; LL om avdrag vid kommunalbeskattningen för amortering på studielån, F 19.

Avfall LF om tillämpning av vissa riksbestämmelser om avfallsförbränning, K 5; LF om deponering av avfall, K 8; LF om utvinningsavfall, K 9; LF om återvinning av vissa avfall i markbyggnad, K 10; LF om hantering av jord- och muddermassor, K 11; LL om renhållning, K 19; LF om renhållning, K 20; LF om förpackningar och förpackningsavfall, K 21; LF om PCB-avfall, K 23; LL om mottagning i hamn av fartygsgenererat avfall och lastrester, K 24; LF om mottagning av fartygsgenererat avfall och lastrester, K 25. Se även **Renhållning, Farligt avfall, Hushållsavfall, Skrotfordon**.

Avfallsbehandlingsanläggning, LL om renhållning 13, 16 och 33 §§, K 19; LF om deponering av avfall, K 8.

Avgift, LL om grunderna för avgifter till landskapet, F 2; LL om grunderna för avgifter till Ålands hälso- och sjukvård, F 3; LL om radio- och televisionsverksamhet 3 § 5 mom. samt 5 kap. och 41 §, N 1; LL om allmänna vägar 18 §, N 6; LF om färjor 19 §, N 7; LL om kommunalvägar 15 §, N 8. Se även **Apoteksavgift, Avloppsvattenavgift, Befrielse från kommunal avgift, Resandeavgift**.

Avgångsålder, LL om Ålands polismyndighet 9 §, D 14; TjänstemannaL 41 och 65 §§, D 32.

Avlivning, av djur, PolisL 2 kap 16 §, G 1; JaktL 45 och 71 §§, K 35. Se även **Slakt**.

Avlopp, PBL, 8 § 3 mom., 10 § 1 mom., 20 § 3 mom., 26 § 2 mom. 2 p. och 45 §, H 1; PBF 7 § 3 p. och 27 § 1 mom. 2 och 5 p., H 2; HyresL 23 § 1 mom. 3 p., H 15; VattenL 3 kap. 14 §, 4 kap. 8a §, 5 kap. 7 §, 6 kap. 20 §, 7 kap. 4 §, 11 kap. och 13 kap., K 13; VattenF 3-5 och 21a §§, K 14; ÅLRB om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket bilaga 2, K 15; LL om tillämpning av hälso- skyddslagen 9 §, L 9.

Avloppsanläggning, LL om understöd för vatten- och avloppsprojekt, E 18, MiljöskyddsF 4 § samt bilaga 1 och 2, K 2; VattenL 3 kap. 15 § och 6 kap. 20 §, K 13. Se även **Avlopp**.

Avloppsvattenavgift, LL om avloppsvattenavgift, F 24.

Avloppsverk, LL om allmänna vatten- och avloppsverk, E 17. Ang. lån och understöd, se **Avloppsanläggning**.

Avlägsnande, PolisL 2 kap. 5, 10 och 17 §§ samt 3 kap. 4 §, G 1. LL om ordningsvakter 8 och 10 §§, G 6.

Avräkning, Sjl 45 §, A 1.

Avräkningsbelopp, Sjl 46 §, A 1.

Avräkningsgrunden, Sjl 47 § och 77 § 3 mom., A 1.

Avspärning av platser och områden, PolisL 2 kap. 8 §, G 1.

Avsättning av tjänsteman, utan uppsägningstid, TjänstemannaL 10 kap., D 32.

Avtalsdelegationen, kommunala, KommunalL 14 kap., E 1; LL om tjänstekollektivavtal 3, 5, 11, 13 och 21 §§, D 38.

Avtals- och pensionsbyrån, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 5 §, D 5.

Avträdelseersättning, F om förvaltningen i landskapet Åland av ärenden som gäller avträdelseersättning för lantbruksföretagare, I 23.

B

Badhus, LL om tillämpning av hälso- och sjukvårdslagen, L 9.

Badstrand, LL om tillämpning av hälso- och sjukvårdslagen, L 9; LF om tillämpning av riksförfattningar om hälso- skydd 1 § 6 och 7 p. samt 5 §, L 10; LL om fiske 3 § 3 mom., I 29.

Balansansvar, LL om tillämpning av rikslagstiftning om elmarknaden 4 § 6 p., J 28; LF om tillämpning av riksförfattningar om elmarknaden 2, 7 och 8 §§, J 29.

Barn, RPF om skötseln av uppgifter som gäller pensionsersättning för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier, D 46; LL om hälso- och sjukvård 20 § 3 mom., 28, 29, 39, 48 och 55 §§, L 1; LF om rådgivning för gravida och barn, skol- och studerandehälsövård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga, L 4; LL om tobak och relaterade produkter 4 och 4a §, L 7; DjurskyddsL 4 §; L 18; LL om tillämpning av lagen om moderskapsunderstöd, M 8; LL om tillämpning av barnbidragslagen, M 9; F om skötseln av vissa uppgifter som gäller barnbidrag, M 10; LL om tillämpning av lagen om underhållsstöd, M 11; RPF om skötseln av förvaltningsuppgifter som gäller underhållsstöd, M 12; BarnomsorgsL, M 13; LF om behörighetskrav för personal anställd i daghem och fritidshem M 14; LL om tillämpning av familjevårdarlagen, M 15; LL om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som skall arbeta med barn, M 16; LL om hemvårdsstöd, M 17; LL om tillämpning av barnskyddslagen, M 18.

Barnbidrag, LL om tillämpning av barnbidragslagen, M 9; F om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter som gäller barnbidrag, M 10.

Barnmat, LF om tillämpning av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien 1 § 2 p., 2 § 7 p. och 3 § 10 p., L 12.

Barnskydd, LL om tillämpning av barnskyddslagen, M 18.

Bassamfund, LL om kommunalbeskattning av delägare i utländska bassamfund, F 16.

Befolkningskydd, RPF om förberedande uppgifter för undantagsförhållanden G 14.

Befrielse från kommunal avgift, KommunalL 13 §, E 1.

Begravning, LL om tillämpning av hälso- och sjukvårdslagen, L 9.

Begränsat skattskyldig, LandskapsskatteL 2 §, F 1; KommunalsskatteL 4 §, F 6; LL om kommunalskatt för begränsat skattskyldig, F 15; LL om tillämpning av rikslagstiftning om beskattningsförfarande 3 §, F 20.

- Bekämpningsmedel**, LF om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar 30 och 35-39 §§, I 2; LF om tillämpning av riksorfattningar om livsmedel och livsmedelshygien 2 § 3 och 7 p., L 12. Se även **Kemikalier**.
- Bensin**, LL om tillämpning av riksorfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor, J 8; LF om tillämpning av riksorfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor, J 9; LF om tillämpning av vissa riksorfattningar rörande åtgärder mot förorening av luften, K 3; LL om mottagning i hamn av fartygsgenererat avfall och lastrester, K 24.
- Beredskapsuppgifter**, RPF om förberedande uppgifter för undantagsförhållanden, G 14.
- Berusad**, LL om behandling av berusade, G 3; vägrande av tillträde, LL om ordningsvakter 7 §, G 6; avlägsnande, gripande och hållande i förvar, LL om ordningsvakter 8 §, G 6.
- Berusningsmedel**, när intagande är förbjudet, OrdningsL 4 och 20 §§, G 2, LF om föreläggande av ordningsbot vid olika ordningsföreläggelser 4 §, G 4. LL om ordningsvakter 9 §, G 6.
- Besiktning av fordon**, LL om besiktning och registrering av fordon, N 33.
- Besiktningssman**, LL om motorfordonsbyrån 9 §, D 19.
- Beskattning**, dess verkställande, LL om tillämpning av rikslagstiftningen om beskattningsförfarande, F 20; F om verkställandet av kommunalbeskattningen i landskapet Åland, F 21.
- Beslut**, utformningen av beslut i förvaltningsärenden, FörvaltningsL 7 kap., C 1.
- Beställningstrafik**, LL om yrkesmässig trafik 3, 14 och 17 §§, N 27.
- Beställ-TV**, LL om radio- och televisionsverksamhet, N 1.
- Besvär**, över beslut i förvaltningsärende, Sjl 25 §, A 1; FörvaltningsL 42-44 §§, C 1. Se även **Kommunalbesvär**.
- Bete**, LL om stängselskyldighet 12 §, I 10; DjurskyddsF 2, 7 och 9 §§ samt 4 kap, L 19.
- Bevattning**, VattenL 12-14 kap., K 13.
- Bevisprovokation genom köp**, PolisL 5 och 7 kap., G 1.
- Bibliotek**, LL om allmänna bibliotek, O 31; BiblioteksF, O 32.
- Bil**, LL om besiktning och registrering av fordon, N 33; LF om fordons konstruktion, utrustning, skick, användning och belastning, N 34.
- Bilbälte**, VägtrafikL 61 §, N 11; LF om undantag från skyldigheten att använda bilbälte, N 14; TrafikbrottsL 18 §, N 18.
- Bilskola**, se **Förarutbildning; Trafikskola**.
- Binäringsfiskare**, LL om fiske 2 §, I 25; LF om yrkesfiske, I 27.
- Biodrivmedel**, LL om tillämpning av lagen om främjande av biodrivmedel för transport, K 7.
- Biograföreställning**, LL innehållande särskilda bestämmelser ang. biografier och offentliga biograföreställningar, G 8.
- Biotop**, skydd av, LL om naturvård 1 och 3 kap. samt 43 §, K 33; LF om naturvård 3 kap., K 34.
- Biståndsskyldighet**, Sjl 31 §, A 1; PolisL 8 kap. 4 § och 9 kap. 1-7 §§, G 1; RäddningsL 16, 60, 72 och 82 §§, G 15; VägtrafikL 9 §, N 9; TrafikbrottsL 7 §, N 18. Se även **Gränsbevakning**.
- Bisyssla**, TjänstemannaL 18 §, D 32; LL om Ålands polismyndighet 5d §, D 12.
- Blankettlag**, gängse benämning på landskapslag varigenom en eller flera riksorfattningar bringats i kraft i landskapet.
- Blommor**, försäljning av, AffärstidsL, J 2.
- Bolag**, Sjl 11 och 73 §§, A 1, JordförvärvsL för Åland 2 §, A 2; LL om jordförvärvs rätt och jordförvärvs-tillstånd 9, 13 och 16 §§, A 3; LF om jordförvärvs-tillstånd 6 och 7 §§, A 4; StatistikL 8 §, C 6; LL om rätt att utöva näring, J 1. Se även **Aktiebolag, Näringsverksamhet**.
- Bordläggning**, AO 42, 57, 73 och 105 §§, B 2; LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen 7 §, D 2; KommunalL 24 §, E 1.
- Borring i berg**, MiljöskyddsF 6 §, K 2.
- Bostad**, LL om förhindrande av diskriminering 5 §, C 11; LL och LF om räntestöd till kommuner för anskaffande av områden för bostadsproduktion, E 12 och E 13; PBF 7 § 5 och 9 p., 16 §, 21 § 2 mom. och 22 §, H 2; LF om Ålands byggbestämmelse-samling, H 3; LL om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter 25 § 4 mom., 48 § 2 mom. och 88 §, H 13; LL om hälso- och sjukvård 33 § 4 mom., L 1; LF om tillämpning av riksorfattningar om hälsoskydd, L 10. Se även **Tjänstebostad**.
- Bostadsbidrag**, LL om tillämpning av lagen om bostadsbidrag, M 6; F om skötseln i landskapet Åland av vissa ärenden som gäller bostadsbidrag, M 7.
- Bostadshusreservering**, LL om bostadshusreservering vid kommunalbeskattningen, F 17.
- Bostadslån**, LL om bostadsproduktion, H 8; LL om stöd för bostadsförbättring, H 9, LL om stöd för bostadsproduktion, H 10; LL och LF om tillämpning av vissa riksorfattningar ang. stöd vid förvärv av bostad, H 11 och H 12.
- Bostadslägenhet**, HyresL 1-8, 14 och 15 kap., H 15; Se även **Bostad, Tjänstebostad**.
- Bosättningslån**, LL om bosättningslån, M 5.
- Bosättningsstruktur**, LL om bosättningsstrukturgrupper, E 9; LL om landskapsandelar till kommunerna 8, 9 och 11 § §, E 6; LL om planering av och landskapsandel för socialvården 10, 11 och 15 §§, E 7; LL om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten 7, 19, 20 och 24 §§, E 8; RäddningsL 75 §, G 15.

- Brandkår**, RäddningsL 8, 23, 24, 58, 62 och 83 §§, G 15; RäddningsF 14 §, G 16.
- Brandsläckare**, LF om kvalitetsfordringar inom räddningsväsendet 1 § 5 och 7 p. samt 9 §, G 18; LL om vattenfarkoster 7 §, N 35.
- Brandsyn**, RäddningsL 2 § 13 p., och 7 kap. samt 91 §, G 15; RäddningsF 13 kap., G 16.
- Brandsäkerhet**, RäddningsL 6 kap. och 93 §, G 15; RäddningsF 20 §, G 16; LF om kvalitetsfordringar inom räddningsväsendet, G 18; PBL 65 § 2 mom. och 66 § 2 mom., H 1; PBF 7 § 7 p., samt 17 och 18 §§ H 2; LF om Ålands byggbestämmelsesamling bilagens avsnitt 5, H 3; ArkivL 9 §, C 5.
- Brandvarnare**, RäddningsL 34 §, G 15; RäddningsF 32 §, G 16; LF om kvalitetsfordringar inom räddningsväsendet, G 18.
- Bredband**, RPF om skötseln i landskapet Åland av de förvaltningsuppgifter som gäller stöd för byggande av bredband, N 2.
- Brottslig bakgrund**, LL om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som skall arbeta med barn, M 16.
- Brännbar vätska**, LL om tillämpning av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor, J 8; LF om tillämpning av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor, J 9.
- Budget**, Sjl 44 §, A 1; LO 51-54 och 56 §§, B 1; LL om Landskapsrevisionen, B 9; LL om landskapets finansförvaltning 2 kap., D 30; LF om verkställighet av landskapets budget, D 31; KommunalL 64 §, E 1.
- Budgetansvar**, inom landskapsförvaltningen, LF om verkställighet av landskapets budget, D 31.
- Budgetförslag**, från Ålands landskapsregering, LO 28, 31 och 51 §§, B 1; AO 20, 48, 49, 56 och 78 §§, B 2.
- Budgetlag**, Sjl 20 § 3 mom., A 1; AO 20 § 1 mom. 4 p., B 2.
- Budgetmotion**, LO 28 §, B 1; AO 20, 32 och 78 §§, B 2, se även **Motion**.
- Buller**, MiljöskyddsL 3, 35 och 42 §§, K 1; LF om tillämpning av statsrådets förordning om bullerutredningar och handlingsplaner för bullerbekämpning som Europeiska gemenskapen förutsätter, K 6; LF om utvinningsavfall 3 §, K 9.
- Bulvan**, för kringgående av jordförvävsreglerna, JordförvävsL för Åland 9 och 13 §§, A 2; fågelattrapp, JaktL 15 §, K 35.
- Buss**, VägtrafikL 29, 39, 49 och 61 §§, N 11; LF om vägmärken 25 § S7 och 46 § M20; LF om skolskjutsning 2 och 7 §§, N 15; LL om yrkesmässig trafik 14, 16 och 21a §, N 27; LL om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare, N 29.
- Busshållplats**, VägtrafikL 29 och 35 §§, N 11; LF om vägmärken 22 § LI5 och 46 § M26.
- Bygdeväg**, LL om allmänna vägar 2, 8, 12, 14-16, 20, 23, 24, 26, 41, 50, 52, 54, 115, 117 och 118 §§, N 6.
- Byggbestämmelser**, se **Ålands byggbestämmelsesamling**.
- Bygglov**, PBL 3, 10, 38, 47, 80, 81, 90, 91, 96 och 99 §§ samt 13 kap., H 1; PBF 1 och 7 kap., H 2, LF om Ålands byggbestämmelsesamling, H 3.
- Byggnadsarbete**, ansvar för och tillsyn över, PBL 14 kap., H 1; PBF 1 § och 8 kap., H 2.
- Byggnadsförbud**, PBL 23, 29, 55, 70 och 101 §§, H 1.
- Byggnadsinskränkning**, PBL 22 §, H 1.
- Byggnadsinspektör**, PBL 14, 84, 93, 94 och 97 §§, H 1; PBF 1, 2 och 24 §§ samt 8 kap., H 2.
- Byggnadsnämnd**, PBL 14, 25, 44 och 64 §§ samt 13-18 kap., H 1; PBF 1 § samt 7 och 8 kap., H 2; LF om Ålands byggbestämmelsesamling bilagens avsnitt 1:21, H 3.
- Byggnadsordning**, PBL 8-10, 16, 68, 92, 98 och 101 §§, H 1; PBF 21 §, H 2.
- Byggnadsuppmaning**, PBL 55 §, H 1.
- Byggnadsyta**, PBL 2 och 68 §§, H 1.
- Byråchef**, uppgifter vid Ålands landskapsregering, LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 7 §; D 4.
- Bågskytteprov**, JaktF 11 § samt bilaga 2, K 37.
- Bästa tillgängliga teknik**, MiljöskyddsL 3, 4, 4a, 22, 26a, 26f, 26j och 26l §§, K 1; MiljöskyddsF 6c, 6d och 6e §§, K 2; LF om utvinningsavfall 3 §, K 9; LL om renhållning 8b §, K 19; LF om avhjälpan av vissa miljöskador 5 §, K 29.

C

- Centralbibliotek**, LL om allmänna bibliotek 6 §, O 31; BiblioteksF 2 §, O 32.
- Centralnämnd för lagtingsval**, LL om lagtingsval och kommunalval 4 §, B 3; AO 109 §, B 2; LL om valfinansiering 2 § 3 mom., B 5. Se även **Kommunal centralnämnd**.
- Certifiering av el**, LL om tillämpning av lagen om certifiering och angivande av elens ursprung, J 30; LF om tillämpning av riksförfattningar om certifiering och angivande av elens ursprung, J 31.
- Cykelbana**, LL om allmänna vägar 3 §, N 6; LL om enskilda vägar 6 §, N 10; VägtrafikL 2, 14, 15, 20, 34, 51, 54 och 55 §§, N 11; LF om vägmärken 8, 18, 32, 34, 35, 37, 42 och 43 §§, N 13.
- Cykeltrafik**, VägtrafikL 2, 19, 26 och 60 §§, N 11; LF om vägmärken 18 och 21 §§, N 13.

D

- Daghemsverksamhet**, BarnomsorgsL, M 13; LF om behörighetskrav för personal anställd i daghem och fritidshem, M 14.
- Datainspektion**, LL om Datainspektionen, D 23.
- Delegation**, allmänt, LL om allmänna handlingars offentlighet 1 § 3 mom., C 4; LL om tillämpning av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män 2 §

- 3 mom., C 10; LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen 18 §, D 2; i Nordiska rådet, LL om Ålands representation i Nordiska rådet, A 11; LO 18 och 28 §§, B 1; AO 12, 29 och 86 §§, B 2; LL om landskapsrevisionen 3 §, B 9; ArkivL 1 § 2 mom., C 5; för Ålands arbetsmarknads- och studieservice-myndighet, LL om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet 3 och 10 §§, D 10; för skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål, LL om tillämpning av lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål 2 §, L 24; för utvecklande av planeringen och genomförandet av integrationen samt främjande av etniska relationer, LL om främjande av integration 25 § 2 mom., M 36. Se även **Räddningsdelegation**, **Samrådsdelegation**, **Tjänstedelegation**, **Ålandsdelegationen**, **Ålands kulturdelegation**.
- Delegering**, av lagtingets justeringsutskotts uppgifter, AO 22 §, B 2; av lagtingets kanslikommissions uppgifter, AO 86 § 1 mom. 3 p., B 2; LL om lagtingets kansli 2 och 3 §§, B 8; av budgetansvar inom landskapsregeringens allmänna förvaltning, LF om verkställighet av landskapets budget 2 § 2 mom., D 31; av beslutanderätt inom en kommun, KommunalL 7 §, E 1; genom skolstadga, GrundskoleL 10 §, O 1; genom reglementet för Ålands gymnasium, LL om gymnasieutbildning 64 § 4 och 10 p., O 3.
- Delgivning**, FörvaltningsL 9 och 10 kap. samt 60 §, C 1.
- Demonstration**, LL om tillämpning av lagen om sammankomster, G 5.
- Detaljplan**, PBL 5 och 11 kap., H 1; PBF 2 kap., H 2.
- Dikning**, LL om stöd för hållbart skogsbruk 4 § 5 p., 5 § 1 mom. 3 p., 11 §, 14 § 2 mom. 2 p. och 15 §, I 17; VattenL 1 kap. 3 § 7 p., 3 kap. 13 § samt 10 och 13 kap., K 13.
- Disciplinära åtgärder mot anställda**, TjänstemannaL, 10 kap. samt 53 och 59 §§, D 32; LL om Landskapsrevisionen 12 § 2 mom., B 9; LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 2a § 2 mom., D 4; LL om Ålands polismyndighet 10 §, D 12; LL om tjänstekollektivavtal 2 § 3 mom. 1 p. och 16 §, D 38; GrundskoleL 10 § 2 mom. 4 p., O 1.
- Disciplinära åtgärder mot elever och studerande**, LL om sysselsättningsfrämjande utbildning 7 § 3 mom., M 29; mot skolelever, GrundskoleL 25 och 27 §§, O 1; GrundskoleF 17, 18 och 43 §§, O 2; LL om gymnasieutbildning 36 § 2 mom. och 46-50 §§, O 3.
- Diskriminering**, LL om tillämpning av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män, C 10; LL om förhindrande av diskriminering i landskapet Åland, C 11.
- Diskrimineringsnämnd**, LL om Ålands ombudsmannamyndighet 6 kap., D 20.
- Diskrimineringsombudsmannen**, LL om Ålands ombudsmannamyndighet 6 kap., D 20.
- Djurhållning**, DjurskyddsL 2 kap., L 18; DjurskyddsF, L 19.
- Djurhållningsförbud**, DjurskyddsL 60 §, L 18.
- Djurskydd**, DjurskyddsL, L 18; DjurskyddsF, L 19; RPF om skötseln av förvaltningsuppgifter som rör kontroll av identifiering och registrering av djur, L 20; LF om skydd av slaktkycklingar, L 21; DjurtransportF, L 22; LF om slakt och avlivning av djur, L 23; LL om tillämpning av lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål, L 24; LF om tillämpning av förordningen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål, L 25.
- Djurskyddsbrott**, DjurskyddsL 59, 59a, 59b och 59c §§, L 18.
- Djurskyddsförseelse**, DjurskyddsL 58 och 57a §§, L 18.
- Djurstall**, DjurskyddsF 2 och 7 kap., L 19.
- Djurtransporter**, DjurskyddsL 3 kap., L 18; DjurtransportF, L 22.
- Djurtävling**, DjurskyddsL 8, 17, 18 och 46 §§, L 18; DjurskyddsF 9 § 1 mom., 18 § 6 mom. och 30 §, L 19.
- Domännamn**, RPF om förvaltning av registret över domännamn under toppdomänen ax, N 3.
- Dryckesförpackning**, LF om förpackningar och förpackningsavfall, K 21.
- Dubbelbeskattning**, Internationella fördrag, Bilateral avtal rörande beskattning sid 1001 ff.
- Dykning**, LL om skydd av det maritima kulturarvet, O 28.
- Dyrortstillägg**, LL om arvode för medlem av Ålands landskapsregering 2 §, D 3.

E

Egenkontroll, MiljöskyddsL 26 §, K 1; LF om deponering av avfall 9 § 2 mom., K 8.

Eggvapen, OrdningsL 3 kap., G 2.

EJFLU, LF om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, I 2; LF om administration av miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och kompensationsersättning, I 4; RPF om skötseln av de uppgifter i landskapet Åland som hör till det utbetalande organet för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, (EJFLU), I 5.

Ekodesign, LL om tillämpning av bestämmelser om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter, J 30.

Ekologisk jordbruksproduktion, LF om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, I 2; LF om kontroller av ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning

- till områden med naturliga begränsningar, I 3; LF om administration av miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och kompensationsersättning, I 4; LL om ekologisk produktion, I 8; LL om produktion av genetiskt modifierade växter, I 9; LL om Ålands skogsvårdförening 1 §, I 14.
- Ekonomi**, landskapets, Sjl 34 § 2 mom. och 7 kap., A 1; LL om Ålands landskapsregering 25 §, D 1; LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 4 §, D 4; LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 5 §, D 5; LL om landskapets finansförvaltning, D 30; LF om verkställighet av landskapets budget, D 31.
- El**, LL om Ålands energimyndighet, D 25; LL om tillämpning av elsäkerhetslagen, H 6; LF om tillämpning av riksbestämmelser om elektricitet, H 7; LL om tillämpning av rikslagstiftning om elmarknaden, J 28; LF om tillämpning av riksförfattningar om elmarknaden, J 29; LL om tillämpning av lagen om certifiering och angivande av elens ursprung, J 30; LF om tillämpning riksförfattningar om certifiering och angivande av elens ursprung, J 31.
- Elektrisk och elektronisk utrustning**, LL om tillämpning av lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning, K 30; LF om tillämpning av förordningen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning, K 31.
- Elektroniska cigaretter**, LL om tobak och relaterade produkter, L 17.
- Elektroniskt kommunikationsnät**, LL om radio- och televisionsverksamhet 2, 3 och 28 §§, N 1.
- Elevråd**, GrundskoleL 13 §, O 1; GrundskoleF 3 § 7 p., O 2; LL om Ålands musikinstitut 14 §, O 16.
- Elmarknad**, LL om tillämpning av rikslagstiftning om elmarknaden, J 27; LF om tillämpning av riksförfattningar om elmarknaden, J 28.
- Elsäkerhetsföreskrifter**, LL om tillämpning av elsäkerhetslagen, H 6; LF om tillämpning av riksbestämmelser om elektricitet, H 7.
- Enda behandling**, i lagtinget, LO 33 §, B 1; AO 33, 46, 72, 73 och 78 §§, B 2.
- Energideklaration**, LL och LF om energideklaration för byggnader, H 4 och H 5.
- Energieffektivitet**, LL om energieffektivitet, J 33.
- Energimärkning**, LL om tillämpning av bestämmelser om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter, J 32.
- Energiprestanda**, LL och LF om energideklaration för byggnader, H 4 och H 5.
- Enskild föredragning**, LL om Ålands landskapsregering 10a § 3 mom. och 10b § 2 mom., D 1; LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen 6 § 5 mom., 7 § 4 mom., 8 § 3 mom., 9 § 2 mom. och 9a §, D 2; LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 7 § 3 p., D 4.
- Enskild väg**, PBL 48, 60 och 62 §§, H 1; VattenL 10 kap. 6 §, K 13; LL om allmänna vägar 16, 24, 26, 29, 30, 34, 36, 37, 38, 50-52, 60, 62, 64, 66, 67, 80, 86, 114 och 115 §§, N 6; LL om kommunalvägar 21 §, N 8; LL om enskilda vägar, N 10; LF om vägmärken 20 § LV15, N 13.
- Entreprenad**, LL ang. tillämpning av lagen om offentlig upphandling, C 7; LF om offentlig upphandling, C 8; ÅLRB gällande vissa upphandlingar, C 9.
- Etablerad politisk förening och etablerad kommunal politisk förening**, LL om lagtingsval och kommunalval 4a kap., B 3; LL om valfinansiering, B 5.
- Europeiska unionen**, Sjl 9a kap., A 1; LO 20, 58, 59, 61 och 62 §§, B 1; AO 8 kap. och 59 § 4 mom., B 2; LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 3 § p., D 5. Se även **Jordbrukspolitik**, **Fiskeripolitik**.
- Examen**, Sjl 41 och 64 § §, A 1; LL om gymnasieutbildning 25-30 §§, O 3; LF om gymnasieutbildning 4 och 6 §§ samt bilaga 1, O 4; RPF om studentexamen, O 6; LL om Högskolan på Åland 27 och 41 §§, O 17; LF om Högskolan på Åland 2 §, O 18.
- Explosionsfarliga ämnen**, LL om tillämpning av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor, J 8; LF om tillämpning av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor, J 9; LF om externa räddningsplaner, G 17.
- Exportgaranti**, LL om tillämpning av lagen om exportgaranti, J 37; F om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om exportgaranti, J 38.
- Expropriation**, AO 20 § 1 mom. 5 p., B 2; LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 19 § 1 mom. 1 p., D 5; PBL 44 och 88 §§, samt 10 och 11 kap., H 1; LL om energideklaration för byggnader 12 § 3 mom. 2 p., H 4; LL om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter, H 13; LL om fiske 27 och 28 §§, I 25; VattenL 3 och 7 kap., K 13; LL om naturvård 7 § 2 mom. och 34 § samt 7 kap., K 33; LL om allmänna vägar 32, 35, 35a, 67, 72, 89, 99 och 100 §§; N 6; LL om fornminnen 5 och 9 §§, O 26; LL om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, O 29.
- Expropriationsnämnd**, LL om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter, H 13.
- Extra anslag**, för osedvanligt stora engångsutgifter, Sjl 48 §, A 1; LO 28 §, B 1; AO 20, 78 och 82 §§, B 2.

F

- Familjedaghem**, LL om tillämpning av riksförfattningar om socialvård 2 § 3a p., M 1; LL om tillämpning av familjevårdarlagen, M 15, LL om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som ska arbeta med barn 2 § 1 mom. 3 p. och 5 §, M 16.

- Familjepension**, LL om pensionsskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen 22 §, B 7; LL om landskapets fastighetverk 18 §, D 26; LL om tjänstekollektivavtal 2 § 3 mom. 2 p., D 38; LL om tillämpning av vissa riksförfattningar om pension för den offentliga sektorn, D 40; LL om vissa pensioner, som skall betalas av landskapsmedel 2 § 2 mom., D 43; LL om tillämpning av vissa riksförfattningar om pension för arbetstagare 1 § 2 mom., D 44; GrundskoleL 40 § 2 mom., O 1; LL om läroanstalter för hemslöjd 27 § 2 mom., O 14.
- Familjevårdare**, LL om tillämpning av lagen om allmänt bostadsbidrag 3 §, M 6, BarnomsorgsL 1, 3, 6, 8 och 20 §§, M 13; LF om behörighetskrav för personal anställd i daghem och fritidshem, M 14.
- Farliga föremål och ämnen**, PolisL 2 kap. 6, 12, 14 och 15 §§, 3 kap. 2 och 3 §§ samt 9 kap. 8 §, G 1; OrdningsL 9-12 §§ och 5 kap. samt 22 § 2 mom., G 2; LL om behandling av berusade 8 §, G 3; LF om föreläggande av ordningsbot vid olika ordningsförelseer 9 §, G 4; LL om ordningsvakter 9 §, G 6; RädningsL 36 §, G 15. Se även **Transport av farliga ämnen**.
- Farligt avfall**, MiljöskyddsL 28b § och 53h § 2 mom., K 1; LF om tillämpning av vissa riksbestämmelser om avfallsförbränning, K 5; LF om deponering av avfall, K 8; LF om återvinning av vissa avfall i markbyggnad, K 10; LL om renhållning 2, 8, 8d, 8f, 14, 15a, 16, 17, 28b och 28l §§, K 19; LF om renhållning, K 20; LF om PCB-avfall, K 23; LF om mottagning om fartygsgenererat avfall och lastrester 2 §, K 25; LF om miljökonsekvensbedömning 2 § 4 p., K 27.
- Fartygsfynd**, LL om skydd av det maritima kulturarvet 2 §, O 28.
- Fartygspersonals hälsovård**, LL om hälso- och sjukvård 32 §, L 1.
- Fasta fornlämningar**, LL om fornminnen 1 kap., O 26. Se även **Lösa fornföremål**, **Maritimt kulturarv**.
- Fast egendom**, Sjl 10 §, 18 § 8 p., 28 §, 30 § 7 p., 60 § och 63 §, A 1; JordförvärvsL för Åland, A 2; LL om jordförvärvs rätt och jordförvärvstillstånd, A 3; LF om jordförvärvstillstånd A 4; LL om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter, H 13.
- Fastighetsmäklare**, LF om fastighetsmäklare, J 5.
- Fastighetsskatt**, KommunalskattelL 9 § 3 mom., F 6; LL om kommunalskatt för gårdsbruk 3 §, F 9; FastighetsskattelL, F 10.
- Felparkerat fordon**, flyttning av, LL om parkeringsbot 15-18 §§, N 16; TrafikbrottsL 15 §, N 18.
- Filmföreläsning**, se **Biografföreläsning**.
- Finansavdelningen**, LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 3 och 4 §§, D 4; LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 5-7 §§, D 5.
- Finansförvaltning**, LL ang. landskapets finansförvaltning, D 30; LF om verkställighet av landskapets budget, D 31.
- Finansieringsunderstöd**, LL om landskapsandelar till kommunerna 1 och 4 kap., E 6.
- Fisk**, minimimått, LL om fiske 31, 32, 37-39, 71 och 89 §§, I 25.
- Fiske**, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 14 § 1 mom. 3 p. och 16 §, D 5; RPF om gränsväpningsväsendets uppgifter 3 § 2 mom., G 19; PBF 6 §, H 2; LL om fiske, I 25; LF ang. fiske, I 26; LF om yrkesfiske, I 27. Se även **Fiskeripolitik**, **Fiskodling**.
- Fiskelag**, sammanslutning, LL om fiske 27, 28, och 30 §§ samt 4 kap., I 25; LF ang. fiske 4, 8-17, 25, 26, 28 och 33 §§, I 26.
- Fiskeredskap och -sätt**, LL om fiske 2 och 6 kap. samt 80 §, I 25.
- Fiskeribyran**, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 14 och 16 §§, D 5.
- Fiskeripolitik**, Europeiska gemenskapens, LL om verkställighet av den gemensamma fiskeripolitiken inom Europeiska gemenskapen, I 31; LF om register för fiskerinäringen, I 32; LL om tillämpning av bestämmelser i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken, I 30.
- Fiskeristadga**, LL om fiske 14 och 37 §§, I 25.
- Fiskerätt**, LL om fiske 1 kap., I 25.
- Fiskestuga**, för yrkesfiskare, LL om fiske 9 §, I 25.
- Fiskevakt**, LL om fiske 76, 78 och 79 §§, I 25; LF ang. fiske 28 och 28a §§, I 26.
- Fiskevårdssammanslutning**, LL om fiske 57-70 och 76 §§, I 25; LF ang. fiske 4, 17-26 och 28 §§, I 26.
- Fiskfredning**, LL om fiske 3 kap. samt 71-73, 84 och 89 §§, I 25; LF ang. fiske 4-5 §§, 11 § 2 mom. e), 18 § 2 mom. e), 25 § 1 mom. och 30a §, I 26.
- Fiskförsäljning**, LL om fiske 5 kap., I 25; LF ang. fiske 27 och 30a §§, I 26.
- Fiskodling**, LF om odling av regnbågslox och lax i havet, K 16; LF om undantag från miljötillståndsplikt för fiskodlingar vid utrotning av VHS, K 17; JaktL 30, 31 och 47 §§, K 35.
- Fiskodlingsdamm**, LL om fiske 3, 17 och 71 §§, I 25.
- Fjärilar**, särskilt skyddsvärda, LF om naturvård 3 §, K 34.
- Flagga**, Sjl 18 § 3 p. och 27 § 5 p., A 1; LL om Ålands flagga, A 6; LL om Ålands flaggas färger, A 7; LL om Ålands självstyrelsedag 4 §, A 8.
- Flyghavre**, LL om bekämpning av flyghavre, I 13.
- Flygplats**, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 21 §, D 5; PBL 2 § 13 mom. och 11 § 2 mom., H 1; AffärstidsL 2 §, J 2; MiljöskyddsL 10 § 2 mom., K 1; RPF om en samrådsdelegation för Mariehamns flygplats, N 37; LL om fornminnen 13 §, O 26; F om statens fasta egendom och byggnader i landskapets Åland, sid 1032.
- Flyttning av fordon**, PolisL 2 kap. 11 §, G 1.
- Foder**, LL om tillämpning av foderlagen, J 14; LF om tillämpning av vissa riksförfattningar om foder, J 15.

Folkförbundsrad, beslut ang. Åland, sid. 1021.

Folkhögskola, se **Ålands folkhögskola**.

Folkomröstning, LO 2 och 30 §§, B 1; F om skötseln av vissa uppgifter som gäller lagtings- och kommunalval samt rådgivande folkomröstningar, B 4; KommunalL 30a, 34, 35 och 112 §§, E 1; LL om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar, E 4.

Fordon, VägtrafikL 2a § samt 3 och 5 kap., N 11; LL om tillämpning av fordonslagen, N 32; LL om besiktning och registrering av fordon, N 33; LF om fordons konstruktion, utrustning, skick, användning och belastning, N 34.

Fornlämning, LL om fornminnen, O 26.

Fornminnesregister, LF om fornminnesregister, O 27.

Fortbildning, LL om gymnasieutbildning, O 3; LL om läroavtalsutbildning, O 10; LL om medborgarinstitut, O 12; LL om Ålands folkhögskola, O 15; LL om Ålands musikinstitut, O 16; LL om Högskolan på Åland, O 17; LL om landskapsbidrag till bildningsförbund, O 36.

Fotgängare, se **Gående**.

Fredning, LL om produktion av genetiskt modifierade växter 33 § 2 mom., I 9; LL om fiske 3 kap. samt 3, 71-73, 84 och 89 §§, I 25; LF ang. fiske 4 och 5 §§, samt 11 § 2 mom., 18 § 2 mom., 25 § 1 mom. 2 p., och 30a §, I 26; LL om naturvård 2 kap. samt 21, 37, 38, 40, 41 och 46 §§ samt förteckning över beslut sist i lagen, K 33; JaktL 22 och 26-29 §§, K 35. Se även **Fornlämning**, **Naturresevat**, **Skeppsvrak**.

Fridlysning, LL om naturvård 14 §, K 33; LF om naturvård 2 kap., K 34; JaktL 26-31 §§, K 35.

Fritidsbåt, LL om vattenfarkoster, N 35.

Fritidsverksamhet, BarnomsorgsL 6 och 18 §§, M 13.

Frågestund, i lagtinget, LO 38 §, B 1; AO 39 §, B 2.

Fråntagande, av föremål, OrdningsL 20 §, G 2; LL om behandling av berusade 8 §, G 3.

Fullmäktige, se **Kommunfullmäktige**, **Stadsfullmäktige**.

Funktionshinder, se **Handikapp**.

Fyllnadval, för kommunfullmäktige, LL om lagtings- och kommunalval 2 § 3 mom., 77 och 84 §§ och 87 § 3 mom., B 3; för Ålands landskapsregering, LL om Ålands landskapsregering 5 §, D 1.

Fågelskyddsområde, JaktL 26 §, K 35.

Fåglar, LF om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar 36 § 3 mom., I 2; LL om naturvård 2a och 14 §§, K 33; LF om naturvård 1 och 2 §§, K 34; JaktL 1, 14, 20, 22, 26-28, 31, 50 och 52 §§, K 35; JaktF 2 och 3 §§ samt bilaga 1, K 36; DjurskyddsL 14 och 15 §§, L 18; DjurskyddsF 12 §, L 19; DjurtransportF 23, 29 och 31 §§, L 22; LF om slakt och avlivning av djur 8, 15, 16 och 18 §§, L 23. Se även **Höns**.

Färja, LF om färjor, N 7.

Förarexamen, KärkortsL 5 kap., N 21.

Förarutbildning, KärkortsL 4 kap., N 21; LF om förarutbildning, N 23.

Förbudna föremål och ämnen, PolisL 2 kap. 6, 12, 14, 15 och 21 §§, 3 kap. 2 och 3 §§ samt 9 kap. 8 §, G 1; OrdningsL 3 och 5 kap. samt 22 § 2 mom., G 2; LF om föreläggande av ordningsbot vid olika ordningsföreläggelser 9 och 10 §§, G 4; LL om ordningsvakter 7, 9 och 10 §§, G 6.

Fördrag, se **Internationella fördrag**.

Förebyggande räddningsverksamhet, RäddningsL 2 § 8 och 9 p., 3 § 1 mom. 1 p., 7 § 2 p. samt 6 kap., G 16.

Föredragning, Sjl 34 §, A 1; LL om Ålands landskapsregering 3 kap., D 1; LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen, D 2; LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 7 §, D 4.

Föredragningslista, lagtingets, AO 30, 32, 38, 62 och 64 §§, B 2; landskapsregeringens, LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen 4 §, D 2.

Företagarläroavtal, LL om gymnasieutbildning 11 §, O 3; LL om läroavtalsutbildning 2 § 2 p., 5 § 3 mom och 5b kap., O 10.

Företagshälsovård, LL om hälso- och sjukvård 31 §, L 1.

Författningssamling, LL om Ålands författningssamling, A 12.

Förflyttning av personal, TjänstemannaL 5 kap. samt 2 § 1 mom. 1 p., 4d § 2 mom., 4e § 2 mom., 5 §, 12 §, 22 § 2 mom., 38 § 2 mom. 1 p., 40a § 3 mom., 60 §, 63 § 1 mom., och 64 §, D 32; LL om Landskapsrevisionen 12 § 2 mom., B 9; LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 2a § 2 mom., D 4; LL om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet 8 §, D 8; LL om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet 14a och 15 §§, D 10; LL om Ålands polismyndighet 2 § 5 mom., D 12; LL om Ålands ombudsmannamyndighet 8 § 3 mom. 2 p., D 20; LL om Ålands statistik- och utredningsbyrå 6 §, D 24; LL om landskapets fastighetsverk 21 §, D 26; LL om Lotteriinspektionen 5 § 3 mom., D 27; KommunL 58 § 3 mom., E 1; LL om hälso- och sjukvård 9 §, L 1; LL om gymnasieutbildning 65 § 3 mom., O 3; LL om Ålands folkhögskola 27 § 3 mom., O 15; LL om Ålands musikinstitut 15 § 3 mom., O 16; LL om Högskolan på Åland 36 § 3 mom., O 17; LL om Ålands sjösäkerhetscentrum 6 § 2 mom., O 22.

Förhandlingsparter, LL om tjänstekollektivavtal 3 §, D 38.

Förhandsbesked i anläggningsprojektsärenden m.m., LL om planering av och landskapsandel för socialvården 19 §, E 7; LL om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten 28 §, E 8; RäddningsL 76 §, G 15; LL om kommunalvägar 4 §, N 8.

Förhandsbesked i pensionsärenden, LL om pensionskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen 19 §, B 7.

Förhindrande av fara, LL om tjänstekollektivavtal 12 § 2 mom., D 38; OrdningsL 5 §, G 2; LF om föreläggande av ordningsbot vid olika ordningsförelser 5 §, G 4.

Förkörsrätt, VägtrafikL 20 §, N 11.

Förlustutjämning, KommunalbeskattningsL 1 §, F 6.

Förening av mark, se **Miljöförening**.

Förening av vatten, se **Vattenfarliga ämnen, Miljöförening**.

Förpackning, LF om förpackningar och förpackningsavfall, K 21.

Förskottsuppbörd, LandskapsskatteL 7 och 8 §§, F 1; F om verkställandet av kommunalbeskattningen 1 §, F 21; LL om tillämpning av rikslagstiftningen om förskottsuppbörd, F 24.

Förlagsanslag, LL om landskapets finansförvaltning 10 §, D 30; LF om verkställighet av landskapets budget 7 §, D 31.

Första behandling, i lagtinget, LO 33 §, B 1; AO 71 och 76 §§, B 2.

Förströelseautomat, LL om förströelseautomater, G 12.

Förstörande, av föremål, PolisL 2 kap. 15 §, G 1. OrdningsL 20 §, G 2.

Försäkringspremier, avdrag för obligatoriska försäkringspremier, KommunalbeskattningsL 9 § 1 mom. 7 p. och 14 §, F 6.

Försäkringsskyldighet, se **Jägaransvarsförsäkring, Trafikförsäkring**.

Försäljningsautomat, AffärstidsL 2 §, J 2; LL om tobak och relaterade produkter 2 § 3 och 4 mom. samt 13 §, L 17.

Försäljningsprogram, LL om radio- och televisionsverksamhet 2 § 3 p. och 3 kap., N 1.

Försöksdjur, DjurskyddsL 41 och 46 §§, L 18; LL om tillämpning av lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål, L 24; LF om tillämpning av förordningen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål, L 25.

Försöksstation, LL om överlåtelse av verksamheten vid Ålands försöksstation, D 18.

Försörjningsberedskap, RPF om förberedande uppgifter för undantagsförhållanden, G 14.

Förtida lagtingsval, LO 9 §, B 1.

Förtidsröstning, LL om lagtings- och kommunalval 7 kap, B 3.

Förtur på färja, VägtrafikL 49 §, N 11; LF om färjor 12 §, N 7.

Förundervisning i daghem, BarnomsorgsL 5 och 19 §§, M 13.

Förvaltningsavtal, FörvaltningsL 2 §, C 1.

Förvaltningsbehörighet, landskapets, Sjl 23 §, A 1; rikets, Sjl 30 §, A 1; se även Sjl 60 § 2 mom., A 1.

Förvaltningschef vid Ålands gymnasium, LL om gymnasieutbildning 5 kap., O 3 och LF om gymnasieutbildning 7 §, O 4.

Förvaltningschef vid Ålands landskapsregering, LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning, 1, 2a, 3, 9, 9a och 11a §§, D 4; LL om tjänstekollektivavtal 2 § 5 mom., D 38.

Förvaltningsdomstol, i landskapet, Sjl 26 §, A 1.

Förvaltningsrättsskipning, Sjl 25 och 26 §§, A 1.

Förvaltningsstadga, se **Kommunal förvaltningsstadga**.

Förvaltningsärenden, förfarandet, FörvaltningsL, C 1.

Förvärvsinkomstavdrag, KommunalbeskattningsL 22 §, F 6.

G

Garantilagen, L innehållande särskilda stadganden rörande landskapet Ålands befolkning, sid 1023.

Gata, PBL 2, 50, 51, 60 och 102 §§ samt 8 och 9 kap., H 1; PBF 5 kap., H 2; LL om landskapsandel för underhållskostnader för gator, N 9.

Geografisk information, LL och LF om en infrastruktur för geografisk information, N 4 och N 5.

Generalplan, PBL 4 kap, H 1; PBF 5 och 6 §§, H 2.

Generationsväxlingspension, F om skötseln av vissa uppgifter enligt lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare, I 23.

Genetiskt modifierade växter, LL om produktion av genetiskt modifierade växter, I 9.

Gift, Sjl 27 § 30 p., A 1; JaktL 47 §, K 35.

Grannelagsförhållanden, LL om tillämpning av lagen ang. vissa grannelagsförhållanden, H 16.

Graviditet, LL om hälso- och sjukvård 28 och 48 §§, L 1; LF om rådgivning för gravida och barn, skol- och studerandehälsövård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga, L 4.

Grind, LL om allmänna vägar 54 och 124 §§, N 6; LL om kommunalvägar 10 §, N 8; LL om enskilda vägar 20 §, N 10.

Gripande, PolisL 2 kap. 1-5, 9, 10 och 12 §§, G 1; LL om behandling av berusade 4 §, G 3; LL om ordningsvakter 8 och 9 §§, G 6.

Groddjur, fridlysta, LF om naturvård 3 §, K 34.

Grundavdrag, KommunalbeskattningsL 23 §, F 6.

Grundavtal, för kommunalförbund, KommunalL 84 och 85 §§, E 1.

Grundlag, Sjl 27 § 1 p. och 28 § 1 mom, A 1.

Grundregister, LL om polisens grundregister, D 14.

Grundskola, GrundskoleL, O 1; GrundskoleF, O 2.

Grundvatten, MiljöskyddsL 24 § 1 mom. e), 26a § e) samt 26d, 26m och 26n §§, K 1; LF om miljöskydd 6a § 1 p. och 6b §, K 2; LF om deponering av avfall 3 § 5 p., 10 §, 12 §, 18 §, 20 § 6 p. och 23 § 2 mom., K 8; LF om hantering av jord- och mudermassor 5 § 2 mom. och bilaga 2, K 11; VattenL 1, 5 och 9 kap., 2 kap. 4 §, 3 kap. 17-20 §§, 4 kap. 8 §, 6 kap. 15 och 17 §§ samt 12 kap. 5-7 §§, K 13; VattenF, K 14; ÅLRB om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket 3 § 18 p. 4 § och

- bilaga 3, K 15; LF om avhjälpande av vissa miljöskador 3 § 3 p., K 29.
- Gruppfamiljedaghem**, LL om barnomsorg 3 §, M 13.
- Gruvfyndighet**, LL om förutsättningarna för att leta efter, inmuta och utnyttja gruvfyndigheter, J 27.
- Gränsbevakning**, SJL 27 § 34 p., A 1; PolisL 2 kap. 21 § samt 5 kap. 27 § och 44 § 4 mom., G 1; RPF om gränsbevakningsväsendets uppgifter, G 19; LF ang. fiske 28 §, I 26; Jaktlag 57 §, K 35; LL om hälso- och sjukvård 44 §, L 1; DjurskyddsL 44 §, L 18; VägtrafikL 2a § 1 mom. 4 p., N 11; LL om tillämpning av fordonslagen 3 §, N 32; LL om vattenfarkoster 3 § 4 mom., N 35.
- Gränsöverskridande hälso- och sjukvård**, LL om tillämpning av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård, L 7; RPF om skötseln av vissa förvaltningsuppgifter som gäller gränsöverskridande hälso- och sjukvård, L 8.
- Gränsöverskridande miljöpåverkan**, MiljöskyddsF 6d §, K 2; LF om utvinningsavfall 9 §, K 9; LF om miljökonsekvensbedömning 4 och 14 §§, K 26; LF om miljökonsekvensbedömning 4 §, K 27.
- Gymnasieexamen med yrkesinriktning**, LL om gymnasieutbildning 26 §, O 3.
- Gymnasieutbildning**, LL och LF om gymnasieutbildning, O 3 och O 4.
- Gående**, VägtrafikL 2, 20, 39-42 och 51-55 §§, N 11.
- Gågata**, VägtrafikL 2 § 8a p., 20 § 3 mom. och 42 §, N 11.
- Gårdsbruk**, beskattning av, LL om kommunalskatt för gårdsbruk, F 9. Se även **Jordbruk**.
- Gårdsbruksenhet**, LF om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar 2 § 17 p., I 2.
- Gödselafabrikat**, LL om tillämpning i av lagen om gödselafabrikat, J 12; ÅLRB om tillämpning av riksförfattningar om gödselafabrikat, J 13.
- ## H
- Hamn**, MiljöskyddsL 10 § 2 mom. d, K 1; VattenL 2 kap. 8 §, 3 kap. 6 och 9-11 §§ samt 5 kap. 19a § 2 mom.; LL om bekämpande av oljeskador 7-9 och 15 §§, K 18; LL om mottagning i hamn av fartygsgenererat avfall och lastrester, K 24; LF om mottagning av fartygsgenererat avfall och lastrester, K 25; LF om miljökonsekvensbedömning 2 § 3 p., K 27.
- Hamnansvarig**, LL om mottagning i hamn av fartygsgenererat avfall och lastrester 3 §, K 24.
- Handelsläroverk**, numera en del av Ålands gymnasium, LL om gymnasieutbildning, O 3; F om ordnandet av undervisningen vid Ålands handelsläroverk, O 9.
- Handikapp**, LL om lagtingsval och kommunalval 41, 50 och 54 §§, B 3; LL om förhindrande av diskriminering, C 11; LL om Ålands ombudsmannamyndighet, D 20; TjänstemannaL 13 §, D 32; LL om tjänstekollektivavtal 2 § 4 mom., D 38; LL om hundskatt 3 §; F 11; OrdningsL 14 §, G 2; RäddningsL 65 §, G 15; PBL 26 § 2 mom. 3 p. samt 39, 64 och 65 §§; LF om Ålands byggbestämmelsesamling bilagans avsnitt 5:215, H 3; LL om tillämpning av riksförfattningar om socialvård 2a §, M 1; BarnomsorgsL 4, 17 och 23 §§, M 13; LL om hemvårdsstöd 21 § 14 p., M 17; LL om tillämpning av lagen om service och stöd på grund av handikapp, M 21; LF om tillämpning av förordningen om service och stöd på grund av handikapp, M 22; LL om tillämpning av lagen om tolkningstjänst för handikappade personer, M 23; RPF om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som rör tolkningstjänst för handikappade personer, M 24; LL om tillämpning av lagen ang. specialomsorger om utvecklingsstörda, M 25; LL om arbetsmarknadspolitisk verksamhet 9, 11 och 34-37 §§, M 27; LL om radio- och televisionsverksamhet 13 §, N 1; VägtrafikL 39 och 50 §§, N 11; LF om vägmärken 23 § LS12 och LS13, N 13; KörkortL 47 §, N 21; LF om medicinska krav för innehav av körkort, N 25; LL om fordons konstruktion, utrustning, skick, användning och belastning 4 §, N 34; GrundskoleL 21 §, O 1; GrundskoleF 9 §, O 2; LL om gymnasieutbildning 3, 14, 42 och 53 §§, O 3; LL om Ålands folkhögskola 21 §, O 15; LL om Ålands musikinstitut 12a §, O 16; LL om Högskolan på Åland 32 §, O 17.
- Handling**, FörvaltningsL 4 kap. samt 30, 31 och 49 §§, C 1; LL om allmänna handlingars offentlighet, C 4; ArkivL, C 5.
- Handläggning**, av ärende; i landskapsregeringen, LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen, D 2; i kommunala organ, KommunalL 4 kap., E 1.
- Handräckning**, FörvaltningsL 7 § och 35 § 2 mom., C 1; LL om Ålands arbetsmarknads- och studieservice-myndighet 21 §, D 10; RPF om polisförvaltningen 6 §, D 16; LL om motorfordonsbyrån 16 §, D 19; PolisL 9 kap. 1 och 2 §§ samt 11 § 2 mom. 8 p., G 1; RäddningsL 91 §, G 15; RPF om gränsbevakningsväsendets uppgifter 1 och 6 §§, G 19; PBL 93 § 3 mom., H 1; LL om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter 87 §, H 13; HyresL 104 §, H 15; LL om lantbruksnämnder 3 § 2 p., I 7; LL om produktion av genetiskt modifierade växter 21 §, I 9; LL om tillämpning av riksförfattningar om skogsodlingsmaterial 3 §, I 20; LL om tillämpning av bestämmelser om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter 3 §, J 32; MiljöskyddsL 54 §, K 1; LL om bekämpande av oljeskador 5 § 2 mom., K 18; LL om naturvård 42 § 3 mom., K 33; LL om Ålands hälso- och sjukvård, 45a § 3 mom. och 49 §, L 1; LL om tobak och relaterade produkter 5 § 3 mom., L 17; DjurskyddsL 18 § 2 mom. och 56 §, L 18; BarnomsorgsL 25a § 3 mom., M 13; LL

- om enskilda vägar 103 §, N 10; LL om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare 28 §; N 29.
- Hastighetsbegränsning**, VägtrafikL 32 och 50 §§, N 1; LF om vägmärken 11 § 1 mom., 16 § F 30 och F 31 samt 46 § M 19, N 13; TrafikbrottsL 13 §, N 18; KörkortsL 42 § och 66 § 1 mom. d), N 21.
- Hastighetstävling**, VägtrafikL 32 § 3 mom. och 67 § 3 mom., N 11.
- Havsförening**, LL om bekämpande av oljeskador, K 18; Konventioner mellan flera länder sid 1008 ff.
- Hembygdsrätt**, se **Åländsk hembygdsrätt**.
- Hemfrid**, PolisL 2 kap. 5, 6 och 8-10 §§ samt 5 kap. 13 § 4 mom., 19 § 4 mom. och 20 § 1 mom., G 1; LL om ordningsvakter 6 §, G 6.
- Hemlig handling**, LL om allmänna handlingars offentlighet 2-4 kap. samt 22 §, C 4; LL om tillämpning av riks författningar om offentlig upphandling 3 § 2 mom., C 7. Se även **icke offentlig handling**, **Sekreteress**.
- Hemservice**, LL om hälso- och sjukvård 38 §, L 1.
- Hemsjukvård**, LL om hälso- och sjukvård 38 §, L 1.
- Hemslöjdsskola**, LL om läroanstalter för hemslöjd, O 14.
- Hemvård**, vård av barn i hemmet, LL om hemvårdsstöd, M 17.
- Hittegods**, i skrotfordon, LL om renhållning 28 §, K 19.
- Hittelön**, LL om fornminnen 17 §, O 26.
- Hjortdjursavgift**, JaktL 34 och 34a §§, K 35.
- Hotell- och restaurangskola**, numera en del av Ålands gymnasium, LL om gymnasieutbildning, O 3.
- Hund**, PolisL 2 kap. 13 §, G1; OrdningsL 14 §, G 2; LF om föreläggande av ordningsbot vid olika ordningsföreläggelser 11 §, G 4; LL om ordningsvakter, 12 §, 27 § 1 mom. 2 p. och 29 § 1 mom. 5 p., G 6; JaktL 8 kap., samt 15-16 och 19 §§, 35 § 2 mom. 5 p., 51b, 54, 61 och 62 §§, K 35; JaktF 4 § och bilaga 1, K 36; DjurskyddsL 16, 20 och 24 §§, 25 § 7 p., 26 § 1 mom. 3 och 6 p. 30 § 3 mom. 11 och 12 p. och 4 mom. 6-8 p. samt 31 § 2 mom., L 18; DjurtransportF 24 §, L 22.
- Hundskatt**, LL om hundskatt, F 11.
- Husdjur**, OrdningsL 14 § 4 mom., G 2; JaktL 2 och 16 §§ samt 47 § 1 mom. 11 p., K 35; DjurskyddsL 15, 16 och 35 §§, L 18; DjurskyddsF 25 § 7 p., L 19; RPF om skötseln av förvaltningsuppgifter som rör kontroll av identifiering och registrering av djur, L 20; LF om slakt och avlivning av djur 8 § 3 mom., L 23; VägtrafikL 3 och 43 §§, N 11.
- Husdjursgård**, LF om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar 11 § 1 p., 13 §, 27 § 2 mom., 53 § 2 mom., I 2.
- Hushållsavdraget från kommunalskatten**, Kommunal-skatteL 26 §, F 6.
- Hushållsavfall**, LF om deponering av avfall 17 § 1 mom. 3 p., K 8; LL om renhållning 2, 10, 11 och 15a §§, K 19.
- Hushållsvatten**, LL om tillämpning av hälsoskyddslagen, L 9; LF om tillämpning av riks författningar om hälsoskydd, L 10.
- Husrannsakan**, PolisL 2 kap. 4 §, G 1.
- Huvudavtal**, LL om tjänstekollektivavtal 3 § 4 mom., D 38.
- Hyresavtal**, ingående av, HyresL 1 kap., H 15; uppsägning och hävning av, HyresL 6, 7, 12 och 13 kap., H 15.
- Hyresbelopp**, HyresL 11, 12, 20, 63 och 70 §§, H 15; LL om bostadsproduktion, 20 §, H 8; LF om fastighetsmäklare 12 § 2 mom. g), J 5.
- Hyresbetalning**, HyresL 13-16 och 64-66 §§, H 15.
- Hyresfastighet**, LL om bostadshusreservering vid kommunalbeskattningen, F 17; LL om bostadsproduktion, 20 §, H 8; HyresL för landskapet Åland, H 15.
- Hyresgäst**, HyresL, H 15; LL om jordförvärvsrätt och jordförvärvstillstånd, 8 §, A 3.
- Hyreskostnader**, avdrag vid beskattningen för bostad på arbetsorten, Kommunal-skatteL 9 § 4 mom., 10 § 2 och 3 mom. och 11 §, F 6.
- Hyresrätt**, överlåtelse av, HyresL 5 och 11 kap., H 15.
- Hyresvärdens skyldigheter**, HyresL, 3 och 10 kap., H 15.
- Hälsofrämjande verksamhet** LL om hälso- och sjukvård 4 kap., L 1.
- Hälso- och sjukvård**, LL om hälso- och sjukvård, L 1; LF om prehospitalet akutsjukvård, L 3; LF om rådgivning för gravida och barn, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga, L 4; RPF om vissa förvaltningsuppgifter inom hälso- och sjukvården, L 5; LL om tillämpning av lagen om patientens ställning och rättigheter, L 6; LL om tillämpning av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård, L 7; RPF om skötseln av vissa förvaltningsuppgifter som gäller gränsöverskridande hälso- och sjukvård, L 8.
- Hälso- och sjukvårdsbyrå**, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 8 § 1 mom. 3 p., D 5.
- Hälso- och sjukvårdsdirektör**, LL om hälso- och sjukvård 6 och 7 §§, L 1.
- Hälsovårdsutbildning**, LL om gymnasieutbildning, O 3.
- Häst**, Kommunal-skatteL 12 § 2 mom., F 6; OrdningsL 14 § 4 mom., G 2; LF om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar 37 § 3 mom. och 39 § 7 mom., I 2; DjurskyddsF 9 §, 26 § 1 mom. 2 och 5 p., 30 § 3 och 4 mom. samt 35 §, L 19; DjurtransportF 20 §, L 22; LF om slakt och avlivning av djur 12 §, L 23. Se även **Ridning**.
- Högskolan på Åland**, LL och LF om Högskolan på Åland, O 17 och O 18; RPF om yrkeshögskoleexamina avlagda i landskapet Åland, O 19.
- Högstadium**, GrundskoleL 1 och 13 §§, O 1; GrundskoleF 1, 19, 22, 23 och 25 §§, O 2.
- Höns**, DjurskyddsL 6b §, L 18; DjurskyddsF 12, 12a, 13, 13a, 14, 29 och 36 §§, L 19; LF om skydd av

slaktkycklingar, L 21; DjurtransportF 23 §, L 22; LF om slakt och avlivning av djur 15, 16, 18 och 24-26 §§, L 23.

Hörande av parter, FörvaltningsL 6 kap., C 1.

I

Icke offentlig handling LL om allmänna handlingars offentlighet 4-5 §§, C 4. Se även **Hemlig handling, Sekretess**.

Identifiering, PolisL 2 kap. 1 §, G 1.

Idrott, IdrottsL, O 39.

Industri, LL om allmänna handlingars offentlighet 9 § 1 mom. f) och g)., C 4; LL om räntestödkrediter till kommuner för främjande av företagsverksamheten, E 14; LL om allmänna vatten- och avloppsverk 6 § 2 mom. och 13 §, E 17; LL om avloppsvattenavgift 5 §, F 24; RäddningsL 11, 14 och 31 §§, G 15; RäddningsF 9, 21 och 31 §§, G 16; LF om externa räddningsplaner, G 17; NäringsstödsL, J 36; LL om återkrävande av stöd ur landskapets medel, J 40.

Infrastrukturavdelningen, LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 3 och 4 §§, D 4; LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 19-22 §§, D 5.

Inkvarteringsverksamhet, LF om inkvarterings- och trakteringsverksamhet, J 3.

Inlösen, av mark, Sjl 18 § 8 p. och 61 § 4 mom., A 1; PBL 10 och 11 kap. samt 11 §, H 1; LL om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter, H 13.

Inspektion, FörvaltningsL 34 §, C 1; LL om allmänna handlingars offentlighet 4 § 3 mom., C 4; LL innehållande särskilda bestämmelser ang. biografier och offentliga biografforeställningar 9 och 10 §§, G 8; LL om lotterier 5a § 4 mom., G 9; PBL 94 §, H 1; PBF 25 § 2 mom. 4 och 5 p., 27 § och 28 §, H 2; LL om bostadsproduktion 24 §, H 8; LL om finansiering av landsbygdsnäringar 12 §, I 1; LL om produktion av genetiskt modifierade växter 17 §, I 9; LL om arbetsförmedling av annan än landskapet 6 §, J 7; LL om tillämpning av foderlagen 8 §, J 14; LL om tillämpning av lagen om plantmaterial 8 §, J 16; LL om tillämpning av lagen om skydd för växters sundhet 8 §, J 18; NäringsstödsL 10 §, J 36; LL om produktionsstöd för el 7 §, J 39; MiljöskyddsL 260, 26p, 28 och 28b §§, K 1; MiljöskyddsF 6g, 6h och 6j §§, K 2; LF om deponering av avfall 22 §, K 8; LF om utvinningsavfall 8 och 10 §§, K 9; LL om renhållning 34 §, K 19; LL om mottagning i hamn av fartygsgenererat avfall och lastrester 16 §, K 24; LL om hälso- och sjukvård 45a §, L 1; LL om tillämpning av riksförfattningar om konsumentssäkerhet 15a §, L 13; LL om tobak och relaterade produkter 8 §, L 17; DjurskyddsL 6 kap., L 18; LF om skydd av slaktkycklingar 11 §, L 21; BarnomsorgsL

25a §, M 13; LL om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse 18 §, O 29.

Integration, av invandrare i samhället, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 2 §, D 5; LL om främjande av integration, M 36; LF om inledande kartläggning M 37; LL om arbetsmarknadspolitisk verksamhet 18 § 2 mom. 4 p. samt 21, 29, 30, 30a, 31, 39b, 39d, 39g och 40 §§, M 27; LL om sysselsättningsfrämjande utbildning 2 § 2 mom., M 29.

Internationella fördrag, Sjl 27 § 4 p., 38 § 2 mom. och 9 kap., A 1; LL om Ålands författningssamling 2 § 2 mom. 3 p., A 12; LO 9 kap., B 1; AO 8 kap., B 2; LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 3 § 1 p., D 5; Internationella fördrag sid 1001.

Internationell trafik, Bilateral avtal rörande vägtrafik och sjöfart, sid 1006.

Internationellt ungdomssamarbete, LL om ungdomssamarbete 24 §, O 38.

Invaldipension, LL om pensionsskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen 4, 6 och 16 §§, B 7; TjänstemannaL 30 § och 38 § 3 mom., D 32; LL om tillämpning av vissa riksforfattningar om pension för den offentliga sektorn 1 § 2 mom., D 40; LL om tillämpning av lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete, D 41; LL om tillämpning av vissa riksforfattningar om pension för arbetstagare 1 § 1 mom., D 44; LL om grunderna för avgifter till Ålands hälso- och sjukvård 4 § 2 mom. 2 p., F 3; KommunalskatteL 20 §, F 6.

Invandrare, LL om hemvårdsstöd 6 § 3 mom. 1 p., M 17; LL om arbetsmarknadspolitisk verksamhet 19 §, M 27; LL om främjande av integration, M 36; LF om inledande kartläggning, M 37; RPF om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter som i stöd av utlänningslagen föreskrivs för arbets- och näringsbyråerna, M 38; LL om tillämpning av L om fonderna inom området för inrikes frågor, M 39; RPF om skötseln av förvaltningsuppgifter som gäller de nationella programmen för fonderna inom området för inrikes frågor, M 40.

Investeringsstöd, NäringsstödsL, J 36; jordbruk, LL om finansiering av landsbygdsnäringar, I 1.

J

Jakt, JaktL, K 35; JaktF, K 36; LF om jakt på älg, K 37.

Jaktkort, JaktL 11 kap., K 35.

Jakt med pil och båge, JaktF 3 kap., K 36.

Jakt med skjutvapen och ammunition, JaktF 2 kap., K 36.

Jaktredskap och -sätt, 9 och 13 kap., K 35.

Jaktträtt, JaktL 2 och 3 kap., K 35.

Jaktträtsområde, JaktL 7 kap., K 35; LF om jakt på älg, K 37.

Jakttider, JaktL 5 kap., K 35; JaktF, K 36.

Jaktvårdsavgift, JaktL 54 §, K 35.

Jaktvårdsförening, JaktL 22 § och 12 kap., K 35.

Jaktövervakare, JaktL 57 och 61 §§, K 35.

Jordbruk LL om finansiering av landsbygdsnärningar, I 1; LF om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, I 2; LL om lantbruksnämnder, I 7; LL om ekologisk produktion, I 8; LL om produktion av genetiskt modifierade växter, I 9; LL om stängselskyldighet, I 10, LL om ersättande av skördeskador, I 11, LL om räntestödslån vid skördeskador, I 12, LL om bekämpning av flyghavre, I 13.

Jordbruksbyrån, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 14 §, D 5.

Jordbruksfond, se EJFLU.

Jordbrukspolitik, Europeiska unionens, LF om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, I 2; LF om kontroller av ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning före ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, I 3; LF om administration av miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och kompensationsersättning, I 4; RPF om skötseln av de uppgifter som hör till det utbetalande organet för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu), I 5; LF om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets skötsel av tvärvillkorskontrollen, I 6; RPF om skötseln av förvaltningsuppgifter som rör kontroll av identifiering och registrering av djur, L 20.

Jordbruksprodukter, LF om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, I 2; LL om ekologisk produktion, I 8.

Jordförvärv, Sjl 10 §, A 1; JordförvärvsL för Åland, A 2; LL om jordförvärvsrätt och jordförvärvstillstånd, A 3; LF om jordförvärvstillstånd, A 4.

Jordförvärvsrätt, Sjl 10 §, A 1; JordförvärvsL för Åland, A 2, LL om jordförvärvsrätt och jordförvärvstillstånd 2 kap. och 16 §, A 3.

Jordförvärvstillstånd, LL om jordförvärvsrätt och jordförvärvstillstånd 3 kap. och 15 §, A 3; LF om jordförvärvstillstånd, A 4.

Jordlegolag, LL om tillämpning av jordlegolagen, H 14.

Jordmassa, LF om hantering av jord- och muddermassor, K 11.

Justering, lagtingets handlingar, AO 12 § 1 mom. 7 p., 59 § 1 mom. och 84 §, B 2; landskapsregeringens handlingar, LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen 8 och 9a §§, D 2; kommunala organs handlingar, KommunalL 9 § 9 p., 28 § 2 mom. och 91 § 2 mom., E 1.

Justeringsutskott, LO 21 §, B 1; AO 12, 22, 24, 25, 53 och 83 §§, B 2.

Jägaransvarsförsäkring, JaktL 54 §, K 36.

Jämförelsetal, AO 102 och 103 §§, B 2; LL om lagtingsval och kommunalval 62-65 och 71 §§, B 3.

Jämställdhet, LL om tillämpning av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män, C 10; LL om Ålands ombudsmannamyndighet D 20.

Jämställdhetsenheten, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 3 § 4 p, D 5.

Jäv, LO 15 §, B 1; LL om lagtingsval och kommunalval 7 §, B 3; LL om landskapsrevisionen 6 §, B 8; FörvaltningsL 24 och 25 §§ samt 35 § 3 mom. och 55 § 3 mom., C 1; TjänstemannaL 18 § 2 mom., D 32; KommunalL 43, 50, 56, 61, 74, 83 och 94 §§, E 1.

K

Kandidat, till landshövding, LO 19 §, B 1; till lantråd, LO 24 §, B 1; vid val i lagtinget, AO 13 kap., B 2; vid lagtingsval och kommunalval, LL om lagtingsval och kommunalval, B 3.

Kanslikommissionen, LO 21a §, B 1; AO 63, 85, 86, 91, 104, 106, 107 och 110 §§, B 2; LL om lagtingsledamöternas arvoden och kostnadsersättningar, B 6; LL om lagtingets kansli, B 8; LL om Landskapsrevisionen 10 och 12 §§, B 9.

Kapitalinkomst, beskattning av, LL om kompensation för uteblivna inkomster från beskattningen av kapitalinkomst, E 11.

Kasinoverksamhet, LL om lotterier 1 § 3 mom. och 3 §, G 9.

Kastholms slott, F om statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland, sid 1032.

Katt, eftersyn och rätt att döda, JaktL 46 §, K 35.

Kemikalier, LL och LF om tillämpning av riksförfattningar om kemikalier, L 15 och L 16; LL om tillämpning av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor, J 8; LF om tillämpning av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor, J 9.

Kläm, i lagtinget, O 32, 42, 58, 59 och 73 §§, B 2.

Koldioxid, om tillämpning av lagen om avskiljning och lagring av koldioxid, K 32.

Kollektivavtal, se Tjänstekollektivavtal.

Kollektivt tilläggspensionsskydd, avdrag för premier för kollektivt tilläggspensionsskydd, KommunalL 15 §, F 6.

Kommersiellt meddelande, LL om radio- och televisionsverksamhet 2 § 5 p. och 3 kap., N 1.

Kommun, KommunalL, E 1.

Kommunalbesvär, KommunalL 15 kap., E 1.

Kommunal centralnämnd, LL om lagtingsval och kommunalval 5§, B 3; LL om valfinansiering 2 § 3 mom., B 5; LL om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar 5-7, 9-11 och 13-16 §§, E 4.

- Kommunalförbund**, KommunalL 84-95 §§, E 1.
- Kommunalförvaltning**, KommunalL, E 1.
- Kommunal förvaltningsstadga**, KommunalL 9, 23a, 23b, 25 och 42 §§, E 1.
- Kommunal instruktion**, KommunalL 8 §, E 1.
- Kommunal nämnd**, KommunalL 51 §, E 1.
- Kommunal ordningsstadga**, KommunalL 11 §, E 1.
- Kommunalskatt**, KommunalL 66 §, E 1; Kommunalskattel, F 6; LL om kommunalskatt för näringsverksamhet, F 7; LL om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för skatteåren 2013-2016, F 8; LL om kommunalskatt för gårdsbruk, F 9; LL om koncernbidrag vid kommunalbeskattningen, F 12; LL om kommunalbeskattning av rederibolag och redare, F 13; LL om kommunalbeskattning av samfund i anslutning till tonnagebeskattning, F 14; LL om kommunalskatt för begränsat skattskyldig, F 15; LL om tillämpning av rikslagstiftning om beskattning av delägare i utländska bassamfund, F 16; LL om bostadshusreserveringen vid kommunalbeskattningen, F 17; LL om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för allmännyttiga samfund som bedriver samhälleligt betydelsefull verksamhet, F 18; LL om avdrag vid kommunalbeskattningen för amortering på studielån, F 19. Se även **Beskattning**.
- Kommunalt anställda**, KommunalL 9 kap., E 1.
- Kommunalt fyllnadsval**, LL om lagtingsval och kommunalval 2 § 3 mom., 77 § och 87 § 3 mom., B 3.
- Kommunalt samarbetsstöd**, LL om landskapsandelar till kommunerna 12 §, E 6.
- Kommunalt samordnad socialtjänst**, LL om en kommunalt samordnad socialtjänst, E 10.
- Kommunalt särskilt understöd**, LL om landskapsandelar till kommunerna 12a §, E 6.
- Kommunalt tjänstekollektivavtal**, LL om tjänstekollektivavtal, D 38.
- Kommunalval**, LL om lagtingsval och kommunalval, B 3; F om skötseln av vissa uppgifter som gäller lagtings- och kommunalval samt rådgivande folkomröstningar, B 4; LL om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som saknar åländsk hembygdsrätt, E 2.
- Kommunalväg**, LL om kommunalvägar, N 8.
- Kommundirektör**, KommunalL 58 §, E 1.
- Kommunernas förtroendevalda**, KommunalL 3 kap., E 1.
- Kommunfullmäktige**, KommunalL 6 kap., E 1.
- Kommunindelning**, LL om tillämpning av vissa lagar om kommunindelning, E 3.
- Kommunmedlem**, KommunalL 2 §, 5 kap. samt 113 och 116 §§, E 1; PBL 31 och 32 §§, H 1.
- Kommunsammanslaggningsstöd**, LL om tillämpning av vissa lagar om kommunindelning, E 3.
- Kommunstyrelse**, KommunalL 7 kap., E 1.
- Kommuns uppgifter**, KommunalL 3 §, E 1.
- Kommunvapen**, LL ang. landskaps- och kommunalvapen 2 kap., A 13.
- Kommunöversikt**, PBL 4, 10 och 92 §§ samt 3 kap., H 1; PBF 9 §, H 2.
- Kompensationsersättning**, LF om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, I 2; LF om kontroller av ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, I 3; LF om administration av miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och kompensationsersättning, I 4.
- Komplementbyggnad**, PBL 2 och 68 §§, H 1.
- Kompletteringsutbildning**, LL om gymnasieutbildning 2, 10, 11 och 16 §§, O 3; LF om gymnasieutbildning 6 och 6a §, O 4; LL om läroavtalsutbildning 3 och 4 §§, O 10.
- Koncernbidrag**, LL om koncernbidrag vid kommunalbeskattningen, F 12.
- Konstutställning**, LL ang. landskapsgaranti för kulturella utställningar, O 37.
- Konsumenter**, Sjl 30 § 10 och 11 p. samt 43 §, A 1; RPF om skötseln i landskapet Åland av uppgifter som gäller konsumentrådgivning, D 22.
- Kontrollnämnd**, se **Ålands kontrollnämnd för ekologiskt framställda jordbruksprodukter**.
- Kontrollorgan**, avseende produktion av ekologiska jordbruksprodukter, LL om ekologisk produktion 2 § 7 mom., 5 § 1 mom., 6 §, 8 §, 9 § och 11a § 1 mom., I 8.
- Kontrollregister**, LL om ekologisk produktion, I 8.
- Konvention**, se **Internationella fördrag**.
- Kronoholmar**, Sjl 61 §, A 1.
- Kräfta**, LL om fiske 24-26, 31 och 32 §§, I 25.
- Kräldjur**, fridlysta, LF om naturvård 3 §, K 34.
- Kultur**, LL om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten, E 8; LL om kulturell verksamhet, O 33; LL om Ålands kulturdelegation, O 34; LL om stöd för litterär verksamhet, O 35; LL om landskapsbidrag till bildningsförbund, O 36; LL ang. landskapsgaranti för kulturella utställningar, O 37.
- Kulturbyrån**, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 10 och 12 §§, D 5.
- Kulturdelegation**, se **Ålands kulturdelegation**.
- Kulturhistoriskt värdefulla föremål**, Sjl 18 § 11 p., A 1; LL om skydd för kulturhistoriskt värdefulla föremål, O 30.
- Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse**, Sjl 18 § 11 p., A 1; LL om skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, O 29; PBL 2, 3, 5, 8, 16, 19, 20, 26, 27, 64, 65, 69 och 89 §§, H 1; PBF 7 § 16 p., H 2; LL om energideklaration för byggnader 10 § 2 p., H 4.
- Kungörelse**, OrdningsL 6 § 2 mom., G 2; LL om föreläggande av ordningsbot vid olika ordningsföreläggelser 6 §, G 4. Se även **Anslagstavla, Delgivning**.

Kungsådra, LL om fiske 14 §, I 25; VattenL 6 kap. 18 § och 7 kap. 10 §, K 13.

Kursgård, LL om ungdomsarbete 6 kap., O 38.

Kursverksamhet, LL om gymnasieutbildning 2 och 64 §§, O 3; LL om Ålands folkhögskola 1 och 14 §§, O 15; LL om Ålands musikinstitut 1 och 10a §, O 16; LL om Högskolan på Åland 2 och 21 §§, O 17; LL om landskapsbidrag till bildningsförbund, O 36.

Kvalificerad majoritet, vid lagstiftning, Sjl 69 §, A 1; LO 35 §, B 1; AO 18 §, B 2.

Kyrkan, Sjl 23 §, 27 § 25 p. och 36 §, A 1; ArkivL 2 §, C 5.

Kyrkobyggnader, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 10 § 1 mom. 3 p., D 5; RådningF 9 § 2 mom. 6 p., G 16; LL om energideklaration för byggnader 10 § 1 p., H 4; LL om fornminnen 2 § 1 mom. 6 p. och 19 §, O 26.

Känsliga personuppgifter, LL om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen 3 kap., C 3.

Körförbud, KörkortsL 6 kap., N 21.

Körkort, VägtrafikL 57 §, N 11; KörkortsL, N 21; LL om trafikskolor, N 22; LF om förarutbildning, N 23; LF om villkorskoder som får anges på körkort utfärdade på Åland, N 24; LF om medicinska krav för innehav av körkort, N 26.

Körkortsregister, KörkortsL 9 kap., N 21.

Körkortstillstånd, KörkortsL 3 kap., N 21; LF om förarutbildning, N 23; LF om villkorskoder som får anges på körkort utfärdade på Åland, N 24; LF om medicinska krav för innehav av körkort, N 26.

L

Lagberedningen, LL om lagberedningen, D 6; LF om lagberedningen, D 7.

Laggranskningsnämnd, LL om lagberedningen 7-9, 11 och 13 §§, D 6.

Lagmotion, LO 28 §, B 1; AO 49 §, B 2, se även **Motion**.

Lagstiftningsbehörighet, landskapets, Sjl 18 §, A 1; rikets, Sjl 27 §, A 1; överföring av lagstiftningsbehörighet till landskapet, Sjl 29 §, A 1.

Lagstiftningskontroll, Sjl 19 §, A 1.

Lagtinget, tidigare landstinget, Sjl 3 § 1 mom., 13-15 och 17 §§, 18 § 1 p., 22 § 1 mom. samt 28, 44 och 59 §§, A 1; LO, B 1; AO, B 2.

Lagtingets kansli, LL om lagtingets kansli, B 7.

Lagtingets utskott, LO 21, 23, 31, 32, 44, 46, 59, 60 och 62 §§, B 1; AO 5 och 9 kap., B 2.

Lagtingsdirektör, AO 2, 12, 82, 83, 85, 87, 88, 90 och 106 §§, B 2; LL om lagtingets kansli, B 8.

Lagtingsgrupper, LO 18, 24, 38 och 48 §§, B 1; AO 68, 86 och 107 §§, B 2.

Lagtingsledamot, LO, B 1; AO, B 2; LL om lagtingsledamöternas arvoden och kostnadsersättningar, B 6;

LL om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsman, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen, D 35; KommunalL 62 §, E 1. Se även **Lagtinget**.

Lagtingsmannapension, LL om pensionsskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen, B 7. Se även **Pension**.

Lagtingsordning, LO, B 1.

Lagtingsval, LO 6, 7, 9 och 13 §§, B 1; LL om lagtingsval och kommunalval, B 3; F om skötseln av vissa uppgifter som gäller lagtings- och kommunalval samt rådgivande folkomröstningar, B 4.

Landshövdingen i landskapet Åland, Sjl 4, 14, 52-55 §§, A 1; RPF om skötseln av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden 3 och 5 §§, G 14.

Landskapets ekonomi, Sjl 34 § 2 mom. samt 7 kap., A 1.

Landskapets område, Sjl 2 §, A 1.

Landskapets organ, Sjl 3 §, A 1.

Landskapets skattskyldighet, KommunalskatteL 6 § 1 mom., F 6.

Landskapet Ålands pensionsfond, se **Pensionsfond**.

Landskapsandel, LL om landskapsandel till kommunerna, E 6; LL om planering av och landskapsandel för socialvården, E 7; LL om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten, E 8; LL om landskapsandel för underhållskostnader för gator, N 9.

Landskapsborgen, för bostadsproduktion, LL om bostadsproduktion 1, 6, 13, 21 och 24 §§, H 8; för studielån, LL om studiestöd 6, 17 och 18 §§ samt 5 kap., O 23.

Landskapsförordning, Sjl 21 § och 60 § 1 mom., A 1; LL om Ålands författningssamling, A 12.

Landskapsgaranti, AO 20 § 1 mom. 2 p. och 78 § 1 mom., B 2; LL om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti, D 29; LL ang. landskapsgaranti för kulturella utställningar, O 37. Se även **Exportgaranti**.

Landskapslagstiftning, grundläggande bestämmelser, Sjl 17-22 §§, A 1; LL om Ålands författningssamling, A 12.

Landskapsregeringen, tidigare landskapsstyrelsen, landskapsnämnden, Sjl 3 § 2 mom., 16 §, 22 § 2 mom. och 33 §, A 1; LO 4 kap. och 40 §, B 1; LL om Ålands landskapsregering, D 1; LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen, D 2; LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning, D 4; LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning, D 5. Se även **Minister i landskapsregeringen**.

Landskapsrevisionen, LL om landskapsrevisionen, B 9.

Landskapsskatt, Sjl 18 § 5 p., jfr. 27 § 36 p., A 1; LandskapsskatteL, F 1.

[**Landskapsstyrelsen**], se **Landskapsregeringen**.

Landskapsstöd, LL om Landskapsrevisionen 4 §, B 9; KommunalskatteL 7 §, F 6. Se även **Landskapsandel**, **Näringsstöd**.

Landskapsvapen, LL ang. landskaps- och kommunalvapen, A 13.

[**Landstinget**], se **Lagtinget**.

Landsväg, LL om allmänna vägar 2, 7, 12, 14-16, 20, 23, 24, 26, 41, 50, 52, 54, 87, 115, 117 och 119 §§, N 6; VägtrafikL 24 § 2 mom., N 11.

Lantbruk, se **Jordbruk**.

Lantbruksavbytare, se **Avbytarverksamhet för lantbrukare**.

Lantbruksnämnd, LL om lantbruksnämnder, I 7.

Lantråd, LO 8, 24, 26-28, 36, 40 och 45 §§, B 1; AO 7, 12, 34, 35, 38, 41-43, 68 och 105 §§, B 2; LL om pensionsskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen; B 3; LL om Ålands landskapsregering 2 kap., D 1; LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen, D 2; LL om arvode för medlem av Ålands landskapsregering, D 3.

Lantrådets förtroende fråga, LO 39 §, B 1.

Lega, LL om tillämpning av jordlegolagen, H 14.

Lekverksamhet, BarnomsorgL 7 §, M 13.

Linjetrafiktillstånd, LL och LF om yrkesmässig trafik, N 27 och N 28.

Litterär verksamhet, LL om stöd för litterär verksamhet, O 35.

Livsmedel, LF om tillämpning av riksförfattningar om hälsoskydd, L 10; LL om tillämpning av livsmedelslagen, L 11; LF om tillämpning av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien, L 12; LF om tillämpning av riksförfattningar om konsumentssäkerhet 1 § 3 p., L 14.

Livsmedelshygien, LF om tillämpning av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien, L 12.

Livsmedelslokal, LL om tillämpning av livsmedelslagen 3 § 2 mom. 2 p., L 11; LF om tillämpning av riksförfattningar om livsmedel och livsmedelshygien 4 § 9 p., L 12.

Lockout, LL om tjänstekollektivavtal 3 kap., D 38.

Lokal, HyresL 1 och 9-15 kap., H 15.

Lotteri, LL och LF om lotterier, G 9 och G 10.

Lotteriinspektionen, LL om lotteriinspektionen, D 27.

Luftföroreningar, MiljöskyddsL 53a-53f §§, K 1; MiljöskyddsF bilaga 1a, K 2; LF om tillämpning av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening av luften, K 3. LF om tillämpning i landskapet Åland av statsrådets förordning om underhåll av anläggningar som innehåller ämnen som bryter ned ozonskiktet samt vissa fluorinerande växthusgaser, K 4. Se även **Miljöförorening**.

Lufttrafik, RPF om en samrådsdelegation för Mariehamns flygplats, N 37.

Lyceum, numera en del av Ålands gymnasium, LL om gymnasieutbildning, O 3.

Lån, för landskapets behov, SjL 50 §, A 1. Se även **Bostadslån**, **Bosättningslån**, **Investeringsstöd**, **Räntestödslån**, **Studielån**.

Lägenhet, se **Bostad**, **Bostadslägenhet**.

Lärarkollegium, GrundskoleL 12 §, O 1; LL om gymnasieutbildning 62 §, O 3; LL om Ålands folkhögskola 8 §, O 15; LL om Ålands musikinstitut 7 §, O 16.

Läroavtalsutbildning, LL om gymnasieutbildning 11 §, O 3; LL och LF om läroavtalsutbildning, O 10 och O 11.

Läroplikt, GrundskoleL, O 1.

Lön, TjänstemannaL, D 32; LL om tjänstekollektivavtal, D 37.

Lönegaranti, RPF om skötseln av lönegarantiärenden i landskapet Åland, M 30.

Lösa fornlämningar, LL om fornminnen 2 kap., O 26. Se även **Fasta fornlämningar**, **Maritimt kulturarv**.

M

Mariehamn, benämningen stad, KommunalL 1 §, E 1.

Markanvändningsavtal, PBL 6, 40 och 43 §§, H 1.

Maritimt kulturarv, LL om skydd av det maritima kulturarvet, O 28.

Medborgarinitiativ, LO 2 och 29 §§, B 1, AO 31 och 33 §§, B 2.

Medborgarinstitut, LL och LF om medborgarinstitut, O 12 och O 13.

Medborgarskap, rikets behörighet, SjL 27 § 26 p., A 1; tjänstemäns, SjL 24 §, A 1; vid kommunal anställning, KommunalL 59 §, E 1.

Meddelande, till lagtinget, LO 25 och 28 §§, B 1; AO 12, 34, 35, 41, 42, 46, 49 §§, B 2; från lagtinget, LO 47 §, B 1; AO 82 §, B 2.

Mete, LL om fiske 3 § och 14 § 2 mom., I 29; LF ang. fiske 2 §, I 30.

Miljöbyrå, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 8 §, D 5.

Miljöförening, MiljöskyddsL 1, 3, 5, 8, 26n, 48 och 50 §§, K 1; PBF 17 §, H 2.

Miljöförseelse, MiljöskyddsL 37, 40 och 40a §§, K 1; VattenL 9 kap. 3 och 4a §§, K 13. Se även **Renhållningsförseelse**, **Naturvårdsförseelse**.

Miljöförstöring, MiljöskyddsL 35, 36, 38, 40 och 40a §§, K 1; VattenL 9 kap. 1, 2, 4 och 4a §§, K 13. Se även **Renhållningsbrott**, **Naturvårdsbrott**.

Miljögranskning, MiljöskyddsL avd. 2 samt 29, 34, 37, 39, 44, 45, 52 och 53h §, K 1; MiljöskyddsF, K 2; LF om tillämpning av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening av luften 2 § 2 mom., K 3; VattenL 6 kap. samt 9 kap. 1, 4, 6 och 13 §§, K 13; LL om renhållning 5a kap., K 19; LL om naturvård 32 och 36 §§, K 33; LL om tillämpning av hälsoskyddsL 5 §, L 9.

Miljökonsekvensbedömning, LL och LF om miljökonsekvensbedömning, K 26 och K 27.

Miljöpåverkan, MiljöskyddsL, K 1; LL om miljökonsekvensbedömning, K 26; LF om miljökonsekvensbedömning, K 27. Se även **Negativ miljöpåverkan**, **Gränsöverskridande miljöpåverkan**.

Miljöskada, MiljöskyddsL 31, 31a, 31b och 41 §§, K 1; LL om tillämpning av lagen om avhjälpande av vissa miljöskador, K 28; LF om avhjälpande av vissa miljöskador, K 29; RäddningsL 6 §, G 15; RäddningsF 2 och 3 §§, G 16. Se även **Naturskada**.

Miljöskydd, MiljöskyddsL, K 1; MiljöskyddsF, K 2.

Miljöstöd, se **Ekologisk jordbruksproduktion**.

Miljö tillstånd, MiljöskyddsL avd. 2 samt 53h och 53i §§, K 1; MiljöskyddsF, K 2; LF om tillämpning av vissa riksförfattningar rörande åtgärder mot förorening av luften 1c och 1d §§, K 3; LF om deponering av avfall 5 § 2 mom. och 4 kap., K 8; LF om utvinningsavfall, K 9; LF om återvinning av vissa avfall i markbyggnad, K 10; VattenL 6 kap., K 13; LF om undantag från miljö tillståndsplikt för fiskodlingar vid utrotning av VHS, K 17; LL om renhållning 5a kap., K 19.

Miljö tillsyn, MiljöskyddsL avd. 3, K 1; VattenL 8 kap. 1 §, K 13.

Minimimått, för fisk och kräfta, LL om fiske 31 §, I 25.

Minister i landskapsregeringen, LL om Ålands landskapsregering, D 1; LL om ärendenas handläggning vid Ålands landskapsregering, D 2; LL om arvode för medlem av Ålands landskapsregering, D 3; LL om landskapets finansförvaltning 30 §, D 30; LL om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsman, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen, D 35; LO 26, 27, 40 och 45 §§, B 1; AO 38, 41 och 68 §§, B 2; LL om pensionskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen, B 7; KommunalL 62 §, E 1.

Minuthandel, (detaljhandel), AffärstidsL, J 2.

Misstroende, mot landskapsregeringen eller lantrådet, LO 36 §, B 1; AO 31 och 43 §§, B 2; LL om Ålands landskapsregering 6 §, D 1.

MKB, se **Miljökonsekvensbedömning**.

Mobiltelefon, förbud mot användning under färd, VägtrafikL 32a §, N 11.

Moderskapsunderstöd, LL om tillämpning av lagen om moderskapsunderstöd, M 8.

Moped, VägtrafikL 19 och 26 §§, N 11.

Motion, initiativ i lagtinget, LO 28 och 31 §§, B 1; AO 20, 31, 32, 48, 49, 57, 58, 68 och 78 §§, B 2; i kommunfullmäktige eller stadsfullmäktige, KommunalL 9 och 46 §§, E 1.

Motivering av beslut, FörvaltningsL 39 och 40 §§, C 1; TjänstemannaL 4b § 3 mom. och 4d § 4 mom., D 32.

Motorfordonsbyrån, LL om motorfordonsbyrån, D 19.

Muddermassa, LF om hantering av jord- och muddermassor, K 11; VattenL 3 kap. 6 och 7 §§, K 13, LF om renhållning 11 § 1 mom., K 20.

Museum, se **Ålands museum**.

Musikinstitut, se **Ålands Musikinstitut**.

Myndighetschef, LL om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet 4 och 6-8 §§, D 8; LL om Ålands arbetsmarknads- och studieservice myndighet 5, 13, 14,

16 och 27 §§, D 10; LL om Ålands polismyndighet, 2 §, D 12; LL om Ålands ombudsmannamyndighet 13-15 §§, D 20; LL om datainspektionen 2 och 3 §§, D 23; LL om Ålands energimyndighet 10 §, D 25; LL om Lotteriinspektionen 6, 7 och 10 §§, D 27. Se även **Förvaltningschef**.

N

Narkotika, Sjl 27 § 30 p., A 1; PolisL 5 kap. 8 15 och 17 §§, G 1; LL om hälso- och sjukvård 29, 30 och 41 §§, L 1; TrafikbrottsL 4 §, N 18; KörkortL 10, 11 och 46 §§, N 21; LF om medicinska krav för innehav av körkort 12 och 13 kap. samt 94 §, N 25.

Nationernas Förbunds Råd, beslut ang. Åland, sid 1021.

Naturaförmåner, för landskapstjänstemän, TjänstemannaL 21 §, D 32.

Naturminne, LL om naturvård 6 §, K 33. Förteckning över fredningsbeslut efter lagen.

Naturreservat, LL om naturvård 2 kap., K 33. Förteckning över fredningsbeslut efter lagen; JaktL 5 § 2 mom., K 35.

Naturskada, MiljöskyddsL 31a §, K 1; LL om tillämpning av lagen om avhjälpande av vissa miljöskador, K 28; LF om avhjälpande av vissa miljöskador, K 29; LL om naturvård 2a och 42a §§, K 33.

Naturvård, LL och LF om naturvård, K 33 och K 34; ang. hotade arter, se Konvention om internationell handel med hotade arter av den vilda floran och faunan, sid. 1008.

Naturvårdsbrott, LL om naturvård 41 §, K 33.

Naturvårdsförseelse, LL om naturvård 40 §, K 33.

Nedsatt skattebetalningsförmåga, avdrag för nedsatt skattebetalningsförmåga, KommunalskatteL 17 §, F 6.

Negativ miljöpåverkan, MiljöskyddsL 1 och 2 kap. samt 19, 20, 22, 24, 28, 29, 31, 31a, 31b, 32, 33, 44 och 52 §§, K 1; LF om miljöskydd 2 §, K 2; LF om deponering av avfall 2 §, 18 § 2 p. och 23 §, K 8; LL om miljökonsekvensbedömning 1-5 §§, K 26; LF om miljökonsekvensbedömning, K 27; LL om tillämpning av L om avhjälpande av vissa miljöskador, K 28; LF om avhjälpande av vissa miljöskador, K 29; PBL 8 § 2 mom., H 1.

Nitrat, ÅLRB om begränsning av utsläpp i vatten av nitrat från jordbruket, K 15.

Nordiska rådet, LL om Ålands representation i Nordiska rådet, A 11.

Nordisk institution, LL om rättsställningen för landskapstjänstemän som anställs vid nordisk institution, D 36.

Notvarp, LL om fiske 10-12 §§, I 25.

Nykterhetsarbete, LL om tillämpning av lagen om nykterhetsarbete, M 26.

Nytt kommunalval, LL om lagtingsval och kommunalval 76 §, B 3.

Nyval, till lagtinget, LO 8 §, B 1; LL om lagtingsval och kommunalval 14 kap., B 3.

Näringsanmälan, LL om rätt att utöva näring 9 §, J 1.

Näringsavdelningen, LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 3 och 4 §§, D 4; LF om landskapsregerings allmänna förvaltning 14-18 §§, D 5.

Näringsombudsman, LL om landskapsstöd för främjande av näringar i kommunerna, E 15.

Näringsrätt, Sjl 11 § och 30 § 7 p., A 1; LF om landskapsregerings allmänna förvaltning 3 § 1 p., D 5; LL om rätt att utöva näring, J 1.

Näringsstöd, NäringsstödsL, J 36; LL om tillämpning av lagen om exportgaranti i landskapet Åland, J 37; F om skötsel i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om exportgaranti, J 38; LL om produktionsstöd för el, J 39; LL om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti, D 29; LL om återkrävande av stöd ur landskapets medel, J 40.

Näringsstillstånd, för utövande av viss näring, LL om rätt att utöva näring 8 §, J 1; LL om resebyråerelse, J 4; LL om posttjänster, J 6; LL om arbetsförmedling av annan än landskapet, J 7.

Näringsverksamhet, Sjl 18 § 22 p., A 1; LL om landskapsunderstöd för främjande av näringar i kommunerna, E 15; LL om kommunalskatt för näringsverksamhet, F 7; LL om kommunalskatt för gårdsbruk, F 9; LL om koncernbidrag vid kommunalbeskattningen, F 12; LL om kommunalbeskattning av rederibolag och redare, F 13; LL om kommunalbeskattning av samfund i anslutning till tonnagebeskattning, F 14; LL om finansiering av landsbygdsnäringar, I 1.

Närståendevård, LL om tillämpning av riks författningar om socialvård, M 1.

Nöjestillställning, se **Sammankomst**.

O

Observation, PolisL 5 kap., G 1.

Offentliga tillställningar, se **Sammankomst**.

Offentlig frid, PolisL 2 kap. 5 §, G 1.

Offentlig handling, LL om allmänna handlingars offentlighet 1 kap., C 4.

Offentligt sammanträde, se **Sammanträdes offentlighet**.

Offentlig upphandling, LL ang. tillämpning av lagen om offentlig upphandling, C 7; LF om offentlig upphandling, C 8; ÅLRB gällande vissa upphandlingar, C 9.

Oljeskador, LL om bekämpande av oljeskador, K 18.

Olycksfall, se **Skadestånd vid olycksfall**.

Ombudsmannaverksamhet, se **Ålands ombudsmannamyndighet**.

Ombudsmannanämnd, LF om ombudsmannanämnden, D 21.

Ombudsstämma, mellankommunal, KommunalL 78, 80-83 §§, E 1.

Ombyggnad, PBL 72 §, H 1; LL om bostadsproduktion 19 §, H 8; DjurskyddsF 32 §, L 19.

Omhändertagande av egendom, PolisL 2 kap. 14 och 15 §§, G 1.

Omkörning, VägtrafikL 23-25 §§, N 11.

Omplacering av landskapsanställd personal, TjänstemannaL 5 kap. och 40a § 3 mom., D 32; LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 2a § 2 mom., D 4; LL om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet 5 och 8 §§, D 8; LL om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet 15 §, D 10; LL om Ålands polismyndighet 2 §, D 12; LL om Ålands ombudsmannamyndighet 8 §, D 20; LL om Datainspektionen 2 §, D 26; LL om Ålands statistik- och utredningsbyrå 6 §, D 24; LL om landskapets fastighetsverk 11 §, D 26; LL om Lotteriinspektionen 5 §, D 27; LL om hälso- och sjukvård 9 §, L 1; LL om gymnasieutbildning 65 §, O 3; LL om Ålands folkhögskola 27 och 30 §§, O 15; LL om Ålands musikinstitut 15 och 15c §§, O 16; LL om Högskolan på Åland 36 och 38 §§, O 18; LL om Ålands sjösäkerhetscentrum, 6 §, O 22.

Operativ räddningsverksamhet, RäddningsL 2 § 7 p., 7 § och 10 kap., G 15.

Ordningsbot, OrdningsL 18 §, G 2, LF om föreläggande av ordningsbot vid olika ordningsförelseter, G 4; TrafikbrottsL 2 kap., N 18.

Ordningsförelsete, OrdningsL 16 §, G 2; KommunalL 11 §, E 1.

Ordningsman, LF om inkvarterings- och trakteringsverksamhet 10 §, J 3.

Ordningsstadga, KommunalL 11 §, E 1.

Ordningsvakt, OrdningsL 21 och 22 §§, G 2, LL om ordningsvakter, G 6, LL om tillämpning av lagen om privata säkerhetstjänster, G 7.

Ordningsvakters hållande av person i förvar, LL om ordningsvakter 8 §, G 6.

Ordningsvakters kännetecken, LL om ordningsvakter 17, 27 och 29 §§, G 6.

Ordningsvakters maktmedelsanvändning, LL om ordningsvakter 10 §, G 6.

Ordningsvakters maktmedelsredskap, LL om ordningsvakter 11 §, G 6.

Ordningsvaktkort, LL om ordningsvakter 16 §, G 6.

Ordningsövervakningsförelsete, LL om ordningsvakter 27 §, G 6.

P

Parkerings, VägtrafikL 33, 34, 34a, 36 och 37 §§, N 11.

Parkeringsbot, LL om parkeringsbot, N 16.

Parkeringsövervakare, LL om parkeringsbot 2 §, N 16.

- Part**, FörvaltningsL 8 §, C 1.
- Pass**, Sjl 27 § 26 p. och 30 § 2 p., A 1.
- Patient**, LL om tillämpning av lagen om patientens ställning och rättigheter, L 6.
- Patientsäkerhet**, LL om hälso- och sjukvård 15 §, L 1.
- Penningautomat**, LL om lotterier 1, 3, 4a-4c, 5b, 5j och 7 §§, G 9; LL om förströelseautomater, G 12.
- Penningautomatförening**, se **Ålands Penningautomatförening**.
- Penninginsamling**, LL ang. penninginsamlingar, G 13.
- Penninglotteri**, LL om lotterier, G 9.
- Pension**, LL om pensionskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen, B 7; LL om landskapets fastighetverk 18 §, D 26; LL om tjänstekollektivavtal 2 § 3 mom. 2 p., D 38; LL om tillämpning av vissa riksförfattningar om pension för den offentliga sektorn, D 40; LL om tillämpning av lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete, D 41; LL om anmälan om val av pensionsrätt i vissa fall, D 42; LL om vissa pensioner, som skall betalas av landskapsmedel, D 43; LL om tillämpning av vissa riksförfattningar om pension för arbetstagare, D 44; RPF om skötseln av vissa förvaltningsuppgifter som gäller pensioner, D 45; RPF om skötseln av uppgifter som gäller pensionsersättning för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier, D 46; LL om landskapet Ålands pensionsfond, D 47; LF om placering av de medel som landskapet Ålands pensionsfond förvaltar, D 48; LL om ikraftträdande av LL om hälso- och sjukvården, L 2; GrundskoleL 40 §, O 1; LL om läroanstalter för hemslöjd 27 §, O 14. Se även **Generationsväxlingspension**.
- Pensionsavgift**, LL om landskapet Ålands pensionsfond 3 kap., D 47.
- Pensionsfond**, LL om landskapet Ålands pensionsfond, D 47; LF om placering av de medel som landskapet Ålands pensionsfond förvaltar, D 48.
- Pensionsinkomstavdrag**, KommunskaL 19 §, F 6.
- Pensionspremie**, LL om landskapet Ålands pensionsfond 3 kap., D 47.
- Pensionsålder**, för landskapspolitiker, LL om pensionskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen 3 §, B 7.
- Permittering**, TjänstemannaL 9 kap. och 59 §, D 32; LL om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet 8 §, D 8; LL om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet 12 §, D 10; LL om Ålands ombudsmannamyndighet 8 §, D 20; LL om Datainspektionen 2 §, D 26; LL om Ålands statistik- och utredningsbyrå 6 §, D 24; LL om landskapets fastighetsverk 11 §, D 26; LL om Lotteriinspektionen 5 §, D 27; LL om hälso- och sjukvård 9 §, L 1; LL om gymnasieutbildning 65 §, O 3; LL om Ålands folkhögskola 27 §, O 15; LL om Högskolan på Åland 36 §, O 18.
- Personuppgifter**, LL om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen, C 3; LL om allmänna handlingars offentlighet 3a kap., C 4; StatistikL 3 §, C 6; LL om tillämpning av 13 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice, D 11; LL om polisens grundregister, D 14; LL om tillämpning av riksförfattningar om personregister, D 15; LL om Datainspektionen, D 23; LL om hälso- och sjukvård 16 §, L 1.
- Pilkning**, anses ej som mete, LF ang. fiske 2 §, I 26.
- Plan**, se **Detaljplan**, **Generalplan**, **Kommunöversikt**, **Regleringsplan**, **Räddningsplan**, **Stadsplan**, **Vägplan**.
- Plantmaterial**, LL om tillämpning av lagen om plantmaterial, J 16; LF om tillämpning av riksförfattningar om plantmaterial, J 17.
- Plenum**, lagtingets sammanträde, LO 33 och 34 §§, B 1; AO 10 kap., B 2; plenum som ej är offentligt, LO 46 §, B 1 och AO 62 §, B 2.
- Polisens användning av informationskällor**, PolisL 5 kap. 40-42 och 58 §§ samt 7 kap. 5 §, G 1.
- Polisens befogenheter**, LL om Ålands polismyndighet 5a §, D 12; RPF om polisförvaltningen 5 §, D 16; PolisL, G 1; OrdningsL 19-22 §§, G 2; VägtrafikL 6, 7, 12 och 50 §§ samt 6 och 7 kap., N 11.
- Polisens hemliga metoder för inhämtande av information**, PolisL 5 kap., G 1.
- Polisens maktmedelsanvändning**, PolisL 2 kap. 17-20 §§, G 1.
- Polisens register**, LL om polisens grundregister, D 14; LL om tillämpning av riksförfattningar om personuppgifter, D 15.
- Polisens rätt att få uppgifter av myndighet**, PolisL 4 kap. 2 §, G 1.
- Polisens rätt att få uppgifter av privat sammanslutning eller privatperson**, PolisL 2 kap. 1 § och 4 kap. 3 §, G 1.
- Polisens rätt att ge befallning**, PolisL 1 kap. 11 §, 2 kap. 5 och 9 §§, 9 kap. 3, 6 och 7 §§, G 1.
- Polisförvaltning**, LL om Ålands polismyndighet, D 12; RPF om polisförvaltningen, D 16.
- Polismyndighet**, LL och LF om Ålands polismyndighet, D 12 och D 13.
- Polisundersökning**, PolisL 6 kap., G 1. LL om ordningsvakter 25 §, G 6.
- Post**, LL om ombildande av Posten Åland till aktiebolag, D 17, LL om posttjänster, J 6.
- Prehospital akutsjukvård**, LL om hälso- och sjukvård 44 §, L 1; LF om prehospital akutsjukvård, L 3. Se även **Akutsjukvård**.
- Presidenten**, se **Republikens president**.
- Presidium**, lagtingets, AO 3, 5, 11, 13, 61 §§, B 2; kommunfullmäktiges, KommunskaL 40 §, E 1.
- Prisindex för den kommunala basservicen**, LL om landskapsandelar till kommunerna 4, 5, 7a och 10a §§, E 6; LL om planering av och landskapsandel för socialvården 8 §, E 7; LL om planering av och landskapsandel för undervisnings- och kulturverksamheten 5, 17, 21 och 22 §§, E 8.

Privata säkerhetstjänster, LL om tillämpning av lagen om privata säkerhetstjänster, G 7.

Privat barnomsorg, LL om tillämpning av lagen om privat socialservice, M 3.

Privat institution, vars verksamhet övertas av kommun eller kommunförbund, LL om reglering av personalens ställning vid privat institution, då institutionens verksamhet övertages av kommun eller kommunalförbund, E 16.

Producentansvar, RenhållningsL 3, 4b, 7a-7d och 16b, 38 och 38a §§ samt 5 kap., K 19; LF om förpackningar och förpackningsavfall, K 21; LF om producentansvar, K 22.

Produktionsdjurs bokföring, DjurskyddsL 6c §, L 18.

Produktionsstöd för el, LL om produktionsstöd för el, J 39.

Produktplacering, LL om radio- och televisionsverksamhet 2 § 7 p. och 23 §, N 1.

Program, i radio- och televisionssändning, LL om radio- och televisionsverksamhet, N 1.

Programnämnd, LL om radio- och televisionsverksamhet 7 kap., N 1.

Prövningsnämnd vid Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, LL om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet 9-12 och 18 §§, D 8.

Psykisk hälsa, arbetet med psykisk hälsa, LL om hälso- och sjukvård 26, 29, 30, 35 och 40 §§, L 1.

Pulsning, vid fiske, LL om fiske 16 §, I 25.

Påföljdseftergift, TrafikbrottsL 12 §, N 18.

Pälsdjursfarming, DjurskyddsF 15 §, L 19; DjurtransportF 28 §, L 22; LF om slakt och avlivning av djur 4 kap., L 23.

R

Radioverksamhet, LL om radio- och televisionsverksamhet, N 1.

Rapporteftergift, TrafikbrottsL 12 §, N 18.

Rattfylleri, TrafikbrottsL 4 och 5 §§, N 18; KörkortL 11 §, 38 § 4 mom., 41 § 1 mom. 1 och 2 p., 43 § 1 mom. 2 p. och 2 mom. 3 p., 44 § samt 7 kap., N 21; LL om trafikskolor 4 § 1 mom. 5 p., N 22; LF om förarutbildning 5 kap., N 23; LF om medicinska krav för innehav av körkort 13 kap., N 25. Se även **Sjöfylleri**.

Rederi, beskattning, LL om kommunalbeskattningen av rederibolag och redare, F 13.

Redovisningsbyrå, LF om landskapsregerings allmänna förvaltning 5 och 6 §§, D 5.

Regeringskansliet, LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 3 och 4 §§, D 4; LF om landskapsregerings allmänna förvaltning 2-4 §§, D 5.

Regeringsprogram, LO 24, 25 §§, B 1; AO 35 §, B 2.

Regionkommitte, Europeiska gemenskapens, Sjl 59e §, A 1.

Register, se **Personuppgifter**, **Fiskeripolitik**, **Fornminnesregister**, **Kontrollregister**, **Körkortsregister**, **Polisens register**, **Vattenfarkostregister**.

Registeransvarig, LL om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen, C 3.

Registratur, LF om landskapsregerings allmänna förvaltning 3 § 5 p, D 5.

Registrering av fordon, LL om motorfordonsbyrå, D 19; LL om besiktning och registrering av fordon, N 33; TrafikbrottsL 17 §, N 18.

Regleringsplan, LL om allmänna vägar 30, 35, 50-52, 108 och 115 §§, N 2.

Rehabilitering, medicinsk, LL om hälso- och sjukvård 37 samt 40-42 §§, L 1.

Reklam, LL om valfinansiering 4 § 5 mom., 5 § 1 mom. 5 p. och 6 § 1 mom. 2 p., B 5; LL om tillämpning av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män 6 §, C 10; OrdningsL 6 §, 16 § 1 mom. 4 p. och 19 §, G 2; LF om föreläggande av ordningsbot vid olika ordningsföreläggelser 6 §, G 4; LL ang. penninginsamlingar 6 §, G 13; LL om tillämpning av alkohollagen 3a §, J 10; LL om naturvård 25 §, K 33; LL om tobak och relaterade produkter 3 § och 13 § 2 mom., L 17; LL om radio- och televisionsverksamhet 2 § och 3 kap., N 1; LL om allmänna vägar 60 §, N 6.

Remiss, i lagtinget, LO 31 och 32 §§, B 1; AO 12 § 3 mom., 17, 34, och 48 §§ samt 71 § 5 mom., B 2; vid beredning och behandling av kommunala ärenden, KommunalL 24 och 46 §§, E 1.

Renhållning, LL och LF om renhållning, K 19 och K 20; LF om förpackningar och förpackningsavfall 12 § 2 mom., K 21; LL om mottagning i hamn av fartygsgenererat avfall och lastrester, K 24; LF om mottagning av fartygsgenererat avfall och lastrester, K 25.

Renhållningsavgifter, LL om renhållning 4 kap. samt 32 och 36 §§, K 19.

Renhållningsbrott, LL om renhållning 37 §, K 19.

Renhållningsföreläggelse, LL om renhållning 37 §, K 19.

Renhållningsmyndighet, LL om renhållning 3 § 4 mom. och 6 § 3 mom., K 19.

Reparationsuppmaning, PBL 89 § 3 mom., H 1. Se även **Byggnadsuppmaning**.

Replik, i Ålands lagting, AO 39, 40, 70 §, B 2.

Republikens president, Sjl 14, 15, 19, 20, 32-34, 52, 53, 55, 56 och 68 §§, A 1; LL om Ålands författningssamling 5 §, A 12; LO 16 § och 28 § 2 mom., B 1; AO, 1, 6, 49 och 82 §§, B 2.

Resandeavgift, LL om resandeavgift, F 5.

Resebyråreelse, LL om resebyråreelse, J 4.

Resekostnader, avdrag vid beskattning, Kommunal-skatteL 9 § 6 och 7 mom., 10 § och 18 § 3 mom., F 6.

Reservationsanslag, LL om landskapets finansförvaltning 10 och 21 §§, D 30.

Revision, av kommunal verksamhet, KommunalL 11 kap., E 1. Se även **Landskapsrevisionen**.

Ridning, OrdningsL 15 § och 16 § 1 mom. 11 p., G 2; LF om föreläggande av ordningsbot vid olika ordningsföreläggelser 12 §, G 4; DjurskyddsF 30 §, L 19.

Rikets förvaltningsbehörighet, se **Förvaltningsbehörighet**.
Rikets lagstiftningsbehörighet, se **Lagstiftningsbehörighet**.
Riksdagsmannaval, SjL 68 §, A 1.

Ryggradslösa djur, fridlysta, LF om naturvård 3 §, K 34.

Rivningsanmälan, PBL 69 §, H 1.

Rådjur, JaktL 7 kap., K 35.

Räddningschef, RäddningsL 8, 31, 32 och 58 §§, G 15.

Räddningsdelegation, RäddningsL 5 och 6 §§, G 15;

RäddningsF 2 kap., G 16; LL om bekämpande av oljeskador 4 §, K 18.

Räddningsledare, RäddningsL 58-60, 62, 82, och 91 §§, G 15.

Räddningsplan, RäddningsL 14 §, G 15; RäddningsF 9 och 10 §§, G 16; LF om externa räddningsplaner, G 17.

Räddningsverksamhet, RäddningsL, G 15.

Ränta, vid försummelse att betala skatt, LandskapskatteL 9a §, F 1; LL om tillämpning av lagen om skattetillägg och förseningsränta, F 23.

Räntegottgörelse, se **Räntestöd**.

Räntestöd, LL om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti, D 29; LL och LF om räntestöd till kommuner för anskaffande av områden för bostadsproduktion, E 12 och E 13; LL om räntestöds krediter till kommuner för främjande av företagsverksamheten, E 14; LL om bostadsproduktion, H 8; LL om tillämpning av vissa riksförfattningar ang. stöd vid förvärv av bostad, H 11; LL om finansiering av landsbygdsnärningar, I 1; LL om räntestödslån vid skördeskador, I 12; LL om återkrävande av stöd ur landskapets medel, J 40; LL om arbetsmarknadspolitisk verksamhet 6 § 2 mom., M 27; LL om studiestöd 39 §, O 23.

Rättelse, av fel i beslut, FörvaltningsL 41 och 44 §§ samt 8 kap., C 1.

Rättskipning, SjL 35 §, A 1; förvaltningsrättskipning, SjL 25-26 §§, A 1.

Röstkort, LL om lagtingsval och kommunalval 10 §, B 3.

Röstningsområde, LL om lagtingsval och kommunalval 2 och 6 §§, B 3.

Rösträkning, LL om lagtingsval och kommunalval 8 kap., B 3.

Rösträtt, SjL 9, 13 och 67 §§, A 1; LO 6 §, B 1; KommunalL 30 och 30a §§, E 1; LL om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som saknar åländsk hembygdsrätt, E 2.

Rösträttsregister, LL om lagtingsval och kommunalval 3 kap., B 3; F om skötseln av vissa uppgifter som gäller lagtings- och kommunalval samt rådgivande folkomröstningar, B 4.

S

Samfund, beskattning av, KommunskatteL 5 § och 5 kap., F 6; LL om koncernbidrag vid kommunalbeskattningen, F 12; LL om kommunalbeskattning

av rederibolag och redare, F 13; LL om kommunalbeskattning av samfund i anslutning till tonnagebeskattning, F 14; LL om bostadshusreservering vid kommunalbeskattningen, F 17; om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för allmännyttiga samfund som bedriver samhälligt betydelsefull verksamhet, F 18; LL om tillämpning av rikslagstiftningen om beskattningsförfarande 5 §, F 20.

Samfällt område, LF om jordförvärvstillstånd 4 § 2 mom. 2-4 p., A 3; LL om fiske 3 och 43-56 §§, I 25; LF ang. fiske 8-17 §§, I 26; VattenL 2 kap. 4 §, 10 kap. 8 §, 11 kap. 5 § och 13 kap. 18 §, K 13; JaktL 7 §, 23 § 2 mom. och 65 § 2 mom., K 35; LL om enskilda vägar 2 § 2 mom., 9 § 4 mom., 41 § 6 mom., 44 § 1 mom. och 101 §, N 10; LL om fornminnen 6 § 2 mom., O 26.

Samlingslokal, RäddningsF 27 §, G 16; PBL 72a §, H 1; LF om Ålands byggbestämmelsesamling bilagans avsnitt 3:1452, 5:212, 5:352, 5:523, 5:524 och 5:548, H 3.

Sammankomst, PolisL 2 kap. 12 §, G 1; LL om tillämpning av lagen om sammankomster, G 5; LL om ordningsvakter 3 § och 8 § 2 mom., G 6; RäddningsL 29 §, G 15; RäddningsF 8 kap., G 16; LL om tobak och relaterade produkter 4 § 5 p., L 17.

Sammanträdes offentlighet, Ålands lagting, LO 46 §, B 1; AO 60 och 62 §§, B 2; Ålands landskapsregering, LL om Ålands landskapsregering 18 §, D 1; kommunala organ, KommunalL 27 och 90 §§, E 1.

Samrådsdelegation, för samråd om polisförvaltningen, RPF om polisförvaltningen i landskapet Åland 11 §, D 16; för beredskapsärenden, RPF om skötseln av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden, G 14; för högskoleutbildning, RPF om yrkeshögskoleexamina 2 och 4 §§, O 19; för Mariehamns flygplats, RPF om en samrådsdelegation för Mariehamns flygplats, N 37.

Sax, JaktL 47 §, K 35.

Sekretess, SjL 60a §, A 1; LO 44 och 62 §§, B 1; AO 45 § 5 mom., B 2; LL om landskapsrevisionen 14 §, B 9; LL om allmänna handlingars offentlighet 2 och 4 kap. samt 22 §, C 4; StatistikL 18 §, C 6.

Semester, LL om arvode för medlem av Ålands landskapsregering 2 §, D 3; LL om Ålands polismyndighet 5c §, D 12; LL om tillämpning av semesterlagen på landskapets och kommunernas tjänstemän, D 34; LL om rättsställningen för landskapstjänsteman som anställs vid nordisk institution 2 §, D 36; LL om reglering av personalens ställning vid privat institution då institutions verksamhet övertages av kommun eller kommunalförbund 6 §, E 16; LL om läroavtalsutbildning 16 §, O 10; LF om läroavtalsutbildning 2 § 2 mom. 6 p., O 11.

Servicedel, LL om hälso- och sjukvård 46 §, L 1; LL om tillämpning av lagen om servicedelar inom social- och hälsovården, M 4.

- Serviceskyldighet**, vid myndigheter, FörvaltningsL 5 §, C 1.
- Servitut**, PBL 53 och 62 §§ samt 15 kap., H 1; PBF 30 och 31 §§, H 2, LL om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter, H 13.
- Sigill**, LL ang. sigill för självstyrelsemyndigheterna m.fl, A 14.
- Sjukdomskostnader**, avdrag vid beskattning, Kommunal-skatteL 18 §, F 6.
- Sjukpensionär**, LL om tillämpning av lagen om främjande av sjukpensionärens återgång i arbete, D 41.
- Sjuktransport**, RäddningsL 83 § 3 mom., G 15; RPF om gränsbevakningsväsendets uppgifter 5 § 3 mom., G 19; LF om prehospital akutsjukvård, L 3; VägtrafikL 4 §, N 11; LF om färjor 12 §, N 7.
- Sjukvårdsförvaltningen**, LL om hälso- och sjukvård, L 1; RPF om vissa förvaltningsuppgifter inom hälso- och sjukvården i landskapet Åland, L 5.
- Självstyrelsedagen**, LL om Ålands självstyrelsedag, A 8.
- Självstyrelsens finansiering**, se **Landskapets ekonomi**, **Landskapsskatt**.
- Självstyrelsepolitiska nämnden**, LO 19, 21, 28, 31, 59, 60 och 62 §§; B 1; AO 4 och 8 kap. samt 29, 34, 36, 48, 52, 56, 91 och 104 §§, B 2.
- Sjöarbetsinkomst**, Kommunal-skatteL 8, 13 och 16 §§, F 6.
- Sjöfartsutbildning**, utvärdering av, RPF om utvärdering av sjöfartsutbildning i landskapet Åland, O 8.
- Sjöfylleri**, LL om vattenfarkoster 18 §, N 35.
- Sjömanskola**, numera en del av Ålands gymnasium, LL om gymnasieutbildning, O 3.
- Sjösäkerhetscentrum**, se **Ålands sjösäkerhetscentrum**.
- Sjötrafikbrott**, LL om vattenfarkoster 19 §, N 35.
- Sjötrafikförseelse**, LL om vattenfarkoster 19 och 20 §, N 35.
- Skadestånd**, för skador orsakade av polisen, PolisL 8 kap., G 1.
- Skadestånd vid olycksfall**, LL ang. innehavares av tjänst eller befattning i landskapet Åland rätt till skadestånd vid olycksfall, D 37.
- Skatt**, se **Kommunalskatt**, **Landskapsskatt**.
- Skattebedrägeri**, LL om tillämpning av 29 kap. strafflagen (StraffL 29 kap. 1-3 och 10 §§), F 25.
- Skatteförseelse**, LL om tillämpning av 29 kap. strafflagen (StraffL 29 kap. 4 §), F 25.
- Skattegottgörelse**, Sjl 49 och 56 §§, A 1.
- Skattekomplettering**, LL om landskapsandelar till kommunerna 11 och 14-17 §§, E 6.
- Skattelättnader**, LL om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för allmännyttiga samfund som bedriver samhälleligt betydelsefull verksamhet, F 18.
- Skattetillägg**, LandskapsskatteL 9a §, F 1; LL om tillämpning av lagen om skattetillägg och förseningsränta, F 23.
- Skeppsvrak**, LL om skydd av det maritima kulturarvet, O 28.
- Skiftesnämnd**, LL om stängelskyldighet 6-8 §§, I 10.
- Skiljande från tjänsteutövning**, som landskapstjänsteman, TjänstemannaL 10 kap., D 32.
- Skiljande från uppdrag**, som lagtingsledamot, LO 10 §, B 1; som medlem av styrelsen för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, LL om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet 3 §, D 8; som medlem av styrelsen för Ålands polismyndighet, LL om Ålands polismyndighet 1a §, D 12; som medlem av direktionen för Ålands statistik- och utredningsbyrå, LL om Ålands statistik- och utredningsbyrå 2 §, D 24; som kommunalt förtroendevald, Kommunall 20 §, E 1; som medlem av programnämnden, LL om radio- och televisionsverksamhet 38 §, N 1; som medlem av styrelsen för Ålands gymnasium, LL om gymnasieutbildning 54 § och 64 § 12 p., O 3; som medlem i styrelsen för Högskolan på Åland, LL om Högskolan på Åland 7 §, O 17; som medlem för styrelsen för Ålands sjösäkerhetscentrum, LL för Ålands sjösäkerhetscentrum 4 §, O 22.
- Skingrande av folksamling**, PolisL 2 kap. 9 §, G 1.
- Skinn**, JaktL 52 § och 68 § 3 mom., K 35.
- Skjutvapen**, PolisL 2 kap. 19 §, G 1; OrdningsL 3 och 5 kap., G 2; JaktL 12, 19, 43, 47, 48, 50 och 54 §§, K 35; JaktF 2 kap., K 36.
- Skog**, LL och LF om skogsvård, I 15 och I 16; LL och LF om stöd för hållbart skogsbruk, I 17 och I 18; LL om Ålands skogsvårdsförening, I 14.
- Skogsarbetaravdrag**, motorsågs- och skogsarbetaravdrag från förvärvsinkomsten, KommunalskatteL 12 §, F 6.
- Skogsbrand**, RäddningsL 31, 32 och 73 §§, G 15; RäddningsF 31 §, G 16.
- Skogsbruk**, LL och LF om stöd för hållbart skogsbruk, I 17 och I 18; LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 14 § 1 mom. 4 p., D 5; KommunalskatteL 9 § 1 mom. 7 p., F 6. Se även **Skogsvård**.
- Skogsbruksbyrån**, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 14 och 17 §§, D 5.
- Skogsvård**, LL och LF om skogsvård, I 15 och I 16. Se även **Skogsbruk**.
- Skogsvårdsavgift**, LL om Ålands skogsvårdsförening 9 §, I 14.
- Skogsvårdsförening**, se **Ålands skogsvårdsförening**.
- Skoldirektör**, GrundskoleL 8 §, O 1.
- Skolhälsovård**, LL om hälso- och sjukvård 29 §, L 1; LF om rådgivning för gravida och barn, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga., L 4.
- Skolmåltid**, GrundskoleL 29 §, O 1; LL om gymnasieutbildning 41 §, O 3.
- Skolpolis**, VägtrafikL 39 § 2 mom., N 11.
- Skolskjuts**, GrundskoleL 30 §, O 1; GrundskoleF 19 §, O 2; LF om skolskjutsning, N 15.
- Skolstadga**, GrundskoleL 9 §, O 1; GrundskoleF 3 §, O 2.
- Skriftlig fråga**, i lagtinget, LO 38 §, B 1; AO 41 §, B 2.
- Skriftväxlingspråk**, Sjl 38 §, A 1.

- Skrotfordon**, LL om renhållning 2, 8, 14, 16, 24-28 och 37 §§, K 19; LF om producentansvar, K 22.
- Skrotningsavgift**, LL om renhållning 26 och 27 §, K 19; LL om besiktning och registrering av fordon 46 §, N 33.
- Skydd för hemfrid och offentlig frid**, PolisL 2 kap. 5 §, G 1.
- Skydd mot brott och störande beteende**, PolisL 2 kap. 10 §, G 1.
- Skyddshem**, för personer som är utsatta för våld, LL om skyddshem, L 19; LF om skyddshemspersonal, L 20.
- Skyddshjälm**, vid färd med motorcykel eller moped, VägtrafikL 62 §, N 11.
- Skyddsområde för fornlämningar**, LL om fornminnen 4-9 §§, O 26.
- Skördeskador**, LL om ersättande av skördeskador, I 11; LL om räntestödslån vid skördeskador, I 12.
- Slakt**, DjurskyddsL 4 kap., L 18; LF om slakt och avlivning av djur, L 23.
- Slaktkycklingar**, DjurskyddsL 6b §, L 18; LF om skydd av slaktkycklingar, L 21.
- Släpvagn**, LF om vägmärken 16 § F6 och 25 §, N 13; Körkortsl 4-6, 15, 19, 20, 23 och 26 §§, N 21; LL om besiktning och registrering av fordon 2, 6-8, 10-12, 14, 20, 29, 32, 41 och 42 §§, N 33; LF om fordons konstruktion, utrustning, skick, användning och belastning 1 § 1 mom. 7, 9, 13, 14 och 16 p. samt 8a §, N 34.
- Små och medelstora företag**, NäringsstödsL, J 36; LL om avbytarstöd 2 §, I 22.
- Snara**, JaktL 47 §, K 35.
- Snus**, LL om tobak och relaterade produkter 2a §, L 17.
- Social- och hälsovårdsutbildning**, F om social- och hälsovårdsutbildning i landskapet Åland, O 7; LF om gymnasieutbildning bilaga 1, O 4, LF om Högskolan på Åland 3 §, O 18.
- Social- och miljöavdelningen**, LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 3 och 4 §§, D 4; LF om landskapsregerings allmänna förvaltning 8-9 §§, D 5.
- Socialvård**, LL om förhindrande av diskriminering i landskapet Åland 4 §, C 11; LF om landskapsregerings allmänna förvaltning 8 § 1 mom. 2 p., D 5; LL om Ålands Ombudsmannamyndighet 5 §, D 20; LL om planering av och landskapsandel för socialvården E 7; LL om en kommunalt samordnad socialtjänst, E 10; LL om hälso- och sjukvård 1 § 2 mom. 6 p., 19 §, 28 § 3 mom., 33 § 4 mom., 35 § 3 mom. och 40 § 3 mom., L 1; LL och LF om tillämpning av riksförfattningar om socialvård, M 1 och M 2; LL om tillämpning av lagen om privat socialservice, M 3; LL om tillämpning av lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården, M 4.
- Socialvårdsbyrå**, LF om landskapsregerings allmänna förvaltning 8 §, D 5.
- Sotning**, RäddningsL 2 § 14 p. och 28 § samt 8 kap., G 15; RäddningsF 11 § 6 p. och 6 kap., G 16.
- Specialbarnomsorg i daghemsverksamhet**, BarnomsorgsL 4 och 19 §§, M 13.
- Specialomsorger**, LL om tillämpning av lagen ang. specialomsorger om utvecklingsstörda, M 25.
- Specialundervisning**, LL om gymnasieutbildning 14 §, O 3.
- Spelautomater**, LL om lotterier, G 9; LF om lotterier, G 10; LL om förströelseautomater, G 12.
- Sponsring**, LL om radio- och televisionsverksamhet 2 § 11 p. och 22 §, N 1.
- Språkkunskap**, krav för statsanställda i landskapet, Sjl 42 §, A 1; krav för tjänstemän i kommunerna, Kommunall 60 §, E 1.
- Språkskydd**, Sjl 7 § 2 mom. 3 p. och 6 kap., A 1; LO 1 §, B 1. Ang. den historiska bakgrunden till språkskyddet, se avsnittet Lagar och avtal som utgjort grund för självstyrelsen.
- Sprängämnen**, PolisL 2 kap. 14 §, G 1; LL om fiske 15 § och 80 § 1 mom. 7 p., 1 25. Se även **Explosionsfarliga ämnen**.
- Spörsmål**, i lagtinget: LO 37 §, B 1; AO 42 §, B 2.
- Stadsfullmäktige**, Kommunall 6 §, E 1.
- Stadsplan**, PBL 24 §, H 1. Se även **Detaljplan**.
- Stadsstyrelse**, Kommunall 6 §, E 1.
- Stannande av fordon**, VägtrafikL 4, 33-35, 37 och 47 §§, N 11.
- Statens egendom**, i landskapet, Sjl 61, 78 och 79 §§, A 1; F om statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland, sid 1032.
- Statens säkerhet**, Sjl 19 § 2 mom. samt 27 § 34 och 35 p., A 1.
- Statistik**, StatistikL, C 6; LL om Ålands statistik- och utredningsbyrå, D 24.
- Stattlig näringsverksamhet**, Sjl 65 §, A 1.
- Statsanställda**, Sjl 30 § 1 p., 42 och 64 §§ samt 65 § 2 mom., A 1.
- Statusrapport om mark och grundvatten**, MiljöskyddsL 26a, 26m och 26n §§, K 1; MiljöskyddsF 6a §, K 2.
- Stipendium**, LL om stöd för litterär verksamhet, O 30.
- Straffansvar för juridiska personer**, LL om tillämpning av riksförfattningar om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor 7 § 3 mom., J 8, LL om miljöskydd 40a §, K 1; VattenL 9 kap. 4a §, K 13; LL om bekämpande av oljeskador 17 §, K 18; LL om renhållning 37 § 4 mom. och 37a § 5 mom., K 19; LL om naturvård 41 § 2 mom., K 33; LL om tillämpning av riksförfattningar om kemikalier 5 § 1 mom. 4 p., L 15; DjurskyddsL 59c §, L 18.
- Strejk**, LL om tjänstekollektivavtal 3 kap., D 38.
- Studentexamen**, LL om gymnasieutbildning 25, 28, 29 och 30 §§, O 3; RPF om studentexamen i landskapet Åland, O 6.
- Studerandehälsovård**, LL om hälso- och sjukvård 30 §, L 1; LF om rådgivning för gravida och barn, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga., L 4.

- Studieavdrag**, KommunalskatteL, 21 §, F 6. Se även **Studielåneavdrag**.
- Studiecirkel**, LL om landskapsbidrag för bildningsförbund, O 36.
- Studieledighet**, LL om studieledighet, O 25.
- Studielån**, LL om studiestöd 5 kap. samt 17, 18, 38 och 40 §§, O 23. Se även **Studiestöd**.
- Studielåneavdrag**, LL om avdrag vid kommunalbeskattningen för amortering på studielån, F 19; KommunalskatteL 27 §, F 6. Se även **Studieavdrag**.
- Studiepenning**, LL om studiestöd 7-10, 22, 27 och 40 §§, O 23; KommunalskatteL, 21 §, F 6; LL om hemvårdsstöd 21 § 7 p., M 17. Se även **Studiestöd**.
- Studiesociala förmåner**, LF om studiesociala förmåner för studerande på gymnasialstadienivå, O 5; LL om läroavtalsutbildning 20 §, O 10.
- Studiestöd**, LL om studiestöd, O 23; LF om maximitiden för studiestöd för högre högskoleexamen och grunderna för förlängning av maximitiden, O 24; LL om Ålands arbetsmarknads- och studieservice-myndighet, D 10.
- Subventionsbedrägeri**, LL om tillämpning av 29 kap. strafflagen (StraffL 29 kap. 5, 6 och 10 §§), F 25.
- Subventionsförseelse**, LL om tillämpning av 29 kap. strafflagen (StraffL 29 kap. 8 §), F 25.
- Subventionsmissbruk**, LL om tillämpning av 29 kap. strafflagen (StraffL 29 kap. 7 och 10 §§), F 25.
- Styrelsen för landskapets fastighetsverk**, LL om landskaps fastighetsverk 7, 8 och 10 §§, D 26.
- Styrelsen för Ålands energimyndighet**, LL om Ålands energimyndighet 7-9 §§, D 25.
- Styrelsen för Ålands gymnasium**, LL om gymnasieutbildning 51 och 54-56 §§, O 3.
- Styrelsen för Ålands hälso- och sjukvård**, LL om hälso- och sjukvård 3-5 §§, L 1.
- Styrelsen för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet**, LL om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet 2 kap., D 8.
- Styrelsen för Ålands polismyndighet**, LL om Ålands polismyndighet 1a, 1b och 1c §§, D 12.
- Stängselskyldighet**, LL om stängselskyldighet, I 10.
- Stödundervisning**, GrundskoleL 16 och 17 §§, O 1; LL om gymnasieutbildning 14 §, O 3.
- Stöd ur landskapets medel**, se **Landskapsandel, Näringsstöd, Understöd**.
- Störande av allmän ordning och äventyrande av säkerheten**, OrdningsL 2 och 5 kap., G 2; LF om föreläggande av ordningsbot vid olika ordningsförseelser, G 4; LL om ordningsvakter 7 och 8 §§, G 6.
- Svenska språket**, se **Språkskydd**.
- Syn**, förrättning, FörvaltningsL 33 §, C 1; PBL 73, 80 och 84 §§, H 1; PBF 1, 24, 25 och 27-29 §§, H 2; LL om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter 13 § 1 mom. 5 p. samt 50-54 och 80 §§, H 13; LL om bekämpning av flyghavre 8 §, I 13; LL om skogsvård 20 och 21 §§, I 15; LL om fiske 6 §, I 25; LL om naturvård 45 §, K 33; LL om kommunalvägar 13 och 23 §§, N 8; LL om enskilda vägar 60 §, N 10.
- Sysselsättning**, LL om arbetsmarknadspolitisk verksamhet, M 27.
- Sysselsättningsfrämjande utbildning**, LL om sysselsättningsfrämjande utbildning, M 29.
- Sysselsättningsstöd**, LL om arbetsmarknadspolitisk verksamhet 8-14 kap., M 27.
- Systemansvar**, LL om tillämpning av rikslagstiftning om elmarknaden, J 28; LF om tillämpning av riksförfattningar om elmarknaden, J 29.
- Säkerhetskontroll**, PolisL 3 kap., G 1.
- Säkerhetstjänster**, se **Privata säkerhetstjänster**.
- Säkerhetsvisitation**, PolisL 2 kap. 12 och 13 §§, G 1.
- Sälskyddsområde**, JaktL 26 §, K 35.
- Sändare**, LL om radio- och televisionsverksamhet 2 § 12 p. och 42 §, N 1.
- Sändningsförbud**, LL om radio- och televisionsverksamhet 2 § 13 p. samt 40 och 42 §§, N 1.
- Särskilda bidrag**, till landskapet av statsmedel, Sjl 51 §, A 1.

T

- Talman**, lagtingets, Sjl 15 och 52-55 §§, A 1; LO 17 och 19 §§, B 1; AO 1, 10 och 11 §§, B 2.
- Talmanskonferens**, LO 18 §, B 1; AO 12 §, B 2.
- Tandvård**, LL om hälso- och sjukvård 39 §, L 1; LF om rådgivning för gravida och barn, skol och studerande-hälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga, L 4.
- Taxa**, för yrkesmässig trafik, LL om yrkesmässig trafik 21a §, N 27.
- Teknisk observation**, PolisL 5 kap., G 1.
- Teknisk övervakning**, PolisL 4 kap., G 1.
- Televylysning**, PolisL 5 kap. G 1.
- Televisionsmottagare**, LL om radio- och televisionsverksamhet 2 § 6 p., 5 och 6 kap. samt 41 §, N 1.
- Televisionssändning**, LL om radio- och televisionsverksamhet 2 § 14 p. 2 och 3 kap. samt 40 och 42 §§, N 1.
- Televisionsverksamhet**, LL om radio- och televisionsverksamhet, N 1.
- Teleövervakning**, PolisL 5 kap., G 1.
- Territorialvatten**, Sjl 2 §, A 1; L om rätt till allmänt vattenområde inom landskapet Åland, A 5.
- Tillbyggnad**, PBL 2, 66 och 72 §§, H 1; LL om bostadsproduktion, H 8.
- Tillfällig tjänsteman**, hos landskapet, TjänstemannaL 12 kap., D 32.
- Tillnyktringsstation**, LL om behandling av berusade, G 3.
- Tillträde till byggnad**, säkerställande av tillträde till byggnad, OrdningsL 8 § och 16 § 1 mom. 8 p., G 2; LF om föreläggande av ordningsbot vid olika ordningsförseelser 8 §, G 4.

- Tillvaratagna djur**, DjurskyddsL 16 §, L 18.
- Tilläggsbudget**, LO 52 §, B 1; AO 20 §, B 2; L om landskapets finansförvaltning 7 § 1 mom. och 14 §, D 30.
- Tjuvfiske**, LL om fiske 6 kap., I 25.
- Tjänstebostad**, TjänstemannaL 20 och 21 §§, D 32; LL om tjänstekollektivavtal 2 § 2 mom. 2 p. och 18 §, D 38.
- Tjänstedelegation**, landskapets, TjänstemannaL 4a, 29, 40 och 49 §§, D 32.
- Tjänstekollektivavtal**, för landskapets och kommunernas tjänstemän, LL om tjänstekollektivavtal, D 38; godkännande för lagtingets del, LO 43 §, B 1; AO 21 §, B 2.
- Tjänsteman**, TjänstemannaL, D 32; KommunalL 9 kap., E 1; LL om tillämpning av lagen om kommunala tjänsteinnehavares anställningstrygghet, E 5.
- Tjänstemannaläroavtal**, LL om gymnasieutbildning 11 § 2 mom., O 3; LL om läroavtalsutbildning 2 § 3 p. och 5a kap., O 10.
- Tjänstledighet**, LL om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsman, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen, D 35.
- Tobaksförsäljning**, LL om tobak och relaterade produkter, L 17.
- Tobaksprodukt**, LL om tobak och relaterade produkter, L 17. Se även **Snus**.
- Tobaksreklam**, LL om tobak och relaterade produkter 3 §, L 17.
- Tobaksrökning**, LL om tobak och relaterade produkter, 4, 4a-4d och 5 §§, L 17.
- Tolk**, FörvaltningsL 23 §, C 1.
- Tolkning för personer med handikapp**, LL om tillämpning av lagen om tolkningstjänst för handikappade personer, M 23; RPF om skötseln av förvaltningsuppgifter som rör tolkningstjänst för handikappade personer, M 24.
- Tomt**, PBL 2, 7, 8, 55 och 64 §§ samt 7 kap., H 1; PBF 4 kap. samt 18, 20 och 22 §§, H 2.
- Tonnage**, LL om kommunalbeskattnings av samfund i anslutning till tonnagebeskattnings, F 14.
- Trafik**, se **Vägtrafik**, **Fritidsbåt**, **Lufftrafik**.
- Trafikbrott**, TrafikbrottsL, N 18.
- Trafikförseelse**, TrafikbrottsL 11 §, N 18.
- Trafikförskräning**, LL om besiktning och registrering av fordon 9, 21 och 39 §§, N 33.
- Trafikinspektör**, LL om motorfordonsbyrån 7 §, D 19.
- Trafikolycka**, VägtrafikL 8 §, N 11.
- Trafikskola**, LL om trafikskolor, N 22; KörkortsL 4 kap., N 21; LL om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare 14 § 2 mom., N 29.
- Trafiktillstånd**, LL och LF om yrkesmässig trafik, N 27 och N 28.
- Trafikövervakning**, LL ang. tillämpning av lagen om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen, N 17.
- Trakteringsverksamhet**, LL om inkvarterings- och trakteringsverksamhet, J 3.
- Traktor**, LL om besiktning och registrering av fordon 20 §, N 33.
- Transport**, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 19 § 1 mom. 2 p, D 5; LL om tillämpning av lagen om främjande av biodrivmedel för transport, K 7. Se även **Förtur på färja**, **Djurtransporter**, **Sjuktransport**, **Transport av farliga ämnen**.
- Transport av farliga ämnen**, LL och LF om tillämpning av riksförfattningar om transport av farliga ämnen, N 19 och N 20.
- Trädgårdsodling**, LF om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, I 2.
- Turism**, LL om räntestödkrediter till kommuner för främjande av företagsverksamheten 1 §, F 5; LL om resandeavgift 6 §, F 5; LL om miljökonsekvensbedömning 3 § 3 mom. 4 p., K 26; LF om prehospital akutsjukvård 4 § 2 mom., L 3; LL om besiktning och registrering av fordon 41 § 2 mom., N 33; LF om gymnasieutbildning 6 § 3 mom., O 4.
- Tv-avgift**, för innehav av televisionsmottagare, LL om radio- och televisionsverksamhet 28 §, N 1.
- Tvångsutförande**, PolisL 9 kap. 6 §, G 1; OrdningsL 19 §, G 2; RäddningsL 85 §, G 15.
- Tvångsåtgärder**, som orsakat skador, PolisL 8 kap 1 §, G 1.
- Tvärvillkor**, LF om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, I 2; LF om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar, I 3; LF om administration av miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och kompensationsersättning, I 4; LF om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighets skötsel av tvärvillkorskontrollen, I 6; LL om miljöskydd 27a §, K 1; RPF om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som rör kontroll av identifiering och registrering av djur 3 §, L 20.
- Täckoperation**, PolisL 5 kap. samt 7 kap. 1, 4 och 5 §§, G 1.
- Täktverksamhet**, LL om naturvård 6 kap, K 33.
- Tätort**, OrdningsL 2, 4 och 14 §§, G 2; RäddningsL 31 §, G 15; VattenF bilaga 1, K 14; LL om renhållning 3 och 10 §§, K 19; LF om vägmarken 8 och 19 §§, N 13.
- Tävling**, DjurskyddsL 21 §, L 18; VägtrafikL 67 §, N 11; IdrottsL 22 § 1 mom., O 39. Se även **Djurtävling**, **Hastighetstävling**.

U

- Underhållsstöd**, LL om tillämpning av lagen om underhållsstöd, M 11; RPF om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som gäller underhållsstöd, M 12.

- Underskottsgottgörelse vid kommunalbeskattningen**, KommunalskatteL 28 §, F 6.
- Understöd**, från landskapet, LL om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti, D 29; LL om landskapsandelar till kommunerna, E 6; LL om landskapsunderstöd för främjande av näringar i kommunerna, E 15; LL om understöd för vatten- och avloppsprojekt, E 18; NäringsstödsL, J 36.
- Undersökningsredskap**, skydd för instrument för mätning av miljö kvalitet, MiljöskyddsL 56 §, K 1.
- Undervisningsspråk**, Sjl 40 §, A 1; BarnomsorgsL 12 §, M 8; GrundskoleL 17 §, O 1; LL om gymnasieutbildning 7 §, O 3; LL om läroavtalsutbildning 6 §, O 10; LL om Ålands folkhögskola 12 §, O 15; LL om Ålands musikinstitut 10 §, O 16; LL om Högskolan på Åland 18 §, O 17.
- Ungdomsarbete**, LL om ungdomsarbete, O 38.
- Ungdomsforskning**, LL om ungdomsarbete 24 §, O 38.
- Upphandling**, LL ang. tillämpning av lagen om offentlig upphandling, C 7; LF om offentlig upphandling, C 8; ÅLRB gällande vissa upphandlingar, C 9.
- Upplösning av lagtinget**, LO 8 §, B 1; AO 2 kap., B 2.
- Uppsägning av landskapstjänstemans tjänsteförhållande**, TjänstemannaL 7 kap, D 32.
- Urminnes hävd**, LL om fiske 4 §, I 25.
- Utbildningsbyrå**, LF om landskapsregerings allmänna förvaltning 10 §, D 5.
- Utbildnings- och kulturavdelningen**, LL om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning 3 och 4 §§, D 4; LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning. 10-13 §§, D 5.
- Utgiftsrest**, vid beskattning, LL om kommunalskatt för gårdsbruk 7 §, F 9.
- Utkomstskydd**, LL om tillämpning av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, M 31; LF om tillämpning av riksförfattningar om utkomstskydd för arbetslösa, M 32; RPF om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, M 34.
- Utkomststöd**, LL om tillämpning av lagen om utkomststöd, M 35.
- Utlämnning**, Sjl 27 § 9 p. och 30 § 7 p., A 1; LL om rätt att utöva näring 4 §, J 1; LL om hemvårdsstöd 6 § 3 mom. 1 p., M 17; LL om arbetsmarknadspolitisk verksamhet 19 §, M 27; LL om främjande av integration, M 36; LF om inledande kartläggning, M 37; RPF om skötseln i landskapet Åland av vissa uppgifter som i stöd av utlämningslagen föreskrivs för arbets- och näringsbyråerna, M 38.
- Utplantering**, av fiskslag eller kräftor, LL om fiske 25 och 40 §§, I 25.
- Utredningsskyldighet**, för myndigheter, FörvaltningsL 26 §, C 1.
- Utryckningsfordon**, VägtrafikL 7 och 49 §§, N 11.
- Utskott**, fullmäktiges, KommunalL 45 §, E 1. Se även **Lagtingets utskott**.
- Utsläppshandel**, LL om tillämpning av riksförfattningar om utsläppshandel, J 34; RPF om skötseln av vissa förvaltningsuppgifter som rör handel med utsläppsrättigheter avseende växthusgaser, J 35.
- Utställning**, LL ang. landskapsgaranti för kulturella utställningar, O 37.
- Utsäde**, LL om tillämpning av lagen om handel med utsäde, J 21; ÅLRB om tillämpning av vissa riksförfattningar om handel med utsäde, J 22.
- Utvinningsavfall**, LF om utvinningsavfall, K 9.

V

- Vadhållning**, LL om lotterier 1 § 3 mom. och 3 §, G 9.
- Val**, Sjl 9, 13, 67 och 68 §§, A 1; LL om lagtingsval och kommunalval, B 3; F om skötseln av vissa uppgifter som gäller lagtings- och kommunalval samt rådgivande folkomröstningar, B 4; val i lagtinget, LO 23 och 34 §§ samt 63 § 3 mom., B 1; AO 1 och 10 §§ samt 13 kap., B 2; val i landskapsregeringen, LL om ärendenas handläggning i landskapsregeringen 2 kap., D 2; val i kommunfullmäktige, KommunalL 26 §, E 1.
- Valbarhet**, Sjl 9 och 67 §§, A 1; LO 7 och 10 §§, B 1; AO 90 och 109 §§, B 2, LL om Ålands landskapsregering 7 §, D 1; KommunalL 16, 36, 39, 47, 54, 74, 79, 80, 87 och 103 §§, E 1; LL om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som saknar åländsk hembygdsrätt, E 2.
- Valbiträde**, LL om lagtingsval och kommunalval 41 §, B 3.
- Valfinansiering**, LL om valfinansiering, B 5.
- Valförbund**, LL om lagtingsval och kommunalval 26-30, 62 och 64 §§, B 3.
- Validering**, LL om gymnasieutbildning 23 §, O 3.
- Valkrets**, Sjl 68 §, A 1.
- Vallängd**, LL om lagtingsval och kommunalval 18 §, B 3.
- Valmansförening**, LL om lagtingsval och kommunalval 4 kap, B 3.
- Valnämnd**, tillsättande, LL om lagtingsval och kommunalval 6 och 7 §§, B 3.
- Valombud**, LL om lagtingsval och kommunalval 30f §, B 3.
- Vapen**, LL ang. landskaps- och kommunalvapen, A 13. Se även **Skjutvapen**.
- Varning**, åt lagtingsledamot, LO 14 §, B 1; åt polis, LL om Ålands polismyndighet 10 §, D 12; åt landskapstjänsteman, TjänstemannaL 47 §, D 32; för användning av maktmedel, PolisL 2 kap. 18 §, G 1; åt ordningsvakt och utbildare av ordningsvakt, LL om ordningsvakter 21 § 3 mom. och 23 § 3 och 4 mom., G 6; för skogsbrand, RäddningsL 31 och

- 32 §§, G 15; RäddningsF 31 §, G 16; om hävande av hyresavtal, HyresL 53 §, H 15; åt utövare av inkvarterings- eller trakteringsverksamhet, LF om inkvarterings- och trakteringsverksamhet 16 §, J 3; åt idkare av resebyråer, LL om resebyråer 16 och 18 §§, J 4; åt fastighetsmäklare, LF om fastighetsmäklare 19 §, J 5; åt postföretag, LL om posttjänster 35 och 36 §§, J 6; åt utövare av samhällsstödd enskild barnomsorg, BarnomsorgsL 26 § 2 mom. och 32 §, M 13; åt körkortshavare, Körkortsl 45 § och 66 § 1 mom., N 21; åt trafiklärare, LL om trafikskolor 6 § 4 mom., N 22; åt arrangör av utbildning för lastbils- och bussförare, LL om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare 18 § 3 mom., N 29; åt grundskoleelev, GrundskoleL 27 §, O 1; GrundskoleF 17 §, O 2; åt gymnasie-studerande, LL om gymnasieutbildning 46 §, O 3; åt studerande på folkhögskola, LL om Ålands folkhögskola 23 §, O 15; åt högskolestuderande, LL om Högskolan på Åland 33 §, O 17.
- Varselljus**, VägtrafikL 46 §, N 11.
- Varulotteri**, LL om lotterier, G 9.
- Vattenbruk**, LF om register för fiskerinäringen 2 §, 4 § 1 mom. 4 p., 5 § 1 mom. samt 9 § 2 och 3 mom., I 29; LL om tillämpning av bestämmelser i rikslagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken 2 § 4 mom., I 30.
- Vattenfarkostregister**, LL om vattenfarkoster 3 kap. samt 3 § 2 mom. och 23-25 §§, N 35.
- Vattenfarliga ämnen**, VattenL 4 kap. 8 §, 5 kap. samt 6 kap. 17 och 18 §§, K 13; VattenF, K 14; LF om avhjälpande av vissa miljöskador 3 §, K 29.
- Vattenföretag**, MiljöskyddsL bilaga 1, K 1; VattenL, K 13.
- Vattenförrättning**, VattenL 14 kap., K 13.
- Vattenkvalitet**, VattenL 5 kap., K 13.
- Vattenledning**, LL om allmänna vatten- och avloppsverk 6, 8 och 9 §§, E 17; LL om understöd för vatten- och avloppsprojekt 3 § 3 p., E 18; RäddningsL 61 §; G 15; PBL 10 § 1 mom., H 1; LF om Ålands byggbestämmelsesamling bilagans avsnitt 6:643 och 6:961, H 3; LL om fiske 34 § och 80 § 1 mom. 7 p., I 25.
- Vattenområde**, L om rätt till allmänt vattenområde inom landskapet Åland, A 5.
- Vattenskotrar**, LL om vattenfarkoster 2 § 1 mom. 2 p. och 8 §, N 35.
- Vattenskyddsområde**, VattenL 5 kap. 3, 18 och 25 §§ samt 9 kap. 9 §, K 13.
- Vattentäkt**, LL om allmänna vatten- och avloppsverk 8 §, E 17; MiljöskyddsF 6b § 5 p. samt bilagorna 1-3, K 2; VattenL 1 kap. 3 § 8 p., 2 kap. 7 §, 3 kap. 16-21 §§, 7 kap. 4 och 11 §§, 12 kap. samt 13 kap. 15 och 16 §§, K 13.
- Vattenverk**, LL om allmänna vatten- och avloppsverk, E 17; LL om avloppsvattenavgift 5 § 3 mom., F 24; RäddningsL 61 §; G 15; LL om fiske 34 §, I 25.
- Vattenvård**, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 8 § 1 mom. 4 p.; LL om understöd för vatten- och avloppsprojekt, E 18; VattenL, K 13.
- Veteranfordon**, LL om tillämpning av fordonslagen 5 §, N 32; LL om besiktning och registrering av fordon 10 § 4 mom., 11 § 5 mom. och 12 § 3 mom., N 33.
- Vetorätt**, republikens presidents, Sjl 19 och 20 §§, A 1.
- Vettar**, JaktL 15 §, K 35.
- Villkorskoder**, Körkortsl 13 §, N 21; LF om villkorskoder som får anges på körkort utfärdade på Åland, N 24.
- Vilt**, JaktL, K 35; LL om stöd för hållbart skogsbruk 8 §, I 17.
- Vilthägn**, JaktL 18 §, K 35.
- Viltvård**, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning 14 och 17 §§, D 5; JaktL 11 och 56 §§, K 35.
- Virkesflottning**, VattenL 15 kap. 3 §, K 13.
- Virkesmätning**, F om skötseln av virkesmätningen i landskapet Åland, I 19.
- Visitation**, OrdningsL 22 § 2 mom., G 2; LL om ordningsvakter 9 §, 22 § 2 mom. och 29 § 1 mom. 2p., G 6. Se även **Säkerhetsvisitation**.
- Vite**, LL om tillämpning av viteslagen, C 2.
- Våningsyta**, PBL 2, 46 och 60 §§, H 1; PBF 20 §, H 2.
- Värdinstitut**, numera en del av Ålands gymnasium, LL om gymnasieutbildning, O 3.
- Vägförrättning**, LL om allmänna vägar 5 kap. samt 51 §, 62 § 6 p., 75-78, 82-87, 100, 111 och 113 §§, N 6; LL om kommunalvägar 4 §, N 8; LL om enskilda vägar 5 kap., N 10.
- Väghållning**, LL om allmänna vägar 2 kap., N 6; LL om kommunalvägar 3 kap., N 8; LL om enskilda vägar 3 och 9 kap., N 10.
- Väglag**, sammanslutning, LL om enskilda vägar 6 § samt 7 och 8 kap., N 10.
- Vägmärke**, VägtrafikL 6 §, N 11; LF om vägmärken, N 13.
- Vägplan**, LL om allmänna vägar 25-28 §§, N 6; LL om kommunalvägar 4 §, N 8.
- Vägrätt**, LL om allmänna vägar 4 kap., N 6; LL om kommunalvägar 2 kap., N 8; LL om enskilda vägar 1, 6 och 8 §§, 2 och 5 kap. samt 59, 70, 89 och 101 §§, N 10.
- Vägtrafik**, VägtrafikL, N 11; LF om vägmärken, N 13.
- Vägnings skyldighet**, VägtrafikL 20 och 40 §§, N 11.
- Värnplikt**, Sjl 12 §, A 1.
- Växters sundhet**, LL om tillämpning av lagen om skydd för växters sundhet, J 18; LF om tillämpning av riksförfattningar om skydd för växters sundhet, J 19; RPF om skötseln av vissa förvaltningsuppgifter som gäller skydd för växters sundhet, J 20.
- Växtskyddsmedel**, LF om ersättning för miljö- och klimatvänligt jordbruk, ersättning för ekologisk produktion och ersättning till områden med naturliga begränsningar 19 § 1 mom. 8 p., 20, 26, 32, 35 och 57 §§ samt bilaga 3, I 2; LL om tillämpning av lagen om växtskyddsmedel, J 23; LF om tillämpning av riksförfattningar om växtskyddsmedel,

J 24; ÅLRB om register över godkända växtskyddsmedel, J 25; RPF om skötseln av vissa förvaltningsuppgifter som rör växtskyddsmedel, J 26.

Y

Yrke, SjL 11 §, A 1.

Yrkesfiskare, egentlig yrkesfiskare, LL om fiske 2 och 9 §§, I 25; LF om yrkesfiske 3 §, I 27; om verkstälighet av den gemensamma fiskeripolitiken inom den Europeiska unionen 6 §, I 28.

Yrkeshemlighet, se **Affärs- eller yrkeshemlighet**.

Yrkeshögskola, se **Högskolan på Åland**.

Yrkeshögskoleexamina, RPF om yrkeshögskoleexamina avlagda i landskapet Åland, O 19.

Yrkeskvalifikationer, LL om erkännande av yrkeskvalifikationer, O 20.

Yrkeskörtillstånd, Körkortsl 38 och 39 §§, N 21.

Yrkesinriktad utbildning, LL om gymnasieutbildning, O 3; RPF om yrkesutbildning inom social- och hälsovård i landskapet Åland, O 7; RPF om utvärdering av sjöfartsutbildningen i landskapet Åland, O 8.

Yrkesmässig motorfordonstrafik, LL och LF om yrkesmässig trafik, N 27 och N 28; LL och LF om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare, N 29 och N 30.

Yrkesmässigt fiske, LL om fiske 2 §, I 25; LF om yrkesfiske, I 27.

Yrkesråd, LL om gymnasieutbildning 31 §, O 3.

Yrkesskola, numera en del av Ålands gymnasium, LL om gymnasieutbildning, O 3.

Yrkesvägledning, LL om förhindrande av diskriminering 3 § 1 mom. 2 p., C 11; LL om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, D 10; LL om främjande av integration 20 § 1 mom., M 36.

Ytvatten, MiljöskyddsL bilaga 1, K 1; LF om deponering av avfall 12 och 18 §§, K 8; LF om hantering av jord- och muddermassor 3 §, K 11; VattenL 1 kap., 3 kap. 16 §, 6 kap. 15-17 §§, 9 kap. 1 § och 12 kap. 1a §, K 13; VattenF 3 kap. samt 4, 7, 11 och 17 §§ samt bilagorna 1 B, 2, 5 B och 6, K 14.

Å

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, LL om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, D 10.

Ålands byggbestämmelsesamling, LF om Ålands byggbestämmelsesamling, H 3; PBL 7 §, H 1.

Ålandsdelegationen, SjL 5 §, 36 § 2 mom., 38 § 1 mom., 60 § 2 mom. och 62 §, A 1; AO 82 §, B 2.

Ålands energimyndighet, LL om Ålands energimyndighet, D 25.

Ålands folkhögskola, LL om Ålands folkhögskola, O 15.
Ålands försöksstation, LL om överlåtelse av verksamheten vid Ålands försöksstation, D 18.

Ålands förvaltningsdomstol, SjL 25, 26 och 35 §§, A 1.

Ålands gymnasium, LL om gymnasieutbildning, O 3.

Ålands idrottsförbund, LF om överföring av vissa förvaltningsuppgifter på Ålands idrottsförbund, O 40.

Ålands kontrollnämnd för ekologiskt framställda jordbruksprodukter, LL om ekologisk produktion 2 § 5 mom., 3 §, 9 § 2 mom., 10 §, 11 § 3 mom. och 12 § 3 mom., I 8.

Ålands kulturdelegation, LL om Ålands kulturdelegation, O 34.

Ålands lagting, se **Lagtinget**.

Ålands landskapsregering, se **Landskapsregeringen**.

Ålands [landskapsstyrelse], numera Ålands landskapsregering, se **Landskapsregeringen**.

Ålands [landsting], numera Ålands lagting, se **Lagtinget**.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, LL om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, D 8; LL om införande av lagstiftningen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, D 9.

Ålands museum, LF om landskapsregeringens allmänna förvaltning, 12 §, D 5; LL om fornminnen 19 §, O 23.

Ålands musikinstitut, LL om Ålands musikinstitut, O 16.

Ålands ombudsmannamyndighet, LL om Ålands ombudsmannamyndighet, D 20; LF om ombudsmannanämnden, D 21.

Ålands Penningautomatförening, ArkivL 1 § 1 mom. 2 p., C 5; KommunalskatteL 6 § 2 mom., F 6; LF om Ålands Penningautomatförening och dess verksamhet, G 11; LL om förstörelseautomater 2 § 1 mom., G 12; LL om Ålands kulturdelegation 2 § 2 mom., O 34.

Ålands sjösäkerhetscentrum, LL om Ålands sjösäkerhetscentrum, O 22.

Ålands skogsvårdsförening LL om Ålands skogsvårdsförening, I 14.

Ålands statistik- och utredningsbyrå, se **Statistik**.

Ålands tingsrätt, SjL 35 §, A 1.

Ålandsöverenskommelsen, sid 1022.

Ålderstalman, AO 1 §, B 2.

Åländsk hembygdsrätt, SjL 2 kap. och 72 §, A 1; LL om åländsk hembygdsrätt, A 9; LL om hembygdsrättsförfaranden, A 10.

Åtalseftergift, TrafikbrottsL 12 §, N 18.

Återkallande av förtroendeuppdrag, KommunalL 18 §, E 1.

Åtgärdseftergift, PolisL 1 kap. 9 §, G 1; vid sjötrafikförseelse, LL om vattenfarkoster 14 §, N 35.

Åtgärdsfördröjning, PolisL 5 kap. 46 § 1 mom., G 1.

Åtgärdsmotion, LO 28 och 32 §§, B 1; AO 33 och 49 §§, B 2.

Ä

Ägg, JaktL 1 § 2 mom., 27, 28 och 52 §§, 68 § 3 mom., K 35.

Älg, JaktL 7 kap., K 35; LF om jakt på älg, K 37.

Ämbetspråk, Sjl 36 §, A 1.

Ändringssökande i förvaltningsärenden, se **Besvär**.

Ärvdabalken, F om utlåtande enligt 25 kap. 8 § ärvdabalken i landskapet Åland, I 21.

Äventyrande av trafiksäkerheten, TrafikbrottsL 2 och 3 §§, N 18.

Ö

Öppenhet, FörvaltningsL 5 §, C 1.

Öppethållningstid, AffärstidsL, J 2; LF om inkvarterings- och trakteringsverksamhet 7 §, J 3.

Överenskommelseförordning, Sjl 32 §, A 1; LL om Ålands författningssamling, A 12.

Övergångsställe, VägtrafikL 2, 41 och 55 §§, N 11.

Översättning, av handling, Sjl 39 §, A 1.